

כל אדם כבוד
 חנוכה נכונה בידים עליונים תרם כבוד
 בחלום קדוש ונעלה בליל פסח פוסק חזק רשע ופושע
 וחלוק עמנו יבצר מלכות יסודות יסודות יסודות

יפתח יי'לך את ארצו הטוב

נביאים ראשונים

ודברתי על הנביאים ואנכי

חזון הרבה וכו' הנביאים ראשונים

אם נלה סוד אל עכיד הנביאים

קדר הנביאים ראשונים עם פי רשע וקמחי ורלבב
 מוקדים ומקרים על פי דרכי הסופרים קדמונינו
 החזנים אשר האירו עינינו במחשך בלתינו הם
 הקדושים אשרי כנסת הגדולה ועל משעולם ונתיבותם
 דרכנו בזיון אותיות חלויים וקטנים וגדולי ועקומים
 ונקוד סרבה על הכתב והכתב סרבה על הכתב
 וקתומים ופתוחים וכתב ולא נקרא ונקרא ולא
 ככתב ואותיות מנחות כל אלו מונס עם רב העיון
 ונרפסו במכות אשר רכיאל בומב'רג יכו
 ותהיראשית ממלכתם היום יום ב'
 כה לחרש ככלו סגת רפה
 לפק פה וינציאת
 העיר הגדולה:

י' ל' ד' י' ל' א' ש' א' י' ל'

ראשית חכמה יראת יי שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומרת לעד

רלבג

דרך

אמר

דוד המלך עליו השלום מי מהבין את לבבו להתעסק בחכמה תחלה
יתעסק ביראת יי ויעשה ממנה סרס ועיקר וכל דרכיה יתנהג בחכמה
מילמד על הדרך שאמרו רבותינו ז"ל כל שיראת חטאו קודמת
לחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו איך חכמתו מתקיימת
יראת יי היא התורה והמצוה ודברי הנביאים וקבלת החכמים בתורה שבעל פה
והחכמה היא חכמת הפילוסופיה ואם ילמד אדם חכמת הפילוסופיה תחלה ויבהל ברוחו
ויעזז מחוץ להכחיש האותיות והמופתים הגדולים הנמצאים בכתב הקדש כי הם דברים
לא תכלים החכמה ההיא אלא כשם כאשר יקדים למד התורה שהיא יראת יי וישם בלבו
להאמין כל הכתוב בה ובכל כתבי הקדש וכאשר יתבונן בהם ימצא בהם דרכי החכמה
כמו שכתוב כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה
ואמרו רק עם חכם וכבון הגוי הגדול הזה כי איך צריך לומר התורה והמצוה שהם נבונות

אמר

לוי בן גרשום אחר התהלה לאל והשאלה ממנו
להיסיר לפנינו דרכו ראינו לבאר דברי הנביא
כולם ולספר התועלות המגיעות מהם אם בעיון
אם במדות אם בביאור קצת המצוות התוריות כי קצתם נתבאר
ענינם בדברי הנביאים כמו שנבאר בזה בהגיענו למקום מקום
מהמקומות ההם ובמקומות שיראת יי בהם דברים קויתרים אם
מצד העיון או מצד שאר דברי הנביאים נעיר עליהם ונשתדל
בהתיר הספקות ההם כדי שכלנו כמו שהיה מנהגו בביאורו
ולדברי התורה וכתביל מקשר יהושע כי סדרו אחר דברי התורה

על דרך השכל כי גם החוקים אשר באמר עליהם כי איך להם טעם כן הוא שאין להם טעם כראה לרוב בני אדם אבל החכם המתבונן בהם ימצא טעמם
ברור ומנואר ואחר התבונן החכם המבין בדרכי התורה ושימה יסוד לחכמה וישתדל בלבו לקרב את הדברים הרחוקים להדעתו ולמד חכמת הפילוסופיה אחריו
כן לא תשתבש דעתו בלמדו החכמה בתורה אשר למד תחלה כי כבר תקעה יתד במקום נאמן ויקרב דרכי החכמה אליה בכל כחו ויכולתו ותהא סלמה מסבירתו
ואמר שכל טוב לכל עושיהם פירוש שכל טוב עיון טוב והטובה טובה יש לכל המשתדל בשיניהם ביראת יי ובחכמה כי גם ביראת יי לא יהיה שלם אם לא יתעסק
בחכמה או יהיה פ' שכל טוב הכלה טובה כמו ויהי דוד בכל דרכיו משכיל כלו שיכלח המתעסק בשיתוף בעולם הזה ובעולם הבא ואמרו רבותי ז"ל לומדיהם לא
כאמר אלא עושיהם מלמד שהמעשה גדול ואף על פי שאמרו הם גב התלמוד גדול שהתלמוד מביא לידי מעשה לא הגדילו התלמוד לא מפני שהוא מביא לידי מעשה
ולא יבשר המעשה מבלי הלמוד כמו שאמרו איך בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד אלא ביראי המעשה גדול כמו שאמר הכתוב ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם
למדו בעבור שתעשו ואמרו ר"ז כל מי שיסבנו בעשייה יסבנו בלמיד' וכל מי שאינו בעשייה אינו בלמידה ואמרו עוד כל האו' איך לי לא תורה איך לו תורה פ' שאין איך לי
עסק בעשיית המצוות אלא בקריאת התורה בלבד איך לו אפי' שכל קריאת התורה שחומר ולמדתם אותם ושמרתם לעשותם כל שיסבנו בעשייה יסבנו בלמיד' וכל שאינו
בעשייה אינו בלמידה ואמרו כל העוסק בתורה בלבד דומה כמי שאין לו אלה שחומר ללא להי אמת וללא תורה פ' שהלמוד מאיך מעשה אינו דבר מועיל אבל הוא
מריע ומזיק לעצמו ולזולתו ודמו חכמינו ז"ל התלמוד מבלי מעשה למי שבוכה ביתו ואינו מצינו לו דלתות כי בודאי יהיה אותו הבית מסולח ונעזב כמדרב ומקצתם
דמו אותו למי שאין לו בית ובוכה דלתות לבית כי טורח הדלתות ללא תועלת הוא ואמרו חכמינו ז"ל החכם מבלי מעש' הוא טעל הבור על בראויו ואמרו מי שאין דבריו
דומין למעשהו הוא מביש את עצמו ואחר שביארכו כי המעשה הוא העיקר כאמר כי המעשה הוא על שני פנים וכל אחד מהם הוא עמוד גדול לסכר האדם בזה
ובבא האחד הוא מעשה המצוות ושמירתם ודרכי המוסר ימצא בהם שכל טוב בעיני אלהים ואדם והמעשה האחר הוא כתיבת החכמות וביאור התורה והמצוות
לחקיקם על ספר למען יעמדו ימים רבים כי אם לא היו כותבים החכמים הקדמונים דבריהם על ספר כבר אבדו החכמות וספדו המצוות ובטלו התורה והמצוות
אבל החכמים ובעלי התורה בכתביהם ביריהם ז"ל ספר ישאירו ברכה אחריהם ובודאי לא מתו החכמים ההם ואמרו רבותינו ז"ל הצדיקים אפי' במיתתן
קרויין חיים ואמרו משה רבינו ע"ה לא מת ואמר יתברך שמו בא כתבה על לוח אתם ועל ספר חקיה ותהי ליום אחרון לעד עד עולם ועל כן חתם דוד עליו השלום
הפסוק שהקדמנו תהלתו עומדת לעד ויתפרש על המעשה הראשון שהקדמנו כי עושה מעשה היושר ושומר התורה והמצוות והמתעסק בחכמה תהיה תהלתו בפי
האנשים לכמה דורות ונפשו גם כן עומדת לעד לעולם הבא עד עולם ויתפרש על המעשה השני כי כותב הספרי תהלתו עומדת לעד לרואי הספרי ההם וללומדיהם
ועל כן נקראו החכמים בעלי אסופות לפי שאוספין דבריהם ודברי זולתם על ספר להיותם לעד למשמרת ולעולם למזכרת ויש להם סכר טוב בעמלם וצדיקתם
עומדת לעד ועל כן ראיתי אבני הצעיר דוד ב' יוסף קמחי ז"ל לכתוב על ספר ביאור דברי המקרא כאשר למדתי וקבלתי וכאשר תשיג יד מחשבתי באשר יי אחי
אשר לו נאוו תהלות אשאל העזר להחל ולכלות כי הוא העזר והקומץ יתברך שמו ואכתוב הפסוקים אשר צריך לפרשם והמלים אשר צריך לדרקם גם אכתוב
טעם כתוב וקרי וכתוב ולא קרי וקרי ולא כתוב כאשר אוכל לתת טעם לשניהם כל אחד ואחד במקומו ונראה כי המלות האלה נמצאו כן לפי סבגלות

ראשונה אבדו הספרים ובטלו והחכמים יודעי התורה מתו ואכשי כנסת הגדולה שהחזירו התורה ליטנה מצאומחלוקת בספרים
והלכו בהם אחר הרוב לפי דעתם ובמקום שלא השיגה דעתם על הברור כתבו האחד ולא נקרו או כתבו מבחון ולא
כתבו מבפנים וכך כתבו בדרך אחר מבפני וברך אחר מבחון ואכתוב בקצ' המקומו תרגום וכתב
בן עזיאל שיטבו פירושי טובים ונאים גם אביא דברי רבותינו זכרונם לברכה
במקומות שאנו צריכים לפירושם ולקבלתם על כל פנים גם כן
אביא קצת הדרשות לאוהבי הדרש ועתה אחל
בעזרת המלמד לאדם
דעתי

מסרת משה. והוא היה במקום משה לזאת ולבוא לפני ישראל ואחר שמת משה בזה הקדוש ב' לעבור הירדן עם ישראל. לאמר. לפי שנתמנו במלאת אמור עם הלמד יותר משאר אותיות השמות הסתירו האלף עם הלמד מה שלא עשו כן עם השאר שאמרו באמור להם עם ייגו. ויהי באמור יהושע בהענת האלף ופי' לאמר לאמר לישראל שהקדוש

ב' זה צוה לעבור את הירדן כי הבטיחם בכל מקום אשר תדרוך כף רגליכם בו וגו'. קום עבדו. קום ענין זירוז וכן קום משחזר קומו ועבדו קום התהלך. להם וגו'. לבני ישראל כמו יבואו את תרומה י' ותרבהו את הילד. כל מקום אשר תדרוך וגו'.

כיון שתעברו את הירדן כל מקום אשר תדרוך בו לכם יהיה כלום אני אתן לכם כח כרי סהכבמו הכל ואחזכר בקצת הגבולים. וברם כל מקום אשר תדרוך וגו' לרבות חוצה לארץ.

מהמדרב. ה' מרדכי סין שהוא גבול נגב. והלכנו הזה. הוא מקום ידוע בארץ ישראל ואמר הזה אף על פי שהוא מעבר ה הירדן לפי שהיה כראה ממס להם וכן אמר משה ההר הטוב הזה והלכנו או אמר הזה על הירדנה כמו זה סיני זה עני ליתן זה. כל ארץ החתים.

כי באותה הפאה היה יוסב החתי. מבוא השמש הים הגדול. הוא מערב ארץ ישראל כמו שאמר בתורה עד הים האחרון ומה שאמר הגדול כנגד סאר הימים מצאנו ארץ ישראל שהם קטנים כמו ים המלח ים כנרת. אל תסור ממנו. סב אל משה ופירסו מדרכו הטוב או פירסו ממנו מספר התורה ואף על פי שלא זכר הספר הזה זכר התורה ובמקרה סבירן ממנה. תסביל. פירוש תכלית וכן תי' בדילת תכלית וכן תרגם אבן קלוס למען תסביל בדילת תכלית. לא ימוס. כחלקו רבותינו אל בזה הפסוק י' שהוא מצוה לכל ימי האדם ואפילו ידע כל התורה כלה ויש אומרים שהוא ברכה והנראה כי היתה מצוה ליהושע וכן לכל אדם עד סידע התורה ואחר כך ילמוד החכמות.

משמשוניה דמשה למימר:

משה עבדי מות וכען קום עיבר ית ירדנא הדין את וכל עפא הדין לארעא ואנא יהיב להון לבני ישראל. כל אתרא תדרוך פרסת רגלכון ביה לכוז ותבחה כמא דמלילית עם משה.

מפדברא ולבנוא הדין ועד

נחרא רבא נחרא דפרת כל

ארע חמאי ועד ימא רבא מעלני

שמשא יהא תחומכון. לא

יתעמד אנש קדמך כל יומי חייך

כמא דהוא מימר יבסעדיה דמשה

בן אחיו עפך לא אשבקיך ולא

ארחקיך. תקיף ועילם ארי

את חתים ית עמא הדין ית

ארעא דקיימית לאבחהוון למתן

להון. להוד תקיף ועילם לתרא

למטר למעבד ככל אוריתא ד

דפקודך משה עבדי לא תכטי

מיניה לימניא ולשמאלא בדיל

דתצלה בכל אתר ותחך.

לא יעדי סיפרא דאוריתא הדין

מפוסך ותגוי בגי ביה יימם ולילי

בדיל ותמר למעבד ככל דכתיב

ביה ארי כן תצלה ית דרכך

ובכן תכשט.

משרת משה לאמר: משה עבדי

מת ועתה קום עבר את הירדן הזה

אתה וכל העם הזה אל הארץ אשר

אנכי נתן להם לבני ישראל: כל-

מקום אשר תדרוך בך רגלכם בו

לכם נתתיו כאשר דברתי אל משה

: מהמדרב והלכנו הזה ועד

הנהר הגדול נהר פרת כל ארץ

החתים ועד הים הגדול מבוא

השמש יהיה גבולכם: לא יתיצב

איש לפניך כל ימי חייך כאשר ה

הייתי עם משה אחיה עמך לא

ארפך ולא אעזבך: חזק ואמץ כי

אתה תנחיל את העם הזה את

הארץ אשר נשבעתי לאבותם לתת

להם: רק חזק ואמץ מאד לשמר

לעשות ככל התורה אשר צוך

משה עבדי אל תסור ממנו ימין

ושמאל למען תשכיל ככל אשר

תלך: לא ימוש ספר התורה הזה

מפיך והגית בו יומם ולילה למען

תשמר לעשות ככל הכתוב בו כי

: אז תצליח את דרכך ואז תשכיל:

והלכנו ה' מלאים וא' חסר וס' נבסר בסדר אלה הדברים:

ג' חס' בקריאה וס' הודיענו בא את דרכך ואדעך למען. כי אז תצליח את דרכך. העבר עיני מראות שוא

בדרכך. ונבסר גם בסדר בית שא. ואז ד' וס' ואז יקרב לעשותו. ואז ירצו את עונם. ואז חיל בלך בבל

צרים. ואז השכיל. ונבסר גם בסדר בא:

דלכג

משה עבדי מת. ראוי שיובן מזה כי עבדו ישראל את הירדן הזה לא הסכים הסם ית' סהיה בחיי משה כי הוא ית' גזר עליו שלא יעבור את הירדן לסבת התבארה בתורה ולזה נתאחר זה עד מות משה כי אחי מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נמא ואלו נתחברה לזה סבה אחרת וזה כי כבד כתבאר בספר סופטים כי עזביהו שמהגוים ההם אומות למען נקות בס את ישראל השומרים הם את דרך י' ללכת בס כאשר שמרו אבותם אם לא והנה אפשר כי ישראל לא היו ראויים שנתעב להם זאת ההצלחה על ידי משה כמו שכיון משה מתחלת הענין בצאתם מארץ מצרים וזה שאם היו אלו המלחמות נעשות על ידי משה הים משוי' אל אלו האומות בכלל כליון חרוץ לעצם מעלתו וקוקה הכפלאות הנעשות על ידו ולזה תמצא בסיוון ועוד סכלחם בהם משה שלא נסאר בהם סריר ופליט ולהיות ישראל בלתי ראויים לכמו זאת ההצלחה כמו שהתפרסם מדרב המרגלים לא זכו אל סתהיה זאת המלחמה על ידי משה והיתה על ידי יהושע ולא היה כחו כל כך גדול ולזה נתעצל באלו המלחמות כמו שהתבאר במה שבו א' עד שהפריד המות בינו וכן השלמת המלחמות ההם וממה שיעיד על עזה העונם הסג' משה בעון ישראל מה שאמר במסנה תורה גם כי התאסף י' בגללם והנה הזהירו השם יתברך לבתינוטות מרדכי התורה ימין ושמאל ר'ל שלא יוסף לדבריה ולא יגרע מהן והנה כראה כי הנטיה למין הוא כמיוסף על דבריה והנטיה לשמאל כמיוסף על דבריה והזהירו גם כן שלא יתפלל מהעיון בה כי התלמוד מביא לדי' מעשה בחלק המעשי ממנה ולזה אחי ראוי שיקצר האדם מלעיון בדברים המעשים ממנה ויחשב כי ר'לו שיעשה המצות המעשיות ההם כי העיון בדברי תורה בזה יתפרסם בסלמות אל המעשה עם עזה יעמידהו על סוד זאת המצוה והתכלית המכוון בה ואלו העיון בחלק העיוני מהתורה שלא יסיר למעשה היא ממה שאין ספק בו שאין ראוי שיקצר האדם בו כי הוא בעלם נכפנים להישיר המעיון בו אל השלימות האנושי כמו שביארונו בדבריתורה.

משה עבדי מת. ראוי היה קיים בו הייתי חפץ ורבותינו דרשוהו על סלסת לפים הלכות נכשכות כחו בימי אבנו של משה בא יהושע ונאלח אמר לו הקדש משה עבדי מת והתורה על סמוק קראת לומר לך אי אפשר בא וטורדן במלחמה: כל מקום אשר תדרך. תדרך כיוצא בו כאשר למטה ושנינו בספרי אם ללמד על תחומי

ארץ ישראל הרי הוא

אומר מן המדרב מ

והלכנו אם כן למס

כאמר אשר תדרך כף

אף חוצה לארץ מ

מסתכבמו את הארץ

כל מה שתכבמו חוצה

לארץ יהיה קודם

ויהיה סלכס: מן

הלכנו והמדרב הוא

מדרב קרע מדרב כן

פעל די ארום סהיה

במקצוע דרומית מ

מזרחית ודרך סס כ

נכנסו לארץ סכאמר

והנה אנחנו בקדס

וגו' ומניין סהיה

בדרומית מזרחי סל

והיה לכס פאת נגב

ממדרב צן על די א

ארום וגו' ועד סהיה

הגדול כהר פרת. זס

רחבה מדרום לצפון

כל ארץ החתים בכלל

הזה ורחבה מדרום

לצפון: כל ארץ החתי

ועד הים הגדול מבא

השמש. לארכה מן

המזרח למערב: חזק

ואמץ: בדרך ארץ

כמה שהוא אומר כי

אתה תנחיל: רק חזק

ואמץ מאד. בתורה

כמה שהוא או לסמך

ולעשות בכל התורה:

ספר התורה הזה.

ספר מסנה תורה היה

לפניו: תסכיל.

תכלית: הלא

חפס

לכס

אוריית' לכס

והיה נתיב י'

חפס

ל' סבירין

חפס

מחזיקים
ללכת
דעתו
לחיות
נאמרו

III 30 a b

מנים אכמים: פי אכמים טובים ולא כאלוהים מהלכו בלילות משה: חרם לאמר: הזהירם מלכו בלילות הולכים כחרמים מלא יריגו בהם: כמו ויתחרסו כל הלילה ויתברז למימר: אל בחרם מלכם כי לא רצה מידעו כל ישראל כרי מלא ויפחדו בלילות מרגלים והוא לא מלחם אלא לפי שדעו שילכו בלילות וירחיבו לב ישראל בבטחות טובות: ודברם חרם כמו חרם הטובים קדוה כרי מיראו קדוהם ולא יריגו בהם מהם אמרו כלי נגרות היה בדם כדל מעט חרם אכן ומהם פי כממשעו: ופשוטו אמר להם יהושע עשו עצמכם כחרמים ועמדו על דמיהם: ויתחרסו כל הארץ בכלל ויתירחו בפרט לפי שהיתה עיר גולה: זונה: כמשמעה או מוכרת מזון כמו שתי פונדקיה: והוא בעקל טובה והאמת דעתו זונה ממש כי כן דרכו במקומו לתרג זונה פונדקית וכן שתי נשים זונות פונדקין ואף על פי שתרם מקצתן כפקת ברא ודעתו לפי שהזנה כפונדקיה: שמשקרת עצמה לכל: ויפסכו סמה: להודיע כי לא היו עם מלא לילה אחד ובאותו לילה יבאו משה: ויאמר: בפתח הים כמו תשבר ותפסד ותצא המגפה והדומים להם לחפור כמו לתור כי היתר מחפור רב: ותקח האשה: כבר לקחה אותם וכעת טרם הכנס סלוחי המלך לביתה כשהרגיש שדורע הדבר למלך: ותפסנו: כל אחד לבדו כדי שלא יכירו מקומם אם יעלו לבג: וידעו אלו מרגלים היו כלם ופיחם ועמד לפניהם פיחם ולא הכירוהו ולא ראוהו לפי שהיה מלאך ואמר ותפסנו על כלב לבדו: ויהי הסעלסור: עומד לסגור שחשך חסם: והיא העלתה הגבה ותמכס: כבר אמר למעלה ותפסנו ועתה אמר ותמלא להודיע איך טמנה אותי: בפסתי העץ: אל שהיו עיר הפסטים בגבוליהם והעלתם הגבה ליבםם והטמיה אותם בתוכם ופסתי העץ כמו עצי פסטים וכן פני תולעת תולעת מני: הערוכות: הפסטים למן נקבות האחת פסחה והדבים פסטים כמו מן חטה חטים והיו ערוכות לה על הגב ליבםם: והאנשים רדפו אחריהם: לפי מחמתם: על: כמו עד וכן וירכתו על צידו וכן יתגבוע על מות כמו עד מות כי הוא שתי מלות: המעברות: בשוא הבית מגזיר מעבר בצרי ואם לא נמצא המעברות נתפסו בקמץ הבית מעברת מעבר בקמץ: סגרו: המרגלים או אכמי הב' והוא הכבד כי הם לא ידעו מהגב מחרם להם וסם סכנו להם: אחרי גו: אונת תוספת ביאור אלא אם היה אומר אחרי אשר יבאו ידמה אחר זמן: והם לא אחרו לסגור הסער מחרם להם: ואם היה אומר כאמר יבאו ולא אמר אחרי ידמה כי תכף באתם מן הסער סגרו: ואם היו עושין כן היו מרגלים הרודפים כי המרגלים כחבאים עם אלא כשהרחיקו האנשים מהסער עד שלא יריגו בסגירת הסער סגרוהו וזה טעם אחרי כאמר: והמה טרם יסכנו: טרם ספסו: עלתה

חרם: כח כף תירגם יהונתן: אמר להם עשו עצמכם כחרמים מלא יסחירו דבריהם מפניהם: דל הטענה עצמכם קדוה כרי סיהו כרואים כקדוה: וראו את הארץ ואת ירחו: והלא ירחו בכלל ולמה יבאתם היתה קסה כגד כולם לפי שהיתה יושבת על הכפר כחזא בו ויפקדו מעבר ירוד תמעה עמר איש ועמל והלא עמל בכלל היה ולמה יבא אלא מהיה קסה כגד כול כיבא בו והמלך סלמ' אהב כלי נכריות רבות ואת בת פרעה והלא בת פרעה בכלל היתה ולמה יבאת לא מהיה מחבבה כגד כוללם וכלפי חט שהחטיאתו חתר מכולן כך פנויה בספרי: אשה זונה: תירגם יהונתן פונדקיה: מוכרת מיני מזונות: לחפור: לרגל כמו מוס חפר אכול: ותפסנו: יס מקראות מדרבים על חושים כיחד לפי ס מיהרה בהטמנתם ובמקל כר כאילו יחד ומדרם אגדת תנחומא יס פנחס וכלב היו ו פנחס עמד לפנים ולא ראוהו לפי שהיה כמלאך: דל ותפסנו כל אחד ואחד בפני עצמו ודוגמתו מבינו סמן וקטורת יסמח לב ולא אמר יסמחו לב: בפסתי העץ: פסטים בגבוליהם: על המעברות: מקום מעבר המים: סהיו סגורים סחזרו ל לחוריהם אל ערבות מואב והירדן מפסק ביהם: והטעם סגרו: הסוברים: ולא

תירגם יהונתן: ברו למימר: איזילו חזו ית ארעה וית ירחו ואזלו עלו לבית אתמא פונדקית ושמה רחב וישיבו תפסו: ואתמא למלכא דיריחו למימר הא גובריא אתו חכא בלי לא סבני ישראל לאדלא ית ארעה: ושלח מלכא דיריחו לוח רחב למימר אפיקו גובריא דאתו לוותוך דעלו לביתך ארי לאדלא ית כל ארעה אתו: ודברת אתמא ית תירג גובריא ואטפרתנון ואמרת בקושטא אתו לוחי גבריא ולא ידעית אי סנן אינון: והנה ערן למימר תרעה בקבלא וגובריא נפקו לא ידעית לאן אזלו גובריא רדפו בפריע בתירוחו ארי תדבקונון: והיא אסקתנון לאיגרא ואטפרתנון בשענון בית דסדירין לה על איגרא: וגבריא רדפו בתירוחו אורח ירדנא עד סגירתא ותרעא אתו בתר דנפקו רדפא בתירוחו: ואינון עד לא שכיבו

שנים אנשים מרגלים חדש לאמר לכו ראו את הארץ ואת ירחו וילכו ויבאו בית אשר זונה ושמה רחב וישכבו שמה: ויאמר למלך דיריחו לאמר הנה אנשים באו הנה הלילה מבני ישראל לחפר את הארץ: וישלח מלך דיריחו אל רחב לאמר הוציא האנשים הכאים אליך אשר באו לביתך כי לחפר את כל הארץ באו: ותקח האשה את שני האנשים ותצפנו ותאמר בן באו אלי האנשים ולא ידעתי מאין הם: ויהי השער לסגור בחשך והאנשים יצאו לא ידעתי אנה הלכו האנשים רדפו מהר אחריהם כי תשיגום: והיא העלתם הגנה ותמננם בפשת העץ הערוכות לה על רגלם: והאנשים רדפו אחריהם דרך הירדן על המעברות והשער סגרו אחרי כאשר יצאו הרופים אחריהם: והמה טרם יסכנו

וירכו את לשונם קשתם שקד: כוואש יצאו והאש האכלם: באמר להם עם אלה וכוואש: והאנשים חרם וס' בלשון ארמי רעא דכליקו למשלח לרדופא שבין לחטא מיתא בודנאותא ופירושם נבסר בסדר ויגש:

רלבג

וראוי סכעין בהתר ספק מה יקרה בענין הכוואש סכעין יאושע סוטר העם וסלחו המרגלים מה ענין אלו המרגלים להנה איך סתיהם תפוסתם בבאם לא ימנעו מלבוש בארץ לרפת אות כי כבר יד להם יהושע כי בעד סלמת ימים יעברו הירדן לבא לרפת את הארץ: ואם אמרנו סכבר מלא המרגלים קורם זה הנה יקסה גם כן למה לא סמך יהושע על דברי המ' סהבטחו מלא יתקב אים בפניו כל ימי חייו ולמה הסכים לסלוח מרגלים עם מה שהתפרסם לו מה שהגיע מהתאחר במדבר לישראל על דבר המרגלים אשר סלח מהם: ואנחנו אומרי בהתר זה הספק סלוח המרגלים הוא על התר סני דרכים: הדרך הא' לחקור אם יתכן שיתקדל להלחם בעם אשר הם סלוחים לרגל ארצם אם לא יתכן זה כאילו תאמר סייחקרו מהעם היושב בה המעט הוא אם רב החזק הוא הרפה ומה העיר המבחי אם במבצרים והנה פרי זה הרגול הוא אם בהמשך אל המלחמה או התרתה ממנה לפי מה סיספרו המרגלים: ואולם הדרך הב' הוא לחזק לב העם הנלחמים לבד כמו סתפרסם מענין גרעון כן יואם כי היה סומך בדברי המ' אחר טענה לו אות סתפרסם מענין גרעון ולא הסתיר מהם כי אם סלם מאות איש בדבר המ' ועכ' לחזק לבג והנה טעם מה שחזק לבו לבוא בקשרי המלחמה: וכן היה בסלוח המרגלים בזה המקום כמו סכבר אל מלא היה מלחם רק לחזק לב יהושע והעם כסיממם סכפלה אימת יער עליהם וכי כמנוג כל יושבי הארץ מפניהם: ואחר סתיעיב לבו זה הנה כבאר דברי זאת הפרסה לפי מהגנו וכאמר כי מלת חרם תאמר בפנים רבים המכוון ממנה לפי מה סארהה הוא מענין אל תחרסו על רעך חורסי און סהוא מענין מחסבה הרבון בזה סכבר מלא יהושע מנים אכמים מרגלים מחסבת אכמי הארץ אל סייחקרו אם נפלה אימת יער עליהם ואם כמנוג מפניהם כי בזה יתחזק מאד לב אכמי המלחמה ולזה תמצא סהם לא רגלו הארץ ואת ירחו כי אם בזה האופן לפי סכבר באוסם בלילה ובלי לה בעצמה יבאו מוסס אחר סתפרסם להם על פי רחב מחסבת הארץ וסכבר כמנוג כל יושבי הארץ מפניהם וזאת היתה גכ תפוסתם ליהושע אמרו כי נתן הסם בדיכיו את כל הארץ וגו' ולו היתה כונת יהושע סירגלו הארץ באופן הראשון היה ראוי סייחקרו ליהושע סלא יכלו לרגל את הארץ כי בלילה באו ובלילה סהוא הוכרחו לכאממם ולזה הוא מואר סהכונה ברגלם היתה לרגל מחסבתם לבד כדי סייחקרו בזה לב אכמי המלחמה ואולם יתחזק בזה לב אכמי המלחמה כי זה המורך לב הוא הודעה מה יתבאר ממנה סזה מסודר להיות כן כמו סייחקרו בפני מספר מלחמות יי וביאוריו לספר איוב ולזה תמצא בהרבה מן האנשים ססבי העת אשר יוכלו עברות להם סייגס פחד מה והנה אמר להם יהושע סירגלו מחסבת אכמי הארץ בכללות וביחוד מחסבת אכמי ירחו וזהו מה סהזהירם לראות את הארץ ואת ירחו רוצה לומר סיראו מחסבתם באי זה אופן סיתכן להם זהו ובהנה ספר סכופר זה למלך דיריחו וסחירה אותם רחב כחכמה למלט את נפשה וכפם בית אביה: והנה כספר אחר זה בזכרנו תועלתיה מה היה מואפן החכמה בדריה: ותפסנו: דל סכפנה כל אחר מהם במקן מיוחד סאם ימצא האחד יצל הסני והיה לה סתכננות בזה לפי סכבר זכרה סהיה חסן בעת סייכאו ולזה איפ' סייכא האחד וכסאר הסני והיה לא ידעה: והיא

כפסתי העץ: אל שהיו עיר הפסטים בגבוליהם והעלתם הגבה ליבםם והטמיה אותם בתוכם ופסתי העץ כמו עצי פסטים וכן פני תולעת תולעת מני: הערוכות: הפסטים למן נקבות האחת פסחה והדבים פסטים כמו מן חטה חטים והיו ערוכות לה על הגב ליבםם: והאנשים רדפו אחריהם: לפי מחמתם: על: כמו עד וכן וירכתו על צידו וכן יתגבוע על מות כמו עד מות כי הוא שתי מלות: המעברות: בשוא הבית מגזיר מעבר בצרי ואם לא נמצא המעברות נתפסו בקמץ הבית מעברת מעבר בקמץ: סגרו: המרגלים או אכמי הב' והוא הכבד כי הם לא ידעו מהגב מחרם להם וסם סכנו להם: אחרי גו: אונת תוספת ביאור אלא אם היה אומר אחרי אשר יבאו ידמה אחר זמן: והם לא אחרו לסגור הסער מחרם להם: ואם היה אומר כאמר יבאו ולא אמר אחרי ידמה כי תכף באתם מן הסער סגרו: ואם היו עושין כן היו מרגלים הרודפים כי המרגלים כחבאים עם אלא כשהרחיקו האנשים מהסער עד שלא יריגו בסגירת הסער סגרוהו וזה טעם אחרי כאמר: והמה טרם יסכנו: טרם ספסו: עלתה

סהוא יתכור עמו והנה הגיע מדרגתו בכחו בסי' סכבר מלא החיל הבא אליו מישראל להלחם עם מרדן ולא הסתיר מהם כי אם סלם מאות איש בדבר המ' ועכ' לחזק לבג על דבר המלחמה כוואש המ' סירד אל המחנה סהוא ופורה כגדו וישמעמה דברו ואחר תחזקה ידיו והנה טעם מה שחזק לבו לבוא בקשרי המלחמה: וכן היה בסלוח המרגלים בזה המקום כמו סכבר אל מלא היה מלחם רק לחזק לב יהושע והעם כסיממם סכפלה אימת יער עליהם וכי כמנוג כל יושבי הארץ מפניהם: ואחר סתיעיב לבו זה הנה כבאר דברי זאת הפרסה לפי מהגנו וכאמר כי מלת חרם תאמר בפנים רבים המכוון ממנה לפי מה סארהה הוא מענין אל תחרסו על רעך חורסי און סהוא מענין מחסבה הרבון בזה סכבר מלא יהושע מנים אכמים מרגלים מחסבת אכמי הארץ אל סייחקרו אם נפלה אימת יער עליהם ואם כמנוג מפניהם כי בזה יתחזק מאד לב אכמי המלחמה ולזה תמצא סהם לא רגלו הארץ ואת ירחו כי אם בזה האופן לפי סכבר באוסם בלילה ובלי לה בעצמה יבאו מוסס אחר סתפרסם להם על פי רחב מחסבת הארץ וסכבר כמנוג כל יושבי הארץ מפניהם וזאת היתה גכ תפוסתם ליהושע אמרו כי נתן הסם בדיכיו את כל הארץ וגו' ולו היתה כונת יהושע סירגלו הארץ באופן הראשון היה ראוי סייחקרו ליהושע סלא יכלו לרגל את הארץ כי בלילה באו ובלילה סהוא הוכרחו לכאממם ולזה הוא מואר סהכונה ברגלם היתה לרגל מחסבתם לבד כדי סייחקרו בזה לב אכמי המלחמה ואולם יתחזק בזה לב אכמי המלחמה כי זה המורך לב הוא הודעה מה יתבאר ממנה סזה מסודר להיות כן כמו סייחקרו בפני מספר מלחמות יי וביאוריו לספר איוב ולזה תמצא בהרבה מן האנשים ססבי העת אשר יוכלו עברות להם סייגס פחד מה והנה אמר להם יהושע סירגלו מחסבת אכמי הארץ בכללות וביחוד מחסבת אכמי ירחו וזהו מה סהזהירם לראות את הארץ ואת ירחו רוצה לומר סיראו מחסבתם באי זה אופן סיתכן להם זהו ובהנה ספר סכופר זה למלך דיריחו וסחירה אותם רחב כחכמה למלט את נפשה וכפם בית אביה: והנה כספר אחר זה בזכרנו תועלתיה מה היה מואפן החכמה בדריה: ותפסנו: דל סכפנה כל אחר מהם במקן מיוחד סאם ימצא האחד יצל הסני והיה לה סתכננות בזה לפי סכבר זכרה סהיה חסן בעת סייכאו ולזה איפ' סייכא האחד וכסאר הסני והיה לא ידעה: והיא

עלתה עליהם. כמו אליהם כמו ויילך אלקה הרמיה על ביתו כמו אל ביתו ודרתה על הנביאים כמו אל הנביאי' ורבים בהם כמו סכתבו בספר מכלל: וכשמע וימס לבבנו ולא קמה. כי האדם המפחד כאילו כפלה רוחו כדרך אל יכול לב אדם עליו ויוכתן תרגם ולא קמה ולא אשתארת: כי עשיתי עמכם חסד. חסדך היא הטובה טיגשה אדם עם אחר מאיז לך

והוא עלתה עליה. ר"ל
אבלם כחוננו וצלו מטה
מנחה ויבואו האכסים
על הנשים: כי י"
אלהיכם הוא אלהים.
ולזה הוא שליט על כל
כל אשר יחפץ וינצח
מי שהיה במערכתו

עוֹד
שֶׁמִי וְעַיִנו
עוֹד חַד
וְיָד

והיא סליקת לותהון לאיצרא :
ואמרת לגבריא ירענא ארי יתב
וילכון ית ארעא וארי נפלת
אימתכון עלנא וארי איתברו כל
יתבי ארעא מן קדמיכון : ארי
שמענא ית דיביש יי ית מי ימא
דסוף מן קדמיכון במיפקכון ס
ממצרים ודי עבדתון לתרין מלכי
אמורא דיי בעיבר דירדנל לסיוחון
ולעוג דיי גמרתון יתהון : ושמענא
ואיתמסי ליבנא ולא אשתארת
עוד רוח באינש מן קדמיכון ארי
יי אלהכון הוא אלהא דשכינתיה
בשמיא מלעילא ושליט על ארעא
מלרע עוכען קיימו כען לי במימל
דיי ארי עבדית עיפכון טיבו ו
יתעבדון אף אתון עם בית אבא
טיבו ותתנחון ליאת דקשטו ותיתון
ית אבא וית אמא וית אחי וית
אחתי וית כל דילהון ותשזבון
ית נפש שתנא ממזאתא : ואמרו לה
גבריא נפשנא מסירן חלף נ
נפשתיכו למית אם לאתחון ית
פחגמנא דין ויתיכד ית : יי לנא ית
ארעא ונעביר עימך טיבו וקשטו
ושלשלתון באטונא מן חרפא
ארי ביתה בכותל שורא ובשורא
היא יתבה : ואמרת להון לטורא
אזילו דילמא יערעון בכון דרפא
ותישמרון תמן תלתא יומין עד
דירובון דרפא ובמרפן תהכון
לאורתכון : ואמרו לה גבריא זכאין
אנחנו סמו מתך חרדא דקיימת
עלנא : הא איתנא עלין בארעא
ית הורא דחוט וזהריתא תדין
תקטריב חרפא דשלשלתנא ביה
וית אבך וית אמך וית אתך וית כל
בית אבך תכנשין לו תיך לבין וא :

סאם נקשר בזה האופן הנה יחוייב שנמלט כל יושבי יריחו אוכל יושבי הארץ אחר מלא יתגרר לנו מי הם ממעפחתך וזה דבר לא נוכל להסב עליו כי הוא סוף למה מצוה התורה עליו שלא תחיה כל נשמה מאלו הנוים מהמקומות הקרובים ולא מהרחוקים אשר לא יסכימו להיות לנו למע ולזה אכחנו מבארים שאין אכחנו נקשרים להחיות כי אם הנמצאים בזה הבית: ואם

ויתר מעט וחשבה כי בין הליכתו ושובם ופירותם וחפושם בכל הדרך יהיו שלשת ימים: טוב. בהולם: בקים אכחנו. פ' בתנאי זה. הנה אכחנו באים. כלו' הרי אנו תולין הרבה כך לעשות האות הזה ונקים אכחנו חסר י"ד הרבים מהמכתב והי"ד הכת' למד הפעל וכרגש כמו י"ד עניים והם בשקל כחתי' מעפים: משבועתך הזה. פ' מרבה שבועתך זה ואל על פי שלא ספר הכתיב שבועה לה כיון שאמרת להם השבעו כל ליכראה שבועו לה כשאמרו לה כפסמו תחיתם למות או השבעו

כֹּס לְמוֹת וְהַדְּבָר הַזֶּה הָיָה קִבְלָת מַעֲבָה: הַשְׁבָּעָתוּ. בְּקֶמֶץ הֵיטָו וּמִשְׁפָּטוֹ
הִתְכַּלּוּ וְכִתְּבוּ לָהּ אוֹת: אֵת תִּתְּקוֹת חוּט הַשָּׁנִי. פִּי קוֹ סֹזֹר וְעֵשִׂי מַחוּטוֹ מִכִּי וִיתֵּ
פִּי תִתְּקוֹת חוּט הַשָּׁנִי בְּגֵד אֲדָוָה, וְאִמְרוּ הַזֶּה מֵרָאֹה אוֹתוֹ בְּבֵית טָרָם מִיִּדְרוֹמָה
וְחִבְל: הוֹרְדָתָנוּ. בֹּא הֵיטָו בְּצִיר מִקָּו חִירָק כִּי יִבְאֹה זֶה בְּמִקְוֶה זֶה כְּמוֹ יַעֲשִׂי וְיַעֲשִׂל: *

IIII 30 7 5

אנו כי ויש להוציא מפרקא קמא דקדושין מכת חטבות ע"י אבלו של משה מ"ה חטבות למפרע במכא סלא מתבבש' ויבוא את העם לאמ' כדאזכר' וגו' . ואתם תסעו ארון נוסע אחר סבי רגלים ואזינו היום כסע תחלה סכ' הנה ארון הברית ארון כל יום היה עמוד העצן נוסע תחלה ומראה להם הדרך סנאמ' ההולך לפני' בדרך רגלים בדרך המחנות וגו' ועכשו הארון נוסע תחלה כסאמר הנה ארון הברית וגו' דך סלמט ימים וארון ברית' נוסע לפניהם . ארובו של משה היה סהיו בו סברי דעתה הלוים היו כסאים הארון ועתה כסאוהו הכהני להקדישו יותר מפני הכס' וסעסבבו את ידיחו וכסחזירוהו למקומו וזה היה כסיה דוד בורח מפני עור מצינו במק' אחד בבנין הבית סהעלוהו הכהנים מעיר דוד והביאוהו לבית מותו וכלל סהחזירוהו למקומו הוא וער עתה היה הארון נוסע אחר סבי רגלים ויס ודרס כי סבי ארונות היו של יוסף ושל סבי' וזיו מחלס יחד : כאלמים

כאלפים חמה במרה. הִלָּךְ כָּף הַשִּׁעוֹר כְּמוֹ כָּף כְּשֶׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ כְּעֶשְׂרִים אִישׁ
כְּאִפְסָה שְׁעוּרִים וַיִּתְּכֶן מֵהוּא כָּף הָאֲמִתּוֹת לְפִי שֹׁאֵמֵר בְּמֵרָה וְכִמּוֹ זֶה הִלָּךְ כָּף
הַדְּמִיּוֹת כִּהְיוֹתָם זֶלְזָל וְהָיָה לִי כִּיּוֹם וְרוּחַ הַמֵּיִם הָיָה אִזְ שָׁנִי עֶשֶׂר מִלִּכְנָג
מִחֲנֶה יִשְׁרָאֵל כְּמוֹ שֶׁפִּירְשׁוּ רָזַל וְאָמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ שִׁמְשָׁעָה מִכֶּכֶם לַדֶּרֶךְ יִתְרַחֲקוּ
מִן הָאָרֶץ אֲלֵפִים חָמֵה וְהַטַּעַם

מִזֶּכֶר שִׁלְכּוֹ רַחוּקִים מִן הָאָרֶץ
הַכְּתוּב אֲמַר הַטַּעַם לִמְעַן תִּדְרְשׁוּ
אֶת הַדֶּרֶךְ וַיֵּשׁ בְּזֶה דְרָשׁ כִּי מֵה
מִצְוֵה לָהֶם רַחוּק יִהְיֶה בִּיטִיכֶם
וְכִי כָּאֲלֵפִים חָמֵה בְּמֵרָה עַל
חֲנוּתָם לְפָנֵי יְרִיחוֹ זֹה לָהֶם ו
וְאָמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ עֲתִידֶיךָ אֲתָם
לַעֲשׂוֹת טָם בְּרִיחוֹ אֶת הַסִּבָּתָה
תִּרְחִיקוּ מִן הָאָרֶץ וְיִתֵּר מֵאֲלֵפִי
חָמֵה לְכָל רוּחַ וְלִמָּה כְּרִי מִיְהוֹ
רִשָּׁאִין לְבַא לְהַתְפַּלֵּל לְפָנֵי הָאָרֶץ
בְּסִבָּתוֹמָם בְּמֵרָה בְּפִתַח הַבַּיִת
סְמוּר עַל הַיָּדִיעַ רָזַל בְּמֵרָה הַיָּדִיעַ
אֲזָלָם בְּמֵלָכָה הַמַּסְכֵּן תִּדְרְשׁ
אֶת הַדֶּרֶךְ כְּרִי שֶׁלֹּא תִכְסֹּו ב
בְּעִרְבּוּבֵי וְיִתְרָאוּ מִרַחוּק הָאָרֶץ
וְתִלְכּוּ דֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל כֻּלְכֶם אַחֲרֵי
הָאָרֶץ כִּי לֹא עֲבַרְתֶּם בְּדֶרֶךְ י
בְּדֶרֶךְ הַזֶּה כֻּלּוֹ שִׁיבְתֶּם לְפָנֵיכֶם
הַמֵּיִם הַתִּקְדְּשׁוּ תִהְיוּ מְזֻמְמִים
לְעֲבוֹד הַכִּיּוֹם וְכֻלּוֹ דְּרִיכֵי י
מִחֵר בְּעִבְרָכֶם אֶת הַיָּדִיעַ יַעֲשֶׂה
יִי בְּקִרְבְּכֶם כְּלָאוֹ וְהַסִּבָּתוֹת
בְּקִישַׁת מִי הַיָּדִיעַ וְעִמּוֹר הַמֵּיִם
כִּי אַחֵר וְהַיָּדִיעַ יִדְעַ יְהוֹשֻׁעַ זֶה
וְעִדִּין לֹא אָמַר לוֹ הַטַּעַם יֵת הַיּוֹם
הַזֶּה אֲחֻל גְּדֹלְךָ עַד לְמַחֵר בְּיוֹם
עֶבֶר אֲלֹא כְּשֶׁלֹּא לְבִיּוֹם מִלְכֵם
מִלִּבְלֵמָּה קוֹם עֲבוֹר אֲמַר
לוֹ כִּי עַד מִלְכָּה יָמִים תִּעֲבְרוּ אֶת
הַיָּדִיעַ וְאָמַר לוֹ הַסִּבָּתוֹת שִׁיבְתֶּם
עִמָּהֶם בְּעִבְרָם וְהוּא שֹׁאֵמֵר לָהֶם
יְהוֹשֻׁעַ כִּי בְעוֹד מִלְכָּה יָמִים אֲתָם
עוֹבְרִים וְאֵל עַל פִּי שֶׁלֹּא זָכַר זֶה
הַכְּתוּב כְּשֶׁאָמַר לוֹ קוֹם עֲבוֹר ה
וְהַיָּדִיעַ הִיא מִלָּא עַל כָּל גְּרוּתוֹ
אִז הַכִּי יְהוֹשֻׁעַ כִּי לֹא יִתְכֵּן ע
עֲבַרְם אֶת הַיָּדִיעַ אֲלֹא בְּסִבָּתוֹת
שִׁיבְתֶּם עִמָּהֶם וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
הַכֹּהֲנִים בְּיוֹם שֶׁעָבְרוּ וְהוּא
בְּעִשׂוֹ לְחַדְשׁ כִּי כֹאשֶׁר הִיטִיעַ
מִשָּׁה כִּי כְמוֹ שֶׁבְּקִישַׁת הַיָּדִיעַ לְפָנֵי
מִשָּׁה כֵּן אֲבָקַע הַיָּדִיעַ לְפָנֵיךְ
וְכִי יִדְעוּ כִּי כֹאשֶׁר הִיטִיעַ מ
מִשָּׁה כֵּן אֵלֶּיךָ עֲמָךְ יִעַר קִצֵּה מִי
הַיָּדִיעַ יִשְׁקָצֶה הַעֲבִי הַסִּבָּתוֹת
מִמִּכּוֹשֶׁם עִמּוֹ כְּשֶׁאֵלֵּי הָאָרֶץ
עַד שֶׁעָבְרוּ כֹל הַטַּעַם וְהַמִּקְוֶה
הַהוּא סְבִיבוֹת מִבְּרִי רְגֵלִי הַכֹּהֲנִי
לְקַחוּ שְׂתִים עֲשָׂרָה אֲבָנִים מ
וְהַעֲבִידוֹם עִמָּם וְשְׂתִים עֲשָׂרָה

אֲבָנִים אַחֲרוֹת הָקִים יְהוֹשֻׁעַ בְּמִקְוֶה מִזֶּבֶר רְגֵלִי הַכֹּהֲנִים וְכֹל זֶה קוֹרֵם שֶׁעָבְרוּ
כְּשֶׁאֵלֵּי הָאָרֶץ מִתֶּן הַיָּדִיעַ גִּמּוֹ הֵנָּה הַקְּרִיבָם וְהַקְּהִילָם לְפָנֵי הָאָרֶץ בְּמִקְוֶה
סִיָּה טָם יְהוֹשֻׁעַ וְהַטַּעַם אֶת דְּרִיכֵי יִי בְּזֹאת תִּדְרְשׁוּ טַעַמּוֹ לְפָנֵי שֶׁהָרָז
יִעֲבוֹר לְפָנֵיכֶם וְיִכְרַתוּ מִי הַיָּדִיעַ וְכֹאֵף הַזֶּה יִדְעוּ כִּי הָאֵל יֵת בְּקִרְבָּם וְיִירָשׁ
הַגּוֹיִם מִלְכָּתוֹ וְזִכְרָם כִּי טַעַמּוֹ לְמַעַן גִּמּוֹ הֵנָּה הַכֹּהֲנִים כֻּלּוֹ בֵּין שְׁנֵי הָאָרֶץ וְזֶה
חֵ' מִן הַמִּקְוֶה שֶׁהַחֲזִיק הַמַּעֲטָה אֶת הַמְּרוּבָה וְאֵלֵּי לָהֶם בְּזֹאת תִּדְרְשׁוּ בְּזֹאת הַסִּבָּתוֹת
פִּתְאֹם רוּאִים שְׂכּוֹלָכֶם מִזִּמְמִין בֵּין שְׁנֵי הָאָרֶץ וְזֶה הַדְּרָם רַחוּק כִּי אֵלֵּי הִיא
זֶה הַפֶּלֶא הִיא נִזְכָּר כְּכֹתוּב הֵנָּה אֶרֶץ הַבְּרִית אֶרֶץ כֹּל הָאָרֶץ חֶסֶר וְאֶרֶץ
מִזְכָּר עוֹמֵד בְּמִקְוֶה טָנִים וְעִירָשׁוֹ אֶרֶץ כֹּל הָאָרֶץ אוֹ חֶסֶר בְּרִית שְׁהָרִי
זָכַר הַבְּרִית וְכִירוֹם בְּרִית אֶרֶץ כֹּל הָאָרֶץ וְשִׁמִּי שִׁפְרִיט כִּי עַל הָאָרֶץ הוּא אֲמַר
אֶרֶץ כֹּל הָאָרֶץ לְפִי שֶׁכֶּכֶן שֶׁסֶּכֶד וְכֵן קָרָאָם כִּי שִׁי בְּזֹאתוֹת עֵלְיוֹ וְכֵן קָרָאָ
טָם הָאָרֶץ יִי כְּשֶׁהָיוּ אֲמַרְיִן בְּנוֹסֶעֶ קוֹמָה יִי וְסוּבָה יִי בְּנוֹחוֹ וְכֵן אָמַר עַלֵּי אֵלֶּהִם
בְּחִירוֹתָם אֲמַר עַלֵּי הָאָרֶץ וְאָמַר אֶרֶץ כֹּל הָאָרֶץ כִּי עֲלִיִּי הָאָרֶץ הִרָאָה הָאֵל יֵת
מֵהוּא אֶרֶץ כֹּל הָאָרֶץ וְהַסִּבָּתוֹת כְּרִשְׁנוֹ כִּי הַמֵּיִם טַבְעָן לְהִיּוֹת כְּגִרִים וְעִמָּם
כִּי אֶחָד וְעַתָּה קָחוּ לָכֶם וְלֹא אָמַר לָהֶם מֵה יַעֲשׂוּ אֲלֹא הִכִּין אֲתָם טָרֵם
שֶׁעָבְרוּ וְאָחֵר שֶׁעָבְרוּ הַטַּעַם אֲמַר לָהֶם שִׁירִימוּ אִישׁ אֲבָבוֹ וְעִמָּם

כאלפים חמה במרה. הִלָּךְ כָּף הַשִּׁעוֹר כְּמוֹ כָּף כְּשֶׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ כְּעֶשְׂרִים אִישׁ
כְּאִפְסָה שְׁעוּרִים וַיִּתְּכֶן מֵהוּא כָּף הָאֲמִתּוֹת לְפִי שֹׁאֵמֵר בְּמֵרָה וְכִמּוֹ זֶה הִלָּךְ כָּף
הַדְּמִיּוֹת כִּהְיוֹתָם זֶלְזָל וְהָיָה לִי כִּיּוֹם וְרוּחַ הַמֵּיִם הָיָה אִזְ שָׁנִי עֶשֶׂר מִלִּכְנָג
מִחֲנֶה יִשְׁרָאֵל כְּמוֹ שֶׁפִּירְשׁוּ רָזַל וְאָמַר לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ שִׁמְשָׁעָה מִכֶּכֶם לַדֶּרֶךְ יִתְרַחֲקוּ
מִן הָאָרֶץ אֲלֵפִים חָמֵה וְהַטַּעַם

הַתִּקְדְּשׁוּ גְּקִישׁוֹ וְיֹאמְרוּ יְהוֹשֻׁעַ אֵל הָעַם הַתִּקְדְּשׁוּ כִּי בָל הַבְּרִיָּה הַנִּמְצָאִים כִּי רַבָּת בְּקֹהֶל אֲשֶׁר לִי
הַתִּקְדְּשׁוּ אֲחֻל גְּ' בְּקִמְצָה וְאִפְתַּח וְסִימָּה נִמְסָר בְּסִדֵּר דְּבָרִים יִדְעוּ דְּוִסִּימָּה וְאָמַר יִי אֵל יְהוֹשֻׁעַ וְהוּם
הוּא אֲחֻל כֹּל תְּפִלָּה כֹּל תְּחִנָּה וְסִימָּה וְדִבְרֵיהֶם שְׂפָתֵי צִדִּיקִים דְּעוֹן רִצְיוֹן וְאִתָּה תִּצְוֶה בְּרָשִׁי פִּסֹּו

בְּאֲלֵפִים חָמֵה בְּמֵרָה אֶל תִּקְדְּשׁוּ
אֲלֵי לִמְעַן אֲשֶׁר תִּדְרְשׁוּ אֶת הַדֶּרֶךְ
אֲשֶׁר תִּלְכּוּ כִּהְיֶה לָאֵעֲבַרְתֶּם בְּדֶרֶךְ
מִתְמוֹל שְׁלֹשׁ

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֵל הָעַם הַתִּקְדְּשׁוּ כִּי
מִחֵר יַעֲשֶׂה יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם נִפְלְאוֹת
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֵל הַכֹּהֲנִים לֹאֲמַר
שֹׂאוּ אֶת אֶרֶץ הַבְּרִית וְעִבְרוּ לְפָנֵי
הָעַם וַיִּשְׂאוּ אֶת אֶרֶץ הַבְּרִית וַיִּלְכּוּ
לְפָנֵי הָעַם

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵל יְהוֹשֻׁעַ הַיּוֹם הַזֶּה
אֲחֻל גְּדֹלְךָ בְּעֵינֵי כָל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
יִדְעוּ כִּי כֹאשֶׁר הִיטִיעַ עִם מִשָּׁה
אֵלֶּיךָ עֲמָךְ וְאִתָּה תִּצְוֶה אֶת הַכֹּהֲנִים
נִשְׂאֵי אֶרֶץ הַבְּרִית לֹאֲמַר בְּכֹאכֶם
עַד קִצֵּה מִי הַיָּדִיעַ בִּירְדֵּן תַּעֲמִדוּ

וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גִּשּׁוּ
הֵנָּה וְשִׁמְעוּ אֶת דְּבָרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם
וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ בְּזֹאת תִּדְרְשׁוּ כִּי אֵל
חֵי בְּקִרְבְּכֶם וְהוֹרֵשׁ יוֹרֵשׁ מִפְּנֵיכֶם
אֶת הַכְּנַעֲנִי וְאֶת הַחִתִּי וְאֶת הַחִזִּי
וְאֶת הַפְּרִזִּי וְאֶת הַגְּרִגִּשִׁי וְהָאֲמֹרִי
וְהַיְבוֹסִי הֵנָּה אֶרֶץ הַבְּרִית אֶרֶץ
כָּל הָאָרֶץ עֲבַר לְפָנֵיכֶם בִּירְדֵּן

וְעַתָּה קְחוּ לָכֶם שְׁנֵי עֶשְׂרֵי אִישׁ
מִשְׁבְּטֵי יִשְׂרָאֵל אִישׁ אֶחָד אִישׁ--
אֶחָד לְשִׁבְטוֹ וְהָיָה כְּנוֹחַ כְּפֹרֶת
רְגֵלִי הַכֹּהֲנִים נִשְׂאֵי אֶרֶץ יְהוָה
אֶרֶץ כֹּל הָאָרֶץ בְּמִי הַיָּדִיעַ מִי הַיָּדִיעַ
יִכְרַתוּ הַמֵּיִם הַיָּדִיעַ מִלְמַעְלָה

את בני ישראל. את הכהנים נשאי: גשוג' וחס' ואמר יהושע אל בני ישראל גשוג' ואמר
שאו' גשוג' ויעז' ויחזקו' ויאמר:

סכמו למען יהיו האבני האלה לזכרון לבני ישראל על דבר זה המופת. והנה זו
הסוגור' את העם במצות יהושע שילכו אחר ארון ברית' ויסע' ויהיו הכהנים הלויים
והנה הזכרון לזאת הצו' כי בימי משה היה חנותם ונסעם על פי' מצד תנועת
עמוד הענן וימם וימם האם לילה לנחותם הדרך ואולם עתה לא תהיה הליכתם
בדרך בזה האופן אבל יהיו המנהיגים עתה הכהנים הלויים כושאי ארון ברית' י
על פי הכבי' וכדי שיראו כלם היה ראוי שירחקו ממנו ולזה צו' אותם שירחקו
ממנו אלפים חמה. והנה זכר אחר זה שכבר צוה יהושע אל העם שיתקדשו
בעבור אלו הכפלות שיעשה בקרבם אחר הלילה ההוא ולכהנים צוה שישאו ארון
הברית ויעברו לפני העם. וזכר שכבר אמר העם ית' ליהושע כי יחל לגרל
אותו בעיני כל ישראל עד שהתבאר להם כי כאשר היה עם משה כן יהיה עמו וזה
אמנם יהיה בזה האופן שהיטירו ה' אֵל יִשְׂרָאֵל יַעֲשֶׂה זֶה הַמוֹפֵת וְהוּא שֶׁכָּבַד הוֹדִיעַ
לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ זֶה הַמוֹפֵת טָרֵם בּוֹאוֹ וַיַּעֲשֶׂה לָהֶם זֶמֶן וְהוּא שֶׁכָּאֲשֶׁר וְנִחוּ כַּפּוֹת רְגֵלִי
הַכֹּהֲנִים כּוֹשְׂאֵי הָאָרֶץ בְּמִי הַיָּדִיעַ בְּרַגְעָה הוּא יִכְרַתוּ מִי הַיָּדִיעַ וְזֶה אֲמַרְם
יְהִי בְּכִיכְרַתוֹן הַמֵּיִם הַיָּדִיעַ מִלְמַעְלָה וַיַּעֲמִדוּ כָּד אֶחָד וְלֹא יִרְדּוּ וְלֹא הִיא
מִחוּיִב שִׁיבּוֹב מֵה שֹׁאֵמֵר הַמִּקְוֶה הַהוּא מִי הַיָּדִיעַ חֲרָבָה כִּי הַמֵּיִם אֲשֶׁר בּוֹיִרְדּוּ וְלֹא
יָגַר לָהֶם דְּבַר מִן הַמֵּיִם הַיָּדִיעַ מִלְמַעְלָה וְלֹאֵה זֹה שֶׁיַּעֲמִידוּ רְגֵלִי הַכֹּהֲנִי בִירְדֵּן עַד
עֲבוֹר כֹּל הָעַם וְהוֹדִיעַ שֶׁתִּכְּף שִׁיכִירוֹ הַכֹּהֲנִי רְגֵלִי מִטָּם יַעֲבֹדוּ מִי הַיָּדִיעַ לְמִקְוֶה
וְלִפְנֵי

רלבג

את הירדן בתחלת ה
הלילה שאחריה ומפני
זה הוכרח לבאר שלא
עברו את הירדן כי אם
ביום כדי שיתבאר יותר
לדור' הבא' אמתת זה
הספור ולזאת הסבה
בעיני צוה יהושע לפני
העם' איש שירימו להם
אבן אחת לאיש על ס

סכמו למען יהיו האבני האלה לזכרון לבני ישראל על דבר זה המופת. והנה זו
הסוגור' את העם במצות יהושע שילכו אחר ארון ברית' ויסע' ויהיו הכהנים הלויים
והנה הזכרון לזאת הצו' כי בימי משה היה חנותם ונסעם על פי' מצד תנועת
עמוד הענן וימם וימם האם לילה לנחותם הדרך ואולם עתה לא תהיה הליכתם
בדרך בזה האופן אבל יהיו המנהיגים עתה הכהנים הלויים כושאי ארון ברית' י
על פי הכבי' וכדי שיראו כלם היה ראוי שירחקו ממנו ולזה צו' אותם שירחקו
ממנו אלפים חמה. והנה זכר אחר זה שכבר צוה יהושע אל העם שיתקדשו
בעבור אלו הכפלות שיעשה בקרבם אחר הלילה ההוא ולכהנים צוה שישאו ארון
הברית ויעברו לפני העם. וזכר שכבר אמר העם ית' ליהושע כי יחל לגרל
אותו בעיני כל ישראל עד שהתבאר להם כי כאשר היה עם משה כן יהיה עמו וזה
אמנם יהיה בזה האופן שהיטירו ה' אֵל יִשְׂרָאֵל יַעֲשֶׂה זֶה הַמוֹפֵת וְהוּא שֶׁכָּבַד הוֹדִיעַ
לָהֶם יְהוֹשֻׁעַ זֶה הַמוֹפֵת טָרֵם בּוֹאוֹ וַיַּעֲשֶׂה לָהֶם זֶמֶן וְהוּא שֶׁכָּאֲשֶׁר וְנִחוּ כַּפּוֹת רְגֵלִי
הַכֹּהֲנִים כּוֹשְׂאֵי הָאָרֶץ בְּמִי הַיָּדִיעַ בְּרַגְעָה הוּא יִכְרַתוּ מִי הַיָּדִיעַ וְזֶה אֲמַרְם
יְהִי בְּכִיכְרַתוֹן הַמֵּיִם הַיָּדִיעַ מִלְמַעְלָה וַיַּעֲמִדוּ כָד אֶחָד וְלֹא יִרְדּוּ וְלֹא הִיא
מִחוּיִב שִׁיבּוֹב מֵה שֹׁאֵמֵר הַמִּקְוֶה הַהוּא מִי הַיָּדִיעַ חֲרָבָה כִּי הַמֵּיִם אֲשֶׁר בּוֹיִרְדּוּ וְלֹא
יָגַר לָהֶם דְּבַר מִן הַמֵּיִם הַיָּדִיעַ מִלְמַעְלָה וְלֹאֵה זֹה שֶׁיַּעֲמִידוּ רְגֵלִי הַכֹּהֲנִי בִירְדֵּן עַד
עֲבוֹר כֹּל הָעַם וְהוֹדִיעַ שֶׁתִּכְּף שִׁיכִירוֹ הַכֹּהֲנִי רְגֵלִי מִטָּם יַעֲבֹדוּ מִי הַיָּדִיעַ לְמִקְוֶה
וְלִפְנֵי

ויעמדו כד אחד. פ' שלא יתפסנו הנה והנה בהכרתם ולא יטעו אותם המקומות
אבל יעמדו כד אחד כמו שירדו המים כן יעמדו אלה על אלה ולא יתפסנו ולא יכאו
מברות הירדן: הארון הברית. הברית חסר ופי' הארון ארון הברית: על כל גדותיו.
על כל שפתיו מפה ומפה כל ימי קציר כלומר אף על פי שהיו ימי קציר היה מלא

על כל גדותיו ונכנסו עברו
בעמוד לחרש שהם ימי קציר
אופירוסו כי כן מנהגו להיות
מלא ימי קציר ואמר והירדן
היה מלא כמפסנו להיות מלא
כל ימי קציר כי בהחל ימי החום
יתפאר השלב אשר בהריומלאו
הנהרות וכן ברברי המים
כמעברו בני גר לחד לעזרו הם
אשר עברו את הירדן סדרם ה
הראש והוא מלא על כל גדותיו
הרחק מאד מאד העיר. העיר
הקרובה מס במקום שעברו היה
סמה ארם ומה שאמר הרחק
מאד להודיע כי לא תפסנו המי
היורדים אלא קמו זה על זה כד
אחר רחוקים מן העיר כמו שהיו
מתחילה: והיורדים. פי'
והמים היורדים אשר מתחת מ
מקום הכריתת ירדו אל הים כ
כמנהג הנחלים וקודם שעברו
תמו אותם המים התחננו כי
הלכו כולם לים והעם עברו כ
ביבשה בריח כי לא היו מים לא
למעלה מהם סקמו כד אחד
ומה שכתב בארם וקרי מאדם
הכתוב אומר כי לולי סקמו המים
כד אחד והיו מתפסנו היו כ
ככנסים בארם העיר וסופת
העיר אף על פי שהיתה רחוקה
כל כך היו המים רבים אבל עתה
סקמו כד אחד רחוק מאד העיר
מאד כמו שהיה הירדן רחוק מ
מהעיר: בתוך הירדן הכן.
מקור רל מוכנס ומתקנים כ
כתבנו ומתקנים וכן ממנה
רגלי הכהנים הכין ממקום ס
סיהו מוכנס ומתקנים בו:
ויאמר י' יהושע: וכבר אמר
קדם ויאמר יהושע אל בני ישראל
גמו הנה וכן ויקרא יהושע רבה
עם ויהי כאשר תמו כל הגוי ל
לעבור את הירדן לאמר סיאמר
יהושע לבני ישראל קחו לכם וכו'
אותם: עברו לפני ארון י'.
בראה כי יהושע עבר באחרונה
את הירדן והעביר כל העם לפניו
כדי סיהו בטוח יותר כשנאמר
אחריהם שהמים יעמדו כד אחד
עד שיעבור הוא וכיון שעברו
כלם קרא לאותם שנים עשר אים
מהכן שהיו עמו ואמר להם ס
סיעברו לפני הארון סהיה בתוך
הירדן כי העבר האל אחר יכאו
מתנו ואלה להם שירמיו אים אכנו
על סכמו ויעבירו עמם:
בעברו

ויקומו ורקבא חריו והיה כד נטלו
עמא מקרו והיו למעבר ית ירדנא
וכהניא נטלי ארונא דקייסא קדם
עמא: וכמימטי נטלי ארונא עד
ירדנא ורגלי כהניא נטלי ארונא
טבילא בקצת סיא וירדנא מלי על
כל פפוחי כל ימי חצא: וקמו
מיא דנחתין מלעילא קמו ורקבא
חד רחיקין לחדא סאם קרתא
דבסטר צרתן ודנחתין לימא
דמישרא לימא דמלחא שלימו
פסקו ועמא עברו לקביל יריחו:
וקמו כהניא נטלי ארון קייסא דיי
ביבשתא בגו ירדנא מתקניא וכל
ישראל עברין ביבשתא עד ד
דשלימו כל עמא למעבר ית
ירדנא: והוה כד שלימו כל עמא
למעבר ית ירדנא
ואמר י' יהושע למימר: דברו
לכון מן עמא דזרי עשר גברין
גברא חד גברא חד משיבטא:
ופקידו יתהון למימר טולו לכון
מיבא מגו ירדנא מאתר מקדרגלי
כהניא מתקניא תרמי עסרי א
אבניא ותעבריון יתהון עמכון
ותחתון יתהון בבית סבתא ד
דתביתון ביה בלילא:
וקרא יהושע לחרי
עשר גברא דאתקין מבני ישראל
גברא חד גברא חד משיבטא:
ואמר להון יהושע עברו קדם
ארונא דיי אל הכון לגו ירדנא
וארימו לכון גבר אבנא חדא על
כתפיה למינון שבטא דבני יש
ישראל: בריל דתחי דא את
בניכון ארי ישראל בניכון מתר
למימר מה אבניא דאילין ל
לכון: ותימרון להון דיי פסקו מי
ירדנא מן קדם ארון קייסא דיי

ויעמדו כד אחד. כסירדו המים עד מקום שכרתו מס ואינם יורדים מסם ולמטה
אלא הם מתקבצים ונכנסין ועולין למעלה כיפין על גבי כיפין: כד. כמו כונס
כנר כד קציר לסון גובהו כן חסר מנחם: גדותיו. לסון ספה גבוהה:
כל ימי קציר. במי נים ימי קציר הם: רחוק מאד. ממקום שעמדו מס בפסקו י'
מאדם העיר. כך

וכבוא ג' חס' וא' מלא והוא דין וס' נמסר בסדר תצא:
וסי' במסר רבת: לעבור ד' מלאים בקריאה וסי' עד אשר תמו כל הגוי. ותינא כל הגוי. ויהי כאשר
תס כל העם לעבור. לעבור כן בליעל: שבש בני ישראל ג' דס' כי בקריאה וסי' והיו לאחד מבני שבש
ויקומו ורקבא חריו והיה כד נטלו
עמא מקרו והיו למעבר ית ירדנא
וכהניא נטלי ארונא דקייסא קדם
עמא: וכמימטי נטלי ארונא עד
ירדנא ורגלי כהניא נטלי ארונא
טבילא בקצת סיא וירדנא מלי על
כל פפוחי כל ימי חצא: וקמו
מיא דנחתין מלעילא קמו ורקבא
חד רחיקין לחדא סאם קרתא
דבסטר צרתן ודנחתין לימא
דמישרא לימא דמלחא שלימו
פסקו ועמא עברו לקביל יריחו:
וקמו כהניא נטלי ארון קייסא דיי
ביבשתא בגו ירדנא מתקניא וכל
ישראל עברין ביבשתא עד ד
דשלימו כל עמא למעבר ית
ירדנא: והוה כד שלימו כל עמא
למעבר ית ירדנא
ואמר י' יהושע למימר: דברו
לכון מן עמא דזרי עשר גברין
גברא חד גברא חד משיבטא:
ופקידו יתהון למימר טולו לכון
מיבא מגו ירדנא מאתר מקדרגלי
כהניא מתקניא תרמי עסרי א
אבניא ותעבריון יתהון עמכון
ותחתון יתהון בבית סבתא ד
דתביתון ביה בלילא:
וקרא יהושע לחרי
עשר גברא דאתקין מבני ישראל
גברא חד גברא חד משיבטא:
ואמר להון יהושע עברו קדם
ארונא דיי אל הכון לגו ירדנא
וארימו לכון גבר אבנא חדא על
כתפיה למינון שבטא דבני יש
ישראל: בריל דתחי דא את
בניכון ארי ישראל בניכון מתר
למימר מה אבניא דאילין ל
לכון: ותימרון להון דיי פסקו מי
ירדנא מן קדם ארון קייסא דיי

ויעמדו כד אחד: ויהי בנסע העם
מאחליהם לעבר את הירדן
והכהנים נשאי הארון הברית לפני
העם: וכבוא נשאי הארון עד הירדן
ורגלי הכהנים נשאי הארון נטפלו
בקצה המים והירדן מלא על כל
גדותיו כל ימי קציר: ויעמדו המים
הירדנים מלמעלה קמו כד אחד
הרחק מאד מאד העיר אשר מצד
צרתן והירדנים על ים הערבה ים
המלח תמו נכרתו והעם עברו נגד
יריחו: ויעמדו הכהנים נשאי הארון
ברית יהוה בחרבה בתוך הירדן
הכן וכל ישראל עברו בחרבה עד
אשר תמו כל הגוי לעבור את הירדן
ויהי כאשר תמו כל הגוי לעבור
את הירדן ויאמר יהוה
אל יהושע לאמר: קחו לכם מן
העם שנים עשר אנשים איש אחד
איש אחד משבט: וצו אותם לאמר
שאו לכם מזה מתוך הירדן ממצב
רגלי הכהנים הכן שנים עשרה
אבנים והעברתם אותם עמכם
והנחתם אותם במלון אשר תלינו
בו הלילה:
יהושע אל שנים העשר איש אשר
הכין מבני ישראל איש אחד איש
אחד משבט: ויאמר להם יהושע
עברו לפני ארון יהוה אל הכים
אל תוך הירדן והלימו לכם איש
אבן אחת על שכם למספר שבטי
בני ישראל: למען תהיה זאת אות
בקרבכם כי ישראלון בניכם מחל
לאמר מה האבנים האלה
לכם: ואמרתם להם אשר נכרתו
מימי הירדן מפני ארון ברית יהוה

בני ישראל לנשים. איש אבן אחת על שכם למספר. ויעשו כן בני ישראל כאשר צוה יהושע: סימן
קדם כי ישראלון בניכם. תנינא מאד לאמור. קדם כח לאמור. תנינא מאד את אבותם לאמר.
קדם מה האבנים האלה לכם. תנינא מה האבנים האלה. קדם שני עשר איש לשבט. תנינא שני עשר אנשים:

סמה: והיורדים
אותם סהיו יורדי מסם
ולמטה תחלה תמו כ
כרתו עברו כדרך ה
הליכתן ככל הנחלים
ההולכים אל הים עד
אמר תמו: ויעמדו
הכהנים. אכל ספת
הירדן בתוך הירדן
וכל זמן שעמדו לא
ירדו המים העליונים
למטה ובתוך כך כל
העם עוברים בחרבה:
הכן מכונים ונכנסים
זה כנגד זה יס' עשר
אנסי. הם מוכרים
למעלה להיות ככונים:
עברו לפני ארון וגו'.
הכנסו עתה בירדן:
ועברו עד לפני הכהנים
והעברתם אותם עמכם.
כמות מסה לבנות
מהם מזבח בהר עיבל
ולכתוב עליה את דברי
התורה וכו' ביום באו
אל הר עיבל ונבאו בהם
את המזבח והעלו ע
עולות וסלמים ואכלו
וסתורקפלו אותם ובאו
ולכו בגלגל והיו ה
האבנים האלה בגלגל
לזכרון זה וסמים
עשרה אבנים אחרות
הקים יהושע בתוך ה
הירדן: עד
רבלג

ולפי סוף הזמן ה' בלתי
מוגבל כי אפס סיהיה
זמן עבור העם הירדן
ארוך אם יעברו כ
במתון אז קצר אם
יעברו במהירות וכן
הענין בזמן הגערגלי
הכהנים בירדן הנס
היה זה מגדיל ענין
הפלא הזה ומסר ה
הספק בו מהרואים
אותו כי אם אמר אחר
סיהושע היה יודע זמן
הכר הירדן וכמה זמן
הזמן עמד ואיך הנה
אוליביא זה ספק מ
מעט בענין זה המופת
אבל בעבור שהוא לא
נתן בזה זמן מוגבל
כמו מוכרנו הנה אי
אפשר לספק על זה
המופת בזה האופן
עם שהוא מבואר ממה
סוכר מעמד המים

היורדים כד אחד בלתי איפשר בזולת מופת כמו שכתב בספר ארץ חסדא ויהי ענין זה המופת בזולת המופת
עד הירדן ורגלי הכהנים כטבולו ברכה המים תכף עמדו המים הירדנים מלמעלה כמו כד אחד הרחק מאד מן העיר ססמה ארם אשר מצד צרתן והיורדים על ים הערבה
תמו ככרתו בהפסק ירדת המים מלמעלה והעם עמדו נגד יריחו. ולפרסם זה המופת כזה ל' אים אשר הכין מבני ישראל אים אחד אחר מסבט סירימו להם
איש אבן אחת על סכמו למען יהיה זה אות ברככם להזכירם ענין זה המופת.
זכר

כיון שלא
תכין אבן
יסאן ואל
כי אבן
חאיתם אבן
מכרים

בעברו בירדן. במקצת ספרים הענין נגעיאל נקרא במקצת רחב והוא מן החלופים :
הקים יהושע. אף על פי שלא ראינו שזהו האל על אלה האבנים אחר מעשה ירעבו
כי במצו ה' יתעשה : תחת מצב מקו מצב לא תחת רגליהם מהרי לא זוז משם עד
סעספה כל מה שהיה להם לעשות כמו שכתו' עד תם כל הרבר : עד תם כל הרבר :

הקמת האבנים בירדן והעברת
האבנים האחרות אל המלון :

אשר צוה יי' את יהושע. כמו
שכתוב למעלה : ככל אשר צוה
משה את יהושע. כמו שכתוב

בתור' והיה צוה אשר תעברו את
הירדן : וימהרו. הקמת האבנים

והעברתם ואחר כך עברו : והיה
כאשר תם כל העם וגו'. לפני העם

פי' הארון והכהנים שהיו לפני
העם קודם שתמו לעבור עברו

אחרי עבוד העם. או פי' כאשר
תם כל העם לעבור המתו' על

ספת הירדן עד שעבר הארון
והלך לפני העם והלכו אחריו.

או יהיה פי' לפני העם לעני
העם. וזו פירושו בענין אחר

כל זה הענין ופירושו עד קצה מי
הירדן בדרך תעמרו נקב אשר

כנסו ממנו וסע עמרו הכהנים
והארון עד שעבר העם ופרשו

נתקו כפות רגלי הכהנים אל
החרב' לא החרב' אחר בצד' והיא

השפ' אשר כנסו ממנה וחזרו
לאחוריהם אל החרב' וזה שאר'

ויעלו מן הירדן שעלו מן הירדן
אל הספה כדי שיחזרו המים

למקומם קודם שיעבור הארון
כדי להראות להם כס' אח' במצו

ארון וכהני' מצד אחד וישר' מצד
אחר והירדן מלא ביהם כסא

ארון אתנו שאין ועבר שכל' ויעבור
ארון יי' לפני העם ואכי תמה

מזה הדבר מה הצריכם לזה
לא לה הפסוקים כי כבר פירשנו

אותם כלם לרעתנו ואפילו יהיה
כדבריהם פי' קצה מי הירדן ב

בשפה אשר נכנסו ממנה כאש'
תם כל העם לעבור עבר הארון

אחריהם ביבשה וכאשר נתקו
כפות רגלי הכהנים אל החרב'

מצד השני שבו המים למקומם
ואכה ראו שארון מצד זה וישר'

מצד זה ומה צריך לסו' ארון את
נושאיו ולעבור ואם היה כס' כזה

לא היה הכתוב מפרש שהארון
כסא אתנו שאין למעלה מן המים

ואפילו למי שמפרש דבריהם כ
משמנו שמפרש עד קצה מי ה

הירדן הקצה שיצאו ממנו כמו
שאנו מפרשים ומפרש ארון מצד

זה וישראל מצד זה כי כלם היו
מהספה אשר יצאו ממנה אלא

פי' מצד זה שהארון היה על שפת
הירדן וישראל היו לפני רחוקים

וזהו כמצד אחר אם כן הארון
שהיה אחרי העם איך אמ' ויעבור

לפני העם אלא כסא ארון את כ
נושאיו ועבר לפני העם אף על פי

כך מי הצריכ' לזה הכס' וכי קמה
הוא למרס מהמתו' אותו ישראל ער

פי' דעתם רחבה מדעתנו : כארבעים אלק'. הכף כף השעור : גרל יי'.

יהושע וגו' צוה את הכהנים : וכבר אמר כי כבר אמר למעלה ויעברו ארון יי' ועתה ספר היאך עבר כי הקצה אמר ליהושע קודם זה שיצאו

את הכהנים פיעלו מן הירדן : ויהי בעלות הכהנים. בבית כתיב וקרי' בכף והענין אחר :
ויסכו

עד תום כל הדור : כמו שפנינו במסל' סוטה : עורם בידן. אמר להם יהושע
למה אתם עוברים את הירדן על מנת שתורישו את כל יושבי הארץ כו' : ויהי כאשר
תם כל העם לעבור ויעבור ארון וגו'. ארון לא פדרך מעברו האחר' לא כמו שפנו
למטה בענין נתקו כפות רגלי הכהנים לאחוריהם אל החרב' על הספה

לזכרון ח' כח' וס' נבסר בזכריה סימן י' ויעברו ח' ח' בלי' וס' ויקחם ויעברו. ויעברו עכס אל

המלון. מעברים עס' יי' ויקרא יי' אל אבינוב ויעברו. והוא ירה ונצח להעברו. ואבנר בן נר שר צבא אשר

לשאול לקח. וכל עס' יהודה ויעברו את דבלך בתיב. ויעברו את דבלך ואת ביתו. וכל גב' נון רבול

ב' עברו בירדן נכרתו מי הירדן והיו
האבנים האלה לזכרון לבני ישראל

עד עולם : ויעשו כן בני ישראל
כאשר צוה יהושע וישאו שתי

עשרה אבנים מתוך הירדן כאשר
דבר יהוה אל יהושע למספר שבטי

בני ישראל ויעברו עמם אל
המלון וינחום שם : ושתי עשרה

אבנים הקים יהושע בתוך הירדן
תחת מצב רגלי הכהנים נשאי ארון

הברית ויהיו שם עד היום הזה :

והכהנים נשאי הארון עמדי' בתוך
הירדן עד תם כל הרבר אשר צוה

יהוה את יהושע לדבר אל העם בכל
אשר צוה משה את יהושע וימהרו

העם ויעברו : ויהי כאשר תם כל
העם לעבור ויעברו ארון יהוה

והכהנים לפני העם : ויעברו בני
ראובן ובני גד וחצי שבט המנשה

חמשים לפני בני ישראל כאשר
דבר אליהם משה : בארבעים אלק'

חלוצי העצב עברו לפני יהוה
למלחמה אל ערבות יריחו :

ביום ההוא גדל יהוה את יהושע
בעיני כל ישראל ויראו אותו כאשר

יראו את משה כל ימי חייו :

ויאמר יהוה אל יהושע
לאמר : צוה את הכהנים נשאי ארון

העדות ויעלו מן הירדן : ויצו יהושע
את הכהנים לאמר עלו מן הירדן :

ויהי בעלות הכהנים נשאי ארון
ברית יהוה מתוך הירדן נתקו

כפות רגלי הכהנים אל החרב'

כמ' מל' וס' והעברו עליהם סביב. ויאמר המלך לעבדיו והעברונו :

יהודה : ויעברו ב' חס' וס' וימהרו העם ויעברו. עלה הפרץ לפניהם. ואי' געשו עס' ויעברו : חמשים ד'

וחס' וס' נמסר לעל' בספרא בסי' א' ובסדר בשלח : צוה ג' בקריא וס' צוה את הכהנים נשאי ארון.

צוה ויברחו לי ארזים מלבנון : צוה ישועות יעקב : ארון וועדות יב דסטיב בקריא וס' נמסר בסוד כי תשא :

ויעלו ג' רמון בקריא וס' צוה את הכהנים נשאי. ועורו ויעלו הגרים אל עמק יהושפט' והשמיעו עליה בקולם :

הוא למרס מהמתו' אותו ישראל ער

פי' דעתם רחבה מדעתנו : כארבעים אלק'. הכף כף השעור : גרל יי'.

יהושע וגו' צוה את הכהנים : וכבר אמר כי כבר אמר למעלה ויעברו ארון יי' ועתה ספר היאך עבר כי הקצה אמר ליהושע קודם זה שיצאו

את הכהנים פיעלו מן הירדן : ויהי בעלות הכהנים. בבית כתיב וקרי' בכף והענין אחר :
ויסכו

הוא למרס מהמתו' אותו ישראל ער

פי' דעתם רחבה מדעתנו : כארבעים אלק'. הכף כף השעור : גרל יי'.

יהושע וגו' צוה את הכהנים : וכבר אמר כי כבר אמר למעלה ויעברו ארון יי' ועתה ספר היאך עבר כי הקצה אמר ליהושע קודם זה שיצאו

את הכהנים פיעלו מן הירדן : ויהי בעלות הכהנים. בבית כתיב וקרי' בכף והענין אחר :
ויסכו

רלבג

חכר עוד שסתי' עשרה

אבנים הקים יהושע

בתוך הירדן תחת מצב

רגלי הכהני' ויתפרסם

להם שאל מקומם

ועמרו מי הירדן נר

אחר. והנה זכר

סכר מהרו העם ל

לעבור יותר מהחוק

הנהוג וידמה סכר

עמו זה כדי שיתבאר

להם מדרגת יהושע

בענין זה המופת כי

אילו היה מובל זמן

עמידת מי הירדן עד

הזמן שהיה ראוי. ס

סיעברו בו העם לפי

חוק הנהוג היה ראוי

כשמהרו לעבו' שיטאח

מי הירדן כך זמן מה

אחר עברו והנה ספר

שכתב עבור העם עבר

ארון יי' לפני העם ו

ותקף שבו מי הירדן

למקומם וזה גם כן

היה במכות הטי' כדי

שיתפרסם לישראל

עוצם זה המופת אל

סכר צוה הטי' את י

יהושע שיצוה הכהנים

נושאי הארון פיעלו מ

מהירדן תקף עובר

העם : והנה

בעליו
הוא דוד
הוא חליל
דודי כף

המופת

הששי הוא במדות והוא שמי שיטורף לעשות פועל אחד לתועלת מנה והוא איפסר שיעשו מהפועל ההוא תועלות אחרים כשיעשו אותו באופן מה הנה ראוי שלא יקצר מהגוע הפועל ההוא כל התועלות האפשריות וזה יהיה בשיעשו באופן אשר יגיע ממנו שאר התועלות וכך שראוי לו זה כשתהיה נמשך משאר התועלות השמר התועלת המכוון בזה הפועל באופן היותר שלם שאפשר ולזה תמצא כי יהושע כאשר הכטרך להכרית אתמי הירדן למען יעברו העם בו בקלות ובזולת סכנה לחבר לזה מה שישמכו ממנו תועלות רבות ולזה הודיעם תחלה שבעור שלשת ימים יהיה זה הפועל למען יכינו להם באלו הימים צידה לדרך אשר הם הולכים בה והוא ההלך לבוא לרשת את הארץ שהוא מלאכה לא ליום אחד ולא לשנים אבל לזמן ארוך עם שזה יוסף לישראל האמנה ביהושע כשיראו הגעת מה שיראה להם בעת שהגביל אותו והודיעם כי בנחם כפות רגלי הכהני בירדן יכרתו מימיו ושאר עבוד העם תכף יעלו הכהני כושאי הארון מהירדן וישונו מי הירדן למקומם כי זה ממה שהיישיר העם להתקרב לעבודת ה' אשר הוא שלט בכמו אלו הנפלאות העצומות ולשמוע למצות יהושע כביאו כי זה כלו ממה שיישיר העם אל שבתוא להם ירושת הארץ באופן שלם ולפרסם זה המופת הנפלא הקים יהושע האבנים תחת כפות רגלי הכהנים כדי שיראו כל ישראל כמו שזכרנו וזה לשנים העשר אים אשר הכין להכין שנים עשר האבנים להזכיר זה המופת ביראש עולם למען יראו תמיד אותם ויהיה זה סבה אל שיאריכו ימיהם על הארץ הטובה שה' נתן להם אשר הגיע לירושלם עם שזה יהיה סבה להגיע להם ירושת הארץ באופן שלם כמו שביארכו ורצה עם זה שיהיה זה המופת ביום למען יתפרסם זה המופת לכל מלכי האמורים אשר בעבר הירדן וכל מלכי הכנעני אשר על הים וימם לבבם מפני בני ישראל כי זה כלו ממה שיעזור על פניהם והגעת ירושת הארץ על ישראל בשלמות ולזאת הסבה שלא יהושע מרגלים לחזק לב ישראל כשידעו שפלה אומית על כל הגוי ההם שהם באו להלחם עמם כמו שביארכו במה שקדם והנה זכר בזה הכפור שיהושע עשה זה כאשר צוהו משה ע"ה כי משה הייסירו אל שיעשה זה הענין בזה האופן השלם כמו שזכרנו במה שקדם י והוא במדות הוא שהוא ראוי למי שירצה להציל איש מה מיר אחר שיראה עצמו בדבריו כאילו הוא חושק שיכול האים ההוא ביד דורפו כי בזה ימצא לו המכוון בהצלתו וזה מכבר יסמך הרוף על דבריו ויתכן לו בתחבולות למלט הכדף ולזה תמצא כי כששלח המלך יריחו א רחבעם פורקית שתוציא האנשים אליו מבני ישראל אמרה אחר שהצפינה אותם שאמת הוא זה אך לא חטאת בזה כי אילו ידעה היותם מבני ישראל היתה מגלה זה למלכות ולעם כדי לתפושם וכפרה מכבר יצאו אחר שהגיע חשך הלילה ולא ידעה אנה הלכו וכתה עצה שירדפו מהר אחריהם כי ישיגום וזה ממה שהראתם שהיא חושקת שיפלו בדרם ולזה האמינו יותר לדבריה ונשלמה בזה ההצלה למרגלים אשר כונה אליה :

השמיני והוא במדות הוא שראוי למי שירצה להציל איש מה בזה האופן הנזכר שישמר שלא יכזב בתחבולות דבריו במה שיתכן שתשיגוהו התפיסה ולזה תמצא שרחב לא אמרה שלא באו אליה האנשים מבני ישראל כי זה ממה ששיגוהו בו התפיסה בקלות ויהיה זה סבה אל שלא יגיע התכלית סכונה וכאשר אמרה מכבר יצאו משם זכרה לזה מאמר יהיה לה התכלית בו אם ימצא מאמרה זה כחבב כל או בקצת והוא מכבר אמרה שזה היה בעת שהיה העשר לסגור בחשך ויתכן מפני החשך שדרמה לה שיצאו סנייה ולא יצא כי אם אחד או נשארם סנייה כי זה אפשר שיקרה מפני החשך :

השמיני והוא במדות הוא שראוי למי שירצה להציל איש מה בזה האופן הנזכר שישמר שלא יכזב בתחבולות דבריו במה שיתכן שתשיגוהו התפיסה ולזה תמצא שרחב לא אמרה שלא באו אליה האנשים מבני ישראל כי זה ממה ששיגוהו בו התפיסה בקלות ויהיה זה סבה אל שלא יגיע התכלית סכונה וכאשר אמרה מכבר יצאו משם זכרה לזה מאמר יהיה לה התכלית בו אם ימצא מאמרה זה כחבב כל או בקצת והוא מכבר אמרה שזה היה בעת שהיה העשר לסגור בחשך ויתכן מפני החשך שדרמה לה שיצאו סנייה ולא יצא כי אם אחד או נשארם סנייה כי זה אפשר שיקרה מפני החשך :

השמיני והוא במדות הוא שראוי למי שירצה להציל איש מה בזה האופן הנזכר שישמר שלא יכזב בתחבולות דבריו במה שיתכן שתשיגוהו התפיסה ולזה תמצא שרחב לא אמרה שלא באו אליה האנשים מבני ישראל כי זה ממה ששיגוהו בו התפיסה בקלות ויהיה זה סבה אל שלא יגיע התכלית סכונה וכאשר אמרה מכבר יצאו משם זכרה לזה מאמר יהיה לה התכלית בו אם ימצא מאמרה זה כחבב כל או בקצת והוא מכבר אמרה שזה היה בעת שהיה העשר לסגור בחשך ויתכן מפני החשך שדרמה לה שיצאו סנייה ולא יצא כי אם אחד או נשארם סנייה כי זה אפשר שיקרה מפני החשך :

השמיני והוא במדות הוא שראוי למי שירצה להציל איש מה בזה האופן הנזכר שישמר שלא יכזב בתחבולות דבריו במה שיתכן שתשיגוהו התפיסה ולזה תמצא שרחב לא אמרה שלא באו אליה האנשים מבני ישראל כי זה ממה ששיגוהו בו התפיסה בקלות ויהיה זה סבה אל שלא יגיע התכלית סכונה וכאשר אמרה מכבר יצאו משם זכרה לזה מאמר יהיה לה התכלית בו אם ימצא מאמרה זה כחבב כל או בקצת והוא מכבר אמרה שזה היה בעת שהיה העשר לסגור בחשך ויתכן מפני החשך שדרמה לה שיצאו סנייה ולא יצא כי אם אחד או נשארם סנייה כי זה אפשר שיקרה מפני החשך :

השמיני והוא במדות הוא שראוי למי שירצה להציל איש מה בזה האופן הנזכר שישמר שלא יכזב בתחבולות דבריו במה שיתכן שתשיגוהו התפיסה ולזה תמצא שרחב לא אמרה שלא באו אליה האנשים מבני ישראל כי זה ממה ששיגוהו בו התפיסה בקלות ויהיה זה סבה אל שלא יגיע התכלית סכונה וכאשר אמרה מכבר יצאו משם זכרה לזה מאמר יהיה לה התכלית בו אם ימצא מאמרה זה כחבב כל או בקצת והוא מכבר אמרה שזה היה בעת שהיה העשר לסגור בחשך ויתכן מפני החשך שדרמה לה שיצאו סנייה ולא יצא כי אם אחד או נשארם סנייה כי זה אפשר שיקרה מפני החשך :

השמיני והוא במדות הוא שראוי למי שירצה להציל איש מה בזה האופן הנזכר שישמר שלא יכזב בתחבולות דבריו במה שיתכן שתשיגוהו התפיסה ולזה תמצא שרחב לא אמרה שלא באו אליה האנשים מבני ישראל כי זה ממה ששיגוהו בו התפיסה בקלות ויהיה זה סבה אל שלא יגיע התכלית סכונה וכאשר אמרה מכבר יצאו משם זכרה לזה מאמר יהיה לה התכלית בו אם ימצא מאמרה זה כחבב כל או בקצת והוא מכבר אמרה שזה היה בעת שהיה העשר לסגור בחשך ויתכן מפני החשך שדרמה לה שיצאו סנייה ולא יצא כי אם אחד או נשארם סנייה כי זה אפשר שיקרה מפני החשך :

המופת בכמו זה האופן ואם אחר אומר מכבר כתבאר צעניך כצפן האם סבאו בזמניה מישל ועזריה ולא יזרקו מכבר היה בלתי חס והוא אם אמרנו לו שהמופת לא היה סבאור החום מהאם והוא אם הלך תראה שהאנשי שהסליכום עם מתו מחזק החום אבל זה המופת היה אם בשהסיר ה' במול הטבע האנשי מהמקום סבאו בו חכמה וחבריו כמו שיראה מקצת דברי רבותי זל אם בשקנה להם טבע שלא יזרקו בו מהאם כי כבר זכרו חכמי הרפואה שיש עם קצת דברים כשימנעו אדם אחד אחר מאיבריו בהם לא יזיקו האם והמופת היה לעשות זה בזולת סבתיו כמו הענין בפתחת הארץ ובהיות הענין כן הנה איך היה הענין בזה מי יתן וארע. וכאמר מכבר ידמה שגאמר שאין הנחת מים בלתי נגרים דבר חדש כי כבר יקרה בזה למים כשהיה להם דבר מונע מהתנועה ואיפסר שחדש ה' המופת באויר בסמוך למים ההם גשם ספירי עב מונע המים מהירידה או היה זה בשחרש רוח חזק עם המופת ירחה המים למקו' ההוא ולא ייחס לרדת כמו הענין בקריעת ים סוף כמו שביארכו בביאורו לרברי תורה כי ה' הרבה א מה שיחבר אל המצאת המופתים סבתמה ימעטו הזרות אשר בענין המופתים ההם ולזה תמצא סבה ישעיהו שירחור דבלתאנים על שחין חזקיה כי יש לו מבוא בזה מבוא מה ואעפ שאי איפסר בו שירפא השחין בכמו זה הזמן המעטות תמצא במה סבה אליה לענין שירחץ סבב פעמים בירדן כי הרחיצה במים הקרים יס לה מבוא מה בזה כמו שהוא מפורסם אלא שלא תשלם בה הרפואה בזה האופן מזולת שיחבר לזה מופת והנה הענין הזה בטבע כמו הענין במצות התוריות כי הכל מקודר מהשם ית' ולזה כשיטורף לשם ית' לנכות הטבע מזד מה סבה יותר טוב בעת שהיה ממה שסודר מהטבע הנה יתרחק ממנו המעט שאיפסר כי השם ית' איכנו סוכה הסדור הטבעי כי הוא בראו וכן הענין בתורה אל סכאשר יהיה יותר בעת שהיה הכטיה מדבריה הנה יהיה רשות לנביא או לבר לנשות מקצת דבריה אז כמו מעשה אליהו בהר הכרמל וכשהיה זה כן הנה ראוי שיטו אז מדברי התורה היותר מעט שאיפסר ולזה תמצא במי שיחזו בולמוס סמאכילין אותו הקל תחלה. ובכאן הותר זה הקפק :

ואולם התועלות המגיעים מזה הספור הם יב :

התועלת הראשון הוא בענין והוא מכבר תהיה הכטאה לכביא להשגחה על העם אשר הוא שלח להם ולזה יחוייב מזה שם לא יטורף העם שתגיע להם זאת ההודעה על ידי איש אחד ראוי לכטאה מפני הגעתה להם על ידי כביא יותר שלם ממנו שלא תגיע כטאה לאיש ההוא הראוי לכטאה בעניני העם ולזה ספר שלא כתבא יהושע אלא אחר מות משה כי לא כטורף ליסר ההודעה לזה על ידי יהושע כמכבר נפלה להם זה באופן יותר שלם על ידי משה :

השני הוא במדות והוא שראוי לתלמיד המבקש למוד השלמות האנושי מהתלמד הנאול לזה שיעמוד לפניו תמיד ויסרתהו כי אז יתכן לו ללמד ממנו בכללות כל הדברים שירצה הן מהפילוסופיה העיונית או המדעית או מהענייני התוריים ולזה תמצא שראוי יהושע בהגעת הכטאה לו בשהוא משרת משה כאילו יאמ' שמהו הצד הגיע לו מהשלמות מה שבעבורו היה ראוי לכטאה : **השלישי** הוא להודיע שסבת בלתי עבוד משה את הירדן היה חטא העם וזה למדנו בעבור ב' דברים מזה הספור האחד הוא שבה המקום שהתבאר בו שלא הסכים ה' שיעבור משה את הירדן ולזה נתן סבה במה סבה יהושע שיעבור את הירדן אחר היות משה מת תמצא שקרא אותו ה' עבדו וזה ממה שסורה כי לא היה זה לו בחטאו ולזה אמר במשנה תורה גם ב' התאנף ב' בללכס וגו' ואם יקשה בענין מה שביארה התורה שזה היה על אשר מרו את פי י' לבלתי הקדישו בענין מי מריבה כאמר לך שזה לא יסתור מ' גם ב' התאנף ב' בללכס וזה כי אולי היה נמשך לישראל מזאת ההקדמה מהתועלת באמונה בשם ית' מה שיהיו ראויים בו אל שתגיע להם ירושת הארץ בשלם סכפני על ידי משה והסנית סכבר התבאר במה שיבא מכבר כשעצל יהושע בירושת הארץ ומה היה בסבה מאת השם למען נקותם את ישראל הסומרים הם אתרדך יי והוא מבואר שאם היה זה עושה על ידי משה היה משה מפתל בזה בחריפות יותר הלא תראה מה עשה לכיוון ולעוד שלא השאיר להם שריר במעט מהזמן :

הרביעי הוא במדות והוא שהוא ראוי למי שהוא ביום טובה שיסתרל בהבאתה בזריזות ולא יתעצל בזה אל כי לא ידע אם הימים הבאים יהיו טובים כאלה או יפרידוהו המות ולזה תמצא שאחר שיישר הסם ליהושע וכבר היה עמו כאש היה עם משה עד שלא יתיצב אים בפניו הזהירו שיעש זה בזריזות כדי שתשלם על ידו ירושת הארץ לישראל כי ה' לא יקצר מלאת הטובות ביותר שלם סכפנים ואף על פי סכבר היה יהושע ידוע אצל חכמתו האלהית סכבר יתעצל יהושע בזה הנה עם כל זה הזהירו שיסתרל בזה בחריפות כי הבחירה האנושית היא מושלת על זה כמו שביארכו בשלישי מקפר מלחמות יי ולזה אמר לו חזק ואמץ כי אחת תנחיל וגו' :

החמישי הוא להודיע כי ההתמדה בענין בתורה התמימה וההמשך אחריה סבה אל שיצליחור דרכי האדם ושישלם בענין שהוא סבה להצלחת דרכי האדם ולזה אמר רח חזק ואמץ מאד לשמור לעשות ככל התורה וגו' כי אז תצליח ואז תשכיל כאילו התחכם ה' להטיב את ישראל בענין זאת הירושה באופן שיהיו ראויים אל שתגיע להם באופן שלם והנה פירשנו אמרו ואז תשכיל מענין השכל וידוע אותי שאם היה מענין ההצלחה יהיה אמרו ואז תשכיל מותר איך צורך בו :

היו הנמולים בכמה מפני הדרך וזה הוא שאמר כי לא מלוא אותם בדרך כי הנהר ראינו שנענע משה על עכוז המילה ההוא כמו שכתוב ויבטן המינין לא נענע אלא שאמר לו הנהר לך טוב מצרים לא אמר לו שישעבדו בוים והיה לו למול את בנו ולה לו ער שהיה בלחץ סיכול למול עם ולהתעבד עם ומפני זה עשו פסח במדבר בשן במדבר סיני ולא אמר כי לא מלוא אלא הילודים בדרך וכל זמן שהיו במדבר סיני לא לעצמן שהיה הוא המל ואחרים עמו כי לא יתכן שהיועצ לבדו מל כל הערלים שהיו ימים היאך היה יכול היועצ לבדו למול כל הילודים במדבר זה לא יתכן או יתכן ש ומה שאין יומל כמו ויבן שלמה את הבית והדומ' להם: חרבות צורים: כתרומתו המרים בני שלמו או יהיה צורים עם זולתו תאר ויהיה פי' חרבות שהיו להם חרודים וסובת מול אינו אותם פעם וסמים לבר אלא כמה פעמים עד שיגמר הדבר וכן נוסב פעם אחר פעם עד שיגמר הדבר וכן כסיל טונה באולתו אינו פעם וסמים לבר אלא כמה פעמים ויש מ"ל שאמרו כי אמר עבית על הפריעה כי לא נתנה פריעת מילה שיחזור עליהם עבית ויראה כי מולו היטב אבל פריעת המילה נתנה לאברהם אבינו בבבצת וכן כפל אל המים כמו במים ואחרים רבים כמוהו וכתראת גבשת הערלות מן חכמה יאלח חכמות: וזה הדבר אשר מל היועצ. וזה הדב' שבעבורו מל היועצ מכן פשרים טנה ומעלה כי אותם הם הפקדים ואותם מתן שהיו מולים זהו שאמר או התרסלו עליה כי מולים היו כל העם היוצאים ואפי' לרברי בעל הדרכ שאלו שהיו

ואת בנייהם הקים תחתם • ואת בנייהם הקים תחתם הם הילדים במדבר
אותם מל יהושע: ויבנו תחתם • בארץ יהודה • לא צרו על עיר: גלותי • הקדושי
את חרפת מצרים שהיו אומרים ראו כי רעה נגד פניכם כוכב אחר יט טעמו
רעה והוא סימן של רס רואין אלו אותם עליכם במדבר והוא סמך משה במדבר

למה יאמרו מצרים
לאמר ברעה הוציאם
והם אינם אחר יודעים
שהוא רס מילה וכסמלו
ביומי יהושע ובא אותם
הרס הושרה אותם
החרפה שצדיק ערב
רב פעלה עמהם היו
חוכים להם כך
דרסל משה הררסן:
גלותי • הקדושי
כמו גל מעלי חרפה
וגל את הארץ:

מחרת הפסח • יום
הכפת העשן שהקריבו
עמר תחלה ומשבעה
באר שמתמשה פסח
המן היו מתפרקין עד
עכשיו ממן שכליהם
מלקטו בשבעה באר
סמך את המן אכלו
ארבעים שנה והלא
ארבעים שנה חסר
סמך יום שהרי תחלת
ידית המן בחמשה
עשר באייר אמור
מעין בחוררה שהוציאו
ישראל ממצרים טעמו
טעם מן: ולא היה
עוד לבני ישראל מן
לפסח ויאלכו מעבור
הארץ יום היה להם
מן לא היו אוכלין מן
התבואה שהמן היה
נזל להם מפל אומר
לתינות מפני מה אתה
אוכל פת שצורין לפי
סאין לי פת חטון
לכך כאמר לא היה עוד
וגו: בהיות יהושע

ביריחו • מכאן לעבורה של עיר שהיה מן העיר סאין אכסר למר בתוך יריחו:
הלכו אתה • הלמסערכא אתיתא: ענה

ואת בנייהם הקים תחתם אתם מל
יהושע כי ערלים היו כי לא מלו
אותם בדרך: ויהי כאשר תמו
כל הגוי להמול וישבו תחתם
במחנה עד חיותם:

ויאמר יהוה
אל יהושע היום גלותי את חרפת
מצרים מעליכם ויקרא שם המקום
ההוא גלגל עד היום הזה: ויחנו
בני ישראל בגלגל ויעשו את
הפסח בארבעה עשר יום לחמש
בערב בערבות יריחו: ויאכלו
מעבור הארץ במחרת הפסח מצורת
וקלוי בעצם היום הזה: וישבת
המן ממחרת באכלם מעבור הארץ
ולא היה עוד לבני ישראל מן
ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה
ההיא:

יהושע ביריחו וישא עיניו וירא
והנה איש עמד לנגדו וחרבו ש
שלופה בידו וילך יהושע אליו
ויאמר לו הלנו אתה אם לערינו:

והורישו • מלפנים: עד חיותם לא בטעם מאריך וסימ נמסר בסדר תבא: לחוש בערב ד' וסימ נמסר
בסדר בא: וישא וחס את וסימ נמסר בריש סדר וירא:
והורישו • מלפנים: עד חיותם לא בטעם מאריך וסימ נמסר בסדר תבא: לחוש בערב ד' וסימ נמסר
בסדר בא: וישא וחס את וסימ נמסר בריש סדר וירא:

והורישו • מלפנים: עד חיותם לא בטעם מאריך וסימ נמסר בסדר תבא: לחוש בערב ד' וסימ נמסר
בסדר בא: וישא וחס את וסימ נמסר בריש סדר וירא:

והורישו • מלפנים: עד חיותם לא בטעם מאריך וסימ נמסר בסדר תבא: לחוש בערב ד' וסימ נמסר
בסדר בא: וישא וחס את וסימ נמסר בריש סדר וירא:

וכן מה שאמר בדרך חיי פנעמוס רל סתירמי רס פסח ורס מילה אלפס בצאתם
מל כלס קודם טעמו הפסח וזהו שאמר כי מולים היו כל העם היוצאים והנה
אותם שהיו מבן עשרים שנה ומעלה מתו במדבר ומבן עשרי שנה ומטה נשארו
מולים ולא תזכר יהושע למול לא הילדו במדבר מלא היו יכולי למול בדרך כמו
ספירטו ופירו לא מלו לא מלו

אותם כי הוא פעל יוצא:
הקים • אסר הקים וכן לעם
עליה בעבור זה עשה יי לי
והרומים להם טיחסו טין או
מלת אסר וטע הקים כי הקבץ
הקים אותם תחת אבותם לירש
הארץ כמו שאמר להם אתכנה
והם יירשנו: תחתם:

במקומם כמו שבו אים תחתיו:
חיותם • הרפאם כמו וימרחו
על השחין ויחי: חרפת מצרים •
לפי טיבאל האבות ממכר: והיו
הבנים ערלים כמו המצרים ו
והערלה חרפה כמו שנאמר כי
חרפה היא לנו: גלגל.

נכפלה בו הפאכימן גלותי
ויאמרו גלגל וכן דרך לשון הקדש
בשמות הלוקחים מן הפעל ל
להוסיף בואות או לגרוע ממנו
כמו נח מן יכחמנו סמאל כי
מיל סאלתיו וגם להפך קדרי
האותיות כמו יעבן מן עבב:
ויאכלו מעבור הארץ • מהימן
אכלו מצות וקלוי כי החרש היה
אסור להם עד אחר הקרבת ה
העומר בששה עשר בניסן ו
ואפילו למצות מצה אסור מן ה
החרש טאין מצות עשה רוחם
את לא תעשה אלא אם כן ה
היתה כתובה בצדה ומאין היה
להם ימן ממה שהיו תגרי גוים
מוכרי להם ומלת מעבור מוכיח
שהוא מן היסן כי אמרו כי יקל
עבור הדגן שהוא משב טעברת
ושנה הבאה תקרא תבואה:

מחרת הפסח • הוא ליל
חמשה עשר בניסן ויומו כי ה
הפסח קרב בארבעה עשר
ומחרתו הוא יום חמשה עשר וכן
בחמשה עשר יום לחרש הראשון ממחרת הפסח יצאו בני ישראל: ויסבת המן
ממחרת • מאותו מחרת שזכר מאותו היום פסח המן כי לא היו צריכים שהרי
אכלו מעבור הארץ מצות וקלוי בחמשה עשר בניסן ולרבי רל שאמרו כי עד יו
בניסן אכלו המן יהיה פ' ממחרת טו והוא יו כי אלפס שאכלו בטומנות וקלוי לא היה
מספיק להם מה שמצאו מעבור הארץ ואותו היום אכלו גם מהמן ולמחרת שהוא
יו בניסן אחר שהקריבו בו העומר והותרו בחרש מצאו הרבה מן החרש לאכל וזהו
שאמר ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא: ויהי בהיות יהושע ביריחו •
בגבול יריחו ומכאן סמכו אל טעבורה של עיר דינו כעיר שהיה יהושע לא היה בתוך
העיר ואמר בהיות יהושע ביריחו כי נקעו מהגלגל אחר שנמולו טס הערלים ועשו

והורישו • מלפנים: עד חיותם לא בטעם מאריך וסימ נמסר בסדר תבא: לחוש בערב ד' וסימ נמסר
בסדר בא: וישא וחס את וסימ נמסר בריש סדר וירא:

והורישו • מלפנים: עד חיותם לא בטעם מאריך וסימ נמסר בסדר תבא: לחוש בערב ד' וסימ נמסר
בסדר בא: וישא וחס את וסימ נמסר בריש סדר וירא:

והורישו • מלפנים: עד חיותם לא בטעם מאריך וסימ נמסר בסדר תבא: לחוש בערב ד' וסימ נמסר
בסדר בא: וישא וחס את וסימ נמסר בריש סדר וירא:

והורישו • מלפנים: עד חיותם לא בטעם מאריך וסימ נמסר בסדר תבא: לחוש בערב ד' וסימ נמסר
בסדר בא: וישא וחס את וסימ נמסר בריש סדר וירא:

והורישו • מלפנים: עד חיותם לא בטעם מאריך וסימ נמסר בסדר תבא: לחוש בערב ד' וסימ נמסר
בסדר בא: וישא וחס את וסימ נמסר בריש סדר וירא:

והחלון. בני רחוב וכו' היו עוברים למיניהם לפי שהיו בני גר גברים ומכס
בזרוע חזקה כמה שאלמר וטורף זרועה קדקד: והמאסף. סבטון הכוסע
אחרון והוא מאסף את כל המתעבדים האחרונים: ביום השביעי. סבתהיה:
והיה חרם. הקדש כי היום סבת קדש ואולי להיות קדש מלל הסלל בו: ועכרתם
לשון מים עכורים: ויבאו

רלבג

והנה כזה פירוש
כל אשר בעיר ולא י
יהיו ממנו ברבר כרי
מלא יטעו ישראל במה
מינע להם מההכלה
אחר זה ויחסוה אל
מה סקנו מלל העיר
ההיא ואולי יהיה
זה סבה שחטבו ס
מאמנתם הית' טובה
עד שנס מקניהם ו
וכסיהם מביאים ה
הכלה למי מיקנס
ולאחז הסבה בענה
קלל מי מיבנה ירחו
עד מינע הבנין ב
בהיות כל בני חיים
ולא יסאלו בהלמתו
כי אם בעיר בני ודל
ספעולות יוסבי ירחו
ואחזקתם היו יותר מ
מנוכות מפעולו מאר
יוסבי הארץ ואחזקתם
ולזה כזה שלא יסאר
מהם רועס ולאחזקת
העיר או היה זה לתת
מוקד לסאר הגוים
עם מזאת הקללה ל
היתה לפי הכבואה
ולזה תמצא סבבר
כתקנתה בימי אחאב
אמר בימיו כזה חיאל
בית האלי וכו' אחת
ספילו רחב הזול וכל
אמר אחת בב' כאמר
כסבכו לה המרגלים.
וספר

וידע
לוח ליימי מכל
אחד לכסו

אחת וזקפין פתחין בקריא' וס' קח צנצנת אחת ותן שכה מלא: ויכבו את העיר ביום השני. ואמר
אבישי אל דוד. ויחלק לכל העם לכל המון. ויאמר הבלך גורו את הילד הזה לשנים. ודנה בבר עפרת
דזכריה. וס' בלשון תרגום צלוחית מקף אבישי פלג פלגות עגילי. וכל חקה ברה שנה תורה דכו' חמשת

ומזריו חילא אולין קדם כהניא
תקעו שופרין ושיבטא דבית דן
אולין בחר ארונא וכתביא אולין
ותקעין בשופרין: וית עמא
פקיד יהושע למימר לא תיבבון
ולא תשמעון ית קלכון ולא יפוק
מפומכון פתגמא עד יומא ר
דאימר לכון ויבבו ותיבבון:
ואסתר ארונא דיו ית קרתא
אקיף זמנא חדא ועלו במשריתא
ובתו במשריתא:

ואקדם יהושע
בצפרא ונטלו כהניא ית ארונא
דיו ושיבטא כהניא נסיבו שבעא
שופרין דקרון ויכריא קדם
ארונא דיו אולין מיל ותקעין
בשופרין ומזריו חילא אולין
קדמיהון ושיבטא דבית דן אולין
בחר ארונא דיו וכתביא אולין
ותקעין בשופרין: ואסתר ית
קרתא ביומא תניא זמנא חדא
ותבו למשריתא כדון עבדו שיתא
יומין: ויהוה ביומא שביעא
ואקדימו כמיסק צפרא ואסתר
ית קרתא ביהילכתא הרין שבע
זמין לחוד ביומא ההוא אקיפו
ית קרתא שבע זמין: ותורה
בזמנא שביעית תקעו כהניא
בשופרין ואמר יהושע לעמא
יבבו אריתב לכון ית קרתא:
ותורה קרתא תרמא היא וכל דבה
קדם לחוד רחב פונקיתא תחי
היא וכל דעימה בבית ארי אטמר
ית אגדיא דיו שלחנא: ולחוד
אתון איסטמרו מן חרמא דילמא
תחרמו ותסבון מן חרמא ותשונ
ית משרית דישל לחרמ ותעכרון
יתיה: וכל כספא ודחבא ומני
נחשא וברזלא קורשא אינן קדם
ילאוצר בית מקדשא דיו ותעלון:
ויבבו עמא ותקעו בשופרין ותורה
כד שמע עמא יתקל שופר ויבבו
עמא יבבו רבא ונפל שורא
דקרתא ואתבל עתותיה ויסליק
עמא לקרתא ובר לקבליה וכבשו
ית קרתא וזמרו ית כל דבקריתא
מגבר ועד אירא מעולמא ועד סבא ועד רגור ואימר

ותקעו השופרין והמאסף הלך אחריו
הארון הלוך ותקעו בשופרות: ואת
העם צוה יהושע לאמר לא תריעו
ולא תשמיעו את קולכם ולא יצא
מפיכם דבר עד יום אמרי אליכם
הריעו והריעתם: ויסב ארון יהוה
את העיר הקדש פעם אחת ויבאו
המחנה וילינו במחנה:
וישכם יהושע בבקר וישאו הכהנים
את ארון יהוה: ושבעה הכהנים
נשאים שבעה שופרות היכלים
לפני ארון יהוה הלכים הלוך ותקעו
בשופרות והחלון הלך לפני הים
והמאסף הלך אחרי ארון יהוה הלוך
ותקעו בשופרות: ויסב את העיר
ביום השני פעם אחת וישבו המחנה
בה עשו ששת ימים: ויהי ביום
השביעי וישבמו בעליות השחר
ויסבו את העיר במשפט הזה שבע
פעמים רק ביום ההוא סבבו את
העיר שבע פעמים: ויהי בפעם
השביעית תקעו הכהנים בשופרות
ויאמר יהושע אל העם הריעו כי
נתן יהוה לכם את העיר: והיתה
העיר חרם היא וכל אשר בה ליהוה
רק רחב הזונה תחיה היא וכל אשר
אתה בכירת כי החפצא אתה את
המלאכים אשר שלחנו: ורק אתם
שמרו מן החרם פן תחרימו ולקחתם
מן החרם ושמחתם את מחנה ישראל
לחרם ועכרתם אותו: וכל בסף
וזהב וכלי נחשת וברזל קדש הוא
ליהוה אוצר יהוה יבוא: וידע העם
ותקעו בשופרות ויהי כשמע העם
את קול השופר ויריעו העם תרועה
גדולה ותפל החומה תחת יהוה העם
העירה איש בגורו וילכדו את העיר:
ויחרימו את כל אשר בעיר מאיש
ועד אשה מגער ועד זקן ועד שור ושה
מגבר ועד אירא מעולמא ועד סבא ועד רגור ואימר

ס' במאנקי וזה לכוני שנה: ונמסר גם בסדר בשלח: ולקחתם וס' נמסר בסדר ויגש: העירה בליש
וס' ויקרעו שמלתם ויעבסו: וידע העם ותקעו בשופרות: ונס אל אחת. ויהונתן ואחיעזר. ואת קומי
לבי. וישלח מלאכים אל אחאב. ויבא את הים. וכני עמון ראו דדה. העירה והקיעה:

והחלון. פירשו בו מהם בני רחוב וכו' וזכי סבט מנשה מעברו חלוצים לפי
אחיהם: תוקעו. כן כתובו ופירשו אשר תקעו והקרי הוא תוקעו ומבאר הוא:
והמאסף. אל כל התרגום סבטא דרן לפי שהוא היה אחרון בדגלים כמו סבאמר
עליו מאסף לכל המחנות: הלוך ותקעו. איכו אומר על המאסף שהיו תוקעים חלל
כמו סבאמר המתרגם וזהכיא אל
אולין ותקעו בשופרין: עד יום
אמרי אליכם. ים מפרשים כמו
עת כמו יום צעקת בלילה ואין
צריך רק פירשו כמשמעו הוא
יום השביעי: ויסב ארון יהוה
את העיר. פירו' והושע הסב הארון
את העיר: הקף. ארון י' את
בעיר פעם אחת וזה היה ביום
הראשון וראשון למי הסבטא
קבלו דל כי ביום ז' סלכרס
יריחו יום סבתהיה ואף על פי
סרגו וספרו בסבת מי סבה
על הסב כזה לחלל סבת בבטא
יריחו וכן בסאר עיריות סהיו
יסל כרים עליהן ואמרו סבלה
עד דרתה ואפילו בסבת וכמו
סבהגס כן להעלות עולות ב
בטא: הולך ותקעו. כתיב הולך
לל סכמו סהיה המאסף הולך
כן היו הכהנים תוקעים וקרי
הולך סהוא מקור והפירו' אחר:
ויסכמו בעלות השחר. כתיב
בבית וקרי בב' ס: כמשפט הזה
סבטא פיעמיס. כמשפט הזה
סעשו בספת הימים והיו סבט
סעמיס עם ההקפה הראשונה
הזאת סל יום השביעי רק ביום
ההוא עשו יותר הקפ' כי הקיעו
העיר סבטא פעמיס והיתה העיר
חרם היא וכל אשר בה היא ס
סלא תבנה עוד וכל אשר בה
סלא יהנה חרם מכל אשר בה
וכראה כי הקב' אמר לוכן כי
יהושע לא אמר דבר כזה מלבד
ואף על פי סלא זכר זה הכתוב
ימצאו כמזהר סבס וזל אמרו
כי יהושע אמר דבר זה מרובו
ולא אמר לו הקב' אמר יהושע
יריחו כבוסה תחלה לארץ ישראל
כזאכא תרומה כאסה הזאת
סמפרסת חלטה מתחלת ע
עיסתה ועד אמר יהושע בסבת
לכרנו יריחו וסבת קדש סבאמר
כי קדש היא לל כל מה סבכסנו
בה יהיה קדש סבאמר קדש לוי
אוצר ייבא ואף על כן הקב' ס
הסכים על דיו ומנין סהקב' ס
הסכים על דיו סבאל חטא יסרל
וגם עבדו אתברית ויהי זה
אחר מ' סגורו סתדין סלמטס
והסכים הקב' עמהם: כי
החבאתה. בסני סימי סקבס
כמו יסועתה עזרתה וכל ספל
לחזק הענין כמו ספירס בספר
מכלל והכפ סהה לפי סהחבאת
אוחס יפה: סמרו מן החרם:
סמרו עכמס וסמרו איס את
אחי ומפני זה אמ' חטא יסרלל
מפני סלא כתבו עניה סלא יתס
אדם מסלל העיר דבר: כן
תחרימו. פירושו ולקחתם מן
החרם: אוצר ייבא. באלה
מועד סהיה עם הקדש מסלל מ
מדין סהזה סכנו סרי סאלפס
והמאות: ויבאו

עם בית און • סמוך לבית און וכן עם באר לחי ראי סמוך • מקדש • ממזרח לביתא
ובזכרו סמכו אללה כראה כי עיר אחרת היתה טעמה עי אכל זאת היתה גדולה
מהאחרת וידועה לפיכך מזכרת בכל מקום עם הא ידיעה ובערי בני עמון היתה
עיר טעמה עי כמו טאמר בירמיה סודרה עי • כסלמים וטעה אים • הר"ל זכות

אברהם אבינו עמדה להם עם
טהרי היו חייבין על החרם ולא
הכו מהם חכמי העי כי אם ס
סלמים וטעה אים לא זכר להם
הקנה זכות אברהם טענה עם
מזבח טאמר בית אל מים והעי
מקדש ויבן עם מזבח לוי • וכך
כסלמים כף הפיעור • ויט מר"ל
טאמרו טהי כף הדמיון כי לא
היו סלמים וטעה אלא יאיר כן
מכסה הכו ססקול כסלמי וטעה
אים והוא רובה מל סהדרת
ויט דרש כי הקנה אחר ליהוטע
אחה תחיל כסתהיה עמהם
אכל כאל טלא היה עמה כסלמי
ואחר מהכתוב אומר הטעם כי
בעבור העין מל החרם כסלמי
אין לו לנשט טעם אחר • לפני
הטעם ער הטעמים • חסר מם
הטעם ומטעמו מלפני הטעם
כלומר מלפני הטעם טבאו עם
בני ישראל להלחם מאותו מקד
דרפוס ער הטעמים • וסם הכו
הטעמים וטעה • וקרא המקום
כן לפי טעמו ויזכר תר"ב
ער דתברנינו • ויכוס במורד •
מקד היה לפני העי טהיה מטופע
ויורד ובאותו מקד הכוס בנוסם
למה העברת • הא קודר בצרי
והעי כסא ופתח טלא כמנהג
כי המנהג הא קבול והעי
כסא או כסול • ובא כמנהג
כלה כמנהג העלה • ומה טעמה •
בצרי הטין טלא כמנהג • וכבר
כתבנו הדומים לו בספר מכלל •
ופירוש ומה טעמה לשמך הגדול
טיאמרו הגוים מבלתי יכולת • וי
והרי שמך כאילו נכתב על אכלס •
למה זה אחה כסל על פניך • על
דרך מה טענת לי כלומר איך
צריך בקטה ותחילה יטמיר
החרם ואסלח להם • חטא יטלא
• ולא טאמר חטא בטענה אלא
וגם עברו בריית כי בריית ככרת
ביני ובינכם כהר סיני לעשותם כ
כל אשר צויתים ואכלס • וכן
הוא ויקח ספר הברית ויקרא ב
באזני העם והם אמרו כל אשר
דבר ייעשה ונטמע וזכר מסה
רבינו מפי הגבור כביא מקרבך
מאחיק כמוני יקים לך יי להיק
אליו תשמעון והנה יהושע צוה
אותם ואל להם טלא יקחו מכלל
העיר דבר והנה עברו הברית ס
מלקחו מכלל העיר • וגם לקחו
מן החרם • כלגם בא לרבות
ופי הנה בעבור החרם כלא צוה
הכביא והוא יהושע מכוה בלא
חרם ואם עברו המכוה עברו ס
הברית כט כי בורס החרם • וגם
גנבו • כילו לקחו במרהיאי לא

ושלח יהושע גוברין
מירחו לעי דעם בית און ממזרח
לבית אל ואמר להון למימר סקו
ואלילו ית ארעא וסליקו גבריא
ואלילו ית עי • ותבו לות יהושע
ואמרו ליה לא יסקכל עמא כתרין
אלפין גברא או כתלתא אלפין
גברא • יסקון וימתון ית עי לא
תרגיש לתמן ית כל עמא ארי
זעירין אינון • וסליקו מן עמא
לתמן כתלתא אלפין גברא
ואפכו קדם אינשי עי • וקטלו
מנהון אינשי עי כתלתין ושיטא
גברא ודרפונון קדם תרעא ער
דתברונון ומחונון במחתנא • ו
ואיתמסיליבא דעמא ותוה למיבא
ובעז יהושע לבושוהי ונפל על
אפוזי על ארעא קדם ארנא
ד"י ער רמשה הוא וסבי ישראל
ואסיקו עפרא על רשיהון • ואמר
יהושע קבל בעותי יי אל הים למת
אעברת אעברא ית עמא הדין ית
ידנא למימסר יתנא בידא
דאימורא לאוברותנא וליו פון
דשרינא וייתבנא בעברא דירדן •
בבעו אינו ממה אימר בתר דאחורו
ישראל קדלחון למחפך קדם בעלי
דבביוהון • ויטמעון כנענא וכל
יתבי ארע ויסתחרון עלנ • וישיצון
ית שמנא מן ארעא ומה את עבר
בדיל שמך רבא • ואמר יי ליהושע
קום לך למת דנא את רמי על אפך
חטא ישראל ואף עברו על קיימי
דפקדית יתהון ואף נסבו מן
תרמא ואף גנבו ואף פדיבו ואף
שוואו במנהון • ולא יכלון בני
ישראל למקם קדם בעלי דבביוהון
קדלחון וחורון למיפך קדם בעלי
דבביוהון אריהון לתרמא לא
אזסיף למתיו מימרי בסערכון אם
לא תשיצון חירמא מביניכון •

לקים • אמחצם ולא יוכלו קום • ויהונתן ואחזמעץ עמדים • יצפין עוריס בלם • ותלחמו אליך ולא יוכלו לך •
ונתתיך לעם הזה • על בי אברה וואעידה • לכן כה אבר יי רגני מביא רעה • ונח עגלך שכרת • נעו עוריס
בחצות נגאלו כרם • מים רבים לא יוכלו לכבות •

עם בית און • אכל בית און • מקדש לבית אל • ממזרח לבית אל • ער הטעמים
ער דתברנינו • ולו הולכנו • הלואי נמלכנו לסבת בעבר הירדן מזרחה בארץ
סיחון ועוב סככמה כבר • ומה טעמה לסמך • המשותף בטעמו זהו מרסו
ועטומומה טעמה לסם גבורתך טיבא כבר ועתה יאמרו תטעם כחוי • קום לך •

ושלח יהושע אנשים
מירחו העי אשר עם בית און מקדש
לבית אל ויאמר אליהם לאמר עלו
וגלו את הארץ ועלו האנשים
וירגלו את העי • וישבו אל יהושע
ויאמרו אליו אל יעל כל העם
באלפים איש או בשלשת אלפים
איש יעלו ויכו את העי אל תגע
שמה את כל העם כי מעט המה •
ויעלו מן העם שמה בשלשת
אלפים איש וינסו לפני אנשי העי •
ויכו מהם אנשי העי בשלשים
וששה איש וירדפוס לפני השער ער
השכרים ויכום במורד וימס לכב
העם והילמים • ויקרע יהושע
שמלתיו ויפל על פניו ארצה לפני
ארון יהוה ער הערב הוא וזקני
ישראל ויעלו עפר על ראשם •
ויאמר יהושע אהי אדני יהוה למה
העברת העביר את העם הזה את
הירדן לתת ארתנו ביד האמרי
להאבירנו ולו הוא לנו נשכב בעבר
הירדן • בי אדני מה אמר אחרי אשר
הפך ישראל ערף לפני איביו •
וישמעו הפנעני וכל יי שבי הארץ
ונסבו עלינו והכריתו את שמנו מן
הארץ ומה תעשה לשמך הגדול •
ויאמר יהוה אל יהושע
קום לך למת זה אתה נפל על פניך •
חטא ישראל וגם עברו את בריתי
אשר צוית אתם וגם לקחו מן החרם
וגם גנבו וגם כחשו וגם שמו בכליהם
ולא יכלו בני ישראל לקום לפני
איביהם ערף יפנו לפני איביהם כי
היו לחרם לא אוסיף להיות עמכם
אם לא תשמידו החרם מקרבכם •

לקים • אמחצם ולא יוכלו קום • ויהונתן ואחזמעץ עמדים • יצפין עוריס בלם • ותלחמו אליך ולא יוכלו לך •
ונתתיך לעם הזה • על בי אברה וואעידה • לכן כה אבר יי רגני מביא רעה • ונח עגלך שכרת • נעו עוריס
בחצות נגאלו כרם • מים רבים לא יוכלו לכבות •

קום לך כתיב עמר
לך מה שהתפללת ל
לפניו והזכרת • דבר
אח עמדת לך במחנה
ולא יבאת עמדה ואכי
אחרתי אחר יוציאם
ואמר יוציאם כי אחה
תביא את בני ישראל
ואכזי אהיה עמך כי
הוא יעבור לפני העם
הזה והוא ינחיל אותם
אם תלך אחה לפני
יצליחו ואם לאו לא י
יצליחו • דבר אחר
קום לך בטבילך זאת
להם לא אחרתי לך ל
להקדים סלל העיר •
לבתים

רלבג

והאדם ממנו הוא כמו
אבר מאיברי האדם
ההוא וכמו סכמחלה
אבר מה מאברי האד
חוק בו האדם ההוא
בכללו כן כמחטא
אדם אחד מהקבוצה
ההוא יזכר בכלל ס
הקבוצה וככאן הותרו
כל הספקות ולמה
תמצא סכאמר צוה
הסם יתברך ליהושע
טיבא העונם הראוי
על החטא לא הסכים
טיענש על יד יהושע
זולת החוטא וכבר
יחזק מה טאמרו ס
טלא השיגם על זה
מהעונם כי אם סור
ההטענה האהית מה
טאמר ולא אוסיף ל
להיות עמכם אם לא
תשמידו החרם מן
מקרבכם ויחם החטא
לכל יישראל באמרו חטא
ישראל מפני טעה ה
הקבוצה היה מתאחד
והנה צוה הסם יתבר
סחיקרונת היה ה
החוטא בגורל ויחם
מטעם הגורל לסם
יתברך כאמרו בחיק
יוטל את הגורל ומי
כל מטעמו וידמה
סהיתה הטלת זה ה
הגורל לפני יי כמו ה
הענין בהטלת הגורל
על חלוקת הארץ כמו
סזכר בזה הספר •

להאבירנו
אורייתא
להשחיתנו
ואלם
להשחית
סלהיבא
ער סוכא •
ויסחצו
בכרין
סילאמו
אחת •

והנה הסכמנו טיהיה זה הענין על פי הגורל לפי טהוא דעת ר"ל ויראה טהוא
האמת בעצמו טאם היה זה על פי כביא או טהיו כסלי בארס ותמי לא היו צריכים
לזה אכל יתבאר להם האדם בעצמו טעם זה • והנה יפול ספק מה בענין הגורל
איך יתכן סכאמר בו כי מילכל מטעמו והנה ענין מטעמו הוא בקרי אלא טהיתר
זה הספק לא יקשה עם מה טהשרטנו וביארנו בספר מ"י כי בענינים אשר בקרי
סדור והגבלה ואלס בזה המקד לא יהיה זה הספק רושם כי כהר היתה הטלת על ד כביא לפני יי כמו מזכרנו ועם כל זה הנה ראוי סכסתר ל בהיתרו מזד סאר הגורלות •

קדם התקדמו. ענין זימון: אשר ילכדנו יי. אמרו כי העביר לפני הארון והכלכר הוא שהיה הארון קולטו שלא היה יכול לזוז משם ועוד אמרו כי העמיד כל העבדים לפני האורים והתומים ואבני החושן היו כתובים בו שמות העבדים ומי טאבנו כהה הוא הכלכר וכהה אבנו של יהודה ולרעת המעפחות והעבדים עשו בקלפי על פי הגורל: ייקרב למשפחות: פי לגברים ראשי משפחות: תקרב לבתי: לראשי בתי המשפחה: ייקרב לגברים: לראשי הבית: ישרף באש אותו ואת כל אשר לו. לפי ששבר בחרם יחרם כל רכסו ונכסו ונכסו ונכסו הקטנים שהם בכלל ממונו ואכל העונם ואם בנייהם היו גדולים הם בני עונם לפי שסראו וסתקו ועברו בחרם ואם לא היתה לו ואם היתה לו לא ידעה דבר כי העלים ממנה משהרי הטמין אותה תחת הקרקע ומה שאמר ישרף באש כמו פסספה העיר שהיתה חרם כן ישרף העוב על החרם וכל אשר לו שהוא חרם: ויקרב את משפחת יהודה. הקריב שבט יהודה לראשי משפחות וחרם משפחה במקום שטאוקצר ללמשפחו והכל לקצר כי כן דרך המקרא: וילכד את משפחת הזרחי: זה לבדו וילכד מן הקל בענין זה ושאר וילכד מן כפעל ופי וילכד הארון לבדו: לגברי: לראשים ראשי בתי המשפחה: וילכד זבדי: שהיה ראש בית אב ויקרב ראשי הבית וילכד עבד: בביים כח כבוד לוי. טקס ממנו שיתורה על עונו לפני דברים האחד לכפרת עונו שגזא מיתתו כפרתו בהוראת עונו ומכאן למדו שכל המומתין מתוודין ולמרוכי כפר עונו מדכתי יעכרך יי ביום הזה ביום הזה נעכר ולא לעולם הבא והשבי כרי שידור בני ישראל בגורל או בקלטה הארון ויאמרו כי אמת הוא וכן אמרו רזל סאמל עכנ ליהושע יהושע בגורל אתה בא עלי אתה ולעזר הכהן סגי גדולי הדור אם אני מפיל ע עליכם על אחד מכם הוא נופל אמר לו יהושע לעכנ בבקשה ממך אל תזכיר לעז על הגורלות כי עתידה ארץ ישראל לחלק בגורל: וכזאת וכזאת עשיתי: פיורשו לפכיו ואחר בשלל ורזל

לבתים: ים במספחה אחת הרבה בתי אבות: לגברים: לראשי גולגולות כל אבן הבית יבאו לגורל: תוס' ישרף באש. האהל והמטלטלין: אותו ואת כל אשר לו: כדן המפורס למטה אותו והבהמה בסקילה והזקק שהוא על באש מוכיח שהוא כפר מלואו: סכן מכינו מקראות סהטעם מחלקן כמו אחרי דרך מבוא השמש סאחרי מופלג מדרך על ידי הטעם וכן פתורנו הכלכר בחרם ישרף באש הראוי ללשרף כמו שמפורס למטה: אותו ואת כל אשר לו: כדן האמור למטה וזה מקר קצר דומה לוכל מכס יבואי ויגע בכור לא פירט מה יהיה לו וסדרי הימים פירט והיה לראש אף כאן לא פירט מה יהיה באותו וכל אשר לו ולמטה פי: ויקרב את ישראל לפני החטן מקום סהטעם כתובים ו מסר לו הקבה סימן סהטעם סחטא אבנו כהה וכהה אבנו סל יהודה: ויקרב את משפחת יהודה לגורל אח' קרב ראשי המשפחות אדם אחד מכל המשפח והטילו גורל על מי יפול ואחר כך על כלבתי אבות סל אותה משפחה ובא אדם אחד מכל בית אב לגורל ואחר כך באו כל אנשי האותה הבית: סיס כא כבוד. התחיל להוציא לעז על הגורל אמר לו בגורל אתה בא עלי אתה ולעזר הכהן גדולי הדור אתם ה הטל גורל על סניכס ויפול על האחד אמר לו סיס כא כבוד ב בטקס ממך ל תוציא לעז על הגורלות סכן עתידה הארץ ליחלק: וענן עכנ. ראה בני יהודה כאספי למלחמ אמר מוטב שאמות אל אני לבדי ואל יהרג כמה לפיכ מישאל :

קדם זמין ית עמא ותימר אזורמנו למחר ארי כדנן אמר יי אלהי ישראל תרמא בינך ישראל לא תיכול למקם קדם בעלי דבנך עד דתערוך תרמא מביניכון ונתקרבון בצפר לשיבטיוכו ויהי שבטא דיתאחד מן קדם יי יקרב לזרעין וזרעיתא דיתאחד מן קדם יי תקרב לביתין וביתא ד דיתאחד מן קדם יי יתקרב לגבריא ויהי דיתאחד בחירמא יתוקר בגורא יתיה וכל דיליה ארי עבר על קמא דיי וארי עבר דלא כשר בישאל :

קדם זמין ית עמא ותימר אזורמנו למחר ארי כדנן אמר יי אלהי ישראל תרמא בינך ישראל לא תיכול למקם קדם בעלי דבנך עד דתערוך תרמא מביניכון ונתקרבון בצפר לשיבטיוכו ויהי שבטא דיתאחד מן קדם יי יקרב לזרעין וזרעיתא דיתאחד מן קדם יי תקרב לביתין וביתא ד דיתאחד מן קדם יי יתקרב לגבריא ויהי דיתאחד בחירמא יתוקר בגורא יתיה וכל דיליה ארי עבר על קמא דיי וארי עבר דלא כשר בישאל :

קדם קדש את העם ואמרת התקדשו למחר כי כה אמר יהוה אלהי ישראל חרם בקרבך ישראל לא תוכל לקום לפני איבך עד הסייכס החרם מקרבכם: ונקרבתם בבקר לשבטיכם והיה השבט אשר ילכדנו יהוה יקרב למשפחות והמשפחה אשר ילכדנה יהוה תקרב לבתים והבית אשר ילכדנו יהוה יקרב לגברים: והיה הכלכר בחרם ישרף באש אתו ואת כל אשר לו כי עבר את ברית יהוה וקי עשה נבלה בישראל: וישכם יהושע בבקר ויקרב את ישראל לשבטיו וילכד שבט יהודה: ויקרב את משפחת יהודה וילכד את משפחת הזרחי ויקרב את משפחת הזרחי לגברים וילכד זבדי ויקרב את ביתו לגברים וילכד עכנ בן כרמי בן זבדי בן זרח למטה יהודה: ויאמר יהושע אל עכנ בני שים נא כבוד ליהוה אלהי ישראל ותן לו תודה והגד נא לי מה עשית אל תכחד ממני: ויען עכנ את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי ליהוה אלהי ישראל וכו' וכו' וכו' עשיתי: ואראה בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף ולשון זהב אחד חמשים שקלים

קדם קדש את העם ואמרת התקדשו למחר כי כה אמר יהוה אלהי ישראל חרם בקרבך ישראל לא תוכל לקום לפני איבך עד הסייכס החרם מקרבכם: ונקרבתם בבקר לשבטיכם והיה השבט אשר ילכדנו יהוה יקרב למשפחות והמשפחה אשר ילכדנה יהוה תקרב לבתים והבית אשר ילכדנו יהוה יקרב לגברים: והיה הכלכר בחרם ישרף באש אתו ואת כל אשר לו כי עבר את ברית יהוה וקי עשה נבלה בישראל: וישכם יהושע בבקר ויקרב את ישראל לשבטיו וילכד שבט יהודה: ויקרב את משפחת יהודה וילכד את משפחת הזרחי ויקרב את משפחת הזרחי לגברים וילכד זבדי ויקרב את ביתו לגברים וילכד עכנ בן כרמי בן זבדי בן זרח למטה יהודה: ויאמר יהושע אל עכנ בני שים נא כבוד ליהוה אלהי ישראל ותן לו תודה והגד נא לי מה עשית אל תכחד ממני: ויען עכנ את יהושע ויאמר אמנה אנכי חטאתי ליהוה אלהי ישראל וכו' וכו' וכו' עשיתי: ואראה בשלל אדרת שנער אחת טובה ומאתים שקלים כסף ולשון זהב אחד חמשים שקלים

ולשון עלגים תמור לדבר צחות. ולשון תהפוכות. ולשון חכמים מרמא. וללכד ספר ולשון כשדים: כזאת וכזאת עשיתי: גם בחרמים אחרים בימי משה סל והחרמתי את עריהם: ואחר בשלל. התבוננתי במה סכתוב בתורה ואכלת את שלל אויבך: אדרת סנער. איטילא דמילת בבלי תרגום סכל מלך סלא קנה לופלטורין בארץ ישראל לא סתקרה דרעו במלכותו סכאמ ואתן לו את ארץ חמרת צבי כזאת גם והיה למלך סכל פלטורין ביריחו וססיה בא לכאן לובס אותה: וירכו

ולשון עלגים תמור לדבר צחות. ולשון תהפוכות. ולשון חכמים מרמא. וללכד ספר ולשון כשדים: כזאת וכזאת עשיתי: גם בחרמים אחרים בימי משה סל והחרמתי את עריהם: ואחר בשלל. התבוננתי במה סכתוב בתורה ואכלת את שלל אויבך: אדרת סנער. איטילא דמילת בבלי תרגום סכל מלך סלא קנה לופלטורין בארץ ישראל לא סתקרה דרעו במלכותו סכאמ ואתן לו את ארץ חמרת צבי כזאת גם והיה למלך סכל פלטורין ביריחו וססיה בא לכאן לובס אותה: וירכו

ולשון עלגים תמור לדבר צחות. ולשון תהפוכות. ולשון חכמים מרמא. וללכד ספר ולשון כשדים: כזאת וכזאת עשיתי: גם בחרמים אחרים בימי משה סל והחרמתי את עריהם: ואחר בשלל. התבוננתי במה סכתוב בתורה ואכלת את שלל אויבך: אדרת סנער. איטילא דמילת בבלי תרגום סכל מלך סלא קנה לופלטורין בארץ ישראל לא סתקרה דרעו במלכותו סכאמ ואתן לו את ארץ חמרת צבי כזאת גם והיה למלך סכל פלטורין ביריחו וססיה בא לכאן לובס אותה: וירכו

רלבג

והנה היתה מצות העם ית מהלכר בחרם ישרף באש כי הוא ברור אצל העם ית סלא יפול הגורל כי אם על החוטא ועס כל זה מצאנו סהתחכס יהושע אל סידרה עכנ זה קדם ספטו אותו בזה המספט ואי אפשר סכאמר סכבר עשה זה יהושע כרי סיוכל לספטו בדין ומפני סלא היו סס עדים רצה סתהיה סס הוראת פיו וזה לסתני סבות הא' סמה סהעבי דיעשו בזה האופן מהסס ית הוא ממה סלא אפשר וזה דומה סכבר היה זה הענין באופן סזכרהו בלתי חוטא בזה ולסלק זה התעומת והמחלוקת סהיה אפשר סתחדס מזה התחכס יהושע להסתרל סוספר עכנ זה וכאמר הורה זה הענין ספר סכבר סלא יהושע מלחכס וירכו האלה וירכו סכבר סלחס סס במרובה כי יהושע היה ירא סימהרו אנשי משפחתו להוציא ממסס זה לכסות קלון עכנ ויזיקום

דרסו כי מעל עכנ בשלל חרמים סנים בימי משה ואחר בימי יהושע סכא כזאת וכזאת עשיתי והתורה עתה על סלסותן ויס אול בארבעה סלסס בימי משה חרמו סל סכעני מלך עדר וחרמו סל סכחון ועוב וחרמו סל מדין סכעני סכתוב בו וחרמתי את עריהם וסמדין סכטנו הזהב קרס ליי בסכחון ועוב אף על פי סכתוב בו כזונו לנו אי אפשר סלא הקדיסו מן סלסל ליי וחרמו מפני מה לא נעכס בימי משה על סעבר בימי משה מהס אמרו סלא עכס על הסתרות ער סעברוי ישראל את הירדן פירוש לא עכס סכלי סכאמר הסתרות ליי אלהינו ומהס אמרו כי לא עכס על הסתרות לעולם סכאמר ער עולם ועכסוי סעכס על על הסתרות סכלי לפי סלא היו ססתרות סהרי היו יודעים בו סכיו וסכיו: אדרת סנער: בגר חסוב סכענה סכלל סהקרא סנער וסכרא סתרה אדרת סנער רבי חמיכא בר רבי יצחק אומר פרפרא סכללה ועד ברברי רבתינו זל רב אמר איטילא דמילתא וסמולא אחר סרבלא דרשינא: האלהי

סיוול סכעני סכפך וול מחלוקת וססכית כי איך להוראת פיו מכל בזה המספט סכלל כמו סהוטסר ספרסמפטס וזה דומה סכבר היה זה הענין באופן סזכרהו בלתי חוטא בזה ולסלק זה התעומת והמחלוקת סהיה אפשר סתחדס מזה התחכס יהושע להסתרל סוספר עכנ זה וכאמר הורה זה הענין ספר סכבר סלא יהושע מלחכס וירכו האלה וירכו סכבר סלחס סס במרובה כי יהושע היה ירא סימהרו אנשי משפחתו להוציא ממסס זה לכסות קלון עכנ ויזיקום

האהלי. בשתי ידיעות כמו והחציו הערכך והדומים לו: תחתיה. תחת האדרת וירצו האהלה. טעם וירצו לשמחה שנגלה עון החרם על מי היה וישראל כקיים ורבי שמואל כתב טעם וירצו שלא יקרמו שבת יהודה ויטלו מסם כדי להכניס הגורל: טמונה. האדרת: לשון הזהב. ר"ל שבטוהב שרומה ללשון: ויפקוד לפכ"י. ועמידום לפכ"י. כדי

מִתְקַלֵּיהֶם וְרִגְגָתָנוּ וְנִסְבָּרָתָנוּ
וְהָאֵינוֹן טְמִירִין בְּאַרְעָא בְּגוֹ
מִשְׁכְּנֵי וְכִסְפָּא תַּחֲוֹתָהּ וְשִׁלַּח
יְהוֹשֻׁעַ אֶזְרִירִין וְרִתְּסוּ לְמִשְׁכְּנָא
וְהָאֵינוֹן טְמִירִין בְּמִשְׁכְּנֵיהֶם וְכִסְפָּא
תַּחֲוֹתָהּ וְנִסְיָבוֹנוֹן מִגּוֹ מִשְׁכְּנָא
וְאִיתִיאֲנוֹן לֹת וְהוֹשֻׁעַ וְלֹת כָּל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתִּיכּוֹנוֹן קֳדָם יי
וְדָבָר יְהוֹשֻׁעַ יַעֲזֹב בְּרִיחַ וְיֵרֵת
כִּסְפָּא וְיֵת אִישׁ טָלָא וְיֵת לִישְׁנָא
דְּדִתְבָּא וְדָבָר יֵת בְּנוֹהֵי וְיֵת
בְּנֵיתֵיהּ וְיֵת תּוֹרִיָּה וְיֵת חֲמִירָה
וְיֵת עֲנִיָּה וְיֵת מִשְׁכְּנֵיהּ וְיֵת כָּל
דִּילֵיהּ וְכָל יִשְׂרָאֵל עִמֶּיהָ וְאַסִּיקוּ
יַתְחוֹן לְמִישַׁר עֲכוֹר וְאַם יְהוֹשֻׁעַ
סוֹה עֲכָרְתָּנָא יַעֲכָרִיךְ יי בְּיוֹמָא
הַרְיִין וְרִגְמוּתֵיהּ כָּל יִשְׂרָאֵל בְּאַבְנָא
וְאִקִּירֻ וְיַתְחוֹן בְּנוֹרָא בְּתַר ד
דְּרִגְמֵיהּ וְיַתְחוֹן בְּאַבְנָא וְאַקִּימוּ
עֲלוּהֵי דְגוֹר אֲבָנֵין רַב עַד יוֹמָא
הַרְיִין וְתַב יי מִתְקוֹף רִגְזִיָּה עַל פִּין
קָרָא שְׂמָא דְאַתְרָא הַהוּא מִישַׁר
עֲכוֹר עַד יוֹמָא הַרְיִין ו
וְאָמַר יי לְיְהוֹשֻׁעַ לֹא תִדְחַל וְלֹא
תִתְבַּר דְּבַר עֲמָרִית כָּל עֲמָא עֲבָרִי
קָרְבָּא וְקוֹם סָק לְעִי חוֹדִימְסָרִית
בִּידֵךְ יֵת מִלְכָּא דְעִי וְיֵת עִמֵּיהּ
וְיֵת קֳרִיתֵיהּ וְיֵת אֲרַעִיָּה וְיַתְעֲבִיר
לְעִי וְלִמְלָכָה כְּמָא דְעֲבַרְתָּ לִירְחוֹ
וְלִמְלָכָה לְחוּד עֲדָאָה וְכַעֲרָה
תְּבוֹזֵן לְכוֹז אֲתָקוֹן לֶךְ כְּטָנָא ל
לְקֳרֵתָא מֵאַחֲרָהָּ וְקָם יְהוֹשֻׁעַ
וְכָל עֲמָא עֲבָרִי קָרְבָּא לְמִיֶּסֶק לְעִי
וְכַתֵּר יְהוֹשֻׁעַ תְּלִיתִין אֲלָפִין גְּבָרָא
זַבְרִי חֵילָא וְשִׁלְחִינוֹן בְּלִילֵיא ו
וּפְקִיד יַתְחוֹן לְמִימַר חֲזוּ דְאַתּוֹן
כְּמִנִּין לְקֳרֵתָא מֵאַחֲרֵי קֳרֵתָא לֹא
תִרְחִיקוֹן מִן קֳרֵתָא לְתַרְא וְיַתְחוֹן
כּוֹלְכוֹן מִתְקַנָּא וְאַנָּא וְכָל עֲמָא
דְעִימֵי נִתְקַבֵּר לְקֳרֵתָא וְיֵתֵי אֲרִי
יִפְקוֹן לְקֳדֻמֹּתָא וְכִדְבָּקְרִמִּיתָא
וְנִיפּוֹךְ קֳדֻמִּיתָא וְיִפְקוֹן בְּתֵרָא
עַד דְּיִגְדוֹר יַתְחוֹן מִן קֳרֵתָא אֲרִי
יִמְרוֹן תְּבִירִין קֳדֻמֹּתָא פִּיר ב
בְּקֳדֻמִּיתָא וְנִיפּוֹךְ קֳדֻמִּיתָא וְאַתּוֹן
תְּקוּמוֹן מִכְּמַל וְתִתְרַכּוֹן יֵת קֳרֵתָא
וְיִמְסְרִינָה יי אֶלְהִיכוֹן בִּידִיכוֹן ו

מסרה
והמלך עמד על העמוד במשפט
דמלכי וחכרדרדה שרי יהודה
ושרי ירושלים וס' בלשון ארמי
יהוש' סלק לגלגלא וסרים מלכא
וחכא אברא תקמו ב' וס' וס'
ואתם תקמו מהאורב והורשתם
ונפלו וילא תקמו :

פירשו בוועערדוס
מענין מבוקי ארץ ו
ואפטר עוד פיהיה
מענין יציקה והרכוש
בזה שלשון הזהב היה
טמון תוך האדרת ו
והכסף היה תחמיה
והיו בו מחתי' סקלים
וכשהביאו זה לא יהושע
וישראל הנה פשט א
אותם עם כרי טיראה
לעין פהיו עם אלה ה
הדברי' טהורה עכן :
ויקח את עכן . הנה
יספק מספק למה כ
כעצמו בביו ובנותו
והם לא חטאו בזה
וירמה אם בטחאמר
פכבר היו קטנים והיו
בזה במכת קנינו ט
טצה השם שיאדו
או שחל' שלא הובאו
עם בביו ובנותיו ל
להמיתם אבל לראות
המשפט כרי פוסקו
טכמו זה הפועל ה
המבול לא ישעו וממה
טירה על זה טכבר
אמר אחר זה וירמו
אותו בני ישראל אבן
ויקיימו עליו גל אבנים
גדול להורו' שלא מת
עם ארס זולתו ומש
ויספרו אותם באש ו
ויסקלו אותם באבנים
טב אל הבעלי חיים
טהם טורו וחמורו ו
ובאנו וספר שערפוס
באש אחר פסקלו א
אותם באבני' ולא כלל
יחד סקילת הבעלי ה
חיים עם סקילת עכן
טהוא מבוחר שלא י

III 3E a 6b

מים למי. מהשי מקדשם לבית אל ובית אל מים למי: וילין ויוסע ברוך העם. להיות כבוד בהסכמת הברך: ועל הוא. כמו שאל לו המקוץ אם הוא עובר לפניה עוברין ואם לאו אין עוברין: ויקח חמשת אלפים איש. אורב אחר אורב אחר קרוב לעיר מחבירו: וישמו העם. סימיה זו לשון הזמנה סמוך לחומה להלחם כמו סל בבן הדר במלכים

סימו על העיר וישינו
והת עקבו • והת ארבע
כמו ועקבני: וילץ
יהוסע בליה ההוא
בתוך העמק • אמרו
רבותינו שלץ בעומקה
של הלכה: למועד •
לזמן היו סכסכו יחד
מאתמול באותה טעה
כזא שהיו מכחשים ו
ומעוככים: ויכערו
לסוף כגע והתברו
הראו עצמן כאילו הם
נכפים לפניהם: כטה
בכידן • הוא היה
סימן לאורב לכאתמן
המארב בראותו ה
הכידן כטוי על העיר
כידן איספיד בלעז:
דיס

וילך יהושע בלילה
ההוא בתוך העמק.
אחשוב זה שמחשבתי
והסתכלתי לא היתה
בלילה ההוא כי אם ב
בהיסרת העם בדבר
המלחמה הזאת וכדי
סיבטח לבם יותר ולא
ירך לבבם על מה ש
סביבו נפגים בראשונה
עלה יהושע וחקני ישראל
לפני העם ולזה היה
יהושע והזקני במקום
היותר מקובץ וזכר
עם זה לזאת הסבה
בעיני לפימה שמחשוב
שכבר לן יהושע בלילה
ההוא בתוך העמק כי
העמק הוא המקום ה
היותר מפל והוא היותר
מקובץ שבמקומות ב
דבר המלחמה והנה
לקח יהושע מהשלט
אלף שבחר האלפים
איש היו אורבין י
ישראל וכן העי מים
למר והנה הם היו
במקום קרוב למקום
יהושע עד שיתכן בהם
סיראוב שיטה יהושע
את ידו בכידון והוא
הרומח אשר בו הכס
והיו הנשאר הקרובים
קר למועד להורות שבכחו
הערכה כי במקום ההוא
בזאת התחבולה הכבדה
נצטראו וזה מבואר מאד.
והנה

בית אל
לחמדנאי בית
אל כת' וקרי
לחדינחאי
בית אור כת'
בית אל קרי

לחם באופן שניתקצו כולם בשם ההיחוי ויבואו לעיר ולכרוה והנה זכר וכבר יצאו אנשי העיר לקרחת יסר למלחמה למומד לפני הערבה ואמר למומד להורות שכלכו העתה היום שיצאו לקרחת בפעם הראשונה יבאו עתה כי זה ממה שיחזק לב אנשי ישיב העי ויחשבו שכלכו שכלכו אז יבאו עתה ואמר לפני הערבה כי במקום ההוא לפי מה שאחשוב היום מנצחים בפעם הראשונה או אמר לפני הערבה כי מהמקום ההוא יצדק טלא היו יכולין לראות האורב אשר מאחרי העיר ובזאת התחבולה הנכונה נצחום בקלות כי בראותם עמץ העיר עולה השמימה אשר עם טפס ונשיהם לא נסאר להם כח ולא רצון העומד והשעור להלחם עם יסרל באופן ראוי וזה מבואר מאד.

והנה

והנה כחלה מלך העי ולא הליכו ככלתו על העץ כמו שהזכירה התורה גם בהרצו בית דין שלא לעצם האור והקיומו עליו גל של אבנים כפתח מצד העיר כרי מיתפרסם זה לשאר מלכי הגוים ויראו מהלחם עם ישראל: **ואולם** התועלות הנמשכות מזה הספור הם יד: **התועלת הראשון** הוא במצוהו זה מה שזכר מעבין המילה ומזה המקור למרנו שמי שאיחר תמצא שתכף מצאו ישראל מקום אכסר שיחכו בה עד שתחיה מכתם זו בעשיית המילה ואולם אחר עבד אכל מטה סתברר להם כי תוך מלטה ימים יסעו לעבר הירדן כמו סכזכ במה סקדם ומזה המקום יתברר שמי שלא מל בעמיני לאי זה סבה שתהיה הנה אין ראוי לו ס שימתין עליה אחרי מצאו מקור לעשייתה: **הב'** הוא במדות והוא שראוי כשיבאנו הענין לעמו פעולה מצערת הנה ראוי שיעשה אותה ב באופן אשר יגיע בו לו צער יותר מעט מצער ולזה באה המצוה ליהושע שיעשה חרבו צורים ימול בהם בני ישראל: **הג'** והוא במצות והוא כשימסך מעשיית המילה סככה לתוכן ראוי שתמנע ממנו ולזה ספר סככ כמנעו מלימול במדבר בסבת לכתם במדבר ארבעים סנה ועל פי ויחכו ועל פי יוסע ולזה לא היו יורעים מתי יבא להם הצווי לוסע כי בהעלו הענין יטמרכו ללכת כי על פי יוסע ולזה יתכן שאם היו מלים חולי יבא להם הצווי לוסע קודם חיות מכת המילה ותהיה בזה סככה לתוכן ולמולי ולזאת הסבה זכר גם בזה המקום סכבר יסעו בני ישראל תחתם עד חיותם: **הד'** והוא בענין תועלת המצוה הוא ל למרנו שיש למצות המילה רושם בהתמל ההשגחה בישראל עד שהיו ככעים לרושת הארץ ולזה זכר סהקדים מצו המילה קוד שישדלו בענין המלחמה ולזה גם כן אמר היום גלותי את חרפת מצרים לפי ה

רדק

אל הרודף. ישראל שהיו נקיים אל המדבר כהסך אל אפשי העי טהור רודפים אותם: בשרה במדבר. הסדה כולל מקום זרע העבד ומקו מרעה חבהמו גם כן לפיכך פי במדבר אשר רדפוס בו: וכבא הסמס. כמו סכתוב לא תלין כבלתו על העץ ועל כל הנתלה בארץ ישראל מ מצות הכתובי אז

רשי

ידיס. כח: והעם הנס המדברי ישראל סכסו אל המדבר כמו שאמור למעלה כהסך להלחם אל הרודף: וזה יצאו מן העיר. את האורב שהצית את העיר: את

השמימה יא בקריא' וס' נבסר בסדר ואתחנן: כתוך ה'וס' נבסר בסדר לך לך: וקריבו: חס בליש' וס' נבסר בסדר ויקרא: ואת מלך ד' וס' ואת מלך העי הפשוטי. ואת מלך העי תלה. ואת מלך מעכה.

ואית פניאו אינשי עי לאחוריהוץ וחזו והא סליק תננא דקרתא לצית שמיא ולא הוה בהו חירא למערק לכאולכא ועמא דאפיד למרבא איתחזר על רדפא: ויחושע וכל ישראל חזו ארי כבש במנא ית קרתא וארי סליק תננא דקרתא ותבו ומחו ית אינשי עי: ואילין נפקו מן קרתא לקרמיהוץ וחזו לישראל במציעא אילין מכא ואילין מכא ומחו יתחזו עד דלא אישתאר להון שאר ומשויב: וית מלכא דעי אחור בר מי וקריבו יתיה לות יהושע: והנה כר שיעי ישראל לקטלא ית כל יתבי עי בתקלא במדברא וי רדפונן ביה ואיתקטלו כולהון לפתגם דתרב עד דשלימו ותבו פלישראל לעי ומחו יתה לפתגם דחרב: וחזו כל דאיתקטלו ביומא ההוא מגבר ועד איתתא תרי עשר אלפין כל אינשי עי: ויהושע לא אתיב ידיה דארים ברומתא עד דגמר יתכל יתבי עי ולחור דבעירא ועדי קרתא ההיא בזו להון י ישראל כפתגמא דיי דפקיד ית יהושע: ואוקיד יהושע ית עי ושויה תל חריב לעלם לצדו עד יומא דדין: וית מלכא דעי צלב על צליב עד עידן רמשא וכמיעל שמשא פקיד יהושע ואחיתו ית נבלתיה מן צליב דרמו יתיה במעלגא מרע קרתא ואקימו עלוהי דגור אבגין רב עד יומא דדין:

ויפנו אנשי העי אחריהם ויראו ודהנה עלה עשן העיר השמימה ולא הלה בהם ידים לנוס הנה והנה והעם הנס המדבר נהפך אל הרודף: ויהושע וכל ישראל ראו כי לכד הארצא את העיר וכי עלה עשן העיר וישבו ויבן את אנשי העי: ואלה יצאו מן העיר לקראתם ויהיו לישראל בתוך אלה מזה ואלה מזה ויבן אותם עד בלתי השאיר להם שריד ופליט: ואת מלך העי תפשו חי ויקרבו אותו אל יהושע: ויהי ככלות ישראל להרג את כל ישיבי העי בשורה במדבר אשר רדפוס בו ויפלו כלם לפי חרב עד תמם וישבו כל ישראל העי ויבן אתה לפי חרב: ויהי כל הנפלים ביום ההוא מאיש ועד אשה שנים עשר אלף כל אנשי העי: ויהושע לא השיב ידו אשר נטה בכידון עד אשר החרים את כל ישיבי העי: רק הבהמה ושלל העיר ההיא בזו להם ישראל כדבר יהוה אשר צוה את יהושע: וישרף יהושע את העי וישימה תל עולם שממה עד היום הזה: ואת מלך העי תלה על העץ עד עת הערב וכבוא השמש צורה יהושע וירידו את כבלתו מן העץ וישליכו אותו אל פתח שער העיר ויקימו עליו גל אבנים גדול עד היום הזה:

וחברו: וכבא ג בקריא' וס' וזאת לפנות ערב ירחץ במים. וכבא נשאי הארון. וכבא השמש צורה יהושע. מציעהא כלא. ונבסר גם בסדר תצא:

הביאור האחרון שזכרנו בו וכבר הארכנו המאמ' איך יגיע זה התועלת מזאת המצוה בביאורנו לרברי התורה: **הה'** והוא במצות הוא להוסיף ביאור על מה שאמר בתורה בהנפת העומר שהוא ממחרת העטת שלא רצה בו סבת בראשית כמו שהיו אומ' הכהנים: **הו'** והוא בענין הו' והוא סליק תננא דקרתא לצית שמיא ולא הוה בהו חירא למערק לכאולכא ועמא דאפיד למרבא איתחזר על רדפא: ויחושע וכל ישראל חזו ארי כבש במנא ית קרתא וארי סליק תננא דקרתא ותבו ומחו ית אינשי עי: ואילין נפקו מן קרתא לקרמיהוץ וחזו לישראל במציעא אילין מכא ואילין מכא ומחו יתחזו עד דלא אישתאר להון שאר ומשויב: וית מלכא דעי צלב על צליב עד עידן רמשא וכמיעל שמשא פקיד יהושע ואחיתו ית נבלתיה מן צליב דרמו יתיה במעלגא מרע קרתא ואקימו עלוהי דגור אבגין רב עד יומא דדין: **הה'** והוא במצות הוא להוסיף ביאור על מה שאמר בתורה בהנפת העומר שהוא ממחרת העטת שלא רצה בו סבת בראשית כמו שהיו אומ' הכהנים: **הו'** והוא בענין הו' והוא סליק תננא דקרתא לצית שמיא ולא הוה בהו חירא למערק לכאולכא ועמא דאפיד למרבא איתחזר על רדפא: ויחושע וכל ישראל חזו ארי כבש במנא ית קרתא וארי סליק תננא דקרתא ותבו ומחו ית אינשי עי: ואילין נפקו מן קרתא לקרמיהוץ וחזו לישראל במציעא אילין מכא ואילין מכא ומחו יתחזו עד דלא אישתאר להון שאר ומשויב: וית מלכא דעי צלב על צליב עד עידן רמשא וכמיעל שמשא פקיד יהושע ואחיתו ית נבלתיה מן צליב דרמו יתיה במעלגא מרע קרתא ואקימו עלוהי דגור אבגין רב עד יומא דדין: **הה'** והוא במצות הוא להוסיף ביאור על מה שאמר בתורה בהנפת העומר שהוא ממחרת העטת שלא רצה בו סבת בראשית כמו שהיו אומ' הכהנים: **הו'** והוא בענין הו' והוא סליק תננא דקרתא לצית שמיא ולא הוה בהו חירא למערק לכאולכא ועמא דאפיד למרבא איתחזר על רדפא: ויחושע וכל ישראל חזו ארי כבש במנא ית קרתא וארי סליק תננא דקרתא ותבו ומחו ית אינשי עי: ואילין נפקו מן קרתא לקרמיהוץ וחזו לישראל במציעא אילין מכא ואילין מכא ומחו יתחזו עד דלא אישתאר להון שאר ומשויב: וית מלכא דעי צלב על צליב עד עידן רמשא וכמיעל שמשא פקיד יהושע ואחיתו ית נבלתיה מן צליב דרמו יתיה במעלגא מרע קרתא ואקימו עלוהי דגור אבגין רב עד יומא דדין:

: אלתמסכה תורתמסה : מן
 ומסכת לבניך אף על פי שאינו
 מערסו ופירושו שכן התורה
 ופירושה על דרך כלל וכתב
 רבינו עשירה ז"ל כי כתבו בהם
 מספר המכות כמו שהן כתובו
 בהלכות ובאזהרותיה אמר כי
 לא יתכן שכתבו בהן כל התורה
 רק הצורך דרך כלל וכחלקו
 רבותיו ז"ל מהם אמרו על גבי
 האבנים כתבוה ויחד כך ערו
 אותן בעד ומהם אמרו מתחלה
 ערו את האבנים וכתבו התורה
 על גביהם ואמרו כי בשבטים
 לסוף כתבו אותם דברי התורה
 כמו שנאמר בתורה באר היטב
 כדי שיבינו אותם כל עם ולסוף
 סיראו אותם : חזיו : ושבטים
 עלו להר גריזים שמעון ולוי ו
 יהודה ויששכר ויוסף ונבימן
 וששה להר עיבל ראובן גד ואשר
 וחבלון דן ונפתלי והכנה והלוי
 והארץ עומדים למטה הכהנים
 מקיפים את הארון והלוי : מ
 מקיפים את הכהנים וישראל
 מזה ומזה הפכו הלויים פניהם
 כלפי הר גריזים ופתחו בברכה
 שנאמר לברך את העם ישראל
 בראשונ' וכך הוא תפוס בתור'
 את הברכה על הר גריזים ואת
 הקללה על הר עיבל והיה אם
 שמעו תחלה ואחר כך והיה אם
 לא תשמעו ופתחו ואמרו ברוך
 האיש אשר לא יעץ פסל ומסכה
 וגו' ואלו ואלו עוכין אמן הפכו
 פניהם כלפי הר עיבל ופתחו

יורגק • ותלכנה שתיק עד באנה בית לחם • וכו'
 וסימ' ודה כשבתו על כסא • ויתקב שם על האבנים
 דידיה • הברים הרים ג' וסימ' נבסר בסדר שפט
 וגו' ואלו ואלו עניני אמת עד סגמריז כסדר
 תיכו זל • והקשו ואמרו איך אכן אומרים
 שהרי היה הוא אחד מן הששה שבטים שהיו
 ליה למטה והסדר למעלה ומהם אמרו כל
 • והחזיו • כמו האהלי הערכך והדומים להם
 שבו כסא ההוא למעט כי מעט' היו במקסר
 זים • ואף על פי ש' למטה מכניסיה יוסף
 ומה שאמר אל מול הר גריזים אל מול הר
 גההר • ובהר גריזים ובהר עיבל יש מחלוקת
 היורדן מעבר הירדן ואילך רב רבי יהודה
 מה זורחת אצל אנו מורה וכאמ' להלן ויעבור
 מורה מה אן מורה האמור להלן שכם אף
 גריזים והר עיבל שבין הכותיים ר' אליעזר
 שבין הכותיים הלא המה בעבר הירדן קמוך
 ומה שוקעת בארץ הכנעני והלא איכה אלא
 יים וגבעות הן ויטבין מול הגלגל והלא לא
 מר מהו הר גריז' והר עיבל ב' גבעויות עשו
 הר עיבל • ואחרי כן • הברכה הקללה • הוא
 י' והיה אם שמעו תשמעו והיה אם לא תשמעו •
 לא

אֲזִיכָנָה יְהוֹשֻׁעַ מִזִּבְחַת יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהָרְעִיבֵל׃ כֹּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה
עֲבַד יְהוָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכַתּוּב
בְּסֵפֶר תּוֹרַת מֹשֶׁה מִזִּבְחַת אֲבָנִים
שֶׁל מוֹת אֲשֶׁר לֹא הִנִּיף עֲלֵיהֶן בְּדוֹל
וַיַּעֲלוּ עֲלֵיו עֹלֹת לַיהוָה וַיִּזְבְּחוּ
שְׁלָמִים׃ וַיִּכְתֹּב שֵׁם־עַל הָאֲבָנִים
אֶת מִשְׁנֵה תּוֹרַת מֹשֶׁה אֲשֶׁר כָּתַב
לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וְכָל־יִשְׂרָאֵל
וַזְּקָנָיו וְשֹׁטְרָיו וְשֹׁפְטָיו עֲמָדִים
מִזֶּה וּמִזֶּה לְאַרְוֵן נִגְדֵי הַכֹּהֲנִים
הַלֵּוִים נִשְׁאִי אֶרְצוֹן בְּרִית־יְהוָה כָּל־
כְּאֻזָּח חֲצִיו אֶל־מֹול־הָר־גִּזְיוֹם
וְחֲצִיו אֶל־מֹול־הָר־עֵיבָל כֹּאֲשֶׁר
צִוָּה מֹשֶׁה עֲבַד יְהוָה לְכַדֵּךְ אֶת־הָעָם
יִשְׂרָאֵל בְּרֹאשֻׁנָּה׃ וְאַחֲרֵי־כֵן קָרָא
אֶת־כָּל־רִבְרֵי הַתּוֹרָה הַזֶּה
וַהֲקִלָּה כָּל־כַּתּוּב בְּסֵפֶר הַתּוֹרָה׃

רשי
חזיבנה וגו'. פרעה
זכתובה מוקדם ו
ומאחר שמיו מעבדו
את הירדן עשה כן:
ויכתו פס על האבנים.
הן הן האבנים ה
האמור' למעלה לח'
מעשה זה קיבולו ה
הסיר מעלה' והביאו
הגבל: לברך את
העם בראשונה.
להקדים ברכו לקבל
ברוך הויט אשר לא
עשה פסל ומסכה:

והמהחלוקות ואף על פי
סבבר היה איפשר לו
להשלים מצות השם
ית' בזולת הוראת פיו
כי לא היה יכולת לארץ
מבני ישראל למרות זאת
פי הנביא כמו שאמרנו
ליו כל איש אשר ימרה
את פיו וגו' ולזאת
הסבה נזה יהושע גם
כן למלאכיו שמרנו לו
לאהל עץ כריס
שיתבאו מה סהודה

ואז יתפרסם זה לישראל ולזאת הסבה הזיקום ופזרום נפשיי כרי מיתפרסם
לכלם שכבר היה מבורר במה שהביאו מלאכי יהושע אותם הדברי' שהורה עכ"פ
היג' והוא במדות והוא שראוי לכל מסתגל בעשיית פועל מה שלא יקצר
מהמצאת הסב' המביאות התכלית אשר יכוין ומהלשבות כל הסבות
המונעות התכלית ההוא ולזאת הסבה תמצא פסוקי ענין יהושע במלחמה עם
יושבי הע' בכל אלו התחבולות הנפלאות וזה שכבר היו ישראל הכנענים למלך
הע' בעמק ולזה יבטחו יושבי הע' לזאת עליהם במלחמה כי הם היו בחולמה
בתכלית לפי המקו' ההוא שהיו בו ל' מפני היותם בעמק עם שכבר חזק לבם עוד
מפני היות זה בכמו המועד והמקום שהיו ישראל נגפים לפני יושבי הע' בפעם
הראשונה וחזק לבם גם כן לדרוך כלם אחריהם באופן שהניחו העיר פתוחה
כי הם ראו אות' כלם נסים דרך המדבר והם לא ידעו שיהיה קצת החיל מאחריהם
ובזה נשלם להם בקלות הכנס האורב בעיר והצית העיר באש והוא הקל מאד
בענין החרמתם כי בראותם ענן העיר כבהלו מפני מות טפם וכשיהם ואבד
הינניהם וסגר זה להם דלתי' ההשתדלות בענין מלחמת' שיתקבצו בה באופן ראוי
ולזה מתו כלם בקלות ולזאת הסבה בעיניה תלו מלך הע' והקימו עליו ג' אבנים
גדול לירא הנשארים: **היד'** והוא בדעות הוא שהשם ית' לא יסבה טבע
המצויא' ומתקבצו לעצ' מופת אס לא יביאו לזה הכרח מה ולזה
תמצא כי מפני שהיה אפשר החרמת יושבי הע' בקלות בכמו אלו התחבולות
מצד מה שקרה במלחמה הראשונה שהיו ישראל נגפים לפנייהם הנה לא הסכים
השם ית' שיעשה זה בדרך מופת: אז יבנה יהושע מצבא לוי' עד והארץ סקטה
ממלחמ'. זכר שכבר בנה יהושע מצבא לוי' להי' ישר' בהר עיבל: כאשר כזה מסה
ה שאמר בתורה ואם מצבא אבנים תעשה לוי' היא מצבה לא רפות עם שכבר באת
ה אשר כתבה לפני בני ישראל והנה כבר כתבאר בתורה שכבר סרו אותם בסוד
קראו בזה המקום ככתו' בתור' משה והוא מ'ע שכבר קרא מס את כל דברי התורה
ה שכתב מס כל התורה הנה אין זה זר מאד כל עכ"פ אם היה המצבא גדול וגבוה
בתיבה ביבוכית והנה זה הוא הנראה בעיני ל' שמה שכתב מס כלל התורה ואי
י' אם עשרת הדברים וזה שהוא זכר שכבר כתבם משה לפני בני ישראל ומה
שנים אמרו שכבר כתב מס רמזים קצרים מתנ"י מצות כמו הענין באזהרות אשר
בזכר בתורה וכתבת על האבני' את כל דברי התורה הזאת באר היטב וזה מורה
בין הברכה והקללה לא כפל דבר ממה שזכר מזה בפרשת כי תבא .

לא היה דבר. כראיה מהפסוק כי אחר סקראו הלויים הברכה והקללה פתח יהושע וקרא באזניהם כל המצות מצות עשה ומצות לא תעשה: והגר ההולך בקרבם: כמו שכתוב בתורה בפרשת הקהל וגרר אשר בצעריך. ואמר ההולך שהיו מתגוררין מן האומות בכל מקשהם מפני הנפלאות אשר היו שומעים ורואים: פה אחד.

בהסכמה אחת ועצה אחת ועל הדרך הזה תי' סיעה חרה ולא פירט הקבוצ הזה עד שספר מעשה יושבי גבעון כי בעבורם התקבצו כמו שמספר למטה: גם המה. דרשו בלרבות על בני יעקב שזכו להם במרמה כמו שאומ' במרמה וירבדוהם היו חיוני' לפרט גם לרבות על בני יריחו ועל כיוצא בזה שיש בני ישראל להשמר מהם כמו שאמר ויריחו סוגרת ומסוגר או להלחם עמהם כמו עי' והם עשו גם הם כן אבל בערמה באו אליהם ל להטלים עמהם. ויש לפרש עוד גם לרבות על ערמת ישראל לפי מחשבת החיוני' הם חסדו כי בערמה הכו ישראל יריחו ועי' ששלחו להם להטלים כדי שלא יסמרו מהם ואחר כך הכוס והם באו להם בערמה אף על פי שהם בעצמם ידעו כי קוסם ל לגלו להם ערמתם חסדו אחרי סיכרתו לנו ברית לא יעברו על בריתם אף על פי שיתגלה להם הערמה אחר כך: ויכטורו. עשו עצמם צירים ומלאכים באים מארץ רחוקה ומן התמה ש שתרגם אותו ויכתן כמו בלית איחודו מן צדה שתרגמו וזוהי' כקודי' ת' כסין ודברי רבותינו ז"ל פת הבאה בססין והוא פת עש' אותו כעכין בשין וכוססין אותו בבית המטף ועוד מפרשי' אותו מענין קדור וטלוא כלומר מעוכס היה והלחם המצופס הוא כקודי' יש בלחם המצופס ארום וירוק ושחור כקודי' נקודי': ויאמרו. כן כתוב וקרי ויאמר והכתוב על הפרט והקרי על הכלל כמו שאמר איש ישראל: אל החיו. מבני חיו היו גבעון והערים הסמוכות להם שהיו בזאת העצה. וברשמה הוא החיו וכי חיוס היו אלא שעשו מעשה חיוס פ' כחם כלומר שרמו את ישראל כמו הכחם שרמה את חוה: אולי בקרבי אתה יושב. שאם היו יורדין מהם מארץ כנען היו אסורי' לברות להם ברית: שאמר לא תכרת להם ברית ולא תחכם והברית הוא שהיו בשלום עמם ולא היו עובדים להם ומקבלים מצותם וזה אשר התורה ואף על פי שכלם הם היו משלמים היו מקבלים אותם כמו שכתוב לא היתה עיר אשר השלימה אל בני ישראל בלתי חיו יושבי גבעון וגו' מכלל שאם השלימו היו מקבלים אותם כן הוא אבל בתנאי סיכריתו ע"ז מארצם ושקבלו עליהם שבע מצות שהזהר בהם ארם הראשון כמו שאמר הכתוב פן יחטאו אותך לי משמע כל זמן שהם בחטא ואינם מקיימים שבע מצות שחייבים בהם בני נח אסור להביאם לשבת בארץ אבל מצוה להחרימם ושלא לחיות מהם כשמה ואם היו משלמים ועוקרים ע"ז ומקבלים שבע מצות כריך עוד שהיו למס ויהיו עובדים לישראל וככבשים תחת ידיהם כמו שהוא אומר והיו לך למס ועבדוך וכן אמר בשלמה מלך ישראל כל העם הנותר מן האמורי החתי והפרזי החיו והיבוסים ועלם שלמה למס עובד עד היום הזה אם כן מה בין שאר אומות לשבעה עממים יש ביניהם זה הדבר כי שאר האומות אם היו עושין מלחמה ולא רצו להטלים היו הורגים כל זכר בהם והנשים והטף היו בוזים להם ומחיים אותם לעבדים אבל בשבע אומות אם לא רצו להטלים היה מצוה שלא לחיות מהם כל כשמה ש' רק מהעמים לא תחיה כל כשמה ולכל האומות קוראי' להם שלום תחלה

לא היה דבר מכל אשר צוה משה אשר לא קרא יהושע נגר כל קהל ישראל והנשים והטף והגר ההלך בקרבם:

ויהי בשמע כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר ובשפלה ובכל חוף הים הגדול אל מול הלבנון החתית והאמרי הכנעני הפרזי החיו והיבוסים: ויתקבצו יחדו להלחם עם יהושע ועם ישראל פה אחד:

וישבי גבעון שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי' ויעשו גם המה בערמה וילכו ויצטירו ויקחו שקים בלים לחמוריהם ונאדורת יין בלים ומבקעים ומצודים: ונעלות בלות ומטלאות ברגליהם ושלמות בלות עליהם וכל לחם צידם יבשה היה נקדים: וילכו אל יהושע אל-המחנה הגלגל ויאמרו אליו ואל-איש ישראל מארץ רחוקה באנו ועתה כרתו לנו ברית: ויאמרו איש ישראל אל ההוי אולי בקרבי אתה יושב ואיך אברות לך ברית:

בקרבי חם לבי בקרבי כהגגי' ורוח נכון חדש בקרבי. ברב שרעפי בקרבי לבי יחל בקרבי. ולבי הלל בקרבי. נהפך לבי בקרבי ב' ברה בריתי. סלה בל אכירי אדני בקרבי:

הראשונים עשו מה שעשו לקחת על זה עצה שלא יחרימום ישראל ואילו לקחו עצה אחרת והערימו בזה האופן שזכר: ויכטורו. הוא מעני' ציר כאמ' לשולחו והטעם שהם הראו עצמם כאילו הם שלמים באים ממרחק: כקודים. הוא הפת היבש שמתפרך מצד יבשו לפירורין דקים: מארץ רחוקה באנו. יתכן שמתפרסם להם מה מצותה התורה לישראל שלא יחיו כל נשמה מהערים הקרובות אליהם אם לא יסכימו להטלים עמהם וכבר שלח איה יהושע בללות לל לא המקומות הקרובים וקרא להם לשלום ולא השלימו ולזה היה מחוייב שלא יחיה מהם כל נשמה כמו שזכר בפרשת סופטים ואמנם אמר לו שכבר שלח יהושע לקרוא לשלום לכל מקומות הגוים האלה כי היה מחוייב להם לקרוא לשלום אל כל עיר ועיר קודם שיבאו להלחם כמו שזכר בפרשה וכבר זכר במקומות שכבר עשה יהושע ככל אשר צוה י' את משה ולזה יחוייב שכבר שלח זה יהושע לאלו המקומות קודם שיסכים להלחם עמהם כמו שכתב רבותינו ז"ל ולזה הערימו כשאמרו שהם באו מארץ רחוקה ועשו עצמם עבדים לישראל והיה מחוייב לפי משפט התורה שיקבלום בבדידות ויהיו להם למס ועבדים ויעש להם יהושע שלום ויכרות להם ברית לחיותם וכשבעו להם לחיותם וכשבעו להם כשיאף העדה והנה היתה קצת טעות ישראל וכפלם בזה הענין כי לא שאלו את פי י' עס היות אכלם יהושע

מכ' וקראת איה לשלום ואפי' שבע אומות בכלל חוץ מעמון ומואב ש' לא הדרוש שלוםם וטובתם א"כ אחר שהשלימו יושבי גבעון למה היו הורגים אותם בני ישראל לולי השבועה לפי שהטעם אותם וכתרו להם ברית בטעות והיה ברח' להרגם אם לא היה דבר חלול השם מפני השבועה כי אע"פ שהיתה השבועה בטעו' אם לא יקיימום היה ברבר חלול השם

ועשו גם המה בערמה. כמו שאמור בענין ויעשו גם הם בערמה כמו שעשו בני יעקב במרמה לשכם בן חמור שהיה חיו ויוסבי גבעון מן החיו היו כמו שאמור בענין: ויכטורו. עשו עצמם כהולכים בשליחות לשון וציר בגוים מולח וכל תיבה שתחת יסודה צרי כשהיא מתפעלת בלשון מתפעל או כהפעל באה ט"ת בתוכה וחולקת את אותיות ש

לחמוריהם ג' מל בליש' ו' ויקחו שקים בלים. וגם חבן וגם מספא. ואת חמוריהם יקחו: ושלמות ד' בל' ו' ושלמות בלות. ובשלמות הרבה מאד. והנה מכיאים איש מנחתו. וחברו דדה: בקרב: לא בקריא' ו' ו' וחרה אפי' בו ביום והוא ועזבתים. אולי בקרבי אתה יושב.

לא היה דבר מכל אשר צוה משה אשר לא קרא יהושע נגר כל קהל ישראל והנשים והטף והגר ההלך בקרבם:

ויהי בשמע כל המלכים אשר בעבר הירדן בהר ובשפלה ובכל חוף הים הגדול אל מול הלבנון החתית והאמרי הכנעני הפרזי החיו והיבוסים: ויתקבצו יחדו להלחם עם יהושע ועם ישראל פה אחד:

וישבי גבעון שמעו את אשר עשה יהושע ליריחו ולעי' ויעשו גם המה בערמה וילכו ויצטירו ויקחו שקים בלים לחמוריהם ונאדורת יין בלים ומבקעים ומצודים: ונעלות בלות ומטלאות ברגליהם ושלמות בלות עליהם וכל לחם צידם יבשה היה נקדים: וילכו אל יהושע אל-המחנה הגלגל ויאמרו אליו ואל-איש ישראל מארץ רחוקה באנו ועתה כרתו לנו ברית: ויאמרו איש ישראל אל ההוי אולי בקרבי אתה יושב ואיך אברות לך ברית:

בקרבי חם לבי בקרבי כהגגי' ורוח נכון חדש בקרבי. ברב שרעפי בקרבי לבי יחל בקרבי. ולבי הלל בקרבי. נהפך לבי בקרבי ב' ברה בריתי. סלה בל אכירי אדני בקרבי:

הראשונים עשו מה שעשו לקחת על זה עצה שלא יחרימום ישראל ואילו לקחו עצה אחרת והערימו בזה האופן שזכר: ויכטורו. הוא מעני' ציר כאמ' לשולחו והטעם שהם הראו עצמם כאילו הם שלמים באים ממרחק: כקודים. הוא הפת היבש שמתפרך מצד יבשו לפירורין דקים: מארץ רחוקה באנו. יתכן שמתפרסם להם מה מצותה התורה לישראל שלא יחיו כל נשמה מהערים הקרובות אליהם אם לא יסכימו להטלים עמהם וכבר שלח איה יהושע בללות לל לא המקומות הקרובים וקרא להם לשלום ולא השלימו ולזה היה מחוייב שלא יחיה מהם כל נשמה כמו שזכר בפרשת סופטים ואמנם אמר לו שכבר שלח יהושע לקרוא לשלום לכל מקומות הגוים האלה כי היה מחוייב להם לקרוא לשלום אל כל עיר ועיר קודם שיבאו להלחם כמו שזכר בפרשה וכבר זכר במקומות שכבר עשה יהושע ככל אשר צוה י' את משה ולזה יחוייב שכבר שלח זה יהושע לאלו המקומות קודם שיסכים להלחם עמהם כמו שכתב רבותינו ז"ל ולזה הערימו כשאמרו שהם באו מארץ רחוקה ועשו עצמם עבדים לישראל והיה מחוייב לפי משפט התורה שיקבלום בבדידות ויהיו להם למס ועבדים ויעש להם יהושע שלום ויכרות להם ברית לחיותם וכשבעו להם לחיותם וכשבעו להם כשיאף העדה והנה היתה קצת טעות ישראל וכפלם בזה הענין כי לא שאלו את פי י' עס היות אכלם יהושע

מכ' וקראת איה לשלום ואפי' שבע אומות בכלל חוץ מעמון ומואב ש' לא הדרוש שלוםם וטובתם א"כ אחר שהשלימו יושבי גבעון למה היו הורגים אותם בני ישראל לולי השבועה לפי שהטעם אותם וכתרו להם ברית בטעות והיה ברח' להרגם אם לא היה דבר חלול השם מפני השבועה כי אע"פ שהיתה השבועה בטעו' אם לא יקיימום היה ברבר חלול השם

תחכום
היות תכין
קריחו ואלים
אך אח
הזהב וגו'
פסח ורבה
לחלכח.

רלבג

עוד זכר כי כאשר עשו כל המלכים אשר בעבר הירדן מה ש עשה יהושע וישראל ליריחו ולעי' התחכמו ולקחו עצה בזה ל להתחבר יחד כדי ש שיצורו קצתם לקצתם ולא יכזבו אחד אחד כמו שהגיד הכיכוח ליריחו ולעי' מפני היותם יחידים והנה זאת היתה העצה ש סלקו בזה לא המלכי והתחכמו בה. וזכר עס זה ש' יושבי גבעון עשו גם המה בערמה לקחת עצה שלא יגיעו כזק מפני בני ישראל וזה אמרו גם הם כי

השם כירכוש ישמעו בשבועה ולא ישמעו בטעות ובעת השבועה לא הזכירו תנאי בשבועה ולפי שהטעם אותם הקמו בעבודתם ולא הניחום סיהיו למס עובר בלבד אלא סיהיו חוטבי עצים ושואבי מים לעדה ויש מרבותינו ז"ל שאמרו כי מדר או שבועה שבעשה ברבים אין לו היתר ולמדו זה הדבר מדבר הגבעני שלא הכוס

בעבור שבעשו להם והחולקים עליהם אמרו כי בדבר הגבעני לא חלה השבועה עליהם כלל מ שהרי מוטעים היו ומה שלא הרגו מפני קדוש השם שאמרו העולם כמה חמורה עליהם פ שבועתו כי אפילו כעשית בטעות לא יעברו עליה והפסוקים מוכיחים כדברי מי שאמר כי מפני שבעשית השבועה ברבים אין לה היתר שהרי אמרו הכנענים ולא יהיה עלינו קצף על השבועה ואם לא היה בדבר אלא מפני קדוש השם מה קצף היה בזה ואמר רבותי ז"ל כי שלשה כתבים סלח יהושע בבכיתו לתן לארץ פ סלח להם מי שרצה להפלים יבא ויפלים וחזר ושלח להם מי שרצה לעשות מלחמה יעשה מ מלחמה וחזר ושלח להם מי שרוצ' לפנות יפנה מי שהאמין בהקב"ה וחרר לרבויו הלך לו לאפריקו ואמר ירדש כי הכנעני הוא שפך ומפני זה זכה להקרא לארץ ישראל ארץ כנען על שמו וזכה לארץ טובה שהיא אפריקו ויש אומרים כי הכנעני פנה לפניהם והלך לו אס כן למה הזכירו וישבי גבעון להערים יקבלו הסלום לפי שהטעם סלח בכלל לכלם וישבי גבעון חסבו הלא גם כן סלח ליריחו ולע"ל להסלים והנה הכה אותם אולי לא יקום הבטחתו ליושבי הארץ הזאת ובמרמה הוא פולח להם להסלים כדי שלא ישמרו מהם לפיכך עשו גם המה בערמה ואמרו כי מארץ רחוק הם כדי סוחרתו להם ברית:

ויאמרו אל יהושע וגו' מארץ רחוקה מאד כי שמענו שמע ואת כל אשר עשה במצרים ואת כל אשר עש' לשני מלכי האמורי וגו' זכרו מצרי וסיוחן ועבד ולא זכרו הירדן לפי שהיה דבר מ מצרי וסיוחן ועבד מימי קדמוני ודבר הירדן היה מזמן קדום כ כלומר קראו ליהושע שלא שמע דבר הירדן כל כך היא רחוקה ארצם: זקינו ככתב יד המסך בין הקוף והבין שלא כ כמנהג וברש"י אר' יוחנן זקינו כתי' זקני אשמהי היו: הכטורנו איתנו לסוף ספוק מוזן מן צדה לדרך ופי' לקחנו אותנו מביתנו להצטרף בו הדרך: ויקחו יס מפרש' אותנו כמו למדנו מן לקח טוב כלומר למדו והבינו מצרים שהיה יבם כי אמת אמרו ויש לפרש ויקחו כמשמעו שלקחו מ מצרים ואכלו ממנו בברית כדי סיבטחו בהם ויוסף תרגם וקבלו גבריא לפי שתגמיהו: והיה אותם מקור: יחיו

ואמרו ליהושע עברך אנתנא ואמר להו' יהושע מן אתון ומנן אתיתון: ואמרו ליה מארע רתיקא לחדא אתו עברך לשטא דיואלהך ארי שמענא ית שמע גבורתיה וית כל רעבד במצרים: וית כל רעבד לתרין מלכי אמוראי די בעיברא דירדנא לסיחון מלכא דחשבון ולעוג מלכא דמתנן דבעשתרות: ואמרו לנא סבנא וכליתבי ארענא למימר סבו בידכון וזורין לאורחא ואילו לקדמותהו' ותימרין להו' ע עבדיכון אנתנא וכען גזורו לנא קייס: דין לחמל ברחמים איזודנן יתיה מפתנא ביום מפתנא למיתי לותכון וכען הא יבש ויתוהכיסנן: ואילו זיקין דחמר די מלינא בד חדמין והא איתבועו ואילין ת תותבן ומסנן בליאו מסגי אורחא לחורא וקבילו גבריא לפיתגמיהו' ואולפן מן קדם יי לא תבעו: ועבר להו' יהושע שלם וגזר להו' קייס לקייסותהו' וקיימו להו' רב רבבי פנישתא ויתוה מסוף תלתא יומין בתר דגזרו להו' קייס ושמעו ארי קריבין אינון ליה ו ביניהו' אינון יתבין: ונטלו בני ישראל ואתו לקרויהו' ביוכא תליתא וקריניהו' גבעון ובפירה ובארות וקריית יערים: ולא מחוננו בני ישראל ארי קיימו להו' רב רבבי כגישתא במימרא דיו אלחא דישתא ואתרעמו כל פנישתא על רב רבא: ואמרו כל רב רבא לכל פנישתא אנתנא קיימנא להו' במימרא דיו אלחא דישתא וכען לא ניכול לאנגקא בהו': דא בעבד להו' ונקיים יתהו' ולא יהי עלנא רוגזא על קיימא די קיימנא להו': ואמרו להו' רב רבא

ט ה' מהו' כ' ב' ד' מ' ר'

ה' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

מהיה נביא ואלעזר הכהן שהיו אכלו אורים ותומים כמו שאמרה התורה ולעמי אלעזר הכהן יעמוד וסאל לו במספט האורים והנה זאת השבועה אף עפ' שהיתה בטעות לא הסכימו לעבור עליה כי יהיה בזה חלול השם אכל הגוים ויחסרו סוף יראת יי בישראל והנה הנשיאים החיוס באופן הראוי אילו היו משלימין עמהם תחלה כי התורה אמר והיה כל העם הנמצא בזה יהיו לך למס ו ועברך אלא סכבר הכבדו ענין עבדות הזה וזה סכבר היה אכסר לפימטעני ה התורה אלו היו החקי סיעשו מס מה לישראל ויפטרו מעבדות אחר אלא סיעמדו ביניהם ספלים כעבדים אבל אס העמיסו עליהם ס סיעבדו בגופם בלו העבדות הכבדות ל סיהיו חוטבי עצים ו שואבי מים לכל העד' וזה היה אכסר עס קיום תכיהם כי הם עשו עכמס עבדים ל לישראל ועס כל זה רצו להראות להם לכבוד השם שלא עסקו מהם חקס הראוי להם ל מפני בואם עמהם ב ברית כי כבדו רמו אותם באמרוס שהיו מאל רחוק והם מפני זה בלתי מוטעבים להם לעשו חסד להם אחר זולתי מה ס סוחרו בו מצר ס טבעתם להם ולפי שהשבועה הברית היה לחיותם וסיהיו הם ע עבדים לישראל הכה כבד קיימו תכאס ע עמהם בזה האופן: והנה הוסף יהושע על עבדותם שהסכימו עליו הנשיאים סיהיו חוטבי עצים ושואבי מים לבית יי ולזה היו חוטבי עצים ושואבי מים לכל העדה ולמזבח ה: ארנו

ויאמרו אל יהושע עברך אנתנא ויאמר אליהם יהושע מי אתם ומאין תבאו: ויאמרו אליו מארץ רחוקה מאד באו עבדיך לשם יהוה אלהיך כי שמענו שמעו וארת כל אשר עשה במצרים: ואת כל אשר עשה לשני מלכי האמרי אשר בעבר ה הירדן לסיחון מלך חשבון ולעוג מלך הבשן אשר בעשתרות: ויאמרו אלינו זקינו וכל שבי ארענו ל לאמר קחו בידכם צידה לדרך ולכו לקראתם ואמרתם אליהם עבדיכם אנתנו ועתה ברתו לנו ברית: זה' לחמינו חס הצטרדנו אתו מביתנו ביום צאתנו ללכת אליכם ועתה הנה יבש והיה נקדים: ואלה נאדות היין אשר מלאנו חדשים והנה התבקעו ואלה שלמותינו ונעלינו כלו מרכ הדרך מאד: ויקחו האנשים מצידם ואת פי יהוה לא שאלו: ויעש להם יהושע שלום ויברת להם ברית לחיותם וישבעו להם נשיאי העדה: ויהי מקצה שלשת ימים אחרי אשר ברתו להם ברית וישמעו כי קרבים הם אליו ובקרבן הם ישיבים: ויסעו בני ישראל ויבאו אל עריהם ביום השלישי ועריהם גבעון והכפירה ובארות וקריית יערים: ולא הכוים בני ישראל כי נשבעו להם נשיאי העדה ביהוה אלהי ישראל וילנו כל העדה על ה הנשיאים: ויאמרו כל הנשיאים אל כל העדה אנתנו נשבענו להם ביהוה אלהי ישראל ועתה לא נוכל לגנע בהם: זאת נעשה להם והחיה אותם ולא יהיה עלינו קצף על השבועה אשר נשבענו להם: ויאמרו אליהם הנשיאים

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

ז' ח' ט'

לחבצו חס והצטרדנו אתו זהרע ככל אשר נעשה אנך. ונמסר גם בריש סוד בי תשא: שאלו קמצין וס' ויקחו האנשים מצידם. והולכים לרדת מצרים. ובקרבנו בקריא וס' ובקרבנו הם ישיבים. ובקרבנו ישיבים ארבו. ובקרבנו ישיבת מרמה: לנגע כחם וס' בלא וס' נמסר בסוד וירא:

מהיה נביא ואלעזר הכהן שהיו אכלו אורים ותומים כמו שאמרה התורה ולעמי אלעזר הכהן יעמוד וסאל לו במספט האורים והנה זאת השבועה אף עפ' שהיתה בטעות לא הסכימו לעבור עליה כי יהיה בזה חלול השם אכל הגוים ויחסרו סוף יראת יי בישראל והנה הנשיאים החיוס באופן הראוי אילו היו משלימין עמהם תחלה כי התורה אמר והיה כל העם הנמצא בזה יהיו לך למס ו ועברך אלא סכבר הכבדו ענין עבדות הזה וזה סכבר היה אכסר לפימטעני ה התורה אלו היו החקי סיעשו מס מה לישראל ויפטרו מעבדות אחר אלא סיעמדו ביניהם ספלים כעבדים אבל אס העמיסו עליהם ס סיעבדו בגופם בלו העבדות הכבדות ל סיהיו חוטבי עצים ו שואבי מים לכל העד' וזה היה אכסר עס קיום תכיהם כי הם עשו עכמס עבדים ל לישראל ועס כל זה רצו להראות להם לכבוד השם שלא עסקו מהם חקס הראוי להם ל מפני בואם עמהם ב ברית כי כבדו רמו אותם באמרוס שהיו מאל רחוק והם מפני זה בלתי מוטעבים להם לעשו חסד להם אחר זולתי מה ס סוחרו בו מצר ס טבעתם להם ולפי שהשבועה הברית היה לחיותם וסיהיו הם ע עבדים לישראל הכה כבד קיימו תכאס ע עמהם בזה האופן: והנה הוסף יהושע על עבדותם שהסכימו עליו הנשיאים סיהיו חוטבי עצים ושואבי מים לבית יי ולזה היו חוטבי עצים ושואבי מים לכל העדה ולמזבח ה: ארנו

רשי

הצטרדנו. לסוף צידה כשהוצאנוהו לצדה ל לדרך: ויקחו האנשי מצידם. קבלו דבריה סכדוס בפייהם לסוף ואסר לא צדה: אף

ז' ח' ט' מונח לכי לגרמיה אלך

ח' ט' ח' וכל שסגברס

יחיו ויהיו חוטבי עצים ושואבי מים לכל העדה. זה מקרא קצר כי הנביאים אמרי יחיו ויהיו חוטבי עצים ושואבי מים והמקרא אחר דרך קצרה ואמר ויהיו בפתח הני לטון עבר ויהיו כאשר דברו להם הנביאי וזה מעיד כי כן אמרו להם הנביאי ומה שאמרו הם לכל העדה ויהושע אמר להם לבית אלהי הא כיכר כל זמן שהיו העדה במחנה ער שלא כחלקה

הארץ היו חוטבי עצים ושואבי מים לעדה אבל לאחר כחלקה הארץ והיו ישראל בעירו ובנחלתו כשארם הם חוטבי עצים ושואבי מים לבית אלהי בגלגל ובטילה ובכוב ובגבעון ובית עולמי כמו שאמר אל המקום אשר יבחר

ואמר רבותי זל כי כיון שכתבם יהושע חוטבי עצים ושואבי מים גזר עליהם שלא יבאו בקהל כלומר שלא יתחתנו ישראל בהם ותלה אסורן בזמן שבי המקדש קיים שהרי אמר לבית אלהי משמע כל זמן שהיו חוטבי עצים ושואבי מים לבית אלהי ותהו כל זמן שבי המקדש קיים בא דוד וגזר עליהם לעולם וכן כתוב בספר עזרא וזן הכתובים שנתן דוד והשרים לעבודת הלויים: ועשה את הדבר הזה. בצרי שלא כמנהג וכבר כתבנו הדומים להם בספר מכלל: ועשה הכנו בדרך. קל וכשוא הכנו הראשון י ארני דרך. כל מלכי ירושלים היו נקראים בזמן ההוא מלכי דרך או ארני דרך כמו שאמר ומלכי דרך מלך שלם הוא ירושלים כמו שכתוב ויהי בשלם סבו ונקראו כן בעבור ירושלים שהוא מקום דרך: אז

יבאו ובנו ביהוה. הקרובים והרחוקים דבגלה. רחוק איש מאחוד עזרא: ארורים ג בקרי וסימ' ועתה ארורים אתם ולא יברת. ואם בני אדם ארורים הם כי גרשנו. גער זרי ארורי: ולהשמד ד' וסימ' נבסר בסדר תבא: את כל יושבי הארץ ד' דסמיכי בקריא וסימ' והורשת את יושבי הארץ דיהושע. ולהשמד את כל יושבי הארץ. הנני במלא את כל יושבי הארץ. כי בלה אך נבחה יעשה דצפני: ולמזבח ב' וסימ' ויהושע ביום הוא חטבי ולמזבח הקשרת: יבחר ה' קמצין בקריא וסימ' שלש פעמי בשנח יראה כל זכור. בבוא כל ישר לראת את פני. ולמזבח י' עד היום דיהושע. ובסכן תרומה עץ לא ירקב מ זה האיש ירא וסימ' שזוהם: גברים ז' חס' וסימ' וכל אנשי גברים. קשת גברים חתים. איך נפלו גברים. אהח ידעת את אביך. ויהו בנבר' בוסים: עיר גברים עלה חכם ו ששים גברים סביב: ויאספן יב בקריא וסימ' נבסר בסדר ב' תשא:

יחיו וסימ' ויאמרו אלהם הנביאים יחיו. מהם בלי יחיו ורפאים. יחיו ויהיו נבלי. י' עליהם יחיו. וגם אבינתי להם. אבותיכם איהם. מדוע רשעים יחיו: רחוקים ז' מלאים בקריאה וסימ' רחוקים אנחנו כבם באד. ורחוקים המה מצידונים. שמעו רחוקים אשר עשיתי. אברי לב רחוקים מצדקה ורחוקים

יחיו ויהיו חטבי עצים ושואבי מים לכל העדה כאשר דברו להם הנביאים: ויקרא להם יהושע וידבר אליהם לאמר למד רמיתם אתנו לאמר רחוקים אנחנו מכם מאד ואתם בקרבנו ישיבים: ועתה ארורים אתם ולא יברת מכם עבר וחטבי עצים ושואבי מים לבית אלהי: ויענו את יהושע ויאמרו כי הגד הגד לעבדך את אשר צוה יהוה אלהיך את משה עבדו לתת לכם את כל הארץ ולהשמד את כל יושבי הארץ מפניכם ופירא מאד לנפשתינו מפניכם ונעשה את הדבר הזה: ועתה הגדו בידך בטוב וכישר בעיניך לעשות לנו עשה: ויעש להם כן ויצל אותם מיד בני ישראל ולא הרגום: ויתנם יהושע ביום ההוא חטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח יהוה עד היום הזה אל המקום אשר יבחר: ויהי בשמע ארני צדק מלך ירושלים כי לכד יהושע את העי ויחרימה כאשר עשה ליריחו ולמלכה כן עשה לעי ולמלכה וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל ויהיו בקרבם: וייראו מאד כי עיר גדולה גבעון באחת ערי הממלכה וכי היא גדולה מן העי וכל אנשיה גברים: וישלח ארני צדק מלך ירושלים אל הוהם מלך חברון ואל פראם מלך ירמו תואל יפיע מלך לכיש ואל דביר מלך עגלון לאמר: עלו אלי ועזרני ונכרה את גבעון כי השלימה את יהושע ואת בני ישראל: ויאספון ועלו חמשת מלכי האמרי מלך ירושלים מלך חברון מלך ירמות מלך לכיש מלך עגלון הם וכל מחניהם ויחנו על גבעון וילחמו עליה: וישלחו אנשי גבעון אל יהושע אל המחנה הגלגלה

יחיו ויהיו חטבי עצים ושואבי מים לכל העדה כאשר דברו להם הנביאים: ויקרא להם יהושע וידבר אליהם לאמר למד רמיתם אתנו לאמר רחוקים אנחנו מכם מאד ואתם בקרבנו ישיבים: ועתה ארורים אתם ולא יברת מכם עבר וחטבי עצים ושואבי מים לבית אלהי: ויענו את יהושע ויאמרו כי הגד הגד לעבדך את אשר צוה יהוה אלהיך את משה עבדו לתת לכם את כל הארץ ולהשמד את כל יושבי הארץ מפניכם ופירא מאד לנפשתינו מפניכם ונעשה את הדבר הזה: ועתה הגדו בידך בטוב וכישר בעיניך לעשות לנו עשה: ויעש להם כן ויצל אותם מיד בני ישראל ולא הרגום: ויתנם יהושע ביום ההוא חטבי עצים ושואבי מים לעדה ולמזבח יהוה עד היום הזה אל המקום אשר יבחר: ויהי בשמע ארני צדק מלך ירושלים כי לכד יהושע את העי ויחרימה כאשר עשה ליריחו ולמלכה כן עשה לעי ולמלכה וכי השלימו יושבי גבעון את ישראל ויהיו בקרבם: וייראו מאד כי עיר גדולה גבעון באחת ערי הממלכה וכי היא גדולה מן העי וכל אנשיה גברים: וישלח ארני צדק מלך ירושלים אל הוהם מלך חברון ואל פראם מלך ירמו תואל יפיע מלך לכיש ואל דביר מלך עגלון לאמר: עלו אלי ועזרני ונכרה את גבעון כי השלימה את יהושע ואת בני ישראל: ויאספון ועלו חמשת מלכי האמרי מלך ירושלים מלך חברון מלך ירמות מלך לכיש מלך עגלון הם וכל מחניהם ויחנו על גבעון וילחמו עליה: וישלחו אנשי גבעון אל יהושע אל המחנה הגלגלה

ספר יהושע

אז ידבר יהושע יתיבן שבה יהושע ויתכן כי אחר התפלה היתה השירה והסירה לא הזכיר או השירה היא וירוס השמם והתפלה היא ויאמר לעיני ישראל שמם בבבועין דום וכן זוכר אתה בדרם זו השירה במכין עשר שירות ולסוף ידבר מורה על שירה לא על תפלה כמו וידבר דוד לוי את רברי השירה: ויאמר בתפלתו לעיני

ישראל שמם בבבועין דום • כלומר הפלא הזה יראה היום לעיני ישראל או לעיני ישראל דבק עם ויאמר כלומר התפלה הזאת א אמרה בקול לפני ישראל ופי דום המתן כמו דמו עד הביענו לזכר כלום שיעמוד גלגל השמם במקומו ולא ירדן כמשפטו: וירח בעמק חילון ולירח אחר גם כן שיעמוד בעמק חילון ואף על פי שבבועין היה בבבול כעמק חילון בבבול דן ידמה כי רדפו אותם והכוס מבבועין עד חילון ובבבועין היה חזי ה' כשהתפלל שיעמוד השמם והל שמש בקולו כמו שאמר ויעמוד השמם בחזי השמים ועמד עד שיעור שכן ע עמידתו ומרוכזו היה כיום תמי והוא היום האריך שבסנה והוא יום תקופת תמוז וכשבא השמם היו בעמק חילון והאיר הירח והיה הירח אז מן הדומ' בתחלת החרם או בשלישיתו והתפלל ע עליו שיעמוד הירח להאיר להם עד שתכלה נקמתם באויביהם וכן היה כמו שאמר וירח עמד עד יקום גוי אויביו וזאת הפליאה כתובה על ספר היסוד והוא ספר תורת משה והוא מה שאמר הקב"ה ית' נגד כל עמך לעשה נפלאות וגו' כמו שפירש ח"ו כי שני אותיות אמר לו ב בפסוק ההוא קריכת פני משה והוא מה שאמר כי כורא הוא אשר אכניעו עמך ועמידת השמש ליהושע והוא מה שאמר נגד כל עמך לעשה נפלאות וכתן לו אות קרוב להאמ' באות רחוק ודרם פליט ושם שעות עמרו השמש והירח כיצר המלחמה היתה בערב שבת וכתירא יהושע שלא יחללו ישראל את השבת ופסטי דיו למע' שיעמוד השמש ביום הששי כשיעור יום שבת והירח כשיעור ליל שבת ומוצאי שבתהם שלמים ושם שעות: עד

למימר לאתרשל ירך מעבדך סק ליורנא בפריע ופרוק לנא וסענא ארי איתכנשו עלנא כל מלכי אמרנא יתבי טורא וסליק יהושע מן גלגלא הוא וכל עמ' עבדי קרבא עיפיה וכל גבורי חילא: ואמר יי ליהושע לא תרחל מנהו ארי בדרך מסרמינון לא יתעמד אנש מנהון קרמנו ואתא לותהון יהושע בתכיף כל ליליא סליק מן גלגלא: ותברינון יי קדם ישראל ומתנון מתנא רבא בגבועין וירדפנון באורח מסקנא דבית חורון ומתנון עד עזקה ועד מקרה: וותה במיפכהון מן קדם ישראל אינון במתחנא דבית חורון ומן קדם יי אתרמיא עליוהון אבניו רברבן סז שמיא עד דאתו לעזקה ומיתו סניאין דמיתו באבני ברדא מרקטילי בני ישראל בתרבא:

בכז שבח יהושע קדם יי ביומא דמסר יי ות אמרנא קדם בני ישראל ואמר לעיני ישראל שמשא בגבועין א אוריך וסיתרא במישר אילון:

אז ידבר • אל שירה תחת השמם לפי שאמר לשמם דום דום מלמד שירה וכל זמן שהיה דום ועומד ואינו מהלך שבכל עת הילוכו הוא אומר שירה ופשוטו של מקרא דום לשון המתנה כמו אם כה יאמרו אלינו דומן וכך דום לוי: וירח בעמק חילון • אותה עשה היה הירח עומד כנגד עמק חילון והוא רחוק מבבועין שהרי

בבועין בבבול דום: ואילון בבבול דום: הלא

לאמר אל תרף יריך מעבדך עלה אלינו מהרה והושיעה לנו ועזרנו כי נקצו אלינו כל מלכי האמרי ישיביהר: ויעל יהושע מן הגלגל הוא וכל עם המלחמה עמו וכל גבורי החיל:

ויאמר יהוה אל יהושע אל תירא מהם כי ביריך נתתים לא עמד איש מהם בפניך: ויבא אליהם יהושע פתאם כל הלילה עלה מן הגלגל: ויהם יהוה לפני ישראל ויבם מכה גדולה בגבועין וירדפם דרך מעלה בית חורון ויבם עד עזקה ועד מקרה: ויהי בנזקם מפני ישראל הם במורד בית חורון ויהוה השליך עליהם אבנים גדלות מן השמים עד עזקה וימתו רבים אשר מתו באבני הברד מאשר הרגו בני ישראל בחרב:

אז ידבר יהושע ליהוה ביום תרת יהוה את האמרי לפני בני ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בגבועין דום וירח בעמק חילון:

הנה זה קוטר מה שאמר התורה שלא קם כביא עוד בישראל כמשה לכל האותו והמופת' אשר עשה משה לעיני כל ישראל ואם אמרו שכבר נעשה כמו זה המופת' ע' משה ואם לא נזכר בתורה כמו שאמר קצת' לז' הכה נאמר זה הספק בעינו כי כבר היה שוה לו יהושע בגדול שבמופתים הנעשים על יד משה רבינו ע' ה' שם היה הענין כן היה ראוי שלא תשתוק התור מלפני זה המופת הנפלא כי אכחנו כראה מכונת התורה לפרסם ענין המופתים והנפלאות כי זה ממה שיביא להאמין בשם ית' כמו שכבר בתורה בענין המופתים שנעשו לפרעה אחר ולמען תספר באזני בך וגו' וידעתם כי אנו יי ועוד כי כבר יראה מפסטי לו הדברים שלא כתבטל השמם מהתנועה ולא הירח וזה יתבאר מפנים מהם מה שאמר ולא אץ לבוא ל' שלא מהר לבוא וזה לא ישלול ממנו התנועה אבל ישלול ממנו מהירו התנועה והוא אחר שזה דרכו יחייב לו התנועה בכמו אלו האמרים השלמים אשר ידובר בהם בדברים מדרך מה הוא ומהם מה שאמר שמש בבבועין דום וירח בעמק חילון ולא אמר שמש דום וירח אל המקום רחב היו נראים אז אל המקום ההוא והוא מבואר שמי שישלול התנועה מהמקום הרחב לא ישלול התנועה במחלט כי כבר אפשר שיתנועע במקום רחב ההוא וכבר יחייב זה המאמר בכמו המאמר השלמים לשמש ולירח התנועה והמשל שמי שאמר מדרך מה הוא כי יחייב למי שישלול ממנו התנועה שיאמר שלא יתנועע לא מארצו אבל שכבר יתנועע בארצו או לא היה זה המאמר מדרך מה הוא כי יחייב למי שישלול ממנו התנועה שיאמר שלא יתנועע לא שלא יבא מארצו וזה מבואר למי שעיין בסדרים ההגונים אשר למלכות המופתית ומהם מה שאמר ולא היה כיום ההוא לפנינו ואחריו לשמוע יי בקול איש כי יי כלחם לישראל הורה בזה כי זה המופת הוא בענין המלחמה בעצמותה ואם היה זה המופת בעמידה מהתנוע' לא היה לו רועם בענין המלחמה כלל ומהם כי יתבאר מדבריו כי ה' לא יעשה מופת' כי אם לצורך או לקנות דעות אמינות ולא כזכר בבאן רועם בזה המופת באחד מלו הזרדים ומהם שכבר התבאר בספר מלחמות יי כי המופת לא יהיה על יד כביא בלו הכמצאות העליונים ל' הגרמים השמימיים ולזה הוא מבואר שלא היה זה המופת בזה הספור ואם יספק עלינו מספק על מה שהסרנו בזה ויאמר שכבר נראה שיעשה המופת' ע' כביא בשני סדר תנועת הסדר והוא מה שאמר יעשה לחזקיה כשאמר מה אות כי ירפא יי ויעלית ביום הפליט' בית יי ויענהו הלך הכל י מעל' אם ישוב הכל אחורנית י מעלות והוא מבואר שתנועת הכל לא תהיה כי אם בתנועת השמש ולזה יחייב מזה סדר תנועת השמש כאמ' לו כי כשיעין הטוב במאמר' שבאו בזה המק' יתחייב שלא היה זה המופת בזה הסדר כי יתכן שכתב' עזה יהיה סקל הכה אף שיתנה זה הסדר הוא ענין נפלא מאד ולזה ראוי שנבאר הדברי ההם ויתבאר מזה מה היתה ענין המופת ההוא וכאמ' כי ידמה לפי הנראה לנו שכבר שם ישעיה הנביר בזה המופת לחזקיה ואמ' עזה האות יהיה באחד מבדרכים האחר בשילך הכל י מעל' יותר על מה שהלך בזולת זמן או ששוב הכל אחורנית י מעל' והוא מבואר שם ההוא היה זה המופת היה בענין המלחמה כמו שזכרנו ולזה הוא מבואר עזה המופת היה בזולת סני קדר תנועת השמש וזה יהיה לפי מה שאמר והוא שכבר יתבאר בחום שכאשר יהיו ענינים תחת השמש באופן שירסם בהם ניכרות וירוצו הכה הם יראו שיהיה השמש בזולת מק' שהוא עש שכבר יראה אז כטיית כל השמש שיעור רב במעט זמן למזרח או למערב לצפון או לדרום לפי מצב העננים ההם וזר תנועתם וזה ממה שאין בו ספק כי תמיד יראה זה מן החום בזה האופן ולפי שכבר ראה חזקיה אז מהעננים ומזר תנועתם ספקל לכל לטעות עשר מעלות יותר על מה שהלך שאל שיהיה הענין בהפך מה שהיה נראה שיהיה ככזן אז מזר תנועת העננים ההם ולזה שאל ששוב אחורנית הכל עשר מעלות והנה בספר ישעיה אמ' ותשב השמש עשר מעל' במעלות אשר ירדה ל' לפי החום ענין מופת' היה בכל כמו שזכר שם אמ' הכני משיב את כל המעל' ובבאן הותר זה הספק ואם ירצה אחר על כל פנים שיהיו אלו המופתים בשני סדר תנועת השמש לא אקפיד עליו בזה ומי יתן וכל הטועים לא יטעו יותר מזה השעור כי זה מגדיל לפני מחשבתו עושה השם יתבר' ויכלתו. ואחר שיתשב זה הנה כטוב לבאר רברי זאת הפרשה ואומר שמהאמר יהושע היה ספור השמם מהיותו על גבועין והירח מהיותו על עמק חילון תשלם נקמת גוי אויביו אבל קצר הכתוב בזה וורה על זה מה שאמר אחריו וירוס השמם וירח עמד עד יקום גוי אויביו והרצון בזה שכבר דמם השמש בגבועין וירח בעמק חילון עד ששקמה זאת המלחמה וזה היה ענין נפלא כי לא די שיער שיקמו ישראל מהקמים עליהם אבל יעד עש זה שזאת הנקמה תשלם בזמן קצר בזה ולזה אמר ולא היה כיום ההוא לפנינו ואחריו לשמוע יי בקול איש כי יי כלחם לישראל ולזה היו יכולים להשלים הנקמה בזה הזמן הקצר כי יד השם יתברך לא תקצר ואמר לשמוע יי וגו' לפי שלא יעדו השם יתברך שתשלם זו הנקמה בזה הזמן קצר אבל השם יתברך שמעלקולו על דרך מקום דבר עבדו ועצת מלאכיו יסלים: והנה

והנה

והנה

והנה

והנה

והנה

והנה

הלא הוא פתוחה דבר זה ככתב בתורה שאמר לו יעקב לוסף זרעו של אפרים יהיה מלא הגוים אימתי ביום שצמחה חמה ליהושע כחמלא כל העולם שמועו של יהושע ויעמר השמש בחצי השמים ולא חץ לבא כיום תמים: גלו - גלגלו אבנים אל פי המערה: ולא חרץ לבני ישראל - הריעה מקרא קצר לא חרץ החורץ לאיש מבני ישראל את לשונו חרץ לשון ריבור ה' הלסון וכן לא יחרץ כלב לשונו וכן חס תחרץ דרור תקרא ת תצטק קול תשואות ה המלחמה: והאשרות

והם
ז' אחר ויד
ידם כי נעל

רלבג

והנה ספר היסוד אחסוב שהיה קרא כך ואבר עם הגלות וכבר רבו בו הפירושים לרבתינו ול וראוי שתדע כי השם ירמס היום ולזה נאמר שהיום ירמס מאד כ כסרקב השמש לערב כי אז יחלם אור השם ומה שהיה בו אור ה השמש יותר חזק הוא בעת היותו בחצי ה השמים הה"ה מ מבואר בפסוק ה החום וזה יתבאר גם כן ממה שאמר וארח צדיקים כאור כונה הולך ואור עד כוכ ה היום ול שאור יוסף עד כוכ היום כן ארח צדיקים מתים תמיד אל תוספת הסלמות והוא מבואר שבעת היות השמש בחצי ה השמים לא תוכר בו ירדה כי אם בעת א ארוך וזה מבואר מאד למי שעיין בחכמת ה תוכנה עיון מעט וזה יתבאר גם כן מצד כלי המבט כמו האסטרונום לבורבע ה העגול כי אז לא תוכר לשמש ירדה באלו ה הכלי בבמו חצי שעה ולזה אמר סבב עמר הסמ אז בחצי השמי כי כן היה מחוייב כי הם היו אז גבועו והיו רואי השמש על גבעון ולא מהר השם לרדת כמו סדרך היום ה התמים שלא ימהר השמש לרדת ו אחשב שאורך עיר גבעון היה ממזרח ל למערב וזאת התנועה לא תוכר מאד לשמש אכל חצי היו למיעוט

ביום לא וסי' בספר רבנא: ביום ההוא לפניו ולאחריו ד' פסוקי' אית כהן לפניו ולאחריו וסי' נבסר בסדר בא: והגלגלה בקריא וסי' משלחו אנשי גבעון: וישב יהושע קרבאה ובתראה דיהודה: וישב המלך ויבא עד

וידם השמש וירח עמר עד יקם גוי איביו הלא היא כתובה על ספר הישר ויעמר השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים: ולא היה ביום ההוא לפניו ואחריו לשמע יהוה בקול איש כי יהוה נלחם לישראל: וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה: וינסו חמשת המלכים האלה ויחבאו במערה במקרה: ויגר ליהושע לאמר נמצאו חמשת המלכים נחבאים במערה במקרה: ויאמר יהושע גלו אנשים גדלות אל פי המערה והפקידו עליה אנשים לשמרה: ואתם אל תעמדו רדפו אחרי איביכם ונצבתם אותם אל תתנום לבוא אל עריהם כי נתנם יהוה אלהיכם בידכם: ויהי ככלות יהושע ובני ישראל להכתם מכה גדלה מאד עד תמס והשרידים שרדו מהם ויבאו אל ערי המבצר וישבו כל העם אל המחנה אל יהושע מקדה בשלום לא חרץ לבני ישראל לאיש את לשנו: ויאמר יהושע פתחו את פי המערה והוציאו אלי את חמשת המלכים האלה מן המערה: ויעשו כן ויוציאו אליו את חמשת המלכים האלה מן המערה את מלך ירושלם את מלך חברון את מלך ירמיה את מלך לכיש את מלך עגלון: ויהי כהוציאם את המלכים האלה אל יהושע ויקרא יהושע אל כל איש ישראל ויאמר אל קציני אנשי המלחמה ההלכא אתו קרבו שימו את דגליכם על צווארי המלכים האלה ויקרבו וישימו את דגליהם על צוואריהם:

ט' יתחזק
ובמנוח לבני

ח' בלבים
ד' ככו אית
בהן פנים
והאחר

לא במעל

ג' ו

ה' ו

ו' ו

ז' ו

ח' ו

ט' ו

י' ו

יא' ו

יב' ו

וירדן. ויעבר המלך והגלגלה וכמון. ואלישע שב: גלוי ב' וסי' ויאמר יהושע גלוי אבנים גדלות. גלוי אל דום אכן גדולה: ויצאו יב ד' מנהון מלאים וסי' נבסר בסוף סדר אמור ולעיל בס' פרא סיבן:

עד יקום גוי אויביו. כמו מאויביו וכן השמרו לכם עלות בחר: ולא היה כיום ההוא. ואף על פי שהיה טוב השמש אחורית לחזקיהו האות ההוא היה לאות ולמופת וכתבו השם בעבור שיאמי חזקיהו שיחיה מחליו והוא כאחד מן המופתים שנעשו על ידי משה אבל דרך תפילה שיתפלל ארבעל פני הטבע ובעת הבורא לאותה תפלה אם לא יהיה לתת בו אות ומופת לא היה ולא יהיה וזהו שאמר לשמוע בקול איש כי ייכלחם לישראל: נחבאים. במערה במקרה: במערה שהיתה בגבול מקדה: ונבכתם. תכרתו זבכם והוא כוף המחנה: ויבאו. ויוויבאו ככל רפה בלסון יסמט וענין הפסוק כן והסרידי אשר סרדו מהם באו אל ערי המבצר: למעלה אמר וישב יהושע וכל ישראל עמו אל המחנה הגלגלה תחלה אחריו כלות המלחמה שבו הגלגלה ו כאמר אמר ליהושע כי המלכא נחבאים במערה במקרה בא לו למקדה עד קצה המחנה וזה מה שאמר שבו ואחר מנכבז אותם שבו מקדה וזה להמית את המלכים: לאיש את לשונו: תי לא היה ניקרא לבני ישראל למדחק גבר ית כפשיה וכן תרגו אנהלום לא חרץ כלב לשונו לא יניק כלבא בלישניה אבל ית לשונו כפשיה. והמפרס' פירסו כי למד לאיש נוסף ופירסו איש מהם לא חרץ לבני ישראל את לשונו ולמד זו כלמד הרגו ל לאבד והשלישי לאבסלום והדומים להם סכתבו בספר מכלל בחלק ההקדוק ממנו ואפשר לפרס למד לאיש משמט ופיל' לאיש מבני ישראל כלות און צריך למד לבני ישראל כלומר את צריך למד לבני ישראל לרבים מהם שלא חרץ איש מהגוים ה האלה את לשונו כי אפילו לאיש אחד מבני ישראל לא חרץ איש מהגוים את לשונו: ההלכוא. באלף כח נוסף עס הוי' וכן ולא אבוא שמועו כן כל הוא סבמקל והא ההלכוא במקום אשר כמו הא ההקדים שמואל והדומים לו כי לא תבא הא הידיעה על ה העוברים: ויהי

וואורין שמשא וסיהרם קס עד דאחפרע עמא ישראל מבועלי דבביון ואלא תיא כתיבא על ספרא דאורייתא וקם שמשא בפלגות שמיא ולא דחק למיעל כיום שלום ולא הוה כיומא והוה קדמותי ובתרוותי דאיתקבלת קדם יצלות אינש ארי במסריה וי מגיח קרב לישר ויתב דחושובל ישראל עימיה למשריתא לגלגלא ואפכו חמשא מלכיא האילין ואטמרו במערתא במקרה: ואורחנא ליהושע למימר אשתכחו חמשא מלכיא טמירין במערתא במקרה: ויאמר יהושע קריבו אבנין רברבין קדם פומא דמערתא וסנו עליה גברין למטרוה: ואתון לא תקומון רדפו בתר בעלי דבביון ו יתדבקון יתהון לא תשבוקונון למיעל לקירויהון ארי מסרינון וי אלתכוז בדיכוז: והוה פד שיצי יהושע ובני ישראל לממחיהון מתתא רבתא לחרע עד דשלימו ומשחבא אשתויו מנהון ועלו לקרוין בריכו: ויתבו כל עמא למשריתא לות יהושע למקדה בשלם לא הוה ניקא לבני ישראל למדחק גבר ית נפשיה: ויאמר יהושע פתחו ית פומא דמערתא ואפיקו לותי ית חמשא מלכיא האילין מן מערתא: ועברו כן ואפיקו לותיה ית חמשא מלכיא האילין מן מערתא ית מלכא דירושלם ית מלכא דחברון ית מלכא דירמיה ית מלכא דלכיש ית מלכא דעגלון: והוה פד אפיקו ית מלכיא האילין לות יהושע וקרא יהושע לכל אינש ישראל ויאמר לשילטוני גברי מגיחי קרבא דאזלי עימי קרבו שונו ית דגליכוז על צווארי מלכיא האילין וקריבו ושויאו ית דגליהון על צוואריהון:

הנה זכר שמצר הנטייה הנראית לו מצד הירידה לא יבא שלא יראה כגד גבעון אף על פי שהיתה רחבה זר כי לא מהיר לבוא כמפלט ענין השמש אכל סמיכות היום. ונכאן נעלם ביאור דברי זאת הפרסה והותרו הספקות הנופלות בה. וזכר אחר זה חריפות יהושע בענין זאת המלחמה למחר להחריס לו הגוים וסבב הגיע לישראל מעצם ההצלחה שכלם שבו בשלום לא הוכה אחד מהם ולא השתדלו האויבים להכות אחד מהם כי ככל פחדם עליהם. וזהו אל על צד המלם לא חרץ לבני ישראל לאיש את לשונו. וזהו יהושע לקציני אנשי המלחמה שכלבו אתו שישימו דגליהם על צווארי מלכים האלה למען יראו הנכספים מלהלחם בישראל ולזו הסבה תלס על חמסה עזים והוסיבו במערה ושמו אבנים גדולות על פי המערה עס מזה היה מזכיר לישראל ענין המופת שבעשה בזאת המלחמה: עוד זכר

והיה לעתבא השמש
ומאת הארץ היו החתול סקברי
אף על פי שאינם מבני ישראל
כמו שאמר ולא תטמא את אר
צך ואתך כי המת שאינו סקבר
הוא טומאת הארץ לפיכך כזה
כן יהושע לעשות למלך העי
ולחמשת המלכים האלה וכן
לעזר בגוג מגוג אמר וקברוס
בית ישראל למען טהר את הארץ
כאשר עש למלך יריחו והודיע
כילא תפסוהו ותלוהו אח כן
כמו שגשו למלך העי ולחמשת
המלכים אלא הרגוהו בכל
ההרגו כמו שאמר ויכה לפי חרב
ואת מלכה: בוס הסני. בוס
הסני לחכית עליה: ואת מלכה
והנה היה מלך חברון מחמשת
המלכים שתלו אלא ירמה פ
סהמליכו אחר כן מלך בחברון:
ואת כל עריה. ואת כל הערים
ואנשי הערים אשר על גבולה
הקורא על שמה: וסביבות
פראה כי כשעלה מעבדו לחברון
עבר על דביר ולא נלחם עליה
כי ראה להלחם עליה בחברון
ואחר מלך חברון סב לדביר
ונלחם עליה: וחגב

ואמר להון יהושע לא תרחלון
ולא תתברון מקיפו ועלימו ארי
כרין ועפר יי לכל בעלי דבכיון
ראתון מניחין קרבא ביהון ומחננן
יהושע בחר כן וקטלינון ו
וצלבינון על חמשא צליבין ותו
צליבין על צליבא עד רמשא
ותו לעידן מעל שמשא פקיד
יהושע ואחיתונן מעל צליבא
ורמונון למערמא דאטמרו תמן
ושניאו אבנין רברבן על פומא
דמערמא עד פרן יומא תרין
ות מקנה בבש יהושע
ביומא ההוא ומתה לפתגם דחרב
ות מלך גמיר ותו ות כל נפשת
די בה לא אשאר משויב ועבר
למלכא דמקנה כמא דעבר
למלכא דיריחו:
ועבר יהושע וכל ישראל עימיה
ממקנה ללכנה ואגית קרבא עם
לכנה: ומסר יי אף יתה בידא
דישראל וית מלכה ומתה לפתגם
דחרב וית כל נפשת די בה לא
אשאר בה משויב ועבר למלכה
כמא דעבר למלכא דיריחו:
ועבר יהושע וכל ישראל עימיה
מלכנה ללכיש ושרא עליה ואגית
קרב בה: ומסר יי ות לכיש בידא
דישראל וכבשה ביומא תנינא
ומתה לפתגם דחרב וית כל
נפשתא דבה ככל דעבר ללכנה:
בכז סליק הורם
מלכא דגזר למסער יי ות לכיש
ומתחי יהושע וית עמיה עד דלא
אשתאר ליה משויב:
ועבר יהושע וכל ישראל עימיה
מלכיש לעגלון ושרו עליה ואגיתו
קרבא עליה: וכבשוה ביומא
ההוא ומתה לפתגם דחרב וית
כל נפשתא דבה ביומא ההוא
גמר ככל דעבר ללכיש:
וסליק

יהושע וכל ישראל עימיה ס
מעגלון לחברון ואגיתו קרבא
עליה: וכבשוה ומתה לפתגם
דחרב וית מלכה וית
כל קרונה וית
כל נפשתא דבה לא אשאר
משויב ככל דעבר לעגלון וגמר
יתה וית כל נפשתא דבה:
ות יהושע
וכל ישראל עימיה לדביר ואגית
קרבא עליה: וכבשה וית מלכה

לעיל בספרא בס' ח' חכרונה ט'
ח' מלאים וא חס' וס' ויעל י
יהושע דמעגלונה ואמר דוד אנה
אעלה. ויבאו כל שבטי ישראל
אל דוד. ושל אחיו ויבאו כל
זקני ישראל אל המלך חכרונה
קרבא דפסו דמלכים. ויאמר לו
המלך לך בשלום. ויקבצו כל
ישראל אל דוד חכרונה דר'ה.
ושל אחיו ויבאו כל זקני ישראל
אל המלך חכרונה קרבא דפסו.
כל אלה אנשי המלחמה דר'ה.
ואלה מספרי ראשי ותליון ל
לעבא באו דר'ה:

כוא זכ מל וס' נבסר בישעיה ס' ב:
על העגלה. אל האבן הגדלה. ושמו לה ידים דמלכים. ונבסר גם בסדר מקץ:
על עזם היום הזה ג' וס' ולחם וקלי וברמל. היה לעת בא השמש דיוושע. והנה נאבסר פשעו כי דיחזקאל:
ויכה ג' וס' ואת מקרה לכד יהושע. ויתן יגס אהה. ויתן לביש: וילכדוה וס' נבסר

ויאמר אליהם יהושע אל תיראו
ואל תחתו חזקו ואמצו כי ככר
יעשה יהוה לכל איביכם אשר אתם
נלחמים אותם: ויבם יהושע אחרי-
כן וימיתם ויתלם על חמשה עצים
ויהיו תלויים על העצים עד הערב:
ויהי לעת בוא השמש צנה יהושע
ורידום מעל העצים וישלכם אל-
המערה אשר נחבאו שם וישמו
אבנים גדלות על פי המערה עד-
עצם היום הזה:
ואת מקנה לכד יהושע ביום ההוא
ויכה לפי חרב ואת מלכה החרם
אותם ואת כל הנפש אשר בה לא
השאיר שריד ויעש למלך מקנה
כאשר עשה למלך יריחו:
ויעבר יהושע וכל ישראל עמו
ממקנה ללכנה וילחם עם ללכנה
ויתן יהוה גס אותה ביד ישראל
ואת מלכה ויכה לפי חרב ואת כל
הנפש אשר בה לא השאיר בה
שריד ויעש למלכה כאשר עשה
למלך יריחו:
ויעבר יהושע וכל ישראל עמו
מלכנה לכיש ויחנן עליה וילחם
בה: ויתן יהוה את לכיש ביד
ישראל וילכדה ביום השני ויכה
לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה
בכל אשר עשה ללכנה:
אז עלה הדם מלך גזר לעזר את-
לכיש ויבהו יהושע ואת עמו עד-
בלתי השאיר לו שריד:
ויעבר יהושע וכל ישראל עמו
מלכיש עגלנה ויחנו עליה וילחמו
עליה: וילכדוה ביום ההוא ויבהו
לפי חרב ואת כל הנפש אשר בה
ביום ההוא החרים בכל אשר עשה
ללכיש:
ויצל יהושע
וכל ישראל עמו מעגלונה חכרונה
וילחמו עליה: וילכדוה ויבהו
לפי חרב ואת מלכה ואת כל עליה
ואת כל הנפש אשר בה לא השאיר
שריד ככל אשר עשה לעגלון ויחרם
אותה ואת כל הנפש אשר בה:
וישב
יהושע וכל ישראל עמו דביר
וילחם עליה: וילכדה ואת מלכה

עוד זכר סקבר לכד
יהושע מקרה ולבנה
ולכים ועגלון וחברון
דביר באופן סהכס
יהושע מקדש ברנע
עד עזה ואת כל ארץ
גשן עד גבעון בזמן
קצר מדובק באין ה
הפסק והוא אמרו ואת
כל המלכים האלה ואת
ארצם לכד יהושע פעם
אחת ואחר סב יהושע
וכל ישראל אל המחנה
הגלגל כי שם היה
המסכן כמו מזכרנו:

עוד

בא
לג חל וכל
טמא וכתו
דכל בוח
חל

רעם

דל'ב

וַיָּבֹא יְהוֹשֻׁעַ בַּעַת הַהִיא וַיִּכְרַת אֶת־
הָעֲנָקִים מִן־הַהָר מִן־הַחֲבֵרוֹן מִן־דִּבְרֵי
מִן־עֲנָב וּמִכָּל הָרִי יְהוּדָה וּמִכָּל הָרִי
יִשְׂרָאֵל עִם־עָרֵיהֶם הַחֲרִימָם יְהוֹשֻׁעַ
: לֹא־נֹתַר עֲנָקִים בָּאָרֶץ בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל רַק בְּעֹזֶר בְּגִית וּבִשְׂדוֹד
נִשְׁאָרוּ : וַיִּקַּח יְהוֹשֻׁעַ אֶת־כָּל־
הָאָרֶץ כָּכָל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה
וַיִּתֶּנָּה יְהוֹשֻׁעַ לְנַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל
כַּמֶּחֱלֻקָתָם לְשִׁבְטֵיהֶם וְהָאָרֶץ שְׁקֵטָה
מִמֶּלַחמָה : פ

וְאֵלֶּה מַלְכֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר הָיוּ בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל וַיִּירָשׁוּ אֶת־אֶרֶץ כְּעֶבֶד
הַיִּדֵּהן מִזֹּרְחָהּ הַשֹּׁמֵשׁ מִנְּחָל אֲרֻנֹן
עַד־הַר הָרָמֹן וְכָל־הָעֵרֶבָה מִזֹּרְחָה׃
סִיחֹן מֶלֶךְ־הָאֱמֹרִי הֵישֵׁב בְּחֶשְׁבוֹן
מִשְׁלַל מַעֲרֵעַר אֲשֶׁר עַל־שֹׁפֵרַת נַחַל
אֲרֻנֹן וְתוֹךְ הַנַּחַל וַחֲצִי הַגֹּלְעָד וְעַד
יָבֵק הַנַּחַל גְּבוּל בְּנֵי עַמּוֹן׃
וְהָעֵרֶבָה עַד־יָם כְּבוֹדֹת מִזֹּרְחָה וְעַד־
יָם הָעֵרֶבָה יָם־הַמֶּלֶךְ מִזֹּרְחָה

ר"פ

אָרײַן מן קדש ייִהוּת לַחֲקֵפָא יֵת
לְבִחוֹן לְסִדְרָא קֶרְבָּא עִם יִשְׂרָאֵל
בְּדִיל לְגַמְרוּתָהוֹן בְּדִיל לְלֵא
לְמַהּוּי לְהוֹן רַחֲמֵן גְּבִרִי בְּדִיל
לְשַׁעֲוִיתָהוֹן כְּמָא דְּפִקִּיר ייִוֵּת
מִשָּׁה : וְאַתָּא יְהוֹשֻׁעַ בְּעֵינָא
הָהִיא וְשִׁיעֲוִית גִּיבְרָא מן טוֹרָא
מן חֲבֵרוֹן מן דְּבִיר מן עֵנֶב וּמִכָּל
טוֹרָא דִּיהוּדָה וּמִכָּל טוֹל דִּישְׂרָאֵל
עִם קִירֵיהוֹן גְּמִרֵינוֹן יְהוֹשֻׁעַ :

לֹא אֶשְׁתַּבֵּר גְּבוּרָא בְּאֶרֶץ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְחֹד בְּעֵה בֵּית וּבִשְׂדֵי
אֶשְׁתָּארוּ : וְנִסִּיב יְהוֹשֻׁעַ ית
כָּל אֶרֶץ כָּל דִּי מִלְּיָעַם מִשָּׁה
וַיִּדְבָּה יְהוֹשֻׁעַ לֵאחֲסָנָא לְיִשְׂרָאֵל
בְּכָל גּוֹתֵיהוֹן לְשִׁבְטֵיהוֹן וְאַרְעָא
שְׂדוּכַת מִלְּעַבְדֵּי קִרְבָּא :
וְאִילִין מִלְּבֵי אֶרֶץ
דְּמָתוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְיֵחוּ ית
אַרְעֵהוֹן בְּעִבְרָא וַיִּרְדְּנָא מִדְּנָח
שִׁמְשָׁא מִבְּחָלָא דְאַרְנוֹן עַד טוֹרָא
דְּחֶרְמוֹן וְכָל מִישְׁרָא מְדִינוֹא :

סִיחֹן מִלְפָּא אִימֹרָאָה דִּיתִיב
בְּחִשְׁבוֹן שְׁלִט מַעְרוּעַר דְּעַל כִּיף
נִחְלָא דְאַרְנוֹן וְגו' נִחְלָא וּפְלִגּוֹת
אַרְע גִּלְעָד וְעַד יוֹבְקָא וְנִחְלָא
תְּחוּמָא רַבְנֵי עַמּוֹן;
עַד יָם גִּינוֹסָר מְרִינְתָא וְעַד יַמָּא
דְּמִישְׂרָא יַמָּא דְּמִלְתָּא מְרִינְתָּא

ב'אג. ב'
בסיפ'
ל'

לראש ותנב

ב' כסיו' וזכ
וזכ

א' ר"מ נבא

ג' כסלו
רס"ח

ד'חק'י

٥٠٧

חוששין כיון שהיו הגבול' בידם
 והכנענים הנשארים היו בנייהם
 וכל ישראל היו להם ער' הרבה
 לסבת בארץ הכנענית וכאשר
 באו לשילה אחר י"ד שנה משבאו
 לבג'ל אמר להם יהושע שיבטו
 הערים שבין יהודה ויוסף ויעשו
 מהם שבועה חלקים ואחר כך
 יטילו גורל ביניהם על פי הקלפי
 ועל פי' לשבעה השבטים :
 מלך

כי יו' כלם לישראל ולפרסם זה המופת והסארות זכרו בזה שטיב ה' המלכים תוך המערה ולקום אבנים גדולות על פי המערה להעיר כי לכח ענן המלחמה הזאת לא רצו להמתין שיזכרו המלכים האלה מעם אבל שמו אז על פי המערה אבנים גדולות וכסארו עם אנשים לשמרם בדרך שלא יאחרו ענן המלחמה הזאת וימיהו לדרוך אחר הנפארים קודם שיזכרו אל עריהם בדרך שתתלם הנקמה תוך העת שהגביל יהושע: **הששי** והוא במדות שראוי לאדם בהיותו ביום טובה שיטמח בו ר"ל שכאשר יראה היותו מצליח במה שעשה ראוי שימרה ויחיש מעשיו ולא ימתן לעשות מה שיוכל לעשות ביום אחד למחרת היום ההוא כי לא ידע מה ילך יום ולזה תמצא מספר איך עלה הענין ליהושע בהסתרתו בזרירות בענן המלחמה עד שכבר זכר שבפעם אחת נצח יהושע מלכים רבים ואת ארצם והם עשרים מלכים שזכרו בענן הלא"ה קודם מלך חצור ואחר זה כשהתקבל בזה לא נצח במים רבים כי אם י"א מלכים שתמצא ממלך חצור עד סוף זכר המלכים ההם ולו הסתיר בזה יהושע בזרירות אולי היה מכלה כל הגוים האלה אשר הוא בסוף הענין לישראל לפח ולמוקם: תם ואלה מלכי הארץ עד סוף הספר. זכר תחלה מה שכתבנו ע"י משה מזאת המלחמה ואמר בזה תחלה אשר הכו בני ישראל והנה ראוי שייחס זה למשה עמם כי על ידו נעשה ולזה זכר בסוף כי משה עבד יו' ובני ישראל עשו זה והנה לא הזכיר בזה תחילה עם משה להודות כי משה אלץ עבדך להנהיגם וזאת היתה נכוחה אלה המלכים בזכות ישר' מיד ברית השם ויתעלה ברית עם אבותיהם כמו שזכר בתורה. ואחר

יהושע

אורח בית ישימות ומדרומא תחזות
משפך מרמתא : ותחום עוג
מלכא דמתנן משאר גבריא דיתבי
בעשתרות ובאדרעי : ושלט
בטורא דחרמון ובסלכה ובכל
מתנן עד תחום גשורא ואפקירוס
ופלגות ארע דגלעד תחום סיוון
מלכא דחשבון : משה עבדא
דיי ובני ישראל מחונן ויהבה
משה עבדא דיי ורומא לשיבטא
דראובן ולשיבטא דגור ולפלגות
שיבטא דמנשה :
ואילין מלכי ארעא דיי מרא יהושע
ובני ישראל בעברא דירדנא
מעברא ממזרח גר בבקעת ליבן
ועד טורא פליגא דסליק לשעיר
ויהבה יהושע לשיבטא ישראל
ירומא בפלגותהון : בטורא
ובשפלתא ובמישרא ובמשפך
מרמתא ובמדרבא ובדרומא
חתאי ואמוראי ובנענאי ופריזאי
וחיואי ויבוסאי :

מלכא דיריחו תר
מלכא דעידבקטר ביתא תר
מלכא דירושלים תר
מלכא דחברון תר
מלכא דירמות תר
מלכא דלכיש תר
מלכא דעגלון תר
מלכא דגזר תר
מלכא דדביר תר
מלכא דגזר תר
מלכא דחרמה תר
מלכא דערד תר
מלכא דלבנא תר
מלכא דערדס תר
מלכא דמקנה תר
מלכא דביתאל תר
מלכא דתפוח תר
מלכא דחפר תר
מלכא דאפק תר
מלכא דלשרון תר
מלכא דמרון תר
מלכא דחצור תר
מלכא דשכרן תר
מלכא דמגדו תר
מלכא דקדש תר
מלכא דקנעס לברסלא תר
מלכא דדור לפילכי דור תר
מלכא דעממין לגלגלא תר
מלכא דחרצה תר
כל מלכא תלמין ותור :

כל מלכא שלשים ואחד :

דרך בית הישמות ומתימן תרת
אשרות הפסגה : וגבול עוג מלך
הבשן מירמור הרפאים היושב ב
בעשתרות ובאדרעי : ומשל בהר
חרמון ובסלכה ובכל הבשן עד
גבול הגשור והמעבתי וחזי הגלעד
גבול סיוון מלך חשבון : משה
עבד יהוה ובני ישראל הכום ויתנה
משה עבד יהוה ירשה לראובני
ולגדי ולחצי שבט המנשה :

ואלה מלכי הארץ אשר
הכר יהושע ובני ישראל בעבר
הירדן : ומהמבעל גר בבקעת הלבנון
ועד ההר החלק העליון שעירה
ויתנה יהושע לשבטי ישראל ירשה
במחלקתם : בהר ובשפלה ובערבה
ובאשרות ובמדרבא ובדרומא
והאמורי והנעני והפריזי והחתי
והיבוסים :

מלך יריחו : אחד
מלך העי אשר מצד בית אל אחד :
מלך ירושלם : אחד
מלך חברון : אחד
מלך ירמות : אחד
מלך לכיש : אחד
מלך עגלון : אחד
מלך גזר : אחד
מלך דביר : אחד
מלך גזר : אחד
מלך חרמה : אחד
מלך ערד : אחד
מלך לבנא : אחד
מלך ערדס : אחד
מלך מקנה : אחד
מלך ביתאל : אחד
מלך תפוח : אחד
מלך חפר : אחד
מלך אפק : אחד
מלך לשרון : אחד
מלך מרון : אחד
מלך חצור : אחד
מלך שכרן : אחד
מלך מגדו : אחד
מלך קדש : אחד
מלך קנעס לברסלא : אחד
מלך דור לנפת דור : אחד
מלך גוים לגלגל : אחד
מלך חרצה : אחד
כל מלכא שלשים ואחד :

רלבג

ואחר זה זכר מלכי
הארץ אשר הכה י
יהושע ובני ישראל
בעבר הירדן ימה ו
ושכר כנה יהושע
לשבטי ישראל ירשה
במחלקות לפי האופן
הנזכר בתורה :

והכה

מחלקות
כל קרי' כ'
במל'
במחלקות
דעיר
במחלקת דר'
לכין

רדק

מלך יריחו אחד : כל אלה
מלכים ואחד מלכים מזכר לא
היה מלך על עיר אחת לברה
אלא כל עיר ועיר מזכר היתה
ראש ממלכתו והיה מושל על
עירות וכפרים אחרים :
גלילות

בסרה

שעירה ג בקריאה וס' יושב ביום
והוא עשוי יעבר נא אדני לפני
עבדו : ועד ההר החלק העולה
שעירה : ונמסר גם בסדר
ישראל : ובמדרבא ג בקריאה
וס' ובמדרבא אשר ראית אשר
אשר עשיתי במצרים ובמדרבא :
בהר ובשפלה ובערבה : החתי
והיבוסים ודסמיני וסמ' ושלחתי
לפניך מלאך וגרשתי : כי החרס
תחרימם החתי : ויה בשמע כל
מלכי האמרי : בהר ובשפלה
דיהושע : ותעברו את הירדן
דסוף יהושע : כל העם וגו' ונתר
דמלכים : ושאר אחרים
והיבוסים : ונמסר גם בסדר כי
תשא :

רשי

לכפות דור : לפלכ
דור : והארץ

חצור

והנה זכר כי יהושע
היה זקן בא ימים
והארץ נשחרה הרבה
מאר לרשת' ולא יתכן
לו מצד זקנותו להסלי'
המלחמה עם מלכים
הנשואים וזוהי מאת
הס' סיפילה לישראל
בנחלה כאלו כבשוה
בתו ללוים בארץ ערי

בהר

צהר העמק. כתרמונו בגורא
דמישראל: כסיכי סיוחן יושבי
הארץ. אלה חמשת מלכי מדין
היו כסיכי סיוחן בעור סהיו ס
סיוחן והאמרי יושבי הארץ ק
קורס טלכרוס ישראל היו אלה
כסיכי הארץ כסיכי סיוחן כי
תחת ממלכת סיוחן היה מדין
צומים ההם: הקוסם.
להודיע כי לא נבא היה אלא
קוסם ונבואתו היתה לשעה או
לכבוד וישראל בא אליו מלאך יי
לדבר הכבוד ההם. ויש למאול
אין מכאן בלעם סס והלא כתוב
וילך ויסב למקומו לא מחזור סס
לבקש שכרו על העב סבתן להם
למאול ולמדין להוכיח בנתיניהם
היפות ויזנו ישראל עמהם ויהיה
קצף יי בהם וזהו שאמר לכה
איעבך כמו סכתוב בדברי בלעם
וכשראה סכתוקימה עצתו הלך
למאול ולמדין לבקש שכרו מהם:
אחליהם עם חלליהם וכמהו
דבים וכתורה סכתוב על חלליהם
והוא גם כן כמו עם כמו ויבאו
האנשים על הנשים עם הנשים
ואחרים זולתו. ויש בודרס
סיהיו מלכי מדין עומים כספים
עם בלעם ובורחים מפני חרב
ישראל ופורחין באור כיון ס
סחראה להם פנחס את הכין
כפלו על חלליהם ועור אמרו על
חלליהם סעסו לו ארבע מיתות
ביתרין ועור אמרו כי פנחס ס
הרגו: הירדן וגבול. כתרמונו
ירדנא ותחומיה כלומר הערים
הסמוכות אליו: לחצי בו
מכור. כי חצי אחר וחס בני
גלעד ססה בתי אבות לקחו כ
נחלתם בארץ כנען: כי

והיה להון תחומא מערוער די
על פיך נחלא דארנון וקרמא
די בגו נחלא וכל מישרא עד ס
מירבא: חשבון וכל קירוא די
במישרא ריבון ובמות בעל ובית
בעל מעון: ויהיה וקדמות
ומיפעת: וקריתים ושיבמה
וצרת השתר בטורא דמישרא:
ובית פעור ומשפך מרמא ובית
ישימות: וכל קריו מישרא וכל
מלכות סיוחן מלכא דאסורא
דמלך בחשבון דמחא משה יתיה
וית רבבי מדין ית אוי וית רקס
וית צור וית חור וית רבע רבבי
סיוחן יתבי ארעא: וית בלעם
בר בעור קסמא קטלו בני ישראל
בתרבא על קטילתו: והיה
תחום בני ראובן וירדנא ותחומיה
דא אחסנת בני ראובן לזרעיתו:
קירוא ופצחיתו:
ויתב משה לשבטא דגד לבני גר
לזרעיתו: והיה להון תחומא
יעור וכל קריו גלעד ופלגות
ארעא בני עמון ער ערוער די על
אפי רבה: ומחשבון עד רמת
מצפא ובטונים ומפחנים עד ת
תחום לדביר: ובמישרא בית
חרם ובית נמרה וסופות וציפונא
שאר מלכות סיוחן סלכא חשבון
ירדנא ותחומיה עד סיפוי ס
גינוסר עברא דירדנא מדינתא:
דא אחסנת בני גר לזרעיתו:
קירוא ופצחיתו:
ויתב משה לפלגות שבטא
דמנשה והיה לפלגות שבטא
רבני מנשה לזרעיתו:
והיה תחומהון ממחנים כל סתנן
כל מלכותיה דעוג מלכא דסתנן
וכל כפרני יאיר דבמרגן שתין
קיריון: ופלגות ארעא דגלעד
ועשתרות ואדרעי קירוא ס
מלכותיה דעוג במתנן לבני מכיר
בר מנשה לפלגות בני מכיר ל
לזרעיתו: אילין די אחסין
משה במישרא דמאב מעיברא
לירדנא דיריחו מדינתא:
ולשיבטא וילוי לא יתב משה
אחסנא סתנן ויהי להון יי
אלהא דישראל אינון א
אחסנתו קמא דמליל להון:

ואת בלעם ג' דסמי וסמ' ואת כלעם בן בעור ורגו בורב: ואת בלעם בן בעור וקוסם: ואת בלעם ואת
בגרשה דרה. ונכסר גם בסדר מות: שבט מנשה ג' דסמי בקריאה וסמ' ויתן משה לחצי שבט מנשה.
וישלו בני ישראל ויבאו אל בני ראובן. וחד השבט הבגשה. ועתח חלק את הארץ. וב' באורית שבט הבגשה.
וסמ' ממלכת עוג נהתי לראובני. שבט המנשה גלעד: עוג בבשן בקריאה וסמ' נכסר בסדר דברים:
ויהי להם הגבול מערוער אשר על-
שפת נחל ארנון והעיר אשר בתוך-
הנחל וכל המישר על מידבא:
חשבון וכל עריה אשר במישור
דיבון ובמות בעל ובית בעל מעון:
ויהיה וקדמת ומפעת: וקריתים
ושבמה וצרת השחר בהר העמק:
ובית פעור ואשדות הפסגה ובית
הישמות: וכל ערי המישר וכל-
ממלכות סיוחן מלך האמרי אשר
מלך בחשבון אשר הכה משה אתו:
ואת נשיאי מדין את אוי ואת רקס
ואת צור ואת חור ואת רבע נסיבי
סיוחן שבי הארץ: ואת בלעם
בן בעור הקוסם הרגו בני ישראל
בתרבא אל חלליהם: ויהי גבול
בני ראובן הירדן וגבול זאת נחלת
בני ראובן למשפחותם הערים
וחצריהן:
למטה גר לבני גר למשפחותם:
ויהי להם הגבול יעור וכל ערי
הגלעד וחצי ארץ בני עמון עד-
ערוער אשר על פני רבה:
ומחשבון עד רמת המצפה ובטנים
ומפחנים עד גבול לדביר: וב' עמק
בית חרם ובית נמרה וסופות וציפון
ירממלכות סיוחן מלך חשבון
הירדן וגבול עד קצה ים כנרת עבר
הירדן מזרחה: זאת נחלת בני גר
למשפחתם הערים וחצריהם:
ויתן משה לחצי
שבט מנשה ויהי לחצי מטה בני-
מנשה למשפחתם: ויהי גבולם
ממחנים כל הבשן כל ממלכות
עוג מלך הבשן וכל חות יאיר אשר
בבשן ששים עיר: וחצי הגלעד
ועשתרות ואדרעי ערי ממלכות עוג
בבשן לבני מכיר בן מנשה: לחצי
בני מכיר למשפחותם: אלה
אשר נחל משה בערבורת מואב
מעבר לירדן וריחו מזרחה:
ולשבט חלוי לא נתן משה נחלת
יהודה אלהי ישראל הוא נחלתם
באשר דבר להם:

צהר העמק. כתרמונו בגורא
דמישראל: וחי ארץ
בנימין. חצימה
סכתו מאל בני עמון
ומסיוחן: הירדן
וגבול. ירדל ותחומיה
הערים טעל ספתו:
הערים וחצריהם:
הערים המוקפות
חומה: וחצריהם:
ערי הפרזי בלא
חומה: אפר

וחלכות
כל כפר
מחל כות וכל
קרי' וחלכות
בחד מחלכות

ויהי
ובס' יתן
וחצ' ויהי
כל גבולם
וחצ' כל
הבשן וכל
מחלכות עוג
מלך חות
נכל חות
יאיר ומנשה
תבין קר

בכיבוש הארץ טבע
סנים שהרי בטנה ה
הסנית שלח מטה ה
המרגל' כשארזו שלם
ושמו' טהלכו במדבר
וטבע שכבשו הרי א
ארבעים וחמס:
הארס

6

דלג

והנה זכר מכבר נגמור
במי יהודה אל יהושע
בלבל כי היה הממלכ
מס חזיונות היה מס
יהושע והנה באו לשם
עם כלב לכבודו כי פ

כסאי היה עליה' ויורם
עלזה כי הוא לבדו ר
דבר עם יהושע עולמרנו
ממאמרוזה ארבעים
וחמט טנה מאז דבר
י' את הרבר הזה מ

אמשה כי טבעה ענים
היה זמן כבוע הארץ
כמו שזכרו רבותנו ז"ל
חה כי בטעה הסנית
לזאת בני ישראל מארץ
מצרים במכו ישראל כמו
שזכר בשרש המדרב

קִבְּיוֹ וְאַחֲרֵי מִנְיָהּ שָׁלַח
מִסָּה הַמִּרְגָּלִים וּלְפָנָיו
סָמְעֵת הָיְתָה מִסָּה לְפָנָיו
פָּרַעַה עַד יוֹם מוֹתוֹ הָיוּ
אַרְבָּעִים סָהָה כִּי הוּא
הָיָה בֶן פ' בְּעֶמְרֹו לְפָנָיו

פרע הנה כסאך ומע
בא המרגלים עד יום
מותו לח' ויתר על זה
מה שסאך מהסבה
השנית ולזה ראו
סיון שמה שאמר ב

ע"ז המרגלים יחסר
מלת עד והוא לט' טבה
ולזה ה' מבוא' טמעת
מיתת משה רבינו
ע"ה עד שאמר כלב זה
המאמ' היו ה' טבו וחלף

מהשנה השביעית לפי
מלא נעלם זה הכנס
עד אח' זה וזה כי אחר
מכנע כלב את חברון
זכר מהארץ טקטה
מתלחמה הנה זה מ

מבואר סבבר יתכן
סיהיו ימי הכבוש טבע
סנים וכבר זכרו ר"ל
סימי החלוקה היו ג"כ
טבע סנים ולא ידעתי ל

הדק

ער בען אנטה יוכה דין תקוף כ
 כדבומא דשלח יתי משנה כחלי
 כבבין ובין חלי ובען לאגתה
 קרבא ולמפיק ולמיעל ובען
 הב לי ית טורה הרין דמליל ו
 בומא הורה ארי את שמעתה
 בומא הורה ארי גברין תמן
 קיריון רברבן פריבן מאים יהא
 מימרא דיי בסעדי וארתינון כמא
 די מלילי וברכיה יחושע
 ויהב ית חברון לכלב בר יפנת
 לאחסא על פן הות חברון
 לכלב בר יפנה קניזאה לאחסא
 עד יומא הרין חלף דאשלים בתר
 וחדלמא דיי אלהא וישראל
 ושום חברון מלקדמין קרית
 ארבע אינשרב בגיבריה הוה
 וארעא שזכת מלמעבר קרבא
 והוה ערבא לשיבמא
 דבני יהודה לורעיתתון על תחום
 אדום סדברא רגן דרומא מספי
 דרומא והוה להון תחום
 דרומא מספי ימא דמלתה מן
 כיפא דמתפני לדרומא ונפיק
 למדרומא למסקנא דערקבין
 ועבר לגן וסליק מדרומא לרקם
 גיאה ועבר לחצרין וסליק לאדר
 וססתתר לקרקעה ועבר
 לעצמן ונפק לנחלא דמצרים
 והוה ספקנותה דתחומא למערבא
 דין יתא לכוז תחום דרומא
 ותחום קדומא ימא דמלתה עד
 ספי ירדנא ותחומא לרורתי צפונא
 ספי ימא מספי ירדנא
 וסליק תחומא לבית תגלה ועבר
 מצפונא לבית משל וסליק תחומא
 לאבן בוזת בר ראובן
 וסליק תחומא לדביר ממישר
 עכור וצפונא מתפני לגלגלה
 דלקביל מסקנא דאדומים ו
 דמדרום לנחלא ועבר תחומא
 למי עין שמש ורהון ספקנותה

עוֹלָדֵי הַיּוֹם חֹק בְּאִשְׁרֵי בְיוֹם שְׁלַח
אוֹתִי מִשָּׁה: בְּכַחִי אֲזוֹכְכֵחִי עֵתָה
לְמַלְחָמָה וְלִצְאָתוֹלְבוֹא: וְעֵתָה
תִּנְהַלִּי אֶת־הַהָר הַזֶּה אֲשֶׁר־דִּבַּר
יְהוָה בְּיוֹם הַהוּא כִּי־אֶתָּה שְׂמִיעָה
בְּיוֹם הַהוּא כִּי־עֲנֻקִים שְׁמוֹעִים
גְּדִלוֹת בְּעִזּוֹת אוֹלֵי יְהוָה אוֹתִי
וְהוֹרֵשִׁים בְּאִשְׁרֵי דִבְרֵי יְהוָה:

וַיְבָרְכֵהוּ יְהוֹשֻעַ ויִתֵּן אֶת חֶבְרֹן
לְכָל־בֶּן־יִפְתָּה לְנַחֲלָה׃
עַל־כֵּן
הָיְתָה חֶבְרֹן לְכָל־בֶּן־יִפְתָּה הַקְנִי
לְנַחֲלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה יֵעָן אֲשֶׁר מְלֹא
אֶחָרָיו יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
וְשֵׁם
חֶבְרֹן לְפָנִים קִרְיַת אַרְבַּע הָאֲדָמִים
הַגְּדוֹל בְּעַנְקִים הוּא וְהָאָרֶץ שְׁקִמְרָה
מִמְּלַחְמָה׃
וְיְהִי

הגִּדּוּל לַמִּטָּה בְּנֵי יְהוּדָה לְמִשְׁפַּחַתָּם
 אֶל־גְּבוּל אֲדוֹם מִדְּבַר־צֶן נִגְבַּת
 מִקְצֵה תִּמְנָן׃ וַיְהִי לָהֶם גְּבוּל נִגְב
 מִקְצֵה יַם הַמֶּלַח מִן הַלְשָׁן הַפְּנִי
 נִגְבָּה׃ וַיֵּצֵא אֶל מִנְּגִב לַמַּעֲלָה
 עֶקְרִיִּים וְעֵבֶר צִנֹּר וְעֵלָה מִנְּגִב
 לְקֹרֶשׁ בְּרִנֵּעַ וְעֵבֶר חֲצֹר וְעֵלָה א
 אֲדָרָה וְנֹסֶב הַקֶּרְקָעָה׃ וְעֵבֶר
 עַצְמוֹנָה וַיֵּצֵא נַחַל מִצְרִים וְהָיָה
 חֲצֵאוֹת הַגְּבוּל יְמִינָהּ־זֶה־יְהִי־לָכֶם
 גְּבוּל נִגְב׃ וְגְבוּל קְדֵמָה יַם הַמֶּלַח
 עַד־קְצֵה הַיַּרְדֵּן וְגְבוּל לְפָאֵת צְפֹנָה
 מִלְשֹׁן הַיָּם מִקְצֵה הַיַּרְדֵּן׃ וְעֵלָה
 הַגְּבוּל בֵּית חֲגִלָּה וְעֵבֶר מִצְפּוֹן לְבֵית
 הָעֶרְבָה וְעֵלָה הַגְּבוּל אֲבֹן בְּהֶן בֶּן־
 רְאוּבֵן׃ וְעֵלָה הַגְּבוּל דְּבָרָה
 מִעַמֶּק עֶכוֹר וְצְפֹנָה פְּנֵה אֶל־הַגִּלְגָּל
 אֲשֶׁר־נִכָּח לַמַּעֲלָה אֲדָמִים אֲשֶׁר
 מִנְּגִב לַנַּחַל וְעֵבֶר הַגְּבוּל אֶל־מִי
 עֵינַיִן שְׁמִשׁוֹת וְיֹרֵת צֶאֱלָהּ וְאֶל־

באלה מקשי במיצר מזרחי ויירד הגבול הידרנה והיותו צאחותיו המלה סהוא במקצוע וגבול לפאת פטובה חוט מיתר המתוח למיצר כפון מן המזרח למערב מלפון ים המלה ממקום סהירדן כוכל בו סאמרכו ססם כלה רוחב גבול המיצר המזרחי ועלה לכד המערב בית חגלה ועבר החוט מצפון לבית הערבה ברומה סל ארץ ישראל בית הערבה כמצא בית הערבה כחוק גבול יהודה לפניס מן החוט ועלה הגבול אבן בהן כל מה סהולך עד ירוסלם הוא עולה ועלה הגבול דסרה מעמק עכור סהיה עמק עכור כין אבן בהן לרבר ופטובה כפה אל הגלגל וכסמנע כנגד הגלגל מרחב הגבול ווצא חוט המיצר לכד הכפון אל הגלגל אסר הוא כוכח מעלה דרומי אסר סמנע סדרום סחל כמצא סחל חוץ מן החוט סלא בגבול יהודה מנב לסחל עמק ומדרון היה בלא מים אל עין

המלח הוא מקצוע דרומי מזרחית על ארץ ישראל באלה מסעי: מן הלסם. כל ים: ויבא אל מגב למעלה עקרבם. אינו אומר ויבא וכנס ויחזר אלא במקום שחוטם על גבול בולט אל החוץ או כונס לצד פנים שאינו הולך מכוחו ו כאף הוא בולט אל החוץ ויבא מגב ל למעלה עקרב' בדרום על מעלה עקרב' במצא שמעלה עקרב' לפנים מן החוט ועבר ויבא לו אל המערב: כנה. לכן וכל תיבה סביר' לצד בתחלתה הטל לה ח' בסופה: ועלה: כל מה שהוא עלה מן המזרח לצד ירוסלם הוא עולה ומירוסלם והלאה ה הוא יורד כאף למדרו מירוסלם גבוהה מכל ארץ ישראל וירוסלם אינה נזכרת במיזר זה שבמיזר פסונית על יהודה היתה כמו שאמרו בענין: ועלה מגב לקרע ברע' החוט הולך לדרומה על קרע ברע במצ' קרע לפנים מן החוט: ועבר חזרון. לצד המערב הוא מונה והולך עד והיו ת תוכחותיו המה: תוכואל: סופו על מיצר אל היס הגדול שהוא מיצר מערב לכל ארץ ישראל במצא גבול יהודה מחזיק כל א ארכה על ארץ ישראל מן המזרח למערב ועומד בדרומה על ארץ ישראל: גבול קדמה. חוט התחת למיצר מזרחי על יהודה: ים המלח. שהוא מקצוע דרומי מזרחי לארץ באלה מסעי: עד קצה הירדן. רחבו על גבול יהוד' אינו אלא כנגד ים המלח עד מקום ס שהירדן כופל בים המלח שהירדן אף הוא במיזר מזרח על ארץ כנען כמו שבאמ'

חזן ל חליל
דבתי' ת'
ותדיו ל'

אל עין רוגל. תי לעין קצרא וקצרא ברברי רזל היא כובם הבגדים ותי מרת
כובם חקל מטא קצרא וקצרא הכובם רוגל לפי שמטמא הבגדים ברגליו בעת
שמכבדם: גי כן הכס. תי חילת בר הכס והיה הגיאל הזה סמוך לירושלם והוא
המקום אשר טמא יאשיהו מפני הגלולים שהיו בו ושם אדוני המקום מקדש בן
הכס והכס. ומה טמאמר ועלה
הגבול והמקום היה גי איתו אומר
ועלה כנגד הגיאל לא אל המקום
שהיה בו הגיאל בכל לא הגבולים
הוא אומר ועלה כי ירושלם גבוה
מכל הארצות: עמק רפאים:
תי במישר גבריא והוא סמאמר
עליו כמקלט סבל בעמק רפאל
והיה המקום ההוא מאז מקום
הגבור הענקי: ותאר הגבול.
כל תאר תי יסחר כמו ובמחוגה
יתארהו שהוא ענין סבוב מעין
מי כפתוח: הוא הנקרא ברברי
רזל עין עיט: הימם הגדול
וגבול. וגבול יהודה למערב היה
הים הגדול: וגבול הים. כלומר
הים הגדול וגבולו היה גבול
יהוד לדר מערב ותי ותחומיה
: ושם דבר לכנס קרית ספר:
ארזל כי בלסון פרסי קוראין
דביר לספר: עתכאל בן קנז
אחיכלב. אמרו רזל כי אחיו
מאמו היה כי כלב בן יפונה היה
ועתכאל בן קנז. ומה טמאמר על
כלב הקנזי ייחס אותו לבעל אמו
ויתכן לפרש כי אחיו מאביו ו
ומאמו היה והיה שם אביו כלב
בן יפונה וקנז כי הרבה טמאמר
סתי שמות לאדם אחד והכנסו
אצלי עוד כי קנז היה שם ראש
המשפחה והתייחסו בני המשפחה
אליו ובאמרו הקנזי או בן קנז
הכל אחד כי רחוק הוא ליחס.
האדם לבעל אמו כי אפילו ל
למשפחה האם לא מצינו שיתחם
האדם כי אם לבית אבותיו ומה
טמאמר כל אלה בני מכיר אבי
גלעד והיה סגוב ויחיר בני בת
מכיר בעבור הערים שהיו ליחיר
בארץ הגלעד את כן: ויהי בבוא
י באות בית השמוס ופי כבואה
לבית בעלה: ותיקניהו. הסיקתה
בעלה לשאל מאת אביה פרה
ולא רצה הוא לשאל וכשראתה
כן ותצנח מעל החמור כלומר
הפילה עצמה מעל החמור ש
שהיה רוכבת עליו. ותי
ואתרכינת וכן תרגו ותפל מעל
הגמל: ברכה. תי אחסנתא
ויתכן לפרש ברכה ממם שהיא
תוספת טובה כלומר שיוסף לו
על מה שנתן לה כי ירמיה סתת
לה ארץ במאה ויבטח וזהו
טמאמר ארץ הנגב כתנני
תרגום חרבו המים נגיבו מיה
וסאלה סתת לה עוד הסרה
סתי בוגלות המים להסקו ארץ
הנגב סתת לה ופי כתנני כתת
לי ויס לפרש עוד ברכה כמו
ברכה בצרי וית ארץ הנגב
ארי לארעדרומה יהבתי. ופי
גלות מים מעיינות כמוגן בעל
או פי בדיקות מים המכונסין
וית בית סקיא: ויהי

אל עין רוגל. מעין הכובם תירגם יונתן עין קצרא וקצרא את הכובם רוגל על
שם סגוב את בגדי הכמר ברגליו פילון בלעז: אל כתף היבסי מנגב. כמזאת
ירושלם זון מן החוט ואיכה בגבול יהודה אלא בגבול בנימין שהוא בפסגו של
יהודה: עלה בן הכס. עורכו עולה מעט עד עין עיטם ומשם והלאה הוא יורד
וזהו טמאמר רבתינו
בשחיטת קדש סבור
למיכיה בעין עיטם
סמאל גבוה מירושלם
מעט: ותאר. לסון
ונסב בעגל כמו ו
ובמחוגה יתארהו ו
יונתן תירג אתכולם
ויסחר: ותאל עריהר
עמרון. החוט יוצא
לדר הפסג והגבול
מרחיב עד ערי הר:
עמרון: ותאר הגבול
בעלה. און זה לדר
המערב אלא בליטה
לדר פסג: ונסב
הגבול מבעלה ימה.
עכשו חזר למכינו
הראשון מן המזרח
למערב. אל כתף הר
יערים מצפון: שהיה
חוט בכוכו של הר
יערים כמזל הר יערי:
בתוך גבול יהודה ל
לפנים מן החוט:
והיו תוכחות הגבול.
סוף המיזר ימה אל
יס הגדול שהוא מיצר
מערבי: לפי יליהושע
כמה טמאמר הקבה
ליהושע: וירש משם
כלב. לאחר מיתת
יהושע כי עדין בימי
יהושע לא כלכדה ח
חברון כמה טמאמר
בספר שמואל כ
ככתבה כאן לא מבני
החלוקה: קריתספר
רביהיו אמרו חלו
הלכו טמאכתבו בימי
אבלו של משה ס
שהחזיר עתכאל בן
קנז מפילסון: אחי
כלב. מאמו: ותכח
ואתרכינת הטתה
עצמה ליפול לרגליו:
תנה לי ברכה. פרנסה
ארץ הנגב. חרבה
כמו חרבו פני הארץ
ומתרג כגוב טיחא
בלעז בית מכונס מכל
טוב אדם שאין בולא
תורה: כתנני. וכתת
לי כמו דברו לשלום
דבר אליו בני יסאוי
יסאומני בשלם בשל
להם: גלות. מעיינות:
ויהי

אל עין רוגל: ועלה הגבול גי בן
הנגב אל כתף היבסי מנגב היא
ירושלם ועלה הגבול אל ראש ההר
אשר על פני גי הנגב ימה אשר בקצה
עמק רפאים צפונה: ותאר הגבול
מראש ההר אל מעין מי נפתוח ויצא
אל ערי הר עפרון ותאר הגבול
בעלה היא קרית יערים: ונסב
הגבול מבעלה ימה אל הר שער
ועבר אל כתף הר יערים מצפונה
היא כסלון וירד בית שמש ועבר
תמנה: ויצא הגבול אל כתף
עקרון צפונה ותאר הגבול שפונה
ועבר הר הפעלה ויצא בנאל והיו
תצאות הגבול ימה: וגבול ים
הימה הגדול וגבול זר וגבול בני
יהודה סביב למשפחתם: ולכלב
בן יפונה נתן חלק בתוך בני יהודה
אל פי יהודה ליהושע את קרית
ארבע אבי הענק היא חברון:
וירש משם כלב את שלושה בני
הענק את ששי ואת אחימן ואת
תלמי ילדי הענק: ויעל משם
אל ישיב דבר ושם דבר לפנים קרית
ספר: ויאמר כלב אשר יכה את
קרית ספר ולכדה ונתתי לו את
עכסה בתי לאשה:
עתניאל בן קנז אחי כלב ויתן לו
את עכסה בתי לאשה:
כבואה ותסיתהו לשאל מאת אביה
שדה ותצנח מעל החמור ויאמר לה
כלב מה לך:
לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני ונתתה
לי גלות מים ויתן לה את גלת
עליו ואת גלת תחתיו:

מערך פתחין וס' מעין מי נפתוח. וחברו. וכל מעין מים יסתמו. מעין גנים באר: שלושה ד'
מלאים בגביאים וסימ וירש משם כלב את שלושה בני הענק. ויורדו לאכזלים. שער' שלושה. ותאו
שלושה מפר ויהוקאל. וכל מגלת אס' דכו' מלאים: ותצנח ג' וס' יורד בכאה ותסיתהו לשאל.
אל עין רוגל: ועלה הגבול גי בן
הנגב אל כתף היבסי מנגב היא
ירושלם ועלה הגבול אל ראש ההר
אשר על פני גי הנגב ימה אשר בקצה
עמק רפאים צפונה: ותאר הגבול
מראש ההר אל מעין מי נפתוח ויצא
אל ערי הר עפרון ותאר הגבול
בעלה היא קרית יערים: ונסב
הגבול מבעלה ימה אל הר שער
ועבר אל כתף הר יערים מצפונה
היא כסלון וירד בית שמש ועבר
תמנה: ויצא הגבול אל כתף
עקרון צפונה ותאר הגבול שפונה
ועבר הר הפעלה ויצא בנאל והיו
תצאות הגבול ימה: וגבול ים
הימה הגדול וגבול זר וגבול בני
יהודה סביב למשפחתם: ולכלב
בן יפונה נתן חלק בתוך בני יהודה
אל פי יהודה ליהושע את קרית
ארבע אבי הענק היא חברון:
וירש משם כלב את שלושה בני
הענק את ששי ואת אחימן ואת
תלמי ילדי הענק: ויעל משם
אל ישיב דבר ושם דבר לפנים קרית
ספר: ויאמר כלב אשר יכה את
קרית ספר ולכדה ונתתי לו את
עכסה בתי לאשה:
עתניאל בן קנז אחי כלב ויתן לו
את עכסה בתי לאשה:
כבואה ותסיתהו לשאל מאת אביה
שדה ותצנח מעל החמור ויאמר לה
כלב מה לך:
לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני ונתתה
לי גלות מים ויתן לה את גלת
עליו ואת גלת תחתיו:

והכירו דשפטים. ותקח יעל אשת חבר את יתר ואהל:
ברכה בי ארץ הנגב נתתי ג' בפסוק. וחברו ותאמר לו תנה לי ברכה שנים דבליים
קדם דפסוק חס' וי: תחתיות בקריאה וסימ ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני דיהושע. שחני
בבור תחתיות. וחזרה יקח את יורדי בור. רנו שמים כי עשה יי. בן אדם גוה על רמון מצרים. שם עילם
וכל המונה. קראתי שמך בבור:

והכירו דשפטים. ותקח יעל אשת חבר את יתר ואהל:
ברכה בי ארץ הנגב נתתי ג' בפסוק. וחברו ותאמר לו תנה לי ברכה שנים דבליים
קדם דפסוק חס' וי: תחתיות בקריאה וסימ ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני דיהושע. שחני
בבור תחתיות. וחזרה יקח את יורדי בור. רנו שמים כי עשה יי. בן אדם גוה על רמון מצרים. שם עילם
וכל המונה. קראתי שמך בבור:

ועלה הגבול גי בן
הנגב אל כתף היבסי מירושלם. ירמה מזה המקום מירושלם לא כתחלקה לסבטים ואלוה מה טמאמר אחר זה ואת היבסי
יוסבי ירושלם לא יכלו בני יהודה להורישם ויסב היבסי את בני יהודה מירושלם יורה מירושלם היתה מנחלת בני יהודה כי לא אמר לא
יכלו בני ישראל להורישם אך אמר לא יכלו בני יהודה להורישם. וממה טמאמר בנחלת בנימין במינן עריהם אשר כפלו להם בנחלה
וצלע האלק והיבסי היא ירושלם דמה כי ירושלם היתה מנחלת בני בנימין ולזה נפלה המנחלת אס נתחלקה ירושלם לסבטים אס לא

רלבג

והיה הערים מקצה למטה בני יהודה. כי כמו הפוך והי מקצה העיר למטה בני יהודה אל גבול אדום בגבול ולפיכך נקרו נצרי לפי שהוא סמוך ובאמרו מקצה הוא סמוך אל לא מכה יהושע אלא הערים העומדות על הגבול: כל ערים עשרים ותשע. ובפרט תמצא לא והתשע היתרו היו לבני שמעון וספרם נחלת בני יהודה בפרט לפי שהיו ב

נחלת בני יהודה כמו שאמר והי נחלתם בתוך נחלת בני יהודה ושם כתיב אלה הערים היתרות לשמעון באר שבע וחצר טועל בזה והיא בעלה סכתוב אלה ונשם ואל תולד ובתול זהו וכל סכתוב אלה וחרמה וכלל וכן רמון והנה הם עשר בזה המכין והם מכוונות נחלת בני שמעון ואח לנו נותרות לא תשע אלא באמר כי בלה אינו בעלה וכתול אינו כסיל אף על פי שהוא פראת כן ועוד יספרים ספורות למטה שמעון נחלת יהודה והם גם כן ספורות נחלת בני ס שמעון והם עשר ועשר כמו ס סכתוב וכלל מזה הנה לבני יהודה וזכר אותה גם כן לבני שמעון ואנו רואים כי מיום פיסב בה דוד היתה למלכי יהודה פאמר כי לקחה בני ישראל בעת כבש הארץ וכללה לחלק שמעון ואחר כך לקחה מלך גת מהם פד שישב דוד בה על כן היתה למלכי יהודה מהיום ההוא וכללה שמה וצוקה. ועוד זכר למטה מוכה וכן אספה זכר אותה בב מקומות נקראו בשם אחד והיה לאחר מהם פס לווי להבדיל בניהם ולא נזכר בכתוב:

ערים ארבע עשרה. ובפרט תמצא חמס עשרה ואספר כי הגדה ונדרתים עיר אחת: והם הגבול וגבול. כתיב הגבול כלומר כי חס היה גבולם וקרי הגבול: לא

אשתאול ג' מלאים וסיל בשפלה אשתאול וצריה. צנן וחרשה ומגדל גר. ויראן ומגדל אל חרם. ומגדל עז הזה בתוך העיר. יסוב כל הארץ בערבה מגבע לרמון. ומעל לשער אפרים. ועל שער ב' בו דעורא:

ואת נחלת מטה בני יהודה למשפחתם:

ויהיו הערים מקצה למטה בני יהודה אל-גבול אדום בגבול קבצאל ועיר ויגור: וקינה ודימונה ועדערה: וקדש וחצור ויתנן: זיף וטלם ובעלות: וחצור חרתה וקריות חצרון היא חצור: אמם ושמע ומולדה: וחצר גרה וחשמון ובית פלט: וחצר שועל ובאר שבע ובזיותיה: בעלה ועייסועים: ואלתולד וכסיל וחרמה: וצקלג ומדמנה וסנסנה: ולבאות ושלחים ועין ורמון כל ערים עשרים ותשע וחצריהן: אשתאול וצריה ואשנה: וזנוח ועין גנים תפוח והענים: ירמות ועדלם שוכה ועזקה: ושערים ועריתים והגדרה והגדרתים ערים ארבע עשרה וחצריהן:

צנן וחרשה ומגדל גר: ודלען והמצפה ויקתאל: לכיש ובצקת ועגלון: וכבון ולחמם ובתליש: וגדרות בית דגון ועזמה ומקרה ערים שש עשרה וחצריהן: לבנה ועתר ועשן:

ויפתח ואשנה ונציב: וקעילה ואכזיב ומראשה ערים תשע וחצריהן: מעקרון וימה כל אשר על יד אשדוד וחצריהן:

אשדוד בנותיה וחצריה עזה בנותיה וחצריה עד נחל מצרים והים הגבול וגבול:

ובחר שמיר ויתיר ושוכה: ודנה וקרית סנה היא דבר: וענב ואשתמה וענים: וגשן וחלון וגלה ערים אחת עשרה וחצריהן:

ארב ודומה ואשען: וינום ובית תפוח ואפקה: וחמטה וקרית ארבע היא חצרון וציעור ערים תשע וחצריהן: מעון ברמל וזיף ויוטה: וזרעאל ויקדעם וזנוח:

ויפתח ג' קמץ וא' פתח וס' ופתח ואשנה: ופתח וזלערי: ומהם שפתיו עמך. וז' שום קרתא חר שום גברא וז' לישן פתיוה: וימח' ג' בסדר לך לך: ובה' ב' וס' יצאים בבקעה וכד. וכד שמיר ויתיר: בתרא דפיקדמא ס':

רא אשתנא שבטא רבני יהודה לזרעיתיהן: ויהיה קירויא מסיפי לשבטא רבני יהודה על תחום אדום בדרום קבצאל ועיר ויגור: וקינה ודימונה ועדערה:

וקדש וחצור ויתנן: זיף וטלם ובעלות: וחצור חרתה וקריות חצרון היא חצור: אמם ושמע ומולדה: וחצר גרה וחשמון ובית פלט: וחצר שועל ובאר שבע ובזיותיה: בעלה ועייסועים: ואלתולד וכסיל וחרמה:

וצקלג ומדמנה וסנסנה: ולבאות ושלחים ועין ורמון כל קירויא עשרין ותשע ופצחיהן: בשפלה אשתאול וצריה ואשנה: וזנוח ועין גנים תפוח והענים: ירמות ועדלם שוכה ועזקה: ושערים ועריתים והגדרה והגדרתים קירוי ארבע עשרה ופצחיהן:

צנן וחרשה ומגדל גר: ודלען והמצפה ויקתאל: לכיש ובצקת ועגלון: וכבון ולחמם ובתליש: וגדרות בית דגון ועזמה ומקרה ערים שש עשרה וחצריהן: לבנה ועתר ועשן:

ויפתח ואשנה ונציב: וקעילה ואכזיב ומראשה ערים תשע וחצריהן: מעקרון וימה כל אשר על יד אשדוד וחצריהן:

אשדוד בנותיה וחצריה עזה בנותיה וחצריה עד נחל מצרים והים הגבול וגבול:

ובחר שמיר ויתיר ושוכה: ודנה וקרית סנה היא דבר: וענב ואשתמה וענים: וגשן וחלון וגלה ערים אחת עשרה וחצריהן:

ארב ודומה ואשען: וינום ובית תפוח ואפקה: וחמטה וקרית ארבע היא חצרון וציעור ערים תשע וחצריהן:

מעון ברמל וזיף ויוטה: וזרעאל ויקדעם וזנוח:

ויהיו הערים מקצה למטה בני יהודה בגבול מטה יהודה הוא סמוך רבוננו לא מכה יהושע לא עיירות השומדות על הגבול כל ערים עשרים ותשע ובפרט תמצא מוצא עשרים ושמה לא אלה היתרות נטלו בני שמעון מחבל בני יהודה וזכרות הם נחלת שמעון באר שבע ומולדה חצר טועל ועצם ואל תולד וחרמה וכלל ועין ורמון הם תשע היתרות המכוונות כאן ערים ארבע עשרה ובפרט תמצא חמס עשרה אוח' אפי תפוח והענים אה' זה פירוש תפוח והעין מלו הוא עין תפוח האמור נחלת מכה אל יוסב עין תפוח: והם הגבול וגבול. וסין סכס סקורין אלסם ב בלעז:

ויהיו הערים מקצה למטה בני יהודה בגבול מטה יהודה הוא סמוך רבוננו לא מכה יהושע לא עיירות השומדות על הגבול כל ערים עשרים ותשע ובפרט תמצא מוצא עשרים ושמה לא אלה היתרות נטלו בני שמעון מחבל בני יהודה וזכרות הם נחלת שמעון באר שבע ומולדה חצר טועל ועצם ואל תולד וחרמה וכלל ועין ורמון הם תשע היתרות המכוונות כאן ערים ארבע עשרה ובפרט תמצא חמס עשרה אוח' אפי תפוח והענים אה' זה פירוש תפוח והעין מלו הוא עין תפוח האמור נחלת מכה אל יוסב עין תפוח: והם הגבול וגבול. וסין סכס סקורין אלסם ב בלעז:

ויפתח ג' קמץ וא' פתח וס' ופתח ואשנה: ופתח וזלערי: ומהם שפתיו עמך. וז' שום קרתא חר שום גברא וז' לישן פתיוה: וימח' ג' בסדר לך לך: ובה' ב' וס' יצאים בבקעה וכד. וכד שמיר ויתיר: בתרא דפיקדמא ס':

ויפתח ג' קמץ וא' פתח וס' ופתח ואשנה: ופתח וזלערי: ומהם שפתיו עמך. וז' שום קרתא חר שום גברא וז' לישן פתיוה: וימח' ג' בסדר לך לך: ובה' ב' וס' יצאים בבקעה וכד. וכד שמיר ויתיר: בתרא דפיקדמא ס':

למטה שמעון וזכר הסבה בזה כי היה חלק בבי יהודה רב מהם ויבחנו בני שמעון בתוך נחלתם איך יתכן והנה היתה זאת החלוקה כלה עבור על פי ה' האם כעלם ממנו דבר עד שיתכן בתחלה לשבט יהודה יותר מהראוי ואחר כך כשראה שלא הספיק הוכרח לתת לשבט שמעון מחלת בני יהודה הנה זה לא יתכן סדומה בזה האופן ואיכנו כאלו בהיתר זה הספק כי תוך גבולות נחלת בני יהודה שהיו מכוונים מאת ה' היומן הערים יותר מן הראוי להם ולא כפלוכל הערים ההם לבני יהודה אך נמנו מפני היותם כלם בתוך גבולותיהם ואחר זה ביאר מה שהיה תאלו הערים לשבט שמעון ובהם נתיקיים מה שאמר בתורה לחלקם בעקב ואפינים בישראל כמו שביארנו בס' והנה

והיה חבלי מנשה עשרה. בפתח החית. ומה מספר החבלים שפלו למנשה להוריע חלקי בנות כלפחד כי חזי סבט מנשה הנותרים היו סמה בתי אבות אביהם וחלק ואשריאל ושכס וחפר ושמידע ונטלו סמה חלקים ונבות כלפחד נטלו חלקים חלק אביהם סהיה מיוצאי מצרים וליוצאי מצרים נתחלקה הארץ לרשת ר"ל ואף על פי ש

בניהם מחלוקת בדבר הרוב הסו בזה כי ליוצאי מצרים כ נתחלקה הארץ והנה בנות כלפחד נטלו חלק אביהם סהיה מיוצאי מצרים וחלקו עם אחיו בכסי חפר סהיה גם הוא מ מיוצאי מצרים וחלק בבורה סהיה כלפחד בבור וחלק אחי אביה אחר סהיה מיוצאי מצרים ומת במדבר בלא בנים וזה כלפחד בירוסתו עם אחיו: מאשר המכמתת. הגבול היה יבא מגבול אסר למכמתת סה' סם מקו והוא היה על פני סכס וירבו

עברי קרבין והור ליה ארעא

גלעד ומתנן

לכני מנשה ראשתארו לזרעיתו לבי אביעזר ולבי חלק ולבי אשריאל ולבי שכס ולבי חפר ולבי שמידע אילין בני מנשה בר יוסף דכריא לזרעיתו

ולצלפחד בר חפר בר גלעד בר מכיר בר מנשה לא הו ליה בנין

אילין בן ואילין שמהת בנתיה

מחלה ונועה תגלה מלפח ותרגע

וקריבא לקר אלעזר כהן ולקדם

יהושע בר נון ולקדם רב רביא

למימר יפקיד ית משה למיתן

לכא אחסנא בגו אהנא ויהב להון

על מיטרא דיי אחסנא בגו אחי

אבותן ונפלו ערבי מנשה

עסרא בר מארעא דגלעד ומתנן

דמעברא לירדנא ארי בנת

מנשה אחסינו אחסנא בגו בנוהי

וארעא גלעד הור לבי מנשה

ראשתארו והוה תחום מנשה

מאשר למכמתת דיעל אפי שכס

ואזל תחומא לימינא ליתבי עין

תפוח למנשה הוה ארע

תפוח ותפוח על תחום מנשה

לכני אפרים ונחית תחום לנחלא

דקנה לדרומא לנחלא קירויא

האילין לאפרים בגו קירוי מנשה

ותחום מנשה מצפונא לנחלא

והון ספקנוהי ליסא דרומא

לאפר וצפונא למנשה והוה יסא

תחומיה ובאשר מערעין מצפונא

ובישבר ממדינתא והוה

למנשה בישבר ובאשר בית

שאן וכפרנתא ובלעס וכפרנתא

ות יתבי דאר וכפרנתא ויתבי עין

דאר וכפרנתא ויתבי תענך

וכפרנתא ויתבי מגד וכפרנתא

תלתא פליכין ולא יכילו

בני מנשה לתרכא ית קירויא

כהאילין ושרי כנענא לה מיתב

בארעא דרא והוה בר תקיפו

בני ישראל ומניא ית כנענא

למסקי מיסין ותרכא לאתריכונו

דפסוקי אית בהון בנות צלפחד ומשניין באיתוהן וסי נבסר בסדר פנחס ובסוף מסעי אל פי הדסמיני בקריא וסימ גלוי אבנים גדולות אל פי חצירה. ולכלב בן יפנה נתנו חלק. ותקרבנה לפני אלעזר. ויתנו בני ישראל ללויים. לחם חמדות לא אכלתי ובשר דין לא בא אל פי. נחלוד קמצין וסימ נבסר לעיל בהאי

מלחמה ויהי לו הגלעד והבשן:

ויהי לבני מנשה הנותרים

למשפחתם לכני אביעזר ולכני

חלק ולכני אשריאל ולכני שכס

ולכני חפר ולכני שמידע אלה בני

מנשה בן יוסף הזכרים למשפחתם

: ולצלפחד בן חפר בן גלעד בן

מכיר בן מנשה לא היו לו בנים כי

אם בנות ואלה שמות בנותיו מחלה

ונעה חגלה מלכה ותרגע:

ותקרבנה לפני אלעזר הכהן ולפני

יהושע בן נון ולפני הנשיאים

לאמר יהוה צוה את משה לתת לנו

נחלה בתוך אחינו ויתן להם אלפי

הוה נחלה בתוך אחי אביהן:

ויפלו חבלי מנשה עשרה לבר

מארץ הגלעד ורשבשן אשר מעבר

לירדן: כי בנות מנשה נחלו נחלה

בתוך בני וארץ הגלעד היתה לבני

מנשה הנותרים: ויהי גבול

מנשה מאשר המכמתת אשר על

פני שכס והלך הגבול אל הימין

אל ישיבי עין תפוח: למנשה היתה

ארץ תפוח ותפוח אל גבול מנשה

לבני אפרים: וירד הגבול נחל קנה

נגבה לנחל ערים האלה לאפרים

ברוך ערי מנשה וגבול מנשה

מצפון לנחל ויהי תצאתיו הימה:

נגבה לאפרים וצפונה למנשה ויהי

הים גבולו ובאשר יפגעון מצפון

ובישבר ממזרח: ויהי למנשה

בישבר ובאשר בית שאן ובנותיה

ויבלעס ובנותיה ואת ישיבי דאר

ובנותיה וישיבי עין דר ובנותיה

וישיבי תענך ובנותיה וישיבי מגדו

ובנותיה שלשת הנפת: ולא יכלו בני

מנשה להוריש את הערים האלה

: ויאל הכנעני לשבת בארץ הזאת:

ויהי כי חזקו בני ישראל וחתנו

את הכנעני למסור וירשלא

הירישו:

ויפלו חבלי מנשה עשרה. סמה למטה בתי אבות המנויים למעלה וארבע לבנות. כלפחד לא סתהא כל אחת בית אב לעצמה אלא סנטלו ארבעה חלקים חלק: סל אביהם סהיה מיוצאי מצרים ולמי מכין היוצאין ממצרים נתחלקה הארץ: וחלקו עם אחיו בכסי חפר אביו סהיה גם הוא מיוצאי מצרים וסהיה בבור ונטלו סני חלקים ועוד היתה לחם חלק אחי אביהם סמת במדבר בלא בנים ונטלו נחלה ב בחלקו כך אמרו ר רבותנו בבבא בתרא חל הוהקת הכתוב להסמינו מכין חלקי הבנות אלא ללמד ס סנטלו חלק בבורה ולהודיע שארץ ישראל חלק ירוסה להם מ מוחזקת מאבותיהם סאילולי כן אין הבכור סוטל בדאיו כבמוחזק וארץ הגלעד סבערה הירדן היתה לבני מ מנשה הנותרים:

ארץ תפוח. הכפרים והחכרי ותפוח עכמה העיר היתה לבני אפרים: גבול מנשה על מידר מנשה לסוף גבול הערים האלה מתפוח עד נחל קנה לאפרים היו בתוך ער מנשה: נגבה לאפרים אפרים נטלו חלקו מדרום לדר הארץ סכין בני יהודה לבני יוסף וכפול לבני מנשה מנשה נטלו לדר כפון סלסת הכפת:

תלתא פליכין וסלסת הכפות הזכורות כאן סלדור וסל עין דור היו כמו סאמו למעלה בספר זה מלך דור לכפות דור ובפסוק אחר אומר לכפות דאר מים וכאן כך הוא אומ' ואף יוסבי דור ובנותיה סלסת כפות סהיו לה: ויחל יוסף. סבט מנשה:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

ספרא סימן יד: אשר על פני שכס יד פסוקים על אל אל וסימ נבסר בסדר חשמע יתרו: ותפוח ג' מלא' וא חס וסימ למנשה היתה ארץ תפוח. ותפוח והענים. רמז גס תמר ותפוח: דאר ד' כתיב א' וסי היה למנש בישבר סרמא דפס' ומכשה נפתלי את עיר בקלט. כן אבינו ב' נשמדו בעין דאר: וואל' ו' בסעמא מלעיל חס' ו' מלאים וסי נבסר בסדר שמות:

עד אשר כה צרכה יי. אשר ראית סתירה מניתי ממנך ראשון למניתי מני עשרי
אלף וחמס מאות כמנין זה בנימטריא למניתי ראשון אתה מוצא במנשה בספר
ידבר מניס ושלמים אלף ומאתים ובמנחם מניס וחמסס אלף ושבע מאות. ר"ל
עד אשר כה ברכה סתירה לאברהם כה יהיה זרעך יתקיים בי ולפי פשוטו עד

אשר כה עד אשר כך
לאשר אתה רואה:
אם עד רב אתה יס
בך כח לכרות יעדות
ולפנותם כענין מקורין
אשר יטעו בלעז ושם
תבנה ערים:

ובראת. למון כריתיה
כמו וברא אתה ב
בחרבותם אשר טראם
בלעז: אף. רחוק לא
ימצא לנו החר כי אף
הוא לנו כאשר. אמרת
לא ימצא. לא יסופק
י ורכב וברזל. ומה
סאתה אומר לעלות
היערה ולכנסם בארץ
הפרזי והרפאים עם
חזק הוא אותו כנעני
ורכב ברזל לו ואל
תתמה אם קראו ל
לפרזי ורפאים כנעני
כי כולם בני כנען היו
כי הרי יהיה לך אותו
סאתה לך עלה לך
היערה: כי יער הוא
ובראתו. כי יער הוא
ואינו ראוי לא לעם רב
ויבראוהו ויפכוהו:
ובראתו. אתה סאתה
עם רב: והיה לך
תוצאותיו כי תורם יח
את הכנעני. על ידי
סאתה עם רב: כי

וידברו בני יוסף

יהושע לאמר מדוע נתתה לי נחלה

גורל אחד וחבל אחד ואני עם רב

עד אשר ער כה ברכני יהוה:

ולאמר אלהים יהושע אם עם רב

אתה עלה לך היערה ובראת לך

שם בארץ הפרזי והרפאים כי אף

לך הר אפרים: ויאמרו בני יוסף

לא ימצא לנו החר ורכב ברזל בכל

הכנעני הישב בארץ העמק לאשר

בבית שאן ובנותיה ולאשר בעמק

יזרעאל: ויאמר יהושע אל בית

יוסף לאפרים ולמנשה לאמר עם

רב אתה ונחל גדול לך לא יהיה לך

גורל אחד: כי הרי יהיה לך בי יער

הוא ובראתו והיה לך תוצאותיו כי

תוריש את הכנעני כי רכב ברזל לו

כי חזק הוא:

ויקהלו כל עדת בני ישראל שלה

רכב ברזל לו. ואף אחד מאשר הכנענים כדי להלחם בו כי חזק הוא ואתה יס בך
היכולת ויורשנו ורבותנו פירעלה לך היערה החבוא עמיתם בעיר סלח
תפלוט בכס עין הרע: ויפכו

רלבב

והנה זכר סתירת בני יוסף בזה יחד עד סבב נכללה בבטלות אחרי כמו סתירה
פה. וזכר אחר זה סבב כתרעמו מזה ליהושע ואמרו לו מדוע נתת לנו כחלה
גורל אחד וחבל אחד ואני עם רב עד אשר עד כה ברכניי ולכן יתכן שיתוסף
זרעם מאד בזה האופן עד שלא תכלה הארץ סתירה להם בבחלה והנה יתבאר
אופן רבויים מהמספר הנזכרים בפרשת פינחס סבב היו יותר ממטה ראובן
ושמטון ובוהו נתקיים מה שאמר יעקב אפרים ומנשה כראובן ושמשון יהיו לי כמו
סבב ארנו במקומו. או ירצו בגורל אחד גורל מוגבל שלא יתכן להם להרחיבו
במה שיעזרו והשיב להם יהושע מה שראוי שיתפייסו בו והוא שבתוך נחלתם
בעצמה יתכן להם להרחיב גבולם וזה שבהר ההוא היה יער גדול ואם יכרתו
היערים אשר בו יתכן להם לשבת בו ועוד אמר להם שיפנו בארץ הפרזי והרפאים
הסמוכים להם וילחמו עמם וירשו ארצם אם לא יספיק להם הר אפרים עם
יערו וענו בני יוסף לא יספיק לנו החר עם יעריו ומה שאמרת לנו להלחם עם
הפרזי והרפאים הנה לא נוכל כי רכב ברזל בכל הכנעני היושב בארץ העמק
לאשר בבית שאן ובנותיה ולאשר בעמק יזרעאל והשיב להם יהושע הנה באמת
עם רב אתה ונחל גדול לך מזה הרבו אשר אתה מתרבה תמיד ולזה הוא מבוחר
סמה סתתני לך אינו גורל אחד מוגבל שלא יתכן הרחבתו וזה כי הרי יהיה לך
תוכל להרחיב את גבולך בו כי יער הוא ובראתו וזה ממה שיתכן לך בקלות
מזה היותך עם רב והיה לך עוד תוצאות החר והוא ויתרחבו גבולך מהר ההוא
כי תוריש את הכנעני מזה כחך הגדול והמלחמה עמו לא יתכן לזולתך משאר
העבטים לפי שרכב ברזל לו וחזק הוא אף אתה תצבחו כי עם גדול אתה וכח
גדול לך. והנה זכר אחר זה סבב כקהלו כל עדת בני ישראל סילה ויפכו שם
את אהל מועד ולקחוהו מהגבל והנה זכר שהארץ אשר כנענה היתה לפניהם
והיו רואין אותה וחלקו אותה לעבטים הנזכרים סתירה נחלתם בכללה תוך המקו
הנכבש ואולם העבטים הנפארים לא נתבררה נחלתם עדין בכללות ואף על פי
סתברר מה שצוה לנחלתם מהארץ הכנענית ולזה אמר סבב נותרו בבני ישראל
אשר לא חלקו את נחלתם סתירה סבבם וכו' ולזה

וידברו בני יוסף סבב בני מנשה אבל בני אפרים לא היה להם לעצור כי יותר
היו נבאחם ממזרים ממה שהיו נבואם לארץ אבל בני מנשה היה יותר מספרם
כסבבם לארץ ממספרם כפיכאז ממזרי עשרים אלף וחמס מאות לפיכך צעקו
לפי סתירותם שהיו מוצאי מזרים היו מעטים והיו הם עם רב ולא נטלו חלקם
אלא כנגד אבותיהם שהיו יוצאי

אף ד וסם ולא אף לבא ביום תמים. כי אף לך ור אפרים. וכל אף אך למחסור. חזית איש אף בדבריו.
וב ואף וסם ואף כרגלים חושא. ואף להעשיר לא ינקה:

ומלילו בני יוסף עם יהושע למימר

מא דין יתבת לי אחסנא ערבא

חר וחולק חר ואנא עם סגי ער

לסגי ברכניי: ויאמר להוץ

יהושע אם עם סגי אתון סקו לכוץ

לחורשא ותתקין לך תמן אתר

בארע פרוזא וגיבריא ארי עק

לכוץ טורא וחר אפרים: ויאמרו

בני יוסף לא יספיק לנו טורא

ורתיבין דברזל בכל כנענא

ריתבין בארע מישרא וריתביות

שאן וכפרנא וריתביות

יזרעאל: ויאמר יהושע לבית

יוסף לאפרים ולמנשה למימר

עם סגי אתון ומל סגי לכוץ לא

יהי לכוץ ערבא חר: ארי טורא

יהי לך ארי חורשא חוא ו

ותתקניניה ויהי לך מפקנא ארי

תתרכון ית כנענא: ארי רתיבין

דברזל ליה ארי תקיפין אינון ו

ואיתפנשו כל

בנישנא דבני ישראל לשולח

מזרים סבבאמר לסמות מטות
אבותם יחלו. ומה שאמר
לאלה תחלק הארץ איס לפי
פקודיו להוציא את הטפלי שהיו
אז פחותים מבני עשרים סלח
נטלו חלק בארץ לא לבני עשרים
סכה נתחלקה ולחטובן יוצאי
מזרים ולפחותים מבני עשרים
לא נתחלקה אף על פי שהגישו
לכלל עשרי בשעת חילוק הארץ
ומה שאמר גורל אחד וחבל אחד
לפי שארץ ישראל נתחלקה לסבב
ועשו מניס עשר חלקים שוים מי
שהיה עם רב בסבבו לא היה לו
אלא כמו הסבב האחר שהיו
מעטים ומפני זה צעקו בני יוסף
לפי שלא נתנו למנשה אלא כמו
סבב אחר שהיה מעט ממנו ואף
על פי שהיו עם רב וראיה עוד
כי בני מנשה היו הצועקים ולא
בני אפרים תשובתם ליהושע לא
ימצא לנו החר וגו' לאשר בבית
שאן ובנותיה והוא היה למנשה
ומה סתירתה הארץ על פי
יי ועל פי הגורל מפני החלק
היפה והחלק הרע כי מי סבב
לחלקו חלק היפה על פי הגורל
היה לו ומי סבב לחלקו חלק רע
על פי הגורל היה לו ואף על פי
כן היו מעלים בבספ' ומי שהיה
לו חלק היפה היה מעלה בבספ' ו
למי שהיה לו חלק רע ועל זה
הסדר היתה חלוקת הארץ

אלעזר מלובס באורים ותומים ויהושע וכל ישר עומדו לפיכך שכתובם וקלפי
תומים מוכחים לפיכך והיה מכון ברוח הקדש ואומר אם זבולון עולה תחום עכו
עולה טרף בקלפי סל סבבים ועלה בידו זבולון טרף בקלפי סל תחומין ועלה
בידו תחום עכו והיה מכון ברוח הקדש עור ואמר אם נפתלי עולה תחום גטסור
עולה טרף בקלפי סל סבבים ועלה בידו נפתלי בקלפי סל תחומין ועלה בידו
תחום גטסור וכן בכל סבב וסבב והסבב היה מחלק חלקות לבני אבות לפי
יוצאי מזרים וזהו שאמר לרב תרבה נחלתו ולמעט תמצט ומי שהיו רבים בתי
אבות נבאחם ממזרים נטלו חלקים רבים ואעפ שהיו עתה מעטים ומי שהיו
מעטים נבאחם ממזרים נטלו חלקים מעטים ואף על פי שהיו עתה מרובים כמו
בני יוסף ואעפ שצעקו בני יוסף לא הועילה להם צעקתם כי לא היה יכול יהושע
להסבב להם נחלתם אלא כמו סתירה להם על פי יי על פי הגורל אבל יהושע נתן
להם עצה שיכרתו היער שהיה סמוך לחלקם והוא היה החר שהיה לאפרים ועמק
החר ההוא היה למנשה ואמר להם שהם יתפוטו בחלק אפרים ובארץ הפרזי
והרפאים וזהו שאמר כי אף לך הר אפרים כלומר אם רחוק לך הר אפרים תוסף
לך עוד אחר סתירות יער החר תוסף לך עוד בארץ הפרזי והרפאים הסמוכים:
ובראת והיה לך. פי תכרות יער הפרזי והרפאים והיה לך החר ההוא ליישוב
ותרחיב בו נחלתך ברוץ בני אפרים כי הם יתצו בזה כי טוב להם שיהיה יישוב
משהיה יער ועוד כדי שירישו הפרזי והוא הכנעני סבב כי כל סבבה אומרת
כקראים כנענים כי כלם היו בני כנען לפיכך אמר להם ולא יהיה לך גורל אחד
כלומר שתוסף גורלך בנחלת בני אפרים וזהו אמרו לא ימצא לנו החר אף על פי
סכירת היער ועוד אם תאמר סבב ארץ הפרזי והרפאים רכב ברזל לכנעני
היושב בעמק החר ההוא ואכחו יריאם ממנו אמר להם יהושע לאפרים ולמנשה
לאפרים אמר שיעזרו לבני מנשה ויתצו בכרתם היער לטובתם ולמנשה אמר
אחר סאתה עם רב כח גדול לך ויכול אתה להוריש את הכנעני יושב העמק ואם
לא תורישנו יזיק לך כי רכב ברזל לו לפיכך צריך שתתחזק עד שתורישנו: ובראת.
ענין כריתת. וכן ובראת אתה בחרבות ויתותקין לך תמן אחר ויש מפרשים
ענין בחירה מענין ברו לכס איס: ויקהלו כל עדת בני ישראל סילה ויפכו שם את
אהל מועד. זה היה אחר יד סכה משבאו לארץ סבב סבב וסבב סחלקו ויד
סכה אלה היה אהל מועד בגבל ואחר כך השכיבוהו בסילה ואז נאסרו הבמות
כל זמן שהיה בסילה ואמרו ר"ל כי ישו בית סל אבנים מלמטה והירישו מלמעלה
כמו שאמר דוד וארון אלהים יושב בתוך היריעה כלומר שדין לא היה לא בתוך
היריעה ועוד ראוי זה מן הכתר שאמר ותפארו בתיי סילה אהל בית החר וכתוב
ויטע משכן סילה אהל סיכן באדם אהל היה הא כיצד מלמד סלח היה שם
תקרה אלא בית אבנים מלמטה ויריעות מלמעלה והיה שם בסילה ספט סכה עד
סגולו פלגתים את הארץ ועליוכאמר ויטע משכן סילה אהל סיכן באדם:
סכנה

וישכינו שם את אהל מועד. ונעשו במדבר ולא היה שם תקרה אלא בית של אבנים מלמען ויריעות מלמען כך שכינו במחית קרשים: והארץ נכבשה לפניהם. משכנו המשכן היתה הארץ נכבשה לפניהם: שבעה שבטים. שכבר בלו נחלתם ראובן וגר וחזי שבט מכסה בימי משה בעבר הירדן ובארץ כנען כבר נפל גורל ליהודה ולאפרים ולחזי מכסה הרי חמשה שבטים: מתרפים. מתרשלים. לשבט. לכל שבט מן השבעה: לפי נחלתם. לשבעה חלקים. ולא בשוה אלא לפי השבטים הראויין לחלקה לרב לפי רובו ולמעט לפי מיעוטו כמה שכאמר לרב תרבה נחלתו ולמעט תמעט נחלתו וגו': והתחלקו אותה לשבעה חלקים. אותה שכבשה כבר והעתידיה ליכבש: יהודה יעמד על גבולו

ויבאו ורפין בקריאהו: ואתה הרים את בטן ונטה את ירך. ואני ובני מחוק את לב מצרים. קום לך למסע. הכו לכם שלשה אנשים. על דר נשפה. בימים ההם ילכו. ויבאו אליך במבוא עם. בתרא מלא. ונבסר גם בסדר עקב. וכישעיהו ישי' יג: ואתם ד' בטעם שני גרישין וסימ' ואתם תכתבו את הארץ. ואתם

דק

שבעה שבטים. כיראובן וגר וחזי שבט מכסה לקחו נחלתם מעבר הירדן ובארץ כנען כבר נפל גורל ליהודה ולאפרים ולחזי מכסה כמו שפירש' למעלה למה קדמו הם בפסוק והארץ ש שקטה ממלחמת הראשון: והתחלקו אותה. פירוש והתחלקו בה פירוש בשבעה חלקי סיכתו יהיו מתחלקים אותם שבעה ש שבטים באותה הארץ: יהודה יעמוד על גבולו. כמו שפירש' גורלו לדרום ארץ ישראל וכן בית יוסף יעמוד על גבולו כמו שפירש' ג גורלם לארץ כפון של ארץ ישראל וביניהם יקחו נחלתם שבעה ש שבטים הכותרי בארץ הכבשת ואמר עתיד להכבש: ואתם. אה' כנגד השלמים לכתוב הארץ: ויריעו. והשלמים: כי כהונת ייחלתו. כמו שאל בכתוב אשה ייחלתו יאכלון והם כהונת יי: ויקומו. וכאשר קמו האשמי ללכת הזהירו ואל להם כך וכך תעשו: מדבריה בית און. סמוך לבית און לפיכך הבית פתוחה לל למדבר בית און: וכלע

וישכינו שם את אהל מועד והארץ נכבשה לפניהם: ויחלקו בנבי ישראל אשר לא חלקו את נחלתם שבעה שבטים: ויאמר יהושע אל בני ישראל עד אנה אתם מתרפים לבוא לרשת את הארץ אשר נתן לכם יהוה אלהי אבותיכם: הכו לכם שלשה אנשים לשבט ואשלחם ויקמו ויתחילו בארץ ויכתבו ארצה לפי נחלתם ויבאו אלי: והתחלקו אותה לשבעה חלקים יהודה יעמד על גבולו מצב ובית יוסף יעמדו על גבולם מצפון: ואתם תכתבו את הארץ שבעה חלקים והבאתם אלי הנדו ויריעו לכם גורל פה לפני יהוה אלהינו: כי אין חלק ללויים בקרבכם כי כהנת יהוה נחלתו וגר וראובן וחזי שבט המנשה לקחו נחלתם מעבר הירדן מזרחה אשר נתן להם משה עבד יהוה: ויקמו האנשים וילכו ויעשו יהושע את ההלכים לכתב את הארץ לאמר לבו והתחילו בארץ וכתבו אותה ושובו אלי ופה אשלח לכם גורל לפני יהוה בשלה: וילכו האנשים ויעברו בארץ ויכתבוה לערים לשבעה חלקים על ספר ויבאו אל יהושע אל המחנה שלה: וישלח להם יהושע גורל בשלה לפני יהוה ויחלק שם יהושע את הארץ לבני ישראל כמחלקתם: ויעל גורל משה בני בנימין למשפחתם ויצא גבול גורלם בין בני יהודה ובין בני יוסף: ויהי להם הגבול לפאת צפונה מן הירדן ועלה הגבול אל כתף יריחו מצפון ועלה ברהר ימה ויהיה תצאתו מדבר בית און:

ואשר יאז תמן ית משכן זמנא 5 5
וארעא איתבשית קדמיהון 5
ואישתארו בבני ישראל דלא 5
פליגו ית אחסנתהו שבטא שובטין 5
ואמר יהושע לבני ישראל עד 5
אימתי אתון מיתרשלין למיעל 5
למירת ית ארעא דיהב לכוז 5
אלהא דאבהתכוז 5
תלתא גברין לשבטא ואשתחיונו 5
ויקומו ויהלכו בארעא ויכתבו 5 5
יתה לפום אחסנתהו וייתון לותי 5
ויפליגו יתה לשבעא חולקין 5
דבית יהודה יקומו על תחומהון 5
סדרומא ודבית יוסף יקומו על 5
תחומיהון מצפונא: ואתון 5
תכתבו ית ארעא לשבעא 5
חולקין ויתון לותי הלכא וארמי 5
לכוז ערבא הלכא קדם יי אלנהא 5
ארי לית חולק ללויא בייכוז 5
איהון מתכן דיהב לרהון יי אינון 5
אחסנתהון וגר וראובן ופלגות 5
שבטא דמנשה קבילו אחסנתהון 5
מעברא לירדנא מדינתא דיהב 5
להון משה עבדא דיי: וקמו 5
גבריא ואזלו ופקיד יהושע ית 5
ואזלו למיכתב ית ארעא למימר 5
אזלו ויהלכו בארעא וכתבו 5
יתה ותובו לותי והבא ארמי לכוז 5
ערבין קדם יי בשילה: ואזלו 5
גבריא ועברו בארעא וכתבוה 5
לקירויה לשבעא חולקין על 5
סיפרא ואתו לות יהושע למשרית 5
לשילה: ורמא להון יהושע 5
ערבא בשלה קדם יי ופליג רמון 5
יהושע ית ארעא לבני ישראל 5
כפלו ונתהון: 5
וסליק ערבא שבטא דבני בנימין 5
לירעיתהון ונפק תחום ערביהון 5
בין בני יהודה ובין בני יוסף: 5
והנה להון תחומא לרות צפונא 5
מן ירדנא וסליק תחומא לעיבר 5
יריחו מצפונא וסליק בטור לימה 5
וההון מפקנהו למדבר בית און:

רלבג

ולזה צוה יהושע ש ישתלחו שלשה אנשים לשבט ויתחילו בארץ ויכתבו אותה לפי נחלתם ויבאו אליו כרי להסלים להם הארץ בכללה וזה לאות טאחר מחלק הארץ אשר כבשו יהושע ובני ישראל הוציאו אותה מושד מהגלגל ולזה אמרו רזל מכבר עמד שם יד שבה שבע ש שכבשו ושבע מחלקו והנה יספק מחפק איך צוה להם לכתוב את הארץ שבע חלקים והנה לא היו השבטים שנים והתורה צוה ל להרבות לרב נחלתו ו ולהמעט למעט ואם אמרו שם הם היו ו יודעי מספר כל שבט ושבת אשר להם תחלק הארץ ולפי היחס ההו היו כותבי החלקי הכה לא יהיה רוסס ליריעת הגורל אחר זה כי לא יתכן שיעיג לשבט ה ההוא כי אם החלק אשר כתבו לו לפי היחס והכוכן בעיני משבעת החלקים היו שנים וירה הגורל אחר ואמר

קמתם על בית אבי. ואתם הרי ישראל ענפכם תהנו. ואתם מוספים חרות על ישראל לחלל את השבת וסי' בלשון ארמי בשוריא וכתבן בשכתא: גורל ד' פתחין בלש' בקרא' וסי' ומגרל נחלתו יגרע. נחלת' דשבט הלי. מעל גורל משה בנימן. על גורל הצורקים. ונבסר גם בסדר מסעי: וזהו כריכיה וקרינ' וחו' וסי' נבסר בסדר מסעי ולעיל בהאי סיפרא סימן טו:

זה יהושע לפניו בשילה ומסע לקח כל אחד מהשבטים ההם חלקו לפי הראוי לו אם מעט הוסיפו לו החלק הראוי לו ואם היה יותר רב מהראוי לו פחתו לו. ואמר

מערבית צפונית של ב
בביתן ובא לו החוט
מצפון לדרום: והיו
תוצאותיו. מקצוע
מעביר דרומית שלו
אל קרית יערים של י
יהודה כמזרח רוחב ג
גבול בביתן כטול כל
רוחב הארץ שבין י
יהודה לאפרים גבול
דרומי שלו עד גבול
צפוני של יהודה וסם
היה ירושם כמו שאמר
למטה בענין לפיכך
היו לשני השבטים חלק
בה וגבול צפוני של ב
בביתן ודרומי של א
אפרים כנגעין זה בזה
וסם היה שילה בחלק
אפרים כמה שאמר
ויטם משכן שילה וגו'
וימאס באהל וסוף ו
ובשבט אפרים לא ב
בחר ואף לביתן היה
בו חלק וכן סיני ב
בפסחית קדשים ב
בשלמה מקומו שרתה
להם שכינה לישראל
בשילה וכו' ובית
העולמים ובבולן לא
שרתה לא בחלקו של
בביתן: זאת פאת ים.
רוח מערבית מעטרת
אדר עד קרית יערים
ופאת נגבה ומזר ח
דרומי לביתן והוא צ
צפוני של יהודה וכל
התחומין המגוי' כאן
כמו בצפוני של יהודה
וכל מקום שכת' כאן
יורד התיב יהודה ו
ועלה לפי שבאן הוא
מונה מן המערב ל
למזרח וסם מכה מן
המזרח למערב: ויבא
הגבול ימה. א' ים אחד
ולא ידעני אי זה ים
הוא: א' לשון ים המלח
צפוניה. בצפוני של
לשון כמזרח כל הלשון
בחלקו של יהודה: אל
קצה הירדן. מקום
שהירדן נופל בים ה
המלח והוא נמכה מ
מקצוע מזרחית צ
צפונית ליהודה וכאן
הוא מוכה מקצוע ד
דרומית מזרחית ל
לביתן: והירדן
גבול אותי לפאת ק
קדמ' הירדן הווה לו
לביתן מוצר מזרחי
שהירדן הולך על פני
רוחב כל גבולו למזרח
: וכל האלף והיבסי
הוא ירושלים. כל אחת
עיר לעצמה וכן גבעת
קרית חמש ערים בפסו

ကဏ္ဍ

בול חק' בחת

בקרִיאה וסימ' ולא מצאה הנה מנחם לכה רגלה. וירד הגבול אל קצה הדר. ויאמר האיש אל יואב. ויאמר אוריה אל דוד, פתח הצלע התיכונה אל כתף. וינסו דבורים אפקה. ויאמר אלי המים האלה. ונמסר גם בסדר נח: לזה ד' וסימ' נמסר לעיל כהאי ספרא סימ' יו: על דוד ד' וסימ' נמסר בסדר שמות: מעין ד' פתוח וסימ' נמסר לעיל כהאי ספרא סימן טו: גי כגי ט חס' א בקריאה וסימ' על גי הצבעים. הוא הבה את אדום כגי מלח דמל'ים. ושם את התפת. כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה. גי העברים קדמת דים. וחוסמת הא את העוברים קדמ' דפסל' כי יגיע גי הרים אל אצל. והוא העביר את כנו. לד ואנו גי דודשים. ובל יזושע דכוו חסרים אלה: האלה ג' וסימ' נמסר בסדר פקודי:

באר

ה'תש"ח

באר סבב ומכב. עיר אחת: רב
 מהם. היה חלקם יותר ממה
 סראוי להם כי כבשו הרבה מ
 מהארץ ובני שמעון עלו עמם
 להלחם כמו סכתוב בספר מ
 ספטים ויאמר יהודה לשמעון
 אחיו וגו': בתה חפר. הואגת
 החפר אשר מקום היה יונה בן
 אחתי הכבד כמו סכתוב עליו
 אשר מגת החפר: המתואר.
 כהרומורמסחחר: ובית לחם.
 אינו בית לחם אשר ליהודה כי
 תמצא ערים נקראים בשם אחד
 בפני מקומות כמו סכתבנו וכן
 וכן מכתוב בית לחם אשר ליהודה
 מבית לחם יהודה כראה כי אחר
 היה: עיר

ונפק ערבא תנינא לשמעון
 לשבטא דבני שמעון לזרעיהון
 ויהוה אחסנתהון בגו אחסנת בני
 יהודה: ויהוה להון באחסנתהון
 באר שבע ושבע ומולדה:
 וחצר שועל ובלה ועצם:
 ואלתולד ובחול וחרמה:
 וצקלגובית המרכבות וחצר סוסה
 ובית לבאות ושרוחן קירון
 תלת עשרי ופצחיהן: עין רמון
 ועתר ועשן קירון ארבע זפ
 ופצחיהן:
 וי בסתרנות קירון האילין עד
 בעלת באר רמת דרומא דא
 אחסנתה שבתא דבני שמעון ל
 לזרעיהון: מערב בני יהודה
 אחסנת בני שמעון אריה חולק
 בני יהודה סג מנהון ואחסינו בני
 שמעון בגו אחסנתהון:
 וסליק ערבא תליתא
 לבני זבולן לזרעיהון ויהוה
 תחום אחסנתהון עד שריר:
 וסליק תחומהון לימא ומרעלא
 ומערע בדבשת ומערע בנחלא
 דיעל אפי יקנעם: ותב שריר
 לקרומא מנח שמשא על תחום
 בסלוח תבור ונפיק לדברר ו
 וסליק ליפיע: ומתמן עבר
 לקרומא מדינא גתה חפר לעתה
 קצין ונפיק לריסון ומרומא
 ומתמן מסתחר לביעה:
 ומסתחר ליה תחומא מציפונא
 לחנתון ויהוה ספקנותי לחילת
 ופתח אל: וקטת ונהלל ושמרון
 ויראלה ובית לחם קירון תרמא
 עסריופצחיהן: דא אחסנת
 בני זבולן לזרעיהון קירוןא
 האילין ופצחיהן:
 לישכר נפק ערבא רביעא
 לבני יששכר לזרעיהון:
 ויהוה תחומהון ירעאל ובסלות
 ושונם: וחפרים ושימון
 ואנחרת: והרבות וקשיו ואבן
 ורמת ועין גנים ועין תרה ובית
 פצין: ומערע תחומא בתבור
 ושתחצמה ובית שמש ויהוה
 מפקנותי דתחומהון לירדנא
 קירון שית עטרה ופצחיהן:
 דא אחסנת שבתא דבני יששכר
 לזרעיהון קירוןא ופצחיהן:
 ונפק ערבא
 תמישאר לשבתא דבני אשר
 לזרעיהון: ויהוה תחומהון
 חלקת וחלי ובטן ואבשף:

מסרח
 כתובים דכח' מל: ועין ח'
 בקריא' וס' חנח ועין גנים הפוח.
 וחבשן ועיר חמלח ועין גדי.
 ועין גנים וחבשן וקדש ואורעי.
 ועין חדה. וקדש ואורעי ועין
 חצור. ועין ימינו כח. ועין
 נואף שמה נשף. ועין אלחום
 ואת על שבי יהודיא. הקריא
 שום קדמא: חדה ה בקריא
 וס' ועין גנים ועין חדה. ויש פ'
 כחרכ חדה. קח' חרכ חדה.
 ולשונם חרכ חדה. חדה כחרכ
 חית קדמא שום קדמא:

ועתר ב' קמצין ובספרא וס' לבנה ועתר ועשן.
 ועשן. עין רמון ועתר ועשן. ואת עשן ואת כגרשיה: על גבול ה' ס' נבסר
 בסדר חוקה: ומשם ט' ס' נבסר בסדר חוקה: למשפחותם מלאים בספר יהושע וס' קדמ' ובהרא דראוכן.
 ובתרא דבגשה. קדמ' דשכעון ובתרא דזבולן. קדמ' ובתרא דיששכר. לבנה בני אשר לבשפחותם. וכל
 יצא הגורל השלישי לשמעון
 למטה בני שמעון למשפחותם ויהי
 נחלתם בתוך נחלת בני יהודה:
 ויהי להם נחלתם באר שבע ושבע
 ומולדה: והצר שועל ובלה ועצם
 ואלתולד ובחול וחרמה:
 וצקלג ובית המרכבות וחצר סוסה:
 ובית לבאות ושרוחן ערים שלש
 עשרה וחצריהן: עין רמון ועתר
 ועשן ערים ארבע וחצריהן:
 וכל החצרים אשר סביבות הערים
 האלה עד בעלת באר רמת נגב
 זאת נחלת מטה בני שמעון ול
 למשפחתם: מחבל בני יהודה
 נחלת בני שמעון כי היה חלק בני
 יהודה רב מהם וינחלו בני שמעון
 בתוך נחלתם:
 ויעל הגורל השלישי לבני זבולן
 למשפחותם ויהי גבול נחלתם עד
 שריר: ועלה גבולם לימא ומרעלה
 ופגע בדבשת ופגע אל הנחל אשר
 על פני יקנעם: ושכמ שריר קדמה
 מזרח השמש על גבול בסלת תבר
 ויצא אל הדברת ועלה יפיע:
 ומשם עבר קדמה מזרח גתה חפר
 עתה קצין ויצא רמון המתאר הנעה:
 ונסב אתו הגבול מצפון חנתן והיו
 תצאת יוגי יפתח אל: וקטת ונהלל
 ושמרון ויראלה ובית לחם ערים
 שתים עשרה וחצריהן: זאת
 נחלת בני זבולן למשפחותם הערים
 האלה וחצריהן:
 ליששכר יצא הגורל הרביעי לבני
 יששכר למשפחותם: ויהי גבולם
 ירעאלה והכסלות ושונם: וחפרים
 ושימון ואנחרת: והרבות וקשיו
 ואבן: ורמת ועין גנים ועין חדה
 ובית פצין: ופגע הגבול בתבור
 ושתחצמה ובית שמש והיו תצאות
 גבולם הידרן ערים שש עשרה
 וחצריהן: זאת נחלת מטה בני
 יששכר למשפחותם הערים
 וחצריהן:
 ויצא הגורל החמישי למטה בני
 אשר למשפחותם: ויהי גבולם
 חלקת וחלי ובטן ואבשף:

וצא הגורל השמיני
 סני לבנימן סגורל
 בנימן היה ראסון
 לסבבת הסבטלי סאמר
 יהוס' לסלוחיו ויתחלק
 אותה לסבבת חלקים
 סכבר בטלו יהוד' ויכס
 כמו סכתוב סס יהוד'
 יעמד על גבולו מנגב
 וגו' מכאן ואילך מוכת
 והולך סבבת גורלות:
 רב מהם. מן הרחי
 להם: כסלות תבור.
 חומר חני סהול לשון
 כסלים פלנקס בלעז
 לא בבוהו ולא ב
 בספוליו לא בספוטו
 וסמוך לאמכמו קרוב
 לכר אחוריו ומלכרככו
 כדרך סהכסלים פ
 עומדים בבית ובמקו
 סהול חומר חזכו תבור
 סמוך לראשו הוא
 בתקום האזני: קדמה
 מזרח גתה חפר.
 ממזרח לבת החפ' סס
 עירו סל יונה בן אחימי
 יענה קצין. סס העיר
 עת קצין: המתואר
 הנעה. המוסב אל
 נעה כלומר משם תאר
 הגבול לנעה וכן תירג'
 יונתן וכפיק לרמון ו
 מתמן מסתחר לנעה:
 עיר

מלחמה
 לובס חולל
 תולד ב' חליל

מבצר צר. קירוק פריסין קירוי תוקפא. פרי' למון צור: מחבל אכזיבה. מערב
אכזיבה מגורל כזיב וערי מבצר היו לכפתי הכרים צר: צרעה ואסתאול. מסל
יהודה היו וכפל גורל לבני דן סמוך להם: ויזא גבול בני דן מהם. כאן כטלו
קצת ועוד כפל להם גורל במקום אחר רחוק מגבולם ושאר סבטים מפסיקין
ביניהם: וילחמו עם
למס. לאחר זמן בימי
עתניאל בן קנז ובימי
פסל מיכה כמה סכא
בספר ספטים: למס.
היא ליט האמורה ב
בספר ספטים: אסר

וירשו חס' יור בליש' וירשו זרעך את. וירשו וישבו בה. וילחמו עם לשם. ואלה בלבי הארץ. ויבאו
וירשו אתה ולא דירמיה. וירשו את שברון. וירשו את ערי הגב: בשם ד' בקריא' וס' בשם בנו חנוך.
וַאֲלֵמֶלֶךְ וַעֲמֶעֶד וּמִשְׁאֵל וּפְנֵעַ
בְּכִרְמֵל הַיְמָה וּבְשִׁיחֹר לְבִנְתָּ:
וְשֹׁכְמִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ בֵּית דָּגָן וּפְנֵעַ
בְּזִבְלוֹן וְכִנִּי יִפְתָּח--אֶל צְפוֹנָה בֵּית
הָעֵמֶק וְנִעְיָאֵל וַיֵּצֵא אֶל-כָּבוֹל
מִשְׁמָאֵל: וַעֲבָדָן וְרַחֲב וְחִמּוֹן וְקִנְהָ
עֲדָצִידוֹן רֶבֶה: וְשֹׁכְ הַגְּבוּל הַרְמָה
וְעֲדָעִיר מִבְּצֵר--עֲדָוְשֹׁכְ הַגְּבוּל הַסָּה
וְהָיוּ תֵצֵאוּ אֵת הַיְמָה מִחֹל אֲכִזְיָבָה
: וְעַמָּה וְאַפְקֹר וְרַחֲב עָרִים עֲשָׂרִים
וּשְׁתִּים וְחֲצִירֵיהֶן: זֹאת נִחְלַת מִטָּה
בְּנֵי-אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם הָעָרִים הָאֵלֶּה
וְחֲצִירֵיהֶן: לְבְנֵי נִפְתָּלִי
יֵצֵא הַגּוֹרֵל הַשֵּׁשִׁי לְבְנֵי נִפְתָּלִי
לְמִשְׁפַּחְתָּם: וְהָיָה גְבוּלָם מִחֶלֶף
מֵאֵלּוֹן בְּצַעֲנָנִים וְאֶדְמִי הַנֶּקֶב וּבִנְיָאֵל
עַד לְקוֹם וְהָיָה תֵצֵאוּ אֵת הַיַּרְדֵּן:
וְשֹׁכְ הַגְּבוּל יְמָה אֲזֹנוֹת תְּבוֹר וַיֵּצֵא
מִשָּׁם הַקָּקֶר וּפְנֵעַ בְּזִבְלוֹן מִגֵּב
וּבְאֵשֶׁל פְּנֵעַ מִיָּם וּבִיהוּדָה הַיַּרְדֵּן
מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ: וְעָרֵי מִבְּצֵר הָעָרִים
עֲדָרְחַמֵּת רֶקֶת וְכִנְרֵת: וְאֶדְמָה
וְהַרְמָה וְחֲצֹר: וְקִדְשׁ וְאֶדְרָעִי וְעֵין
חֲצֹר: וִירְאֹן וּמִגְדָּל אֶל חֶרֶם
וּבֵית-עֵנַת וּבֵית שֶׁמֶשׁ עָרִים תִּשְׁעֹ-
עֶשְׂרֶה וְחֲצִירֵיהֶן: זֹאת נִחְלַת מִטָּה
בְּנֵי-נִפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם הָעָרִים
וְחֲצִירֵיהֶן: לְמִטָּה בְּנֵי-
דָּן לְמִשְׁפַּחְתָּם יֵצֵא הַגּוֹרֵל הַשְּׁבִיעִי:
וְהָיָה גְבוּל נִחְלַתָם צָרְעָה וְאַשְׁתָּאוֹל
וְעִיר שֶׁמֶשׁ: וְשַׁעֲלָבִין וְאֵילָן
וְיִתְלָה: וְאֵילָן וְתַמְנָתָה וְעַקְרוֹן:
וְאֶלְתָּקָה וְגִבְתָּן וּבַעֲלָת: וְהָיָה
וּבְנֵי-בֶרֶק וְגֵת רַמּוֹן: וַיְמִי הַיַּרְדֵּן
וְרָקוֹן עִם תְּחוּמָּא דִּילְקָבִיל יָפוֹ:
וְנֶפֶק תְּחוּמָּם בְּנֵי דָן מִנְהוֹן וְסָלִיקוּ
בְּנֵי דָן וְאַעֲיָחוּ קֶרְבָּא עִם לָשָׁם
וּכְבָּשׁוּ יִרְזָה וּמְחֹ יִרְזָה לְפָתְגָם
דְּחָרִב וִירִיתוּ יִתְלָה וִיתִיבוּ בָהּ וְקָרוּ
לְלָשָׁם דָּן כְּשׁוֹם דָּן אַבוּהוֹן: וְאֵ
אַחֲסָנַת שְׁבִט דְּבִנְיָדָן לְזִרְעֵיתָהוֹן
קִירוּיָא וּפְצִחוּהוֹן:

מבצר צר. קירוק פריסין קירוי תוקפא. פרי' למון צור: מחבל אכזיבה. מערב
אכזיבה מגורל כזיב וערי מבצר היו לכפתי הכרים צר: צרעה ואסתאול. מסל
יהודה היו וכפל גורל לבני דן סמוך להם: ויזא גבול בני דן מהם. כאן כטלו
קצת ועוד כפל להם גורל במקום אחר רחוק מגבולם ושאר סבטים מפסיקין
ביניהם: וילחמו עם
למס. לאחר זמן בימי
עתניאל בן קנז ובימי
פסל מיכה כמה סכא
בספר ספטים: למס.
היא ליט האמורה ב
בספר ספטים: אסר

וירשו חס' יור בליש' וירשו זרעך את. וירשו וישבו בה. וילחמו עם לשם. ואלה בלבי הארץ. ויבאו
וירשו אתה ולא דירמיה. וירשו את שברון. וירשו את ערי הגב: בשם ד' בקריא' וס' בשם בנו חנוך.
וַאֲלֵמֶלֶךְ וַעֲמֶעֶד וּמִשְׁאֵל וּפְנֵעַ
בְּכִרְמֵל הַיְמָה וּבְשִׁיחֹר לְבִנְתָּ:
וְשֹׁכְמִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ בֵּית דָּגָן וּפְנֵעַ
בְּזִבְלוֹן וְכִנִּי יִפְתָּח--אֶל צְפוֹנָה בֵּית
הָעֵמֶק וְנִעְיָאֵל וַיֵּצֵא אֶל-כָּבוֹל
מִשְׁמָאֵל: וַעֲבָדָן וְרַחֲב וְחִמּוֹן וְקִנְהָ
עֲדָצִידוֹן רֶבֶה: וְשֹׁכְ הַגְּבוּל הַרְמָה
וְעֲדָעִיר מִבְּצֵר--עֲדָוְשֹׁכְ הַגְּבוּל הַסָּה
וְהָיוּ תֵצֵאוּ אֵת הַיְמָה מִחֹל אֲכִזְיָבָה
: וְעַמָּה וְאַפְקֹר וְרַחֲב עָרִים עֲשָׂרִים
וּשְׁתִּים וְחֲצִירֵיהֶן: זֹאת נִחְלַת מִטָּה
בְּנֵי-אֲשֶׁר לְמִשְׁפַּחְתָּם הָעָרִים הָאֵלֶּה
וְחֲצִירֵיהֶן: לְבְנֵי נִפְתָּלִי
יֵצֵא הַגּוֹרֵל הַשֵּׁשִׁי לְבְנֵי נִפְתָּלִי
לְמִשְׁפַּחְתָּם: וְהָיָה גְבוּלָם מִחֶלֶף
מֵאֵלּוֹן בְּצַעֲנָנִים וְאֶדְמִי הַנֶּקֶב וּבִנְיָאֵל
עַד לְקוֹם וְהָיָה תֵצֵאוּ אֵת הַיַּרְדֵּן:
וְשֹׁכְ הַגְּבוּל יְמָה אֲזֹנוֹת תְּבוֹר וַיֵּצֵא
מִשָּׁם הַקָּקֶר וּפְנֵעַ בְּזִבְלוֹן מִגֵּב
וּבְאֵשֶׁל פְּנֵעַ מִיָּם וּבִיהוּדָה הַיַּרְדֵּן
מִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ: וְעָרֵי מִבְּצֵר הָעָרִים
עֲדָרְחַמֵּת רֶקֶת וְכִנְרֵת: וְאֶדְמָה
וְהַרְמָה וְחֲצֹר: וְקִדְשׁ וְאֶדְרָעִי וְעֵין
חֲצֹר: וִירְאֹן וּמִגְדָּל אֶל חֶרֶם
וּבֵית-עֵנַת וּבֵית שֶׁמֶשׁ עָרִים תִּשְׁעֹ-
עֶשְׂרֶה וְחֲצִירֵיהֶן: זֹאת נִחְלַת מִטָּה
בְּנֵי-נִפְתָּלִי לְמִשְׁפַּחְתָּם הָעָרִים
וְחֲצִירֵיהֶן: לְמִטָּה בְּנֵי-
דָּן לְמִשְׁפַּחְתָּם יֵצֵא הַגּוֹרֵל הַשְּׁבִיעִי:
וְהָיָה גְבוּל נִחְלַתָם צָרְעָה וְאַשְׁתָּאוֹל
וְעִיר שֶׁמֶשׁ: וְשַׁעֲלָבִין וְאֵילָן
וְיִתְלָה: וְאֵילָן וְתַמְנָתָה וְעַקְרוֹן:
וְאֶלְתָּקָה וְגִבְתָּן וּבַעֲלָת: וְהָיָה
וּבְנֵי-בֶרֶק וְגֵת רַמּוֹן: וַיְמִי הַיַּרְדֵּן
וְרָקוֹן עִם תְּחוּמָּא דִּילְקָבִיל יָפוֹ:
וְנֶפֶק תְּחוּמָּם בְּנֵי דָן מִנְהוֹן וְסָלִיקוּ
בְּנֵי דָן וְאַעֲיָחוּ קֶרְבָּא עִם לָשָׁם
וּכְבָּשׁוּ יִרְזָה וּמְחֹ יִרְזָה לְפָתְגָם
דְּחָרִב וִירִיתוּ יִתְלָה וִיתִיבוּ בָהּ וְקָרוּ
לְלָשָׁם דָּן כְּשׁוֹם דָּן אַבוּהוֹן: וְאֵ
אַחֲסָנַת שְׁבִט דְּבִנְיָדָן לְזִרְעֵיתָהוֹן
קִירוּיָא וּפְצִחוּהוֹן:

מבצר צר. קירוק פריסין קירוי תוקפא. פרי' למון צור: מחבל אכזיבה. מערב
אכזיבה מגורל כזיב וערי מבצר היו לכפתי הכרים צר: צרעה ואסתאול. מסל
יהודה היו וכפל גורל לבני דן סמוך להם: ויזא גבול בני דן מהם. כאן כטלו
קצת ועוד כפל להם גורל במקום אחר רחוק מגבולם ושאר סבטים מפסיקין
ביניהם: וילחמו עם
למס. לאחר זמן בימי
עתניאל בן קנז ובימי
פסל מיכה כמה סכא
בספר ספטים: למס.
היא ליט האמורה ב
בספר ספטים: אסר

כשם דן אכיהם דיהושע. וחברו דשפט'ים. בשם הגדולים אשר בארץ. ונבסר גם בסדר בראשית: ויכלו
ג' וס' ויכלו מתלק את הארץ. לנחל את הארץ. ויכלו ככל אנשים:

חוקה
פליט על
הקוף
רש' או רש'

וירחוק
לחור טוס
קיריאל

תנועת
ל' כס' וכל
ת' רכ' וכל
ב' קל' תנו

וראסי האבות למטותי כמו
אבות המטות כלומר ראשי בתי
אבות לכל שבט ושבט ורזל ס
סמכו בזה הפסוק להפיק בית
דין הפקר ואמרו וכי מה ענין
ראשית אצל אבות לא למר לך
מה אבות מנחילין את בניהם כל
מה שרבו אף ראשית מנחילין
את העם כל מה שרבו: תנו
לכם את ערי. אחר שאמר
ויכלו מחלק את הארץ. כוס על
ערי המקלט שלא כטנו בה על
ירימשה גם כן אלא אחר י
ירוסה ויסביה שבאמר כי יכרית
יאלהיך וגו' ונתנו לו מקום.
פירשו רזל שלא יהא סוכר בית
כל מי שבתו עם שבאמר ונתנו
לו מקום: עד עמרו לפני העדה
למספט עד מות הכהן הגדול.
הרוכח היה כס אל אחת הערים
וביתן מולחין אחריו ומביאין
אותו ועומד למספט אם כתייב
מיתה הורגין אותו אם כתייב
גלות מסיבין אותו עם שבאמר
ויסב עם עד מות הכהן הגדול
והמקרא קצר וטעם עד מות
הכהן הגדול פירשוהו רזל רבי
מאיר אומר רוכח מקצר ימיו של
אדם וכהן גדול מאריך ואינו
דין שיהא המקל לפני המאריך
לאומר הרוכח מטמא את הארץ
וממלק את העכביה וכהן גדול
מטהר וגם לשכינה שתשרה
על אדם בארץ אינו דין שיהיה
זה אצל זה: ערי המועדה.
שהיו נועדים עם כל מכה נפט
בשגה והוא עם המקל מוסרה
מן מוסדות העליות לבני

ושיצאו לארץ חסנה ותרעם ל ג' לוח
לתחומיה ויהבו בני ישראל א
אחסנא ליהושע בר נון ביניהון:
על מימרא דיי ויהבו ליה ית
קרמא דיי שאל ית תמנת סרח
בטורא דאפרים ובנא ית קרמא
ויתביבה: אילין אחסנתא דיי
אחסיין אלעזר כהנא ויהושע בר
נון ורישי אבהתא לשבטיא דבני
ישראל בערבא בשלח קדם יי
בתרע משכן זמנא ושיצאו ס
בדללא ית ארעא:
וסליל ייעם יהושע למימר ו
מליל עם בני ישראל למימר הבו
לכון ית קירוי שיובתא דמלילית
עמכון בידא דמשה: למערוק
לרמן קטולא דיקטול נפשא
בשלו בלא מדעיה ויהיוין לכון
לשזבא מגאיל דמא: ויערוק
לחדא מקירויא האילין ויקום
במעלנא דתרע קרמא ויסליל
קדם סבי קרמא ההיא ית פ
פיהגמותי ויכשון יתיה לקרמא
לותרהון ויתנון ליה אחר ויתבי
עפהון: וארי ירוף גאיל
דמא ברזיה ולא ימסרון ית
קטולא בידיה ארי בלא מדעיה
קטל ית חבריה ולא שני הוא ליה
מאיתמלי ומדקמותי: ויתבי
בקרמא ההיא עד דיקום קדם
בנישטא לדינא עד דימות כהנא
רבא די יי ביומיה האינון בכון
יתבי קטולא ויעול לקרמיה ו
ולביתיה לקרמא די ערק מתמן
וזמינו ית קדש בגלילא בטורא
דבית נפתלי וית שכס בטור דבית
אפרים וית קרית ארבע הויא
תברון בטורא דבית יהודה:
ומעברא לירדנא דיריחו מדינא
יהבו ית בצר במדברא במישרא
משבטא דראובן וית רמות ב
בגלעד משבטא דגד וית גולן ב
במתנן משבטא דמנשה:
אילין הואה קירויא דמזמן
לכל בני ישראל ולגורא ד
די יתגירון ביניהון למערק לתמן
כל דקטול נפשא בשלו ולא י
יסור בידא דגאיל דמא עד ד
דיקום קדם בנישטא:

שאל ג' קמציין בקריא' את העיר אשר שאל
דסמיכי וס' נבסר בסדר מסעי: רוצח ד' מלאים בקריא' וס' לנוס שבה משה. לנוס שבה
רוצח בכה נפש בשגה דיהושע. אזי שוב הרוצח. לאור יקום רוצח יקטול עני ואביון. ונבסר גם בסדר
ואתחנן: עבדוד בקריאה וס' והיו לבס הערים לכקל' ישב בעיר והוא עד עכדו לפני. אלה העירי
ויכלו לנהל את הארץ
לגבלתיה ויתנו בני ישראל נחלה
ליהושע בן-נון בתוכם: על-פי
יהוה נתנו לו את העיר אשר שאל
את תמנת סרח בחר אפרים ויבנה
את העיר וישב בה: פ
אלה הנחלת אשר נהלו אלעזר
הכהן ויהושע בן-נון וראשי האבות
למטות בני ישראל בגורל בשלה
לפני יהוה פתח אהל מועד ויכלו
מחלק את הארץ:
וידבר יהוה אל יהושע לאמר:
דבר אל-בני ישראל לאמר תנו לכם
את ערי המקלט אשר דברתי
אליכם ביד משה: לנוס שמה
רוצח מכה נפש בשגה בבלי דעת
והיו לכם למקלט מגאל הדם:
וגם אל-אחת מהערים האלה ועמד
פתח שער העיר ודבר באזני זקני
העיר והיא את דבריו ואספנו אתו
העירה אליהם ונתנו לו מקום וישב
עמם: וכי ירדף גאל הדם אחריו
ולא יסגרו את הרצח בידו כי בבלי-
דעת הבה את רעהו ולא שגא הוא
לומתמול שלשום: וישב בעיר
ההיא עד עמדו לפני העדה למשפט
עד מות הכהן הגדול אשר יהיה
בימים ההם אזי ישוב הרוצח ובא
אל עירו ואל ביתו אל העיר אשר-
נס משם: ויקדשו את קדש בגליל'
בחר נפתלי ואת שכם בחר אפרים
ואת קרית ארבע היא חברון בחר
יהודה: ומעבר לירדן יריחו
מזרח נרגנו את בצר במדבר
במישר ממטה ראובן ואת ראמות
בגלעד ממטה גד ואת גולן בבשן
ממטה מנשה: אלה היו ערי
המועד לכל בני ישראל ולגד
הגר בתוכם לנוס שמה כל מכה-
נפש בשגה ולא ימות ביד גאל הדם
עד עמדו לפני העדה:

אסרכלנו הכחילו:
עד עמרו למספט. אם
יפטר מבלות יפטר
ואם יתחייב בלות יחזול
לעיר מקלטו ויסבטם
עד מות הכהן הגדול:
ומעבר לירדן יריחו
מזרח. נתנו במי
מסה שבאמר את בצר
במדבר וגו' המועדה.
ההזמנה העודו לכך:
לבני

רלבג

ואחר זה זכר סבב
כתנו ליהושע בן נון
העיר אשר שאל והיה
זה עפ' י' להעיר שלא
היה משוא פנים ב
בענין ירושת הארץ
ואחר

ויהושע
יו בטע סבב
גדול וגלגל
מטמטט

המועדיה לכל בני ישראל ולגר הגר. ויעמדה אלך על עמדי. ונבסר גם בסדר מסעי: ויקדשו אתם' בליש
בקריא' וס' ואיש כי יקדש ביתו קדש. ויקדשו את קדש בגליל בחר אפרים. וקדשם ליום הרגה. וכל
פקדשים דכון חס: ואת ראמות ג' וס' את בצר במדב. ומעבר לירדן יריחו מזרח דיהושע. ואת ראמות ואת:

לנבימריי. בזה הפסוק אומר
כי שנים עשרה ערים היו לנבי
מררי ממטה ראובן וממטה גר
וממטה זבולון ולמטה בספור
הערים לא כתב לא ממטה ערים
ממטה זבולון ארבע וממטה גר
וממטה ראובן לא כתב ויס
ספרי מונה בהם וממטה ראובן
את בצר ואת מערסיה אתיהצה
ואת מערסיה את קדמוות ואת מ
מערסיה ואת מיפעת ואת מ
מערסיה ערים ארבע ולא ראיני
שני פסוקים לו בסום ספרי יס
מדוייק אלא מונה במקצת
וראיני כי נשל רבינו האי ז"ל
בזאת השאלה והשיב אף על פי
דה' לא חטיבלו בדברי הימ'
חטיבלו כראה מתשובתו כי
אינן כתובים בפריהם: אשר
יק' אתהם. מתחלה ספר מנח
הערים ואח"כ ספר שמם ומניינ
כמו שהיו קוראים אותם באותו
הזמן ופי' אשר יקרא אשר יקרא
הקורא כמו ויגר לעקב והדומ'
לו: כי להם היה הגדול ראשון
ככתב באלף ויבד' האלף שרש
וה' יוד למשך וכן הראשון הרים
תולד באלף ויבד': אבי הענק
סם כלל לענקים ופי' אבי גדול
הענקים כמו שאמר עלי' הרים
הגדול בענקים ואבי סם גדולה
כמו אבי קרית יערים אבי רב
גדול רב אך הכביא והדומים
להם: ואת

סדר צו : אתהוּ יִשׁ בַּקֶּצֶת סִפְרִים
נִכְבֵּר אֲהֵם ה' וְשׁוּעֹת כִּי הוּא
אֲתֵהם בְּשִׁמּוֹת דָּרָה וְכֵן כָּל ס
סִפְרֵי הַמֶּסֶד הַדְּבָרִיּוֹקִים : בְּנִימָן יִר
מֵלֵאִים בִּקְרֹא וְס' וְאִבּוֹ קִרָא לִי
בְּנִימָן . וְאֵת בְּנִימָן אֲחִי יוֹסֵף
וְאֵל שׁוּיִיתָ לָכֵם רַחֲמִים .
וְיִרָא יוֹסֵף אֶתֶם אֵת בְּנִימָן .
וְיִשָּׂא עֵינָיו וְיִרָא אֵת בְּנִימָן אֲחִיו
וְזָנָה עֵינֵיכֶם רֹאוֹת וְעֵינִי .
בְּנִימָן זָכַר יִשְׂרָאֵל . וּמִנְשׁוֹת
בְּנִימָן דִּיהוֹשֻׁעַ . אֲחִירִיד בְּנִימָן
בַּעֲמֻמֵּד . וְיַעֲבֵרוּ בְּנֵי עַמּוֹן אֵת
הַיַּרְדֵּן . וְהָיָה אִישׁ מִכֵּן יִמָּן בְּתִיב
וְיִבְחַר לִי שְׂאוֹל . וְיִדְרַגֵּם
אֲכַנָּן קִדְמָאֵה דַּפְסוֹ . אֲמַר אֵל
רַחֲמֵם דְּמֵלִכִּים . וְיִבָּא אֵלֵי
חֲנַמְאֵל בֶּן דְּדוּדִי . תִּקְעוּ שׁוֹפָר
בַּגְּבֻעָה . וּמִן הַלְוִיִּם מִחֲלֻקֹּת .
וְנִמְסַר גַּם בְּסֹדֶר וִישְׁלַח : סִמָּן
מִן חֲתָנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלִוִּים מ
מִנְחָלָתָם עַד וְיִתֵּן לִישְׂרָאֵל בִּין
רַפְּבִיז מַעֲזָעֻסוֹ וְאֵת פְּלוֹנִי בֶּפ
לְחָאֵת פְּלוֹסִי אֵת קִרְיַת אֲרַבְעִי
אֵת חֲבֵרֹן . אֵת בֵּית שֶׁשֶׁם
אֵת גִּבְעוֹן . גִּבְעָ . עֲנָתוֹת .
שֶׁנֶם . אֵל הַקָּא . גִּבְתוֹן .
אֵילוֹן . גֶּת רִמּוֹן קִדְמָא . תַּעֲנִי
גִּלְקִי . קִשְׁיוֹן . דְּבִרַת יִדְמוֹת
עֵין גִּנִּים . מִשְׁאֵל . עֲבֵרוֹן
חֲלָקֵת . קִדְשׁ . יִבְנֵם קִרְתָּה
דְּמֵנָה . נִהְלֵל . רִמּוֹת כְּגִלְעָד
חֲשִׁבּוֹן . יַעֲזוֹר :

אֵל פִּי הוּא בְּקִרְיָא וְסִי נְמָסָר לְעִיל בְּחַיִּי סִפְרָא בְּסִימָהּ ז': לְמַשְׁפַּחַת ג' חֲסִי בְּכִנְיָאִים וְסִי וְיֵצֵא הֶגְרָל לְמַשְׁפַּחַת הַקְּהֵלִי וְיִהְיֶה לְבָנִי אַחֲרָיו. לְבָנִי קָהֵל הַנּוֹתָרִים. וְלְבָנִי גֵרְשֹׁן. וְכָל אֲוִרִיתָא דְּכוּחָא בְּמֵא מִלּוֹ וְסִי וְאַחֲרֵי נִפְצִי מִשְׁפָּחוֹת הַבְּנֵי: כְּגֵרָל ד' גֵּרְשִׁים וְסִי וּמִמַּטָּח בְּנִיכּוֹן כְּגֵרָל. וְלְבָנִי קָהֵל הַגּוֹהָרִים. וְלְבָנִי גֵרְשֹׁן מִשְׁפָּחוֹת. וְיִהְיוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַיִּים. וְכִלְהֻחַ חֲסִידִים וְלִי: צִוּי בִיד מִשְׁה' דְּסִמְכֵי בְּקִרְיָאָה וְסִי מִצִּיחָן נְמָסָר בְּסוּף

וּקְרִיבוּ רִישֵׁי אֲבֹתָהּ לַיּוֹאֵל לֹת
אֶלְעָזָר כְּהֵנָּה וּלְלוֹת יְהוֹשֻׁעַ כֹּרֶן
וּלְלוֹת רִישֵׁי אֲבֹתָהּ שִׁבְטֵי אֲלֹנִי
יִשְׂרָאֵל וּמִלִּיל עֲמֵהוּן בְּשִׁילֹ
בְּאַרְעָא דְכִנְעַל מִימְרֵי פְקִיד בִּיד
מִשָּׁה לְמִיתָן לְנָא קִידְיוֹן לְמִיתָב
רְחוּמֵהוּן לְבַעֲרָנָא וַיַּחֲבֹ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לַלְיוֹאֵל מֵאֲחַסְתָּהוּן עַל
מִימְרֵי רִישֵׁי קְרוּיָא הָאֵילָן וַיַּת
רְחוּמֵהוּן :

וּנְפַק עֲרֵבָא לְזִרְעֵית קַהֲת וְזִהָה
 לְבִנֵּי אֶהְרֹן בְּהֵנָּה מִן לֵוִיָּא מִשְׁבֵּט
 דִּיתְהוּדָה וּמִשְׁבֵּטָא דְשִׁמְעוֹן
 וּמִשְׁבֵּטָא דְרַבִּינָן בְּעֲרָב קִירוּיָא
 תַּלְתֵּי עֶשְׂרִי:

וּלְבִנֵי קָהָת
וַיֵּשֶׁבְתוּ אֹתוֹ מִזִּמְעֵית שִׁבְטָם
וְאֶפְרַיִם וּמְשֻׁבֵּטָא דִּדָּן וּמְפִלְגֹת
שִׁבְטָא וּמִנְשֵׁה בְעֵיבָא קִירְיֹן
עֶשֶׂר :

וְלִבִּי גִּישׁוֹן מוֹרְעִית שְׁבֻטֶּה
דִּישׁטִיכֶר וּמִשְׁבֵּט דְּאֶשֶׁר וּמִשְׁבֵּט
דִּנְפֹתָלִי וּמִפְּלָגוֹת שְׁבֻטֶּה דִּמְכִישֵׁה
בְּמִתְנֵן בְּעֶדְבֵּא קִירְדִּין תִּלְת עֶשְׂרִי:
לְבוֹ מִרְרִי

לְרַעֲיָתָהוּ מִשְׁבֶּט־וְרַב־בֶּן
וּמִשְׁבֶּט־דָּגוּ וּמִשְׁבֶּט־דִּזְבֹּלָן
מִדִּירֹן מִתְּרַמָּא עֲשְׂרִי
וַיִּתְּבוּ בְּיִשְׂרָאֵל לְלִיּוּאִיּוֹת מִקְרֹנָא
הָאֵלֶּיךָ וְיִתְּנוּ רֹנִימָתָא בְּרִיתָא דְּמִרְיָא

וַיִּבְרָא אֱמֶשֶׁה בְּעֶדְבָא
וַיְהִי מִשְׁבֵּט רַבִּי וַיְהוּדָה וּמִשְׁבֵּט
רַבִּי שִׁמְעוֹן יֵת קִירוֹנָה הַזֵּלִיל
רֹאשֵׁי פֶרֶשָׁא בְּשִׁמְחָה וַיְהִי לְרַבִּי
אַהֲרֹן מִדְּרֵסִית הָיִם מִכּוֹן לְרֹאשֵׁי

אָרײַן לװן ערװאָר אַרײַן אַרײַן
וְיִהְיוּ לְהוֹן יִתְקַרְיִת אַרְבַּע
אָבוֹהוֹן דְּגַבְרִיל הוּא תְּכַרְוֵן בְּטוֹר
דִּי יְהוּדָה וְיִתְרֻחָא סְתֵרְתָּא
וּמִי־חַל בְּרַמָּא וְיִתְרֻחָא וְיִתְרֻחָא

לְכָל־בַּר יִפְנֶה בְּאַחֲסָנֶיהָ׃
וּלְכָנִי אֶהְרֹץ כִּהְנֵא יִתְּבוּ יַת־קִרְיַת־
שִׁזְבוֹת קְטוֹלָה יַת־חֲבִירוֹן וַיִּתֵּן׃
רוּחָהּ וַיִּתֵּן לִבָּהּ וַיִּתֵּן רוּחָהּ׃
וַיִּתֵּן יָמֶיהָ וַיִּתֵּן רוּחָהּ וַיִּתֵּן יָמֶיהָ׃

[illegible]

קִרְוֵי תִשְׁעָה מִן הַזֵּית שֶׁבִּטְמָה הָאֵלֶּיךָ :

וּמִשְׁבֵּטָה וּדְבִנְיָן יֵה גִבְעוֹן וַיֵּה רוֹחָה יֵה גִבְעָה יֵה רוֹחָה : יֵה עֲתוֹת וַיֵּה רוֹחָה

וַיִּגְשׁוּ רֹאשֵׁי אֲבוֹת
הַלְוִיִּם אֶל-אֱלֶעָזָר הַכֹּהֵן וְאֶל-יְהוֹשֻׁעַ
בֶּן-נוּן וְאֶל-רֹאשֵׁי אֲבוֹת הַמִּטּוֹת
לְבִנֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּדְבְּרוּ אֵלֵיהֶם

בְּשִׁלָּה בְּאֶרֶץ כְּנָעַן לֵאמֹר יְהוָה צוּרָה
בְּיַד מֹשֶׁה לַתֹּת לָנוּ עֲרִים לְשִׁבְרָה
וּמִגְרָשִׁים לְבִהְמֹתֵנוּ וְיִתְּנוּ בָּנֵי־
יִשְׂרָאֵל לָלוּיִם מִנְּחָלְתָם אֶל־פִּי יְהוָה

אֶת־הָעַרְסִים הָאֵלֶּה וְאֵת־מִגְרָשֵׁיהֶן׃
וַיַּעַא הַגּוֹרֵל לְמִשְׁפָּחֹת
הַקָּהָתִי וַיְהִי לְבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן מִן־
הַלְוִיִּם מִמַּטֵּה יְהוּדָה וּמִמַּטֵּה

וְלִבְנֵי קָהֳלָת הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפַּחַת
מִטָּה אֲפָרִים וּמִמִּטָּה דָּן וּמִחֲצֵי מִטָּה
מִנִּשְׁה בְּנוֹל עִירִים עֶשֶׂר :

וְלִבְנֵי גֵרְשֹׁן מִמִּשְׁפַּחַת מֹטֶה - וְיִשְׁשַׁכָּר וּמִמֶּה - אֲשֶׁר וּמִמֶּה נִפְתָּלִי
וּמִחֲצִי מֶטֶה מִנִּשְׂרָה בִּבְשֵׁן בְּגֹרֶל עָרִים שֶׁל עֲשָׂרָה:

לְבִי מְרִירִי לְמִשְׁפָּחָתָם מִמִּטָּה רְאוּבֵן
וּמִמִּטָּה גֵּד וּמִמִּטָּה זְבוּלֹן עָרִיס
שְׁתֵּים עָשָׂרָה :
וַיַּחֲנוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַלַּיְלָה אֶת־הָעָרִים

וַיְהִי כִּדְבַר מֶלֶךְ בְּנֹרָל׃
וַיִּחַגְּרוּ מִמֶּטֶה בְּנֵי יְהוּדָה וּמִמֶּטֶה בְּנֵי
שִׁמְעוֹן אֶת הָעֵרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר יִקְרָא
אֹתָם בְּשֵׁם׃ וַיְהִי לְבְנֵי אֶחָד

מִמִּשְׁפַּחַת הַקֹּהֲנִי מִבְנֵי לֹוִי כִי לֵהֶם
הָיָה הַנּוֹרָל רֹאשִׁנָּה: וַיִּתְּנוּ לֵהֶם אֶת
קָרִית אַרְבַּע אַבִּי הַעֲנוֹק הִיא חֲבֵרוֹן
בְּהַר יְהוּדָה וְאֵת מִגְרָשָׁה סִבְיָתָה:

וְאֵת־שְׂדֵה־הָעִיר וְאֵת־חֻצְרֶיהָ נָתַן
לְכָל־בֶּן־יִמְנָה בְּאֶחָתָם׃
וּלְבְנֵי־אֶהֱרָן הֵבִיז נָתַן אֶת־עֵיר
מִקְלַט־הָרֵצָח אֶת־חֶבְרוֹן וְאֶת־מִגְרָשֶׁיהָ׃

וְאֵת לִבְנֵי הָאֵת מִגֵּרְשָׁהּ׃ וְאֵת הָאֵת־
וְאֵת מִגֵּרְשָׁהּ וְאֵת אֲשֶׁת מוֹעֵד וְאֵת־
מִגֵּרְשָׁהּ׃ וְאֵת חֵלֶן וְאֵת מִגֵּרְשָׁהּ
וְאֵת דְּבִיר וְאֵת מִגֵּרְשָׁהּ׃ וְאֵת עֵיִן
וְאֵת מִגֵּרְשָׁהּ וְאֵת יִטָּה וְאֵת מִגֵּרְשָׁהּ

רשי

זלבי קהת הזותרים •
 הם מטה ובני קהת
 וחברון ועזיאל מ
 ממספחת מטה בני
 אפרים מחלת סבט בני
 אפרים כפלו להם זה
 הערים סבט סבט
 וסבט נטלו כמה סב
 מאת הרב תרבו ומאת
 המעט תמעיטו איש
 כפי בחלתו אשר יחלו
 יותן מעריז ללוים •
 ואת

הלבנ

ואחר זכר סכבר כתנו
ערי מקלט מעבר ל
ליירדן כמו שבאה ה
המצוה בזה בתורה
ולא כבטרכו לפר' בזה
המקו' דבר זו המצוה
לפי סכבר פירשנו זה
בבאורינו לרבינו יצחק
והתבונס כן ללוים
ערי לשבת ומצריהם
לבהמתם כמו שזכר
בתורה וזהם כן
היה על פיהם יתב'
ובזה נעלם ללוים מה
סאמ' אחלקם בעקב
ונב' כיהו מצוהים ב
בכל המבטוי' ואחר

חגגתה
בז' כן הם'
יור ונמא
עתן ומדויות
בז' חס' י'
נחמ' חברין
לבה

יהושע

כל ט'רפ בספרא ושי כל מקום אשר תדרך בך וגלכם כל איש אשר יבדח את עמך כל יושבי החרמון חלכנך כל ממלכת עוג כל ערי בני אהרן הכהנים כל ערים עשר ומגרשיהם כל ערי וגרשני כל ערי הלויים בתוך כל הערים לבני מררי ונבסרגם לעיל בריש ספרא בסוף סימן א

דרק

ואת עלמון הוא עלמת הנזכר בספר דברי הימים והוא בחורים הנזכר בספר שמואל והכל לשון אחד ואת בת רמון וכן נזכר במחצית סבט מנסה רן ומחצי מטה מנסה כל אחד מהם היה לו עיר פשמה בת רמון ולחצי

וית עלמון וית רוחה קירון ארבע כל קירוי בני אהרן בהנחלת עשרי קירון ורוחיהן ולזרעית בני קהת ליואי דאשתארו מבני קהת והוא אר קירוי עבדו משיבטא ובני אפרים ויהוה להון ית קרית שזכות קטולא ית שכם וית רוחה בטורא ובית אפרים וית גור וית רוחה וית קבצים וית רוחה וית בית חורון וית רוחה קירון ארבע

ט'רפ בספר

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

ל' כחית

רשי

ואת עלמון וברברי הימים ואת עלמת ה היא בחורים סיונתן מתרגם אותה עלמת ואת יקרא אותה במס לפי מלא הזכר למעלה את שמות ה הערים סנתכו להם ולמטה הוא מפרט ה את שמותם לכך אמר אשר יקרא אותה במס ומגרשיה

כל עיר בני אהרן עיר מררי עיר סיונתן

ואת עלמון ואת מגרשה ערים ארבע כל ערי בני אהרן הכהנים שלש עשרה ערים ומגרשיהן ולמשפחות בני קהת הלויים הנותרים מבני קהת ויהי עיר גורלם ממטה אפרים ויתנו להם את עיר מקלט הרצח את שכם ואת מגרשה בהר אפרים ואת גור ואת מגרשה ואת קבצים ואת מגרשה ואת בית חורון ואת מגרשה ערים ארבע

וממטה דן את אלת קא ואת מגרשה את גבתון ואת מגרשה את אילון ואת מגרשה את גת רמון ואת מגרשה ערים ארבע

וממחצית מטה מנשה את תענך ואת מגרשה ואת גת רמון ואת מגרשה ערים שתים כל ערים עשר ומגרשיהן למשפחות בני קהת הנותרים

ולבני גרשון ממשפחת הלויים מחצי מטה מנשה את עיר מקלט הרצח את גלון בבשן ואת מגרשה ואת בעשתרה ואת מגרשה ערים שתים

וממטה יששכר את קשיון ואת מגרשה את דברת ואת מגרשה את ירמות ואת מגרשה את עין גנים ואת מגרשה ערים ארבע

וממטה אשר את משאל ואת מגרשה את עבדון ואת מגרשה את חלקת ואת מגרשה ואת רחב ואת מגרשה ערים ארבע וממטה נפתלי

את עיר מקלט הרצח את קדש בגליל ואת מגרשה ואת חמת דאל ואת מגרשה ואת קרתן ואת מגרשה ערים שלש כל ערי הגרשני למשפחתם שלש עשרה עיר ומגרשיהן

ולמשפחת בני מררי הלויים הנותרים מאת מטה זבולן את יקנעם ואת מגרשה את קרתה ואת מגרשה ואת דמנה ואת מגרשה ואת גהל ואת מגרשה ערים ארבע

וממטה גר את עיר מקלט הרצח את דמת בגלעד ואת מגרשה ואת מחנים ואת מגרשה

ל' כחית

ל' כחית

יש סכרי חונה בים ומחשם רחובן רחב וכל העל המדויק הישנים לא נחשבו ועין נטלי הקמחי וגם מחכר עין כי באמונה כח את לא נחשבו אלו בכלל חורשים גמלה

וירשום ז' חס' בל' שני בקריא' וס' וירש' ז' רעק' את שער אביב' . וירשום וישוב' . וירשום אח' עיר' ויגב' .
אשר הבו בני ישראל . וירשום את שמרון . וילחמו עס' לשם . ויבאו וירשו אתה ולא דירמה . ויבסרו גם
לעיל ס' יט' . וינח' ז' רפין בקריאה וס' ויעל הארבה על כל ארץ . וינח' ביום השביעי . וחברו דמשנה תורה .
ינח' להם מסביב . ויאמר ליהודה נבנה . וישבחו כל יהודה . ותשקט מלכות יהושפט .

רשי

ומגריה סביבותיה
לפי' חמה לכל רוח .
וגם כי מלחם יהושפט
לחצי סבט המכסה
כאשר מלח את בני
ראובן וגד' עם אחיב'
בביראובן ובניגד'
ויס' פותרי' עם אחיבס'
סכסארו לסמור את
הערי' עם הנס' והטף
ולא עברו את הירדן
עם החלוצים גם הם
בטלו חלק בבזיה'
לעלות

רלבג

ואחר זכר מלא כפל
דבר מכל הדב' הטוב
אשר דבר יואל בית
ישראל הכל בא ואף
על פי סכסר כסארו
בהן עדין כמו סוכר
במה סקדם הנה זה
בלתי סותר מה סכס'
בזה המקום כי כל כ
הגוי אשר כלחמו בהם
כפלו בידם ואלו כ
כסארו חלו בסבת ע'
עבדות יהושפט וישראל
לא בסבת העדר ה'
הסגנת הטי' מהם
ואח' זכר סכסר קרא
יהושפט לראובני ולגדי
ולחצי סבט מכסה ו'
והזכרים מאד לסמור
הקור' ויברכס ושלחם
לאהליהם בבכס' רבים
ומקנה רב וזכר ו'
ובכסף ובבגד ובהבה
ובכרזל ובמלחמ' הרבה
כי חלקו מלל אחיבס'
עם אחיבס' וכן היה
ראוי כי כן חלקו כל
ישראל מלל הערים
אשר באו להם בנחלם
כמו סוכר בתורה'
עוד

רדק

ולחצי סבט המכסה . ואף על פי
סוכרו כסארו להם יהושפט
לעת טעם ח' ה' חצי סבט עם
בניגד' ובני ראובן : וגם כי
מלחם . יס' אומרים לחצי סבט
מכסה ואף על פי שהיו בכלל
וישלחם והכס' כיעל כלם אמר
ואף על פי סאמ' ויברכס יהושפט
וישלחם חזר אחר כן וגם כי
מלחם ויברכס להסלים הדבר
סאמ' להס' כסאמ' מלחם סאמ'
להס' בבכס' רבי' סוכו וברכס'
לאחר סכטלו רשות כסאמ' סג'
ימים וחזרו ונטלו רשות פעם
סכיה וזהו סאמ' וגם כי מלחם
יהושפט : חלקו מלל אחיבס'
עם אחיבס' . אס' אמ' לחצי סבט
מכסה יהיה פירוש עם אחיבס'
בניגד' ובני ראובן ואס' אמר
לכלם יהיה פירוש עם הסבטס'
אשר בארץ כנען כמו סאמ'
בכס' רבי' סוכו סתחלקו עם
אחיבס' הסבטס' הבזה ומי ס'
סמפרס עם אחיבס' האכס'
אשר הכיחו באל הנלעד לסמור
הערים אין לו טעם כי כסיהס'
וטעם הוא סהכחו' לעלות

ונמסר גם כסדר בא : ולא עמד
ג' נבסר בסדר וגש' : לא ז' רס'
בס' פ' וס' לא יתיצב איש לפניך
לא ימוש ספר התורה . לא הוח'
דבר מכל . לא היתה עיר' .
לא נותר ענקים . לא נפל דבר
מכל . לא עזבתם את אחיבס'
מצות י' ג' וס' לא עזבתם את
אחיבס' ויאמ' שמואל אל שאול
נסבלת' . מצות י' ברה מאירת'
עניים . וס' בלשון הרגום לא
שבקתן שמואל בזהר' :
וישלחם וס' מעל יצחק .
יצחק ילבו' . ויברכס יהושפט
וישלחם ביהודה . ויברת את
מדיהם . וחברו דדה' . כיצ'
פשעם . ויברת להם כירה :
בכסף ט' רפין וס' בבכסף מלא .
בנכס' רבים' . כי קנה אקנת
דשמואל . וחברו דדה' . תנה
לי מקום הגר . והעלות עולות .
הנה לי את כרכך . אשר מאן
לחת לך . ולא בכסף תגאלי .
בכסף וכוהב י' פוח' . תרשיש
סחרך . ויביאיה בכסף יקסכו'
ויצאם בכסף וזהב . כיבינו
בכסף שתינו . וכל ונשאר דריש
עזרא' . וא' הנה צרפתך ולא
בכסף . וא' יכבד כוהב ובכסף :

ותחשבו וית' רוחה ית' יעזר
ות' רוחה כל קיריון ארבע' :
כל קיריון לבני
מררי . לזרעיהו ד' אישתארו
מזרעיה' ליוני והיה ערבהו
קיריון תרמא עסר' : כל קיריו
ליוני בגו אחסנת בני ישראל קיריו
ארבעין ותמני ורוחיהו : יתנו
קיריוני האלין קיריו קיריו ו'
ורוחה סתרתה פן לכל קיריוני
האלין :

ויהב י' לישראל ית' כל
ארעא ד' קיים למת' לאבהתהו
ואתס' ויהא ויחיבו בה' : ואניח י'
להו' מסחור סחור ככל דקיים
לאבהתהו וילא קס' אגש מן
קדמיהו מן כל בעלי דבב' והו'
ית' כל בעלי דבב' והו' מסר י'
בדיהו : לא בטיל פתגמא מכל
פתגמיה' תקניא ד' מליל י' על
בית ישראל כולוהו איתקיימו :

בכין קרא יהושפט
לשיבטא דראובן ולשיבטא דגד'
ולפלגות שבטא דמנשה : ואמר
להו' אתון נטרותן ית' כל דפקיד
יתכון משה . עברא ד' וקבילתון
למימרי' לכל ד' פקידות יתכון :
לא שבקתון ית' אחיבס' וכן יומין
סגיאין עד יומא הדין ונטרתון
ית' מטרת תפקידתא מימרא ד'
אלהכון : ובעז' אנית י' אלהכון
לאחיכון כמארי מליל להו' וכעז'
איתפניאו ואזילו לכון לקיריוכון
לארעא אחסנתכון דיתב לכון
משה עברא ד' בעיברא דירדנא :
לחוד אסתסרו לתרא למיעבדות
תפקידתא וית' אוריתא ד' פקיד
יתכון משה עברא ד' למירחם ית'
י' אלהכון ולמתך בכל אורחן
ותקנן קדמוהי ולמטר פיקודותי
ולאתקרבא לדחלתיה ולמפלח
קדמוהי בכל לבכון ובכל נפשכון
: ובריכונון יהושפט ושלחנינו
ואזלו לקיריוהו : ולפלגות
שבטא דמנשה יתב משה במתנן
ולפלגיהו יתב יהושפט עם אחיבס'
בעיברא דירדנא למערבא ואף
ארי שלחנינו יהושפט לקיריוהו
דבריכונון : ואמר להו' למימר
בנכסין סגיאין תובו לקיריוכון
: ובבעירא סג' לתרא בכספא
ובדחא ובנחשא ובברזל
ובלבישין סג' לתרא פליגו בית
בעלי דבב' וכן עם אחיכון :

את חשבון ואת מגרשה את יעזר
ואת מגרשה כל ערים ארבע' :
כל הערים לבני
מררי למשפחתם הנותרים מ
במשפחות הלויים והיה גורלם ערים
שתיים עשרה : כל ערי הלויים בתוך
אחוזת בני ישראל ערים ארבעים
ושמנה ומגרשיהן : תהיינה הערים
האלה עיר עיר ומגרשיה סביביתה
בן לכל הערים האלה :

ויתן יהוה
לישראל את כל הארץ אשר נשבע
לתת לאבותם וירשוה וישבו בה' :
וינח יהוה להם מסביב ככל אשר
נשבע לאבותם ולא עמר איש
בפניהם מכל אביהם את כל
אביהם נתן יהוה בידם : לא נפל
דבר מכל הדבר הטוב אשר דבר
יהוה אל בית ישראל הכל בא :

אז יקרא יהושפט
לראובני ולגדי ולחצי מטה מנשה :
ויאמר אלהם אתם שמרתם את כל
אשר צוה אתכם משה עבד יהוה
ותשמעו בקולי לכל אשר צייתי
אתכם : לא עזבתם את אחיכס' זה
ימים רבים עד היום הזה ושמרתם
את משמרת מצות יהוה אלהיכם :
ועתה הלית יהוה אלהיכם לאחיכס'
כאשר דבר להם ועתה פנו ולכו לכם
לאהליכם אל ארץ אחותכם אשר
נתן לכם משה עבד יהוה בעבר
הירדן : רק שמרו מאד לעשות את
המצוה ואת התורה אשר צוה אתכם
משה עבד יהוה לאהבה את יהוה
אלהיכם וללכת בכל דרכיו
ולשמר מצותיו ולדבקה בו ולעבדו
בכל לבבכם ובכל נפשכם ויברכס
יהושפט ושלחם וילכו אל אהליהם
: ולחצי שבט המנשה נתן משה
בבשן ולחצי נתן יהושפט עם
אחיבס' מעבר הירדן ימיה וגם כי
שלחם יהושפט אל אהליהם ויברכס
: ויאמר אליהם לאמר בנכס'ים
רבים שובו אל אהליכם ובמקנה
רב מאד בכסף וכוהב ובנחשת
ובברזל ובשלמ' הרבה מאד
חלקו שלל אביכס' עם אחיכס' :

ויהי כן

וּבְחִזְרוֹ בְּקִרְיָאָה וְסִי' מֵאֵמַר יי' אֵל מֹשֶׁה לֵךְ אֶל הָעָם. וּבְחִזְרוֹ אֶל כָּל עַדְתִּי יִשְׂרָאֵל יִקְצֹף. וּבְחִזְרוֹ אֶתְּחֵב וּבְחִזְרוֹ עִמִּי. שֶׁ בְּזוּהוּם הַיּוֹם וּבְחִזְרוֹ אֶשְׁלַח. וּבְחִזְרוֹ אֶתֵּן יֵשׁ אֶתְךָ. וּבְחִזְרוֹ אֶעֱשֶׂה בְּדַבְרִי הַזֶּה לְךָ. וּבְחִזְרוֹ גַּם בְּסִדְרֵי הַשְּׂמֻעָה יִתְרוֹ !

לַעֲלוֹת עֲלֶיהָ לִזְבָּח • לְפִי מִזְבְּחֶךָ
הַבְּנוֹת מִסִּבְבַּע הַמִּסְבָּן בְּטִילָה
: אִם טֹמֵאת הָרָצָה אֲחֻזְתְּכֶם •
טָלָא בְּחֵר הַקִּבָּה לְהַסְרוֹת בָּהּ
מִכִּיחָתוֹ: וְאוֹתָכֶם אֶל תִּמְרָדוֹ •
כְּמוֹכָא יֵאל תִּמְרָדוֹ: אֶל

לעלות עליהם לזבא • כמו צבא
 כמו ויסבו אתו לארץ לפניכם
 לחרב הרגתי לפצעי ולפי
 סחשבו כי להעלות עליו עליה
 זמבז עשו אותו ולהיות להם
 מזמבז לזרם מבלי סביבואו למזבז
 ו' לטילה או באמר יהיה עם
 ומסבאו לטילה כאשרו הבמות
 סכך מניסער טלא הוקם ה
 המסכן היו הבמות מותרות
 משהוקם המסכן כאשרו הבמו
 באו לנגל הותר הבמות באו
 לטילה כאשרו הבמות באו לזבז
 וגבצו הותרו הבמות באו
 לזיהסלם כאשרו הבמות ולא
 היה להם היתר עוד לסיכך
 חסטהו להם למזן ולמרד ביי
 ואיש ראש בית אבות • כל
 איש מאלה העשרה שהלכו עם
 פנחס כל אחד היה בשבטו ראש
 בית אבות והמה היו הראשים
 לאלפי ישראל : ואך אם טמאה
 • פירו אם טמאה בעיניכם לפי
 סאיז המסכן עם עברו לכם אל
 ארץ אחותי : ואתנו א תמרדו
 כמו ובזו א תמרדו וכן והתחלקו
 אותה כמו בה :

וְשִׁלְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹת בְּנֵי רְאוּבֵן
וּלְוֹת בְּנֵי גַד וּלְוֹת פְּלִגּוֹת שְׁבֻט־
דְּמִנְשֶׁה לְאַרְעֵא גִלְעָד יֵת מִיָּחָס
בֶּר אֶלְעָזָר כֹּהֵנָם׃ וַעֲשָׂרָה
רֶבְרִבִּין עִמֵּיהֶם רָבָא חֲדָא רָבָא חֲדָא
לְבֵית אָבָא לְכָל שְׁבֻטֵּי יִשְׂרָאֵל
וְגִבְרִישׁ בֵּית אֲבֹתָהוֹן אֲמִינוֹן
לְאַלְפִיָּא יִשְׂרָאֵל וְאַתָּא לֹת בְּנֵי
רְאוּבֵן וּלְוֹת יִבְנֵי גַד וּלְוֹת פְּלִגּוֹת
שְׁבֻט־דְּמִנְשֶׁה לְאַרְעֵא גִלְעָד
וּמְלִילוֹ עַמְהוֹן לְמִסְרֹכְדִין אֲמְרוּ
כָּל כְּנִישְׁתָּא דִּי מָא שְׁקָרָא הֵדִין
דִּי שְׁקָרְתוֹן בְּמִימְרָא דְאַלְהֵי
יִשְׂרָאֵל לְמִיתָב יוֹמָא דִּין מְבַתְּרָא
פּוֹלְחָא דִּי בְּמַנְיָכוֹן לְכוֹן מְדַבְּתָא
לְמַמְרְדִּכוֹן יוֹמָרִין בְּמִימְרָא דִּי׃
הַזְעִיר לָנָא יֵת חוּבָא דְּפֻעֹזָא דְּלֵא
אִידְכִּיל מִינִיהֶּ עַד יוֹמָא הֵדִין וְהָתָּה
סָחֲתָא בְּכִנְשְׁתָּא דִּי׃ וְאַתָּא
תַּחְבוּבִין יוֹמָא דִּין מְבַתְּרָא פּוֹלְחָא
דִּי וְהָא אַתָּא תַּמְרָדִין יוֹמָא דִּין
בְּמִימְרָא דִּי וְהָיָה עַל כָּל כְּנִישְׁתָּא
יִשְׂרָאֵל יֵת רֹגְזָא וְכֵרֵס אִם
מַסְבָּא אֲרַעֲא אֲחִסְתָּכוֹן עֵיבָר
לְכוֹן לְאַרְעֵ אֲחִסְתָּ עַמָּא דִּי
יִשְׂרָאֵל חֲסָן מְשֻׁבָּא דִּי וְאַחֲסִינָה
בֵּינָא וּבְמִימְרָא דִּי לֹא תַמְרָדִין
וּבָנָא לֹא תַמְרָדִין בְּמַנְיָכוֹן לְכוֹן
מְדַבְּתָא בְּרַ מְדַבְּתָא דִּי אֲלֵהֵנָּא

וַיִּשְׁלְחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל בְּנֵי רְאוּכָן
וְאֶל בְּנֵי גֵד וְאֶל הַחִי שְׁבֹט מְנַשֶּׁה
אֶל אֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶת פִּינְחָס בֶּן־
אֱלֵעָזָר הַכֹּהֵן׃ וַעֲשֶׂה נְשָׂאִים עִמּוֹ
נְשֵׂי אֶחָד נְשֵׂי אֶחָד לְבֵית אָבִיכֶם
מִטּוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ רֹאשׁ בֵּית־
אֲבוֹתָם הֵמָּה לְאֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיָּבֹאוּ
אֶל בְּנֵי רְאוּכָן וְאֶל בְּנֵי גֵד וְאֶל־
הַחִי שְׁבֹט מְנַשֶּׁה אֶל אֶרֶץ הַגִּלְעָד
וַיִּדְּבְרוּ אִתָּם לֵאמֹר׃ כֹּה אָמְרוּ כָל־
עַדְתֵּי יְהוָה מִן הַמַּעַל הַזֶּה אֲשֶׁר
מַעַלְתֶּם בָּאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב הַיּוֹם
מֵאַחֲרֵי יְהוָה בְּכַנּוֹתְכֶם לָכֵם מִזִּבְח־
לַמֶּרְדֶּכַּם הַיּוֹם בִּיהוָה׃ הַמַּעַל־
לָנוּ אֵת עֵינֵי פַעֲוֹר אֲשֶׁר לֹא הִטְהַרְנוּ
מִמֶּנּוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְיְהִי הַנּוֹף בְּעַדְתֵּי
יְהוָה׃ וְאַתֶּם תָּשׁוּבוּ הַיּוֹם מֵאַחֲרֵי
יְהוָה וְהִירָאֶתְם תַּמְרֹדּוּ הַיּוֹם
בִּיהוָה וּמָחָד אֶל כָּל עַדְתֵּי יִשְׂרָאֵל
יִקְעָף׃ וְאִךְ אִם טַמְאָה אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם
עָבְרוּ לָכֵם אֶל אֶרֶץ אַחֲזַת יְהוָה
אֲשֶׁר שָׁכַן שָׁם מִשְׁכַּן יְהוָה וְהֶאֱחָזוּ
בְּתוֹכָנוּ וּבִיהוָה אֶל תַּמְרֹדּוּ וְאוֹתָנוּ
אֶל תַּמְרֹדּוּ בְּכַנּוֹתְכֶם לָכֵם׃ מִ
מִזִּבְח־מַבְלָעֵי מִזְבֵּחַ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

המגות העם יתברך מהם כמו שבארנו במה מקדם ויורה מזה העונשים בכללם על חטא אלו העבטים אם מפני המעבדים אלו החטא ולמען קצתם מקצת וזהו אמרו ויורינו ליתרדו כי מרדס ב"י ויהיה מרד בחטא ויהיה מרד בהם כי יראתם פן יפסו בעונם ומרד האחר היה מרד גם כן וזה כי הפרטים הם תחת הכלל ועם היתה סגוריה גדולה אשר כל העבטים היו תחתיהם ואם יפחדו מהם ימרו בה • והנה

מעל מעל. הראסון פעל עבר
חזיון קמץ וחזיון פתח והסני מס
כלו פתח וסנייה מלשל הראסון
מפני הסני לא גוע בענין לא
גוע לבדו וכמוהו לא אחת ולא
סתים לא פעם אחת לבדו ולא
סתים לבדן אל אלהים. כמו
מלך מלכו ואלהים המלכים
והוא יתברך אל אלהים והרע
הארכים ואמר סני פעמי לחזק
הדבר ולהעמידו: הוא יודע.
פי הוא יודע הלבבות וידע
כוונתיו: וישראל הוא ידע.
מכאן וילך ידע ישראל כי כ
כוונתיו לטובה לא במרד ולא
במעל: ולא תושיעו. כנגד
הסני ית: מרגמה מרד.
דאגתיו מזה הדבר מחר יאמרו
בניסם לבניו: ואמרו. כאילו
אמר ואמרו בניו כיהאבות ב
במקום הבנים והבנים במקום
האבות כמו ואותו הוציא ממצ
חלילה לבניו ממנו. לפי שאמרו
להם ואותו אל תמרדו אמרו
הם מחמת עצמיותו היו חרלים
מלמרד ביה הניחו המרד ס
סהיכו מורדים בכס: ויקראו

ואם להעלו חפסוקין בקריאה ואם וס' ואם בחקתי תמאסו ואם את משפט תנעלו. ואם בכחמה חטאמו
ופרה בערבך. ואם לא יגאל ואם מבר את חשדה. ולבנות לבן מוכח לשב כאחרי. ואם נביאים הם. ואם
יחבאו בראש הרבול. ואם אב אני איה כבודי. ואם תדרשו ימצא לכם. ונמסר גם כסדר בחקתי:
עולה ג' מל בספרא וס' ונאמ' נעשה. וזה כי יאמרו אלינו. לבנות לבן מוכח. ונמסר גם כסדר נשא: עברת
הלא עכן בר זרח שקר שקר
בחרמא ועל כל בני שתא וישראל
הזה רונא והוא גברא חרא לא
מית בחוביה: ואתיבו בני ראובן
ובני גד ופלגות שיבטא דטנשה
וסלילו עם רישי אלפיה וישראל
אל אלהים יי אל אלהי יי קדמוהי
ידע וישראל בסופא ידע אם ב
במרדא ואם בשקרא שקרנא
במיסרא דיי לא תפרקנינא יומא
הדין: ולמבנא לנא מרבחא למיתב
מבחר פולחנא דיי ואם לאסקא
עלוהי עלתא ומנחת ואם למעבר
עלוהי נכסת קודשין יי הוא יתבע
ואם לא מוצפא מפתגם עברנא
ית דא למימר מחר יימר ובניכו
לבננא למימר לית לבן חולק
במיסרא דיי אלהא וישראל:
ותחומא יתב יי ביננא ובניכו בני
ראובן ובני גד ית ירדג לית לבן
חולק במימר דיי ויבטלון בניכו
ית בננא בדיל דלא למדחל מן
קדם יי: ואמרנא געבר פען
לנא למבני ית מרבחא לא לעלת
ולא לניכסת קודשין: ארי סהיד
הוא ביננא ובניכו ובין דנא ב
בתנא למיפלח ית פולחנא דיי
קדמוהי בעלותנא ובדבננא
ובניכסת קודשנא ולא יימרון
בניכו לבננא מחר לית לבן חולק
במיסרא דיי: ואמרנא ויהי ארי
יימרון לנא ולדנא מחר ונימר
חזו ית דמות מרבחא דיי דעברו
אבהתנא לא לעלתא ולא לניכסת
קודשין ארי סהיד הוא ביננא
ובניכו: חס לנא מננא מלמחטי
קדמוהי מלימד במימר דיי
ולמתב יומא דין מבחר פולחנא
דיי למבני מרבחא לעלתא ל
למנחתא ולנכסת קודשין בר
ממרדנא דיי אלהנא דיי קדם
משכניה: ושמע
פינחם כהנא ורבבני כנישתא
ורישו אלפיה וישראל דיי עימיה
ית פתגמיה דיי סלילו בני ראובן
ובני גד ובני מנש וישראל בעיניהון
ואמר פינחם בר אלעזר כהנא
לבני ראובן ולבני גד ולבני מנשה
יומא דין ידענא ארי ביננא שריא
שכינתא דיי דלא שקרתון במימר
דיי שיקרא חרין כבן שיתבתון ית
בני ישראל מיד מיסרא דיי:

הלא עכן בר זרח שקר שקר
בחרמא ועל כל בני שתא וישראל
הזה רונא והוא גברא חרא לא
מית בחוביה: ואתיבו בני ראובן
ובני גד ופלגות שיבטא דטנשה
וסלילו עם רישי אלפיה וישראל
אל אלהים יי אל אלהי יי קדמוהי
ידע וישראל בסופא ידע אם ב
במרדא ואם בשקרא שקרנא
במיסרא דיי לא תפרקנינא יומא
הדין: ולמבנא לנא מרבחא למיתב
מבחר פולחנא דיי ואם לאסקא
עלוהי עלתא ומנחת ואם למעבר
עלוהי נכסת קודשין יי הוא יתבע
ואם לא מוצפא מפתגם עברנא
ית דא למימר מחר יימר ובניכו
לבננא למימר לית לבן חולק
במיסרא דיי אלהא וישראל:
ותחומא יתב יי ביננא ובניכו בני
ראובן ובני גד ית ירדג לית לבן
חולק במימר דיי ויבטלון בניכו
ית בננא בדיל דלא למדחל מן
קדם יי: ואמרנא געבר פען
לנא למבני ית מרבחא לא לעלת
ולא לניכסת קודשין: ארי סהיד
הוא ביננא ובניכו ובין דנא ב
בתנא למיפלח ית פולחנא דיי
קדמוהי בעלותנא ובדבננא
ובניכסת קודשנא ולא יימרון
בניכו לבננא מחר לית לבן חולק
במיסרא דיי: ואמרנא ויהי ארי
יימרון לנא ולדנא מחר ונימר
חזו ית דמות מרבחא דיי דעברו
אבהתנא לא לעלתא ולא לניכסת
קודשין ארי סהיד הוא ביננא
ובניכו: חס לנא מננא מלמחטי
קדמוהי מלימד במימר דיי
ולמתב יומא דין מבחר פולחנא
דיי למבני מרבחא לעלתא ל
למנחתא ולנכסת קודשין בר
ממרדנא דיי אלהנא דיי קדם
משכניה: ושמע
פינחם כהנא ורבבני כנישתא
ורישו אלפיה וישראל דיי עימיה
ית פתגמיה דיי סלילו בני ראובן
ובני גד ובני מנש וישראל בעיניהון
ואמר פינחם בר אלעזר כהנא
לבני ראובן ולבני גד ולבני מנשה
יומא דין ידענא ארי ביננא שריא
שכינתא דיי דלא שקרתון במימר
דיי שיקרא חרין כבן שיתבתון ית
בני ישראל מיד מיסרא דיי:
ויענו בני ראובן ובני גד
וחצי שבט המנשה וידברו את
ראשי אלפי ישראל: אל אלהים
יהוה אל אלהים יהוה הוא ידע
וישראל הוא ידע אם במרד ואם
במעל ביהוה אל תושיענו היום
הזה: לבנות לבן מזבח לשוב
מאחרי יהוה ואם להעלות עלינו
עולה ומנחה ואם לעשות עלינו
זבחי שלמים יהוה הוא יבקש:
ואם לא מרגמה מרד עשינו את
זאת לאמר מחר יאמרו בניכם ל
לבנינו לאמר מה לכם וליהוה
אלהי ישראל: וגבול נתן יהוה
בנינו ובניכם בני ראובן ובני גד
את הירדן אין לכם חלק ביהוה
והשביתו בניכם את בנינו לבלתי
ירא את יהוה: ונאמר נעשה נא לנו
לבנות את המזבח לא לעולה ולא
לזבח: כי עד הוא בינינו ובניכם
ובין דרותינו אחרינו לעבד את
עבדת יהוה לפנינו בעלותינו ו
ובזבחינו ובשלמינו ולא יאמרו ב
בניכם מחר לבנינו אין לכם חלק
ביהוה: ונאמר והיה כי יאמרו
אלינו ואל דרותינו מחר ואמרנו
ראו את תבנית מזבח יהוה אשר
עשו אבותינו לא לעלה ולא לזבח
כי עד הוא בינינו ובניכם: חלילה
לנו ממנו למרד ביהוה ולשוב היום
מאחרי יהוה לבנות מזבח לעלה
למנחה ולזבח מלכד מזבח יהוה
אלהינו אשר לפני משכןנו:
וישמע פינחם הכהן ונשיאי
העדה וראשי אלפי ישראל אשר
אתו את הדברים אשר דברו בני
ראובן ובני גד ובני מנשה וייטב
בעיניהם: ויאמר פינחם בן אלעזר
כהן אל בני ראובן ואל בני
גד ואל בני מנשה היום ידענו
כי ברגבנו יהוה אשר לא
מעלתם ביהוה המעל הזה: אז
הצלתם את בני ישראל מיד יהוה:

אל אלהים יי. אל כל
האלהים הוא יי הידע
כי לא במרד וגו' ו
וכספול לומר סני פ
פעמים אלהים בעולם
הזה ובעולם הבא: א
תושיענו. כלפי סני
אמרו: הוא יבקש.
יפרע ממנו: מרגמה
מרד. מחמת רגבת
ידות דבר חרפה ע
עשינו. כמה סמפרס
סן יאמרו בניהם מחר
לחרף את בנינו כ
כסילכו להקריב ב
במשכן טילה סמא
יאמרו מה לכם ולנו
והלא גבול נתן בינינו
ובניכם את הירדן א
זוראנו ועשינו כל
רגמה סמקרא לסון
יראה הוא כמו רואב
אזי את היהודים ד
דברקיהו: כי עד הוא
סלא סלקנו עצמינו
מתורת מזבח:
ויברכו

רלבג

והנה היתה תשובתם
כי לא עשו זה לא
לעולה ולא לזבח אך
להיות להם לזכר כי
הם מעם יי ואם מ
מארכו יחלו והעבר
היה רק בינם ובין א
ארץ ישראל ולזאת ה
הסבה קראו סם ה
המזבח כי עד הוא
בינותינו כי יי האלים
וישר הדבר בעיני פ
פנחס ובניי הכהן
וישובותאם אל בני
ישראל וברכו בני ישראל
את הסם הכבד ס
סמיר אותם מעלות
לזבחי ואחר

מסרה
ייג' דסמיני וס' ודניף אהרן את
הלויס תנופה לפני. כי עד הוא
בנינו ובניי. ותבן כל עבדת יי.
אנך. ונמסר גם כסדר בהעלותך:
ולשובג בקרא' וס' חלילה לנו
מבני. ולא יהיה פליט ושריד
בי בשוככם אל יי דה' ביוקיות:

ואחר זה זכר סבב קרא יהושע לכל ישר רוצה לומר למנהיגים אותם כי הוא רחוק מידבר דבריו עם כל ישראל והנה אל המנהיגים זכר בהדרגה וזכר הזקנים תחילה והם הסבדרין לפי מה שאמרו כי הם היה קטן החכמים והם המנהיגים כל העם ואחר זכר ראשי העם והם הנסיון כל אחד מהם ראש למבט אחר ואחר זכר ראשי ציר ועיר והם המופט והסוטר והודיע מה שממך להם מהטוב בלכתם אחר המס יתעלה ומה שממך להם מהרע בעצב אחריו ולזה הזכירם מהתחת בגוים הנפארים כדי שלא ילמדו מתעצבים ויבואו לעבוד ברית וליעבד אלהים אחרים. והזכירם גם כן שלא יזכירו עם אלהיהם ולא יגרמו להם בעבדם ופלא יעבדו להם כמו סבאו האזהרות על כל זה בתורה ל להודיעם שאם יעשו זה יהיה סבה לאבד מעל הארץ הטוב אשר נתן להם יי וזוה אחר לאהב את יי ולדבקה בו וסיוח ומאד ל לממור ולעשות ככל הכתוב ולבלתי קור ממנו ימין ומלא והנה קרא ימין ההוסף על דברי תורה וקרא סמוך הגרעון ממנו כי בזה יהיה מוטע מ מרכי התור ועת

דרק

והקראו פי קראו למזבח עד כי עד הוא בכותנו וכן תיקרו בני גר ובני ראובן סהיד למדבחה ארי סהיד הוא ביהמא והים הגדול פי ועד הים הגדול כמו סכתב ועד הים הגדול מבוא השמש יהיה גבולכם ויהרפס. בן מן חטף הדלת: ולא תסביו. פי אים את חבורו: ודרוף אלף. עתה במקום עבר ורכס כמוהו: ולפוטט

רשי

ויברכו לה: ואחריא קדם יי בני ישראל: ויקראו בני גר ובני ראובן כי עד הוא למזבח. הריזה מן המקראות הקברים וזכרן להוסף בו תיבה אחת ויקראו בני ראובן ובני גר למזבח עד: ראוי הפלתי לכם. בגרל לבחלה א את הגוים הנפארים ליככם: ולפוטט

ולא אמרו דסמיכי בקריאה וסמי לעלות עליהם ליצבא. ויהי דסמיכי בקריאה וסמי ויקראו בני ראובן. ויאמרו אנשי בית שמש. אס יי האלהים לנו אחרינו. עניי עני וידעו ודעו הוה. ויאמר דוד זה הוא. עתה תנו לבככם דדה. ועוד דברו עבדיו. ואתנה את פני. וברך עורא. אשר בחרת באכרס: ויהי בימים ג' דסמיכי בקריאה ויתב פיתס בר אלעזר כהנא וברבביא מלות בני ראובן ומלות בני גר מארעא גלעד לארעא וכן נען לורת בני ישראל ואתיבו יתהון פתגמא וישפר פתגמא בעיני בני ישראל ואוריאו קדם יי בני ישראל ולא אמרו למסק עליהון לחילא לחבלא ית ארעא דבני ראובן ובני גר יתבין בהו וקרו בני ראובן ובני גר למדבחה ארי סהיד הוא בינא אריי הוא אלהים: והוה לזמן יומין סניאין בתר דאגית יי לישראל סכל בעלי דבביוהן מסחור סחור ויהושע סב על ביומין וקרא ויהושע לכל ישראל לסבוהי ולרשוהי ולריונהי ו לסרכוהי ואמר להון אנא סביית עליית ביומין: ואתון חזיתון ית פל דעבר יי אלהכון לכל עסמיא האילין מן קרמיכו ארי יי אלהכון מיסריה מגית לכו: חזו ד: פלגית לכו: ית עסמיא ד: אשתארו האילין באחסנא לשיבטיכון מן ירדנא וכל עסמיא דשתיית וימא דבא מעלני שמשווי אלהכו הוא יתבנינו מן קרמיכון ויתריך יתהון מן קרמיכון ויתרתון ית ארעהון כמא די מליל יי אלהכון לכו: ויתתקפון לתרא למטר ולמעבד ית כל דכתיב בספר אורייתא דמשה בריל דלא למסטי מינעה לימין ולסמלא: בריל דלא לאיתערבא בעסמיא האילין די אשתארו האילין עמכון ובשום טעותהון לא תדכרון ולא תקייסון ולא תפלחונון ולא תסגדון להין: אלהין בדתלתא די אלהכון תדבקון כמא דעבדתון עד יומא תריין ויתריך מן קרמיכון עמסין דברבין ותקיפין ואתון לא קס אינש קרמיכון עד יומא תריין: גברא חר מנכון ידרוף אלפא ארי יי אלהכון מיסריה מגית לכו: כמא די מליל לכו: ותסתרון לתרא לנפשתיכון למרתס יי אלהכון: וסמי אחרי אשר הניח יי לישראל. וילחמו בני עמון עם. ויהי מימים בימי קציר חטים: בספר תור משה ג' דסמיכי בקריאה וסמי כאשר צוה משה עבד יי. וחזקתם מאד לשמור ולעשות. ואת בני ובתים לא ומית דמלכים. ונבטרגם כפיפרא דא בסמון: לא עמד ג' וסמי חרש יי בפניהם: מדוע נסחף אבירך. אשוריהאיש אשר: ונשמרתם בקריאה וסמי בסוד ואתתן:

וסמי אחרי אשר הניח יי לישראל. וילחמו בני עמון עם. ויהי מימים בימי קציר חטים: בספר תור משה ג' דסמיכי בקריאה וסמי כאשר צוה משה עבד יי. וחזקתם מאד לשמור ולעשות. ואת בני ובתים לא ומית דמלכים. ונבטרגם כפיפרא דא בסמון: לא עמד ג' וסמי חרש יי בפניהם: מדוע נסחף אבירך. אשוריהאיש אשר: ונשמרתם בקריאה וסמי בסוד ואתתן:

ויבא עליו את הים. על כל יחד ויחד מבהם טאם היה היחיד בורח מלא ליכנס
 בים גל מל יס דרך אחריו וקולטו: וילחמו בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי וגו'.
 כל מבעה האומות כחץ לפי סיריחו ועומדת על הספר והיה נגדה ומעולה
 מל ארץ ישראל כקצו לתוכה מכל מבעה האומות גיבורי החיל: אלהים

ויבא עליו את הים. על כל יחד ויחד מבהם טאם היה היחיד בורח מלא ליכנס
 בים גל מל יס דרך אחריו וקולטו: וילחמו בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי וגו'.
 כל מבעה האומות כחץ לפי סיריחו ועומדת על הספר והיה נגדה ומעולה
 מל ארץ ישראל כקצו לתוכה מכל מבעה האומות גיבורי החיל: אלהים

רלבג

ואחר זה הביא אותם
 אל ארץ האמרי היושב
 בעבר הירדן והוא ארץ
 סיחון ועוב מני מלכי
 האמרי וירשו ישראל
 ארצם מזר העזר ה
 האלה לא חרבו ולא
 בקשתם ואחר זה ה
 הסתיר בלך בן צפור
 להלחם בישראל ב
 בעקרא לבלעם בן ב
 צפור לקלל אותם ולא
 אבה המי למנוע אל
 בלעם ויברך ברוך ה
 אותם והזילם חסם
 את ממונו כמו סוכר
 בתורה. ואחר זה
 עברתם את הירדן ו
 ובאתם ליריחו וירשתם
 אותה ולא זה כלחמו
 בהם בעלי יריחו והם
 מלכי האמרי והפרזי
 והכנעני והחתי ו
 והגרנזי החיו והיבסי
 מכלחמו עם ישראל
 כמו סוכר בזה ה
 הספר וזה ממה שזכר
 מכל אחד מהמלכים
 ההם היה לו חלק מה
 ביריחו כמו סוכר ר
 רזל. והנה
 מלחמו ללכס הצרעל
 סחרם להם כזקן ה
 הזקן בהן זולת חרב
 המלחמה. ואחר
 מזכר כל הטובות ש
 סחכן הסם ית' את
 ישראל בזה אותם לירא
 את יי' ולעבוד אותו ו
 ולהקיר את להי הנכר
 מקרבם ולפי שדע מ
 מתכונתם אז מלא ל
 לעבד עז עס מה ש
 סמך לבס אל זה ב
 בדברים אלו אמר להם
 טאם רע בעיניה לעבד
 אתי יי' יבחרו להם להי
 אבותיהם אשר מעבד
 הנחר מהחיקים המי
 מזה בכלל ולזה לקח
 אברהם משם והוליכו
 אל ארץ כנען מלא ל
 לעבד להי האמרי אשר
 הביאם המי למסבת ב
 בארצם במהריסם
 את ארצם והנה
 אמונותיהם הכוזבות
 ומכחלותיהם הפחות
 היו סבת מהקריאה ש
 הארץ אותם כמו ש
 מוזכר בתור כי ברמל

ויבא עליו את הים. על כל יחד ויחד מבהם טאם היה היחיד בורח מלא ליכנס
 בים גל מל יס דרך אחריו וקולטו: וילחמו בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי וגו'.
 כל מבעה האומות כחץ לפי סיריחו ועומדת על הספר והיה נגדה ומעולה
 מל ארץ ישראל כקצו לתוכה מכל מבעה האומות גיבורי החיל: אלהים

ויבא עליו את הים. על כל יחד ויחד מבהם טאם היה היחיד בורח מלא ליכנס
 בים גל מל יס דרך אחריו וקולטו: וילחמו בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי וגו'.
 כל מבעה האומות כחץ לפי סיריחו ועומדת על הספר והיה נגדה ומעולה
 מל ארץ ישראל כקצו לתוכה מכל מבעה האומות גיבורי החיל: אלהים

ויבא עליו את הים. על כל יחד ויחד מבהם טאם היה היחיד בורח מלא ליכנס
 בים גל מל יס דרך אחריו וקולטו: וילחמו בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי וגו'.
 כל מבעה האומות כחץ לפי סיריחו ועומדת על הספר והיה נגדה ומעולה
 מל ארץ ישראל כקצו לתוכה מכל מבעה האומות גיבורי החיל: אלהים

ויבא עליו את הים. על כל יחד ויחד מבהם טאם היה היחיד בורח מלא ליכנס
 בים גל מל יס דרך אחריו וקולטו: וילחמו בכם בעלי יריחו האמרי והפרזי וגו'.
 כל מבעה האומות כחץ לפי סיריחו ועומדת על הספר והיה נגדה ומעולה
 מל ארץ ישראל כקצו לתוכה מכל מבעה האומות גיבורי החיל: אלהים

הגוי ההם יי' מוריקם מפניהם וזה היה גב סבה להרחיק ישראל מאליהם לעבדם
 אך הוא וביתו יעבדו את יי' כרי להרחיקם עוד מלחזר בעז. והנה היה הסתירות באלו כרי שיקבלו עוד הדור ההוא לפני האללים מלא לעבד עז כי זה היה ראו
 פיריחיקם יותר מהמך אחר עז אחריות יהושע וכו' לא נסמרו מזה כמו סוכר בראש ספר מופטו: ויען העם וגו' ונזהר העם כי חלילה להם מעבד אלהים
 אחרים עם ראותם הטובות והנפלאות שחננם המי. והנה

דל'בג

ואולם

כמלקות ירה אלה

ויהי

• 5

צ.נ.ל.   ל.נ.   צ.מ.ד.   י.ל.

[illegible]

ספר

ספר סאחרי מות יהושע שאל בני ישראל ב' ל' באורי' ותומי' מי מהסבטי' יעלה בתחלה להלחם בכנעני הנסער בארצות הסבטי' וראוי שנדע סאח הרצון בזה שאל היו כסאן באורי' ותומי' במי יהושע כי התור העדה כי בימי יהוש' כ' יסאן במפטט האורי' . וואלט הרצון בזה כי אחרי מות יהושע הזכרנו לפאול' מי יעלה בתחלה כי במלחמ' הראשול' שרפגדו' לסאח המלחמו' זה סאס ינזכרו יס' במלחמ' הראשול' יאמרו הנסארי' מהגוים ההם סר כלס מעליה' וייתחזקו להלחם בהם ואס ינזכרו אותם פיל הענין מורד' לב בגוי' ההם וינזכרו יס' בהלות . ולזה בחר האס סילחם תחלה מי סהוא ראווי יותר לנכח והוא סבטי יהוד' וקבב יהודה סעלה אתו

ממעת להלחם כאמר
כסארו בבבולומהגבים
ההם והנה קצצו ב
בהמות יידי לרמי בזק
ובחיות רגלי להפיל
מורך על סאר המלכי
סיראומהלחם ב
בימר עם סכבר סבב
זה העם ית להשיב לו
מרה כגבר מרה כמו
סזכר כאמר עשיתי
כז סלם לי אלהי חזר
סהביאוהו אחר זה
בירושלם ומתעם ו
וכבר כלחמו ביהוד
בירושלם קודם זה
ולכדו אותה והכוה
לפי חרב ואת העיר
טלחו באם: וילך

לדני
פ' בטע' יאמר
י' י' ענד
לדניזה

מי יעלה לבוא אל
הכבשני: על
מקומות ש
סוף פלגו בגורל ועדיין
לא נכבשו: יהודה
יעלה. שבט יהודה
יעלה תחלה לכבוש
את גורלו: לשמעון
אחיו. לשבט שמעון:
עלה אחי. ועמרי
לכבוש את מה שנפל
בגורלי ויש פותרין

ט

אֲחֵרֵי מוֹת יְהוֹשֻׁעַ וַיִּשְׁאֲלוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל בַּיהוָה לֵאמֹר מִי יַעֲלֶה לָנוּ
אֶל הַבְּנֵעַנִי בַתְּחִלָּה לְהִלָּחֵם בּוֹ׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה הִנֵּה נָתַתִּי
אֶת הָאֶרֶץ בְּיָדוֹ׃ וַיֹּאמֶר יְהוּדָה
לְשִׁמְעוֹן אָחִיו עֲלֶה אִתִּי בְּגִדְלִי
וְנִלָּחַמָּה בְּבִנְעָנִי וְהִלַּכְתִּי גַם־
אִנִּי אִתָּךְ בְּגִדְלְךָ וַיֵּלֶךְ אֹתוֹ שִׁמְעוֹן׃
וַיַּעַל יְהוּדָה וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת־הַבְּנֵעַנִי
וְהַפְּרָזִי בְּיָדָם וַיָּבוֹס בְּזֶקֶק עֲשֵׂרֶת
אֲלָפִים אִישׁ׃ וַיִּמְעָאוּ אֶת־אֲרָנִי בֶזֶק
בְּזֶקֶק וַיִּלָּחֲמוּ בּוֹ וַיִּכּוּ אֶת־הַבְּנֵעַנִי
וְאֶת הַפְּרָזִי׃ וַיָּגֶס אֲרָנִי בְּזֶק וַיִּרְדּוּ
אֲחֵרָיו וַיֹּאחֲזוּ אֹתוֹ וַיִּקְצְצוּ אֶת־
בְּהֵנוֹת יָדָיו וְרַגְלָיו׃ וַיֹּאמֶר אֲרָנִי־
בְּזֶק שִׁבְעִים מַלְכִּים בְּהֵנוֹת יָדֵיהֶם
וְרַגְלֵיהֶם מְקֻצָּעִים הָיוּ מְלָקָטִים תַּחַת
שִׁלְחָנִי כְּאִשֶּׁר עָשִׂיתִי בֶן שָׁלֹם לִי׃
אֱלֹהִים וַיְבִיֵּאֵהוּ יְרוּשָׁלַם וַיָּבֵת שָׁם׃

ר' ובי' אבא
רעיו סתא
וחלכא

၁၈၆

9

כ. ויתר

•

נ' אץ ירהם
רעטואל

3.5

5. 5.

ע'ל דאס

1997

מזר הפלש

הר בספר שני

0.000000

1. _____

עוֹת סְמוּכִים

הכי כהן בן

ויהיה בתר דמית יהושע
ושאלו בני ישראל
במיסרא דיי למיסר מן ויסק לנא
לות כנענא בקרמיתא לאגתא
קרבא ביה וואמר יי יהודה ויסק
הא מסרית ית תגי ארעא
בידיה וואם יהודה לשמעון אחותי
סק עמי בעדבי ונגית קרבא עם
כנענא ואיתך אף אנא עמך
בעדבך ואול עימיה שמעון
וסליקו רבית יהודה ומסר יי ית
כנענא ופרוזה בידהו ומתבון
בבזק עסר אלפי גברא ואשכחו
ית ארני בזק בבזק ואגיתו קרבא
ביה ומחו ית כנענא וית פרוזאי
וערק ארני בזק ורדפו בתרותי
ואתרו יתיה וקצצו ית קרסולי
יהודה ורגלותיה ואמר ארני בזק
שבועין מלכין קרסולי ידותון ו
ורגליתו מקצצין תוו מלקטי לחם
תחת פתוריכם דעברית כן שלים
לי וואיתותי לירושלם ומיתתמן

אני חרפתי את ישראל. ונלחמה אתם
חללי

רדק

תנה אל כורא
לבן קמחי עזרה
ורעת נבחרה
בספר הסופטים:
ולב עבדך תתמוך
ואת דוד תסמוך
ומזרים תחסוך
ומדרך סטיט:

ויהי

יִרְדֵּי
 אחריו מות יהושע
 • מני ענלה לכו •
 לבבכם את הארץ
 אשר נבא ארצה להבסם : ונמצאו
 את ארצו בזק. מלרע. ויבסם ארצו
 בזק ויאמר ארצו בזק מלעיל
 וה' יד' כוספת ל' ארון בזק וכן
 ארצו דרך ארון דרך: בהמות.
 מן בוח ידו וחיבו ממסוקלו אלא
 ממסוקל לשון לסוכות והוא ה
 האצבע הגם שבאצבעו י וילחמו

יהודה יעלה הוא עתה הוא יעבד מאז אחרת במה תמורה מה שמו יהודה אחיו שמעון שמו ולשמעון אחיו אחר סליך אחריו בבזק. אם מקום: סבבה מלכיה וגו'. מכאן אחר
למד מה גדולתו ועוצתו של מלכיה כנגד סהרי ארצי בזק לא חסד כדרי למאיתעם מלכיה כנגד בסם מלך וכתוב בו כאן: ויבואוהו ירוסלם. • מהלכו ממסם להלחם על ירוסלם:
סלחו

סלחו באם. סלחו אם בבלה: אחי כלב. מאמנו: וחסותיהו: וחמלכתיה למו
כמלך ממייצגן האדם ומסממן לבו לרבר אחד כל: ותצבו. וואירכית לביכול
לרגלי אביה: ארץ הנגב. אדם סביתו מנוב מכל טוב שאין בו אלא תורה
גלתמים. מדה בית הנגל. אתר בית סקניא דמיו: מעיד העדמים. היא יריחו
סנית להם דומך מל

סוּלְכֵרוּ אוֹתָהּ. גַּם כָּל הָעָרִים וְחִמְצָאוֹת. אֲשֶׁר שָׁלַח
יְמִי לֹאשׁ דְּכוּלֵּי דְגָשִׁים בְּמֶלֶךְ רָא' וְס' שָׁלַח בְּאֶשׁ מִקְדָּשְׁךָ.
כִּי יִהְיֶה לְהֹלֵחַם בְּכַנְעָנִי. וְיִזְכְּרֶנּוּ הַכְּנַעֲנִי יוֹשֵׁב צִפְתָּ.

וילחמו בני-יהודה

בִּירוּשָׁלַם וּלְכֹדוּ אוֹתָהּ וַיְכַוֶּה לָפִי־
חֲרֹבוֹתָאֵת הָעִיר שְׁלֹחַ בְּאֵשׁ׃ וְאַחֲרֵי־
יָרְדוּ בָנֵי יְהוּדָה לְהִלָּחֵם בַּכְּנַעֲנִי
וַיֹּשְׁבֵהוֹ הָרֹהֶגְבוֹהַ שְׁפִלָּה׃ וַיִּלְךְ־
יְהוּדָה אֶל הַכְּנַעֲנִי הַיּוֹשֵׁב בְּחִבְרוֹן
וְשֵׁם חִבְרוֹן לִפְנֵימִסְ קָרִית אַרְבַּע וַיָּבֹאוּ
אֶת שְׁשִׁי וְאֶת אַחִימָן וְאֶת תַּלְמִי׃
וַיִּלְךְ מִשָּׁם אֶל־יֹשְׁבֵי דְבִיר וְשָׁם־
דְּבִיר לִפְנֵימִסְ קָרִית סֹפֶר׃ וַיֹּאמֶר
כָּלֵב אֲשֶׁר־יָכָה אֶת קָרִית סֹפֶר וּלְכֹדָהּ
וְנָתַתִּי לוֹ אֶת־עֵכֶסָה בְּתִי לְאִשָּׁה׃
וַיִּלְכְּדָה עֵתְנִיאל בֶּן־קִנֹּז אֶחָי כָּלֵב
הַקָּטָן מִמֶּנּוּ וַיִּתֵּן לוֹ אֶת־עֵכֶסָה בְּתֻרֹתֶיהָ
לְאִשָּׁה׃ וַיְהִי כְּבֹאֲרֵהוּ וְתַסִּיתָהוּ
לִשְׂאֹל מֵאֵת אֲבִיהָ הַשָּׂדֶה וְתַעֲזֹנָהּ
מֵעַל הַחֲמוּר וַיֹּאמֶר לָהּ כָּלֵב מַה־
לָּךְ׃ וְתֹאמַר לוֹ הִכָּה לִי בִרְכָה כִּי־
אֶרְץ הַנֶּגֶב נָתַתִּי וְנָתַתָּה לִי גִלְתִּי מִיָּם
וְיִתֵּן לָהּ כָּלֵב אֶת גִּלְתִּי עָלֶיהָ וְאֶת־
גִּלְתִּי תַחֲתֶיהָ׃ וּבְנֵי־
קִנִּי הָיִינוּ מִשָּׁה עֲלוּ מֵעִיר הַתְּמָרִים
אֶת־בְּנֵי יְהוּדָה מִדְּבִיר יְהוּדָה אֲשֶׁר־
בְּנֶגֶב עָרֵד וַיִּלְךְ וַיֹּשֶׁב אֶת־הָעָם׃
וַיִּלְךְ יְהוּדָה אֶת־שִׁמְעוֹן אֶחָיו וַיָּבֹאוּ
אֶת־הַכְּנַעֲנִי וַיֹּשֶׁב עִפְרָיִם וַיַּחֲרִימוּ
אוֹתָהּ וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם הָעִיר הֶרְמָה׃
וַיִּלְכְּדוּ יְהוּדָה אֶת־עֲזָרָה וְאֶת־
גְּבוּלָה וְאֶת־אֲשָׁקְלוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ
וְאֶת־עַקְרוֹן וְאֶת־גְּבוּלָהּ׃

וּמִחֲקוֹת כָּל עַם: לֵשׁאֵל וְחֹסֶד בְּקִרְיָאָה וּסְמִי' וְחִסְתָּח
אֵל. לֵשׁאֵל לְנוּמָךְ, וּמִי יִסּוֹר לֵשׁאֵל לְשִׁלּוּם לֶךְ.
בְּקִרְיָאָה וּסְמִי' יִהְיֶה בְּבֹאֵה וְחִסְתָּח לֵשׁאֵל דִּיהוּשֻׁעַ. וְחִבְרו
דְּשַׁע סִימָן:

מאת אביה המדה וכמנתנו לה הוסיפה היא לשאול
חותן משה שבו לרת ישראל ולזה יסבו את יאודה :

לבי יתרו ארבעים ו
וארבע מאות פנה
התלמידים סטחם ה
הניחוח והלכו אבל
עתיאל בן קנז הוא
יעבץ במדבר יהודה
אשר בג' ערד ללמוד
תורה ויוסף את העם
עם התלמיד' היוסבי
לפניו הוא בןם מאת
הקבה סחמן לו ת
תלמידים הגונים
סנאמר ויקרא יעבץ
לאלי וגו' וזמן לו
חסידים הללו כי

וילך יהוה אל הכנעני
היושב בחברון וגו'.
כי כבר התבאר בספר
יהושע כי כלב הוא
שנלחם בהם ואמנם
הביא עמו עם שבט
יהודה כי הוא היה פ
כשיא הסבט ולזה יחס
זאת המלחמה לשבט
יהודה וידמה סכבר
היתה זאת המלחמה
אחריות יהושע ואף
על פי מזכרה בספר
יהושע ואולם מזכרה
עם לבאר סכבר כ
בתקו' עיור הסי' לכלב
כי חברון כנהלו לו
לכחלה על פי הסי' והו'
לחם בה וכתב' בקוף
הענין קף על פי מלא
כבשה ביום יהושע

וְכַן עָמְדוּ וְעָלּוּ מִסָּס בְּמִלּוֹס וַיֵּשְׁבוּ בְּמִדְבַּר יִשְׂרָאֵל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל זֶה הַכְרָאֵל
וְהָיָה יִרְיָחוֹ לְרֵעֵתָם כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמָר וַיִּכְנֹוּהוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַחֵר כִּי יָמָה סָאֵמֵר מִסָּה רֵעֵה
וְאַחֵר עַל חֲמֵשׁ מֵאוֹת אָמָה וְהַנְחִיאוֹ מִלְחָמָה אֲחֵר מִי סִיבָה שֶׁחָלְקוּ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ
בִּבְנֵי בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְאֵל בֶּן בִּצְיֹן לִטְוֹל אֶתְּהָה מֵהֶם וּפְנֵי אֶתְּהָה לְהֵם סָאֵמֵר עָלָה
הַסָּאֵמֵר וַיִּלָּךְ לוֹ אֶל אֶרֶצוֹ סֶהֱלָךְ לְגִייר בְּנֵי מִסְכַּחְתּוֹ וְעוֹד דִּרְסוּ בוֹ כִּי מֵה
תִּיבְיָאֵל בֶּן קִנְז הוּא יַעֲבֹךְ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּדִבְרֵי הַיָּמִים וּמִסְכַּחְתּוֹ כּוֹפְרִים יוֹסֵפִי יַעֲבֹךְ
בֵּית רֶכֶב:

כי לא להוריש: כי לא יכלו להוריש אתם מהיה יי' עמם להוריש את יוסב: ההר יוסב: העמק לא יכלו להוריש: כי רכב ברזל להם והסנה האמתית כי הניח אותם המי לנכר: את יוסב כמו שאומר אתם הניח יי' לנכר: את יוסב וית' וית' יוסב ית' יוסב טורא: אתם כן רכבו לא יכלו לתרכא ית' יוסב מיטרא ארי רתכין דברזלא להון *

לא הורישו בני בנימין. ובספר יהושע אומר לא יכלו בני יהודה להורישם והוא כמו ספרנו כי ירושלם בן יהודה ובנימין ומת סאמר עד היום הזה סמואל ה' הכניא כתבכין כי הוא כתב ספר סופטו לפי הקבלה ובנימין היה עדין היבוסים בירושלם ואף בנימין דוד כמו סכתוב: ויתירו. פועל יוצא והסלוחים הם התרים וקראם סומרים סעמרו את פני העיר וסמרו את יראו אים יוצא מן העיר כי לא היו רואים את מבוא העיר אולי היוגות וספרים ס' סביבותיה: הרמז כי את מבוא העיר. ברברי רזל למה קרא סמה לז מה לז זאת סאין לז פה כך לא היה אדם יכול לעמוד על פתחה סלעיר. אמר רב סממן לז היה עומד על פתחה סלמעה והיה הלז חלול והיו ככנסן דרך הלז למעה ודרך מערה לעיר. הדא הוא דכתיב ויראו הסומרים וגו' ועמינו עמך. בשאל המלך וקמן הכף ויס ספרים סכתוב דקמן המלך וסוף הכף והיא סגנה וידענו זת מפי המסרה: ויראם את מבוא העיר. אמרו רזל באכבערמז להם והרא להם כרי סלא ירגט אדם זו: ארץ החתים. אינו החתים מסבב אומות: הוא סמה עד היום הזה. לפי סקרא לה סס העיר האחרת אמר כי באותו סס סקרא לה קוראים לה עד היום הזה לז ובדרם היא סמה עד היום הזה תניא היא לז סכובעין בה תכלת היא לז סבא סכריכולא בלבלה בא נכוכר כזר ולא ההריבה ואף מ מלאך המות אח לז סמות לעבור סתוכה אלא דקנים סנה בזמן סרעתם קנה להם מוסיין א אותם סוף לחומה והם מתים כי חזק ישראל. פועל עבר פו הוא חזק קמן וחזיו פתח: וקנס

בקריא וס' שטנה רחבות ויאמר כי עתה יקרא שמה לז: ואת יושב ט' וס' נכסר בסדר שבות ויואל ז' המלאים וס' וס' נכס' בסדר שבות: חזק הפתח וס' נכסר בסדר מקץ: ואפרים ח' וכל מנשה ואפר' דכז וס' נכסר בסדר פנחס:

רזל והוא אחר את עד היום הזה רזל עד ימי כתבו זה הספר והנה זכר אחר זה מה סנסמאר מהגוים האל בנבול יסראל לבאר מהם היו להם למקום כמו סכוכר בתורה ויעל

כי לא להוריש: תרגם יונתן וכתב כן רכבו לא יכלו לתרכא ית' יוסב מיטרא: ואת היבוסים יוסב ירושלם. מחוזה היה בירושלם סעמו יבוסים ומבני אבמלך היוולא הורישם מפני הסבבה עד סבא דוד לפי סעריין היה נכדו קיים והוא כסבב לו ולכיו ולכדו ביתאל סנפל בגורלם ואף על פי ספסל מיכה עמהם סהרי מיכה

שלחו ג בקריאה וס' ואת האיש ואת כל משפחתו שלחו: וחתים ה' בקריא וס' כהמדר והלכנו הזה עד הגור הגדול: וילך האיש ארץ חתים: ותעלה ותצא ברבבה סמצרים. וחברו דה העלו ויוצאו סמצרים ברבבה: ונה שבר עלינו בלך ישראל את סלבי: מקרא שבה ג ויהי יהוה את יהודה וירש את ההר כי לא להוריש את יושבי העמק כי רכב ברזל להם: ויתנו לכלב את חברון כאשר דבר משה וירש משם את שלשה בני הענק: ואת היבוסים יושב ירושלם לא הורישו בני בנימין ויושב היבוסים את בני בנימין בירושלם עד היום הזה: ויעלו בית יוסף גם הם בית אל ויהוה עמם: ויתירו בית יוסף בבית אל וישם העיר לפנים לז: ויראו השומרים איש וצאמן העיר ויאמרו לו הרמנו נא את מבוא העיר ועשינו עמך חסד: ויראם את מבוא העיר ויבו את העיר לפי חרב ואת האיש ואת כל משפחתו שלחו: וילך האיש ארץ החתים ויבן עיר ויקרא שמה לז הוא שמה עד היום הזה: ולא הוריש מנשה את בית שאן ואת בנותיה ואת תענך ואת בנותיה ואת יושבי דור ואת בנותיה ואת יושבי יבלעם ואת בנותיה ואת יושבי מגדו ואת בנותיה ויראל הכנעני לשבת בארץ הזאת: ויהי כי חזק ישראל וישם את הכנעני למס והוריש לא הורישו: ואפרים לא הוריש את הכנעני היושב בגזר ויושב הכנעני בקרב בגזר: וכולון לא הוריש את יושבי קטרון ואת יושבי נהלל ויושב הכנעני בקרב ויהיו למס: אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון ואת אחלב ואת אכזיב ואת חלפה ואת אפיק ואת רחב: ויושב האשרי בקרב הכנעני יושבי הארץ כי לא הורישו: נפתלי לא הוריש את יושבי בית שמש ואת יושבי בית ענתי ויושב בקרב הכנעני יושבי הארץ ויושב בית שמש ובית ענתי היו להם למס:

ויהי וי' את יהודה וירש את ההר. רזל סכוכר מבא עממו יהוד' כעור ביי' בהורשת ההר אמנם לא יכלו להוריש את יוסב העמק כי רכב ברזל להם והיו ויתר חזקים ממנו. וראוי סתדע כי אס סיה בלז יעוד מאת סטי סעצורהו במקום אחר בזולת המלחמה לא יאמר סלא יכול ל להוריש יוסב העמק כי אח מעבור לז להוסיע ברב אז במעט אלא סלא מבאנו יעוד ססס ליהודה סוככר דק בגבול כחלתו כמו סכוכר בראס זה ס הספר וזאת המלחמה סיתה בגבול סמעון: וראוי סתק' כי היבוסים יוסב ירושלם עד ימי דוד כמו סכוכר בספ' סמואל וסיתה סבת עמרו סס הברית ס סכרת אכרסס עם א אבמלך סלא יסקר לו ולכיו ולכדו ונהה סמואל הכניא כתב זה הספר כמו סאמרו ר

יבן עיר ל זהו וית' ויבן העיר סכתוב חן סתלול סתחמס אל

רלבג

ויהי וי' את יהודה וירש את ההר. רזל סכוכר מבא עממו יהוד' כעור ביי' בהורשת ההר אמנם לא יכלו להוריש את יוסב העמק כי רכב ברזל להם והיו ויתר חזקים ממנו. וראוי סתדע כי אס סיה בלז יעוד מאת סטי סעצורהו במקום אחר בזולת המלחמה לא יאמר סלא יכול ל להוריש יוסב העמק כי אח מעבור לז להוסיע ברב אז במעט אלא סלא מבאנו יעוד ססס ליהודה סוככר דק בגבול כחלתו כמו סכוכר בראס זה ס הספר וזאת המלחמה סיתה בגבול סמעון: וראוי סתק' כי היבוסים יוסב ירושלם עד ימי דוד כמו סכוכר בספ' סמואל וסיתה סבת עמרו סס הברית ס סכרת אכרסס עם א אבמלך סלא יסקר לו ולכיו ולכדו ונהה סמואל הכניא כתב זה הספר כמו סאמרו ר

ותבדד יד בית יוסף. מהיו סמוכים להם כי אלון ומעלבים לבני דן היו ובני יוסף היו סמוכים להם ולבני יהודה וכבדה יד בית יוסף על האמורי והיו להם למס אכל לא הורישום ולפיכך היו להם לשכנים ולצמיתים. וגבול האמרי. גם זה לא הורישו בית יוסף מהסלע ומעלה. ועל מלאך יי' ית' וסליק כביא במליחות מן קדם יי' ואמר ר' זל כי פנחס היה זה הנביא:

מן הגלגל. מס נאמר לו כבואה הזאת שיאל אותה לישראל בזה המקום אולי הוא קבצם מס על פיו או היו נקבצים מס על דבר אחר. אל הבוכים. נקרא המקום כן לפי שבכחו מס כמו סאמר. מעלה אתכם. עתיד במקום עבר ורבים כמוהו: לנדים. מקרא קצר ופירושו לנכים לנדים וית' למעיקים כמו בדים ויש מפרשים אותו מן צד דרומי והדגש תמול הכח עין הפעל כמו ופסוקי צידים לל סוכור וילכדו אתכם: וישלח יהושע. וכבר נלח וכתבדברים אלה הכה לפי שעשו בני ישראל הרע בעיני יי' ואמר כי כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר ה' האריכו ימים אחריו לא עשו ה' הרע שראו מעשה הנס מעשה לישראל שהעבירם הירדן ב ציבה ועמידת הסעם והירח וכיבו המלכים: ביר

ועל מלאך יי'. מנינו בסדר עולם זה היה פנחס: אל הבוכים. מס המקום: מעלה אתכם. כך היתה דעתו מתחלה להעלותכם ממזרים וכן כסיתו על מנת להוריש את ארצו: וגם אמרתי. עתה אמרתי בפי: לנדים. למזדים בצרכם בגדודים וניסות לסלול ולבז: וישלח יהושע וגו'. זה היה מעשה מוקדם אל לפי שבא לומר ויעשו הרע התחיל ל

ההרה יגוס' נמסר בסדר דברים: אעלה חס' בלשון תרגום אמר מלאכ לאנחת הדארונה אריך למנסא קטרתא בירושלם וס' נמסר בסדר שמות: ליושבי הארץ והא' ג' דסמיכי בקריאה וס' ואתם לא תכרתו ברית ליושבי הארץ והא' דגני מבלי את כל. הלא את אחינו: מוכחותיהם ג' מל וא' חס' וס' כי אם בהחששו

וילחצו האמרי את בני דן ההרה כי לא נתנו לדרת לעמק: ויואל האמרי לשבת בהר חרס באילון ובשעלבים ותבדד יד בית יוסף ויהיו למס: וגבול האמרי ממעלה עקרבם מהסלע ומעלה:

ויעל מלאך יהוה מן הגלגל אל הבכים ויאמר אעלה אתכם ממזרים ואביא אתכם אל הארץ אשר נשבעתי לאבותיכם ואמר לא אפר בריתי אתכם לעולם: ואתם לא תכרתו ברית ליושבי הארץ והא' מוכחותיהם תתעוץ ולא שמעתם בקולי מה זאת עשיתם: וגם אמרתי לא אגרש אותם מפניכם והיו לכם לעדים ואלהיהם יהיו לכם למוקש: ויהי בדבר מלאך יהוה את הדברים האלה אל כל בני ישראל וישאו העם את קולם ויבכו: ויקראו שם המקום ההוא בכים ויזכרו שם ליהוה:

וישלח יהושע את העם וילכו בני ישראל איש לנחלתו לרשת את הארץ: ויעברו העם את יהוה כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע אשר ראו את כל מעשה יהוה הגדול אשר עשה לישראל: וימת יהושע בן נון עבד יהוה בן מאה ועשר שנים: ויקברו אותו בגבול נחלתו בתמנת חרס בהר אפרים מצפון להר געש: וגם כל הדור ההוא נאספו אל אבותיו וקם דור אחר אחריהם אשר לא ידעו את יהוה וגם את המעשה אשר עשה לישראל:

ויעשו בני ישראל את הרע בעיני יהוה ויעברו את הבתולים:

להם מזבחותיהם תתעו. ואתם לא תכרתו ברית. כדיות חלילים סביבות. קדם חס' וא' מוכחותיהם חטאת יהודה. נמסר גם בסוף סדר ואתחנן: וכל ימי דסמיכי בקריא וס' ויעברו העם את יי' כל ימי יהושע. וחברו מעברו העם את. וכל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה. נמסר גם בסוף יהושע: יהושע ב' מל וס' ואת יהושע צויתי. אשר האריכו ימים: יי' אלהי אבותם ד' דסמיכי בקריא וס' למען יאמינו כי נראה אליי. ואמר על אשר עזבו את ברית יי' דמשה תורה. ויעזבו את יי' אלהי אבותם המוציא אותם בארץ ושבטים. בעזבם את יי' אלהי אבותם: אבותיו ג' בל' וס' וגם כל הדור ההוא נאספו. כל לבבו וקין לדרש. תבא עוד דוד אבותיו:

וירחקו אמורי ית בני דן לטורא ארילא שבקונן למחת למישרא: וישרי אמורא לה למיתב בטור הרס באילון ובשעלבים ותקיפת יד בית יוסף והיו למסקי מסין: ותחום אמורא ממסקני עקרבם מן כיפא ולעילא: וסליק נביא בשליחות מן קדם יי' מן גלגל לבוכים ואמר אסיקית יתכון ממזרים ואעלית יתכון לארעא די קייסית לאבהתכון ואמרית לא אשני קיימי עמכון לעלם: ואתון לא תגזרון קיים ליתבי ארעא הרעא אגוריהון תתערעון ולא קבלתון למימרימא דא עבדתון: ואף אמרית לא אתריך יתהון מן קדמיכון ויהון לכון למעיקין וטעותהון יהון לכון לתקלא: ויהוה כד מליל נביא דיי ית פתגמא האילן לכל בני ישראל וארימו עמאית קלהון ויבכו: וקרו שמאראתרא והוא בוכים ונכיסו תמן נכסרת קודשיא קדם יי':

ושלח יהושע ית עמא ואזלו בני ישראל גבר לאחסנתיה למירת ית ארעא: ופלחו עמא קדם יי' כל יומי יהושע וכל יומי סביא די אוריכו יומין בתר יהושע דחזו ית כל עובדי דיי רבא די עבר לישר: ומית יהושע בר נון עבד דיי בר מאה ועשר שני: וקברו יתיה בתחום אתסנתיה בתמנת חרס בטורא רבית אפרים מצפון לטור געש: ואף כל דראתהווא אתכנישו לות אבהתהווי וקם דרא אחרתא בתריהון דלא ידעין למרחל מן קדם יי' ואף ית עובדי דיי עבד לישראל:

ועברו בני ישראל ית רביש קדם יי' ופלחו ית בעליא:

ועל מלאך יי'. מנינו בסדר עולם זה היה פנחס: אל הבוכים. מס המקום: מעלה אתכם. כך היתה דעתו מתחלה להעלותכם ממזרים וכן כסיתו על מנת להוריש את ארצו: וגם אמרתי. עתה אמרתי בפי: לנדים. למזדים בצרכם בגדודים וניסות לסלול ולבז: וישלח יהושע וגו'. זה היה מעשה מוקדם אל לפי שבא לומר ויעשו הרע התחיל ל לומ כן יהושע כסיתו וקבלו לפניו לעבור יי' מלחם אים לנחלתו והם עברו את יי' כל ימיו וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימיו וגו' ואחר כך ויעשו בני ישראל הרע עימם ה האריכו מנים לא ה האריכו לפי שנתעצלו בהספרו הוא סל להר געש שרעש עליה ההר להורג: בתמנת חרס. על מס שהעמידו תמונת החרס על ק קברו כלומר חבל על ארס שמעמיד החמה ומוטל בדבר: בכל

רלבג

ועל מלאך יי' מן הגלגל אל הבוכים. רל המקום אשר קראו בוכים אחר זה מדר הבכיה שבכו מס יסל וזה המלאך היה כביא סלא יתכן סידבר מ מלאך יי' לרבים יחד בזה האופן כמו ס סוכרנו בתקומותמה בפירוסו לרדברי ה התורה וכן תיפוס המלאך היה כביא וידמה סזה הכביא היה פנחס כמו סאל ו' ואמר מעלה מן הגלגל לפי שסם היה כסבאה לו הכבואה הזאת: וישלח יהושע את העם. רל סכבר סלח את העם קודם זה וסבלהזכיר זה לפי שהיה צריך ל להזכיר סכבר עברו ישראל את יי' כל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים א אחרי יהושע אשר ראו את כל מעשה ה' הפי ב במזרים ועל הים ו במדבר ובמי יהושע. והנה נבאר בדבר יפתח כי זמן יהושע והזקני לא היה כי אם כמו כ' פנה ולזה יחוייב שהיה אמרו ו וגם כל הדור ההוא נאספו אל אבותם ה' הרצון בו סכב' כספנו אל אבותם רל הזקני כלס אשר ראו את כל

מעשה יי' כי לא היה מיצואת מזרים עד זה העת כי אם ס' מנה ורחוק הוא מלא ימצא בישראל אז מי שהיו ימיו יותר מן סנה אכל בלי ספק סנה ויותר אכל מפני סלא היו חכמי לא העליה אותם את כל מעש' להכיל ישר מעשות הרע בעיניו ואחמם הזקני מפני שהיו מנהיג את העם הצילום מזה כל ימי היותם. וזכר

יהושע כותף למעברא ולחריכתא איתן

וְכָל אֲשֶׁר יֵצֵא יָד יְיָ הִיחָה בָּם לְרַעְיָה. עַל שִׁמְלֶךָ וּמַחֲלֹן וּכְלִיזֵן כִּדְמָר בְּסֵדֶר עוֹלָם: וַיִּקָּם יְיָ שׁוֹפְטִים * תְּמִיד מִדּוֹר אֶל דּוֹר כִּמוֹ שֶׁהוּא מוֹכֵה וְהוֹלֵךְ בְּסֵדֶר הַזֶּה שׁוֹפֵט אֶחָד מִשֹּׁפְטִים: וְכִי הָיִים לִשְׁוֹן הוּא וְכִאֲשֶׁר הָיָה מִקִּים לָהֶם שׁוֹפְטִים וְהָיָה עִם הַשׁוֹפֵט וְגו': כִּי יִכָּחֵם: מִהֵימָּה מִתְנַחֵם לָהֶם עַל הַדַּעֲתָם הַרְגָּז וְיִכְרָז: מִכֻּחֲתָם: מִפְּנֵי נִקְחָתָם הַעֲוֹלָה לִפְנֵי מִפְּנֵי אֲוִיבֵיהֶם: לֹא הִפִּילוּ: לֹא הִבִּיחוּ דָבָר לְהִיּוֹת נִכְחִים עַל כָּל הַבָּא עֲלֵיהֶם: הַשּׁוֹמְרִים הֵם: חֲטָף פֶּתַח הוּא כְקוֹדֶר לִפְנֵי מִהוּא לִשְׁוֹן מֵאֵלָה וְנִסְטִין לִנְסוֹת בָּם אֶת יִשְׂרָאֵל אֶת דּוֹר הָאֶחָד אֲשֶׁר לֹא יֵרָעוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מִלְחָמוֹת כְּכַנֵּן וְלֹא רָאוּ אֶת הַמַּעֲשֶׂה הַגָּדוֹל וְעִמְדוֹ מַעֲבֹלֵהֶם: רַק לִמְעַן דַּעַת: רַק הַדָּרֵךְ הַזֶּה לִבְרוּ הַכִּיֹּם לִמְעַן

דעת והתבונן דורות
בני ישראל הבאים מה
החטא גורם כיעתה
הם זקוקים ללמד
מלחמה רק אשר
לפנים מהיו עומדים
למרת אתי לא ירשום
למלחמות הללו ו
וטכסיהם ולא כזרכו
להם: חמשת

רדק

ביר פוסים ויטקו אוהם. הם
 סנים טרע'ו הענין אחר וענינם
 ענין בזה: ועבדו את הבעלים
 וקראו הפסילים והעצבים בזה
 השם כי הם כהדון לעבדיהם:
 לבשל ולעשות רעות. כלמ' עשויים
 בצורת עשתר'ו והם נקבו'ו הזאן:
 בכל אשר יבאו. בכל מקו' אשר
 יבאו להלח'ו היתה יד יי' בהם לרעה
 והיו נפחים לפני אויביהם
 ודרך הדורש כיעל אבימלך
 ומחלוק וכליון פאמ' טיבא ומארץ
 ישראל לגור בסדה מואב ומתג
 בס טלמחם: ויזר להם. טרע
 יזר לא כדברי רבי יהודה חיוב
 וכפ' יזר לזכרו צערי אונן וענינה
 ענין ארה סני טרעים והענין
 אחד: לא הפילו ממעלה להם
 ומעללי אבותם לא הפילו דבר
 רע אחר אלא ככל רעתם עשו:
 לכפות בהם את יצר. הדור הבא
 אשר לא ידעו את כל מלחמות
 כנען שהיו בדרך נס ולא בגבור
 ישראל אלא סהקדוש ב'ה היה
 כלחם בגבורים: רק למען. רק
 הניחם למען ידעו דורות בני
 ישראל אלה הבאים אחר הדור
 הראשון שידעו מה היא המלחמ'
 אם לא יסמרו דרך יי' וזריכים
 הם סילמדו אות דרכי המלחמ'
 כי אין יי' כלחם בעבורם רק
 הדור אשר היה לפניו לא ידעו
 דרכי המלחמה כי לא הצטרפו
 להם כיי' כלחם להם ואינם אחר
 מהם ידרוך אלף ומה היו אלה
 הנוים אשר הניח יי' אשר לא כ
 נתנם ביד יהושע חמשת סרני
 פלשתים וגו'. ופ'

סביבותיהם כ'מל' וס' מסעויות חתת • מעזבו את י' אלהי אבותם דשפטים: ויצד ג' וס' כלשון חרגום יעקב
אשתבע לאמנון • ופ' נבסר בריש וישלח: וזהו י' וס' מיבי בקרא' וס' נבסר בזכריה סמן יד: ינחם ד' וס'
נבסר בסדר בשלח: ישונו' חס' נבביאים וכתובים וס' נבסר בסדר לך לך: גם אני ור'פ' דסמיבי וס' גם אני

וּשְׁבִקוּ יֵת פּוֹלְחֵנָה דִּי אֱלֹהֵהּ
דְּאִבְתָּתְהוֹן דְּאַפִּיק יִתְהוֹן מִיָּאֲרֵעָ
דְּמַצְרִים וּמַעוּ בְּתַר טַעוֹת עַמְמֵי
מַטְעוֹת עַמְמֵי דִי בְּסִתְרֵיהוֹן
וּסְגִירוֹ לְהִין וְאַרְיֵיו קָרִים יי
וּשְׁבִקוּ יֵת פּוֹלְחֵנָה דִּי וּפְלִחוֹ
לְבַעֲלָא הִלְעִשְׁתָּרְתָּא וְתִקְרִי
רִגְזָא דִּי בִּשְׂרָאֵל וּמִסְרִינוֹן בִּיד
בּוֹחִיָּה וְבוֹ יִתְהוֹן וּמִסְרִינוֹן בִּיד
בְּעַלִי רִבֵּיהוֹן מִכְחֹר סְחֹר וְלֹא
יְכִילוּ עוֹד לְמִיקַם קָרַם בְּעַלִי
רִבֵּיהוֹן וּבְכָל אַחַר דִּי וּבְפִקוּ מִתָּא
מִן קָרַם יי חוֹת בְּהוֹן לְבִישָׁא כְּמֵא
דְּמִלִּיל יי וּכְמֵא דְקָיִים יי לְהוֹן
וְעַקְתָּ לְהוֹן לְחֹדָא וְאַקַם יי גִּגִּידִין
וּפְרִקִינוֹן מִדִּי בּוֹחִיָּה וְאָף מִן
גִּגִּידֵיהוֹן לֹא קִבִּילוּ אֲרִי טַעוּ בְּתַר
טַעוֹת עַמְמֵי וּסְגִירוֹ לְהוֹן סְטוּ
בְּפִרְעַ מִן אוֹרְחָ דְּאִזְלוּ אִבְתְּתָהוּ
לְקַבְלָא פְקוּדָא דִּי לֹא עֲבָדוּ כֵּן
וְאַרְיֵי אָקִים יי לְהוֹן גִּגִּידִין וְהוֹרֵה
מִמִּירָא דִּי בְּסַעֲרֵיהֶן גִּגִּידָא וּפְרִיק
לְהוֹן מִדִּי בְּעַלִי רִבֵּיהוֹן כָּל יוֹמֵי
גִּגִּידָא אֲרִי מַחֲבִיב מִמִּירָא דְּאִמַר
יי וּמִקְבִּיל אֲלוֹתְהוֹן וּפְרִיק לְהוֹן
מִן קָרַם דְּתִקְוִיהוֹן וּמַשְׁעֲבֵיהוֹן
וְהוֹרֵה כִּד מְאִיר גִּגִּידָא תִּיבִין
וּמַחְבִּלִין מֵאִבְתְּתָהוֹן לְמַחֲךָ בְּתַר
טַעוֹת עַמְמֵי לְמִפְלַחְתִּין ו
וּלְמִסְגֵּר לְהִין לֹא שְׁבִקִין
מַעֲבִדֵיהוֹן בִּישָׁא וּמֵאוֹרְחָתְהוֹן
מִקְלָקְלָתָא וְתִקְרִי רִגְזָא דִּי
בִּשְׂרָאֵל וְאִמַר חֲלָף דִּי עֲבָדוּ עַמְּא
הִדִּין עַל קִימֵי דִי פְקִירֵת יֵת
אִבְתְּתָהוֹן וְלֹא קִבִּילוּ לְמִמִּירָאָף
אַנָּא לֹא אוֹסִיף לְתַרְכָּא אֵינִשׁ מִן
קָרְמֵיהוֹן מִן עַמְמֵי דִי שְׁבִק
יְהוֹשֻׁעַ וּמִית בְּדִיל לְנִסָּא בְּהוֹן
יֵת יִשְׂרָאֵל הַנְּסִרִין אֵינוֹן יֵת אוֹרְחָתָן
דְּתַקְנֵן קָדָּי לְמַחֲךָ בְּהוֹן כְּמֵא דִי
נְסִירוּ אִבְתְּתָהוֹן אֵם לֹא וְשִׁבְקֵי יי
יֵת כָּל עַמְמֵי הָאֵילָן בְּדִיל דְּלֹא
לְתַרְכוּתְהוֹן בְּפִרְעַ וְלֹא מִסְרִינוֹן
בִּידָא דִּיהוֹשֻׁעַ וְאֵילָן עַמְמֵי דִי
שְׁבִק יי לְנִסָּא בְּהוֹן יֵת יִשְׂרָאֵל יֵת
כָּל דְּלֹא הוּוּ יִדְעִין יֵת כָּל קְרִבֵי
כְּנַעֲן וְחוּד בְּדִיל דִּי יִדְעוֹן דְּדִנָּא
דְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל לְאַלְפוֹתְהוֹן קְרִבָּא
לְחוּד דְּמִלְקָדְמִין לֹא הוּוּ יִדְעִין

וַיַּעֲזְבוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתָם
הַמוֹצִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֵּלְכוּ
אֲחֵרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים מֵאֱלֹהֵי הָעַמִּים
אֲשֶׁר סָבִיבוֹתֵיהֶם וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם
וַיַּעֲסוּ אֶת־יְהוָה וַיַּעֲזְבוּ אֶת־יְהוָה
וַיַּעֲבְדוּ לְבַעַל וְלַעֲשָׁתָרוֹת וַיַּחֲדֹ-
אֵף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּתְּנֵם בְּיַד שָׁסִים
וַיִּשְׁפּוּ אוֹתָם וַיִּמְכְּרֵם בְּיַד אוֹיְבֵיהֶם
מִסָּבִיב וּלֹא־יָכְלוּ עוֹד לַעֲמֹד לִפְנֵי
אוֹיְבֵיהֶם׃ בְּכָל־יָשָׁר יֵצְאוּ יְהוָה
הַיִּתָּחֶ בָּם לַרְעָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
וּכַאֲשֶׁר נִשְׁבַּע יְהוָה לָהֶם וַיַּעַר לָהֶם
מֶאֶד׃ וַיִּקֶּם יְהוָה שְׁפָטִים וַיּוֹשִׁיעוּם
מִיַּד שָׁסִיהֶם׃ וְגַם אֶל־שְׁפָטֵיהֶם לֹא־
שָׁמְעוּ כִּי זָנוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
וַיִּשְׁתַּחֲווּ לָהֶם סְרוּמָהּ מִן־הַדֶּחֶךְ
אֲשֶׁר הִלְכוּ אֲבוֹתָם לַשְׁמַע מַצּוֹת־
יְהוָה לֹא־עָשׂוּ כֵן׃ וְכִי־הִקִּים יְהוָה
לָהֶם שְׁפָטִים וַהֲיָה יְהוָה עִם־הַשְּׁפָט
וַהֲוִישִׁיעֵם מִיַּד אוֹיְבֵיהֶם כָּל־יְמֵי
הַשּׁוֹפָט כִּי־יָנַחֵם יְהוָה מִנְּאֻקָּתָם
מִפְּנֵי לִחְצֵיהֶם וּדְחָקֵיהֶם׃ וַהֲיָה
בְּמוֹת הַשּׁוֹפָט יִשְׁבּוּוּהָ שְׁחִיתוּ מִ
מַאֲכָלָם לִלְכֹּת אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
לַעֲבֹדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם לֹא־הִפִּילוּ
מִמֶּעַל לֵיהֶם וּמִדְּרָכָם הִקְשָׁה׃ וַיַּחֲדֹ-
אֵף יְהוָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר יַעֲזֹב אֲשֶׁר
עָבְדוּ הַגּוֹי הַזֶּה אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר
עָשִׂיתִי אֶת־אֲבוֹתָם וְלֹא־שָׁמְעוּ לְקוֹלִי
׃ גַּם־אֲנִי לֹא־אֹסִיף לְהוֹדִישׁ אִישׁ
מִפְּגִיהֶם מִן־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר עֹזֵב הוֹשָׁע
וַיִּמָּוֶה׃ לְמַעַן נִסּוּתָם בָּם אֶת־
יִשְׂרָאֵל הַשְׁמָרִים הֵם אֶת־דֶּרֶךְ יְהוָה
לִלְכֹּת בָּם כַּאֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֲבוֹתָם אִם־
לֹא׃ וַיִּנָּח יְהוָה אֶת־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה
לְבִלְתִּי הוֹדִישׁם מִהֶר וְלֹא־נָתַם בְּיַד
יְהוֹשָׁע׃
וְאֵלֶּה הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִנִּיחַ יְהוָה לְנִסּוֹת
בָּם אֶת־יִשְׂרָאֵל אֶת־כָּל־אֲשֶׁר לֹא־
יָדְעוּ אֶת־כָּל־מַלְחָמוֹת בְּנֵעָן׃ דָּק
לְמַעַן רַעַת דְּרוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְלִמּוּד
מִלַּחְמָה דָּק אֲשֶׁר לִפְנֵים לֹא־יָדְעוּ׃

לא אוסף להודיש גם אני אבחר בתעלה ליהם ונגזרות אביא. גם אני נשאתי את ידי תמינא. אורך ככלי נכל. לא אחשך פי באידכם אשחך. וכל מצעות פסוקים רכזו גם אני בבה וגם: ללכת כם ופסוקים אית בהון כם כם וס' למען נסות כם את ישראל. וכלה אפי וחמתי כם. בקבצי את בית ישראל. ועשיתי באפך ובקצאתך. ועשיתי כם נקמות גדולות. מי חכם ויבן אלה נבון ודעם בישירים:

רלבנ

וזכר כי אחרימות
 הזקני' ההם עשו ישר'
 הרע ועבדו ע"י. וספר
 דרך כלל איך היה מ'
 מכה ב"מי השופטים
 עד מלא יתשובו לעבוד
 את יי' כי אס בימי ה'
 השופט ובמותו ישובו
 להשחית דרכם ולזה
 חרה אף השם יתברך
 בישראל ואמר מלא
 יוסף להודיע אים מ'
 מפניהם מן הגוים א'
 אר עזב יהושע וימות
 כי השאירם לנשותם
 את ישראל השומרים
 הם את דרך יי' וזה
 שזה היה סבה לבלות
 מוס ישראל והיותם ב'
 בלתי חזקים באמונת
 השם ית' ולזה לא היו
 ישראל ראויים אל ש'
 שתשלם להם ב"מי י'
 יהושע השמדת כל ה'
 הגוים האלה: ואלה
 הגוים אשר הניח יי'
 לנשותם הם את ישראל
 את כל אשר לא ידעו
 את כל מלחמות כנען
 .ל שזה לא הרגשו
 איך היו מלחמו' כנען
 כלא בזרעם ידעו א'
 ארץ וזרעם לא ה'
 הושעה למו איך השם
 ית' היה הנלחם להם
 והם לא הרגשו בזה
 רק עשה זה השם ית'
 למען רשת דורות ישר'
 כי עשה הם צריכין ל'
 וללמדם ענין המלחמ'
 כלא יכירו מה ש'
 מכנען מהם בסוד ה'
 השגח השם ית' מהם
 כי קורס זה לא היו צ'
 צריכים לרשת סדר ע'
 ענין המלחמה כי יי'
 הנלחם להם. ואמר

הרע בפינוי והכניע השם שר ושמים תחת עבדו מלך מואב ועבדוהו שמה עשרה סנה וכבשו מהם עיר התמרים והיא יריחו כמו שנזכר בתורה בקצת יריחו עיר התמרים וכשנשבו ישראל למס יתברך הקים להם מושיע אחד בן גרא מקבט בנימין ונתחבולות עשה לומלחמה וזה מהוא קבטמלחמו ישראל מבחה לעבדו כדי שיתכן לו יותר לבא אליו בטהור והוא היה אטור ידי חילו והיה זה גם כן קבה מלא ידעם בלתיחתו החרב בד שאלו. ועשה החרב בעלת מצי פיות כדי שתכנס בקלות מזה החדות אשר בשפי כדדיה ותמית אותו תכף ולא היה ארוך מאלו כדי שלא יוכר ולזה לא היה ארכה כי אם חמה ושם החרב מתחת למקדו כדי שלא יראה. והנה

איש בריא. גבר פטוס מן וכן להבריחכם וכן עמדה דרך בריאם
ממכים: מן הפסילים. ממקום שהיו פוסלים עם אבנים וכת' מן מחצבאי. ויש
למאול מאחר טה' בדעת אהור להמית עגלון בענין הזה להלך ואחר כך שב
ולמה לא המיתו בעורו עם עם כושאי המכחה כי יודע היה אחר שאמר לו דבר
סתר לי שהיה מוצאי העומדים

עליו ויל' כרי מיראה כי עיקר
בואו היה להביא המכחה והלך
לו כאשר כלה להקריב המכחה
כדי שלא ירגישו בו שכל לרבר
אחר לא על דבר המכחה וכאשר
הלך עד הפסילים שב כארס
מזכר ואמר דבר אחר טכחתי
לרבר להמלך ועוד שאם ירגישו
בו אחר המעשה היה קל לו
להמלט על כפשו ולברוח ממה
שהיה אם היה עם כושאי ה
המכחה: ויאמר הם. שותק עד
מיצאו העומדים עליו: המקרה.
עם בפלס מחתה ולולי הדיש
היה דגש והוא מענין קר וחם
כלומר עליה עשויה חלונות חלונות
להכנס בהן הרוח לקרר ועומד
עם במי הקיץ וכת' בעלית בית
קישאי: דבר אלהים לי אלך
ויקם מעל הכסא. אמרו רזל
לפיכך זכה עגלון סתהא בתו
אם למלכות ישראל והיא רות
המואבית שהיתה בת עגלון:

הנצב. הוא יד החרב והלהב
הוא החרב ונקראת החרב להב
לפי שהוא מתלהב ומתלהט
כשהוא מטון וממורטוכ הוא
אומר ולהב החרב וברק חנית
ותי דסתקא בתר טכנא ואמר
ויבא גם הנצב כלומר טכנא
גם יד החרב בבטנו ויסקור ה
החלב שהיה חים מן וסגר ה
החלב בעד הלהב כלומר בפני
הלהב שלא יכול לשלוף החרב
מבטנו והכינו אהור ויבא: ויבא
הפרסדור. תי' ונפק אוכלי שפיך
לרשת המלה מורכבת מן פרס
סתרנא אוכליה ומן סרנא שהוא
תרגו וספר ושתי המפרסדור
מקו' ישיבת הפרס והמפרסדור
מקום ישיבת העם הבאים אל
המלך והמקום עשוי קדרים
סדר' לסבת עם אכל אחר סאמ

ויבא אהור המפרסדור דמה כיוצא הראשון אינו אמור על אהור ודעת המתרגם
ככול ותרגם המפרסדור לאכסדרה: בערו. עליו וכן ויסקור י' בשדו כלומר סגר
דלתו העליונה על עגלון כדי שלא יכנסו בני הבית פתאום בראת אהור ולא ירגישו
בדבר עד שימלט: והעל. הסגירה היא סגירת הדלתות בלא מעשול וכאשר אמר
ונעל אמר כי סגר במעשול כדי שיסגורו סגורו מלרדוף אחריו וימלט
בין כך: מסך. כמו מסך בדריכי הוא מן סוכך רל סוכך רגליו והוא לשון סכור
כלום שהיה כפפה: ויחילו עד בוש. תי' ואורכו עד סג' כלומר עד אשר בושש מאד
ובוש הוא פעל עבר מחי העץ בשקל אור ובושש משה מן המרובע בשקל כונן:
ויקחו את המפתח כימצאו אותו מבחון במקו' שהניח אותו אהור כי המפתח היה
נועל ופתחו מבית ומבחוץ: עד התמהמה. בעוד התמהמה: השערתה. עם מקו':

והנה זכר סתקריב המכחה לעגלון מלח את העם כושאי המכחה ואחר זה
שב הוא להמית עגלון ממקום שנסלמה ההצלה לנושאי המכחה מיד מואב אם
ירדפוס לנקום נקמת ארונה. והנה בחר אהור היות בסכנה לו לבדו לא לנושאי
המכחה יחד עם סכר יתכן ההמלט בקלות יותר כשהיה יחד ולא היה צריך
להסתיר כי אם למלט עצמו עם טבטבו הורה שלא בא אל על דבר המכחה ולזה
הראה עצמו טבטב הדבר שהיה לו לרבר עמו מדר טמא מקום לרבר אתו זה
הדבר לא סכון זה ממנו על הכוונה הראשונה כי זה כלו ממה שייסיר אל סהכמך
מזכר אחר זה סכר סגר החלב בעד הלהב. והנה שב אהור לעגלון ועגלון האמין
בועל דבר המכחה שהראו בו יסר היותם לו לעבדי כאמנ' ואמר אהור לעגלון שדבר
סתר לו אליו ולא יתכן לבנותו בפני רבים והנה היה רחוק עדיין אהור מן המלך
ממנו עגלון עליו כאשר הכירו ממנו כי אין רצונו לשמוע דברי אהור ולא היה צריך
ואחר זה סתקריב אהור אליו והיה המלך יושב לבדו בעלית המקרה אשר לו והיתה
עשויה לקרר בימי הקיץ ולזה היתה העליונה ההיא בעלת חלונות רבים כדי שיסלט
הרוח ויקרר האויר אשר שם ואמר לו אהור דבר סתר מהאלהים לי אלך ולזה לא
יתכן שהיה יושב עגלון ויקם מעל הכסא והנה בעת היותו קם מעל הכסא סלח אהור
את יד שאלו ולקח החרב מעל יד מיכו ונתקע החרב בבטן עגלון והוא לא הרגיש
בזה הענין כלל כי בהיותו טורד לקום עשה זה אהור עם טעשה זה בידו השמאלית
ונכנס בבטנו גסיד החרב אחר טכנא החרב. והנה סגר החלב בפני הלהב רל שהסומן
היה סבה שלא היה יכול אהור להשיב החרב אליו והנה מפני זה לא שלף אהור
החרב מבטנו ולא יבא הפרס והצוה הדרך המכה או יהיה הרצון בזה סכר הביא גם הנצב
אחר הלהב כי סגר סגר החלב בעד הלהב מרוב השומן עד שלא כתאמת
לאהור שהיה החרב נוגע לחלל הגוף ולזה הכניס עם גס יד הסכין עד שראה סכר
יבא הפרס מהמכה בזולת הוצאתו מבטנו והנה זה הפירוש יותר ככון. אחר זה יבא
אהור אל האכסדרה וסגר דלתות העליונה בעדו ונעל במפתח ויתכן שהיה
המפתח ההוא סוגר מבפנים ומבחוץ ולזה כאשר ראו עבדי עגלון דלתות העליונה
נעלו ונעלו על אותן על דד הצניעות להיותו מסך רגליו בחדר המקרה רל שהיה
מפני כדור רב וראו שאיננו פותח דלתות העליונה לקחו את המפתח ופתחו
דלתות מבחוץ וראו את ארונהם כנפול אלהימואב כי לא נסלמה ההצלה עד
שעבר את הפסילים כיועם מואב היו תמיד הולכים עם לעבוד ע' וכאשר עבר
המקום ההוא נמלט מהם במקום שהיה שמו עשיריה שהיה לישראל: ואז

איש בריא. פטוס: ויסלח את העם חזר לאחריו וליוה את חבורת ישראל אשר
באו עמו לסאת את המכחה וליוה אותם עד הגלגל והוא סב יחיד מן הפסילים
מקום שפוסלי עם אבנים מן ההר וכן תירגם יונתן מן מחצבאי: ונא אל עגלון
ויאמר לו ויאמר הם. אחר עגלון סתקו את הכל מעליו ויונתן תירגם הם סלח
הוציאו כל איש ואנפ

כץ הם לשון סתוק:
בעלית המקרה.
בעלית קיטא שהיתה
לאויר וזככת: דבר
להים לי אלך. וזריך
אתה לעמך: ויקם
מעל הכסא. לכך
זכה ויצאה ממנו רות
הנצב. הוא הברזל
שהסך תחוב לתוכו
סקורין הולט בלעז
הוא המעמיד החרב
על פי תערה: הלהב.
הוא הסכין סקורין
ברכט בלעז ובכעז
למא: ויסקר החלב.
סמנו שהיה מן מאד
כסה את כל חורך
החרב: ויבא
הפרסדור. תירגם
יונתן ונפק אוכליה
ספיך עשאי כסתי ת
תיבות וש' משמעת
לסתינה ויבא הפרס
סדונה כספכה סכך
סרס כתרנא: ויבא
אהור המפרסדור. מן
העליונה המפרסדור
אכסדרה תירגם יונתן
ונעל במפתח: והוא
יבא אהור יבא ועבדיו
פל עגלון באו: מסך
רגליו. עבד כורכיה
הם נקבים הגדולים:
עד בוש. עד עיכוב
כלומר מן ארוך:
נמלט. ברח.
איסקימובייר בלעז:
עד התמהמה. כמו
עד סהמלך במסכו
את האהבה עד ס
פתחפך בעור טכניו
חפכ' בה: השערתה

והנה אינו ג' דסכ' בקריא' וס' מרא יעקב את פני לכן והנה אינו: ויעבר והנה אינו.
אנך: הפסילים ד' מלאים בליש בקריא' וס' והוא שב מן הפסילים. תרוהק דעגלון.
וכבודי לאחר לא אתן ותהלהי. לכל הפסילים דאמון. ושאר פסילים ב'וד בתרא:

ויקרב את המכחה לעגלון מלך
מואב ועגלון איש בריא מאד:
ויהי כאשר כלה להקריב את המכחה
וישלח את העם נשאי המכחה:
והוא שב מן הפסילים אשר ארס
הגלגל ואמר דבר סתר לי אלך
המלך ויאמר הם ויצאו מעליו כל
העומדים עליו: ואהור בא אליו
והוא יושב בעלית המקרה אשר
לו לבדו ויאמר אהור דבר אלהים
לי אלך ויקם מעל הכסא: וישלח
אהור את יד שאלו ויקח את החרב
מעל יד מינו ויתקעה בבטנו:
ויבא גם הנצב אחר הלהב ויסגר
החלב בעד הלהב כי לא שלף החרב
מבטנו ויצא הפרסדור:
אהור המפרסדור ויסגר דלתות
העליונה בעדו ונעל: והוא יצא
ועבדיו באו ויראו והנה דלתות
העליונה נעלו ויאמרו אך מסך הוא
את רגליו בחדר המקרה: ויחילו
עד בוש והנה אינו פתח דלתות
העליונה ויקחו את המפתח ופתחו
והנה ארניהם נפלו ארצה כמת: ואהור
נמלט עד התמהמה והוא עבר את
הפסילים וימלט השעיר אתה:

יער דק ועב סקורין ברנש בלעז. וטוב הוא להחבא והרבה ים בסדר זרעים
סעפני חילנות דקים קרוין סער הוסך את הסער אם היה הסער כותם:
ויהי

רלבג

והנה זכר סתקריב המכחה לעגלון מלח את העם כושאי המכחה ואחר זה
שב הוא להמית עגלון ממקום שנסלמה ההצלה לנושאי המכחה מיד מואב אם
ירדפוס לנקום נקמת ארונה. והנה בחר אהור היות בסכנה לו לבדו לא לנושאי
המכחה יחד עם סכר יתכן ההמלט בקלות יותר כשהיה יחד ולא היה צריך
להסתיר כי אם למלט עצמו עם טבטבו הורה שלא בא אל על דבר המכחה ולזה
הראה עצמו טבטב הדבר שהיה לו לרבר עמו מדר טמא מקום לרבר אתו זה
הדבר לא סכון זה ממנו על הכוונה הראשונה כי זה כלו ממה שייסיר אל סהכמך
מזכר אחר זה סכר סגר החלב בעד הלהב. והנה שב אהור לעגלון ועגלון האמין
בועל דבר המכחה שהראו בו יסר היותם לו לעבדי כאמנ' ואמר אהור לעגלון שדבר
סתר לו אליו ולא יתכן לבנותו בפני רבים והנה היה רחוק עדיין אהור מן המלך
ממנו עגלון עליו כאשר הכירו ממנו כי אין רצונו לשמוע דברי אהור ולא היה צריך
ואחר זה סתקריב אהור אליו והיה המלך יושב לבדו בעלית המקרה אשר לו והיתה
עשויה לקרר בימי הקיץ ולזה היתה העליונה ההיא בעלת חלונות רבים כדי שיסלט
הרוח ויקרר האויר אשר שם ואמר לו אהור דבר סתר מהאלהים לי אלך ולזה לא
יתכן שהיה יושב עגלון ויקם מעל הכסא והנה בעת היותו קם מעל הכסא סלח אהור
את יד שאלו ולקח החרב מעל יד מיכו ונתקע החרב בבטן עגלון והוא לא הרגיש
בזה הענין כלל כי בהיותו טורד לקום עשה זה אהור עם טעשה זה בידו השמאלית
ונכנס בבטנו גסיד החרב אחר טכנא החרב. והנה סגר החלב בפני הלהב רל שהסומן
היה סבה שלא היה יכול אהור להשיב החרב אליו והנה מפני זה לא שלף אהור
החרב מבטנו ולא יבא הפרס והצוה הדרך המכה או יהיה הרצון בזה סכר הביא גם הנצב
אחר הלהב כי סגר סגר החלב בעד הלהב מרוב השומן עד שלא כתאמת
לאהור שהיה החרב נוגע לחלל הגוף ולזה הכניס עם גס יד הסכין עד שראה סכר
יבא הפרס מהמכה בזולת הוצאתו מבטנו והנה זה הפירוש יותר ככון. אחר זה יבא
אהור אל האכסדרה וסגר דלתות העליונה בעדו ונעל במפתח ויתכן שהיה
המפתח ההוא סוגר מבפנים ומבחוץ ולזה כאשר ראו עבדי עגלון דלתות העליונה
נעלו ונעלו על אותן על דד הצניעות להיותו מסך רגליו בחדר המקרה רל שהיה
מפני כדור רב וראו שאיננו פותח דלתות העליונה לקחו את המפתח ופתחו
דלתות מבחוץ וראו את ארונהם כנפול אלהימואב כי לא נסלמה ההצלה עד
שעבר את הפסילים כיועם מואב היו תמיד הולכים עם לעבוד ע' וכאשר עבר
המקום ההוא נמלט מהם במקום שהיה שמו עשיריה שהיה לישראל: ואז

רדפו אחרי. כיון שכלנו מואב וישראל ולכדו מארצם מעבר הירדן כמו שכתוב למעלה וירצו את עיר התמרים ועכמו הכו והורו וישראל כל מואב שמאז מעבר הירדן בעיר התמרים ובמאד המקומות ולכדו מעברות הירדן שלא יעברו מואב מארצם להושיע את אחיהם שהיו בארץ ישראל כי ארץ מואב היא מעבר הירדן

מזרחה סמוך לירדן או לכדו מעבר הירדן לאותם בני מואב שהיו בארץ ישראל שלא יוכלו לנוס לארצם: כל שמן. תני כל אימתן ותרנגם האומים אימתני כלומר גבורי שתפול אימה בלב רואיהם ואלו שמן כלומר בריאיו וחזקים וכן ויהיה במעמיהם ויסלכום שמן עשירים וגדולים וכדום הנה משמני הארץ מן שמיניא ריבא רעא כלומר עשירים וגדולים מפיק דוכסין ומעיל דוכסין: במלמד

ויהי כבואו ויתקע בשופר בהר אפרים וירדו עמו בני ישראל מן ההר והוא לפנייהם: ויאמר אליהם רדפו אחרי כי נתן יהוה את איביכם את מואב בידכם וירדו אחרי וילכדו את מעברות הירדן למואב ולא נתנו איש לעבר: ויאמר מואב בערת ההיא כעשרת אלפים איש כל שמן וכל איש חיל ולא נמלט איש: ותבנע מואב ביום ההוא אתחת יד ישראל ותשקט הארץ שמונים שנה:

ישראל בערים ההם והיה מקפר המואבים מהכו כעשרת אלפים איש: כל שמן וכל איש חיל: רל כל עמיר וכל גבור חיל כי עמיר קבץ סס לפי הנראה היותר חזקים להיותם סמוכים לארץ ישראל כרי שישמרו הארץ שכבשוה ויכבשו תמיד מהארץ שנסתרה לישראל והנה סקטה הארץ שמונים שנה מעת התחלת השעבוד ולזה יהיה זמן ההסקט עד שב פנה: ואולם התועלות המגיעות מזה הספור הן אלו: הראשון הוא כולל כל ספור זה הספור והוא שמי שעבוד הטי ממנו תכור ההסגחה האלהית ויהיה נכון אל סיניע כל רע ולזה תמצא שתכף ספרו ישראל מאחרי יי היו נכבלין ביד אויביהם ובשומם אז היו ניצולים ולפי סוף סוף זה הספור כפר הכתוב בזה הענין בראש הספר בכללות רל כי ישראל הסתבכו בעז והיו נופלים ביד אויביהם וכאשר היו עבים אליו הקים יי להם סופט והושיעם ובמות הסופט היו עבים למריים וכן בזה הדרך והנה הקדמנו לספר זה התועלת כי הוא כמו כולל בזה הספר ולרוב הספורי אשר בספור הכביאים: השני הוא סראוי למי שיערל בפועל מה סיכוי בראשיתו הגעת התכלית ביותר מלס סאפסר לו ולזה פי יי אחרי מות יהושע מי יעלה בתחלה להלחם בכנעני ויהיה נעזר בטי לכח אומם כדי ספול מזה מורך לב על הנסארים ויתפרו בזה ישראל לכחם ולזאת הכבה בעינה ספר סקצו בהמות יי ורגלי ארני בזק כמו שביארנו ולזאת הכבה בעינה התחכם אהוד בזה האופן סספרנו שתקלם לו הצלת ישראל מיד מואב והשב צעריהם שהיו ביד מואב להם: השלישי הוא סראוי למי שיערל לבקם דבר מזולתו שלא יסאל תחלה כל מה סירצה סתין לו כי אולי לא יתן לו אבל יבקם תחלה מה סיססב סלא ישיב פניו ואחר זה יבקם מה שסאלר ממבוקשו ולזה תמצא סהסיתו עכסה עתהאל בן קנז לסאול מכלב אביה סתין לה סרה ואחר זה היה לה מקום לסאול מאביהגלות מים להסלי ענין הסרה והנה זה הוא מהתחבולות הטובות סצריך לסאסם סיתגהגו בה במה סיצטרך להם לבקם מה חסר בזה מאדניהם ולזאת הכבה בעינה סבבה סיסאלר עתהאל הסרה לא הלא כי אס סאלה אותנו מכלב לא היה לה מקום להתרעם עליו ולומר ארץ הנגב כרתני:

הרביעי הוא סראוי להתחבר עם הסלמים הלא תראה כי בני קיני מצר שהיה חתן משה זכו להתחבר עם ישראל ולחקות תחת כנפי השכינה: החמישי הוא סאין ראוי לקפח סכר כל בריה ובריה הלא תראה כי האיסן או יהרגו בני יוסף כי כפר היה בידם והיה די לו אס יציל עצמו היוצא מן העיר היה מוכרח להראות מבוא העיר בזאת ההודעה כי כל אשר לאיס יתן בער נפשו והס הצילוה עם מעפחתו כדי סלא יראב לבו מאד על מה סעסה להם מן החסר בראותו אבדן מולדתו: השישי הוא סראוי מלחמה בתחבולות יציאו להביא הענין אל תכלית מן הדיוס כלס סיהיה ראוי כאשר אויבו חסכו אויבו בתחבולות להסב מרה כנגד מרה וכס סיוויב זה כסהיה אויבו חסן ממנו כמו סעסה אברהם כסבא להלחם עם ר המלכים סלקחו את לוג בן אחיו סנחלק עליהם לילה כדי סלא ירגשו ולזה תמצא כי כסררה אהוד מה סעסה עגלן מן החמס לסיסאלר בבואו עליהם לקחת ארצם על יד בני עמון ועמלק עשה דבריו בחכמה להסיב מה סגול מהס ולזה הסתרל להביא לעגלן מנחה חסובה בעבור יסרלר כדי סיתקרב דעתו אליו ויבטח בו וכזרמן הענין סהיה אהוד אטר יד ימינו כי זה ממה סיעזור לו להסיב מבוקשו בהריגת עגלן קודם סירגש בזה והנה עשה החרב בעלת שתי פיות כדי שתכנס בבטן עגלן בתלות ולא עסאה ארוכה מאד כדי סלא יוכר שהוא נושא חרב ולזאת הכבה סמה מתחת למריו וסלח תחלה לנוסאי המנחה קודם סיהרגו לסבות. האחת סאס אמר לו לעגלן סיס לו לרבר אליו דבר קתר היה לעגלן לירא סיהיה על דר התחבולה וסלא יהיה תכלית סלוח המנחה כי אס לזה הענין ולא היה מתיר עצמו לסיסאלר יחיד בבית עם אהוד ולזה יצא מנסס ואחר סב להורות סכבר סכח דבר מה היה לו לרבר אתו והראה זה סלא היה הדבר ההוא מכונן על הכוונה הראשונה כי הוא רחוק ססכח האדם מה סדרכו הוא בעבורו על הכונה הראשונה ואמנם יסכחו הדברים סהס על הכוונה הסנית ולזה לא כסמר עגלן מזה. והסבה הב כיבחר אהוד סתהיה הסכנה לו לרבר לא לחבריו נוסאי המנחה יחד כי זה ממה סראוי לרברו בזכי הוא תועלת ז' בזה הספור. והסבה הב כי כפר היה יותר קל מהמלט לאהוד כאשר לא היה לו להסתרל כי אס בהצלת עצמו ואס היו עמו חביריו היה עליו משא ההסתרלות ובהצלתו ואלויה היה זה סבה לסלא ימלט איש מהס ולזה הולך חביריו עד הפכילים באופן סכבר עברו הפכילים כסעסה אהוד זה הפועל והנה הסתרל אהוד סיהיה סמוך למלך וסיהיו סניהם לבר בבית כסהביא המלך לקום מעל הכסא ולכבדות תנועת המלך מרוב השומן היה קל עליו אז לקחת החרב מיד סמאלו מתחת למריו ותקעה בבטנו בעוד סהיה טרוד לקום עד סלא הרגש בזה הענין סאס היה מרגש בו היה צועק והיו באים עבריו וכדי סיתאמת לו סכבר מתקודם ספרדו ממנו הביא בבטנו יד החרב אחר החרב באופן סראה סיצא ספרס בזולת סליפת החרב בבטנו כי אס לא היה מת קודם צאתו לא יתכן סיסלס ההמלט לאהוד והנה בעל הרלנות במפתח סיסטוב עבריו כי אדניהם סגר מבפנים במפתח בעבור הצניעות כדי סלא יכנס אדם סס בעודו נכפה בחר המקר וכן כך וכך נסלס ההמלט לאהוד ובעודם מתבהלי על מיתת מלכס הסתרל ססגרנו יסרלר למואב אשר בארץ יסרלר הדרך סלא יברחו ולזה לכדו תחלה מעברות הירדן למואב באופן סלא נמלט איש מהמואבי אשר בארץ יסרלר סלא כהרגו והס היו היותר תקיפים סכבני מואב לסבה סזכרנו ובה האופן רפו יד הנסארים ולא כלחמו עם יסרלר.

ויהי בבואו. מעבר את הירדן וכל המקומות בארץ כנען: בזה אפרים. סהיה בארץ כנען בעבר הירדן המערבי וארץ מואב היתה בעבר הירדן המזרחי ומתוך ססלנו ביסרלר עברו את הירדן וירצו את יריחו כמו סכתוב למעלה וכתנו את סרכיהם וסליטהם על יסרלר: רדפו. להרוג את כל מואב סבעבר הירדן סלנו וילכדו את מעברות הירדן. סלא יעברוהו מואב לנוס ולסוב אל ארצם: כל שמן. כל גבר אימתן: מלמד

ויהי כבואו ויתקע בשופר בהר אפרים וירדו עמו בני ישראל מן ההר והוא לפנייהם: ויאמר אליהם רדפו אחרי כי נתן יהוה את איביכם את מואב בידכם וירדו אחרי וילכדו את מעברות הירדן למואב ולא נתנו איש לעבר: ויאמר מואב בערת ההיא כעשרת אלפים איש כל שמן וכל איש חיל ולא נמלט איש: ותבנע מואב ביום ההוא אתחת יד ישראל ותשקט הארץ שמונים שנה:

רלבג

ואז תקע בשופר בזה אפרים לרדוף אחרי מואב בעמדם נבהלי על מיתת אדניהם ולכדו תחלה מעברות הירדן למואב רל למה סכככו מעבר לירדן ובזולת מ מהמקומות סככשו מואב מיסרלר בדרך סלא יוכלו מואב לעבור הירדן ולנוס לארצם. ואחר זה הכו כל ה הנמצא ממואב בארץ יסרלר וכל עמיר וכל גבור חיל כי עמיר קבץ סס לפי הנראה היותר חזקים להיותם סמוכים לארץ ישראל כרי שישמרו הארץ שכבשוה ויכבשו תמיד מהארץ שנסתרה לישראל והנה סקטה הארץ שמונים שנה מעת התחלת השעבוד ולזה יהיה זמן ההסקט עד שב פנה: ואולם התועלות המגיעות מזה הספור הן אלו: הראשון הוא כולל כל ספור זה הספור והוא שמי שעבוד הטי ממנו תכור ההסגחה האלהית ויהיה נכון אל סיניע כל רע ולזה תמצא שתכף ספרו ישראל מאחרי יי היו נכבלין ביד אויביהם ובשומם אז היו ניצולים ולפי סוף סוף זה הספור כפר הכתוב בזה הענין בראש הספר בכללות רל כי ישראל הסתבכו בעז והיו נופלים ביד אויביהם וכאשר היו עבים אליו הקים יי להם סופט והושיעם ובמות הסופט היו עבים למריים וכן בזה הדרך והנה הקדמנו לספר זה התועלת כי הוא כמו כולל בזה הספר ולרוב הספורי אשר בספור הכביאים: השני הוא סראוי למי שיערל בפועל מה סיכוי בראשיתו הגעת התכלית ביותר מלס סאפסר לו ולזה פי יי אחרי מות יהושע מי יעלה בתחלה להלחם בכנעני ויהיה נעזר בטי לכח אומם כדי ספול מזה מורך לב על הנסארים ויתפרו בזה ישראל לכחם ולזאת הכבה בעינה ספר סקצו בהמות יי ורגלי ארני בזק כמו שביארנו ולזאת הכבה בעינה התחכם אהוד בזה האופן סספרנו שתקלם לו הצלת ישראל מיד מואב והשב צעריהם שהיו ביד מואב להם: השלישי הוא סראוי למי שיערל לבקם דבר מזולתו שלא יסאל תחלה כל מה סירצה סתין לו כי אולי לא יתן לו אבל יבקם תחלה מה סיססב סלא ישיב פניו ואחר זה יבקם מה שסאלר ממבוקשו ולזה תמצא סהסיתו עכסה עתהאל בן קנז לסאול מכלב אביה סתין לה סרה ואחר זה היה לה מקום לסאול מאביהגלות מים להסלי ענין הסרה והנה זה הוא מהתחבולות הטובות סצריך לסאסם סיתגהגו בה במה סיצטרך להם לבקם מה חסר בזה מאדניהם ולזאת הכבה בעינה סבבה סיסאלר עתהאל הסרה לא הלא כי אס סאלה אותנו מכלב לא היה לה מקום להתרעם עליו ולומר ארץ הנגב כרתני:

ים ללמוד שאין מקרא
 זה כמשמשו ואין חלו
 סימני מקום ישיבתה
 אלא למדנו שהאסה
 עשירה היתה ומן ה
 המקומות האלו היתה
 פרנסתה והוא יוסבת
 בעירה עטורות טמה:
 תחת תומר. תמרים
 היו לה ביריחו וברמים
 ביריחו ותתם בבקעת
 ביתאל שהוא מקום
 שמן ועפר חיור בהר
 אפרים בטור תלכא
 אומר אני שמוכרין
 אותן ליוברי חרם ויש
 פותרין עפר חיור טה
 זרע כמו טרה הלכך:
 הלא כזה. בד מטה
 כי החרם תחרימם
 כך טכויה במכילתא:
 ועל

ספר עוד טאחר אהר
היה מוסיף את ישראל
סמבר בן ענת והוא
הזה את פלסטים ו'
מאות אים במלמד
הבקר הוא אבליא
בלעז ולא מנה כמה
סנים היתה התפועה
לישראל על דוידמה
מלא היתה תפועה ט'
סלימה כי הכתן ספר
סבבר הוסיפו בני
ישראל לעשות הרע בעיני
י' אחר סמת אהר
ולזה היו ימי סמבר
ככללים בעפרים סנה
סלחן ישראל בחזקה
יבין מלך ככנן על יד
סיסרא טר כבאו סהו
לו ט' מאות רכב ברזל
והיה יוסב בעיר גרול'
וחזקה ולזה כקראת
חרשת הג' דל סהיא
היתה כבנית במלכות

וַיִּסְפוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הָרַע
בְּעֵינֵי יְהוָה וְאַהֲדוּר מִתּ: וַיִּמְכְּרֻם
יְהוָה בְּיָד יִבְזֵן מֶלֶךְ כְּנָעַן אֲשֶׁר מֶלֶךְ
בְּחָצוֹר וְיִשְׂרָאֵל עָבְדוּ אֲסִירִים וְהוּמָה
וַיֵּשֶׁב בְּחֶרֶשֶׁת הַנּוֹיִם: וַיַּעֲקֹב בְּנֵי-
יִשְׂרָאֵל אֶל יְהוָה בִּי תִשַׁע מֵאֹת
רַב־כָּבֹד לֹלֹה וְהוּמָה לַחֹץ אֶת-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּחֹזֶק עֲשָׂרִים שָׁנָה:

וּרְבוּרָה אֲשֶׁה נְבִיאָה
אֶשֶׁת לַפִּי־דָוָת הִיא שִׁפְטָה אֶת־יִשְׂרָאֵל
בָּעֵת הַהִיא׃ וְהִיא יוֹשֶׁבֶת תַּחַת־
חֹמֶר רְבוּרָה בֵּין הָרְמָה וּבֵין בֵּית־אֵל
בְּהָר אֶפְרַיִם וַיַּעַל אֵלֶיהָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
לְמִשְׁפָּט׃ וַתִּשְׁלַח וַתִּקְרָא לְבָרֵךְ
בֶּן־אֲבִינֵעַם מִקְדַּשׁ נִפְתָּלִי וַתֹּאמֶר
אֵלָיו הֲלֹא־עָנָה יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל
לָךְ וּמִשְׁכַּת בְּהַר תְּבוֹר וּלְקַחְתָּ עִמָּךְ
עֲשֵׂר־אֲלָפִים אִישׁ מִבְּנֵי נִפְתָּלִי
וּמִבְּנֵי זְבֻלוֹן׃ וּמִשְׁכַּתִּי אֵלֶיךָ אֵל־
נִחַל קִישׁוֹן אֶת־סִיסְרָא שָׂר־עֲבָאִם
יִבִּין וְאֶת־רַבְּכּוֹ וְאֶת־הַמּוֹנֵי וְנָתַתִּיהוּ
בְּיָדְךָ׃ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ בָּרֻקָּאם־
תִּלְכִּי עִמִּי וְהִלַּכְתִּי וְאִם־לֹא תִלְכִּי
עִמִּי לֹא־אֵלֶיךָ׃ וַתֹּאמֶר הֲלֹךְ
אִלַּךְ עִמָּךְ אִפְסָם בִּי לֹא־תִהְיֶה תַּפְאֲרֶתְךָ
עַל־הַיַּרְדֵּי אֲשֶׁר־אֶתֶר־הַיַּרְדֵּי

וְאִסְיֹפוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַעַבְדֵּיבֵשׁ
 קָרָם וְאֶתְהוֹד מִית וּמִסְרֵינוֹ
 בְּיַד יִבְזֵן מֶלֶכָּא דְכַנְעַן דִּי מֶלֶךְ
 בְּחִצּוֹר וְרַב חֲלִילֵיהִי סִסְכָּא וְהוּא
 יִתִּיב בְּתַקּוֹף כְּרַפִּי עַמְמֵיָא
 וְצַעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרָם וְאֶרֶי
 חֲשַׁע מֵאָה רְתִיכִין דְּבַר לֹא לִיה
 וְהוּא דַחַק יִתְבְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתַקּוֹפָא
 עֲסֵרִין שְׁנִין :

וּרְבוּרָה אֵתֶּנָּה נְבִיאָתָא אֶתֶּר
לְפִידוֹת הָיִת דְּנִינָא יִתְיַשְׂרָאֵל
בְּעֵרְנָא תַּחֲוִי וְהָיִתְבָּה בְּקֶרְנָא
בְּעֶשְׂרוֹת דְּבוּרָא מִתְּפָרְנֶסָא מִן
דִּלְהָ וְלֵה דִּיקְלִין בִּירְחוֹ פְּרוּסִין
בְּרִמְתָּא וְיִתְעַבְדִּין מִשָּׁח בְּבִקְעַת
בֵּית שְׁקִינָא בְּבִיתָאֵל עֶפְרַיִם חִיּוֹר
בְּטוֹר מִלְכָּא וְסִלְקִין לִוְתָּהּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְדִינָא וְשִׁלַּחַת וְקֶרַח
לְבָרְק בְּרַ אֲבִינוּעַס מִקְדָּשׁ דְּבֵית
נִפְתְּלִי וְאַמְרַת לִיּוֹהָ הָלֵא פְקִיד יִי
אַלְתָּא דִּישְׂרָאֵל אֲזִיל וְתַחֲנְגִּיל
בְּטוֹרָא דְּתַבּוֹר וְתַדְבֵּר עִמָּךְ עֶסְרָא
אַלְמִין גְּבֵרָא מִבְּנֵי נִפְתְּלִי וּמִבְּנֵי
זְבוּלִן וְאִתְבִּיב עַל יוֹד לְנַחֲלָא
דְּקִישׁוֹן יִתְסִסְרָא רַב חֵילָא דִּיבִין
וְיִתְרִיכוּרֵי וְיִתְמִשְׁרִימֵהּ ו
וְאַמְסְרִינֵהּ בִּינְךָ וְאַמְרַת לֵה
בְּרַק אֶם תְּזִלִין עִמִּי וְאִיזִיל וְאַם לֹא
תְזִלִין עִמִּי לֹא אִיזִיל וְאַמְרַת מִזִּיל
אִיזִיל עִמָּךְ לְחוּד אֲרִי לֹא תִרְהִי
תוֹשְׁבַחְתִּךְ עַל אֹרְחָא דָּאֵת אִזִּיל

בַּת כָּלֵם נִמְלֵם הַבֶּן בְּתַכְלִית הַתּוֹקֶף אִם
 הַגִּיִּם הַמַּחֲתָּה לְפִינָה כִּי־לֹא־תִהְיֶה אֲרוּרָה וְיִדְוֶה
 וְיָד וְאֵם לֹא־הִיְתָה עֵר גְּדוּלָּה מֵאֵד וְאֶפְסֵר
 לִי בְּתוֹךְ עֵר גְּדוּלָּה כִּי תִדְּגֵם עֵר חוֹרֵשׁ
 לֹא־רִחִינִי בְּסִפּוֹר מִהֵבִיא קִסְרָא חֵיל רֶךְ
 לִי הִיְתָה שׁוֹמֶטֶת אוֹתָם וְהִיא סִבְבָּה שִׁמּוֹבוֹ
 וְכֹה יִירָה עוֹד עַל מָה שֶׁאִמְרֵנו אִמְרוֹ וְהִיא
 וְקִרְבָּנֵים בְּעֵינֵיהֶם אִי־הִיָּה כִּי אֶשֶׁת לְפִידוֹת
 גִּתָּה בְּבֹאָה עַד שֶׁהָיוּ כְּרָאִי לְפִידִי בְּמִקְלִי
 יִירָשָׁה מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי כְּבוֹדָתָה וְלֹא־הַזְכָּרָה
 אֵךְ לְמַשְׁפָּט וְעַל אוֹלֵיהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִקּוֹם
 זֶה וְכֹה אִמְרָה רַבּוּרָה לְבָרֶךְ בְּחַמְתָּ צוּר
 אֶלֶפִי אִשׁ מִבְּנֵי כַּפְתִּי וּמִבְנֵי זִבְלוֹן וְזֶה
 מֵאֵה שֶׁיִּכְבְּחוּ חֵיל קִסְרָא וְיֵשׁ לָהֶם לְבָטוֹחַ
 קִסְרָא וּרְכֹבוֹ וְהַמּוֹדֵם וְיִתְּנֶהוּ בְּדֶךְ וְאִם
 תִּתְּנוּ וְהִסְתָּה וְחֵץ לֹא־מִשְׁכֵּם הָיָה שֶׁסֶם כְּמוֹ
 כִּי אִם לַעֲת הַצּוֹרֵךְ וְלִפִּי סִחִיָּה אֶפְסֵר
 וְהִנֵּה הִיְתָה חֲשׁוֹבֶת בְּרֶךְ טָאֵם תֵּלֶךְ עִמּוֹ
 אֵלֵל הַלְחָמִים עִם קִסְרָא וְעִנְיָה רַבּוּרָה
 אֵלֵל הַמּוֹדֵם וּרְכֹבוֹ כִּי

סהיה אחריו חלל כר אליה כי במי
 שמגר לא נושעו ישראל תפושע
 סלמה ולא עצרם מלעשות הרע
 בעציו ויולא פקטה הארץ בימי
 הלא תראה כי לא חמר לא ויושע
 גם הוא את ישראל והנה כתוב
 בימי שמגר בן ענת בימי יעל
 חדרלו ארצו וגו' ואשר מלך בחזו'
 יקורם שהם יהושע והחריבם
 ושרף את חצור ומלכה הכה
 בחרב ויבן הוא סהיה מלך
 חצור אז ומה שכתבנו מאותה
 משפחה הלכו לחרשת הגוים
 ונתישבו עם והמלך נקרא גם
 יבן כמו המלך הראשון ופירושו
 חרושת הגוי מתרגמי יצר חרשת
 כי היו יצרר ההוא מגדלי חזקים
 וישבו בהם הכנענים הנשארם
 ותייבחרושת הגוי בתקוף כרכי
 עממיא: לפירות. אמרו שהוא
 ברוך בן אבינועם וברוך ולפירות
 קרובים בגין ובמדרש נקראת
 אשת לפירות סהיה עושה פ
 פתילות למקדש: ספטה. פעל
 עבר מבנין פעל הדומ' למרובע
 או הוא בינונימין הקל בשקל
 אוכלת קם: תמר. כמו תמר ותי
 הפסוק כן והיא יתבא בקרנא
 וגו' וילך דרך הפסג סהיה לה
 בית תחת תומר אחד ומה שאמר
 רבנן הוא יתרון ההודעה כי כבר
 זכר ואמר והיא ידענו כי עליה
 כאמר וזכר אחר כן רבורה לרוב
 ההודעה כי כן משפט הלשון
 כמו אלה תולדות נח וזולתו
 ועלו. והיו עליוס אליה בני ישראל
 למשפט כי היא היתה טובה
 את ישראל בימים ההם וכבואתה
 היתה למכה כי לא מצאנו לה
 כבואה לעתיד: ותסלח. אם
 היתה אשתו היתה פרושה מעת
 התנבאות ויטעה לה תחת התומ'
 ועתה סלחה לקרוא לו לאמר
 לו הכבואה אשר דבר יי: הלא
 צוה. אינו תחלת הדברים אלא
 אמרה לו דברים אחר: קודמים
 לזה והכתו אחז תכלית הדברים
 מה סהיה בזמן מן הזמן וכן
 הלא סמנת בתי וכן כי כתן יי
 בדינו את כל הארץ שאמרו שני
 המרגלי כמו שפירשו ובאה גם
 כן המלה הזאת לחזק פארם
 שמתנה בחברו ומזהירו ואומר
 הלא אמרתי לך הזהר לך והפס'
 סלא תתשל בדבר וכן הלא
 סלחתוך שאמר לגרעון: ומסכת
 .תמשוך ישראל ותפתס בדברים
 עד שתיאסם בהר תבור כי יירא'
 היו מחיל קיסרא לפיכך היו
 צריכים פתנו ודברים רבים:
 ומשכתי. אמר כי ראו אצטנניני
 קיסרא סלא יצא באות מלחמה
 כי מכוזח יהיה אם יצא והקב'
 משך לבו לזאת וזהו שאמר
 ומשכתי וית' ואתביב ותרם
 והגידם על ידי חרב ותבינון עי'
 קטולין: כיבד

כי בדר אסא: י"ח ועל סמך סיסרא בדה ועל פי הכתובות אמרה זה ואיננו נכון
לענין הפסוק שאמר אסא כי לא תהיה תפארתך לא פירושו כך אם אלא לא תהיה
תפארתך כעל דיתיה התעוה ויאמר כי בדר בורה ימכור יי את סיסרא ולא
תהיה התעוה הזאת כקראת על סמך: ועל ברגליו. העלה כפרד קמוץ פ'

נפרד ממדבר יהודה מִסְבָּעוֹס
בְּיָקִי כְּעֵשְׂלוֹ מֵעִיר הַתְּמִירִים׃
אֵילָן בְּעֵנִים׃ כֵּן כָּתִיב וְקָרָי
בְּעֵנִים וְהָלַךְ עֵינָי אֶחָד וְהוּא
סֵם מִקֹּדֶשׁ נִקְרָא כֵּן עַל עֵינָי
יָדוֹעַ אֲלֵלֶם וְיֵת מִיִּסָּר אֲבִינָא
וְיִמָּה סִלְקָחוּהוּ מִן בְּעֵי הַמֵּיִם
בְּדַבְרֵי ר' לְ סָהֵם גְּבִים מְלָאִים
מֵיִם בְּסֻדּוֹת סָהֵם כְּמוֹ אֲבִבוֹת
מְלָאוֹת מֵיִם וְכֵן זָכְרוּהוּ הֵם ר' לְ
בִּזָּה הִלְסוּן כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ הִנֵּהוּ
אֲבִיבִיר אֲרָעָא מִתְקָרֵן׃ מַחֲדוּשֶׁת
הַגּוֹיִם׃ פִּירְשׁוּהוּ לְמַעְלָה׃

תלמידי יבא ללמוד • כתרומת
 הלא מלאכה ר"י נפק לאחיה
 קרמך • וסוקרא נס • לא נס אל
 מקום נס מחנה כי הם נסו
 אל נכח ארצם שהיה חרושת
 הניס וברך ועמו דרכו אחריה
 ההס לפי חרבו סר' דע סלא
 יוכל להמלט בנס כי ידעוהו
 נס למקום אחר סלא ירעו בו
 וירדו אחריו נס למקום אחר
 קרוב למקום המלחמה להמלט
 אהל על כי שלום היה ביניהם
 ונפס עמלט נס וקטירוהו ער
 עבוד המלחמה • קורה דני
 קורה אלי • פניהם מלרע סלא
 כמנהג ברובי • במיכה • תי
 בגונא ופירש רשני האי זל
 גלפיקרא הזכר ברבי רזל
 קטנ' בלעז ובערב גנאי כ
 כלפון התיב' והוא כסות עב
 יוצאן ממנו ביצית מן הזמר
 בל פני הכסות ונראה כי מפני
 זה נקרא שמיכה כי ברבריהם
 שמיכתא דבר עב ונזקקא רבא
 ונכסהו בשמיכה רבנן דתמן
 אמרי באורא דרבנן דהכא א
 אמרי במסיכלא אמר ריש לקיש
 חזרנו בכל המקרא ולא מצאנו
 כלי ששמו שמיכה אלא מה הוא
 שמיכה בש"ן כתיב שמיכה כ
 כלומר שמי הוא כאן שמיעד על
 על סלא נעשה סס' יתעקרו
 ונכסו • חזרה ונכסו אחר
 מהפקתה אותו כדי פירס ולא
 ירעו ומה שהפקתו חלב ל
 להכבדו כדכתיב והיה נדרס :

עמוד. תיקור ויאמר איה לעמוד
פתח האהל: ותבנה

וַיַּעַקְדְּ בִקְרִיאָוִס וַיַּעַק בְּרִסְאָת זְבוּלֹן וְאֵת נַפְתָּלִי. וַיַּעַק סִיסְרָא אֶת כָּל רֶכְבּוֹ. וַיַּעַק אוֹתִי מִדְּבַר אֵיל. וַיַּעַק מֵאֵמֶר כְּנִינָה: דְּבַר הַגְּחָס וְהַמֵּת דְּבַר הַמַּעֲקָה רֶכְבּוֹ. וְהָאֵמֶר דְּבַר הָאֵל בְּרִקְסִים. וְשָׂרִי בִישְׁשֹׁבֵר עַם דְּבַר: וְסִי בִשְׁלֹן תִּרְגֹּם אֶהְקֵרוּ וּרְבִינָא דְּבִרְקִי. וְתַמְסַר גַּם בַּסְדֵּר וּיְשִׁלָּה: וּבְרִקְסִי בִקְרִיאָוִס וְזִבְרָן

כִּי בֵּר־אֱשֶׁה יִמְכַּר יְהוָה אֶת־סִימָא
וְתִקַּס דְּבוּרָה וְתִלְךְ עִם בְּרַק קְדֻשָּׁה:
וַיִּזְעַק בְּרַק אֶת־זְבוּלָן וְאֶת־נַפְתָּלִי
קְדֻשָּׁה וַיַּעַל בְּרַגְלָיו עֲשָׂרַת אֲלָפִי
אִישׁ וְתַעַל עִמּוֹ דְּבוּרָה: וְחִבְר

וְהָיָה נִפְרָד מִקִּין מִבְּנֵי חֶבְרֹן
מִשְׁהוּיט אֱהָלוּ עַד יֵאלֹון בְּעֵצִים
אֲשֶׁר אֶת־קֶדֶשׁ׃ וַיָּגִדוּ לְסִסְרָא
כִּי עָלָה בָרַק בֶּן־אֲבִינֶעֱם הַר־תְּבוֹר׃
וַיִּזְעַק סִסְרָא אֶת־כָּל־דְּכוּתֶשֶׁעַ
מֵאוֹת רֶכֶב בְּרוֹל וְאֵת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר
אִתּוֹ מִחֶרֶשֶׁת הַגּוֹיִם אֶל־נַחַל קִישׁוֹן׃
וְתֹאמַר דְּבָרָה אֶל־בָּרוֹק קוֹם כִּי זֶה
הַיּוֹם אֲשֶׁר־נָתַן יְהוָה אֶת־סִסְרָא
בְּיָד־הַלֵּל יְהוָה יֵצֵא לִפְנֵי וַיִּרֶד
בָּרַק מִהַר־תְּבוֹר וַעֲשֶׂתָּ אֵלֶּפִים אִישׁ
אֶדְרִי׃ וַיְהִי וְהָיָה אֶת־סִסְרָא
וְאֵת־כָּל־הָרֶכֶב וְאֶת־כָּל־הַמַּחֲנֶה
לְפִי־חֶרֶב לִפְנֵי בָרַק וַיִּרֶד סִסְרָא מִ
בְּעַל הַמַּרְכָּבָה וַיִּנָּס בְּרוּגְלָיו׃ וּבָרוֹק
רָדַף אַחֲרֵי הָרֶכֶב וְאַחֲרֵי הַמַּחֲנֶה עַד
חֶרֶשֶׁת הַגּוֹיִם וַיִּפֹּל כָּל־מַחֲנֶה סִסְרָא
לְפִי חֶרֶב לֹא־נִשְׁאַר עַד־אֶחָד׃

וְסִימָנֶם בְּרֹגְלֵי אֶל־אֹהֶל יַעֲקֹב
אֶשֶׁת חֹבֵר הַקִּיבִי בִּי שְׁלוֹם בֵּין יִבִּין
מֶלֶךְ חֲצוֹר וּבֵין בֵּית חֹבֵר הַקִּיבִי׃
וַתֵּצֵא יַעֲקֹב לִקְרֹאת סִימָנֵי וְתֹאמַר
אֲלֵי סוּדָה אֲדֹנִי סוּדָה אֲלֵי אֶל־תִּירָא
וַיִּסַּר אֵלֶיהָ הָאֹהֶל וַתִּבְסְהוּ בְּשִׁמְכָהּ
׃ וַיֹּאמֶר אֵלֶיהָ הַשְׁקִיבִי נָא מַעֲט־
מִים בִּי צִמְתִּי וַתִּפְתַּח אֶת־נְאוֹר
הַחֹל בֹּתְשָׁקֶהוּ וַתִּבְסְהוּ׃ וַיֹּאמֶר
אֵלֶיהָ עֲמֹד פֶּתַח הָאֹהֶל וְהִיא אִם־
אִישׁ יָבֹא וּשְׂאֵלָךְ וַאֲמַר רַחֵם־
פָּה אִישׁ וַאֲמַרְתְּ אֵין׃ וַתִּקַּח יַעֲקֹב
אֶשֶׁת־חֹבֵר אֶת־יִתְדֵי הָאֹהֶל

ידף אחרי הרכב ואחרי הנחנה. ותשר וברח וברקבן. וברק מברכותו יהלך: לא נשאר נְסֻפְקוֹ מִטַּעֲן בְּהוֹנֵס עָרֹב לֹא נִשְׁאָר אֶחָד. פָּרַעַה לֹא נִשְׁאָר כִּי עַד אֶחָד. סִסְרָא לֹא נִשְׁאָר עַד אֶחָד: הָאֵלֹהִים חָסִי מִמּוֹת אֲבֹרֹתָם. ויבא יצחק האהלה. ויצא משה לקראת חתנו. וזוה כצאת כשה. וזוה כבא משה האהלה. וישאר שני אנשים. וישלח יהושע מלאכים. ותצא יעל לקראת סיסרא:

ועל דבר גלוי. פתח: חילוק בצעדים. מ'סר אגביא מקום מיוסר על בצעים מ'ר'ס'ק בל'ג' והוא אגביא גב'ס כמין גומות ש'המים כקב'ס ס'ס אגביר ארע'א מקר'ן. מחרוסת ה'ג'ס אל כחל ק'סון. ה'זעק'ס ט'לכ'ר אל כחל ק'סון מחרוסת ה'ג'ס ס'הוא יושב ס'ס: ב'שמי'כ'ה. ת'ר'ג'ס יושב'ן ב'וכ'ס'א ופ'ר'ס רב ה'א'י ב'וכ'ס'א ב'לו'פ'ק'ר'ן

סְקוֹרִין קוּטָא: כֹּהֵן
 הַחֹלֵב. סֶחֱלָב
 מַכְבִּיד אֶת הַגּוֹף לִ
 לְהִיטֵת כִּרְדִּים: עֲמֹד
 פֶּתַח הָאֵהָל. זְרוֹי
 עֲצֹמֶךָ בְּרִבְרִי וְיֵס
 פּוֹתֵרִים עֲמֹד כְּמוֹ
 לְעֲמֹד: יֵיתֵךְ הָאֵהָל.
 קִבְּלָא בִלְעָז
 סְתוּקֵינָן בְּאַרְצָא עִם
 סִיעוּלֵי הָאֵהָל לִ
 לְכֹשְׁטוֹ: הַמִּקְרֵב

דלכג

כי ביד אשה יתחזק
 יו' את קיסרה • ר"ל
 ביד רבורה כי אליה
 כתיבסם זה הנס כמנו
 טורחא בדבר העידה
 הנזכרת אחר זה ו
 וכתב'אה עם זה ס
 סקיסר'יכול ביד אשה
 והיא יעל כמנו סכתב'אה

דברים
ג' חס' וס'
חזקת
התכנים
דבר

זכר מחבר הקיני היה
כפרד מקץ מבני ח
חובב חתן מטה סקמ
למעלה טיטבו את
יהודה במדבר יהודה
ונטה אהלו עד אילת
בצעננים אשר את
קדם ויורה פועל יעל
סמנהג חבר הקיני
היה כמנהג שאר בני
חובב להתנהג בדת
ישראל ולנהג הסתכלות
יעל להרוג סקמרא
ואחמס היה פלוס בין
חבר הקיני ובין
סקמרא עם היות
המלחמה בין סקמרא
ובין ישראל כי אולי
חבר הקיני נתן צווארו
תחת עול יבין מלך
כנען או היתה אהבה
ביניהם לסבה אחרת
והנה הוגד לסקמרא
כי עלה ברק בן
אבינעם הר תבור
והעיק סקמרא את כל
רכבו ואת כל העם
אשר אתו מחרסת
הגוים אל נחל קישת
והנה אמרו כי עלה
ברק הוא לאות כי ד
דבורה היתה אשת
ברק כי אם לא היתה
הענין כן היה ראוי
פילת כי עלתה דבורה
ונחלה כי היא היתה
המנהגת את ישראל
וזה כי הראש ראוי

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת-קוֹל בְּרַחֲמֵי
אֱלֹהֵי פֶלֶא יִרְאוּהָ מִסּוֹ
וְהָיָה לְקַחָהּ יַעַל אֶת-יָדָהּ

100

אֲרִי בִּירְאֵתָא יִסְסוֹר וַיִּית סִסְרָא
וְקָמַת דְּבוּרָה וְאָזְלַת עִם בְּרַק
לְקִישׁוֹ וּבְנֵשׁ בְּרַק יֵת שִׁיבְטָא
דְּבִזְלִין וַיִּית שִׁיבְטָא דְּנַפְתָּלִי לְקִישׁ
וְסָלִיקוּ עִימָהּ עֶסְרָא אֶלְפִין גְּבְרָא
וְסָלִיקַת עִימָהּ דְּבוּרָה וְחָטַר
שְׁלֵמָאָה אֵיתְפָּרַשׁ מִשְׁלָמָא מִבְּנֵי
זִוְבָב חֲמוּוֹי דְּמִשֶׁה וּפְרָסִיה ל
לְמִשְׁכְּנֵיהָ עַד מִישֹׁר אֲגִינָא דְעַם
קִישׁוֹ וְחִוּיָּא לְסִסְרָא אֲרִי
סָלִיק בְּרַק בְּרַבְיָנָעִים לְטוֹר
חֲבוּר וּבְנֵשׁ סִסְרָא יֵת כָּל
רְתִיבִיהָ תִּשְׁעָ מֵאָה רְתִיכִין ו
דְּבִרְזָלָא וַיִּת כָּל עֲמָא דְעִמָּה
מִתְקוֹף פְּרִכֵּי עֲסִמָּא לְחִלָּא
דְּקִישׁוֹן וְאִמְרַת דְּבוּרָה לְבְרַק
קוּם אֲרִי דִין יוֹסֵף דְּמִסְרֵי יֵת
סִסְרָא בִּידֵךְ הִלָּא מִלֵּאכָא דִּין
נִפְקֵי לְאַצְלָתָא קְרָמֵךְ וְנִחַת בְּרַק
מִטּוֹרָא דְחֲבוּר וְעֶסְרָא אֶלְפִין
גְּבְרָא בְּתִרְזֵיהּ וְחָטַר וַיִּית
סִסְרָא וַיִּת כָּל רְתִיכֵיהָ וַיִּת כָּל
מִשְׁרֵיתָא לְפִתְגָם דְּחִרְבִּי קָדָם
בְּרַק וְנִחַת סִסְרָא מֵעַל רְתִיכָא
וְאַפֿךְ בְּרִיגֻלוֹתֵיהּ וּבְרַק דְּרַף
בְּתֵר רְתִיכָא וּבְתֵר מִשְׁרֵיתָא עַד
תְּקוֹף פְּרִכֵּי עֲסִמָּא וְאֵיתְקַטְלָא
כָּל מִשְׁרֵיתֵי סִסְרָא לְפִתְגָם דְּחִרְבִּי
לֹא אִישְׁתָּאָר עַד חֹדֶי וְסִסְרָא
אַפֿךְ בְּרִגְלוֹתֵיהּ לְמִשְׁכְּנָא דִיעֵל
אַתַּת חֲבֵר שְׁלֵמָאָה אֲרִי שְׁלֵמָא
בִּין יְבִין מִלְכָּא דְחָצוֹר וּבִין בֵּית
חֲבֵר שְׁלֵמָאָה וְנִפְקַת יַעֲלִי
לְקַן סוֹת סִסְרָא וְאַמְרַת לֵיהּ זֹר
רִיבּוּנִי זֹר לִוְתִּי לֹא תִיּוּחַל זֹר
לִוְתָהּ לְמִשְׁכְּנָא וּכְסִיתִיהָ בְּגוּנְכָא
וְאַמְרַת לֵיהּ אֲשַׁקְנִי בְּעַן וְעִיר מֵיָא
אֲרִי אֲנִי אֲנִי לְמִשְׁתִּי וּפְתַחַת יֵת
נִזְרָא דְחִלָּא וְאַשְׁקִיתִיהּ וּכְסִיתִיהּ
וְאַמְרַת לֵיהּ קוּמִי בְּתִרְעִי מִשְׁכְּנָא
וַיִּתִּי אֵם אִנְשֵׁי יִתְיִי וַיִּשְׁלִיכֵהּ וַיִּמְרַ
תֵּאֵיתְכָא גְבְרָא וְתִימְרִין לְאוּנְסִיבַת
יַעֲלִי אַתַּת חֲבֵר יֵת סִיכַת מִשְׁכְּנָא

רדף אחרי הרבב ואחרי הבחנה. ותשרי דבר ונכר
בהקוס' ערוב לא נשאר אחד. פרעה לא נשאר בו
דמיון אברהם, ויבא יצחק האהלה. ויצא משה לקר
וישאר שני אנשים. וישלח ויהושע

וְלֹאֲחֶם עִם קִיסְרָא וְחִילוּ כִּי הָעַי יִבֹּא לִפְנֵינוּ לֶהֱלֹאֵם בְּהֵם
יֵאָה עֲמָמָה חֲפֵצָה לְהַצִּילוֹ וּכְסָתָה אֶתָּו בְּמַמְכֵּה בְּתוֹן
יִמּוֹ הַיּוֹתָו עֵיף וְיָגַע כְּדִי מִתּוֹכָל לְהַמִּיתָו בְּהִיוֹתָו כְּרָדָם
ב: וְחָסָם

מתן תורה כמה פל
וזרח משער למומה
עניינה לבאץ כך א
אמרה דבורה קפה
היא התורה לפרוש
הימנה וטובה היא
לירבה בה שהרי ב
במורא ובגבור כיתה
ולכך כמסרו ישראל
ביד אויביהם על פ
פרישתם הימנה
וכשהתקדשו לעסק
בה נקטו כל זה יס
ללמוד מתרגומי פל
יונתן: בטפו. הזילו
טל תחיה: הרי' כלו.
כמים כזלים כמוג:
זה סיני' כבר מפורט
מה כראה בועץ כולו
וקול ולפיר' ואם מפני
י' והרי זה מקרא קצר
זה סיני' מה אירע בו
מפני אשר ירד עליו
ז': בימי

כלש' ד' ג' חס' א' וא' כתיב א' וס' ותבא אליו בלאט דיעל מל'. דברואל דוד בלש', ויברת את כנף המעיל.
ותבא בלש' ותגל מרגלותיו: ברבוי' ה' דסמבי בקרא' וס' בפרוע פרעות בישר'. לבי לחקקי ישר'. ברבוי' מלאמיו. ברבוי' כל צבאיו. ברבוי' כל מעשיו: והאינוח בקרא' וס' נמסר בריש סדר והאינו:

וַתִּשָּׂא אֶת־הַמִּקְבֶּת בְּיָדָהּ וּתְכַוֵּן
אֵלֶיהָ בְּלֹא־טוֹת וּתְתַקַּע אֶת־הַיִּתָּד
בְּרִקְתָּהּ וּתְעֲנֶנָּה בָּאָרֶץ וְהוּא־נִדְדָם
וַיַּעַף וַיָּמָת׃ וְהִנֵּה בְּרִקְרִידָה אֶת־
סִיסְרָא וּתְעֲצֵא יַעֲלֵל לִקְרֹאתוֹ וּתְאָמַר
לֹא לָהּ וְאֶרְאֶךָ אֶת־הָאִישׁ אֲשֶׁר־אֵתָהּ
מִבְקֶשׁ וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וְהִנֵּה סִיסְרָא נֶפֶל
מֵת וְהִיתָד בְּרִקְתָּהּ׃

וְיִכְנַע אֱלֹהִים כִּי יוֹם הָהוּא אֶת יִבְיָן	ב' ח' כ' כעל
מֶלֶךְ כִּנְעַן לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל :	
וַחֲלָדִיד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַלּוֹד וְקָשָׁה	5
עַל יִבְיָן מֶלֶךְ כִּנְעַן עַד אֲשֶׁר הִכְרִיתוּ	5
אֶת יִבְיָן מֶלֶךְ כִּנְעַן :	
וַתֵּשֶׁר דְּבוּרָה וּבָרְקָב בֶּן אֲבִינֵעַם בְּיוֹם	5 ב'
הַהוּא	
בַּפֶּרֶעַ פְּרַעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל	
בַּהֲתַרְכֵּם	5 ה'
שָׁמְעוּ מַלְכֵי הָאֲזִינוּ רֹזִים	ה' כ' ח' כ' כעל
אֲנֹכִי לַיהוָה	5
אֲזַמְּרָ לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :	5 ב'
יְהוָה בָּעָתָה	5 ב' כ' כעל
בַּעֲדָרְךָ מִשְׁדֵּה אָדָם	
רַעֲשָׂה גַם־	5
גַּם־ עֲבָים נָטְפוּ מִיָּם :	5
הַרִים נָזְלוּ	5
סִינִי מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :	

לְקַרְבָּא אֲצִיתוֹ שְׁלֹשֹׁנָא דְחַוָּה עִם יָכִין מַלְכָּה וּכְנָעַן לֹא בְחֵיל הַכֹּחַז וְלֹא בְגִבּוֹר הַכֹּחַז
אֵיתְּנִיבְרַתוֹן וְסִלְקִיתוֹן עַל דְּבֵית יִשְׂרָאֵל אֲמַרְתּוּ דְּבוֹרָה בְּנִבּוּאָה קָרַם יי אֲנֵא מִשְׁבֹּרָה
סוּרָא וּמִבְרָכָא קָרַם יי אֱלֹהֵא דְיִשְׂרָאֵל ו יי אֲדִירְתָּךְ דִּיהִבְתָּא לְיִשְׂרָאֵל כֹּד עֲבִירְתָּ עֲלֵהּ
שְׁלֹטִין בְּהוֹן עֲמִמָּא וְכֹד תִּיבִין לֵה מִתְּגַבְּרִין אִינוֹן עַל בְּעָלֵי דְבִיבּוּזוֹן יי בְּיוֹם אֲתַגְלִיתְךָ
לְמַתְּנָה לְהוֹן מִשְׁעִיר בְּהוֹן אֲתַגְלִיתָא בְּהוֹפְעוֹת יִקְרַךְ עַל תַּחּוּמֵי אֲדוּם אֶרֶצָא זַעֲרָה
אֵף שְׂמִיָּא מְכוּאָף עֲנִיָּא נִגְדוּ מִטְּרָא : הָרִים : טוֹרֵיָא זַעוּ מִן קָרַם יי טוֹרָא דְחַבּוֹר
טוֹרָא דְחַרְסוֹן וְטוֹרָא דְכַרְמֵלָה מִתְּרַגְּשִׁין דִּין עִם דִּין וְאֶמְרִין דִּין לְדִין דִּין אֶמַר עַל
תְּשֵׁרִי שְׂכִינְתִּיהּ וְלִיתּוּיָא וְדִין לְדִין אֶמַר עַלִי תְשֵׁרִי שְׂכִינְתִּיהּ וְלִיתּוּיָא אֲשֵׁרִי שְׂכִינְתִּיהּ עַל
טוֹרָא דְסִינֵי דְהוּבָה תְּלַשׁ וְזַעִיר מְכַל טוֹרֵיָא דִין כִּינִי מִיתְּרַגְּף וּמִיתְּרַגֵּשׁ וְסִלְקִי תַנְגִּידָהּ
כְּתַנְנָא דְאֶתְנָא מִן קָרַם דְאֶתְגְּלִי עַל זֵוִי יִקְרָא דִּי אֱלֹהֵא דְיִשְׂרָאֵל :

ותם את המקבת בניה
הוא כלי ברזל שמסין
בו האבנים ופוסלין
אותן ושמה היחד כ
כנגד רקתו והכתה
במקבת על היחד עד
סנתקע היחד ברקתו
ונפלה בארץ ונתקעה
בה והנה סקרא היה
נדרס וכבר היה יעק
קודם זה ולזה לא ה
הרגש בזה הפועל
והנה ברוך היה רודף
את סקרא כפלא מ
מצאחו בדרכו שרדף
עד חרושת הגוים
ועלה על רעתו כי כבר
היה נחבא בלחור מ
מהמקומות והוריעה
אותו יעל כי הוא מת
בביתו וכתבאר לברק
כי יעל המיתתהו כי
ראה היחד ברקתו
ובסוף הענין הכייתי
בני יסר בימי דבורה
את יבן מלך כנען
ועל זה הנס שעשה
הס' לישראל על יד
דבורה שרה היא וברק
זאת השירה שזכר

ואין הכרח בזה שהיה ברוך עומד לה בעשיית סירה כי היא לברה עשתה אותה והנה נזכר עמה ברוך כזכר אז יסיד משה וגו' (בפרש פריעות). הוא מציין הסברה ובטול והכרח בזה כי עם היות ישראל מושבתים ומבוטלים מהגבורה מפני לחץ קיסרא ויבין והיו מפני זה בתכלית החולשה ראוי מפני זה לברך הק' כשהתנדבו עם ישראל לעלות עליהם למלחמה עם ראותם חולשתם וגבורת קיסרא וחילו כי זה היה כפלא מאד: שמעו מלכים י"ל מלכי האומות כרי סיראוו מלהרע לישראל: אכבי לוי: ד"ל כי לא עם אחר ולזה נאה לי למייר ולחמר לוי אלהי ישראל כי הפליא חסדו לי: יי' בצאתך משעיר: ובלכת צעדיך משרה ארום ארץ רעשה ואמ' על דר המשל כאילו הסמים והעבים נקבו והיו למים והנה אמר זה למשל על מלחמת סיחון ועוג על שהיו רחוקים וגבורים מאד שהיתה אחר זאת ישראל משעיר שהוא סר ארום כמו שנזכר זה בתורה ורמז עוד בזה על שאר המלחמות שהיו אחר זה ובכמו זה האופן מהמשל דברו הנביאים במקומות רבים הרים גללו יתכן שרמז בזה על מות ואמר שגם ההדים בעצמם נזלו ונכתבו וחררו מפני יי' וזה היה ביום מות שנתחדש המופת מן ההר ההוא זה הר סיני אז נזל מפני יי' אלהי ישראל ובה נשלם בקיצור זכירת החסדים שעשה השם לישראל במלחמות האומות ולחם גם מלחמות תנופה כענין מות והנפלאות שחדש עם שהיו סבה שיאמינו ישראל בו ויקבלו מצותיו. ואחר

מקול מחצצים: מקול יורה החצים לא היו יכולין לשאוב מים ועתה יתנו מס דקות י' וטעם דקות כרזונו סתכלו לשבת בערי הפרדות בטוחה וטעם מקול כי הפרש' ויורי החצים נותנים קול ומרעיש להפחיד העם כמו שאמר מקול פרס ורומי קסת בורחת כל העיר ופי' יתנו לשון למוד ושכון תרגום וסגתם לבניך ותתכונן לבניך: עורי עורי:

סנים הראשונים מלרע והאחרונים מלעיל: אז ירד טריר: ירדה בתעלמו ופי' רדה והפליט הקצה ישראל שהוא טריר באדירים בעם יבין מלך כנען ולמד לאדירי במקום בית כמו ויטב אתו לארץ כי אים הרצני לפעמי וזולתם: מני אפרים: כמו מן אפרים והוא נוספת וכן מנימכר: טרעם בעמלק: טרעם היה נלחם בעמלק והוא יהושע בן נון ס שהיה טרעם אפרים ונסיאס ואחרי יהושע נלחם בנימין עם עמלק והוא טאול שהיה משבט בנימין וכף אחר כך כנגד אפרים וכף בעמלק כנגד בנימין ואמרה זה בדרך כבואה והזכירה ה המתעוררים והמתחזקים אל מלחמו י' ועתה טירדו למלחמה מן מכיר הגדולים והחכמים ואף על פי שהיה מעבר לירדן התעורר והתחזק לבא למלחמה זאת וכן מזבולן ירדו אפילו הסופרי והחכמי אין צריך לומר מאר העם: ומשכילי בשבט סופר פ' החכמים והסופרים: שבט העט וכן תי' סולמוס דספרא וכן הערים שהיו בשסכר יבאו עם דבורה: וטרי: כמו טריס כמו וקרב לו חלוניו כמו חלונים וחשופים והדומים להם וכן שבט יסכר יבא כלו וכן ברק יבא עם דבורה: בעמק מלח ברנליו: מלא מלא בהמה לרכוב מרוב חפצו למלחמה אבל ב בפלגות ראובן מפלג: וחלקו מעבר הירדן ולא באו למלחמה גדולים הם חקקי וחקרי בני עליו ואמר לו למה יעצת בין המטפתי והם מערכות וגדרו הזאץ לשמוע טריקות עדרים כלומר יושב ובטוח ולא חששת למלחמת ישראל אשר בארץ כנען ולא באת לעזרם למלחמה הזאת: וכן גלעד טעמן בעבר הירדן ולא בא למלחמה: ויש לתמוה והלא מכיר אומר טבא למלחמה ומכיר אביגלעד וארץ הגלעד לבית מכיר כמו פאל' ויתן את הגלעד למכיר בן מנשה: ויש לכרס כימה שאמר גלעד בעבר הירדן טען על בית יאיר בן מנשה אחר טעם הוא היה חלקו בארץ

בגבורים ד' מל' ופי' ירד לי בגבורים: לעזרת י' בגבורים: והמה בגבורים עזרי והלחם: צדקות ד' ג' מל' וא' חס ופי' שם יתנו צדקות כ' כפס' ונניא חס: ועתה התיצבו ואשפוט: עמי זכר נא מה יעץ בלק: גדולים וגדולים מלאים בקריא' ופי' גדולים חקרי לב: כי עברו כם גם רבה: בשם הגדולים אשר

מקול: מאתר דהו אגסין להוץ ונסבין מה דבידיהוץ בית מכונת לסטין ומתובת מוכסין על גובי בית שקיאו דמיא לאתר דהוץ נפקן בנתא ד' ישראל לממלי מיא דלא תואת יכלין לאשמעא קל טרפת פרסת ריגלהוץ מן קדם סארה ומעקא רמזן יודון על זכותא ד' ועל זכוותיה ד' ריב קירוי פצתיא בארעא ד' ישראל בכין נחתו מכרבי תוקפא למיתב בקירוי פצתיא עמיה ד' עורי: שבתי שבתי דבורה שבתי ואורה מלילי מושבתיא קום ברק ושב שביך בר אבינועם: אזו בכין נחית חד ממשירית ישראל ותבר תקוף גיבוי עממיא הוא לא מגבורא דהוץ תות דא אילתן יי חבר קדם עמיה תקוף גיבוי ס סנאיהוץ: מניו מרבית אפרים קם יהושע בר נון בקרמיתא אגית קרבא ברבית עמלק בתריותי קם מלכא טאול מרבית בנימין וקטיל ית רבית עמלק ואגית קרבא ב בשאר עממיא מרבית מכיר נחתו פד מרשמיין בקרבא ומשיבטא זבולן פתבין בקולמוס וספר חד וטרי: ורבדי יששכר מישתמקין למילי דבורה ושאר שבטא ד' יששכר משמטין קדם ברק משתלחין בקירוי מישרא לכל אתר דצריך לתמן בתושתלחיה זולין בזרעית ראובן סגיאין ניכלי לבא: למה: למאתבתון ממשירית קרבא למתב בין תחומין בפרשת אורחא למשמע בשורחא דא מן דא לברק אתון אמרין דילך אנתא לסיסרא אתון אמרין דילך אנתא למשמע בשורחא למרע אי דא הוא משיריתא נצתא בקרבא למתוי עימיה איכרין כשר למעבר לכון רבית ראובן ואלא ידעיתון וקדמוהי גלן ס מחשבות ליבא: גלעד: רבית גלעד בעיבא ד' וירדנא שרן בארץ ד' בי מרפא ופי' חטאים גדולים: וזכיראל בן הגדולים י' ויזבחו ביום ההוא:

הגלעד לבית מכיר כמו פאל' ויתן את הגלעד למכיר בן מנשה: ויש לכרס כימה שאמר גלעד בעבר הירדן טען על בית יאיר בן מנשה אחר טעם הוא היה חלקו בארץ

רלבג

מקול מחצצים: וכל זה הפחד היה להם מקול האויבים מורי החצים שהיו בין המשיכו שהיו שואבין מהן המים להצר להם לים שלא יוכלו לשאוב מים והיה זה המקום בדרך הישר שהיו רגילים ללכת בו הסוחרים ומפני זה היו הולכים אחרות עקלקלות והנה במקום ההוא שלא היו יכולין לבא פס סס יתנו ויגדו דקות י' וישראל לשבת בערי הפרדות אשר הכיחום ועזבוס מפחד הויב: אז ירדו לסערים או היה הרצון בזה אז ירדו עם י' לסערים ללמוד תורה מה שלא היו יכולין בקורם זה כי הדרך היה יחס עזר דבורה: עורי עזר דבורה: יחס אלהים ביום ההוא את יבן מלך כנען לפני בני ישראל י' סס רודה ומושל לי בגבורים ר' טעם ישראל רודה ומושל על הגבורים והם עם יבן מלך כנען: והנה התחילה דבורה לספר ענין הסבטים במלחמות והתחילה מן אפרים כי על ידו נעשת המלחמה הראשונה ואמרה מן אפרים טרעם מי שהיה טרעם והוא יהושע שהיה כשיא עליהם והיה היומר ככר טעבט נלחם בעמלק כמו שכזכר בתורה ויחלום יהושע וג': אחר כך: תבוא אתה סתיה משבט בנימין בעמלק להלחם עם עמלק והוא טאול ומן מכיר בני מנשה שהיה חלקו לעבר הירדן וירדו החכמים עם דבורה למלחמה וכן הענין מזבולן: וטרי בשסכר: והטריס שהם בשסכר ג' ירדו עם דבורה וטעם יסכר בכללו וכן שמע לעצת דבורה ברק עד שבעמק שולח ברנליו בעצת דבורה כמו שאמר ויעל ברנליו עשרת אלפי איש ואולס בכלגות ראובן גדולים חקקי לב: והנה תמה עליו למה יעצת בין המטפתי ולא התעוררת בזאת המלחמה אבל היית יושב ובטוח והיית טריקות עדרים ישר על יד האויבים והיית מוכן במקומך ולא חששת לזה הנה לפלג' ראובן גדולי חקרי לב על שיקדו עליהם ולא נתנו לב לבאת מכם: גלעד בעבר הירדן טען כל זה בא לעזרת י' בגבורים כמו טריס:

מחצצים: פתר מנחם עורכי מלחמה וסודרי קרב וחצרו עם מלך אין לארבה ויבא חוצץ כולו לשון גרוד: ד' מקול מחצצים בין משאבים כשהייתם הולכים בין משאבים לשאוב מים הייתם יראים מקול אבנים חלוקי הנחל קולם בלעז מהעובר עליה כשמע קולם והייתם יראים שלא ירגישו בכם אויבים מעכמו אין לחום על זאת ומשכ

בגבורים ד' מל' ופי' ירד לי בגבורים: לעזרת י' בגבורים: והמה בגבורים עזרי והלחם: צדקות ד' ג' מל' וא' חס ופי' שם יתנו צדקות כ' כפס' ונניא חס: ועתה התיצבו ואשפוט: עמי זכר נא מה יעץ בלק: גדולים וגדולים מלאים בקריא' ופי' גדולים חקרי לב: כי עברו כם גם רבה: בשם הגדולים אשר

מקול: מאתר דהו אגסין להוץ ונסבין מה דבידיהוץ בית מכונת לסטין ומתובת מוכסין על גובי בית שקיאו דמיא לאתר דהוץ נפקן בנתא ד' ישראל לממלי מיא דלא תואת יכלין לאשמעא קל טרפת פרסת ריגלהוץ מן קדם סארה ומעקא רמזן יודון על זכותא ד' ועל זכוותיה ד' ריב קירוי פצתיא בארעא ד' ישראל בכין נחתו מכרבי תוקפא למיתב בקירוי פצתיא עמיה ד' עורי: שבתי שבתי דבורה שבתי ואורה מלילי מושבתיא קום ברק ושב שביך בר אבינועם: אזו בכין נחית חד ממשירית ישראל ותבר תקוף גיבוי עממיא הוא לא מגבורא דהוץ תות דא אילתן יי חבר קדם עמיה תקוף גיבוי ס סנאיהוץ: מניו מרבית אפרים קם יהושע בר נון בקרמיתא אגית קרבא ברבית עמלק בתריותי קם מלכא טאול מרבית בנימין וקטיל ית רבית עמלק ואגית קרבא ב בשאר עממיא מרבית מכיר נחתו פד מרשמיין בקרבא ומשיבטא זבולן פתבין בקולמוס וספר חד וטרי: ורבדי יששכר מישתמקין למילי דבורה ושאר שבטא ד' יששכר משמטין קדם ברק משתלחין בקירוי מישרא לכל אתר דצריך לתמן בתושתלחיה זולין בזרעית ראובן סגיאין ניכלי לבא: למה: למאתבתון ממשירית קרבא למתב בין תחומין בפרשת אורחא למשמע בשורחא דא מן דא לברק אתון אמרין דילך אנתא לסיסרא אתון אמרין דילך אנתא למשמע בשורחא למרע אי דא הוא משיריתא נצתא בקרבא למתוי עימיה איכרין כשר למעבר לכון רבית ראובן ואלא ידעיתון וקדמוהי גלן ס מחשבות ליבא: גלעד: רבית גלעד בעיבא ד' וירדנא שרן בארץ ד' בי מרפא ופי' חטאים גדולים: וזכיראל בן הגדולים י' ויזבחו ביום ההוא:

הגלעד לבית מכיר כמו פאל' ויתן את הגלעד למכיר בן מנשה: ויש לכרס כימה שאמר גלעד בעבר הירדן טען על בית יאיר בן מנשה אחר טעם הוא היה חלקו בארץ

מקול מחצצים: וכל זה הפחד היה להם מקול האויבים מורי החצים שהיו בין המשיכו שהיו שואבין מהן המים להצר להם לים שלא יוכלו לשאוב מים והיה זה המקום בדרך הישר שהיו רגילים ללכת בו הסוחרים ומפני זה היו הולכים אחרות עקלקלות והנה במקום ההוא שלא היו יכולין לבא פס סס יתנו ויגדו דקות י' וישראל לשבת בערי הפרדות אשר הכיחום ועזבוס מפחד הויב: אז ירדו לסערים או היה הרצון בזה אז ירדו עם י' לסערים ללמוד תורה מה שלא היו יכולין בקורם זה כי הדרך היה יחס עזר דבורה: עורי עזר דבורה: יחס אלהים ביום ההוא את יבן מלך כנען לפני בני ישראל י' סס רודה ומושל לי בגבורים ר' טעם ישראל רודה ומושל על הגבורים והם עם יבן מלך כנען: והנה התחילה דבורה לספר ענין הסבטים במלחמות והתחילה מן אפרים כי על ידו נעשת המלחמה הראשונה ואמרה מן אפרים טרעם מי שהיה טרעם והוא יהושע שהיה כשיא עליהם והיה היומר ככר טעבט נלחם בעמלק כמו שכזכר בתורה ויחלום יהושע וג': אחר כך: תבוא אתה סתיה משבט בנימין בעמלק להלחם עם עמלק והוא טאול ומן מכיר בני מנשה שהיה חלקו לעבר הירדן וירדו החכמים עם דבורה למלחמה וכן הענין מזבולן: וטרי בשסכר: והטריס שהם בשסכר ג' ירדו עם דבורה וטעם יסכר בכללו וכן שמע לעצת דבורה ברק עד שבעמק שולח ברנליו בעצת דבורה כמו שאמר ויעל ברנליו עשרת אלפי איש ואולס בכלגות ראובן גדולים חקקי לב: והנה תמה עליו למה יעצת בין המטפתי ולא התעוררת בזאת המלחמה אבל היית יושב ובטוח והיית טריקות עדרים ישר על יד האויבים והיית מוכן במקומך ולא חששת לזה הנה לפלג' ראובן גדולי חקרי לב על שיקדו עליהם ולא נתנו לב לבאת מכם: גלעד בעבר הירדן טען כל זה בא לעזרת י' בגבורים כמו טריס:

מקול מחצצים: וכל זה הפחד היה להם מקול האויבים מורי החצים שהיו בין המשיכו שהיו שואבין מהן המים להצר להם לים שלא יוכלו לשאוב מים והיה זה המקום בדרך הישר שהיו רגילים ללכת בו הסוחרים ומפני זה היו הולכים אחרות עקלקלות והנה במקום ההוא שלא היו יכולין לבא פס סס יתנו ויגדו דקות י' וישראל לשבת בערי הפרדות אשר הכיחום ועזבוס מפחד הויב: אז ירדו לסערים או היה הרצון בזה אז ירדו עם י' לסערים ללמוד תורה מה שלא היו יכולין בקורם זה כי הדרך היה יחס עזר דבורה: עורי עזר דבורה: יחס אלהים ביום ההוא את יבן מלך כנען לפני בני ישראל י' סס רודה ומושל לי בגבורים ר' טעם ישראל רודה ומושל על הגבורים והם עם יבן מלך כנען: והנה התחילה דבורה לספר ענין הסבטים במלחמות והתחילה מן אפרים כי על ידו נעשת המלחמה הראשונה ואמרה מן אפרים טרעם מי שהיה טרעם והוא יהושע שהיה כשיא עליהם והיה היומר ככר טעבט נלחם בעמלק כמו שכזכר בתורה ויחלום יהושע וג': אחר כך: תבוא אתה סתיה משבט בנימין בעמלק להלחם עם עמלק והוא טאול ומן מכיר בני מנשה שהיה חלקו לעבר הירדן וירדו החכמים עם דבורה למלחמה וכן הענין מזבולן: וטרי בשסכר: והטריס שהם בשסכר ג' ירדו עם דבורה וטעם יסכר בכללו וכן שמע לעצת דבורה ברק עד שבעמק שולח ברנליו בעצת דבורה כמו שאמר ויעל ברנליו עשרת אלפי איש ואולס בכלגות ראובן גדולים חקקי לב: והנה תמה עליו למה יעצת בין המטפתי ולא התעוררת בזאת המלחמה אבל היית יושב ובטוח והיית טריקות עדרים ישר על יד האויבים והיית מוכן במקומך ולא חששת לזה הנה לפלג' ראובן גדולי חקרי לב על שיקדו עליהם ולא נתנו לב לבאת מכם: גלעד בעבר הירדן טען כל זה בא לעזרת י' בגבורים כמו טריס:

ברוכה

מים שאל חלב נתנה. להכניסו כדאי שירדס במהרה עם העיפות מהיה לו והחלב
מסתה סלף ירעם בהכונה אותו וית מלא מלך סיסרא רשעא וגו' : בספל
אדירים. בספל גדול שמונתו בו גדולים ואדירים. והחכם רבינו פי' אדירים
הרועים הגדולים כמו אדירי האץ וית בפילי גבריא וגו' וכן תרגם קובעת כוס
התרעלה פילי כסא דלונטא

וכן השותים במזקי יין דשתין
בפילי חמר וכדברי רז"ל היה
מביא בפילי סל חרס חרסה
ובלשון יין כוס פילי : הקריבה
חמאה. חלב חמאה וחלב שזכר
עומד במקו' שנים והשקתו החלב
הנותר אחר החמאה כי הוא
מכבד הלכותו ודעת ויחזק
לפרש כי נתנה לו חמאה לאכול
אחר שהשקתו כי באר החלב
השקתו כמו שאמר ותפתח את
כאד החלב ותשקהו ובספל
אדירי הקריבה לו חמאה לאכול
ידה ליתר תשלח. כמו תשלח
והנזן והוא נוספות כנזן הא'
מסדרונה פרסונה ואף על פי
שאין המנהג כן בפילי ואדירי
אבי זל פיתחנה ידה וימנה
סלחה בעבור יתר והלמות ידה
סמאלה צריכה יתר וימנה
צריכה הלמות וכנה הסלחות
לירם בעבור כי הסעשו ה'
המעשה דומה לו וכל אפר שלן
עיני בביתה לא יסכנו רגליה
ובתבונות כפיו יחם ואם האמר
כי תשלחנה בדרך חין צריך לכל
זה כי פירוש ידה וימנה הוסטו
בעבור יתר והלמות ורבי אחי
ר' משה זל פירשו בחסרון כף
הדמיון כמו לב שמח ייטיב גהה
פפירמו כנהה וכן פי' ידה כידה
והוא דרך סאלה בעבור שאמר
תבורך מנשים יכל אמר ראיה
לה הברכה יותר משאר נשים
כי עשתה מעשה גבור שלא יעשו
שאר הנשים כי אין מעשה גבורה
לנשים כי אם לאנשים לפיכך
אמר דרך סאלה כידה ליתר
תשלחנה הנשים האחרות וימנה
להלמות עמלים והלמות שם
הכלי שמכיל בו האנשים העמלים
בעלי המלאכה : מחקה ראשו.
הסיר ראשו מלשון מחק דברי
רז"ל אין מחק' במקום שגורסין
והמחק הוא הכלי שמעבירין על
המרה שמעביר כל מה שעליה :

ומחזה. מן ומחץ מכתו : וחלפה. העבירה היית ברכתו וכת' אעברת בצרעה
או יהיה וחלפה מן ויחלף וקביר מהו לשון כריתה : בין רגליה כרע נכפל. כל מהב
הלסון לכפול הדברים כדי לחזקם והענין כי כרע כרעה סלף היתה לו תקומה
וזהו שאמר כאשר כרע עם כפל שרוד. ויש בו דרש והוא רחוק כי יש בפסוק טבעה
בן כרע וכפל וסכב ואמר כי טבע בעלות בעל אותו רשע לעל אותו היום ומה
מכתבו למעלה במילת סמיכה מכחיש זה הרשע : ותיבב. הריעה מתרג' תרועה
יבבא וית ואוריקה לשון הבטה : האסכב. כמו החלון וכן בער אסכב נשקפתו
תעננה. כל אחת מן החכמות תענה אותה : אף היא. עם סיסרא : תשיב
אמריה לה. היא בעצמה כמו שהחכמות משיבות לה כן היתה ה' בעצמה משיבה
ואומרת כי בעבור זה אחרו פעמי מרכבותיו : ימצאו ויחלוקו סלל. ימצאו סלל
לרוב בארץ ישראל שוכחו אותם ויחלוקו סלל בנייהם ולזה הם מאחרים לבא :
רחם רחמנים. כערה או שתי כערות : לראש גבר. לכל גבר וגבר יש לו כערה או
שתי כערות מהסלל וית יהבין גבר וביתיה לכל חד וחד : סלל צבעים. בגדים
עשויים במיני צבעונים : ריקמתיים. שצטבו מעשה הרקמה משמי הפנים בשום
והרקמה היא מעשה מחט בגבר בצורות מצבעים שונים זה מזה : לזוארי סלל.
כמו לראש הסלל כלומר בתוים הבגדים בראש הסלל לתתם לסר הכבא וית כן
בזת ציורי צבעונין וגו' : ואוהביו

והתפללה

חלב נתנה : לרעת אם לבו עליו שיבין בן טעם מים לטעם חלב כן תרגם יונתן :
בספל אדירים. בספל מסותין בו מים מהמים נקראו אדירים סל' במים אדירים :
להלמות עמלים. סיסרא שהיה עמל ויגע : ותיבב. לשון ריבוע כמו ניב שפתים
ורבותיו פירשוהו לשון גביחה כתרועה דמתרגמי' יבבא ואכי אומר לשון ראייה
כמו בבת עיניו וכן

באשר טו בקריא וסימ' אל קול הער באשר הוא שם.
ראה את כל מאומה. בין רגליה כרע נפל שכב.
ויקם דוד ואנשיו. ואלישע אמר אל האשה. עבדינא בחברין. לסריסם אשר ישמרו את שבתתי. ויאמרו

מים שאל חלב נתנה בספל
אדירים הקריבה
חמאה : ידה ליתר תשלחנה
וימנה להלמות
עמלים והלמה סיסרא מחקה
ראשו ומחצה וחלפה
רקתו : בין רגליה כרע נפל
שכב בין רגליה כרע
נפל כאשר כרע שם נפל שרוד :
בעל החלון נשקפת
ותיבבאם סיסרא בער האשגב
מדוע נשש רכבו לבוא
מדוע אחרו פעמי מרכבותיו :
חכמות שדותיה
תענינה אף היא תשיב אמריה
לה : הלא ימצאו
יחלקו שלל רחם רחמנים לראש
גבר שלל צבעים
לסיסרא שלל צבעים ריקמה
צבע ריקמתיים לצוארי שלל :

היא בחוכמא מתיבא ואמרה לימיר להין : הלא
גבר ובייתיה כל חד וחד ביזא סגי קדם סיסרא בית ציורי צבעונין על צוניה ניקסי ע
עתידיא ומני חמורא קדם גיבוריו דבזו :

רלבג

אלי' הגידה נא לנו באשר באשר תבנותי אמות. כאשר דבר מלך שלטון. כה יתרון העשה באשר הוא. טוב
ללכת אל בית אבי. וד' ובאשר וסי' גס אני אבחר בתעלה ליה. ובית איתכם לחרב. ואפרחיו יעלעו דם.
ותאמר רות אל חתני :

ברוכה כי עזרה להם
בהריגת סיסרא ויותר
מנשים שהן באהל
תבורך או ירעה בזה

מהיא תבורך מנשים שהן באהל ללמד תורה כמו דבורה והיה הרצון בזה כי
קללת מרוח אמר מלאך יי' ואולם ברכת יעל אמרה דבור על צד התפלה והברכה.
והנה קצרה על מה ברכה יעל וזה כי היא עשתה מעשה בחכמה ובגבורה לעזור
ישראל וזה שכאשר שאל סיסרא מים לשותות נתנה חלב לסכרו והקריבה לו
חמאה בכלי גדול לשותות והרצון בחמאה חלב שכן שלא הוסרה ממנו החמאה
כי הוא משכר יותר : והנה כספל הלסון בזה. ומה שספר תחלה כי מכאד החלב
השקתו היה בזה האופן לל סהוציאה ממנו בספל גדול אשר ישנו בו הגבורים :
ידה ליתר תשלחנה. והנה כחתייה המכניס הגוף תשלחנה ידה השמאלית ליתר
ושלחו ימניה למה שהולמים ומכין בו העמלים במלאכות רבות העמל והכחה
סיסרא בראשו עד שהפסידה ופרדה החבור אשר בו והכחה בידו ועברה היתר
ריקתו או כרתה ריקתו : בין רגליה כרע נפל. לל כי כרע נכפל שרוד. ויש בו דרש
לפניה : ובאשר כרע עם כפל שרוד. לל כי תכף נכפל שרדינה והמיתתו יעל.
הנה אם סיסרא נשקפה בער החלון והלילה בדמיון תרועה והיתה אומרת מה
הסבה מיהיה בנשם רכב סיסרא לבוא. והנה החכמות טבעותיה היו עונות
אותה וגם היא בעצמה היתה משיבה לרבריה ואומרת מה שאומרות החכמות
הזן והוא כי קצת אחריו הוא שאם ימצאו סלל שיחלקוהו : רחם רחמנים.
וליהותם פרוצים בעריות הקדימו בספור סלל העריות אולי השיג כל אחד מהן
כערה אחת או שתיים ולסיסרא ג' יתנו סלל בגדי הצבעונים הנכבדים סלל בגדי
צבעונים שהם מרוקמנים ובגדי צבע ריקמנים משני עבריהם ויחלקם סיסרא לזוארי בעלי הסלל והם הבאים עמו.

ואמרם אחים: טעמו למלת לוחצים לא למלת מזרים והלוחצים הם כיוחן ועוב
 מלא הכוחם לעבוד ויבאו לקראתם למלחמה וכן כנעני מלך ערד וכן מלכי
 כנען חשבו ללחצם: וסב תחת האלה: איכר'ל ושיבה כיוחן כראים המלחמים
 בשיבה כי אם בעמדה כמו ומלאך י' עומד והנה חוץ עומד לנגדו לא ר'ל כנענכם
 עם תחת האלה עד שיפכה ליו
 גרעון וכאשר לא פכה ליו כראה
 אליו ואמר לוי' עמך וכן אחבי
 אחס עד שובך לשון עכבה וכן
 אפריי ופבי בתך והדומי להם
 ועשה זה המלאך כנענכם עם
 ולא כראה אליו בתחילת בואו
 מפל שהקדוש ברוך הוא נמצא
 להם לישראל בכלעת אם יפנו
 אליו ויקראוהו באמת וברשע
 כנענכם עם עד שמצא לו זכות
 ואחר כך כראה לו אמרו וואם
 אביו היה חובט חטים אמר לו
 גרעון אבי זקן אתה הכנס ל
 לביתך ואכי אהיה חובט טאם
 יבאו המדיני' אית כך כח לנוס
 אמר המלאך קיימת מצות כבוד
 וראוי אתה שיבאלו בביעל ידיך
 מיד וירא אליו מלאך י' וגו'
 אמר לו גרעון ויש י' עמנו וגו'
 אחס קראנו את ההלל והי' אבי
 מקראני בזאת ישראל ממזרים
 אם כדריקים היו אבותינו עשה
 לנו בזכותם ואם רשע' היו כטם
 מעשית להם כסך עשה לנו כס
 אמר הקב"ה חייך כך למדת
 כניגוריא על בני כדאי אתה
 שאדבר עמך מיד ויפן אליו י'
 ויאמר לך בכרך זה בבח זכות
 שלמדת כניגוריא על בני ונכון
 הוא זה הדשם שנתן טעם לעכוב
 המלאך ולמה שאמר ויפן לוי':
 אשר בעפרה אשר ליואס. וכן
 אמר בעפרת אבי העזרי לפי
 טעם עיר אחרת שסמה עפרה
 בבבול בנימן כמו שכתוב בספר
 יהושע והעוים והפרה ועפרה:
 חובט חטים. כמו דש אלא
 שהדישה בבחמות וחביטה ב
 במקל וכן כי תחבטו זיתך
 חובט במקל בזית להפיל הזית'
 : בגת. גת היה עם מדורכין טם
 עכבים ובחמות גת היה חובט

אֲבִי הַחֲמִירִי׃ מִדְּבִי אֲבִיעֲמֹד בֶּן גִּלְגָּד בֶּן מִטְסָה׃ וְגִדְעָן כֹּהֵן׃ אֲבִיו הָיָה חֹבֶטֶן וְהוּא כֹּוֹדֵן אֲמֵר לוֹ אֲבֵא זֶקֶן אֶתָּה וְאִם יֵבֹז הָאֲוִיבִים לֹא תִּחַלֵּם לָנוּס לְךָ אֶתָּה וְאִנִּי אֲחֻבָּט׃ בִּבְתִּי בֵּית הַדֶּבֶר׃ עֵמֶךָ גִּבּוֹר הַחִיל׃ שִׁמְתָּן לְךָ כַּח כֹּהֵן׃ וְיֵשׁ יִיעֲמֹנו׃ וְאִם יֵשׁ יִי אֶתָּה לִמָּה מִצְאֵתָנוּ וְגוֹ׃ אֲשֶׁר סִפְרוּ לָנוּ אֲבוֹתֵנוּ׃ פֶּסַח הָיָה אֲמֵר לוֹ אֲמַעַם הַקָּרְנִי אֲבֵא אֶת הַהֵלֶל וְשִׁמְעֵנוּ מִהֵיָּה אֹמֵר בְּבֹאֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַתָּה כְּטַעֲנוּ

וַאֲצֵל אֶתְכֶם מִדְּמַעְרִים וּמִדְּבָל-
לְחַצִּיכֶם וְאֶגְרֹשׁ אוֹתְכֶם מִפְּנֵיכֶם
וְאֶתְנָה לָכֶם אֶת-אֶרֶץ־עַם־
לָכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִירָאוּ
אֶת-אֱלֹהֵי הָאֻמֹּת אֲשֶׁר אַתֶּם יוֹשְׁבִים
בְּאֶרֶץ־עַם וְלֹא שִׁמְעֶתֶם בְּקוֹלִי׃
וַיָּבֹא מֶלֶךְ יְהוָה וַיֵּשֶׁב
תַּחַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בַּעֲפֻרָה אֲשֶׁר
לְיוֹאֵשׁ אָבִי הַעֲזָרִי וַגִּדְעוּן בְּנוֹ חֲבַט
חֲטִיטִים בְּגֵת לַהֲנִים מִפְּנֵי מֶדִּין׃
וַיֵּרָא אֵלָיו מֶלֶךְ יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלָיו
יְהוָה עֲמֹךְ גְּבוּרַת הַחֵיל׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו
גִּדְעוּן בִּי אֲדֹנָי וַיֵּשׁ יְהוָה עִמָּנוּ וּלְמָה
מִצַּתְנוּ כָּל-זֹאת וַאֲיֵה כָל-גִּפְלֹאתֶיךָ
אֲשֶׁר סָפְרוּ-לָנוּ אֲבוֹתֵינוּ לֵאמֹר הֲלֹא
מִמַּעֲרִים הֶעֱלָנוּ יְהוָה וְעַתָּה נִשְׁכֵּנוּ
יְהוָה וַיִּתְּנֵנוּ בְּכַף מֶדִּין׃ וַיִּפֹּן אֵלָיו
יְהוָה וַיֹּאמֶר לָךְ בְּכַתְּכָה זֶה וְהוֹשַׁעְתָּ
אֶת-יִשְׂרָאֵל מִכַּף מֶדִּין הֲלֹא שְׁלַחְתָּךְ
׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו בִּי אֲדֹנָי בְּמָה אוֹשִׁיעַ
אֶת-יִשְׂרָאֵל הִנֵּה אֶלְפֵי הָדָל בְּמִנְשָׁה
וְאֲנֹכִי הַעֲעִיר בְּבֵית אָבִי׃ וַיֹּאמֶר
אֵלָיו יְהוָה הִי עֲמֹךְ וְהִבֵּיתָ אֶת-
מֶדִּין כְּאִישׁ אֶחָד׃ וַיֹּאמֶר
אֵלָיו אִם-נִגַּמְצָא אֶת־חֵן בְּעֵינֶיךָ
וְעָשִׂיתָ לִּי אוֹת שְׂאֵתָה מִדְּבַר עָמִי׃

דל'בג

וַיֵּשְׁבוּ לְשֹׂאֵל וּלְתָוָה
 כִּי הָיָה זֶה הַכְּבוֹד קָדִים
 אֵיךְ לֹא הוֹכִיחַ יִשְׂרָאֵל
 כָּל יַמּוֹתָהּ הַזֶּה וְכִי
 לִכְבוֹד רַבִּיהָ •
 וַיְדַמָּה שְׂכָלָהּ בְּהִיחַד
 זֶה הַפְּסוּק שְׂהוּא לֹא
 הָיָה מִתְּכַבֵּד רַק לַעֲשׂוֹ
 רַחוּקִים וְלֹא הָיָה בּוֹ
 כֹחַ יִתְּשֵׁר בּוֹ לְהַכְחִיז
 הַעַם וְלִזֶּה גַּם תִּמְצֹא
 בְּזֶה הַמִּקּוֹם שֶׁהוֹכֵר
 לַמְּכֹת גְּרַעֲשָׁע לַעֲשׂוֹ
 מִלְחַמַּת מִדְּיָן וְאִפְשָׁר
 כִּי כִמוֹ שֶׁהָיָה אֵלֵיהֶם
 פַּעַם כִּרְאוֹ פָּעַם נֶעֱלַם
 כְּשִׁיטָּהֶם רוּחַ הַסֵּם

אל מקום רחוק כך היה הענין בפנחס ולזאת הסבה לא שמם בבהונה גדולה כל ימיו אבל שממו בניו ובני בניו ובני בניו בדורות רבים והוא עריון קיים כמו שיתבאר בספר דברי הימים וזה כי הוא היה קיים בימי דוד כמו שאמר ופנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן נגיד היה עליהם לפני יי' עמו ולא ימאז בזרע אהרן אחר שיקרא שמו פנחס בן אלעזר בן אהרן כמו שמבואר גם בספר תולדות יי' ויבא מלאך יי' . הוא הנביא שזכר כי הנביא יקרא מלאך יי' כאמרו ויבא חגי מלאך יי' ולזה נראה לגרען בהקצין בהשתמש חסויעל על מהגם . והנה נתעבב גם הנביא עד שבראה לגרען אמר לו כי יי' נהו . והנה קראו גבור חיל כי בן היה כמו שאמר לו זבח וכלמוע קים אתה ופעב בזכו ככאים גבורתי . והנה הרחיק גרען סהיה יי' עמו לראותו ספלות ישראל וכי טעם יי' בבק מדין : ויפן אליו יי' . הוא מלאך יי' שזכר והוא עד ויאמר יי' לה שאמרו רבותינו שזכר היה זה על ידי מס . והנה אמר דבריו כאלו הסם ידבר כי הנביא ידבר בשם מולחו ואפשר שיאמר חומר שזה הענין היה במראה הנבואה אלא שאנחנו לא הסכמנו לפרט זה עד הנבואה בזה האופן כי ראשית הספור מורה שזה הספור היה בהקצין ולא נראה לנו שגם מדרגת גרען בנבואה בזה האופן רל שהגיעה לו הנבואה בהקצין ועוד שאין מדרך הנביא שבה לו הנבואה פעמים רבות שישאל אות מה יי' קיים לו ייעשו כמו שמבאנו גרען אחר זה שאמר אם יסך מושיע וצרי את ישראל וגו' . וזה מבואר מאד למי שידע ענין הנבואה . והנה אמר לו הנביא לך בכרך זה ידמה כי נתחרט לגרען מאז כח נוסף על הכח סהיה לו קודם זה כדמיון מה שאמר לשאלו שיתחרט לו לב אחר ובאופן שזכר דמיון זה בדור אחרי המעשו למלך על יד שמואל וידמה שאביו היה שר האלף חמה שאמר גרען הנה אלפי הדל במעסה ולזה היה כח ליוסף לאמר אשר יריב לו יי'

אל כא תמוס מזה עד בואי אליך. זה גס כן לעד מזה הענין היה בהקין כמו הענין שבראה במלאך יי' במנוח ואשתו כמו סאכנו עתה לברך עם בגזרת ה'. והנה גרעון סאל אות סוכיר ממנו שהוא בא במלאכות יי' כדי סיוכל לקמוך על דבריו. והנה היה האות הזה סכאסר סלח מלאך יי' את קצה המטענת אשר בידו וצע בבטור ובמכות עלתה האם מן הכור וזה דומה למופת סתן אליהו בהר הכרמל. והנה פעולות זה הגבור רומות מכר לפעולות אליהו וזה ממה סיוחק מאמר האומר פנחסיה אליהו. וכאשר ראה גרעון כי מלאך יי' הוא פחד מן המות לחטבו כי כבר ראה בעניו המצאיו הרוחי וכבר היה מפורסם שכאשר יקרה זה ימטר אחריו המות ויראה זה ממלאך גרעון ומאמר מכוח ומאמ יעקב כי דאיתי אל הים פנים ל פנים ותנצל כפטי הורה שזה הענין כפלא סתכל כפס הרוחה המציאות הרוחני ומאמר בתורה ואל אזיל בני ישראל לא סלח דיו ויחזו את האלהים הורה על זה סהיו ראויס סעלח דיו בהם מפני ראותם האלהים. והשיב לו מלאך יי' אחר סעלח כל כך סלא היה יכול גרעון לראותו סלח לך אל תירא לא תמות וימנה ססב אליו ה המלאך כסאמר לו זה המאמ והוא גכ אמר לו בליה סיוחק אתפר הסור אשר לאביו ו אפסר סיאמר שזה הדבור סהיה בליה היתה מדרגת מה מ מדרגות הגבורה והביאור הקורס הוא יותר כראה לכו ידמה סהיה הרבון באמר פר הסור אשר לאביו כי לאביו היה סור ג גדול והסתר לו להקצו הפר סוילר הסור ה סהו תחלה לעז מלידה ומבטן ומהריון כדי סיהי יפה וגדול כסור סהולרו ויהיה מקורס לעז מיוס היותו. וכז הקצו גכ זה הפר ה ססני סהולר הסור ההוא והנה היו מוקצים ז סנים וזה יורה כי זה הטעו היה מעת התחלת הסעבור כי ז סנים היו תחת יד מדין כסאמר זה והיה לאביו מזבח ל לבעל והאשרה היתה אזלו וכוהו הסס ית באמצעות הגבור או המלאך סיהרוס את מזבח הבעל אס לאביו וסוכרות האשר אשר אזלו: על ראש המעוז הזה. הוא הסלע סהניח עליו הבשר והמנות: במערכה. לל במקום המקורר בו סיוכל להבנות בג מזבח וזה סיוקריב בו הפר ההוא לאל ועלהו שילה בעצי האשרה וכל זה היה הוראת סעה כמו מארזל כי זה נעשה בזר ובחזן וכלילה ובעצי האשרה וזה עשה מהמוקצה לעז קרבן לסייכירא סבעותו בהפר האמונה סגדל בה תסלס לו ההכלה וההכלה בהפר ממה סהיו חוטבים עובדי עז והנה היתה הכוה להוסק בגרעון אמונה בסיו. ולפי סזה הענין לא היה יכול גרעון לעשותו הוא לברו קראי אכסים מעבריו יעזרוהו בזה עם מזה היה קדוס הסס והיה מן הראוי סהיה בפרסויא לפי מה סהיה אפשר לו והמספר המעט סיסלס בו זה הוא יולני יראתו את בית אביו ואת אכסי העיר סיימנעו אותו מעשות זה היה עשה זה ביום להוסק בזה פרסום. והנה

רדק

והמרק. המים סכתבסל בהם הבשר כקראו מרק לפי סבהם מירוק הבש והיוכל תמנו וכמז' המרק חזיו קמן וחזיו פתח במרק סכרים המרויקים והוא סלא כמטפט הסמות מזה ה המשקלי וראיתי במחברת בן אשר סזוכר אותו בכלל הקמוצי: בעפרור. ידוע הוא רוד כהסת סמבסלס בו הבשר: אל תחת סאלה. תיתחתלסל: סלס לך. המלאך אחר סעלה הסמישו הקול הזה כי ראה סהיה מפחד סדענו כי היה מלאך: פר הסור. כמו פר בן בקר וכן תי' תור בר תורי ויס לפרס כי פר איכנו סמוך והסור ברמות תואר לו כאלו אמר פר הגדול סהיה דומה לסור: ופר הסני. יא סני לבטן והכסון סני לפר ה הראסון סזכר ופי' סבע סנים תי' דאיתפטוס סבע סנין ואפסר סהיה בן סבע סנים וכדברי רזל סהוקה לעז סבע סנים סאמרו אמר ריס לקיס אץ מ מוקצה לעז אלא מוקצה לסבע סנים סל ופר הסני סבע סנים ומסס אמרו כי סעבר היה ואמרו סמנה דברים הותרו ב באותה הלילה חזן וזר ולילה וכלי סרת וכלי אשר וצני אסרה ומוקצה וסעבר: המעוז הזה. הוא הסלע סהקריבעליו הבשר והמנות: במערכה. כתרטמו כסררר וסירוסו במקום המיסור סבראס המעוז סיוכל לערוך סס אכסי המזבח: את

רשי

קמח מצות. למרנו ספסח היה יוס תנופת הסומר לכז כאמר והנה כליל סעוריס מתהסך וגו' המרק. הרוטב: אהה. לסון דאנה כלומר מהתהאלני: כיעל כן ראיתי. כיעל אשר ראיתי מלאך יי' לכך אני דואב וצועק אהה: ויקרא גרעון למזבח יי' סלס. יי' הוא סלומנו ופר הסני סבע סנים. ותורר תניכר פר הסור פר הבחור סהסור בן יומו קרוי סור תניכר: סבע סני. דאיתפטס סבע סנין לעז סבעה דברים הותרו אותו הלילה מוקצה אשר ולילה ובמה וכו' כראיתי בתמורה: ראש המעוז. ראש הסלע: האתס

ויוצא יבמל וס' ויוצא אתוהחוצה. ויוצא העבד בלי כסף. ויאמר שלום לכם. ויוצא יוסף אותם. ויוצא משה את העם. וגרעון בא. ויוצא בשם את בלי. פתח יי' את אוצרו. לקול תתו הבון מים. וחברו הנכא. ויוצא יהודע הבון. ויוצא ישראל מתנוס: מלאך האלהים חס' נכסר בראי סיפראס יי': פנים אל פנים

אל גמל תמש מזה עד באי אליך. והצאתי את מנחתי והנחתי לפניך. ויאמר אנכי אשב עד שובך: וגרעון בא ויעש גדי עזיס ואיפת קמח מצות הבשר שם בסל והמרק שם בפרור ויוצא אליו אל תחת האלה ויש: ויאמר אליו מלאך האלהים קח את הבשר ואת המצות והנח אל הסלע הלז ואת המרק שפוך ויעש כן: וישלח מלאך יהוה את קצה המטענת אשר בידו ויצע בבשר ובמצות והעל האש מן הצור ותאכל את הבשר ואת המצות ומלאך יהוה הלך מעניו: וירא גרעון כי מלאך יהוה הוא ויאמר גרעון אהה אנכי יהוה כי על כן ראיתי מלאך יהוה פנים אל פנים: ויאמר לו יהוה שלום לך אל תירא לא תמות: ויבן שם גרעון מזבח ליהוה ויקרא לו יהוה שלום עד היום הנה עולנו בעפרות אבי העזרי: ויהי בלילה ההוא ויאמר לו יהוה קח את פר השור אשר לאליך ופר השני שבע שנים וחרסת את מזבח הבעל אשר לאליך ואת האשרה אשר עליו תכרת: ובגית מזבח ליהוה אלהיך על ראש המעוז הזה. במערכה ולקחת את הפר השני והעלית עולה בעצי האשרה אשר תכרת: ויקח גרעון עשרה אנשים מעבריו ויעש כאשר דבר אליו יהוה ויהי כאשר ירא את בית אביו ואת אנשי העיר מעשות יומם ויעש לילה:

לא כעז תערי מופא עד מיתאי. לותך ואפיק ית תיקרובתי ואניח. קדסך ואמר אנא אוריך עד דתתוב: וגרעון אתא ועבד גדיא בר עזיו ומכילתא דקמחא אפה פטור בסרא שני בסלא ותבשילא שני בקידרא ואפיק לותיה לתחות אילנא וקריב: ומלאכא דיי סב ית בסרא וית פטירא ואחית לכיפא דכי וית תבשילא שפוך ועבד כן ואושיט מלאכא דיי ית ריש של טיתא דביריה וקריב בבסרא ובפטירא וסלקת אישתא מן טירא ואכלת ית בסרא וית פטירא ומלאכא דיי אסתלק מלקביל עינוהו: וחזא גרעון ארי מלאכא דיי הוא ואמר גרעון בבטו יי' אלהים ארי על כן חזיתי מלאכא דיי אפי' באפי' ויאמר ליה יי' שלם לך לא תדחל לא תמות: ובנא תמן גרעון סדבתא קדם יי' ופלח עלוהי קדם יי' רעבד ליה שלם עד יוסא הדין עד כען איתוהי בעפרת אבורה דעזר: והנה בלילה ההוא ואמר ליה יי' סב ית תור בר תורי די לאבונך ורור הגניא דאיתפטוס שבע שנין ותפגר ית איגורא דבעל די לאבונך וית אשרתא די עלוהי תקוץ: ותיבני מדבתא קדם יי' אלהך על ריש תוקפא הדין בסידרא ותיסב ית תור תינינא ותסיק עלתא בעאי אשרתא די תקוץ: ודבר גרעון עסר אנגריין מעברוהי ועבד כמא דמיל עימיה יי' ויהוה מידחיל מן בית אבורה ומן אנשי קריתא מלמעבר ביסמא ועבד ליליא:

הדסמינוס נכסר בסור וישלח: שלום לך ג' דסמינוס בקריא וס' ויאמר לו יי' שלום לך. קחנו ובאנו שלום לך ואין. ורוח לבשה את עמשאי ראש: והעלית ג בקריא וס' אכנים שלמות תכנה את פומח. ובגית מזבח ליי' אלהיך על ראש המעון. והעלית את ישיהו. ונכסר גס בסור תבא:

ועלהו שילה בעצי האשרה וכל זה היה הוראת סעה כמו מארזל כי זה נעשה בזר ובחזן וכלילה ובעצי האשרה וזה עשה מהמוקצה לעז קרבן לסייכירא סבעותו בהפר האמונה סגדל בה תסלס לו ההכלה וההכלה בהפר ממה סהיו חוטבים עובדי עז והנה היתה הכוה להוסק בגרעון אמונה בסיו. ולפי סזה הענין לא היה יכול גרעון לעשותו הוא לברו קראי אכסים מעבריו יעזרוהו בזה עם מזה היה קדוס הסס והיה מן הראוי סהיה בפרסויא לפי מה סהיה אפשר לו והמספר המעט סיסלס בו זה הוא יולני יראתו את בית אביו ואת אכסי העיר סיימנעו אותו מעשות זה היה עשה זה ביום להוסק בזה פרסום. והנה

גרעון ומאמר מכוח ומאמ יעקב כי דאיתי אל הים פנים ל פנים ותנצל כפטי הורה שזה הענין כפלא סתכל כפס הרוחה המציאות הרוחני ומאמר בתורה ואל אזיל בני ישראל לא סלח דיו ויחזו את האלהים הורה על זה סהיו ראויס סעלח דיו בהם מפני ראותם האלהים. והשיב לו מלאך יי' אחר סעלח כל כך סלא היה יכול גרעון לראותו סלח לך אל תירא לא תמות וימנה ססב אליו ה המלאך כסאמר לו זה המאמ והוא גכ אמר לו בליה סיוחק אתפר הסור אשר לאביו ו אפסר סיאמר שזה הדבור סהיה בליה היתה מדרגת מה מ מדרגות הגבורה והביאור הקורס הוא יותר כראה לכו ידמה סהיה הרבון באמר פר הסור אשר לאביו כי לאביו היה סור ג גדול והסתר לו להקצו הפר סוילר הסור ה סהו תחלה לעז מלידה ומבטן ומהריון כדי סיהי יפה וגדול כסור סהולרו ויהיה מקורס לעז מיוס היותו. וכז הקצו גכ זה הפר ה ססני סהולר הסור ההוא והנה היו מוקצים ז סנים וזה יורה כי זה הטעו היה מעת התחלת הסעבור כי ז סנים היו תחת יד מדין כסאמר זה והיה לאביו מזבח ל לבעל והאשרה היתה אזלו וכוהו הסס ית באמצעות הגבור או המלאך סיהרוס את מזבח הבעל אס לאביו וסוכרות האשר אשר אזלו: על ראש המעוז הזה. הוא הסלע סהניח עליו הבשר והמנות: במערכה. לל במקום המקורר בו סיוכל להבנות בג מזבח וזה סיוקריב בו הפר ההוא לאל ועלהו שילה בעצי האשרה וכל זה היה הוראת סעה כמו מארזל כי זה נעשה בזר ובחזן וכלילה ובעצי האשרה וזה עשה מהמוקצה לעז קרבן לסייכירא סבעותו בהפר האמונה סגדל בה תסלס לו ההכלה וההכלה בהפר ממה סהיו חוטבים עובדי עז והנה היתה הכוה להוסק בגרעון אמונה בסיו. ולפי סזה הענין לא היה יכול גרעון לעשותו הוא לברו קראי אכסים מעבריו יעזרוהו בזה עם מזה היה קדוס הסס והיה מן הראוי סהיה בפרסויא לפי מה סהיה אפשר לו והמספר המעט סיסלס בו זה הוא יולני יראתו את בית אביו ואת אכסי העיר סיימנעו אותו מעשות זה היה עשה זה ביום להוסק בזה פרסום. והנה

כלל. כמובן בזה וקרי בזה ואחר הוא כי אחריות אלו מתחלפות והוא מענין תכלית אלו כלומר שמה רעם לחם מעורים סהיה מתהפך במחנה מדין ובאמר לחם מעורים נראה כי שמה וראה אותו או יהיה מן עליהם שרשו צלה כמו מן מורם הגה הגני ופי עונת מעורים וטעם כלל סהיה צלילה בגלל והוא הנקרא בדברי רזל חררה ולא

חררה על גבי חלים וכתי חרר רלחים מעורין והיה זה משל על ישראל סהיה חלומים מתגברים על מדין ומכחין אותם: מספר החלום. מן ויסקר להם את חלומם לשון הגדה: ואת סברו. פתרונו כי החלום כמו הדבר החתום והסתום והסתורן מוכר אותו ומבלה אותו: ואמרם לוי ולגרעון. פי חרב כמו שאמר ויקראו חרב לוי כלומר חרבונו לוי הוא כי נלחם לנו ואחרית חרבונו הוא לגרעון כי על ידו כנכח המחנה הזה וכתי חרבא דאתקטלא מן קדם יי וכיחנא על ידי גרעון: ראש האסמורת התוכנה.

סהיה שומרים המחנה בלילה והיו חולקים משמרות הלילה למסלח חלקים הסומרי בתחילת הלילה היו עור יד שליש הלילה והוא קוף האסמורת הראשונה וראש האסמורת התוכנה והיו הסומרים הראשונים חולקים ליום והאחרים קמים משבתם לעמוד והיו שומר חך הקס הקימו את הסומרי והנה גרעון בא אל המחנה: שלשת הראשונים. אינו אומר כי הראשונים לבדם תקעו כי כל העם תקעו ופירוט ראשונים חלקים כמו והיה ל לארבעה ראשונים: וירץ כל המחנה. לנוס כמו שאמר וינסו ומה שאמר וירעו תרועת טבר ופחד: בררתה. בסני רשין: ולכרו

כלל. כלל כתיב סהיה הדור כלל מן הצדיקים: כלל לחם מעורים. חרר רלחים מעורין חררה שאופין על הנחלים: ויכחו ויפול האהל ויהפכהו. האהל מלמטה למעלה וכפל האהל: לחם מעורים. הוא זכות העומר הקרב בספח: ואת סברו. ואת מתכרו כלומר ואת פתרונו את מספר החלום את סיפור החלום ית סועית חילמא וית פסריה:

ספרו ולפידו. להזכיר זכות מן תורה ופסונו לילה היה כמו סכתוב והיה חסך לפיכך כשאו פוס ל לפידים להאיר להם וכתובם בדברים כדי שלא יכחו בפלדים: מתכיתראו את אשר אכניעוהו ראו וטעמו כן: אכניעוהו ואלא אשר אתי. אחר מן הראשונים. מזה אים היו עמו: לוי ולגרעון. חרבא דאתקטלא מן קדם יי וכיחנא על ידי גרעון: הקס הקימו. כבר בני החיל את הסומרי סהיה מתמרתם ב באסמורת התוכנה סכן דרך בני גימות להעמיד שומרים אלו יסמרו שליש הלילה הראשון ואלו שליש השני ואלו שליש ה האחרון: וכפון הדרי. ולסבור הדרי אשר בדם: וירעו. תרועת מסע וינסו: ולכרו

והנה עלול לחם מעורים מתהפך במחנה מדין ויבא עד האהל ויפלו ויהפכהו למעלה ונפל האהל: ויען רעהו ויאמר אין זאת בלתי אם חרב גרעון בן יואש איש ישראל נתן האלהים בידו את מדין ואת כל המחנה:

ויהי כשמע גרעון את מספר החלום ואת שברו וישתחו וישב אל מחנה ישראל ויאמר קומו כי נתן יהוה בידכם את מחנה מדין: ויחץ את שלש מאות האיש שלשה ראשים ויתן שופרות ביד כלם וכבדים ריקים ולפדים בתוך הכדים: ויאמר אליהם ממני תראו וכן תעשו והנה אנכי בא בקצה המחנה והיה כאשר אעשה בן תעשון: ותקעתו בשופר אנכי וכל אשר אתי ותקעתם בשופרות גם אתם סביבות כל המחנה ואמרתם ליהוה ולגרעון: ויבא גרעון ומאה איש אשר אתו בקצה המחנה ראש האשמרת התכונה אלהים הקימו את השמרים ויתקעו בשופרות ונפוצו הכדים אשר בידם: ויתקעו שלשת הראשים בשופרות וישברו הכדים ויחזיקו ביד שמאלם בלפידים ובירימינם השופרות לתקוע ויקראו חרב ליהוה ולגרעון: ויעמדו איש תחתיו סביב למחנה וירץ כל המחנה ויריעו ויגיסו: ויתקעו שלש מאות השופרות וישם יהוה את חרב איש ברעהו ובכל המחנה וינס המחנה עד בית השטה צריתה עד שפת אכל מחוללה על טבר: ויצעק איש ישראל מנפתלי ומן אשר ומן כל מנשה וירדפו אחרי מדין:

רלבג

כלל לחם מעורים. רל קול הכרת לחם מעורים: ראש האסמורת התוכנה. אח עבד שליש הלילה והל בראש האסמורת ההיא הקימו הסומרי מדין ועמלק לשמור המחנה סהיה פס הם עדים לפי שכל אנשי המחנה היו יסכים ו יודמה סכן היו פס סומרים ממוכי לקום בראש כל אסמורת ואסמורת ממשמרות הלילה כי אין לאמר סיהת סלא יסנו אנשי המחנה עד סוף ה האסמורת הראשונה ולזה הוצרכו אז להקי את הסומרי לאקודם זה כי מה ששמע גרעון בדירתו במחנה קודם זה הורה סכבר היו יסכים. והנה התחיל תחלה לתקוע בשופר גרעון ומאה

מדינה לכתרי ריש וית בדחה

והנה חרר רלחים מעורין מתהפך במשירית מדינאי ואתא עד משכנא ומתחי ונפל והפכיה לעילא ונפל משכנא: ואתיב תבריה ואמר לית דא אילהן תרבא וגרעון בר יואש אינש ישראל מסר יי בידיה ית מדינאי וית כל משיריתא:

ותוה בר שבע גרעון ית שועית חלמא וית פישריה ואורי ותב למשיריתא דישירא ויאמר קומו ארי מסר יי בידיו ית משירית מדינאי: ופליגי ית תלת מאה גברא לתלת משירין ויהב שופריא ביד כוליהון וכדין ריקנין ובעוריא בגו בדין:

ויאמר להון מני תחזון ובן תעבדון והא אנא אתי בספי משיריתא ויתי כמא דאעביד בן תעבדון: ואתקע בשופרא אנא וכל דעמי ותיתקעון בשופריא אף אתון סתרונת כל משיריתא ותימרון חרבא דאתקטלא מן קדם יי וינצתנא על ידי גרעון:

ואתא גרעון ומאה גברא דעימיה בספי משיריתא בריש מטרמא סעינתא ברם אקמא אקימו ית בטרוא ותקעו בשופריא ונפצו בדין דבידיהון: ותקעו תלת משירין בשופריא ותברו בדיא ואתקפו ביד כמליהון בבעוריא וביד ימניהון בשופריא למיתקע ואמרו חרבא מן קדם יי וינצתנא על ידי גרעון:

וקמו גבר באחריה סחור סחור למשיריתא ורהטת כל משיריתא ויביבו ואפכו: ותקעו תלת מאה שופריא ושיו ית חרב גבר בתבריה ובכל משיריתא ואפכו משיריתא עד בית שיטה לצרירת עד כיף מישר אבל מחוללה לטבתו ואחכניש אינש ישראל מנפתלי ומן שבטא דאשיר ומן כל שבטא דמנשה וירדפו בתר מדינאי:

ויצו לאמר זה הדבר דמלכים. ויצו עליהם לאמר כה דהו ודבריה וכל ריב אשר יבא: ויריעו מלאים וס' ורע העם ויתקעו בשופרות ויריעו. וירץ כל העם ויריעו. ויריעו איש יחוד דה:

איום אשר אותו ואחר תקעו בשופרות סני הראשונים והאחרים אשר אתם ובעת סהתחילו לתקוע בשופרות סברו הכדים אשר בידם ונשאריו הלפידים וראו שלם מאות הלפידים אשר בערים תקף סהקיו והיו אלו האכסים קוראים בקול גדול חרב לוי ולגרעון ועם רוב הבהלה חסנו חיל מהם סהיה חיל גרעון ביניהם וחסב כא מהם סהיה רעוהו מאכני גרעון ולזאת הסבה היה חרב איום באחיו והנה קצתם היו הורגין קצתם וקצתם היו נסים מפחמי סהיה אכלם סחשבו סהיה מחיל גרעון. והנה כזעקו בני ישראל מנפתלי ומן אשר ומן כל מנשה וירדפו אחרי מדין לכלותם בעת סהיו נכחלים והיו נכים: ומלאכים

לכדו להם את המים • שלא יוכלו לעבור ולא היו מים אלו מיהירדן אלא מים אחרים שהיו בדרכם עד בית ברה שהרי אמר אחר כך ואת הירדן • בצור עורב • אחר מהרגו מס עורב וכן יקב זאב אחר מהרגו מס זאב מקר יקב זאב ותיקב זאב מישר זאב אולי המיסור ההוא היה כמו יקב שפתו נבוהות לו סביב • הלא טוב עוללות

אפרים • דרך מסל כלומר הפחותים שבכם טובי מהגדולי סבנו או עוללות ובזיר מסל על מדין ומה טעמה גרעון במדין היה כמו הבזיר כי הוא החל המלחמה והרג המחנה שהיה רב ומה טעמאחר אחר הבזיר הם העוללו והוא רבר קטן כנגד הבזיר כן אפרים לכדו טרי מדין שהם כעוללות כנגד כל המחנה לא שהיו טריס וגדולים זהו סאמר הלא טוב עוללות אפרים מבזיר אביעזר כי המעשה סלסם טוב מהמעשה שלי כי טרימדין כפלו בדרכם ותי הלא טבין חלשי ארבי אפרים מתקופיא רבי אביעזר • מבזיר • הבית רפה וראויה להרגם • אזרפתה רוחם • רוח הכעס כמו אל תבהל ברוחך להעס • ויאת טרי סכות • אחד מהטריס ענה לו בעבור כלס לפיכך אמר ויהמר לשון יחיד • את קוצי • עם קוצי המדבר ופירושו ורשתי טאכה טקופי על בשרכם וית את קוצי על כובי מדברא ועל ברקניא ונרר מרביו שפירושו שילכם על הקוצים ערומי וידוע ברבלי עליהם ונראה כי סכות זה היה מקום קוצים וברקנים לפיכך מס העיר סכות כמו התמלא בסכות ערו שפירושו קוצים לפיכך אמר טיכה אותם בקוצים • הברקנים • מין ממני הקוצים • בקרקר • הבית פתוחה לסימן הא היריעה שלא כמנהג ל להכניסה על מס עיר כי אם במקומות מועטים והוא לרוב ההודעה • דרך

ואיגדון שלח גרעון בכל טורא דבית אפרים למימר חותו ל קדמות מדינאי ואחודו עליהון ית מגינתא עד בית ברה וית ירדנא ואתכניש כל אינש אפרים ואחודו ית מגינתא עד בית ברה וית ירדנא • ואחודו מדין רברבי מדין ית עורב וית זאב וקטל וית עורב בשקיף עורב וית זאב קטלו במישר זאב וירדפו בתר מדינאי וריש עורב וזאב איתאיו לות גרעון מעיברא לירדנא • ויגמרו ליה אינש אפרים מא פתגמא הדין עברתא לנא בדיל מה לא קריתא לנא כדאזלתא לאגתא קרבא במדין וירגין עימיה בתקוף • ואמר להון מה עבדית בען כוונתון הלא טבין חלשיא דבית אפרים מתקיפניא דבית אביעזר • בידכון מסר • ית רברבי מדין ית עורב וית זאב ומה יכלית למיעבד כוונתון בכך נחת רוחיהון מיניה במליותיה פתגמא הדין • ואתא גרעון לירדנא עבר הוא וחלרת מאת גבריא דעיפיה פד משלחן וירדפון • ואמר לאינשי סכות הבו בען פתא דלחמא לעמא די עמי ארי משלחן אינון ואנא רדיף בתר זבח ועלמנע מלכי מדין • ואמר רברבי סופות דהא כאילו זבח ועלמנע בען מסרין בידך ארי ניתן לחילך לחמא • ואמר גרעון בבין פדיסטר וית זבח וית עלמנע בידך ואדוש ית בסריכון על כובי מדברא ועל ברקניא • וסליק מתמן לפנואל ומליל לותהון כדא ואתיבו יתיה אינשי פנואל במא דאחיבו אינשי סכות • ואמר אף לאינשי פנואל למימר פד איתוב בשלם איתרע ית מגולא הדין • וזבח ועלמנע • בקרקר ומשיריתיהון עמהון פ בחמשת עשר אלפין כל ד דאישתגורו מכל משירית בני מדינא ודא תקטלו מאה ועשרין אלפין גברא שליפי דרבא •

והוא אלך
ב כ כדור
והוא חורב
ב

ברה הכתיב הא בקריא וסי עד בית ברה • וחברו דבתריה • מצות • ברה מארת • ברה בחמה איומה כנגדלות • ברה ויא לילדתה • וכל לשון אכילה דכו כתיב הא כמא • וראש יא בקריא וסי בבס רבת • יבולתי ג בקריא וסי נפתולי אלהים נפתלתי עס אחתי • ומה יכלתי עשות בכם • השיגוני עונותי ולא • ונבסר גם בסד ויצא •

ומלאכים שלח גרעון בכל הר אפרים לאמר רדו לקראת מדין ולכדו להם את המים עד בית ברה ואת הירדן ויצעק כל איש אפרים וילכדו את המים עד בית ברה ואת הירדן • וילכדו שני שלי מדין את ערבואת זאב ויהרגו את עורב בעור עורבואת זאב הרגו ביקב זאב וירדפו אל מדין וראש ערב וזאב הביאו אל גרעון מעבר לירדן • ויאמרו אליו איש אפרים מה הדבר הזה עשית לנו לבלתי קראור לנו כי הלכת להלהם במדין ויריבון אתו בחזקה • ויאמר אליהם מה עשית עתה בכם הלא טוב עללות אפרים מבזיר אביעזר • בידכם נתן אלהים את שרי מדין את ערב ואת זאב ומה יכלתי עשות בכם אז רפתה רוחם מעלי בדברו הדבר הזה • ויבא גרעון הירדנה עבר הוא וישלש מאות האיש אשר אתו עיפים ודרפים • ויאמר לאנשי סכות חנו נא בכרות לחם לעם אשר ברגלי כי עיפיהם הם ואנכי רדף אחרי זבח ועלמנע מלכי מדין • ויאמר שרי סכות הכף זבח ועלמנע עתה בידך כי נתן לעבאך להם • ויאמר גרעון לכן באת יהוה את זבחואת עלמנע בידי ורשתי את בשרכם את קוצי המדבר ואת הפרקנים • ויעל משם פנואל וידבר אליהם כזאת ויענו אתו אנשי פנואל כאשר ענו אנשי סכות • ויאמר גם לאנשי פנואל לאמר בשובי בשלום אתן את המגדל הזה • וזבח ועלמנע בקרקר ומחניהם עמם בחמשת עשר אלף כל הגותדים מכל מחנה בני קדם והנפלים מאה ועשרים אלף איש שלח הרב •

אפרים על זה במדין במרס אל הקוצים ואל הברקנים • ועלה מסס פנואל ועניוהו אנשי פנואל כמנהג טרי סכות והתפעל מזה התפעלות רב לרוע תכונתם עד שלא הסכימו לעזור בזאת המלחמה אפילו זה העזר המעט ולפי שסכמו כל אנשי פנואל במעשה אמר לנתן המגדל ולהרוג • וסביבו אבל קצר בדבריו וכמעט מלגלות להם מהרגם וידימה שזה הענין כלו היה בליה ההוא שהתחיל במלחכת המלחמה • והנה דרך אחריהם עם ג מאות האנשים אשר אתו וכבר היו זבח ועלמנע במקום אחד קרקר ומחניהם עמם כחמשה עשר אלף ולא ירא גרעון מדרוף אחריהם להינתם אז כבהלם ונקים והיה לילה פלא היו רואים חיל גרעון • והנה

ולכדו להם את המים • המפסיק • בין ארס לארץ כנען • ואת הירדן • טמם הוא היה מפסיק • הביאו אל גרעון מעבר לירדן • בבקר כמעבר גרעון את הירדן לדרוף אחר זבח וזלמונע • מה עשיתי עתה בכם • מה חסוב מה טעמתי בתחלתי כמה טעמיתם אתם בסוף • הלא טוב עוללות • טבאו לידכם בסוף מתחלת הבזיר • טבכרנו אחי ומספחתו

טהרי בירכס נתן יי את המלכים ומה י יכולתי לעשות טיהא חסוב כמעשה שלכם • עובר הוא וסלסם מאות האיש • עובדים את הירדן אחרי זבח וזלמונע • טעברו את הירדן ת תחלה והיו משחיתים מעבר לירדן את ארץ ראובן וגר ומנשה ועבר מס כרי לכקוס אף בהם • לאכסי סכות • יסראל היו • הכף זבח וזלמונע • בידך פאתה מתפאר • טהכלתנו מיד מדין • טהדנים • רונכס בלעז • בקרקר • מס מקום • דרך

רלבג

ומלאכים שלח גרעון בכל הר אפרים וילכדו לקראת מדין וילכדו להם את המים עד בית ברה ואת הירדן כריסלא וכלו לעבור המים וילכדו ויהרגו בהיות להם המלחמה פנוס ואחור • והנה לקחו את עורב ואת זאב פני טרי מדין והרגו את עורב בצור אחר קראוהו אחר זח זור עורב והרגו את זאב במישר אחד היתה תמונתו כתמונת יקב וקראוהו אחר זה יקב מפני זה המעשה סאירע בו • הלא טוב עוללות אפרים וג • דימה החלטי לעוללות סהס ענבים חסרים והגבורים לענבים ה סלמים אשר יבצרו אותם כי העוללות היו מניחים לעניים ואמר לפיכך כי טובים ה החלטים טבאפרים • ויתר מהגבורים • טבמספחתו ובה ט סקטה כעסם והגיע מרוע תכונת טרי ס סכות פלא רבו לזאת לזבא עם גרעון וגם לארצו לתת להם כ ככרות לחם ואמל להם גרעון טבתת יי את זבח ואת זלמונע בדון

ברה
לכדו
לשון
אכילה
רבו
בזא

דרך הסוכני באלהים. באה המציאות על אלהים הסמוך כמו לכאורה מלפניו ופי' כמו סת' באורח משיית ערבאי דמקן במכונן במדבר: מלמעלה החרם. כמו סת' עד לא מיעיל שמטא קודם באה השמש וחרם כקרא השמש כמו האומר לחרם ולא ירח בטרם יבא החרם והיה מלמעלה מן כעלות גרים בעתו כלומר

טום הפסק אור השמש או
פירוש מהיה השמש עדין
למעלה כדאה בדיקע מלא ככנס
עדין תחת הארץ ויס לפרם כי
כל הלילה דרך גרעין אחרי זח
ובלמונע ובדיקר בעלות השחר
סבבן המלחמה וזהו מלמעלה
החרס: ויכתב אליו. כדי
מלא ישכסם עד בואו העיר:

וידע בהם. כתרנומו ותרבר
עליהם מן וידוע חולי שהוא ללחן
סבירה ויחזק לפרשו כמשמעו
סהודיע להם פטעם עם הקובי
ויהרב את אנשי העיר. מה שלא
אמר בתחלה כי אם לנתח את
המגבל לפי שהיו בוטחים בו
ועכזהו עזות ועתה הרב את אנשי
העיר אולי היו ללחמים עמו
כשבא לנתח את המגבל:

אִיכָה הָאֲנָשִׁים. מִה תִּתְּנֶם וּתְכַוְנֶם: כְּמוֹךְ כְּמוֹהֶם אֶחָד. כְּמוֹךְ כְּמוֹהֶם בָּלֵם אֶחָד וְזוֹרֵה אֶחָד: וְהַיּוֹכְתוֹרֵד בְּבִי הַמֶּלֶךְ כְּמוֹ שֶׁאַתָּה כֵּן הֵם וְיוֹתֵץ פִּי אֶחָד מֵהֶם הִיָּה כְּתוּרֵר בְּבִי הַמֶּלֶךְ כּוֹתֵץ כֵּן אֶחָד חֵד מֵהֶן כְּחֻזֵּר בְּבִי מֶלֶךְ אֲנֹרֶה פִּירוֹשׁ לִפִּי שְׁמֵלֵת אֶחָד כְּפִרְדַּת בְּטַעַם וְאֹמֵר בְּבִי הַמֶּלֶךְ כִּי בִרְבּוֹ בְּבִי הַמֶּלֶךְ יִפִּים כְּתוּרֵר מִשְׁאֵר בְּבִי אֶחָד לִפִּי שֶׁהֵם מַעְדֵּל בְּתַעֲנוּג: כִּי אִיִּשׁ גְּבוּרָתוֹ כְּלֹמֵר לֹא כְמוֹת עִי כֶּד מִכְּטַעַד בְּכַעֲשֵׁתוֹ כִּי אִין לֹא גְבוּרָה וְכַח עֵדִין שִׁיחָה בְּנוֹ בְּפֶעַם אֶחָת מֵהֶר הֵאִתָּה שֶׁ אֶתֵּן גְּבוּרָה כִּי כְמוֹ שֶׁהָאִשׁ גְּבוּרָה כֵּן גְּבוּרָתוֹ תִּכָּה בְּנוֹ אֶתָּה וְכְמוֹת עַל יָד מֵהֶרָה: וְיִיחָץ יִלְהוֹדַעְכִּי לְקַחֵם לַעֲמֹם כִּי בְרַעְתּוֹ הִיָּה לִּשְׁחֹל כָּל הַסְּהֵרוֹכִים וְהַזְמִים מִבְּהִיחֵל כְּמוֹ שֶׁאִמֵּר אֶשְׁאַלָּה מִכֶּם שְׁאֵלָה: הַסְּהֵרוֹכִים.

חלי ברמית ירח תרגום ירח
סיהרא: כי ישמעאלים הם.
מרבים הם ישמעאלים כי בני
קטורה הם וקטורה היא הגר
וכן במכירת יוסף ומכרו את
יוסף ליסמעאלים ואחר כך אמר
והמרבים מכרו אותו אל מצרים
ו"ת ארבע מאות אלף נראה מ
מתרגומו כי אינו אף על המרבים
כי ישמעאלים הם אבל הערבים
השכוני באהלים פעברו בדרפס
אחרי מדין והרגום ומהם היו
כזמי הזהב: והכטיפות

מסרה

גם בסדר וישב: גם אתה גם
חר כן ל' פסוק' אית בהן גם גם
גם וסימגם תכגם בספוא.
ל'צו גם את השני י'לחה הנער
אתי. לא איש דכרים אנכי.
גם צאנכם גם בקרכם. גם
אהבתם גם שנאתם י'אמרו איש
ישראל אל גרעון י'שאל שאל
בי'. כי גם אחיך וביח אביך. כי
גם נביא גם כהן. גם תכול גם
שלשום:

לח ח 35

דרך המכוני סאהלים • דרך ארץ קרר וערב המוכנסים במדבר באהלים
סודנים מקנה תמיד ואין דרים בבתים: מקרם לנכח ויגבהה. שהם ערי ישרא
ולא רבה לילך עם אלא דרך עקלתון כרי טלא ירגעו בהם והומם פתאום:
מלמעלה החרם. עד טלא טקעה השמש בעוד החמה כראיתגבוהה: ויודע
בהם. ותבר בהן:

אחד כתואר בני
המלך. ית אחד היה
בהם שתוארו כתואר
בני המלך ויש לכתור
כמון כמו הם תואר
אחד לבם כי כתואר
בני מלכים היו:
ולא טלף חרבו להורג
מהיה ירא מהם:
השחרונים. לנעם
בלעז טלזהב:
השחרונים

דל'בג

[illegible]

וַיַּעַל גִּדְעֹן דָּרֵךְ הַשְּׁכֹנִי בְּאַהֲלִים
מִקֶּדֶם לִנְכַּח וַיַּגְבִּהָ וַיִּךְ אֶת-הַמַּחֲנֶה
וְהַמַּחֲנֶה הָיָה בֶטֶח׃ וַיִּנְסוּ זָבַח
וַעֲלָמָנֶעַ וַיִּרְדּוּ אַחֲרֵיהֶם וַיִּלְכְּדוּ אֶת-
שְׁנֵי מַלְכֵי מִדְיָן אֶת-זָבַח וְאֶת-
עֲלָמָנֶעַ וְכָל-הַמַּחֲנֶה הִחְרִיד׃

וַיִּשְׁבְּדָעוֹן בֶּן־יֹאשׁ מִן־הַמֶּלֶכְהָ
מִלְמַעַל־הָהָרִים׃ וַיִּלְכֹּד גֵּעַר
מֵאֲנָשֵׁי סְכוּת וַיִּשְׁאַלְהוּ וַיִּכְתֹּב אֵלָיו
אֶת־שְׂרֵי סְכוּת וְאֶת־זִקְנֶיהָ שְׁבָעִים
וּשְׁבַע־אִישׁ׃ וַיָּבֹא אֶל־אֲנָשֵׁי
סְכוּת וַיֹּאמְרוּ הִנֵּה זָבַח וְעָלְמַנְעַ אֲשֶׁר־

הִרְפֹּתָם אֶת־יְאֹמֶר הַכֹּהֵן בְּחֹזֶק לִבָּנֻעַ
עֲתָה בִּידֶךָ בִּנְתָן לְאַנְשֵׁי־יְהוּדָה
לֶחֶם׃ וַיִּקַּח אֶת־זִקְנֵי הָעִיר וְאֵת־⁵
קוֹצֵי הַמִּדְבָּר וְאֵת־הַבְּרֻקִּים וַיֵּדַע
בָּהֶם אֶת־אֲנָשֵׁי סִכּוֹת׃ וְאֵת־מִגְדַּל
פְּנוּאֵל נָתַן וַיַּהֲרֹג אֶת־אֲנָשֵׁי הָעִיר׃

וַיֹּאמֶר אֶל זָבָח וְאֶל-עֹלֵמֶנָּה אִיפְרוֹ
הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִרְגָתָם בְּתִבּוֹר
וַיֹּאמְרוּ כַּמּוֹךְ כַּמּוֹהֶם אַחֵר כְּתָאֵר
בְּנֵי הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר אֲחִי בְנֵי-אִמִּי
הֵם חַיִּי-יְהוֹה לֹוּ הֵחִיתָם אוֹתָם לֹא
הִרְגָתִי אֹתָם: וַיֹּאמֶר לִיתֵר כְּבוֹרוֹ

י. א. 4

2

3

2

2

וְחַדָּשׁ

תוֹכִי
לִי וּבְעֵכִי

5

17

כ"א

נ'ח

5

5

2

ג. רכב'אית

ה'תשנ"א

5

• יְהוֹשֻׁעַ

၆၈၆
၆၈၇

ג'תתצ

והנחיותי יתן כלילא ויתן מן כסף
 ונחלתו ופלי כנפיות מס כלי זהב
 מכוסאין בהם כסף מהוא הכרי:
 לאפור. עשה אותו כמין חגור
 אומלבוט זהב וזהב אחרו בערו
 טיהי לזכרון התעלה הגדול והו
 עשה אותו לטובה ואחרי מותו
 זכו בני ישראל אחריו ועשו אותו גזה
 וברברי רזל במסתחזה לאפור
 עצמו כמה רחל אחר ויעש אותו
 גרעון לאפור: וישב בביתו.
 פלא היו לו מלחמות כמו שאמר
 ותקטט הארץ ארבעים שנה:
 עם בתי ירבעל גרעון. ריהיה
 באחר אלא שתנה הלסון כן
 במקומות הרבה והורעה וכן בית
 לחס אפרתה: רקיס ומחזים.
 קלים מתנעעם על טרפס פלא
 היה להם במה יחיו מן פחז כמי
 ויתן סריקין וברקין סריקין רל
 ריקין כמו בוקי סריקין בדברי
 רל וברקין כמו פקרי בפא כמו
 הבקר לעניים הבקר בבית כמו
 בפא ופירוסו אכסם מופקין
 ומסולחין אוייה בקרין כ
 כמסמטו בבית ורל רועי בקר כי
 הם הכבזי סבאכסל כמו שמכאנו
 בדברי רל אפילו רועי בקר
 ובכסא אחר מלחמת סריקין
 ובפירים ופי כנזים כמו דבר וי
 בזה תרגמו בבר: ויותר יותם.
 כתר מהסבבים ועל חסר אחר
 הרב ופא על פי שאמר סבבי אים
 מנהג הלסון הוא במקומות פלא
 יפחות חסבון הכולל בעבור אה
 כמו כל הנפס הבאה ליעקב מ
 מזרימה שבעים ארבעים יכנו
 עם

כהרניא וכלילא ולבושי ארגונא
 די על מלכי מדין ובר מן עינקיא
 די בצוורי גמליהון ועבדיה
 גרעון לאפור ואקים יתיה ב
 בקרמיה בעפרה וטעו כל ישראל
 בתריותי לתמן ויהיה לגרעון ו
 ולביתיה לתקלא ואיתברו
 בדיניה קדם בני ישראל ולא
 אוסיפו לארמא רישיון ושרוכת
 ארעא דישראל ארבעין שנין ב
 ביומי גרעון ואזל ירבעל בר
 יואש ויתב בביתיה: ולגרעון
 הווי שבעין בנין נפקי ירביה ארי
 בשין סגיאין הוואה ליה: ולחיתיה
 די בשכס ילדית ליה אף תיה בר
 ושוי ית שמיא אבימלך: ומית
 גרעון בר יואש בסיו טבא ו
 ואתקבר בקיברא דיואש אבותי
 בעפרה ואבותי דער: ו
 והוה ברמית גרעון ותבו בני
 ישראל וטעו בתר בעליא ושוואו
 להון בעיל קיים לטעווא: ולא
 אידברו בני ישראל ית פולחנא
 די אל תהוון די שתיב יתהוון מיר
 כל בעלי דביוהון מכחור סחור:
 ולא עברו טיבו עם בית ירבעל
 גרעון ככל טבתא די עבר עם
 ישראל: ואזל אבימלך
 בר ירבעל לשכס לוח אחי אפיה
 ומליל עסהון ועם כל זרעית בית
 אבוהא ואמיה למימר: מליל
 כעז קדם כל יתבי שכם מר טב
 לכוון דימלכו עליכוון שבעין ג
 גברא כל בני ירבעל או דימלך
 עליכוון גברא חד ותדפרון ארי
 קריכוון ובשרכוון אנא: ומליל
 אחי אפיה עלוהי קדם כל יתבי
 שכם ית כל פתגמא האילין ו
 ואיתפני לבהון בתר אבימלך ארי
 אמרו אחונא הוא: ויתבו ליה
 שבעין כסף מבית בעיל קיים ו
 ואגר בהון אבימלך גרין סריקין
 וביסרין ואזלו בתריותי: ועאל
 לבית אבוהי לעפרה וקטל ית
 אחוהי בני ירבעל שבעין גברא
 על אבנא חדא ואשתאר יותם
 בר ירבעל ועירא ארי איטמר:
 ואתכנישו כל יתבי
 שכם וכל בית מלוא ואזלו ו
 ואמליכו ית אבימלך למיהו מלכא

השהרנים והנטיפות ובגדי הארגמן
 שעל מלכי מדין ולבד מן הענקות
 אשר בעזארי גמליהם: ויעש אתו
 גרעון לאפור ויצג אותו בעירו
 בעפרה ויזנו כל ישראל אחריו שם
 והיה לגרעון ולביתו למוקש:
 ויכנע מדין לפני בני ישראל ולא
 יספו לשאת ראשם ותשקט הארץ
 ארבעים שנה בימי גרעון:
 וילך ירבעל בן יואש וישב
 בביתו: ולגרעון היו שבעים בנים
 יצאי ירכו כי נשים רבות היו לו:
 ופילגשו אשר בשכם ילדה לו גם
 היא בן וישם את שמו אבימלך:
 ומת גרעון בן יואש בשיבה טובה
 ויקבר בקבר יואש אביו בעפרה
 אבי העזרי:
 כאשר מת גרעון וישבו בני ישראל
 ויזנו אחרי הבעלים וישימו להם
 בעל ברית לאלהים: ולא זכרו בני
 ישראל את יהוה אלהיהם המציל
 אותם מיד כל איביהם מסביב:
 ולא עשו חסד עם בית ירבעל
 גרעון ככל הטובה אשר עשה עם
 ישראל:
 אבימלך בן ירבעל שכמה אל
 אחי אמו וידבר אליהם ואל
 כל משפחת בית אבי אמו
 לאמר: דברו נא באזני כל בעלי
 שכם מה טוב לכם המשל בכם
 שבעים איש כל בני ירבעל אם
 משל בכם איש אחד וזכרתם כי
 עצמכם ובשרכם אני: וידברו אחי
 אמו עליו באזני כל בעלי שכם
 את כל הדברים האלה ויטלבו
 אחרי אבימלך כי אמרו אחינו הוא:
 ויתנו לו שבעים כסף מבית בעל
 ברית וישכר בהם אבימלך אנשים
 ריקים ופחזים וילכו אחריו: ויבא
 בית אביו עפרתה ויהרג את אחיו
 בני ירבעל שבעים איש על אבן
 אחת ויתר יותם בן ירבעל הקטן
 כי נחבא:
 כל בעלי שכם וכל בית מלוא
 וילכו וימליכו את אבימלך למלך

המלך אל אחימלך וידוד וכל בית ישראל דמשחקים וחברו ומעלים כענא בן אחימלך כי כל וגוים
 עורלים בן אדם אחיך. ונשיא המשא הזה. ואתה בן אדם קח לך עץ אחד:

הפסוקים והנחיותי
 עונקיה וכלילא: ויעש
 אותו לאפור. להיות
 לזכרון על תעשה ג
 גדולה לראו כמה היה
 חילס כבד סבבומי ח
 חסוביהם היה כל ח
 הזהב הזה: ויזנו כל
 ישראל אחריו. לאחר
 מיתת גרעון ובעל ברית
 יכר סמו: ולא עשו חסד
 וגו. מהרגו את בניו
 כמו סכתוב בעניין:
 ופוחזים. בהוליס
 במעשיהם לעשו בלא
 תבונה: עם

רלבג

הנחיותי. הז כלי
 זהב היו נשאין בו ח
 הכסף והוא הכרי:
 הענקות. הז כמו
 ענקים והן תכסוטין
 יוסמו בצואר. והנה
 עשה גרעון מהזהב
 הזה אפור והוא ב
 ברמיון החגורה ו
 וידמה מעשה זה ל
 להזכר הכס הזה והנה
 טעו אחריו כל ישראל
 לעשות ממנו וידמה
 פלא היה זה הטעות
 במיון דבר זה היה
 לגרעון ולביתו למוקש
 והנה סקטה הארץ מ
 טנה בימי גרעון ולזה
 יטב בביתו כילא היה
 לומלחמות ואחריו ב
 בימי גרעון להורות
 הוא הוראה פלא כ
 ככללו בזה המספר
 סנות הסעבוד ואכסר
 סכאמר סכבר ככללו
 בזה המספר סנות ה
 הסעבוד ואולם אמר
 בימי גרעון להורות ס
 סתקף סמת סר ה
 הסקט. והנה אחר
 מותו סבו בני ישראל
 לזכות אחר הבעלים
 וסמו להם לזהים בעל
 אחד ססמו היה בעל
 ברית. וספר סכבר
 עזרו אכסי סכס את
 אבימלך על הרצת א
 אחיו כרי סמלון כי
 אחיהם הוא והרגום
 כלס זולת יותם סכסל
 כי נחבא ולולי זה היו
 הורגין אותו: עם

והסבר
 כל ליש כתי
 טין בתי
 וסכרס
 עליהם

לחלך
 פס וכל חסי
 חסור וחברי
 וישראל רכר

עם אלון מצבי. סמוך לאלון כמו המהעם בית לחם והדומה לו ואלון מוצב כתרוממו מיסר קמתא היתה אבן או זולתה מצב עם ויחם המיסור אליו: הלך הלכו העצים יתלסון תמיהה המיזל אזלו אילכיה וכן תרגם החלתי האטבוק כלומר האכיל דמקי במקומי: והלכתי לכו על העצים: ומשל העצים הם אכסי סכס והאטר אבימלך כלומר חסרו להם אכסיס להמלך עליהם כי המליכו הכחות מבהם והוא אבימלך: תוספת והאטר אבימלך וכן ויבאו עד גרן האטר ולפי סבו קוצים גודרים בו הדברים הצריכים להסמר מההיזק ולפי מהמלך כבחר לסמור העם מכזק ומכל דבר רע אחר כי המלך סבחרו הם והו' אבימלך אינו ראוי לאותו התכלי סראוי שיוסם עבדו מלך על העם לסמורם מההיזק כי אדרבה

רשי

עם אלון מוצב. מיסר קמתא מיסור סהיו בו מצבות: הלך הלכו העצים ימשל היה לזית שתמאל בן קנז הבא משבט יהודה סכקרא זית סכאמר זית רעבן יפה פרי תואר וגו': דמקי. לסון סומן: לתלכה. דבורה חת מתק דבס דבורים: לבסן. גרען סהו מזרע יוסף סא' בו בן פורת כגופן דכצב וגו': המסמח אלהי. סאין חומרים הלויס סר הקרבן אלא על ה הכסכים: אלהאטר. איגלכטייר בלעז: חס באמת. סאני הגון למלכות: ויסר

רלבג

עם אלון מוצב. אל כל מיסור סהיו בו סס היה אבן או דבר אחר: החדלתי את דמקי אפר בי יסברו אלהים ואכסיס. אמר זה כי מהסמן היוכא ממנו היו מרליקין במקדס את המנורה: ואמר על היין המסמח אלהים ואכסיס בעבור כסוך היין סהיה במקדס. והנה האטר הוא מן ממיני הקוצים תרגום ודרר ואתרין והנה אמר זה יותם להורות על פחיתות סל א אבימלך סלא היה כ כסון סביע ממנו תועלת כמו סלא יגיע מהאטר סוס פרי: ועתה חס באמת ובתמים עשיתם. הנה ביאר יותם סלא עשו זה באמת ובתמי ולזה לא ימסך מזה המאל' להם מיסמחו באבימלך ויסמח הוא בהם אך מיסחיתו זה אתזה וכן היה להם במקף כי יס אלהים שופטים בארץ. והנה

וישמע ג' רפין וס' וישמע אליכם אלהים. יקשיב וישמע לאחור. מי עמד בסוד י': ויאמר להם כב וס' מצוין במסר דבתא: ואנשים יבקריאה וס' ואנשים בבני ישראל חכשים וכאתים. החדלתי את רשני. וחדלתי את תירושי. כי נודע דוד. וברח דוד הוא ואנשים. אל נתן בן עכבור. ואנשים צדיקים

עם אלון מצב אשר בשכם: ויגידו ליותם וילך ויעמר בראשה הר גרזים וישא קולו ויקרא ויאמר להם שמעו אלי בעלי שכם וישמעו אליכם אלהים: הלך הלכו העצים למשח עליהם מלך ויאמרו לזית מלוכה עלינו: ויאמר להם הוית החדלתי את דשני אשר בי יכברו אלהים ואנשים והלכתי לנוע על העצים: ויאמרו העצים לתאגרה לכי את מלכי עלינו: ותאמר להם התאגרה החדלתי את מתקי ואר תנוכתי הטובה והלכתי לנוע על העצים: ויאמרו העצים לנפן לכי את מלוכי עלינו: ותאמר להם הנפן החדלתי את תירושי המשמח אלהים ואנשים והלכתי לנוע על העצים: ויאמרו כל העצים האטר לך אתה מלך עלינו: ויאמר האטר אל העצים אם באמת אתם משחים אתי למלך עליכם באו חסו בעלי ואם אין תצא אש מן האטר ותאכל את ארצי הלבנון: ועתה אם באמת ובתמים עשיתם ותמליכו את אבימלך ואם טובה עשיתם עם ירבעל ועם ביתו ואם בגמול ידיו עשיתם לו: אשר נלחם אבי עליכם וישלך את נפשו מגד ויצל אתכם מיד מדין: ואתם קמתם על בית אבי היום ותהרגו את בניו שבעים איש על אבן אחת ותמליכו את אבימלך בן אמתו על בעלי שכם כי אחיכם הוא: ואם באמת ובתמים עשיתם עם ירבעל ועם ביתו היום הוזה שמחו באבימלך וישמח גם הוא בכם: ואם אין תצא אש מאבימלך ותאכל את בעלי שכם ואת בית מלוא ותצא אש מבעלי שכם ומבית מלוא ותאכל את אבימלך: ויגם יותם ויברח וילך בארה וישב שם מפני אבימלך אחיו:

עם מישר קמתא רי בשכם: ותואו ליותם ואזל וקם בריש טורא דגרזין וארים קליה וקרא ואמר להון קבילו מני יחבי ש שכם ויקבל צלוחכזן י': המיזל אזלו אילניא למנארה עליהון מלכא ואמרו לזיתא מלוך עלנא: ואמר להון ויתא האשבוק ית מישחי דמיניה מקרין קדם י' ו זביה מתפנקין בני אינשא ואיתך למעבר מלכו על אילניא: ואמרו אילניא לתינתא איתא את מלוכי עלנא: ואמרת להון תינתא האשבוק ית חולי וית רבילתי שפירמא ואיתך למעבר מלכו על אילניא: ואמרו אילניא לגופנא איתא את מלוכי עלנא: ואמרת להון גופנא האשבוק ית חמרי דמיניה מנסכין קדם י' זביה חזן דברביא ואיתך למעבר מלכו על אילניא: ואמרו כל אילניא לאטרא איתא את מלוך עלנא: ואמר אטרא לאילניא אם בקשוטאתון משחין ותילכיתו מלך עליכון עולו שרו במולי ואם לאתפוק אשתא מן אטרא ותיכול ית ארזי לבנן: ובעז אם בקושטא ובשלמותא עבדתון ואמלקתון ית אבימלך ואם טבתא עבדתון עם ירובעל ועם ביתיה ואם כגומל ריוותי עבדתון ליה: דאגית אבא עליכון וסכר ית נפשיה בעל גב לאיתקטלא ושוזיב יתכון מיד מדינאי: ואתון קמתון על בית אבא יומא דין וקטלתון ית בנותי שבעין גברא על אבנא חרדא ו אמליקתון ית אבימלך פר א אמתיה על יתבי שכם ארי אחוכון הוא: ואם בקושטא ובשלמותא עבדתון עם ירובעל ועם ביתיה יומא דין חרו באבימלך ויחרי אף הוא בכזן: ואם לאתפוק אשתא מאבימלך ותיכול ית יתבי שכם וית בית מלוא ותפוק אשתא מיחבי שכם ומבית מלוא ותיכול ית אבימלך: ואפך יותם וערק ואזל לבאר ויתבי תפן מן קדם א אבימלך אחותו:

הוא מניין להם הסך הכוול כמו הקוף המריעלמי סיאחז בו או יפעל בו כן עשה אבימלך בעם סכס סהרג בהם ובאחייו וכמו מהקוף הוא דבר סאין בו תועלת רק היזק כן יקרה לאכסי סכס מאבימלך סהמליכו עליה סירע להם ולא יועיל עכ: מלכ עלינו. מלכ כתי ואחר הוא: החדלתי. מבנין הפעיל והוא מפוער או מבנין הפעל כמו החדלתי בקמץ ההא ואל החדלתי מרמני וית האטבוק יתמסחי: אלהים ואכסיס. ככר סמליתקן בשמן זית לפני אלהים ולפני אכסיס או במאל מקריבין השמן במנחות לאלהים ואכסיס גכ יאכלו אותו וית דמיניה מקרין קדם י' ז זביה מתפנקין בני אינשא: תילמעבר. לכו על העצים. תילמעבר מלכו את מתקי. האם סכקרא בקמץ חטף: המסמח אלהים ואכסיס. מכאן סמכורזל סאין חומרים סירה אלא על היין סל המסמח אלהים וית דמיניה מ מכסכין קדם י' זביה חרץ ר דברבי הרהיקן יומתן עה הסממח מהבור יתעלה כמו סהרהיקן כל סאר התארים ממנו כי אין לכינו לא סמחה ולא עכבון ומה סכאל' בו מהס על דרך מסל כידברה תורה כלסון בני אדם וכן תרגם אכקלס ויתעצב אל לבו ואמר ב במימריה למיתכר תוקפיהת כ כרעוניה הרהיקן לסון העצבון ממנו ית ומה סלא עכ' כן במלת ויחר אף י' והדומים לו הוא לסוד ירוב אכל מבני מרע ומה סתרנ' אכסיס דברביא אל כי היין מן מסמח האכסיס הגדולים ו והאכסיס ותיטודעתס בו כמו סאמר ד' חמר וריחיני עקחין אבל האכסיס הפחותים יסתכרו בו ותסתבס דעתס בו. ומה סהזכיר' עצים זה לדבר לקצר הדבר ועוד כי הזכיר סלסה ס המסובחים ואחר כך הזכיר ס הפחות סהוא מסל לאבימלך ואל' זלכתכנגד סלסה סאמר ויסר לגרעון מסול כגוגס אתה גס בכך גס בן בכך: על בעלי סכס. על ארני העיר וגדוליה כי סס עיקר אכסי העיר וית יתבי סכס: מלוא. סס לא תואר וכן ועבדו אותן בתמים ובאמת: ויסר

בסרה ישפטו. עיר קטנה ואנשים בה בעט ובא. ויבא חנני אח' באחי. ואקיס לילה אני ואנשים: לנוע ד' וס' וחדלתי את דשני: החדלתי את מתקי. וחדלתי את תירושי בן ארבו לנוע: נלחם כ' פתחון בקריא וס' מבי חשבון עיר סיוחן

מלך. ועתה הטוב טוב אתה מבלק בן צפור, אשר נלחם אבי עליכם וישלח תעי את יורם בנו. ויתר דברי ירבעם קדמא. ויתר דברי יואש. ויתר דברי יואש. וזהו כל מעבר משה כוסרה. וזמה מרוועצבן. וזהו פחד אלהים. והוא נלחם עם מלך בני עמון. בארה ג' טעמו באלף וחד טעמו לרע וס' גמסר בסדר ויגש:

מעם טבור הארץ. כמו שהטבור בארם הוא מיצוה הגוף כן יקרא מיצוה הארץ והמקום הגבוה טבור ותי מתקפא דארעא: אילן מענכים. מיטור מענכים: איה אפוא פיד. כלומר איה דברך שהיית אומר: וגרם זבל. והיאך גרמוהו ואנשי העיר היו נלחמים עם אבימלך והיאך זבל שהיה פקידו של אבימלך גרם געל מה' עוזר לאנשי סכס

ונלחם בעבורם עם אבימלך וכראה כי היו מקצת אנשי העיר סומכי ידי זבל כי אבימלך היה אחיהם וכאשר ראו כי גברה יד אבימלך חזקו ידי הסומכים זבל ורבו ידי העם אשר כנגדו וגרמו געל משבת במסם:

והראשונים אשר עמו מהריחזה אותם לשלטה ראשונים ושני הראשונים פשוטו על כל אשר בסד ואבימלך והראשונים פשוטו פשוטו כח העיר עד שעמדו פתח סער העיר והראשונים שהיה עם אבימלך היו בהם אנשים גדולים לפיכך אמר והראשונים אשר עמו:

בעלי מעגל סכס. ארומי מעגל סכס לא היו בעיר כמלך א אבימלך העיר וכאשר שמעו זה הלכו אל צריח בית אל להמלט בצריח ההוא וצריח כמו מעגל כמו ובסלעים ובצריחים וסס המקום שהיה בו זה הצריח בית אל ברית ורעת יונתן כי צריח בית אל סס המקום. ופירוש ברית סכסו איהם לכרות ברית עמהם וכתו וחתו לצריח בית אל ל למיגור קיים: סוכת עציס.

סוכה כמו ענף וכן במסכה אבל לא יקוץ את הסוכה על מכת ליתן דמים: סוכה. כמו סוכתו כמו וצורם לבלות סאול שהוא כמו וצורתם או הוא מסקל אחר סוף בסקל בור: פלח

ואח אחיו הבקריאה וסימ' וישוב יוסף את אביו ואת אחיו. האמר לאביו ולאמו לא אחיו. וישב אבימלך בארובה. ואקח את יאזניה בן ירמיהו בן חבצניה. ונמסר גם בסדר וגש: ואת העם יבוסים נמסר בסדר שלח לך: קרדמות ג' בליש' וסימ' ועל אבימלך דר צלמון.

מן תוקפא דארעא ומשדיתא תרא אתא מאורח מישור מעונגיא: ואמר ליה זבול אן אינון פתגמך די את אמר מן אבימלך ארי נפלתיניה חלא דין עכא דקצמא ביה פוק בעז ואנח קרבא ביה ונפק געל קדם יתבישכם ואנח קרבא באבימלך: וירדפוהו אבימלך ואפך מן קרמותיו ונפל: קטולין סגיאין עד מעלנא דתרעא: ויתבי אבימלך בארובה ותרין זבול ית געל וית אחוהי מלמיתב בשכם: והוה ביומא דבתרוהי ונפק עמא לחקלא ו וחיואל אבימלך: ודבר ית עפא ופלגיון לתלת משריון וכמן ב בחקלא וחזא ויהא עמא נפיק מן קרמא וקם עליהו ומתנון: ואבימלך וכל משריון דעמיה איתנגידו וקמו במעלנא ותרע קרמא ותרתי משריון איתנגידו על כל די בחקלא וקטלונן: ואבימלך אגית קרבא בקרמא כל יומא והוא וכבש ית קרמא וית עמא די בה קטל ותרע ית קרמא ותרע מלחא: ושמעו כל יתבי מעגל שכם ואתו לצריח ביחאל למגור קיים: ואחחואה לאבימלך ארי אתבנשו כל יתבי מעגל שכם: וסליק אבימלך לטורא דצלמון הוא וכל עמא די עמיה ונסב אבימלך ית כול ביה בידיה וקצסוכת אעין ונטלה ושוו על כתפוהי ואמר לעבאדי עמיה מה חיותון עבדית אותו עבדו כוותיו וקצו אף כל עמא גבר סובל ואזלו בתר אבימלך ושוואו על צריח ואדליקו עליהו ית צריח בנורא ואדלקטלו אף כל אינשי מעגל שכם פאלף גבר ואיתא: ואזל אבימלך לחבץ ושרא בחבץ וכבשה:

ומגדל תקיף תורה בגו קרמא ואפיוכו לחמן כל גבריה ונשיא וכל יתבי קרמא ואגיופו באפיהו וסליקו על איגר מגדלא:

מעם טבור הארץ: מעם תוקפא דארעא מהר הגבוה סכס: אילן מענכים. מיטור מענכים: ויבא העם הסדה: אנשי סכס: ויגדו המגידים לאבימלך סיכא בני העיר אל הסדה לעשות חפציהם: פתח סער העיר: מלא יוכלו ליכנס: צריח. יער סכסו אילנות וכסגס סביב סביב וקורין אותו פליטייר

בלעז בעל ברית אותו צריח היה מל בעל בר' סס טל עבד זרה סלחם וצלמון יער היה סס ויספותין צריח ווטס בלעז מעוסין דקריקע: סוכת עציס. ענף עציס: פלח

מעם טבור הארץ וראש אחד בא מדרך אלון מעונגים: ויאמר אליו זבל איה אפוא פיד אשר תאמר מי אבימלך כי נעבדנו הלא זה העם אשר מאסמה בו עא נא עתה והלחם בו: ויצא ועל לפני בעלי שכם וילחם באבימלך: וירדפוהו אבימלך וינס מפניו ויפלו חללים רבים עד פתח השער: וישב אבימלך בארובה ויגרש זבל את געל ואת אחיו משבת בשכם:

ויהי ממחרת ויצא העם השדה ויגדו לאבימלך: ויקח את העם ויחצם לשלשה ראשים ויארב בשדה ויראוהנה העם יצא מן העיר ויקם עליהם ויכס: ואבימלך והראשים אשר עמו פשוטו ויעמדו פתח שער העיר ושני הראשים פשוטו על כל אשר בשדה ויכס: ואבימלך נלחם בעיר כל היום והוא וילכד את העיר ואת העם אשר בה הרגו ויתן את העיר ויזרעה מלח וישמעו כל בעלי מגדל שכם ויבאו אל צריח בית אל ברית: ויגדו לאבימלך כי התקבצו כל בעלי מגדל שכם: ויעל אבימלך הר צלמון הוא וכל העם אשר אתו ויקח אבימלך את הקרדמות בידו ויכרת שוכת עציס וישארה וישם על שכמו ויאמר אל העם אשר עמו מה ראיתם עשיתי מהירו עשו כמוני: ויכרתו גם כל העם איש שוכה וילכו אחרי אבימלך וישימו על הצריח ויציתו עליהם את הצריח באש וימתו גם כל אנשי מגדל שכם כאלף איש ואשה: וילך אבימלך אל חבץ ויחן בתבץ וילבדה: ומגדל עז היה בתוך העיר וינסו שמה כל האנשים והנשים וכל בעלי העיר ויסגרו בעדם ויעלו על גג המגדל:

רלבג

ויגרם זבל את געל וגו'. יס לתמוה איך היה יכול על זה והנה אנשי סכס היו נלחמים עם אבימלך והנה ידמה מעשה זה בצחמה גם עם סוכאי אבימלך במאמר להם כי הוא סבב כל הרעה הזאת לסכס ולזה ה הסכימו עמו לגרמו מן העיר או היה זה עם יד הנמסכים עם אבימלך מעיר סכס: ואבימלך והראשים אשר עמו. ר' ל הכבדו אשר עמו כי סכי ה הראשונים פשוטו על כל אשר במדה ולזה לא כסאר כי אכ ראש אח לפשוטו ולעמוד פתח העיר: ויתן את העיר ויזרעה מלח. עם זה כדרי סלח תהא ראוייה לסדולכרמיו: בעלי מעגל סכס. הם גדולי העיר ולא היו סס בעת ההוא ולזה באו אל צריח בית אל בצריח ר' ל סיסמרוס מיד אבימלך וסס ה המקום ההוא בית אל וצריח הוא מעגל חזק והוא אצל בתאל ולזו לאחתו סס כי אס אנשי מעגל סכס כי הם נכדס היו בצריח: סוכת עציס. הוא ענף וכקרא כן מפני שהוא מסכך כי ה הענפים הם מסככים סביב האילן סוכ כמו סוכתו וילך אבימלך וידמה סאכסיתבןב מרדונו פלח

מולה כנחש ילך כי בחיל. בסבך עץ קרדמות: ומגדל עז ג' דסמכי בליש בקריאה וסימ' ומגדל עז וזה בתוך העיר. מגדל עז שם יי. מגדל עז מפני איב: ומגדל ז' בקריא' וסימ' נבסר ביהושע סימן טו:

פלח רכב: חתונה מרכב מהוא אחת מן הריחים והוא העליונה לפיכך נקראת רכב והתחתונה ריחים או סבב: ותרץ: בחירק ה'ים והמכה בקנול והוא מבין הפעיל מפעיל הכפל מן קנה רצון או ה'מנחי הפץ וכן וירעבו וירצו לשון סבירה ואפשר שגם הוא מפעיל הכפל: פן יאמרו לי: בעבורי כמו אמר לי אחי הוא: להושיע את ישראל: סגם אבימלך הושיע את ישראל ואף על פי שלא נזכר כיון שאמר אחרי אבימלך נראה שגם הוא הושיע ישראל מיד אויביו ואילו לא כן לא היה אומר אחרי ולא היה מכה עם סופטיו ישראל ולא כאמר עליו וישר על ישראל: תולע בן פואה בן דודו איס יססר: כך שמו וכן במקצת נסחאות כתרומתו בדודו ובמקצת הכסחאות בדודו חבובי ואם כן הוא ירצה לומר כן דוד אבימלך: וסלסטים עירם להם: כמו עירם וכריתם עין הפעל לזוננו עם עירם סזכר שהוא עין אחר והוא דרך נחות ספור זה להודיע סבת היותו ס סופט כי גדול היה וכבוד בעשר ובבנים וכבוד וכל אחד מבניו היה כבוד רוכב על עיר אחת והעיר הוא החמור הנער כמו אסרי לגפן עירה ועל עיר בן אתונות אולי הם הנבחרים בארצות ההם לרכוב ואפשר גם כן כי עליו ימים מהסופי יקראו גם כן עירם כי מצאנו בזולתי החמור ועיר פרא ואפשר לפי מהפרא הוא חמור הדבר: חוות ואיר: אם הם הנזכרים בתורה ויאיר זה הוא יאיר בן מנשה ה הדבר תימנה כי אם כן חיה ואיר יותר משלם מאז נספה: ויכול לומר פי זה יאיר הגלעדי אינו יאיר בן מנשה והעירי הלאה אף אינן חוות ואיר הכתובות בתורה: ולא

רשי

פלח רכב: חתני אבן של ריחים העליונה הקרויה רכב: ותרץ: ותרצו: פן יאמרו לי: פן יאמרו עליו: בן דודו: כך שמו: עירם: עלים קוסים בחורי: וסלסטי עירי להם: וסלסטי עירם בלא חומה להם לכך נקראו ע עירם לשון עיריות: את

פלח רכב: היא חתונה מרכב והוא אחת מהריחים והוא העליונה לפיכך נקראת רכב והתחתונה ריחים או סבב: ותרץ: בחירק ה'ים והמכה בקנול והוא מבין הפעיל מפעיל הכפל מן קנה רצון או ה'מנחי הפץ וכן וירעבו וירצו לשון סבירה ואפשר שגם הוא מפעיל הכפל: פן יאמרו לי: בעבורי כמו אמר לי אחי הוא: להושיע את ישראל: סגם אבימלך הושיע את ישראל ואף על פי שלא נזכר כיון שאמר אחרי אבימלך נראה שגם הוא הושיע ישראל מיד אויביו ואילו לא כן לא היה אומר אחרי ולא היה מכה עם סופטיו ישראל ולא כאמר עליו וישר על ישראל: תולע בן פואה בן דודו איס יססר: כך שמו וכן במקצת נסחאות כתרומתו בדודו ובמקצת הכסחאות בדודו חבובי ואם כן הוא ירצה לומר כן דוד אבימלך: וסלסטים עירם להם: כמו עירם וכריתם עין הפעל לזוננו עם עירם סזכר שהוא עין אחר והוא דרך נחות ספור זה להודיע סבת היותו ס סופט כי גדול היה וכבוד בעשר ובבנים וכבוד וכל אחד מבניו היה כבוד רוכב על עיר אחת והעיר הוא החמור הנער כמו אסרי לגפן עירה ועל עיר בן אתונות אולי הם הנבחרים בארצות ההם לרכוב ואפשר גם כן כי עליו ימים מהסופי יקראו גם כן עירם כי מצאנו בזולתי החמור ועיר פרא ואפשר לפי מהפרא הוא חמור הדבר: חוות ואיר: אם הם הנזכרים בתורה ויאיר זה הוא יאיר בן מנשה ה הדבר תימנה כי אם כן חיה ואיר יותר משלם מאז נספה: ויכול לומר פי זה יאיר הגלעדי אינו יאיר בן מנשה והעירי הלאה אף אינן חוות ואיר הכתובות בתורה: ולא

וַיֵּאָמֶר אֲבִימֶלֶךְ עַד הַמָּגֵדָל וַיִּלְחֶם בּוֹ וַיִּגַּשׁ עַד פֶּתַח הַמָּגֵדָל לְשַׂרְפוֹ בָּאֵשׁ וַיִּתְּשֵׁלֶךְ אִשָּׁה אֶחָת פֶּלַח רֶכֶב עַל־רֹאשׁ אֲבִימֶלֶךְ וַתִּרְץ אֶת גִּלְגָּלָתוֹ: וַיִּקְרָא מְהֵרָה אֶל הַנָּעֵר נִשְׂאָה בְלִי וַיֹּאמֶר לוֹ שְׁלַח חֶרֶבְךָ וּמִוֹתֵרֵנִי פֶן יֹאמְרוּ לִי אִשָּׁה הִרְגָתוֹ וַיִּדְקָרְהוּ בְּעֵרוֹ וַיָּמָת: וַיִּרְאוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל כִּי־מָת אֲבִימֶלֶךְ וַיֵּלְכוּ אִישׁ לִמְקוֹמוֹ: וַיֵּשְׁבְּ אֱלֹהִים אֶת רֵעַת אֲבִימֶלֶךְ אֲשֶׁר עָשָׂה לְאָבִיו לְהִרְגָתָא שְׁבָעִים אָחָיו: וְאֵת כָּל־רֵעַת אָנְשֵׁי שָׂכֶם הַשֵּׁיבְ אֱלֹהִים בְּרָאשִׁם וּתְבֹאֲלֵיהֶם קָלִלָת יוֹתָם בֶּן־יִרְבֵּעֵל: וַיָּקָם אַחֲרֵי אֲבִימֶלֶךְ לְהוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל תּוֹלַע בֶּן־פּוֹאֵה בֶּן־דָּוִד וְאִישׁ־יִשְׂשֹׁכָד וְהוּא יֹשֵׁב בְּשֹׁמֵר בְּהַר אֶפְרַיִם: וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וּשְׁלֹשׁ שָׁנָה וַיָּבֵר וַיִּקְבֹּר בְּשֹׁמֵר: וַיָּקָם אַחֲרָיו יֹאִיר הַגִּלְעָדִי וַיִּשְׁפֹּט אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם שָׁנָה: וַיְהִי לוֹ שְׁלֹשִׁים בְּנֵי־רֶכֶבִּים עַל־שְׁלֹשִׁים עִירִים וּשְׁלֹשִׁים עִירִים לָהֶם יִקְרְאוּ חֹת וַיֵּאֵר עַד הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר כָּאֵר הַגִּלְעָד: וַיָּמָת יֹאִיר וַיִּקְבֹּר בְּקִמּוֹן:

ישראל: ויאבר שאול אל דודו: ונשאורדודו ובספרו: להוציא עצמים: ואחריו אלעזר בן דודו: אחרון בן דודו:

הוא חתונה מרכב והוא אחת מהריחים והוא העליונה לפיכך נקראת רכב והתחתונה ריחים או סבב: ותרץ: בחירק ה'ים והמכה בקנול והוא מבין הפעיל מפעיל הכפל מן קנה רצון או ה'מנחי הפץ וכן וירעבו וירצו לשון סבירה ואפשר שגם הוא מפעיל הכפל: פן יאמרו לי: בעבורי כמו אמר לי אחי הוא: להושיע את ישראל: סגם אבימלך הושיע את ישראל ואף על פי שלא נזכר כיון שאמר אחרי אבימלך נראה שגם הוא הושיע ישראל מיד אויביו ואילו לא כן לא היה אומר אחרי ולא היה מכה עם סופטיו ישראל ולא כאמר עליו וישר על ישראל: תולע בן פואה בן דודו איס יססר: כך שמו וכן במקצת נסחאות כתרומתו בדודו ובמקצת הכסחאות בדודו חבובי ואם כן הוא ירצה לומר כן דוד אבימלך: וסלסטים עירם להם: כמו עירם וכריתם עין הפעל לזוננו עם עירם סזכר שהוא עין אחר והוא דרך נחות ספור זה להודיע סבת היותו ס סופט כי גדול היה וכבוד בעשר ובבנים וכבוד וכל אחד מבניו היה כבוד רוכב על עיר אחת והעיר הוא החמור הנער כמו אסרי לגפן עירה ועל עיר בן אתונות אולי הם הנבחרים בארצות ההם לרכוב ואפשר גם כן כי עליו ימים מהסופי יקראו גם כן עירם כי מצאנו בזולתי החמור ועיר פרא ואפשר לפי מהפרא הוא חמור הדבר: חוות ואיר: אם הם הנזכרים בתורה ויאיר זה הוא יאיר בן מנשה ה הדבר תימנה כי אם כן חיה ואיר יותר משלם מאז נספה: ויכול לומר פי זה יאיר הגלעדי אינו יאיר בן מנשה והעירי הלאה אף אינן חוות ואיר הכתובות בתורה: ולא

מיקדם קודם הזלת ישראל מהרע שפסלו בו על זה המרי וזה היה איפסר שפסלו על ד גרעון לבצר הרע מקרבם קודם הלחמם עם מרדן: השלישי הוא להודיע ענין המופתים אשר עשה ה' על יד נביאיו כי באמונתם יתקיימו הפנות התוריות כמו שביאר בספר מ' ובבאורנו לדברי התור ולזה זכר מעלה האש מן הזור עד המופת ואכלה הבג והמצו וסנפא רוח י' המלאך לא אשר לא ידע עד אשר הלך מעני גרעון: הרביעי הוא להודיע כי כשימסך דבר רע מדבר מה ראוי שיקור הדבר ההוא קור' שישתדלו בהסרת הרע הנמשך ממנו ולזה ספר מצוה ה' להרוס מזבח הבעל ולכרו סהוקצה לעזרי לבערו ואולם מי שישתדל בזה התועלת בזולת זה האופן ידמה למי שירצה לטבול מפני טומאת מרץ ושרץ בידו כי בזה לא יטוה מטומאתו כלל: החמישי הוא להודיע שראוי למי שיחוייב לו לעשו פועל על מה שישתדל לעשותו באופן אשר יתכן לו לעשות טולות ולזה ספר כי לא הסכים גרעון לעשו זה הענין מצוה לו ביום א'עם שהיה יותר ראוי כי הקרבנו לא יעשו לא ביום עם מצוה יהיה הענין יותר מפורסם וההקדמה למי ואולם מנעוזה ראיתו שאם היה עושה זה הענין ביום ימנעוזה כל בית אביו וכל בני עירו לרוב היותם מקועים בזה המרי ולזה הסכים לעשות זה הענין כלילה: הששי הוא להודיע שהקדש ה' ראוי שתהיה בעשרה מ'סר להרס הענין יותר ולזה זכר סליח גרעון עשרה אנשי מעבדיו במעשה הדבר הזה מהריסת מזבח הבעל: השביעי הוא להודיע כי מי שירצה למנוע רבי' מרב מה יכבד לו ראוי שישתדל בחכמה בשיראה שהוא מקסים להם בזה שבעבורי היה התעוררותם לזה הפועל אשר יקשה לו וזה יקל לו למצוא תואנה למנעם מן המעשה ההוא ולזה את הסבה מצאנו בראובן שלא בקם מאחיו סיניחו יוסף וילך לו כי ידע שלא ישמעו אחיו לו לזה אף בקם מהם שלא יפכו דם אבל סינימו אותו בבור וסמה ימות מעצמו וכן עשה יואש בזה המקל להציל בנו מיד העם המבקש אותו להרגו וזה כי ה' לא אמר להם כי אין לבעל אלות כי אולי לא ישמעו לו אבל הורה להם שהוא אלה ולזה בזה אותם שלא יריבו בעבורו כי הם יחסרו בזה מעלתו ויכלתו והתפלל הוא לפניהם שיריב הבעל בעצמו לאשר נתן את מזבחיו: השמיני הוא לפרסם ענין המופת שזכר מענין ירדת הטל על כל הארץ חורב ומענין ירדת הטל על כל הארץ ועל הגנה היה חורב כמו שפסל עם מי שתקוף ממנו מעשה דבריו בחכמה ר'ל שאם לא יתבאר לו שיכבד לא ימסור עצמו לכבדה ולזה תראה שפסל להלחם עמהם ולפי שהיה קצת ספק באות הראשון שב לשאול אות שכי כמו שביארנו עם שביבוי האותות תתחזק האמונה בכביא כמו שביארנו בבאורנו לדברי התור: על מה שאמר והיה אם לא יאמינו לקול האות הראשון וגו' ולזה ג' נתן ה' לגרעון אות פליטי סכבר יכבד המלחמה והוא מספר החלום ואת סכברו שמשע במחנה מרדן: העשירי הוא להודיע שראוי לכלם שלא יערערו בני חילו מי שהוא ראוי שינוצח כי בהיות האחד מבני החיל מנוצח יכול מורך לב על הנפארים ויהיה זה קבה ספילו

וְלִתְקוּעַ הַתְּקִיעוֹת ה

רדק

לַתְּקוּעַ הַתְּקִיעוֹת הַ
הַחֲזָקוֹת הַמְּבַהִילוֹת
וַתִּכָּף יַסְבְּרוּ הַכּוֹדִים
וַיִּכְרְאוּ הַלִּפְדִּים וַהֲיָה
זֶה סִבָּה חֲזָק' לַהֲבִיחַ
מֵאַחַר בְּנֵי הַמַּחֲנֶה ו
וּלְהַחֲדִידֵם עִם סָהָם
שֶׁמִּשְׁעָם זֶה הָיָה מִ
מִרְעִיד אוֹתָם מֵאַחַר
וְהָיָה מֵהָיו אוֹמְרִי
חֲרַב לִי וְלִבְרָעוֹן וַהֲיָה
זֶה סִבָּה אֶל סִיָּה כָּל
אַחַר מָהֶם חוֹשֵׁב מִיָּהִית
מִכּוֹחַ הָאֵיִם הַנִּמְצָא
אֲבָלוּ וְלֹא הִיָּתָה חֲרַב
אֵיִם בָּאֵיִם :

ה'כ הו' להודיע
סראוי ל
לַמִּמּוֹחַ מֵהַטּוֹב בְּיוֹם
טוֹבָה וְלֹא רָאוּ ל
לַהֲצִלִּחַ וּמִיָּעֵמָה כָּל
מֵה סוֹכֵל בְּעוֹד סָהו'
מַצְלִיחַ וְלֹא יִקְצֹר מִזֶּה
וְלֹא תִמְצָא סֶהֱמַדִּיל
גִּרְעוֹן בִּזְרִיחוֹת בְּלִילָה
הַהוּא בְּאוֹפֶן סֶתְמֵלֵם
לֹא הִרְעִית כָּל מֵה ס
סֶהֱפֹטֵר מַחִיל מִדִּין
וְלֹא מֵהָר גִּרְעוֹן ל
לַמָּלוֹחַ מֵלֹאכִים בְּבֹל
הַר אֶפְרַיִם סִידְרוֹ ל
לִקְרָאת מִדִּין וּלְכַדּוֹ
לְהַם אֶת הָמָי' עַד בֵּית
בְּרָה וְעַד הַיִּרְדֵּן וּרְדָף
בְּלִילָה הַהוּא אַחֲרֵי הַ
הַנֶּאֱמָרִים מַחִיל מִדִּין
עַד סֶהֱפִיץ בָּחַ ו
וּבְלִמְנוּעַ מִלְכֵי מִדִּין
וּלְכַדּוֹ בְּחִכְמָם הַעֵם
הַמַּעֲט אֶסֶר עַמּוֹי :

ה'ג הו' להודיע
סראוי לברוח
מֵהַקְטָטָה וּמֵהַרְבֵּה
כְּפִי הַיּוֹכֵלֶת כָּם כ

דשי

ב'חד חס' ו
תל'ואת צר
חס'

לח 7 35 0100

ותקצר כפסו בעמל ישראל. לא תי לרחק התארים מחטורא ותלכו סכתבנו ולא מצא דרך לפרטו והניחו מלכיהם והחכם הגדול רבי משה בר מיומן זל פ' כפסו רבנו ופ' תקצר כפסו חל רבנו מלהגדיל עמל ישראל כי בתחילה כפסו הרע בעיניו היה חפצו בעמלם ובזרתם ובסקרה להם מה סקרה צרות רבות ורעות וכפסו וסכו אל מ' העבדויה דחס עליהם וחדל רבנו מלהגדיל עוד עמלם ובזית בעמלם כמו מלם כמו והנותר בבשר ובלחם כגר וכאזרח הארץ והדומים להם ולפי דעתי כי בעמל כפסמנו ופירוש ותקצר כפסו כמו המנו מעי לו וכן ויתעצב אל לבו והכל הוא דרך מלך ודברה תורה כלסון בני אדם: ויחנו בגלעד. היא העיר סלכדו בני מכיר בן מנפת

רשי

ותקצר כפסו בעמל. כב יכול לא היה רחוק מקום לסבול ולכלסם צרה סהיה לו בעמל ישרל: ויצעקו כאספו ע' כרוז: וילחמו בני עמון. היא האמורה למעלה: אחת כל דבריו. התנאי סביביהם: לפני

רלב

והנה קצר רצון המ' מהוסיף אותם תפועה סלימה כמו הענין ב בתפועות הקודמות ב בסבת עמל ישרל אמר זה ע' דברה תורה כלסון בני אדם סהם כאילו סבבו לשי עמל וינעו להזילם ולסוק להזילם פעמים רבות מצד היותם סוכים ב במרים ככלב שב על קאו וכאילו הלאהו עלזה. חו ענין עמל מענין סקר וכזב כמו עמל ואון וירצה בזה כי בסבת הסקר ו והכזב סבחר בו ישרל והוא עבדס אלהים אחרי קצר רצון המ' מהוסיף אותם תפועה סלימה כמו הענין ב בתפועות הקודמות ולזה לא אמר להם בזה הענין ויקם י' וגו'. והנה ספר כי יפתח היה בן אשה זונה ופ' בו סכבר היה בן אשה סהיתה משבט אחר ולפי מלא כסאת לאחד מבני השבט קראה זונה להיות כוטה ממח סראוי להכסא לאחד ממספחתה כרי מלא חסוב נחלה ממטה ל למטה והנה כסא א גלעד אשה אחרת מ מסבנו והיו לו בנים ממנה ובני האם הה' סבבו על יד זקני גלעד מלא ינחל יפתח עמה בבית אביהם והיה זה עול כי היה ראוי סירס עמהם. והנה ברח יפתח מפני אחיו ויסב בארץ אים מסמו טוב ויתלקטו אליו אכסס ולפי סכבר כתבאר לזקני גלעד ובה התנאי קבלו יפתח להלחם בבני עמון ואחר כל חלו הדברים לפני י' רוצה למר סכבר אחר מ' יהיה פועם בינוסם חס לא יקיימו מה סקבלו עליהם. והנה

ותקצר ד' בקריא' וס' ותקצר נפש העם בדרך. ותקצר נפשו בעמל ישראל. ויד כי העיקר לו ותחלצו. וגם נפשם בחלה: בעמל ישראל. אנוש: ויפתח ג' וס' נכסר ביושע סימן טו: והיתה ג' מלאים

ויאמרו בני ישראל אל יהוה חטאנו עשה אתה לנו ככל הטוב בעיניך אך העילנו נא היום הזה: ויסירו את אלהי הנכר מקרבם ויעבדו את יהוה ותקצר נפשו בעמל ישראל:

ויצעקו בני עמון ויחנו בגלעד ויאספו בני ישראל ויחנו במצפה: ויאמרו העם שרי גלעד איש אל דעהו מי האיש אשר יחל להלחם בבני עמון יהיה לראש לכל ישיב גלעד:

ויפתח הגלעדי היה גבור חיל והוא בן אשה זונה וילד גלעד את יפתח: וחלד אשת גלעד לו בנים ויגדלו בני האשה ויגרשו את יפתח ויאמרו לו לא תנהל בבית אבינו כי בן אשה אחרת אתה:

ויברח יפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב וירית לקטו אל יפתח אנשים ריקים ויצאו עמו:

ויהי מימים וילחמו בני עמון עם ישראל: ויהי כאשר נלחמו בני עמון עם ישראל וילכו זקני גלעד לקחת את יפתח מארץ טוב:

ויאמרו ליפתח לכה והייתה לנו לקצין ונלחמה בבני עמון: ויאמר יפתח לזקני גלעד הלא אתם שנאתם אותי ותגרשוני מבית אבי ומדוע באתם אלי עתה כאשר ער לכם: ויאמרו זקני גלעד אל יפתח לכן עתה שבנו אליך והלכת עמנו ונלחמת בבני עמון והיית לנו לראש לכל ישיב גלעד:

ויאמר יפתח אל זקני גלעד אם משיבים אתם אותי להלחם בבני עמון ונתן יהוה אותם לפני אנבי אהיה לכם לראש: ויאמרו זקני גלעד אל יפתח יהוה יהיה שמע בינותינו אם לא כדרךך כן נעשה: וילך יפתח עם זקני גלעד וישימו העם אותו עליהם לראש ולקצין וידבר יפתח את כל דבריו

ויאמרו בני ישראל קדם י' מתבטא עיבד את לא כל רחוק קנסך בדם שיתבטא פען יומא דין:

ויאמרו י' ית טעו עממיהם מביניהם ויפלו קדם י' ועקרת נפשיה ב פעמל ישראל:

ויאמרו בני עמון ושרו בגלעד ויאמרו בני ישראל ושרו במצפה:

ויאמרו עמא רב רבי גלעד גבר לתבריה מן גברא דישרי לאנתא קרבא בבני עמון יהי לריש לכל יחבי גלעד:

גלעדא הוה גיבר חילא והוה בר איתתא פונדקיתא ואולייד גלעד ית יפתח וילידת אמת גלעד ליה בניו ורביאו בני איתתא ותרבו ית יפתח ואמרו ליה לא תחסין בבית אבונא ארי בר איתתא אחריתא:

קדם אחוהי ויחבי בארעא טבא ואתבנישו לות יפתח גברין ס סריקין ונפקו עימיה:

והוה מן מן יומין ואגיתו קרבא בני עמון עם ישראל:

והוה בר אגיתו קרבא בני עמון עם ישראל ואולי סבי גלעד ל למידבר ית יפתח מארע טב:

ויאמרו ליפתח איתתא ותהי לנא לרבא ונתת קרבא בבני עמון:

ויאמר יפתח לסבי גלעד הלא אתון סנייתון יתי ותריכתוני מבית אבא ומאדין איתותון לותי פען כד עקת לבון:

ויאמרו סבי גלעד ליפתח בכין פען מתבטא לותך ותהך עמל ותגית קרבא בבני עמון ותהי לנא לריש לכל יחבי גלעד:

ויאמר יפתח לסבי גלעד אם מתבין אתון יתי לאנתא קרבא בבני עמון:

ויסבר י' ויתוון קרמי אנא אהוי לכון לרישו: ויאמרו סבי גלעד ליפתח סימרא דיי יתי סחיר בינא אב לא כפתגך כן נעביר:

ואולי יפתח עם סבי גלעד ומניאו עמא יתיה עליהו לריש ולרבא וסוד יפתח ית כל פתגמיה ק

ויאמרו בני עמון ושרו בגלעד ויאמרו בני ישראל ושרו במצפה:

ויאמרו עמא רב רבי גלעד גבר לתבריה מן גברא דישרי לאנתא קרבא בבני עמון יהי לריש לכל יחבי גלעד:

ועתה כאספו בני עמון וחנו בגלעד סחסבו ללכדה וכסראו בני ישר' זה כאספו וחנו במצפה להלח' בבני עמון וכיון סכאספו בני ישראל חרלו להם בני עמון וסכו להם לארצם ויפתח כסמלח מלאכים אל ארץ בני עמון מלא וכן כסהלך להלחם אל ארץ בני עמון הלך כמו סאמר וממכפה גלעד עבר בני עמון כי לא מצאם בארץ הגלעד כי כבר הלכו להם י' בן אשה זונה. בן פלגם גלעד היה ונקראת זונה לפי סאיל עס בעלה בכנותה וקרוס' והיא כמו הזונה ואף על פי סהיא מיוחדת לו ויתפונדקיתא כמו סתרגם ג' רחב הזון פונדקיתא או הז' הענין בעצמו כי הזונה כמו הפונדקית סמפרקת עצמה ובתרנס סל ת תוספתא דא היא כימסא הות ביסר' מלקרמין דלא מיתסחרא אחסנתא מטבטא לסכטא וככ' לא הוה יכיל גבר למיסב איתתא דלא מטבטא וכד הות איתתא דרחמא גבר דלא מטבטא הות כפקא מבי כסא בלא אחסנתא והוה אכסי קרון לה פונדקיתא דרחימת גברא דלא מטבטא וכן הוה ליה לאחיה דיתח ורומה כי הכריכו כל זה למתרנס לפי סאמר לא תנחל בבית אבינו כי בן אשה אחרת אתה וכן תר' ארי בר איתתא מטבטא אחורי אתולספירוסכו יהיה סי' לא תנחל לפי סהיה בן פלגם והוה בן אשה אחרת לפי סהיו אומרי סלא ינחל עמהם וסלא כדן היו מרגסין אותו כי בן הפלגם יורם כמו סאמר ור' מי סים לו בן מכל מקום בנו הוא לכל דבר חוץ ממי סים לו מתן הספחה ומן הככרית ואמרו לכל דבר למאי הלכתא לירמו וליטמא לו וכן אמר להם ופתח ותגרסוני מבית אבי כלומ' עסיקם עמרי סלא כדן: בארץ טוב. ארץ הארץ היה סמו טוב וית בארע טוב וכן חס ינאלך טוב: לפני

מסרה

ומלאים וס' ויאמרו ליפתח לכה והייתה לנו לקצין אתה הייתה המוצי' והמביא את ישראל דטמאל אס תחזק מבני אדם והייתה לי לישועה. אס עכרת אתי והות פתיב' ושאר א והיית כתיבין: לראש ה' ככפרא וסימרחס ר דחמיהם לראש גבר שלל צבעי' לסיסר'. ויאמרו העם שרי גלעד. ויאמרו זקני גלעד אל יפתח ודכתריה. אס משיבי אתם אותי להלחם. וילך יפתח עם זקני גלעד. וישימו העם אותו: בינותינו ג בקריא כ' מל וא' חס וס' ראה ראינו כי היה י' עבד. פי עד הוא בינותינו. ויהיה שומע בינותינו אס לא כדרךך. פצעתא חס'

רקים ויצאו עמו ודמה סיפתח היה מנהגם והיו הולכים למלחמה תמיד ומסס ספרו אכלס סהיה יפתח מכליח במלחמותיו באו אליו ואמרו לו סהיה להם לקצין חס יהיה כלחם בעבורם בבני עמון להלחם בבני עמון ואחר כל חלו הדברים לפני י' רוצה למר סכבר אחר מ' יהיה פועם בינוסם חס לא יקיימו מה סקבלו עליהם.

לפי יי' במצפה. במקו' שהיה עם ביתו כמו שאמר ויבא ויתח המצפה אל ביתו ומה שאמ' לפני יי' כמה שאמ' יי' היה שומע בזכותנו או לפי שהסכינה טורה ביסור' במקום שיתק' בכו או הטעם כמו שפירשתי בספר יהושע כי היא המצפה שיעשו המלכים להלחם עם יהושע ומפני התשועה הגדולה שהיתה עם היה המכה.

וְלֹךְ ד' בְּקִרְאוֹ וְסִמְכָה לִי וְלֹךְ בִּי כֹאת אֵלַי וְתֹאמַר אֵל אֱלֹהֵינוּ. לֶךְ אֵל נְבוֹאֵי אֲבִיךָ. מִחֲלֵי וְלֹךְ מִלֶּךְ יְהוּדָה דֹּדִי: וְיֹאמַר יָב סִבְרִין וְיֹאמְרוּ וְיֹאמַר מְעָרִים אֲנוֹסָה. וְיֹאמַר בְּנִי גִדּוּ וּבְנֵי רֵאוּבֵן קִדְמָה. וְיֹאמַר שְׂרֵי סִנּוֹת. וְיֹאמַר כֹּה אֲמַר יִפְתָּח. וְיֹאמַר הִנֵּה בָנוֹת בְּרַחֲמֵי. כִּי לֹא לֹא מִצְאָתָם בִּידֵי מֵאוֹמֶה. שְׁלוֹם

קדם" במצפוא:

וַיִּשְׁלַח יִפְתָּח אֲזֻזִּים
לְיוֹת מַלְכָּא דְּבִנֵּי עַמּוֹן לְמִיכַר מֶת
לִי וְלֶךְ אֲדִיר אֲחִיתָא לְיוֹתִי לְאַחֲרָא
קָרָבָא בְּאַרְעִי : וְאָמַר מַלְכָּא
דְּבִנֵּי עַמּוֹן לְאַזְגְרִי יִפְתָּח אֲדִיר נְסִיב
יִשְׂרָאֵל יֵת אֲרַעִי בְּמִסְקִיהָ סְמַצְרִי
מֵאַרְבֻּנָּא וְעַד יוֹבְקָא וְעַד יִרְדֵּנָא
וְכַעַן אֲחִיב יִתּוֹן בְּשָׁלָם :

י"ר מכו' אית
בהון וער וער
ג' ז' חל

וְאָסִיף עוֹד יִפְתָּח וּשְׁלַח אֶת־יִצְחָק
לְנוֹחַ מֶלֶכָא רִבְנֵי עַמּוּן וְאָמַר
לֵיהּ כְּדִנְנָא אִמַּר יִפְתָּח לֹא נָסִיב י
יִשְׂרָאֵל יִתְּ אֶרְעָא דְמֹאֲב וְיִתְּ
אֶרְעָא בְנֵי עַמּוּן וְאִרִי בְּמִסְקוֹתֶיהּ
מִמַּעֲרִים וְאִלּוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא
עַד יִמָּא דְסוּף וְאַתָּא לִרְקָס וְ

וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲנֻדִּין לִוְיָהּ מִלִּפְנֵי
רָאשֵׁי הַלְוִיִּם אֲעִיבְרִכֶּעַן בְּאַרְעֵךָ
וְלֹא שָׁמַע מִלִּפְנֵי רָאשֵׁי וְאָף לִ
לִוְיָהּ מִלִּפְנֵי רִמְזָב שִׁלַּח וְלֹא

כל קרי'ולא
שחעב'ת'ה לא
שחע

וְאָמַר בְּמִדְבָּרָא וְאִקְוִי יִתְּ אֶרֶץ
אֲדוֹמִים וְיִתְּ אֶרֶץ מִזְרָא וְאִתּוֹ מִ

מִמִּדְנָה שְׁמִשָּׁה לְאַרְעֵי דְמוֹאב
וְיִשְׂרָאֵל בְּעִיבְרָא דְאַרְנוֹן וְלֹא עָלוּ

בַּתְּחוּם מוֹאָב אֶרֶץ אֲרֵנוֹן תַּחֲסֹם
מוֹאָב וְשָׁלַח יִשְׂרָאֵל אֲזַגְרִין
לְיוֹם הַיּוֹמִי מֶלֶךְ דְּאִמְרֵי אֶם מֶלֶכָּא

וְחָשְׁבוּן וְאַמְרִילִיָּה וְיִשְׂרָאֵל גְּעִיבֵר
בְּעֵץ בְּאַרְעֶךָ עַד אֲתָרֶיךָ וְלֹא

וַיִּמָּצֵן סִיחֹן יִתְּ יִשְׂרָאֵל לְמִיעָבָר
בְּתַחוּמֶיהָ וּכְנַשׁ סִיחֹן יִתְּ כָּל עַמֵּי

וְיִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
וְיִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
סִיחוּן וַיֹּת כָּל עַמֻּה בִּירְא דִישְׂרָאֵל

וּמַחֲנוּן וִירֵית־יִשְׂרָאֵל יִתְּכֵל אֶרֶץ
אֲמֹרָתָה יִתִּיב אֶרְעָה הִיא :

דים אך עשרתי. והאמצעים יצאו מבקשו:

וְהָאֵל מֶלֶךְ מוֹאב־רֵק מִצִּיּוֹ שָׂאֵל כְּאִשְׁרָע
מִשְׁבִּים בְּעַר כְּרָאָה שְׁמֵלַח לֵהֶם כְּמוֹ שְׁמֵלַח
וְהָאֵל הַכִּיחוֹס לַעֲבוֹר וְגַם כֵּן הַמּוֹאֲבִים

מסע הייתה ארץ כנען הרובה אבל עברו

עיר כי כן כתיב אתם עוברים בגבול אחי
באת הר מעיר וכן מלך מואב לא הכיחם
שום למדור מ' אהה מודד היום אחי דול

וּמִכֵּן מִכְּתוּב וּמִסְעוּר הַהַר דֶּרֶךְ יִסְקוּף
וּמִכֵּן מִכְּתוּב וּמִסְעוּר הַהַר דֶּרֶךְ יִסְקוּף

כל דרומה ואת ארץ
מואב כל דרומה ו
וכשהגיע למקצוע ד
דרומי מזרחי פנה אל

אָרום: ווייזט אָן צו
אָרעם. אַרעם
אַל אַרעם אַרעם
אָרעם אַרעם אַרעם

והכנסו לה לארץ כנען
דרך המזרח: ויירשו
רלבו

מלאכים אל מלך בני
עמון והראה לו בסוף
הענין כי אין לו
תרעומת כלל על

ישראל מזה הארץ
סלקה ישראל בעלותו
ממזכרים מארכנון עד

יבוק ועד הידרן ובומ^ה
כי לא לקחה ישראל
מבני עמון אבל לקחה
מחנות מלך האמורי

מִקִּיחוֹן מִלֶּךְ הָאֲמֹרִי
וְדָמָה טָעַלָּח לוֹ
בְּרֹאשֵׁי הַדְּבָרִי הַסְכִּילִי
כִּי אֲמַר יִפְתָּח כִּי אֵל

כֹּה אָמַר יִפְתָּח כִּי אֵל
אֱלֹהֵי יִפְתָּח הָיָה
מִפְּדוּקָם בִּינֵיהֶם
בְּגִבּוֹרָה וְרָצָה מִפְּנֵי זֶה

בגבורה ורצה מפני זה
להודיעו כי ה' המושל
על ישראל כרי סיממ
מלך בני עמון

מלך בני עמון
מלהלחם עם ישראל
ואמר לו על דר הלעב
הלא את אשר יורישך

מִיִּחוּן כְּאוֹמְרוֹ אֹיֵי לֶךְ
צְפוּר מֶלֶךְ מוֹאֵב סֵלֵא רֵה
בַּחֲסִכּוֹן וּבִגְבוּתֶיהָ וּבְעֵר

עשה עד סלם מאות סנה
ללהם על הארץ הזאת מן
ללא שמעמלך בני עמון ו

בַּיְמֵתָהּ רוּחַ גְּבוּרָה מֵאֵל
אֶתֶּם מִכָּה גְּדוּלָה מֵאֵל

הכרע הכרעתי. למען נקבה ודומה לו לבתני אחותי כלל: הית בעכרי. כל דמי נעצר קפחת את רגלי: וירדתי על ההרים. לשון לילה הוא ודומתו על על גבותיה וברחובותיה כולו ילול ויחד בבכי עד שגופו משתבר ומדרס אגרה רורשו רבי תחומא על ההרים לפני סהרדין סמא ימכאו פתח

לכרדיך: ותבך על בתוליה. מרלא כתיב על בתוליה משמע בתוליה ממנו: ותהי חק. גזרוטלא יעשה ארס עוד כן סאילו הלך אכל פנחס או בא אכלו היה מתיר לו כדרו עמדו בגדולתן ומבין סניהם אברה וספרעמיהם פנחס נסתלקה סניהם ה הימנו סאמר בדברי הימים לפנים י עמו למדנו שסופו אינו עמו ויפתח הוכה בעמון וסופו חברים סאמר ויקבר בערי הגלעד ויש עוד לפתור ותהי חק בישראל מחובר למקרא של אחריו מ הימים ימיהם תלכנה וגו' הרב הזה קבעוהו עליהם לחק: לתנות לקונן: ויעבר פסוק ויעבר את הירד והלכו לספון עבר הירד אל הגלעד: כי

רלבג

דמה מעשה לה יפתח ב' מחוץ לא ראת ארס בולא אשה ויסבה פס חק המתין לה ס סנים חדשיתך בהם עם רעותיה לבבות על בתוליה על ההר ובה הזמן הסגירה בבית ההוא ולא היתה רואה אפילו אשה פס זולתי ארבעים בשב שיהיו חק לישראל שתלכנה בנות ישראל לתנות לבת יפתח על בתוליה והיא היתה פרושה מאיש כל ימיה. וראוי שנעין במה שאמר יפתח זה טלס מאות סנה עברו מעת סכבמו הארץ ההיא עד ה

הכרע הכרעתי ואת היית בעכרי ואנכי פציתי פי אל יהוה ולא אוכל לשוב: ותאמר אליו אכלי פציתך את פיך אל יהוה עשרה לי כאשר יצא מפיך אחרי אשר עשה לך יהוה נקמות מאי בך מבני עמון: ותאמר אל אביה יעשה לי הדבר הזה הרפה ממני שנים חדשים ואלכה וירדתי על ההרים ואבכה על בתולי אנכי ורעיתי: ויאמר לבי וישלח אותה שני חדשים ותלך היא ורעותיה ותבך על בתוליה על ההרים: והי מקני שנים חדשים ותשב אל אביה ויעשלה את נדרו אשר נדר והיא לא ידעה איש ותהי חק בישראל: מימים ימימה תלכנה בנות ישראל לתנות לבת יפתח הגלעדי ארבעת ימים בשנה: ויצעק איש אפרים ויעבר צפונה ויאמרו לי פתח מדוע עברתי להלחם בבני עמון ולנו לא קראת ללכת עמך ביתך נשרף עליך באש: ויאמר יפתח אליהם איש ריב הייתי אני ועמי ובני עמון מאד ואזעק אתכם ולא הושעתם אותי מידם: ואראה כי אינך מושיע ואישמה נפשי בכפי ואעברה אל בני עמון ויתנם יהוה בידי ולכה עליהם אלי היום הזה להלחם בי:

ועברית לות בני עמון ומסרינו: ויבירו למח סלקתון לות יוסאין לאנחא קרבא ביו

ולא אוכל ג בקריאה וס' וידו בראותו אותה וקדע את בגדיו ויאמר: ואשרחה אליהם מלאכים: מימים ימימה ה בקריאה וס' ושברת את החקה הזאת למעדה: מימים ימימה תלכנה בנות ישראל: ועלה האיש והוא מעירו מימים ימימה: ויאמרו הנה חג' בשיל מימים ימימה: ומעיל קטן תעשה לו אמו: ונבסר גם בסוף סדר בא:

אכרעא אכרעתי ואת היית בעכרי ואנכי פציתי פי אל יהוה ולא אוכל לשוב: ותאמר אליו אכלי פציתך את פיך אל יהוה עשרה לי כאשר יצא מפיך אחרי אשר עשה לך יהוה נקמות מאי בך מבני עמון: ותאמר אל אביה יעשה לי הדבר הזה הרפה ממני שנים חדשים ואלכה וירדתי על ההרים ואבכה על בתולי אנכי ורעיתי: ויאמר לבי וישלח אותה שני חדשים ותלך היא ורעותיה ותבך על בתוליה על ההרים: והי מקני שנים חדשים ותשב אל אביה ויעשלה את נדרו אשר נדר והיא לא ידעה איש ותהי חק בישראל: מימים ימימה תלכנה בנות ישראל לתנות לבת יפתח הגלעדי ארבעת ימים בשנה: ויצעק איש אפרים ויעבר צפונה ויאמרו לי פתח מדוע עברתי להלחם בבני עמון ולנו לא קראת ללכת עמך ביתך נשרף עליך באש: ויאמר יפתח אליהם איש ריב הייתי אני ועמי ובני עמון מאד ואזעק אתכם ולא הושעתם אותי מידם: ואראה כי אינך מושיע ואישמה נפשי בכפי ואעברה אל בני עמון ויתנם יהוה בידי ולכה עליהם אלי היום הזה להלחם בי:

וירדתי: ית מעבד ארד בפיח וירד וירד בענין אחד ורבי' כמיהו והנכון לפרשו כמשמעו כי המצפה שסם היה בית יפתח היה גבוהה על ההרים או אחר וירדתי כנגד העמק אשר בין המצפה וההרים וכן ועלו אותם עמק עכור וירד הסלעכמו ספירטנו וית' ואתנגד על טוריא ובדרם וירדתי על ההרים אלך לפני סנהרדין

אולי ימכאו פתח לגרד: ויעם לה אתכרו אשר דר. מעשה לה בית והכניסה סם והיתה סם פרום מבני ארס ומדרכי העולם והיה חק בישראל כי מטנה למה היו הולכות אליה בנות ישראל: לתנות לה. כלומר לקונן ולבנות על בתוליה עמה כתרנומו לאה ותרגום ויקונן המלך ואלא ת מלכא או פירוש לתנות להסחה ולנחמה ארבעה ימים כיכל ה השנה היתה מתבודדת כמו האנשים הפרושים הסגורים בבתיים והחק הזה עשו עמה כל ימי חייה ומה שאמר ותהי חק לשון נקבה אל הילול בנות ישראל היתה לחק בכל שנה וית והות גזרה בישראל בדיל דלא לאסקס גבר יתבריה וית ברתיא וגו' ומכאנו בזה מחלוקת רז"ל אמרו וכי דר היה רבי יוחנן ור' שמעון בן לקיש רבי יוחנן אחר דמים היה חייב בורש לקיש אחר אפ"י דמים לא היה חייב ברתנין אחר על בהמה טמאה ועל בעלת מום הרי אלו עולה לא את כלום הרי אלו לעולה ימכור ויביא בדמיהן עולה ולא היה סם פנחס סתיר לו כדרו כלומר טימא לו כי ב דמים היה פטור אחר פנחס הוא כריך לי יבא אכלו ויפתח את ראס קציני ישראל אינו ואלך א אכלו בין דין לרח אברה הנערה וסניהם נעשו יפתח כסילת אברים מת סאמר ויקבר בערי גלעד פנחס נסתלקה ממנו רוח הקדש סאמר ופנחס בן אלעזר הכהן נגיד היה עליהם הוא פליהם איך כתיב כאן אלא היה עליהם לפנים וי עמו עכשו לא היה עמו. ראינו מדבריה כי מס מעשה יפתח בטעות עשה והיה הוא סבור שדרו היה דר כמו סאמר ואכזי פציתי פי אל' ולא אוכל לשוב וכו' גם כן רכיה בדברו כי חשב גם כן שדרו היה דר כמו סאמר פציתי את פיך אל' עשה לי כאשר יבא מפיק: פליטי

התחלת סנות יפתח ונענין עם זה במה סאמר בבין הבית סהיה בתפ סנה לבאת בני ישראל מארץ מצרים וזה ממה פסיח סלא היה מעת צמיחת יפתח עד בין הבית כי אס ק' סנה ואס חקנו בזה כמכאנו יחד וזה סכסכבן סנות יפתח ואבדן ואילון ועברון יהיו לא ואס נקבן עם זה סנות הסעבור ביד פלשתים סהיו מ' סנה עם סנות סמסון סהיה כ' סנה וסנות עלי וסנות סמואל וסאל סהיה יב סנה וסנות דוד וסלמה עד בין הבית סהיה מ' סנה יהיו ק' סנים ואס אמרו סנות הסעבור ביד פלשתים ככללו בסנות סמסון ועלי עד יין יהיו כוספים ז סנה ועוד כי יתכן סכבר התחילה הסעבור קודם הריון סמסון אחר סכבר נראה המלאך א האשה ואמר לה והוא יחל להושיע עליהם במלחמותיה ולזה ספר קודם צמיחת יפתח סכבר מכרס הס' ביד פלשתים ובימי יפתח ובימי הסופטים הבאים אחריו לא מלא היו פלשתים עדיין מושלים בישראל היו מתגברים סמסון ולזה אמרו ישראל לסמסון הלא ידעת כי מושלים בנו פלשתים וע' הנה יהיו סס ז סני' סספות ואסר סכאל' כי לוה' סנים היו ססרי מהג' מאות סנה סאמר יפתח והנה אמר על דרך הקירוב ג' מאות סנה כי לא חספס לז' סנים החסרות מזה והנה ימכא זה מסכ' על האופן שפירסנו בסנייט שיהוה והזקנים פרכסו ישרא' כ' סנה ואחר פרכס עתכאל בן קנז ישראל מ' סנה עד סנות הסעבור ופרכס אהוד את ישראל עד פ' סנה עד סנות הסעבור ופרכס דבורה וברק את ישראל מ' סנה עד סנות הסעבור ופרכס ירובעל את יס' עד מ' סנה עד סנות הסעבור ופרכס אבימלך את ישראל ג' סנים ותולע אחריו כ' סנה ויאיר כ' סנה ויח' סנות הסעבור הרי רכ' סנים וכסכבר אליהם מ' סנה מעת יציאת מצרים עד כ' סנות הארץ ההיא וק' סנה מצמיחת יפתח עד בין הבית סהיה הכל ר' סנה ואס כפל ספק מתי היה פסל מיכה וענין פילגס כבבעה ססופר סס סהיו בעת סלא היה מושל בישראל איס הישר בעניו יעשה ולזה יחשב סהיה בין סמסון ובין עלי זמן בלתי קצר עמדו בו ישראל בזולת סופט הכה כהן זה הספק בסאמר מזה היה בסנות הסעבור סזכרנו סלא היה סופט אס קודם צמיחת עתכאל בן קנז או קודם צמיחת אהוד או קודם צמיחת זולתס מן הסופטים בסנות הסעבור סלא היה בישראל מושל וכבר סאל בזה עוד ב' סנה בענינו לסס ואס סכאל סמה סאל יפתח סלס מאות סנה היה אמת סלא סוס קירוב אך ככלעו קצת מסנות סמסון בסנות עלי סהרי בסוף היה יושב סמסון בארץ פלשתים ויתכן סאל היה סופט עלי וכסכבר אותס הסנים בסנות סמסון כי הוא היה סופט אותס אס היה עומד אכלס והנה כבאר עוד זה בהג' ענין סס כ' סנה וכסכבר למח סהיינו בו מביאור אילו הדברים. וספר אחר זה סכבר הג' מרוע בני אפרים סאלמרו לסרוק בית יפתח עליו באס על אשר לא קראס בזאת המלחמה תחתמה סרואו להס לגמלו חסד על הטובה אסר עשה להס סמס נפשו כסכו וכלסס עם אויביה והנה לא נסתל יפתח לפיכס באופן ספייסס ירובעל או אולי לא היה יכול על זה והיה זה סנה על סכפלו מאפרים מ' סאלק.

פליטו אפרים אתם. כל פליטו אפרים אתם מאתם מחולקים בתוך אפרים ובתוך מנשה ואין אתם חסודים לכלום לפי מהיו אנשי אפרים מחרפין אותם כך היו אנשי גלעד מכים אותם כשהיו מוכחים אותם יחידים עובדין בארצם ולרעת המתרגם אותם דבק עם גלעד לא עם אפרים וכתי ארי אמרו משבוא רבית אפרים אתון חטיבין רבית גלעד בגו בית אפרים ובגו בית מנשה ומה מאמר פליטו אפרים לל הפחותים שבאפרים היו מחרפין אותם כך ויכתי הפירוש הזה והיה כי יאמרו פליטו אפרים אעברה והמלחמה הזאת לא היתה להם לבגלעד כי עם האנשים הרקים והפחותים שבאפרים והם נקראים פליטו אפרים והם אשר היו צריכים לעבור מפני הבהמו שהיו רועי מעבר לירדן

והחוצה יוסי ויוצא אתו החוצה. ויה בהוציאם אותם החוצה. וירבקה את. ותחפשוו בבגדו. ויה בראותה ביעזב. ויה בשבעו כי. ויה בהריץ קולי. כי שבו אחים. בחוץ תעמד והאיש יהיה כל אשר יצא. ויה לו שלשים בנים. וישבימו ויה בעלות. ויקרא את נערו. ואריבו וברים

הבהמו שהיו רועי מעבר לירדן
מהיה עם מרעה לבני אפרים
כמו שאנו עתידים לבאר בספר
סמאל בפסוק בער אפרים ו
והפחותים הם הרועים ברוב
וההרג הרבה הזה היה לעונם ל
עונות שהיו בשבט אפרים בנכחם
האפרתי אתה. נקרא אפרתי
אמר משבט אפרים ונקרא א
אפרתי אשר מבית לחם אפרת
כמו ודוד בן אים אפרתי
מבלי. כמו שהיו מכסין אותם
בזאת המלה כן היו מכסין אות
בכל מלה פים בו טין והאפרתיים
היו קורין אותה סין ולקח הכתו
אחת מהמלות וית כי לקח מלת
מבולת לפי מהיה מבולת הכהר
במקום שהיו עוברים בני אפרים
שהיו מגמגמין באותה הסין
אולי היה אור ארצם גורם להם
זה כמו אנשי צרפת שאין מ
מבנים לקרא הסין וקוראין א
אותה כמו ת"ר רפה: בערי
גלעד ירך הדרם בזה שהוכה
במחין כבד והיה נופל איברים
מער לעיר ובכל עיר שהיה נופל
איברו היה נקבר עם זה היה
לו עונם שהרגו ואלא כמאל על
כדורו וברך הפסג פירוש בערי
הגלעד באחת מערי הגלעד ו
וכמוהו במתים תחתן כי באחת
מסות ועל ער בן אתונות
בן אחת האתונות: אבצן
מבית לחם. אמרו ר"ל אבצן
זה טעמו והכרחה בעיניו כי אמרו
זה בעבור ספור הכתוב כסואי
בניו ובנותיו וסמך לו רבר מכוח
ללמדך שלא יתבאה אדם לא ב
בעומר ולא בבנים כי אבצן עסה
טמים סעודות בן בניו ובנותיו
ובכל לא זימן מכוח לפי מהיה
עקר והיה אומר כוונתא עקרת
במאי פרע לי ואירע לו מפני ס
מכולן מתו בחייו והיה לו למכוח
בן קיים והיה סופט ישראל כי
ראה הסם בעלבונו וטוב הו' אם
קבלה היתה אלס זה ולפי דרך
הפסג ספר הכתוב כסואי בניו
ובנותיו לספר ההצלחה הגדולה
מהיתה לו בבנים ובבנות כי כלם
הסיאם בחייו ובאמת היו בו ד
דברים טובים אשר במכר הגיע
לזאת ההצלחה ולמעלה גדולה
להיותו סופט ישראל: רוכבים
על סבעים עיירים. הספור הזה
גם כן להודיע הצלחתו מראה
בנים ובנות ובני בנים גדולים
אנשים רוכבים על עיירים כלל
מרב עשרם וגדולתם לא היו
צריכין להתעסק במלח' אחרת
ובעבודת הארץ אלא רוכבים על
עיירים ונתמכה סופט ישראל:
ארבעים סכה. מחסבון ימי
הסופט הם אלו הארבעים:
ממספחת

וכנש יפתח את כל אנשי גלעד
ואגית קרבא עם דבית אפרים
ומחו אנשי גלעד ית דבית אפרים
ארי אמרו משבוא רבית אפרים
כה אתון חטיבין דבית גלעד בגו
בית אפרים בגו בית מנשה ו
ואחרו דבית גלעד ית מגינת
ירבא על רבית אפרים והיה
כד אמר חר משבוא רבית א
אפרים אעבר ואמרין ליה אינשו
גלעד אפרתי אתו ואמר לא:
ואמרין ליה אמר קען שובלתא
ואמר סובלתא ולא מתקין למלא
בן ואמרין ליה ונכסין ליה במגינת
ירבא ואיתקטלו בעירבא והיה
מאפרים ארבעין ותריין אלפין:
ודן יפתח ית ישראל שירת שנין
ומית יפתח גלעדא וארקבר
בקירו גלעד:
בתרוהי ית ישראל אבצן דמבית
לחם: ותהו ליה חלמין בנין
וחלמין בנין שלח לברא וחלמין
בנין בלן אעיל לבנוהי מן ברא
ודן ית ישראל שבע שנין: ומית
אבצן וארקבר בבית לחם:
ודן בתרוהי ית ישראל
אילון דמבית זבולן ודן ית ישראל
עסר שנין: ומית אילון דבית
זבולן ואיתקבר באילון בארע ז
זבולן:
ודן בתרוהי
ית ישראל עבדון בר היל
דספרעתון: ותהו ליה ארבעין
בנין וחלמין בנין רכיבין על
שבעין עילין ודן ית ישראל תמניא
שנין: ומית עבדון בר היל
דספרעתון וארקבר בספרעתון
בארע שויבטא דאפרים בטורא
דבית עמלק: ואוספו
בני ישראל למעבר דביש קדם י
ומסרינון ייבדא דפלשתא י
ארבעין שנין:

ויקבץ יפתח את כל אנשי גלעד
וילחם את אפרים ויכו אנשי גלעד
את אפרים כי אמרו פליטו אפרים
אתם גלעד ברזוך אפרים בתוך
מנשה: וילכד גלעד את מעברות
הירדן לאפרים והיה כי יאמרו
פליטו אפרים אעברה ויאמרו לו
אנשי גלעד האפרתי אתה ויאמר
לא: ויאמרו לו אמר נא שבלת
ויאמר סבלת ולא יכין לדבר בן
ויאחזו אורתו וישחטוהו אל-
מעברות הירדן ויפל בעת ההיא
מאפרים ארבעים ושנים אלף:
וישפט יפתח את ישראל שש שנים
וימרת יפתח גלעלי ויקבר בערי
גלעד: וישפט
אחריו את ישראל אבצן מבית לחם
ויהי לו שלשים בנים ושלשים
בנות שלח החוצה ושלשים בנות
הביא לבניו מן החוץ וישפט את
ישראל שבע שנים: וימת אבצן
ויקבר בבית לחם:
וישפט אחריו את ישראל אילון
הזבולני וישפט את ישראל עשר
שנים: וימת אילון הזבולני ויקבר
באילון בארץ זבולן:
וישפט אחריו את ישראל עבדון
בן הלל הפרעתי: ויהי לו
ארבעים בנים ושלשים בני בנים
רכבים על שבעים עיירים וישפט
את ישראל שמנה שנים: וימת
עבדון בן הלל הפרעתי ויקבר
בפרעתון בארץ אפרים בהר
העמלקי:
בני ישראל לעשות הרע פעיני
יהוה ויתנס יהוה כיד פלשתים
ארבעים שנה:

רשי

כי אמרו פליטו אפרים
אתם גלעד. גלעד פחותים
שבאפרים היו מבזין
את הגלעד ואומרים
להם מה אתם גלעד
חסובין בתוך אפרים
ובתוך מנשה כך ת
תרגם יונתן: וילכד
את מעברות וגו' היו
סומרים במקום ה
המעברות: אמר כל
סבלת. סבלת הכהר
הזה אעבור ולא יכין
לדבר כן שהיו מגמגמי
בלשונם: אבצן.
זה טעמו: יין

רלבג

וספר אחר זה סבצר
מת יפתח ונקבר בערי
גלעד והנה הרצו בזה
סבצר נקבר באחת
מערי גלעד והכחו
אכלי כי יפתח מפני
מלא הסאיר אחריו בן
אובת יהיה נק' בהם
סמוכה סיקברו ע
עצמותיו בכל ערי גלעד
קצת פה וקצת פה כרי
סיהיה לו זכר באותן ה

דמלכים וחבוריה: יען בצד ובכתף תהא ימי

המקומות מהציל מיד מלך בני עמון והנה זכר סבצר ספט אחריו את ישראל אבצן מבית לחם לחם ולפי טעמו כראה מעיניו מהיה
סופט ישראל והיה מבית לחם ולא כמכא בסופטים זולת אבצן מיהיה מבית לחם אמרו רב' זל כראבצן זה טעמו וכן הוא ואחריו
ספט את ישראל אילון הזבולני ואחריו ספט את ישראל עבדון בן הלל. עוד

חם

אמר בא ביום אליו. בזה היום וכן תי' ביום אליו. משפט הנער ומעשהו. רחמי לרביא ומה נעבד ליה. בלחמך. במלך כלל כל המלכ. ואם תעשה עולה. כלום זה גריעוץ שאתה אומר שתעשה לפני לא אוכל ממנו ואם תרצה אתה לעשות ממנו עולה תעשה. ובאמר לוי לפי שאותו הדור היו עושים הרע בעיניו והיו מעלים עולות לאלהים אחרים: כי לא ידע. טעמו רבך עם נעצרה כל אותך. מי שמך. ולא אמר מה כמספט הלשון מלא לאמר מי מלא על עצם חי מדבר והטעם אינו העצם לפי לא יאמר על השם מי לא מה שמך מה שמו ואם נאמר כי לפי שהיה רחמי את כן כי אין למלאך גוף והטעם כמו העצם הנה לא ידע ממנו כי היה רחמי עד מעלה ויש לפרש לפי שהיה בעיני מנוח כביא גדול וכבוד והאדם הגדול נודע בשמו למי מלא ראהו והנה הטעם כמו העצם: כי יבא דברך וכבר נודע. וכחך דברך ואחר הו' על הענין ופירושו כתרומתו ארי יתקיימו פתגמך ויבקרין: פלחי. בהעלם האף וה' ידע ליהם ואם היתה האף כראת היה על משקל עבריו ופירושו מכוס ונעלם מלא תוכל לדעתו ויתוהא מפרם וכן תרגום כי יפליא ארי יפריט וענינו מופרם ומוכרל מדעתך אותו: ויעל על הסור. מבין הפעיל ומה שהעלה מנוח עולה על הסור ליי בשעת איבוד ה' הבנות פכל זמן שהיה אהל מועד בסילה כאשר הובנות אחרו רז' הוראת משה היתה כי הנה המלאך אמר לו ואם תעלה עולה לוי תעלה: וימפל' לעם. המלאך היה מפליא לעם בהוצאת האם מן הסור ואכול הגרי והמכסה ו כשהאדם גדל והעלה להב עלה מלאך יכלומר ככתלק מעליהם בלהב: בעלז' הלהב מעל המזבח יבד' ויח' יסוף עוד. שלא כרא' להם פצח אחרת עוד. וטעם אז ידע מנוח רבך עם ויעל מלאך י' בלהב המזבח ולא עם ולא יסף אז יהיה פ' ולא יסף כל' כשראה סכנתק מעניו ידע כי מלאך י' היה ויש לפרש רבך עם ולא יסף ויהיה פירושו ולא יסף להרא' על המראה ההוא בעצמה כלומר עלה בלהב המזבח ולא כראת להם עוד אז ידע כי מלאך הוא סהלך מענייהם ולא ראוהו עוד במראה ההוא: להרא'. בחולס וכן להרא' בשילה כמו שבא בשלמים הכתן תכתן ותחל רוח י' לפעמו. ת' וישרית רוח גבורה מן קדם י' לתקפותיה כלומר הגבורה והכח שהיה לו במחנה רן החל לו והוא המקום שחנן עם בני רן כשהלכו ללכוד את לים והוא המקום בין צרעה ובין אשתאול ושם החל לו הכח מאת י' אולי היה לו טעם דבר עם אויב' ונכחם והכתוב לא ספר ויהיה פירושו לפעמו לחזקו הסך בני כפעל והתפעל ממנו שהוא ח' הסרת הכח וסבירת האוברים כמו כפעמתי ולא ארבר ותפעם רוחו ותתפעם וכבר כתבתי בפירושים אחרים בספר מכלל בשם פשם אבל זה הפירוש ה' הכסון בעיני ובדברי רז' כי פי לפעמו מענין פעמון שהיתה רוח כבוא מקטקט לפניו כזוגי רוח י' כבואתו של יעקב אבינו החלה אז מאמר יהי רן כחם עליך דרך: וירד שמשון תמכתה. וכתוב ביהוד' הנה חמיר עולה תמכתה ויש מר"ל שאמרו טני תמכות היו ומהם את חדר תמכת היא דאיתי מהאי ג'סא עליה דאיתי מהאי ג'סא וירדו דרס יהודה טכעלה בה כתיב ביה עליה שמשון טתגנה בה כתיב ביה וירדה: תאנה

רשי

אחרי אשתו. אחר עבת: מה יהיה משפט הנער ומעשהו. מה חזי למיעבד לעולמיא ומה נעבד ליה: כעצרה כל. כאסוף אותך חל הבית: כי יבא דברך. אם יבא לנו פליחות דבר מ' מאתך משכרע וכבר את שמך וכבדוך ו נעש' מה שתפלה לנו: והוא פלחי. מכוסה חמיר הוא משתנה ו אינו יודע למה משתנ' היום: וכעת הזאת. לא הסמיענו כזל לא היה משמיענו בשור זו אם ראויים אנו למות: לפעמו. לבא בקרבנו לפעמים: כי

רלבב

הנה זה המלאך ש טדבר אל מנוח ואל אשתו היה נבי' בהכרח כי אין מדרך הכבואה שתהיה יחד לשני בזה האופן הנזכר בזה המקום והנה אחשוב שזה הכבואה היה פ' פ' כחם והנה לא רצה לאכול מגרי העני' כמו מלאך רצה לאכול מ' מהבשר והמזנות ש טהביא אל פניו גרעון כדי ליטב יותר בלב מנוח ואשתו כי הוא מלאך י' כריסיהו כ כזהרים מכל שאמר להם. והנה עלה המלאך בלהב המזב' כמו הענין במה טעל' לגרעון מענין האש טאכל הבשר והמזנות והלך מעניו אז מלאך י' ואולי לז' הסבה לא רצה הכביא לגלו שמו כי אז לא היו מאמינים מאד בכבוא' כידבר י' יקר אז ולהוסיף להם האמנה בדבריו העל' מהם מי הוא. והנה היו יראי' מהמות מנוח ואשתו בראותם מלאך י' לבטה אשר זכרנו בזה הענין בגרעון: ותחל רוח י' לפעמו. ר' טכבר החלה רוח גבורה שהיתה בו מאת ה' לפעמו וזה טפעס היה חושב לחלם עם פלמתיס ופעס חושב להמנע מזה כפעמון זה טמכ' אילך ואילך: והתחכם

ובעשוהו ג' בקר' וס' בהיותו משפט הנער ומעשהו. ואיש במעון ומעשהו בכרכל. ובעשוהו השכיל: וכפלא פלא' ד' חס' יוד' בליש' וס' כי פלא' לנדר נדר בערך נפשות. כי פלא' לנדר נדר נזיר: וכפלא' לעשות ומנוח ואשתו. הפלא' עצה וגדיל תושיה. ונכס' גם כסד' נשוא: ואת ובגובה ח' כסדר פקודי:

ותמהר האשה ותדן ותגד לאישה ותאמר אליו הנה נראה אלי האיש אשר בא ביום אלי: ויקסו לך מנוח אחרי אשתו ויבא אל האיש ויאמר לו האתה האיש אשר דברת אל האשה ויאמר אני: ויאמר מנוח עתה יבא דברך מה יהיה משפט הנער ומעשהו: ויאמר מלאך יהוה אל מנוח מכל אשר אמרתי אל האשה תשמר: מכל אשר יצא מפני היין לא תאכל ויין ושכר אל תשת וכל טמאה אל תאכל כל אשר צוית יהושמר: ויאמר מנוח אל מלאך יהוה נעצרה נא אותך ונעשה לפניך גרי עזים: ויאמר מלאך יהוה אל מנוח אם תעצרני לא אכל בלחמך ואם תעשה עליה ליהוה תעלה כי לא ידע מנוח כי מלאך יהוה הוא: ויאמר מנוח אל מלאך יהוה מי שמך כי יבא דברך וכבר נודע: ויאמר לו מלאך יהוה למחזה השאל לשמי והוא פלאי: ויקח מנוח את גרי העזים ואת המנחה ויעל על המזבח ליהוה ומפלא' לעשות ומנוח ואשתו ראים: ויהי בעלות הלהב מעל המזבח השמימה ויעל מלאך יהוה בלהב המזבח ומנוח ואשתו ראים ויפלו על פניהם ארצה: ולא יסף עוד מלאך יהוה להרא' אל מנוח ואל אשתו אז ידע מנוח כי מלאך יהוה הוא: ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים ראינו: ותאמר לו אשתו לו חפץ יהוה להמירנו לא לקח מידנו עלה ומנחה ולא הראנו את כל אלה ובעת לא השמיענו כזאת: ותלך האשה בן ותקרא את שמו שמשון ויגדל הנער ויכרחהו יהוה: ותחל רוח יהוה לפעמו במחנה רן בין צרעה ובין אשתאול:

וירד שמשון תמכתה וירא אשה בתמכתה מבנות פלשתים:

ואחיותא אתתא ורהטת וחיותא לבעלה ואמרת ליה הא איתחזי לי גברא דיאתא ביומא דכי לותי וקם ואזל מנוח בתר אתתיה ואתא לות גברא ואמר ליה האת גברא די מלי' לתאעם אתתא ואמר אנא: ואמר מנוח כען יתקיימו פתגמך מה יתוידתו לרביא ומר' נעבד ליה: ואמר מלאך יהוה למנוח מכל דאמרת לאתתא ת תסמך: מכל ד'פוק מגופנא דחמר לא תיכול וחמר חור ועתיק לא תשתי וכל מכאב לא ייכול כל די פקידתה תיט' ויאמר מנוח למלאך יהוה ויחזר כען יתך ונעבד קדמך גרי' בר עיני: ואמר מלאך יהוה למנוח אם תחזירני לא ייכול בלחמך ואם תעבד עליה קדם יתקיימה ארי לא ידע מנוח ארי מלאך יהוה הוא: ויאמר מנוח למלאך יהוה מה שמך ארי יתקיימו פתגמך ויבקרין: ואמר ליה מלאך יהוה למא' ד'קן את שאל לשמי והוא מפרש: ונסיב מנוח וית גרי' בר עיני וית תקרובתא ואסיק על טיגרא קדם י' ומפרש למעבד ומנוח ואיתתיה חזו: והוה במיסק ש'חזו ביחא מעילי' מדבחה לצית שמי' וסליק מלאך יהוה ב' בש'חזו ביר' מדבחה ומנוח ואתתיה חזו ונפלו על אפיהון על ארעא: ולא אוסיף עוד מלאך יהוה ל' לאיתחזא למנוח וילאתתיה בבן ידע מנוח ארי מ' מלאך יהוה הוא: ואמר מנוח לאתתיה ממת נמות ארי מלאך יהוה חזינא: ואמרת ליה אתתיה אילוי רענא קדם י' ונמור לא קביל מינא עלתא ומנחתא ולא אחזינא ית כל אילין וכעידן פון לא אשמעינא כהרא: וילית אתתא בר וקרת ית שמי' שמשון ורבא רביא וברכיה י': ושריאת רוח גבורא מן קדם י' לתקפותיה במשירות רן בין צרעה ובין אשתאול:

ונחת שמשון לתמכת וחזא אתתא בתמכת מבנות פלשתא:

אמר בא ביום אליו. בזה היום וכן תי' ביום אליו. משפט הנער ומעשהו. רחמי לרביא ומה נעבד ליה. בלחמך. במלך כלל כל המלכ. ואם תעשה עולה. כלום זה גריעוץ שאתה אומר שתעשה לפני לא אוכל ממנו ואם תרצה אתה לעשות ממנו עולה תעשה. ובאמר לוי לפי שאותו הדור היו עושים הרע בעיניו והיו מעלים עולות לאלהים אחרים: כי לא ידע. טעמו רבך עם נעצרה כל אותך. מי שמך. ולא אמר מה כמספט הלשון מלא לאמר מי מלא על עצם חי מדבר והטעם אינו העצם לפי לא יאמר על השם מי לא מה שמך מה שמו ואם נאמר כי לפי שהיה רחמי את כן כי אין למלאך גוף והטעם כמו העצם הנה לא ידע ממנו כי היה רחמי עד מעלה ויש לפרש לפי שהיה בעיני מנוח כביא גדול וכבוד והאדם הגדול נודע בשמו למי מלא ראהו והנה הטעם כמו העצם: כי יבא דברך וכבר נודע. וכחך דברך ואחר הו' על הענין ופירושו כתרומתו ארי יתקיימו פתגמך ויבקרין: פלחי. בהעלם האף וה' ידע ליהם ואם היתה האף כראת היה על משקל עבריו ופירושו מכוס ונעלם מלא תוכל לדעתו ויתוהא מפרם וכן תרגום כי יפליא ארי יפריט וענינו מופרם ומוכרל מדעתך אותו: ויעל על הסור. מבין הפעיל ומה שהעלה מנוח עולה על הסור ליי בשעת איבוד ה' הבנות פכל זמן שהיה אהל מועד בסילה כאשר הובנות אחרו רז' הוראת משה היתה כי הנה המלאך אמר לו ואם תעלה עולה לוי תעלה: וימפל' לעם. המלאך היה מפליא לעם בהוצאת האם מן הסור ואכול הגרי והמכסה ו כשהאדם גדל והעלה להב עלה מלאך יכלומר ככתלק מעליהם בלהב: בעלז' הלהב מעל המזבח יבד' ויח' יסוף עוד. שלא כרא' להם פצח אחרת עוד. וטעם אז ידע מנוח רבך עם ויעל מלאך י' בלהב המזבח ולא עם ולא יסף אז יהיה פ' ולא יסף כל' כשראה סכנתק מעניו ידע כי מלאך י' היה ויש לפרש רבך עם ולא יסף ויהיה פירושו ולא יסף להרא' על המראה ההוא בעצמה כלומר עלה בלהב המזבח ולא כראת להם עוד אז ידע כי מלאך הוא סהלך מענייהם ולא ראוהו עוד במראה ההוא: להרא'. בחולס וכן להרא' בשילה כמו שבא בשלמים הכתן תכתן ותחל רוח י' לפעמו. ת' וישרית רוח גבורה מן קדם י' לתקפותיה כלומר הגבורה והכח שהיה לו במחנה רן החל לו והוא המקום שחנן עם בני רן כשהלכו ללכוד את לים והוא המקום בין צרעה ובין אשתאול ושם החל לו הכח מאת י' אולי היה לו טעם דבר עם אויב' ונכחם והכתוב לא ספר ויהיה פירושו לפעמו לחזקו הסך בני כפעל והתפעל ממנו שהוא ח' הסרת הכח וסבירת האוברים כמו כפעמתי ולא ארבר ותפעם רוחו ותתפעם וכבר כתבתי בפירושים אחרים בספר מכלל בשם פשם אבל זה הפירוש ה' הכסון בעיני ובדברי רז' כי פי לפעמו מענין פעמון שהיתה רוח כבוא מקטקט לפניו כזוגי רוח י' כבואתו של יעקב אבינו החלה אז מאמר יהי רן כחם עליך דרך: וירד שמשון תמכתה. וכתוב ביהוד' הנה חמיר עולה תמכתה ויש מר"ל שאמרו טני תמכות היו ומהם את חדר תמכת היא דאיתי מהאי ג'סא עליה דאיתי מהאי ג'סא וירדו דרס יהודה טכעלה בה כתיב ביה עליה שמשון טתגנה בה כתיב ביה וירדה: תאנה

פיחלנה הוא מתקם:
עלילה להתגרות בם:
וידבר לאשה. על
האשה דבר לקרובה
כן תרגם יונתן:
שיתדברים. קינא
דבריותא כניסת ר
דברים: ויורהו למו
הבדלת דיוקן של כל
דבר הנדבק וכן לעני
פתי הכדבוק בתור
הקרא הבדלתו דרשה
הרודה פתמן התנור
הרודה את כוורתו על
פס סהדבם עשוי על
די חלות טענה מ
מרוסקת בדופני הכלי
בכל דרין מרופן אל
רופן כמדת שגל הכלי
וכן תרג' יונתן ויורהו
וכסחיה: וירד אביהו
אל האשה. על עיסק
איתקא: מרעים.
חברים לסוסינות:
ויהיבום השביעי.
למיתת השב ולא טבעו
למיתה והוא רביעי
לימי המסקה:
הלרסנו

רלבג

והתחכם למצוא ת
תואנה מפלגתים כרי
סיוכל להכות ולזה
בחר לקחת אשה מ
מפלגתים כי בזה ה
האופן חשב סיוס מ
מכורסו והנה אמרו ז
סוהא גיירה תחלה כי
חלילה למי סוה מוסט
ישאל סיתגאל בבנות
העדרים ויהיה עובר
על מה שהזירה ה
התורה מלהתחתן ב
בס' כ' ה' סהיה כזיר
אלהים. וכבר ספר
מעצם גבורת שמסון
פזלח עליו רוח גבורה
מאתי' ע' מסע כסיר
האריות הטורף ל
לקראתו כסעם הגרי
ומאומה אף בידו
ואחר מנה מהעת
הזאת סהיתה האשה
הזאת לסמסון לאשה
סב שמסון לקח אותה
לו לאש ודמה סכתו
לה סכים עמר חרם
לסרכס את עממה:
ויער

ויעל ויגד לאביו ולאמו ויאמר
אשה ראיתי בת מנתה מבנות
פלשתים ועתה קחו אותה לי
לאשה: ויאמר לו אביו ואמו
האין בבנות אחיך ובכל עמלי אשה
כי אתה הולך לקחת אשה
מפלשתים הערלים ויאמר שמסון
אל אביו ואותה קח לי כי היא
ישרה בעיני: ואביו ואמו לא ידעו
כי מיהוה היא כי תאנה הוא מבקש
מפלשתים ובעת ההיא פלשתים
משלים בישראל:
וירד שמסון ואביו ואמו תמנתה
ויבאו עד ברמי תמנתה והנה כפיר
אניות שאג לקראתו ותצלח עליו
רוח יהוה וישפערו בשפע הגדי
ומאומה אין בידו ולא הגיד לאביו
ולאמו את אשר עשה: וירד וידבר
לאשה ותישר בעיני שמסון:
וישב מימים לקחתה ויסר לראות
את מפלת האריה והנה עדת דברים
בגיות האריה ודבש: וירדהו אל
כפיו וילך הלך ואכל וילך אל
אביו ואל אמו ויתן להם ויאכלו
ולא הגיד להם כי מגיות האריה רדה
הדבש: וירד אביו אל האשה
ויעש שם שמסון משתה כי כן יעשו
הבחורים: ויהי בראותם אותו
ויקחו שלשים מרעים ויהיו אתו:
ויאמר להם שמסון אחודה נאלכם
חירה אם הגד תגידו אותה לי
שבעת ימי המשתה ומצאתם ונתתי
לכם שלשים סדינים ושלשים
חלפת בגדים: ואם לא תוכלו
להגיד לי ונתתם אתם לי שלשים
סדינים ושלשים חליפות בגדים
ויאמרו לו חודה חידתך ונשמענה:
ויאמר להם מהאכל יצא מאכל ומעז
יצא מתוק ולא יכלו להגיד החירה
שלשת ימים: ויהי ביום השביעי
ויאמרו לאשה שמסון פתי את
אישך ויגד לנו את החירה פן
נשרף אתך ואת בית אביך באש

ואביו ט' בקר' וס' ואביו שטר את הדב' ואביו קרא לו בנימן. ויותר הוא לבדו לאביו ואביו איש אמו ואביו
תיראו ואת שבתתי. ואביו ואמו לא ידעו. וירד שמסון ואביו ואמו תמנתה. כן אשה אלמנה הוא. כן
אשה מבנות דן. איש ואביו ילכו אל הערה. ונבסר גם בסדר וישלח: דברים ג' חס' בליש' בקריא' וס'
וירדו אתכם כאשר העשנה הרבים. סבנו בדברים דענו באש קוצים ודנה עדת דברים. אנך: אישך
וסליק וחיו לאביוהו לאימיה ואמר
אתה חזיתי בת מנת מבנות פ
פלשתאי וכען סבוי תה לי לאיתו
ואמר ליה אביוהו ואימיה
הא לית בבנת אחך ובכל עמי
אתה ראת אול לסב אתה
מפלשתאי ערליא ואמר שמסון
לאביוהו יתה סבלי אריהא כשרת
בעיני: ואביוהו ואימיה לא
ידעו ארי מן קדם יי הוא ארי
תוסקפא הוא בעי לאיתגרא
בפלשתאי ובעיניא התיא פ
פלשתאי שלטין בישראל:
ונתן שמסון ואביוהו
ואימיה לתמנת ואחו עד ברמי ת
תמנת והא אריא בר ארין נהים
לקרמותיהו ושרת עלוהי רוח
גבורה מן קדם יי והרמיה כמא
דמחרסין גריא ומרעם לית בידיה
ולא חיו לאביוהו ולאימיהו יתדעבר
ונתן ושאל באיתתא ובשרת
בעיני שמסון: ותב לזמן יומין
למיסבה וזר למיחיו יתפגרא
דאריא והא קינא דדבריתא ב
בפגרא דאריא וביה דובשא:
ונסחיה בידיה ואול סתל ואכיל
ואול לות אביוהו ולות אימיהו ויהב
להון ואכלו ולא חיו להון ארי
בפגרא דאריא נסית דובשא:
ונתן אביוהו על עסק אתתא
ועבר תמן שמסון משתתא אריבן
עדרין עולימא: ויהוה פד
חזו יתיה ודברות לתין חברין והו
עמיה: ואמר להון שמסון
אחודה כען לכו חודתא אם תואה
תתון יתה לי שבעת יומי משתתא
ותשכחו ואת לכו תלתין פ
פלדסין ותלתין אצטלון ר
דלבושא: ואם לא תוכלון
לתואה לי ותתנון אתון לי תלתין
פלדסין ותלתין אצטלון דלבושא
ואמרו ליה חוד חידתך ונשמענה
ואמר להון מאכלא נפק
מיכלא ומתקיפא נפק חודיא ולא
יכלו לתואה חודתא תלתא יומין
והוה ביומא שביעא ואמרו לאתת
שמסון שדילית בעליך ויחיו לנא
ית חודתא דילמא נוקד י
יתך וית ב ית אבונך בגורא ת

תאנה. עלילה כתרגומו תוסקפא
ותרגום עלילת דברים תוסקפי
מלך וכן האלהים אנה ליר ל
לסון עלילה וסבה: כפיר אריות.
סמיתתו ככמית גרי עזים
והכפיר גרול מגור והאריה גרול
מהכפיר והלביא גרול מהאריה
והליש גרול מהלביא וכל זמן
שמזקן גבורתו כוספת בו:
לקראתו. אולי הוא הולך בדרך
לפני אביו ואמו מרחוק והכפיר
בא לקראתו ואביו ואמו לא ר
ראוהו והו שאמר ולא הגיד ל
לאביו ולאמו את אשר עשה:
רוח יי. רוח גבורה מן קדם יי:
ויסעסעו. תרגומו והרמיה כמה
דמהרמין גריא וכן בארמית
הרמין יתעבדון ענין חתיכת
הדבר לסנים וכן וסעסעו חותו ב
בכפיו לפיכך היה צריך לסרס
ולא יבדיל: וידבר לאשה. בעבור
האשה סתבה לו או דבר עם
האשה עצמה סתנפא לו:
וירדהו. תרגומו ונסחיה מן בית
גאים יסח' יי ענין כתוצת הרבר
ממקומו וכן והכניס ירדו על
ידיהם ובענין הזה הרדיה ב
דברי רז' לקוח הפת ממקומו
סכרבה סם בתנור ואמר אף ס
הרודה ונתן לסל הסל מרפס
לחלה וקראו סם הכלי סתניס
בו הפת מרדה כאמרה כסירדה
לא ירדה במרדה חלא בסכין:
אל האשה. כתרגומו על עיסק
איתקא. ואמר וירד אביהו והנה
ירדו סלסתם שמסון ואביו ואמו
כראה כי אביו נכנס לעיר תחילה
על ענין האשה סתכין עממה ל
לסוואת: ויקחו סלסים מרעים.
כמו ויקח קרח כלומר כל אחד
לקח חבירו ונתקצבו וסם כראות
על המרעים סזכר אחר כן:
וכמוהו ותראוהו את הילר
והדומי לו סכתבו בספ' מכלול:
סדינים. הם ירעות סל פסתן
סוהרס סוכב בהם בליה או
מתעטף בהם ביום וית פלדסין
ותרגם בסכין חריטין ברי פ
פלדסין: ביו הסכני יום הסבת
היה יום רביעי לימי החופה וס'
ותבך עליו סבעת ימים השלמת
סבעת ימים מיום הסבת ער סוף
סבעת ימי המסנה היתה בוכה
בכל יום וסוהרת בו סגיד לה ס
החידה וס' לפרס ביום הסכני
כמסמנו סכני לימי המסנה והס
כסראו סלא יכלו להגיד החידה
בסלסת הימים כואסמוהגידה
והחריטוער יום הסכני וסיום
הסכני אמרו לאסת ממסון פתי
את איסך וסירו ותבך עליו סבע'
הימים היא מעממה בכתה עליו
כל סבעת ימי המסנה ולא רצה
להגיד לה וסיום הסכני ס
הציקתהו לפי שאמרו לה ססרוק
אחך והגיד לה: הלירסנו

לבקריא' וס' אל האשה אמר הרבה ארכה עצבונך וחרונך: ואם לא שנית טמאה תחת אישך. ואתפי
שנית תחת אישך ב' בסקוק' פתי את אישך. אחרימות אישך. וחר השלחת לאישך:

הלויטו. ה'יור מעמדת בענין במקצת הספרים ופירוש הפסוק הלויטו אחרת
קראתם לכו כרי שתקחו ממנו ואלא לא בעבור מה קראתם לכו מאכחו רואים
שתקחו לקחת ממנו על ידי החדה וית' הלמסכנותא קריתון יתנא הלכא תרגם
הלא כמו הלום: החרסה. השמש כמו האומר לחרס ולא יחרס והלא נוספת

כמו החרדה והטעם שאלם בא
השמש ביום השביעי טרם ה
הגדלם החדה היו כותנים לו ש
מלטים קדימים כי כבר מלמו
מבצעת הימים לפיכך דחקו ל
להגדה טרם בא השמש:

חרשתם בעגלתי. על דרך משל
כלומר שחקרו הדב באשתו וכן
חרשתם רשע על דרך משל ו

והמסרה אמרה בתרי לויטני
ויך מהם מלטים אים. קבלו
רבותי אל כי מותר היה לו לטמ'
למיתם אף על פי שהיה נזיר כי

המלאך אמר נזיר אלהים יהיה
הנער ולא נדר הוא עצמו בנזיר
ודברים שאלם לו המלאך בפירו'
היו אסורים לו ויתבאחת לפיכ'

היה מכה בפלסטים ומפטיטם
אחר כך שאלמר ויך ויקח ולולי
קבלתם היינו יכולין לומר כיהיה
מכה בפלסטים באכז או בזולתה

ולא היה נוגע בהם כמו שהכה
אותם בלחי החמור שהיה משליך
אותה עליהם והורג אותם בה

או אפילו היה נוגע בס טרם מ
מותם היה משלק ידו מהם כי לא
ימות האדם תקף המכה ואף על

פי שהוכה מכת מות גם כן ויקח
את חלבותם טרם מותם או אפי'
אחר מותם כזה לפלסתי אחר ל

להפטיט. או נכח לומר כי היה
נזיר מלהטמא למת לא במקום
מצוה והמלחמה בפלסטים מצוה

היתה להלחם בהם ולהושיע את
ישראל מידם ומהי היה הכל כמו
מכתוב כי מיל הוא והנה קבלו

רבו אל כי נזיר מטמא למת מצו'
חלבותם. בגדיהם וכלי זיכס
וצדמיהם נתן החליפות למגדרי

החדה גם כן הסדינים אף על
פי שלא זכרם או החליפות לבר
כי די היה להם אחר שבמרמה

לקחוס ממנו: למרעהו
אשר רעה לו. כתרנומו לחבריה
דהוה מושביה: אשר רעה

לו. מלקח אותו שמסון לרעי:
נקיתי הפעם. הפעם הזאת אחי
נקי מהם כי בדין אעשה עמם

רעה: שועלים. למה שועלים לפי
שהשועל מנהגו לחזור לאחוריו
לפיכך היה דבק הלפיד בן שתי

הזנבות כי כל אחד מהם היה
חוזר לאחוריו ולא היה נפרד מ
מחברו ומתוך כך היה הלפיד
דבק בהם ואלולי כך היה זה ה

הלמסכנותא קריתון יתנא ו
הלכא ונכת איתת שמסון

עליו ואמרת לחוד שנאתני ולא
רחמתני תודתא חרדתא לבני עמי

ולא תויתא ואמר לה הא לאבא
ולא יפא לא חיותי וליך אכדון
אחוי: ובכת עליו שבעא

וימא ויהוה להון משתניא ויהוה
ביומא שביעארה וחיו לה ארי ד
דחקתיה וחיו ארת חורתא לבני

עמיה: ואמרו ליה אנשי קרמא
ביומא שביעארה עד לא מיעל
שמש מה חלי מדובשא ומה תקיף

מאריא ואמר להון איהלפון ב
ברקתון באיתתי לא אשכחתון
חורתי: ושרת עליו רוח

גבורא מן קדם יונחת לאשקלון
וקטל מנהון תלתיז גברא ונסיב
ית ורזוהון ויהב איטלויא ל

לחוריו ואחוריתא ותקיף רוגזיה
וקליק לבית אבוהו: וזהו אמת
שמסון לחבריה דהוה שושביניה

וזהו לזמן יומין
ביומי חצד חישון ואדבר שמסון
ית אחתיה בגדיא בר עקיו ואמר

איעול לוח איתתי לאידרון בית
משכבא ולא שבקיה אבוה למיעל
ואמר אבוהא מימר אמרית ארי

מיסנא סניתא ויהביתיה לחברך
הלא אחתה זערתא שפירה מינה
תתי כען לך חלופה: ואמר

להון שמסון זכאי אנא זימנא הרא
מפלישתאי ארי עביד אנא עמהון
בישא ואזל שמסון ואחד תלת

מאה תעלין ונסיב בעוריא וקטר
דנבא בריש דנבא ושוי בעוריא תר
בין תריז דנבא במציען:

ואדליק אשתא בבעוריא
ושלת בקמרת פלשתאי ואדליק מגדישיא ועד ברמא

וה' ודברי ורברבני: לולא ד' כתיב א' בקריא וס' נבסר בסדר מקן:
האשה: וירד אשקלון: וירד אחיו וכל בית אביו. ודקרו אביו: וישלח חזירם מלך צר. ולחסה מן

בני בריו: ויחל שלבה לבנות: אברו ג' חס וג' מל' וס' נבסר בראש סדר משפטים ובסדר נשא:
המסטה. ואחר זה בימי קציר חטים היה שב שמסון לפקד את אשתו בגדיענים וחסב לבוא אליה והגד לו אביה כי נתנה למרעהו

הלויטו קראתם לכו הלא: תי' הלמסכנותא קריתון יתנא הלכא: פסוק
הימים. הכותרים משכעת הימים מרבעי ואילך: בטרם יבא החרסה: לפני
מקיעת החמה שדריין היה להם מהותעד הערב: חרשתם בעגלתי. משל הוא
אילו נפון לא בדרתון באתני: רוח יל. רוח גבורה מן קדם י: חליתם מלבושים

מחלץ מעליהן:
למרעהו. לאחר
מסוסביכו כתובה:
נקיתי הפעם. בדין
אעשה לה הרעה: ויפן
את הזנבות. זכב לא זכב

ממסע הוא עצמו פכה
ויפן ממסע הפכה את
אחרים וכן סימוס כל
חיה שפעל מלה בהא

וירב העם וירב בבת
יהודה תאניה ויגל
יהודה מעל ארמתו י
יגלה ויגל מלך אסור

את ישראל אסורה ה
הגלה: חתן

הלויטו קראתם לכו הלא: ותכר
אשרת שמסון עליו ותאמר דק
שנאתני ולא אהבתני החידה חרדה

לבני עמי ולי לא הגדתה ויאמר
לה הגה לאבי ולאמי לא הגדתי וליך
אגיד: ותכר עליו שבעת הימים

אשר היה להם המשתה ויהי ביום
השביעי ויגד לה כי העיקתה ונתגד
החידה לבני עמה: ויאמרו לו

אנשי העיר ביום השביעי בטרם
יבא החרסה מה מתוק מדבש ומה
עז מארי ויאמר להם לולא חרשתם

בעגלתי לא מצאתם חידתי: ותצלח
עליו רוח יהוה וירד אשקלון ויך
מהם שלשים איש ויקח את

חליצותם ויתן החליפות למגדרי
החידה ויחר אפו ויעל בית אביו:
ותהי אשת שמסון למרעהו אשר

רעה לו: ויהי מימים
בימי קציר חטים ויפקד שמסון את
אשתו בגדי עזים ויאמר אבא אל

אשתי החדרה ולא גרנו אביה
לבוא: ויאמר אביה אמר אמרת כי
שנא שנאתה ואתננה למרעך הלא

אחותה הקטנה טובה במנהגה תהי נא
לך תחתיה: ויאמר להם שמסון
נקיתי הפעם מפלשתים כי עשרה

אני עמם רעה: וילך שמסון
וילכד שלש מאות שועלים ויקח
לפרים ויפן זנב אל זנביהם

לפיד אחד בין שני הזנבות בתוך:
ויבער אש בלפידים וישלח בקמות
פלשתים ויבער מגדיש ועד קמרה

אביוהו בקריא וס' וירד אביוהו אל
האשה: וירד אשקלון: וירד אחיו וכל בית אביו. ודקרו אביו: וישלח חזירם מלך צר. ולחסה מן

בני בריו: ויחל שלבה לבנות: אברו ג' חס וג' מל' וס' נבסר בראש סדר משפטים ובסדר נשא:
המסטה. ואחר זה בימי קציר חטים היה שב שמסון לפקד את אשתו בגדיענים וחסב לבוא אליה והגד לו אביה כי נתנה למרעהו

הלויטו קראתם לכו הלא: תי' הלמסכנותא קריתון יתנא הלכא: פסוק
הימים. הכותרים משכעת הימים מרבעי ואילך: בטרם יבא החרסה: לפני
מקיעת החמה שדריין היה להם מהותעד הערב: חרשתם בעגלתי. משל הוא
אילו נפון לא בדרתון באתני: רוח יל. רוח גבורה מן קדם י: חליתם מלבושים

מחלץ מעליהן:
למרעהו. לאחר
מסוסביכו כתובה:
נקיתי הפעם. בדין
אעשה לה הרעה: ויפן
את הזנבות. זכב לא זכב

ממסע הוא עצמו פכה
ויפן ממסע הפכה את
אחרים וכן סימוס כל
חיה שפעל מלה בהא

וירב העם וירב בבת
יהודה תאניה ויגל
יהודה מעל ארמתו י
יגלה ויגל מלך אסור

את ישראל אסורה ה
הגלה: חתן

הלויטו קראתם לכו הלא: ותכר
אשרת שמסון עליו ותאמר דק
שנאתני ולא אהבתני החידה חרדה

לבני עמי ולי לא הגדתה ויאמר
לה הגה לאבי ולאמי לא הגדתי וליך
אגיד: ותכר עליו שבעת הימים

אשר היה להם המשתה ויהי ביום
השביעי ויגד לה כי העיקתה ונתגד
החידה לבני עמה: ויאמרו לו

אנשי העיר ביום השביעי בטרם
יבא החרסה מה מתוק מדבש ומה
עז מארי ויאמר להם לולא חרשתם

בעגלתי לא מצאתם חידתי: ותצלח
עליו רוח יהוה וירד אשקלון ויך
מהם שלשים איש ויקח את

חליצותם ויתן החליפות למגדרי
החידה ויחר אפו ויעל בית אביו:
ותהי אשת שמסון למרעהו אשר

רעה לו: ויהי מימים
בימי קציר חטים ויפקד שמסון את
אשתו בגדי עזים ויאמר אבא אל

אשתי החדרה ולא גרנו אביה
לבוא: ויאמר אביה אמר אמרת כי
שנא שנאתה ואתננה למרעך הלא

אחותה הקטנה טובה במנהגה תהי נא
לך תחתיה: ויאמר להם שמסון
נקיתי הפעם מפלשתים כי עשרה

אני עמם רעה: וילך שמסון
וילכד שלש מאות שועלים ויקח
לפרים ויפן זנב אל זנביהם

לפיד אחד בין שני הזנבות בתוך:
ויבער אש בלפידים וישלח בקמות
פלשתים ויבער מגדיש ועד קמרה

אביוהו בקריא וס' וירד אביוהו אל
האשה: וירד אשקלון: וירד אחיו וכל בית אביו. ודקרו אביו: וישלח חזירם מלך צר. ולחסה מן

בני בריו: ויחל שלבה לבנות: אברו ג' חס וג' מל' וס' נבסר בראש סדר משפטים ובסדר נשא:
המסטה. ואחר זה בימי קציר חטים היה שב שמסון לפקד את אשתו בגדיענים וחסב לבוא אליה והגד לו אביה כי נתנה למרעהו

וישפט את ישראל בימי פלשתים. טעם בימי פלשתים הימים מפלשתים מוסלים בישראל והוא הושיעם מהם אלץ מלא הית תשועתם מלמה: אשה זונה: איתתא שונקיתא וזכר כתבוצה המתרנס בענין רחב הזונה: לעתים לאח: לעתים הער לאמר וכן הוא התרגום לעתתא איתתא למימר: ויתרמונו כתרמונו וסתיקו כל לילה כלומר עשו עמנו כחרשים כדי שלא ישמר מהם ממנו: ויטעם: ויטעם עמם ועם הבריה כי לא כחצא ממנו מפעל הקל יוצא כי אם בדרך וכן ויטעם את היתר הארץ עם היתר או יהיו אלה העמים פעלים יוצאים והאחרים פעלים עומדי: ואנחנו נתן לך בפתח מלא כמנהג והדברים האלה אשר עשיתו לנו לרעת כחו לא היו ביו אחר לא היתה טולת ממנו יום אחר ואחר יומים היתה עוד חוקרת אותנו ומציקה אותנו בבריה כמו שכתוב ויהי כי הציקה לנו בבריה כל הימים: יתרים לחים: אשר מטבטים לחים: וחלית: כתרמונו ואחלום: טהריו חס: כלומר סיתק בהיותו קרוב לאח מלא יסלטו בו האש אלא מעט בריח ולרעת ויכתו ויו בהריו על האש מתרגם דארח ביה כורא: פבתיים: יתרים עמוי מלמה חבלים מהם חזקים: מחלפות

עד אור הבקר וסי' ויתחדשו כל הלילה ונבוה בהם: כי אם נותר לנבל: ולא הגידה לו דבר: עוד אחד לא בעוד להם: ואנחנו מחשים וחבנו עד אור הבקר: ינתקג וסי' כאשר ינתק פתיל: ינתק מאהלו מבטחו: וידן ירת ישראל ביומי פלישתאי עסרין שנים: ויאלץ שמשון לעזתא ויחא תמן איתתא פונדקיתא ועל לותה: לעזתאי איתתא למימר אתתא שמשון הלכא ואסחרו וכמנו ליה כל ליליא במעלנא דתרע קרתא ושתיקו כל ליליא למימ' עד ניהור צפרא ונקטליניה: ושכב שמשון עד פלגות ליליא וקם בפלגות ליליא ואחד בדשי תרע קרתא ובתדין סיפוא ונקטלינו עם עכל ושויו על כתפיהו ואסקינו לרש טורא דעל אפי חברון: והיה במר בן ורחים אתתא בנחלא דשורק ושמה דלילה: וסליקו לנחלא טורני פלישתאי ואמרו לה שדילי ותייה ותייה במה חלילה רבא ובמה גיבול ליה: וניסרניה לעניותיה ואחצא נתן ליה גבר אלף וסמא סלעין דכסא: ואמרת דלילה לשמשון חוי בעז לי במה חילך סגי ובמה תיתאמר לעניותך: ואמר לה שמשון אם יסרוני בשבע יתרון רטיבין דלא יבישו ואחלוש ואיהו כחד סג בני אש וואסקול לה טורני פלישתאי שבא יתרון רטיבין דלא יבישו ואסרניה בהון: וכמנא יתיב ליה באדרון בית משכב ואמרת ליה פלישתאי אתו עליך שמשון ופסק ית יתרא כמא דמיתפסק חוטא דכיתא דארח ביה נורא ולא איתידע חלילה: ואמרת דלילה לשמשון הא שקרת בי ומללתא עמי ברבין בעז חוי בעז לי במה תתאמר: ואמר לה אם מיסר יסרוני בגדילן חרתן דלא איתעבידא בהון עיבדא ואחלוש ואיהו כחד מבני אינשא: ונסובת דלילה גרילן חרתן ואסרניה בהון ואמרת ליה פלישתאי אתו עליך שמשון וכמנא יתיב באדרון בית משכבא ופסקינו מעל דרעוהי פחוטא: ואמרת דלילה לשמשון ערנך שקרת בי ומלילת עמי ברבין חוי בעז לי במה תתאמר ואמר לה אם תשתן ית שבע אלי בזבים הגידה לי במה תאסר

והכל כדכתיב
הכל כדכתיב
הכל כדכתיב

וישפט את ישראל בימי פלשתים עשרים שנה: וילך שמשון עזתה וירא שם אשה זונה ויבא אליה: לעזתים לאמר בא שמשון הנר ויסכו ויארבו לו כל הלילה בשער העיר ויתחרשו כל הלילה לאמר עד אור הבקר והרגנה: וישכב שמשון עד חצי הלילה ויקם בחצי הלילה ויאחז בדלתות שער העיר ובשתי המזוזות ויטעם עם הבדיח וישם על כתפיו ויעלם אל ראש ההר אשר על פני חברון: ויהי אחרי כן ויאהב אשה בנחל שורק ושמה דלילה: ויעלו אליה סרני פלשתים ויאמרו לה פתי אותו וראי במה כחו גדול ובמה נובל לו ואסרנהו לענותו ואנחנו נתן לך איש אלף ומאה כסף: ותאמר דלילה אל שמשון הגידה נא לי במה כחך גדול ובמה תאסר לענותך: ויאמר אליה שמשון אם יאסרני בשבעה יתרים לחים אשר לא חרבו וחליתי והייתי כאחד האדם: ויעלו לה סרני פלשתים שבעה יתרים לחים אשר לא חרבו ותאסרהו בהם: והארב ישב ליה בחדר ותאמר אליו פלשתים עליך שמשון וינתק את היתרים כאשר ינתק פתיל הגערת כריתו אשר ולא גודע כחו: ותאמר דלילה אל שמשון הנר התלת בי ותדבר אלי בזבים עתה הגידה נא לי במה תאסר: ויאמר אליה אם אסור יאסרוני בעבתיים חדשים אשר לא נעשה בהם מלאכה וחליתי והייתי כאחד האדם: ותקח דלילה עבתיים חדשים ותאסרהו בהם ותאמר אליו פלשתים עליך שמשון ויהארב ישב בחדר וינתקם מעל זרעיו בחוש: ותאמר דלילה אל שמשון עד הגידה התלת בי ותדבר אלי בזבים הגידה לי במה תאסר ויאמר אליה אם תארגי אר שבע

ואחרי
כל כדכתיב
דכתיב
כי לא הית
קטנו
והחיות
לגבידיה
וואחרי
לעניניהם
דכירמ' לפי
מאשר נתן

רשי

לעתים לאמר: לאכסיעה כאמר: ויתרמונו: נהגו עצמן במתיקה: ויטעם: ויעקרו ממקומם: יתרים: חבלים דקוסי: ולא כודע כחו: לא הוצרך להתחזק בכתתו אותם: עבתי: חבלים גסים: מחלפות

מחלפות. קוונות: עם המסכת. תיעם אכסנא במסכתא לל לארצ קוונות ראשו עם היריעה ויהיו ארונם במה שיש ארונם במסכת ואחר כך לתקועה יתגלגל עמוד העץ שמקפלין בו הארונם ועמוד בחזק שלא יוכל לזוז והיא עשתה כן: את היתר הארנ. חסר הכסמך לל היתר יתד הארנ. או בא הסמיכו על הא היריעה למכות הקדם והדומים לו והארנ הוא סם הכלי שמקפל הארנ הבדר לפניו בארנ ותי אכסנא דגדראין והוא במסכת קוונות: ותאלצהו. רפה הלמד דכיון להרגש ופירושו ותאלצהו: והקצר כפשו למות. אמרו רזל כלסון סקיה סהית סומנות כר מתחתיו במעט גמר תשמים: כי הגדר לה כל לבו. מהיכן ידע אמרו רזל יודעת הית חותה הרשע באותו הדריך שלא היה מוציא סם שמים לבטלה וכיון שאמר כזיר אלהים אני ידעה שהגדר לה את כל לבו ויש לפרש כי הכירה בדבריו כי אמת אמר לה כי אמר לה הסכה שבעבור היה לו הכח ואמר וסר ממני כחי ולא אמר כן בשלמה פעמים אלא וחליתי כלומר יחלוס כחי מחזק היתרים אך בפעם הזאת אמר וסר ממני כחי: עלו הפעם כי הגדר לה את כל לבו. לה כתיב וקרי לי והכתוב דברי שלח שאמר ל לסרני פלסתי והקרי דבריה ס מצותה לפלח: ותנאבהו. וכן עשתה בכל הפעמים שאסרה אותו היתה מושכתו תחלה כדי שלא יבעט באסרה אותו וזה הוא שאמר בפעם השלישית וייקץ משנתו ויסע את היתר הארנ ואת המסכת: ותקרא לאים. ופירושו ותגלח כותה לו סיגלח והוא יוצא ל לסלחי או לקחה היא המספרה מיד האים וגלחה אותו: ותחל לעבותו. אף על פי שגלחה אותו והוא יסן הרגש בעצמו עמו ו חלוס בגלחה אותו: אכא כפעם בפעם ואכער. כמו שהיה עושה בכל פעם ופעם שהיה מקין מ משנתו ומתחזק כן חסב לעשות הפעם הזאת ולהתחזק ופי ואכער מהשיכה: והוא לא ידע. והלא הגדר לה כל לבו ודעתו היה כאשר יגלח יסור כחו ממנו כמו שאמר וסר ממני כחי ואם כן היאך אמר והוא לא ידע לא טעם כשכתומה שאמר לה ו חסב שהיה זאת הפעם כפעמי האחרות ולא נזכר סקר כחו מעליו סעדין לא נעור משנתו משלם או פיו הוא לא ידע ידע סקר ממנו כחו אבל לא ידע כי יסר מעליו כי חסב סאף על פי סקר ממנו כחו שיעזרהו הלא בפעם הזאת שלא יכול לבד פ פלסתי: בנחשתי. כתרנמו בשלסלן רכנס: והי טוחן. נראה כי מנהג הארצות ההם בזמן ההוא להיות ריחים בבית האסורים להיות מתפרנסים מהטחינה האסורים שהיו ב בנחשתי ואין להם מלאכה או אחרת להתפרנס סם אלא ב בטחינה בריחים וכן הוא אומר בתורה עד בכור העמקה אסר אחר הריחים ואמר עד בכור הסבי אסר בבית הבור ידמה כיהכל אחד והעבויס טוחנים היו בבית הסהר ודרך הדרס רחוק בזה ספירו כמות טוחן לאחר אסתי סכל אחד היה מביא אסתו לו סתעבר ממנו וכימה תועלת היה להם בזה והלא סר ממנו כחו וכן תיעל דרך פשוטו והוא טוחן בבית

רשי

מחלפות. קוונות: עם פלוצים בלעז: עם המסכת. ען שהגדרי מיסך בו את הסתי וסם העץ אכסנא בלעז ולסון מסכת אורטורא בלעז: ותאלצהו. רוחקתו ואין לורמיון: ותרא דלילה כי הגדר לה. ככרית דבריה אמת: ותקרא לאים. לסלוחן סל סרכיס: ויורדו אותו עמקה. מקום תחלת קילקולו: ויהי טוחן בריחים: מלאכ כבדה ורבתי פירוטו מה ספירו: כן

רלבג

והנה סרני פלסתיס חסכו לתת תורה ל לאהיהם על אסר ככל בידם סמסון חויבם ומחריב ארסם והיה זה סבה סקראו ל לסמסון סיכחן ל לפניהם כדי סיראוו כלס ויתבאר להם מה הגעלהם מהטוב ב בפעלו בידם. והנה

בסרח

ולשכחה ג בקריא וסי לרגון אלהיה ולסמח. צום הרביעי וצום. ולסמחה מה זה עשה: והלא לוד בקריא וסי: וראו אתה שרי פרע. וראו אתה העס ד דשמשון. גם חצני בערתי. עד לשמחה: כטוב ד בקריא וסי: והיה לצחק וללעג. וכל אורייתא ודוות כתיב צ:

ולבך ה בקריא וסי: איך תאמר אדבתיך ולבך אין אתי. כי אין עיניך ולבך: ולבך חשית לדעתי. עיניך יראו זרותי. אל תבהל על פיך ולבך אל יבחר להוציא דבר: ראשי כד בקריא וסי: כמס רכתא וימסרוהו ג בקריא וסי: וינקרו את עיניו. וילכו את מנשה בחזים דרה. בשנים עבותים. ונכסר גם בלך לך:

מחלפות ראשי עם המסכת:

ותתקע ביתד ותאמר אליו פלשתיים עליך שמשון וייקץ משנתו ויסע את היתר הארנ ואת המסכת: ותאמר אליו איך תאמר אדבתיך ולבך אין אתי זה שלש פעמים התלח בי ולא הגדת לי במה כחך גדול: ויהי כי העיקה לו בדבריה כל הימים ותאלצהו ותקצר נפשו למות: ויגר לה את כל לבו ואמר לה מורה לא עלה על ראשי כי נזיר אלהים אני מבטן אמי אס גלחתי וסר ממני כחי וחליתי והייתי בכל האדם: ותרא דלילה כי הגיד לה את כל לבו ותשלח ותקרא לסרני פלשתיים לאמר עלו הפעם כי הגיד לה את כל לבו ועלו אליה סרני פלשתיים ויעלו הכסף בידם: ותישנהו על ברקיה ותקרא לאיש ותגלה את שבע מחלפות ראשו ותחל לענותו ויסר כחו מעליו: ותאמר פלשתיים עליך שמשון וייקץ משנתו ויאמר אלא כפעם בפעם ואנער והוא לא ידע כי יהור סר מעליו: ויאחזהו פלשתיים וינקרו את עיניו ויורדו אותו עזתה ויאסרוהו בנחשתיים והי טוחן בבית האסירים: ויחל שער ראשו לצמח כאשר גלח: וסרני פלשתיים נאספו לזבח זבח גדול לרגון אלהיהם ולשמחת ויאמרו נתן אלהינו בידנו את שמשון אויבנו: ויראו אתה העם ויהללו את אלהיהם כי אמרו נתן אלהינו בידנו את אויבנו ואת מחריב ארצנו ואשר הרבה את חללינו: ויהי כי טוב לבם ויאמרו קראו לשמשון וישחק לנו ויקראו ל לשמשון מבית האסירים ויצחק לפניהם ויעמידו אותו בין העמודים:

גדילת רישי עם אכסנא במשתיית ונקשת בסכתא ואמרת ליה פלשתיאי אתו עלך שמשון ואיתער משינתי ונטל ית אכסנ דגורסן וית משינתיא ואמרת ליה איכרין תימר רחמתיך ולבך לית עימי דגן תלת זימנין שקרת בי ולא חיות לי במה חילך סגי: ותהו כד אעיקת ליה בפיתגמתיא כל יומיא ורחקתיה ועקת נפשיה ליממת: ותהי לה ית כל ליביה ואמ לה מספר לא ערא על רישי ארי גזירא דיי אלא מבטנא דאמא אס ארגלח ויעדי מיני חילי ו ואחלוש ואחיו כחד מן בני אנשא: ותות דלילה ארי חיוי לה ית כל ליביה ושלחת וקרת לטורני פ פלשתיאי למימר סקו ברם זימנא חורא ארי חיוי לי ית כל ליביה וסליקו לתה טורני פלשתיאי ואסיקו כספ בידיהון: ואשכבתיית על ברכתא וקרת לגברא וגרעת ית שבע גדילת רישיה ושריאת לעניותיה וערא חיליה מיניה: ואמרת פלשתיאי אתו עלך שמשון ויאמער משינתיא ואמסר אפוק פזמן פזמן ואיתגבר והוא לא ידע ארי גבורתא דיי עדת מיניה: ואחוריהו פלשתיאי ונקרו ית עיניהו ואחוריהו יחיה לעזת ואסרוהו בשלסלן דנחש והיה טחין רתיא בבית אסיריא: ושרי סער רישיה לצמחא בחר דאיתגלח: וטורני פלשתיאי אתבגישו לדבתא דבח רבא לרגון טעותהון ולחוריא ואסרו מסרת דחלתנא בידנא ית שמשון בעיל דבבנא: ותהו עמא ושכחו ית טעותהון ארי אסרו מסרת דחלתנא בידנא ית בעיל דבבנא ויח מחריב א ארענא ודי אסגי ית קטיילא: ותהו כד שפר לבוהו ואמרו קרו לשמשון ותייך לנא וקרו ל לשמשון מבית אסיריא ותייך ק קרמיהון ואקיסו ית בין עמודי:

כטוב ד בקריא וסי: כטוב לב אמנני. כטוב לב ובלך בין: וכל אורייתא ודוות כתיב צ:

רחיאי ויחל שער ראשו למנוח. כאשר גלח כמו שגלחו סבע מחלפו ראשו כן החלו למנוח והטעם הספור בזה לפי מה שאמר ויחל שמשון שמשון סחטב שמשון סיסוב לו כחו עס סערו ואחל לער סמיסיהו את העמודי כי סחטב כיון סמח ראשו זה היה סבת הסבת כחו לוי בעזר האהים: לרגון אלהים ולסמחה. מקור בסקל ליראה את יי: חללינו. לסון רבי ואעפי סהוא בלא יוד כי טוב. כי טוב כתי וקרי כטו. והענין אחר: האסירי. כתי ביד וקרי האסורי בוי. והענין אחר זה תואר מה פעל: והימנפי

והימנתי כתיב שרשן ימם והימנתי קרי שרשן מוש והענין אחד כמו ויטב וטוב וענינו ענין הסרה אל הרבר כמו לא ימנע עמוד הענין לא ימנע מתוך האהל שהם ענין הכרה אלא שאלו פעלים עומדים וזה פועל יוצא ואלו ענין ריחוק מפני שהם רבדים עם מים וזה ענין קרוב מפני שהוא דבק עם את כמו אל במקומות ואת העמודי כמו ואל וכו' ומהו ואת בית יי אבי הולך ואחרים זולתו וימ אחרת ענין מישוש וכתו ואמנתי ומוט ומשם בענין אחר ולזה הפירוש יהיה כמשמעו: נקם אחת. סמוך נקם אחת משתי ענין כלומר מאחת משתי ענין אהבם מהם וברם אחר רבונם של שלם תן לי סכר ענין אחת בעולם הזה וסכר ענין אחרת תהא ממורה לי ומתקנת לעתיד לבא ורפיות תיו משתי על הכוונה כי כל את בדר כפת אח' טוא נע רפה לבר ממלת סתי סתי סכר אחת רגם ואכסי מזורק קוראים את באת גבוהה אסתי אסתי להיות הסוא נח: וילפת. כמו ויטה מן ויחרר האים וילפת ילפתו אחר דרכו שהוא ענין ההפוך והכנייה: והוא ספט. והרי אחר למעלה ויפסא את ישראל אלא למעלה אחר ויפסא את התפועה ס פנענית לו בעין הקורא כאלו אז מת כי לא נענית לו אחר כן תפועה אבל החלה מפלתו ולא הייתה לו אלא במותו ועכסיו כסמת אחר והוא ספט את י ישראל כמו סאמר בכל סופט וסופט ויש בו דרם למח כאמר סני פנענים כי ספט את ישראל עשרים סנה אחר ל' אחא מלמד סהיו פלסתיס יריאים ממנו פ עשרים סנה לאחר מותו כמו סהיו יריאים ממנו עשרים סנה בחייו: ויהי

תמות ג בקריא' וס' תמות נפשי עם פלסתיס. תמות נפשי מות ישרים. תמות בכער נפשם וחיותם. וחד את פלגשי ענו ותמת. ונמסר גם בסדר בלק: וכל בית יב' וס' נמס' בהאי סיפרא סימן ט': אביתו ו' וס' נמסר לעיל בהאי סיפרא סוף סימן יד:

בן העמודים אשר הבית נכון עליהם: והימנתי. סכטיר בלעז כמו אולי ימוסני זכרני נא. זכור עשרים סנה טעפנתי את ישראל ולא אחרתי לאחר מהם העבר לי מקל זה ממקום למקום: נקם אחת משתי ענין. וסכר עין העניית הנח לי לעולם הבא וכו' אכזב' כא בלעז כמו ויחרר האים וילפת כאחז בורעו האס' ויהי

רלבב

והנה סבב שמשון עם הנער המחזיק אותו סיבאוהו למשם ה העמודים אשר הבית נכון עליהם למשם כרי פיסען עליהם. וקרא שמשון למס ית' סיחוקו בפעם ה הזאת להקדם מאויביו סכקרו עניו ושמע ה העם לקולו וזכר ס שמסון למס פלסתי כרי סינקס מהם. וה' הטה שמסון סני עמודי התורף אשר ה הבית נכון עליהם. וזכר כסמך עליה ח' בימינו ויחדר בסמאלו והטה אותם בבח ב' דרך סכפל הבית על הסרנים ועל כל העם עד סכבר המית ב' במותו רבים מאמר המית בחייו. והנה זכר אחר זה פעם ס סכית שהוא ספט את ישראל עשרים סנה להורו כי הזמן סכט בארץ פלסתיס ככלל באלו הכ סנה:

והתועלות

המגיעות מזה הספור הז' אלו:

לפרסם מה סכפלו בו ישראל מהרע תקף סהרשעו לעבוד את אלהי הגוים אשר הפילס העם ביד ישראל עד סככנה הריא רעוורכצו פלסתיס ובר עמון את ישראל והתמד הסעבוד הזה החזק סמנה עפיה סנה עד ססכו אלו' בכל לבס כי בזה התקיים אמונת ההטבה והגמול והענקם אחר

הוא גרולה סככנות התוריות ולזאת הסבה גס כן זכר כאמר סכו אלו' בכל לבס נעמרו מאת העם יתברך להכניע אויביהם: והוא להודיע סאיין ראוי לדרוך החלונס כי איך בשער עזרתם הלא תראה מה סקרה לוקי' גלעד סרדפו יפתח בעבור אחיו סהיו קרוביהם וגרמות מהספתח בבחלתו ולסוף הענין נכסרכו אלו סיהיה מושל עליהם: השלישי הוא להודיע סראוי לארס סיעס' דבר מה לתקות גמול סיעשת גלעד יי עד ביניהם על תכניהם כרי סיתברר לו סלא יתתלו

בו אחר ככחו זו המלחמה אחר בעבורה אמרו לו זקני גלעד סיהיה להם לקוצים והיא מלחמת בני עמון והיה זה במצפה סהיה מקום סהיו מתקבצים בו יס' תמיד כי גללו בורב' כפלאיס' כאלו ויפ' יי סס: הרביעי הוא להודיע סאיין ראוי להלחם עם האכזים אס לא היתה סס סבה ראויה תכא על זה ועל זה ספר ססלח יפתח מלך בני עמון תחלה כי בסבת החמם סעסו לו ישראל בארץ הריא סהחזיקו בה הוא רוצה להלחם עמם ובסוף הענין כתבאר סלא היתה סס סבה ראויה תכניהם כי עול היה עושה לו מלך בני עמון וסמך מזה סכבר ככחו יפתח והכה בבני עמון

מכה רבה מאד: החמישי הוא להודיע סראוי לארס סיעס' עכיו סככמה ובהתסכות כרי סלא תסיגהו סהרט על זה הלא תראה כי יפתח מהר לסדור כרר והסיגתהו סהרטה כי היה ראוי סיתסכ תחלה אס היה סתכא בתו מרלתי בתי לקראתו סיקרס לידבר אח' זולתה ולא ימכע ממכת פרי בטן: השישי הוא להודיע סראוי למי סיתסכ טוב מה סחסי סידור לו כרר מה כרי לסרסם בלב האכז' כי כל הטובו מאתו ולזה זכר כי יפתח כרר ליי אס יתן בני עמון בידו: השביעי הוא להודיע סמיי סכרר ליי יחויבו לו סיקוימהו ואעפ' סכבר לו מאד הלא תראה כי יפתח בעבור סככנה פיו ליי הוכרח לקיים את כררו אעפ' סהיה

בסלימות ואפסר סכאמר סלא היה יודע יפתח סים לסרריס היתר גס לא דעו זה אז אחר מאכזי גבולו כי ככר כסיקעו כלס כנמוסי הגוים ועזבו את התור' ימיס רב' והכה סהכס אן לו להתייר את הכרריס אלא כסיסאל סהודר לסררו להיתו מתכרט ככרר. ואפסר סכ' כי ב' יוסיס זה סהדר פרסוס הכס סעשה לו הסי היה בלתי ראוי סיתכרט יפתח על זה סהדר לפי מה סססכ: השמיני הוא להודיע סאיין ראוי לאר' סיקכא לחברו בראותו סהגי' ממנו פועל טוב כסלא קרא לו בעשיית הטוב סהוא כרי סיהיה כקרא על סמו' כ זה ספועל

זה מהרע מה סקרה: התשיעי הוא להודיע סאיין ראוי לארס סיהיה בלתי מכיר הטובה סקבל מאחר ויגמול רע תחת טוב הלא תראה כי בני אפרים סכא להס' עי יפתח ולגמול להס' חסר על זה כסכככו לגמול להס' רע תחת טוב סעס' להס' כמסך להס' מהרע סכפלל

מה ססופר בזה סספור עד סכפלו מבני אפרים תב' אלק: העשירי הוא להודיע סאיין ראוי לאר' סיקכא לחברו בראותו סהגי' ממנו פועל טוב כסלא קרא לו בעשיית הטוב סהוא כרי סיהיה כקרא על סמו' כ זה ספועל

הוא להודיע סאיין ראוי לארס סיהיה בלתי מכיר הטובה סקבל מאחר ויגמול רע תחת טוב הלא תראה כי בני אפרים סכא להס' עי יפתח ולגמול להס' חסר על זה כסכככו לגמול להס' רע תחת טוב סעס' להס' כמסך להס' מהרע סכפלל

הוא להודיע סאיין ראוי לארס סיהיה בלתי מכיר הטובה סקבל מאחר ויגמול רע תחת טוב הלא תראה כי בני אפרים סכא להס' עי יפתח ולגמול להס' חסר על זה כסכככו לגמול להס' רע תחת טוב סעס' להס' כמסך להס' מהרע סכפלל

הוא להודיע סאיין ראוי לארס סיהיה בלתי מכיר הטובה סקבל מאחר ויגמול רע תחת טוב הלא תראה כי בני אפרים סכא להס' עי יפתח ולגמול להס' חסר על זה כסכככו לגמול להס' רע תחת טוב סעס' להס' כמסך להס' מהרע סכפלל

הוא להודיע סאיין ראוי לארס סיהיה בלתי מכיר הטובה סקבל מאחר ויגמול רע תחת טוב הלא תראה כי בני אפרים סכא להס' עי יפתח ולגמול להס' חסר על זה כסכככו לגמול להס' רע תחת טוב סעס' להס' כמסך להס' מהרע סכפלל

הוא להודיע סאיין ראוי לארס סיהיה בלתי מכיר הטובה סקבל מאחר ויגמול רע תחת טוב הלא תראה כי בני אפרים סכא להס' עי יפתח ולגמול להס' חסר על זה כסכככו לגמול להס' רע תחת טוב סעס' להס' כמסך להס' מהרע סכפלל

ואמר שמשון לעולימא דמתקוף ביריה שבוק מיני ואמישני ית עמודי דביתא מתקן עליוהון ואסתמך עליוהון: וביתא מלי גבריא ונשיא ורמזן כל טורני פלישתאי ועל אגרא בתלתא אלפין גברא ואיתת דחזן בחוכא דשמשון: וצלי שמשון קדם יי ואמר יי אלהים יעורר כרני קרסך ותקפני בען ברם וימנא הר' יי ואחפרע פורענותא תוראמתרתי עיני דנקרו לי פלישתאי: ואחור שמשון ית תרין עמודי מציעאי ד דבית מתקן עליוהון ואסתמך עליוהון תר בימיניה וחד בסמליה ואמר שמשון תמות נפשי עם פלישתאי ונגר בחילא ונפל ביתא על טורניא ועל כל עמא די ביה וחור קטיליא דיקטל במותיה ס סגיאיין מדיקטל בחייוהו: ונתתו אחוהו וכל בית אבוי ונשלו יתיה וסליקו וקברו יתיה בין צרעה ובין אשתאול בקברא דמנוח אבוי ויהוה דן ית ישראל ע עכרין שנין:

והימנתי

כ' ד' מל' וד' ח' יכאכ' לב' חא

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

נ' י'

ויהי איש מהר אפרים ושמון מיכיהו. כתוב בספר שולח כי בימי כוהן היה פסלו
של מיכה שזו ושמון להם את פסל מיכה אשר עשה כל ימי היותם שם בית האלהים
וגו' ובימי היתה פלגם בגבעה פסלמי ויקם וילך עד נכח יבוס היא ירושלים
ואחר לא נסור אל עיר נכרי אשר לא מבני ישראל הכה ואם מכני הפסוקים האלה

אמר אלף בימי יהושע היה
פסלו של מיכ' כי בימי הפסלו
היה מועד בשילה אחר ארבע
עשרה שנה שבע שנים וסבע
סחלקו והרחוק שבמימי יהושע
היה זה הפסל שהרי כתוב ו
יעברו את ירכל ימי יהושע
ועוד שאמר אף מלך ישראל
איש הישר בעיניו יעשה ולא
היה זה בימי יהושע כי אפי' על
המזבח שבו בני גד ושבט ר
ראובן אמרו לעלות עליה לבוא
כל סכסכ פסל מיכה ומה שאמר
כי דבר פלגם בגבעה היה בימים
ההם מפני שאמר לא נסור אל
עיר נכרי דומה שלא נכבשה י
ירושלים עדן ואפי' אולי כי בימי
יהושע נכבשה פסלמי ולא מלכי
הארץ אשר הכה יהושע ובני ישראל
ובכלל מלך ירושלים אחר
ואולי ואת היבוס יושב ירושלים

לא יכלו בני ישראל להורישם וישב היבוס את בני יהודה בירושלים הנה כי לקחו בני
ישראל ויהודה ירושלים בימי יהושע לבר מצות ציון שלא נכבשה עד דוד ונראה
כי לא נתקיימה ירושלים מישראל כל כך אעפ' שכבשה לפי שהיה היבוס עריו' שם
והלוי ונערו כשעברו נכח יבוס היה ערב ודומה כי מפאת היבוס היה דרכם לא
מפאת ירושלים שהיו בה ישראל ואם בא ללון שם בעיר היבוס היו פוגעי תחילה
ואמר לו נערו נסורה ל עיר היבוס הזאת וכליך בה ואמר לו אדוני לא נסור ל עיר
נכרי ואמר דרם כי נסור זה הענין לענין שמשון מפני שהיו אלף ומאה כסף
בדבר שמשון ואלף ומאה כסף של אדם מיכה גם כן לרעה ונסור גם כן
אלו דבר פלגם בגבעה כי בעין פסל מיכה נהרגו כמה אלפים מישראל בגלחמת
בביתן ולולא זה לא היו מתים מישראל כי בדין היו כלחמים עם בביתן לבגד
הרעה מישראל: אשר לקח לך הכסף אשר לך אשר לקח ונבגד מאתך: ואת
אלית. כל מי שלקח אותו יהיה כך וכך אפי' אולי כי אפי' הכסף
לאמר ואמר לו אמו אחר שהעביר אותו לי הנה הקדשתי הכסף מידי לך שמשון
ממנו פסל ומסכה ועתה אשיבנו לך שמשון ממנו הפסל ולא רצה מיכה להשתרל
בו לעשות הפסל ומסכה והשיבו פעם אחרת לאמו ואמו לקחה מאתם כסף
ונתתם לצורף לעשות פסל ומסכה והמאתים כסף היו סכר הצורף ונתעש
מאות כסף עשה הפסל והמסכה: לו

בפני מנחם ואשתו בעליות המלך בלה המזבח ומופת שמשון המס אסוריו מעל דיו ובעד המכתם אשר בלחי ויבאו ממנו מים להציל שמשון מהצמא החזק שהיה לו:
החמשה עשר הוא להודיע סכר תקפה מאד השגת המלך ולזה חשב מנחם שומות כשהשיגו מלך הפס וכן זכר זה גרעון והיה זה כן כי כשהשיג
הפסל אשר לנו המזבחות הדומות דומה שחייב סירבן בו וישראל הגוף מת אס לא ילול לו עזר אלהי: **הששה עשר** הוא לפרסם
קיום יעודי הפס ולזה התחיל לספר הגבורה שמשון מדבר כפיר האריה ולקחו האשה שלקח בתמנתה שהיתה סבה להפיל
מפלסותם ולזה את הקבה אמר כי מי' היא כרי טיפיל חללים רבים מפלסותם כמו שיער שהוא יחל להושיע את ישראל מיד פלסותם לא שהיה מאת הש"י שיתבאר בבנות
פלסותם הערלים ולזה ספר ג' שאר מה שהרע שמשון לפלסותם בחייו ובמותו ודבר גבורתו עד שילול סגלה סודו לרלילה לא היה נופל ביד פלסותם עש היוצו בארצם
יחיד מרוח גבורתו כאילו התחכם הש"י שאם היה סתהיה לו גבורה נפלאה יהיה נסמר בה מהפלסותם: **השבעה עשר** הוא להודיע
סאין ראוי לבול סודו וסלובת חיון הלא תראה כי תקף סגלה שמשון סודו לאסתו גלתה אותו לאנשי הע"ז וסן הענין במה סגלה
סודו לרלילה סהיה סבה להפילו ביד פלסותם סנמטך מזה מהרעמה סנזכר כד בזה הספור: **השמונה עשר** הוא לבאר סאין ראוי לדיכ בבני הערלים גם אחר התגוירים
סחיל להם לחזור לסורם הלא תראה מה סקרה לשמשון מפני דבקו באל הכש' עם
עם ישראל היה מכניעם ומפילם מזד חוזק גבורתו והזלחתו עליהם באמצעו העזר האלהי סהיה בהכרח כוסק עליו אס היה נסמר מלוא הכס' והיה מכה יסל כמנהג
השופטים השלמי: **הי"ט** הוא להודיע שראוי למנהיג שישמור עמו ולא יספיק לו שמירת עצמו הלא תראה כי שמשון עם מה סתפרסם לו מגבורתו שלא יוכלו רבים
לחזיק לו אס יהיה ביד פלסותם וסבל שיאסרוהו ובראותם שאס לא יסבול זה יריבו בני יהוד' על זה עמו בחזקה למלכפסם מיד פלסותם וכתחם בזה מריבה בינו ובין בני יהודה ואולי יפול
מהם רב ולזה את הקבה סאל מהם כשהסכים לסבול שיאסרוהו שלא יעצבו בו הם כי אולי אס יראה כוונתם לבא לפגוע בו לא יוכל לסבול שלא יקום כגדס ויפיל מהם רב
והנה ג' סבל שמשון שיאסרוהו בני יהודה לאהבתו אותם כרי טיעשה להם התנלות עם פלסותם במה סהיה משחית בהם כי הם הראו עצמם עוזרים לפלסותם לאסרן
בדם ולזה נרע להם כי לא מלבם היה עשה שמשון הרע להם: **הכ'** הוא להודיע עוכם השגת הש"י עד סכבב סאין אחר אסור וזולת כלי מלחמה נכח והמות
רבים כי אף ל"י מעבור להושיע כרב או במעט: **הכ"א** הוא להודיע שמשון משה שעשה השם לקבחת כבודו במה שהיו הפלסותם מיחסיס לאלהיהם נפילת שמשון בידם אשר היתה סבת
לכתו אחר עניו הכש' לזה בזה: **הכ"ב** הוא להודיע מה שעשה השם לקבחת כבודו במה שהיו הפלסותם מיחסיס לאלהיהם נפילת שמשון בידם אשר היתה סבת
התפתותו פתויו הכש' וזה סכבר הש"י שמשון כח סגבר להכנס מהם וכפשו לא חיה כי הוא היה ראוי לכך מזד התפתותו בדרבים הפחותים האלה ולזה
סאל סתמות כפשו עם פלסותם לפי שלא היה ראוי לו אז לעשות לו כסית גדול מזה והם היו ראויים ג' לזה מפני שהיו מיחסיס זאת ההצלחה לאלהיהם. עוד ספר
סכבר היה איש מהר אפרים ושמון מיכיהו והנה אסור סכבר היה זה בימי הפסלו אס קורס עתניאל בן קנז אס קורס
אחור אס קורס אחר מהבאים אחריהם והביאני לזה סאי אופטר לומר סהיה זה הענין בן סנות שמשון ובן סנות עלי לפי מה סתבאר מדבריו הקודמים וכבר סבאר
במה שאמר זה סראוי סהיה כל זה הספור במה סבין מיתת יהושע ובן עתניאל בן קנז ואסור סכסמך זה הספור לשמשון סהיה מעבדו לספר מה סאירע על החטא
לסבטין על דבר פסל מיכה סתתמיר זמן ארוך מאד וכבר אמרו קצת המפרשים סהיה זה בסביל הסכמת מספר אף ומאה כסף סבא בספור שמשון ורלילה למספר
אף ומאה כסף סבא בספור מי' וסוכל לומר לפי זה המאמר עוד סכבר הית הסכמ' אחרת בענין לו הסכס' והוא סמכל אחר מהם נמטך רע לרן כי כסף רלילה היה סבת
ל סכפל שמשון ביד פלסותם וכקרו עניו וכמטך לו המו בסבתו וכסף מיכה היה סבה מטעם בדין בפסל ההוא זמן ארוך. והנה ספר סכבר אף מיכה לאמו אף ומאה סלעין
כסף אשר לוקח לך ואת קללת פלמי שלקחו אס לא ישיבו לך וגם אמרת זה באזני ולזה הוכרתי להגיד לך סאי לקחתיו והוא אף והשיב הכסף לאמו ואמרה לו אמו
הקדש הקדשתי הכסף לי מידי לבני לעשות פסל ומסכה אשר היו צורות שיטעו בהן האנשים אז וישבו בהם כח להגיד העתדות מזד עוררם כח הדמיוני וידמה
פלזאת הקבה עסאוס תחלה לא לסם ע' ויורה על זה מה שאמרה הקדשתי הכסף לי. והנה השיב לו אמו הכסף והוא השיב אותו סנית לאמו ועשתה ממנו פסל
ומסכה והיה בבית מיכיהו כרי סיגיד לו העתירות לפי מחבתם. וכבר

ויהי איש מהר אפרים ושמון מיכיהו. כתוב בספר שולח כי בימי כוהן היה פסלו
של מיכה שזו ושמון להם את פסל מיכה אשר עשה כל ימי היותם שם בית האלהים
וגו' ובימי היתה פלגם בגבעה פסלמי ויקם וילך עד נכח יבוס היא ירושלים
ואחר לא נסור אל עיר נכרי אשר לא מבני ישראל הכה ואם מכני הפסוקים האלה

ויהי איש מהר אפרים
ושמו מיכיהו: ויאמר לאמו אלף
ומאה הכסף אשר לקח לך ואת
אלית וגם אמרת באזני הנה הכסף
אתי אני לקחתיו ותאמר אמו ברוך
בני ליהוה: וישב את אלף ומאה
הכסף לאמו ותאמר אמו הקדש
הקדשתי את הכסף ליהוה מידי
לבני לעשות פסל ומסכה ועתה
אשיבנו לך: וישב את הכסף
לאמו ותקח אמו מאתים כסף
ותתנהו לצורף ויעשהו פסל
ומסכה והיה בבית מיכיהו:

אני אשיבנו לך ים אומרים שהאשה הזאת היא רלילה לפי סכתוב אלף ומאה
כסף וטעות הוא בדם שהרבה פנים קורס שמשון למיכה אף הפרשיות נסמכו
על הכסף הרע שסמה כאן וכאן וכסף על פורענות היו סניהם: בית

רלבג

ססופו ללקות בדבר הנשים התחכם למענו מזה כפי היכולת ולזה היה נזיר
אפי' מן הבטן ומכנה ממנו התגלחת להוסיף לו כח באופן שתשלים לו ההצלחה
מזד הגבורה אס לא יוכל לכבוש יכרו מצבות הפלסותם והזהרה אמו סתנהג
מקצת דיהי הנזירות בעודה הרה ממנו לזאת הקבה בעינה ומן הנראה סזאת
ההטנחה היתה עוד מזד תפלת הנביא יעקב שאמר ליסועתך קוית' וזה
סכשראה הרע הראוי לבא לשמשון לסוף הענין מפתח הכש' אחר שהוא מקוה
מהשם י' וישיעוהו מזה על דרך ההטנחה: **הי"ג** הוא להודיע שראוי לחקור
בדברים המייסרי לתכלית מה בתכלית מה סאפשר כרי טיעע מהם
התכלית הדרוש ולזה ספר סלא סמך מנחם על דברי אשתו אכל בקסמאת השם
י' טיעוב לו איש האלהים אשר סלח כרי סתשלים לו היריע' מה יהיה משפט הנער
ומעשהו ומי הוא זה האיש אס הוא ראוי לסמןך עליו:

הי"ד הוא להודיע ולפרסם ענין המופתים אשר יעשה הש"י ע' כביאיו כי
באומנתם יתקיימו הפכות התוריות ולזה זכר זה המופת סכעשה
בפני מנחם ואשתו בעליות המלך בלה המזבח ומופת שמשון המס אסוריו מעל דיו ובעד המכתם אשר בלחי ויבאו ממנו מים להציל שמשון מהצמא החזק שהיה לו:
החמשה עשר הוא להודיע סכבר תקפה מאד השגת המלך ולזה חשב מנחם שומות כשהשיגו מלך הפס וכן זכר זה גרעון והיה זה כן כי כשהשיג
הפסל אשר לנו המזבחות הדומות דומה שחייב סירבן בו וישראל הגוף מת אס לא ילול לו עזר אלהי: **הששה עשר** הוא לפרסם
קיום יעודי הפס ולזה התחיל לספר הגבורה שמשון מדבר כפיר האריה ולקחו האשה שלקח בתמנתה שהיתה סבה להפיל
מפלסותם ולזה את הקבה אמר כי מי' היא כרי טיפיל חללים רבים מפלסותם כמו שיער שהוא יחל להושיע את ישראל מיד פלסותם לא שהיה מאת הש"י שיתבאר בבנות
פלסותם הערלים ולזה ספר ג' שאר מה שהרע שמשון לפלסותם בחייו ובמותו ודבר גבורתו עד שילול סגלה סודו לרלילה לא היה נופל ביד פלסותם עש היוצו בארצם
יחיד מרוח גבורתו כאילו התחכם הש"י שאם היה סתהיה לו גבורה נפלאה יהיה נסמר בה מהפלסותם: **השבעה עשר** הוא להודיע
סאין ראוי לבול סודו וסלובת חיון הלא תראה כי תקף סגלה שמשון סודו לאסתו גלתה אותו לאנשי הע"ז וסן הענין במה סגלה
סודו לרלילה סהיה סבה להפילו ביד פלסותם סנמטך מזה מהרעמה סנזכר כד בזה הספור: **השמונה עשר** הוא לבאר סאין ראוי לדיכ בבני הערלים גם אחר התגוירים
סחיל להם לחזור לסורם הלא תראה מה סקרה לשמשון מפני דבקו באל הכש' עם
עם ישראל היה מכניעם ומפילם מזד חוזק גבורתו והזלחתו עליהם באמצעו העזר האלהי סהיה בהכרח כוסק עליו אס היה נסמר מלוא הכס' והיה מכה יסל כמנהג
השופטים השלמי: **הי"ט** הוא להודיע שראוי למנהיג שישמור עמו ולא יספיק לו שמירת עצמו הלא תראה כי שמשון עם מה סתפרסם לו מגבורתו שלא יוכלו רבים
לחזיק לו אס יהיה ביד פלסותם וסבל שיאסרוהו ובראותם שאס לא יסבול זה יריבו בני יהוד' על זה עמו בחזקה למלכפסם מיד פלסותם וכתחם בזה מריבה בינו ובין בני יהודה ואולי יפול
מהם רב ולזה את הקבה סאל מהם כשהסכים לסבול שיאסרוהו שלא יעצבו בו הם כי אולי אס יראה כוונתם לבא לפגוע בו לא יוכל לסבול שלא יקום כגדס ויפיל מהם רב
והנה ג' סבל שמשון שיאסרוהו בני יהודה לאהבתו אותם כרי טיעשה להם התנלות עם פלסותם במה סהיה משחית בהם כי הם הראו עצמם עוזרים לפלסותם לאסרן
בדם ולזה נרע להם כי לא מלבם היה עשה שמשון הרע להם: **הכ'** הוא להודיע עוכם השגת הש"י עד סכבב סאין אחר אסור וזולת כלי מלחמה נכח והמות
רבים כי אף ל"י מעבור להושיע כרב או במעט: **הכ"א** הוא להודיע שמשון משה שעשה השם לקבחת כבודו במה שהיו הפלסותם מיחסיס לאלהיהם נפילת שמשון בידם אשר היתה סבת
לכתו אחר עניו הכש' לזה בזה: **הכ"ב** הוא להודיע מה שעשה השם לקבחת כבודו במה שהיו הפלסותם מיחסיס לאלהיהם נפילת שמשון בידם אשר היתה סבת
התפתותו פתויו הכש' וזה סכבר הש"י שמשון כח סגבר להכנס מהם וכפשו לא חיה כי הוא היה ראוי לכך מזד התפתותו בדרבים הפחותים האלה ולזה
סאל סתמות כפשו עם פלסותם לפי שלא היה ראוי לו אז לעשות לו כסית גדול מזה והם היו ראויים ג' לזה מפני שהיו מיחסיס זאת ההצלחה לאלהיהם. עוד ספר
סכבר היה איש מהר אפרים ושמון מיכיהו והנה אסור סכבר היה זה בימי הפסלו אס קורס עתניאל בן קנז אס קורס
אחור אס קורס אחר מהבאים אחריהם והביאני לזה סאי אופטר לומר סהיה זה הענין בן סנות שמשון ובן סנות עלי לפי מה סתבאר מדבריו הקודמים וכבר סבאר
במה שאמר זה סראוי סהיה כל זה הספור במה סבין מיתת יהושע ובן עתניאל בן קנז ואסור סכסמך זה הספור לשמשון סהיה מעבדו לספר מה סאירע על החטא
לסבטין על דבר פסל מיכה סתתמיר זמן ארוך מאד וכבר אמרו קצת המפרשים סהיה זה בסביל הסכמת מספר אף ומאה כסף סבא בספור שמשון ורלילה למספר
אף ומאה כסף סבא בספור מי' וסוכל לומר לפי זה המאמר עוד סכבר הית הסכמ' אחרת בענין לו הסכס' והוא סמכל אחר מהם נמטך רע לרן כי כסף רלילה היה סבת
ל סכפל שמשון ביד פלסותם וכקרו עניו וכמטך לו המו בסבתו וכסף מיכה היה סבה מטעם בדין בפסל ההוא זמן ארוך. והנה ספר סכבר אף מיכה לאמו אף ומאה סלעין
כסף אשר לוקח לך ואת קללת פלמי שלקחו אס לא ישיבו לך וגם אמרת זה באזני ולזה הוכרתי להגיד לך סאי לקחתיו והוא אף והשיב הכסף לאמו ואמרה לו אמו
הקדש הקדשתי הכסף לי מידי לבני לעשות פסל ומסכה אשר היו צורות שיטעו בהן האנשים אז וישבו בהם כח להגיד העתדות מזד עוררם כח הדמיוני וידמה
פלזאת הקבה עסאוס תחלה לא לסם ע' ויורה על זה מה שאמרה הקדשתי הכסף לי. והנה השיב לו אמו הכסף והוא השיב אותו סנית לאמו ועשתה ממנו פסל
ומסכה והיה בבית מיכיהו כרי סיגיד לו העתירות לפי מחבתם. וכבר

לא בית אלהים יעשה אותו בית אלהים ועשה עוד אכור ותרפים ותרנס בית אלהים בית טענות ואמרו רבותי כל אלהים האמור במיכה חול חוץ מן אחר מהוא קרס כל ימי היות בית אלהים בשילה ותרנס אכור ותרפים אכור ותרפים: וימלא. שהקריב קרבנותיו על יד אחד מבניו ומנהו להיות כהן וכן ומלאות יד אהרן ויד בניו: אים הישר בעיניו יעשה. אמר זה לפי טענה מיכה הפסל ולא היה מי שימחה בידו כי אין מלך ו נסופט בימים ההם: מבית לחם יהוד. בית לחם אח' היה לפיכך סומך בית לחם זה ליהוד בכל מקום ומה שאמר ממעפחת יהודה הוא תוספת ביאור ועל בית לחם אחר שהיה מסבט יהוד' והנער הזה לוי היה ואין יאמר עליו ממעפחת יהודה. והאומר כי אמו ממעפחת יהוד' יראנו היכן מיוחס הכתיב אדם למעפחת האם. ומה שאמר כל אלה בני מכיר אבי גלעד והיה שבו ויארד בני בת מכיר בעבור הערים שהיו ליאיר בארץ הגלעד אחר כן. ורזלדרטוכי בן גרסם בן משה רבינו היה ולפי טענה מעשה מנשה שהיה מיהודה אחר עליו ממעפחת יהודה לפיכך תלוי בו הכן כשאמר עליו ויהונתן בן גרסם בן מנשה תלו כן מלמעלה בן המלם והסין לומר כי כנר משה היה ולכבוד משה תלוי עליו הכן כלומר כי עשה מעשה כאלו היה בן מנשה ולא בן משה: והוא אבר סם. בבית לחם היה גר ואף על פי שהיה לוי והיו ללוי נעים לסבת זה הנער התגורר סם בבית לחם על צרכי מחיתו

בית אלהים הוסי' נבסר בסדר ויצא: וימלא טוסי' נבסר בסדר שלח לך: והוא לוי והוא גר שם רפסוק' והוא והוא וס' יהו נער מבית לחם יהודה. והנה עכך שמעי' בן גרא בן דומיני מבחורים. וימצא את אלישע בן שפט והוא חרש. אותו תקדשו והוא יבנה. אבלו זרים בחו. ואחר בא חצרון ודה: והיה בקריא' וס' שפט והוא חרש.

וגברא מיכה ליה בית טענות ו עבר אפוד ודמאין וקריב ית קורבן חר מבנהו ויהוה ליה ל לבוסרא: ביומא האינון לית מלכא בישראל גבר דכשר ב בעינוהו יעביר: והוה עולימא מבית לחם יהוד מזרעית יהודה והוא לוי והוא דר תמן: ואול גברא מקריתיה סביר לחם יהודה למידר באחר דישבח ו יאמא לטור רבית אפרים עד בית מיכה למעבר אורחיה: ואמ' ליה מיכה מנן את אתי ואמר לוי ליואח אגא סביר לחם יהודה ואנא אזיל למידר באחר ראשבח: ואמ' ליה מיכה עמי ויהוה לוי לאב ולכהן ואנא אתן לך עסר כלעין דכסף לזמן עידן וזוג לבושין ופרנסתך

זכור ויהוה

טו

ה

ה

בית אלהים. בית טענות כל אלהים האמורים בפרסא זוחל חוץ מזה כל ימיהות אלהים בשילה: וימלא את יד אחר. חכנו לעבודת הפסל להיות כהן לכינו כל חינוך דבר שארס ככנס בו לסם גדולה קרויה מילוי ידים רישוטיטור בלעז וכסותנין פקידות לארס קורין למתן רישוטיטור בלעז: ממעפחת יהודה. והוא לוי מן האם ורבותינו אמר לפי טענה מעשה מנשה שבה מיהודה קראו ממעפחת יהוד' והוא לוי בן גרסם בן משה רבינו היה כמו סמפורט בענין ו יהונתן בן גרסם וגו': לעשות דרכו. רדק הליכתו: באש אנה: פרכסתי להשתכר: לימים. לסוף טעה: וערך בגדי. זוג חליפת בגדי סהם ערך וסדר לכל בני אדם כפי ה הראוי להם לסבה: וערך בגדים. אפרליימבט בלעז: ומחיתך. ומזונותך: וילך

והאיש מיכה לו בית אלהים ויעש אפוד ותרפים וימלא את יד אחר מבניו ויהי לו לכהן: בימים ההם אין מלך בישראל איש הישר ב בעינו יעשה: נער מבית לחם יהודה ממעפחת יהודה והוא לוי והוא גר שם: וילך האיש מהעיר מבית לחם יהודה לגור באשר ימצא ויבא אחר אפרים עד בית מיכה לעשות דרכו: ויאמר לו מיכה מאין תבוא ויאמר אליו לוי אנכי מבית לחם יהודה ואנכי הולך לגור באשר אמצא: ויאמר לו מיכה שבה עמדי ויהי לי לאב ולכהן ואנכי אתן לך עשרת כסף לזמן עידן וערך בגדים ומחיתך

ואעשך לגור גדול ואברכך ואגדלה: התהלך לפני יהוה חמים. עלה אלי יהודה ויהוה שם. ויהונתן לבקר ועלית. ויאבר לו מיכה שבה עמדי. ויאברו לו ויהוה שם ידך על פיך. ונבסר גם בסדר לך לך:

רלבג

וכבר עשה מיכה לו בית מיוחד לזה הפסל והמסכה ועשה מהם אכור ותרפים וקראו אותו בית אלהים לחסכוני שכינתו ת תסירה סם ומלא יד אחד מבניו להיות לכהן לסאול לו השתדלות: אין מלך בישראל וגו':

וספר זה כי אולי היה זה סבה להעשות זה הפסל ולזה ראוי שכאמר מזה היה אחר המלך שהיה מנעב אותם מזה אם הוא חי והוא יהושע לפי מה שאמרו סהיהו ישראל על זה כדי לנער עז' כי גם עליו שהיה ככבר מכל אשר לכינו מ מהסופטים לא בערו בימיו הבעלי והעשירות עד שבה סמוא ובערם כמו שמקסר בספר סמואל ולזה ארך עליו פסל מיכה עד מות עליו כמו שיבא אחר זה ולזה ידמה שהיה זה הענין אחר מות יהושע וקורם ממסלת עתניאל בן קנז ויורה על זה עוד שכבר זכר בזה הספר שטבט הרני היה מבקש לו נחלה לסבת בימי' ההש וזה היה אחרי מות יהושע כי אז השתדלו העבטים להלחם כל אחד בבבולו כמו סכתבאר בראש זה הספר ששאלו ישראל מיעלה לנו תחלה להלחם בכנעני.

עוד ספר שכבר היה נער ממקום סנקרא בית לחם יהודה והיה המקום ההוא ממעפחת יהוד' והוא לוי והוא גר סם. והנה מסך לבו מיכה אל סיהיה לו לכהן בביתו לסאול העזירות באמצעו הפסל והתרפים שהיה משתמש בהם להתבודר הכח הדמיוני מבין שאר הכחות לא שהפסל והתרפים ידברו חלילה ועכז הנה התרפים דברו און על הרעב כי אין כח בקסם להורעת העזירות באמת כמו סביארתי בספר מלחמות יי. וספר

הנה פלם מאות סבה עד יפתח משנת הארבעים ומאה וארבעים מן יפתח עד סבנה המלך פלמה את הבית הנה הם מיציאת מצרים ארבע מאות ושמינים עם ארבעים שהיו במדבר ואנחנו מוצאים אלו מאה וארבעים אשר יפתח לבכין הבית פמנין הסופטים והמלכים כי ארבע פטת את ישראל אחרי יפתח טבע פנים ואילון עשר פנים ועבדון סמנה פנים ושמואל עשרים פמה ועלי ארבעים פמה ושמואל עשרים פמה וארבע פמה ודוד ארבעים פמה וארבע פמה על פלמה שהרי בננה הרביעית למלכו בנה הבית כמו שכתוב בסנה הרביעית בחרם זיו והנה לפי חשבון זה יתרי' על מאה וארבע פמה על כל פנים לתקן החשבונות אפילו לדברי בעל קדר עולם כי תשע פנים הם יתרים לחסכוני והנה עשרים פמה פמה לשמואל לא נמצא בפירוש בכתב ועוד כי אינם עשרים פמה לשמואל כי ביום סגלה הארון מת עלי והנה הארון היה במרה פלמתיס סבעה חידים ועלה בית פמם ומבית פמם לקרית יערים ויהי פם עשרים פמה עד שהעלה ודוד משם אחר סבע פנים שמלך בחברון הנה חסרו מהעשרים פמה סבע פנים כסארו יג פנים אחר עשר לשמואל וסתי פנים לסאול וכלם נחשבים לשמואל שאפילו במלך סאול היה סופט בישראל כל ימיו חיוו הנה משמת עלי עד שמלך דוד שלש עשרה פנים כסארו עדיין פתי פנים והנה שש פנים נקח מהשלם מאות שאמר יפתח כי לא נסלמו אלא פם השש פנים פלו והוא אומר זה בתחילת ימי ספטו נמצא כי חשבון זה אינו מדויק לקראת פלמתיס למלחמה ואומר ואני התהלכתי לפניכם מנעורי ועד היום הזה ודרך הכתוב לדרוך אחרי הכלל ולא יקפיד בפרט אם יהיה חסר או יתר והכראה כי צין שמואל עליו היו בלא סופט ימים רבים כי הנה הכתוב מעיד בשלמה הענינים האלה הסמוכים אין מלך בישראל והנה עלי בן סמנה וחמשים פמה כסכתמנה סופט וכן צח פנים היה כשמת וספט את ישראל ארבעים פמה ולא יתכן לומר סככסו פמתיס פל שמואל בסכותיו פל עלי כי לא יתכן שהיה שמואל סופט בימי עלי והוא בן חמשים פמה ויותר והיה מכביא ישראל ומזקניהם ומבני הקבלה סקבלו ויהוה סבעל פה שהרי עלי קבל מפנחס ושמואל קבל מעלי וכן כביא אחרי כביא אס בן הפסח היה בן שמואל פלמי סלא היה סופט לישראל ובימים ההם סלא היה להם מלך וסופט היו עושים כל אים ואים הישר בעיניו ועשה מיכה פסלו ובני דן הקימו להם אותו הפסל ובני בנימין הרשו בדבר פלגם: כי

אנכי ח' בעל וכל ארבעה וכל רכז בוא חף אנכי

כי לא כפלה לו. לא כפלה לו כל כחלת גורלו כמו שאומר בספר יהושע ויבא גורל
בבית מהם כלומר כחל ממה שהיה ראוי להם כמו שפירשו ופירושם בבחלה
בבחלה הכחלת לו בתוך שבטי ישראל לא כפלה לו הראוי לו והוא שכל
כחלה: עד בית מיכה. סמוך לביתו: שאל כל באלהים. לפי מחשבתם כי לא היה
זה האפור אלא לשם עז עשוי
בדמות אפור והתפרים היו ס
טוואלים בהם לרעת העתידות
ולא היה חלק השני בזה אך
הם היו חושבים כי דבר יי היה
השאלה בתפרים ההם לפיכך
אמרו לו שאל כל באלהים
וכתי שאל כען במימרה דיי.

אך באלהים זה אינו נמחק כי
קדם הוא ודבריו רזל שאמרו
כל אלהים האומר במיכה חול
חוצ מאחד שהוא קדם כל ימי
היות בית אלהים בשילה אם
כן באלהים זה חול הוא ונמחק
והנה הדב' אצלנו ספק ומספיק
אני אומר שאינו נמחק ואני
תמיה על כי נכתב אלהים בירכס
אין אמרו עליו שהוא חול ואף
רבי אליעזר שאמר במיכה יש
מהם חול ויש מהם קדם
הכתובים באלף למד חול
הכתובים ביד הא קדם חוצ מזה
שבאלף למד והוא קדם כל ימי
היות בית אלהים בשילה. והנה
לא הסכים עמו יונתן בן עוזיאל
ואם זה באלהים הוא חול אמרו
לו שישל בתפרים ההם כי הלוי
אח להם כימגדיל הם העתידות
באמת וכתפתו לרבריו ועכין
התפרים יש אומר כי הוא כלי
נחשת העשוי לרעת חלקי ה
השעויות וישפטו בהם על דרך
המזלות והם הוברי שמים ויש
אומרי כי יש כח בחכמי המזלות
לעשות צורה בשעות ידועות ו
ותדבר הצור ההיא כי הנה כתל
כי התפרים דבריו און והנה
אין זה הפסוק ראיה כירל ב
בעלי התפרים והחכם רבי
אברהם אבן עזרא כתב כי הקרוב
אליו כי התפרים הם על צורת
בן אדם והוא עשוי לקבל כח
העליונים והשם שהתפרים כן
התפרים ששמה מיכל בת שאול
במטה עד שחשבו שומרי הבית
שהוא דוד: נכח י' דרכים. על
דרך הנה ייבא לפיכך כלומר
סיוע אלהים עמכם ותרגומו
אתקין יי ארסכון: ויבאו לשהה
והוא לשם הכזר בספר יהושע
ושני סמו היו לו: את העם אשר
בקרבה יושבת לבטח. זכר
העם בלשון בקרה וכן חטאת
עמך מדוע טובבה העם הזה:
כמשפט דרכיו. כי הדרכים היו
קרובי לארץ ישראל והיו שוקטים
כי לא היו רובי להלחם עמהם
כי לא היו מארץ כנען כמו ס
סכתו ויהיבול הכנעני מצידון
ואמר בזבולן וירכבו על צדון

שהוא כמו עד צדון אבל צדון לא היה מארץ כנען לפיכך היו שוקטים ולא היה להם
פחד מישראל ותרגומו כהלכת צידון ארץ שוקטין ושרן לרועתן: ואין מקלים דבר
בארץ. כלומר אין להם סכנים סחיקים ויכלימום בשום דבר כמו לא הכלמום
וכן תרגם יונתן לית רכזין ולפיכך הם שוקטים ויכלימום ואינם יריאים ואינם
חוזק במלכה ולפי הפשט עזר הוא מלכה מן זה יצא יורש עזר. כלומר יורשי המלכה היו קטנים ולא היה
ורחוקים המה מצדונים. כלומר שלא יוכלו לעזרם: דבר אין להם עם ארם. שאין להם ברית עם ארם לעזרם אם יצטרכו כמו שכתב בסוף הענין ואין מציל כי רחוקה
היא מצידון ודבר אין להם עם ארם. וכן אלה הדברים ידוע המרגלים מבני העיר סכנן בעיר כאנשים סוחרים או הראו עצמם סרזים לבשת בארץ והיו שואלים
ענין הארץ: מה אתם: אומרים כלומר מה בצורה שפיהם יקומה ונעלה: ענין זירח כמו קום עזר קום התהלך בארץ: ואתם

החם ו' בלש' בקריאה וס' וילכו חמשת האנשים מבאו לישא. ועתה צוה ויברחו לי ארזים מן הלבנון. וילך
שלמה אחרי יען אשר עובדני. ובאכל ומשחה ושכני. לצדנים בתיב דעורא. וצדונים ועמלקן כתיב
מל דמל ושאר צדנים בתיב:

החם ו' בלש' בקריאה וס' וילכו חמשת האנשים מבאו לישא. ועתה צוה ויברחו לי ארזים מן הלבנון. וילך
שלמה אחרי יען אשר עובדני. ובאכל ומשחה ושכני. לצדנים בתיב דעורא. וצדונים ועמלקן כתיב
מל דמל ושאר צדנים בתיב:

החם ו' בלש' בקריאה וס' וילכו חמשת האנשים מבאו לישא. ועתה צוה ויברחו לי ארזים מן הלבנון. וילך
שלמה אחרי יען אשר עובדני. ובאכל ומשחה ושכני. לצדנים בתיב דעורא. וצדונים ועמלקן כתיב
מל דמל ושאר צדנים בתיב:

וילך הלוי: אח' ענתו כי לא כפלה לו ירושה כפי הראוי להם בארץ מכובדת כמו
שכאמר ביהושע ויבא גורל בבית מהם ואף כאן יש ללמוד שהיה מעשה זה
בתחלת הסופטים מד: מי הביאך הלום. יש כאן תמיהות הרבה לא מזרעו
מל משה רבינו אחת שכאמ' בו לתקרב הלום ומי עס פה לארם ומה זה בדרך:
שאל כל באלהים.

בתפרים שמדבר על
די מכשפות. נכח יי
דרכים נכח הקרבה
גלוי כי זה אי' בזממם:
ואין מכלים דבר. אין
אחר מהם צרי לחברו
סחיקים ריקים ו
ויכלימום כמו שכאמר
בסוף הענין אין מ
מחסור כל דבר כך
סמעת: יורם עברי
יורשים מועטים שאל
יהרגו את חלו אין עוד
עוררין כלחמים עם יח
המחזיקים בבחלה:
ורחוקים הם מעזרת
צידו: ודבר אין להם
עם ארם. שום ברית
כרות שביאו לעזרתם
לעת הצור: מה אתם.
כלומר מה אתם מטיבין
דבר מה מצאתם ב
במקום שכלל לנו ב
גורלנו מה העם הזה
הוא הרפה: ואתם

וילך הלוי: ויבא אל הלוי לשבת את
האיש ויהי הנער לו כאחד מבניו:
וימלא מיכה את יד הלוי ויהי לו
הנער לכהן ויהי בבית מיכה:
ויאמר מיכה עתה ידעתי כי ייטיב
יהוה לי כי היה לי הלוי לכהן:
בימים ההם אין מלך בישראל
ובימים ההם שבט הדני מבקש לו
נחלה לשבת בל לא נפלה לו ער:
היום והוא בתוך שבטי ישראל
בנחלה: וישלחו בני דן
ממשפחתם חמשה אנשים מקצותם
אנשים בני חיל מצרעה ומאשתאל
לרגל את הארץ ולחקרה ויאמרו
אלהם לכו חקרו את הארץ ויבאו
הר אפרים עד בית מיכה ולינו
שם: המה עם בית מיכה והמה
הבירו את קול הנער הלוי ויסורו
שם ויאמרו לו מי הביאך הלום ומה
אתה עשה בזה ומה לך פה: ויאמר
אלהם בזה וכו' עשה לי מיכה
וישכרני ואהי לו לכהן: ויאמרו
לו שאל נא באלהים ונרעה התעלית
דרכנו אשר אנחנו הלכים עליה:
ויאמרו להם הכהן לכו לשלום נכח
יהוה דרככם אשר תלכו בה:
וילכו חמשת האנשים ויבאו לישא
וידאו את העם אשר בקרבה ישבת
לבטח כמשפט צידנים שקט ובטח
ואין מקלים דבר בארץ יורש
עזר ורחוקים המה מצדנים ודבר
אין להם עם ארם: ויבאו
אל אחיהם צרעה ואשתאל
ויאמרו להם אחיהם מה אתם:
ויאמרו קומה ונעלה עליהם כי
ראינו את הארץ והנה טובה מאד

החם ו' בלש' בקריאה וס' וילכו חמשת האנשים מבאו לישא. ועתה צוה ויברחו לי ארזים מן הלבנון. וילך
שלמה אחרי יען אשר עובדני. ובאכל ומשחה ושכני. לצדנים בתיב דעורא. וצדונים ועמלקן כתיב
מל דמל ושאר צדנים בתיב:

החם ו' בלש' בקריאה וס' וילכו חמשת האנשים מבאו לישא. ועתה צוה ויברחו לי ארזים מן הלבנון. וילך
שלמה אחרי יען אשר עובדני. ובאכל ומשחה ושכני. לצדנים בתיב דעורא. וצדונים ועמלקן כתיב
מל דמל ושאר צדנים בתיב:

החם ו' בלש' בקריאה וס' וילכו חמשת האנשים מבאו לישא. ועתה צוה ויברחו לי ארזים מן הלבנון. וילך
שלמה אחרי יען אשר עובדני. ובאכל ומשחה ושכני. לצדנים בתיב דעורא. וצדונים ועמלקן כתיב
מל דמל ושאר צדנים בתיב:

החם ו' בלש' בקריאה וס' וילכו חמשת האנשים מבאו לישא. ועתה צוה ויברחו לי ארזים מן הלבנון. וילך
שלמה אחרי יען אשר עובדני. ובאכל ומשחה ושכני. לצדנים בתיב דעורא. וצדונים ועמלקן כתיב
מל דמל ושאר צדנים בתיב:

החם ו' בלש' בקריאה וס' וילכו חמשת האנשים מבאו לישא. ועתה צוה ויברחו לי ארזים מן הלבנון. וילך
שלמה אחרי יען אשר עובדני. ובאכל ומשחה ושכני. לצדנים בתיב דעורא. וצדונים ועמלקן כתיב
מל דמל ושאר צדנים בתיב:

החם ו' בלש' בקריאה וס' וילכו חמשת האנשים מבאו לישא. ועתה צוה ויברחו לי ארזים מן הלבנון. וילך
שלמה אחרי יען אשר עובדני. ובאכל ומשחה ושכני. לצדנים בתיב דעורא. וצדונים ועמלקן כתיב
מל דמל ושאר צדנים בתיב:

רלבג

וספר סכבר היה שבט
הדני מתקם נחלה ל
לסבת בה ושלחו מ
מרגל לעיר ליש לרגל
הארץ שכלה בגורלם
ועברו דרך בית מיכה
והכירו הנער הלוי ו
וסאו לה התבליח דרכם
ועל להם על צד הקסם
באמצעות הפכל ו
והתפרים סכבר הכליח
דרכם. והנה באו
המרגלים לעיר ליש
ומצאו העם אשר בה
שוקט ובטח לא היו
יראים ממלחמה ולזה
לא היו שומרים בשער
העיר לשמור העי' שלא
יכנסו בה אויבים.
ולא היה בארץ ההיא
מכלי דבר שהיה יורש
המלוכה והוא המושל
שהוא מכלי בתוכחתו
החוטאים ומלת עזר
הוא מענין זה יעצור
בעמי ויהיה הרצו בזה
סלא הייתה הממסלה
הזאת באה מהאב
לבנו וזה ממה שמתק
המכה והוא מלמסור

אתם מחזקים. אתם מודיעין
 שלא תקחו הרבה כזריות ולא
 תעשו: אל תעבדו. לא
 תתמלכו: כל דבר אשר בארץ
 הזאת או בשם ארץ בעולם
 עם תמצאו כי אין עם מחסור
 כל דבר: ואלה באו. מה מחסור
 ואמר ויקחו את פסל האפוד
 וכבר אמר לקחו את הפסל ואת
 האפוד מפני מאמר הכהן. מ
 מאמר להם מה אתה עושה חזר
 ואמר. ומה מאמר פסל האפוד
 סמך הפסל לפי שם פסל בלא
 אפוד וזה היה עם אפוד: את
 הטף. כי אלו עם מאות איש
 חגור כלי מלחמה עם טפם ו
 וכסיהם ומקניהם הלכו כי היו
 בטוחים סילכרו העיר: ואת
 הכמרה. כתביו עם הדגם
 וכבר כתבנו הדומים לו בספר
 מכלל. ופירו הכמרה הכלים
 והמטלטלים ותרגומן קנייאל
 בתרגום רכום שהוא גם כן
 כולל קניין האדם כלים וכסף
 וזהב וסאר מטלטלין: נזעקו.
 נאספו וכן מה לך כי נזעקת
 נאספת אתה ואנשיך ונאמרה
 האסיפה בלשון זעקה לפי מעל
 די זעקה יאסף העם: ויסג
 פניהם. טרגם הסמך והנחית
 ט

טופטים בקריאתו אל תעצלו ללכת. ואנחנו טופטים וחבנו עד אור הבקר: טופטים בקחת אותה.
 וחללים טופטים לכל העם: על כן ח' בטעם וס' נמסר בסדר וישלח: וידועתם ג' וס' נמסר בסדר ויצא:

ואתם מחזקים. ואתם מודיעין
 מתעבלי: ואת הכבוד
 משנאות. כל דבר
 מהוא כבד בהליכתו
 מאינו יכול לרוץ אם
 ידפו בני המקום או
 אחריהם: הכבדה.
 פזנטומא בלעז:
 ויסג פניהם. בני דן
 ל הקוראים אליהם:
 ומה

רלבג

והנה לים הוא למס
 הנזכר בספר יהושע
 והער מכבר אמר ג' כ
 מס טכבר קראו מס
 העיר דן כסם דן או
 אביהם כמו מבאמר
 בזה המקום. וספר
 כי מדי עברם עברו
 בית מיכה חמשת ס'
 המרגלו ולקחו הפסל
 והמסכה והאפוד ו
 והתרפים מבית מיכה
 ופתו הנער הלוי ו
 ולקחוהו עמם והיה
 לאבולכהן לכל ס'
 סבטרו והיו מס פתח
 הסער מס מאות איש
 חגור כלי מלחמה מ'
 מסבטרו. וכרלות

ואתם מחזקים אל תעצלו ללכת
 לבא לרשת את הארץ: כבאכם
 תבאו אל עם בטח והארץ רחבת
 ידים כי נתנה אלהים בידכם מקום
 אשר אין שם מחסור כל דבר אשר
 בארץ: ויסעו משם ממשפחת
 הדני מצרעה ומאשתאל שש מאות
 איש חגור כלי מלחמה: ויעלו
 ויחנו בקרית יערים ביהודה על כן
 קראו למקום ההוא מחנה דן עד
 היום הזה הנה אחרי קרית יערים:
 ויעברו משם הר אפרים ויבאו עד
 בית מיכה: ויענו חמשת האנשים
 ההלכים לרגל את הארץ ליש
 ויאמרו אל אחיהם הידעתם כי יש
 בבתי האלה אפוד ותרפים ופסל
 ומסכה ועתה דעו מה תעשו:
 ויסורו שמה ויבאו אל בית הנער
 הלוי בית מיכה וישאלו לו לשלום:
 ושש מאות איש חגור כלי
 מלחמה נצבים פתח השער אשר
 מפני דן: ויעלו חמשת האנשים
 ההלכים לרגל את הארץ באו שמה
 לקחו את הפסל ואת האפוד ואת
 התרפים ואת המסכה והכהן נצב
 פתח השער ושש מאות האיש
 החגור כלי המלחמה: ואלה באו
 בית מיכה ויקחו את פסל האפוד
 ואת התרפים ואת המסכה ויאמר
 אלהם הכהן מה אתם עשים:
 ויאמרו לו החרש שים ידך על פיך
 ולך עמנו והיה לנו לאב ולכהן
 הטוב היותך כהן לבית איש אחד
 או היותך כהן לשבט ולמשפחה
 בישראל: וייטכל הכהן ויקח
 את האפוד ואת התרפים ואת
 הפסל ויבא בקרבה עם: ויפנו
 וילכו וישמו את הטף ואת
 המקנה ואת הבכורה לפניהם:
 המה הריקו מבית מיכה והאנשים
 אשר בבתי אשר עם בית מיכה
 נזעקו וירכיקו את בני דן:
 ויקראו אל בני דן ויסבו פניהם
 ויאמרו למיכה מה לך כי נזעקת:

ואתון שרתקין לא תיתרשלו
 למחל למיעל למירת ית ארעא:
 כמיתכו תיעלו לות עמא דישרן
 לרוחאן וארעא פתיות ידיו ארי
 מסרה יי בידכו אתרא וליית
 תמן חסרן כל מדעם די בארעא:
 ונטלו מרתמן מורעית דן ס
 מצרעה ומאשתאל שית מאה
 גברין מורזין במני קרבא:
 וסליקו ושרו בקרית יערים ב
 בארעא דבית יהודה על כן קרו
 לאתרא ההוא משרית דן עד יום
 הדין הא הוא אחורי קרית יערים
 ועברו מתמן לטורא דבית
 אפרים ואתו עד בית מיכה:
 ואתיבו חמשה גבריא דאזלו
 לאללא ית ארעא ליש ואמרו
 לאחיהון הידעתון אריאית בבתי
 האלין איפוד ותרפים ופסל
 ומסכה ובען דעו מה תעבדון:
 וזרו לתמן ועלו לבית עולימא
 ליואת בית מיכה וישאלו ליה
 לשלום: ושית מאה גברין מורזין
 במני קרביהון קייסין במעלנא
 דתרע דמשיבט בני דן: וסליקו
 חמשה גבריא דאזלו לאללא ית
 ארעא עלו לתמן ונסיבו ית
 צילמנא וית איפודא וית דמאין
 וית מסכה וכהנא קאים במעלנא
 דתרעא ושית מאה גברא ד
 דמורזין במני קרבא: ואלין עלו
 לבית מיכה ונסיבו ית אפודא
 וית דמאין וית מסכה ואמר להון
 כהנא מה אתון עבדין: ואמרו
 ליה שתוק שוי ידך על פומך ו
 ואזיל עמנא והוי לנא לאב ולכהן
 הטב דתהי כהן לבית גברא חר
 או דתהי כהן לשבטא ולזרעי
 בישראל: וישפר לבא דכהנא
 ונסיב ית איפודא וית דמאין וית
 צילמא ועל בגו עמא: ואתפניאו
 ואזלו ושוויא ית טפליא וית
 בעריא וית קנינא קרמיהון:
 אינון ארתיקו מבית מיכה וגבר
 די בבתי דעם בית מיכה אתכנישו
 וארביקו ית בני דן: וקרו
 לבני דן ואסחרו אפיהון ואמרו
 למיכה מא לך ארי אתכנישתא:

רש ג' ר' וס' נמסר בסדר משפטים: כבדה ג' מלאים ודגש' וס' ואת הכבודה לפניכם. וישבת על
 פשה כבדה. כל כבדו הבת מלך פניהם: ויסבו ג' דגש' בקריאה וס' וקראו אל בני דן. את ארון אלה
 ישראל. ויסבו את פניהם ממסכן י:

וכבר היה זה אדם חלף אחריו לרבר על לבה להשיטה כי ידמה שסרה ממנו על דבר הקטנות שהקפידה בביתו ולזה הוצרך לפייסה וכזה האופן הלך להשיבה. ויראהו אבי הכנעני ויסמח ויקראתו וידמה שזה האיש הלוי היה נכבד מאד ולזה השתדל לכבדו מאד אבי הנערה והיה מראה מאד כי כבד קשה עליו פרידתו עד שכבד עכבס מס עד היום החמישי ורצה לעכבס עד היום השמי ולא יכול. וקם האיש הלוי ללכת עם פילגשו אל עפר שכבד רפה היו לערוב. והנה באו עד נוכח יבוס והיא ירושלים: והיום רד מאד ודל מלא כסא וממנו כי אם מעט כי השמש ירד מהאופק ולפי שהיום מתחרם מן השמש יאלץ שהיום ירד מאד כסירד השמש ולא רצה האיש הלוי לקור מס פי היה מס היבוס וישוב בעת ההיא ולזה

אמר לא כסור אל עיר כברי אשר לא מבני ישראל הנה וזה לאות כי לא כבדו עיר בני יהוד את ירושלים ולא כבדו גב בימי יוסם ואף עפ שכבד הכה יחוס את מלך ירושלים לא מכאן מכבד העיר עד שבא סבט יהודה אחריו ולכל בירוסלם ולכדו אותה כמו ס מכזר בראס זה הספר והנה היה זה העני מהפילגס קודם סכלתו סבט יהודה בירוסלם ולזה גס כן יתבאר סאחרי מות יהושע היו לו הספורי כמו סוכרנו ואלס סכתו כזה המקום ל לסבה סכירנו. והנה ספר סלנו בגבעת ב בנימין והנה מרוע ת סכונתם סלא היה סס אים מבני העי מאסף אותם הביתה ללון עד שבא אים אחד מהר אפרים היה גר סס והוא הביאו לביתו והנה

רשי

ותנה עליו פלגשו וזכה מביתו אל החון כל לסון זכות אינו לא לסון יוסא כפדת ברא יוסאה מבטלה לאהוב את אחריס: הואל סא ולין. הלילה: רפה. השמש מבדורתו ונטה לערוב: הנה חנות היום. עת סכל הולכי דרכים נחים לחנות בבית: עד גבעה. גבעת בנימין: ולכו. כמו ולכנו דגמו הכון במקום כון סמיה: ואת

מסרה סא ולין וישוב לכך ועתה הואל וכרד את בית עכרד דשמואל. הואל קח ככר בסף. הואל סא ולך את עכרד: והשבתה ג וסיט נסרד בסרד ופילגשו ד בקריאה ב כנהון רפ ועמו צמד וחבורים חבשים

להשיבו ח מלין כתיב וירי בסוף תיבותא וקרינן הא וס' וכל שינוי דקרי ודלא כתיב: דכתב ודלא קרי כלהון נבטרו כריש הא ויבורא כסר רבתא דאסדרנא לפוס עניות דעתין: הואל ד בקריאה וסימ הואל

ובסרת עלוהי לחינתיה ואולת מלותיה לבית אבוהא לבית להם רבית יהודה ויהודה תמן יוסין ארבעא ירחין וקם בעלה ואול בתרה למלא על לבה לאתבותה ועולימיה עמיה וזוג חסרין ו ואעלתיה לבית אבוהא וחזוהי אבוהא דעולימיה וחרין לקדמותיה ואתקין ביה חמוהי אבוהא דעולימיה ויתבי עימיה תלת יוסין ואכלו ושתיו וכתו תמן ויהוה ביוסא דביעארה ואקרימו בצפרא וקם למיול ואמר אבוהא דעולימיה לחתניה סעיד ליכך פיתא ודלחמא ובתר כן תולון ואסחרו ואכלו תרויהון כתרדא ושרתיו ואמר אבוהא דעולימיה לגבר שריכען ובית וישפר לכך וקם גברא למיול ואתקין ביה חמוהי ותב ובת תמן ואקריס בצפרא ביוסא חמישא למיול ואמר אבוהא דעולימיה סעורכען ליכך ואיתעכבו עד מתפני יוסא ואכלו תרויהון וקם גברא למיול הוא ולחינתיה ועולימיה ואמר ליה חמוהי אבוהא דעולימיה האכען פנא יוסא למערב ביתו כען הקא לחוד יוסא דין בית הקא וישפר לכך ותקדמו מחר לאורחתכון ותהך לקירוך ואלא אבא גברא למבת וקם ואול ואתא עד לקביל יבוס היא ירושלים ועלי זוג חסרין חשיקין ולחינתיה עימיה ואינו עם יבוס ויוסא מאך לחדא ואמר עולימיה לריבונה איתא כען ונזור לקרמא דיבוסא ורא ונבית בה: ואם ליה ריבונה לא נזור לקרמא בני עממיה דלא מבני ישראל אינו וניתמטי עד גבעתא: ואמר לעולימיה איתא ונקריב בחד מן אתריא ונבית בגבעת או ברמתא ועברו ואולו ועלת לחון שמשא בסטר גבעתא די לשכט בנימן: וזרו לתמן למיעל למבת בגבעת ואתא ויתבי ברחובא דקרמא ולית אינש דכניש יתוון לביתא למבת: והא גברא סבא אתא מן עיביתיה מן חקלא ברמשא וגברא מסורא דבית אפרים והוא דר בגבעתא ואינשי אתרא מן שיבטא דבית בנימן:

בית אבירה אל בית לחם יהודה ותהי שם ימים ארבעה חדשים: ויקם אישה וילך אחריה לדרך על לבה להשיבו ונערו עמו וצמד ח חמרים ותביאנהו בית אבירה ויראהו אבי הנערה וישמח לקראתו: ויחזק בו חתנו אבי הנערה וישב אתו שלשת ימים ויאכלו וישתו וילינו שם: ויהי ביום הרביעי וישבימו בבקר ויקם ללכת ויאמר אבי הנערה אל חתנו סעיד לכך פת לחם ואחרת לכו: וישבו ויאכלו שניהם יחדו וישתו ויאמר אבי הנערה אל האיש הואל נא ולין ויטב לכך: ויקם האיש ללכת ויפצר בו חתנו וישכ וילן שם: וישבם בבקר ביום החמישי ללכת ויאמר אבי הנערה סעיד נא לכך והתמהמהו עד נטות היום ויאכלו שניהם: ויקם האיש ללכת הוא ופילגשו ונערו ויאמר לו חתנו אבי הנערה הנה נא רפה היום לערוב לינר נא הנה חנות היום לין פה ויטב לכך והשכמתם מחר לדרךכם והלכת לאהלך: ולא אבה האיש ללון ויקם וילך ויבא עד נכח יבוס היא ירושלים ועמו צמד חמורים חבשים ופילגשו עמו: הם עם יבוס והיום רד מאד ויאמר הנער אל אדניו לכה נא ונסורא אל עיר נכרי אשר לא מבני ישראל הנה ועברנו עד גבעה: ויאמר הנער וילך ונקרבה באחד המקומות ולנו בגבעה או ברמה: ויעברו וילכו ותבא להם השמש אצל הגבעה אשר לבנימן: ויסרו שם לבוא ללון בגבעה ויבא וישב ברחב העיר ואין איש מאסף אותם הביתה ללון: והנה איש זקן באמן מעשהו מן השדרה בערב והאיש מהר אפרים והוא גר בגבעה ואנשי המקום בני ימיני:

בית אבירה אל בית לחם יהודה ותהי שם ימים ארבעה חדשים: ויקם אישה וילך אחריה לדרך על לבה להשיבו ונערו עמו וצמד ח חמרים ותביאנהו בית אבירה ויראהו אבי הנערה וישמח לקראתו: ויחזק בו חתנו אבי הנערה וישב אתו שלשת ימים ויאכלו וישתו וילינו שם: ויהי ביום הרביעי וישבימו בבקר ויקם ללכת ויאמר אבי הנערה אל חתנו סעיד לכך פת לחם ואחרת לכו: וישבו ויאכלו שניהם יחדו וישתו ויאמר אבי הנערה אל האיש הואל נא ולין ויטב לכך: ויקם האיש ללכת ויפצר בו חתנו וישכ וילן שם: וישבם בבקר ביום החמישי ללכת ויאמר אבי הנערה סעיד נא לכך והתמהמהו עד נטות היום ויאכלו שניהם: ויקם האיש ללכת הוא ופילגשו ונערו ויאמר לו חתנו אבי הנערה הנה נא רפה היום לערוב לינר נא הנה חנות היום לין פה ויטב לכך והשכמתם מחר לדרךכם והלכת לאהלך: ולא אבה האיש ללון ויקם וילך ויבא עד נכח יבוס היא ירושלים ועמו צמד חמורים חבשים ופילגשו עמו: הם עם יבוס והיום רד מאד ויאמר הנער אל אדניו לכה נא ונסורא אל עיר נכרי אשר לא מבני ישראל הנה ועברנו עד גבעה: ויאמר הנער וילך ונקרבה באחד המקומות ולנו בגבעה או ברמה: ויעברו וילכו ותבא להם השמש אצל הגבעה אשר לבנימן: ויסרו שם לבוא ללון בגבעה ויבא וישב ברחב העיר ואין איש מאסף אותם הביתה ללון: והנה איש זקן באמן מעשהו מן השדרה בערב והאיש מהר אפרים והוא גר בגבעה ואנשי המקום בני ימיני:

רק

ותנה: תרגו ובסרת ותרגו: וירי בזה בסר רוצה לו בזות אותו וצאה מביתו והלכה לבית אביה או יהיה פי זנות כמסמנו כי אסתו היתה אכל בלא כתיבה וקרוסין ונתן מתחתיו. ופי עליו על פניו כלום סלא חספה לו ולא כסתרה ממנו לזנות או פיר עליו עמו בעוד שהי עמו כמו ויבאו האכסי על הנסי שהוא כמו עס: ופי ותלך מאתו סכעס בעל עמה והלכה לה לבית אביה: ימים ארבעה חדשי. חקר וירי השמוס כמו שמש ירח ופי ימים סנה או יהיה ד חרמים פי ימים וכן תי יומין ארבע ירחין: להשיבו. כן כתי וקרי להשיבה ופירס הכתר להשיבו אליה והיא תסיב אליו: ותביאנהו בית אביה. מזה אותו פלגשו בדרך והכניס אותו לבית אביה: סעיד לכך פת לחם. בפת לחם והוא סלא כמספ אכל סעיד נא לכך והו קמון הו סטוף כי הוא סמוך במקף: כנאות היום. כנאות השמש לכר מערב כי היום סקר זמן היות השמ על הארץ: רפה היום לערוב. רפיון השמש הוא לעת ערב סרפה חומו מאורו ונבדורתו וחרין הוא בחצי היום וכמו סאומר בגבורתו בחצי היום והוא מה סאמר ואוהבו ככאף השמש בגבורתו דל ככאף השמש עד זמן סהוא בגבורתו והוא חצי היום כי עד אז האור הולך ומתחזק כן מנצי היום עד הערב הולך ומתרפה: הנה חנות היום. הלילה הוא חנות היום כי ביום אדם הולך הנה והנה וכלילה חונה או פירוס חנוך השמש כי בערב ירמה לאדם כי השמש חונה אלפ סהוא הולך וסובב כיון סכעלס מעין האדם ירמה כי הוא חונה ממלכו וית ביתו כען הכא לחוד יוסא דין: חבוסים. אמר חבוסים להודיע כי טעמי היו בלחם ויין ומספוא והחמורים החבוס הוא סיטעון האדם או ירכב עליהם: עם יבוס. סמוך ליבוס כמו ספירטע עם בית מיכה סמוך לבית מיכה: רד מאד. ירד לכר מערב: הנה. אמר הנה על הערים אלפ סלא זכר אלא עיר דל לא בזו ולא באחרת אמר לא מבני ישראל הנה: לך ונקרבה. כמו לכה הכתי כהא וכמוהו לך כתר אה פנים הכתי כהא: ולכו. חס למר הפע והיא ככלל בגס ומספוטו ולכו בגבעה בסקל וקמנו: בני ימיני. להודיע כי הגבעה היתה לבנימן כי גבעה אחרת היתה אשר בה עיר וכן אמר הגבעה אשר לבנימן. ויא כי אית בני ימיני כי בחזקת רעו היו והוכיחו עליהם מעמיה: ואת

וסימ' ופילגשו ושמה ראמה ותולד גסווא. ופילגשו אשר בשכס ילדה. ופילגשו ונערו. ועמו צמד וחבורים חבשים

והתבטת יי אבי הולך . הוא טילה וטילה היתה עירו כי מהר אפר"ה היה כמו שאמר
בירכתי הר אפרים וטילה היתה לאפרים או פ"ו ואתבטת יי אבי הולך אף על פי
טל"ה היה עירו טילה אמר כי היה הולך שם להתפלל או לזכות וכפ"דמה לרעת
המתרגם ולבית מקדשא ר"י אלא אינן ואמר זה כדי שיאספיהו אל ביתו בלב טו"ז

ברחוב
ב'אנחאב'
עליו ב'חכ'
בליט'

וְאֵת בֵּית יִי. לַמְּלִיחָה
אֲכִי הוֹלֵךְ: וַיִּבֶל
לַחֲמֹרִים וַיִּתֵּן יִבֹּל
לַחֲמֹרִים וַיִּבֶל
אֶפְרָיִם וְנֹדֶדִיר בְּלֻצִּי:
וְנֹדֶעֻנוּ. מִסָּבָב זָכוֹר:
וְאִין עֹנֶה. כִּי מֵתָה:
פְּנוּת

ה'רמ"ז

4

5.9

חל בליט

5.

איך תחזקו

3

ויכל

ל' וחל

•

1

2

וְחֶכְמָה בְּכִי

5.

1

ג'תשס"ו

ל. בעלות
ח'

בלײַט

3

5.5

51

וְזָקַף עֵינָיו וַיַּחַז יָת גְּבֵרָא וַיֵּרָחַר
בְּרָחוּב קִרְתָּא וַאֲמַר גְּבֵרָא סְבֵא
לֹאֵן אֲתֵאזֹל וּמִנָּן אֶתְּ אֲתִי וַאֲמַר
לִיה עֲבִרִין אֲנִתָּא מִבֵּית לְחֵם
דְּבֵית יְהוּדָה עַד סִפְיָ טוּרָא דְּבֵית
אַפְרָיִם מִתְּמָן אֲנָא וְאַנָּא אִזֵּל עַד
בֵּית לְחֵם דְּבֵית יְהוּדָה וּלְבֵית
מִקְדָּשָׁא דִּי אֲנָא אִזֵּל וְלִית אִנְשׁ
דְּכָנִישׁ יְתִי לְבֵיתָא וְאַף תִּיבְנָא
אֶף כִּסֵּתָא אִית לְחִמְרָנָא וְאַף
לְחֵם וְחִמְרָא אִית לִי וּלְאַתְתָךְ
וְלַעֲוִלִימָא דַּעַם עֲבָדְךָ לִית
חוֹסְרִין כָּל מַדְעָם וַאֲמַר גְּבֵרָא
סְבֵא שְׁלֵם לָךְ לְחוֹד כָּל חוֹסְרִינְךָ
עָלִי לְחוֹד בְּרָחוּבָא לֹא תִבֵּית וְ
וְאַעֲלִיה לְבֵיתִיה וּרְמָא כִּסֵּתָא
לְחִמְרִיה וְאַסְחוּ רִגְלִיהוּ וְאַכְלוּ
וְשָׂתִיאוּ וְאִינוּן מְטִיבִין יְת לְבָהוּן
וְהָא אִנְשֵׁי קִרְתָּא גְּבִרִין בְּנֵי רִשְׁעָא
אֶקִּיפוּ יְת בֵּיתָא וְחִקְזִין לְמִיתְבֵּר
דְּשָׂא וַאֲמָרוּ לְגְבֵרָא מְרִיה דְּבִינוּא
סְבֵא לְמִסַּר אֶפִּיק יְת גְּבֵרָא דַּעַל
לְבֵיתְךָ וְנִדְעִינִיה וְנִפְק לְוִתְהוּן
גְּבֵרָא מְרִיה דְּבִיתָא וַאֲמַר לְהוּן
בְּכַעֲוִאֲחִי לֹא תִבְאָשׁוּן כַּעַן בְּתֵר
דַּעַל גְּבֵרָא הָרִין לְבֵיתִי לְאַחַע עֲבָדוֹן
יְת קָלָנָא הָרִין וְהָא בְּרִיתָא בְּתוּלָא
וְלִחְיִנְתִּיה אֶפִּיק כַּעַן יְתָהּ וְעַנְהָ
יְתָהּ וְעֵיבִידוּ לְהוּן דְּחִקְזִין בְּעֵינִיכֻן
וְלְגְבֵרָא הָרִין לֹא תַעֲבָדוּן עֵיסַךְ
קָלָנָא הָרִין וְלֹא אֲבוּ גְבֵרָא
לְקַבְּלָא מִיָּגִיה וְאַחְקִיף גְּבֵרָא
בְּלִחְיִנְתִּיה וְאַפִּיק לְוִתְהוּן לְכֵרָא
וִידְעוּ יְתָהּ וְאִיתְלַעְבוּ בָּהּ כָּל לִילֵיא
עַד צִפְרָא וְשִׁלְחוּהָ כְּמִסְפַּךְ צִפְרָא
וְאַתְת אִיתְתָּא לְמִיפְנֵי צִפְרָא
וְנִפְלַת בְּתַרְע בֵּית גְּבֵרָא דִּי רִיבּוּנָהּ
תַּמָּן עַד דִּינִהוּר וְקַם רִיבּוּנָהּ
בְּצִפְרָא וּפְתַח דְּשִׁי בֵּיתָא וְנִפְק
לְמִזֵּל לְאַזְרִחִיה וְהָא אֲתִתָּא
לְחִינְתִּיה רְמִיָּא בְּתַרְע בֵּיתָא
וִידְהָא מִתְחִין עַל סִפְא וַאֲמַר
לְהָקוּמִי וְנִיזֵּל וְלֹא מְתִיבָא וְנִסְכְּהָ
עַל חֲמֵר וְקַם גְּבֵרָא וְאִזֵּל לְאַתְרִיהּ
וְאַתָּא לְבֵיתִיה וְנִסִּיב יְת סְכִינָא
וְאַחְקִיף בְּלִחְיִנְתִּיה וְהָרְמַת לִי
לְאַיְבֵרְתָּא לְחִרִי עֲשֵׂר אִיבְרִין
וְשִׁלְחָהּ בְּכָל תַּחוּם אֶרֶץ דִּישְׂרָאֵל

בסרח
ללך? וס' גם מקום ללך. וסרו
שמה לבא ללך כפסו. ויען
ואיש הולל. למה תהיה בגר
בארץ. ולא אבה האיש: וגם
תכנסם פסוקן בנג' מלין ק
קדם' ובתראה נסבין ומציעהא
לא נסיבו וסמ' ויהו בני שאול
ושם שם ושם. ויאמר אליהם
אתה ראה ושבעה שבעה ושבע'
אדין סריבא וכל כל וכל. יש
אחד ואין אין ואין. ואלה יצאו
מן העיר אלה ואלה. ואם רע
בעיניכם אם ואם. וגם תבן גם
מספוא וגם לחם ויין. ופתת
הצלע פתת ופתת: ברוחב
ומלאים בקריא' וס' ויאמרו לו כי
ברחב גלין. רק כל מחסורך
עלי: כי בשלה ברחוב אמת
ברחוב אכין מושבי:

סימיו לבס - סימיו לבלכס על הרעיה הזאת: אל"ז במצפה: במקום שיתקבצו כל ישראל או רובם עם מבינה מורה כמו סמארט לאהים וצב בעדת אל או הטעם כמו שמשפוחם בספר יהושע כי במצפה היה מזהב ו"ובית תפלה והיה בית מועד לישראל כשהיו נכשלים על דרכו, כבר כתבנו בספר יהושע למה היה דרכם להקבץ במצפה כי עם היתה תמונה גדולה לט"ב בהקבץ מלכים להלחם עם יהושע: ויתקבצו פנות כל העם. ראשי העם התקבצו בדרך הקהל סביב הקהל ואם ויתקבצו הראשים בקהל לשאול ולחקור איכה היתה הרעה והפסקו בתים וישמעו בני בנימין להודיע כי הם שמעו בהתקבצם ולא הרגשו בדבר לבא לפניהם ולבער הרעה והם סאו איך יהיה ופירשו

ויתקצבו ויאמרו פנות העם עמרו
סקהל ואמרו בני ישראל רברו
אליהם כהייתה הרעה הזאת:
ובני ישראל - לשון קריאה הוא:
עליהם בגורל - עליהם בעלה בגורל
ענין הגורל שהעשרה האנשים
סעו למחמה ואף לרצח יהיו
לקחת צידה לעם ההולכים ל
למחמה כלומר טפילו גורלות
בעשרה חלקים בכל מחה ובכל
רצח ואשר יפול הגורל עליהם
ינקחו צידה לתעשה החלקים ה
היוצאים וההולכים למחמה כי
לא היו יודעי כמה יתעצבו הם:
חברים. כלם היו חברים בזה
הדבר וכאספו כלם כאיש אחד
לקרא לרבר הכבד הזאת ולהחן
מהעשים אותה: בכל שבטי
בנימן* משפחות בנימן כי
המשפחה נקראת שבט ושם
משפחה כמו סכתוב ויקראת
משפח' יהו' ועוד קרא באומרו
מכל משפחות שבטי בנימן
והמשפח' הגדולה נקראת שבט
ושם בנימן היו בעשרה מ
משפח' גדולות שהיו בתי אבות
בשם ובכר ואשכנז גרא ונעמן
ואחאי וראם מפים וחפים וארד
והיו גבורים וכל המשפחה הית'
במשבת שבט ואמרו אחכנו
בעשרה משפחות כלחמה ככר
עשרה שבטי ישראל כי שבט לוי
לא היו בכללם: ויתקצרו

וַתְּהוֹכֵל דָּחִי וַאֲמַר לֹא חַוֹּת וְלֹא
אֵיתָחוּ וְאַתְּ כִּתְּרָא לְמִן יוֹמָא דִּי
סְלִיקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאַרְעֵי דְּמַצְרַיִם
עַד יוֹמָא הָדִין שׁוּי לְבָכּוֹן עָלֶיהָ
אֵיתְּעִצּוּ וּמְלִילוּ׃
וַנִּפְקוּ כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַתְּכְנִישַׁת
כְּנִישַׁת כְּנַגְרָא חֲדָא לְמִדָּן וְעִדְבָאָר
שִׁבְעָא וְאַרְעֵי גִלְעָד לְקִרְיָא לְמַצְפִּיאַ
וְאַתְּעַתְדוּ רִישֵׁי כָּל עַמָּא כָּל
שִׁיבְטָא דְּיִשְׂרָאֵל בְּקָחַל עַמָּא דִּי
אַרְבַּע סָאָה אֶלְפִין גְּבֵרֵי רִגְלֵי
שְׁלָפֵי סִפָּא׃
וַשְׁמַעוּ בְּנֵי בְנִימִן אֲרִי סְלִיקוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמַצְפִּיאַ וְאַסְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מְלִילוּ אִיכְרִין תּוֹת בִּישְׁתָּא הָדָא׃
וְאַתְּכְנַגְרָא לִיוֹאֶה בַּעֲלֵה דְּאַתְתָּא
מְטִילָתָא וְאַמְּ לְגִיבְעַתָּא דִּי לְשִׁבְטָא
בְּנִימִן עֲלִית אָנָּה וְלַחֲנִיתִי לְמִכְתָּ׃
וְקִמְּו עַל־יִתְבִּי גִבְעַתָּא וְאַקִּיפּוּ
עַל־יִית בִּיתָא בְּלִילִיא עַל־י חֲשִׁיבוּ
לְמַקְטֹל וְתִלְחִנְתִּי עֲנִיּוֹתָא וּמִיתָת
וְאַחֲדִית בְּלִחֲנִיתִי וְהִדְמִיתָהּ׃
וְשִׁלְחִיתָהּ בְּכָל תַּחֲסוּם אַחֲסַנְתָּ אֲרַע־
דְּיִשְׂרָאֵל אֲרִי עֲבִדוּ עֵצִית חֲטָאִין
וְלֹא כֶּשֶׁר בְּיִשְׂרָאֵל וְהָא כְּחֹכֶן
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָבּוּ לְכוֹן פִּתְגָם וְעֵצָה
חֲלָבָא׃ וְקִם כָּל עַמָּא כְּנַגְרָא חֲדָא
לְמִסְרָא לֹא נִיזוּל גְּבֵר לְמִשְׁכְּנִיהָ
וְלֹא גִזּוּר גְּבֵר לְבִיתֶיהָ׃ וְכַעַן דִּין
פִּתְגָם דְּנַעֲבִיד לְגִבְעַתָּא נַחֲמִי
עָלֶיהָ בְּעִרְבָא וּנְדַבֵּר עֲשִׂרָא גְּבִרִין
לְמֵאָתָה לְכָל שִׁיבְטָא דְּיִשְׂרָאֵל וּמֵאָתָה
לְאַלְפָא וְאַלְפָא לְרִיבּוּתָהּ לְמִסְבָּ
וְזוּרִין לְעַמָּא לְמַעַבְדָּ לְאַתִּיּוּתֶיהוֹן
לְגִבְעַתָּא דְּבֵית בְּנִימִן כְּכָל קִלְטָא
דְּאַתְּעַבְד בְּיִשְׂרָאֵל׃ וְאַתְּכְנִישַׁת כָּל
אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְקִרְתָּא כְּנַגְרָא חֲדָא
שָׁוִין׃ וּשְׁלַחוּ שְׁבֻטָּא דְּיִשְׂרָאֵל
גְּבִרִין כְּכָל שִׁיבְטָא דְּבְנִימִן
לְמִסְרָא מֵת בִּישְׁתָּא הָדָא דְּתוֹת
בְּכוֹן׃ וְכַעַן אֵיתוּתִי גְּבִרָא
בְּנֵי רִישְׁעָא דִּי בְּגִבְעַתָּא וְנַקְטִלִּיגוּן
וְנִפְלִי עֲבָדֵי בִישְׁתָּא מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא
אָבוּ בְנֵי בְנִימִן לְקַבְּלָהּ לְמִסְרָא
אַחוּהוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאַתְּכְנִישׁוּ בְּנֵי
בְנִימִן מִן קִירוּנָא לְגִבְעַתָּא לְמִפְקָא
לְאַגְתָּא קִרְבָּא עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

פסוק
 וְסִימָנָהּ וְכָל הַחַיָּה לְמִינָהּ.
 וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָע. מִי יִתֵּן
 וְהָיָה לְכַבֵּסָהּ. וַיַּעֲבֹר פָּנֶיךָ
 בְּלִי הָעֵס. כָּל נֶגֶעַ כָּל מַחֲלָה.

למים ג' בקריא' וס' וזיה כל הרואה . יביא י' על ירושלם . כי לא ישבתי בכית : עלות ו' בקריא' וס' ויאבק
איש עמו עד עלות השחר . והגבלת את העם סביב לאמר השכרו' וזיה כל הרואה . וזהו יוצר גבי . עד
עלות חמתי' . מנגד עלות הבשק . בת' חס' . ונבט' גם בסדר וישראל : יא' פס' כל' כל ומלה חדא ביניהון

וְהָיָה כָּל־הָרְאָה וְאָמַר לֹא־נְהִיתָה
וְלֹא־נִרְאָתָה בְּזֹאת לְמִיּוֹם עָלוֹת
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם
הַזֶּה שִׁמּוֹ לָכֵם עָלֶיהָ עֲצוּר בְּרוּ:
וַיַּעֲזֹב כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַתִּקְהַל
הָעֵדֻת בְּאֵשׁ אֶחָד לְמִדְּוָנָה בְּאֶרֶץ
שִׁבְעָה וְאֶרֶץ הַגִּלְעָד אֶל־יְהוָה הַמִּצֵּפָה
: וַתִּיַּצְבוּ פָּנֹת כָּל־הָעָם כָּל־שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל בִּקְהַל עִם הָאֱלֹהִים אֲרֻבָּע
מֵאוֹת אֶלְפֵי אִישׁ רֹגְלֵי שֶׁלֹּחַ חֹרֵב:

וַיִּשְׁמְעוּ בְנֵי בְנִימִן
כִּי־עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
הַמִּצְפָּה וַיֹּאמְרוּ
בְנֵי־יִשְׂרָאֵל דַּבְּרוּ
אֵיכָה נִהְיָה הָרָעָה
הַזֹּאת׃ וַיַּעַן הָאִישׁ
הַלֵּוִי אִישׁ־הָאִשָּׁה
הַנִּרְצָחָה וַיֹּאמֶר
הַגִּבְעָתִית אֲשֶׁר
לְבְנִימִן בָּאתִי אֲנִי
וּפְלִגְשִׁי לָלוֹן׃
וַיִּקְמוּ עָלָיו בְּעָלֵי
הַגִּבְעָה וַיִּסְכּוּ עָלָיו
אֶת־הַבֵּית לַיְלָה
אוֹתִי דָמוֹ לְהַרְגֹּתִי
וְאֶת־פְּלִגְשִׁי עֲבוּתָמֹת׃
וְאַחֲזִי בְּפִלְגְשִׁי וְאַנְחִיחָהּ
וְאֶשְׁלָחָה בְּכָל־
שָׂדֵה נַחֲלֹת יִשְׂרָאֵל
כִּי עָשׂוּ זִמָּה וּנְבִלָה
בְּיִשְׂרָאֵל׃ הִנֵּה כָלְכֶם
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַכּוֹלֵכִים
דַּבֵּר וַעֲזֹבָה הָלֵם׃
וַיִּקְסוּ כָל־הָעָם כְּאִישׁ
אֶחָד לֵאמֹר לֹא
נָלַךְ אִישׁ לְאִהְלוֹ
וְלֹא־נָסֹר אִישׁ לְבֵיתוֹ׃
וַעֲתָה זֶה הִדְבָּר
אֲשֶׁר נַעֲשֵׂה לַגִּבְעָה עָלֶיהָ
בְּנוֹרָל׃ וְלִקְחָנוּ עֲשֻׁדָּה
אֲנָשִׁים לְמֵאָה לְכָל־
יִשְׁבְּטֵי יִשְׂרָאֵל וּמֵאָה
לְאֵלֶּף וְאֵלֶּף לְרִבְבָּה
לְקַחְתָּ עֲדָה לָעָם
לַעֲשׂוֹת לְבוֹאֵם לַגִּבְעָה
בְּנִימִן כְּכֹל־הַנִּבְלָה
אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּיִשְׂרָאֵל׃
וַיֹּאסֹף כָּל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל
אֶל־הָעִיר כְּאִישׁ
אֶחָד חֲבֵרִים׃

וַיִּשְׁלַחוּ שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל
אֲנָשִׁים כָּל־שְׂבָטֵי בְנֵי־מֶן לְאֹמֶר
מִה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נִהְיָתָה בָּכֶם׃
וַעֲתָה תָנוּ אֶת־הָאֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיעֵל
אֲשֶׁר בְּגִבְעָה וּנְמִיתִם וּנְבַעְרָה
רַעְיָה מִיִּשְׂרָאֵל וְלֹא אָבוּ בְנֵי־מֶן
לְשַׁמֵּעַ בְּקוֹל אֲחֵיהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
וַיֹּאסְפוּ בְנֵי־בְנֵי־מֶן מִן הָעָרִים הַנִּבְעָרוֹת
לָעָצֹת לְמַלְחָמָה עִם־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

וְהָיָה שְׂפָחוֹת נָתַתְּ. וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָיו כָּל מַלְכִּים. רֹאיתָ
הֵן: אֵיכָה הָיוּ וְסִי' נִמְסַר בְּרִישׁ אֵיכָה: הַלִּמְכָּב וְהַסִּי'
נִמְסַר בְּסִדְרָא כִּי תִשָּׂא וּבִיהוֹשֻׁעַ שִׁמְיוֹ:

[illegible]

רמי

מנות כל העם. רישי
כל עמא : דימו
להרוג : כיונו להרוג
אויסמיטט בלזן ל
לעשות לביתאס זז ל
לגבעת בנימן ככל ה
הכבלה וגו' : חברים.
קוים בעצה אח' : בכל
מבטיבנימן . עשרה
מבטים חמשדעשרה
מספחוריו מיהו מ
מרחל יב מבטים :
אטר

כל
ז' כבו כל כל
ותלה חדר
בימיהון

הלל

והנה נקלהו כל מצב
ישראל וזאת שבת בנימין
על זה אלוי המצפה
כי שם היו נקלהים ל
לכל הדברי הפלאים
לסבה שזכרנו בזה
מקדש ושם הודיעם
האלים הלו איך היה
הדבר הזה ואמ אומי
דמו להרו' לרעתו שנה
ותיר עצמו להרעה
ולא יתגל בזה החטא
הגדל המבונה תכלית
הגבות ל'ל משכב זכור
- והנה התפעלו מאד
ישראל מזה הענין ורצו
לבער הרע מקרבם כ
כמשפטו התור' ולמען
יוכלו להתעבב שם עד
בערם הרע שלחו ע
עשירות הממל' לקחת
צד לעם והנה שלחו
תחלה בכל גבו בנימין
ובכל משפחותיו שיתג
האנשי האלה החטאים
האלה בד בני ישראל
להמיתם ולבער הרע
מקרב ישראל ולא אבנ
בני בנימין לשמות ב
בקול אחיהם והורח
זה כי יד כלם היתה
במעל זה . וכראות

ויתפקדו. קל והפא קמוצה ומשפט הקוף להדגם כמשפט התפעל להיות ע"י
דגושה לבר מעטים כמכאז קלים לבר מיושבי הגבעה התפקדו וכן ואים ישראל
התפקדו וכן ויתפקד העם: עשרים וששה אלף איש. ובמפתח כמכאז סכפלו
מבנימין עשרים וחמשה אלף ומאה ושם מאות כסו אל סלע הרמון כמכאז אלף
חקרים כי במכנס היו עשרים

וששה אלף ושבע מאות מיושבי
הגבעה ואלה האלף החקרים
לא מצאו מה היה להם ויתכח
לפי כי אותם אף כפלו במלחמות
הראשונות שהיו נגפים ישראל
כי יאז אפסר שלא מתו במלחמה
ההם מבנימין והכתוב לא מכה
אלא המתים בהנגף בנימין לפני
ישראל ובמדרש אומר כי אותם
אלף הלכו לארץ רומניא וישג
סם: אל השערה ולא יחטאו.
תרומו ומרמן בבית שער
ולא משכן: וישחיתו בישראל.
אמרו כי העונם הזה היה לישראל
בעון פסל מיכה שהיה בימים ה'
ההם כמו שפירשתי והנה קבא
לדבר פלגס בגבעה ולא קבא
לפסל מיכה והיה להם לקבא
ולעלו עליו למלחמ' ולבער הפסל
מישראל כמו שבערו זאת הרעה
ולפיכך נענשו במלחמה הזאת
אמר להם הקב"ה בכבודי לא
מחיתם בכבוד בשר ודם מחית:
ויבאו ביתאל. הכראה בעיני כ'
על טילה אל כי שם היה הארון
וכקרא בית אל ובית יי' כמו ואת
בית יי' הכי הולך כי לא מצאנו
סהבאו הארון לביתאל שהוא
לזו ובטילה הראשונה גם כן
לטילה באו כמו ש' ויקומו ויעלו
ביתאל וישאלו באלהים ואחר ס'
טאלתם קמו וסונו על הגבעה ל'
להלםס והנעם סחזכר פעם
אחרת ויבאו ביתאל להודיע כי
בפעם אחרונה סבו בכל לבם
לא ל' ויבאו ויעלו עולות וכל זה
בטילה היה ונעתי להם בפעם
הזאת ויתכן לפר' גם כן סהבאו
הארון לביתאל כי ביתאל קמו'
לטילה הוא כמו סאמר בסוף ה'
הענין בטילה אשר מצפונ' לבית
אל וסבאוהו שם להתפלל שם
ויעם האל יתעלה בזכות יעקב
סכירך אותו אלהים שם וסול'
באותו פרק בנימין אלא סאין ת'
משמעות הפס' סהבאו הארון
ס' אז כי הפסוק אומר וסם ארון
ברית האלהים בימים ההם ה'
כרא'י שם היה הארון בקבעו'
ולא סהבאו אותו שם ובטילה
היה הארון בימים ההם והרבו
בתפלה ופנחס גם כן סהיה
עמםס התפלל גם כן עליהם
וכענו בפעם הזאת: עומד לפני
בימים ההם: כי הוא היה כהן
גדול בימים ההם ובו היו סוליס
באורים ותומים והיום הזה עמד
לפני הארון והעמים עמו:
לאמר

ופדאות בני בנימין סרצון ישר להלםס גם יבאו בני בנימין למלחמה עם בני ישראל
והיה מספרם כ' אלף איש סולף חרב וסבע מאות איש בחור היה כל אחד מהם
אטר יד ימינו והיו בקיאים ביריית אבנים בכף הקלע עד סכבר היו קולעים אל
הסער האחר עם רוב דקוהס ולא יחטאו שלא יכזבו וזה היה דבר כפלא מאד:

ואים ישראל התפקדו.
לבר מבנימין ד' מאות
אלף איש סולף חרב
ויעלו ביתל ססס היה
ארון האלים להסאל
באורים ותומי לפנחס
בן אלעזר בן אהרן ה'
כהן סהיה כהן גור'
אז וירמה סקראו שם
טילה ביתאל להקבע
בו בית האלים כי שם
קבעים ימי רבי והנה
היה שם מכוהה כמו
סאמרן חול מכוהה זה
טילה כחלה זה בית ע'
עולמים והנה ירענו
כי אחר סכר ארון יי'
מהגלגל בא לטילה
וקבע שם עד מות ע'
עלי או יהיה הרצון
בבית אל בית האלים
והנה אי איסר
סכא' ג' ס' לעיר
בית אל כי היא היתה
גבול בנימין כמו ס'
סכזכר בספר יהושע.
וסאו מיעלה בתחלה
למלחמ' ואל כי יהודה
יעלה בתחלה ולא ה'
הסלימו סאלתס כי כ'
כבר היה ראוי להם
לסאול אס יכזחו או
יכזחו ואס יאל' להם
סיכזחו יחדלו לעלות
עליהם למלחמה ולזה
קרה להם מה סקרה
מפני סלא סלא כהגון
לא בפעם הראשונה
ולא בפעם הסביה.
ואולם

רשי

איטר יד ימינו. גמורי
די ימינס לא היו ס'
סולט'ה כאלו היא
אנומה כמו ל' אטר
עלי באר פיה: כל זה.
סבע מאות איש הללו:
אל הסערה. לחוט
הסער: ולא יחטאו.
ולא יסנה: יהודה
בתחלה. אבל לא
כזכו לסאול אס לכזח
אס לכזח ובאחרונה
סכזכו אמר עליה כי
מהר אכתנו בדרך ה'
הסכימו והסלימו ד'
דבריהם: וישחיתו
כעכסו על סלא קבאו
פיו כן במעשה פסל
מיכה שהיה כבר:
בבעל

בזה ערים ד' בקריא וס' ונס אל אחת מהערים האל. ויתפקדו בני בנימין. ואשר בזה ערים. ולכן הני פותח
את בתף מואב: אמר ב'ו' איש בחור אטר יד ימינו. וקם יי' להם מושיע: ויתחזק חוס' ויתחזק ישראל

ויתפקדו בני בנימין ביום ההוא
מהערים עשרים וששה אלף איש
שלף חרב לבר מ'שבי הגבעה
התפקדו שבע מאות איש בחור:
מכל העם הזה שבע מאות איש
בחור אטר יד ימינו כל זה קלע
באבן אל השערה ולא יחטא:
ואיש ישראל התפקדו
לבר מבנימין ארבע מאות אלף איש
שלף חרב כל זה איש מלחמה:
ויקמו ויעלו בית אל וישאלו
באלהים ואמרו בני ישראל מי
יעלה לנו בתחלה למלחמה עם בני
בנימין ויאמר יהוה יהודה בתחלה:
ויקומו בני ישראל בבקר ויהנו על
הגבעה ויצא איש ישראל למלחמה
עם בנימין ויערכו אתם איש ישראל
מלחמה אל הגבעה ויצאו בני
בנימין מן הגבעה וישחיתו בישראל
ביום ההוא שנים ועשרים אלף איש
ארצה: ויתחזק העם איש ישראל
ויספו לערך מלחמה במקום אשר
ערכו שם ביום הראשון ויעלו בני
ישראל ויכבו לפני יהוה עד הערב
וישאלו ביהוה לאמר האוסף
לגשת למלחמה עם בני בנימין אחי
ויאמר יהוה עליו אליו:
ויקרכו בני ישראל
אל בני בנימין ביום השני ויצאו
בנימין לקראתם מן הגבעה ביום
השני וישחיתו בבני ישראל עוד
שמונת עשר אלף איש ארצה כל
אלה שלף חרב: ויעלו כל בני
ישראל וכל העם ויבאו בית אל
ויכבו וישבו שם לפני יהוה ויעומו
ביום ההוא עד הערב ויעלו עלות
ושלמים לפני יהוה: וישאלו בני
ישראל ביהוה ושם ארון ברית
האלהים בימים ההם: ופינחס בן
אלעזר בן אהרן עמד לפניו בימים ההם
קאים קרמתי ביומיא האינון

וישב על המטה. ויתחזק העם איש ישראל. ויתחזק דוד באלהיו. ויתחזק שלמה בן דוד. ויתחזק המלך
ורבעם. רמלך יושפט בנו תחיהו ויתחזק על. ויתחזק יוחם. ויתחזק אביה ושא לונשים:

לאמר האוסף אם אחרל. ידמה כי במאלות הראסונות לא סאל הוא ובסאלות הראסונות לא ביאריו סאלתס וגס התסובה לא היתה מבוארת והכל היתה סבה מאת השס כרי סעילו ויכפנו כי היה להס לסאלו אם יעלו ויכלחו והוספועה לבאר השאלה ואמרו אם אחרל כלומר סאס לא אזליח אחרל והסיב לו מבואר עלו כי מחר אתכנו בדרך ומספט

עליו כי מחר אתגנו בדרך ומשפט
השאלה באורים ותומים כך היה
כמו שכתבו רז"ל כיצד שואלין
השואל פניו כלפי נשאל והנשאל
פניו כלפי השביחה השואל אומר
האדרתך אחרי הערוד הזה ה
האשיבנו והנשאל אומר דרוק
עלה והצלח ואין שואלין בקול סם
ושל לו ולא מהרהר בלבו סתמי
על פיו אלא בדרך שאמרה חנה
בתפלת' וכיזר כעשית התשובה
באורים ותומים שהיו האותיות
צלולטו והיו משיבות הצורך עם
סיוע רוח הקדש שהיה בכתן ס
סשואלין בו וכן אמרו כל כתן
סמדרב ברוח הקדש ושביחה ס
סרויה עליו שואלין בו ושאינו מ
מדרב ברוח הקדש ואין שביחה
סורה עליו אין שואלין בו סהרי
סאל דרוק ועלתה לו סל אביתר
ולא עלתה לו ססויעל אביתר ויב
סבטום היו כתובין בהן ואמרו
רז"ל שגם אברהם יצחק ויעקב
ככתבו בו והנה כל האותיות שהם
ואמרו ופנחס בן אשר בן אהרן
הכהן מפני שלא יאמינו בני אדם
כי אותו פנחס היה לפי שיש לו
מסאותיו עד הזמן ההו יתיר מב
מאות סבה לפי יחשו עד אהרן
וחיה זמן רב כי האלהבטוחו
בזה על אשר קנא בטיטס ואמר
הכני נתן לו את בריתי שלום
ואמר בריתי היתה אתי החיים
והשלום ועל פנחס אמר ומקצת
רז"ל אמרו כי פנחס זה אליהו
ומקצתם אמרו כי אליהו מבני
בבית' היה ויש להם סמך בזה
בד"ה : התקומץ העיר מבני
סלא כוכר פועלו מבני הפעיל
וההפע' עד התקין אות'מ הע'
והוא ענין ההעצקה והעצירה :
ונתקנוהו : רגש הקוף לתפארת
הקריאה והדומי לו ככתבו בספ'
מכלל : קמו ממקומו : קמו על
הפרט ממקומו על הכלל : מציח
פ' יוצא והוא פעל עומד כי יציח
ירדן א פיהו פעל יוצא : ממערה
גבע : יתמייסר בגבעתא ויש
לפרשו מענין ערות על יאור
ומתערה כאורח רענן סח'ענין
לחיות ואותו המקום שהיה סמוך
לגבע' היה מקום דשא : מקום
לבימת : לדרך שהיה סמוך
לגבעה לדרוך אחריה והיו נסים
לפניהם בבונה כרי סיכתקו מן
הער והיו בוטחים אל האורב
סיכנסו א העיר : וומטך הארבי
יוכתן פירשו פעל עומד ואיתגיד
כמא' כלומר סממטך א הגבעה
ויש לפרשו כמשמעו פעל יוצא
ופירושו שמשכו בסופר והירעו

כמו במסוך היוכלי והמושי. זמן זה התנוצצו כרי כסיכנסו האורב בעיר
 שסלחו את בעיר ומשאת העשן יהיה סמן לישראל שכבר לכדו העיר ובזמן שיראו
 העשן יחזרו פניהם כלפי בזמן להכות בהם. ופירוש משאת העשן עמוד העשן
 שהוא כסא כלפי מעלה. ומה שאמר עמוד עשן אחר שאמר והמשאת החלה הוא
 תוספת ביאור או יהיה משאת שריפה מצנן ויטאם דוד מענן שרפה משאת על
 הלהב ומשאת העשן משאת עמוד במקום שנים יקרא גם כן עמוד העשן משאת
 החלה לעלות ועמוד עשן גם כן החלה לעלות; ויהפוך איש ישראל. הסך שורף ל

כפעם בפעם ו' וסימיון במסרה רבתי : בכראשנה ה' בקריא' וס' במס' רבתי : ובהלכה ג' בקריאה וסימיון
במסרה רבתי : נגעת ג' חס' בקריאה וס' וחנפיש הנגעת חטבא עד הערב : בי נגעת עליה דהרעה' וכנף הברוב
השני : משאת ו' פתחין וס' במס' רבתי : וכנימן ט' יחידאין וס' במס' רבתי : השמימה יא' וס' נבסר בסדר ואתחנן :

לֹאמַר הָאוֹסֶפֶּ עוֹד לֵצֵאת לַמִּלְחָמָה
 עִם־בְּנֵי־בְנִימֵן אֲחִי אִם־אֶחָדֶל
 וַיֹּאמֶר יְהוָה עָלוּ בִי מִחַר אֶתְנַבּוּ
 בִידֶךָ׃ וַיֵּשֶׁם יִשְׂרָאֵל אֲרָכִים אֶל־
 הַגְּבֻעָה סָבִיב׃ וַיַּעֲלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
 אֶל־בְּנֵי בְנִימֵן בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
 וַיַּעֲרְבוּ אֶל־הַגְּבֻעָה בַּפֶּעַם בַּפֶּעַם׃
 וַיַּצֵּאוּ בְנֵי־בְנִימֵן לִקְרֹאת הָעָם
 הַנִּתְקוּמֵן־הָעִיר וַיַּחֲלוּ לַהֲבוֹת מֵהָעֵם
 חֲלָלִים בַּפֶּעַם בַּפֶּעַם בְּמַסְלוֹת אֲשֶׁר
 אָחַז עָלֶיהָ בִּירַת־אֵל וְאֶחָת גְּבַעְתֶּהָ
 בַּשָּׂדֶה כְּשִׁלְשִׁים אִישׁ בִּישְׂרָאֵל׃

וַיֹּאמְרוּ בְנֵי בְנִימִן גְּנֹפִים הֵם
לִפְנֵינוּ כִּבְרָאשְׁנָה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
אָמְרוּ נְנוּסָה וְנִתְקַנּוּהוּ מִן־הָעִיר
אֶל־הַמַּסְלוֹת׃ וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל
קָמוּ מִמָּקוֹמוֹ וַיַּעֲרְבוּ כִבְעַל תַּמָּר ו
וְאוֹרֵב יִשְׂרָאֵל מִיַּח מִמָּקוֹמוֹ מִמַּעֲרָה
גָּבַע׃ וַיָּבֹאוּ מִגֹּבַע־הָעֲשָׂרָה
אֲלֵפִים אִישׁ בַּחוּר מִכָּל־יִשְׂרָאֵל
וְהַמִּלְחָמָה כִּבְדָּה וְהֵם לֹא יָדְעוּ כִּי־
נִגְעַת עָלֵיהֶם הָרַעָה׃ וַיִּגָּף
יְהוָה אֶת־בְּנִימִן לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁחִית
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּבִימִן בַּיּוֹם הַהוּא
עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֲלָף וּמֵאָה אִישׁ
כָּל־אֱלֹהֵי שְׁלֹף־חֶרֶב׃ וַיִּדְּאוּ בְנֵי־
בְנִימִן כִּי נָגְפוּ וַיִּתְּנוּ אִישׁ־יִשְׂרָאֵל
מָקוֹם לְבְנִימִן כִּי בָטְחוּ אֶל־הָאוֹרֵב
אֲשֶׁר שָׁמוּ עַל־הַגָּבַעָה׃ וְהָאוֹרֵב
הַחִישׁוּ וַיִּפְשְׁטוּ אֶל־הַגָּבַעָה וַיִּמְשְׁךְ
הָאוֹרֵב וַיִּקְרָאֵת כָּל־הָעִיר לִפְנֵי־חֶרֶב׃
וְהַמוֹעֵד הָיָה לְאִישׁ יִשְׂרָאֵל עִם־
הָאוֹרֵב לְהַעֲלוֹתָם מִשְׁאֵת הָעֵשֶׂן
מִן־הָעִיר׃ וַיִּהְיֶה אִישׁ־יִשְׂרָאֵל
בְּמַלְחָמָה וּבְנִימִן הִחֵל לְהַכּוֹת חֲלָלִים
בְּאִישׁ־יִשְׂרָאֵל כְּשִׁלְשִׁים אִישׁ כִּי
אָמְרוּ אֵל גְּנוּף נָגַף הוּא לִפְנֵינוּ
בְּמַלְחָמָה הָרֵאשֶׁנָּה׃ וְהַמִּשְׁאֵת
הִחֲלָה לַעֲלוֹת מִן־הָעִיר עֲמוּד
עֵשֶׂן וַיִּפֹּן בְּנִימִן אַחֲרָיו וְהִנֵּה עָלָה

דרך אל פיהו גוהי מבטן :
 בתימן מקום תורפה סלה
 תם : ויתנו איש
 מכויסר על האורב טכאז
 לקרחתם : וימסוך
 האורב . מסך בשופר
 ד' ראמסך בשופר
 העם אשר אתו אל ה
 העיר : והמועד היה
 ומתחלה היה אור בן
 ישראל ובין האורב ל
 להיות האורב מרבה
 להעלות עשן העיר ו
 ויבנו ישראל אשר לכר
 האורב אתהגבעה :
 מסאת העשן . גובה
 העשן : ויהסך איש
 ישראל . עכשו חוזר
 לתחלת הדבר וטובה
 ומפרט עשרי וחמשה
 אלף סתבבו למעלה
 כיצ כעלו והיזן כעלו :
 ואשר

הל'בג

ואולם בפעם השליש
סאלו כהנון ואמרו
האוסף עוד לזאת
למלחמה עם בני
בנימין אחי אם אחד
והיה זה עֲד סאלת
העצה אם יקרה רע
מזה יהרגו כי הרבר
הוא בבחינתם לא עֲד
הודעת העתידות כמו
שהיה הענין צפתי
הסאלת הראשונות
סאלו באים והיה
אז התשובה שלמה
ואמר עלו כי מחר
אתננו בידך והנה עמו
בני ישראל חכמה
לסוס אורבים אל
הגבעה כמו שעשו
כסבסו את העיר

והראו ישר את עצמם
נגפים ונכו להם לפני
בנימין כדי לכתקם מן
העיר והאורב שהיה
בעמק והוא אשר קראו
מערה כי שם ישכנו
כל המימות אשר שם
והלחיות ולא ראו אותן
בני בנימין לפסוט אז
אל הגבעה ולהכות ה
העיר לפי חרב והנה
היו האורבים י' אפים
איש מהיותו גבורים
סבישראל ואחר שכנו
ישראל והרחיקו בני
בנימין מן העיר קמו

וּבְחֵלֶחֶץ
בְּיַחֲדָאִין
וּבְכַל יוֹסֵף
וַיְהִי דְרַבְנִי

לעלות
יד וכל אורי
ויהושע רכל
ב' חנ וקי' כנ
תבזה לבנות

כלל העיר. סריפת העיר כלה עלה עץ הסרפה אל הסמימה: הפך פניו אל בנימן להכות בהם: ויפנו. פנו עורף אל ישראל וכו' דרך המדבר: והמלחמה הדביקהו. אכסו המלחמה הדביקהו. ואשר מהערים. כתרמו ואכסו כמנא רמו מקרויהו קטלן בהון מכא ומכא רל האורב סככסו בגבעה משחיתים אותן מהגבעה ומסאר הערים ופי

בתוכו בתוך בנימן הכהרנים מ מבחן היוגה לה כהרני מבכיל: כתרנו. קבצו אותו ככתר ועל הדרך הזה עוטרים אל דוד ואל אכסיו לתפסם: הדריכוהו: זה לזה חומר דרוף אחריו: מנוחה הדריכוהו. חכר מם השמוס וכל ממנוחה הדריכוהו וכן יי מבית כיתוהו טרדונו אוכל במקום מנוחתם הדריכוהו כמו טאמר נוכח הגבעה כלומר ב במקום שהיו חופשים לנוח שם הדריכוהו והיה הדריכוהו לפי זה מענין כרוך נגד: ועללנו: אפילו העוללות שסארו מהם כרתו כמו מעולל הכרם: חמם ועטרי אף אים. והמאה סספר עוד למעלה הכיחם כאף לפי ס טהוא פרט וסמך על המספר הראשון סספר: שם מאות אים. ולא היתה בהם אסיה כימן ה המלחמה כסו אלה השם מאות ואין אסיה במלחמה לפיכך לא כסארה מבנימן אסיה כי הכל הרגו מלבד אלה השם מאות ס סכסו סלע רמון: מעיר מתים. מעיר אכסים ומת'סם לאנושות פולל אכסים וכסים וטף רוצה לומר האכסים בעיר והבהמה בסד הכל הרגו: עד כל הכמס: פי כל הכמס עופות או חיות כל הכמס להם הרגו: הערים הכמסאות. פי הכמסאות להם סלא נהרסו בהכנס בהם ישראל להרס העם שהיו הורסים העיר והערים סלא נכנסו בהם ב במלחמה סבו אליהם וסלחו א אותם באס: לא יתן בתו. נתנו אותם כמו מנורים סלא יתחננו בס עוד על הכבלה הזאת אסר עשו אחר סלא נתנו הרעשם ו והפושעים: להפקד: ענין ססרסו כמו ולא נפקר מ מתנו אים: ויבנו סס מזבח: אס בית אל זה הוא טילה למה בנו סס מזבח וכל לא היה סס מזבח המסכן ואס הוא העיר הנקרא ביתאלגס סס היה ה המזבח סבנה יעקב אבנו כמו סאנו עתידין לסר בספר סמואל בפסוק עולים אל האלהים ביתל ויל סבנו סס מזבח חרס והיה המקום הזה טילה או ביתאל וכנות המזבח הוא דריסת האל כמו סכמסא במקומות רבים ס סהיו בוכן מזבח לדרוס את י ומפני המקרה הרע הזה סקרה להם סבר בנימן בנו מזבח ו והעלו עולות ובכו לפני י ואמר למה היתה זאת להפקד סבנו

ואמר מהערים. האורב סככסו בעיר משחיתים אותו בתוך הטבט בתוך העיר: כתרנו את בנימן. הקיפו את בנימן ככתר המקוף את הראס וכן אכסיו במן כתרנו וכן כירטע מכתר את הדריק וכן גס בלסון עטרה נקראת הקפה וסאלו ואכסיו עטרים אל דוד ואל אכסיו לתפסם: הדריכוהו. קוראים אחריו

השמימה יא וסכסיוהו נמסר בסדר ואתחנן: משחיתים ח' וס' נבסר בסדר וירא: המדבר יב בקריאח וס' נמסר בסדר אחרי גות: כסס ד בקריאח וס' נמסר מעיר מתים עד כהמה. אין בו טס פצע וחבורה. אין בתם בבשרי בפני. כי בסלי מלאו נקלה: וישא קולס נסאיה קולס ד חס את בלישיהו

כלל העיר השמימה: ואיש ישראל הפך ויכהל איש בנימן כי ראה כי נגעה עליו הרעה: ויפנו לפני איש ישראל אל דרך המדבר והמלחמה הדביקהו ואשר מהערים מ משחיתים אותו בתוכו: כתרנו את בנימן הדריכוהו מנוחה: הדריכוהו עד נכח הגבעה ממזרח שמש: ויפלו מבנימן שמנה עשר אלף איש את כל אלה אנשי חיל: ויפנו וינסו המדבר אל סלע הרמון ויעללוהו במסלות חמשת אלפים איש וידביקו אחריו עד גרעם ויכו ממנו אלפים איש: ויהי כל הנפלים מבנימן עשרים וחמשה אלף איש שלף חרב ביום ההוא את כל אלה אנשי חיל: ויפנו וינסו המדבר אל סלע הרמון שש מאות איש וישבו בסלע רמון ארבעה חדשים: ואיש ישראל שבו אל בני בנימן ויבוס לפי חרב מעיר מתם עד בהמה עד כל הנמצא גם כל הערים הנמצאות שלחו באש: ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה: ויבא העם בית אל וישבו שם עד הערב לפני האלהים וישאו קולס ויבכו בכי גדול: ואמרו למ' יהוה אלהי ישראל היתה זאת בישראל להפקד היום מישראל שכט אחד: ויהי ממחרת וישכימו העם ויבנו שם מזבח ויעלו עולות ושלמים:

השמימה יא וסכסיוהו נמסר בסדר ואתחנן: משחיתים ח' וס' נבסר בסדר וירא: המדבר יב בקריאח וס' נמסר בסדר אחרי גות: כסס ד בקריאח וס' נמסר מעיר מתים עד כהמה. אין בו טס פצע וחבורה. אין בתם בבשרי בפני. כי בסלי מלאו נקלה: וישא קולס נסאיה קולס ד חס את בלישיהו

דריפה כוונתם זה ל לזה לדרוף: מנוחה הדריכוהו. אכל הערים מהם נוחים בהם סס הדריכוהו: הסגוהו הדריכוהו. הסגוהו וס' רונמתי בלסון תלמוד רהט בתריה פרסא בחלא ולא א הדרכה: עד נכח הגבעה. ממזרח סל גבעה: ויפלו מבנימן סמכעסר אף. בסדה בתוך המלחמה: ויעללוהו. הרני אחר הרניה כעללו סאחר הכבד: חמשת אלפים. הרי עשרים וסלסס אף: עד גרסם. סס מקום: ויכו ממנו אלפים אים. הרי עשרים וחמשה אלף האמו למעלה והמאה הכתובים למעלה לא פירס היכן נפלו: סבו א בנימן. בכל העיר: מעיר מתים. התמו כל יוסבי הערים ועד בהמה ואכסים בכלל מתים היו סמחוס ל לסון כלה הוא וסס לתמוה על אף היכן הם סהרי עשרי וססס אף התפקדו תן ה העיר ומן הגבעה סס מאות וכאן מנה ב סכסלי עשרי וחמשה אלף ומאה אים וסס מאות כמלסו אל סלע הרמון והאלף ברחו אל הערים וספלו ל למחרת כסססו בני ישראל אל עירי בנימן להחרים הכס' והטף: להפקד. להגרע: ויכחמו

רלבג

והנה בזה האור ספר בכללות מהסחיתו בני ישראל בבנימן כה אף ומאה אים ואחר זכר הפדטים וזכר איך היתה ההתחלה בענין האורב וזכר איך הות התחבולה בענין האורב למועד סהגבילו אים ישראל למהר לפשוט אל הגבעה ולהכות העיר לפי חרב ובנימן בראותו כי עלה כלל העיר השמימה והנה לא זכר בפדטים כי אס כה אף אים ולא חסס למאה העורפים על הססכון כי לא זכר בפדטים כי אס האלפי וסיהיו סס יתד על האלפי בכל הרג והרג מספר מה כסהרסן כלו ויהיו מאה אים. וספר סכסארו בבנימן סס מאות אים וססו אל סלע רמון וכבר כזכר תחלה סמספר בני בנימן עשרים ושסס אף סלף חרב וסבס מאות וידמה סהאף הכסארים מתו במלחמות הראסונות. עוד זכר סאס ישראל כסבס במצפה לאמר סלא יתן אים ממכו בתו לבנימן לאסס וכראותם כי כפקד סבט אחד מישראל חרה להם מחר והנה בנו סס מזבח חרס בבית האלהים והעלו עולות וסלמים וססו לדרוס את י על זה הקולס סבא על יס אולי סדרו סאס יתן י את בנימן בידם עשו זה הענין לכבוד השס והנה היה קסה בעיני ישראל הגרע סבט אחד מישראל והתחמו לתכזא נסים לנותרים. והרגו

תננא דקרתא לצית שמיא: ואנש ישראל איהחור ואיתבהיל אינש בנימן ארי חזא ארי קריבת דתיתי להון בישתא: ואיתפניאו קדם אינש ישראל לאורח מדברא ועברי קרבא ארביקוננו ואנש במנא קמו מקרויהו קטלן ב בהון סכא ומכא: טל טירו ית דבית בנימן דרפנינו מבית ניהונו טרדונו עד לקביל גבעת ממזרח שימשא: ואיתקטלו מדבית בנימן תמנת עסר אלפי גברא ית כל אילין גברי עברי קרבא ואיתפניאו ואפיכו למדברא לכיף רמון ואטמרו בכיבשיא חמשה אלפי גבר וארביקו בתריהו עד גרעם וקטלו מנהון תרינ אלפי גברא: והיו כל דאיתקטלו מדבית בנימן עסרין וחמשה אלפי גברא שרפי ספא ביום ההוא ית כל אילין גברי עברי קרבא ואיתפניאו ואפיכו למדברא לכיף רמון שית מאה גברא ויתיבו בכיף רמון ארבעא ירחין ואנש וישרתבו לות בני בנימן ומחוננון לפתגם דחרב מקרויהו גמרינון עד בעירא עד כל דאישתכח אף כל קירויה דאישתכחא אוקירו בנידא: ואנש ישראל קים במצפא למימר אנש סכסא לא יתן ברתיא לדבית בנימן לאיתו: ואת עמא לבית אל ויתיבו תסן עד רסשא קדם י וארימו קלהון ובכו בכי סגיא: ואמרו לסא י אלהי ישראל הות דא בישראל למיסע יומא דין מישראל שיבטא חריוותוה מיוסא דבתרוהי ואקרימו עמא ובנו תמן מדבתא ואסקו עליון וניכסת קודשיון:

בקריאח וס' נמסר בסדר וירא: המדבר יב בקריאח וס' נמסר בסדר אחרי גות: כסס ד בקריאח וס' נמסר מעיר מתים עד כהמה. אין בו טס פצע וחבורה. אין בתם בבשרי בפני. כי בסלי מלאו נקלה: וישא קולס נסאיה קולס ד חס את בלישיהו

ואמר זה להעלות העשן מן העיר להבהיל את בנימן בראותו כי עלה כלל העיר השמימה והנה לא זכר בפדטים כי אס כה אף אים ולא חסס למאה העורפים על הססכון כי לא זכר בפדטים כי אס האלפי וסיהיו סס יתד על האלפי בכל הרג והרג מספר מה כסהרסן כלו ויהיו מאה אים. וספר סכסארו בבנימן סס מאות אים וססו אל סלע רמון וכבר כזכר תחלה סמספר בני בנימן עשרים ושסס אף סלף חרב וסבס מאות וידמה סהאף הכסארים מתו במלחמות הראסונות. עוד זכר סאס ישראל כסבס במצפה לאמר סלא יתן אים ממכו בתו לבנימן לאסס וכראותם כי כפקד סבט אחד מישראל חרה להם מחר והנה בנו סס מזבח חרס בבית האלהים והעלו עולות וסלמים וססו לדרוס את י על זה הקולס סבא על יס אולי סדרו סאס יתן י את בנימן בידם עשו זה הענין לכבוד השס והנה היה קסה בעיני ישראל הגרע סבט אחד מישראל והתחמו לתכזא נסים לנותרים. והרגו

נגד צי כחתי ויתפקד העם קל ורעו להחגם והוא ענק זכירה והשגחה כמו מקדוה וראו מי הלך מעמנו יורעת משכב זכר והואך כדע זה יתכן כי חצבירוס לפני הארון ומי מקלטה הארון היא הבתולה כמו שעמו בגמי מרין מהעבירוס לפני הכין הבתולה פניה מוריקות כמו שקבלו רזל ויש דרך אחרת זכרו רזל ברבר הבתולה ורעו

דיון בזה להושיבם על פי חבית מל יין בעולה ריחה כודף בתולה אחי ריחה כודף והם אמרו כי זה הכסין עשו לכסי יבסגלש ולא מהעבירוס לפני הכין כמו ש מעשו בכסי מרין ועשו סמך בזה מנה סבתו בכין לרצו להם לפני י לרצון להם ולא לפורענו להם לא המחל סילה נס זה הפסוק מוכיח כי בתאל הזכר בענין הזה הוא סילה סהרי במקום סבבו מנחם וסבו לפני וואמרו מי אשר לא עלה סס היו ערין ומסס סלחו להחריבאכסי יבס גלשד : אשר בארץ כנען לא מבחתי טעם לסיפור הזה כי ידוע הוא כי סילה בארץ כנען : ולא מצאו להם כן כמו שהיו כי הם היו סס מאות והעדות לא היו אלא ארבע מאות : והעם כחם נפעל עומד כי חוקמון ירמיה פליטה לבנימן ולא ימחה סבט מיראל : וטעם ירמיה כי ירמיה הוא מיעקב אבינו להיות מבניו סבי עשר סבטי עד עולם : אשר מצפונה לביתאל פירמו רזל כי על סילה הוא אומ' סהיה בצפונה סל ביתא וברומה סל לבנה ובמזרח סל מסלה ס העולה מביתאל סכמה ואכי תמה מה צריך לכל זה כי סילה ידוע היה בלא סימנים :

והנראה בעיני כי החב היה בעולה מימים ימימה ופירמו מסה לסנה ואמר בו התרגום מוזמן לזמן ממושך למועד ואפשר כי מפסח לפסח היה זה או מסכות לסכות סהיה זמן סמחה או ביום הכפורים סהיו בנות ישראל יוצאות וחולות ב סכרמים כדברי רזל והמחול זה סהיה לבנות ישראל חוץ לעיר סילה באותו המקו אשר מצפון לביתאל ולהדיע אותו המקום זכר אלה הסמנים וכרמי סילה היו סמוכים לזה המקום והנה הפסוק יוכיח כי המחול חוץ לעיר היה כמו סכתוב והיה אס יצאו סכות סילה וגו' ואמרו להם ס מיראנו סכרמים : חנונו

בקהל ר' דגשין בקריאה וס' מי אשר לא עלה בקהל : לא יבאו בקהל לך קבתי בקהל אשוע : וסימ' בלשון תרגום נוסקנצלי דסגין אתפקדית : יבשו חס' בליש בקריאה וס' ויתפקד העם : וישלחו שם העדה : וישב בנימן בעת חדא : מקשר עליו שלום

ויאמרו בני ישראל מי אשר לא עלה בקהל מכל שבטי ישראל אל יהוה בלשבויעה הגדולה היתה לאשר לא עלה אל יהוה המצפה לאמר מות יומרת : וינחמו בני ישראל אל בנימן אחיו ויאמרו נגרע היום שבט אחד מישראל ומה נעשה להם לנותרים לנשים ואנחנו נשבענו ביהוה לבלתי חת להם מכנותינו לנשים : ויאמרו מי אהל משבטי ישראל אשר לא עלה אל יהוה המצפה והנה לא בא איש אל המחנה מיבש גלעד אל הקהל : ויתפקד העם והנה אין שם איש מיושבי יבש גלעד : וישלחו שם העדה שנים עשר אלף איש מבני החיל ויצאו אותם לאמר לכו והכיתם את יושבי יבש גלעד לפי הרב והנשים והטף : וזה הרבר אשר תעשו כל זכר וכל אשה ידעת משכב זכר תחרימו : וימצאו מיושבי יבש גלעד ארבע מאות נערה בתולה אשר לא ידעה איש למשכב זכר ויבאו אותם אל המחנה שלה אשר בארץ כנען : וישלחו כל העדה וידברו אל בני בנימן אשר בסלע רמון ויקראו להם שלום : וישב בנימן בעת ההיא ויתנו להם הנשים אשר חיו מנשי יבש גלעד ולא מצאו להם כן : והעם נחם לבנימן כי עשה יהוה פרץ בשבטי ישראל : ויאמרו זקני העדה מה נעשה לנותרים לנשים כי נשמדה מבנימן אשה : ויאמרו ישראל פליטה לבנימן ולא ימחה שבט מישראל : ואנחנו לא נוכל לתת להם נשים מבנותינו כי נשבעו בני ישראל לאמר ארור נתן אשה לבנימן : ויאמרו הנה חגי' יהוה בשלו מימים ימימה אשר מצפונה לבית אל מזרח השמש למסלה העלה מבית אל שכמה ומננב ללבונה :

ר' דגשין ככות ככלי ר' דגשין ר' דגשין

ל' ידע על בנימן

ל' מל

ל' נר

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

ל' מל

בין יבש . תחת האלה ביבש . יבש בן שלום ר' . וכל יבשו דכו' חס' : לנשים יד רפין וס' לטוב בעיניו ב' כו . והוא אחד מבני . לבני דריון לנשים . את בנותם נקח לנו לנשים . מבשפחות בני נכסח . וקחו את בנותיהם . מהנעשה לנותרים כ' כו . ויאמרו זקני העדה . ותהיין גם שתיין ל' . חרב אל סוסי חרלוג כורי בכל . ואלמנה וגר ושה לא . מבנותינו ד' מל וס' נסמר כההלים סימן קמ' : מימים ימימה וד' סמיני בקריאה וס' נבסר בסוף סדר בא :

וינחמו . סבו לחשוב עליהם מחסכת פליטה : ארבע מא' נערה בתולה . הושיבם על פי חבית מל יין בעולה ריחה כודף בתולה אחי ריחה כודף והם אמרו כי זה הכסין עשו לכסי יבסגלש ולא מהעבירוס לפני הכין כמו ש מעשו בכסי מרין ועשו סמך בזה מנה סבתו בכין לרצו להם לפני י לרצון להם ולא לפורענו להם לא המחל סילה נס זה הפסוק מוכיח כי בתאל הזכר בענין הזה הוא סילה סהרי במקום סבבו מנחם וסבו לפני וואמרו מי אשר לא עלה סס היו ערין ומסס סלחו להחריבאכסי יבס גלשד : אשר בארץ כנען לא מבחתי טעם לסיפור הזה כי ידוע הוא כי סילה בארץ כנען : ולא מצאו להם כן כמו שהיו כי הם היו סס מאות והעדות לא היו אלא ארבע מאות : והעם כחם נפעל עומד כי חוקמון ירמיה פליטה לבנימן ולא ימחה סבט מיראל : וטעם ירמיה כי ירמיה הוא מיעקב אבינו להיות מבניו סבי עשר סבטי עד עולם : אשר מצפונה לביתאל פירמו רזל כי על סילה הוא אומ' סהיה בצפונה סל ביתא וברומה סל לבנה ובמזרח סל מסלה ס העולה מביתאל סכמה ואכי תמה מה צריך לכל זה כי סילה ידוע היה בלא סימנים :

מל מסילה סילה ב בצפונה סל ביתאל ובדרומה סל לבנה ובמזרח סל מסילה העולה מביתאל סכמה : לריב

רלבג

והרגו בהם כל יושבי יבסגלש כי לא באו אל המחנה לברית ראשי העם והסחרו כל הבתולות להיות ל נכסים לבני בנימן ולפי סלח נכסא להם בזה האופן נסים ב במקשרם כי לא היו סס ביבסגלש כי א חס ד' מאות בזולות כתנו להם דרך לקחת נסים מן המחוללות למחתם הנסארים א חסר בבנות סילה ב במיחטבו להם איס אסחיו ירמיה פליטה לבנימן . הרצון בו במה פליט מהם והס העם מאות איס ראו סנעסס בדרך סיו ירמיה לבנימן רוצס לומר סלח יפקד סס בבנימן במותם וזה אמנם יהיה במיחחו להם נסים וזה ענין הירום כי היא נסארת עד מות המוריס והנה אמרו זה להורות כי לא סבב ס' סיהו הסם מאות האלו מן מפליטיו אס לא מפני סלח ימחה סבט מן מיסרל ולזה חוייב לנו לעשותו סיהו להם נסים בזות כרי סלח נעבור על סבועינו וירמיה סז' סת הסבוע לא היתה רק לאותם האנשים לא לבאס א אחריהם וימנעו מחת להם איס בתו לא בת איס אחר יהיו להם ב בנות יוסב יבס גלש' חנונו

חננו אותם. הוא על דרך לאט לי לעזר לאבסלום והדיוח חפזו הצורנו את בני
בנימין והניחום להם כימה סמבטענו היה על דרך כתיבת הכספים לאכספים ולא
סמבטענו שלא חטפו ממנו כי אין כהג' סתקח איש אשה על זה הדרך ותוכלו לראות
ממנו זה בכל כי לא לקחנו איש אשתו בתלמדה אבל כתבום לנו ברוך וכן המהבה

נח
חזק
וחות
עצתו
בא וחירל
עבה אחי
יקרא

וַיֵּצֵא אֶת־בְּנֵי בְנִימִן לֵאמֹר לָכוּ	וַיֵּצֵא אֶת־בְּנֵי בְנִימִן לֵאמֹר לָכוּ	וַיֵּצֵא אֶת־בְּנֵי בְנִימִן לֵאמֹר לָכוּ	וַיֵּצֵא אֶת־בְּנֵי בְנִימִן לֵאמֹר לָכוּ
וְאַרְבָּתָם בְּכַרְמִים׃ וּרְאִיתֶם וְהִנֵּה	וְאַרְבָּתָם בְּכַרְמִים׃ וּרְאִיתֶם וְהִנֵּה	וְאַרְבָּתָם בְּכַרְמִים׃ וּרְאִיתֶם וְהִנֵּה	וְאַרְבָּתָם בְּכַרְמִים׃ וּרְאִיתֶם וְהִנֵּה
אִם יֵצְאוּ בָנֹת שִׁילֹה לְחֹל בְּמַחְלוֹת	אִם יֵצְאוּ בָנֹת שִׁילֹה לְחֹל בְּמַחְלוֹת	אִם יֵצְאוּ בָנֹת שִׁילֹה לְחֹל בְּמַחְלוֹת	אִם יֵצְאוּ בָנֹת שִׁילֹה לְחֹל בְּמַחְלוֹת
וַיֵּצְאתֶם מִן־הַכְּרָמִים וְחִטָּתְכֶם לָכֶם	וַיֵּצְאתֶם מִן־הַכְּרָמִים וְחִטָּתְכֶם לָכֶם	וַיֵּצְאתֶם מִן־הַכְּרָמִים וְחִטָּתְכֶם לָכֶם	וַיֵּצְאתֶם מִן־הַכְּרָמִים וְחִטָּתְכֶם לָכֶם
אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבְּנוֹת שִׁילֹה וְהִלַּכְתֶּם	אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבְּנוֹת שִׁילֹה וְהִלַּכְתֶּם	אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבְּנוֹת שִׁילֹה וְהִלַּכְתֶּם	אִישׁ אִשְׁתּוֹ מִבְּנוֹת שִׁילֹה וְהִלַּכְתֶּם
אֶרֶץ בְּנִימִן׃ וְהִי הִכִּי יִבְאוּ אֲבוֹתֶם	אֶרֶץ בְּנִימִן׃ וְהִי הִכִּי יִבְאוּ אֲבוֹתֶם	אֶרֶץ בְּנִימִן׃ וְהִי הִכִּי יִבְאוּ אֲבוֹתֶם	אֶרֶץ בְּנִימִן׃ וְהִי הִכִּי יִבְאוּ אֲבוֹתֶם
אוֹ אֲחִיהֶם לְרֹכֵב אֱלֵינוּ וְאָמְרֵנוּ אֵל	אוֹ אֲחִיהֶם לְרֹכֵב אֱלֵינוּ וְאָמְרֵנוּ אֵל	אוֹ אֲחִיהֶם לְרֹכֵב אֱלֵינוּ וְאָמְרֵנוּ אֵל	אוֹ אֲחִיהֶם לְרֹכֵב אֱלֵינוּ וְאָמְרֵנוּ אֵל
אֱלֵיהֶם הִגִּינוּ אוֹתָם כִּי לֹא לָקַחְנוּ	אֱלֵיהֶם הִגִּינוּ אוֹתָם כִּי לֹא לָקַחְנוּ	אֱלֵיהֶם הִגִּינוּ אוֹתָם כִּי לֹא לָקַחְנוּ	אֱלֵיהֶם הִגִּינוּ אוֹתָם כִּי לֹא לָקַחְנוּ
אִישׁ אִשְׁתּוֹ בְּמַלְחָמָה כִּי לֹא אַתֶּם	אִישׁ אִשְׁתּוֹ בְּמַלְחָמָה כִּי לֹא אַתֶּם	אִישׁ אִשְׁתּוֹ בְּמַלְחָמָה כִּי לֹא אַתֶּם	אִישׁ אִשְׁתּוֹ בְּמַלְחָמָה כִּי לֹא אַתֶּם
נָתַתֶּם לָהֶם כְּעַתַּת תַּאֲשֻׁמוֹ׃ וַיַּעֲשׂוּ־	נָתַתֶּם לָהֶם כְּעַתַּת תַּאֲשֻׁמוֹ׃ וַיַּעֲשׂוּ־	נָתַתֶּם לָהֶם כְּעַתַּת תַּאֲשֻׁמוֹ׃ וַיַּעֲשׂוּ־	נָתַתֶּם לָהֶם כְּעַתַּת תַּאֲשֻׁמוֹ׃ וַיַּעֲשׂוּ־
כֵּן בְּנֵי בְנִימִן וַיֵּשְׂאוּ נָשִׁים לַמַּסְפָּרִם	כֵּן בְּנֵי בְנִימִן וַיֵּשְׂאוּ נָשִׁים לַמַּסְפָּרִם	כֵּן בְּנֵי בְנִימִן וַיֵּשְׂאוּ נָשִׁים לַמַּסְפָּרִם	כֵּן בְּנֵי בְנִימִן וַיֵּשְׂאוּ נָשִׁים לַמַּסְפָּרִם
מִן־הַמַּחְלוֹת אֲשֶׁר גִּזְלוּ וַיִּלְכוּ	מִן־הַמַּחְלוֹת אֲשֶׁר גִּזְלוּ וַיִּלְכוּ	מִן־הַמַּחְלוֹת אֲשֶׁר גִּזְלוּ וַיִּלְכוּ	מִן־הַמַּחְלוֹת אֲשֶׁר גִּזְלוּ וַיִּלְכוּ
וַיָּשׁוּבוּ אֶל־נַחֲלָתָם וַיְבָנוּ־אֵת הָעָרִים	וַיָּשׁוּבוּ אֶל־נַחֲלָתָם וַיְבָנוּ־אֵת הָעָרִים	וַיָּשׁוּבוּ אֶל־נַחֲלָתָם וַיְבָנוּ־אֵת הָעָרִים	וַיָּשׁוּבוּ אֶל־נַחֲלָתָם וַיְבָנוּ־אֵת הָעָרִים
וַיָּשְׁבוּ בָהֶם׃ וַיִּתְּהִלְכוּ מִשָּׁם בְּנֵי־	וַיָּשְׁבוּ בָהֶם׃ וַיִּתְּהִלְכוּ מִשָּׁם בְּנֵי־	וַיָּשְׁבוּ בָהֶם׃ וַיִּתְּהִלְכוּ מִשָּׁם בְּנֵי־	וַיָּשְׁבוּ בָהֶם׃ וַיִּתְּהִלְכוּ מִשָּׁם בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל כְּעַתָּה הִיא אִישׁ לְשִׁבְטוֹ	יִשְׂרָאֵל כְּעַתָּה הִיא אִישׁ לְשִׁבְטוֹ	יִשְׂרָאֵל כְּעַתָּה הִיא אִישׁ לְשִׁבְטוֹ	יִשְׂרָאֵל כְּעַתָּה הִיא אִישׁ לְשִׁבְטוֹ
וּלְמִשְׁפַּחָתוֹ וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם אִישׁ	וּלְמִשְׁפַּחָתוֹ וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם אִישׁ	וּלְמִשְׁפַּחָתוֹ וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם אִישׁ	וּלְמִשְׁפַּחָתוֹ וַיֵּצְאוּ מִשָּׁם אִישׁ
לְנַחֲלָתוֹ׃ בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ	לְנַחֲלָתוֹ׃ בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ	לְנַחֲלָתוֹ׃ בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ	לְנַחֲלָתוֹ׃ בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ
בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵל בַּעֲיָלוֹ יַעֲשֶׂה׃	בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵל בַּעֲיָלוֹ יַעֲשֶׂה׃	בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵל בַּעֲיָלוֹ יַעֲשֶׂה׃	בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵל בַּעֲיָלוֹ יַעֲשֶׂה׃

חמשה מרגליו והם ראו כי כבר תנוצח העיר ההיא בקלות ולזה התעוררו לבא למלחמה עליהם: **ד'ג'** הוא להודיע שאין ראוי לאדם לריב עם מי שחוקקו ממנו כש כשהיה עם זה שכנגדו מר כפסם שלא יירא מאד מהמוות ולזה זכר כי כשראה מיכה שחוקים בגידן ממנו עם מה מספרו להם שהם מרי כפסם פנה ושב לביתו: **ד'ד'** הוא למפרסם מה שנשקעו בו בגידן מהחטא זה הזמן הארוך אשר ספר וכאלו היה זה התכנלו מה לשמטון שהיה מהשבט ההוא אם נשקע במדה המבונה ההיא ללכת אחר עינו: **ד'ה'** **ד'ו'** **ד'ז'** **ד'ח'** **ד'ט'** **ד'י'** **ד'יא'** **ד'יב'** **ד'יג'** **ד'יד'** **ד'טו'** **ד'טז'** **ד'יז'** **ד'יח'** **ד'יט'** **ד'כ'** **ד'כא'** **ד'כב'** **ד'כג'** **ד'כד'** **ד'כה'** **ד'כו'** **ד'כז'** **ד'כח'** **ד'כט'** **ד'ל'** **ד'לא'** **ד'לב'** **ד'לג'** **ד'לד'** **ד'לה'** **ד'לו'** **ד'לז'** **ד'לח'** **ד'לט'** **ד'מ'** **ד'מא'** **ד'מב'** **ד'מג'** **ד'מד'** **ד'מה'** **ד'מו'** **ד'מז'** **ד'מח'** **ד'מט'** **ד'נ'** **ד'נא'** **ד'נב'** **ד'נג'** **ד'נד'** **ד'נה'** **ד'נו'** **ד'נז'** **ד'נח'** **ד'נט'** **ד'ס'** **ד'סא'** **ד'סב'** **ד'סג'** **ד'סד'** **ד'סה'** **ד'סו'** **ד'סז'** **ד'סח'** **ד'סט'** **ד'ע'** **ד'עא'** **ד'עב'** **ד'עג'** **ד'עד'** **ד'עה'** **ד'עו'** **ד'עז'** **ד'עח'** **ד'עט'** **ד'פ'** **ד'פא'** **ד'פב'** **ד'פג'** **ד'פד'** **ד'פה'** **ד'פו'** **ד'פז'** **ד'פח'** **ד'פט'** **ד'צ'** **ד'צא'** **ד'צב'** **ד'צג'** **ד'צד'** **ד'צה'** **ד'צו'** **ד'צז'** **ד'צח'** **ד'צט'** **ד'ק'** **ד'קא'** **ד'קב'** **ד'קג'** **ד'קד'** **ד'קה'** **ד'קו'** **ד'קז'** **ד'קח'** **ד'קט'** **ד'קכ'** **ד'קכא'** **ד'קכב'** **ד'קכג'** **ד'קכד'** **ד'קכה'** **ד'קכו'** **ד'קכז'** **ד'קכח'** **ד'קכט'** **ד'קל'** **ד'קלא'** **ד'קלב'** **ד'קלג'** **ד'קלד'** **ד'קלה'** **ד'קלו'** **ד'קלז'** **ד'קלח'** **ד'קלט'** **ד'קמ'** **ד'קמא'** **ד'קמב'** **ד'קמג'** **ד'קמד'** **ד'קמה'** **ד'קמו'** **ד'קמז'** **ד'קמח'** **ד'קמט'** **ד'קנ'** **ד'קנא'** **ד'קנב'** **ד'קנג'** **ד'קנד'** **ד'קנה'** **ד'קנו'** **ד'קנז'** **ד'קנח'** **ד'קנט'** **ד'קס'** **ד'קסא'** **ד'קסב'** **ד'קסג'** **ד'קסד'** **ד'קסה'** **ד'קסו'** **ד'קסז'** **ד'קסח'** **ד'קסט'** **ד'קע'** **ד'קעא'** **ד'קעב'** **ד'קעג'** **ד'קעד'** **ד'קעה'** **ד'קעו'** **ד'קעז'** **ד'קעח'** **ד'קעט'** **ד'קפ'** **ד'קפא'** **ד'קפב'** **ד'קפג'** **ד'קפד'** **ד'קפה'** **ד'קפו'** **ד'קפז'** **ד'קפח'** **ד'קפט'** **ד'קצ'** **ד'קצא'** **ד'קצב'** **ד'קצג'** **ד'קצד'** **ד'קצה'** **ד'קצו'** **ד'קצז'** **ד'קצח'** **ד'קצט'** **ד'קק'** **ד'קקא'** **ד'קקב'** **ד'קקג'** **ד'קקד'** **ד'קקה'** **ד'קקו'** **ד'קקז'** **ד'קקח'** **ד'קקט'** **ד'קקכ'** **ד'קקכא'** **ד'קקכב'** **ד'קקכג'** **ד'קקכד'** **ד'קקכה'** **ד'קקכו'** **ד'קקכז'** **ד'קקכח'** **ד'קקכט'** **ד'קקקל'** **ד'קקקלא'** **ד'קקקלב'** **ד'קקקלג'** **ד'קקקלד'** **ד'קקקלה'** **ד'קקקלו'** **ד'קקקלז'** **ד'קקקלח'** **ד'קקקלט'** **ד'קקקמ'** **ד'קקקמא'** **ד'קקקמב'** **ד'קקקמג'** **ד'קקקמד'** **ד'קקקמה'** **ד'קקקמו'** **ד'קקקמז'** **ד'קקקמח'** **ד'קקקמט'** **ד'קקקנ'** **ד'קקקנא'** **ד'קקקנב'** **ד'קקקנג'** **ד'קקקנד'** **ד'קקקנה'** **ד'קקקנו'** **ד'קקקנז'** **ד'קקקנח'** **ד'קקקנט'** **ד'קקקס'** **ד'קקקסא'** **ד'קקקסב'** **ד'קקקסג'** **ד'קקקסד'** **ד'קקקסה'** **ד'קקקסו'** **ד'קקקסז'** **ד'קקקסח'** **ד'קקקסט'** **ד'קקקע'** **ד'קקקעא'** **ד'קקקעב'** **ד'קקקעג'** **ד'קקקעד'** **ד'קקקעה'** **ד'קקקעו'** **ד'קקקעז'** **ד'קקקעח'** **ד'קקקעט'** **ד'קקקפ'** **ד'קקקפא'** **ד'קקקפב'** **ד'קקקפג'** **ד'קקקפד'** **ד'קקקפה'** **ד'קקקפו'** **ד'קקקפז'** **ד'קקקפח'** **ד'קקקפט'** **ד'קקקצ'** **ד'קקקצא'** **ד'קקקצב'** **ד'קקקצג'** **ד'קקקצד'** **ד'קקקצה'** **ד'קקקצו'** **ד'קקקצז'** **ד'קקקצח'** **ד'קקקצט'** **ד'קקקק'** **ד'קקקקא'** **ד'קקקקב'** **ד'קקקקג'** **ד'קקקקד'** **ד'קקקקה'** **ד'קקקקו'** **ד'קקקקז'** **ד'קקקקח'** **ד'קקקקט'** **ד'קקקקכ'** **ד'קקקקכא'** **ד'קקקקכב'** **ד'קקקקכג'** **ד'קקקקכד'** **ד'קקקקכה'** **ד'קקקקכו'** **ד'קקקקכז'** **ד'קקקקכח'** **ד'קקקקכט'** **ד'קקקקקל'** **ד'קקקקקלא'** **ד'קקקקקלב'** **ד'קקקקקלג'** **ד'קקקקקלד'** **ד'קקקקקלה'** **ד'קקקקקלו'** **ד'קקקקקלז'** **ד'קקקקקלח'** **ד'קקקקקלט'** **ד'קקקקקמ'** **ד'קקקקקמא'** **ד'קקקקקמב'** **ד'קקקקקמג'** **ד'קקקקקמד'** **ד'קקקקקמה'** **ד'קקקקקמו'** **ד'קקקקקמז'** **ד'קקקקקמח'** **ד'קקקקקמט'** **ד'קקקקקנ'** **ד'קקקקקנא'** **ד'קקקקקנב'** **ד'קקקקקנג'** **ד'קקקקקנד'** **ד'קקקקקנה'** **ד'קקקקקנו'** **ד'קקקקקנז'** **ד'קקקקקנח'** **ד'קקקקקנט'** **ד'קקקקקס'** **ד'קקקקקסא'** **ד'קקקקקסב'** **ד'קקקקקסג'** **ד'קקקקקסד'** **ד'קקקקקסה'** **ד'קקקקקסו'** **ד'קקקקקסז'** **ד'קקקקקסח'** **ד'קקקקקסט'** **ד'קקקקקע'** **ד'קקקקקעא'** **ד'קקקקקעב'** **ד'קקקקקעג'** **ד'קק**

לרִיב לִינוּ. לִלְכֹּת לִינוּ בַּמִּלְחָמָה;
וּמֵאַרְנוּ אֲלֵיהֶם חֲכֹכֹו אֹתָם.
רִיחֲמֵנוּ עֲלֵיהֶם כִּי אִי־כֶס יִירָעֻם
מֵה לַעֲשׂוֹת כִּי לֹא לִקְחָנוּ לְאִישׁ
חֲסִדּוֹ בַּמִּלְחָמָה מִל יֵשֶׁב גִּלְעָד
חֹלָא לְאַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ מֵהֶם
וְזֶה עַל הַסְּבוּעָה אֲתֵם מִתְּפִידִים
לְאַעֲזָן לָכֶם בְּדַבָּר כִּי לֹא אֲתֵם
כִּתְתֶּם לָחֶם אֶת הַבִּתּוּיֹתֶם סִתְתֶּם
לָכֶם אֲסִמָּה בְּדַבָּר וּסְלוֹם לָכֶם
אֶתִירָאוּ:

סליה ספר מופתים

בצדקה כמה רבבות מים ירדו ונזלת הסבה זכר רוע תכונת בני בנימין אשר בגבעה בענין המטבול ומה שסרה להם בצבור זה מה שהתחלה והכלל: **החלש** הוא להודיע שאין ראוי לאדם להתנהג בצדקו כדורו בדרך ביתו ולהטיל אימה יתרה עם הלא תראה מה שנמשך מהרע מההקטנות שהקיט האדם הלוי פילגם מהיה זה סבה שברחה ממנו וסבה אל בית אביה ואילו יסבה בבית לא חירע לה זה הרע ולא לישראל בעבורה: **השביעי** הוא להודיע גם כן שראוי לאדם שלא תטמא מאישה ללכת מאתו אבל ראוי לה לסבול דבריו ותוכחתו ותטמא אל כל אשר יחפון הלא תראה מה שנמשך מהרע לישראל מפני שלא קבלה הפילגם דברי הקנטורין ההם מבעלה כי זה היה סבה אל סבתה אל בית אביה וכמשך מזה מהרע מה שבא בזה הספור: **השמיני** הוא להודיע שאין ראוי להטיל רכס ללכת בלילה למה שסרה בזה מהסכנה ולזה ספר שלא רצו ללכת אחר ערוב השמש מהרע מה שבא בזה הספור: **התשיעי** הוא להודיע שאין ראוי להולכי דרכים ללכת בלילה למה שסרה בזה מהסכנה ולזה ספר שלא רצו ללכת אחר ערוב השמש ואלו כי ירושלם הייתה אז ליבוי היו להם בירושלם מצד כי היוס דר מאד: **העשירי** הוא להודיע כי כשיבא הכרח להתבע לחטא המטבול האדם מתירין האדם קודם לאדם לזה ואעפ שתהיה אשת איש ולזה התיר זה האדם פילגםו להם קודם שיתור עצמו להם: **היא** הוא להודיע זנות בני בנימין ואכזריות שהם העם שהתעללו בפילגם כל הלילה לא השתדלו להאכילה ולהשקותו אבל שלחוהו בשחר באופן שמתה מהחולל עם זה שבאו עליו באכזריו באופן שהזיקוהו בתשמיש עד שנמשך לה מות מזה ולזה גבסר מאכזריותם שאין איש מהם מאבק האדם הלוי הביתה עם שאין לו מחסור כל דבר ולזה לא יטורך שיהנוהו מאשר להם לפי מה שהגיד להם ועם מה שאמר להם שהוא הולך לביתו כי זה היה ראוי שביאם אל שישפיהו הביתה לכבוד השם: **היב** הוא להודיע שראוי לאדם כשארעו לו שלא ישמע קולו כדי שלא יסוק לעצמו רע על רע עד היותו במקום יוכל לבטוח בו ואז יוכל להשמיע קולו לנקשת הנקמה ולזה ספר שסתק האדם הלוי עד שבא אל ביתו ואז השתדל להקים מבני הגבעה על הזמה שעשו: **היג** הוא להודיע שראוי למי סרצה להביע האכזרים לעשות דבר מה שעשה זה בחכמה כדי שיעזוב למבקשו ולזה ראוי שיראה להם בעיניה הרבר אשר יגיעם לזה כשהיה אפשר לו זה ולא יפיקו לו ספור הדברים ההם להם כי יותר יאמינו האכזרים בזה שיראו ממנה שיהיו בזה סופר להם ולא יראוהו בעיניה ולזה ספר ששלח האדם הלוי כתחיו הפילגם לכל שבטי ישראל ולא רצה לשלוח הספור להם לבד בכתב עם מזה מסך לבס מאד לקנא לזה לרוב הזנות אשר היה בזה הענין ולזה הסבה לא רצה לבלות להם מה זה ועל מה זה עד שהיו דבריו להם פנים בפניו על זה: **היד** הוא להודיע שראוי לבער החטא מן הארץ כדי שלא ילמדו הנשאר למעשהו כל בדבר יפותו בו האכזרים בקלות והוא ענין המטבול ולזה ספר שכתב התפעלו בני ישראל על זה ההתפעלות הנפלא והתעוררו לבער החטאים בזה האופן שבא בזה הספור: **הה** הוא להודיע שראוי לאדם שלא יחזק ד אחד כשהיו חטאים לשמדם משעזב להם העונם הראוי להם אבל ראוי לו שלא יכיר להם אחוה אחר קורם מררכי התורה הלא תראה מה שסרה לבני בנימין בעזרם לאחיהם החטאים שנכל עוזר וכשל עוזר ויחדו כלו: **היז** הוא להודיע שראוי למי שישאל עצתו על דבר מה שביאר דבריו תכלית הביאור עד שיתבאר לו בשלמות איך יתנהג בדבר ההוא שישאל עליו עצה ומתי יהיה עת ראוי וכליח בו דרכו ולזה ספר מה שסרה מהרע לישראל שמשאלו בזה האופן שישאלו ממנו שלא חקרו בזה מחקר ראוי כי היה להם לשאול אם יכחו או יכוחו ואם הודיע להם שיוכחו היו נשמתין אז מהמלחמה ולזה הסבה היה ראוי שישאלו ממנו ילחמו בבני עמון ויתנם השם בדם והם לא שאלו מי יעלה בתחלה ולא שאלו ממנו יעלו עליהם למלחמה ויכחוסו ובטלה השנית היה גבסר זה החקרין ואולם בטלה השלישית הרגשו בזה ולזה אמרו האוסף עד לזאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם יחדלו ולזה היה הרצון בזה שישאלו אם יחדלו מזה לגמרי שכבר בא להם המענה מאת ה' שיבאון שאלות הקורמות מורה שרצון האל ית' שיעלו אליו אך שאלו אם יחדלו עתה ומתי יחד עת אחר ולזה בזה להם התשובה בשלמו והודיע להם כי מחר יתנם ליד ישראל ואולם התועלות שהגיעו מענין האורב בדבר המלחמה כבר זכרנום בענין מלחמת העם ומעם ילקחו: **היח** הוא להודיע טוב נפש ישראל כי עשה מה שהשחיתו בנימין בדם הסיבה אותם החרטה הכפלה על כל הרע שהרבו לבנימין והתחכמו להעמיד הטבט על עיניו בשמצאו דרך לתת להם נשים מישראל מזולת שיעברו על השבועה ששבעו במצוה ולזה כתבו להם עצה שיעלו איש אחת מהמחוללות כשלא הספיקו בזמן יבגלעד והנה הגבו ביושב יבגלעד המכה וזוהי התורה במלחמת מדין וידמה שעל פיו עמו כל זה ואולם בני בנימין מפני שהיו כלם מורדי בני בחזק די החטאים רצה ה' שישעם זה העונם הנפלא באופן שיאבדוהם וטפס: **היט** הוא להודיע אופן הסגחת ה' באבות הקדושים ולזה סבב שלא ימחה סבת מיסר והשחית מפני זה מהם עם מאד איש וכשב שישאלו ישראל בכל ענין שיתקיים זה השבט בדרך שלא ימחה שמו מיסר

✕

ברבו וחסד ואמונה נביל . שמואל יצחק דוד ב'יום הדין', בפניו או עיניתי בפניו שמי הקראו ואנני אברתי איך אשיח . השוכן ב'כפמן' אבלו המנו בכבודו יתרו ב'ירור' ומה מעני ד'ספ' שלי . כמו אשת הערצה .

כי עמך מקור חיים

[illegible]

כחצית נחצית

and will give

[illegible]

רדק

רעמי

ויהי איש אחד מן הרמתיים נזקים. כבר כתבנו בתחילת ספר יהושע כי הווי' תמצא בלשון הקדש בתחילת הדברים וכן מנהג לשון ישמעאל ודקדוק מלתיחי כתבנו סגס כן: מן הרמתי'. כתבו רבותינו ז"ל שתי רמות הם נאמרו זו אחת זו ואם כן סמתי רמות הם והמלה מוכיחה כן שהיא בלשון

פנים יהיה פירוש מן הרמקס
 מאחת תשתי רמות כמו ויקבר
 בעריב לשד בשתי תחת בי ו
 והדומים להם. וטעם צופים על
 הרמקס כמו שפירסנו ויום ל
 לפרס צופים נביאים תמן סוכר
 עימד במקום פנים כאלו לא תן
 צופים כלומר ממעפחת צופים
 וכ תר' ונתן מתלמדי נביא
 כי הנביא יקרא צופה כמו צופה
 פתחך וזה פי' הנכון כי ממעפח
 נביאים היה כי מבני קרח היה
 כמו שפורסם יחפז בדברי הימי
 ובני קרח נביאים היו והם אסיר
 ואלקנה ואביאק ואלקנה אבי

וְהָיָה
 גְּבֵרָא חַד מִרְמָתָא
 מִתְלַמְּדֵי גְבֵי אָא
 מְטוּרָא רַבִּית אֶפְרַיִם וְשִׁמְעִיה
 אֶלְקָנָה בֶּר וִירְתֵּם בֶּר אֱלִיהוּא בֶּר
 מִנְחוּ בֶר צוֹף גְּבֵרָא פִּלְג חוּלָק
 בְּקוֹרֵשִׁיא בְטוּרָא רַבִּית אֶפְרַיִם:
 וְלִיה תִּרְמִין נָשִׁין שׁוּם תִּרְא חֲנַנִּי
 וְשׁוּם תִּנְיִיתָא פִּינִינָה וְהָיָה לִפְנִנָת
 בְּנִין וְלִחְנָה לִית בְּנִין:

שמואל היה מבני בניו של אלקנה בן קרח: מהר אפרים. לוי היה והיה גר בארץ
 אפרים ואפשר כי לטעם זה נסמך מצפה פלגם בבבועה לסיפור הזה בדבר אלקנה
 ותולדת שמואל שגם הוא לוי היה והיה גר בירכתיהר אפרים ומסבתו באה רעה
 גדולה לישראל ומסבת זה באה טובה גדולה לישראל ושמואל בנו החזיר ישראל
 לדרך טובה: אפרתי. כאמר על שני פנים האחד מיוחס על הסבט
 על מי שהוא מסבט אפרים או על מי שהוא גר בארץ אפרים כמו האפרתי איתא
 והאחד מיוחס למקום הנקרא בית לחם אפרת כמו דוד בן אים אפרתי מחלון
 וכליון אפרתי וזה הוא מיוחס אל הר אפרים כמו שאמר מהר אפרים ולכך קראו
 אפרתי כי לא כוכל לפרס שהיה אפרתי מיוחס לסבט אפרים כי לוי היה אם כן מה
 שאמר אפרתי שהיה מהר אפרים. וישל תמוה אחר שאמר מהר אפרים
 לתא אמר אפרתי אחר כן ואפשר שאמר גם כן לפי שהוא ואבותיו היו גרים שם
 ועל כן אמר אפרתי לא על אלקנה כי על אלקנה כבר פירש מהר אפרים וזהו
 כהן לפי הפסוק ומה שאמר כי הוא ואבותיו היו גרים בהר אפרים כי כחלתם
 היתה שם כי מבני קהת היו ובהי קהת להם ער' בהר אפרים כמו שאמר בספר
 יהושע ונלמס פחות בני קהת הלויים וגו' את שכם ואת מגרסיה בהר אפרים ובדרך
 מפרס אותו לסוף גדולה וחשיבות: אפרתי. אמר רבי יהושע עבן לוי פלאטוכי
 וית אפרתי גברא פליג חולק בקורסיה בטורא דבית אפרים: ועלה

ויהי

יהי איום אחד. הכל לפי הקדרה משהמך את התורה. ליהנות והחשב
לדברים וסופת מהר לסופת עד שהגיע לעלי וממנו לשמוח כמו שסבבו
דברים לנבואים: מן הרמזים צופים. שתי רמות היו מצופות ורואות
זו את זו וימתן תירגם צופים מתלמידי נביאיהם: חלקם. לוי היה מבני אביאסף
בן קרח כתיבם. ב

לדוד ר"מ ולדוד שתי נשים. ולדוד בן שמואל. ולדוד אחים בני יהושפט. ולדוד בן מרת חציון

אִישׁ אֶחָד מִן־הַדְּמָתִים צוּפִים מֵהַר
אֶפְרַיִם וַשְׁמוֹ אֶלְקָנָה בֶּן־יִרְחָם בֶּן־
אֵלִיָּהוּא בֶּן־תָּחוּב בֶּן־צוּף אֶפְרַתִּי;
וְלוֹ שְׁתֵּי נָשִׁים שֵׁם אֶחָת חַנָּה
וְשֵׁם הַשֵּׁנִית פְּנֵגָה וַיְהִי לַפְּנֵגָה
יָלָדִים וּלְחַנָּה אֵין יָלָדִים :

אפרתי יונת תירום
בטורא רבית אפרים
ומרדס אגדה אפרתי
בן פלטון אבנימס
אד'שוב כמו אפרית
כמטייה לר'ס לעון חזי
ועלה

הלל

הנה
ספר
מכתב
היה

איש אחד מן הרמתיים

זופים מהר אפרים וסמו חלקה בן ירוחם בן אליהו בן תחוב בן צוף אפרתיו וכפר
כתבאר בספר רבדי הימים שהוא היה לוי והיה מבני קרח ולזה כתבאר שלא
נקרא אפרתי אלא מפני היותו גר בהר אפרים ולזה יהיה ראוי אמרו מן הרמתיס
זופים מודיע המקום המיוחד שהיה ממנו והוא הרמתיס כמו שאמר אחר זה ויבאו
אל ביתם הרמתיס ואמרומהר אפרים מודיע מקומו הכולל שהיה גר עם וירמה
ספקיה העיר הנקראת הרמתיס כראית בספרים והיו צופות זו לזו ולזה אמר שהוא
הרמתיס זופים או יהיה זה מודיע מעלת מעפחתו ומקומוס ויהיה הרמתיס כמו
הרמתיס אשר נקוד חרק תחת הת"ו וכמו ונעקש דרכים ופול באחת והרצון בזה
שהוא היה מן האנשים היושבים ברמה שהיו צופים לל כביאים כי היושב ברמה
יקרא רמתיס כמו שהיושב במצרי יקרא מצרי והוא הודיע בזה כי ממעפחתו כביאים
היה שהיו יושבים ברמה ולזה קצב עם סמואל ביתו כאמרו ותשובתו הרמתיס כי
עם ביתו והנה הוא היה מבניקרח שהיו מהם כמה כביאים או נקראו לז הרמתיס
זופים להיותם מבני צוף סנקרא סמו זופי בספר רבדי הימים ויורה על שהם היו
מתיחסים ל צוף מה שאמר אחר זה כאשר בא סמואל ונערו הרמתיס המה באו בארץ
צוף והנה סמוך זה הספור לפני הספורים הקודמים כי בכל אחד מהספורים
ההם היה מה שהציע מהקלול בסבת לוי היה גר בהר אפרים כי הנער הלוי היה
גר בבית מיכה שהיה בהר אפרים והאיש הלוי בעל הפילגשגם בן היה גר בהר
אפרים והסכימו עוד סמני הספורים ההם סכבר נקע מבית לחם יהודה מי סבא

לחם יהוד' וממס כסע האים הלוי טבאה התקלה על דיו יוהנה סמך לזה זה הכמור
היו לאלהנה מתינכמים עם האחת חנה ומס השנית כרינה ולא זכתה חנה לבנים :

תימ"ס

ועלה. כן היה עושה בכל שנה ושנה שהיה עולה לסילה לזבוח ומה שאמר מעיר לומר שהיה מזרז בני עירו לעלו. וברם לא בדרך שהיה עולה בשנה זו היה עולה בשנה אחרת אלא בכל שנה היה עולה בדרך אחרת בסביל להסמיע את ישראל ולהעלות אותן לסילה: מימים ימימה. משנה לשנה כמו ושמרת את החקקה הזאת למועדה מימים ימימה

או פלמועד למועד וכלתי מזמון מועד למועד: להשתחוות ולזבוח. להתפלל לפני יי ולזבוח עם זבח המועד. וברם לאעל בשם רבי יצחק סקולה תפילה כנגד הקרבנות סכא להשתחוות ולזבוח ורבין אמרי חביבה ת תפילה יותר מכל הקרבנות ר דכתיב להשתחוות ואחר כך ל לזבוח: ושם פני בני עלי זכרם על הזבחים לפי מה שעתיד לזכור עליהם מה שהיו עושים בקרבנות: ויהי היום יום מועד וכלתי יומא דמועד. וברם לא יהושעבן לוי אומר זה יומא של עזרת: ונתן לפניה. מן הכללי שהיה זבוח: ולחנה יתן כמו נתן כמו אז יבנה יהושע את יבדילמשה והרומים להם: מנה אחת אפים. מנה אחת ככברת להטיב אפה וכעסה וכן ארך אפים ארך כעס ויכתת תרג חלק חר בחיר רלמנה הראוי להתקבל בכפר פניו. וברם מהו אפי בפילת אפים בכפר פנים יפות אפים כנגד פניה וילדיה ואדום אפי על אפים כעס כלל בכעס היה כותן לה מנה אחת לבד לפי שהי כגד אתרחמה ולא היו לה בנים שיתן לה מכות כמו לבני פניל היה לו כעס וענב בזה לפי שהיה אוהב חנה והיה מתאוה להיות לו ממנה בנים: וי קגר אתרחמה. תימן קדם יי אתרחמה להולד: צרתה. פניה שהיתה צרה לה וכפל שתי נשים לאיש אחד נקראות צרות לפי שהן אויבו זו לזו ברוב וכן במשנה פוטרות צרותיהן: גם כעס' כעס אחר כעס היתה אומרת לה דברים של כעס שלא היו לה בנים: וברם מכעסות וחוזרת ומכעסות מה היתה אומרת לה זבת לבדך רבה קודר או לתייבא חלוק: בעבור הרעיה. מן רעמו פנים יעין זקא ורש הרעיה דגושה שלא כמפטט וזא כן לחזק הקריאתה רשע כמו קוף ונתקוהו ומן העיר וזולתו מן הדגוש לתפארת הקריאת וית הרעיה לאתקויה כלומר שתהא לה קנאה ממנה היתה אומרת בפניה דברים של גדולי בנים וכיוצא בהם כדי שתהא לה קנאה ויכאבלה: בעד רחמה. על רחמה כמו בעד השל ופול וכפר בערו: וכן יעשה. אלקנה היה עשה כן שנה בשנה לעלות בית יי עם ביתו ופניהם גם כן היתה מכעסה חנה בכל פעם מרי עלותה ביתי כי דבר המכות היתה מכעסות אותה שהיו לה ולבניה מנות ולחנה לא היתה אלא מנה אחת לפי שלא היו לה בנים שיתן מנות: הלא אכני. כתרגומו הלא רעיתי טבא לך כלומר רצוני אליך ואהבתי אותך טוב לך מעשרה בנים וימ אכני טוב לך יותר ממה שאני טוב לעשרה בנים שיש לי מפניה כלומר יותר אני אוהב אותך ממה שאני אוהב את בני ואמרו כי עשרה בנים היו לפניה ולפניהם יהיה טעם עשרה דרך כלל חסבות כמו ואפוער נשים מעשר פליטים שבצבא חתים שבפול צדיק והרומים להם: אכלה. מקור בתוספת הא ואין הא לנקבה כי אינה מפיץ וכן מתה מקור ופירוש אחרי שאכלו ושתו ואפשר כי אכלה אף על פי שאמר ותבכה: ולא תאכל אפר כי אחר שאמר לה בעלה ולמה לא תאכלי ופער בה אכלה מעט ובעל הדם אמר שתה ולא שתתה לא דקדק: ועלי הכהן יושב על הכסא על מזות היכל יי. פי' כמוך למזות כי המזות הם לחיי הסערים לא המפתן וכן ועליו מטה מנסה סמוך לו וחבת עליו סמוך לו וכתב בספר ספא דהיכלא דיי ויש מרבותיו על שם אחר כי אין ישיבה בעזרה אפי' למלכי בית דוד אלא לכהן גדול שם אמר ועלי דרשורבותיו יושב שהוא חקר ויו ואמרו יסבכת מלמד שבאותו היום וקדור

ועלה האיש. למון הוא העולה היה מזמן מועד למועד ולמלה ומדרש אג' בדרך שהיה עולה בשנה זו לא היה עולה בשנה אחר כדי להסמיע ישראל ויעשו כמותו ויהי היום יום מועד: מנה אחת אפים. חלק אחד בחירי הראוי להתקבל בכפר פנים יפות: צרתה. אשת בעלה פניה: גם כעס' כעס אחר כעס תמיד לכך כאמר גם היתה אומרת לה כלום קנית מעשרות לבדך גדול או חלק לבדך קטן: בעבור הרעיה.

סתתאון ורבותינו אמרו בעבור הרעיה שתתפלל ולעם שמים בתוכה: בעד רחמה. כנגד רחמה וכן כל למון בעד: וכן יעשה חלקה סכא במנה: כותן לה חלק מובחר להראותה סמחבבה וצרתה לפי חיבה שבעלה מראה לה כן תרבה גם היא להשעיה: מעשרה בנים. מילתה לי פניה: אכני טוב לך. מחבבך: אכלה במילה. לא מפיץ אף והאלף חטף קמן וסו' כמו אחרי אכול ב במילה ואחרי שתה והלמן כופל בין לזכר בין לנקבה אחרי אכלה למון פעול כמו לאכלה למון לפעול: ועלי הכהן יושב על הכסא. אותו היום יושב על הכסא גדול סמחמה מופט על ישראל: על מזות. כמו אכל פזות: ויזבחות

ועלה האיש ההוא מעיר ומימים ימימה להשתחוות ולזבוח ליהוה צבאות בשלה ושם שני בני עלי חפני ופנחס כהנים ליהוה: ויהי היום ויזבח אלקנה ונרן לפניה אשתו ולכל בניה ובנותיה מנות: ולחנה יתן מנה אחת אפים כי ארת חנה אלה ויהוה סגר רחמה: וכעסותה צרתה גם כעס בעבור הרעיה כי סגר יהוה בעד רחמה: וכן יעשה שנה בשנה מן עלתה בבית יהוה כן תכעסנה ותבכה ולא תאכל: ואמר לה אלקנה אישה חנה למה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים: ותקם חנה אחרי אכלה בשלה ואחרי שרתה ועלי הכהן יושב על הכסא על מזות היכל יהוה: והיא אמרת נפש ותתפלל על יהוה ובכה תבכה:

סתתאון ורבותינו אמרו בעבור הרעיה שתתפלל ולעם שמים בתוכה: בעד רחמה. כנגד רחמה וכן כל למון בעד: וכן יעשה חלקה סכא במנה: כותן לה חלק מובחר להראותה סמחבבה וצרתה לפי חיבה שבעלה מראה לה כן תרבה גם היא להשעיה: מעשרה בנים. מילתה לי פניה: אכני טוב לך. מחבבך: אכלה במילה. לא מפיץ אף והאלף חטף קמן וסו' כמו אחרי אכול ב במילה ואחרי שתה והלמן כופל בין לזכר בין לנקבה אחרי אכלה למון פעול כמו לאכלה למון לפעול: ועלי הכהן יושב על הכסא. אותו היום יושב על הכסא גדול סמחמה מופט על ישראל: על מזות. כמו אכל פזות: ויזבחות

שבט יחודה: ועז מלך משפט אהב: תבעסנה ב' חס' וס' מדי עלותה בית יי. ויעובא יי. וכל ריבוי דכו' ב'א ולא חכעיו: וכל מכעיס דכו' מל ב'א חס' והבה יי אתישר: ולא תאכל ג' בקרא וס' רק חזק לבלתי אכל וחס' ב'חרם הוא הנפש. שורף שכוון לעיניך ולא תאכל כענו. בן העכסנה וחכמה ולא תאכל:

סתתאון ורבותינו אמרו בעבור הרעיה שתתפלל ולעם שמים בתוכה: בעד רחמה. כנגד רחמה וכן כל למון בעד: וכן יעשה חלקה סכא במנה: כותן לה חלק מובחר להראותה סמחבבה וצרתה לפי חיבה שבעלה מראה לה כן תרבה גם היא להשעיה: מעשרה בנים. מילתה לי פניה: אכני טוב לך. מחבבך: אכלה במילה. לא מפיץ אף והאלף חטף קמן וסו' כמו אחרי אכול ב במילה ואחרי שתה והלמן כופל בין לזכר בין לנקבה אחרי אכלה למון פעול כמו לאכלה למון לפעול: ועלי הכהן יושב על הכסא. אותו היום יושב על הכסא גדול סמחמה מופט על ישראל: על מזות. כמו אכל פזות: ויזבחות

רלבג

מימים ימימה. הרצון בזה משנה לשנה או מרגל לרגל במצות התורה והיות כסון שמסכה לשנה היה עולה עם עם כסיו ברגל ורגל ולזה כאמר ועלה האיש ההוא מעיר ומימים ימימה רל מפעם אחת בשנה היה עולה מעירו בדרך שלא כסר לו עם בביתו אפילו הכסיו והטף: להשתחוות ולזבוח ליהוה: פי' רבנותו לל השתחוות ולהתפלל ואף על פי שהיה מתפלל גם כן בעירו הנה התפלה בבית המקדש היתה יותר נבחרת. ואפשר גם כן שהיתה ההשתחויה ממעם כי הכנסם עם היתה משתחוה כמו שאמרו זל: ולזבוח. הם שלמי שמחה ושלמי חגיגה: ויהי היום. כאשר זבח אלקנה זבח השלמים נתן לפניה אשתו ולכל בניה ובנותיה מנות כי כלם היו עם כמו ספירסו. ואולם לחנה יתן מנה אחת אפים רל שהיה כותן לה מנה אחת בעלת שני פנים כאילו תאמר שהיה כותן לה מהכתמים השמכי מאר ומנהתים שאין בהם שומן כדי שתבחר מה שתז' לאהבתו אותה או יהיה אמרו אפים רומז לפנים וירצה בזה שהיה יושבת לבדו פנים כנגד פנים להפגוח בעניה אף תאכל ולזה הרגים אלקנה שלא אכלה. והנה היתה הסבה בזה הכעס שהכעיסה צרתה שהיתה מתפארת ברבוי בניה והיתה מבזה אותה על שאין לה בנים. והנה אמר לה אלקנה לנחמה כשהיה רואה אותה בוכה ואינה אוכלת למה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלא אנכי טוב לך מעשר בנים לרוב אהבתי אותך. והנה קמה חנה אחרי האכילה והשתחיה אכל היא לא אכלה ולא שתתה כמו שאמר ותבכה ולא תאכל וכמו שאמרה ויין ושכר לא שתיתי: ועלי הכהן יושב על הכסא אכל מזות היכל יי. ולא היה יושב בהיכל אכל בעזרה והיה לו רשות לסבת עם לפי שהיה כהן גדול: והיא מרת כפם ותתפלל על יי רל כנגד קדמי הקדש והנה הוא היה לפני יי רל מה שיבט לבד המערי שהיה בו ארון בריתי והיתה בוכה בעת התפלה כי מעיר דמעה לא נעלה. והנה

סתתאון ורבותינו אמרו בעבור הרעיה שתתפלל ולעם שמים בתוכה: בעד רחמה. כנגד רחמה וכן כל למון בעד: וכן יעשה חלקה סכא במנה: כותן לה חלק מובחר להראותה סמחבבה וצרתה לפי חיבה שבעלה מראה לה כן תרבה גם היא להשעיה: מעשרה בנים. מילתה לי פניה: אכני טוב לך. מחבבך: אכלה במילה. לא מפיץ אף והאלף חטף קמן וסו' כמו אחרי אכול ב במילה ואחרי שתה והלמן כופל בין לזכר בין לנקבה אחרי אכלה למון פעול כמו לאכלה למון לפעול: ועלי הכהן יושב על הכסא. אותו היום יושב על הכסא גדול סמחמה מופט על ישראל: על מזות. כמו אכל פזות: ויזבחות

הכהן יושב על הכסא על מזות. אכל ויבאר דוד ויטב לפני יי פירשוהו שיתבצמו לתפלה מינוהו כהן גדול: ותתפלל על יי. כמו אל יי וכן ונתן הספר על יודע ספר כמו אל ספא:

ותדור סדרי חני תמה חק חל כדירה על בנה מיהיה כזיר ועוד מלא היה בעולם ואיך חל הנדר עליו ואפי' היה בעולם הרי אמרו האיש מריר את בנו כזיר ואין האשה מדרת את בנה בזיר ואפי' באים לא מצאו בו טעם אלא אמרו הלכה היא בזיר ואם תאמר כי אלקה עשה הנדר גם כן אחרי שמע מאסו זה לא ראו והוא

הכיח הפסוק לספור עיקר הנדר וכתב כד חנה סאכנו כד זה רחוק. ויותר חכי תמיה איך לא דברו ר"ל בזה הדבר כי לא מצאתי בדקיהם בזה טעם דבר לא במדרס ולא בתלמוד: וי' צבאו ידרסו לל לפי שלא מצאו עד הכה אדם סקראו י' צבאות כי מה שאמר למעלה ל' צבאות בשילה הוא סיפור דברים ממחבר הספר לפיכך אמרו למה נתיחד כאן בשם ה הזה אמר חנה לפני הקדש שני צבאות בראת בעולם העליונים לא פרים ולא רבים ולא מתים התחתונים פרים ורבים ומתים אס מן התחתונים אני אהיה פרה ורבה אס מן העליונים אני אהיה בחיים ולא אמות ועוד אמרו ר"ל אמר רב פעמי רגלים היו עולים אמרה חנה לפני הקדש רבון העולמים מכל אובלסין שיש ל לפיכך חק אתה סקראני באחד מהן: אס ראה תראה. דרסו מפני הכפל ואין צריך כי כן מ מהב הלסון לכרך המקור עם הפעלים כמו אס שמוע תשמעון ואמת כי לחזק הדבר הוא זה הכירוף והס' ל' דרסו בו אס ראה מוטב ואס לאו תראה אפי' מקבץ

וקיימת קיים ואמר י' צבאות אס מגלי גלי קדמך סיגוף אמתך ויעול דברני קדמך ולא תרחיק ית אמתך ותחזן לאמתך בר בגו בני אש ואש אסרניניה ויהי משמש קדם יי כל יומי חיותי וימרות אפש לא תהי עלותי וזהו מראס צאת לצלאת קדם יי ועלי אוריך לה עד דתפסוק: וחנה היא מצליא בליבה לחוד סיפוחותה נידון וקלה לא משתמע וחשבה עלי כ כאתתא רויא: ואמר לה עלי עד אימתי את משתמא הלא תפגין ית חסריך מינד: ואמיבת חנה ואמר לא ריבונא אתת עיקת רוח אגא וחמר תדרת וערתיק לא אשתיית ואמרת עולבן נפשי בצלו קדם יי: לא תכלים ית אמתך קדם ברת רישעא

לא לקה בעלי ואפי' יולדת כמו שכתבת בתורתך ואס לא נעמאה האשה וטוהרה היא וגו' בעני אמתך. סלסלס בפסוק כמו אלה תולדות כח וישראל חמשה בפסוק כי כן דרך המקרא לכוות. ודרסו בו אמר חנה סלסלס כטוהרה האשה ולא עברתי על אחת מהן: וזכרתני ולא תשכח את אמתך. הכפל לחזק התפילה והבקשה וכן זכור את אשר עשה לך עמלק לא תשכח לחזק המצוה. ודרסו ר"ל וזכרתני בזכרים ולא תשכח את אמתך בבקבות: זרע אנשים. פי' זכרים ומה שאמר ומורה לא יעלה על ראשו מוכיח כי על זכרים אמרה כי לא יאמר זה על הנקבות ויתברר בגו בני אינש. וברס זרע אנשים שלא יהו פניהם דומים לא לקוח ולא לסרים. ד' זרע אנשים חכמים כמו דאת אמר אנשי חכמים ונכונים אנשי כבאים כמו דאת אמר וישארו שני אנשים ועוד אמרו זרע סקול כשני אנשים ומאי כינהו משה ואהרן סכאמר משה ואהרן בנהביו וסמאל בקוראי שמו: וכתתו ל'י. מיהיה כזיר קדם ל'י וית ואמסרניניה דיהא משמש קדם יי ואס כן לרבינומה נתנה בו חנה והלא כל הלויים ל'י כתונים כוכל לפרס כי שאר הלויים היו באין לעבודת יי מב' עשרי וחמש שנה והיא כת' אותן ל'י כל ימיו. וברס אמרו לה לחנה למה את מבקשת זרע אנשים חכמים זרע אנשים כבאים אמרה להס מיהא ראי לתתו ל'י וזהו וכתתו ל'י: ומורה. תער כמו ומורה לא יעלה על ראשו דשמשון וית' של שמשון ומספר ותרגס זה ומרות אס לא תהא עלוהי ועיינו לפי דערנו כמו באלף וברברי ר"ל מחלוקת בזה רבי כהוראי אומר כזיר היה שמואל סכ' ומורה לא יעלה על ראשו מה מורה האמורה בשמשון כזיר חק מורה האמורה בשמואל כזיר אמר רבי יוסי חק מורה אלא של בשר ודס אמר לו רבי כהוראי והלא כתיב ושמע שאלו והרגני הרי סכבר היה עליו מורא של בשר ודס אמר רב יוסק כמאן מתרגמי ומרות אינש לא תהא עלוהי כמאן כ' יוסי. וברס מפ' למה נקרא תער מורה א"י אחי לא תבא שמה יראת שמיר וסיתמה הדין מורה לא מרחיל אלא מן פרזלא חק הדין שגרא לא מרחיל לא מן פרזלא: והיה כי הרבתי. בדרס דס בפס' חלפתא ובסס ר"מ מכאן כל המרבה בתפילה נענה מחלפתא שטתיה דר"מ

תתן אמר רבי אבהו בריה דרב פפי ורבי יהושע דקסין בשם רבי לוי בשם רבי מאיר בכל עשב יהיה מותר ודבר שפתים אף למחפור חנה על די מהרבתה בתפלה קצרה ימיו של שמואל שגאמר וישב סס עד עולם ואין עולם של לויס אלא חמשים סנה וגו' והא איכין כבאמר רבי יוסי בר בון תרתי טגמלות: כומר את פיה. היה שומר ועיין את פיה מה היתה זאת התפלה הארוכ' לא שמע קולה רק שפתיה נעות לפיכך היה חושב אותה שהיא סכורה ותי' שומר כמו ממתק כמו שמר את הדבר לא תשמר על חטאתי ופירוש את פיה כמו מאמרה ודבריה וכן תרגס יונתן ועלי מוריק לה עד דתפסוק: מרבית על לבנה. כתיב ומורכ מזכל בלבה כלומר שהיתה מכוננת את לבנה בתפלה: עד מתי תשתכרין. עד מתי תראי עצמך כאילו את סכורה סאת מתנועעת בספתיך ואין דברך נשמע: הכירי את ייך. והתפקיחי את גראת כסכורה ואין את עשמה כסאך המתפללין שאומרים בקשתם בדרך סתוכל לסמוע ואף על פי סלפעמים המתפלל אומר דבריו בספתי קצת אפי' הכי צועק ומתפלל במקצת דבריו גם כן ואת הרבית כל כך להתפלל ולא נשמע קולך ומתוך זה נראה כי סכורה את. ויתער אמתיה את מסתגול הלא תפיגין ית חמרך מינד: לא ארבי. אינכי סכורה כמו סתשוב לא אשה קשת רוח אככי רוחי קשה עלי מרוב צרתי וסמיכו קשת רוח כסמיכו כובלת עליה מבלתי זקן קרוע בגדי' והדומי להס: ויין וסכר. כתיב ומו חמר חרת ועזיק וכן אומר בדרס יין זה חדס סכר זה יין ויתכן לפרס סכר הכעשה מהפירות: ואספוך את כפסי. ברוב התפלה כאילו ספכת בפסה כמו ספכו לפניו לבהס וית' ואמרת עלובן כפסי בצלו קדם יי: לפני בת בלעל. לפני יי כבת בלעל כלומר אל תחשוב שאעמוד סכורה לפני יי כבת רשע וית' לא תכלים ית אמתך קדם בת רשעא כראה מדריו כי בת בלעל אמרה על פניה צרתה ואמרה לו לא תכלמיני בפניה כי היא תשמח לחידי והיא מכעיקה אותי. ופירוש אל תתן אל תתני בזה הדבר הרע ואל תכלמיני בו לפני זאת האשה בת בלעל וככן הוא הפירוש:

י' צבאות. למה נתיחד סס זה כאן אמרה לפניו רבונן של עולם סני צבאות בראת בעולם העליונים לא פרים ולא רבים ולא מתים והתחתונים פרים ורבים ומתים אס חקי מן התחתונים אהה פרה ורבה ומתה ואס חקי מן העליונים אני לא אמות וזמכאתי בלעה סל רבי יוסי הגלילי. ורבותינו דרסו במסכת ברכות מה סדרסו עד הכה לא

ראה ה' בקריאה וס' מראה ראיו בי וזהו עכד. ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים. אס ראה תראה בעני אמתך. וראו ראו ואל תרעו. קדבאה וכתרא כתיב לו מציעתא כתיב ח. ונססר גם בסדר תולדות: ויחשבהג בקריאה וס' מראה יהודה ויחשבה לוונה. ויחשבה לו צדקה. ויחשבה עלי לשכורה: ויין ושכר כ' וסמיכו בקריאה וס' להס לא אכלתם ויין ושכר: מכל אשר יצא מגפן היין. וחתן חנה ותאמר לא אכני.

ותדרגדר ותאמר יהוה צבאות אס ראה תראה בעני אמתך וזכרתני ולא תשכח את אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים ונתתני ליהוה כל ימי חיי ומורה לא יעלה עלי ראשו: והיה כי הרבתי להתפלל לפני יהוה ועלי שמר את פיה:

וחנה היא מדברת על לב הרק שפתי הנעות וקולה לא ישמע ויחשבה עלי לשכרה: ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין הסירי את יינד מעליך: וחתן חנה ותאמר לא ארבי אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתי יי ואשפוך את נפשי לפני יהוה: אל תתן את אמתך לפני ברת בליעל

לא ארבי. לא ארון אתה בדבר הזה גילית עצמך שאת רוח הקדס סורה עליך סתדע סאכי סכורת יין: אל תתן את אמתך. כלפי סאמרה לודבר קסה חזרה ופייסתו סלא יתננה הפקר וכיון לפני צרתה בת בלעל:

רלבנ

והנה נדרה חנה נדר ל'י סאס יראה בעניה ויתן לה זרע אנשים רוצה לומר הזרע המתהוה מן האנשים והוא מיהיה לה ולר תתננו ל'י כל ימי חיי רוצה לומר מיהיה תמיד לעבודת ה' עד יום מותו ותער לא יעלה על ראשו לגלס סערו כי יהיו כזיר וקדם ל'י אס יהיה ראי לה רוצה לומר אס היה זכר. וכאן רמז סהנדר מן התגלחת כל דיני כזירות חלקן עליו כי הוא לא נדרה רק מן התגלחת וסתקה משאר דיני כזירות. או יהיה הרצון באמרה זרע אנשי בן זכר זה כי זרע האנשים כסלא יסתקה מזרע הנקבה יהיה הולד זכר וכסעשהו זרע הנקבה תהיה נקבה כמו סהתבאר בחכמה הטבעית: והיה כי הרבתי להתפלל לפני יי. ר"ל לפני קדשי הקדשים. הכה היה עלי מיטו ורואה תנועת שפתיה וקולה לא היה כשמעולא את הסבה חסבה עלי לסכורה וגיהה אותה על סכורותה. וענתה חנה ואמר' לא ארבי והנה חק העצב כמו סתסבת אכל חקי קשת רוח מאד מרוב הרעע והכעס על קסי מזלני: ואספוך את כפסי. על דרך ולפני יי יספוך סיחון והענין בועיך התפלה סאמרה בה כל רכונה לפני הסס: אל תתן את אמתך. ראויס להיו בתרסע והרצון בו סלא יתננה כבת בלעל כי אסר הס במדרג אחת מהצדק או במדרגה אחרת מהרסע הס ראויס סעסבו יחד להסכמתם בתכונה ההיולוזה הס אוהבים זה את זה ומתחברים יחד:

כי כפי חנה חנה על די מהרבתה בתפלה קצרה ימיו של שמואל שגאמר וישב סס עד עולם ואין עולם של לויס אלא חמשים סנה וגו' והא איכין כבאמר רבי יוסי בר בון תרתי טגמלות: כומר את פיה. היה שומר ועיין את פיה מה היתה זאת התפלה הארוכ' לא שמע קולה רק שפתיה נעות לפיכך היה חושב אותה שהיא סכורה ותי' שומר כמו ממתק כמו שמר את הדבר לא תשמר על חטאתי ופירוש את פיה כמו מאמרה ודבריה וכן תרגס יונתן ועלי מוריק לה עד דתפסוק: מרבית על לבנה. כתיב ומורכ מזכל בלבה כלומר שהיתה מכוננת את לבנה בתפלה: עד מתי תשתכרין. עד מתי תראי עצמך כאילו את סכורה סאת מתנועעת בספתיך ואין דברך נשמע: הכירי את ייך. והתפקיחי את גראת כסכורה ואין את עשמה כסאך המתפללין שאומרים בקשתם בדרך סתוכל לסמוע ואף על פי סלפעמים המתפלל אומר דבריו בספתי קצת אפי' הכי צועק ומתפלל במקצת דבריו גם כן ואת הרבית כל כך להתפלל ולא נשמע קולך ומתוך זה נראה כי סכורה את. ויתער אמתיה את מסתגול הלא תפיגין ית חמרך מינד: לא ארבי. אינכי סכורה כמו סתשוב לא אשה קשת רוח אככי רוחי קשה עלי מרוב צרתי וסמיכו קשת רוח כסמיכו כובלת עליה מבלתי זקן קרוע בגדי' והדומי להס: ויין וסכר. כתיב ומו חמר חרת ועזיק וכן אומר בדרס יין זה חדס סכר זה יין ויתכן לפרס סכר הכעשה מהפירות: ואספוך את כפסי. ברוב התפלה כאילו ספכת בפסה כמו ספכו לפניו לבהס וית' ואמרת עלובן כפסי בצלו קדם יי: לפני בת בלעל. לפני יי כבת בלעל כלומר אל תחשוב שאעמוד סכורה לפני יי כבת רשע וית' לא תכלים ית אמתך קדם בת רשעא כראה מדריו כי בת בלעל אמרה על פניה צרתה ואמרה לו לא תכלמיני בפניה כי היא תשמח לחידי והיא מכעיקה אותי. ופירוש אל תתן אל תתני בזה הדבר הרע ואל תכלמיני בו לפני זאת האשה בת בלעל וככן הוא הפירוש:

מזאת רבית גדול ומחלל חנה יתען אהתי יתען אהתי יתען

888 37 2 13

הוא סאל
ל ותר והוא
סאלובל סום
בר נסדכו

ואח צור כאלהינו: איך ציר כאלהינו הצר צורה בתוך צורה: אל תרבו חסדו.
כל גמי הרוח אשר מעתם מצלחת ובטביל פנינה שהיה מתגלה עליה היא מדברת
לפי פשוטו ולפי מדרשו כתרומתו מתרגם יונתן: עתה חזק: ר' אשתקל לסוף
קרה כמו ויעתק משם ההרה יבא דבר קרה מעיכם: כי אל דעתו יורע מה

בלבבכם: ולו נתכנו
עלילות: כל מעשה
האדם נתכנן לפניו:
נתכנו: לסוף מניין
במוותו וכן לבנים ת
תכנו: קשת גבורי
חתיים וגו' כך אומרים
מל הקב"ה מתים את
הגבורים ומחזיק את
החלשים משבע את
הרעבים ומרעב את
השבעים: שבעים
בלחם: ולא דריכים
להיות כשכרים לסוף
מלאכה מרעבים ו
ונשכרו בלחם פ
פרנסתם ורעבים ט
טהיו טורחים ויגעו
על מזונותיהם וי
מטרחים: עד עקרה
ילדה שבצורתה בנים
וגו' ובעוד שהעקרה
יולדת שבעה בנים י
רבת בנים אמללה ו
מקובלת בניה חנה י
ילדה שבעה שאלמר
כי פקד יי את חנה ו

אין קדוש ביהוה כי אין בלתי ואין
צור כאלהינו: אל תרבו חסדו
גבה גבה יצא עתק מפיהם כי אל
דעות יהוה ולא נתכנו עלילות:
קשת גבורים חתים ונכשלים אזרו
חיל: שבעים בלחם נשכרו ורעבים
חדלו עד עקרה ילדה שבעה ורבת
בנים אמללה: יהוה ממית
ומחיה מוריד שאול ורעל:
למי שלט בישראל לא רסגון למלא רבבון לא
אלהים ידע כולו ועל כל עובדיו מרחיק ריגיה
חוביכון: על מלכות יוון אתנביאת ואמרת
חשמונאי ודוד חלשין יתעבדו להן ניסין וגבורין:
ידעו סבעין בלחם וגען בעותרא וסגיאין בממונא
ומזון פומהון מרדכי ואסתר ודוד חשיבן מכבינין
למחוי בני חורין כן ירושלים דתתתא עקרא
דמליא סגי עממיא יסופון משיריתיהו תיער
שליט בעלמא ממית ואמח לאחא ומחיה לשאול
ואף עתיד לאסקא בחיי עלמא:

על סגור מלכא דאתור
אתנביאת ואמרת עתיד דיקום
הוא וכל תיילותיה על ירושלם
ונס סגי יתעבד ביה תמן יפלו
פגרי משיריתיה בכין יודון כל ע
עממיא אוממיא ולישנא ויימרון
ליה דקדוש אלא יי ארי לית בר
מינך ועמך ייפרון לית תקיף אלא
אלהא: על גבורתו מלכא
דבבל אתנביאת ואמרת אתון
כסדאי וכל עממיא דעתידין ל
יפקון גידופין מפומבון ארי א
אף לכו עתיד לשלמא פורענות
קשתת דגיברי ונאי ייתברון ודבית
דחמון דהמן אתנביאת ואמרת
בממונא איתמסכנו תבו לאתגרא בלחם
עיתרו ואיתנשיאו ית מכבינותהון תבו
דחתמלי מעם גלותהו ורומי
כל ארין גבורתא דיי דהוא
ואף עתיד לאסקא בחיי עלמא:

לחם ואותם שהיו רעבים מתחלה ונשכרו ונמלכו על טרפם כי
היו שבעים ברצון הבורא יתברך עד שיגדע ראש הבורא עד כי
מי שהיה עקרה כמוני ילדה שבעה ומי שהיה רבת בנים ככרתי פנינה עתה
אומללה ככרתה כלומר שמתו בניה. ומה שאמר שבעה אינורוקא אבל הוא סך
חשבון כי כן ררך הכתוב כסירצה לומר רבים יאמר שבע כמו אומללה יולדת
השבעה שבע כחטאתיהם שבע יפול דריק וקם לפי שהעולם במקור שבעה ז'
ככבים משרתים שבע ימי השבוע ועל עצמה חנה שהיו לה בנים ובנות כמו
שכתוב כי פקד יי את חנה ותלד ותלד בנים ושתי בנות ורבת בנים
זה אמרה על פנינה אמרו כשהיה חנה יולדת אחד היו בני פנינה מתים שנים.
וברם עד עקרה ילדה שבעה שמואל בגימטריא במקור שבעה ויתכן לומר כי
אמרה זה חנה על כנסת ישראל וכל השירה כולה גם כן על כנסת ישראל ולכך
התחיל בה בלשון ותתפלל כי לשון התפילה יפול ברוב על השני העתיד ובעמט
על מה שזכר ואמרה זה ברוח נבואה ולכך הוסמה במכתב בין הנביאים כי היא
נבואה כולה שתדע על צרות ישראל ותשועתם כמו שתרגם המתרגם יונתן בן
עוזיאל ויפה אמר ומתייטב בלב הנבואים ורעיתו בזה הכסוף והשירה כולה כי
אמרה חנה כל עניני העולם וזכרי בני אדם תלויים ביד הבורא ית' וברצונו והוא
מסגיר בכללים ובפרטים ועושה בהם כרצונו ואפילו אם יראה לבני אדם שיעשה
להם דבר שאינו על רצונם וחפצם יש להם להתפלל אליו בכל נפשם כמו שעשיתי
אני והוא יתן להם בקשתם ורצונם בכל דבר שיהיה חפצם וזכרם כי השגחתו
בתחתונים כמו שהיה בשליונים כמו שאמר בקוף כי ליי מצוקי ארץ וישתעלהם
תבל ואמרה כי אם יהיו ישראל בצרה ובגלות תתחת האומות הנמשלים לאמה שילדה
בנים הרבה והיא מתגאה בהם ושומחה ומתאדרת עליהם בכל עת שתקבצו האמה
הרבה בבנים להצר ולהרע לעקרה והיא כנסת ישראל הנמשלת לאמה עקרה
שיוולדת מעט בנים כמו שזכרה בשעיה רני עקרה לא ילדה וכמוהו הרבה אפילו
שהיו לה מעט בנים לזאת העקרה עוד יבא זמן שתהיה גם היא רבת בנים בעת
שישוב אל יי: בכל לבם ויתפללו אליו בגלותם וזכרתם ואז אותה שהיה רבת בנים
אומללה פי ככרתה ונפסקה מלהולד ולהליל ומה שילדה יכרת ויאבד וזה מורה
על ביאת המשיח וענין תשועת ישראל בשווינו לארצנו במהרה בימינו ומיתת
הנוצרים עם גו ומגו כי תהיה בהם מהומה גדולה וישראל יבטלו הטובי שבהם
ועל זה אמר רבלי חסדיו ישמור וכל העניין כמשך בזה הדרך ומעתה פתחתי לך
הדרך ותבין מעמך: יי מיתומה. אתה האדם אשר בתחלה מיתומא ואלך
מחיה בהפכו מחיה משמידו בחיים ומאריך ימיו כשירצה וכן והחלמיני והחייני
והדומים לו שפי העמדת החיים באדם וכן מוריד שאול ויגל כמו העלית משאול
כפסי חייתני מיורדי בור וכן מיד שאול כי יתחניסלה כי טעם מיד שאול למעלה
ממנו ולמטה ממנו או הוא רמז לכרות ולרוחות וכן אבי אמת ואחיה או יהיה
ממית ומחיה אבי אמת ואחיה רמז לגמול הצדיקים ולעונם הרשעים ב
בפסקתם או אמרה פסקו זה בדרך נבואה או בדרך קבלה על תחיית
המתים לעתיד לבא:

ותהר ותלד ב' בנים ושתי בנות וכמחנה יולדת אחד פנינה קוברת שנים מ' ועשרה
בנים היו לה שאמר הלא אבני טוב לך מעשרה בנים מל פנינה כשילדה חנה ר'
קברה פנינה שמונה וכשנתעברה וולד חמישי כשתטחה פנינה לרגליה וזקמה
רחמים וחיו וקראו על שמה אלו דברי רבי נחמיה רבי יהודה אומר בני בנים
הרי הן כבנים ויש אומרים שבעה בגימטריא כמנין שמואל: חסדיו

רלבג

הנה כשענין בקדושים שברא חסיהם המלאכים מהם גבולים ונקיים מחומר
לא ימצא בהם מי שהוא קדוש וכברל כמו הש' וזה שכל אחד מהם לו יחס מה אל
הגבול שהוא מניע אותו והוא מסיס אותו חי ביחס ההוא המיוחד כמו שזכרנו
בזמני מספר מלחמות יי אומם הש' איך לו יחס לאח מהם כי איך בלתי במציאותו
ואיך לו שום יחס עם חומר ואיך בורא ויוצר כאלהינו כי אף על פי שה' קרר שיתקדש
קצת היצירות באמצעות פועלים מה הנה הם לא יסנו את תפקידם ולא יתחדם
מהם רק מה שזכר הש' שיתחדם מהם על המכה הטבעי ואולם הש' יעשה ויוצר
כל מה שירצה ואף על פי שיהיה כנגד הטבע. והנה אמרה זה לפי מה שאמרו
בעבור המופת שפעה הש' לה שהיתה עקרה וילדה ובעבור שאר המופתי הדומים
לזה שפעה הש': אל תרבו חסדו: אמרת בעבור דברי פנינה והכעסותה אותה
על שאין לה בנים והייתה מתגדלת עליה מצד רבוי בניה ובעבור הדברים האלו
שאומרים האנשים קצת לקצת אל תרבו לדר גבוהה גבוהה ורד חזק בעבור מה
שתראו שהגיע לכם מהטוב או שראוי להגיע מצד כחכם ועצם ידיכם או רוב
הצלחתכם או חולשת סכנתכם או רוע הצלחתכם כי השם לבדו יודע העתידות ולא
נתכנו המעשים לזיג אשר יחשב לעשותם כי לא אדם ררכו כמו שזכרה אחר
זה: ולמה שה' קרי' וולו נתכנו הנה הרצון בזה כי הש' לו לבדו נתכנו העלילות
כי הוא לבדו יכול על כל אשר יחפוץ. הגבורים הם חתים כשירצה הש' עם היות
קשתם בדם וכחם. והאנשים הנכשלים אזרו חיל עם עזר הש' כמו שהתבאר
מענין סגור מלכא דאתור וכל העניין כמשך בזה הדרך ומעתה פתחתי לך
הדרך ותבין מעמך: יי מיתומה. אתה האדם אשר בתחלה מיתומא ואלך
מחיה בהפכו מחיה משמידו בחיים ומאריך ימיו כשירצה וכן והחלמיני והחייני
והדומים לו שפי העמדת החיים באדם וכן מוריד שאול ויגל כמו העלית משאול
כפסי חייתני מיורדי בור וכן מיד שאול כי יתחניסלה כי טעם מיד שאול למעלה
ממנו ולמטה ממנו או הוא רמז לכרות ולרוחות וכן אבי אמת ואחיה או יהיה
ממית ומחיה אבי אמת ואחיה רמז לגמול הצדיקים ולעונם הרשעים ב
בפסקתם או אמרה פסקו זה בדרך נבואה או בדרך קבלה על תחיית
המתים לעתיד לבא:

אף מרומם. הרצו לפי מהעלייה יותר כח וגבורה מהירידה: מאשפות. לשון יחידות בעקל אחות הראוי בתפלותו וקצתו חזקו אשפות בתמורת הנח ברגם: מזוקי ארץ. עמודי ארץ וכן וישיקום לפניו ויעמידום ומזוקי ארץ הם הדקיקים כי בזכותם מתקיי התבל וכן או זכרין יסוד עולם או יהיה פירושו על דרך ומתחת זרועות עולם כל כי הוא

ינחלם ג' חס בליש' נחלה בקריאה וסמ' וכו' כבוד ינחלם. כי הוא ינחלה את ישראל במאחזותיו נחל את בניו וישת לבקריאה וסמ' וישת לו עדרים לבדו ולא שתם. וישת על ראש אפרים והוא הצעיר. וישת אל המדבר פניו. וישת עליהם תכל. וישת חשך סביבתו. ויבר שש שערים וישת עליה. ונבסר גם בסדר ויצא:

ו' ממסכין ומעטיר משפיל אף ג' נחלה חס' מרים: מקים מעפרא חסכיןא מקיל קלתא מרים חשיכא ל לאותבותחזון עם צדיקיא רבדבי עלמא וכורס: וקרא מחסין להון ארי קדם ו' גלן עזבדי בני אינשא מלדע אתקין גהנם לרשיעיא עבדי עבדי על ממריה וצדיקיא עבדי דעוניה שכליל להון תבל: וגוית עבדוהי צדיקיא ויטר מוהנם ורשיעיא בנהנם בחשוכא ויורנון להודעא ארי לא מן דאית ביה חילא זכי ליום דינא: ו' יתבר בעלי דבבא דקיימין לאבאשא לעמיה עליהון מן ש שמיא בקולרם וישקוף ו' יעביד פורענות מן מגוג וממשיךיר עממין חטופין דאיתן עימיה מ ספיא ארעא ויתן תוקפא ל למלכיה וירבי מלכות משיחיה: ואזל אלקיה לרפתא לביחיה ורביא חותר משמש קדם ו' בחיי עלי כהנא: ובני עלי גברין רשיעיא לא הוו ידעין למרחל קדם ו':

ונימוסא דכהנא מן עפאפל גבר דנכים נכסתא ואתי עולימא דכהנא כמיבשל בוסרא ובקע ליה בכיורא או בידרא או בקדירא או במינסא כל דמסיק משיליא נסיב כהנא לגפשיה בדין עבדין לכל ישראל דאיתן ל לדבחה תמן בשיליו:

ואמרה כי האל יתן על למלך ישראל סיועו וישל על ידו מיד אויביו ואם אמרה זה בדרך נבואה רמזה בזה שכל ידי שמואל בנה יהיה מלך בישראל והוא ימסכנו: על ביתו. כמו אל ביתו וכן ותתפלל על י' כמו אל י': את פני עלי: כמו לפני כלו שהיה עלי מלמד ועובד י' וית בחיי עלי כהנא כמו שתרגם חונקלום על פניו להאבדו בחייוהו לאו בדריהו: בני בלעל. בני רעם. ובדרם בנים עבדו פס שמים מעליהם אמרו איך מלכות בשמים חזה שאמר לא ידעו אתי או פירושו לא ידעו את י' לא היו יודעים דרך י' שהיו עושים מעשה רעם בכהונתם כמו שמספר והולך מה היו עושים וית גברין רשיעין לא הוו ידעין למרחל מן קדם י': ומספט הכהנים: הם שמו להם זה החק והמספט: כבשל הבשר. בשר שלמים ומלכד מספט שהוא חזה וסוק היה כער הכהן לוקח משאר הבשר שהיה חלק הכהנים: כל אשר יעלה המזלג. בביתאחת וזה היה חק עולה וגזל שמונה הכהנים על ישראל והמזלג ידעוהו כל ברזל יס לו סכים שמעלת בובשר מן הקדירה: שלם הסינים בדו. שלם שם תואר סמוך כאילו אמר כי המזלג מסולם בשנים וכמוהו גדול הכפכים רל שכנפיו גדולים כן שלם הסיני רל בו סכיו שלם ויהיה שלם תואר על מסקל גדול ואמר סכים בלשון פנים ואף על פי שהם שלם לפי שסיני האדם והבהמ' הם זוגות אמר בסיני הכלים בלשון זוגות ואף על פי שאינם זוגות: והכה. במזלג סבדו היה מכה בבשר סבדור וכל הבשר שהיה מעלה במזלג היה לוקח לו ולא היה מתרצה בחלק הכהונה הכתוב בתורה: בכיור. כיור דוד קלחת פרוור מיניקדרו הם ותי וקבע לי בכיורא או בדורא או בקדירא או במיליסא ותרבו מזלג משיליא ותרבו ירושלימי ומזלגותיו ומחתותיו ומסיליתיה ומחתיתיה: יעלה. מבנין הפעיל: נס

חסירו כתיב חסדיו קריבין יחד בן רבים וכן יחתו מריבו בן יחד בן רבים: עליו בשמים ירעם. עלו כתיב אפילו עלו בשמים מרעם עליהם ומורידים ידיו אפסי ארץ. סופטן ומייסרם יוסט' ייא בלעז: היה מסרת את י' את פני עלי. מכאן למשמם פני תלמידי חכמים כמשמם פני מכניה: ומספט הכהני. הם קבעו להם חק זה ולהם לא היה לנחל כי אם חזה וסוק של שלמים: דוד. סירי בקלחת. יורה יבפרור מחבת: כי

י' מוריס. הטיהוא מוריס ואחר כך ת מעטיר הארץ כמורצת ומספיל אותו ואח' כך מרומם אותו כמורצת ולזה איך ראוי שיתגאה העטיר על עמרו ו- ורוממותו ולא מסדאב מאד על ספלותו ה הספיל ועל עני העני כי הטי מקים מעפר דל ויריס האביון מן האשפה רל מי שהיה אביון כל כך עד ס שהיה מכה המקומו להסיר מהם ה האשפה והלכלוך י ירימיהו הטי להוסיב אותו עם נדיבים.

י' מוריס. הטיהוא מוריס ואחר כך ת מעטיר הארץ כמורצת ומספיל אותו ואח' כך מרומם אותו כמורצת ולזה איך ראוי שיתגאה העטיר על עמרו ו- ורוממותו ולא מסדאב מאד על ספלותו ה הספיל ועל עני העני כי הטי מקים מעפר דל ויריס האביון מן האשפה רל מי שהיה אביון כל כך עד ס שהיה מכה המקומו להסיר מהם ה האשפה והלכלוך י ירימיהו הטי להוסיב אותו עם נדיבים. וינחילם כסא כבוד רל שיימים מלכים נכבדים ומכהיג' אחר היוחס דלים ואביוני. והנה אמרה זה לפי מה שאמסבעל דלותם מהבנים ונתן לה הטי בן ססופו להיו מוסל בישראל ממעלה כ כבדת. והנה היה זה כן כלי עמודי ה הארץ ועל העמודים ההם שת הייסוב אסר

בו ימאח המין האנושי ולא העמודים הם אופני הסגחתו בלו הספלי אס' הם סבת קיום המין האנושי באופן שלם. ובזאת ההסגחה יסמר רגלי חסדיו מהכסל ברעות העולם. ואולם הרעשים לא יסכ להם אור ויראה להם הרע שפלו בו כדי שישמרו ממנו אבל יכרתו בחסך. וכבר יתבאר מזה אמת כי לא בבח יגבר איש חבל ימצא סינוצח עם היותו יותר חזק משכנגדו וזה יהיה בהכרח מזר הסגחת הטי' באים החלום. והנה עתה התפללה חנה בעבור בנה ואמרה דרך תפלה י' יחתו מריבי שמואל והם הפלשתיים עבאו להלחם עמו ועם ישראל בעבורו. ירעם הטי' בשמים וכן היה במלחמה ראסונה סכלתם שמואל בפלשתיים שכאמר וירעם י' בקול גדול ביום ההוא על פלשתיים ויהם: י' דין אפסי ארץ כי הוא היה הולך ממקום למקום לספוט ישראל. ויתן הטי' עז למלוכה אשר ימליכיהו שמואל ומלך בחייו והוא סאול באופן סינצח אויבי ישראל. ויריס הטי' קרן משיחו אשר ימסכהו שמואל ולא ימלך בחייו והוא דוד אשר רמה קרנו מאד לכנח כל אויביו ונתנה לו המלוכה ולזרעו אחריו. עוד סבר סבד הלך אלקיה הרמיתה בעבור ביתו ולולי זה היה כסאר פס בעבור הכער שנסאר פס לסרת אתי ו' והניחו פס את פני עלי הכהן כדי שילמדו וישיירו לעבודת הטי'. אויביה על ביתו כמו אל ביתו כמו י' יסעה הארס על שסעהו שהוא כמו אל עוסהו. והנה בני עלי היו רעשים ובלתי יודעים הטי' ולזאת הסבה היו רודפים אחרי הזוללות והיו מפני זה לוקחים מישראל יותר מכדי חקם מבשר שלמים שהוא חזה וסוק ועשו להם הכהנים חק ומספט שהיו לוקחים מהבשר שסכלו ישראל מן השלמים כל אשר יעלה המזלג מהכלי שהיו מבטלים בו הבשר וזה היה חמם ובזיון לקרבנות פסם היו לוקחים אות' על צד דריפת התאוות ולא נתנו להם המתנו שנתן להם הטי' אס. לא לתכלית סיחזקו בתורת י' מזר סלא ינטוך להם לטרוח במזונם. ועשו רעה גדולה יותר מזאת סקודס סקרבט מתירי השלמים לכהנים ולישראל והם החלבים עם

מה סנמסך להם היו חוטפים להם בחזקה מבשר הזבח לאכל בכלי תחת הבשר המבטל שסמו להם לחק לקחת מזבחי ישראל יותר על מה. שהיה ראוי להם והנה פמו מלחם קדים לשולחן גבוה כאילו היתה לשוא העבודה ל' והיה עקר הכוונה למלאת בטנם וכזה האופן נאזו בגי' על את מנחת י'.

גם בערם. היו לוקחין את הבשר ואוכלים קודם הקטרת האומרים זה רעה רבה כי לא נתן להם האל אלא סימנו משלחנו אחר פזירקו הדם ויקטירו החלבים. וברש אמר להם הקב"ה מפני מה אתם אוכלים סימני מבחנה ומניחים את הקומץ לזבובים מפני מה אתם אוכלים את הבשר ומניחים את החלבים סטוחין בחמה מה ישר אומרין להם יבא הכהן

ויזרוק את הדם ויקטיר את החלב ואחר כך יקח לו הבשר מה הכהן אומר לו הדם אני זורק והחלב אני מקטיר תהי' בשר לזלות לכהן: ולא יקח ממך. כך היה אומר לו ואחר כך היה לוקח גם מן המבוטל או פעמים היה לוקח מן המבוטל כמו שכתוב כבשל הבשר וכעמי היה לוקח מן החי לכלי ולא היה לוקח אחר כך מן המבוטל: כיום.

הכף כף האמתות וכן הסבחה לי כיום כי אותו כהיום תמצאן אותו: ואמר לו. כתוב ברוך וקרי באלף ופניהם נכונים בענין: כי כאז. כמו כי כאן נאצת ענין מואס ובזוי וכתיב ארי בזו: את מבחנת ה'. כתרגו יתקרבא דיו: מסרת את כפיו. למת כתבזה. והלא אמר למעלה משרת אתי לא לפי ספר בגב' עלי ספר בסבב שמואל שלא למר ממעשיהם להתעסק באכילה ובשתיה ובתענוג העולם אלא מ משרת את כפיו ומה היתה ע עבודתו היה מתעסק בתלמוד תורה ולרעות אתי וללמוד את עבודת הלויים בשר בפה ובכלי וכל זה הוא עבוד' יי: חגור אפור בר. תי' כדרוט רבון ותרגם כי כן תלבטנה בנות המלך ה הבתולות מעילין כדרוטין ותרגם ומעיל קטן כמשמעו זעיר דומה לו כי המעיל נעשה בתכונות סוכות יש מעיל לעטופה וכן מעיל שמואל והוא עטופה מעיל וכן היה מעיל כהן גדול הבגד ה העליון שהיה עטופה אותו ו המעיל שהיו בנות המלך לובשות היה מלבוש עשוי בתכונות מלבושי הכהנים וכן האפור עשוי בתכונות סוכות של כהן גדול היה עשוי בתכונה הכתובה בתורה ואפור של פשתן היו חוגרים אותו העובדים אתי והיו משתנים בו משאר בני חד' ואותו היו חוגרים בין כהן בין לוי בין ישראל כמו שכתוב בכהנים וימת ביום ההוא ממנים וחמשת אים נושא אפור בר וכן שמואל שהיה לוי חגור אפור בר וכן דר' כשהיה בעבודת האל לפני הארון חגור אפור בר כמו שכתוב ודוד חגור אפור בר: ומעיל קטן עשתה לו המעיל שהיה עטופה במועד לכבוד היום ובאמרו קטן כלומר במדתו והפך לומר זה כי לא היה מכהגם לעטות מעיל אלא הגדולים חבל הקטנים לא וזה מרוב אהבה אותוכי היה משרת את פני יי עשתה לו מעיל ולא היתה מניחתו אצלו כדי שלא יעטה אותו בימי החול אלא ממועד לכבוד היום והוא היה נער ולא היה נעמר מעטותו לפי היות מעלה אותו לו במועד ומחזיר אותו מועד אחר: תעשה. כמו עשתה ורבים כמוהו או אמר תעשה כי לא עשתה לו מעיל אחר לבד אלא כמו שהיה הולך וגדל כן תעשה לו כמדתו מעיל: והעלתה. כפתחו והלא

והעץ להקל על קריאתם וקריאת המלה מלרע כי הטעם בתי: וברך. כן היה עשה בכל זמן שהיו עולים היה מברך אותם ואומר להם שישם יי להם זרע שיהיו עמיהם כי שמואל כבר נתבאר לו יתן להם זרע וזהו תחת השאלה אשר שאל כל אחר מהם אלקה ואשתו ואלהם הוא שמואל ולי' כמו מיי' או יהיה פירושו תחת השאלה אשר שאלו כי כבר נתבאר לו: והיו צריכין לבנים אחרים שיגדלו עמיהם וישרתו לעת זקנתם וית' זרע בגין כשרין: למקומו. ולא אמר למקומם כדאח' כי הרמזה היות מקומו ולא מקומה כי חנה היתה משפחה מעיר אחרת: כי פקד. טעם למה שאלה והלכו למקומו כלומר הלכו בטוחין בברכת עלי שברכס וכן היה להם כי פקד יי אותה: עם יי' משמם כתרנומו משמם קדם יי: זקן מאד. אמר זה להודיע כי עלי לא היה משמם בכהונה מרוב זקנותו לפיכך היו עושין בניו מה שהיו עושים ברברי הכהונה ואלי' סכה אינו כפסל בשנים אם הזקין בשנים הרבה שירתה הוא כפסל ועל עלי נאמר זקן מאד מלמד שהגיע לעת הדתת: יסכבון. כמשמעו ויש מרבותי זל ספיר שהיו שלא כמשמעו ואמרו שלא היו מוכבין עמיהם אלא עי' שהיו מעלות קרבניהן לשילה והיו הם משמים אותן ומליכים אותם חזק לבניהם לילה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו סכבס: הזבאות. הנשים היולדות הזבאות לשילה בקרבן כמו שכתוב בתורה שהיו לריות הבאים לעבודת אהל מועד אמר לכבדא זבא לפי שהבאים לעבודת האל לביתו באים זבא וחיל סכאספין מזה ומזה לבא סס וכן הנשים היולדות נאספות להביא קרבנותיהן לפיכך אמר הזבאות וכן אמר במדרשות הזבאות והדרגם בניהן דאיתין לכלאה. ומה שאמר בשניהם פתח אהל מועד לפי שאלה היה עליו תורה אלא הירישת מלמעלה:

פיכאזו. למון בזיון: נער חגור אפור בר. כדרוט רבון והוא למון מעיל שהיו מניחים מעילין כדי כן תלבטנה הבתולות מעילין כדרוטין: ומעיל קטן תעשה לו אמו. מטכה לשנה: וברך עלי. למון הוה הוא מברכו היה בכל סנה תחת השאלה אשר שאל לו בוואומר לוי שיש יי לך זרע יהי רצון סכל בנים

סיהולך יהומן ה הזדקת הזו והריזה מקרא מקורם: אשר יסכבון. כמשמעו ורבותינו אמרו מתוך מטיהו את קניה והם היו ממחכות עד ס מתראץ קניה קריבין מעלה עליהם כאילו סכבס: אשר

רלבג

והנה היה שמואל מ משרת אתי ויהנה מ מקטנתו היה חגור אפור בר לממו שהוה כבדל לעבוד' הטי' כמו הענין בכהני כב עיר הכהנים שהיו סס ס מכנים וחמשה אים נושא אפור בר. והיתה עומה לו אמו מעיל קטן סנה בסנה ועליו היה חגור אפור בר. וסנה בסנה היה מברך עליו את אלקה ואת אשתו סימס לו זרע מן האם תחת הסאלה אשר שאל לו כל אחד מהם והלכו אחר זה למקו אלקה וידמה מזאת הדרכה היתה סנה בסנה מ מפני ראות עלי טוב תכונת העער והיותו גדל וטוב גם עם אלהים וגם עם אנשים כמו שזכר אחר זה. עוד ספר כי עלי היה זקן וממע החמם ס שהיו עושין בניו לכל יסראל מענין לקיחתם מהם הבשר המבוטל או החי באופן הקודם. וטעם גם כן את אשר יסכבון הכנים הזבאות פתח אהל מועד. וראוי שתדע שאין הכונה בזה הענין המסגל שאם היה הענין כן היה ראוי שגבה הכביא סבא לפני בני עלי על זה החטא העצום ולא מצאנו שגבה אותם רק על החטא שזכר תחלה ולזה יהיה הרצון בזה כי הנסי' הזבאז פתח אהל מועד מזה הבאת קניה והם הזבאות והיו לריות הם היו מתעבלין בהקרבנות קרבניהן באופן שהיו מוכבין וקניהן לא קרבו ובזה האופן היו מוכבין את הנשים שלא הקריבו קרבנותיהן בדרך מוכלו ללכת לבתיהן והיו פירוש נאות מאד לפי הלשון ולפי הענין וברך זאת הבניו רזל זה הפסוק רל סלא סכבס עמהן אכל היו סוהין קניה:

והעץ להקל על קריאתם וקריאת המלה מלרע כי הטעם בתי: וברך. כן היה עשה בכל זמן שהיו עולים היה מברך אותם ואומר להם שישם יי להם זרע שיהיו עמיהם כי שמואל כבר נתבאר לו יתן להם זרע וזהו תחת השאלה אשר שאל כל אחר מהם אלקה ואשתו ואלהם הוא שמואל ולי' כמו מיי' או יהיה פירושו תחת השאלה אשר שאלו כי כבר נתבאר לו: והיו צריכין לבנים אחרים שיגדלו עמיהם וישרתו לעת זקנתם וית' זרע בגין כשרין: למקומו. ולא אמר למקומם כדאח' כי הרמזה היות מקומו ולא מקומה כי חנה היתה משפחה מעיר אחרת: כי פקד. טעם למה שאלה והלכו למקומו כלומר הלכו בטוחין בברכת עלי שברכס וכן היה להם כי פקד יי אותה: עם יי' משמם כתרנומו משמם קדם יי: זקן מאד. אמר זה להודיע כי עלי לא היה משמם בכהונה מרוב זקנותו לפיכך היו עושין בניו מה שהיו עושים ברברי הכהונה ואלי' סכה אינו כפסל בשנים אם הזקין בשנים הרבה שירתה הוא כפסל ועל עלי נאמר זקן מאד מלמד שהגיע לעת הדתת: יסכבון. כמשמעו ויש מרבותי זל ספיר שהיו שלא כמשמעו ואמרו שלא היו מוכבין עמיהם אלא עי' שהיו מעלות קרבניהן לשילה והיו הם משמים אותן ומליכים אותם חזק לבניהם לילה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו סכבס: הזבאות. הנשים היולדות הזבאות לשילה בקרבן כמו שכתוב בתורה שהיו לריות הבאים לעבודת אהל מועד אמר לכבדא זבא לפי שהבאים לעבודת האל לביתו באים זבא וחיל סכאספין מזה ומזה לבא סס וכן הנשים היולדות נאספות להביא קרבנותיהן לפיכך אמר הזבאות וכן אמר במדרשות הזבאות והדרגם בניהן דאיתין לכלאה. ומה שאמר בשניהם פתח אהל מועד לפי שאלה היה עליו תורה אלא הירישת מלמעלה:

הנחלות
בבית אלהים
הנחלות
הם ויחזק
פזיו סתור

העם. אלה האנשים לזכרם בני העיר שילה: מאתם מעבירים עם יי' מלכא באלהמועד מפני החמם מאתם עושים להם בקרבנותיהם וית דרכנו עמא דיי' כלומר מעבירים עם יי' קול עליכם ומרכבים אחרים: ופללו אלהים. יספטנו הדיון וית אס יחוב גבר לגבר הלא יתקן לקדם דייכא ויסמע מליהון ויסלי

אמר אחי שמועל. מעבירי עם יי' שמועה טעם יי' מעבירים עליכם לשון משפט כמו וכתן בפלילים: אלהים. דיון: כי חפץ יי' להמיתם. סכבר כחתם גזר דין אכל קודם פחתם גזר דין כאמר כי לא אחפון במות המתי:

ולא ישמעו ד' וס' נמסר בסדר שמות: ושוב חקצין בקריא וס' ואל הבקר דין אברהם ויקח בן בקר. וזעזר שמואל. ושמר שמואל בחור וטוב. ומצאו ברעה שמן. הוספת חבמה וטוב. וס' בלשון תרגום שמואל טליא בוצרא רחט ואשכח חבמה. ונמסר גם בריש ורא:

בניהון כדאה כי פירם פללו מתרגום ובערת ותפלו: מי יתפללו. מי יתפללו בעבורו כלומר מייכם למשפט בעבורו עם הסם יי'. ויס למפטו לשון תפילה ובהקפה על דעת וכתן ס מתרגמו פן ממין יבעיה ויסתביק ליה כי חפץ יי' להמיתם. על דרך הסמן לב העם הזה ואמר עד אשר אס מאו ערי וכן ויחזק יי' את לב פרעה וכן כיהקמה יי' אלהיך את רוחו ויחזק את לבו והעם כי כפיצו יי' הלא לחטוא ומכע האלממנו דרכי התשובה כדי שיקבל עונם והכסא יראו וייראו אבל הרעם סל הרבה לחטוא ויחזקו דרכי התשובה אס דוב' לסוב ועליו כאמר כי לא אחפון במות המתי הסיב וחיו ואפילו ירבה הרעם לחטוא אס סכאל יי' בכל לבו ומראה לבני אדם גם כן תשובתו סלימה ו ואחזו הדרך הטובה בכל כפמו ובכל מאורו באמת תקובל ת תשובתו סלימה ויהיה לו סיוע אלהי בתשובה אבל כוחו לבבות ידע האל וראה בבני עלי כי לא היה לבם פלס ואפילו ישמע לקול אביהם וסורו מדרכם ה הדעה ידע כי לא יעשו זה בכל לבם לפיכך חפץ פלא ישמעו ל לקול אביה ויעשו וימנעו ברעל כרם יאמרו בני אדם רסע' היו אלה וראוים היו לעונם הזה ו ודיוקן עליה אתה דין. ורבותי הקמו אלה הפסוקים ואמרו כ כתוב כי חפץ יי' להמיתם וכתוב כי לא אחפון במות המתותירכו כאן קודם גזר דין כאן לא גזר דין: הולך וגדל וטוב. כמו סהיה גדל כן היה מטיב דרכיו וית

ואמר להיון למא תעבדון נ. י. כפתגמא דאלין די אנטא שמע ית פיתגמיון בישיון סן פל עמא א אלין: לא ברי ארי לא תקנא שמועתא די אנטא שמע ורעין עמא דיי': אס יחוב גבר לגבר הלא ייתון לקדם דיינא וישמע מ' יהון ויפלי ביניהון ואס קדם יי' ויחוב גברא סמן ובעי וישתביק ליה וליא קבילו ליסיר גבוהון ארי רענא קדם יי' לקטל ותהון: ורביא שמואל אזיל וסגי וישמיה טב ותקנו אורחיה קדם יי' ו ותרגין עובדוהי בגו בני אנשא: ואתא נביא דיי' לות עלי ואמר ליה כרנן אסר יי' איתגלאת איתגליתו לבית אבוד כד הון במצרים ומשעבדיון לבית פרעה: ואתרעיתו ביה מכל שבטיא ד ישראל קדמי למיהו ביהון לאסקא קורבנא על מדבחי לאקטרא קטורת בוקמין למלבש אפוד לשמשא קדמי ויהבית לבית אבוד יתפל קורבניא דבני ישראל לטא אמונ אנסין בניבסת קורבניא ובקורבני דפקדית ל לקרבא קדמי בבית מקדשי ויקרת ית בנך קדמיא לאלהיון מריש כל קורבן מנחת ישראל

ויאמר להם למה תעשון בדברים האלה אשר אנכי שמע את דבריכם רעים מאת כל העם אלה: אל בני כי לוא טובה השמעה אשר אנכי שמע מעבדים עם יהוה: אם חטא איש לאיש ופללו אלהים ואם ליהוה יחטא איש מי יתפלל לו ולא ישמעו לקול אביהם כי חפץ יהוה להמיתם: והנער שמואל הלך וגדל וטוב גם עם יהוה וגם עם אנשים: ויבא איש אלהים אל עלי ויאמר אליו ברת אמר יהוה הנגלה נגלית לי אל בית אביך בהיותם במצרים לבית פרעה: ובחר אתו מכל שבטי ישראל ללכה לעלות על מזבחי להקטיר קטורת לשאת אפוד לפני ואתנה לבית אביך את כל אשי בני ישראל: למה תבעטו בזבחי ובמנחתי אשר צויתי מעון ותכבד את בנך מפני להבדלכם מראשית כל מנחת ישראל

מריש כל קורבן מנחת ישראל

אמר אחי שמועל. מעבירי עם יי' שמועה טעם יי' מעבירים עליכם לשון משפט כמו וכתן בפלילים: אלהים. דיון: כי חפץ יי' להמיתם. סכבר כחתם גזר דין אכל קודם פחתם גזר דין כאמר כי לא אחפון במות המתי: אלקנה: הנגלה נגליתו אל בית אביך. מכאן סתברא אלהיך במצרים ומה היא ה הנבואה היא סכאמרה ביחזקאל ואומ' אלהים אים את סיקו כי עינו הסלכו ונבולו מ מצרים אל תטמאו: הנגלה נגליתו: הידעתם כי הטובה הזאת נהגולה כזאת נתתי לאהרן: אמר צויתי מעון: אמר צויתי במעוני: להבריא מראש וגו'. הרי זה מקרא מקודם ותכבד את בנך ממני לעמי לעיני עמי כבוד את בנך ממני ומהו הכבוד ל להבריאכם מראשית כל מנחת ישראל קדמה סעודתכם לסעודתי כמה סכאמ' גם בטרם יקטירו את החלוגו: להבריאכם. לשון סעוד' כמו תבא כל תמר אחותי ותברכי לחם לעמי

רלבג

ואמר להם על זה עלי כי לא טובה השמועה והקול מהיו מעבדתי עליהם עם יי' כי הם היו חוטאים בזה לוי ובעטים בקרבנות באופן מזכרנו: אס חטא אים לאים ופללו

אלהים. ר' יספטנו הדיון וזכר הדרך יתקן את אשר עשו כי הדיון אינו לובס קנאה על זה החטא כי לא לו חטא ויראה זכותו לפי מה סאפסר. ואולם אס לוי יחטא אים הנה אס בזה תקון כי אס סס מופט על זה זולת ספי והוא יענשוהו כי לו חטא וילבס קנאה על זה דרך מקל כאמרו כי אכבי יי' אלהיך אל קנא והיה בחטא זה ע' מזה החטא לסי. והנה לא היו סומעים בקול אביהם לקבל תוכחת כי ספי היה חפץ להמיתם על אלו החטאים כדי סידחקו מהם הבאים אחריה ולא יסדרו כונת התורה בענין הקרבנות כמו סהמית כרב ואביהו לזאת הסבה כמו סכארכו לדברי התורה. אס היה זה הענין מהעדר קבולס התוכחת מייחם לסס יי' במקרת להיטו סבת כל הדברים כאמרו ויהי אסס לבן אדוניך כאמר דבר יי' אס היה הרצון בזה כי היה לבני עלי חטא אחר היה ראוי סמית ספי עלי אע' פישונו מזה החטא סהוכיחם עלי עלי זה כי הם לא ידעו את יי' הפך מה סכוון בענין העבודה והנה אע' פישונו מזה החטא סהוכיחם עלי עלי היה המות ראוי להם כי הם לא הרגישו בענין הקרבנות מה עבד ספי ולא חסבו בהם תכלי אל זולת ססמכ' גופם וכב' דקדקן התור סתהיה הכונה בהם ליי ולזה הרחק סתווי יין מה הקרבן סאי איכסר סתהיה כונתם סלימה כ' סאמר לא ידעו את יי' ירוחקו מן ההקדבה ולזה היה רצון הסס ית סמיותו בני עלי כדי סידחקו הבאי אחריה בכול הקרבנות וידעו סאס הכונה בהם סמנת גופם כמו סחטבו אלו: ויבא אים האלהים אל עלי אמרו סהוא אלקנה אולי היה זה מקובל אכלס והנה לא מצאנו לו נבואה במקום אחר ואסר סכאמר כי הוא פתס כמו הענין בנבואות הנזכרות בבפר סופטים ודמה ספסקה נבואה מעלי מצד הזקנה ולזה הוצרך סבא לו אים האלהים: הנגלה נגליתו. אס ה' אלהיך היתמה אבל הוא ה' האמתות כמו ה' הלכן מזה סנה כמו ספירסו סס וכבר נגלה ספי לאהרן בהיות ישראל במצרים

מכבד

וטוב וסמיה טוב: גם עם יי' וגם עם אכס' כתרגמו ויתקן אורחיה קדם יי' ויתרצק עובדוהי בגו בני איכסא: ויבא אים האלהים. רבו אמרו כי הוא אלקנה אבי שמואל כי נביא היה והיה מכלל ארבעים וסמכה נביאים סכתבא לבני ישראל: הנגלה. מקור בתלמודו עם כ' נפעל כמו נסל נסל דוד וה' ה' לתמיהה והמפרסם פירמו ה' ה' לתמיהה והוא קסור עם סוף הענין וכן ה' הרצחת גם ירסת וארנו אבי ז' פירסו לתמיהה והוא קסור עם סוף הענין וכן ה' הנגלה נגליתו אל בית אביך וכו' אורו כרי סתבעטו בזבחי ובמנחתי למה תבעטו בזבחי והכוכן בעיני כי תבא זאת ה' ה' לתחלת הדברים לסמוע התשובה ואע' סהדבר ידעו וכן במלות הפאלה כמו אי הבל אחיך ויאמר לו איכה מה זה בדרך מה לך פה אלהימה לך הים וכן ה' ה' לסאלה גם כן כמו הנגלה נגליתו וכן ההרצחת וגם ירסת המן סלע הזה הרחיק כי כנע אכאב: אל בית אביך. אהרן ומסס סהיו נביאי יי' במצרי: לבית פרעה. כתרגמו ומסעבד' לבית פרע: לעלות על מזבחי. מספטו להעלות מבכין הפעיל כלומר להעלות עלות: למה תבעטו בזבחי. כי המבזה הדבר בעטו בו ברגליו כ' אס תבזו הזבח והמנחה סתראו סאיכ באים הזבחים והמנחות אלא להבריאכם והנה זה בזיון הקדשים וכאילו תבעטו בהם ויתרחקו כי בעבור כ' כמנעים ישראל מלהביא: אמר צויתי מעון. כלומר במעוני וכן הנמכא בית יי' כמו בבית יי': ותכבד. סלא גערת בהם ולא מענשם מענות הרעתי: להבריאכם. ולא אמר להבריאכם כי אי אסר סלא היה עלי אוכל חמה סהיו ציו אכל וסירוס להבריאכם להסמיתכם וכן ועלון אים בריא תאר: לעמי

והיה מוכיח ישראל כמו סכזכר בפפר יחזקאל ולזה אמר ספי הנה סספעתי לאלהרן ספע הנבואה ולא סספעתי זה אבל בחרתי אותו לכהן מכל מספחות ישראל להקריב על המזבח ולהקטיר על המזבח הפנימי ולסאלת לפני בדי כהונה גדולה לספרות עליהם רוח נבואה באמצעות האורים והתומי ואכי עשיתי להם כל הטובה הזאת ולמה אסס בעטים בזבחי ובמנחתי אמר צויתי במעון סתהיה הידוע ואחר זה תוכו במתנות משולחי ואתה מכבד את בנך ממני וזה סהס לוקחי תחלה מהזבח והמנחה קודם סיקריע מהם כאילו היה הרצון להסמיתכם מראשית כל מכחת ישראל סהיה ראוי להיות לו בעבור עמי סיקחו בו תעלת כמו סכארכו בדבריו לרברי התורה ואתם מסמיתם התועלת סכוון לעמי בזה הענין להסמיתכם. והנה יי' וסירוס להבריאכם להסמיתכם וכן ועלון אים בריא תאר: לעמי

לעמי. מוסב על ותבד את בניך ממני הראיתם לעמי שאתם נכבדים ממני ובהם הראיתם להבדיל אתכם מראשית מנחתני. אמור אמרתי. שני פעמים פסקתי גדולה לבני איתמר כבני גרסם וכבני מררי כאמר ביד איתמר בן אהרן הכהן ועלי מבני איתמר היה זוראית במדרם שמואל ולסוף הנח מזה שמעתי את אמרתי ביתך ובית אביך וגו'.

מתחלה כתני כהונה גדולה לאלעזר הכהן סכאמר והפסדו אהרן את כבדו וגו' ובמי פלגם ספקו ישראל ברוח המכות ומי גרם להם פנחס וכיזא בזה שהיה להם להבד מעיר אלעזר ולהוכיחם נטלתי ה הכהונה גדולה מהם וכתנתי לך ממבני איתמר אתה ואיתרתי יתהלכו לפניך עולם סכאמר ויגרם שלמה את אביתר מהיו כהן לוי כדבר יי אשר דבר על בית עלי ונעשה צדק כהן גדול תחתיו מהי מבני פנחס סכא כתיבסו בדברי הימי: ובזו יקלו. מאיליהם משאמתלק מהם: וגרעתי את זרעך. החזק פסל לכס בביתו שאת אומרים אס לא לקחתי בחזק:

לעמי: לכן נאם יהוה אלהי ישראל אמור אמרתי ביתך ובית אביך יתהלכו לפני עד עולם ועתה נאם יהוה חלילה לי כי מבדרי אבדתי וכו' יקלו: הנה ימים באים וגרעתי את זרעך וארץ זרע בית אביך בהיות זקן בביתך: והבטת צר מעון בכל אשר ייטיב את ישראל ולא יהיה זקן בביתך כל הימים: ואיש לא אבדית לך מעם מזבחי לבלות את עיניך ולא אבדית נפשך וכל מרבית ביתך ימותו אנשים: וזה לך האות אשר יבא אל שני בניך אל חפני ופינחס ביום אחד ימותו שניהם: והקייבתי לי כהן נאמן כאשר בלכבי ובנפשי יעשרה ובבית לוי בית נאמן ו

וארא: מבחי ח' בקריא וס' נמסר בסוף סדר ושמעתי הרו: אנשים: וחצי מרבית חבבתך: יכרית העם. וב' ובמרבית וס' לא תחן אבדך. ובמרבית ביתך:

והבטת צר מעון. וראית צדקך בצדק מעוני כאמה הרואה צדק עמה בבית: ככל אשר ייטיב את ישראל. כשיבנה בית עולמיס בימי שלמה ותהא טובתם של ישראל שלמה כמה סכאמר סס לא נפל דבר אחד מכל דברו הטוב יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים וגו' וישב יהודה וישראל לבטח אים תחת גפנו ואים תחת תלכתי כל ימי שלמה: ולא ריב: כמו ולר איב: ימותו אנשים. בחורים אינורומה אכלו של בחור לאכלו של תימון: ולא יהיה זקן בביתך. מדה כבד מדה אתם אכלתם קדשים לפני זמנן בטורס יקטורו את החלב אף אתם תמותו בלא זמן: וזה לך האות. סיתקיים חדרב ביום אחד ימותו שני בניך והיא תהיה לך אות סיתקיים כל הפועות סכאמר לך והבטת צר מעון וכל מרבית ביתך ימותו אנשים: כהן נאמן. הוא צדק: לאגרות

רלבג

מכבדיו אכבד. רל פנחס מכבד הש' בנקאו את קנאת הש' במטוס ולזה הפסל הכהונה הגדולה לו בימי שלמה כי היה צדק כהן גדול תחת אביתר שהיה מבית עלי שהיה מבני איתמר כמו סכאמר בדברי הימים כי אחימלך בן אביתר היה מבני איתמר: מהיות זקן בביתך. ירצה בזה שלא יהיה בהם מי שזקן אבל ימותו בחורים: והבטת צר מעון בכל אשר ייטיב את ישראל. רל סכאמר תביט מקום צר דחוק לך בכל הטוב אשר ייטיב יי את ישראל ולא יהיה בך לו חלק לסמח בו: ולא יהיה זקן בביתך כל הימים. רל שלא ימצא חכם בביתו כל הימים כמו שהוא עתה שהיה בו עלי שהיה חכם וכביא: ואים לא אבדית לך מעם מזבחי. כדי שיראו ברע' בהיותם תחת כהן מוסל עליהם תחת אשר היתה להם הממשלה לולי זה החטא ולזאת הסבה לא ימותו בניך בעודם קטנים אבל ימותו בהיותם אנשים בדרך שיראו שפלותם ודלותם בעבודת הכהונה: כהן נאמן. הוא צדק שהוטס כהן תחת אביתר בימי שלמה: והתהלך

לעמי. הללך כלמר הרגו לאכבדו והשלישי לאבסלום: אמור אמרתי. במדרם מתחילה כתני כהונה לאלעזר הכהן ובניו סכאמר והלבטת אותם את אלעזר בנו ובמי פלגם בבבשה ספקו ישראל ברוח המכות ומי גרם להם פנחס ואלעזר ואשר הכהנים שהיה להם לסבוב מעיר אל עיר ולהוכיחם ולא עשו כן לפיכך נטלתי כהונה גדולה מהם וכתנתי לך סאתה מבני איתמר ואיתרתי סו סיתהלכו ביתך ובית אביך לפני עד עולם עתה חלילה לי כי מ מכבדיו אכבד בני פנחס מכבד אותי במטוס: ובזו יקלו.

סאתה מבני איתמר ואיתרתי סו סיתהלכו ביתך ובית אביך לפני עד עולם עתה חלילה לי כי מ מכבדיו אכבד בני פנחס מכבד אותי במטוס: ובזו יקלו. סכאמר ויגרם שלמה את אביתר מהיות כהן וגו' כדבר יי אשר דבר אל בית עלי ונעשה צדק כהן גדול שהיה מבני פנחס חלילה לי סיתהלכו הם לפני כי אחר שהם בוזידין הו' סיתקלו ועל זרע עלי אמר זה ולא על שאר הכהנים אעפ' שאמר מתחילה ביתך ובית אביך ובכלל בית א אביך שאר הכהנים כמו שאמר נבליתי לבית אביך והוא אהרן הכהן הוא ובניו סחטלו בכהונה סילק מהם כבד הכהונה ובית הכהונה וכבד הכהונה הוא ל להיות כהן גדול ולא היה בזרעו כהן גדול לאטל לאחרים כמו שאמר ספחני כא ובבית הכהונה החיים והשלום כמו שאמר לפנחס הכני כותן לו את בריתי שלום ו ואמר בריתי היתה אתו החיים והשלום ועל זרע עלי אמר וכל מרבית ביתך ימותו אנשים הפך הבית כמו שהם חללו הבית וכבד הכהונה: יקלו. ענין קלון ולהבדיל הענין באקל ה הקף וכרגס' קוף יקלו רודפכס שהוא ענין קלות וסכיהם מבנין כפעל מפעלי הכפל ואמר יקלו ולא אמר אקל כמו שאמר אכבד כי הם יקלו מעצמם בהסתיי פני מהם. ובדרס רבי ירמיה בשם רב' שמואל מצינו סהחמיר הקבה בבבדו סלכדין יותר מכבדו בבבדו סל כדין מה כתני ומקללך אחר בבבדו סל הקבה כתני ובזו יקלו על די ואחרים: הנה ימים באים. כי לא חלה הקלה על זרע עלי עד סנעשה צדק כהן גדול: וגרעתי. סו והכרתני: זרעך. חזקך כלומר אורך החיים: מהיות זקן. סימותו בחורים ורבו פירסו חכם כמו והדרת פני זקן רל שלא יהיה מבית עלי סמוך בסנהדרין. צר מעון. מעון הוא בית יי ופי' צר כמו וכעסנה צדקת כי כמו שתי נשים לאים אחר צרות זו לזוכ סמי כהנים בבית המקדש צדים זה לזה לפי סכל אח' סטל חלקו ושכו צדק במל חביו וזכר סמוך למעון חו פירסו צר במעון: וכל אשר ייטיב. וכל הטוב אשר ייטיב יי את ישראל כשיבנה בית המקדש זרעך יהיה כקלה סס סיהיה גדול עליהם והם טפלי לאחר' ויתתהא מסתכל בעקתא ריתיתו על אינס ביתך בחובין דחבתון בבית מקדשי ובתך כן אייתי טבתא על ישראל: לבלות את עיניך. רל עיני בני בניך אשר יהיו בזמן ההו' וכן ולא ריב את כפסך כפס בני בניך סיהיו בזמן ההוא ותהו כליון עיני שיראו בבית המקדש כהן נגד עליהם ויותר גדול יהיה עוכס זה משמותו כלל ולא יסאר מהם זכר לפיכך אמר ואים לא אבדית לך מעם מזבחי והענין כענין שאמר רוד אל תהרגם פן יסכחו עמי הנעשו בחילך והורירמו כי זה הוא העונס הגדול סיחיו ויראו ברע'ם וכן סאל משה רבינו ע"ה הרגיב כא הרוב ולא אראה ברעתי: ולא ריב את כפסך. הפוך מן דאבון כפס וכן תרגמו ולא פחא כפסך וכן תרגם ומדיבו כפס ומפחן כפס: וכל מרבית ביתך. כענין אשר טפחתי זרביתי טרימיט בלעז: ימותו אנשי. בחורים וכתני עולמיין וכן בא באנסי' כאנסי' זקני כל אחר יתכרס לפי תיקומו: וזה לך האות. כשתראה שני בניך ימותו ביום אחד יתברר לך כי העתיד אשר דברתי על בניך יתקיים: והקיימות לי כהן נאמן. אמרו כי זה היה צדק כי לא חלה על זרע עלי הקלה עד סנעשה צדק כהן גדול וזה היה כשהיה בורח רוד מפני אבסלום סנכסלק אביתר והיה צדק כהן גדול סכאמר ועל אביתר ואחר כן אמר ויאמר המלך לצדוק הסב את ארון האלהים העיר ואותו היום סתמנה כהן גדול אבל לא היה כהן גדול עד סכמטח שלמה והוא גם כן כמטח לכהן גדול וקודם היום הזה לא היה מקולך זרע על מכהונה גדולה שהרי היה אחיה בן אחיטוב נוסא אפוד במלחמת סאלו ואחימלך פ' טיעשה כל אשר ברצוני וכתני במימרי ובעותי יעבד: בית נאמן. והתהלך

ביתו מהיום ורבימרי וזכרעוטי יעבד ואקים לי סלכו קיימא בריבית ג' בקריא וס' וכל מרבית ביתך ימותו וברבית ביתך: כי הם יקלו מעצמם בהסתיי פני מהם. ובדרס רבי ירמיה בשם רב' שמואל מצינו סהחמיר הקבה בבבדו סלכדין יותר מכבדו בבבדו סל כדין מה כתני ומקללך אחר בבבדו סל הקבה כתני ובזו יקלו על די ואחרים: הנה ימים באים. כי לא חלה הקלה על זרע עלי עד סנעשה צדק כהן גדול: וגרעתי. סו והכרתני: זרעך. חזקך כלומר אורך החיים: מהיות זקן. סימותו בחורים ורבו פירסו חכם כמו והדרת פני זקן רל שלא יהיה מבית עלי סמוך בסנהדרין. צר מעון. מעון הוא בית יי ופי' צר כמו וכעסנה צדקת כי כמו שתי נשים לאים אחר צרות זו לזוכ סמי כהנים בבית המקדש צדים זה לזה לפי סכל אח' סטל חלקו ושכו צדק במל חביו וזכר סמוך למעון חו פירסו צר במעון: וכל אשר ייטיב. וכל הטוב אשר ייטיב יי את ישראל כשיבנה בית המקדש זרעך יהיה כקלה סס סיהיה גדול עליהם והם טפלי לאחר' ויתתהא מסתכל בעקתא ריתיתו על אינס ביתך בחובין דחבתון בבית מקדשי ובתך כן אייתי טבתא על ישראל: לבלות את עיניך. רל עיני בני בניך אשר יהיו בזמן ההו' וכן ולא ריב את כפסך כפס בני בניך סיהיו בזמן ההוא ותהו כליון עיני שיראו בבית המקדש כהן נגד עליהם ויותר גדול יהיה עוכס זה משמותו כלל ולא יסאר מהם זכר לפיכך אמר ואים לא אבדית לך מעם מזבחי והענין כענין שאמר רוד אל תהרגם פן יסכחו עמי הנעשו בחילך והורירמו כי זה הוא העונס הגדול סיחיו ויראו ברע'ם וכן סאל משה רבינו ע"ה הרגיב כא הרוב ולא אראה ברעתי: ולא ריב את כפסך. הפוך מן דאבון כפס וכן תרגמו ולא פחא כפסך וכן תרגם ומדיבו כפס ומפחן כפס: וכל מרבית ביתך. כענין אשר טפחתי זרביתי טרימיט בלעז: ימותו אנשי. בחורים וכתני עולמיין וכן בא באנסי' כאנסי' זקני כל אחר יתכרס לפי תיקומו: וזה לך האות. כשתראה שני בניך ימותו ביום אחד יתברר לך כי העתיד אשר דברתי על בניך יתקיים: והקיימות לי כהן נאמן. אמרו כי זה היה צדק כי לא חלה על זרע עלי הקלה עד סנעשה צדק כהן גדול וזה היה כשהיה בורח רוד מפני אבסלום סנכסלק אביתר והיה צדק כהן גדול סכאמר ועל אביתר ואחר כן אמר ויאמר המלך לצדוק הסב את ארון האלהים העיר ואותו היום סתמנה כהן גדול אבל לא היה כהן גדול עד סכמטח שלמה והוא גם כן כמטח לכהן גדול וקודם היום הזה לא היה מקולך זרע על מכהונה גדולה שהרי היה אחיה בן אחיטוב נוסא אפוד במלחמת סאלו ואחימלך פ' טיעשה כל אשר ברצוני וכתני במימרי ובעותי יעבד: בית נאמן. והתהלך

והתהלך לפני משיחו. הוא וזרעו ואמר לפני משיחו כי הכהן היה בא לפני המלך להורותו הדרך הטובה ולא היה המלך בא לפני הכהן הגדול אלא כשהיה שואל באורים ותומים כמו שכתוב ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים אבל בכל עת אחר שירצה המלך לראות הכהן הגדול ולדבר עמו הכהן היה בא לפניו וכן אמר זכריה הנביא

וישב ומשל על כסאו והיה הכהן על כסאו ועצת שלום תהיה בצו מניהם ופי' והיה הכהן על כסאו כמו לפני כסאו כמו עומדים עליו כבדו עליו שהוא כמו לפניו ויתישמש קדם משיחו ונראה כי רשמו כמו שפירשנו:

להסתחל לו. כתרנו לאיפתפלא ליה כלומר יספיל עצמו לפניו ו יתקדם ממנו על מחיתו: לאגור כסף. בעבור אגורת כסף והלאה נוספת והוא מן עשרים גרה

ותרגמו למעא דכסף כתרנוס עשרים גרה עשרים מעין ויס מפרשים אותו מתרגום סכר אגרא: וכבר לחס. כתרנוס פיתא דלחמ' כלומר חתיכת לחם: ספחניכא. חבדניכא כמו ונספחו על בית יעקב מהסתפח בבחלתו ענין החבור והדבוק: אל אחת הכהנות. אל אחת ממשמרות הכהנים וכד' מנינו כען לחדא ממטרת כהניא:

משרת אחת. כבר פירשנוהו: יקר. שלא היו כבאים בישראל והוא חזון כפרץ שלא היה חזון כפרץ אלא נגד וסתוס ותרגמוהו כפי ביומיה האיון לית כבואה גליא: ויהיבום ההוא. הלילה בכלל היום: במקומו. במקו' סהכניס ישינס לפנים מן הלויים: החלו כהות. להיות כהות כי הוא תואר:

לא יוכל לראות. תוספת ביאור ופי' לא יוכל לראות היטב אבל רואה היה שהרי אמר החלו ולא אמר כהווכח הוא אומר בעיקב אבינו לא יוכל לראות ואח' אמ' וירא ישראל את בני יוסף וטעם הספור הזה במקום הזה אם ענינו על דרך פשוטו לא מצאתי לו טעם נכון ואם הו' דרך משל ור' ענין הלב כלומר רוח הקדש

וישמש קדם משיחי כל יומיא:

ויהי כל דישתאר בביתך ויתו לאשתפלא ליה למעא דכסף ופיתא דלחמא וימר מגני בעז לחדא ממטרת כהניא למיכל פיתא דלחמא:

ורביא שמואל משמש קדם יי בחיי עלי ופיתגמא דיי הנה כסי ביומיא האינון לית נבואה גליא:

והנה ביומיה האינון

ועלי שכיב בארתיה ועינוהי שריאו למיכה לא יכל למיחיו:

ובוצין בית מקדשא דיי עד לא טפא ושמואל שכיב בעזרת ליויא

וקלא אשתמע מהיכלא דיי דתמן ארונא דיי:

ולשמואל ואמר הא אנא:

ורחט לוח עלי ואמר הא אנא ארי קריתא לי ואמר לא קריתי

חוב שכוב ואזל ושכיב: ואסיף יי למיקרי עוד שמואל וקם ש שמואל ואזל לוח עלי ואמר הא אנא ארי קריתא לי ואמר לא קריתי ברי חוב שכוב: ושמואל

עד לא אלף למידע אולפן מן קדם יי ועד דלא אתגלי ליה פ פיתגם נבואה דיי:

וי למיקרי שמואל ברתיתאד וקם ואזל לוח עלי ואמר הא אנא

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

ארי קריתא לי וסבר עלי ארי מן קדם יי מתקרי לרביא:

והתהלך לפני משיחי כל הימים:

והיה כל הנותר בביתך יבוא להשתחות לו לאגור כסף וכבר לחס ואמר ספחניכא אל אחת הכהנות לאכל פת לחם:

והנער שמואל משרת את יהוה לפני עלי ודבר יהוה היה יקר בימים ההם אין חזון כפרץ:

ויהי ביום ההוא ועלי

שכב במקומו ועינו החלו כהות לא יוכל לראות: ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שכב בהיכל יהוה

אשר שם ארון אלהים:

ויקרא יהוה אל שמואל ויאמר הנני וירץ אל עלי ויאמר הנני

כי קראת לי ויאמר לא קראתי שוב שכב וישכב: ויסף יהוה קרא עוד שמואל ויקם שמואל וילך אל

עלי ויאמר הנני כי קראת לי ויאמר לא קראתי בני שוב שכב: ושמואל

טרם ידע את יהוה וטרם יגלה אליו דבר יהוה: ויסף יהוה קרא שמואל בשלישת ויקם וילך אל

עלי ויאמר הנני כי קראת לי ויבן עלי כי יהוה קרא לבער:

ויהי ביום ההוא ועלי

שכב במקומו ועינו החלו כהות לא יוכל לראות: ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שכב בהיכל יהוה

אשר שם ארון אלהים:

ויקרא יהוה אל שמואל ויאמר הנני וירץ אל עלי ויאמר הנני

כי קראת לי ויאמר לא קראתי שוב שכב וישכב: ויסף יהוה קרא עוד שמואל ויקם שמואל וילך אל

עלי ויאמר הנני כי קראת לי ויבן עלי כי יהוה קרא לבער:

ויהי ביום ההוא ועלי

שכב במקומו ועינו החלו כהות לא יוכל לראות: ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שכב בהיכל יהוה

אשר שם ארון אלהים:

ויקרא יהוה אל שמואל ויאמר הנני וירץ אל עלי ויאמר הנני

כי קראת לי ויאמר לא קראתי שוב שכב וישכב: ויסף יהוה קרא עוד שמואל ויקם שמואל וילך אל

עלי ויאמר הנני כי קראת לי ויבן עלי כי יהוה קרא לבער:

ויהי ביום ההוא ועלי

שכב במקומו ועינו החלו כהות לא יוכל לראות: ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שכב בהיכל יהוה

אשר שם ארון אלהים:

ויקרא יהוה אל שמואל ויאמר הנני וירץ אל עלי ויאמר הנני

כי קראת לי ויאמר לא קראתי שוב שכב וישכב: ויסף יהוה קרא עוד שמואל ויקם שמואל וילך אל

עלי ויאמר הנני כי קראת לי ויבן עלי כי יהוה קרא לבער:

ויהי ביום ההוא ועלי

שכב במקומו ועינו החלו כהות לא יוכל לראות: ונר אלהים טרם יכבה ושמואל שכב בהיכל יהוה

לאגור כסף. בשביל להסתפר מעט כסף: לאגור כסף. ממסקנות עשרים גרה הוא: ספחני: אספני: היה יקר. היה מנוע וכן יקר רוח אים תבונה מנוע דברים אדם מבין: אין חזון כפרץ. לית נבואה גליא: כפרץ. לשון ופרצת ימה וקדמה: ושמואל שוכב. במקומו בעזרת הלויים הסומרי' בית המקדש וכן תירגם יונתן ושמואל סכיב בעזרת ליויא:

בהיכל יו' אשם שם ארון האלהים: ויקרא יו' ויקול יבא מהיכל יו'

מבית קדש הקדשים סקרא שמואל סוף ח המקרא העליון מ מחובר לראש המקרא

התחתון זהו שאמר הכתוב ירעם אל ב בקולו וכלאו עלי היס כהן וסומר מבפנים

ושמואל היה לוי ופוכב מבחוץ וקפץ הקול דרך עלי לשמואל ב

במסכת תמיד: טרם ידע את יו'. עדיין לא היה מכיר ענין קול נבואה כל טרם ס

סבמקרא לשון עדיין לא כתרנוס ועד לא ו ואינו לשון לפני וס

יוכי ועוד כי טרם ת תיראון מכורט ממנו וככל כל סיה הסרס

טרם יהיה בארץ: ויאמר

רלבב

והתהלך לפני משיחו כל הימים. רל לפני המלך אשר יעבור ב בעמי: יבא להשתחות לו לאגור כסף וכבר לחס. רל שיתקם לו

סיסימהו במשמרות כהנ בעבור דב מוטע סיצעלו מהתועלת

בשביל הכהונה ההיא והוא מעה כסף וכבר לחס ויספיק לו לראותו

סיחברו לאחת מן ממשמרות כהונה כרי

סיציעלו ממנה מעט לחס לאכול וזהו העונם הראוי לבית עלי תחת לקחם אשר לא להם להשמיץ את עצמם ויסיר העי מהם מה שראוי להיו' להם בדרך שלא ישר להם

כי אם מעט ויכלו לחיות ממנו בדוחק. והנה הנער שמואל היה משרת את יו' לפני עלי שהיה מייסיר אותו על זה. והנה היה דבר יי בימים ההם יקר רל

סהכבואה היתה מגעבת בקושי עד שלא היתה אז נבואה נפתחת אבל היה ענין הכבואה סתום שלא ימצא אז מי יתכבא: ויהי ביום ההוא: סבא אים האלהים

לעלי להגיד לו הדברים הקודמים במיעלי היה סוכב במקומו מרוב התקנה והחלו ענינו להיות כהות באופן שלא יוכל לראות. והנה טרם סכבה נר אלהים והוא

אצל עליית השחר היה שמואל סוכב אצל היכל יו' אשר סם ארון האלהים בלמכה אחת היתה סם ובעת הזה המוכן בהגעת החלומות הצורקים החלה להגיע אליו

הנבואה עד סקרא ליו' במראה הכבואה ואמ' הנני ורץ לעלי כי כדמה לו שעלי היות קורא אותו וכן כדמה לו זה עד ג' פעמים שהרגיש עלי כי יקורא לבער וזוהו שאם יקראו עוד ישיב לו דבר יו' כי סומע עברך וידמה שלא סמך שמואל על זה כי יקור' לו להיות דבר יו' והוא הכבוא' יקר בימים ההם עס חסכו היותו בלתי ראוי לכבואה.

לחם ויספיק לו לראותו סיחברו לאחת מן ממשמרות כהונה כרי

סיציעלו ממנה מעט לחס לאכול וזהו העונם הראוי לבית עלי תחת לקחם אשר לא להם להשמיץ את עצמם ויסיר העי מהם מה שראוי להיו' להם בדרך שלא ישר להם

כי אם מעט ויכלו לחיות ממנו בדוחק. והנה הנער שמואל היה משרת את יו' לפני עלי שהיה מייסיר אותו על זה. והנה היה דבר יי בימים ההם יקר רל

סהכבואה היתה מגעבת בקושי עד שלא היתה אז נבואה נפתחת אבל היה ענין הכבואה סתום שלא ימצא אז מי יתכבא: ויהי ביום ההוא: סבא אים האלהים

לעלי להגיד לו הדברים הקודמים במיעלי היה סוכב במקומו מרוב התקנה והחלו ענינו להיות כהות באופן שלא יוכל לראות. והנה טרם סכבה נר אלהים והוא

אצל עליית השחר היה שמואל סוכב אצל היכל יו' אשר סם ארון האלהים בלמכה אחת היתה סם ובעת הזה המוכן בהגעת החלומות הצורקים החלה להגיע אליו

הנבואה עד סקרא ליו' במראה הכבואה ואמ' הנני ורץ לעלי כי כדמה לו שעלי היות קורא אותו וכן כדמה לו זה עד ג' פעמים שהרגיש עלי כי יקורא לבער וזוהו שאם יקראו עוד ישיב לו דבר יו' כי סומע עברך וידמה שלא סמך שמואל על זה כי יקור' לו להיות דבר יו' והוא הכבוא' יקר בימים ההם עס חסכו היותו בלתי ראוי לכבואה.

לחם ויספיק לו לראותו סיחברו לאחת מן ממשמרות כהונה כרי

סיציעלו ממנה מעט לחס לאכול וזהו העונם הראוי לבית עלי תחת לקחם אשר לא להם להשמיץ את עצמם ויסיר העי מהם מה שראוי להיו' להם בדרך שלא ישר להם

כי אם מעט ויכלו לחיות ממנו בדוחק. והנה הנער שמואל היה משרת את יו' לפני עלי שהיה מייסיר אותו על זה. והנה היה דבר יי בימים ההם יקר רל

סהכבואה היתה מגעבת בקושי עד שלא היתה אז נבואה נפתחת אבל היה ענין הכבואה סתום שלא ימצא אז מי יתכבא: ויהי ביום ההוא: סבא אים האלהים

לעלי להגיד לו הדברים הקודמים במיעלי היה סוכב במקומו מרוב התקנה והחלו ענינו להיות כהות באופן שלא יוכל לראות. והנה טרם סכבה נר אלהים והוא

אצל עליית השחר היה שמואל סוכב אצל היכל יו' אשר סם ארון האלהים בלמכה אחת היתה סם ובעת הזה המוכן בהגעת החלומות הצורקים החלה להגיע אליו

הנבואה עד סקרא ליו' במראה הכבואה ואמ' הנני ורץ לעלי כי כדמה לו שעלי היות קורא אותו וכן כדמה לו זה עד ג' פעמים שהרגיש עלי כי יקורא לבער וזוהו שאם יקראו עוד ישיב לו דבר יו' כי סומע עברך וידמה שלא סמך שמואל על זה כי יקור' לו להיות דבר יו' והוא הכבוא' יקר בימים ההם עס חסכו היותו בלתי ראוי לכבואה.

לחם ויספיק לו לראותו סיחברו לאחת מן ממשמרות כהונה כרי

סיציעלו ממנה מעט לחס לאכול וזהו העונם הראוי לבית עלי תחת לקחם אשר לא להם להשמיץ את עצמם ויסיר העי מהם מה שראוי להיו' להם בדרך שלא ישר להם

והנה הדיעהו הטי בדרך הנבואה הרע העתיד לבא על ישראל עת מלחמת כלשטים שמתו בה רבים מישראל ולקח ארץ האלהים ומתו חפני ופנחס והרע העתיד לבא לבב עיר הכהני כימתו בה בית עלי מלכד אביתר על ד שאל ודמה סלזה אמר החל וכלה כי התחלת הכורענות היה במלחמה שמתובה חפני ופנחס וכלו הפורענות היה בענין כב עיר הכהנים ואמר כי כל שומעו תכלית סתי אוניו להפלת קושי הענין הזה יהיה הקול הוא מרעד האנשים וכאילו מחזק הקורא מהקול הוא תתחרסם הכלילה וההברה באותן מקללים להם בכיוולא כהה גם הרצון בזה שהוא ידע מישראל היו מקללים בגיו בסבת העושק שהיו עשקים אותם בית עלי ממה שהיו

חוטפיהם מן הזבחי

ובעבור העזלה שהיה

בהם מהקרבת ה

הקרבת אשר ה

הובאו להם עד סכר

יסבבון וקרבות ה

הנשים הכובדות פתח

אלה מער לא קרבו ע

עדיין והנה לא הוכיח

עלי על זה באופן ש

סימנעו מעשות כן

אבל אמר להם אל בני

כי לא טובה השמעה

וגו ולא דקדק אחז

שוקרו מלא החטאים

ולכן כשבע השם

לבית עלי שלא יתכפר

להם עובם באמצעות

קרבות כאילו תאמר

זבח ומנחה כי כלם

באים לכפרה ולזה

היתה סמיכה על ראם

הסלמים להעיר שגם

הם באים לכפרה ו

ומזה המקום דקדקו

רבו זל שהכירה לא

תשלם לבית עלי בזבח

ובמנחה ואלו תשלם

במה שהוא יותר טוב

מהם והוא העשק ב

בתורה ובגמילות ח

חסדים ומזה המקום

יותר הכסף איך עשם

הטי האנשים שלא

חטאו מפני חטא א

אבותיהם וזה כי זה

העונם לא היה חלל

למי שלא ידע חת יי

מהכההס שהוא א

אחוז אתהטא א

אבותם אמנם מי ש

שהתעם מהם בדיעת

השינוכל מזה העונם

אלא סכר ימסך לו

עונם מה במקרה ב

בעבור חטא אבותיו ו

והוא שלא תהיה לו

סדרה בענין הכהונה

מפני היות סרה מכל

משפחתו בחטא ה

האבותי כה יעשה לך

להים וכה יוסף

יורע עלי סיהיה ענין הנבואה הזאת דבר קללה ויורה על אמתת זה הפירושמה

שאמר בן הדר כה יעשה לי אלהים וכה יוסף ואולם ר"ל הוציאו מזה שקללת

חכם אפילו על תכתי היא באה על דרך הדרס כי כאמך שמואל לכביא לוי

למרטו מזה שמי שלא יפיל מכל דבריו ארצה לא יטורך לנתינת אות או מופת אחר

שהוא כביא לפי שזה דבר מיוחד בנבואה ולא דקדק בשאר ההודעות כמו החלום

והקסם והוברי שמים כי הם אם יאמרו אמת לפעמי הכה יכזבו פעמי רבות ואין

הענין כן בנבואה כי כל דבריה אמת וכבר יתבאר באיזה סוגמן הדברי דקדק זה

בנבואה ובאי זה מהם לא ידקדק כי ידמה שמה שתגד הנבואה בקץ הטוב והרע

האנושיות יקרה שלא יתקיים כשנעתיקו האנשים שכל להם הייעוד מהטוב אחר

בא להם בעבור הייעוד הטוב או מהרע אשר בא להם בעבור הייעוד הרע והנה

הם כהני ומקריבים זבח ומנחה אמר כן כלו לא תועיל להם כהונת לפי או מפני שמעלו בזבח ובמנח

לד רמזו בזבח ובמנחה הוא דלא יתכפר אבל יתכפר בתלמוד תורה ובגמילות חסד ומזה

ולא הלך א עלי בקומו לספר לו המראה כי ירא מהגדה לו כה יעשה לך להי כן הו מכנה הלשו לאמר דבר זה בשבוע וכן כה יעשה לך להי וברדס כה יעשה לך להי כסם

פאין בבי יורטי את מקומי כך אין בדיק יורטין את מקומך ולא כחד ממנו וברדס אפס כן באה לו קללתו מכאן אמרו קללת חכם אפי על תכתי היא באה יי הוא בדרס

אמר ליה ארון הוא מר הוא הטוב בעיני יעשה ולא הפיל מכל דבריו ארצה כל מה שהיה אומר היה בא והקצה מקיים על דיו אפי הרברים שהיה אותם שלא ברוח נבואה

ובזה ידבר ידבר כל ישראל כי כאמך שמואל לכביא לוי ויתרגמו ואלא בטיל מכל פתגמוהיחדו

אנבי עשה ד בליש וס' וזה אנבי עשה דבר ביש' וזהו ה' ב' בפסוק אנבי יעשה אקים וס' אקים את

יעחק' נביא אקים אקים אל עלי ואת דוד מלכם את סכת דוד ודיסותיה אקים

וואמר עלי לשמואל לך שכב והיה

אם יקרא אליך ואמרת דבר יהוה

כי שמע עבדך וילך שמואל וישכב

במקומו ויבא יהוה ויתיצב ויקרא

בפעם בפעם שמואל שמואל

וואמר שמואל דבר כי שמע עבדך

וואמר יהוה אל

שמואל הנה אנכי עשה דבר

בישראל אשר כל שמעו תצלינה

שתי אוניו ביום ההוא אקים אל

עלי את כל אשר דברתי אל בירתי

החל וכלה והגדתי לוכי שפט

אני את ביתו עד עולם בעון אשר

ידע כי מקללים להם בגיו ולא כהה

בם ולכן נשבעתי לבית עלי אם

יתכפר עון בית עלי בזבח ובמנחה

עד עולם וישכב שמואל עד

הבקר ויפתח את דלתות בית יהוה

ושמואל ירא מהגיד את המראה

אל עלי ויקרא עלי את

שמואל ויאמר שמואל בני ו

ואמר הנני ויאמר מה הדבר

אשר דבר אליך אל נא תבחד ממני

כה יעשה לך אלהים וכה יוסף אם

תבחד ממני דבר מכל הדבר אשר

דבר אליך ויגד לו שמואל את

כל הדברים ולא כחד ממנו ויאמר

יהוה הוא הטוב בעיני יעשה

ויגדל שמואל ויהוה

היה עמו ולא הפיל מכל דבריו

ארצה וידע כל ישראל מן

ועד באר שבע בי גממן שמואל

לנביא יהוה

וואמר עלי לשמואל איתל שכוב

ויהי אם יקרי לך ותימר כלי ל

ארי שמע עבדך ואל שמואל ו

ושכיב באתריה ואתגלו ו

ואיתעמר וקרא בוסן בוסן שמואל

שמואל ואמר שמואל כלי ל ארי

שמע עבדך ואמר

לשמואל הנה אנא עבדך פתגמא

בישראל וכל וישמענייה ויגלן

חרמין אורנהו ביום ההוא

אקים על עלי ית כל וימלית

על ביתיה אגמר ואישיו

וחיותי ליה ארי מיתפרע אנא מן

אנש ביתיה עד עלמא בחובין ד

ידע ארי סרגון להון בגותי ולא

כדח בחון ובכך קיימית לבית

עלי אם ישתבון חובי בית עלי

בניכסר קורשין ובקורבנין עד

עלמא וישכב שמואל עד צפרא

ופתח ית דשי בית מקדשא ויי

ושמואל נחל מלחוא ית חיוו

בבואתא לעלי וקרא עלי ית

שמואל ואמר שמואל ברי ואמר

הא אנא ואמר מה פתגמא

דכליל עמך לא בען חכמי מיני

פדין ועבד לך ויכדין יוסף אם

חכמי מיני פתגם מכל פתגמא

דכליל עמך וחיותי ליה שמואל

ית כל פתגמא ולא כסי מיניה ואם

יי הוא דתקין בעיניו יעבדו

ורבא שמואל

ומימרא דיי הורה בסעריה ולא

בטיל מכל פתגמוהי לארעא

וידע כל ישראל סרן ועד

באר שבע ארי יתהימן שמואל ב

בפיתגמי בבואתא דיי

רשי

וואמר שמואל דבר ולא הזכיר
שם שמים כמו שצוהו עלי אמר
שמואל אחר הוא עשה
דבר הוא לקיחת הארון ביד
כלסטים תכלה לשון כללים
טנטטיר בלעז החל וכלה
הנות היום תתחיל גזרתי על בית
עלי שימותו חפני ופנחס ומכאן
ואילך אכ' גזרתי ואסלימ עליה
מרור הלדור להמיתם אכס' כן
סמנה עשרה סנה החל וכלה
אקומיכנט אריספליימנט
בנעז כי מקללים להם בגיו
מקללים לי היה לו לומר לא
סכנה הכתוב מקללים מקילים
כל קללה לשון קלות ובזיון הוא
ולא כהה לא הכהה פניהם
להעביר מגדולתן כה יעשה לך
כאות קללה עכמה שלא יהולך
ביום הגונים וכן עלתה בו ואף
על פי שהגד לו ולא כיחד מכאן
אמרו קללת חכם אפילו על תכתי
היא באה יי הוא ידון הוא
והכל סלו כי

רק

ויבא יי ויתעב כראה בפעם
הזאת נראה תמונה לגד עיניו
במראה הנבואה לפי אמר ויתעב
כמו ויתעב מאלך יי בדרך
דבר כי שומע עבדך ולא אמר יי
כמו שאמר לופי כי היה ירא ע
עדין מהזכיר השם במראה ה
הנבואה ויש בדרס כי חסם ע
עדין שמואל קול סר הוזה רחוק
עשה דבר זהו גלות הארון
תכלית מנבן הפעיל שרשו
כלל והו ענין הרעשה כמו לקול
כלל שפתי ביום ההוא ביום
סיהיה זה הדב הקשה אשר כל
שמעו תכלית סתי אוניו ביום
ההוא אקים אל עלימה סדברתי
אל ביתו על די אים האלים כמו
סכתוב למעלה כי ביום ההוא
תהיה תחלת הפורענות הבאה
על בית עלי שימותו בגיו וכך א

אכלה הרעה על בית עלי עד עולם אל ביתו
אכל כי שופט אכי לא יכלה מספטו בזרעו עד זמן קצוב לא עד עולם
אשפטם שיתבזו ויתקדו ימיהם בעון אשר ידע בעון סמך למלת אשר כאילו
אמר בעון הדב אשר ידעו ובעונו ילקה זרעו עד עולם סכתו ומסלם עון אבות לחיק
בניהם אחריהם ואף על פי שהיו בבגים זכאים האלין סמו קורא הדורות מראש
וידע מה שעתיד להיות ידע כי לא יהיה בבניו עד עולם סיהיה זכאי כל כך שלא
יזכר לו עון אבותיו זה כי מקללים להם בגיו תקון סופרים כי לא רוצה לומר לא
יתבדך אלא סכנה הכתוב זה אחר משמנה עבד פסוקים שהם תקון סופרים
והקללה הזאתה ענין בזיון כמו שאמר עליהם ובזיו יקלו וית ארי מרגיז להון
בנויה לא כהה גם לא עזרם ולא מנעם אף על פי שאמר אל בני כי לא
טובה השמעה זה היה לעת זקנותם שלא היו יראים ממנו ומתחלת עשותם הרעה
היה לו למנעם ולהריע עמהם בחזקה ולא עשה כן בזבח ובמנחה לפי שהיו
על דמיון ופניו עמלו בזבח ובמנח חפץ שיסדלו בזבח ובמנח לא יכפר להם לעולם ורבותי
ולא הלך א עלי בקומו לספר לו המראה כי ירא מהגדה לו כה יעשה לך להי כן הו מכנה הלשו לאמר דבר זה בשבוע וכן כה יעשה לך להי וברדס כה יעשה לך להי כסם
פאין בבי יורטי את מקומי כך אין בדיק יורטין את מקומך ולא כחד ממנו וברדס אפס כן באה לו קללתו מכאן אמרו קללת חכם אפי על תכתי היא באה יי הוא בדרס
אמר ליה ארון הוא מר הוא הטוב בעיני יעשה ולא הפיל מכל דבריו ארצה כל מה שהיה אומר היה בא והקצה מקיים על דיו אפי הרברים שהיה אותם שלא ברוח נבואה
ובזה ידבר ידבר כל ישראל כי כאמך שמואל לכביא לוי ויתרגמו ואלא בטיל מכל פתגמוהיחדו

סמאל
ד' סחית
חוכסלים
וסקרי' ב'ת
חטה שלא
היה הפסן
ביו לבין
הסכיל וכסן
הזהר דמי
ונחל על
ועיין שם
והוא קנ

קריאה וס' במס' רבת: וישענו ג' ב' מלאים וא' חס' וס' ענו. קריאה חס': ותם ג' וחס' וס' ותם דארץ. תחין וס' נבס' כסדר י' תשא: אתמל ג' בקריאה וס' גס' על שולש. כיום אתמול:

וַיִּסַּף יְהוָה לְהַרְאֵה בְּשִׁלָּה בִּי־נִגְלָה
 יְהוָה אֱלֹהֵי שְׁמוּאֵל בְּשִׁלּוֹ בְּדִבְרֵי יְהוָה׃
 וַיְהִי דִבְרֵי שְׁמוּאֵל לְכָל־יִשְׂרָאֵל
 וַיֵּצֵא יִשְׂרָאֵל לִקְרֹאת פְּלִשְׁתִּים
 לְמַלְחָמָה וַיַּחֲנוּ עַל־הָאֲבָן־רִעִזֹּר
 וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ בְּאֶפֶק׃
 פְּלִשְׁתִּים לִקְרֹאת יִשְׂרָאֵל וַחֲטֹשׁ
 רִמְלַחְמָה וַיִּנָּגַף יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי
 פְּלִשְׁתִּים וַיָּבֹוּ בַּמַּעֲרֹכָה בַשּׁוּרָה
 כְּאַרְבַּעַת אַלְפִים אִישׁ׃ וַיָּבֹאוּ הָעַם
 אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֹּאמְרוּ זָקְנֵי יִשְׂרָאֵל
 לָמָּה נִגַּפְנוּ יְהוָה הַיּוֹם לִפְנֵי פְּלִשְׁתִּים
 נִקְחָה אֲלֵינוּ מִשְׁלָחַת־אֲרוֹן בְּרִית
 יְהוָה וְנֵבֵא בְקִרְבָּנוּ וַיִּשְׁעֲנוּ מִבֶּקֶף
 אֲבֵינוּ׃ וַיִּשְׁלַח הָעַם שְׁלָחַ וַיִּשְׁאוּ

מִשֶּׁם אֶת אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה עֲבָאוֹרֶת
יִשְׁכְּבֵהֶרְבֵּיט וְשֵׁם שְׁנֵי בְנֵי-עֲלִי-עַם-
אֲרוֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים חֲפְנֵי וּפִינֶהם׃
וַיְהִי כִבְּוֹא אֲרוֹן בְּרִית יְהוָה אֶל-
הַמַּחֲנֶה וַיִּדְּעוּ כָּל-יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה
גְּדוֹלָה וְהִתְהַלְּלִים הָאָרֶץ׃ וַיִּשְׁמְעוּ
כָּל-שָׂתִים אֶת-קוֹל הַתְּרוּעָה וַיֹּאמְרוּ
מָה קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת
בַּמַּחֲנֶה הָעֲבָרִים וַיִּדְּעוּ כִּי אֲרוֹן יְהוָה
בָּא אֶל הַמַּחֲנֶה׃ וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים
כִּי אָמְרוּ בָא אֱלֹהִים אֶל הַמַּחֲנֶה
וַיֹּאמְרוּ אוֹי לָנוּ כִּי לֹא הִיִּתָּה כְּזֹאת
אֶת־מֹל שְׁלֹשׁוֹם׃ אוֹי לָנוּ מִי יַצִּילָנוּ
מִיַּד הָאֱלֹהִים הָאֲדִירִים הָאֵלֶּה אֱלֹהֵי
הַסְּהָאֵלִים הַמְּבִיטִים אֶת-מַעְרִים
בְּכָל-מְכָה בַּמִּדְבָּר׃ הִתְחַקְּדוּ וְהָיוּ
לְאִנְשֵׁים פְּלִשְׁתִּים פֶּן תַּעֲבִדוּ
לְעֲבָדִים כַּאֲשֶׁר עֲבַדְתֶּם לָכֶם וְהָיִיתֶם
לְאִנְשִׁים וְנִלְחַמְתֶּם׃ וַיִּלְחֲמוּ
פְּלִשְׁתִּים וַיִּנְגַּף יִשְׂרָאֵל וַיִּכְסּוּ אִישׁ
לְאֵהָלָיו וְהָיָה הַמְּכָה גְּדוֹלָה מְאֹד
וַיַּפֵּל מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלְפֵי רִגְלֵי׃

עבדו לכם. זה מורה כי לא היו פלסתימוסני בישראל ולא ישראל בפלסתימוס. וזהו שכתבנו
 שמתוך קרוב יבאו בני ישראל מעברותם או אפשר שיאריך זמן עבודת אלה הפלסתימוס
 עד מות עלי ויהיו אף כל סבות שמסון ככללות בסבות עלי וכמנו לפנינו כי רוב
 ישיבת שמסון היה בישיבת סרה פלסתימוס וכמלא היה שמסון סרה היה שופט אות עלי.

אין דברי צדיקים פהם אבל הרעשים היו אומרים אלה הם האלהים המכים את
 בנה על עמו במדבר אין לו מכה עוד מעתה אמר להם הקב"ה אתם אומרים שחן לא
 יוצא מן התהום ושומט את בני מעיו וחוזר לתהום וכן הוא אומר ותכבד יי' ע"י
 ים לקרא לאלהים אחרים לשון רבים וזהו שכתבנו מי יבלינו מיד האלהים ההרירים
 הנבוכים כאל וכן יתכן להיות כפסוקו :

וירד

והנה זכר סכבר ה
הוסיף י' להרצה ב
בטילה לממזל והיה
דבר סמזאל לכל י
ישראל בחי' עלי בעיני
הנבואה ובזה האופן
היה מנהיג אותם ג
בחי' עלי כי סכבר כ
בתפרסם להם שהוא
היה נבוא אמת. אחר
זה ספר סכבר יצא ו
ישראל לקראת פלסחים
למלחמה מעצמם ולא
סאלו באהים צם היות
הצבא אורים ותמים
ובב' אידך תתכבדו בעי'
המלחמ' הזאת ובקוף
הענין מתורבים מ
מישראל וארון האהים
כלקח ובזה בתקיים מה
סאמר אים האלהים
לעלי ומה סאמר לו
סמזאל: ותנוס
המלחמה. הרצון ב
ספטה המלחמה:
אלה הם האלהים
המכ' את מצר' בכל
מכה במדבר. ר"ל
ובמדב' כוונתן קריעת
ים קוף היה במדבר
אמר בו מתו פרעה ו
וחילו הכס קורס
זה במצרים במינים
רבים מהמכות: פן
תעצרו לעבדים כאמר

מה
כרובל
דסמי' לאלה-פ
בוותיה בוז
מה ומח

והאלהים המכים את
אתם אומרי שאין לה
אומר ותכבד יי' ע"ל
עוד האלהים ההרורים

וירץ אים בנימן. ורשמו בו מהוא היה מאלו בן קים מחטף הלחות מיד גולית הפלסתי וברח לו ורחוק הוא מהוא אדם את הלחות מהארץ שהרי כמה נביאים וכמה רשעים באו לפלסתיים מקדושת הארון בהיותו בארץ פלסתיים לבד כל סכן אם פלחו יד בוכיבם אכסי בית שמם שהיו ישראלים מתו כמה מהן כי ראו בארון יי' יר דרך מצפה.

כתיב יך כלומר מהיה לבומכה אותו ומפחד על ארון האלהים שיכא וכתיב יך לזה הטעם על דרך יך לב דוד אותו קרי יד ספי מקום כמו ויד תהיה לך כלומר היה יושב על הכסא במקום שהיה חואה דרך הבאים מן המלחמה והיה מצפה ומחל שיכא אדם כיהיה לבו חרד על ארון האלהים ומתן הוסף בו סגר סתירם על כיבם אורח תרעא מסכי כמו פארם בפסוק האחר בש' ד העשר: ועיני קמה. כל אחת מעיני קמה כלומר כהתה ואמר לסון קימה בעין וכן כי קמו עיניו מסיכו לעת הזקנה תיבם הלחות ויקומו יתרי העין ותכנס העין בזורה וים מפרסם עין כליו שנים וכן תרגם יונתן כלועייהם קמה עיניהם וכן תרגם ועיני קמה: ויען המבשר. משער החרפות על טובועל רע נקרא מבשר: כלקחה. מזכר ארון בלשון זכר ובלשון נקבה בלשון זכר ברוב וכן בזה הכתוב וארון האלהים כלקח וזכה הפסוק בלשון נקבה וכן אמר בזה אליהם ארון יי': כהזכירו. כהזכיר המבשר ארון האלהים: ויפל על מרוב כאב לב סאה זכר ללחצו: בעד יד העשר. כתרנו על כיבם אורח תרעא: מפרקתו. עשם הזואר כקרא מפרקת לפי ס מנעשה פרקים פרקים: וכבר. כבד התנועה מפני זקנו ויפיל מהיה כבד בבשר מהיה בכל בשר לפיכך מת בבלו מפני כ כבדו: תרה ללת. היתה הרה וקרב ימיה ללדת והדלית חסרה כן דעת רוב המפרשים וכן תימנע ללדת ורבי אחי רבי משה פירשו מן יללה כלומר קרבו ימיה לחיל ולזעזע בחבליה ורדוק המלה ללדת בפלס ללדת לשבת בחסרון יד ילל כמו יד יר ישב ומכלל המלת חסרון האחרונה שהיה למד הפכך ו וכשאר במלה מן המפרש עין ס הפעל לבד כמו לתת אלא סזו בציריחו בפסוק: כי כהפכו עליה צוריה. כלומר כהפכו והתגלו עליה ציר וחבליה לידה עם חבלי השמיעה הדעה ומחזיק צוריה כרעה ולדת ומתה ותי ארי בצורה חבלהא וזכרתי דבועתו אל תיאר רבי אלעזר אל כסם מצרים ללדת הבית כך יס צירים לרחם האשה סל ותכרע ותלד כינהפכו עליה צוריה: וכעת. כסף: מזה. בשורק: אי כבוד. כמו איך כבוד בחסרון הכן ובא בחירק כמו ואין ים פה תחת ידך לו כמו אי כבוד בצירי כלומר אים הכבוד מאיכנו הים בישראל: ותאמר. פעם אהרת יאמרה כי בתחלה אהרת גלה כבוד בעבור הארון מנסכה ובעבור שמת חמיה ואיכה ועתה עבה ואהרת בעבור הארון ללדת גלה כבוד כי הוא עיקר הכבוד: ויכא

אדם בנימן. זה היה מאלו מחטף את הלחות מיד גולית וירץ דרך מצפה. אצל ד הדרך היה מצפה: מפרקתו. מפרקתו היה עשם הזואר: ללת. על כרחי ללדת פירושו ואין לו דמיון ומכאן חביו בחלק יללה לפי מהבלי ללדתה בללה באו לה ויסוד יללה איך אות בשורה אלא למד ללדה: כהפכו. כשתנו מכרדכך לכך

מזה: צוריה. צירי דלתו בטנה קרדו: בלעז: אי כבוד. איך כבוד וכן ימלט איכך איך נקי: אל הלך. כמו על הלך וחינו צריך לזוזו מלסון אל למי סודע להבין דבר: אל הלך. איטורס לאיטורס בל: ואל מות חמיה: אל הערה הזאת שמת חמיה ו ואיכה: אצל

רלבג

וזה עליוס בעל ס הכסא ד דרך מצפה. רל סהיה הכסא במקו סהיה מצפה ומבט הדרך אס יבא מכבר להגיד לו מה סקרה ל לארון האלהים: כי היה לבו חרד על ארון האלהים.

ולאחית הסכה היה הכסא אצל מקום ס המבשר לרחות העובר והסכים וזה מורה על רוב סודותיו סל היה חרד לבני עסמה ס סגלה לו אים האלהים פסגיהם ימותו ביום אחר גס בסמש מות חפני ופסחם לא חרד מאד עד שממש ס סארון האלהים כלקח כי אז כפל אחורנית מעל הכסא מרוב ס החרדה ובכבת ס הכפילה כסדרה מ מפרקתו מרוב ס החולפה ומת מכובד גופו ורוב הזקנה כי הכבוד ההו היה סבת מיתתו ובפלס: הרח ללת. רחסו ביהיה סרמו כלה ויהיה מקור ועיניו עין סלמות כ כחילו ואמר סמלחו ומי הרינוה ללדת כאמרן וימלאו ימיה ללדת ו כבר פירשוהו מענין יללה והוא חסר למד אחרת כי היה מספטו לללת: ותכרע ותלד כי כהפכו עליה צוריה. ולא יכלה להתאמץ על דבר הלדה כראוי. והיא קראה סס העבר אי כבוד לאיכלה כבוד מישראל: ואל הלך ארון האלהים ואל מות חמיה ואיכה. כי חמיה היה נביא וכהן גדול ואיכה היה ראוי לסמנם בכהונה גדולה אחריו כי ידמה שהיה יותר ראוי לכהונה מחפני כי לא היה רע כל כך כמו חפני ולזה נתקיימה הכהונה גדולה מזרע פינחס עד מלכות סלמה כמו שיתבאר במה שיבא ולזה הקדים בפרשנות לזכר חפני קודם פינחס בבוקר הענין סבא לזכר כי הסבה החזקה למה סאמרה גלה כבוד מישראל הו הלך ארון האלהים כי כבר נסאר לישראל נביא והיה עם מהכהנים גס כן מי סיתמנה כהן גדול תחת עלי.

וארון אלהים נלקח ושני בני עלי בתו חפני ופינחס: וירץ איש בנימן מהמערבה ויבא שלה ביום ההוא ומדיו קרעו ואדמה על ראשו: ויבאו והנה עלי יושב על הכסא יך דרך מצפה כי היה לבו חרד על ארון האלהים והאיש בא להגיד בעירות עקב כל העיר: וישמע עלי את קול הצעקה ויאמר מה קול ההמון הזה והאיש שבו ויבאו ויגד לעלי: ועלי בן תשעים ושמונה שנה ועיניו קמה ולא יכול לראות: ויאמר האיש אל עלי אנכי הבא מן המערבה ואני מן המערבה נסתי היום ויאמר כה היה הדבר בני: ויען המבשר ויאמר נס ישראל לפני כל שתיים וגם מנפה גדולה היתה בעם וגם שני בני בתו חפני ופינחס וארון האלהים נלקחה: ויהי כהן זכירו את ארון האלהים ויפל מעל הכסא אחרנית בעד יד השער ותשבר מפרקתו וימת כי זקן האיש וכבר והוא שפט את ישראל ארבעים שנה: וכלתו אשת פינחס הרה ללת ותשמע את השמועה אל הלך ארון האלהים ומת חמיה ואיכה: ותכרע ותלד כי נהפכו עליה צוריה: וכעת מותה ותדברנה הנצבות עליה אל תיראי כי בן ילדתו לא ענתה ולא שתה לכה: ותקרא לבעד אי כבוד לאמר גלה כבוד מישראל אל הלך ארון האלהים ואל חמיה ואישה: ותאמר גלה כבוד מישראל כי נלקח ארון האלהים:

אשר באו שם: ויבאו אליה כבוא אל אשה זונה. ויבאו אל שער אשר פניו: ויבאו גם השטן. וחברו וכל מגלת אסתר דכח מל בבכחם וס' אל המשתה אשר עשתה אסתר. ויבאו הבדל וחבן לשת' ויחברנה ג בקריאה וס' ותדברנה הנצבות עליה. ותאמר ראשה הארת לא כי בן: ותדברנה בפנים וירמיה:

הכן ובא בחירק כמו ואין ים פה תחת ידך לו כמו אי כבוד בצירי כלומר אים הכבוד מאיכנו הים בישראל: ותאמר. פעם אהרת יאמרה כי בתחלה אהרת גלה כבוד בעבור הארון מנסכה ובעבור שמת חמיה ואיכה ועתה עבה ואהרת בעבור הארון ללדת גלה כבוד כי הוא עיקר הכבוד: ויכא

וזהו

דלכג

והנה הניחו הפלסטינים ארון האלהים בבית עז שלום שהיה בהם כלום על צורתן בן ארבע שנים הקורין אותו דגון . והנה על צד המופת עשה השי לכבדו מהפיל דגון ארבע לפני ארון יי' להביד כי אין עוד מלבדו ואולי חשבו הפלסטינים שכבר היה זה על דרך המקרה לא מחמת השלי ולזה לקחו את דגון והשיבו אותו למקומו ולא העמידו להסיר מעם ארון האלהים . וכיום הסכימו מצאודגון כולל לפני ארון יי' וראש דגון ושתי כפות ידיו כרוכות על המפתח רק הנשאיר מדגון היה כאשר אזל ארון יי' ונפל ארצה ולזה היו כומרי דגון נשמרים מלדרוך על מפתח דגון כי חשבו שיהיה המקום קדוש מכך מה שמצאו שם ראש דגון ושתי כפות ידיו . ולא הכפיף לשי הסכסוך שעשה בזה אלא הכה האשרורי וטמא

וּרְאֵשׁ אֲוִסִּים נִמְסַר בְּסֹדֶר הָאוֹזֵנוֹ וּבִשְׁפָטִים סוּף סִימָן ז' : שְׁתֵּים דְּבִתְכֵן עֲפָלִים י' בְּקִרְיָאָה וְסִימ' כְּשׁוּיָן מִצְרִים וּבְעֲפָלִים . וְתִכְבֵּד יו"י . וְהוּא אַחֲרֵי הִסְכּוֹ אֹתוֹ . וְהַנְּשִׁים אֲשֶׁר לֹא בָתוֹ . מִהָהָשֶׁם אֲשֶׁר נִשְׁיב לָוִי . וְעִשְׂתָּם צִלְמֵ עֲפָלִים וְצִלְמֵ עֲכָרִים . וְשֹׂאֵרָא בְּדִקְרִיין . כִּנְתָּבָן : אֶרֶן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְס' וִירָאוּ

רע,

אז לרבן. כל עשוי שדמותו:
המפתח. איש קופה: וישימם.
לסוף שמחה: בטחורים.
חלוחלת כרכסא מכת הנקב
עבדיו ככנסין וסומטום בני
משהו ויזבח: ויטתרו. כמו
ויטתרו שהרי הוא במסורת כ
כתובת מן ומפורס: בלשון כמך
מכת בית הסתרי: מהו מות
כל מהומות עירעם וזה אביהן
וירעם יי בקול גדול על פלסתי
ויהומם כך מפורס באברהם
פלס' ושתים מדות רבי לעזר
בנו של רבי יוסף הגלילי:

רדק

וַיִּזְבְּרוּ. וַיַּעֲמִידוּ: כּוֹס לִפְנֵי
כְּמוֹעַל פִּנּוּ וּבֶן חֵי עַל אֲפֹהֵי
אֶל הַמִּפְתָּן. כְּמוֹעַל הַמִּפְתָּן וּבֶן
וַיֵּךְ אֶת הַפִּלֶסְתִּי מִזֶּחֶו כְּמוֹעַל
וְהַמִּפְתָּן הָיָה הָאֶחָד הַקּוֹפֵץ הַתַּחְתּוֹנִי
רֶדְגוֹן כְּשֶׁאֵר עָלָיו. אֲמָרוּ כִּי
רֶדְגוֹן מִטְבוֹרוֹ לִמְטָה הִיָּה צוּרַת
דָּג לִפְיֶכְךָ כִּקְרָא רֶדְגוֹן וּמִטְבוֹ
וּלְמַעַלָּה צוּרַת אֲדָם כְּמוֹ שֶׁאֲמָר
וּסְתִיכּוֹת יֵדָיו כְּרוּרָה אֶל הַמִּפְתָּן
וְזֶה פִּירוּסוֹ רֶדְגוֹן כְּשֶׁאֵר עָלָיו
צוּרַת דָּג כְּשֶׁאֵר עָלָיו וְיֵת לְחוּד
גּוֹפִיָּה דְרֶדְגוֹן אֲסִתָּאֵר עֲלוּהֵי: לֹא
יִדְרֹכוּ. בְּרִסְרֵי יִמִּיָּה בְּסֶרֶךְ
סְמוּאֵל בְּרֵי רַב־יִצְחָק מִזִּנּוּ ס
סֶהֱחִמְרוּ יִשְׂרָאֵל בְּעִזְיֹתָר מֵאוֹמְרֵי
הַשֹּׁלֵם בְּאוֹמוֹת הַשֹּׁלֵם כְּתִי'עַל
כֵּן לֹא יִדְרֹכוּ אֲבָל בִּיסְרָל כְּתִיב
וּפְקַדְתִּיעַל כָּל הַדּוֹלְבֵּעַל הַמִּפְתָּן
קִפֵּץ: בְּעַפְּלוֹי' כְּתִי' וְקִרִי בְּטוֹחוֹרִי
וְהַכְּתִיב הוּא סֶס כְּבוֹ לְתַחְתּוֹנִי
כִּיעַפְּלוֹי' לִסּוֹן גְּבוּהוֹת כְּמוֹ עַפְלֵ
וּבִחוֹן וְהַכְּבוֹ בַּהֶפֶךְ וְהַקִּיר הוּא
סֶס הַחוּלִי: גֵּת יִסּוֹב. לֵבַת
וְרִבִּים כְּמוֹהוּ: וַיִּסְבּוּ אֶת אֲרוֹן
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. בְּרִגְסָה הַכֶּמֶךְ
וְהַבִּתִּי: וַיִּשְׁתְּרוּ לָהֶם. כְּתִיב
בְּצִ"ן וְהוּא כְּמוֹ בְּסֶמֶךְ וּכְיִסְהִיָּה
לָהֶם מַכַּת הַטְּחוּרִים בְּמִקּוֹם
סֶתֶר מִבְּכִנִּים וְהִיָּה קֶסֶה לָהֶם
מִמֶּה שֶׁאֵם הִיָּה לָהֶם בְּמִקּוֹלֵגְלוֹ
וְתִרְגָּו וּלְקוֹן יִתְחוּן בְּטוֹחוֹרֵיהֶם:
לְהַמְתִּיעִי וְאֵת עַמִּי. מְרִי עִיר
עֶקְרוֹן אֲמָרוּ כֵּן: לְמַעַ

וּפְלִשְׁתֵּי אֵי שְׁבוּ יִתְּ אֲרוֹנָא דִּי
וְאִיתְּוֵי מַאֲכָן סַעְדָּא לְאַשְׁדּוּד :
וְנָסִיבוּ פְלִשְׁתֵּי יִתְּ אֲרוֹנָא דִּי
וְאֵעִילוּ יִתְּוֵי לְבִית דְּגֹז וְאֶקִּימוּ
יִתְּוֵי בְּסַטְר דְּגֹז : וְאֶקְדִּימוּ
אֲנָשֵׁי אֲשְׁדּוּד בְּיוֹמָא דְּבִתְרוֹתֵי
וְהָא דְּגֹז רָמִי עַל אֲפֹתֵי עַל אֲרַע
אֲרַע אֲרַע קְדָם אֲרוֹנָא דִּי וְנָסִיבוּ יִתְּ
דְּגֹז וְאִתְּוֵי יִתְּוֵי לְאַתְרֵיהּ :
וְאֶקְדִּימוּ בְּעֶפְרָא בְּיוֹמָא דְּבִתְרוֹתֵי
וְהָא דְּגֹז רָמִי עַל אֲפֹתֵי עַל אֲרַע
קְדָם אֲרוֹנָא דִּי וְיִשְׁוֹ דְּגֹז וְחִתְּוֵי
פִּסְתָּא יִתְּוֵי קַעֲזָן מִחֵתָא עַל ס
סְקוֹפְתָא לְחֹד גּוֹפִיָּה אֲשִׁתְּאָר
עֲלוֹתֵיהּ עַל כּוֹל לְרִכְיָן כּוֹמְרֵי
דְּגֹז וְכָל דְּעֲלִין לְבִית דְּגֹז עַל
סְקוֹפֵת דְּגֹז בְּאֲשְׁדּוּד עַד יוֹמָא
הַדִּין : וְתִקְיַת מִתְּנָא דִּי עַל
אֵינִשׁ אֲשְׁדּוּד וְאֶצִּינֹן וְאֶלְקִי
יִתְּוֹן בְּחֹזְרִין יִתְּ אֲשְׁדּוּד וְיִתְּ
תְּחוּמָתָא : וְחֹז אֵינִשֵּׁי אֲשְׁדּוּד
אֲרִי שׁוּיָא עֲלִיתָן מִתְּנָא וְאֶמְרִין
לֹא יִשְׂרָאֵל אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
עֲמָנָא אֲרִי תְּקִיפֵת מִתְּנִיָּה עֲלֵנָּא
וְעַל דְּגֹז טַעוֹתָנָא : וְשִׁלְחוּ
וּכְנָשׁוּ יִתְּ כָּל טוֹרְנֵי פְלִשְׁתֵּי לִ
לִיתְּוֹן וְאֶמְרוּ מַה נַּעֲבִיד לְאֲרוֹן
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶמְרוּ לְגִת
יִסְתַּחֲרֵי אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
וְאֶכְתְּרוּ יִתְּ אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
: וְהִנֵּה בְּתַר דְּאֶכְתְּרוּ יִתְּוֵי
וְהָא מִתְּנָא דִּי בְּקִרְתָּא שְׁגוּשָׁא
רְבָא לְחֵרָא וּמִתְּנָא יִתְּ אֲנָשֵׁי קִרְתָּא
מְזַעֲרֵי וְעַד רַבָּא וְלִקּוֹ לְהוֹן
בְּחֹזְרִין : וְשִׁלְחוּ יִתְּ אֲרוֹנָא דִּי
לְעֶקְרוֹן וְהָא כְּמִיתֵי אֲרוֹנָא דִּי
לְעֶקְרוֹן וְעֵיקוּ עֶקְרוֹנָא לְמִיכָר
אֶסְתְּרוּ לְחֹתָנָא יִתְּ אֲרוֹן אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל לְקַטְלוֹתָנָא וְיִתְּ עֲמָנָא :
וְשִׁלְחוּ וּכְנָשׁוּ יִתְּ כָּל טוֹרְנֵי
פְלִשְׁתֵּי וְאֶמְרוּ שִׁלְחוּ יִתְּ אֲרוֹן
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתּוּב לְאַתְרֵיהּ
וְלֹא יִקְטִיל יִתְּ וְיִתְּ עֲמִיאֵרִי הָא
שְׁגוּשָׁא קְטָלָא בְּכָל קִרְתָּא תְּקִיפֵת
לְחֵרָא מִתְּנָא דִּי תִמְזָן : וְגִבְרָא
דִּילָא מִיתוּ לְקוֹ בְּחֹזְרִין וְכָלִיקַת
עֹרֶת קִרְתָּא לְצִית שְׁמִיָּא :

וּפְלִשְׁתִּים לִקְחוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים ה' וַיָּבֹאוּהוּ מֵאֶבֶן הָעֶזְרָא שְׂדֵדָה׃
וַיִּקְחוּ פְלִשְׁתִּים אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים וַיָּבֹאוּ אֹתוֹ בֵּית דָּגֹן וַיַּעֲיֵגוּ אֹתוֹ אֶעֱלֵ דָגֹן׃ וַיִּשְׁכְּמוּ אֲשֶׁר־דִּים מִמַּחֲרַת וְהִנֵּה דָגֹן נִפְלַל לִפְנֵי אֶרְצָהּ לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וַיִּקְחוּ אֶת דָּגֹן וַיִּשְׁבּוּ אֹתוֹ לְמִקְוָמוֹ׃ וַיִּשְׁכְּמוּ בִבְקָר מִמַּחֲרַת וְהִנֵּה דָגֹן נִפְלַל לִפְנֵי אֶרְצָה לִפְנֵי אֲרוֹן יְהוָה וְדָאשׁ דָּגֹן וּשְׁתֵּי בָפוֹת יָדָיו כְּרֹתוֹת אֶל הַמִּפְתָּח רַק דָּגֹן נִשְׁאָר עָלָיו׃ עַל כֵּן לֹא יִדְרֹכוּ כְהֵנִי דָגֹן וְכָל הַבָּאִים בֵּית דָּגֹן עַל מִפְתָּח דָּגֹן בְּאֲשֶׁר־דֹּר עַד הַיּוֹם הַזֶּה׃ וַתִּכְבֹּד יְדֵי יְהוָה אֶל הָאֲשֶׁר־דִים וַיִּשְׁמְסוּךְ אַחֲסָ בַעַלְיִם אֶת אֲשֶׁר־דֹּר וְאֶת גְּבוּלֵיהֶ׃ וַיִּרְאוּ אַנְשֵׁי אֲשֶׁר־דֹּר בִּי כֹן וַאֲמָרוּ לֹא יֵשֵׁב אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ בִּי קִשְׁתָּהּ יָדוֹ עָלֵינוּ וְעַל דָּגֹן אֱלֹהֵינוּ׃ וַיִּשְׁלְחוּ וַיֹּאסְפוּ אֶת כָּל סִרְבֵּי פְלִשְׁתִּים אֱלֹהִים וַיֹּאמְרוּ מִה נַעֲשֶׂה לְאֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ גַם יֹסֵב אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל זִיֻּסְכֵּנוּ אֶת אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי אַחֲרֵי הַסְּבוֹתָיו וַתְּהִי יְדֵי יְהוָה בַּעִיר מְהוּמָה גְּדוּלָה מְאֹד וַיָּךְ אֶת אַנְשֵׁי הָעִיר מִקִּטָּן וְעַד גְּדוֹל וַיִּשְׁתְּרוּ לָהֶם עֲכָלִים׃ וַיִּשְׁלְחוּ אֶת אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֲקָרוֹן וַיְהִי כְּבֹא אֲרוֹן הָאֱלֹהִים עֲקָרוֹן וַיִּזְעֲקוּ הָעֲקָרָנִים לֵאמֹר הִסְבוּ אֵלַי אֶת אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהִמִּיתָנוּ וְאֶת עַמִּי׃ וַיִּשְׁלְחוּ וַיֹּאסְפוּ אֶת כָּל סִרְבֵּי פְלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ שְׁלַחוּ אֶת אֲרוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁבּוּ לְמִקְוָמוֹ וְלֹא יִמִּית אֹתִי וְאֶת עַמִּי בִי הִיִּתָּה מְהוּמַת מוֹת כָּל הָעִיר בְּבִרְהָ מְאֹד יָךְ הָאֱלֹהִים שֵׁם׃ וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר לֹא מָתוּ הָבּוּ בַּעֲפָלִים וַתַּעַל שׁוֹנֵעַת הָעִיר הַשָּׁמַיִם׃

אנשי אשדוד ושל אחריו ג'ספוק' וסכו אלי'. אם בשלחם את ארץ אלה ישראל : וישלח' ד'בנאם
ובכתובים וס'ם ושלח את ארון האלהים עקרון' ויחזו את ירמיהו . ויכרו את ראשו . וישאו את ראשו
את בליו . וכל אוריתא דכול' כבא' מישלח האנשים את ידם : ומספוי' פתחין וס'ם כלשחן תרגום סביא שלח
יל ויא' ושלחן פלשתא' גרכוי' דמלא ואלא חזקתא וספמא ופירושם נכסר בסדר שמות :

כח
נתי' כן
ואת נתי
ידין
ב' כחות
א

וְיִשְׁכְּבוּ
וְכִתְּחִי וְכִי
כִדְיָא אֶלְחָ
סְלוּיָא וְטֶלְחָ
פֶּלֶסְתָּאִי
גִרְמוּיָרְחֶלְכָּ
וְלֹא חִיָּהוֹן
הַחֲרָז וְכֶסֶף

וויסער
יח מלין
כתיב טין
ותרי במך

למה לא תסור ידו מכס. אז תדעו למה לא כרה ידו ומכתו מכס לפי שהיית מעבדים ארונם אלכלם כי בעלכסם אורו תרפאו והאשם לכפרה על אשר עשיתם וחמסה עבדרי זהב. זה מסייע הדרס סכתבנו למעלה כי כשהיה להם חולי התחנותיות והית' יוצאת החלוחלת שלהם בפיה טבעת מתוך החולי והיו באי העבדרי וסומטי את המעי ההוא ולפי שהיה החולי אחד לסרכי ולעם אמרו להם הכהנים והקוסמים טעשו אף ברמות הטחורים חמסה ו וברמו העבדרי חמסה כמספר הסרכים והיו אשם לכפר להם ולהקיר אותם החולימהם:

לכולם ולסרכים. כמו שמוע עמים כלם: ולמה תבדרי זה לבדו נמצא מבניין הרגוש ב בלסון כבדות: התעולל בהם. עשה מעשה השחתה כמו את אשר התעללתי במצרים:

חרסה. שלא נעשה בה מלאכה בעבור קדושת הארון: עלות- מניקות כתרומתו וזקראו עלות על סם היונקים שזקראו עולים ועוללים וכו' לקחת פרות עלות להרא' המופת שלא טבו בעבור בניהם: אשר לא עלה עליהם עול. זה אמרו בעבור קדושת הארון שלא נעשה בהם מלאכה אחר' כמו שאמרו גם כן עגלה חרסה: אל העגלה. כמו על העגלה וכן ויך את הפלסטים אלמכחו כמו על מכחו או הוא כמו בעגלה וכן ואל הארון תתן סה' כמו וזכרון וכת' בעגלתא: בארגו. בתיבה כתרומתו בתיבותא: כלו בבית. כמו כלאו והוא מבעליהם כמו לא יכלה ממך אשר כלתי היום הזה או הוא מבעלי האלף ובה דרך בעלי האל וכן מלו תוכך חמס כמו מלאו וטבואת כלמת' כמו ונמא וכי כבד כתרומתו בזה ה הענין נשתי לשונות בזה ובאף לפי שדרכם להמיר זה בזה וטעם להשיב את בניהם מ מאחריהם ולכלוא אותם בבית לפי שגלו דבר הארון היו טבות אל בניהם אחר שלא היו בניהם הולכים אחריהם: וישרנה

ובמה נטלחנו. באימה ענין אטלחנו שלא יחרה אפיו וישוב חרונם ממנו: אשם. היכר דבר מאתם מורים שמעלתם: אז תרפאו וגורע לכם. שהוא עשה כי למה לא תסור ידו מכס: סרכי פלסטי. חמסה הם כמה טבאמר ביהושע העצתי והאשרדיו והאשרקלוניו והעקרוני: עלות. מניקות: אשר לא עלה עליהם עול. כל זה לכסיון טאין לו ראיות למסוך ועוד טבועות אחר בניהם ואם יהא כח בארון שוילכו אותו מחילה כדעשהו עשה לנו: ארגו. אישק'ר' בלעז: כלו בבית. לסון כלל:

וישרנה

רלבג

ונתנו להם עצה ס טיטלחונו בכבוד ו וישיבונו אשם לכפר עליהם אז ירפאו אשם בטבתו באלהם הרע ויהיה כדעלה להם למה לא תסור יד ה' מהם כי הוא רוצה שיתנו לו כבוד תחת אשר חטבו לחלל שמו ואמרו זה להורות כי בזה יבחן אשם באלהם הרע הזה בטבתו כי כבר היה דעתם שאם לא באלהם הרע ב בטבתו לא ישיבונו ל לישראל. ודמה טבצר טלח ה' עור סם ע עכברים היו משחית' את הארץ והתפסט' המ' הזאת בכל ערי פלסטים ולזה אמרו להם כומריהם ו וקוסמיהם טעשו להם כלמי טחורי זהב ו ועבדרי זהב כמספר הסרכים וזהו האשם טיטבונו ל' כרי טקסור ידו מעליה והזהירוט טלא יקשה להם מ מעשות זה טלא יקרה להם כמו טקרה ל למצרים ולפרעה. והנה הייסוריו אותם עוד באופן אחר לרעת טקלות אשם באלהם רע זה בטבת ארון ה האלהים כי האופן הראשון היה בו מה ספק וזה כי אשם טהיה זה הרע להם בטבת ארון האלהים הנה לא יחיו שירפאו תכף קודם הטבתם אותו למקומו ולזה לא יתכפר להם כי מידו היתה זאת להם

ס'ה'ט'ס'ס' דין והשיבות ס'ה'ט'ס'ס' ס'ה'ט'ס'ס' ס'ה'ט'ס'ס'

וי'הי ארון יהוה בשרה

פלשתים שבעה חרשים: ויקראו פלשתים לכהנים ולקסמים לאמר מה נעשה לארון יהוה הודענו במה נשלחנו למקומו: ויאמרו אס- משלחים את ארון אלהי ישראל אל תשלחו אותו ריקם כי ד'ושב תשיבולו אשם אז תרפאו וגורע לכם למה לא תסור ידו מכס: ויאמרו מה האשם אשר נשיבולו ויאמרו מספר סרכי פלשתים חמשה עבלי זהב וחמשה עבדרי זהב כי מגפה אחת לכלם ולסרכיהם: ועשיתם צלמי עפליכם וצלמי עבדיכם המשה'תם את הארץ ונתתם לאלהי ישראל כבוד אולי יקל את ידו מעליכם ומעל א אלהיכם ומעל ארצכם:

ולמה תכבדו את לבבכם באשר כבדו מצרים ופרעה את לבם הלוא באשר התעלל בהם וישלחום וילכו ועתה קחו ועשו עגלה חדשה אחת ושתי פרות עלות אשר לך עלה עליהם על ואסרתם את הפרות בעגלה והשיבתם בניהם מאחריהם הביתה: ולקחתם את ארון יהוה ונתתם אותו אל העגלה ואת כלי הזהב אשר השבתם לו אשם תשימו בארגו מצדו ושלחתם אותו והלך: ודרך גבולו יעלה בית שמש הוא עשה לנו את הרעה הגדולה הזאת ואם לא וידענו כי לא ידונגעה בנו מקרה הוא היר לנו: ויעשו האנשים כן ויקחו שתי פרות עלות ויאסרו בעגלה ואת בניהם כלו בכיר: וישמו את ארון יהוה אל העגלה ואת הארגו ואת עבדרי חורב ואת צלמי טחריהם:

וי'הי ארון יהוה בשרה

עוד טבו לישראל וזה אשם לא ירפאו לא יוכלו הפלסטים להשיבו אליהם עש האשם ולזה לא תעיל לפלסטים זאת הציחה הראשונה ולזה ידמה טלא היו מסכימי בזאת העצה והכירו זה הכהנים והקוסמים ואמרו להם שלא יטבדו לכם ועם כל זה נתנו להם בניהם סמית תוכר להם קודם השיבם הארון לישראל ולזה צו טעמו עגלה חדשה לכבוד ה' ויהי להם סמית פרות מניקות עגלים טלא עלה עול על הפרות ולזה לא תהינה בנות תרבות למסוך בעגלה כי לא נסו טום מלאכה עם טבכאף תהיה סבה סמית למען מן ההלכה והיא היותם משיבים בניהם מאחריהם הביתה כי אלהיהם סמוט אלהים כפי כחם אשם לא יהיה זה מאת ה' להשיב הארון לישראל ואם תתפרנה הפרות מעצמן ללכת לישראל דרך בית שמש טהיה המקום הקרוב להם מישראל הנה יתבאר כימי היתה זאת בטבת ארון האלהים ואם לא הנה הבעי זה הרע לנו במקרה טאם היה מגיע ממנו על דרך המופת לא תקצר ידו מעשות זה המופת השני והוא להניע הפרות אל טילכו מעצמן דרך בית שמש ואם היה זה לנו במקרה לא יטעב זה האשם לו ולא נטיב ארון האלהים לישראל. והנה

ישראל הפרות. כתרנו ואכילת תורת אל כוונת דרך בית שמש וחלכו דרך יסרה לא קרו ימין ושמאל וכל אחד מל כקבה לבד כמו ויחמנה בבואן למחנה דגם
ה מן חזקת הירד פל הפועל ובמלת ויחמנה בא נח הצרי תמורת הירד פל הפועל הלך נמי. היו געות בעבור גיהם בעקת הכרית תקרא געיה כמו אס יגעת
פיר וברגם שאמרו סירה הוציאו וסירה מלמון סירה: ויסמחו לראות. עד סמרו סמחה פרו לראות בארון ופתחו וראו מה סבתו לפיכך נעמסוכו סבתו ולא
יבואו לראות ככלע את הקדש ומתו: ואת הפרות העלו עלה. אכסו בית שמש בקעו עזי העלה והעלו הפרות עולה כי הותרו הבמות מפחדה פילה ונקבה כסירה
בבמת יחיד. ויש סדר מרזל

רשי

ויסרנה: הרי תיבס
זו אכרונותם מלמד
סוף הוללות היו לא
אומ סירה. רכיני
המטות התנפשו וכו'
כדאיתא במסכת עז
ולפי פסוקו ויסרנה
למון דרך יסרה היו
הולכות: בית שמש
הלך וגעה. למסכת
בקר געיה: ויסמחו
לראות. היו מסתכלין
היך הוא בא לבד
ומסמחתם כהגו בו
קלות ראס ולא היו
מסתכלין בו באימה
ודרך כבוד: כופר
הפרז. כפר סוף לו
חומה: אבל הגדולה.
היא אכן הגדולה ה
האמורה למעלה ס
מהלך באה במקום
כח וכן נסבה במקום
למכה בספר עזרא ו
ומכני סאירע להם לא
אבלות בדבר קראת
אכלי טבעס אים
חמס' אף אים תרגם
יונתן וקטל בסבי עמא
סבצו גברא וסהללא
חמסין אלפי גברא
ורבנותו אמרו טבעס
אים סכל אחד היה
סקול כחמסין אף
אחמסין אף אים
סכל אחד סקול כ
סכעס סנהדרין

רלבב

והנה נקיסרו הפרות
דרך בית שמש מזולת
כטייה וסרי פלמסין
הולכים אחריהם עד
גבול בית שמש לראו'
אמתת הענין: והעלה
באה אל סדה יהוסע
בית השמשי ותעמד
סס וסס אכן גדולה
ויבקעו את עזי ה
העלה ואת הפרות
העלו אותם עולה ל
לוי על המזבח אשר
בו סס ואכסו בית
שמש העלו עולו ונחשו
זבחי סלמי בוי ההוא
לוי ויך הסי באכסו
בית שמש כיראו ב
בארץ לוי ולא עזבו
מלאכתם שהיו קוצרי
קצר חטים ונבמו מהעס סכעס אים סהיו סקולס חמסין אף אים
כי סכה יי בעס מכה גדולה. והבואו

על דרך ה' וס' נמסר בשפסס ס' ה: ונחשו ונחשו וס' ועבדי הוהב. ונבצאתם הבחנים. והפכים ללענה
מטתים ידך יי מטתים מחלד חלקם בחיים: הקדוש ד' מלאים וס' נבסר בסדר קדש: ואל מי ד' וס' ואל מי
יעלה מעלינו. ואל מי תדפוק אל. ואל מי תדמינו. ואל מי מקדשים חפננו:

ואכילת תורת אל כוונת דרך בית שמש וחלכו דרך יסרה לא קרו ימין ושמאל וכל אחד מל כקבה לבד כמו ויחמנה בבואן למחנה דגם
ה מן חזקת הירד פל הפועל ובמלת ויחמנה בא נח הצרי תמורת הירד פל הפועל הלך נמי. היו געות בעבור גיהם בעקת הכרית תקרא געיה כמו אס יגעת
פיר וברגם שאמרו סירה הוציאו וסירה מלמון סירה: ויסמחו לראות. עד סמרו סמחה פרו לראות בארון ופתחו וראו מה סבתו לפיכך נעמסוכו סבתו ולא
יבואו לראות ככלע את הקדש ומתו: ואת הפרות העלו עלה. אכסו בית שמש בקעו עזי העלה והעלו הפרות עולה כי הותרו הבמות מפחדה פילה ונקבה כסירה
בבמת יחיד. ויש סדר מרזל
כי סרי פלמסין העלו אותם כי
ר' אלעזר אומר כי אף מקריבין
מבהמות גוים והקסולו זה ה
הפסוק וקירץ וכימסרין פלמסין
אכלו למדיו ובמקום אחר אמרו
הוראת סעה הייתה זהו לרעת
ר' אלעזר אס יסראל הקריבס:
ועכברי הזהב. כמו סהיו
טחורי הזהב במספר הערים
חמסה כן היו העכברים מספר
כל ערי פלמסין סהס חמסה
הנזכרים וכן היו חמסה בעבו
חמסת הפרז כלום סהיו כפל
לכולן כמו שאמר למעלה כי מ
מנפה אחת לכלם ולסרכס.
ומה טחמ מעיר מבצר עד כפר
הפרזי חסר וס' מעיר מבצר
כלומר אכסו סלא היתה מנות
הקסומים והכנים לעשות לא
חמס' טחורי זהב וחמס' עכברי
זהב למספר הסרכס והעיריות
הגדולות סהס אמרוד ועסו ו
ואסקולן וגת ועקרון הס עסו
מעכסם וית טחורי זהב ועכברי
כי היו יריאס עירין ועסו מכל
הערים והכפרים סהס ערי ה
הפרזות כל עיר וכל כפר עסו
טחור זהב ועכבר זהב ככל
המקומות סהיו יוסבס סס פ
פלמסין: עד אבל הגדולה אשר
הכינו עליה את ארץ יי. כלומר
כי סמוך לאתו מקום היו פרז
פלמסין. ומה שאמר עד היום
הזה בסדה יהוסע אף סהניחו
עליה הארון סהיא עד היום הזה
בסדה יהוסע ונקראת האכן
הגדולה אבל על האכל סכעסה
בוכמו שאמר ויתאכלו העס וית
אכל הגדולה אכבר רבתי: כי
ראו בארון. תי על דהדואו
ודחזו ית ארזכא דיי כמו סחמ'
ויסמחו לראות וסדברי רזל
מסור דחזו ויך באכסו בית שמש
וכחלקו בזה מהס אמרו סהיו
קוצרים ומסמחוס כלומר סלא
הניחו מלאכתם בעבורו ומהס
אמרו שאמרו דברים אשר לא
כן כנגד הארון ואמרו מאן ה
אמרייך דאמריית ומאן פייסך
דפייסית וסדברי הדרס הזה
יהיה פיר' ראו כמו לראות כך
והדומי לו מסמפרסו אותם לסון
בזיון והכסות מה ספירסו
ספתחו אותו וראו מה סבתו
לפיכך אמר בארון ולא אמר
ארון: סכעס אים חמסין
אף אים חסר וס' השמוס וחמס'
אף אים. כמו שסס ירח ראובן
סמסין והדומי להס ויתוקטיל
בסבי עמא סכעס גברא ו
וסהללא חמסין אלפי גברא.
וכרברי רזל סכעס אים סכל
אחד סקול כחמסין אף אים
הא חמסין סכל אחד סקול כ
סכעס סנהדרין: אל

ואכילת תורת אל כוונת דרך בית שמש וחלכו דרך יסרה לא קרו ימין ושמאל וכל אחד מל כקבה לבד כמו ויחמנה בבואן למחנה דגם
ה מן חזקת הירד פל הפועל ובמלת ויחמנה בא נח הצרי תמורת הירד פל הפועל הלך נמי. היו געות בעבור גיהם בעקת הכרית תקרא געיה כמו אס יגעת
פיר וברגם שאמרו סירה הוציאו וסירה מלמון סירה: ויסמחו לראות. עד סמרו סמחה פרו לראות בארון ופתחו וראו מה סבתו לפיכך נעמסוכו סבתו ולא
יבואו לראות ככלע את הקדש ומתו: ואת הפרות העלו עלה. אכסו בית שמש בקעו עזי העלה והעלו הפרות עולה כי הותרו הבמות מפחדה פילה ונקבה כסירה
בבמת יחיד. ויש סדר מרזל
כי סרי פלמסין העלו אותם כי
ר' אלעזר אומר כי אף מקריבין
מבהמות גוים והקסולו זה ה
הפסוק וקירץ וכימסרין פלמסין
אכלו למדיו ובמקום אחר אמרו
הוראת סעה הייתה זהו לרעת
ר' אלעזר אס יסראל הקריבס:
ועכברי הזהב. כמו סהיו
טחורי הזהב במספר הערים
חמסה כן היו העכברים מספר
כל ערי פלמסין סהס חמסה
הנזכרים וכן היו חמסה בעבו
חמסת הפרז כלום סהיו כפל
לכולן כמו שאמר למעלה כי מ
מנפה אחת לכלם ולסרכס.
ומה טחמ מעיר מבצר עד כפר
הפרזי חסר וס' מעיר מבצר
כלומר אכסו סלא היתה מנות
הקסומים והכנים לעשות לא
חמס' טחורי זהב וחמס' עכברי
זהב למספר הסרכס והעיריות
הגדולות סהס אמרוד ועסו ו
ואסקולן וגת ועקרון הס עסו
מעכסם וית טחורי זהב ועכברי
כי היו יריאס עירין ועסו מכל
הערים והכפרים סהס ערי ה
הפרזות כל עיר וכל כפר עסו
טחור זהב ועכבר זהב ככל
המקומות סהיו יוסבס סס פ
פלמסין: עד אבל הגדולה אשר
הכינו עליה את ארץ יי. כלומר
כי סמוך לאתו מקום היו פרז
פלמסין. ומה שאמר עד היום
הזה בסדה יהוסע אף סהניחו
עליה הארון סהיא עד היום הזה
בסדה יהוסע ונקראת האכן
הגדולה אבל על האכל סכעסה
בוכמו שאמר ויתאכלו העס וית
אכל הגדולה אכבר רבתי: כי
ראו בארון. תי על דהדואו
ודחזו ית ארזכא דיי כמו סחמ'
ויסמחו לראות וסדברי רזל
מסור דחזו ויך באכסו בית שמש
וכחלקו בזה מהס אמרו סהיו
קוצרים ומסמחוס כלומר סלא
הניחו מלאכתם בעבורו ומהס
אמרו שאמרו דברים אשר לא
כן כנגד הארון ואמרו מאן ה
אמרייך דאמריית ומאן פייסך
דפייסית וסדברי הדרס הזה
יהיה פיר' ראו כמו לראות כך
והדומי לו מסמפרסו אותם לסון
בזיון והכסות מה ספירסו
ספתחו אותו וראו מה סבתו
לפיכך אמר בארון ולא אמר
ארון: סכעס אים חמסין
אף אים חסר וס' השמוס וחמס'
אף אים. כמו שסס ירח ראובן
סמסין והדומי להס ויתוקטיל
בסבי עמא סכעס גברא ו
וסהללא חמסין אלפי גברא.
וכרברי רזל סכעס אים סכל
אחד סקול כחמסין אף אים
הא חמסין סכל אחד סקול כ
סכעס סנהדרין: אל

קצר חטים ונבמו מהעס סכעס אים סהיו סקולס חמסין אף אים
כי סכה יי בעס מכה גדולה. והבואו

אל בית אבינו בבגד. פי' אחר בגד וכו' ומהו דברים ואפטר בגד זה דבר קרית יערים והיה בעיר אבינו אחר לפיכך הודיע כי לבית אבינו מהיה יוטב בגד זה הבגד הארון: קדם. כתרמונו זמנו: לשמור את ארון יי' לשמור הבית מהיה בו הארון מהיה בטוהר ולכבוד ולכבד לפני הארון: ויכו: ימ' לשון כהן כלומר בכו וחרו בתשובה מן סלימה כיראורב הארון ויקדושתו והיה להם לאות גדול כי יי' הוא האלהים וכתרמונו על אלהי הנכר מהיו עובדים וימ' מתרגום וקנוו אלהי ויתנהו וכן תרגום יונתן ויכו: ויחיו ואיתנהו כלומר כלם כאספנו אחריו ועבדוהו לבדו כמו פאמ' ויעבדוהו יי' לבדו אח' מהסידור הבעלים והעשירות ובערו כל זכר עז: קבצו את כל ישראל המצפתה: כבר פירשתי בספר יהושע למה היה מכה ישראל להקבץ המצפתה וסם מזבח ובית תפילה כי סם הית' תפועה גדולה בהלחם יהושע עם ה המלכים: וברם אמר ר' סימון וכי טילה היא המצפתה או המצפתה היא טילה לא כיפה יוכאח מתחומו של בנימין ל לתחומו של יוסף ועליה בית ה המקדש של טילה נתן: ותמה אכי מזה הדרס וכימה לוי אכל טילה והלא חרב מסכן טילה מיום סגלה הארון ומעת מבל הארון לקרית יערי הביאו אהל מועד אל כוב וכן אמר בסדר עולם בתחילת עשרי טנה הביאו את אהל מועד לכוב: וישאבו מים ויטפכו לפני יי' ויטפכו לכהן בתוכתא כמיה קדם יי' ויתכן לפרש שטפכו מים לפני יי' סתם לכפרת עונות על דרך כמים עברו תזכור: ויטפט סמואל: סמואל העניש כל אחר לפי ענו כי עם התורו ע עונותיהם: אל תחרס ממנו: מבני הפעל והוא פועל עומד וכן החרסו ממנו יוכן רוב הפעל הזה בבנין הפעל הוא פועל עומד: טלה חלב: מהיה יונק עדיין: ועלה עולה: כן כתיב וקרי ועלהו דרסו רזל הכתוב ואמר ועלה כתיב סהית נקב ומכאן סמכו מעולת נקבה כ כסרה בבמת יחיד וקבלו גם כן כי זר מקריב בבמת יחיד כי מ משחרב משכן טילה ובאו להם לכוב הותרו הבנו כל זמן מהיה אהל מועד בנוב וגבעה עד סכנת בית עולמים סכאסרו וסוב לא היה להם היתר ואמר אן ה הבמה נתרת אלא עי' כביא כי סמואל העלה ראשון בבמת יחיד

מסחרב משכן טילה וכן בגלגל יהושע העלה בבמת יחיד ראשון סכאמר אן יבנה יהושע: וענהו יי'. אפסר עי' אס סירדה מן הסמים על העולה או על די הרעם סהרעים טקול גדול על פלסמים להבהילם וכאמר נסמע הרעם אז ידע כי ענהו יי':

ואעילו יתיה לבית אבינו רי בגיבועתא וית אל עזר בריה זמינו למיטר ית ארונא דיי: ויהו מיוסא דשרא ארונא בקרית יערים וסגאו יוסיא ויהו עסרין שנין ואיתנהו יא כל בית ישראל בתר פולחנא דיי: ואמר שמואל לכל בית ישראל למימאם בכל לבבון אתון מייבין לפולחנא דיי אערו ית טעור עממיה מביבון ו ועשתרתא ואתקינו לבבון ל לפולחנא דיי ופלוהו קרמוהי בלחוריהו וישחיב יחבון מידא דפלשתא: ואערו בני ישראל ית בעליא וית עשתרתא ופלוהו קדם יי' בלחוריהו: ואמר שמואל בנישו ית כל ישראל למצפיה ואציל עליבון קדם יי' ואתבנישו למצפיה וישפכו לבהון בתיובתא כמיה קדם יי' וצמו ביום דחוא ואמרו תמן תבנא קדם יי' ודן שמואל ית בני ישראל במצפיה וישמעו פלישתא ארי אתבנישו בני ישראל למצפיה וסליקו טורני פלשתא על ישראל וישמעו בני ישראל ורחילו מן קדם פלשתא: ואמרו בני ישראל לשמואל לא תשתיק מינא מלצלאה קדם יי' אלחנא ויפרקינא מידא דפלשתא: ונסוב שמואל אימרא ודל בא תר ואסקיה עלתא קדם יי' וצלי שמואל קדם יי' על ישראל וקביל צלותיה יי' ויהו שמואל מסיק עלתא ופלשתא אתקרבו לאנתא קרבא בישראל ואכלי יי' בקל רב ביום דחוא על פלשתא וישגישו ויאתברו קדם ישראל:

הקדמו: זמנו: מיום סגת הארון בקרית יערים: וראו הפועל סגת עליהם בעין בית עלי ואת הגבורה מעשה הקנה בפלסמים: ויכוהו אחריו יי' על די סמול מהיה מחזר מעיר לעיר וסופטס ומוכין: ויכוהו: לשון המסכה הוא תנהו לפולחני וכן לאה גם אן בהם תועלת למועסם אל הטוב ומכאן חבדו ויכוהו לסוף יללה כמו כהן פהיה וכן ולא כה פהם ופירוש אחריו חתרי ה' סהתאכלו על מ מעשיהם הרעים וסגת אחריו יי'. לא ויכוהו כמו ויתאספו וקנוו אלה כל הגו' מתרגמי ויתנהו למפלח בה כל עממי ויהיה מזה הענין גם כן ולא כה בהם כענין סאמר לא מהם ולא מהמונס ולא מכה מ סבה כלומר ולא מ מקבוצ שלהם: ויטאבו מים ויטפכו: תרגם יונתן וטפכו לבהן בתוכתא כמיה קדם יי' ולפי מסמע אכיו לא סתם הכנה הרי אכיו לפניך כמים הללו הכשפכין: ויטפט סמואל: כן אים לרעהו על עסקי ממון סביניהם או על עסקי עברה טעברו: ועלה עולה: ועלה כתיב נקבה הייתה מכאן למדו רבותינו עולה נקבה כסרה בבמת יחיד במס' עז: מתנת

ויבאו אתו אל בית אבינו בבגד ואת אל עזר בנו קדשו לשמר את ארון יהוה: ויהי מיום שבת הארון בקרית יערים ויהיו עשרים שנה וינהו כל בית ישראל אחרי יהוה: ויאמר שמואל אל כל בית ישראל לאמר אם בכל לבבכם אתם שבים אל יהוה הסיירו את אלהי הנכר מתוככם והעשירות והכינו לבבכם אל יהוה ועבדו לבדו ויצל אתכם מיד פלשתים: ויסירו בני ישראל את הפעלים ואת העשירות ויעבדו את יהוה לבדו: ויאמר שמואל קבצו את כל ישראל המצפתה ואתפלל בערבם אל יהוה: ויקבצו המצפתה וישאבו מים וישפכו לפני יהוה ויצמו ביום ההוא ויאמרו שם חטאנו ליהוה וישפט שמואל את בני ישראל במצפה: וישמעו פלשתים כי התקבצו בני ישראל המצפתה ויעלו סרני פלשתים אל ישראל וישמעו בני ישראל ויראו מפני פלשתים: ויאמרו בני ישראל אל שמואל אל תחרש מפני מועק אל יהוה אלהינו וישענו מיד פלשתים: ויקח שמואל טלה חלב אחד ויעלה עולה כליל ליהוה ויזעק שמואל אל יהוה בעד ישראל ויענהו יהוה: ויהי שמואל מעלה העולה ופלשתים נגשו למלחמה בישראל וירעם יהוה בקול גדול ביום ההוא על פלשתים ויהם וינגפו לפני ישראל:

והביאו הארון לקרית יערים אל בית אבינו אחר בגד ויכוהו אחר בגד זה הבגד הארון: קדם. כתרמונו זמנו: לשמור את ארון יי' לשמור הבית מהיה בו הארון מהיה בטוהר ולכבוד ולכבד לפני הארון: ויכו: ימ' לשון כהן כלומר בכו וחרו בתשובה מן סלימה כיראורב הארון ויקדושתו והיה להם לאות גדול כי יי' הוא האלהים וכתרמונו על אלהי הנכר מהיו עובדים וימ' מתרגום וקנוו אלהי ויתנהו וכן תרגום יונתן ויכו: ויחיו ואיתנהו כלומר כלם כאספנו אחריו ועבדוהו לבדו כמו פאמ' ויעבדוהו יי' לבדו אח' מהסידור הבעלים והעשירות ובערו כל זכר עז: קבצו את כל ישראל המצפתה: כבר פירשתי בספר יהושע למה היה מכה ישראל להקבץ המצפתה וסם מזבח ובית תפילה כי סם הית' תפועה גדולה בהלחם יהושע עם ה המלכים: וברם אמר ר' סימון וכי טילה היא המצפתה או המצפתה היא טילה לא כיפה יוכאח מתחומו של בנימין ל לתחומו של יוסף ועליה בית ה המקדש של טילה נתן: ותמה אכי מזה הדרס וכימה לוי אכל טילה והלא חרב מסכן טילה מיום סגלה הארון ומעת מבל הארון לקרית יערי הביאו אהל מועד אל כוב וכן אמר בסדר עולם בתחילת עשרי טנה הביאו את אהל מועד לכוב: וישאבו מים ויטפכו לפני יי' ויטפכו לכהן בתוכתא כמיה קדם יי' ויתכן לפרש שטפכו מים לפני יי' סתם לכפרת עונות על דרך כמים עברו תזכור: ויטפט סמואל: סמואל העניש כל אחר לפי ענו כי עם התורו ע עונותיהם: אל תחרס ממנו: מבני הפעל והוא פועל עומד וכן החרסו ממנו יוכן רוב הפעל הזה בבנין הפעל הוא פועל עומד: טלה חלב: מהיה יונק עדיין: ועלה עולה: כן כתיב וקרי ועלהו דרסו רזל הכתוב ואמר ועלה כתיב סהית נקב ומכאן סמכו מעולת נקבה כ כסרה בבמת יחיד וקבלו גם כן כי זר מקריב בבמת יחיד כי מ משחרב משכן טילה ובאו להם לכוב הותרו הבנו כל זמן מהיה אהל מועד בנוב וגבעה עד סכנת בית עולמים סכאסרו וסוב לא היה להם היתר ואמר אן ה הבמה נתרת אלא עי' כביא כי סמואל העלה ראשון בבמת יחיד

סהיתה בעם במלחמה שהיא ושאר הרעות טקרו להם והכירו כי פעולותיהם הרעות הטו אלה או יהיה הרצון בזה סכבר רבו הימים מיום סגת הארון בקרית יערים והיו הימים עשרים טנה ואחר כן כאספו כל בית ישראל אחריו ואמנם היה עם הארון ויתר מעשרים טנה כי הוא עמד סם עד שחלך דוד טבט פנים והכה לזה הפי' כרין סכאמר סככסו כל סגות סמסון בטנות עלי ולזה הפי' יתכן מהיו ימי חיי סמואל בטכליהם כמו סה טנה ויאות סיאמר ואיזקתי וסכרתי סהוא זקן ואים טיבה ואפסר עם זה סכולר סמואל קודם סכנתמה עלי סופט על ישראל ויהיו ימי חיי יתור ממה סכרכו: והנה סבב סמואל אחר זה סהסירו ישראל את אלהי הנכר אשר בקרבם ועבדו את יי' לבדו וקבצם סמואל המצפה וסאבו ישראל מים וסככו לפני יי' להעד סכבר התרחשו סם בעניניהם וספוטס להסיר מהם כל לכלוך וסין סביניהם במה סבין אדם לחברו ואמנם עשו זה במצפה כי כבר היה מוקם ביניהם סמה טיעשה סם נעשה לפני יי' כמו סכרכו דבר יפתח: וכאמר סמעו פלסמים כי התקבצו בני ישראל במצפה עלו סרכי פלסמים אל ישראל להלחם עמם וייראו ישראל מכני פלסמים וקדמו מסמואל סיתפלל לסם בעבורם בדרך סיוסעים מיד פלסמים והנה להגוע הכבואה לו והדבקות האלהי העלה סמואל עולה ליי' כי העולה תישיר לזה כמו סכארכו בפירושנו לרבי התורה ואפסר סהעלה אותה על די כהן כי סמואל לא היה כהן ואפסר סהיתה הוראת מעה והנה אז הותרה במת יחיד כי כבר חרב מסכן טילה ולא היה פס עדיין במת צבור: ועם העלותו העולה התפלל סמואל לסני בעבור ישראל והרעים ספי ביום ההוא טקול גדול מרעיד על פלסמים באופן סכבר נגפו לפני ישראל ואפסר סלזאת הסכה העלה העולה להראות לישראל סתכף סהיתה מעלה העולה סתחדמו הקולות האלו המרעידים כרי סיאמינו ויתר בפי הקול לישראל באופן הזקן לפלסמים: וזכר

הפסוקים
ל חס' בתי
ופל ארזי
דמ' בתי
פל

הפסוק
סמואל אחר
סכר
סכר
סכר
סכר

פלסטיים ולקחום מהם ועתה
 בימי שמואל סבו אותם הערים
 לישראל: בין ישראל ובין האמרי.
 לא ירעיתו טעם לספור הזה בזה
 המקור כי לא ראינו בזמן ההוא
 מלחמה בין ישראל ובין האמרי
 לא עם פלסטיים ואולי להיות
 הפלסטיים כלחמים בישראל היו
 כלחמי בהם גם כן יתר האמרי
 שנשארו בארץ עם בני דן כמו
 שאמר בספר שופטים ויילחבו
 האמרי את בני דן ואז'ובול
 האמורי ממעלה עקרב' מהסלע
 ומעלה והם היו כלחמים בהם
 ובראותם כי כבדנו פלסטי' עשו
 גם הם שלום עם ישראל: כל
 ימי חייו' מיו' שהחל להיות שופט
 עד סמת והם שלש עשרה שנה.
 וברש' ובי כל ימי חייו והלא לא
 ספטם אלא שלם עשרה שנה.
 אלא בן לוי עד שהוא במצ' אמו
 הוא כתו' באקרטיוא של מעלה:
 ותשבתו הרמתה כי עם בתיו.
 ומסאר תקומות הרחוקי' זולתי
 אותם שזכר שיהי סובב היו
 באים עם ברמה לפניו למספט
 ורבותיו ז'ל דרסו בכל מקום
 שהיה הולך ביתו עמו כלום שלא
 היה בהם מאדם לא משלו ופי'
 עם בכל המקומות שהיה סובב:
 ויבן עם מזבח לוי' מיו' שנחבר
 סילה שהותירו הבני' עשה הוא
 במתו שהיה מקריב עליה כ-
 כשהיה רוצה להקריב בדרים
 וכרבות וחבתי פלסטיים כי דר' מ-
 מקריב' בבמת יחד כמו שכתבנו

רנ"ו

דלכג

גבול
ל ויחזק
בירושלם
וכתה
תחתיה
חטין
האין
אחרין
במין
ולבין
היחזק

63

צ'קלי • 5

ל קח וכל
טוס גמ דכו

עשרה מלכודות ללבוש הלבן. **השנים עשר** הוא להודיע מתפלת הנביא יותר כטמעת מתפלת זולתו ולזה שמחת בעבורה על זה ולזה גם כן בטוחה שתהיה תפלתה כטמעת ולזה אכלה הוא להודיע שאין ראוי לאכסני: שיטעם מטותיו ולזה זכר עידע אלקנה את חנה אשתו אחר שטבו ובאו אל ביתם למדכו מזה כי בטילה טהיה בתכלית הכוסף טהיה לו זרע מחנה אשתו. ואם אחר אומר כי נמנעו מזה מצד ברכם להכנס במקדש אמרו לו שלא היה הוא מבורר סבב היה אפשר לאלקנה שיטמא יום אחד טם: הארבעה עשר הוא להודיע שחלב האם יותר כאות לנער כבה מפני רכותה טהיה נברל לעבורת המים

'ממנו היה נכבד מאד מצד אביו וא
 סכבר היה קרום וכבד לעבודת
 לפניה ילדים ולחנה איז ילדים כ
 הרב ולא הטף אלא מי שיכול לעל
 להייסרים לאמונה אמתית כמו ש
 זה בחג הסוכות שהוא חג השמחה
 פסיו וכל בניו וכל בנותיו פעם אחת
 רבוי המכות לפניה ולבניה ולבניה
 חנה אכל פסיו ושאר המכות היה כו
 טוב לה מעשרה בנים : **החמי**
 מכעסת חנה מפני היות
 אומללה : **הששי** הוא לה
 ופתייה קמה חנה
 תשובת חנה מפני זה סיין ושכר לא
 ארלו כי שצירי רמעה לא נעלו ור
 הרבחה להתפלל ובה תבכה לה
 מהמתפלל איז ברק שישימיע קולו
 בתפלת חנה הרק שפתייה נעות וקול
 להאמין שהטוב ההוא הגיע לו מה
 במקומות רבים נרד נדרו בזה הא
 סאין האשה מדרת את בנה בבזיר
העשירי הוא להודיע שר

האחד עשר

חכה כשהתפלל עלי שיתן לה ה' ה' וסדר בעסק ממנה : הי' לא ידעה ואע"פ מחוייב סיכנסו עם בליוס וזוהי מחלל זולתה וזוהי דהרף מרים

ובאלעזר הלא תראה כי יהושע היה טפל לאלעזר מנאמר ולפני אלעזר הכהן ישיב
ופנחס קרא לאלהיו בשמים ומסר עצמו לסכנה גדולה בעבור כבוד ה' וכך היה
מצת היות דרוק כהן גדול עד תחלת בית שני כי יהושע בן יהוידק היה מזרע
פנחס בן אלעזר כמו שזכר בספר דברי הימים והוא היה כהן בתחלת בית שני
וראוי שנאמין לפי זאת הכבואה שכל ימי בית שני נתקיימה הכהונה הגדולה לזרע
אלעזר כי הכהנים שהיו מזרע איתמר היו מעטים ורבים כי לא היה להם גדרה
ולזה לא היו יכולין לתת ממון למלכי ישראל שיעמידו כהנים גדולים וזה היה
העונש הראוי להם הם לקחו את אשר לא להם ועסקו ה' מהם אשר להם הם
בזו הקרבנות ורצה ה' שיגיע להם בכזו ובשפלות המגיע להם ממיתו הכהונה
ולזאת הסבה רצה שלא יכרת זרעו מעם מזבח ה' לארץ את כפסם על מה
ספלו בו מהבז והשפלות הם השתמשו בקרבנות בחיי גופם לזר ורצה השם ית'
סיפורו אלו החיים מהם קורס מיתתם :

העשרים ותשעה הוא לבאר עובד מעלת שמואל בכבואה ששם היות
דבר יי' יקר בימי ההם הגיע לו הכבואה בזה האופן
שהתפעל דמיונו מהשפעת הלאה המגיע לו באופן שהשיג זה הקול באמצעו הרמיון
והנה זה היה שומע הקול בחזק כל כך עד שהיה מקיץ ממנו וזה ממה שהורה
על עובד שלמות הכח המרמה והסכלי בשמואל וכתבאר סכבר נתק' י' מה שיער
מזה לעלי ולבניו והסאר נתקיים בגוב עיר הכהנים ובהסרת אבותם מהיותו כהן
גדול וכתבאר עוד מעצם מעלתו בכבואה שלא הפיל מכל רבדיו הרצה ונתפרסם
לכל ישראל היותו כבאי גס בימיו וזה יורה שתמיד היתה מעלת לו הכבואה
בכל מה ששאלו ממנו :

השלשים הוא להודיע בית ישראל אשר בעבורו נתקייבו שיעלו
בד פלסטים וזה כי הפלסטים הכירו בצד מה למס
ית' מעלתו אמרו אוי לנו מי יכלנו מיד האלהים האררים הלא וכסבא ארון יי' בדם
לקחו מוסר תבך ושלחו אותנו בכבוד מעליהם ואולם ישראל היו עובדים הבעלים
והעשירות והמירו כבודם בלא יועיל ולא לקחו מוסר בכל הרעות שהביא ה' יי'
עליהם על זה ולזה לא סרו מפול ביד פלסטים עד שעברו את יי' לבדו והסירו
הבעלים והעשירות :

השלשים ואחד הוא להודיע עוצם השגחת השם ית' בספלים במה
שחדש מהמופתים הנפלאי כרי שמואל ארון הלאה
לעם הראוי לו והודיע בועם זה אופן יוסר ה' שלא רצה בתחלה לעשות רע
לפלסטים על זה אבל עשה אות מה באלהיהם להיטיר אותם בשיבובו וכסבא
סלא נוסרו בזה עשה באלהיהם ובהם שפטים נפלאי וזה ג' היה בהדרגה ר"ל
מהרע היה הולך וגדל וזה כי בתחלה הכס בטחורים נסתר' שלא היו יכולי להבוס
עליהם שום תחבטת ומזה הכר היו מכאיבים יותר והיו יותר רב הסכנה ואח' כך
המית ה' ית' קצתם והנארים הכס בטחורים ומהמופתים שנעשו סגס כן היות
התוסר הפרות מעצמם למטך העבלה אשר היה בה ארון יי' לכח בית שמש עם
סלא מסכו בעול ושהשיבו בניהם מאחריהם הביתה :

השלשים ושנים הוא לבאר שראוי להתנהג בענין ארון האלהים
בקרובה גדולה ונפלאה ובתכלית הכבוד כי נכללה
בו התורה שהוא מקום הסלמויות ולזה זכר שנעשו אכסי בית שמש כי ראו ארון
יי' עם היותם קוברים קציר חטים בעמק והיה ראוי להם שניחו מלאכתם ויתעסקו
בענין בניית הארון כי התורה לא התירה לא ראייתו גס לבני קהת כמו שאמר ולא
יבאו לראות כבלע את הקדש ומתו וזה כלו היה להפליג בקרבתו ובמעלתו אצל
האנשים כי מה שתתכן ראייתו לכל האנשים לא יתנו לו מעלה בפש במדרגת
המעלה שיתנו למה שלא ימסלו על ראייתו :

השלשים ושלושה הוא להודיע שתבך ששבו ישראל ליי' בכל לבם נעתר
להם על יד שמואל עד שמשמים נלחמו עם פלסתי
על צד המופת ברעמים ולהבות ואחר זה הכו אותם ישראל וסבו להם על יד שמואל
כל הערים שלקחו מהם פלסטים :

השלשים וארבעה הוא להודיע מהמעלה שהשם ית' נותן לזכריו איך
נטלת מהם עד יום מותם ולזה ספר ששמואל שפט
ישראל כל ימי חייו אף על פי שבבוק ימיו היה מולך שאלו הכה היה אז שוכן
שמואל את העם :

השלשים וחמשה הוא להודיע שראוי למכהיג שיעשה באופן שלא
תכבד הכהנתו אל המנוהגים ממנו ולזה ספר
ששמואל היה הולך מרי טנה בטנה לשפט ישראל בבית אל והגלגל והמכפה כרי
סלא יכבד אל המקומות הרחוקים לבא אליו ואחר היה סב אל הרמה כי שם ביתו
לשפט שם כל אשר יבאו אליו :

השלשים וששה הוא להודיע כי שמואל מפני שהיה כוננו סתיה הכהנתו
כלה על פי יי' בזה מזבח ליי' ברמה להעלות עליו עולות
להמשיך לו הכבואה כי בזה היסרה להגעת הכבואה כמו שבארנו בבואורנו
לדבריה התורה תס :

החמשה עשר הוא להודיע שראוי לתת ל' שיתוף פעל כל אשר גמל מן
הטוב ולזה זכר שהביאה חנה עם שמואל שלשה פרים
לזבוח ליי' ואיפה אחת קמח וככל יין ושחטו הפר האחד מהם ליי' קורס הבאתם
הנער אל עלי כרי לשם עבודת ה' ראשונה בזה כרי שיעזרו בזה העל מה ה' יי' :
הששה עשר הוא להודיע שמי שירצ' בו שיהיה שלם מאד כרי שיעזרו בזה
אל השלמות בעזרו קטן לפי מה שאפשר כרי שיעזר ב
במכהגם המסובחים וימשיך אחריהם ולזה זכר סכבר הסתחווה שמואל ליי'
והוא כמו בן שתי שנים לפי שהם צווחו על זה לחככו ולהרגילו לעבודת ה' ולזאת
הסבה ג' היה שמואל מקטנותו חגור אכור בר :

השבעה עשר הוא להודיע מה שזכר במאמר חנה על דרך הכבואה
שכתבאר בזה הספ' עם מה שביא אחריו סכבר נתק' י'
אחר זה לפי מה שפירסנו בפסקו ותתפלל חנה ובפסקו יי' יחתו מריבו :
השמונה עשר הוא להודיע שאין בקדושים ובמלאכים שיסוה ל' ש'
בענין הקדושה וההדרל מחומר והנה למדנו מזה
שאין ה' המכניע אחד מן הגלגלים היותר כבד מהם אבל הוא עליון על כל
מניניהם כמו שבארנו במאמר החמשי מקסר מלחמו יי' וזה למדנו בזה שאמרה
חנה אין קדוש כ' כי אין בלתי :

התשעה עשר הוא להודיע שה' הוא אשר לו נתכנו עליות לבדו ולכר
מה שירצה אמנם זולתו מהעלול ממנו לא יוכל לחדש
רק מה שסדר לו השם ית' מהפעלות ולזה אמרה חנה ואין צור באלהינו :
העשרים הוא מה שלמדנו מרברי חנה שאין ראוי להתגאו מפני
רבוי הבנים ולא מפני יתרון הגבורה ולא מפני יתרון
העושר כי אלהים שופט זה יספיל זה ירים :

העשרים ואחד הוא מה שלמדנו מרברי חנה שה' מחייה המתים
ומעלה אותם מקברותיהם וזה אחת מפני האמונה :

העשרים ושנים הוא להודיע שה' משגיח במין האנושי ובייחוד לזכריו
ואמנם הרעשים ידמו בחטך ובכמו זה אמר רוד כי
יודע יי' דרך דרכים ודרך רעשים תאבד :

העשרים ושלושה הוא להודיע כי לא היתה הסבה בחטא בני עלי הוא
היות עלי בלתי משגיח בענינים ובלתי מייסיר אותם
אל הטוב וזה כי את בני עלי ובהסגנתו נתקסר שמואל לסרת את יי' ועם כל זה
לא הועילה הנהגת בני עלי להיטיר ביו אל השלמות מצד רוע תכונתם :

העשרים וארבעה הוא להודיע תכונת בני עלי בענין הקרבתו כי בזה
תועלת לבאר שמה שהגיע להם מאלת השם ית'
מהעונש המופלג אשר זכר בזה הספר היה ביושר ולזה באר שהם פכו אל המרה
המנונה מאד והוא הזוללות ובמרה אחרת מנונה גם כן והוא החמם עד שנאכזו
בזה מכחת יי' וזכר עוד מנוקות שהם היו מתעצלים בהקרבת הקרבנות עד אשר
יסכבו ושייך לא הקריבו קרי הזבות והיולדות וכל זה היה מפני שלא ידעו את
יי' ולזה לא השגיחו בתכלית הכוונה אשר בעבורה היו הקרבתו פאם היו משגיחי
בו היו משתקלים להתנהג בענין הקרבנות בקדושה וייראו להקל בענינים :

העשרים וחמשה הוא להודיע מעלת שמואל מקטנותו עם בני עלי
לא למד ממעשיהם ולזה סב לזכור ששמואל היה
מסרת את יי' אחר זכרו רוע תכונת בני עלי וזכר עם זה שמחת עלי בו מצד טוב
תכונתו ולזה זכר שהיה עלי מברך את אלקה ואת אשתו בבאם סם לרגל :

העשרים וששה הוא להודיע סכבר נתק' י' מה שכתבאר חנה ואמר
עד עקרה ילדה שבעה וסכבר נתקיימה תפלת עלי
במה שהיה אומר יתן יי' לך זרעמן האשה הזאת ולזה זכר סכבר ילדה שלשה
בנים ושתי בנות :

העשרים ושבעה הוא להודיע שהתוכחת בחטאים הקט' לא יספיקו
בה דברים רבים ולזה זכר תוכחת עלי לבניו שלא
היו בה דברים קשים נגלים בתחלת העיון כראוי בענין אלו החטאים ולזה נגה לו
החטאים ה' על צד התוכחת ואח' לשמואל כי גס עלי חטא מפני שידע חטא בניו
ולא כהה בהם כראוי ומזה המקום יתבאר כי לא מנע ה' דרכי התשובה מבני
עלי שאם היה הענין כן לא היה ה' מנעה עלי על זה בזה האופן . ואפשר שסאמר'
סאמר' מרצה ה' שלא יסוב כי חפץ להמיתם היה ראוי לעשו לעלי הראוי לעשות
לו מהתוכחת :

העשרים ושמונה הוא להודיע שמי שיחטא לאסר גמלותו טובות רבות
הנה חטאו יותר גדול מאד ממה שהיה אם לא
גמלהו אלו הטובות ולזה כאמר רצה השם להודיע לעלי העונש הנפלא שיענשו
על אלו החטאים הודיע לו תחלה רבי הטובות אשר גמלהו כי מפני זה היה ראוי
סיהיה נסמך יותר מחטא ל' ולזה היה העונש הזה הנפלא שתאבד הכהונה
הגדולה לזרע פניחס בן אלעזר אשר כבדו ה' בכל עז וזה מובאר בפנחס

סוחר ומהם אמרו חלקם שאלו
בפיהם ומהם אמרו מתנו כטלו
בזרוע ולפי פשט הפסוק כראה
שחטאו: ויטו אחרי הבצע. הם
כטו אחרי הבצע כלומר שהיה
להם כוונה לתמוך והיו נבזלים
להן ואין טוב להיות סופטים
אנשים כאלה אלא סוכאי בצע
כמו שאמר בתורה והם האנשי
המסתפקים בחלקם המכנסים
מן העולם הזה ואינם רודפים
אחר הממון וזהו פי' סוכאי בצע
ואין לפרש סוכאי בזלה וחמס
ושוחר כי כבר אמר יראי אלהים
אנשי אמת ובני שמואל היו א
אזהבי בצע ולא עוד אלא שלקחו
סוחר ויטו משפט אבל י"ת ויטו
אח' הבצע והתפניאו בתרמון
דסקרי: אתה זקנת. ואין אתה
יכול לשפטנו כמו טעמית עד
היום ובדין טעמת לנו סופטים
לא הלכו בדרכיך: טימה לנו
תלך לשפטנו ככל הגוים.

וְהָיָה כִּדְמוּיָאֵל
וּמִגֵּיט בְּנוֹתַי רִיבִין עַל יִשְׂרָאֵל :
וְהָיָה שׁוֹם בְּרִיָּה בּוֹכֵר יִזְאֵל וְשׁוֹם
תִּינִימִיָּה אֲבִיָּה רִיבִין בְּבֶאֱר שְׁבַע
: וְלֹא הִלִּיכוּ בְּנוֹתַי בְּאוֹרְתֵיהֶּ
וְאַתְפְּנִיאוּ בְּתֵר טָמוֹן רֶשֶׁקֶר ו
וּקְבִילוּ שׁוֹתְרָא וְצִלּוּ רִינָא :

וְאִתְּכֵיִשׁוּ כָּל כְּפִי
יִשְׂרָאֵל וְאֵת לֹת שְׂמוֹא לְרַמְתָּ
וְאָמְרוּ לֵיהּ תָּה אֵת סִבְתָּ
וּבִגְד לֹא הָלִיכוּ בְּאוֹרְחֶיךָ עֵנָּה
מִנִּי לֹא מִלֶּכָּה לְמוֹדֵינָה כָּכָל
עַמִּמּוֹא וּבְאִישׁ פִּתְגָמָא בְּעֵינֵי
שְׂמוֹאֵל כִּד אָמְרוּ מִנִּי לֹא מִלֶּכָּה
לְמוֹדֵינָה וְעָלִי שְׂמוֹאֵל קִרְם ו׃
זָאמַר ו׃ לְשְׂמוֹאֵל

קָבַל לְמִסְדַּר עֲמָה לְכָל דְּיִסְרוֹן
 לֶךְ אֲרִי לֹא יִתֵּךְ רַחֲקוֹ אֲרִי בִּ
 בְּפֹלְחָתִי קְצוֹם לִמְהוּי מֶלֶךְ עֲלִיוֹן
 וְכָל עֹבְדֵי אֲדִי עֲבָדוֹ מִזִּמְנָה
 וְאַסִּיקִית יִתְהוֹן סִמְעָרִים וְעַד יוֹם
 הַזֶּה וְשִׁבְקוּ פֹלְחָתִי וּפְלָחוּ לְטַעֲמֵת
 עֲמָיָא כֵּן אֲנִי עֲבָדִין אֵף לָךְ

וְכָעַן קָבִיל לְמִסְרֵיהֶן בְּרַם אֲדָרִי
אֶסְתֵּרָא תַּסְתִּיר בְּהֶזֶן וְתַחֲוִי לְהֶזֶן
נִמְסָא דְמֶלֶכָא דִּימְלֵךְ עֲלֵיהֶן
וְאָמַר שְׂמוּאֵל יתְּכֵל
פְּתִגְמֵי דִּי לַעֲסָא דְשְׂאֵלִין מִיְּבִיָּה
מֶלֶכָא

וַאֲמַר דָּוִד יְהוֹנִימוֹסָא דְּמַלְכָּא
דִּי מַלְכָּא עָלִיכוּן יִתְּ בְּנִיכוּן יִרְבֵּר
וְיִמְנֵי לִיהּ בְּרַתִּיכוּתִי וּבְפָרְשׁוּתִי

נ' תחזי' וכל
את' וס' רכו'

וַיְהִי בֹאֶשֶׁר זָקֵן שְׁמוֹ אֵל
וַיִּשָּׂם אֶת־בָּנָיו שְׁפִטִּים לְיִשְׂרָאֵל:

וַיְהִי שֵׁם בְּנוֹ הַכּוֹר יוֹאֵל וְשֵׁם
מִשְׁנֵהוּ אַבְיָה שְׁפָטִים בְּבֶאֱר שָׁבַע :
וְלֹא הָלְכוּ בָנָיו בְּדֶרֶכֹּוּ וַיְטֹו אַחֲרֵי
הַבָּצֵעַ וַיִּקְחוּ שְׂחָד וַיְטֹו מִשְׁפָּט :

וַיִּתְקַבְּעוּ כָּל זִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיֵּבְאוּ אֶל-שְׂמוּאֵל הַדֹּמֶתָה׃

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה זָקֵנָה וּבְנֶיךָ
לֹא הִלְכוּ בְּדַרְכֶּיךָ עִתָּה שִׁמְחָה לָנוּ
מֶלֶךְ לִשְׁפֹטֵנוּ כָּל־הַגּוֹיִם׃ וַיֹּרֶעַ
הַדָּבָר בְּעֵינֵי שְׂמוּאֵל כִּי־אָמְרוּ
תְּנֵה לָנוּ מֶלֶךְ לִשְׁפֹטֵנוּ וַיִּתְּפַל שׁ
שְׂמוּאֵל אֶל־יְהוָה׃

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׂמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹל
הָעַם לְבַל אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ אֵלַיךְ בִּי לֵאמֹר
אֵתָךְ מָאֲסוּ בִּי־אֲנִי מֵאֲסוּ מִמֶּלֶךְ עַל־יָדָם
עַל־יָדָם :

עֲשׂוּ מִיּוֹם הָעַלְתִּי אוֹתָם מִמִּצְרַיִם
וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה וַיַּעַזְבֵנִי וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים כִּן הָמָּה עֹשִׂים גַּם-
לָּךְ׃ וְעַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלִי אֲךָ כִּי הָעַר
תַּעֲדִי בָהֶם וְהִגַּדְתָּ לָהֶם מִשְׁפָּט
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם׃

וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶת כָּל־
 דְּבַר יְהוָה אֶל־הָעָם הַשָּׂאִים
 מֵאֲתוֹ מֶלֶךְ:

וַיֹּאמֶר זֶה יְהִי מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ
אֲשֶׁר יִמְלֹךְ עֲלֵיכֶם אֶת־בְּנֵיכֶם
יִקַּח וְשָׂם לוֹ בְּמִרְכָּבָתוֹ וּבִפְרָשָׁיו

בִּי בְּקִרְיָאָהוּס'לִבְכֶּסֶד בְּסֶדֶר וּמִקוּלָּה: הַעֲדָה תַּעֲדִיד בְּרֹם
תַּעֲדָה בְּרֹם לְחֻשִּׁיכִים. אֲשֶׁר הַעֲדִידוֹת בְּרֹם. וְאֶעֱרִידָה בְּרֹם,
לְאֶשׁוּר וְיֹכֵל. בְּנֶשֶׁךְ לֹא יִתֵּן. וְכָל אֶסְפָּד וְכוּ' קִמְצִין;

שראל וכו' לשמואל הרמתי ואמרו לו שפיס להם
 הנה טעו בזה כי ישר' אינם באופן שיספוט להם המלך
 מלכי הגוים שמוקד' לעמם כימוקים כאשר יעלה על
 אדם ואמרו ישראל שיסמיעו עליהם מלך ככל הגוים אס
 פים עליהם כי אם מאחיהם סהם כקטרים לקיים התנו
 א במומים אחרים ולזה כותה התורה שכתוב לו המ
 ספר שהיה לו כשהיה הדיוט והיה עמו תמיד וקרא בו
 כהנתו לכם על פי התורה ולזאת הסבה היה רע בעיני
 אלה הבקשה ולזה הודיע להם בסוף הענין כי איך ליסר
 מר לשמואל כי בקשתם היתה לסור מרדכי התורה ו
 מלך עליהם והנה בסוף הענין היו מלכיהם סבה להח
 ד שהביאו לגלות מעל ארמם כמו שכתבאר מירבעם
 מ' להרחיקם מזה מפני התכלית הרע שהיה עתיד לה
 ת שמואל להגיד לישראל את משפט המלך כדי שיסור

ואמר זה יהיה מספט. והנה הוריע שמואל לישראל את
וזה להם והוריעם מה פיעסה המלך כפי תחזק על ממ
רהי וזעקתם

זכר מיהיה מוסל המלך עליהם עד מיהיו לו לע
יותר באותם הענינים מזכר אבל רצה שמואל
סאי אפשר לעשותו מזכר מוסל

וַיֹּאמֶר הֵם עַמִּים •
 רָא חַת הַתַּמְשָׁט •
 וַיִּרְבּוּתָם חֲמָרוֹ לֹא חָ
 חֲמָאוּ בְנֵי שְׂמוּאֵל לֹא
 לֹא הִלְכוּ בְּדַרְכֵי אֱלֹ
 אֲבֵיהֶם מִיָּה מִחֲזָר
 בְּכָל מְקוֹמוֹת יִשְׂרָאֵל
 וּמִכֻּפְתֵּי בַעֲרִיָּה •
 וְהֵם לֹא עָשׂוּ כֵן כְּרִי
 לְהִרְבֹּא מִכָּר לְחַזְקֵיהֶם
 וּלְסוּפְרֵיהֶם • וַיִּרַב
 הַדָּבָר • לְפִי שְׂמֵרָה
 לְשׁוֹפְטֵם בְּכָל הַגּוֹיִם •
 הַעַד תַּעֲרֹךְ בָּהֶם •
 מִתְּהֵא אִימַת מִלְּכֵם
 עֲלֵיהֶם • וְלַעֲשׂוֹת

ספר אחר זה נכתב
 היה זקן נמוח והיה
 לואה מהנהג ישראלי
 על דרך סתהגם ב
 ביו טופטו ל ישראל
 בבאר טבע כדי ט
 מיטפטו טס הרחוקים
 ממנו ויקולו מעליו וה
 לא הלכו בכיו בדרכו
 אבל הלכו אחר ה
 התועלת ולזה לקחו
 טוחר והיה זה טבת
 טהטו מספט כי ה
 השחר יעור עניי חכמי
 כמו טנזכר בטורה
 ולזה אסור לקבל טחר
 אף על פי טלא יחזק
 להטו מספט כי טבע
 השחר כן הוא טיפות
 האדם ט להועיל ב
 ברינו לאשר קבלנו
 ואעפ טלא יתכוין מ
 מקבל השחר להטות
 הדין הנה השחר נקב
 טיעול ממנו אמתת
 הדין מפני חטקו ל
 להועיל לאשר קבל ה
 הטוחר ממנו עד טלא
 יוכל לראות לו חובה .

והנה נתקבצו כל חזני
לעצמם ככל הגוים
מה שירצה כמו הענין
ס ולזה אמרה התורה
ביבותיהם שלא יוכלו
על פי התורה יכהיגוס
ספר תורה אחר זולת
מיו חיוו כרי מתייה
אל כאמר בקו ישראל
לך זולת העי וגם העי
אמר כי אותי מאכס
יסר ולהקסיר מעל וי
בטו וחבריו ולזה רצה
לך מזה וזה מפני זה
הה בכתב הקוץ אשר

ממנו המלך ר' ל' טיקת
נו כטיקתה להם ממנו

ורצו לפני מרכבתו. מלרצה היתה משפטו מלעיל על דרך נחיה העץ אף על פי כן באו מהם מלרע כמו שכתבנו בחלק ההקדוקי מספר מכלל וטעם ורצו על הפרשים מסור ואעמו כיוון מנבים גם כן להיותם רבים רגלים לפני מרכבתו וכן תרגם יונתן כמו רבים ודרפין קדם רתוכה: ולעשות כלי מלחמתו ת' וואמניא למעבר מאפי קרבניה וכל זה בספר ולא בזכרם אלא שהמלך קודם לכל אדם: לרקחות מרחק מרחק הבשמים וית לשמן: ולטבחות מבעלות וכן בערב יקרא המבטל טבאף הכף בערב חית בעברי או יהיה כמשמעו לסוף זכיחה כי המבעלות יחבו מה שיבטלו: ולאופות אופות הלחם: וזרעיסם פירוש סדות וכרמים וכבר אמר

וְלֹא יֵעָנֶה הַבְּקִרְיָא וְסִ' דַּעֲקֵתָם בְּיוֹם הָהוּא . אִזְּ דַּעֲקוּ אֶל יִ' רַמְיָה . יִשְׁאֲרוּ עַל כַּתָּף . שֶׁם יִצְעֲקוּ וְלֹא יֵעָנֶה . לַעֲבִידֵי קִרְאֵתִי וְלֹא יֵעָנֶה : וְנִלְחַם הַפְּתוּחִין בְּקִרְיָא וְסִ' כְּמִסַּר בְּסֹדֶר שְׂבוּת :

וּרְדִמְךָ קָדְשׁ רַחֲמוֹתֶיךָ וּלְמַנְתָּ
 לִי רַבִּי אֱלֹהִים וּרְבִי חֲמִשִּׁין א
 וְאִכְרִיא לְמִינֵי נִירִיה וּלְמִיחֲצֹר
 חֲצִירֶיהָ אֲמַנֶּה לְמַעַבְדֵּךְ מִנִּי קָרְבִּי
 וּסְאֵנִי רַחֲמוֹתֶיךָ ו
 יְדַבֵּר לְשִׁמְשֵׁן וּלְטַבַּחַן וּלְאַפֵּן ו
 וְיֵית חֲקִלְכוֹן וְיֵית כְּרַמִּיכוֹן וְיֵיתִיכוֹן
 טָבִיא יִסֵּב וְיֵית לְעַבְדֹתֶיךָ וְזֵרְעִיכוֹ
 וְכְרַמִּיכוֹן יִסֵּב חֹד מִן עֶסְרָא וְיֵהֵב
 לְרַבֵּרְבוֹתֶיךָ וּלְעַבְדֹתֶיךָ ו
 עַבְדִּיכוֹן וְיֵית אֲמַתְּהִיכוֹן וְיֵית ע
 עוֹלִיטְכוֹן שְׁפִירֵיךָ וְיֵית חֲמִרִיכוֹן
 יְדַבֵּר לְמַהוֹ עַבְדֶּיךָ עֲבִידֶיךָ ו
 עֲנִיכוֹן יִסֵּב חֹד מִן עֶסְרָא וְאַתָּה
 תִּהְיוֹן לִי לְעַבְדֶּיךָ ו
 בְּיוֹמֵךָ הַחַוֵּה מִן קָדְשׁ מַלְכְּכוֹן
 וְאַתָּה עִירְתָּהּ לָכוֹן וְלֹא יִקְבֹּל יוֹ
 עֲלוֹתְכוֹן בְּיוֹמָא הַחוּא וּסְרִיבֵי
 עֲמָא לְקַבְּלָא לְמִיָּם שְׁמוֹא וְאַחֲרוֹ
 לֹא אֱלֹהִים מַלְכָּא יְהִי עֲלֵנָא וְנָתַי
 אֶף אֲנַחְנָא כָּכָל עֲמָמִיא וְיִתְפַּרַע
 לְנָא מִלְּכָנָא וְיִפְזֹק בְּרִישָׁנָא וְיֵנִית
 יֵת קָרְבָּנָא וּשְׁמַע שְׁמוֹאֵל יֵת כָּל
 פְּתָמֵי עֲמָא וּסְדֵרֵינוֹן קָדְשׁ יוֹ

וַיִּצְוּ לִפְנֵי מַרְכָּבָתוֹ׃ וְלִשְׁוֹם לוֹ
שְׂרֵי אֲלָפִים וְשְׂרֵי חֲמִשִּׁים וְלַחֲרֹשׁ
חֲרִישׁוֹ וְלִקְצֹר קִצְירוֹ וְלַעֲשׂוֹת כָּל־
מַלְחֲמָתוֹ וְכָל־רִכְבּוֹ׃ וְאֵת־בְּנוֹתֵיכֶם
יָקַח לְרִקְחָהוֹת וְלִטְבָּחוֹת וְלֵאֲפוֹת׃
וְאֵת־שָׂדֵהֵיכֶם וְאֵת־כְּרָמֵיכֶם
וְזֵיתֵיכֶם הַטּוֹבִים יָקַח וְנָתַן לַעֲבָדָיו׃
וְזֵרְעֵיכֶם וְכְרָמֵיכֶם יַעֲשֶׂה וְנָתַן
לְסָרִיסָיו וְלַעֲבָדָיו׃ וְאֵת־עַבְדֵיכֶם
וְאֵת־שִׁפְחוֹתֵיכֶם וְאֵת־בְּחֹרֵיכֶם
הַטּוֹבִים וְאֵת־חֲמוּרֵיכֶם יָקַח וַעֲשֶׂה
לְמַלְאֲכָתוֹ׃ עַאֲנֶכֶם יַעֲשֶׂה וְאֵתֶם
תִּהְיוּ לוֹ לַעֲבָדִים׃ וְזַעֲקֶתֶם בַּיּוֹם
הַהוּא מִלִּפְנֵי מַלְכְּכֶם אֲשֶׁר בְּחָרְתֶּם
לָכֶם וְלֹא־יַעֲנֶה יְהוָה אֶתְכֶם בַּיּוֹם
הַהוּא׃ וַיִּמָּאֲנוּ הָעָם לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל
שְׂמוּאֵל וַיֹּאמְרוּ לֹא־כִי־אִם־מֶלֶךְ־יִהְיֶה
עָלֵינוּ׃ וְהֵייוּ גַם־אֲנַחְנוּ כְּכָל־הַגּוֹיִם
וּשְׁפָטֵנוּ מִלִּפְנֵי וַיַּעַז לִפְנֵינוּ וּנְלַחֵם
אֶת־מַלְחֲמָתָנוּ׃ וַיִּשְׁמַע שְׂמוּאֵל אֶת־
כָּל־דְּבַר־הָעָם וַיְדַבֵּרֶם בְּאָזְנוֹ יְהוָה׃
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
שְׂמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹלִי וְהִמְלַכְתָּ לָהֶם
מֶלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל־אֲנָשִׁי
יִשְׂרָאֵל לֵכוּ אִישׁ לְעִירוֹ׃

ויהי איש מבן ימין ושמם
קיש בן אביאל בן צרור בן בכור
בן אפיח בן איש ימיני גבור חיל :
ולו היה בן ושמם שאול בחרור וטוב
ואין איש מבני ישראל טוב ממנו
משכמו ומעלה גבה מכל העם :
ותאבדנה האתנות לקיש אבי שאול
ויאמר קיש אל שאול בןו קח נגד
אתך את אחד מהנערים וקום לך
בקש את האתנת : ויעבר בדר
אפרים ויעבר בארץ שלשה ולל
מצאו ויעברו בארץ שעלים ואין
ויעבר בארץ ימיני ולא מצאו :

רשי

וְלַעֲשׂוֹת כְּלֵי מַלְחָמָתוֹ :
לַעֲשׂוֹת אוֹתָם אוֹמְנִים
וְנַפְחִים וְנִגְרִים :
לְרִיקוֹת - מִתְקַבֵּּל
מִרְקָחִים וְנִשְׁמִים ל
לְתַמְרוֹקֵי הַנֶּסֶם :

דל'בג

והעֲתָקֶתָּם. ואמר להם
הה' יוכיז עליכם זה
עד אשר תזעקו לִי
מְכֻבָּד הָעוֹל שֶׁעִמָּמָם
עליכם מלבכם ולא
יגעה יי' אתכם כִּירוּחַ
בְּחִירְתֵּכֶם הַבּוֹחֶה אֶל
אֶתְכֶם כָּל זֶה וְעוֹנֵה ה'
הַעֵם כִּי עַל כָּל פְּנִים
זֶה בּוֹחֵרִים סְוִיָּה
לֵהם מֶלֶךְ לַעֲשֹׂט ו
וּמֶסֶךְ. לֵהם מִהַתְּעַלֶּת
מִמֶּנּוּ סִפֵּא לְפָנֵיהֶם
לְהִלָּחֵם אֶת
מִלְחָמוֹתֵיהֶם עַד שֶׁלֹּא
יִמְסְלוּ עֲלֵיהֶם הָאוֹיֵב
בְּאֹפֶן שֶׁהֵיוּ מוֹסִים
מִקֹּדֶם כִּי הִמְלִיךְ יִסְבֵּב
סִימָן בְּכֹל הָעֵם ל
לְהִלָּחֵם עִם אוֹיְבֵיהֶם
וְזֶה יוֹסֵף לִישֹׁר חֻזֵּק
וְאוֹלָם כִּשְׁלֹא הִיָּה
לְיִסְרָאֵל מֶלֶךְ הֵיוּ ה'
הָאוֹיְבִים כְּלֻחִמִים עִם
קִצֵּת יִסְרָאֵל וְהֵיוּ ה'
הַכְּסָרִי בְּלִיתִּימַחְזִיק
אֶת יָדָם וְכֹזֵה הָאוֹפֶן
הֵיוּ הָאוֹיְבִים מִכְּחִים
עִם הַיִּתָּם מַעֲשִׂים
מִיִּסְרָאֵל הִרְבֵּה וּדְמָה
סִבֵּב אֲמֵר זֶה מִזֵּד
יִרְאֶתָם מִיָּחַם מֶלֶךְ
בְּיַעֲמֹן עֲבָד עֲלֵיהֶם
לְהִלָּחֵם עִמָּם כִּמוֹ שֶׁ
סָאֵת לֵהם שְׂמוֹל בְּמֶה
שֶׁאֲחָר זֶה וְכֹאֲשֶׁר רָאִיתָ
הַפִּי כּוֹנְתָם הַסִּכִּים
עֲמָהֶם אֵךְ הַיִּישׁוּרִים
בְּסֻף הָעֵצִים עַל פִּי שֶׁ
שְׂמוֹלֵל סִיָּהוּ כְּזֵהִים
לְאֲמֹר מִצּוֹת הַתּוֹרָה
וְאֵם לֹא הִנֵּה יִסְפֹּה גַם
הֵם גַּם מִלֵּכָם:
הַמָּה

וְעוֹד
ה' קָחֵנִי
וְכִי טָלִיא
בְּחִירָא רַהֵט
אֶשְׁכַּח ח
סִבְתָּתִי.

ויעשר
ל' זוגין חזן
ד' ר' תמיכ
מעבילא -

ימין. כן כתיב בשתי מלות וקרי מבטמין מלה אחת והעצם אחד: קיים בן אבטל. ובדברי הימים אומר ונר הוליד את קיים ונר היה בן אביאל והלא היה אחיקים ואב אבנר כמו שאומר בזה הספר ויתכן לפרש כי אביאל היה שמו ג' כר ושני שמות היו לו כמו שמצאנו כמוהו רבים בדברי הימים והיו לו שני בנים האחד קרא שמו קיים והאחר קרא שמו נר כשמו והוא היה אב אבנר. ומצאתי בויקרא רבה כי עיקר שמו אביאל והיו קוראים שמו כר לפי שהיה מרליך נרות במבואות האכלות: בחור וטוב. פי טוב ביעאר ובמראה וכו' עולים וספיר פי טוב ביעאר וכן טוב ביעאר וכן טוב ממנו ספיר מיניה: בארץ סעלים. תרגם יונתן בארעא דרומא וכן תרגם מעל סלישא מארעא דרומא: בארץ סעלים. תרגם יונתן בארע מתבא: בארץ

בארץ צוף. תרגם יונתן בארע דבה כבייא: צוף. כמו צופה: פן יחולל חביתן האתונות: סתגל דלחנה סלנו עליו עד מיטכח את האתונות: וראב. אירוב: ירא בלפני: את דרכיו: מעשה האתונות מה נהיה בם סבבילם הלכנו את כל הדרך הזה: מה כביא לאיש. תרגם יונתן אם מקבל ממון מה נעיל לבבך לא היה סאל מכיר במעשיו של ס

סמואל וסבור סמואל סכר: ותסורה. תירגם יונתן מרעש דכסר לסון יוסר ו ומנחם פ' תסור לסון תקרובת ראיית פני מלך וארס חסוב לסון אסורכו ונראין דבריו: רבע שקל. זוזא חדא: דכספא: לפני ביטר. הסופר כתב זאת ואף זה מדברי נער סאל: כי לבביא היום: למי סקורין אותו נבי היום היו קורין לפני רואה: כבאכס העיר כן וגו'. מאריכות היו בדברי כדי להסתכל ביופיו של סאל: הבמתה לבית אסחרותא מסחרב סילה הותרו הבמות והיו מקריבין סלמים ואוכלין יחד: כי

רלבג

המה באו בארץ צוף. היא הרמה שהיה בית ישראל וקראה ארץ צוף לפי שהיו היושבי סם מתיחסים בקוף כמו סאמר בראש זה הספר כי חלקה היה בן צוף ולא ככנסו עדיין ברמה אך היו בטרדה העיר: ויאמר הנה נמצא בדי רבע סקל כסף. ראוי סיסל מול מה המתן הזה למי שהיה מוסל בישראל ואף יתכן ס סידמה שהיה מדרך הנביא לקחת חלו ס המתן: וידמה סכאח בזה כי זה המתן לא היה לא להעיר הנביא סיתבדר בעניני בעל זה המתן ובה האופן היתה מחשבתו מ

מתבדרת בעניניו והיתה מעגת לו הנבואה בהם ולזה היה כהוב סיתנו לו הווא ממנו דבר נבואה דבר מה לסבב סיתבדר מחשבתו בעניניה ואולי היה זה עתה כי אולי מצד הזקנה לא הית מעגת לו הנבואה בכמו חלו העניני כי אם בזה האופן וכך מצאנו ביצחק סאמר לעשו סביא לו מטעמים ויאלל כר סתבדר מחשבתו בעניניו זמן רחב ויגעלו בדרך נבואה מה סעניד לבא לו כי איך מדרך השלם סביקם כמו חלו הדברים לבקשת התענוג כמו סבארכו בפירוסיו לרברי התורה והנה סמואל להיו מחשבתו מטוטטת בענין המלך ססאלו ישראל מי מהם יבחר לו להיות מלך כי כבר אמר לו ה' ש' מלך לישראל מלך הגיע לו הנבואה בזה קורס ססאל ממנו סאל דבר ולזה הודיע אותו כל עניניו תכף ובסר אותו על בד המלוכה ססאמר לו סכל חמרת ישראל היה לו ולכל בית אביו. והנה

בארץ צוף. תרגם יונתן בארע דבה כבייא: וראב לנו. תרג' יונתן ויצף לכל כלות יפחד וכן בבראשית רבה ואיה הסה לעולה אמר לו יצף ההוא גברא מכל מקל י' יראה לו הסה: והאיש ככבד. כלומר ככבד וגדול בדברי הנבואה כל אסר ידבר וביא וכן תרגם יונתן וגברא מתנבי קסוט כל מה דיתנבי אתקיימא יתקיים

אשר עמ'א וס' יאבלו ושתוהוא. האמר יעקב אל ביתו. ויארבו על שמם. ואבימלך ודראשים. בהראיתם עשיתי. בארץ צוף. ושאו לי ושב בגבעה. ויקם דוד ויעבר הוא. ואנשים אשר

אינון אתו בארעא דבה נבייא ד' ו' ושאול אמר לעולימא דעמיה איתא ונתוב דילמא ישובוק אבא מן עסק אתנא ויצף לנא: ואמר ליה הא פען נבייא ד' בקרתא הדא וגברא מתנבי קשוט כל דאתנבי אתקיימ' יתקיים פען נזיל לנא ממון מאים יחוי לנא יתאורחל דאתנ עלה: ואם שאול לעולימיה ויהא נזיל ואם מקביל ממון מה נעיל לנביא ד' אף אתנא וזוידן ערן עטרו סגן ומרעס דבשר לית לאעלא לנביא ד' ומה עמנא למעבר: ואוסף עולימא למעני ית שאול ואמר הא איש שתכתבדי זוזא תדא דכספא וניתן לנביא ד' ויתוי לנא ית אורחל: בקרמין ב' ישראל כרנ אמר גברא במיולי למתבע אולפן סן קרס י' איתו ונתסטי עד חזווא ארי לנביא וסא דין מתקרי מ' קרמין חזווא: ואמר שאול לעולימיה מקין פ' פיתגמך איתא נזיל ואולי לקרת דתנן נביא ד' אינון סלקין במסקנא דקרמא ואינון אשכחו עולימן נפקן לסמלי מ' ואמר להין האית הכא חזווא: ואמיתב יתחזון ואמרת אית דא הא קרמך אותי כען ארי וסא דין על לקרת ארי שירו נ' ססת קודשיא וסא דין לעמא בבית אסחרותא: במיעלכו לקרתא בן רמסכחון יתיה עד לא יסק לבית אסחרותא למיכל ארי לא אכיל עמא עד מיתוהי

עמו העלה. ויגש יואב והעם. וכל ד' דוכו: לדרוש אלהים ד' בקריאה וס' ביבא אלי העם לדרש אלהים: לפנים ביש בה אטר ואיש כלבתו. לכה וגלכה עד הרואה. ויה לדרוש אלהים בימי: ובריו. נב' לדרוש האלהים. וס' אכל דברים טובים. כל לבו הבין:

הוא לפנים או מהו היום יתכן לפרס כי קריאת הרואה לנביא כמו שהיה לפנים כן היה היום סכת סמואל זה ומה סאמר לפנים אף רצונו לומר סבספק היום אלא רוצה לומר כי מלפנים היתה זאת הקריאה סקראו לנביא סאל ונערו רואה כמו סאמרו ה' בזה הרואה איה בית הרואה אכל מקרוב ובימי סמואל סכפרה הנבואה ויכאורברי הנביא ביטר הן בתוכחות הן בעתדו היו קוראים גם כן לרואה כביא לפי סלמון כביא הוא לסון דבור מעניני סבספתיס ואף על פי סאכס סורס אחר ובימי סמואל יס שהיו קוראי רואה בדברי הקרמוכיס ז'ס שהיו קוראים כביא וסירוס רואה סרואה במראה הנבואה העצודות או מה סמכזה לפי סעה להגיד וכן זאת לפנים בישראל וגו' סלף איס נעלו כי מלפנים ה'ה ואותו היום גם כן היתה זאת התעורה ועוד היום הוא הקיץ סקונין בו כל דבר: ותאמר יס' יס בדרס אמרו לו תראה הענין קסור על סתחו כדא יוס אסר ויהי הענין: הנה לפיכך. ככר סאל כי הוא הנכבד וחבירו נערו ה'ה: לעס בבמה. כל במה בזה הענין וסדומה לו תרגם יונתן בית אסחרותא לפי שהיו זכחי סלמים פהס נאכלין לכל ארס אחר הקטרות חלבים וזריקת דס והיו עוסקין אכסי העיר אותו זכח לאכול אותו בבית הבמה אסר עשו אותה למעה כי היתר הבמות היה באותו הזמן מסחרב סילה והיה המעבן ככוב וכל מקום מאכל קורין אותו מסיבה לפי שהיתה ישיבתם לאכול במסיבה וכן תרגם יוסטו ויסבו לאכול לחם ואסחרו כמו סאמרו דבותינו ז'ל במסיב' הלך אחר זקנה ובלסון ארמית אסחרותא: כבאכס העיר. כן אמרו רבותינו ז'ל מה היה כל האריכו הזה שהאריכו חלו הסערות לרבר מהס אמר כדי להסתכל ביופיו של סאל ומהס אמרו כי מי' היא לפי סלא הגיע ערן הסעה סאמר לו הקדום ברוך הוא לסמואל כעת מחר אסלח אליך איס: כי

והזכרך לומר זה אף על פי סכל כביא חמת כן הוא כי כל מה סידבר בבואה יבא חלא לפי סהיה חלס בזמן ההוא דבר הנכבא יתקעד סהתכבא סמואל והוברי סמים או הקוסמי' שהיו בהם או בעלי אוב אס יאמרו פעמים העתיד או הנעלם יכזבו פעמים רבות לפיכך אמר כל אסר דבר בא יבא: את דרכיו אסר הלכנו עליה. כלומר הרבר אסר הלכנו בעבורו: ומה כביא לאיש. לא היו יודעים אס היה מקבל ממון כמו הקוסמים ס סבותים להס ממון השואלים מהס ותרגם יונתן אס מקבל ממון מה נעיל לבבך: כי הלחם חלו. וכי לחם היו כותנין לו סכר חלא כך אמרו אף לנו כסף כי אפילו הלחם אף לנו ל לזידה ומה נקנה זידה ל לררכיו וסדרך הזה תרגם יונתן אף אכחכא זוידן עטרו מ' מיכא עטרו פ' סרו והבמות לא סרו תרגמו לא עטרו: ותסורה אף להביא. מחכה אף לנו להביא לו: מה אתנו. ויונתן תרגם ומרעס דכסר לית ל לאעלאה לנביא ד' מה עמנא למיעבר: ויוסף הנער לענות את סאל: פירוש לרבר כמו וענית ואמרת ויפן אוב הרסון כי זה תחלת הסבת הדבור סהסיב הכער אל סאל דבר הנביא ואף יאמר ויוסף הנער וכן תרגם יונתן למעני ית סאל ולא תרגם ל'אחבא ויתכן לפרשו כמסמעו עכ' מענה שהוא הסבת הדבור ופי' ויוסף כי מתחילה אמ' סאל לנערו לכה וסכוב וענה לו הנער הנה כא איס האלהים בעיר ה הוזאת ועתה ססאמר לו סאל ומה כביא לאיש הוסף הנער לענותו הנה נמצא בדי רבע סקל: רבע סקל כסף. ת' זוזא חד דכספא כי הסקל ארבעה זוזים: כי לבביא ה' קבלו ר'ל כי סמואל הנביא כת ספרו וזה המעשה היה בסוף ימיו כי בחיי סאל מת סמואל וסאל לא מלך כי אס סתי פנים אס כן מה

הוא לפנים או מהו היום יתכן לפרס כי קריאת הרואה לנביא כמו שהיה לפנים כן היה היום סכת סמואל זה ומה סאמר לפנים אף רצונו לומר סבספק היום אלא רוצה לומר כי מלפנים היתה זאת הקריאה סקראו לנביא סאל ונערו רואה כמו סאמרו ה' בזה הרואה איה בית הרואה אכל מקרוב ובימי סמואל סכפרה הנבואה ויכאורברי הנביא ביטר הן בתוכחות הן בעתדו היו קוראים גם כן לרואה כביא לפי סלמון כביא הוא לסון דבור מעניני סבספתיס ואף על פי סאכס סורס אחר ובימי סמואל יס שהיו קוראי רואה בדברי הקרמוכיס ז'ס שהיו קוראים כביא וסירוס רואה סרואה במראה הנבואה העצודות או מה סמכזה לפי סעה להגיד וכן זאת לפנים בישראל וגו' סלף איס נעלו כי מלפנים ה'ה ואותו היום גם כן היתה זאת התעורה ועוד היום הוא הקיץ סקונין בו כל דבר: ותאמר יס' יס בדרס אמרו לו תראה הענין קסור על סתחו כדא יוס אסר ויהי הענין: הנה לפיכך. ככר סאל כי הוא הנכבד וחבירו נערו ה'ה: לעס בבמה. כל במה בזה הענין וסדומה לו תרגם יונתן בית אסחרותא לפי שהיו זכחי סלמים פהס נאכלין לכל ארס אחר הקטרות חלבים וזריקת דס והיו עוסקין אכסי העיר אותו זכח לאכול אותו בבית הבמה אסר עשו אותה למעה כי היתר הבמות היה באותו הזמן מסחרב סילה והיה המעבן ככוב וכל מקום מאכל קורין אותו מסיבה לפי שהיתה ישיבתם לאכול במסיבה וכן תרגם יוסטו ויסבו לאכול לחם ואסחרו כמו סאמרו דבותינו ז'ל במסיב' הלך אחר זקנה ובלסון ארמית אסחרותא: כבאכס העיר. כן אמרו רבותינו ז'ל מה היה כל האריכו הזה שהאריכו חלו הסערות לרבר מהס אמר כדי להסתכל ביופיו של סאל ומהס אמרו כי מי' היא לפי סלא הגיע ערן הסעה סאמר לו הקדום ברוך הוא לסמואל כעת מחר אסלח אליך איס: כי

כי הוא יברך הזבח. תרגום ויכתב אריה הוא פרים על מזבחה והוא לסמן בזבח בדרך ר"ז בעל הבית בזבח ונקרא המברך תחלה בסמור בזבח לפי שזוהי הלחם ומברך עליו ופירוש יברך הזבח יברך על הזבח ואף על פי שכל הלחם היה מברך תחלה לפי ששקיר קטורה היה הזבח אמר יברך הזבח או לפי שהזבח היה לו ברכה

בפני עצמה כי כשהיו חובלן
זבחי שלמים היו מברכים עליו
אשר ה' לאכול הזבח וברכת

הלחם לא הית' כטורקטל זבח ;
הקראים . הקראים והמזומנים

אָרִי הוּא פֿרִים מְזֻנָּה בְּתַר כֵּן
אֲבָלִין זְמִנָּא וְכַעַן סְקוֹ אָרִי יְתִיב
הַיְמָנִי מִן הַיְמָנִי וְהָאֵלֶּיךָ וְהָאֵלֶּיךָ

לְקַרְתָּהּ אֵינֶנּוּ עַל־יָדֶיךָ בְּגוֹ קֶרְתָּהּ
וְהָאֵל שְׂמוּאֵל נָפִיק לְקִדְמוֹתֶיהֶן

לְמִיֶּסֶק לְבֵית אֶסְתֵּרוֹתָא וּמִן קֶדֶם יְיָ
אִיחָא מִן לִיזְמַנָּא וְיִמָּא חֵד בְּרַם

מִיָּתִי שְׂאוּל לְמִיָּמָר : בְּעֵינֵי הָרִוּן
מִתּוֹר אֲשַׁלַּח לְרוֹתָךְ גְּבֵרָא מֵאַרְעָא

וַיִּבְרַח בְּנִימָן וַחֲמִשָּׁתַיִּינָהּ לְמַחֲוֵי
מֶלֶכָא עַל עַמֵּי יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֻקוּת
עַמֵּי מִידָּהּ דְּפִלְשְׁתִּיא אֲרוֹ גְּלִי

קדמי דוחקא דעמי ארי עלת
קביל תהוז לקדמי ושמאל תזא
יה ויגדל ויזרע ויחיה ויחיה ויחיה

וְהָאֵלֹהִים יִשְׁמַר אֶת־יְעֲקֹב וְיִצְחָק
וְיַעֲקֹב יִשְׂכָּן בְּאַרְצוֹ וְיִשְׂרָאֵל
וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכָּן בְּאַרְצוֹ וְיִשְׂרָאֵל

שְׂמוּאֵל בְּגוֹ תַרְעָא וְאַמֵּר חַוִּי כְעַן
לֵא יֵאִידִין בֵּית חַוִּי יֵא וְאַתִּיב שְׂמוּאֵל
וְחַוִּי שְׂמוּאֵל וְאַמֵּר אֵיךְ חַוִּי וְחַס

לְקַדְמִי לְבֵית אֶסְתְּרוּתָא וְתִכְלֹן
עִמִּי יוֹמָא רִיזָן וְאַשְׁלִיחֵךְ בְּצַפְרָא

וְכָל דִּי בִלְבָבְךָ אֲתִילֵךְ וְעַל עֵסֶק
אֲתַנֶּיךָ דַּאֲבָרֵי לֵךְ וְאַתָּה אֲתִיתָ
לְמִבְעֵיהֶן יוֹם דִּין וְכֵן תֵּלֵךְ יוֹמִין

לֹא תִשְׁתַּכְחַת וּדְמָן כָּל חֲמִצֵּת יִשְׂרָאֵל
כִּי כִיּוֹן מִסָּא לֹא חִיָּה בֵּית הַרְוֹחָה
לֹא יִתֵּן טְלֵא עֲבָהּ וּרְבֻתֵּיכֶם זֶל
אֲמָרוּ כִּי כִסְלָ בִזָּה הַדְּבָר כִּי

וְאֶתֵּיב שְׂאוּל וְאָמַר
תְּלַח בְּרִשְׁבֵּט בְּיָמֶיךָ אֲנִי מְעִירִי

שָׁבַט יִשְׂרָאֵל וְזִרְעֵי חֶלְשָׁא
מִכָּל זִרְעֵי שִׁיבַט בְּנֵימִן וּלְמַמָּה
מִלְּחָא עָמִי כִפְתָּנָמָה תְּרִיז וְזִרְבָּר

שְׁמוּאֵל יָת שְׂאוֹל וַיֵּרָא עֲדָיִמָּה
וַאֲעִילִיבֹן לְאַסְתְּרוֹתָא וַיְהִי לְהוֹן

וְחִלְתִּי מִמֶּה שֶׁיֵּסֵב בְּלִבּוֹ לִשְׂאוֹל :
 מִלֶּסֶת הַיָּמִים . לֹא אֶחֱמֵר מִלֶּסֶת
 יָמִים עַל אֲבֵרַת הַחַיּוֹת וְכֹתֵל עַל

שְׁוִי יְתֵה עִמָּךְ וְאֲרִים טְבוּחַת יָת
שָׁקָא וִירְכִיָּה וְשְׁוִי קֶדֶם שְׁאוּל
וְיִמְרֵךְ בְּנֵי דְאֵי יִתְמָר וְיִזְנוּ בְּדִמְרֵךְ

אֶבְרָהָם וְאַחֵי אֶבְרָהָם שְׂרָפָה

עם שמואל ב' יומא יהוא : ונחתו
מבית אסתר ותא לקרתא ומליל
עם שאול על האיגרא :

הקטעור ר'ל סלס' פחות מעט אר
זי וירכיה. וברברי ר'ל מאי והעליה ר'ל חנך אומ' טוק ואיה ר'ל אלעזר אר' טוק וחזה

ה' אמרתי לטובח להכניעה לבדה לשם לפניך אכול כי למועד הזה הוא שמור לך
תני לשמור זה לך החלק כי יודעתיו בואך : ויהי

٧

ות

1

1

החל

ורכיה. וברברי ר'ל מאי והעליה ר' יוחנן
ויאמר הנה הכסף א' פי ויאמר שמואל ל
אמרתי לטבח להכניעה לבדה לשם לפניך
לשמוור זה לך החלק כי ירשתיו בואך :

עשה לך אשר תמצא דרך. כלומר כל מה שתראה לעשות צפה כי האלהים עמך. ויש לפרש כי רמז לו בזה הדבר על מלחמת נחש העממי מלכותא: טבעת ימים תוחל. פי' מיום הפרדי ממך בגלגל וזה היה אחר חידוש המלוכה כי בחידוש המלוכה נביאם באו בגלגל יחד עם כל ישראל ואחר שברם שמואל דבריו הלך לו ויבחר לו שאלו מלכיהם ויחד העם שלח לאהלו ומיום שפרד שמואל מלכותו לא שיוחל לו טבעת ימים עד שיבא אליו ושאל לאיזה מן הגלגל אלף היה עם מחדש המלוכה עד שעת המלחמה כמו שאמר ושאלו עורכו בגלגל ומה שאמר לו זה הדבר עתה ולא המתקן לו עד שיהיו בגלגל ויפרד ממנו שאמר לו אז טבעת ימים תוחל עד בואי אליך מפני שעתה כסדר לו בדבר המלוכה רמז לו בזה הדבר אם תתקיים לו המלוכה אם לאו כי זו היא מצוה ראשונה שצוהו ואם יעמוד בה תתקיים בידו המלוכה ואם לאו לא תתקיים לפיכך חלף והודיע לך את אשר תעשה כלומר אז אודיע אותך מה יהיה ממלכותך: מאתמוול. בחירק האלף ורגש התיו: ומי אביהם. תרג' וכתן ומאן דבוק וכן הוא הפירו' מהמלמד לה הנביאים ומשרה עליהם רוח כבואה ואין לתמוה בזה כי הקדוש ברוך הוא המלמד לה הנביאים מלמד גם כן זה. ויש מפרשים אביהם כמשמעו לפי שאמרו מה זה היה לבן קים אמרו ואלה הנביאים מי אביהם וכי מאביהם היה להם הנבואה שאתם תמהים על בן קים: על כן היתה למשל. פירו' זאת האמירה הית' למשל מהיום ההוא ומעלה כשהיה אדם שפל עולה במעלה היה אומר הבס שאלו הנביאים: מהתנבות. בא על דרך בעלי ההל' ויבא הבמה. כי הנביאים מצאוהו חוץ לבמה וכסכלה מהתנבות עמה בא לבית הבמ': ויאמר דוד שאלו אליו: אולי מצאנום בבית הבמה? אוקצר הכתוב ויגד לו שאלו אליו וימצאו דודו תחלה ושאל אותם על דרכם: לא הגיד לו. אולי מתוך כניעות שהיתה בו: ויצעק שמואל. כמו ויאקב ולפי שהאספה והקבוץ על ידי הצעקה יבא בזה הלשון: אל יי' המצפה. כמו ספי' בספר יהושע ובספר שופטיו הטעם למה היה מכהג ישראל להקבץ במצפה וסם היה מצב וכו' התפלה: כה אמר. מתחילה כששאלתם מלך אמר לכם זה: ותאמרו לו ים מפרשים כמו לא באלף כי אותיות אלו מתחלפות והנכון כמשמעו כמו סת' ואמרתון קדמוני לית אכנא מתפרקין חילתין מלכא תמני עלנא והוא הוסף בו מלת לא באלף כמו שאמר בחרוש המלוכה ותאמרו לא כי מלך ימלנו עלינו: התיצבו לפני יי'. לפי שאם היה אומר להם שמואל שאלו ימלנו עליכם היו מקנאים שאר הסבגים אם לא היה כלכד על די אורי ותומי וחזו לפני יי' שהיה מס כהן ואורים ותומים והיו טולים בהם על הדרך ספרטנו בדבר פלגט בגבעה ואפסר סבגיו אם הם הארץ: וילכד

רשי

עשה לך אשר תמצא דרך. חתקן לך מאני מלכות והכין לך טכסיס המלכים כמה שתוכל: וירדת לפני הגלגל. ולחחר סמלונך תדר הגלגל לפניקודם שארד אני: והנה אנכי יורד לך. לטוף טבעת ימים סתחד אתה: תחל. תמתן: לבאחר. רוח גבורת מלכות: ומי אביה: מה תימה לך בדבר מי אביהם פל נביאים וכי כבואה ידועה היא: ואחרבר המלוכה לא הגיד. דרך כניעות הית' בו: וילכד

רלבג

ומי אביהם. רוצה לו' שאין ענין הנבואה והשלמות מגיע מהאב לבן ולזה יתכן שיהיה הבן כביא ויף על פי שאביו אינו כביא: וכבר ימאל שאל אריך היום עם כל כך נביאיו וכבר נזכר כמה סקרים כירכר יי' היה יקר ב' בימים ההם אף חזון נפרץ. ואפסר טכאמ כי הפרס ים בן זה הזמן ובין הזמן ס מהתחל שמואל להתנב' ועל כן אפסר טכאמר בהתרת זה הספק כי זה היה בעת ההיא ס מהתחל שמואל להתנב' ואמכס עתה רבו ה הנביאים אם מחד מה סלמד אתם שמואל והביאים אל השלמות אם לסבה אחרת: ויקרב שמואל. והנה על פי הגורל כפלה ה המלוכה לגורל שאלו: והנה

עשו לך בקריא וסי' נסדר בסדר בהעלהך: כי האלהים ד'סמכי בקריא וסי' ועתה לא אתם שלחתם אתי וזה. וזה כי תכאנה האתות האלה. ויאמר נתן אל דוד ד'ה. מענח בשבחת לבו. כי האלהים בשמים ואתה על הארץ על כן. ויזכרו ביום ההוא: וזה אנכי ה'בקריא וסי' נסדר בריש סדר ויצא: בנביאים

עביר לך מני מלכותא ארי מימרא דיי בסעך וותיחות קדמי לגידולא וזה אנא נחית לותך לאסקא עליון ולכסא נכסת קודשין שבעא יומין תוריד עד מית' לותך ואחוי לך ית דתעבדו: וזהו כד אתפניו ביהמיה למיל מלות שמואל ושני ליה יי' לבא אחרת ואתאזה כל אתיאי האילין ביומא ההוא:

ואתו לחפן לגיבעתא וזה סיעת ספריא לקדמותיה ושרת עליוהי רוח נבואת סן קדם יי' ושבח ביניהון: והוה כל רידע ליה מאיתמלי ומרקמותי וחזו וזה עם ספריא משבח ואמר עמא גבר לתבריה מא דין הוה לבר קיש האף שאלו בספריא וואתיב גברא מתמן ואמ' ומן רבחוץ על כן תנת למחלא האף שאלו בספריא: ופסק מלשבתא ועל לבית אסדודתא: ואמר אח

אבותי ושאלו ליה ולעולימיה לאן אזלתון ואמר לסבגי ית אתניא וחזינא ארי לא אשפחנא ואתניא לות שמואל: ואמר אח אבותי ושאלו חויקען לי מהאמר לכון שמואל: ואמר שאלו לאח אבותי חזארה חוי לנא ארי אשפחנא אתניא ועל עיסק מלכותא לא חוי ליה ידי אסר שמואל:

וכנש שמואל ית עמא לקדם יי' למצפא: ואמר לבני ישראל בידנן אמר יי' אלתא ד'ישראל אנא אסיקית ית ישראל ממערים ושזבית יתכון מידא דמצראי ומיד' כל מלכותא ודיתקין יתכון: ואתון יומא דין קצותון בפולחנא דאלהכון והוא פריק לכון מכל בישת' יתכון ועקתכון ואמרתון ק קדמוני לית אנתנא מיתפרקין אלהיון מלפא תמני עלנא וכען איתעקדו קדם יי' לשיבטיכון ולאלפיון: וקריב שמואל ית כל שבטיא ד'ישראל ואיתאחד שבטיא דבית בנימן:

עשה לך אשר תמצא דרך כי האלהים עמך: וירדת לפני הגלגל והנה אנכי יורד אליך להעלות עלות לזבח זבחי שלמים שבעת ימים תוחל עד בואי אליך והודיעתי לך את אשר תעשה: והיה כהפנתו שכמו ללכת מעם שמואל ויהפך לו אלהים לבא אחר ויבאו כל האתות האלה ביום ההוא:

ויבאו שם הגבעתא והנהגה חבל נבאים לקראתו ותצלח עליו רוח אלהים ויתנבא בתוכם: ויהי כל יודעו מאתמול שלשם ויראו והנה עם נבאים נבא ויאמר העם איש אל דעהו מה זה היה לכן קיש הגם שאלו בנביאים: ויעז איש משם ויאמר ומי אביהם על כן היתה למשל הגם שאלו בנביאים: ויכל מהתנבות ויבא הבמה:

ויאמר דוד שאלו אלי ואל נערו אן הלכתם ויאמר לבקש את האתנות וגדאח כי אין ונבוא אל שמואל: ויאמר דוד שאלו הגידה נא לי מה אמר לכם שמואל: ויאמר שאלו אל דודו הגד הגיד לנו כי נמצאו האתנות ואר' דבר המלוכה לא הגיד לו אשר אמר שמואל:

ויצעק שמואל את העם אל יהוה המצפה: ויאמר אל בני ישראל כה אמר יהוה אלהי ישראל אנכי העליתי את ישראל ממערים ואציל אתכם מיד מערים ומיד כל הממלכות הלחצים אתכם: ואתם היום מאסתם את אלהיכם אשר הוא מושיע לכם מכל דעותיכם וצרת יכם ותאמרו לופי מלך ת תשיע עלינו ועתה הרת' יצבו לפני יהוה לשבטיכם ולאלפיהם: ויקרב שמואל את כל שבטי ישראל וילכד שבט בנימן:

ה'ס' וחס' שאלו. ושל אחריו. על כן יאמרו. וישאל שאלו. חצבתי בנביאים: ודודו בל'ס' וסי' נסדר בספר שפטים סוף סימן ט:

וילכך שאלו: ומקרא קצר כי קורם לכן הקריב משפחת המטרי לגברים ואז כלכך שאלו: הבא עוד הלום איש. כלו' אם בא עדיין הנה שאלו: א' הכלים. כמו בכלים כלומר בין כלי העם הבאים עם שבתנו כליהם בבית אחר והוא כחבא בין הכלים הה' עתה בורח מן העררה ובא אל במקום ב"ת השמוע כמו ואל הארוץ תתן את השדות כמו ובהרץ. ובררם

את השרות כמו ובארץ. וברם
 אל הכלים באורים ותומים אחר
 שאל סמך איכני הבן למלכות
 עד שישאלו באורים ותומים:
 הראיתם. ברגם הר"ם שלא
 במנהג ובן הראיתם כי שלח בן
 המרצח הזה: כי איך כמוהו.
 כי ארם בעל קומה וזורה נאה
 אות למלוכה ויראו העם אותו
 יותר: יחי המלך. תרגם יונתן
 יצא מלכא: משפט המלוכה.
 חק המלוכ על העם כמו שכתב
 למעלה: ויכח לפניו. בארץ
 הכינו: וגם שאל הלך לביתו.
 להודיע מהלך לו לביתו
 ככתחילה כיון שראה שלא היה
 מקובל ומרובה לכל ישראל הלך
 לביתו ולא התכבד עד"כ משפט
 מלך: אשר כגעאלהים
 בלבם. מתן אלהים בלבם
 לרצות לו ויונתן תרגם וזאלו
 עמיה קצת נון עמא גברין ר
 רחלי חטאה דאיתיהב רחלא
 מן קדם" בלבבון ויכח פ
 פירשו ובי בלעל שאמר אחר
 כן: ולא הביאו לו מנחה.
 כמו שהוא מנהג שמיא' מנחה
 למלך ביום שהוקם מלך ויונתן
 תרגם ולא אתו למטא בסלמיה:
 עין ימין. עין הסמכות רוצה
 לומר עין צד הימין ופי' הפסק
 משמעו ויס בו דרש אחר להם
 נחם הביאו ספר תורה שהוא
 עין ימינם ואצק מתוכו לא
 יבא עמנו בן קהל"י: בא אחרי
 הבקר. כמו שאמר למעלה וגם
 שאל הלך לביתו כמו שפירשתי
 והיה מתעסק בצרכי ביתו והיה
 בא אחרי הבקר עם האכרים:
 ותצא רוח אלים. רוח גבורה
 וכן תרגם יונתן ושרת רוח
 גבורה מן קדם" על שאלו:
 בסמעו. כתיב בה' וקרי' א
 והעין אחד: ואחרי שמוא. לפי
 שלא קבלו אותו כולם למלך
 אחר ואחרי שמוא מי שלא ירצה
 לזאת אחרי יבא אחרי שמואל
 כדי שהיו זרועים לזאת: בבוק

והראיתם ג' בקריאה ודגשים וסי' הראיתם אשר בחד בוי". הראיתם ואיש העלה. כי שלח בן המרצח הזה:
 וינח' דגשין בקריאה וסי' נבסר בסדר קרח וביהושע סוף סימן כא' בלכם ש' בקריא' וסי' בספרה רבתא:
 העמוני ה' מלאים כל'ש' בקריא' וסי' ועל נחש העכוני. ושל אחריו. ואמר אלהם נחש. לא ינא עמוני

וַיִּקְרָב אֶת־שֵׁבֶט בְּנֵי־מִן לְמִשְׁפַּחְתּוֹ
וּתְלָכָה מִשְׁפַּחַת הַמַּטְרִי וַיִּלְכֹּד שְׂאוֹל
בֶּן־קִישׁ וַיִּבְקֶשׁהוּ וּלְאַנְמִיעָא:
וַיִּשְׁאַל־ו עוֹד בִּיהוָה הֲבָא עוֹד הַלֵּם
אִישׁ וַיֹּאמֶר יְהוָה

הָיָה הוּא נִחְבָּא אֶל הַכְּלִים : וַיִּרְעוּ
וַיִּקְחֵהוּ מִשֶּׁם וַיִּתְּיֹצֵב בְּתוֹךְ הָעָם
וַיִּגְבֶּה מִכָּל הָעָם מִשְׁכָּמוֹ וּמַעֲלָה :
וַיֹּאמֶר שְׂמוּ אֶל אֵל כָּל הָעָם
הָרְאִיתֶם אֲשֶׁר בָּרַבּ בּוֹ יְהוָה בְּיָאִין
בָּמָהוּ בְּכָל הָעָם וַיִּרְעוּ כָּל הָעָם
וַיֹּאמְרוּ יְיָ הַמֶּלֶךְ :

וַיְדַבֵּר שְׂמוּאֵל אֶל הָעָם אֵת מִשְׁפַּט
הַמֶּלֶךְ וַיַּכְתֹּב בְּסֵפֶר וַיַּגִּד לִפְנֵי יְהוָה
וַיִּשְׁלַח שְׂמוּאֵל אֶת כָּל הָעָם אִישׁ
לְבֵיתוֹ׃ וְגַם שְׂאוֹל הֵלַךְ לְבֵיתוֹ
גִּבְעַתָּה וַיִּלְכּוּ עִמּוֹ הַחִיל אֲשֶׁר גִּבְעַתָּה
אֱלֹהִים בְּלָבָם׃ וּבְכִי כְלִיעַל אָמְרוּ
מֶה יִשְׁעֵנוּ זֶה וַיָּבֹאוּ וְלֹא הִבִּיאוּ
לּוֹ מִנְהַה וַיְהִי כַמְחִירֵשׁ׃

וַיַּעַל נָחַשׁ הָעֵצוֹנִי וַיַּחַן עַל־
יְבִישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמְרוּ כָל־אֲנָשֵׁי יְבִישׁ
אֶל־נָחַשׁ בְּרִית לָנוּ בְרִית וְנַעֲבֹדָה׃
וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נָחַשׁ הָעֵצוֹנִי בְּזֹאת
אֲבָרוֹת לָכֶם בְּנִקּוֹר לָכֶם כָּל־עֵץ יָמִין
וּשְׁמַתִּי הַחֲרֹפָה עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל׃
וַיֹּאמְרוּ אֱלִירֻזְקַי יְבִישׁ הֲרֹף לָנוּ
שִׁבְעַת יָמִים וְנִשְׁלַחָה מַלְאָכִים בְּכָל־
גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וְאִם־אֵין מוֹשִׁיעַ אֹתָנוּ
וַיַּעֲנוּ אֵלָיו׃ וַיָּבֹאוּ הַמַּלְאָכִים
גִּבְעַת שְׂאוּל וַיִּדְּבְרוּ הַדְּבָרִים בְּאָזְנֵי
הָעַם וַיִּשְׂאוּ כָל־הָעַם אֶת־קוֹלָם
וַיִּבְכּוּ׃ וַהֲנֵה שְׂאוּל בְּאַחֲרֵי הַבְּקָר
מִן־הַשָּׂדֶה וַיֹּאמֶר שְׂאוּל מַה־לָּעַם כִּי־
יִבְכוּ וַיִּסְפְּרוּ לוֹ אֶת־דְּבָרֵי אֲנָשֵׁי
יְבִישׁ׃ וַתַּעֲלֶה רוּחַ אֱלֹהִים עַל־
שְׂאוּל בְּשִׁמְעוֹ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וַיַּחַר אַפּוֹ מְאֹד׃ וַיִּקַּח צֶמֶד בָּקָר
וַיִּנְתְּחֵהוּ וַיִּשְׁלַח בְּכָל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל
כִּי־דַרְהַמַּלְאָכִים לֹא־אָמַר אֲשֶׁר אֵינָנו
יַעֲזֹא אַחֲרֵי שְׂאוּל וְאַחֲרֵי שְׂמוּאֵל בְּרִית
יַעֲשֶׂה לְבַקְרוֹ וַיִּפֹּל פָּתַח־יְרֵחוֹ
עַל־הָעַם וַיַּעֲזוּ כָאִישׁ אַחֵר׃

וְקָרִיב יָרָת שִׁיבְטָהּ וּבְנִימָן
לְזֶרְעֶיהָ וְאִתְחַדְתָּ וְזַרְעִית מִמֶּנּוּ
וְאִתְחַד שְׂאוֹל בֶּר קִישׁ וּבַעֲוֹתָיו וְלֹא
אִישׁתָּכַח וּשְׂאִירָיו עוֹד בְּמִימְרָה
דִּי הָאִית עוֹד הָכָא גְבָרָא
וְאָמַר יֵהָא הוּא
טְמִיר בְּמַנְא : וְרַחֲטוּ וְדִבְרוּהִי
מִתְמָן וְאִתְעַתַּד בְּגוּ עָמָּה וְרַם
מִכָּל עָמָּה מִבְּתַפְיָה וְלֵעִירָא וְאָמַר
שְׂמוּאֵל לְכָל עָמָּה הַחַיִּיתוֹן דִּי
אִתְרַעִי בֵּיהּ יֵה אֲרִי לִית דְּכֻתִּיה
בְּכָל עָמָּה וְיִכְבוּ כָל עָמָּה וְאָמַר
יַעֲלָת מִלְכָּא :

וּמִלִּיל שְׁמוּאֵל עִם עַמָּאוֹת נְמוּסָא
רַמְלָכָא וּכְתַב בְּסִפְרָא וְאַצְנַע
קְדָם יי וְשַׁלַּח שְׁמוּאֵל ית כָּל עַמָּא
גִּבְר לְבֵיתִיהּ: וְאַף שְׁאוּל אָזַל
לְבֵיתִיהּ לְגִיבְעָתָא וְאוּלוּ עָמִיהּ
קָצַר מִן עַמָּא וַחֲלִי חֲטָאָהּ
דְּאַתְיָהֵב וַחֲלָא מִן קְדָם יי בְּלִבְהוֹן
וּבְגֵי רִישָׁא אֲמָרוּ בְּמַת פֶּרֶק יִנְגָּא
דִּין וְשִׁטְוִיהּ וְלֹא אֶתָּא לְמִשְׁאֵל
בְּשִׁלְמִיהּ וְהוּא כְּשִׁחִיק:

וּמְלִיק נָחַשׁ מִלֵּאָה
וּבְנֵי עַמּוֹן וְיִשְׂרָאֵל עַל יְבִשׁ גִּלְעָד
וְאֶמְרוּכָל אֲנָשִׁי יִבֵּשׁ לִוְחַשׁ גִּזֹּר
לֵבָא קָיִים וּנְפִלְחִינָהּ וְנֹאמֵר לְהוֹן
נָחַשׁ מִלֵּאָה דְּבְנֵי עַמּוֹן בְּהָרָא אֲנֹנִי
לְכוֹן בְּמִיקָר לְכוֹן כֹּל עֵינָא דִּימִינָא
וְנֹאשְׁוֹנֵה חֲסוּדָא עַל כָּל יִשְׂרָאֵל
וְנֹאמְרוּ לִיהּ סְבִי יִבֵּשׁ אֹרֶיךָ לֵבָא
שִׁבְעָא יוֹמִין וְנִשְׁלַח אִינוּדִין בְּכָל
תְּחוּם יִשְׂרָאֵל וְאִם לִית דְּפָרִיק
יִתְנָא וְנִפּוּק לִוְחִי וְאִתּוּ אִינוּדִי
לְגִבְעָתָא דְּשָׂאוֹל וּמִלִּיל פְּתִגְמִי
קָדָם עָמָא וְאִרְסוּ כָּל עָמָא יִדָּה
קָלִיחוֹן וּבְכוּ וְהָא שָׂאוֹל אֲתָא
בְּתַר תּוֹרִיָּא מִן חֲקִילָא וְנֹאמֵר שָׂאוֹל
מַח לְעַמְּא אֲרִי בְכוּ וְנֹאשְׁתַּעֲרֵא לִיהּ
יִת פִּתְגְּמִי אֲנָשִׁי יִבֵּשׁ וְיִשְׁרַת רוּחַ
גְּבוּרָא מִן קָדָם יי עַל שָׂאוֹל כֹּד
שְׂמַעִית פְּתִגְמִיָּא תְּאִילִין וְתִקְיָה
רוּגְזִיהּ לְתַרָּא וְנִסִּיב פְּדִין תּוֹרִיָּא
וְהִרְמִיָּה וְשִׁלַּח בְּכָל תְּחוּם יִשְׂרָאֵל
בִּיד אִינוּדִי לְמִימַר דְּלִיתּוּהִי נְפִיק
בְּתַר שָׂאוֹל וּבְתַר שְׂמוּאֵל כְּדִין
יִתְעַבִּיד לְתוֹרִיָּה וּנְפִיל זֵעָא מִן
קָדָם יי עַל עַמְּא וְנִפְקוּ כְּגִבְרָא תְּרִי

וּמֵאֵי. צֶלֶק הַעֲמוּנִי דָדָה. וְשׁוֹבֵי הָעֶבֶד הַעֲמוּנִי דִילְעֻגְוָלוֹ דְעֻזְרָא. וְנִסְמַר בְּתַצֵּא: וְאִם אֵין גְּבַרְיָהּ
וְסִ' וְאִם אֵין לֵאשִׁי גִזְלָא לְהַשִּׁיב. וְאִם אֵין מוֹשִׁיעַ. וְאִם אֵין לֶךְ לְשִׁלְסֵל:

וילכד שאול. אף על פי שלא היה עם כפל הגורל עליו שהיו כותובין שמים באגרות
וכותבין בקופסא והכביא מכנים ידיו ונוטל אגרת אחת: כחבא אל הכלים. בבית
סתנו עם הבאים כלתין פהיה בורח מן הגדולה ומדרם אגרה רבי תנחומא אל
הכלים באורים ותומים אמר פתא איני ראו לברולה עד טיטלו באורי ותומים וסל
ועלה בידו: אמר נבנ
אלהים. גברין רחלי
חטאה דאיתיה ר
רחלא מן קדם י
בלבדן: כל עין יתן
י כממענו ומדרם
אגרה הביאלי ספר
תורת' סתית' בימי
ואמר פנה. על סת'
כולא יבא עמוני ו
ומואבי: חרפה.
גדוף: אחרי הבקרי
אחר זמן מועד ביאת
הסוך מן הסדה:
לבקרו. לבהמותיו
ויסדרם

דל'בג

והנה היה גבוה מכל
העם מסבמו ומעלה •
והנה דבר שמואל אל
העם את מנפט ה
המלוך לל הכח פט
למך על עמו והעונם
הראוי למי שמרה את
ציו וכתב זה בספר
והנחיו לפני יי לל אל
ארץ י כרי סימ' סם
תמיד • וירמה סכבר
כברוהו והלכו עמו
והביאו לו מנחה רבים
מישראל • והרעשים
בזו שאלו ואמרו מה
יושענו זה ועל דר
הבזיון גם לא הביאו
לו מנחה והיה שאלו
בכל זה מחרים ולא
רצה להוכיחם על זה
אחר זה עלה כחש
העמנוי וחנה אל יבם
גלעד להלחם עם ישראל
וליראתם מתנו אמרו
לו יוסי ביבם גלעד ס
סיכרות להס ברית
ויעברוהו ל סיהיו לו
למס והוא לאכזריות
לא הסכי לקחת מהם
מס אלא סינקר להס
כל עץ מימן להסיס זה
העץ חרפה על כל
ישראל סלחולסתם ה
הלכו ויטרכו לברות
ברית עמו זה האוסף
אשר בו מהזרות ו
והקוסי הרבה ולקחו
ממנו זמן שבעת ימי
לסלח זה בכל גבול
ישראל לראות אם ימצאו
עור ואם לא ימצאו ו
יצאו אליו ופעם בהם
כרבונו • והנה הסכים
בזה נחם כירעתו הים
להלחם עם ישראל ולקחת
את ארצם אם יוכל •

והנה

ויפקדום בבזק. ויבזקו אחריו בשבירי חרס. לטון אחר בבזק באבנים שנטל מכל אחד אבן ומכאן כמו ויפקדום בטלח שנטל מכל אחד טלה ומכאן בהם כמו שהיו מוכים אותם בחצאי שקלים ותרנו ככרור אבן במרגמה היך בזקא רכיפא בקלעא ויבזקו ויפקדום בטלחם כד חינון מסכינן באילן בזקייא כד חינון עתירי באילן אימריא

לשון אחר
בבזק מס מקום ט
הזכר בספר סופטי
וימזלו את ארזי בזק
בבזק: מיהאומר
בלשון בזין: טאל
ימלך עלינו תנו אותם
וכמיתם: ימלך עלינו
בתמיה: ויאמר שמואל
ונחרט מס המלוכה.
לפי סברא שזכה היו
עוררים על הדבר ו
עיתה כתרזו כולם:
ואבי זקתי וסבתי:
אמרו רבותינו זקנה
קפצה עליו כדאיתא
במס תענית: את שור
מי לקחתי: לעבודתי:
וחמור מי לקחתי:
כשהייתי הולך מעיר
לעיר לשפוט אותם על
עסקי ברכיהם הייתי
הולך על החמו משלי
והיה לי לטול משלה:
ואת מי רציתי: כל
לשון מרובה הסמך
לעשות לשון עשוק ו
ורצון הוא חומס דלים
ורוצן: ואעלים

רלבג

והנה באו הדברים עד
סאל וסבב שזאקפו
כל ישראל להלחם עם
נחש. והכו את עמון
מכה רבה והכשירים
כסונתפזרו אלה ו
ואכה עד שלא נשאר
בהם נשים יחד: לא
יומת איש ביום הזה.
יתכן שאחר היום ה
המיתוס או חמ' שאל
לא יומת איש ביום הזה
על דר התחבולה ל
למלט האנשים ההם
מיר ישראל להראות
להם שרעתו להמיתם
אחר היום ההוא.
וחולי לזאת הסבה
סבב שמואל לחדש
המלוכה בגלגל כאילו
הראה שער עתה לא
היה מלך בשלמות.
ואמר לפני יי בגלגל
כי מס בנו מזב וזכרו
בו ובראשון היה מס
המשכן כמו שזכר
בספר יחזקאל בתחלתו
ואחר זה הסתדל
שמואל להביא את שור
ומלכס אל שיתנהגו בדרכי התורה ולא יסורו ממנה וזכר להם תחלה שכל ימיו
הנהיגם בדרכי התורה מאין כשא פנים לאדם ולא לקחם שום דבר לא על דר
העשוק ולא באופן אחר והעיד להם זה בפני יי ובפני שמואל כאילו יהיה הם יתעלה למד ביניהם על זה ושאלו משיחו עד שהם תדון שהאמת כן הוא כמו שאמר שמואל ו

כח
לא חילין
בתיב
וקריין כ

שקמי וסבתי
ט כסא אית
בזון תרין
חלי וסבתי
תר

ויפקדום בבזק ויהיו בני ישראל
שלש מאות אלף ואיש יהודה
שלשים אלף: ויאמרו למלאכים
הבאים כהתאמרו ללואי יביש
גלעד מחר תהיה לכם תשועה בהם
השמש ויבאו המלאכים ויגידו
לאנשי יביש וישמחו: ויאמרו
אנשי יביש מחר נצא אליכם
ועשיתם לנו ככל הטוב בעיניכם:
ויהי ממחרת וישם
שמואל את העם שלשה ראשים
ויבאו בתוך המחנה באשמורת
הבקר ויבאו את עמון עד חם היום
ויהי הנשארים ויפצו וילאגשאר
בם שנים יחד: ויאמר העם אל-
שמואל מי האמר שאול ימלך עלינו
תנו האנשים ונמיתם: ויאמר שאול
לא יומת איש ביום הזה כי היום
עשה יהודה תשועה בישראל:
ויאמר שמואל אל-

העם לכו ונלכה הגלגל ונחדש שם
המלוכה: וילכו כל העם הגלגל
וימלכו שם את שאול לפני יהודה
בגלגל ויזכחו שם זבחים שלמים
לפני יהודה וישמח שם שאול וכל-
אנשי ישראל עד מאד:
ויאמר שמואל אל-
כל ישראל הנה שמעתי בקלכם
לכל אשר אמרתם לי ואמליך
עליכם מלך: ועתה הנה המלך
מתהלך לפניכם ואני זקנתי ושבת
ובני הנם אתכם ואני התהלכתי
לפניכם מנערי עד היום הזה:
הנני ענו כי נגר יהודה ונגר משיחו
את שור מי לקחתי וחמור מי
לקחתי ואר מי עשיתי את-
מי רצותי ומיד מי לקחתי כפר

מלין ופתרון חד וס' ואני זקנתי ושבת. כי עשית משפטי ודיני. עדי ושוהי במרומים. פרא אפשי
ומסדות ערוד. עד זקנה אני הוא ועד שיבה. עצמי אפיק נחוש גרמו. גס שב גס ישיש בנו. דין ומשפט
יתמכו. שבוה וששון יהודים: את שור מי לקחתי אפסוקם תלשין ופסקי בקריאה וס' אל אלהים יי. את
שור מי לקחתי. וידבר אחאב אל נבות. וישלח חזקיה אל מלך אשר. אתן לגוג מקום שם קבר בישראל.
ויקהל דוד את כל שרי ישראל. וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ודוד דעה. קימו וקבלו היהודים: ואת
ביד בקריאה וס' נבסר בישעיה סימן כח:

ואמרו ר'פ בטעם גריש וס' הבה נכנה. הבה נלכנה. אבל אשמים. לבו ונפילה גורלות דיונה. למלכים
הבאים. ויאמרו אל ירמיהו הנביא תפל נא תחנתנו: וישבחו ג' קמץ וס' ויגידו לאנשי יביש וישכחו. ויהי
בראות כל העם. ויזכרו ביום ההוא זבחים גדולים דעורא: ואני זקנתי ושבת ט' פסוקים אית בהון תרתין

ומנינו בבזק והיו בני ישראל
תלת מאה אלפין ואיש יהודה
תלתין אלפין: ויאמרו לאיגדיא
דאתו ברין תימרון, לאנשי יביש
גלעד מחר תהי לכוז פורקנא
במיתם שימשא ואתו איגדיא
ותוואו לאנשי יביש ותוואו ויאמרו
אנשי יביש מחר ניפוק לוחכוז
ורעבדון לנא בכל דתקין
בעיניכו:

והיו ביומא דבתרוהי ומני שאול
יתעמא תלתא משרין ועלו בגו
משריתא במטרת צפרא ומחו ית
בני עמון עד מיתם יומא והיו
דאישתארו ואיתבדדו ולא א
אישתארו בהון דרין דערקין
כחורא: ואמר עמא לשמואל מא
דין די מבסר למימר לא כשר
שאויל למימלך עלנא איתו גבריא
ונקטלינו: ואמר שאול לא
יתקטיל גבר ביומא דדין ארי ויומא
דין עבר ופורקנא בישראל:

ואמר שמואל
לעמא איתו ויחיל לגלגל ונחדש
תמן מלכותא: ואילו כל עמא
לגלגל ואמליכו תמן ית שאול
קדם ויבגלגל ונכיסו תמן נכסת
קורשין קדם יי וחדי תמן שאול
וכל אנשי ישראל עד לתרא:

ואמר שמואל
לכל ישראל הנה קבולית למימריכוז
לכל די אמרתון ליואמליכית
עליכוז מלכא: וכענינא מלכא
מדרב ברישיכוז ואנקשיטוסבית
ובנינא אינון עמכוז ואנ הליכית
קדמיכוז מוערי עד יומא דדין:
תא עד די אנא קיים אסחורו בי
קדם יי וקדם משיחיה ית תורא
רמן וברית וחמרא רמן שחרית
וית מן עשקית וית מן אנסיות
ומיר מן קבולית סמון דשקר

מלין ופתרון חד וס' ואני זקנתי ושבת. כי עשית משפטי ודיני. עדי ושוהי במרומים. פרא אפשי
ומסדות ערוד. עד זקנה אני הוא ועד שיבה. עצמי אפיק נחוש גרמו. גס שב גס ישיש בנו. דין ומשפט
יתמכו. שבוה וששון יהודים: את שור מי לקחתי אפסוקם תלשין ופסקי בקריאה וס' אל אלהים יי. את
שור מי לקחתי. וידבר אחאב אל נבות. וישלח חזקיה אל מלך אשר. אתן לגוג מקום שם קבר בישראל.
ויקהל דוד את כל שרי ישראל. וישלח אליו מלאכים לאמר מה לי ודוד דעה. קימו וקבלו היהודים: ואת
ביד בקריאה וס' נבסר בישעיה סימן כח:

בבזק. מס מקום וכבר פירשנו בו פירוש אחר בספר מכלל שהוא כמו באבנים
כלומר שלקח אבן מכל אחד ואחד וידע בזה מספרם ותרנו ככרור אבן במרגמה
היך בזקא רכיפא בקלעא. ובמדרש ויפקדום בבזק ויפקדום בטלחם כד חינון
מסכינן באילן בזקייא כד חינון עתירי באילן אימריא: בחס הסמס. כתיב בבית
וקרי בכף והענין אחר:

באשמורת הבקר. מטלס
משמרות שמחלקים הלילה ה
הסמרים כמו שזאמר בדבר
גדעון ושאל בא אל מחנה עמון
באשמורת העליונית שהיה ח
אשמורת הבקר: ויפזו. היוני
כויו ביום השלישי וישא אברהם
את עיניו והדומים לו כלומר מה
סבארו מהם טלא הכוס כי
כפזו הכה והכה: סנים יחד
פתגמו תרין דערקין כחורא:
טאל ימלך עלינו. בתמיהה וית
מא דין דמבסר למימר לא כשר
טאל למימלך עלנא: ונחרט
סס המלוכה. לפי שבפעם
הראשונה מקצתה בזהו ואחר
מה יושענו זה עכשיו נתרצו
כלס מפני התפועה סבאה על
דיו במלחמת נחש ואמר שמואל
לחדש המלוכה בגלגל לכבוד
הארץ והאל מועד שהיו סס
מתחלה כסבאו לארץ לפיכ הו
מכדי אותו המקור אלכ סעתה
לא היה סס כי בבוהיה: זקנתי
וסבתי. הסיבה יותר מהזקנה
ואמרו רבותינו ז' כי קפצה עליו
זקנה כי לא היה לאבן חמשים
ושתיים סנה כשמת ולפי טלא
יאמרו עליו ולא ירכנו העם סמת
בן דר ימים קפצה עליו זקנה
כדי סידאה זקן כי לא היו הכל
יורעים מספר סניו והוא בחר
מיתתו כדי טלא ימות טאל
בחיו וס' סבה טל שמואל ח
אמרו כי כשהתפללה חנה אותו
היום כתמנה עלי סופט אולי
קבלה היתה חסלס זה כי מן
הפסוקי לא ראינו זה כי אפסר
סעדין לא היה סופט עלי אבלי
היה כבד וכהן גדול בסילה
ולאחר זמן כתמנה סופט ואס
כן הוא סבאות היום כתמנה
סופט ימצא לפי זה טלא היה
שמואל אלא בן ס' סנה סהרי
עלי ספטאת ישראל ארבעי סנה
ומת ביום סגלה הארון והיה
סבעה חדשים בסדה פלסתיס
והיה בקרית יערים עשרים סנה
ודוד העלה אותו מקרית יערים
אחר סבע סנים שמלך בחברון
הנה יסדרו מעשרים סנה סבע
סכי סלדוד נשאר סלס עשרים
לשמואל וארבעים סל עלי הרי
כ' זא מהם סנה אחת לעבור
סכאמר ויהי לתקופות הימי וג'
הרי חמשים וסנים: וכני הכס
אתכס. לאמר תכטרכו להס
בדבר התורות והדין סקבלו
ממני: לקחתי: כלום למלאכתי:
ואתני עשקתי. בממון: את מי
רציתי. בגופו וכ' עשוק ורצון
ויונתן תרגם ית מאן עשקתי וית
מאן חסקית ור' לדרו עשקתי
באונס רציתי ברצון כלומר כי
אפילו ברצונו לא לקח ממנו

ולדבריה יהיה רצונו מן רצון א'פ סאינו מסרנו: כופר. להטות הדין: ואעלים
והנה

ואעלם עיניו בן. כרי להעלים עיניו מן המספט במבלי הממון. ואמריב לבס. כל מה
סתאמרו: ויאל עד. בתקול וזאת ואותרת עד וזה אחר מלס מקומות שהופיעו
רוח הקדש בבית דין סל מטה כדאיתא במסכת מכות: אסר עשה את מטה ואת
ההרץ. להיתכנסים למלחמות להוציא אבותיכם מתכרים: ואספטה אתכם
אתווכח עמכם:

ירובע. זה גרעו: בן
זה ממון סמטבט
רן בא הריסלסקלי
עולם עם מלס חמורי
עולם משה ואהרן
וסמא לומר לך הקל
בדורו כחמור בדורו
כל בית דין המתמכה
על הדור כדק לילך
אחריו כאילו הוא א
אביר סבאבירי:
והייתם גם אתם
ותתקיימו לאורך ימי
גם אתם גם המלך:
והייתם

רלבב

והנה אמר שמואל וי
סעסה את מטה ואת
ההרץ לשוטט הסנחנתו
על ישראל ואשר העלה
את אבותיכם מארץ
מצרים רבה בזה כי
ייסעסה כל זה והיה
לעד ביניהם. או אמר
זה על דר ההודעה ו
והרצון בו ה' הוא אשר
עשה כל זה להסנחנתו
על זה וזה כגלה מצר
האותות והמופתים ס
סכתדסו אז וזה יותר
ככון ויותר נקשר למת
סאחריו. ואחר זה
הרחיב הביאור ב
בחדשים סעסה הטי
לישראל וקצר מזה
לכרסומו כי לא זכר
יהושע סהכחיל להס
את הארץ ולא זכר גם
כך מהסופטי סהקים
הטי להס כי אס ח
ארבעה ולא זכר ס
הסופט סהכילס מיד
סיסרא עם סכבר זכר
מה סמכרס הסס ית
לסיסרא וידמה סלא
זכר לו הארבע כי אס
לכאר להס סמרוכ ס
ססרי הטי היה ס
סהופיע את ישראל

והציאו יבוס' נבסר בסוף אמור וכיושע סימן וי כרן בקריאה וס' את ידבעל ואת כרן. וישם את האחד
כרן. עגלי והוב. וכני אולם כרן: אס וראשי פסל בספרא וס' אס כה יאמרו: אס יוכל להלחם אתו.
אס תראו את י: אס פקד יפקדי אכיר. אס כה יאמר טוב שולם לעכרד. אס יחטא איש לאיש:

ואעלם עיניו בן ואשיב לבס:
ויאמרו לא עשקתנו ולא רצותנו
ולא לקחת מיד איש מאומה:
ויאמר אליהם עד יהיה בכם ועד
משיחו היום הזה כי לא מצאתם בידי
מאומה ויאמר עד:

ויאמר שמואל אל-
העם יהוה אשר עשה את-משה
ואת-אהרן ואשר העלה את-אבותיכם
מארץ מצרים: ועתה התייצבו
ואשפטה אתכם לפני יהוה את כל-
צדקות יהוה אשר עשה אתכם
ואת-אבותיכם: כאשר בא יעקב
מצרים ויזעקו אבותיכם אל-יהוה
וישלח יהוה את-משה ואת-אהרן
ויצאו את-אבותיכם ממצרים
וישיבו במקום הזה: וישכחו את-
יהוה אלהיהם וימכרו אתם ביד
סיסרא שר-צבא חצור וכיד-
פלשתים וכיד מלך מואב וילחמו
בם: ויזעקו אל-יהוה ויאמר חטאנו
כי עזבנו את-יהוה ונעבד את-
הבעלים ואת העשתרות ועתה
הצילנו מיד איבינו ונעבדך: וישלח
יהוה את-ירבעל ואת-בן ואת-
יפתח ואת-שמואל ויצל אתכם מיד
איביכם מסביבותיכם בטח: ותראו
כי נחש מלך בני-עמון בא עליכם
ותאמרו לי לא כי מלך ימלך עלינו
ויהוה אלהיכם מלכם: ועתה הנה
המלך אשר בחרתם אשר שאלתם
והנה נתן יהוה עליכם מלך: אם-
תיראו את-יהוה ועבדתם אתו
ושמעתם בקולו ולא תמרו את-פי
יהוה והייתם גם-אחם וגם המלך אשר
מלך עליכם אחר יהוה אלהיכם:

וכבשית עיני בריטא מיניה ואתיב
לכון: ואמרו לא עשקתנו ולא
אנסתנו ולא קבילתא מיד אנש
מרעם: ואמר להון סתיד סימרא
דיי בכון וסחיד משיחיה וסמא הרין
ארי לא אשכחתון בידי מרעם
ואמרו סתיד:
ואם שמואל לעמא ויעבד גבורן
על ורי משר ואתרן ודאסיק ית
אבהתכון מארעא דסערס ובען
איתעתדו ואיתוכח עמכון קרם וי
יתכל זכוות דיי דעבד עמכון ועם
אבהתכון: כד על יעקב למצרים
וזעיקו אבהתכון קרם וישלח וי
ית משר וית אתרן ואפיקו ית
אבהתכון ממצרים ואותיבינו
באתרא הרין: ואיתנשו ית
פולתנ דיי אללהו ומסר יתו ביד
סיסרא רב חילא ודחצור וכידא
דפלישתאי וכידא מלכא דמואב
ואגמחו קרבא בוזן: וזעיקו קרם
ויאמרו חבנא ארי שבקנא ית
פולתנא דיי ופולתנא דיי בעל ית
עשתרתא וכען שזבנא מיד בעלי
דבכנא ונפלח קרמך: וישלח וי
ית גרעון וית שמשון וית יפתח וית
שמואל ושייב יתכון מיד בעלי
דבכיון מסחור סחור ויתיבתון
לרזחצן: וחזיתון ארי נחש מלכא
דבני עמון אתא עליכון ואמרתון
לי לא אילתין מלכא יסרד עלנא
ויי אללהון מלככון: וכען הא
מלכא דאיתרעיתון דיי שאלתון
ותא מניי עליכון מלכא: אם
תחילו קרם ויתפלחון קרסוהי
ותקבלון למימריה ולא תסרבו
על מימרא דיי ותהוון אף
אתון ואף מלכא דמלך עליכון
בתר פולתנא דיי ואללהכון:

ל וסכר וית
חמרי הית ס

ואעלם עיניו בן. אס יבוס' לומ' כבני אעלים עיניו מלא אסתכל בו ויאמר לבס ואסמיב
כך פירשו ארזי אב' זל ויכתן פירס לענין הרין וכך תרגם מיד מאן קבילתא ממון
למקד וכבשית עיני מניה דייפא ואתיב לכון: ויאמר עד. כל ישראל כלאחר אמרו
עד לפיכך אמר ויאמר בלסון יחיד ורבותיו זל אמרו כי בתקול יבאח ואמרה עד
אמר להס הרדום ברין הוא
אתם מעדי עלינו על מה סבגלוי
ואני מעדי עלינו על מה סבגתר
וזה אחר מלסמא מקומות ס
סהופיע רוח הקדש בבית דין
מלמטה: אסר עשה את מטה
ואת ההרץ. אסר הגיילס
ולמסר וכך ואת הספס אסר עמו
בחרן וית דיעבד גבורן על די
מטה ואהרן. וטע הספס הזה
על אסר הקדים עד יי כלומר
אסר עשה את מטה ואת ההרץ
לגאולתכם ועל יס העלה את
אבותיכם מארץ מצר' הוא יהיה
עד ביני וביניכם: ואספטה אתכם.
כלומר אהיה ספס עמכם לפני
ה' ביניכם וכן יי כי הוא עשה
עם אבותיכם ועמכם כדקת
ואתם עשיתם רעות: כאשר בא
יעקב מצר' ויזעקו. דרך קצרה
דבר כי כאשר בא יעקב מצרים
לא זעקו ולא היה להס במה ל
לזעק לא כאשר בא יעקב מצרים
והאריכו הימים לבניו ולבני בניו
סס ויקם מלך חרם על מצרים
וגזר על ישראל גירות וכעקו אל
י: ויסיטום במקום הזה. והנה
מטה ואהרן מתו מעבר לירדן
ואיך הוסיבו אותם במקום הזה
אלא סהוכיחו אותם ולמסרם
ללכת דרך יולפיכך ככנסו ל
לארץ והרי הם כאילו הוסיבו
במקום הזה: ויאמר חטאנו
ויאמר כתיב וקרי ויאמרו והכתוב
על דרך כלל והקרי על דרך
פרט: וירובעל. הוא גרעון: ואת
כרן הוא ממון וכתי ופירוס
כרן כרן כימן מסכחת הדני
היה ואף עפ סהיה אחר יפתח
הקדימו ליפתח לפי סהיה גרול
ממנו: ואת שמואל. ואותי היה
לומר אלא כי כן מנהג הלסון ב
במקומות כמו כטי למך וא מטה
אמר עלה א' וסרס אמר רבי
אלעזר מסוס רבי יוסי כן אמר
אף סמא רבן סל כביא מתכבא
ולא היה יודע מה היה מתכבא
סכא ויפליח ית ירובעל ואת
כרן ואת יפתח ואת שמואל ואת
לא אמ' לא וסמא לפי סלא היה
יודעמה היה מתכבא: אסר
בחרתם אשר סאלתם. האלף
בסגול וכך סלא סאלתם עובדי
דך: כתן יי עליכם מלך. פי
להופיעכם אס תראו אתי:
ובאבותיכם

מאויביהם פעם על יד הבלתי סלמים מאד אף על פי סלא היו ראויים לזה מצד עצמם כמו הענין בירובעל ויפתח כי ירובעל היה עובד עבודה זרה כמקרא הסס אליו
להופיע את ישראל ויפתח גם כן לא ראוי לו מעלה כי אס בבבירה ופעם הושיעם על יד הסלמים מאד כמו הענין כרן וסמואל. וזה כי כרן סהוא סממון מצבא לו
מהסלמות סכבר עשה הטי מופת על ידו וכאמר קרא אל יי ענהו וזה הורה על סלמותו והיותו באופן מה במדרגת הנביאים כי המופתים לא עשם הסס יתעלה רק על
יד הראוי כמו סבארכו במסי מספר מלחמות יי ואלס סלמות סמא הוא סבאר מאד וזה היה מעצם ההסנחה האית בסיסראל כי כמהיה אפסר סהיה ביניהם אים סלס
ראוי סעשה כס על ידו הקימוהו עליהם לסופט והושיעם על ידו וכסלא היה ביניהם אים כזה הקאר הושיעם גם כן על יד בלתי סלס ואס אינו ראוי לכך מצד יתרן הסנחנתו
על ישראל כאילו אמר זה להורות להס כי לא יטרכו למלך להלחם מלחמותיהם כי יי אלהי ישראל הוא מלכם ויושיעם כאשר יטובו אליו כמו סעסה ביני הסופטים ססלח
להס סופטים להושיעם ואס יסורו מדרכי התורה לא יועיל להס המלך אכל תהיה יד יי כהס כמו סהיתה באבותיהם סלא היה להס מלך: סלא

והיתה ד' י' בכם ובאבותיכם כלומר והיתה בכם אחר מותי באבותיכם ודברתינו
אמרנו בכם ובאבותיכם חטונו מכבי והיא מכת בזיון על המתים : התיבנו וראו
וגו' וכסם מעל ידי תפילתי אני יכול לסנות את העצמות כך אם פנעה בכם מלחמה
היה כח בתפילתי לעמוד על האויב ולא הייתם צריכי לשאול מלך בחיי ואעפ"י מאי

קלות ו' כב חס' קדמא וס' נבסר בתילים סימן צג : קלת ד' חס' דחס' וס' נבסר בסדר וארא : ולא תסורו ו'
פסו ולא לא ולא וס' נבסר בסוף סדר קרח : ואיל ג' ומלאים וס' נבסר בסדר דברים : מחטא ג' ומשונים
בביתכן וס' ואחשך גם אנכי אותך מחטא בתיב : מחטא בלשוננו בתיב אנכי .

גדול היה המטר בעת הקציר
פעמים רבות יהיה זה פירוש
אל כי בארץ ישראל לא היה יורד
מטר כלל כל ימי קציר זהו פ'
סאמר הכתוב הכותב הכותב גסס יורה
ומלכות בעתו מכות חקות ק'
קציר ישמור לנו וכך אמר בבני
רפס ב' היה מתחילת קציר
עד כתף מים עליהם ואמרנו
רבותינו אל משענה עשר בבית
עד י' במרחשון סה' עת המטר
ולפי שהיה המטר בקציר חרוש
גדול אכלס כהר מחר ואמרנו
התפלל בעד עבדיך אל י' להיך
ולאמותי וברברי אל יבא ניסן
ויורדו גשמים סימן קללה סכאל
הלא קציר חטום היום וגו' ועשה
כל זה שמואל לחודיעם כי רע
בעיני י' היה מה שסאמר מלך ואף
על פי מהם מאמינים לשמואל
היה בהם בני בליעל שהיה לבם
תקפס בדברי שמואל כמו שעשו
בהמלכות את סאול ואמרנו מה
יושיענו זה ואעפ"י שאמר להם כי
על פי י' נתנו להם וראו כי כלכר
באורים ותומים או בגדלעל די
קלפי לפיכך עשה להם שמואל
אות מיראו כלם ולא יוכלו ל'
להחישו לפיכך אמר ויירא כל'
העם מאד את י' ואת שמואל :

וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת-פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד-יְהוָה בְּכֶם
וּבְאַבְתֵּיכֶם : גַּם-עַתָּה הִתְיַצְבוּ וּרְאוּ
אֶת-הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יַהְיֶה
עִשָּׂה לְעֵינֵיכֶם : הֲלוֹא קָצִיר חֹטִים
הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל-יְהוָה וְיִתֵּן קִלּוֹת
וּמֶטֶר וְדַעוּ וּרְאוּ כִּי-רַעַתְכֶם רַבָּה
אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לְשָׂאֹל
לָכֶם מֶלֶךְ :
וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל-יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה
קִלְתוֹ וּמֶטֶר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּרָא כֹל-
הָעָם מְאֹד אֶת-יְהוָה וְאֶת-שְׁמוּאֵל :
וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעָם אֶל-שְׁמוּאֵל
הַתְּפִלָּה בְּעַד-עַבְדֶּיךָ אֶל-יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְאֵל-נַמּוֹת כִּי-יִסְפְּנוּ עַל-כָּל-
תַּשְׁתֵּינֵינוּ רָעָה לְשָׂאֹל לָנוּ מֶלֶךְ :
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-
הָעָם אֶל-תִּירְאוּ אֹתִי עֲשִׂיתֶם אֶת-
כָּל-הַדְּעָה הַזֹּאת אֲנִי אֶל-תִּסּוּרוּ
מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת-יְהוָה
בְּכָל-לִבְבְּכֶם : וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי-אֲחֵרֵי
הַתְּהִי אֲשֶׁר לֹא-יִעָלֶינִי וְלֹא יִצְלִינוּ
כִּי-תִהְיוּ הֵמָּה : כִּי לֹא-יִשָּׁשׂ יְהוָה אֶת-
עַמּוֹ בְּעֶבֶר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל
יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹעַס : גַּם
אֲנִי חֲלִילָה לִי מִחֲטֹא לִיהְיֶה מַחְדָּל
לְהַתְּפִלָּה בְּעַדְכֶם וְהוֹדִיתִי אֲתֶכֶם
בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהִישָׁרָה : אֲנִי יִרְאוּ
אֶת-יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֹתוֹ בְּאֵמֶת כָּל-
לִבְבְּכֶם כִּי רְאוּ אֶת-אֲשֶׁר-הַגָּדֹל
עִמָּכֶם : וְאִם הִרְעַתְּעוּ גַם-אֹתִי
גַם-מִלְּכֶם תִּסְפּוּ :

וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּ בְּקוֹל יְהוָה וּמְרִיתֶם
אֶת-פִּי יְהוָה וְהִיתָה יַד-יְהוָה בְּכֶם
וּבְאַבְתֵּיכֶם : גַּם-עַתָּה הִתְיַצְבוּ וּרְאוּ
אֶת-הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יַהְיֶה
עִשָּׂה לְעֵינֵיכֶם : הֲלוֹא קָצִיר חֹטִים
הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל-יְהוָה וְיִתֵּן קִלּוֹת
וּמֶטֶר וְדַעוּ וּרְאוּ כִּי-רַעַתְכֶם רַבָּה
אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לְשָׂאֹל
לָכֶם מֶלֶךְ :
וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל-יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה
קִלְתוֹ וּמֶטֶר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּרָא כֹל-
הָעָם מְאֹד אֶת-יְהוָה וְאֶת-שְׁמוּאֵל :
וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעָם אֶל-שְׁמוּאֵל
הַתְּפִלָּה בְּעַד-עַבְדֶּיךָ אֶל-יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ וְאֵל-נַמּוֹת כִּי-יִסְפְּנוּ עַל-כָּל-
תַּשְׁתֵּינֵינוּ רָעָה לְשָׂאֹל לָנוּ מֶלֶךְ :
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל-
הָעָם אֶל-תִּירְאוּ אֹתִי עֲשִׂיתֶם אֶת-
כָּל-הַדְּעָה הַזֹּאת אֲנִי אֶל-תִּסּוּרוּ
מֵאַחֲרֵי יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֶת-יְהוָה
בְּכָל-לִבְבְּכֶם : וְלֹא תִסּוּרוּ כִּי-אֲחֵרֵי
הַתְּהִי אֲשֶׁר לֹא-יִעָלֶינִי וְלֹא יִצְלִינוּ
כִּי-תִהְיוּ הֵמָּה : כִּי לֹא-יִשָּׁשׂ יְהוָה אֶת-
עַמּוֹ בְּעֶבֶר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל
יְהוָה לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם לֹעַס : גַּם
אֲנִי חֲלִילָה לִי מִחֲטֹא לִיהְיֶה מַחְדָּל
לְהַתְּפִלָּה בְּעַדְכֶם וְהוֹדִיתִי אֲתֶכֶם
בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהִישָׁרָה : אֲנִי יִרְאוּ
אֶת-יְהוָה וְעַבַדְתֶּם אֹתוֹ בְּאֵמֶת כָּל-
לִבְבְּכֶם כִּי רְאוּ אֶת-אֲשֶׁר-הַגָּדֹל
עִמָּכֶם : וְאִם הִרְעַתְּעוּ גַם-אֹתִי
גַם-מִלְּכֶם תִּסְפּוּ :

היום והגשמים סימן
קללת וקסם בעיני ה'
הזה להביא פורענות
חכם אעפ"י כן יס' בי
כח ואקרא אל י' ויתן
קולו ומטר דעו וראו
כי לא הייתם צריכים
לשאול מלך וללזול בי
בבעבור שמו הגדול י'
אמר יבא שמו עליהם
מהוא מושע' ולמען
לא יתמעט סס גדלו י'
הואיל י' כעבד כמו
יואל שאול את העם י'
גם אכזי חלילה לי י'
מאח' מתעטמו אתם את
מלכם למובא י' : גם
אכזי חליל לי . מחרול
ומהתפלל בעדכם י'

רלבג

הלא קציר חטום .
והנה הראה שמואל
לעם את כיחטאו מ'
מחר לוי כסמא להם
מלך ואמר הלא קציר
חטום היום אקרא ל'
י' ויתן קולות ומטר
ואמר אח' כי קציר
חטום היה סס סביב
חב הסבועות והנה ה'
העת הוא אז לפי ה'
הטבע חס ולח גם
התקופ' שעברה היתה
בטבעה קרה ולחה
ולא יתכן על המנהג
הטבעי שהיו סס אז
אידים עצמיים יתהוו
מהם הרעמי והברק'
זהו האות פכת לפי
מה שאחשוב שאם לא
היה סס אות זולת כ'
כתיבת הקולו והמטר
כשקרא שמואל אל י'
לא היה צריך למר
הלא קציר חט' היום .
ואפשר שבאמר הלא
קציר חטום היום היה
להורו על צחות האויר
כי האכזי היו קוצרים
חטום וזה יורה על ה'
היות העת ההוא בלתי
מעונן ובלתי ראו ל'

ולס' אית'
ביתן ולא
לא ולא

אתם עשיתם את כל הרע הזאת
לשאול לכם מלך אבל אל תיראו
אם לא תסורו מאחרי י' וית' את
כל הרע הזאת על המטר סתר'
כן אתון גרמתון ית כל בימתא
דא' ובמקצת נסחאות אתון
עבדתון : ולא תסורו כי אחרי
התהוו . פי' ולא תסורו מאחרי
י' כי אם תסורו מאחרי ותקוה
אחרי התהוו והם האלילים או
אמר לא יעילו ולא יצילו אתכם
כי תהוו המה או פירוש ולא
תסורו אחרי התהוו כי הם אשר
לא יעילו ולא יצילו : כי לא יטוש
. כי אעפ"י שאם חוטאים לפינו
לא יטוש אתכם בעבור שמו ה'
הגדול כלו כי כבר נמנע בגוים
כירצה בכם להייתכם לו לעם
סגולה ואם לא יסבול אתכם
ויגמולכם כחטאתיכם ויעחיאתכם
הרי כאילו כתעט שמו בגוים
ויאמרו לא יכול להצילם וכך
אמר משה ואמרנו הגוים אשר
נמענו את שמעך לאמר מבלתי
יכולת י' וגו' וכך אמר יהושע
ומה תעשה לשמך הגדול :

וכן הוא אוריתא ט' . נביאים טא . בתוכי טא . ונבסר גם בסדר ורא' : יראו ג' בקריאה וס' נבסר בסוף
יהושע סימן ב' : והגדל ג' חס' בליש בקריאה וס' אשר הגדל עכסם : אשר חרפאת עמי ויגדלו . מגדל
ישועות מלכו : הרע ה' בקריאה ג' ביטין וס' ואם הרע תרעו גם אתם . חרלו ורע . הידפד' בוש' עורו .
בבל עת אובד רע . וכל רע לא ישותן . וחד ורע ורעתי : תרעוה בקריאה וס' נבסר בסדר וירא :

למטר . והנה הבאור הראשון יותר כנח לפי מה שאחשב . והנה חרבינו העם בזה
האות והודו כי חטאו מאד כסמא להם מלך . ואחר זה הייסורים שמוא באמצעות
זה הפעל אל מיתנהג ברכי התורה ולא יסורו מאחרי העם יתעלה כי הסר
מאחרי הולך אחרי התהוו אשר לא יעילו ולא יצילו . והודיעם כי הסי' לא יטוש שמו
בעבור שמו הגדול ולזה הוא מנציח עליהם בזה האופן הכפלא מזכר . ואמר
להם שחלילה לו מחטאו ל' למחרול להתפלל בעד' סלא ימותו על חטא הזה שחטאו
ל' לשאול להם מלך . והנה יורה להם גם כן כל ימיו הדרך הטוב והישר לא יסור
מזה מפני מה שעשו כעצו לשאל להם מלך כאילו מאסו אותו ממלך עליה אך

הזהירים סיראו את י' ויעבדוהו אשר הפליא חסרו להם ואם יסורו ממנו יספנו הם ומלכם
ואולם

ואילם התועלות המגיעות מזה הספור הם אלו :

הראשון

הוא להודיע שראוי לסלם סירקת בהנהגת בניו שתהיה באופן הראוי ולא יקל מזה מפני רוב טורדותו בהנהגת הצד לא תראה מה מקרה לשמול בעבור שלא דקדק בהנהגת בניו שתהיה לפי הראוי וזה מה היה סבה מקרה המונעלה מזרעו ונמשך מזה ששאלו להם ישראל מלך מהיה סבה בקוף לגלות ישראל מעל ארמיתם כמו שזכרנו וזוהי בעצמו קרה לעלי מפני שלא דקדק בהנהגת בניו לפי הראוי כי זה היה סבה שמתו בניו וסרה מבית עלי בקוף הענין ההול הגדול וכתל לזרע פתחם בן לעזרי :
השני הוא להודיע שראוי לסלם כסירא' כסוטו האכס' א מה שהוא כסון סיזוקיו בו שיתרל להסיר מזה לפימה שאפס לו ולזה היה קשה לשמולל כסר אה שהיו ישראל מואלים להם מלך לרעיו ההיזק הראוי להגיע להם מזה בקוף הענין והתפלל אל יי והודיעהו איך יתנהג בזה להסירם מזה הענין ונבלה לו בבטואה שבקשתם זאת היתה כנגד הסם יתעלה לא כנגד שמואל לבד וזוהי הסם יתעלה שיראה לישראל שהוא רוצה לשמוע בקולם בזה אך יודיע להם את משפט המלך אשר ימלוך עליהם והמשא הכבד אשר יעמיק עליהם כדי שיצטוו מעצמם זאת הבחירה :

השלישי הוא להודיע שכאשר היה בלתי אפשר לאדם שיעתיק האכס' מהבחירה רעה אשר בחרו ראוי שיתרל לפימה שיוכל סיסר ממנה הרע לפי מה שאפשר לו ולזאת הסבה זכר סכבר אחר השם יתעל לשמואל טיטמע בקולם להמליך להם מלך ובחר הס' מחס היותר סלם שהיה ראוי לזאת המעלה מזה יופיו וטובו עד סכבר כבא עם כביאים כדי שתהיה הנהגתו להיטיר העם לעבוד את יי והזהיר העם על יד שמואל אזרה אחר הנהגתו בדרכי התורה ולא יסורו מאחרי יי פן יספדו הם ומלכס כי לא יועיל המלך שלא תהיה יד יי בהם אם יסורו מאחרי יי ואם יסמעו בקול הסם לא יועיל להם המלך כי הס' היה מלכס והיה מקים להם שופטים כשהיו שבים אליו להצילם מיד אויביהם ולזה לא היתה בקשתם המלך כי אם לרע וזה ממה שיתנע ישראל מסיסורו מאחרי יי פן יספדו הם ומלכס :

הרביעי הוא להודיע שראוי לאדם שיהיה זריו בממירת קניינו כראוי ולזה זכר שלא כמך קים לבקם האתונות אם ילך עם אחר מהעדרים אם לא ילך בנו עם כי אולי הנער לא יהיה זריו בבקשתם או אם ימצאם לעצמו ימכרם ולא יודיע זה לזכריו והנה הלך עם שאלו וכזרזו מאד על בקם האתונות עם סכבר בקסם בכל המקומות סזכר בזה הספור ובא לבניא לשאול לו באה' על זה :
החמישי הוא להודיע עלימות משער שאלו במה שאמר פן יחרל אבי מץ האתונות ודאב לנו כי כן היה הענין כפי מה מסופר בזה הספור והנה יס לזה הכח מבוא בענין הכבואה :

הששי הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיתחזק על בקשת קניניו האוברים יותר מן הראוי כי זה יביא לפעמים אל סוהיה הכזק ויותר הרבה מן הסכח ואף אם תמצא האברה כל סכן אם לא תמצא :

השביעי הוא להודיע שראוי לבניא שתתבדר מחסנתו בני סרצה מתניע לו בעניניו הכבואה ולזה ספר מהיה המכנה לתת דבר מה לבניא בשאלם ממנו דבר הכבואה ולהורות סכן היה המכנה אחר הנהגתו ומה כביא לאיש האלהים ואמר לו נערו הנה נמצא בדי רבע סקל כסף וכתתי לאיש האלהים והוא מבואר שהוא לא היה לקח אלו המתנות לבקשת התועלת כי לא היה זה ממכנהו כמו שכתבאר במה שאמר את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי כל סכן כמו אלו המתנות הקטנות שלא היו ראויות לתת לקטן האכס' כל סכן למי שהיה מושל על ישראל :

השמיני הוא להודיע שראוי לאדם שיהיה שומע לעצה הטובה אף על פי שיהיה היועץ ספל וקטן ממנו ולזה ספר ששמע שאו לנערו במה סינן לו סילכו לאיש האלהים והגיד להם את בואם :

התשיעי הוא להודיע שראוי למי סרצה לרבר עם איש מה שיחקור תחלה אנה ימצאהו כדי שיתייסר לבא אליו בחריצות כי אולי אם לא יחקור בזה תהיה דרכו לבטלה ולזה ספר שחקר שאלו וכערוס הכערויות היוצאות לסאכמים אם היה הנביא עם קודם סרכו להכנס לעיר :

העשירי הוא להודיע לאשר יחקרו ממנו דבר מה שלא יקצר מהייסר בו הסוג גם במה שלא סא שהזכר' לשאול עליו לפי מה סכר מהיותו ולזה ספר סכאשר סא שאלו לשמואל אי זה בית הרואה לא הודיעהו זה כי כבד דיע סכונתו היתה לרבר עמו ולזה הוזכר להודיע לו שהוא הרואה כי זאת היתה תכלית כונת שאלו בזאת הסגלה ולזאת הסבה גם כן ספר שהנערות הן לא הספיק להם סהיטו על מה ששאלו להם היס עם הרואה אבל רצו להייסירם על זה איך יתכן סימאווה בקלות יותר ולזה כתנו לו עצה סימיהר בטורס יעלה הרמתה לאכל כדי סלא יתעבבו מלרבר עמו עד אחר האוכל והודיעהו עם זה שאם ימיהרו ימצאוהו ברמה ואם לא יוכלו למיהר כל כך הנה ימצאוהו עם ביום שהוא סבא עם שאלו וזה כי כבד גלה הס' חזון שמואל ביום הקודם לו סכבר יסלח לו למחר איס מארץ

בנימין וימסחהו לכבוד על ישראל ולזה ידמה סבא עם שמואל ביום ההוא :
האחר עשר הוא להודיע עוצם מעלת שמואל בכבואה עד סכבר באם לו הכבואה בהקץ ולזה ספר סכאשר ראה שמואל את שאלו ענהו יי הנה האיס אשר אמרתי אליך זה יעצור בעמי :

השנים עשר הוא להודיע אתתת הכבואה כי בהאמתה יתקיימו הפנות התנוריות ולזה זכר סכבר הגיד לו שמואל תכף את דבר האתונות כאשר היה לפימה סזכר אחר זה והגיד לו אתרבר המלכות כאשר היה גם כן :

השלשה עשר הוא להודיע שראוי לאדם לברוח מן הסררה ולזה זכר ששאלו הרחייק סיהיה מלך מזה שפלו סבטו ומספחתו וגם סהפילו הגורל על זה היה כחבא לברוח מן הסררה ולזאת הסבה גם כן לא ספר שאלו לדורו אתרבר המלוכה כי לא היה רוצה להתפאר בזה :

הארבעה עשר הוא להודיע שראוי לתת כבוד לאכס' לפי המעלה שהם עתידים להיות בה אע"פ שאינה בידם עתה ולזה ספר מה סחלק שמואל לשאלו מהכבוד לתת לו מנה יפה ולסומו בראש הקרואים עם סכבר עשה זה ליסד בלב שאלו כי ימלוך על ישראל ולזאת הסבה גם כן סתן לו האותות סזכר סכאז לו כלס לפימה סבא בזה הספור ובמה סזכר באלו האותות כתבאר שהכבואה תגיע לבניא גם בהודעת הדברי אשר ייחוס האכס' א הקרי וההזרזן כמו סביארכו בסני מספר מלחמות יי :

החמשה עשר הוא להודיע כי מיי כל מלספט הגורל ולזה ספר סכבר נפל הגורל על שאו למלך כמו שאמר שמואל מזה הכבואה :
הששה עשר שראוי לאכס' לתת כבוד למלך ולברכו ולזה ספר סכבר אחר כל העם יחיו המלך והלכו עמו החיל אשר נגע אלהים בלבם :

השבעה עשר הוא להודיע שאין ראוי לסלם שיתפעל ממה שיאמרן האכס' כנגדו כל סכן שיתפעל אם לא יכבדוהו אבל ראוי סיסבול זה ולזה ספר ששאלו היה כמחרש על הבזיונות סכזוהו הרשעים ההם ועל מה סלא הביאו לו מכחה עם סזה גם כן היה ראוי לו מפני היותו עתה בהתחלת המלוכה ואולי במעט סבה יסירוה ממנו :

השמונה עשר הוא להודיע שכאשר כתמל' איס לסרר יכטורך בעבורה לרבויו ההוצאה ראוי לאשר תחתיו סיביאו לו מכחה כחזקתהיד בדרך סיוכל להתנהג בכבוד לפי הסררה ההיא ולא יתנעהו מזה מינעו קניניו ולזה ספר באלו הרשעים סלא הביאו לשאלו מכחה להורות סכבר היה ראוי להם להביא לו מכחה כדי סיוכל להתנהג בכבוד כמכנה המלך ולזאת הסבה לא היה מתנהג עריין שאלו כמכנה המלך מזורף לזה מה שהיה מתכונתו להיות בורח מן הסררה ולזה ספר אחר זה סכבר היה שאלו בא אחרי הסקף מן הסרה :

התשעה עשר הוא להודיע שאין ראוי להתנהג במדת האכזריות הלא תראה כי כחם העמוני לולי אכזריותו היה מושל על יוסבי יבסגלעד סלא היה רוצה לכרו ברית עמהם כי אם בבקור להם כל עין ימין וסבת אכזריותו אל סכפל עמו ביד ישראל והכו בהם מכה רבה :

העשרים הוא להודיע שראוי שתהיה לסלם מדת הגבור' במיקומ' הראוי להביל הכרדפי שהם מעצמו ולזה ספר הפעלות שאלו על ענין כחם העמוני וי' א על פי סלא היה יסרל כוהב בו צריין כמכנה המלך וגם הוא לא היה כוהב בעצמו מכנה המלך :

העשרים ואחר הוא להודיע שאין ראוי למיהר על המתת האכס' אבל ראוי להשמר מזה כפי היכולת ולזה ספר סלא האכס' שאלו סימותו האכס' ההם אשר כמנהו :

העשרים ושנים הוא שראוי למלך סיהיה באופן סייראו ממנו האכס' ולפי סלא כתחדס על בחיר' שאו דבר יביא בלב האכס' שהוא כמו בריאה חרסה ולזה לא היה רומה להם למלך וגם הוא לא היה כוהב כמכנה המלך והנה סבר שמואל לחדס המלו' לפני יי בלב ולזכור עם על זה זכר' סלמים לפני יי ליסב בלבם שהוא כמו בריאה חרסה ויביא זה אל סיראו ממנו כראוי ולזה ידמה שאמרה חכה וייתן עז למלכו כי עד סנתן לו השם יתעלה עז בענין מלחמת בני עמון לא היה במדרגת מלך :

העשרים ושלשה הוא להודיע שהסם יתעלה מקיס דבר עברו ולזה סמע לשמואל לתת קולות ומטר כסבקס זה ממנו להראות לישראל מה שהיה מן החטא בבקשתם זאת שאין פריה רק להרע כמו שאין תועלת בקולות ומטר בימיקציר חטים רק להסחית :

העשרים וארבעה להודיע שמי שאפשר לו לבקס רחמי' על חבירו ואינו מבקס כקרא חוטא סכ וגם אכבי חלילה לי מחטוא לי וגו' וכן הענין בכל טוב שהיה אפשר סיטיב אדם לחבירו ולזה אחר והודיע אתכס בדרך הטובה והיפירה קס :

בן כהן שאול במלכו. אמרו רבותינו בכך כהן שלא טעם טעם חטא ויש לפתור בו כהן בשנה ראשונה שהמלך בה והוא מלך שתי שנים על ישר ובשנה הראשונה מיד ויבחר לו שאול שלשת אפים: את כצבי פלשתים. סרדיוט שהיה להם על ישראל והוסיבואו בבבצת בכימ: ישמעון העברים. שמדרנו בפלשתים וישמרו מהם: וגם

כבאש ישראל. כבאש
ריחש בפלשתים לשון
סכאה: אחרי: שאול
הגבלל. הוא שאמר
לו שמואל ויורדת לפני
הגבלל: קרמה בית
זון. במזרח בית זון
: בחוחים. מקום
קבוצת חוחים. א
איספכירר בלעז:
ובכריחים. פלייזין
בלעז: ובבורו. גומות
: עברו את הירדן
ארץ ג. לברוח מפני
פלשתים שהפלשתים
היו בארץ כנען בעבר
הירדן ימה: חדרו
אחריו. מהוה ללכת
אחריו: ויחל. המתן
: למועד אשר שמו.
הרי זה מקרה חסר
תיבה אחת למועד
אשר עס שמואל או
למועד אשר לשמואל
ודומא לו וסי: אכשים
פרי גרודים היו בן
שאול היה לו לכתוב
לבן שאול אף כחן א
אשר לשמואל שאמר לו
סבעת ימים תחיל עד
בואי אליך: הגישו
חלי העולה. זר מותר
להקריב בגמה: ימה
עשית. הלא אמרתי
לך הכני יורד אליך
להעלות העולה אני
אעלה אותה ולא אתה:
למועד

דלבו

בן שנה שאלו במלכו
וגו'. הכה ים מן הדור'
מאד בזה הפסוק ל'
לשתי סב' האחת היא
סלא יתכן שבא' לפי
הפסט שיהיה שאלו
בן שנה לבד במלכו
והפסית שהוא רחוק
שבא' סלא מלך שאלו
כי אם ספי' שנים עד
רוב הדברים שגשגה

מזרזק לזה שכבר עמד זמן מעט המשחו קורס החזיקו במלכזה . והנכון בעיני
לפי הפשט שיהיה הרצון בזה שכבר עברה שנה אחת לסאל מעט המשחו עד
העת שמוך שחשבו המלכז בגלגל והוא כשמוך שתי שנים על ישר וספיר כי חדר
לו סאלו שלשת אלפי מישראל היותר גבורים שבהם והיו עם סאלו אלפים ואלף
עם יונתן ויתר העם שלח איש לאהלו כרי סלא יכבד על ישרא . והנה היו ישראל
אז תחת יד פלשת' עד שכבר שמו פלשתי נכבז בגבע בנימין למושל והכהו יהונתן
וכדע לפלשתים והיו משתדלי לקחת בקמה מזה וסאלו תקע בשופר בכל הארץ
להשמיע לעברים זה הענין למען יקחו עצה להמלט מיד פלשת' או להלחם עמהם.
והנה כאשר העם על זה הענין אל סאלו בגלגל חדרו כל העם אחריו להאסף לו
ומיראתם נתחבאו קצת ישראל במערות ובמה שירמה להם וקצתם ברחו מעבר
לירדן . ועוד היה סאלו בגלגל חדרו כל העם אחריו להאסף עליו . והנה
והנה אכזי יורד אליך להעלות עולות ליבוח זבח שלמים שבעת ימים תחיל עד
סאלו מרוב פחדם ויראתם וירמה כי סאלו להגיע אליו הנבואה העלה העולה והנה
להודיע אותנו מה יעשה ואיך יתנהג בענין זאת המלחמה לפי שכבר עבר על מזרזק
שהעלה העולות והשלמים והוא זר כי אז היה מותר לזר לה

ועם ג' קמיעין בקריא' וסימ' כחול אשר על שפת חיים * ועם לא יבין ילבט. ואם יתקע שופר בעיר ועם לא יחדדו אם: ולא בא ג' וסימ' ויחל שבעה ימים למועד. ולא בא בפי בשר פגול. ולא בא עליוס:

בן־שנה שֶׁאוֹל בְּמִלְכוֹ וּשְׁתֵּי
שָׁנִים מֶלֶךְ־עַל־יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּבְחַר־לוֹ
שֶׁאוֹל שְׁלֹשָׁת אֲלָפִים מִיִּשְׂרָאֵל
וַיְהִי־עַם־שֶׁאוֹל אֲלָפִים בְּמִכְמֶשׁ
וַיִּבְחַר בֵּית־אֵל וְאֶלֶף הַיּוֹעֵם יוֹנָתָן
בְּגִבְעַת בְּנֵי־מִיָּן וַיִּתֵּר הָעָם שְׁלַח־אִישׁ
לְאַהֲלָיו׃ וַיֵּךְ יוֹנָתָן אֶת־נֶצִיב
פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹ וַיִּשְׁמְעוּ פְּ
פְּלִשְׁתִּים וּשְׁאוֹל תִּקַּע בְּשׁוֹפָר בְּכָל־
הָאָרֶץ לֵאמֹר יִשְׁמְעוּ הָעֲבָרִים׃

וְכָל־יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ לְאִמֹּר הַבֶּרֶת
שְׂאוּל אֶת־נָצִיבֵי כָּל־שִׁתִּים וְגַם־נָכַשׁ
יִשְׂרָאֵל בְּכָל־שִׁתִּים וַיַּצַּקוּ הָעָם
אֲחֵרֵי שְׂאוּל הַגִּלְגָּל׃

וּפְלִשְׁתִּים נֶאֱסָפוּ לַהֲלֹחַם עִם־
יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֲלָף רַכְבּוֹשֵׁשֶׁת
אֲלָפִים פָּרָשִׁים וְעַם כַּחֹל אֲשֶׁר עַל־
שֵׁפֶת הַיָּם לָרְבוּ וַעֲלוּ וַיַּחֲנוּ בְּמַכְמַשׁ
קִדְמַת בֵּית אֹזֶן׃ וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל
רָאוּ כִּי עָרְלוּ כִּי נִגְשָׁה הָעַם וַיִּתְחַבְּאוּ
הָעַם בְּמַעְרוֹת וּבְחֹתָּחִים וּבְסֻלְעִים
וּבְעִרְחִים וּבְכִרּוֹת׃ וְעַבְדִּים עָבְרוּ
אֶת־הַיַּרְדֵּן אֶרֶץ גִּד וְגִלְעָד וּשְׂאוּל
עֹדְנֹו בְּגִלְגָּל וְכָל הָעָם חָרְדוּ אַחֲרָיו׃
וַיִּחַל שִׁבְעַת יָמִים לְמוֹעֵד אֲשֶׁר
שְׂמוֹאל וְלֵאָה בָּא שְׂמוֹאֵל הַגִּלְגָּל
וַיִּפֹּךְ הָעָם מֵעָלָיו׃ וַיֹּאמֶר שְׂאוּל
הַגִּשּׁוּ אֵלַי הָעֵלָה וְהַשְׁלָמִים וַיַּעַל
הָעֵלָה׃ וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְהָעֵלֹת הָעֵלָה
וְהַגָּה שְׂמוֹאֵל בָּא וַיִּצָּא שְׂאוּל
לִקְרָאתוֹ לְבָרְכוֹ׃ וַיֹּאמֶר שְׂמוֹאֵל כֹּה
עָשִׂיתָ וַיֹּאמֶר שְׂאוּל כִּי רָאִיתִי כִּי־
נִפְץ הָעָם מֵעָלַי וְאַתָּה לֹא בָּאתָ

כָּבֹד שֶׁנֶאֱדָלִית בֵּיהַ חֻבִּיכָן שְׂאוֹל
 בְּרַ מֶלֶךְ וְהִרְדִּינָן שְׁנֵין מֶלֶךְ עַל
 יִשְׂרָאֵל: וּבַחֲדָ לִיהַ שְׂאוֹל תִּלְתָּא
 אֶלְפִין מִיִּשְׂרָאֵל וְהָווּ עִם שְׂאוֹל
 תִּרְיָן אֶלְפִין בְּמִכְמָשׁ וּבְכֹסֶר בִּ
 בִּיתָאֵל וְאַלְפָּא הָווּ עִם יוֹנָדָן
 בְּגִבְעָתָא רַבִּית בְּנִימָן וְשָׂאֵר עַמָּא
 שְׁלַח גְּבֵר לְקִירוֹתָיו: וּמִתָּא
 יוֹנָתָן יָת אִיסְטְרָטִיגִי פִלְשְׁתִּינִי דִּי
 בְּגִבְעָתָא וְשִׁמְעוֹ פִּלְשְׁתִּינִי וְשְׂאוֹל
 תִּקַּע בְּשׁוֹפָרָא בְּכָל אֲרַעָא לְמִימֵר
 וְשִׁמְעוֹן וְהוֹדְאוּ: וְכָל יִשְׂרָאֵל
 שִׁמְעוֹ לְמִימֵר מִתָּא שְׂאוֹל יָת
 אִיסְטְרָטִיגִי פִלְשְׁתִּינִי וְאַף אִיתְגְּרִי
 יִשְׂרָאֵל בְּפִלְשְׁתִּינִי וְאַתְּכִנִּישׁוּ עַמָּא
 בַּחֲדָ שְׂאוֹל לְגַלְגָּא:

וּפְלִשְׁתֵּי אֶת־כְּנִישׁוֹ לֹא־נָחַ אֶת־בָּא
בְּיִשְׂרָאֵל תְּלִדְתִּין אֶל־פִּין רִתִּיכִין
וְשִׁיתֵּא אֶל־פִּין פִּרְשִׁין וְעִמָּא בְּתִלָּא
דְּעַל בִּין יִמָּא לְכַנּוּ וְסִלְקִיו וְשִׁרְוּ
בְּמִכְמֵשׁ מִדְּנָח בֵּית אֹן׃ וְאִישׁ
יִשְׂרָאֵל חֲזוּ אֲרִי עֵקֶת לַחֹן אֲרִי
אֲדַחֵק עִמָּא וְאִישְׁמִרוּ עִמָּא ב־
בְּמַעֲרֵתָא וּבְמַצְרֵתָא וּבְשִׁקִּיפִי
כִּיפִיא וּבְמַעֲרַת שִׁנְרָא וּבְגוּבִיָּא׃
וְיִהְיֵה אֲרִי עֲבְרוּ יֵת יִרְדְּנָא לֶאֱרַע
גִּד וְגִלְעָד וְשֹׁאֵל עַד כַּעַן בְּגִלְגָּלָא
וְכָל עִמָּא אֶת־כְּנִישׁוֹ בְּתִרְוֵי׃
וְאֹרֶךְ שְׁבַע אֶוְמִין לִזְמַנָּא דְּאִמֵּר
לִיה שְׁמוּאֵל וְלֹא אֶת־אֶת־שְׁמוּאֵל
לְגִלְגָּלָא וְאִיתְּבַרְר עִמָּא מִעִלְיוֹהִי
אִמֵּר שְׁאֹל קְרִיבֵי לִיתִּי עֲלֵתָא
וְנִכְסַת קוֹדֶשִׁיא וְאִסִּיק עֲלֵתָא׃
וְחָזוּ כְּשִׁעְוִיתִיה לֹא־סָקָא עֲלֵתָא
וְתָא שְׁמוּאֵל אֶת־אֶת־וּנְפֵק שְׁאֹל
לְקַדְמוֹתִיה לְמִשְׁאֵל בְּשִׁלְמִיה׃
וְאִמֵּר שְׁמוּאֵל מַה עֲבַדְתָּא וְאִמֵּר
שְׁאֹל אֲרִי חֲזִיתִי אֲרִי אֶתְּבַרְר
עִמָּא מִעֲלִי וְאֵת־לֹא אֶת־יֵת־לִי

בן מכה שאול במלכו. פי' אז כשהיו הדברים האלה קדבר שמואל נחזק
המלוכה שבה היה לו מתחלת מלכותו ושתי פנים מלך אחר כן או בן הכל
לא מלך אלא שתי פנים כדברי בעל קדושועל וז"ל בן מכה כבר שנה רלית ביה
חובקין כן שאול כד מלך וכך פירשו רז"ל ועוד בדרש כי כשמלך נמחלו עונותיו
עד אותו היום ואמרו שלשה כ

ממחלו להם מענותיהם חתן חכם
וכפא כפא מכין דכתיב בן
סנה שאול בתלכו וכי בן סנה
היה אלא מה תיבות בן וימו כפי
מעון כך היה שאול בתלכו כפי
מענותיו ביום שמלך: ויבחר
לו שאול: בעורנו בגלגל והיו עם
כל ישראל בחרוש המלוכה בחר
לו מהם שלשת אפים שהיו עמו
במכתם אפים ועם יהונתן אלק
ויתר העם שלח ובמסרה מן ריש
ספרא עד כפס יהונתן איתקרי
יונתן בר מן ב' יהונתן ויאתר
יהונתן אל הנער ויאתר יהונתן
הנה ומן כפס יהונתן עד סופו
יהונתן: את כציב פלשת' : ככר
פירשתיו ויונתן הרגו כרי למרוד
בפלשת' : יאשר בגבע' : גבע אינו
גבעת בנימין כי פני מקומות
היו וכן כתוב בספר יהושע:

וּשְׂאוֹל תִּתֶּנָּה. כֹּה לִתְקוּעַ בַּכֹּחַ
הָאֶרֶץ כִּמְנוּיָהּ שָׁלֵמָה הָיָה הַבַּיִת
כִּי שְׂאוֹל לֹא יוֹצֵא מִהֶבֶלָה:
יִשְׁמְעוּ הָעַבְרִים. כִּדִּי שִׁימְעוּ
וַיִּשְׁמְרוּ מִפְּלִשְׁתִּים וְעוֹד שִׁבְאוֹ
לְמַלְחָתוֹ כִּי דַעַךְ כִּי כֹאסֵר יִשְׁמְעוּ
פְּלִשְׁתִּים שָׂהָרָה כְּבִיבִים וַיִּקְפּוּ
לְהִלָּחֵם עִם יִשְׂרָאֵל: הִנֵּה שְׂאוֹל.
כֵּן חָשְׁבוּ הַשּׁוֹמְעִים כִּי שְׂאוֹל
הִכְהִיאוֹ כֹּה יִהְיֶהנָּה לְהַכּוֹתוֹ:

כבאם • כתעב כמו שמתעב
הארס הדבר המבאש; אחרי
סאול הגבל • כעס היה עדיין
מזמן שדוד המלוכה; כי נגס
העם • נדחק בעבור סבא להם
הדבר פתאם; ובתוחים •

במצודות כמו שתי ובמצודות:
ובצריחים. במקומות הגבוהים
כמו ויבואו אל צריח: ועברים
עברו. מקפתם התחבאו
ומקפתם עברו את הירדן ו
וברחו שם והעאר חדרו אחרי
סאלו. וחדרו עניינו התבוענו
כמו ויחדרו זקני העיר לקרחתו.
ואמר ארץ גר וגלעד ולא זכר
ארץ רחובן אולי הם הקרובים
לירדן: ויחלו. כן כתי' וקרי
ויחל והכתיב כמו ויחל עוד ש
טבעת ימים והקרי ויחל מבניין
הפעיל והענין אחד: למועד
אשר שמואל. חסר ור"ל למועד
אשר אמר שמואל כן תי' למנחם
דאמר ליה שמואל: ויפז הזם

מעליו. פועל שומר וכן ויפץ העם בכל ארץ מצרים: הניסו אליה העולה. כי שמואל
אמר לו שהוא יבא אליו עם לבקו שבועת ימים להעלות עולות לזבוח זבחי שלמים
ואמר לו שבועת ימים תחול עד בואי אליך וכאשר ראה שאיל כי לא בא ביו השביעי
בדקר להעלות העולה וכבר הכין העולה והשלמים כמו שאמר לו שמואל אמר ש'איל
מניסו אליו העולה והשלמים כי הוא יעלה אותם וחטא בזה כי היה לו להחיל כל
היום עד הערב כי הוא בזמנו בא בו ביום כמו ש'ויהי ככלותו אבל בהקריבו קרבן
והוא זר לא חטא בזה כי היתר הבמות היה אז זר מקריב בבמת יחיד: לברכו.
לתת לו שלום כמו כי תמצא איש לא תברכו וכת' למשאל בשלמיה: מה

ל שאול סבעת ימים למועד אשר הגביל לו שמואל באמרו אליו וירדת לפני הגביל
אלך. וכאשר הגיע היום הסביע וראו העם כי לא בא שמואל כפוזו מעל
כאשר ראה כי לא בא שמואל ולא רי שלח והגביל אבל כמנהגם כן כבדוהו שמואל
במה שפוזו על יד שמואל כביאיו סימחיל סבעת ימים עד באו אליו אך לא חטא במה
בבמת יחיד כמו שכתבאר בסוף זכרים ובהנה

מה עשיתי ידע בדרך כבודיה העולה: לא חליתי. ע"י העולות היתה תפילתם ברוני: ואתאפק. התחזקתי ועברתי על רצוני ועל מצותך כי כל לשון התאפקות לחזק לבו לעבד על רצוני: כסבלת. כי כבר ראית מה שאמרתי לך ולישראל הכל מתקיים והתה כי לא נאמנת שאבא בזמני כפרת ב ובבואתי ולא

שמרת את מצותי אלהיך אשר בוך על ידי שאני אמרתי לך ולישראל בשמו ולא תמרו את פי וי וזהה אתה מרית את פיו כי מה שאני אומר פיו ודברו הוא ואני אמרתי לך שתוחל לי להעלות העולו וכאשר לא עשית כן ופחדת כדברך הנה מרית את פי וי וסלקת בטחונותיך כי חשבת שכל תושב חתה וישראל אס תוחיל עור: א ישראל כמו על ישראל וכן וימליכוהו אל הגלעד: בקם וי לו אים כלבבו. ברוח כבואה אמר לו זה אבל לא ידע שמואל עדיין מי הוא: ויקם שמואל. ושאל עמו וכאשר היה בבגד בגימין ופקד העם הנמצא עמו לא היו עמו אלא כסם מאות אים כי נפץ העם מעליו: ויצא המעבדות בני החיל הגבורי אחזי חרבות ורמחי בדם כי הם המעבדות: א ארץ סועל: תי לארבע רדומה כמו שצוים בארץ סועלים גם כן בארבע רדומה: על גיא הצבאי. כתרגו לחילת הפעיא וכן בדברי רזל ר מאיר חומר חף הצבוע ואמר צבוע זה אפה ופי אפה אפה כי כן מנהגם להסתיר אותיות הגרון ונקרא האפעה צבוע לפי שצבועי בגדיהם ובמית הצבוע: וחרש לא ימצא יס לתמוה ארך לא היו חרשי ברזל בישראל רבים ויס לפרס לפי שפלסטים משלו בישראל גמלים רבות כי חף בימי שמשון מושיע ישראל אמרו הלא ידעת כי מושלים בצו פלסטים ואעפ שבימי שמואל ככבדו פלסתי וסבו הערים אשר לקחו פלסטים מ ישראל לישראל ח"ע כן מצת אשר זקן שמואל תחת ימניו: היו והיו להם נציבים בחרץ ישר חף בימי שמואל כמו שכתוב ובעת משלם והיתה ידם תקיפה עליהם הורידו פלסתי כל חרשי ברזל

לזמן יומין ופלישתאי יתפנשו ויכין: למכמש: ואמרית בען ויחזון: פלישתאי לותי לגלגל וקדם: לא צליתי ואתחסניתי ואסיקוה עלתא: ואמר שמואל לשאול טפשתא לא נטריתאית תפקדותא מימרא דייאלתך דפקדך אריבען: אתקין ויית מלכותך על ישראל עד עלמא: וכען מלכותך לא תתקנים אתקין וי קדמוהי גבר עבדי רעותיה ופקדיה וי למיהו מלכא על עמיה ארי לא נטריתא ית דפקדך וי: וקם שמואל וסליקמן לגלגל לגבעתא דבנימין וסבא שמואל ית עמא דאשתכחו עמיה כשירת מזה גברא: ושאול ויונתן בריה ועמא דאשתכח עמיהו ויבין בגבעתא דבית בנימן ופלישתאי שרו במכמש: ונפק מחבלא ממשריתא פלישתאי תלתא מ משירין משריתא תרא מתפניא לאורח עפרה לארעא דרומא ומשריתא תרא מתפניא לאורח בית חורון ומשריתא תרא מתפניא לאורח תחומא דמסכתבי לחילת אפעיא למדברא: ואומן עבדי זיין לא משתכח בכל תחום ארעא דישראל ארי אכרו פלישתאי דילמא ועברון יהודאין סיפין או רוכותין: ונתתו כל ישראל לארע פלישתאי לחרף גבר ית פרישה וית סיכר פריה

לזמן יומין ופלישתאי יתפנשו ויכין: למכמש: ואמרית בען ויחזון: פלישתאי לותי לגלגל וקדם: לא צליתי ואתחסניתי ואסיקוה עלתא: ואמר שמואל לשאול טפשתא לא נטריתאית תפקדותא מימרא דייאלתך דפקדך אריבען: אתקין ויית מלכותך על ישראל עד עלמא: וכען מלכותך לא תתקנים אתקין וי קדמוהי גבר עבדי רעותיה ופקדיה וי למיהו מלכא על עמיה ארי לא נטריתא ית דפקדך וי: וקם שמואל וסליקמן לגלגל לגבעתא דבנימין וסבא שמואל ית עמא דאשתכחו עמיה כשירת מזה גברא: ושאול ויונתן בריה ועמא דאשתכח עמיהו ויבין בגבעתא דבית בנימן ופלישתאי שרו במכמש: ונפק מחבלא ממשריתא פלישתאי תלתא מ משירין משריתא תרא מתפניא לאורח עפרה לארעא דרומא ומשריתא תרא מתפניא לאורח בית חורון ומשריתא תרא מתפניא לאורח תחומא דמסכתבי לחילת אפעיא למדברא: ואומן עבדי זיין לא משתכח בכל תחום ארעא דישראל ארי אכרו פלישתאי דילמא ועברון יהודאין סיפין או רוכותין: ונתתו כל ישראל לארע פלישתאי לחרף גבר ית פרישה וית סיכר פריה

למועד הימים. בתחלת היום: ואתאפק. נתחזקתי על רצוני שהיה לבי חומר להמתין לך על כרחי העמדת את לבי ואעלה העולה: כי עתה. לפני עשותך זאת הכין י את ממלכתך עד עולם ששפוסקין לוגדולה לאדם פוסקין לו ולדורותיו ועתה ממלכתך לא תקום שכן אמר משה בתורה לכלתי סור מן המצוה ימין ושמואל למען יאריך

ימים וגו' הא אם סר לא יאריך ימים ואת לא על מצו כבוא כאלה אלא על מצות התורה הרי כבר כאמ ולסמר את כל דברי התורה הזאת ואחר כך ו ולכלתי רוס לבבו ו ולכלתי סור מן המצוה אפילו מצות כבוא:

הנמצא עמו. כי העם כפרצו מעליו ואלו כ כשתיריגיא הצבועי סמכוין בו את הצבועי הוא טכניור מהיר אומ' חף הצבוע ותרגם יונתן אפעיא וכן פירשו רבותינו צבוע זה אפה מין שרץ רעומיני: וחרש לא ימצא. לא היה מצוי בתחלת מלכות שמואל כי הפלסתי המושלים בישראל העבירו כל חרשי ברזל מישראל פן יעשו כלי זיין ל להלחם: וירדופל ישראל הפלסטים.

וכשהיו ישראל צריכין לחרשי ברזל ללשון איתים וקרדומות ו מחרישות היו זקוקים לירדא ארץ פלסטים: מהרשתי. שוק בלעז: אתו קולטרא בלעז: קרדומו

למועד הימים ופלישתים נאמנים מכמש: ואמר עתה ירדו פלישתים אל לגלגל ופני יהוה לא חליתי ואתאפק ואעלה העלה: ויאמר שמואל אל-שאול נסבלת לא שמרת את מצות יהוה אלהיך אשר צוה כי עתה הכין יהוה את ממלכתך אל-ישראל עד עולם ועתה ממלכתך לא תקום בקש יהוה לו איש כלבבו ויצוהו יהוה לנגיד על עמו כי לא שמרת את אשר צוה יהוה:

ויקם שמואל ויעל מן הגלגל גבעת בנימן ויפקד שאול את העם הנמצאים עמו בשש מאות איש: ושאול ויונתן בנו והעם הנמצא עמם ישיבים בגבעת בנימן ופלישתים חנו במכמש: ויצא המושחית ממחנה פלשתים שלשה ראשים והראש אחד יפנה אל-דרך עפרה אל ארץ שועל: והראש אחד יפנה דרך בית חורון והראש אחד יפנה דרך הגבול הנשקף על-גי הצבעים המדברה:

והרש לא ימצא בכל ארץ ישראל כי-אמר פלשתים פן יעשו העבדים הרבאו חגיית: וירדו כל-ישראל הפלשתים ללשוש איש את מחרשתו ואת אתו

ללשוש איש את מחרשתו ואת אתו וזהה גבהו שמואל על אשר לא שמר מצות השם אשר צוהו על יד כבואו שמואל ואלו לו שזה העון יהיה סבה שלא תקום ממלכתו ותנתן המלוכה לאיש אחר וזה האיש שנתנה לו המלוכה הוא דוד לפי מה שהתבאר אחר זה: וכבר יספק מספק ויאמר ח"ך יתכן שיאמ' שמואל לאסוף כי עתה הכין י את ממלכתך על ישראל עד עולם וכבר התבאר מברכות יעקב לבניו כי המלוכה תהיה לשבט יהודה ואם היתה המלוכה לשאול עד עולם לא יתכן שיתקיים הייעוד הזה שיער יעקב. והנה התר זה הספק איננו ממנה שיקפה לפימה שם וזה כי אמר עד עולם יתכן שיופג עד זמן רחב כמאמר חנה ויטבטס עד עולם שהרצון בו כמו חמשים שנה וכן מה שאמ' בתורה ועבדו לעולם הרצון בו עולמו של יובל כמו שבארנו שם ולפי זה הענין היה הרצון בזה המאמר כי השני הכין ממלכת שאול באופן שתקוין זמן רחב לולי זה המרי שבע ממנו הטוב ולא כתיקים המלכות לו כי אם זמן מועט: ויקם שמואל וגו'. ולא זכר שם שמואל עמו לפי שהוא מבואר כי לא בא שאול בגלגל כי אם בעבור שמואל שיער לו שיוא אליו שם להודיע לו מה יעשה. והנה ספר שכל העם הנמצא עם שאול וינתן בנו היו בבגד בבנין לא היו כי אם שם מאות אים כי השאר הלכו להם מרוב הפחד. והנה חפז פלסתי במכמש במקו' שהיה שם שאול בתחלה ועמו להם שלשה ראשים להשחית ארץ ישראל כי היו עם רב מאד כמו שזכרנו. והנה זכר כי בכל ארץ ישראל לא היה נמצא חרש ברזל או יהיה זה כן לפי מה שאמ' כי למיעוט המצא הברזל בארץ ישראל כמו שהזכיר רבים היום לא היו בישראל חרשי ברזל ולזה היו צריכים לדרת אל הפלסטים לתקן להם כלי החרשה ועבודת האדמה ולא הנחנו הפלסטים שישב בישראל חרש פלסתי ליראתם שמו יעשו העבדים חרב או חנית וימרדו בהם כי הפלסטים היו עדיין מושלי בישראל ממסלה וזה היה סבה שבוים המלחמה לא נמצא חרב וחנית לאחד מן הנערים שהיו את שאול ויהונתן בנו ונמצא החרב והחנית לשאול וליהונתן לבדם: וזה

וזהה גבהו שמואל על אשר לא שמר מצות השם אשר צוהו על יד כבואו שמואל ואלו לו שזה העון יהיה סבה שלא תקום ממלכתו ותנתן המלוכה לאיש אחר וזה האיש שנתנה לו המלוכה הוא דוד לפי מה שהתבאר אחר זה: וכבר יספק מספק ויאמר ח"ך יתכן שיאמ' שמואל לאסוף כי עתה הכין י את ממלכתך על ישראל עד עולם וכבר התבאר מברכות יעקב לבניו כי המלוכה תהיה לשבט יהודה ואם היתה המלוכה לשאול עד עולם לא יתכן שיתקיים הייעוד הזה שיער יעקב. והנה התר זה הספק איננו ממנה שיקפה לפימה שם וזה כי אמר עד עולם יתכן שיופג עד זמן רחב כמאמר חנה ויטבטס עד עולם שהרצון בו כמו חמשים שנה וכן מה שאמ' בתורה ועבדו לעולם הרצון בו עולמו של יובל כמו שבארנו שם ולפי זה הענין היה הרצון בזה המאמר כי השני הכין ממלכת שאול באופן שתקוין זמן רחב לולי זה המרי שבע ממנו הטוב ולא כתיקים המלכות לו כי אם זמן מועט: ויקם שמואל וגו'. ולא זכר שם שמואל עמו לפי שהוא מבואר כי לא בא שאול בגלגל כי אם בעבור שמואל שיער לו שיוא אליו שם להודיע לו מה יעשה. והנה ספר שכל העם הנמצא עם שאול וינתן בנו היו בבגד בבנין לא היו כי אם שם מאות אים כי השאר הלכו להם מרוב הפחד. והנה חפז פלסתי במכמש במקו' שהיה שם שאול בתחלה ועמו להם שלשה ראשים להשחית ארץ ישראל כי היו עם רב מאד כמו שזכרנו. והנה זכר כי בכל ארץ ישראל לא היה נמצא חרש ברזל או יהיה זה כן לפי מה שאמ' כי למיעוט המצא הברזל בארץ ישראל כמו שהזכיר רבים היום לא היו בישראל חרשי ברזל ולזה היו צריכים לדרת אל הפלסטים לתקן להם כלי החרשה ועבודת האדמה ולא הנחנו הפלסטים שישב בישראל חרש פלסתי ליראתם שמו יעשו העבדים חרב או חנית וימרדו בהם כי הפלסטים היו עדיין מושלי בישראל ממסלה וזה היה סבה שבוים המלחמה לא נמצא חרב וחנית לאחד מן הנערים שהיו את שאול וליהונתן לבדם: וזה

וזהה גבהו שמואל על אשר לא שמר מצות השם אשר צוהו על יד כבואו שמואל ואלו לו שזה העון יהיה סבה שלא תקום ממלכתו ותנתן המלוכה לאיש אחר וזה האיש שנתנה לו המלוכה הוא דוד לפי מה שהתבאר אחר זה: וכבר יספק מספק ויאמר ח"ך יתכן שיאמ' שמואל לאסוף כי עתה הכין י את ממלכתך על ישראל עד עולם וכבר התבאר מברכות יעקב לבניו כי המלוכה תהיה לשבט יהודה ואם היתה המלוכה לשאול עד עולם לא יתכן שיתקיים הייעוד הזה שיער יעקב. והנה התר זה הספק איננו ממנה שיקפה לפימה שם וזה כי אמר עד עולם יתכן שיופג עד זמן רחב כמאמר חנה ויטבטס עד עולם שהרצון בו כמו חמשים שנה וכן מה שאמ' בתורה ועבדו לעולם הרצון בו עולמו של יובל כמו שבארנו שם ולפי זה הענין היה הרצון בזה המאמר כי השני הכין ממלכת שאול באופן שתקוין זמן רחב לולי זה המרי שבע ממנו הטוב ולא כתיקים המלכות לו כי אם זמן מועט: ויקם שמואל וגו'. ולא זכר שם שמואל עמו לפי שהוא מבואר כי לא בא שאול בגלגל כי אם בעבור שמואל שיער לו שיוא אליו שם להודיע לו מה יעשה. והנה ספר שכל העם הנמצא עם שאול וינתן בנו היו בבגד בבנין לא היו כי אם שם מאות אים כי השאר הלכו להם מרוב הפחד. והנה חפז פלסתי במכמש במקו' שהיה שם שאול בתחלה ועמו להם שלשה ראשים להשחית ארץ ישראל כי היו עם רב מאד כמו שזכרנו. והנה זכר כי בכל ארץ ישראל לא היה נמצא חרש ברזל או יהיה זה כן לפי מה שאמ' כי למיעוט המצא הברזל בארץ ישראל כמו שהזכיר רבים היום לא היו בישראל חרשי ברזל ולזה היו צריכים לדרת אל הפלסטים לתקן להם כלי החרשה ועבודת האדמה ולא הנחנו הפלסטים שישב בישראל חרש פלסתי ליראתם שמו יעשו העבדים חרב או חנית וימרדו בהם כי הפלסטים היו עדיין מושלי בישראל ממסלה וזה היה סבה שבוים המלחמה לא נמצא חרב וחנית לאחד מן הנערים שהיו את שאול וליהונתן לבדם: וזה

מן העברים לארץ פלסטים ולא השאירו בארץ ישראל חרש ברזל חף לתקן כלי חומות וכלי חרישה כי אמרו פלסטים פן יעשו העברים חרב או חנית וימרדו בנו והיה מנהג כל ישראל בימים ההם לדרת ארץ פלסתי לתקן כלי חומות וכלי חרישה ואפשר כי היו בארץ ישראל חרבות ורמחים וחניתות מאותם אשר נעשו קודם הזמן והוא אבל מעטים היו ובמלחמה הזאת לא נמצא חרב וחנית ביד השם מאות אשר נשאו עש שאול ובוד האלף אשר עם יונתן כמו שאמר אשר את שאול ואת יונתן וכלתי כלי זיין לא יתכן להם אבל היו בדם קשתות ומקלי יד וקלעים ורוב הגבורים ואכסי חיל באותו הזמן בחצים ובאבנים היתה מלחמתם כמו שכתוב בגבורי דוד נעמיים ומשמחילים באבנים ובקשת ונאמר במלחמת מואב ויסובו הקלעים ויכוה ונאמר בדרד וקלעו בידו ואף על פי כן חסרון גדול היה אצלם כשלא היו נמצאים אצלם חרבות וחניתות והיה הספור הנה כי לא נמצא חרב וחנית ביד כל העם כי אם ביד שאול ויהונתן להודיע כי לא בחרב וחנית יושע ייולי לבדו התפוצה כי ישראל היו בלא חרב וחנית ולא היו לא אלף ועש מאות אים ופלסטים היו שלשים אלף רכב וששת אלפים פרשים ועם כחול הים והיתה תפוצה גדולה ביום ההוא עד כי נכסו פלסטים מפני ישראל והכוס ישראל מזה גדולה: כי אמר. כן כתיב וקרי אמרו והכתוב על דרך כלל והקרי על דרך פרט: וירדו כל ישראל הפלסתי. פי ארץ פלסטים וכתו לארע פלסתי: ללשון. לאחר: מחרשתי. והוא כלי ברזל שחורשין בו וית פרטיה וכן תרגם במלמד הבקר בפרשא דתורא: אתו. הוא הכלי שחורשין בו וית סיכת פריה רל יתר השוורים והוא יתר ברזל אולי היה להם יתר שמיניסין בעול לחבר שני השוורי יחד לפיכך תרג' פריה כי פריה דתורי הזכר בתלמו פירושו צמד בקר וכן תרגם צמד בקר פרי דתורי ויגם אותו הכלי צריך לחדרו בראשו האחר ושמיניסין כי בלשון ישמעאל קורין למחרשה סכא: קרדומו

רלבג

לא כ פ צ 11

דמועד הגיענו. המתנינו זה שאמר יהונתן לאות ולסימן אמר כמו שאמר וזה לנו האות כי אם יאמרו עליו עלינו פיהם הכשילם כי אכחנו כעלה והם ירדו וזה אינו כחש האסור ואם היה אסור לא היה הקב"ה עוזרו בהליכה ההיא אבל הוא וכיוצא בו הוא קול רבדים ישמע אדם ויחזק לבו כי הם סימן ואות על המעשה ול

יטעה אותך מה שחשבה בדברי ר"ל אמר רב כל חשם שאינו כאלעזר עבד אברהם וכיוצא בן שאול אינו כחשם כי אינו אומר שיהיה אותו כחשם אסור כמו שסירסוהו רבים כי הנה אלו המכחשים בחולדה ובעופו אינו כחשם אלא עבד וכיוצא והוא היה אסור כמו שאמר ר"ל לא תבטחו אלו המכחשים בחולדה ובעופות ובכוכבים והאומר פתו כפלה מפיו מקלו כפל מירו כבי הפסקין שרב קורא לו שועל מיימיו וכחשם משמאלו לתתיל כי שחזית הוא ר"ל הוא מוכחי סבת הוא הנה אלו הרבדים וכיוצא בהן סתהו בהן בעלי הדעות הרעות וקבעם חק ומהגב עליהם וחושבים כי הם המטובים והמריעים זה הוא שאברהם התורה אבל אם ירצה אדם לעשות מעשה ועשה דבר אחר לאות וסימן למעשה ההוא כדי לחזק לבו ולעזר לבו לרבר ההוא זה הדבר מותר כי אילו היו עושים רע בדבר הזה אלא עזר ויהונתן לא היה עונה אותן הקב"ה כהוגן ומסייע את מעשיהם ועוזרם והנה רב בעל המאמר הזה שאמר כל חשם שאינו כחשם אלא עבד ויכתב אינו כחשם הוא בעצמו היה עושה כחשם סלהם כמו שאמר רב בריק במבדא ואמר רב הוה אגיל לביה רב כחשם חתניה ואמר אי מברא אחא לאפאי יתא טבא לבוכן אמר שמואל הוה בריק במברא ר' יוחנן בריק בייקא כי שיהיה אומר לתיקא אמור לי פסוקך האתה קורא בו כשהיה רוצה להתחיל שום מעשה או דרך אבל המאמר ההוא שאמר רב כך פירשו כל חשם וסימן שהוא אינו עושה אותו סימן לעצמו מתחילה כמו מעשה אלא עזר ויהונתן אינו כחשם וסימן ואין לסמוך עליו או לחוש ממנו אם יבא מאלו לפיכך הקשה לו למה לא אכל מההיא סעודה

מפני שהניחו כולם הבשר ויבאו לקראתו חשב זה לסימן כי הסעודה ההיא לא תהיה לברכה מפני שהניחו ומה סימן וכחש היה לו בזה כיון שמתחלה לא עס לבו לזה והוא אמר רב כל חשם שאינו כחשם אלא עבד ויהונתן אינו כחשם ואין לסמוך עליו ואין לחוש ממנו אם כן רב למה חשם בזה הדבר ולפיכך אמר רב' זל בית תבוק ואשה אף על פי שאין חשם יש סימן כלומר העבד שאינו כחשם סמוכין עליו יש קצת סימן בדבר לשמח לב ולחזקו אם יהיה לטוב ואם יהיה לרע יש לדאוג ממנו ולבקש רחמי ממנו מלפני הקב"ה ופ"י בית אם בנה בית חרם ויארע לו מאורע טוב או רע סמוך לחנוך הבית וכן אם יולד לו ילד או לקח אשה בזה הדרך ואמר והוא דאחזק תלתא זמני אז ראוי לסמוך עליו אלפי טבא מאליו ולא עשהו סימן בתחילה אבל החשם שעשהו סימן מתחילה לא שאלו בו שלש פעמים אלא בפעם ראשונה לבד ים סימן וסמכו השלשה פעמים על מה שאמר יעקב אבינו יוסף איכנו ושמעון איכנו ואלה המקרים באו לו מסולד בבית לפיכך חשב בדבר וכן אמר יוסף הצדיק הלא אתם דעתם כי כחשם יחשם איש אשר כחשם כלומר אדם כחשם יחשב סימן רע אם יאמר ממנו הגביע אשר הוא סותה בו לפיכך אמר הלא זה אשר יסתה ארוני בו והוא כחשם יחשם בו וכן כחשתי ויברכני יי בגלגל וכן והאנשים יחשבו כל זה הוא לפי סימן ואות על הדבר לא כחשם ולא קסם ואמר ר"ל מכאן שמתמסרין בבית קול שחאל ואזכר תשמענה דבר מאחריך לאמר זה הדרך לבו בו כי תאמרו ובי תשמעו ואלו אמרו קל גברא במתא וקל איתתא בדברא ומה נחזור אחרי ספורי התלמוד וסמכי הפסוקים והנה פסוק מפורש נעשה כמעשה ויכתב על פי הכבואה כאמר לגדעו ושמעת מה ידברו ואחר תחזקנה דין: אכשי המעבה. כמו שכתב פלשתיים ספירסו וי"ת איכמי מטרתא כלומר הכבשים סביב המחנה שומרים המחנה: על ידיו ועל רגליו. אולי היתה המעלה קשה לעלות ברגליו לבד וסמך גם בדיו ובראכו אלהי היה דרך חסלע שסמו בוכן ש"י משרועית והיה חלקלק לפיכך היה צריך לסמוך על ידיו ועל רגליו סלא ימערור רגליו בדרך החלקלק ימ על ידיו ורגליו על דרך משל כלומר בכל כחו עלה עליהם: ויפלו לפני יהונתן. היו כופלים לפניו ונושא כליו ממותרת אחריו וכת' ופלו כד טענין חרבא קדם יהונתן: כבשתי מענה צמד סדה. הוא סיעור מהלך צמד הבקר בחרסו ובכדי מקום סהיה חש' השיע' הזה הכה כעשרים חיש וכת' כבית פלגות מהלך פרן דתוריא בחקלא וכף כבשתי' סיעור וכף כעשרים חיש: צמד סדה. ר"ל צמד דקר בסקה: המעבה והמשחית. פירשנום לפיכך אמר גם המה כי הם אחיזה חרוב והחנית: על דרך משל כלומר רגז מחנה פלשתיים: וקתי

כל שמואל וכל נתינה דמלכים לך בבה לך וס' ויאמר לה אלכנה אישה חנה. ויאמר לנשא בליו. וידבר דוד כיהונתן טוב. ואבי ראה גס ראה. וגם אשר לא שאלת נחת לך: ועלינו כ' וסימ' חנו ועלינו אל הבקום. ואם כה יאמרו עלי: ויגלו כ' וסימ' שניהם אל טענ' פלשתיים' מסדות תכל: ונשא' חס' בקריאה ויאמר יהונתן אל הנער ינשא כליו לכה ונעברה אל מצב הערלים האלה אולי יעשה יהוה לנו כי אין ליהוה מעצור לרשוע ברבאו במעט: ויאמר לו נשא כליו עשה כל אשר בלבבך נטה לך הנני עמך בלבבך: ויאמר יהונתן הנה אנחנו עבדים אל האנשים ונגלנו אליהם אם כה יאמרו אלנו דמו ער הגיענו אליהם ועמדנו תחתינו ולא נעלה אליהם: ואם כה יאמרו עליו עלינו ועלינו כי נתנם יהוה בידנו וזה לנו האות: ויגלו שניהם אל מצב פלשתיים ויאמרו פלשתיים הנה עבדים יצאים מן ההרים אשר התחבאו שם: ויענו אנשי המצבה את יונתן ואת נשא כליו ויאמרו עליו אלנו ונודיעה אתכם דבר ויאמר יונתן אל נשא כליו עלה אחרי כי נתנם יהוה ביד ישראל: ויעל יונתן על ידיו ועל רגליו ונשא כליו אחריו ויפלו לפני יונתן ונשא כליו ממותרת אחריו: ותהי המכה הראשונה אשר הכה יונתן ונשא כליו בעשרים איש בבחצי מענה צמד שדה: ותהי חרדה במחנה בשדה ובכל העם המצב ודמשחית חדרו גם המרה ותרנו הארץ

וס' ויעל יונתן על ידיו בפסוק. ושל אחרי ותהי חרדה הראשונה. ויפקדו ודגה אין יונתן. ונשא חצצח הולך לפניו: ויפת שאול ונשא בליו:

דמו. המתנינו כמו שכתבנו דוד וכן דוד לא חש כה יאמרו דמו ונעלה עליהם סעתי מלחת ולבם רם עליהם אם כה יאמרו עלו לנו פחד הקב"ה בלבם ויביאם לזון ממקומם: על ידיו ועל רגליו. כלומר בכל כח ומרובה: כבשתי מענה צמד סדה. בדרך סיעור מרת קרקע מלא חצי מענה סל מחריטת צמד בקר החורס' בסדה מענה הוא תלם

המחריטה סקורין ר"ל בלעז וגבורת גדולה היא זו שהיו קרובי זה לזה וכוננים לעבור זה את זה: הכופים

רלבג

לכה ונעברה אל מצב הערלים האלה. רמז מזה כי מפני פחיתותם והיותם כ כבדלים ראוי שהיו יונתן ונשא כליו כ כעזרים בפילסכא א אותן כי אין לסמ ית מעבור לחושע ברב אז במעט: אם כה יאמרו אלו רמו עד הגיענו אליהם ונעמדנו תחתנו. ראוי שתרע כי העתידו יגלו בפנים סונים וכבר תהיה לפעמי הודעה חלוטת מוספתת מהסי בזה האופן החלוט וילת בזה רחיה כמו שאמר לגרעון סירד הוא ו פורה נערו המכנה וישמעו מה ידברו כי בזה קצת הוראה מ מהרברי המתחרטים וזה מבורא אח' העיון ממה שזכרנו בס' מספר מלחמות יי ואין הנה מקום זאת החקירה. והנה אמרנו דמו עד הגיענו אליהם לאות כי ההתחלה ת תהיה מפלסתי לרדוף אחרי ישראל ולזה יש להם לירא סיכסכו כי הרדוף הוא המכשח על הרוב: ואם כה יאמרו עליו עלינו. הנה זה לאות על סיכסכום יסרל וירדפו אחריהם

אחרי היותם מתחבאים מחרם כי בלי ספק לא יפגעו ישראל אחריהם אם לא יתברר להם סיכסכום אחר היותם יראים מהם בזה האופן הכפלא: ויגלו סניהם אל מצב פלשתיים. הם הראשים והגבורים שהיו בפני המחנה לצד ישראל: כעשרים איש כבשתי מענה צמד סדה. ר"ל סהכה יונתן ונשא כליו כעשרים איש בשעור קטן מהארץ כי אם חצי סיעור הארץ סיעורו צמד בקר מהסדה ביום אחד: ותהי חרדה במחנה וגו'. זה היה מהסי על צד ההסגנה להביא עליהם החרדה הזאת הכפלאה באופן שתהיה חרב איש באחיו עם מה טראו בתחלת סלא באוסם מישראל כי אם יונתן ונשא כליו: ותהי

ל' מל

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

כ' ח' תי' ו' ח' תי' ו'

ותהי לחרדת אלהים כתרומתו והות לזיע מן קדש יי כלומר כי מהאלהים באה להם החרדה כי הם לא היו רואים למה היו חרדי כי אין כלום אתם כי אם יונתן ונאמר כליו: הזופים לשאול. אמר לשאול: ההמון. המון מחנה פלשתים: וילך והלום. מן והלמה סקרא פי הלך והסבר: פקדו כא. כמו פקדתי אתכם והוא ענין זכירה והסגרה על הדבר

הגשמה ארון האלהים. ר"ל האפור והאורים והתומים שהיו עם ארון האלהי לשאול בהם על והותן: ובני ישראל. עם בני ישראל וכן ויוסף היה במצרים עם יוסף שהיה במצרים ובאמר ראה שאול כי ההמון אשר במחנה פלשתים הולך ומתמוגג אל לכה אסוף ידך כי אין פנאי עתה אלא ללכת למלחמה כי רואים אנחנו כי אלהים עמנו כי כל המון פלשתים מתמוגגים ומה שאמר וילך הלך ורב פירושו ורב להתמוגג ולהסבר והוא חסר וחסרונו ידוע מן הענין וכתי והמכא רי במסרית פ פלישתים אזל מזל וסגן תבריה ויתכן לפרש בלי חסרון ויהיה פירוש וההמון מענין מהומה ומטרפו ויהיה בשקל משון ו והרשיה שחמר אשר במחנה פלשתים ואם היה פירושו כמו שאר המון די לו בזכרו וההמון כי ההמון הוא המחנה הרב וכן אמר למעלה והנה ההמון כמו וילך ולא זכר מחנה ופי' אסוף ידך כמו ויאסוף רגליו כלומר ס' אסוף ידיו אלו וימנע מפתות האורים והתומים ומלשאול בהם וית' אסוף ידך קרב אפודא ואם כפירושו מה ענינו והלא כבר אמר הגשמה ארון האלהים ומה טעם ויהי עוד דבר שאול אל הכהן וגו' ועוד מה טעם אסוף ידך היה לו לומר פתח ידך ועוד לא ספר הכתוב שאול בהם אלא מיד ויזעק שאול וכל העם אולי היתה רעת המתרגם קרב אותם אל הארון והזכירה: ויזעק. ויאסף כי חספת העם הוא על דיעקתה: חרב חיס ברעהו. מכני מהומה יי רבה אשר היתה

במחנה היו כהנא ומהומה ויהיו הפלשתים מכים איש את רעהו והיו חסופי להכות בישראל: והעברים. פי' אותם העברים אשר היו לפלשתים כאחמול שלום שהיו גרים בארצם אשר עלו עמם ועל כרחם להלחם בישראל והיו במחנה סביב כלומר שלא היו עם מרעם לא היו עמים עמם במחנה אלא סביב מחוץ כדי למסוך ידיהם ולהיותם נמטרים מלהלחם בישראל אם יוכלו ועתה כשראו שישאל בהם היו גם המה עם ישראל אשר היו עם שאול ויונתן והכו בפלשתים גם המה ואם תאמר הילך לא חסמו על בתיהם שהניחו בארץ פלשתים לפי שראו כי מהמת יי היתה רבה בפלשת' עד שהיו מכים איש את רעהו בלא ידיעה ובלא הרגשה אחרו גם הם בלא ירגישו ולא ידעו והכו בהן: וידבקו המה. כמו וידבקו וכן וידרכו את לשונם כמו וידרכו ופי' וידבקו ענין הסבה כמו וידבק אותו ובהם הלסון תרגמו עין הסגרה ופירושו שדרשו אחריהם עד שהשיגם במלחמה והכו בהם גם הם: והמלחמה עברה את בית און. כתרגו ועבד קרבא מטוער בית און ופי' עברה כי מבית און והלאה עברה בדרפס אחרי פלשתים: נגם: נדחק וכן תרגמו אדחק כלומר שהיו רעבים כי כבר הסביע שאול את העם שלא יאכל עד הערב כדי שלא יפסקו המלחמה: ויאל. ויואל פירושה כמו וי' הן עתה קצפת וכחטא מפירושו וכבר חטאו לפיכך קצפת וכן ויאל וכבר הסביע שאול את העם לפיכך נגם: אשר

ותהי לחרדת אלהים: ויראו הצפים לשאול בגבעת בנימין והנה ההמון נמוג וילך והלם: ויאמר שאול לעם אשר אתו פקדו נא וראו מי הלך מעמנו ויפקדו והנה אין יונתן ונשא בליד: ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון האלהים כי היה ארון האלהים ביום ההוא ובני ישראל: והי ער דבר שאול אל הכהן וההמון אשר במחנה פלשתים וילך הלך ורב ויאמר שאול אל הכהן אסף ידך: ויזעק שאול וכל העם אשר אתו ויבאו עד המלחמה והנה היתה חרב איש ברעהו מהומה גדולה מאד: והעברים היו לפלשתים כאחמול שלום אשר עלו עמם במחנה סביבם והמה להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן: וכל איש ישראל המתחבאים בהר אפרים שמעו כי נסו פלשתים וידבקו גם המה אחריהם במלחמה: וישע יהוה ביום ההוא את ישראל והמלחמה עברה את בית און: ואיש ישראל נגש ביום ההוא ויאל שאול את העם לאמר

כיון שראו ישראל את האלהים ביום ההוא ובני ישראל ירצה לפי מה שאמר כי ביום שבו באו בגלב על זה הדבר היה בא עם ארון האלהים ובני ישראל ולזאת הסבה קרה כאשר נפץ העם מעל שאול כפסא שם הכהן הגדול עם ארון האלהים וכאשר נסעו עמם שמואל ושאול והעם אשר עם שאול ללכת בגבעה אשר בבנימין נעתק עמם הכהן הגדול וארון האלהים והלכו בגבעה ואולם מקום ארון האלהים היה סם אז ברוב: וההמון אשר במחנה פלשתים. ר"ל קול ההמון הנזכר במחנה פלשתים שהוא קול הנסעבי והמרוכאים היה הולך וזחק: אסוף ידך. ר"ל שיאסף ידיו אלו ולא יתעסק עוד בענין האורים והתומים על השאלה הזאת כי אין להם פנאי: והעברים היו לפלשתים כאחמול שלום וגו' יתכן שהפלשתים היו מושלים בקצת ישראל והיו יושבים תחתיהם והביאום הפלשתים עמם במחנה להכריחם מילחמה עם ישראל כמו שראינו באכיש מלך גת שהביא עמו רוד ואכישו להלחם עם שאול ועם ישראל ולזה אמר והעברים אשר היו לפלשתים מקורם זה שעלו עם הפלשתים במחנה סביב גם המה נהפכו להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן כן פירשו קצת המפרשים. והנכון בעיני שהרצון בזה פסע היות ישראל בדבר זאת המלחמה בתכלית הדלות והספלות עד שכתבואו במקומות הנזכרים הנה אחר הגיע זאת המהומה לפלשתים היו העברים לפלשתים כאחמול שלום בהלחמם עמם בימי שמואל סגבר יד ישראל עליהם ועל עמם במחנה סביב להכותם ולתפסם באופן שלא יסאך מהם איש ולא עוד אלא גם המה ר"ל הפלשתים להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן כי קצתם היו הורגים קצתם ובזה האופן היו עוזרים לישראל כאל היו עמם: והמלחמה עברה את בית און. ר"ל שהרודפים עברו המקום ההוא מרובתם וסיקרו על דבר המלחמה: ואיש ישראל נגם ביום ההוא. ר"ל סגבר כדחקו על דבר זאת הרדיפה מפני בואת שאול עד שלא יכלו לבטל מזה אפי' לצורך האכילה כי כבר הסביע שאול את העם שלא יאכל מזון עד הערב כדי שתשלים לו הנקמה מאויביו ולזה נסמרו העם מלקחת הדבש להזון ממנו ולקח מלא חקיר בזה קודם כי כבר היה רואה שאין מסיב דוא פיו מהעם וזה לא היה כזון להיות אם לא בסבת דבר והסכמה ביניהם אם מפני סגנה אביו על ההסכמה הזאת באמרו עבר אבי את הארץ וחסב שאם אכל העם מטלל אויביו היו מתחזקים יותר ותרב מפני זה המכה בפלשתים עם מה שהתבאר לו כי לא בכח גברו על פלשתים אך מאת יי היתה זאת.

ותהי לחרדת אלהים: ויראו הצפים לשאול בגבעת בנימין והנה ההמון נמוג וילך והלם: ויאמר שאול לעם אשר אתו פקדו נא וראו מי הלך מעמנו ויפקדו והנה אין יונתן ונשא בליד: ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון האלהים כי היה ארון האלהים ביום ההוא ובני ישראל: והי ער דבר שאול אל הכהן וההמון אשר במחנה פלשתים וילך הלך ורב ויאמר שאול אל הכהן אסף ידך: ויזעק שאול וכל העם אשר אתו ויבאו עד המלחמה והנה היתה חרב איש ברעהו מהומה גדולה מאד: והעברים היו לפלשתים כאחמול שלום אשר עלו עמם במחנה סביבם והמה להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן: וכל איש ישראל המתחבאים בהר אפרים שמעו כי נסו פלשתים וידבקו גם המה אחריהם במלחמה: וישע יהוה ביום ההוא את ישראל והמלחמה עברה את בית און: ואיש ישראל נגש ביום ההוא ויאל שאול את העם לאמר

הזופים לשאול. הזופים אשר היו לשאול בגבעת בנימין. זופים חיסוקי עינים בלעז: והנה ההמון של פלשתים כמו ממקומו וילך וקרב הלום לבד ישראל כמו במדבר נע: פקדו. לשון פקידה כמו ותפקדו לבקרים: הגשמה ארון האלהים. אורים ותומים כי היה ארון האלהי ביום ההוא המקרא חסר תיבה אחת כי היה ארון האלהים עם ביום ההוא: והעברים היו לפלשתים. בעזרתם. בעזרת יראתה מתמוגג פלסם והיום נהפכו גם המה עם חבירה להיות בעזרת אחיהם נגם ביום ההוא. היו אכיש ונגוסים להלחם בפלשתים: ויאל. לשון אלהי אשר

ובל איש יזע: במסד רבת. ואלו המלאים וכל חס' נסר בסדר שמות: ויהי לחרדת אלהים: ויראו הצפים לשאול בגבעת בנימין והנה ההמון נמוג וילך והלם: ויאמר שאול לעם אשר אתו פקדו נא וראו מי הלך מעמנו ויפקדו והנה אין יונתן ונשא בליד: ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון האלהים כי היה ארון האלהים ביום ההוא ובני ישראל: והי ער דבר שאול אל הכהן וההמון אשר במחנה פלשתים וילך הלך ורב ויאמר שאול אל הכהן אסף ידך: ויזעק שאול וכל העם אשר אתו ויבאו עד המלחמה והנה היתה חרב איש ברעהו מהומה גדולה מאד: והעברים היו לפלשתים כאחמול שלום אשר עלו עמם במחנה סביבם והמה להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן: וכל איש ישראל המתחבאים בהר אפרים שמעו כי נסו פלשתים וידבקו גם המה אחריהם במלחמה: וישע יהוה ביום ההוא את ישראל והמלחמה עברה את בית און: ואיש ישראל נגש ביום ההוא ויאל שאול את העם לאמר

ותהי לחרדת אלהים: ויראו הצפים לשאול בגבעת בנימין והנה ההמון נמוג וילך והלם: ויאמר שאול לעם אשר אתו פקדו נא וראו מי הלך מעמנו ויפקדו והנה אין יונתן ונשא בליד: ויאמר שאול לאחיה הגישה ארון האלהים כי היה ארון האלהים ביום ההוא ובני ישראל: והי ער דבר שאול אל הכהן וההמון אשר במחנה פלשתים וילך הלך ורב ויאמר שאול אל הכהן אסף ידך: ויזעק שאול וכל העם אשר אתו ויבאו עד המלחמה והנה היתה חרב איש ברעהו מהומה גדולה מאד: והעברים היו לפלשתים כאחמול שלום אשר עלו עמם במחנה סביבם והמה להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן: וכל איש ישראל המתחבאים בהר אפרים שמעו כי נסו פלשתים וידבקו גם המה אחריהם במלחמה: וישע יהוה ביום ההוא את ישראל והמלחמה עברה את בית און: ואיש ישראל נגש ביום ההוא ויאל שאול את העם לאמר

כיון שראו ישראל את האלהים ביום ההוא ובני ישראל ירצה לפי מה שאמר כי ביום שבו באו בגלב על זה הדבר היה בא עם ארון האלהים ובני ישראל ולזאת הסבה קרה כאשר נפץ העם מעל שאול כפסא שם הכהן הגדול עם ארון האלהים וכאשר נסעו עמם שמואל ושאול והעם אשר עם שאול ללכת בגבעה אשר בבנימין נעתק עמם הכהן הגדול וארון האלהים והלכו בגבעה ואולם מקום ארון האלהים היה סם אז ברוב: וההמון אשר במחנה פלשתים. ר"ל קול ההמון הנזכר במחנה פלשתים שהוא קול הנסעבי והמרוכאים היה הולך וזחק: אסוף ידך. ר"ל שיאסף ידיו אלו ולא יתעסק עוד בענין האורים והתומים על השאלה הזאת כי אין להם פנאי: והעברים היו לפלשתים כאחמול שלום וגו' יתכן שהפלשתים היו מושלים בקצת ישראל והיו יושבים תחתיהם והביאום הפלשתים עמם במחנה להכריחם מילחמה עם ישראל כמו שראינו באכיש מלך גת שהביא עמו רוד ואכישו להלחם עם שאול ועם ישראל ולזה אמר והעברים אשר היו לפלשתים מקורם זה שעלו עם הפלשתים במחנה סביב גם המה נהפכו להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן כן פירשו קצת המפרשים. והנכון בעיני שהרצון בזה פסע היות ישראל בדבר זאת המלחמה בתכלית הדלות והספלות עד שכתבואו במקומות הנזכרים הנה אחר הגיע זאת המהומה לפלשתים היו העברים לפלשתים כאחמול שלום בהלחמם עמם בימי שמואל סגבר יד ישראל עליהם ועל עמם במחנה סביב להכותם ולתפסם באופן שלא יסאך מהם איש ולא עוד אלא גם המה ר"ל הפלשתים להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן כי קצתם היו הורגים קצתם ובזה האופן היו עוזרים לישראל כאל היו עמם: והמלחמה עברה את בית און. ר"ל שהרודפים עברו המקום ההוא מרובתם וסיקרו על דבר המלחמה: ואיש ישראל נגם ביום ההוא. ר"ל סגבר כדחקו על דבר זאת הרדיפה מפני בואת שאול עד שלא יכלו לבטל מזה אפי' לצורך האכילה כי כבר הסביע שאול את העם שלא יאכל מזון עד הערב כדי שתשלים לו הנקמה מאויביו ולזה נסמרו העם מלקחת הדבש להזון ממנו ולקח מלא חקיר בזה קודם כי כבר היה רואה שאין מסיב דוא פיו מהעם וזה לא היה כזון להיות אם לא בסבת דבר והסכמה ביניהם אם מפני סגנה אביו על ההסכמה הזאת באמרו עבר אבי את הארץ וחסב שאם אכל העם מטלל אויביו היו מתחזקים יותר ותרב מפני זה המכה בפלשתים עם מה שהתבאר לו כי לא בכח גברו על פלשתים אך מאת יי היתה זאת.

כיון שראו ישראל את האלהים ביום ההוא ובני ישראל ירצה לפי מה שאמר כי ביום שבו באו בגלב על זה הדבר היה בא עם ארון האלהים ובני ישראל ולזאת הסבה קרה כאשר נפץ העם מעל שאול כפסא שם הכהן הגדול עם ארון האלהים וכאשר נסעו עמם שמואל ושאול והעם אשר עם שאול ללכת בגבעה אשר בבנימין נעתק עמם הכהן הגדול וארון האלהים והלכו בגבעה ואולם מקום ארון האלהים היה סם אז ברוב: וההמון אשר במחנה פלשתים. ר"ל קול ההמון הנזכר במחנה פלשתים שהוא קול הנסעבי והמרוכאים היה הולך וזחק: אסוף ידך. ר"ל שיאסף ידיו אלו ולא יתעסק עוד בענין האורים והתומים על השאלה הזאת כי אין להם פנאי: והעברים היו לפלשתים כאחמול שלום וגו' יתכן שהפלשתים היו מושלים בקצת ישראל והיו יושבים תחתיהם והביאום הפלשתים עמם במחנה להכריחם מילחמה עם ישראל כמו שראינו באכיש מלך גת שהביא עמו רוד ואכישו להלחם עם שאול ועם ישראל ולזה אמר והעברים אשר היו לפלשתים מקורם זה שעלו עם הפלשתים במחנה סביב גם המה נהפכו להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן כן פירשו קצת המפרשים. והנכון בעיני שהרצון בזה פסע היות ישראל בדבר זאת המלחמה בתכלית הדלות והספלות עד שכתבואו במקומות הנזכרים הנה אחר הגיע זאת המהומה לפלשתים היו העברים לפלשתים כאחמול שלום בהלחמם עמם בימי שמואל סגבר יד ישראל עליהם ועל עמם במחנה סביב להכותם ולתפסם באופן שלא יסאך מהם איש ולא עוד אלא גם המה ר"ל הפלשתים להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן כי קצתם היו הורגים קצתם ובזה האופן היו עוזרים לישראל כאל היו עמם: והמלחמה עברה את בית און. ר"ל שהרודפים עברו המקום ההוא מרובתם וסיקרו על דבר המלחמה: ואיש ישראל נגם ביום ההוא. ר"ל סגבר כדחקו על דבר זאת הרדיפה מפני בואת שאול עד שלא יכלו לבטל מזה אפי' לצורך האכילה כי כבר הסביע שאול את העם שלא יאכל מזון עד הערב כדי שתשלים לו הנקמה מאויביו ולזה נסמרו העם מלקחת הדבש להזון ממנו ולקח מלא חקיר בזה קודם כי כבר היה רואה שאין מסיב דוא פיו מהעם וזה לא היה כזון להיות אם לא בסבת דבר והסכמה ביניהם אם מפני סגנה אביו על ההסכמה הזאת באמרו עבר אבי את הארץ וחסב שאם אכל העם מטלל אויביו היו מתחזקים יותר ותרב מפני זה המכה בפלשתים עם מה שהתבאר לו כי לא בכח גברו על פלשתים אך מאת יי היתה זאת.

כיון שראו ישראל את האלהים ביום ההוא ובני ישראל ירצה לפי מה שאמר כי ביום שבו באו בגלב על זה הדבר היה בא עם ארון האלהים ובני ישראל ולזאת הסבה קרה כאשר נפץ העם מעל שאול כפסא שם הכהן הגדול עם ארון האלהים וכאשר נסעו עמם שמואל ושאול והעם אשר עם שאול ללכת בגבעה אשר בבנימין נעתק עמם הכהן הגדול וארון האלהים והלכו בגבעה ואולם מקום ארון האלהים היה סם אז ברוב: וההמון אשר במחנה פלשתים. ר"ל קול ההמון הנזכר במחנה פלשתים שהוא קול הנסעבי והמרוכאים היה הולך וזחק: אסוף ידך. ר"ל שיאסף ידיו אלו ולא יתעסק עוד בענין האורים והתומים על השאלה הזאת כי אין להם פנאי: והעברים היו לפלשתים כאחמול שלום וגו' יתכן שהפלשתים היו מושלים בקצת ישראל והיו יושבים תחתיהם והביאום הפלשתים עמם במחנה להכריחם מילחמה עם ישראל כמו שראינו באכיש מלך גת שהביא עמו רוד ואכישו להלחם עם שאול ועם ישראל ולזה אמר והעברים אשר היו לפלשתים מקורם זה שעלו עם הפלשתים במחנה סביב גם המה נהפכו להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן כן פירשו קצת המפרשים. והנכון בעיני שהרצון בזה פסע היות ישראל בדבר זאת המלחמה בתכלית הדלות והספלות עד שכתבואו במקומות הנזכרים הנה אחר הגיע זאת המהומה לפלשתים היו העברים לפלשתים כאחמול שלום בהלחמם עמם בימי שמואל סגבר יד ישראל עליהם ועל עמם במחנה סביב להכותם ולתפסם באופן שלא יסאך מהם איש ולא עוד אלא גם המה ר"ל הפלשתים להיות עם ישראל אשר עם שאול ויונתן כי קצתם היו הורגים קצתם ובזה האופן היו עוזרים לישראל כאל היו עמם: והמלחמה עברה את בית און. ר"ל שהרודפים עברו המקום ההוא מרובתם וסיקרו על דבר המלחמה: ואיש ישראל נגם ביום ההוא. ר"ל סגבר כדחקו על דבר זאת הרדיפה מפני בואת שאול עד שלא יכלו לבטל מזה אפי' לצורך האכילה כי כבר הסביע שאול את העם שלא יאכל מזון עד הערב כדי שתשלים לו הנקמה מאויביו ולזה נסמרו העם מלקחת הדבש להזון ממנו ולקח מלא חקיר בזה קודם כי כבר היה רואה שאין מסיב דוא פיו מהעם וזה לא היה כזון להיות אם לא בסבת דבר והסכמה ביניהם אם מפני סגנה אביו על ההסכמה הזאת באמרו עבר אבי את הארץ וחסב שאם אכל העם מטלל אויביו היו מתחזקים יותר ותרב מפני זה המכה בפלשתים עם מה שהתבאר לו כי לא בכח גברו על פלשתים אך מאת יי היתה זאת.

אשר יאכל לחם שר הערב. מוס מאכל רל כי לחם כולל כל מאכל כי חפץ הדבס לא היו טועמים מפני הטבעה כראיה כיעל כל מאכל הסביע: וכל הארץ. עם הארץ כמו וכל הארץ באומריה רל כל בני המלחמה והנאספים אליהם ודרך הדפס אחרי פלסטים באו בעיר והיה בעצי העיר עד תרבורים והדבס כוונת מהם על פני הסדה והל רל שלמה זל

כתב כי יער קנה הסוכר היה והוא הדבס שהיה כוונת מהם ולא ידעתי מאין היה לו זה כי את בזורסא: הלך רבם. כלומר הליכת רבם שהיה הולך ונגר על פני הסדה ותי בריז רובסא ופי ערונה וסורה ונבראסית רבנה בין סורותם יצאירו שהיו עוסק גיריות קטנות: ואין משיג ידו. אין משיג ידועס הדבס אל פיו: בערת הדבס. היא חלת הדבס כמו טוויחו ממנה הדבס כמו אכלתי יערי עם דבסי ותי בקיח רובסא לפי שהחלה עשויה קנים קנים: ותרמנה. כתי וקרי ותמנה כלומר כיהיו חסכות וכהותמן הרעב ומן העופות והכתי מן ראה והענין אחד: ויעף העם. ולא עברו על השבוע אלעפ שהיו עיפי ורעבי: כי עתה לא רבנה מכה בפלסתי. דרך תמיהה כי בודאי אם אכלו היה להם יותר כח והיו מכים בפלסטים יותר: ויעט העם. כלו פתוח לפי סמרטו עטה ופירושו ויסר או וטה כמו ותעט אל השלל ס ספירושו ותסר או ותטה וכתי ואתפני עמא. והכתי הוא ויעט ופי לשון חסיפה כמו ותעט ה הארץ: ויאכל העם. פי בערב אכלו ופירושו על הדס לפי שהיו מכנים הספר פחפוזן כי היו רעבים היו סוחטים בארץ ולא היה הדס נגר ומתמנה יפה והיה נבלע בבשר לפיכך כזה סאול לגל אבן גדולה ולשחוט עליה כדי סיהא הדס נגר ו מתמנה היטב ואין זה פי לא תאכלו על הדס רק פירושו כמו שהוא חק הזובחים לשדים סאול סביב הדס אחר סחטו להם וזה דבר הלמד מענינו לא תחטאו ולא תענוכו. ורל פי כי היו מקדישים שלמים ואוכלים לפי זריקת הדס ומה סאמר אים סורו בירו הלילה ויסחטו מס העם נחלקו עליו רל ים אומרי כי שחיתת לילה כמירה בבמת יחיד ים אומרים פסולה ומה סאמר סחטו בלילה על החולין אחר אכל אס לא היו מקרישים היה מותר לאכל בלא זריקת דס כי משכנסו לארץ הותר להם בשר תאזה בבל מקר

ליטגברא ויכול לחמא עד רמשא עד דאתפרע מבעלי דבבי ולא טעים כל עמא לחמא וכל ריירי ארעא עלו בחורשא והור דובשא על אפי תקלא. ואתא עמא לחורשא ותא בריז רובשא ולית דסתיב ידיה לפומיה יארי וחיל עמא משבועתא: ויונתן לא שמע פד אומי אבוהיית עמא ואשיט ית ריש שוטיחא דביריה וטבל יתה בקינא דרובשא ואתב ידיה לפומיה ונהרא עינוהו ואתב גברא חר מעמא ואמר אומא אומי אבוך ית עמא למימר ליט גברא ויכול לחמא וימא דין ואישתלחי עמא: ואמר יונתן עבר אבא ית עמא דארעא חזו בען ארי גהור עיני ארי טעים זעיר דובשא דין ברם אילו מיכל אכל יומא דין עמא מבזת בעלי דבבותי דאשפח ארי בען לאסגיא מכתא בפלשתאי: וקטלו ביומא ההוא בפלשתאי ממכמש עד מישר א אילון ואשתלחי עמא לחורא ואיתפני עמא על ביותא וגסיבו עאן ותורין ובני תורין וגסיבו על ארעא ואכל עמא על דמא: וחיואו לשאול למימר הא עמא חייבין קדם יי למיכל על דמא ו ואמר שקרתון קריבו לותי יומא דין אבנא רבתא: ואמר שאול אתבדרו בעמא ותימרון להון קריבו לותי גבר דזוריה וגבר אימריה ותבסון תבא ותיכלון ולא תחובון קדם יי למיכל על דמא וקריבו כל עמא גבר תוריה בידיה בלי ליה וגסיבו תמן:

ארור האיש אשר יאכל לחם עד הערב וגקמתי מאיבי ולא טעם כל העם לחם: וכל הארץ באו ביער ויהי דבש על פני השדה: ויבא העם אל היער והנה הלך דבש ואין משיג ידו אל פיו כי ירא העם את השבעה: ויונתן לא שמע בהשביע אביו את העם וישלח את קצה המטה אשר בידו ויטבל אותה ביערת הדבש וישב ידו אל פיו ותראנה עיניו: ויען איש מהעם ויאמר השבעה שביע אביך את העם לאמר ארור האיש אשר יאכל לחם היום ויעף העם: ויאמר יונתן עבר אבי את הארץ ראונא כי ארו עיני כי טעמתי מעט דבש הזה: אף כי לא אכל אכל היום העם משלל איביו אשר מצא כי עתה לא רבתה מכה בפלשתים: ויכו ביום ההוא בפלשתים ממכמש אילנה ויעף העם מאד: ויעש העם אל שלל ויקחו צאן ובקר ובני בקר וישחטו ארצה ויאכל העם על הדס: ויגידו לשאול לאמר הנה העם חטאים ליהוה לאכל על הדס ויאמר בגדתם גלו אלי היום אבן גדולה: ויאמר שאול פצו בעם ואמרתם להם הגישו אלי איש שורו ואיש שיהו ושחטתם בזה והאכלתם ולא תחטאו ליהוה לאכל אל הדס ויגשו כל העם איש שורו בידו הלילה וישחטו שם:

מוסר אב. בפר נפש איש עשרו ורש לא שמע גערה: לואג בלאים וסימאף בילוא אכול אכל. לא הקשבת למצותי. לוא קרעת שבים: ויגשו גב חס'וא בלא וסימ' חרלו עולות ויגשו שלמים וישב העם. אש שורו ואיש שיהו. את שעירי החטאת דדה. בתראה בלא:

אשר יאכל לחם. כל מאכל במשמע כמו נסחיתתן בלחמו: ויהירבם. רבם קנים גל בארץ ישראל: והנה הלך רבם. שהיה כוונת מן הקנים: בערת הדבס. בקנה הדבס כמו ותשם בסוף דמתרגמי' וסויתיה ביערא וסוף הם קנים סל אגס וכן אכלתי יערי עם דבסי ובלסון ישמעאל קורין לאותו דבס סוקרא בלעו מפיר ר' נתן היסמנאלי

עבר אבי את הארץ. בלכל את העתס ואת יסועתס כמים עכורים: כי עתה לא רבתה מכה בתמיה: ויעף העם. כמו ויעט העם לסח עיט: כאן ויבקר ויבני בקר. אומר אני זה אותו ואת בנו לא תסחטו ולכך קראס חוטא' ורבותינו אמרו בסחיטת קרסי' שהיו מקדישי' אותם שלמים ואוכלים לפני זריקת דס הוא סאמר ויאכל העם על הדס אוכלים קרסים ועדיין דס כ גללו: היום. מבשר יוס ולמטה כאמר ו יגיסו אים סורו בירו הלילה רבותנו כחלקו בדבר בסוף מסכת זבחים יסמחן פירסו כאן בחולין כאן ב בקרס' וים מהן פירסו כאן בקרסי' שהקדשו ליקרב בבמת נוב ג גדולה כאן בקרסיס שהקדשו ליקרב בבמה קטנה למד על עולת יחיד סכסירה ליסחט בלילה: אבן גדולה. עשאה במה לזרוק עליה דס והקטור חלבים: ושחטתם בזה. כאן במקום סחיטה. דא סכין ברק להם: פוזו בעם. הכריזו במקומו הרבה והיו המכריזים כפזים בעם: הלילה. בהמות סל חולין נסחטו ג בלילה כך מפורס בזבחים: אותו.

רלבג

והנה היה הדבס על פני הסדה מפני ס סכבר היו סס כלים רבים יסכנו בהם ה הדבורי ויעשו בו הדבס כמנהגם והדבס היה בכלים ההם בתוך יערו כמשפט וידמה סהיו הכלים ההם מוסימים סס סורות סורות ביסר ברמין דרך ולזה קרא זה הקבץ הלך רבם כי האורח יקרא הלך מזר הדרך או לרבי הדבורי סס ביער ההוא היה הדבס נגר על פני הסדה כמו ספירסו הקודמים: ויכו ביום ההוא בפלסתי ממכמש אילונה. אסחוב כי ספר זה להורות על רוב סקדס לדרוק אחריהם ולהכות בהם עד סאמר כסנו ממכמש בהזעקס לדרוק אחריהם הכו בהם עד אילונה סהוא סס עיר אחרת ולזה היה עיף ויגע מאד: ויעט העם אל השלל. רל סר וסבב לקחת מהשלל לאכל: ויסחטו ארצה ויאכל העם על הדס. רל אכל הדס כי כל אחר היה סוחט במקום סהיה בו מהמקנה ואחר היו אוכלים סס וסבב ריקקה התורה סלא יאכלו אכל הדס במה סאמרה לא תאכלו על הדס כדי סלא יסחטו באמונות הנפסדות סהיו חז למי סששים זה כמו סזכרנו בבאורנו לרברי התורה ולזה סבב סביב סעולו לו אבן גדולה ויסחטו סס כלס ואחר יסונו למקומס לאכל ובה יסמרו מלאכל אכל

הדס: פוזו בעם. רל התפדרו אנה ואנה בכל המחנה לכותס כלס סיעשו אים סורו ואים סיו לסחוט על האבן כדי סהיה העם כסמרים מלאכל על הדס זהו הפי' אפר פירסו אפסו בזה והוא כאות מליד וכבר ראינו בו פירושים למפרשים בלתי באותים אס באנו לספר מה סהיה מהספק יאריך מליד ואין זה מכונתני: ויכן

אחיו החל לבנו מזבח לוי. פי אחיו המזבח היה תחלת המזבח סמנה סמל כי מה שהקריב קרבנות בגלגל מצא מס המזבח בנוי. וברם אחיו החל והלא כמה מזבחות בנו ראשונים כה בנה מזבח אברהם בנה מזבח יצחק בנה מזבח יעקב בנה מזבח משה בנה מזבח דוד וכן הלאה. וזהו המזבח אשר רבי יודן החל במלכים ועד יסדרם אחיו המזבח הוא החל לבנותו כלות הוא בעצמו נתן האבן הראשונה ואחר כך בנו הבונים המזבח עד כלותו: וכבזה בהן. קל ה'זין ומעטמה להדגם: ולא כחם. בצריכמו צריך וואחד הוא: אל האלהים. פתגמונו נפאל במימרא דר'י: פנות העם. כתרמונו רשעים עמא וקראו ראשי העם פנות מהעם לעיר כמו פנה לקיר: לעבר אחד. בגורל שהיו כל ישראל בקלף אחד יונתן וסאל בקלף אחר: הבה תמים. גורל תמים ואמת וית אחיכיה בקושטא כלומר הבה הגורל באמת: הפילו. פי הפילו הגורל וכתירומו ערבין: כה יעשה אלהים. ר"ל כה יעשה ליוכנן מהבג הלשון כלומר כך וכך יהיה ליה אם לא תמות: כי עם אלהים עשה. כלומר טובה עשה עם אלהים ועם עמו כי הגדיל בטחוו באלהים ומסר כפסועל עמי והלך הוא ונשא כליו להלחם במחנה פלשתים ויתארי קדם יגלידי בסלע קבר יומא דין. וטעם ויפדו העם את יהונתן לפי הזה בטענתם פרו אחיו מטענו עליו כי היה סוגג אם כן מה טעם אשר עשה ה' היסועה לא היה לא מפני שהיה סוגג אבל ר"ל רע ומר היה אם לא היינו מוצאים עליו טענה לפרותות המ' כי יסועה גדולה עשה בישראל וכן פי' ארונים אב' ז"ל. ויש לסאול אחרי מסגב בזה יהונתן והכתו מעיד עליו ויונתן לא שמע בהשבע אביו א"ל למה לא נענה סאל בארץ ותומים: פי' הגאון רבסמיה ז"ל בעבור הדאות לעם כי סוגג היה כי היו אומרי מטוא פנים ים בדבר כי בן המלך עבר על הארס ולא נענש ואילו היה אחר היה נענש וכל העם לא היו יודעים כי לא היה סם יונתן במעט המבועה וכאשר לא נענה סאל בארס ותומים הוצרכו להפיל גורלו על מי היה החטא וכפל על יהונתן וחקרו ודרסו ומצאו כי לא היה סם במעט המבועה טעמו כל העם עליו כי סוגג היה ואין עליו משפט מות. וברם ויפדו העם את יהונתן ל' אליעזר אומר כתנו מטקלו זהב ופדאוהו ר' יוחנן ואל ר' יוחנן אמר וכלי לחם אכל והלא רבם אכל. ר"ל לקיט אמר וכי לא מטעמת טעם לא כן אמר ר' אבהו מסוס ר' עירא מטעמת אין בו משום אכילה ולא משום סתייה ולא משום הפסק תענית ואכזה טענה ברכה הרי ויפרו העם את יונתן: ויעל סאל מאחרי פלשתים. כיון סלא ענהו י' באורים ותומים לארצה לדרוק אחרי פלשת' בעת הזאת כי חשבאף על פי מנמלט יונתן בטענה עון יש בינינו על הסבט' או אחר מהלך הלילה בזה הענין מתעסקו בו בין כך ה' הלכו פלשתים למקומם: לכד המלכה. התחזק במלכות והיתה בידו בלא סוס פקדון כי ראו כל ישראל כי היה מצליח במלחמות: ירשיע

רשי

אחיו החל. המזבח ראשון ל המזבח סמנה סמל: פנות העם. מרי העם אבן הפנה היא ה המסובה: לעבר אחד להפיל גורל בין כולכם ובינינו: הבה תמים. תן גורל אמת והעם יצאו קיים מן הגורל: ויפרו העם. התיירו לו לסאול סם סבועתו: ויעם

רלבג

ויבן סאל מזבח לוי. אחיו החל לבנו מזבח לוי. ראו סידע סלא יתכן סכאח' כי סאל החל לבנות מזבח לוי מהריכמה וכמה אכס' בנו מזבח קודם סאל כמו סאמרו במדרס והנראה ב בעיני שהרצון בזה כי כעסוה סאל ללול אבן גדולה לסחוט עליה אים סורו ואים סיו החל הענין ההוא ל לבנות מזבח לוי כי כלילה ההוא לא מצאו כי היה נחפז לדרוק אחרי פלשתים אף היתה האבן ההיא התחלת הבנין ועם בנה המזבח אחר כך להזכיר הסם סבועה להם ולתת תורה להם יתכעל כל אשר במלס או יהיה הכנוי באותו החל סבא האבן ואל תעמה אם יהיה אבן פעם זכר פעם נקבה כי יש כמותו רבים בלשון. והנה התעורר סאל בראותו ה ההלכה לישראל ל לדרוק אחרי פלשתים כלילה ההוא בעינו לא כמלמה כותנו כי סלו באלהים ולא ענהו בום ההוא על דבר חטא יונתן לפי מה סכתבר על פי הגורל. והנה כעב סאל סמות יומת יונתן בנו עלדבר זה החטא וסבבו ישראל סלא מת כפסיו ופריו י' יסובון: על ישראל בפיראוי ממנו כל העם יראה עצומה וככעו לעשות מזבחות וברתו בלא סכוב:

ויבן שאול מזבח ליהוה אתו החל לבנות מזבח ליהוה:

ויאמר שאול נדרה אחרי פלשתים לילה ונבזה בהם ער אור הכקר ולא נשארה בהם איש ויאמרו כל הטוב בעיניך עשה ויאמר הכחן נקרבך הלם אל האלהים: וישאל שאול באלהים הארד אחרי פלשתים התתנם ביד ישראל ולא ענהו ביום ההוא: ויאמר שאול גשו הלם כל פנות העם ודעו וראו במה היתה החטאת הזאת היום: כי חי יהוה המושיע את ישראל כי אם ישנו ביונתן בני כי מות ימות ואין ענהו מכל העם: ויאמר אל כל ישראל אתם תהיו לעבר אחד ואני ויונתן בני נהיה לעבר אחד ויאמרו העם אל שאול הטוב בעיניך עשה:

ויאמר שאול אל יהוה אלהי ישראל הבה תמים וילכד יונתן וישאל והעם יצאו: ויאמר שאול הנפילו ביג' ובין יונתן בני וילכד יונתן: ויאמר שאול אל יונתן הגידה לי מה עשית ויגד לו יונתן ויאמר טעם טעמתי בקצה המטרה אשר בירי מעט רבש הנני אמות:

ויאמר שאול בה יעשה אלהים וכה יוסף כי מורת תמות יונתן: ויאמר העם אל שאול ה' יונתן ימורת אשר עשה ה' שועה הגדולה הזאת בישראל חלילה חי יהוה אם יפל משערת ראשו ארצה כי עם אלהים עשה היום הזה ויפדו העם את יונתן ולא מת:

ויעל שאול מאחרי פלשתים ופלשתים הלכו למקומם: ושאול לכד המלכה על ישראל וילחם סביב בכל איביו במואב ובבני עמון ובאדום ובמלכי צובה ובפלשתים:

ונמסר גם בריש סדר נציבים: יצאו ח' קמעין וסימ' נמסר ביושע סימ' ב: השועה ג' בקריאה וסימ' הונתן ימות אשר עשה. ושאכתם מים בשטון. לוי השועה על עמך:

נדרה ג' בקריאה וסימ' נדרה ונשברה לך אבל. הבה נדרה ונבלה שם שפתם. נדרה אחרי והפלשתים לילה: גשו ג' וחס וסימ' נמסר ביושע סימ' ג: הלם יא בקריאה וחס וסימ' נמסר בסדר שמות: ישנו ד' בקריא' וסימ' כי את אשר ישנו פה עכנו. כי אם ישנו ביונתן. ודה אם אם ישנו בארץ. ישנו עם אחד כפזר וכפזר.

ויבן שאול מזבח קדם י' יתיה שרי למבני מדבחה קדם י':

ויאמר שאול נחות בתר פלשתאי בליליא ונקטול ברהון עד מנהר צפרא ולא נשארה בהון אנש ואמר כל דתקין בעיניך עבד ויאמר כחנא נתקרבך הלא ונשאול במימרא דר'י: וישאל שאול במימ' דר'י והאיתות בתר פלשתאי תתמסריונו ביד ישראל ולא קביל אלויתיה ביוםא ההוא: ויאמר שאול אתקרבו הלכא כל רישי עמא ורעו וחזו במן הות חובא הדין יומא דין: ארי קיים הוא י' דפריקת ישראל אריא ויתוהו ביונתן בריא אריא אתקטלא ויתקטל ולית דמתב ליה מכל עמא: ויאמר לכל ישראל אמתו תהון לעברא חד ואנא ויונתן ברי נדרי לעברא חד ואמרו עמא לשאול דתקין בעיניך עבד:

ויאמר שאול קדם י' אלהא דישראל אתבנה בקשוט ואיתאחד יונתן ושאול ועמא נפקו: ויאמר שאול רמו עדבין בינא ובין יונתן ברי ואיתאחד יונתן: ויאמר שאול ליה יונתן חילי סה עבדתא ותיו ליה ירהונתן: ויאמר מטעם טעמית בריש שוטיא דבידי זעיר דרבשא הא אנא תייב ליוממת:

ויאמר שאול כדן יעבד לוי ובדין יוסף ארי ממת תמות יונתן: ויאמר עמא לשאול תיונתן ויתקטל די עבד פורקנא רבא הדין בישראל חס קיים הוא י' אם יפול מסער רישיה לארעא ארי קדם י' גלי דבשלו עבד יומא דין ופרקו עמא י' יונתן ולא מת: וסליק שאול מבחר פלשתאי ופלשתאי אזלו לאתריהו ושאול אציל במלכותא על ישראל ואגית קרבא סחור סחור בכל בעלי דבבוהי במואב ובבני עמון ובאדום ובמלכי צובה ובפלשתאי:

והשועה ג' בקריאה וסימ' הונתן ימות אשר עשה. ושאכתם מים בשטון. לוי השועה על עמך:

יונתן כי עם אלהים עשה מעשיו ביום ההוא והנה ההצלחה הזאת סכרחת פרייה על דרך אמרו פדה במלס וסאל לכד המלכה על ישראל. כי באלו התשועות הפלאות סעסעו על ידו בחלחון בכל אויביו לכד המלכה וסכל

יִרְמְיָהוּ יִחְרִיד וְיִבְלָבֵל וְכֵן הָיָה וְהוּא יִסְקִיט וְיִי רִמְסֵה וְיִחְרְמוּהוּ חַיִּיבֵי: וְיַעֲשֶׂה חֵיל־ אֶחָד וְיִכְרֹתוּ וְכַסֵּם מִסִּירֵיָ: וְיָךְ אֶת עַמְלֵק־ מִה עֲבֹה לֹה הָלָךְ וְהִכִּית אֶת עַמְלֵק־ וְיִסְוִי הוּא אֲבִירֵה הַזִּכְרֵה בַּמִּלְחָמָה שִׁמְתֹה בֶה סָאֹל וְכַנִּי וְהוּא הוּא הַזִּכְרֵה בְּדִבְרֵי הַיָּמִים וְלֹא זָכַר אִישׁ בְּשֵׁת כִּי אֵלֹהֵה הַשְׁלֵסָה הַיּוֹי וְיִזְכְּרוּ עַמּוֹ בַּמִּלְחָמָה וְלִפִּי מִזְכָּרֵה בְּשֵׁתִי

המלחמה לא זכר איש בוסת
וּבְרֵבֵי הַיָּמִים שֶׁזָכְרָם בְּעֵינַי
הַחוּלָה' זָכְרוּ וְהוּא אֶסְבַּעל שֶׁזָכַר
הוּא אִישׁ בֹּסֶת; וְכִי אָבִי אֲבָנָה
בֶּן אָבִי. כִּבְר פִּרְשָׁתוֹ לְמַעַלָּה
• לְמַסְחָר לְמֶלֶךְ. בְּקֶמֶץ חֶטֶף
הַחַיִּית; וְעֵתָה שָׁמַע. כְּלוּמָר כִּיֹּן
שֶׁמִּסְחָת לְמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל כִּרְיָה
וְעֵתָה מֵה שֶׁמִּזְכֹּר עֵלָּךְ לְעֹמֶר
וְהוּא מִלְחָמָת עֲמֶלְךָ. וְחִמְרוֹ
רְבוּתָם ז'ל שֶׁלָם מִזְכֹּר כְּמִטּוֹ
יִשְׂרָאֵל בְּכִסְפָּתָה לְאַרְץ לְמִנְת
עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ וְהַכְרִית זָרָם שֶׁל
עֲמֶלְךָ וְלִבְנוֹת בֵּית הַבְּחִירָה וְעַל
זֶה הַמֶּלֶךְ נִכְלָה וְיִרְס מִלְּבָב מִלְּבָב
• פִּקְדָתִי. עֵתָה אֲבִי רֹפֶה לְפִקְדֹ
וְלִמְנוֹל עַל עֲמֶלְךָ חֵת אֲחֵר עֵשָׂה
לְיִשְׂרָאֵל; שֶׁלֹּ. מִאֲרָבִים וְחִילֹ
בְּדֶרֶךְ יוֹנָתָן תִּרְגַּם דְּכִמֶּן לִיה
בְּאֲדָרְחָא; וְהַחֲרַמְתָּ. כִּמֹּ וְחֵת
כָּל הַנִּסְמָה הַחֲרִים לְשׁוֹן כְּלִיָּה
וְהַפְחָתָה וְכֵן תִּרְגַּם יוֹנָתָן וְתִגְמֹ
יִאֲדָנִי אֲבִי ז'ל פִּי לְשׁוֹן חֲרָם
חֲלָלָה כְּלוּמָר בְּתַחֲלָה הַחֲרַמְנוּ
שֶׁלֹא יִהְיֶה אֲדָם מֵהָם וְאַחֵר כִּי
וְהַמְתָּה; וְלֹא תַחֲמוֹל. לְפִי
שֶׁסֹּפֶס לְחַמּוֹל כִּמֹּ שֶׁאֵל וְיִחְמוֹל
שֶׁאֵל וְהַעֵם הַזֶּה יִדְוֹר וְלֹא תַחֲמוֹל
עֲלֵיו שֶׁלֹא יִהְיֶה לוֹ פִּתְחוֹן פֶּה;
וְשֶׁ חֲמוֹר. כִּי אִם יִחְיוּ מֵהָם שׁוֹר
אֹחַ חֲמוֹר וְיִחְמוֹר זֶה הִיָּה מִשְׁלָל
עֲמֶלְךָ וְהִיָּה לֹא כִמְחָה זָכַר עֲמֶלְךָ
וְהַכְּתָב אֹמֵר תַּחֲמָה חֵת זָכַר
עֲמֶלְךָ; וְשָׁמַע. כִּמֹּ וְיִאֲסָף וְכֵן
תִּרְגַּם יוֹנָתָן וְכֵן כְּלוּמָר אֶסְפִּים
סִיָּהוּ כְּמַעֲז' אֲלֵיו לְלִכְתֹּ לְמִלְחָמָה
אֹפִי אֶסְפִּים עַל יִדְיָכֶרֶם מִשְׁמַעֲז
וְכֵן בְּמַסָּה בְּאַחֵר בְּאֲדָר מ
מִשְׁמַעֲזִים עַל הַסְּקָלִים פִּירֹם
מִכְרִיזִן; בְּטָלָאִים • סִם מִקְוֶם
וְאַף עַל פִּי שֶׁבֶא בִּהָא הַיִּדְעָה
שֶׁלֹא כִמְכָה הִנֵּה בְּמוֹהוּ בְּקִרְקָה
בְּמִכּוֹת בְּשִׁטִּי וְיִוֹנָתָן פִּירְסוּ כִּמֹּ
וְבִזְרוּ עֵי קִבְּץ טֹלָאִים שֶׁתִּרְגְּמוּ
בְּאֲמֵרִי פִּסְחִיא וְאִם כִּבְרֵר יוֹנָתָן
שֶׁפִּסְחִים הִיוּ אִם כֵּן זִמֶּן פִּסְחֹ
הִיָּה וְכִבּוֹב סִיָּהוּ אֶהֱל מוֹשֶׁה שֶׁ
פִּקְדָם שֶׁהִבִּיאוּ פִּסְחִיהֶם וְעַל יִדֵּי
הַפִּסְחִים יִדַּע מִכֵּינֶם כִּי פִּסְחֹ

לא היה קרב בצמתי יחיד ובדבריו רבותי' זל ממנה אותם בטלאים לא מן הפסחים
אלא שאמר להם עייקחו כל אנשי החיל טלאים משלו ויחך כל אחד טלה אחד ואחר
כך כזה למכות הטלאים וסמכו על זה הפסוק ואמרו אסור למכות את ישראל אפילו
לדבר מצוה סגאמר ויפקדם בטלאים אמר רבי אלעזר כל המונה את ישראל עובר
בלאו סגאמר אסר לא ימר ולא יספר ואמרו כל זמן שבתנו ישראל לצורך לא חסרו
שלא לצורך חסרו בימי דוד כראה כי אפי' מנה אותם בדבר אחד כיון שמנה אותם
שלא לצורך הם חסרים שאם כן למה לא לקח יואב מכל אחד עשר דבר וימנה
הדבר ההוא ולא יהיה בהם נגף וכן כשמנה אותם לצורך צריך שימנה אותם
בדבר אחד כמו שאול שמנה אותם בטלאים וכן במלחמה הראשונה עסקים
עבדוק שפירושו באבנים כמו שפירסנו: וירב בנחל. פרסו ארבע משפטו ויארר
מבנין הפעיל אומן הדגוש ומשפטו ויארר והוא הכתוב מפניקמכות הי"ד ויש
לפרשו ענין ריב ומנה כלומר יבא צמלק עליהם וכלם אחס בנחל ויונתן תרגם
וטקום מעריותיה ואגז קרבא בנחלא ובדבריו רבותינו זל לשון רין הוא רב ורן
שאלו בעצמו על עסקי נחל כלומר עגלה הערופה בנחל אמ' ומה בשביל כפש אחת
אמרה תורה ערוף עגלה כל הנפשות הללו לא כל שכן יבאקה בת קול ואמרה לו
שאל אל תהי צדקה הרבה יותר מבוראך: ויאמר שאול אל הקני. ואף על פי
מראינו בכתוב הארץ כי הקני עלו מעיר התמרים ויסבו עם בני יהודה במדבר
יהודה הלכו להם כולם או מקצתם לשבת עם העמלקי כי יושבי אלהים היו והיו
בזמנים ממקום למקום כפי שהיה מזמנן להם: פ

יִרְשִׁיעַ אֶל־מִנְחֹן חֶסֶד וְכֹבֵד אֶשְׂרֵי־פְנֵי־יִרְשִׁיעַ • וְהוּא יִשְׁקֵשׁ • אֶף־אִמְנֵם אֵל לֹא • וְאִישׁ מִזְמוֹת מִזְמוֹת
חֶסֶד • וְהִבִּיתָ הַמֶּלֶךְ וְסִימָה וְהִבִּיתָ אֶת־כָּל זְכוּרָה לְפִי־חֶרֶב • וְהִבִּיתָ אֶת־מִדְּרָן כְּבִישׁ אַחֵר • עֵתָה לְךָ וְהִבִּיתָ אֶת
עֶמְלֶךְ וְהִזְדַּרְתָּם • בֵּית אַחֲבָב • אֶת אֲרָם עַד כֹּלָה:

וְכָל אֶתֶר וְסִתְפָּנִי מִחַיִּיב וּכְנֵשׁ ה' יִרְאֶה
מִשְׁדִּיּוֹן וּמִתְנַחֵי יֵת דְּבִית עֲמִילָה
וּשְׁחִיב יֵת יִשְׂרָאֵל מִיד בְּזוּזֵהוּן :

וַיְהִי בְּכִי שְׂאוֹל יוֹנֵתָן
וַיִּשְׁוּ וּמִלְכִּישׁוּעַ וְשׁוּם תַּרְמִית בִּ
בְּנֵיהֶם שׁוּם רִבְרָה מִיָּרֵב וְשׁוּם
זַעֲרָמָא מִכָּלוּ וְשׁוּם אֶתֶת שְׂאוֹל
אֶת־נִוְעַם בֶּרֶת אֶחָיִמֶעַז וְשׁוּם רִב
חִילִיָּה בֶּנִי־רַב־נֶר אֶת־אֲבוֹתָי
דְּשְׂאוֹל וְקִישׁ אֲבוֹתָי דְּשְׂאוֹל וְנֶר
אֲבוֹתָי דֶּאֱבֵנֶר בֶּרֶת אֲבִיאל :

וְיָוֹת קָרְבָּא תְּקִיפָא עַל
פְּלִישְׁתָּאֵי כָּל יוֹמֵי שְׁמֹאל וְחִזְקָא
שְׁמֹאל כָּל גְּבֵר גְּבֵר וְכָל גְּבֵר עֵבִיד
קָרַב וּכְנֵשׁ יִחְיֶה לְוִיתִיָּה׃

וַאֲמַר שְׂמוּאֵל לְשֹׂאֵל יְתִי
שְׁלַח יְיָ רְבוּיֹת לְמַהוּי מֶלֶכָּא עַל
עַמִּיהָ עַל יִשְׂרָאֵל וּכְעַן קִבֵּל ל
לְמִסֵּר פְּתוּמָא דִּיּוּ

כִּדְבַן אָמַר יי עֲבֹאוֹת דְּכִרְנָא ית
וְעֵבֶר עֲמֶלֶק לְיִשְׂרָאֵל דְּכִמֶּן לִיה
בְּאֹרְדֵּא בְּמִסְקִיָּה מִמַּעְרִים ;
וְכַעַן אִזְוִל וְתַסְחִי ית דְּבֵית עֲמֶלֶק
וְתַגְמַר ית כָּל דִּי לְהוֹן וְלֹא תַחֲסוּ
עֲלֵיהוֹן וְתַקְטוּל מִגְּבַר וְעַד אֵיתָא
מַעוּלִים וְעַד יִנִּיק מִתּוֹר וְעַד אֵימַר
מִגְּמַל וְעַד חֲמַר ;

וּכְבֹּשׁ שְׂאוּל ית עֲמָא וּמְנוֹנָא
בְּאִמְרֵי פִסְחֵי מֵאֲתָן אֶלְפִין וְגִבְרָא
רַגְלָאִי וְעֶסְרָא אֶלְפִין ית וְאַיִשׁ
יְהוּדִי וְאַתָּא שְׂאוּל עַד קִרְתָּא
דְּבִית עֲמֶלֶק וְטָקִים מִשְׁרִיתִיה
בְּנִתְלָא וְאַמֵּר שְׂאוּל לְשָׁל מֵאֵת
אֵייל זֹר אֲתַפְרֵשׁ מִגֹּז עֲמֶלְקָאֵת

וּבְכָל אֲשֶׁר יַפְנֶה יְרֹשִׁיעַ : וַיַּעַשׂ
הָיִל וַיִּדְּ אֶת עַמְלֶק וַיַּצֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל
מִיַּד שָׁקֶהוּ : וַיְהִי בְנֵי
שָׁאוּל יוֹנָתָן וְיִשָּׁי וּמֶלְכִישׁוּעַ וְשֵׁם
שְׁתֵּי בָנָתָיו שֵׁם הַבְּכִירָה מֶלֶךְ וְשֵׁם
הַקָּטָנָה מִיכָל : וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ שָׁאוּל
אֲחִינֹעַם בַּת אַחִימֶעַץ וְשֵׁם שָׁר-
עֲבָא אֲבִירָה בֶן נֹר דָּוִד שָׁאוּל :

וְקִישׁ אֲבִי שְׁאוּל וְנָר אֲבִי אֲבִנֶּר בֶּן־
אֲבִיָּאל׃ וַתְּהִי הַמֶּלֶךְ חֲמֵה׃
חֲזָקָה עַל־כָּל־שְׂתִים כָּל־יְמֵי שְׁאוּל
וַרְאָה שְׁאוּל כָּל־אִישׁ גִּבּוֹר וְכָל־בֶּן־
חֵיל וַיִּאֲסֹפֶהוּ אֵלָיו׃

וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֶל־שָׂאֹל אֶת־
 שְׁלַח יְהוָה לְמִשְׁחָךְ לְמֶלֶךְ עַל־עַמּוֹ
 עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שִׁמְעֵ לְקוֹל דְּבָרֵי
 יְהוָה :

עֲבָאוֹת פָּקִדְתִּי אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה עִמָּלֶךְ
לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שָׁם לוֹ כְּדֹרֶךְ בְּעֵלְתּוֹ
מִמְצָרִים: עָתָה לָךְ וְהִבֵּיתָה אֶת-
עִמְלֶךְ וְהַחֲרַמְתָּ אֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ
וְלֹא תִהְיֶה עָלָיו וְהִמָּתָה מֵאִישׁ עַד-
אִשָּׁה מֵעוֹלָל וְעַד יוֹגֵם מִשּׁוֹר וְעַד-
זֶה מִדּוֹמָל וְזֶה חֲמוֹר:

וַיִּשְׁמַע שְׂאוּל אֶת־הָעָם וַיִּפְקְדֵם
בְּתַלְאִים מְאֹתִים אֵלָּף רִגְלֵי וְעֶשְׂרֵת
אֲלָפִים אֶת־אִישׁ יְהוּדָה׃
וַיָּבֹא שְׂאוּל עַד־עִיר עֶמֶלֶק וַיִּדְּבַר
בְּנַחַל׃ וַיִּהְיֶה מֶלֶךְ שְׂאוּל אֶל־
הַקִּינִי לְבֹן סֹרֵךְ רִדּוֹ מִתּוֹךְ עֶמְלֶקִי׃

(continued)

ועם חיל. ראשון חיל: אביבך בן כר. ובר היה רוד מאול אחיו מל קים ופניהם בני
אביאל וגם אביאל בקר כר בבביר הימים שהיה מרלך כרות לרבים במבואות
האפלים: וראה מאול לשון הוה וכשהיה מאול רואה אים גבור חיל היה אוקפו
חליו: ועתה ממע לקול דבריו. פעם אחת כסכלת עתה הזהר בעצמך: מסוד
וער מה. מהיו בעלי
כספים ומסכן עצמן
ורומק לבהמ: וישמע
מאול. לשון הכרזה
כמו ומעק מאול:

וַיִּפְתְּרוּם בְּטַלְאֵי: אָמַר
לְכֹל אֶחָד וְאַחֵר וְאַחֵר
טַלְאֵה מִזֵּאֲנֹה שֶׁל מֶלֶךְ
וְאַחֵר כִּךְ מִנֵּה אֶת
הַטַּלְאִים לְפִי שֶׁאֶסְקֹר
לְמִנּוֹת אֶת־יִשְׂרָאֵל מִ:
בַּעַל יִסְקֹר מְרֹב:
וַיִּירֶב בְּבַחֲלֹ. וַיִּלְחֹם
בְּבַחֲלֹ וּרְבוֹתָיו וְאֶמְרוּ
עַל עֲמִיק: כָּחַל רֵב וְדָן
אֶת עַמּוֹ וְמֵה בְּעִבֵּל
כַּעֲס אֶחָת אֶמְרָה ת
תּוֹרָה עֲרוֹף עֲגֵלָה
בְּכַחֲלֹ בְּעִבֵּל כֹּל הַ
הַפְּעוֹת הָאֵלֹהִים לֹא כֹל
מִכָּן אִם אֵרֶם חֲטָא
בְּהִמָּה מֵה חֲטָאֵת:
אֵל הַקִּימִי. בְּנֵי יִתְרוֹ
סָהִיו וַיִּסְבֹּךְ בְּמַדְבָּר
יְהוּדָה כִּגְדַר עַרְד
סָהִלֹו אֲחֵל יַעֲבֹךְ ל
לְלִמּוֹר תּוֹרָה וְעַרְד ה
הוּא עֲמִילָה הַכַּעֲבִי
מֶלֶךְ עַרְד עֲמִילָה הִיָּה
מִ: וַיִּסְבֹּךְ הַנֶּגֶב וְעֲמִילָה
וַיִּסְבֹּךְ בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב:
עַם כֹּל

דלכג

וּבְכָל אֶמֶת יִפְתָּה
 יִרְמְיָהּ רִלְסִיחִי
 אֲחִיבִּי וְיִסְחִיתֶם עָלַי
 דְּרֹךְ אֹמֶר אֵל אֱלֹהִים
 אֵל תִּרְמְעֵנִי אוֹ יֵהֱיֶה
 הַרְצֹן בְּזֵה יִרְמְיָהּ
 הִיָּה כִלְחָם רִלְסֵהוּ
 הִיָּה כִלְחָם בְּכָל אֶמֶת
 יִפְתָּה טַעַם לֹו חֶמֶס
 וְהִזְאִמְרוּ בְּקוֹף וּכְלָם
 אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד מִסֻּהוֹ
 כִּי לֹא הִיָּה כִלְחָם בָּהֶם
 אִם לֹא מַעֲשֵׂי הַיּוֹתֵם

פוסקים את ישראל ומרשעים כפגרים. והנה האריך בזכירת שמות בניו ובנותיו
 ומס אשתו ושם פרי הצבא אשר לו לכבוד שאלו ולכורך מה מזכר אחר זה באלו
 הספורים. והקדים אבנר לקים אבי שאלו למעלת אבנר ולפחיתות קים הלא
 תראה מה שאלו במה שקדם מה זה היה לכן קים ולזאת הסבה ג' הקדים לזכור
 אבנר קודם שיזכור אביו שהיה ער צבא ג' ויחס מפני זה כר אביו שהוא אבי
 אבנר באמרו ונר אבי אבנר בן אביאל: כל איש גבור וכל בן חיל: הנה אחשוב כי
 קרא הגבור האים החזק והאמיץ הדקיא בעיני המלחמות וכן חיל מצליח
 במלחמות: והמתה מאיש ועד אשה וגו'. בגדול החל ובקטן כלה וזה בהדרגה
 כי האים יותר נכבד מהאשה וכל אחד מהם יותר נכבד מהעוֹלל כי הוייתו חברה
 עדיין כי לא נכלם הגדול בזה המציחה והעוֹלל יותר נכבד מהיוֹנֵק כי היוֹנֵק עס
 חסרון גופו הנה הוא חקר הכחשד שלא יוכל לעכל כי אם החלב שהוא משימה
 לטבעו מאד והסוד יותר נכבד מהסה והגמל הוא כמו ממוצע בין טבע הטהור
 וטבע הטמא והחמור הוא מהמינים הפחותים שבהמה הטמאה: ויפקד
 בטלאים. עשה זה כדי שיפקד הטלאים ולא יפקד העם פן יהיה בהם נגף
 בפקדו אותם כמו סקרה לרוד ולזאת הסבה גם כן מנה אותם בבזק במלחמת
 כחש מלך בניעמן: וירב נחל. ר"ל שהוא כלחם עם עמלק במיסוד כי עם
 יבאו להלחם. הנה הריב והמלחמה אחד כאמרו הריב רב עם ישראל אם
 כלחם כלחם בס: ויאמר שאלו אל הקיני הרצוב ונכבד אמר שאלו אל הקיני
 קודם שילחם בעמלק: ואתה

מן אוסיף. סרסו חסד מנצח הפעיל על דרך חזר העיר עניו לזמן כליון. ואתה עשית חסד. בעצה שנתן יתרו למשה וכחשב לזרעו אחריו כאלו הם עשו החסד והוא שאמר עם כל ישראל כמו שאמר עם וגם כל העם הזה על מקומו יבא בשלום. וברש וביעם כל בני ישראל עשה חסד והלא לא עשה חסד אלא עם משה

הדארכתיב קראץ לויאלכל לחם אלא ללמדך שכל העושה טובה עם אחד מברולי ישראל מעלה עליו כאלו עשה חסד עם כל ישראל. מחילה בואך סור. אולי סכנו עם בני ישראל אז לקח הארץ מידם. וכך באכה פירשתי שהיא לכח ידועהמקל והמשנים. תרגם יונתן כמו הפוך והמשנים שתרגם סמיכא ותרגם הכדים פטומא ורובה לומר השמני' שהם שמני' מאלהים על ידי מרעיתם. והפטומים שהם פטומים על ידי חרם שמאכילם כי כן דרך הפטום שמפטם הבחמות מכין המאכל למשי' בפי הבחמה ויש לפרש המשנים הכבשים בני סנה והכרים גרולים משה. ויש מפרשים המשנים שהם שנים לבטן. וכל המלאכה פירו המהקנה וכן לרגל המלאכה אשר לכני כי כל דבר שיתעסק בו האדם נקרא מלאכה ומעשה בין מלאכת אומנות בין עבודת האדמה בין במקנה. כמבזה וכמס. בתוספת סתי אותיות וכן מלאכה ואמר כמבזה וכמס כקבה וזכר כמו רוח גדולה וחזק והקבה על המלאכה ו והזכר על הענין וכן עשה מ מלאכה והענין בזה המקום המקנה. נחמתי. מבין כפעל: מצינו לו יד. מכין לו עם מקום לחנות החיל ולחלוק הבזה וכן תרגם יונתן מתקן ליה תמך אתר לפלגא ביה בזתא. וברש בונה לו מזבח עם בחרמל והוא המזבח שאמר באלהיו וירפא את מזבח יי' ההרוס: ויסב ועבר. אחר שהציב לו יד בחרמל סבב ועבר לו הגלגל לזבוח שם כמו שאמר והטעם לפי שהיה שם המזבח והאל מושד תחילה כשבאו לארץ ואף על פי שעתה היה בנוב היו מ מכבדים מקום אהל מועד ב בגלגל והיו זובחים שם בשעת הייגר הבמות וכן חדשו שם המלוכה וזבחו שם זבחי שלמים: למען זכות. לא חמלו עליהם להכאתם אלא למען זכות ליי' שהיה עמם במלחמה ואמר אלהיך לכבוד שמואל להגדיל מעלתו כי כל מה שגדל האדם ראוי לומר עליו אלהיו אלהיך וכן היו הנביאים אומרים יי' אלהי וכן אמר בחטא הנביא מכל מצות יי' אלהיו: ויאמר לו דבר. כתיב ויאמרו רוצה לומר שאלו והזקנים אשר עמו וקרי ויאמר רוצה לומר שאלו: הלא

עם כל בני ישראל. סנהנו מסעדתנו מסה ואחרן וכל זקני ישראל והרי מעלה עליו כאלו עשה עם כל בני ישראל: והמשנים. אין לו דמיון והם הבריות ואומר אני לזמן משנים כמו כסף משה על שם שהוא כפול בבשר ובשומן וכן ופר הקרי שבע שנים: כמבזה וכמס. כמו כבזה והמם טפלה בו: נחמתי.

מחפזה עלתה בלבי על מלכות שאלו מ מהמלכותי: מצינו לו יד. בונה לו מזבח הוא מזבח ס' באלהיו וירפא את מזבח יי' ההרוס וינתן תרגם והא מתקן ליה תמך אתר לפלגא ביה בזתא: הרף. כתרומתו חזיקך המתן: ראם

בואך ה' כתיב בן וסימ' ויחננו עליוס וישחיתו. ויקבו אנשי ישראל. ויך שאול את עמלק. רפשו אל וגשוריי. ושבתך ובואך דישעיה. מעין בסדר נח: וברמלהג בקריאה וסימ' בא שאול הברמלה והנה

פן-אספך עמו ואתה עשית החסד עם כל בני ישראל בעלותם ממצרים ויסר קיני מתוך עמלק: ויך שאול את עמלק מחוילה בואך שור אשר על פני מצרים: ויתפש אר-אנג מלך עמלק חי ואר-כל העם החרים לפי הרב: ויחמל שאול והעם על אנג ועל מיטב הצאן והפקד והמשנים ועל הכרים ועל כל הטוב ולא אבו החרימם וכל המלאכה נמכרה ונמס אתה החרימו: ויהי דבר-יהוה אל שמואל לאמר: נחמתי כי המלכתי את-שואל למלך כי-שב מאחרי ואר-דברי לא הקים ויחר לשמואל ויזעק אל-יהוה כל-הלילה: וישכם שמואל לקראת שאול בבקר ויגד לשמואל לאמר בא-שואל הכרמלה והנה מצינו לו יד ויסכ ויעבר וירד הגלגל: ויבא שמואל אל-שואל ויאמר לו שואל ברוך אתה ליהוה הקימתי את-דבר-יהוה: ויאמר שמואל ומה קול-הצאן הזה באזני וקול הבקר אשר אנכי שמע: ויאמר שואל מעמלקי הביאום אשר חמל העם על-מיטב הצאן וירבקד למען זבח ליהוה אלהיך ואת היותר החרמנו: ויאמר שמואל אל-שואל הרף ואגידה לך את אשר דבר יהוה אלי היללה ויאמרו לו דבר:

מצינו לו. על ברמלה ובאתם אל נבל. ויבאו עבדי דוד: וקמתי ג' מעיל וסימ' נמסר בסדר נח: ויחר מלאים בליש בקריאה וסימ' איש אל יחר מבנו עד בקר. ואת היותר החרבנו. ויותר מבנו באה רבב דשמואל. ויחרו דה. כי מה יותר לחכם עם הבסיל. ואל תחזכם יותר לבה. לעשות יקר יותר מבני. ונמסר גם בסדר בשלח: הרף ובקריאה וסימ' הרף מבני ואשמדם. הרף לנו שבעת ימים: הרף ואגידה לך את אשר דבר. למלאך השחית בעם. ויחרו דה. הרף באף ועזוב חיבה ואל תתחר:

מלא יהנו ישראל כלל מכבדיהם להעיד כי הכונה האלהית היתה בזה ללקיחת הנקמה ממה שעשה עמלק לישראל בדרך בצאתם ממצרים אשר זנב בהם כל הנפלים אחריהם למען ייראו הבאים מעשות כדבר הרע הזה ולא היתה הכונה בצאת המלחמה לקחת סללם ולהכות מכבדיהם. וכאשר פשטו שאלו וישראל יריבם בשלל הראו כי לא היתה כוונתם בזה לנקמה אך להועיל לעצמם וזה היה הפך הכוונה האלהית וידמה סלזאת הסבה בעיני כסמרו ישראל בימי מרדכי ואסתר משלוח דם בבזת אויביהם שהיו מעמלק כמו סספר ובבזה לא שלחו את ידם. והנה ספר כי חמלו שאלו והעם על אנג ועל מיטב השלל ולא אבו החרימם והמלאכה הפחותה החרימו וקרה מזה לשאל סנעם להסיר המלוכה ממנו: בא שאלו הכרמלה והנה מצינו לו יד. ידמה שהיה הרצון בזה שהוא היה מציב לו מקום לסבת בולעבוד הסי' ולתת לו תודה על כל הטובה אשר הטיב לישראל והנה היה המקום שהיה מציב לו יד בו הגלגל כי שם היו נקבצים ישראל תמיד על כל הדברים הגדולים ולזה אמר ויסב ועבר וירד הגלגל: ויבא שמואל אל שאלו עד לזבח ליי' אלהיך בגלגל. והנה אפסר שחשב שאלו שאם יזבחו ליימ' השלל ההוא לא יקשה בעיני הסי' אחר שאינם נהנים בשללם ולחולשת ההתנצלות הזה ויחזקו אל העם ועוד חשב כי מפני שלא בזה לאחרים מלך עמלק ועמו שוכל להכיל מלכסם והוא אמרו ואביא את אנג מלך עמלק ואת עמלק החרמתי: החפץ

הלא אם קטן אתה. לפי שאמר לו שאלו אשר חמל העם כלומר העם חמל ולא הוא ולא רצה למכרם אמר לו שמואל הלא אם קטן אתה בעיניך כלומר אף על פי שאתה קטן בעיניך ולא רצית להתגדל על העם ולמכרם הלא ראם שבטו ישראל אתה ולפיכך משחק יי' למלך עליה להנהיגם על הדרך הישרה ולמכרם מהעבירה ואיך הכחת אותם לעבור על דברי יי' לא עשו הם אלא אתה שהיה בידך למחות ולא מחית כדאח כי רצונך וחפצך היה בדבר וחמדת הסלל ותעט אליו ויונתן תרגם הפסוק כן הלא אם פריזתך חזי הויתא סיטוגו וכן אמר ברם כי כשעברו ישראל את הים והיו מתיראים ישראל לעבור קפץ סבטו סל בנימן והתחילו לעבור וראו שבט יהודה והתחילו לרגמם באבנים כרי טיחזרו להם והפך כחטון כן עמי נדב ועבר עם כל סבטו ואחריו כל ישראל וסמכו על הפסוק הזה שם בנימן צעיר רודם אל תיקרי רודם אלא חד יס וכתיב בתריה פרי יהודה רגמתם וגו' עד כלות אותם. עד כלות ישראל אותם ותהיה מלם כלותם על הפועל או תהיה על הפעול ותהיה מלת אותם הבאה אחריו תוספת ביאור:

ותעט. כבר פירשנו המלה הזאת שהיא כמו ותסר או ותטה: אמר שמעתי בקול יי'. זה אשר אמר שאלו היה הפסוק לרברי שמואל כי עדיין לא הסלים דבריו ולא אמר לו עדיין מה מדבר אליו יי' הלילה שאמר לו נחמתי והוא שאמר לו שמואל בקוף הענין כי מאסת את דבר יי' ומאסף ממלך אבל כשאמר לו שמואל ולמה לא שמעת הפסוק שאלו את דבריו ואמר אשר שמעתי ופירושו כן שמעתי בקול יי' ויש לפרשו כמשמעו כמו שיתפרס מלת אשר בכל מקו' שהוא טעם למה מקדם וחוזר למה שאמר שאלו תחילה הקמית את דבר

ואמר שמואל

והלא מן שריותך הויתא שיט ו וחלש בעיני גפשיך ברם זכות ש שיבטא דבנימן אבוד גרמא לך די בעו למיעבר בימא קדם בני ישראל בריל בן רביך יי' למתויו מלכא על ישראל ושלחך באורחא ואמר איזיל ותגמר ית חיביבא ית רבית עמלק ותגית קרבא בחוץ עד דתשיצי ותחון ו למטה לא קבלתא למימרא ריי ואתפניתא על בותא ועברתא דביש קדם יי' ואמר שאלו לשמואל קבלית למימרא ריי ואזלית באורחא דשלחני יי' ואיתימית אג מלכא דעמלק וית עמלק קאח גמרית ואפריש עפא מן בותא עאן ותורו קדם ריי חרסון לדבתא קדם יי' אלהך בגילגלא: ואמר שמואל הא רעוא קדם יי' בעליון ובנכסת קודשין בקבלא למימרא ריי הא קבלת למימריה מנכסת קודשין טב לאצתא למלי גביותי מתרב פטימין: ארי כחוב גברא דשאלין בקיסמא בן חובת כל גבר דמכריב על פתגמא ריי וכתובי עמא דטעו בתר טעורא בן חובת כל אנש דפצד ומוסיף על מלי יבניא חרף דקצרתא בפתגמא ריי רחקך מ מלמתי מלכא:

ויאמר שמואל הלא אם קטן

אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה וימשחק יהודה למלך על-- ישראל: וישלחך יהודה בדרך ויאמר לך והחרמתה את החטאים את עמלק ונלחמת בו עד כלותם אתם: ולמה לא-- שמעת בקול יהודה ותעט אל השלל ותעשה הרע בעיני יהודה: ויאמר שאלו אל-- שמואל אשר שמעת בקול יהודה ויאלך בדרך אשר שלחני יהודה ואביא את אג מלך עמלק ואת עמלק החרמתי: ויקח העם מה שלל צאן ובקר ראשי החרם לזבח ליהודה אלהיך בגלגל: ויאמר שמואל החפץ ליהודה בעלות וזבחים בשמע בקול יהודה הנרה שמע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים: כי חטאת קסם מרי ואון ותרפים הפצד יען מאסת את דבר יהודה וימאסף ממלך:

בן פתגמא ריי וכתובי עמא דטעו בתר טעורא בן חובת כל אנש דפצד ומוסיף על מלי יבניא חרף דקצרתא בפתגמא ריי רחקך מ

ראש שבטי ישר' אתה. תירגם יונתן סבטא דבנימן עבר בימא בריום כל עמא כמות פכאמר בבנימן צעיר רודם: עד כלותם אותם. העם אשר אתך יכלו אותם: ותעט. כמו ותעף לסון עט: ראשית החרם. מיטב החרם וכן ראשית דגבך כמה שכאמ' בהרימכם את חלבו ממנו ויונתן תירגם קדם ריחרמון: הנה סמוע בקולו מזבח טוב להקשיב מחלב אילי. זה מוסב על הנה סמוע מזבח טוב ולהקשיב מחלב אילים: כי חטאת קסם מרי ואון ותרפים הפצד. וכעונם סל און ותרפים כן עונם סל הפצד ויונתן תירגם ארי כחוב גברא דשאל בקמא כן חובת כל איניס דמסרב על מלי פ כביא: הפצד. לסון תוספת וכן ויעבר בו הרבה עליו דברים: ירחתי

רלבג

החפץ ליי בעולות וזבחים כסמוע בקול יי'. הנה זה מבואר כי העולות והזבחי יבאו על החטאים כמו ש שהתבאר בתור' ולזה הוא מבואר כי הוא יותר טוב מסימא אדם מהחטא ולא יטורף לאלו הקרבנות: הנה סמוע. למדות השם הוא טוב מהבאת ה הזבח ולהקשיב ל למזותיו הוא יותר מ מהקרבנות חלב אילים על מזבח יי' כי חטאת קסם מרי ואון ותרפים הפצד. אחסוב שהיה ויו ותרפים כיו' נדרם ורכב וקוס ואיה וענה והרצון בו ואון ותרפי'

כאמרו התרפים דבריו און והרצון בזה הוא כי מי שגורע ממדות השם בטיקיים קצתה לבד הנה הוא ממרה את פיו וכן מי שמוסיף על דברי השם הוא חוטא ולזה אמר שמואל לשאלו על מה שאמר אשר שמעתי בקול יי' וגו' שאעפ' שבמה שעשם קיים את דבריו הנה מרה את פיו במה שלא קיים מצותו להחרים את עמלק בכללו ושללם וענן המשל בזה לפי מה שאמר והוא כי חסרון הקסם הוא ענין דומה למרי וזה כי הקוס יגד מה שגיד באמצעות שפע מה עלול מן השם אלא שהשפע ההוא חסר כמו שאמר ובארנו בקפר מלחמות יי' וחסרון השפע ההוא איכנו מצד מה שגיד ממנו כי כבר היה צורך מצד ההוא אבל החסרון הוא מצד מה שחסר להגיע ממנו ולא אוכל לפרש בזה המקום לעומק זה הענין אבל אנמס בזה הלמוד השיריי והמשל' כי הוא בלתי מזיק בזה המקו'. והמשל פיהיה בבאץ מרקחת מורכב מסמים רבים וידע אדם קבלות פס אחר מהקמים ההם וטבעו בעלמות הנה שריין לא ידע פעל המרקחת ההוא כי מצד הסמי האחרים יסתנה הטבע ההוא ולא עוד אלא אפי' ידע טבע כל קס וקס מההרכבה בעלמות הנה שריין לא יוכל לשפט באמתות על פעל המרקחת ההוא בפחותיו מה שלא ידע הצורה המתחדשת מההרכבה וכן הענין בעינו בקסם כי הכזב בוכנס מזה הצד כמו שבארנו בפפר מלחמו יי' כי לפעמים יתגלה לקוסם מה שיטעפ מאחד מן הפשוטים או מיותר מאחד מהם ולא יתגלה לו מה שיטעפ מכל אחר מהם ולאמה שיטעפ מכללם וזה כלו בלתי מבואר בזה המקו' ולזה אמר שמואל כי חסרון הקסם הוא דומה למרי כי כמו שמה שחסר מההודעה מסיר בכללות הטוב שהיה ראוי שגיד מההודעה ולא רי בזה אלא שהרבה פעמים תהיה ההודעה חסרה סבה להגעת הרע כמו שבארנו בשני ממלחמות יי' כן הענין במי ש'מרה פי השם שגיד ממדותיו כי התועלת המכונן במצוה ההיא לא תתקיים אלא בכללה ויקרה גם כן קצתה זולת קצתה הפסד ורע תחת הטוב שכונן במצוה ההיא וזה כי השם בזה לעשות זאת התקמה הכפלאה למען יסרו שאר האנשים מההנהגת זאת המדה הפחותה ולזה רצה שלא יהנו ישראל מנכסיהם כרי שלא יביא זה לחשב כי אחבת הממון הבאי לישראל לזאת המלחמה עם סבהחרמת כל סלל עמלק תועלת אחר והוא התועלת המגיע במה שצותה התורה שלא ליהנות בדבר מע' פן יביא זה להמטך אחר פן אס יראה הנהגת מנכסיה היות ככסיו מכללי אולי ייחס זה למה שהגיע לו מע' וכן הענין בככסי עם עמלק במה כי בלי ספק היו רעותיהם ואמונותיהם כפסדות וכן יאמר שהאון מדברו התרפי' הוא דומה להפצד ההוא בהתעסק בדבר יותר מן הראוי והרצון בהוספה על מצות השם יגיע ממנה חסרון כמו הענין בהוספה פניהה בדבור אשר יהיה באמצע' התרפים כי ההוספה ההיא תהיה סבה לטעות הנפול בהודעה המגיעת באמצעותם וזה כי התרפים הוא דבר מעורר הכח הרמיוני בהתעוררו ירמה קצת דברים צורקים כמו הענין בחלומות הצורקים והרבה דברים כוזבים ירמה עמהם ויגע לו רמיו הדברים הצורקים משפע עליוני יגיע אל הרמיון בעת היותו מתבדר מבין שאר הכחות המגיעות המסיבות הגיע לו כמו הדברים הכוזבים מצד הדברים אשר הגיע רשומם בבח הרמיוני ויתעורבו אלו הרמיונות בדמויים הצורקים ויהיה זה סבה לכזב המגיע בהודעה ההיא ולזה אמר הכביא אשר אתו חלום וגו' מה לתבן את הבר כאס יי' כי ההודעה המגיעת באמצעות אלו הרמיונות תדמה לבד חבלתי נקי מהתעורב בה מהצד שבארנו ולזה הוא מבואר שאין לגרוע ממצו' השם יי' ולא להוסיף עליה כי תפסד הכוונה אשר בעבורה היתה המצוה השאי' יען מאסת את דבר יי' ומאסף ממלך. זהו מה שנוסף לו עתה מהעונם כי במה שחטא בראשונה לא כאמר לו אלא שממלכתו לא תקום ואולם עתה אמר לו שהשם מאס אותו מהיות מלך על ישראל וזה מורה שמי מלכותו יהיו מעשים כי הדבר הנמאס ירוחק:

חטאץ
ז' כתח וכל
חריסר רכר
במא ראשית
חטאץ חול

והת דבריו. מאמרת לי במצות יי ותי ארי עברית על מימרא דיי ובסרית על פתגמך. ללכת. בסגול באתנחתא: ויחזק בכנף מעילו. סאול החזיק בכנף מעילו סמואל כרי פסוק עמו. ובמדרש חולקין בוים אומר כי סמואל קרע במעיל סאול ורמז לו בזה כי מי שיכרות כנף מעילו הוא ימלוך תחתיו ויא כי סמואל קרע מעילו.

סל עכמו סכך דרכן סל דריקים להיות קורעין בסעה סאין כ כטועתן משוכחת: קרע יי את ממלכות ישראל מעליך היום. ואף על פי סאמר לו זה בגלגל כטהעלה העולה ממלכתך לא תקום ועתה אחר לו היום אפשר סהחטא ההוא היה כמחל לו עי תשובה ומעשים טובים וכיון ססנה כחטא אחר לו היום כ כקרעה הממלכה ממך. ויש לפרס עוד כי כחטא הראשון חמלו ממלכתך לא תקום כלומר סלא תתקיים לו ולבניו אחריו אבל אפשר כי הוא יאריך ימים במלכותו ועתה אחר לו כי גס הוא לא יאריך בממלכתו והוא סאמר קרע יי מעליך וכן אחר לו סמוא כטהעלהו באוב ויקרע יי את הממלכה מידך וגו' ולא עשית חרון אפו בעמלק הנה כי בדבר עמלק נזכר רינו: וגם כנח ישראל לא יסקר. אף על פי סממלכתך לא תקום כנח ישראל לא יקור ממקומו ולא יסקר אותו הקב"ה אבל יעמידהו כי לא ינחם כלום ולא ינחם על הטובה שדבר עליהם: כי לא אדם הוא להנחם כי האדם ינחם על טובה סיבטיח לאדם מפני כעסו עליו אם כשתנה לבבו סלא יהיה סלם לבו עמו כמו סהיה מתחילה אבל הקב"ה אף בו סיני חפץ וכיון סהבטיח את ישראל לה יסקר להם הבטחתו הטובה אף על פי סחטאיו יסרם כפי חטאם אבל הטובה קיימת אחריו קבלם עשם אבל לסאול לא הבטיחו על המלוכה לעולם ואם היה שומר מצות יי היה מאריך לו המלוכה ב"כ ולבניו אחריו אם יסמרו את מצות יי אבל לרד סהבטיחו על המלוכה לעולם לא תסור ממנו המלוכה לעולם ח"ע סתפסן מבניו זמן כפי עונם הטובה והמלוכה קיימת להם לעולם וספס להם אחריו קבלם עשם כמו סכתוב אשר בהענותו והוכחתו בסבטא אשם וגו' וחסרי לא יסור ממנו וית הפסוק כן ואם תימר אינוב מחובי וגו' ככעמור: אגב מערכות. כתרוממו מפסקא כלומר הלך אליו כמהלך המלכים בתענוב כלומר אף על פי סהיה קרוב למיתה הלך אליו בגאווה או פירושו הלך אליו בתענוב ובסמחה כי בחר מותו מחייו וימ מערכות קטורים מן התקשר מערכות כימה כלומר בקטורים ובסלסלאות סל ברזל סהיה בהן הלך אליו: אכץ סר מר המות. הגיע מרירות המות ידע כי להמיתו הביאו אותו אליו: ויסקף סמואל. כמו ויסקע כתרוממו ופסח כמו ויפסחיוכץ בדברי ר"ל הוה מפסח ויהיב לן אלותא כלומר בוקע: גבעת סאול. איפסר סהיה גבעת בנימן סוכר למעלה ובנה סס סאול בית מלוכה לפיכך סמכה אליו או היתה גבעה אחרת סכנה אותה סאול: ויי כחם. כפעל עומר כי הוא קמוץ: מלא

יד אחי את העם. דואב האדומי סהיה חסוב ככולם: ויחזק בכנף מעילו. לפי שמוטו משמע סכספה סמואל ללכת אחר סאול אחז בכנף סל סמוא לפי סהיה סאול מבקש ממנו סיטוב עד שיסתחוה בגלגל סהיה סס אהל מועד ומדרס אגדה חלוקים אמוראים יס סאומרי מעילו סל סמואל קרע סאול ויס סאומרים מעילו סל סאול קרע סמואל ומסר לו סימן זה מי סיכרות כנף מעילו הוא ימלוך תחתיו ו זהו סאמר לו סאול לרד ביום סכרת את המעיל ידעתי כי מלוך תמלוך: וגם כנח יסר לא יסקר. ואם תאמר אסוב מעוכי לפניו לא יועיל עוד ליטול את ס המלוכה ממי סכתנה לו כי הקב"ה סהוא כ כחוננו סל ישראל לא יסקר מליתן הטובה סאמר ליתן: אגב מערכות. אגב מפסקא: אכץ סר מר המות. באמת ידעתי כי סר וקרב עלי מ מרירות המות: כאמר סכלה כסם חרבך. להוסיבם אלמנות מבטליהם סהייתם מזכבים בחורי יסרל ויסקף. חתכו לארבעה ואף לתיבה זורמיון ותרנו ויסקף ופסח ובתלמוד סלנו יס הוה מפסח ויהיב לן אלותא כלומר ב בוקע: בית הלחמי. מבית לחם וכן דרך כל דבר שסמו בסתי תיבות כמו בית לחם בית סמס בית אל קרית ארבע אס בא להטיל בו הא מטיל בן סתי התיבות כגון קרית הארבע בית האלי בית הלחמי: ויחדרו

נעח ד' קמצינוסים וגם נעח ישראל. ונצח ויהוד. ערנצח לאיראור. לנצח נצחים: ולא יסף ה בקריאה וס' ובר יהודה ויאמר צדקה ככני. את הדברים האלה דבר יי אל כל קהלם. ויגד לסאול כי ברח דוד. ולא יסף עוד סלאך יי להראה אל כנחו. ובקצת ספרי בסרח

ויאמר שאול אל שמואל חטאתי כי עברתי את פי יהוה ואת דבריך כי יראתי את העם ואשמע בקולם: ועתה שאנא את חטאתי ושוב עמי ואשתחוה ליהוה: ויאמר שמואל אל שאול לא אשוב עמך כי מאסתה את דבר יהוה וימאסך יהוה מהיות מלך על ישראל: ויסב שמואל ללכת ויחזק בכנף מעילו ויקרע: ויאמר אליו שמואל קרע יהוה את ממלכות ישראל מעליך היום ונתתה לרעך הטוב ממך: וגם נצח ישראל לא יסקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם: ויאמר חטאתי עתה כבדני נא נגד עיני עמי ונגד ישראל ושוב עמי ו השתחויתי ליהוה אלהיך: וישב שמואל אחרי שאול וישתחו שאול ליהוה: ויאמר שמואל הגישו אלי את אגב מלך עמלק וילך אליו אגב מעדנת ויאמר אגב אכץ סר מר המות: ויאמר שמואל כנאשר שכלה נשים חרבך בן תשכל מנשים אכץ וישקף שמואל את אגב לפני יהוה בגלגל:

וילך שמואל הרמתח ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל:

וילך שמואל הרמתח ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל:

וילך שמואל הרמתח ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל:

וילך שמואל הרמתח ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל:

וילך שמואל הרמתח ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל:

וילך שמואל הרמתח ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל:

וילך שמואל הרמתח ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל:

ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל: וילך שמואל הרמתח ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל:

רלבג

כנח ישראל. הוא הסי סהוא חזק ישראל וכחם ותחלתם כטעם ואומר אגב כנחיהנה הרצון כנח ישראל חיי ישראל סהוא הסי כמו הדס סהוא חיי הגוף כי הדס יקרא כנח כטעם וס כנחם על בגדי: כדרכי כא. כאמר ראה סמואל היות סאול מתבייש מזקני העם והעם אז

בסמע אליו לסוב עמו להסתחוות ליי: וילך אליו אגב מערכות. יתכן סבא אליו בסלסלאות ובכבלי ברזל למלאת מצות סמואל כרי סלא יוכל לברוח כטעם התקשר מערכות כימה: ויאמר אגב אכץ סר מר המות. ידמה סאגב היה ירא כטהעשוהו לפני סמואל אסור ונקשר בכבלי ברזל וכאמר ראה סמואל והיתה צורתו מוכחת על גודל חסידותו ורחמנותו אחר באמת סר מרירות המות כי ככלתי בד מי סראוי סירחם עלי וכאמר הבין סמואל מרביו סהוא היה חוטב סיכל על דל סמואל אחר לו אף הענין כן כמו סאתה חוטב אבל תדע כי מות ימות מיתה אחרית וזה ראוי לך מרה כנגד מרה כאמר סכלה כסם חרבך כטהרגת בעליהן כן תסכל מנסים אחר במותך: ויסקף סמואל את אגב. ר"ל סחלקו כחרב כאילו היה בוקע עבים למלאת מצות הסי והנה היה בזה תועלת לתת יראה לסארים סלא ילחמו עם ישראל: ויאמר

וילך שמואל הרמתח ושאול עלה אל ביתו גבעת שאול: ולא יסף שמואל לראות את שאול עד יום מותו כי התאבל שמואל אל שאול ויהוה נחם כי המליך את שאול על ישראל: ויאמר יהוה אל שמואל עד מתי אתה בתאבל אל שאול ואני מאסתיו ממלך על ישראל:

מלא הקרבן שמן. אמר הקרבך לפי שהיה הקרבן הזה מזומן למסוח בו מלכי בית דוד ועל השתדל היה מזומן אותו הקרבן על פי הנביאים והיה באהל מועד עם כלי שמן המסחה וכן אמר כשכנסתם שלמה ויחזק צדוק הכהן את קרבן הסמך מן האהל נראה כי עם באהל מועד היה מוכן זה הקרבן עם כלי שמן המסחה ולפיכך אמר לשמואל מלא הקרבך שמן כי על הנביאים היה מוטל למסוח המלכים על פי ו' ואף על פי שצדוק הכהן מסח שלמה הכה היה עם עמו נתן הנביא כמו סכנו ומסח אותו צדוק הכהן ונתן הנביא ומשיחת המלכים ליצוק מן השמן תחלה על ראש המלך ואחר כך היה מושח ממנו כזכורת נזר בין ריסי עיניו ואחר כך הנסאף בקרבן היה יוצק על ראשו כי

כִּי מֵלֶחֶם הִקְרָן הִיָּה שִׁעוֹר הַ
 הַמִּשְׁחָה הַזֶּה הַיְּצִיקָה: לִי מִן־
 וְלֹא אֲמַר לְיִשְׂרָאֵל מִן־רָל לִי
 מִיָּהִי לְעִבְדֵּתִי וְשִׁמַּע אֵלֵי לִכָּל
 אֲשֶׁר אֲבִנּוּ לֹא כְּשֹׂאֵל שֶׁבֶר עַל
 מִצְוֹתַי: עֲגַלְת בָּקָר • מִזֹּאֲבֵנוּ כִּי
 אָף עַל פִּי־סִהִיָּה מִבְּטִיחַ הַקִּבְצָה
 הַנִּבְיָאִים אִו הַדְרִיק אֲעֹפֵן הוּא
 כְּסִמֵּר מַלְכֵת בְּמִקּוֹם סִכְנָה כְּמוֹ
 סִרְאִיבוּ בִּשְׁקֵב־אֲבִינּוּ סֶהֱבִטִיחוּ
 הַקִּדְרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעִבְרוֹ אֲרִיס
 כְּהִרִים וְאֲמַר לוֹ וְהַסִּיבֹתֶיךָ אֵל
 הָאֲדָמָה הַזֹּאת וְשֵׁם בָּב כְּרָהָה
 לוֹ הַמִּלְחָמָה וְהַבְּטִיחוּ וְאֲמַר לוֹ שׁוּב
 אֶרֶץ אֲבֹתֶיךָ וְלִמְלֹכֶתָּךְ וְהִיָּה
 עִמָּךְ וְכֹאֲשֶׁר שִׁמַּע כִּי עָשׂוּ בֹא
 לְקִרְאָתוֹ וַיִּירָא וַיִּשְׁקֵב מִיָּד וַיִּצַּר
 לוֹ וְכֵן רֹדֵד סִהִיָּה נִמְסַח לְמִלָּךְ
 עַל פִּי־יָהּ הִיָּה בֹרַח מִפְּנֵי שֹׂאֵל
 וְגַם גֵּר הַנִּבְיָאִים אֲמַר לוֹ לֹא תִשָּׁב
 בַּמִּצְרָה וְכֵן בְּרִבְרֵי הַמִּלְחָמוֹת
 הַיּוֹשְׁטִין תַּחְבּוּלוֹ אַחֵר הַבְּטָחָת
 הָאֵל יִתְּ כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה גְרִיעִין בְּדִבְרֵי
 הַכְּדִים וְהַלְפִּדִּי וְגַם פִּעְמִי־הֵיוּ
 עוֹשִׂין הַתַּחְבּוּלוֹת בַּמִּצְוֹת הָאֵל
 כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בַּיּוֹשֻׁעַ בְּכַבּוֹשׁ יְרִיחוֹ
 הִקָּף אֶת הָעִיר וְכֵן צוּה לְשִׁמּוֹאֵל
 הַנִּבְיָאִים תַּחְבּוּלָה אָף עַל פִּי סִהִיָּה
 הַזֹּלֶךְ בַּמִּצְוֹת וְהַטֵּעַם כִּי אָף עַל
 פִּי סִהִקְרוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה
 כְּסִים וְכַלְאוֹת עִם יְרִיאָיו בְּרֹב
 הֵם עַל מַכְהָה הָעוֹלָם וְכֵן עַל תֵּן
 מַכְהָה הָעוֹלָם הִיָּה לוֹ לִיעֶקֶב לִירָא
 מִפְּנֵי עָשׂוּ וְלִרְדּוֹ מִפְּנֵי שֹׂאֵל אֵם
 הִיָּה מוֹשַׁח מִלָּךְ בַּחֲזִית וְהִיָּה לוֹ
 לְבָתֵּן תַּחְבּוּלָה אֵיךְ יִלָּךְ וְזוֹ
 הִיָּה שֶׁאֲלֵתֵי אֵיךְ אֵלָךְ וְאֲמַר לוֹ
 הַקִּבְצָה עֲגַלְת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדֶיךָ
 כִּי בִבְלִמָּוָה הַיּוֹרֵשׁ אֵלָךְ לְהַקְרִיב
 בָּאוֹתוֹ וְזֶמֶן כִּי זֶמֶן הִיָּה הַבְּטָחָת
 הִיָּה כָל זֶמֶן סִהִיָּה אֲהֵל מוֹשֵׁר
 בְּנוֹב וְגִבְעוֹן וְלִמְרוֹ רֹלֵל זֶמֶה

מלי קרנך מישתא ואיתא א
אשליחך לות ישי דמבית לחם
ארי גלי קרמי בבנוהי כשר קרמי
למחוי מלכא ואמר שמואל
ליכרין צייל ואם ישמע שמואל
וקטלני ואמר יי עגלת תורין
תיסב בדרך ותמר לדבחא קדם יי
אתיתי ותזמין לישי בשירותא
ואנא אחוינך ית דמעבר ותמשה
קרמית דאימר לך ועבר
שמואל ית דמליל יי ואתא לבית
לחם ואתכנישו סבי קרתא ל
לקדמותיה ואמרו שלם מיתך
ואמר שלם לדבחא קדם יי אתיתי
אזרמנו ותיעלון עמי לשירותא
וזמין ית ישי וית בנוהי וקרא להון
לנכסת קודשא ותוה במעלהון
תזא ית אליאב ואמר ברם תקין
קדם יי משיחיה ואמר יי
לשמואל לא תכתכל בחיזיה
וברום קומתיה ארי דחיקתיה ארי
לא כמו דחון בני אשא ארי בני
אנשא חון בעיניהון וקדם יי גלון
מתשובה לבא וקרא ישי
לאביבדב ואעביריה קדם שמואל
ואמר אף ברין לא רעוא קדם יי

ב' תעשה על
העלה

5.5

ר' זכתי' זכ'
 תחז'
 ב'

דירמיה: ויעברו ח'תם בליש'העברה וס' נבסר ביהושע סימן ד':

הפסוק שמצוה לשנות בדברי שלו עהרי הקב"ה אמר לשמואל עגלת בקר תתן
בדרך והראה לו שאין ראוי לאדם ללכת במקום סכנה ולסמוך על הכס ממסו סכ
לא תבסוך את יי אלהים. ויאמר כי הקב"ה אמר לו כך אני אמרתי לך שתלך בהצנע
ואתה אמרת ושמצ שאלו והרגני עתה אני אומר לך שתלך בפרהסיא ותתן עגלת
בקר לעשות צרכים שלמים ביום משחק אותו למלך וזה שאמר וקראת לישי לזבח
אמר לו לך בפרהסיא וכראה מי הורג אותך ועל זה הדרך פירשנו גם במדרש מה
שאמר לו הקב"ה למשה רבינו עבדו לפני העם הזה לפי שאלו לעוד מעט וסקלוני
אמר לו הקב"ה עבדו לפני העם וכראה מי יקול אותך: את אשר אומר אליך.
ולמה לא אמר לו מתחילה שימסח דוד כדי שידעו כלם כי מיי הוא ויראו כלם כי
לא חזר בכל בני ישי לא בדוד כי בפני כל העומדים סם נאמר לו על פיה הכבואה:
ויחרדו ויכעו. ויתקבצו לזאת לקראתו וכן יחרדו כשפור ממזרים ויחרדו בגים
מים וכתי' לשון קבוץ ותבסכו ויש לפרשו לשון חרדה כי תתמו על בואו ופחדו
אולי היה בעיר מי שחטא חטא גדול שיטורף שמו הכביא לזב העיר וזהו שאמרו
שלוס בואך והוא ענה להם שלום כלומר אין דבר רק שלום אל תפחדו כי לזבח
לי' באתי: ויאמר שלום בואך. הגדול שבנזקים אמר ואפסר ששי' היה: התקדשו.
בתרגו' איזדמנו וכן ויקדשו: בבואם: בבית: ויאמר אך נגד יי מסיחו: פי' אמר
בלבו או בפיו כי חשב כי זה הוא המלך שצוהו האל למסוח לפי שהיה בכור בבני
ישי ועוד כי ראהו יפה צורה וקומה כשאלו וחסב כי הקב"ה בחר באבנ' יפה קומה
וצורה למלכות כדי שיהא מוראו על העם וכן אמר בשאלו הראיתם אשר בחר בו
יי כי איך כמוהו בכל העם וכן הוא כמו שחשב שמואל כי בעל קומה וצורה יפה
בחר בו האל למלוכה כדי שייראו ממנו העם ובלבד שיהיה לבוטב ויסרופי' נגד
יי מסיחו כמו נכח יי דרכם כלומר יי יהיה עמו וית' תקין קדם יי משיחיה וכן
תרגם נכח יי אתקין יי: אל תבט אל מראהו: בוחן לבות וכליות בני אדם ידע

לבב אליהם כי איננו ישר לפיכך אחר לשמואל אל תבט אל מראהו כי אעפ"י שהוא יפה מראהו והגון למלכות לפי מראהו אינו יודע לבדו ומאסתיהו למלכות כי איננו הגון לפי לבבו גבוה. מס בפלג גדול העצה וי"ח כי באשר אחר נגד י" משתחו על שאלו בקש עוד שלא תסור המלכות ממנו כמראה אליהם שלא היה יפה כמוהו בקשמי' שלא יחליף שאלו באחר לפיכך ענה לו האל אל תבט אל מראהו כי מאסתיהו ושמואל הוא שהיה יפה מראהו וגבה הומתו: גם כזה

מלא ה' וגש בקריאה וס' מלא שבע זאת ונתנה לך. מלא את אמתחות האנשים. מלא קרנך שמן. מלא פניהם קרן. מבור עצימים מלא. וחד ומלא חפניך גחלי אש: עגלת ה' וס' מולקחו וקני העיר. עגלת בקר תחבירך. יחיה איש עגלת בקר. עד צער עגלת שלישיה. מצער חרנים עגלת שלישיה

מִלֵּא קֶרֶן־ךָ שֶׁמֶן וְלֶךְ אֶשְׁלַח־אֶל־
יִשְׂרָאֵל בֵּית הַלֶּחֶם בִּי־רָאִיתִי בְּבִנְיָוִילִי
מֶלֶךְ׃ וַיֹּאמֶר שְׂמוּאֵל אֵיךְ אֵלֶיךָ
וַשְׁמַע שְׂאוּל וְהַרְגֵנִי וַיֹּאמֶד יְהוָה
עֲגֹלָת בָּקָר תִּקַּח בִּידֶךָ וְאָמַרְתָּ לִזְבֹּחַ
לַיהוָה בָּאתִי׃ וקראת לישי בזבח
וְאֲנֹכִי־אֹדִיעֶךָ אֲרֻם אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה
וּמִשְׁחַת לִי אֶת אֲשֶׁר־אָמַר אֵלֶיךָ׃
וַיַּעַשׂ שְׂמוּאֵל אֶת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
וַיָּבֹא בֵּרֶת לָחֶם וַיַּחֲדְדוּ וּקְנִי הָעִיר
לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר שְׁלֹם כּוֹאֵץ׃

וַיֹּאמֶר שְׁלוֹם לְזִכְחַת לַיהוָה בָּאתִי
הִתְקַדְּשׁוּ וּבָאתֶם אִתִּי בְּזִבְחַ ויקרא
אֶת־יְשִׁי וְאֶת־בְּנָיו וַיְקַרְאֵם
לְזִבְחָהּ וַיְהִי כְּבוֹאֵם וַיִּרְאֵם
אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר אֶךְ נִגְדַּת הוּא מִשִּׁיחוּ
וַיֹּאמֶר הוּא אֵל
שְׂמוּאֵל אֵל־תִּבְטֵ אֵל־מִרְאֵהוּ וְאֵל־
גִּבְהָתוֹ קוֹמְתוֹ כִּי מֵאֲסִיתִירוֹ כִּי לִגְ
אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה
לְעֵינָיו וַיְהוֶה יִרְאֶה לְלִבָּהּ וַיְקַרְא
יְשִׁי אֵל־אֲבִינִדָב וַיַּעֲבֹרְהוּ לִפְנֵי
שְׂמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם־כִּזֶּה לֹא־בָתָר הוּא

דירמיה: ויעברו ח'תם בליש'העברה וס' נבסר ביהושע סימן ד':

ויחדרו. מהרו לזאת
 לקראתו; ויאמר אך
 גבר ה' מסיחו.
 ויאמר בלבו אך זאת
 הוא זה ההגון למלכו
 : אל תבט אל מראשו.
 אל יופי תארו : כי
 מאסתיהו לפי טעסן
 הוא כמה טל ויחד אך
 אליאב ברוד : כי לא
 אסר יראה הארס. אך
 על פי טקראת לעמך
 רואה טאמרת לשאל
 אכבי הרוואה כאן אבי
 מוריעך טאיך רואה;
 ויעבר

דלֵבֵג

וַיֹּאמֶר שְׂמוּ אֶל אֵל אֶחָד
וְשֵׁם שְׂמוֹ וְהִרְגֵנִי -
"לֹא תֵסֵא דַעַם שְׂמוֹ
שְׂאֵנִי הוֹלֵךְ לַמָּוֶת
מִלֶּךְ אַחֵר יִהְיֶהנִי:
וַיֹּאמֶר יי' עֲלֵת בְּדָךְ
תִּקַּח בְּדָךְ. יִדְמָה
סֶהְרָוֹן בְּהָא שְׁלֵקָהָ
לְבָבוֹ וְזָח סְלָמִים
וּכְבֹּד הִיָּה אִפְסָר לוֹ
זֶה כִּי אֶזְכְּרוּ הַבְּמוֹת
וְהִיָּה אִפְסָר לוֹ
לְהִקְרִיבוֹ בְּבִמְת' יָחִיד
וְאֶעֱפ' מִיָּהּ הַמִּסְפָּן
בְּבוֹב'. וְכִבֵּד אִמְר' לִי
אַחַד מִחֲכָמֵי דְרוּרֵינוּ
שְׂמוֹר' שְׁלָמָה הַנְּסִיא
בְּפִי זֶה הַפְּסוֹק רַבֵּר

כחות מאד לפי הפשט וזה שהוא רואה סכבר בחדר העם ית' עבלה להעיד על סכבר כמצא חלל בארמה לאסרע מי הכהו והיה הולך לערוף העבלה ולזה לא היה לשאול לחקור איך היה הולך במקום ההוא עם העבלה כי העבלה תערוף באי זה מקום ימצא בו החלל בארמה והיה אומר על דבר מליצת השיר כי היה לשאול לירא מהירגותו כי אותה העבלה סהיה הכונה בו לאמת מי הוא המכה ולזה היה לו להתרחק מהירגות שמואל והנה אמרו ואמרת לזבוח לוי באתי לפי זה הפי' הוא לפי הנראה בעיני כי כאשר יבא לבית לחם ויתבאר להם שלא כמצא חלל בארמה על זה האופן יאמר לאכסי המקום והוא שהוא בא לזבוח לוי וזה כאות מאד ולזה תמצא שלא קדם שמואל מאכסי בית לחם יהודה כי אם ישי ובניו כדי שלא יתבלה כורו; אך נגר יי' משיחו ים ספירסו שהוא כאשר ראה אליאב בלתי ראוי למלוכה אמר על שאלו כי נגר יי' משיחו וקרא משיחו שאלו כי הוא היה משוח על יד שמואל והנה אל' לו העם שלא יביט אל מראה שאלו ואל גבה קמתו כי תאסרו כמנשקדם באמרו כי מאסת את דבר יי' וימאסך ממלך אל' סכבר יקשה לזה הפי' אמרו גם כזה לא בחר יי' כי לפי זה הפי' לא תהיה הוראה מרברי העי' לשמוא שלא בחר באליאב אבל יראה ממנו הפך זה באולי והנראה בעיני כי אמר שמואל אך נגר יי' משיחו כאשר ראה אליאב חשב סהיה הוא הראוי למלוכה מזד מראהו סהיה טובה וגובה קומתו שהוא ראוי למלך למען יהיה לו כח גבורה להלחם מלחמות יי' וענהו העם שלא יביט אל מראה אליאב ואל גובה קומתו כי מאסו מזד שהיך לזבוח ישר כי העי' יראה ללבו והנראה בעיני העם איכזרו ראוי למלך וכאשר הבין זה שמואל מרברי העי' אז אמר לישי סיקרא לאחר מבניו כי לא בחר יי' בזה וקרא אל איכזרב אך קצר הכתוב ובסוף הענין כמשח רוד ודמה סכבר כמשח בשמן המשחה ולא צוהו בלכתם עם שיםלא חרבו.

דראה והגון למלכות לפי מראהו אבי יודע לבדו ומאסתייהו למלכות כי איכנו הגון
 נד עלא תסוד המלכה ממנו כמראה אליהם עלא היה יפה כמוהו בתקן מיי עלא
 יפה מראה ונבה הומתו : גם בזה

גם בזה לא בחר יי. לפי שלא חמד לו ידע כי לא בחר בו כי הוא חמד לו אשר חמד אליך: לא בחר יי באלה: ביקרם הבית והם פנים במקרא ביקרם זה ולא אוכל ללכת באלה: ועוד שאר הקטן. פועל עומד כמו כסא זה לבדו מן הקל: מלחה וקחנו. הביאהו כלומר קחנו על ידי שליח מיביאהו הנה: כי לא נסוב. פי' לאכול כי כבר זכרו זבחי שלמים וקדשים וזבחי וסוף לאכול עמו וקדשם שאכלו כמשח דוד: עם יפה עינים. כמו ויפה עינים כמו תאכילם עם בכורים כמו ובכורים: וטוב רואי. גם בעקל כרי חוליוכ לא תפסונו עין רואי והספור הזה להודיע כי הגון היה למלכות כי יכה תואר היה: קום משחור. קום ענין זירוז וכן קום עבור את הירדן הזה קומו ועברו לכס קום התהלך בארץ: ורביתו ילדו רשעו חמד לו הקבץ מסיחי עומד ואתה יושב קום משחור: כי זה הוא יזהו סהיה מלך לא כאשר חסבת אתה אז פירשו זהו אשר אמרת לך ו משחת לי את אשר חמד חמד אליך ויום בודרם זהו טעון מסיחה ואין אחר טעון מסיחה וסמכו מזה כי אין מושחין בטמן ה המשחה אלא מלכי בית דוד בלבד: בקרב אחיו. לומר פנכחור מכלם: ותכלח רוח יי אל דוד. פתגמו וסרת רוח נבואה מן קדם יי על דוד וכן רוח יי סרה מעם שאול תרגמו רוח גבורה מן קדם יי דהות עם שאול שרת מביה וזאת רוח ה גבורה העירה את דוד להרוג את הארי והרוב והפלסתי וכן רוח הקדש כולרה בו מהיום ההוא ומעלה ואמר הסידים והמזמורי ברוח הקדש שכלרה בו כי בכלל רוח יי רוח הקדש ורוח גבורה: ובעתו. בעתה אותו עד שלא היה בעתו: מבצק. דגש התי' לחסרון תל' למד הפעל: עבדיך לפנך לעשות מה שתצוהו יאמר ארזינו להם מיכמו אים מנגן: יודע מבצק בכבוד. יודע בחכמה הכינן שהוא מנגן בכבוד אז הוא במקום מקור כלומר אים סידע לנגן בכבוד וכת' גבר דידע לנגנא בכנורא: ונצור חיל' סיס לוגבורת הלכ לכל דבר כמו סבורה גבורתו דבר ה הארי והרוב: ואים מלחמה יודע בעניני המלחמה והורגל בה: ונכונ דבר. כתרומנו וסוכלתן בעצה כלומר לכל דבר עצה הוא כבון כמו ונכונ לחם ואים תאר. פי' תאר יפה וכן אנשי מדות מדות גדולות וכת' וגבר ספיר בריוה: ויי עמו. כי בכל אשר יעשה יכלית ובכל הדברים פשטח הסער את דוד הס דברים מכל אדם מהם בו הוא הגון לעמוד בהיכל מלך ויודע נגן אמר לפי שורק הסעה חמור לחם וכאד יין. חמור טעון לחם וכאד מלא יין וכת' טעון חמורא בלחם וימ חמור צבור מן חמורתי חמרים חמרים: כוסא כלים. כוסא כלים זיכני: רוח אלהים אל שאול. פי' רוח רעה כמו שאמר למעלה רוח אלהים רעה וכת' רוח ביטא מן קדם יי: ורוח לשאול. מן הזקנה סהיה בו מרוח רעה: וטוב

רשי

ויעבר ישי שמה. הוא סמעה: שאר הקטן. כסא הקטן: לא כסב. לאכול כל מוטב סעודה קרויה היסבה ו ותכלח רוח יי. רוח גבורה: עבדיך לפנך הכה עבדיך לפנך אשר יעשו מכותיך: אחד מהנערים. מיוחד טבהם דואב הארומי: יודע נגן כל עצמו פתפון להכריס רוח רעה על שאול ב טרד פיתקא בו: באפס

ויביאהו ה' מלך וכל דהרבו בחי' פלסטיק העת

רלבג

והנה ספר מהיום ההוא כלחה רוח יי אל דוד בדרך סהיה מכלית בכל אשר היה עושה וסרה רוח יי מעם שאול סהיתה לו חלה בכל אשר יפכה וסבב הטי סבעתה רוח רעה להמיתו ב בלא עתו כי מאסהו ממלך עם סזה היה כלי להתקרב דוד אל המלוכה ברוך הסס אשר לו כחכמו עלילות וגבור חיל ואים מלחמה. הנה קרא גבור חיל מי שהוא בעל אומץ ותוקף ואים מלחמה מי שהוא יודע להמציא תחבולות עם אויביו ויכנסם והנה תאר דוד בלו התארים כימי טיש לו אל ה המדוי יותר ראוי לבא בהיכל מלך ואף על פי שלא היה המבוקש ממנו תחלה כי אם סהיה מטיב לנגן: ונכונ דבר. הוא האים המכלל דבריו ב במשפט ובתבונה: ואים תאר. ולזה הוא יותר ראוי לבא בהיכל מלך: ויי עמו. כל אשר הוא עושה יי מכלית ולזה אפשר שתקור הרוח הרעה ממך בהיותו עמך כי מקרכת המכלית יתברכו ארניהם עם מזה גם כן היה סבה אל סהיה רוח ראוי יותר לבא בהיכלי מלך ולזה בחרוהו מבין שאר המנגנים: אים

ארכנו ל' חס' דחם גדול ארזינו רחל רחל

שלהו וסמ' שלחה ובער אתי. ויאמר שמואל אל ישי. וישלח שאול מלאכים. שלחהנא לי אחד. ודליתיו שלחה לי. ואת תעלותיה שלחה: וטוב י' וסמ' ויצמח יי אלהים. ובערה דם דקני בישראל. למען תחיק. וישלח ויביאהו. יאמר נא אדננו. וזהו ברוח אלהים. ויקרא אבישאל דוד. עדנו

ויעבר ישי שמה ויאמר גם בזה לא בחר יהוה: ויעבר ישי שבעת בניו לפני שמואל ויאמר שמואל אל ישי לא בחר יהוה באלה: ויאמר שמואל אל ישי התמו הנערים ויאמר עוד שאר הקטן והנה רעה בצאן ויאמר שמואל אל ישי שלחה וקחנו כי לא נסב עד באו פה: וישלח ויביאהו והוא אדמוני עם יפה עינים וטוב דאי ויאמר יהוה קום משחורו כי זה הוא: ויקח שמואל את קרן השמן וימשח אותו בקרב אחיו ו ותעלה רוח יהוה אל דוד מהיום ההוא ומעלה ויקם שמואל וילך הרמתה: ורוח יהוה סרה מעם שאול ובעתתו רוח רעה מאת יהוה: ויאמרו עבדי שאול אליו הנה בא רוח אלהים רעה מבצק: ויאמר נא אדננו עבדיך לפניך יבקשו איש ידע מנגן בכנור והיה בהיות עליך רוח אלהים רעה ונגן בירו וטוב לך: ויאמר שאול אל עבדיו ראו נא לי איש מיטיב לנגן והביאתם אלי: ויען אחד מהנערים ויאמר הנרה ראיתי בן לישי בית הלחמי ידע נגן וגבור חיל ואיש מלחמה ונכונ דבר ואיש תאר ויהוה עמו: וישלח שאול מלאכים אל ישי ויאמר שלחה אלי את דוד בנך אשר בצאן: ויקח ישי חמור לחם ונאד יין וגרי עזים אחד וישלח ביד דוד בנו אל שאול: ויבא דוד אל שאול ויעמד לפניו ויארהו מאד ויהי לו נשא כלים: וישלח שאול אל ישי לאמר יעמד נא דוד לפני כי מצאחן בעיני: והיה בהיות רוח אלהים אל שאול ולקח דוד את הכנור ונגן בידו ורוח לשאול

ב ויתגור דוד

ל' ה' קטן וכל חס' רב

ה' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

ל' ה' ו

מדבר ונחה ונחת. מקול כפלתו ורשעתו. ועמהם הלוים שמעוהו. יגיע בפנך כיתאכל. כל ימי עתו רעים. תאות אדם חסדו. ויצא המן ביום ההוא. וטוב לא יהיה לרשע. וטוב בשניהם אתי

מקרכת המכלית יתברכו ארניהם עם מזה גם כן היה סבה אל סהיה רוח ראוי יותר לבא בהיכלי מלך ולזה בחרוהו מבין שאר המנגנים: אים

ואנכי לא. פלג עבר. באפס דמים. התם רגושה והוא סס מקום ונדברי הימים
בזק דמים נזכר במלחמת דוד. וברש רבי מחזק אחר בחלק סמקתא ור' שמואל
בר נחמן אחר שמסס פסקו דמים לישראל. עומדים אל ההר מזה. וכבר אחר
ויחננו בעמק האלה כל המחנה חנו בעמק האלה וערכי המלחמה עלו אל ההר

לקראת פלשתים. ויבא אים
הבינים. לפי מהיה יוצא יום
אם בין שתי המערכות כקרא
אם הבינים וים בו דרש ועד
ככתבו ויתוספק גבר מביניהם
וכובע נחשת. מלעיל וכן
וקובע ישועה בראשו ותרגום
מגבשת קובעין והוא אחר בכה
ובקוף ותרגומן קולסא ורומה לו
ברברי רזל גרי מקולס נקרא כן
לפי כשהיו כולין הפסח היו ת
תולין בבי מעין חוצה לו למעלה
מראשו וכראה ככובע על הראש
: ושיריון קשקשים. תי' ושיריון
גלכין בכה וים נוסחאות כתוב
בבית והוא קלפין סתרגום ק
קשקשת וברברי רב' זל לובסי
מיריון קליפה ופי' כי כל טבעת
וטבעת של מריון תלויה כמין
קשקשת לסתום כקב הטבעת
כרי טלאיבא חץ בתוך הטבעת
: סקלים נחשת. סקלי נחשת
כמו סגים כסף: ומזחת נחשת
: תי' וטריקלין דכחש פי' טס של
נחשת תלויה על רגליו לכסותם
והוא טס מושאל מן מצח כי כן
נושאות הנערות טס הזהב או
כסף על מצחן ואחרו נקרא מ
מכסה על דרך האמת: וכדון
נחשת. תי' ומספח רחשפא
נפיק מן קולסא ומטל בין כ
כתפיהו ותרגום כטא בבדון
ברומחא נראה כי זה אשר היה
בין כתפי גלית היה בדמות
רומח אבל היתה לו תכול אחרת
במקצת והיה דבק עם הכובע
ויורד בין כתפו עד למטה ולפי
הפסקו הכתוב למטה שאמר לו
דוד לגלית אתה בא אלי בחרב
ובחנית ובכידון נראה כי כידון
זהו רומח כמו כטא בבדון והוא
עשוי להכות בו לא להגן והיה
נותן אותו בין שתי כתפיו לפי
סבשתיו דיון היו כלי המלחמה
בימינו החנית וכלי אחר בשמאל
ואם מזה לא נזכר וזה היה לו
בין כתפיו לאחור בדרו אחר
סביל החנית לבעל מלחמתו:
כמנור אורגים. תרגום יונתן
כאכסין דגדדאח והוא יתד ה
האורג: סקלי ברזל. כמו סקלי
ברזל וכן סקלי כסף ומה שאמר
למעלה סקלים נחשת והנה אחר
סקלי ברזל לפי שלכל המתכות
יש סקלים מיוחדים וכאשר מ
סקלים הזהב סקלים בשקלים
המיוחדים לזהב וכן לכסף וכן
לנחשת וכן לברזל ולחבת חניתו
היתה ברזל לפי' זכר בה סקלי
ברזל: הלא אכני הפלשתים. כלו
אכני פלשתים אחד מן הפלשתים
ויבאחי מעצמי כרי להלחם:
ואתם עבדים לשאול. כלומר
כיון שיש לכם מלך היה לכם עם
מלככם לברור מכם אים להלחם
עמי ותרגום של תוספתא תרגם
הפסוק כן וקם ואכריז על קדרי
קרבא דישאל וגו' כבעמוד:

וַיָּבֹאוּ לִיָּהּ וּמִסְתַּלְקֵי מִבְּנֵי רוּחַ
בְּיָשָׁא : וַיִּכְנְשׁוּ פְּלִישְׁתָּאֵי יִתְּ
מִשְׁרֵיתָהוּן לְאַנְתָּא קִרְבָּא ו
וַאֲיִתְּכִנְשׁוּ לְשׁוּכְהָ דִּי לְשִׁיבְטִי
יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל בֵּין סוּכּוֹ וּבֵין עֲזָקָה
בְּאַפְסֵי דְּמִים : וְשָׂאוּל וְאַנְשֵׁי
יִשְׂרָאֵל אֵיִתְּכִנְשׁוּ וְיִשְׂרָאֵל בְּמִשְׁרֵי
בוּטָמָא וְסִדְרוּ קִרְבָּא לְקִדְמוּת
פְּלִישְׁתָּאֵי : וּפְלִישְׁתָּאֵי קִיִּימִין
עַל טוֹרָא מִכְּבָא וְיִשְׂרָאֵל קִיִּימִין
עַל טוֹרָא מִכְּבָא וְחִלְתָּא בִּינְהוּן :
וַיִּפְקֵי גִבְרָא מִבִּינְהוּן מִמִּשְׁרֵי
פְּלִישְׁתָּאֵי גִלְיָת שְׁמִיָּה מִבְּנֵי רוּמָה
שִׁיתָא אִמִּין וְזִירְתָּא : וְקוֹלָם
דִּנְחָשׁ עַל רִישֵׁיהּ וְשִׁירִיּוֹן גִּלְבִּין
הוּא לְבִישׁוּמִתְקַל שִׁירִיּוֹן נִכְחָשׁ
אַלְפִין תְּקִלִי נִחָשׁ : וְטִרְקִלִיּוֹן
דִּנְחָשׁ עַל רִישֵׁיהּ וּמִסְחָפָא ד
דִּנְחָשׁ נִפִּיק מִן קוֹלָם וּמִטַּל דִּנְחָשׁ
בֵּין כְּתִיפֵיהוּ : וְאַעֲבָא דְּמוֹנִיתִיָּה
כְּאַכְסִין דְּגִדְדָאֵין וְשִׁינְנָא ד
דְּמוֹנִיתִיָּה מִתְקַל שִׁירָא מִכְּבָא
תְּקִלִי בְּרִזְלָא וְנִטִּיל תְּרִיסָא אִזְוִל
קִדְמוּתוֹ : וְקָם וְאַכְרִיז עַל סוֹרֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַר לְהוּן לְמָה תִּיפְקוּן
לְסוֹדְרָא קִרְבָּא תְּלָא אֲנָא פְּלִישְׁתָּא
וְאַתּוֹן עֲבָדִין לְשָׂאוּל אֲנָא הוּא
גִּלְיָת פְּלִישְׁתָּא דִּמִּן גִּת דְּקִטְלִית
תָּרִין בְּנֵי עָלִי כְּהֵנִי חֲפֵנִי וּפִינְחָם
וְשִׁבְיָתִי יִתְּ אֲרֹן קִיִּימָא דִּי וְאַבִּילִית
יְתִיָּה לְבֵית רְגוֹן טַעוּתִי וְהוּא תִּמְסָן
בְּקִירֵי פְּלִישְׁתָּאֵי שְׁבַע יָרְחִין אַף
כָּל קִרְבִּי וְקִרְבִּי דְּהוּן לְהוּן
לְפִלְשְׁתָּאֵי אֲנָא נִפִּיק בְּרִישׁ חִלְא

וַיִּצְחָנָא בְּקִרְבָּא וְרִסְנֵיָּא קִטְלִין כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא וְעַד כְּעַן לֹא אֲכַשְׂרוּ יְתִי פְּלִישְׁתָּאֵי
לְמָהוּ רַב אֶלְפָּא עַלְוִיהוּן וְאַתּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַה גְּבוּרָא עֲבַד לְכוּן שָׂאוּל בְּרִישׁ דְּמִין
גְּבַעְתָּא דְּמִנִּירְחוֹן יְתִיָּה מִלְכָּא עַלְוִיכוּן אִם גִּבְרָא גִבְרָא הוּא יִיחֹז וְיַעֲבִיד קִרְבָּא עִמִּי וְאִם
גִּבְרָא תִלֵּשׁ הוּא בְּתָרוּ לְכוּן גְּבַר וְיִיחֹז לָתִי : אִם יָכוֹל לְאַנְתָּא קִרְבָּא עִמִּי וְיִקְטִילֵנִי וְנָתַי
לְכוּן לְעֲבָדִין וְאִם אֲנָא אִיכּוֹל לִיָּהּ וְאַקְטִילֵנִי וְהוּן לָנָא לְעֲבָדִין וְתִפְלָחוּן יִתְנָא :
וְאַסֵּר פְּלִישְׁתָּאֵי אֲנָא תְּסַדִּית יִתְ סוֹדְרֵי יִשְׂרָאֵל יוֹמָא דִּין לְמִיָּר אִיתוּ לִי גִבְרָא

מלך בבל אל אס. וירדו מאניותיהם. אל העומדים לפניו לאמר. אל העמד לנגדי. ונחא בא ויעמד אל
ארניו. אל דרך עמדי וצפוי:

וַיָּבֹאוּ לִיָּהּ וּמִסְתַּלְקֵי מִבְּנֵי רוּחַ
וַיִּאֲסֹפּוּ פְּלִישְׁתִּים אֶת־
מִחְנֵיהֶם לְמַלְחָמָה וַיִּאֲסֹפּוּ שׁוּכְהָ
אֲשֶׁר לַיהוּדָה וַיַּחֲנוּ בֵּין שׁוּכְהוֹ וּבֵין־
עֲזָקָה בְּאַפְסֵי דְּמִים : וְשָׂאוּל וְאִישׁ־
יִשְׂרָאֵל גָּאֲסִפּוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק הָאֱלֹהִים
וַיַּעֲרְכוּ מַלְחָמָה לְקִרְאָת פְּלִישְׁתִּים :
וּפְלִישְׁתִּים עֲמָדִים אֶל־הָהָר מִזֶּה
וְיִשְׂרָאֵל עֲמָדִים אֶל־הָהָר מִזֶּה וַהֲנִיא
בִּינֵיהֶם : וַיֵּצֵא אִישׁ־הַכֶּנֶס
מִמַּחְנוֹת פְּלִישְׁתִּים גִּלְיָת שְׁמוֹ מִגִּת
גִּבְהוֹ שֵׁשׁ אַמּוֹת וְזֹרֶת : וְכֹבֵעַ
נְחֹשֶׁת עַל־רָאשׁוֹ וְשִׁירִיּוֹן קֶשֶׁקֶשִׁים
הוּא לְבוּשׁוֹ וּמִשְׁקַל הַשִּׁירִיּוֹן חֲמִשָּׁת־
אַלְפִים שְׁקָלִים נְחֹשֶׁת : וּמִצְחָתָהּ
נְחֹשֶׁת עַל־רִגְלָיו וְכִידוֹן נְחֹשֶׁת בֵּין
כְּתָפָיו : וְחֵץ חֲנִיתוֹ כְּמִנּוֹר אֲרָגִים
וְלַחֲבַת חֲנִיתוֹ שֵׁשׁ מְאוֹת שְׁקָלִים
בְּרִזְלָא וְנִשְׂאָהּ הַצֶּנֶה הַלֵּךְ לִפְנָיו :
וַיַּעֲמֵד וַיִּקְרָא אֶל־מַעֲרֹכֵי יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר לָהֶם לְמָה תִּצְאוּ לַעֲרֹךְ
מַלְחָמָה הַלּוֹא אֲנִכִּי הַפְּלִשְׁתִּי וְאַתֶּם
עֲבָדִים לְשָׂאוּל בְּרוּ לָכֶם אִישׁ וַיִּרְדּוּ
אֵלָי : אִם יוֹכֵל לְהִלָּחֵם אִתִּי וְהִכְנִי
וְהִינֵנו לָכֶם לְעֲבָדִים וְאִם אֲנִי אוֹכֵל־
לוֹ וְהִכְתִּיו וְהִיָּיתֶם לָנוּ לְעֲבָדִים
וְעַבַּדְתֶּם אִתָּנוּ : וַיֹּאמְרוּ
הַפְּלִשְׁתִּי אֲנִי חֲרַפְתִּי אֶת־מַעֲרֹכֹת
יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם הַזֶּה תָּנוּ לִי אִישׁ

וַיִּצְחָנָא בְּקִרְבָּא וְרִסְנֵיָּא קִטְלִין כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא וְעַד כְּעַן לֹא אֲכַשְׂרוּ יְתִי פְּלִישְׁתָּאֵי
לְמָהוּ רַב אֶלְפָּא עַלְוִיהוּן וְאַתּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מַה גְּבוּרָא עֲבַד לְכוּן שָׂאוּל בְּרִישׁ דְּמִין
גְּבַעְתָּא דְּמִנִּירְחוֹן יְתִיָּה מִלְכָּא עַלְוִיכוּן אִם גִּבְרָא גִבְרָא הוּא יִיחֹז וְיַעֲבִיד קִרְבָּא עִמִּי וְאִם
גִּבְרָא תִלֵּשׁ הוּא בְּתָרוּ לְכוּן גְּבַר וְיִיחֹז לָתִי : אִם יָכוֹל לְאַנְתָּא קִרְבָּא עִמִּי וְיִקְטִילֵנִי וְנָתַי
לְכוּן לְעֲבָדִין וְאִם אֲנָא אִיכּוֹל לִיָּהּ וְאַקְטִילֵנִי וְהוּן לָנָא לְעֲבָדִין וְתִפְלָחוּן יִתְנָא :
וְאַסֵּר פְּלִישְׁתָּאֵי אֲנָא תְּסַדִּית יִתְ סוֹדְרֵי יִשְׂרָאֵל יוֹמָא דִּין לְמִיָּר אִיתוּ לִי גִבְרָא

מלך בבל אל אס. וירדו מאניותיהם. אל העומדים לפניו לאמר. אל העמד לנגדי. ונחא בא ויעמד אל
ארניו. אל דרך עמדי וצפוי:

רלבב

איש הבינים. קראו
כן לפי מהיה הולך
בין מערכת פלשתים
ובין מערכת ישראל
והנה זה האיש היה
לפי מה שאחשב מה
אחד משרי פלשתים וזהו אמרו הלא אכני הפלשתים ואתם עבדים לשאול ברזל לכם אים ויורד אלי ונזה היה מתפאר כנגדם כי אף על פי
שאין ממנהג הסרים והסבנים להלחם כי אים עם הסרים והסבני אשר כנגדם הכני מתיר עצמי להלחם עם אים זה מהיה במחנה זה
כמו מחנה ישראל ונזה האופן חרף מערכות ישראל שהוא כאילו אחר שאין בהם אים יוכל להלחם עמו: ושיריון קשקשים. הם פלשתים
בלעז והורה על חוזק כח גבורתו משקל כלי המלחמה שהיה נושא שהיה רב מאד לפימה שנזכר: וכידון נחשת בין כתפיו. אחשוב
שהוא גורגירה עשויה מפלשתא סביב כוורו: ועץ חניתו כמנור אורגים. הוא יתד הארץ שהוא גס מאד ביחס אל ההנהג. מעשה עץ
אחכית והנה היה מקל ברזל חניתו קרוב משליפת ככר וזה ענף כפלא מאד מורה על כח הפלשתים הזה:

והאם
לכתוב
סלוי שלח
והאם
גדמיו
דחלכא
והאם
חורח
וכסא

אפרת: בית לחם ויפת בארץ אפרת: ולו ממנה נביא: ומה שכתב בדברי הימים
אוצה השמירור הסבירי ולא כתב יותר יש לומר שהאחד מת בלא נביא ולפיכך
לא כתבו שם: באנשים: נמנה בכסית החשובים: ורוד הוא הקטן: שהיה בבית
שאל מקורם לכן לנבן לפיכך ורוד היה הולך ושב תמיד מאכל שאל לבית אביו:

השכם והערב: אמרו
רבותינו כדי לבטל
מקריית שמע: חריבי
חלב: גובנין רחלובא
לשר האלף: חני

ונלחמה ד' בקריאהוסי' ויאמר יהודה לשמעון אחיו עלה אתי בגורלי ויאמר לו פהחלנו ויהיה לנו לקצין.
תנו לי איש ונלחמהו דגלית: ונלחמה אהם כמי שור: ונבסר גם כריש שפטים: והשלישי ג' חס' וסמ'
נבסר בסדר ושמע יהור: ואת אחיך ב' נוס' תפקד לשלום ואת ערבתם תקח: בנטיב דארץ הושב את אביך:

ונלחמה יחד: וישמע שאל וכל: ד' ב' בסמ' וסמ'
ישראל את דברי הפלשתי האלה
ויהתו ויראו מאד:

וידוד בן איש אפרתי הזה מבית
לחם יהודה ושמו ישי ולו שמנה
בנים והאיש בימי שאל זקן בא

באנשים: וילכו שלשת בני ישי
הגדלים הלכו אחרי שאל למלחמה
ושם שלשת בניו אשר הלכו

במלחמה אל אכזהכור ומשגרו
אבירב והשלשי שמה: וידוד הוא
הקטן ושלשה הגדלים הלכו אחרי
שאל: וידוד הלך ושב מעל שאל

לרעות את צאן אביו בית לחם:
ויגש הפלשתי השכם והערב
ויתיצב ארבעים יום:

ויאמר ישי לידוד בנו קח נא לאחיך
איפת הקליא וזהו עשרה להם הזה
והרץ המחנה לאחיך: ואת עשרת

חרצי החלב האלה תביא לשר האלף
ואת אחיך תפקד לשלום ואת
ערבתם תקח: ושאל והמה וכל-

איש ישראל בעמק האלה נלחמים
עם פלשתים:
וישכם דוד בבקר ויטש את הצאן

על שמו וישא וילך כאשר צוהו
ישי ויבא המענה וההיל היצא אל-
המערכה והרעו במלחמה:

ותערך ישראל ופלשתים מערכה
לקראת מערכה: ויטש דוד את-
הכלים מעליו על יד שומר הכלים

וירץ המערכה ויבא וישאל
לאחיו לשלום: והוא
מדבר עמם והנה איש יהיבם עולה גלית הפלשתי שמו מגור

שומר: מלאים וס' ויטש את הצאן על שומר: והנה לא ינום: שוא שקד שומר: שומר י' את כל אהביו.
ארח לחיים שומר מוסר: צנים פחים: שומר דברית וחסד: שומר כציה לא ידע: שומר הבגדים.
ואת שומר ואת חותם: עולה המלאים בליש בקריאה וסמ' בן ודוד דחלק העלה שעררה: והנה איש הבינים
עולה: והעולה בדרך הפחת פול: ואל הבתך בחוצה: בקנה אף על עולה:

שומר י' מלאים וס' ויטש את הצאן על שומר: והנה לא ינום: שוא שקד שומר: שומר י' את כל אהביו.
ארח לחיים שומר מוסר: צנים פחים: שומר דברית וחסד: שומר כציה לא ידע: שומר הבגדים.
ואת שומר ואת חותם: עולה המלאים בליש בקריאה וסמ' בן ודוד דחלק העלה שעררה: והנה איש הבינים
עולה: והעולה בדרך הפחת פול: ואל הבתך בחוצה: בקנה אף על עולה:

והתנו ביד הפלתי ערבון ויבא לאביהם למען יתן לו האמ' עם שכבר היה הערבון
הוא נכר לאביהם שהוא מפלהם ולזה אמר ישי סיקח עמו ערבותם להביא להם
על הצד שאל קח כאל אחיך איפת הקליא הזה: או יהיה הרצון בזה סיקח עמו
להביא להם ערבותם סנהב למסכן הערבון ההוא במחנה כשהיו במלחמה כדי
סיספיק להם כל מיהותם במחנה וזה כי מה ששאל להם מהמזון לא יספיק
להם כי אם לזמן מועט ולזה הוצרך ישי לכוות לרוד שיביא להם ערבותם:
כלחמים עם פלשתים: ר' שהיו משתדלים להלחם עם פלשתים: ויבא המענה.
ר' במחנה ונקרא כן לפי שישבים בעול להשמר שלא יבאו עליהם האויבים
בכל מזדרי המחנה: והנה

ורוד בן איש אפרתי הזה: אמר הזה לפי שזכרו למעלה שהיה מנבן לפני שאל
וזכרו הנה לספר עניינו היאך באל להלחם עם הפלשתי כי לא היה תמיד עם שאל
אלא הולך ושב לא היה כוטם הארץ מכל וכל ולא היה בזאת המלחמה כי פלשת
בני ישי היו עם במלחמה ודי הוא להם מבית ישי שהיו לו ממנה נביא חס' הפלשה
היו במלחמה וישי עצמו לא היה

במלחמה לפי שהיה זקן בא ב
באנשים והיה סבה לבא דוד
במלחמה שפלטו אביו לאחיו
לפקד ולרעות עניינם ושאל
להם מה פשלו ולפיכך היה כל
הספור הזה הנה: זקן בא

באנשי: באנשי הזקנה והחולשה
פלא היה יכול לבאת ולבוא וכן
ואברהם זקן בא בימים בימי
הזקנה והחולשה מהם סימן
למיתה לפיכך הוצרך לקחת
חשה לבנו בחייו ובית באנשים

פתחה ואין בו ידיעה וית בא
באנשי מני בבחיור ור' אמרו
בא באנשי זה ישי אביו דוד שאל
באנשי וכן באנשי וכן באנשי:

וילכו: ואחר כך אמר הלכו ר' ל'
אותם שהיו רגילים ללכת אחרי
שאל: והשלישי שמה: הוא
שמעה הזכור בזה הספר וידוד
בן שמעה אחי דוד וכן בספר

דברי הימים ושמעה השלישי:
השכם והערב: בקד ועבר כדי
להביא: וידוד כדי לבטל
מהם קרית שמע שחרית וערבית

: ויתיצב ארבעים יום: התיצב
לפני מחנה ישראל לחרס:
וידוד ארבעים יום כנגד הרבעי
יום שבתה בהם תורה כלומר

פלא היה להם כח לישראל על
גלית אלא עד סוף ארבעים כי
בסוף ארבעים יום סירד משה
מן ההר קבלו התורה: וידוד

אחר ארבעים פסיעות הלכה
ערפה עם חמותה נעמי ובזכותה
כתלה לבנה ארבעים יום ואמרו
כי הרפה אס' גלית זו היא ערפה

: איפת הקליא הזה: בא על
דרך בעלי האל והאלף בקל:
כביא נשיא והאלף בו תמורת
האלף למר הפעל וכומוהו לתן

עליו דרס קרי: ועשרה לחם: תי
ועשרה טולמין רחמא הרין
פירוש חלות לחם: והרץ המחנ'
לאחיך: חמ' לו סיוולך הרברים

האלה במרובה לאחיו: חריבי
החלב: כתרמו גובנין רחלובא
לשר האלף: פ' שר האלף שפי
ממנה בו: ואת ערבותם תקח:

המסכנות ששמו על הוצאותם
כי כן ממנה אנשי החיל לפי ש
שאל מעות מצוות במלחמה
וישי נתן לדוד מעות שיוציא בהם

מסכנותיהם וית טובהו
תית כלומר עניינם תקח ותלמד
ותגד לי ודעת ר' ל' סיקח מהם
גיטין לנשותיהם טרם המלחמה

אמרו ערבותם דברי המעשרים
בינו לבנים: כלומר הקדושין
והנשואין שביניהם והגט מסלק אותם: המעלה: לפי שהמחנה הוא בסבוב
לפיכך קורא אותו מעגל וית לכרומא וכן תרגם אקלום ובנית מזבן ותבני
כרומין וכן בדברי ר' ער סבבה כרומין ובנין המזבן הוא סבובין סבב
המחנה בפסין ובשלא לאי פלא יבא אדם חוץ למחנה אלא במצות שרי החיל

ואמרו איתו כרומין כל שצנן וס' לאות וכלבים מקיפין והענין הזה להבדיל
העיר או המחנה האחר כמו שכתוב והרעו במלחמה: ותעריך ישראל: עדת
ישראל: שומר הכלים: שהיה שומר כלי אנשי המחנה בדריהם ואשר עמיהם:

ממערות

ממעשרות פלסתיים. כן הוא כתיב וקרי ממערכו והקרי מוצאו והכתו פירושו ממחנות פלסתיים מהמיתור. והוא חזים סם כי מערה הוא לסון מישור כמו ממערה גבע. מתי ממעשר גבעתא והנה הכתי וקרי קרובים וזה יסוד ויתעל רדק הכתיב ממעריית קרבא רפלטאלי ודעת הדרם בכתובאיש הבינים רחוקה מדרסו כי נקרא ליום הבינים סהיה מכמה חכמים וכן דרשו ממערות פלסתי ממה ערלות סהערו באמומהם אמרו בר מזה פסין וחד נכא פי בן מזה חכמים וכלב אחד סבאו על אמו סכן אמר לרוד הכלב אכזי ואמרו כי אמו היתה ערפה כלת נעמי והרפה כמו ערפה אבל מה סאמרו כתיב הרפה וקרינן ערפה זה לא מצאנו וסברת אומרי הדרם הזה

כי אשה מתעברת מאכס' רבים וית כי אהליבמה בת ענה בת כנעון סתעברה אמה מהאב ומהבן ויש חולקין עליהם בזה ואומרי אין אשה מתעברת מפני אכסים כאחת ויש מתרצים סתי הסברות כי מספרה הזרע אין מתעברת מפני אכסים עד שלא נסרח הזרע אשה מתעברת מ מפני אכסים : הרחמים : ברגם הרים לחזק קריאתה מפני הא התמיהה אשר עליה אלץ סאין מכה הרים להרגם ברוב : יעשרנו המלך . מספטו יעשרנו כי מבנין הפעיל הוא וכן רבת תעשרנה כמו תעשרנה : יעשה חפסי חפסי ממספט המלכות וית יעבר ברבין בישראל אולי כן היה דעתו כמו ספירסנו או לל חפסי כמו אשרך ארץ סמלך בן חורין חוריה ואין סם מלוכה יקראו סענייכס הסרים הגדולים הסכרים על הסרים האחרים ורל יעשה סיסי בית אביו להיות מערולי המלכות לכל דבר : ויתר חף אליאב . כי הבין כי רצון דוד היה להלחם עם הפלסתי והיה רחוק בעניו ס סיכל מיהואס ילחם עמו לפיכ חרה אפיו : את זרובב . תיית בקרנות הבית כמו פא עניי הפקר וקלו דעת כלומר סאיה מקפיר עמך לבאת ולעמוד . הציח וכתו פוחזי בקרין והוא כמו פקירין בלא וכן במסנה סכך עניי הנקר כמו הפקר בלא : הלא רבר הוא . סתרגמו הלא פתגם הוא דאמריית כלום אס דברתי לא עשיתי דבר ואין רצוני לעשות חף על פי סאכי מדבר : אל מול אחר . פי אל מול אדם אחר סהיה מול זה המקום : אל יפול לב אדם עליו . פי על עצמו או פירוש עליו על גלית כלומר לא יפחד אדם ב בעטורו כי אכי אלחם עמו : ואת הדוב . פי עס הדוב בא הארי כלומר עס כל זה הכיתי הארי והדוב וסכנת סוסצאו מהתרגו ואת הדוב ואף רוב : והחזקתי בזקני . תי ואחרית בלועיה רל כסאחז בזקן הארי לא אחז בפער הזקן לבד אלא הזקן עס הלחי התחתון : והכתו והמיתו . כ"ד עס הרגם וכבר כתבנו הדומים לו בספר מכלל : גם את האריגם הדוב . כל אחד לרבות על חבירו וכן גם סאכס גם סקרכס . וברס אילו אמר ארי רוב הייתי אומר אלו סתי חיות דעית בלבר הכה וסס הוא אומר גם את האריגם את הדוב הרי כאן מלס רבויין מלמד סהיו סם חמש חיות רעות כיכר ארי וסני גורניו והדוב וגוריו : ונתן

מסדרי פלישתא ומליל כפיתגמל האילן ושמע דוד : וכל אש ישראל במחוזיו ויתגברא ואפיכו מן קרמתי ודחילו לחרא : ואמר אנש ישראל החזיתו וגברא וסליק הדין ארי לחסדא וית ישראל סליק ויתגברא ויקטילני יעתרניה מלכא עותר סני וית ברמיה יתן ליה וית בית אבוהי יעביר חורין ברבין בישראל : ואמר דוד לגבריא דקיימין עפיה למימר מה יתעביר לגברא דיקטול ית פלשתא דריכי ויעיר חסדא מעל ישראל ארי מן פלישתא ערלא הדין ארי חסד סידרי עבירי קרבא דעמיה דיי קיימא : ואמר ליה עמא כפיתגמא הדין למימר קרין יתעביר לגברא דיקטילניה : ושמע אליאב אחוהי רבא בסל לותיה עס גבריא ותקף רגזא דאליאב ברוד ואמר למה דנן נחיתא ועל מן רששתא זעיר ענא האנון במדברא אנא ידענא ית בקרנותך וית בישות לבך ארי בדיל למיתו עבדי קרבא נחיתא : ואמר דוד מה עברית כען הלא פיתגם הוא דאמריית : ואסתתר מלותיה לקביל אוחרן ואמר כפיתגמא הדין ואתיבוהי עמא פתגמא כפיתגמא קדמא : ואשתמעו פתגמא דמליל דוד ותוואו קרם שאול ודבריה : ואמר דוד לשאול לא יתבר לבא דאנשא מניה עבדך ייזיל ויגית קרבא עם פלישתא הדין : ואמר שאול לדוד לא תיכול למיתו עם פלישתא הדין ואגמא קרבא עימיה ארי יניק את ורהוא גבר עביר קרבין מינקותיה : ואמר דוד לשאול רעיה חורה עבדך לאבותי בענא ואתא אריא ואף דובא ונסב אימרא מעידרא : ונפקות בתר ויהי סחיתיה וסחיבתיה מפומיה וקם עליו ואחרית בלועיה ומחיתיה וקטילתיה : אף ית אריא אף דובא קטל עבדך וית פלשתא ערלא הדין כחד מנהון ארי חסד סידרי עמא דיי קיימא :

ועל מי ד בקריאה וסב ועל מי נטשת מעט הצאן . ועל מי הרמות קול דמלים . וחברו דישעיה : ועל מי לא יקום אורח : כנערו ג' לחס וא' מלא וסב כי יצר לב האדם רע . והוא איש בלחצה בנערי . שאכן כואב בנעוריו . בהרא מל :

ממערות פלשתיים וידבר בדבריהם האלה וישמע דוד : וכל איש ישראל בראותם את האיש וינסו מפניו ויראו מאד : ויאמרו איש ישראל הראיתם האיש העלה הזה כי לחרף את ישראל עלה והיה האיש אשר יכנו יעשרנו המלך . עשר גדול ואת בתו יתן לו ואת בית אביו יעשה חפשי בישראל : ויאמר דוד אל האנשים העמדים עמו לאמר מה יעשה לאיש אשר יכה את הפלשתי הלו והסידרפה מעל ישראל כי מי הפלשתי הערל הזה כי חרף מערכות אלהים חיים : ויאמר לו העם בדבר הזה לאמר כה יעשה לאיש אשר יכנו : וישמע אליאב אחיו הגדול בדברו אל האנשים ויחר אף אליאב בדוד ויאמר למה זה ירדת ועל מי נטשת מעט הצאן ההנה במדבר אני ידעתי את זדנך ואת רע לבבך כי למען ראות המלהמה ירדת : ויאמר דוד מה עשיתי עתה הלוא דבר הוא : ויסב מאעלו אל מול אחר ויאמר בדבר הזה וישבהו העם דבר בדבר הראשון : וישמעו הדברים אשר דבר דוד ויגדו לפני שאול ויקהו : ויאמר דוד אל שאול אל יפל לב אדם עליו עבדך ילך ונלחם עם הפלשתי הזה : ויאמר שאול אל דוד לא תוכל ללכת אל הפלשתי הזה להלחם עמו כי נער אתה והוא איש מלחמה מנערי : ויאמר דוד אל שאול רעה היתה עבדך לאכיו בעאן ובא הארי ואת הדוב ובשא זה כה עדר : ויצאתי אחרי והכתי והעלתי מפיו ויקם עלי והחזקתי בזקני והכתי והמיתו : גם את הארי גם הדוב הכה עבדך והיה הפלשתי הערל חורב כאחד מהם כי חרף מערכות אלהים חיים :

רשי

ממערות פלסתיים כתיב . רבותנו דרשו מזה בני הרם הערו בערפה אמו כספירס מלחרי רות ונעמי חמותה : יעשה חפסי . מדברים האמורים במספטו המלוכה : ובא הארי ואת הדוב ואתא אריא ואף דובא : גם את הארי וגם הדוב . הרי אלו ריבויין ארי וסני גוריו רוב וסני ילדיו : ומי אחר

רלבג

והנה התגבר דוד להלחם עם הפלסתי כאשר ידע מה יעשה לאיש אשר יכנו וידמה מעס המיתו כספין בסם ית סינקוס סקמתו מ מהפלסתי הזה כי בא לחרק מערכות אלהים חיים סכבר נסמן בזה על מה סיעדו סמואל מן המלוכה וכלא חטב סזה יהיה כלי להסלים רצון הסי בצמיחת מלכותו כי עס המיתו חתן המלך יתכן ס סתגע לו ההכלחה במלוכה . והרחיק סאול זה מצד ראותו כי דוד נער ולא נכה להלחם עדיין : והפלסתי היה איש מלחמ מנעוריו מצורף לזה מה סהתפרסס מבורלגוף גלית ועסס כחוי וכאשר

ענין מפקר

ונתן קובע נחשת על ראשו. בקוף ומלעיל ויש ספרים שכתוב ב"ק והיא סגנת הספרים והמסרה מעדה עליו שהוא בקוף וכן ה' המסרה עליו לית כותיה בקוף ואמר ככה ומגן וקובע והוא מלרע ותרניהון מלח' וסאר קריח' כובע ב"ק כלס בר אלית תרין בקוף: ויחל ללכת. תיולא אבה למחל ארי לא אליף ויש לפרסו כמשמעו כי רצה ללכת בהם ולא

יכול כי לא נקה ללכת בכלי ה המלחמה כאלה וכן אמר לא חולל ללכת באלה כי לא נסיתי ויתכיל לא נסיתי ארי לית בהון כיסא כלומר לא יכירו הכס ס מעשה ליהאל רס אלך בבלי המלחמ' ודרך ררס הוא פירוסו ואין להוציאו ממעמו: ללכת באלה. בקמץ הבית והם סכי במסרה בקמץ הבית זה ואמר כתבו למעלה לא בחר יי באלה: חמשה חלוקי אבנים. אבנים חלוקים ללראויס לקלעוכן ת תי' מעי אבניא. ובררס למה חמס' אחד לסמו של הקב' ואחר לסמו של אהרן ושלס ל לסלס האבות אמ' הקב' וכי לא לפי חירף וגרף עליו לפרע ממנו אמר אהרן וכי לא גול הדס אבי עליו לפרע ממנו אמרו אבות וכי לא עליו לפרע ממנו סחירף ו וגרף מערכות אהיס חייס וברקס לעקור בנינו ולעקור תורתס ס סהיא מחייתס ופירוס אהרן ס סהיה גול הדס רס סל חפני ופחס סהיו סהני' סהרס גלית כמו סכתוב בכתוב למעלה. ובררס עור חמסה חלוקי אבנים מלמד סכתוב דוד על גלית על חמסה סבזה וגרף וחרף חמסה חומסי תורה וסמו של הקב' ו וחרס סל סלס' איתי עולס סהס אברהס יחקר ועקב יובלקוט. כלי סמסיס בו הקלע האבנים סלוקט לתת בכף הקלע לפיכך נקרא ילקוט וית וברמיליה והו' כלי עור או בגד סנוסאין בו ס חולכי דרכיס מזונות הדרך ו וקורין לו בערבי תעלה' ומה סאמר בכלי הרועיס ובילקוט ובאחר מהס די לו לתק בו חמס' אבניקלע אפסר סלקט יותר א אבני' ססס בכלי האחר והחמסה סבחר סס בכלי האחר: וארמוס עס יפה מראה. כבד פירסו סהוא כמו ויפה והנה לא בזה אותו בעבור כי ראה אותו סהיה נער אלא למה בזה אותו בעבור סהיה ארמוס עס יפה מראה לפי שחשב בלבו כי לא יתכן ס

סיהיה אים מלחמ' כימי סהוא רגיל לזאת למלחמ' לא יעמוד בו יופיו מפני היגיעה והטורח והיותו בחון בעתות המלחמה לקרן ולמטר ולסרב: לכה אלי. לפי סהיה הפלסתי כבד ללכת מפני כובד כלי ברזל והחשת אס עליו והוא טאל' הולך וקרב אל דוד כלומר מעט מעט מפני המשא אשר עליו וכאשר ראהו בלא סריון וכלא כלי מלחמה אמ' לו סיבא לוי. ובררס ואבא אליך אין כתוב כאן אלא לכה לי מכאן סהארץ אחזתולא יכול לזוז ממקומו: ולבהמת הסדה. כמו ולחית הסדה כי החית אוכלות בער לא הבהמות וחיה בכלל בהמה כמו זאת הבהמה אשר תאכלו ואומר אחריו אלי וצבי ויחמור וכן ולבהמת הארץ ואין מחריר

סהוא אומר על החיות האוכלות בער וכן כל בהמת הארץ עליו חחרף. ובררס כיון סראה דוד סרבריו מקולקלס סאמר ולבהמת הארץ אמר ופי אית בער אפיל בער אמר סרן דידי הוא אמר היום הזה יסגרך יי בדיעו' עד לעוף הסמים ולבהמת הארץ אס כתיב כאן אלא ולחית הארץ אמר יש אלהיס בער דידי וידיהון: והיה

אמר הצילני מיד הארי. ירע אכניס לא לחסס נזרמן לי הדבר ההוא אלא סלעתד אכניס בל ידי כיוצא בה לתסעות ישראל ואסמוך עליה ואצא וזה אחר מסני כדתיס סכתן להס רמז וחסו להסכיל לדבר דוד ומדרכי סכאמר ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר וגו' לא לחסס עלתה בדרקת זו סכתפסה במשכב

הצילני ג בקריאה וסימ' אשר הצילני מיד הארי. ורשתי את יי' ועני. כי ככל צרה הצילני: באלה כ' ובספראוס מ לא בחר יי' באלה. ויאמר דוד אל שאל לא אוכל ללכת באלה כי לא נסיתי: ויראה ה בקריאה וסימ' ויבט הפלשתי ויראה את דוד. וירדף גחזי אחרי נעכן. ויראה ולא יעשה בהן. ויראה וישוב

ויאמר דוד יהוה אשר הצילני מיד הארי ומיד הדב הוא יצילני מיד הפלשתי והוא יאמר שאל אל דוד לך ויהוה יהיה עמך: וילבש שאל את דוד מדיו ונתן קובע נחשת על ראשו וילבש אתו שריון: ויחגר דוד את חרבו מעל למדיו ויגאל ללכת כי לא נסה ויאמר דוד אל שאל לא אוכל ללכת באלה כי לא נסיתי ויסרס דוד מעליו: ויקח מקלו בידו ויבחר לו חמשה חלקי אבנים מן החל וישם אתם בכלי הרעים אשר לו ויבילקוט וקלעו בידו ויגש אל הפלשתי: וילך הפלשתי הלך וקרב אל דוד והאיש נשא הצנה לפניו: ויבט הפלשתי ויראה את דוד ויבזהו כי היה נער ואדמני עס יפה מראה: ויאמר הפלשתי אל דוד הכלב אנכי כי אתה בא אלי במקלות ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו: ויאמר הפלשתי אל דוד לכה אלי ואתנה את בשרך לעוף השמים ולבהמת השדה: ויאמר דוד אל הפלשתי אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם יהוה עבאורת אלהי מערכות ישראל אשר חרפת:

ויקח מקלו בידו ויבחר לו חמשה חלקי אבנים מן החל וישם אתם בכלי הרעים אשר לו ויבילקוט וקלעו בידו ויגש אל הפלשתי: וילך הפלשתי הלך וקרב אל דוד והאיש נשא הצנה לפניו: ויבט הפלשתי ויראה את דוד ויבזהו כי היה נער ואדמני עס יפה מראה: ויאמר הפלשתי אל דוד הכלב אנכי כי אתה בא אלי במקלות ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו: ויאמר הפלשתי אל דוד לכה אלי ואתנה את בשרך לעוף השמים ולבהמת השדה: ויאמר דוד אל הפלשתי אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם יהוה עבאורת אלהי מערכות ישראל אשר חרפת:

ויקח מקלו בידו ויבחר לו חמשה חלקי אבנים מן החל וישם אתם בכלי הרעים אשר לו ויבילקוט וקלעו בידו ויגש אל הפלשתי: וילך הפלשתי הלך וקרב אל דוד והאיש נשא הצנה לפניו: ויבט הפלשתי ויראה את דוד ויבזהו כי היה נער ואדמני עס יפה מראה: ויאמר הפלשתי אל דוד הכלב אנכי כי אתה בא אלי במקלות ויקלל הפלשתי את דוד באלהיו: ויאמר הפלשתי אל דוד לכה אלי ואתנה את בשרך לעוף השמים ולבהמת השדה: ויאמר דוד אל הפלשתי אתה בא אלי בחרב ובחנית ובכידון ואנכי בא אליך בשם יהוה עבאורת אלהי מערכות ישראל אשר חרפת:

ככל פשעיו. ויראה את בניו ואת בני בניו דאוב: ויקלל ד' בקריאה וס' נמסר בסדר אמר יכשם יי' צבאת ד' דסמכי וס' ואני בא אליך בסס. אשר נקרא שס שס יי'. ויברך את העס. אל מקוס שס: כחרב ה בקריאה וס' ויאמר דוד אל הפלשתי. וידעו כל הקהל הזה. ואותו הרגת בחרב בני עמק. וגני נותנך למגור. ונפל ל חלל בתוכה. ורדו סוסים ורכביהם. ונפל אשור בחרב לא איש. ונכשלו בחרב ובלהבה בשבי ובבוח:

סס ילקוט כל הדברים סהוא נוסא. וכבד התפרסס בזה הפרסוס מעו' נפלאות הסס סכבד נער אחר בלא חרב וחנית אים גבור כגלית היה כגובה ארזיס גבזה עס עוצס כלי מלחמתו: בחרב ובחנית ובכידון. זה הכידון איכסו הכידון סזכר סהיה בן כתפיו אכל הוא רומה לחנית כאמרו לה בחנית וכידון והנה הראה דוד סרבריו עס הפלסתי כי בטוחו ס' לבר לא בגבורתו. והנה

הצילני מיד הארי. ירע אכניס לא לחסס נזרמן לי הדבר ההוא אלא סלעתד אכניס בל ידי כיוצא בה לתסעות ישראל ואסמוך עליה ואצא וזה אחר מסני כדתיס סכתן להס רמז וחסו להסכיל לדבר דוד ומדרכי סכאמר ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר וגו' לא לחסס עלתה בדרקת זו סכתפסה במשכב העל הזה אלא ס סעתדה היא לעמוד לישראל ביום צרה: את מדיו וינהפכו להיות כמרת דוד מסמסס בסמן המססה גבה מכל העס מסכמו ו מעלה וכיון סראה ס סאלכס הכניס בו עין הרע והרגיש דוד ב דבר: ויחל ללכת. ולא אבה למחל יס תיבות מסמסות לסון וחילופסו מסעף ס כורה וסרסך מארץ חייס: כי לא נסה. ארי לא אליף כי לא נסיתי ארי לית בהון נסה אין סבחו סלכס בכך לסון אחר ויול ללכת רצה ללכת ולסכות ו וכאמר ראה סהיו כ כבדים עליו הדריס: חלוקי אבנים. אבני דקת וחלקו: ויבילקוט וברמיליה: לבהמת הארץ. אין ררך לבהמות לאכול ארס אמר דוד כבד נטרפה רשעו סל זה סלי הוא בארד ואמר לו ונתתי פגר מחנה פלסתיס וגו' ולחית הארץ: ויפל

רלבג וכאמר סמעסאל מח סספר לורוד סהתגבר על הארי ועל הדוב עד סכבד בטח ספי ס סיערהו סהריגת ה הפלסתי כי חרף מ מערכות אלהיס חייס אז הורה לו מילך ו בטח סכב' יהיה ספי עמו לנכח הפלסתי: ויבילקוט. ר' ס סהוא סמס סברט בילקוט והוא הכלי סמסימין בו הרועיס כל עניניה ולזה נקרא ילקוט כי

סס ילקוט כל הדברים סהוא נוסא. וכבד התפרסס בזה הפרסוס מעו' נפלאות הסס סכבד נער אחר בלא חרב וחנית אים גבור כגלית היה כגובה ארזיס גבזה עס עוצס כלי מלחמתו: בחרב ובחנית ובכידון. זה הכידון איכסו הכידון סזכר סהיה בן כתפיו אכל הוא רומה לחנית כאמרו לה בחנית וכידון והנה הראה דוד סרבריו עס הפלסתי כי בטוחו ס' לבר לא בגבורתו. והנה

והיה כי יקם הפלשתי. ענין זירותו כמו קום עבור קום תהליך הדב הוא אף לו מתחילה לכה לו ועתה כאשר ממעבר ידוד בערה חמתו בו ונחדדת ללכת אליו וילך ויתברך כח פני-שמו שהיה כבר בכלי שפלו והלך מעט מעט וקרוב לקראת דוד: אל מצחו כמו על מצחו. כמו וימליכיהו אל הגלעד אל ההרים לא אכל, גם שואלין היאך טבעה האבן במצחו והלא קובע כחשת שהיה על ראשו מכסה מצחו ואף אפס שלא היה על מצחו מבן שהרי על כל גופו היה לודבר מגין. ואומרים כי כאשר אמר ואתנה את בסדר לעוף השמים הבט כלפי מעלה בזכרו עוף השמים וכשטמ מה שהיה על מצחו לאחר ואף קלעודו והכדו על מצחו וזהו דרך דרש. ואחרי אשר היתה מלחמת דוד עם הפלשתי

סבה מאתו והכתוב או' סבה
את הפלסתי' מצחו את' לשאול
איך היה כי לא יבצר מהאל סבה
ואפשר כי האבן עברה המגן
אשר על מצחו וטבעה במצחו
וכן אמר בדרש כיון שהשליך
דוד את האבן בברזל על מצחו
נטבעה במצחו וזה אחר מן
הדברים שהשליט הקב"ה את
הדרך בקשה או אפשר שהיה מן
מקום מועט מגולה במצחו ו
ובאותו המקום האבן נזרמה
ברצון האל: ויפול על פניו.

כמשפט המוכה שלא יוכל לעמוד
בצנזורה כפל על פניו ארצה •
וברשמה ויפול על פניו כרי
מיטמון אותו הפה שחרף וגרף
בעפר שחאמר טמאם בעפר יחד
וגו'. לא שהיה רגון אלהיו
חקוק לו על לבו לקיים מה שחאל
ותתן פגריהם על פגרי גלולים:
בקלעובאבן. כשהיה רחוק
ממנו בקלעב שערב אליו באבן
יד בלא קלע: ויעמד א הפלשתי
כמו על הפלשתי וכן וימליכו
אל הגלעד אל ההרים לא אכל:
וימותוהו. וכבר המיתו קודם
שעמד עליו המיתוהו באביו כמו
שאל וחרבאין ביד רוד וכשעמד
עליו לקח חרבו וכרת בה ראשו:
ויביאהו ירו'. אח' שהביאהו לפני
שאלו כמו שכתב וראש הפלשתי
בדיו ואח' כך הביאהו בדיו בערי
ישראל לבשר הנפ' והטף ואותם
שלא היו במלחמה עד שהביאו
ער ירושלם וארזני אבי זל כתב
כי נובעיר הכהנים כנה ירושלם
כי עס היתה חרב הפלשתי כמו
שפורס: עס באהלו. כלי
הפלשתי עס באהלו כלומר ה
הביאם דוד לביתו בית לחם כי
ימצא אהל במקום בית כמו אים
לאהלו לאהליך ישראל וברוב
אמר למשכן היריעות אהל
ובמחנה הזה לא היה לרוד אהל
כי לא בא עס אלא בעליחות אביו
אח' באהלו רל בביתו ועל שאר
הכלים אמר לא על החרב כי
עס החרב באהל מועד בנוב
כמו שכתוב למעלה לוטה ב
בשקלה והיתה עס לזכרון הנס
הגדול הזה והיה כל הבא לאהל
מועד לנוב לזבח או להקטיל
היה רואה אותה וזוכר הנס ו
ומורה לאל ית' ומיסר לבבו אליו
ומעיל בטחונובו. בן מי זה
הנער. פירש ארזני אבי זל כי
כאשר ראה שאל את רוד יצא

לקראת הפלסטי בלא פחד סאל לאבבר בן מי זה הכנר כלו ידעאם ימי אביו היה
גבור חיל סכננח עלגבור הבן כי אס הוא גבור בן גבור יוסף אומץ ואבבר לא ידע
כי ימי היה זקן במים כמו סאמר והאס בימי סאול זקן בא באלם והדרס
כי גם על אביו היה יודע כי גבור היה כמו סאמר זה ימי אביו רוד סיוח באוכלוסא
וכנס באוכלוסא אלא סאול אס מפרץ הוא אז מזרח לפי טראה טכסי
מלכות טרדתי וילבם סאול אתרוד מריו ואמרו מריו כמרתו וכתו בסאול משכמו
ומעלה

מקרה הפתחין בקריאה וס' נמסר בסדר שמיני: מחזק טווס' ודעב היה על כל פני: ויחזק לב פרעה דתנין.
ויעשו בן חרטומי מצרים: ויחזק לב פרעה דכניס ודערו ב: דוד בן הפלשתי: ולא אבה לשמוע לקלה.
מקרא אבשלום לפני: וחזק דבר המלך על: ויחזק העם אשר אחרי: בתשעה לחודש ויחזק דעב: וחברו

וַיִּמָּא הָרִין וּמִסְרִינֶךָ יְיָ בִּידֵי ל' - וְחַס
וַאֲקַטְלִינֶךָ וְאֶעֱרִי יָד רִישְׁךָ מִיֶּנֶךָ
וְאֶתָּן פִּגְוֹל מִשְׁרִית פִּלְשְׁתָּא יוֹמָא
הָרִין לַעֲדוּפָא דְשִׁמְיָא וְלִחְיֹות אֲרַע'
וַיִּדְעוּן כָּל דִּירֵי אֲרַעָא דְאִית
אֶלְתָּא בְּשָׂרָא ל' וַיִּדְעוּן כָּל
קְהֵלֵי הָרִין אֲדִי לֹא בְחֻרְבָּא
וּבְמִוְנִית פְּרִיק יְיָ אֲרִי מִן קֳדָם יְיָ
נִצְחָן קָרְבִּיא וּמִסְרֵי יִתְכּוֹן בִּידְנָא
וְחַוָּה כֹּד קָם פִּלְשְׁתָּא
וְאִזְל וּקְרַב לְקֳדְמוֹת דְּדוֹד וְאוֹתֵי
דְּדוֹד וְרַחֵט לְסִדְרָא לְקֳדְמוֹת פ'
פִּלְשְׁתָּא וְאוֹשִׁיט דְּדוֹד ית
וִידִיה לְמַנָּה וְנָסִיב מִתְּמָן אֲבָנָא
וְאִקְלַע בְּקֹלַע וּמָתָא ית פִּלְשְׁתָּא
עַל בֵּית עֵינוֹהִי וּסְבַעַת אֲבָנָא בְּבֵית
עֵינוֹהִי וְנָפַל עַל אֶפְוֵהִי עַל אֲרַעָא
וְתִקִּיף דְּדוֹד מִן פִּלְשְׁתָּא
בְּקִילָעָא וּבְאֲבָנָא וּמָתָא ית
פִּלְשְׁתָּא וּקְטִלִיה וְחֻרְבָּא לִירָת
בִּידָא דְּדוֹד וְרַחֵט דְּדוֹד וְקָסְעַל
פִּלְשְׁתָּא וְנָסִיב ית חֻרְבֵּי יִשְׁלָפָה
מִנְּדָנָה וּקְטִלִיה וּפִסְקֵי בֵית ית
רִישִׁיה וְחֹזֵז פִּלְשְׁתָּא אֲרִי מִירָת
גִּיבְרָהוֹן וְאַפִּיכוֹ וְקָמוּ אֲנָשֵׁי
יִשְׂרָאֵל וַיַּהוֹדָה וַיִּבְכּוּ וַיִּרְדּוּ
יִת פִּלְשְׁתָּאֵי עַד מַעְלָנָא דְּגִזָּא
וְעַד תַּרְעֵי עֲקֵרוֹן וְנָפְלוּ קְטוֹלֵי פ'
פִּלְשְׁתָּאֵי בְּאוֹרַח שְׁעָרִים וְעַד גַּת
וְעַד עֲקֵרוֹן וְתָבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִלְּמִירְדָּף בְּתֵר פִּלְשְׁתָּאֵי וּבָזוּ ית
מִשִּׁירֵיתָהוֹן וְנָסִיב דְּדוֹד ית רִישָׁא
דְּפִלְשְׁתָּא וְאִתְיִיהָ לִירֻשָּׁלַם וִירָת
זִיגִיָּה שׁוּי בְּמִשְׁכְּנֵיהָ וְכֹד
חֲזָא שְׂאוּל ית דְּדוֹד נָפִיק לְקֳדְמוֹת
פִּלְשְׁתָּאֵי אָמַר לְאַכְנֵר רַב חֵלָא
בְּרַמָּן דִּין עוֹלִימָא אֲבִנְר וְאַמְּאֲבִנְר

הַיּוֹם הַזֶּה יִסְגְּרָךְ יְהוָה בְּיָד וּבְחַתְּכֶךָ
וְהִסְרֵתִי אֶת רֹאשְׁךָ מֵעַל יָד וְנִתְּתִי
פָּנֶיךָ מִחֲנֶה פְּלִשְׁתִּים הַיּוֹם הַזֶּה לְעוֹף
הַשָּׁמַיִם וּלְחַיֵּית הָאָרֶץ וַיִּדְּעוּ כָּל־
הָאָרֶץ בְּיִשְׂרָאֵל לֵאמֹר לֵישְׂרָאֵל
וַיִּדְּעוּ כָּל־הַקָּהָל הַזֶּה בִּי לֹא בָחֹב
וּבְחִנִּית יְהוֹשִׁיעַ יְהוָה בִּי לִיהוֹרֵה
הַמִּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיָדוֹ:
וְהָיָה בִּי קָם הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּלְחֶם וַיִּקְרַב
לְקִרְאֵת דָּוִד וַיִּמְהַר דָּוִד וַיֵּרָץ הַ
מַעֲרֵכָה לְקִרְאֵת הַפְּלִשְׁתִּי:
וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־יָדוֹ אֶל־הַכְּלִי וַיִּקַּח
מִשָּׁם אֶבֶן וַיִּקְלַע וַיִּדְּרֹאֵת הַפְּלִשְׁתִּי
אֶל־מַעְחוֹ וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמַעְחוֹ
וַיַּפֵּל עַל־פְּנֵי אֶרֶצָהּ: וַיַּחֲזֹק דָּוִד
מִן־הַפְּלִשְׁתִּי בַקְלָע וּבָאֶבֶן וַיִּךְ אֶת־
הַפְּלִשְׁתִּי וַיָּמָתוּ וַיַּחֲרֹב אִין בְּיַד דָּוִד
וַיֵּרָץ דָּוִד וַיַּעֲמֵד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי:
וַיִּקַּח אֶת־חֶרְבוֹ וַיִּשְׁלַףָּה מִתַּעֲרָהּ
וַיָּמָתָהּ וַיִּכְרַת בָּהּ אֶת־רֹאשׁוֹ
וַיִּדְּאוּ הַפְּלִשְׁתִּים בִּי מַת גְּבוּרָם
וַיָּנֹסוּ: וַיִּקְמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וַיַּהֲדוּהָ
וַיִּדְּעוּ וַיִּדְּפֹאוּ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים עַד־
בּוֹאֲךָ גֵּי־אֶדְוֶד שְׁעָרֵי עַקְרוֹן וַיַּפְּלוּ
חֲלָלִי פְּלִשְׁתִּים בְּדֶרֶךְ שְׁעָרִים וְעַד־
גֵּת וְעַד עַקְרוֹן: וַיֵּשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִדֹּלֶק אַחֲרֵי פְּלִשְׁתִּים וַיִּשְׁסּוּ אֶת־
מַחֲנֵיהֶם: וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־רֹאשׁ
הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּבְאַהּוּ יְרוּשָׁלַם וְאֶת־
כָּל־יֹשֵׁם בְּאַהֲלוֹ:
וּבְרָאוֹת שְׂאוֹל אֶת דָּוִד יַעֲזֹא לְקִרְאֵת
הַפְּלִשְׁתִּי אָמַר אֶל־אֲבִנֶּר שֶׁר הָעֵבֶא
בֶּן־מִי זֶה הַנַּעַר אֲבִנֶּר וַיֹּאמֶר אֲבִנֶּר

והוא נלחם עם מלך בני עמון וייתם דוֹה. כעת הוא שלח
מֵהָרָא וּפְלִשְׁתִּים כִּי מַת כְּבוֹרִים. מִכְנֹעַ פְּלִשְׁתִּים. וַיְרֵד
מִרֹ. וַיָּקֻבוּ אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִהוֹדָה. וְזֶה הָאָרֶץ וְהַשָּׂרָת.
וְעַל יְהוֹרָם אֶת רוּחַ הַפְּלִשְׁתִּים. וְחָדָה וְהַפְּלִשְׁתִּים נִאֲסָפוּ:

פניו ואחר הסלים רוד עם חנינו להמיתו במרוצה
וכרתה את ראסו כדי שתפרסם ענין מיתו ויתפרסם
הבא רוד את ראסו הפלסטי לירושלם: בן מי הנער ה
איך יתכן שלא ידע שאלו בן מיהוא וכבר ספר במה
מלאכים אל ימי שיטת רוד עמו. וידמה

רשמי

ויפגלו פניו. לא היה
 לו ליפול אלא לאחוריו
 מהרי על מצחו הוכה
 אלא כרו מלא יעט
 דוד לילך ולחנותך את
 ראשו ענתך דוד ע
 עכשו פנים עמר א
 אמות וזרתי סקומתי
 סס אמות וזרת נסת
 מלא קומה לאחוריו
 ומלא קומה לפניו ב
 במדרסתלים:
 מרלוק. מדרוק כמו
 דלקת אחרי: בן
 מיה הנער. אמרו
 רבותינו לא היה
 מכירו והלא כתיב ו
 ויאהבוהו מאד ויהי לו
 כמאכליו אלא ראהו
 מתנהג בעכוסי. מ
 מלכות אמר סאול אם
 בא ממסכה פרץ מלך
 יהיה סהמלך פורץ ל
 לעשו לו גדר ואי ממח
 בידו ואם ממספחת
 זרח בא חסוב יהיה
 אמר לו רואבד ס
 סאתה סאול אם בא
 ממספחה סיהא הגח
 הוא למלכות אם לאו
 סאל אם ראוי לבא ב
 סקהל אם לאו סהרי
 מרת המואביה בא
 אמר לו אבנר סנינו
 עמוני ולא עמונית
 אמר לו רואב אם כן
 ממזרו ולא ממזר' אמ'
 לו כאן כאמר על דבר
 אשר לא קדמו אתכם
 בלחם ובמי ואין דרך
 אסה בכך את לויה
 להם לקדם אנשים ל
 לקראת אנשים ונשים
 לקראת נשים נסתתק
 אבנר: אמר

דלבו

והנה הכהודוד ב
במצחו במקום שהיה
מבולה באופן שטבעה
האבן במצחו וכל
כמות ארצה על פ

פניו ואחר הסלים דוד עם חניתו להמיתו במרוצה נחבז הפלסתי בעצמה וכתבה את ראסו כרי סתפרסם ענין מיתתו ויתפרסם גם כן הנס לישראל ולזה הביא דוד את ראס הפלסתי לירושלם: בן מי הענ הזה אבנר. רבים יתמהו איך יתכן שלא ידע שאול בן מי הוא וכבר ספר במה מקדים סבב שלח שאול מלאכים אל יסי טיסב דוד עמו. וידמה

אמר לו שאל שאל כא אתה בן מי זה העלם למעלה כתיב חנני וכל כתיב העלם
אמר לו הלכה כמעלה ממך יבא וסאל בבית המדרש כדאיתא ביבמות:
ובבבליס. תירגם יונתן ובבבליס מין כלי זמר: ועוד לו אך המלוכה. ועוד
לו מה הוא נחקר סכרין להסוף לו אך המלוכה אינו צריך עוד חלל למלכות:
עון. עין רעה: מתכבא

על אנשי ד' בקריאה וסוף ושימחן שאל על אנשי רבול חכה. ומן העיר לקח סרים אחד דבליס. וחברו
דירבנה. על אנשי ענתות:

חיי נפשך המלך אם ידעתי: ויאמר
המלך שאל אתה בן מי זה העלם:
וכשוב דוד מהכות
את הפלשתי ויקח אתו אבנר
ויבאהו לפני שאל וראש הפלשתי
בידו: ויאמר אליו שאל בן מי אתה
הנער ויאמר דוד בן עברך ישי בית
הלחמי: ויהי ככלתו לדבר אל שאל
ונפש יהונתן נקשרה בנפש דוד
ויאהבו יהונתן בנפשו: ויקההו
שאל ביום ההוא ולא נתנו לשוב
בית אביו: ויבית יהונתן ודוד ברית
באהבתו אתו בנפשו: ויתפשט
יהונתן את המעיל אשר עליו
ויתנהו לדוד ומליו ועד חרבו ועד
קשתו ועד חגורו: ויצא דוד בכל אשר
ישלחנו שאל ישכיל וישכמו
שאל על אנשי המלכה ויטב
בעיני כל העם וגם בעיני עבדי
שאל:
ויהי כבואם בשוב דוד מהכות את
הפלשתי ותצאנה הנשים מכל ערי
ישראל לשור והמחלות לקראת
שאל המלך בתפלים בשמחה
ובשלשים: ותענינה הנשים
המשחקות ותאמרנה הנה שאל
באלפו ודוד ברבבותיו: ויחר לשאל
מאד וירע בעיניו הדבר הזה ויאמר
נתנו לדוד רבבות ולי נתנו האלפים
ועוד לו אך המלוכה: ויהי שאל עון
את דוד מהיום ההוא והלאה:

ויהי
פן רישא רס"ב
שד הל' יונתן כתיב
יהונתן וכל לכה
ובעברה אל חנני
וואל' יהונתן הנה
וחן הכא עד כוף
סוכר' יהונתן נחל
וידבר שאל

רלבג

ודמה כי המלך לרוב
עסקיו ולרוב הבאים
לפניו לא יוכל להכיר
כל אחד מהם בפרט
ויתבאר מתשובת דוד
לו שאלת שאל לא
היתה רק לרעת מי
הוא כדי שיתבאר לו
מאיזו משפחה הוא
כי כבר הבטיחה ש
סיתן לו בנות לאשה
והנה מזה הענין כ
כתיב דוד למלכות
כי זה היה סבה ש
שמהו שאל על אנשי

המלחמה וכתבאר טוב הכלחצו ומזה המקום הסכימו למס אונתו למלך עליהם
ולזה תמצא שאלו כל שבטוי ישראל גם אתמול גם שלשום בהיות שאל מלך עליהם
אתה הייתה המוציא את ישראל ברוך אשר לו כתבנו עלילות. ודמה שכתב
יהונתן ב' עש דוד כי ראה היוצא מלך על ישראל בראותו טוב הכלחצו ולזה תמצא
במה טיבא שאלמר יהונתן לדוד ירשתי כי מלך תמלך על ישראל וקמה בדרך ממלכת
ישראל וגם שאל חבי וירשתי ויהי עיר אותם לזאת הדיעה מה שער להם שמואל שלא תקום הממלכה לשאלו
והם דברים נפלאים וכבדים ובה יאמר מהן היו אומרות במירייה דברים נכבדים ומהאמרים ההם היה אמרם הנה שאל באלפיו ודוד ברבבותיו שאלו התבאר על
מעלת דוד מהיה למעלה ממעלת שאל: עון את דוד. הרצון בו שהיה מביט אליו מבט השוכא באופן שהיו כל מעיניו בו להשחיתו כפי היכלת אם בלקיחת תחבולות
אם להרגו בידיו באופן שלא יהיה דוד נשמר מזה והנה היו מתחבולות האלו כי כשבאה רוח אלהים רעה אל שאל והיה מדבר בתוך הבית דברים מבלבלים בסבת הרוח
סרעה והיה מדרך דוד לנגן לפניו בדיו להסיר הרוח הרעה ממנו והנה היה מתחבולות שאל מלקח אז החיית בדיו וחשב להכות בורד בעת היוצא ממנו לפניו באופן
שהרגו כיון לא היה דוד נשמר מזה.

ומעלה גבוה מכל העם לפיכך שאל עליו אם מפרץ הוא או מזרח אם מפרץ הוא
יהיה מלך מהמלך פורץ לדרך ועשה כרכונו אם מזרח הוא יהיה ארם חסוב
לפון מזרח חבל לא יהיה מלך את לו דואגד פאתה שאל עליו אם הנון למלכו אם
לאו שאל עליו אם ראוי לבא בקהל אם לא דקא אתי מרות המואביה אמר לו אבנר
עמוני ולא עמונית מואבי ולא מ

מואבית מט רטעמיה כתיב ביה
על דבר אשר לא קדמו אתכם
איש דרכו לקדם ואין דרכה של
אשה לקדם ואם תאמר היה להם
לקדם חכמים לקראת חכמים ו
וכסוים לקראת נסים הא כתיב
כל כבודה בתמלך פנימה וכתב
ויאמרו אלתי איה מרה אשתך ו
ויאמר הנה באה: בן עברך
ישי בית הלחמי. פי' בן גבור אני
כי אבי נקרא בית הלחמי לטני
דברים על שם מקומו בית לחם
ועל שם שהיה איש מלחמה:

וכפס יהונתן. המסרה מן ריש
ספרא עד הכא יונתן בר מן ב'
לכה ונעברה אל מצב הערלים
ויאמר יהונתן ומן הכא עד סוף
ספרא יהונתן: ויתפשט יהונתן
את המעיל. פי' המעיל כמו
הס יבאו את העיר כי אין בניין
התפעל יוצא ואלו בלשון התפעל
כי ברצון גדול ובאהבה רבה ה
התפשט בגדיו ונתנם לו: וגם
בעיני עבדי שאל: הרבוי הזה
רל שלא קאנו בו עבדי שאל אף
על פיסתן לומעלה עליהם:
והיבבואם בביתו כן בשבופי
בבוא ישראל מהמלחמה בשבופ
דוד מהכות את הפלשתי:
לסוד. כתיב בו וקרי ב' דוד והס
סני בנינים והענין אחד:

והמחלות. פי' והמחלות בדרם
וית' לשבחא בחינא: ובבבליס.
כלי נגון מס לו שלם יתרים וית
ובבבליס: ותענינה. כמו
ותען להם מרים: הנה שאל
באלפיו. האלפים והרבבות
של פלשתיים כלומר שאלו הכה
באלפים בפלשתיים ודוד מכה
בהם רבבות או פירושו שאלו
ועם רבבותיו כלומר כשמכה
שאל בפלשתיים מכה הוא לבדו
כאילו עמו אלפי דוד לבדו מכה
בפלשתי מכה גדולה כאילו עמו
רבבות: ועוד לו אך המלוכה.
ועוד מה כשאר סיתן לו חלל
המלוכה כלומר לא נשאר דבר
גדולה שלא נתנו לו בדבריה לא
שלא קראוהו מלך ועל זה הדרך
הוא התרגום ומרכנ לא אשתאר
ליה עוד חילקן מלכותא:

ויהי שאל עון את דוד. כתיב בו וקרי ב' דוד וסניהם אחר ופירושו מביטו בעין
רעה ותרגמו כמין:

במחמה ובבבליס. ענינו כענין הלא כתיבתי לך שלשים
ומהאמרים ההם היה אמרם הנה שאל באלפיו ודוד ברבבותיו שאלו התבאר על
מעלת דוד מהיה למעלה ממעלת שאל: עון את דוד. הרצון בו שהיה מביט אליו מבט השוכא באופן שהיו כל מעיניו בו להשחיתו כפי היכלת אם בלקיחת תחבולות
אם להרגו בידיו באופן שלא יהיה דוד נשמר מזה והנה היו מתחבולות האלו כי כשבאה רוח אלהים רעה אל שאל והיה מדבר בתוך הבית דברים מבלבלים בסבת הרוח
סרעה והיה מדרך דוד לנגן לפניו בדיו להסיר הרוח הרעה ממנו והנה היה מתחבולות שאל מלקח אז החיית בדיו וחשב להכות בורד בעת היוצא ממנו לפניו באופן
שהרגו כיון לא היה דוד נשמר מזה.

ולאמלאו הימים. לא המתק עד מלאת הימים טקבעו להביא אתמאה הערלות:
ויקם דוד וילך הוא ואכסיו וגו' ומלאום. כריסטיור בלעז: לרוא. לרעה:
ויכא שרי הפלסטים. לבא בגדורים לסלול סלל צינוראלי: ליד אביו. סמוך
לאביו איכס'ס איכ'ס'ס בלעז: וחקק מיכל כדי שלא יכנוס עברה ודרפו
אחריו: את

רלבב

ויסר הדבר בעיני דוד
להתחתן במלך. רל
עם זה התנאי כי בטח
בטיסיוס זה ויתברר
לשאל כי ייעמו ותחת
ערלותמאה פלסטים
הביא לו מתת' להורות
על טובה הצלתו:
ומיכל בתשאל. הנה זהגם
אהבתהו. הנה זהגם
כן היה מוסף יראה
לשאל כי זה מורה על
טוב הצלת דוד ועל
כי המלך תהיה לוכי
עם התברר לבת שאל
טובא אביה אתרוד עש
כל זה כקשרה אהבתה
בועם סזהגם כן יהיה
סבה מה מונעת סול
מהריגתרוד כדי שלא
יכאיב לב בתו ועוד כי
יתכן שהיא תגלה לרוד
סודות אביה ויהיה מ
תפני זה כסמך מ
מהרעה אשר יחטב ל
לעשותלו: סבלרוד
מכל עבדיו שאל. רל
שהליו במלחמ' יותר
מכלם: ויקר סמו
מאד. רל סכלמי
טהיה מזכיר סמו היה
מזכירו ביקר ובכבוד
רבי: ויפטר

ויאמר שאל כה תאמרו לדוד איך
חפץ למלך במהר כי במאה ערלות
פלסטים להנקם באבי המלך
ושאל חשב להפיל את דוד ביד
פלסטים: ויגדו עבדיו לדוד את
הדברים האלה וישר הדבר בעיני
דוד להחתן במלך ולא מלאו
הימים: ויקם דוד וילך והוא ואנשיו
ויך בפלסטים מאתם איש ויבא
דוד את ערלתיהם ומלאום למלך
להחתן במלך ויתן לו שאל את
מיכל בתו לאשה: וירא שאל
וידע כי יהיה עם דוד ומיכל בת
שאל אהבתהו: ויאסף שאל
לרא מפני דוד עוד ויהי שאל איב
את דוד כל הימים:
ויצאו שרי פלסטים ויהי מדי
צאתם שכל דוד מכל עבדיו שאל
ויקר שמו מאד:
וידבר שאל אל יונתן בנו ואל כל
עבדיו להמית את דוד ויהונתן בן
שאל חפץ בדוד מאד: ויגד
יהונתן לדוד לאמר מבקש שאל
אבי להמיתך ועתה הן שמר נא
בבקר וישבת בסתר ונחבאת:
ואני אצא ועמדתי ליד אבי בשדה
אשר אתה שם ואני אדבר בך אל
אבי וראיתי מה והגדתי לך:
וידבר יהונתן בדוד
טוב אל שאל אביו ויאמר אליו אל
יחטא המלך בעבדו בדוד כי לוא
חטא לך וכי מעשיו טוב לך מאד:
וישם את נפשו בבפו ויך את
הפלשתי ויעש יהוה תשועה גדולה
לכל ישראל ראית ותשמח ולמה
תחטא בדם נקי להמית את דוד
חנם: וישמע שאל בקול יהונתן
וישבע שאל חי יהוה אם יומת:
ויקרא יהונתן לדוד ויגד לו יהונתן
את כל הדברים האלה ויבא יהונתן
את דוד אל שאל ויהי לפניו
באתמול שלשום:

איבג' ח'ס'ס' יהוה שאל איב את דוד. כי חרב לאיב בגור. אם לא הפגעתו בך: שרי פלסטים ודסמי
בקריא'ס' ויצאו שרי פלסטים. ויאמרו שרי פלסטים כההעברים כ' בפס'. ויקצפו עליו שרי פלסטים.
אך שרי פלסטים אברו. ושאר סרני פלסטים: וראיתי יב בקריא'ס' וראיתי את הדם ופסחתי עליכם.

ויאמר שאל כדון תימרן
לדוד לא רעוא למלך במהרה
אילתן במאה ערלות פלסתי
לאיחפרעא בשנאי מלכא ושאל
חשיב למסר ית דוד בידא ד
דפלישתאי: וחיואו עברוהו לדוד
ית פתגמא האילין וכשר פתגמא
בעיני דוד לאתחנא במלכא ולא
שלימו יומיא: וקם דוד ואל
הוא וגברוהו וקטל בפלישתאי מ
מאת גברא ואייתי דוד ית ע
ערלתהו ונאשל מינו למלכא
לאתחנא במלך ויתב ליה שאל
ית מיכל בתיה לאיתו: ויהא
שאל וידע ארי מיכרא דני ב
בסעריה דרוד ומיכל בת שאל
רחמייהו: ואוסף שאל למדחל
מן קרם דוד עוד ויהוה שאל ב
בעיל דבב לדוד כל יומיא:
ונפקו רבדבי פלישתאי
והורה בזמן מפקהו אצלח דוד
מכל עבדיו שאל וסגיי שמייה לרוא
ומליל שאל עם
יונתן בריה ועם כל עברוהו ל
למקטל ית דוד ויהונתן בר שאל
אחרעי ברוד לחרא: וחיו יהונתן
לדוד למימר בעי שאל אבא ל
למקטלך וכען אסתמר בען ב
בצפרא ויתיתב בספרא והטמר:
ונא אפוק ואיקום לות אבא
בתקלא דאת תמן ונא אפוק
עלך פתגמין תקנין קרם אבא
ואיחיו מה ואחיו לך:
ומליל יהונתן על דוד
פתגמין תקנין קרם שאל אביו
ונא ליה לא יחטי מלכא בעבדיה
בדוד ארי לא חטי לך וארי ע
עוברוהו תקנין לך לחרא: ומסר
ית נפשיה בעל גב לאיתקטלא
וקטל ית פלשתא ועבדיו פ
פורקנא רבא לכל ישראל תזיתא
וחריתא ולמה תתחייב בדם זכאי
למקטל ית דוד מנן: וקביל שאל
למימר יהונתן וקיים שאל קיים
חי יאם יתקטיל: וקרא יהונתן
לדוד וחיו ליה יהונתן ית כל פ
פתגמא האילין ואייתי יהונתן ית
דוד לות שאל ויהוה משמש ק
קדמוהו במאתמלי ומקדמוהו:

ויסר הדבר. ביד איתן לבר ויוד השרע כפלה מהמכתב: ולא מלאו הימים.
הזמן שכתן לו סיבא לו מאה הערלו לא הגיע הזמן עד שקם והלך והביא לו מאתיו
ומלאום למלך. קל הלמד ועיניו ומלאום עבדיו הביאום לו כידור לא הביאום
לפני המלך אך סלחם ביד עבדיו סאול הו ביד אכסי דוד כמשפט המהר שמשלח
אותו ארס ביד אחר ופירוש
ומלאום השלימום כלומר כל
המאתים הביאו לפניו: ומיכל
בת שאל אהבתהו. לפיכך הוסף
לירא מפניו לפני דברים האחר
מראה כי ייעמו עוד שמיכל בתו
אהבתהו ולא יוכל לגרום לו מיתה
על דה ואפ' הוא ידבר על מיתתו
בביתו מיכל בתו תגלה לו:
לרוא. כעלמה ה'ור פ'א הכועל
מהמכתב לפיכך הלמד בצרו:
מדיצאתם. בכל זמן צאתם
וכן מדיעלותה ביתי מדי חרם
בחדשו מדי דברי בו והדומים
להם: סכלרוד. הצליח:
ויקר סמו. היה יקר בעיני כל
הסומעים סמעו. וסדרס ויקר
סמו בהלכה כיון שסמעו פ
פלסטים פ'סארוד אסה וסאו
פרי פלסטים אמרו כותב ב
ביתרס כיוקח איס אסה ח
חדסה לא יכא בצבא כלך ונלחם
עמהם ולא היו יורעי כידור חכם
היה ורורס במה דברים כאמר'
במלחמת רשות אכל במלחמת
מזוה הכל יוצאין אפילו חתן
מחררו וכלה מחופת: ליד אבי.
למקום אבי כלומ' למקום סיוצא
תמיד או פירושו ליד ממס והוא
כמו אשר למלך נסען על ידו
וית' ואקום לקרם אבא.
ופ' בסדה אשר אתה סס כי היה
רגיל לצאתם סאול כיוס ל
לאותו הסדה לפיכך כזה יהונתן
אתרוד סיחבא ב'אותו הסדה
כרי סיטמע הדברים הטובים
סידבר הוא לאביו בעבורו. ומה
סאמר והגדתי לך אס יהיה סלא
תסער דרכיו אכא אגד לך מה
סיענה אחיו: ויסס את כפסו
ב'פסו. תרגומו ומסר ית כפסיה
בעלגבלאתקטלא: בדוד

מסרה
וראיתי כההוגדתי לך. וראיתי
לבית גבה. וראיתי והנה עליהם
גידים וכשר עליה. וראיתי אני
שיש יתרון לחכמה מן הסכלות.
וראיתי כי אין טוב מאשר ישכח
האדם. וראיתי אני את כל עמל
ואת כל כשרון. וראיתי את כל
מעשה האלהים כי איננה אונל
וראיתי כ' בפסוק. וראיתי אני
דינאל לבדי את הכרמא. ונחנ
טנים אחרים:

ברוך וברקיר פירשתינו: ויפטר. כסתלק מלפנינו ונאמר מהחיות והבה
ברקיר: ויך את החיות ברקיר. תקע ברקיר: כס וימלט. פל כס באותה משה
לבויתו ומלט בלילה ההוא כמו שאמר כי הגירה לו אשיו מיכל כי אביה רוכה
להמיתו בלילה: לשמרו ולהמיתו: לשמרו ולא יבא מן הבית ויברח ולהמיתו

בבקר כי לא היה ממית אותו
הלילה בפניו בתו אלא חשב ש
מיאווהו חליו בבקר וימיתוהו:
בעד החלון: כי דרך הפתח
לא יוכל לבאת מפני השומרים
והיה לבית חלון מזד אחר שלא
ראו אותו השומרי כשהורידתו
מן החלון. וברש והיך ברח
דוד רבי אביו ורבי אביו רבי אביו
אמר שני שנים היו לו לבית של
דוד אחר גדול ואחר קטן ושמו
אותו מן השער הגדול ויבא לו
מן השער הקטן ורבי אביו אמר
סער אחד לבד היה לו ועמרו

להם על השער מה עשתה מיכל
סלסלה דוד בעד החלון: את
התרפים. תרגמו כלמכא והם
עשויים בדמות גוף האדם לפיכ
סמה אוקס במטה סידמה דוד
סוכב סס ובמקום ראשו סמה
כביר העצים סידמה כסער ראס
האדם ופי' כביר עצים כר עשוי
משער העצים וי' כנור ארעזי
וכן אמ' במדרש וכתבה נור יין
תחת דוד על המטה ר' נור מ
מער העצים והיה הפער ל
למעלה לפיכך סמה אותו במקו'
ראשו. וענין התרפים י' כי
הם עץ כמו התרפים אשר ללבן
סגבקה רחל ולבן שבר עץ היה
כמו שאמר לה למה גבבת את לאי
וחלילה חלילה סהיה בבית דוד
עץ ויש אמרי' שהוא כלי הנחשת
העשוי לדעת חלקי השעות ויראו
בהם העתות בזמנן המזלות

וזה יתכן בדבר לבן אבל בדבר
מיכל הוא קפה לפרס למה סמה
אותם במטה מקום דוד ואותו
הכלי אינו בתוכה הזאת
והחכם ראב"ע ז"ל כתב כי ה
התרפים הם על צורת בן אדם
והיא עשויה לקבל כח עליוני
והעד סהתרפים כן התרפים ס
סמה מיכל במטה עד שחשבו
סומרי הבית סהם דוד: אל
המטה. כמו על המטה וכך אל
ההרים לא אכל: ויסבו בניו.
ככתב הו"ו קודם הי"ד וברקיר
הי"ד קודם הו"ו והכתוב והקרי
סוים בענין תהיה הי"ד קודם
הו"ו או הו"ו קודם הי"ד אח' ה'
והוא מלשון כוה והיה המקום
הזה הנקרא כוה בעיר הנקראת
רמה לפיכך אמר בניו ברמה
מכונת ברמה. כלומר אשר
ברמה או היה זה המקום חוץ
לעיר הנקראת רמה קרוב לה

ואסיפו עבדי קרבא

למהו ונפק דוד ואגית קרבא ב
בפלישתאי ומתא בחוץ כחא ס
סגיא ואפיכו מן קרמיהו ושרת
רוח בישא מן קדם יולוח שאול
והוא בביתיה יתיב וסורניתא ב
בידיה ודוד מנגן בידו ובקעא

שאול למיטחי בסורניתא בדוד
ולמיכיהו בכותלא ואיתפטר מן
קדם שאול וקבע ית מורניתא
בכותלא ודוד ערק ואשתיו ב
בלי לא יהוא:

ושלח שאול איגודין לוח בית
דוד למיטריהו ולמקטליה בצפרא
ותוואת לדוד מיכל אמתיה למי
אם ליתך משויב ית נפשיך בלי לא
מחר את מתקטל: ושלשילת
מיכל ית דוד מן תרבא ואול וערק
ואשתיו: ונסבת מיכל ית
צילמניא ושוויאת על ערסא וית
נודא דעזא שוואת איסרוהי ו
וכסיאת בלבושא:

ושלח שאול איגודין למדבר
ית דוד ואמרת שכיב מרע הוא:

ושלח שאול ית
איגודיא למיסער ית דוד למיטר
אסיקו יתיה בערסא לותי ל
למיקטליה: ואתו איגודיא וקא
צלמניא על ערסא ונודא דעזא
איסרוהי: ואמר שאול
למיכל למא כרי שקרת ביושלחת
ית בעיל דבבי ואשתיו: ואמרת
מיכל לשאול הוא אמר לי שלחני
למא אקטלינך: ודוד ערק
ואשתיו: ואתא לות שמואל ל
לרמא וחו' ליה ית כל די עבר
ליה שאול ואול הוא ושמואל
ויתבו בבית אולפנא: ואיתתא
לשאול למיטר תא דוד בבית אולפנא ברמתא:

וחוסף ה' רפ בקריאה: בלאים ובח' וס' נבסר בסדר ויטב:
ויבא יעקב מן השדה. ויקם בלילה הוא. ודוד נס וימלט: וסימ' בלשון ארמי שחא ודכך וקס וערק:

ותוסף המלחמה להיות ויעא דוד
וילחם בפלשתים ויך בהם מכה
גדולה וינסו מפניו: ותהי רוח
יהוה ירעה אל שאול והוא בביתו
יושב ונחיתו בידו ודוד מנגן ביד:

ויבקש שאול להכות בחנית בדוד
ובקיר ויפטר מפני שאול ויך את
החנית בקיר ודוד נס וימלט בלילה
הוא: וישלח שאול

מלאכים אל בית דוד לשמרו
ולחמיתו בבקר ותגר לדוד מיכל
אשתו לאמר אם אינך ממלט את
נפשך הלילה מחר אתה מומת:

ותגר מיכל את דוד בעד החלון
וילך ויברח וימלט: ותקח מיכל
את התרפים ותשם אל המטה ואת
כביר העצים שמה מראשיתו ותכס
בבגד: וישלח שאול

מלאכים לקחת את דוד ותאמר
חלה הוא: וישלח

שאול את המלאכים לראות את
דוד לאמר העלו אותו במטה אלי
להמיתו: ויבאו המלאכים והנה
התרפים אל המטה וכביר העצים
מראשיתו: ויאמר שאול אל

מיכל למה לכה רמיתני ושלחי
את איבי וימלט ותאמר מיכל אל

שאול הוא אמר אלי שלחני למה
אמיתך: ודוד ברח וימלט ויבא אל

שמואל הרמתי ויגד לו את כל

אשר עשה לו שאול וילך הוא
ושמואל וישבו בננות: ויגד לשאול

לאמר הנה דוד בננות ברמה:

לשאול למיטר תא דוד בבית אולפנא ברמתא:

גדבתה ח' בקריאה וישובו בואו אל ביתם הרמתה. וילך אל קנה: ותשובתו הרמתה. ויתקבצו כל
זקני ישראל. וילך שמואל הרמה. ויקח שמואל את קרן השמן. ודוד ברח וימלט. וילך גם הוא ורבתה:

ויפטר מפני שאול ויך את החנית בקיר. ר'ל כסתלק מלפניו בעת זרקו החנית
להכות דוד והכה החנית בקיר ולא נגע בדוד והכה היה זה כס עצום כי עש
מנגן והיה משהלך סהיה סירו משוער כראוי כסתלק מפניו אחר הריקתו החנית
אלו. ולפי סתברר לדוד כי כלתה הרעה מאת שאול להמיתו כס
לביתו: לשמרו

ולהמיתו בבקר. ר'ל
לשמרו שלא יבא משם
כרי שיוכלו להביא אל
אותו אליו בבקר ל
להמיתו על ידי אחר
מעבדיו באופן ס

סיתאמת שאול סכבר
מתדוד ולזה לא כזה
למלאכים סעלה אל
בית דוד סימיתו כי
ירא פן יעשה דוד ע

עמהם בתחבולות ל
למלט את כפשו סבר
מה מן הכדדים עס
סכבר רצה שאול ל
לעשות זה בסתר כי
חמס היה עושה להג

את דוד על לא חמס
בכפיו ולזה הסתדר ב
בתחל להכותו בחנית
בהיותו מנגן בידו ל
לפניו שלא יתפרסם
זה לזולתו והגם כן

בעת היותו רוח אלהים
רעה מבצעו סאס יורע
הדבר יהיה לשאול ה

התכבלות מזד חליו או
ספילנו ביד פלשתים
כי כזה לא יאשימו
אחר מן האנשים:

בעד החלון. הנה
השומרים היו אצל ה

הפתח סיכנסו בו ל
לבית דוד והחלון היה
בכותל אחר מהבית

ומשם הורידה אותו
מיכל כדי שימלט ו

ולקחה התרפים וסמה
אותם על המטה ס

סידמה סהיה סוכב
במטה דוד. וכוד
עמו מעור עצים והיו

בה סערות סמה מ
מראשותיו להטעות ה

הבאים עס וימסו ב
המקום ההוא וידמה
להם מפני הסערות

סיהיה עס דוד.
ואחר זה כסתב בבגד
כביר העצים להורות

כי כסה דוד ראשו ל
לשמרו מהקרידו בעת
הסכה עס מזה יהיה

קבה שלא יתראה לה'
מלא יהיה אשר במטה
דוד אם לא אחר ס

סעילו זה ובין כך ובין כך יתכן סמלט דוד ויתרחק ואחשב סעשתה זה מיכל שאם
יסכימו בבקר להקרא לה סתפתח להם תוכל לרחותם בסתר אלהם סהוא במטה
ותאמ' להם סהוא חולה כרי סהיה לדוד מהפכא יותר להתרחק. והנה עס כל זה

כזה שאול סיעלוהו לוי במטה אשר הוא בא לחסוקו בהריגתו והביאו המלאכים את
המטה אשר היה בה דוד לפי מחשבתם וכאשר היתה המטה אצל שאול נתברר לו
כי לא היה עס דוד אך היו התרפים ל המטה והיה כביר העצי למראשו התרפים.

והנה התרפים היו על צורת בן אדם כעשית במעות ידועות אכלם והיו חושבים
סהכורה ההיא תעורר הכח הדמיוני בדרך סהיה מתבודד מבין כחו שאר הכפס
בדרך סיקבל כח עליון כמנהגו והיה סומע הדמיון קול נמוך מעיד העתידות לפי

מחשבתם וכבר נכסס בהודע הזאת מהחכרון מה סכבר העיונו עליו כפי אמרו
ואון ותרפים הפער: ויסבו בניו. אמרו סהיה בית מדרס לנביאם אצל עיר
הרמה סהיה יוסב בה שמואל: להקת

רשי

את התרפים. עשויים בדמות גוף אדם: כביר העצים. עור מושפט שלם
כחמת פלג'ל בלעג: סמה מראשותיו: לפי שאין לתרפים שיער חזה דומה לשיער
אדם: הוא אמר ליוגו. אחת מקרתי ביד ליסטים אחר סלף חרבו עליו
סמלחתני בביתו. בית אולפנא: להקת

כשאל כסאל. רשות שאל ממנו: "זמן הימים". משכה לטבה בזמן הזה: אם
כה יאמר טוב. שלא יחרה לו: סלום לעבדך. את בלבו להרגי: ואם חרה יחרה.
זהו שאהא לומזי להרגי: כלתה הרעה ממנו. סוף דבר מחסבה דעה לו עליו
ועסית חסד. לשלחי: חלילה לך. כזאת לחסדי שרעבו סכלתה ממנו הרעה
ולא אגיד לך: מי

וַיִּשְׁכַּע יוֹסֵף אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְאֻמָּר. וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת
 קַדְרֵי אֲבִיךָ: יִחְזֶה ג' וְס' לְבָה"י. וְעַתָּה אֵף"י. וְאַם
 ס'ט' נִמְסַר בְּסוּר בְּהַעֲלֹחְךָ: בְּבִרְתְּךָ בְּקִרְיָהוּס'ט'

אִם־פָּקֹד יִפְקֹדֵנִי אֲבִיךָ וְאִמְרַת נִשְׁאֹל
נִשְׁאֹל מִמֶּנִּי דוֹד לְרוֹץ בֵּית־לֶחֶם
עִירֹזִי זִבְחֵי־יָמִים שָׁם לְכָל־
הַמִּשְׁפָּחָה : אִם־כֵּן יֹאמֶר טוֹב
שְׁלוֹם לְעַבְדְּךָ וְאִם־חֲרָה יְחֲרָה לוֹ
דַּע־כִּי כָל־תֵּה הֲרָעָה מֵעַמוֹ : וְעָשִׂיתָ
חֶסֶד עַל־עַבְדְּךָ בֵּי־בְנֵי־יְהוָה
הַבָּאִת אֶת־עַבְדְּךָ עִמָּךְ וְאִם־יֵשׁ־בִּי
עוֹן הַמִּיתֵנִי אֹתָהּ וְעַד־אֲבִיךָ לְמָוֶה
זֶה תְּבִיאֵנִי : וַיֹּאמֶר
יְהוֹנָתָן חֲלִילָה לָךְ בִּי אִם־יֵדַע אֲדַע
בֵּי־כָל־תֵּה הֲרָעָה מֵעַם־אֲבִי לְבֹאֵ
עֲלֶיךָ וְלֹא אֹתָהּ אֲגִיד לָךְ :

וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוֹנָתָן
מִי יֵצִיד לִי אוֹמֵה יַעֲנֶךָ אֲבִיךָ קֶשֶׁה׃
וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד לֵכָה וְנִצֵּא
הַשָּׂדֶה וְיִצְאוּ שְׁנֵיהֶם הַשָּׂדֶה׃
וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כִּי־אֲחַקֵּךְ אֶת־
אֲבִי בַעֲתִי מִחֵד הַשְּׁלִשִׁית וְהִנֵּה טוֹב
אֶל־דָּוִד וְלֹא־אִזְנוֹ אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ וְגִלִּיתִי
אֶת־אֲזִנְךָ׃ כֹּה יַעֲשֶׂה יְהוָה לִיהוֹנָתָן
וְכֹה יִסֹּף כִּי־יִטֵּב אֶל־אֲבִי אֶת־
הַרְעָה עֲלֶיךָ וְגִלִּיתִי אֶת־אֲזִנְךָ
וְשִׁלַּחְתִּיךָ וְהִלַּכְתָּ לְשָׁלוֹם וַיְהִי יְהוָה
עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר הָיָה עִם־אֲבִי׃ וְלֹא־אִם־
עוֹדֵנִי חִי וְלֹא־תַעֲשֶׂה עִמָּדִי הַסֵּד
יְהוָה וְלֹא־אֲמוֹת׃ וְלֹא־תִכְרִית אֶת־
חֶסֶדְךָ מֵעַם בֵּיתִי עַד־עוֹלָם וְלֹא־
בְּהִכָּרַת יְהוָה אֶת־אֲבִי דָוִד אִישׁ
מֵעַל פָּנָי הָאֲדָמָה וַיִּכְרַת יְהוֹנָתָן עִם־
בֵּית דָּוִד וּבִקֵּשׁ יְהוָה מִדֹּאֲבִי דָוִד׃

ב' תר"ח חס' ותר
חול איזנבל

1. *Journal of the American Medical Association*, 1997; 277: 1033-1037.

עברך. ואשבע לך ואבוא בברית: אונך בלחן מלאים
אבי. גם מאז לא פתחה אונך: ולא תעשהג וס' ולא
לך בשלום:

יתד לני במקו' סמאקת
 טס: השליטותי- בימי
 מחר זהו יום סליטני
 כמעה סל עכמיו כי
 מחר חרס ושמא לא
 יתמה מחר אבי
 אבל יתמה ביום
 השליטני: ו' אלתני
 סרט- לסון סבועה
 יעשה ליהקבה כי א'
 אחרקור את אביו ואמצא
 סהוא טוב אליך אם
 לא אסלה על ידי ס'
 סליח וגליתיו אונק' כי
 הטובה אחיניכול ל'
 לבלות ואם יטיב אל'
 אבי להרע לך אות' לא
 אגלה פנ' יודע לאבי
 מקום סאתה טס
 וגליתיו אחי בעצמי את
 אונק': ולא אם עודני
 חי- לסון בקמה הוא
 כמוולא יתנא לעבדך
 ואינו זז ממטמנו ולא
 ינעם' לטובה בעדני
 חי סתעסה עמי חסד'
 ו' בטרס אמות ומהו
 החסד מלא תכרית את
 חסדך מעס ביתי
 בזאת תכריתו ל ברית
 בחייו ולא בהכרית
 ו' יוגס לא תקור חסדך
 מהם כי אף בלא ה'
 הפורענות על בית אבי
 סדעתי סכרית: ה'
 המקום את אויביך:
 ובסם ו' את הברית
 הזאת מיד אויב דוד-
 כנה הכתוב ופירסו
 בקם הקבה את העון
 מיד דוד אביו כמעבר
 על הברית ואמר ל'
 למפיבוסת אתה ו'
 וציבא תחלקו את ה'
 הסדה יצה בתקול'
 ואמרה רחבעם ת'
 וירבעם יחלקו את ה'
 המלכות וכן תירגס
 יונתן ואיתפרע ליה ו'
 מיד סנאירדוד: מחר

כי זבח הימים עם
לכל המעפחה.

התקן מצד דבר כס עשה השם ית' להם היו עומים מה בטה ביום ההוא וזכוי שלמים וזה היה כקרא זבח שלמים לכל המספחה. חלילה לך. דל חלילה לך מחסור. ואותי בזה שארצה שתמות בד' אבי' כי בודאי אם ארע שכלתה הרעה מעם אבי לבא עלך אביד לך כד' שתמלט. ויאמר דוד אל' יהונתן מי יגיד לי או מה יעבך אביד קשה. דל מי יגיד לי אם חרה יחרה לו כד' שאשתדל להמלט ממנו או מה יעבך קשה כי יוכר מהדברים ההם הרבה מכוונתי. או ירצה בזה והוא מי יגיד לי אם יאמר טוב כד' שכל אשתר מפניו ולא אכעסו כנב' או מי יגיד לי אם חרה יחרה לו ויעבך אביד קשה מה יהיו הדברים ההם הקשים כד' שתאנהג בזה לפי הראוי. לכה וכנא הקדה. והיתה ענינו שיצאו הקדה כד' שוכלו לדבר עם כל רכושם כי עם יראו מי סביבם ולא יראו זה בהיותם בבית או בעיר. ולא אם עודני חי וגו'. דל אוני ירא אם עודני חי בהיותך מתולך שלא תעשה עמי חסד יולא אמות וגם אחרי אוני ירא שתכרי' חסדך מעם בתי עד עולם ולא בעת טיכרתה ש' את אוני דוד מעל פני הארמה אוני ירא שתכרית חסדך מעם בתי שהוא ממספחת אוני דוד. והנה כרת יהונתן גם כ' ברית עם בית דוד דל שאין ברית עם דוד לכד' אבל עם בית דוד בכללם לשמרם מהרע כפי היכלת וקלל יהונתן עצמו אם יעבור על זה הברית לבדד וכתיו ואמר השם י' בהשמיד אוני דוד ויפרע מהם אם יבגדו בזה הברית. והוסף

מחר חרש. ודרך כל אכולי מולח המלך לבא ביום מועד אל המולח. וכפרת. אבי יפקדך וישאל היכן אתה. כי יפקד מושבך. סיהיה מושבך חסר טחנה יושב בו וכן תירגם ויתנבצו ארי יהא מרווח בית אסחרותך. וכפרת. לשון זכרון. כי יפקד לשון חסרון. ושלשת. שלשת ימים ואז תדר מאר כלומר לכשתגיע ביום המלשי

תדר במקום סתר ו ותתחבא הרבה כי אז יבקשוך ובאת אל ח המקום הסתר הזה אשר אתה נסתר בו היום מהוא יום מעשה מלאך וכן תירב יונתן ביוםא רחולא סתותו היום נסתר כמה ס סכאמר ויסתר דוד ב בצהרה מיד ויהי החרש מחר: האבן האזל. אבן סהיא אות להולכי דרכים: האזל. הולכי הדרך וכן תירב יונתן אבן אתא אבן האות: צרה אורה. לא מפיין הא ופתרון צרה כמו לצר כל תביעה טכריכה למד בתחלתה הטל לה הא בטובה בצד אותה אבן אורה חז' למטרה כיו שלא יבין הנער וזה סימן יהיה לך לנחש אם אזה צריך לברוח: והנה אשלח וגו'. ודרך המבקש חן הידיו ה הולך עד מקום סדואה סהחץ הולך ואינו יכול לכונן יפה פעמי סהוא מחפשו והחץ להלן מ ממנו ופעמים סהוא הולך להלן מן החץ ו מחפשו והנחש הזה יהיה לך: אם אמור אומר לנער וגו' קחנו ובואה. דא אתה בעצמך ממקום מ מחבואך וקחנו ובוא אלי כי אין לך לירא כי סלום לך הקבה חפץ

סתהא כאן ולא תירא ואפילו ממעני מאבא רעה: ואם כה אמר וגו' לך כי מלחך. הקבה אמר לך לברוח ולהמלט: והדבר אשר דברנו. ברית שכתבנו יחד הנה י' ביני ובינך עד על אותו דבר: אל מושב הקיר. בראש המטה אצל הקיר: ויקם יהונתן. עמד ממתקומו לפי שאין דרך הבן להיות מוכב אצל אביו סדרכן לאכול מסובין על המטות והיה דוד מיסב בן יהונתן ובין סאול עכשו סלא בא דוד לא הסיב יהונתן עד מיסב אבנר מנר סאול ואחר כך יסב יהונתן מנר אבנר ואם תאמר לא יסב כלל הרי הוא אומר ויקם יהונתן מעל השלחן מכלל מיסב:

מקרה

רלבג

והסוף גם כן יהונתן להסב את דוד בדרך סיהיה ברית סלם ביניהם מנר חוצה אהבתו אותו כי אהבת נפשו אהבו: ושלשת תדר מאר. רל מיסב סס עד הערב השלישית כמו סאמר דוד אז יהיה הרצון בזה מיסב סס עד בקר היום הסלימי מהחרש הסבי וכן נראה ממנה סאמר אחר זה ויהי בצדך וצא יהונתן הסדה למועד דוד ותדר מאר בעמק באופן סלא יראה אותך מוס אדם. ובאת אל המקום אשר נסתרת סס ביום המעשה נסתרת בסדה ודברתי אל אבי עליך טובה עד סנכב סלא ימיתך: אצל האבן האזל. לפי סהמקום סהוא היה רחב ייחד מקום מוגבל ממנו והוא אצל האבן האזל ואחשוב סנכראת כן סהיתה סימן להולכי דרכים: צרה אורה. רל לצר האבן אורה בדרך סהיתה האבן לי למטרה: החצים ממך והנה. הוא אות מיסב דוד ליהונתן ואמנם יהיה זה במיהיה יהונתן מורה החצים בדרך סלא יגיעו עד האבן סהיתה למטרה וכאשר יאמר הלא החצי ממך והלאה הוא אות מיסב דוד מעליו וזה מבואר מנר הלשון ואמנם יהיה זה כמיהיה יהונתן מורה החצים באופן מיסבנו האבן סהיתה למטרה:

ואבנר ד בקריא וס' נמסר בסדר ויגש: מושבך ג בקריא וס' הנה משבני הארץ יהיה מושבך ובטל. איחן מושבך ושים בסלע. ונפקדת כי יפקד מושבך: ובאת: בשעם לרע וסי נבסר בסדר נח: אבנר ג' חס' ג' בל

ויוסף יהונתן להשביע את דוד ב אהבתו אתו כי אהבת נפשו אהבו: ויאמר לו יהונתן מחר חרש ונפקדת כי יפקד מושבך: ושלשת תדר מאר ובאת אל המקום אשר נסתרת שם ביום המעשה וישבת אצל האבן האזל: ואני שלשת החצים צרה אורה לשלח לי למטרה: והנה אשלח את הנער לך מצא את החצים אם אמר אבנר לנער הנה החצים ממך והנה קחנו ובאה כי שלום לך ואין דבר חי יהיה: ואם כה אמר לעלם הנה החצים ממך והלאה לך כי שלחך יהיה: והדבר אשר דברנו אני ואתה הנה יהיה ביני ובינך עד עולם: ויסתר דוד בשדה ויהי החרש וישב המלך על הלחם לאכול: וישב המלך על מושבו בפעם בפעם אל מושב הקיר ויקם יהונתן וישב אבנר מצד שאול ויפקד מקום דוד: ולא דבר שאול מאומה ביום ההוא

וס' נמסר בריש סדר משפטים ובסדר נשא: אני ואתה ג בקריא וס' ועתה לכה נברתה ברית. והדבר אשר דברנו אני. כי זכור אני ואתה את רבבים:

וכפרת. ונזכרת כי יזכרך אבי כמיהסר ממוסבך יושב: יפקד. ענין חסרון כמו ולא כפקד ממנו אים ותי ותתבעו ארי יהי מרווח בית אסחרותך: ושלשת תדר מאר. תהיה נסתר ג' ימים כמו סאמרתי ונסתרתי בסדה עד הערב הסלימי ותדר מאר בעמק במקל הסתר סהוא באותו מקום סנסתרתי ביום המעשה והוא אחיוס סהיה מעשה הסבועה סנכב סאול ליהונתן סלא ימית דוד סהיה סס נסתר דוד בסדה ויתובלתות יומיא תתנבצו לחרא כלום ביום החרש ומחרתו תפקד סיהאל עליך אבי אכל ביום ה השלימי ידעתי שתבוקס מאר כי יחשוב אבי סכרחת סס לא תהיה בסלחני סלסה ימים סמוכים:

ומה סתרנר תדר תתבעי רל תדר מאר ותהיה פחות ונקל בעניני להמיתך סס בלבו להמיתך כי ימצא לך זאת העילה ויאמר כיבן מות אתה סכרחת מלפניו ואז אכיר סס בלבו להמיתך לפי הדברים סידבר אז כי אז תהיה לו טענה לדבר עליך ותרנר ביום המעשה ביוםא רחולא כלומר ביום חול סטטטן בומלאכה לפי סהיה נסתר עתה ביום ראש חרש כי נראה סהיה מכהנר סלא ל לעשות מלאכה בראש חרש כמו סהוא מכהנר הנשים היום ואפסר כי מפני קרבן ראש חרש היו רבים פניוים ממלאכתם ובאים להשתחוות לפניו וכן נראה ב בכבואת יחזקאל לעתיד: האבן האזל. תי אבן אתא אולי היתה אות וסימן עוברי דרכים: שלשת החצים. בא בדיעה אף על פי סלא זכרם בפסוק נראה כי יהונתן אמר לדוד כי שלשת החצים יורה לסימן שלשת הימים סיהיה נסתר בסדה לפיכך אמר והחצים לדיעה: צרה אורה. הא רפה ומפטה במפיק וכמוהו רבי פיפירוסו לצד האבן אורה החצים להיות לי האבן ל למטרה לסלוח סס לי הנער ל ללקט החצים והדבר סאומר לנער יהיה לך סימן אם הנה אם הלאה כי סמה לא אוכל לדבר

עמך פנים בפנים סס במקום סהוא רואים: קחנו. קח הנער ובא עמו ואדוני אבי זל פירש קח זה הקימן ובא: ואין דבר חי. ואין דבר רעוכן תי ולית מידעם כי נכבד לו חי י' להבטיחו סלא יבוא לו לבא סס לא ידע באמת כי אין ברעת אביו להמיתו ולעשות עמו רעה: כי סלחך י'. כתרנמו ארי סיזביך י' כלומר תלך לך כי י' סלחך ונמלטת מחרב אבי: עד שולם. לקיים הברית עד שולם: וישב המלך על הלחם. כתיב על וקרי אל וסניהם ככונים בענין: וישב המלך על מוסבו. תרגומו ואסחר מלכא על סויה פירוש על מטותו כי מכהנר היה בימים ההם לאכול במסבה במטות וכן מצאנו בדברי רבותינו זל כי גם במיהיה היה מכהנר ומה סאמר ויקם יהונתן פירושו אחר מיסב מנר אביו קס והוסיב אבנר מנר אביו כי לא רצה להיות סמוך לאביו סאם יקצוף עליו על דבר דוד לא יהיה סמוך לו להכותו. והנה כפקד מקום דוד סלא היה בו יושב: כי

והסוף גם כן יהונתן להסב את דוד בדרך סיהיה ברית סלם ביניהם מנר חוצה אהבתו אותו כי אהבת נפשו אהבו: ושלשת תדר מאר. רל מיסב סס עד הערב השלישית כמו סאמר דוד אז יהיה הרצון בזה מיסב סס עד בקר היום הסלימי מהחרש הסבי וכן נראה ממנה סאמר אחר זה ויהי בצדך וצא יהונתן הסדה למועד דוד ותדר מאר בעמק באופן סלא יראה אותך מוס אדם. ובאת אל המקום אשר נסתרת סס ביום המעשה נסתרת בסדה ודברתי אל אבי עליך טובה עד סנכב סלא ימיתך: אצל האבן האזל. לפי סהמקום סהוא היה רחב ייחד מקום מוגבל ממנו והוא אצל האבן האזל ואחשוב סנכראת כן סהיתה סימן להולכי דרכים: צרה אורה. רל לצר האבן אורה בדרך סהיתה האבן לי למטרה: החצים ממך והנה. הוא אות מיסב דוד ליהונתן ואמנם יהיה זה במיהיה יהונתן מורה החצים בדרך סלא יגיעו עד האבן סהיתה למטרה וכאשר יאמר הלא החצי ממך והלאה הוא אות מיסב דוד מעליו וזה מבואר מנר הלשון ואמנם יהיה זה כמיהיה יהונתן מורה החצים באופן מיסבנו האבן סהיתה למטרה:

מקרה הוא. קריירה בלתי טהור הוא ועדיין לא טוב לקריו סאילו טוב לקריו
אין בריך הערב שמם לחולין: כי לא טהור. זו היא תוכת טעם לרבר ולפי
סאיו טהור לפיכך לא בא טלא יטמא את הסעודה: ממחרת החדש. ממחרת
חדוש הלבה: השני. ביום סנילחדש: והוא כה לי אחי. גדול הבית כזה לי

אחלטה
ל' חלעיל
וחר אחלטה
נא עתה

וילקטו כערי יהונתן את החזי: החזי כתיב וקרי החזים הכתוב הוא לשון יחיד כי כראה שזן לבר ירה כמו שאמר חלל החזי וקרי החזים להודיע כי חזים שלשה ירה כמו שאמר שלשת החזים צדה אורה: את כליו: קשתו וחזיו: קס מאכל הכנב: כי שמע שאמר לנער שיבא העיר וידע כי אין עם אדם אחר ולפיכך אמר לנער שילך לו כדי שידבר

עמו וקס ממקום הסתר ופירושו מאכל הכנב כתרומתו קס מסטור אבן אתא לקביל דרומא כלומר כי דוד היה נסתר אצל האבן לצד דרומה של אבן כמו שאמר ויסבת אצל האבן האזל ויכתן עם למטרה האבן לצד צפונה שלא יראה הנער את דוד בלקטו החזים: עד דוד הגריל: אשר כשבעו: וזכור אשר כשבעו סנינו אנחנו והכפל לחזק הדין וכן ופניתי אחי ורשיתי אחי והדומים להם שכתבו בספר מכלל מבנין כפול הרגש:

כבה: חל נב והוא נוספת לפיכך הטעם מלעלי: ויחרד: הגידו לו שהיה בא דוד וחרד ויבא לקראתו והוא לשון תנועה כמו ויחרדו זקני העיר לקראתו ויחרדו כשפור ממזרים ויכתן לפרטו כשמשועבין חרדה ופחד לפי שהיה בא לבדו פחד וחרד לקראתו מה היה ענין באו לבדו וכתו ואת ענינו: יורעני:

כמו הדעתו או הוא מן הדומה למרובע ופני הדעתו חות' טלכו לפני ואמא חותם במקל פלוגי: ופני פלוגי אלמוני מקום מכוסה וכסתר פלוגי מן כי יפלא ממך דבר אלמוני מן אלם כלו מקום שלא ידובר בו תרומתו וית עולמיא שלחי קדמי לאתר כסי וטמיר: לחם קדש: פירש ארזי אבי זל לחמי תורה טיכל זר לאוכלו בטורה: חס נשמרו הנשרים ידרך כבוד חס נשמרת דל וכמוהו וירדו כל עבדיך חלה חלי: כי חס אשה עצורה לנו: אפילו היתה אשה עצורה עמו כתמול שלשום בצאטו טהרנו עממינו: ויהיו כל הנערים: כלומר בגדיהם קדש: והוא

מאכל הכנב: מסטור אבן אתא לקביל דרומא: עד דוד הגריל: הרבה לבבות: לך לשלום: והסבועה אשר כשבעו יי יהיה עד עליה עד עולם: ואת הנערים יורעני: לשון טורח הנערים אשר יבאו עמי הטרחות לרץ לפני אל מקום פלוגי אלמוני: יורעני כמו ויורע בהם חכמי סוכות: פלוגי אלמוני: מכוסה

אלמוני מחין עם סנינו חספ להזכיר כי דבר סתר הוא פלוגי כמו כי יפלא יתבסס: או הכנבא: חס חין חמשה תן לי מה סמבא בידך: אך מאסה: סנינו חס מאכילן לזר אך זה חי אפס שאכילנו לטמאים: עצורה לנו: עצורה ממנו: ויהיו כל הנערים קדש: טהורין והוא דרך חול: והוא משכנתא מעל השולחן והקטירו הבזיכין קרוב הוא ללהיו חולק סכא מדוי מעילה מסה לו סעת היתר לכהנים: ואף

והחזי חר מן מלין קרין מס בסוף תיבותא ולא כתיב וס' עברנו דויה כשמע כל מלכי: החזי ויקרא יהונתן אחרי הנער: אלהיך וגם באו עבדי המלך לברך ייטב: שנה בן שלשים ושתים דורות בן אחאב קדמא דפסוק נכל: כח והיה כל מעבר משה במה כתיב: הבא ג בקריאה וסמ' הבא את האנשים הביתה:

ויבא הנער עד מקום החזי אשר ירה יהונתן ויקרא יהונתן אחרי הנער ויאמר הלווא רחמי ממך והלאה: ויקרא יהונתן אחרי הנער מהרה חושה אל תעמד וילקט נער יהונתן את החזי ויבא אל אדניו: והנער לא ידע מאומה אך יהונתן ודוד ידעו את הדבר: ויתן יהונתן את כליו אל הנער אשר לו ויאמר לו להביא העיר: הנער בא ודוד קס מאצל הכנב ויפל לאפיו ארצה וישתחו שלש פעמים וישקו איש את רעהו ויבכו איש את רעהו עד דוד הגריל: ויאמר יהונתן לדוד לך לשלום אשר נשבענו שנינו אנחנו בשם יהוה לאמר יהוה יהיה ביני ובינך ובין זרעי ובין זרעך עד עולם: ויקס וילך

ויהונתן בא העיר: ויבא דוד לבנה אל אחימלך הכהן ויחרד אחימלך לקראת דוד ויאמר לו מדוע אתה לבדך ואיש אין אתך: ויאמר דוד לאחימלך הכהן רחמיך צוני דבר ויאמר אלי איש אל ידע מאומה את הדבר אשר אנכי שלחך ואשר צויתך ואת הנערים יורעני אל מקום פלגי אלמני: ועתה מה יש תחת ירך חמשה להסתנה בידי או הנמצא: ויען הכהן את דוד ויאמר אין להם חל אל תחת ירי כי אם להם קדש יש אם נשמרו הנערים אך מאשה:

ויען דוד את הכהן ויאמר לו כי אם אשה עצרה לנו בתמל שלשם בעאתי ויהיו כלי הנערים קדש כמאיתמלי ומדקמותי במפקי ותוה מניחון דעולמיא וכן לקודשא כל גדותיו: ישוב בני ישראל באהליהם: אשה עצורה לנו: בתמל ז' חס' וס' נמסר בסדר ויצא: שלשם ד' חס' בבכאים וכתוב וס' נמסר בסדר ויצא:

מזעזעת אתה לבדך ואין איש אתך: תמה על שרונדל כדוד עם שהיה חתן המלך מלך יחיד: ואת הנערים יורעני אל מקום פלוגי אלמוני: דל ואת הנערים הדעתו טיכלנו לפני ואמא חותם במקל פלוגי: חס תפליח דרכו שהוא הולך בה כי כבר נגלה במה שאמר זה שאל לו באלהים ולפי שהוא אמר לאחימלך כי המלך צוהו שלא יגלה סודו לשום אדם היה מחוייב שישאל לו זה דרך כללות: כי אם לחס קדש יס: יתכן שבהר מלחם הקדשים מה שאסורו יותר קל והוא קדשים קלים כמו הענין בלחמי תורה ועליו אמר ויתבאו לו ולנערי: חס נשמרו הנערים אך מאסה: והנה יחס זה לנערים לכבוד דוד ואחמוב סיהיה הרצון בזה שהיו נשמרים מטומאת אשה וממה שידמה לזאת הטומאה: כי אם אשה עצורה לנו וגו': דל הכה אשה כמעט לנו מעת כאתנו שהיתה מאתמול שלשם לרוב זריותנו לעשות מצות המלך והנה היו כלי הנערים ראויים לקדש כי טהרנו עצמנו בצאתנו: והוא

בסדר הבא נא ירך אל חיקי: לך הביא העיר בתראה יתיר יודי: שנינו ג בקריאה וסמ' ויוביחו בין שנינו: אשר נשבענו שנינו א: חנו: ישת ירועל שנינו: אנך: לבדך ג בקפין בקריאה וסמ' מדוע אתה יושב לבדך: מבא דוד נבה: אתה הוא י לבדך: אנך: וכל אסף דבוי: בתמול שלשם ג בבכאים וס' בתמול שלשם על

מזעזעת אתה לבדך ואין איש אתך: תמה על שרונדל כדוד עם שהיה חתן המלך מלך יחיד: ואת הנערים יורעני אל מקום פלוגי אלמוני: דל ואת הנערים הדעתו טיכלנו לפני ואמא חותם במקל פלוגי: חס תפליח דרכו שהוא הולך בה כי כבר נגלה במה שאמר זה שאל לו באלהים ולפי שהוא אמר לאחימלך כי המלך צוהו שלא יגלה סודו לשום אדם היה מחוייב שישאל לו זה דרך כללות: כי אם לחס קדש יס: יתכן שבהר מלחם הקדשים מה שאסורו יותר קל והוא קדשים קלים כמו הענין בלחמי תורה ועליו אמר ויתבאו לו ולנערי: חס נשמרו הנערים אך מאסה: והנה יחס זה לנערים לכבוד דוד ואחמוב סיהיה הרצון בזה שהיו נשמרים מטומאת אשה וממה שידמה לזאת הטומאה: כי אם אשה עצורה לנו וגו': דל הכה אשה כמעט לנו מעת כאתנו שהיתה מאתמול שלשם לרוב זריותנו לעשות מצות המלך והנה היו כלי הנערים ראויים לקדש כי טהרנו עצמנו בצאתנו: והוא

רשי

החלק :

הלא זה דוד מלך הארץ. אמרו לו לאכנים תבא יהיה צנינו אס וכל להלחם אתי והכני והיינו להם לעבדים אין לך אלא סתדר מכבאך והא מלך הארץ הזאת: את טעמו. את רבו: ויתהלל. כשתטה: ויתו. ויכתוב: רינו. ויקו רבר הכותף קרוי ריר וכן בריר חלמות וכן רר בסרו: הזה יבא אל ביתי לשון תמיהה

לכך נקוד חטף פתח ורפי: ויסבו עמו כל ימי היות דוד ב במצור. סמוך למואב וכפי דוד ממש ליער חרת הרג מלך מואב את אביו ואת אמו ו אחיו חוץ מאח סבה סתחיהו כחם ה העמוכי והוא החסר סאמר דוד כאשר ע עשה אביו עמרי חסר כדאיתא במדרס רבי תנחומא: כי

קח
בזקין
תחין
על חים

רלבג

ויסבו את טעמו. הו מענין וטעם זקנים יקחו והרצון סתיה ד בריו באופן סתיה כראה כי בבלי דעת דבר ועסה עמו הולל: ויתו על דלתות העשר: דל סתיה מתוה תו ו ורועס על דלתות ה העשר על צד השטות והיה מוריד ריר פיו על זקניו: חסר משוגעים אכני. דל האני חסר משוגעים ומצורר אליהם עד סתחיהו אלני זה להשתגע ועוד האם זה סתיה בתכלית ה השגיו הוא רחיו לבא אל ביתי. והנה בזאת התחבולה נמלט דוד מיד אכנים מלך גת: כל איש מצוק וכל איש אסר לו כוסה. הרצון באיש מצוק מי סם סמכתו ומצוקת לבו מפני היותו עשוק ו ורצון ואין לו כח מיד אויביו ועשוקיו או ל למה סדמה לזה. ואיש אשר לו כוסה הו הלנה ואין לאל ידו לפרוע. ואיש מר כפס הוא העני אשר מדי המר כפשו לרוע מזלו וקשייו מוכי ירוח לו מרד החבורה ולזה נקדבצו אלו אל דוד עם סכר כתרסס להם מטוב הכלחות מה סתחיהו לקנות לטוב בהיותם בבלי: מהמצודה כפרדו אביו ואמו ממלך מואב:

אם אתה תקח לך קח כי אין אחרת זולתה בזה ויאמר דוד אין כמורה תננה לי: ויקם דוד ויברה פיוס ההוא מפני שאול ויבא אל אכיש מלך גת: ויאמרו עבדי אכיש אליו הלא זה דוד מלך הארץ הלא לזה יענו במחלולת לאמר הלא שאול בא לפורוד ברבנותו: וישם דוד את הדברים האלה בלבו וירגא מאר מפני אכיש מלך גת: וישנו את טעמו בעיניהם ויתהלל בידם ויתו על דלתות השער ויורד רירו אל זקניו: ויאמר אכיש אל עבדיו הנגה תרגאו איש משתגע למה תביאו אותו אלי: חסר משוגעים אני כי הבאתם את זה להשתגע עלי הזה יבא אל ביתי וילך דוד משם וימלט אל מערת עדלם וישמעו אחיו וכל בית אביו וירדו אליו שמה: ויתקבצו אליו כל איש מצוק וכל איש אשר לו נשאוכל איש מר נפש ויהי עליהם לשר ויהיו עמו בארבע מאות איש: וילך דוד משם מצפה מואב ויאמר אל מלך מואב יצא נא אבי ואמי אתכם עד אשר אדע מה יעשה לי אלהים: וינחם את פני מלך מואב וישבו עמו כל ימי היות דוד במצודה: ויאמר גד הנביא אל דוד לא תשב במצודה לך ובאת לך ארץ יהודה וילך דוד ויבא יער חרת:

בשנהו את טעמו לפני. וחד וטעמו בצפחית: הבאתם ג' וס' נבסר בסדר חקו: בארבע בקריאה וס' ויתקבצו אליו כל איש מצוק. ויאמר דוד לאנשיו חגרו. ויקבצו מלך ישראל דמלכים. כי בארבע רוחות השמים: וינחם בקריאה וס' את פני מלך מואב. וינחם בערי הרכב דמלכים. וינחם בחלח וחבור דמלכים. וינחם בענין יוםם. וינחם לבטח ולא פחדו. וינחם אל מחוז הפצם. שוטח לגוים וינחם:

במהו בקריאה וס' אשר יעשה כמנה להדיח בה. אין כמנה תננה לי. כל הגונב מזה כמנה נקבה בפסוק: לזה ג בקריאה וס' הלא לזה יענו בכחולות לאמר. אך לשקר שברתי את אשר לזה. נתח לזה מזה: טעמו בקריאה וס' וזה טעמו בטעם לשד. וישנו את טעמו בעיניהם. על כן עמד טעמו בו. לדוד

אם יתה תיסב לך סב ארי לית אחריו בר מנה חכא ואמר דוד לית דכנותה חכא לי: ויקם דוד וערק פיוסא תהוה מן קדם שאול ואתא לורא אכיש מלכא דגת: ואמרו עבדי אכיש ליה הלא דין דוד מלכא דארעא הלא לדין משבחוין בחכמיה למימר קטל שאול באלפין ודוד בריבון וישוי דוד ירה פתגמיה ותאלין בלביה ורחיל לחרא מן קדם אכיש מלכא דגת: ואשני ית טעמיה בעיניהו ואישתמם בדיהו ומסריט על ד רשיתרעא ומתית ריריה על ד דיקניה: ואמר אכיש לעבדיו הלא פד חזיתון דגבר שטיחא למתאיתותן יתיה לותיו: חסר שטיחא יאנא ארי איתיתותן ית דין לאישתטא קדמי הרין יעל לביתו: ואזל דוד מתחמן ואישתתויב למערת עדלם ושמעו אחותו ו ובית אבותי ונמתו לותיה לחמן: ואתקנישו לותיה כל גבר מעיק רוח וכל גבר די ליה מרי רשו וכל גבר מריק נפש וזהו ע עליהו לרבא וזהו עמיה כארבע מאה גברא: ואזל דוד מתחמן למצפא דמואב ויאמר למלכא דמואב יפוק בען אבא ואמא עמכון עד דאידע מה יעביד לי יי: ואשרינון קדם מלכא דמואב ויתיבו עמיה כל י יומין ודתוה דוד מיפטר במצדיא: ויאמר גד נביא לדוד לא תחב במצודיה איתא ואזל לך לארע יהודה ואזל דוד ואתא לחורשא דחרת:

יבא אל אביו ואמו וינחם אתם. ויאמר דוד לאנשיו חגרו. ויקבצו מלך ישראל דמלכים. כי בארבע רוחות השמים: וינחם בקריאה וס' את פני מלך מואב. וינחם בערי הרכב דמלכים. וינחם בחלח וחבור דמלכים. וינחם בענין יוםם. וינחם לבטח ולא פחדו. וינחם אל מחוז הפצם. שוטח לגוים וינחם:

אם אתה תקח לך קח. אם אתה תצדק לקחת קח כי אין אחר זולתה: בזה יפוי בזה המקום: אין כמנה. והלא אחימלך היה יודע שאין כמנה למה אמר לו אם אתה תקח לך לפי שהית בזה המועד לזכרו הנס כמו ספירטתי לא היה ברצון אחימלך להוציאה משם אם היתה סם אחרת אבל כיון שלא היתה סם אחרת לא היה יכול למנעה מדוד כי הוא לקחה מ מהפליטתי והוא סם אותה סם בזה המועד ובריו יש ללקחתה ולהחזירה כאשר ירצה:

מפני שאול. והלא תמול ברח אלא רל כי היום ההוא ברח לו מארץ ישראל וכל לו אל אכיש סלא ימצאהו שאול זהו מפני ס שאול: ויבא אל אכיש. ובספר תהילי קראו אבימלך ושני שמות היו לו וכמוהו רבים או אבימלך סם כנוי לכל מלכי פלסתיים כמו פרעה מלך מצרים וכן מצאנוהו קרוי אבימלך בימי אברה ובימי יצחק: וירא. ביד איתן לבד ויור הפרס נגרעה מן המכתב וירא מפניו סלא יתרגו כי הוא הרגבבורס וכמה מהם: וישנו את טעמו. סתיה את דברו ודעתו בעיניה כדסינתכר להם ולא יחשבו עליו שהוא דוד או כרי להראו עצמו סתיה בעיניהם ולא יחשבו עליו ויגרסוהו מהיכל המלך וילך לו ופירוש טעמו הוא מטעם המלך ובנין טעמך ותי וסכי ית מדעיה ויוויענו כנוי קוד זכר הפעול וכמוהו ויתראהו אתהילר ויכו האחד את האחד ופי בעיניהם כמו לפניהם: ויתהלל בידם. עשה מעשה סגלות והוללות ופירוש בידם ל לפניהם כלומר בעוד סתיה בינ ידיהם שהיו סובבים אותו ו ומביטים אליו וזה מעשה הוללות סתיה עושה: ויתו על דלתות העשר. סתיה כותב דלתות העשר או משרטט שריטות כי הסריטגס כן נקראתו וסכי ומשרטט על דסיקתו: ויורד רירו אל זקניו. הוא ריר הרק הנוכח מהפה: חסר משוגע אכני. בתמיהה וכי הייתי חסר משוגעים וזכרך אל אליהם כי זה הבאתם אלי. וברס כי אשתו של אכיש ובתו היו משוגעות וזעקות ומשטות מבפנים ודוד צוען ומסטה מ מבחוץ אמר להם אכיש וכי יורעים אתם כי שחר משוגעים אכני: כל איש מצוק. מענין צוקה והוא תורא או סס: וכל איש אשר לו כוסה: האלק במקום הא ופירוש כל איש אשר היה בורח מפני המלואס אותו והיו מתקבצים אל דוד: וכל איש מר כפס. סתיה רס כמו ויין למרי כפס יסתה וישכח רישו או איש מצוק רל כרות אחרות והיה יוצא מביתו להתרווח ולסכח צרותיו וסכי כל גבר מעיק רוחא: יבא אל אביו ואמו וינחם אתם. ויאמר דוד לאנשיו חגרו. ויקבצו מלך ישראל דמלכים. כי בארבע רוחות השמים: וינחם בקריאה וס' את פני מלך מואב. וינחם בערי הרכב דמלכים. וינחם בחלח וחבור דמלכים. וינחם בענין יוםם. וינחם לבטח ולא פחדו. וינחם אל מחוז הפצם. שוטח לגוים וינחם:

כי

כי כוונתו להסמך את המעשה. תחת האשכול ברמה - אחת שהיתה לבוא
בזמן רב ונחמנו כי אמרו היא היתה רמה של שמואל ושי מקומותיה וכן מדרשו
ושאול יושב בבועה בזכות האשכול הגדול אשר ברמה שהיה מתפלל עליו: לשלל לו
באלהים. נעשיתו מלך שאין נשאלים באורים ותומים להדיקו: וסר אל משמעתך.

ובל עבדיו וְסוֹמֵם וְיֶקֶם פֶּרְעָה לִילָהּ. וְלֹא פָחַדוּ וְלֹא קָרְעוּ דִירְמָהּ. וַיֵּצֵא שֹׂאֵל אֶת עֲבָדָיו. וַיִּשְׁמַע שֹׂאֵל בִּי. וְיֶקֶם הַמֶּלֶךְ וַיִּקְרַע. וַיְהִי בִבְלָתוֹ לִדְבַר. וְכָל עֲבָדָיו עֲכָרִים: אֱלֹהֵי חַסֵּד יִבְרָאֵה וְסוֹמֵם לְמַעַן קִשְׁרָתָם בְּלִבָּם עָלֶי. עֲבוּר בְּתוֹךְ הַיָּם בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלַם. רוֹץ דְּבַר אֶל דַּעַר הָלֹץ. וְכָל צוֹרֵת רִבִּית דִּיחֻקָּא לְדָבוֹ:

וַיִּשְׁמַע שְׂאוּל בִּי נֹדַע דָּוִד וְאֲנָשִׁים
אָשְׁרָא אֹתוֹ וּשְׂאוּל יָשָׁב בְּגִבְעַתְחַת
הָאֵשֶׁל בְּרֹמָה וַחֲנִיתוֹ בְּיָדוֹ וְכָל־
עַבְדָּיו נֹצְצִים עָלָיו׃ וַיֹּאמֶר שְׂאוּל
לְעַבְדָּיו הַנֹּצְצִים עָלָיו שְׁמְעוּ־נָא
בְנֵי־יִמִּי גַם־לְכַלְכֶּם יִתֶּן כֶּן־יִשִּׁי
שָׂרוֹת וְכֹרֵמִים לְכַלְכֶּם יִשִּׁים שָׂרֵי
אֲלָפִים וּשְׂרֵי מֵאוֹת׃ כִּי־קִשְׁרָתָם
כְּלָכָם עָלָי וְאִין גְּלָה־אֶת־אֹזְנִי בְכֹרֶת־
בְּנֵי־עַם־כֶּן־יִשִּׁי וְאִין חֲלָה־מִכֶּם עָלָי
וְגָלָה אֶת־אֹזְנִי בִּי הַקִּים בְּנֵי־אֶרֶץ־
עַבְדִּי עָלָי לֹא־רַב־כּוֹסִים הַזֶּה׃

וַיַּעַן דָּאָג הָאָדָמִי
וְהוּא נָעַב עַל־עַבְדֵי־שָׂאוֹל וַיֹּאמֶר
רָאִיתִי אֶת־בֶּן־יִשְׁי בְּאִנְכּוֹרִי אֶל־
אֲחִי־מֶלֶךְ בֶּן־אֲחִיטּוֹב׃ וַיִּשְׂאֵל־לוֹ
בִּיהוָה וַיַּצַּח נֶתֶן לּוֹ וְאֵת הָרֶכָּב גִּלִּית
הַפְּלִשְׁתִּי נֶתֶן לּוֹ׃ וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ
לְקַרְאֵם אֶת־אֲחִימֶלֶךְ בֶּן־אֲחִיטּוֹב
הַכֹּהֵן וְאֵת כָּל־בְּנֵי אֲבִי הַכֹּהֲנִים
אֲשֶׁר בְּנֵי וַיְבֹאוּ כֻלָּם אֶל־הַמֶּלֶךְ׃

וַיֹּאמֶר שְׂאוֹל שְׁמַע-
נָא בֶן אַחִי טוֹב וַיֹּאמֶר הִנְנִי אֲדֹנָי׃
וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׂאוֹל לְמָה קָשַׁרְתָּם
עָלַי אֶתָּה וּבֶן-יִשְׁי בְּתַתְּךָ לֹו לְהָם
וְחָרַב וּשְׂאוֹל לֹו בְּאֱלֹהִים לְקוֹם אֵלַי
לְאָרֹב כִּי־זֶה הוּא׃
וַיַּעַן אַחִי מִלֶּךְ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר וּמִי
בְּכָל עַבְדֶּיךָ כִּדְרֹךְ נֶאֱמָן וַחֲזַן הַמֶּלֶךְ
וּסַר אֶל-מִשְׁמַעְחָד וּנְכַד־בְּרִיחַד׃

הַיּוֹם הַחֲלֵתִי לְשָׂאוֹל לוֹ בְּאַלְהִים
חֲלִילָה לִי אֶל־יֵשׁׁם הַמֶּלֶךְ בְּעֶבְדִּי
דָּבָר בְּכָל־בֵּית אָבִי כִּי לֹא־יָדַע
עֲבָדְךָ בְּכָל־זֹאת דָּבָר קָטָן אֲוִגְדוֹל
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ מוֹת תָּמוּת אַחִימֶלֶךְ
אֶתְּהוֹכֵל־בֵּית אָבִיךָ׃ וַיֹּאמֶר
הַמֶּלֶךְ לְרָצִים הַנֶּעֱצִים עָלָיו סֹבְאִים
וְהַמִּיתוּ בַּחֲנִי יְהוֹה כִּי גַם־יָדָם עִם
דָּוִד וְכִי יָדְעוּ כִי־בֵרַח הוּא וְלֹא גָלָה
אֶת־אֲזָנוֹ וְלֹא־אָבֹו עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ
לְשַׁלַּח אֹת־יָדָם לַפָּגֶעַ בַּכְּהֵנִי יְהוֹה׃

דואווינא וכל בית דמשון. וילך דוד משם. ואמר
ים. וחברוד מעלים. בענאבן אחיח. כי כל הגוים
הכן אדם קח לך עץ אחד. ונמכר גם בשפטים סימן ט

החיות נשחטו ונאכלו
 ברתמיה זה ימים רבים
 מסורך הצבור בו
 שמיניה מוציא ומביא
 את ישראל ומאז אני
 מולו בואהים: חלילה
 לי מעש' דבר זה ל
 למרד ולמעל: לרבים
 הצבים עליו. חנניה
 ועמם היו: ולא אבו.
 רדמו אחי ורקיץ כל
 איש אשר ימר' את פיך
 וגמ' יכול אפילו לרברב
 עברת' לרק: לדוין

ואח חולה מכם עליו
לל אח אחר מכם
מיחשוב עצמו חולה
בעבורי ברב הנעמה
כנגד יודמה שה' ירא
טאול מיהיה הקשה
חזק מבני ישראל אח
דוד וילחם עמו ולזה
אמר סכר הקים בגן
עברו עליו לאחור:

אחימלך בן אחיטוב
 הכהן והת כל בית אביו
 הכהנים ידמם סקרא
 עמוכל בית אביו חסב
 סאול סתהיה סתנו באלהי
 אס יצליח במרדו עס סאול
 בדרך סינכחה במלחמה
 והיתה תשובת אחימלך
 כס חלילה לו כי הוא ידע
 בזה דברומה טעשה
 עשה מרד מחטבתו
 ויהיה היות נאמן מכל
 עבד סאול והיות קר אחימלך
 ממשעו: היות חלוחי
 לסאול לו באלהים ילוכי
 היות סלוחי לסאול לו באלהים
 סתחטדוני בזה הלא כמה
 פעמי סאלתי לו באלהים
 במלחמותך על דבר מלחמות
 ישראל כי הומוצוא והמביא
 אחימלך יסראל בעבדו
 דבר בכל בית אבי ילוכי
 בכל בית אבי ואמנאמר
 זה לפי סכבר לו סחטס
 סאול כל לפי סקראס
 כלס לב לפעמי: קוטא

לריון. כתיב וקרי לרואה כי היה נקרא ריון ורואה כמו סאומר וסבריון ולא קרי רואה ויש ספרים שגם הוא קרי רואה והקרי הוא לפי שברוב היו קוראין אותו רואה ומרשו כי לכך כתוב ריון אמר לו סאול נתפסת כדג אתה הלכתי עליהם אתה הרוב אותם ונראה כי בשעת המעשה קראו הכתוב ריון לגריות שמו: כושא

אכור בר. כתרגומו רכסרין למילכא אכור דבון כראה ל פירושוכי הוא הרב יותר מ מסמנים וחמשה אבל השמנים וחמשה היו ראויין ללבוש אכור בר כי כראה כי הגדולים בעשרי היו לובשים זה המלכות וכך דוד המלך לבשו ביום שהעלה הארון וביום זה שחרבה כוב הביאו המסכן לגבעון: מאיש ועד אשה. דרשו בו בר' עמלק כתיב ויחמול סאול והעם על מוטב הזאן וגו' ויבאתה בת קול ואמרה לו אל תהי צריק הרבה וכבוע עיר הכהנים כתיב מעולל ועד יונק וסור וחמור ושה לפי חרב וזאתה בת קול ואמרה לו אל תר טע הרבה יש לתמוה כי בכל אשר הזכיר הכתוב עונות סאול לא ראינו שהזכיר עון כוב עיר הכהנים ואפילו כסאראם בית הרמים לא אמר לא על אשר המית את הגבצונים ולא אמר הכהנים ונראה כי חייבים היו הכהנים ולא נכלה בכתוב עונם זולתי עון בית עלי ואף על פי כן נעבם סאול על דמם שכל בחרב פלשתיים הוא ובניו ואמרו רזל גדולה לגמיה שמרחק הקרוב ומקרבת את הרחוקים ומעלמת עין מן הרשעים ומסירה שכינתו על כבאי העלל ושגתה עולה זרן מרחקת את הקרובי מעמון ומואב מקרבת את הרחוקים מיתרו דכתיב קראן לו ויחלל לחם מעלמת עין מן הרשעים ממיתה משרה שכינתו על כבאי העלל מעשרה הכביר דכתיב ויהי הס' יושבין על השלל וגו' ושגתה עולה זרן שלמלא הלוה ויהותן לרוד סתי ככרות לחם לא כהרב כוב עיר הכהני ולא כטרר דואב הארומי ולא כהרב סאול ושלסת בניו: כי אשר יבקש את כפשי יבקש את כפשי: סאול הוא סמבקים את כפשי והוא מבקש את כפשי לכן עבה אתי: כי משמרת אתה עמדי: אשמוד אותך כמו שאשמוד את עצמי ויש לפרשו כפשי יבקש מי טיבם את כפשי: סוסים: בזזים כמו זה חלק טאסיו: וישאל רוד ביי. בקוף העניין מפרם במה סאל והוא סאל ויהי בברוח אביתר אכור ירד בירו: ביהודה יריאים. הכה אכחו בין בני ישראל אכחו בסכנה מפני סאול ונשים עצמינו יותר בסכנה בין פלשתיים ומפני דבריהם ה הוסף רוד לסאול ולא מפני ע עצמו כי הוא בפעם הראשונה היה בועט אלל מפני אכשו ה הוסף לסאול וכסאור אכשו ס מהבטוחו אלל פעמי הלכו עמו: ויכה את מקניהם. איך היו מקניהם במלחמה אלל כשהכה רוד מהם מכה גדולה דרך אחרי הנשים מהם עד ארץ פלשתיים וכה את מקניהם: אכור ירד בירו: פירשו אותו כמו הוריד וכתו אחית ואני מפרשו בורד כמפלטו ואמר ירד כלות ירד מקרה בן כליו לפיכך אמר ירד ולא אמר הוריד: ככר

לריון. כמנהג שמו אמר לו נתפסתה כדג אתה הלכתי עליהם אתה הרוב אותם: אכרי סבתי. סבתי הרבר עד טבא לירי כך: כי אשר יבקש כפשי. ארס אחר רודף טנינו במקום סאמלט סס אני המלט אתה כי במשמרתי תהיה תמיד כך תירבם יונתן ארימאן רבעי למיקטלי בעי למיקטלך ויש עוד לפרם כי את אשר יאהבני יאהבך ואשר ישמור את כפשי ישמור את כפשי ויש רומא במקרא אכשי דמים יסאורתם ויטרים י יבקשו כפשו וירי כאף בקשת כפשו לטובה: ככר

ומתה בקריאה וסימ' וירע בעיני אשר עשה יי ואמר המלך לרואה. וישמאל בן נתניה. הפך את מים לדם. וסימ' בלשון תרגום אכאיש דואג וקטל נביא לגדליה: ושה הבקריאה וסימ' נבסר בסדר שפטים: כן כל בן ומוקף פתח בטר ואם הגניו בו קמץ בגון בן חכם בן כסיל ופירשו

ויאמר המלך לריון סב אתה ופנע בכהנים ויסב ריון האדמי ופנע הוא בכהנים וימת ביום ההוא שמנים וחמשה איש נשא אכור בר: ואת כב עיר הכהנים הכה לפי חרב מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק וסור וחמור ושה לפי חרב: וימלט בן אחר לאחימלך בן אכחטוב ושמו אביתר ויכרח אהרי דוד: ויגד אביתר לרוד כי הרג שאל את כהני יהוה: ויאמר רוד לאביתר ידעתי ביום ההוא כי שם ריון האדמי כי הגד יגיד לשאול אנכי סבתי בכל נפש בית אביך: שבה אתי אל תירא כי אשר יבקש את נפשי יבקש את נפשך כי משמרת אתה עמדי: ויגדו לרוד לאמר הגד פלשתיים נלהמים בקעילה והמה שסים את הגרנות: וישאל רוד ביהודה לאמר האלך והכיתי בפלשתיים האלה: ויאמר יהוה אל-רוד לך והכית בפלשתיים והושעת את קעילה: ויאמרו אנשי רוד אליו הנה אנחנו פה ביהודה יריאים ואף כי נלך קעילה אל מערכות פלשתיים: ויוסף עוד רוד לשאול ביהודה ויענהו יהוה ויאמר קום רד קעילה כי אני נותן את פלשתיים בידך: וילך רוד ואנשו קעילה וילחם בפלשתיים וינהג את מקניהם ויך בהם מכה גדולה וישע רוד את ישבי קעילה: ויהי בברח אביתר בן אחימלך אל רוד קעילה אכור ירד בירו: ככר

רלבג

כושא אכור בר. רל סהיו ככרדים וראויים לזה הלבוש כי זה הלבוש היו לובשים הככרדים וכפשי ס סהיו מהם מיוחדים לעבודת השם כמו ס סזכרו בענין אכור סמואל: כי אשר יבקש את כפשי יבקש את כפשי: רל סכבר אשמו' את כפשי כמו בפשי: כי משמרת אתה עמדי. ידמה סאמר זה מפני סכבר הביא אביתר עמו ה האורי והתמים ובהם יהיה כסאל רוד ב באלהים ולזה אמ' שים לו לבטוח על רוד ס פישמרהו ככפשו: הכה אכחו פה ביהודה יריאים. רל סאף על פי סאכחו תוך בני יהודה אכחו ירא' מפני סאול ואף כוסף על יראתו יראת מערכות פי פלשתיים. והנה סאל עוד רוד באלהים ב בעבור אכשו ועל ה העונות היעור האמינו אכשי רוד כן אף רוד האמן בו בראשונה. ויתכן סכאמר והוא הכו לפי מה סאחטוב כי הלסון הראשון הו מוסוף וכבר אפשר פיוכן טאס ילך והכה בפלשתיים הכה יושעי את קעילה לא בזולת זה אבל לא יהיה בזה המאמר הבטח טוכה את הפלשתיים ולזה יראו אכשי רוד מדרת קעילה הלל תראה ב בענין פילגם בבגעה מה סקרה לישראל מ מהרע מפני הספק סהיה בלסון כאמר סאלו באלהים כסאל דקרקו בו ולזה הסכל רוד לסאול באלהים פעם סתעל זה וכל חליו הלסון בזולת שום ספק סתעל את קעילה והס' יתן את פלשתיים בירו: ככר

בן שדוא חכם בן שדוא כסל כמו וסימ' נבסר בסדר ויצא: וישאל רוד ביי ה' דסמי בקריאה וסימ' האלך והכיתי בפלשתיים. ארדף אחרי הגדוד. האעלה באחת ערי יהודה. האעלה אל פלשתיים. לא תעלה דממול כבאים: האלך ג בקריא' וס' נבסר בסדר שמות: אכשי רוד ד בקריא' וס' הנה אנחנו פה ביהודה יריאים: וזה היום אשר אכר יי ארדף. מדוע גנבוך. אז נשבעו אנשי דוד: מנהג הבקריאה וס' נבסר בסדר שמות: קעילה' חס' בליש וסימ' ואף כי נלך קעילה פלוגתא עליה. ויצאו מקעילה. וישע רוד את ישבי קעילה: ויש ספרים קום רד קעילה חס. ויש ספרים כסר מונים והושעת את קעילה ושובשים וישע רוד את ישבי קעילה: ויהי בברח אביתר בן אחימלך אל רוד קעילה אכור ירד בירו: ככר

כך שדוא חכם בן שדוא כסל כמו וסימ' נבסר בסדר ויצא: וישאל רוד ביי ה' דסמי בקריאה וסימ' האלך והכיתי בפלשתיים. ארדף אחרי הגדוד. האעלה באחת ערי יהודה. האעלה אל פלשתיים. לא תעלה דממול כבאים: האלך ג בקריא' וס' נבסר בסדר שמות: אכשי רוד ד בקריא' וס' הנה אנחנו פה ביהודה יריאים: וזה היום אשר אכר יי ארדף. מדוע גנבוך. אז נשבעו אנשי דוד: מנהג הבקריאה וס' נבסר בסדר שמות: קעילה' חס' בליש וסימ' ואף כי נלך קעילה פלוגתא עליה. ויצאו מקעילה. וישע רוד את ישבי קעילה: ויש ספרים קום רד קעילה חס. ויש ספרים כסר מונים והושעת את קעילה ושובשים וישע רוד את ישבי קעילה: ויהי בברח אביתר בן אחימלך אל רוד קעילה אכור ירד בירו: ככר

ויכה את מקניהם. איך היו מקניהם במלחמה אלל כשהכה רוד מהם מכה גדולה דרך אחרי הנשים מהם עד ארץ פלשתיים וכה את מקניהם: אכור ירד בירו: פירשו אותו כמו הוריד וכתו אחית ואני מפרשו בורד כמפלטו ואמר ירד כלות ירד מקרה בן כליו לפיכך אמר ירד ולא אמר הוריד: ככר

האכור בריך מקרה ברו אפס מהורדו לא הורדו מדעתו אבל כסלקח כליו עמו בברחו לא הטגיה מה לקח ומה הכיח כארס בורח והיתה סכנה מאתיו והיה האכור בריך מקרה בן כליו לפיכך אמר ירד ולא אמר הוריד: ככר

כי דוד ירח הממלכה ותסור ממנו ולזה ספר שלא כמעד דוד אחר זה מלכות
בית דוד

הסכימו עור. חפצו וראו היטב שתדעו מקומו בכוון : כי אמר אלי. בצד שהיה עמי היה אומר לי כשהייתי שואל איך היה מכה בפלסטים כל כך ואיך היה נסמר מהם והיה אומר לי כי ערום יערים הוא ובערמות ובתחבולות היה בא עליהם שלא היו נסמרים ממנו כן עתה הוא עושה מראה עצמו במקום זה כדי שנבדק אותנו עם ומחר יהיה במקום אחר לפיכך דעו כל המקומות אשר דרכו להחבא עם וא"כ אמר אלי האומר כמו ויאמר ליוסף ז"ל אמר אלי המגיד ערום יערים הוא וכת' ארי אמרין ליערים ונפית הוא : אל ככון ידבר ככון וברור בכל אלפי יהודה לפי שלא היה דוד בא אלל בארץ יהודה לפי שהיו מחפין עליו אבל שאר הסבטים אם היה

מקומו ש' מלאים בקריאה וסמ' מקומו בבקר ואמר שלחני לאדני: 'מקומו שרי מואב קדמא. ויחנו על הנגבעה. ויקבו וילכו ויזפה. מקומו כל איש חיל. וחכרו דר' משאו גופת. ויקמו וינוסו בנשף מעזבו את אחיהם. מקומו ראשי האבות. ויקמו על עמדם דרה.

רננו

כי אמר אלי : מי
 שמר : ערוש יערים
 הוא . מתקנה הוא
 בערמה היום כאן ו
 ולמחר במקום אחר
 כרי שלא יודע מ
 מקומו : אל ככין : על
 דבר מכיוון ואמת :
 לפני שאל . מהיה
 שאל עתיד לילך א
 אחריהם והם הלכו
 לכיון לחפש אל ככין :
 עוורים מקיבים
 וסובבים מזר אל זר
 כעטרה המקפת את
 הראש : ומלאך בא
 שאל : מלאך מתש כרי
 להזיל את דור : קלע
 המחלקות . מהיה לבו
 של שאל חלות לסת
 ריעות אם לבוש ל
 להזיל את ארצו מיד
 פלמטים או לרדוף ל
 ולתפוס את דור וכך
 תרגמו ויכתב : צורי
 העלי : קלעי העולם :
 להקד רגלי .
 להפנות למקבצים א
 רגילים : והי

דל'בג

כִּי אָמַר אֲלֵי עֲרֹם י
 יָדִים הוּא לֵךְ הוּא בֶרֶךְ
 חֶסֶד מִי הָאֵלֹהִם זֶה וְכֵן
 יִתְכַל דָּוִד חוּל חֶסֶד
 מִי הוּא הַמִּשְׁתַּחֲוֶה ו
 וְהָרָצוֹן בּוֹ וְיִתְכַל כֶּסֶם
 דָּוִד וְכֵן יִהְיֶה הָרָצוֹן
 בְּזֶה הַמָּקוֹם כִּי אָמַר
 לְבִי אֲלֵי סֶהוּב יִתְחַבֵּב
 בְּעֶרְמָה וְיִתְרַחֵם ב
 בְּמִקְוֵי אֲחֵר וְהוּא בִלְתִּי
 מִתְחַבֵּב עִם בִּלְתִּי עַל
 הַמַּעֲשֵׂוֹלִים הַזֵּהִירִם
 מִיִּחְקְרוּ מִכֵּל ה
 הַמִּחְבֹּאִים אֲשֶׁר י
 יִתְחַבֵּב עִם אוֹ יִהְיֶה
 אֲמָרוֹ כִּי אָמַר לִי עֵב
 אֶל דָּוִד וְהָרָצוֹן עֲדוּר

אמר אליו בהיותו עמו שהוא מתקנה בערמה ובתבולות יעשה לו מלחמה :
ומלך בא אל שאול לאח מהרה ולכה . באר בזה הספור מה נפלא עוצם הסכנה
השם על האובדיו ואך הציל דוד עם היותו בעוצם הסכנה : על פני צורי היעלים
הם הצורים החזקים מנהגו לסבת פס היעלים כי היעלים הם שוכנים בלעלים
כאמרו הידעת עת לרת יעלי קלע . וזכר זה כירוד עם ראותו יד הַיִּי הנובה עלי
לא היה מוסר עצמו לסכנות אך היה מחביא עצמו במקומות אשר יתכן לו בהם
היעלים יותר : להסך את רגליו . ר"ל לסך את רגליו והוא עשית הצרכים הגדולים
כי מדרך הגדולים הכנועים לסך רגליה בבגדיהם שלא תראה ערותם : ויקח

מעשה לנזכר במקום הזה: על פני צורי העולם. כי היעלי בצורי ובצללים מוכה
 מקיפי כיפואל ירמתי מה היה דעתו לתרגם יעלים כיפואל: להסך את רגליו
 היה במקרם כל המחקר את רגליו טעון טבילה וכן המטיל מים טעון קדוש הדיס
 סכור וכן פרטוהו ר'ל אמר רבי אלעזר מלמד מעשה עצמו כסוה כלומר מחזר
 דרך כבוד והוא כנוי לאבר הציאה וכן את מימי רגליהם: בירכתי המערה

אֲחִילֹו כַּעַן אֲתָקִינוּ עוֹד וְדַעְוּ ו
וְחֹזֵי יִתְאֲתִירָה וְשָׂרֵי בֵּיהַ מִן תְּחִילָה
תִּמְנֵן אֲרֵי אֲמָרִין לִי דַעְרִים וְנִפְיָק
חֹזֵא וְחֹזֵו וְדַעְוּ מִכָּל מִסְמֹרִיתָא
דְּאֲסַמַּר תִּמְנֵן וְתִתְּכֹבֹן לְחֵיתִי ב
בְּקִשׁוּשׁ וְאַתָּךְ עִמְכֹּזֹן וִידֵי אִם
מִיתוּחֵי בְּאַרְעָא וְאִבְלוּשׁ יִתְיֵה
בְּכָל אֶלְפִיָּא דְּבֵית יְהוּדָה וְקִמְו
וְאִלּוּ לִזְיָף קָדָם שְׁאוּל וְדוֹד ו
וְגִבְרוּתֵי בְּמִדְבָּר דְּמַעֲזֵן בְּמִשְׁרָא
דְּמִדְרוּם לִישִׁמּוֹן וְאִזְל שְׁאוּל
וְגִבְרוּתֵי לְמַבְעֵי וְחִוּיָּא לְדוֹד וְנִתַּח
לְכִיפֵי וְיִתִּיב בְּמִדְבָּר דְּמַעֲזֵן וְשִׁמְעַ
שְׁאוּל וְדִרְף בְּתֵר דְּדוֹד בְּמִדְבָּרָא
דְּמַעֲזֵן וְאִזְל שְׁאוּל מִסְטֵר טוֹרָא
מִכָּא וְדוֹד וְגִבְרוּתֵי מִסְטֵר טוֹרָא
מִכָּא וְתוֹה דוֹד מִיתְּבַעֵי לְמִזִּיל מִן
קָדָם שְׁאוּל וְשְׁאוּל וְגִבְרוּתֵי כְּמִנֵּן
עַל דְּדוֹד וְעַל גִּבְרוּתֵי לְמַחְדָּהוֹן ו
וְאִיזְגָא אֲתָא לֹות שְׁאוּל לְמִימֵר
אוּחִי וְאִזְל אֲרֵי אֲתִנְגִּידוּ פְּלִישְׁתִּי
עַל אֲרַעָא וְחֵב שְׁאוּל מִלְּמִדְרָף
בְּתֵר דְּדוֹד וְאִזְל לְקִדְמוֹת פְּלִישְׁתִּי
עַל כֵּן קִרוּ לְאַתְרָא דְּחֹזֵא כִּיף
פְּלִגְוֹתָא אֲתֵרָא דְּאַתְפְּלִיג בֵּיהַ
לִיכָא דְּמִלְכָּא לְמִזִּיל לְכָא וְלָכָא ו
וְסִלִּיק דוֹד סַתְמֵן וְיִתִּיב בְּסַעֲרָתָא
עֵין גְּרִי וְהוּהּ כִּד תֵּב
שְׁאוּל מִבְּתֵר פְּלִישְׁתִּי וְחִוּיָּא לִיהַ
לְמִימֵר הֵא דוֹד בְּמִדְבָּר דְּעֵין גְּרִי
וְדִכֵּר שְׁאוּל תִּלְתָּא
אֶלְפִין גִּבְר עוֹלִים מִכָּל יִשְׂרָאֵל
וְאִזְל לְמִיבַעֵי יֵת דְּדוֹד וְגִבְרוּתֵי עַל
אֶפִי שְׁקִיפֵי כִּיפִיָּא וְאַתָּא לְחִטְרֵי
עֵנָא דְּעַל אוֹרְחָא וְתִמְנֵן מַעֲרָמָא
וְעַל שְׁאוּל לְמִעֵבֵד צוֹרְכֵיהַ וְדוֹד
וְגִבְרוּתֵי בְּסִיפֵי מַעֲרָמָא יִתְבִּין ו

עוֹטְרִים . כְּמוֹ קוֹבֵב' כְּמוֹ עֹטְרִים
סָהֵא קוֹבֵבֶת אֶת הָרֹאשׁ וּכְן כִּכְנֵה רִצּוֹן תַּעֲטֹרְנוּ . מִרְדּוֹף אַחֲרֵי דָוִד . בְּחִירָה
הַמֶּלֶךְ שָׁלֵא כִּמְנַהֵג : סָלַע הַמַּחֲלָקִין . לְפִי שִׂכְחֻלְקוֹ בּוֹאֵלֶה מֵאֵלֶה וְלִי כִּיף פִּלְבוֹתֶיהָ
אֲתִירָא דִּתְפִּלְגִּי בִּיה לְבֵא מֵלֵכָא דְסָאֻל לְמִיחֵל לְכָא וּלְכָא כְּלֹמֶר כִּחֲלֵק לְבֵא הַמֶּלֶךְ
אִם יִתְעַבֵּד עַד שִׁתְפֹּטְדוֹד אוֹ אִם יֵלֵךְ אַחֲרֵי פִלְסְתִּים וּכְן הוּא אֹמֵר בְּדָרֶם מֵהוּ
סָלַע הַמַּחֲלָקִין אֲמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּרַחֲמֵי שָׁטֵם כִּחֲלֵקוֹ גְּבוּרִים סָל שָׁאֻל עַל דָּוִד
מֵהֶם הֵיוּ אוֹמְרִים עַד שֶׁכֵּן יֵשִׁי בְּדִידוֹ לֹא כִפְנֵה מִמֶּנּוּ וּמֵהֶם אֲמָרוּ מִלַּחֲמַת יִשְׂרָאֵל
קוֹרֵמַת סָבִין יֵשִׁי מִצְדֵּי לָנוּ בְּכָל עֵשָׂה . דָּבָר אַחֵר מֵהוּ סָלַע הַמַּחֲלָקִין שֶׁבַעֲשֵׂה סָהִי
דָּוִד וְעִבְרֵיו עוֹבְדִים עַל אֲדֹתַי מִקּוֹם הִיא מִתְחַלֵּק מִחִילּוֹתָיו הוּא וּפֶסֶם מֵאֹרֵשׁ הֵיאֵם שְׁהֵת
אֲתוֹ בְּאֹתָהּ עֵשָׂה וְהָיוּ יוֹרְדִין מֵעַל סוֹסֵיהֶן וּמִשְׁתַּחֲוִין עַל פְּנֵיהֶם וְאוֹמְרִין בְּרוּךְ
כְּאֲמֹר בֶּכִי עָלֶי סָלַע וְהוּא אָקוֹ הַנִּזְכָּר בַּתּוֹרָה וְאֲמָרוּ פִי הוּא אֲתִישׁ הַבֵּר וְיֵת עַל אִפְסֵי
מֵיִם וְיֵת לְמִי עֹבֵד כְּרִכְיָה רַל לְהַפְסוֹת הַנִּקְבִּים הַגְּדוֹלִים וּכְן בְּמִשְׁנֵה זֶה הַכֵּל
וְהוּא דֶרֶךְ כְּבוֹד וְהוּא עֲשִׂיתָ יִצְחָק מִעֲשִׂיתָ כֶּסֶף וְאִם הֵם סָבִין שְׂרָפִים אוֹ הוּא לְסוֹף
גְּבוּלָה סָהִיֶּה בּוֹ הִיָּה מִסְכָּךְ עֲצָמוּ בַּעַת הַיִּצְיָאָה שָׁלֵא יִדְאָה בְּשָׂרוֹ עֵרוֹם וְרַגְלָיו
וּסָם מִפְּנֵי שָׁאֻל :

ואמר ר' יוחנן בן זכאי... ויהי אחרי כן וגו'... ויהי אחרי כן וגו'...

ואמר ר' יוחנן בן זכאי... ויהי אחרי כן וגו'... ויהי אחרי כן וגו'...

ואמר ר' יוחנן בן זכאי... ויהי אחרי כן וגו'... ויהי אחרי כן וגו'...

ואמר ר' יוחנן בן זכאי... ויהי אחרי כן וגו'... ויהי אחרי כן וגו'...

רלב

ואמר ר' יוחנן בן זכאי... ויהי אחרי כן וגו'... ויהי אחרי כן וגו'...

ואמר ר' יוחנן בן זכאי... ויהי אחרי כן וגו'... ויהי אחרי כן וגו'...

ואמר ר' יוחנן בן זכאי... ויהי אחרי כן וגו'... ויהי אחרי כן וגו'...

ואמר ר' יוחנן בן זכאי... ויהי אחרי כן וגו'... ויהי אחרי כן וגו'...

והחכו
! וחד חלרפ
החכמו חרץ
הוא חר חץ
בזוגין
סוד ברום
עבותת חר
לעיל וחד
לרע

כי פלטה הרעה מאת דוד אליו: והוא בן בליעל מדבר אליו: וארנינו בן בליעל מהייתי דובר אליו מה שאני אומר אליך כיהקדוק עלינו: עשויות. תירגם יונתן תכבדא ממולאות במדרק ובזים פירדן בלעז: כמו ספנינו בפסחים ונותן את הכרעם ובני מעיו לתוכו רבי טרפון קוראו תכבדא מה שנתוכו לכבוד כרבי

והוא בן בליעל מדבר אליו: ארנינו בן בליעל מדבר אליו חס היינו מדברים אליו היה גוער בנו לכך את דעי מה תעשי ויתכן לפרש על דוד כלומר דוד בן בליעל מדבר לארנינו על הרבר הזה אלא יבא ויכלה הכלעם חילוי: וחמט באץ עשוות: כן כתיב בשבי ויין וקרי עשויות ביד ואחר הוא כי אונותיו אהיו מתחלפות ופירן

עקיבא דאמר תולת חוצה לו כך היא פנויה ברנספתא ורבי קלנימוס זכר מן רומי פירסה לנו כן: צימוקים. עבבים. רבבים. עיגולי רבלה תאנים דרוסות וכנסו בכלי: יורדים לקראתה. גיא היה בין שני הנהרם היא וירדת מהר זה והוא יורד מהר זה טכגורו: ודוד אמר בלבו כטאמ' לונערינו גירופי ככל אך לשקר שמרנונו: מסתין ידע מדע מסית קירות לבו: דא אפילו כלב סדרנו להסתין בקיר: כי אפי ארני העזן. מתחלה אמר כך כדי סיטה חוזן לרבריה ולסוף אמר לו האמת: אפי אמרת. לא ראיתי את נערי ארני: אסר מעק. סטלחני לקראתך למענך ממשפכות דמים: והושע ידך לך. מלכוס אתה בעצמך אתה מתקמך ותעש: יהיה כנבל אויבך. כתבאית ברוח הקדש טלא ואריך ימים: וכתנה לנערי. ונתת לנערים המתהלכים ונא כתנה לשון שער וכתנה לשון הבא: כי

רלבג

והוא בן בליעל מדבר אליו. הכה בליעל פאלת בשתוף על הרעע ועל הכלי ומזה הענין הטבי הוא כזה המקור וממנו אמרו האמור למלך בליעל רעע אל נדיבים: עברו לפני אמרה זה לכפר שני דוד במנחה הגדולה הזאת: משתין בקיר: והוא הזכר: ויש להפלא איך נסכסר

ועתה דעי וראי מה תעשי כי בלטה הרעה אל ארנינו ועל כל ביתו והוא בן בליעל מדבר אליו: ותמהר אבוגיל ותקח מאתם לחם ושנים נבלי יין וחמש צאן עשוורת וחמש סאים קלי ומאה צמקים ומאתים דבלים ותשם על החמרים: ותאמר לנעריה עברו לפני הנגי אחריכם באה ולא ישה נבל לא הגידה: והיה היא רכבת על החמור וירדת בסתר ההר והנה דוד ואנשיו ירדו לקראתה ותפגש אתם: ודוד אמר אך לשקר שמרתי את כל אשר לזה במדבר ולא נפקד מכל אשר לו מאומה וישב לי רעה תחת מוכה: כה יעשה אלהים לאיבי דוד וכה יסיף אם אשאיר מכל אשר לו עד הבקר משתין בקיר: ותרא אבוגיל את דוד ותמהר ותחד מעל החמור ותפל לאפי דוד על פניה ותשתחו ארץ: ותפל על רגליו ותאמר כי אני ארני העזן ורדתך נא אמתך באזניך ושמע את דברי אמתך: אל נא ישים ארני את לבו אל אישה בליעל הזה על נבל כי בשמו בן הוא נבל שמו ונבלה עמו ואגלי אמתך לא ראיתי את נערי ארני אשר שלחת: ואתה ארני חי יהיה וחי נפשך אשר מנעך יהיה מבווא בדמים והושע ידך לך ועתה יהיו כנבל איבך: והמבקשים אל ארני רעה: ועתה הברכה הזאת אשר הביא שפחתך לארני ונתנה לנערים המתהלכים ברגלי ארני: שאנא לפשע אמתך

וכען דעי ותזי מה תעבדין ארי גמירא בישתא למיתי על ריבונגא ועל כל ביתיה והוא גבר רשיעא מלמלא עמיה: ואחזאת אבוגיל ונסבת מאתן גרעין דלחם ותריץ גרבין דחמר וחמש צאן תכבדא וחמש סאין קליא ומאה אתבלין דעינבין בישין ומאתן מנן דבילת ושויאת על חמריה: ואמרת לעולימא עברו קדמי האנא בתריכון אחיא ולבעלה נבל לא תויתא: ותוה היא רכיבא על חמרא ונתחת בסטר טורא ותא דוד וגבריה נחתין לקדמותא וערעת יתהוין: ודוד אמר ברם לשקרא נטרית ית כל די לדין כ במדברא ולא שטא מכל דיליה מדעם ואמרי לי בישתא חלף ט טבתא: כדון עביד אלהי לסנאי דוד וכדון יוסיף אם אשאיר מכל דיליה עד מחר צפרא ידע מדע: וחזת אבוגיל ית דוד ואחזאת ואתריבית מעל חמרא ונפלת לאפי דוד על אפהא וסגידת על ארעא: ונפלת על רגליו ותאמר דברת בבועי עלי דילי ריבוני חובא ותמליל כען אמתך קדמך ותשמע ית פתגמי אמתך: לא כען ושני ריבוני ית ליביה על ג גברא שטיא דדין על נבל ארי בישמיה בן הוא נבל שמיה ו וטיפשותא עמיה ואנא אמתך לא תויתא ית עולימי ריבוני דשלחת: וכען ריבוני קיים הוא יי ותזי נפשך די מנעך יי מלמשפך דם ז זכאי ולמפרק ידך לך וכען יחזן כנבל סנאך ודחבני על ריבוני בישתא: וכען תיקרו בתא דראיתא אמתך לריבוני ותתיתב לעולימיא ומשמשין קדם ריבוני שבוך כען לחובי אמתך

דוד. בחברת מלך: ותדבר ג' בקריאה וסימ' ותדבר נא אמתך. יפתח פיק את הפליט. למה תאמר יעקב:

דוד להרוג ככל וביטו והוא לא הסכים על הרצת פאול עם היותו רופו: ואכפד טאמאר טכבר כתפרסם לכלם היות דוד כמסח למלך ע לישראל ולפי שהיה ככל מבזה המלכות היה עונשו למות וכל הכסמים לו בזה וכבר התבאר ממאמר אביעל לרוד שזה הענין היה מפורסם אז לישראל: ותפול על רגליו: לל אצל רגליו: בי אפי ארני העזן. הוא על דרך אמרו ולי אפי עבדך והרצון בו בי ארני העזן והפסע והודת זה תחלה כדי שיכנסו דבריה באזני דוד ותשקטו חמתו בזה המאמ' כי בו מהפיוס מה טלא ועלם ואחר זה חלתה פניו שישמע את דבריה ובארה לו טלא חטאה בזה אך חטא בו ככל בעלה מדר דע מנהגו ותכונתו כי ככל שמו ונבלה עמו: מעק יי מבוא ברמי' והושע ידך לך. הכה כטבעה כן היה הענין שהיה לא ראתה נערי דוד ואמרה עם טבעתה מה טויר שהיה בלתי יראה שישחית דוד בעלה וביתה אך הוא מפורסם אזלה טכבר ימנעו דוד מזה אחר הפיוס אסר פייסה אותו וזה כלו היה מטוב חכמתה ואמרה שהם מנעוהו מבוא ברמי' לל מבוא בהרצת אנשים ומנעוהו מהוסיעו לו להקם מאויביו העברים בכחו ובעצם דיו: ויקם

חפצתי. מחפץ ארצי ואמר מידוד ומי בן ישי היום רבו עבדים המתפרצים אינם מפני אדונתיו: גם עתהיף. האחת לרבות החדרת ואמר זה להודיע כי אלו עתהיף היו לנכסם ולא מוכל כי סאול כחה לפלטי בן ליש ולפיכך אמר וסאול נתן את מוכל בתו וג'. ויש לסאול הרימיכל אשת דוד היתה איך כחה לפלטי ואיך לקחה פלטי בן ליש והיא אשת דוד ואם תאמר כי בעבירה ובאסור עשו הדבר איך לקחה אחריכך דוד והנה היתה אסורה לו כיין כעבולה בדרך לאחר בעורה אשתו ויום מ"זל אמרו כי קידושי פלטי במיכל בעבירה היו ומהם אמרו כי קדושי טעותיו לו לרוד במיכל כמו שאמר יעשרנו העמך עשר גדול ואותו היום היה מלוה אבל סאול והמקדש במלות

איכה מקורסת ואף על פי שהיא
ערלות פלמסיה לקדושתן גם כן
חשב שאול כי דעת דוד על ה
העושר שהיה מלווה דוד היה
דעתו על מאתים ערלות שהרי
למחר נתנם ולקדושתן ומהם
אמר כי פלטי בן לים לא בא
עליה וכל הימים שהיתה עמו
חבר היה כועץ בינו לבינה שלא
יגדלה ומה שאמר הלך ונכחה
אחריה על המצו' הזאת שהלכת
מידו שהיה כל כך כובש את י
ישראל וכל אלה הדברים רחוקים
מדרך הפשט. והנכון בעיני כי
גם כן דוד למיכל כי ראונו ש
שם בא שאול את דוד אחר ש
סבתחתן עמו עד סבחה דוד מ
מפני שאול וכראות שאול כי דוד
היה בורח אפ"כ שהיה חוזר ליו
לפעמים הכריחו לתת גם לבתו
שלא תשב עובדה ועם כן ו
ושאול נתנה לאשה לפלטי בן
לים ונאם תאמר אם כן אסור היה
לדוד להחזירה כי אסור לאדם
להחזיר גרושתו אחר שנאסרת
לאחר או שנתארסה ונאמר כי
לא מרעתו נתן זה הגט ואם
תאמר מי הכריחו והלא הוא
ברח מאת שאול אפ"כ סבחה
ראינו שהיה עם שאול אחר כך
כמו שאמר אם פקוד יפקדני
אשר וכל הענין שהוא מורה כי
אחר סבחה היה חוזר לו ובעוד
שהיה עמו הכריחו לתת הגט
וגם המעשה בישראל שלא בריך
פסול ואם תאמר וכי לא היו
יודעים בית דין של שאול כי
הגט פסול אפשר שהיה דעתם
כי בריך היה אחרי אשר היה ר
רכוש המלך וטוב מזה ע' שבאנו
כי דוד קודם סבתתן הגט אמר
בפני בני עדים מאוהביו ראש
שאי אכנס בביתך הגט ו
הסתירו הדבר ונתן הגט והנחה
הגט לא היה גט ופלטי בן לים
לא ידע ומיכל לא ידעה והיו ש
סבורין כי הגט גט ואפשר גם
כך כי הגט היה מתחלתו כהוגן
ועי עליה פלחו דוד ואחר כך
בטלו קודם שיגיע גט לידה והם
לא ידעו והנחה מיכל כבעלה ב
בטעות ולא באשר על דוד והיה
זה כמי שבעלה באונס כי היתה
סבורה כי הגט גט כשר כי ה
האונס והסגנה טוין באשת איש
וכן אמר והיא לא נתפשה פרט
לאכנסה ומעלה בו מעל פרט
לסוגת שמותרת לבעלה:

חשדו בקריאו' וסימ' כנס' רכב' : כראשו יד בקריאה וסימ' נמסר בסוף סדר ויקרא : בסתתו ד' בקריאה וסימ' ויבאו הזויפים ויגידו : ויעלו הזויפים . אתה אל מסתתר . בבוא הזויפים ויאמרו לשאול הלא דוד : מראשיתו ה' ג' מנהון כהובין תוסימ' נמסר בסדר ויצא :

וּשְׁמַע דְּדוד אֶרְוֵי מִית נָבֵל וְאָמַר
בְּרִיךְ יְיָ דִּדְוֹ יָתִי דִּין חִסּוּדֵי מִידָּא
דִּנְבֵל וְיָת עֲבָדֵיהּ מִנֵּעַ מִלְּמַעְבָּד
בִּישָׁא וְיָת בִּישָׁת נָבֵל אֲתִיב יְיָ
בְּרִישָׁיָהּ וְשִׁלַּח דְּדוד וּשְׁאֵל ב
בְּאַבְיָגַיל לְמִסְכָּכָה לֵיהּ לְאִיתּוּ
וְאַתּוּ עֲבָדֵי דְדוד לְוֹת אֲבִיגַיל
לְכַרְמֵלָא וּמְלִילוּ עִמָּהּ לְמִים דְּדוד
שְׁלַחְנָא לְוֹתֵךְ לְמַסְכִּיךְ לֵיהּ ל
לְאִיתּוּ וְקָמַת וּסְגִירַת עַל־אַפְתָּא
עַל אֶרְעָא וְאָמַרְתָּ הֵא אֲמַתְךָ
לְאַמְתּוֹ לְאַסְתָּאֲרֵיגְלִי עֲבָדֵי ר
רִיבּוּנִי וְאַזְחִיאַת וְקָמַת אֲבִיגַיל
וּרְכִיבַת עַל חֲמֵל וְחַמְשַׁע עוֹלִימָתָהּ
דְּאֲזֵלִין לְקִיבְלָהּ וְאַזְלִית בְּתַר א
אִסְגִּירֵי דְדוד וְהוֹרַת לֵיהּ לְאִיתּוּ

וַיֵּת אֲחִינוּעַם נָסִיב דָּוִד מִיִּדְעָאֵל
וַתֵּצֵא אֶף תַּרְוִיחוֹן לִיהַ לְנִשְׁיָן :
וַשָּׂאֹל יִדְבַּיִת
מִיכַל בְּרַתִּיהָ אַחֶרֶת דָּוִד לְפִלְטִי
בֶּרֶשׁ לִישׁ דְּמָגִלִּים : וְאַתָּה אֲנִשְׁיָן זִיק
לֹת שָׂאֹל לִגְבַּעְתָּה לְמִימֵר הָלֵא
דָּוִד מִשְׁמֵר בְּגַבְעָתָה וְחִכְלִיהָ דִּי
עַל אִפִּי יִשְׁימֹן : וְקַם שָׂאֹל וְנַחַת
לְמַדְבְּרָא דִּזִּיק וְעִימִיהָ תַלְתָּה
אַרְפִּין גְּבֵרָא בַּחֲוֵי יִשְׂרָאֵל לְמַבְעִי
יֵת דָּוִד בְּמַדְבְּרָא דִּזִּיק : וְיִשְׂרָאֵל
שָׂאֹל בְּגַבְעַת חִכְלִיהָ דִּי עַל אִפִּי
יִשְׁימֹן עַל אֹרְחָא וְדוּדִי יִתִּיב בִּ
בְּמַדְבְּרָא וְתוֹזָא אֲרִי אֲתָם שָׂאֹל
בַּתְּרוּתִי לְמַדְבְּרָא : וְשִׁלַּח דָּוִד
מֵאַרְלִין וִידַע אֲרִי אֲתָם שָׂאֹל
בְּקִשְׁוֹת : וְקַם דָּוִד וְאַתָּה לְאַתְרָא
דִּי שְׂרָא תַמָּן שָׂאֹל וְתוֹזָא דָּוִד יֵת
אַתְרָא דְשָׁכַב תַּמָּן שָׂאֹל וְאַבְנֵר
בֶּרֶנֶר רַב חִילִּיהָ וְשָׂאֹל שָׁכִיב
בְּכַרְקוּמָא וְעַמָּא שְׂרֵן סַתְרֻנּוּתִי :
וְאַתִּיב דָּוִד וְאַמִּי לְאַתְמִלֵּךְ תַּתָּא
וְלֵאבִישִׁי בֶרֶ צְרוּיָה אֲחוּתִי דִּיזָאב
לְמִימֵר מִן יִיחֻת עַמִּי לֹת שָׂאֹל
לְמִשְׁרִיתָם וְאַמֵּר אֲבִישִׁי אֲנִי
אַחוּת עַמִּי : וְאַתָּה דָּוִד וְאַבִּישִׁי
לֹת עַמָּא בְּלִילִיָּה וְהָא שָׂאֹל
שָׁכִיב דְמוֹךְ בְּכַרְקוּמָא וּמִדְּנִיתִי
נַעֲצָא בְּאַרְעָא אִסְרוּתִי וְאַבְנֵר
וְעַמָּא שְׂרֵן סַתְרֻנּוּתִי :

וַיִּשְׁמַע דָּוִד כִּי מֵת נָבָל וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ
 יְהוָה אֲשֶׁר רָכַב אֶת-לֵיב חֶרְפָּתִי מִיַּד
 נָבָל וְאֶת-עֲבֹדוֹתֶיךָ שָׁדַר מִרְעָה וְאֶת רֵעֵת
 נָבָל הַשִּׁיב יְהוָה בְּרָאשׁוֹ וַיִּשְׁלַח דָּוִד
 וַיִּדְבֹּר בְּאַבְיָגַיִל לְקַחְתָּהּ לְוֹלָאשָׁה׃
 וַיָּבֹאוּ עֲבָדֵי דָוִד אֶל-אַבְיָגַיִל הַ
 כַּרְמֶלָה וַיִּדְבְּרוּ אֵלֶיהָ לֵאמֹר דָּוִד
 שָׁלַחְנוּ אֵלֶיךָ לְקַחְתָּךְ לְוֹלָאשָׁה׃
 וְתָקַם וַתִּשְׁתַּחֲוֶה אֲפִים אֲרָצָה וַתֹּאמֶר
 הִנֵּה אִמָּתְךָ לְשִׁפְחוֹת לְרֹהֵץ רַגְלִי
 עֲבָדֵי אֲדֹנָי׃ וַתִּמָּהַר וַתָּקַם אַבְיָגַיִל
 וַתִּרְכַּב עַל-הַחֲמֹר וּחֵמֶשׁ בְּגָדֶתֶיזָה
 הִהָלַכְתָּ לְרַגְלָהּ וַתֵּלֶךְ אַחֲרַי מִלְּאַבְיָ
 דָּוִד וַתְּהִי-לְוֹלָאשָׁה׃ וְאֶת-אַחֲיָנָעַם
 לְקַח דָּוִד מִיִּזְרְעֶאל וַתְּהִי יָנָע גַּם-שׁ
 שְׂתֵי הֵן לְוֹלָאשִׁים׃

וְשֹׁאֵל נָתַן אֶת־מִכָּל בָּתּוֹ אֶשֶׁת דָּוִד
לְפִלְטִי בֶן־לִישָׁאֲשֶׁר מְגִלִּים׃ וַיָּבֹאוּ
הַזִּפְּיִם אֶל־שֹׁאֵל הַגְּבֻעָתָה לֵאמֹר
הֲלוֹא דָּוִד מִסְתַּתֵּר בְּגִבְעַת הַחֲכִילָה
עַל פְּנֵי הַיְּשִׁימוֹן׃ וַיִּקֶּם שֹׁאֵל וַיֵּרֶד
אֶל־מַדְבַּר זִיף וְאָתּוֹ שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
אִישׁ בַּחֲרֹרֵי יִשְׂרָאֵל לִבְקֹשׁ אֶת־דָּוִד
בְּמַדְבַּר זִיף׃ וַיִּחַן שֹׁאֵל בְּגִבְעַת
הַחֲכִילָה אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הַיְּשִׁימוֹן עַל־
חֶדְרֵי דָּוִד יֹשֵׁב בְּמַדְבַּר וַיֵּרָא כִּי בָא
שֹׁאֵל אַחֲרָיו הַמַּדְבָּרָה׃ וַיִּשְׁלַח
דָּוִד מְגִלִּים וַיֵּדַע כִּי בָא שֹׁאֵל אֶל־
נָכוֹן׃ וַיִּקֶּם דָּוִד וַיָּבֵא אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר הָיָה שֵׁם שֹׁאֵל וַיֵּרָא דָּוִד אֶת־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר שָׁכַב שֵׁם שֹׁאֵל וְאֶבְנֶה
בֶּן־נֹר שֶׁר־עָבָה אוֹ וְשֹׁאֵל שָׁכַב בִּ-
בְּמַעְגַּל וְהָעֵס חָנִּים סָבִיבָתּוֹ׃
וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר יְאֹל־אֲחִי מֶלֶךְ הַחַתִּי
וְאֹל־אֲבִישִׁי בֶן־עֲרוּרָה אֲחִי יוֹאָב
לֵאמֹר מִי יֵרֵד אֵתִי אֶל־שֹׁאֵל יְאֹל־
הַמֶּהְנֶה וַיֹּאמֶר אֲבִישִׁי אֲנִי אֵרֵד עִמָּךְ׃
וַיָּבֵא דָּוִד וְאֲבִישִׁי אֶל־הָעֵס לִילָה
וְהִנֵּה שֹׁאֵל שָׁכַב יֹשֵׁן בְּמַעְגַּל ו-
וַחֲנִיתוֹ מְעֻקָּה בְּאַרְצָה מְרֹאשֶׁהוּ
וְאֶבְנֶה וְהָעֵס שָׁכְבִים סָבִיבָתּוֹ׃

בְּקִמּוֹת: בַּמַּעֲלָה. מִקּוֹם הַמַּחֲנֶה יִקְרָא מַעֲלָה לְפִי מַחֲנוֹת מִסָּה

רשי

אֶת רִיב חֲרַפְתִּי
גִּירוּמִי מִחִירְפְּנֵי הַיּוֹם
רַבּוֹ עֲבָדִי הַמִּתְפַּרֵּץ׃
וְאֶת עַבְדּוֹ חֹסֶךְ מֵרַע׃
מִלֹּא הִרְגָּתוֹ׃ מַעֲוָה.
כַּעֲוָה׃ חֵי

דל'בג

הנה אחתך לספחה
לרחוץ רגלי עבדי א
אדני. אמרה זה על
כד הענוה להורו סרי
לה אם תהיה לאספה
לאחד מעבירי דוד ו
ותרחץ רגליו כמנהג
האספה לבעלה ושאול
כתן את מיכל בתו א
אשת דוד לכלטיו בן
לשמונו. מן הפלא
איך עשה זה שאול ו
והיא היתה אשת איש
וכבר אמרו רז"ל שלא
נגע בה פלטיו בן ליש
ודמה טכן הוא טכבר
חזר דוד ולקחה וזה
מור טכבר התפרסם
ונודע ט"א נגע בה ו
ולפי טכבר היתה פ
פרועה בלתי ראויה פ
לבנים מזה הדד כתנו
לה בני מרב אחותה
לגדלם וגדלתם כאילו
הם בניה ומפני זה
נקראו בני מיכל כמו
שאמר בטוף זה הספר
ואת חמסות בני מיכל
בת שאול אשר ילדה
לעריאל בן בן רז"ל ה
המחולתי: ושאול
טובב במעט. ר"ל
במחנה והוא היה ב
ביתו עטל למען יראו
הבאים אליהם מכל
העדרים: חי

תחוסם עליו כי לא יארך זמנו
 סימיות או ימות בחולי
 ייטרם וימום סהיב לו בעת
 סכולר וזה יקרה לו בעינו : כי
 יומו יבא . כלומר או זמנו
 סקצוב בעת לידתו קרוב הוא
 וזה אמר דוד מלכו כי אלמ' בלבו
 בין שתאם בו השם ית' מהיות
 מלך וזה למסחני לא יתכן : ס
 ס'ארך הזמן או אפשר כי מפי
 סמואל אמר סימיות בקרוב ואם
 כן יתכן לפרס' חיי' כי על אלה
 הרברים אמר חיי' כי כן יהיה
 לו סימיות בקרוב באחת מ
 מהסלטה כי בין סכאל' לו מפי
 הכבואה יכול להשעב' בה : או
 בתלחמה ירד וכספה . וכספה
 טרם יומו הקצוב לו כי באלה
 שני הפנים ימות אדם טרם
 יומו או בחולי או בחרב חו' ה
 המיתה בעבור עון ג'ול מצן מי
 סמת בחולי טרם יומו ואם ים
 סד האדם זכות מוספין לו על
 זמן הקצוב לו גם כן וזה הדבר
 מצאנו לו מחלקת בין רב' ז'ל
 את מספר ימך אמלא אלו סני
 דורות וזה מפלימין אותן לו לא
 זכה פוחתין לו מהס' דברי רבי
 עקיבא ופי' סני דורות כמו שכתוב
 ימי שנותיו בהם שבע' סנה וגו'
 וזה ס'אמר אמלא אשלי' אותם
 אליך סלא יפחתו וזכמים
 אומרים זכה מוספים לו עליהם
 לא זכה פוחתין לו מהם ופי'
 מספר ימך אמלא אשעה מלוי
 ותוספת עליהם אמרו לו לרבי
 עקיבא הרי הוא אומר והוספתי
 על ימך חמש עשרה סנה אמר
 להם משלו הוסיפו לו : כפחת .
 פי' כלוחית : ויחקר דוד . אחר
 ס'אמר לאבישי קח כא כתחרט
 בו ולא רצה סיקרב אבישי אליו
 סמא לא יוכל לכבוש את יצרו
 ויכנו לפיכך הלך דוד בעצמו
 ולקח החנית והצפחת :
 מראשותי ס'אל . המ' הוא
 לס'עום לפיכך היא כקורה בצרי
 אבל תם מראשותיו בסוא והיא
 נוספת ואיכה לסמוס : ואין
 רואה . לא היה בכל המחנה
 אדם שהיה עד ורואה בקחתו
 הצפחת והחנית : ואין יודע .
 אין מרגש בבואם : ואין מקיץ .
 סלא הקיץ אחר מהם לקול ל
 לכתם וקחתם ולקול דבריהם
 שהיו מדברים בניהם : כי
 תרדמת יי' . הסמיכו' הוא לאחר
 מסני פנים או פירושו תרדמה
 גדולה כי הרבר סרוז' להגדילו
 סומך אותו לאל ית' כמו מאפל

יה מלהבת יה כהררי אל עיר גדולה לאלהים ותהי לחררת לאלהים או פירושו להודיע כי התרדמה היתה סבה מאת האל כדי שלא ירעונו ברוד ובאכזבי תחתם וספחת והחנית: הלא תענה אבנר. אחר סקרא אל העם ואל אבנר ולא היו עונים אותו קרא עוד אל אבנר בשם ואמ' הלא תענה אבנר, ובדרם אמר לו דוד מה יש לך לענות אבנר לא היה המערה אילו היה עוסק מאומה היינו נכבסין לסם ומחבתין אותו אבנר אבנר או שמא אימר בסירה הוקרע לחנית ונפחת מה יש לך לענות הלא תענה אבנר לא היה לך לענות דבר ונעשה כאלם הדא היא דכתיב האמנם אלם דרך תדברון: מי אחתה קראת אל המלך. כמו על המלך כלום' שלא יראת לקרוא במקום שהמלך ישן לא חששת שתעדיהו ומסכתו בקראך בקול כי הוא לא היה קורא אל המלך כי אם אל אבנר וכן יודך את הפלסתי אל מחצו כמו על מחצו אל ההרים לא אכל כמו על ההרים ונעניין הזה תי' מאן דין דקרי ביום מלכא: הלא אינם אחת' אינם גזיל וכן גרעון בן וואם אינם ישראל גזיל ישראל וכן כלם אכנסים אכנסים גדולים ותי' גזר גזר את: סמרת אל אדוניך. כמו על אדוניך וכן אמר אחר כן על אדוניכם וכתי' על ריבונך וכמוהו אל ההרים לא אכל כמו על החרים: הסיתך

על
ב"א מסותי
על עלותם
תדא בימיהם

הסיתך בי. לסמאחתי כל חסותה לשון טומה אחיטמיט בלעז: ורח מנחה. יקבל
ברחמים תפילתי להסיבחתך ממני: כי גרשני מארץ ישראל: לך עבד להים
אחרים: היוצא מחוץ לארץ כאלו עשד עבודה זרה ויוסף תרגם חזקלדוד בני
עממיא פלחיטעווחא: הקורא עוף שמו קורא ובלעז פיריץ וכן קורא דג

ויעבר ג' חטפין בקריאה וסימ' נמסר לעיל בהא: ספרא ריש סימן: גדלה ג' בקריאה וסימ' נמסר בסדר וארא:
יום אחד י' דסמיכי בקריאה וסימ' נמסר בסוף תולדות: איש וביתו ג' בקריאה וסימ' את יעקב איש וביתו באו.
העלה דוד. וישב דוד עם אנשי: וביתו ג' בקריאה וסימ' נמסר בריש שבות:

ולא ילך ומרדף אחר
קייט פאר עופות ויושב
על ביניהם: יסיב
לאיש. לכל דלי ודריק
יעתה חספה יום אחי.
סמא יארוכ ויבא עלי
פתאום: ולמה ישב
עברך וגו'. ואהיה לך
למשא ימים

רלבג

אם י' הסיתך בי ורח
מנחה. אחר זה כי
אם היה בסנה מאת
הסי הכה יהיה זה ל
לחטא דוד ולזה אמר
סהי ירח מנח ממנו
ויהיה זה כרעה לסי:
כי גרשני היום
מהסתפח בנחלת י'
וגו' אמר זה לפיטמן
המסבבים סורפהו
יסר יהיה סנה פסא
דוד מכל ארץ ישראל
למלט את כפשו מיד
מלך ישראל ולך לו בין
עובדי עבודה זרה:
הנה הסכלתי ואסגה
הרבה מלך. הרצון
טובי בזולת מה ש
סגמלתי עתה מן ה
הטוב הייתי משועבד
מלך לבלתי חרף א
אותך כמו סמבאר
מענין כריתת דוד א
את כנף המעיל אחר
לסאול ולזה היה ש
סגלר דממני וסגנה
אמנם הסכלות הוא
סכבר כתרסס לי ע
עוזם הסגחת הסס
יתבר עליך ולזה היה
ראוי סכסיר מלרסר
ואולס הסג' היא סלא
זכרתי מה סגמלתי
מן הטובה בספלי ב
בדך בהיותי במערה
ב באחת ערי הסרה.
רובה לומר באחת ה
הערים הבלתי מוקפי
חומה: אל

וַיֹּאמֶר לְמַה זֶה אֲדֹנִי רִדְף אַחֲרֵי עֲבָדָיו
כִּי מִה עָשִׂיתִי וּמִה בִּידִי רָעָה וְעַתָּה
יִשְׁמַע גַּם אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת דְּבָרֵי
עֲבָדָיו אֲם יְהוֹה הִסִּיתְךָ בִּי יִרְחַמְנָהוּ
וְאֲם יִבְנִי הָאֱלֹהִים אֲרוּרִים הֵם לִפְנֵי
יְהוֹה כִּי גִרְשׁוּנִי הַיּוֹם מִהַסְתַּפַּח
בְּנַחֲלֹתַי יְהוֹה לֹאמֹר לֹךְ עֲבֹד אֱלֹהִים
אֲחֵרִים: וְעַתָּה אֵל-יִפְלֹ דְמִי אֲרֵעָה
מִגִּדְרֵי יְהוֹה כִּי יֵצֵא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
לִבְקֹשׁ אֶת-פְּרֹעֶשׁ אֶחָד כְּאִשֶּׁר יִרְדֹּף
הַקָּדָשׁ בְּהָרִים: וַיֹּאמֶר שְׂאוּל
חֲטָאתִי שׁוּב בְּנִי-דָוִד כִּי לֹא-אֲרַע
לֹךְ עוֹד תַּחַת אֲשֶׁר יִקְרָה נַפְשִׁי
בְּעֵינֶיךָ הַיּוֹם הַזֶּה הִנֵּה הַסִּכְלֹתִי
וְאֲשֶׁנָּה הִרְבֵּה מְאֹד: וַיַּעַן דָּוִד וַיֹּאמֶר
הִנֵּה הַחַגִּיט הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲבֹד אֶחָד
מִהַנְּעָרִים וַיִּקָּחָהּ: וַיְהוֹה יִשְׁיב לֹא-יֵשׁ
אֶת-עֲדָקָתוֹ וְאֶת אֲמִנָתוֹ אֲשֶׁר נִתְּנָה
יְהוֹה הַיּוֹם בְּיָד וְלֹא אֲבִיתִי לְשַׁלַּח
יָדִי בְּמִשְׁיַח יְהוֹה: וְהִנֵּה כְּאִשֶּׁר גִּדְּלָהּ
נַפְשִׁי הַיּוֹם הַזֶּה בְּעֵינֵי כָן-תִּגְדֹּל
נַפְשִׁי בְּעֵינֵי יְהוֹה וַיַּעֲלֵנִי מִכָּל-עֲרֵה
: וַיֹּאמֶר שְׂאוּל אֵל דָּוִד בְּרוּךְ אַתָּה
בְּנִי דָוִד גַּם עָשִׂיתָ עֲשֹׂה וְגַם יָכֹל
תּוֹכֹל וַיֵּלֶךְ דָּוִד לְדַרְכּוֹ וּשְׂאוּל שָׁב
לְמִקְוֵמוֹ: וַיֹּאמֶר דָּוִד
אֵל לְבוֹ עֲתָה אֶסְפֶּה יוֹם-אֶחָד בְּיַד-
שְׂאוּל אֵין לִי טוֹב כִּי הַמֶּלֶט אֲמַלְטִי
אֵל-אַרְצָן פְּלִשְׁתִּים וְנֹאשׁ מִמֶּנִּי
שְׂאוּל לִבְקֹשְׁנִי עוֹד בְּכָל-גְּבוּל
יִשְׂרָאֵל וְנִמְלַטְתִּי מִיָּדוֹ: וַיִּקַּם דָּוִד
וַיַּעֲבֹד הוּא וְשֵׁשׁ-מֵאוֹת אִישׁ אֲשֶׁר
עִמּוֹ אֵל-אֲכִישׁ בֶּן-מַעֲזֵר מֶלֶךְ גֵּת:
וַיֵּשֶׁב דָּוִד עִם אֲכִישׁ בְּגֵת הוּא וְאֲנָשָׁיו
אִישׁ וּבֵיתוֹ דָּוִד וּשְׁתֵּי נָשָׁיו אַחִינֹעַם
הַיִּזְרְעֵאלִית וְאֲבִיגַיִל אֲשֶׁר-נָכַל
הַכַּרְמֶלִית: וַיַּגֵּד לְשְׂאוּל כִּי-בָרַח
דָּוִד גֵּת וְלֹא-יֹסֵף עוֹד לִבְקֹשׁוֹ:
וַיֹּאמֶר
דָּוִד אֵל-אֲכִישׁ אֲם-נָא מַעֲזֵרִי חַן
בְּעֵינֶיךָ יִתְּנוּ לִי מְקוֹם בְּאַחַת עָרֵי
הַשְּׂדֵרָה וְאֲשַׁכֵּה שָׁם וְלִמָּה יֵשֶׁב
עֲבָדְךָ בְּעִיר הַמִּמְלָכָה עִמָּךְ:

וַיֹּאמֶר לְמַה זֶה רִדְפוּנִי רִדְפִי
כְּתֹר עֲבָדֶיךָ אֲרִי מִה עֲבָדִית וּמִה
בִּידִי חֹבָא וְכַעַן יִשְׁמַע כְּעַן רִיבֹנִי
מֶלֶךְ אֵת פִּתְגָמִי עֲבָדֶיךָ אֲם מִן
קִנְיָם י' אִיתְגִּרִית בִּי יִקְבֹּל קוֹרְבָנִי
בְּרַעְיוֹנָאם בְּנִי אֲנִשְׂא לִישִׁין אִינוֹן
קִנְיָם י' אֲרִי תִרִיבֹנִי יוֹסֵא דִין
מִלְּמִיד בְּאַחְסָנָה עִמָּא דִין לְמִי
אֲיִיל דָּוִד בִּינִי עִמָּמִיָּה פִּלְחִי
טַעוֹתָא: וְכַעַן לֹא יִתְשֹׁד דְּמִי
לְאַרְעָא מִן קִנְיָם מִימָרָא דִין אֲרִי
נִפְק מֶלֶכָא דִּי־יִשְׂרָאֵל לְמַבְעֵי יִרְתִּי
חֲלֵשׁ חֹר בְּמִאֲדָמְתִּי דִּי קוֹרִיָּא
בְּטוֹרִיָּא: וַיֹּאמֶר שְׂאוּל חֲבִית
תּוֹב בְּרִי דָוִד אֲרִי לֹא אֲבִישׁ לֹךְ
עוֹד חֲלָף דְּקִרְתָּ נַפְשִׁי בְּעֵינֶיךָ
יוֹסֵא הַדִּין הֵא אִיסְתַּכְלִית
וְאִיסְפִּישִׁית סְגִי לְחַדָּא: וְאַתִּיב
דָּוִד וַיֹּאמֶר הֵא מוֹרְנִיתָ אֲדָמְלָא
וַיַּעֲבֹר חֹר מַעוּלִימָא וַיִּסְבֵּה:
וַיִּתִּיב לְגִבְרִית זְכוּתִיה וַיִּרְתִּי
קוֹשְׁטִיָּה דִּמְסַרְךָ וַיִּימָא דִין בִּידִי
וְלֹא אֲבִינוּ לְאֹשְׁטָא יָדִי בְּמִשְׁיַח
דִּי: וַיִּתָּא כְּמִאֲדִי יִקְרַח נַפְשִׁי יוֹסֵא
דִין בְּעֵינֵי כָן תִּיקֵר נַפְשִׁי קִנְיָם י'
וַיִּשְׁבִּינִי מִכָּל עֲקָא: וַיֹּאמֶר
שְׂאוּל לְדָוִד בְּרִיךְ אַתָּה בְּרִי דָוִד אֵף
מִסְלָךְ תִּמְלוֹךְ וְאֵף אֲעֲלֶה תַּעֲלָה
וְאֵיל דָּוִד לְאוֹרֵיָּה וּשְׂאוּל תָּב
לְאַתְרִיהָ:
דָּוִד בְּלִבִּיה דִּילְמָא אֲתַמְסִיר יוֹסֵא
חֹר בִּידֵיךָ דְּשְׂאוּל לִית לִי מִדְּעַם
דְּטָב אֲרִי אֲשַׁתְּבָא אֲשַׁתְּבָא לְאַרְעָה
פִּלְשְׁתִּיָּא וַיִּנָּח מִנִּי שְׂאוּל לְמַבְעֵנִי
עוֹד בְּכָל תַּחֲוֹם אֲרַעָא דִּי־יִשְׂרָאֵל
וְאֲשַׁתְּבָא מִן יָדִיהָ: וְקָם דָּוִד וַעֲבָר
הוּא וּשְׁתֵּי מֵאָה גִבְרָא דְעִימָה לְחַת
אֲכִישׁ בְּרִי מַעֲזֵר מֶלֶךְ גֵּת: וַיִּתִּיב
דָּוִד עִם אֲכִישׁ בְּגֵת הוּא וְגִבְרָתוֹ
גִּבְרָא וְאֲנָשׁ בֵּיתוֹ דָּוִד וְחֲתָנָיו
נִשְׁוִיָּהוּ אֲחִינוֹ עִם דְּמִיזְרַעְאֵל וְאֲבִיגַיִל
אֲתָת נָכַל דְּמִכְרֶמְלָא: וְאִיתְחַוָּה
לְשְׂאוּל אֲרִי עֲרַק דָּוִד לְגֵת וְלֹא
אוֹסִיף עוֹד לְמַבְעוֹתִי:
וַיֹּאמֶר דָּוִד
לְאֲכִישׁ אֲם כְּעַן אֲשַׁכְחִית רַחֲמִין
בְּעֵינֶיךָ יִתְּנוּ לִי אֶתֶר בְּחָדָא מִן
קִיּוֹי חֲקֻלָּא וְאַתִּיב תָּמָן וְלִמָּה
יִתִּיב עֲבָדְךָ בְּקִרְיַת מִלְּכּוֹת עִמָּךְ:

הסיתך בי. סס בלכך להרעלו בעוני ויתחם מן קדם י' איתגרית בי. ורזלדרס
כי בעון סאמר לשון הסתה על הבורא יתחטא בהסתה ויסת אתרוד בהם: ירח
מנחה. כלומר אקריב לפניו מנחה סיריחה וירצה בה לכפר עוני ולהקיר סנחתך
ממני: מהסתפח. מלגור והרבת בנחלתי: לך עבד להים אחרים. כאלו
אומר לו לך עבד להים אחרים
כיון סמברסים אותי מנחלת י'
לגור בין הגוי אף על פי סעדיין
לא יבא מארץ יהודה ידע כי
יסטרך לזכאת כילא יוכל לברוח
מפני סאול אחר זה והוא בארץ
יהודה וישראל וגם הסטרך לו
לזכאת כשהלך אל אכיש מלך
גת וגם כן הלך למצפה מואב
והיח אביו ואמו לפני מלך ת
מואב ויסבסס אף על פי סהוא
ואכשו היה הולך וסב בארץ
יהודה ויתלמי' חזקלדוד ביני
עממיא פלחיטעווחא: אל יפול
דמי ארצה. טעמר דמי כגר י'
תמיד לנקי' נקמתי כאלו כסטר
דמי כי בכל יום אחי בסכנת דמי
: כאשר ירדוף הקורא בהרים
כאשר ירדוף הרדוף את הקורא
והקורא הוא עוף הקורא בלעז
פירדתי וית ירדוף כמו ירדף
מכפעל או כמו סתי ירדף ת
מהתפעל סתר' כמא דמחרדף
קוריהא בטוריא: הנה החסית
כתיב קריחית והענין אחר:
וייסיב לאיש. לאיש טעסה
כמו טעסתי צרקה ואמונה:
אמר כתרך י' היום ביד. כמו
בידי וכן תי' וכן עזי ומרתית
כמו ומרתי ויתכן לפרס ביד
סמוך ואפס סהו קמוץ והסמך
חסר ופירשו ביד אחר מאכסי
ולא אביתי אחי סיסלח ידוך:
חספה. לשון כליון ונאס לשון
יחוס: א אכיש. כן משך מלך
גת. יס לסאול היאך הלך אליו
והוא היה כבר בסכנה עמו עד
סהתהולל וכמלט ממס ויס
לפרס כי בפעס סהו היה דוד
לברו והתכסר סס וכסרסא ס
סהכירוהו פחד אבל עתה בא
בשס מאות איס וקורס סככס
לגת סלח לאכיש כי התבאס ב
בסאול ובעמו ואס ירצה יסב
עמו הוא ואכשו ויעזרוהו להלח
ביסרסל והודיעעמו כי הוא
דוד ואכיש קבלו בסלוס ויסב ע
עמו: ולמה יסב עברך. פ' כן
אהיה עליך למסא ורעת דוד
היה כרי סלא ירגשו בו בפססו
על המקומות וסיהיה לו ולאכשו
עיר להס לברס: למלכי

א
פ' ססו ריטל
סכוכי' אזכרה

למלכי יהודה. אף על פי שאנו רואים כי בעת כיבוס הארץ היתה צלג לבני יהודה
אפשר כי על מס קומי נכתבם או אפשר שכבשוהו אז ואחריו כן לקחנה פלסתיס
מירם ומיזם שיטב בה דוד כמארה לו על כן הית למלכי יהודה מהיו ההוא ומעלה
לפיכך אמר למלכי יהודה ולא אמר ליהודה: ימים וארבעה חרשים. לא יתכן

לפרש ימים זה שנה שהרי שאל
לא מלך אלא סתם שנים וכל ה
העניינים שהיו לרוד עם שאל
אזי אפשר שכבשה חרשים היו
ועוד כי דוד לא ירד בסל פלסתי
אלא אחר מיתת שמואל ומיתת
שמואל לא קרמה למיתת שאל
אלא שבעה חרשים לפיכך אנו
מפרשים ימים כמשמעו ורובה
לומר ארבעה חרשים וקצת ימי
מהחרש חמשי וכן תרגם יונתן
יומין וארבעה ירחין ובהקצת
כוסחאות יש עין בעין וארבעה
ירחין כל שנה וארבעה חרשים:
כי הנה יסבל הארץ אשר מעולם
פ"י אורן משפחות שזכר היו
יוסבות באותה הארץ מקדם ל
לבטח עד בואה שורה ועד ארץ
מצרים ולפיכך לא היו נשמרים
כי לא היתה להם מלחמה עם
ארם ודוד בא עליהם והכה ה
הארץ וסלל סלל רב ולא היה
כודע מי היה עושה להם זאת ה
הרעה כי לא יחיה אים ואמה
אל פטטתם היום. כמו אף פי
כי חיללת פוטטם ורבים בארץ
לסלול סלל ולבנו בז כמו לסכה
ונכסה וכן תרגם יונתן לאף
אתנגדתן יומאדיו והחכרבי
יונה פירשו בחלוק ע"ל לאלף
היה מי מסתתר עמו כלומר על
מי פטטתם והחכם רבינו
אברהם אבן עזרא פי' כמשמעו
והוא דרך סאלה לא פטטתם
היום והם הטיבו כן פטטנו ב
במקום פלוגי ופלוגי: על כגב
יהודה, פטטם היו אומרים על
כגב יהודה פטטתם על כגב ה
הירחמאלי פטטתם על כגב הקני
וירחמאלי היא משפחה משבט
יהודה והיא משפחת ירחמאל
בן חזרו וכן זכר אותה בשלוח
דוד להם מהסלל ולאמר בערי
הירחמאלי ולאמר בערי הקני
כראה כי סמוכות היו ערי אלו
המשפחות אלו לאלו והקני הוא
משפחת יתרו סתגנירו ויטבו
בתוך בני יהודה כמו סכתוב ב
בסל סוכטו. ופי' דרוס כתרנו:
הבאים בעמו. כיון שהו פוטט
עליהם תמיד כר כינתגרה בעמו
סלא יסלים עמהם עד ומאם ב
בהם כמו שמואל ארס דבר ה
הנבאם: ושמואל מת. אף על פי
סספר מיתתו למעלה ספר גם
כן הנה מפני המעשה טענה
סאל סדרם בטעלת אוב בעבורו
ואילו היה הוא חי לא היה דורס
כי אם תאחר כי כבר הוא בער
האובות והידענים ואף על פי
כן נחשב לו דרישת האוב לעון

לכנ' בטעם וסימ' לכן וזאת צקלג סכרין על כן. לכן ספק אל ירך ויזוקאל
למען סכרין: ישובות ד' בקריאה וסימ' כי ובה ישובות בארץ. אני והאשה הזאת ישובות בבית אחד: ובה שם
וגשים ישובות טבכות. ישובות על מלאה. תמינא ישובות בתיב וטארא ישובות כתיב: משפטן ובקריאה
ויהב ליה אכיש ביוםא ההוא ית
צקלג בכין תורת צקלג למלכיה
דבית יהודה עד יומא הדין:
והנה מניין יומיא דיתבי
דוד בקירוי פלשתאי וימין עידן
בעידן וארבעא ירחין: וסליק
דוד וגברותי ואתנגידו על גשוראי
ועל גוראי ועמלקאי ארי אינון
יתבת ארעא דמעלמא מעלנא
דחגרא ועד ארעא דמצרים ומתי
דוד ית יתבי ארעא ולא מקיים
גבר ואתא ושכא עאן ותורין
וחמרין וגמלין וסכיב לבושין
ותאיב ואתי לורא אכיש: ואמר
אכיש לאן אתנגדתן יומא דין
ואמר דוד על דרום יהודה ועל
דרום ירחמאלה ודרום שלמאה:
וגבר ואתא לא מקיים דוד
לאיתא לא גת לימיר דילמא יתוון
עלנא לימיר כדן עבד דוד וכדן
הותחלכתיה כל יומין דהנה יתבי
בקירוי פלשתאי: והימין אכיש
ברוד לימיר איתגראת איתגרי
בעפיה בושראל ויהי ליעבד פלח
לעלם:

והנה יבוימא
האינון וכנשו פלשתאי ית
משריתתו לחילא לאגחא קרבא
בישראל ואמר אכיש לדוד מידע
תידע ארי עמי תפוק במשריתא
את וגברך: ואמר דוד לאכיש
בכן את תידע ית די עבד עבדך
ואם אכיש לדוד בכן נטרא לרשיו
אשוינגך כל יומיא: ושמואל
מיר וספרו עלותי כל ישראל
וקברותי ברמחא וספרו עלותי
אגש בקריתיה ושאל פלי ית בידין
וזכורו מן ארעא: ואתכנישו
פלשתאיו אתו ושרו בשונים וכנש
שאל ית כל ישר ושרו בגלבע:

לכנ' בטעם וסימ' לכן וזאת צקלג סכרין על כן. לכן ספק אל ירך ויזוקאל
למען סכרין: ישובות ד' בקריאה וסימ' כי ובה ישובות בארץ. אני והאשה הזאת ישובות בבית אחד: ובה שם
וגשים ישובות טבכות. ישובות על מלאה. תמינא ישובות בתיב וטארא ישובות כתיב: משפטן ובקריאה

ויתן לו אכיש ביום ההוא את צקלג
לכן היתה צקלג למלכי יהודה עד
היום הזה:

מספר הימים אשר ישב דוד בשדה
פלשתים ימים וארבעה חרשים:
ועל דוד ואנשיו ויפשטו אל-
הגשור והגזי והעמלקי כי הנה
ישבות הארץ אשר מעולם בואך
שורה ועד ארץ מצרים: והנה דוד
את הארץ ולא יחיה איש ואשה
ולקח צאן ובקר וחמרים וגמלים
ובגדים וישב ויבא אל אכיש:

ויאמר אכיש אל פשטתם היום
ויאמר דוד על כגב יהודה ועל-
הירחמאלי ואל כגב הקני: ואיש
ואשה לא יחיה דוד להביא גת
לאמר פן יגדו עלינו לאמר כר-
עשה דוד וכה משפטו כל הימים
אשר ישב בשדה פלשתים: ויאמן
אכיש בדוד לאמר הבאש הבאיש
בעמו בישראל והיה לי לעבד
עולם:

בימים ההם ויקבצו פלשתים את-
מחניהם לצבא להלחם בישראל
ויאמר אכיש אל דוד ידע תדע כי
אתי תצא במחנה אתה ואנשיך:
ויאמר דוד אל אכיש לכן אתה תדע
את אשר יעשה עבדך ויאמר אכיש
אל דוד לכן שמר לראשי אנשיך
כל הימים:

ושמואל מת ויספרו לו כל ישראל
ויקברו ברמה ובעירו ושאלו
הסיר האבות ואת הידענים
מהארץ: ויקבצו פלשתים ויבאו
ויחנו בשונים ויקבץ שאל
את כל ישראל ויחנו בגלבע:

וסימ' בה עשה דוד ובה משפטו. וארמק על משפטו ישיב: כמנו משפטו ושאתו. אשר משפטו פעלי.
משפטו יתן לאור. ופי' כל משפטו:

ימים וארבעה חרשים. מיעוט ימים סנים ואזי אפשר לפרש ימים זה שנה. מהר
לא הלך דוד אצל אכיש עד סמת שמואל ושאל לא מלך אחר מיתת שמואל אלא
ארבעה חרשים כמו שסנינו בסדר עולם וגם ממנין סנותיו סל עלי ועשרים שנה
שהיה הארון בקרית יערים הרי סנים שנה בא מהם חמשים וסנים סל שמואל
וסנה אחת לעיבורו עם

ארבעה חרשים הללו
וסב סל סמלך דוד
בחדר קודם שהביא
את הארון מקרית
יערי כמזכר סלל מלך
סאל אחר מיתת ס
סמואל ויתר מארבעה
חרשים: ויעל דוד
לסון הנה הוא תמיד
היה רגיל בכך: בואך
סורה. מן מעלכא
דחגרא: אל פטטתם.
למר מתחלפת בגון
כמו ויעס לו כסכה ב
בספר עזר כמו לסכה
וסמואל מת. הרי
כבר כאמ' וימת שמואל
אלא לפי שבא לרבר
בסאל שהוצר לדרוס
בבעלת אוב פתח ואלת
וסמואל מת סאלו ה
היה קיים ממנו היה
סאל דורס וסאל ה
הסיר האובות והוצרך
לכנס אסה בעלת אוב
יוספרו לו כל ישראל
ויקברוהו ברמ' ובעירו
וספרוהו אים בעירו
גם

ויהי כן רלבג

לפטטתם. הוא כמנו
על והרצון בו על מי
פטטתם וזה מבואר
מתסכות דוד לו:
ולא

גדול כמו שאמר עלי בדברי הימים וימת שאל במעלו וגם לסאל באוב לדרוס. ורבותינו ז"ל רמזו בו כן כתיב וימת שמואל וכתוב שמואל מת אחר ר' יוסי ושמואל מת
מיתת וראי וימת שמואל אין הדברים אמורים אלא לענין ככל סכאמר וימת שמואל וכתוב בתריה ואים במען גר' אחר רבי שמואל בר נחמני הכל סופרין וטופחין במיתת
שמואל וזה הרעעושה לו מרזחים דוזה לומר סמחות: ויקברוהו ברמה ובעירו. לפי שהיו סתירות סמו סמאל מן הרמתיס לפיכך אמר ובעירו כלומר באותה רמס
שהיתה עירו או פירוט ובעירו כי בתוך העיר קברוהו לא חוץ לעיר וכן כתיב למעלה בביתו ברמה ויונתן תרגם וספרו עליו אינם סקריתיה כלומר ספרו לו כל ישראל
סכאו לקברו ספרו לו סם ברמה ואותס סלא באו ספרו לו כל אחר בעירו כי בכל ערי ישראל ספרו לו בסכר סהיה מחור בכל המקומות לספטס: ויסאל

ולא עשהו ייבם
 בחלומות גם באורים
 גם בבחי'ם . מלת
 גם הראשון הוא ל
 להורות שלא עשהו
 באחד מאלו האופנים
 על דרך אמרו גם לי
 גם לך לא יהיה והרצ'
 שלא עשהו בחלומות
 על יד בעלי החלומות
 הנזדקקים כשהיו מ
 משימים רעיוניהם ב
 בהקצ' על זאת הטלא
 כדי שתבא להם ה
 ההודעה בחל' ויותר
 כפלא מזה שלא עשהו
 באורים אשר מדרך
 הכשאל בהם סיבא לו
 מענה אם לא יהיה זה
 בסבת חטא כמו ש
 סמאצאן בסאולפסא
 צאלהים שלא עשהו

רדק שמואל א רשי

פי שמואל הוא לפי שמכנהו היה שהיה עוטה מעיל: הרגזתי ממכחתי: להעלות אותי ממכחתי וברש לשון פחד ורעל לא פחדתי מיום הרק היותי כבוד שיום הרין הוא וקורין אותו לרין: גם ביד הכתובים גם בחלומות. ולא אמר באורים כמו שאמר למעלה הכתוב כי באורים על אמרו בדרש כי טע לומר לפני שמואל באורים לפי שהרג כוב עיר ה

הכהנים: ואקראה לך. בהא נוספת כמנהג כמו אשמה א אשמה אכל להיות למר הפעל בסגול אכל כמנהג ובא כמוהו ירמיה סלה: ויהי ערך: סוכאך וכן והשמדתי עריך ויכתן תרגם הפסוק כן ומימרה דיי רחיק מין: והוא בסעדיה דגברא דארת בעיל רבביה: ועם ו' לו. ליעת התרגום לו לרוד. ולפי הפסג לו כמו לך כי כן רדך המקרא לרוד לכח ופלא לכח בענין אחר: על כן הדבר הזה. כבר פיר למעלה בפסוק קרע י' את ממלכת ישראל מעליך היום: אתה ובניך עמי. מתהו מתים כמו שאמרת ודרסונו עמי במחיתי בשכר שתדל למלחמ על מכת למות ולא תברח יסופר לך עון כוב עיר הכהנים ותהיה עמי במחית הכהנים וכן דרשו בספר סנתיים במעש' כוכבא זכר אורי' כתפסר לו אורו מעשה וסמכו זה עוד לפסו למען תזכירו וכתב בכפרי לך וגו' פסל העושר דבר ומתבייש בו מוחלין לו ולפי הפסג אעפ שמואל אמר לו שיות לא יתכן שהיה בורח ויכח עמו במלחמה ועל כל פני היה לו לרוד במלחמ אם למות אם לחיים: וימהר שאלו מהר להשתחו כנגד שמואל כלום כנגד הקול שהיה שומע כי הוא לא היה רואהו כמו שצדקו אכז לפסג: וירא מאד: בידו חיתן לבד וידו הסרט כ בעלמת מהמכתב: גם כח לא היה בו. לקום מן הארץ אחר ספגל ארצה: מלא קומתו. מהפחד שהיה לו שהפחדו ש שמואל והכנים בלבו מרביו של שמואל ומפני שלא אכל לחם כל היום ההוא וכל הלילה ולא היה בוכח וגם לא רצה סיקמהו מן הארץ לרוב רגזתי: ואסס כפטי בכפי. כי הייתי ירא ממך פלא תהרגני כמו שהכרת ה האובות והידעני מן הארץ וכן תרגם וכתן ומסרית כפטי כעל גב לאתקטלא וי' כי עשה המעשה ההוא הוא בסכנה: ויפרכו בו עבדיו. כמו ויפרכו בסמך: לא המטה. כמו על המטה כמו אל ההר לא אכל לל על ההר לא אכל ורבים שמוהו: על מרבך. עגל מפוט' והמקום שמתמין אותו מס יקרא מרבך וכן תי עגל פטוס ורומה לו ברכי רטתיו זל הכניסה לרובה דשה: ותפחו

והוא עטיף מעילא וידע שאול ארי שמואל הוא וברע על אפוזי על ארעא וסגיד: ואמר שמואל לשאול למר אועתני לאסקא יתי ואמר שאול עקת לי לחדא ופלישתאי מגוזין קרבא בי ומימר דיי רחיק יתי ולא קביל צלותי עוד אף ביד ספריא אף בחלמיא וקריית לך להודיעותני סה אעביר: ואמר שמואל ולמר את שאול יתי ומימר דיי רחיק יתי ותוה בסעדיה דגברא די את בעיל רבביה: ועבר י' ליה במאד מלח בידו ואעדי י' מלכותא מינך ויהבה לתברך לרוד: במארלא קבילתא במימר דיי ולא עברתא תקוף רוגזיה בעמלק על כן פתגמא הרין עבר לך י' ומא הרין: ומימר י' אף ית ישראל עמך בירא דפלישתאי ומחר את ובניך עמי אף ית משריתא ד' ישראל ומסר י' בידא דפלישתאי: ואומי שאול ונפל מלי קומתיה לארעא ורחיל לחדא מפתגמי שמואל אף חילא לא הוה ביה ארי לא אכל לחמא כל יומא וכל לילא: ואתת אתתא לות שאול וחות ארי אתתא לות ואתתא ליה ה' קבילתא אמתך סגד ומסרית נפשי בעל גב לאתקטלא ושמעית ית פתגמך דמליתא עמי: וכעז קביל בעז אף את למימר אמתך ואשוי קדמך פתא דלחמא ואכול ויחי בך חילא ארי תיזיל באורחא: וסריב ואמר לא איכיל ואתקיפו ביה עבדתי ואף אתתא וקביל למימר דיי וקם מארע' ויתב על ערסא: ולא אתתא עיגל פטים בביתא ואוחיאת ונביסתייה ונסיבת קמתא ולשת

לא חילא חס וטעם בלש

והוא עטה מעיל: שהיה רגיל ללבוש מעיל סכה ומעיל קטן תעשה לו אמו ובמעיל נקבר וכן עלה וכן לעתיד לבא יעמדו בלבושים: הרגזתי. החרדתי: גם ביד הכתובים גם בחלומות. אכל באורים ותומים לא אמר לו ואף על פי שאל בהם כמו שאמר למעלה שהיה בום ממנו על טהרה כוב עיר הכהני: ואקראה לך. לשון ואזעק אחריו כמו כ נקרא נקראתי בהר הגלבוע וכמו וסס כ נקרא איסרע וכליכל הזכרתי להיות נקרא אליך שתוריענימה א אעשה: ולמה תשליכי הרי פלט מן הכבאי החיים: ויהי ערך: והוא בסעדיה דגברא דארת בעיל רבביה. ערך לשון סוכא וכמה יס במקרא: לרעך לרוד. ובחיו לא הזכיר לו שמו אלא וכתבה לרעך הטוב מ ממך לפי שהיה ירא ממנו: אתה ובניך עמי. במחיתי: עגל מרבך. עגל פטוס: מיום

והוא עטה מעיל וידע שאול כי שמואל הוא ויקר אפים ארצה וישתחו: ויאמר שמואל אל שאול למר הרגזתי להעלות אתי ויאמר שאול ער ל' באד ופלישתים נלחמים בי ואלהים סר מעלי ולא ענני עוד גם ביד הנבאים גם בחלמות ואקראה לך להודיעני מה אעשה: ויאמר שמואל ולמר תשאלני ויהיה סר מעליך ויהי ערך: ויעש יהוה לו כאשר דבר בדי ויקרע יהוה את הממלכה מידך ויתנה לרעך לרוד: כאשר לא שמעת בקול יהוה ולא עשית חרון אפו בעמלק על כן הדבר הזה עשה לך יהוה היום הזה: ויתן יהוה גם את ישראל עמך ביד פלישתים ומחר אתה ובניך עמי גם את מחנה ישראל יתן יהוה ביד פלישתים: וימהר שאול ויפל מלא קומתו לארצה וירא מאד מדברי שמואל גם כח לא היה בו כי לא אכל לחם כל היום וכל הלילה: ותבוא האשה אל שאול ותרא כי נבהל מאד ותאמר אליו הנה שמעת שפחתך בקולך ואשים נפש ב' כפי ואשמע את דבריך אשר דברת אלי: ועתה שמע נא גם אתה בקול שפחתך ואשמר לפניך פת לחם ואכול ויהי בך כח כי תלך בדרך: וימאן ויאמר לא אכל ויפרכו בו עבדיו וגם האשה וישמע לקלס ויקם מהארץ וישב אל המטה: ולאשה עגל מרבך בבית ותמהר ותזכרהו ותקח קמח ותלש

אבר זכרים. נשוא לשוא עריך. חלמא לסנאך ופשרה לערך. פתאום עיר ובהלות: ויתן י' גטפין בקריאה וסימ' במס' רבת: לקלס ג' חס וסימ' וכל ישראל אשר סביבתיהם נסו. וימאן ויאמר לא אכל. ונלחבה אותם במישור: מרבך בקריאה וסימ' ולאשה עגל מרבך בבית. גם שביירה בקרבכה בעגלי מרבך. ועגלים מתוך מרבך. ויצאתם ופשתם:

והוא עטה מעיל: שהיה רגיל ללבוש מעיל סכה ומעיל קטן תעשה לו אמו ובמעיל נקבר וכן עלה וכן לעתיד לבא יעמדו בלבושים: הרגזתי. החרדתי: גם ביד הכתובים גם בחלומות. אכל באורים ותומים לא אמר לו ואף על פי שאל בהם כמו שאמר למעלה שהיה בום ממנו על טהרה כוב עיר הכהני: ואקראה לך. לשון ואזעק אחריו כמו כ נקרא נקראתי בהר הגלבוע וכמו וסס כ נקרא איסרע וכליכל הזכרתי להיות נקרא אליך שתוריענימה א אעשה: ולמה תשליכי הרי פלט מן הכבאי החיים: ויהי ערך: והוא בסעדיה דגברא דארת בעיל רבביה. ערך לשון סוכא וכמה יס במקרא: לרעך לרוד. ובחיו לא הזכיר לו שמו אלא וכתבה לרעך הטוב מ ממך לפי שהיה ירא ממנו: אתה ובניך עמי. במחיתי: עגל מרבך. עגל פטוס: מיום

רלבג

ויהי ערך. רל סוכאך: מחר אתה ובניך עמי: רל שהיה מתים כמוהו יוסהה בענין ההדעה ההיא אשר הניע ל לשאול ספקות ראוי סכסכתל בהתרתם. הספק האחד איך יתכן שתגיע כבואה ל לשמואל אחר המות וזה בלתי אפשר לפי מה שביארכו מענין הכבוא' ומותה בשני מספר מלחמות י' כל סכן סיגוע ממנו דבור מורגס לשאול עס העדר ממנו כלי הדב' והספק השני איך יתכן סיגוע באמצעות בהעלאת באוב מאת' כזה שהוא כבואי לפי מה שביארכו מענין לו ההודעות במאמר ה' הס' מספר מלחמות ה' ואכחו אומרים בהתך הספק הראשון כי על דרך האמת לא הועלה ממנו ולא הניע ממנו דבור לשאול על דרך האמת אכל היה זה כלל פועל מפעלות

הדמיון כמו שזכרנו ומזה הדד הותר הספק הראשון. ואולם הספק השני יותר ממה שאמר והוא כי שאול היה לו כח מה כבואי כאמרו הגם שאול בבכאים והכה עס התעוררות דמיונו מזה הפעל ומה שהתאמת לו מרביו שמואל בחיו שכתבאר לו מהם שהם יתבר הרע הממלכה ממנו וכתבה לרוד כמו שאמר שאול לרוד ירעתי כי מלךך תמלך וגו' וכתבאר לו בחוש היותה הסס יתברך עס דוד והיותו סר ממנו הגיעו מזה הפעולה כל לא הדברים הנזכרים פה וקצתם היו נדרשים לו קודם זה וקצתם נדרשו לגובה המקום מצד כח מה כבואי והוא אמרו ויתן י' גם את ישראל ביד פלישתים ומחר אתה ובניך עמי וגו' ובכאן הותרו אלו הספקות באופן שלם לפי הנראה לנו. יס

רעזי

דלג

ים לשאול חיד הסכר
 דוד ללכת עם אכיש
 להלחם עם ישראל אז
 שהתיר זה הסכר איכנו
 ממנו טיקסס וזה כי
 דוד הוכרח למלאת
 מז' אכיש מצד היותו
 תחתיו ומפני מה ט
 צלה לו שהוא תמיד
 פושט על ישר' להראו
 לו כי כבאם דוד את
 עמו והנה הית' מחשב
 דוד בלכתו להיות ל
 לסען לפלשת' ולסכל
 עצתם על ישראל כי זה
 ממנו טיקסס לו עשייתו
 אחר שהם בוטחי בו
 ועבדי

ל' וחד אחר

באלבין

§

၁၁.၈

५

၂၆

אלו ומה שאמר ולא עשית צדק אפוא בעצמך ידוע היה דבר זה כי מאותה עצה אל לו שמואל וימאסך מהיות מלך ומה שאמר לרעך לרד ידוע היה זה בכל ישראל כי דוד
תפסח למלך ומה שאמר מנחם אתה ובניך עמי מדרך קברא אמר זה . זהו שירושב שמואל בן חפני הגאון זל ואמר אף על פי ששמועות דברי החכמים זל בתלמוד כי
אמת היה שהחיתה האסה את שמואל לא יתקבלו הדברים במקום שיש מכחישים להם מן השכל אבל רב קשריה ורב האי הגאונים זל אמרו אמת הוא כי רחוק הוא
שיתרע האסה העתירות וכן נסתרה היא את המת בחכמת האבא אך הבורא יתברך החיה את שמואל כדי לספר לשאול את כל הקורות העתירות לבא עליו והיא האסה אשר
לא ירעה בכל אלה כבהלה כמו שאמר ותעק בקול גדול ואשר אמרה האסה אתמי אעלה לך דברי התולס הם כי דעתה היה לעשות כמכהגה אלה דבריהם . ויש
למנוה לדברי הגאונים האלה חס הקב"ה החיה את שמואל כדי לספר לשאול הקורות הבאות עליו למה לא אמר לו על ידי חלומות או על ידי אורים או על ידי הנבאים לא על
די אסה בעלת אוב ועוד איך היה נעלם משאול שהיה חכם ומלך אשר היו עמו כמה חכמים גדולי אס ענין אוב נעשה על ידי ארס מדבר מתוך מחבואו ומי יאמר מיטעה
הוא בזה ואין זה הדעת מתקבלו והכפון הוא מה שפירשנו : וסרי פלשתיס עובדים לתאות ולאלפים . איכו אמר כי הפרכים היו מאות ואלפים אבל הפרכים היו עובדים עם
מאות ואלפים אנשים : או זה פנים : והלא לא היה עמו לא ארבעה חדשים כמו שפירשנו אלא פירושן היה עמי זה ימים ואפי מכירו לטובה כאלו היה עמי זה פנים : מיום
הפלו . מיום סכפל אלי כלומר טעכן עמי כמו על פני כל אחיו כפל : האנשים ההם . כני הוא על עצמם : הלא זה דוד . כיון שהוא גבור כל כך שהיו ענין עליו דוד
רבותיו יתנו לו להשמר ממנו שלא יתרגה בכו עם ארוביו : חיה . כי הכל מודים כי הוא הסבה הראשונה ובעבור השבוע לרד נסעו בנס שמואל בן דוד : ועברו

שמואל א דרך

ועבדי ארונך. כלומר האנשים אשר באו אחר שנתבטאו במאול ארונם גם כן: ואור לכס בדרך. כמאור לכס היום לכו: ועמלקי פטנו. בנאם ביום השלישי מנסה נסם ללכת עם אנשים מצאו שמעלקי פטנו לגב דקל כי חפסו הדבר עד שמצאו כי מצקל היו ונאם להם השוללים אף על פי שדוד לא היה מחיה אים ואשה סגור הם חפסו הדבר עם השכנים עד שמצאו ומסכות הבורא יתברך ומסמיתו את אלהיו היה שלא המיתו אים ואשה סגור דוד הרב כמה מהם: אל נגב. כתרומתו אל דרום והוא חסר הכתף אל נגב הכרתי ואל נגב כלב הנזכרים למעלה אז הוא מס עיר נקרא נגב וכן ולאשר ברמות נגב ואפשר כי היא היא והראשון כן: ויכרת

צקלג. אינו אומר שהרגו אנשי צקלג שהרי אומר לא המיתו אים ואשה לא פירוש ויכו הרסו העיר וטרפוה באש ואמר ויכו על הרים חבית על דרך הרחבת הלסו כמו שאל על הבית וירפא את מנחם וינאכיו חיה את מאר העיר: ויטבאת הנשים כי אנשים לא היו בה כי עש דוד הלכו ולא נשארו בה כי אם הנשים והנשים והנשים לפיכך לכמה כי לא היה בעיר מי שילח: ויחזר לדוד. מרמז ויחזר והוא מענין צרה וצוקה ובאמר לשון בקבה לל זאת הרעה: כי מרה כפס כל העם. פעל עבר כי הוא מלעיל בגני פטנו: ויתחזק דוד ביה אלהיו. ויטב תחלתו בו והתאפק על הרעה ואמר לדוד אחרים ואמר לאבית הגישה האפור: ארדף. דרך מלה בלא היא המלה כמו אף כי אמר להי אתה זהבני עשו וסאל דוד מתי סלות כאחת ואף על פי שלא היו עושין כן באורים ותומים כמו ספירם למעלה עשה כן לדודק הסעה ונענה על סתיה: הבטור פס מקום: והנותרים עמדו. מקרא קצר הוא ויל כי כולם באו עד נחל הבסור ועברו הנחל ארבע מאות והנותרים שלא עברו עמדו עם כלם שלא חזרו להם אלא פס עמדו והמיתו העובדים פס ושמרו את כליהם כי הורפו לא היה להם סימאן כלים אלא מעט בכדי שיוכלו להלחם לבד ויול תרגומו מקצתו אסתארו: אסר פגרו. סתנו מפני חולסתם מכח הרדיפה והדומה לו בדברי רבו זל יומא דמפגרי רבין הווא אמרי האידך יומא דמפגרי פיוס מהיו בטלים וחלוש' מברסתם ויתראתמנו או פי' תרגום של הרס תהרסם פגרא תפגרינו: פלח

ואתובא ביש ואמר לדוד ויענא ארי תקין אתה בעיני כמלאכה דיי ברם רבבי פלשתאי אמרו לא יסק עמנא בקרבא: ובעז אקדם בצפרא ועברי ריבונך דאתו עמך ותקדסון בצפרא וינתר לכוז ותולון: ואקדים דוד הוא וגברוהו למיול בצפרא לסתב לארע פלשתאי ופלשתאי סליקו ליורעאל: ויהוה פד אתא דוד וגברוהו לעקלג ביום ההליתא ועמלקא אתגדו על דרום ועל צקלג ואקדו יתה בנורא: וישבו ית נשיא דיי בה מזעירא ועד רבא ולא קטלו אנש ודברו ואזלו לאורחיהון: ואתא דוד וגברוהו לקרמא והא קליא בנורא וגשיהון ובניהון ובנתיהון אשתבאו: ואריס דוד ועמא דיי עמיה ית קלהון ובכו עד דלא הוה בהון חילא למבקי: ותרתין נשי דוד אשתבאות אחינעם וסיורעאל ואביגיל אתה נבל דמכרמלא: ועקת לדוד לחדא אריאסרו עמא למרגמיה ארי סרת נפשא דכל עמא גבר על בנוה ועל בנתיא וארתקף דוד במיסרא דיי אלהיו: ואמר דוד לאביתר פתנא בר אחימלך קריב כעז לי איפודא וקריב אביתר ית אפודא לדוד: ושאל דוד במיסרא אורי למיסר ארדוף בתר שריתא תרא האדבקניה: ואמר ליה דודף ארי אדביק תדביק ושזבא תשויב: ואול דוד הוא ונשית מאה גבר דיי עמיה ואתו עד נחלא דבשור ומקצתהון אשתארו: ודרף דוד הוא וארבע מאה גברא ואשתארו מאת גבר דאתמנעו מלמעב ית נחלא דבשו: ואשכחו גברא מצראת בתקלא ואיתאו יתיה לות דוד ויתבו ליה לחמא ואכל ואשקיהו מיא:

ויען אבישוי אמר אל דוד ידעתי כי טוב אתה בעיני כמלאך אלהים אך שרי פלשתים אמרו לא יעלה עמנו במלחמה: ועתה השכם בבקר ועברי אדניך אשר באו איתך והשכמתם בבקר ואור לכס ולכו: וישכם דוד הוא ואנשיו ללכת בבקר לשוב אל ארץ פלשתים ופלשתים עלו יורעאל: ויהי בבא דוד ואנשיו צקלג ביום השלישי ועמלקי פשטו אל נגב ואל צקלג ויכו את צקלג וישרפו אתה באש: וישבו את הנשים אשר בה מקטן ועד גדול לא המיתו איש וינהגו וילכו לדרבם: ויבא דוד ואנשיו אל העיר והנה שרופה באש ונשיהם ובניהם ובנותיהם נשבו: וישא דוד והעם אשר אתו את קולם ויבכו עד אשר אין בהם כח לבכות: ושתי נשי דוד נשבו אחינעם היזרעלית ואביגיל אשת נבל הכרמלי: ותער לדוד מאד כי אמרו העם לסקלו כי מרה נפש כל העם איש על בנו ועל בנתיו ויתחזק דוד ביהוה אלהיו: ויאמר דוד אל אביתר רחבה בן אחימלך הגישה נא לי האפוד ויגש אביתר את האפוד אל דוד: וישאל דוד ביהוה לאמר ארדף אחרי הגדוד הזה האשיגו ויאמר לו דודף כי השגת שני והצל תציל: וילך דוד הוא ונש מוארת איש אשר אתו ויבאו עד נחל הבשור והנותרים עמדו: וירדף דוד הוא וארבע מאות איש ויעמדו מאתים איש אשר פגרו מעבר את נחל הבשור: וימצאו איש מצרי בשדרה ויקחו אותו אל דוד ויתנו לו לחם ויאכל וישקהו מים:

רשי

ויבאו עד נחל הבסור. פס מאות אים: והנותרים עמדו. כשהגיעו לנחל הבסור היו בהם עיפי ונותרו פס מקצתן: אשר פגרו. ואמר אבי לשון ארמי הוא תרגומו של ונדרסו נגב

דלבג

ועבדי ארונך אשר באו אחר. הם אנשי דוד כי לא רצ' סימנו כי אם העבדים: והסכמת בדרך ואור לכס ולכו. רל תקף סיהיה האור לכס ואמר לו זה שלא יסתכנו על יד אנשי המלחמה: ויבאו עד נחל הבסור והנותרים עמדו. רל כי כולם הלכו עם דוד בהסכמת אחת עד נחל הבסור והנותרים שלא הסכימו ללכת יותר עמדו פס והם המארת אים אשר הראו עצמם כאלהם בלי כח ויגעו ורפי ידים ולזה לא עברו את המקו ההוא ואולי היה זה ליראתם מהגדוד ההוא או סהיו יגעו מאד וכראו דוד זה הומיבם פס עד בואם לשמור ה סכלים: וימצאו אים מצרי במדה. ידמה מאותם סכמארו מ מסוטטים הנה והנה קודם שהרחיק דוד מאד מהם או מצאוהו אנשים ההולכי עתה מהבסר

ויהגו ל חלע' ולי חלע' ויראם וילכו

בני ד' חט בקריאה וס' נכך אתו ואת בנו ואת כל עמו. האמר לאביו ולאביו לא ראיתיו. כי מרה נפש כל העם. ובנו יתגרו ואספו: ויתחזק חבקריא וסימ' ויתחזק ישראל וישב על הבטח. ויתחזק העם איש ישראל. ויתחזק דוד באלהיו. ויתחזק שלמה בן דוד על מלכותו וד'ה. ויתחזק המלך רחבעם' ויתחזק אביה וישא לו נשים. וימלך יהושפט בנו. ויתחזק יוסף וס' מקם יהורם על מלכות אביו. ויתחזק יבן את החומה. וכל התחזק דבכו: ארדף ג' חט וא' מלא וסימ' ארדף אשגא חלק שלל. ארדף אחרי וצדור וזה. ארדף איבי ואשיגם וד'לים. בתרא מלא:

פלא דבלה. חתיכת דבלה: נגב הכרתי. כרתי סם מפפחה מפלסתיס כמו סכאמר עליהס גוי כרתי. והכרתי את כרתי כי בארץ פלסתיס ובארץ יהודה פסוטו כמו סאמר אסר לקחו מארץ פלסתיס ומארץ יהודה: ועל נגב כלב. הוא כלב בן חצרון מעבט יהודה ואף על פי סאמר ועל אסר ליהודה נחלת כלב זה הייה לה סס ידות כפי עמיה ונגב פירוש דרוס כתרנומו או פ' ארץ משור כי יקרא נגב כמו המדרב סיקרא נגב מפני החורב והוא מיסור: כטוסיס. מענין ויטס על המהרה ענין התפסוטות: וחובסיס. מזרקיס ומפזזיס ומזכרכיס כמו יחובו ויכועו כסכור: מהכסף ועד הערב למחרתס. מערב יוס זה עד ערב יוס ספי ופל אותו הערב עד הבקר שהוא המחרת ומס למחרתס מחרת ספי הכספי סעברו ומלת

שְׂבוּעָה בְּאַלְהֵם ד' בְּלִישׁ בְּקִרְיָאָהוּס' אֶם תִּשְׁקֹר לִי וּלְנִי וּלְנִכְדֵי . אֶם תִּמְחִינִי וְאֶם תִּסְגְּרִנִי . וְגַם בְּמִלֵּךְ נִכְוָךְ
בְּצֵר מִרְדּוֹ דְּרָה . וְאֵרִיב עִמָּךְ וְאֶקְלֵלִם : וְשִׁתִּים וְבְקִרְיָאָהוּסִים אֲכַלִּם וְשִׁתִּים וְחוּגִיגִים . וְשִׁתִּים לִפְנֵי
וְיִאמְרוּ יְחִי יִהְיֶה יִשְׂרָאֵל רַבִּים . וְיִהְיוּ שֵׁם עַם דָּוִד . וְיִהְיוּ הַיּוֹם וּבְמִי וּבְנוֹתָיו . עַד זֶה מְדַבֵּר וְזֶה כֹּה :
יֹשִׁיבִים בְּסִימָהּ וְיֹשִׁיבִים כְּהֵר . וְיֹשִׁיבִים בְּחֵל הַבְּשׂוּר :

וַיִּתְּבוּ לַיהוָה פִּלִּס דְּבִילֵתָא וַתִּרְיַן
אֵיתְּכִלִּין דְּעֵינְבִין יְבִישִׁין וְאָכַל
וַתְּבַר רִחוּהָ לַיהוָה אַרְי לֹא אָכַל
לְחֵמָא וְלֹא שְׁתַּמְּיָא תִּלְתָּא יִמְמִין
וַתִּלְתָּ לִּילּוּן :

וַאֲמַר לִיהוֹדָה
וּמִן אֲתוֹאִי מִדִּין אֲתוֹאִם עוֹלִימָא
מִצְרָאָה אֲנִי עֹבְרָא לַגְבְּרָא
עַמְלָקָאָה וּשְׁבַקְנִי רִיבּוֹנִי אֲרִי
אִיתְמַרְעִית וּמָא דִּין וְנָן תִּלְתָּא
וּיִמְזִין אֲנִיחָא אִי תַנְגִּידָן עַל דְּרִמָּא
כְּרִית וְעַל דִּי לִיהוֹדָה וְעַל דְּרוּם
כָּלֵב וִית עֲקֵלָה אוֹקִידִנָא בְּנִירָא
וְאַל לִיהוֹדָה הַתְּחַתִּינִי לְמִשְׁרִיתָא
הָדָא וְאַמְרֵ קִיָּים לִי בְּמִימְרָא דִּי
דְּלֹא תִקְטְלִינִי וְלֹא תִמְכְּרִינִי בִּיד
דְּרִיבּוֹנִי וְאַתְחִינֵךְ לְמִשְׁרֵית הָדָא
וְאַתְחִיהוּתָא רְשִׁשִׁין עַל אִפִּי כָל
אַרְעָא אֲכָלִין וְשִׁתִּין וְחוֹגְזִין בְּכָל
עֲרֵאָה סְנִיאוּת וְשְׁבוּ מֵאַרְעָא
פִּלְשְׁתָּאִי וּמֵאַרְעֵא דְּבֵית יְהוֹדָה
וּמַחֲנוֹן בּוֹד מִקְבֵּלָא וְעַד עֵירִן
רְמֵשָׁא בְּיוֹמָא דְּבִתְרוֹזִי וְלֹא
אֲשְׁתִּיזִיב מִנְּהוֹן אִנֶּשׁ אֵילָתָן
אַרְבַּע מֵאָה גְבֵר עוֹלָם וְדָכִיבָה עַל
גְּמִלִיא וְאַפִּיכּוֹ וּשְׁתִּיב דּוֹד יֵת כָּל
דְּשְׁבו עַמְלָקָאִי וִית תְּרִיתִין נְשׁוּתִי
שְׁתִּיב דּוֹד וְלֹא שְׁגָא לְהוֹן מִן
זַעֲרִירָא וְעַד רַבָּא וְעַד בְּנִין וּבָנָן
וּמִבִּזְתָּא וְעַד כָּל דִּי נָסִיבוּ לְהוֹן
פּוֹלָא אֲתִיב דּוֹד וּסְבָא דּוֹד יֵת כָּל
עָנָא וְחֹזְרִי דְּבֵרִי קֳדָם גִּיתִיָּא
הֵאִינוּן וְאַמְרֵ דִּין עֲרֵאָה דְּדוֹד וְ

וְאַתָּה יְיָ רִוּד לְוֹת מֵאֵתָּן גְּבֵרָא
דְּאִתְּמַנְעוּ מִלְּמִיזָל בְּתַר דְּוֹד
וְאוֹתִיבִינוּן בְּכֹחָא דְּכְשֹׁר וּנְפִקוּ
לְקִדְמוֹת דְּוֹד וְלְקִדְמוֹת עֲמָא
דְּעִימָה וְעֵרַע דְּוֹד יְתַ עֲמָא וְשִׂאֵל
לְחוּן לְשִׁלְמָ :

וְאֵתִיב כָּל גִּבֹּר בֵּישׁ וְרִשְׁעָא
מִגְבֵּרֵי דְאֵלֹהֵי עַם דְּדוֹר וְאִמְרוּ חֲלָף
דְּלֵא אֵלֹהֵי עַמִּי לֹא נִתְּנָן לְהוֹן
מִעֲרָא דְשׁוֹתְבָנָא אֵילָחִין גְּבֵרֵי
אֶתְתִּיהֶן וְיֵת בְּנוֹתֵי וְיִדְבְּרוּן וְיִזְלוּן
וְאִמְר דְּדוֹר לֹא תַעֲבְדוּן כֵּן
אֶחָיִית דִּיהִב יי לָנָא וְנִסְר יִתְנָא
וּמִסְרֵית מִשְׁרִיתָא דְאַתְת עֲלֵנָא
בִּירְנָא וּמִן שְׂמַע לְכוֹן לִפְתּוּמָא
דְּרִין אֵרִי כְחוּלֵק דְנַתְתוּ בְקִרְבָּא
וּכְחוּלֵק דְאַשְׁתְּאֵרוּ לְמִסְר מִנֵּי

וַיִּתְּנוּ לוֹ פֶּלֶחַ דְּבִלָּה וּשְׁנֵי צִמְקִים
וַיֵּאָבֵל וַתֵּשֶׁב רוּחוֹ אֵלָיו כִּי לֹא-אָבֵל
לָחֶם וְלֹא-שֵׂתָה מִיָּם שְׁלֹשָׁה יָמִים
וּשְׁלֹשָׁה לֵילֹת :

וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד לְמִי־אַתָּה וְאִי מִדָּר
אַתָּה וַיֹּאמֶר נָעֹר מִצִּי אֲנִי עֶבֶד
לְאִישׁ עַמְלִק וַיַּעֲזֹבֵנִי אֲדֹנִי כִּי
חָלִיתִי הַיּוֹם שְׁלֹשָׁה אֶנְחֹפֶשֶׁט
נֹגֵב הַבֵּית וְעַל־אֲשֶׁר לַיהוּדָה וְעַל־
נֹגֵב כָּל־בָּרְאִת עֲקֹלֹג שִׁרְפָנוּ בָּאֵשׁ׃

וַיֹּאמֶר אֵלָיו דָּוִד הַתּוֹרְדָנִי אֶל הַגִּדּוֹד
הַזֶּה וַיֹּאמֶר הַשְׁבָּעָה לִּי כְּאַלְהִים
אֲסִימִיתִנִּי וְאַסִּימִיתֶנִּי בְּיַד אֲדָנִי
וְאוֹרֶךְ אֶל הַגִּדּוֹד הַזֶּה׃ וַיִּרְדֵּהוּ

והנה נטשים על פני כל הארץ
אכלים ושתיים וחגגים בכל השלל
הגדול אשר לקחו מארץ פלשתים
ומארץ יהודה : ויבם דוד מהנשף

וְעַד הָעֶרֶב לַמַּחֲרִית וְלֹא נִמְלֹט
מֵהֶם אִישׁ בִּי אִם אֲרָבַע מֵאוֹת אִישׁ
בָּעָר אֲשֶׁר רָכְבוּ עַל הַגְּמִלִים וַיִּנָּסוּ׃
וַיֵּצֵא דָוִד אֶת כָּל־אֲשֶׁר לָקְחוּ עִמָּלְק

וְאֵת שְׁתֵּי נַשְׂוֹ הַצִּיל דָּוִד׃ וְלֹא
נִעְדַּר לָהֶם מִן הַקָּטָן וְעַד הַגָּדוֹל וְעַד
בָּנִים וּבָנוֹת וּמִשְׁלָל וְעַד כָּל אֲשֶׁר
לָקְחוּ לָהֶם הַכֹּל הָשִׁיב דָּוִד׃ וַיִּקַּח

דוד את כל הצא והבקר נהגו לפני
המקנה ההוא ויאמרו זה שלל דוד :
ויבא דוד אל מאת ים האנשים אשר
פגרו מלכת אחרי דוד וישביבם

וְלִקְרֹאת הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיִּגְשׁוּ וַיִּשְׁמָע הָעָם וַיִּשְׁאַל לֵהֵם לְשׁוֹם׃
וַיַּעַן כָּל אִישׁ רֵעֵ

וְלֹא יִשָּׂא אֶת אֲשֶׁתוֹ וְאֵת בְּנֵי יוֹנָהָנוּ
וְיִלְכְּדוּ וְיִמְרְדוּ עִין אֲשֶׁר לֹא הִלְכּוּ עִמִּי
לֹא גִתָּן לָהֶם מִהַשְׁלָל אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ כִּי
אִם אִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֵת בְּנֵי יוֹנָהָנוּ
וְיִלְכְּדוּ וְיִמְרְדוּ עִין אֲשֶׁר לֹא הִלְכּוּ עִמִּי

לֹא תִעָשׂוּ בֶן אָחִי אֶת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
לָנוּ וְיִשְׁמְרֵם אֲנִי וְיִתֵּן אֶת הַגִּדּוּד
הַבָּא עָלֵינוּ בִּידְרוֹ וּמִי יִשְׁמַע לָכֶם
לְבַדְּכֶם בְּיָד הַחַלְבִּיבִיד

במלחמה ובחלקה ישב על--הכלים

רמז

נגב הכרתי :
 לירושם מל פלשתי :
 ומציו במקום אחר
 פלשתי כקראים גוי
 כריתי יוסבי חבל
 היס גוי כריתי :
 למחרתם : למורים
 הם עמלקיים ללקות
 ביום מחר כמה מל
 מחר אכבי כצב וגו'
 לכך כאמ' למחרתם :
 את כל האצל והבקר :
 מטעה הגדוד מנגב
 יהודה ומנגב כלב :
 בהגו אנשים : מנהגי
 והולכים לפני המקדש
 ההוא להתכבד :
 ולהתהל' זה מלל רוד :
 מהיום

הל'בג

מהנשק ועד הערב
למחרת. יתכן שכבר
היה ערב כשהסיגים
וההכה אותם עד ערב
למחרת היום ההוא או
יהיה נשק בקר. והנה
דרך אחיהם כל ה
הלילה ובעלות השחר
ראה אותם כנוש' על
פני הקרה וכלל בהם
מהבקר ועד הערב
- ואמר למחרתם לפי
סביוס סלפכיו פטטו
א נב וז בקלב וטרפו
זקלב באם: כי בחלק
היורד במלחמ' וכולק
היושב על הכל' יחדו
יחלוקו. אמר להם
ללחמת שאין ראוי ס
סיעסה כמו שאלמו
לפי שאין זכות האדם
בשלל מפני הסתכנו
בירידה אל המלחמה
פי אשר ירד א' המלחמ'
ואשר יושב על הכלים
לסמרם מהאנשים ה
הבאים למלחמה הוא
חולק עם היורדים ל
למלחמה ואעפ שאינו
מסתכן עם וזה דבר
מבואר ולזה אין ראוי
שתאלמו שתזכו בשלל
אתם לבדכם טירדתם
במלחמה מצורף לזה
מזה לא היה בעצם
ירכס אבל היה בעזר
לפי ברכות כלנו אשר
הלכו ואשר נשארו.
והנה

בית עשירות אלהים. והם פסלי העשירות שהם אלהים והם זלמים העשויים בצורת עשירות מן עשירות כאבן וברברי הימים כתוב בית אלהים והם היו העשירות שהיו אלהים ואלת גויתו תקעו בחומת בית טן. תקעו במסמרים וברברי הימים כתי ואלת גלגלתו תקעו בית דגון מה טלא נזכר הכה הוא נזכר

מסכיה זה זה היה כי גויתו ת

תקעו בחומת בית טן וגלגלתו

בית דגון שהיה כרתו ראשו כמו

סכ וכתו את ראשו וסכ אמר

וישאו את ראשו ואת כליו ו

ובאמרו ואת גויתו קצר סהרי

גויתו בניו תקעו גם כן בחומת

בית טן וישמעו אליו. כמו עליו

וכתי וישמעו עליו: וישמעו אותם

מס. תיוקלו עליהם כמה דקלן

על מלכיה תמן אכסר מהיה

דעתו כמו סכתו רביתו: זל

סורפין על המלכים ומה הם

סורפין עליהם מטון וכלי ת

תסמין או דעתו על סריפת

בשמים כמו ויחטו הרופאים

ויתכן לפרס כי הכשר טרפו

סהעלה רמה ולא רבו לקברם

עם התולעים כי לא היה דרך

כבוד וטרפו הכשר וקברו ה

העצמות: תחת האשל. וברברי

הימים תחת האלה אשל הוא

כלל לכל עץ וכן ויטע אשל

כתרגומו וזכיר נזכיר וברברי

הימים פירשמה העץ היה אלה

: וישמעו שבעת ימים. זכר

לאותן שבעת ימים שנתן להם

זמן כחם העמוני ובאותו זמן

נושעו על ידי שאל ולפיכך כ

נתעסקו בו אכסייב כי זכרו

אותה התפועה סנושעו על ידיו:

ויהי בבואו אל דוד. בבית:

כקרא בקריתו. במקרה באתי

מס לא מדעתי טאמכא אותו מס

וכקרא מקור מנפול סלם בלון

כמו כשאל כשאל דוד: כשען על

חכיתו. מהמכה סכפל על חרבו

: ובצלי הפרשים. מחכות

הפרשים כתרגומו משירית פ

פרשיא וכן תרגם בעלג מישר

גר ויש לפרס בצלי הפרש ראשי

הפרשים והמוכס עליהם:

ויאמר אליו עמלקי אכבי. כן

כתיב וקריאומר והקריאמבאר

והכתובל כי אחר אמר לו כי

הוא עמלקי לפי ששאל הרב

עמלקיים לא אמר עמלק אכבי:

כי אחזני השבץ. מס חולי

אולי יקרה לאדם מחמת מכת

חרב ותרגם וינתן ארי אחריני

רתיתא. וברס עון כוב עיר

הכהנים הלובשים כתנת תשבץ

מהרגני וימ הפרשים לובשו

תשבץ כמו שאלו ובעלי הפרש

הדבוקוהו: כי כל עוד כפשי בוי

בעור סכפשי בוי ואל יהרגוני

העללים ולפירו האחר אמר כי

כל כך אכטער מחמת המכה

סעדין כפשי בוי לכך אני רוצה

סתקרב את מיתתי: ואמרתהו:

הויו פתוחה ומספטה להיות

בקמץ כי העניין לעבר וכמוהו ואספך ואספך משי הויו פתוחה והעניין לעבר

ופירשו הקדמונים לפי סכזם שלא המיתוהו סהרי הוא כפל על חרבו ומת לכך

כפתחה ויאומוותתו: אחרי כפלו. אחרי סכפל על חרבו לא היה יכול לחיו מחמת

המכה וקרבתי את מיתתי כמו שסל ממני או פירשו כי לא היה יכול לחיות סהרי

מכאן למדו רבו זל סחייב אדם לקרוע על נשיא ועל אב בר שאלו

לפיו ספרט אותם משמע טעל כל אחר ואחר מהם חייב לקרוע וכתב בבגד

מאיך אדם חייב לקרוע אלא עליון וקרי בבגדיו כי דוד קרעם כלם כי קרע על שאלו לבדו וקרע על יוהנתן וקרע על עמי יי:

ומה

מכ א 42

וישמעו אליו. כמו עליו על שאלו: וישמעו אותם מס. וקלו עליהם כמו דקלן על מלכיה תמן כרתין סורפין על המלכים ולא מדרכי האמרי: והנה אכסר בא מן המכה. יס בפסיקתא טזה דואב ואיכו מיושב על לבי: אחזני השבץ. אחריני רתיתא. ומרס אגדה מקום עון הכהנים טהרג וכתוב טהן כתנת תשבץ: כי כל עוד כפשי בוי.

מהר ומותני טוב

לי סתמוותני אחת ול

יהרגוני אלה ויתעללו

בוי ואכעדה אסר על

זרועו. וטוטפתא

דעל דרעיה: דמך

רלבג

אסר כס העם מן

המלחמה. ספר

מקרה הרע סקרה

בהדרגה כראוי כרי

טלא יגע ההפעלות

לסומעכי אס בהדרג

כיומה ממה סייסרל

סבל הרע ההוא ב

בזולת הפעלות גרול

מאד והמסל כי מי

סימות אוהבו בזולת

חולי קודם ידאב לו

יותר ממה סידאגאס

היה לו חולי קודם

ויעתק אל הרע ב

בהדרגה ולזה ספר

בזה המקל ניסתהעם

ראסוכ ואחר זה ספר

מיתת קצתם יותר

קמה מהניסה ואחר

ספר מיתתראשי העם

סחס. שאלו ויהונתן

בנו טהוא יותר קמה

ממיתת העם. והנה

שאלו כשען על חכיתו

ידמה סאחר סכפל

על חכיתו וראה טלא

דקרהו היה שאלו כ

כסען עליו טכח ל

להסלים הדקירה ו

וכאסר ראה כי לא

יכול עז זה אמר לעער

העמלקי סימותתהו:

כי אחזני השבץ כי

כל עוד כפשי בוי.

הרצון בזה לפי מה

סאחסוב סהלובס

סהיה לבוס היה מ

מסוכך להוסק לו ח

חוזק באופן טלא ויכל

החרב לחתכו בקלות

ואמר שאלו מהחכית

סכפל עליו אחז לו

השבץ ולזה לא היה

יכול לעבור לרקרו

וכאסר אמר טהוא חי

סדין ובהם ממנו ס

סימיתוהו טלא יתעללו

הערלים בו וכי ידעתי

כי לא יחיה אחרי כ

כפלו. רל טלא התיר

וישימו את כליו בית עשירות ואת

גויתו תקעו בחומת בית טן:

וישמעו אליו ישיבי יבש גלעד את

אשר עשו פלשתים לשאול:

ויקומו כל איש חיל וילכו כל ה

הלילה ויקחו את גוית שאול ואת

גוית בניו מחומת בית טן ויבאו

יבשה וישרפו אתם שם: ויקחו את

עצמותיהם ויקברו תחת האשל

ביבשה ויעבו שבעת ימים:

ויהי אחרי מות שאול ודוד

שב מהבות ארץ העמלק וישב דוד

בצקלג ימים שנים: ויהי ביום

השלישי והנה איש בא מן המחנה

מעם שאול ובגדיו קרעים ואדמה

על ראשו ויהי בבואו אל דוד ויפל

ארצה וישתחו: ויאמר לו דוד אי

מזה תבוא ויאמר אליו ממחנה י

ישראל נמלטתי: ויאמר אליו דוד

מה הירה הדבר הגד נא לי ויאמר

אשר נס העם מן המלחמה וגם

הרבה נפל מן העם וימתו וגם שאול

ויהונתן בנו מתו: ויאמר דוד אל

הנער המגיד לו איך ידעת כי ברת

שאול ויהונתן בנו: ויאמר הנער

המגיד לו נקרא נקליתי בהר הגלב

והנה שאול נשען על חניתו והנה

הרכב ובעלי הפרשים הדבקהו:

ויפן אחרי וידאני ויקרא אלי ואמר

הנני: ויאמר לי מי אתה ויאמר

אליו עמלקי אנכי: ויאמר אלי

עמד נא עלי ומתתני כי אחזני

השבץ כי כל עוד כפשי בוי:

ואעמד עליו ואמתתהו כי ידעתי כי

לא יחיה אחרי נפלו ואקח הגזר

אשר על ראשו ואעצדה אשר על

זרעו ואביאם אל אדני הנה:

ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם

וגם כל האנשים אשר אתו:

לעצמו הרצת שאלו אלא מפני שנתברר לו שאי אפשר סחיה אחרי כפלו על חרבו

אס מחד המכה מהוכה בו אס מפני טלא ויכל לנס ולהמלט מן סוכאיו סהסוגוהו:

על שאלו

הפרשים סהסוגוהו והיו קרובים לבא עליו ויהרגוהו ורצה סההרגוהו אנו ולא הם:

זה נשיא ויהונתן זה אב בר וכן על רוב צבור כמו סאמר ועל עמי יי ועל בית ישראל ולמרו

לפיו ספרט אותם משמע טעל כל אחר ואחר מהם חייב לקרוע וכתב בבגד

מאיך אדם חייב לקרוע אלא עליון וקרי בבגדיו כי דוד קרעם כלם כי קרע על שאלו לבדו וקרע על יוהנתן וקרע על עמי יי:

ומה

מכ א 42

כלי משוח בשמן: כלומר כן נעלל מן גבורים על שאלו כאלו לא היה המגן משוח בשמן כי מוסחים המגן כדי להחליקו שלא יעברוהו כלי זין וכן משוחו מגן לרשת קצת המפרטים או פירושו כן נעלל כאלו לא היה שאלו משוח בשמן למלך: לא כסוד אחר: בש"ן וענינו כמו בשמך מן יסוגו אחר: לא כפרדו: ת"ל לא איתפרסו מעמהו כלומר אף על פי שהיו יודעים מותם במלחמה לא כפרדו מעם יי ולא כעזרו ולא ככומן המלחמה ויתכן פירושו לא כפרדו זה מזה כי כאחד מתו כמו שהיו בחייהם נאחזים זה לזה: עם ערכים: תי' ומוכיל לכן תפנוקין ויש לפרשו כמסמנו כי הלבוס הטוב והאזהרה ערך הגוף כמו המאכל הטוב. וברם ל' יהודה ור' נחמיה ל' יהודה אומר בנות ישראל אלו בנות ישראל ודאי על

קלוד בשעם בקוף וסי' נבסר בסדר נח: ברוכ' ג' בקריא' ב' מלא' וחד חס' וס' ברוכ' אחס' ל' כי חמלתם: ברוכ' אתם ל' אשר עשיתם חסד: ברוכ' אתם ל' עשה שמים וארץ: דבש חס': וגם אנכי ה' בקריא' וסי' נב' נבסר בסדר וירא' ודו' בקריא' וס' חתוקין ודו' לאנשים פלשתיים: תחוקנה ידיכם והיו לבני דוד: וחקפו הולים

רשי

לא כסוד אחר: לא היה רגיל להיות כסוד אחר: מכסרים קלו: לעשות רצון בוראם: המלבישם כפי עם ערכים: יהיה מלביש לכן לבושי כעצמם ומוכיל לכן תפנוקין: על במותיך חלל: על בית תוקףך איתקטלתא: כלי מלחמה: שאלו ויהונתן שהיו כלי זין של ישראל: לקח

רלב

והנה התחיל לשבח מן שאלו ואמר שהוא בלתי משוח בשמן ו האולם אמ' זה לפימה שאחשוב כי מן אסר לא ישתמשו בו כי אם לעתים רחוקי' יצטרך למשחו בשמן וכן ה

בלי משח בשמן: מרס חללים מחלב גברים קשרת יהונתן לא נשוג אחר וחרב שאלו לא תשוב ריקם: שאלו ויהונתן הנאחזים והנערים בחייהם ובמותם לא נפרדו מנשרים קלו מאריות גברו: בנות ישראל אל שאלו בכינה המלבישם שני עם ערכים המעלה עדי זהב על לבושם: איך נפלו גברים בתוך המלחמה יהונתן על במותיך חלל: ער לי עליך אחי יהונתן נעמתי לי מאד נפל אתה אהבתך לי מאהבת נשים: איך נפלו גבורים ויאברו כלי מלחמה:

רמשיח כדבמישחא: מרס קטלין סתרביבין גירי קשתא דיהונתן לא מסתחרין לאחורא וחרבא ושאלו לא תיבא ריקן: שאלו ויהונתן דרחמינ וחביבין בחייהו ובמותהו לא איתפרשו מעמהו מנשריא קלילין מאריותא גברין: בנות ישראל על שאלו בכינה דחווה מלביש לכוז לבושי צבעונין ומוכיל לכוז תפנוקין וסמין תתקני דחבא על לבושכון: איכרין איתקטלו גיבריא בגו קרבא יהונתן על בית תוקפך איתקטלתא: עקת לי עלך אחי יהונתן חביבת לי לחרא מפרשא רחמתיך לי מרחמת תרמינ נשין: איכרין איתקטלו גיבריא ואברו פני קרבא:

את המלך סביב ודה: נודו מתוך ככל: ודקפתם על המלך סביב ודללים: עזבו עריש ושבנו בסלע:

הכונה לפי מה שאחשוב במה שאמר הנביא עלמיתת בלסאחר קומו השירים משחו מגן דל פעתה יטרכו למשוח המגן כי לא יצאו למלחמה תמיד כמו שהיו עושים קודם זה: ואחר זה שב לשבח ואמרו וסאלו בענין הגבורה ולזה אמר כי קשת יהונתן לא כסוד אחר מרס החללים מחרב גבורים כי לעולם הכל היה מנצח וחרב שאלו לא היתה טבה ריקם שלא יכבדו אוביו במלחמה: ובמותם לא כפרדו: אמר זה מפני מותם יחד במלחמה: בנות ישראל אל שאלו בכינה: אמר זה כי מרוב הצלחתו על הפלשתיים היו ישראל כלם בלבוש אוחזים בחייהם בימיו ולזה היה זה אל מילבשו בנות ישראל כפי ערכים ועילו עדי זהב על לבושם: יהונתן על במותיך חלל: ר' איך היה זה שהיה על במותיך חלל עם רוב גבורתך: כפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים: ר' עיוות חזקה ויותר כפלאתה היתה אהבת יהונתן לרוד מאהבת הנשים לא הוכיחה שהיא אהבה חזקה מאד עד שכבר יכה אותה ויקללה ולא הפיל מפני זה מאהבתה לרוד: איך נפלו גבורים ויאברו כלי מלחמה: ר' שבאברן שאלו ויהונתן כאלו אברו כלי מלחמה כי הם היו כלי מלחמת ישראל על סוכאיהם או רצה בזה איך נפלו גבורים ותקופים כשאלו ויהונתן ואיך אברו כלי מלחמה אשר בידם מלא הסתמשו בהם להסחית בסוכאיהם ולא להגן על עצמם: והתועלות והוא סר אחי לחרם שלא ימקור עצמו לסכנו הלא תראה כי יונתן כמעט ספק כל ישראל לולי יי שהיה לו ואיך ראוי לאדם לסמוך על הכס כל סכן עם מה שהיה רואה מהפקד כלי המלחמה מישראל עד שלא נמצא חרב וחנית כי אם ביד שאלו ויהונתן: הוא להודיע כי איך מעצור ל' להושיע ברב אובעת הלא תראה כי יהונתן לברוע נוסף כליו נכחו כל מחנה פלשתיים והוא להודיע שאלו ראוי לעבור על דברי לו המלכה כי אם זמן קצר:

הראשון: המעשית מזה הספור הם אלו: בהכותו כפי פלשתיים אשר בגבע בנימין

השני: הוא להודיע כי איך מעצור ל' להושיע ברב אובעת הלא תראה כי יהונתן לברוע נוסף כליו נכחו כל מחנה פלשתיים והוא להודיע שאלו ראוי לעבור על דברי לו המלכה כי אם זמן קצר:

הרביעי: והוא ברעות הוא להודיע כי יהודיע ברברים העתידים תגיעם להמון אבל באופן חלום ולזה ילקח ראיה מספוריהם ודבריהם על העתיד להיות וכו' האופן לקח יהונתן ראיה מדברי הפלשתיים באמרם עלו עלינו על מה פעתך לבא על הפלשתיים מישראל וכו' האופן ג' באר הטי' לברעון מה פעתך לבא על מחנה מדין כמו שכוהו פירד הוא ופורה נערו אל המחנה וישמע מה ידבר: בפעולותיו בעת המצא נכזר בהם מהטי' ולזה תראה מהסביע שאלו את העם שלא יאכלו הפלשתיים להיות לאל ידם וכבר נמצא מהסכים הטי' בזאת ההסבחה ולזה לא ענהו בשאלו ב' מזד מה שעבר יהונתן על זאת הסבחה:

הששי: הוא להודיע כי בחיך יוטל את הגורלומי כל משפטו ולזה נמצא בומן האמת מה שנתפרסם מזה הספור וכו' ולזה נמצא כי כבר נפל הגורל על יהונתן שהיה החוטא בזה הענין: **השביעי:** הוא להודיע כי השליט על המשפט והוא המלך ראוי שלא ישא פנים לסוס אדם מות יומת יהונתן ולולי יד ישראל עמו היה ממית אותו שאלו:

השמיני: הוא להודיע ששם רצון הטי' לכלות את עמלק להיות לאל ד ישראל לנצחו כגוי לשי' ששם נכחת העם הזה את ישראל וזה אולי יהיה קבה בזוט רגלי ישראל מיסחיתום ולזה התחכם הטי' להסחיתם בעת הצלחת ישראל ולזה נמצא הסבה בזה התורה שזכור את אשר עשה לנו עמלק מצורף לזה מה שרפה הטי' לכלות בעלי האמונות הנפסדות הרעות כדי שלא כלמד ממעשיהם ולשתי אלו הסבות זוה השם שאלו יסאירו מהם שריר ופליט ואלא יאכלו כלל מכסיהם ברוך אשר לו נתכנו עלילות הלא תראה מחשבת המן האגני להסחית כל ישראל בזוט רגליהם והנה היה כפגע ביכם ובין המות לולי יי שהיה להם:

התשיעי: הוא להודיע בכל עת ולהציל מי שנמל לאדם חסד באופן שלא יגיעו חזק ולזה ספר שהשתל שאלו שריר הקיני שהיה מבני חותן משה מתוך עמלק סמא בעת המלחמה יזקו במקה העם העמלקים: **העשירי:** הוא להודיע שאלו ראוי לעבור על מצות הטי' יד כאלו הלא תראה איך נענש שאלו במה שעבר על דברי שמואל בדבר עמלק שהיה זה סבה הטי' חפץ בזבחים ועולות אך רצונו שיטעמו אל דבריו ולא יטרכו אל הקרבנות כס שאלו רצונו שיטעמו האדם למען מצאו לוי כמו הענין במה טעמה שאלו וישראל במה סלקו משלל עמלק כי שמוע בקול הטי' הוא יותר טוב מהקרבנות וכן כמו שאמר הנה שמע מזבח טוב:

השנים עשר: הוא ברעות והוא להודיע על דר הרמז מאי זה דר בא החסרון בקסם ותפרים והוא דבר עמוק מאד לפי מה שהתבאר מדבריו ב' שני מספר והוא ברעות הוא להודיע עוצם אבירות לב שמואל וגבורתו עד שלא ירא מלכד קטנות בדרך אכזריות באופן הנזכר פה לשלם לו מדה כנגד מדה ולמלאות מצות הטי' כי אלו והוא במדות הוא להודיע שאלו לזכור ל' באתי ואף על פי שאלו הוא להודיע שאלו ראוי לאדם שיקמך על הכס ואף על פי שהוא שלם מאד

הארבעה עשר: הוא במדות הוא להודיע שאלו לזכור ל' באתי ואף על פי שאלו הוא להודיע שאלו ראוי לאדם שיקמך על הכס ואף על פי שהוא שלם מאד

והוא דבק בפי הלא תראה כי שמואל עם גדול מעלתו ירא מיהרגו שאל ולקח עשות איך ימלט מזה במה שאמר איך אלך ושמע שאל והרגני ולא נסמך על הכס אף על פי שהיה הולך במצות ה' כי רצון הסם ית' שיתקדל האדם בסבות הראויות בהצלתו כי המופת לא יעשהו ה' כי אם במקומות ההכרחיים ולזה אמרו ז"ל למען יברכך ה' אלהיך יכול בטל תל בכל אשר תעשה וכבר הרחבנו המאמר בזה בבאורנו לרברי התורה ובספר מלחמות ה' :

הששה עשר

הוא להודיע כי לא אשר יראה האדם הוא האמת כי ישי לא חשב סתיה ראו למלוך בנוקטן ולזה לא הביאו הבית להעבירו לפני שמואל והוא אשר בחרו הסם לבד ולזה אמר אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה :

השבעה עשר

הוא להודיע שהוא ראוי למי שיתלוך סתיה תארו כאות לארנות כרי סיחזו עיני כל איש בפינו ויהיה מפני זה כבוד בעיניהם ויהאבהו וכנעו לעבדתו ואילו היה מאוס בעיניהם יתאקוהו ולא ייראו ממנו ותפקד הכונה אשר בעבור היתה המלוכה ולזה ספר בשאל סכבר היה משכמו ומעלה גבוה מכל העם וספר בדוד סכבר היה אדמוני עם יפה עינים וטוב רואי ולזה היה תארו כאות לארנות :

השמונה עשר

הוא להודיע הרושם הנפלא שיקח האדם בהפך עיניו לא סתיה מלך כש בהמשחו על יד נביא הלא תראה כי שאל תכף סכמסח למלך נהפך לאיש אחר וכן הענין בדוד סכבר ספר ואמר ותצלח רוח ה' אל דוד מהיום ההוא ומעלה זה דבר ראוי לפי סרטי התורה כי פעולת המלך מסודרות באופן מה מה' ולזה אמר סלמה פלגי מים לב מלך ביד ה' על כל אשר יחפוץ יטנו כי אין מן הראוי סתיה בבחירת המלך להסחית עמו אם ירצה כי גבוה מעל גבוה שומר :

התשעה עשר

הוא להודיע איך עמקו מחסבות הסם סכבר בהבאתו רוח רעה על שאל סתיתקרב דוד למלכות והיה זה סבה להביא עליו המלוכה בקלות מזר מה שראו יטאל טוב הצלחת דוד במלחמות ובכל עניניו ולזה היה הוא המוציא והמביא את ישראל לגם בהיות שאל מלך :

העשרים

הוא להודיע כי מברכת האיש המושג מה' יתברך ארכיו כי רצון האיש המסרת ותסוקתו הוא סתיתקרב ארכיו ומהו הצד תבא הדרכה לארון מזר המסרת ולזה ספר בענין שאל כשהיתה רוח אהים רעה מבצתתו כי דוד הוא מושג מה' ולזה יתכן סכמסרתו סקור מעל שאל זאת הרעה ולזה ספרו מענין דוד עם היוותו יודע לגן סהוא איס מצליח וה' עמו :

העשרים ואחד

הוא להודיע שאין ראוי לפני המלכים והסגנים בדים ריקניות ולזה ספר משלח יסיל לשאל בד דוד בנוחור לחס וכאד יין וגרי עינים ולזה כותה התורה לפרסם לאכס' ממסלת הסם עליהם סכבאסם לראות פניו לא יבאו בדים ריקניות אמר ית' לא יראו את פני ה' ריקם :

העשרים ושנים

הוא להודיע שהפולח מנחה אל המלכים אין ראוי סיבזז בה מאר מממונו למען תהיה מנחה ראויה אל המלך אבל יספיק סתיה המנחה מאר ראויה ביחס אל הכותן ולזה ספר ענין זאת המנחה סתיה קטנת הסיעור ביחס אל המלך וכן תמצא ביעקב משלח ביד בניו למצרי' לארכי הארץ מנחה מעטת אך היתה מהמסובחים סכמיני' ואם היה בזה תועלת אחר גם כן כמו שבארנו סס בבאורנו לרברי התור' :

העשרים ושלשה

הוא להודיע שאין ראוי לאדם סיקמך על כחו וגבורתו כי לא בכח יגבר איס אך מ' מצעדי הכנזח כוננו הלא תראה כי גלית הפלסתיני עם רוב גבורתו וחוזק כלי מלחמתו ככל בעור הסם ביד דוד סתיה נכר ובזולת כלי מלחמה :

העשרים וארבעה

הוא להודיע עוצם אברות לב דוד וקנאתו לייעל דבר גלית ואיך סס נפסו בבפו לנקום את נקמת ה' כי זאת תכונה ראוי סתיה לסלם :

העשרים וחמשה

הוא להודיע כי הנוטח ב' יסוב ולזה תמצא כי כסממע שאל עוצם בטוח דוד ב' בטח סיכסח דוד הפלסתיני ולזה אמר לו שאל לך וי' יהיה עמך :

העשרים וששה

הוא להודיע מעם הבטחון ב' יראוי לעשות מה מאפסר סיגיע בו התכלית המכוון ביותר סלס מאפסר ולזה תמצא שהסתדל שאל סילבם דוד כלי המלחמ באופן ראוי להלחם עמו וגם דוד ססכים בזה עד שראה כי לא יועילו לו כי לא כסה ללכת באלה וההתמסות באותם הכלים יטטרך להרגל ולזה לקח דוד מה סנסה ללכת בו עם סיתכן לו בו יותר להכות את גלית מרחוק עם סכבר סס ב' מבטחו סתיה לו לעזר בהכחת גלית :

העשרים ושבעה

הוא להודיע כי להמון קצת השפעה אלהית בדיעת העתידות וזה אמנם יהיה במה סיסכיתו בו רבים מהדברים העתידים ולזה תמצא סכבר התפעל שאל זה האופן מההפעלות מרברי הסמים סהיו אומרות באלו הסירים סורה מה סכבר תהיה לרוד המלוכה והוא אמרם הכה שאל באלפיו דוד ברבבותיו ולזה לא הוכיח שאל על זה המאמר אבל היה סוכא את דוד ואורב לו להפילו בדרך סלא יעשוק המלוכה ממנו ומזרעו והכה זאת המדרגה מההודעה יקראו רל בת קול ואחשוב מהיא חלק מה מהקסם הפלס ומיהיותר צורק ממנו וזה יתבאר עם קצת עיון

ממה שבארנו בסני מלחמות ה' מענין הקסם

העשרים ושמונה

הוא להודיע כי אשר יאהב ה' יוכיח כי הוא הנאהב והנסמר הלא תראה איך היה מצליח דוד בכל עניניו ואיך סמרהו ה' מכל מה סחשב להפילו בו שאל מהרע לא הועילו לשאל בתחבולותיו :

העשרים ותשעה

הוא להודיע כי עזת ה' היא תקום עד סכל תח סיעשהו האדם לחלוק עליה יהיה כלי להגעתה ולזה תמצא סכמעט כל מה סעשה שאל כנגד דוד היה כלי אל סתיה לרוד המלוכה בקלות יותר כי מה ססמהו לסר אלף יוצא וכל לפני העם היה סבה אל סאהבו אותו מאר כל ישר ויהודה בראותם טוב הצלחתו וזה היה סבה אל סהגיע אל דוד המלוכה בקלות במעט סבה אחרימות איס בוטת בן שאל כמו סכתבאר סס ואין ספק במה סחשב להפילו ביד פלסתי' כי כבר כתברר ממנו טוב הצלחתו סל דוד על אויביו והכה מה סהרג שאל כוב עיר הכהנים בעבור דוד היה גם כן סבה להוסק סמירה לרוד כי זה היה סבה סכא אביתר הכהן לרוד עם האורים והתמים והיה דוד כשאל ב' בכל מעשיו ולססאל לא היה דרך אל סתיה כשאל ב' וכן מה סהוכרח דוד לברוח מפני שאל ולבא בארץ פלסתיס כי מפני זה נסתלסל הענין סתיה לרוד כקל והיו כלחמים תמיד דוד ואכסיו עם אויביו ו' והיה דוד סולח מהסלל ליסרא והכה המלחמות ההס חיו כלי להגיע לרוד המלוכה כי אז כתברר ליסראל טוב הצלחתו סכמתי מעט כזח רבים וסאל חרעו כפלו ביד פלסתיס עד היות יד כל יסרא עמו וכך מה סכתן מיכל בתו לרוד לאסה להפילו ביד פלסתיס היה כלי א מה סכסמר דוד מקפול ביד שאל כמו סכתבאר בזה סספור וראוי לכל אדם להתנהג במדת הענוה והספלות הלא תראה כי דוד היה מספיל עצמו מאר ואומר סאינו ראוי לקחת בת מלך ואעפ סכבר היתה לו מן הדין מפני הכותו את גלית והכה טען תחלה מפני ספלות מדרגתו וספלות משפחתו ואחר זה טען מזר היותו עני ולא יוכל לתת מהר ומתן לבת המלך לפי הראוי לה :

השלשים

הוא להודיע שאין ראוי לאדם סתיה מסרב מאר במח סיכססו ממנו הגרולים ולזה תמצא כי דוד היה מהרב תחלה לקחת את בת המלך מזר מה סזכר סהוא בלתי ראוי לה וכאמר ראה מעם כל זה היה חפץ המלך סיתחתן בו כתרצה להתחתן בו והראה לסאל טוב הצלחתו עד כי הביא לו מאתיס ערלות פלסתיס תחת מה ססאל כרי סיתרצה בו שאל יותר :

השלשים ואחד

הוא להודיע שראוי למי סיכסס תכלית מהסלא יקצר בהגיעו בכל הסבות אשר יסלס בהס התכלית ההוא ביותר סלס סכפני ולזה תמצא סלא הספיק במיכל מה סהודידת דוד בעד החלון כרי סימלט מיד אביה בסיכסח כי אולי יכזה המלך ויירפוחו ויסגהו אבל חברה אל זה סבות אחרות והס סכבר סמה התרפס אל המטה וכביר העינים מראסותיו כרי סכבא עברי שאל אליה תוכל לומר להס כי חולת הוא ויסיחורו זמן מה או אולי יתפייס שאל בזה ולא יסתדל עוד להרגו כי אז יראה כי אזלת יד ואולי י' יגפנו או אולי יתחרט שאל על החמה הזאת ויסיחורו ובין כך ובין כך יהיה פכאי לרוד לברוח ולהרחיק מהמקום ההוא בדרך סלא יפול ביד שאל וינצל ולזאת הסבה גם כן תמצא סלא הספיק ליהונתן במה סרצה לגלות לרוד אס רעת אביו להמיתו אלא אס לא סיחקה עמו הענין ואחר כך יגלהו לרוד כי אולי לא ימצא דרך סיוכל לרבר בסוד עם דוד להודיע אליו תשובת אביו לו ולזה תמצא כי בפעם הראסונה יעץ יהונתן לרוד סיסתר בסדה אחר ויסתדל יהונתן לרבר עם אביו בסדה ההוא בעצמו מענין דוד לבקם מלפניו כי לא ימיתו בדרך סיוכל דוד לסמוע הדברים ההס ואס לא יוכל לרבר עמו במקום סיסמע דוד דבריהם יקל ליהונתן ללכת במקו' סכסתר בו דוד להסך את רגליו ואז יודיע לרוד כל כונת אביו ובפעס סנית לא הספיק ליהונתן זה כי ראה סלא היה אמת מה סספר לו דוד לא יוכל יהונתן לבטוח סלא יהרגו שאל כסיכסיו אותו סלא יסרגו כי כבר הבטוחו על זה הענין תחלה ולזה התחכם יהונתן למצוא דרך יוכל בה להודיע לרוד כונת אביו מה היא ולזה עשה התחבולת מענין יריית החצים אשר יתבאר לעצמו אס יסטרך דוד לברוח ולמלט את כפשו אס לא כי אולי לא ימצא דרך יוכל להודיע לרוד כונת שאל אביו מה היא ולזה עשה התחבולת מענין לבא אל דוד לרבר עמו מזה הענין ולזאת הסבה גם כן תמצא סהעלי דוד היוותו בורח גם מאחיקלך הכהן ואעפ ססאל לו באלהים אס יכלית דרכו כי אולי אס יגלה לו זה יהיה סבה ספול דוד ביד המלך ולזאת הסבה לא לקח דוד עמו אחד מאכסיו בברחו :

השלשים ושנים

והוא במצות והוא סאעפ סכל מצות כרחית מפני סקוח כפס הכה אס לא היה מפני הרחות המצות סבה בעצמותה להציל העובר עליה מן הסכנה אעפ סתיה סבה לה במקרה אין ראוי לרחותה בזה האופן ולזה לא התיר אחיקלך לרוד ולסערו לאכל לחס קרם בטומאה כמו שבארנו במה סקרים :

השלשים ושלשה

הוא להודיע כי ראוי לאדם סיעשה כל התחבולות סאפסר להציל עצמו ולזה תמצא סהתהולל דוד ביד עברי אכיס מלך גת והוריד רירו על זקנו כרי סיחטב סכבר נסחגע ולא יססרוהו כמרגל גם לא יסתדלו לתפסו מפני היותו סר וגדול ב'סראל כי יחטבו בראותם סגעסותיו סל סכלותו כטור ממעלתו ולזה היה סכה אל סיפיל דוד כפסו מיד אכיס מלך גת ועבריו :

השלשים וארבעה

הוא לבאר סכבר כתיקיים ייעוד ה' לבית עלי

הסנה השתרל דוד מלא יסב את אכיס בעיר המלכה:

הארבעים וארבעה

והוא בדעתו הוא להודיע כי הודעת העתידות תגיע לאדם מאד ההשגחה האלהית ולזה ספר מלחמות שאל לא ענהו יי אפי' על ד' אחד מבני הנביאים וכלם מלא ענהו בחלומות הצודקים ולא באורים כי אף על פי שגורו עהיו סם אורים ותמים הנה לא היה סם כהן ראוי שיהיו כשאלים באורים ותמים כי כבר המית שאל השלמים מהכהנים אשר היתה להם ההנהגה הגדולה בהרגו כוב עיר הכהנים ולא היה סם כהן גדול כס שלא היה סם כהן גדול שרוח הקדש שורה עליו שיתכן שיהיו כשאלים באורים ותמים ולזאת הסבה תמצא מלחמות יהונתן בעברו על שבעת אביו לא ענהו הפי' אל שאל בהיותו כשאל באורים ותמים ושאל הרגיש אז כי החטא גרם לו שלא יענהו יי ולזה חקר על פי הגורל במה היתה החטאת הזאת היום ומזה המקום התבאר שהוא אפסר סיעלים הפי' מהנביא קצת העתידות מזד האנשים אשר יקחו תועלת בהודעה ההיא:

הארבעים וחמשה

הוא להודיע איך סלם הסם יי' לסאול את גמולו הוא הרג כוב עיר הכהנים ובא עת שהרגים במה סכסך ממנו בהריגתם עד שהוכרח לנטות אחר הרברים הפחותים והם האובות אחר סכסך הרחיקם ובערם מן הארץ למען תגיע לו איזו הודעה בענין המלחמה:

הארבעים וששה

הוא להודיע שאין ראוי שיתחבר האדם עם הרשעים הלא תראה כי בהתחבר דוד עם פלשתים למלחמה פרץ הפי' מעשיו והיה זה סבה אל סכספה בקלב וסכסו הנפי' והטף אשר בה והנה להשגחה על דוד סכסו הפי' סלא הסכסו סריני פלשתים סילך אתם דוד במלחמ' כי יראו פן יעשה תחבולה להפילם בד סאל למען יתרחם בזה אל ארניו והיה זה סבה אל סהציל דוד כל אשר לקח עמלק ממנו ולקח מהם סלל רבונה היה בזה היסרה אל סתגיע המלכה לדוד בראות יסראל הצלחתו כמו סזכרנו במה סקדם:

הארבעים ושבעה

הוא להודיע שראוי לאדם סיעלח לחמו על פני המים להיטיב לרלים הרעבים כי בזה מקנח התכונה הטובה בענין החמלה מה סלא יעלם עם סכסר יקרה סגיע לבנות מהמקבל גמול טוב על זה הלא תראה כי דוד בחמלתו על האיש המצרי סמצאוהו בדרך רעב וצמא האכילו והסקהו ונתן לו פלח רבלה וסני צמוקים והיה זה סבה אל סהורוהו מקום הגדוד ספסמו על בקלב והיה זה סבה אל סהציל דוד כל אשר לקחו עמלק:

הארבעים ושמונה

הוא להודיע שאין ראוי סיבטח האדם על מי סאינו מעמו הלא תראה כי סכסר המצרי סהיה עבר לאיש עמלקי היה כקל בעיניו להפיל ארניו בד דוד אחר סכסע לו דוד סלא יסגרינו בד ארניו ולזאת הסבה כ' לא הסכסו סרכי פלשת' לבטוח בדוד:

הארבעים ותשעה

הוא להודיע שאין ראוי לאדם סיהיה אכזרי למשרתיו ועבדיו לעזוב אותם כסחלו אכל ראוי שישתרל ברפואתם ובמזירתם כחזקת הדי הלא תראה מה סקרה לזה האיש העמלקי בעבור עזבו סכסר המצרי בחלונות:

החמשים

הוא להודיע כי בתחבולות יעשו להם סחכמים מלחמה ולזה השתרל דוד לבא אל הגדוד תקף בעמדם בטח עד סנפלו בדם כלס זולתי מתי מעט סרכסו על הגמלים וינסו:

החמשים ואחד

הוא להודיע שראוי למסוך לב העם אליו בדרך סיהיהוה וגם בעת סחטאול לו יראה להם שאין בלבו עליהם דבר כי בזה יקח הנפשות וימסכם לעבודתו הלא תראה כי דוד הקדים לסאול בשלום מאתים האנשים אשר פגרו מעבור את נחל הבסור להראות להם שאין בלבו עליהם דבר ואף על פי סלא הסכסו ללכת עמו להלחם עם הגדוד אשר הסחית בקלב ולא די לו בזה אכל הסכסם גם כן סיקחו מן הסלל חלקם ולזאת הסבה גם כן סלח דוד מהסלל לזקני יהודה עם סכסר כתרסם להם בזה טוב הצלחתו והיתה בזה היסרה כסלאה להגיע המלח' לדוד:

החמשים ושנים

הוא להודיע איך הפליג הפי' אשר לו נתכנו עלינו להמציא הסבות סגיעו דוד אל סתהיה לו המלכה בקלות כמו סגזרה חכמתו ורצונו כי אס היה נהרג סאל לבדו הנה לחזק אהבת דוד אל יהונתן לא היה יכול להסכים בעצמו לעסוק המלכה ממנו ולזה מת יהונתן עמו וסכר כפלו גם כן עמו קצת יסר' להראות להם אי זה סדל יס' בן דוד לסאול כי סאל עם היותו מלך כפל הוא ועמו ביר פלשתים ודוד כצח במתי מעט עם רב כי זה ממה סייסיר יסראל אל סיתנו לדוד המלכה:

החמשים ושלושה

הוא להודיע שאין ראוי לאדם סיסמח בספול אויבו אכל ראוי סיהיה חרד בספילת סר וגדול ויזכור כי סכסר יתכן סיקרה לוכך ולזה תמצא סקדע דוד את צביו ויספוד ויבכה וסם עד הערב על סאל תחלה להיותו היותר כסכר ואחר זה על יהונתן ואחר על עם יי' סהם בית יסראל ויקנן על סאל ועל יהונתן קינה כסלאה:

החמשים וארבעה

הוא להודיע שראוי לאדם סילמד דעת ממה סיכסיל זולתו ולזה תמצא כי מפני סראה דוד סנפלו סאל ובניו על יד המורים אשר ללמד את בני יהודה קסת כי הוא כלי כסלא מאד בענין המלחמה:

עלי בהריגת כוב עיר הכהנים עם סזה היה כלי מסרה ההנהגה הגדולה מבית עלי כי לא סכסר מזרעו כי אס אביתר ובו סרה ההנהגה מבית עלי וכתנה לזרוק כמו סכתבאר בספר מלכי ולזה לא מצאנו סנעסם סאל בהריגת כוב עיר הכהנים ואף על פי סלא היתה סם סבה תביא להרגם בזה האופן כי גם אחימלך לא חטא כסגר סאל כמו סספר לו כס סלא חטאו לוכל בית אביו סהרג עמו ולזה תמצא סלא כזכר זה החטא עם החטאים סזכר סחטא בהם סאל כי יי' הסיתהו בו לקיים ייעורו:

השלישים וחמשה

הוא להודיע עוצם קנאת דוד בעוטי החמם עד סעם היותו ירא מאד מפני סאל התעורר להציל יוסבי קעילה מיד סוסיהם כי זאת התכונה ראוי סתהיה לסלם ולמכהיו:

השלישים וששה

הוא להודיע עוצם הסגחת הסם באהוביו וזה סכאשר היה סאל ואכסו עטורים ל דוד ואל אכסו לתפסם תקף סכב הסם סהוכרח סאל לסור מעל דוד למלט הארץ מיד פלשתים ואחר זה כאשר ירדפו סאל סכב הפי' סנפל ביר דוד בדרך סהיה דוד יכול להניק לו וזה היה בהיות סאל במערה ואחריו כן בהיותו סוכב יס' במעגל:

השלישים ושבעה

הוא להודיע שראוי לאדם סלא היה רוחק את הסעה אכל ימתן העת הראוי ולזה תמצא סאף על פי סכסר כפל סאל ביר דוד והיה דודפו לא סכסם דוד להרגו אכל קוה סאים אחר יקנן סקמתו ממנו או הפי' או יבא ימו למות וימלך דוד:

השלישים ושמונה

הוא להודיע שראוי למי סהיה חוסק תכלית מה סלא יסתרל בהגיעו במה סאפסר סיקר' לו ממנו כזק ולזה תמצא כי דוד אעפ סהיה מותר לו להרגו סאל כי סכסר היה דודפו והיה זה כלי אל סתהיה המלכה לדוד לא סכסם בהריגתו כן יהיה זה מביא האנשים להקל בהריגת המלכים ויביא זה להגיע כזק לדוד או לזרעו כי סכסר מסחו הסם ית למלך על יסראל על יד סמואל כסילו ולזאת הסבה הרג דוד האיש העמלקי באמרו סכסר הרג סאל והרג הורג איס בסת כן סאל:

השלישים ותשעה

הוא להודיע שאין ראוי סיתנה האדם במדת הכליות והכלביות ל' ההדרמות לתמונת הכלב סלא יניח סאר הכלבים להסאר בבית אשר הוא בו פן ימעיטו מזונו הלא תראה מה סקרה לכבל מעוצם הכליות סהיה לו אשר כמעט היה סבה לאסוף כפסו וכפס ביתו לולי היתה חכמת אביגיל:

הארבעים

הוא להודיע שראוי למי סיפחד מיד מי סתקף ממנו לפייסו ברבוי הדורון כמו סעסה יעקב לפייס עשו וכן עשה אביגיל לפייס דוד כי הפליגה מאד בזה הדורון מפני יריעתה חזק הכעס סהיה ראוי סהיה לדוד על דבר בעלה כי הוא סלם לו דעה תחת טובה וחרפו וסרפו מאד ולזה אמרה אכסר' פניו במכה הגדולה הזאת ואחר כן אבקס ממנו זה דרך תחנה וסקמה:

הארבעים ואחד

הוא להודיע סמי סירצה לפייס מי סתקף ממנו לעת כעסו חזק ראוי לו סיתחיל דבריו בדרך מן הפיוס סיתרצה הכועס להטות ארניו אל דבריו וסיסרר דבריו באופן מן סחכמה סתסלם לו סהצלה מהרע סחסב לעשות לו הכועס עליו ולזה סתחילה אביגיל דבריה בזה האופן סהיה אמרה סבה העין הזה כדי סיתפייס דוד קצת פיוס צהור אתה זאת סהודת סחטאה לו כי מורה ועוצ ירוחם ואחר כן בארה לו סאין ראוי סיתפסל כל זה סההפעלות על איס פחות כככל אס הטוי דברים כסגרו כי רוע תכונת לבו וסחיתותו סכסו זה והנה היה בזה המאמר מהפיוס לדוד מה סלא יעלם ואחר זה סתכסלה לדוד ובארה לו סלא היה לה אסם בזה וסכסעה בפי' פדי סיאמי לרבירה יותר והנה היה מהסכמה עוד ברבירה אלה סהיה לא רצתה להראות לדוד סתירא ממנו סיסחית ככל ובינו אכל הניחה הענין דרך סחכה סהסם ית סמר דוד מעשות זה סחטא ל' סיבא בדים לספך רס חסם ולהראות סהוא סומך על גבורתו בדרך סתושיע ידו לו לפי מחשבתו כי זה על סחמת סחטא עצום וככלל עוד מהפיוס ברבירה אשר זכרה מרדפו דוד דרך כלל סהפי' יקלע כפסם בקף הקלע וכפס דוד תהיה צרורה כצורר החיים עם הפי' לפי סלא תמצא הרעה מימיו וכאילו הזירה בזה עוד דוד סלא יאבד ממנו המלכה סכתן לו הפי' מפני סחטא כזה כמו סעסה סאל סהסיר ממנו המלכה מפני סחטאים סחטא כמו סזכר במה סקדם ולהראות עוד סהיה לא היתה יראה מרור סיעסה זה הרע סאל ממנו ססכר לה זה סחסר סעסחה לו בעת סייטיב יי' לו והיתה לו המלכה כי אז תהיה לאל ידו לסלם לה גמול כעל כל אשר גמלתו ולזה נתן דוד תודה לפי' אשר סלחה לפניו למנעו מזה סחטא וברך טוב טעמה כי כסר סקרה דבריה בתכלית ססלמות כמו סכארכו:

הארבעים ושנים

הוא להודיע שאין ראוי לאדם סיסמך על סנס אף על פי סרואה תמיד עיני אלהיו בו לסמרו אכל ראוי סיתרחק מן ססכנה לפימה סאפסר ולזה ספר סכסר דוד בארץ פלשתים מפני ראותו סאי אפסר סתסלם לו סהמירה בארץ יסראל בזולת סכנה כי תמיד היה סאל דודפו:

הארבעים ושלושה

הוא להודיע עוצם אהבת דוד עמו כי גם בעת סכסר מארץ יסראל והיה בארץ פלשתים היה כלסם מלחמות יי' בסוכאי יסראל והיה מכלה אותם לא יחיה איס מהם והיה מחכמת דוד סעסה הענין באופן סחסב אכיס כי דוד היה דורף יסראל והורגם ובה בטח בו יוקר לססנו כי הבאס הבאים בעמו יסראל ולזאת

חלקת הצורים. אחסנת קטילא על סם החרבות כמה דאת אחר חף תשיב צור
חרבו: אל החומם. כמורופן חמיסית מקום שמרה וכבר תלויין סם ויונתן תירגם
אל החומם בקטר ירכה: וימת תחתיו. ומית באתריה: לולא דברת. אס דברת
כץ: לולא. כמו לו ועוד ים לפתרו כמשמעו לולא דברת מה שאמרת יקומו כל
הנערים וישחקו:

הבתרין

יקמו ז' חס בקריא' וס' במס' רבתא: האתה זה ד' בקריאה וס' האתה זה עשו ויאמר אני. האתה זה עשה אל.
האתה זה עבר ישר. האתה זה אדני אליהו: וקח יג בקריאה וס' נמסר בסדר קרח: לולא ד' בחיבא בקריאה
וסימ' לולא התמנהגו כ' עתה. לולא חרשם כעגלתי. לולא דברת כי אז. לולא האבנתי לראות:

וישחקו. דרך שחקו ויגרו אלה עם אלה בחרבותיהם ונראה מיוצג מדרבנא
המלחמה יותר ודרשו רז"ל ולפי טעמה עם דם הנערים שחקו כענן וככל בזרב:
ולאיש בשתי. די היה לו אס אחר סנים עשר לאיש בשת כמו שאמר סנים עשר
מעבד ידוד אלא באל להודיע כי משבט בנימן היו הולכין עמו להמליכו: ויפלו
יחדיו כל אחד הרג את חברו:

חלקת הצורים. ח'י אחסנת קטילא מן ותקח כפורה צר צור
חרבו פשיכיה חרב חדה ויס
לפרס כמשמעו כמו והצורים
כתצו מומו ופירושו חלקת ה
החזקים כי חזקים היו ובחזקה
כלחמו מלא התגבר אחר על
חבירו אלא כלס כהרגו כח' אש
פליד חיו: ועשה אל קל
ברגליו. ספור זה כי בטוח
בקלותו לדרוף אחרי אבנר מה
מלא עמוכן האחרים ולא הבין
כי לא לקלים המרוץ: הצבים.
ב'יור אחד לבד ויור הרבים
כעלמה מהמכתב: ואחוז לך
אחר מן הנערי. לחבתך מוטב
עמך ואס אתה ירא ממנו יקח לך
את חליבתו. פ' כלי מלחמתו וגם
אתה לא תהרגו: למה חכמה
ארכה. כתרמו וקטלונך
ואירמיןך לארשא: וחיך אשא
פני. ואין ארים פני אל אחיך
להביטו הלא אבנר ממנו אס
חמיתך: באחרי הסכית. ים
חנינו פראשען החכיון מחודר
וכו ברזל מחודר עשוי לתקע
בארץ כמו שאמר בשאול וחכיונו
מעוכה בארץ ופעמים מכיס בו
לאחור שאין פנים אל הדרוף
להכותו בלהבת החנית אלא
מכיס באחרי החנית וכן עשה
אבנר לא ענה אל עשאל אלא
הכהו באחרי החנית: לא חומם
פירשו רב' זל בדוכן חמיסית
מקום שמרה וכבר תלויין בו
ותיבטור ירכה: תחתיו.
במקומו כמו ולא קמו אים
מתחנינו ורל מלא הלך ולא זו
מתקומו אחר סהוכה אלא מיד
מת: ויעמדו כחשם שמעו עברי
דוד הריגת עשאל דרפו אחרי
אבנר וכשהיו מגיעים אל המקו
ההוא סמת סם עשאל היו ע
עומדים אצל יואב ואבישי לא
עמדו עליו לא דרפו אחרי אבנר
והסמם באה. כשהגיעו גבעת
אמה באה הממם גבעת אמה:
כקראת הגבעה כן על ענין
ידוע אצלס אולי היתה אמת
המים בצד הגבעה: גיח. סס
מקום: ויתקבצו. כפראו סהיו
רורפים אחריהם התקבצו אותם
סהיו הולכי ראשוני ובאו אחרי
אבנר והיו לאגדה אחת להלחם
עם יואב ופירוש אגדה סעה
מקובצין יחד כאילו כקטרים
וכאגדים זה בזה: הלכח תאכל
חרב. תרגם יונתן הלאפרס וכן
תרגם אס ישמור לכח לאפרס
ופ' לכח ידוע כי הוא כמו ל
לעולס. ופ' תאכל חרב תאכל
חרבך במר לכח הלא ידעני ס
תאותך לכח למלחמה תהיה
מרה באחרונה: כי לולא דברת

אתה. אס לא טרברת אתה יקומו כל הנערים וישחקו לכנינו לא היתה מלחמ' זאת
היום ואתה החלו מלחמה זאת לא אני וכבר מאז מן הבקר ועד עתה נעלה העם
איש מאחרי אחיו לולי דברת אתה וכשראה יואב כי לא יכולעמם כי התקבצו
כלס תקע בשופר פיעמרו ולא ידעו כן עשה ויעמדו כל העם אשר עם יואב:

רלבג

והנה הקל אבנר
פהריגת הנערי והיה
גמולו מרה ככנר מרה
והו סכנר נפל בחרב
בסוף הענין. והנה
היה רודף עשאל אחר
אבנר להרגו במלחמ'
כי הוא היה בראש
והמכה לאיש בשת
ובכפלו תניע המלוכה
לרוד בקלו וכבר אמר
לו אבנר פיסור מ
מאחריו וטחו לו על
יד ימינו או על שמאלו
ויאחז אחד מהנערים
ויקח לו את חליבתו
כי היה קשה בעיני
אבנר להמית את ע
עשאל ובראותו כי לא
סר מדרוף אחרי ה
הכהו אבנר באחרי
החנית לא חומם והוא
סכאשר הוכה האדם
בו ימות בקלות והוא
המקום שמרה וכבר
תלויין בו כמו שפירשו
רז"ל והנה היה בחכית
ההוא חץ משני צדיו
כדי סיוכל להכות בו
לפניו ולאחוריו. והנה
דקר אותו בחכית ה
ההוא עד ספחה ופל
החכית מאחוריו ופל
סס ומת במקומו או
יהיה הרצון באמרו לא
החומם כנר הלב ו
והוא מענין וחמוסים
עלו בני ישראל והרצון
בו חמוסים מכלי זין
וכן הלב כלי זין ה
האדם כי ממנו תולדת
החיים הטובי שהוא
סומר מצאות האדם
סיעור הזמן שאפשר
בו סחיה. והנה היו
דורפים יואב ואבישי
אחיו אחרי אבנר ס
סהרג עשאל אחיהם
והעריבה הסמם ו
וכתוזק אבנר עם בני
בנימן סהתקבצו לו
והיה גם כן עמם ב
במקום חזק כי היו על
ראש גבעה אחת אז

באחריה
ב' חל בלתי
בדאסונה
ובאחריה

ויאמר אבנר אל יואב יקומו נא
הנערים וישחקו לפנינו ויאמר יואב
יקמו: ויקמו ויעברו במספר שנים
עשר לבנימן וליאיש בשרת בן
שאול ושנים עשר מעבדי דוד:
ויחזקו איש בראש רעהו וחרבו
בצד רעהו ויפלו יחדיו ויקרא למקום
ההוא חלקת הצרים אשר בגבעון:
ותהי המלחמה קשה עד מאד בין
ההוא וינגף אבנר ואנשי ישראל
לפני עבדי דוד: ויהיו שם שלשה
בני צרויה יואב ואבישי ועשרה אל
ועשה אל קל ברגליו באחד הצבים
אשר בשדה: וירדף עשה אל אחרי
אבנר ולא נטה ללכת על הימין
ועל השמאל מאחרי אבנר:
ויפץ אבנר אחרי ויאמר האתה זה
עשה אל ויאמר אנכי: ויאמר לו
אבנר נטה לך על ימינך או על
שמאלך ואחז לך אחד מהנערים
וקח לך את חליבתו ולא אבנר
עשה אל לסור מאחוריו: ויסף עוד
אבנר לאמר אל עשה אל סור לך
מאחרי למה אבנר ארצה ואין אשא
פני אל יואב אחיך: וימאן לסור
ויכתו אבנר באחרי החנית אל
החמש ותצא החנית מאחוריו ויפל
שם וימת תחתיו ויהי כל הבצא אל
המקום אשר נפל שם עשה אל
וימת ויעמדו: וירדפו יואב ואבישי
אחרי אבנר והשמש באה והמה באו
עד גבעת אמה אשר על פני גיח
דרך מדבר גבעון: ויתקבצו בני
בנימן אחרי אבנר והיו לאגדה אחת
ויעמדו על ראש גבעה אחת:
ויקרא אבנר אל יואב ויאמר הלנצח
תאכל חרבה לוא ידעתה כי מרה
תהיה באחרונה ועד מתי לא תאמר
לעם לשוב מאחרי אחיהם:
ויאמר יואב חיי האלהים כי
לולא דברת כי אז מהבקר נעלה
העם איש מאחרי אחיו:

וישחקו לפנינו. והנה
יקמו ויעמדו סיסורו מדרוף אים אחיו כי אס יכנחו או יכנחו ככר תהיה
מרה באחרונה כמו סכתבאר מענין מלחמת השבטים עם בנימן על דבר פילגם
גבעה וענהו יואב כי אבנר היה סבת המלחמה במה שאמר יקומו הנערים

ולא ירדפו. כמו ולא רדפו עתה במקום עבר ורבים כמוהו: כל הצטרף: סם מחזו וגבול מעבר לירדן נקרא כן על ענין ידוע אלס: ויקטן את כל העם: לפקוד אותם מי חסר מהם: ויפקדו. חסרו כמו ולא כפקד ממנו אים: תשעה עשר אים וצמאל. לפי שהיה נכבד מהתשעה עשר לא כללו עמהם וכתבו כפרט:

ויאזר להם בחברון כשהיה אור היום בדרך היו בחברון: כללם ובספר דברי הימים דניאל פני סמות היו לו וכו' ומהו רבים בבתי וים בו דרם כי לפי סלקח דוד אביגיל אח' מות נבל היו אומרים כי מעוברת היתה מכבל וזה הבן סילרה אביגיל לדוד היתה בנו של נבל לפיכך יצא קלסתר פניו קלסתר פניו של דוד ל להסיר החסד לפיכך קראו כללם כלו אב כלות בכל כוונתו וירומה לאב ודניאל היה סמו העיקר כי אמר דוד דניאל אל מכבל: אבסלום בן מעכה. דרסו בוכי לפי שהיה בן יפת תואר סלקח דוד במלחמה לפיכך היה אב אבסלום קורר ומורה באביו כי לכך נקמה פרשת קורר ומורה לפרסה יפת תואר לומר לך כל הנקמא אותה או אשה שאינה הגונה יוצא ממנה בן קורר ומור ונכון הוא הדרם כי מאחר שהיה סבויה הרי היא כמו כרתח בשוב לרת ישראל ולבה לא נכון אל הדת והנכס יוצא דמות ס הדרם: לעבלה אסת דוד. דרסו רז' עבלה זו מיכל בת שאול ולפי שהיתה חביבה על דוד קראה עבלה כמו לולי ח חרשתם בעגלתי לא מצאתם חידתי ומה שאמר אסת דוד מסייע הדרם אפי' שהם לא הביאו כי לתה אפי' זאת אסת דוד מה שלא אמר על האחרות אלא לפי שהיתה אסתו ראשונה ומה שאמר ולמיכל בת שאול לא היה לה ולר עד יום מותה מההוא מעשה ואילך לא היה לה ולר להכנה סבויה דוד שהיה מפוזר לפניו אב' משקרא הוה לה ולפי הפסוקים לפרס עגלה זו אחרת ומיכל לא נזכרה כאן לפי שלא היה לו ממנה בן וכן הוא אומ' הבנים שהיו בחברון לפיכך זכר הנשים ומיכל אף על פי שהביאה לו אבנר ועורכו בחברון לא זכרה כאן לפי שלא היה לו ממנה בן אבל באמרו אסת דוד וכן אמר דברי הימים לעבלה אסתו אולי לא היתה ממשפחה גדולה ולא היתה דיועה בזכור אותה אלא באסת דוד וים לפרס עוד כי עבלה זאת היתה אסת שאול ולקחה דוד

ותקע יואב בשופרא וקמו כל עמא ולא רדפו עוד בדרך ישראל ולא אספו עוד לאטתא קרבא ויאבנר וגברותי הליכו במשרא כל ליליא הווא ועברו ית ירנא ואזלו כל בתרון ואתו למחנים: ויואב תב מבתר בגבר וכבשית כל עמא ושגו מעבדי דוד תשעת עשר גברא ועשהאל: ועבדי דוד קטלו מרבית בנים ובגברי אבנר תלת מאה ושתין גברא מיתו: ונטלו ית עשהאל וקברוהו בקברא ראבויהו בבית לחם ואזלו כל ליליא ויאב וגברותי ונדהר להון בחברון: והות קרבא תקוף בין בית שאול ובין בית דוד ובית דוד אזלין ותקפין ובית שאול אזלין ומאכין: ואתיליו לירדן בנין בחברון והוה בוכריה אסנון לאחינועם דמחרעאל: ותניניה כללם לאביגיל אמת נבל דסכרמלא ותליחא לאבשלום בר מעכה בת תלמי מלכא דגשור ורביעא אדוניה בר חגית וחמשא שפטיה בר אביטל: ושתיא את יתרעם לעגלה אמת דוד אזלין אתיליו לירדן בחברון: והוה בר הות קרבא בין בית שאול ובין בית דוד ואבנר הוה מיתקף בבית שאול וילשאול אחינתא ושמה רצפה בת איה ואמר לאבנר מא דין עלתא לות לחינתא דאבא:

ויולדו להם: סימן ושם ואיש נבל אביגיל בתיב: ותמור ותרד מעל החמור אביגיל בתיב: ומשנהו בלאב לאביגיל בתיב: ואחר מות שאול כמו שאומ' ואת כמי ארויך בחיקך ואף על פי שאמרו אף נוסאף אלמנתו של מלך הרי אמרו מלך נוסאף אלמנתו של מלך אחר מפני זה אמר אסת דוד כלומר שלא היתה ראויה להיות אסת אדם אחר אלא אסת דוד לפי שהיה מלך ואף על פי שזו הסבר' אינה אלא לרעת רבי יהודה כי הוא אומר מלך נוסאף אלמנתו של מלך ואין חכמים מורים לו אף על פי כן פסוק הפסוק ככון לר' יהודה ואף על פי שהיתה אסת חמיו מותרת ואף לרברי הירושלמי שאומר שאסת חמיו אסורה לא אסורה לא מפני מראית העין אבל מן התורה אינה אסורה והם אמרו כי רצפה פלגם שאול לקחה דוד לאסה: ויאמר אים בסת אל אבנר. ואף על פי שלא זכרו למעלה בפסוק הנה זכר בית שאול והוא אים בסת כי בו תלויה בית שאול: אל פלגם אביו חסרו בפלגם אביו ואם היה הרבר אמת היה לו לתפשו בכך לכבוד אביו ועוד כי אסורה היתה לכל אדם לפי שהיתה פלגם המלך ואף נוסאף אלמנתו של מלך ואף על פי שלא היתה אסתו אלא פלגם כיון שהיתה מיוחדת לו הרי היא כחשבת אלמנתו ועוד כיון שמתו הרי אמרו אף מתמתין בסרביטו של מלך וזהו שאמר ותפקוד עלי עין האשה כי אסורה היתה להריוט:

הבחרון. סם מחזו: תשעה עשר אים וצמאל יוהלא עטאל בכלל עבדי דוד ולמה יצא שהיה סקול כנגד כולם וכן לכו וראו את הארץ ואת ירחו וכן והמלך סלמה אהב נשים נכריות רבות ואת בת פרעה: ומסנהו כללם. ובמקום אחר הוא איתנו מסנהו דניאל ולמה נקרא סמו כללם אמר יצחק שהיו ליכני הדור אומרי מכבל היתה אביגיל

ולא יספוד וסי' נבסר לעיל בהאי סיפרא סי': ארכה ג' דגשים וחם' וסי' ותוי' ומלחמה ארכה בין בית שאול. לאמר ארכה היא. מארץ מדה: ויולדוה בקריאה וסי' ויולדו להם בנים אחר הבכור. ויולדו לדוד בנים בחברון דשמואל לחם'. ויולדו עוד לדוד בנים. ויולדו לאבשלום. ויולדו לו שבעה בנים דאיוב. וא'

ותקע יואב בשופרא וקמו כל העם ולא ירדפו עוד אחרי ישראל ולא יספו עוד להלחם: ויאבנר ואנשיו הלכו בערברה כל הלילה והוא ועבדיו את הירדן וילכו כל הבתרון ויבאו מחנים: ויואב שב מאחרי אבנר ויקבץ את כל העם ויפקדו מעבדי דוד תשעה עשר איש ועשהאל: ועבדי דוד הכו מבנימ' ובאנשי אבנר שלש מאות וששים איש מתו: וישאו את עשהאל ויקברוהו בקבר אביו אשר בית לחם וילכו כל הלילה יואב ואנשיו ויאזר להם בחברון: ותהי המלחמה ארכה בין בית שאול ובין בית דוד ודוד הלך וחזק ובית שאול הלכים ודלים: וילדו לדוד בנים בחברון ויהי בכורו אמנון לאחינועם היזרעאלי: ומשנהו כללם לאביגיל אשת נבל הכרמלי ורשלישי אבשלום בן מעכה בת תלמי מלך גשור: והרביעי אדניה בן חגית והחמישי שפטיה בן אביטל: והששי יתרעם לעגלה אשת דוד אלה ילדו לדוד בחברון: והיו בהיות המלחמה בין בית שאול ובין בית דוד ואבנר היה מתחזק בבית שאול: ולשאול פלגש ושמה רצפה בת איה ויאמר אל-אבנר מדוע באתה אל פלגש אבי:

וכבר היה דוד הולך וחזק ובית שאול הולכים ודלים: לעבלה אסת דוד. אמרו ז"ל כי מפני זה אמר אסת דוד בזו לבד ולא באחרות כי היא היתה בלתי ראויה כי אם לרוד לפי שהיתה אסת שאול כמו שאמר' ואתה לך את בית ארכיך ואתנבי ארכיך בחיקך והנה אלמנתו של מלך אינה ראויה כי אם למלך וירמה גם כן כי הנשים אשר לקח בירושלם והסילגמי' כמו שאמר אחר זה היו קצתם מבית שאול: והנה

מעוברת כהפך קן קלסתר ונדהר לאביו ורבותיו אמרו שהיה מכלים פני מפיטוטת בהלכה: לעבלה זו מיכל בת שאול וזהו אומר לולא חרשתם בעגלתי והכתיב ולמיכל בת שאול לא היה לה וולר עד יום מותה עד יום מותה לא הוה לה מ מאותו מעשה ואילך הוה לה: היתה מתחזק בכל כח על בית שאול להעמיד מלכותם: הרחם

ארכה ג' דגשים וחם' וסי' ותוי' ומלחמה ארכה בין בית שאול. לאמר ארכה היא. מארץ מדה: ויולדוה בקריאה וסי' ויולדו להם בנים אחר הבכור. ויולדו לדוד בנים בחברון דשמואל לחם'. ויולדו עוד לדוד בנים. ויולדו לאבשלום. ויולדו לו שבעה בנים דאיוב. וא'

רלבב

והנה סבב יואב ששעמו העם ולא רדפו אחרי בני ישראל ולא יספועד להלחם אחר זה בזמן ההוא אף הסתדלו כל אחת מ מהכחות לסובל אחרים בזריות להמלט מהכח האחרת אם תדוק אחריהם ולזה הלכנו אבנר וסיעתו כל ה הלילה וכן הענין ב ביואב ואכסיו. והנה היה מהלחת דוד שלא מתו מאכסיו וזאת עשרים ומאכסיו אבנר מתו שלם מאות וששים אים וכן התמיד הענין כל ימי המסך. ה המלחמה בין בית ס שאול ובין בית דוד סכבר היה דוד הולך וחזק ובית שאול הולכים ודלים: לעבלה אסת דוד. אמרו ז"ל כי מפני זה אמר אסת דוד בזו לבד ולא באחרות כי היא היתה בלתי ראויה כי אם לרוד לפי שהיתה אסת שאול כמו שאמר' ואתה לך את בית ארכיך ואתנבי ארכיך בחיקך והנה אלמנתו של מלך אינה ראויה כי אם למלך וירמה גם כן כי הנשים אשר לקח בירושלם והסילגמי' כמו שאמר אחר זה היו קצתם מבית שאול: והנה

ואף על פי שלא זכרו למעלה בפסוק הנה זכר בית שאול והוא אים בסת כי בו תלויה בית שאול: אל פלגם אביו חסרו בפלגם אביו ואם היה הרבר אמת היה לו לתפשו בכך לכבוד אביו ועוד כי אסורה היתה לכל אדם לפי שהיתה פלגם המלך ואף נוסאף אלמנתו של מלך ואף על פי שלא היתה אסתו אלא פלגם כיון שהיתה מיוחדת לו הרי היא כחשבת אלמנתו ועוד כיון שמתו הרי אמרו אף מתמתין בסרביטו של מלך וזהו שאמר ותפקוד עלי עין האשה כי אסורה היתה להריוט:

הראש כלב אנכי. מלעניו חילוי הייתי ראש כלבים כלומר חילוי לא הייתי ממונה
אלא על הכלבים שהייתי נקרא ראש כלב ועוד חילוי לטובת יהודה שאתה מוכח את
היה לי שום מנוי עליהם לא היה לך לבנותי כל כך היום יש לי דין לעשות חסד עם
בית שאול כי בזיתי והלא חסד גדול עשיתי עדי היותי עם בית אביך מהחזקתי

בביתו להעמידו במלכותו ולא
המצייתך ביד דוד ואתה פקדת
עלי עון הושה וית הלא ריטא
אכא מכען הויתי גבר הדיוט
למארא דבית יהודה ולא
המצייתך. בא על דרך בעלי
ההוא ואעפ שהוה מבעלי האלף
ופי כמו ואת העולה המציאו
אלו ענין הזמנה ומסורה:

כאשר נכבד יי לרוד. רבנו
הוא סבועתו וכן אמר בסבועתו
לרוד עבדי או לפי שאמר סני
פעמים למאול בשם האל בגלגל
ובדבר עמלק בקם לוי אים כ
כלבנו וכתל לרעך ואמר והן הן
סבועה לאו לאו סבועה: תחתיו
לאמר למי ארץ. בסתר פלח לו
למי תאות הארץ אלא לך כמו
שאמר האל כרתה בריתך עמי
ואני אסוב לך כל ישראל וית
מחתייה למימר מקיימת במאן
דעבר ארעא למימר ויעררם
מכתב בכתבו לרוד מן אבנר
לרוד הקדים שמו למסד דוד זהו
א דוד תחתיו לפיכך נענם אבנר
כי אים לפני הדין. כי אים
לפני כל דבר יהיה הדין את
מיכל: ויסלח דוד מלאכים אים
על פי שסלח לאבנר פלח גם כן
לאים בסת לכבודו שלא רצה
לקחתה בלא רשותו: אשר
ארסתי לי זה מסייע פירו' ר' זל
סכתבנו למעלה בענין זה כלומר
אסתי היא וארסתי במאה ע
ערלות פלסתי כלומר בהם היה
דעתי לא בעושר שהתל לי שאול
שהוא מלוח אצלו לפיכך היא
אסתי באמת. ולפי הפסג אמר
ארסתי לי ר'ל בסכנה שמתני
עבמי בעבודה לפיכך יש עליך
להחזיר לי ובאמר במאה והוא
כתן מאתים ואח במאה כי מאת
היה התנאי ביניהם: מעם אים.
מעם איםה וכתני מלות בעלה
ואחר כך פירש מי היה בעלת
פלטיאל בן לים והוא פלטיאל
בן לים סכתוב למעלה. ובדרש
לפיכך קראו עתה פלטי פלטינו
אל מעבירה שלא בא על מיכל
כמו שפירשנו למעלה ומה שאמר
הלך ובכה אחריה עד בחורים
על מזה שהלכה מידו ושהיה
כובס את יצרו עד בחורי טעם
כחור' שלא טעמו טעם אותו
חטא וכל זה הוא רחוק מדרך
הפסג ובחורים הוא שם מקום
בארץ בנימן כמו שמשכן גרא
בן הימני ובחורים ענין אחד וכן
ועלמת ובחורים ענין אחד וכן
כזכר זה המקום בספר יהושע
עלמון ובדברי הימים עלמות
ואפסר פקדא פן על שם אדם

ותקוף לאבנר לחרא על
פתגמי אישבושר ואמר ה
הלא רישא דכלבא אבנר מבצע
הויתי גבר הדיוט לשארא דבית
יהודה וזמא וין אעביר טיבו עם
בית שאול אבנר עם אחוה ועם
רחמיה ולא מסריתך בידא דרוד
ומכען את מכער עליחוב אתמא
יומא דין: פדון יעביר יי לאבנר
וכדון יוסף ליה ארי פמא דקיים
לרוד ארי פדון אעביר ליה
לאעברא מלכו מבית שאול
ולאקמא ית כורסי דוד על ישראל
ועל דבית יהודה מין ועד באר
שבע: ולא יכיל עוד לאתבא
ית אבנר פיתגמא מדרחל יתיה:
ויסלח אבנר אנדון
לית דוד מאתריה למימר מקיימת
במן דעבר ארעא למימר גזר ק
קיימך עמיו ואי עמך לאסתר
ליתך ית כל ישראל: ואמר טב
אנא אנדון עמך קיים ברם פתגמא
חד אנא שאיל מעמך למימר לא
תחזוית אפילו ליתן קדם מיתותך
ית מיכל בת שאול במיתך ל
לאיתתא קרמי:
ויסלח דוד אנדון לית איש בוש
בר שאול למימר הב ית אחתי ית
מיכל דארסית לי במאה ערלות
פלטיאל: ויסלח איש בוש
ודברה מלות בעלה מלות פלטיאל
בר ליש: ואול עמה בעלה איל
ובכי בתרהא עד עלמת ואמר ליה
אבנר איזיל תוב ותב: ופיתגם
אבנר הוה עם סבי ישראל למימר
אף תמליאף מרקמוהי הויתו בען
ית דוד למיהו מלפא עליכון ווכען
עיבדו ארי יי אמר לרוד למימר
ביד דוד עבדי אפרזק ית עמי ישראל
מירא דפלטיאל ומיד כל בעלי
דבניהון: ומליל אף אבנר קדם
דבית בנימן ואול אף אבנר למללא
קד דוד בתברון ית כל דתקן בעיני
ישראל ובעיני כל דבית בנימן:

הנראה עלמת בן יצחק מסבט בנימן וכל פלטי פלטינו
לרוד. רבנו
הוא סבועתו וכן אמר בסבועתו
לרוד עבדי או לפי שאמר סני
פעמים למאול בשם האל בגלגל
ובדבר עמלק בקם לוי אים כ
כלבנו וכתל לרעך ואמר והן הן
סבועה לאו לאו סבועה: תחתיו
לאמר למי ארץ. בסתר פלח לו
למי תאות הארץ אלא לך כמו
שאמר האל כרתה בריתך עמי
ואני אסוב לך כל ישראל וית
מחתייה למימר מקיימת במאן
דעבר ארעא למימר ויעררם
מכתב בכתבו לרוד מן אבנר
לרוד הקדים שמו למסד דוד זהו
א דוד תחתיו לפיכך נענם אבנר
כי אים לפני הדין. כי אים
לפני כל דבר יהיה הדין את
מיכל: ויסלח דוד מלאכים אים
על פי שסלח לאבנר פלח גם כן
לאים בסת לכבודו שלא רצה
לקחתה בלא רשותו: אשר
ארסתי לי זה מסייע פירו' ר' זל
סכתבנו למעלה בענין זה כלומר
אסתי היא וארסתי במאה ע
ערלות פלסתי כלומר בהם היה
דעתי לא בעושר שהתל לי שאול
שהוא מלוח אצלו לפיכך היא
אסתי באמת. ולפי הפסג אמר
ארסתי לי ר'ל בסכנה שמתני
עבמי בעבודה לפיכך יש עליך
להחזיר לי ובאמר במאה והוא
כתן מאתים ואח במאה כי מאת
היה התנאי ביניהם: מעם אים.
מעם איםה וכתני מלות בעלה
ואחר כך פירש מי היה בעלת
פלטיאל בן לים והוא פלטיאל
בן לים סכתוב למעלה. ובדרש
לפיכך קראו עתה פלטי פלטינו
אל מעבירה שלא בא על מיכל
כמו שפירשנו למעלה ומה שאמר
הלך ובכה אחריה עד בחורים
על מזה שהלכה מידו ושהיה
כובס את יצרו עד בחורי טעם
כחור' שלא טעמו טעם אותו
חטא וכל זה הוא רחוק מדרך
הפסג ובחורים הוא שם מקום
בארץ בנימן כמו שמשכן גרא
בן הימני ובחורים ענין אחד וכן
ועלמת ובחורים ענין אחד וכן
כזכר זה המקום בספר יהושע
עלמון ובדברי הימים עלמות
ואפסר פקדא פן על שם אדם

הנראה עלמת בן יצחק מסבט בנימן וכל פלטי פלטינו
לרוד. רבנו
הוא סבועתו וכן אמר בסבועתו
לרוד עבדי או לפי שאמר סני
פעמים למאול בשם האל בגלגל
ובדבר עמלק בקם לוי אים כ
כלבנו וכתל לרעך ואמר והן הן
סבועה לאו לאו סבועה: תחתיו
לאמר למי ארץ. בסתר פלח לו
למי תאות הארץ אלא לך כמו
שאמר האל כרתה בריתך עמי
ואני אסוב לך כל ישראל וית
מחתייה למימר מקיימת במאן
דעבר ארעא למימר ויעררם
מכתב בכתבו לרוד מן אבנר
לרוד הקדים שמו למסד דוד זהו
א דוד תחתיו לפיכך נענם אבנר
כי אים לפני הדין. כי אים
לפני כל דבר יהיה הדין את
מיכל: ויסלח דוד מלאכים אים
על פי שסלח לאבנר פלח גם כן
לאים בסת לכבודו שלא רצה
לקחתה בלא רשותו: אשר
ארסתי לי זה מסייע פירו' ר' זל
סכתבנו למעלה בענין זה כלומר
אסתי היא וארסתי במאה ע
ערלות פלסתי כלומר בהם היה
דעתי לא בעושר שהתל לי שאול
שהוא מלוח אצלו לפיכך היא
אסתי באמת. ולפי הפסג אמר
ארסתי לי ר'ל בסכנה שמתני
עבמי בעבודה לפיכך יש עליך
להחזיר לי ובאמר במאה והוא
כתן מאתים ואח במאה כי מאת
היה התנאי ביניהם: מעם אים.
מעם איםה וכתני מלות בעלה
ואחר כך פירש מי היה בעלת
פלטיאל בן לים והוא פלטיאל
בן לים סכתוב למעלה. ובדרש
לפיכך קראו עתה פלטי פלטינו
אל מעבירה שלא בא על מיכל
כמו שפירשנו למעלה ומה שאמר
הלך ובכה אחריה עד בחורים
על מזה שהלכה מידו ושהיה
כובס את יצרו עד בחורי טעם
כחור' שלא טעמו טעם אותו
חטא וכל זה הוא רחוק מדרך
הפסג ובחורים הוא שם מקום
בארץ בנימן כמו שמשכן גרא
בן הימני ובחורים ענין אחד וכן
ועלמת ובחורים ענין אחד וכן
כזכר זה המקום בספר יהושע
עלמון ובדברי הימים עלמות
ואפסר פקדא פן על שם אדם

הראש כלב אנכי אשר ליהודה. כלום אנכי חסוב אפי' כראש סומר הכלבים אשר
לרוד. אך לפי הנקוד שהטעם תחת הראש וכלב אנכי מוקף במקף כך פירושו
הראש ופי' אחפון להיות ראש בבתך טוב לי להיות כלב והדיוט בבית דוד וכן
תרגם יונתן: היום אעשה חסד. מעתה נאה לי לעשות חסד עם בית שאול ועם
כל אוהביו כאשר ע
עשיתי עדי הכה: ולא
המצייתך. ביד דוד:
תחתיו לאמי' מאתריה
למימר מקיימת ב
במאן דעבר ארעא
למי ארץ. למון סבועה
במי שהארץ שלו ידא
תחתיו שמו הזכיר ת
תחלה באגרת ואחר
כך הזכיר סם דוד ו
ולכך נענם כתב ממני
אבנר שר צבא ישראל
לרוד מלך ישראל ס
פלוס למי ארץ למי
שהמלכות הגון לו אני
סולח לו לאמר כרתה
ברית וגו': לפני הדין
לפני ראיתך פניו
הדין את מיכל:
מעם אים. מלות
בעלה: הלך ובכה.
על מזה שהולכת מ
ממנו סכל אותן הסכי
כען חרב בינו לבניה
במטה ולא כסל בה:
ודבר אבנר היה קודם
לכן: אמ' אל דוד על
דוד ואינו זו ממעמע
אל: מהגדוד

במאה וס' נמסר בסדר וישלח וסבט יחושע: בחרים ד' חס' בליש וסימני וילך אתה אישה הלך ובכה.
ורבה עמך שמעי בן גרא בן דמיני. ואמר חזהאל בדוע. אז תשבח בתולה בכחול: שלשם ד' חס' בנימיא
וס' בא אלוהים אל הבחנה. ויה כל יודעו. אשה עצורה לנו. ודבר אבנר היה עם כל ישראל: בנימן יי
סל וס' נמסר בסדר וישלח וביחושע סימן כא:

ויחל לאבנר מאד על דברי
איש בוש ויאמר הלאש כלב
אנכי אשר ליהודה היום אעשה
חסד עם בית שאול אביך אל
אחיו ואל מרעהו ולא המצייתך ביד
דוד ותפקד עלי עון האשה היום:
כה יעשה אלהים לאבנר וכה יסיף
לוי באשר נשבע יהוה לדוד כי כן
אעשה לו: להעביר הממלכה
מבית שאול ולהקים את כסא דוד
על ישראל ועל יהודה מין ועד
באר שבע: ולא יכל עוד להשיב
את אבנר דבר מיראתו אתו:
וישלח אבנר מלאכים
אל דוד תחתיו לאמר למי ארץ
לאמר כרתה בריתך אתי והנה ידי
עמך להסב אליך את כל ישראל:
ויאמר טוב אני אכרת אתך ברית אף
דבר אחד אנכי שאיל מאתך לאמר
לא תראה את פני כי אם לפני
הכיאת את מיכל בת שאול בבאך
לראות את פני:
וישלח דוד מלאכים אל איש בוש
בן שאול לאמר תנה את אשתי את
מיכל אשר ארשתי לי במאה ערלות
פלטיאל:
ויקחה מעם איש מעם פלטיאל בן
לוי: וילך אתה אישה הלך ובכה
אחריה עד בחרים ויאמר אליו אבנר
לך שוב וישב: ודבר אבנר היה
עם זקני ישראל לאמר גם תמול גם
שלשם הייתם מבקשים את דוד
למלך עליכם: ועתה עשו כי יהוה
אמר אל דוד לאמר ביד דוד עבדי
רושיע את עמי ישראל מיד
פלשתיים ומיד כל איביהם:
וידבר גם אבנר באזני בנימין וילך
גם אבנר לדבר באזני דוד בחברון
את כל אשר טוב בעיני ישראל
ובעיני כל בית בנימן:

הנראה עלמת בן יצחק מסבט בנימן וכל פלטי פלטינו
לרוד. רבנו
הוא סבועתו וכן אמר בסבועתו
לרוד עבדי או לפי שאמר סני
פעמים למאול בשם האל בגלגל
ובדבר עמלק בקם לוי אים כ
כלבנו וכתל לרעך ואמר והן הן
סבועה לאו לאו סבועה: תחתיו
לאמר למי ארץ. בסתר פלח לו
למי תאות הארץ אלא לך כמו
שאמר האל כרתה בריתך עמי
ואני אסוב לך כל ישראל וית
מחתייה למימר מקיימת במאן
דעבר ארעא למימר ויעררם
מכתב בכתבו לרוד מן אבנר
לרוד הקדים שמו למסד דוד זהו
א דוד תחתיו לפיכך נענם אבנר
כי אים לפני הדין. כי אים
לפני כל דבר יהיה הדין את
מיכל: ויסלח דוד מלאכים אים
על פי שסלח לאבנר פלח גם כן
לאים בסת לכבודו שלא רצה
לקחתה בלא רשותו: אשר
ארסתי לי זה מסייע פירו' ר' זל
סכתבנו למעלה בענין זה כלומר
אסתי היא וארסתי במאה ע
ערלות פלסתי כלומר בהם היה
דעתי לא בעושר שהתל לי שאול
שהוא מלוח אצלו לפיכך היא
אסתי באמת. ולפי הפסג אמר
ארסתי לי ר'ל בסכנה שמתני
עבמי בעבודה לפיכך יש עליך
להחזיר לי ובאמר במאה והוא
כתן מאתים ואח במאה כי מאת
היה התנאי ביניהם: מעם אים.
מעם איםה וכתני מלות בעלה
ואחר כך פירש מי היה בעלת
פלטיאל בן לים והוא פלטיאל
בן לים סכתוב למעלה. ובדרש
לפיכך קראו עתה פלטי פלטינו
אל מעבירה שלא בא על מיכל
כמו שפירשנו למעלה ומה שאמר
הלך ובכה אחריה עד בחורים
על מזה שהלכה מידו ושהיה
כובס את יצרו עד בחורי טעם
כחור' שלא טעמו טעם אותו
חטא וכל זה הוא רחוק מדרך
הפסג ובחורים הוא שם מקום
בארץ בנימן כמו שמשכן גרא
בן הימני ובחורים ענין אחד וכן
ועלמת ובחורים ענין אחד וכן
כזכר זה המקום בספר יהושע
עלמון ובדברי הימים עלמות
ואפסר פקדא פן על שם אדם

הנראה עלמת בן יצחק מסבט בנימן וכל פלטי פלטינו
לרוד. רבנו
הוא סבועתו וכן אמר בסבועתו
לרוד עבדי או לפי שאמר סני
פעמים למאול בשם האל בגלגל
ובדבר עמלק בקם לוי אים כ
כלבנו וכתל לרעך ואמר והן הן
סבועה לאו לאו סבועה: תחתיו
לאמר למי ארץ. בסתר פלח לו
למי תאות הארץ אלא לך כמו
שאמר האל כרתה בריתך עמי
ואני אסוב לך כל ישראל וית
מחתייה למימר מקיימת במאן
דעבר ארעא למימר ויעררם
מכתב בכתבו לרוד מן אבנר
לרוד הקדים שמו למסד דוד זהו
א דוד תחתיו לפיכך נענם אבנר
כי אים לפני הדין. כי אים
לפני כל דבר יהיה הדין את
מיכל: ויסלח דוד מלאכים אים
על פי שסלח לאבנר פלח גם כן
לאים בסת לכבודו שלא רצה
לקחתה בלא רשותו: אשר
ארסתי לי זה מסייע פירו' ר' זל
סכתבנו למעלה בענין זה כלומר
אסתי היא וארסתי במאה ע
ערלות פלסתי כלומר בהם היה
דעתי לא בעושר שהתל לי שאול
שהוא מלוח אצלו לפיכך היא
אסתי באמת. ולפי הפסג אמר
ארסתי לי ר'ל בסכנה שמתני
עבמי בעבודה לפיכך יש עליך
להחזיר לי ובאמר במאה והוא
כתן מאתים ואח במאה כי מאת
היה התנאי ביניהם: מעם אים.
מעם איםה וכתני מלות בעלה
ואחר כך פירש מי היה בעלת
פלטיאל בן לים והוא פלטיאל
בן לים סכתוב למעלה. ובדרש
לפיכך קראו עתה פלטי פלטינו
אל מעבירה שלא בא על מיכל
כמו שפירשנו למעלה ומה שאמר
הלך ובכה אחריה עד בחורים
על מזה שהלכה מידו ושהיה
כובס את יצרו עד בחורי טעם
כחור' שלא טעמו טעם אותו
חטא וכל זה הוא רחוק מדרך
הפסג ובחורים הוא שם מקום
בארץ בנימן כמו שמשכן גרא
בן הימני ובחורים ענין אחד וכן
ועלמת ובחורים ענין אחד וכן
כזכר זה המקום בספר יהושע
עלמון ובדברי הימים עלמות
ואפסר פקדא פן על שם אדם

הנראה עלמת בן יצחק מסבט בנימן וכל פלטי פלטינו
לרוד. רבנו
הוא סבועתו וכן אמר בסבועתו
לרוד עבדי או לפי שאמר סני
פעמים למאול בשם האל בגלגל
ובדבר עמלק בקם לוי אים כ
כלבנו וכתל לרעך ואמר והן הן
סבועה לאו לאו סבועה: תחתיו
לאמר למי ארץ. בסתר פלח לו
למי תאות הארץ אלא לך כמו
שאמר האל כרתה בריתך עמי
ואני אסוב לך כל ישראל וית
מחתייה למימר מקיימת במאן
דעבר ארעא למימר ויעררם
מכתב בכתבו לרוד מן אבנר
לרוד הקדים שמו למסד דוד זהו
א דוד תחתיו לפיכך נענם אבנר
כי אים לפני הדין. כי אים
לפני כל דבר יהיה הדין את
מיכל: ויסלח דוד מלאכים אים
על פי שסלח לאבנר פלח גם כן
לאים בסת לכבודו שלא רצה
לקחתה בלא רשותו: אשר
ארסתי לי זה מסייע פירו' ר' זל
סכתבנו למעלה בענין זה כלומר
אסתי היא וארסתי במאה ע
ערלות פלסתי כלומר בהם היה
דעתי לא בעושר שהתל לי שאול
שהוא מלוח אצלו לפיכך היא
אסתי באמת. ולפי הפסג אמר
ארסתי לי ר'ל בסכנה שמתני
עבמי בעבודה לפיכך יש עליך
להחזיר לי ובאמר במאה והוא
כתן מאתים ואח במאה כי מאת
היה התנאי ביניהם: מעם אים.
מעם איםה וכתני מלות בעלה
ואחר כך פירש מי היה בעלת
פלטיאל בן לים והוא פלטיאל
בן לים סכתוב למעלה. ובדרש
לפיכך קראו עתה פלטי פלטינו
אל מעבירה שלא בא על מיכל
כמו שפירשנו למעלה ומה שאמר
הלך ובכה אחריה עד בחורים
על מזה שהלכה מידו ושהיה
כובס את יצרו עד בחורי טעם
כחור' שלא טעמו טעם אותו
חטא וכל זה הוא רחוק מדרך
הפסג ובחורים הוא שם מקום
בארץ בנימן כמו שמשכן גרא
בן הימני ובחורים ענין אחד וכן
ועלמת ובחורים ענין אחד וכן
כזכר זה המקום בספר יהושע
עלמון ובדברי הימים עלמות
ואפסר פקדא פן על שם אדם

הנראה עלמת בן יצחק מסבט בנימן וכל פלטי פלטינו
לרוד. רבנו
הוא סבועתו וכן אמר בסבועתו
לרוד עבדי או לפי שאמר סני
פעמים למאול בשם האל בגלגל
ובדבר עמלק בקם לוי אים כ
כלבנו וכתל לרעך ואמר והן הן
סבועה לאו לאו סבועה: תחתיו
לאמר למי ארץ. בסתר פלח לו
למי תאות הארץ אלא לך כמו
שאמר האל כרתה בריתך עמי
ואני אסוב לך כל ישראל וית
מחתייה למימר מקיימת במאן
דעבר ארעא למימר ויעררם
מכתב בכתבו לרוד מן אבנר
לרוד הקדים שמו למסד דוד זהו
א דוד תחתיו לפיכך נענם אבנר
כי אים לפני הדין. כי אים
לפני כל דבר יהיה הדין את
מיכל: ויסלח דוד מלאכים אים
על פי שסלח לאבנר פלח גם כן
לאים בסת לכבודו שלא רצה
לקחתה בלא רשותו: אשר
ארסתי לי זה מסייע פירו' ר' זל
סכתבנו למעלה בענין זה כלומר
אסתי היא וארסתי במאה ע
ערלות פלסתי כלומר בהם היה
דעתי לא בעושר שהתל לי שאול
שהוא מלוח אצלו לפיכך היא
אסתי באמת. ולפי הפסג אמר
ארסתי לי ר'ל בסכנה שמתני
עבמי בעבודה לפיכך יש עליך
להחזיר לי ובאמר במאה והוא
כתן מאתים ואח במאה כי מאת
היה התנאי ביניהם: מעם אים.
מעם איםה וכתני מלות בעלה
ואחר כך פירש מי היה בעלת
פלטיאל בן לים והוא פלטיאל
בן לים סכתוב למעלה. ובדרש
לפיכך קראו עתה פלטי פלטינו
אל מעבירה שלא בא על מיכל
כמו שפירשנו למעלה ומה שאמר
הלך ובכה אחריה עד בחורים
על מזה שהלכה מידו ושהיה
כובס את יצרו עד בחורי טעם
כחור' שלא טעמו טעם אותו
חטא וכל זה הוא רחוק מדרך
הפסג ובחורים הוא שם מקום
בארץ בנימן כמו שמשכן גרא
בן הימני ובחורים ענין אחד וכן
ועלמת ובחורים ענין אחד וכן
כזכר זה המקום בספר יהושע
עלמון ובדברי הימים עלמות
ואפסר פקדא פן על שם אדם

רלב

והנה סבט בנימן וכל פלטי פלטינו
לרוד. רבנו
הוא סבועתו וכן אמר בסבועתו
לרוד עבדי או לפי שאמר סני
פעמים למאול בשם האל בגלגל
ובדבר עמלק בקם לוי אים כ
כלבנו וכתל לרעך ואמר והן הן
סבועה לאו לאו סבועה: תחתיו
לאמר למי ארץ. בסתר פלח לו
למי תאות הארץ אלא לך כמו
שאמר האל כרתה בריתך עמי
ואני אסוב לך כל ישראל וית
מחתייה למימר מקיימת במאן
דעבר ארעא למימר ויעררם
מכתב בכתבו לרוד מן אבנר
לרוד הקדים שמו למסד דוד זהו
א דוד תחתיו לפיכך נענם אבנר
כי אים לפני הדין. כי אים
לפני כל דבר יהיה הדין את
מיכל: ויסלח דוד מלאכים אים
על פי שסלח לאבנר פלח גם כן
לאים בסת לכבודו שלא רצה
לקחתה בלא רשותו: אשר
ארסתי לי זה מסייע פירו' ר' זל
סכתבנו למעלה בענין זה כלומר
אסתי היא וארסתי במאה ע
ערלות פלסתי כלומר בהם היה
דעתי לא בעושר שהתל לי שאול
שהוא מלוח אצלו לפיכך היא
אסתי באמת. ולפי הפסג אמר
ארסתי לי ר'ל בסכנה שמתני
עבמי בעבודה לפיכך יש עליך
להחזיר לי ובאמר במאה והוא
כתן מאתים ואח במאה כי מאת
היה התנאי ביניהם: מעם אים.
מעם איםה וכתני מלות בעלה
ואחר כך פירש מי היה בעלת
פלטיאל בן לים והוא פלטיאל
בן לים סכתוב למעלה. ובדרש
לפיכך קראו עתה פלטי פלטינו
אל מעבירה שלא בא על מיכל
כמו שפירשנו למעלה ומה שאמר
הלך ובכה אחריה עד בחורים
על מזה שהלכה מידו ושהיה
כובס את יצרו עד בחורי טעם
כחור' שלא טעמו טעם אותו
חטא וכל זה הוא רחוק מדרך
הפסג ובחורים הוא שם מקום
בארץ בנימן כמו שמשכן גרא
בן הימני ובחורים ענין אחד וכן
ועלמת ובחורים ענין אחד וכן
כזכר זה המקום בספר יהושע
עלמון ובדברי הימים עלמות
ואפסר פקדא פן על שם אדם

הרגו לאבנר. כמו את אבנר וכן לכל כליות עשה כחטת: במלחמה. כלומר הוא הרג עשאל במלחמה והם הרגו אבנר בשלום והוא שאמר דוד וישם דמי מלחמה בשלום: ויאמר דוד. אף על פי שיואב הרגו אחר לו סיקרע עליו ויתאבל כי שלא ברין הרגו: הולך אחרי המטה. כשהיו מוליכין אותו לקבורה ואף על פי שאמר

כי המלך אינו יוצא אחר המות ואפי' מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו עשה כן דוד ל להוציא מלבם של ישראל שלא יחשדו כי בעצתו נהרג כמו

אחיהם ד בקריא וס' נמסר בספר שפטים סימן ט' יסף יד חס' ויוס' ארבעים יכנוב' ב' בהיעשה י' ליהונתן. לאויבי דוד. בהיעשה אלהים לאבנר: וישבע דוד לאבנר קינת אבנר. והבאתו אלי ולא יסף לגעת בך. הלעולם יזנח י'. יסף לך לשון רמיה. ושור ידים יסף אמר. ומתק שפתים. לבחכם ישכיל. כי

היום רך. ואכא יומא דין הדיוט ומרבי ל למלכא: היו בן שאול. היו לבן שאול כמו למועד אשר שמואל אשר לשמואל: ויברחו

הרגו לאבנר על אשר המית את עשהאל אחיהם בגבעון במלחמה: ויאמר דוד אל יואב ואל כל העם אשר אתו קדעו בגדיכם וחגרו שקים וספרו לפני אבנר והמלך דוד הלך אחרי המטה: ויקברו את אבנר בחברון וישא המלך את קולו ויבך אל קבר אבנר ויבכו כל העם:

קטלו לאבנר על דקטל ית עשהאל אחיו בגבעון בקרבא: ויאמר דוד ליואב ולכל עמא דעמיה בועז לבושכון ואסרו סקין וספרו קדם אבנר ומלכא דוד אזיל בתר ערסא: ויקברו ית אבנר בחברון וארים מלכא ית קליה וקבא על קברא דאבנר ובכו כל עמא:

כל לשון בניה על נחמ

ואלא מלכא על אבנר ואמר הכמימת רשע ימות אבנר: וידך לא אסיר ורגלך לא לזקין וינחש איתקרבו כמפל קדם גברי רשעין נפלתא ואסיפו כל עמא למבכי עלוהו: ואתא כל עמא לאוברא ית דוד לתמא עד דיומא קנים וקנים דוד למימר ברין יעביד לי ויכרין יסף אילתן קדם מעל שמשא אטעום לתמא אז כל מרעם: וכל עמא אשתמודעו ושפר בעיניהון ככל דעבר מלכא בעיני כל עמא טוב: וידעו כל עמא וכל ישראל ביומא יתהווא ארי לא הוות בעצת מלכא למקטל ית אבנר בר נר:

נ' א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' יא' יב' יג' יד' טו' טז' יז' יח' יט' כ' כא' כב' כג' כד' כה' כו' כז' כח' כט' ל'

ואמר מלכא לעבדוהי הלא תדעון ארי רב ושלט נפל יומא דרין בישראל: ואנא יומא דין דריוט ומרבי למלכא וגבריא האילין בני צרויה קשן מיני ישלם י' לעברי בישתא כבישתיה: ושמע בר שאול ארי מית אבנר בחברון ואיתרשלא ידוהי וכל ישראל אתבתילו: ותרין גברין רבני רישומשרין הוו עם בר שאול שום חר בענה ושום תננא רכב בני רמון דמבארות סבני בגימז א

נ' א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' יא' יב' יג' יד' טו' טז' יז' יח' יט' כ' כא' כב' כג' כד' כה' כו' כז' כח' כט' ל'

ויקנן המלך אל אבנר ויאמר הכמות נבל ימות אבנר: ירך לא אסרות ורגלך לא לנחשתים הגשו כנפול לפני בני עולת נפלת ויספוכל העם לבכות עליו: ויבא כל העם להברות את דוד לחם בעוד היום וישבע דוד לאמר ברה יעשה לי אלהים וכה יסף כי אם לפני בוא השמש אטעם לחם אוכל מאומה: וכל העם הכירו ויטיב בעיניהם ככל אשר עשה המלך בעיני כל העם טוב: וידעו כל העם וכל ישראל ביום ההוא כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר בן נר: ויאמר המלך אל עבדיו הלו את דעו כי שר וגדול נפל היום הזה בישראל: ואנכי היום רך ומשוח מלך והאנשים האלה בני צרויה קשים ממני שלם יהוה לעשה הרעה ברעתו:

נ' א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט' י' יא' יב' יג' יד' טו' טז' יז' יח' יט' כ' כא' כב' כג' כד' כה' כו' כז' כח' כט' ל'

וישמע בן שאול כי מית אבנר בחברון וירפו ידיו וכל ישראל נבהלו: ושני אנשים שרי גדודים היו בן שאול שם האחד בענא ושם השני רכב בני רמון הבארתי מבני בגימז

יסף על חטאתו. הן יסף דעים רבים:

רלבג

והנה בכה דוד בבי גדול וקונן אל אבנר ולא טעם לחם כל ה היום ההוא לעת ע סבו האחת לפי שהיה קשה בעיניו מאד ה הרגת אבנר שהיה שר וגדול בישראל עם היוותו בברית עמו והסבה הסנית כרי סיכירו ישראל כילא היתה מהמלך להמית את אבנר כי היה זה ממה סירחוקם מאד להמליכו עליהם לל בראותם כי המית שר וגדול כמהו. והנה

כי המלך אינו יוצא אחר המות ואפי' מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין שלו עשה כן דוד ל להוציא מלבם של ישראל שלא יחשדו כי בעצתו נהרג כמו שומר בן שאול וידעו כל העם וכל ישראל ביום ההוא כי לא היתה מהמלך להמית את אבנר: אלקבר. כמו על קבר וכמוהו אל ההרים לא אכל וכן ויקנן המלך אל אבנר כמו על אבנר: הכמות נבל. בחרב כמו רשע או פירושו כארס נופל ושפל ימות אבנר שהיה גבור וגדול איך לא הטיב ידו מכהו: ירך לא אסורות. היך לא הכיתו גם אתה ורגלך גם כן לא לנחשתים הוגשו איך לא ברחת מפניהם כנפול ככל כן כפלת לפני בני עולה ואף על פי שלא זכר ככל אלא כנפול זה רל כיון שזכר ככל למעלה סמך על המבי וכן מהנה הלסון בהרבה מקומות: להברות את דוד לחם. רבן זל אמרו כתיב להברות בכף וקרינן להברות בבית בתחלה להכרותו ולבסוף ל להברותו וכן כתב ל מנחם בן סרוק כי הכתוב להברות וכן כתב רבי יהודה חיוג וכן כתב אדוני אבי זל ואמרו לא מ מצאנוהו בשו ספר מריוק אשר ראינוהו כתב רבי יונה כילא ראה אותו כתוב כך להברות לא בספרי ולא במסורת ופירושו להברות להאכיל אפי' אכילה מועטת ולא רצה כי הבריה היא האכילה המועטת וכן ואברה מידה: רך ומשוח מלך. רך במלוכה כאילו היום כמשחתי למלך כי היום ההוא היה תחלת מלכותו על ישראל על ידי אבנר והאנשים האלה בני צרויה שהם קשים ממני בלבו לי מלכותי וזכר צרויה אדם ולא זכר אביה כלומר בני אחותי הם והיה להם לחוש עלי ולא עשו ובסוף מן מקומו סזוכר אדם ואומר יואב בן צרויה אבישי בן צרויה לפי שהיו יותר כבדים בזכר אדם לכבוד דוד ויונתן תרגם רך ומשוח מלך הדיוט ומרבי ל למלכא כלומר עד היום לא הייתי חושב עצמי למלך אלא הדיוט וכאילו היום כמשחתי למלך ורב' זל פירשו רך לשון מלוכה כאמר לא רכה ולא בר רכה את ואמר מנא תימרא רהאי רכה

ליסבא רמלכותא הוא דכתיב רך ומשוח מלך: היו בן שאול. כמו לבן שאול או עם בן שאול כתרין או שרי סזכר עומר במקום סנים כאילו אמר סריבן שאול ומנחם פירשו הו כמו סברו וכן כהייתו ונחליתו וכל המיתו אותו וספר ענן זה הנה להודיע כי אלה שהרגו בן שאול כבר היו עמו וסרו היו לפיכך לא נסמרו מהם בני הבית בבואם תוך הבית ובחדר משכבו וחסבו סכדי לדבר עמו ככנסו ומה שאמר ויברחו הבארותי לא ספר על מה ברחו אולי היו להם דברי מריבה עם שאול או עם בנו ועתה שבו אלי אולי השלימו עמו טרם בואם ובאז עזר לביתו ולא נסמרו מהם ויהיה פי לוקחי חטים לזה הפי סבאו עם לוקחי חטים לברר עם בן שאול ולפי ספירם מנחם המיתו יהיה פי הענין כן כי אלה השרים הרגו בן שאול ולא אמר זה על אים בשת אלא על בן אחר שהיה לסאול והרגו אותו או כהיי שאול או אחרי מותו לפיכך ברחו בתימה והיו עם גרים עד היום הזה סבאו להרוג אים בשת למכא חן בעיני דוד ולסוב לנחלתם בארות וכסבאו לבית אים בשת התכבדו ועשו עבד כלוקחי חטים וכת' כזבני חטין וככנסו לביתו לחדר משכבו והרגוהו ובני הבית לא נסמרו מהם כי אמרו סידברו עמו לקחת חטים ממנו: כי גם

כי גם באריות חתם על בנימין. כמו אל בנימין וכן וחתם על אל על שכן הסופר כמו אל ומה טאמר כי גם באריות והנה באריות נחמדת בתוך ערי בנימין אם כן מה הוא גם אולי היתה על הגבול והיו חופפים בני אדם כי אינה לבנימין הודיע כי גם היא תחשב לבנימין וכל זה להודיע כי משכבו בנימין היה מהיה משכבו שאל יבאו לו מכלים ביוצו וממלכתו ומה מספר גם כן הנה ענין מפיבוסת בן יהונתן להודיע כי במות אים בשת לא נסאר לבית שאל יורש עזר וראוי למלכות כי מעשיבת בן יהונתן כפל ופעם ככה רגלים ולשאל לא נסאר כי אים בני רצפה הפלגם: כחם היום בכף: את משכב החרים. תי שנת מלכיה כלומר כי מנהג מלכים לישן

בזהרים: ויבאו הבית. כראה כי אחר מהכיה ויבאו להם חזרו לבית להסיר את ראשו להביאו לרוד כי הם הרגו כי חשבו למכור חן בעיני רוד בזה הדבר: וההרגה. והוא לא הרגו אלא כיון שזוהי לאחר מהנער להרגו כאילו הוא הרגו. ומה טאמר ואחזה בו אפרס פרוה אחז בו והנער הכהו: אפרס לתני לו בשורה. אפרס חשבסחתן לו סכר בשורה וכתו רהיה ערמי למיתן ליה מתנא בבשורתיה: ויתלו על הכרעה. כדי שיראום בני אדם וידעו כי רוד ביומר לבבונקס נקמת בית שאל ואף על פי שהיו אויביו: ויבאו כל סבטו ישראל. מכל סבטו ישראל באו אליו ואפי משכבו בנימין כי לא היה להם עוד תקוה בבית שאל וזה היה חמם טנים אחר טמת אים בשת וחמם טנים היתה המלכות בטלה שלא מלך דוד על כל ישראל עד סוף חמם טנים וטמה חרטים כי אים בשת לא מלך אלא שתי טנים: הכנו עצמך ובסרך אכחנו. אף על פי שאתה ממשפחת יהודה והכנו הרובם לך אכחנו גם כן עצמך כי כלנו בני ישראל אחים אכחנו: אתה

ארי אף בארוד מתחשבא על דבית בנימין וערקו אינש בארות לגיתים והיו תמן דירין עד יומא דירין: וליהונתן בר שאל ברא לקי בתרין ריגלוי בר חמש שנין יהודה בד אחת בסורת שאל ויהונתן מירעאל ונטלתייהו ורכנתייהו ואפכתיהו באיתבעיותה למערק ונפל וחגר ושמיה מפיבוסת: ואזלו בני רמון דמבארות רכב ובענה ואתו במיחם יומא לבית איש בושרת והוא שביב ית שנת מלכיה: ואינון אתו עד גו ביתא כנבני חוטיטן ומחיה בסטר ירכיהו ורכב ובענה אחיהו אישתיזבו: ואתו לביתא והוא שביב על ערסיה באידרון בית משכביה ומחיהו וקטלוייה ואעדיהו ית רשיה ונסכו ית רשיה ואזלו באורח מישר כל ליליא: ואיתא ית ריש איש בושרת לות דוד לחברון ואמרו למלכא הוה ריש איש בושרת בר שאל בעיל דבבך דבעאל מיקטלך ועבר ייריבונכי מלכא פורענותא יומא דירין משאל ומזרעיה: ואתיב דוד ית רכב וית בענה אחיהו בני רמון דמבארות ואמר להון קנים הוא יי ויפרק ית נפשי מכל עקא: ארי דחוי לי למימר הוה מית שאל והוא הוה כמבכר פעיני נפשיה ואחיהו ביתא וקטלתי בעקלג דיהודה מרמי למיתן ליה מתנא בסורתיה: אף ארי גברין רשיעיא קטלי ית גבר זכאי בביתו על שיוויה וכעז הלא אתבע ית דמיה מידכון ואפלי יתכון מן ארעא: ופקיד דוד ית עולימיא וקטלינון וקצינו ית ידיו וית דיהוה ויצלבו על בריכת בחברון וית ריש איש בושרת נסיכו וקברו בקברא דאבנר בחברון: ואתו כל שבטיא דישראל לות דוד לחברון ואמרו למימר האנא קריבך וביסרך אנחנו:

החשבג בקריא' וס' לכנעני החשב. בגם בארות. צדקה החשב לו: שמעת ג' חס' בליש בקריא' וס' בכוא שבעת שאל דהונתן. כי האבין לשמעותינו. ושמעות יבהלוהו במורח: כחם ד בקריא' וס' נבכר בריש סדר וירא: והנה ג בקריא' וס' והנה באו חוך הבית' והנה אברות הסיתוך. והנה בשכר תלכנה: חברונה

כי גם בארות תחשב על בנימין: ויכרחו הבארות' ים גת' מהויה' שם גרים עד היום הזה: וליהונתן בן שאל בן נכה רגלים בן חמש שנים היה בבא שמערת שאל ויהונתן מירעאל ותשאהו אמנתו ותנסויה בחפזה לננס ויפל ויפסחו ושמיו מפיבוסת: וילכו בני רמון הבארותי רכב ובענה ויבאו כחם היום אל בית איש בשת והוא שכב את משכב העהרים: והנה באו עד תוך הבית לקחי חטים ויכחאו אל החמש ורכב ובענה אחיו נמלטו: ויבאו הבית והוא שכב על מטרתו בחדר משכבו ויכחאו ויכתהו ויסירו את ראשו ויקחו את ראשו וילכו דרך הערבה כל הלילה: ויבאו את ראש איש בשת אל דוד חברון ואמרו אל המלך הנה ראש איש בשת בן שאל איבך אשר בקש את נפשך ויתן יהודה לאדני המלך נקמות היום הזה משאל ומזרעו: ויעז דוד את רכב ואת בענה אחיו בני רמון הבארותי ויאמר להם חי יהודה אשר פרה את נפשי מכל ערה: כי המגיד לי לאמר הנה מרת שאל והוא היה במכשור בעיניו ואחיהו בו והרגוהו בעקלג אשר לתת לו בשרה: אף כי אנשים רשעים הרגו את איש עדיק בביתו על משכבו ועתה הלא אבקש את דמו מידכם ובערתי אתכם מן הארץ: ויעז דוד את הנערים ויהרגום ויקצו את ידיהם ואת רגליהם ויתלו על הברכה בחברון ואת ראש איש בושרת לקחו ויקברו בקבר אבנר בחברון: ויבאו כל שבטי ישראל אל דוד חברונה ויאמרו לאמר הננו עצמך ובשרך אנחנו:

רשי

ויכרחו הבארות' ים גת' מהויה' שם גרים עד היום הזה: וליהונתן בן שאל בן נכה רגלים בן חמש שנים היה בבא שמערת שאל ויהונתן מירעאל ותשאהו אמנתו ותנסויה בחפזה לננס ויפל ויפסחו ושמיו מפיבוסת: וילכו בני רמון הבארותי רכב ובענה ויבאו כחם היום אל בית איש בשת והוא שכב את משכב העהרים: והנה באו עד תוך הבית לקחי חטים ויכחאו אל החמש ורכב ובענה אחיו נמלטו: ויבאו הבית והוא שכב על מטרתו בחדר משכבו ויכחאו ויכתהו ויסירו את ראשו ויקחו את ראשו וילכו דרך הערבה כל הלילה: ויבאו את ראש איש בשת אל דוד חברון ואמרו אל המלך הנה ראש איש בשת בן שאל איבך אשר בקש את נפשך ויתן יהודה לאדני המלך נקמות היום הזה משאל ומזרעו: ויעז דוד את רכב ואת בענה אחיו בני רמון הבארותי ויאמר להם חי יהודה אשר פרה את נפשי מכל ערה: כי המגיד לי לאמר הנה מרת שאל והוא היה במכשור בעיניו ואחיהו בו והרגוהו בעקלג אשר לתת לו בשרה: אף כי אנשים רשעים הרגו את איש עדיק בביתו על משכבו ועתה הלא אבקש את דמו מידכם ובערתי אתכם מן הארץ: ויעז דוד את הנערים ויהרגום ויקצו את ידיהם ואת רגליהם ויתלו על הברכה בחברון ואת ראש איש בושרת לקחו ויקברו בקבר אבנר בחברון: ויבאו כל שבטי ישראל אל דוד חברונה ויאמרו לאמר הננו עצמך ובשרך אנחנו:

רלבג

והנה אחר זה קפרו סני סריגורדים אפר לבן שאל על אים בשת והרגוהו בביתו על מ משכבו בהיותו מוכב משכב העהרי ונכנסו עם אנסי לוחמי חטים סכאו בתוך הבית ו נסאו את ראשו לרוד למכור חן בעיניו והוא נקם את נקמת אים בשת מהס וזוה ל להרגם ולקצץ ידיהם ורגליהם ויתלו אותם על הברכה בחברון ויקבור את ראש אים בשת בקבר אבנר בחברון. והנה

והנה אחר זה קפרו סני סריגורדים אפר לבן שאל על אים בשת והרגוהו בביתו על מ משכבו בהיותו מוכב משכב העהרי ונכנסו עם אנסי לוחמי חטים סכאו בתוך הבית ו נסאו את ראשו לרוד למכור חן בעיניו והוא נקם את נקמת אים בשת מהס וזוה ל להרגם ולקצץ ידיהם ורגליהם ויתלו אותם על הברכה בחברון ויקבור את ראש אים בשת בקבר אבנר בחברון. והנה

אל היבוס. מצודת ציון נקראת יבוס ומזרעו של אבימלך היו והיו להם שני בלמים אחד עור ואחד פסח שנעשו על סם יצחק ויעקב ובפיהם הסבועה שנכבד אברהם לאבימלך ולכך לא הוריסם כשנכדו את ירושלם לא לכדו את המצודה כמה מאמר את היבוסים יוסב ירושלם לא יכלו יוסב יהודה חוריסם ותניא אמר ר' יהושע בן לוי יכולין

היו אלא שלא היו ר' שאין: ויאמר לרוד: מן שאמר: העורים והפסחים הם הכלמים: כל מכה יבוס ויגע בצנור: כל דיקטל יבוסא ויטרי למיכבם כרכא: ואת הפסחים וכה גם את הפסחים ואת העורים שנואלי כפס וגו' על כן יאמרו וגו' על אשר אומרים העור והפסח בעור סהעור והפסח יהיה בכאן לא יבא כו' לא יבא דוד עד הנה הרי זה מקר' הקר שאמר כל מכה יבוס ויגע בצנור ולא פירש מה יעשה לו וברברי הימים פירש כל מכה יבוס ב בראשונה יהיה לראש ולמר דומה לזה לכך כל הוריקן ולא פירש מה יעשה לו אבל מ מעצמו הוא כסמך ל לסוף גערה ונזיפה: ויגע בצנור: לשון גובה המגדל כי שם היו כתוכים הכלמי' ובמי דוד כבר עברו הדורו מהוכרו במבועה: מ

העורים
כל כתוכי
עיתו כל
שהוריקת
תין

ג' מלין קרייתא נסיב מן תניא וס' היתה מציא והמבי: ידעת שחר מקומו: ומחתה לשבות האלה: והבסי החס בליש בקריאה וס' וילך המלך והנשינו: כל כבה יבסי ויגע בצנור: עלה הקס ליי מוכח: וישלח ירוחמלאך: כי יעלה דוד להקם מוכח ליי דוד: מצדה חס' בליש בקריאה וס' וישב דוד במצרה:

גם אתמול גם שלשום בהיות שאול מלך עלינו אתה היתה מוציא ודמבי את ישראל ויאמר יהוה לך אתה תרעה את עמי את ישראל ואתה תהיה לגנדי על ישראל: ויבאו כל זקני ישראל אל המלך חברונ ויכרת להם המלך דוד ברית בחברון לפני יהוה וימשחו את דוד למלך על ישראל: בן שלשים שנה דוד במלכו ארבעים שנה מלך: בחברון מלך על יהודה שבע שנים וששה חדשים ובירושלם מלך שלשים ושלש שנה על כל ישראל ויהודה: וילך המלך ואנשיו ירושלם אל היבסי וישב הארץ ויאמר לדוד לאמר לא תבוא הנה כי אם הסירך העורים והפסחים לאמר לא תבוא הנה: וילכד דוד את מצדת ציון היא עיר דוד: ויאמר דוד ביום ההוא כל מכה יבוס ויגע בצנור ואת הפסחים ואת העורים

אף מאתמלי אף מרקמותי ביד הוה שאול מלכא עלנא את הויתא נפיק ועליל בריש ישראל ואמר יי לך את הפרגם ית עמי ית ישראל ואת תהוי למלכא על ישראל: ואתו כל סבי ישראל לות מלכא בחברון וגזר להון מלכא דוד קיים בחברון קדם יי ומשחו ית דוד למלכא על ישראל: בר תלמין שנין דוד מלך ארבעין שנין מלך: בחברון מלך על דבית יהודה שבע שנין ושימא ירחין ובירושלם מלך תלמין ותלת שנין על כל ישראל ויהודה: ואזל מלכא וגברוהי לירושלם לות יבוסא ויחבי ארעא ואמרו לדוד למימר לא תעול הלכא אלהן באערייתך חטאית וחיביא דאמרין לא יעול דוד הלכא: ואחר דוד ית תקרא דציון היא קריתא דדוד: ואמר דוד ביום ההוא כל דקטל יבוסא ויטרי למיכבש כרכא וית חטאית וית חיביא

מלכד דוד את מצדת ציון: וחברו דוד: סלעי וכצורה שמואל:

אתה היתה מוציא: הא כתובה בסוף מלת היתה והיא נקראת עם מלת מוציא וכן דעת שחר מקומו: והמבי: חסר אלף בכתוב וכן הירוש אבי לך: ויבואו כל זקני ישראל: וכבר אמר למעלה ויבואו כל סבטי ישראל אלא פירוש ויבואו וכבר באו תחלה זקני ישראל אל דוד וכתר להם ברית שלא ירע להם בעבור סמכו

די אים בשת שתי סלי ובעבור סאחרו להמליכו אחר מות א אים בשת חמס סלי וכיון סכרת להם ברית מלחו בעבור סבטי ישראל ויבאו אל דוד ומסחוהו למלך ואצט טהיה כמסח תחלה ביד שמואל ומסחוהו אחר כן בית יהודה מסחוהו גם עתה ישראל כי עתה מלך על כל ישראל וברברי הימים אומר ומסחו את דוד למלך על ישראל ברבר יי ביד שמואל לפי שלא היה נתקיים ברבר שמואל עד היום הזה כי שמואל מסחו למלך על כל ישראל כמו שהיה שאל מלך על כל ישראל ומכני זה לא נלחם דוד ביבוסים יוסב ציון עד שהיה מלך על כל ישראל ומי מסחו אותו ישראל הלך סם: לפני יי: כבר פירש כי כל מקום שיתקבצו סם כל ישראל או רובם סם מכה סורה או פירוש לפני יי שאמרו יי יהיה עד ביכיו בברית שאנו כורתים: בחברון מלך על יהודה סבע סבים וספה חדשים:

ובכלל לא נמאס לפי שלא היתה סבה סלמה וכן בספר מלכים לא מכה אותם טסה חדש אפי' בפרט לפי שלא היתה סבה ס סלימה: וברם לא טסה חדשים יתירימה אנו ר' יצחק בשם ר' יהודה חסירים היו משלש ושלס אלא שהכתובים חולקים כבוד לירושלם ומניין אותם סלימים אמר רבי יודן חסבון המרובה בולע את הממונע אמר ר' יודן כתוב כי טסה חדשים יסב סם יואב אותן חדשים לא עלו לו מן המניין: דבר אחר אותן חדשים

סכר מפני אבסלום ובפעירה היה מתכפר כהדיוט לא עלו מן המניין: וילך המלך ואנשיו וברברי הימים וילך דוד וכל ישראל כי כל ישראל היו עתה אנשיו וכיון שמלך על כל ישראל הלך אל ירושלם ללכוד מצודת ציון לפי שהיתה קבלה אצלם כי ציון ראש ממלכת ישראל ולא ילכד אותה אלא מי שהיה מלך על כל ישראל ועד היום לא נתקיימה מלכות בישראל כי שאלו לא קמה מלכותו: כי אם הסירך העורים והפסחים: תי' אלהן באערייתך חטאית וחיביא דאמרין לא יעול דוד הלכא: ומכאן בררם אמרו אנשי יבוס לאברה' כרות עמנו ברית שאין זרעך יורש את עיר היבוס ואנו מוכרח לך את מערת המכפלה ועסה כן ואנשי יבוס עשו כלמי נחשת והעמדות ברחוב העיר וכתבו עליהם ברית הסבועה וכסבאו ישראל לארץ לא יכלו להכנס סם מפני הסבועה שנאמר ואת היבוסים יוסב ירושלם לא יכלו בני ישראל להוריסם וכסמלך דוד רצה להכנס סם ולא הניחוהו שנאמר ויאמרו אנשי יבוס לא תבא הנה אמרו לו אין אתה יכול עד שתקיר הכלמים הללו סכתוב עליהם ברית הסבועה שנאמר כי אם הסירך העורים והפסחים ואלו הם הכלמים שצעים להם ולא יראו אנשים להם ולא ישמעו רגליהם לא יהלכו סכאי כפס דוד לפי שסנא מלשמוע ומעבור עז ס' על כן יאמרו עור ופסח לא יבא אל הבית אמר דוד לאנשיו כל מי שיעלה בראשונה ויסיר את הכלמים יהיה לראש ועלה יואב והיה לראש ס' ועל יואב וגו' ואחר כן קנה דוד את עיר היבוס לישראל בככר זהב בכתב לחחות עולם בטס מאות זהב סכא ויתן דוד ללחמה במקום וגו' ועור אמרו כי שני כלמים אלו היו בראש המגדל הנקרא צנור והיה אחד עור על סם יצחק והאחר היה פסח על סם יעקב ובפיהם הסבועה שנכבד אברהם לאבימלך ס' אס תקשר ליולטי ולכדי לפיכך לא כצוה ישראל כסכבאו את ירוש' כי עדיין היה כבר אבימלך חי ובמי דוד כבר מת ונבטלה הסבועה והחכם ר' אברהם אע פירש כי אם הסירך כמו הסיר אס תקשר למלחמתך אפי' העורים והפסחים הם ימכעוך שלא תבא הנה כי המגדל הזה חזק מאד ולא כירא אותך למלחמה: ויאמר דוד: עתה ספר איך לכרה שאמר כל מכה יבוס ויגע בצנור ופירוש במקום החזק וית ויטרי למיכבש כרכא: ואת הפסחים ואת העורים: כלום ויבא גם כן הפסחים והעורים ומכה שזכר עומד במקום סבים: סנא

רלבג

והנה אחר זה נתקבצו כל סבטי ישראל אל דוד בחברון ויכרות להם המלך דוד ברית בחברון כי סם היתה במה לזבוח סם זבחים כמו סכתאר ברברי אבסלום: וימשחו את דוד למלך על כל ישראל ואז כעתק דוד מחברון ללכת ירושלם: והנה היה היבוסים יוסב בירושלם ולא יכול דוד להוציאם משם בעבור סבועת אברהם לאבימלך שהיתה כתובה בלמים אשר סם מהסעורים ופסחים כי ענים להם ולא יראו רגלים ולא יהלכו ואפסר מהיו הכלמים ההם בצורת עור ופסח העור להורות על ברית יצחק סבסוף ימיו כהו עיניו מראות והפסח בעבור יעקב שהיה בולע על ירכיו ועשו זה להורות סכבר כשתלם להם זה הברית עם האבות בכללם ולזאת הסבה אמר היבוסים לדוד לא תבא הנה אס לא הסירות תחלה העורים והפסחים סבהם זכירת זה הברית כאילו יאמר לא יבא דוד הנה כי לא יוכל להסיר אלו הכלמים סבהם זכירת זה הברית: וילכד דוד מהיבוסים את מצודת ציון היא עיר דוד ואמר דוד ביום ההוא כל מי טיכה יבוס ויגע בצנור והוא המרוב סנפסכים ממנו המים ויטחית עם השחתתו את הצנור הפסחים והעורים שהם שנואלי כפס דוד מר שמיכעוהו מלכא אל הבית יהיה לו גמול כך וכך ולא כורס על כן היו אומרים יס סם עור ופסח הנה באמת זה ימכע דוד מלכא אל הבית והנה אפסר השחתתו בזה האופן מזולת הקרת הברית אשר כרתו האבות כי הוא יטחית הבנין אשר בו הציור ובהשחתתו יטחיתו הכלמים האלו ואפסר שנאמר בפירוש זה הענין שהוא אפסר שהוא סם מקום אחר אי אפסר שיכנסו בו אס לא יעברו לפני אלו הכלמים והיו אלו הכלמים עשויים באופן מהתחבולה שיכעו מקלות סל ברזל רבי המשקל תקועה חזקה בדרך שלא יוכל אדם לעבור סם כדי סלא יכו אותן הכלמים באותן המקלות וכבר שמענו סכבר כעשו כלמים כאלה בקצת המקומות והנה המכאס כמו זאת התחבולה אין בה מהקושי למי סיבין בחכמת המשקלות ובהנעה במים וברוח וסכק חי ואין הנה מקום החקירה לבאר איך יתכן זה והנה עשו אותן הכלמים ברמות עורים ופסחים לפי שמדרך העורים והפסחים שהיה להם מקל יהיו כסענים בו והנה ירמה סאכל הצנור היו אלו הכלמים והיו מוציאין המים מפייהם והיה נכנס מהמים בהם מה שהיה בו רושם מהנעת אלו המקלות ולזה היה צריך כל אים להסמר סלא יכנס סם ובהכו האים בצנור בדרך סלא יטפכו המים לאותן הכלמים וקל יותר להטחית אותן הכלמי': ויטב

יואב על ראשו של דוד ונתתה
 בברוש ודלב על החומה וזהו ס
 שאמר דוד יהלמי כדיוק חסר
 שמן ראש אליכא ראשי מה עשה
 הקבה קצר את החומה עד ס
 שעלה דוד אחריו סכאמ' ובאלהי
 ארלב סור: על כן יואמרו. כי
 מהיום ההוא ואילך לא יבא עוד
 פסח אל הבית הזה היא מצורת
 כיון לבזיון אותן העזר' והפסח'
 ולזכרון לרעות ה'אך לבדה
 דוד: מן המלוא וביתה. מן
 המלוא ולפנים ומלוא הוא מקום
 סמוך לחומה ואזעז המקו' היתה
 רחבה להאסף העם ס לפיכך
 כקרא מלוא כמו קראו מלוא
 ואמרו האספו וכבואה' וממנו
 ולפנים בנה וברברי הימים
 אומר כי יואב בנה שאר העיר:
 הלך וגדול. שניהם מקור: וי'
 אלהי צבאות עמו. טעם הספור
 הזה כי בעזרתו היה מכנח כל
 החיילות בכל אשר יבא כיו' עמו
 שהוא ארון צבאו מעלה וצבאות
 מטה: וחרשי אבן קיר. לבנות
 קיר ותי' וגרין דאומכין למיקץ
 אעין ואבנין וארדיכלין דאומכין
 צבניין כותלן: וכי כסא.
 מבניין כעל הגרם הקבה כסא
 ממלכותו כיון סמלך צור סלח לו
 כל זה דע כי מילי היתה לו זה
 בעבור עמו יסר' להיו' להם רועה
 טוב: ויקח דוד עוד פלגים
 ונשים. אחריו רבו זל פלגים
 בלא כתובה ובלא קדושין נשים
 בכתובה וקדושין ואף על פי שם
 מחלקת בזה בירושלמי שאמרו
 שם אחיו היא חשה ואיזו היא
 פלגם ר' תאיר אומר חשה יש
 לה כתובה פלגם ואין לה כתובה
 וחזמים אומרים אחר זו ואחר
 זו וים להם כתובה חלה חשה יש
 לה כתובה ותנאי כתובה פלגם
 יש לה כתובה ואין לה תנאי. כ
 כתובה אעפ"כ סוגיית התלמוד
 כר' מאיר וקבנו רזל כי שמנה
 עשרה נשים היו לו לרוד בין
 נשים ובין פלגים ודרשו לא
 ירבה לו נשים יותר מן שמנה
 עשרה וסמכו זה אחר הקבלה
 מפסוק ואוספינה לך כהנה ו

טמאלי
תן
ר' שלם
ב
צב בליש'

לם
ל
ר'

חל וחל
ל
ל וחל

כ
ל

ל
ל

ה'
ה'

ר'
ה'

ב' חר ונזכר
 ל' עמו ואל
 ל' למירוסל
 ב' וסיהיוחיל
 ב' ויעלו בב
 ז' י" את
 ג' גבר מאן
 תרגס בע

רע

המ

דלבו

בהם אחד יהיה ראוי
כבר כאספו כלגמים
עם המקום אשר הכם
ס וטרפוס דוד ואנפיו
עוד

בכל עצי ברושים. אמר עצי ברושים לפי מכלי המיר עושה אדם אותם מברוש וכלל תחלה בכל עצי ברושים ופרט אחר כך וצביעות וצבצבים. וזו וצביעות נוספת ורבות כמוה או יהיה בכל עצי ברושים כלל כלים אחרים לבד הזכרים: ובמקצתם. הוא כלי כגון יכע אדם גופו בנגעו בו או הוא אחר בו יתרות יגעו בעת הכגון וית וברביעין והם לוחות דקות ינגבו בהם וברברי רבותי זכרונם לברכה רביעית של אליית פי' לוחות של מקוננות כי הלוחות ההם ינגבו בהם ויקוננו: ובצבצבים. כמו בצבצלי שמע והם מני כלי כחשת מקיפים אותן זה בזה ומשמיעים קול: גרן ככון. וברברי הימים גרן כידון ופני שמות היו לו ואפשר כי פמו גרן ככון וקראוהו גרן כידון על שמת סם עזא מן יראו עיניו כידו ורבותיו זל אמרו בתחלה כידון ולבסוף ככון כלות עתה כפסאיו הארון בעגלה ופרץ יי בעוזה נקרא כידון ולבסוף כשהעלהו דוד מבית עובד אדם נקרא ככון כפסאיו לויים בכתף כמו שאומר ברברי הימים ושם כתיב ויהי בצמור האלהים את הלויים כנגד מה מפרץ עתה בנושאיו עזר סם את נוסאיו לפי שפסאיו ככון כפסאיו הלויים בכתף ובמוטות: וישלח עוזה. פי' וישלח ידו: כי שמונו הבקר. שמונו פועל עומד כאילו נשמונו הבקר כלומר נתפרקו איברייהם מקדושת הארון שלא היה ראוי סיהיה כשא בעגלה סימנכיהו הבקר אלא בכתפי הלויים היה ראוי להיות כשא ולרעת יונתן שמונו פועל יוצא מתרגם ארי מרגוהי תוריה פי' שמוטו והורידו וקרגו וכרחה ידו ותתמריג ידיה ואלכפ סכא הארון משהם פלמתיס בזה ה העניין ולא שמונו הבקר פלמתי לא היו ידעו מנהגם הארון וכוונו במשא במוטב אחר יכלו סהרי לקחונעגלה חדשה ופרות אחר לא עלה עליהן עול אבל ישראל שהיו ידעו משא הארון כמו סכתוב בתורה ולבני קהת לא נתן כי עבודת הקדש עליהם בכתף ישא חטאן בזה לפיכך הראה להם הקב"ה קדושת ה הארון בשני פנים בשמיטת ה הבקר ובמות עוזא והעניין אשר סנה דוד בזה הדבר מקרא מ מפורס חשב כי לא יהיה חטא בזה אם ישאווהו בעגלה אף על פי סכתוב בכתף ישאן כי אמר באותו זמן במדבר בזה האל כי לפי סהיה המטכ כשא בעגלות בזה לשאת את הארון בכתף להראו כי קדושת הארון גדולה מקדושת המטכ אבל בזמן

על עיר ד' וס' ולא אבה דוד להסיר שמואל. והבשרתי על עיר אחת ב' בני. שבעים שבעים נחתך על עכך: ויטהו ג' וס' ויטהו יואב אל השער. ולא אבה דוד. וחברו דוד: סימן שמואל על עיר דוד ויטהו דוד בית. דהאל עיר דוד ויטהו אל בית עבד אדם: ברך יבוס נבסר בסוף איוב:

רשי

בכל עצי ברושים. שמתקנין מהם כלי זמר: כי שמונו הבקר. כי שמוטו הבקר ונענעוהו וכן תרגם יחזקאל ארי מרגוהי תוריה כמו שמתרגם וכרחה ידו בגרן ו ותתמריג ידיה ב בגרנא: על הסל. על הסגה סהיה לו לדרוס קל וחומר כ כוסאיו כשא בידן הוא עצמו לא כל סכך: עובד אדם. לוי היה ברברי הימים ומן ה השוערים היה: ויברך יי וג'. אשתו ושמה כ כלותיה ילדו משה ב בנים בדרם אחר סל ופעולתו השמימי פשים ושנים לעובד אדם: מכרכר. מרקר: אפור בר. מעיל בוך פורצ'יט בלעז ויונתן תירגם כרדוט וכן תירגם יונתן מ מעילים דתמר אחות אבשלום כרדוטין: ואפשר

וידוד וכל בית ישראל משבחין קדם יי בכל ימי ברוזן וברביעין ובגבלין ובתופין וברביעין ובצלצלין: ואתו ער אחר מתקן ואושיט עזו ידיה בארונא דיי ואחר ביה ארי מרגוהי תוריה: ותקיף רוגזא דיי בעוזה ומתהי חמן מימר דיי על דא ושתלי ומית חמן עם ארונא דיי: ותקיף לדוד על דתורע" תרעתא בעוזה וקרא לאתרא החוא אתרא דמית ביה עוזה עד יומא הרין: וידדיל דוד מן קדם יי ביומא החוא ואמר איכדין ייעול לוית ארונא דיי: ולא אבא דוד לאפנאה לויתיה ית ארונא דיי לקרנא דדוד ואפניה דוד לבית עובד אדם גיתא: וישרא ארונא דיי בבית עובד אדם גיתא תלתא ירחין וברין יי ית עובד אדם וית כל ביתיה: ואתחנא למלכא דוד למימר בריך יי ית בית עובד אדם וית כל דיליה בדיל ארונא דיי ואיל דוד ואסיקית ארונא דיי מבית עובד אדם לקרנא דדוד בחנא: ותוה בר נטלו נטלי ארונא דיי שיתא זוגין ונכים תור ופטים: וידוד משבח בכל תקוף קדם יי וידוד אסיר כרדוט דבון: וידוד חגור אפור בר:

וידוד וכל בית ישראל משבחין קדם יי בכל ימי ברוזן וברביעין ובגבלין ובתופין וברביעין ובצלצלין: ואתו ער אחר מתקן ואושיט עזו ידיה בארונא דיי ואחר ביה ארי מרגוהי תוריה: ותקיף רוגזא דיי בעוזה ומתהי חמן מימר דיי על דא ושתלי ומית חמן עם ארונא דיי: ותקיף לדוד על דתורע" תרעתא בעוזה וקרא לאתרא החוא אתרא דמית ביה עוזה עד יומא הרין: וידדיל דוד מן קדם יי ביומא החוא ואמר איכדין ייעול לוית ארונא דיי: ולא אבא דוד לאפנאה לויתיה ית ארונא דיי לקרנא דדוד ואפניה דוד לבית עובד אדם גיתא: וישרא ארונא דיי בבית עובד אדם גיתא תלתא ירחין וברין יי ית עובד אדם וית כל ביתיה: ואתחנא למלכא דוד למימר בריך יי ית בית עובד אדם וית כל דיליה בדיל ארונא דיי ואיל דוד ואסיקית ארונא דיי מבית עובד אדם לקרנא דדוד בחנא: ותוה בר נטלו נטלי ארונא דיי שיתא זוגין ונכים תור ופטים: וידוד משבח בכל תקוף קדם יי וידוד אסיר כרדוט דבון: וידוד חגור אפור בר:

שלא היה סם משכן חשב שאין חטא אם ישאווהו בעגלה ועוד כי בעגלה בא משה פלמתיס ובה ענה: על הסל. על הסגה תרגו סגה על דאיתלי ועזא סגה כשאחו בו כי לא נתן לא לבני לוי סהם מקודשים משאר בבי ישראל ומה שאמר למעלה כי אלכזר אחיו קדשו לשמור הארון פירו' לשמור הבית סהיה בו הארון סהיה בטורה לכד ולרבען לפני הארון לא סהיה מולח ידו בארץ ולהסיעו ממקום למקום כי לא יתכן זה כי אם לבני לוי וכן התורה דוד חטא זה כמו סכתוב ברברי הימים כי למבראשונה לא אתם פרץ יי אלהיו בכו לא דרסוהו כמפסו ור' דרסו בוכי חטא עזא באחוז בו לפי שחשב סיפול הארון לארץ כי שמוטו הבקר והנה מעט לפי מחשבתו בקדושת הארון שלא היה יכול לעמו בעצמו בלא כושא ואמרו על דבר זה ענש עזא אחר הקב"ה כושאיו כושא לא כל סכך ונושאיו כושא פירסכו בפר יהושע: על עיר דוד. כמו אל עיר וכן ותתפלל על יי ועיר דוד היא כיון: בית עובד אדם הגתי. לוי היה ומן השוערים היה כמו סכתוב ברברי הימים ועובד אדם וישראל מן השוערים ומן המשוררים גם כן היה כמו סכתוב ברברי הימים ועובד אדם ועזוהו בכינורות וקראוהו לפי סהתגורר בגת: זאת כל ביתו. ביו ובנותיו וכל אשר לו היתה להם ברכה בבנים ובשער ותוספת טובה בכל דבר מעת סהיה הארון בביתו ורבו זל דרסו ואת כל ביתו זה אשתו ושמה כלותיה סילרו משה סמה בדרם אחר וסמכו זה על מה סכתוב ברברי הימים פעולתי השמימי כי ברכו אלהים וכתו' ששים ושנים לעובד והיא ושמה כלותיה סילרו משה סמה בדרם אחר הס ששים ושנים עס שמנה הבנים: נושא ארון יי. הס הלויים כמו סכתוב ברברי הימים וישאן בני הלויים את ארון האלהים כאשר בזה משה בכתפם במוטות עליהם: טעה צשים ויזבח שור ומריא. וברברי הימים כתוב ויהי בעזר האלהים את הלויים נושא ארון ברית יי ויזבחו טבעה פרים וטבעה אלים כשהלכו כושאיו הארון משה צדים הכידו פי' אלים עזרם במשא הארון וחפץ בם כי לא כשלו כמו שכתב עזא וטעם סמה צדים כראה כי כשעזר הזה הלך עזא כשאחוז בארון והכחו השם וכו' מראו לה כושאיו הארון כי הלכו משה צדים ולא היה להם פגע רע ממחור והורידו הארון וזבחו זבחים ור' דרסו טעם בעזר מכאן סהארון כושא את עצמו כלומר כיון כפסאיוהו בכתפם במוטו ולא הרגשו בו כאילו אין משא בכתפם ידעו כי אלהים עזרם במשא בכתפם הארון ומה שאמר הנה שור ומריא ושם חומר טבעה פרים וטבעה אלים והנה אומר ויזבח כלומר דוד הוא שזבח שור ומריא ושם חומר ויזבחו כלומר הארון וזבחו וית' צדים דרגין ור' אמרו על כל פסיעה ופסיעה שור ומריא על כל טס פסיעות טבעה אלים ומהם אמרו על כל טס פסיעות שור ומריא על כל טס סה סהריהם סל טס טס פסיעות טבעה פרים וטבעה אלים ופיר' ומריא הכתוב שמנים וחמשה נושאיו אפור בר ולא היה מבדיר כהונה לפיכך היה מותר כל אדם ללבושו ואף על פי שאינו כהן וברברי הימים מכורב במעיל בוך והוא המעיל והוא האפור וכתו' אותו בלשון אחר תרגם אפור בר כרדוט דבון ותרגם כי כן תלכסנה בנות המלכים המעיל ס כרדוטין אבל אפור ומעיל הכתובים בתורה הם כל אחד בגד בפני עצמו אין זה כמו זה שכתוב בתורה: מפוז

מפוז ומכרכר. מפוז גם כן כמו מרקר. אלא מהם בענינים שונים זה מזה או יהיה הכל בענין אחד והכלל לרוב הרקוד ויתמרקד ומשכח ובמקומו בדברי הימים מרקר ומשחק. ותבז לו בלבה. כראותה אותו מן החלון בזה ארצו בלבה כי חשבה כי אין כבוד המלך להתנהג כמנהג הדיוט אפילו לפני הארון והלכך כשהלך לביתו אחרת בפניה מה

ככד היום וגו'. אשר נטה לודוד. יריעה נטה לו מלמעלה אף על פי שבבית אבינר ובבית עובד ארום היה בבית מקורה כמו שכתב בהם בית ולא כאמר עס אהל לפי שלא היתה עמדתו בהם אלא דרך עריו אבל עתה שהעלה דוד לירושלם וירש כי עס יסכן עריו כי קבלה היתה בידם כי ירושלם עיר הקדש וטעם יבנה בית המקדש אף על פי שלא ידעו באיזה מקום מן העיר עד שבנה דוד מזבח על פיגרי הכבד בגרן ארוכה היבוס וידר בו אש מן השמים אז ידע דוד כי עס יבנה בית המקדש אבל עד אותו זמן לא רצה דוד להכניסו בבית מקורה אלא תחת יריעה כמו ש מה מקדש וגם עתה מהי אהל מועד בגבעון והמסכן והארוך וסתי הלוחות וכל כלי הקד תחת היריעה היו הכנים הוא הארון הזה שבו שברי לוחות גב תחת היריעה או זה הארז שהיו בו לוחי השלמנו והו הכנסו כמו שפירשנו למעלה במלחמ פלשתים שכלקח הארון זה הארון הוא ש שהכניסו לבית עולמים לתוך ה הדבר אסכן זה הוא שהיו בו הלוחות השלמות או השלמות והסבורות לרשתמי שומר ל לוחות ושבדי לוחות מוכחין ב בארון ולמה לא הביא דוד את הארון לגבעון שהיה עס אהל מועד לפי שירע כי אהל מועד היה עתיד לבא לירושלם וחסב כי בימיו יהיה זה והוא יבנה בית המקדש לפיכך אחר שהביא ה הארון לירושלם שאל לכתן ה הנביא אס יבנה בית ליו וכתן אה לו כל אשר בלבבך עשה ומלכו אמר לו נתן זה לא בבואה כי חשב בלבו כמו משכב דוד כי הוא יבנה הבית: חלת לחס. ובדברי הימים ככר לחס והככר גדול מהחלה כי ככרות היו אלא שהיו עשויים כתוכות החלות: ואספר אחר. חלת אחר מבשר כמו שמנהג לחלוק הדבר או ה הכאף לחלקים ידועים ונתן לכל

אחד חלת לחס וחלק בשר ואשיה אחת מלאה יין וכן פירשנו: אל אשיה גר בא רחמרא אבל אספר פי מלה מורכבת משמות שלם ואמר אחד מפסה בשר כלומר כי עשה חלקים היו עשויים בשר ולכל אחד היה כותן הששית ויתפלג אחד כלומר חלק אחד ותרם אשיה מכתא: לברך את ביתו. לתת שלום לפי שבא מן הדרך וכן כי תמצא אש לא תברכו: מה ככד היום. כפעל עבר כי הוא פתוח ודרך לעצמארה לו מה ככד כלומר כי לא ככד היום הזה שאתה נבליטו משחק הארקים וההדיוטות: לעיני אמהות עבדיו. אין צריך לומר לפני כשי עבדיך אלא אפילו לעיני אמהות עבדיך כתביות היום: כהגלות נבלות. שניהם מקור מבין כפעל האחד שלם כמו השלמים כשאל כשאל דוד והאחד חסר כון כפעל כמנהג וכל פעמים המקור לרוב התגלותו בשחוק. ובדרש אמר לו של בית אבא היתה מלכות נאה משלך חלילה להם אס כראה לאחד מהם פכת יד או פכת רגל מנולה כולהו הו מכובד מן מקר מה אמר לה דוד לפני יי אשר בחר במאבין אמר לה של בית אבך היו מניחין כבוד שמים ומתעסקין בבבד עמך אבל אני מכיח כבוד עצמי ומתעסק בבבד קוני ומן האמהות אשר אמרת חס ושלום מן האמהות את כקראת אין את כקראת אלא מן האמהות ויתכמה רחל ויתגלירומה כי יחף היה הולך ומשחק בדברי הדרש: לפני יי. מה שרקתי וכרכתי לפני יי עשיתי לפי שכבדתי ובחר בי מאבין וראוי לו שאקל עצמי לכבודי: ושחקתי לפני יי. מלרע לפי שהוא עתיד כלומר עוד יותר ממה שעשיתי לעשה ואשחק לפניו וזהו שאמר ונקלתי עוד מזאת יתור ומזאת השמח והרקדה שעשיתי ויתר לעשות עמולי והיה שכל בעניני לפני לכל דבר ואין זה קלון אלא כבוד: עמם אכבדה. בעיניהן אני ככד במה שעשיתי כי אס אקל עצמי לכבוד האל אהיה ככד בעיני הכל לא כמו בעיניך: לא היה לה ולר. למדינא חכית בולר בו וקרי ילר בולר ולמעבדא חכית. ילר בולר וקרי בו וילר ופיר' ר' למהיום ההוא ואילך לא היה לה לעשם מה שאמר אבל לפני היום הזה היה לה כמו שאמר ותרעם לעלה אשת דוד ואמר ועלה זו מיכל: עד יום מותה. בחולס ובעת מותה בצורך פירוש עד כמו עד אשר אס עשיתי את אשר דברתי לך. ובדרש אבל ביום המיתה היה לה ואמר כי שלמה נסים מתו חיות רחל וכלתו של עלי ומיכל בת שאול:

והנה מרוב השמחה היה דוד מרקר ומכזז לפני כאלו לא היה מלך ולמה בזהו בלבה מיכל בת שאול והנה לתת תורה לשם ית הקריב דוד כמה קרבנו אז בהולך הלויים ארון בריתי יי ובסוף הענין בבא ארון יי למקומו אשר הכין לו דוד העלה עלות ושלמים לכבוד השם ית לפי מה שאספר ואחר זה בך דוד את העם בשם יי כבאות ונתן לכל

אחד מהם יפה לאכול ולשתו והנה אספר אחר הרצון כל לפי מה שכתבנו זל אחר מפסה בשר ולפי הפסג כראה שהיתה מנה יפה כהונה לתת לאדם אחד בשעור הגדולו ונביו מענין ספרה עליו והאלף נוסף אל שהיתה המנה הזאת בתכלי הויפי לפי המנו הנהוגות לתת כמו לו המנות הגדולות ה הפהגו לתת לאורחים הבאים אלס. והנה מיכל בת שאול רברה שלם כהונן אל המלך וכתבאר מדברי דוד טמה טעמה עמם כ כהונן לכבוד השם ית והמסך בדבריו מה שהכניס לבה בו כי זה הגמול היה ראוי לה על מה שהטויה דברים כנגד דוד אל מה שאמר שחר הטי בו מאביה ומכל בית אביה והיה מפרי ד רבריה שאמר לה דוד וכללה עם האמהות ולזה אמר ועם האמהות אשר אמרת עמם אכבדה וכבר אמר והורה שכבד רמז בזה המאמר א מיכל מה שאמר אחר זה ו ולמיכל בת שאול לא היה לה ולר עם יום מותה כאלו יחל טזה המאמר היה טבה ל להכבד ממנו פרי בטן כי לא אהב אותה דוד באופן שהיה אוהב א אותה קודם זה. וכבר

אחד וצדקין כתיבין וכל חז"ל רבו בחלוקתו יהיה לביתו ויהיה ללוחות מקדש אבותי כלל כללות ענינו

שוקק. וכל שמואל משעוה וחתולות דביו על עם כבג אל עם וס' השלמים צדים. פרשת יידי כל היום. ויתחלבו כגוי אל גוי:

רשי

ואספר: אחד מפסה בשר אשיה אחת גר בא רחמרי: אחר הרקים. חר מן סריקאי ונקלותי עדי לפניו יותר מזאת מהיקלותי בעצמי עתה: עמם אכבדה. איכס מבין אותי אלא חסוב אני בעיניהם על זאת: לא היה לה ולר. מאותו היום והלאה: וי

ומיכעמך כישראל. כמו שאין כמון באלהים כן אין כעמך ישראל בעמים:
אמר הלכו אלהים. הלכו לשון רבי דרך כבוד כמו ישמח ישראל בעשיו ובדברי
הימים אשר הלך האלהים וית ראזלו שלוחין מן קרם יי וברדס אשר הלך האלהים
זה הקב"ה אשר הלכו האלהים זה משה ואהרן: ולעס לו עס. פ"ל לכולמר

ולעשות טו בקריאה וסימ' השבר בנגע הצרעת. ונתקן יי לראש ולא לזנב. וחזקתם באד לשמר. ולשום
לו שרי אלפים דשמואל. ומי כעמך ישראל דשמואל. ועברה העברה. ולשלבה בני חן לב. והיה אם
תולך לפני. ואמר ליהודיע לדרוש. אם מצאתי חן בעיני המלך. בי עזרא הכין לבני. וילכו כל העם
ומן כעמך בישראל עמא חד בחיר
בארעא ראזלו שלוחין מן קרם
למיפרק ליה לעס ולשואה ל
ליה שום ולמעבר לכון רברבן
וחסינן עד די עלו לארע בית ש
שכנתך ויהבתא להו זמן קדם
עמך די פרקתא לך ממערים ג
גוים ואלהיו ואתקנתא לך
ית עמך ישראל קדמך לעס עד
עלמא ואת יהויתא להון לאלהא
וכען יי אלהים פיתגמא די
מליה על עבדך ועל אנש ב
ביתיה אקים עד עלמא ועיבד כמא
די מליה ויסגי שמך עד
עלמא למימר יי צבאות אלהים
על ישראל ובית עבדך דוד יהי
מתקין קדמך. ארי אתי צבאות
אלהא דישראל חויתא לעבדך
למימר מלכו אקים לך על כן
הותב לבא ועבדך לצלאת קדמך
ית צלותא דין. וכען יי אלהים
את הווא יי ופתגמך אינון קשוט
ומליה על עבדך ית טבתא
הדא. וכען שרי וברך ית בית
עבדך למחוי לעלמא קדמך ארי
את יי אלהים מליה ומברכתך
יתברכו בתי עבדך צדיקא ל
לעלם:
בחר כן ומתא דוד ית פלשתאי
ותברינון וגסיב דוד ית תיקון א
אמתא מירא דפלשתאי. ומתא
ית מואבא ומשח להון בערבא
רמי ותחון לארעא ומשח תרין
חבלין למקטל ומליה חבלא ל
לארצא ותו מואבא לדוד ל
לעבדיו נטלי פרס. ומתא דוד ית
הודעור בר רחוב מלפא וצובה

5. 5

לשון אלהים

לכתיב

5

5

הכתיב

בכתיב

כתיב

5

כל כתיב

בתיב

נתיב

5. 5

לשון אלהים

לכתיב

5. 5

לשון אלהים

לכתיב

5. 5

לשון אלהים

לכתיב

5. 5

לשון אלהים

לכתיב

5. 5

לשון אלהים

לכתיב

אמר הלכו אלהים. משה ואהרן סכאמר כתתך אלהים לפרעה וכן תירב יונתן
ראזלו שלוחין מן קרם יי. לפרות לו לעס. כך אמרו השלוחים לישראל הקב"ה
סלחנו לפרות לו לעס ולעשות לו עס ולעשות לבס הגדולה ונוראות עשית לארצך
לאחר פכאז מעס ומה הם הנוראות מפני עמך לגרמגוים ואלהיהם ומקרא זה
חקר לגרם ובדברי

הימים פירסו לגרם
מפני עמך אשר פרית
ממצרים מבין הגוים
ואינו חקר כי ממעמ
סכאמר מפני עמך
גוים אנו שומעין לסון
טרודין וגירוסין:
אתה הוא האלהים.
סליט וסבירך יכולת
לקיים: הואל.

רצה: מתג האמה
ובדברי הימים כתיב
ויקח דוד את בת מור
פלמסיה והיא כקראת
מתג האמה על סס
סיהא מקל רודה בכל
פלמסיה מטרופולין
סל מלכיה סל מלכיה
בכל סרני פלמסיה
בעזה ובאשרדו ו
ובעקרון ובאסקלון
סס מלכות אלא בגת
מכיו אכיש מלך גת.
מתג. אגוילון בלפז
האמה הו המרדע סל
עץ וימרד סני חבלים
להמית. לפי סהרגו את
אביו ואת אמו ואחיו
סכאמר ויחס את פני
מלך מואב ולא מכינו
סכאזמס: בלכתו

רלבב

ומיכעמך כישראל גוי
אחר בארץ. מיוחד
לעבד' הסס יתכיהו
הולך לפרות לו לעס
ולזה סרבה הנפלאות
בהוציאו אותה מארץ
מצרים למען יהיו לו
לעס והוא יהיה להם
לאלהים ועשה בס כן
כפלאות ונוראות ב
בהוריו אותם ארץ
ישראל: אשר פרית
לך ממצרים גוים ו
ואלהיו יל סהשחיתו
ישראל גוים ואלהיו
בעת ירסם הארץ או
ידע סהנוראות ההם
סעשה מפני עמו ק
קצתם היה להשחית
גוים וקצתם להשחית
אלהיהם כמו סכתבאר בענין רגון בראס זה הספר: את מתג האמה ביד פלמסיה
הנה כתוב במקומו בספר דברי הימים אתגת ונבנתיה ואולי היה זה המחזק כקרא
מתג האמה. והנה במואב מרד סני חבלים להמית ומלא החבל להחיות ואמר
רזל סהיה בעבור סהמיתו אביו ואמו כי כבר הביאס אל מלך מואב כמו סזכר
במה סקדם לא סאס היה הענין כן יהיה פ"ל ויסעב עמו כל ימי היות דוד במצודה
כי מאז הפרד דוד מעס לא סמר להם והמיתו:

לאלהיהם כמו סכתבאר בענין רגון בראס זה הספר: את מתג האמה ביד פלמסיה
הנה כתוב במקומו בספר דברי הימים אתגת ונבנתיה ואולי היה זה המחזק כקרא
מתג האמה. והנה במואב מרד סני חבלים להמית ומלא החבל להחיות ואמר
רזל סהיה בעבור סהמיתו אביו ואמו כי כבר הביאס אל מלך מואב כמו סזכר
במה סקדם לא סאס היה הענין כן יהיה פ"ל ויסעב עמו כל ימי היות דוד במצודה
כי מאז הפרד דוד מעס לא סמר להם והמיתו:

לאלהיהם כמו סכתבאר בענין רגון בראס זה הספר: את מתג האמה ביד פלמסיה
הנה כתוב במקומו בספר דברי הימים אתגת ונבנתיה ואולי היה זה המחזק כקרא
מתג האמה. והנה במואב מרד סני חבלים להמית ומלא החבל להחיות ואמר
רזל סהיה בעבור סהמיתו אביו ואמו כי כבר הביאס אל מלך מואב כמו סזכר
במה סקדם לא סאס היה הענין כן יהיה פ"ל ויסעב עמו כל ימי היות דוד במצודה
כי מאז הפרד דוד מעס לא סמר להם והמיתו:

לאלהיהם כמו סכתבאר בענין רגון בראס זה הספר: את מתג האמה ביד פלמסיה
הנה כתוב במקומו בספר דברי הימים אתגת ונבנתיה ואולי היה זה המחזק כקרא
מתג האמה. והנה במואב מרד סני חבלים להמית ומלא החבל להחיות ואמר
רזל סהיה בעבור סהמיתו אביו ואמו כי כבר הביאס אל מלך מואב כמו סזכר
במה סקדם לא סאס היה הענין כן יהיה פ"ל ויסעב עמו כל ימי היות דוד במצודה
כי מאז הפרד דוד מעס לא סמר להם והמיתו:

לאלהיהם כמו סכתבאר בענין רגון בראס זה הספר: את מתג האמה ביד פלמסיה
הנה כתוב במקומו בספר דברי הימים אתגת ונבנתיה ואולי היה זה המחזק כקרא
מתג האמה. והנה במואב מרד סני חבלים להמית ומלא החבל להחיות ואמר
רזל סהיה בעבור סהמיתו אביו ואמו כי כבר הביאס אל מלך מואב כמו סזכר
במה סקדם לא סאס היה הענין כן יהיה פ"ל ויסעב עמו כל ימי היות דוד במצודה
כי מאז הפרד דוד מעס לא סמר להם והמיתו:

III 43 1 22

והבאת. תאסוף מן המדה הביתה ויתן אותה ענין תבואה כלומר תעבד לו את הארמה בכל כרכי עבודה עד שתאסוף התבואה: והיה לבן ארזיך. הוא מיכא בן מפיבשת כלומר תבואת הארמה יהיה לחם לבן ארזיך מיכא ואכלו: ומפיבשת יאכל על שלחני. אעפ"י שמפיבשת אוכל על שלחני כאחד מבני המלך ולא יטורף לכל הדבר הזה אעפ"י אעפ"י

כמו שכוונתי לעבד כל הנחלה למפיבשת ולבניו ויתן ומפיבשת אוכל על שלחני דברי דוד כי אחי סאמר לו ציבא כן יעשה עבדך להכין הכל למיכא בן מפיבשת אמר דוד ומפיבשת יהיה אוכל על שלחני כאחד מבני המלך: וכל מושב בית ציבא. בניו וכל עבדיו וכל בני ביתו: כאשר עשה אביו עמדי חסד. אמרו כי כשהיה בורח דוד ובאו אליו אביו ואחיו ואחיו ואמר ויכחם את פני מלך מואב הרגם מלך מואב אחר שהיו עמו חנוך מאחד מהם שברח לארץ בני עמון והחיהו כחם מלך בני עמון. וברשע עוד לא תדרוש שלומם וטובתם אתה מוצא במי טבא אליהם במדת רחמים קוף בא לרי בזיון ואיזה זה שכל אעפ"י חסד עם חנוך וגו' קוף בא לרי בזיון ויקח חנוך את עבדי דוד וגו' וכטורף להלחם עם ארבע אומות בני עמון וארם כובא ואיש טוב ומלך מעשה מיגרם לו לדוד כל זה שבתם לעשות טובה עם מי סאמר הקב"ה לא תדרוש שלומם וטובת אחר לו הקב"ה לדוד אתה עובר על תורתו חני כתבתי לא תדרוש שלומם וטובתו ואתה עושה עמהם חסד אל תהי דריק הרבה מכאן שלא יהא אדם מוותר על התורה: אל אביו. כמו על אביו וכן אל הדרים לא אכל: המכבד. תשוב כי לטובה ולחמך שלהם לא טלחם חלא לרגל את הארץ: ולהפכה. כתרנו ולמכרן כי בורק הדבר יפה הופך הענין מצד חלד: מדוהים. כתרנו לטוביהם כמו מרדכי ואם חסד טרם אחר: בחזי. בחזי לטוביהם כי עד הסתות חזי הלבוש: עד סתותיהם. עבדותיהם כמו חסופי סת ותיעד אתר בית בהתהוה ואחר הוא כי הוא מקום המבטחים: עד יצמח זקנכם. ולא אמר לגלח החזי האחר כי לא היה מנהגם לגלח הזקן ואפי' במספרי חלא הספס לבר חלא חס כן משום צער ואכל כמו שאמר מבולחי זקן וקרועי בגדים וחרפה היא גלוח הזקן חלא סנהגו כן בחלם הארצות שהם ארצות הערלים: יצמח. פועל עומד מן הדגוש וכן ושערך צמח: כבאסו. כתעבו כמו שיתעב הארם הדבר הכבאס: ואתכל הצבא. הגבורים כמו העם המלחמה או פי' הצבא והגבורים: ורחוב פירשו וארם רחוב וארם צוה: מזכר עומד במקום שנים: ומעכה. ארם מעכה או מלך מעכה: לברם. להודיע כי מלך בני עמון וכלם היו מבני בני

כן יעשה עבדך ומפיבשת אוכל על שלחני ציבא אמר כן יעשה עבדך ודוד הטיב ומפיבשת אוכל על שלחני: מושב בית ציבא. בניו ועבדיו: כאשר עשה אביו עמדי חסד. ומהו החסד כשהיה דוד בורח מפני סאול באו אליו אביו ואחיו ואחיו ויכחם את פני מלך מואב ויאלץ לו יסבבא אביו ואחיו עמך והרג חנוך מזה מהם שברח כמלכט לארץ בני עמון אכל כחם במרדל' תנחומא בורא אליו: המכבד דוד את אביו בעיניך. הכראה בעיניך סדור מכבד את אביו הם מזהירים לא תדרוש שלומם והוא ידרוש שלומך: מדוהים. חלוקיהם: סתותיהם. העבדות: סוכך

נחמה אל' ו' בליש בקריאה וסימ' וינחמו בני ישראל אל'. וישלח דוד לנחמו ביד עבדיו דספרא. וינחם אל' ודעה ויאמר למלאך. אולי ישמעו וישבו. וישיבו דרכם ומעלה לים. והבית הביתוהי. אם שוב

ועברת לו את האדמה אתה ובניך ועבדך והבאת והיה לבן ארזיך לחם ואכלו ומפיבשת בן ארזיך יאכל תמיד לחם על שלחני ולציבא חמשה עשר בנים ועשרים עבדים: ויאמר ציבא אל המלך ככל אשר יצוה אדני המלך את עבדו כן יעשה עבדך ומפיבשת אכל על שלחני כאחד מבני המלך: ולמפיבשת בן קטן ושמו מיכא אוכל מושב בית ציבא עבדים למפיבשת: ומפיבשת ישב בירושלם פי' על שלחן המלך תמיד הוא אכל והוא פסח שתי רגליו: והיה אחרי כן וימת מלך בני עמון וימלך חנוך בנו תחתיו: ויאמר דוד אעשה הסד עם חנוך בן נחש כאשר עשה אביו עמדי חסד וישלח דוד לנחמו ביד עבדיו אל אביו ויצאו עבדי דוד ארץ בני עמון: ויאמרו שרי בני עמון אל חנוך אדנייהם המכבד דוד את אביו בעיניך כי שלח לך מנחמים הלוא בעבור חקך את העיר ולרגלה וללהפכה שלח דוד את עבדיו אליך: ויקח חנוך את עבדי דוד ויגלה את חצי זקנם ויכרת את מדוהיהם בחצי עד שרתותיהם וישלחם: ויגדו לדוד וישלח לקראתם כי היו האנשים נבלמים מאד ויאמר המלך שבו בירחו עד יצמח זקנכם וישבתם: ויראו בני עמון כי נבאשו ברוד וישלחו בני עמון וישכרו את ארם בית רחוב ואת ארם צובא עשרים אלף רגלי וארם מלך מעכה אלף איש ואיש טוב שנים עשר אלף איש: וישמע דוד וישלח את יואב ואת כל הצבא הגבורים: ויצאו בני עמון ויערכו מלחמה פתח השער וארם צובא ורחוב ואיש טוב ומעכה לברם בשדה:

ותפלח ליה ית ארעא את ובנך ועבדך ויתעול ויהי לבר ריבונך מזון ויתפרנס ומפיבשת בר ריבונך אכיל תדירא להמא על פתורי ולציבא חמשת עשר בניו ועשרין עבדיו: ויאמר ציבא למלאך ככל ד'פקיד רבוני מלאך ית עבדיה בן יעבד עבדך ו ומפיבשת אכיל על פתורי פתור מבני מלאך: ולמפיבשת ברא זעירא ושמיה מיכא וכל מותב בית ציבא עבדיו למפיבשת: ומפיבשת יתיב בירושלם ארי על פתורא דמלאך תדירא הוא אכיל והוא לקי פתוריו רגליו: והיה בחר בן וימית מלאך דבני עמון ומלך חנוך ב ברית תחתותיו: ויאמר דוד אעבד טיבו עם חנוך בר נחש במא דעבד אבותי עמי טיבו ושלח דוד לנחמוניה בירא דעבדיו לורא אבותי ואחיו עבדי דוד לארעא בני עמון: ויאמרו רב רב בני עמון לתנו רבונותהו המיקר דוד ית אבך בעיך ארי שלח לך מנחמין חלא בריל למיחקר ית קרתא ולאללותה ולבדקה שלח דוד ית עבדיו ליתך: ונסיב חנוך ית עבדי דוד וגידע ית פלגות דיקנהו ופסיק ית לבושיהו עד פלגיהו עד אתר בית בהתתהו ושלחניו: ותויאו לדוד ושלח לקדמותהו ארי הו גבריא מ מתכלמין לחרא ויאמר מלך תיבו בירחו עד דיצמח דיקניכו ו ותתובין: וחזו בני עמון ארי איתגריאו ברוד ושלחו בני עמון ואגרו ית ארם בית רחוב וית ארם צובא עשרין אלפין גבר רגלי וית מלך מעכה אלף גבר ואיש טוב חרי עסר אלפין גברא וישמע דוד ושלח ית יואב וית כל חילא דגבריא: ונפקו בני עמון וסדרו קרבא במעלגא דתרעא וארם צובא ורחוב ואיש טוב ו ומעכה בלחוריהו בחקלא:

ותגלח את חזי זקנם. כדי לנחום זה לאות טלא היה מנהג לבלח זקן טלא היו מבגדים זקנם היה אפשר להם להסיר הבשת מעליהם בעצמם הנסחר מ מזקנם: ויכרת את מדוהיהם בחצי עד ס סתותיהם. אחסוב סקרא מדוהיהם ה המכבד סיקכה בהם הסתוהו וטנפיה ונהגה קראם מדוהיהם בעבור הטנפיה שבהם מאלו המקומות אשר ירחו בהם המותרות הטובעים ומזה הענין פקד את האשה הדרה דנה מצד המות שדח' ממנה אז ובאור בזה המאמר שכתב כרת המכבדים בחזי עד סנהגה השת שלהם ולזה השאירם מבולי הערוה וחטופי סתוה לאות טלא השאיר בה' בגדי יכסו בהם ערוותם חלא שהם נמלטו מזה הבשת בלבישת בגדים אחרים לכסות ערוותם וחולס מענין גלוח זקנם לא נמלטו עד צמח זקנם: חזק

פ' חת"י קמח"ל וכל שהענין בו רבו בני

רלבג

ותגלח את חזי זקנם. כדי לנחום זה לאות טלא היה מנהג לבלח זקן טלא היו מבגדים זקנם היה אפשר להם להסיר הבשת מעליהם בעצמם הנסחר מ מזקנם: ויכרת את מדוהיהם בחצי עד ס סתותיהם. אחסוב סקרא מדוהיהם ה המכבד סיקכה בהם הסתוהו וטנפיה ונהגה קראם מדוהיהם בעבור הטנפיה שבהם מאלו המקומות אשר ירחו בהם המותרות הטובעים ומזה הענין פקד את האשה הדרה דנה מצד המות שדח' ממנה אז ובאור בזה המאמר שכתב כרת המכבדים בחזי עד סנהגה השת שלהם ולזה השאירם מבולי הערוה וחטופי סתוה לאות טלא השאיר בה' בגדי יכסו בהם ערוותם חלא שהם נמלטו מזה הבשת בלבישת בגדים אחרים לכסות ערוותם וחולס מענין גלוח זקנם לא נמלטו עד צמח זקנם: חזק

תשובו: איש ואיש בקריא וסימ' ויראו בני עמון כי נבאשו. מלאים וסי' נמסר לעיל בסמך ח' וישלח דוד לנחמו ביד עבדיו דספרא. וינחם אל' ודעה ויאמר למלאך. אולי ישמעו וישבו. וישיבו דרכם ומעלה לים. והבית הביתוהי. אם שוב

תשובו: איש ואיש בקריא וסימ' ויראו בני עמון כי נבאשו. מלאים וסי' נמסר לעיל בסמך ח' וישלח דוד לנחמו ביד עבדיו דספרא. וינחם אל' ודעה ויאמר למלאך. אולי ישמעו וישבו. וישיבו דרכם ומעלה לים. והבית הביתוהי. אם שוב

לעירך מלחמה ואלה בני ארם הנזכרים היו במדה לעירך מלחמה עם ישראל גם כן עמון מבגדים וארם שהיו במדה מאחור: כי

כי היתה אליה פני המלחמה • אמר היתה על המלחמה ואף על פי שזכר פני וכמוהו קשת גבורים חתים קול כגידים נחבאו ופי פני הגבורים מהם פני המלחמה מהלכים לפנים וכו' ארי תקיפו עליו עברי קרבא • בחורי • בטוא הבית והוא מן הקלים ובחורי ישראל הכריעו כן בחורים מהם בפתח הבית מן הדגוסים • ביר אבימי • בטוא הבית ובמסר בספרא לית כותיה וכל רברי הימים כותיה • וחתיה לילטועה • בחסרון היד מהיה במקום למד הפועל מהמכתב • בעד עמנו • מלא יהיו לחרב וכו' • ובעד ערי אלהינו • מלא יכבשו אותם אויבנו ויטבו בהם אם יתחזקו עלינו ויכבשונו ואם יעשו כן לא יהיו ערי אלהינו אלא ערי אלהים אחרים • וי' יעשה הטוב בעיניו •

אנחנו נתחזק בכל כחינו ל
למלחמה וי' יעשה הטוב בעיני
כי ליי' התטועה • וסוכך • וברברי
הימים כתר וסופך והבית והפא
קדושים במזבח והם ממזבח אחד
וכן בזר פתח • חלמה •
הוא חלם הזכר והיא כהא
מזרימה והאלף כוספת למסך •
טבעמאות רכב וארבעים אלף
פרטים • וברברי הימים טבעת
אלפים רכב וארבעים אלף רגלי
מה שאמר בזה הספ' טבעמאות
רכב לל רכב בחור ולא מנה שאר
הרכב וברברי הימים מנה את
כל הרכב מהיו טבעת אלפים
וכזה הספר מנה הפרטים ולא
מנה הרגלים וסם מנה הרגלים
ולא מנה הפרטים • סר צבאו
• סר צבא הרעור הנזכר
למעלה • לעת צאת המלכים •
האלף כוספת למסך ופירוש
לסוף הסנה שהיא טעובת ה
הטמט לא הכורה ההיא וחסטון
מנה זומזמן טיבאו לה המלכים
הנזכרים להלחם וי' לעת צאת
העם סדרך המלכים לצאת עם
חילותיהם והוא עת שהקמות ב
במדות והקוסים מוצאים לאכול
והראשון ככונ בעיני • מעל
הגב • הוא ראה אותה מעל הגב
מהיתה רוחצת בביתה • וירס
לאשה • ררס לאכסי ביתה בעד
האשה מי היא אם היא בת טבע
בת אלעים • אוריה החתי •
איפסר כי בר היה לו ישראל היה
וקראו חתי לפי שגר עם בני חת
וכן אתי הגתי מתקדשת

רשי

מוכך מר צבא ה
הרעור על סם מהיה
גיבור וערין מאד
הזכירו בממו • לעת
צאת המלכים •
יסעת בטנה סדרך
החילו לצא כסהארץ
מלאה קמות והקוסים
מוצא בפרה לאכול •
מטומאתה

רלב

חזק וכתחזק בעד ע
עמנו • למרנו מזה
סאין ראוי לסמוך על
הכס אכל ראוי • ס
סיסתרל הארס • ב
בהזלתו לפימה • ס
סאכס ווא יעזור הטי
כי הטי לא יחרס ה
המופת' רק במקומות
הכרחי כמו סזכרנו
סעמים רבות • לעת
צאת המלכים • הוא
בימי החוס סימצאו
התבואות והעמטים
במדות והפירות • ב
באילנות כי אז ימצאו
הבהמות לאכל ואכסי
החיל • והיא

ויאספו יב וסימ' נבסר בסדר כי תשא • ויוצא יב חס וסימ' נבסר בסדר קרא • וישראל ג' חסדים יוד בליש
בקריא וסימ' ויראו כל המלכים עברי הרעור • וכל חפצו יטלם • גם אויבו יטלם אתו • וישחיתו חס
בליש בקריאה וסימ' פן תשחתו ועשיתם לכם פסל • בידיעתי אחרי מותי כי השחת השחתון • וישחתו את

וירא יואב כי היתה אליה פני
המלחמה מפנים ומאחור ויבחר מכל
בחורי ב' ישראל ויערך לקראת ארם
: ואת יתר העם נתן ביד אבשי אחיו
ויערך לקראת בני עמון : ויאמר אם
תחזק ארם ממני והיתה לי לישועה
ואם בני עמון יחזקו ממך והלכתי
להושיע לך : חזקונתחזק בעד עמנו
ובער ערי אלהינו ויהיה יעשה הטוב
בעיניו : ויגש יואב והעם אשר עמו
למלחמה בארם וינסו מפניו : ובני
עמון יראו כי נס ארם וינסו מפני
אבשי ויבאו העיר וישב יואב מעל
בני עמון ויבא ירושלם : וירא ארם
כי גנף לפני ישראל ויאספו יחד :
וישלח הרעור ויעצא את ארם
אשר מעבר הנהר ויבאו חילם
ושוכך שר צבא הרעור לפניהם :
ויגר לדוד ויאסף את כל ישראל
ויעבר את הירדן ויבא חלאמה
ויערכו ארם לקראת דוד וילחמו
עמו : וינס ארם מפני ישראל ויהרג
דוד מארם שבע מאות רכב ו
וארבעים אלף פרשים ואר שוכך
שר צבאו הכה וימת שם : ויראו כל
המלכים עברי הרעור כי גנפו לפני
ישראל וישלמו את ישראל
ויעבדו ויראו ארם להושיע עוד
את בני עמון : ויהי יא
לתשובת השנה לעת יצאת המלכים
וישלח דוד את יואב ואת עבדיו
עמו ואת כל ישראל וישחתו את
בני עמון ויצרו על דבה ודוד ישב
בירושלם : ויהי לעת
הערב ויקם דוד מעל משכבו
ויתהלך על גג בית המלך וירא
אשה רחצת מעל הגג והאשה טובת
מראה מאד : וישלח דוד וידרש
לאשה ויאמר הלוא זאת שבע
בת אליעם אשת אוריה החתי :

וחזא יואב ארי תקיפו עלוהי
עברי קרבא מאפוזי וטאחורוהי
ובחר מכל בחורי ישראל וסדר
לקרמות אנש ארם : וית שאר
עמא יתב ביד אבשי אחוהי וסדר
לקרמות בני עמון : ואמר אם
תתקף אנש ארם מיני ותהי לי ל
לפריק ואם בני עמון יתקפן מנך
ואתה למיפרק לך : תקף ונתקף
על עמנא ועל קירו אל הנא וי
יעבר דתקין קדמותי : וקריב
יואב ועמאוי עמיה לאצתא קרבא
באנש ארם ואפכו מן קדמותי
ובני עמון חזו ארי אפכו אנש ארם
וערקו מן קדם אבשי ואתו ל
לקרמא ותב יואב מלות בני עמון
ואתא לירושלם : וחזו אנש ארם
ארי אתברו קדם ישראל ואתבנישו
בחדא : ושלח הרעור ואפיק
ית אנש ארם דמעבר פרת ואתו
לחילם ושוכך חילא דהרעור
קדמיהון : ואתחוא לדוד וכנש
ית כל ישראל ועבר ית ירנא
ואתו לחילאם וסדרו אנש ארם ל
לקרמות דוד ואגיתו קרבא עמיה :
ואפכו אנש ארם מן קדם ישראל
וקטל דוד מארם שבע מאה ר
רתיכין וארבעין אלפין פרשין וית
שוכך רב חיליה מחו ומית תמן :
וחזו כל מלכיא עברי הרעור
ארי אתברו קדם ישראל ואשלימו
עם ישראל ופלו חנון ודחילו אנש
ארם למפרק עוד ית בני עמון :
ויהו לזמן
סזפא רשתא לעיון ספק מלכיא
ושלח דוד ית יואב וית עבדוהי
עמיה וית כל ישראל ותבילו ית
בני עמון וצרו על רבה ודוד י
יתבי בירושלם :
ויהו לעידן רמשא וקם דוד
מעל שיוויה והליך על אגד בית
מלכא וחזא אתתא משתטפא על
אגרא ואתתא שפירת חזו לתרא :
ושלח דוד ושאל לאתתא ואמר
הלוא דא ברת שבע בת אליעם
אתת אוריה חתמא :

בני עמון • אל וזגום אשר השחתו אבותי • במעט קשות שחת כחם • ונערתו לכם כאכל • כפה חנף
ישחת רעמו : לאשה ה בקריא וסי' לאשה כהזאח עשית • ואמר הבוק לאשה יתן י' אותך • מדבר לאשח
ותישר • וישלח דוד וידרש לאשה • וישאל המלך לאשה ותספר לו • חזר ולאשה עגל מרכי

יחדואין בקרא'וס'ם יחד בשמור יואב את העיר . לעולם אשמור לו חסדי . וחשמור כל ארצתי . ובמס' אחריתי' מוסיף הרארן עולם תשמור :

ויראו המוראים. בכתב צניחים כמו כל הבאים וכפל האותיות לחזק כי הורו חכים ואבנים מאד: כזה וכזה. הראשון בחולס והשני סגול: וחזקו: רוד אמר למלאך שיחזק יואב בדבריו: שני אכסוס. המסל הזה מבואר כי רוד הוא העשיר שהיו לו כספים רבות ואוריה האיש הרם שלא היתה לו אלא אשתו זאת ומה שאמר אשר קנה כי האדם קונה את אשתו בקרנות ומה שאמר ותגדל עמו ועם בני יחדו אמרו כי בניו היו לו מאשה אחרת שהיתה לו ומתה. והלך ואורח הוא היצר והלך ואורח אחר ורבו זלדו ורסוהו כן כיצר הרע בתחילה הוא רוד להלך מעבר על אים ולא ילין עמו ואחר כך דומה לאורח מעבר על אים ולן עמו ואחר כך דומה לבעל הבית רוד לומר שמוסל על האים ולפיכך קראו אים ועשה לאים הבא אל אליו ורוד לא הבין כי מסל הוא ואמר כי בן מות הוא דרך גומא כי לא יתחייב אדם מיתה בעבור גזילה ונכבה אבל לפי שפעה דבר מכוון אמר כי בן מות הוא האים העושה זאת ומה שאמר זאת ה הכבשה יסלם ארבעתים כפלים על משפטן כ. גב אחר משלם ארבעה כחן תחת השם אבל זה מהו עשיר וגב הכבשה של הרם ראוי לקנות אותו ולסלם כפלים עקב אשר עשה את הרבר הזה ועל אשר לא חמל על העני ראוי לקנותו ששלם עוד וית ארבעתי על אחד ארבעין ומדרך הדקדוק ארבעתים סמכה ודבריו ר"ל כי בעונם זה לקה בארבעה הילך ואמכון תמר ואבסלו: את

בן ירובשת: הוא גרעון מעשה מריבה עם הכושת הוא הבעל: החזק מלחמתו אל העיר והרסה. עד כאן דברי הסליחות: וחזקה: רוד את למלאך וחזקהו ליואב בדבריו תנחומין שלא ירד לבו: ויבא הלך ירמיה את יצר הרע תחלה להלך מעבר לדרכו ואח"כ לאורח מכעסה אכסוס ואח"כ לאים שהוא בעל הבית: כי בן מות הגזל את העני כאילו נוטל את כפסו מכאן את כפס בעליו יתח: יסלם ארבעתים. כך אירע לו סלקה ב בארבעה גבים הילך ואמכון תמר ואבסלו: ואוספה

רלבג

ויבא הלך לאים העשיר. הוא הלך הוא אורח נקרא הלך מדר לבתו בדרכים ומפני זה גב נקרא אורח ודבריו ר"ל דקדקו מזה בענין יצר הרע כי מתחלה נראה כדל הולך לבקש רי מחסורו כי ההלך וזהו אל אים ואחר כך יסוב והוא אים סוחר הולך בדרכים ואחר זה יסוב למרד ארון ולזה קראו בסוף ה העני אים אמר ועשה לאים הבא אליו: ויאמר נתן לרוד אתה האים. אמרו רבו זלכי כמו שפסד רוד כן היה כמו סאת תחת הכבש יסלם ארבעת כי הוא המית אוריה ומתו תחתיו ארבעה מבניו והם בן בת שבע אמנו ואבסלו ו וארכיה. והנראה בעיני כי על מה שאמר יסלם ארבעתים הוא שפטו המי שישכב אים עם הרבה מנסיו ל לעיני השמים והוא היה אבסלוס מכאן אל עשר פילגשי אביו אלא כי במה שאמר חו י"ל כי כיבן מות האים ה העושה זאת לא שפטו המי כפיו ולזה אמר לו נתן גם י"ל העביר ח חטאתך לא תמות ובעבור שפסדו בחרב סוכאיו להרוג אוריה היה דיוכסו ממנו ח חרב סוכאיו על ביתו ומיס רבי מצורף אל זה מה שעשה כנגד המס לתלשתל ה בהרגתו כרי סיקח את אשתו לו לאם ולפי שמתו היתה התחלה בזאת העבור גם המי רבה שתצמח רעה מ מביתו לסלם לו גמול עליה וכן היה כי מביתו צמחה רעת אמנו ו ואבסלו וסכב אבסלוס את נסיו לעיני השמים: ויאנס

ויראו המראים אל עבדיך: ויראו הרים למלך יאשיהו. הבראים ד בקריאה וסימ נכסר בסדר חקת התורה: הנחאשתי ירבעם: ראש ג' בתיב בן בקריאה וסימ

והיה אם תעלה חמרת המלך ואמר לך מדוע נגשיתם אל העיר להלחם הלא ירעתם את אשר ירומעל החומה: מי הכה את אבימלך בן ירבעם הלא אשה השליכה עליו פלח רכב מעל החומה וימרת בתך למה נגשיתם אל החומה ואמרתם גם עבדך אוריה החתי מת: וילך המלאך ויבא ויגד לרוד את כל אשר שלחו יואב: ויאמר המלאך אל רוד כי גברו עלינו האנשים ויצאו אלינו השרה ונהיה עליהם עד פתח העיר: ויראו המוראים אל עבדיך מעל החומה וימוראו מעבדי המלך וגם עבדך אוריה החתי מת: ויאמר רוד אל המלאך בה תאמר אל יואב אל ירע בעיניך את הדבר הזה כי כזה וכו' תאכל החרב החזק מלחמתך אל העיר והרסה וחזקהו: ותשמע אשת אוריה כי מת אוריה אישה ותספור על בעלה: ויעבר האכל וישלח רוד ויאספה אל בירמו ותהי לו לאשה ותלד לו בן וירע הדבר אשר עשה רוד בעיני יהוה:

וישלח יהוה את נתן אל רוד ויבא אליו ויאמר לו שני אנשים היו בעיר אחת אחד עשיר ואחד ראש: לעשיר היה צאן ובקר הרבה מאד: ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומכסו תשתה ובחיקו תשכב ותהי לו כבת: ויבא הלך לאיש העשיר ויחמל לקחת מצאנו ומפקדו לעשות לארחה הבא לו ויקח את כבשת האיש הראש ויעשה לאיש הבא אליו: ויחר אף רוד באיש מאד ויאמר אל נתן חי יהוה כי בן מות האיש העשה זאת: ואת הכבשה ישלם ארבעתים עקב אשר עשה את הדבר הזה ועל אשר לא חמל:

ויאמר נתן אל רוד אתה האיש בה אמר יהוה אלהי ישראל אל אנכי משחתך למלך על ישראל ואנכי היצלתך מיד שאול:

ויראו חסריס בליש בקריא וסימ אשר ירומעל החומה: ויראו אלהים חן פתאם. פתאם ירמו. הרה זיקים: כזה וכזה וסימ עשה לי ביכה. תאכל וחרב.

ויהי אם ידלך רוד ואמר למלאך וימר לך מה דין אתה רבותי לקרית לאגתה הלא ירעתו ית דירסון עליכון מן שורא: מן קטל ית אבימלך בר ירבעם הלא אתה רמת עליו פלגור רכב רחיה מן שורא ומית בתך למא א אתה קריתו ל שורא ותימר אף עבדך אוריה חמא מית: ואול איגדא ואתה ותו לרוד ית כל דשליחיה יואב: ואמר אגדא לרוד ארי תקיפו עלנא גברא ונפקו לוחנא לתקלא ותוניה כרדן להון עד מעלנא דתרעא: ושור קשתא בעבדך מן שורא ואתקטילו מעבדי מלכא ואף עבדך אוריה חמא מית: ואמר רוד לאגדא כדן תימר ליואב לא יבאש בעיניך ית פתגמא דרין ארי כדן וכדן תקטול הרבא א אתקיף קרבך על קרמא ופגרה ותקפוהו: ושפעת אמת אוריה ארי מית אוריה בעלה וספדה על בעלה: ועבר אכלא ושלח רוד וכנשה לביתה והות לית לאיתו וילדת ליה בר ובאש פתגמא ועבר רוד קדם י:

וישלח ית נתן לות רוד ואתה לותיה ואמר ליה תרין גברין חוו בקרמא חדא חד עתירא וחד מסכניא: לעתירא חוו עאן וחורין סגל חרמא: ולמסכניא לית כל מרעם אלהן אימרתא חדא זעירא דזבנה וקיימה ורבת עמיה ועם בנותי כחדא מפתיה אכלת ו מבוסיה שתא ובחיקיה שכבא ותות ליה כברמא: ואתא אורית לגברא עתירא וחם למיסב מעניה ומתוריה למיעבר לארחה ואתא ליה ונסכיב את אימרתא דגברא מסכניא ועברה לגברא ואתה לותיה: ותקיף רודא דרוד בגברא לתדא ואמר לנתן קיים הוא יי ארי גבר תיב קטול גברא דעבר דא: וית אמרתא ושלם על חד ארבעין חלף ועבר ית פתגמא דרין ועל דלא חס: ואמר נתן לרוד אתה גברא כדנא אמר יי אלהא ד ישראל אנא משחתך למלך למלאך על ישראל ואנא שויביתך מידא ד שאול:

סמרה אחד עשיר ואחד ראש. בבשת האים: י"ל. ראש עשה בף רמיה: רחיה ג' בליש בקריאה וסימ ללוח עדותה עליה. אשר קנה ויחיה. גמלתה טוב ולא רע. אנך: באיש ח' בקריאה וסימ נכסר בסדר קדשים: ועל אשר ד' דסמכי בקריאה וסימ א אנהו שפטו על גב הכרתי. ואת הכבשה ישלם ארבעתים. וגם ביר יהוא בן חנני. ואקרא חרב על הארץ:

ל' סמך ל' חסיה

אחיות ארונך כמו שכתבנו כי דוד זכה בחלת שאל אחיות מות איתן בת
כשי ארונך. עבד אשת שאל כמו שפירשנו ומיכל בת שאל ושתי הנשים של שאל
היו האחת היא אשתו והאחרת בתו או נאמר כי גם רכבה פלגם שאל לקח דוד
לאשה כדברי הרשם שכתבנו: ואם מעט. ואם מעט עמדת סלח חטאת חני
הייתי מוסף לך כבוד וגדולה

כהנה וכהנה וכבר כתבנו דרש
כהנה וכהנה למעלה: הכית
בחרב. כאילו אתה הכיתו כיון
שכית את יואב לשמו במקום
הסכנה: ואותו הרגת בחרב
בנימין. אחר שאמר הכית
בחרב למה אמר ואותו הרגת ב
בחרב בני עמון רל שתיס רעות
עשית במיתתו מהרגתו בחרב
בני עמון כלומר שהפלתו ביד
סוכאי ישראל ובדברי רל אף על
על גב דבכל התורה כלה אין
סליח לדבר עבירה כי בכל מקום
השולח פטור והשליח חייב הכא
סאי שהכתוב קראו הורג ס
שכאמר ואותו הרגת והטעם לפי
שהיה מלך ואין מבור על מכותו
כאילו הוא הרגו וכן שאל שזה
להרגנו עיר הכהני כאילו הוא
הרגם ואף על גב שאין להרס ל
לעשות מכות מלך בזה הענין
וכיוצא בו כמו שכתבנו למעלה
כל אית אשר ימרה את פיר י
יומת וכול אפילו לדבר עבירה
תלמוד לומר רק אף על פיו אין
כל הרס זהר בזה ויורה לדרוש
אכין ורקן לפיכך העונש על ה
המלך: לעיניך כי אפילו
תרע לא יהיה בידך למנוע והרי
הוא כאילו הוא לעיניך: לרעך.
כתוב ביד והוא לבין יחיד והוא
למר הפועל או פירושו לאחר מ
מרעך כלומר אחר מאוהבך
ואין לאר אוהב יותר מבנו או למי
סירצה להיות כאילו רעך בשזה
בדבר המלוכה: עם נשיך.
הם הפלגים: לעיני השמים
הזאת. בגלוי כי בגלוי כהנס
אבשלום עמקן לאלה. יש לשלול
אין גזר האל על אבשלום ס
סוחטא ויטכבשם נשי אביו ואם
לא חטא דוד לא היה חוטא או
אבשלום והנה נעש דוד בדבר
חטא אבשלום יש לפרס כי האל
לא גזר בפירוש על אבשלום ולא
הזכירו בשם ואף על פי שרע
האל כי אבשלום יהיה החוטא
בעבור תאות נפשו לחטוא לא
מהלגזר עליו לחטוא ואם
לא חטא דוד היה האל מונע
כשי דוד מהמכשול על ידי סבה
אף על פי שאבשלום כופו לחטוא
מפני תאות יצרו לא היה חוטא
עם נשי אביו ועוד כי לא היה ח
חטא גדול בזה כי פלגשי אביו היו
ומפאת האב מותרת לבן אלא
לפי שהיו פלגשי מלך אקורו לכל

אדם וכל כי לבנו מכוער הדבר ורבי משיה זל כתב כן כי אלה הדברי אשר ספר נתן לדוד על שחלקי אחר מהם מעשה הבורא והוא הגברת אבשלום והסליטו על כל אשר
לדוד ועל זה אמר הכני מקים עליך רעה והעני מעשה אבשלום בבחירתו והוא מה שכתב ושכב את נפשו ורצה בהקדמתו להוריע לדוד בחירת אבשלום להראו את לבו בזה:
גם יי העצור גס לרבות על ודיון כלו כמו שאתה מתורה כן הוא גם כן קבל תשובתך והתורותך: לא תמות. ואף על פי שאתה חייב מיתה הא קבל התורותך ותשובותך
ולא תמות אחת. כלומר לא תמות מותר רשעים שתרד כפוך בנהיכם כמספט החוטאין אבל תעש בעולם הזה בעון הזה כי עונש העוילה ושכב עם נשיך ובכלל זה המרד
שמרד בו אבשלום כי לא יוכל שישכב עם נשי אס לא מרד בו בתחלה ועונש ההרגה לא תקור חרב מביתך עד עולם ועוד זה הכן הילור לך שכולר בעון מות ימות: כאף.
מקור בחיריק וכמוהו אחר חלק את האבנים: את אויבי יי. רל מכנה את י ונתן פירשו כמשמעו ארי מפתח פתחתא פומ דסנאי עמא דיי כלומר שנתפתח פה לסוכאי
ישראל שבעה בישראל דבר רע כזה: וילך נתן אל ביתו להוריע שפירד ממנו תקף שאמר לו הנבואה ולא חלק לו כבו להאריך ולסתעמו כדי להראות כי כעס היה עליו
או פי תקף סהלך נתן אל ביתו ויגף יי את הילר: ויאנס. חלה חולי כבד כמו אכזשה מתקן ותי וואנס: וישקם דוד את האלהים: מהתפלל בעד הכער אף על פי שהכניא
אמר לו מות ימות התפלל בעדו כמו שאמר הוא מי יורעו כני יוחי הילר אפס שהיה עונש עניו הרי עונשו גדול בראמו לו ושכב עכשך ולא תקור חרב מביתך והתפלל
לאר שיעביר ממנו עונש הילר: ובא ולן. ובא מבית יי שהיה סס כל היום צם ומתפלל כסבא לביתו לן בלא אפילה ושכב ארצה: ולא ברה אתם לחם. ולא חכל אפי' אפילה
מועטת כי הבריה אפילה מועטת כמו ואברה מירה: ועשה רעה: ועשה רעה בגופו:

ואוספה. והייתי מוסף לך: את נשי ארונך. מיכל בת שאל: כינאף
כאשר את אויבי. כינא הוא זה דרך כבוד למעלה וינתן תרג ארי מפתח פתחת
פומא דסנאי עמא דיי: ויאנס. לשון חולי: ובא ולן ושכב ארצה. ובא בבית
ובא ולן ושכב בלילה שוכב ללחץ: ולא ברה: לשון אפילה כמו ואברה
מירה: בעבור

מעט זקפין קמצין בקריא וסימ' ונשארתי בבתי מעט חותם. ואם מעט ואוספה לך כונה. גם כי יהנו
בגוים. ורעתם ורבה ודבא מעט. פנה אל הרבה ודבא מעט. וקצף גדול אני קוצף. רק הכתים

רלבג

ואתננה לך את בית ארנך ואת
נשי ארנך בחיקך ואתננה לך את
בית ישראל ויהודה ואב מעט
ואספיה לך בהנה וכהנה: מרן
בזית את דבר יהוה לעשות הרע
בעיניו את אוריה החתי הבית בחרב
ואת אשתו לקחת לך לאשה ואתו
הרגת בחרב בני עמון: ועתה לא
תסור חרב מביתך עד עולם עקב
כי באתי ותקח את אשת אוריה
החתי להיות לך לאשה:
כה אמר יהוה הנני מקים
עליך רעה מביתך ולקחתי את
נשיך לעיניך ונתתי לרעיך ושכב
עם נשיך לעיני השמש הזאת:
כי אתה עשית בסתר ואני אעשה
את הדבר הזה נגד כל ישראל ונגד
השמש:
ואמר דוד
אל נתן חטאתי ליהוה ויאמר נתן
אל דוד גם יהוה העביר חטאתך
לא תמות: אפס כי נאץ נאצת את
אבי יהוה בדבר הזה גם הכן הילור
לך מות ימות: וילך נתן אל ביתו
ויגף יהוה את הילר אשר ילדה
אשת אוריה לדוד ויאנס: ויבקש
דוד את האלהים בעד הנער ויעם
דוד צום ובא ולן ושכב ארצה:
ויקמו זקני ביתו עליו לרהק' מן
הארץ ולא אבה ולא ברה
אתם לחם: ויהי ביום השביעי
וימת הילר וירא עבדי דוד ל
להגיד לו כי ברת הילר כי אמרו
הנה בהיות הילר חי דברנו אליו
ולא שמע בקולנו ואין נאמר
אליו מרת הילר ועשה רעה:

היו למעט דעזרא. וכל אתנחתא וסוף פסוק דכוותה קצין: בסתר ד' וסימ' נבסר בסדר תבא: בקולנו
ר' בליש ג' מל וא' חס וסימ' נבסר בסדר חקת התורה:

ויאנס. רל סבא לו
חולי אכזזים ה
השביעי מתי ויקרא

ז' חמין וכל
אף רכו
ל' חס' י' בספ

5

ז' עני

5 ויהי

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

5 כלל נבני

ויקם דוד מהארץ. הרחיבה והסירה וכלוק הבגדים אסור לאכל ביום אכלו והיאך עשה אותם דוד יש לפרש כי קודם קבורה עשה כן שלא נתחייב ענין באבילות ובעבור מהיה רוצה לבא בית יי לשתחוות ולהודות על הרעה רחץ וסך וחלק שמלות מחייב אדם לברך על הרעה להודות את יי ולקבל בשמחה כסם שהוא מברך על הטובה שזכה ונתפטר אסירה אס חסד אסירה אס מספט אסירה וכתוב כוס ישועות אסר ובסם יי אקרא ולא כוכל לפרש כי הרחיבה והסירה לא היתה ביום המיתה אלא עד הלילה שאחר שאין חייב באבילות מן התורה אלא יום מיתה בלבד מהרי אומר ויקום מן הארץ וירחץ ויטב לפרש עוד כי לא נתחייב דוד באבילות מן התורה כי תוך שלמים יום

רשי

בעבור יי אשר אהבו את עיר המלוכה.

כניחיוקי חומה היו בה חיצונה ופנימית העיר החיצונה עיר מלוכה והפנימית למבצר ולחומה את עטרת מלכם. תיעבת בני עמון מלכם שמו לסון מלך: ויהי

רלבב

ויקרא את שמו ירדיה בעבור יי ראוי שיתבאר לך מזה שסוד לא חטא למפרע בענין אשת איש אחר שמת בעלה כי ההולך למלחמת ביתרוד גט כריתות כותב לאשתו ואחר שמת במלחמה כתבאר הענין למפרע שלא היתה אשת אוריה כשנא עליה דוד שאם לא היה הענין כן איך לא צוהו הסי על כניחו פנימה והאסרה המזנה אסורה לבעל ואסורה לבעל כמו שכתבאר בענין הסוטה ואיך אהב הסי את הילד ורצה שתהיה ממנו הממלכה אבל על כל פנים ראוי שכתבאר כי לא חטא דוד בבעלות בת שבע אחר שכתבאר בהגדרת המלחמה והנה לולי מהר דוד הנה היתה לו בת שבע לאשה אחת מאחזקו רואים שכתבאר רצה הסי שתהיה ממנה הממלכה אשר כסבע השם שתהיה לרוד ולזה אמרו רז"ל ראוייה היתה בת שבע לרוד אלא שאכלה פנה: וישם

בהארץ הבקריאח וסימ' ושמואל כתובסדרו לר' כל ישראל. וימאן ויאמר. וקם דוד מהארץ. בהארץ עד מעל הפתח. כי משלשות הגנה דחוקא: ויסך ד' רפין ופי' נמסר בסדר פקודי: אהבו ד' וסי' נמסר בסדר ויגש:

וירא דוד כי עבדיו מתלחשים ויבן דוד כי מת הילד ויאמר דוד אל עבדיו הַמֵּת הִילָד ויאמרו מת:

ויקם דוד מהארץ וירחץ ויטב ויחלף שמלתו ויבא בית יהוה וישתחו ויבא אל בירתו וישאל וישמו לו לחם ויאכל:

ויאמרו עבדיו אליו מה הדבר הזה אשר עשית בעבור הילד כי צמת ותכר וכאשר מת הילד קמת ותאכל לחם:

ויאמר בעור הילד חי צמתי ואבכה כי אמרתי מי ידע יחנני יהוה וחי הילד: ועתה מת למה זה אני עם האוכל להשיבו עוד אני הלך אליו והוא לא ישוב אלי:

וינחם דוד את בת שבע אשתו ויבא אליה וישכב עמה ותלד בן ויקרא את שמו שלמה ויהוה אהבו:

וישלח ביד נתן הנביא ויקרא את שמו ירדיה בעבור יהוה:

וילחם יואב ברבת בני עמון וילכד את עיר המלוכה:

וישלח יואב מלאכים אל דוד ויאמר גלחמתי ברבה גם לכדתי את עיר המים: ועתה אסף את יתר העם וחנה על העיר ולכדה פן אלכד אני את העיר ונקרא שמי עליה:

ויאסף דוד את כל העם וילך רפתה וילחם בה וילכדה: ויקח את עטרת מלכם מעל ראשו ומשקלה בכר זהב ואבן יקרה:

ותוא דוד ארי עבדו מלחשין וקבר דוד ארי מית רביא ואמר דוד לעבדו המית רביא ואמר מית: וקם דוד מן ארעא ומשח ושף ושני כסותיה ועל לבית מ מקדשא דיי וסגיד ואתא לביתיה ושאל ושוואו ליה לחמא ואכל:

ויאמרו עבדו ליה מה פתגמא הדין דעבדתא עד דרביא קיים צמתא ובכיתת וכד מית רביא קמתא ואכלתא לחמא: ויאמר עד דרביא קיים צמית ובכיתי אריאמרית מן ידע דילמא יתרחים עלי מן קדם יי ויחי רביא: וקען מית למאדנן אנא צאים האוכל לאתבותיה עוד אנא אויל לותיה והוא לא תאיב לותי: ונחמים דוד ית בת שבע אתתיה ועל לותיה ושכיב עמה וילידת בר וקרת ית שמה שלמה ויירחמיה: ושלח ביד נתן נביא וקרא ית שמה ירדיה ביד יי:

ויאגף קרבא יואב ברבת בני עמון וכבש ית קרית מלכותא: ושלח יואב אגריז לוח דוד ואמר אגחית קרבא ברבה ואף בבשית ית קרית מלכותא: וכען כניש ית שאר עמא ושרי על קרתא ובבשה דילמא אכבוש אנא ית קרתא ויתקרי שמי עליה: וכנש דוד ית כל עמא ואזל לרבת ואגחית קרבא בה ובבשתיא: וגסיב ית כלילא ומלכיהון מעל רשיה וימתקלה בכר זהב ובה אבן טבא:

ויאגף קרבא יואב ברבת בני עמון וכבש ית קרית מלכותא: ושלח יואב אגריז לוח דוד ואמר אגחית קרבא ברבה ואף בבשית ית קרית מלכותא: וכען כניש ית שאר עמא ושרי על קרתא ובבשה דילמא אכבוש אנא ית קרתא ויתקרי שמי עליה: וכנש דוד ית כל עמא ואזל לרבת ואגחית קרבא בה ובבשתיא: וגסיב ית כלילא ומלכיהון מעל רשיה וימתקלה בכר זהב ובה אבן טבא:

ויאגף קרבא יואב ברבת בני עמון וכבש ית קרית מלכותא: ושלח יואב אגריז לוח דוד ואמר אגחית קרבא ברבה ואף בבשית ית קרית מלכותא: וכען כניש ית שאר עמא ושרי על קרתא ובבשה דילמא אכבוש אנא ית קרתא ויתקרי שמי עליה: וכנש דוד ית כל עמא ואזל לרבת ואגחית קרבא בה ובבשתיא: וגסיב ית כלילא ומלכיהון מעל רשיה וימתקלה בכר זהב ובה אבן טבא:

ויאגף קרבא יואב ברבת בני עמון וכבש ית קרית מלכותא: ושלח יואב אגריז לוח דוד ואמר אגחית קרבא ברבה ואף בבשית ית קרית מלכותא: וכען כניש ית שאר עמא ושרי על קרתא ובבשה דילמא אכבוש אנא ית קרתא ויתקרי שמי עליה: וכנש דוד ית כל עמא ואזל לרבת ואגחית קרבא בה ובבשתיא: וגסיב ית כלילא ומלכיהון מעל רשיה וימתקלה בכר זהב ובה אבן טבא:

ויאגף קרבא יואב ברבת בני עמון וכבש ית קרית מלכותא: ושלח יואב אגריז לוח דוד ואמר אגחית קרבא ברבה ואף בבשית ית קרית מלכותא: וכען כניש ית שאר עמא ושרי על קרתא ובבשה דילמא אכבוש אנא ית קרתא ויתקרי שמי עליה: וכנש דוד ית כל עמא ואזל לרבת ואגחית קרבא בה ובבשתיא: וגסיב ית כלילא ומלכיהון מעל רשיה וימתקלה בכר זהב ובה אבן טבא:

ויאגף קרבא יואב ברבת בני עמון וכבש ית קרית מלכותא: ושלח יואב אגריז לוח דוד ואמר אגחית קרבא ברבה ואף בבשית ית קרית מלכותא: וכען כניש ית שאר עמא ושרי על קרתא ובבשה דילמא אכבוש אנא ית קרתא ויתקרי שמי עליה: וכנש דוד ית כל עמא ואזל לרבת ואגחית קרבא בה ובבשתיא: וגסיב ית כלילא ומלכיהון מעל רשיה וימתקלה בכר זהב ובה אבן טבא:

ויאגף קרבא יואב ברבת בני עמון וכבש ית קרית מלכותא: ושלח יואב אגריז לוח דוד ואמר אגחית קרבא ברבה ואף בבשית ית קרית מלכותא: וכען כניש ית שאר עמא ושרי על קרתא ובבשה דילמא אכבוש אנא ית קרתא ויתקרי שמי עליה: וכנש דוד ית כל עמא ואזל לרבת ואגחית קרבא בה ובבשתיא: וגסיב ית כלילא ומלכיהון מעל רשיה וימתקלה בכר זהב ובה אבן טבא:

ויאגף קרבא יואב ברבת בני עמון וכבש ית קרית מלכותא: ושלח יואב אגריז לוח דוד ואמר אגחית קרבא ברבה ואף בבשית ית קרית מלכותא: וכען כניש ית שאר עמא ושרי על קרתא ובבשה דילמא אכבוש אנא ית קרתא ויתקרי שמי עליה: וכנש דוד ית כל עמא ואזל לרבת ואגחית קרבא בה ובבשתיא: וגסיב ית כלילא ומלכיהון מעל רשיה וימתקלה בכר זהב ובה אבן טבא:

ויאגף קרבא יואב ברבת בני עמון וכבש ית קרית מלכותא: ושלח יואב אגריז לוח דוד ואמר אגחית קרבא ברבה ואף בבשית ית קרית מלכותא: וכען כניש ית שאר עמא ושרי על קרתא ובבשה דילמא אכבוש אנא ית קרתא ויתקרי שמי עליה: וכנש דוד ית כל עמא ואזל לרבת ואגחית קרבא בה ובבשתיא: וגסיב ית כלילא ומלכיהון מעל רשיה וימתקלה בכר זהב ובה אבן טבא:

בוי' והענין אחר ר"ל צומי ובכיתי לא היה אלא דרך תפילה כמו שמתפלל אדם על החולה אבל אחר שמת למה אכזם עליו וכי התפלל על מת שחיה וגם הילד חיכו כדאי לבבות עליו אחר שמת כמו שבוכים על המתים כי קטן הוא לא בן דעת שוכה אדם על אבדו כי הנה דוד בכה על אהבהו ועל אבדו ולא היתה בייחוס להשיבם אלא דרך צער ואבל: את בת שבע אשתו יתה אמ' אשתו כי כבד מת אוריה אבל מתחלה אמ' אשר ילדה אשת אוריה לרוד כי אשת אוריה היתה עד שמת ומצאתי כפר אחר כותב אסו וקרי אשתו וחסדתי בספרים מדויקים ולא מצאתי כן וסמכתי על המקרה שמצאתי שאומר במקרה יא מילין קורין תי' ולא כתיב ומלכר זה אנו מוצאים אותם ואם כדברי הספר הזה הם יב ויהיה טעם הכתוב אסו כי כמו אס היתה לו כמו שאמר הכתוב היחיה אים אס בחקו וגו' כן הבא אל אשת דוד לא יקה כל הנגע עבה: ויבא אליה ויטב עמה' הסכל להודיע כי לא כתב עברה בבואה ראשונה וברש' ויבא אליה בא אליה בטענה כי היתה נמנעת מלהזקק לו אמרה לו הילד מת מפני העון אפי' יהיה לי בן פל קיימא ממך יבחו אחיו אותו מפני שכתבתי אלק בעון מתחילה אמר לה דוד האל מחל לי העון והבן הראשון שהיה לי ממך ימלך אחרי כי כן פלח לי האל על ידי הנביא וכשבע לה וזהו שאמרה לו בת שבע הלא אתה ארונכי המלך כשבעת לאמתך כי שלמה בכך ימלך אחרי: ויקרא את שמו שלמה. כן כתיב וקרי ויקרא הכתוב אומר כי הקב"ה קרא אותו שלמה כמו שאמר בדברי הימים שאמר עליו דוד ויהי עלי דבר יי וגו' כי שלמה יהיה שמו וסלסל וסלסל אתן על ישראל בימינו לפיכך אמר וי' אהבו כמו שאמר הוא יהיה לי לבן ואכי אהיה לו לאב וקרי ויקרא בת שבע קראה שמו שלמה כי הן אתה קצפת וכתבא למה קצפת בעבור כי חטאנו ומה שאמר ויקרא את שמו ירדיה דוד קרא שמו ירדיה מעצמו לפי שאמר לו הכביא כיו' אהבו. עיר המלוכה. עיר שהמלך יושבה והיא כקראת עיר המים שבאותה העיר היו המים ולא בשאר העיר שהיה יושבה העם ועיר המים זאת היתה בעיר העיר האחרת לא בתוכה וכשם יואב תחלה עיר המים והאחרת נוחה להכבש אלא שלא רצה ללכדה לכבוד דוד: עטרת מלכם. מלך בני עמון: ויהי

ותהי על ראש דוד. אחי הגיתי בטלה: מגרה וחריצים ומגזרות: כמין פזירפים סקורין למלא מיני יקורין הם: מגרה: סקין פגום פגמיות הרבה תכופות זו לזו: חריצים: הוא מורג חרוץ מלא חריצים כמין פזירפים סקורין למלא: במלבן: כטיט חזקות וכן תירגם יוכתן וגרר ית הן בטוריא: ולא בשלום אחותיפה: מהיתה בת אביו: להתחלות: עד סכחלה: כי בתולה היא: וזכנו בבית ואיכה יוצאה לחוץ לפי ויפלא בעיני אמן וגו' ככסה ובעלם ממנו מה תאכס יכל לבקש וישכב עמה כמו כי יפלא ממך ארי יתכסה ממך: איש חכם: לרשעה: רל: כחוס כמורלות ורעות תואר: את הבריה: את הסעור: ותלכב

רלבג

וישם במגרה וחרצי הברזל וגו'. רל טעם העם אשר בה בזה המספט טעמו א הכרזיה מה שלא יעלם והנה היה רזונו בזה סיראו סאר האומות מלהלחם בישראל והנה המגרה הוא כלי ברזל מלא פגמיו וזה הוא חותך מה שיחתוך ס מירה בעז וחריצי הברזל הם כלי ברזל גדולים מרעין בהם התבאה וכן מגזרות הברזל גם כן כלי ברזל גדולים יחכנו בהם האבנים ויש באלו הדברים מן האכזריו ויתמהרנה בחרב פופיות: והעביר אותם במלבן: רל פהעביר אותם באם התנור טעמים סם הלבנים כי הוא כקרא מלבן על טם הלבני: וינכר איש חכם מאר רל למצוא תחבולות לעשות רע והנה ה המיאהו לעשות מה שהיה קסה בעיני ע עשייתו אך כאשר ראה מהסכימה עצת יונדב בזה התיר לעצמו ע עשייתה: ותלכב לעיניו סתיה לטבות: הוא מעשה מרחסת קוטפיל בלעז: ואברה: ואוכל: הבריה: המאכל: ותכשל

ואת העם יב בקריאה וס' נמסר בסדר שלח לך: במלבן ג' מלין כתבן כף וקרי בל' וס' במלבן ואת העם אשר בה הוציא: וכן את מזבח יל: וכן העז אישרשע בפניו: אחות ג' בקריאה וס' אחות יפה ושמה תמר: הוי אחי והוי אחות: אחות לנו קטנה ושדים: ויצר ג' וס' יעקב אשתבע לאמנון: ופי' נמסר בסדר ויהות על רישא ודוד ועדת קרמא אפיק סגילתא: וית עמא דבה אפיק ומסר יתהון במסרין ובמוריגו ברזלא ובמיוגרי ברזלא וגרר יתהון בשוקיא וכן עבד לכל קרוי בני עמון ותב דוד וכל עמא לירושלם: ויהות בתר בן וילא בשלום בר דוד אתה שפירמא ושמה תמר ורחמה א אמנון בר דוד: ועקת לאמנון לאתמרעא בדיל תמר אתתיה ארי בתולתא היא והורה מבסא בעיני אמנון למיעבד לה מדעם: ולאמנון שושבינא ושמייה יונדב בר שמעא אחותי דדוד וינכר גבר חכים לתרא: ואמר ליה מא דין את בדיון חשוד בר מלכא בעפר בצפר תלא תתנו לי ואמר ליה אמנון ית תמר אתתיה ד דאבשלום אחי אנא רחים: ואמר ליה יתהונדב שכב על שיוניך ואתמרע וייתי אבוך למחזך ו ותימר ליה תיתי כעז תמר אתתיה ותכליני לחמא ותעביד לעיניתי סעודתא בדיל דאיתו ואכול מן ידה: ושכיב אמנון ואתמרע ואתמא מלכא למחזייה ואמר אמנון למלכא תיתי כעז תמר א אתתיה ותחלוט לעיני תרתין ח חליטתא ואכול מן ידה: ושלח דוד לורת תמר לביתא למימר אזילי כעז לבית אמנון אחוך ו ועיבדי ליה סעודתא:

י

ג

ת

י

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ג

ותהי על ראש דוד: תלויה היתה למעלה מראשותיו בשעה שהיה יושב על הכסא כי איך היה סובל אותה ומסקלה ככר זהב: ודברי רבותינו זל כי אבן יקרה מהיתה בה סוה ככר זהב ועוד אמרו אבן סואבת היתה והיתה מעמידה אותה באויר ויש לפרם שר כי לא היתה על ראסו תמיד אלא פעמים היתה על ראסו ויכול לסובלה זמן מועט מהיתה על ראסו: ורבותינו זל פי' עטרת מלכס כמו מלכו סקון בני עמון ועטרת אותו סקון היתה ומה שאמר ותהי על ראס דוד והיא אסור בהנאה אמרו כי אחי הגיתי בטלה ותומה הוא מה הצריכס לומר כי אחי הגיתי היה גוי אס מפני סקראוגתיהנה עובר א ארוס הגיתי היה לוי וקראו גתי לפי שהתגורר בבתוכ איתי ישראל היה אלא מהיה מתגורר בגת ורבים מישראל עמוכמו שאומר כסבא אל רוד כסיה בורח מ מפני אבשלום וכל הגתים סס מאות איש היתכן לומר כי כל א היו פלסתיס סהיו באים לעזור א דוד ועוד שאמר וכל הטף אשר אתו בוראי מישראל היו כלס א סהיו מתגוררי בגת קוד סלקחה דוד מיד פלסתי או אחר סלקחה ואס מפני שאמר לו רוד כי ככר א תלה לככרי מארץ אחרת לפי מהיה גר בגת כמו סאל לו תמול בואך והיוס אכיער כי מה טעם סאמר לו סוב עס המלך כי גוי אתה וכמהו מדוע מצאתיך ב בעיניך להכירני ואככי ככריה כלומר מארץ ככריה ואחרת כי לא היתה גויה כי ככר כתגידה כמו שאמר עמך עמי ואלהיך אלהי ועוד אפלי לרברי האומרים כי העטרה היתה עבודה זרה וכי חסר היה דוד מלכותה יאמר לאחר מבני עמון מארץ הגתים ס מהיה מושל עליה סיבטלנה ואס לא ירעה יכריחו כי ככרי מבטל עבודה זרה אפילו על כרחו אס כן למה הוצרכו לומר כי אחי הית גוי ואיך עמד עס דוד כמה טבים ולא נתגייר זהו דבר תימה וית עטרת מלכס כפסוטו כלילא ד רמלכיהון: וישם במגרה: תי' ומסר יתהון במסרין מעניין אס יתגרל המישור על מכיו וכן כתב בדברי הימים וישם ב במגרה ופליטס סס משפטס במגרה: ובחריצי הברזל: כזה סישפטו אות כזה והמגרה הוא המישור: וחריצי הברזל: כמו מורג חרוץ: ומגזרות הברזל: הם הגרזנים שבתקעין בהם העצים: והעביר אותם במלבן:

אל סרפס במקום שסורפים סס הלבנים וכתוב במלבן כף רל במקום המולך באס שהיו מעבירין בני עמון בניהם למולך כי מלכס סקון בני עמון והוא המולך ומלכס ומלבן אחר כי המס והכין יבאו זה במקום זה כמו כמזהב כמזהב מוף וכף וית והעביר אותם במלבן וגרר יתהון בסוקיא רזה לומר סגררס בחזקות סהם מחופין בלבנים: לכל ערי בני עמון: לכל אכסיערי בני עמון כלומר לכל הערים סלכר מבני עמון כן עשה לאכסיהם זה המספט: אחותיפה ושמה תמר: תמר בתיפת תואר היתה כמו סאמרו רבותינו זל והר אייה כי לא ימעני ממך והיתה אחות אבשלום מאמו כי מעכה אמו סל אבשלום לקחה דוד במלחמה וסכב עמה קודס סכתגירה כי התורה התירה זה ככר יצר הרע כמו סכתוב וראית סכביה אסת יפת תואר וגו' ואיכה מותרת לו קודס סכתגירה אלא ביאה ראסונה בלבד ואחר כך אס תרצה להתגייר יקחנה לאסמה ומעכה כתעברה מדוד בביאה ראסונה בעודה גויה לפיכך היתה מותרת תמר לאמנון אף על פי שהיתה בת דוד כיון סבגיותה כתעברה מעכה ממנה וכתגירה מעכה אחר כן וסמאה דוד לאסמה וילדה לו אבשלום ומה שאמר אמנון תבא כא תמר אחותי לפי שהיתה בת דוד קראה אחותי: עד מהיה כראה חולה מרוב סקרון בה: כי בתולה היא: לפיכך חשק בה חשק יותר חזק וימ כי הוא טעם למלת ויפלא בעיני אמנון אף על פי שהיה באחרונה כלומר כפלא בעיניו הדבר היאך יוכל לסכב עמה כי לא היתה יוצאה מביתה כי היא בתולה ודרך הבתולות בישראל להיות כנועות בבית ולא תכאנה החוצה וינכר היה חכס ובעל תחבולות וינכר לאמנון תחבולה סתבא לפניו ואמרו וינכר איש חכם מאר חכס להרע ולרשעה: רל: חלוס וכחוס ורע פכים ומה שאמר בבקר בבקר כי כלילה היתה מחשבתו עליה ויהי ער בעצורה ובבקר היו לו פכים רעים: והתחל: הראה עצמך חולה: ותכרני: ותאכילני: הבריה: המאכל: ותלכב לעיניו סתיה לטבות: תרגמו ותחלוט לעיני תרתין חליטתא והחלוט ידוע בדברי רבותינו זל סחלוטין הבקן במים רותחין מאר:

ותקח

ותקח את הצדק ותלום יאמ הכזב על טס מוטו כי הקמח אחר מכלום יקרא צדק וכן וטחני קמח וכן אפיתו על גחליו לחם ויתקח את המסרת ותצק לפניו המסרת היא המחבת וכן תרגום מחבת מסריתא והמסרה היא שבעלה בה הלבבו ולקחה המסרת ויצקה לפניו בקערה ובדברי רז"ל מעצתה לו מיני טגן והוא מטמגים הכזב במחבת עם השמן :

ויסבאה חמנון . זאת השפאה היתה סבה מאת השם כרי ל להגדיל החרפה בשלחו אותה מביתו ויהיה אבסלו יותר סוכא אוחז עד מות עד שחשב להרגו וזה המעשה היה עונם דוד על מעשה בת סבע ואוריה סבעונם ההוא נעשית בביתו ומה הבאה לדיחורב לקיים מה שאמר לו הכניא לאתקור חרב מביתך וכן בדבר אבסלוס ומה וחרב הכל מרה כגור מרה . ובדרש מה היתה השפאה הזאת כימה קסרה לו בשעת בשילה ועשאתו כרות ספכה : אל אודות . אל יהיה זה הדבר לסלחני כי גדולה ה הרעה הזאת וחרפה ובזיון יותר מהאחרת שעשית עמי כי אותה בכתך וזאת בגלוי וית אל על מעילים . תי כדרוטין והמעיל הזה עשוי כתוכות הכתוכות כי כן אמר ועליה כתוכות פסים לא כמו המעיל הכתוב בתורה והיה זה המלבוש ידוע בניהם ויונתן סתרגם כדרוטין כך תרגום אפור בר כדרוט רבון : הלך וצקה . עבר במקום בימיו כלומר הולכת וצוקת סכך ת תרגם יונתן וזאת מיל וזוהי ואמרורכו זל בקבלה בדרם כי על אוחז מעשה בלות סעה גורו על ייחור הפכיה שאמרו בבות מלכים כך בנות הדיוטות על אחת כמה וכמה בכנועית כך בפרושות על אחת כמה וכמה עמרו ביתרדנו על דוד וגורו ו ואקרו להתחד עם הפכיה : האמינו . דרך בזיון : וסוממה : הווי ללא תוספת דבר כו"ו ויסא אברהם את עיניו וארזי אבי זל פירם אלה והדומים להם עם ח חסרון ענין הדומה ופי' וסוממה צבה וסוממה : גוזזים

ספרה

שובה : ועליה יברעון אחריו : ותשכ"ב בקריאה וס"ל ותלך ו ותשב לה בגור ורחק כבכסוק : ורחל לקחה את התרפים . ויאמר יהודה אל תמר כלתו שכי . וחסר בגדי אלבנותה מעלה . ותשב באיתן קשתיו . ואת רחב הזונה . ויאמר לה אלקנה אישה עשי . ויאמר לה אבשלוס אחיה . ותבא בת שבע אל המלך . ותדבק בנערות בעז ללקט . ויאמר לה בעז לעת האבל גשי הלים :

עשהה קביצין בקרי' וס"ל ותחזק את המטעמים ואת החרם : ותקח את הלבבות ותלכב : וזכר את וטחי ואת אשר עשתי . אף לא הביאה אסתר והלכה : וישנאה כחד רפוחד ספ וס"ל את בתי נתתי לאיש הזה . וישנאה אכנון : ואזלת תמר בית אמנון אחותה והוא שכיב ונסיבת ית לישא ולשית וחלטת לעינוהי ובשילת ית חליטתא : ונסיבת ית מכריתא ואריקת קדמוהי ולא אבה למיכל ואמר אמנון אפיקו כל אנש ס מעילי ואפיקו כל אנש מעילי ותי : ואמר אמנון לתמר אעילי סעזרתא לאידרון בית משכבא ואכול סן יריך ונסיבת תמר ית חליטתא דעבדת ואעילת לאמנון אחותא לאידרון בית משכבא : וקריבת ליה למיכל ואחקיף בה ואמר לה עולי שכיבי עמי אחתי ואמרת ליה אחי בבועי לא ת חעניני ארי לא מיתעבד כן ב בישראל לא תעבד ית קלנא הרין : ואנא לאן אוביל ית חסורי ואת תהי כחד מן שטיא בישראל וכעז מליל בעז עם מלכא ארי לא י ומנעני מין : ולא אבה לקבלא מנר ותקיף מנר ועניה ושכיב עמה : וסנאה אמנון סנאה רבתא חתא ארי סנאה סנאה די סנאה מרחמתא דרחמה ואמר לה אמנון קומי אצילי : ואמרת ליה על עיסק בישתא רבתא ורא מאוחרתא דעבדתא עמיאתאם לשלחתי ולא אבה לקבלא מינה : וקרא ית עילימיה משומשגית ואמר שלחו בעז ית דא מלתי לברא ואגיף דשא בתרהא ועלה כיתונא דפסי ארי כן לבשן בנת מלכא בתולתא כדרוטין ואפק יתה משומשגית לברא ואגיף דשא בתרהא : ונסיבת תמר קטמא על רישא וכיתונא דפסי דעלה בזעת ושויאת ידה על רישא ו ואזלת מיל וצווחת : ואמר לה אבשלוס אחותא תאמינון אחוך הנה עמך וכעז אחתי שתוקי א אחוך הוא לא תשוין ית לביך לפתגמא דרין ויתביבת תמר וצריא בית אבשלוס אחותא וסמלכא דרין שמע ית כל פיתגמיה תאלין ו ותקיף ליה לחתא :

ותלכב

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותקח

ותלכב : ותחלוט סולת מורכבת במים רותחין תחלה ואחר כך בשמן : את המסרת . תרגום סל מחבת מסריתא : כי לא ימנעני ממך . סמותרת אני לך לפי סתעברה בה אמה כשהיא ככרית יפת תואר סלקה דוד במלחמה ומי סיס לו כן או בתמן השפחה אינו כן לכל דבר : וישנאה חמנון . אמרו רבותנו כימה נקסרה לו ועשאתו : כרות ספכה : אל אודות . אל יעשו אודו הרעה הזאת סל סילוח הגדולה מן האחרת שעשית עמי ועניתי ועוד תוסקף רעה ממנה לסלחני ויהי ותלך תמר בית אמנון אחיה והוא שכיב ותקח את הצדק ותלכב ולענינו ותבשל את הלבבות : ותקח את המסרת ותצק לפניו וימאן לאכול ויאמר אמנון הוציאו כל איש מעלי ויצאו כל איש מעליו : ויאמר אמנון אל תמר הביאי הבריה החדר ואברה מידך ותקח תמר את הלבבות אשר עשית ותבא לאמנון אחיה החדר : ותגש אליו לאכול ויחזק בה ויאמר לה בוגדי שכיבי עמי אחותי : ותאמר לו אל אחי אל תעניני כי לא יעשה כן בישראל אל תעשה את הנבלה הזאת : ואני אנה אוליך את חרפתי ואתה תהיה כאחד הנבלים בישראל ועתה דבר נא אל המלך כי לא ימנעני ממך : ולא אבה לשמע בקולה ויחזק ממנה ויענה וישכב אתה : וישנאה אמנון שנאה גדולה מאד כי גדולה השנאה אשר שנאה מאהבה אשר מאהבה ויאמר לה אמנון קומי לכי : ותאמר לו אל אדות הרעה הגדולה הזאת מאחרת אשר עשית עמי לשלחני ולא אבה לשמע לה : ויקרא את נערו משרתו ויאמר שלחו נא את זאת מעלי החוצה ונעל הדלת אחריה : ועליה כתנת פסים כן תלבשנה בנות המלך הבתולות מעילים ויצא אותה משרתו החוצה ונעל הדלת אחריה : ותקח תמר אפר על ראשה וכתנת הפסים אשר עליה קדעה ותשם ידה על ראשה ותלך הלך וזעקה : ויאמר אליה אבשלוס אחיה האמינון אחיך הנה עמך ועתה אחותי החרישי אחיך הוא אל תשיתי את לבך לדבר הזה ותשב תמר ושכמה בית אבשלוס אחיה : והמלך דוד שמע את כל הדברים האלה ויחר לו מאד :

רלבב

ותבשל את הלבבות : בתלה אותן בשמן ב באלפס והנה אמר בסולגס על הצליחא ויבטלו את הפסח : המסרת . חלפס : ותצוק לפניו . ספכה לפניו הלבבות עם השמן בכלי אסר ה הביאה בו לפניו את הבריה והנה עשתה לסניו בעבור סכבר דקדק חמנון סתלבב לעניו את הלבבות והנה הסתכל חמנון להביאה החדר כדי סוכל להסני סס מ מבוקסו ממנה סן י יהיה לבז חס ישמע בחוץ קולה בענותו אותה : כי לא יעשה כן בישראל לא אמרה משום שאין ראוי ל לסכב עם אחותי ממנו גלוי ערוה שאם היה זה כן איך יורה לו ה המלך אך אמר סלא יעשה כן בישראל לבא על אשה דרך זנות חס לא יהיה דרך אישות ומזה יתבאר סלא ה היתה תמר אחותו על דרך האמת ולזה אמרו רז"ל סתמר ה היתה בת יפת תואר סכעלה בביתה וסתעברה מדוד אחר כן כתבירה וסנאה דוד ולפי שאמה לא הייתה גיורת בעת ס סתעברה ממנה הכס לא היתה הבת בת דוד כי אינן הבן הבא ל לישראל מן השפחה אומן הגויה קרוי כן לישראל ההוא ולזה אמר בפרשת ואלס המשפטים בבנים ס סולרו לישראל מן ה

השפחה כנענית אשר הם עבדים כמוה לא ישראלים : וישנאה חמנון סנאה גדולה . דמה סתעצמה כפי יכולתה לחלוק על רצונו ואולי הכאיבה אותו בזה ההתעצמות סהיה בניה או אמרה לורברי חרפות ולזה סנאה כי כבד אמרה לו וזאתה תהיה כחדר הכבלים בישראל או אולי אמרה לורברים יותר קשים מאלו . והנה מרוב הסנאה סלחה חמנון מבית דוד כן למרנו מזה סגבר הסנאה הוא סלא ידבר עמו למרע ועד טוב ולפי שאמרו והוא לא סוכא לו מתמול סלסום למרנו שאם לא דבר עמו סלסו ימים אינוגלה : כתנת פסים . לבוש מצבעים מתחלפים היה דרך מלס כשיער פסתיד מצבע אחד וכן תמסך להיות מצבעי רבים . ועתה אחותי החרישי אחיך הוא . ר"ל ואף ראוי לפרסם גנותו וקטנתו סוממה בית אבשלוס אחיה דמה כי לבשתה ולראתה היתה עם בלי חברה כטעם אמרה כל מעריה סוממים כי רבים בני סוממה : כי

וישנאה
ל תר
חדר
בתי

גוזזים. מכהגם היה לעשות מיתה ביום שהיו גוזזים בארץ וכן בענין כלל: עם אפרים. סמוך לארץ אפרים וכן ויטב יצחק עם באר לחי ראוי: ולא ככד עלך. מלא כהיה כלכו עמך כבודת להוב הוזהרה לעבדך: ויפרץ. כמו הפוך ויפצר: הלא.

זירות וחזוק וכן הלא פלחתיך הלא כימסחר: טומה. כעלה כלומר הריות אמנון היתה טומה בפי אבשלום תמיד כי תמיד היות מספר ברעיונות ענותו את תר אחותו וית ארי בלבא ד ראבשלום הותכמינא וכן ת תרגום אשר שם לו בדרך דיכמן ליה: מדרך אחריו. זה העם היו בני המלך ושאר העם סבכו ובאו לירושלם והזכרה רואה א אותם באים מדרך סאחרי ההר מצד ההר ואמר הכנוי טרם ה ידיעה כמו ותראו את הילד וזולתו: ויאמר יונדב. הזופת אמר לו כי עשם בא והוא אמר ל למלך כי בני המלך באו: אל

גפן בוקק ישראל פרי ישוה לו. ויצא אבשלום והשמעה וחס בליש שמעה וסי אל בני כי לא טובה בי שמעה רעה. שמעה שמעתי. ושמעה אל שמעה

ולא דבר אבשלום עם אמנון למרע ועד טוב כי שנא אבשלום את אמנון על דבר אשר ענה את תמר אחתו: ויהי לשנתיים ימים ויהיו גוזזים לאבשלום בבעל חצור אשר עם אפרים ויקרא אבשלום לכל בני המלך: ויבא אבשלום אל המלך ויאמר הנה נא גוזזים לעבדך ילך נא המלך ועבדיו עם עבדך: ויאמר המלך אל אבשלום אל בני אל נא נלך כלנו ולא נכבד עליך ויפרץ בו ולא אבה ללכת ויברכהו: ויאמר אבשלום ולא ילך נא אתנו אמנון אחי ויאמר לו המלך למה ילך עמך: ויפרץ בו אבשלום וישלח אתו את אמנון ואת כל בני המלך: ויעז אבשלום את נעריו לאמר ראו נא בטוב לב אמנון בין ואמרתי אליכם הבה את אמנון והמתם אתו אל תיראו הלא כי אנכי צויתי אתכם חזקו והיו לבני חיל: ויעשו נער אבשלום לאמנון כאשר צוה אבשלום ויקמו כל בני המלך וירכבו איש על פרדו וינסו: ויהי המה בדרך והשמעה באה אל דוד לאמר הבה אבשלום את כל בני המלך ולא נותר מהם אחד: ויקם המלך ויקרע את בגדיו וישכב ארצה וכל עבדיו נצבים קרעו בגדים: ויעז יונדב בן שמעה אחי דוד ויאמר אל יאמר אדני את כל הנערים בני המלך המיתו כי אמנון לבדו מת כי על פי אבשלום היתה שימה מיום ענתו את תמר אחתו: ועתה אל ישם אדני המלך אל לבו דבר לאמר כל בני המלך מתו כי אם אמנון לבדו מת: ויברח אבשלום וישא הנער הצפר את עינו וירא והנה עם דב הלכים מדרך אחריו מצד ההר: ויאמר יונדב אל המלך הנה בני המלך באו בדבר עבדך בן היה:

כל וסביבה המלכים ה

ב

כול מלך נא

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

כל וסביבה המלכים ה

ב

ב

ב

כול מלך נא

ב

ב

כי שנא אבשלום את אחתו: האדם לדבר עם רעהו מפני הסכנה למרעו ער טוב: הנה נא גוזזים לעבדך: כשהיו להם גוזזים היו שמחים על הטובה כמו ששלח דוד לכלל כי על יום טוב באנו: והנה היה מתחבולת אבשלום שאל מהמלך טיף הוא ועבדיו עמו לשמוח ולאכול ולשתות עמו כי ידע כי זה דבר בלתי ראוי שיתרצ בו המלך גם עשה זה כדי ש יתרצה דוד לשלוח אמנון עמו ולא יתן את לבו את דבר א אחתו הסכנה הראוי בן אבשלום ובין א אחתו על דבר תמר אחותו והנה היה אמנון הבן הבכור לדוד טראוי למלך שהיה ראוי ש ימלוך אחריו ולזה כתעצב דוד ויתר ב באמנון מזולתו משאר הבנים: על פי אבשלום היתה טומה. סרבר זה היה מסודר בפי אבשלום תמיד מיום ענותו את תמר אחותו כי כאש תמצא דו יקח נקמתו ממנו: ויתחבל

רשו

והיו גוזזים. דרכם היה לעשות מיתה ב גוזז בארץ: ולא ילך בא חתכו. ולא יכול חתה ללכת ילך כא ע עמכו אחתו: על פי אבשלום היתה טומה. בבזיו של אבשלום הית טומה זו כיסומת על עבדיו להרואה א אחתו: ותכל

ולא מיתה וסי יקח קטל אבשלום כסלא רמזנב

וְאֵלֵי הָרֶם וְהַנֶּה לֹא הִוְתוּ רְגוּלֵי הָרֶם לְהַרְבֵּה הַרְצוּחַ עַד עֲמִדוֹ לִפְנֵי הָעֵדָה לְמַשְׁפַּח
כִּי אִם רָדוּ חַיֵּי אִם יִפּוּל מִשְׁעֶרְתָּ בְּצַד אֶרֶץ אֶלֶּי אֲרֻכִּי הַמֶּלֶךְ הָעוֹן וְעַל בֵּית
אֲבִיו וְהַמֶּלֶךְ וְכִסְאוֹ כִּי יִלְעוֹן רַצְיֹת בָּהֶם אִם יִרְצוּחֵהוּ בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה וְהַנֶּה אֲמַרְךָ
דִּיךְ מוֹסֵר לְהַרְאוֹת סֶהֱמֶלֶךְ אֲשֶׁר כִּזָּה לֹא יִקַּח עֲצָה שְׂלָל לְהַצִּילוֹ מִהַרְבָּת
בְּטוֹחַ אֲכִי וּבְנֵי עֲלִיךְ וְלֹא יִשְׁמַר מֵהֶם וְיִהְיֶה בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה:

עציוֹת
וְכָתִיב ח'
וְקָרָא ה' ור'
כָּתִיב רִ"ט
וְקָרָא לָת

המדבר אליו. מבני המעפחה תביאי אותו אלי ואני אכזה לו ולא יוסף עוד לגעת
בך ואמר והבאתו והיה לו לומר מדרך הרקדו והבאתו בחוריק התני כי לנקבת
הוא מדבר אבל אמר והבאתו כנגד אחד מעשריו העומרי' גם כי האסה לא היתה
יכולה להביאו אם לא עם אחד מעשרי המלך :

סיוכיא סבועה מפיו טלא יומת
בכה ולמה מהרבת גואל כלומר
שהיו רבים גואלים הרס ואם
יזכה המלך לאחד יבא האחר
ויהרגו אבל אם יסבב המלך
טלא יומת ישמעו הגואלים
השבעה וייראו טלא יגעו בו וית
ידבר כען מלכא מה דכתיב
בספר אוריתא דילי אלהך בריל
לאסגא אורח קדם גאיל דמא
לחבלא : משערת בכך ארצה -
כתרגומו מסערי ריש בריך :

תדבר נא. אחרי אשר נתן לך
מה שאלה ממנו רצתה לגלות
לוקצת הדברים ברמזה כדי
סיבן כי על דבר אבשלום באה
ולמה חסבת. כי לא יאמינו
סאתה נסבעת טלא ימות בכי
אבל יאמרו אם דבר המלך ה
הדבר הזה באשם וסבוגג דבר
אותו שהיה הוא אינו משיב א
אבשלום שהוא ברח מפני שהרג
אמנו אחיו ואין נסבע הוא ש
סזה שהרג אחיו לא יומת ולא
יודח : כי מות ממות. כלנו
סופינו למות וכמו המים הנגרי'
ארצה אשר לא יאספו אחרי ה
השפכס במקום מדרון סגרים
כך כפסות בני אדם לא יאספו
עוד אל הגוף מדרך הטבע אלא
במעשה נס בתחיית המתים :

ולא יבא אלהים נפש. טלא
יוציאה מן הגוף כלום לא יבא
פניכל איש כי כלנו ממות ואין
על האדם להרבות פסיכות דס
לא למעטו כמו שוכל ואם יתרוג
אם לא הרגו במזיד בערים ו
ובהתראה כדי למעט פסיכות
הדם ואם הרגו סוגג צוה סגלה
עד זמן ידוע ולא יתרוג אותו ו
אפילו הרג מזיד אם אין סס
עדים והתראה וזהו סאל' וחשב
מחשבות לבלתי ירח ממנו כרח
אלהים חשב מחשבות וסס מ
מספטים לבלתי ירח ההורג ויש
לפרש וחשב מחשבות על המלך
כלומר אחר סכך הוא סכלנו ס
סופינו למות יחשוב המלך מ
מחשבו טלא ירח ממנו כרח ואם
מת אחר לא יומתו סכים וית
אלהים רייכא ותרס הפסוק כך
ארי מיתא דמאית וכמיל ד

דמתאסרין וגו' : כי יראוני העם, כבר פירסנו בו פירוש אחר בתחילת הפרשה
כיעל נערי המלך הסוערים אמרה והפירוש הנכון בעיני כי על כל בני עיר
אמרה כי הפיחוני העם טלא תועיל צעקתי לפני המלך בדבר הזה : למנוחה.
סניחני מראיתי ומעצבי : לשמוע הטוב והרע. כלומר שתשפט האמת לפימה
שתשמע : היד יואב עשתו ודברו : אם

כימות ממות. כלנו כמו המים הנגרים ארצה טלא יתקבצו לעמוד מההגרה כך בני האדם דורכים אל המות : ולא יבא אלהי כפס.
להצלה מהמות רל טלא יכבוד בזה הענין סוס אדם ולא יבא פני כפס בזה כי סוף כל אדם למות. והנה חשב סני מחשבות להמית בני האדם במינים סונים ובסבות
סונות בדרך טלא יהיה כרח אחר מן האכסים שירמה נכפסו לברוח מהמות וכאילו אמרה זה להציד כי אולי מאת סני היתה סבה להמית את אמנו כי הוא חושב
מחשבות לתת לאים כדרכיו וספרי מעלליו : יהיה נא דבר ארני המלך למנוחה. רל להניח לי מרגיו וזה יהיה סבה לסאל ממנו סניב את כרחו אחר סהסכים זה
הענין בבני : כי כמלאך האלהים כך ארני המלך לסמוע הטוב והרע. רל כימה סישפט באלו הדברים סויבאו לפניו מהטוב והרע ישפוט בתכלית מה סאספר
מהטוב והישר והחמלה כאילו הוא מלאך האלהים : אם

יחזור נא המלך אתי. סהקפיד על אורך הדרך להציל כפסות סכאמר והסניגו כי
ירבה הדרך וזהו מהרבות גואל הרס לסחת ואתה דוחה אותי : ולמה חסבת
כזאת. סחשרת ליטראל סיבואו להרוג את ססני בלא עדים והתראה : ומדבר
המלך הדבר הזה כאשם. והדבר הזה סחשרת לאחרים סחמרת לי לא יפל

מסערת בכך ארצה
עכסיו סאגלה לך ס
סאין הרב הזה לא על
סני בכך אל תחרט
לאר דברתי זה כאשם
והכניחו ס לבלתי
השיב המלך את א
אבשלום סכרח ממנו
וכרח לו : ומדבר
המלך. אוקינן
פרלטיט בלעז : כי
מות כמו : ודיינו באותו
שנס. ולא יבא אהים
כפס איש מן המיתה
לפיכך וחשב המלך
מחשבות לבלתי ירח
ממנו כרח : ועתה אשר
באתי לדבר ל המלך
אדוני את הדבר הזה.
בכיועלי ועל בני :
כי יראוני העם.
הפחידוני מלכקס את
אדוני על סכסן יכעס
עלי : ותאמר ספחתך
ארברה נא יכענין זה
אולי יעשה וגו' : כי
ישמע המלך לי להציל
את אמנו מכף האים
הבא להרוג את בני
ולחשמוני יחד מ
מחלת אלהים :
ותאמר ספחתך
מאחר סיוה המלך
עלי יהיה דברו למנוח
לכני כי לא ישוב
מדברו הטוב כי כ
כמלאך העם אדוני
המלך ולא יחזירו כ
כעס וסנאה מדברו
הטוב : אם

והאמר המלך המדבר אליך
והבאתו אלי ולא יוסף עוד לגעת
בך : ותאמר יזכר נא המלך את
יהוה אלהיך מהרבי' את גאל הרס
לשחת ולא ישמידו את בני ויאמר
חי יהוה אם יפל משערת בכך ארצה
: ותאמר האשה תדבר נא שפחתך
אל אדני המלך דבר ויאמר דברי :
ותאמר האשה ולמה
חשבתה כזאת על עם אלהים ומדבר
המלך הדבר הזה כאשם לבלתי
השיב המלך את נדחו : כי מות
נמות ובמים הנגרים ארצה אשר לא
יאספו ולא ישא אלהים נפש וחשב
מחשבות לבלתי ירח ממנו נדחו
ועתה אשר באתי לדבר אל המלך
אדני את הדבר הזה כי יראני העם
ותאמר שפחתך אדכרה נא אל
המלך אולי יעשה המלך ארר דבר
אמתו : כי ישמע המלך להציל
ארר אמתו מכף האיש להשמיד
אתי ואת בני יחד מנחלת אלהים :
ותאמר שפחתך יהיה נא דבר אדני
המלך למנוחה כי כמלאך האלהים
כך אדני המלך לשמע הטוב והרע
ויהוה אלהיך יהי עמך :

ויען המלך ויאמר אל האשה
אל נא תכחרי ממני דבר אשר אנכי
שאל אתך ותאמר האשה ידבר נא
אדני המלך : ויאמר המלך
היד יואב אתך בכל זאת ותען ה
האשה ותאמר חי נפשך אדני המלך
יואב עמך בכל דא ואתיבת אתה ואמרת חי נפשך רבני מלכא

למה סאין ראוי להס מזר היותס גואי הרס סירבו לספוך דס קרוביהס ואז נסבע
דוד חי' אס יפל משערת ראסו ארצה וידמה טלא אמרה סהיה סס עדים ולזה
נכסבע לה כי לפי דיני התור' לא היה בן מות אם היה הענין כמו סהגד' לו ואספר
עוד סאף על פי סהיה בן מות לפי מספטי התורה הנה היה יכולת למלך להצילו
להוראת עשה : ומדבר המלך הדבר הזה כאשם לבלתי השיב המלך את כרחו.
רל והנה המלך מדבר הדבר הזה סכראה בו סהוא כמו אשם על טלא השיב את
כרחו והוא אבשלום כי אם יכעס להמיתו על דבר אמנו יעשה מה סהרחיק אותו
בדבר ועס זאת האשה התקועית : כימות ממות. כלנו כמו המים הנגרים ארצה טלא יתקבצו לעמוד מההגרה כך בני האדם דורכים אל המות : ולא יבא אלהי כפס.
להצלה מהמות רל טלא יכבוד בזה הענין סוס אדם ולא יבא פני כפס בזה כי סוף כל אדם למות. והנה חשב סני מחשבות להמית בני האדם במינים סונים ובסבות
סונות בדרך טלא יהיה כרח אחר מן האכסים שירמה נכפסו לברוח מהמות וכאילו אמרה זה להציד כי אולי מאת סני היתה סבה להמית את אמנו כי הוא חושב
מחשבות לתת לאים כדרכיו וספרי מעלליו : יהיה נא דבר ארני המלך למנוחה. רל להניח לי מרגיו וזה יהיה סבה לסאל ממנו סניב את כרחו אחר סהסכים זה
הענין בבני : כי כמלאך האלהים כך ארני המלך לסמוע הטוב והרע. רל כימה סישפט באלו הדברים סויבאו לפניו מהטוב והרע ישפוט בתכלית מה סאספר
מהטוב והישר והחמלה כאילו הוא מלאך האלהים : אם

רלבג

מהרבת גואל הרס ל
לסחת. רל טלא ירבו
גואלי הרס לסחת כי
אין זה מחק גואי הרס
כי זה הנסאר סואגס
כך קרובס וסוא אמרה
סיוכור לפניו סיאמר

אם חסר יד והוא כמסמנו וית' אם חסר כמנו הים וכן האים בבית רשע שהוא חסר תרגום האית ופי' הפסוק לרעת יונתן אם ים לטנות ימין וממאל מכל אשר דברת אל' כן הוא כמו מאתה אומר כי עבדך יואב צווי ואם כפרס אים כמסמנו יהיה פירושו כן אם אחר צווי להמין ולהסמאל מכל הדברים האלה אל' כאשר דבר אדוני המלך כן הוא כי עבדך יואב הוא היה מצווי ויהיה פי' אשר כמו כאשר וכך תכל מצות אשר צויתך כאשר צויתך ויהיה מכל אשר דבר כסתר עמו ופירושו מכל מה אשר אמרתי וכמוהו רבים במקרא להיות מלה חסירה מן הענין בהיות הדבר מוכן מן הענין הקודם כמו שכתבנו בספר מכלל לרעת את כל אשר בארץ.

רשי

אם חסר. כמו אים. וכן עוד האים בית רשע כמו הים: לבטור סבב. לבגל עד שיבא דבר בבטל מלך לאור: וארזי חכם. והבנת כי מאת יואב יצאת: א ידי. סמוך לרשותי במקום סמלי יכול ל להזיק: אל ידי. אינתיס אותם בלעז: והמיתני

רלבג

עשיית וביד הסברים פקדתי ולא מנחתיו זה קרי וכתל כפ אלף

אם חסר להמין ו להסמאל. פירושו כי אם ים להמין ו להסמאל והרצון בו סמל לנטו ימין וסמל מכל אשר דבר המלך כי כן הוא האמת: לבטור סבב את פני הדבר. הנה פני הדבר הוא מה שראוי סיפנה הדבר אליו ו והוא התכלית הראוי וכלו אמר שהוא עטה כן כדי סיפנה התכלית הראוי: כי כבד עליו וגלחו. מגד סלולא סכבר עליו לא היה מגלח אותו וזה לאות כי היה כז' מגדל פרע סער ראשו ולפי ס מהכז' לתגלחת הוא כז'ר. לסאר הדברים אשר בהם הכז'ר כמו סבארנו בפרשת כז'ר למדנו שהוא היה כז'ר ולפי שזה היה מנהגו תמיד משל לסכה כמו מספר בזה המקום ל למדנו מזה סאבסלוס היה כז'ר עולם: מאתים סקלים באבן המלך. הנה היה סוקל זה במסקל ה המלך אם לפי מהיה כותן מסקלם כסף אזהב לבית המקדש או לעבדי או היה סוקל זה לראו הפלגת רבוי פערני ויסק

אש ג' סבירין וס' עור. האש בית רשע. אש רעים. אם אש להכין ולהשטיל: ודך יא בקריא וס' ויאמר קחנא את כנך יחידך. ויאמר לו אמו על קלחך בני. ויאבר לו ודש. ועתה שוב ודך בשלום.

אם אש להמין ו להסמאל. פירושו כי אם אש להמין ו להסמאל והרצון בו סמל לנטו ימין וסמל מכל אשר דבר המלך כי כן הוא האמת: לבטור סבב את פני הדבר. הנה פני הדבר הוא מה שראוי סיפנה הדבר אליו ו והוא התכלית הראוי וכלו אמר שהוא עטה כן כדי סיפנה התכלית הראוי: כי כבד עליו וגלחו. מגד סלולא סכבר עליו לא היה מגלח אותו וזה לאות כי היה כז' מגדל פרע סער ראשו ולפי ס מהכז' לתגלחת הוא כז'ר. לסאר הדברים אשר בהם הכז'ר כמו סבארנו בפרשת כז'ר למדנו שהוא היה כז'ר ולפי שזה היה מנהגו תמיד משל לסכה כמו מספר בזה המקום ל למדנו מזה סאבסלוס היה כז'ר עולם: מאתים סקלים באבן המלך. הנה היה סוקל זה במסקל ה המלך אם לפי מהיה כותן מסקלם כסף אזהב לבית המקדש או לעבדי או היה סוקל זה לראו הפלגת רבוי פערני ויסק

אם אש להמין ו להסמאל. פירושו כי אם אש להמין ו להסמאל והרצון בו סמל לנטו ימין וסמל מכל אשר דבר המלך כי כן הוא האמת: לבטור סבב את פני הדבר. הנה פני הדבר הוא מה שראוי סיפנה הדבר אליו ו והוא התכלית הראוי וכלו אמר שהוא עטה כן כדי סיפנה התכלית הראוי: כי כבד עליו וגלחו. מגד סלולא סכבר עליו לא היה מגלח אותו וזה לאות כי היה כז' מגדל פרע סער ראשו ולפי ס מהכז' לתגלחת הוא כז'ר. לסאר הדברים אשר בהם הכז'ר כמו סבארנו בפרשת כז'ר למדנו שהוא היה כז'ר ולפי שזה היה מנהגו תמיד משל לסכה כמו מספר בזה המקום ל למדנו מזה סאבסלוס היה כז'ר עולם: מאתים סקלים באבן המלך. הנה היה סוקל זה במסקל ה המלך אם לפי מהיה כותן מסקלם כסף אזהב לבית המקדש או לעבדי או היה סוקל זה לראו הפלגת רבוי פערני ויסק

אם אש להמין ו להסמאל. פירושו כי אם אש להמין ו להסמאל והרצון בו סמל לנטו ימין וסמל מכל אשר דבר המלך כי כן הוא האמת: לבטור סבב את פני הדבר. הנה פני הדבר הוא מה שראוי סיפנה הדבר אליו ו והוא התכלית הראוי וכלו אמר שהוא עטה כן כדי סיפנה התכלית הראוי: כי כבד עליו וגלחו. מגד סלולא סכבר עליו לא היה מגלח אותו וזה לאות כי היה כז' מגדל פרע סער ראשו ולפי ס מהכז' לתגלחת הוא כז'ר. לסאר הדברים אשר בהם הכז'ר כמו סבארנו בפרשת כז'ר למדנו שהוא היה כז'ר ולפי שזה היה מנהגו תמיד משל לסכה כמו מספר בזה המקום ל למדנו מזה סאבסלוס היה כז'ר עולם: מאתים סקלים באבן המלך. הנה היה סוקל זה במסקל ה המלך אם לפי מהיה כותן מסקלם כסף אזהב לבית המקדש או לעבדי או היה סוקל זה לראו הפלגת רבוי פערני ויסק

כלא קרנד שמן. חשב את הנער. ואלישע הגביא. ויאמר המלך אל חזאל. קח בידך את הבגלה. ואל כאלהך. ודך בא אל הגולה. אכול. את הבגלה הזאת: אל פניו בקריאה וסמל לטנא אל פניו להאכרוב בו. ויפל יחשע אל פניו ארצה וישתחו. ויאמר אל פניו יהוא בן חנני. הן יקטלני לו אחל:

11 44 3 77

קרואים והולכים לתמום. קראם סילכו עמו לחברון טילך עם להקרי קרבן והם לא דער דבר המרר שהיה בלבו זהו לתמום כמו משך הקפת לתמום שלא היה יודע כי מלך ישראל הוא וברם כי אמר לאביו סיכתוב לו בכתב מזכותו לפני אנשים סיכתוב סילכו עמו והיה מראה הכתוב ההוא לפני אנשים ואחר כך לפני אנשים אחרים ולא היו יודעים אלו בלו

כנעשה עד שהיו עמו מאתי אים ההר קרואים והולכים לתמום קרואים מרור והולכים לתמום מאכסלוס: מעירו מגילה בזכחו את הזכחים. בחברון שלח לאחיתופל טיבא מעירו מגילו או פירושו וישלח אכסלוס ויקח את אחיתופל מעירו מגילה ויבא אליו וקשר עמו: קומו וכברחה בי אם לא כהיה בעיר לא יבא אל העי ואם יבא אל העי ומצא אותנו בעיר לא תהיה לנו פליטה תמנו ויכה את העיר זהו שאמר פן ימהר קורם טעם דבר אחר יבא אל העיר סיכתוב סיכתובי הנה לפיכך נמהר אכחנו ללברוח וברם שלא ידון אותנו כעיר הכרת ועוד אמרו כטל בעל הכוס להדיח את הכוס אינו זועד סימקנו כלומר כיון שהתחיל הפורענות לבא יראו אכי שלא נכלה ממנו: ברגליו עמו וכן וכל העם אשר ברגליך וכתו עמיה: בית המרחק. כתרגומו באתר דרחיק כלומר מקום שהיה רחוק מירוסלם וברם מלמד סדוהו ההר יסובו לי יריאך מלמד ספרטו ממנו: על ידו. כמו לפני כמו סאל על פני המלך: וכל הכרתי וכל הפלתי. תיכול קשתיה וכל קלעיה ואפשר שהיו משפחות דועות בישראל ורבו זל פי אלן אורים ותומים ומלת כל קשה לכירוסם: וכל הגתי. אמרו כי גים היו וכן אתי הגתי גוי היה ולפי דעתי כי ישראלים היו שהיו מתגוררי בגת ובאופתה לעזרת דוד וזהו שאלו אשר באו ברגלו מנת פי בעטורו כמו ויברך אותי לרגלי בעטורי וכבר פי עוד למעלה בענין הגתים ברבר עטורת מלכס ותי ברגלו עמיה רל עם אתי הגתי והעם שלא נכד ידוע כי אתי הגתי היה ראם לשם מאות אים אלה וכן אמר ויעבור אתי הגתי וכל אכסיו: סוב וטבעם המלך. פי' עם אכסלוס המלך סרבו ישראל להמליכו: כי ככרי אתה. לפי שהתגורר בגת ימים רב ואלו נולד עם וענה באת מקרוב כי ככרי אתה שדין וגולה אתה איך אכיעך עוד ופי' גולה מטלטל כי לשון גלויים שהוא טלטל השבי והוא הרוב וים שהוא טלטל בלא

ועם אכסלוס אלו מאתן גברין מירושלם ומנין ואולי לתומיהו וליא ידעין כל מעם: ושלח אכסלוס ית אחיתופל גילונא מלכא דדוד מקרתיה מגילו בדכחותיה ית דכתיא והיה מירא תקוף ועמא אזיל וסגי עם אכסלוס: ואתא דסחוי לוד דוד למימר ארתי ליבא דאנשי ישר בתר אכסלוס: ואמר דוד לכל עבדיו דעמיה בירושלם קומו ונערוק ארי לא תהי לנא שיובא מן קרם אכסלוס אוחו למיזל דילם יוחי וידבקנא ויכמו ית בישתא עלנא וימחי ית קרתא לפיתגם דתרב: ואמרו עבדי מלכא למלכא ככל דיימר רבוי מלכא הא עבדך: ונפק מלכא וכל אנש ביתיה די עמיה ושבק מלכא ית עשר נשין לחינן למיטר ביתא: ונפק מלכא וכל אנש ביתיה עמיה וקמו באתר ר רחיק: וכל עבדיו עברין על ידו וכל קשתיה וכל קלעיה וכל גתאי שית סאה גברא דאתן עמיה סגת עברין קרם מלכא: ואמר מלכא לאתי גתאד למא תיזל אף את עמנא תוב ותיב עם מלכא ארי נוכרא את ואף אם גלי את אזיל לך לאתריך: תמלי אתי ויומא דין איטלילינך עמנא למיזל ואנא אזיל לאתר דלית אנא ידע לאן אנא אזיל תוב ואתיב ית אחר עמך ועבד עמהו טיבו וקשוט: ואתיב אתי מלכא ואמר קיום הוא יי וקיום ריבוי מלכא אלהן באתרא דיהי תמן רבוי מלכא עם למותא ואם לחי ארי תמן יהי עבדך:

ל בית אכסלוס וכתו יתא

ד כתיא

ה כסנא

ה כתיא

ה כתיא

ה כתיא

ה כתיא

ה כתיא

מהרוד וסי' נמסר בסדר ויגש: וכל ביתו בקריאה וסי' ויעל האיש אל קנה וכל ביתו. ויבט שאול גולה וגולה בקריאה וסי' כי קשרתם בלכם עלי ב

ואת אכסלוס הלכו מאתים איש מירושלם קראים והלכים לתמום ולא ידעו כל דבר: ושלח אכסלוס את אחיתופל הגילי יועץ דוד מעירו מגילה בזכחו את הזכחים והי הקשר אפן והעם הולך ורב את אכסלוס: ויבא המגיד אל דוד לאמר הירא לב איש ישראל אחרי אכסלוס: ויאמר דוד לכל עבדיו אשר אתו בירושלם קומו ונברחה כי לא תהי לנו פליטה מפני אכסלוס מהרו ללכת פן ימהר והשגנו והדיח עלינו את הרעה והכרה העיר לפי הרב: ויאמרו עבדי המלך אל המלך בכל אשר יבחר אדני המלך הנה עבדך: ויצא המלך וכל ביתו ברגליו ויעזב המלך את עשר נשים פלגשים לשמר הבית: ויצא המלך וכל העם ברגליו ויעמדו בית המרחק: וכל עבדיו עברים על ידו וכל הכרתי וכל הפלתי וכל הגתים שש מאות איש אשר באו ברגלו מנת עברים על פני המלך: ויאמר המלך אל אתי הגתי למה תלך גם אתה אתנו שוב ושב עם המלך כי נכרי אתה וגם גלה אתה למקומך: תמול בואך והיום אנני עמך עמנו ללכת ואני הולך על אשר אני הולך שוב והשב את אחיך עמך חסד ואמת: ויען אתי את המלך ויאמר חיי יהוה וחי אדני המלך כי אם במקום אשר יהיה שם אדני המלך אם למות אם לחיים כי שם יהי עבדך:

בפסוק. וגם גלה אתה מבקובך. אילין קדמא חס. עשרת אלפים גולח. גולה סוד ואלך רגלי מל: והשב ד בקריאה וסי' נמסר בסדר ויחי:

קרואים והולכי לתמום. מפורם במסכת סוטה ירושלמית סתם מאביו סיכתוב לו סכל סכי בני אדם סיכתוב סילכו עמו ילכו והיה מראה אותה לפנים כאן ואחר כך לסני אחריו וכן הרבה: בית המרחק. באתר דרחיק: על ידו. אכלו הוא עומד: והם עובדים: עם המלך. עם אכסלוס: כי ככרי אתה. ואכחנו בורחים מאת דוד: ומזון ומתוך שאלת: ככרי לא תמכא מ מרחמים: וגם גולה: איתא למקומך. וגם חס גולה אתה מעם המלך טאיך רובה להיות עמו למקומך חזור לו כי לא טוב לכתך עמי שהרי תמול באתה: והיום אכיעך עמנו. ואין לי מקום סאכל להוסיך שם ולהמלט כי אני הולך א אשר יקרני המקרה ללכת יום ילכש אשמע שהרודפים כאן אני בורח כאן וכן תירגם יונתן וגם גולה אתה למקומך ואף חס גלי את אחיך לך לאתריך: חסד ואמת. אני מחזיק בך טובת חסד ואמת טעמית עמדי:

רלבג

מעירו מגילה. יתכן סלחו אל חברון מ מגילה לא מירוסלם ליראתו במא לא יתיר אחיתופל להיות כנגד דוד ואם היה אומר לו זה בירוסלם אולי היה אחיתופל מגיד זה לרוד כי הוא יועץ דוד: והדיח עליו את הרע. רל ויבא בחזק ו וכתוקף את הרעה עליו: ויבא המלך וכל ביתו ברגליו. הנה לא רכב על ס סוסים כדי שלא יתפרסם לכתו כי ה הרואים אותו הולך ברגליו לא יחשבו ס שהוא רוד ויסלם לו מכני זה יותר מהמלט מיד אכסלוס: ויעמדו בית המרחק. רל בבית היותר רחוק מ מירוסלם והוא דרך משל מהבנים אשר חוץ לחומה: וכל הכרתי וכל הפלתי. הם היו שתי משפחות בתכלית החכמה והם היו סהדרין כמו ס

סיכתוב אחר זה ודמה שהסנהדרין סקראו כך כי הם סורתי הרין בגמ טיבא לפניהם כי אחריהם חף ללכת לאחרים למעלה מהם והם גם כן מבארי כל מה טיבא למשפט באי זה דבר סיהיה מדברי התורה כמו סכתבאר בפי כי יפלא ממך דבר למשפט ואמר כל הכרתי וכל הפלתי לפי שהיו עם לפניהם סורות ס תלמידים להקים מהם כטיטורק ולזה אמר כי כלם עבדו עס דוד: וגם אתה גולה למקומך. יתכן סלא היה יושב בירוסלם כי אם זמן מועט והיה תמיד בע וכך למקומו להעתיק משם קניניו ולזה אמר לוכי ככרי אתה ואל לובם כן תמול באיך והיום אכיעך עמנו ללכת: ויכין

טיבו וקשוט. כי אם במקום. אים קרי או לא קרי והמלכות האלה דכתיב ולא קורין אורקורין ולא כתיבין וכן קרי וכתוב נראה כי בגלות הראשונה אברו הספרים וטלטלו והחכמים ידעי המקרא מתו ואכסי כנסת הגולה סהחזרו התורה ליסנה'מצאו מחלוקת בספרים הנמצאים והלכו בהם אחר הרוב לפי דעתם ובמקום שלא הסגה דעתם על הכרור כתבו האחד ולא נקרו או כתבו מבחון ולא כתבו מבפנים: וכל

וכל הארץ בוכים. פי' וכל אנשי הארץ וכן וכל הארץ באו מצרימה: על פני דרך את המדבר. כמו למדבר וכן והראה את הכהן כלומר עובדים אל המדבר על פני הדרך שהיה מס כלומר שלא עברו דרך החל או פירושו וכל העם גם כן עובדים בבחל קרדון כמו שהיה המלך עובר וכלם מגמת פניהם אל המדבר כמו שאל דוד אכני מתמהמ' בערב'

המדבר ומדבר יקרא מרעה הבהמו' בן קרוב לעיר בין רחוק לעיר לפיכך אמר ורעו כבשים כדברים כעדר בתוך הדברו ו והוא מתרגום וינהג דוד מקום שהדועה כוהנס המקנה:

ויציקו. כמו ויעמרו וכן ויציקו לפי' י: ויעל אביתר. לפי פשוט הכתוב יראה כי פי' ויעל אביתר כסתלק לבד אחר עם הארון עד תום כל העם לעבור מן העיר אל מירוסלם אבל רבו אל קבלו כי באותו היום כסתלק אביתר מ מכהונה גדולה והכניסו דרוק תחתיו ס': ויאמר המלך לדרוק השב את ארון האלהים העיר ולמה כסתלק באותו היום כי טל באורי' ותומים ולא נענה וסאל דרוק ונע' כמו ספי' בספר יהושע כי השואל באורים ותומי' הכהן השאל רוח הקדש שורה עליו ובה היה מכוס ומטיב השאלה עם מה שהיה נראה לו באורים ותומים כמו ספי' בספר שופטים וכיון שראה דוד כסתלקה רוח הקדש מאביתר ידע שהגיע זמן הקללה שקלל הקב"ה זרע עלי' ו אביתר היה מזרע עלי' שהיה מבני איתמר ודרוק מזרע פנחס וכתקיי' בו ברכה שברכו הקב"ה כמו שכתוב והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונה עולם אבל לא נמשח דרוק לכהן גדול ע עדיו' אלא שכתמנה לכהן גדול עד יום מלך שלמה שמשחוחו כמו שכתוב וימשחו שלמה לוי' לנגד ולדרוק לכהן כי הקללה הית' תלויה עד מלך שלמה כמו שכתוב ויגרם שלמה את אביתר מהיות כהן כי הכתוב אומר ו והבטחה כר משן והמשן הוא בית המקדש ובית המקדש לא נבנה עד מלך שלמה:

והראני אותו ואת כוהני' ס' שהיה מס הארון ופי' אותו ס' משיבני לאהבתי ויחפזו בי כי עתה בלקחונם עשנו היה מ מרוחק ממנו כאדם שמעלים עיניו מסוכא ואינו רואה וי' ויחזיקו קדמוהי' ואפלה קדמוהי' בבית מקדש: הנני. כלומר אקבל גזירותי באהבה: הרואה אתה. אם רואה אתה בעיניך כלום בעצתך וי' חזוי' את תוב לקריתא כלומר כביא אתה פראה שפחה עליו רוח הקדש ונענה אותו היום באורי' ותומי' ואמ' לו טוב הוא שתשוב העיר ותודיעני מנס כל דבר: בעצרת המדבר. כן כתי' וקרי' בערב' ופי' הכתי' בעבר כחל קרדון ופי' הקרי' כתרגומו במסרי' מדרבא וסניסם ככוכים בענין לא שהקרי' יותר קרוב במעלה הזתי'. כתרגו' במסר' דטור וי' ואלה מס להשתחוות י' מסם כי מהר הזיתים יראה אדם מקום בית המקדש ואעפ' שלא היה מס אז בית גס מקו' הבית בעצמו לא היה יודע עד שאמר ג' הכביא לרד' שיבנה מזבח בגוף ארונה אלעפ' גבול המקום היה יודע בקבלה כי בהר המוריה יבנה בית י' אבל לא היו יודעים באיזה מקום עד שאמר ג' לרד' וי' כי מהר הזיתים היה רואה האהל שהיה בו למד השמוס היו בן שאל כל אלה בגי' מכירוכמהו בחסרון המגד ויצ' ליעקב ויאמר ליוסף: עד הראש. ראש הר הזיתים וכן תרגומו עד ריש טוריא: אשר ישתחוה סם. שהיה רכובו שישתחוה סם כמו שאמר עולה במעלה הזיתים ועשה כן לפי שהיה כפיד ממקום המקדש ולא היה יודע אם ישוב עוד כאדם הלוקח רשות מאהבו בגלותו:

לך ועבור. עם שאר העם אחר איך רוצה להפד ממני: וכל העם עובדי' מן המלך והלאה לפי שהוא עומד קורא אותם עובדים: ויציקו. כמו ויציקו וחקמו ית ארונה העמידו לבד אחר והעם עובדים שהיה דוד רוצה לשאתו עמו: ויעל אביתר עד תם וגו'. הרי זה מקרא מסורס ויציקו ארון האלהים עד תום כל העם לעבור: ויעל אביתר.

אותו היום כסתלק מן הכהונה טל באורים ותומים ולא נענה ו וכנס דרוק תחתיו וכן טכינו בספר עולם ובקד' יומא: הרואה אתה. אם רואה אתה טענה ככול היא טוב העיר וגו': טכניבסם אתכם, וברם תוכלו להודיעני מה שתשמעו מבית המלך ולפי מה שתודיעני אתלט: במעלה הזתים. בהר הזתים: חפזי. מכרך כדרך האבילים: חפזי. כריכו: ודוד הגד. ולרד' הגד המגד: סכל. קלקל כמו הסכל ירבה ד דבר': בא עד הראש' עד ריש טוריא: אשר ישתחוה סם לאלהי'. אשר היה רגל ל להשתחוה סם כשהיה בא לירוסלם היה ר רואה מסם את האהל שהארון בתוכו והיה משתחוה: עבר

ויאמר דוד אל-אתי לך ועבר ויעבר ואתי הגת' וכל אנשי וכל הטף אשר אתו: וכל הארץ בוכים קול גדול וכל העם עבדים והפלך עבר בנחל קרדון וכל העם עבדים על פני דרך את המדבר: והנהגם צדוק וכל הלויים אתו נשאים את ארון ברית האלהים ויצקו את ארון האלהים ויעל אביתר עד תם כל העם לעבור מן העיר: ויאמר המלך לצדוק השב את ארון האלהים העיר אס-אמצאחן בעיני יהוה והשבני והראני אותו ואת נוהו: ואם כה' אמר לא חפצתי בך הנני יעשה לי כאשר טוב בעיני: ויאמר המלך אל-צדוק הכהן הרואה אתה שבה העיר בשלום ואחימעץ בך ויהונתן בן אביתר שני בניכם אתכם: ראו אנכי מתמהמה בעברות המדבר עד כוא דבר מעמכם להגיד לי: וישב צדוק ואביתר את ארון האלהים ירושלם וישבו שם: ודוד עלה במעלה הזיתים עלה ובוכה וראש לו חפזי והוא הולך יחף וכל העם אשר אתו חפזי ראשו ועלו עלה ובכה: ודוד הגיד לאמר אחיתפל בקשרים עם אבשלום ויאמר דוד סכל-בא את עצת אחיתפל יהוה: ויהי דוד בא עד הראש אשר-ישתחוה שם לאלהים והנה לקראתו

רלבב

ויציקו את ארון האלהים. רל סכבר העמידו אותו במקום אחד עד שצלה אביתר ושר טסם כל העם ל לעבור מן העיר ולפי טל הגיע עדיו' א אביתר אל המלך היו דברי המלך תחלה ל דרוק לבד ובסוף ה הענין היו דבריו גס כן עם אביתר כי אז הגיע אל המלך ולזה אמ' ויהונתן בן אביתר טכניבסם אתכם:

הרואה אתה טובה העיר וגו'. רל ואתה רואה אלו העיני' לאי זה תכלית טובי' שתלך עמנו להגד לנו זה

בדאי צריך אתה לזה לקחת עצה מדבר' לפימה סיגלה מעיניס ולזה טוב שתשוב העיר בשלום: ואחימעץ בך ויהונתן בן אביתר טכניבסם אתכם. ידמה שהיו להם בנים אחרים אך בחר דוד באלו להיותם יותר חכמים ויותר ראויים מהאחרים ולזה אמר אחר זה הנה סם עמם טכניבסם אחימעץ לדרוק ויהונתן לאביתר: ודוד עולה במעלה הזיתים זהו הר הזיתים שהיו אלל ירושלם אלל בית המקדש וידמה כי לקדשת המקום ההוא היה דוד נוהג בהיותו סם להשתחוות סם לסם יתעלה וזהו אמרו אשר ישתחוה סם לאלהים: והיית

הארץ: ודוד הגיד לאמר יחפר למד השמוס ופי' ולרד' הגד המגד וכמוהו בחסרון המגד ויצ' ליעקב ויאמר ליוסף: עד הראש. ראש הר הזיתים וכן תרגומו עד ריש טוריא: אשר ישתחוה סם. שהיה רכובו שישתחוה סם כמו שאמר עולה במעלה הזיתים ועשה כן לפי שהיה כפיד ממקום המקדש ולא היה יודע אם ישוב עוד כאדם הלוקח רשות מאהבו בגלותו:

חומי הארצי. על פס מקומו כקראל כן הוא הכזר בתחלת בני יסאף אל גבל הארכי עטרות: קרנע כחנתו. כמו לבוס הבדים חגור אפוד גד וכולס יחסרו אות הסמס
בי בלא חסרון היה מספט פא הפועל בשוא כדרך הסמוכים: והיית עלי למשא. ביד אחד לבדו והוא פין הפועל ופי למשא לומר פירבים אשר עתה עמי לזכר ולראות
פאי בהם ומן העיר תועילי בעצתך: עבדך אני המלך אחיה. מהיום ואילך אחיה עבדך כמו שהייתי עבד אביך מאז ועתה אני אחיה עבדך ויואכי נוספת כיו ויסא
אברהם את עיני וחולתה וכן דרך הלסון בהרבה מקומות וכן דרך לסון הערב בפה: רעה דוד. תרגמו פושטיכא דוד כלומר אהבו ורישו פהיה עמו תמיד ובעל

עבדו וכן אמר ברברי הימים
בספור שרי דוד וחוסי הארכי
רוע המלך: יבא ירוסלם. כשבא
חוסי הארכי באותה עצה היה
אבשלום כהנא לירוסלם:

מִתְחַלְלִים לַחֲסֵי כְּתִי הַפְּסוּלִים מֵאֲחָז
גְּרִיבֵן דְּלֹחִים וּמֵאֵה אֲתִכְלִין ד'
דְּעִיבֵן עֵינֵין וּמֵאֵה מִן ד'
דְּבִילְתָּא וְגַב דְּחִמְרָא וּפִי וּמֵאֵה
מֵאֲזֵן דְּבִילְתָּא מֵאֵה לִיטְרִין סָל
תֵּאֲנִים יֵבֵשִׁים וְנִקְרָא רְבֵלֵת ס'
סִמְכָשֵׁן הִרְבֵּה מִן הַתֵּאֲנִים
יִחַד וְעוֹשֵׂן מֵהֶם כְּמוֹ כֹּכַר לֹחַס
נִקְרָא רְבֵלֵת תֵּאֲנִים : לְבִית
הַמֶּלֶךְ לְרִכּוּב : לְנָשִׁי הַמֶּלֶךְ כִּי
לֹא הֵיחָד אֶחָת מִנָּשָׁיו אֵלָּא עֲשֶׂה
פְּלִגְשִׁי לְשִׁמּוֹר הַבֵּית וְלֹא לְקָחוּ
בְּזִאֲתָם מִרְכָּבָה לְנָסִים כִּי ב'
בְּחִפְזוֹן יֵצֵאוּ כְּמוֹ שֶׁאִמְרָה לֹהֵס
קוֹמוּ וּבְהִרְחָה וּמֵאֲמַרְהוּ לִלְכֹת :
וְלֹהֵלֵחַ וְהִקְיָן . כֵּן כְּתִיב בְּלִמְדָּה
וְאִיכָּה נִקְרָאת וּכְבֹר כְּתִבּוּ ד'
דְּעִיבֵן בְּמִלְתֵּי הָאֵלֹהִים וּבְדוֹמִיָּהֵן
וְהַלְמֵד הַכְּתוּבָה אֵין לֹה טַעַם
בְּשִׁמּוֹס וְהִיא כְּלִמְדָּה הִרְבּוּ לֵאבֹד
וְהַסְלִישִׁי לֵאבֵשְׁלוֹס לֵאמֹת חֲמִשָּׁה
וְהַרְדּוּמִי לֹהֵס : וְאִמְרָה וְהִקְיָן וּבְכִלְלוֹ
הַזְמוּקִים כִּי הַפִּירוֹת הַיְבֵשִׁים
כֻּלָּם פִּירוֹת קֶזֶן הֵם : הַחֹזִים .
עִיר מִכְּבִי בְּמִין וְנִקְרָאת בְּרִבְרִי
הַיִּמִּים עֲלֵמַת וְכְתִי עֲלֵמַת וְעֵלְמַת
וּבְחֹזִים אֶחָד הוּא : וְסִקָּל
בְּאַבְנִים . הַסְלִין אֲבָבִים כְּמוֹ
פּוֹעַל הַקֵּל וְסִקָּלְתוּ בְּאַבְנֵי וְאִינוּ
הַפֶּךְ הַקֵּל כְּמוֹ שֶׁכָּתֹב רַבִּי יוֹנָה
כִּי פִ' סָקְלוּ מֵאֲבָן סָקְלוּ הַמִּסְלָה
בְּאַבְנִים סָתְּשִׁיכּוּ סָס מִכְּבִי
הַטּוֹט וְהַטּוֹט הוּא מִכְּשׁוֹ הַדְּרָכִי
וְהוּא שֶׁאִמְרָה הַרְדּוּמִי מִכְּשׁוֹ מִדְּרָךְ
עֲמִי וּמֵס מֵאֲבָן בְּמִקְוֵי בֵּית כְּמוֹ
מִסְכֵּי בֵּא אֹז תִּהְיֶה הַמֵּס כ'
כְּמִשְׁמַעַל וְיִהְיֶה פִ' סָקְלוּ הַמִּסְלָה
מֵאֲבָנֵי גְדוּלוֹ : מִיִּמְכּוֹ וּמִשְׁמָלוֹ .
כֹּל הַעֵם וְהַגְּבוּרִים שֶׁהֵיוּ מִיִּמְךָ
דָּוִד וּמִשְׁמָלוֹ הֵיחָד מִסְקָל בְּאַבְנֵי :
אִישׁ הַדְּמִים . תִּי גְבֵר דְּחִיב
קָטוֹל וְיֵל שֶׁשְׁדָּרוּ בְּדִמִּי אִישׁ בִּשְׁת
וּבְדִמִּי אֲבֹד וְהוּא שֶׁאִמְרָנוּ הַשִּׁיב
עֲלֶיךָ יי' כֹּל דְּמִי בֵּית שְׁאוֹל אֲשֶׁר
מִלְכַת תַּחְתּוֹ כֹּל הַרְגַת בֵּיתוֹ
וּמִלְכַת תַּחְתּוֹ וְיֵת כֹּל דְּמִי בֵּית
שְׁאוֹל כֹּל חֻבֵּי בֵּית שְׁאוֹל : כִּי

בסדרה

וְכֹא הַשֶּׁשׁ וְשִׁבְעָה וְאַחֵר •
 אֶהְיֶה וְכִי כִנְסֶה הַכְּחָנָה • וְכֹא
 וְאֵת וְהַמּוֹפֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלַיךְ •
 וְכֹא הָאֵלִי כִי אֵין לוֹ חֶלֶק • וְכֹא
 הַמֶּלֶךְ דָּוִד עַד כְּחוֹרִים • וְכֹא
 וְהִנֵּה אֵת אֶרֶץ מִצְרַיִם דִּירְמִיָּה כֵן
 כְּתִיב • וְכֹא תִשְׂאֵי דֶרֶךְ אֱוִלָּם
 הַשֶּׁעַר מִחוּץ • וְכֹא לִפְנֵימָה וְיִמָּד •
 וְכֹא עַל־יָד רֵעָה • וְכֹא לִצִּיּוֹן גּוֹאֵל •
 וְכֹא כְּמֹהֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל • וְחִבְרוֹ וְכֹא
 מִזֶּה הַיָּד • וְכֹא בַמִּלְכוּת מֶלֶךְ
 הַגָּבֹל • וְכֹא בְּאֶרֶץ הַעֲבִי וְרִבּוֹת
 וְיִשְׁלֹו • וְאִסְרִיהָ לְגוֹמִים נִמְסָר
 בְּשִׁפְטִים סִימָן ט׳

למשאג בקריא'וסי' אם עכרת אתי ודית. ולמה יהיה עבודך. חטאתי כהאפעל לך. וחד לעבר ולמשא:
רעה' בקריאה'וסי' ויבא חוש רעה דוד העיר. ויהי כאשר בא חושי. ויבדור כן נהן כהן רעה: ובא י'ו'ר'ם
בקריא'וסי' ובא אשר לו הבית והגיד לבנה. ובא והנה נראה וזה פשה. ובא אהרן אל אהל מעד ופשט.

חושי אֶרְפָּא מְבֹעֵין לְבוּשׁוֹי וְ
וַעֲפָרָא רְמִי בְרִישׁוֹי וְאָמַר לִיה
דְּדוּד אִם עֲבַרְתָּא עִמִּי וְתַרְי עָלִי
לְמִטּוֹל וְאִם לְקִרְתָּא תַתּוּב
וְחִימַר לְאַבְשָׁלוֹם עֲבֹדְךָ אֲנִי
מִלָּא אֲחִי עֲבֹדְךָ דִּבְכוּךָ וְאֲנִי
מִבְּכִין וְכַעַן וְאֵל עֲבֹדְךָ וְתִקְלָקֵל
לִי יֵת מִלְּכָא דְרֵאֲמִיתִּפֵּל וְהִלָּא
עֲמָךְ תִּמָּן צְרוּךְ וְאַבִּיתֵר כְּתִנֵּי
וְיֵהִי כָל פְּתוּגְמָא דְתִשְׁמַע מִבֵּית
מִלָּא תַתְּחִי לְצְרוּךְ וְלֵאבִיתֵר כ
כְּתִנֵּי וְתָא תִּמָּן עֲמַחוּן תִּרִין
בְּיֵהוּן אֲחִימַעַץ לְצְרוּךְ וְיֵהוּנָתָן
לֵאבִיתֵר וְתִשְׁלַחוּן בִּירְיָהוּן לְוֵתִי
כָּל מְרַעַם דְתִשְׁמַעוּן וְאַתָּא חוּשִׁי
שׁוֹשְׁבֵינָא דְדוּד לְקִרְתָּא וְאַבְשָׁלוֹם
אַתָּא לִירוּשָׁלַם וְדוּד

עִיבֵר זְעִיר מִיֵּשׁ טוֹרָא וְהָא צִיבָא
עוֹלִימָא דַּמְּפִיבִשְׁתַּ לְקַדְמוֹתֵי וְחֹזַג
חֲמִרִין חֲשִׁיקִין וְעַלְיוֹהוּן מֵאֲתָן ג
גְּרִיצָן וְלִחִים וּמֵאָה אֶרְתָּלִין ד
דְּעִיבִין וְיִשְׁיוֹן וּמֵאָה מִנֵּן דְּבִילֵת
גְּרַב דְּחִמֵּר וְאֵמֵר מִלְכָּא לְצִיבָא
מָה אֵילִין לָךְ וְאֵמֵר צִיבָא חֲמִרָא
לְבֵית מֶלֶךְ לְמַרְכָּב וְלִחֵם וְדְבִילֵת
לְמִיכָל עוֹלִימָיָא וְחֲמִרָא לְמִשְׁתֵּי
דְּמִשְׁלָחֵי בְּמִדְבָּרָא וְאֵמֵר מִלְכָּא
זֶאן בֶּר רִיבּוֹנֵךְ וְאֵמֵר צִיבָא לְמֶלֶךְ
הָא יְתִיב בִּירוּשָׁלַם אֲרִי אִסֵּר יוֹמָא
דִּין יְתִיבּוֹן לִי בֵית יִשְׂרָאֵל יֵת מ
מִלְכוּתָא דְאַבָּא וְאֵמֵר מִלְכָּא
לְצִיבָא הָא לָךְ כָּל דִּי לְמַפִּיבִשְׁתַּ
וְאֵמֵר צִיבָא מוֹדִינָא אֲשַׁכְתַּ רְחִמִין
בְּעִינֵךְ רְבוּנֵי מִלְכָּא וְזֵאתָא דְרוּחַ
מִלְכָּא עֵד עַלְמָתָא וְהָא מִתְּמָן גְּבַר
נִפְק מִזְרַעִית בֵּית שְׂאוּל וְשִׁמְיָה
שְׁמַעִי בֶר גְּרָא נִפְק מִפֶּק וּמִלְטִישׁ
וּמִרְגִּים בְּאַבְנֵי יַת דִּוֵּד וְיֵת כָּל
עַבְדֵי מִלְכָּא דִּוֵּד וְכָל עַמָּא וְכָל
גְּבִרְיָא מִיּוֹמִיָּה וּמִסְמָלִיָּה וְכִדְרִין
אִמֵּר שְׁמַעִי בְּלִטְטוּתִיָּה פּוֹק פּוֹק
גְּבַר חֲיִיב קְטוֹל וְגַבֵּר רִשְׁעָא ו
אֲתִיב עַלְךָ יֵי כָל חוֹבֵי בֵית שְׂאוּל
דְּמִלְכָּתָא תַּחְתּוֹתָוֵי וְאַעֲלֵת יֵי יַת
מִלְכוּתָא בִּידָא דְאַבְשָׁלוֹם בְּרֵךְ
וְהָא אַתְּ בְּכִישְׁתָּךְ יִצְרִי גְבַר חֲיִיב
קְטוֹל אֲדָת וְאֵמֵר אֲבִישִׁי בֶר
צְרוּיָה לְמִלְכָּא לְמָא לִטְטַכְלָבָא
מִיתָא הֲדִין יֵת רְבוּנֵי מִלְכָּא אַעֲבַר
כַּעַן וְאֵעֲרִי יֵת רִישִׁיָּה וְ

כָּעַן וְאֶעֱרִי יִתְּרִישָׁה :

חושי הארִכִּי קרוע כְּתִנְתּוֹ וְאַדְמָה
עַל־רֹאשׁוֹ : וַיֹּאמֶר לוֹ דָּוִד אִם
עֲבַרְתָּ אֵת־וְהִי־עָלַי לַמָּשָׂא : וְאִם־
הָעִיר תִּשׁוּב וַיֹּאמֶרְתָּ לְאַבְשָׁלוֹם
עֲבֹדְךָ אֲנִי הַמֶּלֶךְ אֶהְיֶה עֲבֹד אֲבִיךָ
וְאֲנִי מֵאֲדֹנָיִךְ וְעַתָּה אֲנִי עֲבֹדְךָ וְהִפְרָתָה
לִי אֶת עֶצֶת אַחִיתָפֶל : וְהָלוּ אֶמְךָ
שֵׁם צִדּוֹק וְאֲבִיתָר הַכֹּהֲנִים וְהִיָּה כָל־
הַדָּבָר אֲשֶׁר תִּשְׁמַע מִבֵּית הַמֶּלֶךְ
תְּגִיד לְצִדּוֹק וְלְאֲבִיתָר הַכֹּהֲנִים :
הִנֵּה־שָׁם עִמָּם שְׁנֵי בָנִים אַחִימֵעַץ
לְצִדּוֹק וְהַיְוֹנָתָן לְאֲבִיתָר וּשְׁלַחְתָּם
בִּידֵם אֵלַי כָּל־דְּבַר אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ :
וַיָּבֹאוּ חושי רֵעֵה דָוִד הָעִיר וְאַבְשָׁלוֹם
יָבֹאוּ יְרוּשָׁלַם :

וידוד עבר מעט מהראש והנה ציבא
נער מפיבשת לקראתו ועמד חמרים
חבשים ועליהם מאתים לחם ומאה
צמוקים ומאה קיץ ונבל יין: ויאמר
המלך אל ציבא מה אלה לך ויאמר
ציבא החמורים לבית המלך לרכב
ולחלחם והקיץ לאכול הנערים ו
והיין לשתות היעף במדבר: ויאמר
המלך ואיה בן אדניך ויאמר ציבא
אל המלך הנה ישב בירושלם כי
אמר היום ישיבולי בית ישראל את
ממלכות אבי: ויאמר המלך לצבא
הנה לך כל אשר למפיבשת ויאמר
ציבא השתחריתי אמצא חן בעיניך
אדני המלך: וכן המלך דוד ער-
ב חורים והנה משא נאיש יצא
ממשפחת בית שאול ושמו שמעי
בן גרא יצא יצוא ומקלל: ויסקל
באבנים את דוד ואת כל עבדי
המלך דוד וכל העם וכל הגברים
מימינו ומשמאלו: וכה אמר שמעי
בקלו יצא צא איש הדמים ואיש
הכליעל: השיב עליך יהוה כל דמי
בית שאול אשר מכת תחתיו ויתן
יהוה את המלוכה ביד אבשלום
בנך והנך ברעתך כי איש דמים
אתה: ויאמר אבישי בן צרויה אל
המלך למה יקלל הכלב המת הזה
את אדני המלך אעברה גא ואסירה
את ראשו:

דעם

עבר אביך ואני מאז
כמו ואני עבר אביך
מאז ומתקרא מסורס
הוא: ובא ירוסלם.
כתן לבו סיבא
לירוסלם: ומאה קין.
ומאה מנן רבילתא:
כה

דל'בב

והיית עלי למסא.
יתכן סלא היה גבור
והיה דקן והייתה מפני
זה תנועתו כסדר:
ומאה קק. רל
מהעירות המיוסס
בקק: אים הדמים
ואים הבליעל. יתכן
סקרלו אים הדמים
כי דמים רבים ספך
וקראו אים הבליעל
רבר בת סבע אסת
אורית החתי: כי

מר ר 44 IIII

פנים עשר אלף. אלף מכל שבט ומבט: במוב הכל. במוב כל דבר מידה אדם להסביב אליו כן קל ליהסביב אליו כל העם ויתן כד יתבונן כלחון: האים אשר אתה מבקש. אחר אשר אהרבה האים אשר אתה מבקש רעתו והוא דוד כמו שאמר והכיתיו את המלך לברו וכתי בתר דיתקטל גברא דאת בעי ואמר כי הסכאה

הגדולה הזאת מהיה שונא א לחיתופל את דוד סעץ הרענו וכוהו בדבריו שאמר אחרי דוד ולא אמר אחרי המלך דוד מפני המעשה שעש' בבת סבע ואמר כי בבת סבע היתה בת בנו של אחיתופל דכתיב הלא זאת בת סבע בת אלעם וכת' אלעם בן אחיתופל הגילוני: בפע' הזאת. אעפ' שכל עצותיו נכונות בפעם הזה חטא בעצתו: כדוב סכול. שהוא מר נפס כשהרגו לו ג בורחיו והוא כלחם עם אר' אשר ימכא בחזקה ובמרירו' לבי ולא ילין את העם: כי הוא אים יורע מלחמה ויורא הוא סמא תבא עליו פתאום: ולא ילין את העם. כמו עם העם אלא יחבא באחת הפחת' ולא ירע אדם מקומו אם כן מה שאמר אחיתופל והכיתי את המלך לבדו זה לא יהיה אם כן עצתו בטלה: באחת הפחת' זכר פחת בלשון נקבה שאמר באחת ובמקום אחר זכר פחת בלשון זכר אל הפחת הגדול ו הפחת הוא חפיר ותרוממו בחר מן קומציה כמו חופר גומץ או באחת המקומו' סכול להחבא עם: ושמע השומע. כי המלחמ' הנעשת בלילה לא יבחין אל בן מערכה זו למערכה אחרת אשר כנגדה והראשונים מאלו סנים עשר אלף סיפלו על ידי חיל דוד וחיל דוד כשורים ועומדים על עמדם וילחמו כנגד הנפלים עליהם ותהיה הנצקה ביניהם וישמע השומע מאלו סנים עשר אלף מהאחרונים סבהם כשישמעו הנצקה וידעו כי חיל דוד הם גבורי ומרי נפס ונלחמי בחזקה ויאמר השומע היתה מגפה בעם אשר אחרי אבשלום והם הם המנוצחים כי לא יבחנו בלילה: והוא גס בן חיל. פי' והוא א לחיתופל שהוא בן חיל שאמר אבחרה כא סנים עשר אלף אעפ' שהוא בן חיל ולבו כלב האריה סבחו כרי סלא יראה כי כרי לבנותו הוא מדבר כלומר אפילו אחיתופל סלבו כלב האריה ה המס ימס לקול השמוע' שישמע וינסוב כי אכסיו הם המנוצחים וימס לבבו אלא יעצתי סתהיה המלחמה ביו ובדעת כל ישראל פיאספו מרן ועד באר סבע ו כבולויתה המלחמה: ופניך

ויאמר אחיתופל לאבשלום

אבחר כען תרי עסר אלפין גברא ואקום וארדוף בתר דוד בלילאיו ואידרף עלוהי ברהווא משלחי וידוהי מרשלין ואזיע יתהי ו יועירוק כל עם די עמיה ואקטול ית מלכא בלחורוהי ואתיב כל עמא ליתך יתובן כולחון בתר דיתקטל גברא דאת בעי כל עמא יתו שלם: וכשר פיתגמא בעיני אבשלום ובעיני כל כבי ישראל: ויאמר אבשלום קרי כען אף לחושי ארפאך ונשמע מה דיימר אף הוא: ואתא חושי לות אבשלום ואמר אבשלום ליה למימר כפתגמא דרין מליל א אחיתופל תנעביר ית פתגמיה אם לא דכשר בעינך יאת מליל: ויאמר חושי

לאבשלום לא תקיז מלכא דמלך אחיתופל בזמנא דהא: ויאמר חושי את ידעתא ית אבוכ וית גברוהי ארי גברין אינון ומרירן נפשן אינון כדוב תפל בחקלא ואבוכ גבר עביר קרבין ולא יבית ית עמא: הא כען הוא טמיר בחר מן קומצ' או בחר מן אחריא ויהי כמיפל בהון בקדמית וישמע די שמע ויימר הות מחתא בעמא דבתר אבשלום: והוא אף גבר גבר דליביה פלכא דאריא מם ימסי ארי ידע כל ישראל ארי גיבר אבוכ וגברין גברין די ע עמיה: ארי מלכית אהפנשא יתכנשון עלך כל ישראל מרן ועד באר שבע כחלא די על ומא לסגי

ויאמר אחיתופל אל-

אבשלום אבחרה נא שנים עשר אלף איש ואקומה וארדפה אחרי דוד הלילה: ואבוא עליו והוא יגע ורפה ילים והחרדתי אותו ונסכל העם אשר אתו והכיתי את המלך לברו: ואשיבה כל העם אליך בשוב הכל האיש אשר אתה מבקש כל העם יהיה שלום: וישר הדבר בעיני אבשלום ובעיני כל זקני ישראל: ויאמר אבשלום קראנא גם לחושי הארבי וגשמעה מה בפיו גם הוא: ויבא חושי אל אבשלום ויאמר אבשלום אליו לאמר בדבר הזה דבר אחיתופל הנעשה את דברו אם אין אתה דבר: ויאמר חושי אל-

אבשלום לא טובה העצה אשר יעץ אחיתופל בפעם הזאת: ויאמר חושי אתה ידעת את אבך ואת אנשיו כי גברים הם ומרי נפש' המה כדוב שכול בשדה ואבך איש מלחמה ולא ילין את העם: הנה עתה הוא נחבא באחת הפחתים או באחר המקומות והיה כנפל בהם בתחלה ושמע השמע ואמר היתרה מגפה בעם אשר אחרי אבשלום: והוא גם כן חיל אשר לבו כלב האריה המס ימסי כי ידע כל ישראל כי גבור אבך ובני חיל אשר אתו: כי יעצתי האספה יאספו עליך כל ישראל מרן ועד באר שבע כחול אשר על הים לרוב

שבול ג בקריאה וסי' בדוב שבול. אפגשם בדוב שבול. פגוש דוב שבול. תליתיהן גבי דוב. סימן והלך מדי שנה בשנה. תמצאתי לכם המקומות כתיב מל דמל. והנה עתה הוא נחבא. ובאנו אליו באחת המקומות. בבקרת רועה עדרו. המקומות כתיב חס' ויבחרו ושאר המקומות כתיב חסר וי' קרם:

בשוב הכל אליו האים אשר אתה מבקש יעשה בו דקשתך ויהרג ואחר כך כל העם יהיה שלום וזה מקרא קצר: ובעיני זקני ישראל. זקני אסמאיו ואבך אים מלחמה ייורע עניני מלחמה וטכססיה וטוב מארב ובטוח הוא סתר דוק הלילה לבא עליו לפיכך לא ילין עם שאר העם: הנה עתה הוא נחבא. וכשתבא על מחנה העם אשר אתו הוא לא

יהיה עם סתהרגו: והיה כנפל בהם ב בתחלה. אני אמרתי לך כי אכסיו גבורים ומרי נפס ואם יהרגו בעמך תהיה עם מפלה במלחמ' זו היא סהיא ראשונה ושמע השומע מכל ישראל הבאים להתחבר אליו ואמר הית מגפה בעם אבשלום: והוא גס בן חיל. ואותו השומע אפי' הוא בן חיל ולבו כלב האריה המס י ימס כפחד ורעה ולא יתקשר עוד אליו כי יאמר כבר התחיל ל ליפול וכעם הוא על אביו ולא יכלח: כי יעצתי. כי זאת עצתי: ופניך

רלבג

ואשיבה כל העם לך כסוב הכל האים אשר אתה מבקש. רל בזה הדרך אטיב כל ישראל בכללם לך כי הכות האים אשר א אתה מבקש יהיה כ כסוב הכל כי ממיתת דוד ימטר סיטובו כל ישראל אליו ויהיה זה סבה סלא תשחית ע עמך אשר אתך או א אשר את דוד אך יהיה כל העם סלום בלי מלחמה כי אחר מותו לא יתכן סתהיה עם מלחמה כלל על זה: בעיני כל זקני ישראל. הנה כל חכמי ישראל הסכימו בזאת העצה כי גס האמיו בדברי אבשלום אל העם שאר אביו רוצה לעשות דין ומספט לאחר מהבאי לפכו עם סזה היה מ מהמי לענוס את דוד על דבר אוריה החתי: כדוב סכול בסדה. רל כדוב טורף ולרוב טרפו קראו סכול ל היותו מסכל והנה

אבך אים מלחמה ולזה הוא יורע באי זה דר ראוי סינה בזאת המלחמה ומפני זה לא ילין העם במוס מלון מפורסם אבל הוא נחבא עתה באחת מהמקומות אשר לו ההחבא עם והיה כמיפל בהם בתחלה בני החיל הרדפים אחריהם וימותו על דם בעבור סאיהם כשורים מהם סיהיו עם ושמע השומע זה ואמר סכבר היתה מגפה בעם אשר אחרי אבשלום יהיה זה סבה להביא מורד לב כלב הכסארים ויכסו ויפלו ביד דוד ואכסיו ועוד כי דוד הוא גס כן בן חיל אשר לבו כלב האריה ואף תחטב סימם לבבו כמו שאמר אחיתופל והחרדתי אותו וגם כל העם אשר אתו הנה יורע כל ישראל כי גבור אבך ואמר אתו הם בני חיל ולא ימס לבדם או ירצה בזה כי ממורד הלב אשר יפול בלב החיל אשר לאבשלום שמעם כי מגפה היתה בעם אשר אחרי אבשלום הנה לא יהיה עם אחר אעפ' סיהיה בן חיל ולבו כלב האריה סלא ימס לבבו ויוסף להם מורד בלבבם מה שמפורסם לכל ישראל כי גבור אבך והאכסים אשר אתו: ויאמר

ופניך הולכים בקרב: אחת תהיה במלחמה לא כמו שאמר אחיתופל מלך הוא עם יב חלף אים ותסב אתה צירומם והוא יסיב לך כל ישראל לא טובה עשתו כי טוב מתלך אחת במלחמה כי יתחזקו ישראל להלחם כשתהיה אחת במלחמה ופירוש ופניך הולכים בקרב מתלך אתה בעצמך ולא תסלח אחר במקומך וכן אם אין פניך הולכים ואמרו כהן הלוכה בפנים כי בהם השמירה וההשגחה כאשר ילך האדם ויתואתתהי אזיל ברים כוללם: באחת המקומות. כתיב באחת בתיו וקרי באחד בלל: כאשר יפול העל. שמכסה כל פני הארמה כן כחכה עליו: ולא כותר בו. כמו ולא יותר עבר במקום עתיד ורבים כמוהו: והשילוח. דרך גומא אחר כל כך יהיו ישראל רבים מאפילו ירימו חבלים אל העיר למסכת ולסחבה עד הנחל יוכלו לעשות עד אשר לא יסאר בעיר אפילו אבן אחת ומה שאמר אחיו וזכר עיר שהיא לסון נקבה אחיו אמר על מגדל שהיה בתוך העיר כ כל אפילו יהיה מגדל עוז בתוך העיר מאסוף אליה הכל יחבנו העיר והמגדל ויולתרגם והשילוח ויתכנסון כל ישראל על קרתא ההיא ויקפונה מסריין וגו' כ כבעמוד תרגם חבלים מסריין כמו חבל כבאים או דעתו על חבלי האהלם אשר במחנה: סלחו. לפיכך יהונתן ואחיתופל סהיו חוז לעיר: והגידו על ידיהם הגדולרוד: תעבר. את הירדן: פן יבולע למלך. פן יסחת כמו אם יעלענו ממקומו כי ירא אבי שמה יעשו ענת אל אחיתופל אלפי שאמרו כי טובים עבתי מעצתי אולי חתהפך דעת ערין לענת אחיתופל לכן לא תלך הלילה בערבות המדבר סכודעת סס אלא עבור הלילה הירדן וית פן יבולע דילמא יתהי למלכא ולא דעתו דעתו: בעק רוגל. תרגם יונתן בעק קצרא וקצרא הוא הכוסם ובעק הזה היו מכבסין בגדים וקצרא הכוסם רוגל לפי שמספסף ח הגביר בגלגל: והלכה הספספה ספספה סל בית דרוק הלכה לעין רוגל למקו שהיה סס יהונתן ואחיתופל והגיד להם שהם ילכו ויגידו לדוד הרביר סדר חושי על פני הבאר. כמו על פי הבאר וכן תרגם יונתן על כומא דבירא והוא מן גרסברי פי וקורין פני והענין אחד כי פי הבאר הוא פניו: הריפות. החטא הכתוסים יקראו הריפות וכן בתו הריפות בעלי והוא מן עמודי סמים ירופפו יונתן תרגם הריפות דקילן: מיכל המים. אין לו חבר ולפי ענינו סלגמים ויונתן תרגם עבר ירנא: אל

רשי

ופניך הולכים בקרב: אחת תהיה במלחמה לא כמו שאמר אחיתופל מלך הוא עם יב חלף אים ותסב אתה צירומם והוא יסיב לך כל ישראל לא טובה עשתו כי טוב מתלך אחת במלחמה כי יתחזקו ישראל להלחם כשתהיה אחת במלחמה ופירוש ופניך הולכים בקרב מתלך אתה בעצמך ולא תסלח אחר במקומך וכן אם אין פניך הולכים ואמרו כהן הלוכה בפנים כי בהם השמירה וההשגחה כאשר ילך האדם ויתואתתהי אזיל ברים כוללם: באחת המקומות. כתיב באחת בתיו וקרי באחד בלל: כאשר יפול העל. שמכסה כל פני הארמה כן כחכה עליו: ולא כותר בו. כמו ולא יותר עבר במקום עתיד ורבים כמוהו: והשילוח. דרך גומא אחר כל כך יהיו ישראל רבים מאפילו ירימו חבלים אל העיר למסכת ולסחבה עד הנחל יוכלו לעשות עד אשר לא יסאר בעיר אפילו אבן אחת ומה שאמר אחיו וזכר עיר שהיא לסון נקבה אחיו אמר על מגדל שהיה בתוך העיר כ כל אפילו יהיה מגדל עוז בתוך העיר מאסוף אליה הכל יחבנו העיר והמגדל ויולתרגם והשילוח ויתכנסון כל ישראל על קרתא ההיא ויקפונה מסריין וגו' כ כבעמוד תרגם חבלים מסריין כמו חבל כבאים או דעתו על חבלי האהלם אשר במחנה: סלחו. לפיכך יהונתן ואחיתופל סהיו חוז לעיר: והגידו על ידיהם הגדולרוד: תעבר. את הירדן: פן יבולע למלך. פן יסחת כמו אם יעלענו ממקומו כי ירא אבי שמה יעשו ענת אל אחיתופל אלפי שאמרו כי טובים עבתי מעצתי אולי חתהפך דעת ערין לענת אחיתופל לכן לא תלך הלילה בערבות המדבר סכודעת סס אלא עבור הלילה הירדן וית פן יבולע דילמא יתהי למלכא ולא דעתו דעתו: בעק רוגל. תרגם יונתן בעק קצרא וקצרא הוא הכוסם ובעק הזה היו מכבסין בגדים וקצרא הכוסם רוגל לפי שמספסף ח הגביר בגלגל: והלכה הספספה ספספה סל בית דרוק הלכה לעין רוגל למקו שהיה סס יהונתן ואחיתופל והגיד להם שהם ילכו ויגידו לדוד הרביר סדר חושי על פני הבאר. כמו על פי הבאר וכן תרגם יונתן על כומא דבירא והוא מן גרסברי פי וקורין פני והענין אחד כי פי הבאר הוא פניו: הריפות. החטא הכתוסים יקראו הריפות וכן בתו הריפות בעלי והוא מן עמודי סמים ירופפו יונתן תרגם הריפות דקילן: מיכל המים. אין לו חבר ולפי ענינו סלגמים ויונתן תרגם עבר ירנא: אל

רלבג

ופניך הולכים בקרב: אחת תהיה במלחמה לא כמו שאמר אחיתופל מלך הוא עם יב חלף אים ותסב אתה צירומם והוא יסיב לך כל ישראל לא טובה עשתו כי טוב מתלך אחת במלחמה כי יתחזקו ישראל להלחם כשתהיה אחת במלחמה ופירוש ופניך הולכים בקרב מתלך אתה בעצמך ולא תסלח אחר במקומך וכן אם אין פניך הולכים ואמרו כהן הלוכה בפנים כי בהם השמירה וההשגחה כאשר ילך האדם ויתואתתהי אזיל ברים כוללם: באחת המקומות. כתיב באחת בתיו וקרי באחד בלל: כאשר יפול העל. שמכסה כל פני הארמה כן כחכה עליו: ולא כותר בו. כמו ולא יותר עבר במקום עתיד ורבים כמוהו: והשילוח. דרך גומא אחר כל כך יהיו ישראל רבים מאפילו ירימו חבלים אל העיר למסכת ולסחבה עד הנחל יוכלו לעשות עד אשר לא יסאר בעיר אפילו אבן אחת ומה שאמר אחיו וזכר עיר שהיא לסון נקבה אחיו אמר על מגדל שהיה בתוך העיר כ כל אפילו יהיה מגדל עוז בתוך העיר מאסוף אליה הכל יחבנו העיר והמגדל ויולתרגם והשילוח ויתכנסון כל ישראל על קרתא ההיא ויקפונה מסריין וגו' כ כבעמוד תרגם חבלים מסריין כמו חבל כבאים או דעתו על חבלי האהלם אשר במחנה: סלחו. לפיכך יהונתן ואחיתופל סהיו חוז לעיר: והגידו על ידיהם הגדולרוד: תעבר. את הירדן: פן יבולע למלך. פן יסחת כמו אם יעלענו ממקומו כי ירא אבי שמה יעשו ענת אל אחיתופל אלפי שאמרו כי טובים עבתי מעצתי אולי חתהפך דעת ערין לענת אחיתופל לכן לא תלך הלילה בערבות המדבר סכודעת סס אלא עבור הלילה הירדן וית פן יבולע דילמא יתהי למלכא ולא דעתו דעתו: בעק רוגל. תרגם יונתן בעק קצרא וקצרא הוא הכוסם ובעק הזה היו מכבסין בגדים וקצרא הכוסם רוגל לפי שמספסף ח הגביר בגלגל: והלכה הספספה ספספה סל בית דרוק הלכה לעין רוגל למקו שהיה סס יהונתן ואחיתופל והגיד להם שהם ילכו ויגידו לדוד הרביר סדר חושי על פני הבאר. כמו על פי הבאר וכן תרגם יונתן על כומא דבירא והוא מן גרסברי פי וקורין פני והענין אחד כי פי הבאר הוא פניו: הריפות. החטא הכתוסים יקראו הריפות וכן בתו הריפות בעלי והוא מן עמודי סמים ירופפו יונתן תרגם הריפות דקילן: מיכל המים. אין לו חבר ולפי ענינו סלגמים ויונתן תרגם עבר ירנא: אל

ואת זקני ג בקריא וסי' ואמר חושי אל צדוק. וישלח את אליקים אשר על הבית דמלכים וחברו דישעיה: העירה טח' לישן עורה וחד לישן קריה וסי' גמסר ביהושע סימן ו': אבשלם יד חס' וסי' כי לא הוזהלנו פליטה: היתה מגפה בעם. בואת וכוואת. ועצת אחיתופל. וישר הדבר. אשר בחר י' והעם הוה. בוא אל

ואת תהי'אזיל בריש כולנא ונהך עלוהי בחר מן אתריא דנהך לחמן וגשרי עלוהי כמא דשרי טלא על ארעא ולא נשאר ביה ובכל גבריא די עימיה אף חד: ואם לקרמא יתכניש ויתכנישון כל ישראל על קרמא החיא ויקפונה מסריין ונקקק יתה וית אבנהא ונרמינה לנחלא עד דלא נשאר תמן אבנהא:

ואמר אבשלום וכל אנשי ישראל ותקין מלכא דחושי ארכאד סמלכא דאחיתופל וי' פקיד לקלקלא ית מלכא דאחיתופל תקנא בריל דיימי וי' על אבשלום ית בישתא: ואמר חושי לצדוק ולאביתר בנהי'א פדיון וכדיון מליך אחיתופל ית אבשלום וית סבי ישראל וכדיון מלכית אף אנה: וכעז שלחו בפרע וחיו לדוד למימר לא תבית בליא במישרי מדברא ואף מעבר תעובר דילמא יתתני למלכא ולכל עמא די עימיה: ויהונתן ואחיתופל קיימין בעין קצרא ואזלת אמחא ותחיאית להון ואינון זלון ותחיאית למלכא דוד ארי לא יכלין לאיתחזאד למיעל לקרמא: ותחיאית ותחיאית עורלימא ותחיאית לאבשלום ואזלו תרויהון בפרע ועלו לבית גברא בעלימא וליה גובא בדרתיה ונתתו תמן וונסיבת אתתא ופרסת ית פרסא על פומא דביר' ושטחת עלוהי דקילן ולא אתידע פיתגמ: ואתו עברי אבשלום לות אתתא לבית ואמרו אן אחיתופל ויהונתן ואמרת להון אתתא כבר עברו ירנא ובעו ולא אשכחו ותבו לירושלם: ותחיתת מילון וסליקו מגובא ואזלו ותחיאית למלכא דוד ואמרו לדוד קומו ועברו בפרע ית ירנא ארי קרין מליך עליכון אחיתופל: וקם דוד וכל עמא די עימיה ועברו ית ירנא עד מנהר צפרא עד חד לא שגא דלא עבר ית ירנא:

ואת זקני ג בקריא וסי' ואמר חושי אל צדוק. וישלח את אליקים אשר על הבית דמלכים וחברו דישעיה: העירה טח' לישן עורה וחד לישן קריה וסי' גמסר ביהושע סימן ו': אבשלם יד חס' וסי' כי לא הוזהלנו פליטה: היתה מגפה בעם. בואת וכוואת. ועצת אחיתופל. וישר הדבר. אשר בחר י' והעם הוה. בוא אל

ופניך הולכים בקרב: ובאנו אליו באחת המקומות אשר נמצא שם ונחנו עליו כאשר פלרטל על הארמה ולא נותר בו וכל האנשים אשר אתו גם אחד: ואם אל עיר יאסף והשיאו כל ישראל אל העיר והיא חבלים וסחבנו אתו עד הנחל עד אשר לא נמצא שם גם צדוק: ויאמר אבשלום וכל איש ישראל טובה עצת חושי הארכי מעצת אחיתופל ויהיה צוה להפיר את עצת אחיתופל הטובה לבעבור הביא יהוה אל אבשלום את הרעה: ויאמר חושי אל צדוק ואל אביתר הכהנים בואת וכוואת יעץ אחיתופל את אבשלום ואת זקני ישראל וכוואת וכוואת יעצתי אני: ועתה שלחו מהרה והגידו לדוד לאמר אל תלך הלילה בעברות המדבר וגם עבור תעבור פן יבלע למלך ולכל העם אשר אתו: ויהונתן ואחיתופל עמדים בעין רגל והלכה השפחה והגידה להם והם ילכו והגידו למלך דוד כי לא יוכלו להראות לבוא העירה: וירא אתם נער ויגד לאבשלום וילכו שניהם מהרה ויבאו אל בית איש ב בכורים ולו באר בחצרו וירדו שם ויתקח האשה ותפרש את המסך על פני הבאר ותשטח עליו הרפות ולא נודע דבר: ויבאו עברי אבשלום אל האשה הביתה ויאמרו איה אחיתופל ויהונתן ותאמר להם האשה עברו מיכל המים ויבקשו ולא מצאו וישבו ירושלם: ויהי אחרי לכתם ויעלו מהבאר וילכו ויגדו למלך דוד ויאמרו אל דוד קומו ועברו מהרה את המים כי כבר יעץ עליכם אחיתופל: ויקם דוד וכל העם אשר אתו ויעברו את הירדן עד אור הבקר עד אחד לא נעדר אשר לא עבר את הירדן:

פלאשיאבין. ודוד בא מוהימא. אבחרה נא. ואת עמשא שם. ויחן ישראל. וירא אתם נער ויגד. ראיתי את אבשלום. ואבשלום לקח: פני הבאר ג' סבירין פי וקרינן פני בקריאה וסי' גמסר בריש סדר מסעי: אור הבקר ורסמי בקריאה וסי' גמסר בשפטים סימן י':

א ביתא עירו. ים ספרי' לא עירו ובספ' מונה לא עירו: ויבוא ביתו. כדרך אדם קרוב למית' שמכזה לבני ביתו מה יהיה אחריו מרברב ביתו וכחלתו: ויחכן. בחר להמית עצמו הוא ולא ימיתוהו דוד כי ידע כי כיון שלא נעשה עבדו כי אבטלם וכל אשר עמו יפלו ביד דוד: ועמשא בן איש. ר"ל בן איש גיבול כמו וחקתהו ייית לאיש כלמ' לאיש טוב וירא אהים וכן כולם

לאים טוב וירא לאים וכן כולם
אכסים אכסים גדולים: יתרא
הישראל. ובדברי הימים יתרא
הימעאלי ישראל היה אל סגור
בארץ ישמעאל לפי בקרא ישרלי
וישמעאלי ישמעאלי על הגדרות
וישרלי שלא יחשוב אדם כי הוא
ישמעאלי ואדוני אבי זל כתב כי
כשהיה בארץ ישמעאלים קורין
אותו ישראלים עם וכשהיה בא
ממם לאו קורין אותו ישמעאלי
ובדברי רבותינו זל ישרם למה
קראו ישמעאלי לפי שחבר חרבו
כישמעאל כשהיה שאל רובה
לפסול את דוד למלכו לפי שבא
מרות המואביה עמד הוא וחבר
את חרבו ואמר כל מי שאינו
סומע הלכה זו ידקק בחרב כך
מקובלני מבית דינו של שמואל
עמוני ולא עמונית מואב ולא
מואבית מאי טעמ'ל דבר אשר
לא קדמו את' אים דרכו לקדם
ואשה אין דרכה לקדם: אשר
בא אל אביב'ל בת נחש. הוא ימי
אבי דוד וסני שמות היו לו ימי
ונחש וכמוהו רבים. וטעם אשר
בא ולא אמר אים אביב'ל אפשר
שבא איה קודם שיטאכה וילרה
לעממא לפיכך אמר אשר בא
ור'ל דרסו כי לפיכך בקרא ימי
נחש לפי שמת בלא עון בעטיו
של נחש ר'ל בעצתו א נחש שיעץ
לחזה לאכול מעץ הדעת והוא
כקנסה מיתה על אדם וחזה ולא
היה ליטיעון אחר שמת בעצתו
ואדוני אבי זל פ' כי קראו נחש
לפי שזכאו ממנו צעעוני' שהרגו
באומות העולם וכן כתוב כי
משרם נחש יבא צפע כי משרם
ימי' סב'קרא נחש יבא צפע והוא
חזקיהו: וסובי בן נחש מרבת
בני עמון. ישראל היה והיה גר
ברבת בני עמון אחר שכבשה
דוד והדרם שאומר כי הוא חנון
בן נחש מלך בני עמון רחוק
הוא סהחיה אותו דוד הלא בכל
העם אשר ברבה ובכל ערי בני
עמון עשה משפטים אף כי חנון
המלך אשר הוביש את עבדיו
ואפשר כי נתגייר והחיהו:

הבלעדי מרובלי. מארץ הבלעד
היה מכיר מעיר טעמה רובלים:
מסכב וספות. כלי טעופכי
ממנו מים לידים. מסכב לשון

[illegible]

מחנימה ג'וסי' ודוד בא מחנימה. וידו כבוא דוד מחנימה. אחינכד כן עמד! וקלי ג'וסי' ולחם קלי וכדמלי.
משכב וספות וגלי ויוצר ב'כו. וא' מצות וקלי: והש'שת ב'חס' דחם וש' מלאים וס' נכסר בסדר שלח לך:

וְאֶחָיִת פֶּלֶא רָאָה כִּי לֹא נַעֲשֶׂתָה עֵצָתוֹ
וַיַּחֲבֹשׂ אֶת־הַחֲמֹר וַיִּקְס וַיִּלְךָ אֶל־
בֵּיתוֹ אֶל־עִירוֹ וַיֵּצֵא אֶל־בֵּיתוֹ וַיַּחֲנֹק
וַיָּמָת וַיִּקְבֵּר בַּקֶּבֶר אָבִיו׃

וְדָוִד בָּא מִחֲנִימָה וְאַבְשָׁלֹם עָבַר אֶת־
הַיַּרְדֵּן הוּא וְכָל־אִישׁ יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ׃
וְאֵת־עֲמִשָּׂא שֵׁם אַבְשָׁלֹם תָּחַת יוֹאָב
עַל־הַצָּבָא וְעַמְשָׂא בֶן־אִישׁ וּשְׁמוֹ
יִתְרָא הַיִּשְׂרָאֵלִי אֲשֶׁר בָּאֵל אֲבִיגַיִל
בֶּת־נָחַשׁ אַחֻת צְרוּיָה אִם יוֹאָב׃

וַיַּחַז יִשְׂרָאֵל וְאֶבְשָׁלָם אֶרֶץ הַגִּלְעָד׃
וַיְהִי כְבוֹד דָּוִד׃

מִתְנִימָה וְשָׁבִי בֶן־נָחַשׁ מִרְכַּרְת בְּנֵי־
עֲמֹזָן וּמִכִּיר בֶן־עַמְיָאֵל מִלֵּא רִכָּר
וּבְרוּלֵי הַגִּלְעָדִי מִרְגָּלִים׃ מִשְׁכָּב
וְסִפּוֹת וְכָל־יֹעֵד וְחֹטִים וְשַׁעֲדִים
וְקַמְחוּקָלִי וְפּוֹל וְעַד שִׁים וְקָלִי׃

וַיִּבְשׁוּ חֲמָאֵה וַעֲזָן וּשְׂפּוֹת בְּקָר
הַיָּשׁוּ לְחֹרֶד וְלֹעֵס אֲשֶׁר אֹתוֹ לֹאכֹל
בִּי אָמְרוּ הָעָם רַעֲב וְעֵיף וְצָמָא

בְּמִדְבָּר: וַיִּפְקֹד דָּוִד אֶת־הָעָם אֲשֶׁר
אִתּוֹ וַיֵּשֶׁם עֲלֵיהֶם שְׁרֵי אֲלָפִים
וְשְׂרֵי מֵאוֹת: וַיִּשְׁלַח דָּוִד אֶת־

וְהָעַם הַשְּׁלִישִׁית בֵּיד יוֹאָב
וְהָשְׁלִישִׁית בֵּיד אֲבִישִׁי בֶן־צְרוּיָה
אָחִי יוֹאָב וְהָשְׁלִישִׁית בֵּיד אֲתִי הַגָּתִי

וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־הָעַם יֵצְאוּ אֲנִי וְאַנְיָ עִמָּכֶם׃
וַיֹּאמֶר הָעַם לֹא־תֵצֵא
כִּי־אִם־נֹסִים־לֹא־יֵשִׁימוּ אֵלֵינוּ

לְבֹאֵם יִמְתּוּ חַיֵּינוּ לֹא יִשְׁמוּ אֵלֵינוּ
לְבִי עֲתָה בָּמֹנוּ עֲשֵׂה אֵלֵינוּ

כַּבְּנוּ דָגָם וְאִמְלֹסִי אֶתְהוּי כַּמְנוּ לְהַבִּיל לָכֵם. מְדַבֵּר מִתּוֹךְ הָאֵשׁ. בִּי עָתָה כַּמְנוּ עֲשֵׂה אֲלֵפִים.
גַּם אֶתְהַחֲלִית כַּבְּנוּ. אֲלֵפִים מֵל:

בתנחום. הוא יציא לירדן רבותיו ואמר: סמיתם בלח עץ בעשוי מלחם: וסופו
בתנחום. הוא חנון בן נחם: משכב. מצעת: וספות. כל השמים הם כמו ספות
כקף: וקלי. מיכיליות אמרו רבותיו שכימי סתיתא הקריב ברזיל לרזה אחד
מל חטים ואחד מל עדשים כענין האמור כאן קחמ וקלי הוא מל דגן ופול ועדשים

וקלימנים על
קטנית שמייבסין א
אותן בתנור כשהן
לחם והם מתוקין ל
לעולם וטוחנין אותן
ועושין מהם מאכל
סקורין שתיים: ושפות
בקר. וגובנין דחלב:
לא יסמון אלינו לב.

לא יהיה דבר חשוב
בעיניהם להתגבר
ולהתלל מאחר שאי
אתה במלחמה :

כִּיעַתָּה. בְּהִיּוֹתָךְ
בְּכַבֹּדְךָ חָטוּב אֶתָּה
כְּמוֹנוֹ: עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים
• כַּעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אִים
כְּמוֹנוֹ: • כִּי

דל'בב

וַיֹּצֵא אֶל בִּיתוֹ וַיַּחֲכֶנּוּ
וַיִּתֵּן סַחֲכָא אֶת עַמּוּנָא
כִּי רִאָה הָרַע סִקְרָתָא
מִזֶּה לְאַבְסוּלוֹ וְהִיא
יֵרָא מִדְּרוֹר סִתְרַתְפֶּרַס
וְזֹאת הָעֵבֶה סִיעָרָא
עָלוּ: אֲשֶׁר בָּא אֶל
אֲבִיבֵל בְּתַנְחֻם יִרְמְיָה
סָהִיו לִיסִי כִּנִּי שְׁמוֹת
וְהֵבֵה אֶת הָאֲחֹת
כְּרוּיָה אֶס יוֹאָב לְ
לְהוֹרִיעַ סַעֲמָא וַיּוֹאָב
הָיוּ קְרוּבִים בְּנֵי מִתִּי
אֲחִיּוֹת וְעַם כָּל זֶה
הָרַב יוֹאָב אֶת עַמּוּנָא
כְּדִי סִטְאֵר מִרְכָּבָא
כְּמוֹ סָהִיָּה. וְהֵבֵה זָכָר
כִּי בָבֶל רוּר מַחֲנִימָה
הָעָם לוֹ מִסִּי בִּן כְּחָם
וּמִכִּיר בִּן עַמְלָא וּבְרָזִיל
הַגִּלְגָּלִי הַמְּכַסְרָךְ לוֹ
מִכָּל מַסְכָּב וּסְפּוֹת
וְהֵם כָּלֵי בֵּית קִבְלָא
מִמַּתְכַּת וְכָלֵי יוֹצֵר
לְהַסְתֵּמָם בְּהֵם בָּבֶל
כְּרִכְיָהֶם וְהִבְיָאוּ לָהֶם
לְהֵם לְנִזְנוֹן חֲטָיִים וּ
וּסְעוּרִים וּקְחָם וּקְלֵי
מִתְחָטָל וּמִן הַסְעוּרִים
כְּדִי סִיכְלוּ לְאַכּוֹל תְּ
חֶקֶף מִתְקָלִי וְהִבְיָאוּ
לָהֶם מִמִּינֵי קִטְנִית

פול וערשנים וגם הביאו להם מהם קלי לאכלו תחב' והביאו להם עוד רבם וחמאה
ללפת בו את הפת ולטנות וכאן לאכל וחריצי חלב בקר לאכל לפי סהם יותר
חשובים משאר החריצים • והנה הסכימו אלו העלמה ממקומותיהם לסלח זאת
המכחלה לרדו: וישם עליהם סרי אלפים וסרי מאות. כדי שיהיה קדור המלחמה
באופן הראוי כי הוא ממה שיש בורושם כפלא בהצ' התכלית המבוקש במלחמה
ולזה בותה התורה בכרסת מטוח מלחמה לעשות זה בזה האופן אחר שהוסר
ממם האנשים היוראים ורכי הלבב: ועתה

שימו אלינו לב אה אהך כלומר לא יחשב בעיניהם דבר אם יבחנו אותנו עד מיתרוןך
עתה כמוכח עמרה אפי' לא ישימו לב אם יבחנו אה לך לסדר ישימו לב כי אהך לבם.
ועתה

כי תהיה לנו מעיר לעזור. וכען טוב אריתכלי עלכא מן קרתא למסער: לאט לי לבער. אם יקרא לפניכם במלחמה חמלו עלינו: בער אפרים. ומהיכן היה יער לאפרים בעבר הירדן מזרחה שלא כיתן סס חלק לא לבני גד ולבני ראובן ולמנשה אלא מתוך שהתנה יהושע שהיו מרעין בזרעין והיה אותו היער סמוך לאפרים אלא שהירדן סמוך לאפרים

מפסיק והיו מרעין ס סס בהמותיהם היה נקרא יער אפרים: וירב היער לאכול בעם. חיות רעות טבער תרגם ונתן: ויקרא אבשלום לסון מקרה ופגע ויתן בין השמים ובין הארץ. אמרו רבותינו שאלו חרבו לקצון שעריו וראה גיהנם פתוחה תחתיו: סמרומי בנער. כל מי שיבא לירושלם: לא

רלבג

ועתה טוב כי תהיה לנו מעיר לעזור. הכה העזר הוא שיעזרם ב בתפלתו לשני ועוד כי מפני שרצון חיל א אבשלום לא היה רק להמית דוד לא יהיו משתדלי מאד בהריג בני חיל דוד אחר ס סאיס רוחי סס דוד: לאט לי לבער לאבשלום. ר"ל הסתיר בעבורי לזה העיר שתמלט א אותו אם יבא לירך והנה עשה דוד זה לפי מה שאמנם כי הוא חשב שיעזרו בבת שבע סבב את כל זה וכאלו היה אבשלום בזה ה הפועל כלי להביא ב גזירת הטי על דוד במה שאמר לו הכני מקיס עליך רעה מ מביתך ולזה ראה דוד סאף לאבשלום פגע על זה והשתדל מפני זה בהצלתו: ויהי סס המלחמה כפוצת על פני כל הארץ. יהמה כי מפני כפילת ישראל ביד עבדי דוד ספל מורד בלבב והיו כפוצי אכס המלחמה חנה והנה על פני כל הארץ עד שהרבחה חית היע להשחי בעם כמו מה שהשחיתה החרב. והנה סבב

ויקרא בקריא וסי' ויקרא אבשלום לפני עבדי יואב. ומכני הבהנים בני חביה. וחברו מכני הבהנים: תלויג בקריא וסי' לא תלין נבלתו על העץ. ראיתי את אבשלום תלוי. אלה המנן תלוי עליו. אנך: ומדוע בקריא וסי' נבסר בריש סדר קרח: ועליה בקריאה

ועתה טוב כי תהיה לנו מעיר לעזור: ויאמר אליהם המלך אשר ייטב בעיניכם אעשה ויעמד המלך אל יד השער וכל העם יצאו למאורת ולא לפים: ויצו המלך את יואב ואת אביושי ואת לאמר לאט לי לבער לאבשלום וכל העם שמעו בצות המלך את כל השרים על דבר אבשלום: ויצא העם השדה לקראת ישראל ותהי המלחמה ביער אפרים: ויגפושם עם ישראל לפני עבדי דוד ותהי שם המגפה גדולה ביום ההוא עשרים אלף: ותהי שם המלחמה נפוצת על פני כל הארץ וירב היער לאכול בעם מאשר אכלה החרב ביום ההוא: ויקרא אבשלום לפני עבדי דוד ואבשלום רכב על הפרד ויבא הפרד תחת שובן האלה הגדולה ויחזק ראשו באלה ויתן בין השמים ובין הארץ והפרד אשר תחתיו עבר: וידא איש אחד ויגד ליואב ויאמר הנה ראיתי את אבשלום תלוי באלה: ויאמר יואב לאיש המגיד לו והנה ראית ומדוע לא הביתו שם ארצה ועלי לתת לך עשרה כסף וחגרה אחת: ויאמר האיש אל יואב ולא אנכי שקל על כפי אלף כסף לא אשלח ידי אל בן המלך כי באנונו צוה המלך אתך ואת אביושי ואת אתי לאמר שמרו מי בנער ב אבשלום: או עשיתי בנפשו שקר וכל דבר לא יבחר מן המלך

וסי' ועלי יבא בל איש. ועלי לחת לך. ועלי שמו בל ישראל. ועלי תשוקתו. ועלי השה חסד: אלה כסף ג בקריאה וסי' נבסר בסדר וירא:

העם נקרא אבשלום לבדו לפני עבדי דוד מפני רוב פיזור חילו והוא היה רוכב על הפרד ויבא הפרד תחת סכוך ענפי האלה הגדולה שהיתה ומרוב ההסתבכות עם מרובת הפרד נתחזק ראשו ונאחז באלה ועמד סס באויר והפרד אשר תחתיו עבר: סמרומי בעבר באבשלום. ר"ל סמרומי מהיה מכס שלא יסלח ידו בנער באבשלום: או עשיתי בנפשי סקר. ר"ל להעלי מהמלך המתתי אותו הנה סס דבר לא יבחר ולא יעלם מן המלך שלא יגע א דרישתו ויריעתו מרוב החקיר והדריסה:

עליו ופירושו או תאמר שהייתי עושה זה סקר והייתי הורג אותו אי אפשר שלא יבא הדבר לדי ידעיה כי כל דבר לא יבחר מן המלך: ואתה

וכען טוב אריתכלי עלנא מקרתא למסער: ויאמר להוין מלכא דתקין בעיניכו אעביד וקם מלכא על כיבש אורח תרעא וכל עמא נפקו למאתן ולא לפין: ופקיד מלכא ית יואב וית אביושי וית אתי למימר אסתמרו לי בעולימא באבשלום וכל עמא שמעו כד פקיד מלכא וית כל רבביא על עיסק אבשלום: ונפק עמא לחקלא לקדמות ישראל ויהות קרבא בחורשא דבית אפרים: ואתברו תמן עם ישראל קדם עבדי דוד ויהות תמן מחתא רבתא ביומא ההוא עשרין אלפין: והיו תמן עבדי קרבא מתבררע על אפיכל ארע ואסגיא תחית חורש לקטלא בעמא מדקטילת חרבא ביומא ההוא: ואתערע אבשלום קדם עבדי דוד ואבשלום רכיב על כורנהא ועלת כורנהא תחורת סובא דבוטמא רבא ואתאחד רשיה בבוטמא ואתלי בין שמיא ובין ארעא וכורנהא די תחורתו עברת: ויחא גברא חד ותוי ליואב ואמר תא חזיתי ית אבשלום תלוי בבוטמא: ואמר יואב לגברא דמחוי ליה ותא חזיתא ומא דין לא מתחזיתי תמן ורמיתו לי ארע ועלי פוז למתן לך עסר סלעין דכסף ואספנקי חדא: ויאמר גברא ליואב ולו אנא תמל על כפי אלה סלעין דכסף לא אושיט ידי בבר מלך ארי קדמא פקיד מלך יתך וית אביושי וית אתי למימר אסתמרו לי בעולימא באבשלום: או פוז עבדית בנפשי שקר וכל מדעם לא יתפס מן מלך

עסר סלעין דכסף: ולא אכני סוקל על כפי. אלה כסף בדרב הזה ואתה אמרת שהיית כותן לי עשרה כסף והקרי הוא ולו כלום אפי' היית מוצא מי שיתן לי אלה כסף בדרב הזה ואסקלם על ידי בהכרעה לא אשלח ידי אל בן המלך: סמרומי בעבר. מי יגע בעבר כלומר שמרו שלא יגע אדם בו: או עשיתי בנפשו סקר. בנפשו כתיב פירוש בנפשו של אבשלום אם הייתי הורג אותו סקר הייתי עושה בעצמו כי המלך כזה עליו והקרי הוא בנפשי כלומר אפילו לא יורע הדבר הייתי עושה סקר בעצמי כי אם יורע כי המלך כזה

ואתה

ועתה טוב הוא שתהיה בעיר ומן העיר תעזרו בעצתך ובתפלתך ויט מפרשים אתה חסוככגד כולנו ואם היינו עשרת אלפים לפיכך צרי שגמור אותך מלכאית למלחמה ותהיה לנו מעיר לעזור וית כיעתה כמונו עשרת אלפים ארי כען אתי כיל למסער כותנא עשרה אלפין ותרגם כי תהיה לנו ארי תכלי עלכ מן קרתא למסער

ר"ל יותי תעזרו אתה בתפלתך בעיר ממה שהיו עמנו כמונו ע עשרת אלפים עוד יותר תעזרו אתה בתפלתך. וכתיב לעזיר ב"ד וקרי לעזור ב"ד והקרי מ מנזאר והכתוב מבין הפעיל להעזיר והוא יוצא לסליסי פירו' שתעזיר אתה אותנו על ידי האל כלומר שתתפלל לאל שיעזרנו: אל יד העסר. למקום היסובה בשער העיר מחכים: וכל העם יבאו. יבאו לפנינו למאות ולאלפי: לאט לי לבער לאבשלום. אם תפגעו בו במלחמה לאט לו ב בעבורי ואתה רגוהו שלא אראה ברעתו כי אף על פי שהרע לי אני אב לרחם ופיל לאט בנחת כלומר לא תבואו בבעם וברוג להכותנו כמו שהיה ראוי סמרו לי בעבורי: את כל השרים. אף על פי שזוה את הראשים שהם יואב ואביושי ואת כן כזה גם כן סרי האלפים וסרי המאות לפי שמשו כל העם: בער אפרים. וכימנין היה לבני אפרים יער מעבר לירדן פירשו ר"ל לפי שמשער תקנות שתין יהושע א אחת מהם היא שהיו מרעין ב בהמותיהם בחורשין כלומר שלא יהו קפדן אם בהמות סבט זה ירעו בעיר סל סבט אחר ונחלת בני אפרים היתה בארץ כנען סמוכה לירדן כמו שכתוב בספ' יהושע וגר נחלתם היה מעבר לירדן יער והירדן מפסיק ב ביניהם והיו מעבירים בני אפרים בהמותיהן סס ומרעין אותן ב בהמותיהם לפיכך היה נקרא על שם יער אפרים: עשרים אלף. העונם הזה על סמדרו בדר סס סהיה מלך עכ"י וכס שהחזיקו יד בנו המורד בו: כפוצת הכתוב כפוצת לסון רבות והקרי כפוצת לסון יחידה והכת' אומר על הגבורים והגדודי מזה ומזה שהיו כפוצים על פני כל היער והקרי אומר בכלל על המלחמה: וירב היער. תי ואכנאית חיות חורש לקטלא בעמא ויתכף לפרס היער עצמו שהיו כפוצים וכפצעים בעני היער בברחם: ויקרא אבשלום. כתרגו ויתערע: סוכת העץ מסתבכת ענף בענף נקראת ס סוכך ונאחז בו ראם אבשלום שהיה לו שיער רב ואמר ר"ל לפי שכתבתי בשערך נתלה ב בשערו: עשרה כסף. כתרגומו ולא כתיב כלומר לא הייתי לוקח אלה כסף בדרב הזה ואתה אמרת שהיית כותן לי עשרה כסף והקרי הוא ולו כלום אפי' היית מוצא מי שיתן לי אלה כסף בדרב הזה ואסקלם על ידי בהכרעה לא אשלח ידי אל בן המלך: סמרומי בעבר. מי יגע בעבר כלומר שמרו שלא יגע אדם בו: או עשיתי בנפשו סקר. בנפשו כתיב פירוש בנפשו של אבשלום אם הייתי הורג אותו סקר הייתי עושה בעצמו כי המלך כזה עליו והקרי הוא בנפשי כלומר אפילו לא יורע הדבר הייתי עושה סקר בעצמי כי אם יורע כי המלך כזה

ואתה

ואתה תתיצב מבצר. מלא תופעני מיד המלך: לא כן אחילה: לא נחב מאחל אותך ואדבר אלך שתלך ותכזהו אני אלך: מלשה מבטום: ולהב בראשיהם כמו חזיתות היו לא שהדקים כקראו מבטום וית גססין ואמרו ר"ל לפי סגב ג' לבבות לבב אביו ולבב בית דין ולב אביו יט' לפיכך נתנו בו ג' מבטום ולפי שבא על עמר פילגמי אביו לפיכך נתנו בו עמר לזכיות עמר בערי יואב ולב בית דין מאמר על מאתים אים מהלכו עמו הלכו לתומם ואמרו כי מאתים ראשי כנהדרין היו: עורכו חי בלב האלה. טעם בלב האלה דבק עם בלב אבטלום פירוש תקע העבטים בלבו עד מעברו גופו ותקעו בלב האלה על דרך אכה ברוד ונקיר אכנו כא בחיתו ובארץ ופירו בלב האלה באמצע האלה כמו עד לב העמים ופי

רשי

לא כן אחילה לפיכך. לא אבקש עוד בקשה ממך כי אני אלך: כי אמר אין לי בן ממלא מקומי ויהיה חשוב כמותי: בעבור הזכיר שמי. אקים לי מצבת אבן ובנין חשוב היה: ובסרת ביום אחר. בצורת תפועה אחרת: כי על כן. כי על אשר בן המלך מת לפיכך לא טובה לך הבטחה הזאת: ולך אין בשור מוצאת. אין מתת סכר בשורה מצוייה היום: ויהי מה יכלום ומה בכך אם אין לי סכר: ויעבור וקדים ית כושי: ראיתי

רלבג

ויקח מלשה מבטום בכפו. יתכן שהיו גדולים וחזקים וחדים בראשם ודמה בזם להמיתו בזולת חרב בתקעו אותם בלבו ולפי שכבר היה עריץ חיבלב האלה הוא יואב את כערו כושאי כליו לחכות אותו ולהמיתו: כי חסדך יואב את העם. הנה מבטע יואב את אביו דוד מרדוף אחרי ישר' כי לא היה רצונו להשחיתם אך נתפיים בבטל אבטלם בדיהם: את מצבת אחר בעמק המלך. ירמה שבה שם בגין גבוה: כי אמר אין לי בן בעבור הזכיר שמי. ואעפ' סספר סכבר היו לו מלשה בכי יתכן שמתו אחר זה ואז בבה זאת המצב יקרא שמה יד אבטלום: ובסרת ביום אחר. דל כאמר יקרה דבר טוב יסמח בו דוד אז אשלח הבטורה בפך יולכה אין בטורה מוצאת. דל מאין לך בזה בטורה מוצאת הכלחה וטוב למבסר אבל היא כמו נקמה לזכירי שמי: ויאמר

בשורה ג' חס' וסימ' אשר לתת לו בשורה. לא איש בשורה אתה. ויום הזה יום בשרה. ובמסרה אחרתי נמסר במקום לא איש בשורה אתה ולמה אין בשורה מוצא: ארון ד' בקריאה וסימ' ויהי כה ארון. כי בבה ארון גדוד. וחברו. רדק מצותך ארון:

ואתה תתיצב מבצר: ויאמר יואב לא כן אחילה לפיכך ויקח שלשה שבטים בכפו ויתקעם בלב אבטלום עורכו חי בלב האלה: ויסבו עשרה געלים נשאי כלי יואב ויכו את אבטלום וימתו: ויתקע יואב בשפר וישב העם מרדף אחרי ישראל כי חשך יואב את העם: ויקחו את אבטלום וישלכו אותו ביער אל הפחת הגדול ויצבו עליו גל אבנים גדול מאד וכל ישראל נסו שלא להלו: ואבטלם לקח ויצב לו בחיו את מצבת אשר בעמק המלך כי אמר אין לי בן בעבור הזכיר שמי ויקרא למצבת על שמו ויקרא לה יד אבטלום עד היום הזה:

ואחיעזר בן עדוק אמר ארצה נא ואבשרה את המלך כי שפטו יהוה מיד אביו: ויאמר לו יואב לא איש בשורה אתה היום הזה ובשרת ביום אחר והיום הזה לא תבשר כי על בן המלך מת: ויאמר יואב לכושי לך הגד למלך אשר ראיתו וישתחו כושי לי ויאב וירץ: ויסף עוד אחיעזר בן עדוק ויאמר אל יואב ויהי מה ארצה נא גם אני אחרי הכושי ויאמר יואב למר' זה אתה רץ בלי ולכה אין בשורה מצאת: ויהי מה ארון ויאמר לו רון וירץ אחיעזר בן עדוק ויעבר את הכושי ודוד יושב בין שני השערים וילך הצפה אל גג השער אל החומה וישא את עינו וירא והנה איש רץ לבדו: ויקרא הצפה ויגד למלך ויאמר המלך אם לבדו בשורה בפיו וילך רחוק וקרב: וירא הצפה איש אחר רץ ויקרא הצפה אל השער ויאמר הגר' איש רץ לבדו ויאמר המלך גם זה מבשר:

ואתה תתיצב מקביל: ויאמר יואב הלא מבין אישרי קרסך ונסיב תלתא גיסין בידה וקבעינו בלב ראבטלום ועד קעץ קיים בגו בוטמא וואסמיתו עסרא עולמא נטלי זניה דיואב וסחו ית א אבטלום וקטלוהו: ויתקע יואב בשופר ורחב עמא מלמירדף בתר ישראל ארי מנע יואב ית עמא: וסבו ית אבטלום ורמו יתיה בחורשא לגו קומצא רבא ואקיסו עלוהי דגור אבגין רב לתרא וכל ישראל אפכו גבר לקירוהו: ואבטלום נסיב ואקים ליה בתיוהו ית קמתא די במישר מלכא ארי אמר לית לי בר קיים בריל לאדפרא שמי וקרא לקמתא על שמה וקרא לה אתרא וראבטלום עד יומא הדין:

ואחיעזר בר עדוק אמר ארהוט כען ואבסר ית מלכא ארי אתפרע ליה י מיד בעלי דבבוהו ויאמר ליה יואב לא גבר כשר לבסרא את יוסא דין ותבסר ביום אחרון ויוסא הדין לא תבסר אלהן דבר מלכא מית: ויאמר יואב לכושיאזיל חויל למלכא דחזיתא וסגיד כושי ליואב ורהטו ואוסף עוד אחיעזר בר עדוק ויאמר ליואב ויהי מה אירהוט כען אף אגא בתר כושי ויאמר יואב למא דנן את רהיט בר' ולך לית בסורא מתהיב: ויהי מה בכרין ארהוט ויאמר ליה רהוט ורהט אחיעזר באורח מישרא וקדים ית כושי: ודוד יתיב בין תרין תרעא והלך סבואה על איגר תרעא על שורא ונקף ית עינוהו ונחא ונאגברא רהיט בלחורוהו וקרא סבואה וחיו למלכא ואמ' מלכאם בלחורוהו הוא בסורתא בפומיה ואזל מיזל וקרב: ונחא סבואה גבר אוחר' רהיט וקל סבואה לשר תרעא ואמ' הא גבר רהיט בלחורוהו ויאמר מלכא אף דין מבסר:

ואתה תתיצב מבצר. מלא תופעני מיד המלך: לא כן אחילה: לא נחב מאחל אותך ואדבר אלך שתלך ותכזהו אני אלך: מלשה מבטום: ולהב בראשיהם כמו חזיתות היו לא שהדקים כקראו מבטום וית גססין ואמרו ר"ל לפי סגב ג' לבבות לבב אביו ולבב בית דין ולב אביו יט' לפיכך נתנו בו ג' מבטום ולפי שבא על עמר פילגמי אביו לפיכך נתנו בו עמר לזכיות עמר בערי יואב ולב בית דין מאמר על מאתים אים מהלכו עמו הלכו לתומם ואמרו כי מאתים ראשי כנהדרין היו: עורכו חי בלב האלה. טעם בלב האלה דבק עם בלב אבטלום פירוש תקע העבטים בלבו עד מעברו גופו ותקעו בלב האלה על דרך אכה ברוד ונקיר אכנו כא בחיתו ובארץ ופירו בלב האלה באמצע האלה כמו עד לב העמים ופי עורכו חי אחר שתקע בלבו טלם המבטים עדין היה חי על כן הכוה עוד בערי יואב עד שהמיתוהו: ויסבו עמרו סבבו להכותו: מרדוף. המס בחירק טלח כמנהג וכוהו מ מרדוף אחרי דוד מעצבך ומרגך: אל הפחת הגדול. חפירה גדולה שהיתה בעיר: מאר. אמר מאר לפי שהפחת היה גדול ומלאוהו באבנים על אבטלום ועור מעל הארץ הכיבו הגל הגדול: לאהלו. חסר כתיב בלא יור הרבים ויש בו דרס לפי שהיו ככלמי מן המרד שעשו לא התחברו יחד אלא כל אחד כס לאהלו: ואבטלום לקח. פירוש לקח זאת העצה בעצמו להזכיר את שמו וכן ויקח קרח ואמרו כי בזה המקום נזכר אחר כך כי הוכיחו עצמותו מן הפחת ה הגדול וקברו אותו בזה המקום כי לכך נתכוון הוא שהציב מס מצבה בחיו: ויצב לו בחיו. חסר יור הרבים כמו לאהלו ס מזכרו וכוהו רבים ויש בו דרס כי חסרו חיי אבטלום עמר מים על טעם עס עמר פלגמי אביו לפיכך חסר יור שהוא ב בחשבון עשרה: כי אמר אין לי בן. ולמעלה כתיוולדו לאבטל' מלשה בנים ובת אחת היו לו לא סמיתו לפיכך עשה לו המצבה הזאת להיות לו לזכרון אחר מותו שהיו אומרים יד אבטלום ויד פירושו מקום וכוהו רבים וסדכרי רבותיו ז' ים מי שאמר שהיה לו בן אלא טלח היה הגוף למלכות ומהם אמרו גמירי טכל הסורף תבואתו של חבירו אינו מניח בן ליורסו והוא סורף תבואתו של יואב וית לית לי בר קיים בריל לאדכרא שמי: ובסרת ביום אחר. תפועה אחרת שתזדמן לישר' כי זאת התפועה לא תהיה שלימה בעיני המלך על אשר מת בנו: כי על כן בן המלך מת. כן קריולא כתיב והקרי הוא יותר קרוב כלאמר כי על אשר בן המלך מת אין אתה ראוי לבסר ויש בו דרס כי על כן ועל יוסר מת סמרד באביו י לכושי. מבטום שהיה ישר' והוא סחור ככושי לפיכך היו קוראים אותו כושי: ולכה אין בטורה מוצאת. תרגם יונתן ולך לית בטורתא מתיבהא כלומ' למה אתה רוצה ללכת לא לך יהיה סכר מזאת הבטורה ומוצאת כמו מזדמנת כמו ומציאו בכי הארץ: ויהי מה. יהיה מה שהיה על כל פנים ארון וכן ויעבר עלי מה יעבר עלי מה שיעבור אחי חוטם: בין שני המערים. שהיה לעיר חומה לפנים מחומה ושער לפנים משער וכן שני המערים היה מקום הישיבה כמו מאמר למעלה א יד המערה ואל

עלי מה שיעבור אחי חוטם: בין שני המערים. שהיה לעיר חומה לפנים מחומה ושער לפנים משער וכן שני המערים היה מקום הישיבה כמו מאמר למעלה א יד המערה ואל

ואל כמורה טובה. כמו כמורה טובה וכן ואל הארון תתן את העדות כמו ובארץ סניג. מסר את האכסס וסניג בדרך. ואפסר כי בית בארץ המלך עומד במקום סניג. לסלוח את עבד המלך יואב. לסלוח את עבד המלך כלומר רחמי. ההמון הגדול ורחמי שהיה מסתכל יואב לסלוח את עבד המלך והוא הכושי:

ואת עבדך. את על עבדו ומפני מהירות יואב לסלוח חותנו לא. כתעכבו לעתמה: ויאמר המלך סוב התיצב כה. פה לכר אחר והתיצב כה ונסמע מה יאמר זה: על עליית העשר: בעשר העיר היה עלייה על ה העשר ועל גג אותה עלייה היה עומד הכופה כמו שאל למעלה על גג העשר: בני בני כן דרך הכושים לכפול דבריה וכן מעי מעי אחילה. וברס כי שמחה פעמים אמר בני בשבעה שמי העלהו משבעה מרורי גהיט ובשמי הביאהו לגן עדן: נעצב כפעל עבד כי הוא פתח: לאט. כתרנו כריך כי כן דרך האבלים להתעטף: כי הגדת. כלומר בזה הרבר שאתה עושה כאילו אתה מגיד ואומר לכל כי אין לך סריס: ישר. תואר כי הוא כולקמוץ: כי

ראיתי ההמון הגדול. הומים ונעים במלחמה: לסלוח את עבד המלך יואב ואת עבדך. הרי זה מקר' מקורם לסלוח יואב את עבד המלך ואת עבדך לאחר מסלח יואב את עבד המלך זה הרץ אחרי ואת עבדך על עבדו הוא אומר ולא ידעתי מה היה אחרי כן: סוב התיצב כה. ופנה לכר אחר והתיצב כה ונסמע מה יאמר זה:

נשאו בקריא' וסימ' עבדך נשאו את ראש אנשי הכלחבה. אשר נשאו את ידם. קול צופיך נשאו קול יחדו. ומשנאיך נשאו ראש. נשאו נהרות יב בפסוק. ורעבים נשאו ענך. נשאו את רידי מעלי שמי. כי נשאו מבנותיהם. נשאו נשים נבריות: סב לחס וסימ' נסר בסר דברים: והשעה חס בליט

בני בני. שמחה פעמי אמרו רבותינו שבעה דאסקיה משבעה מ מרורי גהיט וחדר ד רחמייה לעלת רחמי: לאט את פניו. כריך יתאפויה כמספט ה האבלים. לאט כמו וילט פניו באררתו הנה היא לוטה כ כשמלה: כי

רלבג

למלך
סר זונין
חטי' חרמ'
פסיכ' חרמ'
פסיכ' חרמ'
פסיכ' חרמ'

ויאמר אחימעץ רחמי ההמון הגדול. הנה כסדרה אחימעץ בן צדוק סלב המלך דוד על אבסלו מנע עבדו מלספר לו זאת ה הבטורה אשר יואב לבנה ולזה התנכל ואמר סלא ידע בזה דבר אך ראה ההמון הגדול לסלוח יואב את עבד המלך את הכושי ואת עבדך אמר זה אחימעץ על עבדו וכאילו אמר שהאחר הבא הוא יודע אמתת הדבר כי לולא זה לא סלחו יואב. והנה בכה דוד בזה האופן הנפלא על מיתת א אבסלו לפי שהיה יודע כי עונותיו סבבו זה: לאט את פניו כי כסה את פניו כי היה בוס מהתפעל כמו זה ההתפעלות החזק כי ח'מזה מחק המלכ: ויהי

ויאמר הצפה אני ראה את מרוצת הראשון כמרצת אחימעץ בן צדוק ויאמר המלך איש טוב זה ואל בשורה טובה יבא: ויקרא אחימעץ ויאמר אל המלך שלום וישתחו למלך לאפיו ארצה ויאמר ברוך יהוה אלהיך אשר סגרת את האנשים אשר נשאו את ידם בארץ המלך: ויאמר המלך שלום

לנער לאבשלום ויאמר אחימעץ ראיתי ההמון הגדול לשלח את עבד המלך יואב ואת עבדך ולא ידעתי מה: ויאמר המלך סב התיצב כה ויסב ויעמד: והנה הכושי בא ויאמר הכושי ירתכשור ארצי המלך כי שפטך יהוה היום מיד כל הקמים עליך: ויאמר המלך אל הכושי השלום לנער לאבשלום ויאמר הכושי יהיו כנער איבי ארצי המלך וכל אשר קמו עליך לרעה: וירגז המלך ויעל על עלית השער ויבך ובה יאמר בלכתו בני אבשלום בני בני אבשלום מי יתן מותי אני תחת יד אבשלום בני בני: ויגד ליואב הנה המלך בכה ויתאבל על אבשלום: ויהי התשעה ביום ההוא לאבל לכל העם כי שמע העם ביום ההוא לאמר נעצב המלך על בנו:

ויתגנב העם ביום ההוא לבוא העיר כאשר יתגנב העם הנכלמים בנוסם במלחמה: והמלך לאט את פניו ויזעק המלך קול גדול בני אבשלום אבשלום בני בני: ויבא יואב אל המלך הבית ויאמר הובשת היום את פני כל עבדך הממלטים את נפשך היום ואת נפש בניך ובנתיך ונפש נשיך ונפש פלגשיך: לאהבה את שנאיך ולשנא את אהביך כי הגדת היום כי אין לך שרים ועבדים בי ידעתי ה היום כי לא אבשלום חי וכלנו היום מתים כי אין ישר בעיניך:

וסי' ונבל צור ישעתי. והיה התשעה ביום ההוא. מי יתן מציון ישעתי ישראל. ובה לישעתי. אמר לנפשי ישעתי אני. וכעב עברה ישעתי: לאט ב בקריאה וסי' והמלך לאט את פניו. ודבר לאט עמך:

ואמר סבואה אנא חזיתי ריהטא דקדמא דריהטא דאחיסמעץ בר צדוק ואמר מלך גבר טב דין ואף בסורא טבא ייתי ויקרא אחימעץ ואמר למלך שלום וסגיד למלך על אפוחי על ארעא ואמר בריך יי אלהיך דמסר ית גבריך דארימו ית ידיהון בריבונ' מלכא:

ואמר מלכא שלם לעולימא לאבשלום ויאמר אחימעץ חזיתי המונא סגיארה בתר דשלח ית עבד דמלכא יואב וית עבדך ולא ידעית מה: ואמר מלכא אסתחר אתעתר חכא ואסתחר וקם: והא כושי אתא ואמר כושי יתבסר רבונ' מלכא ארי אתפרע לך יי ומא דין מיר כל דקמו עלך: ואמר מלכא לכושי השלם לעולימ' לאבשלום ואמר כושי יהון כעולימא סנאי רבונ' מלכא וכל דקמו עלך לכישא: ורגז מלכא וסליק על עלית תרעא ובכא וכדין אמר במזליה ברי אבשלום ברי ברי אבשלום לוי דמתית אנא חלופך ואת קיים יומא דין אבשלום ברי ברי: ואתחואה ליואב הא מלכא בכי ומתאבל על אבשלום: וזהות חשו עתא ביומא ההוא לאב' לא לכל עמא ארי שמע עמא ביומא ההוא למימר אתנסים מלכא על בריה: ומתגנבין עמא ביומא ההוא למיעל לקרתא כמא דמתגנבין עמא דמתכלמין במפכהון בקרבא: ומלכא בריך ית אפוחי ויצו מלכא בקל רב ברי אבשלום אבשלום ברי ברי:

ואתא יואב לות מלכא לביתא ויאמר אבהיתא יומא דין יתאפי כל עבדך דשזבין ית נפשך יומא דין וית נפש בנך ובנתיך ונפש נשך ונפש לחינתך: למרחם ית סנאך ולמסני ית רחמך ארי חיותא יומא דין ארי לית לך רברבין ועבדיך ארי אנא ידענא יומא דין ארי אילו אבשלום קיים וכולנא יומא דין מתקטלין ארי בכין כשר בעיניך:

ואתא יואב לות מלכא לביתא ויאמר אבהיתא יומא דין יתאפי כל עבדך דשזבין ית נפשך יומא דין וית נפש בנך ובנתיך ונפש נשך ונפש לחינתך: למרחם ית סנאך ולמסני ית רחמך ארי חיותא יומא דין ארי לית לך רברבין ועבדיך ארי אנא ידענא יומא דין ארי אילו אבשלום קיים וכולנא יומא דין מתקטלין ארי בכין כשר בעיניך:

ואתא יואב לות מלכא לביתא ויאמר אבהיתא יומא דין יתאפי כל עבדך דשזבין ית נפשך יומא דין וית נפש בנך ובנתיך ונפש נשך ונפש לחינתך: למרחם ית סנאך ולמסני ית רחמך ארי חיותא יומא דין ארי לית לך רברבין ועבדיך ארי אנא ידענא יומא דין ארי אילו אבשלום קיים וכולנא יומא דין מתקטלין ארי בכין כשר בעיניך:

ואתא יואב לות מלכא לביתא ויאמר אבהיתא יומא דין יתאפי כל עבדך דשזבין ית נפשך יומא דין וית נפש בנך ובנתיך ונפש נשך ונפש לחינתך: למרחם ית סנאך ולמסני ית רחמך ארי חיותא יומא דין ארי לית לך רברבין ועבדיך ארי אנא ידענא יומא דין ארי אילו אבשלום קיים וכולנא יומא דין מתקטלין ארי בכין כשר בעיניך:

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

ל' חס

רדק שמואל ב רלבג

כי איך יוצא. כי אם איך יוצא וכן וזמית והלכת ואם זמית ונתן מלכס לחם
בר ואם נתן ונתנאן לשלחו ואם תמאן: ורעה לך זאת. פועל עבר מוסב לעתיד
מפני הו"ו וכן ורעה עיך: כרון. כספטים זה עם זה ומתוכחים להשיב את המלך
וכן תרגם יונתן מתוכחין: מעל אבשלום. שלא יהיה עליו כבודו להלחם עמו

ותרבו יונתן מלות אבשלום: אחי
אתם. תכלית הדברים ששלח
לכרוך ולחכות סודברו הדברי
האלה אל זקני יהודה ובעוד ש
מהיה משם רוד הדברים הלא
בפיה שלח בא דבר כל ישראל:
את המלך ל ביתו. על ידי שלוחי
וספרים להשיבו ובעוד זה ה
הפסוק בין הדברים ודבר כל
ישראל בא: תמרו. חסר אלף
וכן אשר ימרוך למזמה: תחת
יואב. כי טכא רוד את יואב על
סהרג את אבשלום ורעה להסירו
שלא יהיה סר צבאו: וטאת
לבב כל איש יהודה. עממא
הטה את לבב כל איש יהודה
וונתן סתרגם ואתפני דומה ש
מהיה קור' אותו. ויט כצריה' וד'
והמסרה מעירה עליו שהוא ב
בפתח ה' וד' ואמרה כי שכי' הם
בפתח ויטעו ויכנסו וזה:
וכלחו. כמו ועברו וכן תרגם
יונתן ונזו ותרגם על המעברות
על מגזתא חו' פי' ונעצו וכמוהו
פן יכלח באם בית יוסף ותרג'
ויבקע עצי השלה וכלח ית' אע'
דעלתא כלומר עברו ברגליהם
כי היה מקום בירדן בעצ' ההיא
מהיו עברים שם ברגל: לפני
המלך. לבא לפני המלך: ועבר'
העברה לעביר. כמו להעביר
וכן לשמיד מעוזניה כמו ל
להשמיד ופי' העברה הספיקה
סעוברים בה את הירדן ולפי'
נקראת עברה: את בית המלך.
הנשים והקטנים שלא היו
יכולין לעבור ברגליהם
ויס' לפרס העברה שם לחברת
האכס' וכן תרג' יונתן כמשמעו
מגזתא ואפשר שהוא קרא ה
הספיקה העוברת מגזתא וכן
הוא ולפי' תרגם ועברה ועברו:
בעברו בירדן. כשבא המלך
לעבור את הירדן בא שמעו ונפל
לו טיכפר לו על עינו: לכל

וכען קום פוק וסליל על לבא
דעבדך ארי במימרא דיי קיימית
ארי ליתך נפיק אס' בית גבר עמך
בליליא ותתי בישא לך דא מפל
בישתא דאחת עלך מעורך עד
כען:
וקם מלכא
ותיב בתרעא ולכל עמא תויאו
למימר דא מלכא יתיב בתרעא
ואתא כל עמא לקדם מלכא
וישראל אפיך גבר לקירוהו:
והו כל עמא מתווכחין בכל
שבטא ד' ישראל למימר מלכא
שזבנא מיד בעיל דבבנא והוה
פרקנא מידא דפלשתאי וכען
ערקמן ארעא סלות אבשלום:
ואבשלום דמשחנא עלנא מית
בקרבא וכען למא אתון שתקין
לאתבאית מלכא:
ומלכא דוד שלח לצדוק
ולאביתר כהניא למימר מליל
לסבי יהודה למימר למא תהוון
בתראין לאתבאית מלכא לביוניה
ופתגם כל ישראל אתא לות
מלכא לביתיה: אחי אתון קריבי
וביסרי אתון ולמה תהוון בתראין
לאתבאית מלכא: ולעממא
תימרון תלא קריבי ובשרי אתכרין:
ועביר ליו' ובדין יוסף אס' לא רב
חילא תהי קדמי כל יומיא חלף
יואב: ואתפני לבא דכל אנש
יהודה כגברא חד ושלחו למלכא
תוב את וכל עבדך: ותב מלכא
ואתא עד ירדן ורבית יהודה אתו
לגלגלא למיזל לקרמות מלכא
לאעבראית מלכ' ירדנא ואוחי
שמעי בר גרא בר שיבט בנימן
די מעלמת ונתת עס אנש יהודה
לקדמות מלכא דוד: ואלף גברא
עמי משבטא דבנימן וציבא עולימ
דבית שאול וחמשות עסר בנוהי
ועשרין עבדוהי עמיה וגזו ירדנא
קדם מלכ' ועברו מגזתא לאעברא
ית בית מלכא ולמעבר דתקין
בעינוהי ושמעי בר גרא נפל
קדם מלכא במעבריה בירדנא:
והטוב בעיניו ושמעי בר גרא נפל לפני המלך בעברו בירדן:

ועתה קום צא ודבר על לב עבדך
כי ביהוה נשבעת כי אינך יוצא
אס' ילין איש אתך הלילה ורעה לך
זאת מכל הרעה אשר באה עליך
מעריך עד עתה:
ויקם המלך וישב בשער ולכל העם
הגידו לאמר הנה המלך יושב בשער
ויבא כל העם לפני המלך וישראל
גם איש לאהלו:
ויהי כל העם נדון בכל שבטי
ישראל לאמר המלך הצילנו מבק'
אבינו והוא מלטנו מבק' פלשתים
ועתה ברחמן הארץ מעל אבשלום:
ואבשלום אשר משחנו עלינו מרת
במלחמה ועתה למא אתם מחרשים
להשיב את המלך:
והמלך דוד שלח אל צדוק ואל
אביתר הכהנים לאמר דברו אל
זקני יהודה לאמר למה תהיו
אחרנים להשיב את המלך אל
ביתו ודבר כל ישראל בא אל המלך
אל ביתו: אחי אתם עצמי ובשרי
אתם ולמה תהיו אחרנים להשיב
את המלך: ולעממא אתמרו הלא
עצמי ובשרי אתה בה יעשה לי
אלהים ובה יסוף אס' לא שר צבא
תהיה לפני כל הימים תחת יואב:
ויטאת לבב כל איש יהודה באיש
אחד וישלחו אל המלך שוב אתה
וכל עבדך: וישב המלך ויבא
עד הירדן ויהודה בא הגלגלה
ללכת לקראת המלך להעביר את
המלך את הירדן: וימהר שמעי בן
גרא בן הימני אשר מבחורים
וירד עם איש יהודה לקראת המלך
דוד: ואלף איש עמו מבנימן
וציבא נער בית שאול וחמשות עשר
בני ועשרים עבדיו אתו ושלחו
הירדן לפני המלך: ועברה העברה
לעביר את בית המלך ולעשות
והטוב בעיניו ושמעי בר גרא נפל לפני המלך בעברו בירדן:

ז' חס' בליש' וס' נמסר בסדר וישלח: תכרו ג' חס' אלף בליש' אמירה וס' ולעממא תמרו. אשר ימרוך למזמה.
ונכבא פתגבא התיבנא למכר: ולעשות טו בקריאה וס' נכסר לעיל סימן ז':

ויהי כל העם נדון בכל שבטי ישראל.
סראוי להם להשיב את המלך סהציל אותם מכף אויביהם ומלטם מיד פלשתים
אחר טכבר מת אבשלום ממשחו עליהם למלך: ודבר כל ישראל בא אל המלך אל
ביתו. ל' מכל ישראל הסכימו טיכב המלך אל ביתו: אס' לא סר צבא תהיה לפני
כל הימים תחת יואב:

דומה פעשה זה רוד
כרי שלא יירא ממנו
עממא פן יכיא את לב
איש יהוד' מעל רוד אס'
אולי התפעל על זה
קצת התפעלות כגד
יואב בעבור הדברים
הקשים שאמר לו על
בכותו על אבשלום אס'
אפשר גם כן טסופר
לו כי יואב על מצותו
להרוג את אבשלום:
וכלחו את הירדן לפני
המלך. כאלו טקעוהו
מרוכ עברם שם:
ועברה העברה. היא
הספיקה קטנה אשר
יעברו בה ההר: כפל
לפני המלך. התכפל
וכנס לפניו לבקש מו
ממנו מחילה על אשר
הענה כגברו בצאתו:
לכל

רשי

כי איך יוצא. כי אם איך יוצא וישראל
אס' אותם מהיו עם
אבשלום: כל העם
כרון. מתוכחים זה
עם זה ודבר כל ישראל
בא אל המלך. כל זה
מרבירי שלחותיו:
ולעממא. שהוא סר
צבא תאמרו הלא בן
אחותי אתה: וכלחו
את הירדן. טקעוהו
העברה. ספיקה
המעברות מעוברי בה
את עבר רוחב הנחל:
ראסון

דאסון לכל בית יוסף • כל ישראל חטאו לך ואני יותר מכולם והפני באתי לטקם מחילה אם תקבלני בטוחים כל ישראל שתקבלם ואם לאו יהיו יראים לשוב אליך עוד • היום יומת אים • בתמיה כי היום אני מלך עד עכשיו היית סבור לא זילזל בי אדם גרו כזה לא אם כן כפסקה מלכותו מאת המקום והוא אומר לו קלל את רוד

אבל עכשיו שהוא מ מתחרט ודעתי כי מלך אני • ולא עשה רגליו • לטותקן היא העברת טיער סבין הרגלי • ספמו • גריון בלעז • למה לא הלכת עמי • לזאת מירושלם כפיצחתי כי פסח אני ואני יכול לילך ברגלי • לשלחו • ללותי • כי איסגורל הוא • בעשרי • כמה

רלבג

לכל בית יוסף • קרא כלל ישראל יוסף לרב בני יוסף עם שמבני יוסף היו רוב המושלי בישראל • ולא עשה את רגליו ולא עשה ספמו • רל שלא הסיר צפרתי רגליו ולא גלח הסער אשר בזקנו ב בספמו • כי לא היה כל בית אבי כי אם אכשימות לארבי ה המלך • הכה אמר זה על רוב הרדיפות ס סדרף סאול את רוד • ויאמר לו המלך למה תדבר עוד דברך • לפי מקבל רוד זה הלסון הרע מציבא לא יכל לא מהאמתו לגמרי דברי מפיכט ולזה סם הענין ממוצע בין האמנה ובין בלתי האמל ואמר סהוא וציבא יחלקו את הסדה • בסבתו מחני • רל ביסבתו במחני או ירעה כזה סהוא כלכל אותו בשוכו ב בעתהים • כמעט

ויאמר אל המלך אל יחשב לי אדני עון ואל תזכר את אשר העוה עבדך ביום אשר יצא אדני המלך מ מירושלם לשום המלך אל לבו • כי ידע עבדך כי אני חטאתי ורהנה באתי היום ראשון לכל בית יוסף לרדת לקראת אדני המלך •

ויען אבישי בן ערויה ויאמר התחת זאת לא יומת שמעי כי קלל את משיח יהוה •

ויאמר רוד מה לי ולכם בני ערויה כי רהיו לי היום לשטן היום יומת איש בישראל כי הלא ידעתי כי היום אני מלך על ישראל • ויאמר המלך אל שמעי לא תמור וישבע לו המלך • ומפכשת בן שאול ירד לקראת המלך ולא עשה רגליו ולא עשה שפמו ואת בגדיו לא כבס למן היום לכת המלך עד היום אשר בא בשלום • ויהי כי בא ירושלם לקראת המלך ויאמר לו המלך למר • לא הלכת עמי מפיכשת • ויאמר אדני המלך עבדי רמני כי אמר עבדך אחבשה לי החמור וארכב עליה ואלך את המלך כי פסח עבדך • וירגל בעבדך אל אדני המלך ואדני המלך כמלאך האלהים ועשה הטוב בעיניך • כי לא היה כל בית אבי כי אם אנשי מות לאדני המלך ותשת את עבדך באכלי שלחנק ומר • יש לי עוד צדקה וליזעק עוד אל המלך •

ויאמר לו המלך למר תדבר עוד דברך אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה • ויאמר מפיכשת אל המלך גם את הכל יקח אחרי אשר בא אדני המלך בשלום אל ביתו •

וברגלי הגלעדי ירד מרגלים ויעבר את המלך הירדן לשלחו את בירדן • וברגלי זקן מאד בן שמנים שנה והוא כלכל את המלך בשיתו במחנים כי איש גרול הוא מאד •

כשאו ירד לקראת המלך בכו • אחז במלכו • וחברו דרה • מרא אלהים את מעשיו • כבס ב'ס' ב'ין לבשו • ומפכשת בן שאול •

ואם למלכא לא יחשוב עלי דילי רבוני חובא ולא תדבר יר די סרח עבדך ביוםא דו גלא ריבוני מלכא מירושלם לשואה מלכא על לביה • ארי ידע עבדך ארי אנא תבית וזה אתות יוסא דין קדמאי לכל בית יוסף למתת ל קדמות רבוני מלכא •

ואתיב אבישי בר ערויה ואמר החלף דא לא יתקטל שמעי ארי לטות משיחא דני • ויאמר רוד מה לי ולכן בני ערויה ארי תהוון לי יוסא דין לסטן יוסא דין יתקטיל צברא בישראל ארי הלא ידעתי ארי יוסא דין אנא מלכא על ישראל • ויאמר מלכא לשמעי לא תמות וקיים ליה מלכא •

ומפיכשת בר שאול נחת לקדמות מלכא ולא שטף רגליו ולא ספר ספמיה וית לבשוהי לא חמור למן יוסא דילא מלכא עד יוסא דאתא בשלם • והוה בר אתא לירושלם לקדמות מלכא ואמר ליה מלכא למה לא אולת עמי מפיכשת •

ויאמר רבוני מלכא עבדי שקר בי אראמר עבדך אחשוק לי חמרא וארכוב עליה ואהך עם מלכא ארי תגיר עבדך • ויאמר על עבדך מלין ולא כשרן קדמ רבוני מלכא ורבוני מלכא חכים כמלאכא דני ועבד דתקין בעיך • ארי לא הוה כל בית אבא אלהין גברי חייבי קטול לרבוני מלכא ושוייתא עבדך באכלי פתורך • ומה איר לי עוד זכו ולמקבל עוד קדם מלכא •

ויהי מלכא למא תמליל עוד פיתגמך אמרית את וציבא תפלגון ית אחסנתא • ויאמר מפיכשת למלכא אף ית כולא יוסב בתר דאת רבוני מלכא בשלם לביתו • וברגלי גלעדי ירד מרגלים ויעבר ית מלכא ית ירדנא לאלויותיה ית ירדנא •

וברגלי סיב לתדא בר תמנן שנין והוא סובר ית מלכא במיתביה במתנים ארי גבר רב הוא לתדא •

ויאמר לו המלך למר תדבר עוד דברך אמרתי אתה וציבא תחלקו את השדה • ויאמר מפיכשת אל המלך גם את הכל יקח אחרי אשר בא אדני המלך בשלום אל ביתו •

וברגלי הגלעדי ירד מרגלים ויעבר את המלך הירדן לשלחו את בירדן • וברגלי זקן מאד בן שמנים שנה והוא כלכל את המלך בשיתו במחנים כי איש גרול הוא מאד •

לכל בית יוסף • לפי סהיה מסכטו בנימין וסכטו בנימין ואפרים ומנשה כקראים בית יוסף כיהוה היה הראם וים בדרם אמר לו שמעי לרוד אחיו סל יוסף גמל אותו רעה והוא גמלם טובה כך אבי גמלתיך רעה גמלתי אתה טובה • וים דרם אחר קרוב מזה כל ישראל כקראו יוסף כמו סכתוב אולי יחנן יי צבאות מארית יוסף וכן רעה ישראל האזיכה • כוהב ככאן יוסף אמר לו שמעי לרוד כל ישראל גמלו אותך רעה ואני יותר מכולם וכל ישראל יוסבים ומצפי לראות מה אתה עושה עמי אם אתה מקבל אותי כל ישראל באים אליך כאחד ומסלימים לך • התחת זאתי אם בעבור ההכנעה הזאת סעשה שמעי תכפר לו סלא ימות והוא חטא חטא גרול סקלל את מסיח • ולא עשה רגליו ולא עשה ספמו • כתרוממו ולא סטף רגליו ולא ספר ספמיה כלומר לא רחץ אפילו רגליו ואין צריך לומר כל גופו ולא גלח אפי ספמו והוא הטיער סעל הספה • כי בא ירושלם לקראת המלך •

פירו כאמר בא רוד ירושלם בא מפיכשת לקראתו ובא סוכר עומד במקום סנים • עבדי רמני • סהלך בלא דיעתי ואני אמרתי אחבשה לי את החמור ובתוך כך הלך הוא • וארכב עליה • אתון היתה וחמור כולל זכר ונקב • וירגל בעבדך • ענין רכילות וכן מן הקל לא רגל על לסונו • ומה יס לי עוד צדק • מה לבקם עוד ממך צדקה סתעסס עמי ולזעק אליך סתעסס כי די לך ססמת אותי באולי • ס סולחך • תחלקו את הסדה • הסדה כולל לכל הכחלה וברגלי רבונתו • כל כאמר רוד אתה וציבא תחלקו הסדה יצאת בת קול ואמרה ירבעם ורחבעם יחלקו את המלכות כי קבל לסון הרעמפי ציבא ולא ק קבל הצטרקות מפיכשת לכני ויאמר לו למה תדבר עוד דברך והכתוב מעיד עליו ולא עשה ר רגליו ולא עשה ספמו ואת בגדיו לא כבס • לשלחו את בירדן • כתרוממו לאלויותיה ית ירדנא וכתל בירדן וקריהירדן וסניהם קרובים • ביסבתו במחני • כמו ביסבתו במחנים וחסר פא ה הפועל מן הסס כמו סחסר מן המקור בסבתו • כמעט

כשאו ירד לקראת המלך בכו • אחז במלכו • וחברו דרה • מרא אלהים את מעשיו • כבס ב'ס' ב'ין לבשו • ומפכשת בן שאול •

כמעט יעבר. אעבור מעט עמך מן הירדן ואילך ואחר כך אשוב לעמרי: יסבכא.
אחר אעבור עמך תרצה מאשוב בעמרי: עם קבר אבי ואמי. אמות בעמרי ואקבר
עם קבר אבי ואמי: ויעברו. כן כתיב בקרי העברו וסביהם קרובים: חזיעם
ישראל. קצת עם ישראל שהרי אחר כך וכל ישראל באים אל המלך חס כן

אותם שעברו עמו מישראל מ
מעטים היו ולא היו אלא אותם
סהיו בין בני יהודה שעברו עמו
בברחו ואלה אלה אלו שעברו
עם סמעי בן גרא מבנימן ולסון
חזי ומחזה ומחצית חיכו אלא
חלוק החלק מהכלל פעמי הוא
חלק בחלק בטוה וזהו ברוב
ופעמים אינו בטוה כמו חזי
סרפתי כמו אס וכן אומר שר
פואר יחזה והוא אר אינו חזי ה
הגוף בטוה וממנו ולמעלה אינו
אלא קצת מעט מהגוף: גבוק.
סעברוק בסתר להשיב אל
המלכות בלא רשותינו ומראים
כאילו אין אנו רוצים במלכותך
יותר אנו רוצים מהם לא לבויתנו
עמו: וכל אכסרד עמו. כמו
וכל אכסרד עמך כי עמו היו מ
מרבדים וכמהות ואת יפתח ואת
סמואל כאילו אחר ואותי: אס
נסאת. כמו מסאות אס כסאתי
פרס מבית המלך ויס לומר אס
כסאתי מנחה כמו ויסא מסאת
והוא סס בסקל ויסבת על מלאת
יעצר ידות. לפי סהס עמרה
סכטים כי בבית עם יהודה
ועד כי אלה אלו מבנימן עם
סמעי העבירו המלך את הירדן
ונס בדוד אבי ממך. כתרנו
ואף בדוד אבא רעיה ממך כ
כלומר אף על פי שהוא מסבך
אכסרד כן יותר ממך: ויקם
דבר אים יהודה. קסה דברס
וחזק יותר מדבר אים ישראל
ורברו אים יהודה לאים ישראל
קסות והמלך היה סותק להם
לפיכך חרה לאים ישראל והלכו
אחרי סבעבן בבכי כשתקע ב
בזמפר ואף אים לאוהליו ישראל:
ואליהם

ואמר מלכא לברזלי את עבר
עמי ואסובר יתך עמי בירושלם:
ואמר ברזלי למלכא כמה ימי
שני חיי ארי איםק עם מלכא
לירושלם: בר תמנן שנין אנא
יומא דין האדע בין טב לביש אם
יסעם עבדך ית מה דאיכול וית
מה דאשתי אם אשמע עוד בקל
כינירין ותושבתן ולמה יהי עבדך
עוד למטול על ריבוני מלכא:
כזעיר יעבר עבדך ית ירנא עם
מלכא ולמה ישלמני מלכא ת
תשלוסא הרא: יתיב בען עבדך
ואמות בקרתי ואתקבר בקינרא
ראבא וראבא וזה עבדך כמהם
יעבר עם ריבוני מלך ועיביר ליה
ית דתקין בעינך: ואמר מלכא
עמי יעבר כמהם ואנא אעביד
ליה ית דתקין בעינך וכל דתירמי
עלי אעביד לך: ועבר כל עמאת
ירנא ומלכא עבר ונשק מלכא
לברזלי וברכיה ותב לאתריה:
ועבר מלכא
לגלגלא וכמהן עבר עמיה וכל
עמא דביר יהודה אעברו ית
מלכא ואף פלגות עמא דישראל:
וזה כל אנש ישראל אתן לות
מלכא ואמרו למלכא מה דין
בסיוך מיננא אתנא אנש יהודה
ואעברו ית מלכא וית אנש ביתיה
ית ירנא וכל גברי דוד עימיה:
ואתיב כל אנש יהודה על אנש
ישראל ארי קריב לי מלכא ס
מוילך ולמא דגן תקוף לך על
פתגמא הדין המיכל אכילנ מנכסי
מלכא אם מתנא מני לנא:
ואתיב אנש ישראל ית
אנש יהודה ואמר עסרא חולקין
אית לי במלכא ואף בדוד אנא
דעניא מינך ומא דין אשיטתני
ולא הורה פתגמי קדמותא לי
לאתבא ית מלכי ותקוף פתגם
אינש יהודה מפתגם אנש ישראל:

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

לכס

ימי שני ו' דסמי וס' אברהם. ישמעאל. יעקב. וחברו מעט ורעים היו ימי שני ויג' בפסוק. ויאמר ברזלי
אל המלך כמה ימי שני חיי: שרים ח' בליש וס' אס אשמע עוד בקול שרים: ויקנן ירמיהו על יאשיהו. קדמו
שרים. לשכות שרים בחצר הפנימי. ויאמרו השרים והשרות. ונברות ונבלים לשרים. ושרים כחללים כל
ויאמר המלך אל ברזלי אתה עבר
אתי וכלכלתי אתך עמדי בירושלם
: ויאמר ברזלי אל המלך כמה ימי
שני חיי כי אעלה את המלך
ירושלם: בן שמנים שנה אנכי היום
האדע בין טוב לדע אם יטעם
עבדך את אשר אכל ואת אשר
אשתה אם אשמע עוד בקול שרים
ושרות ולמה יהיה עבדך עוד
למשא אל אדני המלך: כמעט יעבר
עבדך את הירדן את המלך ולמה
יגמלי המלך הגמולה הזאת: ישב
נא עבדך ואמת בעירי עם קבר אבי
ואמי והנה עבדך כמהם יעבר עם
אדני המלך ועשה לו את אשר טוב
בעיניך: ויאמר המלך אתי יעבר
כמהם ואני אעשה לו את הטוב
בעיניך וכל אשר תבחר עלי אעשה
לך: ויעבר כל העם את הירדן
והמלך עבר וישק המלך לברזלי
ויברכהו וישב למקמו:
ויעבר המלך הגלגלה וכמהן עבר
עמו וכל עם יהודה ויעברו את
המלך וגם חצי עם ישראל: והנה
כל איש ישראל באים אל המלך
ויאמרו אל המלך מדוע גנבנו אחינו
איש יהודה ויעברו את המלך ואת
ביתו את הירדן וכל אנשי דוד עמו:
ויען כל איש יהודה על איש ישראל
כי רוב המלך אלי ולמה זה חרה
לך על הדבר הזה האכול אכלנו מן
המלך אם נשאת נשאלנו:
ויען איש ישראל
את איש יהודה ויאמר עשר ידות
לי במלך וגם בדוד אני ממך ו
מדוע הקללתני ולא הלה דברי
ראשון לי להשיב את מלכי ויקש
דבר איש יהודה מדבר איש ישראל:

מעתיבך. עשיתי לי שרים ושרות: הגלגלה ז' בקרא' וס' וישלחו אנשי גבעון: וישב יהושע קדמו ובתראה
דיהודה. וישב המלך. ויבא עד הירדן. ויעבר המלך ויבמו: ואלישע שב הגלגלה: וכל עם ו' דסמי וס':
נמסר ביהושע סמנח:

כמה ימי שני חיי. אסר יס לי לחיות כי אעלה וגו' הלא מעט הם ומה הכייה יס לי
בכלכלך: האדע בין טוב לרע. בין מאכל טוב למאכל רע ואמר רבותינו ז"ל
סוף בזה היה לפיכך קפצה עליו זקנה: כמעט יעבר עבדך. הלוויה מועטת
יעבר עבדך ללוותך אחר שתעבור את הירדן הגמולה הזאת שאיך טוב לני עבדך
כמהם. בנו היה: כי
קרוב המלך אלי.
מסבטו הוא: אס
כסאת. כמו מסאת
פרס מבית המלך:
עשר ידות לי במלך.
סאנו עשרה סבטים:
וגם בדוד. אף על פי
סאנו קרוב לכס אני
מסוך בו יותר ממך
סאנו עשר ידות ומדוע
הקללתני להיות אתה
קודם וכי לא היה ד'
דברי ראשון לי להסיב
את מלכי יכלוס לכס
בא דברינו אלא ל'
להסיב כמו סכנוב
למעלה ודבר כליסל
בא אל המלך: ויקם
דבר אים יהוד'. לסון
התקונס סוכר' והסוס
דבר אים יהודה ס'
סכר' אים אג' ססלח
להס דוד למה תהיו
אחרונים להסיב אל
המלך וגו' כך מפורס
באגרה ויס לסרס
ויקם לסון קוסי וחוזק
וכן תרגם יונתן ויקוף
וסס כקרא כדמך ל'
לסון הקדים קרואיו
ויקרא לכל בני המלך
לסון זימות: הזעת

רלבג

כמעט יעבר עבדך
את הירדן את המלך.
רצה לומר מעט הוא
מה שעבר עבדך את
הירדן אל המלך ובהי'
הענין כן למה יגמלי
המלך הגמולה הזאת
בעבד מעט סהיבותני
לני: אס כסאת כסא
לנו. רל אס כסא
מסאת המלך מאת פ'
פניו אלינו להאכילנו
עשר ידות לי במלך.
סיהיה וגם בדוד יס לי חלק גדול ממך ואף על פי
סיהיה דבריהם ראשון להסיב את המלך: ויקם דבר אים יהודה מדבר אים ישראל. וזה כי המלך היה קרוב להם להיוות
מעט יהודה והיה גם כן קרוב להם מזה אחר כי יסבתו היתה בתוך ארץ יהודה ואסר היתה יסבתו ביניהם היה ראוי סיהיו קודמים להסיב סם: ויקם

ואליהם לא בא. נחלקו רבו זל מהם אמרו כי מותרותיו לו אלא טכבם את יצרו מהם תמורת מה שהטביעו בזה מה שהיה אסור לו מעתה יצרו ממנו סה' מותר לו מהם אמרו אסורו היו לו אמרו ומה כלי הדיוט טכבם בו מלך אסור להדיוט כלי מלך טכבם בו הדיוט אינו דין סה' אסור למלך: כדורות. קטורות

סלא היה להם עוד היתר וית כטורין וכן תרג' כור תעודה טר: עד יום מותן. כתרומתו ומתקריין עד יום מותהן ארמלן רבעליהן קיים: הזעק לי.

אספס לי טירדפו אחרי טבע בן כדרי: טלסת ימים. עד טלסת ימים תאספס אל: ואתה פה עמוד. כלומר שתשוב עמהם ודעתו היה למנותו טר כבא כמו סיער לו וכספם עיואב קבא ברבר לפיכך הרגו: ויחר מן המועד. כתוב ביד וקרי בו' והכתוב הוא מכחי הפ' מן הקל מאות' טפ' איהם יוד כמו מן ייטב וייטב והקריהו מאותם טפ' איהם אף והוא בטקל ויכף עוד דוד ופי' אחר סלא בא לטלסת הימים ו וכסר' דוד סלא בא אל לאבטי טירדוף אחרי טבע בן כדרי ולא חמר ליואב כי בלבו היה להסירו סלא יהיה טר כבא מוכי סהרג אבסלום: ירעלנו טבע בן כדרי פועל עומד ופירושו ירעלנו דבר טבע בן כדרי או יהיה פועל יוצא טאמר אחרינו יוצא אבטי יואב: עברי ארוניך. על יואב אמר וקראו ארכיו כי גדול היה וכסבר ממנו וזה טאמר ויכאן אחרת אבטי יואב וס' יואב יא אחר כך אלא טאבטי: יא במכות דוד: פן מצא לו. כמו ימצא עבר במקום עתה ורבוס כמוהו וכן רילמא וסכח: והזיל עיניו. יסיר ראותו ורעיתו סלא כדע באי זה עיר יטב אס לא כמהר לדרוף אחרינו פירו' הבטחתו: והטחתו סהייתי בוטח כי ט סבטי' מלכותו והנה עתה הלכו אחרינו ישראל ואס יטב באחת הערים הבטחותיה לו פכא למשוק לב ישראל אליו וזריכס אנו למחר לדרוף אחרינו ולהרגו וית' והזיל עיניו ויעק' לנא: והכרתו והפלתו. כב פירסוהו: עס האבן. סמוך להוכן עס ב'ר לחי רואי חגור מרו לבטו: וי' מרו נוספת כו' מרו טר וסמך מרו אל לבטו ולבוט הוא סס כולל ומרו פורט לאחר מן ה הלבוטס ידוע אכלס תכונותיו' אסיר מזרח לבטוהי: מצמדת. דבוקה: בתערה הו' תיק החרב: והוא יא ותפל' יא מהמקום סהיבו עס האבן הגדולה או מגבעון העיר ובכאתו ככלה החרב מתערה ולקחה בידו ה הטמאלית כרי סלא יהא כסמר עמשא טבא להכותו וכתלן לסלוס ואחזו בזקנו ביד ימינו לכסך לו: ועמשא לא כסמר. כלומר סלא טמר עצמו מן החרב: עמד

הזעק לי אתה יהודי. סה' וסכאן עד טלסת ימים: ואתה פה עמוד. לטוף טלסת ימים היו זהיר להיות עומד כאן לפני כחפץ היה לדרוף אחרי טבע בן כדרי: ויחר מן המועד. אסכחינהו לרבנן דפתחו במסכתא כדאיתא בסנהדרין: אתה קח את עברי ארוניך. אחרי אשר איחר עמשא טר הכבא ולא הביא את כבא יהודה קח אתה מן הנמצאים

סביב ודרוף אחרינו: והזיל עיניו. והזיל עצמו לעיניו והרי זה מקרא קצר: מצומת על מתניו. סמוכה מאד לעצמו לרוחב מ מותניו סלא כדרך ח חוגרי חרב כרי ס סתה' נוחה לטול ולא יטורך להוציאה מתערה והוא יא כ כסגר עמשא ותערה ה החרב מתערה לפי ס סהייה חלק וטושה ואיכה תלויה לדר י ירכו אלל לרוחב מ מתניו וכמעט טסח ע עצמו לדר הארץ כ כפלה מתערה ואחזה בימיו ולא הכיר ע עמשא כדרי: כאמר

ואליהם
זל מהם
אמרו כי
מותרותיו
לו אלא
טכבם את
יצרו

רלבב

וְשֵׁם נִקְרָא אִישׁ בְּלִיעֵל וְשֵׁמוֹ שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי אִישׁ יְמִינִי וַיִּתְקַע בְּשׁוֹפָר וַיֹּאמֶר אֵין לְנוּ חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא נַחֲלֶה לְנוּ בֶּכֶן-יְשִׁי אִישׁ לְאֹהֲלֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעַל כָּל-אִישׁ יִשְׂרָאֵל מֵאַחֲרֵי דָוִד אַחֲרֵי שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי וְאִישׁ יְהוּדָה רָבְקוּ בְּמַלְכָּם מִן-הַיַּרְדֵּן וְעַד-יְרוּשָׁלַם: וַיָּבֹאוּ דָוִד אֶל-בֵּיתוֹ יְרוּשָׁלַם וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת-עֶשְׂרֵן נָשִׁים פְּלִגְשִׁים אֲשֶׁר הִגִּיחַ לְשֹׁמְרֵי הַבָּיִת וַיִּתְּנֵם בֵּית-מִשְׁמֶרֶת וַיַּכְלִלֵם וַאֲלֵהֶם לֹא-בָא וְתַהֲיִינָה עֲדֹתָ עַד-יוֹם מָתָן אֲלֻמְנוֹת חַיִּיתָ: וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל-עֲמֶשָׂא הַזֶּעֶק לִי אֶת-אִישׁ-יְהוּדָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאַתָּה פָּה עֹמֵד: וַיֵּלֶךְ עֲמֶשָׂא לְהַזְעִיק אֶת-יְהוּדָה וַיֵּחָר בֶּן-הַמוֹעֵד אֲשֶׁר יַעֲדוּ: וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-אֲבִישִׁי עֲתָה יֵרַע לְנוּ שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי מִן-אֲבִשְׁלוֹם אֶתְּךָ קַח אֶת-עֲבָרִי אֲדֹנִיךָ וְרָדְף אַחֲרָיו פֶּן-מֵצְאוּ עָרִים בְּעָרֹת וְהַזְעִיל עֵינָנו: וַיַּעַזּוּ אַחֲרָיו אֲנָשֵׁי יוֹאָב וְהַכְרֵתִי וְהַפְלֵתִי וְכָל-הַגְּבוּרִים וַיַּעַזּוּ מִירוּשָׁלַם לְרָדְף אַחֲרֵי שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי: הֵם עַם-הָאָבֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בִּגְבְּעוֹן וְעֲמֶשָׂא בָא לִפְנֵיהֶם וַיּוֹאָב חָגֹר מְדוּלְבָשׁוֹ וְעָלוּ חָגֹר הָרֶבֶב מִמְּצַמֶּדֶת עַל-מַתְנָיו בַּתְּעָרָה וְהוּא יַעַזּוּ וְתַפְּלוּ: וַיֹּאמֶר יוֹאָב לְעֲמֶשָׂא הַשָּׁלוֹם אַתָּה אַהֲי וְתַחֲי יְדִימִין יוֹאָב בֹּקֵן עֲמֶשָׂא לְבָשֶׁק לוֹ: וְעֲמֶשָׂא לֹא-נִשְׁמַר בַּחֲרֵב אֲשֶׁר בֵּיד-יוֹאָב וַיַּהֲבִיחָה אֶל-הַחֹמֶשׁ וַיִּשְׁפֹּךְ מַעֲיוֹ אֶרְצָה וְלֹא-שָׁנָה לוֹ וַיִּמָּוֶת יוֹאָב וְאֲבִישִׁי אַחֲרָיו רָדְף אַחֲרֵי שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי:

לכסו
זל מהם
אמרו כי
מותרותיו
לו אלא
טכבם את
יצרו

וְתָמָן אֶתְעַרַּע גִּבּוֹר רִשְׁיָעָא וְשִׁמְיָה שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי גִבּוֹר מְשִׁבְטָא דְּבֵית בְּנִימִן וְתָקַע בְּשׁוֹפָרָא וַאֲמַר לֵית לִן חֵלֶק בְּדָוִד וְלֹא אַחֲסָנָא לֵנָא בְּבִר יְשִׁי גִבּוֹר לְקִירוֹתָיו וְיִשְׂרָאֵל וְסָלִיק כָּל-אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִבְּתֵר דָּוִד לְסִינָא בְּתֵר שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי וְאֲנָשֵׁי יְהוּדָה לוֹו עַם מִלְּכֻתָּן מִן-יַרְדֵּנָא וְעַד יְרוּשָׁלַם: וְאַתָּה דָּוִד לְבֵיתְךָ לִירוּשָׁלַם וְדָבַר מִלְּפָנֵי יְיָ עֹשֶׂה נְשִׁין לְחִינָן דִּישְׁבַּק לְמִטָּר בֵּיתָא וּמִנִּינִין בְּבֵית מִטָּרָא וּמִסֻּבָּר לְהֵן וְלִוְחָהֵן לֹא עַל וְהוּאָה בְּטָרָן וּמִתְקַרִּיין עַד יוֹם מוֹתָנָן אֲרַמְלָן דְּבַעֲלֵיהֶן קִיִּים:

וַאֲמַר מֶלֶכָא לְעֲמֶשָׂא כְּנֹשׁ קְדָמִי יְתֵּ אֲנִשׁ יְהוּדָה וְתַלְתָּא יוֹמִין וְאַתָּה הָבָא קוֹם: וַאֲזַל עֲמֶשָׂא לְמַכְנֵשׁ יְתֵ דְּבֵית יְהוּדָה וְאַחֲרָן מִן זְמַנָּא דְּאָמַר לֵיהּ:

וַאֲמַר דָּוִד לְאֲבִישִׁי כַּעַן יִבְאֵשׁ לָנָא שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי מִן אֲבִשְׁלוֹם אַתָּה דָּבַר יְתֵ עֲבָרִי רְבֹנְךָ וְרָדְף בְּתַרְוֵהִי דִּילְמָא יִשְׁכַּח לֵיהּ קִירוֹן כְּרִינִין וְעֵיק לָנָא: וְנִפְקוּ בְּתַרְוֵהִי גִבּוֹרִי וְיַאֲב וּקְשָׁתֵיהֶם וּקְלָעֵיהֶם וְכָל-גְּבוּרֵיהֶם וּנְפָקוּ מִירוּשָׁלַם לְמַרְדֵּךְ בְּתֵר שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי: אִינוֹן עַם אֲבָנָא רַבְתָּא דִּי בִּגְבְּעוֹן וְעֲמֶשָׂא אַתָּה לְאַפְּיָהוֹן וַיּוֹאָב אֲסִיר מִזְרִין לְבוּשׁוֹתֵי וְעָלוּתֵי אִיסְפָּנִיקִי חָרֵב מִזְרָא עַל חֲרִיצִיה בְּלִרְנָה וְהוּא אָזִיל וּפָסַע: וַאֲמַר יוֹאָב לְעֲמֶשָׂא הַשָּׁלוֹם אַתָּה אַהֲי וְתַחֲדָתִי יוֹמִין יוֹאָב בְּדִיקְנָא רְעֻמָּשָׂא לְמַנְשֶׁק לֵיהּ: וְעֲמֶשָׂא לֹא אֶסְתַּפֵּר בְּתַרְבָּא דִּי בִידִי יוֹאָב וּמַתְנֵי בַּה בְּסִטֵּר יִרְכִיבָה וְשִׁפֹּךְ מַעֲוֵתִי לְאַרְעָא וְלֹא תִנָּה לֵיהּ וּמִירָתִי וַיּוֹאָב וְאֲבִישִׁי אַחֲרָיו רָדְף בְּתֵר שִׁבְעַ בֶּן-בְּכָרִי:

בַּעֲרוֹת וְהַזְעִיל. כַּעֲפָרִי עֹפּוֹת בֶּן-יָנִין וְרַעְיוֹ אֶת אֶרֶץ אֲשׁוּר: חָגֹר ד' בְּקִרְיָה וּסְמִי' הֵם עַם הָאָבֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר בִּגְבְּעוֹן. וְאֲלִישֶׁע הַגִּבִּי אֶת אֲחִיד. וַיֹּאמֶר לְגִיתִי חָגֹר כַּתְנִיךָ וְקַח מִשְׁעֲנִית. חָגֹר הָרֶבֶב עַל יַד גִּבּוֹר. וְחָד חָגֹר נִתְּנָה לְכַעֲנִי: לְבִשׁוֹ חֲסִיד בְּקִרְיָא וּסְמִי' בִּלְשׁוֹן תַּרְגּוּם חֲמַרָא דִּיוֹאָב עֲרַפְלָא. וּפִירוּשׁ נִסְמַר בְּסִדֵּר וַיִּחִי:

מטפחות טכבם סה' מהם הסנהדרין במידור וזכר מכל טעני המטפחות האלו יכאן אחרי אביטי להטיב המלוכה לרוד: חגור מרו לבטו. הוא כמו ארמטעפר: ועליו חגור חרב מצמדת על מתניו בתערה. הנה הערים יואב סלא פס תער החרב תלוי כמטפס אבל חרב אותה על מתניו בדרך סיכול החרב טקלותוה היה סבה אל סלא כסמר עמשא מן החרב אסר ביד יואב כי ראה טכפלה לו מעל מתניו: אל החומס. אמרו זלע חני' טמרה וכבד תלויין בה וידמה סקרא חומס מענין חומס והוא המקום אשר חזקו הטבע ויתר מכל המקומות הוא אשר פס מטפס החיים והחוס הטבעי אשר יפולת ממנו אל כל הגוף והנה זה המקום הוא מקום הלב: מתגלל

עמד עליו: לזרז הבאים שלא יעמדו על החלל אלא ילכו אחרינו ונבוא כחם ראה האדם שלא הושלח הזהרתו לאכזרים הבאים אלא היו עומדים על החלל הסירו מן המסילה שלא יראוהו העוברים: כאשר הונה. הוכר שרמו הנה על דעת ארזי אבי זל והוא מן שלא נזכר פעלומן המרובע ומעניינו וממסנו הנה ברוחו

הקפה הנה סביב ועל דעת ר' יהור' ורבי יונה שרמו הונה יגה מבנין הפעיל משפטו בתשלומו הונה בסקל הבלה: ועבר

סבב בן בכרי שהיה בורח כסמט שרופין אחריו עבר בכל שבטי ישראל עד אכלה ובא בעיר להמלט בה ויש לפרס ו יעבור על יואב: אכלה ובית מעכה. שני מקומות סמוכים היו ואחר שאמר באכלה בית ה המעכה נראה כי היה אכל אחר וזה היה קמור לבית המעכה והיו סמוכים אותו אליו: וכל הברים. מקומות הסמוכות לבכרות שהיו לבנימן בקראים ברים ואמר כי עבר כל אלה ה המקומות ובסוף ככס באכל שהיא עיר ומבצר וחשב להסגב בה: וקלהו: כן כת' וקרי ויקהלו וסביבה אחד כי מליס שויס ב באותיות הפוכות רבים במקרא כמו כבש וכשב שמה ושלמה קהלת להקת ומה יאמר קהלת והקרי הוא כמזאובואר:

ויבואו אף אחריו. פירוש אחריו יואב ובאמרו אף לפי א סהלכו אחרי סבע בן בכרי מתהלה ובדאותם כי רדפו יואב ואכסיו אחריו במקומות שהיה עובר יואב לדרוף אחרי סבע בן בכרי היו נקלהים אכסיו המקומות ההם ובאים גם א אחריו לדרוף אחרי סבע בן ב בכרי: סוללה. כתרמו מילת' והוא תל עפר ובדברי רזל מוליא בריא וספיכת הסוללה הוא למלא החפירות אשר סביב העיר עפר ולעשות תל להגיע אל החומה: ותעמוד בחיל. עמדה העיר להכבש בחומה כי מלאו החפירות עפר ולא היה להם לא להפיל החיל והוא החומה כמו ספי' רזל חיל וחומה סורא ובר סורא או פי' בחיל בחפיר' כתרמו בב' בחלופי' אח שפכו הסוללה וסתמו החפירה עמדו אכסיו ה המלחמה בחיל לרגלי החומה וחסכו להפילה ופי' ותעמוד לסוף נקבה על המלחמה וי' בחל כמו

וגברא קאים עילוהי מעולימי יואב ואמר מן דרעי ביואב ומן דר' לדרור ייזיל בתר יואב: ועמשא מטרף בדרם בגו פבשא וחזא גברא ארי קם כל עמא ואסחר ית עמשא מן בבשא לחקלא ורמא עלוהי לבושא בר חזא כל דאחי עלוהי וקאים: בר אפניה מן בבשא עבר כל גברא בתר יואב למירוף בתר שבע בר בכרי: ועבר בכל שבטיא וישראל לאכלה ובית מעכה וכל בירין ואתכנישו ואתו אף אינון בתרוהי: ואתו וצרו עלוהי באכל בית מעכה וצברו מלחא על קרתא ואקפה משדון וכל עמא דעם יואב מתעשתין לחבלא שורא: וקרת אתתא חכימתא מן קרתא שמעו שמעו אמרו בען ליואב ק קרב עד הכא ואמלל עמך: וקריב לוהי ואמרת אתתא האת יואב ואמר אנא ואמרת ליה שמע פתגמי אמתך ואמר שמע גנא: ואמרת למימר אדפר בען מה דכתיב בספר יאוריתא למישאל בקרתא בקרמין למימר הכרין ה חור' לך למישאל באכל אם מ משלמין: אנתנא שלמין בהיפנותא עם ישראל דאתא בעי לחבלא קרוא דהיא ברך רב ו ואמא בישל למא תקלקל אחסנת עמא דיו: ואתיב יואב ואמר חס לי אם אקלקל ואם אהבל: לא כן פתגמא ארי גברא מטורא דבית אפרים שבע בר בכרי שמה

5

5 וחם

5 בספ

5

5 ויהיה

5

החל' בל' 5

5 כ' כתיב

5 וחם

5

5 ואלה ה' 5

5 ושמע דברי

5

5 בחל' 5

5 הא' 5

5 5 וחם

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

כאשר ראה כל הבא עליו ועמד. כאשר ראה האדם סכל הבא עליו היה עומד: כאשר הונה. כאשר הומסך כמו הנו סנים מכסף וכמו הנו רשע לפני מלך: ויעבר בכל שבטי ישראל. סבע בן בכרי לפנותם סמליכוהו עליהם: וכל הברים. לא ידעתי מהו: ותעמד בחל. ואקיפא מסריין ויס פותרין ותעמד בחל לסוף חיל וחומה הפילו ה

הונה ג' כ' בל' אים וא' חס' וס' כאשר הנה מן הסלה. אשר הונה י' ביום חרון אפו. כי אם הונה ורהם כרוב. קרבא חס. וחד כי' הונה על כל ל' בפיקהא: בחל חס' י' בליש' וס' וישפכו סוללה. וגם לאיובל דבר י' לאמר וגו' בחל יזרעאל. ישית חומות וחל. וגלות החל הזה. ויאכל חל וחומה יחדין אבל ל':

ואיש עמד עליו מערי יואב ויאמר מי אשר חפץ ביואב ומי אשר לדרור אחרי יואב: ועמשא מתגלל בדם בתוך המסלה וירא האיש כי עמד כל העם ויסב את עמשא מן המסלה השדרה וישלך עליו בגד כאשר ראה כל הבא עליו ועמד: כאשר הנה מן המסלה עבר כל איש אחרי יואב לדרף אחרי שבע בן בכרי: ויעבר בכל שבטי ישראל אכלה ובית מעכה וכל הברים ויקלהו ויבאואף אחריו: ויבאו ויצרו עליו באכלה בית המעכה ויצברו מלחא אל העיר ותעמד בחל וכל העם אשר את יואב משחיתם להפיל החומה: ותקרא אשה חכמה מן העיר שמעו שמעו אמרו נא אל יואב קרב עד הנה ואדברה אליך: ויקרב אליה ותאמר האשה האתה יואב ויאמר אני ותאמר לו שמע דברי גאמתך ויאמר שמע אנכי: ותאמר לאמר דבר ידברו בראשונה לאמר שאול ישאלו באכל וכן התמו: אנכי שלמי אמוני ישראל אתה מבקש להמית עיר ואם בישראל למה תבלע נחלת יהוה: ויען יואב ויאמר חלילה חלילה לי אם אבליע ואם אשחית: לא כן הדבר כי איש מהר אפרים שבע בן בכרי שמו

וכן התמו. מיד היו בני העיר מסלמי' עמכם: אכזי סלומי ארזי ישראל. אני מבני העיר מסלמים ונאמנים ל לישראל ולמלך ומרסם אגרה קרח בת אשר היתה אכזי הסלמתי כאמ' לנאמן על ידי כ כבלה ארזי סל יוסף למטה אכזי הגרתי ל יוסף כי יוסף חי: חלילה חלילה. חלילה לי חלילה למלך: כסא

רלבב

מתגלל בדם בתוך המסלה. רל' שהיה מתגלל ומתגלל בדם סיכא ממנו בתוך ה הדרך: כאשר הונה מן המסלה. כאשר הוכר מן הדרך: ויעבר בכל שבטי ישראל אכלה ובית מ מעכה. רל' כי עבר סבע בן בכרי אל אכל ובית מעכה מדי עברו בכל שבטי ישראל ל למסוך ליו לכל שבטי ישראל והנה סס ה

המקום בקרא אכל וקראו גם כן בית המעכה: וכל הברים ויקהלו ויבאו אף אחריו. וכל הברים אחסוב שהם אכסיו בארזותי בארות היה מבנימן וספר כי כל אכסיו המקום ההוא נקלה עם סבע בן בכרי לעזרו וגם באו אחריו: ויבאו ויכורו עליו. הנה שמו עיר אכל במצור בעבור סבע בן בכרי שהיה מורד במלכות: ויספכו סוללה ותעמוד בחיל. הנה החיל הוא החומה הפנימית וזכר כי עם הסוללה הרסו החומה החיצונה והיו מסתדרים להסחית גם כן החומה הפנימית: דבר ידברו בראשונה לאמר וגו'. רל' הנה ידברו בראשונה הבאים עם סבע בן בכרי למשוך לב העם אליו והוא שישאלו באכל חס ויכנימו אליהם בזה ומפני דבריהם אלה האם הסלמו אחריהם אכסיו אכל שאתה רוצה להסחית כל העיר כאילו היו כלם מורדים במלכות: אכזי סלומי אמוני ישראל. הלא אכזי אכל סכנו כי הסלמים לסמור אמונה שבסוראל ולזה לא הסכימו בכי אכל לסבע בן בכרי כי הם סומרים אמונים ובהיות הענין כן לאי זה סבה תסחית עיר לא קטנה אכל הוא אס' רל' שים לה בנות והם הכפרים אשר סביביתה ושר למת תסחית את נחלת יי מזולת סבה תסחית אל זה: ויואב

בני מנשה היו אלה שגדלו אותם מיכל ונקהלו על שמה ומוכח זה אמר לרה לעדריאל ומיכל לא היתה אשת עדריאל אלא מירב היתה אשתו כמו שנאמר אחר כנה לעדריאל המחולתי. אלה השאלות והתשובות כך סדרם רבינו סעדיה גאון ז"ל. ומה שפירסו רב ז"ל בענין זה זהו שנה ראשונה אמר להם דוד לישראל

שמה עובדי עבודה זרה יש בהם דכתיב ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם וגו' ועד את השמים ברוקו ולא מצאו פנייה חל' להם שמה עובדי עבודה זרה יש בהם דכתיב וימנעו ריבדים ומלקוש לא היה ומצא חסד וזנה היה לך ברוקו ולא מצאו פנייה חל' היה רעב אמר איך הדבר תלוי אלא בני מיר ויבקש דוד את פני יימאי היא ששאל באורים ותומים: ויאמר ייאל שאלו ואל בית הרמים. אל שאלו שלא כספר כהלכה ואל בית הרמי' שהמית את הגבעונים והיכן מבינו שהמית שאלו את הגבעונים לא מתוך שהרגנו עיר הכהנים שהיו מספיקים להם מים ומזון מעלה עליו הכתוב כ כאלו הרגום אמר דוד שאלו כפקן ליה תריסר ירחי שתא ולאז אורח ארעא למספריה גבעונים נקריהו ונפיקו מיהו מיר ויקרא המלך לגבעונים: יתן לנו שלם אכסים מבניו אמר דוד שלם סומכין ים באומה זו ישראל רחמים וביישים וגומלי חסדים רחמי' דכתיב ונתן לך רחמים וגו' ביישים דכתיב למען תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו וגומלי חסדים דכתיב כי ידעתי למען אשר יזוה וגו' כל שיש בו שלם סומכין הללו ראוי לקרבן וכל שאין בו סומכין אלו איך

ואמר יי על שאלו ועל בית חייבי קטול על דקטול ית גבעונאי וקרא מלפא לגבעונאי ואמר לחזן וגבעונאי לא מבני ישראל אינון אלהן משאר אמוצאי ובני ישראל קיימו לחזן ובעא שאלו לקטול ותהו ברקניל ובני ישראל ואמר דוד לגבעונאי מה אעביד לכוז ובמה אתכפר ובירכו ית אחסנת עמא דיי: ואמרו ליה גבעונאי לית אנטא צריכין למיסב כסף ודחב מן שאלו ומן ביתיה ו ואף לא אנש למקטל בישראל ואם מתאחזן אמרין אעביד לכוז ואמרו למלכא גברא דשיעניא ורחשיב לנא אישתי עינא מלמיר בבל תחום ארעא דישראל: יתהבון לנא שבעא גברין מבנותי

יתן בקריאה וסימ' נוסר בסדר שמיני ובסדר פנחס: ז' מלין כתיבין לכוז יתיר ולא קרינן וסימ' יונחן יונחן לנו שבעה אנשים. תתן כי בה אמר יי אלהים בר הקטל.

ויאמר יהוה אל שאלו ואל בית הרמים על אשר המית את הגבעונים: ויקרא המלך לגבעונים ויאמר אליהם והגבעונים לא מבני ישראל המה כי אם מיתר האמרי ובני ישראל גשבעו להם ויבקש שאלו להבתם בקנאתו לבני ישראל ויהודה: ויאמר דוד אל הגבעונים מה אעשה לכם ובמה אתכפר וברכו את נחלת יהוה: ויאמרו לו הגבעונים אין לי כסף וזהב עם שאלו ועם ביתו ואין לנו איש להמית בישראל ויאמר מה אתם אמרים אעשה לכם: ויאמרו אל המלך האיש אשר בלנו ויאמר דוד לנו נשמרנו מהת' יצב בכל גבלי ישראל: ינתן לנו שבעה אנשים מבניו

לורחבעא אשה. מן בת יצא מן בת ציון כל הדרה. מן המערה ויקס דוד אדני בן יצא. מן המערה ויען את איוב:

א שאלו. על שם שאלו ספקו פתאם ובהחבא מנכבדו חכמינו גלעד וקברוהו ולא כספר לפי כבודו: ואל בית הרמי' שהרגנו עיר הכהנים על אשר המית את הגבעונים כשהרגנו עיר הכהנים המית מהם ז' שני חוטבי עצים ושני מואבי מים ושמש וחזן וקופר כך מפ' בתלמוד ירושל' בסנהדרין ורבותנו אמרו מתוך שהרג את הכהני שהיו מספיקין להם מזון העלה ע עליו הכתוב כאלו ה המיתם ואל תתמה מהרי היה הקבה ת תובע כבודו ותובע סורחנו סכך כתו אמר מספטו פעלו באשר מספטו מס פעלו כך סכינו בבתות: ויאמר אליהם. דברי ריבוי סיעברו על מירותיהם וימנעו לשאלו ולביתו: והגבעונים לא מבני ישראל המה. כלומר והן הראו בעצמן מרת אכזריות שאינן מורש של אברהם אבינו ואינן ראויין לדבק בישראל ולכך גזר עליהם דוד שלא יבאו בקהל דוד מלשה סומכין ים באומה זו רחמים וביישים וגומלי חסדים מי שיש בו שלם סומכין הללו ראוי לדבק בו: כסבעו להם. בימי יהושע כסתנוס ח חוטבי עצים ומואבי מים למזבח: דקנארו לבני ישראל. בתתו לב לנקות ולטוהר אתישר

ולעשות צורכיה' בקם להורגם וקנאה זו לטובה כמו המקרא את ליוכן בקנאו ליי' דיהוא זהו פסוטו ולפי מדרשו לא אמר להרג לא את הכהנים וקנאה זו האמורה כאן אינה לטובה כי אם לרעה סידעסל תמסך מלכותו מיום שלא שמר מצות הקבה בעמלק ומאז תקנא בהם: וברכו את נחלת יי. התפללו עליהם: איך לנו כסף וזהב עם שאלו. כי אם כפסו' בקם לפייסם במזון ולא רצו אמר שאלו הם מתביישין זה מזה הלך ופייס כל אחד ואחד לעצמו ולא כתפייסו לכך כתב איך לי כסף וזהב וגו' לשון יחיד זו ראייתו בתלמוד ירושלמי: ואין לנו איש להמית. בכל מאר בני ישראל שלא חטאו לנו: ואמר דימה לנו כסמרכו. אשר אמר בלבם כסמרכו על דיו מהתיבם וגו' שחשב להשמדכו: דימה לנו חסב עלינו להשמדכו: והוקענוס

רלבג

על אשר המית את הגבעונים. דימה סכבר המית מהם בקנאותו לבני ישראל כי כמו שזכר אחר זה ובעקם להכותם כלם והשמדס מהתיבם בכל גבול ישראל כי הוצרכו לברוח ואחשוב שפעה זה בעבור התחבולה אשר הביאו בה כשיאוי ישראל להמנע להם כמו שזכר בספר יהושע: והוקענוס

גרים ואמרו גדול קרוב השם מחלול השם בחלול השם כתיב לא תלין כבלתו על עין ובקדוש השם כתיב ויהיו תלויים מתחלת קציר עד תוך מים עליהם תלמיד שהיו תלויים מ' בגין עד יי' במרחשון ועוד אמרו למה בקשו ממנו שבעה אנשים כי שבעה אנשים הרגו מהגבעונים עם הכהני: שני חוטבי עצים ושני מואבי מים ושמש וחזן וקופר. ולפי פשט הפסוקים נראה כי לא באמר דבר הגבעונים על כוב עיר הכהנים שהרגם שאלו בכלל הכהנים שהרי אמרו האיש אשר בלנו ויאמר דימה לנו נראה כי להם לבדם כלה ודמה: עוד שאמר בקנאותו לבית ישראל ויהודה שגזר שלא יהיו הגבעונים חוטבי עצים ומואבי מים לבית יי' כי אמר מוטב שיהיו מישראל שמדס ממי' ייעור מפני שרמו את ישראל וגבשו את רעתם ובטעו' כסבעו להם כשיאוי יהודה וקנא שאלו בדבר זה והרג מהם גורם מהם הנסארי' שלא ישבו בארץ ישראל וזהו שאמר כסמרכו מהתיבם בכל גבול ישראל ואלעפי שכרחה כי לכוונה טובה עשה זה שאלו נענש על המעשה הזה יי' והשועבדי' ייתכנס להיות חוטבי עצים ומואבי מים לבתי יי' וכדי לקיים הסבועה כסבעו להם לא רצה להרגם אלעפי שבעו' כסבעו להם כדי שלא יהיה ברבר חלול יי' כי יאמרו השומע' הנה כסבעו להחיותם ואחר כך הרגום איך שבושת יי' חסובה בעיניהם ויהיה ברבר חלול השם וכל שכן בימי שאלו שהרי כמה דורות היה להם שסתקעו בישראל חלול השם גדול ושאלו לא חסב לחלול השם על הסבועה לפיכך נענש זרעו ברבר זה ואם תאמר מפני מה נענש זרעו במה שחטא הוא יתכן כי אלו הבנים היו מההורגים הגבעונים גם יתכן כי לא היו אלה הסבועה מההורג' שהרי קטנים היו אז כי שאלו לא מלך לא שתי שנים ומירב כנה לעדריאל לאשה מעת שחשב לתתה לרוד ואם תאמר כי קורם מלכות שאלו כנה לעדריאל וחשב שאלו להכריחו לברשה לתתה לרוד זה רחוק אבל זה העונש לא היה מירי אדם כי כסא' הכתוב לא יומתו על אבות בנים ובנים לא יומתו על אבות לא אמר לא במיתה בדי אדם שאין לבד לעונש האבעל הבן ולא הבן על האב אבל בדי שמים כתיב פוקד עון אבות על בנים וגו' והוא כשהבנים אינם צריקים כמו שאמרו כסא' חזון מעשה אבותיהם בדיהם וזו המיתה אלעפי שהיתה בדי אדם במצות ה' היתה והרי היא כמיתה בדי שמים ומה שאמר ויחמול המלך על מפיבשת כיון שלא בקשו הגבעוני' לא שבע' מבני שאלו והיו בהם שבעה וזלתי מפיבשת חמל עליו על השבועה אשר היתה בינו ובין יהונתן ולא כתבו בידם ועוד כי נראה לו שהיה טוב מהאחר ויין ראוי לישול עליו עונש שאלו זה הוא הכרחה בעיני בעיני הזה: ויאמר אליהם. אמר להם מה רצונם שיעשה להם כמו שאמר מה אעשה לכם והפסקי' העניין לפי מה היה עניין תלונתם ופי' גם כן שהיו מיתר האמורי ולא מבני ישראל שיתמולו על רמז ואם והגבעונים לא מבני ישראל כלם הגבעונים לא מבני ישראל המה: ויבקש שאלו להכותם. פי' והכס וכן להיגו בערימה והרגו לשכב את ביתי ויעקב וסכב: בקנאותו. כבד פירשנוהו: איך לי כסף וזהב. לי כתיב וקרינו והענין אחד כי כן דרך המקרא להבדל בלשון רבים פעם בלשון כלל פעם לשון פרט. ויס' בדרש שבתם מהם שימחו לרש אחיהם ויתן להם ממון ולא רצו אמר דוד אבקם מכל אחד לבדו שמה הם מתביישין זה מזה לקחת ממון ביד זרה ועשה כן וכל אחד אמר לו איך לי כסף וזהב עם שאלו ועם ביתו: יתן לנו. כן כתיב וקרינו וסנייהם ענין אחד אך כי הכתוב יתן מבגין כפעל והקרי יתן מבגין הפעל ויס' הערם בניהם כי פי' הכתיב יתן אלעפ' שלא תתנו אותם הקבה יפרע לנו מהם ופי' הקרי יתן שתתנו אותם: והוקענוס

והוקעם. ובתלה אותם בחי'ו ונילוובינן ובקטן להם זו המיתה כרי סדאכל
ישראל בקמתם וישמרו ישראל מנעו בהם עור: לוי. להודיע משפטו כי
הוא רוצה לבקום בקמתו מהם: בחיר יי. טהאל בחרו למלך. וברשם לא
אמרו בחיר יי אלא בת קול יתה ואמרה בחיר יי כלומר שכתבנו לו עונותיו:

והדוקבנוס. תלוייה: לוי. לשמו של מקום להודיע משפטו: בחרי"י. בת קול יבאה ואמרה בחרי"י: ויחמל המלך. בקץ רחמים פלא יקלנו ארץ שהעבירים לפני ארץ כל שהארץ קולנו למיתה: בבימיכל בת שאול אשר ילדה לעדריו. וכימיכל ילדה והלא מירב ילדה לו אלא מירב ילדה ומיכל גדלה לפי מקרא על סמה והמגדל

ויוחמול המלך: כבר פירסמנו:
את ארמוני. ב"ש: כבימכל -
בנימירב היו חלא סמיכל גדלה
אות, וקראו על שמה כענין סכ'
יולר בן לעמיו וכן הוא תרגו' בני
מירב דרביאית מיכל וכן הוא או'
אשר ילדה לעדריאל ומירב היא
סהיתה אשת עדריאל לא מיכל
כמו שכתוב על מירב והיא כתבה
לעדריאל המחולותיו וכן שכתוב אה
תולדות אהרן ומשה ולא זכר אה
בני אהרן חלא שמה גדלם ו
ולמדס כאילו הס תולדותיו: לפני
י'. כיהארץ היה עס ואורים
ותומים כשתקצורוד וישראל
לסאלו את יעל הרעב ולא כפרדו
משס עד סקראו לבבנוים ו
ובגמר המעשה: ויפלו שבעתי'.

בִּידָר הַכְּתוּב רְחוּבָה לֹא־מִתִּי שְׂמִי
 טַבְעִי כִּמּוֹ טַבְעֵיִם יוֹקֵם קִין וְחָלֵל
 טַבְעֵיִם לִפִּי טָלָא כְּסִיף מֵהֶם
 זָרַע כִּן כִּדְרֵם הַכְּתוּב וּדְרֵם אֶחָד
 לֹא־מֵרַע עַל מִפְּשַׁעַת בֶּן יִהוּשָׁפָט
 שִׁחָרֵם מֵהֶם וְהַקְרִי הוּא טַבְעֵם
 לֵלֵם הֵם הַטַּבְעָה כִּמּוֹ וּבִאֲרֹ
 טַבְעֵם הֵם הַטַּבְעָה וְהֵם שְׁלֹמֹ
 טַבְעֵם יִחָד כִּי יִחָד הוֹקֵעֵם
 וְהַטַּבְעָה הִיא הַמִּיתָה: וְהֵם •

ג' כתבן תים יתירים י'וד וס'ם ויפ'לו שבעתים יחד . כזבחהים . כיההעית'ם כנפש'תם : כתחלת ו'כברא' וס'ם והם הוכחו ב'י' קציר תחלת כתיב . היה בתחלה שבתם שם . כתחלת עולות ה'קש' באו בית לחם

וַיֵּצֵאוּ אוֹתָם מִן הַבְּעֵרָה וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ
 אֲנֹכִי אֶתְּנֶנּוּ וְחֹסֶם מֶלֶךְ אֶל מַפְּיֶשֶׁת
 בְּרִי יְהוֹנָתָן וְיָבֵר שְׂאוּל עַל שְׁבוּעָתָא
 דִּי רַבִּימָהוֹן בֶּן דְּדֹד וְבֶן יְהוֹנָתָן
 בְּרִי שְׂאוּל וְנָסִיב מֶלְכָּא יֵת תְּרִין
 בְּנֵי רַצָּפָה בַת אֵיזָה דִּילִידַת לְשְׂאוּל
 יֵת אֲרַמְנֵי וְיֵת מַפְּיֶשֶׁת וְיֵת חֲמִשָּׁת
 בְּנֵי מֶרֶב דְּרַבִּיאַת מִיכָל בַּת שְׂאוּל
 דִּילִידַת לְעֹדְרִיאֵל בְּרִי בְּרִזְלִי מ
 דְּמַסְחֹלוֹת וְיֵת מַסְרִינוֹן בֶּדֶא
 וְגַבְעוֹנָי וְצִלוּבִינוֹן בְּטוֹר קֶרֶם וְ
 וְנַפְלִי שְׁבַעֲתָרוֹן כְּתָדָא וְאִינוֹן
 אֶתְקַטְלוּ בְּיוֹמֵי חֲצָדָא בְּקֶרְמָאִין
 בְּכַד יוֹת תַּעֲד סְעוֹרִין וְנִסְכַּת
 רַצָּפָה בַת אֵיזָה יֵת סְקָא וּפְרַסְתָּא
 לָהּ עַל מִנְרָא מְשִׁרִיּוֹת חֲצָדָא עַד
 דִּנְחַתַּח מִטְרָא עֲלֵיהוֹן מִן שָׁמַיָא
 וְלֹא שְׁבַקַת עוֹפָא דְשָׁמַיָא לְמִנָּה
 עֲלֵיהוֹן בִּימְמָא וְיֵת חַיּוֹת בְּרָא
 בְּלִילָיָא וְאֶתְתָּוָא לְדוֹד יֵת
 דְּעַבְרִית רַצָּפָתָא אֵיזָה לְחֵינְתָא
 דְּשְׂאוּל וְאֶזֶל דְּדֹד וְנָסִיב יֵת
 גְּרָמֵי שְׂאוּל וְיֵת גְּרָמֵי יְהוֹנָתָן בְּרִיה
 מְלֹחַת יִתְבִּי יֵשׁ גִּלְעָד וְגַבְבִּי יְהוֹזָן
 מִשּׁוֹרָא דְּבִית שֹׁן דְּצִלוּבִינוֹן תַּמָּן
 פְּלִשְׁתָּאֵי בְּיוֹמָא דְקָטְלוּ פְּלִשְׁתָּאֵי
 יֵת שְׂאוּל בְּגִלְבּוּעַ וְאֶסְקִי מִתַּמָּן
 יֵת גְּרָמֵי שְׂאוּל וְיֵת גְּרָמֵי יְהוֹנָתָן
 בְּרִיה וּבְנֵי שְׁנֵי גְרָמֵי עֲלִיבָאֵי

וְהוֹקֵעֵנִם לַיהוָה בְּנִבְעָת שְׁאוּל
בְּחִיר יְהוָה וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֲנִי אֶתֶּן׃
וַיַּחְמַל הַמֶּלֶךְ עַל־מַפִּיבִשָׁת בֶּן־
יְהוֹנָתָן בֶּן־שְׁאוּל עַל־שִׁבְעַת יְהוָה
אֲשֶׁר בִּינָתָם בֶּן־דָּוִד וּבֶן־יְהוֹנָתָן בֶּן־
שְׁאוּל׃ וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת־שְׁנֵי בָנָיו
רַעְפָּה בֶת־אִיָּה אֲשֶׁר יָלְדָה לְשְׁאוּל
אֶת־אֲדָמָנִי וְאֶת מַפִּיבִשָׁת וְאֶת־
חֲמִשָּׁת בְּנֵי־מִיכָל בֶּת־שְׁאוּל אֲשֶׁר
יָלְדָה לְעֹדְרֵי־אֵל בֶּן־בְּדוּלִי הַמֹּחֵלֵת׃
וַיָּתֶנּם בְּיַד הַגִּבְעָנִים וַיִּקְיָעוּם בְּהָר
לִפְנֵי יְהוָה וַיִּפְּלוּ שִׁבְעָתַיִם יַחַד וְהֵם
הָמָתוּ בַּיּוֹם קָצִיר בְּרָאשֵׁינִים׃ תַּחֲלַת
קָצִיר שְׂעָדִים׃ וַתִּקַּח רַעְפָּה בֶת־
אִיָּה אֶת־הַשֶּׁק וַתִּטְהוּ לָהּ אֶל־הַצֹּר
מִתַּחֲלַת קָצִיר עַד נֶחֱד־מַיִם עָלֵיהֶם
מִן־הַשָּׁמַיִם וְלֹא־נִתְּנָה עוֹף־הַשָּׁמַיִם
לִנְוֹחַ עָלֵיהֶם יוֹמָם וְאֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה
לַיְלָה׃ וַיַּגֵּד לְדָוִד אֶת־אֲשֶׁר־עָשְׂתָה
רַעְפָּה בֶת־אִיָּה פֶלֶגֶשׁ שְׁאוּל׃
וַיִּלְךְ דָּוִד וַיִּקַּח אֶת־עַצְמוֹת שְׁאוּל
וְאֶת־עַצְמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מֵאֵת בְּעָלָיו
יִבְשָׁגֵלְעָד אֲשֶׁר גָּבְּוּ אֹתָם מִדָּוִד
בֵּית שֹׁן אֲשֶׁר תָּלוּם׃ שָׁם׃
הִפְלִשְׁתִּים בַּיּוֹם הַבּוֹרֵת פְּלִשְׁתִּים
אֶת־שְׁאוּל בְּגִלְגָּע׃ וַיַּעַל מִשָּׁם
אֶת־עַצְמוֹת שְׁאוּל וְאֶת־עַצְמוֹת
יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וַיֵּאֲסֹפוּ אֶת־עַצְמוֹת
הַמּוֹקָעִים׃ וַיִּקְבְּרוּ אֶת־עַצְמוֹת־
שְׁאוּל וַיְהוֹנָתָן בְּנוֹ בָּאֶרֶץ בְּנֵי־מֶן
בְּצֹלַע בְּקִבְרֵי־קִישׁ אֲבִיו וַיַּעֲשׂוּ כָל־
אֲשֶׁר־צִוָּה הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲמֵד אֱלֹהִים
לְאֶרֶץ אַחֲרֵי־כֵן׃
וַתְּהִי־עוֹד מַלְחָמָה לִפְלִשְׁתִּים
אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּרְדּוּ וַיַּעֲבְדוּ עֲמֹ
וַיִּלְחֲמוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּעַף דָּוִד׃

בהחלט קציר שערים. בהחלט חנוניך יצא. ובמלכות אחר שורש בחחלת: ב' מליך הנינא נסיב מן קדמא וסימ' שם הפלשתים. ושוריי אשכללו. וחלופיח' ג' מליך קדמ' נסיב מן הנינא וס' נכסר לעיל סימ' ה': ויעתר ה' בקריא' וסימ' ויעתר יצחק ליל' לנכח אשה ותנינא דפסל'. ויקברו את עצמות שאול'. ויבן שם רוז מזבח ליל'. ויהפלל אליו דכנשה. ונצונה ונכשה כאלהינו לזאת:

לך. והנה זכר תחלה כי הגבעונים לא מבני ישראל
היה בומן האכזריו ומיעוט החמלה כאילו יאמר שזאת
אמבני ישראל המה: ועקף דוד. ר"ל שהיה יעקב
עבריו ומצאו יסבי בכוב שהיה מילרי הרפה ואמ' להכותו
בזה אבישיבן צרויה והלך אבל דוד להצילו: ומסר

יתום ויתומה בתוך ב
ביתו כאלו ילדו וכר'
על שמו: מתחלת
קציר' בימי ניסן: עד
תוך מים. בימות
הגשמים בתשרי שלא
כתנו לקבורה והלא
כתיב לא תליץ כבלתי
לא אמרו מוטב תיעקר
אותן העור' ויתקדש
שם שמם בפרהסיא
סהיועובדין ושבין א
אומרים מה טיבן של
אלו אומרים להם מ
מבני מלכים הם ומה
עשו פסטו דים בגדוד
אומרים אין לך א
אומה ראויה לירבה
בה כאומה זו: ויקח
את עצמ' שאול. טכא'
לו עליהם א שאול שלא
בספר כהלכה:
ויאספו את עצמות
שאול המוקעץ כאן:
כל אשר צוה המלך.
להקדיף עליהם בכל
ערי ישראל' ומסר

בַּת־חַלְּלָה
וְלִית דְּבִלְחָה
בְּבֵית דִּין
חֲלוּף בְּעֵינֵי
בְּרִית תְּיֻבּוֹת
וְלֹא תִרְיִץ

וואס
פאחין וס'
כביא כלוא
עלחו וסלחו
כלסתאי
חורד חלב
לאחיהון
חמרא ובעס'

הל'בג

והוקעו בו. ה' מעבדך
תליה כזבה יתקע
הכפם מהתלה בזולת
מכה וחבורה: ואת
חמסת בני מיכל בת
שאול אם ילדה לשדריא
. ידוע כי שדריא היה
בצל מרב אחות מיכל
כמו שקדם ולזה הוא
מבואר כי לא היו אלו
בני מיכל ועוד שהרי
אמר במה שקד' ומיכל
בת שאול לא הנה לה
ולרעד יום מותה ולזה
הוא מבואר שהרצון
בזה שכבר גדלה א'
אותם: ועתה אלהים
אל ארץ אחריב. ר"ל
אחר שלקחו בקמתה
הגבועים מבני שאול
וקברו עצמות שאול ו
והוכתן ועצמות ה'
המהעם בקבר קים

מה ג 45 111

דל'בג

השלישי והוא במדות הוא שראוי לאדם לגמול טוב לאשר גמלוהו טוב ולזה תמצא שהעלה דוד עמו את אנשיו אל הלכו אתו בהיותו נכרך כדי שיטמחו בהלכותיו ויטב להם בה ולזה הוסיבם בערי חברון כדי שיהיו קרובים אליו עם סבבה ישלם לו גב העזר הראוי:

הרביעי והוא במדות הוא להודיע שראוי לאדם כשישתק ממקום למקום שיעתיק אתו וביתו עמו בהשתקו כי בזה תועלת לשמור עצמו מהרהור עברה ולתת לאשתו חקה מהעונה כדי לשמור אותה מהחטא ובה עוד תועלת להסניח במוסר בני הבית ולא יתעלם מהם ולזה תמצא שספר שהעלה דוד עמו שתי נסיו וסבבה העלה עמו את אנשיו איש וביתו:

החמישי הוא במדות הוא להודיע שאין ראוי למלך שישים אצלו ועם חברתו האנשים אשר התהלכו עמו קודם היותו מלך כי מפני מה שראו מענינו כהיה בניהם מהחברה קודם היותו מלך לא תהיה יראתו על פניהם והיה זה קבה להקל במלכותו הלא תראה כי אעפ"י שהיה דוד לשר לאלו האנשים שהיו עמו הנה היו מקילים בו עד שכבר תמצא שאמרו לסקלו על דברת פריפת שקלב ולזאת הסבה תמצא שלא הסכימו דוד להוסיב את אנשיו בחברון אך הוסיבם בערים הקטנות לחברון כאמרו וישבו בעיר חברון ולזאת הסבה תמצא ביואב שהיה בחברה ההיא שכבר הקל בדוד בדבר בביועל אבשלום בנו כמו שזכר באלו הספורים:

הששי הוא במדות הוא להודיע שראוי לאדם כשיחשב שיהיה לו כשיכין להגיע תכלית מה יראה לו מונע מה מהגעת התכלית ההוא שלא יקצר מהקמת המונע ההוא ולזה תמצא שכאשר כתבאר לדוד שאנשי יבסגלש הסתירו לעשות חסד גדול עם שאלו והיה זה ממה שיימנעם מלהסכים שיהיה דוד מלך עליהם לחסדם כי בלבו עליהם על מה שהראו להבה חזקה למי שהיה שוכח את דוד ודורף אותו הנה הראה להם שכל מה שעשו מהחסד את ארניהם שיבטחם ולזה בירך אותם וביאר להם שהוא מוכן להשיב להם גמול טוב על מה שעשו מזה כי זה ממה שיוורה מהם אנשים שהם באמנים למלכות ולזה יבטח דוד בהם שהם באמנים לו ולזאת הסבה הודיעם שתחזקנה ידיהם ויהיו לבני חילו ולא ייראו שיקרה להם רע מזה מדוד אבל ישלם להם מזד זה גמול טוב:

השביעי הוא להודיע שהמלך זוכה לבניו בממלכתו תמיד כמו שאמר התנ"ך למען ייריך ימים על ממלכתו הוא ובניו ולזה תמצא שמלך איש בשת אף על פי שהיה מפורסם לכל ישראל כי השם בחר לדוד למלך על עמו ישראל כמו שזכר זה שאלו ויהונתן ואמר אותו אבד גב וזכר כל ישראל אותו כמו שזכר זה במה שאמרו לדוד בעת שהמליכו אותו כל ישראל עליהם:

השמיני הוא במדות הוא להודיע שאין ראוי לאדם לרחוק את הפעולה ולמהר את הקץ בדברים העתידים לו אך ראוי שימתין בואם בקבו הכחות פן ימהר יותר מן הראוי ויסיר ממנו הטובות ההם הלא תראה כי דוד לא השתדל להלחם עם בית שאול להביא אליו המלוכה ולזה תמצא שספר ששתי שנים מלך איש בשת על ישראל קודם שהיתה מלחמה בין אנשי איש בשת ובין אנשי דוד וגם אז לא היתה בניהם מלחמה לולא שצורר המלחמה ההיא אבד וגם אחרי זה לא השתדל דוד בהמתת איש בשת כרי שתיג המלוכה אבל לקח נקמתו מההורג אותו:

התשיעי הוא להודיע יוסר לב דוד ושמרו הברית שכרת עמו שאלו לבדתי ישמרו את שמו מתחת השמים ואף על פי שהיה שאלו דורף אותו בכל עוז כמו שקדם הנה שמר דוד את הברית שהיה בניהם ולא הצד כלל לאיש בשת להשתדל בהרמתו אבל הספיק לו מה שזכה מהמלכות:

העשירי והוא במדות הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיקל בהריגת האנשי מעם יי אפי' בדרך המלחמה הלא תראה כי אבד הקל בהריגת הנערים אשר אמר שיקומו וישחקו לפני אבד ויורא בקורה לו שנהרג מפני מה שקרה לו בזאת המלחמה מהריגת עשאל כאלו שלם לו הסם מדה כנגד מדה ואף על פי שישקב שלא היה לו בהריגת עשאל חטא כי הוא היה רודפו הנה עם כל זה לא נצל אבד מן החטא במה שסבב מהריגת הנערים ההם שהיה קבה לכל זה עם שכבר היה לו חטא בזה כשלא השתדל להציל עצמו מעשאל בזולת הריגה כי לא הותר לכרך להרוג הרודף כשהיה יכול להציל עצמו ממנו בזולת שהיה חטא כאלו תאמר סיבה במקום שלא ימותו אשר ישלם לו בהצלה ואמנם אבד ידמה שכיין להכותו במקום שיומתו ולזה כיון להכותו אל החומם:

האחד עשר הוא במדות הוא להודיע שראוי להשמר מהריב והמרון ואף עפ"י שהיה חלוש בתחלתו כי כל מה שימסך יתחזק הלא תראה כי אבד לא חשב שיבא דבר אחר מזה זולתי המכות שיכו האחד את האחר מהנערים ההם וכתחילה מזה זאת המלחמה העצומה עד שלולא שתקע יואב ב בשופר למנוע המלחמה היתה כמטבת המלחמה עד להשחית וארכה גם כן מפני זה המלחמה בניהם אחר זה כמו שזכר בזה הספור:

השנים עשר הוא במדות הוא להודיע שראוי לאדם שלא ימקור עצמו לסכנו מפני קלות תועתיו הלא תראה עשאל לקל תועתיו לא פחד ממה שאם אבד להכותו אם לא ישוב מאחוריו ונהרג על יד אבד ולא הועיל לו קלו רגליו והוא במדות הוא שראוי לאדם שלא יחזיק במלחמה עם עם יי ואף על פי שיש עם קבה חזקה תביאנה על זה אבל ראוי שיכיר מקום לשלם הלא תראה כי יואב אעפ"י שהשיגו הפעולות גדול על אבד ממתית עשאל הנה חתך שנקט ממנו שאמר לעם שישובו מדרך איש מאחרי אחיו נדרם יואב לשאלתו ולא מנעו מזה חום לבבו מרם אחיו:

הארבעה עשר והוא במדות הוא להודיע שראוי לכל אדם שלא יקל מלירא ממה שהוא אפסר שיעני לו בו רע ולזה תמצא שאעפ"י שתקע יואב בשופר שישובו איש מאחרי אחיו לא שמך על זה לב אבד ולזה ספר שהלכו הוא ואנשיו אל הלילה וכזה תמצא גב ליואב שלא בטח על זה ולזה הלכו כל הלילה יואב ואנשיו עד מובם לחברון כי אם יתעכב בדרך היה אפס' שיתקעו משכבם חיל עליהם ויהרגם:

החמשה עשר הוא להודיע כי אם יי לא יבנה בית שוא עמלו בזיונו בו ולזה תמצ' שספר מהצלחת דוד ורוע הצלחת איש בשת עד שכבר כפקדו מעברי איש בשת שלם מאות ופסים איש ומאכסיר דוד לא מתו כי אם עשרים וכאשר נגרע מזה שנים עשר איש מהמשחקים שמתו מכל אחד מהחלקים תמצא שכבר הרגו מאכסיר איש בשת שלם מאות וארבעים ושמונה ולא מתו מעבדי דוד כי אם שמונה וספר גם כן לזאת הסבה שבת דוד היה הולך וחזק ובית שאול הולכי דולים ולזאת הסבה גם כן תמצא שסבב הסי' שנתחדש ריב בין איש בשת ובין אבד למען הסיר הממלכה מעל איש בשת ולהביאה אל דוד כי זה היה קבה אל שמשך אבד כל ישראל אל דוד עד שלא השתדלו אחרי מות איש בשת להמליך איש על ישראל מבית שאול אך באותה אל דוד להמליכו:

הששה עשר הוא להודיע שאין ראוי לאדם כשיראה שיעני לו טוב מה שיצד מפני זה בנפשות טוב אחר עמו אשר יתכן לו להשיג אבל ראוי שיסתדל להגיע לו כל הטובות אשר יראה שהוא כפון להגיע אליו ולזה תמצא שאעפ"י ששלם אבד לדוד שאם יכרות ברית עמו יסב אליו את כל ישר הכח לא קצר מפני זה מלשאל סיבה לו זאת מיכל אשתו והנה לא רצה דוד להמתין ביאת מיכל אחרי בא אבד לו לפי שאם היה הענין כן מאבד על דרך התחבולה יתכן שתהיה מיכל יורשת זה ותגלה הסוד א דוד כמו שגלתה לו הסוד במה שרמז שאלו להרוג את דוד ואמרה לו אם איך ממלט את כפסך מחר את מומות והשבה השנית היא כי בזה מהכבוד לדוד אל אם תוכל לו מיכל אשתו בעוד בית שאול מחזיקי במלוכה אמנם אם לא ימסול בהבאתה אצלו כי אם אחר קוד הממשלה מבית שאול הנה לא יהיה זה לדוד לכבוד וזה מבואר מאד:

השבעה עשר הוא להודיע כי ברצות יי דרכי איש גם אונתו וישלם אתו ולזה תמצא שספר שכבר התעורר אבד לבקש שלום דוד והשתדל להשיב לו המלכה באופן שמי שהיה מונע הממלכה מדוד הוא בעצמו עם הסי' כלי להסב הממלכה אליו ולהסירה ממספחתו:

השמונה עשר הוא במדות הוא להודיע שראוי לאדם שיפחד תמיד על מה שראוי הלא תראה כי מפני שאבד לא פחד מיואב על הרג עשאל אחיו ולא יירא מלכא אל חברון גם לא שאל מהמלך דוד שיטלים בניה קרה לו שמת בדוד ונולדת הסבה גם כן למדנו שאין ראוי לאדם שיבא במקו שזכרנו אבד סיבא ואינו שילוחו שלוחים או מכתב שאחד מהאנשים אשר הוא בוטח בו שולח לקרא לו כי יי לא יירא שתהיה זאת התחבולה מאויביו הלא תראה כי יואב שלח לאבד מלאכי' בשם דוד להשיבו לחברון דוד לא ידע אך קבב זה יואב להמי' את אבד עם:

התשעה עשר הוא במדות הוא שראוי לאדם כשהוא נקי מפעל מה מנוה אשר יתכן שיחשב שמאיתו נהיה שיפליג להראות שהוא נקי ממנו באופן יתבאר לכל שהוא לא קבב זה הפעל המנוה כש כשהיה בו מה שירחק ממנו התכלית שהוא פוכה לו איש לא יתבאר שהוא נקי ממנו ולזה תמצא שהפליג דוד להראות איך היה קשה בענין דבר הריגת אבד ולזה קלל בני צרויה שהיו עבדיו וקלל את יואב בזאת הקללה הכפלה אל שלא יכרת מביתו זה ומצורע ומחזיק בפלך ונפול בחרב וחסר לחם ולזה הלך המלך דוד אחרי מטתו ואם לא היה זה מחק המלך וכשא את קולו ובבה א קבר אבד וקנץ עליו את הקי' הזאת אשר הראה בהגבו הורגיו ולזה נשבע גב שלא יטעם לחם או כל מאומ' לפני בא השמש כי זה כלו ממה שהביא כל העם וכל ישראל להאמין כי לא היה מהמלך להמית את אבד עם שבהאמין ישר כי באמת מאת המלך נהיה רושם גדול למנוע ממנו המלוכה כי לא יתרצו האנשי להמליך עליהם מי שלא יקפיד להריגת הערים והגדולים בתחבולה ובמרמה ולזאת הסבה בעינינו בזה להרוג הורג איש בשת בן שאלו כרי שלא יחשבו כי מאיתו נהיה להמתיו בזאת התחבולה על מסכבו:

העשרים הוא שכבר למדנו מזה המקום על דרך הרמז כי ירושלם לא נתחלקה לשבטים ולזה תמצא שכאשר היה דוד מלך על יהודה לבד היה יושב בחברון שהיא משבט יהודה אמנם אחר שהמלך על ישראל כעתק לירושלם וזה ממה שיוורה שירושלם היתה לכלל ישראל וכבר התירו רבותיו הספק במה שכתבא מספר יהושע שכבר באה לגורל יהודה ולגורל בנימין:

העשרים ואחד הוא להודיע שראוי למי שירגיש שנתחדש לו הצלחה שישתמש בשיגועו ממה שהוא מאפשר מהטוב ולזה ספר כי מפני שראה דוד כי נשא הסי' ממלכתו בעבור עמו ישר והוא עתה באופן מההסנחה האלהית נוסף על מה שהיה מקורם זה השתדל לקחת נפשים ופילגשים לחסבו שהבנים שיולדו עתה יהיו יותר ראויים למלוכה מהראשונים וכן היה כי מהראשונים לא מלך אחר כי אשר היו חושבים מהם למלך נהרגו ומאלו הבנים שהוליד עתה מלך שלמה כמו שזכר אחר זה בספר מלכים:

העשרים ושנים הוא להודיע ולפרסם הצלחת דוד בכל מלחמותיו להיות הסי' עמו מפני עשותו הישר בעיני יי כמו שנתפרסם בכל או הספורים רק בדבר אוריה החתי ולזה גב אמר וילך דוד הולך וגדל ויי' צבאות עמו ולזה תמצ' שספר כי דוד ואנשיו שרפו את עבדי הגוים אשר הגיעו לידם להעיד כי דוד היה מייסיר אנשיו בכל עז להתנהג בדרכי התורה:

העשרים ושלושה הוא להודיע שאף על פי שהסי' שליט בכל אשר יחפוץ הנה יתקם במה שיעשהו הסבות הכחות כשאפשר לו זה ולא יחדם המופתים אם לא כשיביא לזה הכרח ולזה תמצא שכאשר של דוד ביי' העלה אל פלשתים בהנטשם בעמק רפאים באהור דבר הסי' שלא יעלה אליהם אך יסבאחריהם ממול בכאים בדרך שלא יראו אותו פלשתים וכשמעו קול הצעדה בראשי הבכאים אז יחרץ לעלות אליה כי אז לא ירגשו בקול צעדי חיל דוד לחסדם שהוא קול הצעדה אשר בראשי הבכאים וזה ממה שיעזור מאד לדוד לכנח את פלשתים ואפשר גם כן שתחבר בזה הענין קבה אחרת והיא כי אולי אז יגיע עת תמוט בו רגלם כי הסי' נמצאהו גם כן שימתין לפעמים כאמרו לי נקם ושלם לעת תמוט רגלם ואמר גם רגע ליום רעה:

העשרים וארבעה

והוא במצא ה'מה שלמדנו מזה הספור כימה שאמר תורה בענין ארון יי' בכתף יסאו הוא הרחיקה מלא יסאוהו בזולת זה האופן ולזה תמצא שפרץ יי' פרץ בעזא על אשר לא נסאו הארון באופן הכתוב בתורה כמו שנזכר בספר דברי הימים על דבר זה הספור ולזה הסתיר דוד אחר זה מ'סאו הלויים ארון יי' באופן הנזכר בתורה:

העשרים וחמשה

הוא לפרסם ענין קדושת ארון יי' הנפלאה עד שתכף סיפילו דבר מקדושתו יגיע ה' על דרך מופת אלו העונקים הנפלאים כמו שמצאנו באנשי בית שמש שהיתה בהם מבשה גדולה כי ראו ארון יי' ונזזה המקום בענין פרץ עזא כי זה כלו ממה שיוסף האמנה בענין קדושת התורה ושהיא כאלה מן ה':

העשרים וששה

הוא להודיע שמה שהוא לעבוד ה' ולכבדו ראוי שיעט בשמחה ובטוב לבב ולזה ספר מה שעשה דוד להפלות השמחה בזה הענין כשהביאו הארון למקומו אשר נטה לו דוד והיה זה כן לפי שעבודתו יי' אינה דבר יסודי על האדם אבל היא בעצמותה מוסכת האנשי אליה בהפך הענין בימיו שאר האומות כי הם לא יקובלו כי אם על צד ההכרח והאונס כי את בנייהם ואת בנותיהם ישרפו באש לאלהיהם:

העשרים ושבעה

הוא להודיע שראוי לכל אדם שיחזק עצמו במנהגי הקדושה ויחשב כי אולי אינן מנהגיו ומחשבותיו באופן מהם למות אשר יצטרך שיהיו למי שהוא במקל קדוש כי זה ממה שייסירהו לרקרק בפעולותיו ומחשבותיו שיהיו לפי הראוי לפי מה שאפשר ולזה ספר מירא דוד את ארון יי' להביאו אליו לחסדו עצמו שלא יוכל לנהוג בו בקדושת הראויה ויקרה לו מזה עונש נפלא עד שנתבאר לו שברך יי' את בית עובד אדום ואת כל אשר לו בעבוד ארון יי' ולשערו שאין פעולות עובד אדום יותר שלמות ויותר כקדושת מפעולותיו הסכי' להביאו לוי ולזאת הסבה בעינינו מצאנו בעיקר טאל מה נורא המקל הזה אף כי אם בית אלהים להורות על שבמקומות הקדושים ראוי שיתכנה האד' בקדושת יתירה: **העשרים ושמונה** הוא להודיע שמי שיקבד התורה באופן הראוי וינהג בה בקדושה תבואה ברכת השם ית' בכל אשר לו כי זה ממה שייסיר לעמוד על דבריה הקדושים ולהתנהג בהם אשר ימסך מזה דבקות ההשגחה האלהית לאדם כמו שנתבאר בדברי התורה ולזה זכר שכתב בך יי' את בית עובד אדום ואת כל אשר לו כי בורא הוא הקפיד לנהוג בו מנהג קדושה יתירה ליראתו מפרץ עזא ובראותו כי גם דוד ירא מהביאו אליו:

העשרים ותשעה

הוא במצותו והוא להודיע שבשעת התר הבמות הותרה העבודה בזר ולזה ספר בזה המקום על דבר העלאת ארון יי' מבית עובד אדום כי דוד העלה עולות לפני יי' וחבט סלמים ואחר כך ברך העם בשם יי' בבאותו מה שאמר כי לא באתם עד עתה אל המנוחה וא' הנחלה כמו שבארכו בבואו לרברי התורה:

השלישים

הוא להודיע שאין השמחה הראויה בעבודת השם יי' שבתחב האדם סלמים למלא בטנו אבל ראוי לשמח בו כל הצרכים ולזה תמצא שדקדקה התורה במה שכותבו לשמח בזה שבתחב בזה הענינים והם הלוי והגר והיתום והאלמנה כמו שבארכו ס' ולזה הסבה תמצא בזה המקום ששמח דוד מהסלמים שזכר לפני יי' כל יסוריו ונתן לכל אחד מהם אספר אחר והוא חתכה גדולה במסר הסלמים והסלים להם המצטרך לשמחה מלחם ויין כדי שתכלל זאת השמחה כל ישראל ויהיה ענינם מקודר לעבודת השם יי' לא לבקשת התענוג הגופני:

השלישים ואחד

הוא להודיע שהיות גדול שבאנשי ראוי שיהיה סכל בעיניו מאד לפני מעלת ה' ר'ל במה שהיה מפזז ומכרכ להרא' עזא שמתחו לעבוד ה' ולא הרא' לו בזה הענין גדולה על שאר האנשי אבל הספיל עצמו כהם איות כי כן ראוי ופני שגבת מיכל זה המנהג הטוב שנהג דוד בזה וחסב שלא יהיה ראוי למלך להספיל עצמו כל כך לפני ה' מנהג ה' ממנה פרי הבטן:

השלישים ושנים

הוא להודיע שאין ראוי במה שאפשר שתגיע לאר ידעיה סלימה שיקטפת האדם בידעיה חסרה והמטל שאין ראוי לכבדא סופט בדברים על צד האומד והמחשבה אבל ראוי שיתחן שיבאנה דבר יי' על הדבר שנגא ממנו כמו שמצאנו במשה שאמר עמדו ואשמעה מה יאמר יי' לכם ולזה תמצא בזה המקום כי נתן הכבדא מפני שאמר לדוד מה שאמר על צד האומד שפסא ממנו דוד אם יבנה בית יי' ישים בו ארון יי' והוא אמרו כל אשר בלבבך לך עשה כי יעמך הנה השובתה בזה החרטה והוא שכתב אחר לו ה' בבבואה בלילה ההוא בהפך מה שאמר נתן מעצמו לדוד על צד האומד:

השלישים ושלושה

הוא להודיע כי במשכן סילה לא נבנה בית לארון יי' ואעפ' שהיה עם בבין כתלים הנה לא היה מקורה מלמעלה אבל היה עליו אהל ולזאת הסבה אמר כי לא יבנות בבית למינס העליון את בני ישראל ממזכרים ועד היום הזה והיה מתהלך באהל ובמסכן:

השלישים וארבעה

הוא להודיע שהדברים הנעשים לפרסם גדולת השם יי' תעלה ראוי שיעשו על יד מי שהוא גדול יותר בעיני האנשים כי בזה תתיישר יותר ההגדלה וההאדרה ל'י ובהיות הענין כן והוא מבוחר בדרך כי הוא לקחו מאחרי האזן למלך על יסוראל לא הסכים השם יי' תעלה שהיה נבנה בית המקדש על ידו כי הוא בא להעיד על גדולת ה' אשר אינה דבר כתחב בו אחר שלא היה ולזה בחר שיבנהו סלימה שהיה בן מלך מלידה ומבטן ומהריון ולזאת הסבה גם כן נפלא למר שהיה אחר שרצון ה' ב'איש כבחר שיהיה בן מלך מהריון לזה לא היה ה' ל' מן הסופט והמלכ' אשר היו לפני דוד לבנות לו בית והנה אים בשת אל' שהיה בן מלך לא היה בן מלך מהריון כמו שיתבאר במה שזכר ממספר הסנ' שהיו בין יצואת מצרי' ובנין בית המקדש וכתב שזכרנו בזה בספר שופטים ועוד כי לא רצה ה' שתסאר לו המלוכה ולזה גם כן בחר ה' שיהיה זה הבנין נעשה על יד סלימה כי לו ולרעו נכחה הממלכה מי שהתמיד השולט להיות נמצא ר'ל כי כשתהיה מלוכה ב'איש תהיה לו וראוי שיהיה זה נעשה

על ידו להעיד כי גדולת ה' יי' להקץ וסוף ועוד נכללה בזה סבה אחר והיא מפני כי אף מדרך ה' לעשות כי אם הטובות כי הרעות כשיעשה אותם יעשה מזד מה שהם טובות והיה ראוי שלא יהיה זה הבנין נעשה על יד דוד כי דמים רבים ספך כמו שכתבארה הסבה בזה הספור בספר דברי הימים ואולם סלימה היה ראוי לזה מפני שכל ימיו היה לו שלום ולא כלחם מלחמות עם סכבר כתקבץ בזה תועלת אף והוא כי כשגרס החטא חורבן בית המקדש אולי אם היה נבנה על יד דוד היו מתיחסים חורבן הבית לדוד מזד רוב הדמים אשר ספך ורוב הרעות שקרו לו בימיו ורוב הרדיפות שגרדף ויארמו כי פעולותיו גם כן הם כך ר'ל שראוי שיקרס מקרים לקום ויהיה זה סבה אל מלא יסורו מחטאיהם בבשת העונם שיביא ה' עליהם ואולם כשהיה הבנות על יד סלימה סרה זאת הטענה כי היה אים מכללית מאד וכל ימיו היה לו שלום מסביו:

השלישים וחמשה

הוא להודיע שמלכו בית דוד לא תכלה ותפסק הפסק עולמי אבל תסאר נכחיות ואעפ' שתפסק זמן מה ולזה אמר וחסרי לא יסור ממנו כאשר הסיר אותו מעם שאל ר'ל מלא תתלק ממנו הממלכה לגמרי להנחן לאחר כמו שהיה הענין בשאלו ולזה גם כן אמר וכוננתי את כסא ממלכתו עד עולם ר'ל כל הימים שהעולם נמצא ואם תפסק עליו ממה שאמרה חנה וישבם עד עולם מלא היה זמנו כי אם ימי חי' שמואל אמרו לך כי הענין ס' יחייב שהיה טוב העולם לזמן שמואל כי לא יתכן שיבטם אחר מותו ואולם בזה המקום שכתבארה אל העולם לא אל חי' סלימה ולזה אמר דוד לאחר יי' בבאות אלהים על יסוראל ובית עבדך דוד יהיה ככון לפניך להורות כי תמידות זה כתמידות זה ואולם תמיד יי' יסוראל התבאר בתורה ברבר הקללות כמו שבארכו ס' וזה מורה על נכחיות מלכות בית דוד:

השלישים וששה

הוא ברעויותו והוא לבאר שהייעודים אשר לא יקחו זמן מה אבל יקחו כל הזמן יס' בהם תנאי בהכרח והוא שיהיה המקבל ראוי ולזה תמצא כי כששמע דוד זה הייעוד הנפלא שיישר אותו ה' יי' על יד כבאו התעורר להתפלל אל השם יי' תעלה שיתקיים לו הייעוד ההוא כי תפלת דוד אספר שתעזור בזה לפי שכבר היתה רוח הקדש מורה עליו כאמרו רוח יי' דבר בו ומלתו על לשוני וכבר התפרסם זה מספר תהלים אשר זכרו דוד ברוח הקדש ונזאת הסבה תמצא בזה המקום ולא יוספו בביעולה לכלותו כי זה מחוייב מאד בבאן ושמתי מקל לעמי ישר וכתעניו וסכנ' תחתיו ולא ירגו עוד ולא יספכו בני עולה לענותו כאשר בראשונה הוא רמז למלכו משיח בן דוד כי אף יתאמת זה לפני מה שכתבאר מספר דניאל וממקומות רבים מדברי הימים והנה הודיע לו ה' בזה האמור תכליתו והנחלה שתהיה למה שיצמח מרוד ואחר זה באר מה שהיה אחרי דוד ואמר והגד לך יי' כי בית יעשה לך יי':

השלישים ושבעה

טוב תכונת דוד שלא כלחם עם הגוים ההם לכספו על הממון אבל לעלות התורה האמתית ולהכניע החולקים עליה ולזה תמצא כי כשכלחם דוד על אותם המלכים והכניע אותם לא נטה לקחת השלל לעצמו אבל לקח אותן לילבאר מלא מפני שתקוה א' הסלל היה כלחם עמיהם אבל מפני הפסד רעותיהם ואמנותיהם ובה היה עוד תועלת לבאר כי יי' כלחם ביסוראל ולזה היה מקדש דוד ל'י הכסף והזהב והנחשת אשר בא אליו כי הוא הסבה בכל זה:

השלישים ושמונה

לפרסם שכתבתי הייעוד שזכר כאמרו דרך כוכב מיעין וקם שבט מ'סר ומחץ פלתי מואב כי זה כתאמת על יד דוד שהסכיב אותם ארצה וימרד סני חבלים להמית וחבל אחד להחיות: **השלישים ותשעה** הוא להודיע שדוד סכבר היה עש' משפט וזרק' לכל עמו ולא היה מעלים עינו מאחד מהם כי זאת התכונה ראוי שתהיה למלך הנוק וראוי ונזאת הסבה זכר גם כן שכתב חדר דוד אם כותר אים לבית שאל ויעשה לו חסד יי' בעבור והזכות ולזה גם כן ספר שגם לחנוך בן נחש הסתיר לדוד לעשות חסד להשיב לו גמול תחת החסד שגמל לו אביו:

השלישים

הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיתן ממנו ללבוני בחייו הלא תראה מה שקרה לדוד מהרע מפני מה שעשה בגיו סרים כי לולי זה לא היה חוטא אמנו עם אחותו ולא מרד אבשל בו ולא קרה לארציה מה שקרה וזה מבו' מאד: **המ'א** הוא להודיע אף עמקו מחשבות השם יי' שסם עשות דוד חסד לחנוך בן נחש כלי להשחית בני עמון ועזריהם כי זה היה סבה אל סילקח חנוך עבד ירוד ובי'סם ובזם בתכלית מה שאפשר והם בעצמ' היו סבה להדיח על עצמם הרעה לחסדם כי כשבאנו בדרך: **המ'ב** הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיפנה א' התענוג' בעת היות חבדו בצער הלא תרא' כי אוריה החתי לא הסכים בעצמו ללכת לביתו לשכבע אשתו מפני היות יואב וכל יסוראל בצער ר'ל שהיו חונקים על פני הסדה לצור על רבה וראה מה קרה לדוד מהרע בתתו אז לעצמו התענוגים עד שחטק בבשת בעם יי' עתו שהיא אשת אים ובא אליה ותהר לוכי כי זה היה סבה אל שהוסף שפעל חטאתו והסתיר שימות אוריה בחרב בני עמון כסרחה שלא נסלם לו מה שחשב שיבא שיסכב עם אשתו בדרך שיתכס קלון דוד:

המ'ב

הוא להודיע קיום יעודי ה' אשר ייעד לדוד על חטא אשת אוריה החתי ואף עמקו מחשבותיו לסכב שתצמח מביתו הרע יוצא ממס מי שימרוד בו ויסכב עם כשיו לעיני השמים ונגד כל יסוראל והוא היה אבשלום והנה סלם תחת כסבה ארבעתים בשני הפנים וזה כי הוא לקח אשה אחת ואבשלום לקח ממנו עשר פלגסום והוא המית אוריה ומתו מבניו ארבעה והם אמנו ואבשלום וארציה והבן הנולד אז לבת סבע והנה ידוע כי הבן הנולד לבת סבע מת בעבור זה החטא כמו שזכר בזה המקום ולפי שצנך מרד אבשלום כחמ מענין ענות אמנו את תמר אחותו וענין החזקת ארציה במלוכה היה סבה לו דבר אבשלום כי חשב היותו מלך בעב' סנולד אחרי אבשלום הנה יתאמת שמויתאלו. הסלמה היתה על דבר זה החטא לפי שהוא גם כן ספט כיבן מות האים הזה אף הכעמו

פתיח הנביא כי ה' העביר חטאתו בזה העונם הא' סוף וזה לא ימות והנה הוא סוכר במחה כל הרע הזה מביתו לפי שיוכר בכתב העצה לאמנון היה אחיו ואמנון היה בנו ותמר בתו ואבסלו היה בנו וכן הית' מיתת ארניהו על יד סלמ' שהיה מביתו : **המך** הוא להודיע שאנפ' סגור ה' להביא רע מה שאין ראוי לאדם מלהמנע להתפלל לו להעביר הרעה ההיא כי חנון י' ונחם על הרע ולזה תמצ' שאנפ' פועל ה' לרוד על יד כביאוי כי מות ימות הילר ההוא הכה לא נמנע רוד מלהתפלל עליו ומלכום צום והיה סוכר ארצ' לרוב ההכנע לפני העם ית' אולי יחכנו י' ויחי הילר ומזה המקום למדנו שמה שאמרה התורה וכי תבאו מלחמה בארצכם על הצד הצדור אתכם והרעותם בצרכות ונזכרתם וגו' הנה הצדור בעם התפלה והתעלה כמו שבארנו בבואורנו לרברי התורה :

המה הוא במצותו והוא להודיע שאין ראוי לבום ולהתפלל על הצדור אחר סוכר הצדור כי אין ראוי להתפלל על הדבר הנמנע הא' אם לא היה המתפלל כביא והיה סוף זה על דרך המופ' ולזה אמר רוד למה זה אני צם האוכל להפיו וגו' וכבר בארנו זה בבואור התורה ממה שאמר על הצד הצדור ולא סוכר צד :

המר הוא להודיע סוכר כבחר שלמה מלדה ומבטן ומהריון לזה נקרא שמו מרת י' ידידה להורות על שה' אהבו :

המז הוא להודיע שמה שיכבסו יחידים מיער לא תהנה בו קדוש ארץ ישר' ולזה דקדק יואב בעת סוכר את עיר רבה ונקר' שמו עליו ולזה סלח לו רוד כיבא סם עם יתר ישר' כדי שיהיה סם המלך וכל ישראל ויהיה זה הכבוס מיוחס לכלם :

המח הוא להודיע לכל אדם שראוי שיטמר מעצת היועצים הרעים והפעלות המגנות הלא תראה מה עקרה לאמנון מפני שמעו לעצת יוכר עם מה שהיה בדבריו מהפיוס לו :

המט הוא להודיע שזרע יפתתאר אשר יהיה מהביאה הראשונה סוכר על צדוהו אינו מיוחס לאב כלל ולזה הגיד כי תמר לא היתה אסורה לאמנון כאמרו ושתה דבר כא' המלך כי לא ימנעני ממך :

הנ' והוא במצותו והוא מה שלמדנו שצ' הסכנה יוכר לנוכח לא ידבר עם סוכר למרע ועד טוב כאמרו ולא דבר אבסלו לאמנון למרע ועד טוב כי סכא אבסלו את אמנון ומזה המקום למדנו כי מה שאמרה התורה בהורג נפס בשגגה והוא לא סוכר לו מתחול שלשום יוכר בזה האופן כי אבסלו לא נרע מה שיש בלבו אך אם ראוינו סלח דבר עמו שלמה ימים ידענו כי הוא סוכר לו ולא יהיה גולה על הרצוה ההיא כי גדול עינו מסיכופר על ידי גלות :

חנא הוא להודיע שראוי לאדם שיתעב במה פסאל ממנו אם אפשר שיקרה ממנו נזק קדוש הסכמו לרבר השלם ההיא הלא תרא' כי רוד בעבור סלח התעב על מה פסא ממנו סלך אחו אמנון נתן לו את סאתו והיה זה סכה להמתת אמנון כי כבר היה לו רוד לתת לו סוכר אשר סכא אבסלו את אמנון על דבר תמר אחותו עם עזה היה מסוכר מהשם ית' להקים על רוד את הרעה מביתו כי הריגת אמנון היה מקלול ודרך אל התכלית ההוא כמו סכר' מדברי זה הספור :

הנב הוא להודיע שאין ראוי לנזק סוכר מאיש מה אם היה מבוא' סלח ית' טקטו ולזה ספר סלח התעורר יואב להסתרל עם המלך רוד להשיב את אבסלו עד אשר ידע כי לב רוד על אבסלו כי נחם על אמנון כי מת :

הנג הוא להודיע שמי שיראו אם יבקשו ממנו דבר מה אם למשפט אם לחסד שיתענהו הנה ראוי שיבאו אליו בעניינים דומים לרבר ההוא אשר יעורר מהוא ישפוט בהם לפי הדרוש ואחר זה כשיעתיקו אל הנושא שתהיה בו השאלה לא יתכן לו למנוע מה סוכר פטם מהוא ראוי ולזה הסכה תמצא כי מפני שהיה ירא יואב מלכ' מהמלך רוד להשיב את נדחו פן ימנע ממנו בקטנותו כי יחס לבבו על דם אמנון סכר להעתיקו אל מה שדומה לזה ממה שספרה לו האשה התקועת וכאנ' כתב' מדבריו שהו חמל על ההורג וכשבע סלח יפול מעסר' ראשו ארצ' אז היה קל להפך השלם א' שישב המלך את נדחו ובוה כתרסה המלך לעשות בקטת יואב :

הנדר הוא להודיע כי יש מן הנזירות יהיה בו אדם נזיר עולם ויגלח מענה למנה כמו סכרסה מענין אבסלו במה שהיה מגלח ראשו מענה למנה כי כבר עליו לפי מה שזכרנו בבואורנו לזה הספור :

הנה הוא להודיע שזהו שפא מיתתתאר הוא בלתי ראוי כמו שהעדה עליו התורה בפרשת כי תבא למלחמה כמו שבארנו סם הלא תראה איך היה ענין אבסלו בתכלית הרע והוא היה בן יפתתאר לפי מה שיתבאר מענין תמר :

הנר הוא להודיע איך ענש העם אבסלו סוכר היו לו שלמה בנים וכלם מתו קדוש מותו על סוכר לבנות מצדה וקרא שמו עליה כי אמר אין לו בן שיקרא שמו עליה : **הנז** הוא להודיע כי אין היופיעדות על יוסר הלכ ולא יוסר הרברים כי לפעמי' יעשה אדם זה על דרך תחבולה כמו שזכרנו באבסלו סוכר רוד יוסר' היה נרא' שהוא איש חסיד ורודף הצדק והיושר והיה זה כלו על צד התחבולה למסוך לב ישראל אליו והנה אף על פי שהיה היפה שבישראל לא היה טוב אף היה בתכלית הרע והנה גבא אבסלו בזה את התחבולה לב ישראל ועמם יקני ישראל כי כלם היו נסכמים בהריגת רוד כמו שנתבאר מעצת אחיתופל :

הנה הוא במדות והוא להודיע שאין ראוי שיתרסל אדם מלקחת עצה מפני הפל' רוע המקרא' אשר יקרו לו ולזה תמצ' שהתנהג רוד בחכמ' כפללה בכל זה העני' בברחו מפני אבסלו בבו וזה שהו ירא אם יסא סם שיכחהו אבסלו בבו כי כבר ייעור הכני' שיקים העם רעה מביתו ויתקדשו לרעו ויכב עמיה לעיני השמש ולעני כל ישרא' וזה לא היה אפשר שיתקיי' אם יסא סם רוד אם לא בשפול רוד בדי אבסלו ולא רצה רוד לקחת כל נפשו אתו בברחו כי כבר ימסך מזה גם כן אם יתקיים ייעור ה' שיכחהו אבסלו במקום אשר ברח סם ולזה הניח רוד סם הפלגים לבד כי ייתר מעט בזה היה לו מן הגנות והצד אס יסכר אבסלו עמם ממה שיקרה לו מזה אם יסכר עם נפיו והנה ברח המלך ברגליו כדי סלח יכירו כל יוראיו כי הוא המלך כי בזה יתכן לו שישלם ההמלט מן אבסלו ולזה תמצ' האקד' גם כן לא רצה שישא לו ארץ י' והניח סם אנשים טובים יוכל לבטוח בהם

סוכר לו האמת להודיע לו מה שיסכים אבסלו לעשו כנדרו והסתר' ללמלח סם איש חכם למען יסר את עצת אחיתופל הטובה ועם הכנתו עצמו לטוב העצה הכין עצמו לתפלה ולזה התפלל לנ' שיסכל עצת אחיתופל ועם זה היה לב רוד נסכר ונכרה והיה הולך ובוכה וראש לו חפוי וסכל הקללות הנמרכות סקללו שמעי בן גרא להכנע בתכליתמה שאפשר אל ה' אולי יחכנו יוצרו ונחם על הרעה והכין עצמו עם זה למלחמה לפי הסדור הראוי ולזה סם עם מחנהו סרי אפי' וסרי מחותו **הנט** הוא להודיע כי גם בעת הרעה על הצדק לא יעזבו ה' ביד הרעע ולא יסיר הסגנותו ממנו לגמרי הלא תראה כי עם היות רוד כדרך הוכחנו עניינים רבים לו להצלתו עד שבחורים שהיו סם בני ימיני שהיה ראוי שיסאלו רוד הוכנה סם אשה החביאה אחימען ויהונתן באופן שהסלימו המבוקש מרוד לרעתמה שיסכימו לעשות אבסלו וישראל כדי שיוכל לקחת עצה להמלט ממה שחשבו לעשות כנדרו ומצא גם כן בדרכו רבים נסאלו לו מנחה ולעם אשר ברגליו כי לא ירע ה' מזה דק עניו ובעת המלחמה גם כן נפלו עם אבסלו ואבסלו ביד אנשי רוד כי כבר סכר ה' סכר וישראל הנה והנה לברוח והיה זה סכה אל סכפל אבסלו ביד עבדי רוד ולא יכול לברוח כי כבר סכר ה' וה' תלוי בלב הא' :

הס' הוא להרא' שצם בטוח רוד בסם ית' שבו יואב ואבסלו ואתי סחמלג על הנער אבסלו ולא ימיתוהו להשענו סוכר ינחם אבסלו וצבא ישרא' אשר עמו מפני דרפס אותו על לא חמס בבפיו וזה גם כן הורה על טוב תכונת רוד סלח היה רוצה לסלם לו מדה כנגד מדה אך לא יכול רוד למנוע זה כי מן הסמים כלחמו עם אבסלו שפול ביד פסעיו עם סכר נתישר הדבר שתהיה המלוכה לסלמה כאשר גור ה' והנה היתה תכונת רוד חזקה בזה הענין עד סוכר נתאבל על אבסלו זה האבל הכפלה הנזכר בזה הספור :

הסא הוא להודיע שאין ראוי לאדם טוב לבשר בשורה לגדול לא ישמח בה ולזה הרחיק יואב את אחימען מלבשר א' המלך דבר רוד הריגת אבסלו ולזה אמר לו לא איש בשורה אתה היום הזה על זה הענין ובשרת ביום אחר כאמר יקרה דבר טוב ישמח בו רוד אז אסלח הבשור בפך ולפי שחשב אחימען שיסמח בה רוד בקטתו הלא לבשר א' המלך זאת הבשור וכאמר הרגס שידחה המלך בזה לא רצה לבשר זאת הבשורה וכוזה תמצא שה' המלך רוד איש טוב הוא ואל בשורה טובה יבא למדנו מזה שאין מדרך האיש הטוב לבשר הבשורה הרעה :

הסב הוא להודיע שראוי שיתנהג האדם בחכמה גם בעת האבל והצער ולא יסור ממנו הצער טוב העצה הלא תראה כי נתקף סהרגס רוד מה שיקרה לו מן הנזק אם יראה לעבריו שהו רואו מיצר על מיתת אבסלו ולזה תמצ' הסכה קס וסב בשע' להרא' שאינו מרע על מיתתו ולזה תמצא שהתנהג רוד בחכמ' כפללה בענין הטבתו למלכותו ולזה הסכה בעינה סלח לבקש בדברי שלום ואהבה ואחר מהיותר קרובים אליו שיתרלו בהשבתו כדי סלח יראו שהיה בלבו עליה על אשר מרדו בו ומסחו אבסלו עליהם למלך וסלח להם כי דבר כל ישראל בא להשיב אל המלך כדי שימחרו להפיו באופן סלח יקדמו להם ישראל כי זה יהיה בעת להם ולזה הסכה גם כן סלח לעמסא גם כן בזה האופן וכשבע לו שיעשהו סר צבא תחת יואב והנה רצה המלך שיסכימו זה זקני יהודה כי לא ירע מה ילר יום כי אולם יקום לו ה' שטן אחר כי במעט סכה יקראו ישראל להמליכו עליהם לבשתם על ענין רוד ולחשכם כי נבאסו בעיניו . ולזה הסכה תמצא רוד סמחל לשמעיו בן גרא את דבר הקללות אשר קללהו וכשבע לו סלח ליראיו סיהיה לסטן לו ולזה גם כן תמצא שסאשר קס סכר בן בכרי להיות לרוד לסטן מהר רוד להפילו טרם יתחזק עניו כי יאז יכסר לו ייתר ואולי ימותו בזה רבים מיער' ולזה הסתרל למחר להמיתו לברו : **הסג** הוא במדות והוא להודיע שראוי להתרחק מלקבל לסון הרע הלא תראה כי על לסון הרע סכרס ציבא על מפינוס ענש רוד מפינוס נתן לבשרו אתה סכרסה אשר היה לסאלו וכאשר נתבאר סקרות הרברים ההם הוכרח להשאיר מהעונש ההוא קצת מפני ההטבות שהיטיב לו ציבא בעת היותו כדרך והנה הסכימו זל סכל מה שאמר רוד למפינוס אמרתי אתה וציבא תחלקו את המדה כענש רוד כסכחלק המלכות קצתו לרובעם וקצתו לירבעם והיה זה כן לפי שצו קבול לסון הרע קשה מאד הלא תראה מפני מה סקבלו ישראל לסון הרע מאבסלו כנגד רוד מתו כמה נפשות מישראל :

הסד הוא במדות והוא להודיע שראוי למקבל הטובה שישלם גמול למיטיב על הטבות ולזה ספר סכר כתעס רוד עם ברזלי והעביר אותו כמהים להיטיב לו כאשר סאל ברזלי : **הסה** הוא להודיע שראוי לכל אדם להיות מפחד תמיד כשהיה סם סכה מבואה אל זה ואם סכר יראה בתחלת המחשב סלח נתישר הענין לתכלית סגיע לו כזק הלא תראה כי עמסא עם היותו ראוי שיפחד מיואב שימיתוהו כדי סלח ירד מברותו סלח ירד מהיות סר צבא והיה החרב ביד יואב עם כל זה לא פחד לסכרסזה לא היה לכונה סיכחו אף מקרה היה סכפלסה החרב מתצדה וקרה לו מזה המות :

הסו הוא להודיע שאין ראוי שימסרו נפשם להריגה בני העיר בעבור הצלת נפש אחת מישראל כשהיה האיש ההוא מחוייב מיתה כשבע בן בכרי ומזה יתבאר גם כן סלח לא היה מחוייב מיתה כשבע בן בכרי לא הותר להם זה לפי המקומות הכוללי' שזכרנו בפתיחת בואורנו לרברי התור' ולזה תמצ' שהסכימו אנשי העיר ההוא להרוג שבע בן בכרי להקיר מעליה אנשי המלחמה שהיו משתדלים להסחית העיר בכללה בעבור שבע בן בכרי אם לא יתקוהו להם כי אם לא יאות להם הס' גב מורדים במלכות ויחוייבו מיתה ולזה הסכה תמצא סכפרה האשה החכמ' שהי' סם כי בני העיר ההיא אינם מורדי' במלכו אף הם פלומי אמוני ישר' :

הסז הוא להודיע כי העונש לא יבא בזולת מרי ולזה ספר סכר היה רעב במי רוד סלם סנים סכה אחר סכה והיה זה אלסלס דבר זר מאד לחזק הסגנות ה' על רוד ולזה טקטו לרעת במה היתה החטאת הזאת וכאשר נתאמת להם סכבתחטא הגבועים היה על מה סרדפס סאלו והרגם והעמידם מהתעב בכל גבול ישראל כי כבר עבר בזה על הסבוע סכפסעו להם נפילי העירה פייסום באופן

תתחבד מי שהחזיק בדרוכו אתה מראה לנגס כן סאתה חסיד בטהו כן עמו :
עם גבור כמו איש שתרוממו גבר וכן הוא בתהלים גבר וית הפסוק על האב חסיד
ותמים וגבר ותרבם עקש על פרעה : תתבד - משפטו תתבדר ובא חסר הכפל
ואם היה אומר תתבד ידמה מנחי הלמד לפיכך שמו תנועת תתבד בתתבד ורגם
התנו' להור' שהוא מפעלי הכפל :

תתפל - בא כן לזווג המלות עם
תתבד ותתבד ועיקרו תתפל
ומשפטו תתפלתל ובהפכה עין ה
הפעל בל' הפעל כמו אם ישוב
ישבי וענין תתפל תבא עליו כ
כדרכו הנפתלה וכן ענין אם
ללכס הו' לין יבא עליה טיטלו
בליכנות : וענין על רמים
תשפיל - ענין תתן על רמי ער
סתשפילם וכן הוא בתהלים בזה
הענין אף על פי שאין המלו' סוות
ועינים רמות תשפיל : כי אתה
כריי' - ככתב בו הכח והוא היור
עין הפועל הצרה היא החסכה
והתפועה ממנה היא האורה ו
והכונה וזהו שאמר יגיה חסכי :
כי בכה - יכבדה בו הה' הנחה
אשר אחרי הה' הקמוצה וכן ו
ובכה ובשמה הנצבת עמכה
והדומים להם וברוב לא תכתב
זאת הה' ופירושו בעצרתך א
אשר גידר אויב וחרון מטרם
רצן ובא בשורק כמו ירון ופמח
יסוד זהרים או פיל ארון לקראת
גדוד אויבו ולא אירא מהם וכן
אדלג סור אדלג חומת עדי אויבי
לכבדם ואומר אדלג למהירות
כבוש אותם כאילו בלוג ככנס
בהם וית' כך ארון גדוד במימך
אקג מסרייך : האל תמים
דרכו - שמשלם לכל איש כמעשהו
והפס' כי כדקתי ולאויב כ
כרעמם ואמרנו צרופה שאין
בכל משפטו סיג אלא הכל ב
צדור ונקי עשוי ביושר ובאמונה
צרופים ומזוקקים מכל סיג :
כימי אל - לא כאותם שבטחים
באלהים ובתקבורי על אויבי
בכל עתים להם לרעת כי סקר
כסדם ואין צור אלא אלהיו וית
על ימנות המטיח כי אז יודו לו כל
העמים ויאמרו מי אל מבלעדי
בכך על ניסא וגו' : האל מעזי

חיל - ככתב בו' עם הרבם והדומים לו כתבנו בספר מכלל ופ' חיל בחיל כלומר בכח
או פירושו כשהייתי בחיל ובצבא היה הוא מעוזי - ופ' ויתר שהתיר ופתח דרכי
במלחמה ושמהו תמים ושלם שלא כפקד אחד מאנשי מלחמ' וכתב דרכו כי דרכי
היה דרכו כי בשמו הייתי בא להלחם וכן רגליו שכתוב וקרי רגלי אומר על דרך
משל שתרמו והוא מכנה רגליו על דרך שמה הנחת יי גבוריך : משום רגלי - משם
כמו שותי' יי לגדרי תמיד ותרבם שם סוי אמר אם הצרכתי לברוח להמלט שם רגלי
כאילות ולא השיגיני אויבי ועל במותי יעמידני ואחר כך במקום שהייתי כמלט שם
והם במותי יעמידני שם בטוח : ונחת - ובספר תהלים ונחתה כי קשת תכונה
בלשון זכר ונקבה ורובה לומר כל כך למד ידי למלחמה עד שאפילו קשת נחושה
לא עמדה לפני אלא כשברה בזרועותי ופ' נחושה חזקה כחושה והוא ברזל חזק
מארז וכן ואת ארבעם כחושה ונחתה שרשו חתה והוא כפעל מפעלי הכפל :
וענין ויתר - ובענין תרבוני כתרוממו ובמימך אסגיתני ויהיה לרעיו ענין ויתר
וענין ואמר - ובספר תהלים וענין בקריאת הו'י' מן עקב עמיה יראתי וענין
ירשו ארץ שהוא ענין חסידות ורוח מוכה ויהיה וענין הנכתב הכה כמוהו ואף
על פי שכתב הו'י' ותהיה תנו' תרבוני לנקבה על הענוה שזכר כמו וימניך תסעדיני
שאמר בתהלים ופ' שמתי ענין לעם רב כי אף על פי שהייתי בעם מעט ואויבי
בעם רב אכתיימך מכח כי ענוותך היתה עמי וכאילו הייתי איש עם רב מהם ויש
לפרשו עזרתך ורצונך וכן והכסף יענה את הכל : תתחבד - כמו תתחבד ובא בל' ו
יך שלא כמנהג בשמות : קרסולי - כרעי ותרבם אשר לו כרעים דליה קרסולי
וית' רכובותי והם הברכים :

והידיד יתן קשת נחושה כל אחד מזרועותי וענין הידיד הוא שירידהו אל המקום מהקשת המוגבל לירות ממס' החצים :
ישעו

עם חסיד תמים כבד - כנגד מלמה אבות משלם הקבה גמול דקתם לביהם :
עם עקש - פרעה : תתפל - לשון כפתול ועקש ובספר תילים כתוב תתפלת' :
לא יטלח ממרום יקחני על עצמו אמר כשהיה נחפז ללכת משני טאול בל' ע
המחלקות והיה קרוב להתפס ומלאך בא אל טאול לאמר מהרה ולכה כי פסגו
פלסתי : כדקתי - כדקתי :
טלח הרגתיו בחרתי
כסף מעליו : אמרת יי
צרופה - צדור מבוטח
ועשה : ויתר תמים
דרכו - מכל מכלול
ומכל חטא ומכל מ
מסוכ' עד כי היה מלס
וכבש : ונחת קשת
נחש זרועותי ונדרכה
קשת נחושה על זרועי
סיג ביכח לדרכה
קשתות היו תלויס ל
לירד בביתו והיו מלכי
האומות באין וירואים
אותן ואומרים זה לזה
אתה סבור שהוא יכול
לדורכן אין זה אלא ל
לייראנו וידור טומע יי
ונטלן ומכתת ל
לפניהם ודריכת קשת
לשון חית הוא וכך
חזק נחשו ב' וענין
תרבוני - הגדלת למדת
עבותותך : תרחיב
צדדי - כשאדם מרבך
רגליו זו לזו הוא נוח
ליפול וכן הוא אומר
בלכתך לא יר צדדיך
יקרסולי - עקבי :
ישעו

עם עם אברהם ראשית כח חסיד
קדמך בכין אסגיתא למיעבד ת
חסיד עם זרעיה יצחק ויהוה
שלים ברחלך בכין אשליממא
מימר רעותך למעבד עמיה :
עם עם יעקב דהליך בברירותא
קדמך בתרמא בנחיתא מכל עממא
ואפרישתא זרעיה מכל פסולא
פרעה ומצראי דחשיבו מחשבון
על עמך בלתינין במחשבתו
: ואת וית עמא בית ישראל
דמתקרו בעלמא הירין עם חשון
את עתיד למיפרק ובמימך ת
תקיפא דמימך בירין עליהו תמאין
: כי אריאתהו מריה נהוריה
וישראל יי ווייפקיני מחשבוני
לנהירא ויחזיני בעלמא דעתיד
למית' לצדיקא : ארי במימך
אסגיתני ויחזיני ובמימך אלהי
איכבש כל כרכין תקיפין : האל
אלהא דכיונא אורייתא אורייתא
דיו בחירא תיא תקיף הוא לכל די
מתרחצין עלוהיו כי בכך על
ניסא ופורקנא די תעביר למשיחך
ולישארא דעמך דאישתארו יודון כל עממא אומי' ולישניא וייסרון לית אלהא אלא
ויארי לית בר מינך ועמך ייכרון לית דתקיף אלא אלהא : האל אלהא דסעדי לי
בחיילא ומתקן שלים אורייתא : משום משיח רגלי קלילין באילתא ועל בית תוקפי
יקימני : מלמד מליך יי למעבד קרבא ומתקן בקשת נחש זרעיה : ותתן
ויתבת לי תקיף ובפורקנך ובמימך אסגיתני : תרחיב אסגיתא פסיעתי תחזיתי
ולא אודעא רכובתי :

עם חסיד תמים כבד - כנגד מלמה אבות משלם הקבה גמול דקתם לביהם :
עם עקש - פרעה : תתפל - לשון כפתול ועקש ובספר תילים כתוב תתפלת' :
לא יטלח ממרום יקחני על עצמו אמר כשהיה נחפז ללכת משני טאול בל' ע
המחלקות והיה קרוב להתפס ומלאך בא אל טאול לאמר מהרה ולכה כי פסגו
פלסתי : כדקתי - כדקתי :
טלח הרגתיו בחרתי
כסף מעליו : אמרת יי
צרופה - צדור מבוטח
ועשה : ויתר תמים
דרכו - מכל מכלול
ומכל חטא ומכל מ
מסוכ' עד כי היה מלס
וכבש : ונחת קשת
נחש זרועותי ונדרכה
קשת נחושה על זרועי
סיג ביכח לדרכה
קשתות היו תלויס ל
לירד בביתו והיו מלכי
האומות באין וירואים
אותן ואומרים זה לזה
אתה סבור שהוא יכול
לדורכן אין זה אלא ל
לייראנו וידור טומע יי
ונטלן ומכתת ל
לפניהם ודריכת קשת
לשון חית הוא וכך
חזק נחשו ב' וענין
תרבוני - הגדלת למדת
עבותותך : תרחיב
צדדי - כשאדם מרבך
רגליו זו לזו הוא נוח
ליפול וכן הוא אומר
בלכתך לא יר צדדיך
יקרסולי - עקבי :
ישעו

העונם הכפל סכנר בזה הספר ואמנם היה זה כן כי דוד היה רצונו שלם עם
ה' ומשקל תמיד לעשות הישר והטוב בדברים וזה מבואר מקפורי דוד אשר
תמצא מהם מה סיורה על חסידות דוד הוראה כפלאה אלא מתבאר יצרו עליו על
דבר בת שבע ולא יכול לכחז אותו ואולם טאול ממצא ענינו בהפך זה עד שכבר
תמצא שטאול היה רוצה להכחיש דברי הנביא כשנבא אותו על חטא ואלא היה בוש
מזה ואולם דוד הודה תכף ואמר חטאתי לי : וענין על רמים תשפיל - רל ענין
על רמים להוכיחם עד שתשפילם : כי אתה כריי' - רל להאיר לי מחשך הצרות :
ארוץ גדוד - אשבר וארוץ חיל רב : אדלג סור - אקפץ החומה באופן שלא
תמנעני מהכנס לעיר להכניע אויבי : האל תמים דרכו - רל שדרך תורתו במצות
ובאזהרות הוא שלם ובלה התועלת ואמרתי יי והוא ספורי התורה היא צרופה רל
שאין בה דבר יהיה במדרגת הקצו והדבר שאין בו תועלת או יהיה הרצון באמרנו
תמים דרכו שפעלו ודרך הנהגתו בזה העולם השפל הוא תמים ושלים ואמרתי והיא
התורה צרופה שאין בה קצו והדבר ללא תועלת : האל מעזי חיל - רל האל הוא
מעזי מעוז חיל והרצון בו מעוז כפלא אורייתא בזה הנה האל הוא מעזי לתת לי חיל
וירמה שכן הוא כי כבר אמר בספר תהלים תמורת זה האל המאזני חיל : ויתר
תמים דרכו - רל כל כך מהר להגיע אל הטוב עד שהוא כאילו יתר ויקפץ דרכי אל
המקום היותר שלם ותמים וזה מבואר שכן היו הצלחותיו עם רודפיו כמו שמצאנו
בטאול ובאבשלום ולזה אמר משום רגלי קלות לרוץ כאילו ועם קלות המרוץ הוא
יעמידני על הצלחות רוממותי : ונחת קשת נחושה זרועותי - רל והוריד קשת
נחושה כל אחד מזרועותי ואף על פי שהייתה הקשת ההיא חזק וקשה מאד להכפף
כאילו היא נחושה שהוא הברזל היותר קשה וענין ההורדה בקשת היא הורדת
ראשי הקשת בכפיפותו כדי לירות בו חצים או יהיה חקר יתר או יהיה הרצון
ישעו

רלבג

עם חסיד תמים כבד - כנגד מלמה אבות משלם הקבה גמול דקתם לביהם :
עם עקש - פרעה : תתפל - לשון כפתול ועקש ובספר תילים כתוב תתפלת' :
לא יטלח ממרום יקחני על עצמו אמר כשהיה נחפז ללכת משני טאול בל' ע
המחלקות והיה קרוב להתפס ומלאך בא אל טאול לאמר מהרה ולכה כי פסגו
פלסתי : כדקתי - כדקתי :
טלח הרגתיו בחרתי
כסף מעליו : אמרת יי
צרופה - צדור מבוטח
ועשה : ויתר תמים
דרכו - מכל מכלול
ומכל חטא ומכל מ
מסוכ' עד כי היה מלס
וכבש : ונחת קשת
נחש זרועותי ונדרכה
קשת נחושה על זרועי
סיג ביכח לדרכה
קשתות היו תלויס ל
לירד בביתו והיו מלכי
האומות באין וירואים
אותן ואומרים זה לזה
אתה סבור שהוא יכול
לדורכן אין זה אלא ל
לייראנו וידור טומע יי
ונטלן ומכתת ל
לפניהם ודריכת קשת
לשון חית הוא וכך
חזק נחשו ב' וענין
תרבוני - הגדלת למדת
עבותותך : תרחיב
צדדי - כשאדם מרבך
רגליו זו לזו הוא נוח
ליפול וכן הוא אומר
בלכתך לא יר צדדיך
יקרסולי - עקבי :
ישעו

עם חסיד תמים כבד - כנגד מלמה אבות משלם הקבה גמול דקתם לביהם :
עם עקש - פרעה : תתפל - לשון כפתול ועקש ובספר תילים כתוב תתפלת' :
לא יטלח ממרום יקחני על עצמו אמר כשהיה נחפז ללכת משני טאול בל' ע
המחלקות והיה קרוב להתפס ומלאך בא אל טאול לאמר מהרה ולכה כי פסגו
פלסתי : כדקתי - כדקתי :
טלח הרגתיו בחרתי
כסף מעליו : אמרת יי
צרופה - צדור מבוטח
ועשה : ויתר תמים
דרכו - מכל מכלול
ומכל חטא ומכל מ
מסוכ' עד כי היה מלס
וכבש : ונחת קשת
נחש זרועותי ונדרכה
קשת נחושה על זרועי
סיג ביכח לדרכה
קשתות היו תלויס ל
לירד בביתו והיו מלכי
האומות באין וירואים
אותן ואומרים זה לזה
אתה סבור שהוא יכול
לדורכן אין זה אלא ל
לייראנו וידור טומע יי
ונטלן ומכתת ל
לפניהם ודריכת קשת
לשון חית הוא וכך
חזק נחשו ב' וענין
תרבוני - הגדלת למדת
עבותותך : תרחיב
צדדי - כשאדם מרבך
רגליו זו לזו הוא נוח
ליפול וכן הוא אומר
בלכתך לא יר צדדיך
יקרסולי - עקבי :
ישעו

ישעו ואין מושיע וגו'. הרי זה מקרא מסודר ישעו יי' ולא עניס ואין מושיע כמו ישעיה
האדם ש עטסהו כמו יפנה ומכחם חבור עם וישעו יי' אל הכל ופתר בו לשון עתירה
וכפל הלשון על המעורר ועל הנעתר כמו ועתר יצחק לוי ועתר לו יי' אף
כאן ישעו ואין מושיע כופל על המתפלל וישעו יי' כופל על הלשון על מי שמתפלל
לפניו: ארבעים.

ארמס והרבה ים ב
בספר יחזקאל ורע
ברגליך ורקעך ברגל:
מריבו. מרואב
ואחיתופל וסאלו ו
והזיפו יתמרמרו לראש
גוים כפנתני לכך.
ומרר' אברה אל דוד
רבוטו של עולם הכילני
מריבו של ישראל פאס
אטוה או אררה את י
ישראל בעבודתי אבי
כעכש אלא לראש גוים
תמימי והם יעברוני
עליהם לא אענם:
מתכסו לי. מחמת
יראה יאמרו לי כזבו:
לשמע און ישמעו לי.
אפילו שלל בפני וגורו
מפני למשמע אזהרה
לסור אל משמעת:
בכיכר יבולו. ילאו
לשון עלה ככל
פליטותי ונכח בלעז:
ויחגרו לשון פסחים:
ממסגרותיהם.
מקושי יקורי מסגר
מאני מסקן בהם:
חיוי העושה לי אלה:
הוקם על. הוקם
למעלה: ואלה דברי
דוד. כבואת דוד
האחרונים ומיהם ה
הראשונים דברי ה
השירה האמורים ל
למעלה אבל בכל
סירות ותוספות
סאמר אח נקראין ר
דברים: ונעים זמירות
ישראל. אין ישראל
משוררין במקום אלא
סירותיו וזמירותיו:
דבר

רלבג

ישעו ואין מושיע
לל יפנו אל הסם ית'
מושיעם ואין מושיע:
ארבעים. הוא מענין
ורקע ברגליך והרצון
בו ארמס: ותפלטני
מריבו עמי.
לראש גוים ואמר כן כי
גוים רבים היו עובדין אותו:
יבולו. ילאו מענין כבול
תבול או יהיה מענין
הבול וההפחתה: ויחגרו
מקומו מהם כסגרים
בו לל כי מחדרים תהיה
להם אימות מות או יהיה
הרצון בזה מהם יחגרו כלי
מלחמה מהמקום מהם כסגרים
בו אף לא יבא חוץ להלחם
לרוב פחדם: חיוי וברוך
צורי. לל יי' העוזר אותו
הוא חיוקיו וחקיו הוא ברוך
על כל ברכ' ותהלה ולזה
אין לי לירא מירד עזרו
ממי: והאלוה שהוא תוקף
ישעו הוא רס על כל רמים
ולזה לא אירא מתקבר ירו
מלחמה עמי:
ומתמי תרומתי. לל מתממי
כסא ורס בממסלה יותר
מקמי והנה אמר זה כסגר
סאלו ואבטלו או יהיה הרצון
בזה ומקמי תסתרני
ותגבתיני סלח תחול בירם:
אורך יי' בגוים. לל בפרסום
לעני הגוים: מגדול ישועות
מלכו. לל שהוא תוקף ישועות
מלכו והוא דוד כמו המגדול
שהוא תוקף העיר: הוקם על:
כמו הוקם למעלה והוא מעלת
כסא המלוכה: ונעים זמירות
ישראל. לל שהוא
אמר לל בגוים הזמירות
והם זמירות ישראל: וזה
מבאר בזמירות הנזכרות
בספר תהלים:

ולא אשוב ד' וס' ארדפה איבי דשמואל. ארדוף ארבי דתהלים. על כי דברתי זמתי דירמיה. בשרם אלך
ולא אשוב דאיוב: כעפר ארץ ג' דסמיכי וס' ואשחקם. השאפים. תשטף ספיונה: עמיג סבירין

ואשמי' דם וול' בלתם:
ולא יקומו רגלי:
למלחמה תחתני:
עוף משנאי ישעו ואין
ולא ענם: ארץ בטיט
ארקעם: עמי תשברני
עם לא בני נבר
לשמוע און בני נבר
ממסגרותם: צורי וירם
האל הנתן ומריר עמים
ומוצאי מאיבי מאיש המסים
על כן אודך ולשמך אומר:
מלכו ועשה לדוד ולזרעו
ואלה דברי דוד האחרנים
נאם דוד בן ישי וגאם
הגבר הקם על משיח אלהי
יעקב ונעים זמירות ישראל:

ואילין פתגמי נבואת דוד דאתנבי לסוף עלמא לוימי נתמחא דעתידין למיתי
אמר דוד בר ישי ואמר גברא דמרבא למלכו משיחא במימר אלהיה דיעקב ותקין למימני
בחיך מבוסם תושבחה תיה ד' ישראל:

עמים וס' ותפלטני מריבו עמי דשמואל. ודוד עמי החתי. ויהיה שחוק לכל עמי: לשמוע
ד' מל' וס' נמסר בסדר בחקתי: וברוך וס' נמסר בסדר לך לך: זמירות ד' בקריא וס' נעים זמירות
ישראל. מבני הארץ זמירות שמענו. זמירות היו לך חקך. נותן זמירות כלילה:

תשמרני לראש גוים. פירושו תשמרני להקים אותי
לראש גוים ואמר כן כי גוים רבים היו עובדין אותו:
יבולו. ילאו מענין כבול תבול או יהיה מענין
הבול וההפחתה: ויחגרו מקומו מהם כסגרים
בו לל כי מחדרים תהיה להם אימות מות או יהיה
הרצון בזה מהם יחגרו כלי מלחמה מהמקום מהם כסגרים
בו אף לא יבא חוץ להלחם לרוב פחדם: חיוי וברוך
צורי. לל יי' העוזר אותו הוא חיוקיו וחקיו הוא ברוך
על כל ברכ' ותהלה ולזה אין לי לירא מירד עזרו
ממי: והאלוה שהוא תוקף ישעו הוא רס על כל רמים
ולזה לא אירא מתקבר ירו מלחמה עמי:
ומתמי תרומתי. לל מתממי כסא ורס בממסלה יותר
מקמי והנה אמר זה כסגר סאלו ואבטלו או יהיה הרצון
בזה ומקמי תסתרני ותגבתיני סלח תחול בירם:
אורך יי' בגוים. לל בפרסום לעני הגוים: מגדול ישועות
מלכו. לל שהוא תוקף ישועות מלכו והוא דוד כמו המגדול
שהוא תוקף העיר: הוקם על: כמו הוקם למעלה והוא מעלת
כסא המלוכה: ונעים זמירות ישראל. לל שהוא
אמר לל בגוים הזמירות והם זמירות ישראל: וזה מבאר
בזמירות הנזכרות בספר תהלים:

ותזרני. משפטו ותזרני כמו ותזרני סמחה מהבנין הדגשן ולהקל כעלמה
האלף והוטלה תנועתה על התיו ופ' חיל כח כתרומתו חילא וארזני אבי זל כתבו
מבנין הפעיל מפרס זרה ופ' הזרית לי חיל וכח בכל אברי לעשות מלחמה:
תתה. כמו ותתחזק פ'א הפעל סלח כמנהג בעברים: ישע. לל יבטו כמו ולא

ישעו אל קדושי ישראל ולא ישעה
אל המזבח ופ' יבטו אל יי'
ולא ישעו: אל יי' ולא ענם.
בעבור כי הם רשעים וקוראי אל
יי' ולבם לא ככון עמו: ארבעים.
כמו וירק לעפר: ארבעים.

מבנין וירקעו את פהי הזהב:
מריבו עמי. כמו עמי וכן הרודד
עמי תחתי ויתכן לפר' כממענו
והוא סאלו והקומים חותו:

תשמרני לראש גוים. ובספר
תהלים תשימי לראש גוים ופ'
תשמרני שמרתי ונתתי עיניך בי
לנובה עד שהייתי לראש גוים:
יתכסו לי מיראתי אותי יכזבו לי
ויאמרו לא חטאנו לך: לשמוע
און. ובספר תהלים לשמע און
והוא סס וכן לשמוע סס בפלס
סאור יאור תהום וענין הפסוק
כמו בכתובי עשור סס:

ישעו לי. כענין וסר אל
משמעך ואתם בביכר סאינס
כשמעים לי יבולו מעלה ככל ו
ויחגרו ממסגרותם כלומר מהם
כסגרים מפחדם ופ' ויחגרו כמו
ויחגרו הפוך כמו סכתוב בספר
תהלים והוא ענין תנועת הפחד
מתרגום ומחררים אימה חרבת
מותא וס' ויחגרו ממסגרותיהם
ס' חיוי. הפסוק הזה דרך

הודאה ותהלה הוא כלומר יי' צורי
ואלהי ישעו הוא חיוקיו ורס
על כן אודך יי' בגוים. סהצלתני
מאכשחמס ורוממתי מאויבי
וכתתי לי כקמות מהם אודך ב
בגוים לפני כל עם ועם: מגדול.
מגדיל כתיב ביד וקרי בור' כמו
סהוא בספר תהלים בקריאה גס
כן הקרי מגדול בחולם והוא ת
תואר והענין אחר. מלכו ומשיחו
על עצמו הוא אומר כמו סהגדיל
ישועתי ועשה לי חסדים כן ישעה
לי ולזרעי עד עולם: ואלה דברי
דוד האחרונים. עוד מלבר

השירה אמר דברים אלה מהם
דברי סבא והודאה לל סהקיו
למלכות ואמר האחרונים סהיו
אחרוני לכל השירות והמזמורים
סאמ כי אחר זה לא הופיע עליו
רוח הקד' וי' ואין סתמי כבול
וגו: הוקם על. הוקם עליו ומלך:
וכעם זמירות ישראל. על הזמיר'
סעשה בספר תהלים סהיו ת
משוררים ומזמורים הלויס בהם
לפני הארון ובבית המקדס וי' ת
ותקין למימני בחיר וגו':

ית כדו סיפלו אויבירוד מזהירות וזה סבב הש' סיפנו יסראל במלחמה ומתו עמהם שאלו ובניו וכן הענין במיתת אבשלום ובכלל הנה כסנחורד בספורי הקורות סקרו לדוד נמצא פלא עצום בקטות אשר בהם השם ית' הביא הרע לאויבירוד בא ההמלט לדוד . ואמר כי לרוב השגחת השם על דוד כאילו ירד מן השמים ודרך על הארץ ושלח מלאכיו בקלות כאילו התעופף . וסת' סבב הש' בסדרך שאלו אחרי דוד שלא יכול למצאו וכאשר מצא אותו והיה קרוב אל שיתפש דוד סבב הש' שאל מלאך אל שאלו כי פשטו פלשתים על הארץ והוכרח לעזוב דוד . ואמר כי מהענין בעצמו שחרש השם ית' על דוד מלאכו להחיות דוד ולמלטו מאויביו ממנו יצא ברח' בערו ממנו גחלי אש והם הלפיד' היוודים מהענין אשר נצטר בו איד קיטורי וממנו נחתמו רעמים סתחרשו לאויביו מהדבר בעינו אשר חודש להביל דוד . והנה בזה האופן כאילו נקטעה הארץ מרוב הרעש מתחרש בגערתי' מכשמת רוח אפו . וזראו מעמקים ובגלו מוסדות תבל כמו סימא הענין בעצות הרעש שתבע הארץ ויראו המקומו' השפלים מהארץ ויראו גם כהרות גבולות נחתמו ממנה שהיה ביד שחרש הרעש מהטבע המימי . והנה קרא המים ההם ים כי ענינם דומה במליחות למי הים מפני רבוי הסריפה מתחרשה גם כי היא גם כן הסבה במליחותמי הים כמו שתבאר בטבע' והנה אפשר שאמר זה להפלת הסרית ענין אויביו במהירות כמו הענין בארץ הנבקעת מפני הרעש כי תהפך המקום הגבוה להיות למטה ולזה קרא ענין חטאת סרוס הפכה אמר כמה הפכת סרוס ועמרה ואפשר עם זה פרמז בזה להגלות בקלות ובמהירות דבר הנעלם מהאכסם מהצלחת דוד . וכאשר השלים זה המעל אמר זה הענין בדברים יותר מבהירים ואמר הנה הש' ישלח מלאכו ויחקני וינהגי וימשוך אותם ממי הרעות אשר חסבו אויב' להטביע אותי בהם . ובה האופן יוכלי הש' מאויב' שהיה חזק וצ' ביחס אלי בתכלית כפלא והוא שאלו כי הוא היה מלך ואזי הייתי עבדו ובכלל הנה יכלי בזה האופן מכל מוכאי כאש חזקו ממני . הנה אויבי מקרמים אותי רע ביום אדיר כי חסבו שאז היא עת רעה וישיגו מבוקשי . והנה אז היה הש' למשען לי בדרך שלא כפלתי בידם ואחשב שזה היה מסל על הזיפים שהודיעו לשאלו כי דוד מקתיר עמיהם במערה ועל מה שיעץ אחיתפל לדרך אחר דוד בלילה להמתין . והנה הש' הוציא אותי למרחב מהצרה שהייתי בה ומלט אותי מיד אויבי כי חפץ ב' להיות מלך על ישר' וכתן לי גמול כדקדתי והשיב לי כבוד ידי כעברו התכונות המשובחות והנה אמר זה להעיר כי בכל ענין היה דודף הדרכים המשובחים וזה מבורח מהספורים שבאו בענין דוד זולתי בחטא אמת אוריה . והנה היתה לי הטובה הזאת מאת הש' לפי שמרתני דרכי י' והלכתי אחרי מצותיו ולא הרשעתי לכנות מדרכי הש' . כי כל משפטי הש' והם משפטי התורה שותי תמיד לנגדי לזכור אות כד' שאתנהג בהם וכן הענין בחוקותיו כד' שלא אסור מדרכי התורה כלל . ואהיה שלם בלב לשי' כי כל מצותי היתה לפנות אליו וזה היה סבה פעמים רבות סכסמרתיו מעני אשר הביאתני להשתוקק אליו רתיחת טבעי . והנה השיב י' כי כדקדתי וכנקיו ללבי לפי מה שידע הש' ממנו וזה היה בעת שגשג על החטא סחטאתי כי לא הפליג מאד בעצמי להגלות אליו טוב לבבי והפליג בעצם שאלו להגלות אליו רוע לבבו ואף על פי שהיה חטאי יותר עצום לפי הכרחא מחטא שאלו . והנה יורה על טוב לב דוד כי הוא לא הסכים בהריגת אחר משוכאיו ואף על פי שפלו מיריו כמו הענין בשאלו ואבנר ואבשלום ושמיני בן גרא אבל היה חומל ומרח' כמו סכ' מקפו קורותיו והנה עניני שאלו היו בהפך זה והנה בכלל כשתחקור על כל ספורי קורות דוד וסיפורי כל קורות שאלו יתבאר לך ההבדל העצום שהיה בין תכונות דוד ובין תכונות שאלו . הנה אתה הש' מתחבר עם חסיד לעשות לו חסד גם אם יחטא לך בפתקל מעשיו כמו שאמר בדרך גס י' העביר חטאתך ולא תמות . והנך הולך בתום ובצדקות הלכ עם איש חמים וכבר לזאת הסבה גם כן . ואחכ עם איש עקם אתה מביא עליו העונם בדרכים עקלותנים להפליג בעצמו על החטא מפני היות לבו מוכן להתנהג בזה המנהג הפחות . והנך מושיע השפלים אף על פי שהם מהמוץ העם אשר אזלת יד מהם . ועיניך על רמים להשפילם כשיחטאו לך ואף על פי שהם מלכים והנה אמר זה מכני שהשם הושיע דוד בעת הזאת מהעם שהיה עבד לשאלו והיו אז עיני הש' להשפיל שאלו שהיה מלך בעבור שהגיעה המלוכה לדוד . הנה אתה היית כרי י' להאיר לי בהיותי בליל חשך הצרות ואז הגעת חסדי וזה בעת שהיה דוד בדרך משאלו ואבשלום . הנה בענין שהיה לי ממך שברתי הגדוד הבא עלי ובענין אלהי דלגתי וקפצתי החומה הנפלאה שהיתה בי ובין הגדוד ההוא וזה היה רמז אל הגדוד שבא מעמלק לנקלוג שרפו את בקלג באש וכהנו לפניהם כשי דוד ואכסיו וטפיו וכל קניניהם כי היה מאת הש' שסבב שהסרכים לא חפצו בהליכת דוד עמם פן יהיה להם לשטן עד שהוצרך שאכס מהר דוד שיסוב לנקלוג וזה היה סבה ל שיכול להשיג הגדוד ההוא כי לולא שלחו אכס לא היה יכול ללכת עם וזהה זאת החומה הגבוהה שרלבאז להשיג הגדוד ההוא . הנה דרך האל ית' ומנהגו בפעלותיו היא בתכלית הסלמות . ואמרת הש' בדברי התורה היא צרופה שאין בה קנינם אבל כל עניניה מעני' לתועלת כפלא . הנה הש' מגן הוא לכל החוסים בו להצילם מן הרעות הנכונות לבא עליהם והנה ענין התחסו' הוא התנהג בדרכי התורה ולזה הקדים לזה אמרו אמרת י' צרופה כי באמת עושה יהיה הש' מגן לאדם ותרבה בו השגחתו כמו שהתבאר מדברי התורה כי מי אל מבלעדי י' שיכול להיות למגן לכל החוסים בו הנה זה לא ישלם לזולתו מהאמצעים ששם הא ית' בינו ובין הנמצאות השפלות כי מהם יסודר פעם רע ופעם טוב ולא יוכלו לשנות סדור ואולם הש' לבדו יוכל על זה . ומי הוא גם כן תקוף לעזור לכל הקוראים אליו באופן ראוי מבלעדי השם ית' הנה הוא האל אשר הוא מעזי לתת לי חיל . והוא סבה סקפץ דרכי ודלג אל התכלית הסלם הדרוש והנה אמר זה להפלת מהירות הגעתו לרובו אל התכלית . והנה הוא שמינהל המרוץ כאילות . ובה המהירות והמרצה העמידני על רוממות הצלחתו מה שלא היה ראוי להיות כן לפי הנהוג כי המהירות

בענינים יהיה טוב העצה ואולם היה כל זה מסודר ממך ולזה היה מביעו הטוב בתכלי מה שאפס . הנה הש' מפני הסגחתו בי למד ידי למלחמ' עד סכבר הוריד ית' קשת חזק מאד ל המה' שמעם תהיה יריית החצ' כל א' מזרועותי והנה אמ' זה ביבצת סהלך להלח' עם גלית לא רצה לקח כלי המלחמ' כי לא כסה ואחר זה בזולת למור אחר והרגל היה מצליח מאד במלחמו' כמו סכז' בספורי דברי שאלו י' והנה אז נתת לי מגן יסעך שהגינות עלי שלא כפלתי ביד גלית הפלסתי . ועבותך אותי אז בעת הצרה ההיא תרבי ותגדל מעלתי כי זה היה קבה שמהו שאלו על אכסי המלחמ' ושהיה חזק למלך כמו שזכר בספור דבר שאלו ומזה נתבלגל הצלחתו בהתפרסם ליסראל טוב הצלחת דוד במלחמותיו ומזה גב היתה סבה לסמור דוד מנפול ביד שאלו כי מיכל אשתו גלתה לו הסוד והצילה אותו . תרחיב צעדי תחתני בבחי מפני שאלו כשחם להכותי בחייתו בעת היותי מנגן לפניו ולא מעידו קרולי סאם הייתי נופל מהבזלה והפחד היה הודג אותי . ובה האופן גם כן נתת לי כח לדרוך אויבי ולהפנים באופן שאסמדם ולא אסוב עד כלותם וזה היה בימי שאלו פהכה דוד מכה רבה בפלשתים ובעת רכבו אחר גרוד עמלק כששרפו בקלג והנה אכלה אותם אז ואכה אותם באופן שלא יקומו ויפלו תחת רגלי . ואחר זה כשמלך איש בפת אחרתני חיל למלחמה והכרע' אויבי תחתני כי תמיד היו אז במלחמה בית שאלו הולכים ודלים ובית דוד הולך וחזק . ואז נתת לי אויבי עורף כי אבנר ואכסי איש בשת הפכו עורף במלחמ' ואכסי דוד היו הולכי ורודפים אותם בדרך סאכרית מתכאי . והנה היו פונים אל השם ית' שיושיעם ואין מושיע אותם והיו מתפללים ל' י' ולא עש' עד שחקקתי אותם כעפר ארץ וכטיט חוצות שירמסוהו ברגל וכתתו העפר שבו וישברוהו כן אשברם וארמסם . והנה הצלת אותי מהמריבים אתי מעמי כמו איש בשת ואבשלום ושבבע בן בכרי . תשמרני להפנים אותי לראש גויס רבים והם הגויס סכסחתי אותם במלחמה שהיו לי לעבדים עד שעם לא ידעתי יעברו וזה סכבר היו מואב וארם ואדום לעבדים לדוד . בני ככר יכחשו לי מרוב יראתם ממני . לשמע ארץ לבד היו נשמעים לי לעשות רצוני ואף על פי שלא ידעו רוממות מעלתי וגדל הצלחתי . הנה בני ככר מרוב יראתם ממני היו נובלים כנבול עלה מנפן כי מתלבם בקרבם מרוב הפחד והנה גם כן בחרה' שהיו נסגרי' בהם נפלו עליהם אימות מות ממני . הנה הש' העזר אותי הוא חיוקיים תמיד ותקפתי שהוא הש' הוא ברוך לא יחסר כחו בעת מהעשים כמו הענין כאשר הם שהם תחת מערכות הככבים כי הם ישיעו פעם טוב ופעם רע . ומי שהוא מנהיג תוקף ישיע שהוא הש' אשר ישיע מקבור ממנו על דרך ההשגחה הפרטית הוא תמיד רם ושאר על כל הנמצאות . ולזה אין לי לירא שיסור עזרו ממני בעת מהעתי . הנה זה האל הוא הכותן בקמות לי מאויבי ומוריד עמי תחת ממשלתי והוא המושיא אותי מאויבי שלא אפול בידם . והנך האל הזה מרומם אותי מקמי והם איש בשת ואבשלום ושבבע בן בכרי והצלחתי מאיש חמסים והוא שאלו . ואמר זה כי בחמס היה רודפו ונראה גם כן מעניניו סכבר היה איש חמקי' כשיענין בתכונותיו כמו סזכרכו במה סקדם . על כן אודך י' בגויס לתת לך תורה כמו שבמלחמה מהטובות ולשמך אומר ואסבח . הנה הש' הוא תוקף ישיעו מלכו שהוא דוד והוא עושה חסד למשחיו שכתן המלוכה לדוד ולזרעו כל זמן שיתקיי העולם כמו שידאח הבטחתו בזה על יד נתן הכביא .

ואלה דברי דוד האחרונים

ר'ל אחר קיימור דבר ספר תהלים בכללם ואחר זכור דברי הסירה בזה המקום חתם דבריו בזה המאמר . כאס דוד בן יסיונאס הגבר הקס על כסא המלוכה אשר משחו אלהי יעקב בשמן המסחה על יד נבואו והוא נעים זמירות סחבר אלו הזמירות הערבות הנכללו בקפר תהלים שהם זמירות יסראל כי כל הזמירות שישבחו יסראל ישבחו הסם ית' באלו הזמירות . הנה רוח י' ודבר בי בחברי הזמירות ההם ודבריהם על לשוני ומפיו חוברו אלו הזמירות ר'ל סכבר חוברו ברוח הקדש . הנה ככר אמר אלהי יעקב ותקפו סאהיה מושל בידם מפני היותי צדיק ומושל ביראת אלהים . והנה זריחת אורי והצלחתי תהיה כאור בקר כעלות השחר שיזרח השמש אחר האור ההוא בדרך שהיה האור הולך ונוסף כן ממשלתי תחזק תמיד או ירצה בזה שהיה כאור בקר בזריחת השמש שהוא אור שלם ואחר זה מתמיד ונוסף והמשילו לשמש לפי שהוא קיים וכמו זה מלכותו קיים ולזה אמר וכסא כשמש נגדי כן הענין במלכות בית דוד אור בקר שלא יסתר בו השמש בסכת העבים שיתירוהו כמו שהיה הענין במלכו ידבעס וחבריו שלא היה במלכות ההוא אור כלל על דרך האמת והיה האור הנראה מהעב' אשר אין להם קיום כלל ולא יהיה גם כן האור ההוא מנהג שתחרש ההארה ההיא מכנה שיתחרש ממטר כשהיה בענין שיכא ממנו המטר איד קיטורי באופן שיברק הברק כי האור ההוא הוא סר תקף וכן היה הענין במלכו שאלו שצמדה זמן מועט כמו דסא מארץ שמהרה יצמה ומהרה ייבם . הנה לא כן גית מלכותי עם אל כי ברית עולם עם לי להיות המלוכה לי ולזרעי . הנה הברית הזאת קדורה וערוכה בכל אשר תמשך לו הגבולה מזרעי לא תפקד מהם הממשלה כי יהיה ליסראל כל יסע וכל חפץ וזה יהיה בעת שידעו בשי' ויתנהגו בדרכי התורה כי לא תקצר ידי השם ית' מהשיע להם אז כל יסע ואף על פי שמכר ההשגחה הכוללת לא היו ראוי' לזכי מצד ההשגחה הפרטית שיעם בכל עת ויגיע להם כל חפצם והיא שמורה לזרעי אס תפסוק מלוכה ליסראל וזה יהיה כאשר לא יצמיח יסר' ר'ל בעת סיסורו מאחרי הש' כי אז לא תתקיי להם מלוכה והשי' יסמרנה לזרעי כי מזרעי יצא מלך ימלוך ביסראל הוא ובניו כל הימים כמו שהתבאר בזולת זה המקום מדברי הכביאים . ואולם אכסי הרשע כמו ידבעס וחבריו שימלכו ברשע לא יצדאח אלהים כמו הענין במלכותי הנה הם כקוף מונר כלהם שלא יתחווה האכסים ביד ליראת פן תקב דס וגם לא יקרב איו כי מנר תנודתו יבא ל היד ויניקה כן האיש סיקרב בבני הבלעל יקרב וימלא גופו ברזל חסכית והעץ אשר הוא תקוע בו כי מרוב השחתתו הקרב' איו לא יספיק לו ההכנס הברזל בגוף אבל יכניס עם אחריו עץ חסכית . ובסוף הענין כפתשבת מלכותם סרוף ישרשו ולא יסאר מהם סארייתו

ויושב בשבת. דעת המתרגם וכן דעת ר"ל כי זה הפסוק על דוד ר"ל לא ממו הגבורי אשר לדוד. שהיה יושב בשבת וכו' אלה שמות גבורותיו על דוד ויתך כך חלץ סמחה גיבוריו וגו' והם ז"ל פי' יושב בשבת שהיה יושב בישיבה של תורה: ראש השלישי: ראש לב האבות: עדינו העצמי. בשעה שהיה עוסק בתורה מעדן עצמו כחולעת

ובשעה שהיה יושב למלחמה מ מקסה עצמו כעץ וים מרביתו זל סאמרו כי על יואב אמר זה הפסוק שהיה חכם גדול וראש סנהדרין סכאמר תחכמי ראש השלישי ולפי הפסוט כראש כי גבור אחד היה מגבורי דוד וראש גבורי דוד היה וסמו ע עדינו העצמי וכפר עליו שהיה חכם מוסק על גבורותיו והיה יושב בשבת סנהדרין וחכמי ישראל והיה ראש להם וזהו סאמר ראש השלישי והוא כמו השלישים וכן לכרי ולרצים כמו לכריס

ושלישים הוא לשון גדולה גדולים וככריס כמו השליש אשר למלך ומבחר שלישי ותחכמו: פס תואר מן חכמה וספר מגבורותיו על סמכה מאות חלל ר"ל שהיה על סמוכה מאות חלל כלומ' סהרב סמוכה מאות אכסס במלחמה אח' זהו בפעם אחת וברברי הימים קורא אותו יסבסס ר"ל שהיה יושב בראש העם וענין ה' הוא עם מה מכונס כאן יושב בשב' ומה סאמר הכה על סמכה מאות חלל וסס אומר הוא עורר את חכיתו על סלס מ מאות חלל סני מלחמות היו ב באחת הרב סמכה מאות ובאחר סלס מאות ומה סאמר הכה ת תחכמוני וסס בן חכמוני בן ס סאמר סס כמו חס כמו בן חיל ר"ל בן חכמה או יהיה סס אביו תחכמי או חכמי כי אחד הוא וזה עדינו היה בנו: העצמי

כתוב בוי' וקרי ב"ד: בפעם אחר. כת' ב"ל לשון זכר וקרי אחת בת' לשון נקבה: אלעזר בן דודו. כך היה סמו וכת' בר דודו וקרי דודו בוי' וכת' דרי ב"ד: בן אחי. וברברי הימים האחסי אחסי סס מספח' היה לפיכך אמר בן אחיו ואמר האחסי כמו בן קנז הקנזי:

בשלמה גבורים. וקרי הגבורי

והענין אחד והגבורים הם הנזכרי הנה עדינו ולעזר וסמה בן אגא ר"ל בשלמה כי היה השלישי שהיה עמהם במלחמ' זאת עם דוד והו' היה ראש המלחמ' הזאת: בחרפס. מבנין פעל הרגש כי החי' מעמדת בצעא ועניינו כמו חרף כפסולמו' סענינו גלה וכן בחרפס גלו כפסס לסכנה על דרך וסלך את כפסו מגר וית כד חסידו פלסתי דעתו כי בחרפס אומר על פלסתיס אכ תהיה הכ' בתפלסתי כוספת ולפי הפסוט בחרפ' אומר על אלה הגבורים סגלו עצמם להלחם בפלסתיס סכאספו סס להלחם ויסר אל עלו מפניהם ואלה פלסתי הגבורים ידרו אליהם ואלעזר התגבר במלחמה זאת יותר מהסכים ועליו אמר הוא קם ויך בפלסתיס:

והעם יסבו אחרינו. אמר יסובו כי כבר כסו מפני פלסתיס כמו סאמר ויעלו חס ישראל וכאשר ראו גבורת אלעזר שהיה מכה בפלסתיס סבו אחרינו: אך לפסוט כלומר לא היו צריכים להכות בפלסתיס אלא לפסוט את החללים לבד שהיה מכה אלעזר: ואחריו סמה בן אגא הררי. ת' סמא בר אגא רמץ הרר טוראה: לחיה. כי סס היתה מלחמה זאת: מלאה ערפס. וברברי הימים אמר מלאה פערס עמרים היתה מלאה כי החלקה כבר נקצרה אלא סאספו בתוכה עמרים מהסד' האחרים ואותם העמרים היו מהערס ומסערס והיתה מלאה מהס וסס אמר סעורס: ויתצב. וברברי הימים אמר ויתצבו ר"ל הוא ואלעזר ואמר הנה ויתצב כי סמה היה עיקר המלחמה ההיא: וידרו פלסטה. וכתוב פלסתיס ר"ל הגדולים והגבורים סבליסס כמו וסליסס על כלו וקרי פלסטה כי הפלסטה היו אלה הגבורים אשר ידרו אל דוד: מהסלסס ראס. מהסליסס סהיו ראסי המחנות וכת' ומגברי ריסי משרייתא אכל הוא תרגס פלססיס כמו פלססיס: ויבאו אל קציר. בעת קציר כאילו אמר בקציר וכן אמר ואל הארון תתן את העשרות אשר אתן חליץ כמו ובארץ: אל מערת עדולס. וברברי הימים אמר על הסור אל רוד אל מערת עדולס כי כור חזק וגבוה היה סס והיא המצודה סאמר ודוד אז במצודה וזה הענין היה כשהיה דוד בורח מפני סאול ומלט למערת עדולס וזהו המקו' ההוא אמר כל ימי היות דוד במצודה: וחית פלסתיס. מחנה פלסתיס כמו סאמר ברברי הימים ומחנה פלסתיס חנה בעמק רפאס וחיה הוא לשון קבוץ ועדה כמו חיתך וסבו בה כמו עתך: ומצב פלסתיס. וברברי הימים וכציב פלסתיס ואחר הוא וכת' ומצב ואסטרטג כמו סתרגס כציבים בכל מקום וכן תרגס ויסא מצב פלסתיס ופי' ומצב וכציב פרי החיל ואמר כי המחנה הגדול היה בעמק רפאס והסרים היו עם קצת החיל בבית לחם:

גברים חד מן יג' חס' ה' בריש חיבותא וקרי' וס' של' ויעטוהם אל של' גברים ואחריו אלעזר בן דודי בן בתיב. אחד ושלמה שנים עשר נציבים על בל ישראל. שבכה ובותרות על שני העברים. מלך ויקח אסא את כל הנסך דמלכים. מלך וישפח כל עם הארץ דמלכים. מלך ויקשר עליו פקח בן רמליהו.

אלה שמות הגבורים אשר לדוד ישב בשבת תחלמני ראש השלישי הוא עדינו העצמי על שמנה מאות חלל בפעם אחר: ואחריו אלעזר בן דודי בן אחי בשלשה גברים עם דוד בחרפס בפלסתיס נאספו שם למלחמה ויעלו איש ישראל: הוא קסוף בן פלסתיס עדי בי יגעה ידו ותדבק ידו אל דוד הרב ויעש יהוה תשועה גדולה ביום ההוא והעם יסבו אחרינו אך לפשט:

ואחריו שמה בן אגא הררי ויאספו פלסתיס לחיה ותהי שם חלקת השדה מלאה ערשים והעסנס מפני פלסתיס: ויתיצב בתוך החלקה ויצילה ויך את פלסתיס ויעש יהוה תשועה גדולה וידרו שלשים מה שלשים ראש ויבאו אל קציר אל דוד אל מערת עדולס וחית פלסתיס חנה בעמק רפאס: וידרו אז במצודה ומצב פלסתיס אז בית לחם:

והנחתו תלתא גבורא מגברי רישו משריתא ואתו לתצדא לוח דוד למערת עדולס ומשריתא פלישתאי שריא במישר גבריא: ודוד בקץ בחקרא ואיסטרטג פלישתאי בקץ בבית לחם:

עם כה אמר' הלוך ועמדה בשער. ארץ לקול תתו הבון בים קדמא. דבר ויבא ויעש י' באשר דבר מלכים וידבר אתו טבות דירביה. רשע ונפש החטאת הוא אבות. עמים צדיק הוא י' ביהו בריתי:

במלחמה כמו שהיה מחקר גלית הפלסתי מערכות ישראל: עד כי געה וידבק בחרב. הנה געה ידו מרוב התנועה וההכאות סהכה בפלסתיס בתוך ודבקה בחרב כי סר מהאצבעו כח הפטיטה וכסארו כפטי' או היה זה מרוב הדס הנאחז ביד והבאור הראשון הוא כראה יותר: אך לפסוט. ר"ל לפסוט החללים: ויאספו פלסתיס לחיה. ר"ל סכבר כאספו לקחת המחיה מהסדה והיא התבואות ומיני קטניות ומה סידמה לזה ממה סהוא מזון: וידרו פלסטה מהסלסס ראס. ר"ל סכבר ידרו פלסטה סהיו ראס מהסלסס גבורים סכזכר אחר זה: וחית פלסתיס. היא ערת פלסתיס: ומצב פלסתיס. הם האכססס ההולכים לפני החיל והס בעלי הבנות:

עיר פרזות סאין לה חומה והמקום ההוא נקרא אפס דמים כמו סאמר ברברי הימים כי סס היתה מלחמה זאת: מלאה ערפס. וברברי הימים אמר מלאה פערס עמרים היתה מלאה כי החלקה כבר נקצרה אלא סאספו בתוכה עמרים מהסד' האחרים ואותם העמרים היו מהערס ומסערס והיתה מלאה מהס וסס אמר סעורס: ויתצב. וברברי הימים אמר ויתצבו ר"ל הוא ואלעזר ואמר הנה ויתצב כי סמה היה עיקר המלחמה ההיא: וידרו פלסטה. וכתוב פלסתיס ר"ל הגדולים והגבורים סבליסס כמו וסליסס על כלו וקרי פלסטה כי הפלסטה היו אלה הגבורים אשר ידרו אל דוד: מהסלסס ראס. מהסליסס סהיו ראסי המחנות וכת' ומגברי ריסי משרייתא אכל הוא תרגס פלססיס כמו פלססיס: ויבאו אל קציר. בעת קציר כאילו אמר בקציר וכן אמר ואל הארון תתן את העשרות אשר אתן חליץ כמו ובארץ: אל מערת עדולס. וברברי הימים אמר על הסור אל רוד אל מערת עדולס כי כור חזק וגבוה היה סס והיא המצודה סאמר ודוד אז במצודה וזה הענין היה כשהיה דוד בורח מפני סאול ומלט למערת עדולס וזהו המקו' ההוא אמר כל ימי היות דוד במצודה: וחית פלסתיס. מחנה פלסתיס כמו סאמר ברברי הימים ומחנה פלסתיס חנה בעמק רפאס וחיה הוא לשון קבוץ ועדה כמו חיתך וסבו בה כמו עתך: ומצב פלסתיס. וברברי הימים וכציב פלסתיס ואחר הוא וכת' ומצב ואסטרטג כמו סתרגס כציבים בכל מקום וכן תרגס ויסא מצב פלסתיס ופי' ומצב וכציב פרי החיל ואמר כי המחנה הגדול היה בעמק רפאס והסרים היו עם קצת החיל בבית לחם:

אשר לדוד יושב בשב'. יושב בשבת סנהדרין והוא תחכמוני והוא ראש השלישי אצ בניו בחכמה ובגבורה בשלמה דברים הללו הוא ראש כמו סכאמר וככך רב ואיס תאר ובבור חיל: עדינו העצמי. כשעוסק בתורה כורך ומקשר עצמו כחולעת כמו מערכות כימה וכסויסא למלחמה קסה כעץ והורב סמוכה מאות חלל במלחמה אחת: בשלמה גבורי:

המעולס סגבוריסי: בן דודו. כך סמו: בחרפס בפלסתיס. תקעו כף להלחם בהם ולנצחם: אך לפסוט. לחלצא קטיליא לא היה חס לעזרו ל להרוג אלא כולס פ פוטטסיס אחרינו את ה החללים: הררי. מן ההר: לחיה. לגדוד כחית הסד' ימהסלס' ראס. תידגס יונתן מגברי ריסי מסיריתא: ומצב פלסתיס אז בית לחם. החיל היה חונה בעמק רפאס וסלחו מצבסלהס לב' לחס:

רלבג

יושב בשבת תחכמוני. ידמה מזה היה לסבח עדינו העצמי וכן היה הענין בסאר התארים סזכר לו כזה המקום ואססב סיקרא יוסב בשבת תחכמוני כי מרוב אהבתו החכמה היה סובת מכל מלאכ' אחרת ומתעסק תמיד בקנין החכמה: ראש השלישי. תארן כזה התאר לפי שהיה ראש באלוהסלסטה ג גבורים סזכר תחלס והס עדינו העצמי א אלעזר בן אחסי סמח בן אגא הררי: בחרפ' בפלסתיס. ידמה סהס היו מחרפס ב בפלסתיס להתפאר עליהם סלא וסכלו להם

מי יסקני מים. כמסמנו שהתאווה לאותן המים מהיו יקרים ותוהו ומי קציר הא
כמו שאמר ובאותן הימי' ארס מתאווה למים קרים מפני החום אולי במדבר. מהיה
פס דוד לא היו עס מים טוב' ואחר שהביאו אותם בתרעט על עשמו עצמם שלשת
הגבורים האלה בסכנה גדולה בעבור תאוותן אל המים. ולא אבה לשתותם מהיה
חושב בפסו אילו פתה אותם

כאילו פתה דמם כי בפסותם
הביאום: וסך אותם ליי. כלומר
ספכם לארץ לשם יי כי לא היה
פס מזבח. ומה שכתבו רז"ל

בענין זה הם דברים של תימה
כי חבדו פני העניינים האלה
כאחד והיו בפני המקומות כי
דבר חלקת המדה היה באפס

דמים ודבר המים היה במערת
עדולם והם פ' מי יסקני מים
דרך משל כי המים הם התורה
כמוהו כל צמח לכו למים ו

ופירוש מי יסקני מים הלכה פ
כדרכ' לו לשאוף מקהדרין מהיה
בבית לחם וזהו שאמר מבאר
בית לחם אשר בשער כמו

השערה אל הזקנים וההלכה
אשר הוצרכה לסאול מהם הוא
דבר חלקת המדה מלמה ערטי
ושעורים ונחלקו בדבר זה מהם

אמרו כי הגדישים מעשורים ו
ומעשים היו מישאאל ופלשתים
היו טמונים בהם ושאל דוד אם
יש לו רשות לשלח את בגדישם

בעבור שיסרפועם הפלשתים
ושלחו לו אסור להציל עצמו פ
במחוז חבירו אבל אתה מלך
ומלך פורץ לעשות לו דרך ואין

נמחין בידו וממהם אמרו כי ה
הגדישים מעשורים היו של ישראל
והגדישים של עדשים היו של
פלשתים ושאל אם יש לו רשות

לתת העשורים לפני הבהמות
שהיו עמו לאכול ושלם חילופם
לבעלי העשור' מעדישי הערס'
ושלחו לו חבול יסיב רשע גדלה

ישלם אעפ' שממלם נקרא רשע
אבל אתה מלך ומלך פורץ
לעשות לו דרך ואין ממחין בידו
ופי' ויתיצב בתוך החלקה ויצילה מלא הניח דוד לפרוק את הגדישים או להאכילם

לבהמותיו ופי' ולא אבה דוד לשתותם מלא אמר הלכ' זו בשם שלמה אלא כך אמר
מקובלני מבי' דיו של שמואל הרמתי כל המוסר עצמו למיתה על דברי תורה אין
אומרים דבר שמועה מפיו ומאלי וסך אותם ליי דאמריהו משמי' דגמרא. ודברים

לה רחוקים מאד מדרך הפסט כי הפסוקים הם ספור הגבורי' אשר לדוד ומספר
הגבורות אשר עשה כל אחד מהשלמה הראשונים ומה שעשו שלשת האחרונים
בהביאם המים ולא היה שאלת ההלכה בחלקה ההיא אבל מלחמה גדולה היה

עד שנס יסראל מפני פלשתים כמו שאמר הכתוב ומהה התגבר והתיצב בתוך
זאת החלקה והצילה מלא סרכו אותה פלשתים ואמר שהכה בפלשתים ואמר
ועש' יתשועה גדולה ואין להבין בכל זה אלא פשט הכתו' כמו שהוא ומהם אמרו

כי ימה שאמר במקום אחר מליאה עדשים שתי פדות היו אחת של שעורים ואחת
של עדשים ומהם אמרו כי בשתי פנים היה הדבר הזה בסנה אחת שהיו בחלקה
זאת היתה מלאה עדשים ובשנה האחרת היתה מלאה שעורים ויש מרבותי' ז"ל

ספי' דברים אלה כמסמנו שכתאוה דוד למים אבל אמרו כי הזמן הזה היה חג
הסוכות שהיו מנסכים בו המים ובמה עשה דוד פס כי היתר הבמות היה אז ובסך
מים אלו בבמה ואמרו למה שלם שלמה אחד היה הורג ואחר היה מפנה ההרגו'

ואחר מכניס בלוחית בטורה ודברי אלה קרובים מן הראשונים וית' וסך אותם ליי. כמו מיי' וכן אלחנן בן דודו בית לחם
מבית לחם או יהיה י' קריאה כנגד השם יתברך. הוא ראש השלשי. כן כתיב וקרי השלמה והכתוב הוא מן פלשים על כלו ופי' ראש השלמה מבואי המים והיה לו
פס בהם כי היה נזכר בגבורה עמהם ומה שאמר מן השלמה הכי נכבד והיה להם לשלם כפל דבר לחזק הענין כי כן דרך הלשון ודברי הימים מן השלמה בפנים נכבד

מיוסקני מים. אמרו רבותינו הוצרך לשלם מלאה מקנה הדרין היוסכים בשער
בית לחם: הדם האכזים. לשון תמייה: וסך אותם ליי. כך אמ' מקובלני מבית
דיו של שמואל הרמתי כל המוסר עצמו למיתה על דברי תורה אין אומרים שמועה
מפיו ומאלי וסך אותם ליי דאמריהו משמיה דגמרא: ועוד השלמה לא בא. ולתלת

גבור' לא מטא: את
סני אריאל מואב. ית
תרין דברבי מואב
ורבותיו אמרו מלא
הניח כמוהו לא ב
במקדש ראשון ולא ב
במקדש שני: אריאל
מואב. על פס סכא
דוד סבא מרות ה
המואבים: כל

ויתאוה דוד ויאמר מי יסקני מים
מבאר בית לחם אשר בשער:
ויבקעו שלשת הגברים במחנה
פלשתים וישאבו מים מבאר בית
לחם אשר בשער וישאו ויבאו אל--
דוד ולא אבה לשתותם ויסך אתם
ליהוה: ויאמר חלילה לי יהוה
מעשתי זאת הדם האנשים ההלכים
בנפשותם ולא אבה לשתותם אלה
עשו שלשת הגברים:

ואבישי אתי יואב בן-ערניה הוא
ראש השלשי והוא עורר את חגיתו
על-שלש מאות חלליו שם ב
בשלשה: מן השלשה הכי נכבד
ויהי להם לשיר ועד השלשה לא-
בא: ובניהו בן-יהוידע
בן-איש חרב-פעלים מקבצאל
הוא הברה את שני אראל מואב

קרא שמו יעקב. ילך נא אדני בקרבנו כי עם קשה' וישבע דוד בימת נבל. את אלהי אשר עשיתי דמיכה'
ויאמר שלחני נא כי זבח. ויאמר אליו דוד התורני אל הגדוד תנינא דפסוק. ויאמר עד אשר אם שאר
ערים. ויאמר חלילה ליי. ויאמר בא אל בינות לגלגל. ויאמר חזוהאל. ואני באתי בית שבעיה.
ויאמר עבד מלך הבושי אל ידמיו. וג' בשעמא ואמרת וסיף לעבד בלך הכושי. הנבא על אדמת ישראל
ואמרת הלא עוד. ואמרת לפני יי' אלהיך בערתי הקדש:

ואחר מכניס בלוחית בטורה ודברי אלה קרובים מן הראשונים וית' וסך אותם ליי. כמו מיי' וכן אלחנן בן דודו בית לחם
מבית לחם או יהיה י' קריאה כנגד השם יתברך. הוא ראש השלשי. כן כתיב וקרי השלמה והכתוב הוא מן פלשים על כלו ופי' ראש השלמה מבואי המים והיה לו
פס בהם כי היה נזכר בגבורה עמהם ומה שאמר מן השלמה הכי נכבד והיה להם לשלם כפל דבר לחזק הענין כי כן דרך הלשון ודברי הימים מן השלמה בפנים נכבד

נראה כי הוא היה אחד מהשלמה והיה נכבד מהם ושר עליהם ומה שאמר הנה מהשלמה הכי נכבד והיה להם לשלם כפל דבר לחזק הענין כי כן דרך הלשון ודברי הימים מן השלמה בפנים נכבד
בא' על שלמה הראשונים והם עדינו ואלעזר ומה לא הגיע עד גבורתם ותי' ולתלת גבור' לא מטא כלומר לא הגיע בגבורתו לשלמה הגבורות שעשו השלמה: בן איש
חיי' כן כתיב וקרי איש חיל כי יהודיע אביו גם כן היה גבור חיל. ומה שכתוב חירדשו בו שהיה דריק גמור ודריקים אפילו במיתתם קרואים חיים וית' בן איש חיל בר

גבר דחיל חטאון: רב פעלים. שהיה גדול במעשים טובים: מקבצאל. פס מקום נזכר בחלת בני יהודה קבצאל ויגד ויגדו ז"ל דרשו שהרבה פעלים וקבץ
לתורה: את פני אריאל מואב. כפרגמו ית תרין דברבי מואב והיא מלה מורכבת מן ארי ומן אל וארי יש לו גבורה ואל הוא לשון חזק וי' עפ' שהיה בניהו כהן ואכור
להטמא למתים להלחם באויבי' הוא מצוה כפזזה הק'בה להלחם בשבעה גוים ובשאר האומות המצרות לישראל לא חלק בין בהם לישראל וכן צוה להיות כהן משום
מלחמה ולהכנס עם ישראל למלחמה והנה פתחם טמא עצמו למצוה כשהרג ומרי וזכר וכן הלך למלחמת מרית עם ישראל: והכה

ואחר מכניס בלוחית בטורה ודברי אלה קרובים מן הראשונים וית' וסך אותם ליי. כמו מיי' וכן אלחנן בן דודו בית לחם
מבית לחם או יהיה י' קריאה כנגד השם יתברך. הוא ראש השלשי. כן כתיב וקרי השלמה והכתוב הוא מן פלשים על כלו ופי' ראש השלמה מבואי המים והיה לו
פס בהם כי היה נזכר בגבורה עמהם ומה שאמר מן השלמה הכי נכבד והיה להם לשלם כפל דבר לחזק הענין כי כן דרך הלשון ודברי הימים מן השלמה בפנים נכבד

נראה כי הוא היה אחד מהשלמה והיה נכבד מהם ושר עליהם ומה שאמר הנה מהשלמה הכי נכבד והיה להם לשלם כפל דבר לחזק הענין כי כן דרך הלשון ודברי הימים מן השלמה בפנים נכבד
בא' על שלמה הראשונים והם עדינו ואלעזר ומה לא הגיע עד גבורתם ותי' ולתלת גבור' לא מטא כלומר לא הגיע בגבורתו לשלמה הגבורות שעשו השלמה: בן איש
חיי' כן כתיב וקרי איש חיל כי יהודיע אביו גם כן היה גבור חיל. ומה שכתוב חירדשו בו שהיה דריק גמור ודריקים אפילו במיתתם קרואים חיים וית' בן איש חיל בר

גבר דחיל חטאון: רב פעלים. שהיה גדול במעשים טובים: מקבצאל. פס מקום נזכר בחלת בני יהודה קבצאל ויגד ויגדו ז"ל דרשו שהרבה פעלים וקבץ
לתורה: את פני אריאל מואב. כפרגמו ית תרין דברבי מואב והיא מלה מורכבת מן ארי ומן אל וארי יש לו גבורה ואל הוא לשון חזק וי' עפ' שהיה בניהו כהן ואכור
להטמא למתים להלחם באויבי' הוא מצוה כפזזה הק'בה להלחם בשבעה גוים ובשאר האומות המצרות לישראל לא חלק בין בהם לישראל וכן צוה להיות כהן משום
מלחמה ולהכנס עם ישראל למלחמה והנה פתחם טמא עצמו למצוה כשהרג ומרי וזכר וכן הלך למלחמת מרית עם ישראל: והכה

ואחר מכניס בלוחית בטורה ודברי אלה קרובים מן הראשונים וית' וסך אותם ליי. כמו מיי' וכן אלחנן בן דודו בית לחם
מבית לחם או יהיה י' קריאה כנגד השם יתברך. הוא ראש השלשי. כן כתיב וקרי השלמה והכתוב הוא מן פלשים על כלו ופי' ראש השלמה מבואי המים והיה לו
פס בהם כי היה נזכר בגבורה עמהם ומה שאמר מן השלמה הכי נכבד והיה להם לשלם כפל דבר לחזק הענין כי כן דרך הלשון ודברי הימים מן השלמה בפנים נכבד

נראה כי הוא היה אחד מהשלמה והיה נכבד מהם ושר עליהם ומה שאמר הנה מהשלמה הכי נכבד והיה להם לשלם כפל דבר לחזק הענין כי כן דרך הלשון ודברי הימים מן השלמה בפנים נכבד
בא' על שלמה הראשונים והם עדינו ואלעזר ומה לא הגיע עד גבורתם ותי' ולתלת גבור' לא מטא כלומר לא הגיע בגבורתו לשלמה הגבורות שעשו השלמה: בן איש
חיי' כן כתיב וקרי איש חיל כי יהודיע אביו גם כן היה גבור חיל. ומה שכתוב חירדשו בו שהיה דריק גמור ודריקים אפילו במיתתם קרואים חיים וית' בן איש חיל בר

גבר דחיל חטאון: רב פעלים. שהיה גדול במעשים טובים: מקבצאל. פס מקום נזכר בחלת בני יהודה קבצאל ויגד ויגדו ז"ל דרשו שהרבה פעלים וקבץ
לתורה: את פני אריאל מואב. כפרגמו ית תרין דברבי מואב והיא מלה מורכבת מן ארי ומן אל וארי יש לו גבורה ואל הוא לשון חזק וי' עפ' שהיה בניהו כהן ואכור
להטמא למתים להלחם באויבי' הוא מצוה כפזזה הק'בה להלחם בשבעה גוים ובשאר האומות המצרות לישראל לא חלק בין בהם לישראל וכן צוה להיות כהן משום
מלחמה ולהכנס עם ישראל למלחמה והנה פתחם טמא עצמו למצוה כשהרג ומרי וזכר וכן הלך למלחמת מרית עם ישראל: והכה

ואחר מכניס בלוחית בטורה ודברי אלה קרובים מן הראשונים וית' וסך אותם ליי. כמו מיי' וכן אלחנן בן דודו בית לחם
מבית לחם או יהיה י' קריאה כנגד השם יתברך. הוא ראש השלשי. כן כתיב וקרי השלמה והכתוב הוא מן פלשים על כלו ופי' ראש השלמה מבואי המים והיה לו
פס בהם כי היה נזכר בגבורה עמהם ומה שאמר מן השלמה הכי נכבד והיה להם לשלם כפל דבר לחזק הענין כי כן דרך הלשון ודברי הימים מן השלמה בפנים נכבד

נראה כי הוא היה אחד מהשלמה והיה נכבד מהם ושר עליהם ומה שאמר הנה מהשלמה הכי נכבד והיה להם לשלם כפל דבר לחזק הענין כי כן דרך הלשון ודברי הימים מן השלמה בפנים נכבד
בא' על שלמה הראשונים והם עדינו ואלעזר ומה לא הגיע עד גבורתם ותי' ולתלת גבור' לא מטא כלומר לא הגיע בגבורתו לשלמה הגבורות שעשו השלמה: בן איש
חיי' כן כתיב וקרי איש חיל כי יהודיע אביו גם כן היה גבור חיל. ומה שכתוב חירדשו בו שהיה דריק גמור ודריקים אפילו במיתתם קרואים חיים וית' בן איש חיל בר

הל'כ'ג

הבשר
ד' זנין חן
ב' בקרת
חכית א'
ותכיואל לל
חכית א'

ויוסף יי' ויוז לתחלת הדברים ולא לתוספת דבר וכמוהו ויוז דברים במקרא כמו
מכתבו בתחלת ספר יהושע: אל העם. כתרומתו על עמא: ויעברו את הירדן
מעבר הירדן התחילו למנות וכמעברו הירדן חנו בערוער: ימין העיר. מחוץ
לעיר ושם הסכימו באיזה מקום יעברו למנות ואותו המקום שחנו בו היה צורך
הנחל וזהו שאלו אשר בתו הנחל

הגד ואל יעזר כתרומתו רבנו כ
נחל רבשט' גד ואל יעזר וית
הגד מענין מלא על כל גדותיו
ואל ארץ תחתים חדשי. תי
ולארע דרומא לחדשי לא ידעתי
למה תרגם תחתים דרומא.

חדשי מקום ישוב חדש: רכס
יען. לרן יען כן היה סם המקום
דנה מלעיל והלון רפה: וסביב
אל צידון. כתרומתו דמתמן
אסתתר לצידון: מבצר צור.

מבצר שהיה בצור גבוה ועל כן
נקרא מבצר צור וכן הוא נזכר
בספר יהושע בנחלת בני אשר
ועל עיר מבצר צור: וכל ערי
החווה הכנעני. שהיו יושבי בהם
חיו וכנעני עם ישראל שלא ה
הורישום בני ישראל והיו למס
את מספר מעקר העם.

כתרגומי ת חוסכן מכנין עמא
והוא כפל דבר לחזק ובא סמוך
על סמוך כמו מבצר וטוב לבנון
כהרי נחלי דבס וחמאה: ויהי
ישראל. ויהי עיר ישראל וכן
ותהי מואב לרוד לעבדי: שמנה
מאות אלף איש חיל. ואיש יהוד'

חמש מאות אלף איש ודברי הימים
ויהי כל ישראל אלף אלפי ומאה
אלף ויהודה ארבע מאות ושבע
אלף מאתו באגדה אמר רבי
יהושע בן לוי הכתובים מוסיפי
כאן מה שחסרו כאן אלו שני
סבטים שלא נמנו סכך כתוב
בדברי הימים ולוי ובנימין לא

פקד בתוכ כי נתעבר דבר המלך
אל יואב אמר יואב בלואני יכול
להשטט ולול שבת לוי אינו נמנה
במנין שאר השבטים כי אם מבין
חדש ומעלה ובנימין דין שחסר
וכלה בפלגם בבבנה ולזה הפי'
פסוק זה ולוי ובנימין לא פקד ב
בתוכם בבאף היה לו לכתו אותם
לא בדברי הימים כי כאן הוא
חסר המספר והיה לתת טעם
לחסרון גם לחסרון שחסרו בני
יהודה בדברי הימים לא נתן טעם

ובסלמים וסתים מדות דרם רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר מסכי
כתובים המכחישים זה את זה יבא הכתוב העליון ויכריע ביניהם כיצד כתוב
אחד אומר ויהי כל ישראל אלף אלפים ומאה אלף ויהודה ארבע מאות ושבעי אלף
וכתוב אחד אומר ויהי ישראל סמנה מאות אלף ואיש יהודה חמש מאות אלף נמצא
ביניהם שלש מאות אלף אלו מאות אלף מה טיבן בא הכתוב העליון והכריע ובני
ישראל למספרם ראשי האבות ושרי האלפים והמאות ושטריהם המספרת את
המלך לכל דבר המחלוקת הבאה והיוצאת חרם בחדש לכל חרשי הסנה ה
המחלוקת האחת כד אלף מלמד שאלו שלש מאות אלף היו הכתובים בנימין ו
סל מלך ולא היו צריכים להמנות כיצד ארבעה ועשרים אלף לשנים עשר הרי כאן
מאות ושמונים אלף ושמונת אלפים נסתיירו יב אלף הן הנשיא ישר והשליכם
הכתוב מכאן וחזר וכללן להלן וגם זה לא נתן טעם לחסרון מספר יהודה שנמצאו
בדברי הימים חסרים שלשים אלף ואפשר שאותם שלשים אלף אלו מרתו במבטח
כי שבעים אלף היו המתים במבטח ושלשים אלף מהם היו מיהודה ומתו כל כך
מיהוד לפי שהוא שבתו של דוד והוא היה הסבה לו היו באותו שבת רוב החוטאים.
ובד' עוד שני פתקי עשה יואב אחד מרובה ואחד מועט אמר אם מקבל הוא את
הממועט טוב ואם לאו איכותן לו את המרובה: ויך לב דוד אותו. כתרומתו
וחסרוד בליביה כלומר חשש על העין שעשה סיקרה עונש בזה לו לישראל והכס
לבו אותו בעבור זה כלומר הומה וחדד לבו ונתחרט ובקם רחמי מהל שיעביר עינו:
אחריכ ספר. אשר ספר וכמוהו רבי: ויקם דוד בבקר. לא שכב לבו בלילה וקם
בבקר והנה בא ליוגר הנביא בדבר יי' סגולה אליו בלילה: חוזה דוד. כי כבואותיו
היו לרוד ועל דוהיה מדבר הקב"ה עם דוד ואעפ שלא נכתבו מכתביו לא זאת

בהם ובהם. פהם פללים ובהם שני פללים. הרי ארבעה פללים וכן חוזר וכופל
את הכפילה עד מאה פעמים נמצאת ברכתו של יואב יתירה על של משה שאמר
בכס אלף פעמים ועוד שכתבו של משה לזמן מרובה ושל יואב מיד נמצאת בה
מעניי ארובי המלך רואות: הגד ואליעזר. התחיל בבני גד לפי שהם גבורים וקשים

הגלעד ג בקריא' וס' מלכו בנימין בן מנשה גלעד מלכדח. ויבאו הגלעד והאל ארץ. לחצי הבשח
גלעד: וסביב ב' למשכן יתרי. וסביב אל צידון:

ויואב המלך אל יואב שר החיל
אשר איתו שוט גא בכל שבטי
ישראל מדרן ועד באר שבע ופקדו
את העם וידעתי את מספר העם:

ויואב המלך ויוסף הוזה
אלהיך אל העם בהם ובהם מאה
פעמים ועיני אדני המלך ראות
ואדני המלך למה חפץ בדבר הזה:
ויואב דבר המלך אל יואב ועל שרי
החיל ויעא יואב ושרי החיל לפני
המלך לפקד את העם את ישראל:

ויעברו את הירדן ויחנו בערוער
ימין העיר אשר בתוך הנחל הגד
ואל יעזר: ויבאו הגלעד ואל-

ארץ תחתים חדשי ויבאו דנה יען
וסביב אל צידון: ויבאו מבצר צור
וכל ערי החוי והכנעני ויעא אל-

נגב יהודה באר שבע: וישטו בכל
הארץ ויבאו מקצה תשעה חדשים
ועשרים יום ירושלים ויהי יואב את

מספר מפקד העם אל המלך ותהי
ישראל שמנה מאות אלף איש חיל
שלף חרב ואיש יהודה חמש מאות

אלף איש ויך לב דוד אתו אחרי כן
ספר את העם ויאמר דוד אל יהוה
הטאתי מאד אשר עשיתי ועתה יהוה
העבר נא את עון עבדך כי נסבלתי

מאד: ויקם דוד בבקר
ודבר יהוה היה אל גד הנביא חזה דוד לאמר:

אלף ואיש יהודה חמש מאות אלף נמצא
אלף אלו מאות אלף מה טיבן בא הכתוב העליון והכריע ובני ישראל למספרם
ראשי האבות ושרי האלפים והמאות ושטריהם המספרת את המלך לכל דבר
המחלוקת הבאה והיוצאת חרם בחדש לכל חרשי הסנה האחת כד
אלף מלמד שאלו מאות אלף היו הכתוב בנימין וסל מלך ולא היו צריכים להמנות
פיצד עשרי וארבעה אלף לשנים עשר הרי כאן מאות ושמונים אלף ושמונת אלפים
נשתיירו פנים עשר אלף הן הנשיא ישראל:

רלבג

את דוד למנות אותם שאם היה זה כן לא היה חסם לדוד על זה ואיך עשהו אל'
הטי בזה העונש הנפלא האלהי לא פק שזאת ההסחה מיוחסת לשי באופן כולל לפי
שהוא הסבה בכל מה שיתחדש על הדד שאמר ותהי אמה לבן ארטיך כאשר דבר
יי' לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלהים ואפשר שנאמר עוד כי היה גם כן הטי
סבה מה בזאת ההסחה כי להשגחתו על דוד היה הטי מסיר מדוד זאת התשובה
לולי כעסו על ישראל. והנראה בעיני שהיה אמרו ויסת את דוד חסר והרצון בו
ויסת לבו את דוד כאמרו ותכל דוד שהוא חסר וענינו ותכל כפסד דוד והנה החטא
היה בזה המספר לפי מה שאמרו כי זה יור על מדוד היה בער שם זרועו בבטחו
על רוב העם ולא היה ראוי שיבטח כי אם בשם ית' לבדו ועוד כי התורה צותה
שבפקוד אותם יתנו איש כפר כפסו למנו מה שיתנו לו ולא יהיה בהם נגף בפקוד
אותם כמו שאמרו בפרשת כי תשא: למלאך

הימים בדבר גר בבית : אפיו ארצה . כמו על אפיו :

ברית
חד חס
חל כס
חתו
יין חל

דל'בג

חזק

וַאֲמַר אֲרוֹן מֵאֵדִין אֶת־הָרִבּוּי
מִלִּכְאֵל לֹת עֲבָדֶיהָ וַאֲמַר דָּוִד ל
לְמִזְבֵּן מִיָּנֶה יֵת בֵּית אֲדִירִי דְמִבְנָא
מִדְּבַת־הָא קֳדָם יי וַיַּחֲכִיל מוֹתָנָא
מֵעַל עֵמָּא : וַאֲמַר אֲרוֹן לְדָוִד
יִסְבּ וְיִסַּךְ רִיבּוּי מִלִּכְאֵל דְּתִקִּין
בְּעִינוּהִי חֲזִי תוֹרִיָּא דְכִשְׁרִין ל
לַעֲלֹת וּסְרוּרֵי וּמִנֵּי תוֹרָא לֹא עִיָּא :
כּוֹלָא יֵתב אֲרוֹנָה מִלִּכְאֵל לְמִלִּכְאֵל
דִּי בְעָא מִיְנֵיהּ מִלִּכְאֵל וַאֲמַר אֲרוֹן
לְמִלִּכְאֵל יי אֵלֶּהָ יִקְבֵּל קִיר בְּנֶה
בְּרַעֲוָא : וַאֲמַר מִלִּכְאֵל לְאֲרוֹן
לֵא אֲרִי מִזְבֵּן אֲזֻבֵּן מִיָּנֶה בְּדִמִּין
וְלֹא אֲסִיק קֳדָם יי אֲלֵהִי עֲלוֹנִין מִצֵּן
וְזָבֵן דָּוִד יֵת בֵּית אֲדִירִי וְיֵת תוֹרִיָּא
בְּכֶסֶף סַלְעִין חֲמִשִּׁין : וּבְנָא
תַּמֵּן דָּוִד מִדְּבַת־הָא קֳדָם יי וְאֲסִיק
עֲלוֹנִין וְנִבְסַת קוֹדֶשִׁין וְקִבֵּיל יי ע
צֻלוֹת דִּי־רִי אֲרַעָא וַאֲחֲכִיל מוֹתָנָא
מֵעַל יִשְׂרָאֵל !

יוסף את כל אדמת מצרים • ויקן דוד את הגרן • ויקן את ההר שמרון • ותעצר המגפה ד' בקריא' וס' יועמד בין המתים ובין החיים • ויבא אחר איש ישראל • ויכן שסדוד מזבח • ויעמד פנחס ויפיל ותעצר:

על עולות ושלמים. הכה לא נאסרו הדמיות עד סוכה
 שר לרד להעלות עולות ושלמים וא"כ מהיה זר זהו
 ונראה לנו במה שהגבלנו באורנו בזה המקום :

הראשון

בדרך המטיב כי בנתיבת התורה לו תועלת ככלל להיטיב
תממנו ולזה תמצא שאחר שהטיב ה"י לרוד כל חלו
ספורים נתן לו תורה רוד בכלל על כולם וא"ע סבב
סם בייחוד כמו שיראה מתדביו בספר תלים ולזה ספר
יירה הזאת ל"י ביום הצי"י ואלוהו מקב כל אויביו ומקב
הוא להודיע סה"י כשיסחרטו ממנו הרעות לא יסחרטו
אם מצד מה שהם טובות ולזה אמר רוד שהם ית' הוא
ה"י הרע כי אם מצד שהוא ישע לאוהביו והוא להצילם

הם כמו סדרה הבעל חי בעל קרנים בקרנים מעליו חר
שכחי הטי מה מינעהו השגרתו לפימה שאפשר כי אז
אמרו מהולל אקרא יי וגו' ולזה גם כן אמר בזר לי אקרא
ההפגה הפרטות יהיה מתחדש על יד מלאך ישולח
כב על כרוב ויפץ כמו שבארנו : החמישי
הם יתחדש רעב במקרה לאויבו
יהיה שיתחדש ממנו תמיד הוא הטוב והכה כמו שהענינו
מזה הדבר והרעמים והברק והלפיד' כן ייטב הטי לאחו
ביו וישת חסך סתרו סביבותיו סוכתו חסרת מים עב
ויסוב מבקשו מנצח אויבו ראוי שיסתל בזה בעת היות
מצליח יבצח ומה יתבאר מהקשה יום ראוי שיסוכח ולזה
ותוכנן לקבל הרע לולי יי מהיה לו : השביעי
וכן בה תמיד כי זה יציא אל הקנן
היות ההפגה האהית בו עצמי יי כדקתי כבור די
בדרכי הסם ית ומתכונן בחקותיו ומספטיו : השמיני

אומר כסף מכל שבטכם בית הצדירה משבט אחד רבי אומר משם אבא יוסף בן
דוסתאי ביקר ועצים ומקום המזבח חמשים וכל הבית כולו בשש מאות ולשון
הפסוקים מוכיחים דברי רבי כי אומר תנה את הגרף ואת העקר בבסף סקלים
חמשים ובגרף היה המזבח ובדברי הימים אומר ויתן דוד לארונה בתקום סקלי
תהב וגו' כל המקום שהוא במדה סבבה בו הבית: ויעתר יי' לאחר ויתעבר
המגפה מעל ישראל: והביל יצלות דייורי ארעא: ובדרש כל האלפים האלת
סבבלי במי דוד לא כפלו אלא על ידי שלא תבעו בית המקדש והרי דברים קל
וחומר ומה אם אלו שלא היה במייהם ולא חרב במייהם כפלו על שלא תבעו אותו
אנו שהיה במינו וחרב במינו על אחת כמה וכמה לפיכך התקינו זקנים ונביאי
ליתע בפיהם על ישראל להיות מתפללים שלשה פעמים בכל יום השב פנינתך
ומלכותך לניין וסדר עבודתך לירושלם אכ"ה פלה:

עליה ספר שמואל

המזיק לו: השלישי
 קבו ואז
 אלהינו כמו שבארנו:
 כל זה כאמרו אלהי שלח
 אל הלוהי כי כפיכא ההכרח שחדש השם רעות להכיל אוהבו הנה יסודרו ממנו
 שהיה אפשר שיעלם המכון בזה האופן וזה כלו להעיר כי הסי' מרחיק עשיית
 מהם מזור הם המתחדשים לתכלית טוב פירוש את הארץ והולדה והזמיחה
 כמו זה הטוב שיקודר ממנו רע במקרה לאויביהם וזהו אמרו מקשר מה שהסבית
 מנהגו נגדו בערו בחלי אש ירעם מן שמים ייגזר: הששי הוא במדות
 יום כי אז יתכן יותר להשיג המבוקש כאמרו אל
 דוד מקשר בהסבחה הפרטית יקדמוני ביום אירי ויהי ו' למשען לי כאילו ואמר שהם
 הוא הלוהי שההסבחה הפרטית מה' יקרבך באדם מדר שמו דרכי השם
 שלמות האנושי בתכלית מה שאפשר אשר הוא בבת דבקות ההסבחה בשם ית'
 כי שמו רת דרכי יי' ולא רפעתו מאלי כי כל משפטיו לגבי וחוקיו לא אסר ממנה
 הוא להקיר הספק למה נענש שאל יותר מדוד עם היות חטאו דוד יותר עצום

הרבה מחטא שאול וזה כי רוד היה הולך בכל דרכיו המי והיו מדותיו ותכונותיו בתכלית השלמו והחסידו בכל עניניו רק בדבר אוריה החתונה ממה טוירה שדור היה משתדל בכל ענין סתהיכה פעלותיו תמיד לפי הראוי אלא שלא יכול לכחז יכרו בענין בת טבע וממנו סובב דבר הריגת אוריה לכסו קלובו ולמלט שלא תהיה פעולתו מבעילת בת טבע בעילת אשת איש עם סתה קצת דין בהריגתו מפני שלא קיים מצות המלך. ואולם חטא שאול היה נראה היותו כנגד השם מפני שאר התכונות טראינו לשאול שלא היו מתישרות אל היושר והחסידות ולזה גם כן תראה ששאול היה חוטא להתכבד לשמואל בדברי טקד ואולם רוד הורה תכף ואמר חטאתי ליי ולזה אמר רוד להסיר את הכפק הזה עם חסיד תתחבד ועם גבר תמים תתמם עם נבר תתבר ועם עקם תתפל כמו שבארנו:

התשיעי הוא להודיע מדרכי המי ופעולותיו הם תמימות בתכלית מה שאפשר וכן הענין באמרתו והיא התורה עד שאין בה דבר ללא תועלת ומה שחסר מהטוב בקצת פעלותיו סתה מהם רע לבני אדם בקצת הענין הזה הערים המי להסלים מה שחסר מזה בטעם האדם בעל בחירה ורצון לא ימלטו על הבחירה ההיא מה שחסר מהם זה הרע במקרה ולזה יתכן שיכבד האדם ממנה בזה האופן כסתהיה בחירתו אל הטוב המסודר מן התורה ונבאמצעותו ידבק בפי ויהיה לו למצא מהרעו ההם כי הוא לבדו אפשר שיהיה מצא לכל החוסים בו:

העשירי הוא להודיע סכבר ימסך מחוזק דבקות הסגנות המי פיבאל האדם מהרע אל הטוב בקלות כאילו קצץ ודגל אליו מזולת פירך בהגעתו לוי הכה כמו שיעש המי מהמט כחש על דרך מופת בזולת סבותיו כן יבא הטוב בקלו לאוהביו בזולת סבותיו וזהו אמרו האל מצונו חיל ויתר תמים דרכי משה רגלי כאילות ועל במוחי יעמידני:

האחר עשר הוא להודיע כי המי נתן המלכה לזרע רוד כל הימים שהשלים נמצא על צד החסד מצד הברית שפסל לרוד על זה מצד הדק והיושר נמצא בו וזה ימסך תמיד לזרעו כשיעשו ישר הטוב בעיני המי בדרך שיוכל לעשות להם כל יעש וכל חפץ גם בעת סתה נכון לבא עליהם רע מצד ההשגחה הכוללת ואולם כשלא יהיה זה ותפקד המלכות מישראל הנה לא תסור מבית דוד אבל היא שמורה לו וזה ממנה שיתבאר ממנו סכבר יבא חסר מצד המי וכבר מפרסו יכרה וימלך ויתקיים על ישר כי אי אפשר שתקו הממלכה מזרעו הקרה נכחית וכבר כתבאר זה יותר בדברי הכבאי וזהו אמרו ועשה חסד למיחיו לרוד ולזרעו עד שולם ואמר כי ברית עולם מס לי ערוכה בכל ושמורה כי כל יעשי וכל חפץ כי לא יצמיח:

השנים עשר הוא מה שהודיע ששאר המלכים פיקומו על ישראל מפני שאינם מושלים ביראת אלהים אבל הם אכזבי רשע לא תתקיים מלכותם ויחיו ישראל בעבדם ובטעם והם וזרעם יהיו לכליון חרוץ וזה ממה שנתקיים בענין מלכות ירבעם וחבריו כאמרו וכליעל כקוץ מוחר כלם כי לא ביד יקחו ואיש יגע בהם ימלא ברזל ועץ חנית ובאש שרוף ישרפו בטבת וגם על הטובים אמר שלא תתקיי מלכותם אך יהיו כמו רשא מארץ סתהיה להם פמיחה זמן לא ארוך מאד ואחר ייבשו וכן אמר המי לירבעם שאם ילך בדרכיו יבנה לו בית כאמך כאשר בנה לרוד אך לא יתקיים זה לו כל הימים ולזה תראה שמלכות החשמונאים לא נתקיים מאד בבית סני:

השלשה עשר הוא להודיע שבדורי רוד היו כלם אכזבים חכמים גם כן בחכמת התור ולכן היתה דבקה השגחת המי בהם ולזה תאר שדינו העצמי שהוא יושב בטבת תחכמוני ולזה גם כן היה מהגבורים בביו בן יהודיע חכה שהיה מופלא טבבד והיו גם כן מהם הכרתי והפלתו והם הסנהדרין כמו שכתבאר במה שיקדם ולזה תמצא שכאשר טבח אלו הגבורי אמר מן השלשה הכי נכבד ולא אמר מן השלשה היה חזק או תקוף אבל תארו בבבור מצד גודל המעלה ולזה הגיע מגבורתם מה שזכר מפני הרבה בהם ההשגחה האלהית:

הארבעה עשר הוא להודיע שאין ראוי לאר שיתקדבר ויוציא בטקמת קנינו דברים יותר נכבדים ממנו והמשל כי מי שאבד דבר שוה פרוטה אין ראוי שיוציא בטקמה דבר שוה יותר וכש שאין ראוי שישכח עצמו או איש אחר מן האכזבים בטקמתו ולזה תמצא כי כשנתאזה רוד ואמר מי יפקני מים מבור בית לחם אשר בשער וסכנו עצמם שלטת הגבורים להביא מהם אליו לא רצה לפתותם להורות כי לא הסכים שישכחו עצמם בעבור זה ואף על פי שאמר זה במאמר על צד התאזה אל המים ההם כי כמה פעמים יאמר אדם כך במה שאין רצונו שישתדלו בהגעתו וגם בדברים הנמנעים כאמרו מי יתן לי אבר פיונה ולזה הסכים לנסך אותם ליי לרמוז כי על עבודתו את לבד ראוי לסכן כפמו

כאמרו ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך ובכל כפפך:

החמשה עשר הוא במצו והוא להודיע כי כבד היה במקדש נסוך המים ולזה נסך רוד המים ההם ליי כי הוא מן השקר שיעבוד רוד המי בדבר לא הוסכם שיעבוד בו במקדש הנה כמו שלא יעש אחר מן האכזבי הטובים קרבן מן הצבי ליי כן לא היה ראוי לנסך המים אס לא היו מכבדי אותם במקדש ומזה המקדש יש סמך גדול וחזק למה שאמר רבותי מנסוך המי בחג הסוכות:

הששה עשר הוא להודיע כי ממוקשי עם יקרה שיעש המלך דבר בלתי ראוי להיות כלי להדיח הרעה עליהם וזהו אמרו ויוסף אף יי לחרות בישראל וסת את רוד בהם לאמר לך נכח את ישראל ואת יהודה הנה כמו שימלך אדם חק ממוקש עם כן יקרה ממוקשי עם למכה הטוב טגנה מה סתה נשמר ממנה מהמי לולא חטא העם הלא תראה כי רוד לא עשה זה במרד ובמעל כי תכף שהרגם שחטא השיגתהו החרטה ובהם מהמי המחילה:

השבעה עשר הוא להודיע כי מן הרעו ראוי לבחור במה שהוא רע מעט מאי זה צד סתהיה אס מפני היותו מעט רע בטעמו וזה אס מפני שיקל יותר לקחת העצה עליו והנה מפני זה בחר רוד היות הרבר בארצו שלטת ימים להשענו כי רבים רחמי המי ונחם על הרעה ואעפ שגם כן הרעב הוא כפילה צד המי הנה בו מה שהוא ביד אדם והוא השחתת האויבים יכול הארץ והוא היותר קשה וידמה סלזה המין מהרעב כיון בזה המקום והנה היו לו הרעו משוערות כי הניסה לכני האויבים והם רודפים היא יותר קשה מהרעב כי זה הוא אימת מות והאחר הוא אימת חסרון המזון ואעפ שימסך מחסרון המזון מות לקצת האכזבים הנה בתחבולות יצילו הרבה מהמזון כמו שכתבנו טעמו ישראל במשול מלך מדין עליהם והרבר הוא יותר קשה מהניסה מאויבים והם רודפים כי ממנו לא יתכן לנכס כי הוא באויר שהוא אצל האדם ולזה הוסם בקירוב יחס זמן הדבר אל זמן הניסה כיחס זמן הניסה אל זמן הרעב:

השמנה עשר הוא להודיע שאפי מחטאת רוד כמסך טוב הלא תראה כי בעבור זה החטא נגלה לו מקדש בית המקדש אשר בחרו המי אשר רמז אליו בתורה באמרו אל המקום אשר יבחר יי ובאמרו כי לא באתם עד עתה אל המנוחה ואל הנחלה וכמו כן כמסך טוב מחטא בת טבע שיבא ממנו סלמה אשר נתנה לו הממלכה לכחז ועל החטא ההוא גם כן עשה רוד הרבה מהזמירות הנזכרים בספר תלים שהם זמירות ישראל לטבח בהם המי ולטוב מן מחטאיהם וזה כלו מורה על יושר לבד רוד עם המי:

התשעה עשר הוא להודיע שהרבר מיס בו קרנשה כפלאה לטי אין ראוי סתהיה לאדם השתמשות בדברים הנוגעים בו כי זה ממה שיבא להקל בקדושתו ולזה תמצא שכאשר נכבר זה המקום הקדוש להיות בו מנחם ליי לא רצו סתהיו הדברים טבו לשמוש אדם ולזה רצו ועשו מהבקר עולה ומחמור ימים וכלי הבקר עשו עצים להעלות העולה ומחמורים מכחו שאם ישתמשו בהם לבורך הרימו יביא זה להקל בקדושת המקדש והקדוש ההוא ולזאת הסבה גב תמצא שכאשר בא ארון יי מטהר פלשתים על די הפרות שאכרום בעגלה הנה בקעו עצי העגלה ואת הפרות העלו עולה ליי:

העשרים הוא להודיע שאין ראוי להעלות לפי עולות יתכן שיחטב בהם סתהיה בהם קצת אונס כמו הענין בזה סתהיה כותף ארונה לרוד שהוא אכזבי מלא היה כותף זה כי אס על צד היראה ממנו להיותו מלך ולזה רצה רוד על כל פנים לקנות אותם ולקנות הגרן טעמה בו המנחם לזאת הסבה בעינה שלא יעבד המי בדבר גזל ובמה שהוא לא לו ומפני זה הוצרך לקנות כל המקום ההוא אשר נכבה בו בית המקדש:

העשרים ואחד הוא להודיע מה שהעיר בזה הספור מהקרבנות הס טבא להמשיך ההשגחה בישראל ולעצור המגפה והמסחית מהם כי זה ממה שייסיר לעמוד על המכוון בענין הקרבנות שהוא מביא באופן שלם אל הדבקות בפי כמו שבארנו בבאורנו בספר ויקרא הנה כמו סתהיה הענין על הכפרת מבין פני הכרובים בכל דבור ודבור סתהיה מרבר המי עם מטה להייסיר ישראל לעמוד על כוונות התורה ועל סודות הכבואה כן רצה המי לעצור המגפה על יד הקרבנו הלא להעמידנו על המכוון בהם כי כבר התבאר מרברי הפירה טבבות ההשגחה הס הדבקות בפי וההלכה בדרכיו וההתבוננו בדרכי התורה בכללם:

ובכאן נסלם באור ספר שמואל והיתה השלמתנו אותו בראש אחר ראשון של סבת תשעים ושמונה לפרט האלף השמי. והתהלה לאל לבדו אשר עזרנו ברחמיו וברוב חסדיו יתברך ויתרומם על כל ברכה ותהלה:

האלישע בן אצטח לבי הנביא פפון. שכינתי ליאבד לבישאליך בלילם, נשיבי ותבא ותגיד ליאיש הארמים
ציונים. שש ותעדי והבוסק אכלתי בפפון. עשיתי בבביתך גבך בראש היותי כ בפפון. נחתי
הבונות. וישכבני. שישו ושכחתי בתי אדום. קובי לבי ותחנה ותפשה פגיתי. מצאני פי מצאני מצאני

[illegible]

וְהָיָה לְךָ בְּלִבְּךָ

[illegible][illegible]

רע

יחס לו. אמרו רבותינו כל המכזה בדרים חיבו נהנה מהם לטוב
לפי שקרע את כסא המעיל לשאול. ומדרש אברהם אמ' רבי שמואל
בר כהמני כיון שפאה דוד את המלאך עומד בירושלם וחרבו
בדו 55 טען מיראתו: בתולה. בתוליה מחממת את בשרה: סוכבת. מחממת וכן

וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד גָּרַף בְּקִרְיָאָה וְסִי וְהַמֶּלֶךְ דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים
וְאֵל אֶכֶתֶךָ הַכּוֹנֵנִים׃ וְתוֹד יְדֹוֹסִי נְמִסֵּר בְּשִׁמְתָאֵל אִסְמִי
וְהַשְׁמוֹנֶסֶט׃ וְחֹס לְאֹדְנִי הַמֶּלֶךְ׃ גַּם אִם יִשְׁכְּבוּ שְׁנֵי וְחֹד

דָּוִד זָקֵן בָּא בַּיָּמִים וַיִּכְסְהוּ בַּבְּגָדִים
וְלֹא יָחֵס לוֹ׃ וַיֹּאמְרוּ לוֹ עַבְדֵּי
יִבְקְשׁוּ לְאֹדְנִי הַמֶּלֶךְ נְעֵרָה בְּתוּלָה
וְעַמּוּדָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְתֵהִי לוֹ סִ
סִכְנָת וּשְׁכֵבָה בְּחִיקָךְ וְחֹס לְאֹדְנִי
הַמֶּלֶךְ׃ וַיִּבְקְשׁוּ נְעֵרָה יְפָה בְּכָל
גְּבוּל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲבִישָׁג
הַשֹּׁנֵמִית וַיָּבִאוּ אֹתָהּ לַמֶּלֶךְ׃
וְהַנְּעֵרָה יְפָה עַד מֵאֹד וְתֵהִי לַמֶּלֶךְ
סִכְנָת וְתִשְׁתָּהּ וְהַמֶּלֶךְ לֹא יָדְעָה׃

והמלך

האזכרות זה יהיה קשה לכתוב בחיבור ואיש לא ידע: ויעש

רדק

והמלך רודר זקן • בן שבעים שנה היה מהרי"ב בן שלמים היה במלכו וארבעים שנה מלך: בא בימים. בימי הזקנה חלש ונפל למטה ואף על פי שלא היה אלא בן שבעי שנה מפני המלחמות אשר כלחם תשס"ב וקפצה עליו הזקנה והזקן כל זמן שהולך

דָּוִד סִיב עַל
בְּיוֹמָיו וּמִכֶּסֶן

לִיה בְּלוּשִׁין וְלֹא שִׁחִין לִיה׃
וַאֲמְרוּ לִיה עֲבֹדוּי וְיַעֲזֹן לְרַבּוֹנִי
מִלֵּכָא עוֹלָמָתָא בְּתוּלְתָא וְתַשְׁמִישׁ
קָדָם מִלֵּכָא וְתִרְהִי לִיה קְרִיבָא
וְתִשְׁכּוּב לִיתְךָ וְתִשְׁחֵן לְרַבּוֹנִי מ
מִלֵּכָּ׃ וְיַעֲזֹן עוֹלָמָתָא שְׁפִירָתָא בְּכָל
תְּחוּם אֶרֶצָא דִּישְׂרָאֵל וְאַשְׁכְּחִית
אַבְיֶשֶׁג דְּמֶן שׁוּבִים וְאַתִּיאוּ יִתְה ל
לְמִלְכָּא׃ וְעוֹלָמָתָא שְׁפִירָא
עַד לְתֵרָא וְתוּהוּ לְמִלְכָּא קְרִיבָא
וּמִשְׁמַשׁ לִיה וּמִלֵּכָא לֹא יֵדְעָ׃

ומזיקין החוס הטובעין הולך וחסר
לפיכך ויכסוהו בבגדים ולא
יחס לו. ויש בודרם שכל המבזה
את הבגדים לסוף אינו כהנה
מהם ולפי שכרת דוד את כנף
המעיל אשר לשאול לא כהנה
מהבגד לעת זקנתו וזה הדרש
רחוק ויש עוד בודרם קרוב מזה
כי בראות דוד המלאך וחרצו
סלוסה בידו כבעת וכסמך כמו
שכתוב כי כבעת מפני חרב ה
המלאך: ולא יחס לו • ולא יחס
בשרו לו כמו ויחס בשר הילד
וכן וחס לארני המלך וחס להם
ל"ו וחס הבשר ויחס שרשו יחס
מבני הקל והוא כתוב ב"ד ה
האיתן לבר וי"ד אשרם נעלמת
מהמכתב וכן וירא שאול מלפני
דוד וירש זרעך ואחרים זולתם •
נערה בתולה. כי היא יותר
מחממת מן הבטולה: פוסכת •
את הריבא ויש מפרשים מחממת

כמו ובוקע עצים יסכן גם לרעת קצת המפרשים וכן בלשון ערב לדרב חס יאמר
סבון ויש מפרשים אוזרת כמו לך בא אל הסוכן ואין טעם לפי הזה כי מה צורך
למלך שתהיה אוזרת ובעלת אוזרו והנכון בעיני שפי' מועילה כלו' שיהיה למלך
תועלת בה מפני הכנה אשר אחזתו והוא שפירש אחר כך וסבבה בחייוך וחס
ללראי המלך וכמוהו כי תאמר מה יסכן לך מה אושיל מחטאתי וכן הוכח בדרב
לא יסכן ומלים לא יועיל בס' והמלך לא ידעה. כמו שפי' שהבטלה טובה לחמם
בבת בחיק ורבותיו 'ל פירשו שהיתה אסורה לו לבעלה משום לא ירבה לו נשים
מק' ואוספה לך כהנה וכהנה כמו שכתבנו בספר שמואל:

מתקמא. מתקמא ומתקמא אבי אמלך כי חשב לפי מהיה יפה תואר ויותר מאחיו כמו שאמר וגם הוא טוב תואר מאד ואמר בלבו שאביו היה אוהב אותו יותר מאחיו לפי שלא גער בו מימיו ולא הכעיסו לפיכך היה מתקמא לאת אבי אמלך: וחמשים אים רצים לפניו. שהיו הולכין לפניו בכלי זיץ כמנהג המלכ' שהולכ' לפנייהם

אדניהו בן אדניהו וס' רביעי אדניהו בן חגית. וחברו ודברי הימים. ואדניהו בן חגית מתקמא לאמר. והיו דבריו עם יואב בן ערויה. ועתה וזה אדניהו מלך. והשמע' באה עד יואב. ועשרים ותלויים שבעים חנינא דפסו.

ואדניהו בן חגית מתקמא לאמר
אני אמלך ועש' לורכב ופרשים
וחמשים איש רצים לפניו: ולא
עצבו אביו מימיו לאמר מדוע ככה
עשית וגם הוא טוב תאר מאד ואתו
ילדה אחרי אבשלום: והיו דבריו
עם יואב בן ערויה ועם אביתר הכהן
ועזרו אחרי אדניהו: וצדוק הכהן
ובגיהו בן יהוידע ונתן הנביא ו
ושמע' ורעי והגבורים אשר לרוד
לא היו עם אדניהו: ויזבח אדניהו
צאן ובקר ומריא עם אבן הזולת
אשר אצל עין רגל ויקרא את כל
אחיו בני המלך ולכל אנשי יהודה
עבדי המלך: ואת נתן הנביא ובגיהו
ואת הגבורים ואת שלמה אחיו לא
קרא: ויאמר נתן אל-בת שבע אם-
שלמה לאמר הלא שמעת כי מלך
אדניהו בן חגית ואדניהו רוד לא
ידע: ועתה לכי איעצך נא עצה ומלטי
את נפשך ואת נפש בנך שלמה:

אדניהו בגי. ושאר אדניהו: וגם הוא בקריא דפס' וס' נכסר כסדר בלש: שמעת ד' בקריאה וס' הלא שמעת כי מלך. ביקול שומר שמעת נפשי. הלא דברתי אליך בשלוחיך. הלא שמעת בהניא אל תלמי:

שהיה כלחם מלחמותיו לפי היה אחרי אדניהו כרי סניכיו מר צבא אם ימלך כמו שהיה חושם בלבו שרוד יפוח אל בנו המולך תחתיו להמיתו ואביתר הכהן גם כן לפי שרוד סלקהו מן כהונה גדולה ופס תחתיו צדוק כשהיה בורח מפני אבשלום כמו שפירסנו בספר שמואל ולפיכך עזרוהו גלה השבים והיו אחריו והטו לב בבי המלך ואכסי יהודה אחריו כמו שאמר ויעזרו אחרי אדניהו: ומריא.

כתרגומו ופטימין הכאן והבקר היו מהמרגע והמריא ה' כאן ובקר שהם מפותמי בבית על האבוס ובמסנה אמרו מלסון מריא אחי ממרים את העבלי ואמרו אחי היא המראה מרבה ופוקם את פיה ומאכילה כרסין ומים בבת אחת: עם אבן הזוחלת. סמוך לאבן הזוחלת זכחו הכאן והבקר ופירוש הזוחלת שהיו מים זוחלין אל האבן לפיכך נקראת זוחלת כמו שאמר אל כל עין רוגל ויונתן תרגם סכותא ותרגם מפכה סכיתא: עין רוגל כתרגומו עין קדרא וקדרא הוא הכובס ובעין הזה היו מכבסין בגדים וקדרא הכובס בעבור זה רוגל לפי שהוא מספסף בגדים בגליו: לא קרא. לא קרא לאלה לפי שידע כי ידם עם שלמה: ויאמר נתן. חשם בדבר יותר לפי שהוא אמ' בכבואה לרוד כי שלמה ימלך כמו שפירסנו בספר שמואל גם בדברי הימים כתוב: וארכינו. בהנעת האלף והוא אחד מן הסבכה: לא ידע. שאם ידע היה מוחה בדבר שהריכאמר לו בכבואה כי שלמה ימלך: ומלטי את כפסך. כי חשם שאם ימלך אדניהו ימית אחרי מות רוד בת שבע ושלמה כריסא יא' לו שיעזר במלכות או פי' מלטי את כפסך ואת כפסך בנך מבזין מלא תהיו עבדים לאדניהו: כסבשת

להנעו למלכות ולהצליח כן יצא לו על ידם וזה כי אביתר בא אל רוד מפני ברחו מפני שאל ועל פיו היה עשה רוד כל מעשיו ויואב הקים רוד על כסא המלוכה וכלחם מלחמותיו עם איש בסת ואבשלום וסבסע בן בכרי ויואב גם כן כמסך לאדניהו ועזרוהו על המלכה כריסא והבחו ולא יסירוהו מהיו שר צבא כי כתבאר לו כי לרוד להסירו ממעלתו בעבור דבר אבשלום ואביתר הכהן גם כן ראה כי רוד היה נותן יותר מהכבוד והמעלה לצדוק ממה שהיה נותן לאביתר וזה מבואר מהספרי הקודמי שהקדים בהם רוד צדוק לאביתר: ומריא. הוא מין ממניי הבקר הסמכים והגדולים: עם אבן הזוחלת. ר' אל אבן הזוחלת ונקראת האבן היא כך לסבה לא ידעוהו ואפסר כי האבן היתה גדולה וחלקה מאד ולרוב חלקותה היו מעיין אותה ורוחן אותה הבה והבה. והנה לא קרא שלמה אחיו לאכל עמו כי ידע שהוא יגד לו בזה להינתן בוטח סימלך אחרי רוד אביו ולזאת הסבה גם כן לא קרא אל נתן הכהן כי הוא כבא לרוד ששלמה ימלך אחריו כמו שכתב בדברי הימו' ובכלל הנה לא קרא לאותם שלא היו נכסמי' לעצתו כמו צדוק הכהן ובגיהו בן יהוידע ונתן הנביא ושמע' ורעי והגבורים אשר לרוד כי ידע כי הם יבלבלו עצתו ותתחדם מזה תנאות לבהעם הנכסמי' לעצתו ומלאתו

מתקמא. מתקמא ומתקמא אבי אמלך כי חשב לפי מהיה יפה תואר ויותר מאחיו כמו שאמר וגם הוא טוב תואר מאד ואמר בלבו שאביו היה אוהב אותו יותר מאחיו לפי שלא גער בו מימיו ולא הכעיסו לפיכך היה מתקמא לאת אבי אמלך: וחמשים אים רצים לפניו. שהיו הולכין לפניו בכלי זיץ כמנהג המלכ' שהולכ' לפנייהם

אדניהו בן אדניהו וס' רביעי אדניהו בן חגית. וחברו ודברי הימים. ואדניהו בן חגית מתקמא לאמר. והיו דבריו עם יואב בן ערויה. ועתה וזה אדניהו מלך. והשמע' באה עד יואב. ועשרים ותלויים שבעים חנינא דפסו.

ואדניהו בן חגית מתקמא לאמר
אני אמלך ועש' לורכב ופרשים
וחמשים איש רצים לפניו: ולא
עצבו אביו מימיו לאמר מדוע ככה
עשית וגם הוא טוב תאר מאד ואתו
ילדה אחרי אבשלום: והיו דבריו
עם יואב בן ערויה ועם אביתר הכהן
ועזרו אחרי אדניהו: וצדוק הכהן
ובגיהו בן יהוידע ונתן הנביא ו
ושמע' ורעי והגבורים אשר לרוד
לא היו עם אדניהו: ויזבח אדניהו
צאן ובקר ומריא עם אבן הזולת
אשר אצל עין רגל ויקרא את כל
אחיו בני המלך ולכל אנשי יהודה
עבדי המלך: ואת נתן הנביא ובגיהו
ואת הגבורים ואת שלמה אחיו לא
קרא: ויאמר נתן אל-בת שבע אם-
שלמה לאמר הלא שמעת כי מלך
אדניהו בן חגית ואדניהו רוד לא
ידע: ועתה לכי איעצך נא עצה ומלטי
את נפשך ואת נפש בנך שלמה:

אדניהו בגי. ושאר אדניהו: וגם הוא בקריא דפס' וס' נכסר כסדר בלש: שמעת ד' בקריאה וס' הלא שמעת כי מלך. ביקול שומר שמעת נפשי. הלא דברתי אליך בשלוחיך. הלא שמעת בהניא אל תלמי:

רלבג

דעם לו רכב ופרשים וחמשים אים רצים לפניו. ראוי שתדע שמלכי ישראל לא הותר להם להרבות סוסים ולזה לא היה זה הענין קטן אל מלכי ישראל: ולא עצבו אביו מימיו לאמר מדוע ככה עשית. הנה מפני זה חשב אדניהו שהיה לב רוד להמליכו אחריו כי לאבנה אותו על דבר ממעשיו והוא היה גם כן יפה תאר מאד ובעבור יפיו חשב שהוא ראוי למלך: ואותו ילדה אחרי אבשלום. הנה הוא מבואר שאי אפשר שגבין מזה ענין הלידה כי אבשלום היה בן מעבה ואדניהו היה בן חגית ואילו היה מענין הלידה היה ראוי שהיו פניהם מאם אחת תלך אדניהו אחרי אבשלום ולזה הוא מבואר שהוא מענין הגדול כאמרן ואת חמשת בני מוכל בת שאול אשר ילדה לשדריאל המוחלתי שהוא מענין הגדול כמו שקדם והרצון בזה שאמו גרלה אותו אחרי אבשלום והתכהג במנהגיו ובמדותיו ולזה אמר וגם הוא טוב תאר מאד כמו אבשלום שהיה יפה תאר מאד כמו מזכר במה שקדם הנה כמו שחשב אבשלום סימלך אחר רוד מפני רוב יפיו כמו שחשב אדניהו: והיו דבריו עם יואב בן ערויה ועם אביתר הכהן. ר' אל סכבר מסך את לבבם להמסך ולהסכים להמליכו והם עזרוהו בזה והנה חשב סכמו שאלו פזרו לרוד מלחמותיו עם איש בסת ואבשלום וסבסע בן בכרי ויואב גם כן כמסך לאדניהו ועזרוהו על המלכה כריסא והבחו ולא יסירוהו מהיו שר צבא כי כתבאר לו כי לרוד להסירו ממעלתו בעבור דבר אבשלום ואביתר הכהן גם כן ראה כי רוד היה נותן יותר מהכבוד והמעלה לצדוק ממה שהיה נותן לאביתר וזה מבואר מהספרי הקודמי שהקדים בהם רוד צדוק לאביתר: ומריא. הוא מין ממניי הבקר הסמכים והגדולים: עם אבן הזוחלת. ר' אל אבן הזוחלת ונקראת האבן היא כך לסבה לא ידעוהו ואפסר כי האבן היתה גדולה וחלקה מאד ולרוב חלקותה היו מעיין אותה ורוחן אותה הבה והבה. והנה לא קרא שלמה אחיו לאכל עמו כי ידע שהוא יגד לו בזה להינתן בוטח סימלך אחרי רוד אביו ולזאת הסבה גם כן לא קרא אל נתן הכהן כי הוא כבא לרוד ששלמה ימלך אחריו כמו שכתב בדברי הימו' ובכלל הנה לא קרא לאותם שלא היו נכסמי' לעצתו כמו צדוק הכהן ובגיהו בן יהוידע ונתן הנביא ושמע' ורעי והגבורים אשר לרוד כי ידע כי הם יבלבלו עצתו ותתחדם מזה תנאות לבהעם הנכסמי' לעצתו ומלאתו

במבצת לאמתך: יודע היה נתן שכסבוע לה ששמוע זה ממנה ולמה כסבוע לה אמרו כי כסמת הילר אמרה בת סבוע הילר מת מפני העון יבזו אותו אחיו מפני שבאחי אליו בעון מתחלה ולא רצתה להזקק לו עד שכסבוע לה כי הבן סיהיה לו ממנה ראשונה יתנוך אחיו ואמר לה כי על פי הכבואה כאמר לו זהו זקן מאד. חלום מאד כי קפצה עליו זקנה כמו שפירשנו: משרת את המלך. כסבוע בחיקו ומחמת אותו ובמה סהיה כריך מרות אחר ואמר הספור הזה לפי שכסבוע בת סבוע החדרה ואף כי היה המלך כסבוע במטותו עם אביסג ולא היה רשות לאדם אחר להכנס עמו בלא רשות אבל היה לפי שהיתה אשתו כסבוע החדרה בלא רשות ומלת משרת חסר ממנה התנו למר הפועל מפני: כוונת קריאת סניתיך רפות כאח כי משפטו משרתת וכל הרים בפתח גדול תמורת הקטן: מה לך. לפי שלא היה רגילה לבא אצלו ידע כי על דבר באה לפיכך אמר לה מה לך או לפי שכסבוע החדרה שלא ברשות ידע כי דבר כחוק היה לה: ועתה אדוני המלך לא ידעת. רבש מהסופרים טענו בזאת המלה וכתבו אותה באלף לפי שהוקדש לענין אבל ברור הוא אצלנו כי הוא ועתה בעין מפי ספרים המדויקים ומפי המסורות: ולשלמה עברך לא קרא. כיון שלא קרא לשלמה בסעוד זונקרא לשאר בני המלך כראה כי לדבר מלכות עשה זבח זה וקרא לכל הסומכים ידו על סיאכלו עמו: ואתה אדני המלך. זהו ואתה באלף וטעם בו בעין לפי שהענין יותר קרוב: להגיד להם. שאם לא תגיד להם קודם שתסבועם אבותיך והייתי אני ובני שלם חטאי מדבר המלוכה. חטאים תי מתרכין כלומר מעורטין מן המלוכה ויש מן מפרשים אם לא יהיה בני מלך גלוי עון יהיה לבני אמרו כי מפני עון סמכא בא וכן. סנולר ממני לא היתה לומלוכה ויש מפרשי כנגד דור אמרה אלא שנתת מפני כבודו כלומר אתה תהיה חוטא בזה אם לא תמליך שלמה בני כי אתה כסבועת לי ביי: ונתן הנביא בא. בחצר או בבתיס החיצונים עד שיאמרו למלך ויכנס ברשותו ויגידו למלך ואמר המלך שיבא וכן עשה ויבא לפני המלך: אתה אמרת. על דרך תמיהה כלומר כלומר שאתה אמרת לו שילמך סזבח זבחים וקרא למי שרצה: כי ירד ירד היום אלעין רוגל לזבח: ולי אני עבדך. זה שלא קרא לבני ירמיה כי לדבר המלוכה עשה הזבח: ולא הודעת את עבדך. תמה אני אם מאתך יהיה הדבר הזה איך לא הודעתני טרם שתמלוכה וכתוב עבדך ביה כלומר לי ושאר עבדך הכאמני: קראו

ובואי ד' בקריאה וס' ובאי שבכי עמו ונחית. לבי ובאי אל המלך דוד. שבי דומם ובאי בחשך. עורי צפון ובאי תימן: ואמרת ג בקריאה וס' לבי ובאי אל המלך. דש פה איש. ואמרת בלבבך בילד לי את אלה: ומלאתי ד' את דבריך. את דריו חלליני. ומלאתי את הגאיות. את הכית הזה כבוד: וזהו הרפ כספרא

רשי

חטאי. חסרי חטאים מן הגדולה כמו אל הסערה ולא יחטאי: אתה אמרת. בתמיהה: כי ירד היום. שהעיר היתה גבוהה ואכן הוזחלת למטה בגיא: על

רלבג

ומלאתי את דבריך. אטלים מה שיחסר בהם או ירצה בזה סימך לדבריה כטע כי מלא אחריה: והייתי אני ובני שלמה חטאים. ר' כסבועים כי מפני טודע ארניהו כי הממלכה עתידה להיות לשלמה ישתדל להמיתו כמו שהיה מ מתקן שאלו להרוג את דוד לזאת הסבה עס עזה יהיה סבה להזכיר חטא בתסבוע אחרי מות דוד ויבוא זה לעז בכ על שלמה ואולם אם יתנוך שלם יתבאר לכל כי מני היתה בת סבוע לדוד ושלא היתה אסורה לו אחרי מות אוריה עם שומכי אומת מלך ייראו לאמר דבר כגדו או יהיה הרצון בזה והייתי אני ובני שלמה חטאים אם לא נגלה אזכר על זה בחייך כי כעסוק ממנו המתכה הטובה סכתת לנו ולא יהיה האסם זולתי בנו להגלות העני שדעת היא להמליכנו כאמר דבר וכסבועת לאמתך: אתה אמרת ארניה יתנוך אחרי. ר' אל האם ארני המלך כהיה ה רב הזה ולא הודעת את עבדך ר' אל האם היה מאת ארני המלך הדבר הזה ולא קראו לי כי לא הסכמת ל להודיע לעבדך מי שם על כסאך: ועין

לבי ובאי אל המלך דוד ואמרת אליו הלא אתה אדני המלך נשבעת לאמתך לאמר כי שלמה בני המלך אחרי והוא ישב על כסאי ומדוע מלך אדניו: הנה עורך מדברת שם עם המלך ואני אבוא אחריך ומלאתי את דבריך ותבוא בת שבע אל המלך החדרה והמלך זקן מאד ואבישג השונמית משרת את המלך: ותקד בת שבע ותשתחו למלך: ויאמר המלך מר: לך: ותאמר לו אדני אתה נשבעת ביהוה אלהיך לאמתך כי שלמה בני המלך אחרי והוא ישב על כסאי: ועתה הנה אדני מלך ועתה אדני המלך לא ידעת: ויזבח שור ומריא וזעאן לרב ויקרא לכל בני המלך ולאביתר הכהן וליאב שר הצבא ולשלמה עבדך לאקרא: ואתה אדני המלך עיני כל ישראל עליך להגיד להם מי ישב על כסא אדני המלך אחרי: והיה בשכב אדני המלך עם אבתיו והייתי אני ובני שלמה חטאים: והנה עורכה מדברת עם המלך ונתן הנביא בא: ויגידו למלך לאמר הנה נתן הנביא ויבא לפני המלך וישתחו למלך על אפיו ארצה: ויאמר נתן אדני המלך אתה אמרת אדניו: מלך אחרי והוא ישב על כסאי: כי ירד היום ויזבח שור ומריא וזעאן לרב ויקרא לכל בני המלך ולשרי הצבא ולאביתר הכהן והגם אכלים ושתיים לפניו ויאמרו חי המלך אדניו: ולי אני עבדך ולעזק רבתי ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לאקרא: אם מאת אדני המלך נהיה הדבר הזה ולא הודעת את עבדך מי ישב על כסא אדני המלך אחרי:

אזילי ותעלין לזר מלפני דוד ותמרין ליה הלא את ריבוני מלפני קיימת לאמתך למי שאר שלמה בריך ומלך בתריו והוא יתיב על כורסי מלכותי ומא דין מלך אדניו: והא ער די את ממלכתי תפן קדם מלכא ואנא איעול בתרך ואקיים ית פתגמיכי: ועלת בת שבע לקדם מלך לאררן בית משכבא ומלפני סיב לחדא ואבישג דמן שונם משמשא קדם מלכא: וכרעת בת שבע וסגידת למלכא ואמר מלכא מה לך: ואמרת ליה רבוני את קיימתא במימרא דיי אלהך לאמתך ארי שלמה בריך ומלך בתריו והוא יתיב על כורסי מלכותי: וכען הא אדני מלך ואמר ריבוני מלכא לא ידעתא: ונגכים תורין ופטימין זעאן לסגי וזמין לכל בני מלכא ולאביתר כהנא וליואב רב חילא ולשלמה עבדך לא זמין: וכען רבוני מלפני עיני כל ישראל סבירן עליך לחנא להזן מאן יתיב על כורסי מלכותא דרבוני מלפני בתרוהי: ויהי כד ישוב רבוני מלכא עם אבתותיו ואחי אנא וברי שלמה מתרכין: והא עוד דהיא מסללא עם מלכא ונתן נביא אתא ויחויא למלכא למימר הא נתן נביא ואתא קדם מלכא וסגיד למלך על אפיה על ארע: ואמר נתן רבוני מלכא את אמרת אדניו ומלך בתריו והוא יתיב על כורסי מלכותי ארי נחת יומא דין ונגכים תורין ופטימין זעאן לסגי וזמין לכל בני מלך ולרבני חילא ולאביתר כהנא והא אינון אכלין ושתי קדמותיו ואמר יעלת מלפני אדניו: ולי דאנא עבדך ולצדוק כהנא ולבניה בר יהוידע ולשלמה עבדך לא זמין: אם מן רבוני מלפני הנה פיתגם הדין ולא הודעת את עבדך מן יתיב על כורסי מלכותא דרבוני מלכא בתרוהי:

וסי' וזנח עורכה מדברת עם המלך. וזהו עכך שמעני בן גרא בן דמיני מבחורים. וזהו איש אלה בא מיהודה. וזהו אנשים עברים. וזהו נביא אחר נגש: ושתיס החס וא' מל וס' נבסר בשבואל חלקא סימן ל: ולי ח' וס' נבסר בספר שפטים ס' יד: נבזה ח' וס' אם כאת אדני המלך. בה אמר י' לא תעלו ולא תלחמון דמלכים. וחברו דדברי הימים. יום חשך ואפלה. ביום ההוא ישא עליכם. כי לפני הימים והם. ואשלוהו אליו לאמר לא נהיה. תאוה נהיה תערכי

מלכים א רלבג

ויען המלך דוד ויאמר קראו לי לבת שבע
בניהם ולזה קראו דוד לבת שבע ופחד לבא אליה ולומר אליו הדברים כי היא היתה יותר עצמית בזה מכתן הנביא כמו שמכאנו באשה התקועית שעשתה שמירה הדברים
אל ויאב לא אליה: על הפרדה אשר לי זה אחד מקימני המלוכה כי לא ירכב על מרכבת המלך מי שאינו מלך: והורדתם אותו אל גיחון: הנה בחר למשחוח במקום כהר
להיות סימן שמתוך מלכותו ונתקיים ונתפסט: ומשח אותו שם דרוק הכהן: ידענו כי שם המסחה שעשה משה הוא נעשה לדורות כמו שזכר שם לא נעשה עוד זולתו
ולזה הוא מבואר ט

רשי

על הפרדה אשר לי. הוא סימן
לו סימלך ותחלת הגולה שאין
הדיוט רוכב על סוסו של מלך:
אל גיחון. הוא מעין השילוח
מכאן שאין מושחין את המלך
אלא על המעיין סימן שמתוך
מלכותו: ומשחת אותו: כותן לו
שמן בן ריסי עניו כמין כור כ
כזה חמץ. סיחיה שלמה:
מכאן ארזי המלך. מכאן
שאין אדם מתקן בבנו: והכרתו
והפלתו. תרגם יונתן וקסתיא
וקלעיא ורבותיו אמרו אורים
ותומים: ואת קרן השמן. משמן
המשח שעשה משה: מן האהל.
שהארון כתן בעיר דוד וכלוחית
של שם המסחה לפני הארון
כמו שאנו שוכן בחדר יומא:
בחללים

כפי על קלף צד
כתוב כאן:
כזה נח

דרק

קראו לי לבת שבע. לא יראה
מהחדר אבל רחקה ממנו מעט
בעור סהיה כתן מדבר עמו לפי
אמר קראו לי ודרש הכתן בזה
רחוק מאד שאמר כי לתשמיש
קראה להוריע לביטב כי מה
שלא ידעה לסבה סהיה אסור
לו לא מפני שלא היה יכול: וחי
לעולם. פירוש חיי כפס לעולם
הבא כי בעולם הזה קרוב היה
למיתה וכן תייתקיים וכל שאר
יחי המלך תרגם יונתן: עבדי
אדוני. על הכרתו ועל הפלתו
אמר ומה שאמר עבדי אדוניכם
כאילו אמר עבדי וכן ואל משה
אמר עלה אל ייאל ואחיתפתח
ואת שמואל אל אונת: אשר לי.
סהיינו רוב בזה וזה יהיה סימן
למלוכה שהיה אף הדיוט רוכב
על סוסו של מלך: אל גיחון.
הוא שילוח וכן תיילסילוח
ונקרא בשני שמו: צוה להמליכו
אל גיחון למשחו שם לסימן טוב
שמתוך מלכותו כמו שמתוך
המעין: ומשח אותו. אף על פי
שלא היה צריך למשחו שאין
מושחין מלך בן מלך כי כשמת
דוד לו ולזרעו נמשח למלכות
אלא מפני מחלוקתו של אדניהו
צוה למשחו: יחי המלך. יצא מלכא וכן תרגם יונתן כליחי המלך כי התפלה
על החיים וההצלחה כי אינם חיים בלא הצלחה: ויוליכו אותו על גיחון: כמו
אל גיחון וכן ותפלט על ייכמו אל ייכז הרמיה על ביתו כמו אל ביתו: את קרן
השמן. הוא שם המסחה: מן האהל. מאהל מועד כי שם היה שם המסחה
ואף על פי שמהל מועד היה בזמן ההוא בבצק הלך שם דרוק או שלח להביאו
ואף על פי שאמר כי כלוחית של שם המסחה היתה כתובה לפני הארון זה היה
כשהארון היה באהל מועד אבל כשהוציאו אותו משם למלחמת פלשת כלוחית וזה היה

ארץ הסבירין ארצה וסי' ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם. נחזנו נעבר חלוצים לפני יי' ותרא אביגיל את דוד
ותמהר. ותקד בת שבע אפים ארץ. ולא יפול צרור ארץ: גיחון וג' בלמים וג' חסרים וס' ושם נהרג השני
גיחון. סתם את מוצא. בנה חומה וצוה דבליים. הליג קדמאי מלאים. והורדתם אותו אל גיחון.

ויען המלך דוד ויאמר קראו לי לבת
שבע ותבא לפני המלך ותעמד
לפני המלך: וישבע המלך ויאמר
חי יהוה אשר פדה את נפשי מכל-
צרה: כי כאשר נשבעתי לך ביהוה
אלהי ישראל לא אמר כי שלמה בנך
ימלך אחרי והוא יושב על כסאי
תחת כי בן אעשה היום הזה: ותקד
בת שבע אפים ארץ ותשתחו למלך
ותאמר יחי אדני המלך דוד לעולם:
ויהא המלך דוד קראו לי לערוק
הכהן ולנתן הנביא ולבניהו בן-
יהוידע ויבאו לפני המלך: ויאמר
המלך להם קחו עמכם את עבדי
אדניכם והרכבתם את שלמה בנך
על הפרדה אשר לי והורדתם אותו
על גיחון: ומשח אותו שם צדוק
הכהן ונתן הנביא למלך על-
ישראל ותקעתם בשופר ואמרתם
יחי המלך שלמה: ועליתם אחריו
ובא וישב על כסאי והוא ימלך:
תחתיו ואתו צויתו להיות נגיד על-
ישראל ועל יהודה: ויען בניהו
בן יהוידע את המלך ויאמר יאמן
בן יאמר יחיה אלהי אדני המלך:
כאשר היה יהוה עם אדני המלך בן
יהו: עם שלמה ויגדל את כסאו
מכסא אדני המלך דוד: וירד צדוק
הכהן ונתן הנביא ובניהו בן יהוידע
והכרתו והפלתו וירכבו את שלמה
על פרדת המלך דוד וילכו אותו
על גיחון: ויקח צדוק הכהן את
קרן השמן מן האהל וימשח
את שלמה ויתקעו בשופר ויאמרו
כל העם יחי המלך שלמה:

ה כפי ארץ

כזה נח

ה כפי ארץ

ה כפי ארץ

ה כפי ארץ

ה כפי ארץ

ה כפי ארץ

ושל אחרייו ויוליכו אותו. ושל אחרייו רבששו אותו צדוק הכהן: חס: ויאמרו בל העסד וס' אל שמואל:
ויקח צדוק הכהן את קרן השמן. אמר והלל לוי' אשר בשער וזקנים:

על
בית שבע
מכאן
על גיחון
על קרן
והכרתו
על שם
ההוא
האדני

הענין בזה גרול כי באורי' ותומי' יודע מי הוא אשר בחר יי' בו וכן הענין בזה דוד
גרולה כי כל ישראל מחויבים להמסך למה שיגזרו כמו שכתבאר בתורה ולזה זכר
בזה המקור דרוק הכהן כי הוא היה כג' וכתן סהיה נביא ובניהו בן יהוידע הכרתו
והפלתו שהיו סהדר יגדלו ובניהו בן יהוידע היה עליה כמו שזכר בספר שמואל
מחללים

הניחום המן הנחום בזה מושד ולא לקחו משם לא הארון ואם הביאו הכלוחית אהב
והניחום

מחללים בחללים. כל מהיו מבגדים בחללים והם כלי זמר ברחמי קנים והם נקובים נקובים מנעורים להוצאת מינים מוגבלים מהקולות: ותבקע הארץ לקולם. אמר זה אל זה והפלה והגומא חו יהיה הרצון בזה כי לקולם נאספו רבים אליהם מכל הצדדים וכאלו נקעו חור הארץ בחוק: מה קול הקריה הומה. כל מה קול העיר אמר היא הומה זאת ההמיה הכפלה: כי אים חיל אתה וטוב תבסר. ידמה מהרצון באים חיל אים טוב כי האיש הטוב עשה חיל בטובותיו ומדרך האיש הטוב לבשר הטוב לא הרק, חו יהיה הרצון באים חיל גבור והנה מדרך הגבור מיתבאר תמיד הטוב בדברי הריב והמלחמה לטבת היותו בלתי מפחד: ויחזק בדרך המזבח. הנה כבר כתבאר

רדק

והניחוח לפני הארון בירושלם יהיה פיה האהל אשר כסה לורדו אבל רחוק הוא מהזבוח מאלה מועד מוס רבד עד מהבואו לבית עולמי כס אים היה הארון סהיה בירושלם היה הארון סבג סברי לוח והארון סבו הלוחות היה באהל מועד כמו סכתבנו ב בספר ממואל והקדן הזה מלא היה מרת המשיחה כמו שאמר לממואל מלא הקדן סמן ולך ח אסלחך אל יסי והיה יצק ממנו על ראש המלך תחלה ואחר כך מוסח בצורת נזר בין ריסי עיניו ויס אומ' כי מתחלה היה מוסח בין ריסי עיניו ואחר כך הנותר בקרן היה יצק אותו על ראשו כי מלא הקדן יהיה המיעור מ מהמשיחה ועד המליכו סלמה ומסחו אותו פעם סט' כמו סכתו בדברי הימי ומליכו סכית לסלמ' מפני כי עתה לא היו סס אלא אכסי ירושלם ואחר כך הקהיל המלך כל מרי ישראל מכל ה שבטות לירושלם וסרי האפים וסרי המאות ולעני כל הקהל מסחוהו לגדד ואז מסחו גס כן לגדוק לכהן גדול ואז עשו סמח גדולה וזכו זכאים לרוב:

מחללים בחללים. מזמרים בכלי זמר מסחו חלל והוא כלל חלל ונקוב נקובים קטנים: ותבקע הארץ לקולם. כאילו נבקעה הארץ מרוב הממחה והוא לסון הגדלה ותוספת כמו גדולות בצורות בסמים: מרוב קול הקריה הומה. מרוב הוא זה הקול שהקריה הומה: אים חיל אתה. כלומר אדם זרע וטוב ותי גבר דחיל חטאין כלל בעל כח לכבוס את יצרו: אבל ארזינו. כלומר אינו כמו סאתה חושב כי טוב אכסר לך אבל הוא להפך כי ארזינו המלך ר דוד המלך את סלמה: את סס סלמה משחק: אמרו רזל בכל אדם מתקבא חוץ מבנו ותלמידו בנו מסלמה ותלמידו מיהוסע: על המסכב. השתחוה לאל על המסכב שהיה סוכב עליה וכן וישתחו ישראל על ראש המטה: ויחזק בקרנו המזבח. המזבח סהיה בירושלם כי היתר הבמות היה אז והחזיק במזבח להנצל סס: אים ימית את עבדו. מזה סאכי מפחד תמיד ומכוסף בו יטעלי סלא ימיתני: אים יהיה לי לבן חיל. כמו בן חיל לארזינו וירא מפניו וסר אל מסמעתו ותי אים יהא לגבר דחיל חטאין פי בן חיל בעל כח לכבוס את יצרו: והיית לאים. זרע ומוס' בספסך וכבוס את יצרך וכן תי לגבר דחיל חטאין ופי לכניו ומרת וכו' וכן ועמסא בן אים רוכס לז' גדול וכבד וכן כולם אכסיס גדולים וכבדים: את

ותבקע ד' וס' האדמה אשר תחתיהם. ותבקע הארץ בקולם. ויבא חו בקריאה וס' ויעבדו אלהים מן האדמה כל עץ. ולא החוס עיני עזי. וישראל ויבאו ויהא אדמוני. יאמר נא אדמוני. ויה כהות רוח אלהים. ויקרא אביש אל דוד. עודנו סוכר והנה

וסליקו כל עמא בתרזיה ועמא מסבתינ בחיניא וחרן חרוא רבא וזעת ארעאל קלחון: ושסע ארזיה וכל זמינא דיעסיה ואינון ספיקו למיכל ושסע יואב ית קל שופרא ואמר סא דין קל קרתא אשתגישת: עוד דהוא מלי' והא יונתן פר אביתר כהנא אתא ואמר ארזניה עול ארי גבר דחיל חטאין את וטב תבסר ואתיב יונתן ואמ' לארזניה בקושטא רבונא מלכא דוד אמליך ית שלמה ושלח עמיה סלכא ית צדוק כהנא וית נתן נביא ובניה בר יהוידע וקשתניא וקלעיה וארפיבו יתיה על כורסתא דמלכא: ומשחו יתיה צדוק כהנא ונתן נביא למיהו מלכ' בשילוחא וסליקו מתמן בדרתן ואשתגישת קרתא הוא קלעא דשמעתון: ואף יתיב שלמה על כורס' מלכותא: ואף עלו עבדי מלכא לברכא ית רבונא מלכא דוד למיסר ויטיב ית שום שלמה משחק וירבי ית כורסותו מפורסי מלכותך וסגיד מלכא על שוויא: ואף כדון אמר מלכא בריך יי אלהי ישראל דיתב יומא דין בר יתיב על כורס' מלכותי ועני חזאן: ותורהו וקמו כל זמינא די לארזניה ואזלו גבר לארזניהו וארזניה דחיל מן קדם שלמה וקם ואזל ואתקיף בקרנת מדברא ואיתתוא לשלמה למיסר תא ארזניה דחיל מן קדם מלכא שלמה ותא אתר בקרנת מדברא למיסר יקיים לי כיומא דין מלכא שלמה דלא יקטיל ית עבדיה בתרבא: ואמר שלמה אם יהי לגבר דחיל חטאין לא יפל ססער רשיה לארעא ואם בישתא תשתכח ביה ויתקטיל: ושלח מלכא שלמה ואיתתוהי מעילוי מדברא ואתא וסגיד למלכ' שלמה ואמר ליה שלמה איזיל לביתך: וקריבו יומי דוד ליממת ופקיד ית שלמה בריה למיסר: אנא אזיל באורח כל ארעא ותתקף וחתה לגבר דחיל חטאין:

ויעלו כל העם אחיו והעם מחללים בחללים ושמהים שמחה גדולה ותבקע הארץ בקולם: וישמע ארזיהו וכל הקראים אשר אתו והם כלו לאכל וישמע יואב את קול השופר ויאמר מדוע קול הקריה הומה: עודנו מדבר והנה יונתן בן אביתר הכהן בא ויאמר ארזניהו בא כי איש חיל אתה וטוב תבשר: ויען יונתן ויאמר לארזניהו אכל ארזניהו המלך דוד המלך את שלמה: וישלח אתו המלך את צדוק הכהן ואת נתן הנביא ובניהו בן יהוידע והכרתי והפלתי וירכבו אתו על פדות המלך: וימשחו אותו צדוק הכהן ונתן הנביא למלך בגדון ויעלו משם שמהים ותהם הקריה הוא הקול אשר שמעתם: וגם ישב שלמה על כסא המלוכה: וגם באו עבדי המלך לברך את ארזניהו המלך דוד לאמר ייטיב אלהיך את שם שלמה משחק ויגדל את כסאו מכסאך וישתחו המלך על המשכב: וגם ככה אמר המלך ברוך יהוה אלהי ישראל אשר נתן היום ישב על כסא ועיני ראות: ויחדרו ויקמו כל הקראים אשר לארזניהו וילכו איש לדרכו: וארזניהו ירא מפני שלמה ויקם וילך ויחזק בקרנות המזבח: ויגד לשלמה לאמר הנה ארזניהו ירא את המלך שלמה והנה אתו בקרנות המזבח לאמר ישבע לי כיום המלך שלמה אם ימית את עבדו בחרב: ויאמר שלמה אם יהיה לבן חיל לא יפל משערתו ארצה ואם דעה תמצא בו ומת: וישלח המלך שלמה וירדהו מעל המזבח ויבא וישתחו למלך שלמה ויאמר לו שלמה לך לביתך: ויקרבו מי דוד למור' ויעזו את שלמה בנו לאמר: אנכי הלך בדרך כל הארץ ויחזקת והיית לאיש:

בתורה כי המזבח ק קולט אלא אים בא סס רוכס מכה כפס בזרן ובערמ' והנה ארזניה לזה בא סס כי סס לא היה מפחד סיהרגו סלמה ויהיה המקום ההוא לו למקלט עד סיבטיחו המלך ס סלמה סלא ימיתו: אים יהיה לבן חיל לא יפול משערת ראשו ח ארז' כלל תחזק' ידיו להיות לעבדת ה המלך ולמזכותו כסאר בני החיל לא יעשהו כזק מדרי וכן סלח דוד לאכסי יבגלעד ועתה תחזקה דרכם והיו לבני חיל: ויבא וישתחו למלך סלמה ויאת לו סלמ'. ידמה כי מפני סאת' לסלמ' אים יהיה לבן חיל ח חשב ארזניהו סירצה לעמוד לפניו וסרתו ולזה לא היה רוצה ל להפדר ממנו אים לא יתן לו רשות וכאמר הרוב סלמה בזה ח אמר לו סילך לביתו: ויחזקת והיית לאיש. רוצה לו סלא תהייה פשוטות פשוטות כ צעיר סכס וכער אבל תהייה פשוטות אים גדול וזה אמנם יהיה עם ההתעטבו בצעה: וסמרת

מחללים בחללים פ' סתרי לישני וארזים מחללי' ארזו

אלהים אדלא כחית חס

רשי

בחללים. קלמילים בלעג: ותבקע הארץ רבדו הנבאים לסון הנאי כלסון בני אדם: אבל ארזינו. כלומר עכסוי איון בסורתי ט טובה לך: בקרנות המזב. סהיה בגבען אמר הרוב בית דין נקברין סבדי בית דין אמות כאלן ואקבר בקרנות אבותי כך דרס רב תנחומא: את

יונתן. מקול מפלתו הרעשתי. ועמדם הרים שמעיהו. יגיע בפיד כי תאכל. כלמי עני רעים. תאות אדם חסדי. ויעזא הבן ביום ההוא. ומהוק האור וטוב לעינים. וטוב משניהם. וטוב לא יהיה לרשע: ויהם ג בקריאה וס' נבסר כשמואל א' סיכר ד: אחז ג' חר מלעיל וס' חיל אחז ישבי. ודנה אחז בקרנות המזבח: שמאל בעשתו ולא אחז. בתרא מלעיל וכל שום גבר קמץ ופלדע:

את מסמרת יי' אלהיך. כמו ומסמרת את מסמרת לבלתי עשות מחקות התועבות ללכת בדרכיו תקון המדומה הוא חנון אף אתה היה חנון מה הא רחום אף אתה היה רחום: לשמור חקויו. המצות שלא נגלה טעמים: מצותיו. אשר נאמר בהם מצות כגון שלום טמאים והפרת כררים וכיוצא בהן: ומשפטי. דינין: ועדותיו.

ועדותיו ה' בפקדונו בליש' וס' ושכרת את משמרת על עמדתו דברי דמים. מפני אשר קשרתם: ה' ר' בספרא וס' נבסר לעיל בריש סיפרא:

אשר הם עדות וזכר כמו שבת ומעשר' וכיוצא בהם שהם לזכר והנה כל התורה. ועדותיו כראיתו בו היו בקריא' והיא למ' הפעל אל' מהוא מכחי הע' בהפכה ע' הפעל וכן בדרך עדותיו פסטי והרומים להם: תשכיל: כתרומתו תכלה: את כל אשר תעשה. כמו בכל אשר תעשה ויהיה תשכיל פועל עומד או יהי את כמסמנו ויהיה תשכיל פועל יוצא כלו בשמך המצו תכלה אתה את כל אשר תעשה ואת כל אשר תעשה פס: וגם אתה. וגם לרבות על מצותיו אשר צוה ללכת בדרכיו אמר וגם זאת היא מדרכיו לבער אנשי הרעע כי אתה ידעת את אשר עשה לי יואב וגו' או יהיה וגם אתה ידעת כמו שאני יודע ואיני צריך ל להודיעך לא לכוונתך עליו לבערו מן העולם: אשר עשה לי. פירו' אשר עשה לפני שרי צבאות ישראל ולי עשה מה טעמה להם כי אבנר חכי הכתותיו וקבלתו באהבתי ועממא וגם כן היה ב בשליחותי ומסב אכני יהודה לי ויש מפרטי אשר עשה לי שהרג אבשלום ולפירו' הזה יהיה אשר עשה לפני שרי חסר ויו' השמוע ואשר עשה. ובר' אשר עשה לי שהרג הספר ששלח לו דוד ביד אוריה: לשני מרי צבאות ישראל. כי אבנר היה מר צבא ועממא סממו אבשלום מר צבא וברעת דוד היה למכותו אחר כך מר צבא ועוד כי גרול היה ביהודה וסר צבא יהודה וכתוב עליו עוד ויט את לבב כל איש יהוד' כאיש אחד: ויהרגם. בשלום. טעמו עס ויהרגם כלום ויהרגם בשלום וסס אותם רמים כאילו היו דמי מלחמה או פירוש וסס דמי מלחמה דמי עשאל שהיו דמי המלחמה כי עשאל דודף היה לאבנר פס אותם כדמי שלום כאילו הרג אבנר לעשאל בשלום נקם נקמתו מאבנר וגם כן הרג בשלום כי לקחו לרבר עמו ולא כשמר ממנו ועממא וגם כן הרג בשלום מאמר לו השל' אתה אחי ואחז בזקנו לנסק לו ולא היה לו שום טענה להרגו וכתן הדמי' להם טענה אחת דמי מלחמה נתן אותם בחגורתו אשר במתניו כמו שכל ועליו חגור חרב מצומרתו לו על מתניו ובגדו אשר בגדו מתים לרגליו ויוכת תרג' הפס' כן דקטילונן בערמיותיה וגו' כבעמוד. ויש דרש ובגדו אשר בגדו ליו שהרג אבנר בערמה ושאל לו גרמת היאך חולתו והיה טובה ומראה לו כי בטיה היא חולתו אז הכהו והוה שאמר לרבר אתו בשלי לשון של נעלך והנה אמ' ובגדו אשר בגדו: ועשית כחכתך. כלו שלא תהרגו עד שתמז' עליו עילה אצ' מהוא חייב מיתה כי מלחמות' כלחם וטובות כמצאו בו אלא שהרג לזה שני השרים חנם לפי' תעשה כחכתך שתביאם לידי עילה והסיבה שיתחייב הרגיעה: ולא תורד פסיתו בשלום שאלו. שלא תניחו למות ויתעצמו לא יהרגו כמו שהרגו כי כן קרבו אלי. בזה הדרך קרבו אלי במאכל ובמסתה כמו שכתוב מסכת וספות נחמים ושערים הגיעו לרוד וכתוב והוא כלכל את המלך בשבתו במחנים וכן תי' איכון ספקיו כדבי: והנה עמך. כלו אף על פי שהוא מנבט בגימץ עמך וברשותך הוא להביאו לידי מיתה או פירוש והנה עמך בירושלם כרי שתוכל למצוא לו עילה וסיבה להמיתו. ובררם כי רבו היה והיה מלמדו: זהו טעם עמך: קללני: בזה אוקי' ברברים ובמעשה: נמרצת. חזקה שאמר לו איש הדמים איש הבלעל ועפר בעצר כמו מה נמרצו אמרי יוסר ויש דרש שהוא נוטריקון: ירד לקראתי. סאמחול לו ונשבעתי לו שלא אחיתו אף ע' שכתבתי לו שלא אחיתו חייב מיתה הוא ולשמוע שבעתי לא תמיתו עד שתמז' לו עילה ועין וסב אתה הדבר שיבא לידי עין סיהיה לך רין עליו כדי להמיתו כי איש חכם אתה ותדע למצוא לו עילה:

ותיטר ית מטרת מימרא דיי אלהך למהך באורחך דתקנו קדמוהי למיטר קיימותו פיקודותיו ודינותיו וס' ודינותיה. כמא דכתיב באוריתא דמשה בדיל דתצלח ית כל דתעביד וית כל אתר דתיפני לתמן: בדיל דיי וקיים יי ית פתגמוהי דיי מליל עלי למיטר אם יטרון כנך ית אוריתא למהך קדמי בקשוט בכל לבהון ובכל בפשהון למים לא יפסוק לך גבר מעל כורסי מלכותא דיישראל: ואף את ידעת דעבדך לוי יואבבר צרויה דעבד לתרין רבני חילותא דיישראל לאבנר בר גר ולעממא בר יתר דקטילונן בערמותיה ודמי דיי יתחשיב ליה דמיהון עלותי בדם תבירי קרבי ויתיב לחון בכמנת שלמא ואשר דמהון באיספניקי דיי בתרציה ודש בטלריתא דיי בגלותו: ותעביד כחוכמתך ולא תחיות סיבתיה בשלמא לשאלו: ולבני ברזלי גלעדא תעביד טיבו ויהון באכלי פתורך ארי אינון ספיקו צורכי במערקי מן קדם אבשלום אחור: והוא עמך שמעי בר גרא בר משיבט בנימן מעולימת והוא לנטי לושן מרין ביומא דאזלית למתנים והוא נתר לקדמותי לירנא וקיימית ליה במימרא דיי למימר ולא אקטלנך בתרצא:

ושמרת את משמרת יהוה אלהיך ללכת בדרכיו לשמר חקויו מצותיו ומשפטי ועדותיו בכתוב כתורת משה למען תשכיל את כל אשר תעשה ואת כל אשר תפנה שם: למען יקים יהוה את דברו אשר דבר עלי לאמר אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת בכל לבכם ובכל נפשם לאמר לא יכרת לך איש מעל בפא ישראל: וגם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה אשר עשה לשני שרי צבאות ישראל לאבנר בן נר ולעממא בן יתרו והרגם וישם דמי מלחמה בשלם ויתן דמי מלחמה בחגרתו אשר במתניו ובגדו אשר בגדו: ועשית כחכתך ולא תורד שיבתו בשלם שאל: ולבני ברזלי הגלעד תעשה חסד והיו באכלי שלחנך כי בן קרבו אלי בבחי מפני אבשלום אחיך: והנה עמך שמעי בן גרא בן הימני מבחרים והוא קללני קללה נמרצת ביום לכת מחנים והוא ירד לקראתי הירדן ואשבע לו ביהוה לאמר אם אמיתך בחרב:

ולא אקטלנך בתרצא:

את אשר עשה לי. שהראה הספר ששלח דוד ביד אוריה במדרש רבי תנחומא: דמי מלחמה בשלום. סיהיה להם שלום עמו ולא היו נשמרים ממנו: בחגורתו אשר במתניו. שחגור חרב מצומרת על מתניו שלא כדרך החגור לזכרתו לקראת עממא ופיה למטה כדי שתוכל כמה שחגור והוא יבא ותפול וכספלה וטלה כסבור עממא שלא כשל לא להגביה מן הארץ ולא כשמר ב חרב אשר ביד יואב: ובגדו אשר בגדו. את אבד הרג בערמה ששאלו גרמת היאך חולצת כמה שחגור ויטו יואב אל תוך הסער לר' אתו בשלי לשון של נעלך: ולא תורד את סיבתו בשל' סאלו. לתיכחו למות מיתת עצמו וליפול ב דביהם: קללה נמרצת. מפורשת כמו מה ימריך מה נמרצו כמו מה נמרצו:

כי

רלבב

ושמרת את משמרת יי' אלהיך. ר'ל טישמור בלבמה סיפווהו הטי' לשמרו וזה אמרם י יהיה בלעדת התורה ותהיה הלמידה ההיא בהתבוננות לתכלית שתלך בדרכי הטי' אשר נזכרו בתורה ו לשמור כל החקים והמצות והמשפטים והעדות הכתוב בתור' משה כי בלמידה ה הזאת תשכיל ותדע כל מה שראוי לך לעשות בדבר דבר מיקרה לך ותהיה מפני זה מוכן להתנהג בדרכי ה התורה בכל מעשיך ובה גם כן תשכיל ותדע כל מה שראוי שתפנה פס והמשל כי אם לא ידע אדם

ממחוייב לשבת בקוצה בחג הסוכות לא יכנה להשתדל בעשייתה ויהיה זה סבה אל שלא יקיים זאת המצוה או ירצה בזה כי שמירתך חקותי הטי' ומצותיו ומשפטי ועדותיו ככתוב בתורת משה יהיה סבה שתכלית את כל אשר תעשה וכל מה שתפנה אליו תעשה לך ההצלחה והוא מענין אמרו בכל אשר יפנה יוכל שכל דוד מכל עברי שאלו: למען יקים יי' את דברו וגו' באר לו סבב יגיע לו משמרת הכהונה תועלת אחר והוא התנעת המלך לו ולזרעו: את אשר עשה לי יואב בן צרויה. ר'ל על דבר אבשלום מעבר מצותו והרגו ואחר כך דבר אל דוד קשות כמו מנכר במה שקדם: וישם דמי מלחמה בשלום. ר'ל על הרגת אבנר כי הוא הרגו בעת היווה בשלום עמו מפני שהרג עשאל אחיו במלחמה והנה היה אז אבנר בשלום עמו כי הוא בא אל המלך להביא לו המלכה והוא שלחו וילך בשלום: ויתן דמי מלחמה בחגורתו אשר במתניו ובגדו אשר בגדו. זה סב אל עממא כי יואב פס כלי המלחמה בהרגו אותו בחגורתו אשר במתניו ובגדו אשר בגדו לפי שהוא פס תער חרב מצומרת בחגורתו ולא פס תערה תוכה כמנהג וכאשר ראה עממא סחה לתקן נעלו אשר בגדו ואז בשחיתו ככל החרב מתערו לארץ ולקחו יואב משם ולזה לא כשמר עממ' מן החרב אשר ביד יואב ובהיות הענין כן הנה יתאמת שיואב נתן דמי המלחמה באלו הכלים אשר אינם מוכנים לזכ המלחמה כלל: ולא תורד את סיבתו בשלום שאלו. ר'ל עשה כחכתך באופן שלא תניחו למות מיתת עממו כי כבר הגדיל לעשות הרעות הנפלאו' האלו ויסקרו מאר האכס' מעשות כסס ויראו ג' מלבעוט במלכות: והנה עמך שמעי בן גרא. אמר זה כי הוא היה עמו בהמשחו כאמרו ושמעי ודעי והגבורים אשר לרוד לא היו עס אריהו וירמיהו סכסאר עמו לעבודתו כי היה יוסב בירוש' כמו שתמז' מנכר במה שאלו זה: והוא קללני קללה נמרצת. חזק וקשה וזה מבוחר מדבריו לו בעת ברחו מפני אבשלום

ועתה אל תנקהו כי איש חכם אתה ותמכא בזה דרכים יתכן בהם שתוכל להגיע עליו עינם המות באופן שתוריד את סיבתו אל הקבר בספיכות רמים לא כמות כל האדם ויטכדוד עם אבותיו מנר שאבותיו היו דריק'ישרי כמוהו ויקבר בעיר דוד. היא כיון: ושלמה יטב על כסא דוד אביו מנר שאחז מעשה אבותיו: ולו ולאביתר הכהן וליואב בן צרויה. רוצה לומר שהוא היה יותר ראוי למלוך כי הוא הגדול ממני כי הממלכה ראויה לגדול כאלמרו ואת הממלכה נתן ליהורם כי הוא הבכור ולאביתר

דדק

בעיר דוד. היא כיון: ותכניי אחר שהמיתאלה סרמו להיות לו לסטן כמו שאמר אחרי מות סמעי והממלכה נכונה ביד שלמה: כי מניי היתה לו. כי כורע כי נתן הנביא אמר על פי יי כי שלמה יהיה מלך ואף עפ כן היה הוא מערער במלוכה אם יוכל ויתן לו את אביסג כי מותרת היתה לו כי דוד אביו לא ידל לא סאין משתמשין בסרביטו של מלך לא אכ' הוא מלך ולתואל' זו ביקש את' ארוניהוובת שבע לא הרגישה בדבר: ויטב על כסאו. אחר סקם לקראתה והסתחוה לה חזר למקומו על כסאו וכוה לשים כסא לאמו שתטב לימינו. ויטדרס לאס המלך לאמה של מלכות והיא רות כי עדיין היתה היא בחייה רחוק מאד: יתן' אינו לסון זכר לנקבה חלא פי' יתן זה המתן והיא אביסג ולסון זכר כופל על הענין וכך יעשה מלאכה: ושאלו לו את המלוכה והבין שלמה כי בתואכה הוא מבקם אותה לפי שהיה אסור להשתמש בה אם לא היה מלך ואם יתנו לו את אביסג היה סבור שהחזיק במלכות והבין כי לא אביתר ויואב שהחזיקו את ידו יעצוהו זה לפי' אמר לו ולאביתר וליואב בן צרויה וכך תי' הלא בעצרה דא הוו הוא ואבית' כהנא ויואב בן צרויה: ויוסיבני

מלכתו ג' חס' וסימ' נבסר בסדר בלק: ועליה בקריא' וסימ' נבסר בשבואל ב' סימ' יח: למלך ג' חס' וסימ' ועלי שבו כל ישראל פניהם. ויהי בשבנים שנה. כי בבית הסודים יצא לבלך: באחד ה' בקריא' וסי' ועתה שאלה אחת קטנה. ותאמר שאלה אחת קטנה: וזה אני אלך באחד. שתיים שאלתי באחד. אם תראה

הכהן היתה גם כן ראויה יותר הכהונה הגדולה כי ראשונה היתה לו קודם היוותה לזרדק והיתה לו גם כן מאבותיו וליואב בן צרויה גם כן היה ראוי יותר סיהיה סר הכבאמוולתו כי הוא היה ראשון בזאת ה השררה ובחיות הענין כן שהוא ראוי יותר למלוכה ואלו אמר עזרוהו ראויים יותר לסררותיהם הנה י ימסך מזה במעט סבה שתשוב המלוכה לארניה ומפני זה הוא מבקם אביסג הסוכמית לאסה לחזק את ידו וידי עוזרו ס מהמלוכה ראוי ס סתהיה לו כי אם הית' הרכיבה על הפרדה אסר רכב עליה המלך סימן למלוכה כמו סקדס כלסין ס סהליק' לאסה אסר סככה בחיק המלך הוא סימן למלוכה ובהיות הענין כן הנה הוא מבוחר כי זאת תחבולה מארניה ל למשוך ליו המלכות: ולאביתר

רשי

כי איש חכם אתה. נתן לבך למכוא לו שן מות בסביל דבר אחר וזהו וידעת אשר תעש' לו: ותכון מלכותי מאד. אף על העליוני: לרבר לו. לרבר בסבילו בסביל א' ארוניהו: לאס המלך. אמרו רבותינו לאמה סל מלכות היא רות: ושאלו לו את המלוכה ימשיטתמס בסרביטו סל מלך היא תחלת השררה: עשה

ועתה אל תנקהו כי איש חכם אתה וידעת את אשר תעשה לו והורדת את שכיבתו בדם שאול: וישכב דוד עם אבותיו ויקבר בעיר דוד: והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע שנים ובירושלם מלך שלשים ושלש שנים: ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכן מלכתו מאד: ויבא אדניהו בן חגית אל בת שבע אם שלמה ותאמר השלום באך ואמר שלום: ויאמר דבר לי אליך ותאמר דבר: ויאמר את ידעת כי לי היתה המלוכה ועלי שמו כל ישראל פניהם למלך ותסב המלוכה ותהי לאחי כי מיהוה היתה לו: ועתה שאלה אחת אנכי שאל מאתך אל תשבי את פני ותאמר אליו דבר: ויאמר אמרי נא לשלמה המלך כי לא ישב את פניך ויתן לי את אבישג השונמית לאשה: ותאמר בת שבע טוב אנכי אדבר עליך אל המלך: ותבא בת שבע אל המלך שלמה לרבר לו על אדניהו ויקם המלך לקראתה וישתחו לה והישב על כסאו וישם כסא לאס המלך ותשב לימינו: ותאמר שאלה אחת קטנה אנכי שאלת מאתך אל תשבי את פני ויאמר לה המלך שאלתי אמי כי לא אשיב את פניך: ותאמר יתן את אבישג השונמית לאדניהו אחיך לאשה: ויען המלך שלמה ויאמר לאמו ולמה את שאלת את אבישג השונמית לאדניהו ושאלתי לו את המלוכה כי הוא אחי הגדול ממני ולו ולאביתר הכהן וליואב בן צרויה: וישבע המלך שלמה ביהוה לאמר כה יעשה לי אלהים וכה יוסיף כי בגפשו דבר אדניהו את הדבר הזה:

וכען לא תזכיניה ארי גבר תכים אה ותרע ית ותעביר ל ליה ותחיות ית סיבתיה ב בקטלא לשאול: ושכיב דוד עם אבותיו ואתקבר בקרמא דוד: ויוסיבני די מלך דוד על ישראל ארבעין שנים בחברון מלך שבע שנים ובירושלם מלך תלתין ותלת שנים: ושלמה יתיב על כורסי מלכותא ודוד אבותיו ואתקנית מלכותיה לחדא: ואת אדני בר חגית לות בת שבע אפיה ושלמה ואמרת שלם מיתך ואמר שלם: ואמר פתגם אית לי למלא עמך ואמרת מליל: ואמר את ידעת ארי דילי הוות מלכותא ועלי שוואו כל ישראל אפיהו למהו מלפא ואסתחרת מלכותא והוות לאחי ארי מן קדם ויתות ליה: וכען שאלת חדא אנא שאיל מינך: לא תתיבין ית אפי ואמרת ליה מליל ואמ' אמרי כען לשלם מלך ארי לא יתיב ית אפיך ויהי לית אבישג דמן שונם לאתו: ואמרת בת שבע טוב אנא אמלל עלך קדם מלפא: ואתת בת שבע לקדם מלפא שלמה למללא עפיה על אדניהו וקם מלכא לקדמותה וסגיד לה ויתיב על כורסיה ושוי כורסא לאמא דמלפא ויתיבת לימיניה: ואמרת שאלה חדא ועירא אנא שאלת מינך לאתתיב ית אפי ואמר לה מלפא שאלי אמי ארי לא אתתיב ית אפיך: ואמרת תתיב ית אבישג דמן שונם לאדניהו אחיך לאיתו: ואתיב מלך שלם ואמ' לאמי ולמא את שאלאית אבישג דמן שונם לאדניהו ושאלתי ליה ית מלכותא ארי הוא אחי קשיש מיני חלא בעצה תוו הוא ואביתר כהל ויואב בר צרויה: וקיים מלפא שלמה במימרא דיי למימר קדין ועבדי לי אלהים וכדין יוסיף ארי בגפשיה מליל אדניהו ית פתגמא הדין:

מסרה

אחי לקח מאתך: תשב ה' ד קבץ ובלדע וחד פתח ובלעיל וסימ' בתראה מלעיל: יתן וסי' נבסר ולבה את שואלת את אבישג וצחק עשה לי אלהים. בניס אשר נתן לי אלהים בזה. כן שלם לי אלהים. להכרות את דוד. ולעמשא תפרו. וישבע המלך שלמה. אס יספוק עפר שמרון לשעלים. אס יעמד ראש אלישע. עד אשר אדע. לבטור ברא לי אלהי:

רק את בני לא תשב שמה. תשב אנוש עד דכא ותאמר. בעבור דוד עבדך אל תשב. אל תשב את פני דמלכים. בתראה מלעיל: יתן וסי' נבסר בסדר שמינו בסדר פנחס: השנמית ג' חס בקריאה וסי' ומצאו את אבישג השנמית. ותאמר יתן את אבישג השנמית. ולי אלהים בקריאה וסי' כי שת לי אלהים זרע אחר. צחק עשה לי אלהים. בניס אשר נתן לי אלהים בזה. כן שלם לי אלהים. להכרות את דוד. ולעמשא תפרו. וישבע המלך שלמה. אס יספוק עפר שמרון לשעלים. אס יעמד ראש אלישע. עד אשר אדע. לבטור ברא לי אלהי:

לחיי פנייה להאריך חיונו עד מליך בניהו למלמה וישוב ועוד בדבריהם זל וכי יואב מיהא חכם גדול וראש סבדרין ס' יוסב בסבת חכמוני לא היה יודע סבתו בתורה כי יודע אים על דעו להרגו בערמה מעם מזבחי תקחנו למות סהלך והחזיק בקרנות המזבח והלא הוא הרג אבנר ועמסא בערמה ושלמה שלח להוציא ממס ולרנו בבית ודין אלא אמר יואב הרנוג ברתין אים נקברין בקברי אבותיהם אלא הם לעצמן מוטב ליטאמות כאן ואקבר בקברי אבותי וזהו סמל לא כי פה אמות ולרעת בעל זה הדרס בא טעם וקברתו יפה כלומר טעם בו כדבריו וקברתו בקברי אבותיו: כה דבר יואב וכה ענני. כפל דבר כמנהג המקרא כי הוא לא אמר לו אלא לא כי פה אמות ואפסר סאמר לו דברים אחר' ותכלית הדברים לא כי פה אמות וזל אמרו כי אמ' לו לך אמור לסלמה שלח יריבני בשני דין חס ירבה להמיתני יקבל עליו הקללות סקללני אביו ואם לא יכחיני עס הקללות סקללני אביו ושלמה אמר לבניהו עסה כאמר דבר ופגע בו ואמי אקבל את הקללות וכן ראינו סנתקיים בזרעו מ מרחבס דכתי' והמלך רחבעם התאמץ לעלות במרכבה וכתב וכל המרכב אשר ירכב עליו הזב ודרסו זה מלסון התאמץ כראה כי קסה היה לו הרכיבה מפני חולי הזב סהיה לו מזרע מעזיהו דכתיב והזרעת זרס במכחו מחזיק בפלך מאסא דכתי' ואסא חלה את רגליו נפל בחרב מיאסיו דכתיב וידוהו המורים למלך יאסיו וחסר לחס מיכניה דכתיב ארוחת תמיד נתנה לו מאת המלך: כאמר דבר. סתמיתו כי אים לטעון כזה סהרי הוא הרג סני הסרים בערמה וכזרון וכתב מעם מזבחי תקחנו למות: וקברתו. והסדל בקבורתו כי גדול וסר צבא היה ועל ארניהו לא היה צר' להזיחו על קבורתו כי בן מלך היה: דייקי' וטובים ממנו. סלח ספכו דס כקי כמו סספך הוא ואפסר סהיו להס מעלות יתרות עליו ודרסו צו דייקים וטובים סהס דייקים וטובי כפה וכלל ולא עסו כימס סאמר ויאמר המלך לרבים ה הנצבים סובו והמיתו את כהני יו דרסו כוכי אבנר ועמסא היו סהיו נצבים עליו ופי' הפסוק כן לרבים ולאסר היו נצבים עליו כי אבנר ועמסא סרים היו ולא רצ' וכן תי' ולא אבועברי המלך אף על פי סמל להס סאול כפה להרוג לא רצו הס והוא באגרת ססלח לורוד לסבב מיתת א אוריה ועסה הנה סהיו סניהס דייקים ממנו וטובים סדרסו אכין ורקין והוא לא דרס כי כאמר כזה סאול להס להמית את כהני י' אמרו הס כתיב כל אים אשר ימרה את פיך יומת יכול אפילו כזה המלך לעבור על דברי תורה והמרה ארס את פיו יומת תלמוד לומר רק חזק ואמץ ואכין ורקין מעטין הס הנה דרסו הס הפסוק כהונן ומרו את פי סאול סלא להרוג כהני י' ויואב לא דרס כן כי כיון ססלח

לורוד לסבב מיתת אוריה עסה כן מיד: ואבי דוד לא דע. כי סמא היה ארס סבור כי דוד דע במיתת אבנר לפי סהיה אחר' אבנר לא ידע סהרי אמר לג הזעק לי את אים יהודה ואתה פה עמוד: וכראס זרעו. כמו סקלל דוד אביו זרעו כחן סאמר ולא יכרת מביתנו: ועל בניהו. עלה אל האהל סהיה סס הארון והמזבח סהחזיק יואב בקרנותיו ומקוס גבוה היה: בביתו במדבר. מדבר יקרא מקוס סאן סס יסוב כלל ויקרא גס כן מדבר מקוס סהוא בייסוב אכל אינו עבד יניחו למרעת הבהמות כמו ספלי בספר סמאול בפסוק עטרים על פני דרך את המדבר וכן במדבר זה פירסו במקוס סהיה לו סס מרעה למקנה והיה לו סס בית ובאותו המקוס בקבר וסו בו דרס מה מדבר זה מוסקר לכל אף ביתו סל יואב מוסקר לכל כי נדיב היה מאד. ד' מה מדבר זה מנוקה מבגל. ד' וכי במדבר היה לא כיון סנהרג כעסו יסרל סמדבר: בנה לך בית. כי ביתו היה בבחור' וכזהו לבני לו בית בירושלם כמו ספיר כדי סהיה מזמון לו וימצי לו עילה להמיתו: הלא ססבבתיך. אעס סלא זכר למעלה ססבב לא סהיה בו כרא' סהסבשו אס סלא והוא כפר בו ואל' זל פי' כי מזנת המלך הוא כמו ססבבתיך וכן אמ' אים פימלך סמו ועל דברת סבבתיך אהיו ואעס

וטבים ג' מלאים וא' חס' וס' וצדיקים וטבים מבני. גדלים וטובים מאין יושב. צופות רעים וטובים. קרבא חס: אנה ואנה ג' בקריאה וס' ושלח הבלך ויקרא לשבעי. הלא השבעתיך ב' ואעד. כאן גחזי ויאבר לא

רשי

עסה כאמר דבר. אים מקבלס עלי לך כרסו כל אלו בזרע דוד. עמיה היה מזרע. אסא מחזיק בפלך יחזיקס כפל בזרע וחסר לחס דריקיהו: בביתו במדבר. מהיתה ביתו הפקר כמדבר לעמיו: ולא תכא מסס. כרו סהוא מצוי לו ולמצוא לו חטא מות: ואעד

פסוקים
בכתי' כן יוד
בתר' אף
בכתי' אים וא'
פסוקס המה

רלבג

וטעם בו וקברתו. זל סתכזה לקברו תכף כי בניהו היה כהן ולא היה מותר לו להטמא ליואב ולזה אמר אחר זה וימיתו ויקבר בביתו במדבר להורות סכבר כקבר על ידי אחרים: ויקבר בביתו במדבר. זל סכבר כקבר אכל ביתו במדבר סהיה סס או ירבה כזה סהוא נקבר במדבר והוא היה ביתו הראוי לו כי לא יאות לאס כמוהו להיות מריכו מפני הרנו האכסים סתכבולה ובמרמה: ויאמר

כה דבר יואב וכה ענני: ויאמר לו המלך עשה כאשר דבר ופגע בו וקברתו והסרתני דמי חנם אשר שפך יואב מעלי ומעל בית אבי: והשיב יהוה את דמו על ראשו אשר פגע בשני אנשים צדיקים וטבים במנו ויהרגם בתרבו אבי דוד לא ידע את אבנר בן נר שר צבא ישראל ואת עמסא בן יתר שר צבא יהודה: ושבו דמיהם בראש יואב ובראש זרעו לעלם ולדור ולזרעו ולביתו ולכסאו יהיה שלום עד עולם מעם יהוה: ויעל בניהו בן יהוידע ויפגע בו וימתהו ויקבר בביתו במדבר: ויתן המלך את בניהו בן יהוידע תחתיו על הצבא ואת צדוק הכהן נתן המלך תחת אביתר: וישלח המלך ויקרא לשמע' ויאמר לו בנה לך בית בירושלם וישבת שם ולא תצא משם אנה ואנה: והיה ביום צאתך ועברת את נחל קדרון ידע תדע כי מורת תמות דמך יהיה בראשך: ויאמר שמעי' למלך טוב הדבר כאשר דבר אדני המלך בן יעשה עבדך וישב שמעי' בירושלם ימים רבים: ויהי מקץ שלש שנים ויברחו שני עבדים לשמע' אל אכיש בן מעכה מלך גת ויגידו לשמע' לאמר הנה עבדך בגת ויקם שמעי' ויחבש את המרו וילך גתה אל אכיש לבקש את עבדיו וילך שמעי' ויבא את עבדיו מגת: ויגר לשלמה ב' הלך שמעי' מירושלם גת וישב: וישלח המלך ויקרא לשמע' ויאמר אליו הלווא השבעתיך ביהוה

פדין מליל יואב וכדין אתיבני: ויאמר לו יהי מלכא עיבוד כמא דמליל ותשלוט ביה ותקברניה ותפלי חוברת וס זכאי ראש יואב מגן מיני וסן בית אבא. ויתב י' ית חוברת קטוליה ברישיה דשלט בתרין גברי' דזכאיין וטבין מיניה וקטלינון בתרבי' ואבא דוד לא ידע ית אבנר בר נר רב חילא ד' ישראל וית עמסא בר יתר רב חילא דבית יהודה: ויתובון דמיהו בריש יואב ובריש בניהו ער עלמא ולדוד ולזרעיה ולביתיה ולכורסיה יהי שלמא עד עלמא מן קדם י': וסליק בניהו בר יהוידע ושלט ביה וקטליה ואתקבר בביתיה במדברא: ומני מלכא י' ית בניהו בר יהוידע חלופותי על חילא וית צדוק כהנא סני מלכא חלף אביתר: וישלח מלכא ויקרא לשמע' ואמר ליה בני לך ביתא בירושלם ותחב תמן ולא תיפוק סתמן לכא ולכא ויהי ביום סיפקך ותעביד ית נחלא דקדרון מידע תדע ארי מיסרת תמות חוברת קטולך תהי ברישך: ואמר שמעי' למלכא תקין פתגמא כמא דמליל רבובי מלכא בן יעבד עבדך ויתב שמעי' בירושלם יומין סגיאין: ותהו ססוף חלת שנין וערקו תרין עבדין לשמע' לות אכיש בר מעכה מלכא דגת וחיואו לשמע' למימר הא עבדך בגת: וקם שמעי' וזרי ית תמרניה ואזל לגת לות אכיש למיבעי ית עבדוהי ואזל שמעי' ואיתי ית עבדוהי מגת: ואתחנא לשלמה ארי אזל שמעי' מירושלם לגת ותב: וישלח מלכא ויקרא לשמע' ואמר ליה הלא קיימית עלך במימרא דיי

הלך עבדך: וזהו ביום וס' נמסר בריש סדר תצא: בראש ג' וס' י' וזהו ביום צאתך ועברת. ויאמר המלך אל שמעי'. כי קרוב וישוב כ' וס' ויאמר אליו אבנר לך שוב ריש. ויגר לשלמה ב' הלך שמעי':

לורוד לסבב מיתת אוריה עסה כן מיד: ואבי דוד לא דע. כי סמא היה ארס סבור כי דוד דע במיתת אבנר לפי סהיה אחר' אבנר לא ידע סהרי אמר לג הזעק לי את אים יהודה ואתה פה עמוד: וכראס זרעו. כמו סקלל דוד אביו זרעו כחן סאמר ולא יכרת מביתנו: ועל בניהו. עלה אל האהל סהיה סס הארון והמזבח סהחזיק יואב בקרנותיו ומקוס גבוה היה: בביתו במדבר. מדבר יקרא מקוס סאן סס יסוב כלל ויקרא גס כן מדבר מקוס סהוא בייסוב אכל אינו עבד יניחו למרעת הבהמות כמו ספלי בספר סמאול בפסוק עטרים על פני דרך את המדבר וכן במדבר זה פירסו במקוס סהיה לו סס מרעה למקנה והיה לו סס בית ובאותו המקוס בקבר וסו בו דרס מה מדבר זה מוסקר לכל אף ביתו סל יואב מוסקר לכל כי נדיב היה מאד. ד' מה מדבר זה מנוקה מבגל. ד' וכי במדבר היה לא כיון סנהרג כעסו יסרל סמדבר: בנה לך בית. כי ביתו היה בבחור' וכזהו לבני לו בית בירושלם כמו ספיר כדי סהיה מזמון לו וימצי לו עילה להמיתו: הלא ססבבתיך. אעס סלא זכר למעלה ססבב לא סהיה בו כרא' סהסבשו אס סלא והוא כפר בו ואל' זל פי' כי מזנת המלך הוא כמו ססבבתיך וכן אמ' אים פימלך סמו ועל דברת סבבתיך אהיו ואעס

מלכים א רלבב

ויהי אחר המלך למעשה אחר ידעת את כל הרעה וגו'. הנה אחר המלך זה כי אולי יאשימוהו הרואים שמיניתהו בזולת סבה ראויה שמינות עליה ולזה באר לו כי מצד אחד היה ראוי שיומית והוא מה שחורף והלל דוד כי לולי זה לא נעשהו למות על צאתו מירושלם אמר בזאת התחבולה מצא מקום למפטו במורד לבבות את חובו מהקללות ההם שקלל א המלך דוד: והמלכה נכונה בד שלמה. מגיד מקודם זה לא היתה נכונה בדו כי אולי אלו שהרגוהו ארניהו ויואב ושמיני יסבבו מה שהיה לו לפטן לשעשר כי הם נבאמי בעיניו אך אחר זה לא היה לו לירוא מקום דבר זה ביאור מה מצרי לא ביאור בזאת הפרט שהבלינו באורה בזה המקו. ואולם התועלות המגיעים ממנה הם אלו:

רשי

ואשר בך. לשון התראה: את סבועתו. אשר הסבועתך ביי: והמלכה נכונה וגו'. כלומר לא נעשם על כל אלה: ויתחתן

דק

ואשר בך. כלומר לא צויתך בני ובניך שלא תוכל להכחיש הדבר לא בפני אחרים אמרתי לך זה הדבר והסבועתך בהמי וקבלת המלכה והסבועה ואמרת טוב הדבר והנה עברת על שנים על סבועה השם ועל המלכה אשר צויתך: אשר ידע לבבך: אעפ סראו רבים ושמועו מה שעשית לדוד אבי אתה בעצמך תרע מחמתך רעה שהיית חושב עליו וית' ממנה שאמרת בפיו: והסיב ואת רעתך. כי מאתו היתה הסבה כמו שכתוב והאלי אכה לדוד לפי שהיית חייב מית' בללך דוד אבי והוא נסבב לך שלא ימיתך בלב האלעל ידך. דבר אחר שאתה חייב מיתה בעבורו והוא ההעברה על סבועת י' ועל מצות: ויא. יבא בניהו מלפני המלך והוציא עמו שמיני למקום הממפטו ושם פגע בו: נכונה בד שלמה: כיון שמתו אויביו ה המלכה היתה נכונה בד שלמה:

ומדוע בקריאה וסימ' נמסר בריש סדר קרח: שבועת ה' חס' וא' מלא בקריאה וסימ' נמסר בסדר משפטים ובסדר בטות:

ואסתרית בך למימר ביום ספקך וחתך לכא ולכא מידע תידע ארי מימרת תמות ואמרת לי תקין פתגמא שסעית: ומא דין לא נטרמא ית שבועתא דיי וית מפקידתא דיי פקידית עלך: ואמר מלכא לשמיני את ידעתא יון כל בישתא דיי ידע ליבך דעבדתא לדוד אבא ויחייב יית בישתך ברישך: ומלכא שלמה בריך וכורסי מלכותא דדוד יחי מתקן קדם י' עד עלמא: ופקיד מלכא ית בניהו בר יהוידע ונפק ושריט ביה וקטליה ומלכותא אתקנת בידא דשלמה:

ואער בך לאמר ביום צאתך והלכת אנה ואנה ידע תרע: כי מות תמות ותאמר אלי טוב הדבר שמעתי: ומדוע לא שמרת את שבועת יהוה: ואת המצוה אשר צויתי עליך: ויאמר המלך אל שמיני אתה ידעת את כל הרעה אשר ידע לבבך אשר עשית לדוד אבי והשיב יהוה את רעתך בראשך: והמלך שלמה בריך ובסא דוד יהיה נכון לפני יהוה עד עולם: ויצור המלך את בניהו בן יהוידע ויצא ויפגע בו וימת והמלכה נכונה בד שלמה:

ואשר בך חס' ביום חכרם נקד רית חס'

הא' הוא במדות והוא להודיע כי כשיביא ההכרח לעשות דבר יגיע ממנו בוסת ראוי שיעשהו באופן סיקור הבוסת וישאר התועלת ולזה תמצא כי כשהביא ה ההכרח אל שיתחמם המלך דוד בסביבת אביסג בחיקו והיה ב בזה מן הבסת לה ולו כי יודע מהיה נכנסת לסבב בחיקו הנה ה הערמו ושמו אותה סוכנת כי בזה יעלם עין הכנסה סם כל מה ועל מה היה כי יחטבו הרואים מהיה נכנסת לעין בדבר ה המני אשר סם אותה המלך עליו:

הב' הוא להודיע עני יוסר דוד

כי מפני שלא יוכל להרבות עוד נשים כי כבר נמא מהם מה שאפשר לו לפי הכימוס התוריי לא ידע את אביסג עם שכתב בחיקו אחר שלא היה אפשר לו לקחתה לאשה וזה ממה שורה נכבד כחרטט בתכלית מחטא בת סבע ולזה הגיעה מדרגתו מהפרישות לזאת המדרגה הנפלאה שהיה רואה בעיניו ומשם לא אכלי רג' הוא במדות והוא להודיע שהוא ראוי לכל אדם שיטגין במוסר בנו ולא יעברו מזה דבר הלא תראה כי ארניהו לא קדמו סבה אל סבעט באביו לקחת המלכה בזולת צדו ורצונו וכמשך מזה לו המות כמו סקרה לאבטלום מפני רוע מנהגו וכבר תעמוד על רוע תכונותיו ממה שכתב לו את אביסג הסוכמית לאסא לחמרו אותה מפני יפיה: רג' הוא להודיע כי אס' לא יבנה בית שוא עמלו בוטיו ובכלל הפה מי שיכון לחלוק על כונת הסי לא תעלהו בזה מחסרתו פלס הלא תראה כי מפני שהיתה המלכה לסלמה מיי כמו שהגיד כתן הנביא לדוד לא הועיל לארניהו מה שנתחכם לחלוק על הכוונה ההיא במה שמשך לבבדולי העם אשר היה ראוי שישכמו עמו כמו יואב ואחיתר אבל היה זה סבה אל סביע דבר השם א שלמה באופן יותר פלס אשר לא יתכן עמו מחלקת והוא מה שמשחוהו כל הראסי הכוללים אשר להם מבוא בבחי' המלך ויסבעל כסא דוד בחייו הוא להודיע כי אח' מעלת האדם לקוח מהיופי ואין לו בה רועם כלל ולזה תראה כי אעפ שהיה ארניהו אחיו ולזה אמר הסי לסמוא א תבט א מראהו א גבטה קומתו כי מאסתו ואמל כבחר שלמה כי הוא היה הדעה כרעתו ולזה סבב מהיו יואב ואחיתר עם ארניהו להשיב על ראס יואב את דמי האכסים אשר הרג ה' הוא להודיע שראוי למי שיטגדל בדבר מה שיתחכם בהגעתו בכל הסבות האתיות באופן שיתכן שיגיע לו מבוקשו ולזה תמצא כי להתרעם מאד על עין מלכות ארניהו כי לא היה כובע בדב ולזה לא היה ראוי שיתרעם הוא על זה עם שתיקת בת סבע ושלמה שהיו נובעים בדבר עם סכבר היה זה מביא חולשה בעין כבודתו כי הוא התנבא שתהיה המלכה לסלמה ואס' ישתדל הוא בהגעת המלכה יבא זה חסר בלב המלך דוד רל' שיתעדהו כי מלבו אמר לו הדבר הוא לא נבואה ולזה הוא משתדל בהגעתו כי אין מדרך הנביא זה הענין כאמרו לא ישא ולא יסמיע בזון קולו לאמת יציא משפט ולזה סבב שיתרעם בת סבע על דבר סור המלכה מסלמה כמו סבעט על דוד והארתעם זה בדבריה כי לב ארניהו להמית אותו ולזה לא קרא לו במשתה אסר עשה וקרא לכל בני המלך ואחר זה בא כתן הנביא להוסיף חזק וקיום לדבריה נספר הדברי באופן שספרה אותם בת סבע ותרעם לפני המלך אס היה זה הענין במצותו להשתדל שלא יודיעוהו אלו כי לא היה לו דבר אחר להתרעם עליו ומפני זה לא בא דבר בקיום שלמה ימלך אחריו כי אס לבת סבע והנה היה מאופן החכמה בזה ההשתדלות שתקף סכנס כתן הנביא יבא בת סבע כדי שלא יראה שסניהם הסכימו בזה העני' כי זה ממה שחילש החזק שהיה בדברי כתן הנביא לדודי בת סבע: רח' הוא להודיע שמיסחת המלך ראוי שתהיה על המעין על ידי כהן גדול אוכביא או על ידי סכהרין כי אלו הם אשר יתכן שיאמר במי אשר יבחרו שבוטיו: והנה באת התורה שתהיה בחיית המלך על זה האופן כמו שכתבאר בתורה בפרשת סופטי: רט' יונתן בן אחיתר מלהגיד האמת בזה הענין לארניהו ואף עפ שהיתה בשורה רעה לכל האכסים אשר סם כי זה ממה שיתעשרו בו ללקיחת העצה למלט נפשם ולזה ספר בצלמות כל המאורעות בו כדי שיתאמת להם שאין להשיב הנעשה במסירת שלמה כי זה ממה שביאס א שלא יקלו בזה הענין ללקיחת עצה למלט נפשם מיד שלמה כי כנגדו נעשה כל הנעשה: רי' הוא כי כשיירא האד' מדבר מה אין ראוי להמיתו עליו כלל ולזה תמצא שארניהו השתדל תכף לרעת אס רצון שלמה להמיתו ולזה סם עצמו במקום אין לו לירוא לו והוא המצב שהוא למקלט כמו שכתבאר בתורה עם שאז גם כן היה עת רצון כי היה אזדי שמחה לסלמה במה שהסיג מהמלכה ואולי מפני זה יתפייס אז ויתר למחול לארניהו והנה השני אז מזה מה שהיה ראוי להשיג וזה סכבר מחל לו הנעשה בתכאי שישמור בעתיד שלא תמצא בו רעה כי אז ישוב בראסו מה שעשה מזה כי בזה הראס לבטו לעסוק המלכה מסלמה ולזה עם מעט שיעשה מהרע סיראה בו שהוא נמסך לזאת המחשבה יונתן אז בזה המעשה מפני סבו בחינת כונתו במה שיעשה אחר זה:

היא

והוא בתדות הוא להודיע שראוי לכל אדם שיטגין במוסר בנו ולא יעברו מזה דבר הלא תראה כי ארניהו לא קדמו סבה אל סבעט באביו לקחת המלכה בזולת צדו ורצונו וכמשך מזה לו המות כמו סקרה לאבטלום מפני רוע מנהגו וכבר תעמוד על רוע תכונותיו ממה שכתב לו את אביסג הסוכמית לאסא לחמרו אותה מפני יפיה: רג' הוא להודיע כי אס' לא יבנה בית שוא עמלו בוטיו ובכלל הפה מי שיכון לחלוק על כונת הסי לא תעלהו בזה מחסרתו פלס הלא תראה כי מפני שהיתה המלכה לסלמה מיי כמו שהגיד כתן הנביא לדוד לא הועיל לארניהו מה שנתחכם לחלוק על הכוונה ההיא במה שמשך לבבדולי העם אשר היה ראוי שישכמו עמו כמו יואב ואחיתר אבל היה זה סבה אל סביע דבר השם א שלמה באופן יותר פלס אשר לא יתכן עמו מחלקת והוא מה שמשחוהו כל הראסי הכוללים אשר להם מבוא בבחי' המלך ויסבעל כסא דוד בחייו הוא להודיע כי אח' מעלת האדם לקוח מהיופי ואין לו בה רועם כלל ולזה תראה כי אעפ שהיה ארניהו אחיו ולזה אמר הסי לסמוא א תבט א מראהו א גבטה קומתו כי מאסתו ואמל כבחר שלמה כי הוא היה הדעה כרעתו ולזה סבב מהיו יואב ואחיתר עם ארניהו להשיב על ראס יואב את דמי האכסים אשר הרג ה' הוא להודיע שראוי למי שיטגדל בדבר מה שיתחכם בהגעתו בכל הסבות האתיות באופן שיתכן שיגיע לו מבוקשו ולזה תמצא כי להתרעם מאד על עין מלכות ארניהו כי לא היה כובע בדב ולזה לא היה ראוי שיתרעם הוא על זה עם שתיקת בת סבע ושלמה שהיו נובעים בדבר עם סכבר היה זה מביא חולשה בעין כבודתו כי הוא התנבא שתהיה המלכה לסלמה ואס' ישתדל הוא בהגעת המלכה יבא זה חסר בלב המלך דוד רל' שיתעדהו כי מלבו אמר לו הדבר הוא לא נבואה ולזה הוא משתדל בהגעתו כי אין מדרך הנביא זה הענין כאמרו לא ישא ולא יסמיע בזון קולו לאמת יציא משפט ולזה סבב שיתרעם בת סבע על דבר סור המלכה מסלמה כמו סבעט על דוד והארתעם זה בדבריה כי לב ארניהו להמית אותו ולזה לא קרא לו במשתה אסר עשה וקרא לכל בני המלך ואחר זה בא כתן הנביא להוסיף חזק וקיום לדבריה נספר הדברי באופן שספרה אותם בת סבע ותרעם לפני המלך אס היה זה הענין במצותו להשתדל שלא יודיעוהו אלו כי לא היה לו דבר אחר להתרעם עליו ומפני זה לא בא דבר בקיום שלמה ימלך אחריו כי אס לבת סבע והנה היה מאופן החכמה בזה ההשתדלות שתקף סכנס כתן הנביא יבא בת סבע כדי שלא יראה שסניהם הסכימו בזה העני' כי זה ממה שחילש החזק שהיה בדברי כתן הנביא לדודי בת סבע: רח' הוא להודיע שמיסחת המלך ראוי שתהיה על המעין על ידי כהן גדול אוכביא או על ידי סכהרין כי אלו הם אשר יתכן שיאמר במי אשר יבחרו שבוטיו: והנה באת התורה שתהיה בחיית המלך על זה האופן כמו שכתבאר בתורה בפרשת סופטי: רט' יונתן בן אחיתר מלהגיד האמת בזה הענין לארניהו ואף עפ שהיתה בשורה רעה לכל האכסים אשר סם כי זה ממה שיתעשרו בו ללקיחת העצה למלט נפשם ולזה ספר בצלמות כל המאורעות בו כדי שיתאמת להם שאין להשיב הנעשה במסירת שלמה כי זה ממה שביאס א שלא יקלו בזה הענין ללקיחת עצה למלט נפשם מיד שלמה כי כנגדו נעשה כל הנעשה: רי' הוא כי כשיירא האד' מדבר מה אין ראוי להמיתו עליו כלל ולזה תמצא שארניהו השתדל תכף לרעת אס רצון שלמה להמיתו ולזה סם עצמו במקום אין לו לירוא לו והוא המצב שהוא למקלט כמו שכתבאר בתורה עם שאז גם כן היה עת רצון כי היה אזדי שמחה לסלמה במה שהסיג מהמלכה ואולי מפני זה יתפייס אז ויתר למחול לארניהו והנה השני אז מזה מה שהיה ראוי להשיג וזה סכבר מחל לו הנעשה בתכאי שישמור בעתיד שלא תמצא בו רעה כי אז ישוב בראסו מה שעשה מזה כי בזה הראס לבטו לעסוק המלכה מסלמה ולזה עם מעט שיעשה מהרע סיראה בו שהוא נמסך לזאת המחשבה יונתן אז בזה המעשה מפני סבו בחינת כונתו במה שיעשה אחר זה:

ויתחתן שלמה. וכל זמן שהיה שמיני רבו קיים לא נחתן בו מכאן אמרו לעולם דוד אדם במקום רבו: עד כלותו לבנות וגו'. ואחר כך בנה לה בית: מזבחים בבמות. לשם שמים כל הרוצה בנה מזבח בראש גבו או בחצרו: ויהיה שלמה ללכת בחוקות דוד אביו. ארבע שנים עד שלא התחיל לבנו הבית אבל משהתחיל לבנות ויתחתן שלמה

את בת פרעה כמזבח אול כי על אפי וחמתי היתה לי העיר ההיא למן היום אשר בנו אותה ועד היום הזה כך שנינו בסדר עולם למדנו מהפרשיות כתובות כקדר:

בבמות הוא מזבח. בגנותו ספר הכתוב פסוקא את בנין ה הבית ארבע שנים: הסמה הגדולה. הוא מזבח הנחשת שעשה משה במדבר והוקבעה בשילה חרבה שילה בימי עלי ובאו לנב חרבה נוב בימי שאול ובאו לגבעון: יעלה שלמה. כמו מעלה שלמה: על המזבח ההוא. ביום אחד: ותשמור לו. לשון מאמת את דבריו כמו ושמר יי אלהיך לך וגו' ואף כאן ותשמור לו את החסד האמת דברך לקיים לו את החסד אשר הבטחתו על ידי נתן הכהן:

נער קטן. בן שנים עשרה שנה היה זה לך החשבון ויקרא את שמו ידידיה בן בפרק ענה אמרן את תמר סכאמר ויהי אחרי כן ולא בשלום אחות מקץ סכתי ימים ויהי גוזזים לאבשלום והרג את אמנון ואבשלום ברח וילך גמורה ויהי סס שלם שנים הרי ה' שנים ושם בירושלם סכתי הרי מעד שלמה ומרד באביו ונהרג אחרי זאת ויהי רעב בימי דוד שלם שנים הרי עשרה מנה את ישראל וישוטו בכל הארץ תשעה חדשים במכת מותו תיקן משמרות בשנת הארבעים למלך דוד נדרשו הרי שנים עשרה למלך שלמה:

למלך שלמה את-פרעה מלך מצרים ויקח את בת-פרעה ויביאה אל-עיר דוד עד כלתו לבנות את-ביתו ואת-יהוה ואת חומת ירושלם סביב: רק העם מזבחים בבמות כי לא גבגב בית לשם יהוה עד הימים ההם: ויאהב שלמה את-יהוה ללכת בחקות דוד אביו רק בבמות הוא מזבח ומקטיר: וילך המלך גבענה לזבח שם כי היא הבמה הגדולה אלף עלות יעלה שלמה על המזבח ההוא:

בגבעון נראה יהוה אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך: ויאמר שלמה אתה עשית עם עבדך דוד אבי חסד גדול באשר הלך לפניך באמת ובצדקה ובישרת לבב עמך ותשמר לו את-רחסד הגדול הזה ותתן לו בן ישוב על-כסאו ביום הזה: ועתה יהוה אלהי אתה המלכת את עבדך תחת דוד אבי ואנכי נער קטן לא אדע

והיה ד' בקריאה ויבאה אל האדם. ויבאה יעזק והאולה שרה אמו. ויתחתן שלמה את פרעה. וישקף יי אל הרעה: עד כלתו ג' בקריאה וי' ידבק יי בך את הרבר. ויתחתן שלמה. אל תודע לראי. אנך: ומקטיר ג' וי' ויארב שלמה את יי. ולבזים הלוי לא יברת איש. והשבת למזבח: אלו ח' וקפין קמצין

ויתחתן שלמה בפרעה מלכה דמצר' ודבר ית בת פרעה ואתה לקרמא דוד עד דשיעי למבני ית ביתיה וית בית מקדשא דיי וית שורא דירושלם סחור סחור: לחור עמא סדבתי על במותא ארי לא אתבני ביתא לשמא דיי עד יומיא האנוני:

ורחם שלמה ית פולחנא דיי למיזל בגזרת דוד אביו לחור על במותא הוא מדבח ומסיק בוסמין ואזל מלכא לגבעון לרבחא תמן ארי הוא במתא רבחא אלה עליון וסיק שלמה על מדבחא ההוא: בגבעון אתגלי

יי לשלמה בחלום דלילא ואמר ליה יי שאיל מה אתן לך: ואמר שלמה את עבדך עם עבדך דוד אבא חסדא רבא כמא דהליך קדמך בקושטא ובוכו ובתריצות לבא קדמך ונטרת ליה ית חסדא רבא דרין ויהבת ליה ברייתא על כורסיה כיומא דרין וכען ייאלהי את אמל יכתא ית עבדך תחות דוד אבא ואנא יניק זעיר לית אטא ידע

והיה ד' בקריאה ויבאה אל האדם. ויתחתן שלמה את פרעה. וישקף יי אל הרעה: עד כלתו ג' בקריאה וי' ידבק יי בך את הרבר. ויתחתן שלמה. אל תודע לראי. אנך: ומקטיר ג' וי' ויארב שלמה את יי. ולבזים הלוי לא יברת איש. והשבת למזבח: אלו ח' וקפין קמצין

ויתחתן שלמה בפרעה מלכה דמצר' ודבר ית בת פרעה ואתה לקרמא דוד עד דשיעי למבני ית ביתיה וית בית מקדשא דיי וית שורא דירושלם סחור סחור: לחור עמא סדבתי על במותא ארי לא אתבני ביתא לשמא דיי עד יומיא האנוני:

ורחם שלמה ית פולחנא דיי למיזל בגזרת דוד אביו לחור על במותא הוא מדבח ומסיק בוסמין ואזל מלכא לגבעון לרבחא תמן ארי הוא במתא רבחא אלה עליון וסיק שלמה על מדבחא ההוא: בגבעון אתגלי

יי לשלמה בחלום דלילא ואמר ליה יי שאיל מה אתן לך: ואמר שלמה את עבדך עם עבדך דוד אבא חסדא רבא כמא דהליך קדמך בקושטא ובוכו ובתריצות לבא קדמך ונטרת ליה ית חסדא רבא דרין ויהבת ליה ברייתא על כורסיה כיומא דרין וכען ייאלהי את אמל יכתא ית עבדך תחות דוד אבא ואנא יניק זעיר לית אטא ידע

והיה ד' בקריאה ויבאה אל האדם. ויתחתן שלמה את פרעה. וישקף יי אל הרעה: עד כלתו ג' בקריאה וי' ידבק יי בך את הרבר. ויתחתן שלמה. אל תודע לראי. אנך: ומקטיר ג' וי' ויארב שלמה את יי. ולבזים הלוי לא יברת איש. והשבת למזבח: אלו ח' וקפין קמצין

ויתחתן שלמה בפרעה מלכה דמצר' ודבר ית בת פרעה ואתה לקרמא דוד עד דשיעי למבני ית ביתיה וית בית מקדשא דיי וית שורא דירושלם סחור סחור: לחור עמא סדבתי על במותא ארי לא אתבני ביתא לשמא דיי עד יומיא האנוני:

ורחם שלמה ית פולחנא דיי למיזל בגזרת דוד אביו לחור על במותא הוא מדבח ומסיק בוסמין ואזל מלכא לגבעון לרבחא תמן ארי הוא במתא רבחא אלה עליון וסיק שלמה על מדבחא ההוא: בגבעון אתגלי

יי לשלמה בחלום דלילא ואמר ליה יי שאיל מה אתן לך: ואמר שלמה את עבדך עם עבדך דוד אבא חסדא רבא כמא דהליך קדמך בקושטא ובוכו ובתריצות לבא קדמך ונטרת ליה ית חסדא רבא דרין ויהבת ליה ברייתא על כורסיה כיומא דרין וכען ייאלהי את אמל יכתא ית עבדך תחות דוד אבא ואנא יניק זעיר לית אטא ידע

ויתחתן שלמה. וכל זמן שהיה שמיני רבו קיים לא נחתן בו מכאן אמרו לעולם דוד אדם במקום רבו: עד כלותו לבנות וגו'. ואחר כך בנה לה בית: מזבחים בבמות. לשם שמים כל הרוצה בנה מזבח בראש גבו או בחצרו: ויהיה שלמה ללכת בחוקות דוד אביו. ארבע שנים עד שלא התחיל לבנו הבית אבל משהתחיל לבנות ויתחתן שלמה

את בת פרעה כמזבח אול כי על אפי וחמתי היתה לי העיר ההיא למן היום אשר בנו אותה ועד היום הזה כך שנינו בסדר עולם למדנו מהפרשיות כתובות כקדר:

בבמות הוא מזבח. בגנותו ספר הכתוב פסוקא את בנין ה הבית ארבע שנים: הסמה הגדולה. הוא מזבח הנחשת שעשה משה במדבר והוקבעה בשילה חרבה שילה בימי עלי ובאו לנב חרבה נוב בימי שאול ובאו לגבעון: יעלה שלמה. כמו מעלה שלמה: על המזבח ההוא. ביום אחד: ותשמור לו. לשון מאמת את דבריו כמו ושמר יי אלהיך לך וגו' ואף כאן ותשמור לו את החסד האמת דברך לקיים לו את החסד אשר הבטחתו על ידי נתן הכהן:

נער קטן. בן שנים עשרה שנה היה זה לך החשבון ויקרא את שמו ידידיה בן בפרק ענה אמרן את תמר סכאמר ויהי אחרי כן ולא בשלום אחות מקץ סכתי ימים ויהי גוזזים לאבשלום והרג את אמנון ואבשלום ברח וילך גמורה ויהי סס שלם שנים הרי ה' שנים ושם בירושלם סכתי הרי מעד שלמה ומרד באביו ונהרג אחרי זאת ויהי רעב בימי דוד שלם שנים הרי עשרה מנה את ישראל וישוטו בכל הארץ תשעה חדשים במכת מותו תיקן משמרות בשנת הארבעים למלך דוד נדרשו הרי שנים עשרה למלך שלמה:

למלך שלמה את-פרעה מלך מצרים ויקח את בת-פרעה ויביאה אל-עיר דוד עד כלתו לבנות את-ביתו ואת-יהוה ואת חומת ירושלם סביב: רק העם מזבחים בבמות כי לא גבגב בית לשם יהוה עד הימים ההם: ויאהב שלמה את-יהוה ללכת בחקות דוד אביו רק בבמות הוא מזבח ומקטיר: וילך המלך גבענה לזבח שם כי היא הבמה הגדולה אלף עלות יעלה שלמה על המזבח ההוא:

בגבעון נראה יהוה אל שלמה בחלום הלילה ויאמר אלהים שאל מה אתן לך: ויאמר שלמה אתה עשית עם עבדך דוד אבי חסד גדול באשר הלך לפניך באמת ובצדקה ובישרת לבב עמך ותשמר לו את-רחסד הגדול הזה ותתן לו בן ישוב על-כסאו ביום הזה: ועתה יהוה אלהי אתה המלכת את עבדך תחת דוד אבי ואנכי נער קטן לא אדע

והיה ד' בקריאה ויבאה אל האדם. ויתחתן שלמה את פרעה. וישקף יי אל הרעה: עד כלתו ג' בקריאה וי' ידבק יי בך את הרבר. ויתחתן שלמה. אל תודע לראי. אנך: ומקטיר ג' וי' ויארב שלמה את יי. ולבזים הלוי לא יברת איש. והשבת למזבח: אלו ח' וקפין קמצין

ויתחתן שלמה בפרעה מלכה דמצר' ודבר ית בת פרעה ואתה לקרמא דוד עד דשיעי למבני ית ביתיה וית בית מקדשא דיי וית שורא דירושלם סחור סחור: לחור עמא סדבתי על במותא ארי לא אתבני ביתא לשמא דיי עד יומיא האנוני:

ורחם שלמה ית פולחנא דיי למיזל בגזרת דוד אביו לחור על במותא הוא מדבח ומסיק בוסמין ואזל מלכא לגבעון לרבחא תמן ארי הוא במתא רבחא אלה עליון וסיק שלמה על מדבחא ההוא: בגבעון אתגלי

יי לשלמה בחלום דלילא ואמר ליה יי שאיל מה אתן לך: ואמר שלמה את עבדך עם עבדך דוד אבא חסדא רבא כמא דהליך קדמך בקושטא ובוכו ובתריצות לבא קדמך ונטרת ליה ית חסדא רבא דרין ויהבת ליה ברייתא על כורסיה כיומא דרין וכען ייאלהי את אמל יכתא ית עבדך תחות דוד אבא ואנא יניק זעיר לית אטא ידע

והיה ד' בקריאה ויבאה אל האדם. ויתחתן שלמה את פרעה. וישקף יי אל הרעה: עד כלתו ג' בקריאה וי' ידבק יי בך את הרבר. ויתחתן שלמה. אל תודע לראי. אנך: ומקטיר ג' וי' ויארב שלמה את יי. ולבזים הלוי לא יברת איש. והשבת למזבח: אלו ח' וקפין קמצין

ויתחתן שלמה בפרעה מלכה דמצר' ודבר ית בת פרעה ואתה לקרמא דוד עד דשיעי למבני ית ביתיה וית בית מקדשא דיי וית שורא דירושלם סחור סחור: לחור עמא סדבתי על במותא ארי לא אתבני ביתא לשמא דיי עד יומיא האנוני:

ורחם שלמה ית פולחנא דיי למיזל בגזרת דוד אביו לחור על במותא הוא מדבח ומסיק בוסמין ואזל מלכא לגבעון לרבחא תמן ארי הוא במתא רבחא אלה עליון וסיק שלמה על מדבחא ההוא: בגבעון אתגלי

יי לשלמה בחלום דלילא ואמר ליה יי שאיל מה אתן לך: ואמר שלמה את עבדך עם עבדך דוד אבא חסדא רבא כמא דהליך קדמך בקושטא ובוכו ובתריצות לבא קדמך ונטרת ליה ית חסדא רבא דרין ויהבת ליה ברייתא על כורסיה כיומא דרין וכען ייאלהי את אמל יכתא ית עבדך תחות דוד אבא ואנא יניק זעיר לית אטא ידע

והיה ד' בקריאה ויבאה אל האדם. ויתחתן שלמה את פרעה. וישקף יי אל הרעה: עד כלתו ג' בקריאה וי' ידבק יי בך את הרבר. ויתחתן שלמה. אל תודע לראי. אנך: ומקטיר ג' וי' ויארב שלמה את יי. ולבזים הלוי לא יברת איש. והשבת למזבח: אלו ח' וקפין קמצין

ויתחתן שלמה בפרעה מלכה דמצר' ודבר ית בת פרעה ואתה לקרמא דוד עד דשיעי למבני ית ביתיה וית בית מקדשא דיי וית שורא דירושלם סחור סחור: לחור עמא סדבתי על במותא ארי לא אתבני ביתא לשמא דיי עד יומיא האנוני:

ורחם שלמה ית פולחנא דיי למיזל בגזרת דוד אביו לחור על במותא הוא מדבח ומסיק בוסמין ואזל מלכא לגבעון לרבחא תמן ארי הוא במתא רבחא אלה עליון וסיק שלמה על מדבחא ההוא: בגבעון אתגלי

יי לשלמה בחלום דלילא ואמר ליה יי שאיל מה אתן לך: ואמר שלמה את עבדך עם עבדך דוד אבא חסדא רבא כמא דהליך קדמך בקושטא ובוכו ובתריצות לבא קדמך ונטרת ליה ית חסדא רבא דרין ויהבת ליה ברייתא על כורסיה כיומא דרין וכען ייאלהי את אמל יכתא ית עבדך תחות דוד אבא ואנא יניק זעיר לית אטא ידע

וסי' נמסר בסדר בלק' וכל אסף רבוו כבב פתחין באתנחתא וס' נמסר בסדר בלק:

וילך גמורה ויהי סס שלם שנים הרי ה' שנים ושם בירושלם סכתי הרי מעד שלמה ומרד באביו ונהרג אחרי זאת ויהי רעב בימי דוד שלם שנים הרי עשרה מנה את ישראל וישוטו בכל הארץ תשעה חדשים במכת מותו תיקן משמרות בשנת הארבעים למלך דוד נדרשו הרי שנים עשרה למלך שלמה: את עמך

רלבג

ויתחתן שלמה את בת פרעה וגו' עד ומלך רחבעם בנו תחתיו. ראוי שתדע כי שלמה נחתן את פרעה אחר סנתיגריה בן עזרם זה היה בנה הענין כי זאת מדרכי התורה כי לא התירה מהם לבא בקהל כי אם דור שלישי: ויביאה אל עיר דוד. היא ציון: ואת בית יי ואת חומת ירושלם סביב: הנה היה ראוי לבנות חומה סביב ירושלם לקדש מה שבתורה כי הרבה מן הקדשים לא היו נאכלים כי אם לפנים מן החומה אחר סבבה בית יי סס כמו הענין במעשר פני ובבכורי ופסח ובכורות ומה שדומה להם לפי מה שכתבאר בתורה: רק העם מזבחים בבמות כי לא נבנה בית לשם יי עד הימים ההם: זה ממה שורה כי בין המנוחה והנחלה הותרו הבמות לל בין משכן שילה ובין בית עולמי אך אחר זה נאסרו כיון סבבה בית לשם יי: רק בבמות הוא מזבח ומקטיר. להגיע אליו הכוונה כי יש בהעלאת העולות רועם בהגעת הכוונה כמו שכתבאר בפרשת בלעם וכבר נתנו הסבה בזה במה שכתבאר מדרבי התורה בפרשת נח ולזה זכר שהעלה שלמה אלף עולות בבמה אשר בגבעון וסס נראה לו הטי בחלום הלילה ואי אפשר שיזכיר לפי מה שכתבאר מטבע הסכל האנושי בהפגחת המוסכלות: וכתתי

זאת וזא : לפני העם כמו אשר יבא לפניו ואמר יא לפניו : לב שומע.
מבין וכתב לב שומע כמו שומר להבין בין טוב לרע למסבד : הכבד . הרב כתרנו
סגולה וכן מקנה כבוד מאד : וסאלת לך הבין : כמו להבין : לב חכם ונבון . אמרו
רזל חכם המקום את תלמודו כלומר כימה שלמד מקוים בלבו ומזמן : כבון

מבין דבר מתוך דבר : לא היה
לפניו . אפי' משה רבי' בחכמת
הטבע לא היה כמוהו אבל ב
בחכמת האלהי היה חכם יותר
ממנו או פירושו לא היה לפניו
במלכים : גם עושר גם כבוד .
האחר לדבות על חבורו כמו גם
זאכנס גם בקרס : אים
במלכים . כל סכן בשאר בני
אדם שלא היה אים כמוך בעושר
ובכבוד ועושר והכבוד יהיו לך
כל ימך : ואם תלך בדרכי
והארכתי את ימך . אריכו הימים
היה בתנאי אבל העושר והכבוד
בין שומר בין לא שומר וכן היה
לו כי מפני שלא שמר מצות אלהי
לא האריך ימים שלא חיה אלא
חמשים ושנים סנה אבל העושר
והכבוד היו לו כל ימיו וכן
בדברי רזל כתני לך גם עושר
גם כבוד על מה שלא התניתי
בתורה כתני לך בין שומר בין
לא שומר אבל על מה שהתניתי
בתורה למען יאריך ימים על
ממלכתו איני כותב לך אלא ארץ
עשית וכן הוא אומר אם תלך
בדרכי לשמור חקי והארכתי
ימך : והנה חלום . כעידע
החלום כשהקין ושמח במתנה
טובה שנתן לו האל וזא אל
ירושלם והעלה עולות ושלמים
לפני ארון ברית י' ועשה משתה
לכל עבדיו . ובדרש והנה חלום
כשהקין ראה שנתקיים חלומו
שנתן לו הא חכמה יתירה שהיה
שומע עוף מצפצף ומבין לשונו :
אז תבאכה . כמו באו ועם מלת
אז יבא ברוב עתיד במקום עבר
כמו אז יסיר משה אז יסיר ישר'
אז יבדיל משה אז ידבר יהוסע
אז יבנה שלמה ופי' אז כאשר
שב מבגדון וזא לו לירושלם בא
לזה הדק לידו וזאתה בו ה
המתנה הטובה שנתן לו הקדוש
בדוך הוא חכמה ובינה : אשר
סכבה עליו . כדאח כי מפני
שסכבה עליו מת כי אילו לא מת
כך אלא שסדרו חולי לא כולר
הספק הזה כי היו מקורו אותו
סאר נסים בחוליו והיה מורע
למי הוא לפיכך אמרה אשר
סכבה : ואתבונן . הסתכלתי
בבקר בצורתו : וידברנה

למפק ולמיעל : ועברך בגו עמך
דאתר עיתא עם סג' ולא יתחשבו
ולא יתמנון מס' : ותתן לעברך
לב סבד למידן ית עמך למיסבד
בין טוב לבש צרי מן וכול למרן
ית עמך סג' אה הדין : ושפר
פתגמא קדם י' ארי שאל שלמה
ית פתגמא הדין ואמר י' ליה חלף
דשאלתא ית פתגמא הדין ולא
שאלתא לך ימין סג' אים ולא
שאלתא לך עתרא ולא שאלתא
נפש בעלי דבך ושאלתא לך
סברותא למשמע דינא : והא
עבדית פתגמך והא יתבית לך
לב חכים וסוכלת וכוונך לא
היה קדמך ובתוך לא יקום כונך
: ואף דלא שאלתא יתבית לך
אף עתרא אף יקרא דלא הוה
ביתך גבר בסליא כל יומך :
ואם תתך באורחך ותקנך קדמי
למיטד קדמי ופיקודי כמא דהליך
דור אבך ואורחך ית יומך :
ואתער שלמה והא
חלמא ואמא לירושלם וקם קדם
ארונא קיימא דיי' ואסיק עליון
ונבכים נבכס קודשין ועבר משתא
לכל עבדיו :
בבן אתמא תרתינן נשין פונדקין
למידן קדם מלכא וקמא קדמוהו
ואמרת אתמא חרא בבועי ריבוני
אנא ואמתא חרא יתבן בביתא
חרא וילידיה עמה בביתא : והוה
ביומא תלייתא לא למלך וילידיה
אף אתמא חרא ואנחנא פחדא
זכאין לית נוכרא עמנא בביתא
אלהן תרתן אנחנא בביתא :
ומית בר אתמא חרא בליליא
דשכיבת עליוהו : וקמת בגו
ליליא ונסיבת ית ברי מלכותיה
ואסתך דמכא ואשכיבתיה לוהה
וית ברה מיתא אשכיבת לוהי :
ואקיסית בצפרא לאונקא ית ברי
והא מית ואסתפליה ביה בצפרא
והא לא הוה ברי דילידיה ואמרת
אתמא אחרניתא לא כן ברי חייא
ובריך מיתא ודא לדא אמר
לא כן בריך מיתא וברי חייא

את עמך הכבד . מתוך מהם רבים ים להם עסקים רבים וזאים לרין ואף
מתוך לעיין בריס . דא כי מי יוכל לספט את עמך הכבד הזה מספטס כבד מאד
אם יבא דין סכי גוים לפני וטול מזה ואתן להם סלא כרין איני נענש אבל ישראל
הריני נענש עליו עונם כפסות סכאמר וקבע את קובעיהם נפס : ואם תלך בדרכי
והארכתי את ימך :

הבין וקביצין וס' יען אשר שאלת . והכלבים עזי נפש . מדי עברו יקח . חכמת ערום רבין . אל תהוונסוס
כפרד . וס' בלשון חרגום הוון כלביא שאלין חכמתא לסוסיא : בבית דפין בקריא וס' בבית אחר יאכל .
אני והאשה הזאת ישבות בבית . כי לא ישבותי בבית דשמואל . וחברודוס יפרא . הוי בגיעי בית בבית .
והיה אם יתורע שר האנשים :

צאת וזא : ועברך בתוך עמך אשר
בחרת עם רב אשר לא ימנה ולא
יספר מרב : ונתת לעברך לב
שמע לשפט את עמך להבין בין
טוב לרע כי מי יוכל לשפט את
עמך הכבד הזה : ויטב הדבר
בעיני ארני כי שאל שלמה את
הדבר הזה : ויאמר אלהים אליו
יען אשר שאלת את הדבר הזה ולא
שאלת לך ימים רבים ולא שאלת
לך עשו ולא שאלת נפש אביך
ושאלת לך הבין לשמע משפט :
הנה עשית כדברך הנה נתתי לך
לב חכם ונבון אשר כמך לא היה
לפניך ואחרך לא יקום כמך :
וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם
עושר גם כבוד אשר לא היה כמך
איש במלכים כל ימך : ואם תלך
בדרכי לשמר חקי ומצותי כאשר
הלך דוד אביך והארכתי את ימך
ויקץ שלמה והנה
חלום ויבוא ירושלם ויעמד לפני
ארון ברית יהוה ויעל עלות ויעש
שלמים ויעש משתה לכל עבדיו :
אז תבאנה שתי
נשים זנות אל המלך ותעמדנה
לפניו : ותאמר האשה האחת בי
אדני אני והי' שה הזאת יסבת
בבית אחד האלד עמה בבית :
ויהי ביום השלישי ללדתו ותלד
גם האשה הזאת ואנחנו יחדיו אין
זר אתנו בבית וולתי שתיים . אנחנו
בבית : וימת בן האשה הזאת
לילה אשר שכבה עליו : ותקם
בתוך הלילה ותקח את בני מאצלי
ואמתך ישנה ותשכיבנו בחיקה
ואת בנה המת השכיבה בחיקי :
ואקם בבקר להיניק את בני
והנה מרת וארבתון אליו בבקר
והנה לא היה בני אשר ילדתי :
ותאמר האשה האחרת
לא כי בני רחלי ובנך המת וזאת
אמרת לא כי בנך המת ובני רחלי

תנ' . הפה עשה זה לתת תודה ל' על מה שיעד לו מהטוב : שתיים נשים זונות : אחסוב מהיו פוקדאות ומזכרות מזון כטעם רחב הזונה ואפסר
והנה התקדם שלמה להביאם בזה הענין כדי פיתבאר מדבריהן מי היא אמו כי אשר תחמול יותר על הבן החי יתבאר בלי ספק שהיא אמו :

העושר והכבוד סלא
התניתי בתורתו לתת
למלך אתן לך בין
זכאי בין חייב אבל
אורך הימים ומלכות
הדורות כבד התניתי
בתורתו לביתי סור
מן המצו למען יאריך
ימים על ממלכתו וגו'
ועל אותו תנאי לא
אמ' אס תלך בדרכי
והארכתי וגו' וכן
במלכות דורותיו א'
אחריו אמר לו ואתה
אס תלך לפני וגו' כ'
לא יכרת לך אים וגו'
כך סנויה בספרי ור'
חגיגה בן במלוא
אומר הרי הוא אומר
גם עושר גם כבוד וגו'
ויהי סלמה והנה
חלום . והנה הבין
סחלמו אמת שומע
עוף מצפצף ומבין ל
למוכו כלכונס ומבין
למוכו : ויעם משתה
מממחת לבו מהבין
סחלמו אמת :
ואתבונן אליו : כתני
לב להסתכל בו :
הוא

רלבג

כתני לך לב חכם
ונבון אשר כמך לא
היה לפניך ואחרך
לא יקום כמך .
אחסוב כי רמז על זה
סחכמותיה גרולת
מחכמת דוד ומחכמת
המלך הבא אחריו א'
סחכמותיה גרולת
מחכמת כל בני הדור
סחיו לפניו ומכל ה
הבאים אחריו כי הוא
דבר זר מאד סלא
ימכא אחריו בעת מ'
מהעמים חכם כמוהו
האסים אס לא סנתן
לו הסי מהחכמה ב
בדרך המופת מה
סלא יתכן הסגנון ל
לאחר ולא אסער איך
יתכן ס' וייד זה והנה
יתבאר ממה ס' א'
קצת ביאור מהענין
הוא כמו סבארנו כי
ספר מהיתה חכמתו
למעלה מחכמת ה'
האכסים רמזו חליהם
והם איתן האזרחי
והימן וכלכל ודרדע
בני מחול : ועמוד
לפני ארון ברית י'
סחיו מפקירות עממן
ויהי

הבין
היון כלכל
סחכמות
לסוסיה

ימכא
למחכמות
מל לחכמות
כ' חס' ולב
ער עין

ותרברנה - חלה העצמות טנוטלו לפי המלך כמנהג בעלי הדק סכל אחד סוכה בטענותיו לחזקו ולהטיבו ולהבינו לשופט: ויאמר המלך זאת אומרת. אמרו רבותינו ז"ל מכאן נדריך הדיון למנות טענות בעלי הדק כדי שיסמכו בעלי הדין שהבין טענותיהם ועליהם ישפטם: גם לי גם לך לא יהיה. ויאמר כנגד אחוזי החרב בזורו ומה טלא לקחה אותו אחר שהאחרת אמרה תנו לה כי ידעה כי מרחמת עליו אמרה וחשבה כי המלך לא יתנהו לה: לא תמיתהו.

הראשון אל תמיתהו: הוא אמו כיון שמרחמת עליו וברצונו יצאה בת קול ואמרה היא אמו: לעשות משפט. לפיכך יראו מנביו לעשות דבר רע ואפילו באתר כי ראו כי ברוב חכמתו יוציא לאור משפט כמו טענה בזה המשפט: על כל ישראל. לפי טרור אביו לא מלך בתחלת מלכותו על כל ישראל אלא טלמט מלך על כל ישראל לא היה אדם מספק במלכותו כיון שראו בו חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט: ועזריהו בן דרוק. לא כתב עליו מנהו ואם דרוק זה דרוק הכהן בן אחיטוב שהיה עס דוד ממחזר אותו לכהן עם טלמה הכהן עזריהו בן בנו היה כי אחימעץ היה בן דרוק ועזריהו בן אחימעץ: ודרוק ואביתר כהנים. היו סרי הכהונה ואם זה אביתר הוא אביתר בן אל אחימעץ תמה הוא כי הכהן טלמט גרשהו מהיו כהן גדול ואמר לו עתה לך אל סדק אלא מן הדומה כי כהן אחר היה שמו אביתר: על הכזבים ימונה על פנים עשר כזבים מזכר: רעה המלך. סופסכא דמלכא שהיה עמו תמיר: ואדוניס. זהו אדוניס הנזכר למעלה בדוד וכן נזכר עם רחבעם אדוניס: על המס. כמו שאמר למטה ויהי המס שלשים אלף איש: ואלה שמותם. אלה שמות פנים עשר כזבים לא היה ממונה כל אחד על סבת אחד אלא לפי עליו ה הנחלות שצמו פנים עשר חלקי בכל ארץ ישראל וגבו המס בשום בן חור. זה ואחרים טלא זכרם בשם אלא בשם אבותם לפי שהיו נודעים בשם אבותם יותר משמותם לפיכך לא חפס להזכיר שם: וברית

ודיינו קדם מלכא: ויאמר מלכא דא אמר דין ברי תימא וברוך מיתא ודא אמר לא בן בריך מיתא וברי תימא:

ואמר מלכא אותו לי חרבא ואיתא חרבא לקדם מלכא: ואמר מלכא פסוקו ית רביא תימא לתרין גזרין והבו פלגא לחדא ופלגא לחדא: ואמרת אתהא די ברה תימא למלכא ארי אתגלו רחמיה על ברה ואמרת בבני רבויי רבויי לה ית רביא תימא ומקטל לא תקטלוגיה ודא אמר אף די לא ית לא ית פסוקו: ואמית מלכא ואמר רבויי לה ית רביא תימא ומקטל לא תקטלוגיה ויהא אמייה: ושמעו כל ישראל ית דיונא דין מלכא ודחילו מן קדם מלכא ארי חורבמא מן קדם ית במעוהי למעבר דניא ויהוה מלכא שלמה מלכא על כל ישראל:

ואילין רב רביא די ליה עזריהו בר צדוק כהנא אלי יחורף ואיתיה בני שישאספרא יחושפט בר אחילור ממנא על דכרניא: ובניהו בר יחורף ממנא על חילא ועזריהו בר כהנא וועזריהו בר נתן ממנא על אסטריטניא וזבד בר נתן רבא שושבינא דמלכא: ואחישר ממנא על ביתא ואדנירם בר עבדא ממנא על מסקי מיסין: ולשלמה תרי עסר אסטריטניא ממנא על כל ישראל ומסבדין ית מלכא וית אגש ביתי ירחא בשתא מטי לתד לסוברא: ואילין שמהתהון

בר חור בטורא דבית אפרים: בר דקר במקץ ובשעלבים ובית שמש ואילון דמבית חנו: בר חסד בארובות דיליה סוכו וכל ארע חפר: בר אבינר בכל פלגי דאר טפרת בת שלמה הוור ליה לאיתו: בענא בר אחילור תענך ומגדו וכל בית שאן די בסטר צרת מלרע לזרעאל מבית שאן עד מישר מחולה עד מעבר ליקמעם:

הוא אמו. בת קול הופיעה ואמרה היא אמו: מלך על כל ישראל. מסרלו בחכמתו ממחו כולט במלכותו: סופרי. לכתוב דברי הימים: המזכירי. אחת משפט לפי דאסון סיפסקנו ראסון כך שמעתי: על הכזבים. פנים עשר כזבים היו לו לכלל את המלך ואת ביתו: על המס. שהעלה על ישראל כמה פכאמר ועל המלך טלמה מס: וכלכלו את המלך. כל סעדתו ומאכל הקוסים וכל צרכי יצאה: נפתרור פלכירור: כל

רלבג

והיה המלך טלמה מלך על כל ישראל. אחסוב שהרצון בזה טלמט פמחיס בו ואין בלמט למרוד בו בשום פנים: ודרוק ואביתר כהני ידמה כי אלה סגרים אותו מהיות כהן לוי ואמר לו סילך עתות הנה הוכרח לעבור בעת היות דרוק בלתי ראוי לעבודה: על הכזבים. כמו הכזבים והרצון שהם יחזיקו על חבית

ותרברנה לפני המלך: ויאמר המלך זאת אמרת זה פני החי ובנה המת וזאת אמרת לא כי בנה המת ובני החי: ויאמר המלך קחו לי חרב ויביאו החרב לפני המלך: ויאמר המלך גזרו את הילד החי לשנים ותנו את החצי לאחת ואת החצי לאחת: ותאמר האשה אשר בנה החי אל המלך כי נבמרו רחמיה על בנה ותאמרי כי יאדני תנו לה את הילד החי והמת אל תמיתהו וזאת אמרת גם לי גם לך לא יהיה גזרו: ויען המלך ויאמר תנו לה את הילד החי והמת לא תמיתהו היא אמו: וישמעו כל ישראל את המשפט אשר שפט המלך ויראו לפני המלך כי ראוי כי חכמת אלהים בקרבו לעשות משפט: ויהי המלך שלמה מלך על כל ישראל: ואלה השרים אשר לו עזריהו בן צדוק הכהן: אליהורף ואחיה בני שישאספרא: יהושפט בן אחילור המזכיר: ובניהו בן יהורף על הצבא וצדוק ואביתר כהנים: ועזריהו בן נתן על הנצבים וחבור בן נתן כהן רעה המלך: ואחישר על הבית ואדנירם בן עבדא על המס: ולשלמה שנים עשר נצבים על כל ישראל וכלכלו את המלך ואת ביתו חדש בשנה יהיה על אחד לכלל: ואלה שמותם בן חור בהר אפרים: בן דקר במקץ ובשעלבים ובית שמש: ואילון בית חנו: בן חסד בארובות לו שכה וכל ארץ חפר: בן אבינר בכל נפת דאר טפרת בת שלמה היתה לו לאשה: בענא בן אחילור תענך ומגדו וכל בית שאן אשר אצל צרתנה מתחת לזרעאל מבית שאן עד אכל מחולה עד מעבר ליקמעם:

פי אסרע לכדעורא: רעהו וס' ויבא חושי רעה. היה באשר בא חושי. וחבור בן נתן כהן רעה: ואת ביתו ז' בקריאהו וס' כי ידעתי למען אשר יצוה את בני יונגע י' את פרהנגעים. והנה כל איש ישר. וכלכל את המלך. ואת ביתו בנה שלמה. והודבר דגס. היה מקץ עשרים דברי המס: וארד כתוב כנס' נבסר ביזשע סמן י'

דרכ מלכים א רשי

ובדריה נחשת. גלה מה שכתוב בתורה דליתם ודריה כי דריה נחשת ר"ל: באמר ובעלות. בנחלת אשר ובעלות שהיה מארץ יהודה: וכדיב אחד אשר בארץ. בכל הארץ אשר זכר היה נציב אחד ממונה על שנים עשר הנציבים לבנות מכל אחד הכסף לכלכל המלך ור"ל מהם אמרו כמו שפי' ומהם אמרו ונציב אחד לחרש העבו: כחול אשר על הים. כמו על שפת הים והספור הזה ר"ל כי היו מתורכים בימי שלמה צפרי בטנם והיו רבי' וכן בפרי בהמתם ובפרי ארמתם והיו אוכלים ושותים ושמחים כי לא היה להם פחד מאויב: מוסל בכל הממלכות: שהיו יריאים ממנו ומגשים לו מנחה ועבדים אותו: מן ההנה ארץ פלשתים. כתרומותם כהר פרת עד ארבע פלשתים: בריאים. שמנים ומפוטמים וכתי' פטומים וכן ועבדון אים בריא וכן להבריאהם: רעי. מן המרעה אכל הברואים הם המפוטמים בבית: וברבורים אבוקים. תי' ועפא פטומים ולא פי' איזה עוף הם וי"ל כי הם העופות המפורסים כי הם שמנים מהאחרים וברברי ר"ל עוף הבא מברבר"א נקראים ברבורים על שם מקומם: כי הוא רודה. הטעם כי האיל נצטו ויחמור וברבורים אבוקים שהיו בטלחנו בכל יום שהיו מביאים לו מנחה מכל עבר ההנה כי מוסל בהם היה כלומר היו יריאים ממנו ומגשים לו כל מלכי עבר ההנה מנחה תמיד: מתפסח ועד עזה. מדינות הם בצער ההנה ור"ל כחלקו בזה מהם אמרו תפסח בקוף העולם ועזה בקוף העולם ומהם אמרו תפסח ועזה סמוכות היו וכמו שמלך על תפסח ועל עזה כן מלך על כל העולם כלו: ארבעים אלף ארתי סוסים. וברברי הימים ארבעת אלפים ארות סוסים פירשו ר"ל ארבעים אצטבלאות ובכל אחת היו ארבעת אלפים סוסים או ארבעים אלף אצטבלאות ובכל אחת ארבעים סוסים ופירוש ארות אבוקים תי' אבוק בעי' אוריות דמרוהו ואמרו חכמי' לביעבר על לא ירבה לו סוסים יתיר לא ירבה לו סוסים בטלי וכיון שלא היו לו לא שנים עשר אף פרשים וי"ל ארבעי' אלף ארות סוסים הרבה סוסים בטלים היו לו ומה שהרבה שלמה סוסים ופרשים והוא לא היתה לו טעם מלחמה לא עשה אלא לכבוד וגדולה כרי מלכו ועמו כעילך ממקו' למקום וגם קצת מלחמה היתה לו כ כעלקח חמת צוטה ועציון גבר: וכללו. והלא כבר זכר למעלה וכלכל את המלך ואת ביתו למה חזר וכתב וכלכל את המלך לא כמו שזכר הסוסים אמר כי ג"כ היו כותבי' מאכל הסוסים ובכלל הכלכלה היה גם כן מה שהיו פריכים הסוסים לאכול כמו

סבתו והעשרים והתבן לסוסים ולרכש והוסף ג"כ ואת כל הקרב אל שלחן המלך כי למעלה זכר את המלך ואת ביתו והם התמידים בביתו ועתה הוסף ואת כל הקרב אל שלחן המלך אכסים אחרים שיבואו לשלחן המלך לפעמים: לא יעדרו דבר. לא היו מחסרים דבר מכל הצורך אל שלחן המלך וי"ל לא מעכבין מירעם והוא טעם למה שזכר אים חרשו כלומר לא היו מעכבין שלא היה מביא כל אחד ואחד בחדשו יולרשם. מן בהמה ויא' שהם פרדים בני הסוסות כמו רוכבי הרכש: וביאו אל המקום אשר יהיה שם. הנציבים מהם היו מביאים כורך המאכל אל בית המלך מהם היו מביאים כורך מאכל הסוסים למקום שהיו שם הן מה שהיו בורסלם הן מה שהיו בערי הרכש: אים

מחנימה ג' בקריא' וסידוד בא מחנימה. ויחי כבא דוד מחנימה. אחינדב בן עדיא מחנימה: בענא ג' כתיב א' בקריא' וסיד' בענא בן חושי. ועל ידם החזיק: ושתי' ו' חס' וא' מלא וסיד' כבסר בשמואל א' סימן ל': מגשים ג' ב' מלאים וא' חס' וס' מגשים בנחה ועבדים את שלמה. הם מגשים אליה

בר גבר ברמור גלעד דיליה פפריני יאיר בר מנשה די בגלעד דיליה בית פלך טרכונא דבמתנן שיהיין קרוין רברבן מקפן שור רם דיליה עברין דנחשא: אחינדב בר עדיא מרבית מחנימ: אחימעץ בשבטא דבית נפתלי אף הוא נסיבית בשמרת ברת שלמה לאיתו: בענא בר חושי בשבטא אשר ובעלות: יהושפט בר פרוח בשבטא דיששכר: שמעי בר אלא בשבטא דבית בנימן: גבר בר אורי בארעא גלעד ארעא סיחון מלכא איסורא ועוג מלכא דמתנן ואיסטרטיגא חד די ממנא בארעא: יהודה וישראל סגיאן כחלא רעל ימא לסגי אכלין ושתי' וחרין: ושלמה הוה שליט בכל מלכותא מן נהר פרת עד ארע פלשתא ועד תחום מצרי מקרבי קורבן ופלחין יתשלמה כל יומי חייו: והוה להמא דשלמה ליומא חד תלתין כורין סולתא ושיתין כורין קמחא: עכרא דזורין דפטימא ועסרין דזורין דרעיא ומארת ענא בר מאילין וטבין ויחמורין ועופיא פטימא: ארי הוא מפלח בכל עיבר פרת מתפסח ועד עזה בכל מלכי עיבר פרת ושלמה הוה ליה מפל עברותי מסחור סחור: ויתבי יהודה וישראל לרוחצן גבר תחות פירי גופנותי ותחות פירי תאנותי מרן ועד באר שבע כל יומי שלמה: ותו לשלמה ארבעין אלפין ארות סוסות לרתיכוהי ותרי עשר אלפין פרשין וזמסוברי איסטרטיגא האילין ית מלכ שלמה וית כל דקריב לפתורא דמלכא שלמה גבר ויהיה לא מעכבין מדעם ווסעוריא ותבנא לסוסותא ולרכשא מיתן לאתרא דיהי תמן

והוא מוצקת. מגשים על מזבחי לחם מגואל. קדמא חס: ושלום הבקריא' וס' כי הוא רדה בכל עבר הגה' הגה בן גולד לך. ורוח לבשה את עמשי. כי ארץ ימים ושנות חיים. חסד ואמת נפגשו: הקרב' בקריאה וס' ובנסוע המשבין ירדו אתו ורלים. ואת אהרן ואח בניו תפקד. והחזים לפני המשבין קדמה. כל הקרב והקרב אל משכן ימות לבנו. אתן את בנהתכם וזרזר הקרב. וכלבו ונציבים האלה המלך:

בן גבר ברמור גלעד לו חור' יאיר בן מנשה אשר בגלעד לו חבל ארגב אשר בבשן ששים ערים גדלות חומה ובריח נחשת: אחינדב בן עדיא מחנימה: אחימעץ בנפתלי גם הוא לקח את בשמת בת שלמה לאשה: בענא בן חושי באשר ובעלות: יהושפט בן פרוח ביששכר: שמעי בן אלא בבנימן: גבר בן ארי בארץ גלעד ארץ סיחון מלך האמרי ועגמלך הבשן ונציב אחד אשר בארץ: יהודה וישראל רבים כחול אשר על הים לרב אכלים ושתי' ושמחים: ושלמה היה מושל בכל הממלכות מן הנהר ארץ פלשתים ועד גבול מצרים מגשים מנחה ועבדים את שלמה כל ימי חייו: ויהי לחם שלמה ליום אחד שלשים בר סלת וששים בר קמח: עשרה בקר בראים ועשרים בקר רעי ומאח צאן לבר מאיל ועבדי וחמור ובברבורים אבוקים: כי הוא רדה בכל עבר ההנה מתפסח ועד עזה בכל מלכי עבר ההנה ושלום היתה לו מכל עבריו מסביב: וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאנתו מרן ועד באר שבע כל ימי שלמה: ויהי לשלמה ארבעים אלף ארות סוסים למרכבו ושנים עשר אלף פרשים: וכלכלו הנציבים האלה את המלך שלמה ואת כל הקרב אל שלחן המלך שלמה איש חרשו לא יעדרו דבר: והשערים והתבן לסוסים ולרכש יבאו אל המקום אשר יהיה שם

והוא מוצקת. מגשים על מזבחי לחם מגואל. קדמא חס: ושלום הבקריא' וס' כי הוא רדה בכל עבר הגה' הגה בן גולד לך. ורוח לבשה את עמשי. כי ארץ ימים ושנות חיים. חסד ואמת נפגשו: הקרב' בקריאה וס' ובנסוע המשבין ירדו אתו ורלים. ואת אהרן ואח בניו תפקד. והחזים לפני המשבין קדמה. כל הקרב והקרב אל משכן ימות לבנו. אתן את בנהתכם וזרזר הקרב. וכלבו ונציבים האלה המלך:

חבל ארגב. ממונה היה עליהם לבנות מן המלך כי מטפט המלך יט לבנות יבאתו מן העם כמה שחאמר במטפט המלוכה בספר שמואל: ונציב אחד אשר בארץ. רב וסמוא כליג' חד אמר אחד ממונה על כולם הוא עזריה בן כרן האמור למעלה וחד אמר כנגד חרש העבור: בריאים. פטומים על האבוק: רעי. מן האחו: וברבורים אבוקים. יט מרבותנו חומ תרכובלן פטומין: ארבעים אף אורות סוסים. וברברי הימים הוא אומר ארבעת אלפים פירשו רבותינו ארבעים אלף אורות היו ובכל אחת ארבע אלף אצטבלאות או ארבעת אלפים אורות: ובכל אחת ארבעים אלף אצטבלאות: לא יעדרו דבר. אפילו סל ימות החת בימות הגשמים והשערים: והתבן היו כותבים אל הנציבים אל המקום אשר יהיה שם המלך מחמת

רלבב

ונציב אחד אשר בארץ. יתכן שהיה סר אחד מוסל על אלו הסורים יביאם לפרנס המלך וביתו אים חרשו או היה שם נציב אחד לחרש העבור וסביאור הראשון יותר נכון ואם היה כן הכה יחוייב שהיה חלקו מארץ ישראל מעט יותר משלישית חלק אחד משאר הסורים שהיו מפרנסין אותו חרש אחד בטנה: עמרה בקר בריאים. ר"ל שמנים: וברבורים אבוקים. הם עופות שמנים: ויהי לשלמה ארבעים אלף ארות סוסים למרכבו. הנח ארות הם אבוקים: יאכלו סם הסוסים והנח מצאנו ברברי הימים תמורת זה ארבעת אלפים ארות סוסים ומרכבות וידמה טעם מנה האבוקים ובזה המקום מנה הסוסים והרצון בו שהיו לו ארבעים אלף סוסים למרכבו באורות והנח היו עמרה סוסים בכל אבוק ולפי שאמר אחד זה לסוסים ולרכש: ידענו כי הרכש הוא מין אח ממני הסוסים ואחשוב שהם היו יותר קלי המרוץ והם אשר ירכבו בהם במלחמה או ירכבו בזה ארבעים

אלף אורות סוסים למרכבו אך לא היו בהם כי אם ארבעת אלפים אורות שהיו בהם סוסים ומרכבות: לא יעדרו דבר. הוא מענין אים לא נעדר: מחמת

לא היו מחסרים דבר מכל הצורך אל שלחן המלך וי"ל לא מעכבין מירעם והוא טעם למה שזכר אים חרשו כלומר לא היו מעכבין שלא היה מביא כל אחד ואחד בחדשו יולרשם. מן בהמה ויא' שהם פרדים בני הסוסות כמו רוכבי הרכש: וביאו אל המקום אשר יהיה שם. הנציבים מהם היו מביאים כורך המאכל אל בית המלך מהם היו מביאים כורך מאכל הסוסים למקום שהיו שם הן מה שהיו בורסלם הן מה שהיו בערי הרכש: אים

מחנימה ג' בקריא' וסידוד בא מחנימה. ויחי כבא דוד מחנימה. אחינדב בן עדיא מחנימה: בענא ג' כתיב א' בקריא' וסיד' בענא בן חושי. ועל ידם החזיק: ושתי' ו' חס' וא' מלא וסיד' כבסר בשמואל א' סימן ל': מגשים ג' ב' מלאים וא' חס' וס' מגשים בנחה ועבדים את שלמה. הם מגשים אליה

איש כמפטו. כמו שפסקו ביניהם זה יבא הכה וזה יבא הכה: ורחב לב כחול: ואין החול כסוף המדה אלא כסוף המספר ואף על פי שכתוב אשר לא ימר ולא יספר המדה גב לענין מספר זכר אותה כמו מאמר והיה מספר בני ישראל ורחב הוא לענין מדה לא למספר אלא רל רחב היה לו בכל דברי החכמה שהם כחול ורל פירשו מה חול גדל לים כך

היתה החכמה גדל לשלמה: בני קדם. בני מזרח היו ידועים בחכמה וכן כתיב כי מלאו מקדם ובדברי רבותינו ז"ל מה היתה חכמת בני קדם שהיו יודעים מזלות וערומים בטויר פירוש בטויר בלשון העכו"ם וכך בערבי יקראו עוף אל טויר וכך בני מצרים היו יודעים בחכמה טבה היו נקראים חסר טומים: מאיתן האזרחי. כתר גמון מאיתן בר זרח אלה הארבע מצאנו אותם בבני זרח בן יהור איתן והימן וכלכל ודרדע והנה אומר כי השלטה אלה היו בני מחול אסכנ לא היו הם ובלוים מצאנו בתלים במסורדי מסכיל לאיתן האזרחי מסכיל להימן האזרחי ומצאנו בדברי הימים בבני גרשון בן לוי בן אחי בן זרחי ואפשר שזה הוא איתן האזרחי ואיתני ואיתן קרובים הם והימן מצאנו בבני קהת הימן המסורר אבל כלכל ודרדע לא מצאנו אותם בלויים ורבותינו ז"ל דרשו ויחכם מכל האדם זה אדם הראשון ומה היתה חכמתו מל אדם הראשון סקרא מ מחכמתו שמות לכל הבהמה ולכל עוף השמי מאיתן האזרחי זה אברהם אבינו שנאמר מסכיל לאיתן האזרחי הימן זה משה שנאמר בכל ביתי כאמן הוא וכלכל זה יוסף שנאמר ויכלכל יוסף דרדע זה דוד המדבר דוד שיש בהם דעה בני מחול שמחול להם מעשה העגל: שלטת לבים משל. אינם נמצאים אצלנו וכך ויהי שירו חמשה ואלף כי רבים כפרים אברו מיראל בבלותם וכך מה שחבר בחכמה הטבע כמו ש'אומר וידבר על העצים שהודיע טבעם ורפואתם וכך על הבהמה ועל העוף ועל הרמס ועל הדגים בכל מה שתחת גלגל הירח גברה חכמתו וחרב בהם ספרי ואינם נמצאים אצלנו. ודרש חזקוני על כל המקראות ולא מצאנו מדבר לא קרוב לשמחה מאות פסוקים אלא מהו וידבר שלטת אלפים משל מלמד שעל כל פסוק ופסוק שאמר יש בו טעם ושלטה טעמי כראות אמרת כנס זהב וחליכתם: וידבר על העצים. מפני מה מצוה נטור בגבוה סגוביהם ובמקום סגוביהם בעץ ארז ואזוב על ידי סגוביה עשמו כארז לקה בצרעת כיון שמסכיל עצמו כאזוב נטור וכתפא: על הבהמה ועל העוף. מפני מה בהמה ניתנת בשני סימנים ועוף בסימן אחד כתוב אחד אומר מן היבשה נברא העוף דכתיב ויבר יי אלהים מן הארמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים וכתוב אחד אומר מן המים נברא דכתיב ישרצו המים שרץ כפס חיה ועוף יעופף לא מן הדקק נבראו: ועל הרמס מפני מה שמוה טרצים שבתורה הכרן והחובל בהם חייב ושאר טרצים פטור מפני שיש להם עורות: ועל הדגים. מפני מה בהמה חיה ועוף טעונים שחיטה ואין הדגים טעונים שחיטה שנאמר ואם את כל דגי הים יאסף להם באספיה בעלמא כגו ואת פסוק וידבר על העצים כן ואכתוב על מלכי בית דוד וגו' כבעמוד: מאת כל מלכי הארץ. מלכי הארץ היו באים אל שלמה לשמוע חכמתו והעמים היו באים אל מלכיהם בשוהם משלמה לשמוע חכמתו: וישלח חירם. מלך עבדיו אל שלמה להקים עמו אהבת דוד אביו ואם יבקש דבר מארצו ישלח לו כמו משלח דוד אביו עבדיו ארזים: וישלח שלמה. ביד מלאכי חירם הפיג לו זה הדבר: מפני

מחכמת כל בני קדם. מה היא חכמת בני קדם יודעים מזלות וכו' כראיתא בפסיקתא דפרה ארומה וכל הפרסה הזאת נדרשת סס לפי משמעה: ויחכם מכל האדם. כמשמעו: איתן והימן וכלכל ודרדע. אחין היו ובני זרח בן יהודה דבריו הימים ובני זרח זמרי ואיתן היו לויים מסורדים בני מחול היו יודעים לנסר

מזמורים האמורים במחולות סיר שהיו הלויים אומרים על דוכנם מזמורי סקרו בספר תילים מסכיל לאיתן האזרחי. ומא בפסיקתא מכל האדם זה אדם הראשון א איתן האזרחי זה א אברה הימן זה משה וכלכל זה יוסף ו ודרדע זה דוד המדבר מחול שמחול להם על מעשה העגל: שלטת אלפים משל. שלטת לימודי משלות שלט פעמים כתוב משלי שלמה בספר משלי: ויהי שירו חמשה. שלטה אלה וסיר השירי וקהלת: ואלף בכל אחד כרי הוא לתלמוד: ומדרס אברה שהיה אומר בכל פסוק שלטת אלפים משל ועל כל משל אלף וחמשה טעמים: וידבר על העצים. מה רפואת כל אחת ועץ פלוגיפה לבניין פ פלוגי ולטעם בקרקע פלוגי וכך על הבהמ מה רפואתה ועיקר גדולה ומאכלה ומא מה ראה מצוה לטורר טבוב סגוביהם ו ובמקום סגוביהם ועל הבהמה ועל העוף מה ראה זה להיות כשר בשחיטה בסימן אחד וזו בשני סימנים ורגים וחגבים בולא כלום: לא יכול לבנות בית וגו'. לא היה ראוי מפני המלחמה והכתו אומר והניח לכם מכל אויביכם מסביב ואחכ והיה המקום וגו' לשכנו תדרסו וגו': בצדונים

איש כמפטו: ויתן אלהים חכמה לשלמה ותבונה הרבה מאד ורחב לב כחול אשר על שפת הים: וחרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים: ויחכם מכל האדם מאיתן האזרחי והימן וכלכל ודרדע בני מחול והי שמו בכל הגוים סביב: וידבר שלשת אלפים משל והי שירו חמשה ואלף: וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון ועד האזוב אשר יצא בקיר וידבר על הבהמה ועל העוף ועל הרמס ועל הדגים: ויבאו מכל העמים לשמע את חכמת שלמה מאת כל מלכי הארץ אשר שמעו את חכמתו: וישלח חירם מלך צור את עבדיו אל שלמה כי שמע כי אתו משחו. למלך תהר אביהו כי אהבה חירם לדוד כל הימים: וישלח שלמה אל חירם לאמר: אתה ידעת מאת דוד אבי כי לא יכל ל לבנות בית לישם יהוה אלהיו

את דוד אבי. אתה השבע השמים בהראיה ונבני דבליים. עבדי יעקב בתראה. אתה בן אדם הגד את בית ישראל. אתה תאכל ולא תשבע: אתה תורע:

לא היה ראוי מפני המלחמה והכתו אומר והניח לכם מכל אויביכם מסביב ואחכ והיה המקום וגו' לשכנו תדרסו וגו': בצדונים

רלבג

מחכמת כל בני קדם ומחכמת כל מצרים. ידמה מצמי שלמה היתה חכמה גדולה בסתי אלו האמות: איתן והימן וכלכל ודרדע. ולזה קרא סס איתן איתן האזרחי להיותו בן זרח ואמר בני מחול להעיר שהם היו לחכמתם ראויים להלל הטי במחול או היו סתי שמות לזרח רל סקרא שמו גם כן מחול: וידבר שלטת אלפים משל. ידמה שמהל המסלים שכלל אותם ספר משלי ומאותם הסירים נבחר הסיר אשר כלל אותו ספר סיר הסירים ולזה אמר בראש ספר משלי משלי שלמה בן דוד מלך ישראל לרעת חכמה ומוסר וכו' רל מאלו המסלים לדי יהיה תועלתם באלו הענינים שזכר פה ואולם שאר המסלי סדרם שלמה לא היה תועלתם לאלו הדברים ולזה לא נכתבו באלו הספרים הנכתבים ברוח הקדש ולזאת הקבה אמר גם כן בראש ספר סיר הסירים סיר הסירים אשר לשלמה רל מזה הסיר הוא הנבחר שבסירים אשר לשלמה: וידבר על העצים מן הארז אשר בלבנון וגו'. הנה זה הדבור הוא להודיע סבותיה ויסקודתיה ומציגיהם העצמיים וזהו העיון הטבעי בהם וידמה שהודיע עם זה תועלתיהם ברפואות האדם למזונותיו והנה כלל עיונו כל הצמחי מהיותו כדבר עד היותר פחות והנה הבחן ענינם בכבוד וחולת כבוד מצד פעולותיהם ואיבריהם ומצד טבע המזון שיזנו ממנו וזה שכאשר תהיכה פעולותיהם ויותר שלמות תהיה צורתם אשר קודר וממנה אותם הפעולות ויותר נכבדות וגם כן הנה מה שממנו יותר מתיחס לטבע הדומם ויותר גס החמר הוא יותר מעט בכבוד כי המזון דומה באופן מה לזון ולזה הוא מבוחר כי הארז אשר בלבנון הוא יותר נכבד מהאזוב אשר בקיר כי פעולת הצמח ההוא יותר שלמות מאד ואיבריו יותר רבים ומזון האזוב הוא יותר גס ולזה היה שיא בקיר ובכלל הנה כתבאר מזה המקום שהוא דבר בכל הצמחים מן היותר גדול ועד היותר קטן ומן היותר נכבד ועד היותר פחות ודבר גם כן בזה האופן על החי ההולך ועל המעופף ועל הרומם על הארץ ועל הדגים והנה זכרם בהדרגה החי ההולך הוא יותר נכבד מהעוף ולזה הוא עושה ב"ח בגופו והעוף לא יעשה כן אבל יעשה ביצה פלימה ואולם רמס הארץ יעשה ביצה חסרה התבאר גם כן מענין אחר כי הוא יותר פחות מצד המזונות שיזנו מהם יותר קרובים לטבע הדומם וזה כלל לכל מיני הפרצים האלו והנה רמס הארץ יותר נכבד מהדגים כי הדגים יעשו ביצה שלמה ויעשו מהם רבוי מופלג לחולשת החום הסודי אשר ינטרך ביצירתם והנה באור אלה הדברים כלם הוא ראוי בספר הצמחים ובספר ב"ח ושם בארנו הרבה מאלו הדברים: ויהי

מפני המלחמה. לא רצה לגלות לו הטעם כי האל מנעו כי לא היה פבור אביו ואחיו
לזה הטעם הנראה: אשר סבבוהו כל מלחמה ומלחמה וכן כי תקראנה מלחמה
וית עבדי קרבא דאקפואו: רגלו. כן כתיב וקרי רגלי הכתוב אומר על דוד כי
גם לרוד עם אויביו תחת כפות רגליו והקרי אומר על מלמה כלומר אחי חים מנחה

והגניג בקריא וס' נבסר בסדר נח: צדה ג' וס' נבסר ביהושע סימן ד': צידנים החס' ור' בליש' וס' נבסר בספר
שפטים סימן יח: חירום ג' מלאים וס' ויה חירום נתן לשלמה: ובני חירום והגבלים. יעש חירום

מפני המלחמה אשר סבבוהו עד תת-
יהוה אתם תחת כפות רגלו: ועתה
הנני יהוה אלהי לי מסביב אין שטן
ואין פגע רע: והנני אמר לבנות
בית לשם יהוה אלהי באשרי דבר
יהוה אל-דוד אבי לאמר בנג' אשר
אתן תחת יך על כסאך הוא יבנה
הבית לשמי: ועתה צוה ויכתרו-
לי ארזים מן דר לבנון ועבדי יהיו
עם-עבדיך ושכר עבדיך אתן לך
ככל אשר תאמר כי אתה ידעת כי
אין בנו איש ידע לכרות עצים
בצדנים: ויהי כששמע חירם את-
דברי שלמה וישמח מאד ויאמר
ברוך יהוה היום אשר נתן לדוד בן
הכם על העם הרבה הזה: וישלח
חירם אל-שלמה לאמר שמעתי את
אשר שלחת אלי אני אעשה את-
כל חפצך בעצי ארזים ובעצי ב-
רושים: עבדי ירדו מן הלבנון
ימה ואני אשימם דבורים בים עד-
המקום אשר תשלח אלי ונפעתים
שם ואתה תשא ואתה תעשה את-
חפצי לתת לחם ביתי: ויהי חירום
נתן לשלמה עצי ארזים ועצי
ברושים כל חפצו: ושלמה נתן
לחירם עשרים אלף כר חטים מכלת
לבייתו ועשרים כר שמן כתית כר-
יתן שלמה לחירם שנה בשנה:
ויהוה נתן חכמה לשלמה
כאשר דבר לו ויהי שלם בין חירם
ובין שלמה ויכתרו ברית שניהם:
ויעל המלך שלמה מסמבל-ישראל

מז קדם עבדי קרבא דאקפואו
עד דמסר וייתוהו תחות פרס
רגלוהו ובעז אנית ואלהי לי
מסחור מסחור לית שטן ולית פגע
ביש: והא אנא אמר למיבני
ביתא לשמא דייאלהי כמא דמליל
י עם דוד אבא למימר בנג' דאתן
תחתך על כורסי מלכותך הווא
עבדי ביתא לשמי: וכעז פקוד
ויקצצו לי ארזין מן ליבנון ועבדי
יהיו עם עבדך ואגר עבדך איתן
לך ככל דתימר אריאת ויעתארי
לית בנא גברא ידע למיקץ אעין
בצידונאי: והוה בר שמע חירם
ית פתגמי דשלמה ויהי לחירם
ואמר בריך יי וימא דין ויהי לדוד
בר חבים על עמא סגיא הדין:
וישלח חירם לומר שלמה למימר
שמעתי ית דשלחתא לותי אנא
אספיק ית כל צורכך באעין ארזין
ובאעין בירזין: עבדי ייתוהו מן
ליבנון לימא ואנא אשינון א
תורגסין בימא עד אתרא דתשלח
לי ואירמינון תמן ואת תסול ואת
תספיק צורכי למתן מזון לאנש
ביתי: והוה חירם יהיב לשלמה
אעין ארזין ואעין בירזין כל צורכיה
וישלמה יהיב לחירם עסקין
אלפין בורין חישין פרנס לאנש
ביתיה ועסקין בורין משחא בתישא
כדין יהיב שלמה לחירם שטא
בשנא: ויהיב חובמתא
לשלמה כמא דמליל ליה והוה
שלמה בין חירם ובין שלמה וגזרו
קנים תרוהו: ומני מלכא
שלמה מסקי מקין מכל ישראל

את הסירות דמלכים: ויהי בטעמא דה בקריא וס' נבסר בסדר נח: צדה ג' וס' נבסר ביהושע סימן ד': צידנים החס' ור' בליש' וס' נבסר בספר
כאשר. נתן קולו לפני חילו. חטיל רוח גדולה אל הים ויה סער. שב את שבות איוב כחמללו. בך את
וארית איוב. ויהי השמע אל מונה: שלם חס' וס' נבסר בסדר נח: צדה ג' וס' נבסר ביהושע סימן ד': צידנים החס' ור' בליש' וס' נבסר בספר

עשה כל חפצו בעצי ארזים ובעצי ברושים ועבדו לו חים ויוציאם להיבמה להמקום אשר יתיר הקשרים בהם העצים קצתם בקצת. והנה
הרצון בדבורות קסירות העצים קצתם בקצת באופן סמכלו החובלים להעבירם הים רחל'ל בלעז: ונפעתים. ר'ל אתיד הקשרים בדרך מיהיו מוכנים לכמאס עץ עץ בפני
עצמו וידמה שהים היה מבול מלכות חירם ולזה רצה חירם להעביר העצים למלמה עד גבול מלכות שלמה: מכולת לביתו. ר'ל לאכול לביתו: שמן כתית. והוא הנבחר
סבבמנים כמו שכתבאר בצורה מעבין שמן המכורה והנה היו כותשין הזיתים במכתם בלא טחיכה ומה שהיה יוצא ממנו מן הסמן הוא שמן כתית ואחר זה טחיכוהו
להוציא הנפחא מהשמן וכבר נזכר בספר דברי הימים מה שהיה נותן שלמה בסכר עבדי חירם למנה אחס בזה המקום זה מה שהיה נותן שלמה לחירם מנה בשנה:
ויהי נתן חכמה לשלמה כאשר דבר לו ויהי שלם בין חירם ובין שלמה. מנה טרוב חכמת שלמה היתה סבה אל מהיה שלם בין חירם ובין שלמה כי מפני חכמתו אהב
אחיו חירם: ועל המלך מסמבל ישראל. הנה היה ענין זה המס כמו שזכר שהוצרכו לברוד מים מאל מלסים אלף יהיו על מלאכת כריתת העצים והבאתם באופן מלא
יכבד מאד עליהם והוא סכר יחלקן לפלם כתות תהיה כל כת חרם אחד בלבד וסנים חרשים בביתו. והנה

כצדונים. סכנים לעד לצד אחד היו ובממלכתו סל חירם: אסמים דבורות:
רפסודות קורא להם בדברי הימים ובלשון אסכנו וילום ובלעז ר'ל קוסרין העצי
זה עם זה ומציפים אותן על פני המים ומוליכין אותן כמו סמוליכין ספינה: עד
המקו אשר תשלח אלי. אשר תודיענו להבאם מס: וכצדנים מס: כסמיתר אגדן
ומוציאן אל היבמה
כל עץ ועץ לעצמו הוא
קרני כיפון ריפצ'יר
בלעז: מכולת לביתו
לשון מאכל: שמן
כתית. שמן כקי מאין
זתים נטחנים בריחים
אלא כותם במכתמת
ואין מעלה ממרים כל
כך כמות הטחון:
ויהי

רלבב
ויהי כשמוע חירם את
דברי שלמה. יתקן
סלא אמר זה על אלג
הדברים שסלח לו ס
סלח כי לא היה בזה
על מה שסמח מצד
החכמה שהיה נראה
בזה אלא סנאמר כי
כאשר שמע דברי ס
סלמה בחכמ' הנפלאה
שהיתה בו לפי מה
סספרו לו המגידים
סמח מאד והודה לס'י
סכתן לרוד בן חכם
יוסב על כסאו והנה
אמר זה להורות על
סמרוכ אהבתו את
סלמה נתרצה חירם
לעשות חפץ סלמה
והנה עם כל זה היו
דברי סלמה לחירם
בחכמה ולזה סלח לו
סהוא יעשה חפצו מ
מסכר עבדיו בכל א
אשר יאמר להותם
יותר בקיאל במלאכת
כריתת העצים וכסען
סלא יכבד לסאול
חירם מפני אהבתו את
דוד ולזה הודיע לו כי
מרכז דוד היה ל
לבנותו אך מפני סלא
יכול נעתק הענין אל
סלמה והיישירו גם
כן בדבריו אל מזה
הבית והיה כבדה לסס
יהי אשר בידו להספיל
ולסכני כל האויבים
והסנאים כאילו כלל
בדבריו הפיוס והאיוס
יחד. והנה הוסק
חירם ואמר סהוא י

תל
ס' כתיב ויהי
בסוף תיבות
והי' ית

בחדש זיו. הוא חרם אייר טהוא שני לחדשים כי ניסן ראש לחדשים ונקרא זיו כמו שפירשו רבו זל דאית ביה זיוא לאילני פירוש זוהר הכרחים והנצנים וכן תרגם יונתן בירח זיו נכניא: למלך שלמה טעמו לסנה הרביעית לא לחדש השני סזכר השמןך אליו וכמוהו רבים כי בסנה הרביעית למלכותו החל לבנות כן כתוב

ובדברי הימים ויחל לבנותו בסנת ארבע למלכותו: ויבן את הבית. החל לבנותו: טעמים אמה ארכו י כל הבית בין הרביר וההיכל כי ארבעים אמה היה ההיכל באורך והרביר עשרים אמה באורך וכן ברוחב במדת הבית מרוכב היה הרביר: וטלמים אמה קומתו: וברברי הימים והגובה ממה ועשרים והקרוב אליו בזה כי על האולם לבדו אחר סהיה גבוהה מאה ועשרים והגובה הזה היה לו עד העלמית שעליו כי בספור מדות האולם אחר והגובה ממה ועשרים ועוד אחר שם על האולם וגבוהו ועלמיתו ואם העלמית היו על כל הבית כמו סגרה מרביר רבותיו זל יהיה מה שאלת סם והגובה ממה ועשרים עד העלמית סעל הבית והיה גבוה הבית מן הקרקע עד הספון שלמי אמה וגובה העלמית תשעים אמה: והאולם נקרא בלשון המקרא אולם מה סכרל בלשון התלמוד בית סער: ארכו על פני רחב הבית. כי השטח הגדול במדה יקרא אורך והקטן רחב והנה אורך האולם לרחב הבית: על פני הבית. שלא היה מסוך ממנה אלא היה דבק בבית על פניו וכל רחבו צריך לומר זה חלונות. כמו חלונות כמו כטעי כאלמים כמו נטעים אגסי מחקה על הקיר וזולתם רבים כמו ס סתכנו בספר מכלל: סקופים אטומים. תרגם יונתן פתיח מלבו וסתתן מלברא והוסף בו עוד וחפין כליכא בית אבהת ריסי סירית ארזיא וברברי רבותיו זל בהפך זה סקופי אטומים סקופים מבחון ואטומים מבפנים לא לאורה אני צריך כלומר רחבים היו מבחון וזרים מבפנים הפך מזה העולם לומר סאינו צריך לאור העולם: יציע סביב הוא הנקרא בלע ונקרא אותם בלעות כי בשלטה סמות אלו נקראו ואחרי כן אומר חך בנה אותה עם קיר הבית סביב ואמר כי מגרשת נתן לבית סביב חוצה לומר כי קיר הבית היה רחב מלמטה והלך ומצר כלפי חוץ כנגד התאלי לפיכ היציע התחתון חמש באמה רחבה וקרוי התחתונה סהוא קרקע התיכונה היה מוכח מצד הבית על קיר הבית אמה אחת ועל אותה אמה לא היה בגין כי חלל היציע התיכונה היה והוא קיר הבית היה מצד ממה סהיה למטה אמה אחת כל גובה היציע התיכונה סהיה חמש אמות וזהו המגרשת סהוא אומר סנת לבית חוצה הנה התיכונה סם באמה רחבה עם האמה שמוספת ברחבה בקיר הבית וקרוי התיכונה סהוא קרקע העליונה סהיה השלישית היה מוכח על קיר הבית אמה אחת הנה העליונה סבע באמה רחבה כי סתי אמות מוספות ברחבה בקיר הבית חנה קיר הבית בעליונה היה צר ממה סהיה למטה בתחתונה סתי אמות וכל זה עשה כדי שלא יאחו קורות התאים בקירות הבית בחורים טיעשו בקירות אלא על המגרשת היו נחוכות קורות התאים כי לא יכלו לעשות חורים בקיר: והבית בהבנותו. זהו טעם למה סהקדים לבלתי אחוז בקירות הבית לפיכך הוא צריך לתת מגרשת בקיר הבית להניח סם ראשי קורות התאלי כי לא יכלו לעשות חורים בקיר להנחת הקורות כמו טעמין בשאר בנים סל חולכי כל כלי ברזל לא נסמך סם בבית בהבנותו ואבני הקיר היו מדה אחת כלס אס כן לא יתכן להניח סם חורים בבנין הקיר ולעשות סם החורי אחר בגין הקיר גס כן לא יתכן כי לא נסמך כלי ברזל בבנין הבית ולטעם זה הכנסו פסקות זה בין ספור התאים וספור פתחי התאים: אכן

וזהו בארבע מאה ותמנן שנים למיפק בני ישראל מארעא דמצרים בשנת רביעית בירח זיו ניצניא הוה ירחא תינניא למימלך שלמה על ישראל ובנא ביתא קדם יי: וביתא די בנא מלכא שלמה קדם יי שיתין אמן אורכיה ועסרין פורתיה ותלתין אמן דומיה: ואולם על אפי היכלא דביתא עסרין אמן אורכי על אפי פותיא דביתא עסר אמן פותיא על אפי ביתא: ועבר לביתא כוין פתיח מלגיו וסתמין מלברא וחפין כליכא בית אבהת רישי שירית ארזיא: ובנא על פחלי בירתא וזיא סחור סחור להיכלא ולבית כפורי ועבר ס מחיצא סחור סחור: מחיצתא ארעיתא חמש אמן פותיה ומציעתא שית אמן פותיה ו תליתיתא שבע אמן פותיה ארי נפקתא עבר לביתא סחור סחור לברה מן מחיצא למחוי רישי שריתא נתיח על זיוא וליא יתוין שריתא סעבר בביתא ביתא: וביתא באתגביותיה

ד וכל אף רכב יכיע

היניח סל חל

סל חל

סל חל

סל חל

ויהי בשמונים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל מארץ מצרים בשנה הרביעית בחדש זל הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל ויבן הבית ליהוה: והבית אשר בנה המלך שלמה ליהוה ששים אמה ארכו ועשרים רחבו ושלישים אמה קומתו והאולם על פני היכל הבית עשרים אמה ארכו על פני רחב הבית: ויעש לבית חלונות שקפים אטמים: ויבן על קיר הבית יציע סביב את קירות הבית סביב להיכל ולרביר ויעש עלעות סביב: ויציע התחתונה חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והרשלישית שבע באמה רחבה כי מגרשת נתן לבית סביב חוצה לבלתי יאחו בקירות הבית: והבית בהבנתו

שמונים בשמונים ו מל וס נגמר בסדר בראשית ובספר שפטים סימן ד: למלך חס וחס נגמר לעיל בספרא ססמכ: וחשלישית ט מל וס נגמר בסדר שולח לך:

בחדש זיו. הוא חרם אייר טהוא שני לחדשים כי ניסן ראש לחדשים ונקרא זיו כמו שפירשו רבו זל דאית ביה זיוא לאילני פירוש זוהר הכרחים והנצנים וכן תרגם יונתן בירח זיו נכניא: למלך שלמה טעמו לסנה הרביעית לא לחדש השני סזכר השמןך אליו וכמוהו רבים כי בסנה הרביעית למלכותו החל לבנות כן כתוב ובדברי הימים ויחל לבנותו בסנת ארבע למלכותו: ויבן את הבית. החל לבנותו: טעמים אמה ארכו י כל הבית בין הרביר וההיכל כי ארבעים אמה היה ההיכל באורך והרביר עשרים אמה באורך וכן ברוחב במדת הבית מרוכב היה הרביר: וטלמים אמה קומתו: וברברי הימים והגובה ממה ועשרים והקרוב אליו בזה כי על האולם לבדו אחר סהיה גבוהה מאה ועשרים והגובה הזה היה לו עד העלמית שעליו כי בספור מדות האולם אחר והגובה ממה ועשרים ועוד אחר שם על האולם וגבוהו ועלמיתו ואם העלמית היו על כל הבית כמו סגרה מרביר רבותיו זל יהיה מה שאלת סם והגובה ממה ועשרים עד העלמית סעל הבית והיה גבוה הבית מן הקרקע עד הספון שלמי אמה וגובה העלמית תשעים אמה: והאולם נקרא בלשון המקרא אולם מה סכרל בלשון התלמוד בית סער: ארכו על פני רחב הבית. כי השטח הגדול במדה יקרא אורך והקטן רחב והנה אורך האולם לרחב הבית: על פני הבית. שלא היה מסוך ממנה אלא היה דבק בבית על פניו וכל רחבו צריך לומר זה חלונות. כמו חלונות כמו כטעי כאלמים כמו נטעים אגסי מחקה על הקיר וזולתם רבים כמו ס סתכנו בספר מכלל: סקופים אטומים. תרגם יונתן פתיח מלבו וסתתן מלברא והוסף בו עוד וחפין כליכא בית אבהת ריסי סירית ארזיא וברברי רבותיו זל בהפך זה סקופי אטומים סקופים מבחון ואטומים מבפנים לא לאורה אני צריך כלומר רחבים היו מבחון וזרים מבפנים הפך מזה העולם לומר סאינו צריך לאור העולם: יציע סביב הוא הנקרא בלע ונקרא אותם בלעות כי בשלטה סמות אלו נקראו ואחרי כן אומר חך בנה אותה עם קיר הבית סביב ואמר כי מגרשת נתן לבית סביב חוצה לומר כי קיר הבית היה רחב מלמטה והלך ומצר כלפי חוץ כנגד התאלי לפיכ היציע התחתון חמש באמה רחבה וקרוי התחתונה סהוא קרקע התיכונה היה מוכח מצד הבית על קיר הבית אמה אחת ועל אותה אמה לא היה בגין כי חלל היציע התיכונה היה והוא קיר הבית היה מצד ממה סהיה למטה אמה אחת כל גובה היציע התיכונה סהיה חמש אמות וזהו המגרשת סהוא אומר סנת לבית חוצה הנה התיכונה סם באמה רחבה עם האמה שמוספת ברחבה בקיר הבית וקרוי התיכונה סהוא קרקע העליונה סהיה השלישית היה מוכח על קיר הבית אמה אחת הנה העליונה סבע באמה רחבה כי סתי אמות מוספות ברחבה בקיר הבית חנה קיר הבית בעליונה היה צר ממה סהיה למטה בתחתונה סתי אמות וכל זה עשה כדי שלא יאחו קורות התאים בקירות הבית בחורים טיעשו בקירות אלא על המגרשת היו נחוכות קורות התאים כי לא יכלו לעשות חורים בקיר: והבית בהבנותו. זהו טעם למה סהקדים לבלתי אחוז בקירות הבית לפיכך הוא צריך לתת מגרשת בקיר הבית להניח סם ראשי קורות התאלי כי לא יכלו לעשות חורים בקיר להנחת הקורות כמו טעמין בשאר בנים סל חולכי כל כלי ברזל לא נסמך סם בבית בהבנותו ואבני הקיר היו מדה אחת כלס אס כן לא יתכן להניח סם חורים בבנין הקיר ולעשות סם החורי אחר בגין הקיר גס כן לא יתכן כי לא נסמך כלי ברזל בבנין הבית ולטעם זה הכנסו פסקות זה בין ספור התאים וספור פתחי התאים: אכן

ולכסוף: וסוף המקרא הוא פירוש לראשו ויבן על קיר הבית סמוך לקיר הבית יציע סביב כיכר עשה את קירות ההיכל ולרביר עשה בלע: ויעש. כמו עשה וכן עזי וזמרת יה ויהי לי ליטועה כמוהו לי ליטועה: היציע התחתונה. בכל רוח ורוח היו התאים שלמה זה על זה ומדת ארכו לא כאמרה כאן ובמסכת מדות סבינו מלשי וסמכת תאים היו חמשה עשר בצפון חמשה על גבי חמשה וחמשה על גביהן וכן בדרום וסמכת במערב שלמה על גבי שלמה וסביב על גביהם התחתונה חמש והאמצעית שש והעליונה סבע למה כי מגרשת נתן לבית סביב חוצה קומת התא חמש אמות וכפעלה כותל ההיכל חמש אמות גרע את עוביו וכסג בו אמה לכני והניחו על אותה כניסה ראשי קורות ג עליות התא סהיא קרקעית לאמצעית וכפעלה עשר כנס אמה להניח ראשי קורות עליות האמצעית סהיא קרקע העליונה כמבאת אמצעית רחבה מן התחתונה אמה והעליונה רחבה מן התיכונה אמה: לבלתי יאחו בקירות. שלא לרדק ראשי הקורות דרך נקבים בקירות הבית סקילקול החומה הוא ואינרדך כני: אכן

רלבג

בסנה הרביעית בחדש זיו הוא החדש השני למלך שלמה על ישראל וגו' רל כי בסנה הרביעית למלך שלמה על ישראל בחדש השני ממנה והוא חרם אייר החל שלמה לבנות הבית וכן כתוב בספר דברי הימים: והבית אשר בנה המלך שלמה ליי טעים אמה ארכו. הנה זה הבית כלל מקום קדם הקדשים ומקום הקדש והנה מקום קדם הקדשים היה לפנים לפאת מערב אוכל מזה הבית עשרים אמה וסם היה ארון ברית יי והארבעים אמה הנשארות הם מקום הקדש וסם היה השולחן והמזבח ומזבח הזהב ובהם היחס גס כן היה דבר המסכן טעשה משה: והאולם על פני היכל הבית רל לצד המזרח ממנו והנה היה ארכו רבך לרחב ההיכל סהוא עשרים אמה והיה נמשך ברחב עשר אמות עד סהיה הארך ובהה קומת האולם כתבאר בספר דברי הימים סהיה ממה ועשרים אמה והוא ככל גובה הקדש וקדש הקדשים: ויעש לבית חלונות סקופים אטומים. פירשו רל סהיו רחבים מבחון וזרים מבפנים להורות סאינו צריך לאורה אלא כי כבד התבאר במופקים הכרסיים כי מפני היות החלונות רחבות מבחון והולכות בפעו ירבה יתר האור בבית כמו שזכר אחר זה ולפי סקומת הבית היתה מלמים אמה כמו סקדס הנה היתה אחרו וסדירות ארזים והנה היתה התקירה התחתונה לעשרים אמה גובה כי בזה היה כפלו באורך וברוחב ובעומק וכמע סהיה במסכן טעשה משה כפוי ויתר מאחד כן היה בזה הבנין: ויבן

בצללות ארזים: סלאת תראה אבן הקיר כמו סאמר בממוך אף אבן נראה: שד
קירות הספון: ועד הספון כלומר: כל הקירות מתקדש הבית ועד שמי קורה צפה
עץ ארז מבטנים ומכוכות קירות הספון דל עד ראשי קירות הממוכות לספון
וכתי' מארצית ביתא עד כותליא וגו': ובין את עשרים אמה מירכתי הבית: כלומר:

וּבָנָא ית כּוּתְלֵי בֵיתָא מְלָגִיו
בְּמַחֲצֵית אַרְזֵיָא מֵאַרְעֵית בֵּיתָא
עַד כּוּתְלֵיא עַד מְטִי שְׁמֵי שְׁרִיתָא
חָפִי נְסָרִין דְּאַרְזָא מְלָגִיו וְחִפְּאֵית
אוּשֵׁי בֵיתָא בְּמַחֲצֵית בִּירוּן !
וּבָנָא ית עֶסְרִין אֲמִין מִסְפִּי בֵיתָא
בְּמַחֲצֵית אַרְזֵיָא מִן אוּשֵׁיָא עַד
כּוּתְלֵיא וּבָנָא לִיה מְגִיו לְבֵית כְּפּוּרִי
לְקוּדְשׁ קוּדְשָׁא : וְאַרְבְּעִין אֲמִין
חָוֵי בֵיתָא הוּא הִכְלָא לְקִבְלִיה :
וְנְסָרִין דְּאַרְזָא חָפִי בֵיתָא מְלָגִיו
וְגַלְפֵי חִיזוּ בֵיעִין וְאַטְוִין שׁוֹשְׁבִין
כָּל בֵּיתָא חָפִי נְסָרִין דְּאַרְזָא לִיִּית
אַבְנָא מִתְחָא : דְּבֵית כְּפּוּרִי מְגִו
בֵּיתָא מְלָגִיו אַתְקִין לְסַתֵּן חֲסִין ית
אַרְזֵן קִמָּא רֵיו : וְקִדְם בֵּית
כְּפּוּרִי עֶסְרִין אֲמִין אֲדָרְכָא וְעֶסְרִין
אֲמִין פּוּתֵיא וְעֶסְרִין אֲמִין רוּמֵיה
וְחִפְּרֵי וְדִהְבָּא טַבָּא וְחִפְּא
מִדְּבָרָא נְסָרִין דְּאַרְזָא : וְחִפְּא
שְׁלֵמָא ית בֵּיתָא מְלָגִיו דְּהַבָּא טַבָּא

ז
ז
חזירתי
ת
בחדר ליטא
חד חס'
ז
בס' . ה'
ז
ו' בליט'
ו' יחזיראז
בל לפני
לפני רכו'
ה'

הזן סל בית הככרות:
עד הקירות.
התקד עשה קיר ארז
לכסות קיר האבן
לטוח עליו זהב: ויבן
לו. אחת עשרים
אמה: מבית לדבר:
לפנים ממחיצת אמה
טורקסן המפסקת
בן ארבעים לעשרים
ואותה מחיבה קרוייה
דברי: לקדם הקדמי:
הדבילן לאותן עשרי
אמה: ההיכל לפנים.
לבר החוץ: וארז אל
הבית פנימה מקלעת
פקשם. ואותה קירות
ארזים סגשה הבית
פנימה לכסות קיר
האבן קלוע היה ב
בנייני קלעות וזורת
פקשם כמן כפתורים
פקשם למיוסילם
בלעז: ופטורי
צבים. תירגם יונת
ואטוכין שושנין כורת
סלסלאות פטורי ל
לסון חבלים בלסון
תלמוד כמו כפיטורי
בפי ווטט צבים
לסון פרחים כמו וינץ
ציץ חבלים ופרחים

עיס סמוך לפקעס ופי' ציור פקעס כמו וקלע
בתן תרגם מקלעת פקעס וגלף חיזו ביען
בים • פתוחים דמות צינים ופרחים ופוטורי
א כמו פותח דרגס צינים תמורת הנח אמר
ך הבית • הדביד הנזכר פשעה חותו פנימי
יכך הדביד קדם הקרעים ומלת לתתן מקור
מים כמו באבין מולרתי הטבות מחרוז אסף
ספה בו ה'זן היתה רגועה בו התי' הזופת
הכין פיר רזל כי שלמה כפה ברוח הקרם
דביר ובה סם מקום לבנו בו הארון סמוך
עמוקות ועקלקלות והניח אבן כל פי המקום
נח ויאתיו גנז הארון סם • ולפני הדביר •
ני הדביר זולתי ההיכל סהיה עשרים אמה
כל ארבעים אמה ארכו ושלשים אמה קומתו
פי' ולפניו כמו ולפנים כלומר הדביר סהיה
סם עשרים אמה ארכו ועשרים אמה רחבו
זוא כמו לפניו כמו חלוני סקופים כמו חלוני
תו • והנה אומר למעלה על כל הבית ושלשים
ה ספל מן ההיכל הלא כסאמר מרת הבית
אמר ושלשים אמה קומתו הדביר בכלל ויט
קומתו מה סהיה מצופה זהב וזהו סאמר
אמה בגובה כפה הקירות זהב והעשר אמות
בו וסוהם וספיר ודומיהם מן האבני הטובות
בית אבן הקרה וזה לתפארת ואחר כך אמר
כפויים היו על הקירות וזה הפירוש הכסון
נצרכי קא חסיב משפת הנים ולמעלה קא
טבאי ויפך מצבח ארז • תרג' וחפא מרבחא
יים סל ארז ועל מצבח הקטרת אמן ולא אמר
בספרים סל ארז ואפשר סהיה מאבנים וזה
יה סל עצי טטים מצופה זהב וכתב ספור
לדבר פתח הדביר • ויעבר

דלכנ

ויעבר

ויעבר

ועבר ברתוקות זהב. תרגום דריון עברין ורתוקות צמו פלמלות ועין זהב
כותל היה לפני הדביר מבדיל בין הדביר ובין ההיכל כמנהג המזבח
ורחב כותל זהב אמה ואמ' כי באותו כותל סהיה לפני הדביר כתר דריון זהב וספה
הכל והכותל זהב: ואת כל הבית צפה זהב. ודברי הימים מבעת אלפים כבר

כסף מזוקק לטוח קירות הבתים
ואמר כי לטוח קירות הבתים
טעמו לסלסל אלפים ככרי זהב
מזכר או טעמו על הכסף ופירו'
לטוח סאר הבתים חוץ מן ה
ההיכל ודברי ר' לטוח קירות
הבתים וכי כסף היה והלא זהב
היה אלא למה קורא אותו כסף
סיהיה מכסף לכל בעלי זהבים:
וכל המזבח אשר לדביר. סמך
המזבח לדביר ואף על פי שלא
היה בתוכו אלא בהיכל היה ה
הסלחן לפי סהיה מכון כנגד
פתח הדביר כי בהיכל היה ה
הסלחן בצפון מסוך מן הכותל
סתי אמות ומחצה ומכור ברר'
מסוכה מן הכותל סתי אמות
ומחצה ומזבח הקטרת ממוצע
ביניהם ומסוך קמח כלפי חוץ
והיה מכון כנגד פתח הדביר
ומפני זה סמך המזבח לדביר
ואמר המזבח אשר לדביר ומה
סאומר וכל לומר כי קירותיו וגו'
הכל צפה זהב: עני שמן.

תרגומו אשר דריון ואין לשאול
איך סחת מעבי מאכל לכורך
מלאכה יש לומר כי כרת הזתים
הזקנים סאונים עושים פירות
וכן בעצי מערכה סהיה בהן
מעצי תאכה ועדירקל ארזל
מאותן סאונים עושים פירות ויש
לפרס עצי שמן מין ממיני הארז
יוצא ממנו שמן טעמו ממנו
הזפת לפיכך נקרא עץ שמן
כי הנה מצאנו בעזרא סאמ' צאן
ההרה והביאו עלי זית ועלי עץ
שמן כמצא עץ שמן איכות זית
וכספיה א תוך הבית. כי הכספי'
הקצוות היו כוגעות אל הקירות
צמו סאמ' זאת לקיר דריון ואת לקיר צפוני כי פניהם כנגד ההיכל כמו סאומר
דברי הימים ופניהם לבית והכנסים האחרות סהיו תוכיות זהו תוך הבית סאמ'
כי כלם היו תוך הבית אלא סאלה קצוות ואלס תוכיות והתוכיות היו כוגעות כסף
כרוב זה לכסף כרוב זה והנה בין ארבע הכספ' עשר' אמה כמרת הבית וגופות
הכרובים תחת הכנסים הם ואין צריך להיותם עומדות בגם: מסב' סס בסקל
מזר ופי' כמו סביב: קלע. סס בסקל פעל ופי' ציור רל כי סביב הבית ציור ציורים
כרובים מפותחים לא סהיו בולטין: ותמרות: צורת תמרים: מלפנים ולחיצות.
מלפנים הוא הדביר ולחיצות הוא ההיכל ואמר כי בכל קירות הבית סביב עשה
אלה הצוירין ברבר ובהיכל וכן פי' לפנימה ולחיצות ספסה קרקע הדביר וקרקע
ההיכל זהב: ואת פתח הדביר. כמו ולפתח הדביר וכן ועשה את רמו כמו לרמו
וכי' ולתרגע בית ככורי: האיל מוזות חמיסית. האיל הוא הסף העליון והמוזות
הם סאר מפה ומפה אשר ססף סמוך עליהם. ואומר כי איל הפתח ומוזותיו היו
בתכונה חמיסית סהיתה המוזות חמש זלעות זו לפנים מזו וכך המוזות האחרות
וכן האיל וית' אילא וכסוהי מטקסין ולרעתי יהיה ענין הפסוק כן כאלו אמר
האיל והמוזות היו חמוס' תרגום חמיסית מטקסין כמו חמוס' וכך תרגום
ומדרו את תבנית טקסין: וסתי

ועבר ברתוקות זהב. מלמלות: ואת כל הבית. כל ההיכל כולו: עני
סמן. דריון זיתא: עשר אמות קומתו. ורגליהם בקרקע עומדים אחר מצפון
לארון ואחר מן הדרוס סובבין עליו ועל דריון סהארון היה כתר ארכו לרחבו סל
בית ודריון בולטין בפתח הדביר כמנהג הפתח ודריון כתרין בראם אורכו
כדי סהיו סבי לויים
יכולים ליכנס ביניהם
כסבסאין אותו ב
במדר: עשר אמות
מקצות כספיו ועד ק
קצות כספיו. כספה
פרוסות כמבוא כספות
סניהם סהיו כוגעות
זו בזו ממלאו כל חלל
עמרים אמה וגוף ה
הכרובי איכות המרה
ועמר כסומהלך כ
כסף אחד בקיר כפון
וכסף הכרוב סהיו
כוגעות בקיר מזרח
סוככי על הארון ועל
דריון: וכספיהם א תוך
הבית כוגעות. וראשי
הכנסים אשר באמצע
הבית כוגעות כסף אל
כסף סכל חלל הבית
עסרי: ואת כל קירות
הבית. קירות הכן:
מסב קלע. מוקפות
צוירין: פיתוחי
מקלעות כרובים.
חקוקי צורת כרובים
ורקלי וחבלי ופרחי:
מלפני ולחיצות: לבית
הכסות הפכיתו ו
וההיכל והחיצון: ואת
קרקע הבית. כל
הרצפה לפנימה ו
ולחיצות לבית ה
הכסות ולהיכל:
עני שמן. עני זית
האיל. אילי
הפתח הם המוזות
סמכאין וסמכאין ע

הכרובים יג חס בקריאה וס' נכסר בסדר תרומה: צעים ד' וס' וארז אל הבית פנימה. פתוח מקלעות כרובים:
ושהי דלתות עצי שמן. וקלע כרובים ותמרות:

ויעבר ברתוקות זהב לפני הדביר
ויעפהו זהב: ואת כל הבית צפה
זהב עד תם כל הבית וכל המזבח
אשר לדביר צפה זהב: ויעש
בדביר שני כרובים עצי שמן עשר
אמות קומתו: וחמש אמות כנף
הכרוב האחרת וחמש אמות כנף
הכרוב השנית עשר אמות מקצות
כנפיו ועד קצות כנפיו: ועש
באמה הכרוב השני מדה אחת וקצב
אחד לשני הכרובים: קומת הכרוב
האחר עשר באמה וכן הכרוב השני
: ויתן את הכרובים בתוך הבית
הפנימי ויפרשו את כנפי הכרובים
ותגע כנף האחד בקיר וכנף הכרוב
השני נגעת בקיר השני וכנפיהם
אל תוך הבית נגעת כנף אל כנף:
ויעף את הכרובים זהב: ואת כל
קירות הבית מסב קלע פתוחי
מקלעות כרובים ותמרות
עצים מלפנים ולחיצות: ואת קרקע
הבית צפה זהב לפנימה ולחיצות:
ואת פתח הדביר עשה דלתות עצי
שמן האיל מוזות חמיסית:

עשויות עגולות כמין אילנים אילני ואלמיו וכן בכל בנין יחזקאל סכות הפתחים
קרוין אילין: מוזות חמיסית. המפתח האחר והמוזות מכאן מכאן סתים
הרי סלס והמסקוף סעליו עשוי כסמים כזה כך סמכתי ואני אומר מוזות
חמיסית חמיסה זלעות היו למזחה ולא היתה מרובעת ואינו מדבר לא במפתח
ולא במסקוף סלא מצינו מפתח ומסקוף קרוין אילנים: וירר

רלבג

ועבר ברתוקות זהב. רלעסה כמו ברחים בסלמלות זהב בהיכל אשר לפני
הדביר כי עשה סס כותל בין הדביר ובין ההיכל להיות תמורת הפרכת אחר
ספסה הכותל הוא זהב כמו סקדס: ואת כל הבית צפה זהב עד תום כל
הבית. רלכ' כים ההיכל צפה זהב אך לא היה מזוקק כמו הזהב ספסה בו הדביר
לבאר דבר ההבדל סהיה בין קרם הקרשים ובין הקרם: וכל המזבח אשר לדביר
צפה זהב. אחרוב סהיה הרצון בזה סקדס זה צפה המזבח הקטרת באבנים
וכסוה עצי ארז כמו טעסה בקירות הבית סהיו סל אבן וכסוה אותם בארז ואחר
כן צפה אותם זהב: ויעש בדביר סני כרובים עצי שמן. הנה עשה צורת כרובים מעץ שמן והוא ממכיו הארזים והוא קרי' בלעז אופ"ן ויס ממנו סאיו עושה פירות ואולי

מזה המין עשה זה אף סלחו לו חירס ולא ספחית סלמה בזה עץ מאכל גם יתכן סהיה זה אחר סיבם האילן והנה הכרובים הם בצורת כן ארס מן הקטנים. וזכר סכבר
היה עמר אמות כל אחר מהם בקומה ורחב פריסת כספיו גם כן עמר אמות. והנה היו פני הכרובים האלו מביטים לכני סככנס סס והכסף סמאלית מהאחר מהם
כוגעת לכסף חמיסית מהאחר וזה יחזיקו כל רוחב הדביר מקיר אל קיר כי ההלל מביניהם היה עשרים אמה. וזכר סכבר צפה אלו הכרובים זהב: מסב קלע. רל סביב
ציור ברמיון יריעה או סבב ענפי אילן וחרמיתו: פתוחי מקלעות כרובי ותמרות. רל סהיה חקוק ומצויר בהם דמות יריעות סהיה בהם צורת כרובים וצורת תמורות
סהם כמו סקעס וזה כי צורת תמרים היא כמו ביצה ססכ' ראסיה חרין או דמות ענפי אילן וחרמיותיו ויהיה בהם צורת כרובים וצורת סקעס ופטורי צצים וזה היה
מצויר מלפנים והוא הדביר ולחיצות והוא ההיכל. וזכר ספסה זהב קרקע הבית לדביר ולהיכל אך דמה סקרקע ההיכל היה מצופה עץ ארז לא קרקע הדביר כמו
סקרס ואמכס היה זה כדי ספסאר עומק הדביר עמרים אמה ויהיה גם כן הבדל כראיה בין הקרם ובין קרם הקרשים: ואת פתח הדביר עשה דלתות עצי שמן האיל מוזות
חמיסית. רל סהאיל והוא ססף אשר על הפתח והמוזות סהיו לצדיו היו מאת הפתח החמיסית כי היתה החמיסית לדביר והרבעית להיכל והסליסית לפתח האולם
והסליסית לחצר הכהנים והראסיה לעזרה הגדולה וזה כי מחוץ לאולם היה חצר הכהנים והיתה העזרה הגדולה והנה נזכר חצר הכהנים והעזרה

וסי

וסתו דלתות עצי סמך וסתו דלתות עצי סמך מאמר מעשה לפתח הדביר קלע עליהם מקלעות כרובים כמו מעשה לקירות וזו קלע כוונת ויסא אברהם את עיניו כרדס ורכב וסוס וזולתם או יהיה פירושם כממשעו ומה סאל וסתו דלתות עצי סמך אחר מאמר וסתו דלתות עצי סמך בא לומר כי ארבע דלתות היו לפתח הדביר

וכן לפתח ההיכל וכן אף בבנין יחזקאל וסתו דלתות להיכל ו ולקדש וסתו דלתות לרלחות ופי' רזל החצונות כפתחות לתוך הפתח לכסות עביו של כותל והפנימיות כפתחות לתוך הבית לכסות אחר הדלתות שכל הבית היה טוח בזהב חוץ מאחורי הדלתות ואעפ' שהיו הדלתות לפתח הדביר היה סגור כן פרוכת כמו מאמר בדברי הימים להיות מסך לפתח לפי סלח היו הדלתות כסגור סהר צדי ארון כתובים על פני הדביר אף הפרכת היה מסך למער הדביר וירד על הכרובים ואחר מאמר וספה זהב למח אמר אלה וירד אלה סלח תאמר כי ספה הכל זהב ולא כראו הצורות כמו שהיו קודם כפוי הזהב כן היו אחר כך כי רדד הזהב על הצורות ותרבו וירקעו ורדדו וכן עשה על המזוזות הוא אומר מעשה מזוזות פתח ההיכל עצי סמך כמו מעשה ל לפתח הדביר אכל דלתות פתח ההיכל היו עצי ברזים מאת רבעית כמו ספי חמיסית סהיו במזוזה חמש בלעות זו לפנים מזו ובמזוזו פתח ההיכל היו ארבע זו לפנים מזו ופירו' מאת כי רבעית תואר לתכונה כמו ספי חמיסית ב' תואר לתכונה ומאת דבק עם התכונה כאילו אומר עשויה מתכונה ר רבעית וכן גם מאת זה תצא כמו מזה וז' ער סיהיה ענין רבעית לוח כי מצאנו במשנה ורבעית של ארז על גביה ופי' לוחות ואומר כי המזוזה לא היתה בגוף אחד מקט' אכל היתה

ותרתין דשין דאעין וזיתא וגלף עליהון קליעין כרובין וצורת דקלין ואטונין שושנין וחפא דהבא ונסין על כרוביא ועל צורת דיקלין ית דהבא וכן עבר לתרע היכלא סיפין דאעין וזיתא מן ארבעה סטריהון מרבעין וותרתין דשין דאעין ביריון תרין צירין ודשא חרא סגלגלין ותרין צירין ודשא תנתיא סגלגלין וגלף כרוביא וצורת דקלין ואטונין שושנין וחפא דהבא מכבש על צורתא ובנאית ורתא גוייתא תלתא סודין דאבן טבא וסידרא חד דמריש אעין ארזיא ובשתא דרבעיתא שרי לאישתכללא ביר מדרשא וזו בירחיו וניצניא ובשתא חרא עסרי בירח מיסא איבביא הוא ירחא חמינא אשתכלל ביתא לכל צורתיה ולכל חתו ליה ובנהו שבע שנין וית ביתיה בנא שלמה תלת עסרי שנין ושכלל ית כל ביתיה ובנא ית בית מקרת מלכא מאה אמי אורפיה וחמשין אמי פותיה ותלתין אמי רומיה על ארבעה סודין עמודי ארזיא

וסתו דלתות עצי סמך וסתו דלתות עצי סמך מאמר מעשה לפתח הדביר קלע עליהם מקלעות כרובים ותמורת ופטורי ציצים וצפרה זהב וירד על הכרובים ועל התמרות את הזהב וכן עשה לפתח ההיכל מזוזות עצי סמך מאת רבעית וסתו דלתות עצי ברזים שני צלעים הדלת האחת גלילים ושני קלעים הדלת השנית גלילים וקלע כרובים ותמורת ופטורי ציצים וצפרה זהב מישר על המחקת ויבן את החצר הפנימית של שר טורי גזיר וטור ברתות ארזים בשנה הרביעית יסד בית יהוה בירח זו ובשנה האחת עשרה בירח בול הוא החדש השמיני בלח הזיכר לכל דבריו ולכל משפטו ויבנהו שבע שנים ואת ביתו בנה שלמה שלש עשרה שנה ויכל את כל ביתו ויבן את בית יער הלבנון מאה אמה ארכו וחמשים אמה רחבו ושלשים אמה קומתו על ארבעה טורי עמודי ארזים

את שלשת הרעים בירח ואת ביתו וס' בכסר בסדר ד' ד' ודעיל בספרא סיבן ד'

מלוחות מרובין זו לזו וית מן ארבעה סטריהון מרבעין אומר כי המזוזות היו מרובעות בארבע זויתיהן ולענין זה נזכר לפרט חמיסית כי למזוזות היו חמש פאות לכל מזוזה ומזוזות ההיכל ארבע: סני בלעים סני דרי הדלת הצד הפנימי והצד החיצון היו עשוין מעשה גלילים בציור וכן הדלת השנית וקלעים כמו בלעים וכן תרצון כמו תרצון וע' קלע עליהם כרובים ותמורות וכבר פיר וקלע שהוא כמו וצייר ומקלעות כמו ציור וית תרין צירין דסא חרא סגלגלין ותרין דשא חמיסית סגלגלין תרגו קלעים כמו בלעים כמו ספי' ותרג' אותם כמו ציר הדלת: מיושר על המחקת כמו מאמר למעלה וירד על הכרובים ועל התמרות את הזהב כך אמר הכה סלח תאמר וספה זהב ולא היו ככרות הצורות אלא הזהב היה מיושר ומוכח על המחקת ועד הצורות כמו שהיו סוקעות או בולטות הזהב מצפה אותם והצורות הם כראות כבתחלה אכל היו מצופות זהב וס' מכבש על צורתא ויבן את החצר הפנימית הוא החצר הכקראת ג' עשרה וקראת פנימית לפי שהיתה פנימית להר הבית: כריות קורות ארזים כריות וחטובות היטב לשומם בכותל והיו שלמה הטורים מאבן גזית והאחר מקורות ארזים וכת' כריות מריס ובדברי רזל על מריס הגזול סבבאו בבירה: יוסר. משנה הרבעית למלכות שלמה החל בבנין הבית וזהו יסור סבבו יסוריו בירח זיו. כמו סכתוב למעלה: בירח בול הוא מרחשון כמו סאל הוא החדש השמיני וקראת כן מפני הגמלי' שמתחילין בו ענין מבוטל ובדברי רזל בירח בול סבו העלה נבל והארץ עשויה בולו בולות וירח סבו בוללל לבהמה מתוך הבית כלום שמאלל הבהמה כלה מן העדה ורעת יונתן בזה מתרגם בירח מיסא איבביא ויבנהו שבע שנים בשבע שנים ואחר מאמר ובסנה האחת עשרה

וירד על הכרובים. היה מרדד הזהב טסך דקין למקנן בציורי הצורות להיות סוקע בו במקום החקק ובלוט על הכליטה סלח יהא הזהב מבוטל את הצורות ויהיו צורות העץ כיכרות בזהב מאת רבעית. מזוזות ההיכל היו רבועות וכן תי מן ארבעה סטריהון מרבעין וסתו דלתות. כל אחת כריחצי רוחב הפתח: סני בלעים ית תרין צירין ציר העליון וציר ה

טורי ג' ובלאים וס' ובלאו בו ארבעה טורי אבן. ויבן את החצר. בירח האיתנים בחג הוא החדש. ואבחר ד' בקריא וס' בשנה הרבעית יסד בית י'. ובשנה האחת עשרה. בירח האיתנים בחג הוא החדש. ואבחר

התמרות כ' כתיב' כן וקלע כרובים אף זה מתורגם צירין לסוך קלעי אומר אני שהוא לסוך ארמי לסוך כניסה שהוא כ ככס בחור המפתח וקלע כרובים על הדלתות מיושר על המחוקה הזהב מכונן על חיקיו הצדד סוקע במקום סיקונו ובלוט במקום בליטתו סהיו הצורות כיכרות בו: וטור כריות ארזים כדכ' סל קורות עשה בחומה: בסנה הרבעית למלך שלמה יסד בית י'. החל יסודו בירח בול הוא מרחשון שהעשב בלח במרה ובללל לבהמה מן הבית מלשון ובל לחמורים: ואת ביתו בנה שלם שלם עשרה סנה. סבמלאכת גבוה מזרז ובסלו כעצל ובסבחו ספר הכתוב בית יער הלבנון תי וכריות

רלבג

וסתו דלתות עצי סמך וקלע עליהם. וסתו דלתות עצי סמך מעשה לדביר ציר כ עליהם צורת כרובים ותמורות ופטורי צצים וספה זהב באופן סירד הזהב על הצורות ההם והם כראו בזהב בתמונה שעשויה בעצי סמך: וכן עשה לפתח ההיכל וגו'. רל סכן עשה לפתח ההיכל מזוזות עצי סמך היתה מאת הפתח הרבעית. והנה מזה מדרגת הפתחים במנין כי בזה הערה אל מה סכוון בזה הבנין כמו סבבאר: וסתו דלתות עצי ברזים סני בלעים הדלת האחת גלילים רל סכני דרי הדלת היה מצויר בהם צורת גלילים ועמודים: וסני קלעים רל סני צדי הדלת הסני היו צוירים גם כן גלילים: וקלע כרובים וגו' וספה זהב מיושר על המחקת. רל סהיו יורד הזהב ביושר על החקוק סם מאלו הצורות בדרך סהצורות שהיינה כראות בזהב: ויבן את החצר הפנימית. היא העזרה ולא פי פיעורה. והנה בזה כתליה סביב שלמה טורים אבני גזית וטור אחר על גביהם מחתכות גדושת סל ארזים: בירח בול הוא מרחשון: ויבנהו שבע שנים. לא הקפיד בחצי הסנה העורפת או אולי בשבע שנים נסלם בנינו אך קצת הדברים סנעסו בולויס ולקסוט לא נסלמו עד הזמן הנזכר והנה נזכר זה לפי שהוא יזכור אחר זה כי ביתו בנה שלמה בשלש עשרה סנה וזה מורה על עוצם זריזותו בבנין בית המקדש: ויבן את בית יער הלבנון. הכה כראה ממה סזכר אחר זה מזה הבנין בנה שלמה לעצמו והנה היה זה הבנין להתקדש סם לימות החמה ולזה דמה מעשה פתחי רבס ואחס' מעד לבקן היה קרוב לבית המקדש ולזה כקרא בית המקדש לבנון. וזכר סכבר בנה זה הבית על ארבעה טורי עמודי ארזים ואחס' סעמודי הארזים היו כלם לרחב הבית וחולק האורך בהם לסלשה חלקים סניס עמודים היו בכל טור. והנה

כלה הבית מה היה צריך לומר ויבנהו שבע שנים סלח תאמר סתעצל בבתים מהבניי' ולא התעסק כל סבע סניס בבנין לפיכך חזר ואמר ויבנהו שבע סניס: סלס עשרה סנה. סלס עשרה סנה אחר כלות בית י' התעסק בבנין ביתו לא סתו סני' וסירוס סלס עשרה סנה עד תום סלס עשרה סנה למלכותו ולפי' זה הקסה מה סאמר למטה ויהי מקץ עשרים סנה אחר סלמה את סתי הבתים כראה כי סני הבתים סבע בבית י' וסלס עשר בביתו ויוכלו לתרג' כי פירוס אחר ועשרים סנה למלכותו סבע סניס אחר סלמלת הבתים נתן הערים לחירס ואף על פי סחירס נסא את סלמה בעצי ארזים ובעצי ברזים ובהם לבנין הבתים לא נתן הוא לחירס אלה הערים אלא מקצה עשרים סנה למלכותו: בית יער הלבנון. תי בית מקדש מלכא כראה כי מנהג המלכים היה בזמן ההוא לבנות בית בעיר להתקדש סם בתי הקין וסלמה בנה בעיר שהיה ידוע בארץ ישראל לבנון ובה הבית הזה מעצם כותליו וקירוייו ובה אותו על ארבעה טורי עמודי ארזים על ארבע פנות הבית ומעמוד לעמוד כריות ארזים סהס קירות גזולות הכקראים מריסם בדביר רזל וית כריות קריתיהן: וספן

וספון בארץ. וחסד כסדר דארוז: על הצלעות. הם סכרונות סוכר ואת מחפיה
והוא הענין בעצמו כי הכותלים נקראו מחיצה: ארבעים וחמשה. אלה הכסרים
כל ארץ סקרה בהם הבית היומא כי שלמה טורים היו כל טור וטור היו בו חמשה
עשר כסרים: וסקופים שלמה טורים. חלונות עשה בבית הזה וקראם סקופים

לפי סדרם מסקוף מהם כמו
סאמר וסקוף אבימלך בעד ח
החלון ומה סאמר שלמה טורים
שלמה טורים כסר: ארץ בין חלון
לחלון ומה. סאמר מחזה אל
מחזה מראה כסר מראה כלול
כי החלונות היו בשלמה הכותלים
וחו סאמר שלם פנים והם
חלון כסר חלון זהו מחזה אל
מחזה וית וכלונסא תלתא ס
סדרין זוי לקבל זוי תלת זמנין
ובדברי רזל ומורה על גבי כ
כלונסאות והם בדים ארוכים כמין
קנה סלרומח וזוי כמו זויית: וכל
הפתח והמזוזות רבעים סקוף
הפתחים היו מרובעים לא שהיו
עשויים מלמעלה כמין כפה וכך
מזוזות הסערים היו מרובעים
ולא עגולים: סקוף. תי וחפץ
כלונסא וית לפרס סקוף כמו
מסקוף כי המסקוף סעל ח
הפתחים היה גם כן מרובע
והמסקוף הוא חלון סעטין על
הפתח להסקוף ממנו מי סקורא
בסער והחלון הוא היה עשוי
מחזה מול מחזה שלם פעמים
כמו ספירטני: ואת אולם
העמודים. האולם הוא הסקורא
בית סער וקרוי עשוי כמין כפה
וסמך האולם אל העמודים כי

הבית היה בנוי על ארבעה עמודים כמו סוכר ואמר כי זה האולם היה על פני
העמודים והוא סאמר ואולם על פניהם ועוד היו עמודים אחרים על פניהם ועוד
עב על פניהם ועב הוא עץ עב וגדול הוא הנקרא מרים בדברי רזל ואמרו והעב
אלו המרישים: ואולם הכסא. סמך האולם אל הכסא כי לא היה שם אלא כסא
המספט אומר כי עשה אולם לבית המספט ושם היה הכסא שהיה משב בו וסופט
הבאים לפניו במספט ומה סאמר אחר כך אולם המספט הוא כפל דבר או פירוש
כי לאותו אולם שהיה בו כסא עשה אולם אחר לפניו הוא הנקרא אולם המספט
שהיה בית סער לבית המספט וכך כראה רעת המתרגם סתרגם ואולמא לאתקבא
תמן כורסיה בית ריכא דראין תמן פורסא לבית ריכא עבד ופירוש פורסא בית
סער כמו סאמר התקן עמך בפירוש כרי סתכסם לטרקלין כאין ויש נוסחאות
פירוש בלמך: מההקדק עב הקדקע. תי מאושיא ועד אושיא רל מיקור כותל
זה לבית זה סכנדרו כלומר כל הרפה היתה מכוסה בכסרים סל ארץ: וביתו
אשר ישב סם. הוא הבית סאמר למעלה ואת ביתו בנה שלמה שלם עשרה סכה
ואומר כי הסער האחרת שהיתה לבית הזה והוא הסער שהיתה מבפנים לאולם
היתה עשויה כמעשה אולם המספט סוכר וכך הבית סעשה לבית פרעה עשה גפ
כמעשה האולם הזה: כל אלה

רלבג

והנה היו כרותות הארזים על העמודים סוכבולו כסרי התקרה אחר עליהם והיו
גדולים וחזקים והנה ארכם לפי מה סתארכו שלישית מאה אמה. והנה היה ספון
בכסרים סל ארץ ממעל על הצלעות והם כרותות הארזים אחר על העמודים שהיו
ארבעים וחמשה כי חמשה עשר עמודים היו בטור האחד ולזה היו קורות הארזים
אשר עליהם חמשה עשר ומזה התבאר כי מקצת עובי העמוד האחד לקצה עובי העמוד
סדראה לי ממה סוכר אחר זה סתי אמות וחצי בדרך שהיה בין טור וטור שלמים אמה והיה גובה העמודים שלמים אמה ובה יתאמת סכל העמודים עם כרותות הארזים
אשר עליהם היו רבעים: וסקופים שלמה טורים. הם הצלעות סוכר כי הם היו בדמות מסקוף עם העמודים והוא מבואר סל היו כי אס שלמה טורים מאלו על ארבעת
טורי העמודים: ומחזה אל מחזה שלם פעמים. רל הפתח שהיה כסח פתח אחר כסנדרו זה הענין היה בזה הבית שלם פעמים כי שלם פתחים היו בכל אחר מצדי הארץ
זה כסנדרו זה והנה קרא הפתח מחזה כי סם יראה הארס מה סכנדרו: וכל הפתחים והמזוזות רבעים. רל שהפתחים האלו היו בדמות מרובע וזה כי הסקוף שהיה עליהם
עם העמודים אשר משני קצותיו משמים הפתח בצורת רבע שלמים אמה לכל רוח ובה התבאר שכול מחזה אל מחזה על פני רחב הבית שהיה זה שלמה פעמים בבית
הוא היה הכל כמסך בזה הרבוע עה הסקופים סעליו. והנה היה זה הבית נחלק לשלשה חלקים סוים. זהו מה סכראה לי בפירוש בורת זה הבית והוא מכסים מאד
ללסון סבא בזה והנה לא ראינו בו פירוש יאות לזה: ואת אולם העמודים עשה חמשים אמה ארכו ושלמים אמה רחבו. הנה זה האולם לפי מה סאחשוב היה ארכו
לרחב ביתי יער הלבגון סוכרנו וגם הוא היה מרובע באופן רבוע החלקים האחרים סוכרנו כי הוא היה סמוך לעמודי ולזה היה גובהו כגבהם: ואולם על פניהם וגו'. רל
סעל פני העמודים והוא אכל מקום הפתחים סוכריו היה כמין אולם והיו בו עמודים וכרותות ארץ עבה היתה על פניהם ואלו העמודים אהבם סהם סל ארץ ואכפ שהיו
האולם בנך כמו סכראה מהסוכר אחר זה: ואולם הכסא אשר ישפט סם. ובמקום אחר היה הגמדרין והוא הנקרא אולם המספט או יהיה הכל ענין אחר רל כי אולם
הכסא אשר ישפט סם הוא אולם המספט או יהיה הרקסון תואר הוא הכסא אשר ישפט סם רל כי ממנו יכנהו לאולם המספט כמו סתרגם יונתן: וספון בארץ מן הקדקע
ועד הקדקע. רל על פני כל הקדקע אולם המספט מיקור כותל זה ער יסוד כותל זה סכנדרו: וביתו אשר ישב סם חצר האחרת מבית לאלום. רל הוא הסער האחרת
שהיה מבפנים לאולם אשר בנה סם ביתו סעב סם תמיר ויאכל וישתה וישכב בו הנה היה נעשה כמעשה הזה רל שהיה ספון בארץ כל הקדקע אשר סם: ובית

וכרותות ארזים. קורות ארזים לאורך הבית היה טור העמודי בקרקע והכרותות
מעמוד לעמוד וטור הסכי ממול הסכר הפנימי היא עזרת הכהנים ועזרת ישראל
והיא היתה לפני האולם וקורא אותה פנימית לפי שהיתה לפני עזרת כסרים
ובמקרא לא מצינו כותב עזרת כסרים כי אס במסנה: וספון בארץ. קרוי עלייה
מלמעלה: על הצלעו.

ועבדים יאסו וס' נבסר בסדר ויקהל: אלים ג' חס בקריא וס' אלים המשפט עשה. ודאער בית יי' חגיגית.
יקס את העבדים. וכל צורת הבית דכו' חס' בבה סל:

וכרותות ארזים על העמודים:
וספון בארץ ממעל על הצלעות
אשר על העמודים ארבעים וחמשה
חמשה עשר הטור: ושקפים שלשה
טורים ומחזה אל מחזה שלש
פעמים: וכל הפתחים והמזוזות
רבעים שקף ומול מחזה אל מחזה
שלש פעמים: ואת אולם העמודים
עשה חמשים אמה ארכו ושלשים
אמה רחבו ואולם על פניהם
ועבדים ועב על פניהם:
ואולם הכסא אשר ישפט סם
אלים המשפט עשה וספון בארץ
מקרקע ער הקרקע: וביתו
אשר ישב סם חצר האחרת מבית
לאולם כמעשה הזה היה

כדיהן כעין מסקוף
סכרלת סוקף בו ועל איתן סקופין ראשי הכסרים הקטנים כסוכים בו אורכן סל
כסרים קטנים כסנדרו רחב סל כסרים גדולי סכנדרו תחלה: ומחזה למחזה. ראשי
כסרים סל סקוף זה למול כסרים סל זה. מחזה לסון קצה ומנחם סן פותרו וחיברו
אכל מחזה סכסס וכל חזית סכלסון מסנה כך הוא בסדר מערכת התמיד וכך
הוא עשה מחזה מבחוץ בפרק השותפין סבבא בתרא ויונתן אף הוא תירגמו זוי
לקביל זוי אכל סקופים אטומים וכך רבעים סקוף כולם תירגם כלונסא וכל
הפתחי והמזוזות סכסס מקירת מלכים עשוי פתחים פתחים מפני האויר ולכך
יקראו בית יער: רבעים סקוף. תי מרבעין וחפץ כלונסא מחופין היו הפתחים
בכסרים קרין ורבעין היו כסא פתחי בתים ולא עשויין כיפה כעין פתחי אולם:
ומול מחזה למחזה. ומול סל מחזה זה מוסב לקראת מחזה האחרת ראש הכסר
לקראת ראש הכסר שלם פעמים בכל תקרה ותקרה ואיני יודע הו'ך: ואת אולם
העמודים. אולם עשה לפני העמודי הלה לבית מבוא חמשים אמה ארכו ורחבו
סל בית שהיה חמשים אמה ושלמים רחבו לפני ארץ מסך הבית אלא סלעולם
המרה היתירה קרוייה אורך והקצר קרוייה רוחב: ואולם על פניהם. אולם גבוה
עשה על כל הבית: ועמודים ועב על פניהם. על כרותות ארזים סעל העמודים
התחתונים סכסב על עמודים אחרים ומרישין מעמוד לעמוד העמודים לארובתהן
צלעות מזה לזה והעבים לקירוי העלייה. עב הוא מרים כמו ססכינו והעבים אלו
המרישים: ואולם הכסא. ואולמא לאתקבא תמן כורסיה לבית דין דראין תמן
פורסא לבית ריכא עבד פורסא לסון פורסדור: וספון בארץ. מחופה קרקע
הרפה בארזים: מן הקדקע. תי מן אושיא ועד אושיא מיקור כותל זה ועד
יסוד כותל זה: וביתו אשר ישב סם ידירה גמורה לאכול סם ולסכב סם: מבית
לאולם. לפנים מן אולם סל בית יער הלבגון: ובית

אשר עליהם חמשה עשר ומזה התבאר כי מקצת עובי העמוד האחד לקצה עובי העמוד
סדראה לי ממה סוכר אחר זה סתי אמות וחצי בדרך שהיה בין טור וטור שלמים אמה והיה גובה העמודים שלמים אמה ובה יתאמת סכל העמודים עם כרותות הארזים
אשר עליהם היו רבעים: וסקופים שלמה טורים. הם הצלעות סוכר כי הם היו בדמות מסקוף עם העמודים והוא מבואר סל היו כי אס שלמה טורים מאלו על ארבעת
טורי העמודים: ומחזה אל מחזה שלם פעמים. רל הפתח שהיה כסח פתח אחר כסנדרו זה הענין היה בזה הבית שלם פעמים כי שלם פתחים היו בכל אחר מצדי הארץ
זה כסנדרו זה והנה קרא הפתח מחזה כי סם יראה הארס מה סכנדרו: וכל הפתחים והמזוזות רבעים. רל שהפתחים האלו היו בדמות מרובע וזה כי הסקוף שהיה עליהם
עם העמודים אשר משני קצותיו משמים הפתח בצורת רבע שלמים אמה לכל רוח ובה התבאר שכול מחזה אל מחזה על פני רחב הבית שהיה זה שלמה פעמים בבית
הוא היה הכל כמסך בזה הרבוע עה הסקופים סעליו. והנה היה זה הבית נחלק לשלשה חלקים סוים. זהו מה סכראה לי בפירוש בורת זה הבית והוא מכסים מאד
ללסון סבא בזה והנה לא ראינו בו פירוש יאות לזה: ואת אולם העמודים עשה חמשים אמה ארכו ושלמים אמה רחבו. הנה זה האולם לפי מה סאחשוב היה ארכו
לרחב ביתי יער הלבגון סוכרנו וגם הוא היה מרובע באופן רבוע החלקים האחרים סוכרנו כי הוא היה סמוך לעמודי ולזה היה גובהו כגבהם: ואולם על פניהם וגו'. רל
סעל פני העמודים והוא אכל מקום הפתחים סוכריו היה כמין אולם והיו בו עמודים וכרותות ארץ עבה היתה על פניהם ואלו העמודים אהבם סהם סל ארץ ואכפ שהיו
האולם בנך כמו סכראה מהסוכר אחר זה: ואולם הכסא אשר ישפט סם. ובמקום אחר היה הגמדרין והוא הנקרא אולם המספט או יהיה הכל ענין אחר רל כי אולם
הכסא אשר ישפט סם הוא אולם המספט או יהיה הרקסון תואר הוא הכסא אשר ישפט סם רל כי ממנו יכנהו לאולם המספט כמו סתרגם יונתן: וספון בארץ מן הקדקע
ועד הקדקע. רל על פני כל הקדקע אולם המספט מיקור כותל זה ער יסוד כותל זה סכנדרו: וביתו אשר ישב סם חצר האחרת מבית לאלום. רל הוא הסער האחרת
שהיה מבפנים לאולם אשר בנה סם ביתו סעב סם תמיר ויאכל וישתה וישכב בו הנה היה נעשה כמעשה הזה רל שהיה ספון בארץ כל הקדקע אשר סם: ובית

כל אלה. כל אלה העתים מזכר טבנה בית י' וביתו ובית המעטט ובית בת פרעה וחזרתיהם כלם היו כווי' באבנים יקרות כלומר טובות ממחצב כמו ספירסנו למעלה: במדות גזית. אבן גזית היה ידוע מדתו בניהם כמו במי רזל שהיה מרת גזית חמשה טפחים: מגדרות במגרה. מגרה הוא המיסור שהיו פני

האבנים חלקות וישרות יותר כשהיו מגדרות במגרה ממה שהיו אם היו כפסלות במקבות ופירו' מבית ומחוץ כי שני הפכי היו מגדרות: וממסר עד הטפחות. והיו גם אבנים ישרות וחלקות כן מן היסוד עד שמי קורה וקירא מקו' התחת הקורות טפחים כי האבנים סמנחין ראשי הקורות עליהם יוצאים חוץ לכותל כמדת טפח מבית ומחוץ ותכוכת הבניין היה גם כן מחוץ לבית עד החצר הגדולה אבל החצר הגדולה היה בבין אחר כמו שאל' באבני פלטה טורים וטור כרותו ארזים: ומיסוד אבנים. היה הבנין הזה מיוסד באבנים טובות וגדרות שהיו אבני מעסר אמות ואבנים מסמכה אמות אבל מן היסוד ולמעלה היו אבני טובות אבל לא גדולות כמדת היסוד אלא במדת הגזית ורזל אמרו כי אלו אבני עמר אמות ואבני סמכה אמות היו איטוניות ו יוצאות חוץ לכותל בולטות מ מבנים לבית ואמ' אבני עמר ואבני סמכה שאלו ככנסות ואלו יוצאות ומן היוצאות היו עלות לגדולות שסם היו יסכים זקני כהונה שלא היו מכניסין מטות למקדש ופריחיהם היו יסכים איש על כסותו לארץ: ולחצרי בנין החצר הגדולה כמו שאמר למעלה ויבן את החצר הפנימית וגו' וכן עשה לבנין הבית כבנין הזה: ממטה כפתי. הוא היה ממטה כפתי וואמו מבדלן כמו שאמר בדברי הימים ב' אשה אלמנה מבנות דן ומה שאמר

וביתא עבד לבת פרעה ונסים שלמה באולמא הדין: כל אילין אבנין טבין כמשחת גזית מססרן בססרין מגיו ומברא ומשכללן בפושכין ומלכרא עד דרתא רבתא: ומשכלל באבנין טבין אבנין רבין אבני עמר אמיין ואבני תמני אמיין: ומלעילא אבנין טבין כמשחת גזית ותמי נסרין רארא: ודרתא רבתא סחור סחור תלתא סרין ראבן טבא וסרראחד דמריש אעירא וין ודרת בית מקדשא דין גזיתא ולאולמא דביתא: ושלח מלכא שלמה ודבר ית חירם סצור: בר אחתא ארמלתא הוא משבטא דבית נפתלי וצבורי גבר צורי ואומן בעבדא נחשא ואחמליית חובבת וית סובלתא וית דעתא למעבד כל עיבדא נחשא ואחמלות מלך שלמה ועבד ית כל עיבדתיא: וצירית תרין עמודיא דנחשא תמני עסרי אמיין ר וסיה דעמודא תר

חשנה. ויצו המלך את יואב. בן אשה אלמנה הוא כמטה נפתלי. ויעש חירום את הבירות ואת הערים. ויקח את ארצות. אז יכה בגחם. ויעמר המלך על העמוד ויברת את הבית. את ירושלם ואת. והארץ תענה את הורגן. ועיפה פילגש בלב. ויעש חירום את הסירות וד'ה. ובשנת שמונה עשרה. חבול חבלנו:

ואביו איש צרי שהיה גר בצור כמו עובד ארום הבית כי לוי היה ולפי שגר בבית קראו בני וצורי קרייתו מלרע: חרם נחשת. הוא או אביו גם כן היה חרם נחשת ודבותו ז'ל סתכו מזה כי חייב אדם להתעסק באומנו' אביו לפיכך הזכיר הכתוב אביו כי גם כן הוא היה אומן ובנו למד אומנותו ומה שאמר בן אשה אלמנה להודיע כי ימת בעלה אבי חירם לפיכך לקח שלמה בנו כי גם הוא היה אומן טוב ומה שאמר חרם נחשת לעשות כל מלאכה נחשת ובדברי הימים אומר יורע לעשות בזה ובבסק ובנחשת ובברזל וגו' שמה ספר כל אומניו שהיה לו והנה לא ספר אלא מלאכת הנחשת כי לאותה מלאכה היה צריך לו שלמה כמו שאמר שעשה את העמודים והכתורות והמכונות והכירות והים והיעים והמזרחות כלם כלי נחשת היו: ויצר. אמר ויצר לפי שזרתם עשה בקרקע שהתקם בו: שמה עשר אמה. ובדברי הימים אמות שלשים וחמש אורך מה שאמר בדברי הימים הוא אומר על מרת פבי העמודים כאחד בעת היבוקה שהיו סוככים לפי' אמר שמה אורך והנה אמר קומה כשהעמודים וקומת העמוד האחד היה שמה עשרה וכן העמוד השני הנה שלשים ושם בין שניהם ומה שאמר שלם' וחמש האמה האחת היה ככנס חצי אמה מכל עמוד בתוך הכותרת לפיכך לא אמר לא שלשים וחמש והעמודי' האלה היו חלולים כמו שאמר בסוף ירמיהו ועביו ארבע אצבעות כגוב ומה שאמר וחוט שתיים עשרה יסוב את העמוד השני הוא הדין לראשון והקומה סזכר לראשון וה' הדין לשני אלא אחז הכתוב דרך קצרה והוא אחד משלשים ושתיים מרות שהתורה נדרשת בהן וכן אמר בסוף ירמיהו שמה עשרה אמה בקומת העמוד האחד וחוט יב וסוכנו ואל' בסוף וכן לעמוד השני וכו' תרגם יונתן הפסוק הנה תמני עשרי אמיין רומיה דעמודא חד וחוט משח תרחין עסרי אמיין מקף ליה וכן לעמודא תנייכא ומרת הקף העמוד היה שתיים עשרה אמה וזהו שאמר וחוט שתיים עשרה אמה יסוב את העמוד: וסתי

ובית יעשה לבת פרעה. עלה בלבו לעשות בית לבת פרעה: כאולם הזה. כמעט האולם הזה: כל אלה. כל האבנים האלה עשויים כבדות: כמדת גזית. כמדת אבני גזית מדה אחת היתה לאבני גזית במדי: וממסר עד הטפחות. בגובה היות הבנין הזה כשני באבני גזית האלה מן היסוד עד שמי קורה: ממסר. לסוף יסוד: הטפחות. שמי קורה כמין ומיני טפחה ס' סמים: ומחוץ. לכר החוץ היה כל מסר הקירות באבנים הללו עד החצר הגדולה: ומיסוד אבנים גדולות. והיסוד טבין הקרקע היה סל' א' אבנים גדולות יותר ממדת גזית: ומלמעלה אבני יקרות. ומלמעלה ליסוד היו אבנים יקרות עד ה' הטפחות כמו שאמר למעלה: וארז. וספי כסרין רארא כמו שאמר וספן בארז סלטה טורי גזית ה' החומה עשויה סלם כדבין סל אבנים ו נדבך סל עץ עליהם: חרם. אומן: וימלא את החכמה ואת ה' התבונה ואת הרעת סלטה כלי אומנות שהעולם כבדא בהן סל בחכמה יסר ארץ כונן סמים בתבונה בדעתו תהומו כדקע בשלמתן טבנה הבית: את שני העמודים. שהעמיד באולם יסן וכעז: סמכה עשרת אמות קומת וגו' ובדברי הימים הוא אומר שלשים וחמש אמה קומתן סיקון סניהם כאחת והאמה החדה אומר חצי

בן כ'רס בקריאה וס' בן אשה אלמנה הוא כמטה נפתלי. אית בהון את ואת וס' ויקח אברהם את ישמעאל בנו ואת לוט בן דין. ויקם בלילה הוא ויקח את שתי נשיו. וכלה בכפר את הקרש ואת אהל מעד. הן הראנו י' אלה את כבודו. ויקח את זקני העיר. ויהי לתשובת

ובית יעשה לבת פרעה אשר לקח שלמה כאולם הזה: כל אלה אבנים יקרות כמדות גזית מגדרות במגרה מבית ומחוץ וממסר עד הטפחות ומחוץ עד החצר הגדולה: ומיסוד אבנים יקרות אבנים גדולות אבני עמר אמות ואבני שמנה אמות: ומלמעלה אבנים יקרות כמדות גזית וארז: וחצר הגדולה סביב שלשה טורים גזית וטור כרתות ארזים ולחצר בית יהוה הפנימית ולאולם הבית: וישלח המלך שלמה ויקח את חירם מצר: בן אשה אלמנה הוא ממטה נפתלי ואביו איש צורי חרש נחשת וימלא את החכמה ואת התבונה ואת הרעת סלטה כלי אומנות ויבן את החצר הפנימית ואת שני העמודים נחשת שמנה עשרה אמה קומת העמוד האחד חשנה. ויצו המלך את יואב. בן אשה אלמנה הוא כמטה נפתלי. ויעש חירום את הבירות ואת הערים. ויקח את ארצות. אז יכה בגחם. ויעמר המלך על העמוד ויברת את הבית. את ירושלם ואת. והארץ תענה את הורגן. ועיפה פילגש בלב. ויעש חירום את הסירות וד'ה. ובשנת שמונה עשרה. חבול חבלנו:

חצי אמה היתה לכל אחד בראשו סאיה דומה למלאכת סאר העמוד כמו שאמר למעלה בעניין ועל ראש העמודים מעשה סוסן: וחוט

רלבג

ובית יעשה לבת פרעה. וכל הבית שהיה עשה לבת פרעה היה מעשהו כמעט האולם הזה והוא אולם המעטט שהיה כל קרקעו ספון בארז: כל אלה אבנים יקרות כמדות גזית. הנה היתה מרת אבן גזית מוגבלת וידועה אצלם: מגדרות במגרה מבית ומחוץ. ר'ל שהאבנים האלה להחליקם יותר היו מגדרות במגרה והוא חרב פגום מאד פירא בלע' כי הוא יסאיר האבן חלקה מאד ושלמה והיה זה באלו האבנים בשני טפחים הכראים האחד מבנים והאחר כראה מבחוץ: וממסר עד הטפחות. ר'ל מאבני היסוד עד אבני הכותל הכראי סדקיהן בשעורם למדרו בטפחות והם כל אבני הכותל הנראים כלם היו בזה האופן או אמר עד הטפחות כי בטור העליון אשר עליו תוסס התקרה יוצאו האבנים יותר מהשאר כמדת טפח או יותר מעט ר'ל שישמסם סס נוספות בפנים וזה מבואר בבניינים היפים והשלמים: ומחוץ עד החצר הגדולה. מחוץ לבית עד החצר הגדולה היו כל האבנים אשר בבנין עשויות בזה האופן והיה הרצון באמרו כל אלו האולמים והבתים סזכר אחר זכרו בית יצר הלכנו: ומיסוד אבנים יקרות. ר'ל סאבני היסוד היו גדולות יותר מאבני גזית כי היו בהם אבנים סל עמר אמות וסל סמכה אמות. ומלמעלה מן היסוד היו אבני יקרות כמדת גזית והיה ספון בארז כדקרה או היה סס באהלים כרותות אבנים עס האבנים ההם: ויחצר הגדולה סביב ר'ל שהחצר הגדולה אשר בה בית המלך היא מוקפת סביב חומה שלמים טורים אבני גזית וטור כרותות ארזים עליהם וכן היה לחצר בית י' הפנימית כמו סדקם וכן היה לאולם הבית ר'ל האולם אשר לפני הכניס והדביר: וישלח המלך שלמה ויקח את חירם וגו'. זכר סאביו גם כן היה חרם נחשת ולזה היה הסדקיות לו יותר כבדו הימים התבאר סקומת סניהם היתה שלשים וחמש אמות ויחסר מזה אם כן אמה' ואפסר סכאמר סלא דקדק בזה כמו סלא דקדק בבנין האופן הזק במקומות רבים שאמר על דוד כחברון מלך טבע סנים וטפה חדשים וזירוסלס מלך שלם וסלם סניה ובמקום אחד אמר כי חמיס אשר מלך דוד הם ארבעים סנה: וחוט

והיו שנים עשרה אמה יסוד העמוד הסבי. למד שהיה ר' אמות על ר' אמות עגול
סל שנים בהיקפו שלשה טפחים יס בורח טפח: ושכיו ארבע אצבעות. והוא
חלול מפרט בסוף ספר ירמיה והרי זה מקרא קצר פירוש אורכו של אחד וילמד
הסבי ממנו ופירש היקפו של שני וילמד ממנו הראשון וכן תירגם וכתב וחוט

מסח תרתי עשרי א'
אמין מקיף ליה וכן
לעמוד תנינא:
ושתו כותרות כומי'לס
בלב: מוכה:
טריט'טיר בלעז:
חמש אמות קומת
הכותל האחת. ובסוף
הספר הוא אומ' סלס
אמות פניו במסכת
ארבעים ותשע מדות
פתי אמות התחתונות
סל כותרות היו סוות
לעמוד סלס היה בהן
צורה וסלס העליונות
היו עורפות לחוץ מ
מוקפות צורה סכאל
סבבים מעשה סבכה
כמין לולבין סל רקל
היו מוקפות ואומ' חכי
סלס מנה אורת פתי
אמות התחתונ' בסוף
הספר לפי סהיו סוות
לעמוד והעמוד תחוב
בכותרת פתי אמות:
סבבים מעשה סבכה
הסבכות סהיו להן
דומות כמין כיפה
סקורין קוי'פא מעשה
סבכה מוקפות היו
צורות סל לולבי רקל
כמו ועל סבכה יתהלך

האחת ג' קמצי' וס' נמסר בסוד תרומה: השבכה ג' חס' הא' בריש תיבותא וקרינן וס' נמסר בספר שמואל חלק
ב' ס' טז' כג':

היה בהן צורה וסלס
עליונו הן כפרדות לחוץ מוקפות
סבבים מעשה סבכה כמו לולבי
רקל היו מוקפ' לפיכך לא מנה
בזה הספר בסוף אלא הסלס
אמות העליונות שהיה בהם
הסבכה לפיכך אמר במקוץ
וסבכה ורמונים על הכותרות
סביבי לכסות את הכותרות
אינו אומר שהסבכה האחת
היתה לכסות פתי הכותר' אלא
פי' על הסבכה האחת משתי
הסבכות שהיו מכסות את ה
הכותרות: אשר על ראש
הרמונים. היאך היה זה והלא
הכותרות היו על ראש העמודים
והרמונים על הכותר' ויש ספרי'
סכתוב בהם אשר על ראש ה
העמודים טעות הוא כי המסרה
אומרת ראש הרמונים לית כ
כותיה הכה כי זה לבדו ראש ה
הרמונים והפאר ראש העמודים
אם כן אפשר שגם על ראש
הרמונים היו כותרות אחרות
וכן עשה לכותרת הסכית' שני
טורים רמוני' על הסבכה לצורך
הכותרת לכסותה כמו שעשה
באחרות: מעשה טוש' באולם.
על הכותרות סהיו על ראש ה
העמודים היה עליהם מעשה
טוש' ארבע אמות למעלה כנגד
האולם שהיה הכיפה וזהו סאל

והיו שנים עשרה אמה יסוד העמוד הסבי. למד שהיה ר' אמות על ר' אמות עגול
סל שנים בהיקפו שלשה טפחים יס בורח טפח: ושכיו ארבע אצבעות. והוא
חלול מפרט בסוף ספר ירמיה והרי זה מקרא קצר פירוש אורכו של אחד וילמד
הסבי ממנו ופירש היקפו של שני וילמד ממנו הראשון וכן תירגם וכתב וחוט
מסח תרתי עשרי א'
אמין מקיף ליה וכן
לעמוד תנינא:
ושתו כותרות כומי'לס
בלב: מוכה:
טריט'טיר בלעז:
חמש אמות קומת
הכותל האחת. ובסוף
הספר הוא אומ' סלס
אמות פניו במסכת
ארבעים ותשע מדות
פתי אמות התחתונות
סל כותרות היו סוות
לעמוד סלס היה בהן
צורה וסלס העליונות
היו עורפות לחוץ מ
מוקפות צורה סכאל
סבבים מעשה סבכה
כמין לולבין סל רקל
היו מוקפות ואומ' חכי
סלס מנה אורת פתי
אמות התחתונ' בסוף
הספר לפי סהיו סוות
לעמוד והעמוד תחוב
בכותרת פתי אמות:
סבבים מעשה סבכה
הסבכות סהיו להן
דומות כמין כיפה
סקורין קוי'פא מעשה
סבכה מוקפות היו
צורות סל לולבי רקל
כמו ועל סבכה יתהלך

והיו שנים עשרה אמה יסוד העמוד הסבי. למד שהיה ר' אמות על ר' אמות עגול
סל שנים בהיקפו שלשה טפחים יס בורח טפח: ושכיו ארבע אצבעות. והוא
חלול מפרט בסוף ספר ירמיה והרי זה מקרא קצר פירוש אורכו של אחד וילמד
הסבי ממנו ופירש היקפו של שני וילמד ממנו הראשון וכן תירגם וכתב וחוט
מסח תרתי עשרי א'
אמין מקיף ליה וכן
לעמוד תנינא:
ושתו כותרות כומי'לס
בלב: מוכה:
טריט'טיר בלעז:
חמש אמות קומת
הכותל האחת. ובסוף
הספר הוא אומ' סלס
אמות פניו במסכת
ארבעים ותשע מדות
פתי אמות התחתונות
סל כותרות היו סוות
לעמוד סלס היה בהן
צורה וסלס העליונות
היו עורפות לחוץ מ
מוקפות צורה סכאל
סבבים מעשה סבכה
כמין לולבין סל רקל
היו מוקפות ואומ' חכי
סלס מנה אורת פתי
אמות התחתונ' בסוף
הספר לפי סהיו סוות
לעמוד והעמוד תחוב
בכותרת פתי אמות:
סבבים מעשה סבכה
הסבכות סהיו להן
דומות כמין כיפה
סקורין קוי'פא מעשה
סבכה מוקפות היו
צורות סל לולבי רקל
כמו ועל סבכה יתהלך

השבכה
ג' חס' הא'
בריש תיבותא
וקרינן

גם כן למטה ועל ראש העמודים מעשה טוש' ויוכתב תרגם עובר סוכה'א לקיט
באלמא וכן תרגם פרח טוש' לקיט סוכה'א: מלעומת הבטן. כנגד המקום
האמצעי אשר לעבר הסבכה היו כותרות אחרות מלעיל לאותו המקום ויוכתב
תרגם מלקבל דישקא: מאתים טורים סביב על הכותרת הסכית'. והוא הדין
לראסונה כי ארבע מאות רמונים היו בין שני העמודים כמו שאומר למטה ומה
שאומר מאתים טורים לא שהיו הטורים מאתים אלא הרמונים היו מאתים לסבכה
האחת והיו שני טורים סביב בכל טור מאה וזהו סאל' בדברי הימים ויעש רמוני'
מאה ויתן בסרשרות והם הסרשרות שעשה לכותרות וכן מה סאל' בספר ירמיה
כל הרמונים מאה על הסבכה בטור האחד ר"ל וכן בטור השני מאה והנה הם
מאתים בסבכה האחת ומאתים בסבכה האחרת ומה שאמר פס' תשעים ושמה
רוחה אומר כי תשעים ושמה מן המאה אשר היו בטור האחד היו מיוחדות סביב
לעבר אחד והארבע מיוחדות לעבר אחר גם כן סביב: לאולם

רלבג

והיו שנים עשרה אמה יסוד העמוד הסבי. למד שהיה ר' אמות על ר' אמות עגול
סל שנים בהיקפו שלשה טפחים יס בורח טפח: ושכיו ארבע אצבעות. והוא
חלול מפרט בסוף ספר ירמיה והרי זה מקרא קצר פירוש אורכו של אחד וילמד
הסבי ממנו ופירש היקפו של שני וילמד ממנו הראשון וכן תירגם וכתב וחוט
מסח תרתי עשרי א'
אמין מקיף ליה וכן
לעמוד תנינא:
ושתו כותרות כומי'לס
בלב: מוכה:
טריט'טיר בלעז:
חמש אמות קומת
הכותל האחת. ובסוף
הספר הוא אומ' סלס
אמות פניו במסכת
ארבעים ותשע מדות
פתי אמות התחתונות
סל כותרות היו סוות
לעמוד סלס היה בהן
צורה וסלס העליונות
היו עורפות לחוץ מ
מוקפות צורה סכאל
סבבים מעשה סבכה
כמין לולבין סל רקל
היו מוקפות ואומ' חכי
סלס מנה אורת פתי
אמות התחתונ' בסוף
הספר לפי סהיו סוות
לעמוד והעמוד תחוב
בכותרת פתי אמות:
סבבים מעשה סבכה
הסבכות סהיו להן
דומות כמין כיפה
סקורין קוי'פא מעשה
סבכה מוקפות היו
צורות סל לולבי רקל
כמו ועל סבכה יתהלך

והיו שנים עשרה אמה יסוד העמוד הסבי. למד שהיה ר' אמות על ר' אמות עגול
סל שנים בהיקפו שלשה טפחים יס בורח טפח: ושכיו ארבע אצבעות. והוא
חלול מפרט בסוף ספר ירמיה והרי זה מקרא קצר פירוש אורכו של אחד וילמד
הסבי ממנו ופירש היקפו של שני וילמד ממנו הראשון וכן תירגם וכתב וחוט
מסח תרתי עשרי א'
אמין מקיף ליה וכן
לעמוד תנינא:
ושתו כותרות כומי'לס
בלב: מוכה:
טריט'טיר בלעז:
חמש אמות קומת
הכותל האחת. ובסוף
הספר הוא אומ' סלס
אמות פניו במסכת
ארבעים ותשע מדות
פתי אמות התחתונות
סל כותרות היו סוות
לעמוד סלס היה בהן
צורה וסלס העליונות
היו עורפות לחוץ מ
מוקפות צורה סכאל
סבבים מעשה סבכה
כמין לולבין סל רקל
היו מוקפות ואומ' חכי
סלס מנה אורת פתי
אמות התחתונ' בסוף
הספר לפי סהיו סוות
לעמוד והעמוד תחוב
בכותרת פתי אמות:
סבבים מעשה סבכה
הסבכות סהיו להן
דומות כמין כיפה
סקורין קוי'פא מעשה
סבכה מוקפות היו
צורות סל לולבי רקל
כמו ועל סבכה יתהלך

היה נכנס בהם העמוד. והנה אמר בזה המקום סקומת הכותרת היתה חמש אמות ובסוף זה הספור אמר סקומת היתה ג' אמות וזה ראייה שהפתי אמות התחתונות
היתה כמו מלאכת העמוד והיה העמוד הנכנס בהם ומזה יתבאר שרוחב הכותרות גדול מעמקם כי זה רחבם היה מוקף על רחב העמוד ורחב העמוד הוא סלס אמות
וארבעה חומשי אמה בקירוב כמו סקדס: סבבים מעשה סבכה. הוא מעשה רשת קרשפיה בלעז והיתה מקפת כל הכותרת ממעל ומתחת: גדילים מעשה סרשרות
לכותרות. הם טרי'אש בלעז והיו מוקפים מהם סבכה על כל סבכה: ויעש את העמודים וסבי טורים סביב על הסבכה האחת. אחשוב שהעמודים האלו היו טורים
עומדים בגובה סבכה ואילו העמודים היו קבועים בסבכה בשני גדילים ממנה ביותר רחב וכאשר נמשך אחריו מהסבכה גדילים אשר בכל סבכה והיה זה לכסות את
הכותרת אשר על ראש העמודים והיא האבן העליונה והנה תהיה אות וי' במלת וסבי טורים כפ"א רפה בלשון ישמעאל והרצון בו יועש את העמודים סבי טורים או ירצה
בזה סבבה עשה את העמודים בסבכה באופן שתארכו ועשה אותם סבי טורים והכונה אחת ממה שזכרנו קודם: וכותרות אשר על ראש העמודים. ר"ל סבבה עשה זה
בכותרות אשר על ראש העמודים והם האבנות העליונות ציור טוש'אס ופרחים היו עולים על ראש הכותרות באולם ארבע אמות ואחשוב שזה הציור היה נעשה בשני טורי
העמודים היוצאים מן הסבכה כי העמודי' ההם היו גבוהים על ראש הכותרת והיה בהם צורת פרחים וטוש'אס: וכותרות על פני העמודים וגו' הם הכותרות התחתונות
ר"ל האבנים התחתונות המביטות אל העמודים הגדולים וירצה בזה סבבה שהיה מהם מביט לעמודים היה טור רמונים וגם ממעל למקום ההוא מלעמת הבטן והוא
אמצע רבוק פתי האבנות כי המקום ההוא בלתי רואה העמודים היה טור רמונים. והנה היה בכל טור מאה רמונים כמו שכתוב בספר דברי הימים באמרו ואת
הרמונים ארבע מאות לסתי הסבכות סבי טורים רמונים לסבכה האחת לכסות את פתי גלות הכותרות אשר על פני העמודים. והנה הרמונים תלוים בסרשרות כמו
סזכר פס' וירמיה שהסרשרות סהיו סבכה לכל כותרת היו שלשה בגלה העליונה ושלשה בגלה התחתונה והאחת במקום דבוקם והיא היתה לעמת הבטן. והנה
אמרו בזה המקום כי הרמונים היו מאתים טורים סביב אין הרצון בו סהיו מאתים טורים כי זה אינו כמו שזכרנו אך הרצון בזה שהרמונים היו מאתים טורים סביב
ר"ל סהיו מסודרים בשני טורים סביב: ויקם

לאולם ההיכל כמו באלום ההיכל וכמוהו כי איש הרגתי למצני בפצעי ואחרים זולתו יכין מה שקראם לעמורים לסימן טוב לפי שהיו בהנחת הבית קרא להם שמות לסימן טוב לאחר יכין לשון הכנה סימן הבית לעולם כמו שאל כירח יכון עולם ובעז לשון עז והיא מלה מורכבת בעז כלומר שיתן האל בעז וקיום

כמו שכתבנו י' עז לעמו ותתום לפי שהיו בהם מלאכות רבות וזכורים רבים כמו שכתבנו אמר עם כל זה שלמה מלאכת ה העמורים ויעש את הים מוצק כלום מותק בצורתו כמו שהיתה כן התיכונדפוס בקרקע אלא מהקומו בקורבם כמו שפשו הכלים עשר באמה שהיה רחבו עשר אמות והקיפו שלשים אמה יסוב אותו וכל פיס ב בהקיפו שלשה טפחים יס בו רוחב טפח ופקעם תי וזורת בעין ובדברי הימי ורמז בקריס אכ גופם היה עגול כדמות בצים ופניהם היו דמות פני בקריס ומה שאמר מתחת לפתחו אינו אומר מתחת לפתחו ממעם אלא מתחת לפתחו רחוק משפתו שתי אמות כי חמם אמות היה קומת הים והשתי אמות העליונות היו חלקות שלא היו בהם צורות ב בקריס ובאותן שתי אמות היה הים עגול ומתחת אותם שתי אמות היה הים מרובע השלש התחתונות ולהם צורת בקריס וזהו שאמר עשר באמה מקיפים את הים פירוש עשר באמה לכל רוח הנה היה רבוע הים ארבע אמה בעגולו מלמעלה שלשים אמה כך פירשו רבותינו ז"ל וכן נראה מפסוק הפסוק יצוקים ביצוקתו הבקריס היו יצוקים כיצוקת הים כאחד לא שזכרו אחר כך ויצוקתו שם יאמר ממנו יצוקה בשקל מלוכה גדולה שומר על שני עשר בקריס גס זה

ואקים ית עמוריא לאולם ויהיכלא ואקים ית עמוריא מימנא וקרא ית שמייה יכין ואקים ית עמוריא מסמלא וקרא ית שמייה בועז ועל ריש עמוריא עובר שושנתא ושלמיית עיבדת עמוריא ועבר ית ימא מתך עסר אמיז מספתייה עד ספתייה סגלגל סחור סחור וחמש אמיז רומיה וחוט משח תלחין אמיז מקף ליה סחור סחור וצורת ביעין מלרע לספתייה סחור סחור מקפין ליה עסר אמיז מקפין ית ימא סחור סחור תרין סידרין דצורת ביעין מתכין באכתותיה קאים על תרי עסר תורין תלתא אפיהון לציונא ותלתא אפיהון לדרומא ותלתא אפיהון למערבא ותלתא אפיהון למדינתא וימא מתקן עליוהון מלעילא וכל אחריהון לגיו וסומכיה פושכא וספתייה בעובר שפת כס סגלגל לקיט בשושנתא תרין אלפין ביתי ברטינא מתסיל

ורמז

ב הכנה

והיכל

ל חס ודרה

ל וחבר דה

ל ו

ל ו

ל ו

ל ו

ל ו

ל ו

ל ו

ל ו

וקחו ג' כתיב ה בסוף וסמ' ויצא עוד קוה וזמרה מעש את דם מצק לכן בה אמר י' שכתב לירושלם ברחמי וזהו ו' בקריאה וסמ' וזהו הגדול ויהושע ראו הפלתי לכם ויהושע וזהו בקעת לפניהם וזהו

ויקם את העמורים לאולם ההיכל ויקם את העמור הימני ויקרא את שמו יכין ויקם את העמור השמאלי ויקרא את שמו בעז ועל ראש העמורים מעשרה שושן ותחתם מלאכת העמורים ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגל סביב חמש באמה קומתו וקורה שלשים באמה יסב אותו סביב ופקעים מתחת לשפתו סביב סבבים ארזו עשר באמה מקפים את הים סביב שני טורים הפקעים יצקים ביעקתו עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים זמנה ושלשה פנים גנבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחריהם ביתה ועביו טפח ושפתו במעשרה שפת כוס פרח שושן אלפים בת יכיל

ויקם את העמורים לאולם ההיכל ויקם את העמור הימני ויקרא את שמו יכין ויקם את העמור השמאלי ויקרא את שמו בעז ועל ראש העמורים מעשרה שושן ותחתם מלאכת העמורים ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגל סביב חמש באמה קומתו וקורה שלשים באמה יסב אותו סביב ופקעים מתחת לשפתו סביב סבבים ארזו עשר באמה מקפים את הים סביב שני טורים הפקעים יצקים ביעקתו עמד על שני עשר בקר שלשה פנים צפונה ושלשה פנים זמנה ושלשה פנים גנבה ושלשה פנים מזרחה והים עליהם מלמעלה וכל אחריהם ביתה ועביו טפח ושפתו במעשרה שפת כוס פרח שושן אלפים בת יכיל

לרצונה הבונים בני וזהם עליהם מלמעלה כל הנחלים הולכים אל הים אחריהם ג' סמ' וכל אחריהם ביתה וחברו ופניהם קדמה וזמרה בשתחום

הפסוק מעד כי הים היה מרובע מתחת מהיה מונח לו ארבע רוחות כנג מרובע ובכל רוח היה שלשה בקר מהיה הים עומר עליהם ופני הבקריס אל הרוחות ואחריהם מרובעים ושפתו תרגם יונתן וספתייה כעבור שפת כס כגלגל לקיט כמסכתא אלפים בת יכיל ובדברי הימים אומר מחזיק בתים שלשת אלפים יכיל פירשו רבותינו ז"ל אלפים בלח ושלשת אלפים בבש וכן תרגם יונתן תרין אלפין בתין ברטינא מחסיל כי כל כלי שצמקו חצי רחבו גרמו משפתו ולמעלה הוא שלים ממנה שמכיל הכלי עד שפתו לפיכך היה הים מחזיק אלפים

רלבג

ויקם את העמורים לאולם ההיכל ר"ל שהקים בו ולא היו נעשים והנה קראם העמור הימני והוא אשר לפאת דרום יכין וסמ' העמור אשר לפאת צפון קרא בועז כאילו העיר בזה על קור גדול מהכוון מעיין כלי בית המקדש כמו שכתבנו מעינים בספר ואלה שמות והוא ידוע כי הטי' סמ' בטבע בתקופות הארבעה

רושם להויות הספלות והתקופות הסתים אשר השמש בהם דרומי הם מכניות ההויות ובתקופות הנשארות יהיה הטבע חזק ועז לעשות פעולתו וזה מבוחר בגלגל בצמחים כי הם יקחו רושם מאלו התקופות יותר ממנה שיקחו מהם הבח ולזה סמך אל זה הענין משמות העמורים סמ' ראש העמורים מעשה שושן והנה נבאר זה באור יותר בזה בזכרנו התעולות המגיעים מזה ויעש את הים מוצק וג' הנה התבאר בספר דברי הימים כי הים היה משמש לרחצה לכהנים בו וכדי שלא יהיו המים סחובין צריכים אלו מרגלי הבקריס היו כקובים מלמטה והיו המים באים פס מלמטה כובעים מהקרקע ונכנסים סמ' והנה זכר מהיה רחב הים משפתו א שפתו עשר אמות והיה עגול סביב והיה חמם אמות קומתו והנה אמרו פקו שלשים באמה יסוב אותו סביב הוא על דרך קירוב כי ההיקף בעגול הוא מוסיף על שלמה בשער בקוטר כמו שבעית הקוטר בקירוב מעט ואם אמרנו שמדת הקו הסובב היא לתקוה טללל הים הנה יהיה יותר קרוב אל האמת אך יהיה בו קירוב מעט כי עביו היה טפח ולזה יהיה קטר חללו עשר אמות פחות שלשית אמה ויהיה הקיפו בקירוב יותר על שלשים אמה אמה ושלשית אמה ופקעים מתחת לפתחו סביב הים כמו צורת ביצים כמו שזכרנו במה סקדס והיו מהם עשר באמה בדרך שהיו מהם בכל ההיקף שלם מאות ולזה היו מהם בטבי הטורים סמ' מאות והם היו יצוקים ביצוקת הים סמ' לא סו יכאו המים מפיו והנה אמרו רבותי ז"ל שלא היה הים עגול אלא בשפתו אך מתחת היה מרובע וזה נכתבאר להם מהשער שהיה מחזיק שהוא אלפים בת והבת היא שלם סאין באמרו האופה והבת תוכן אחד להם על אמה ברום שלם אמות היא מחזיקת ארבעים סאה כמו שפירו חכמים הנה תהייה לפיכך בת שהם שסות לפיכך סאין ארבע מאות וחמשים פצם אמה על אמה ברום אמה והנה האמה גובה מזה הים העגול אמה מהאחז הנזכר כי הים כמו שפירו וארבע אמות בקירוב ולא יהיו חמם אמות שגובה הים כי אם שלם מאות ושבעים אמה בקירוב וזה פחות ממנה שזכרנו סמכים אמה ולזה יחוייב שתהייה קצת האמות מרובעות וכן מכתבנו בתכונה שהיתה מרובעת והיה בראש המכונה חצי האמה קומה עגול סביב ואמרו ז"ל ששלם אמות התחתונות היה בהם הים מרובע ובשתי אמות העליונות היה עגול ובה יתאמתה שזכרנו בקירוב ובה יאות יותר מה שזכרנו מזכור הבקר שהיה הים מונח עליהם שהיו מהם שלמה לכל רוח והנה היו פני הבקר בחזן כראים ואחריהם היו כסתרים תחת הים ועביו טפח ושפתו כמעשה שפת כוס פרח בופרס והנה אמר בזה המקום אלפים בת יכיל ובספר דברי הימים אומר מחזיק בתים שלשת אלפים יכיל ואמרו ר"ל סמ' נזכר בזה המקום הוא בלח אך בובם יחזיק יותר מפני הגורם והיה אם כן גורם הים מחזיק כמו חצי השער שחזיק הים וזה אפשר כשהיה הדבר הנגרם עולה על הים ששור רבי ויעש

ועל ראש העמורים מעשה שושן חצי אמה בראש כל אחד היה כותל דרך כפוסק ושאר העמוד עוביו ארבע אצבעו כבוב לכך לא כמית איתה אמה ביצוקת העמודי בדברי הימי לפי שלא היתה סוה למלאכת העמוד עשר באמה משפתו עד שפתו באמצעיתו שכל רוחב כלי עגול באמצעיתו הוא וקו שלם באמה זהו שאמר כל פיס בהקיפו שלשה טפחים יס בו רוחב טפח הקיפו שלשים ורחבו עשר ומתוכו הוא מורד קומתו עומקו ובדברי הימים הוא אומר שפשו ל רחיצת הכהנים ל לטבול בתוכו ופקע' גלג צורת בעין תרגם יונתן מתחת לפתחו בשלם אמות תחתונות שהיו מ מרובעות סכך שנינו בצמרא דעירובין שלם תחתונות מרובעות ו וסתיס עליונו עגולות ואי איפשר לן להכיל אלפים בת מהם מאה וחמשים מקוה טהרה ארבעים אלא בענין זה כמו שפירשו ר רבותינו בעירובין ו ועליונות מרובעות והתחתונות עגולות אי אפשר לומר רבי כתיב עגול כבוב מ משפתו לכך הוא אומר בפקעים הללו עשר באמה מקיפין את הים סביב שבמקום ריבועו והקיפו ארבע אמה עשר אמה לכל רוח אבל במקו עגולו אי אפשר לומר עשר באמה סביב

טפחים יס בו רוחב טפח הקיפו שלשים ורחבו עשר ומתוכו הוא מורד קומתו עומקו ובדברי הימים הוא אומר שפשו ל רחיצת הכהנים ל לטבול בתוכו ופקע' גלג צורת בעין תרגם יונתן מתחת לפתחו בשלם אמות תחתונות שהיו מ מרובעות סכך שנינו בצמרא דעירובין שלם תחתונות מרובעות ו וסתיס עליונו עגולות ואי איפשר לן להכיל אלפים בת מהם מאה וחמשים מקוה טהרה ארבעים אלא בענין זה כמו שפירשו ר רבותינו בעירובין ו ועליונות מרובעות והתחתונות עגולות אי אפשר לומר רבי כתיב עגול כבוב מ משפתו לכך הוא אומר בפקעים הללו עשר באמה מקיפין את הים סביב שבמקום ריבועו והקיפו ארבע אמה עשר אמה לכל רוח אבל במקו עגולו אי אפשר לומר עשר באמה סביב

סבי טורים הפקעים יצוקים ביצוקתו הכל מוצק יחד לא שחבר לו את הפקעי אח' ויצוקתו על ידי מכמרו אז על ידי דרך סקורין סולרוא בלעז וכל אחריהם סל בקריס הללו בתיה אל תחת הים היו אחריה פוכים פכים שבפון לקראת סבדרוס וסל מזרח כנגד סל מערב ועוביו טפח סולו ורופנותיו לא שגל פיו היה דק ומרוקע ומרודר כמעשה שפת כוס שסותין בו ומצויר פרח וסוסן אלפים בת ססת אלפים סאין שהבת בת שלם סאין שכתב האופה והבת תוכן אחד נמצא חמשים ומאה מקוה טהרה הארבעים מאות מאה מקוואות והעשרים מאות חמשים מקוואות ואף כשתחלוק הכל לפי מדה שפיערו חכמים אמה על אמה ברום שלם אמות למקוה תמצאו כן שלם אמות המרובעות מאה מקוואות ולשתיס העגולות חמשים מקוואות שהמרובע יתר על העגול ריבוע ובדברי הימים כתו' הים שלשת אלפים ופירשו רבותינו במדת היבם שהגורם היה שלים בבית הקיבול שלם

לרצונה הבונים בני וזהם עליהם מלמעלה כל הנחלים הולכים אל הים אחריהם ג' סמ' וכל אחריהם ביתה וחברו ופניהם קדמה וזמרה בשתחום

אלפים בלח ממחמל ארבע שנים ושלשת אלפים בלבד נשם הגדול ממחמל ואלמלא
והים לא אחר למה עשה אותו וברברי הימים אומר לרחצה הכהנים בו כירום
שהכהנים טובלים ממחמל וברברי רבותי זל והלא כלי היה ואין טבילה בכלים
אמר רבי יהושע בן לוי אמת המים היתה נמשכת לו מעין עיטם והיו רגלי השור
פתוחים כרמונים: המכונות:

המכונה היא מושב הכיור כמו
מכאמר בכיור ששמה מטה את
הכיור ואת כנו: מכונות להם:
לכל מכונה ומכונה עם מכונות
מסגר הכיור כמכונה: הסלבים
בדים כמין חונקי הקולם וכן
אמרנו בסולם הלך אחר סלבינו
וכן תליבויא: אריות. צורת
אריות וצורת בקר וצורת כרובים
שהם צורת ארס אלא שיש להם
כנפים: ועל הסלבים כן ממעל
כך הוא מושב כמו מכונה
שהיתה מושב כיור וכן קטן
מהמכונות וית מכונה בסיבא וכן
כנתא וכן זה לא אחר מה היה
מושיבין בו ואפטר מהיו מושבין
בו קיתון: ליות מעשה מורד
ליות הוא מן ילוח אישי אלפי
והיוד תמור ויועץ הפעל והעצן
רבוך וכתי מרבך וזל כי מתח
הצורות ההם בדי נחשת קטנים
דבוקים זה בזה והיה מעט מורד
לא שהיה מורד מורד פירו כמו
רקוע תרגום וירקעו ורדיו:
וסרבי נחשת: פירשנו הפוך וכתי
ונכרין דנחש וענינו כמו לוחות:
הכתפות יצוקות. לפי שהלוחות
היו מעשה רקוע אלפי הכתפות
לא היו כן אלא מותכות היו:
מעבר אים ליות. מעבר כל אים

ואים מן הלוחות היו הכתפות ואים זה פירושו כמו ופיהם אים אל אחיו וכן בירשות
אשה אל אחותה: ופיהו. פירושו כל אחד מהלוחות ופיה פירושו כל אחד
מהכתפות: מעשה כן. כבר פירשנו מה הוא כן: לא עגולות. מכל דריהן
לא היה בהם שום עגול אלא מרובעות היו והוצרך לומר זה לפי שהם היה מרובע
מתחת ועגול ממעל:

ואים מן הלוחות היו הכתפות יוצאות ביצוקה אחת והכתפות מחזיקות לפיכך שלא יפול למטה
אשה אל אחותה: ופיהו. פירושו כל אחד מהלוחות ופיה פירושו כל אחד
מהכתפות: מעשה כן. כבר פירשנו מה הוא כן: לא עגולות. מכל דריהן
לא היה בהם שום עגול אלא מרובעות היו והוצרך לומר זה לפי שהם היה מרובע
מתחת ועגול ממעל:

ועם את המכונות. הנה היו המכונות משמשות להיות מושב הכיור והכיורים היו לרחצה בהם את מעשה העולה ודיחו בה כמו שנזכר בספר דה. וזכר סכבר היה ארץ
המכונה בחללה ר' אמות וסכבר רחבה ואולם קומתה היה טלשה אמות: וזה מעשה המכונה. אחשוב שהמכונות הם באופן המסגרת אשר סביב השלחן שתימים השלחן
כמו בליקובל והנה הצורה היתה לפי הכרחו בענין והיו מתחת המכונות ארבעה אופנים צורתם כמעשה אופן המרכבה ר' כמעשה אופן העגלות והיו בין האופנים כמו
בקרס מכנסת נכבים עליהם ובארבעה קצוותיהם היו כתפות מחוברות בהם לו הכסרי כדרך שיעשו האומנים בארצו: שהם עושים כתפות בארבע זוויות הארצו יחברו
בהם הכסרים מקצה אל קצה והכתפות והכסרים היו עולים בגובה עד מקום מושב הכיור והבולט מהכתפות היה מבפניו אך מבחוץ היה הכל מרובע ושוא ומחוץ מהלוחות
אלו היה עושה כמין סלבים הם מעלות כלם היו מרקעים ויוצאים מהלוחות שהיו בגובה ושטחם כחיי לשטח הקרקע ומהם יוצאים מסגרות סביבם בגובה ועל המסגרות
ההם עשה צורות אריות וצורות בקר וצורות כרובים והם כמו צורות ארס אלא שיש להם כנפים ואלו הם הצורות שראה יחזקאל במרכבה אלא שלא זכר בזה המקום צורת
כסר והנה היה מתחת למסגרות האלו הסלבים שהיו מחוברות סביב הלוחות ויוצאות מהם כאילו היו מרקעות ויוצאות מהם והנה על הסלבי האלו היה מלמעלה כן הכיור
ר' מושב והמסגרת העליונה היתה סוגרת ומקימת הכיור עס והיא הנקראת כותרת והנה כן הכיור היה גבהו אמה וחצי האמה והאמה התחתונה היתה עולה ברבוע וחצי
האמה העליונה היתה עגולה ושם היה כנס הכיור אמה וחצי האמה ועל הכתפות הנזכרות היה עמוד ועל הסלבי העליוני ואחשוב שכן הכיור היה לו מתח' לוח אחד ממנו
יסמיהו כלי שלם בעל בית קובל. באור המלות. מסגרו להם ומסגרו בין הסלבי. ר' שהיו להם מסגרו מלמעלה להשים בהם כן הכיור והיו מסגרו אחרו בין הסלבים ההם
שהם כמו מעלן כלם יוצאים מהלוח המחבורי ברבוע. ועל המסגרו אשר בין הסלבי ר' כי על המסגרות אשר היו בין הסלבים ר' כי על המסגרות אשר היו בין הסלבים ההם
בקר וצורות כרובים. ועל הסלבים כן ממעל ר' על הסלבים היה מושב הכיור מלמעלה ר' על הסלבים העליונים ומתחת לאריות ולבקר היו כמו לוחות במסגרות ההם יהיה
מושבם עליהם והם מעשה רקוע יוצאים מהמסגרות אך הכרובים דמה שהם מונחים על ספת המסגרות בעצמם ולפי זה הפירוש יהיה שבאמר אחר זה כרובים אריות
ותימורות כמער אים וליות סביב אל האריות והתימורות לא אל הכרובים או קצר הלשון ורצה בזה הכרובים והאריות והבקר והנה הרצון באמר ליות מחוברות מעין
ליות חן ילוח אישי אליו והרצון באמר מעשה מורד מעשה רקוע. וארבעה אופנים נחשת ר' שארבעה אופנים היו מתחת למכונה כאילו יפאו את המכונה והיו עליהם סרני
נחשת והם כמו לוחות וסרני נחשת ולא רבוע זווית המחבור מהכסרים האלו היו להם כתפות עולות מעת מתחת לפיכך ואין הכתפות מחוברות לכסרים ההם במלאכה אך
הם יצוקות עמהם ומקצה כל אחד מהכסרי היו מחבורי בעצמות. ופיהו מבית לכותרת ומעלה באמה ר' שפי הכיור היה עולה אמה בגובה מלפני המסגרת העליונה שהיא
הכותרת ומחוברת בין הכיור ומלמעלה מהאמה היה פיהו עגול מעשה כן הכיור כי הכיור היה עגול והיה עולה בעגול עד פלמות אמה וחצי אמה בדרך שהיה עס חצי אמה
עגול כמו שזכר אחר זה. וגם על פיה מקלעות ר' על שפתה היו ציורים ר' על שפת הכותרת והיא המסגרת העליונה. ומסגרותיהם מרובעות לא עגול ר' למסגרות
המכונות כלם היו מרובעות ואפ' שהיה כן הכיור עגול מלמעלה כמו שזכרנו. וארבעת האופנים למתחת למסגרות ר' שארבעה אופנים היו מתחת לכל המסגרות: וידות

ושלם באמה קומתה. של מכונות לבד קומת האופן שהיו נשבת עליו אמה וחצי אמה
וגובה המכונה אמה וחצי ארבע באמה אורך וגובה המכונה היתה מרובעת אבל
חצי האמה היתה עגולה מכאמר ובראש המכונה חצי האמה קומה עגול סביב:
מקורות להם. ראיתי במשכת ארבעים ותשע מדות המסגרות כמין טבלאות

מסגרו להם המסגרות
מיר אופן ליד אופן
הוא עין התחוב בתוך
האופן בבקב וקרוי
אימיל בלעז וארבעת
האופנים במכונה מ
מסגרות מכאן מארבע
צדדיו ובין זולו ארבע
אמות רוחב ומלמעלה
סרני כמו כסרים מול
המסגרות והסלבים
מן התחתונה לעליונה
ומסגרות אחרות כן
הסלבים כעין מלאכת
כרעי המטה של בני
כפר שאין עגולו לא
פלט לכור בהם אריות
וכרובים ואומר דמי
מהסלבים הללו כמין
סלבים פולס כמין מ
מקלות נחשת זקופין
על המסגרו התחתונה
במ' ושלשה בין מקל
למקל מסגרות קבוע
מסלבים לסלבים
ויוצאן כן תרגמו פ
סלביא: ועל המסגרות
אשר בין הסלבים היו
מזוירין צורות אריות
וצורות בקרים וכרובי
על הסלבי: כן. בסיס

ויעש את המכונות אשר נחשת
ארבע באמה ארך המכונה האחרת
וארבע באמה רחבה ושלש באמה
קומתה: וזה מעשה המכונה מסגרות
להם ומסגרת בין השלבים: ועל
המסגרות אשר בין השלבים אריות
בקר וכרובים ועל השלבים כן
ממעל ומתחת לאריות ולבקר ליות
מעשה מורד: וארבעה אופני
נחשת למכונה האחרת וסרני
נחשת וארבעה פעמתי כתפת להם
מתחת לכיור הברתפת יצקות
מעבר איש ליות: ופיהו
מבית לכותרת ומעלה באמה ופיה
עגול מעשה כן אמה וחצי האמה
וגם על פיה מקלעות ומסגרותיהם
מרבעות לא עגולות: וארבעת
האופנים למתחת למסגרות

להוסיב הכיור עליו מלמעלה למסגרת אשר על ראשם ומתחת לאריות ולבקר
המזדקקין על המסגרות סביב הסלבים: ליות מעשה מורד. ליות כמין זכר
ונקבה מחוברין זה בזה: מעשה מורד. מדרין כמין רידור טר דק ואין בולטין
בעוביו ולא חקיקין בשיקוע יונת תירג ליות מעט מורד מרבין עובר כיבוש טולר:
בלעז: וארבעה אופני. פנים לפניהם וסנים לאחריהם כדרך העגלות הגדול:
וסרני נחשת. יונת תירג נסרין דכחשא הם הכסרים העליונים מול המסגרות
כרובי כמו כסרים: וארבעה פעמתי. של כן מעלה כתפות להם בולטות למעלה
מן הכסרים בזווית הכן ותחת הכיור היוסב על הכן היו הכתפות יצוקות. ללמד
לתוכו של כן: מעבר אים ליות. מדר כל אחד מן הכתפות היו לזווית של זכר ונקבה מזוירות: מעבר אים. כמו אים אל אחיו האמורים בכרובים: ופיהו מבית
לכותרת ומעלה באמה. פיהו של כן יוצא בתוך פיה של כותרת והכותרת הוא גב המכונה עשוי כמין כובע משפס מכל צדדיו ובאמצע נקבעת נקב עגול אמה וחצי
אמה רוחב בעגול וסביב אותו נקב כמין היקף מחיצה חצי אמה גובה סביב וכך מפורש למטה בענין מכאמר ובראש המכונה חצי האמה קומה עגול. הקרוי
פי הכותרת והנה מונח על אותו היקף ושולי הכן תחתיו תחובין בתוך פיה היקף ולמעלה הימנו הוא בולט אמה וזהו שזכרנו כאן ופיהו מבית לכותרת ומעלה. פיה:
ופיה עגול מעשה כן. ופיה של כותרת עגול רוגמת כן העגול: אמה וחצי האמה. רוחבה בעגול וגם על פיה מקלעות צורת פרחים וארבעה אופנים מתחת
למסגרות שהמסגרות אופן לאופן כמו שפירסתי: וידות

רלבג

ועם את המכונות. הנה היו המכונות משמשות להיות מושב הכיור והכיורים היו לרחצה בהם את מעשה העולה ודיחו בה כמו שנזכר בספר דה. וזכר סכבר היה ארץ
המכונה בחללה ר' אמות וסכבר רחבה ואולם קומתה היה טלשה אמות: וזה מעשה המכונה. אחשוב שהמכונות הם באופן המסגרת אשר סביב השלחן שתימים השלחן
כמו בליקובל והנה הצורה היתה לפי הכרחו בענין והיו מתחת המכונות ארבעה אופנים צורתם כמעשה אופן המרכבה ר' כמעשה אופן העגלות והיו בין האופנים כמו
בקרס מכנסת נכבים עליהם ובארבעה קצוותיהם היו כתפות מחוברות בהם לו הכסרי כדרך שיעשו האומנים בארצו: שהם עושים כתפות בארבע זוויות הארצו יחברו
בהם הכסרים מקצה אל קצה והכתפות והכסרים היו עולים בגובה עד מקום מושב הכיור והבולט מהכתפות היה מבפניו אך מבחוץ היה הכל מרובע ושוא ומחוץ מהלוחות
אלו היה עושה כמין סלבים הם מעלות כלם היו מרקעים ויוצאים מהלוחות שהיו בגובה ושטחם כחיי לשטח הקרקע ומהם יוצאים מסגרות סביבם בגובה ועל המסגרות
ההם עשה צורות אריות וצורות בקר וצורות כרובים והם כמו צורות ארס אלא שיש להם כנפים ואלו הם הצורות שראה יחזקאל במרכבה אלא שלא זכר בזה המקום צורת
כסר והנה היה מתחת למסגרות האלו הסלבים שהיו מחוברות סביב הלוחות ויוצאות מהם כאילו היו מרקעות ויוצאות מהם והנה על הסלבי האלו היה מלמעלה כן הכיור
ר' מושב והמסגרת העליונה היתה סוגרת ומקימת הכיור עס והיא הנקראת כותרת והנה כן הכיור היה גבהו אמה וחצי האמה והאמה התחתונה היתה עולה ברבוע וחצי
האמה העליונה היתה עגולה ושם היה כנס הכיור אמה וחצי האמה ועל הכתפות הנזכרות היה עמוד ועל הסלבי העליוני ואחשוב שכן הכיור היה לו מתח' לוח אחד ממנו
יסמיהו כלי שלם בעל בית קובל. באור המלות. מסגרו להם ומסגרו בין הסלבי. ר' שהיו להם מסגרו מלמעלה להשים בהם כן הכיור והיו מסגרו אחרו בין הסלבים ההם
שהם כמו מעלן כלם יוצאים מהלוח המחבורי ברבוע. ועל המסגרו אשר בין הסלבי ר' כי על המסגרות אשר היו בין הסלבים ר' כי על המסגרות אשר היו בין הסלבים ההם
בקר וצורות כרובים. ועל הסלבים כן ממעל ר' על הסלבים היה מושב הכיור מלמעלה ר' על הסלבים העליונים ומתחת לאריות ולבקר היו כמו לוחות במסגרות ההם יהיה
מושבם עליהם והם מעשה רקוע יוצאים מהמסגרות אך הכרובים דמה שהם מונחים על ספת המסגרות בעצמם ולפי זה הפירוש יהיה שבאמר אחר זה כרובים אריות
ותימורות כמער אים וליות סביב אל האריות והתימורות לא אל הכרובים או קצר הלשון ורצה בזה הכרובים והאריות והבקר והנה הרצון באמר ליות מחוברות מעין
ליות חן ילוח אישי אליו והרצון באמר מעשה מורד מעשה רקוע. וארבעה אופנים נחשת ר' שארבעה אופנים היו מתחת למכונה כאילו יפאו את המכונה והיו עליהם סרני
נחשת והם כמו לוחות וסרני נחשת ולא רבוע זווית המחבור מהכסרים האלו היו להם כתפות עולות מעת מתחת לפיכך ואין הכתפות מחוברות לכסרים ההם במלאכה אך
הם יצוקות עמהם ומקצה כל אחד מהכסרי היו מחבורי בעצמות. ופיהו מבית לכותרת ומעלה באמה ר' שפי הכיור היה עולה אמה בגובה מלפני המסגרת העליונה שהיא
הכותרת ומחוברת בין הכיור ומלמעלה מהאמה היה פיהו עגול מעשה כן הכיור כי הכיור היה עגול והיה עולה בעגול עד פלמות אמה וחצי אמה בדרך שהיה עס חצי אמה
עגול כמו שזכר אחר זה. וגם על פיה מקלעות ר' על שפתה היו ציורים ר' על שפת הכותרת והיא המסגרת העליונה. ומסגרותיהם מרובעות לא עגול ר' למסגרות
המכונות כלם היו מרובעות ואפ' שהיה כן הכיור עגול מלמעלה כמו שזכרנו. וארבעת האופנים למתחת למסגרות ר' שארבעה אופנים היו מתחת לכל המסגרות: וידות

וידות האופנים. תרגמו ואשרת גלגליה: אופן המרכבה: מרכבת הקדש
הכרחת במרחק הכבואה לחזקת יקרא וראה סלמה בחמתו מה
פראה יחזקאל בכבואתו: וחטוקיהם וחטוקיהם הכל מוצק. חטוקיהם הוא ענין
כבוע והדוק וחטוקיהם ענין קטירה ויתחזקו ויבטויהו כולא מתק: ויפתח על
הלחות. הם סרני כחשת טזכר

ומעשה י' וס' האפנים במעשה. וזה הכנור ונבל. אשר ברבו י' צבאות. אנחנו חסר. לא יבנו ואחר ישוב. כי
בעמדם. השמים בספרים. לפני הארץ יסדת. ויהי נועם י' אלהינו ב' על כתף ה' וס' במסר בסדר מסעי:

ואשרת גלגליה בבסיסא ורומיה
גלגל גל חר אמתא ופלגות אמתא
ועובר גלגליה בעובר גלגלי
מרכבת יקרא אשרתהוץ וגביהוץ
וחוץהוץ וכיבושיהוץ כולא מתק
וארבע כתרפין לארבע זונן
רבסיסא חרא מן בסיסא כתרפיה
ובריש בסיסא פלגות אמתא רוסא
סגלגל סחור סחור ועל ריש ב
בסיסא אשרתהוץ וגביהוץ מניה
וגלגל על לוחיא אשרתהוץ ועל
גביהוץ פלגות אמתא ורומיה
דיקלין כיבש חר וסרבק סחור ס
סחור: כתרפא עבר ית עסר
בסיסא מתק חר משתהוץ חרא
עוברא חר לכולהוץ: ועבר
עשרא כיוצין ונתשא ארבעין
ביתין ברטיבא מסיל לכיוצא
חר ארבע אמיין כיוצא חר כיוצא
חר על בסיסא חרא לעשר ב
בסיסא: ויהב ית בסיסא חמש
על עיבר ביתא מימינא וחמש

ולפי משמעותו לויות לסון ריבוק מולרורא בלעז כמו לויות היה מס עשיות כמער אים והמער כמו מפירסנו
את הראשונות כן יפק את כולם: עפדה כיוצות. כחוב ברבי הימים את מעשה העולה דיחו בס. ואמר רבי כיוצות הן הן סירות
כמה דאת אמר ככור אש בעצים וגו':

רלבג

וידות האופנים. הוא עץ התחוב באופנים וקורין איטיל: במכונה ידוקיהם
במכונות ידוקיהם: כמעשה אופן המרכבה: תרגס ונתן כעובר גלגלי מרכב יקרא
אופן בדרך האופן שתי וערב כמו מאמור ביחזקאל במרכב גבוה: ידוקיהם: איטיל:
וגביהם. בויילם בלעז הם הקבים: וחטוקיהם: עיגולס סביב שהוא קיסורין
וחטוקיהם: זרועות

האופנים התחובים
מגביהם לחטוקיהם
סקורין ריש בלעז:
וארבע כתרפות.

כמו שפירשתי למעלה
שהוא סביב הכב
וד פשטותו כתפול להם
ולא מכאן כאן לא לומר
ומן המכונות כתפיה:
חצי האל קומה עגול:

היא מחיצה כמו
שפירשתי למעלה שהו
סביב הכב והאמה מ
מרובעת: ועל ראש
המכונה ידוקיהם.

הם סרני הכחשת
האמורים למעלה:
ומסגרותיה ממכה.

מסגרות התחנות
הוצקו עמה ולא
סחירין לאחר כן:

ויפתח על הלוחות
ידוקיהם ועל מסגרותיה
התחנות על סביהם
פתח וחקק כרובים א

אריות ותימורות:
כמער אים ולוין. פתח
סביב כזכר ונקבה ה
החבוק בזרועותיהן
כך פירסו רבותינו:

כמער. לסון החמה
ודיבוק ופירסו אים
ולויות זכר ולויות ו

מוצק אחד כסס מוצק
ואמר רבי כיוצות הן הן סירות
כמה דאת אמר ככור אש בעצים וגו':

וידות האופנים במכונה:
במכונה ממנה היו יוצאים: וקומת האופן האחד אמה וחצי האמה. אחסוב סקומת האופן היא קומת ידו כי ככה גביהו המכונות
מהקרקע: ידוקיהם וחטוקיהם וחטוקיהם. הכה ידוקיהם הם הדורות שהיו האופנים תחובים בהם כמו שברנו וגביהם הם העגלות
הגדולות סביב האופנים כי הם על גביהם וחטוקיהם הם העגלות הקטנות סביב ידות האופנים כי הם מדובקים ונקשרים בהם
וחטוקיהם הם כמו עמודים וזרועות יבאו מעגלה אל העגלה הגדולה. וכל זה היה מוצק ומחובר בהתכה לא במלאכה:
המכונה כתפיה. רל מהכתפות אינן מחוברות בלוחות הכחשתוהם סרני הכחשת חבור מלאכותי אך היו בעצמם יוצאים מהמכונה:
ובראש המכונה חצי האמה קומה עגול סביב. רל מהכס שהיה בראש המכונה שהיה חצי האמה היה עגול סביב כמו סקדס והיה זה על
ראש המכונה כי מתחת היה הכל מרובע כמו סקדס. וידוקיהם והם השלבים ומסגרותיה אשר סביב השלבים הכל היה ממנה רל
מהמכונה בעצמה ולא היה מחובר בדרך מלאכה: ויפתח על הלוחות. רל סכבר חקק ורקע סביב הלוחות כדרך מעשה מהמכונה
בעצמה: ידוקיהם. והם השלבים: ומסגרותיה. גם כן הכל היה ממנה רל מהמכונה בעצמה. ואחסוב מהאופנים לא היו סובבים כי
היו מחוברים בהתכה עם המכונה אך הכל היה אחד מוצק. והנה זכר כי ככה גם כן היו הכרובים ואריות והתימורות שהיו על
המסגרות בזר כל אחד מהם והיו מחוברים סביב הכל היה מעצם המכונה מוצק. והנה התימורות היו בצורת פקעים כמו סזכרנו
במה סקדס וירמה שהיו בצורת בקר בזר אחד מהם כמו סקדס בצורת הבקר שהיה בפקעים אשר בים. והנה הרצון באמרו כמער
אים ולויות סביב סכר כל אחד מהמסגרות היו מחוברים סביב. ויהיה הרצון באמרו כמער אים כטעם אמרו מעבר אים והרצון
בזכרונות כל אים מהם והוא בקצוותיהם הם עם מחוברות סביב מעצמותם וכמוהו במערה גבע: כזאת עשה את עטר המכונות
מוצק אחד. רל סכל אחתמהן עם כל אלו הדברים הכלים לה הם כלם נעשים בהתכה ובזה האופן הם מחוברים לא בדרך מלאכה
והם כלם במדה אחת ובקצב אחד לא היה ביניהם מום סכוי במדה ובתמונה: ויעש עטרה כיוצת כחשת. הנה הכיור היה משמש
לקדש ידיו ורגליו של כהן כמו סזכר בתורה והיה משמש להדחת מעשה העולה גם כן כמו סזכר בספר דה. חכר סקוטור הכיור
היה ארבע באמה וירענו שהוא היה עגול בשפתו והיה גבהו בשיעור שיחזיק הכיור האחד ארבעים בת שהם מאה ועשרים קלין ולזה
הוא מבואר שלא היה שיעור חלל הכיור כי אם תשע פעמים אמה על אמה ברום אמה: ויתן את המכונות חמש על כתף הבית מימין.
הרצון בבית ההיכל ובמה שבין הכותל הדרומי וכותל העזרה עם חמשה כיוצות והחמשה הנשארים עם במה שבין הכותל הצפוני
ההיכל וכותל העזרה. ואפשר שאמר והוא יתן ככון סהבית הנזכר בזה המקום הוא חצר הכהנים ובו היה המזבח החיצון סזכר
סם בספר דה שהיה מעורר עשרים אמה בדרך וברוחב ובעומק ושם נזכר כי הוא עשה חצר הכהנים ונתן הים מכתף הימנית קדמה
ממול נגבה וזה מורה שכתף הבית הימנית הנזכר בזה המקום הוא סב אל חצר הכהנים ולפי זה הפי הסני לא כנטרך לומר שהיו
הכיוורים בין כותלי ההיכל וכותלי העזרה אבל יהיו לפאת מזרח מההיכל ואלו הם היה לפאת מזרח דרומי סזכר הכהנים והנה
היה במקום היותר פחות עם לפי מה סזכרנו בפירוש ויקרא ולזה היה מקום הדס לפאת מזרח מחצר הכהנים: ויעש

המכונה
ועל ראש
ובתפיה
ודין לב

על כתף הבית. כנגד כתף הבית הימנית: מכתף הבית הימני. משוך מזר הדורס
לכד צפון והו קדמה מול נגב מקצוע מזרחית צפונית כנגד האויר שבין כותל
צפוני של בית לכד כותל העזרה לכד צפוני קרוי ממול נגב משוך ומרוחק מן הדורס
ואין מול וממול שוין בפתרון: סירות. של כחושת לרסן את המזבח: יעים. מערפות

כל כחוש סקורין ווריל
בלבד לחתות בהן
רסן לתת בתוך ה
סירות: טני טורים
רימונים. מאה רימוני
בטור חרוזי בשרשרו:
יבקס. התיכס והציקס
כתבניות: במעבה
הארמה. בעובי
גרניטתא: ויכח
סלמה. מלשקול את
מסקל הכלים האלה
מרביתא וחרל ל
לספר משקלם: חמס
מימין וחמס משמאל.
אי אפטר למר חמס
מימין הפתח וחמס
משמאל הפתח אם כן
מכיו מנורה בצפון
והתורה אמרה על ירך
המשכן תימנה אלה
של משה באמצע חמס
מימין וחמס משמאל:
והפרח

רלבג

ועש חירס את ה
הכזרות. הרצון בו
הסירות וכן אמר אח
זה ואת הסירות ואת
היעים וכן כתוב ב
בדברי הימים בשני לו
המקומות והנה ענין
אלו הכזרות הוא מ
מענין אמרו והנה ב
בכור או בדרו והנה
אלו הסירות היו מ
משמשות לשים בהם
רסן המזבח: ואת
היעים. הם מגרפו של
נחשת לרסן בהם ה
המזבח: ואת
המזרחות. הם כלים
יקבלו בהם הדם ל
להזות על המזבח:
ואת כל הכלים האלה
קרי וכתוב הכלים ה
האלה והנה תרגם י
יוכתן לפי הכתב שאלו
הכלים היו נעשים ב
בצורה שמשאם משה
באהל ומהו אמרו:

על כתף הבית משמאלו ואת היס
נתן מכתף הבית הימנית קדמה
ממול נגב:

ויעש חירוס את הכזרות ואת
היעים ואת המזרחות וכל חירוס
לעשות את כל המלאכה אשר
עשה למלך שלמה בית יהוה:
עמדים שנים וגלת הכתרת אשר
על ראש העמודים שתים והשבכות
שתים לכסות את שתי גלות
הכתרת אשר על ראש העמודים:
ואת הרמנים ארבע מאות לשתי
השבכות שני טורים רמנים
לשבכה האחת לכסות את שתי
גלות הכתרת אשר על פני העמדים
ואת המכנות עשר ואת הכזרות
עשרה על המכנות: ואת היס
האחר ואת הבקר שנים עשר תחת
היס: ואת הסירות ואת היעים
ואת המזרחות ואת כל הכלים
האלה אשר עשה חירס למלך
שלמה בית יהוה נחשת ממדט:
בכבר היירדן יצקם המלך
במעבה האדמה בין סכורת ובין
צרתן: וינח שלמה את כל
הכלים מדבמאד מאד לנחקר
משקל הנהשת: ויעש שלמה את
כל הכלים אשר בית יהוה את מזבח
הזהב ואת השלחן אשר עליו לחם
הפנים זהב: ואת המנורות
חמש מימין וחמש משמאל ל

על כתף הבית הימנית. פירוש מימין הבית וכן משמאלו ומשמאל הבית או יהיה
פירוש מימין כיור מעשה משה ומשמאלו והכזורים היו לרחוק מהם הכהנים יריהם
ורגליהם ולהדיח בהם מעשה העולה כמו שאומר בדברי הימים: ואין היס.
היס היה גם כן נתון בעזרה וכן כתוב בדברי הימים ויעש חזר הכהנים והעזרה

על עיבר ביתא מסמליה וית ימא
יתב מעבר ביתא מימינא קיורמא
מקביל דרומא:

ועבד חירוס ית כזרות וית
מגורפיתא וית מזרקיא ושיני
חירוס למעבר ית כל עיבדיתא
דעבד למלא שלמה בבית מ
מקדשא דיי: עמודיא תרין ואגני
קרוניתון די על ריש עמודיא ת
תרמין וסרינתא תרמין לכסאת
ית תרמין אגני קרוניתון דעל
ריש עמודיא: וית רימוניא ארבע
מאה לתרמין כרינתא תרין ס
סידרין דרימונין לסרינתא תרא
לכסאת ית תרמין אגני קרוניתון
דעל אפי עמודיא: וית בסיכיא
עשר וית כזרות עכר על בסיכיא:
וית ימא חר וית תורי תרי עכר
תחות ימא: וית דוריא וית
מגורפיתא וית מזרקיא וית כל
מניא ואילין בעזבד מני משכנא
דעבד משה כן עבד חירס למלא
שלמה בית מקדשא דיי נחש טב:
במישרי ירדנא אטיכיונין מלכא
בעובי גרניטתא בין סכורת ובין
צרתן: ואגנע שלמה ית כל מניא
מסגיל לתל לתראלית סוף למתקל
נחשא: ועבד שלמה ית כל מניא
די בבית מקדשא דיי ית מדבמא
דירבא וית פתורא די עלותי לחם
אפיא דהבא: וית מנרתא
חמש מימינא וחמש מסמלא

וגגב נתתי ג בפסוק. וחברו ותאמר לו תנה לי ברכה ושפטם ג בו. עבדים שנים ובלבים קרבא דפסו חסר
וי. ונבסר גם ביהושע סי טו: וינחז דגשין בקריא' וס' משה את הבטה. וינחז את הגוים. ויכתב בספר וינחז:
ינחז שלמה את כל הכלי. וינחז את נבלתו. וינחז את נעריו שם. ויעש שלחנות. ונבסר גם בסדר קרח:
מאד מאד בקריאה וסימ' ודבס' גברו באד באד על הארץ. ויפרץ האיש באד באד. טובה הארץ מאד
מאד. וינחז שלמה את כל הכלים. וייראו מאד מאד. ונבכאתי כאשר צרתני: ואת השלחן ג בקריאה
וסימ' ואת כל בליני. וחברו ואת השלחן. ויעש שלמה את כל הכלים:

ואת כל הכלים האלה כאלו אמר את כל הכלים כלי האלה וכמוהו רבים בלשוננו: נחשת ממורט. רל צרוף ונקי מכל סיג:
בכבר היירדן. רל במישור היירדן: במעבה הארמה. רל מחפר בעובי הארמה צורת הרפוסים להתיך את כל הכלים האלה כי לא
היה נכון לגרס לעשות להם רפוסים יותכו בהם זולת זה הדרך: וינחז שלמה את כל הכלים. רל כי מרבית משקלם הניח שלמה מלחקור
על משקלם כמה היה: ויעש שלמה את כל הכלים אשר ביתי. רל אשר בבית יי: את המזבח הזהב. הוא מזבח הקטורת אשר
היה בהיכל: ואת השולחן אשר עליו לחם הפנים זהב. כבר כתבאר בספר דברי הימים כי שלמה עשה עשרה שולחנות והניחם
בהיכל חמשה מימין וחמשה משמאל שיהיו קצת השולחנות לפאת צפון וקצתם לפאת דרום כי כבר כתבאר מדברי התורה שמקום
השולחן היה בצפון והמנורה היה בדרום אבל הרצון בזה של פאת צפון שם השולחנות בשתי סורות הסורה האחת לפאת ימין מהאחר
וכן ראוי מענין המכונות והנה לא זכר מעשה השולחן והמנורות לפי שכבר עשאם באופן מנזכר בתורה: לפני

והנה

הכהנים והלוים • הכהנים האחרון והלוים את אהל מועד וכלי הקדש אשר באל
ואהל מועד גבזו באוצרות בית האלהים אבל הארון הכסף אל מקומו אל רביר
הבית • אל תחת כנפי הכרובים • הכרובים הכסף בתחילה והכרובים האלה
פעשה שלמה היו עומדים על רגליהם ופניהם לבית כמו שאמר בדברי הימים

ופורסים כנפיהם מקיר אל קיר
ובין כרוב לכרוב הכסף הארון
תחת הכנפים והכרובים פעשה
באלל היו כנפי קצות הכפורת
על הארון והיה מכס הארון כמו
מהיה מתחילה אבל לא הכרובים
היו כנפיהם גבוהים על הארון
כי חמש אמות היה קומת הכרוב
ואין צריך לגוף הכרובים מהיה
עומד בגם כי הגוף תחת הכנפים
ואין לנו לשאול למה עשה שלמה
כרובים אחרים ולא כתבנית ה
הראשונים כאשר אין לנו לשאול
למה לא עשה ארון אחר ועשה
מזבחות אחרים ומזבחות ושלחנות
וכלים אחרים כי הכל עשה על
פי הנבואה כמו שמסר לו דוד
אביו כמו שכתוב ברה שאמר לו
דוד הכל בכת מיד י עלי הסכיל
כל מלאכת התבנית • ויאריכו
הבדים • האריכו אותם לחוץ
כלום שמעכו אות כלפי חוץ לפי
שלא היה צריך עוד לשאת בכתף
ומתחילה היו הבדים כתובים בארון
בשנה שהיו עשוי אחריו הארון
כמו לפני הארון שהיה ארבעה
אגפים היו נשאין אותו לכל בד
כני אגפים אחד לכני ואחר ל
לאחריו וכיון שהביאו הארון
לרביר כמו שהיה עש בריו ולא
היה עתה עוד לנשוא בכתף ה
האריכו הבדים ומשכס כלפי חוץ
עד סביב ראשי הבדים על כני
הרביר כדי שהיה כנגס שם
כהגדול ביום הכפור להקטיר
בין הבדים ולא יהיה פוכה הכת
והנה ולפיכ האריכו הבדים על
פני הרביר ולא יראו החוץ לפני
הרביר ואם תאמר והלא חורך
הבדי לא היה לא עשר אמות ולא
כאמר בתורה שהיו נראים חוץ
לפרכתו הרביר היה רחב עשר
אמה אכ העץ שמעכו אות היאך
נראו עדיין על פני הרביר כאשר

וכל ערת ג' רסבי וס' נבסר בסדר בהעלותך • יראוד בקריא וס' את חג ומצות תשמור קדם • ופטר חבור
חפרה בשוה ואס' לא • ופני לא יראו • ולא יראו החוצה ויהיו שם • וחברו דברי הימים • וחור וראו לפניך

ואסיקו יתהוון פתניא וליאי •
וסלכא שלמה וכל כנשתא
דישראל דאזרמנו עלותי קיימין
עמיה קרם ארונא מנכסין עז ו
יתורין דלא יתחשבון ולא יתמנון
מסגין • ואעילו בהנאות ארון
קיימא דיי לאתריה לבית כפורי
די מתקין ליה בגו ביתא לקודש
קודשא לתחות כנפי כרוביא •
ארי כרוביא פריסן גרפיהו על
אתר ארונא ומסלין כרוביא על
ארונא ועל אריחותי מלעילא •
ואריכון אריהו ומתחון רישי
אריהו מן קודשא על אפי בית
כפורי ולא מתחון לברא ויהו
תמן עד יומא תרין • לית בארונא
לחוד תרין לוחי אבניא דאגנע
תמן משה בחורבדי עליוהו כ
בתיבין עשרא פתגמי קיימא דגזר
יי עם בני ישראל במפקהו מ
מארעא דמצרים • ויהו במיפק
פתניא מן קודשא וענן אמיטתא
איתמלי ית בית מקדשא דיי • ולא
יכילו פתניא למיקם לשמשא מן
קרם עננא ארי אתמלי וקרא דיי
ית בית מקדשא דיי •
בבן אכר שלמה יי אחרעי
לאשרא שכיניה בירו שלם •
מבנא בניתי בית מקדשא קרמך
אתר מתקן לבית שכינתך עלמין •

מראינו ומראה חילדים • לוח האבנים בקריא וס' נבסר בסדר עקב • לשבתך ג' בקריא וס' מבן לשבתך
פעלה יי • מבן לשבתך עולבים • וחברו דברי הימים • אכך •

כנפי הכרובים • אותן פעשה שלמה העומדים על רגליהם בתקוע ואין אלו כרובי
אל כפורת מעל הארון • א תקום הארון • מקיר אל קיר כמו שאמר למעלה בענין •
ויראו ראשי הבדים • בפרוכת סכנך הפתח שאמר אמה טרקסין יכול יהו
מקדשין בה ויבאין תלמוד למר ולא יראו החוצה הא כיצד דוחקין וכולטין כמין

וכל ערת ג' רסבי וס' נבסר בסדר בהעלותך • יראוד בקריא וס' את חג ומצות תשמור קדם • ופטר חבור
חפרה בשוה ואס' לא • ופני לא יראו • ולא יראו החוצה ויהיו שם • וחברו דברי הימים • וחור וראו לפניך
ואסיקו יתהוון פתניא וליאי •
וסלכא שלמה וכל כנשתא
דישראל דאזרמנו עלותי קיימין
עמיה קרם ארונא מנכסין עז ו
יתורין דלא יתחשבון ולא יתמנון
מסגין • ואעילו בהנאות ארון
קיימא דיי לאתריה לבית כפורי
די מתקין ליה בגו ביתא לקודש
קודשא לתחות כנפי כרוביא •
ארי כרוביא פריסן גרפיהו על
אתר ארונא ומסלין כרוביא על
ארונא ועל אריחותי מלעילא •
ואריכון אריהו ומתחון רישי
אריהו מן קודשא על אפי בית
כפורי ולא מתחון לברא ויהו
תמן עד יומא תרין • לית בארונא
לחוד תרין לוחי אבניא דאגנע
תמן משה בחורבדי עליוהו כ
בתיבין עשרא פתגמי קיימא דגזר
יי עם בני ישראל במפקהו מ
מארעא דמצרים • ויהו במיפק
פתניא מן קודשא וענן אמיטתא
איתמלי ית בית מקדשא דיי • ולא
יכילו פתניא למיקם לשמשא מן
קרם עננא ארי אתמלי וקרא דיי
ית בית מקדשא דיי •
בבן אכר שלמה יי אחרעי
לאשרא שכיניה בירו שלם •
מבנא בניתי בית מקדשא קרמך
אתר מתקן לבית שכינתך עלמין •

כנפי הכרובים • אותן פעשה שלמה העומדים על רגליהם בתקוע ואין אלו כרובי
אל כפורת מעל הארון • א תקום הארון • מקיר אל קיר כמו שאמר למעלה בענין •
ויראו ראשי הבדים • בפרוכת סכנך הפתח שאמר אמה טרקסין יכול יהו
מקדשין בה ויבאין תלמוד למר ולא יראו החוצה הא כיצד דוחקין וכולטין כמין
וכל ערת ג' רסבי וס' נבסר בסדר בהעלותך • יראוד בקריא וס' את חג ומצות תשמור קדם • ופטר חבור
חפרה בשוה ואס' לא • ופני לא יראו • ולא יראו החוצה ויהיו שם • וחברו דברי הימים • וחור וראו לפניך
ואסיקו יתהוון פתניא וליאי •
וסלכא שלמה וכל כנשתא
דישראל דאזרמנו עלותי קיימין
עמיה קרם ארונא מנכסין עז ו
יתורין דלא יתחשבון ולא יתמנון
מסגין • ואעילו בהנאות ארון
קיימא דיי לאתריה לבית כפורי
די מתקין ליה בגו ביתא לקודש
קודשא לתחות כנפי כרוביא •
ארי כרוביא פריסן גרפיהו על
אתר ארונא ומסלין כרוביא על
ארונא ועל אריחותי מלעילא •
ואריכון אריהו ומתחון רישי
אריהו מן קודשא על אפי בית
כפורי ולא מתחון לברא ויהו
תמן עד יומא תרין • לית בארונא
לחוד תרין לוחי אבניא דאגנע
תמן משה בחורבדי עליוהו כ
בתיבין עשרא פתגמי קיימא דגזר
יי עם בני ישראל במפקהו מ
מארעא דמצרים • ויהו במיפק
פתניא מן קודשא וענן אמיטתא
איתמלי ית בית מקדשא דיי • ולא
יכילו פתניא למיקם לשמשא מן
קרם עננא ארי אתמלי וקרא דיי
ית בית מקדשא דיי •
בבן אכר שלמה יי אחרעי
לאשרא שכיניה בירו שלם •
מבנא בניתי בית מקדשא קרמך
אתר מתקן לבית שכינתך עלמין •

וכל ערת ג' רסבי וס' נבסר בסדר בהעלותך • יראוד בקריא וס' את חג ומצות תשמור קדם • ופטר חבור
חפרה בשוה ואס' לא • ופני לא יראו • ולא יראו החוצה ויהיו שם • וחברו דברי הימים • וחור וראו לפניך
ואסיקו יתהוון פתניא וליאי •
וסלכא שלמה וכל כנשתא
דישראל דאזרמנו עלותי קיימין
עמיה קרם ארונא מנכסין עז ו
יתורין דלא יתחשבון ולא יתמנון
מסגין • ואעילו בהנאות ארון
קיימא דיי לאתריה לבית כפורי
די מתקין ליה בגו ביתא לקודש
קודשא לתחות כנפי כרוביא •
ארי כרוביא פריסן גרפיהו על
אתר ארונא ומסלין כרוביא על
ארונא ועל אריחותי מלעילא •
ואריכון אריהו ומתחון רישי
אריהו מן קודשא על אפי בית
כפורי ולא מתחון לברא ויהו
תמן עד יומא תרין • לית בארונא
לחוד תרין לוחי אבניא דאגנע
תמן משה בחורבדי עליוהו כ
בתיבין עשרא פתגמי קיימא דגזר
יי עם בני ישראל במפקהו מ
מארעא דמצרים • ויהו במיפק
פתניא מן קודשא וענן אמיטתא
איתמלי ית בית מקדשא דיי • ולא
יכילו פתניא למיקם לשמשא מן
קרם עננא ארי אתמלי וקרא דיי
ית בית מקדשא דיי •
בבן אכר שלמה יי אחרעי
לאשרא שכיניה בירו שלם •
מבנא בניתי בית מקדשא קרמך
אתר מתקן לבית שכינתך עלמין •

רלבג

והנה הארון כשאו ה
הכהנים ושאר הכלים
מהיה נכון שיטאוס ה
הלוים כשאו אותם ה
הלוים • וזכר כי
המלך שלמה וכל עדת
ישראל הנעשים עליו
והם ראשי העם וחקני
היו מזבחים באין ובקר
לרוב מאד לפני ה
הארון בהיות הכהנים
עושי בהעלאת הארון
למקומו והכהנים ה
הביאו הארון לרביר
הבית שהוא קרם ה
הקדשים תחת כנפי
הכרובים שנעשו שם
שהיו כוננים בכנפיה
בכותל רוב הרביר ו
היו כוננים כקף זה
בבקף זה ובמה שכן
הכרובים האלו תחת
כנפיה היה מקו הארון

לפי
ל לוח
חל הארון
בערכ
ותחת

כי לא נתנו הארון סמך לכותל מערבי לא הרחיקו אותו מן הכותל עד כדי סירא
הבדי על פני הרביר כשמשכו אותם כלפי חוץ ואין צריך לומר כי מקום ארון חיצו
מן המדה ובגם היה עומד שהדי בתוך המדה היה תחת כנפי הכרובי בתוך עשרי
אמה ולא היה ממנו עשר אמה לכל רוח • והיו שם עד היום הזה • שלא הסירו אותם
עד מן הארון כמו שכתוב לא יסורו ממנו וגם לא החזירו אותם לאחוריהם לא היו
משוכי לפני הרביר לעולם זהו עד היום הזה אכ דלתו עשר הרביר לא היו כפורות
לפיכ הוצרך שלמה לעשות פרכת להיות מבדיל • אין בארון • זה ראייה כי לא היו
בארון לא סביר לחות וללא כת וארון סבו סת' כי נתנוהו באוצרות ביתי עש אהל
מועד ועם הכל וכן נראה מדברי חלקיהו הכהן כת מצאתי בבית יי נל כי לא היה
במקום שהיו רגלי בולא היו ידעי אותו שם באותו הדור • אשר כרת יי • כמו שתי
די עליוהו כתיבין עשר • פתגמי קיימא דגזר יי עם בני ישראל • בצאת הכהנים •
שהכניסו שם הארון בצאתם מן הקדש נראה כבוד יי בענין • אז אמר שלמה • אז
כשראה ששכן הכבוד בבית הזה שאמר יי שיטכון בתוך בני ישראל בערפל והוא
הענין כמו שכתוב עין וערפל והוא שאמר ושכנתי בתוך בני ישר • והוא סיר כבודו
בענין במקום המקדש לעבדו וכמו שאמר כן עשה שהשכין כבודו בבית זבול שבניתי
לו ורזל אמרו כשאמר כי בענין אראה על הכפורת רמז להם כי בענין יראה בבית
עולמי ויתו אחרעי לאשראה שכיניה בירו שלם תרגם בערפל בירו שלם כלו מקו
שיטכון שם הערפל והוא עין הכבוד • לשבתך עולמים • כי בלגל וסילה וסבוב בענין
לא היו עולמים כי לא היו הם המקום הנבחר אשר כאמר עליו • המקו אשר יבחר
יי כי אם זה המקום שהוא הר המוריה שנקר אברהם אבינו את יצחק בגו עליו
וקראו יי יראה ואמר בהר יי יראה כי באותו ההר יראה לרורות ורוד כשראה
שבעת שם וירד שם על עולתו אש מן השמי דע כי הוא המקום הנבחר ואמר זהו
בית האלהים וזה מזבח לעולה לישראל • ויבך

בית האלהים וזה מזבח לעולה לישראל • ויבך
מח א 48 וספ

דל'כנ

[illegible]

וְכָל קָהָל גְּבֻרֵי יִשְׂרָאֵל וְכָל הַמֶּלֶךְ אֶת פָּנָיו דְּמָלְכִים, וְחִבְרוּ דָוִדָּהּ. וְיִשְׁלַחוּ וְיִקְרְאוּ: וְאַשְׁכְּחַ וְסִמְ
נִבְסֵר כְּסֹדֶר עֶקֶב: וְאַשֶׁם ה' חֵס יְיָ בְּקִרְיָא וְסִמְ וְאַשֶׁם וְנוֹס עַל אִפְהוּ וְהַצְמִידִים. וְאַשֶׁם אֶת הַלְלוּתוֹת בְּאֶרֶץ
אֲשֶׁר עֲשִׂיתִי. וְאַשֶׁם שֶׁם בְּקוֹס לְאַרְץ דְּמָלְכִים. וְאַשֶׁם הַשֶּׁק עַל כְּתָנִי. וְאַשֶׁם דְּבָרֵי בִפְיָ:

רדק

וַיִּבְרַח. לֹא כִתְּבָהּ הַבְּרָכָה
עֲבָרָם אֲבָל הַבְּרָכָה עֲבָרָם
אֲחֵר תִּפְּלֹתָהּ כִּתְּבָנָהּ וְאֵל עֲבָרָם
בְּתֵן הוֹדָאָה לֵאלֹהִים וְאָמַר בְּרוּךְ יי'.
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דָּבַר בְּפִיו כְּלָמֹהּ
מֵהַסֵּדֶר בְּפִיו אֵל רֹד אֲבִי כֶן
קִיִּים לִי וְזֹהוּ שֵׁאֵל וַיִּדְּרוּ מֵאֵל וַיִּזְנוּ
וַיִּבְדְּרוּ כִנְיָ כִנְיָ הָהֵל יִתְּנוּךְ אֲמַר
לְמַטֵּה וַיִּבְרַךְ מֵאֲחֵי רָל בִּכְחוֹ
וַיִּבְדְּלוּהוּ שֶׁהַסֵּלִים כָּל הַגּוֹיִם עִמּוֹ
וְהֵם עָשׂוּ רְצוֹנוֹ וַיִּזְנוּ וַיִּבְרַעְתּוּ קִיִּים
וּמִלֵּת לְאֲמַר עֲבָרָל בְּפִיו וְאֲבָחַר
בְּיָדוֹ. לְמַה שֶׁהִקְדִּים לֹא בַחֲרֵתִי
בַּעֲבִיר הִיָּה לִנְלוֹמ' וְאֲבָחַר בִּירוֹשָׁ'
אֲלֹא פִירוֹ כִּי לֹא הוֹדַעְתִּי בַחֲרֵתִי
בִּירוֹשָׁלַם עַד עֲבָחֲרֵתִי בְּרוֹד ל'
לְהִיָּוֵת עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהִרְאֵתִי לוֹ
הַמִּקּוֹם הַנִּבְחָר בִּירוֹשָׁלַם כ'
כַּעֲבָרֵתִי לוֹ בְּנֶגֶד אֲרוֹנָה בְּאֵם
מִן הַשָּׁמַיִם: וְאִפְסִים עַם מִקּוֹם
לְאִירֹן. וְהוּא הַרְבִּיר: לְפָנַי
מִזְבֵּחַ יי'. מִזְבֵּחַ הַנִּבְחָשֶׁת מַעֲשֵׂה
סִלְמָה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּדִבְרֵי הַיָּמִים
כִּי־עָשָׂה מִזְבֵּחַ הַנִּבְחָשֶׁת עַשְׂרִים
אַמָּה אֲרָכּוֹ וְעַשְׂרִים אֲמָה רָחְבּוֹ
וַעֲשָׂר אַמּוֹת קוֹמָתוֹ: נֶגֶד כָּל קָהֵל
יִשְׂרָאֵל. בְּדִבְרֵי הַיָּמִים אֲמַר
כִּי־עָשָׂה כִּיֹּר נִבְחָשֶׁת חֲמֵם אַמּוֹת
רָחְבּוֹ וּפְלֶם אַמּוֹת קוֹמָתוֹ וַתִּבְנֶה
בַּעֲזָרָה וַיַּעֲמֹד עָלָיו נֶגֶד כָּל קָהֵל
יִשְׂרָאֵל וַיִּבְרַךְ עָלָיו עַל בְּרִכּוֹ וּפִיל
כְּפִיו הַשָּׁמַיִם: שׁוֹמֵר הַבְּרִית
וְהַחֲקֵד. שֶׁכָּתוּב הַאֲבֹת:
לְעִבְרִין. לְזֹרַע אַחֲרֵיהֶם:
דְּבִרִין. כִּתְּבֵעַל הַפֶּרֶט וְקָרִי
רִבְרָךְ עַל הַכֵּל: כִּי

רשי

אשר דבר בפיו • מיתן לובן
 מיבנה בית; ויבדומלא. קיים
 אתדברו בירו הטובה: מן היום
 וגו' את זורדר אלדור אבי:
 ויעמד סלמה לפני מזבח •
 כתו' ברברי הימלי כעשה סלמה
 כיור נחשת ויתנהו בתוך העזרה
 ויעמד עליו ויברך על ברכיו:
 מומר הברית • ממיתין וגזז
 לשמר הברית והסדר לקיים אל
 אבטחתו: אשר שמרת. לסוף
 אמות הטהחה: האמנם

וַאֲחֶרֶת מַלְכָּא יִתְּ אַפּוֹתֵי וּבְרִיךְ
יִתְּ כָּל קְהֵלָּא דִּישְׂרָאֵל וְכָל קְ
קְהֵלָּא דִּישְׂרָאֵל קָאִים; וַאֲמַר
בְּרִיךְ יי אֱלֹהֵת דִּישְׂרָאֵל דִּי גִזְר
בְּמִסְרֵיהָ עִם דְּרֹד אָבָא וּבְרַעוּתֵיהָ
קִיִּים לְמִסְרָא מִן זִמְנָא דִּי אֶפְיֻקִּית
יִתְּ עַמִּי יִתְּ יִשְׂרָאֵל סְמָעִים לֹא
אַתְרַעְתִּי בְּקִרְרָתָא מְכַל שְׁבָטִים
דִּישְׂרָאֵל לִמְכַנֵּי בֵּיתָא לְאַשְׁרָאֵה
שְׁכֻנְתִּי תַמָּן וְאַתְרַעְתִּי בְּדֹרֹד ל
לְמַהוּי מַלְכָּא עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וְהוֹת בְּלָבָא דְּרֹדֹד אָבָא לְמְכַנֵּי
בֵּיתָא לְשִׁמָּא דִּי אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל;
וַאֲמַר יי לְדֹדֹד אָבָא חֵלֶף דִּי הוֹדֵה
עִם לְבָבְךָ לְמְכַנֵּי בֵּיתָא לְשִׁמָּא
אַתְקִינְתָּא אֲרֵי הוֹה עִם לְבָבְךָ
לְחוּד אַתְּ לֹא תְבַנֵּי בֵּיתָא אֱלֹהֵן
בְּרַתּוֹ לִידֹד הוּא יְכַנֵּי בֵּיתָא לְשִׁמָּא
וְקִיִּים יי יִתְּ פְתָנְזִמִּיה דְּמִלִּיל וְקִמִּית
תְּחוּת דְּרֹדֹד אָבָא וְיִתְּ בֵּיתָא עַל כּוֹרְסֵי
מַלְכוּתָא דִּישְׂרָאֵל כְּמָא דְּמִלִּיל יי
וּבְנִיתִי בֵּיתָא לְשִׁמָּא דִּי אֱלֹהֵא
דִּישְׂרָאֵל; וְשׁוּיָתִי תַמָּן אַתְרַ
סְתַקִּין לְאַרְזֵנָּא דִּי בֵּיה מַתְתִּין ת
תִּרִין לוֹהֵי אֲבָנָא דִּי עֲלִיתוּן קִיִּימָא
דִּי דִּי גִזְר עִם אֲבָהֵתָא בְּאַפְקוּתֵיהָ
יִתְּחוּן מֵאַרְעָא וּמַעְרִים; וְכִם
שְׁלֵמָה קָרַם מִרְבָּתָא דִּי לְקִבֵּל
כָּל קְהֵלָּא דִּישְׂרָאֵל וּפְרַס יוֹדוּתִי
בְּצִלּוֹ לְצִית שְׁמָא; וַאֲמַר יי
אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל לִית בְּרַ מִינְךָ אַתְּ
הוּא אֱלֹהֵא דְשְׁכִינְתְךָ בְּשִׁמָּא
מִלְּעוּדָא וְשִׁלִּישׁ עַל אֲרַעָא מִלְּע
נְטֹר קִיִּימָא וְחִסְדָּא לְעִבְדְךָ דִּי
סְהֻלְכִין קְדָמְךָ בְּכָל לְבָהוּן;
דִּי נִטְרַת לְעִבְדְךָ דְּרֹד אָבָא יִתְּ
דְּמִלִּיתָא לִיהָ וְגִזְרָתָא בְּמִסְרְךָ
וּבְרַעוּתְךָ קִיִּימָתָא בְּיוֹמָא דִּירִין;
וְכַעַן יי אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל לְעִבְדְךָ
דְּרֹדֹד אָבָא יִתְּ דְּמִלִּיתָא לִיהָ לְמִסְרָא
לֹא יַפְסוּק לָךְ גִּבְרָא מִן קְדָמִי יִתְּ
עַל כּוֹרְסֵי מַלְכוּתָא דִּישְׂרָאֵל לְחוּד
אַם יִסְרוּן בְּנֵךְ יִתְּ אֲוִרְתְּחוּן ל
לְחֻלְכָּא קְדָמִי כְּמָא דְּהִלְכְתָּא
קְדָמִי; וְכַעַן אֱלֹהֵא דִּישְׂרָאֵל
יִתְּקִיטוֹן כַּעַן פְּתָנְזִמִּיה דִּי ס
דְּמִלִּיתָא לְעִבְדְךָ דְּרֹד אָבָא;

וַיִּסַּב הַמֶּלֶךְ אֶת־פָּנָיו וַיִּבְרַךְ אֶת־כָּל־
 קָהֵל־יִשְׂרָאֵל וּבִרְכָּהוּ יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ
 : וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 אֲשֶׁר דָּבַר בְּפִי אִרְתּוֹ דָּוִד וּבִידּוֹ
 מִלֵּא לֵאמֹר : מִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי
 אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא־
 בִּחְרָתִי בְּעִיר מְכָל־שְׂבָטֵי יִשְׂרָאֵל
 לִבְנוֹת בַּיִת לַיהוָה שְׁמִי שָׁם וְאֶבְחַר
 בְּדָוִד לַיהוָה עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל :
 וַיְהִי עַם לִבְכֹּדָד אֲבִי לִבְנוֹת בַּיִת
 לַשֵּׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל : וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֱלֹהֵי דָוִד אֲבִי עֵזְרָא אֲשֶׁר הָיָה עִם־
 לְבָבְךָ לִבְנוֹת בַּיִת לַשֵּׁם הַטִּיבָה
 כִּי הָיָה עִם־לְבָבְךָ : רַק אַתָּה לֹא
 תִּבְנֶה הַבַּיִת כִּי אִם־בְּנֵךְ הַיָּעֵץ
 מִחֲלָצֶיךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לַשֵּׁם :
 וַיִּקֶּם יְהוָה אֶת־דְּבָרוֹ אֲשֶׁר דָּבַר
 וְאִקְסָה הַחֵת דָּוִד אֲבִי וְאִשְׁבַּע עַל־כִּסֵּא
 יִשְׂרָאֵל בְּאֲשֶׁר דָּבַר יְהוָה וְאִבְנָה
 הַבַּיִת לַשֵּׁם יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
 וְאִשְׁם שֵׁם מְקוֹם לְאֹדוֹן אֲשֶׁר שֵׁם
 בְּרִית יְהוָה אֲשֶׁר בְּרִית עִם־אֲבוֹתֵינוּ
 בְּהוֹצִיאוֹ אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם :
 וַיַּעֲמֵד שְׁלֹמֹה לִפְנֵי מִזְבֵּחַ יְהוָה
 נֹגֵד בַּל־קָהֵל יִשְׂרָאֵל וַיִּפְרֹשׁ בְּפִי
 הַשָּׁמַיִם : וַיֹּאמֶר יְהוָה
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵין כִּמוֹךָ אֱלֹהִים
 בְּשָׁמַיִם מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת
 שֹׁמֵר הַבְּרִית וְהַחֲסֵד לַעֲבָדֶיךָ
 הַהֹלְכִים לִפְנֶיךָ בְּכָל־לֵב : אֲשֶׁר
 שֹׁמֵר לַעֲבָדֶיךָ דָּוִד אֲבִי אֶת־אֲשֶׁר־
 דְּבָרְתָּ לוֹ וְתִדְבֹּר בְּפִיךָ וּבִידְךָ מִלֵּאת
 כִּיּוֹם הַזֶּה וְעַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
 שְׁמֹר לַעֲבָדֶיךָ דָּוִד אֲבִי אֶת־אֲשֶׁר
 דְּבָרְתָּ לוֹ לֵאמֹר לֹא־יִבְרָת לְךָ אִישׁ
 מִלִּפְנֵי יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא יִשְׂרָאֵל דָּק
 אִם־יִשְׁמְרוּ בְּנֶיךָ אֶת־דְּרָכָם לִלְכֹּת
 לִפְנֵי כְּאֲשֶׁר הִלַּכְתָּ לִפְנֵי : וְעַתָּה
 אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יֵאֱמָן נֹגֵד בְּרִיךְ
 אֲשֶׁר דְּבָרְתָּ לַעֲבָדֶיךָ דָּוִד אֲבִי :

כשהתפלל זאת התפלה
הזו בזה בחדר הבהנים
לפני מזבח החיצון ו
והבאור הראשון הוא
יותר נכון לפימה ש
מאמרים כי לא יתקרב
לפני מפני בואו מהעזר
אל פני המזבח ה
הזהים אם לא שחומר
כי מפני שהיה מקום
המזבח נבחר כמו ש
מכירה מענין מה ש
מזכר בסוף ספר ש
ממאל הכבים שלמה
לבא פס כרי שתיה
תפלתו יותר נשמעת
ויאמר יי אלהי ישראל
אין כמורך אלהים.
דל אחת המציג
ישראל ומסגח גם הכה
אין כמורך אלהים ב
במנהיגים הגדולים
אשר בשמי ממעל והם
מנעי הגרמים ה
השמימיים: ואשר על
הארץ מתחת. והוא
השכל הפועל כימה
מנהיגו אשר הוא
מסובב ממך היא ה
הנהגה חלקית כמו ש
מבארו בחמשי מקפ
מלחמותי אך ה
הנהגת היא כוללת
ומקפת בכל: שומר
הבריות וחסד לעבדך
זכר כי בזה הוא יותר
הגדל מנין הנהגת
השם יתובן ההנהגה
העלולים ממנו זה כי
הוא מקיים הברית ו
והחסד לעבדיו ה
העולכי לפני השם בכל
לכם על צד ההשגחה
הפרטית וזה דבר לא
יוכל עליו אחר משאר
הנברלים העלולים
ממנו. והנה הרצון
באמרו הברית ו
והחסד הברית שהוא
על צד החסד והוא אשר
יהיה מצד ההשגחה
הפרטית וכבר יוכר זה
הברית שסבב יהיה בו
תבאיו והוא שיהיה ה
המקבל בחופז שיהיה
דבק בשם וזהו אמרו
לעבדך ההולכים ל
לפניך בכל לבם ולזה
גם כן אמר רק אם
יסמרו בניך את דרכם
ללכת לפני כאבר ה
הלכת לפני: כי

כי האמנם. ההא פתוחה כי היא לתימה כלומר באמת הוא סגור אלהים עם האדם בארץ זה לא יתכן להאמין כי אתה תבדוק ותתעלה על הכל איך לך מקום סיכילך כי אתה מקום העולם ואיך העולם מקומך אם כן מה שביתתי הבית לך אינו אלא על דרך משל שיהיה רצונך וכבודך כמצא בבית הזה לשמוע אל התפלה אשר יתפללו במקום הזה ואעפ"י שכל המקומות הוא רצונו אל הצועק אליו בלב שלם לשמוע תפלתו בקם שלמה מהאל שיהיה המקום הזה הנבחר מקיץ ה המתפלל בתפלתו כאילו הבית הזה היה מלאך מלך ותשמע תפלתו כל המתפלל בבית הזה בקרוב יותר משיתפלל במקום אחר: להיות ענין פתוחות להיות סמירתך תמידה במקום הזה וענין חסר יור הרבוי מ מהמכתב: אל המקום הזה כמו במקום הזה וכן כמו ואל הארון תתן את העדות כמו ו ובארץ וכן הדומים לזה בפרט הזאת אל המקום אל הבית וית באפי אתרא הרין: אל מקום סבתך אל השמים. כמו ממקום סבתך מן השמים וכן הוא אומר בדברי הימים וכמוהו לשבד אל יוסף או פירוש ויכנס לבס אל מקום סבתך ואת תשמע השמים וכן אל יוסף טעמו רבן עש וכל הארץ באומרימה או פירוש אל המקום אל השמים כמו במקום סבתך בשמים כמו ספירטו אל המקום: ושמעת וכלת. כתרנו ותקבל כלותהו ותשבו לחוביהו: ונשא בו אלה. וחייבו הרין להסביו כשא מענין משאת מאומ' שהוא לשון חובות וידי ביה מומי ל לאומותיה: ובא אלה. פירוש הסביו לקבל האלה לפני מן מזבחך בבי' הזה ויתעל המסב' ויית וימיה קדם מזבחך: ואתה תשמע השמים. מן השמים וכן תרגם יונתן מן סמיא: ושפטת. אף על פי שאתה מאריך אף לנשבע לסקר ואיך אתה נפרע ממנו בשעת עונותיו יטב בבי' הזה לא תאריך לו סיכורו בבי' אדם כי המקום הזה הנבחר קיים במהירות העונות וייראו מן הבית הזה ויפחדו ממנו וכל זה הוא כבוד וגם האל יתברך בוס כן ואמר ומקדשי תיראו: להרשיע רשע. איזה מהם שיהיה רשע הנשבע לסקר או המסביו בחנם והוא נשבע באמת כי העונע על המסביו: בהנף. והורו את סמך. כי חייב אדם לברך על הרעה כמו שמבדך על הטובה: בבית הזה. הנשאר בעיר אשר לא יבאו למלחמה יתפללו אליך בבית הזה על אחיהם סיכורו ל למלחמה ואתה תשמע תפילתם וסלחת לחטאתם והטובות אל ארמית: בהעבר השמים. כי תורם הדרך הטובה סקודיעם על אחיה עון נעצר השמים ויורם הדרך הטובה ונתת מטר: רעב

האמנם. לסוף תמיה: לא יכלולך. לא יכילוך: אשר יחטא אים לרעהו. בועל אשת אים: ונשא בו האלה. כסם מהמים בדרך אותה כך המים בדרך אותי: ובא אלה לפי מזבחך. והעמיד הכהן את האשה לפניו: לתת דרכו בראשו. ונבחה בטנה וגו' ולהצדיק דרכי. וכתה וכזעה זרע כך נדרש בתוספתא דסוטה: ונשא בו לסוף כושה: והורו את סמך. שחייב אל לברך על הרעה: כי תענס. למען תענס כי מעמם לסוף אשר: ירקון

רלבב

כי האמנם יסב אלהים על הארץ. רל הבני מתפלל לפניך את ה תפלה הזאת כי אני רואה באמת שסביבת הסי והמנחתו תמטך גם כן באלו הדברים הספלי וזה מקל פלא כי השמים ושמי ה הסמים לא יכילו הדרך ודומות מדרגתך ו וההימם המוסכל ו והמוסקף לך מהם כי זה בלתי מושג ל לזולתך כי גבהה מדרגת המוסקף לך מהם על מה שהם עליו מהמציאות כמו ס סבארכו בראשון ו וסחמיו מספ' מלחמו י וכל סכן סתרבו השבחתך והסקפתך באלו העניני הפחותי מאד ער סתדר ה השבחתך בזה הבית אשר בביתו יוסב לך ענינו: ופכית אל תפלת עבדך. רל כי מפני היות סביבתך בבית הזה תפנה אל תפלת עבדך: לשמע ל הרנה ואל התפלה הכונה ברכה הו הסיר והטבח כי הוא קורם אל התפלה ולזה פתח שלמה תפלתו בדברי סבא באמריו יי אלהי ישראל איך כמון אלהי ושמעתל תחנת עבדך. הנה התחנה היא אח התפלה והיא בקשת הצרכים בלסוף תחנונים ומחילת ה חטאים ולזה אמר ושמעתל וסלחת: את אשר יחטא אים לרעהו ידמה לפימה סאחשוב ששלמה בקם סכמו סהסוטה כ

בהעבר שמים ל' ו' בהעבר השמים דר' ומשמש א' והוא תר מן ל' ו' וינין קרמ' לא סביב ה' וינין נסב

ארי מן יסובר ומן חמיר בקושטא אתרעו יי לאשראה שביתיה בגו בני אנשא דדירין על ארעא הא שמיא ושמי שמיא לא יכלון ל לסוברא יקרך אף אלהי ביתא הרין רבניו ותתפני לצלותא דעבדך ולבעותיה יי אלהי ל לקבלא צלותא ובעותא דעבדך סצלי קדמך יוסא דין: למחוי רעוא קדמך לאננא על ביתא הרין לילי וימס לאתרא די אמרת ירמי שמי רמון לקבל צלותא די צלי עבדך לאפי אתרא הרין: ותקבל בעור עבדך ועמך ישראל דצלין לאפי אתרא הרין ואת תקבל מאתר בית שביתך מן שמיא ותקבל צלותהו ו ותשבוך להוביהו: ית דייחוב גבר לחבריה וירשי ביה מומי ל לאומיותיה וייתי וימניה קדם מרבך בביתא הרין: ואת תקבל מן שמיא ותעביד ותירין ית עבדך לחיובא חייבא למתן אורחיה ברישיה ולזכארה וזכארה לכתן ליה כזכותיה: כד יחמחז עמך ישראל קדם בעלי רבביוהו ד יחובו קדמך ויתובו לפולחנך ויורו לשמך וצלין ויבעו מן ק קדמך בביתא הרין: ואת תקבל מן שמיא ותשבוך לחובי עמך ישראל ותחיבנין לארע דיהבתא לאבהתהו: כד יתפלון שמיא ולא יהי מטרא ארי יחובו קדמך וצלין לאפי אתרא הרין ויורו לשמך ומחוביהו י יתובו ארי תקבל צלותהו:

כי האמנם ישכא אלהים על הארץ הנה השמים ושמי השמים לא יכלולך אף כי הבית הזה אשר בניתי: ופכית אל תפלת עבדך דאל תחנתו יהיה אלהי לשמע אל הרנה ואל התפלה אשר עבדך מתפלל לפניך היום: להיות ענין פתחת אל הבית הזה לילה ויום אל המקום אשר אמרת יהיה שמי שם לשמע אל התפלה אשר יתפלל עבדך אל המקום הזה: ושמעת אל תחנת עבדך ועמך ישראל אשר יתפללו אל המקום הזה ואתה תשמע אל מקום שבתך אל השמים ושמעת וסלחת: את אשר יחטא אים לרעהו ונשא בו אלה להאלתו ובא אלה לפני מזבחך בבית הזה: ואתה תשמע השמים ועשית ושפטת את עבדך להרשיע רשע לתת דרכו בראשו ולהצדיק צדיק לתת לו בצדקתו: בהנף עמך ישראל לפני אויב אשר יחטאו לך ושבו אליך והורו את שבתך והתפללו והתחננו אליך בבית הזה: ואתה תשמע השמים וסלחת לחטאת עמך ישראל והשבתם אל האדמה אשר נתת לאבותם: בהעצר שמים ולא יהיה מטר בי יחטאו לך והתפללו אל המקום הזה והורו את שבתך ומחטאתם ישובו בך תענם:

אתם אחרי שמעו. ונשא בו אלה להאלתו. ונשא שהבהדר. ונשא נדחי ישראל. וחברו בדר ברום אשתלנו. ונשא הבונה ושלל שילה. ובניגוער לכם את הורע וזרית פרש על: ישובו בקריא וסיב בהעצר שמים ולא יהיה מטר. וחברו דרה. ופדויי ישובו. וחברו. ופליטי חרב ישובו. לכן יתנם עד עת יורדה. גבול שבת בליעברון. הכתיר פניך יבחרן. מגל אונם למוסר. כל באיה לא ישובו:

כברקת במלות אשר יאלו אותה בבית המקדש על האופן שנזכר בתורה כן יבדוק באלה זה הבית הקדוש כל הרברים אשר תהיה בהם כפירה בין אים לרעהו או אלת שטוה כשיבא הנטען להסביו לפני מזבח יי בבית הזה והנה אמרו אשר יחטא אים לרעהו יכלול חטא הממון כאמרן ונחטא בשגנה מקדשי יי כפס כי תחטא ומעלה מעל ביי וכחם בעמיתו בפקדון או בתמורתו או בגבול ובשטות העדות כתיב ונפס כי תחטא ושמעה קול אלה: וסבא אליך והורו את סמך. הרצון בזה שכאשר יחטאו ישראל בדרך שתענס סניכפו לפני אויב והם ישובו אליך ויסודו מררכיהם הרעים ויורו את סמך לתתם לסמך ולכבודך קודם התפלה כראוי ואחר כך יתפללו ויתחננו אליך בבית הזה לקלח חטאתם ולהושיעם מיד אויב ולהשיבם לארמיתם אשר לקח מהם האויב הנה אתה תשמע השמים ותסלח לחטאת עמך ישראל ותשוב אל הארמה אשר כתת לאבותם: בהעצר השמים ולא יהיה מטר וגו'. הרצון באמרן כי תענה בס חטאתם ותעיד על דרך אמרו ישמע אל ויעם שהרצון בו ויענה בס לרעת קצת המפרשים וכמוהו הן תוי סדי וענני רל וענה ביי. והנה פס מאחר הקודם בזמן והוא סכריך תחלה סניכופו מהטאתם כי תענה בס אשר על כן עבר את השמים ומטא לא היה ואחר זה יסבחו את ה' ואחר נתינת הסכח תהיה התפלה:

רעב כיהיה • והלא זכר העצר הסמים והוא הרעב אם כן מה טעם אמר אחר
 כן רעב כיהיה לפי שיתכן שיהיה מטר ויהיה רעב והוא מה שפרסם אחר כך
 מדפון וירקון ארבה חסיל: כי יצר לו אויבו פירוש או כי יצר לו אויבו:
 בארץ סעיריו • בארצו בשערי כמון סכנות והצר לך בכל שעריך: כל נגע וכל

מחלה • אף על פי שזכרתי
 מזרכי עמך בפרט אמר יתפללו
 עליהם לפיכך כן אני אומר על כל
 נגע ועל כל מחלה שיהיה להם
 סכל תפילה וכל תחילת שיתפללו
 על כל נגע ועל כל מחלה אמר
 תהיה לכל אדם: לכל עמך
 ישראל • כלומר בן ליחידים בן
 לרבים כל אדם ואדם לפי נגעו
 אשר ידעו לבד ממה שלא נודע לו
 לאחר כלומר בן מן המכאובים
 הנסתרים בן מן הגלויים:
 ופירש כפיו אל הבית הזה •

כמו בבית הזה כלומר יפירוש
 כפיו אל י' בבית הזה או פי' בכל
 מקום שיהיה כנגד הבית הזה
 וכן תרגם לאפי' ביתא דרין:
 למען יראוך • ב'ור האיתן לבד
 ופ'א הפעל בעלמא ופירושו כ
 כשיראו שתפלה להם בשום
 אלק ויתפללו אליך בבית הזה
 ידעו כי נעזר עזן כל להם הנגע
 והמחלה לא שהו מקר' ונעזר זה
 ייראוך וכן טעם כי עמך הסלוח'
 למען תורא: ככל אשר יקרא
 אליך הנכרי • אף על פי שאינו
 ראוי לכך תשמע תפלתו אבל ב
 בישראל אמר ונתת לאדם ככל ד
 דרכיו אשר תדע את לבבו אבל
 הנכרי אף על פי שאין לבבו ככון
 אליך עשה ככל אשר יקרא אליך
 למען ידעו כל עמי הארץ את
 שמך ולדעת כי שמך נקרא על
 הבית הזה ומתוך כך ידעו ל
 ליראה אותך כעמך ישראל:
 כי יבא עמך למלחמה על אויבו •
 דרך כלל: בדרך אשר תפלהם •
 כמו ויהי דבר שמואל לכל ישראל
 וכן כשהיו שואלים באורי ותומים
 כמו בדבר בנימין וכן כשלא יהיה
 עליהם עונש: ועשית משפטם •
 תעשה משפטם באויביה וכן כי
 עשית משפטו ודין וכתית ותפרע
 עולבנהו: כי

ידקון • שהתבואה אינה עולה בקנה לעשות סבולת: ככל אשר יקרא אליך הנכרי:
 ובישראל הוא אומר לתת לאדם ככל דרכיו לפי מידת מכיר בהקדשה ויורה סבולת
 בדיו ואם אין תפלתו נשמעת תולה את הדבר בעצמו ובחטאו אבל הגוי קורא תגר
 ואומר בית שפטו הולך לסוף העולם כתייעתי לכמה דרכים ובאתי והתפללתי בו
 ולא מצאתי בו ממש
 כסם שאין ממנו ב
 בעבודה זרה לפיכך
 ככל אשר יקרא אליך
 הנכרי אבל ישראל אם
 אתה רואה שהוא מן
 משחית בממונו את ח
 חבירו אל תתן לו:
 דרך הער • פונס לנר
 ירושלים: ועשית
 משפטם • נקמתם
 באויביהם: כור

ואת תקביל מן שמיא ותשבוק
 לחובי עבדך ועמך ישראל ארי
 תלפינון ית אורחא ותקנא ו
 דיהבון בה ותיתן מטר על ארעך
 ויהבתא לעמך לאחסנא:
 כפנא ארי יהי בארעא
 מותא ארי יהי שדפונא ירקנא
 גזבא שמוטא ארי יהי יעיקון
 ליה בעלי דבביון בארעא ק
 קיריוהון כל מכתש כל מרע:
 כל צלוחא כל בעותא דחתי לכל
 אנשא לכל עמך ישראל ידעו גבר
 מכתש לביה ויפרס ידוהי בצלו
 לאפי' ביתא דרין: ואת תקביל
 מן שמיא מאתר בית שכינתך
 ותשבוק לחוביהון ותעביר ב
 בעותהון ותתן לגבר ככל א
 אורחיה דגלי קדמך לביה ארי
 אתה הווא לית בר מינך קדמך
 לחוד גלן לבביא וכל בני אנשא:
 בריל וירחלון מן קדמך כל יומיא
 דאינו קיימין על אפי' ארערי ותבת
 לאבתנא: ואף מן בר עממין
 דלא מעמך ישראל הוא וייתי מ
 מארעא דחיקא בריל שמך:
 ארי ושמעון ית שמך רבא וית
 ידך תקיפת ודרעך מרמסא וייתי
 ויצלי לאפי' ביתא דרין: את
 תקביל מן שמיא מאתר בית ש
 שכינתך ותעביר ככל די צלי ק
 קדמך בר עממין בריל וידעו כל
 עממי ארעא ית שמך למדחל ק
 קדמך כעמך ישראל ולמידע ארי
 שמך אתקרי על ביתא דרין די ב
 בנתי:
 ארי יפוק עמך
 לאתא קרבא על בעלי דבביון
 באורחא ותשלינון ויצלון קדם
 י' לאפי' אורח קרתא דאתרעיתא
 בה וביתא דיבנתי לשמך ותקביל
 מן שמיא ית צלוחון וית
 בעותהון ותתפרע עולבנהו:

רעב כי יהיה בארץ דבר כי יהיה
 שדפון ירקון ארבה חסיל כי יהיה
 כי יצר לו איבו בארץ שערי כל
 נגע כל מחלה: כל תפלה כל
 תחנה אשר תהיה לכל האדם לכל
 עמך ישראל אשר ידעו איש נגע
 לבדו ופרש כפיו אל הבית הזה:
 ואתה תשמע השמים מכון שבתך
 וסלחת ועשית ונתת לאיש ככל
 דרכיו אשר תדע את לבבו כי אתה
 ידעת לבדך את לבב כל בני האדם
 למען יראוך כל הימים אשר הם
 חיים על פני האדמה אשר נתת
 לאבותינו: וגם אל הנכרי אשר
 לא מעמך ישראל הווא ובא מארץ
 רחוקה למען שמך: כי ישמעון
 את שמך הגדול ואת ידך החזקה
 ודרעך הנטויה וקבא והתפלל אל
 הבית הזה: אתה תשמע השמים
 מכון שבתך ועשית ככל אשר
 יקרא אליך הנכרי למען ידעו כל
 עמי הארץ את שמך ליראה אתך
 בעמך ישראל ולדעת כי שמך נקרא
 על הבית הזה אשר בנתי:
 כי יבא עמך למלחמה על
 איבו בדרך אשר תשלחם והתפללו
 אל יהוה דרך העיר אשר בחרת בה
 והבירא אשר בנתי לשמך:
 ושמעת השמים את תפלתם ואת
 תחנותם ועשית משפטם:

רלבג

תפלה
 טו כסל אית
 בתוך כל כל
 ותנה תדא
 בניהון

כי תורם הדרך הטוב
 אשר ילכו בה • רל
 סבזה המן מהעונם
 תורם את הדרך ה
 הטובה כי יפסדו ב
 במעשיה ויפסדו ממה
 שחטאו אשר עליו כ
 נעשמו בזה העונם:
 רעב כי יהיה בארץ •
 רל בסבת מטר מטר
 או בר או בסבת ה
 הרוחות או בסבת חום
 הסמם בשבלים אחר
 המטר מהם ענינים
 מצד הטבע • והנה
 מה שיהיה בסבת ה
 העצר המטר כבר כ
 כזכר: דבר כי יהיה
 מדפון ירקון • רל כי
 יהיה דבר בהתחרס
 חלי הסרכון או ה
 הירקון או מה שידמה
 להם: ארבה חסיל כי
 יהיה • ויהיה כרעב
 בסבתם מפני אכילתם
 התבואות והשחתתם
 אותם: כי יצר לו
 אויבו בארץ •
 רל סיבה מור סביב
 העיירות באופן שלא
 יוכל אדם לבאת הסדה
 לקחת התבואות או ל
 לעבוד האדמה והנה
 יתחד מס רעב בסבת
 זה: כל נגע וכל מחלה
 רל כל מכה וכל חלי
 וכל צורך שתצטרך
 התפלה והתחנה עליו
 אשר תהיה לאדם מה
 מישור הנגע והמחלה

או הצורך האחר אי זה שיהיה שתהיה תפלה ותחנה עליו לפי מידת אדם ואדם מהם חולי לבד אשר הוא צריך עליו להתחנן למנוח • והנה הרצון באמר אשר תהיה
 לכל האדם לעמך ישראל אשר תהיה לכל אחר מאישי האדם אשר לעמך ישראל כי מהנכרי לא התפלל עתה סלמה: ונתת לאדם ככל דרכיו אשר תדע את לבבו
 כי • באר בזה כי מפני התפלה לא יקבל תועלת אם לא יהיה לבו שלם עם השם ואז תשמע תפלתו לתת לו ככל דרכיו לפי ענינו בעת התפלה וזה יהיה קבה שיראוך ישראל
 תמיד בהכירם כי חטאיהם סבבו להם אלו הרעות עד שתקם משפטם סמעת לקולם: וגם אל הנכרי וגו' ועשית ככל אשר יקרא אליך הנכרי • הנה לא אמר שלמה בנכרי
 פיתן לו השם כדרכיו אשר ידע את לבבו כי מזה הצד לא היה ראוי שתקבל תפלתו אך בקש מהשם שיסמך לקול הנכרי ככל אשר יקרא אליו לנעבור סבב סיקרב לעבודת
 השם כישראל וכדי שיתפרסם כי פס י' נקרא על הבית הזה עד שהקורא אליו מזה המקום תהיה תפלתו נשמעת בכל אשר יקרא אליו: כי יבא עמך למלחמה על אויבו •
 עד עתה זכר התפלה שתהיה בתוך הבית הקדוש הזה ובא עתה לזכור התפלה שתהיה חוץ מהבית לנכח בית המקדש כשלא היה אפשר שתהיה בבית המקדש כמו הענין
 בצאת ישראל למלחמה על אויבו ואמר בדרך אשר תשלחם העיר בזה שאין ראוי שיהיו למלחמה אם לא יהיו מלכים בשכינה אם על ידי נביא אם על ידי אורים ותמים והתפלל
 סבאמר יהיה הענין כן והתפללו אל י' דרך העיר אשר בחרת בה רל שיתפללו ככה ירושלים וככה בית המקדש ישמע השם תפלתם ותנחתם ועשה משפט לתת להם כדרכיהם
 אשר הם בהם בעת התפלה:

כי יחטאו לך • כמו כי יחטאו לך כלומר ואם יחטאו לך ואינן ראויין לתשובה
ושתקו כקמתם באיביהם ויתחייבו גלות ויעשו תשובה בגלותם ויתפללו דרך
ארכם תשמע תפלתם וכן ראוי בדניאל שבאמר וכו' פתחן ליה בעליה נגד
ירושלם • ועשית מספוט • בסוביהם סלא חמלו עליהם והכבדו עוליהם ועוד

תתנם לרחמים לפני סוביהם •
ורחמים סיניחום לבחן מהגלות
ולשוב לארצם כמו שפסקה כרס
מלך פרס • מתוך כור הברזל •
כי כמו שזכר הכס והזהב בכור
כן נכדו במכר' בעבור קם ומה
שאר הברזל והכורים לא יעשו
אותם מברזל אלה מארמה אחר
הברזל לחזק הכור שזכרנו
סס • בכל קראס אליך • בכל
עת שיקראו אליך בדרם וישובו
אליך וכן כיו' אליהם בכל קראסו
אליו בתשובה • ככל אשר דבר •
והניח לכם מכל אויביכם •
להטות לבבניו אליו • טעמו דבק
עם יהי' אלהיו עמו • יומם
ולילה • להיות שמירתו תמיד
לעשות מספוט וסירות מספוט
במקום הזה כמו כמספוט ה
הבן יעשה לה והרומה לו כלומר
לתת לכור דבר יום ביומו מה שאנו
זכרים להשפיע לנו הטובה •
ולשמרנו מרע וזוה ידעו כל עמי
הארץ כיו' הוא האלהים כי ה
הדבק בו שביע טובה וכסמרים
מרעה • קדש

רשי

כור הברזל • חרסי' ממזקקין בו
זהב קרוי כור • ככל אשר דבר
והיכן דבר והניח לכם מכל אויבי
אויבי • לעשו מספוט עבדו ועמו
• לתבוע עלבונם מיד האויב •
את

כסרה

בכל לבם דרה • ועשרת אלפים
ח' שבו • עבדך לעבדך קמצין
וסי' נכסר בסדר בהעלהך •
לכבניו בקריאה וסי' אחינו
הכסו את לבבניו לאמר עם •
ונשמע ויכס לבבנו ולא קמה עוד
רוח • להטות לבבנו אליך ללכת •
נשא לבבנו אל כפים אל אל •
ללכת בכל דרכיו דסמי' ד בקרי'
וסי' ועתה ישראל כה י' אלהיך
שאל • כי אם שבור תשמרון את
כל המצוה • רק שברו באר •
להטות לבבנו אליו ללכת בכל
דרכיו ויהי יא רפי' בקריא וסי'
נכסר בסדר תרומה •

זכר עתה מין אחר מהתפלה חוץ מבית המקדש והוא כסנילו
ישראל מעל ארמקם על רוב חטאיהם וטב אל ה' בדרך סוביהם והתורו את
עונם ואת חטאתם אשר חטאו בהם ויכירו כי עונותיהם סבבו להם כל זה הרע
וישובו אל ה' ללכת בדרכיו בכל לבם ובכל נפשם והתפללו אליך לזכר ארץ ישראל

ונתתם קמצין וסי' ואנפת בס ונתתם • וחברו דרה • וסלחת לעבך אשר חטאו • לקוח את הספרים •
עשה לך מסרות • וישאל דוד ב' לאמר האעלה דרה • נשבו וסי' נכסר בשמואל חלקא' סימן ל' •
שבו ר' בשעם מלרע בליש' וסי' ואת נשיהם שבו • ושבו אליך בכל לבכם דמלכים • וחברו ושבו אליך
בי יחטאו לך כי אין אדם אשר לא
יחטא ואנפת בס ונתתם לפני אויב
ושבובם שביהם אל ארץ האויב
רחוקה או קרובה • והשיבו אל
לכם בארץ אשר נשבו שם ושבו
והתחננו אליך בארץ שביהם לאמר
חטאנו והעונו ורשענו • ושבו
אליך בכל לבכם ובכל נפשם
בארץ איביהם אשר שבו אתם
והתפללו אליך דרך ארצם אשר
נתתם לאבותם העיר אשר בחרת
והבית אשר בנית לשמך • ושמעת
השמים מכון שבתך את תפלתם
ואת תחנונם ועשית משפטם •

וסלחת לעמך אשר חטאו לך
ולכל פשעיהם אשר פשעו בך
ונתתם לרחמים לפני שביהם
ורחמם • כי עמך ונחלתך הם
אשר הוצאת ממצרים מתוך כור
הברזל • להיות עיניך פתוחה אל
תחנת עבדך ואל תחנת עמך
ישראל לשמע אליהם בכל קראס
אליך • כי אתה הברך לתם לך
לכלה מכל עמי הארץ כאשר
דברת ביד משה עבדך בהוציאך
את אבותינו ממצרים ארץ יהוה •
ויהי בכלות שלמה
להתפלל אל יהוה את כל התפלה
והתחנה הזאת קם מלפני מזבח יהוה
מכרע על ברכיו וכפיו פרשות ה
השמים • ויעמוד ויברך את כל
קהל ישראל קול גדול לאמר •
ברוך יהוה אשר נתן מנוחה לעמו
ישראל בכל אשר דבר לא נפל
דבר אחד מכל דבריו הטוב אשר
דבר ביד משה עבדו • יהי יהוה
אלהינו עמו כבאשר היה עם
אבותינו אל יעזבונו ואל יטשנו •
להטות לבבנו אליו ללכת בכל
דרכיו ולשמר מצותיו וחקיו • ו
ומשפטיו אשר צוה את אבותינו •
ויהיו דברי אלה אשר התחננת
לפני יהוה קרבים אל יהוה אלהינו
יומם ולילה לעשות פרשת עבדו
ומשפט עמו ישראל דבר יום ביומו •
ביום

ספר
כל ספר
בתחת כתר
חם דה
בתחת
בתחת
פ

את תוך החצר • הרי הוא אומר למה קדמו לעשות עם העולה והמנחה והשלמים כי מזבח הנחשת מעשה משה כי בפירוש אמרו בדברי הימים כי מזבח הנחשת אשר עשה שלמה לא יכול להכיל את העולה ושל משה גזזו עם

ואת הבנוהו ו' וס' נבסר בסדר פקודי • ביום השמיני ג' ו' וס' נבסר בסדר נשא • שבחים ד' וס' וימשחו אתו צדוק • שבחים וטובי לב על כל הטובה • וחבור ד' על הטובה • וגדיל י' לעשות עמנו:

למען דעת כל עמי הארץ כי יהוה הוא האלהים אין עוד • והיה לבבכם שלם עם יהוה אלהינו ללכת בחקיו ולשמר מצותיו ביום הזה • והמלך וכל ישראל עמו זבחים זבח לפני יהוה • ויזבח שלמה את זבח השלמים אשר זבח ליהוה בקר עשרים ושנים אלה וצאן מאה ועשרים אלה ויחנכו את בית יהוה המלך וכל בני ישראל • ביום ההוא קדש המלך את תוך החצר אשר לפני בית יהוה כי עשה שם את העולה ואת המנחה ואת חלבי השלמים כי מזבח הנחשת אשר לפני יהוה קטן מהכיל את העולה ואת המנחה ואת חלבי השלמים • ויעש שלמה בעת ההוא את ד' חג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת יער נחל מצרים לפני יהוה אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום • ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה יהוה

בדיל וייעון כל עממי ארעא ארי • והוא אלהים לית עוד • ויהי לבבון שלים בדחלתא ד' אלהינו למדך בקיימוהי ולמטר פקודיהי ביוםא הדין • וסלא וכל ישראל עימיה מנכסין נכס קורשין קדם • ונכס שלמה וית נכס קורשין די נכס קדם • תורי תרמין ועשרין ריבוא ותריין אלפין וענא מרתא עסרי ריבוא ונכסו ית בית מקדש די מלך וכל בני ישראל • ביום ההוא קדש מלכא ית ג' דרתא די קדם בית מקדשא די ארי עבר תמן ית עלתא וית מנחתא וית מרבינכת קורשא ארי מרתא ד' ונכס די קדם • רחיק מלכא וית עלתא וית מנחתא וית מרבינכת ק' קורשא • ועבר שלמה בעינא והיא ית חנא וכל ישראל עימיה קהלא רב ממעלנא דחמת ער נחלא דמצרים קדם • אלהינו שבעת יומין חנוכה ביתא ו' ושבעת יומין חנא ארבעת עשר יומין • ביוםא תמינא שלח ית עמא • וברכו ית מלכא ו' ואילו לקרויהו כד תרין ושפירא לבהון על כל טבתא ועבר י' ל

היה קטן מהכיל וס' כתוב בבאור כי מזבח הנחשת מעשה שלמה קטן מהכיל והנה קרא אותו מזבח הנחשת לפי שהיה מצופה נחשת אבל תחתיו היה של אבן שלמות כמו שנזכר בתורה אבנים שלמות כבה את מזבח • וי' אלהיך • מלבוא חמת יער נחל מצרים לפני יהוה אלהינו שבעת ימים ושבעת ימים ארבעה עשר יום • ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה יהוה

ספירטו בדברי הימים • את החג • חנוכה המקדש קרא ג' כן חג לני שהיתה כמנחה לחג הסוכות ועשו שבעת ימי חנוכה ושבעת ימי חג הסוכות ואומר ארבעה עשר יום להודיע כי קמוכים היו לא היה הפרס בניהם וביום השמיני שאומר שלח את העם הוא שמיני עזרת ולא כולל לפרס כי שבעת ימי חנוכה היו אחר סבע ימי סכות ויום השמיני שמיני לחנוכה שהרי אומר בדברי הימים וביום עשרים ושלמה לחדש השביעי שלח את העם ואם תאמר יום שמיני עזר אינו אלא כ' לחדש ואיך אמר וביום עשרים ושלמה אמרו רבותינו ז"ל כי ביום השמיני נטלו רשות ממנו ולא כסעו אותו היום לפי שהיה חג וביום שלשה ועשרים לחדש חזרו ונטלו רשות ממנו והלכו לאהליהם ואף על פי שעשו שבעת ימי חנוכה קודם חג הסוכות ויום הכפורים בכללם ואפשר שאותו היום לא אכלו שהרי מצוה להתענות ובכרת האוכל בו ואף על פי שאומר כי חנוכה המזבח עשו שבעת ימים וחג שבעת ימים ובכל יום היו מקריבים זבחי שלמים הקריבו השלמים גם אותו היו אכלו לא אכלו באותו היום עד הלילה ומחרתו אבל רבותינו ז"ל אמרו כי אכלו אותו יום הכפורים כי בכלל ימי השמחה היה ולמדו זה מחנוכה המסכן מה שם עשו שלמים בסף אף על פי שהוא באסור שקילה יום הכפורים שהוא אסור כדת לא כל סכן וחנוכה המסכן שבת היה בכלל שנים עשר יום כי רשופין היו ולמדו זה מרבת' ביום עשתי עשר יום ביום שנים עשר יום מה יום כלו רשף אף ימים אלו כלם רשופין ולמדו יום זה מכיון כאף ד' עשר יום מיום שכתוב שם והקשו ואמרו ושמא עשו ביום הכפורים זה שלמים ולא אכלו ותרצו אין שמחת הגוף לא באכילה ושתייה וזהו שאמ' הכתוב וילכו לאהליהם

שמחים וטובי לב רוצה לומר על העין שכתבפר להם שיצאתה בתקול ואמרה להם כלכם מזמנים לחיי העולם הבא • ועל דרך פשט הפסקת מפרש על הטובה אשר עשה י' לרוד עברו ולישר עמו ופי' לרוד עברו שקיים לו מה שהבטיחו כי היוצא מלציו יבנה הבית ויהיה שלום וסקט במינו לישר וכ' היה כי כל המלכים היו עוברים אותו ומביאי לו מנחה ועל כל זה הלכו לאהליהם שמחים וטובי לב ובדברי הימים אומר על כל הטובה אשר עשה י' לרוד ולשלמה ולישראל עמו • ור' ז"ל רשע לרוד עברו כי בעשה טבתם שלמה להכניס ארון לפני ולפנים דבן עשרים זה בזה ואמר מאז שערים ראשונים ולא נענה כיון שאמר אל תשכב פני משיוך זכרה לחסדי רוד עברך מיד נענה ודע כל ישראל שמחל הקדוש ברוך הוא לרוד על אותו עון וזהו אשר עשה י' לרוד עברו • מלבא חמת יער נחל מצרים • הזכיר גם כן ארץ ישראל צפון ודרום • ואת

ואת כל חסדך שלמה : כמו שמפורש בדברי הימים ואת כל הבא על לב שלמה לעסוק
עשה בביתו ובביתו והצליח : והיו עיניו ולבם כל הימים. הסגנותיו ורצוני יהיו
מס כל הימים ותרנם יונתן ותהא מביכתי פריא ביה אס רעתי מתעבדא תמן כל
יומיו : אס פונתטוטן ארתם. פירושא אתה וישראל : ולסביבה. לרבור מירבור
העמים על רוב רעתם : יהיה
עליון. כמו שאמר בדברי
הימים אסר היה עליון וינתן ת
תרנם דהוא עליון יהא חרובווס
מפרשים יהיה חרובווס עליון
למון כריתה כמו כעלות גרים
בעתו אל תעלני בחפיומי :

מקצה עמים מנה : מסוף
עמים מנה מנה ביתו במבוע
מסו ובביתו במלש עשר מנה הרי
עשרי ובביתו הלא כמא וסיע
חירס את שלמה בעני ארזים ב
ובעני ברושים ובזה ובגמול זס
גמלוהו המלך שלמה ונתן לו פ
עשרי עיר בארץ הגליל ולא יסרו
בעניו וקראו ארץ כבול לל כבור
סלא היו עוברים וסבים מס מ
מגריעו הארץ ובדברי רזל ארץ
כבול ארץ מאינה עושה פירות ו
ורב כחמך בר יצחק אמר ארץ
חומטון היתה פ' ארץ חול ואמאי
קרי ליה ארץ כבול דמסתקעת
כרעה בגוה כי כבלה פירות ס
סרגליו של ארס מסתקעבה מ
מחמת החול כאילו הס כבולו על
פז אוכה עושה פירות ובדברי
הימים אומר כי חירס נתן לסלמה
עשרי עיר בארצו והוסיב מס בג
ישראל וכן היה כי חירס נתן ל
לסלמה עשרים עיר בארצו ו
וסלמה גם כן נתן לחירס עשרים
עיר בארץ הגליל וזה עמו לחזק
הברית ביניהם וזכר בזה הספר
מה סנתן שלמה לחירס וזכר ב
דברי הימים מה סנתן חירס
לסלמה : וזה

לרור עבדו. להודיע ממחל לו עונותיו כדאיתא במועד קטן במעשה סדקם סלמה
להכניס הארון לבית הקדש דקנו עשרים זה בזה : ולישראל עמו. סמחל
להם על עון ווס הכפורים וכתה בתקול ואמרה כולכם מזומני לחיי העולם הבא :
והיו עיני ולבי. תיוותהא מביכתי פריא ביה אס רעתי מתעבדא יהא עיני מס
אס לבי וחסדי מס :

ויאמר יי אליו ורפס' כי שם פה לאדם. זאת הארץ אשר : שמעתי את תפלתך. לך שוב לדרך מדברת :
עבור בתוך העיר בתוך. קרא שמו יורעאל : חקתי כל אוריתא דס' כמא וכל נביאים וכתובים וכוונה מל בלש
חס' מ' נבסר בסדר תולדות : מצותי חקתי ג' דס' כי בקריאהו' עקב אשר שמע אברהם בקולי. אס שוב
לרור עבדו ולישראל עמו :
יהי כבלות שלמה לבנות את בית
יהוה ואת בית המלך ואת כל חשק
שלמה אשר חפץ לעשות :
וירא יהוה אל שלמה שנית באשר
נראה אליו בגבעון : ויאמר יהוה
אליו שמעתי את תפלתך ואאת
תחנתך אשר רחמנך לפני
הקדשתי את הבית הזה אשר בנתה
לשם שמי שם עד עולם והיו עיני
ולבי שם כל הימים : ואתה אס
תלך לפני באשר הלך דוד אביך
בתם לבב ובישר לעשות ככל
אשר צויתך חקי ומשפטי תשמר :
והקמתי את כסא ממלכתך על
ישראל לעלם באשר דברתי על
דוד אביך לאמר לא יכרת לך איש
מעל כסא ישראל : אס שובת שבון
אתם ובניכם מאחרי ולא תשמרו
מצותי חקתי אשר נתתי לפניכם
והלכתם ועבדתם אלהים אחרים
והשתחיתם להם : והכרתי את
ישראל מעל פני האדמה אשר נתתי
להם ואת הבית אשר הקדשתי
לשמי אשלח מעל פני והיה ישראל
למשל ולשנינה בכל העמים :
והבית הזה יהיה עליון כל עבד
עליו ישם ושרקו אמרו על מה עשה
יהוה ככה לארץ הזאת ולבית הזה :
ואמרו על אשר עזבו את יהוה
אלהיהם אשר הוציא את אבותם
מארץ מצרים ויחזקו באלהים
אחרים וישתחו להם ויעבדו על כן
הביא יהוה עליהם את כל הרעה
הזאת :
ויהי מקצה עשרים שנה אשר
בנה שלמה את שני הבתים את
בית יהוה ואת בית המלך :

רלבג

והבית הזה יהיה עליון.
ל' והבית הזה אשר היה
עליון כמא אמרו ככה
יעשאו הרעו ככה
היה עושה וכן כתוב
בספר ד' סנאמר מס
והבית הזה היה עליון
כל עובר עליו יסוס ו
וסרק. ל' מכל עובר
עליו מהנכרים יהיה
תמה ומסומם ויסרוק
בספתיו על זה מרוב
ההפעלות ויכירו כלם
כיזה היה בחטא
ישראל כי הק' יבא על
ישראל מהרעו אז מה
סוכר בו לכל כי פ

תשובו דמלכים. ויעד יי את רוח : ואת הבית ה' בקריא וס' ואת הבית יקיעו מביח סביב. אשר הקדשתי
לשמי. חבירו ואת הבית אשר אמרתי דוד ב' הימים. ואת הבית הגדול הפע עץ ברושים דוד ב' הימים :
ויוז בקצה ה' דס' כי בקריאה וס' ויה מקצה שלשת ימים ויעבירו. אחרי אשר כרתו. עשרים שנה אשר
בנה דמלכים. ותשב האשה מארץ פלשתים. ויוז מקצה שבעת ימים ויה דבר יי דיוחוקאל :

עובתיהם גרמו הלא תראה כי נבוכד נצר כאשר החריב בית המקדש מלח רב טבחים לירמיהו כמו סכתוב בספר ירמיה ואמר לו יי אלהיך דבר את הרעה הזאתל המקום
הזה ויבא ויעש יי כאשר דבר כי חטאתם לוי ולא סמעתם בקולו והיה לכם הדבר הזה : כמא את שלמה. הוא מענין ארורה ומסאת כנעס אס כמאת כמא ל' או יהיה
הרצון בזה מהוא רומס וכמא בזה את שלמה מהעבד עצמו לעשיית מלאכתו : אז יתן המלך שלמה לחירס עשרים עיר בארץ הגליל. ככר מזכר בספר ד' כי חירס נתן
גם כן לסלמה עשרים עיר בארץ ישראל ואינו היה להיות כן כי לא יתכן למלך למעט ארץ ישראל ארץ

וזה דבר המס: כמסך נעמונו כל העם הכותר כימהם לחן לעבדים למס ידוע
בכל ענה לבנות הבתולות והוא מה שאחל למעלה ז' אף כושא ככל ושמעים
אלף חוצב בהר ויפ' פ' כו זה הדבר אשר מל יהושע שפי זה הדבר שבעבורו
מל יהושע וכן זה פירושו וזה דבר המס שבעבורו העלהו מלמה הוא
הדבר לבנות בתולות ולא זכר
המס ולמטה זכר אותו באומרו
כל העם הכותר וז': סלוחים.

מכנה כלומר במקום מכנה ו
ומתן סלוחיה בני חרס לבנותיהן
כתן לה זה העיר וכן לכן תתני
סלוחים ויתמתן: אכסי
המלחמה. אף על פי שלא היו לו
מלחמות כי סלוחים היה לו מכל ע
עבריו ומעט מלחמה היתה לו כ
כעלוק חמת צובה ועציון גבר
וחילות: חמסים וחמסות
לפי שזכר העבדים מהגרים ב
במלאכה וסריסאל זכר ה
המרים הנזכרים על המלאכה ו
ואמר שהיו חמסים וחמסות
ובדברי הימים אומר חמסים ו
ומתן סלוחיה בני חרס לבנותיהן
סלוחים על סלוחיהם אלפים ו
וסלוחים מאות והמלחמה וחמסים
היו מישראל שהיו נזכרים על אותן
סלוחים מאות מהגרים ומנה בספר
הזה נזכרים הגרים עם נזכירי ישראל
בכלל ובדברי הימים לא מנה כ
נזכירי הגרים כי אס נזכירי ישראל
כי נזכירי הגרים מנה אותם עם
עם שאר הגרים עם שאר ס
סלוחיהם אלפים וסס מאות ועצמי
המלאכה לא היו אלא סלוחיהם
וסלוחים מאות כמו שאמר בזה
הספר: אף

חירם מלפא דצור סובר ית
שלמה באעי ארזין ובאעי בירזין
ובדבבא לכל צורכיה בכו יתיב
מלפא שלמה לחירם עכריו
בארעא גלילא: ונפק חירום
מצור למיסעוד ית קירנא דיהב
ליה שלמה ולא פשרא בעינוהו
ואמר מה קירנא האילין די
יתבתא לי אחי וקרא להון ארעא
בבול עד יומא תודין:
ושדר חירם למלפא
מאה ועשרין בכרי דהבא וזרין
פתגם מסקי מיסין דמיני מלפא
שלמה למבני ית בית מקדשא
דיי וית ביתיה וית מילת וית שורא
דירושלם וית חצור וית מגיד וית
גור: פרעה מלפא דמצרים
סליק וכבשית גור ואוקדח בנורא
וית כנענא דיתבי בקרתא קטל
ויהבה מתג לברתיה אתת שלמה
: ובנא שלמה ית גור וית בית
חורזן ארעא: וית בעלת
וית תדמור במדברא בארעא:
וית כל קירוי ארעא דיתנא ל
לשלמה וית קירוי רתיכא וית
קירוי פרשא וית פלרעות שלמה
דאיתרעי למיבני בירושלם ו
ובליבני ובכל ארע שולטניה:
כל עמא דאשתאר מן אימוראי
חתא: פרזיא תיואי ויבוסאי דלא
מבני ישראל אינון: בניהון
דאשתארו בתריוון בארעא דלא
יכילו בני ישראל לגמרותהון ו
ומנינו שלמה למסקי מיסין עד
יומא תודין: ומבני ישראל לא
יהב שלמה למיהוי פלחין ארי א
אינון גברי עברי קרבא ועבדוהו
ורברבנוהו וגברוהו ורבני ר
רתיכוהו ופרשוהו
אילין רבני איסטריטיוא
די ממנן על עיבדתא דשלמה
חמש מאה וחמשין די מפלחין ב
בעמא דעבדין בעיבדתא:

חירם מלך צור נשא ארת שלמה
בעצי ארזים ובעצי ברושים ובהב
לכל חפציו מא ית המלך שלמה
לחירם עשרים עיר בארץ הגליל:
ויצא חירם מצור לראות את הערים
אשר נתן לו שלמה ולא ישרו
בעיניו: ויאמר מה הערים האלה
אשר נתתה לי אחי ויקרא להם ארץ
בבול עד היום הזה:
וישלח חירם למלך מאה ועשרים
בכר זהב: וזה דבר דמס אשר
העלה המלך שלמה לבנות את
בית יהוה ואת ביתו ואת המלוא
ואת חומת ירושלם ואת חצרות
מגדו ואת גור: פרעה מלך מצרים
עלה וילכד את גור וישרפה באש
ואת הכנעני הישב בעיר הרגו ויתנה
שלחם לבתו אשת שלמה: ויבן
שלמה את גור ואת בית חורן תחתון
: ואת בעלת ואת תדמור במדבר
בארץ: ואת כל ערי המסכנות
אשר היו לשלמה ואת ערי הרקב
ואת ערי הפרשים ואת חשק שלמה
אשר חשק לבנות בירושלם
ובלבנון ובכל ארץ ממשלתו:
כל העם הנותר מן האמורי ההתי
הפרזי החוי והיבוס אשר לא מבני
ישראל המה: בנייהם אשר נתנו
אחריהם בארץ אשר לא יכלו בני
ישראל להחרימם ויעלם שלמה
למס עבד עד היום הזה: ומבני
ישראל לא נתן שלמה עבד כי הם
אנשי המלחמה ועבדו ושריו
ושלשיו ושרי רכבו ופרשיו:
אלה שרי הנצבים אשר
על המלאכה לשלמה המשיח וחמש
מאות הרדים בעם העשירים במלאכה:

ובכל ארץ ה' וס' נמסר בסדר בור סיני: למס עובד ד' סמי ויט שבטו לסביל. וישב ובעני בקרב
בניהם אשר נהרו אחריהם:

ארץ כבול. ארץ כבלי ארץ טוט מהרגל משתק ונכבולת בה: וזה דבר המס. מס
סמך בסוף הענין כל העם הכות' וגו' ויעלם סלח למס עובד אותו המס היה לבנות
בזאת כל אלה ואת המלוא. מקום היה בירושלם בעיר דור וקרא מלוא על סס
סמוקף חומה נמוכה ומלא' לתוכה עפר: סלוחים. כרובים: ואת תדמור במדבר
בארץ. אכל היסוב:
ערי המסכנות. קרני
בית אורא: סרי
הנצבים. ממונים על
הממונים: חמסים
וחמסות. סלח
מאות מהם היו גרים
הממונים על סבעים
אלף כסא סבל וסמוני
אף חצב בהר וסלסת
אלפים וסלס מאות
הרורים בעם שאמר
למעלה לבד משרי
הנצבים לסלמה וגו'
סלסת אלפים וסלסת
מאות ובדברי הימים
הוא אומר שס מאות
אלו סלס מאות סחפר
סס מנה כחן שהיו מ
ממונים על כולן ו
ומאות וחמסים ה
הנותרים היו ישראל
וממונים על שאר עמי
המלאכה ובדברי ה
הימים מתן לעצמ
ואלה שרי הנצבים ל
לסלמה חמסים ו
ומאות הרורים בעם
עוסי המלאכה: אף

רלבב
ארץ כבול. רל ארץ
חול שאינה עומה פ
פירות: וזה דבר
המס אשר העלה ה
המלך שלמה הרצון
בזה כי זה דבר המס
אשר העלה המלך ס
סלמה לבנות כל אלג
הנצבים שזכר סבכה
סלח וסנה המס הזה
היה כל העם הכות' מן
האמורי החתי והפרזי
החוי והיבוס אשר לא
מבני ישראל המה רל
סלא כתבירו וסנה ב
בניהם אשר כותרו א
אחריהם בארץ אשר
לא יכלו בני ישראל ל
להחרימם סנה העלם
סלמה כלס למס עובד
והס עבדו אותו ב
בבנייהם האלו אף
מבני ישראל לא כתן
סלמה עבד כי הם היו
אנשי המלחמה כ
כסיטורק והס היו ע
עבדי סלמה המשרתי
לפניו והס היו סהיו
הסרים הממונים תחת

מסכה המלך והיו שרי רכבו והיו פרשיו. והנה היו לו הנצבים בנין ביתי ובנין בית המלך ובנין המלוא סהיה סביביון כי דוד בנה מן המלוא ולפניו כמו סכתוב בספר
סמואל וכסאר המלוא בלתי בגוי והוא המקום סהיו כאספים סס ישר וסנה כקרא מלוא כטעם קראו מלאו וסבין חומת ירושלם כי מעתה נתקדשה לאכל קצת הקדשים
תוך החומה כמו סכזכר בתורה ובנין עיר חצור ומגדו וגזר כי פרעה מלך מצרים סרף אותה באש וסנה הוצרך סלמה לבנותה: סלוחים. רל מכסה. ובנין בית חורון
התחתון והעליון כמו סכזכר בספר דה ובנין עיר בעלת ובנין עיר תדמור סהיה במדבר בארץ רל סהיה צדה אחר למדבר וסנה האחר לארץ עבדיה ובנין כל ערי המסכנות
והס ערי האזרות כטעם בא אל הסוכן הלז וכן סכזכר בספר דה כי הערים ההס בנה סלמה בחמת ובנין כל הערים ססס בהס סלמה הרקב אשר לו ובנין כל הערי סהוסיב
בהס סלמה פרשו וכל מה סהיה רצון סלמה לבנות בירושלם ובעיר הלבנון ובכל ארץ ממשלתו: אלה שרי הנצבים. רל הממונים תחת הנצבים סהיו ממונים על כלס:
חמסים וחמסות מאות הרורים בעם העושים במלאכה. ככר זכרנו במה סקדס סכבה היתה על סלסת אלפים וסלס מאות הרורים בעם העושים במלאכה סלס מאות
מהגרים סססארן ממספרס כמו סכתבאר ממה סכזכר ממספרס בספר דה והנה היו סס עור ממונים עליהם מאתים וחמסים איס כמו סכזכר בספר דה בזה המקום
ואספר סאלו המתים וחמסים איס היו מישראל והיו ממונים על כלס ולסנה מנאס בספר דה אחר זכרנו המעלה סהיה משים סלמה לבני ישר והוא אומר כי המה אנשי

ואת
ז' ככר ארץ
בהון ח' ארץ
בקריתא
לס וס

ומשקיו. ודברי הימים ומשקיו ומלבושים כי כל ענין ביתו היה מסדר מחד ומלבוש כל מפרת כפי הראוי לעבודה שהיה עובד : ועולתו אשר יעלה בית יי'. מעלות שצעה לעלות מביתו לבית המקדש היו בנויים בחכמה ובאומנות וכן דברי הימים ועליתו אבל יונתן תרגם ועלתה דמסקי בית מקדשא רי' : ולא היה בה עוד רוח . מרוב שתמהה על

בהעדר רוח. מרוב שתמהה על
חכמתו: עצי אלמוגים.

ובדברי הימים אומר אלגמים
ואחד הוא כמו כבש וכשב והוא
הנזר הבהר אהורח"ל: משער.

ועדברי הימים מקלות ופירושו ע
עמודים לסמיכת התקרות: ולא
כראה: ועדברי הימים ולא
כראו להם לפנים בארץ יהודה:
את כל חפצה אשר שחלה.

וְדַבְרֵי חֲכָמָה: מַלְבָּד אֲשֶׁר
 נָתַן לֵהּ. מִזְמֶרֶת הָאָרֶץ מִדְּבַר
 הַנֶּחֱמָצִים בָּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאִיכָּם
 כִּמְצֹאִים בְּאֶרֶץ וְנָתַן לָהּ מֵהֶם
 כִּיד הַמֶּלֶךְ כְּלוֹמַר לְרֹב וּדְבַר
 הַיָּמִים מַלְבָּד אֲשֶׁר הִבְיָאָה אֵל
 הַמֶּלֶךְ וּפִי מַלְבָּד אֲשֶׁר נָתַן לָהּ
 כְּכַד מֵהַ סִּבְיָאָה אֵל הַמֶּלֶךְ:

לְבַד מֵאֲנָשֵׁי הַתִּירִים . לְבַד מִה
מֵהָיוּ מִבְּיֹאֵס הָאֲנָשִׁים הַקְּסוּרִי
וְהַתִּירִים וְכֵן הוּא אֹמֵר בְּרַבְרִי
הַיָּמִים לְבַד מֵאֲנָשֵׁי הַתִּירִים ו
הַקְּסוּרִים וְכָל מַלְכֵי עֶרֶב וּפְחוֹת
הָאֶרֶץ מִבְּיֹאֵס זֶהָב וּכְסֶף וּמַלְכֵי
עֶרֶב הֵם מַלְכֵי הָעֶרֶב שְׂאֵמֶר הֵנָּה
וְאֵפֶס שְׂבֻכָּפֶר יִרְמְיָה כִּרְא' שָׁהֵם
סָיִם שְׂאֵמֶר וְאִתְּכֵל מַלְכֵי עֶרֶב
וְאִתְּכֵל מַלְכֵי הָעֶרֶב קְרוּבִים הֵם
אוֹ אִפֶּס שְׂאוֹ וְאוֹ הֵיוּ מִבְּיֹאֵס מִכָּח'
לְסַלְמָה וּפִירוּשׁ הַתִּירִים הֵם
הַקְּסוּרִי הַקְּטָנִי מֵעֵטִי הַקְּסוּרִת
וְהַעֲקָקִים וְהֵם מִחֻפְּסֵי הָרְבִּה
עַל הַמִּקְח וְעַל הַמִּמְכָּר לִפִּי פ
שְׂעָקָם מֵעַט לִפְיֵל כִּקְרָאוֹ תִּירִים
וְהַקְּסוּרִי הֵם הַקְּסוּרִים הַגְּדוֹלִי
וְהָרוּכְלִים הֵם הַבְּשָׂמִי כִּמוֹ מַכֵּל
אֲבֻתָּה רֹכֵל וּמִלֵּת מֵאֲנָשֵׁי אִכְה
לְסַמְיֻכּוֹת אֲלֵא בֵּא בִּי' הָרַבִּים
לְבַד וְכַבְרֵה הַמֶּלֶךְ וְכֻמְוָהוּ אֲנָשֵׁי
מַחֲקָה עַל הַקִּיר אֲנָשֵׁי בְנֵי בִלְעִיל
חֲלוּנֵי שְׁקוּפִים וְהָדוּמִים לֵהֶם
פָּחוֹ עֲתִבְנוּ בְּסֶפֶר מַכְלָל בַּחֲלֹק
הָרִאשׁוֹן מִן הַסֵּפֶר וְיוֹנְתָן תִּרְגֵּם
בְּרַמְבֵּר אֹמֵר וְקִסְחוֹר תִּגְרִי: פס

55

וְשָׁקוּתוֹ וְעֹלָתָהּ דַּמְסִיק בֵּית
מִקְדָּשָׁא דִּי וְלֹא אִישְׁתָּא דְּכָה עוֹד
רוּחַ וְאִמְרַת לְמַלְכָּא קוּשְׁטָא
הוּוּ פִתְגָמָא דִּישְׁמַעִית בְּאַרְעֵי עַל
פִּתְגָמָךְ וְעַל חוֹכְמָתְךָ וְלֹא
הִתְמַיֵּת לְפִתְגָמָא עַד דִּיאֲתִי ו
וְחִזְיָא עֵינֵי וְהָא לֹא אֲתַחְוֵא לִי
פְלִגְנֵי מֵה רַחֲוִיִּי אִסְפִּיתָ ח
חוֹכְמָתָא וְטַבְתָּא עַל שְׁמוּעָתָא דִּי
שְׁמַעִית טוֹבֵי גִבְרָךְ טוֹבֵי עֲבָדְךָ
אֵילִין דְּקִיָּיִמִין קְדָמְךָ תִּדְרִירָא וְ
דְּשַׁמְעִין יַת חוֹכְמָתְךָ יְהִי יי
אֵלְתָּךְ בְּרִיךְ דִּיאֲתָרְעִי בְּךָ לְמַתְנָךְ
עַל כּוֹרְסֵי מַלְכוּתָא דִּישְׂרָאֵל ב
בְּרַחֲמִיתָ יי יַת יִשְׂרָאֵל לְעַלְמָא ו
וּמִנֵּיךְ לְמַהוּי מַלְכָּא לְמַעַבְדִּי
דְּקִשּׁוּט וְזִכְרוֹ וְיִתְבַּת לְמַלְכָּא
מְאֵרָא וְעֶסְרִין כִּכְרִין דִּיהֲבָא ו
וּבִסְמִינִן סְגִי לְחֵדָא וְאַבְגִּין טַבֵּן
לֹא אֲתָא כְּבוֹסְמֵנִיא הָאִינוּן עוֹד
לְסַגִּידֵי יִתְבַּת מַלְכָּת שְׂבָא לְמַלְכָּא
שְׁלָמָה וְאַף סְפִינְתָא דְּחִירִים
דִּיאֲתִיא דִּיהֲבָא מְאֹפִיר אֲתִיאֲתָא
מְאֹפִיר אֲעִיֵּאל מוֹגִינִן סְגִי לְחֵדָא
וְאַבְגִּין טַבֵּן וְעַבְדִּי מַלְכָּא יַת
אֲעִיֵּאל מוֹגִיאֲסַעִיד לְבֵית מִקְדָּשָׁא
דִּי וּלְבֵית מַלְכָּא וְכִנּוּרִיא וְנִבְלִיא
לְבָנֵי לִוִּי לֹא אֲתוּ כֵּן אֲעִיֵּאל מוֹגִינִן
וְלֹא אֲתַחְוִיאוּ עַד יוֹמָא דְּהִינִן ו
וּמַלְכָּא שְׁלָמָה יִתְבַּת לְמַלְכָּת שְׂבָא
יַת כָּל רְעוּתָהּ דְּשִׂיאֵל לֹא כֵּר מִדְּמֵנִי
לֹא כְעוּתָר דִּיאֲרִמְלָכָא שְׁלָמָה
וְאֲתַפְנִיָּאֵת וְאִזְלַת לְאַרְעָה הִיא
וְעַבְדָּהָ:

וַיְהִי מִתְקַד וַיִּבְּא רִי הוּא אֵתִי
לְשִׁלְמָה בְּשֵׁתָא חֲדָא שִׁית מְאָר
שִׁיתִּין וְשִׁית כְּכִי וַיִּבְּא : בֵּר
מֵאֲגַר אֹמְנִיָּא וְכַחֲזֹרֶת הַגְּרִיא

במסד בשמואל חלק ב' סימן י"ט: התרים ג' בקריא' ו
ובסתר הרוכלים.

ועולתו אשר יעלה בתי' : רדף מנא פהכח מביתו לב
 לביתו : עניי אלמוגים : קורילי בלפץ : מסעד לביתו : ו
 לביתו : לכך אבי אוח' המסעד הזה לשון רצפה : לשאר
 טבא : כתיבה זו איכה לא לימוד חכמה : מלבד אשר נתן

עַד שְׂמוֹאֵל הוֹלֵךְ וְגִדְלָה וְטוֹב . וּשְׂמוֹ שְׂאוֹל בְּחֹר וְטוֹב .
שְׂלֵי אֲבִירָא דְהַטְוָא שְׂבַח חֲבַתָּא : לְטָרִיס ח' כְּלִישׁוֹת

וּמִשְׁקִי וְעֵלְתוֹ אֲשֶׁר יַעֲלֶה בֵּית
יְהוָה וְלֹא־הִיָּה בְּהַעֲזֹר רוּחַ:

וְתֹאמַר אֶל הַמֶּלֶךְ אֱמֶת הִיא הַדָּבָר
אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי בְּאָזְרֵי עַל דְּבָרֶיךָ
וְעַל הַכְּמַתָּה: וְלֹא הָאֱמֶת

לְדַבְּרִים עַד אֲשֶׁר בָּאתִי וְתִאֲיֹכַל
עֵינֵי וְהִנֵּה לֹא הִגֵּד לִי הַחֲצִי הַזֶּה
חֲכָמָה וְטוֹב אֶל הַשְׁמוּעָה אֲשֶׁר
שָׁמַעְתִּי : אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ אֲשֶׁר־י
עֲבַדְךָ אֱלֹהֵי הָעַמִּים לְכַלֵּךְ תַּמִּיד
הַשְׁמָעִים אֶת הַכְּמָתָךְ : יְהִי יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ בְּרוּךְ אֲשֶׁר חָפֵץ בְּךָ לְתַתֵּךְ

על-כסא ישראל באהבת יהוה את-
ישראל לעולם וישמך למלך ל
לעשות משפט וצדקה: ותתן

לְמֶלֶךְ מֵאֵלָּה וְעֲשִׂים בְּכָר זֶה
וּבְשָׁמַיִם הִרְבֵּה מְאֹד וְאֵבֶן יְקָהֵל
בְּאֵבֶן כְּבֹשֶׁת הַהוּא עוֹד לִרְבֵּא שֶׁ-
נִתְּנָה מִלְכַּת שְׁבָא לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה:

וּגַם אֲנִי חִירָס אֲשֶׁר נִשְׁאַלְתִּי
מֵאֹפֶיךָ הֵבִיא מֵאֹפֶיךָ עֲצֵי אֱלֹמִים
הִרְבֵּה מֵאֲרוֹאֲכֵי יָקָרָה:

הַמֶּלֶךְ אֶת־עַיִי הָאֱלֹמִים מִסַּעַד
לְבֵית־יְהוָה וּלְבֵית־הַמֶּלֶךְ וּבְנִירוֹת
וּבָלִים לְשָׂרִים לֹא בָא בְּנִי עַיִי
אֱלֹמִים וְלֹא נִרְאָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה:

וְהַמֶּלֶךְ שָׁלַח נָתַן לְמַלְכַּת שֶׁבַע
אֶת כָּל חֶפְצֶיהָ אֲשֶׁר שְׁאַלָה מֶלֶכְבִּי
אֲשֶׁר נָתַן לָהּ כִּיד הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה
וּתְפֻזוֹתָיִךְ לֹא רָצָה הִיא וְסִבְדִּיהָ:

וַיְהִי מִשְׁקַל הַזָּהָב אֲשֶׁר-
בָּא לְשֹׁלֵכָה בְּשָׁנָה אֶחָת שֵׁשׁ מֵאוֹת
שָׁשִׁים וּשְׁשׁ כִּכָּר וְזָרָב: לְבַד

מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים וּמִסֹּהֵר הַדְּבָלִים
וּסְמִיכַן הַתָּרִים אֶת הָאָרֶץ קָרְעוּ. לְבַד מֵאַנְשֵׁי הַתָּרִים
וַחֲבָרֵי דִבְרֵי הַמֵּסִים

וכן באשר העלויות אשר היו בבית יי ובעת המלך כי לא
 התורה ולא תעלה במעלות על מזבח יודמה שהמלך
 ידרכו בהם בעלויות ההם: וכבודות ונבלים לסרים. אל
 בזה שלא באו עצי אמונים גדולים כלו מהיו נכונים לעשו
 זה בקפר דה את כל חפצה אשר שאלה מלכד אשר הבי
 ולה ממנו מדברי חכמה ועצה וכן יהיה הרצון בזה המקו
 לך שלמה כי לא היה חכם אחר בזמן ההוא שיהיה יכול
 ונבסזה המסקל מהזהב היה כל לו מרי שבה בסנה כי
 הארץ מתקנים את פני המלך שלמה לשמוע את חכמי
 אנשי התרים ומסחר הרובלים. הכה אשר ברה תמורת
 קרא התרים הסוחרים הגדולים שהם תרים וחוקרים ע
 ויתר הדברים הדומים להם בעיר ועיר למכור זעיר ש
 לומרי שנה בשנה:

וכל

סֹזְכֵר מִמֶּעֶקֶל הַזֶּה בִּפְהֵי בֶּאֱלֹמָה הִיָּה בֶּאֱלֹמְרֵי סָנָה : בְּסָנָה :

וטוב
ומי' סחול
ליא בחירא
הט ואשכח
בחתא

הלכה

וכן העליה אשר יעלה
 בה ביתי מביתו היתה
 גם כן כעשית בחכמה
 והנה הרצון באמרו
 ועולתו אשר יעלה בית
 ה' ועלייתו וכן כתוב ב'
 בַּסֵּפֶר הַזֶּה אֶל הַסְּמוּעָה
 אֲשֶׁר שִׁמְעֵתִי הַרְצוֹן
 בּוֹ לְסִמּוּעַ אֲשֶׁר שִׁמְעֵתִי
 מִחֲכֹמֶתָךְ וּמֵהָטוֹף אֲשֶׁר
 יִסְדֹּר תִּמְךָ יַחְוָבֶר עוֹד
 לְפָנַי מֵהַ שִׁמְכֹאֲתֵי יִמְמֶךָ
 וְטוֹב הָרָבָה אִלּוּ יִהְיֶה
 הַרְצוֹן בְּאֲמָרוֹ אֵל הַ
 הַשְּׁמוּעָה עַל הַסְּמוּעָה
 וְהֵנָּה הִיא הַטוֹב הַזֶּה
 הַמִּשְׁפָּט וְהַדָּרָקָה מִן
 הַמִּסְדָּרִים תִּמְנֹנִי:

לֹא בֹא כְבוֹסֵם הָיוּ עוֹד
לְרֹכֵב יִלְטָא בֹא עוֹד
רְבוּי כְמוֹהוּ מִהֶבֶסֶם
הָהוּא: עֲצִי אֲלֻמּוֹסִי
קוֹרְאֵל בְּלֻגָּו וְהוּא עֵץ
גִּדֵּל בְּקֶצֶת הַיָּמִים:
מִקְעֵד לְבֵית י״ וְלְבֵית
הַמֶּלֶךְ . הִנֵּה בִסְפֵר
רָה כְתוּב תְּמוּרֹת זֶה
מִקְסוֹת וְזֶה אַחֲשׁוּב
טַבְעִילָה אֲשֶׁר יַעֲלֶה
בְּהַבִּיתִי מִבֵּית הַמֶּלֶךְ

בָּהֶם מַעֲלֹת לֹא כִבְדוּם
 בָּם כֵּן כְּמוֹ זֶה בְּבִיטוֹ
 בְּרַעְיָה מַעֲבִי הַלְמוּס
 מֵהֶם מִה מַעֲשֵׂה שְׁלָמָה
 ה' אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְדִרְכּוֹ בָּזֶה
 בָּזֶה מֵהוּא בָּתָן לֵה אֶת
 הַלְבָּד זֶה זֹלָתִי שְׁלָמָה
 כְּחֹת סְהִיו מִבְּיֹאִים לֹו
 וְגו' וְהֵם מִבְּיֹאִים אִישׁ
 ה' לְבַר מִאֲנָשִׁי הַתִּדְרִים
 דְּבַר הַקְּחוֹרוֹת טָכָזֶה
 מִצִּירָם וְהַעֲרֹ שְׁמָה

שם מאות זהב • מטבע זהב היה ציניה דעו מסקלו והיה צבנה אחת זהב במסקל
שם מאות זהב וטעם יעלה על שלמה למור שם מאות זהב היה נותן בצבנה האחת
זהב שחוט • איך שחוט אלא משיך וכן חץ שחוט לסוכס והיה זהב טוב מאד שהיה
כמטף כשעוה ויונתן תרד' רבא טבא: שלמת מכיס • ב' ליטרין וליטרא זהב מאה
ממטבע הזהב שזכרנו וכן חולר

ברברי הימים שלם מאות זהב
והמכה הוא מאה ברברי רבותינו
ול בתולה כתובתה מאתים •
ואלמנה מכה: על המגן האחת •
מגן לשון זכר ונקבה: זהב
מופז • טוב ומזוקק מן כתם פז
ויס אומרים שהוא שם מקום

ויונתן תרגם רבא טבא: שם
מעלות לכסא וראש עגול לכסא •
מניהם כתובים הא במקו חלק: •
ודות מזה ומזה • במקום
ישיבתו היו ידיות מזה ומזה ל
לסמכות זרועותיו והיו זורות א
אריות עומדות אצל הדיות: איך
כסף לא נחשב • כל הכלים
האלה היו זהב סגור איך כסף
בהם כי לא נחשב הכסף למאות
במי שלמה מרוב הזהב לפיכך
עשה כל הכלים זהב ולא עשה
אחד מהם מכסף: תרשים •

תרגם יונתן אפריקא: כוסאת
זהב וכסף • בהנעת האלק: •
סנהנים וקופים וזוכים •
תרגם יונתן סן רפיל וקופין
וטווקין סן הפיל דעו והקוף גם
כז שרומים פניו לפני ארס וטווק
הוא העוף הנקרא בלעז פאוון:
ונחם

וכל מלכי הערב • תירגם יונתן וכל מלכי סומכותא למון עירוב המלכים שהיו
בעירובתן וסומכין עליו ברנטיאה בלעז: צנה • מקפת את הארס ממלס רוחותיו
והוא שאמר בספר תילים כצנה רצון תעטרנו: שם מאות זהב • שם מאות זהב
והוא שם מכיס שהזהב הוא הדינר: זהב שחוט • הוא זהב רך ונוח להידקע

זהב מופז • מבהיק
כמרגלית: • שם
מעלות • מדרגות
לעלות בוראש הכסא
היה עגול מקום מושב
המלך: מאחריו •
תיקון הכסא היה רחב
והמעלות היו לזר
כזו ולזר רחבו לזר
אחריו היה המושב ג
גבוה מן הכסא מקום
עגול וידות מזה ומזה
לסמוך זרועותיו
עליהם בימין מקלות
זהב עתה לפי פ
פשוטן לימין ולשמאל
והיה אריות • סל
זהב וכל כורת הכסא
מפורסם באגרת מעלת
אסתר: איך כסף
לא נחשב • איך כסף
באחד מהם כי לא כ
נחשב: אבי תרשים •
ספיכות אפריקא:
סנהנים וקופים וזוכים •
טן רפיל וקופין
וטווקין: ונשק •
כלי זין: אלק וטבע
מאות רכב • ודברי
הימי כתוב אף וארבע
מאות ואמר אבי אף
הי מאות בערי הרכב
היו והשלם מאות עם
המלך בירוסלם
וכך פירסו ברברי
הימים ונחם בערי
הרכב ועם המלך היה
עוד רכב אחד בירוס
וכאן כך פירסו ונחם
בערי הרכב ועם ה
המלך היו מקפתן ב
בירוסלם: ונחם

וכל מלכי הערב ופחות הארץ:

ויעש המלך שלמה מאתים צנה זהב
שחוט שש מאות זהב יעלה על
הצנה האחת: ושלש מאות מגנים
זהב שחוט שלשת מגנים זהב יעלה
על המגן האחת ויתנם המלך בירת
יער הלבנון:

ויעש המלך כסא שן גדול ויעפרהו

זהב מופז: שש מעלות לכסה

וראש עגול לכסה מאחריו וידות מזה

ומזה אל מקום השבת ושנים אריות

עמרים אצל הדיות: ושנים עשר

ארזים עמרים שם על שש המעלות

מזה ומזה לא נעשה כן לכל

ממלכות: וכל כלי משקה המלך

שלמה וזהב וכל כלי בירת יער

הלבנון זהב סגור איך כסף לא נחשב

בימי שלמה למאות: כי אני

תרשים למלך בים עם אני חירם

אחת לשלש שנים הבוא אני

תרשים נשאת זהב וכסף שנהבים

וקפים ותכיים: ויגדל המלך שלמה

מכל מלכי הארץ לעשר ולהחבמה:

וכל הארץ מבקשים את פני שלמה

לשמע את חכמתו אשר נתן אלהים

בלבו: והמה מביאים איש מנתתו

כלי כסף וכלי זהב ושלמות ונשק

ובשמים סוסים ופרדים דבר שנה

בשנה: ויאסף שלמה רכב

ופרשים ויהי לו אלק וארבע מאות

רכב ושנים עשר אלק פרשים

ורק
ג' חס' בלעז
נא יצא הירד
שזי ידע
דמאכא
תמיל עין

כעשה
ח' חס' וכל
חמס חללות
דכו נחב

רלבג

וכל מלכי הערב ופחות
הארץ • אמר תמורת
זה ברה וכל מלכי ערב
ופחות הארץ מביאים
זהב וכסף לשלמה
והנה זה ב' היה בא
מדי שנה בשנה ועיר
על זה מה שזכרנו:
ויעש המלך שלמה
מאתי צנה זהב שחוט •

הנה הצנה ה' כמו מגן לא שהא גדול ומקוק את הארס כאמר צנה רצון תעטרנו והרצון באמר זהב שחוט לפי מה שאחשוב שהוצר ארמימות וממנו במלאכ ויסור ממנו
בזה קצת לחותו ולזה היה יותר חזק: שם מאות זהב • ר' שם מאות סקלים זהב: שלמת מכיס זהב • ר' ל' הנה המכה הוא מאה סקלים ולזה אמר בספר ד' שלם מאות
זהב: כסא סן גדול • זה היה כסא המלוכה והיה נעשה משן הפיל ווארי בלעז: ויעפרהו זהב מופז • פירסו בו זהב נקי מסגור ואחשוב שיהיה ענינו מענין פזור בחלק
אות זין באות צד כי ברצותם לנקות ותכלית הנקיון יפזרוהו ויכתתוהו לחלקים דקים ועירבו עמו קצת דברים יוצאוממנו סגור: שם מעלות לכסא • הנה היתה צורת
הכסא הזה כך שכאשר היה עולה לסבת בו היה עולה בו שם מעלות ואף יסב במקום הסבת שהיה למעלה מהמעלה השמית ומאחרי הכסא היה שם לוח יסמוך בו בשבתו
שם והיה ראש עגול כלוח ההוא באמצע והיו ידות מזה ומזה אל המקום שהיה יושב בו והנה הדיות הם כמו זרועות יסמוך בהם המלך דיו בשבתו שם • והנה היתה צורת
ארזי אצל כל יד לזר פני הכסא ולזר ההוא היה פני אריה וכן אצל כל מעלה ממעלות הכסא בשתי קצות המעלה לזר פני הכסא ולזר ההוא היו פני האריות ולזה היו שם
ארבעה עשר אריות: סנהנים • הם פני הפיל הגדולים אשר מהם היה מה שישתמשו ממנו במלואכה ווארי בלעז: וקופים • הם פנימיים בלעז:
ותוכים • הם פאוכים בלעז: ונשק • הם כלי זין: ויהיו אלק וארבע מאות רכב • הנה כתוב בדברי הימים בזה המקום ארבעת אלפים אריות קוסים וצמה
בדקדקם כתוב ארבעים אלף אריות קוסים למרכבו וכבר התרנו הספק הזה במה שקדם במאמרנו שמה ארבעים אלף היו ארבעת אלפים שהיו בהם פוסים ומרכבות
ובסאר

פירען

הנראה אלה • אשר נראה אליו כי לא תבא לא הייתה על העצב וכן ההקדים
סמאל הנמצא פה וזולתם שכתבו בספר מכלל: פעמים • בגבעון הפעם
האחת והשנית אחר תפלתו שאמר לו שמעתי הפלתך וזהו לוי במראה הרשעה
בקטם ובמראה הפנית במפורס: ואמר יי לשלמה • על ידי כבודו והוא אחיה

הפילוני: שבט אחר • כי בנימין
לפי שהיה חלקו עם יהודה ב
בירוסלם בין שניהם כחשבים
לשבט אחר: ויקם יי שטן • זה
היה לעת זקנת שלם כאשר נטח
לכבו מעם יי: הוא בארס •

מזרע המלך שהיה בארס אף
הוא אומר זה על הרד: בננות
רוד את ארס • כמו בארס קפר
ענין זה עתה כי ברח הרד והיה
נער קטן בביתו וברח מחרצו
עם אנשים ארומיים כשהיה יואב
את כל זכר בארס ואמר שמש
כי מתורוד ויואב חשב להקדם
מישראל ומה שספר מענין אשתו
שהיה אחיה הגבירה ובנו שהיה
גמול בתוך בני פרעה כל זה
אמר להודיע כי כל כך גברת
סכנתו לישראל עד שהניח כל
הטובה הזאת להקדם מישראל
ואמר לפרעה שישלחו וילך ל
לארצו ולא עלתה בידו להכר
לישראל שעת זקנת שלמה ש
סהקומו יי לשטן ביש בעבור עון
עו שמשוואי שלמה ובנו במות
וכן הקים שטן אחר לשלמה את
רזון בן חלדע וסניחם הצר
לישראל לעת זקנת שלמה:

ויך כל זכר בארס • אחי שהכח
כל זכר בארס כי קודם הכס
ואחר כך קברם וכמו וזו זה הן
אתה קצפת וכחטא אחר ש
סחטאכו קצפת ויסס את הים
לחרבה ויבקעו המי' אחי סכנתו
המים שם הים לחרבה וזולת זאת
סכתו בספר מכלל ולענין זה
פיר רזל ועם רוד שם בסופו
מהכותו את ארס זה שם טוב
סקנה בגוים שזה לקבור את
ההרונים וכן אומר הנביא ב
במלחמת גו ומגו וקבורם כל
עם הארץ והיו להם לשם אכל
ית לקבור את החללים לחלצא
קטיליאל כלומר לקחת חליפותם
וכליהם: וכל

אז יבנה שלמה במה • רבותינו אמרו מתוך שלא מיחה בסוף נקראת על שמו:
בהר על פני ירוסלם • הר הזיתים: אשר היתה זאת עמך • אשר ירעת שאחיה עובר
על מצותי: ויהי בהיות דוד את ארס • אז וברח ארס מפני דוד ויואב לקבור את
החללים סקברן להרונים של ארס הוא פכאמר שם בספר סמאל ועם רוד שם

בסופו מהכו את ארס
שהיו הכל מקלסין א
אותו איש חסיד סקבר
את הרונים וכן הוא
אומר במלחמת גו
ומגו וקברו כל עם
הארץ והיה להם ל
לסם וינתן תירגם
לקבור את החללים
לחלצא ית קטיליאל ל
לקחת את חליפתם:
ולחם

רלבג

יהי לעת זקנת שלמה
כסיו הטו את לבבו א
אחרי אלהים אחרים.
אח' מזכר סכסיו הטו
את לבבו לא היה צרי'
לומר ולא היה לבבו
סלם את יי לאיו כלבב
דוד אביו אם היה ה
הרצון בזה ששלמה
היה עובר לאי אחרים
ולזה הוא מבוחר ש
ספרצו בו שאהבתו
כסיו הטו את לבבו י
להיחס לעבוד אלהים
אחרים ולהעלים עניו
מהם ומזה גם כן
התבאר כי אמרו וילך
שלמה אחרי עשתרות
אלהי צדונים ואחרי
מלכום סקין עמונים
הרצון שהניח לכסיו
הצדוניות והעמוניות
לעבוד אלהים והעלים
עניו מהם ולזה אמר
ועם שלמה את הרע
בעני יי ולא מלא אחר
יי כדור אביו כי אם
היה ממלא אחרי יי
לא היה קובל לכסיו
לעשות זה העון ה
הנפלא והעד עוד על
זה שהרצון בו שהוא
העלים עניו מכסיו ו
והיחס לעבוד אלהים
אחרים אמרו וכן עשה
לכל כסיו הנכריות מ
מקטירות ומזבחות ל
לא להיהן באר בזה ש
סחטא שלמה היה ה
הניחו כסיו סתאיונה
מזבחות ומקטרות ל
לא להיהן וזה ממה

ויהי לעת זקנת שלמה נשיו הטו
את לבבו אחרי אלהים אחרים ולא
היה לבבו שלם עם יהוה אלהיו
כלבב דוד אביו: וילך שלמה אחרי
עשתרות אלהי צדונים ואחרי מלכום
שקין עמונים: ויעש שלמה הרע
בעיני יהוה ולא מלא אחרי יהוה
כדור אביו: אז יבנה
שלמה במה לכמוש שקין מואב
בהר אשר על פני ירושלים ולמלך
שקין בני עמון: וכן עשה לכל נשיו
הנכרות מקטירות ומזבחות ל
לא להיהן: ויתאנק יהוה בשלמה
כי נטרה לבבו מעם יהוה אלהיו
ישדאל הנראה אליו פעמים: וצוה
אליו על הדבר הזה לבלתי לכת
אחרי אלהים אחרים ולא שמר את
אשר צוה יהוה:

ויאמר יהוה לשלמה יען אשר
היתה זאת עמך ולא שמרת בריתי
וחקתי אשר צויתי עליך קרע אקרע
את הממלכה מעליך ונתתי יד ל
לעבדך: אך בימך לא אעשה
למען דוד אביך מיד בנך אקרענה:
רק את כל הממלכה לא אקרע שבט
אחד אתו לבנך למען דוד עבדי ו
ולמען ירושלים אשר בחרתי:
ויקם יהוה שטן לשלמה
את הדד הארמי מזרע המלך הוא
בארס: ויהי בהיות דוד את ארס
בעלורת יואב שר הצבא לקבר
את החללים ויד כל זכר בארס:
כי ששת חדשים ישב שם יואב

ותוה לערן דסיב שלמה נשיו
אטעיא ית ליביה בחר טענות
עממא ולא הוה לביה שלים ב
בחרלמא דיו אלהיו הכל בארס
אבותיו וואל שלמה בחר עשתרות
טענות צידונא ובחר מלכום שקין
עמונאיו ועבד שלמה דביש קדם
יי ולא אשלים בחר בחלמא דיו
כדור אבותיו:
בנא שלמה במתא לכמוש שקין
מואב בטורא דעל אפי ירושלים
ולמלך שקין בני עמון: וכן
עבד לכל נשיו בחר עממא
מסקן בוסמין ומדבחן לטענותהון
ותקין רוגא דיי בשלמה ארי
איתפני ריביה מרחלמא דיי אלהא
דישר דאתגלי ליה הרמין זימקין:
ופקיד עלוהי על פתגמא הרין
בריל ולא למחך בחר טענות ע
עממא ולא נטר ית דפקיד יי
ואמר יי לשלמה
חלף דתורת דא עימד ולא נטרתי
פיקודי וקייס די פקידות עלך א
אעדא אעדיות מלכותא מינד
ואתנינה לעבדך: ברם ביומד
לא אעבדינה בריל דוד אבונך מיר
בנך אעדינה: לתור ית כל
מלכותא לא אעדי שבטא חד
אתן לברך בריל דוד עבדי ובריל
ירושלים קרמא דאתרעיתו:

ואקים יי כסן
לשלמה ית הדד ארומא מורעא
דמלכא הוא בארס: ויהוה
בר הוה דוד בארס פד סליק י
יואב רב חילא לחלצא קטיליאל
וקטל כל זכורא בארס:
ארי שיתא ירחין יתיב תמן יואב

הוסטוהו בעלות הלב • ויה בהיות דוד את ארס • ויה בעלות המנחה קדמא דסיפרא • ויה בעלות
בבוב ראצ • ויבן האלהים תולעת:

שאין ספק בו ולזה אמר אז יבנה שלמה במה שהוא כאילו בבאה אחר מהניח כסיו לבנותה ובכלל הנה לקחו אותם היה סבה לבנות אלו הבנות לעו ולזה היה שלמה סבת
לבנותם ובכלל הנה הוא מן הסקר באיש חכם כשלמה שיצא לאלו ההבלים והסקנפים עם היותו מסיב הסי יותר מזולתו מהאנשים וכבר יציר על זה גם הכפרים סכבר
ברוח הקדש ונראה אליו גם כן הסי פעמים ולזה לא יתכן באיש כמוהו שהיה עובד עז וראוי שתרע סכבר יואב סכבר פלוגי דבר אם בשעטאו בעצמו אם בשעטא
על ידי סליח כמו שאמר שלמה בבה בביתו בית זבול לך וכבר יאמר גם כן שהוא עשאו כאשר לא מיחה בשעטא אותו והיה בידו למחות וזה מורבל מאר בלשונות שאחיה
תראה סיפכו האסם בדבר למי שהיה בידו למחות כסלא מחיה ויאמר לו שהוא עשה הכל ולזה אחשוב שאחיה תורה הוכיח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא רל
שאם לא תוכיחהו תשא עליו חטא במה סחטא בו כי הוא כאילו עשית החטא ההוא כדרך ובה האופן הפלגאי אמר בזה המקום אז יבנה שלמה: וזהו אליו על הדבר הזה
לבלתי לכת אחרי אלהים אחרים • רל כי ממדות הסי היה מחוייב שלא יניח לעבוד עז בביתו עם מזה ררך שלכו בניו אחרי אלהים אחרים בראותם אמותיהם עובדי עז
וכבר עורר אותם הסי כדו שישיר אותו לבלתי לכת אחרי אלהים אחרים כדו שיתקיים לו המלכה ולא יגלו ישראל מעל ארמתם ולא יחריב בית המקדש: למען דוד עבדי •
מיר שמהסנחה על האב תמטך לבן והנה למען דוד עבדו הסנחה במלכה ממנו בחיו ולמען דוד עבדו הסנחה בזרע שלמה שלא תסור מהם
הממלכה לבגרי: והנה קרא סבט אחר יהודה ובגמין מפני היות נחלתם יחד: ולמען ירוסלם אשר בחרתי • רל כי מפני סכבר ירוסלם לכנח להיו בו בית המקדש ארצה
סחמלך בו תתקיים מלכותו עם מזה יהיה סבה להצמיד ענייני בית המקדש בזמן יותר סלם כי כל אחר מהמלכים האלו ישתדל בתקונו מפני סכבוהו אבותיו
עיה בהיות דוד את ארס • רל סדור הים את ארס לקבר את החללים לטהר הארץ בעת מעלה יואב סר הצבא על ארס להכותם ואף זה ספר סכבר הכה יואב כל זכר בארס

וכל ישראל. כל ישראל אשר עמו במלחמה יטבו מסעך הכרותו כל זכר בארם ועד קברם החללים ויברכו ארד. באלף והאחרים בהא ואחר הוא כי אחריות אלהי מתחלפות כמו ישי ואישי והרומים להם: ויקומו ממדך. אולי בצאתם מארם נתעבבו במדין ויקומו משם ויבאו פארץ ויקומו אנשי עמם מפארץ כי אחרים היו מכירים אותו שהוא מזרע המלך לפיכך לקחום עינם כדי שיצירו עליו לפני פרעה שהוא מזרע המלוכה: ולחם אמר לו. אמר לתת לו ותי ומוזן אמר לספקא ליה: וארץ נתן לו. פרים סיהיה פר ופקיד עליהם: כי סכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב מר הצבא. דרשו בו מפני מה נאמרה סכיבה בידו ומיתה ביואב היא סכיבה היא מיתה אלא דוד שמת על מטתו כתיבו סכיבה יואב סכרה כתיבו בו מיתה דוד שידעו בניו את מקומו כאמר בו סכיבה יואב שלא ירשו בניו את מקומו כאמר בו מיתה: סלחני. אמר לפרעה מילחמו כי חסב כיון שמתו דוד ויואב ושלמה נער ואיכו איש מלחמה חסב להרע לישראל ובעדו ב במצרי לא היה יכול להרע להם סהריבת פרעה היתה לסלמה לאמה ויבא ממזרים ולא עלתה מחשבתו בידו כי כל ימי סלמה איך שטן ואיך עבד עבד עת זקנתו ואז היה שטן לישראל זה הדר ורזון גם כן: ויקם אלהים לו שטן. לשלם כל מעד הקים לו שטן אחר את רזון אשר ברח גם כן מאת הדורש בהכות דוד אותו כמו שכתוב בספר שמואל ואמר כי אז ברח מאת ארוננו רזון זה ויקבצו אנשים ויהי פר גור ובשמש זה כי הדר סב ל לארצו כדי להרע לישראל הלך הוא גם כן עם אנשי דמסק ו והלחם סס עד שמלכו הוא ו ואכשו ברמסק ואחר כך גבר עוד ומלך הוא על כל ארס כי ר דמסק מארס היה ומתחילה לא התגבר על אנשיו עבאו עמו ו והיחוס להיתן שליטים על העיר עמו עד שהתחזק הוא במלוכה ומלך הוא לבדו על ארס והרע לישראל: כל ימי שלמה. מעת סקם לשטן היה לשטן כל ימי שלמה ליה אכל לא כוכל לפרס כל ימי שלמה מעת שמלך שלמה סהרי כתוב וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת ת אכנתו תאכנתו כל ימי שלמה ואמר איך שטן ואיך פגע רעא לעת זקנת שלמה קמו אלה הסטבים מעת פגטה לבבו מעם יואב אחר שקמו היו לשטן לישראל כל ימי שלמה עד שמת שלמה כדי שיהיה על החטא ויכיר כי בעד סהיה אוהב את יי איך שטן ואיך פגע רע וכיון שחטא קמו הסטבים: זאת הרעה אשר הדר. כתחברה רעיועם הרע אשר עשה הדר לישראל: ויקץ בישראל. ויקץ זה פעל יוצא ותרגומו ומרד בישראל ואפשר שזא פעל עומד כחבדיו כלומר קץ בהם ומאס אותם בהיותו בשטן עמם: וירבע בן נבט. אמרו בדרם הוא כבט הוא מיכה הוא סבב בן בכרי והנה סבב בן בכרי משבט בנימין וכבט משבט אפרים. אפרתי משבט אפרים: וירם

ויאמר לו פרעה ב דמיבי וסימ ויאמר לו פרעה לך מעלי. כי בזה אחת חסרי: ויקם בכריא וסימ ויקם משה את ומשכן ב כפסק. ויקם את וחצר סביב לבשכן ולמבוכו. ויקם יי שפט ויעקב בני ישראל דעתמאל

וכל ישראל עד דישיצי כל דכורא בארם: וערק ארד הוא וגברין ארומאין מעבדי אבוהי עימיה למיעל למצרים והדר יניק זעיר וקמו ממדין ואתו לפארץ ודברו גברין עמהו מפארץ ואתו למצרי לות פרעה מלכא דמצרים ויתב ליה ביתאומסוז אמר לספקא ליה וארעא יתב ליה: ואשכח הדר רחמין בעיני פרעה לחורא ויהב ליה אמתא ית אמת אמתיה אחת דתחפנס מלפנא: וילידת ליה אחתא דתחפנס ית גנובת בריה ותחלמיה תחפנס בגו בית פרעה והיה גנובת רבית פרעה בגו בני פרעה: והדר שמע במצרים כי שכב דוד עם אבותיו וכי מת יואב שר הצבא ויאמר הדר אל פרעה שלחני ואלך אל ארצי: ויאמר לו פרעה כי מה אתה חסר עמי והנך מבקש ללכת אל ארצי: ויאמר לאבי שלחני שליחני: ויקם אלהים לו שטן את רזון בן אלידע אשר ברח מאת הדר עוד מלך צובה ארצי: ויקבצו עליו אנשים ויהי שר גורד בהרג דוד אתם וילכו ד דמשק וישבו בה ומלכו בדמשק: ויהי שטן לישראל כל ימי שלמה ואת הרעה אשר הדר וקץ בישראל ומלך על ארם: וירבעם בן נבט אפרתי מן הצרדה ושם אמו צרועה אשה אלמנה עבד לשלמה

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

לכ מנעו כסר

5

וחברו דאחוד בן גרא: ויקם את העמודים לא: ולספק דשלמה. ויקם יי את דברו אשר דבר וחברו דרה. ויקם יי שטן לשלמה. ויקם לו אלהים שטן. ויקם מוכח לבקל. וישב ויבן את חבכות. וחברו דרה. ויקם את העמודים על דרה. ויקם את דברו אשר דבר עלינו דניאל. ויעלי בכור שאן בטיט דהון. ויקם עדות ביעקב: אפרתי ג בקריא ושיב בן תתחון צוף אפרתי. ודוד בן איש. וירבעם בן נבט אפרתי:

ימי שלמה רל כל ימי שלמה הכנארים מעת זקנתו אשר עבדו כשוי אלהי אחרים ויקץ בישראל. רל סהיה קץ ומואס בישראל או יהיה הרצון בו סהיה במזיקת לבו בעבור ישראל ככלא יכול לעשות כל רצונו מהם כי היה רצונו להשחיתם אם יוכל ותמיד היו עיניו נשואות לעשות להם כל הרע כשפלו בידו וברוב הסתדלותו להרע לישראל מלך על ארס וסבב שמרדו במלך שלמה כי קודם זה היו ארס נוסאי מכח לסלמה ולחור כמו סכזכר בספר שמואל ודמה שכל המלכים שהיו בארס אחר זה היו ממנו ולזה תמצא סהיה סס מלך ארס בימי אחאב בן הדר והיו מיחסיס אותו לאביו ובו נקרא שמו מפני עוצם מדרגת הדר אצלם: וירבעם בן נבט אפרתי. המלך וזאת ההרמת יד היתה מה שלקה לבו לגנות מעשיו ולהוכיחו עליהם כמו שיספר אחר זה והנה אחר זה יספר באי זה מנוי סלמה וסבה אחרת לגובה לבו ספר גם כן והוא מה שיעד אותו אחיה הסילוני סהיה מלך על עשרת הסבבים איך קודם זה ספר מה היא הרמת ידו והוא שהוא אמר מנה אתו ראוי מה כשה הנה שלמ' בנה את המלוא אשר לא רצה לבנותי דוד אביו למען יהיה בו תועלת להאסף שם ישראל ועולי רגלים ועד עשה דבר מנונה אחר סגר את פרץ דוד אביו סהיה סס מקום היתה החומה בו פרצה כדי שיוכלו ישראל לבא אל המלך כסירצו להגיש לפניו דברי ריבותיהם כן כראה זה בעיניו וכבר פירשו בו סכבר הכיח שם מקו פרוץ שיוכל לברוח ממנו אם ימרדו בו ישראל וכאילו אמר שלמה לגובה לבו לא ירא שימרדו בו ישראל. והנה

ולחם אמר לו. אמר למשרתיו כן וכך לחם תנו לו היום: הגבירה. המלכה: כי סכב דוד. דוד שמת מיתה עזמו כ אמרה בו סכיבה יואב סכרה כ אמרה בו מיתה. רל דוד סהיח בן הגון ממלא מקומו כאמרה בו סכיבה יואב סלא הכיח בן הגון ממלא מקומו לא נאמרה בו סכיבה כי אם מיתה: ויקם אלהים לו שטן. לסלמה וזו היא שאמר נתן הכביא לדוד אשר בהענותו והוכחתו ב בצבט אנשים: ואת הרעה אשר הדר. ועם הרעה מעל די הדר היתה גם זו סל רזון: וירם

רלבג

ויקחו אנשים עמם מ מפארץ. יתכן שלקחו כדי סיהיה עמו עס רב וזה יהיה סבה ס סיכרהו פרעה ויכסאיה עס סהס גם כן העירו שהוא מזרע המלוכה ולזה נתן לו פרעה מה שכתב: ולחם אמר לו. רל סכבר אמר לתת לו לחם חקו תמיד: וארץ נתן לו. רל סכתן לו ערים ויהיה מוסל עליהם: ויאמר אל פרעה סלחני ואך אל ארצי. ירמה כי חסב הדר להקס מ מישראל בראותו כי מתו גבוריהם ס המלחמים במלחמה ועם כל זה לא יכול בעת סהיה סלמ הולך בדרכי יי כדור אביו איך לעת זקנתו ס סכברא בו זה החטא אז היה הדר שטן לסלמה ולישראל ואעפ סכתוב וישב יהודה וישראל לבטח איש תחת גפנו ותחת תאכנתו מרן ועד באר סכבר כל ימי סלמה הנה הרצון בו רוב ימי סלמה והוא עד עת זקנתו כי כמו זה תמצא מלת כל בדברי הכנאים אמר ויכסיו בבקר והנה כלס עברים מתו והנה מה שאמר בזה המקו ויהי שטן לישראל כל

ימי שלמה רל כל ימי שלמה הכנארים מעת זקנתו אשר עבדו כשוי אלהי אחרים ויקץ בישראל. רל סהיה קץ ומואס בישראל או יהיה הרצון בו סהיה במזיקת לבו בעבור ישראל ככלא יכול לעשות כל רצונו מהם כי היה רצונו להשחיתם אם יוכל ותמיד היו עיניו נשואות לעשות להם כל הרע כשפלו בידו וברוב הסתדלותו להרע לישראל מלך על ארס וסבב שמרדו במלך שלמה כי קודם זה היו ארס נוסאי מכח לסלמה ולחור כמו סכזכר בספר שמואל ודמה שכל המלכים שהיו בארס אחר זה היו ממנו ולזה תמצא סהיה סס מלך ארס בימי אחאב בן הדר והיו מיחסיס אותו לאביו ובו נקרא שמו מפני עוצם מדרגת הדר אצלם: וירבעם בן נבט אפרתי. המלך וזאת ההרמת יד היתה מה שלקה לבו לגנות מעשיו ולהוכיחו עליהם כמו שיספר אחר זה והנה אחר זה יספר באי זה מנוי סלמה וסבה אחרת לגובה לבו ספר גם כן והוא מה שיעד אותו אחיה הסילוני סהיה מלך על עשרת הסבבים איך קודם זה ספר מה היא הרמת ידו והוא שהוא אמר מנה אתו ראוי מה כשה הנה שלמ' בנה את המלוא אשר לא רצה לבנותי דוד אביו למען יהיה בו תועלת להאסף שם ישראל ועולי רגלים ועד עשה דבר מנונה אחר סגר את פרץ דוד אביו סהיה סס מקום היתה החומה בו פרצה כדי שיוכלו ישראל לבא אל המלך כסירצו להגיש לפניו דברי ריבותיהם כן כראה זה בעיניו וכבר פירשו בו סכבר הכיח שם מקו פרוץ שיוכל לברוח ממנו אם ימרדו בו ישראל וכאילו אמר שלמה לגובה לבו לא ירא שימרדו בו ישראל. והנה

וירם יד במלך : וזה הדבר אשר הוכיחו עליו שלמה בנה את המלוא ונבטין זה סגר את פרץ עיר דוד שהיה הפרץ אחורי המלוא אמר לו אביך פרץ פרוצות בחומה ליכנס בו עליו רגלים ואתה גדרת אותם לעשו אנבריא לבת פרעה להושיב שם עבדיה ומשרתיה : וירא שלמה את הנער . קודם לכן כי עשה מלוא הוא מהיר במלכותו וזרתי : לכל סבל בית יוסף . לכל מסקי מוסק רבי יוסף מנסה ואפרים לפי סמטבט אפרים היה יור . ממעלה וניר למסן שול : אך

רלבג

והכ' בזה חטא ירבעם לסלמה בשני דרדן האחד מפני סגנהו על מעשיו והוכיחו ע עליהם והסגית סלא חלק לו כבוד אך קראו בשמואל שלמה בנה את המלוא וכן קרא רוד בשמו ולא קרא אחד מהם מלך . והנה ספר כי האים ירבעם היה גבור חיל וירא שלמה את הנער כי היה רב פעלי והיה זריו במלכותו אשר מנהו ומה אורו מפני זה לקבץ המס ססובלים עליהם כל בית יוסף והם מכסה ואפרים ובעת ההוא אח' שמחה המלך על זה הפקדות חקף ש טיבא ירבעם מ מירושלם ללכת לקבץ המסים שהפקד עליה מנאחא אחיה השילוני בדרך והיה אחיה השילוני מתכסה ב בשלמה חרטה והיו פניהם לבדם בשדה וכאשר ראה אחיה פה ופה כי אין שם אים יראה מעשיהם טיבא להגיד למלך שלמה אזתפס בשלמה ה החרטה אשר עליו ו ויקרעה שנים קרעים והודיע לו כי מלך י ימלך על עשרת ה העבטים אחרי מות שלמה יצא אשר הניח בגיבתי לעבד עז אך לא יתח רבר מ ממלכותו בחייו למען רוד עבד י אשר סמר מצותיו וחקותיו ולזאת הסבה גם כן לא יסיר הממלכ לבמרי מזרע שלמה כמו סקדס ו והודיעו שם יסמר מכו הני וחקותיו ובעה לו בית קיים זמן ארוך ובה יענה זרע רוד בזה האופן סלא תהיה להם כל המלוא אך לא יענה זרע כל הימים כי עוד תשוב כל המלוכה לזרע רוד ולפי סלא סבה המלוכה כלה לזרע רוד בימי בית ראסון ולא בימי בית שני הנה זה ראה סכר ישוב המלכות בכללו לזרע רוד וזה יהיה בימי מלך המשיח ואחריו לא תסו ממנו המלוא כמו סכתבאר במקומות מספר דניל :

אזכר פ' דניל בליט למען תירא אתיאלהיך ורחמי דניל

וירם יד במלך . מיד בוסדבר בו ולא ירא ממנו וכבר הפקיד אותו שלמה לכל סבל בת יוסף לקבל המס ממנסה ואפרים כי ראה כי עשה מלואה כלומר ראהו זריו במלכותו ובעת ההוא קודם שהרים יד במלך מנא אחיה השילוני ובספרהו במלכות על כן על הפקדות סהיה לו מתחילה ועל בסורת המלכו סאמר לו אחיה גבה לבדוד מה שדבר בשלמ' ושלמה כאשר הוגר לו בקס' להמיתו וברח למצרים כן הוא סדר הענין הזה אבל בן יורם יד במלך ובן יוסף שלמה ל להמית את ירבעם הושווה ס הדברים למעגבה לבו להרים יד במלך : שלמה בנה את המלוא . המלוא היה מקו' בעיר ירושלם סמוך לירושלם והיה רחב להתאסף שם העם מענין קראו מלאו אחריו מלוא שהוא ענין אסיפה ושלמה בנה אותו המקום כי הוצרך לו כסכנה בית לבת כרעה ואף על פי כן מן הנראה לא היה טוב בעיני העם מה שעשה שלמה והיו ידיו ממנו לאמר כך וכך עשה שלמה וזה ירבעם גבה לבו והענין את פניו ואמר שלמה בנה את המלוא כלומר ראו רעה ס שעשה ועוד סאמר שלמה ולא אל המלך וזה היה מרד במלך ועוד אמר סגר את פרץ דוד אביו פירשו בו כי רוד עשה פרץ בחומת ציון סאס ימרדו בו י ישראל יכא ויברח משם בלא ר רעקס כמו שהוא מנהג היום במלכי ישראל שיעשו פרץ במצריה סאס יקומו על המלך בני העיר סיברח משם ויקראו סמו שער הסגר ושלמ' סגר אותו הפרץ ואמר ירבעם ראו גבהות לב ססגר הפרץ כלומר שהוא בטוח סאיכו ירא ממרד וברבני ר'ל מפני מה זכה ירבעם ל למלכו מפני שהוכיח את שלמה ומפני מה נענס מכני שהוכיחו ברבים אמר לו דוד אביך פרץ פרוצו בחומה כדי טיעלו ישראל לרגל ואתה גדרת אותם כדי ל לעשו אנבריא לבת פרעה ואמר ר'ל מאי וזה הדבר אשר הרים יד במלך סחלן תפלן בפניו : השילוני . מן טילה היה ואמר מן טילה מלטי מן טילה גילוני : והוא מתכסה . או אחיה או ירבעם אין לו הכרע וכן בדברי רבותינו ז'ל רב ולוי חד אמר ס סמלתו סל אחיה וחד אמר ס סמלתו סל ירבעם אמר ר' סמוא מסתבר כמאן דאמר סל אחיה סכן דרך סל דרקים להיות ק קורעם במחלוקת סל בית דוד : והסבט האחד . יהודה ובנימן חושב לסבט אחד בעבור סהיו מיוחדים בנחלה ובירושלם : אמר עזובני . שלמה וביתו והסבטים אחריהם : ולא אחק את כל הממלכ' . סוס דבר מן הממלכה לא אחק מידו וכן לא תעשה כל מלואכה כל חלב וכל רס לא ת תאכלו והרומים להם : למען היו ניר לרוד עבדי . ניר בחי' ק כמו בצר' כמו סאמר ערכתי כד למשיחי וי' מלכו ותר' אנקלוס ונירס ומלכו : את כל אשר אצור . הכף רפה וכן אשר אכני מאצור פפרסת ואתחנן :

וכבר דמה כיממשלת שמואל ושאול היתה לכל הפחו שלם עשרה פנה כי עשרים פנה עמד הארון בקרית יערים לכל הפחות וכבר עברו שבע פנים וששה חרשים למלכות דוד ושבעה חרשים היה ארון יי בשדה פלשת ונעארו יותר משלם עשרה פנה ממיתת עלי עד מלכות דוד עם שכבר אפסר שהארון היה בקרית יערי יותר מעשרים פנה אך אחר מעברו עשרים פנה כטו כל ישראל אחר יי ולזה דמה לפי מה שאחשוב שרוב פני השעבוד ככללים בשנות שמשון ועלי כי בימי שמשון היו הפלשתים מושלים בישראל כמו שנזכר גם והנה כראה כי מבין הבית הזה רל מהתחלת בנינו עד התחלת בנין בית פני היו גם כן ארבע מאות ושמונים פנה :

השמה עשר

הוא מה שהוריענו מצורת הבית שבה לסם יי כי ממנו נעמוד על קורות נפלאים מחכמת הנמצאות והנה היה ההיכל והוא הקדש וקדש הקדשים עמו פנים אמה ארכו ורחבו עשר אמה והנה היה האורך והרוחב כפל מה שהיה מן הארך והרחב באשר עשה משה במדבר ואולם הגובה בלתי שומר זה היחס כי הוא היה שלשים אמה ושם היה עשר אמות אלא שלזאת הסבה עשו תקרה בדביר בגובה עשרים אמות באופן שהיו הארך והרחב והגובה שוים בקדש הקדשים בבית המקדש כמו שהיו שוים במשכן ששעה משה ובה האופק גם כן עם התקרה התחונה בהיכל גבוהה עשרים ובה היה ענין תמונת הקדש וקדש הקדש בבית המקדש מתדמה לענין תמונתו במשכן רל שכל אחד מאלו המרחקים היה במקדש בכלל שיעורו במשכן וראוי שתדע כי כבר היה בנין הבית מאבני שלמות ולא תהיה בהם פנימה וחסרון להעיר על שלמות השם ית אשר זה הבית נבנה לשמו ולזאת הסבה גם כן היו באות פס האבנים שלמות עד שלא נשמע בבית מקדש וגרזן וכל כלי ברזל להורות על שאין הנעשה לו זה חסר קנין פס שלמות . והנה היה קדש הקדשים שזה בכל רחוקו להעיר על שהשלמות התכליתו שהוא מעד עליו הוא מגיע בשווי ברמות ובמדות . והנה היה אולם על פני היכל הבית להוסף במעלת הבית ויפיו אל האבנים עם שכבר היה ראוי שהיה אמצע מה בין חצר הכהנים ובין הקדש כי ראוי שהיה כמו אמצעי בין המדרגה השפלה והעליונה ממנו ואף על פי שאינו אמצע על דרך האמת ולזה לא היתה מחיצה מדרגת בינו ובין חצר הכהנים . והנה עשה לבית והוא ההיכל חלונות סקופים אטומים להעיר על סמקום ההסקפה הוא מתחלת הענין אטום עד סידרך האדס עצמו אל לקיחת ההקדמות וההתחלות ומהם יתסר לפתיחת החלונות לראות האור הבהיר הוא אור השכל . ואולם היצעים שבה סביב לבית היו שלמה זחל זה כי כן ענין ההשגות והעליון רחב מאשר תחתיו כי ההשגה העליונה רחבה וגדולה מאשר תחתיה כשענין בחלקי העולם השפל והאמצעי והעליון . והנה היו עולים מן השפלה אל האמצעית ומן האמצעית אל העליונה כי כן דרך ההשגות האלו ומי שיקחם על זולת סדרם ישיגו שבוט בהכרח והנה לא היו העליות במעלות סיקפזו וירגו בהם ממדרגה למדרגה אבל היו בדרך סבוב יעלה האר בזבולות מעלות להעיר בעיניהם שכל מעט מעט בהדרגה ולזאת הסבה לא היו מעלות בכבש המזבח . והנה צייר בקירות ההיכל והדביר והוא מה שהיה מהם על התקרה התחונה ציורי כרובים ותימורות והם כדמות פתורי המנורה ופטורי צינים והם ברמיון הגביעים המוקדשים והפרח אשר במנורה . והנה הכרובים הם מפל לסכל ההיכל והתימורות ופטורי צינים הם השוטנים אשר הוא רועה בהם כמו שבארנו בבאורנו לשיר השירים ובדבר המנורה והנה עשה זה לקדש ולקדש הקדשים כי שניהם מעידים על זה השלמות אך הראשון מעיד על ההכל . והשני והוא קדש הקדשים מעיד יציאת ההכנה לפעל . ואולם בכותלי ההיכל תחת התקרה התחונה צייר ציורים פקעים ופטורי צנים והם ברמות כפתורים וגביעים מסוקרים ופרחים לסבה בעינה אשר היו אלו הציורים במנורת אך למעלה מהתקרה התחונה היו פס עם זה כרובים להעיר על השכל הלוך מהמוחשות ההתחלות כמו שבארנו בדברי התורה אמנם תחת התקרה לא צייר תחלה רק מה שיעיר על והשגות החושיות . וידמה שהיה הגובה סביב התקרה התחונה והעליונה עשר אמות להעיר על מקפר מדרגות הכבדלים שהם עשר והעשרי קדש וכבר עמדנו על מציאותם מפני זה השכל הנמצא בכו אשר בעבורו צוירו פס כרובים בכותלים . והנה צפה זהב ההיכל והדביר לסבת בעינה אשר בעבורה היו הכלים אשר פס כלם מזהב או מצופים זהב וכבר בארנו הסבה בזה במלאכת המשכן בבאורנו לדברי התורה . והנה היה מצופה עצי ארז תחלה ואחר כך מזהב כי לא יתכן שיעפו האבנים זהב עם שהתמונות שהיו מצוירות פס היו יותר נאות לציירם בעצי הארז משיצוירם באבנים והיה הצורך בהם יותר קיים שלא יסגר כשיצופו זהב והנה עשה דביר פנים כרובים גדולים ארץ פניהם איש אל אחיו והיו נוכחים בכנפיהם על הארון ועל הכרובים אשר על הכפרת שהיו פניהם איש אל אחיו להעיר שבאופן הענין לא יהיו פניהם איש אל אחיו אך יתדבק האחד עם האחר דבוק מה והוא דבוק קצה כקף זה בקצה כקף זה וראוי שתדע כי אחר המות לא יקבל ספס הסכל ההיכלי מהסכל הפועל אבל יעמד על מה שהסביבו ידבק דבקות מה בסכל הפועל כמו שבארנו בראשון מקפר מלחמ"י ואין ראוי שתחשוב מזה שהיה אלו הכרובים במדרגה אחת מפני היותם בצורה אחת וכנפיהם פרושות באופן אחד כמו שלא יחשב היות צורת הכרובים אשר פניהם איש אל אחיו באופן אחד שהיו פניהם במדרגה אחת ואמנם אמרנו זה לפי שכבר בארנו בראשון מקפר מלחמות יי שאי אפשר שיסב

שם מאות ככר וששים ושם לבד מאנשי התרים ומקחר הרוכלים וכל מלכי הערב ופחות הארץ וכל הארץ היו מבקשים את פני שלמה לשמוע את חכמתו אשר נתן אלהים בלבבו והמה מביא איש מנחתו כלי כסף וכלי זהב וקנינים אחרים מרי פנה בשדה עם מוצא הסוסים אשר היה לשלמה מנצרים וכן לכל מלכי החתים ולכל מלכי ארם והיה עשרו כל כך עד שלא נחשב כסף בימי שלמה למאומה והיה מניע מעצם חכמתו עד שכבר חכם מכל האדם ודבר דבור טובעי על כל מיני השמחים מהגדול ועד הקטן בהדרגה ועל כל מיני ב"ח בהדרגה ב"ח זאת חכמה כפלאה רל לעמוד על ההדרגה הזאת ולעמוד על סבות כל מין מהם ומציגו :

השלשה עשר

הוא במדות והוא להודיע שראוי למי שישתדל בדבר מה שלא יקצר בהשתדלות ההוא מלבוא בו בסבות היותר נאותות ופס כשיהיה ההשתדלות לעשות דבר לכבוד ה' ולא תמצא כי כשרצה שלמה לבנות בית המקדש והיה מהכרח הבנין ההוא שהיו לו עצי ארזים גדולים והיה הלבבון אשר הוא יותר נאות לזה לו במלכות חירם מלך כור וגם הצידונים אשר היה חירם מושל עליהם היו היותר בקיאים בבניית אלו העצים הנה אחרי הודיעו את חירם שהבית שהוא בונה הוא בונה אותו לסם יי אשר הוא מושל בכל ומשפיל ומכניע כל מונאיו כמו שנזכר בספר ד"ה וכדי שיתרצה יותר בזה הבנין לעזור אותו הנה שלח לו מצינה לכרות לו ארזים מהלבבון אשר במלכותו ולא רצה לבאר לו שיעשהו תועלת מפני זה כי לא היה לכבוד לחירם מלך כור אך בקם שהיו פס לכרות הארזים עבדי חירם עם עבדיו והוא יתן לו סכר עבדיו בכל אשר יאמר כאילו העיר בזה פעם סכר עבדיו יותר לומה סירב שיעבדו לו מהתועלת מפני צורתו לכרות הארזים אשר לו להביאם אל שלמה ולא בקם ממנו יותר מזה כי לא היה ראוי שיכבד לשאל ממנו יותר וגם הודיע אותו כי דוד התעורר לבנות זה הבנין כדי שיתרצה חירם יותר לעזור שלמה בזה שבקם ממנו כי אוהב היה חירם לדוד ולזאת הסבה תמצא שיתרצה חירם לעשות את בקשתו ולקח דרך תהיה בה תפיסתו דרך כבוד והוא שהוא יעשה כל חפצו בעצי ארזי ובעצי ברושים ועבדיו יורידו מן הלבבון וחיירם ישימם דוכותים עד המקום שירצה שלמה שיוכלם פס ושם יפסד כדי שהיו מוכנים לשלמה לכסף ובמה שיעשה חירם מזה יתן לו שלמה לחם בתינה בזה הגיע לחירם בהבלעה סכר לקיחת הארזים והברזשים מהיער שלו במה שלא ישיגוהו בשת על לקיחתו סכר בו משלמה והוא סכר הבאתו הארזים לסם והולכום אל המקום שירצה שלמה והנה נקבאר בספר דברי הימים כי זולת זה הסכר הנזכר בזה המקום היה כותן עוד שלמה סכר עבדי חירם :

הארבעה עשר

הוא להודיע שיש למלך להעביר הגוים התושבים לעשות מלאכת בית יי ומלאכתו כמו שנזכר בתורה והיו לך למס ועבדך ולזה ספר בזה המקום עם מה שהשלי הספור בספר דברי הימים שכבר היו לשלמה מהגרים התושבים שבעים אלף נוסא קבל ושמונים אלף חוצב בהר :

החמשה עשר

הוא להודיע שראוי בכל ענין שהיו בו ממנו רבים בדרך שיתדלו שלא יחסר התקון בו ולזה תמצא פסם שלמה ממנו רבים רודים בעם העושים במלאכה והוכרח להשים הממונים ההם גרים מפני שקדש על המלאכה כי וכבר מאר לישראלים אס יעשו ככה ולזה תמצא בישראלים שהעלה שלמה למס ושולחם לבבונה סקדר הענין באופן שלא יכבד מאר עליהם והוא שהיו חדש בלבבון ושני חרשים בביתם וכזה תמצא סקדר בהלכול ביתו וכל המצטרך לו שנים עשר נציבים יכלכלו כל אחד חדש אחד במה שלקט מהמהם מהחלק מישראל הבאים לגורלו שאם היה זה המנוי לאיס אחר יכבד עליו מאר ויחסר מפני זה התקון במה שיעשהו :

הששה עשר

הוא להודיע שבנין בית המקדש ראוי שהיה לסם יי וזהו אמרו בתורה ועשו לי מקדש רל שבעשיתו יעמדהו לשמו ית ולזה תמצא שכבר כפל הרבה בזה הספור זה הענין אמר כי לא יכול לבנות בית לסם יי והנה אומר לבנות בית לסם יי ואבנה הבית לסם יי אשר בנה המלך שלמה ליי עם לבד דוד לבנו בית לסם יי והבית אשר בביתו לשמך והיה זה כן להישר האבנים אל קדושת הבית הזה ואל היראה ממנו מפני היותו קדוש מתחלת ענינו עם שזה יעיר ויסייר לעמוד על סודות בנינו כשיתבוננו בכל חלקיו ויבינו מזה אי זו הישרה ים בהם להשיג ה' אך אם לא היתה בבינתו בזה האופן יסורו אלו התועלות הנפלאות כי לא יתכן שתפול אז הפאלה למה נעשה זה הבנין לסדר כך ואי זו הישרה ים בו להשיג סוד ה' וסודות המציאות מפני שהעשותו לא היה ל'י אס הונח הענין כן ואין ענין קדושתו כי אס כמו הקדשת הכסף והזהב והשרה והבית ל'י אשר לא תפול השאלה בה למה היו בתואר כך מזד מה שהם קדש :

השבעה עשר

הוא מה שהודי מרוחק עת התחלת בנין בית המקדש מעת יציאת מצרים והנה עמדנו מזה על העת אשר ממזן יפתח עד זה הזמן והוא מאה ושמונים פנה והנה שפטו את ישראל יפתח ואבנן ואילו הזבולוני ועבדן בן הלל הפרעוני שלמים ואחת פנה ואס חשבנו אחר זה ארבעים פנה פל מעבוד ביד פלשתים ועשרים פנה משפט שמשון את ישראל וארבעים פנה פל עלי וארבעים פנה פל דוד ושלם פני שכבר עברו למלכו שלמה לא ישרו כי אס פס פנים למלכות שאול ולימי שפטו שמואל את כל ישראל .

השכל הנקבה במדרגת השכל הפועל ושם בארנו שהשכל הנקבה נשאר אחר המות והוא נכחי בהפך מה שאמרו הפילוסופים בזה והנה בזה המקום העיר הערה מבוארת שהשכל הנקבה נכחי והנה היה גובה אלו הכרובים עשר אמות להעיר על עשר מדרגות הכרובים שהעשירי מהם קדש והוא השם יי'. והנה היו לפתח הדביר דלתות עציטמן לפי מה שאחשוב בעת ההיא להעיר עמם האור והוא אור השכל ולזה עשה אותם מעץ טמך שהוא מוכן אל שיתפשט בו האור בקלות כפלא ולזה לא עשה כן לדלתות ההיכל. והנה צייר בדלתות ההיכל והדביר כרובים ותימורות וטורים כזים כי הם הפתחים לכל אלו ההשגות והנה ההשגות החושיות הם גם כן מכווני לזאת הסבה בעינה ולזה היו גם כן הכרובי בדלתות ההיכל. והנה בנה החצר הפנימית והיא חצר הכהנים קבוצ שלשה טורים וזאת וטור כרובות ארזים עליהם הכה השלטה טורים התחתונים היו טורים על מציאות הכורה הרוממית וטור הארץ על הכורה הצומחת אשר איכה ערומה מהכורה הרוממית. והיו הטורים ארבעה להעיר על היוותם מהיכרות הארבעה וקורבת מדרגתם מהם. ובמחצית הנחשת אשר עס הייתה העולה על העצים להורות גם כן על הכפס החיונית ושהיא לא תופסט מהצומחת כמו שזכרנו בערשת ויקרא. והנה היה כל מה שהיה ממתכת בחצר הכהנים מנחשת לסבה בעינה אשר היה זה כן במשכן. והנה עשה מהשלחות עשר ומהמנורות עשר לפי שמספר העשר מורה בעצמו על מציאות השם כמו שזכרנו במקומות רבים במבוארנו לדברי התורה כאילו העיר בזה כי אלו הכורות אשר יעירו עליהם השולחן והמנורה הם כלם מופיעות מהשם יי' באמצעות שאר הכרובים. והנה קרא הפתח החמישי פתח הדביר והרביעי פתח ההיכל לפי שחצר הכהנים היה מעיר על שלם צורות והם הרוממית והצומחת והחיונית ופתח ההיכל על הרביעית והיא המדרגת ופתח הדביר היה מעיר על צורה חמסית באופן מה והוא השכל הנקב. והנה עשה באולם פני עמודים נחשת וקרא העמוד הימני יכין והשמאלי בעוז העיר בזה כי שתי הכורות שהם הרוממית והצומחת או הצומחת והחיונית האחת מכינה לקבול הכורה האחרת והיא הכקראת יכין והאחרת היא המושלת ולה התקוף והעוז וממנה יסודו פעולות הנמצא ההוא עם שאלו הנמצאים הם צורות רוצה לומר הצומחת והחיונית יקבלו רושם יותר חזק מתקופות השמש יותר ממנה סימנא זה בארם ולזה תמצא במחכים סבהיות השמש בפאת ימין לא יעשו פ פעלויותיהם אך יקנו מזה הכנה לתת פרים בהיות השמש בפאת צפון ואז ימצא להם חוזק הפעולות וכן תמצא בבח שהם יתעברו על הרושם בהיות השמש לפאת צפון אך בהיותו בפאת דרום תתחדם להם קצת הכנה ואין הכנה מקום באור אלו הדברים. והנה היה רחב העמודים ארבע אמות להורות על קרבת אלו מטבע ארבע היסודות ולזה גם כן היה עבים ארבע אצבעות ולזה גם כן היה על הכותרות מעשה שוטף באולם ארבע אמות. והנה הייתה קומת הכותרות חמם אמות לסבה בעינה אשר הייתה מספר החמשה בחצר המשכן כמו שבארנו עם והנה הייתה קומת העמודים עם הכותרות בקרוב כמו גובה מחצית הנחשת עם גובה המערכה שעליה יושמו נחתי העולה כי היה גבהם לפי מה שבארנו כמו אחת ועשרים אמה וגובה מחצית הנחשת היה עשרים אמה כמו שזכרנו בקפדה. והנה היו בכל כותרת שתי גלות להעיר שאלו הנמצאים יקבלו הכורה העליונה באמצעות קבולם השפלה ממנה. והנה היו עם בשתי גלות הכותרת סבעה גרילים כי עם שהם מורים על מדרגת הכורה בכללם שהם סבעה והסביעית היא קדש הכנה בזה עוד הערה למספר הארבעה כי בכל גלה היו שלשה גרילים ואחד צמקום דבוק הגלה העליונה בתחתונה. והנה העמודים שהיו בגלה העליונה ועליהם מעשה שוטף והרמונים שהיו בתחתונה הכנה זה כלו מורה על מציאות הכפס הצומחת כי הוצאת השוטף והפירות לא יתכן שיתחדם מן החום לבד כמו שבאר הפילוסוף. והנה הרמונים שני טורים וכן הענין בעמודים לפי סבה הורה על שני מינים מהכפס הצומחת האחד במחכים והאחר בבח מחובר עם המרגשת ובכלל הכנה היה זה להעיר על הכורה המכונה ועל הכורה שהיא סלמות לה. והנה היו הרמונים מזה בטור אחד מהם להעיר על רבוי מיני הצמחים והבח והתחלפותם שהוא בהכרח מצד הכורה. והנה הם היה בזה הסיעור כרי שיהיה כאות לרחוץ וסאר מה שיהיה בו ידמה שאמר סכבר נעשה לנו לבד ואפשר שנאמר כי מפני סכעשה לטהרה עם בשיעור מה שיעיר על מציאות העשירי שהוא קדש כי לו לבדו הטהרה השלמה ולזה היה עשר אמות רחבו והיו מהפקעים תחת שפתו עשר באמה גם כן לזאת הסבה. והנה גבהו חמשה אמות לסבה אשר היה מספר החמס באלו הדברים אשר בחצר הכהני והנה היה מרובע מלמטה ועגול מלמעלה כי הטמאות תהיינה מצד החומר אשר יסודותיו ארבעה והטהרה תהיה מצד הכורה וההתבוננות בה כמו שבארנו בספר ויקרא והכורה היא קושרת יסודות החומר ומקיפה בהם ולזה היה העגול מעיר עליה. והיו בה שני טורים פקעים להעיר על הכורה המכונה ועל הכורה אשר בה יהיה הנמצא מה שהוא והיא המושלת אותה. והנה היה בפקעים צורת בקר כמו שזכרנו להעיר על מציאות הכפס החיונית כי מה שהיה בחצר הכהנים מעיר על הכורה הרוממית והצומחת והחיונית כמו שזכרנו. והנה היו שנים עשר בקר כמו נוסאים הם להעיר על שהכחות המופיעות מהעליונים בשנים עשר המזלות מנהיגים היסודות וקושרים אותם ועשה להם דמות בקר בדמיון מה שאמר יחזקאל פני מור בדבר החי עם

סכבר העיר בזה בצורה החיונית. והנה היה עביו ארבע אצבעות כמו הענין בעמודים להעיר על מה שמעיר עליו מספר הארבעה אשר הוא סבת הטמאות והוא החומר. והנה עם הפקעים בשפתו ציור פרח שוטף להעיר עם זה על הכפס הצומחת והנה היה מספר הארבע במכוונות בארכם ובקומתם והיו ארבעת אופנים מתחת להעיר על מציאות היסודות שהם סבת הטמאות ולזאת הסבה היו עם ארבעת כתפות דבקות בהם לוחות המכוונות. והיו על המסגרות אשר בין השלבים צורות אריות וצורת בקר וצורת כרובים להורות על שאלו הכורות הם עלולות מצורות החיות אשר פניהם פני אריה ופני מור ופני הכרוב כמו שזכר יחזקאל כאילו יעיר בזה סבבם השכלים ימצאו לו הכורה ביותר ככבר שבמציאותם וזה כי האריה הוא המושל בחיות והכבד סבהם והשור בבחמות וכבר בארנו אמתת זה בראשון ובחמשי מספר מלחמות יי'. והנה היה עגול לסבה בעינה אשר היה פי הים עגול כי הכורים היו גם כן לטהרה.

והיה הכל מחובר ומדובק בעצמו לא במלאכ' להעיר על הדבוק שהוא מצד הכורה כי הוא יעיר על מציאות הכורה והמשל כי אם תכרת אבר אחד מבח ותדבקהו במלאכה יעדר ממנו פועל הכורה וזה עדות על שזה ההתאחדות לא יהיה אם לא מצד הכורה. והנה היה גובה האופנים אמה וחצי האמה ומלמעלה מהמכוונה היה גובה אמה וחצי אמה ועם גובה המכוונה היו שבע אמות ושלם בזה מספר השבעה אשר הוא מעיר בעצמו על מציאות כל הכורות ולזאת הסבה היו מספר המכוונות עשר וכן הענין במספר הכירות והיו חמשה מימין וחמשה משמאל לסבה אשר נמצא מספר החמש במה שהיה בחצר המשכן עם שמספר החמשה מעיר על התכלית מה שהחמר כחיי עליו מן הצור כי החמישית היא השכל הנקב' כמו שקדם. והנה מספר הארבעה לכיור לסבה שזכרנו בכל מספר הארבעה שהיה נמצא בזה המקום ולפי שהכיור היה יותר כבד מהם אם מצד מה שזויר בו מהדברים אם מצד שאינו בא על טומאה כמו הענין בים הושם הים בצד היונק פחות והוא הצד המזרחי דרומי. והנה לא רצה המלך שיעשה חירס דבר מהדברים אשר בהיכל ובדביר ואעפ' שהוא היה בקי במלאכת הזהב כמו שזכר בספר דברי הימים מפני שצוה קדושת מה שבהיכל ובדביר כי חירס לא היה ישראלי אבל היה צורי ולזה לא עשה חירס כי אם כלי הנחשת ולא עשה כלי הזהב.

התשעה עשר

הוא להודיע שהוא ראוי שיעשה האדם מלאכת השם וחפצו בזריזות כפלא יותר מזריזותו על חפציו הלא תראה כי שלמה המלך עשה את בית יי' בשבע שנים וביטו עשה בשלם ע עשרה שנה.

העשרים

הוא להודיע שראוי לכל אדם שישתדל לזכות במעשה מקיימיו מה שהוא לכבוד השם הלא תראה כי שלמה אף על פי שהיו לו הקדשות רבות לבנות הבית בחר שיהיה נבנה משל ויטארנו ההקדשות לשם ולזאת הסבה נבנה עשה מביתו כל עבודת בית המקדש בתמידין ומוספין וקרבנות צבור וקטורת הקמים ושמן למאור וסאר הענינים הכריזים לעבודת הבית.

העשרים ואחד

הוא להודיע שצוה כפלאו השם וצוה הראוי שכינתו בבית המקדש ער סכבר ספר שבצאת הכהנים מן הקדש הענין מלא את בית יי'.

העשרים ושנים

הוא להודיע שהמבדק ראוי שיהיו פניו כנגד המתברכין ולזה אמר ויסב המלך את פניו ויבדק את כל קהל ישראל ולזאת הסבה דרך בברכת הכהנים שיהיו פניהם כלפי העם.

העשרים ושלושה

הוא להודיע שראוי לבדק את פניו על הטובה ולתת לו תורה כעל כל אשר במל מהטוב כי עם שזה דבר ראוי בעצמו הנה עוד בו תועלת להיטייר האדם אל מהטוב כלם עלולות מהשם ולזה ספר סבך שלמה את יי' על אשר קיים הייעור הטוב שיישר לרוד אביו מענין המלוכה לבנו ובנין הבית על ידיו.

העשרים וארבעה

הוא להודיע שהתפלה ראוי שתהיה באופן שישלם הדבוק למתפלל עם השם יי' כי אז תהיה התפלה כעמדת יותר ולזה תמצא סכבר התפלל שלמה במקום שישלם בו הדבקות בגי יותר והוא לפני מזבח יי' שהיה המקום נבחר לדבוק בו הספס האלהי עד שאמר יעקב בו מה נורא המקום הזה איך זה כי אם בית אלהים כמו שזכרנו בסוף ספר שמואל ולזה קרא אברהם שם המקום יי' יראה ולזאת הסבה גם כן הקדים שמואל לבחב השם יי' קודם התפלה כי בזה ישלם לו יותר הדבקות בו ולזה ספר סכרע על ברכיו לפני מזבח יי' ופרס כפיו השמים והקדים ואמר יי' אלהי ישראל איך כמור וגו' לבחב השם יי' תחלה וכבר נכפל זה השורש בתפלתו זאת כמו שבארנו בבוארנו לזאת הפרטה.

העשרים וחמשה

הוא בדעת והוא להודיע שהוא אחד והוא מנהיג השמים והארץ לא כמו שאמרו המאמינים בשכיות לפי שהם יאמרו שהדברים המתחלפין ראוי שתהיינה התחלפותיהם מתחלפו ולפי שהדברים השפלים נפחדים והשמים בלתי נפחדים הנה ראוי שתהיה ההתחלה אחת לשמי וההתחלה אחרת לארץ וכבר זכר שלמה שאין הענין כן במה שאמר אף

המשעות ולא ככנע מפני זה להוכיח את כסיוגם לא שזה את בניו אחריו לסמור דרך יי' והיה זה סבה לגלות ישראל מהארץ ולחרבן הבית:

השלשים וארבעה הוא להודיע שאין ראוי למלך להמעיט ארץ ישראל אבל להרחיבה וכאשר יביא ההכרח לתת ממנה ראוי שיתן מה שהוא יותר מעט התועלת ולזה ספר שהעשרים עיר שנתן שלמה לחירם היו ארץ כבול ואף על פי שכבר נתן לו חירים עיירות אחרות כמו שכבר בספר דברי הימים:

השלשים וחמשה הוא להודיע שכל מה שעש' מלמ' וסדר בבנין וביתר הענינים אשר עש' היה הכל בחכמה כמו שזכר זה בספור מלכת שבא מדבריה ואחשוב כי כסא המלך היו בו שש מעלות להעיר מהשגתו וחכמתו תתפסט במה שתחת המדרגה הסביעית מן הצורות והיא הטי' כי לא יושב מדר עוצם מדרגתו ואמנם ישיב האדם חלק מה מנימוס הכמזאות וסדרם וישרם ובה יתקף אל הנבדלים אשר תחת הטי' כי הם מציגים גם כן חלק ממנו לא שהאדם גם כן לא יתכן שיוגע להשגתם כמו שבארנו בחמשי מספר מלחמות יי' והנה היו אריות כראים על מעלות הכסא ועל ידוניהו כרי סיראון ממנו יותר כי זה הכרחי למלך ובה יגיע התועלת ממנו אל העם אשר תחתיו ללמדם מלא יזיקו קצתם לקצת ליראתם מהמלך:

השלשים וששה הוא להודיע עוצם החכמה האלהית במה שהזהירה המלך מלא ירבה לו קוסים ולא ירבה לונסים כי שלמה עם היוצו חכם שבאנשים ככסל בזה כי מחשקו להרבות קוסים היו באים קווארי המלך עס לקכות לו קוסים ואחשוב גם כן שזה היה סבה להתחתן עם פרעה מכורף אל מה שהיה הומה לרבויה הנסים וזה היה סבה אל שהטו את לבבו באופן שהעלים עיניו מהם והניחם לעבוד אלהים אחרים והיה זה סבה אל שנחלקה מלכות בית דוד וזה היה סבה להעשות עבלי הזהב אשר היה סבה כל זה בסוף להכריח ישראל מעל אדמתו ולהחריב בית המקדש:

השלשים ושבעה הוא להודיע שתקף סחטא שלמה ליי' הוכיחו בשבט אנשים ובבגדי בני אדם כאשר ייסר את בנו כמו שיער לרוד בספר שמואל ולזה ספר שתקף זה הקים יי' טען לשלמה הדר האדומי ורזן בן אלדע:

השלשים ושמונה הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיתגאה מפני היוצו קרוב למלכות להטיח דברים כגבר המלך הלא תראה כי מפני הדבור שאמר ירבעם כגבר שלמה היו עליו אימויות עד יום מות שלמה ולא הועיל לו בזה הענין השררה אשר מכה המלך עליה ובדבור הדבור מהיעדר שיערו הכביא שימלך על עשרת השבטים לא היה לו להתגאות כגבר המלך כן יסיר סכלותו ממנו הטוב ההוא הלא תראה כי רוד אף על פי שיער שמואל שימלך על ישראל לא נתגאה על שאלו וגם בבבלו בידו בעת שהיה רודפו חלק לו כבוד בדבריו ולא הכיח איש מעבדיו להרע לו:

השלשים ותשעה הוא להודיע שראוי לאדם לעשות בחכמה מעשיו כפי מה שאפשר ולא יקצר בזה מפני היוצו שלום מהשם יי' כי השם יי' יבקש תמיד בדברים הסבות הנאותות כאשר היה אפשר זה ולזה תמצא שפחד שמואל ואמר איך אלך ושמע שאלו והרגבי ולזה תמצא שכבר המתין אחיה סיבא ירבעם מירושלם קודם שיגד לו יעור המלוכ כרי מלא ישמע איש דבריהם ולזה גם כן המתין לרבר עמו בסדה כרי שיוכלו לראות אם יש איש שיוכל לשמוע דבריהם וכאשר ראה כי אין איש אז הנד לו זה כי אם היה מחד לו זה במקום רואים היה הדבר מענין אל המלך והיו מפני זה הכביא וירבעם בסכנה ויהי זה כלי אל מלא תתקיים הכבואה כי המלך ישתדל בכל ענין אם ידע זה להמית את ירבעם ולא יעילהו ברחו אל מלך מצרים כיס כח למלך לתת שחר רב למלך מצרי להמיתו והנה לא היה ירבעם באופן מהמעלה שחידק בו ההשגחה הפרטית להצילו:

הארבעים הוא להודיע שכבר תשוב המלוכה בכללה לזרע דוד וכבר למדנו זה מאמרו ואענה את זרע רוד למען זאת אך לא כל הימים ולפי שזה לא היה כלל לא בבית ראשון ולא בבית שני כי לא שבו עם כי אם יהודה ובנימין ירעבו שיעור ימלך מלך לרוד על כל ישראל ואותו המלכות לא יקור לשלם כמו שהתבאר מדברי דניאל:

וילך

אין כמון אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ביאר בזה שהוא אלוה בשמים ממעל ועל הארץ מתחת והנה עשה בזה כמו התחלת מופת הנחתו שאמר הם אלהים בשמים הם אלהים על הארץ כי אכחנו כראה מהשמים כחות שופעו בארץ וזה לאות שהמניעים הם מנהיגים גם כן לו הדברים השפלים וזה תמה שהוא מתאר נבליה לל שיש כאן כחות שופעות מהגבלים לאלו הדברים השפלים ומזה יתבאר היות לאלו הדברים המתחלפים התחלה אחת במספר:

העשרים וששה הוא להודיע שהטי' מסנח בעבדיו הדבקי בו הסנח פרטית ובזאת ההשגחה ישפיע להם טובות ואם אינם מקוררות להם מפאת העליונים ולזה אמר שלמה אין כמון אלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת שומר חברית והסדר לעבדיו ההולכים לפניך בכל לבם כגד באר בזה שאין כח במניעים המקוררים ממנו מהם מנהיגים בשמי' ובארץ לעשות זה כי לא יסנו את תפקידם אך הטי' לכו פליט לעשות זה:

העשרים ושבעה הוא להודיע שהדברים שיער הטי' אשר אי אפשר בהם מולת הסגחה פרטית הנה יהיה בהם תבאי בהכרח והוא שהיה המקבל ראוי ולזה תמצא שזכר כי במה שיער השם יי' לרוד מלא יכרת לו איש מעל כסא ישראל היה תבאי והוא אם יסמרו בניו את דרכם ללכת לפני הטי' כאשר הלך רוד לפניו:

העשרים ושמונה הוא להודיע שהתפלה על כל הצרכים הן צרכי רבי' הן צרכי יחיד ראוי שתהיה בבית המקדש או ככח בית המקדש ואז תהיה יותר כשעשת וזה מבואר מדברי תפלת שלמה וממענה הטי' לו עליה ולזאת הסבה מבאנו בדניאל שהיה מתפלל כגבר ירושלם תמיד ומזה המקום נתישר פסק החלכה להתפלל תמיד כגבר בית המקדש:

העשרים ותשעה הוא להודיע שלא תועיל התפלה על הדברים הבאים בסבת החטא אם לא תקדם לה התשובה בכל לב ובכל נפש ולזה אמר יחטאו לך ושב אלך והורו את שמך והתפללו והתכננו התפלה והתחנה וכבר התבאר שהתשובה הזאת ראוי שתהיה בכל לבם כי בזולת זה לא תקרא תשובה וכבר אמר גם כן וקחת לאיש ככל ררכיו אשר תרע את לבבו ואמר גם כן ועשית משפטם לל שיתן להם הראוי להם לפי מה שהם בו:

השלשים הוא להודיע שאמר הוא יותר המעלה ראוי שיהיה יותר שפל בעיניו לטי' ולזה תמצא שזכר כי שלמה כרע על ברכיו לפני הטי' תמיד עד כלותו התפלה ומזה למדו שהמלך כשמתפלל כיון שכורע טוב אינו זוקף עד שישלם תפלתו:

השלשים ואחד הוא שאמר יש לו להודות הטי' על טוב הגיע לו לבדו ועל טוב הגיע לו ולזולתו יודות תחלה על טוב הגיע לו לבדו ולזה תמצא כי שלמה הודה הטי' תחלה על הטוב שהגיע לו לבדו מענין המלכות ובכך בית המקדש ואחר כך הודה אותו על הטוב שהגיע לו לישראל והוא אמרו בדרך יי' אשר נתן מנחה לעמו ישראל והמשיך לזה התפלה שייסירם השם לשמור מצותיו כרי שתתמיד להם זאת הטובה כמו שהמשיך להודותו על הטוב שהגיע לו לבדו התפלה להתמדת הטוב ההוא:

השלשים ושנים הוא להודיע עת חככת הבית והנה היה אחר שהקיפו חככת הבית והנה היה אחר שהקיפו סבעת ימים לחג החרס הסביעי באופן שכלם בצר מה לחג החרס הסביעי והנה היו ימי החג סבעה להורות על הערת הסבעה והראשון מהם היה קרש והיה מקפר ימי חככת הבית סבעה לזאת ההערה בעצמה והיו סמוכים לשבעת ימי חג הסוכות באופן שיהיו סבעה וסבעה לסבה בעיניה שבארנו בפרשת פינחס שהיו הקרבנות סבעה וסבעה והנה היה זה בעת שמעיר על השגת השלום ביותר פלס סכפנים כמו שבארנו בפרשת פנחס להעיר על שלמות הבית הזה וההערות הנפלאות אשר בוובליו:

השלשים ושלושה הוא להודיע שזם השגחת הטי' על ישראל ולזה תמצא כי מפני ששערה החכמה האלהית ששלמה יחטא לל' וזרעו אחריו ויהיה זה סבה לחרבן הבית ולגלות ישראל מעל אדמתם הפליג להזהירו על זה במה שאמר לו כסנראה חליו סנית כרי שיהא כסמר ליי' וזוה את בניו ואת ביתו אחריו לשמור דרך יי' ולזה הודיעו דבר גלו ישראל מהארץ וחרבן הבית אם לא ישמרו דרך יי' הוא ובניו וכבר היה גם כן דבר יי' אל שלמה בעת בכותו להזהירו לשמור כל מצות השם יי' ולזאת הסבה בעיניה גם בעת סחטא ללי הודיעו הטי' העונם סיבא על זרעו בעבור זה החטא כרי שישוטו לתקן

רדק מלכים א רלב

כי ימכס בא כל ישראל. פסם היה משכנו אפרים ונראה כי הכבואה אשר אמר אחיה הסילוני לירבעם נדעה לפי מלחמו ישראל וקראו לו ונבטמו למכוא עלילה להסב המלוכה אל ירבעם לפיכך לא רצו לבא לירושלם אלא באו למכס שהוא מאפרים וירבעם מאפרים וזכרך רחבעם לבא מכס. ובררם מכס מזומן לפורענות במכס

ענו את דינה בשכס מכרו את יוסף בשכס כחלקה מלכות בית דוד. ויסלחו ויקראו לו. וכבר מלחו וקראו לו ויהי כשמוע ירבעם מה שסלחו לו בא ממזרי ובא הוא וכל קהל ישראל בשכס ודברו אל רחבעם אם ירצ למלוך עליהם שיכל העול מעליהם: אביך הקס' במס שהיה מעלה עליהם בכל מנה ואף על פי כן לא היה להם להתרעם כי ב בשלוח גרולה היו בימיו וכל המס היה כולל עליה כי לא עבר עליהם שבע ארבע בימיו אלא סבה היתה מאת האל להקם לרחבעם עלילה כדי שיפחדו ממנו וימליכו ירבעם: בהיותו חי' למה הוזכר לומר בהיותו חי' דוד הוא בהיותו חי' ע' שומרי' לפניו לא בהיותו מת' לא אף כשמת סלמה הראו עצמם שהיו שומרים לפני סלמה כמו אם היה חי' בתקם עצה חנוכה לרחבעם בנו: אף אחס נוצרי' פ' ארץ אחס נוצרים בעצמם איש באחיז לתת לו עצה: תהיה עבר. פתהיה ככנה להם ותענם כרצונם: ועניתם. כתרומתו ותענינו מלך טבן ותמליל עמיהו פתגמין תקנין וגם הוא משמעו העברי כי טעם ועניתם דבק עם דברים טובים: וענינו. מלא ישרה ענתם בענינו: אשר העומדים לפניו אשר הם שומרים לפניו כלומר עזב ענת הזקנים העומדים לפניו אביו ולקח ענת הילרי העומדי' לפניו: קטני עבה. האבר הקטן שביעשה ממתיאבי ו מלת קטני קשה בדרקן כי אם היה מבזרת קטן משפטו קטני כמו מן גרול גרולי אלא כשאר הקמץ ב'קוף כמו שהיה טרם התחברו אל הכנוי כמו שאמר מן בגור בגורה אחותה ומן סלים בדרק סלימו והדומי' להם סכסארו על תנועתם והנה כבלע דרגש ושכ החולם לקמץ בחטף וענינו יותר יס' לי כח ואומן ממה' שהיה לאבי ולמה אקל עולכם: עבה. פועל עבר לזכר במשקל עשה ויס' לפרסו תאר לנכח והיה תאר לאכזבו הקטנה ובא האכזב זכר ונקבה הזכר כנגד התואר הקטן וית' חלפותי תקוף משולמותיה ד ראבא: העמים. ענין משא כמו ויעזום איש על חמורו: במוטי' תי' במרביטין וכן שוט לסוס ועקרבי קסים מהם שהם עוקבי' בקונים שבהם וית' במרגנין: ויב ירבעם. כתוב ביו ויקרי באלף ואחר הוא כי אותיות אהיו מתחלפות: ולא

רשי

קטני עבה. אכזב קטנה פלי: עקרבס. אישגלכטיר בלעז מעקרבין כעקרב: רחא

ויבאו י'א מליך כתיב' בסוף חיבוהא ולא קינן' וי'אמרו איש ישראל אל אחיו. ויאמרו איש ישראל גרעון משל בנו. רצע. ראמרו אל העם עברו. ראמרו שמואל אל שאול הרף ואגידה. משוה רגליו באילות. ויבאו ירבעם וכל קהל ישראל ודברו. ויבאו רחבעם ירושלם ויקהל. ויבאו ירושלם ופרץ בחומת דיוואש.

ד'ה סכח

ל'דסחי

ל'רסחי וסאף החלף סלחה

נ

ד'סח

נ'סח רח' ויבאו עכור

וידכו וי'א

נ'סח

ח'סח

נ

נ

נ

נ'סח ויו

ו'י'א ט'סח ת' בליס

נ'סח

נ'סח ויו

נ

וילך רחבעם ששם כי ששם ב'א' כל ישראל להמליך אתו: ויהי בשמע' ירבעם בן נבט והוא עורנו במצרים אשר ברח מפני שלמה המלך וישב ירבעם במצרים: וישלחו ויקראו לו ויבאו ירבעם וכל קהל ישראל וידברו אל רחבעם לאמר: אביך הקשה את עלנו ואתה עתה הקל מעבדות אביך הקשה ומעלו הכבד אשר נתן עלינו ונעבדך: ויאמר אליהם לכו-עד שלשה ימים ושובו אלי וילכו העם: ויועץ המלך רחבעם את הזקנים אשר היו עמדים את פני שלמה אביו בהיותו חי לאמר איך אתם נועצים להשיב את העם הזה דברו וירבר אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה ועבדתם ועניתם ודברת אליהם דברים טובים והיו לך עבדים כל הימים: ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצו ויועץ את הילדים אשר גדלו אתו אשר העמידם לפניו: ויאמר אליהם מה אתם נועצים ונשיב דבר את העם הזה אשר דברו אלי לאמר הקל מן העל אשר נתן אביך עלינו וידברו אליו הילדים אשר גדלו אתו לאמר בה תאמר לעם הזה אשר דברו אליך לאמר אביך הכבד את עלנו ואתה הקל מעלינו בה תדבר אליהם קטני עבה ממתני אבי: ועתה אבי העמים עליכם על כבד ואני אסיף על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים ואני אסר אתכם בעקרבס: ויבו ירבעם וכל העם אל רחבעם ביום השלישי כאשר דבר המלך לאמר שובו אלי ביום השלישי: ויועץ המלך את העם קשה ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצו וידבר אליהם כעצת הילדים לאמר אבי הכבד את עלכם ואני אסיף על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים ואני אסר אתכם בעקרבס:

וילך רחבעם ששם כי ששם ב'א' כל ישראל להמליך אתו: ויהי בשמע' ירבעם בן נבט והוא עורנו במצרים אשר ברח מפני שלמה המלך וישב ירבעם במצרים: וישלחו ויקראו לו ויבאו ירבעם וכל קהל ישראל וידברו אל רחבעם לאמר: אביך הקשה את עלנו ואתה עתה הקל מעבדות אביך הקשה ומעלו הכבד אשר נתן עלינו ונעבדך: ויאמר אליהם לכו-עד שלשה ימים ושובו אלי וילכו העם: ויועץ המלך רחבעם את הזקנים אשר היו עמדים את פני שלמה אביו בהיותו חי לאמר איך אתם נועצים להשיב את העם הזה דברו וירבר אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה ועבדתם ועניתם ודברת אליהם דברים טובים והיו לך עבדים כל הימים: ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצו ויועץ את הילדים אשר גדלו אתו אשר העמידם לפניו: ויאמר אליהם מה אתם נועצים ונשיב דבר את העם הזה אשר דברו אלי לאמר הקל מן העל אשר נתן אביך עלינו וידברו אליו הילדים אשר גדלו אתו לאמר בה תאמר לעם הזה אשר דברו אליך לאמר אביך הכבד את עלנו ואתה הקל מעלינו בה תדבר אליהם קטני עבה ממתני אבי: ועתה אבי העמים עליכם על כבד ואני אסיף על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים ואני אסר אתכם בעקרבס: ויבו ירבעם וכל העם אל רחבעם ביום השלישי כאשר דבר המלך לאמר שובו אלי ביום השלישי: ויועץ המלך את העם קשה ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצו וידבר אליהם כעצת הילדים לאמר אבי הכבד את עלכם ואני אסיף על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים ואני אסר אתכם בעקרבס:

וילך רחבעם ששם כי ששם ב'א' כל ישראל להמליך אתו: ויהי בשמע' ירבעם בן נבט והוא עורנו במצרים אשר ברח מפני שלמה המלך וישב ירבעם במצרים: וישלחו ויקראו לו ויבאו ירבעם וכל קהל ישראל וידברו אל רחבעם לאמר: אביך הקשה את עלנו ואתה עתה הקל מעבדות אביך הקשה ומעלו הכבד אשר נתן עלינו ונעבדך: ויאמר אליהם לכו-עד שלשה ימים ושובו אלי וילכו העם: ויועץ המלך רחבעם את הזקנים אשר היו עמדים את פני שלמה אביו בהיותו חי לאמר איך אתם נועצים להשיב את העם הזה דברו וירבר אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה ועבדתם ועניתם ודברת אליהם דברים טובים והיו לך עבדים כל הימים: ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצו ויועץ את הילדים אשר גדלו אתו אשר העמידם לפניו: ויאמר אליהם מה אתם נועצים ונשיב דבר את העם הזה אשר דברו אלי לאמר הקל מן העל אשר נתן אביך עלינו וידברו אליו הילדים אשר גדלו אתו לאמר בה תאמר לעם הזה אשר דברו אליך לאמר אביך הכבד את עלנו ואתה הקל מעלינו בה תדבר אליהם קטני עבה ממתני אבי: ועתה אבי העמים עליכם על כבד ואני אסיף על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים ואני אסר אתכם בעקרבס:

וילך רחבעם ששם כי ששם ב'א' כל ישראל להמליך אתו: ויהי בשמע' ירבעם בן נבט והוא עורנו במצרים אשר ברח מפני שלמה המלך וישב ירבעם במצרים: וישלחו ויקראו לו ויבאו ירבעם וכל קהל ישראל וידברו אל רחבעם לאמר: אביך הקשה את עלנו ואתה עתה הקל מעבדות אביך הקשה ומעלו הכבד אשר נתן עלינו ונעבדך: ויאמר אליהם לכו-עד שלשה ימים ושובו אלי וילכו העם: ויועץ המלך רחבעם את הזקנים אשר היו עמדים את פני שלמה אביו בהיותו חי לאמר איך אתם נועצים להשיב את העם הזה דברו וירבר אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה ועבדתם ועניתם ודברת אליהם דברים טובים והיו לך עבדים כל הימים: ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצו ויועץ את הילדים אשר גדלו אתו אשר העמידם לפניו: ויאמר אליהם מה אתם נועצים ונשיב דבר את העם הזה אשר דברו אלי לאמר הקל מן העל אשר נתן אביך עלינו וידברו אליו הילדים אשר גדלו אתו לאמר בה תאמר לעם הזה אשר דברו אליך לאמר אביך הכבד את עלנו ואתה הקל מעלינו בה תדבר אליהם קטני עבה ממתני אבי: ועתה אבי העמים עליכם על כבד ואני אסיף על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים ואני אסר אתכם בעקרבס:

וילך רחבעם ששם כי ששם ב'א' כל ישראל להמליך אתו: ויהי בשמע' ירבעם בן נבט והוא עורנו במצרים אשר ברח מפני שלמה המלך וישב ירבעם במצרים: וישלחו ויקראו לו ויבאו ירבעם וכל קהל ישראל וידברו אל רחבעם לאמר: אביך הקשה את עלנו ואתה עתה הקל מעבדות אביך הקשה ומעלו הכבד אשר נתן עלינו ונעבדך: ויאמר אליהם לכו-עד שלשה ימים ושובו אלי וילכו העם: ויועץ המלך רחבעם את הזקנים אשר היו עמדים את פני שלמה אביו בהיותו חי לאמר איך אתם נועצים להשיב את העם הזה דברו וירבר אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה ועבדתם ועניתם ודברת אליהם דברים טובים והיו לך עבדים כל הימים: ויעזב את עצת הזקנים אשר יעצו ויועץ את הילדים אשר גדלו אתו אשר העמידם לפניו: ויאמר אליהם מה אתם נועצים ונשיב דבר את העם הזה אשר דברו אלי לאמר הקל מן העל אשר נתן אביך עלינו וידברו אליו הילדים אשר גדלו אתו לאמר בה תאמר לעם הזה אשר דברו אליך לאמר אביך הכבד את עלנו ואתה הקל מעלינו בה תדבר אליהם קטני עבה ממתני אבי: ועתה אבי העמים עליכם על כבד ואני אסיף על עלכם אבי יסר אתכם בשוטים ואני אסר אתכם בעקרבס:

ולא שמע המלך א העם להקל עולם כאשר אמרו לו: מה לנו חלק בדוד. כמשמע דרך סאלה כלומר מה לנו עוד בו כיון שאינו סומע בקולנו ואמר סיכיד עולינו מיכריחנו להיות לנו חלק בו ומה מזכר דוד לפי שהוא היה תחילת המלוכה קורא בנו אבן בן דוד וכן ודוד עבדי נשא להם לעולם וית מה כמו לא ואמר לית לנא חולק בדוד ולא אחסא בבר ישי

א ראה ביתך. כלומר ראה מי כסא עמך ועל איזה בית תמלוך כי לא על בית ישראל וית כעץ מלך על איש ביתך דוד. וברך ראה ביתך דוד זה בית המקדש וימלך עליהם רחבעם. מלך עליהם והיו כוין וישא אברהם והדומים לו: את אדום. סלח אותו אחרים פשוטו אליו ויקבלוהו למלך ורגמוהו וכיון סדע רחבעם כי רגמוהו דע כי הקשר אמין והתאמן לרכוב ולנוס: ויהי כסמוע כל ישראל אחר מהלכו כל ישראל לאהליהם וירבע שב למקומו אשר היה מס בית אביו ומספחתו כעשר ישראל ולא נזכר באיזה מקום ואפשר סחזרו לשב ומפני זה נבא אותו להיות לו לבית מלכה וסלחו וקראו ירבעם סיבא אל העדה במקום סתקבו סס והמליכו אותו על כל ישראל: סבט יהודה לברו. כנר כתבו כי סבט בנימין בכלל סבט יהודה כי ירושלם בין סניהם היתה ומי ש סימלך בירושלם בוראי ימלך על סניהם לפיכך בכלל סבט ב בנימין בכלל סבט יהודה: ויבן ירבעם את סבס. לא נכלל לומר כי חדת היתה מעת שהחריב אותה אבימלך כי לא יתכן ס שהניחוה חריבה יותר ממאנים סה ועוד כי סס התקבצו ישראל להמלך רחבע וראי עיר בנויה היתה אלא שיובן סחוק חומות העיר ובנה בו היכל מלך וכן ויבן את פגול לא שהיתה חריבה מעת סנתן גרעון מגדל פגול אלא סחוק בנינו כי ססס סמא ילחם עמו רחבעם וחזק סני לה הערים כי גס כן רחבעם בנא ערי מזרות כמו סאמר ברה אס

והענינו לו כי אין להם חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי סיחוסו אס ופרדו ממכה רל מרעו ואמ לו ראה ביתך דוד רל ראה הכי סנסאר לך למלך בו מה הוא כי באמת לא תמלך על ישראל וסרו ממנו והיו הולכים להם אז סלח להם המלך רחבעם את אדום אשר על המס להסבם ולרבר איהם רבריו והם רגמו בו אבן ומת והמלך רחבע הוצר להתחזק לעלות במרכבה תקף לנוס לירוס כדי סלא ימיתוהו: זולתי סבט יהודה לברו. לרבו סבט יהודה ביחס אל סבט בנימין לא סבט סבט בנימין מזרף סנחלת בני בנימין ה היתה תוך סנחלת בני יהודה: ואת כל בית יהוד ובנימין ויתר העם זה לאות סמלך על יהודה ובנימין גס היה עמוסאס הסבטים וזה אמרו ויתר העם ואחסוב סהיו יוסבים בירוס מכל הסבטים ואות ססארו לרחבעם גס אפשר כי מעבט סמעון כאשר מעט ב במלכות רחבעם כי סנחלת סמעון היתה מ ספחת תוך סנחלת בני יהודה כמו סנחל בספר יהושע: סובו איס לביתו כי מאתו כהיה הדבר הזה

לא שמע ה' וס' נבסר בשמואל חלקא סימן יד: אלהם יג חס' וס' נבסר לקמן בס' יג: על כל ישראל ב' דס' בקריאה וס' וסבתי חרפה על כל ישראל. כחברון מלך דשמואל. וימלך דוד על כל ישראל דשמואל. ולא שמע המלך אל העם כי היתה סכה מעם יהודה למען הקים את דברו אשר דבר יהודה ביד אחיה השלני אל ירבעם בן נבט: וירא כל ישראל כי לא שמע המלך אלהם וישבו העם את המלך דוד לאמר מה לנו חלק בדוד ולא נחלה בבן ישי לאהליך ישראל עתה ראה ביתך דוד וילך ישראל לאהליו: ובני ישראל הישבים בערי יהודה וימלך עליהם רחבעם: וישלח המלך רחבעם את אדום אשר על המס ורגמו כל ישראל בו אבן ומת והמלך רחבעם התאמן לעלות במרכבה לנוס ירושלם: ויפשעו ישראל בבית דוד עד היום הזה: ויהי כשמע כל ישראל כי שב ירבעם וישלחו ויקראו אתו אל העדה וימליכו אתו על כל ישראל לאהיה אחרי בית דוד וולתי שבט יהודה לברו: ויבאו רחבעם ירושלם ויקהל את כל בית יהודה ואת שבט בנימין מאה ושמנים אלף בחור עשה מלחמה להלחם עם בית ישראל להשיב את המלוכה לרחבעם בן שלמה: והיה דבר האלהים אל שמעיה איש האלהים לאמר: אמר אל רחבעם בן שלמה מלך יהודה ואל כל בית יהודה ובנימין ויתר העם לאמר: כה אמר יהוה לא תעלו ולא תלהמון עם אחיכם בני ישראל שובו איש לביתו כי מאתי נהיה הדבר הזה וישמעו את דבר יהוה וישבו לכלת דוד וירבעם את שבט בחר אפרים וישב בה ויצא משם ויבן את פגול: ויאמר ירבעם כלבו עתה תשוב המלכה לבית דוד:

רשי

ראה ביתך. בית המקדש סבתי לך ל לבד יהיה: אדום. הוא אדום: ואת סבט בנימין. העומרי על הגבול סיהודה ו ובנימין היה גבול ס סמוך זה לזה: אס

ולא קביל מלכא סן עמא ארי הות פלוגתא מן קדם יי בידל לאקמאית פתגמיה דמליל יי ביד אחיה שילונאיה על ירבעם בר נבט: וחזו כל ישראל ארי לא קביל מלכא מנהון ואתיבו עמא ית מלכא פתגמא למימר לית לנא חולק בדוד ולא אחסא בבר ישי גבר לקירוך ישראל כען מלך על אנש ביתך דוד ואזל ישראל לקירוהו ובני ישראל דיתבין בקירויה דבית יהודה ומלך עריהון רחבעם: וישלח מלכא רחבעם ית אדום דממנא על מסקי מיסין ורגמו כל ישראל יתיה באבנא ומית ומלכא רחבעם אתקף למיסק ברתיה למפך ירושלם: ומרדו בית ישראל בבית דוד עד יומא הדין: ויהוה כד שמעו כל ישראל ארי תב ירבעם וישלחו וקרו יתיה לות פנישתא ואמליכו יתיה על כל ישראל לאהיה בחר בית דוד אלהן שבטא דיהודה בלחזיהו: ואתא רחבעם לירושלם וכנש ית כל בית יהודה וית שבטא דבית בנימין מאה ותמנן אלפינ גבר גבר עברי ק קרבא לאנחא קרבא עם בית ישראל לאתבאית מלכות לרחבעם בר שלמה: ויהוה פותגם נבואה מן קדם יי עם שמעיה נביא דיי למימר: אימר לרחבעם בר שלמה מלכא דבית יהודה ולכל שבטא דבית יהודה ושבטא בנימין וישאר עמא למימר: כדנן אמר יי לא תיסקון ולא תגיחון קרבא עם אחיכו בני ישראל תובו גבר לביתיה ארי מן קדם סימרי יהוה פתגמא הדין וקבילו לפתגמא דיי ותבו למיזל כפתגמא דיי: ובנא ירבעם ית שבטא בטורא דבית אפרים ויתב בה ונפק מתמן ובנא ית פגול: ואמר ירבעם בליביה כען דילמא תתוב מלכותא לבית דוד:

ל יחיד כסבה דרה

ל

ה' חס' וס' נבסר

ל יחיד כסבה דרה

ל

ה' חס' וס' נבסר

ל יחיד כסבה דרה

ל

ה' חס' וס' נבסר

ל יחיד כסבה דרה

ל

ה' חס' וס' נבסר

ל יחיד כסבה דרה

ל

ה' חס' וס' נבסר

ל יחיד כסבה דרה

ויה המלך שלמה. וסלמה שנים עשר סניכים. ויהימים אשר מלך שלמה. וימליכו אתו על כל ישראל. מלך כעשא בן אחיה וברו תורת משה. כל אלה אנשי מלחמה דדברי הימים. כי נמשח דוד וימלך דוד. ובני אבי ברצה להמליך. ודוד בן ישי מלך. וימלך שלמה בירושלם דדברי הימים. וישחשום הכהנים דרה. וישלח יחזקיהו. וצפירי עזין לחטא. והבאים מהשבי. ויתנוהו אלהים מלך: יא נקרא איש האלהים וסימ' משה. אלקנה. שמואל. דוד. שמעיה. מיה. אמוץ. אליהו. אלישע. עזרי חנן כן גדליהו: אמרה כלבו דוקא כלבו יסיגה לכן קאח שנה וילך. עשו. ירבעם. נבל. וחברו. המן אמר כלבו מי יודיני ארץ. אמר כלבו לא תדרוש. אמר כלבו שכו אל. אמר כלבו כל אמוש:

אם יעלה העם הזה • כמעלה וכן ואם יהיה היכול לבני ישראל כאשר יהיה כלומר כיון שהם צריכים על כל פנים לעלות לירושלם שלם פעמים במנה כל ישראל מלכא
פועל יחידים לזבח במזבח ימות הסנה אי אפשר שלא יטה רחבעם לבבם אליו וסבבו אל ארניהם כי הוא ארניהם מלך בן מלך וקל הוא להטות לבבם אליו ודרך מאקח
עצה שלא יעלו ירושלם מאם יעלו יפובו אל ארניהם והרגוני ומירי דאין יסבה בעזרה לא למלכי ביתרוד בלבד כיון
רחצו ליה לרחבעם דיתייב ואכא קאיתכא סברי מורד במלכות הוא מאם היה מלך היה יוסב וקטלי ליואלי בתריה ועוד בדבריהם במוצאי שמיטה מלך ירבעם אמר כתוב
במועד מקץ שבע שני וגו' תקרא
את התורה הזאת אם אני ארצה
לקרוא ואמרו מלך העיר יקרא
קורם ואם אני אקרא פני גבאי
הוא ליואס לא אקרא בזיון הוא
לי: ויועץ המלך • סא עצה היאך
יעשה והסכימה ענתו עם ה
היועצי אותו מעשה פני עבדים
ולמה עבלי פתה אותם בדברים
אמר להם הלא ידעתם כי ה
המלכות נחלקה ברצון ה' כמו
סאמר לי אחיה השלוני הכביא
אם כן הלא לא רצה במלכות
בית דוד ולא רצה ג' בירושלם
סאמר מלכות בית דוד אם כן
נעשה מקום אחר סתבואו ו
ותבחו עם ולמה עבלי אתם להם
הלא אהרן עשה לישראל עבלי
להסרות השכינה בו במקו' משה
סלא היה להם גם אתם עתה
סאין לכם מקום השכינה סאמר
ירושלם נעשה עבלי במקומו ל
להסרות שכינה בו לפיכך אמר
אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
מארץ מצרים כמו סאמר בעבלי
המדבר כי לא היתה כוונתו לעז
ולמה עשה עמים כד' סלא ל
להטריח ישראל סתבואו כלם
למקום אחד: ויעש את האחר
בבית אל ואת האחר נתן סן •
בבית אל לפי סאמר להם זה
המקום גם כן כבחר כמו ירושלם

ואת האזנר ד' בקריא וס' נמסר בסדר מצורע: בית אל ג' בשופר בונח וס' וחקש בלדחה: ולא נשא
איש בעי ובית אל • וועמסד בבית אל את כוגי הבמות • ושאר א בגעיא:

רשי

אם יעלה העם הזה
וגו' איך יסבה בעבלי
אלא למלכי בית דוד
בלבד סאמר ויהיה
הוא יוסב ואני עומד
ובמוצאי שביעי בזמן
הקהל יקרא את פרשת
המלך מהו ראש ב
במדינתו ואני כסא
העם נמצאתי בזיו: •
ערן • בסוף גבול
הארץ: סאמר

רלבג

אם יעלה העם הזה •
דל אם אני העם
הזה לעלות ולעשות
זכאי בבית י' בירושלם
בשלם רגלים כפי מה
סתויבם התור' הנה
ישוב לב העם לארניה
בראותם סבדו ב
ירושלם ואת כבוד
בית י' כי עושר גדול
הוריש שלם לרחבעם:
ויועץ המלך • דל
מלקח עצה על זה
דרך סלא תקור ה

אם יעלה העם הזה לעשות זכאים
בבית יהוה בירושלם ושב לב העם
הזה אל ארניהם אל רחבעם מלך
יהודה והרגני ושבנו אל רחבעם
מלך יהודה: ויועץ המלך ויעש
שני עבלי זרה ויאמר אלהם רב-
לכם מעלות ירושלם הנה אלהיך
ישראל אשר העלוך מארץ מצרים:
וישם את האחד בבית אל ואת
האחר נתן ברן: ויהי הדבר הזה
לחטאת וללבו העם לפני האחד עד-
הן: ויעש את בית
במורת ויעש כהני סמקצות העם
אשר לא היו מבני לוי: ויעש ירבעם
חג בחדש השמיני בחמש-עשר
יום לחדש בחג אשר ביהודה ויעל
על המזבח עשה בבית אל לזבח
לעגלים אשר עשה והעמיד בבית
אל את כהני הבמות אשר עשה:

אם יסק עמא הדין למעבר נכסת
קודשין בבית מקדשא דיי ב
בירושלם ויתפני לבא דעמא הדין
בתר רבונתון בתר רחבעם מלכא
שבטא דבית יהודה: ויקטלגני
ויתובון לות רחבעם מלכא שבטא
דבית יהודה: ואיתמליך מלכא
ועבד תרין עגלין דדדבא ואמר
להון סגיא להון ארמא מלמסק
לירושלם ה' איונו דחלמך
ישראל ויאסקוך מארע' דמצרים:
ושוי ית חר בביתאל וית חר יתב
ברן: ויהוה פתגמא הדין לחובא
ואו' עמא קדם חר עד דן:

ועבד ית בית בסתא ועבד
בומריא קצת סן עמא דלא הו
מבני לוי ועבד ירבע חגא בירחא
תמינא בחמשא עסר' יום לירח
בחדש דשבטא ויהודה ואסיק על
אגורא בן עבד בביתאל לרבתא
לעגליא דיי עבד ואקים בביתאל
ית בומריא בסתא דיי עבד:

כי יעקב אבינו אמר על המקום הזה יהיה בית אלהים ואחר נתן ברן גבול ישראל
כמו סתבואו מרן ועד באר סנע: רב לכם מעלות ירושלם • דל לכם עתה היתחו
מהיום ואילך מעלות ירושלם וית סגיא להון אורחא מלמסק לירושלם הא אינו
דחלתך ישר • ובדרש רב לכם מעלות מה עשה הוסיב פני פדריא אות או קסתראות
אחת על תבור ואח על המצפה זהו סאל הוסיב כי פח היתם למצפה ורשת פרוסה
על תבור: לחטאת • כי מתחלה לא אמר ירבעם כי לשם ע' היה עשה אותם אלא
לסם האל ואחר כך עבד הרבה ההוא והיה לחטאת סקבלוהו באלוה וממנו יצאו
לא להלם אחרים ככל הגוים לפיכך אמר ויהי הדבר הזה לחטאת: עד דן • אף
על פי סהיה בקצה הגבול באו אליו מן הקצה האחר כל כך היו אדוקין בעבודה
זרה והקצה האחר היה באר סנע כמו סתבואו מרן ועד באר סנע • ועל זה אמר
הנביא חי אלהיך דן וחי דרך באר סנע כי מבאר סנע היה דרכם לאלתי דן והיו
נשבעים בו: ויעש את בית בנות • עשה בית ובה סם בנות: מקצות העם •
כמו ומקצה אחיו מן הגבולים אותן הפחותים ובדברי רבותינו ז' מן הקוצים
סנעם: אשר לא היו מבני לוי • כי לא רצו לעבד עבודה זרה וכן בעבלי מעשו
במדבר כשאמר משה מי לוי אלו ויאספו אליו כל בני לוי מוריע סלא עבדו הם את
העבלי ואח' מעולם לא עבד סבט לוי עבודה זרה וזהו סאמר כי סמרו אמרתך
ובריתך וסבדו ומה סאמר אף לא יעלו כהני הבמות כי אם אכלו מזות מקריבים
היו בבמות אבל לשם י' או מה סאל מעולם לא עבד סבט לוי עבודה זרה עד מן
סחטאו מלכי יהודה אבל כיון סחטאו מלכי יהודה והעמידו ע' בבית י' חטאו
גם כן מקצת הכהנים והקריבו לעבודה זרה בבית י' ומבני לוי סהם מבני איתמר
היו מקריבים לעבודה זרה לא מבני צדוק סהם מבני אלעזר כי הם לא הקריבו
לע' מעולם כמו סמפורם ביחזקא וכיון סרסא ירבעם סלא רצו להקריב בבמותיו
גרסם מנחלתם ומאחזתם והלכו להם לארץ יהודה כמו סאמר בדברי הימים כי
עזבו הלויים את מגרסיה ואחזתם וילכו ליהודה ולירושלם כי הזניחם ירבעם ובניו
מכה ליי כי אמר ירבע' יקחו מעשרותיהם ואחזתו במלכותו וילכו ויעבדו לירושלם
זה לא יהיה כיון סאינס עבדים בבית אל לא יהיה להם חלק ונחלה במלכותו וזהו
סאמר כי הזניחם מכה ליי הרחיקם מקחת מעשרותיהם ונחלתם סהם כהנות
י' או פירושו כיון סלא רצו להניח מכה ליי לירושלם הזניחם וגרסם מארצו:
בחדש השמיני • החלק החדש השביעי בשמיני להרחיק ישר עוד מחקות ירושלם
או אם יהיה מירסאל סירצו ללכת בחג הסכות בירושלם כמו סאמר בדברי הימים
הזניחם את לבבם לבקם את י' אלהי ישראל באו ירושלם לזבח עשה הוא חב
בחדש השמיני כי כבר סבו לביתם ההולכים לירושלם והיו סם בבית אל חב
אשר עשו מיראת המלך: כן עשה • כחג אשר ביהודה בשביעי כן עשה בבית אל
בשמיני: לזבח לעגלים אשר עשה • ובבית אל לא היה לא עבלי אחר לא כמו שעשה
בבית אל כן עשה ברן אלא מפני המעשה הזה סהיה בבית אל והוא ירבעם עלה
על המזבח אשר בבית אל להקטיר ובא הכביא אליו לפיכך אמר בבית אל: ויעל

המלכה ממנו ועשה לו סני עבלי זהב ומסך לב העם ואמר הנה רב לכם הדרך
מעלות כולכם בירושלם כי יסובכם לאות רב ולזאת הסבה גם כן עשה להם סני
עגלים כרי סלא יסרכו כולם ללכת למקום אחד כי יסב עליהם ולזאת הסבה גם
כן עשה להם כהנים מאי זה סהיה מהסבטים לפי סקודם בבין בית המקדש אחר
חורבן מסכן סילה היתה העבודה מותרת בזרים וכאלו הטעה אותם ואמר סבוא
יוכלו לעשות עתה בזולת בית המקדש ובה נתרצו יותר כרי סלא יהיה כל הכבוד
והגדולה בזה לסבט לוי • ומן הפלא איך הסכימו ישראל לעשות לעבור על דברי
התורה בזה להקריב קרבן בחוץ אחר אסור הבמות ועל די זרים ולהאמין בעבלי
הזהב סהם האלהים אשר הוציאו ישראל מארץ מצרים • וידמה כי לא עסקו
ישראל בתורה אך היו אוכלים וסותים וסמחים כמו סקדם בתחלת מלכות סלמה
וזה היה סבת כפלים באלו החטאים עם סכבר ראו בימי סלמה סנעסו חטאות
בירושלם מתעבבות הגוים אשר נחתן בהם סלמה ומה המקום פרצו החטאים
האלו בכל ישראל וידמה סאמר להם מה להם לעלות לירושלם ובה האלהים
אשר עובדים הגוים טוב סנעבד האלהים סעבדו אבותינו סהיה נעשה ע' אהרן
סהיה נביא להיות לישראל תמורת משה ואמרו בו אלה אלהיך ישראל אשר העלוך
מארץ מצרים • והנה עשה האחד בבית אל להתפרסם הענין סכבר סרתה סם
סכניה לעיקב • והאחר נתן ברן סהיה בקצה ארץ ישראל ולזה אמר אבנר ליד
מרן ועד באר סנע: ויהי הדבר הזה לחטאת • רוצה לומר סכבר היה זה לחטא
עכס אף על פי סיעשהו לעבוד הסם יתברך כל סכן כעששו מהם עבודה זרה:
וילכו העם לפני האחד עד דן • ספר זה בעבור גנותם סהיו אדוקים כל כך בע'
עד סכבר היו באים עד קצה הארץ ללכת לעבוד העבלי אשר ברן: ויעש את בית
במות • אחסוב סעשה בית סהיו בו בנות רבות בהפך מה סהיה בבית המקדש
סלא היתה בו כי אם במה אחת: ויעש כהנים מקצות העם אשר לא היו מבני לוי •
הנה מסך בזה גם כן לב העם כי הוא פטר אותם מהמעשרות ושאר מתנות כהונה
סהיו כותכים לסבט לוי חלק עבודתם גם עשה הערים מהם סהיו להם לסבת
ומגרסיהם כמו סנזכר בספר דברי הימים כי רצה סהיה כאן כל מי סירצה ולא
יסרכו ישראל לתת לו מתנות ואפסר גם כן סלא רצו סבט לוי לעבוד כי אם בבית
המקדש ולזה גרסם ירבעם מארצו ועשה כהנים מקצות העם אשר לא היו מבני
לוי: ויעש ירבע' בחדש השמיני • אפשר סעשה זה כרי סלא יחלקו עליו הרוצים
לעבוד את י' כי יוכלו לעלות בירושלם בחדש השביעי לעבוד את י' כמו סנזכר בספר
ד' • כן עשה בבית אל לזבח לעגלים אשר עשה • דל כי כמו סזכר סהלכו העם
לפני האחד עד דן ועשה סם בית בנות ועשה כהני מקצות העם אשר לא היו מבני
לוי ועשה חב' השמיני כן עשה בבית א ג' בית בנות והעמיד סם גם כן כהני
הבמות אשר עשה מקצות העם ולפי סכניה היה לבית יוסף הנה היה עם ירבעם
בחד הזה והוא בעצמו העלה עולות על המזבח להקטיר • והנה זכר זה מפנימה
סזכר אחריו מדבר אים האלהים לירבעם: הנה

מסמרון ובא לביתאל וישבם ואף על פי שלא היה באותו הכרך עיר סמרון כבויה עדיין מהריעמרי בנה את העיר היה עם פס העיר או פניהם עיר מתחילה כמו שתרגם וכתב ויקן את ההר וזכר ית כרכא אלא טעמרי חזק הבניין וקרא לעיר עם אחר :

מלכים א רלבג

ויבא בנו ויספר לו: הכה בנו האחד התחיל הספור במה מצאנו חיים האלהים בבית אל ובנו אחר ספר הדברים אשר דבר אל המלך באופן שבנו ספרו לו אלו הספורים לאביהם: תחת האלה: אלהי בלעז והיה יושב עם להיות לו לכל: כחם לו: ראוי ספול ספק חיד לא נענע זה הכביא אשר השיבו מאמר לו בסם יי אשר לא זוהו לדבר וכבר פתחאר בתורה שהעומה זה חייב מיתה בידי שמים: ועוד יפול ספק למה נענע הכביא אשר בא מיהודה והכה חסככי דבר יי אליו שיסוב בבית אל ויאלל עם לחם כי כן מצאנו באברהם סכוחו השם יתל סיעלה את בנו לשלה ואחר כך זוהו סכית סלח יסלח ידו אל הנער: ואולם התסוכה בזה הספק הסכי לא תקשה מאד לפי מה שבארנו

אנחנו בענין עקרת יצחק וזה מהשי לא סב מצויו הראשון אבל באר לו סרסוכו היה באמרו והעלהו סם לעולה טיעלהו סם בעבור העולה כרי ס טיתמך יכח בעבודת הטיכמו סבארנו סם ואמנם בזה המקום היה סב הטי מצויו הראשון וזה לא יתכן סיהיה ומכני זה היה ראוי סיתן אל לבו ה הכביא אשר מיהודה כי כביא סקר הוא ולא יאמן לדבריו: וככאן הותר זה הספק: ואולם הספק הראשון יס בהתרו מהקוטי וידמה כי לרוב ע עונותיהם סם הסתיר הטי פכו מהס ולא נעסם על חטאיהם כדרך אמרו לא ספקו על בנוטיכ כי תוטיכ וגו' הלא תראה כי ל לאהבת הטי יהודם וירושלם עכס את ר רחבעם והעלה עליו מלך מצרים בסנה ה החמסית למלכו ולא התחיל לחטוא עד הסנה הרביעית כמו סכוכר בספר דה ואולם ירבע לא סמע קול כונם והנה נעשה בזה הענין כלל אחר והוא סהסרה הסם ככואתו לכביא הסקר ויתר כפלא מזה ס סכוכר הגיע לו הככואו בהקין לפי הדראה ואעפ סאסטר סכארי סהכביא אשר מיהוד וכוני הכביא הזקן היו יוסבים אל הסולחן וכו דבר יי אל הכביא הזקן בחלום וידמה סכמו סהסרה הטי הסכנה על בלעם כ בעבור יסראל ואעפ סלא היה כביא כי אס קוסס כן ספך רוחו על זה הכביא הזקן בעבור חטא אים ה האים והיה זה מרה ככד מרה הוא האמי ככ הסקר במה סלא היה ראוי להאמינו ואפילו אס היה כביא אמת והוכרך מפיו ל לסמוע דבר יי על דבר עכסו וחטאו אשר חטו

אלהם יג חס' בספרא וסימ' וירא כל ישראל: ויועץ המלך ויעש שני עגלי: וידבר אלהם אביהם: קום עלה לקראת מלאכי מלך שברון: כח משפט האיש: וישבו אליו והוא: לא זה הדרך: וישלח רכב סוס שני: ויקבץ בלך ישראל את הנביאים: ויקבץ יהוא את כל העם: ופל אחזיהו: ויקרא המלך יהואש: ויקראו אל

ויבא בנו ויספר לו את כל המעשה אשר עשה איש האלהים: היום בבית אל את הדברים אשר דבר אל המלך ויספרו לאביהם: וידבר אלהם אביהם איזה הדרך הלך: ויראו בניו את הדרך אשר הלך איש האלהים אשר בא מיהודה: ויאמר אל בניו חבשו לי החמור ויחבשו לו החמור וירכב עליו: וילך אחרי איש האלהים וימצאוהו ישב תחת האלה ויאמר אליו האלהים אשר בא מיהודה ויאמר אני: ויאמר אליו לך אתי הביתה ואכל לחם: ויאמר לא אוכל לשוב אתך ולבוא אתך ולא אכל לחם ולא אשתה אתך מים במקום הזה: כי דבר אלי בדבר יהוה לא תאכל לחם ולא תשתה שם מים לא תשוב ללכת בדרך אשר הלכת בה: ויאמר לו גם אני נביא כמוך ומלאך דבר אלי בדבר יהוה לאמר השב והו אתך אל ביתך ואכל לחם וישת מים בחשלו: וישב אתו ואכל לחם וביתו וישת מים: ויהי הם ישיבים אל השלחן דבר יהוה אל הנביא אשר השיבו: ויקרא אל איש האלהים אשר בא מיהודה לאמר כה אמר יהוה יעזבי מית פי יהוה ולא שמרת את המצוה אשר צוה יהוה אליך: ותשב ותאכל לחם ותשת מים במקום אשר דבר אליך אל: תאכל לחם ואל תשת מים לא תבוא נבלתך אל קבר אבתיך: ויהי אחרי אכלו לחם ואחרי שתותו ויחבשו לו החמור לגביא אשר השיבו:

ואתא בריה ואשתעי ליה ית כל עזבא דעבד נביא דיי וסמא דין בבית אל ית פתגמא דמליל עם סלכא ואשתעונון לאבוהו ווסליל להון אבוהו באי רא אורתא אזל ואחזיהו בגוהי ית אורתא דאזל נביא דיי דאתא משבטא יהודה: ואמ' לבגוהי זרעו לי חמרא וזרעו ליה חמרא ורכיב עליה וואזל בתר נביא דיי ואשתפחיה יתיבתחזית בוסטא ואמר ליה האת נביא דיי דאתיתא משבטא יהודה ואמר אא: ואמר ליה איתא עמי לביאת ואכול לחמא: ואמר לא איכול למיתב עמך ולמיצל עמך ולא איכול לחמא ולא אשתי עמך מיא בארתא הדין: ארי גזירא עלי בפיתגמא דיי לא תיכול לחמא ולא תישתי תמן מיא ולא תתוב למיזל באורתא דאזלת בה: ויאמר ליה אף אנא נביא כותך ומלאכא מליל עמי בפתגמא דיי למימר אתיבהי עמך לביתך ויכול לחמא וישתי מיא פריב ליה: ותב עמיה ואכל לחמא בביתיה ושתי סיא: ותורה עד דאנינון מסחרין על פתורא ותורה פתגם נבואה מן קדם יי לבניא דאתביה: ואתנביעל נביא דיי דאתא משבטא יהודה למימר פדנן אמר יי חלף דסריבתא על מימר דיי ולא נטרתא ית תפקדיתא דפקדך יי אלהך: ותבתא ואכלתא לחמא ואשתיתא מיא בארתא דמליל עמך לא תיכול לחמא ולא תשתי מיא לא תתכניש נבלתך לקברא דאבתך: ותורה בתר דאכלו לחמא ובתר דשתיהו וזרו ליה חמרא לבניא דאתביה:

המלך: ובקעת ספרי בסרה נמסר וירכר אליהם בעצת היל'ים בבנין והאס'טעות הוא: וביתו יח בקריאח וסימ' וישלחו האנשים את ידם: ויבא האיש הביתה ויפתחו הגבלים: ויהו בהום הזה: ויבא יוסף הביתה: וירא יוסף אתם את בנימין: ועתה שלח העז את מקבך: את תקות חוט השני הזה תקשרי: ויסורו שם לבא ללח בגבעה: ויאמרו אליו עברים אנחנו: ועתה קחו ועשו עגלה: וישלח דוד אל תכר: וקס יואב ויבא אל אבשלום: ויבאו עבדי אבשלום: באה אתי הביתה: ויאמר אליו לך אתי: ויקח אליו את הילד: ויבא אלישע הביתה: וקס ויבא הביתה: ויאבלו הרפין וסימ' קס עשכא ודנמא וכפר בגטניה: ופירושן נמסר בסדר תולדות:

רשי

כא: וכן הוא אומר בפרשת יאשיהו וימלטו עבדותיו את ע עבדות אשר בא מסומרון: אל הכביא: כביא הסקר: אשר השיבו: לאים האלהים מכאן אמרו גדולה לגימא סמסרה סכנה על כביא העצל: ויקרא הכביא הזקן: אל אים האלהים לכביא אשר השיבו סם זה לרכוב פליו אים האלהים: ככרו

דק

ויספרו: אמר ויספרו אחר סאמר ויבא בנו ויספר לו פירוס כי תחילה בא בנו האחד והיה מספר לו אחר עשה אים האים וכעדרו מספר באו שאר בניו כן ויספרו הדברי לאביהם כמו סהיה מספר הראשון: ויראו בניו את הדרך: תי ואחזיהו כמו ויראו בפתח ה'וד מבנין הפעיל כלומר סהראו לאביהם הדרך אשר הלך בה וס לפרסו כ כמסמנו ופירוסו וכבר ראו בניו הדרך אשר הלך ואמרו לאביהם בדרך זו הלך: כי דבר אליו:

פי' כי דבר בא אליו כלומר דבר ככואה בא ליעל דימלאך סאמ' לי בדבר יי: כחם לו: כי כביא סקר היה והוא האזין לדבריו ונעסם בזה כי היה לו לחקור ולסאלו עליו אס הוא כביא אמת והוא עבר על דברי עצמו לפיכך היתה מיתתו בידי שמים סכאמ' אשר לא יסמע אל דברי הכביא אשר ידבר בשמי אכני אדרוס מעמו כל סכן אס הוא עצמו לא יסמע אל דברי עצמו אשר דבר בסם יי אל הכביא אשר השיבו: בעבור אשר מרה פיו כביא האמת לא באה אליו הככואה וכאה אל כביא הסקר לכורך להודיע לכביא האמת חטאו ונעסו ורלו אמרו גדולה לגימא סמקרת את הרחוקי ומרחקת את הקרובים ומסרה סכנה על כביא העצל: ויקרא אל אים האלהים: פתרגו ואיתכביעל כביא דיי דאתא משבטא יהוד ויי כי הככואה באה אל אים האים כמו סאמר ויקרא ל אים האים ומה סאמר אל הכביא אשר השיבו פירוס אל הכביא אשר השיבו הכביא הזקן וכדברי רז' אשר הוטב לא סאמר אלל אשר השיבו מלמר סעל כביא הסקר סרתה רוח הקדס: אל קבר אבותך: סלא יסובל ארץ יהוד וימות סם כי בדרך מות ובאמרו לו כבלתך דמו לו כי כבלת תהיה גייתו כלומר מוטלכת בדרך אל כל גוף מת יקרא כבלה כן סל בהמה ועף כן סל אדם ואפילו כדק' כמון כבלתי יקומון: ויחבם לו החמור:

ויאלל ה' רכין וס' קס עשכא דנמא וכפר בגטניה

וימות סם כי בדרך מות ובאמרו לו כבלתך דמו לו כי כבלת תהיה גייתו כלומר מוטלכת בדרך אל כל גוף מת יקרא כבלה כן סל בהמה ועף כן סל אדם ואפילו כדק' כמון כבלתי יקומון: ויחבם לו החמור:

וחמור והאריה יס אול כי חסר ממנו הא הדיעה ומספטו והחמור כמו בחמור
כחמור לחמור ולא יתכן כי לא יתכן הא הדיעה חסר כי אם על לא עם ויו השמוס
ובא וחמור בלא ידיעה כי כבר נזכר פעמים וכן ויסרף עליו את בית מלך באם בלא
ידיעה כי כבר נזכר בדיעה ארמון בית המלך : לא אכל האריה את הנבלה ולא
סבר את החמור . לא אכל את

בית חמור סהיה לו לכביא הסקר הזה בעיר : כי היה יהיה וגו'
אולי ימלטו עצמותיו את עצמותיו : אחר הדבר הזה . סראה את המוסת הזה
ושמע את דברי הכביא ואף על פי כן לא טב ורטינו דרסו אחר סתפסו הקדום
ברוך הוא בבגדו ואמר לו חזור כך ואני ואתה וכן יסי כטיל בגן עדן : ונקדים

רלבג

והנה זה היה פלא גדול מהאריה המיתו
ולא סבר את החמור ולא אכל את הנבלה כי מיה היה למען יודע עשמו זה ויקחו מוסר היותם עם סאלי יהיה זה סבה להטיב ירבעם מדרכו הרעה בראותו כי על חטא זה נעשם הנביא זה העונס ה הנפלא : ויספרו עליו הווי אחי . יתכ מספרו עליו כל העיר סידעו מה עשה בבית אל ואת הדברים אשר דבר ל לירבעם אז ספרו ה הנבי הזקן ובניו עליו : אכל עצמותיו הניחו את עצמותיו : כזה זה כי ידע סעצמות איס האלהים ימלטו סלא יסרפס יאסיה ולמלט עצמותיו עשה זה וכן כתוב ומלטו עצמותיו את עצמו הכביא אסר בא מסמרון וזה ראה סזה הכביא הזקן בא מסמרון : ועל כל בתי הבמות אשר בעיר ס סמרון . ידמה סאף על פי סלא עשה ירבעם כי אם סני עגל זהב הנה היו במלכותו בתי במות רבי אף במקום העגלים היו הבמות הגדולות . והנה לא נבנה סומרון בימי ירבעם כי עמרי בנה אותו והוא היה בית המלכות בסוף הענין והנה נכתב זה הכביא הזקן סזה המעש' גם כן עשה יאסיה על כל בתי הבמו אשר בעיר סמרון וכן היה הענין כמו סזכר בסוף זה הספר : אחר הדבר הזה . אל דברי הכביא הזה סהיה ראוי סיקח ירבעם מוסר עליהם ספני ראותו מוסת ס המזב' סקדע וסספך הדסן וידו סיבשה ו ססבה לקדמותה ספני ספלת הכביא והמתת האריה איס האלהים על אסר מרה את פי י' לאכול ולסנות ב במקום ההוא והפלא סהיה כזה סלא סבר האריה את החמו ולא אכל את הנבלה : הסיפן ימלא את ידו . אל להקריב הקרבנות : והיה ברבר הזה לחטאת בית ירבעם . הנה כזה החטא היה לעונס כפלא בית ירבעם : ולהסחיד ולהסמך מעל פני סארמה : אל כי זה החטא סבב סלא יסאר לירבעם כן וכבר ועליו ועל חביריו אמרה התורה פן יס סכס איס או אסר אסר לכבו סוכה היום וגו' כמו סביארנו סס' ולא

וימצאו ד בקריאה וס' וימצאו איש והנה תעה כסודה . וימצאו יושב תחת האלהי . וימצאו אריה בדרך ומיתו : וימצאו האריה ויבהו : וימתו ח' מלאים בקריאה וס' ויהי ער בכור יהודה . וימצאו אריה בדרך . ויבא זמרי ויבהו . שלום בן יכט' בפסוק . ויקשר קשר הושע בן אלהי . ויפיתו במגדו

וילך וימצאו אריה בדרך ומיתו ויהי נבלתו משלכת בדרך והחמור עמד אצל הנהאריה עמד אצל הנבלה : והנה אנשים עברים ויראו את הנבלה משלכת בדרך ואת האריה עמד אצל הנבלה ויבאו וירבו בעיר אשר הנביא הזקן ישב בה :

וישמע הנביא אשר השיבו מן הדרך ויאמר איש האלהים הוא אשר מרה את פי יהוה ויתנהו יהוה לאריה וישפרו וימתו בדרך יהוה אשר דבר לו : וידבר אל בניו לאמר חבשו לי את החמור ויחבשו : וילך וימצא את נבלתו משלכת בדרך וחמור והאריה עמדים אצל הנבלה לא אכל האריה את הנבלה ולא שבר את החמור : וישא הנביא את נבלת איש האלהים וינחחו אל החמור וישבו ויבאו אל עיר הנביא הזקן לספד ולקברו : וינח את נבלתו בקברו ויספרו עליו הוי אחי : והי אחרי קברו אתו ויאמר אל בניו לאמר במות יוקברתם אתי בקבר אשר איש האלהים קבור בו אצל עצמותיו הניחו את עצמותי : כי היה יהוה הדבר אשר קרא בדבר יהוה על המזבח אשר בבית אל ועל כל בתי הבמות אשר בעיר שמרון :

לא שב ירבעם מדרכו הרעה וישב ויעש מקצות העם כהני במות החפץ ימלא את ידו והי כהני במות : והי בדבר הזה לחטאת בית ירבעם ולהסחיד ולהסמך מעל פני האדמה : בעת ההיא חלה אביה בן ירבעם : ויאמר ירבעם לאשתו קומי נא בראתו אתו . והי ער בכור יהודה ודה . ולא דרש ביי : וזנה ר' וס' נסר ברש ספרא : וינחחו חס' בליש' וס' וינחחו בגן עדן . וימצאו וינחחו מחוץ לעיר . וינחחו במשמר . ונחחו לו ויקלל . אשר הנח שם משה . וינחחו אל החמור . ושמך עלינו נקרא : ימלא ו בקריא' וס' נסר בסוף סדר צו : בדבר הזה בקריא' וס' ויתעבר י' בי למענכם . אסיקד עון בדבר . אפס כי נאץ נאצת . והי בדבר הזה לחטאת . יעז באסכם' וארני המלך למה חפץ . ברבר הזה יסלח תנינא דפסל' . כי הרבינו לפשע' ותרן וכדבר הזה וס' אינכם באמינים . תאריבו ימים :

והוא איתמרע אביה בר ירבעם : ואמר ירבעם לאשתו קומי כען

בראתו אתו . והי ער בכור יהודה ודה . ולא דרש ביי : וזנה ר' וס' נסר ברש ספרא : וינחחו חס' בליש' וס' וינחחו בגן עדן . וימצאו וינחחו מחוץ לעיר . וינחחו במשמר . ונחחו לו ויקלל . אשר הנח שם משה . וינחחו אל החמור . ושמך עלינו נקרא : ימלא ו בקריא' וס' נסר בסוף סדר צו : בדבר הזה בקריא' וס' ויתעבר י' בי למענכם . אסיקד עון בדבר . אפס כי נאץ נאצת . והי בדבר הזה לחטאת . יעז באסכם' וארני המלך למה חפץ . ברבר הזה יסלח תנינא דפסל' . כי הרבינו לפשע' ותרן וכדבר הזה וס' אינכם באמינים . תאריבו ימים :

הנה כזה החטא היה לעונס כפלא בית ירבעם : ולהסחיד ולהסמך מעל פני סארמה : אל כי זה החטא סבב סלא יסאר לירבעם כן וכבר ועליו ועל חביריו אמרה התורה פן יס סכס איס או אסר אסר לכבו סוכה היום וגו' כמו סביארנו סס' ולא

והקודים: מן קלויות מיוחסת בתנור ועומק אותה קימה לעצמות ממנו מאכל סקורין
 לו סתירתה בלחץ תלמוד: והוא מתכונה כאלו אינה זאת: סלוח לך ימאת הבה
 בשליחות קסה: משתתף בקירי. ידע מרע תרובם ויתת משית בקירות לבו: ועבור
 ועבור. עבור פסל לו מחזיקה ד כמו זה ועבור בענין ועבור סאל לו מחזיקה בד *

כאשר יבער. המבער
את המאכל בפיו ל
לעשות גלל כך אבער
אחריו עד תומו:
דבר

והסתתית. לפי שדע כי אחיה היה שונא אותו לפי שספר מאחריו אמר בלבו אם ידע אחיה מהיא אשתי לא יתנבא לי כי אם רע לפיכך אמר לאסתי שתסתנה כדי שלא יכירו כי היא אשתי על ירבעם ומה שאמר לה שתקח עשרה לחם וינקודים ויבדקו רגל למנחה לכבד כי כן היה מנהגם כשהיו באים לשאול מהכביא היו מביאים לו מנחה כמו שאמר.

מבאים לו מנחה כמו שאמר
בשאל ונערו מה נביא לאיש
האלהים : ונקדים . תי' כסנין
וברברי רז"ל פת הבאה בבסנין
זהיא פת עשויה כענין יבשים
וכוסנין אותם בבית המשתה :
ובקבוק . כלי מפיו צר ותי' קלוע
ומה שאמר לה הוא דבר עלי
למלך על העם הזה כלומר ש
שנאוהו מתקיימת כי כמו שר"ב
עלי כן היה לי ומה שאמר לך
על הכער הוא האמת : כי קמו
עכיו מסיבוי . וכן ועכיו קמה
והעם כי לעת הזקנה תיבם
הלחות ויקמו תרי העץ ותכנס
העץ בחורה וכבר פ"ב פירוש
אחר במלת ועכיו קמה : מסיבוי .
כמו מטיבתו וכן וזרס לבלות
שאל סהא כמו וזורת' כתובת
עצבים סהא כמו כתובתם .
ואמ' בדרש כל המעמיד תלמיד
סאינו הגוף עכיו כהותמנא לך
מאחיה השילוני וירעם בן בטט
תלמידו היה : כזה וכזה .

הדברים שאמר לה: מתזכרה.
הפך ההכרה: קשה. חזות
קשה וכמוהו מאכלו בריאה שם
בריאה: ואותי הסלכת אחרי
גויך. שלא פנית אלי לא כך ולא
כך כללם המסלך הדבר אחר
גו שלא יפנה אליו ותרגם יונתן
ופולחני אחיקתא מקבל עיך:
מסתין בקיר. אמרו רזל אשילו
הכלב סורכו להסית בקיר
וכאמר זה על דרך ההפלה וית
ידע מדע אמר מסתין כמו מסית
לל מסית עצה בקירות לבו:
עצור ועצוב. אשילו מה סהיה
עצוב ועצור במקום שלא יכרת
בזחלת הפורענות הבאה עליו
אכריתו: בסוף שלא יסאר ממנו
דבר וארונאבי זל פירש עצור
על הממוץ שהוא עצור באוצר
ועצוב המקל שהוא עצוב בשדה
כאשר יבצר הגלל עד תמו.
אמרו רבותינו זל גלל זה הסן
רובה לומר כמו שמבצר הסן ה
המאכל עד תמו וקרא הסן
גלל לפי שדומ' לאבן שיש הנקר'
גלל כמו שאמר רדבתי די אבן
גלל ויש מפרשי גלל היא צואה
מן כגללי צואת האדם ויונתן
תרגם כמו דמנדרין בגלילין
עד דמסיפין: בבאה

על העם ח'וסימ' ויבחר משה אנשי • וחזק מצרים • ויחזק משה את הים • ויחזק אהרן כאשר דבר משה וירץ • ויחזק צמד בקר וינתחוהו • ויהי כשמוע חירם • ויאמר ירבעם לאשתו • ויתן שרי מלחמות דדה • וכל עזרא רבון על העם • אחיהו ה' בקריאה ח'וסימ' ותעש כן אשת ירבעם תנינא דפסוק • וי' אמר אל

והשתתית ולא ידעו כי אתי אשרת
ירבעם והלכת שלה הנחשם אחיה
הנביא הוא דבר עלי למלך על העם
הזה: ולקחת בידך עשרה לחם
ונקדים ונקבq דבש ובאת אליו
הוא יגיד לך מה יהיה לבער: ותעש
כן אשרת ירבעם ותקם ותלך שלום
ותבא בית אחיה ואחיהו לא כל
לראות כי קמו עיניו משיבו:

וַיְהִי־הָאָמַר אֶל־אֶחָיו
הִנֵּה אֲשֶׁת יִרְבֵּעַס בָּאָה לְרֹשְׁדָּבָר
מֵעֵמֶךָ אֶל־בְּנֵהּ כִּי־חָלָה הָיְתָה בְּכוֹרִי
וּבִזָּה תִּדְבָּר אֵלַיָּה וַיְהִי בְּבִאָהּ וַיְהִי־אֵל
מִתְנַכְרָה׃ וַיְהִי כִשְׁמַע אֶחָיו אֶת־
קוֹל רִגְלֶיהָ בָּאָה בִּפְתָח וַיֹּאמֶר בְּאִי
אֲשֶׁת יִרְבֵּעַס לִמְרֹ׃ זֶה אֶת מִתְנַכְרָה
וְאֲנִי שְׁלוֹחַ אֵלַיָּךְ קִשְׁשָׁה׃ לְבִי אֲמַר־
לִיִּרְבֵּעַס בָּהָא אֲמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל

יֵצֵן אֲשֶׁר הִרְמַתִּיךָ מִתּוֹךְ הָעָם וְאֶתְנַכֵּה
בְּגִיד עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃ וְאֶקְרָע אֶת־
הַמַּמְלָכָה מִבֵּית דָּוִד וְאֶתְנַהֵּל לָךְ וְלֹא־
הִיִּית כְּעַבְדִּי דָּוִד אֲשֶׁר שָׁמַר מִצְוֹתַי
וְאֲשֶׁר הִלֵּךְ אַחֲרַי בְּכָל לִבְכוֹ לַעֲשׂוֹת
רַק הִישָׁר בְּעֵינַי׃ וְתָרַע לַעֲשׂוֹת מִכָּל
אֲשֶׁר הָיוּ לִפְנֶיךָ וְתִלְוֹתַעֲשֶׂה לָךְ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים וּמַסְכּוֹרֹת לַהֲבָעִיסָנִי
וְאֵתִי הִשְׁלַכְתָּ אַחֲרַי נֹדָד׃ לִכֹּן
הִגֵּנִי מִבְּיַד אֲרָעָה אֲל־בֵּית יִרְבְּעָם
וְהִכְרַתִּי לִירְבְּעָם מִשְׁתִּין בְּקִיר
עֶצֶר וְעֹזֹב בְּיִשְׂרָאֵל וּבְעֵרַתִּי אַחֲרֵי
בֵּית יִרְבְּעָם כְּאֲשֶׁר יִבְעַר הַגִּלְגָּל
עַד תַּחֲמוֹ׃ הִמָּת לִירְבְּעָם בְּעִיר
יֹאכְלוּ הַכֹּלֵלִים וְהִמָּת בַּשָּׂדֶה
יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי יִהְיֶה דָבָר׃

אדוהי • ויה בשמע אדוהי • ויקברו אתו ומספרו אתי • ולא שמע המלך דררה • חלה ח' ז' חסרם וא' מלא
סימ' נמסר בריש סדר מתי • שלוח ד בקריאה וסימ' ואנבי שלוח אליך קשה • וציר בגימ' שלוח וירמה •
לא אל עס עמקי שפה וכברי לשון • ואף בי תשלחנה לאנשים • כל מלכים וישעיה וירמה ותריסר על
אל בית ועל בית כמ' לא אל בית וסימ' הנני מבוא רעה אל בית ירבעם • והלכו גוים רבים • והלכו עמים רבים
אל בית יעקב אשר פדה את אברהם • והקימותי את הדיבר השבי • הולך אל בית הרכבים • ויאמר ירמיהו
אל המלך צדקיהו • כי בא ירמיהו אל בית • ולנה בתוך ביתו ב' בן • וכחנני •

וַתִּשְׁמְנוּ וְלֹא יָדְעוּן דָּאֵת אֶתֶּר ^{אֶתֶּר}
יִרְבְּעִם וַתַּחֲכִין לְשִׁלּוֹ הָאֵם חֲמֵן ^{הָאֵם}
וְאַתְיָה נָבִיא הוּא מִלִּיל עָלֵי לְמַהוּ ^{נָבִיא}
מִלֵּא עַל עֲסֵם הָרִין וַתִּסְבִּין ^{עַל}
בִּירָךְ עֶסֶר טוֹמִין דְּלִחִם וְכִסְנִין ^{טוֹמִין}
וְקִרְעֵ דְרִבֵּשׁ וַתַּחֲכִי לְוַתְיָה הוּא ^{דְרִבֵּשׁ}
יַחְזִי לִידְמָה יְהִי לְרִבְאֵא וְעֵבֶרֶת ^{יְהִי}
כֵן אֶתֶת יִרְבְּעִם וְקִסְרָת וְאַזְלִית ^{אֶתֶת}
לְשִׁילוֹ וְאַתֶּת לְבִית אֶתְיָה וְאַתְיָה ^{לְבִית}
לֹא יָכִיל לְמַחֲזִי אֲרִי קְתָא עֵינוֹתִי ^{לְמַחֲזִי}
מִסִּיבִיהוּ ^{מִסִּיבִיהוּ}

וַיֹּאמֶר לְאַחֵיהָ הֲאֵתָת יִרְבְּעָם
אֶתֶּנָּה לְמִתְבַּע פֶּתָנָם מִיָּךְ עַל
בְּרַח אֲרִי מֶרַע הוּא כְּרִין וְכִדִּין
תִּמְלִיל עֶפְהוּ וְיָדֵי בְּמַעֲלָה וְהוּא
שֶׁשְׁתֵּנָּיָה וְהוּא כֹּד שִׁמְעַת אֶתְהוּת
קָל רִיגְלָאָה עֲלֵת בְּתַרְעָא וְאָמַר
עוֹלֵי אֵתָת יִרְבְּעָם לִמָּה דִּנְן אֵתָ
מִשְׁתֵּנָּיָה וְאָנָּה שְׁלִיחַ לְאַתְנַבְּאָה
עַלְךָ פֶּתָגְמִין קָשָׁן׃ אֲזוּלֵי אֲמַרִי
לִירְבֵּעָם כִּדְנָן אָמַר ׀ אֵלֶּתָהּ
דִּישְׂרָאֵל חֲלָף דִּאֲפִרִישְׁתְּךָ מִנָּה
עֲמָא וּמִנִּיתְךָ לְמָהּוּי מִלְכָּה עַל
עַמֵּי יִשְׂרָאֵל׃ וְאַעֲרִיתִי ית מְלִכּוּתָא
מִבֵּית דָּוִד וְיִתְבַּתְּהָ לְךָ וְלֹא הוּי תָא
כְּעַבְדֵּי דָּוִד דִּיגִטְר פִּיקוּרֵי וְיִתְלִיךְ
בְּתַר פּוֹלְתָנִי בְּכָל לְבִיָּה לְמַעַבְד
לְחֹדֶר דְּכֶשֶׁר קִדְמִי׃ וְאַבְּאִישְׁתָּ
לְמַעַבְדֵּי מִכָּל דְּהוּו קִדְמְךָ וְאַזְלָתָא
וְעַבְדָּתָא לְךָ טַעוּת עַמִּי אֲוִמְתַּכָּן
לְאַרְגָּזָא קִדְמִי וּפּוֹלְתָנִי אֲרַחֲקֵתָא
מִקְבִּיל עֵינְךָ׃ בְּכֵן הָאֲנָא מִיָּתִי
בִּישְׁתָּ לְבֵית יִרְבֵּעַ וְאַשְׁצִי לִירְבֵּעָם
יָדַע מַדַּע וְאַחִיד וְשִׁבִּיק בִּישְׂרָאֵל
וְאַפְרִי בְּתַר בֵּית יִרְבֵּעָם כְּמָה
דִּמְגִדְרִין בְּגוֹלְיִלִין עַד דִּמְסִיפִין׃
דִּימֹות לִירְבֵּעַ בְּקֶרְתִּי כְּלוּן כָּלִבֵּיא
וְדִימֹות בְּתַקְלָא יְכָלוּן עוֹפֵא
רִשְׁמֵיא אֲרִי מִימְרָא דִּי גִזְרֵן׃

אחיהו
ה' וכו' ותעצ
כן אצח
תכיל רמכו
ווי' אחר אל
אחיהו
ויקבר אחי
ויספרו . ולא
שמע החלק
דל' יורי

חלב

ולא ידעו כי את אשת
ירבעם. אמר זה כי
כתבאר לו סמאיהו ׀
סמאיהו על ספר לבו מ
מאחריו׃ עשר לחם
ונקודים ודבוקה רבם
• אמר זה להביא
תסורה לאים האהים
כי כן היה מנהג כמו
סמכר בעצן טאול •
והנה נקודים הוא פת
יבם מתוכל בתבלין
ודבוקה הוא בראש
בלעו׃ כי קמו עכיו
משיבו • רל מססוק
ראות עכיו מרוב ׀
סיבתו׃ ותדע לעשות
מכל אמר היו לפניך •
זה לאות כי לא חטא
חלמה כי אם על ׀

מהעלל שנינו מתבטאות עצמו אלהים אחרים כי אם עמה עלמה זה לא ידבר מה שאמר הנביא בזה המקום : ואותי העלכת אחריו בך . כל מה שלכת אחי לאחוריו כללית פחות לדבר ממדותי : והכרתי לירבעם מתתן בידך . מלא שאר לו שום זכר כי הזכר לבדו יוכל להיוות משתין בידך : עבור ועזוב בישראל . רוצה לומר מיכרית לו עבור ועזוב והנה העבור הוא מה שהוא לבדו והעזוב הוא מה שהפקיד ועזב ביד זולתו : כאשר יבער הגלגל עד תומו . אמרו רבותינו כל כי הגלגל הוא הסף והרכוש בו כי הסף האוכלת יבער המאכל עד תומו ולפי דעתי מהרכוש בו כאשר יבער הרוח המגלגל מיבער כל מה שיפגש במקום שהוא פוגש ועליו משם כן יבער הסם יתאחרי ירבעם עד תומו .

דבר טוב. סבטל ממחרתו שהוסיפו אביו סומר שלא יעלה אים לרצובטל ממחרתו ועלה: אחר יכרית את בית ירבעם זה היום ומה גם עתה. הנולדים לו היום אחר עתידין בו להולד לו מעתה כך תירגם ונתן: העיר אשר בחר יי. ואף על פי כן ויעם יהודה הרע ולא נתנו זה על לבם: ויקנאו. לשון קניעה: גם המה. כסאר הסבטום:

העירה שח לשון קרה וחד לשון עורה וסימנמסר ביהושע סימן לו: ומה לך וסימנמסר בסוד כי תשא: לאבותיהם ד' מל בנביאים וסימ' והבה יי את ישראל. ויבכרו את המקום הזה ויקטרו דירמיה. עד תבס מעל האדמה. נוה הצדק ומקוה: ויתן יגרפין וס' ויתן לי את מערת. את ברכת אברהם. ויתן לך האלהים

רלבג

בבאה רגליך העירה: הוא כמו בבוא רגליך והרצו בזה בבוא רגליך העיר אשר העיר בה והעיר היא תרצה ת תקומי ותלכי לביתך ותמכאי אז הילך מת והנה זה אות חזק על אמיתות הכסאר מ מהבטואה הזאת כי כבר יתחלף עת באה העיר בבחירתה כי ת תוכל ללכת במהירות או במתון או תוכל ל להעצב בדרך אך על כל פניו רצה לאמת זה האות סבטואה ל לתרצה תקום חקף ותלך לביתו ואז תמכא הענין כמו שאמר ה הכביא כי אם תאמר לא אשוב לביתי עוד לא ימסך מזה שלא ימות בזה אך ימות א אח' העת שתוכל ללכת בו בביתו מעתה בא רבליה העיר ההיא: ינן כמכא בורבר טוב אל יי אלהי ישראל.

וְאֵת קוֹמֵי לְבִי לְבֵיתְךָ בְּבֹאָה רִגְלִיךָ הָעִירָה וּבֵית הַיֵּלֶד: וְסִפְּרוּ לֹו כָּל־יִשְׂרָאֵל וּקְבְּרוּ אֹתוֹ כִּי־זֶה לְבָדּוֹ יְבֹא לִירְבֵּעַם אֶל־קִבְרֵי יַעֲזֵן נִמְצָא בְּדִבְרֵי טוֹב אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּבֵית־יִרְבֵּעַם: וְהַקִּים יְהוָה לְוִמְלִיךְ עַל־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יִכְרִית אֶת־בֵּית יִרְבֵּעַם זֶה הַיּוֹם וּמָה־גַּם עֵתָּה: וְהִכָּה יְהוָה אֶת־יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר יִנּוֹד הַקְּהֵל כְּמִים וְנָתַשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵעַל הָאָרֶמֶת הַטּוֹבָה הַזֹּאת אֲשֶׁר נָתַן לְאַבְוֹתָיִם וְחָרָם מֵעַבְרֵי לְבָדָה יַעֲזֵן אֲשֶׁר עָשׂוֹ אֶת־אֲשֶׁר־יְהוָה מִכְּעִיִּים אֶת־יְהוָה: וַיִּתֵּן אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּגִלָּל חֲטָאוֹת יִרְבֵּעַם אֲשֶׁר חָטָא וְאֲשֶׁר חֲטָיָא אֶת־יִשְׂרָאֵל: וְהָקָם אֶת־יִרְבֵּעַם וְחָלַךְ וְתָבֵא תְרַצְתָּהּ הֵיא בָאָה בְּסֶף־הַבַּיִת וְהַנֶּעֱרַר מֵרֶגֶל: וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ וַיִּסְפְּרוּ לֹו כָּל־יִשְׂרָאֵל בְּדִבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד־עַבְדּוֹ אֲחִיהוּ הַנְּבִיא: וַיִּתֵּן דִּבְרֵי יִרְבֵּעַם אֲשֶׁר גִּלָּחָם וְאֲשֶׁר מֶלֶךְ־הַגִּבּוֹם כְּתוּבִים עַל־סֶפֶר דִּבְרֵי הַיָּמִים לְמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: וְהַיָּמִים אֲשֶׁר מֶלֶךְ יִרְבֵּעַם עָשָׂר־שָׁנִים וְשֵׁשֶׁת־שָׁנָה וַיִּשְׁבֹּב עִם־אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ נָרַב בְּנוֹ תַחְתָּיו: וְרַחֲבֵעַם בֶּן־שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ־בִּיהוּדָה בֶּן־אַרְבָּעִים וְאַחַת־שָׁנָה רַחֲבֵעַם בְּמָלְכוֹ וְשִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה יִמְלֹךְ בִּירוּשָׁלַם הָעִיר אֲשֶׁר־בָּחַר יְהוָה לְשׁוֹם אֶת־שְׁמוֹ שֵׁם מִבְּלִ שְׁבֹט־יִשְׂרָאֵל וְשֵׁם אָמֹו גַּעֲמָה הָעֲמֻנִית: וַיַּעַשׂ־יְהוּדָה הַרְעָה בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּקְנָאוּ אֹתוֹ מִבְּלִ־אֲשֶׁר עָשׂוֹ אֲבֹתָם בְּחֲטָאתָם אֲשֶׁר חָטָאוּ:

וְאֵת קוֹמֵי אֲוִילֵי לְבֵיתְךָ בְּמִיעַל רִגְלִיךָ לְקִרְתָּא יְמוֹת רַבִּי־וַיִּסְפְּרוּ לִיהִ כָּל־יִשְׂרָאֵל וַיִּקְבְּרוּ יְתִיהָאֲרִי דִין בְּלַחורוֹהִי וַיִּתְּכִישׁ לִירְבֵּעַם לְקִבְרָא חָלָף דְּאִשְׁתַּכַּח בִּיהַ פְּרָעִים דְּרַתְקִין קָדָם יי אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בְּבֵית יִרְבֵּעַם: וַיָּקִים יי קְדְמוֹהִי מֶלֶכָּא עַל יִשְׂרָאֵל דִּישְׁצִי יִת בֵּית יִרְבֵּעַם מִן דְּקָדָם יוֹמָא דִין וְאִף דְּאִתְלִיד מִבְּכֹן וְלִהְלֵא: וַיִּמְחִי יי יִת־יִשְׂרָאֵל כְּמָא דְנֶאֱדִיד קִנְיָא בְּמִיָּא וַיַּעֲקֹר יִת יִשְׂרָאֵל מֵעַל אֶרְעָא טַבְתָּא הָרָא דִּיתָב לְאַבְתָּהוֹן וַיִּגְלִינוּ מֵעֵיבֵר פְּרַת חָלָף דְּעַבְדוּ יִת אֲשֶׁר־הוֹן מִרְגִּין קָדָם יי: וַיִּמְסֹר יִת־יִשְׂרָאֵל בְּדִיל חֻבֵּי יִרְבֵּעַם דְּחָב וְדִתִּיב יִת יִשְׂרָאֵל: וְקָמָה אֵתִית יִרְבֵּעַם וְאֵלִית וְאַתָּה לְתַרְצָתָּהּ הֵיא עֲלִית בְּסִיפָא דְּבִיָּא וְרַבִּיָּא מִיָּת: וַיִּקְבְּרוּ יְתִיהָ וְסִפְּרוּ עַל־וִתֵּי כָּל־יִשְׂרָאֵל כְּפִתְגָמָא דִּי דְמִלִּיל בִּיד עַבְרִיהָ אֲחִיהָ נְבִיָּא: וַיִּשְׂאֵר פִּתְגָמֵי יִרְבֵּעַם דְּאִתְּרַבָּא וְדִמְלֹךְ תִּלְאִינֹן כְּתִיבִין עַל סֶפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמָיָא לְמֶלְכֵיָא דְּיִשְׂרָאֵל: וַיּוֹמְיָא דְמֶלֶךְ יִרְבֵּעַם עֶכְרִין וְתַרְתִּין שְׁנִין וְשִׁבְעִים אֲבָתָהוֹתֵי וְסִלְךָ נָרַב בְּרִיהַ תַּחְתּוֹתֵי: וְרַחֲבֵעַם בֶּר שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ עַל דְּבִית יְהוּדָה בֶּר אֶרְבָּעִין וְחָלְשָׁא רַחֲבֵעַם כֹּד מֶלֶךְ וְשִׁבְעַ עֶסְרֵי שְׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם קִרְתָּא דְּאִתְרַעִי לְאַשְׂרָאָה יִת שְׁכִינִתָּהּ תַּמָּן מִכָּל שְׁבִטָא דְּיִשְׂרָאֵל וְשׁוֹם אֲמִיָּה נַעֲמָה מִבְּנֵי עַמּוֹן: וַעֲבַד דְּבִית יְהוּדָה דְּבִישׁ קָדָם יי וְאַרְגִּין קְדְמוֹהִי מִכָּל דְּעַבְדוּ אֲבָתָהוֹן בְּחַוְבִּיהוֹן דִּי חֲבוּ:

זרות: כאשר יכוד הקנה במים. אמרו רזל אפילו בשעת קלקלה המשלים לקנה במים אף שהיה נד ואינו נעקר ממקומו: וזרם מעבר לנהר. יורה רל יורה ויפזר אות לעבר נהרי כוס וזהו גלות ראשון שהגלס מלך אשור ויחס בחלח ובחבור ותימשיבר לנהר מעבר פרת: ויתן את ישר. מקרא קצר רוצה לומר ויתנם לקללה ולטמה: תרצה. ולמעלה אמר כי ירבעם היה יושב בשכם בתחלת מלכותו יושב שם ואחר כן יושב בתרצה או הנער בנו ח חלה בתרצה. תרצה. שוכב חולס כי שם היה הנער שוכב חולס והוא עיר מערי ישראל כמו שאמר במלכי כנען מלך תרצה אחר: בסף הבית. ואחיה אמר לה בבוא רגליך העירה כיון שכנס בעיר כאש ולא יכאה כשמתו עד בואה בסף הבית אשר היה ש מוכב שם: ושם אמו נעמה העמונית. הספור הזה להוריע כיהלך אחר מעטה אמו ועבר עבוד זרה אחרי פנים שלם כמו שאומר בדברי הימים: וגם

מטל. ויתן עז למלכו. הלא קציר חשש דרום. גם את ישראל. את אבישג השונמית. ויתן את ישראל בגלל. ויקבץ מלך ישראל. וחברו דדה. ויח: ויתן לו מוהב שבא. יסר בנך ויניחך. והתענג עלי: נלחם בפתח וסימ' בשפטים סימן ט: לשום את שמו ג' וס' לשכנו תדרשו. ורחבעם בן שלמה מלך. ויתחזק רחבעם דדה. וב' לשום שמו וס' כי ירחק ממך. וב' ירבה. ושאר אלשכן שבו: חטאו ג' וס' ציה גם חום' בחטאת אשר. בילי חטאו:

מטל. ויתן עז למלכו. הלא קציר חשש דרום. גם את ישראל. את אבישג השונמית. ויתן את ישראל בגלל. ויקבץ מלך ישראל. וחברו דדה. ויח: ויתן לו מוהב שבא. יסר בנך ויניחך. והתענג עלי: נלחם בפתח וסימ' בשפטים סימן ט: לשום את שמו ג' וס' לשכנו תדרשו. ורחבעם בן שלמה מלך. ויתחזק רחבעם דדה. וב' לשום שמו וס' כי ירחק ממך. וב' ירבה. ושאר אלשכן שבו: חטאו ג' וס' ציה גם חום' בחטאת אשר. בילי חטאו: ויכרית גם כן מה שילך לו עוד מהבנים גם עתה: והכה יי את ישראל וגו'. הגיד כי בעבור חטאת ירבעם אשר חטא ואשר החטוא את ישראל נענש ישראל בכללו והיה קיומם על אדמתם חלוט מאד כקיום הקנה במים שכוך הענין יעקור הפי ישראל מעל אדמתם ויפצם מעבר לנהר הוא נהרגו ג' לפי מה שאחשוב וזה היה על יד מלך אשור בס' פעמים בפעם הראשונה הגלה מה שהיה מהם מעבר לירדן כמו שכתבאר בספר דברי הימים שני הפכטים וחצי הסבט והשאר הגלה שם גם כן בימי הושע בן אלה: היא ביה בסף הבית והנער מת. רוצה לומר תוך מזוזת ביתה אז מת הנער כמו שאמר לה אחיה והגיד שלח כתעבדה בהיותה בתרצה אך בבאה שם באה אל ביתה כמאמר הנביא: ושם אמו נעמה העמונית: כתב זה בספור דברי רחבעם שני פעמים להוריע כי היות אמו עמונית היה סבת חטאו כיצד לעל מהגיה והיא היתה עוברת עבודה זרה לעת זקנתה שלמה כמו שפרס בסוף ספר דה: ויקנאו אותה רוצה לומר ויכעסו אותה בעבדה זרה: ויבא

וגם קדם' כמנעו ויוכל תרגם נפקת ברא וכן תרגם ויעבר הקדמים נפקת ברא: ככל התועבות הגוים. בזה הא הדיעה על הסמיכות כמו על המזבח בית אל והדומים לו בספר מכלל: והפקיד: מנה אותם על ידי מרי הרצ' מיטאום הרצים לפני המלך בבואו בבית יי ואחרי סובו הסיבוס אל תא הרצ' כי מס היו מופקדים

המגינים ודבר זה שהיה עושה אולי היה ירא ממרד או היה עושה דבר זה לגדולה ותפארת ופירוט תא חדר ויונתן תרגם לרובא ומה שאמר מרי בא בית יי אחר סככצ הוא ויהודה עמו וסכאל יי כמו שאמר בדברי ה הימים ואמר מס וגם ביהודה היו רברים טובים: ומלחמה היתה: אף על פי שאמר סמנעו סמנעה הכביא מלהלחם בישראל וסמנעו אליו זה היה בתחלת ה המלכות סחטב רחבעם להסיב המלוכה ליו ובפעם ההוא סמנעו כיון סמנעו כי מלי היתה סכה אבל אחר כן היו מלחמו בניה: ובסנת סמנה עשרה סכה. לא ידענו למח נתעכב סכה אחת מלמלך סהרי רחבעם לא מלך אלא יז סנה ורחבעם וירבעם תחלת מלכות' בסנה אחת היתה ויתכן לפרס כי רחבעם נכנס בסנת סמנעו סמנעה ולא מכו אותה לפי סלא הסלימה ומנה אותם לירבעם כמספט: וסס אמו מעכה בת אביסלום. להודיע כי אשה רעה היתה כמו שאמר למטה אסר עשתה מפלגת ל לאסרה וסנה הלך בדרכיה: פיר ברסלס. כבר פירסנוהו למעלה: וספנת

ובנו אף אינון. להוון בסן וקמן זאשרין על כל רמא מנטלא ותחנות כל אילן עבוף: ואף נפקת ברא הורה בארעא עברו ככל תועבת עסמא די תריך יי סן קדם בני ישראל: והוה בשתא חמישתא לסלכא רחבעם קליק שישק מלכ' דסצרים על ירושלים: ונסוב ית אוצרי בית מקדשא דיי וית אוצרי בית מלכא וית כולא נסיב ונסוב ית כל מגני דהבא דעבר שלמה: ועבר מלכא רחבעם חילופיהון מגני נחשא ומגי על רבני דהטרא דנטרין תרע בית מלכא: והוה בסן דעליל מלכא לבית מקדשא דיי נסבין להון דהטרא ומתויבין להון לדובא דהטרא: וישאר פיתגמי רחבעם וכל דעבר הלא אינון כרמיבין על ספר פתגמי וסמא לסלכו רבית יהודה: וקרבא הוה בין רחבעם ובין ירבעם כל יומיא: ושכיב רחבעם עם אבהותו ואתקבר עם א אבהותו בקרמא דדוד ושום אימיה נעסר דמבני עמון ומלך אביה בריה תחיותו: ובשנת תמי עשרי למלך ירבעם בר גבט מלך אבים על דבית יהודה: תלת שנין מלך בירושלם ושום אמה מעכה בת אביסלום ואזל בכל חובי אבותי דעבר קדמוהי ולא תורה לביה שלים בדחליה דיי אליה פלביה דדוד אבותי: ארי בריל דוד יתב יי אליה ליה סלכו בירושלם לאקמא ית בריה תחיותו ולקמא ית ירושלים: דעבר דוד ית דכשר קדם יי ולא סטא מכל דפקדיה כל יומי חיותו לחור בפחגמא דאוריה תיתא:

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ב

ובשנת ט' רמ וחד מציע' פסו' ו' ובשנת שמה עשרה לירבעם. ובשנת חמש ליוורם. בשנת אחת עשרה טנה ליוורם. ובשנת שלוש לבלכו דיוושפט דדה. ובשנת יח למלכו דיאשיו דדה. ובשנת אחת לבורש דריש עזרא וחברו דסוף דה. ובשנת שתים למלכו דדניאל. ובשנת כצורת לא יראג.

ויבנו גם-המה להם כמות ומצבות ואשרים על כל גבעה גבהה ותחרת כל-עץ רענן: וגם קדש היה בארץ עשו ככל התועבת הגוים אשר הוריש יהודה מפני בני ישראל:

ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שושק מלך-מצרים על-ירושלים: ויקח את-אצרות בית יהודה ואת-לקח ויקח את-כל-מגני הזהב אשר עשה שלמה:

ויעש המלך רחבעם תחתם מגני נחשת והפקיד על-יד שרי הרצים השומרים פתח בית המלך: ויהי מרי-בא המלך בית יהודה ישאום הרצים והשבים אל-תא הרצים: ויתר דברי רחבעם וכל אשר עשה הלא-המה כתובים על-ספר דברי הימים למלכי יהודה: ומלחמה היתה בין-רחבעם ובין ירבעם כל הימים:

וישכב רחבעם עם-אבתיו ויקבר עם-אבתיו בעיר דוד ושם אמו נעמה העממית וימלך אבירה בנו תחתיו:

ובשנת שמה עשרה למלך ירבעם בן נבט מלך אבים על יהודה: שלש שנים מלך בירושלם ושם אמו מעכה בת אביסלום: וילך בכל חטאות אביו אשר עשה לפניו ולא היה לבבו שלם עם יהודה אלהיו כלבב דוד אביו: כי למען דוד נתן יהודה אלהיו לו נזיר בירושלם להקים את-בנו אחריו ולהעמיד את-ירושלם: אשר עשה דוד את-הישר בעיני יהודה ולא סר מכל אשר צוהו כל ימי חייו רק בדבר אוריה החתי:

בחרא מעעות: צוהו בקריאה וסמ' יעשנו ככל אשר צוהו. ויגר משה לאהרן את כל דבריו. ובא משה ויקרא לזקני העם. ויקח משה את חבשה. ושכם דוד בבקר וישש את הצאן. ויעש דוד כן כאשר צוהו. וחברו דדה. אשר עשה דוד את אשר. ויעש ברוך בן נריה. אלה פקדתי לעבדתי:

כרי שיהיה יותר נסתר: וסס אמו מעכה בת אביסלום. הנה בספר דברי הימים זכר סמה מיכיהו בת אוריהל מנבעה והכל אחר עוד זכר סס סמה מעכה בת אביסלום ואחר סס סמה אביסלום בן דוד כי סס זכר לרחבעם סלס נסים האחת בת בן דוד והסנית בת בן ימי והסליטת מעכה בת אביסלום וסמה סזכר אליו הנסים מפני היותם ממספחתו ולא זכר באביסלום סיהיה בן דוד כי לא נכח עמו מנהג בן ואלס סאר הנמל לקח ופילגחיו לא זכר סמס אף זכר אל לבד להיותן ממספחתו כמו סזכרנו והנה זכר סס אמו להעיד כי היתה מתחסת לאביה סהיה אים רע מאד ולזה תמצא אגס כן סזכר כי היא עשתה מפלגת לאסרה וסלילו באר סהסנה סהיות אביה עשה רע בעיני יי היתה מפני היותו בן מעכה: נזיר ברסלס. נזיר הוא הארץ הנעברת באופן סתניתו הנמחים אסר בה פרים וסנה יאמר כי לולא דוד לא היה הסס יתברך נתון לו ברסלס ורע סמסולכו להעמיד את ירושלים והוא אסא: רק סדר אוריה החתי. זה ממה סעיד כי בסאר דבריו בכללס עשה דוד היסר בעיניו יי ומלחמת

קדם. כחאף: סיסק. מצינו במדרש סיר הסירים הוא פרעה סכה ונקרא סיסק על סהיה סוקק ומתאזה כל ימיו לכסא הסן סהיה לסלמס חתכו ועכסין עלה ולקחו: ואת הכל לקח. את הכסא החציבמן הכל: יסאום הרצים. לפני לכבוד ואחר כך יסיבוס אל תא סהרצים עומדים סס תמיד: ובסנת סמנה עשרה למלך ירבעם. סנה אחת אחר מות ירבעם ובסנת עשרים לירבע' מלך אסא סכה סס הסלסית סל סכר ב כימ' למלך אסא סכה ולוכמי כמית: וסירה

ובשנת ט' רמ וחד מציע' פסו' ו' ובשנת שמה עשרה לירבעם. ובשנת חמש ליוורם. בשנת אחת עשרה טנה ליוורם. ובשנת שלוש לבלכו דיוושפט דדה. ובשנת יח למלכו דיאשיו דדה. ובשנת אחת לבורש דריש עזרא וחברו דסוף דה. ובשנת שתים למלכו דדניאל. ובשנת כצורת לא יראג.

ויבנו גם-המה להם כמות ומצבות ואשרים על כל גבעה גבהה ותחרת כל-עץ רענן: וגם קדש היה בארץ עשו ככל התועבת הגוים אשר הוריש יהודה מפני בני ישראל:

ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שושק מלך-מצרים על-ירושלים: ויקח את-אצרות בית יהודה ואת-לקח ויקח את-כל-מגני הזהב אשר עשה שלמה:

ויעש המלך רחבעם תחתם מגני נחשת והפקיד על-יד שרי הרצים השומרים פתח בית המלך: ויהי מרי-בא המלך בית יהודה ישאום הרצים והשבים אל-תא הרצים: ויתר דברי רחבעם וכל אשר עשה הלא-המה כתובים על-ספר דברי הימים למלכי יהודה: ומלחמה היתה בין-רחבעם ובין ירבעם כל הימים:

וישכב רחבעם עם-אבתיו ויקבר עם-אבתיו בעיר דוד ושם אמו נעמה העממית וימלך אבירה בנו תחתיו:

ובשנת שמה עשרה למלך ירבעם בן נבט מלך אבים על יהודה: שלש שנים מלך בירושלם ושם אמו מעכה בת אביסלום: וילך בכל חטאות אביו אשר עשה לפניו ולא היה לבבו שלם עם יהודה אלהיו כלבב דוד אביו: כי למען דוד נתן יהודה אלהיו לו נזיר בירושלם להקים את-בנו אחריו ולהעמיד את-ירושלם: אשר עשה דוד את-הישר בעיני יהודה ולא סר מכל אשר צוהו כל ימי חייו רק בדבר אוריה החתי:

בחרא מעעות: צוהו בקריאה וסמ' יעשנו ככל אשר צוהו. ויגר משה לאהרן את כל דבריו. ובא משה ויקרא לזקני העם. ויקח משה את חבשה. ושכם דוד בבקר וישש את הצאן. ויעש דוד כן כאשר צוהו. וחברו דדה. אשר עשה דוד את אשר. ויעש ברוך בן נריה. אלה פקדתי לעבדתי:

כרי שיהיה יותר נסתר: וסס אמו מעכה בת אביסלום. הנה בספר דברי הימים זכר סמה מיכיהו בת אוריהל מנבעה והכל אחר עוד זכר סס סמה מעכה בת אביסלום ואחר סס סמה אביסלום בן דוד כי סס זכר לרחבעם סלס נסים האחת בת בן דוד והסנית בת בן ימי והסליטת מעכה בת אביסלום וסמה סזכר אליו הנסים מפני היותם ממספחתו ולא זכר באביסלום סיהיה בן דוד כי לא נכח עמו מנהג בן ואלס סאר הנמל לקח ופילגחיו לא זכר סמס אף זכר אל לבד להיותן ממספחתו כמו סזכרנו והנה זכר סס אמו להעיד כי היתה מתחסת לאביה סהיה אים רע מאד ולזה תמצא אגס כן סזכר כי היא עשתה מפלגת לאסרה וסלילו באר סהסנה סהיות אביה עשה רע בעיני יי היתה מפני היותו בן מעכה: נזיר ברסלס. נזיר הוא הארץ הנעברת באופן סתניתו הנמחים אסר בה פרים וסנה יאמר כי לולא דוד לא היה הסס יתברך נתון לו ברסלס ורע סמסולכו להעמיד את ירושלים והוא אסא: רק סדר אוריה החתי. זה ממה סעיד כי בסאר דבריו בכללס עשה דוד היסר בעיניו יי ומלחמת

רלבג

ויבנו גם-המה להם כמות ומצבות ואשרים על כל גבעה גבהה ותחרת כל-עץ רענן: וגם קדש היה בארץ עשו ככל התועבת הגוים אשר הוריש יהודה מפני בני ישראל: ויהי בשנה החמישית למלך רחבעם עלה שושק מלך-מצרים על-ירושלים: ויקח את-אצרות בית יהודה ואת-לקח ויקח את-כל-מגני הזהב אשר עשה שלמה: ויעש המלך רחבעם תחתם מגני נחשת והפקיד על-יד שרי הרצים השומרים פתח בית המלך: ויהי מרי-בא המלך בית יהודה ישאום הרצים והשבים אל-תא הרצים: ויתר דברי רחבעם וכל אשר עשה הלא-המה כתובים על-ספר דברי הימים למלכי יהודה: ומלחמה היתה בין-רחבעם ובין ירבעם כל הימים: וישכב רחבעם עם-אבתיו ויקבר עם-אבתיו בעיר דוד ושם אמו נעמה העממית וימלך אבירה בנו תחתיו: ובשנת שמה עשרה למלך ירבעם בן נבט מלך אבים על יהודה: שלש שנים מלך בירושלם ושם אמו מעכה בת אביסלום: וילך בכל חטאות אביו אשר עשה לפניו ולא היה לבבו שלם עם יהודה אלהיו כלבב דוד אביו: כי למען דוד נתן יהודה אלהיו לו נזיר בירושלם להקים את-בנו אחריו ולהעמיד את-ירושלם: אשר עשה דוד את-הישר בעיני יהודה ולא סר מכל אשר צוהו כל ימי חייו רק בדבר אוריה החתי:

ומלחמה היתה בין רחבעם ובין אחיז. וכל מי חיוי רחבעם ואף על פי שבתחלה מנעם הכניא מלחמה להציל חל רחבעם המלכה אחר זה היה ציכום מלחמות ומלחמה היתה בין אחיז ובין רחבעם. כבר זכר בדה מלחמה חזקה שהיתה ביניהם שמתו בה חמס מאות אלף איש מישראל ושם זכר כי רחבעם היה נער ורך כאשר מרדו בו ישראל וזה ממה שיתבאר ממנו מאיזה היה במלכו רוב השנים ממה שהיה רחבעם במלכו והנה אמר ורך כי לרוב השלטה שהיתה בימי שלמה היה מעטב מאלו ולא ידע כימיום המלחמה אך אחיז ראה מלחמו בין רחבעם ובין אחיז ושם אמר מעכה בת אחיז וזכר זה כי עם כל זה לא למד אסא ממשיה ועשה הישר בעיניו וי' כדור אחיז ויעבר הקדשים מן הארץ הם המוכנים למסבב זכור ויסירה מגבירה. הסירה מהיות גביר כרי מלא תבוא העם לעבוד ע"ז מפלגת לאסרה. הוא בנין עשתה ל לכבוד הע"ז וקראה מפלגת לפי שהוא מ מבוא פלגות זכרות רבות לעובדיו: ויכרת אסא את מפלגתה. הנה סוף אותה לפי שזו היא אסורה בהנאה ולזה השליך עשרה בחל קדרון מלא יהונתן: והבמות לא כרוי ידמה שאלו הבמות היו מזבחים בהם לפי כמו שהיו עושין קודם בבנין בית המקדש וזכה היו חוטאים העם אך הבמות שהיו ע עובדים בהם ע"ז סרו כמו שהתבאר בספר ד"ה: ויבא את קדשי אביו וקדשי בית יי' הרצון בו סבבר הבוא בית יי' קדשי אביו ו קדשי עצמו ולזה היה קרי וקדשו וכן כתוב בדה: ועל בעשא מלך ישראל ויבן את הרמה. יש ספק במה סכתוב בזה בספר ד"ה כי מס כתו שזה היה בסנת מלשי ושם למלכות אסא וכבר מצינו כי בסנת מלש למלכות אסא מלך בעשא ולא מלך בעשא כי אס ארבע ועשרים שנה ואף יתכן עם זה שתהיה זאת ה המלחמה בסנת מלש ושם למלכות אסא ואולם הנה זה הספק הוא לפי מה שאמר והוא סבבר סקטה הארץ מכל מלחמה עשר שנים בימי אסא כמו שכתו בספר ד"ה וכראות ישראל הנלחמו בקבצו אליו רבים מ מישראל בזמנעשרה שנה במלכו כי אז כלם עם ישראל והביאו מלל רב כמו שכתוב שם ושם כתו ומלחמה לא היתה עד שלשים וחמש שנה למלכות אסא והרצון בו מלא היתה מלחמה לו עם ישראל קודם זה כי לא יתכן לומר מלא היתה לו מלחמה כלל כי לא סקטה הארץ בימי כי אס עשר שנים וכאשר התושב זה הוא מתבאר ממה שאמר עד שלשים וחמש שנה למלכות אסא הוא שנת חמס עשרה שנה למלכות אסא כי אז היתה לו מלחמה עם ישראל ואחמס מנה שלשים וחמש שנה מעת החלק המלכות כי כבר היו עשרים שנה לרחבעם ואיזה ולאסא חמס עשרה והנה בשנת שש עשרה לאסא בנה בעשא את הרמה ואחשב שמה מעת החלק המלכות כימה מעשה אסא על דבר בניית הרמה סבב גם כן החלק המלכות כי כבר החל המלכות לשב לו קודם זה כמו שזכרנו ובעבור זה החטא נאסרה המלכות נחלקת כבדאסונה והנה זה החטא היה ששם בשר זרעו במה ששלח אל בן הדר מלך ארם ולא בטח ביי אשר הפיל מחנה הכושיים לפניו ואחמס שנות חלה את רבליעלעת זקנתו כי הוא מלח זה אל בן הדר כאלו לא היו לורגלים ללכת במלחמה ולזה סבב השליח כח רגליו לעת זקנתו: בשנת

ויעבר ט בקריא וסימ ויעבר אלהים רוח על הארץ. ויקחם ויעברם את הנחל. ויעבר ישי שבה. ויעבר ישי שבעת בניו. וכשמוע אסא ודברים דבריו הימים. ויגע הדבר אל מלך בניו:

רשי

ויסירה מגבירה. מהיות גבירה. יועבר הקדשים. תרגם ויכרת מפלגת. אמר רבננו מפלגת ליכנותא כמין זכרות עשתה והיתה כבעלת לו בכל יום: והבמות לא כרו. במות היחיד שהורגלו לקרב עליהם לשמים מסחרבה טילה עד סבבנה ה הבית שהיו הבמות מותרות לא כרו עתה ואף על פי שזכרנו מסבבנה הבית והיו עושים עליה כרת:

רדק

ובשנת עשרים לרחבעם מלך ישראל מלך אסא על יהודה. מקצה שמונה עשרה משנה סמלך רחבעם כמו שכתבו למעלה ולא מנה אותם לרחבעם ומנה אותם לאיז בני וי' וזאת שנת עשרים הרי שלם שנים לאיז: ושם אמר מעכה וגו'. ולא היתה אס אסא אלא אס איז בניו כמו שכתוב ל למעלה ואס איז קירא אותה אמו כמו שכתוב ותבאז אל ר רעאל אביה וזכר לאסא אס איז בעבור שהיתה עובדת ע"ז כמו שאמר אשר עשתה מפלגת לאסרה ושם כל זה עשה ואסא הישר בעיניו ולא כטה לחריה: וגם את מעכה אמו. טעמו למנה שאמר ויכר אחר כך פירש את מעכה אמו ואחר כך פירש הנה הסיר אותה ואמר ויסירה מגבירה כלומר הסירה מהיות גבירה בעבור שעשתה מפלגת לאסרה ופי מפלגת ע"ז קראה מפלגת שהוא לשון אימה ורעהה כמו פלגו בעתתני לפי שאימתה מוטלת על עובדיה וכן מזה הטעם נקראו אימים הגלולים כמו שאמר ובאמים יתהללו: ויסרוף בחל קדרון. סוף המפלגת והשליך האפר בחל קדרון כי ע"ז אסורה בהנאה: וקדשי בית יי' אל וקדשי עצמו וחסר הנסמך כמו ושכורת ולא מיין וכן הוא ברברי הימים ו קדשו וכתיו וקדושה לבית מ מקדשא ד"ל ובקצת ספרים וקדשו כתוב וקרי וקדשו: הנותרים באוצרות יי'. לפי מלקח שישק מלך מצרי אוצרות בית יי' אמר הנותרים כי לא ל לקחם כלם: אבל

וקרבה הות בין רחבעם ובין ירבעם כל ימי חייו: וישאר פתגמי איז וכל יועבר דלה אינון ברמיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי דבית יהודה וקרבה הות בין איז ובין ירבעם: וישיב איז עם אבנתו וקברו ימיה בקרנא דדוד וסלך אסא בריה תחותו: ובשנת עשרין לירבעם מלכא דישראל מלך אסא על שבטא דבית יהודה: וארבעין וחרא שנין מלך בירושלם ושום אמה מעכה בת אבישלום: ויעבר אסא דכשר קדם יי' כדור אביו: ופלי נפקת פרא סן ארעא ואערי ית כל טעותא דעברו אבנתו: ואף ית מעכה אמה אערה ממלכותה דעברת טעותא ל לאשתרא וקן אסא ית טעותה ואוקיר בחל קדרון: ובמתא לא עטרא לחוד לבא דאסא הוה שלים ברתלמיה דיי כל יומיו: ואימיות קודשיה אבותיו וקודשיותי לבית מקדשא דיי בספא ודחבא ונניא: וקרבה הות בין אסא ובין בעשא מלכא דישראל כל יומיו: וסליק בעשא מלכא דישראל על דבית יהודה ובנא ירדמתא בדיל למשבק למתן נפיק ועליל לאסא מלכא דבית יהודה: ונסיב אסא ית כל בספא ודחבא דאשתארו באוצרות בית מקדשא בירא דעברו וישרדיון מ מלכא אסא לות בר דוד בר טבריון בר חיון מלכא דארם דיתוב בדמשק למימר קייט ביני ובינך ובין אבא ובין אבוב דהא שודרית לך שודרא בכפא ודחבא איזל אשני ית קיימך עם בעשא מלכא דישראל ויסתלק מיני:

ומלחמה היתה בין רחבעם ובין ירבעם כל ימי חייו: ויתר דברי אביז וכל אשר עשה הלאה הם כתובים על ספר דברי ימים למלכי יהודה ומלחמה היתה בין אביז ובין ירבעם: וישב אביז עם אבנתו ויקברו אתו בעיר דוד וימלך אסא בנו תחתיו: ובשנת עשרים לירבעם מלך ישראל מלך אסא על יהודה: וארבעים ואחת שנה מלך בירושלם ושם אמו מעכה בת אבישלום: ויעש אסא הישר בעיני יהוה כדור אביו: ויעבר הקדשים מן הארץ ויסר את כל הגללים אשר עשו אבותיו: וגם את מעכה אמו ויסרה מגבירה אשר עשתה מפלגת לאסרה ויכרת אסא את מפלגתה וישרף בחל קדרון: והבמות לא סורק לבב אסא היתה שלם עם יהוה כל ימיו: ויבא את קדשי אביו וקדשו ביר יהוה בסף וזהב וכלים: ומלחמה היתה בין אסא ובין בעשא מלך ישראל כל ימיהם: ויעל בעשא מלך ישראל על יהודה ויבן את הרמה לבלתי תת יצא וכל אסא מלך יהודה: ויקח אסא את כל הכסף והזהב הנותרים באוצרות בית יהוה ואת אוצרות בית מלך ויתנם ביד עבדיו וישלחם המלך אסא אל בן הדר בן טברמין בן חיון מלך ארם הישב בדמשק לאמר: וביניך בין אבי ובין אבוב דהנה שלחתי לך שחד בסף וזהב לך ה הפירה את בריתך את בעשא מלך ישראל ויעלה מעלי:

ובשנת אחת לבורש דריש עזרא. וחברו וסוף דברי הימים: וישלחם ד בקריאה וסוף וישלחם יהושע. ויקם יהושע וכל העם. וישלחם לבנונה. ויקח אסא:

ממשיה ועשה הישר בעיניו וי' כדור אחיז: ויעבר הקדשים מן הארץ הם המוכנים למסבב זכור ויסירה מגבירה. הסירה מהיות גביר כרי מלא תבוא העם לעבוד ע"ז מפלגת לאסרה. הוא בנין עשתה ל לכבוד הע"ז וקראה מפלגת לפי שהוא מ מבוא פלגות זכרות רבות לעובדיו: ויכרת אסא את מפלגתה. הנה סוף אותה לפי שזו היא אסורה בהנאה ולזה השליך עשרה בחל קדרון מלא יהונתן: והבמות לא כרוי ידמה שאלו הבמות היו מזבחים בהם לפי כמו שהיו עושין קודם בבנין בית המקדש וזכה היו חוטאים העם אך הבמות שהיו ע עובדים בהם ע"ז סרו כמו שהתבאר בספר ד"ה: ויבא את קדשי אביו וקדשי בית יי' הרצון בו סבבר הבוא בית יי' קדשי אביו ו קדשי עצמו ולזה היה קרי וקדשו וכן כתוב בדה: ועל בעשא מלך ישראל ויבן את הרמה. יש ספק במה סכתוב בזה בספר ד"ה כי מס כתו שזה היה בסנת מלשי ושם למלכות אסא וכבר מצינו כי בסנת מלש למלכות אסא מלך בעשא ולא מלך בעשא כי אס ארבע ועשרים שנה ואף יתכן עם זה שתהיה זאת ה המלחמה בסנת מלש ושם למלכות אסא ואולם הנה זה הספק הוא לפי מה שאמר והוא סבבר סקטה הארץ מכל מלחמה עשר שנים בימי אסא כמו שכתו בספר ד"ה וכראות ישראל הנלחמו בקבצו אליו רבים מ מישראל בזמנעשרה שנה במלכו כי אז כלם עם ישראל והביאו מלל רב כמו שכתוב שם ושם כתו ומלחמה לא היתה עד שלשים וחמש שנה למלכות אסא והרצון בו מלא היתה מלחמה לו עם ישראל קודם זה כי לא יתכן לומר מלא היתה לו מלחמה כלל כי לא סקטה הארץ בימי כי אס עשר שנים וכאשר התושב זה הוא מתבאר ממה שאמר עד שלשים וחמש שנה למלכות אסא הוא שנת חמס עשרה שנה למלכות אסא כי אז היתה לו מלחמה עם ישראל ואחמס מנה שלשים וחמש שנה מעת החלק המלכות כי כבר היו עשרים שנה לרחבעם ואיזה ולאסא חמס עשרה והנה בשנת שש עשרה לאסא בנה בעשא את הרמה ואחשב שמה מעת החלק המלכות כימה מעשה אסא על דבר בניית הרמה סבב גם כן החלק המלכות כי כבר החל המלכות לשב לו קודם זה כמו שזכרנו ובעבור זה החטא נאסרה המלכות נחלקת כבדאסונה והנה זה החטא היה ששם בשר זרעו במה ששלח אל בן הדר מלך ארם ולא בטח ביי אשר הפיל מחנה הכושיים לפניו ואחמס שנות חלה את רבליעלעת זקנתו כי הוא מלח זה אל בן הדר כאלו לא היו לורגלים ללכת במלחמה ולזה סבב השליח כח רגליו לעת זקנתו: בשנת

בבית שתיים לאסא מלך יהודה ידוע כימת ירבעם בשנת שתיים לאסא כי עשרים ושתיים שנה מלך וכבר מלכו עשרים שנה רחבעם ואבסם ולא הסלים השנה ורחבעם השנה ההיא לו ולכרם בן ולא הסלים דבר השנה השלישית לאסא ורחבעם השנה ההיא לו ולבעשא ולזה אמר שכבר מלך כרם שתיים ואחר מלך בעשא עשרים וארבע שנה ולזה כאלמו בשנת עשרים ושם לאסא ולא הסלים השנה ורחבעם לו השנה ההיא לו ולעמרמי ואחר מלך עמרמי שתיים עשרה שנה ולזה כאלמו בשנת שלשים ושמה לאסא ולזה הותרו ספרות רבות יפלו בתוך אלו השנים שחשבו לכאן ולכאן: ויהי כמלכו הכה את כל בית ירבעם. ראוי להפך איך נחשב לו זה לען והנה היה דבר " ביד אחיה הנביא

וְיִפְסֹקֶם אֶל עַל וְסִי נִסְסֵר בְּסִדֵּר פְּקוּדֵי: ד' פְּסוּקִי אֶת אֶת וְאֶת וְאֶת וְסִי וְיִקַּח אֶהְרֹן אֶת אֶל־יִשְׁבַע בֵּת עֲמִינָדָב. וְהַבֶּלֶךְ אֵסֵף הַשְּׂמִיעַ אֶת כָּל יִצְהָרָה. וְהַבִּשְׁת׃ אֵכֹלֶה אֶת יִגִּיעַ אֲבוֹתֵינוּ. וְאֵסֵף הַבֶּלֶךְ לִקַּח אֶת

רדק

אבל בית מעבה . הוא אבל מים
הנזכרת ברברי הימים : ואת
כל כנרותי . קבוץ כנרת וזה תי'
גיבור והיא ארץ שמנה מאר
ר"ל הפלגו בספור סנה פ
פירותיו והקבוץ ר"ל שהיו מקומו'
נחלקים וכלם היו שמנים : על
כל ארץ כפתלי . כמו עם וכן
ויבאו האכסים על הנסים עם
הנסים וברברי הימים ואת כל
מסכנות ערי כפתלי : וישב
בתרצה : ר"ל שב לו בעירוכי עם
היה מלך כמו שכתוב למטה ולא
רצה להלחם עוד עם מלך יהודה
כי באוק ימיו היתה מלחמה זאת
ות' ויתב בתרציתא תרגם
בתרצה מן עסוק ורצון כלומר
ישב לו ירא וחרד ורצון מפני
מלך ארם : איזנקי אפי' חתן
טחא עליו כקי יהיה לביחו טנה
אחת : וכל גבורתו . במלחמות
ובבושים : חלה את רגליו . מן
רגליו וכן הם יבאו את העיר
מן העיר והדומים לו וברברי
ר"ל איזנקי טענה אנגריא ל
לתלמידי חכמים ומפני זה נענש
וחלה את רגליו מפני שהעבד
בצורה זו תלמידי חכמים :
מיהי מלכו . בדף : בסת

וְקָבִיל בְּרִי הָדָד מִן מַלְכָּא אֲסָא
וְשִׁדְר יֵת רַבְּנֵי חִילוּתָא דִּילֵיה עַל
קִירוֹי יִשְׂרָאֵל וּמִתָּא יֵת עֵלּוֹן וְיֵת
זֶן וְיֵת אֲבֵל בֵּית מַעְכָּה וְיֵת כָּל
גִּינוֹסָר עַל כָּל אֲרַעָא שְׁבֻטָא דְּבֵית
נַפְתָּלִי : וְהָוָה כֹּד שְׁמַע בְּעֵשָׂא
וְאַתְּמַנַּע מִלְּמַבְּנֵי יֵת רַמְתָּא וְיֵתִיב
בְּתַר עֵיתָא : וּמַלְכָּא אֲסָא בְּנִשְׁתִּי
כָּל דְּבֵית יְהוּדָה לִית דְּנָקִי וְנִשְׁלוּ
יֵת אֲבִי רַמְתָּא וְיֵת אֵעְתָא דִּי בְּנָא
בְּעֵשָׂא וּבְנָא בְּהוֹן מַלְכָּא אֲסָא יֵת
גְּבַעְתָּא דְּבִנֵּי בְּנִימָן וְיֵת מַצְפִּיא :
וְשִׁאֲר כָּל פְּתָגְמֵי אֲסָא וְכָל
גְּבוּרָתֵיהּ וְכָל דִּי עֲבִיד וְקָרוּנָא דִּי
בְּנָא חֵלָא אֵינֵן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר
פְּתָגְמֵי יוֹמִיא לְמַלְכָּא דְּבֵית יְהוּדָה
לְחוּד לְעֵידֵן סִיבְתִּיהָ אִיִּיתְמַרַע
בְּרִיגֻלוֹהִי : וְשִׁכִּיב אֲסָא עִם
אֲבֹתָהוּ וְאִיתְקַבֵּר עִם אֲבֹתָהוּ
בְּקִרְתָּא דְּדוֹד אֲבוּהִי וּמֶלֶךְ י
יְהוֹשֻׁפֵּט בְּרִיָּה תַחְתּוֹתָהּ :

וְנָדַב בֶּרֶךְ
מֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל בְּשָׁנָת תַּרְמִית
לְאַסָּא מֶלֶךְ אֲשֶׁר שָׁבָא רֵבִית יְהוּדָה
וּמֶלֶךְ עַל יִשְׂרָאֵל תַּרְמִית שָׁנִים

וַעֲבַד רַבִּישׁ קָדִים יִיזְאֵל בְּאוֹרֶת
אֲבוֹתָיו וּבְחַוְיָה דְּתִיבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּהֵן

וּמִרְדּוֹ עָלוּהוּ בַעֲשָׂא בַר אֲחִי
מִשְׁכָּנָא דְּבִית יִשְׁשֹׁכָר וּמִחֲדָרֵי
בַעֲשָׂא בְּגִבְתּוֹ דִּילְפִלְשְׁתָּא וְנָרַב
וְכָל יִשְׂרָאֵל צִירִין עַל גִּבְתּוֹ !

וְקָטְלָהּ בַּעֲשָׂא בִשְׁנַת תַּלְתָּ לְאִסָּא
מִלְכָּא שְׁבַטָא רַבִּית יְהוּדָה וּמֶלֶךְ
תַּחְתּוֹתָיו יוֹהוּוֹה בַּמַּמְלִכָה קְטָלִית

בית ירבעם לא אשר כל נשמה
לירבעם עד די שיגיע בפתגמה
דיי דמליל ביי עבריה אחיה ש
שילונאח על חובי ירבעם

וַיִּתֵּן יְהוָה אֶת הַבְּרִית בְּאָזְנוֹת מֹשֶׁה
וַיִּתֵּן אֶת הַבְּרִית בְּאָזְנוֹת מֹשֶׁה
וַיִּתֵּן אֶת הַבְּרִית בְּאָזְנוֹת מֹשֶׁה

וְהָיָה אִינוֹן כְּתִיבִין עַל סֶפֶר פְּתֻגִּים
וּמִיָּא לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּקְרָא הֹוֹת
בֵּין אֶסְא וּבֵין בְּעֶשָׂא מְלִכָּא דְיִשְׂרָאֵל
בְּל וּמִיָּהוֹת :

וַיִּשְׁמַע בֶּן הָדָד אֶל-הַמֶּלֶךְ אֲסָא
וַיִּשְׁלַח אֶת-שְׂרֵי הַחַיִּילִים אֲשֶׁר-לוֹ
עַל-עַרְיֵי יִשְׂרָאֵל וַיֶּךְ אֶת-עֵינֹן וְאֶת-
דָּן וְאֶת אֲבֵל בֵּית מַעֲכָה וְאֶת כָּל-
כְּנָזֹת עַל כָּל-אַרְצָן נִפְתָּלִי׃ וַיְהִי
בַשְּׁמַע בַּעֲשָׂא וַיַּחֲלֵל מִבְּנוֹת אֶת-
הָרְמָה וַיִּשְׁבּ בְּתַרְעָה׃ וְהַמֶּלֶךְ אֲסָא
הַשְׁמִיעַ אֶת-כָּל יְהוּדָה אֵין נָקִי
וַיִּשְׁאוּ אֶת-אֲבֵנֵי הָרְמָה וְאֶת עֲצֵיהָ
אֲשֶׁר בָּנָה בַּעֲשָׂא וַיִּבֶן בְּסֵל הַמֶּלֶךְ
אֲסָא אֶת גִּבְעֵי בְנִימֵן וְאֶת הַמִּצְפָּה׃
וַיֵּתֶר כָּל דְּבָרֵי אֲסָא וְכָל-גְּבוּרָתוֹ
וְכָל-אֲשֶׁר עָשָׂה וְהָעֲרִים אֲשֶׁר בָּנָה
הֵלֹא הֵמָּה כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר דְּבָרֵי
הַיָּמִים לַמֶּלֶךְ יְהוֹדָה רַק לַעֲתֹ וּקְנָתוֹ
חָלָה אֶת רִגְלוֹ׃ וַיִּשְׁכֵּב אֲסָא עַם-
אֲבֹתָיו וַיִּקְבֹּר עִם-אֲבֹתָיו בְּעִיר דָּוִד
אֲבִיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ תַּחְתּוֹ׃

וַיָּבֹרֵךְ בֶּן־יִרְבְּעָם מֶלֶךְ־
עַל־יִשְׂרָאֵל בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם לְאַסָּא
מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
שְׁנָתַיִם :

רמז

אין נקי. אפילו חתן
מחדריו שפארד בורקי
יהיה לביתו טנה אחת
: טנתיס. הטנתיס
והטנתיס לאהא :
בטנת

וַיֵּלֶךְ בְּדֶרֶךְ אֲבוֹתָם אֲשֶׁר
הִחְטִיאוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּקְשֹׁר עָלָיו
בַּעֲשָׂא בֶן־אֲחִיה־לְבִיתִי שִׁשְׁנֹה
וַיִּכְרוּ בַּעֲשָׂא בְנִגְתּוֹן אֲשֶׁר לִ
לְפָלֶשְׁתִּים וְנָדָב וְכָל־יִשְׂרָאֵל עֲרִים
עַל־גִּבְתּוֹן׃ וַיִּמָּתְהוּ בַּעֲשָׂא בִשְׁנַת
שָׁלֹשׁ־לֶאֱסָא מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ
תַּחְתּוֹ׃ וַיְהִי כִמְלָכּוֹ הִבָּה אֶת־כָּל־
בֵּית יִרְבְּעָם לֹא־הָשְׂאִיר כָּל־נִשְׁמָה
לִירְבְּעָם עַד־הַשְּׁמֹדוֹ בְּדָבָר יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבֶּר בְּיַד עֲבָדָיו אֲחִיה־הַשֵּׁלֶכֶי׃
עַל־הַטָּאוֹת יִרְבְּעָם אֲשֶׁר חָטְאוּ אֲשֶׁר
הִחְטִיאוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּכַעֲסוֹ אֲשֶׁר
הִכְעִים אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
וַיִּתֵּר דָּבָר נָדָב וְכָל־אֲשֶׁר עָשָׂה
הֲלֹא־הֵם כְּתוּבִים עַל־סֵפֶר דָּבָרִי
הַיּוֹמִים לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ וּמִלְחָמָה
הָיְתָה בֵּין אֱסָא וּבֵין בַּעֲשָׂא מֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל כָּל־יְמֵיהֶם׃

דָּרָה: וְכָל יִשְׂרָאֵל וּמִצְעוֹ פָּסוּק' בְּסִפְר' וְס' וְחִמְלָךְ וְכָל יִשְׂרָאֵל. וְעַשׂ שְׁלָמָה בַּעֲתָ. כִּי שֶׁשֶׁת חֲדָשִׁים. וְיִקְשֹׁר
עָלָיו בְּעֵשָׂא. וְיַעֲלֶה עִמָּרִי. וְיִתְקַשֵּׁר. וְכָל רֶפְדוֹ: סִמֶּן קֹדֶמָה וְהָיָה בְּמַלְבוֹת תֵּינִינָא וְהָיָה בְּמַלְכוֹ וְאִפְסָ
וְאִשְׁכֵּן בְּמַלְךְ בְּגֵדוֹ וְקֹדֶמָה כִּף וְתֵינִינָא בִּית וְהִיא דְּכֹחַ וְסִמְנִי:

בַּמִּתָּה מִלֶּסֶם לִאֲסֹף מִלְךָ בַּעֲשָׂא. הִיאֲרָךְ הִיָּה זֶה וְהִלָּךְ מִלְחָמָה זֶה מִכְלָחֶם בַּעֲשָׂא עִם אֲסֹף וּבִבָּה אֶת הָרִמָּה הִיָּתָה בַּמִּתָּה מַלְמִים וְעַם לְמַלְכוּת אֲסֹף כִּמּוֹ שְׂאוֹמֶר בְּרַבְדֵּי הַיּוֹמִים וּבַעֲשָׂא לֹא מִלְךָ אֲלֵא עַמָּדִים וְאִרְבַּע מִבָּה וְאִם בַּמִּתָּה מַלְסֵם לִאֲסֹף מִלְךָ בַּעֲשָׂא הִכָּה מֵת בַּעֲשָׂא בַּמִּתָּה כִּי לֹאֲסֹף וְאִירָךְ שְׂאוֹר כִּי בִבָּה אֶת הָרִמָּה בַּמִּתָּה לֹא לִאֲסֹף אֲלֵא פִי בַּמִּתָּה מַלְסֵם בַּמִּתָּה מַלְסֵם מִהֲחֵל אֲסֹף לִהְלֹחֶם עִם מַלְכֵי יִסְרָאֵל וּבְלֹחֶם תַּחֲיִלָּה עִם כָּרֵב בֶּן יִרְבֵּעַם וּלְסָכַת מַלְסֵם מִלְךָ בַּעֲשָׂא וּבְלֹחֶם עִם אֲסֹף כִּמּוֹ שְׂאוֹר וּמִלְחָמָה הִיָּתָה בֵּין אֲסֹף וּבֶן בַּעֲשָׂא כָּל יְמֵיהֶם וּמִלְחָמָה זֶה מַעֲלָה בַּעֲשָׂא וּבִבָּה אֶת הָרִמָּה הִיָּתָה בַּמִּתָּה כָּבֹד לְמַלְכוּת בַּעֲשָׂא מִהִיא שָׂכַת לֹא לְתַחֲיִלָּה מִלְכוּתוֹ עַל אֲסֹף וְהִיא שָׂכַת כָּה אִם כֹּה לְמַלְחָמָה אֲסֹף כִּי מִבָּה שְׂכִייתָ עַל כָּרֵב בֶּן

על כל ישראל כ' דסמכי וסמך נמסר לעיל בס' ס"ב יב : ואשר עשה ח' וסמך נמסר בריש האי ספרא סמן
ב' : ועל אשר ר' וסמך נמסר כפ' שמואל ח' לק' סמן יב : ומתחת ח' מל וסמך נמסר בסדר משכ ועל
בתי ספרא ס' ג' : בשבתו ב' בקריאה וס' וזוה בשבתו על כסא במלכותו : וזוה במלכו בשבתו :

דעם

במדת שלט לאסא
מלך יהור' מלך בעשא
• מכה פליסית לאסא
מכנית לנדר ולבעשא
וגם בדי יהוא בן
חנני הנביא דבר ו'
היה אל בעשא •
כלומר הרי שמלך לא
בן בעשא ואף גם זאת
דבר ו' היה בדי יהוא
פלא תתקיים מלכותו
: ועל אשר הכה אותו
• הוואל וגם הוא הלך
בזטאותו ומכאן פלא
היה לו להורגו לכך
עצמם על הריצתו וכך
מצינו וספרתי את ד'
ומי יזרעאל על בית
יהוא הוואל ולא סרו
מירדכי אחאב עצמו
על הריצתם : סר
מחצית הרכב •
הוא ואחר היו מרים
על הרכב : וגואלו
ורעו • וקריבוהי
ורחמיהו : ומצת

הלל

המת לבעשא בעיר
יאכלו הכלבים. ר'ל
פלא יבא אחר מהם
אל קבר: וגם בדר
יהוא בן חנני. ר'ל כי
יהיה עוד דבר ו' על
ירו אל בעשא ו' ביתו
מיהיה כבית ירבעם
על לכתו בדרך ירבעם
ועל אשר הכה אותו
זה מה פסוקים ב
בזאת הכתובה הסנית
ועל זה התעורר להרוג
ארכיו ולזה לא נענש
על הריגתם אך נענש
על לפתו בחטאת ו
ירבעם ועל החטאיו
את ישראל: מר
מחצית הרכב. הכה
היו מרי הרכב פנים
וזמרי היה אחד מהם
והנה טלס המס ל
לבעשא מרה כנגד
מרה כי הוא הרג בית
ירבעם בעת חיותם
צרים על גבתון אשר
לפלשתים והוא גם כן
בעת שהיו ישראל חזקים
על גבתון אשר ל
לפלשתים הרג זמרי
את כל בית בעשא
ומספתו ורעהו. והנה

בִּשְׁנַת שְׁלֹשׁ אֶסְרֵא מֶלֶךְ יְהוּדָה מֶלֶךְ
בָּעָשָׂא בֶן־אֲחִיָּה עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל
בְּתִרְצָה עֶשְׂרִים וָרִבְעָ שָׁנָה׃
וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה וַיִּלְךְ בְּדֶרֶךְ
יָרִבְעָם וּבַחֲטָאֹתָיו אֲשֶׁר הִחֲטִיא אֶת־
יִשְׂרָאֵל׃ וַיְהִי דָבָר־

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הוּא בֶן-חֲנָנִי עַל-בְּעֵשָׂא
לֵאמֹר: יַעֲזֹב אֲשֶׁר הָיָה לְיָד מִן-
הַעַבְדִּים וְאֶתְנַחֵ בְּיָד עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וְתִלְךָ בְּדֶרֶךְ יְרֵבֵעָם וְתִחַטְטֵם אֶת-
עַמִּי יִשְׂרָאֵל לְהַבְעִיסֵנִי בַחֲטָאתָם:

הַנְּגִי מִבְּעִיר אַחֶרֶת בְּעָשִׂי וְאַחֶרֶת
בֵּיתוֹ וְנָתַתִּי אֶת־בֵּיתְךָ כְּבֵית יִרְבְּעָם
בֶּן־נִבְט:

יֹאכְלוּ הַכִּלְבִּים וְהַמֶּתְלוֹ בְּשֹׂרָה
יֹאכְלוּ עוֹף הַשָּׁמַיִם: וַיֵּתֶר רֹבֵי
בְּעֶשְׂרֵי אֲשֶׁר עָשָׂה וּגְבוּרָתוֹ הִלְלָה

לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ וַיִּשְׁכַּב בַּעֲשָׂא
עִם אֲבָתָיו וַיִּקְבֹּר בְּתַרְעָה וַיִּמְלֹךְ
אֱלֹהֵהֶם בְּנוֹת תַּחְתָּיו׃ וְגַם בִּידֵי הָרֹא
בֶן־חֲנָנִי הִנָּבִיא דְּבַר־יְהוָה הִיא אֶל־
בַּעֲשָׂא וְאֶל־בֵּיתָו וְעַל כָּל־הָרַעַת
אֲשֶׁר עָשָׂה בְּעֵינֵי יְהוָה לְהַכְעִיֹם
בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו לְהִיּוֹת בְּבֵית יִרְבֶּעָם
וְעַל אֲשֶׁר־הִכָּה אֹתוֹ׃

בשנת עשרים ושש שנה לאסא
מלך יהודה מלך אלה בן בעשא על
ישראל בתרצה שנים: ויקשר

וְהוּא בְּתַרְצָה שֶׁתֵּה שְׂכֹר בֵּית אֲרָא
אֲשֶׁר עַל הַבֵּית בְּתַרְצָה : וַיָּבֹא זִמְרִי
וַיִּכְהוּ וַיִּמְיֹתוּ בַּשָּׁנָה עֶשְׂרִים וּשְׁבַע
לְאַסָּא מֶלֶךְ יְהוּדָה וַיִּמְלֹךְ תַּחֲתָיו :
וַיְהִי כִמְלָכּוֹ כְּשִׁבְתּוֹ עַל־כִּסְאוֹ
הִכְהִאתָ בְּלִבְּהָא בֵּית כְּעֵשָׂא לֹא הִשְׁאִיר
לּוֹ מִשְׁתֵּין בְּקִיר וְגֹאֲלִיו וְרַעְיוֹ :

בִּשְׁנַת תַּלְתָּ לְאָסָא מֶלֶךְ כְּנָעַנָא
 דְּבֵית יְהוּדָה מֶלֶךְ בַּעֲשָׂא בְּרֵאִיתָהּ
 עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּחִרְצָה עֲסָרִין
 וָאַרְבַּע שָׁנִין וַעֲבַד רַב־שָׁקִים
 וַיִּזְאָזֵל בְּאֹרֶחַ יַדְבָּעִם וּבְחֻבֵּיָהּ
 וַתֵּב רַי חֵיבִית יִשְׂרָאֵל :

וְהָיָה פָתָחַם בְּנוֹתָא מִן קִדְמָא
וְעַם יִהְיֶה בְּרַחֲמֵי עַל בְּעֵשֶׂה
לְמִימְרָא חֲלָף דְּאַפְרִישְׁתָּךְ מִן
עֲפָרָא וּמִנִּירְךָ מִלְפָּא עַל עַמִּי
יִשְׂרָאֵל וְאַחֲרָיָא בְּאוֹרֵת יִרְבְּעִם
וְחִיבְתָּא יְת עַמִּי יִשְׂרָאֵל לְאַרְגָּא
קְדָמִי בְּחוּבוֹתָא הָא אֲנָא מְפָלִי
בְּתֵר בְּעֵשֶׂה וּבְתֵר בֵּיתָה וְאַחֲרָיָא
יְת בֵּיתָךְ בְּבֵית יִרְבְּעִם בְּרַחֲמֵי

דימות לבעשא בקרתא יכלון
כלביא ודמות ליה בתקלא יכלון
עופא ושמא :

וַיִּנָּח אֱלֹהֵינוּ עַל כְּפַר פִּתְגָמֵינוּ
וַיִּמְאָל לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל וּשְׁכִיב
בַּעֲשָׂא עִם הַבְּחֻתוֹתֵינוּ וְאַתְקַבֵּר
בְּתַרְצוֹת מֶלֶךְ אֱלֹהֵי בְרִיהַ תְּחוֹתוֹתֵינוּ
וְאַף עִם יְדוּאֵר בֶּר חֲנֻנִי נִבְיָא
פְּתוּסִים נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ הוֹרָה עַל
בַּעֲשָׂא וְעַל בִּיתְהָ וְעַל כָּל בִּישְׁתָּא
דְּעֵבְרֵי קֳדָם יְיָ לְאַרְגָּזָא קְדָמוֹתֵינוּ
בְּעוֹבְרֵי יְדוּתֵנוּ לְמַתוּי בְּבֵית יִרְבְּעָם
וְעַל דִּיקְטָל יְחִיוָהּ :

בְּשֵׁנָה עֲסָרִין וְשִׁית שָׁנִין לְאַמָּא
מֶלֶכָא שְׁבַטא דְּבִית יְהוּדָה מֶלֶךְ
אֱלֹהֵי בְרַבְעָא עַל יִשְׂרָאֵל בְּתַרְצָה
תַּרְתִּין שָׁנִין וּמֶרְדֵּי עֲלוּתֵי עֲבָדֵיהּ
זְמַר יִתְחַד מִתְרִין רַבֵּנֵי יִתְכִיָּא וְחוּא
בְּתַרְצָה שְׁתֵּי רוּוֵי בֵּית אֲרָצָא
טַעוּתָא דִּי בְּבִיתָא בְּתַרְצָה :

וַאֲתָא זְמֵרִי וּמְחֵי וְקַטְלֵיהּ בִּשְׁנַת
עֶסְרִין וּשְׁבַע לְאַסָּא מֶלֶךְ שׁוּבְטָא
דְּבֵית יְהוּדָה וּמֶלֶךְ תַּחֲוֹתֵיהּ יְהוֹנָתָן
בְּמַמְלֵכִיהּ כְּמַרְבִּייהּ עַל כּוֹרְסֵיהּ
קַטְלֵית כָּל בֵּית בַּעֲשָׂא לֹא אִשְׁרָא
לִיהּ יָדַע מַדַּע וְקִרְיֻבֵּיהּ וְתַבְרֻחֵיהּ

עבדא אחיה השילמי על ירבעם ועל ביתו של תקום מלכותו וכן היה לו כי נדב בכו לא מלך אלא שנים והיו מקוטעות שהדי בסגת שנים
 לאסא מלך ובסגת שלם לאסא מלך בעשא שהמיתו הנה כי לא מלך בכו אלא שנה ומה שאמר שנים מקצת שנים כן היה לו גם לבעשא
 כי לא מלך בכו אלא שנה והפסקה מלכותו כמו שבבא עליו יהוא בן חנני ועל אשר הזה אותו כי נעשע בעשא על דמי נדב כיון שהלך
 ברכיו והיה רשע כמוהו נעשע על הריגתו ונהרג גם הוא וכן הוא אומר ג' בבית יהוא ופקדתי את דמי יורעאל על בית יהוא ואמר אותו
 ואף על פי שלא זכר נדב הנה זכר בית ירבעם : ער מחצית הרכב : כתרגומו חד מתרין רבבי רתיכאי : סותה סכור . כלומר שסחה ער
 מסכר : בית ארצא . שם ארס והיה פקיד והוא שאמר אשר על הבית וית' כן בית ארצא טעווא ריביתא בתרצא : ויהי במלכו .
 בבית : כשבתו . נכף : לא השאיר לו . בכל זרעו והנה גם כן גואליו והם קרוביו וגם חכה רעהו והם אוהביו ורעהו כמו רעת
 וכן בהתפללו בעד רעהו מן גבורהו כמו גבוריו : והעם

דרק מלכים א רשי

והעם חונקים על גבתון. כרב וישראל צדק על גבתון ולא לזרוע ועתה בימי אלה סבו לזרוע עליה: וימליכו כל ישראל. אותם סחיו במחנה: וישרף עליו. עמרי מרף על זמרי בית המלך כשגב בה ומת זמרי: אל בית מלך. חסר ה' הידיעה מלא כמנהג ולפי שזכרו לא הוכרח בו ה' הידיעה: להחיות את ישראל. והלא לא

מלך אלא סבעת ימים בתרצה לזרוע מה החטא את ישראל בשבעת הימים אלא קודם לכך סהיה סר מחצית הרכב היה מחטא את ישראל וכן מה סחיו ויתר רביו זמרי על הימים אחר היה סר אחר: אז יחלק העם ישראל. חסר הסמוך כמו הארון הכרית וכתוב בסדר עולם וכמה היתה המחלוקת הזה ארבעה חדשים: ויחזק העם. אמרו לפי סבתות עס והוספת חזר: את העם. מן העם וכן בבחי את העיר: ומת תבני. מת מיתת עבמו וכיון שמת מלך עמרי בלא מחלוקת ובסדר עולם אומר כי הרגו תבני כיון שהיה אסא בתו של עמרי ליהוספט הרגו את תבני: בשנת שלשים ואחת. והלא בשנת כ"ז לאסא מלך זמרי ולא מלך אלא סבעת ימים ומלך עמרי אלא מפני מחלוקת תבני לא מלך מלכות שלמה ובשנת שלשים ואחת לאסא מת תבני ומלך עמרי מלכות שלמה וכלל ימי מלכותו יב סנה הנה סבע סנים מלך מלכות שלמה סהרי בשנת ל' לאסא מלך אחאב בנו ומלא עד לח סבע סנים וסס סני: סמלך בתרצה ש מחלוקת תבני הריג סנה והכתו אומר סתים עשרה סנה סנת יג לא סלמה לו ולא מנה אותה לו: סהר סמרון. כמו העם ישראל וית' סהר כרכא כרחה מדבריו כי כרך גדול היה סס מתחילה אלא סעמרי חזק סבין וקרא סס סעיר סמרון על סס סמר ארבי סהר סמרון: ובחטאותיו

בזכריו סג בקריאה וסס כעסו בו בזכריו ואני אקראם. אל כל חטאות בעשא וחטאת אלה. וילך בכל דרך ירבעם דעמרי: וימלכו חס' כליש' שם את שאול. כל ישראל את עכרי שר צבא. ויצא את בן ומלך דמלכים. ויקח כל עם יהודה את עזריה דמלכים: חטאותיו ג בקריאה וסס על חטאותיו דזמרי.

וישמד זמרי את כל בית בעשא בדבר יהוה אשר דבר אל בעשא ביד יהוה הנביא: אל כל חטאות בעשא וחטאות אלה בנו אשר חטאו ואשר החטיאו את ישראל להכעיס את יהוה אלהי ישראל בהכלייהם: ויתר דברי אלה וכל אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל:

בשנת עשרים ושבע שנה לאסא מלך יהודה מלך זמרי שבעת ימים בתרצה והעם חנים על גבתון אשר לפלשתים: וישמע העם חנים לאמר קשר זמרי וגם הכה את המלך וימלכו כל ישראל את עמרי שר צבא על ישראל ביום ההוא במחנה: ויעלה עכרי וכל ישראל עמו מגברתון ויערו על תרצה: ויהי כראות זמרי כי נלכדה העיר ויבא אל ארמון בית המלך וישרף עליו את בית מלך באש וימת: על חטאותיו אשר חטא לעשות הרע בעיני יהוה ללכת בדרך ירבעם ובחטאותיו אשר עשה להחטיא את ישראל: ויתר דברי זמרי וקשרו אשר קשר הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל:

אז יחלק העם ישראל לחצי חצי העם תיה אחרי תבני בן גינרת להמליכו והחצי אחרי עמרי: ויחזק העם אשר אחרי עמרי את העם אשר אחרי תבני בן גינרת וימת תבני וימלך עמרי: בשנת שלשים ואחת שנה לאסא מלך יהודה מלך עמרי על ישראל ששים עשרה שנה בתרצה מלך שש שנים: ויקן את ההר שמרון מאת שמר בכבדים כסף ויבן את ההר ויקרא את שם העיר אשר בנה על שם שמר אדני ההר שמרון:

ובס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

בשנת עשרין ושבע שנים לאסא מלך שבטא רבית יהודה מלך זמרי שבעת ימים בתרצה ועמא שרן בגבתון דלפלשתא: ושמע עמא דשרן למימר מרוד זמרי ואף קטלית מלכא ואמליכו כל ישראל ית עמרי רב חילא על ישראל ביום ההוא במשריתא: וסליק עמרי וכל ישראל עמיה מגבתון וצרו על תרצה: והיה כראות זמרי כי נלכדה העיר ויבא אל ארמון בית מלך ואוקיר עלוה ית בית מלכא בנורא ומית: על כל חטאותיו דיתב למעבד רביש קדם יי למיזל באורח ירבעם ובחוביה די עבד לתביא ית ישראל: וישאר פתגמי זמרי וסידריה דמרד הלא אינון פתיבין על ספר פתגמי וימין למלכי ישראל:

בכך אתפלג עמא ישראל לתרמין פלגון פלגות עמא הוה בתר תבני בר גינת לאמלכיותה ופלגות בתר עמרי: וחקוף עמא דבתר עמרי מן עמא דבתר תבני בר גינת ומית תבני ומלך עמרי:

בשנת תלתין וחדא שנין למלכא אסא מלכא שבטא רבית יהודה מלך עמרי על ישראל תרתא עסרי שנין בתרצה מלך שית שנין: וזבן ית כרכא ולישמו מן שמר בתרמין כ ככרין דכסף ובגאית כרכא וקרא ית שמה דקרתא דבגא על שום שמר מריה דטורא שומרון:

והרשע כי ישוב. כל חטאותיו אשר עשה ר' ח' פסוקים דאית בהון חטאה ועשייה וס' נבסר בסדר נשא: העם ישראל ג' דסמיכי בקריאה וסס לברך את העם ישראל. לא נכדלו העם ישראל: שם כל שם קטן ככו פתחיו וס' נבסר בסדר וך לך ידני ד' בקריאה וסס ויקח אדני יוסף אותו דבר האיש אדני והארץ אתנו קשות. ויאמר אלינו האיש אדני חארץ. ויקן את חור שמרון. חור ואדני האדנים:

ומת תבני. כשנשא אסא בתו של עמרי ליהוספט בנו הרגו את תבני כסרף חסבותו של עמרי בסדר עולם: בשנת שלשים ואחת סנה לאסא. מלך עמרי מלכות שלמה וחמש סנים היתה מחלוקתו של תבני מעשרים וסבע לאסא עד שלשים ואחת פתים עשרה סנה סך הכל חמט במחלוקת וסבע במלכות שלמה ואי אפשר לומר סתם

עשרה מלכות שלמה סהרי אחאב בנו מלך בשנת שלשים וסמכת לאסא בתרצה מלך סס סנים עד סלא סנה את סמרון: ויעבד

רלבג

והנה מלך זמרי סבעת ימים ובאורח הימים הלך בחטאות ירבעם ומת בחטאותו אחר חטא ותכף ה המליכו העם את עמרי סהיה סר צבא על ישראל ואף על פי סכתדס לו אחר זה מחלוקת על המלכות בסנת תבני בן גינת סנה כחטב המלכות לעמרי ומת בסנת ס שלשים וסמנה לאסא וסחטבה לו סמנה ה סהיה וזלה אחר כי מלך עמרי סתי עשרה סנה ומאלו הסתים עשרה סנה מלך סס סנים סלמות בתרצה וזה כי בסנת שלמי ואחת לאסא מלך יהודה מת תבני ומלך עמרי על ישראל בכללס רל ע עסרת הסבטים והנה היה כל זמן מלכותו סתים עסר סנה כמנ סזכרנו ובתרצה מלך סס סנים סלמות סס מסוף שלמים ואחת לאסא עד ראס סלמי וסמנה: ויקן את ההר סמרון. רל סהר סבנה בו עיר סמרון ולפי סהיה סס ארבי סהר סמר קרא סס סעיר סמרון וזה לאות כי היה סס עיר סמה סמרון קודם זה אף עתה נבאה עמרי: וירש

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

ב' בס' כ

והנה מלך זמרי סבעת ימים ובאורח הימים הלך בחטאות ירבעם ומת בחטאותו אחר חטא ותכף ה המליכו העם את עמרי סהיה סר צבא על ישראל ואף על פי סכתדס לו אחר זה מחלוקת על המלכות בסנת תבני בן גינת סנה כחטב המלכות לעמרי ומת בסנת ס שלשים וסמנה לאסא וסחטבה לו סמנה ה סהיה וזלה אחר כי מלך עמרי סתי עשרה סנה ומאלו הסתים עשרה סנה מלך סס סנים סלמות בתרצה וזה כי בסנת שלמי ואחת לאסא מלך יהודה מת תבני ומלך עמרי על ישראל בכללס רל ע עסרת הסבטים והנה היה כל זמן מלכותו סתים עסר סנה כמנ סזכרנו ובתרצה מלך סס סנים סלמות סס מסוף שלמים ואחת לאסא עד ראס סלמי וסמנה: ויקן את ההר סמרון. רל סהר סבנה בו עיר סמרון ולפי סהיה סס ארבי סהר סמר קרא סס סעיר סמרון וזה לאות כי היה סס עיר סמה סמרון קודם זה אף עתה נבאה עמרי: וירש

סס ו סגול סהי אכס אכס נוכח סהי סחא דסחא

ובחטאתיו. כתב כלומר חטאות רבות מעשה וקרי בחטאתיו לסמן יחד כלומר חטאות העגלים: הנהל לכתו. אם היה בעיניו נקל ללכת בחטאת ירבעם והם העגלים כן הראה במעשיו כי נקלים היו בעיניו אותם החטאות ולקח אשה מגוי הארצות לחטוא עוד ולעבד הבעל שהיו הסעודים מס וזהו שאמר וילך ועבד

הלך מס לצידון ועבד הבעל שהיו עובדים מס והשתחוה לו כלומר מקבלו עליו באלוה ועשה כמוהו בשמרון ובזה לו בית וקראו בית הבעל והקים לו מס מזבח: בית הבעל. חסר בית הסמוך וכן הנמצא בית יי' שהוא כמו בבית יי' והדומים לו שכתבו בקפר מכלל בחלק הדרקוק: ויעש אחאב. הוסף עוד לחטוא ונטע אסרה לעבדה זולתי הבעל מעשה יובד רס מאי ויעש אחאב את האסרה אמר ר' יוחנן שכתב על דלתו שמרון אחאב כפר באלהי ישראל לא יחל לו חלק באלהי ישראל: חילל בית האלי. מבית אל היה כמו בית הלחמי מבית לחם בית השמשי מבית שמש ותחת ממלטו של אחאב היה ועשה דבר זה ולא מיחה בדו אחאב כל כך הרסע לעשווער ימיו לא היה ארס מעלה בלבו לבנות יריחו מפני הסבועה שהסביב יהושע ארור הארס אשר יקים ובנה את העיר וגו' ותמהה הוא כי יריחו למלך יהודה היה כי משבט בנימין היה ואיך נתן יי' יהושפט רשות לבנותה ומחלנו בירושלמי חיל מן יהושפט יריחו מבנימין אלא שמגלגלן זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב ואחר שנבנתה לא נאסרה יי' יסידתה כי החרס היתה שלא תבנה כמו עיר החרת והבונה אותה עובר בחרס והוא נעם כאשר דבר יהושע וי' בית הלי בית מומי כלומר מעבד על הלה שהסביב יהושע ומפני זה נקרא בית האלי לא שהיה מבית אל וכדבריר' ל' נקרא בית האלי על מעבד על אלה שאמר יהושע ארור האיש וגו': יריחה. כתיב באל וקרי בו' כמו אלהים והדומים לו: באבירם בכורו יסרה. ומת וכן מתוכל בניו ובעת שהציב דלתיה היה עריץ סגוב צעירו חי ומת וי' קטל אבירם בוכריו כד מרי לסכלל יתה וקטל סגוב צעיר בנוהי כד אקים דסאה: ובטביב. כתיב בלד וקרי בו' כמו פעי פעי עליו עלון כי איתיות אהיו מתחלפות: ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד. מעיר ששמה תושב היה תחילה ואחר כך ישב בגלעד וכת' אליהו דמתושבי גלעד ונחלקו ר' ל' מאיזה שבט היה מהם אמרו משבט גר היה ומהם אמרו משבט בנימין ומהם אמרו פנחס זה אליהו וכל אחד מהם קומך דבריו אל הפסוקים בדברים רחוקים ואנחנו לא ידענו האמת והנה גזר אליהו על המטר בנקמתו ליי' על עובדי' ע' כחוב בתורת משה וסדרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחויתם להם וחרה אף יי' בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר ובטח באל סיקים את דבריו ועליו וכינא בוכאמר ותגזר אומר ויקם לך כמו שאמר שמואל הנביא אקרא אלי וי' ויתן קולות ומטר ובעבור כיהרע מכל אשר לפניו גזר אליהו ואמר לו כי לא יהיה טל ומטר אולי יחזור בו והאל ארך אפים האריך אפו לו כאשר האריך לאשר לפניו ומה שאמר כי אם לפי דברי עד שיראה סיחורו מעבד ע' כלם אומתתן. ויבדרש וכימה ענין זה אכל זה אלא כשמתו בני חילל כלם הלכו אליהו ואחאב לחס חילל ואמר אליהו כי בעון סבבה יריחו מתו בניו כדבר יי' אשר דבר יהושע בן נון אמר

ויעשה ד' בקריאה וס' ויעשה עמרי הרע. ויהורם בן אחאב. ויהושפט דמלכים. יאשיהו דמלכים. ושאר

ועבד עמרי דביש קדם יי' ובאיש סכל די קדמוהו: ואזל בכל אורחא ירבעם בר נבט ובחובוהי די חייב ית ישראל לארנא קדם יי' אלהא דישראל בטעותהו: ושאר פתגמי עמרי די עבד וגבורתיה די עבד דהלא אינון כתיבין על ספר פתגמי יומיא למלכי ישראל: ושכיב עמרי עם אבדתוהו ואתקבר בשומרון ומלך אחאב בריה תחיתיה:

ואחאב בר עמרי מלך על ישראל בשננה תלתיין ותמני שנין לאסא מלכא שבטא דבית יהודה ומלך אחאב בר עמרי על ישראל בשומרון עכרין ותרתין שנין: ועבד אחאב בר עמרי דביש קדם יי' סכל די קדמוהו: ותוה שיש בעיניוהו למיל בחובי ירבעם בר נבט וס' אהתא ית איזבל בת אחבעל מלכא דצידון ואזל ופלת ית בעלא וסגיד ליה: ואקים איגורא לבעלא בית בעלא דיבנא בשומרון: ועבד אחאב ית אשירתא ואוסף אהאב למעבד לארנא קדם יי' אלהא דישראל סכל מלכי ישראל וזהו קדמוהו ביזמוהו בנא חילל בית מומי ית יריחו קטל אבירם בוכריוהו כד שרי לשכלל יתה ושגוב צעיר בנוהיבד אקים דשחא כפתו מאר' די מליל בורא דיהושע בר נון:

ואמר אליהו דמתושב מתושבי גלעד לאחאב

וילך בדרך: ויוסף מלאים בקריאה וס' ויעמד במקום צר אשר אין דרך. ויוסף עוד יפתח. ויוסף יהונתן להשביע. רד קעילה. ויוסף אחאב. דבר אל אחז קרנא דיוסף יי' דבר. ובעת הצר לו דדה. ויוסף שאול לירא ויוסף בתיב ושאר ויכף:

ויעבור את הבעל. מוסף על עגלים של ירבעם: אסרה. חילל בית האלי. חילל אסר מבית אל כמו ישי בית הלחמי ולא נאמר הבית לחמי וכן יהושע בית השמשי בספר שמואל ולא הבית השמשי וכן בעפרת אבי העזרי ולא נאמר האבי עזרי ויש פותרין בית האלי על סקיל עליו קללות יהושע ארור הארס אשר יקים ובנה וגו' אמרו

רבותינו חילל מסל בנימין וירחו מסל יי' והושפט ומפני מה

ויעשה עמרי הרע בעיני יהוה וירע מכל אשר לפניו: וילך בכל דרך ירבעם בן נבט ובחטאתיו אשר החטיא את ישראל להבעים את יהוה אלהי ישראל בהבליהם: ויתר דברי עמרי אשר עשה וגבורתו אשר עשה הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל: וישב עמרי עם אבתי וויקבר בשומרון ומלך אחאב בנו תחתיו: ואחאב בן עמרי מלך על ישראל בשננה שלשים ושמונה שנה לאסא מלך יהודה ומלך אחאב בן עמרי על ישראל בשומרון עשרים ושנים שנה: ויעש אחאב בן עמרי הרע בעיני יהוה מכל אשר לפניו: ויהי הנקל לבתו בחטאות ירבעם בן נבט ויקח אשה את איזבל בת אחבעל מלך צדנים וילך ויעבד את הבעל וישתחוו לו: ויקם מזבח לבעל בית הבעל אשר בנה בשומרון: ויעש אחאב את האשרה ויוסף אחאב לעשות להבעים את יהוה אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו: בימיו בנה חילל בית האלי את יריחה באבירם בכורו יסרה ובשגיב צעירו הציב דלתיה בדבר יהוה אשר דבר ביד יהושע בן נון: ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד אל אחאב

וירע מכל אשר לפניו ידמה סהלך בחטאת ירבעם כמו מספר והוסף עוד לחטוא חטאים אחרים ואספר עוד שאם שהרע מכל אשר לפניו מפני לכתו בכל חטאת ירבעם כי היה ראוי שיקבל מוסר מפני מה טראה מבית בעשא ובית ירבעם ולפי שלא קבל כלל מהמוסר מפני זה ל להעיר מעט מחטאת ירבעם הנה ראוי ס שיאמר שהרע מכל אשר לפניו ויעיר ס מהענין כן מפני א אמרו וילך בכל דרך ירבעם בן נבט: ויהי הנקל לבתו בחטאת ירבעם. ר' ל' כי חטאת ירבעם היו קלים ו נקלים בעיניו אף ה הוסף על החטאים יי' האלו ולקח לאשה את איזבל והיא היתה בת אחבעל מלך צידונים והנה אפשר שהיה סס המלך ההוא א אחבעל או יהיה ה הרצון בזה בת אחבעל

בת מלך צידוניה ויהיה מלת בת מוסכת עצמה ואחרת עמה ר' ל' שנאמר בהיותה בת אחבעל והוא אלהי צידונים והרצון בו שלא כתגירה וכמוהו אמרו ובעל בת אל ככר ולא רי לו בזה אכלבם הוא הלך ועבד את הבעל שהיתה עובדת לו איזבל והשתחוה לו ואחר זה בנה מזבח לבעל בבית הבעל אשר בנה בשמרון ועשה עוד אסרה לבעל ועוד עשה אחאב להוסף להבעים את יי' אלהי ישראל מכל מלכי ישראל אשר היו לפניו: בימיו בנה חילל בית האלי את יריחו. ר' ל' כי בימיו בנה חילל סהיה מבית אל את יריחו וכת' אמת מה סקלל יהושע. אשר יבנה את יריחו כי כאשר יסרה מת אבירם בכורו ומתו כל בניו עד שמת צעירו כאשר הציב דלתיה ואף על פי ששם אחאב זה לא התעורר לירא את יי' אף סקד על חטאתיו:

ויהי חילל אלהי התשבי מתושבי גלעד. הנה זכר זה לעצם הפלגת חטאת אחאב שאעפ טראה קיום מה שיעד הנביא לומר הרע על חטאתיו לא סב מפני זה אל יי'. וראוי שתדע סבבה הסכימו קצת ר' ל' כי פנחס זה אליהו מפני מה שמכחו ביניהם מן ההתחלפות והנה נאמר בתורה שהפס ית' נתן לו את דריתו סלום

וירע מכל אשר לפניו

אחאב לחאכאח

אמר לו אחאב מי צדל משה או יהושע אמר לו משה שהיה רבו על יהושע אמר לו דברי הרב לא נתקיימו ודברי תלמיד נתקיימו והלא אמר משה ועבדתם אלהים אחרים ועבד את השמים והלא כל ישראל עבדו עזרם ואין השמים נעבדו קפץ אליהו ואמר ונשבע חיי אלהים הנה טל ומטר כי אם לפי דברי: אמר

עמדתו לפניו. מאבי רגל לעמוד לפניו בתפילה וכן אל המקום אשר עמד שם את פניו: כי אם לפי דברי. כתרנו אלהיתו כד אמר כי לא בא המטר לפי רבנו כי האל אמר לו תחילה לך הראה אל אחאב ותתנה מטר אף לפי דברי אל עד מאד במכות האל: ונקתרת. טל ידעך אדם שם: והיה מהנחל תסתה. והיה חיותך זה כי מהנחל תסתה והעורב יכלולך: ואת העורבים צויתי. עורבים ממם והם העופות הסחורים וטעם צויתי שמתני בלבם ל להביא לחם ובשר שתי פעמים ביום ואין לשאול מאת היו מביאין לו כי באמת ממקו כשר היו מביאין לו והרבה כשרי היו בישראל שאומר והסאתי ב בישראל טבעת אלפים כל ה הערבים אמר לא כרעו לבעל וכל הפה אשר לא כסף לו ודברי רז"ל יא שהיו מביאין לו משלחנו טל אחאב וים אומרים משלחנו טל יהושפט וים העורבים סחורים כמו עורבי מערב ונהנה הכתוב אומר ונקתרת טל ידעך אדם שם סהרי ראינו כי אחאב היה מ מחכם אחריו כמו שאמר אם יש גוי וממלכה וגו' ואולי הסוחרים ההם היו תסתירים אותו: צרפתה אשר לצידון. לפי שם צרפת אחר וזהו טל עליו אשר כנענים עד צרפת וזה צרפת שאמר הקב"ה לאליהו סילך שם הוא סמך לצידון ו והיא טל ישראל: הנה צויתי שם אספה למנה לכלכלך. אם נאמר

דברי ג' וס' נכבד לעיל בהאי סיפרא סימן: ובשר ח' וס' נכבד הזריע: קוס ט' וס' נכבד ביושע סימן: לקחי ג' וס' יערף כעטר לקחי. לקחי נא לי פת לחם. ותאבר וך לקחי. ואולקחי ואטעם: קיום הווא יי אלהי ישראל וימשמשנא קדמוהי אם יתי שניא ואילין טלא ומטרא אלהן כד אימר: והווא פתגם נבואה מן קדם יי עמיה למימר: איוול מבא ותחפני לך לקדומא ותטמר בנחלא דכרית רי על אפי ירדנא: ויהי מנחלא תשתי וית עורביא פקידית לסוברותך תמן: ואול ועבר כפתגמא דיי ואול ויתב בנחלא דכרית רי על אפי ירדנא: ועורביא מיתן ליה לחמא ובסרא בצפרא ולחמא ובסרא ברמשא ומן נחלא שתי: וזהו מסוף יומין ויביש נחלא ארילא ויהו מטרא בארעא: והווא פתגם נבואה מן קדם יי עמיה למימר: קום איוול לצרפת רי לצידונא: וריתב תמן הא פקידית תמן אתתא ארמלתא לסוברותך: וקם ואול לצרפת ואתא לתרע קרתא ותא תמן אתתא ארמלתא מגבבא אעין וקרא לה ואמר סבי בען לי זעיר מיא בטנא ואשתי: ואולת למיסב וקרא לה ואמר סבי בען לי פתא דלחמא בידך:

סכתן בלב האמנה לכלכלו לא היה זה כי הוא לא היה לה במה שתחיה הוא לא עי הכס אבל להיותו הבין מדבר האל כן כמו שאמר לו גם כן ואת העורב צויתי לכלכלך שם וכיון שראה אליהו כי לא היה לאמנה במה תחיה הוא עצמה כש שתכלהו ידע כי מה שאמר לו האל צויתי שם על ידי נס הוא שאמר משה דברו וברכתו בבית האלמנה שתוכל לכלכלו לפיכך אמר לה כה אמר יי אלהי ישראל כד הקמח לא תכלה וצפתת השמן לא תחסר. ואמר בדרם כי זאת האלמנה אמו טל יונה הנביא: לקחיכא לי. הלמד מעמדת בעניא: אם

חיי. למה שמכחו כאן אלא מהלכו אליהו ואחאב לנחם את חיאל באבלו אמר אחאב לאליהו איפטר טקללת התלמיד נתקיימה וקללת משה רבינו לא נתקיימה ס' וסרתם ועבדתם אלהים אחרים וחרה ר' יי בכס ועבד את השמים והרי כל ישראל עובדי עז ואין גשמים נעדרין מיד ויהאם אליהו וגו': ונקתרת. מפני

אחאב ואחזבל: ויבם הנחל. כרי סירע צורך הגשמים ויטרח לגלות מהיה קמה ב בעיני הקב"ה שישראל מרויין מתים ברעב: צרפתה. שם העיר: צויתי שם. בפמליא מלי שתכלכלך שם אספה אלמנה: הקינא לי מעט מים. הוא לא היה מכיר באלמנה שאמר לו הקב"ה ולמד מאליעזר עבד אברה ואמר אותה שתתן לי מים לשתות היא ה האלמנה: מעט

אם
אחכא
אחכא
אחכא

רלבב

טלום ואמר הנביא בריתי היתה איתו ה החיים והטלום ולזה ידמה סכבר נתן הטלם לפנחם ארך ימים כ כפלא ונהנה מצאנו מהיה כהן בימי פילגש בגבעה ובימי דוד מצאנו כתוב ופנחם בן אלעזר כגד היה עליהם לפניו וי' עמו וכבר בארנו בספר ספטים כי הוא היה מלאך יי מנראה אל גרעון ואל יפתח והיה נוסא אותו רוח יי כמו מלאך יי כמו שמצאנו גם כן באליהו ולזה

אמר ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך יי צבאות הוא ולזאת הסבה אמר לפניו וי' עמו ונהנה מצאנו באליהו שאמר לט' יח את נפשי כי לא טוב אכבי מאבדו ר"ל שאין לו לחיות תמיד בזה העולם אבל ימות כדרך כל הארץ כי לא טוב מאבדו גם כן טלאת מת בעת אשר לוקח מעל ראש אלמנה וזה בא מכתב אליהו אל יהורם בן יהושפט כמו שנזכר בספר דה ונהנה יתבאר כי זה היה אחר זה לפי שאליפע לא היה כביא כי אם אחר שלוקח אליהו מאתו כאמר חיה רוח אליהו על אליפע ונהנה מצאנו כי אליפע נבא בימי יהושפט כאמר חיי אשר עמדתו לפניו כי לולא פני יהושפט אכי נוסא וגו' וזה לאות כי אליהו היה חי אחר זה ואם אמר אומר כי כבר כתב זה אליהו קודם מותו ובא המכתב ליורם אחר מות אליהו אמרנו לו בלתי אפשר הוא זה כי כבר נכללו בדברי ההם ענינים לא יתכן שיאמרם הנביא קודם היותם והוא מה שגנחו על טלא הלך בדרכי אבותיו הטובים והרג את אחיו בית אביו הטובים ממנו ויעד אותו שיטיצו עונם כפלא על זה כמו שנזכר שם וזה לא יתכן שיעד בו הנביא קודם העשות החטאים כי אף על פי שיראה הנביא באים אחד סכבר יחטא חטא מה הנה האיש ההוא יוכל להטמר טלא יחטא כי הטי לא יכריח האדם שיחטא וסמחו בעל בחירה כרי שימלט מהרעות הנפשיות והנפשיות כמו שצאנו בפליטי מספר מלחמות יי ונהנה אם לא היה יכול להמלט מזה לא היה ראוי שיענש עליו כי הוא אנוס בעשיית החטא ההוא וזה מבואר מאד ולזה הוא מבואר כי לא מת אז אליהו ולא נעשית בקמתו במה שאמ' קח נא את נפשי ולזה תמצא מאמ מלאכי הנה אכני שולח לכם את אליה הנביא עם הא הידיעה ולפי שמצאנו זה הארץ הנפלא מן החיים ליהו ונהנה מצאנוה גם כן לפנחם כמו שזכרנו ומצאנו בסנהיה נפשות רוח יי אותם כאילו הם מלאכי יי ומצאנו בבית החיים לפנחם כמו שזכרנו הנה מן הראוי שנאמר כי פנחם זה ליהו כי יותר ראוי שיוכח זרות אחד משוכחו שני זריות ונהנה אמר שהוא מתוסב גלעד כי שם נתישב בימים ההם ונהנה היה דרך פנחם שהיה נעלם זמן ארוך מהאנשים ואח"כ היה כראה כמו שיראה במה שזכרנו בספר ספטים: אם יהיה הסנים הלא טל ומטר כי אם לפי דברי. הנה מדרגת הטל בתקופה היום כמדרגת המטר בתקופות המנה כי כמו שהמטר עני בתקופת הקרה ולזה כן הענין בטל ולזה הוא יורד חלל סוף החלק הפני מהלילה והפליג אליהו בשליחות הסם למנוב מהם טל ומטר בכללות כל הסנים ההם לא בעת שיאמר אליהו בשליחות הטי כי הטל לא יעבר אפי' שם היובם: ונקתרת בבחל כרית. הנה זה עדות כי הטי יעשה מה שיעשה בסבות הנאותות ולא יחדם דבר כנגד הטבע אם לא בעת הצורך ולזה רצה הטי שיסתר שם מפני אחאב וסבב הטי שניע לו שם מזונו על יד העורבים והם עופות טמאים כרי מלא דעהו אדם שם ואין לשאל איך היה יורע אליהו כי הבשר ההוא כמרה כי הטי רצה שיאכל מה שיביאו לו העורבים עם סכבר היה אפשר שסבב הטי להאכילו על ידי העורבים דבר טהור וכשר ואין מהיה הנס לא היה בזה חטא כי לפי שעה יתכן לעבור על קצת המצות באמצעות הנבואה כמו שנבאר בתורה: קום לך צרפתה אחר לצידון. לפי שהיה שם צרפת אחרת באמרו וגלות החל הזה לבני ישראל אשר כנענים עד צרפת אחר צרפתה אחר לצידון: הנה צויתי שם אספה אלמנה לכלכלך. ר' על דיומפת כי לא היה לה דבר תכלכלו בו כמו שכתבאר אחר זה ולפי שאמר לו הטי שהיא תכלכלו ורצה אליהו לקחת המים והלחם מיד האלמנה:

אם ים

אס ים לי מעט. כל דבר עוב בין פרוסה גדולה או קטנה: כי אם מלא כף קמח י
מאכנו עוב עדיין. ומלא כף תרנג' מלא פסת ידא: ומתנו. אחר שנאכלו נמות
כי אין לנו מה נאכל עוד: עשי כדברך. מתעשה אותו מלא כף ועשי לי ממנו עוגה
קטנה כיוספיק הקמח לי ולך ולבנך ומה שאמר בראשונה כי רעב היה כי לא

אכל באותו הדרך ויש דרם לפי
סהיה כהן שתוציא לו מז העיסה
חלה תחילה: לא תכלה. ככתב
בהא ונקודו כבעל אלף ועיניו
לסוף כליון וחסרון כבעלי ההא:
עד יוסתתן יי. כתוב בלון כמו
לתתן עם וקרא בלא בון תת
ועיניהם נכונים וכבר כתבנו
דעתינו בכתוב וקרי כי בגלות
נשתבשו הנסחא' והיו מוציאין
בנסחא אחת כך ובנסחא א'
אחרת כך ולא עמדו על בירוס
וכתבו האחת מתבפנים והאחרת
מבחוץ: ותאכל היא והוא.

הכתוב הזכר בתחילה והקבה
באחרונה והקרי להסך וסנייהם
ענין אחד כי סנייהם אכלו אבל
מנהג הלשון הוא כסוזכר זכר
ונקבה כאחד יפול הלשון על
הקודם אם זכר ואם נקבה ו
והראשון הוא העיקר לפי כזכר
בראשונה כמו ותרבר מרים
ואחרן ותכתב אסתר המלכה
ומרדכי היהודי קיים עליהם
מרדכי היהודי ואסתר המלכה
וכן זה ותאכל היא והוא כי היא
העיקר ואעפ' שעל ידי אליהו בא
לה הנס. וכבר הוא והיא כתי'
בזכות אליהו אכלו: וביתה.

בנה ואחרים בני ביתה אבל
למעלה לא אמר אלא לי ולבני כי
לא היה מספיק אלא לסנייהם
לכד והם קודמין לשאר בני ה
הבית: ונפחת השמן לא חסר.
לגזירת פעל בצרי כמו כי חפץ
בבת יעקב ואמר חסר לשו' זכר
כי טעמו אל השמן ולמעלה אמר
לא תחסר לשו' נקבה טעמו על
הנפחת והענין אחד כמו ס'
שאמר למעלה הוא מנהג הלשו'
ברוב להיות טעם הפעל אל
הדבך וכמעט יהיה הפעל אל
הדבך כמו כי היתה אליו פני
המלחמה קול נגידים נחבאו
קשת נגורים חתים: עד אשר לא
נותרה בו נשמה. יש מי שאומר
מלא מת מכל וכל אלא היה
חלו חזק מאד עד שנעברה כ
כסיתו ולא היו מכירין ממנו
פוס סימן חיות לא בנשימה ולא
בדפיק הנדנים עד שחשבה אמו
כי מת הוא וכן הוא אומר
ברכא לא נותרה בי נשמה אבל

אותו הוא על דרך הפלגה והכחן כימת מיתה גמורה כמו ססוברין בני העולם:
להזכיר את עובי. כמרומה כיעל ידך כזכר עובי שמא לא עברתי לפיכך כראוי
ועל כן הזכיר לי האל עון סים לי והעניני האל בבטיסמת: הגם אל האלמנה.
כלומר אפילו על האלמנה פקדת העון כמו שאחיה פוקד היום עונם לישראל
בעצירת הגשמים ואפ' על זאת האלמנה פקדת עונה להמית את בנה לא תחיהו
בזכותי שאני מתגורר עמה ויונתן תרגם בדם על ארמלתא רי' אלא דר עמה לא
יתבאם לה ולא ימות ברה וזה סיוע למה שכתבנו כי לא מת מיתה גמורה:

מתגורר עמה. כמו עס לבן גרתי והוא מבין התפעל: ויתמודד. מענין מדה
מבין התפעל כלו' עס עצמו במדת הילד כשנשתטח עליו כעני' סל' באלישע וישכב
על הילד וישם פיו על פיו ועיניו על עיניו וכפיו על כפיו והענין הזה שתהיה תפלתו
בכונה ויתר על הילד כששוכב עליו ויתמודד עליו ועד' הזה ויעתר יחזק לוי'
הוא ואפשר ב' כי עשה כן להכניס עליו ולחממו בחום הטבעי היוצא מפיו ומבשרו
יותר כי בפעם השלישי נענה ובעל פעם מהשלשה פעמים היה קורא יי' אלהי הסב
בא כפעם הילד הזה על קרבו וענין תשובת הפסע על קרבו תשובת נשימתו והרגשותיו שבתלו וכן ויאכל ותשב רוחו אליהו ורומים לו.

ותעשה ד' בקריאה וס' ותעשה לך אלהים אחרים. ותלך ותעשה
בדבר אליהו. ותעשה לך שם כהיום הזה. ותעשה אדם בדג: ודך ד' קבץ וס' נמסר בספר שפטים
סבן יא: יפסוק אית כהן וקרא ויאמר וס' ויקרא אחרן ויאמר חג. ויקרא שבשון. ויצבא מאד ויקרא

ותאמר חי יהוה אלהיך אם ישי לי
מ'עוג כי אם מלא כף קמה בכר
ומעט שמן בצפתת והנני מקששת
שנים עצים ובאתי ועשית יהוה לי
ולבני ואכלנו ומתנו: ויאמר
אלה אליהו אל תיראי באי עשי
בדברך אך עשי לי משם ענה קטנה
בראשונה והוצאת לי ולך ולבנך
תעשי באהרנה:

כי כה אמר יהוה אלהי ישראל כד
הקמח לא תכלה וצפתת השמן לא
תחסר עד יום תתן יהוה גשם על
פני האדמה: ותלך ותעשה כדבר
אליהו ותאכל הוא והיא וביתה
ימים: בד הקמח לא כלתה וצפתת
השמן לא חסר כדבר יהוה: אשר
דבר ביד אליהו:

ויהי אחר הדברים האלה חלה בן
האשה בעלת הבית ויהי חליו חזק
מאד עד אשר לא נותרה בו נשמה:
ותאמר אל אליהו מה לי ולך
איש האלהים באת אלי להזכיר את
עוני ולהמית את בני: ויאמר
אליהו חגי לי את בנך ויקחנהו
מחיקה ויעלהו אל העליה אשר
הוא ישב שם וישכבוהו על משתו:
ויקרא אל יהוה ויאמר יהוה אלהי
הגם על האלמנה אשר אני מתגורר
עמה הרעות להמית את בנה:
ויתמודד על הילד שלש פעמים
ויקרא אל יהוה ויאמר יהוה אליהי

אלי ויאמר. וקס וילך צרפחה. ותלך לקחת. והגם על האלמנה ויתמודד על הילד. וקרא אסא אל
י. ויחל יונה לבוא בעיר. גבראל הכן להלו את הבראה:

מעט. כמו עונה: מלא כף. תורגם וכתב מלא פסת ידא: בצפתת. בוטוי' לא
בלעז כמו שאמר בסוף כפחת המים אשר מראשותיו: ומתנו. מסס ולהלן
נמות ברעב: עונה קטנה בראשונה. מדרש אגדה ים בבראשית רבה בתאמר
לאה בנר: חלה בן האשה. כדי שיצטרך למפתח מלתחית המתים כראיתא

בשילהי אגרתא ד'
דחלק: להזכיר את
עובי. עד מלא באת
לי היו סוקלין מעשי
ומעשה עירי והייתי
ראוייה לנס משבחת
לכאן לא נחשבת ל
לכלום ואין צדקתי
ניכרת וכן בלוט הוא
אומר ואכילא אוכל
להמלט ההרה אבל
אברהם מלא תהא
זכותי נזכרת אכלו:
ויתמודד. לשון מדה
פשתטח עליו: ויהי

דל לב

אס ים לי מעט. הוא
מענין עונה ואמרה
שאין לה סוסר דבר ע
עונה אך יש לה מעט
קמח בכר ומעט שמן
בצפתת: ואכלנוהו
מתנו: ר' שאמר זה
ימותו כי אין לה מה
לאכול מפני חזקת ה
הרעב: אך עשי לי
מסס עונה קטנה ב
בראשונה. הכה כזה
לה אליהו זה כי מפני
כלכלה אותו יביא השן
הברכה בקמח ההוא
ובשמן ואם תעשה לה
ולבנה תחלה יכלה
הקמח והשמן בו:
ותאכל הוא והיא ובית
ומים. הקדים הוא
תחלה כמו שאמר לה
אליהו. וזכר טענה
אחת אכלו מזה ולא
כלתה כד הקמח
ונפחת השמן לא חסר
והנה היה זה המופת
בשכנת האויר אשר
בדר לקחם והאויר
אשר בצפתת לשמן
כמו הענין בהסך
המטה לכנס: ויהי
חליו חזק מאד עד א'
אשר לא נותרה בו
נשמה. ר' שהסבירה
המות מפני החלי ל

לחזקו: באתה אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני. אמרה זה כי מפני היות
אליהו נקי מן החטאים הגה בהיותו עמה יזכר עונה לפי שאינה צדקת כמוהו
ואפשר שאמרה זה מפני שהאיש השלם ידקדק עמו השן מאד ויענישו ויתר על
חטאיו ממנה שיעניש איש אחר כמו שזכרנו בדבר הכבוא חזקן אשר בבית אל ולזה
יתכן שאם לא היה עם אליהו היה השן מעלים עינו מחטאיה אך מפני היותו עם
ידקדק השן בכל הנעשה בבית אשר הוא עם ויהיה זה סבה להגיע עליה העונם:
מתגורר. מענין גר לדר: ויתמודד על הילד שלשה פעמים. ר' שנסתטח
אכלו ועשה עצמו מרה לו בשם עיניו אכל עינו ופיו אכל כפיו וכן
בזה הדרך כמו מעשה אשע בכך הסוכמית כאילו ירצה בזה שתבא הרוח מאברי
הכבוא אל אברי הילד: תשב

לכבד אשתו כל' שהיתה אשתו לגברו בעת תפלתו כרי סוכין תפלתו עליה כי עקר'
כי רוב פעמים הנסים נעש' עי' מעט תחבולה מדרך העולם: שלם פעמים. ולא הוצרך יותר
בא כפעם הילד הזה על קרבו וענין תשובת הפסע על קרבו תשובת נשימתו והרגשותיו שבתלו וכן ויאכל ותשב רוחו אליהו ורומים לו.

אמר נתן להם. פירו' נתן להם בדברו שאמר להם בחרו לכם הפר האחד ועשו ראשונה או פירוש אשר נתן להם אחאב כמו שאמר אליהו ויתנו לנו שני פרים ונתתם להם אחאב ויש בדברי אברהם דברים רחוקים מן הסכל כי כסברו את הפר האחד ובאו לקחת אותו לא יכלו לזוז אותו מתקומנו עד שאמר לו אליהו לך ממנה אמ' לו הפר לאליהו אני

עמהם אמ' לו הפך לאלהיו ואני
וחבירי יבאנו מבטן אחד וברלנו
באבוס אחד הוא עלה לחלק
האל ושם האל יתקדם עליי ואני
פליתי לחלק הבעל להכעיס את
בוראי אמר לו אלהיו לך עמהם
פסם פסמו של הקדוש ברוך
הוא מתקדם על זה שמיני כך
מתקדם עליך אמר לו וכך אתה
יועצני איני זו ממקומי עד ש
שתמסרני בידם הה' אשר נתן
בידם ויפסחו על המזבח אשר
עשה. תרגם יונתן ואטטנו על
איגור' דעברו ופסוטו עשו עצמם
הפסזים וכאשר' הולכים ופסדים
על המזבח ופידום אשר עשה
דרך כלל כמו אשר עשו כלומר
אשר עשה ישראל: ויהתל בהם
אלהיו. בא רגש כמספטו
והאשר רפים וענינו כי התלוצץ
ואמר להם דרך ליבנות קראו
בקול גדול: כי פיהו וכי סב.

ט"ח ודברים יס' ע"ש אחרים
ואינו פונה לכם ופירוש מ"ב
פירושו שגמ' הע' תשג' ומס' קל'
אם יב' לה למ'ים מ'יו' פ' פ' פ' פ'
כפ' א' וכן מ'ב פ' פ' פ' פ' פ'
א' י' ל' א' י' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ל' ה' פ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
א' פ' פ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ל' ב' פ' פ' פ' פ' פ' פ' פ' פ'
י' ה' ה' א' א' א' א' א' א' א'
ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ב' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
י' מ' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
ה' פ' פ' פ' פ' פ' פ' פ' פ'
ל' א' פ' פ' פ' פ' פ' פ' פ' פ'
ה' ה' פ' פ' פ' פ' פ' פ' פ' פ'

לעצמם כדי להראות העם כי אז ענה אותם ויקבל תפלתם או יהיה הגדירה
ממשפטו העבירה: ויתנבאו. דברו דברי התולים סהיה מנהגם לאחר לפני הבעל
ותרגמו ואיטטו: עד לעלות המנחה. עד שעת קרבן מנחת הערב: ואין
קטב. סאם היה להם מקטב היה ענה אותם קטב כמו והקטב קטברב קטב:
וירפא. דרך הסאה אמר לשון רפואה לנבות הריסת הבנין. וכן כיעלתה ארוכה
לחומת ירושלם. וכן ויואב יחיה את שאר העיר: את מזבח יי' ההרוס. אמר כי
מזבח היה מס מקדש שנבנה לשם יי'. ואמרו בדרש כי זה המזבח בנה אותו שאול
והוא מה שאמר והנה מזב לוויד. והיה זה המזבח הרוס כי הרכו עובדי הבעל
לכל המזבחות שנבנו לשם יי' בשעת היתר הכמות ועתה מעשה ירבעם
העלים מעם מהקריב במקום אחר אל או בבית אל או ברן והרכו המזבחות כמו
שאמר אליהו את מזבחותיך הרכו ובה אליהו מזבח והקריב עליו בשעת איסור
הכמות לצורך טעה ויש מפרשים וירפא את מזבח יי' ההרוס כי בגם טעמה
על ידו שבו בני ישראל בתשובה ונחזו זבחים במזבח יי' שהיו הרוס ומכע מהם:

ראשנה' וס'מ' וישם את השפחות. והיבלרחה ויתן יד. והקריב את אשר לחטאת. כל הפקודים לכחנה יהודה' ויהי לבני אהרן. כחרו לכם הפר האחד. ושלמתי ראשונה משנה. ומדתי פעלתם. כמעל הזה ראשנה. והקריב אליו פר שגא. כמעל. ומלך. ושלמתי. ראשונה כתיב מל ביו' וא'לף. ויהי לבני אהרן

וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְנָבִיא הַבֶּעַל בְּחֵרוּ
לָכֶם הַפֶּה הָאֶחָד וְעָשׂוּ רָאשֵׁנָה כִּי
אַתֶּם הָרַבִּים וְקִרְאוּ בְּשֵׁם אֱלֹהֵיכֶם
וְאֵשׁ לֹא תִשְׂימוּ: וַיִּקְחוּ אֶת הַפֶּה
אֲשֶׁר־נָתַן לָהֶם וַעֲשׂוּ וַיִּקְרְאוּ בְּשֵׁם
הַבֶּעַל מְהֵבֵק וְעַד הַצְהָרִים לֵאמֹר
הַבֶּעַל עֲנֵנוּ וְאַיִן קוֹל וְאַיִן עֲנָה
וַיִּפְסְחוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר עָשָׂה:

וְיִהְיֶה בַּעֲהֲרֵים וִיהְיֶהל בְּתֵם אֲלֵיהֶם
וְיֵאמֹר קִרְאוּ בְּקוֹל גְּדוֹל כִּי־אֱלֹהִים
הוּא כִּי־שִׁיחַ וְכִי־שִׁיגֵלוּ וְכִי־דֶרֶךְ לֹ
אֲלֵי־יֵשֶׁן הוּא וְיִקְץ׃ וְיִקְרְאוּ בְּקוֹל
גְּדוֹל וְיִתְגַּדְּדוּ כַּמִּשְׁפָּטִים כַּחַרְבּוֹת
וּבְרַמְחִים עַד־שֹׁפָר דָּם עֲלֵיהֶם׃

וַיְהִי כַעֲבֹר הַצְהָרִים וַיִּתְּנָם אֶדְנָה
לְעֹלֹת הַמִּנְחָה וְאֵין קוֹל וְאֵין עֲנָה
וְאֵין קֶשֶׁב: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵינוּ לְכָל־
הָעָם גִּשּׁוּ אֵלַי וּגְשׁוּכֶם הָעַם אֵלַי
וִירְפֵּא אֶת מִזְבְּחֵי הוֹהֵה הָהוּם:

ג'
ג'
ג'

ג'
ספוחת
אין
ל
יב' ל

ז' . ז'
ז' . ז'
מיוחל
ל

ד חטוד
ספהחל
ר'

ז' . ז'

ראישנה כתיב ב'ז' בתר א'לף. ושאר ראשנה כתיב ח' ו'ו'. כהבקר ג'סמ' נכסר בסוף שמואל: כהדרים יב'סמ' כ' אתי אכלר האנשים. עד בא יוסף כהדרים. והיית במשש. ויהי כהדרים ויהל' כשלנו כהדרים. קימו ונקלה כהדרים. ויצאו כהדרים וכן הוד ששה שכור. בחור שוד כהדרים. והבאתי השמש כהדרים. כי עזה עזובה תדוה. וכלילה מששו כהדרים. איבמ תרעה איבה תרביץ:

דל'בג

הדם הוא מהדברים
המיוחדים למאדים

זוהי אמר להם דרך התול עיקראו בקול גדול כי אלהים הוא מי סויריד כחו על
ההבעל והוא המסרת העליון ולזה הוא רחוק מאד מכס ועוד סבה אחרת
סבב שלא יסמע אתכם והוא כי סיוח וכי סייג לו והנה סיוח סרסו נסח כמו פיה
ורסו נפח והרצון בו סהעקר כחו כמו ונסחתם מעל פני האדמה כי הסמך והסמך
ססתתפו מאד בהוראות התביה אשר הם בהם והנה עקירת כחו תהיה בהיותו
בבית מלחמתו או בבית נופל או מה סידמה לזה. או ירבה בשיח עקירת התבועה
הוא בהיותו עומד בצ' הושר והנזירות וסג' גם כן סרסו נסב בסמך והוא מעצין
זורות כי אז יחלס כחו להתבוע ביושר ולפי סייס בו אלו הסכויים בתבועתו אולי
ססן הוא עתה סאין לו כח וייעץ עם מה סתעירו כחו כסתקראו לו בקול גדול. אז
יבנה בו כי סיוח לו והוא הרבור עם זולתו וזה מסל למבטום אשר יהיו ממנו
מסרתים ואז יתערב כחו בכסם. וכי סייג לו והוא הסגת מסרת אחר בדרך
יירבוקו יחד ויתן האחר הכח לסגיי וכי דרך לו לל' סיפרד מהמבט או מהירבוק
ומביתו או מבית כבודו או סליטתו או זולת זה מממה סידמה לו. אולי יסן הוא
ותה סאין לו כח מפני היותו בבית נופל וייעץ אס תקראו בקול גדול ולזה האמינו
וכבאי הבעל וקראו בקול גדול כי כן היה דרכם לאלו הסבות אשר זכר להם
וליהוה וזה היה בתכלית הסגפון והסגנות. הנה זה הוא הבאור הנאות מאד בזה *

ואלהים לפי מחשבתכם ויסלנו סיח ותפלה ר"ל שיקבל התפלה ויסיג לו כי
 יתן יסן הוא ר"ל אחר שים לו הפעלות התכונה שמא יט לו גם כן הפעלות הטינה
 קראו בקול גדול להיות זה מנהגם כשיבקשו דבר מהבעל וכדי שתכלס הבחינה
 מועל העצים ואם לא יסמיו. וידמה סהיה היום ההוא יום מאדים ולזה רצה
 הסמיכות כי אז תשוב המתסלה לנשד שהוא מסתתף גם כן במסלה בסאר
 ואלכ רצה לבחון מי הוא האלהים בדברים היוצאים מהטבע כי זה ממה שלא
 היה אחאב בעת קראס הבעל עננו: ויתגדדו. ר"ל חתכו בשרס בחרבות וברמחיס
 איין קול ואין עונה ואין קסב. ר"ל שלא בא שום קול מהבעל ולא ענה אותס בזולת
 ח "י ההדק. ר"ל טבה הפעל העלה רפואה אל מזבח "י ההדק ביסר אש שלא
 ע בעברס ע"ז ואז הדקו כל המזבח סהיו פס לפי כאמרו את מזבחותיך הדקו
 ויעס

152

כמספר שבטיו יעקב. שתועיל זכות השבטים בדבר הזה ועשהו השם בתפלתו או להראותם כי שנים עשר שבטיו בני יעקב עליהם להיות מחוזרים ודבקים ב' להעלות במזבח אחד לא כמו שהיו עושים עתה כי שני השבטים היו מעלים עולה במזבח י' והשאר במזבח הבעל לפיכך בנה לעיניהם המזבח משנים עשר שבטים וטעם אשר היה דבר י' אליו

לאמר ישראל יהיה שמך כי ב בית אל שבנה סם יעקב אבינו מזבח ל' לאמר סם ישראל יהיה שמך כרי להגדיל סם זרעו אם יהיו דבקים בו כי ישראל הוא סם סדרה כמו שאמר כי סרית עס אלים ועס אנשי וכו' במקום שבנה יעקב אבינו מזבח ל' לאמר לו סם שמך ישראל עשו הס עגל וכו' סם מזבח לבעל ודבריו רבותינו ז"ל ישראל יהיה שמך למה נאמר כאן לפי שביום סבגלית מכה על יעקב בבית אל וקראו ישראל בו ביום אמר לו גוי וקהל גוים יהיה ממך עתידים בניך להקהל כשאר הגוים ולבנות מזבח ולהקטיר קטרת עליו ב בשעת חיסור הבטן ואיני מתרצה בדבר: ויעש תעלה. עשה הפיר' סביב למזבח סילכו בה המים ורחב התעלה כשיצו מקו זריעת סאתים ושיעור חמשי' אמה על חמשים אמה: מלאו ארבעה כדים מים. אמר זה להגדיל הסם שתכל האם במקום המים ולא תכבה ק' כי תלך המים וכו' לתת שנים עשר כדי מים מהריאם להם שנו ושלשו ושלשה פעמים ארבעה הם שנים עשר כדים כטעם שנים עשר או אבנים למספר שבטיו בני ישראל ומה שלא כוה לתת בפעם אחת שנים עשר כדי מים אלא בשלשה פעמים כנגד האבן שהם שלשה שהתפלל לאל ואמר אלהי אברהם יצחק וישראל: ויצקו. צווי שלם וכמשך פ'א הפעל בטעם כמו מסכו וקחו לכם שאף וברש' חליטע יצק מים על די חליהו וכעשה כס וכעשו עשרה ארבעותו כמעטות וכתמלאת התעלה מים ס' אמר ויצקו וה' אשר יצק מים על די חליהו: וילכו המים סביב למזבח. המים שספכו על העולה ועל העצים הלכו על המזבח סביב כי באמצע המזבח היו העצים והעולה: מלא מים. כוה חליהו למלאות מים או הוא בעצמו מלא אותה והמים האלה לבר המים עשר כדים: בעלות המנחה. בבית פירוש בשעת מנחת הערב: ודברך. כתיב ב'ור וקרי בלא יור והענין אחד אלא שזה יחיד וזה רבים וטעם ודברך שלא יאמרו מדעתי עשיתי כל מה פעמית ומה שאני כושה בכל זמן מדברי הנסים הסדרי כשפים או קסמים ואם תעניי באם סידר מן השמים ידעו כי כל מה שאני עשה ברוכך ובטחוני כך אני עושה וידעו כי אתה אלהים בישראל ואני עורך לא כעגלים שהם עובדים ודבריו רבותינו ז"ל ודברך עשיתי שלא יאמרו חליהו מקריב במנחה בשעת חיסור הבטן ודברך עשיתי ברבורך עשיתי: ענני י' ענני. הכפל לחזק כמו שהוא בכל מקום שאין לו טעם אחר וכן אל אלהים י' אל אלהים י' וכן דרך כל מתפלל לשנות דבריו ולשלם כמו י' שמעתי י' סלחה י' הקשיבה והדומים להם וית' קבל כלותי י' באשתך קבל כלותי' במיטרא כלומר כלל בתפילתו עתה ענין המטר שהיה עתיד להתפלל עליו בו ביום ורבותינו ז"ל אמרו ענני י' באם ענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם ועוד בדרש בדבריהם ענני בזכות ענני בזכות תלמידי: וידעו העם הזה כי אתה י' האלהים. וכאשר תשלחני לבשר לעתיד לבא יאמרו כי אלה היום תענני: ואתה הקיבות את לבם אחורנית. פירש הגאון רבכשריה לבס שהיה אחורנית תסב אותו אליך עתה אם תענני ויש מפרשים לבס אחורנית מאמונת הבעל וידעו כי סקר כסכם ויש לומר אם תענני דעו כי אתה האלהים לברך ואתה שלא הראית להם עתה מופת גלוי סיכרו כי אתה אלהים ידמה שאתה הקיבות את לבם אחורנית.

וכן אמר משה אם כמות כל האדם ימותון אלה ל' י' פלחני וכן אמר מיכה אם טוב תקוב בשלום לא דבר י' כי ועוד דעו אותה הקיבות את לבם כי היה לך להכין את לבם לטובה ואין ראוי לסמוך על זה הפירוש כי הבחירה נקבה לבני האדם כמו שכתוב הנה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת הרע האדם יבחר במה שירצה ורבותינו ז"ל אמרו גם כן הכל בדי שמים חוץ מיראת שמים והחכם הגדול הרמבם ז"ל פירש כמשעמו מנעת מהם התשוב לרוב פשעם כדי שיקבלו עונשם על דרך ויחזק י' את לב פרעה וכן כי הקשה י' אליהם את רוחו ואמץ את לבו והדומים להם ויכתוב תרגם וידעו עמא הדין במעבדך לחן כיסא וגו' כבשמוד: לחכה יבשה אותם עד שלא נשאר בתעלה סוס לחות: י' הוא

אמר היה דבר י' אליו לאמר ישראל יהיה שמך. למה נאמר כאן לפי שביום סבגלית מכה על יעקב בבית אל וקראו ישראל בו ביום אמר לו גוי וקהל גוים יבאו ממך עתיד בניך להקהל כשאר הגוים ולבנות מזבח ולהקטיר עליו בשעת חיסור הבטן ואני מתרצה בדבר ובראיתך רבה יתעלה פושד בלעז: כבית סאתים רחבו

בית סאתים מלא על חמשי' כחצר המסכך: כדים מים. להגדיל את הנס: שלשו וישלשו. ויצקו איש על ידיו וכעשו ארבעותו כמעטות וכתמלאת התעלה הוא ס' אמר פה ליטע בן ספט אשר יצק מים על די חליהו וכעשה כס במים על די חליהו ראויו הוא טעם הנס במים על די חליהו ודברך עשיתי. מהקדמתי בבמה בשעת חיסור הבטן: ענני י' ענני. ענני באם ענני במטר כך תירגם ויכתוב רבותינו אמרו ענני באם ענני שלא יאמרו מעשה כשפים הם: וידעו כי אתה י' ואני עורך ובשעת חליהו לבשר לעתיד לבא יאמרו כי אלה היום תענני: ואתה הקיבות את לבם. כתת להם מקום לסור מאחריך וברך היה להכין ל לבם חליך ומדרש אברה אם לא תענני אף אני אהיה כופר ואומר אתה הקיבות את לבם וכן אמר משה אם כמות כל האדם ימותון אלה אף אני כופר ואומר לא י' פלחני לדבר את ה תורה והמדות והן

ויקח אליו השמים עשרה אבנים כמספר שבטיו בני יעקב אשר היה דבר יהוה אליו לאמר ישראל יהיה שמך: ויבנה את האבנים מזבח בשם יהוה ויעש תעלה בבית סאתים וזרע סביב למזבח: ויערך את העצים וינח את הפך וישם על העצים: ויאמר מלאו ארבעה כדים מים ויצקו על העלה ועל העצים ויאמר שנו וישנו ויאמר שלשו וישלשו: וילכו המים סביב למזבח וגם את התעלה מלא מים: ויהי בעלות המנחה וינש אליו הגבאי ויאמר יהוה אליהי אברהם יצחק וישראל היום יודע כי אתה אלהים בישראל ואני עורך ודברך עשיתי את כל הדברים האלה: ענני יהוה ענני וידעו העם הזה כי אתה יהוה האלהים ואתה הסבת את לבם אחורנית: ותפל אש יהוה ותאכל את העלה ואת העצים ואת האבנים ואת העפר ואת המים אשר בתעלה להכה:

אמר מיכיהו אם טוב תקוב בשלום לא דבר י' כי י' הוא

רלבג

ויעש תעלה. היא חפירה ויעש אותה כבית סאתים זרע כמו שהיה הענין בחצר המסכך שהיה כמו בית סאתים זרע. והנה להפליג המופת רצה חליהו סורבו סם המים על העולה ועל העצים והנה עשה זה חליהו מעצמו לבטחו שהשי' יעשה המופת על ידו כמו טעשה מבן הצרפתי כאמרו מקים דבר עבדו ועצת מלאכיו ישלים או אולי כוהו ה' על זה להסיר ישראל מהחטא הגדול אשר היו בו: ודברך עשיתי את כל הדברים האלה. ר' בסליחותך ובמזונתך כי ידמה שכוהו על זה כמו סוכרו ואלע' סביב שלא כוהו על זה הנה יתכן שיאמר כי דברו עשה זה מפני שאמר לו שיראה אל אחאב ויתן מטר על פני הארמה והיה בלתי כחן סיתן מטר על פני הארמה ערס מחזיקי ברשעם כי אז יסור מעצרת המטר התועלת אשר בעבורו היה והוא כדי שיסוכו מדרכס הרעה אבל אם היה הענין כן יאמרו כי מקרה היה זה לא בסבת חטאם הנה מן ההכרח היה מעשה תחלה מה מיהיה סבה להחזירם למוטב לפי מה שאפשר ואז יכירו כי עונותיהם הטו דבר עצירת הגשמים: וידעו העם הזה כי אתה י' הוא האלהים. יכירו כוה כי אתה י' הוא האלהים לבר ומה ש' אראה להם לפעמים טענם הבעל בבא בקטתם הנה זה לא היה מהבעל אבל אותן הפעלות באו מאתך וכאילו הקיבות את לבם אחורנית בהפעל אותן הפעלות מאתך כי הם חטבו מיהיו בסבת הבעל והמטל הנה היתה אמונתם כי בעבדם הבעל תתן הארץ יבולה הנה בתן הארץ יבולה מהיה מגיע מהשי' התחזקו להאמין בבעל לחסכם כי מאתו כהיה זה: ויורדם

וידעו אם לא תענני אף אני אהיה כופר ואומר שאתה הקיבות את לבם אחורנית תקוב בשלום לא דבר י' כי ועוד דעו אותה הקיבות את לבם כי היה לך להכין את לבם לטובה ואין ראוי לסמוך על זה הפירוש כי הבחירה נקבה לבני האדם כמו שכתוב הנה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת הרע האדם יבחר במה שירצה ורבותינו ז"ל אמרו גם כן הכל בדי שמים חוץ מיראת שמים והחכם הגדול הרמבם ז"ל פירש כמשעמו מנעת מהם התשוב לרוב פשעם כדי שיקבלו עונשם על דרך ויחזק י' את לב פרעה וכן כי הקשה י' אליהם את רוחו ואמץ את לבו והדומים להם ויכתוב תרגם וידעו עמא הדין במעבדך לחן כיסא וגו' כבשמוד: לחכה יבשה אותם עד שלא נשאר בתעלה סוס לחות: י' הוא

יחלש
יג וכו' תכס
לגברא דטבא
טביא וברקית
חחא ועדת
דכסט ידא
גאחחא
חכחחא
וטקרת
נתיכאל

ויורדם אליהואל
 כקל קישון וישחטם
 עס. יתכן שזוהו העם
 לסחוט אותם עס ו
 וחפסר מהוא בעצמו
 סחט אותם בקבאו
 לטי' כמו טהרג סמוא
 את אגב בדו והרג
 פנחס זמרי וזבוי ב
 בדו בקבאחו לטי' וזהו
 היותר נאות; עלת
 אכל ושתה כיקול ה
 המזן הגסם. ר"ל
 מקורם הסלימך ל
 לאכול ולשתות תשמע
 קול המזן הגסם והנה
 אמר לו שיעלה לפי
 ט מהער ההיא הכמוכ
 להר הכרמל היתה
 יותר גבוהה מהמקום
 שהיו בו אליהו וישראל
 והנה בטח אליהו בטי'
 שיעשה זה או ידע זה
 בכבואה; ואליהו עלת
 אל ראש הכרמל.
 ידמה שכבר עלת עס
 כדי שיוכלו לראות
 ממש אם עבים עולים
 מצד המערב או אולי
 היה חור המק' ההוא
 יותר זך ולזה יתכן
 שתהיה תכלתו יותר
 נשמעת מהמקום ה
 ההוא כי לזכות החור

והיה המקום יותר מוכן אל מידבק בו הפע האלהי: ויבנה ארצה: וְלֹא מִסְכָּף
 ראשו למטה בדרך ששם פניו בין ברכיו והיה מתפלל לַעֲלֹי שם זה ההכנה
 וההכשור כדי שתהיה תפלתו נשמעת יותר כי ימהר הַעֲלִי להביא המטר להשגחתו
 על הבאים שלא יסקוד בזה הצער: עלֹאנא הבטנא דרך ים ידמה שלא עלה עמו
 בערוקרא לו פיעלה עם להבט דרך ים אם יראה דבר מורה על ירדת המטר
 כי לא היה מקדים אליהו להקיר עצמו מהמזבז הוא המצער אחריו עד יראה
 בסימן ששם הפס תפלתו ולזה לא היה אליהו בעצמו יכול להבט זה והנה היה
 מתפלל אליהו תמיד בהיותו בזה המזבז וכאשר היה מפלים התפלה היה קורא
 לעצמו פִּיבט דרך ים אם יראה פוס עץ והיה אומר לו אין מאומה עד הפעם
 הסבבית שאמר לו שכבר ראה עב קטנה ככף איש עולה מים. והנה הוצרך
 אליהו בכל זה לפי שלא היו ישראל ראויים מצד עצמם בסיבוע להם הַעֲלִי הטוב
 על דרך המופת ולולי רוב תפלת אליהו והשגרתו בזה האופן לא היה מביע להם
 מטר בזה הדרך אבל יבא להם כמנהג הטבע בשתקור עצירת המטר שהביא
 הַעֲלִי להם ואמנם רצה אליהו בסיבוע להם המטר תקף כדי שיתורכי עונותיהם
 היו מסבבים עצירת המטר ולזה בא המטר תקף פסבאל וי: אסור ודר אל
 לזרע אל קורם בא הגסם: וירכב אחאב ויִלְךָ לזרע אלה. ידמה שבהיותו ברכו
 בעשה זה הָלַל לשבס מפניו ולרוץ לפני אחאב עד שבא אחאב לזרע אל והנה פסבס
 התנועה: את כל אשר עשה אליהו. הוא מה שעשה להוריד האש על העולה בדרך
 מה שעשה מהבאת המטר: ואת כל אשר הרב את כל הנביאים בחרב. ידמה
 כי עמא דמס את הארץ ולזה נספך דמס אל הכתל פולניכיהו למקום רחוק: כה

כֹּה יַעֲמֹק אֱלֹהִים וְכֹה יִקְרִיפוֹן. דָּרֶךְ שְׂטוּעָה כְּמוֹ כֹּה תַעֲשֶׂה אֱלֹהִים לִי וְכֹה יִקְרִיפוּ וְאַחֲרֵי כֵן רַבִּים כִּי דַעְתָּה אֵל הָאֱלֹהִים שֶׁהֵיחָה עֲבֹדָתוֹ הַבְּעֵל וְהָאֱמִרָה וּמִן הַיִּתְדִים מֵהַ מַּעֲרָב וּפְתַח כְּדִין יַעֲבֹדוּ דַחְלֵתָאֵי וּבִבְסָחָא טוֹבָה מִצִּיּוֹנִי כְּדִין יַעֲבֹדוּ דַחְלֵתָאֵי וְזֶה הוּא הָאֱמִתּוֹ וְהַנּוֹסָח מִכְתוּב בְּהֵם דַּחְלֵתָאֵי דִּי טַעֲמֵת סוֹפֵר הוּא י וְדִרָא וְיִקְרֵי יֵרֵאָה עֲמֹם בִּסְכָה וְהֵלֶךְ וְכַמְלֵט אֵל כְּפִסּוֹ וְהַמַּפְרָטִים וְיִרְאָה כְּמוֹ וְיִרְאָה לֹא דַעֲתִילְמָה וְעוֹד כִּי לֹא יִתְכַן מִדֶּרֶךְ הַדִּקְדּוּק וְגַם יִנְתֵן תִּרְגֵּם וְחִזָּא וְקֵס וְאֵל לִשְׁחָא יֵת בְּפִסְתִּי וְיִיבֹא בָּרַר שְׂבַע אֲשֶׁר לִיהוּדָה. לֹא בָּאֲמֵר אֲשֶׁר לִיהוּדָה אֲלֵא בַעֲבוּר בָּרַר שְׂבַע אֲשֶׁר בְּמִחְלַת בְּנֵי שְׁמַשׁן כִּי הוּא אֲתוּתוֹ הַכְּתוּב גַּם כֵּן בְּמִחְלַת בְּנֵי יִהוּדָה וְכִסְרֵי

יעשוק ה' בקריא' וסמ' וזוהרת אתהם את החקים ואת התורה^ז. ועלי זקן מאד. והשליח איזבל כדאך אל אליהו
לאמר. בן הדר דמלכים. הבה אמרים שדשטם יבש: ז' מליך בתיבתי' ו'לא קרינן וס' באחת ובאנו אליו באחת

וְשִׁלַּחַת אֶיזְבֵּל אֲזָנְהָ לֹת אֱלִיהֶן
לְמִימַר כִּדְוִין יַעֲבֹדוּן וְחִלַּתִּי וְכִדְוִי
יִסְפָּן אֱלֵהֶן כְּעִירְנָה הָרִין מִחֵר
אֲשִׁוּיִית נִפְשֶׁךָ כִּנְפֶּשָׁא דְחֵר מִהוֹן
וְחֵזָא וְקַם וְאֹל לְשׁוּבָא נִפְשִׁית
אֲתָהּ לְבָאָר שְׁבַע דְּי לְשִׁבְטָא
יְהוּדָה וְשִׁבְקִית עֵלִימִיָּה תַמָּן
וְהוּא תְלִין בְּמִדְבָּרָא מִחֵלֶךְ יִמָּא
וְאֲתָהּ וְיִתִּיב תַּחֲוֹת רִיתְמָא חֵר
וְשִׁאֵלִי יִת נִפְשִׁיהָ לִימִסַּת וְאִמַּר
סָגִי לִי אֲרַכָּא עַד אִימִתִּי אֲנָא
מִסְרָךְ כִּדְוִין כְּעַן יִסָּב נִפְשִׁי אֲרִי
לֹא טַב אֲנָא מֵאֲבֹהֹתִי וְשִׁכִּיב
וְדִמֹּךְ תַּחֲוֹת רִתְמָא חֵר וְהָרִין
מִלְּאֲכָא קָרִיב בֵּיהּ וְאִסַּר לִיה קוּם
אֲכֹל וְאִסְתְּכִי וְהָא אִסְרוּהִי
חֵרָא מִעֻפְפָּא וְעַל וְחִיתָא דְּמִיָּא
וְאֲכֹל וְשָׁתִי וְחֵב וְשִׁכִּיב וְחֵב
מִלְּאֲכָא דְּיִ תְּנִינֹת וְקָרִיב בֵּיהּ
וְאִסַּר לִיה קוּם אֲכֹל אֲרִי סִימִין
אֲוֹרָחָא וְקַם וְאֲכֹל וְשָׁתִי וְאֹל
בְּחֵלִיל רֵאכֵל תֵּאֲהִיָּה אֲרַבְעִין
סָמִין וְאֲרַבְעִין לִילֹן עַד דְּאֲתָהּ
לְטוּרָא דְּאֲתִגְלִי עַלְוִיהּ וְקָרָא דְּיִ
לְחֹרֵב וְעַל תַּמָּן לְמַעֲרָתָא
זַבְתַּת תַּמָּן וְהָא פְתוּגָמָא דְּיִ עֲסִיהּ
וְאִמַּר לִיה מַה לָּךְ כֹּא אֱלִיהֶן
וְאִמַּר קִנְיָה קִנְיִתִּי קָדַם יִי אֱלֹהֵם
עֲבֹא אֲרִי שְׁבִקוּ קִימָךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
יִת מִדְּבַחְךָ פְּגָרִי וְיִת נְבִיִךְ קְטֹלִי
כְּתִרְבָּא וְאִשְׁתָּאֲרִית אֲנָא בְּלַחוּרִי
בָּעַז יִת נִפְשִׁי לְמַקְטֵלָּה

המקומות. אחוה תחת רתם אחת. המומתהים ותקח יושבע בת המלך. ארבעת ואתה כן אדם נח
אמר יי'. בשנת ויהי בשנת הראשית במלכת צדקיהו. בשנת הדבר אשר דח אל ירמיהו.
התפלישתי בגת אל תגידו:

הזאת: והוא הלך במדבר דרך יום יבחר ללכת במדבר כדי שלא יראה חיים
סיוכל להגדר זה לאיובל: וישב תחת רותם אחר. הוא עץ ספגניסטה בלעז:
וישאל את נפשו למות. הנה מחזוק הרעב היה בחר במות ולזה אמר כי רב לו
במה שחיה ובקש מהשם שיקה את נפשו וימיתהו כי לא טוב הוא מאבותיו שיחיה
מפני זה לאורך הנפלא מן החיים: עונת רצפים. רל עונה סנאפית ברצפי אש:
וילך בכח האכילה ההיא. רל בכח סקנה מהאכילה ההיא הלך ארבעים יום
וארבעים לילה וחולם אמר סקנה הכח מהאכילה ההיא כי יקורם האכילה היה
חלוט מאר והיה קרוב מאד למות מפני הרעב. והנה בא בדרך המדבר עד הר
חורב סתנה בו התורה לישראל: ויבא עם אל המערה וילץ עם. ידמה סכבר
היתה מערה בהר חורב ולץ עם אליהו: והנה דבר יי אליו ויאמר. אחשוב כי
בתחלה בא אליו דבר יי על דרך הנסואה וסאל לו השם מה לך פה אליהו והשם
סכבר ידע זה השם על דרך אמרו לקח איהכל אחיך והנה הסיב אליהוכי הוא
מקבל לסייבני ישראל עזבו את ברית התורה והרסו מזבחות השם כי לא רצו
לעבוד כי אם אלילים אחרים והרגו נביאי השם בחרב כי סכבר הרגה אותם איובל
כמו סקדם וכסאר אליהו לבדו מן הנביאים הדועים לה ובקשה להרוג אותו
וכאילו סאל מהשם על זה סיקום נקמתו על אלו הרעות שעשו ישראל והנה קרה זה
לאליהו מרוב כעסו על חטאת ישראל אז אמר לו השם סיבא ויעמוד בהר לפני יי
רל כי כסיראה לו כבוד יי אז יבא מהמערה וידמה סכבר עשה זה השם ית' כדי
סיתקם אליהו רחמים על ישראל לא סיתפלל להסחיתם על רוע מעלליהם כי היה
רצון השם להאריך לקם אפוכרי מסינבוו אליו ולזה הראה לו הדברים המסחיתים
כמו אחרון הגדולה והחזקה סקיא מפרקת הרים ומסברת סלעים. ולא

רשי

כה עשון אלהים
 לא כמו טעמית
 לכבאי העכל: רותם
 ייכירא בלעזי ויהא
 רב. קנלי ארכא
 עד אימתי אכא מטרק
 כרין: רצפים
 כחמים וכן ובריו
 רצפה: אל המערה:
 היא כקריית צור פצמ
 בה מעשה: חת
 מזבח וחורק הרקו.
 במול יחיד העצם לנס
 טמים טהרי מזבח
 בית הבחיר בירוסלם
 קמה: ורוח

הלבב

כה יעסוק אלהים.
 אמרה זה בלמון רבים
 לרבויו האלוהות אשר
 היו עבדים להם:
 וירא ויחם וילך אל
 כפמו. רל מכאשר
 ראה הסכנה שהוא
 בה לוי. רבה לסמוך
 על האם אבל קם תקף
 והלך למלט את כפמו
 ויבא באר שבג אשר
 ליהודה. רל מכבר
 היה למלך יהוד' ולזה
 בא שם להמלט מיר
 אחזל ואף על פי שבא
 לבחלת בני שמעון ה
 הנם ידמה כי מפני
 היותו תוך ערי יהודה
 היו בני העיר ההיא
 תחת מלך יהודה או
 אזלי במלחמות ס
 סבלחמו מלכי יהודה
 עם מלכי ישראל לקחו
 מלכי יהודה העיר ה

וְלֹא רָאִינוּ מֵאֲחֶלֶל וְשִׁהִיָּה עִם שְׁנֵיהֶם אַחֶרֶת וְלֹא מִיָּם אַחֲרֵיהֶם׃ כִּי רַב מִמֶּךָ הָדָרֶךְ -
וְהָאֵל לֹא הָיָה יוֹדֵעַ אֲכַל יֵלֶךְ אֵל שֶׁהִיא הוֹלֵךְ לְתוֹמֵן אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד
הָרְחוֹב וּבִתְיֵשֶׁת לֹא הָדָרֶךְ עִם כֶּמוֹ לְאֶרֶץ שְׂאֵמֶר וְיִשְׁרָאֵל הַפְּרוּת בְּדָרֶךְ וְגו' -
בְּשֶׁהִגִּיעַ עִם עַמּוֹד קִי חָשַׁב כִּי עִם יִרְאֵה לֹד רַב יִי' עֲבָאוֹתָו הֵהָר כְּגַלָּה תַּחְלָה לַמַּסָּה
וּבִכְגַּלָּה הַכְּבוֹד וּבִתֵּן תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל אִלּוּ הִיָּתָה הַעֲמִידָה בְּלִי כּוֹנֵנָהוּ כִּמוֹ שֶׁהִיָּתָה
הַהֲלִיכָה עִמָּה׃ בִּכְחַ הַאֲכִילָה הָיָהוּ - לֹא הָיָה זֶה כֶּסֶם מִשֶּׁהָ רִבְיָכִי בִּזְכָּאֵמֶר
אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִי לַיְלָה לֶחֶם לֹא אָכַל מֵיָּם לֹא שָׁתָה וְלֹא אֵלֶּם שְׁעִמֶּר בִּכְחַ הַאֲכִילָה
וּבְאִלְוִיָּהוּ אָמַר בִּכְחַ הַאֲכִילָה כְּלֹמֶר עֲכָתָהּ אֲמַאֲכֵל בְּאֶשְׁמֹמֶכָּא וְלֹא בְשֵׁלֶם
אוֹתוֹ הַכֹּחַ הַמְּבַסֵּלֶת וְלֹא מִשְׁכָּה אוֹתוֹ כַּח הַמוֹסֵף וְכוּן הַגּוֹף בְּאוֹתוֹ מֵאֲכַל אַרְבָּעִי
יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה׃ וַיֵּבֶא עִם אֵל הַמַּעֲרָה - מַעֲרָה הִיָּתָה בְּהָר סִינַי וְעִלְיָה כְּאֵמֶר
וְשִׁמְתִּיךְ בְּבִקְרַת הַצּוֹר כִּמוֹ שֶׁתִּרְגַּם אֶבְרָהָם בְּמַעֲרַת טֹוִירָא׃ מֵהָ לֶךְ פֶּה אֲלִיָּהוּ
טַעַם הַשְׁאִלָה תַּחְלַת הָרִבְרִים לְשִׁמּוֹעַ הַמַּעֲשֵׂה כְּדֶרֶךְ לְטוֹן בְּנֵי אֲדָם וְכֵן שְׁאִלָת
מֵהָ לֶךְ הַיֹּס כִּי תִכּוֹס מִפְּנֵי הַתְּשׁוּבָה אִי הַבֵּל אַחֲרֶיךָ הִרְצַחַת וְגַם יִרְשֶׁת הָרִאשִׁית
כִּי כִכְנַע אֲחִיב וְאֶפֶס עַל פִּי שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לֵב בְּנֵי הָאָדָם וְכֵן וַיֹּאמֶר לוֹ אִיכָּה מֵהָ מֵהָ זֶה
בְּדָרֶךְ וְכֵן עֵינֵי מֵהָ לֶךְ פֶּה לְמֵה יִבְאֵת מִתְקוֹמֶךָ מֵהָ יֵס לֶךְ פֶּה׃ קִנְיָה קִבְּחָתִי לִי׃
הַקִּבְּחָה עֲקִבְּחָתִי לְשֵׁם יי' וְהִרְגִּיתִי כְּבִיאִי הַבְּעַל הַמַּתְעִים אֶת יִשְׂרָאֵל עַד מַעֲשֵׂה בְּרִיתֶךָ
סִכְרַת עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהָר סִינַי - וּבְדָרֶם בְּרִיתֶךָ סִכְטָנוֹ מֵהֶם בְּרִית מִילָה אוֹתָם
הַקִּבְּחָה גְּרַמָּה לִי לְכַזֵּאת מִתְקוֹמִי לְבָרוּחַ מִפְּנֵי אֲיִזְבֵּל וְלִבָּא פֶה׃ אֶת מִזְבְּחוֹתֶיךָ
הָרָסוּ - כִּמוֹ שְׂאֵמֶר לַמַּעֲלָה אֶת מִזְבֵּחַ יי' הָהָרוֹס׃ וְאֶת כְּבִיאֶיךָ הָרָגוּ בַּחֲרָב - כִּמוֹ
שְׂאֵמֶר לַמַּעֲלָה בְּהָרוֹב אֲיִזְבֵּל אֶת כְּבִיאֵיוֹ׃ וְאוֹתָר אֲנִי לְבָרִי - וְהָלֹא כּוֹתֵרוֹ הָאֵלֶּם
שֶׁהַחֲבָא עֲבָדִיָּה אֲלֵל לְפִי מֵלֵא הֵינּוּ מְדַעִים הָרִי הֶם כְּאִילָנוֹ אֵינִים׃

פא ועמדת פהר. כראה כי פתח המערה היה במיפוע אחר או בראשו לא בתחתית
 אחר טהרי אחר לא כזא ועמדת בחר והוא עמוד פתח המערה ו והנה יי עבר.
 פי כתר יי עבר לפניו כמו פאמר במשה רבינו עליו השלום ועבור יי על פניו
 ועבר לפניו תחלה רוח ברולה וחזק והיה אומר לו הקול לא ברוח יי כלומר הכבוד
 אהווה לשפצו ומה פאמר מפרק

וזהוהו לשעצמו ומה שאמר מפרש
 הרים ומעבר סלעים דרך ה
 הפלגה ואמר לו הקול בעבור
 הרוח כי הכבוד לא היה עובר
 עדיין ואחר עבור הרוח היה רעש
 סרעש החר ואמר לו הקול כי
 הכבוד איננו באם ואחר עבור
 האש עבר הכבוד עם קול רממה
 דקה והבין אליהו כי אז עבר
 הכבוד כשומעו קול רממה דקה
 וילט פניו בארצו. כמו שאמר
 במשה רבינו עליו השלום ויסתר
 משה פניו ופיו יוצא ויעמד פתח
 המערה כשומעו קול רממה דקה
 בא ועמד בהר פתח המערה ו
 וכסה פניו כמו שאמר לו הדבר
 בא ועמדת בהר לפני ה' אל
 שיעבור הכבוד ומתוך אותו
 הקול רממה יצא אליו קול דבר
 שאמר לו מה לך פה אליהו

ופירו' קול רממה רקה קול נמך
 וית' הפסוק כן והא' י' מתגלי
 וקדמוי משריית מלאכי רוחא
 מפדקן טוריא ומתברין כיפיא
 קדם י' וגו' כבעמוד ויס' לשאול
 מה היה כל זה הענין ולא אמר
 לו מה יעשה עד שביאו אל הר
 חורב והראה לו כל זה הכבוד
 והנראה בעיני כי כל זה היה
 גמול המעשה הטוב שעשה בהר
 הכרמל וקדם פס' י' בתוך בני
 יסר' והחזיר' למוטב עד שאמר
 כלס' י' הוא האלהים י' הוא ה
 האלהים והרג כביאי העבל גמלו
 האל בדקו והביאו אל מקום
 הכבוד עם פלא גדול מעשה שמו
 בדרך והראה לו כל הכבוד הזה
 וצריך להתבונן ברוח וברעש
 ובאם ובקול רממה רקה: וילט
 פניו. כסה פניו כמו לוטח
 בשמלה פני הלוט הלוט: טוב
 לדרך. אחר שאמר לו טוב
 חבטיו שאל יחרבו אותו ואמר

לדרבך המדרבה דמשק ומדרב דמשק לא היה דרכו לא אמר לו לך לדרבך ותקח
מדרך הזה דרך המדרב דמשק למשוח חזאל מלך ארם והנה אליהו לא משח
את חזאל ולא יהוא אמר לו הקבה על הקבה אשר קנאת לי כי עזובני ישראל
את ביייתי אני מוריעך כי על ידי שלטת אלה אכלת כל העזובים את ביייתי ואתה
תמשח חזאל למלך על ארם כלומר תבזה לאלישע שיהיה נביא תחתך סימכה
אותו למלך והוא יעשה רעה על ישראל וכן יהוא תמשח כלומר תבזה לאלישע
סימסחו וכן משחו אלישע ע"י אחר הכבאים אם כן למה בזה לו סילך מדרבה
דמשק כיון שלא משח הוא חזאל יתכן לפר' כי כיון שהלך מדרבה דמשק ומצא
בדרכו אלישע בן טפט והנבואה אמרה לו משיחת אלישע אחרת לחזאל ויהוא
והוא מצאו ראשון הבין כי ע"י אשע יהיו כמשחים ולא הקדימם האל בנבואה לא
על דרך הנקמה שיהיה ראשון חזאל ואחריו יהוא ואחריו אלישע כמו שאמר והיה
הכמלט וגו' מדרבה דמשק כפתחה הבית מפני הסמיכות וכן מדרבה בית
און ומשחת את חזאל לפי שמכיו המלוכה או הנזילה הוא ע"י משיחה ברוב
באמר למכיו א"כ שאינו ע"י משיחה בלשון משיחה לפיכך אמר ומשחת את חזאל
וכן אמר תמשח לנביא תחתך וכן אמר על האבות אל תגעו במשיחי וכן למשיחו
לכורס תמשח לנביא תחתך כיון שאתה רוצה להסתלק מן העולם שאמרת רב
עתי יי' קח את נפשי בדרך שתניח נביא תחתך ותמנה אשע בן טפט ותלמדהו
וברם אי אפסי בנבואתך מאחר שאתה מלמד קטגוריא על בני ימית יהוא
שהם כל עובדי העל וכל בית אחאב שהיו עובדים ע"י ימית

למלך על ישראל והמסח אלישע לכבד תחתיו ולזה אמר לו הנני בכל אלו הדברים ו
בית אחאב והרג כל עובדי הבעל וכבדו וכהניו והרג איזבל אשר עליה חמ' אליה
סידרס הרע סיעה חזאל לישראל אל הרע סיעה יהוא לישראל כי היה הענין בה
במלך מחרב חזאל אם היו חיים ימית יהוא כי ידמה מלך היה כח לחזאל בבית אח

והנה"י ד' בקריאה וסימ' צא ועמדת בוד לפני. יעש השליש תניינא דפסל' נמסר כריש סדר יצא: ברוח
ג' קמצינוס' מפרק חדים. ותבנית כל אשר הזה ברוח כד' אין אדם שליט ברוח לכלוא: אמר"י אלין

וַיֹּאמֶר צֹא וְעֲמַדְתָּ בְּהָר לִפְנֵי יְהוָה
וְהִנֵּה יִהְיֶה עֶבֶר וְרוּחַ גְּדוּלָּה וְחֹזֶק
מִפָּרֶק הָרִים וּמִשְׁכַּר סַלְעִים לִפְנֵי
יְהוָה לֹא בָרוּחַ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָרוּחַ
רָעַשׁ לֹא בָרָעַשׁ יְהוָה : וְאַחֲרֵי הָרָעַשׁ
אֵשׁ לֹא בָאֵשׁ יְהוָה וְאַחֲרֵי הָאֵשׁ קוֹל
דִּמְמָה רָקָה : וַיְהִי בִשְׁמֹעַ אֱלֹהֵינוּ
וַיִּלְט פָּנָיו בְּאַדְרָתוֹ וַיֵּצֵא וַיַּעֲמֵד
פֶּתַח הַמַּעְרָה וְהִנֵּה אֵלָיו קוֹל וַיֹּאמֶר
מֶה לָּךְ פֶּה אֱלֹהֵינוּ : וַיֹּאמֶר קָנָא
קָנֵאתִי לַיהוָה אֱלֹהֵי עֲבָאֹרֶת כִּי--
עֲזָבוּ בְרִיתְךָ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת--
מִזְבְּחֶיךָ הִדְסוּ וְאֶת--נְבִיאֶיךָ הִרְגוּ
בְּחֶרֶב וְאֶתְּ אֱנִי לְבָדִי וַיִּבְקֶשׁוּ אֶת--
נַפְשִׁי לִקְחָתָהּ :

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו לֵךְ שׁוּב לְרֹדְךָ
מִדְבָּרָה דְּמִשְׁקֶךָ וּבָאתָ וּמִשְׁחַת אֶת־
חֹזְאֵל לְמֶלֶךְ עַל־אָדָם׃ וְאֵת יְהוּא
בֶּן־נִמְשִׁי תִמְשַׁח לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל
וְאֵת אֱלִישֶׁע בֶּן שַׁפְטִימָאֵל מִחוּלָה
תִּמְשַׁח לְנָבִיא תַּחְתֶּיךָ׃ וְהָיָה
הַגְּמֹלֵט מִהָרֹב חֹזְאֵל יְמִינָהּ

למהויכבביאמתחתד: ויהידישתיזיבמתרבהוחדאלקטוליהנא

וְרַב־בְּקִי'א וְסִימָ'מִי שֶׁסִּפֵּה לְאִדָּם אֹמֵר יְשׁוּם . זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם . שְׂמַעְתִּי אֶת־חִפְּלָחָךְ .
לֶךְ שׁוּב לְדִרְבְּךָ מִדְּבָרָה . עֹבֵר בְּתוֹךְ הָעָם . קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֵאל :

רוח גדולה. משריית מלאכי רוחא: רעש. משריית מלאכי זעמא: אש. משריית
מלאכי אישא: קול דרמה דקה. קל דמסבחינ בחסאי אבל בבבאי אומות השלם
אומר דרמה וקול אשמב דרמה היתה לשבח ואני שמעתי קול הבא מתוך הדרמה
דטיכט ש'טכט בלעז ואין שומעין הקול ממשי: וילט פכיו. וכריך פ'וה וכן הנא
אומר לוטא בשמלה:

תמסח לכביא החתוך
 . אויפסוי בכיאותך
 מאחר שאתה מלמד
 קטגוריא על בני:
 ומית

דל'בג

ולא היה ברוח יי' כי
 חץ מדרך הסייבוי
 הרעו הם לא לתכלית
 סיבוע מהם טוב ולפי
 שנתבאר לשי' שלא
 יהיו מקבלים תוכחת
 לא רצה לעכשם על אלו
 החטאים לפי מה ש
 טראוי אבל המתקן
 להם אם ישובו מ
 מדרכס הרעה. והנה
 היה אחר הרוח רעש
 והוא מזיק כי הוא
 כלי להפכת הארצות
 . וזכר גם כן שלא
 ברעם יי' כמו שזכרנו
 ברוח. והנה אחר
 הרעם אם שוהו ייתר
 מזיק. וזכר גם כן כי
 לא בא יי' לסבה ש
 שזכרנו וכאילו באר
 בזה שאלו הרעות ש
 סיבאו להם בהדרגה
 הינם מכונות מהשי'
 אך הקתיד פניו מהם
 ועצבם כמו מטרה ל
 לחצי הרעות הנכונות
 לבא עליהם והיה זה
 כן לפי שהרעות ה
 הבאות על צד ההנאה
 המוסר לא יועילו ל
 להם הלא תראה כי
 מפני עצירת הטל ו

והמתור שלם פנים לא ככנעו מפני הש"י. והנה אחר האם קול רממה דקה. ר"ל קול כמוך מהש"י כאילו הוא מורכב מהקול והסתירה. והנה העיר בזה כי אחר כולם באלו הרעות ולא ירגשו ששוכותיהם הטו שיהיו משולחים ונעזבים למקרי הזמן הנה יבא להם מוסר מה מהש"י אך לא יהיה שלם באופן שהיה מביא הש"י המוסר לישראל במדבר בימי משה שהיה מגיע באופן שהיו מרגשים תכף כי בסבת העון היה אך יהיה בזה הענין כמו מורכב מהקול ומהסתירה. וידמה כי מרוב כעס אליהו על רוב חטאת ישראל לא פס אל לבו להבין את דבר המראה הזאת ולזה הטיב באופן שאמר בראשונה: ויהי כשמוע אליהו. ר"ל כשמוע אליהו הקול הש"י הסתיר פניו מהביט אל האלהים ולזה כסה פניו באדרת שהיה לבוש בה ויבא מהמראה כמו שזכרו הש"י ועמד פתח המערה: ויחמר וי' אליו לך לדרך מרבית דמשק. ר"ל שילך לדרך אל מרבית דמשק ומשם ימשח חזאל למלך על ארם והרצון בזה היותו נכחד למלך על ארם ומשם ימשח יהוא בן נמשי למלך על ישראל ומשם ימשח אלישע בן שפט מאכל מחולה לכביא תחת אליהו אחר שאר רצון אליהו להיות לכביא ולמזהיר לישראל עד סבב קץ בחייו מפני רוע מעשיהם ואמר לש"י סידקה את כפסו. ולפי שלא מצא שם בדרך כי ארם אלישע בן שפט השליך אחרתו עליו לעשות לו קימץ שהיה נביא וילבס כבואת אליהו עס שלבשת האדרת הייתה סימן לכביא ולזה אמר הכתוב ולא ילבסו עוד אדרת שער למען כחם וידמה שהודיע אליהו לאלישע זאת הבואה וצוה סוידעי לחזאל שהוא יהיה מלך על ארם ושימסח יהוא בן נמשי למלך על ישראל ולזה היה כאילו ימשחם אליהו או יהיה הרצון בזה כי מפני רצון אליהו בעצם ישראל לפי מה סוידה מה שלמד אליהם חובה לפני הש"י הנה הוא סבת המשח חזאל למלך על ארם ומשח יהוא

כי הוא קצת המסחם כמו פזכרנו. והנה ימית יהוא רבים כי הוא השמיד כל אלו הדברים לשימה שאמר כי הממלט מחרב חזאל ימית יהוא איז הרצון כי כי במתי יהואחז בן יהוא היה הרע עצמה חזאל לישראל אך הרצון כי שמה שהיה היה היים כי אחאב ובניו הם היו מצליחים תמיד כנגד מלך ארם. וכן

מבואר והמאירי בישראל מביעת אלפים כל הדברים אשר לא כדעו לבעול וכל הפה אשר לא כמק לו אלא וראוי מתחמד עיניך זה ספר תורה ואמרו עוד מפני מה זכר לחוב למלכות עמרים ומתים טנה מפני סכנה את התורה הכתובה בכ"ב אותיות ר"ל תיבות כי במקור ויאמר למלאכי בן הדרר וגו' כ"ב תיבות ובן הדרר חושב בתיבת אחת לפי שהוא עם אחד ויום נסחאות כתוב בהן מפני סכנה את התורה סתמה בכ"ב אותיות; כי אם

אתה ו
פּוֹתֶם

זיסל

אמר בשמרון. לא אמר סמאח אחאב בשמרון מהרי יחד לברם נבות מהיה
בזרעאל אלא המלך אשר בשמרון וכאשר שמע כימת נבות ירד לזרעאל לרשת
כרם נבות חסבכי הרויח והוא הפסיד: הרצח וגם ירשת. ה' השאלה ותבא על
פתיחת הדברים לשמע המענה ואף על פי שהדבר ידוע וכן הרחיק כי כנע אחאב
מלפני הנבואה כנליתי המן הסלפ

הזה וכן במלות הסאלה או הבל
אחיק ויאמר לו איכה מה זה
בדרך מה לך פה אליהו מה לך
הים: המצאתי אויבי. כלומר
מצאת לי מקום להאשימי וכן
זאת הה' כהא הרצח שפירס
ואחאב הספיק לנבואה לאלהיו
בזה הדבר שאמר לו בתפלות
הנבואה הכני מביא אליך רעה
עד מכני ישראל: התמכרך.
כאלו מכר עצמו לעשות רע וכל
עניינו וכל עסקיו לרעויות ר
דחסיבת כלומר כל מחשבותיו
הם לעשות הרע. וברם אשר
התמכר לעשות היולך היה עושה
מוחק האזכרות וכותבת חתימה
עם העל בראשית ברא העל
ורבר העל וזהו שאמר הכתוב
החושבים להסבית את שמי:
הכני מבי. חסר אלף למד
הפעל מהמכתב וכן ישימות ע
עלימו שכן ראש אל ישי ראשי
אשר החטו את ישראל: מסתת
בקיר. דרך גומא אפילו
הכלכל לא יסאר לו וית דע מדע
כראה כי רשתו כחמו מסית בקירו
לבו שלא יסאר בכל ביתו בן רעת
כלו הקטנו והגדול כלם יכרתו:
ועצור ועצוב. שלא יסאר לאחאב
בישראל עצור ועצוב שיאמר זה
כעצור מביא אחאב או זה כעצ
סלא הרגוהו כי כלם יאברו
וארזי אבי זל פיר עצור הממו
הנעצר בבתים ועצוב המקנה
סיעצב בשרה סלא יאספיה ה
הבית וזל רעו עצור בעולם
הזה ועצוב לעולם הבא כלומר
סאין לו חלק לעולם הבא: בחיל
זרעאל. תיבא חולית אעור
תרב' באחכנת ולרעתו חסר קוף
והוא כמו בחלק ירעל וכן אמר
במקו אחר בחלק זרעאל רק לא
היה כאחאב כי ירעל והבא' אחריו
אעפ' שעברו העל כונת לסמים
אבל אחאב עבר העל והאסרה
כסאר הגוים לפיכך אמ' ויתעצ
מאר וגו' ככל אשר עשו האמרי:
אשר הסתה. הרגם תמורת
כח הסתה תי' אטעית: ויטס
סר על בשרו. וסס והלך אט
ובלילה סכב בסקו: ויהלך אט.
הלך בתוך ביתו לאט כאר' רואב
ויתוהליך יחיק: לא אביהרעס
בימיו. חסר אלף למד הפעל
מהמכתב: כי

התמכרך. מכרת את עצמך להכעיס לבוראך: התמכרך. כמו והתמכרתם סס
לאויבכם: בחיל זרעאל. בזקעת זרעאל בחיל תרגומו סל גיא: רק לא כאחאב.
הכתוב מעיד עליו סלא היה במלכים כמותו סירבעס וכל אשר אחריו עברו את
העלבים מיראה: אם יעלה העס ירועלס תשוב הממלכה לבית דוד וזה הוסף
הבעל והאשר להכעיס

התמכר. מכר
לעז ראיתי בתלמוד
ירושלמי חילל בית הלל
סוסבינו היה וכל יום
סס דמיו וכו' וכן לעז
ויהלך אט יחיק: לא
אביהרעס ירעת
ביתו לא אביה בימיו
אבל גזרת ילוקו ה
הכלבים את דמו או
אופסר לבא בימי בנו
אלא עליו: נבואה

רלבב

מלך ישראל אשר ב
בשמרון. רל סמוסבו
הוא בשמרון או ירעה
בזה לפימה סאחשוב
והוא הככון סהו מלך
ישראל אשר יושבים ב
בשמרון לבד ומפני
מלכו עליהם הוא ס
סליט לעשות החמסים
סוהו רועה לעשות וזה
כי מפני היות בני ה
המרים תחת ידו ב
בשמרון הוכרחו ה
המרים אשר בזרעאל
לרשת כרם נבות:
במקום אשר לקחו ס
הכלבים אתרם נבות
אין הרצון בזה
סילקו הכלבים את
רס אחאב במקום ס
סנסקל נבות כיעל כ
זרכת סומרון לקחו ה
הכלבים רס אחאב כמו
סנכר אחר זה אך
הרצון בו כי במדרגת
מיתת נבות סלא מת
מיתת עצמו ימות אחאב
וכמו סלקו הכלבים את
רס נבות כן ילוקו את
רס אחאב ואפסר ס
סכאר סהרצון בו כי
במקום הוהו בעינו י
ילוקו הכלבים את רמו
אך מפני כי כנע א
אחאב מפני הטי ה
האריך לו זה עד ימי
בזועס כל זה נתקיים
באחאב קצת זה הרע
והו' סלקו הכלבים את
רמו סנסקל מן הרצב

אם
ל סתחול
תמך דרכי
סמירי ולא
אם

על זרכת סומרון ואמר סס כי הזנות רצו להפליג בספור עונס אחאב והוא סהזנות הרחצות בברכה ההיא רצו מדמו והכלבים לקחו רמו: המצאתי אויבי.
רל האם מצאתי עתה ברע סתיעד לו עליו עונס כמנהג ואמסס אמר זה לפי סחטא דבר סלוחו סלוחו בן הרר ובהרצת נבות: יען התמכרך לעשות הרע בעיניי.
כל כך היה פונה לעשות הרע כאלו מכר לזה התכלית: מסתת בקיר. הם הזכרים: ועצור ועצוב ישראל. רל סכרית לומה סוהו עצור מביתו מישראל ומה
סוהו עצוב והנה לפירעני עצור הוא כמו עצור כי העצור מביתו בישראל הוא המולך או סר והעצוב הוא מה סוהו מהס סלא הכיח
לו ממעלה וכן היה כי יהורס מת ומתו אחריו כל בית אחאב או יהיה עצור רמו לסבסס בני סהו עצורים ביד גרולי המלך לגרלס ועצוב הוא מה סאין מרעו ביד אומן
ומעל: אל העסס אשר סכעסס. רל על הכעס: בחיל זרעל. רל בביא זרעל או הוא מיסור ואפסר סוהו מענין חיל וסוהו כי סלל סוהוה סכלו הכלבים את כסר חזבל
כמו סיתכאר במה סוהו: רק לא היה כאחאב. כל זה אמר לו אליהו: ויטס סק' אל בסרו ויטס. רל סלכס בני סק סהס עסויס מעסר קסה והתעבה וסכב בלילה
בגדי סק והלך נחת סכל וכמורה או ירעה באמרו ויהלך אט סכב הלך בסתר סלא ויראוהו סאכסס סכל וכמורה: לא הביא הרעה בימיו. ירמה סלולא כי כנע
אחאב מפני סס היה מת על יד והוא בחלק נבות היזרעאלי וסס ילקו הכלבים רמו אך מפני סכנע סאחאב מפני הטי האריך הטי הרעה הזאת עד ימי בנו ובו נתקיים
כל היעד הרע ועס כל זה הנה מפני סללח בן הרר בסלום היתה כפסון תחת כפסון וזהו סנסקל מן הרצב: ויטסו

היו יושב' בברך והגור היה פתח ענין שמרן
 ומעם ארס תמיד היו עוסקים ברכות סמוך לעיר
 מרזן גורן היה אלא לאו בגורן רחביא סבה דרין
 ארץ זה אתה ורודת למר כן היו יושב' אחאב
 נבואים לכניהם • היו מתבואים בבטואה זו או
 אבל לא ברוח השם כי נביאי השקר היו והיו
 דקדקו כה אמר יי ואמר שאר הנבואים ונתן
 יוהר עשה לו קניניו לנמשל כמו פסאמר
 תתם על צו ארץ :

עלה והצלה. לא אמר לו בנס יי ונתן יי הלא יתן יי ביד המלך: לא ארונים לזה. אחת לדרך תמות במלחמה כענין שנאמר לא תלחמו את הקטן ואת הגדול כי אם את מלך ישראל לברו ואף על פי שנאמר ועמד תחת עמו טיפה טיפת מאותו צדיק מיכיהו שהכה חברו הכה ופצו כפרה על כל ישראל כך מפורס: מימינו ומסמאלו. וכי יש סמאל למעלה והלא נאמר ימין יי רוממה ימין יי עוף חיל מיכיהו יי באדרי בבח ומיכיהו יי תרעץ חויב אלא אלו מימינים ואלו ממשמאלים מימינים מלמדים זכות ממשמאלים מלמדים חובה: ויצא הרוח רוחו של נבות: איזה

רלבג

ויאמר אליו המלך עד כמה פעמים אחי מן משביעך. רלבג כמה פעמים אצטרך להסביעך אשר לא ר תרבר אליו ריק דבר המתורבר נכון בנס יי ואולם היה משביע אותו אחיב כי היה יודע כי כביאי יי היו ס מלכים אותו מפני ס שהרגה איזבל כביאי יי ואף על פי שלא היה אפס להם לאמר דבר סקר הנה כבר אפטר מעלימומה סיווק בו המלך וכן כזה המקור אפטר מהעלם מה ס סיווק בו המלך כי לא הודיעו מה יקרה לו בעצמו סס. והנה אין זה דבר אמת לפי השאלה אחר סקר מלחמה כדאורי ואף על פי שלא היה דבר סקר במה שהודיעו לו והנה הסיב לו מיכה מה ס סיתבאר ממנו שהמלך ימות במלחמה ולא רצה לאמר זה בבאור לחלוק כבוד לתלכותי הלא אמרתי אליך לא י יתבא עלי טוב כי אם רע. הנה מיכה על עצמו קצת חסד בדבריו אלא מה ס סאפטר מהעלם מ מהיהוספט היותו נביא ואפס כן הנה כבר חסס אחיב לרברי מ מיכה וסכה את בגדו בדרך שלא יוכר בו ס סהו מלך להמלט ממה סיישר לו מיכיהו כי חסב סכנותו היה ס סלא וסכנו חיל ארס להרוג כי אם מלך ישראל וכאשר לא יכירוהו ימלט מזה: ראיתי אתי יוסבעל כסאו. אמר זה על דר המסל והמכות ממנו כלו הוא סהפי סס הספעה הסופעה על הקוסמים כלי להפיל אחיב ברמות גלעד כי בקסם מן החסרון מה סכבר בארנו בסני מספר מלחמותי ולפי סהקסם יבא מהספעה הסופעה מאלת צבא הסמים כמו סבארנו סס אמר סכל צבא הסמים עומדים אלו ולפי סקצת מה סיספעה מהס הוא מכוון בעצמו וקצתו אינו מכוון אם לא מצד ההכרח והוא מה סיספעה מהס מהרעות אמר סצבא הסמים היו עומדים אלו ומסמאלו וזה כי מה סיספעה מהס מכוון בעצמו הוא מימין הסם ית והסאר הוא מסמאלו והנה מה סססר מהס סקסס הוא הוא מיתת אחיב אסר היתה מכוונת מהסי כמו סיישר במה סקרס להיות כפסו תחת כפסו בן הדד:

פה אחד ג' וס' ויחבקצו יחדו להלחם. והלא אך אשר הלך דמלכים וחברו דדה: בנהו ג בקריא וסימ' עד כמה פעמים אני משביעך דמלכים. וחברו דדה. אשר זעבת זה כבה שנים: לאלה הבקריא וסימ' ולבנותי כה אעשה לאלה היום. לאלה תחלק הארץ כנחלה. ראיתי כל ישראל נפצים על הדדים.

וְכָל הַנְּבִיאִים נִבְּאִים בֶּן לְאִמֶּר עֲלֶיהָ רַמַּת גִּלְעָד וְהַעֲלָה וְנָתַן יְהוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ: וְהַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר הָלַךְ לִקְרֹא מִיְּהוּדָה דָּבָר אֵלָיו לֵאמֹר הִנֵּה נָבִיא דְּבַר־יְהוָה אֵלַי פֶּה אֶחָד טוֹב אֶל־הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָנָה דְּבַר־יְדִיד אֶחָד מֵהֶם וּדְבַר־טוֹב: וַיֹּאמֶר מִי־כִּי־הוּא חֵי־יְהוָה כִּי אֶת־אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֵלַי אֲתוֹ אֲדַבֵּר: וַיִּבְרָאֵל הַמֶּלֶךְ וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִי־כִּי־הוּא הַנֶּחֱלֵךְ אֶל־רַמַּת גִּלְעָד לְמַלְחָמָה אִם נִחְדָּל וַיֹּאמֶר אֵלָיו עֲלֶיהָ וְהַעֲלָה וְנָתַן יְהוָה בְּיַד הַמֶּלֶךְ: וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ עַד־כַּמָּה פְּעָמִים אֲנִי מִשְׁבִּיעְךָ אֲשֶׁר לֹא־תִדְּבַר אֵלַי רַק־אִמֶּת בְּשֵׁם יְהוָה: וַיֹּאמֶר רֵאיוֹתִי אֵת כָּל־יִשְׂרָאֵל נִפְצִים אֶל־הַהָרִים כַּצֵּאן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רֵעָה וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא־אֲדַנִּים לְאֱלֹהֵי יִשׁוּבֹוֹ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם: וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֶל־יְהוֹשָׁפָט הֲלוֹא־אֲמַרְתִּי אֵלֶיךָ לֹא־יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב כִּי־אִם־רָע: וַיֹּאמֶר לְכֵן שָׁמַע דְּבַר־יְהוָה רֵאיוֹתִי אֶת־יְהוָה יֹשֵׁב עַל־כְּסֵאוֹ וְכָל־עַבְדֵּי הַשָּׁמַיִם עֹמְדִים עָלָיו מִיָּמִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוָה מִי יַפְתִּיחַ אֶת־אֲחִיבֵנוֹ עַל־וִיפָל בְּרַכּוֹת גִּלְעָד וַיֹּאמֶר זֶה בְּכָה וְזֶה אִמֶּר בְּכָה: וַיֵּצֵא הָרוּחַ וַיַּעֲמֵד לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמֶר אֲנִי אֶפְתְּנוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו בְּכָה: וַיֹּאמֶר אֵצֶא וְהִיִּיתִי רוּחַ שָׁקֶר בְּפִי כָל־נְבִיאֵי וַיֹּאמֶר תַּפְתְּרוּ וְנִגְסִי תוֹכֵל צְאוּ עֲשֵׂה בֶן: וַעֲתָה הִנֵּה נָתַן יְהוָה רוּחַ שָׁקֶר בְּפִי כָל־נְבִיאֶיךָ אֱלֹהֵי יְהוָה דְּבַר עֲלֶיךָ רָעָה:

וחברו דדה. אל תיפו: יפתחו בקריאה וסימ' נבסר בסדר משפטים: במה ח' קמצין וסי' כמה אדע כי אירטנה. כמה אושיע את ישראל. ויאבר שאול גשו. ויצא הרוח ויעבדו דמלכים וחברו דדה. כמה אקדם אדני. אהבתי אתכם אבד יי. והגעעתם את יי בדברבים. ואובבה ויאמר דוד אל הגבעונים:

עלה והצלה. דרך התול אמר לו כלסון סאר הנביאים ולא אמר לו כזה אמר ו סהרי נסבע כי את אשר ויאמר יי אותו ארבר והכיר מלך יהודה בלסונו כי דרך התול היה אומר לו לפיכך אמר לו עד כמה פעמים אחי משביעך וכיון שהסביעו אמר לו האמת בנס יי: יסובו איש לביתו בשלום. והנה ראינו למעלה סאמר לו הנביא עמד תחת עמו אפטר סהיה זה במלחמות אחרות אבל במלחמה זו לא מתו מישראל וכיון שהמלחמה היתה כל היום אי אפטר סלא מתו מהס אלא לא מתו אלא מעטים ומארס מתו רבים וזהו בסלום: ראיתי את יי יוסבעל כסאו. דרך משל כמו המלך יוסבעל כסאו ועבריו ע עומדים לפני מימינו ומסמאלו: צבא הסמים. הם המלכים: עומד עליו. סמוך לו כן הנצבים עליו והרומים להס: מימינו ומסמאלו. דרך משל וברברי רבותינו ז' וכי יש ימין למעלה ויס סמאל למעלה חלא אלו מן מימינים לזכות ואלו מסמאלים לחובה: ויאמר יי מי יפתה את אחיב. הדברי הלא הם מבוכה גדולה למי סמבין אות כמסמעים והאמת כי האל העשר רוח נביאי סקר לפתו את אחיב ללכת לרמו' גלעד לפי סתתהיב מיתה לסמים לא סבאה לאחר מהס רוח נבואה אלא העשרת רוח וספן לרבר אל אחיב דברים לו והוא מה סאת מיכיהו הנה נתן יי רוח סקר בפיו כל נביאיך אלה ויי דבר עליך רעה וסאר כל הדברי כמו ויאמר זה אמר בבה וזה אמר בבה ויצא הרוח ויאמר אבא והייתי רוח סקר כל אלה דברי מלכסס הם אמרס מיכיהו דרך הסעת דברים לא סראה מיכיהו דברים אלה ולא סמעים כי רוח הנבואה לא יהיה רק אמת בנס יי ואף על פי כן אכתוב דרך הדרס כמו סכתוב בסכן סתרגומו סלתוספתא ב ביצא הרוח וספן רוחא רנבות וקס קרס ויאמר בבצו מיכיהו י יתקס לרמי על די דאבא מביא לאטעוניה ולאובדא יתיה מן ע עלמא ואמר ליה יי במה את יכיל ואמר איפוק ואלהא רוח סיקרא בצדקיה בר כנענא ובסאר נביא סיקרא דיליה ומסוס דלית ר ריעותיה דקודטא בדין הוא ב בעבדי ליאות סקר ולא צבי בהון אמר ליה לנבות מרבסקרא את רחצתא פוק ממיתכתא דירי ו ועבד לך רעותך מסודלא כיחא קמאי למימ' סיקר' והרבסססס הרמבס ז' כתב כן וכססדרו עונותיו וסכיותיו סל אחיב לפני אלהי הרוחות לא כמבא לו עון ס סחיבו ולא היה סס דבר אחר ססוקל כנערו אלא דמי נבות ס' ויצא הרוח ויעמד לפני יי וגמר והרוח רוח נבות: להחכה

אמר זה על דר המסל והמכות ממנו כלו הוא סהפי סס הספעה הסופעה על הקוסמים כלי להפיל אחיב ברמות גלעד כי בקסם מן החסרון מה סכבר בארנו בסני מספר מלחמותי ולפי סהקסם יבא מהספעה הסופעה מאלת צבא הסמים כמו סבארנו סס אמר סכל צבא הסמים עומדים אלו ולפי סקצת מה סיספעה מהס הוא מכוון בעצמו וקצתו אינו מכוון אם לא מצד ההכרח והוא מה סיספעה מהס מהרעות אמר סצבא הסמים היו עומדים אלו ומסמאלו וזה כי מה סיספעה מהס מכוון בעצמו הוא מימין הסם ית והסאר הוא מסמאלו והנה מה סססר מהס סקסס הוא הוא מיתת אחיב אסר היתה מכוונת מהסי כמו סיישר במה סקרס להיות כפסו תחת כפסו בן הדד:

להחבה. ככתבנהא במתקום אלף: והשיבהו אל אמון. כראה פהיה סס פעם אחת תפוס: לא דבריו כי. אזתאמר שלא דבר יי ומרעתי אמרתי זה וכך אמר משה רבינו ע"ה אס כמות כל האדם ימותון אלה לא יי סלחני: שמעו עמים כלם. כן דרך הלשון כמו היה זרוע לבקרים אף יסועתו בעת צרה:

התחפס וכל במלחמה. אמר מלך ישראל להתחפס ולבא במלחמה כדי שלא יכירוהו ואמר ליהושפט ואתה לבוס בגדיך כי איך צריך להתחפס אבל אני צריך להתחפס לפי מהם בעלי ריביו והם סוככים אותי ולא יועילו התחבולות שלא ברצון ה' כי המושך בקשת לתמו הרגו וית כמו אתחפס אכא אשתני ואיעול בקרב: לא תלחמו. והוא לא היתה כוונתו לחמול עם ישראל אלא אס ילחמו עם שאר העם ויוראה מלך ישראל שתכבד המלחמה בין כך ובין כך ימלט מידם לפיכך אמר להם סכל מלחמתם לא תהיה כי אס במלך לבדוד שמייתוהו ואחר כך ב

בסאר העם: ויזעק יהושפט. והכירו קולו כי יהושפט הוא זה הוא שאמר ויהי כראות כלומר בהבין כמו ולבי ראה הרבה חכמה ורעת: לתמו. בלא מתכוין לאחאב וית לתמו לתיכליה ולא רל לגבר אחאב אך לגבר עצמו מכבד פניו שלא היכב קשתו לימין או לסמאל אלא כמו פהיה מושך הקשת ויהי החצי וברם לתמו תמו פני חזינו סל אליהו וסל מיסיהו פסניהם כבאו על מות אחאב: בין הדבקי וטן המרין. כתרוממו בין ריבקי ובין פיריכא: לרכבו. משרת הרכב ה הפוך דרך. כתוב ב"ד וקרי בלא יוד וטעם הכתוב פעמים י יצטרכו לאדם שתי ידיו וקרי דרך כי פעמים יספיק באחת: כי החליתי. כהפך הקמץ חטף ל החלית להרחיב עליו ופירושו ה החליתי מן המכה וארוכי אבי זל פ"כי בס לרכבו לא רצה לגוף פהוכה לא אמר לו כי החלה לא פהוכה וכן הוא ממעשות הכתוב שאמר החליתי ולא אמר הוכתי וכתי ארימרט אכא: ותעלה המלחמה. היתה הולכת ומתגברת וכמוהו רבי והנה מים עולים: מעמד במרכבה. פלא הטה עצמו מפני המכה לא התחזק בעצמו והיה מחזיק מ מעמד כמו פהיה במרכבה רוכב כדי שלא יכירו ישראל שהוא מוכה וירך לבס במלחמה ככח ארס כסאר הנלחמים: אל חיק הרכב. כתרוממו לגיו רתיכא: ויעבור

וקריב צדקיהו בר כנענה ומתאית מיכיהו על ליסיתיה ואמר אידיא שעה אסתלק רוח נבואה מן קרם יי מני למלא עמך: ואמר מיכיהו הא את חזי ביומא ההוא דאת עליל תנון בגו תנון לאטמך: ואמר מלכא דישראל דברית מיכה ואיתיבתי לות אמון רב ק קרתא ולות יואש בר מלכא: ותימר כדנן אמר מלכא. שווי ית דין בבית אסירי ואכילותי לחסא ברחוק ומיא ברחוק עד מיתאי ב בשלם: ואמר מיכיהו אס מיתב תתוב בשלם לא רעוא קרם יי בי ואמר שמעו עממיא כוהוז: וסליק מלכא דישראל ויהושפט מלכא שבטא דבירת יהודה רמת גלעד: ואמר מלכא דישראל ליהושפט אנא אשתני ואיעול בקרבא ואת לבש לבושך ואשתני מלכא דישראל ועל ב בקרבא: ומלכא דארם פקיד ית רבני רתיכא ויליה תלתי תרין מלכוון למימר לא תגיתון קרבא עם זעירא ועם רבא אל תן עם מלכא דישראל בלחודותי: והיה כד חזו רבני רתיכא ית יהושפט ואינון אמרו ברם מלכא דישראל הוא וזרו עליוהי לאנחא קרבא ביה וצוח יהושפט: והיה כד חזו רבני רתיכא ארי לא מלך דישראל הוא ותבו מאחורותי: וגברא גבר בקשת לקבליה ומתא ית מלכא דישראל בין ריבקי ובין שריינא ואמר למרבניה אתחזר לאחורך ואפקני מן משריתא ארי מרע אנא: וסליקו עבדי קרבא ביומא ההוא ומלכא הוה מתקף וקאים ברחיקא לקביל אנש ארם ומית ברמשא ואתריק דמא ד דמתא לגו רתיכא:

ויהושפט מלך יהודה רמת גלעד: ואמר מלך ישראל אל יהושפט התחפשו וכל במלחמה ואתה לבש בגדיך ויתחפש מלך ישראל ויבוא במלחמה: ומלך ארם צוה את שרי הרכב אשר לו שלשים ושלשים לאמר לא תלחמו את קטן ואת גדול כי אם את מלך ישראל לבדו: והי בראות שרי הרכב את יהושפט והמה אמרו אן מלך ישראל הוא ויכרו עליו להלחם ויזעק יהושפט: והי בראות שרי הרכב כי לא מלך ישראל הוא וישבו מאחוריו: ואיש משך בקשת לתמו ויבה את מלך ישראל בין הדבקים ובין השריין ואמר לרכבו הפך דרך והושיאני מן המחנה כי החליתי: ותעלה המלחמה ביום ההוא והמלך היה מעמד במרכבה נכח ארם וימת בערבויצק ד דס המכה אל חיק הרכב:

והתחפש וכל במלחמה. והכירו דהי: יב פסוק את את ואת את וסימ נסר בשמאל חלק בסימג: וישבו מלאים בנביאים וסימ יהוה באשר מת גרעון. אל נחלתם דסוף ספר שפטים. כי לא מלך ישראל הוא. וישבו המלאכים אליו. וישבו אחרי בן יאבר. כאשר זמסי צבאות בריש זכריה: וכל כתובים דכו מלאים במחס וסימ וישבו מלכת. צאן לרוב. וגם בירושלם העמיד יהושפט. וישבו כל איש יהודה. ויבאו לחלקיו הבזון וכל אוריתא חס:

והתחפש וכל במלחמה. והכירו דהי: יב פסוק את את ואת את וסימ נסר בשמאל חלק בסימג: וישבו מלאים בנביאים וסימ יהוה באשר מת גרעון. אל נחלתם דסוף ספר שפטים. כי לא מלך ישראל הוא. וישבו המלאכים אליו. וישבו אחרי בן יאבר. כאשר זמסי צבאות בריש זכריה: וכל כתובים דכו מלאים במחס וסימ וישבו מלכת. צאן לרוב. וגם בירושלם העמיד יהושפט. וישבו כל איש יהודה. ויבאו לחלקיו הבזון וכל אוריתא חס:

איה עבר רוח יי. איה הדרך עבר והרי זה מקר קצר וברברי הימים פתיב אחת הדרך עבר וגו: ויאמר מלך ישראל יהושפט התחפס וכל במלחמה. להתחפס ולבא אחת לבס בגדיך. מעליך לא יסורו להלחם מיכיהו מלך ישראל אתה אלא מלך יהודה ועמך חיק להם תגר: ויזעק יהושפט. להקבה: לתמו. לא ידע מהוא מלך ישראל: בן הרבנים ובן המרין. יס מריונות פהם עשוין קליפס קליפס כענין שחאמר ומרין הקמסים והקליפס נופלים על נקבי ו המרין וסותמין אותן והם קריון רבקים: מעמד במרכבה. מתחזק ועומד כדי שלא יכירו ישראל במכתו ויכרו ותחלת כפלה ניסה: וילקו

והאכלתם ל חס דלית מלא ית

רלבג

הנך רואה ביום ההו אשר תבא חדר בחדר להחבה. אמר זה כי אף על פי שהלחמו ישראל במלחמה הנה יהיה נביא הסקר מ מתחבא חדר בחדר על דבר מיתת אחאב מפני סבה בטחתי הלך מס: והסביחו אל אמון סר העיר. רל הסביחו אל אמון ותיבאיהו סס אל אמון סר העיר: והאכילהו לחם צרומים לחץ. רל מלא יתבולורי ס ספקו מלחם ומים אך מה סיספיק לו ברוחק יהתחפס וכל במלחמ ואתה לבס בגדיך. הנה התחפס הוא מקור והרצון בו סעל דבר מיכיהו ראוי לו סיסנה בגדיו וכל במלחמה בדרך שלא יכירוהו חיל ארס אך אתה תלכס בגדי מ מלכו כי אין לך לירא כי כלם הסכימו לטוב במלחמה אך בדר אחאב לבד התנבא מ מיכיהו רע: לא תלחמו את קטן ואת גדול כי אס את מלך ישראל לברו. הנה סס העם ית זה הרצון בלב מלך ארס להפיל אחאב ב ברמות גלעד ולא ה הסכים הטי סימית מ מישראל אחד במלחמ ולזה לא רבו חיל מלך ארס להכות יהושפט

כפידש פאיו מלך ישראל: ואיש מסך בקשת לתמו. רל מלא היה מתכוין להכות מוס ארס והיה מאת הטי פירה החץ באופן פהכה מלך ישראל בין הדבקים ובין המרין והרצון בהם סהכו בין הקשת לקשת מקשת המרין והנה הרצון באמרו ובין המרין בין הדבקים כי הדבקים הם בסרין או אולי על המרין היה כלי זין אחר עשוין מחתכות ברזל דבקות ורוכות זו על זו והנה מאת הטי שכל החץ בין הדבקים כי בזולת זה לא היה יכול להכנס החץ בנואחר זה קרה גם כן פה המקום אמר הכה בסרין היה בין קשתמי המרין בדרך מכנס החץ בגופו: כי החליתי. לא רצה להגיד כי הוכה כדי שלא ידך לב ישראל אבל אמר כי באה החולי ולזה הסבה היה המלך מעמד במרכבה כוכח ארס כל היום ההוא כדי שלא יסורו ישראל מהמלחמה ויתחזקו להלחם עם ארם: ותעלה המלחמה רל מכבד חזקה והתגברו מאד: ויפק דס המקס אל חיק הרכב. רל ממרוב פסיכת מועד וירד אל חיק הרכב אמר היה רוכב עליו: ויעבר

וילקו הכלבים את רמון. ואומר אני שם נהרג נבות מהרי אחר הנביא במקום אשר לקחו הכלבים את רמון וגו' והזכות רחצו. וכלי הזיוף רחצו גם מן הדם כך תירגם ונתן ורבותנו אמרו אחאב מכונן היה ועשתה לו איזבל דמות מתי זכות במרכבתו: בית הסן. סן רפיל: וישלם

רלבג

ועבר הרנה, הרצון
בו ועבר קול הרנה
והיא הכעקה וענינו
קול הכרוח: וישטוף
הרכב על ברכת ס
סומרון. לל כי בעברו
סם מטף הרכב על מי
הכרס ונתקפה הרכב
מהרס ונתערב במים
ומס לקחו הכלבים רמו
בשתותם מהמי ההם
ועור היה לו מהבחו ס
סמס הזכות
הרמוצות בברכ ההיא
רחצו בדמו אשר כ
פתערב במים ההם:
כרבר יי אשר דבר
לל סכבר היתה נכסו
תחת נכסו הדר כ
כרבר יי אשר דבר ו
וכפל ברמות גלעד
כרבר יי אשר דבר
ולקחו הכלב את רמון
כרבר יי אשר דבר.

ומהר דבר
ר' כפל וס'
אחאב יהוא
ירבעם
והיית ר'ה

בבא וחסרים בליש' וס' נמסר בסדר כי חשא: הלא יז מלאים בס' וס' ויאמר נתן. ויקרא לשמעו. הלא הם כתובים דשלמה. אבים. אלה. ויתר דברי אחאב. אחזיהו. אל תלכו. רחוק וטורד. ויסער. קול רגלי ארניו. ויתר דברי יהוא יואש. יהואחז ומלכי יהודה. נחם. אשר הסיר חזקיהו. שלום ואכתי יהיה:

ויעבר הרנה במהנה כבא השמש
לאמר איש אל עירו ואיש אל
ארצו וימת המלך ויבוא שמרון
ויקברו את המלך בשמרון:
וישטף את הרכב על ברכת שמרון
וילקו הכלבים את דמו והזנות
רחצו בדבר יהוא אשר דבר:
ויתר דברי אחאב וכל אשר עשה
ובית השן אשר בנה וכל הערים
אשר בנה הלא הם כתובים על-
ספר דברי הימים למלכי ישראל:
וישקב אחאב עם אביתו וימלך
אחזיהו בנו תחתיו:

יחם
ז' היה כנני
מלך
סו מל

5

5

יז מל
בס' כ

הנה זה באור מה סדריך אל באור בזאת הפרשה אשר הגבלנו באורה בזה המקום. והנה התועלת הראשון הוא במרות להודיע סדריך להיתעב בכל דבר קורס המעשה או המענה כרי סיהיה באופן הראוי ולזה ספר סבא ישראל אל רחבעם וסאלו ממנו סייקל מעול אבו ועברוהו סאל להם סימתינו עוד סלסת ימים ויסיב אותם דבר: השני הוא להודיע כי טוב העצה ימצא בזקנים ויעיר מהנערים וזה כי ארך הימים יתן לזקני טוב העצה מפני מה סראו מהנערים בימיהם כי זה יעמדם על ההתחלות והסבות אשר בהם יגיעו אל התכליות המבוקשות עם סבהם תמצא החכמה יותר לזאת הסבה גם כן ומה יתבאר סטוב העצה לא יתכן סישלם לילדים אם לא על דרך הזרות: השלישי הוא במרות והוא להודיע כי בהספלת האדם עצמו יקנה לו הגדולה והממסלה ובהתנאסו יסיר הגדולה והכבוד ממנו ולזה ספר סעצת הזקנים היתה סאם יהיה היום עבר לעם הזה וסמע אליהם יהיו לו עבדים וספר גם כן סמפני סלא הסבים בזה ורצה להתנאס ולהתגאות סרה ממנו מלכות עשרת הסבטים: הרביעי להודיע קיום יעור הסי סתקדע מלכות עשרת הסבטים מזרע סלמה ויהיה לירבעם: החמשי הוא להודיע יוסר ענין רחבעם בהתחלה עד סכבר נמנע מהלחם עם ישראל תכף סבאהו דבר השם ית' על ספר והנה ספר בספר דברי הימים סכבר התמיד רחבעם לעשות היסר בעניי יי סלס סבים: השישי והוא להודיע רוע ענין ירבעם מעת התחלת מלכותו עד סעשה לו אלהי זהב וגרס הכהנים והלוים מארצו במה סהזניחם מכזה ליי סאילו התחכם לעשות כנגד התורה לסי מה סאספסר ועליו וסיעתו סתקיים מה סיעירה התורה באמרה סן יס בכם איס או אסיה וגו' כי הסי יסמיר האיס ההוא ויכרית את סמו מתחת השמים וכזה קרה לירבעם ולבעסא ולעמרי סלא ססאר מהם סריר וסליט:

השביעי הוא לסרסס המופתים והנפלאות סנעשו על יד איס האלהים אשר בא מיהודה ונתחדסו עוד בסבתו והם מה סיבסס יד ירבעם סאסר היה רומז בה לתפוס הנביא ומה סכקדע המזבח וסספך הרסן ומה ססבס יד המלך אליו בהתפלל הנביא עליו ומה סקרה לו בעברו על דבר עצמו בדבר יי סהמית אותו האריה ולא אכל את הנבלה ולא סבר החמור כי בהאמל במופתו תתקיים סכנת התורה:

השמיני הוא להודיע סהסי כסצוה דבר מה סנבואה לא יסוב אחר מהצוה הסי ויהיה על זה מה סנעבס הנביא אשר מיהודי אשר על אכל לחם וסתר מים בעיר הסי הסי אשר הזהירה הסי מזה וסעפ סאמר לו והנביא הזקן אשר בבית ל כי מלאך בא אליו בדבר יי ואמר לו סיסיבהו אל ביתו ויאלל לחם ויסתר מים ואם היה אספר סיסוב הסי מצויתו הראסונה לא היה ראו סינעס הנביא אשר מיהודה כי לא היה חוטא אך חטא הנביא אשר כחם לו ואם יסופק על זה מעקדת יסחק סירמה ססב סלס הסם מצויתו הראסונה אך היה המכוון בדבריהסי זולתמה סהבין אברהם מהם:

התשיעי הוא להודיע סהאנסים הרעים מאד לא ינעסם הסי על חטאם באופן סינעסם הבלתי רעים מאד ולזה תמצא כי הנביא הזקן מפני עצם חטאיו לא נעס על מה סדבר סקך בשם יי בזרון ונעס הנביא אשר מיהודה על סעבר על דבר עצמו אעפ סהיה זה בסגנה כי האמין סיהיה דבר יי מה סאל לו הנביא הזקן ונעס על סלא התקסב סלבו לעמוד על סאי איספר זה ולזאת הסבה בעינה תמצא סלא נעס ירבעם על הפלגת חטאיו ונעס רחבעם כמו סנה אחת אחר סהתחיל לחטוא כי אז עלה עליו סיסך מלך מצרים ולכד ערי המצודות אשר ליהודה ולקח את אוצרות ביתי יי ואת אוצרות בית המלך וגם אחרי זה היה כפחד גדול עד סמבני הנחפת אשר עשה היו כוסאים הרצים מדי באו ביתי יי ואחר יסיבו אותם אל תא הרצים:

העשירי הוא לסרסס יעור אחיה הסי לזכי לאסתר ירבעם וקיומו אחר זה לפימה סנזכר בזה וענין המופת אשר סכלל בו והוא מה סהנביל הנביא כי בבא רגליה העיר תקוס ותלך תכף ל ביתה ותכף היתה ל ביתה ימות הילר וזה כי היה מופת ספלא כי צעדיה בדרכה זה היו מרתחיו תלך במהירות או במתן:

האחד עשר הוא להודיע כי הסבה היה סחטא ירבעם היותו כן נעמה העמונית ולזה ספל הספור כי סם אמנו נעמה העמונית וכוה סתבאר אמות מה סזכר בתורה מה הסבה על מה סהזהירה מהתחת סבבים

ועבר הרנה. כתרוממו כרוז ואמר ועבר לסון זכר והרנה לסון נקבה לסון זכר כופל על הקול כמו ועבירו קול במחנה או אמ' ועבר על האדם המעביר את הקול וברם ועבר הרנה באבור רשעים רנה: איס לעירו. סלא ילחמו עוד והכרוז ולא כמצא בכתוב מיהיו המנצחים והמתגברים אם ישראל ואם ארם וכיון סאמר הנביא יסוב איס לביתו בסלס סראה סלא מתו מישראל ואם מתו מעטים היו ומה סאמר הנביא ועמך תחת עמו במלחמות אחרות היה זה: ויסטף. הסוטף כמו ויאל לוסף ויגר ליעקב: והזכות רחצו.

מוסב למעלה ויסטף את הרכב
אמר סטפו הרכב ורחצו הזכות
על ברכת סומרון והסטיפ חזקה
מהרציה: וילקו הכלבים את
דמו. ללס אחאב כי כל זה
הרס מאחאב היה וילקו הכלבים
את רמו כרבר יי אשר דבר כ
במקו אשר לקחו הכלב את רמון
ככות ילקחו הכלבים את דמך י
והזכות פירושו כתרוממו מאני
זיכא ודבר יי לל אחאב מכונן
היה עשתה לו איזבל דמות זכות
במרכבתו כרי סיראה וייתחמם
ועור דרסו הזכות כמו חזיונות
הגיעו סני חזיונות סל אליהו וסל
מיכה אליהו אמר במקום אשר
לקחו הכלבים וגו' מיכה אמר
אם טוב תשוב וגו' ויס לסאל
היארך אחר בדבר יי הנה נבות
ססקל ביזרעאל וסס אחאב כ
בסמרת לקקוהו הכלבים
ומהכראה כי יזרעאל קרוב
לסמרון ומי בריכת סמרון ה
הולכים עד יזרעאל והמים באו
ארומים מן הרס עד יזרעאל וסם
לקחו הכלבים הרס: ובית הסן
סן הפיל עשין ממנו מלאכה
ואחאב סנה ממנו בית אחת או
סנים כי בית סלל וכן סאמר כ
בנבואת עמוס ואברו בתי הסן
ומה סאמרנו כי בית אמר דרך
כלל מצאנו סמוהו לא ססב לי
אסס בבית דוד כי קרס המה:
ויסלם

ואולם התועלות המגיעים מזה
התועלת הראשון הוא במרות להודיע סדריך להיתעב בכל דבר קורס המעשה או המענה כרי סיהיה באופן הראוי ולזה ספר סבא ישראל אל רחבעם וסאלו ממנו סייקל מעול אבו ועברוהו סאל להם סימתינו עוד סלסת ימים ויסיב אותם דבר: השני הוא להודיע כי טוב העצה ימצא בזקנים ויעיר מהנערים וזה כי ארך הימים יתן לזקני טוב העצה מפני מה סראו מהנערים בימיהם כי זה יעמדם על ההתחלות והסבות אשר בהם יגיעו אל התכליות המבוקשות עם סבהם תמצא החכמה יותר לזאת הסבה גם כן ומה יתבאר סטוב העצה לא יתכן סישלם לילדים אם לא על דרך הזרות: השלישי הוא במרות והוא להודיע כי בהספלת האדם עצמו יקנה לו הגדולה והממסלה ובהתנאסו יסיר הגדולה והכבוד ממנו ולזה ספר סעצת הזקנים היתה סאם יהיה היום עבר לעם הזה וסמע אליהם יהיו לו עבדים וספר גם כן סמפני סלא הסבים בזה ורצה להתנאס ולהתגאות סרה ממנו מלכות עשרת הסבטים: הרביעי להודיע קיום יעור הסי סתקדע מלכות עשרת הסבטים מזרע סלמה ויהיה לירבעם: החמשי הוא להודיע יוסר ענין רחבעם בהתחלה עד סכבר נמנע מהלחם עם ישראל תכף סבאהו דבר השם ית' על ספר והנה ספר בספר דברי הימים סכבר התמיד רחבעם לעשות היסר בעניי יי סלס סבים: השישי והוא להודיע רוע ענין ירבעם מעת התחלת מלכותו עד סעשה לו אלהי זהב וגרס הכהנים והלוים מארצו במה סהזניחם מכזה ליי סאילו התחכם לעשות כנגד התורה לסי מה סאספסר ועליו וסיעתו סתקיים מה סיעירה התורה באמרה סן יס בכם איס או אסיה וגו' כי הסי יסמיר האיס ההוא ויכרית את סמו מתחת השמים וכזה קרה לירבעם ולבעסא ולעמרי סלא ססאר מהם סריר וסליט:

סלא יראהו אדם וזה כי אף על פי שהם סליט בעמיות המופתים הנה אינו עומד אותם כי הם בעת הצורך כמו שבארנו במקומות רבים במה שקדם :

העשרים הוא להודיע שכל שישגחו הכלווים לסלם בטיבא השם יתעלה עליהם טובות בזכותו כן תדבק השגחה יותר מדרם להביא עונם על החוטאים על צד התוכחת כאמרו בקרובי אקדם ולזאת הסבה אמרה הצרפית מה לי ולך איש האלהים כי באת אלי להזכיר את עמי :

העשרים ואחד הוא להודיע כי כבר יהיה מושגח החוטא בזכות האיש הטוב המושגח אם היה האיש הטוב מצטער ברע שיקרה לאיש ההוא כי להצילו מהצער יוכל החוטא מהרע ולזה אמר הגם על האמנה אשר אני מתגורר בה הרעות להמית את בנה וזה כי מפני זה יצטער איהו ברע שיקרה לה ולזאת הסבה צער עצמו להתמודד על הילד שלשה פעמים להשים פיו על פיו ועיניו על עיניו ודיו על דיו וכן בזה האופן ולזאת הסבה ג' צער עצמו להביא הגם כשגבר הרעה ושם פניו בן ברכיו כדי שימלטו מהצער הזה ויביא הג' גם על הארץ ומה הצד תועיל תפלת האדם הטלם לזולתו מפני הצטער על הרע שיקרה לו כמו שזכרנו זה השגח במקומות רבים :

העשרים ושנים הוא במדות והוא להודיע שמי שיעשה דבר מה לתכלית מה ראוי סלא יקצר מהבאת כל הסבו העוזר בהבאת התכלית ההוא ומהסרת כל הסבות המונעות הגעתו ולזה תמצא כי איהו כמרה ש'אגסם על הארץ על צד ההשגחה התחכם בכל עוז להכרית האמונה הנפסדת אשר בעבורה נעששו ישראל בשבעה להם המטר ולזה רצה כביאוי הבעל וכביאוי האשרה בשיבחן לעם כי דבר הבעלים הבל ואין הם מועיל וכבר השתמש בזאת הבחינה בכל צד מהצדדים שהיה אפשר לו סלא ישאר להם בה ספק ולזה בחר סיהיו הקרבנות פרים מפני מה שספלו ישראל בומהטעות אחרי עבלי זהב ורצה שיבחרו להם כביאוי הבעל הפר האחר כדי סלא יוכלו לומר אילו היה לנו הפר ההוא אשר נסאר לאליהו היה הבעל שומע לקולנו ורצה גם כן שיעשו תחלה כדי סלא יאמרו כי אלהיהם כועס על שגמיהו אחרון ולזה לא ענה אותם ורצה שיקראו בשם אלהיהם כדי שיתפרסם לכל שהם קוראי' לאלהיהם ואין קול ואין עונה ואין קסב ולא יוכלו להתנצל ולומר שזה אשר לא ענה אותם באש מפני סלא קראו לו ולזאת הסבה גם כן רצה שיקראו בקול גדול באופן סלא ישאר להם בזה שום התנצלות ואחר זה הקים מזבח יי' ההרוס להעיר כי לו לבדו ראוי שתהיה העבודה והוא אחר לבד ולזה לא רצה להראות כי במקום בעצמו אשר עבדוהו בראשונה יעבדוהו עתה לפי שהוא אחר לבד בזולת רבוי הנה כמו שהזכירה התורה סלא לעבדו כי אם במקו' אשר יבחר יי' אשר הגלותו סם והוא בית המקדש כן רצה איהו כאמר הביא אותו ההכרח להקריב בחוץ במדות הסם להדמו' לפי היכלת ברכי התורה כמו שזכרנו וכבר בנה אותו לעם יי' כדי שיכירו הכל כי כל מעשיו היו לעם יי' ולזה ענהו באש והקים בו מהאבנים כמספר שבטו ישראל כליהו העיר בזה כי יס' בכללם ראוי סיהיו לעם כי הוא לקחם לו לעם וכאילו היה סמך סכבר ישובו כלם לאומנותו וזוהו לספוך סם מהמים כמות רב כדי שיתבאר לישראל יותר עצם גבורת הש' בהורידו אש לאכל את העולה והעצים והאבנים וללחך את המים אשר בתעלה והיו מספר הכדים שמים עשרה לסבה בעינה שהיו מספר האבנים שמים עשרה :

העשרים ושלושה הוא ברשות והוא להודיע שאין בע' תנועה והשתנות וזהו שרם גדול בעיני הש' כמו שהתבאר במקומותיו וזה למדנו מהתול שהתל אליהו כביאוי הבעל באמרו כי סיהי וכי ס' לו וכירדך לו אולי יס' הוא ויהי למדנו בזה סאלו המקרים הם המסוללים מהש' :

העשרים וארבעה הוא ברעות והוא להודיע שהמופת יעשה אותם הש' על יד כביאוי באמצעות התפלה וזה שרם רב התועלת כבר זכור והוא רב' ז' וכבר למדנו זה ממה מספר בזה המקום מתפלת אליהו על בן הצרפית להחיותו ומתפלת אליהו שגבהו הסם ית' באש בכי כל ישראל ומתפלתו סביא המטר עס הפלגת העצירה שהיתה אז ובה התבאר סלא הוגבל בעת בריאת עולם שיתחדסו אלו המופתים בעת שיתחדסו כמו שזכרנו אכס' ממה שאמרו ז' תבאיתנה הקב' עם מעשה בראשית וזה שאם הוכח הענין כן יתחייבו עבדים מגוים אין המלט מהם אם תחלה יתחייב שתהיה תפלת הנביא עליהם לבטלה ואם סנית יתחייבו שיתחדסו גם כן בעת שהוגבל חרום בזול' כביאוי בזולת מסתדל וכבר יחוייב זה לפי שאין לאומר שיאמר סכבר הוגבל אז גם כן סימא אז כביאוי כי זה בלתי אפשר כי הנביא לא יהיה לא בשלמותו יקונו הם רבם בבחירתו סיקם וסלא יקם ואם הנחנו סיווי' אז כן סיהיה כביאוי הנה בטלנו טבע האפשר ויחוייב סיהיה זה האיש על כל פנים בעל שלמותו יתכן בהם סיהיה כביאוי ואם סלישית כי מפני שהמופתים נמצאים מתחדסים בעבור תועלותמה לפי המקרים והמציגים הנמצאים אז לאנשים ויחוייב כשהוכח חרום אלו המופתים בעת ההיא בדרך ההכרח סיהיה חרום אותם המקרים והמציגים אשר בעבורם נתחדסו אלו המופתים על צד ההכרח גם כן והמלט שאם הוכח הענין כן הנה מפני שמופת דרת האש מן השמים על העולה ועל העצים ועל האבני' ואכלה אותם ולחכה המים אשר בתעלה היה לתכלית שסורו לישראל מעבודת הבעלים ושובו אל הש' הנה היה מחוייב לפי זאת ההכחה סיהיו אז ישראל עובדים הבעלים ויהיו אכ' מוכרחים לחטוא וזה יבטל טבע הבחירה וטבע האפשר ויפול התורה בכללה כי מהגדולות מהפנות אשר עליו כנתי' הוא סלארם בחירה ומסול בה לעשותמה שסודר לו

בגוים ההם והוא כי יסיר את בך מאחרי ובהה נעמה היתה כאילו לא נתגירה כי חזרו לסור הרע נטי שלמה מנויי הארצות כמו שקדם הספור בזה :

השנים עשר הוא להודיע כי הסבה היתה בחטא אבים היותו בן אשה רשעה והוא מעכהבת אביסלום כי היא עשתה מפלג' לאשרה כמו שזכר אחר זה ומה המקום עמדנו על רוע אבסלום כי הכתוב יחס אותה לו להרמותה לפעלותיו :

השלושה עשר הוא להודיע כי שנות רשעים תקצורנה ואורך ימים לעובדי השם ית' ולזה תמצא כי אבים לא חיה במלכות כי אם סלם סנים ואסא נעשה הישר בעיני יי' האריך ימים על ממלכתו ולזאת הסבה גם כן תמצא סכבר ראה אסא בימיו כמו שזכר מלכים בישראל והם ירבעם וכרב ובעשא ואלה וזמרי ותבני ועמרי ואחאב :

הארבעה עשר הוא להודיע שאין ראוי לאדם שישם בשר זרועו אכל ראוי שישם ביי' מבטחו לס' כשמצא עצמו נעזר בו ית' ולזה תמצ' שנענס אסא בססם בשר זרועו בשסלח אל בן הדד מלך ארם כסף וזהב סיפר בריתו את בעשא מלך ישראל כדי סיסור מעליו כמו שזכר בספר דה ולזאת הסבה ג' ידמה שחלה את רגליו כמו שבארנו :

החמשה עשר והוא לבאר עוצם השגחת הש' בישראל בעבור בריתו עם האבות עד סכבר תמצא שאף על פי סיהיו ישראל ראויים סיקתיר הש' פניו מהם ויעזוב אותם מצד עוצם חטאתיהם הנה כאמר נגלה לסם ית' מרוב פעלות אחאב שהיו כלי אל סיסורו ישראל לבמרי מאחרי הש' הראה להם אז עבדים יקונו בהם מוסר וזה בהדרגה כי ראשונה הראה לאחאב ויסר' אמתות דברי הנביאים וקללותיה כי ראו שהקללה סקלל יהושע מי סיבנה ירחיו נתקיימה וזה להם לאות כי הקללות הכתובות בתורה למי סלא יקיים את דבריה יתקיימו ולפי סלא לקחו בזה מוסר הראה להם הש' מקללות כביאוי שהם יתקיימו תכף אם לא ישובו אל הש' ולזה ספר סכבר אחר אליהו אל אחאב סלא יהיה הסנים האלה טל ומטר כי אם לפי דבר הש' וזה יהיה כשישובו לעבודתו ית' וכאמר ראה סלא לקחו מוסר בזה ואף על פי שהם רואים קיום ייעורי הנביא וקללותיו סבב שישוב אליהו אל אחאב ויעשה מה שיתבאר ממנו כי יי' הוא האלהים מצד המופת הנפלא שיתחדס בו ויתבאר בו עס זה כי הבעל הוא הבעל לתכלית סיסובו ישראל כולם לעבודת הש' ויהרגו כביאוי הבעל וכאמר ראה הש' כי לא כנע אחאב בזה הראה לו כפלאות בעמיות הטובות כדי סידע שהוא יי' ויער לו זה הטוב על יד כביאוי עד סכבר נכח במתי מעט מלך ארם עס כל המלכי אשר היו אותו וסבה בזה הפעל עד שתתחזק לבבו האמונה בש' ובכל זה לא לקח מוסר ולזה קרה לו מהרעמה שקר' : **הששה עשר** הוא לפרסם עוצם הנפלאות שעשה הש' על יד אליהו והוא שהתמידו העורבי' להביא לו בבחל כרית אשר כסתר סם סנה אחת לחם וכבר בבקר ולחם וכבר בערב וכבר הקמח שהיה בו מעט קמח וצפחת השמן שהיה בו מעט השמן הסתפקו בו אליהו והאלמנה וביתה סנה אחת ולא סלתה כד הקמח וצפחת השמן לא חסרה והחיה בן האלמנה אחר מותו והוריד האש מן השמים לאכל העולה והעצים והאבנים ולחכה המים אשר בתעלה עס דבוי המים סנספכו עס ורבת המטר בהפלגה כאמר התפלל אליהו אל הש' יעס הפלגת העציר שהיה אז ומה שהביא הש' לאליהו על יד המלאך עונת רכס' וצפחת מים ומה שצמר ארבע' יום וארבעים לילה בזולת מאכל ומסקה והנה סופרו אלו הנפלאות כי בהאמנה בהם פכה חזקה מפנות התורה :

השבעה עשר הוא ללמדנו סכבר אפשר שיעבור הנביא על קצת מצות התורה בדבר יי' לפי שעה ולזה ספר שהעורבי' מביאים לו לחם וכמר בבקר ולחם וכמר בערב והיה אוכל הבשר בדבר יי' אף על פי סלא היה יורע אם הוא כסרה ולזה תמצא שהקריב עולה בחוץ בשעת אכור הבמות ולזה השרש העירה התורה במה סאמרה חליו תשמעון כמו שבארנו בבאורנו לרברי התורה :

השמנה עשר הוא לפרסם עוצם הכפל המופתים אשר נעשו על יד אליהו עד שתמצא סלא הביא השם מהקמח בכד הקמח ומן השמן כי אם סיספיק לשעה אחת כדי סיכפל המופת יותר ויתפרס' זה לאמנה בזה האופן כי כבר התמד זה המופת סנה אחת וכזה תמצא שהעורבי' הביאו לו סנה אחת לחם וכמר בבקר ולחם וכמר בערב ולא הביאו לו בפעם אחת ליום אחד או למכני ימי' או יותר עס סכזה הערה שהש' בחר לכביאוי בזה האופן זה הענין כדי סיהיה המזון יותר בריא ויותר רחוק מהעפוס עס סבסני אלו הדברים תועלת לבאר שהשלמים אין ראוי שיבקשו היתרונות אכל יספיק להם ההכרחי לבד :

התשעה עשר הוא להודיע שראוי לאדם לברוח מהסכנה כסיוכל על זה ולא יסמוך על הנס במה שאפשר לו להמלט בצד אחר הלא תראה כי גם הנביא כסירא מאחאב כזהו הש' סילך קדמה ויסתר בבחל כריתוסם לא יראהו שום אדם עס מזונו יהיה סם וישתה מהנחל והעורבים יביאו לו לחם ובשר כי אם היה בא לו מזונו על ידי אדם סם אולי יודיע זה למלך כי כל דבר לא יסחר מן המלך לפי סכל אחר מהיורעים מקומו יודיע לו זה למצוא חץ בעיניו והתמיד לו זה סנה אחת ואז יבג הכחל ולא הסתדל השם להביא סם מים כי לא היה צריך עתה לכמו זה ההסתר הכפל כי כבר נואש ממנו המלך באופן מה והספיק לו ההסתר בית האלמנה והיא הית' מתקנת לו מזונו באופן ראוי ולזאת הסבה בעינה ספר סכאמר ירא אליהו מאחבל קס והלך על כפסו במדבר דרך יום

למהבחרהאםעצירהאומריהכללפניוהחייםואתהטובואתהמוותואתהרע:
העשריםוחמשה הוא להודיע שאין ראוי לסלם לחמול על הרעים המחטיאים זולתם ומסירים אותם מאחרי העיני כי החמלה עליהם היא אכזריות על הטוב ולזה תמצא ספר סכבר צוה ליהו לתפס את כביאי העצל כלם באופן שלא ימלט איש מהם והורידם אל כחל קישון ושחטם שם:

העשריםוששה הוא להודיע שראוי לכל אדם לחלוק כבוד למלכות הלא תראה כי אליהו עם עצום מעלתו בבואה שנס מתניו לרוץ לפני אחאב עד באו ליזעאל ואחמס חלק לו כבוד עתה לא קורם זה כי ירמיה שגם הוא סר אז מאחרי הבעלים והאמין בנבי וליזה הסכים לליהו בהריגת כביאי העצל אך קורם זה שהיה בתלית הרוע לא חלק לו כבוד וכן לא חלק לו כבוד כשחטא ברבר כבות:

העשריםושבעה הוא מה שלמדנו מזה שהיה לאלהיו ארך ימים כפלא ולזה אף קח כפטי כי לא טוב אכזי מאבותי ומזה כתישרנו להאמין שפנחס הוא אליהו וסליהו לא מת כמו שבארנו אבל באורנו זה הספור:

העשריםושמנה הוא להודיע עצם הכתה הר סיני להגיע שם הבבואה ולזה ספר שבאשר הגיע אל המצרה שם באהו דבר יי בזה האופן הנפלא:

העשריםותשעה הוא להודיע שהכונה במציאו הכביא היא להשגיחה על מי שהוא כביא בתוכם וכאם ישתמש בזה הכביא לתכלית אחר זולת המכוון בו לא תבדיל החכמה הלהית שיהיה כביא לעם ההוא ולזה תמצא ספר שבאשר ראה העי היות אליהו מבקש רע לישראל היסירו להבין שאין הפס יתחפץ בהבאת הרשות לזה ראה במראה הנבואה הרוח והרעש והאס ולא היה בהם יי ואחר זה הראה לו כבודו אז שאל מה לך פה ליהו וירמיה שמרוב בעם אליהו על חטאת ישראל לא התחכם לעמוד על הכונה האלהית בזה המראה שהראה לו השם ית' ולזה הציב שנית לנביא כמו התשובה הראשונה וכאשר ראה העי שהוא מסתמש בבואתו להביא רע על ישראל בהפך מה שכוון בה אז הודיעו שמשח אלישע לכביא תחתיו עם סכבר הודיעו עם זה איך יקום העי יקמתו מישראל בעצמם את ברייתו על ידי חזאל ויהוא ואלישע:

השלושים הוא להודיע כי רוב החשק בבקשת השלמות והחכמה מביא האדם אל השלמות הלא תראה כי אלישע מפני חזק חסדו השלמות האנושי בא אל זאת המעלה הנפלאה הנזכרת בזה הספור וכבר יגלה עוצם חסדו לזה שהוא הניח בית אביו שהוא עשיר מאד תבך שהסליך ליהו אדרתו עליו ועזב אביו ואמו לזה התכלית והשחרל להיות משרת את אליהו למען ילמד תמיד ממנו ותרוכ שמתחו בזה זבח צמד הבקר ובפל הכשר בכלי הבקר ובתן לעם לאכול עם שכל זה להעיר שהוא כפרד מכלל מאלו העסקים המלאכותיים ומעשה תהיה כל השתדלותו בבקשת החכמה והשלמות ולזה לא רצה שיטארו הדברי אשר היה חורם בהם:

השלושים ואחד הוא במדותיו והוא להודיע שאין ראוי לאדם שיפרד מבית אביו ואמו בזולת ידיעתם כדי שלא יכאיב לבם כפלא ירעו איפה הוא ולזה תמצא שגם רב החשק שהיה לאלישע ללכת אחרי ליהו הנה התעורר ללכת לבניו ולחמו לנשק אותם ולהודיעם הפרדו מהם:

השלושים ושנים הוא במדותיו לפני סבר גאון רל שהגאון סבת השבר ושהבוטח בכחו ובחזקו ינוצח ולזה ספר כי בן הדר מפני שנתנאה מאד ושלח למלך ישראל שכבר וזהבו לו הוא ונשני ובניו הטובים לו הם והסכים לו מלך ישראל ולא כתפייס בזה מרוב בטחו על חזקו אבל היה רוצה לקחת כל מחמר עין שיהיה בבית המלך ובבית עבדיו וכאשר לא הסכי בזה מלך ישראל אמר בוטח על חזקו שלא יספיק עמר שומרון לשועלים לכל העם אשר ברגליו ולפי שהיה בוטח על חזקו הראה לו העי כי לא לאדם דרכו וסבב שבמתי מעט כחוחו אחאב בשתי מלחמו זו אחר זו והנה שם העי בטחו על חזקו כלי להפילו במלחמה הראשונה כי מפני זה צוה לתפוש חיים אכזי החיל היוצאים מישראל ויצאו מחיל ארם איש לקרא' כל איש מהם לתפשו חי כי לא היה ירא פיו ארם ביי ישראל וזה היה סבה שהכו איש איש וכסו ארם מפני זה ונצחוס ישראל והגיע לבן הדר בסוף הענין שלא נטאר לו איש מהחיל אשר היה בוטח בחזקתם:

השלושים ושלושה הוא להודיע חזק המדות והחכמה האלהית לקרב ישראל לעבודתו וזה כי בעת אשר כתישרו להאמין כי יי הוא האלהים מפני המופת הנפלא שהראה להם אליהו הראה להם כזוחם המון חיל ארם הנפלא במתי מעט למען ירעו כי יי הוא האלהים ותתחזק אמונתם בו יותר כמו שזכר בזה המקום:

השלושים וארבעה הוא להודיע שראוי לאדם כסיפול בידו במלחמה מי שהוא תמיד לו ולעמו לקיץ מכאיב שלא יחמול עליו אך יבער אותו מן הארץ כן ימצא לו מקום אחר זה אם ימלט להשחית הוא ועמו לפי היכלת ולזאת הסבה תמצא שצוה התורה להכות את המדינים מפני מה שנתבאר כי הם צוררים לישראל בכלהים וצוה גם כן למחות את זכר עמלק לזאת הסבה ולזה ספר כי מפני ששלח מלך ישראל בן הדר אשר שמהו העי בחרמו וברשותו ובמכמתו כעם העי עליו ואמר לו סכבר יהיה כפטו תחת כפטו ועמו ותחת עמו:

השלושים וחמשה הוא להודיע שאין ראוי לאדם שיקסה את לבו ולא תראה מה עקרה לכות מפני הקשות לבוסל כתרצה להחליף כרמו למלך בדרם טוב ממנו ולא רצה גם כן למכרו אליו:

השלושים וששה הוא לפרסם כי מפני היות אחאב מלך שומרון היה מוטל בישראל ומכיע אותם לעשות מה שירצה ולזה לא נענשו כל כך החורי אשר הסכימו במיתת נבות בזה האופן המבונה וזה כי בני סרי המדינות היו את אחאב בשמרן ומפני זה היו מוכרחי אבותיהם לעשו רצונם כדי שלא ימית בניה ולזה זכר שנערי סרי המדינו היו את אחאב בשמרן וקרא גם כן לזאת הסבה אחאב מלך שומרון כי מפני היותו מלך בשמרן היה מלך בכל עשרת הסבטים ולזאת הסבה אמר קוס רד לקראת אחאב מלך ישראל אשר בשמרן כמו שבארנו בבאורנו לזאת הפרשה:

השלושים ושבעה הוא לפרסם חטא אחאב ברבר כבות ועצמו הנפלא על זה החטא ושאר חטאיו ועונש איש על זה החטא כמו שיער לו אליהו כי זה כלו והדומה לו בזה הספור מקיי שהשם ית' שופט האדם לפי מעשיו והוא פנה חזקה מפנות התורה:

השלושים ושמונה הוא להודיע שהרועי מלכות ככסיהן למלכות ולזה שלחה איזבל על דבר כבות שיעירו בו כי בך להים ומלך כדי שיהיה חייב מיתה מפני ברכתו המלך ולזה יוכל אחאב לרשת את כרמו ואפשר שבאמר סכבר הומת נבות ולא היו לו בנים ולזה אמר אם לא אתרמי נבות ואתרמי בניו ראיתי אמשוהם הבנים שהיה עתיד להוליד וירמיה שאחאב היה קרוב לו ולזה ירד אחאב לרשת ולזאת הסבה אמרה לו איזבל כי אין נבות חי כי אם מת מדד מכיון שמת מכל מקום יהיה אחאב יורשו:

השלושים ותשעה הו' להודיע שכאם יער העי יעור רע לאיש על חטאו וכנכע מלפני העי הנה העי יכחש על הרעה ההוא ולזה תמצא שזכר כי מפני שכנע אחאב מלפני העי ואמר שלא יביא הרעה שיער לו בימיו:

הארבעים הוא להודיע שבית הסקילה מחוץ לעיר ולזה אמר ויוציאוהו מחוץ לעיר ויסקלוהו בהבנים וימות:

הארבעים ואחד הוא לפרסם רוע תכונת אחאב שגם כל מה שקדם מאלו הדברים שהיה ראוי שיקח בהם מוקד וישוב לנבי הנה כבר תמצא שכאמר אמר לו יהושפט שידרוש ברכ' יי הסתפק בכביאי האסרה שהיה לו ולא דרש פי' מכביאי יי:

הארבעים ושנים הוא להודיע שצדק יי היא תקום ולא תועיל תחבולה להכצל ממנה אם לא על צד התשובה אל העי כי אז יכחש על הרעה ולזה ספר שלא הועיל לאחאב היותו מתחפס ובא במלחמ' שלא יפול במה שיער לו העי על יד כביאו ולפי שכבר נתקיימו במיתתו יעורים רבים כמו שבארנו אחר כדבר יי אשר דבר ולא אמר כדבר יי אשר דבר בר עברו פלוגי:

הארבעים ושלושה הוא להודיע שיש במה שישפיע מצבא השמים מה שהוא מימיו העי ובו מה שהוא לשמאלו ובכלל הנה הרעות המסודרות ממנו הם כאילו הם משמל העי מפני היותו בלתי מכוונ' בעצמן כמו שבארנו בספר מלחמות יי והטובו הטופעו מהם הם מכוונ' בעצמן: ויהושפט

ויסלם יהושפט. כי אביו היה לו מלחמה עם מלך ישראל והוא השלים עמו וטעם הספור הזה כי נודע זה שהשלים עמו שהרי עזרו כל סכך סהיה בסלום עמו אלא נגזר הספור הזה וכתבו אותו אחר כך הבמות לא סרו אחר ועוד רעה אחר נמצא בו שהשלים עם מלך ישראל ועזרו כמו שאמר לו הנביא הלא יעזרו ולסוכא יי תאהב: ויתר הקדש. תרגם

יונתן וס' ר נפקת ברא יהיה ל לרענו עם כלל לקדשות ולזכות: כצמלך. אמר כי בימי יהושפט לא היה מלך בארם לפי שחת ממלכת יהודה היה ארם מימיו וזהו מלכי יהודה ממל' עליהם כציבים והנציב היה מלכם ולפי שבמי יהורם בנו מרדו ויזאו מ תח' יד מלכי יהודה אמ' כי בימי יהושפט עדין היו ארם תחת ידם אלא שבמי בנו פסעו מתחת ידם לפי שהלך בנו בדרך רעה: יהושפט עשר אניות. כן כתיב וקריעשה והכתוב אומר כי עשר ספינות הם טעם ומכאן מתחב' באניות עם מלך ישראל שהיה רשע נסבדו כמו שכתוב בדברי הימים בהתחברך להסעודו לפי כשאמר לו אחזיהו שיתחבר עמו פעם סנית באניות ולא אבה י יהושפט: נסברה. כן כתיב וקריעסברו אולי לא נסברו בדרך אחר אלא נסברה כל אחת ואחת לברה: בעיר דוד אביו. אמר אביו בעבור שהלך בדרכיו: בשנת שבע עשרה ליהושפט. והלא בשנת ארבע לאחאב מלך יהושפט ואחאב מלך עשרים ו שתיים סנה הוצא מהם ארבע כ נסארו שמה עשר אלא סנת סנים ועשר' של אחאב לא סלמה לו ומנה אותה לבנו: שתיים. לא היו שתי סנים סלמות שהרי הכתוב אומר למטה כי יהורם בן אחאב מלך בשמנה עשרה ל ליהושפט אלא לפי סלא סלמה לאחזיהו סנה סניה מנה אותה לו נלאחזיו ולאביו: ויפסע

ויהושפט בר אסא מלך על דבית יהודה בשנת ארבע לאחאב מלך ישראל: ויהושפט בר תלחין וחמש שנים כד מלך ועשרין וחמש שנים מלך ב בירושלם ושום איפיה עזובה בת שלחיו: ואזל בכל ארמא אסא אביו לא סטא מיגידה למיעבד רקשר קדם יי: ברם במתא לא עטרא עזרדען עמא מרבחין ומסקין בוקמין על במתא: ואשלים יהושפט עם מלכא ד דיש'אל: וישאר פתגמי יהושפט וגבורתו דעבד ודאגית קרב' הלא אינון כתיבין על ספר פיתגמי י יומין למלכי דבית יהודה: וישאר נפקת ברא דאישתאר ביו' אסא אביו פלי מן ארעא: ומלכא לית בארם ממנה אלהן איסטרטיגיו מלכא: יהושפט עבד כפינית אפריקא למיזל לאופיר לאיתא דהבא ולא אזל ארי איתברו ס ספינתא בעציון עבר: בכן אמר אחזיהו בר אחאב ליהושפט וזלון עבדי עם עבדך בספינתא ולא אבות יהושפט: ושכיב יהושפט עם אבתותיו ואחרקבר עם א אבתותיו בקרתא דדוד אביו ומלך יהורם בריה תחותיו: אחזיהו בר אחאב מלך על ישראל בשסרון בשנת שבע עכרי ליהושפט מלכא שבטא דבית יהודה ומלך על ישראל תרתין שנים:

ויסלם יהושפט עם מלך ישראל. לפי מהמלחמה היתה בין אחאב אביו ובין בעשא מלך ישראל הוזקק לומר כן: ויתר הקדש. כוונתו כי אחאב בפרהסיא: ומלך אינ בארם. מימי דוד. הנציב הוא המלך וכאן נכתב לפי שבמי יהורם בנו סקילקל בימיו פסע ארם וימליכו להם מלך אבל בימי יהושפט עדיין היו כפופין לו: כי נסברו אניות. לפי

ויהושפט בן אסא מלך על יהודה בשנת ארבע לאחאב מלך ישראל: יהושפט בן שלשים וחמש שנה במלכו ועשרים וחמש שנה מלך בירושלם ושום איפיה עזובה בת שלחיו: וזלך בכל ארמא אסא אביו לא סר ממנו לעשות הישר בעיני יהוה: אך הבמות לא סרו עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות: וישלם יהושפט עם מלך ישראל: ויתר דברי יהושפט וגבורתו אשר עשה ואשר נלחם הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי יהודה: ויתר הקדש אשר נשאר בימי אסא אביו בער מן הארץ: ומלך אין בארם נצב מלך: יהושפט עשר אניות תרשיש ללכת אופירה לזהב ולא הלך כי נשברה אניות בעציון גבר: אז אמר אחזיהו בן אחאב אל יהושפט ילכו עבדי עם עבדך באניות ולא אבה יהושפט: וישכב יהושפט עם אבתיו ויקבר עם אבתיו בעיר דוד אביו ומלך יהורם בנו תחתיו: אחזיהו בן אחאב מלך על ישראל בשסרון בשנת שבע עשרה ליהושפט מלך יהודה ומלך על ישראל שנתים:

בן קטן ושמו ביהו. ועתה קום צא. ומלך אין בארם. וכמוהו לא היה לפניו. ונבניא בן. ונחנינים ישיבים. והבולך קם בחמתו:

ויסלם יהושפט עם מלך ישראל. לפי מהמלחמה היתה בין אחאב אביו ובין בעשא מלך ישראל הוזקק לומר כן: ויתר הקדש. כוונתו כי אחאב בפרהסיא: ומלך אינ בארם. מימי דוד. הנציב הוא המלך וכאן נכתב לפי שבמי יהורם בנו סקילקל בימיו פסע ארם וימליכו להם מלך אבל בימי יהושפט עדיין היו כפופין לו: כי נסברו אניות. לפי

סנתחבר עם אחז ב בנחת לכך נסברו א וכך אמר לו הנביא ב ברה בהתחברך עם רשע פרץ יי חת מ מעסיך: בשנת שבע עשרה ליהושפט. ים מתמיהים על המקרא הזה לפי סנא באחאב סמלך עשרים ושתיים וביהושפט כאלם עשור בשנת ארבע לאחאב כמצא סכלו ימי אחאב בסנתתשע עשרה ל ליהושפט וכאן הוא א אומר סמלך אחזיהו בסנת שבע עשרה ל ליהושפט אך ברחמי ומצאתי בדברי הימים ומלכי ישראל סאיו מרהק במכין ס סנותיהם ואם עמד בסוף סנה מונה אותה לו בהחלתו וחינו מונה אות' לו במקו' ח' לכך אכי אומר בשנת ארבע לאחאב סאלם בעמדתו סל יהושפט לא כימית עמו סנה ראסונה סל אחאב וכן חתה מוצא ברוב וגם סנה טעמר יהושפט לא נמית ב בשנת שבע עשרה ללנו:

רלבג

ויהושפט בן אסא מלך על יהודה בשנת ארבע ער ומלך אמצא בנו תחתיו. עוד העם מ מזבחים ומקטרים ב בבמות ללסם יי אך היו חוטאים מפני ס סכבר כסארו הבמות אחר הבט בית המקד' ויתר הקד' אשר נסא' בימי אחא. הנה סס וימלך אינ בארם זה על סלא היה עד הנה מלך בארם אבל הנצב סהיו ממסים על ארם מלכי בית דוד היה המלך עליהם ומימיו דוד היה כן כי הוא סס בארם כציב' כמו סקדס ולפי שבמי יהורם בן יהושפט מרדו הארומים זכר זה בזה המקום כאילו יאמר שער סוף ימי מלכות יהושפט התמיד זה הענין להיות כן לא אחר זה: יהושפט עשר אניות תרשיש ללכת אופירה. ידמה שער אניות עשה ולזה כתוב עשר וקריעשה וכבר זכר בספר ד' כי מפני שנתחבר בהם עם אחזיהו פרץ הטי מעשיו ולזה לא הסכים יהושפט סילכו עוד עבדיו עם עבדי אחזיהו: בעיר דוד אביו. אמר זה לפי שהלך בדרכיו: אחזיהו בר אחאב מלך על ישראל בשסרון בשנת שבע עשרה ליהושפט. והנה יפול בזה ספק כי בשנת ד' לאחאב זכר סמלך יהושפט ועדין מלך אחאב סמנה עשר' סנה כי עשרים ושנים סנה מלך ועוד מה סנשאר לו מהסנה הרביעית ואיך יתכן עם זה סיאמר כי בשנת שבע עשרה ליהושפט מלך אחזיהו. והנה הנר' בעיני סכל הסכים סספר סמלכו מלכי ישראל היו לקוחים מלכות מלכי דוד ער סכאסר ימלך בסוף סנה אחת ממלכי דוד ובראס הסנה הזמסכת לה יאמר סכבר מלך סנתים ובהיות הענין כן הנה מה שאמר בשנת ארבע לאחאב היה בשנת חמס כאסר ימנו הסכים לפי סנות מלכי דוד אשר לפי המקנ' הוא כאמר בו סמלך עשרים ושתיים סנה סהרי מ' ואחת סנה מלך ובהיות הענין כן הנה עבדו יד למלכו אחאב למכס' הסכים שאמר סמלך עשרים ושתיים סנה והתחילה הסנה החמסית וידמה סכבר עבר ממנה מעט כסמלך יהושפט כי לא מלך הקפ ברגע סמת אביו ואחר זה לא נסלמו יי סנה סלימות ליהושפט כסנכנס אחאב מעט בשנת הכב' אך על כל פנים היתה נכנסת הסנה הסמנה עשרה כסמנה ממיתת אסא. ואפשר סנהמר והוא היותר כסן כי הרצון באמרן בשנת ד' לאחאב סכבר עברו ארבע סני' לאחאב ובה מצינו שאמר בשנת אחת עשרה ליהורם בן אחאב והרצון בו סכבר עברו לו אחת עשרה סנה ולזה אמר במקו' אחר תמורת זה בשנת סתיים עשרה ליהורם וכן מה סיאמר בשנת שבע עשרה לל סכבר עברו סמנה עשרה סנה והיה בשנת תשע עשרה:

ובדרך

פנכא פה. חפץ היה לרחותו מחמת עושה פלא יראה בהלקחו: את ארונך. ולא ארונכו מלמד שהיו שקולים כאלוהים: ויגלוס. כרכה כדי שתהא נוחה להכות בה: ויגלוס. לא כרכה ממם לא קולט מקורין קול'יר בלעז: הקפית לשאול. אי אפסי לתת לך יותר ממנה שים לי בדני: אם תראה אותי לוקח מאתך. אז אוכל לעשות לך יותר ויותר: יהי לך כן ואם איך לא יהיה. שאין היכולת בדני: אבי

בית ד' בליש סביב בית וסימ' ויבא ערוב כבד. ולא נשאר איש בעי. ויצאו בני הנביאים. עגלי הזהב אשר: וידעת הוסימ' כי היום י' לוקח וחברו דבענינא. וידעת חקות שמים. עת לדת יעלי סלע: וידעת ד' בקרא

רלבג

פנכא פה כיוו' פלחני עד בית אל. ראוי שתרע שלא עשה זה חלוהו להקבילת פלא י אביל עליו מן הרוח אשר עליו על אלישע שהרי כוהו הסי' ס ממשא ליטע בן ספט לכביא תחתיו ואמנם אמר זה לו כדי שלא יחרר אלישע בהפרד חלוהו ממנו אם יראה סוכסא בסעריה השמי' : היום י' לוקח את ארונך מעל ראשך. והנה בארו בזה שלא כלקח אלא מעל ראשו וכן אמר ליהו לאלישע בטורם חלקה מאתך וזה יורה שלא לקחו חלוקה במחלט אבל לקחו מעם אלישע: החסו. סתקו: ויגלוס. ר'ל שכבר כרך אדרתו והכה בה במי' : ויהיכא פי סנים ברוחך אלי. ר'ל במה שהאכלת מרוחך על כל בני הנביאים יהיה הנאכל לי מרוחך פי סנים על כל אחד מהם והוא מעבין מה שאמר כי את הבכור בן ה הענוה יכיר לתת לו פי סנים בכל אשר י ימצא לו: אם תראה אותי לוקח מאתך אמר לו זה על דרך ה המופתים המתחדשים כחילו יאמ' שאם יראה אותו בעת הלקחו מ מעמו בהעלותו ב בסערה השמים אז יתחדם לו על ד' ה המופתים שאלמן ה הרוח אשר על חלוהו מה שישלם בו מה ס סבסא ליטע ואז עזב

וילך אליהו ואלישע מן הגלגל: ויאמר אליהו אל אלישע שב נא פה כי יהיה שלחני עד בית אל ויאמר אלישע חי יהוה וחי נפשיך אם אעזבך וירדו בית אל: ויצאו בני הנביאים אשר בית אל אל אלישע ויאמרו אליו הידעת כי היום יהיה לך לקח את ארנך מעל ראשך ויאמר גם אני ידעתי החשו: ויאמר לו אליהו אלישע שב נא פה כי יהיה שלחני יריחו ויאמר חי יהוה וחי נפשיך אם אעזבך וירדו בית אל: ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו אל אלישע ויאמרו אליו הידעת כי היום יהיה לך לקח את ארנך מעל ראשך ויאמר גם אני ידעתי החשו: ויאמר לו אליהו שב נא פה כי יהיה שלחני הידעתה ויאמר חי יהוה וחי נפשיך אם אעזבך וילכו שניהם: וחמשים איש מבני הנביאים הלכו ויעמדו מגד מרחוק ושניהם עמדו על הירדן: ויקח אליהו את אדרתו ויגלוס ויכה את המים ויחצו הנה והנה ויעברו שניהם בחרבה: ויהי כעברם ואליהו אמר אל אלישע שאל מה אעשה לך בטורם אלקח מעמך ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי: ויאמר הקשית לשאול אם תראה אתי לקח מאתך יהי לך כן ואם אין לא יהיה: ויהי הנה הלכים הלך וירד ונהג רכב אשוסוסים אש ויפרדו בין שניהם ויעל אליהו בסערה השמים:

ב'סמי' ב'ליש סביב

ב'בית

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ה'י

ואזל אליהו ואלישע מן הגלגל: ויאמר אליהו לאלישע תוב כען חכא ארי ושלחני עד בית אל ויאמר אלישע קיום הוה י' וחי נפשיך אם אשבקנך ונחתו ל בית אל: ונפקו תלמידי נבייא די בבית אל לות אלישע ואמרו ליה הידעתה ארי יומא דין י' דבר ית ריבונך מעל ראשך ואמאף אנ' ידענא שתוקו: ויאמר ליה אליהו אלישע תוב כען חכא ארי י' ש'לחני ליריחו ואמר קיום הוה י' וחי נפשיך אם אשבקנך ואתו ל ליריחו: וקריבו תלמידי נבייא די ביריחו לות אלישע ואמרו ליה הידעתה ארי יומא דין י' דבר ית רבונך מנך ואמר אף אנא ידענא שתוקו: ויאמר ליה אליהו תוב כען חכא ארי ושלחני עד ירדנא ואמר קיום הוה י' וחי נפשיך אם אשבקנך ואזל תרויהו: ותמשין גברא מתלמידי נביאזלו וקמו מקביל מרחיק ותריוהו ק קמו על ירדנא: ונסים אליהו ית שושיפיה ואחר ומתא ית מ'א ואתפליגו לכא ולכא ועברו ת תרויהו ב'בשתא: ויהוה כמעברו ואלהו אמר לאלישע שאל מה אעביד לך עד דלא אידבר מלוחך ואמר אלישע ויהי כען על תר תרין ברות נבואתך עמי: ויאמר אקשיטא למישאל אם תחיו יתי דאנא מידבר מלוחך יתי לך בן ואם לא יתי: ויהוה ער דאנינא ואלין סיוול וממל' ויהא רת'כין דאשתא וסוסוון דאשתא ואפרישו בין תרויהו וסליק אליהו בעל עולא לצות שמיא:

וסימ' וירד הגבול הירדנה ויבא גרעון הירדנה. ויאמר אליהו אל אלישע. וילך אתם ויבאו הירדנה: ויבה' וסימ' נבסר לעיל בס'פר סמן כב: לקח הוסי' נבסר בסדר בראשית:

וילך אליהו. ואלהו כאמר לו ברוח כבואה כי באותו היום וילקח ולא גלה הדבר לאלישע אבל אלישע כאמר לו גם כן ברוח כבואה שהרי אמר גם אני ידעתי החשו וסאר הנביאים כאמר להם כל סכן הוא ומה שהיו חולכי מעבר לירדן כראה כי כן כאמר לו לאלהו כבואה כי מעבר לירדן ילקח חל' יהיה הלקחו במקו' אשר נאסף משה רבינו לכבודו כי מעלתו היתה קרובה למעלת משה רבינו וכן הראה לו הכבוד בהר חורב כמו שהרא' לו למשה רבי' וכס מ' יום ומ' לילה כמו סכס משה ר' רבינו: חי' וחי נפשיך. מה שאמר וחי נפשיך אחר שאמר חי י' לא אמר כן אלא להגדיל כי העבדה הראשונה גדלה אלא כסעע בפסו להראות כי גדלה כפסו בעניו והקרים חי' ללכבוד: בני הנביאים. כתרוממו תלמידי נבייא: אשר בית אל: כמו בבית אל ומה שהיו בני הנביאי בבית אל וביריחו כן היו בערים אחרות אלא זכר לה לפי שהיה דרכם עליהם ומה שהיו ברובערי ישראל כדי להוכיח את ישראל בכל עיר ועיר ונבואתם היתה לשעה לפיכך לא נכתבה כבואתם: החסו. פיר' בזווי כמו בפתח ההא: וכן תי' שתוקו וארנו אבי ז'ל פירס כמסמעע כסאמר הוא להם גם אני ידעתי החסו הם ולא דברו לו עוד:

ויגלוס. כרכה והכה בה את המים וכן בגלמתי תכלת פ' כרכה בגדים: פי סנים ברוחך חל' פירסו ר'ל כפלים ממה שהיה באלוהו והוא שהיה סני מתים אח' בחיו ואח' במותו ולמי שאמר על רגליו עמד ולביתו לא הלך מרפא ברעת נעמן שהמבורע חסוב כמת סל' אל כאתיה כמת וארנו אבי ז'ל פירס פי סני סני חלקים טל שהיה לו מרוח ליהו וכן הוא אמר פי סנים בכל אשר ימצ' לו סני חלקי נכסיו כי הבכור נוטל סני חלקים מן הנכסים והפסוטו נוטל החלק השלישי: הקפית לשאול. די היה לך בחלק אחד מרוחי או בחצי רוחי אבל פי סנים דבר קשה שאלת ואעפ'כ אם יהיה כך כח רוח לה' שתוכל לראותי כשאלקח מאתך ידעתי כי מאת האל יהיה שהיה לך כמו ששאלת: לקח. פעל עומר מבנין שלא נזכר פעלו ל לפיכך הוא קמוץ: ועל חלוהו בסערה. כמו ספירסו ופירוס השמים לעבין הגוף האוירי כמו אשר תעוף בשמים ולעבין הרוח השמים העליונים עם המלאכים סיכנו להם השמי' כמו הללו את י'מן השמים ואילו נעשה רוחני והגוף כלה באש העליוני וסבכל יסוד לאיסורו ואישע ראה העלותו מן הארץ ובהיותו לאויר ראה דמיון רכב אש וסוסי אש שהפריד בין שניהם כלומר בראותו כי כפרד ממנו מעת אשר העלה וכן בדניו כלו באש וזלתי האדרת סכפלה מעליו כדי שיקחה ליטע להכות בה המים ואם כדבר ר'ל שהיה לו כפלים ברוח ממה שהיה לאלוהו תימה הוא מה צורך היה לו אדרת לחכות בה המי' והנה אפי' עם האדרת לא נכחו המים עד שאמר איה י' אלהי חלוהו ואם תאל' לא כפלת האדרת לצורך אלישע אלא כיון שנעשה רוחני כפלה האדרת מעליו אש כן שאר בדניו למה לא כפלו גם כן:

מז הארץ ובהיותו לאויר ראה דמיון רכב אש וסוסי אש שהפריד בין שניהם כלומר בראותו כי כפרד ממנו מעת אשר העלה וכן בדניו כלו באש וזלתי האדרת סכפלה מעליו כדי שיקחה ליטע להכות בה המים ואם כדבר ר'ל שהיה לו כפלים ברוח ממה שהיה לאלוהו תימה הוא מה צורך היה לו אדרת לחכות בה המי' והנה אפי' עם האדרת לא נכחו המים עד שאמר איה י' אלהי חלוהו ואם תאל' לא כפלת האדרת לצורך אלישע אלא כיון שנעשה רוחני כפלה האדרת מעליו אש כן שאר בדניו למה לא כפלו גם כן:

לך ממכי וזלתי בזה העת והנה יקשה לזה שאכחו לא מצינו שצמדו יחד אחר כל זה מה שיתכן בו זה הענין גם לא היה מפקדן מן קצר כמו זה לזה הענין לפי מה שאמנם והנה רכב אש וסוסי אש ופירדו בין סניהם' הנה בתחדם זה על דרך המופת לראות חלוהו אל אשר יהיה שמה רכון המי': אבי

רוח יי: שלשה ימים ד' וסמי בקריאה הוסיפו ויתנו לו
ויבקשו שלשה ימים

מכלת אך באמת המים הרעים ומוזה הכר קר

אזכור העיר סבה אל סתתיה הארץ

דרק מלכים ב רשי

דרך מדבר ארום: לפי שמלך ארום היה לו ללכת עמהם: לתת אותם ביד מואב: מאם לא כמזל מים יפוצו חילותינו ואלך למצוא מים ויבואו מואב ולא נוכל להמלט מידם: פה אלישע הלך עמהם על פי הנבואה להראותם זה העם הגדול אולי ישוב מלך ישראל מדרכו הרעה והם לא ידעו כי הוא הולך עמהם

אבל בא לו בתוך העם: אשר יצק מים. ר"ל ששרת אותו וכדברי ר"ל למה לא כאמר אלא יצק מלמד שמוט' גדול מלמוד וכדרכו אמרו עוד אשר יצק מים על ידי אליהו בחר הכרמל כ כסמל המזבח והתעלה מים ליטע היה יצק מים על ידי אליהו וכעסה כס ובעטו עשר אכבעותיו כמעטות מים עד סנתמלאת ה התעלה מים סכאמר ויצקו וכמו שפס' נעשה נס על ידו במים ל לפיכך אמר אשר יצק מים ולא אמר אשר שמש או אשר למד ועוד ברש אשר יצק מים על ידי אליהו אמרו אפילו היה מתקם מים לכפיו היה כותן לו: יס אותו דבר יי: ויררו: ידרו ממרכבתם לכבודו לרבר עמו ולא קראו לו מביא אכלס לפי שהיו בצרה ג גדולה חסו לכבוד הכורא ו ולכבוד נביאו: מלך ישראל ויהושפט ומלך ארום: לפי שרבר יהושפט בשמו לא כאמר בז מלך ומלך ארום הוא הנציב שהיו משימי עליהם מלכי יהודה והוא היה להם מלך ויס בדרש למה לא כאמר ביהושפט מלך להודיע עבודתו על אותו דרך שלא רצה לירד לפני הנביא ב בגדיו מלכות לא כחבר הדיוט ויא' סגורה גזרה סגורה עם אחאב והיה הכתוב מוכה לבנו מן אותה עשה לפיכך לא נקרא מלך ובשאר סדרו לפני הנביא זכו לראות כל אלו הנסים: אל כי קרא יי: אל תאמר עתה לנורביראלו אמת הוא כי קרא יי: לסלשת חמלכים הבאים הנה לתתם ביד מואב וית' אל לסון בקם בבצו לא תדבר על חובי רשעתה ההיא בעי עלנא רחמן ארי זמן יי: לתתא מלכא וכן תרגם חקלנא אל כא ארובי בבצו כען רבני: קחו לי מבגד אמרו כי מים ס: סתלק אליהו רבו לא סרתה עליו רוח נבואה עדין כי אבל היה ורוח הקדש אינה טורה אלא מתוך סמחה ויא' מפני הכעס סכעס מלך ישל היה עצב ואמרו כל הכועס עם כבי' כבאותו סתלקת ממנו מכא לן מאל'טעולסמחו אמר קחו לי מבגד: עשה הנחל גבים: מקור במקום צווי: גבים חפירות כמו באו על גבים ותרגום בור גובא אמר להם סיעשו הנחל חפירות חפירות סמל'הו מן המים סיעשו ותרגומו פצירין פצירין וכן תרגם אפיקיו פציריה: ונקל זאת בעיניי: קל זאת בעיניו לעשות להם זה הנס עד מעשה להם כס גדול ונתן מואב בדרס: וכל עץ טוב תפילו: כי הכתוב לא אמר לא תשחית את עצה אלא כסיעורו על עיר כמו סאמר הטעם כי ממנו תאכל ואף על פי שר"ל קבלו כי בכל מקום וכל זמן אסור להסחית עץ מאכל פסג הכתוב הוא שלא אמר לא בגת המצור ואפסר סהיתה מצוה לשעה כאלהו בהר הכרמל סהקריב עולה בחון בעשת איסור הבנות: וברם כסאמר להם הנביא וכל עץ טוב תפילו אמרו לו הרי הוא אומר לא תשחית את עצה ואתה אומ' כן אמר להם על סאר האומות כאמר זה אבל אומה זו קלה וכבדה לפני יי: סכאמר ונקל זאת בעיניי וסאמר לא תדרום סלומס וטובתם חלו אלכות טובות סלהס: תכאיבו באבנים: על דרך השאלה וכן היחיו את האבנים וירפא את מזבח יי

ואמר אורח מדבר ארום: ואזל מלכא ישראל ומלכא שבטא דבית יהוד' ומלכא דארום ואסתריו מהלך שבטא יומין ולא הוה מוא למשריתא ולבעיר דעמחון: ואמ' מלכא דישל ווי ארי זמן יי: לתלת מלכי הארץ למסכס יתהוון בידי דמואב: ואמר יהושפט הלית כא נביא דיי ונשאל ית פתגם דיי מיני ואתיב תר מעבדי מלך דישל ואמ' הכא אלישע בר שפט דשמיש ית אליהו: ואמר יהושפט אית עפיה פתגם דיי ונחתו לו תיה מלך דישל ויהושפט ומלכא דארום וואמ' אלישע למלך דישל מה לי ולך אחיל לות נביא אבוך ולות נביא אימך ואמר ליה מלכא דישל בבצו לא תירכר חובין רשעתא ההיא בעי עלנא רחמן ארי זמן יי: לתלתא מלכא הארץ למסכס יתהוון בידי מואבא: ואמר אלישע קיים הוא יי: עבאות דמשמשנא קדמותי ארי אידולא פון אפי יהושפט מלך שיבט דבית יהודה אנא נסיב אם אסתכל בך ואם אחזינך: וכען איתולי גברא דידע לנגא בכינורא ונתוה פד נגן דמנגן ושריא עלותו רוח נבואסן קדם יי: ואמר כינרן אמ' יי: יתעביר נחלא הדין פצירין פצירין: ארי כרנן אמר יי: לא תחזון רותא ולא תחזון סטרא ונחלא ההוא יתסלי סיא ותשתון ארזון וגיתוכון ובעירכוון: וקדילא דא קדם יי: וימסר ית מואבא בידכוון: ותמחון כל כרך תקוף וכל גירון כריב וכל אילן דאי תעקרון וכל סבועי סיא תסתסון וכל אחסנתא שפירתא תטומוון באבניא:

במיתים אותם: וכל עץ דסמכי בקריאה וס' והביתם כל עיר: והערים יורסו: ואבנים אל הארץ:

ויאמר דרך מדבר ארום: וילך מלך ישראל ומלך יהודה ומלך ארום ויסבו דרך שבעת ימים ולא היה מים למחנה ולבהמה אשר כרגליהם: ויאמר מלך ישראל אהה בי קרא יהוה לשלשת המלכים האלה לתת אותם ביד מואב: ויאמר יהושפט האין פה נביא אליהו ונדרשה ארת יהוה מאותו זמן אחד מעבדי מלך ישראל ויאמר פה אלישע בן שפט אשר יצק מים על ידי אליהו: ויאמר יהושפט יש אותו דבר יהוה וירדו אליו מלך ישראל ויהושפט ומלך ארום: ויאמר אלישע אל מלך ישראל ברה לי ולך לך אל נביאי אנכי ואל נביאי אמך ויאמר לו מלך ישראל אל כי קרא יהוה לשלשת המלכים האלה לתת אותם ביד מואב: ויאמר אלישע חי יהוה עבאות אשר עמדת לפני כי לולי פני יהושפט מלך יהודה אני נשא אם אביט אלך ואם אראך: ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עלי יד יהוה: ויאמר בה אמר יהוה עשה הנחל הזה גבים גבים: כי בהי אמר יהוה לא תראו רוח ולא תראו גשם והנחל ההוא ימלא מים ושתיתם אתם ומקניכם ובהמתכם: ונקל זאת בעיני יהוה ונתן ארת מואב בידכם: והביתם כל עיר מבצר וכל עיר מבחור וכל עץ טוב תפילו וכל מעיני מים תסתמו וכל החלקה הטובה תכאבו באבנים:

במיתים אותם: וכל עץ דסמכי בקריאה וס' והביתם כל עיר: והערים יורסו: ואבנים אל הארץ:

דרך מדבר ארום: כי נס מלך ארום ילך עמנו: לתת אותם וגו'. סימניו בצמח: אשר יצק מים על ידי אליהו. בהר הכרמל וביציקו נעשו אכבעותיו כמעטות מים עד סנתמלאת התעלה וראוי הוא ליעשות לנו כס על ידו במים: אל כי קרא יי וגו'. בבצו לא תדבר חובין רשעתה ההיא בעי עלנא רחמן ארי זמן יי וגו' יקחו לי מבגד מפני הכעס סכעס מלך סכיה ממנו: גיבס גיבס: בורות מלואי מים: ונקל זאת ועוד כס זה נקל ומועט בעיני יי והוסף ל להפליא אתכם כס אחד ונתן את מואב בדרס: וכל עץ טוב תפילו: אעפ' שכל תכרות את עצה כאף התיר לנכס סהיא לא אומה בזויה ונקלית לפניו וכן הוא אומר לא תדרום סלומס ו טובתם חלו האלכות הטובים סבהס: החלקה הטובה סדה צרועה קומנכי בלעז: ויהי

רלבג

וואמר דרך מדבר ארום: יתכן סכח הדרך ההוא כרי סלא ירגשו ויבוא סס מלך יהודה עס מלך ארום כי היה תחתיו והוא הנציב ססס בז מלך יהודה: פה ליטע בן ספט אשר יצק מים על ידי אליהו: אעפ' סהיו לאלהו תלמיד רבים הנה זכר אלישע סהיו תלמיד והיה ראוי סיקנה יותר מ מהסלמו מפני ששרת את אליהו כי הסמרת הוא תמיד לפני רבו ולזה יתכן סילמד יותר ולזה ספט יהושפט סיס את אלישע דבר יי מצודף לזה כי ראה סכסע ממקומו עס אל אכס המלחמה ואעפ' סלא היה אים מלחמה ולזה ידמה סעסה זה סאס יטרכו ישראל לרבר יי ומצאוהו סס והנה לכבודו ידרו לו סלסת המלכי ולכבוד הס'י: ועתה קחו לי מבגד: ידוע כי הכעס מוכע ההתבודדות ל

לסכל בעת הגעת הנבואה מפני טרדת המחשבות אשר יהיה בהם הכעס ולפי סכעס מאר אלישע על יהורם מפני סדבק בחטאת ירבעם הוצרך לרבר יסיר כעסו וירחיב לבו ואז סרתה עליו רוח הקדס: עשה הנחל הזה גבים גבים: ר"ל סיעסו המיסור הזה חפירות חפירות ובזלות רוח וגסס יעשה הס'י על דרך המופת סמלאו חפירות אשר במיסור ההוא מים יספיקון להם לסתות הס וחקניהם סהיאו ללכול ממנו ובהמתם אשר ירכבו עליהם: ונקל זאת בעיני יי: ר"ל סלא יספיק לסי עשיית זה חסדר לכס כי הוא קל בעיניו ביחס אל החסדר סהוא רוכה לעשות והוא סכבר יתן את מואב בדרס: והכיתם כל עיר מבצר וגו'. ר"ל סאמ' להם במצו הס'י סיוכו כל עיר בצורה וכל עיר כבחרת ויפילו כל אילן טוב ואף על פי סהתורה אמרה לא תשחית את עצה הנה היה זה למצות הס'י לפי סעה להסחית את מואב לפי היכלת ולזה כזה גס כן לסתס להם כל מעין מים ולהכות באבנים כל חלקה טובה כרי סיסחיתות וסחיתא:

מלכים ב דרך

ויסבו לארץ. כל אחר מהמלכים שב לארצו. וברדס באותה מנה ירדו מוכליהם
אל יסראל למדרגה התחתונה ויעשו. כתיב חסר כלומר יסבו לארץ כמו ויסבו
אתו לארץ. ואם אחת. אמרו שהיתה אשת עובדיה: עבדך איסי מת. את עבדך
עובדי בעלי מית ואת ירעת ארי עבדך הוה דחיל מן קד"י כד קטלת איזבל רשעת
וג' כבעמוד וכתרגום של ת

תוספתא עוד מתתן ומתתן ו
וחמשה זמנין בוחת תחת עובדי
כהאי גוונא ולא הוה מטבח ולא
ידע מה למעבד עד דאזלא לבי
קייברה וכוחא רחלא רחלא
דיי ואשתמע לה קלא מבני מ
מיתא מאן דחיל רחלא רחלא
בעית ארבעה איקרו רחלא רחלא
אברהם ויוסף ואיוב ועובדיה
אותיבה ואמרה לא בעינא אלא
האי דכתיב ביה רחלא רחלא
וכד אודעיה קברה הוה קא מ
מתפלסא בקברה וקא בוחא
ואמרה מרי מרי היכא רוחאני
לי בעצת דירמכתא ודמותא כד
אמרית לך למאן את שביק לי
וית תרין בני ואחתיבתי דרבו
דעלמא רחצן לי ואמרת לי שביק
יתתך ואחא אקיימנא ואמלתך
עלי תתרחץ וכדו לא כהמכח מ
מסובב ויתמי כמי צחי ואמרי
קבלן אבא קבלן אבא חתיב ע
עובדיה ואחא לה זילי לגבי אשע
בבורתא דמסחא דאשתאיר ג
בבדן ולבדכך ביה דאבא כי
אמרתיה כהו למאה כביא ו
וזתיהו במערתא בלחא ובמיה
לא איטפין בוכיה דמסחא
מיניהו לא ביממא ולא בלילא
לירכר ליה כביא מילי דירי ל
לקדשא בריך הוא ושלום לכו
מאן דאזנא פסיה דהכיזא קרא
דמוחץ למרי עילמא ו' כל מאן
דחיל על עיניו ועל מסכיו ובכ
אזלת ואורעתיא לאליסע כולי
האי: והנפה בא לקחת

בדרם מיהו זה זה יהורם בן
אחאב עובדיה קיים כספו לא
נתן בבסך ויהורם שנת ברבית
אמר לו הקדוש ברוך הוא עד
עכשו הו' חיבוא יהוא ויהרגו
מכאמר בבסך נתן ותרבית לקח
לא יחיה וכתוב ויהוא מלא ידו
בקשת ויד את יהורם בן
זרועותיו ויבא החצי מלבו מלבו
על שקה לבו ופסג זרועותיו
ליטול רבית: מה יש לבי. כתיב

ותבו לארעא :

ואתתא תרא מנשי תלמידי נביא
מצותא קדם אלישע למיט עבדך
עובדיה בעלי מית ואת ירעת ארי
עבדך הוה דחיל מן קדם יי פד ק
קטילת איזבל ית נביא רחל דבר
מנהון מאה גברין ואטמרינון ה
חמשיין חמשיין גברא במערתא
ותוה יוץ ומוכיל להו דחיל דלא
לאזכלא יתוהון מביסוהו וידאב
מן קדם דאינון אונסא ובעז דשיא
אתא לסדבר ית תרין בניי ליה ל
לעבדיון ואמר לה אלישע מה
אעביר לך חיו לי סא אית לך
בביחא ואמרת לית לאמתיך כל
מרעם בביתא אליון סנא דמשהו
ואמ' אזילי שאילי לך מנין ברא
סנא שביכי מנין ריקנין לא ת
תועירין ותחכי ותגיפין דשא
באפיך ובאפי בך ודמיקין על
כל סנא האילין ומנא דאיתמלי
תסלקין: ואזלת מלוחיה ואגפת
דשא באפתא ובאפי בנהא אינון
מקרבין לה מניא והיא מריקא
משחא: ותוה כמישלם מניא
ואמרת לברה קריב לי עוד מנא
ואמר לה לית עוד מנא ופסק מ
משחא: ואתת ותוואת לנביא רחל
ואמ' אזילי זביני ית משחא ושלמי
למרי הובתיך ואת ובגדיך תתפרנסין מדישתאר
לשוים ותמן אתתא דחלת חטאין ואתקופרת ביה למיכל לחמא ותוה בזמן מעידותי
מתפני לתמן למיכל לחמא:

מגואל ואמרתם. מגשים דשלה חס: יסור' חסרים בליש סורה בקריאה וס' ויאמר משה אסורה נא
ואראה. בשבעות וארון. יד לא אסרות. לבו סרו רדו בתוך עבלי. יסר שבה לאכל לחם. פי פתי
יסר הגה' וחברו. ולא תסרו ימין ושמאל דואתחנן:

לכיוקין לך וכן מביני כמיני ונביכי כתובין בזה באחרונה כמו הסולח לכל
עוסי תחלו איסי חיובי הקרי אחר הרוב: אסוך שמן. לגן שיש בו שמן והאלף
נוספת והוא מן סוך לא סכתי לפי שסכין ממנו כקרא כן: והמלא תסיני.
כתרגומו תסלקי כלום סתלקי אותו ממקומו וסימי כלי הריק תחתיו וכן לכל כלי
וכלי ובאמרו לה והמלא תסיני הודיעה שלא תזוז היא ממקומה והאסוך בידה כי
מעשה כס לא יהיה אלא במקום שהתחיל בו: מיכתת. כתו ביד על דרך הכתובין
ביד מבין הפעיל מאין תמורה כמו מטיבים את לבם וקרי בזה על דרך הרוב
בבנין הפעיל מכחי הפ'א ממומרת בהם היד בזה: ויהי כמלאת הכלים.
באגר ובתרגום של תוספתא והוה כמסלם מניא ואמרת לבנה קריב לי עוד מאני
תבירי דחפא דמאן דבזר על מאכין ריקנין דמילון יבזר על מאכין תבירי ויתקבון
והוא לקיט מאני עבדי ומשוו חד על חד ומתחברי במיתא רחל קודשא בריך הוא
ועמורא דמישחא טוין על כולהון עד דסלימו כל פסקי מאכיא אמר ברא לית עוד
מנא ושמע עמורא דמישחא ופסק: ושלמי את כסך. ושלמי למרי חובותיך
ובתוספתא וכד אתרמיס לה ההוא כיסא אמר ליה לנביא רחל לית עלי עשור מהאי
מישחא חו לא אמר לה בעליך זן כביא רחל במילתא דליכא עליה עשורא וקא את
לית על משחך עשור דמן כיסא הוא הדרה ואמר ליה מה נעבד מבני דאחאב אי
סמעי עלי ואכתיב לי ואתה לה דסגר פומ' רכלבי דמזרים ועתיד למיסגר פוס
ארויתא דרכיאל יטמס עיניה דבני אחאב ויסגר ארניהון דלא לבאסו לך יחבית
אוריתא ותוספתא ואלת: אשה גדולה. חסובה בעלת כספי ובעלת הסם. וברדס
כי אחתה של אביסג הסומית היתה אמו של עדיא הכביא וית דחלת חטאין:
הנה

וישבו לארץ :

ואתתא תרא מנשי תלמידי נביא
מצותא קדם אלישע למיט עבדך
עובדיה בעלי מית ואת ירעת ארי
עבדך הוה דחיל מן קדם יי פד ק
קטילת איזבל ית נביא רחל דבר
מנהון מאה גברין ואטמרינון ה
חמשיין חמשיין גברא במערתא
ותוה יוץ ומוכיל להו דחיל דלא
לאזכלא יתוהון מביסוהו וידאב
מן קדם דאינון אונסא ובעז דשיא
אתא לסדבר ית תרין בניי ליה ל
לעבדיון ואמר לה אלישע מה
אעביר לך חיו לי סא אית לך
בביחא ואמרת לית לאמתיך כל
מרעם בביתא אליון סנא דמשהו
ואמ' אזילי שאילי לך מנין ברא
סנא שביכי מנין ריקנין לא ת
תועירין ותחכי ותגיפין דשא
באפיך ובאפי בך ודמיקין על
כל סנא האילין ומנא דאיתמלי
תסלקין: ואזלת מלוחיה ואגפת
דשא באפתא ובאפי בנהא אינון
מקרבין לה מניא והיא מריקא
משחא: ותוה כמישלם מניא
ואמרת לברה קריב לי עוד מנא
ואמר לה לית עוד מנא ופסק מ
משחא: ואתת ותוואת לנביא רחל
ואמ' אזילי זביני ית משחא ושלמי
למרי הובתיך ואת ובגדיך תתפרנסין מדישתאר
לשוים ותמן אתתא דחלת חטאין ואתקופרת ביה למיכל לחמא ותוה בזמן מעידותי
מתפני לתמן למיכל לחמא:

מגואל ואמרתם. מגשים דשלה חס: יסור' חסרים בליש סורה בקריאה וס' ויאמר משה אסורה נא
ואראה. בשבעות וארון. יד לא אסרות. לבו סרו רדו בתוך עבלי. יסר שבה לאכל לחם. פי פתי
יסר הגה' וחברו. ולא תסרו ימין ושמאל דואתחנן:

לכיוקין לך וכן מביני כמיני ונביכי כתובין בזה באחרונה כמו הסולח לכל
עוסי תחלו איסי חיובי הקרי אחר הרוב: אסוך שמן. לגן שיש בו שמן והאלף
נוספת והוא מן סוך לא סכתי לפי שסכין ממנו כקרא כן: והמלא תסיני.
כתרגומו תסלקי כלום סתלקי אותו ממקומו וסימי כלי הריק תחתיו וכן לכל כלי
וכלי ובאמרו לה והמלא תסיני הודיעה שלא תזוז היא ממקומה והאסוך בידה כי
מעשה כס לא יהיה אלא במקום שהתחיל בו: מיכתת. כתו ביד על דרך הכתובין
ביד מבין הפעיל מאין תמורה כמו מטיבים את לבם וקרי בזה על דרך הרוב
בבנין הפעיל מכחי הפ'א ממומרת בהם היד בזה: ויהי כמלאת הכלים.
באגר ובתרגום של תוספתא והוה כמסלם מניא ואמרת לבנה קריב לי עוד מאני
תבירי דחפא דמאן דבזר על מאכין ריקנין דמילון יבזר על מאכין תבירי ויתקבון
והוא לקיט מאני עבדי ומשוו חד על חד ומתחברי במיתא רחל קודשא בריך הוא
ועמורא דמישחא טוין על כולהון עד דסלימו כל פסקי מאכיא אמר ברא לית עוד
מנא ושמע עמורא דמישחא ופסק: ושלמי את כסך. ושלמי למרי חובותיך
ובתוספתא וכד אתרמיס לה ההוא כיסא אמר ליה לנביא רחל לית עלי עשור מהאי
מישחא חו לא אמר לה בעליך זן כביא רחל במילתא דליכא עליה עשורא וקא את
לית על משחך עשור דמן כיסא הוא הדרה ואמר ליה מה נעבד מבני דאחאב אי
סמעי עלי ואכתיב לי ואתה לה דסגר פומ' רכלבי דמזרים ועתיד למיסגר פוס
ארויתא דרכיאל יטמס עיניה דבני אחאב ויסגר ארניהון דלא לבאסו לך יחבית
אוריתא ותוספתא ואלת: אשה גדולה. חסובה בעלת כספי ובעלת הסם. וברדס
כי אחתה של אביסג הסומית היתה אמו של עדיא הכביא וית דחלת חטאין:
הנה

מכני בני הכביא. אשת עובדיה היתה כל בני הכביא מבמקד' תרגומו תלמידי
כביא: והנשה. הוא יהורם בן אחאב שהיה מלווהו ברבית מה שזן את הכביאים
בזמן אכיו במדרס רבי תחומא לכך נאמר ויד את יהורם בן זרעיו סכסכו
ליטול רבית: אסוך שמן. כד יסכת שמן והאלף בתבה מן היסוד כמו אלף
של אחותי באזניכם
והאלף של אחת ח
חרב: וסגרת הדלת.
כבוד הנס הוא לבא
בהכנס: והמלא
תסיני. מלפניך ותתני
כלי אחר במקומו ל
למלאותו וכלוחית ה
השמן אל תזוזי מ
מקומו לפי שהקבה
עושהו כמעין ואי דרך
של מעי לזוז ממקומו
מדרס אברה סמעיני:
הם מגשים חליה.
הכלים: ויעמר
השמן. מלכא עור
ומא בדר הוקיר סער
השמן: ויתבוא ותגר
וג' באת ליטול עצה
אם למכו אם להמתי
עד סיוקיר עוד אמר
לה לבי מכרי כי יס
די לכל כסיך ולחיו את
ובניך בכותר עד סיוו
המתים: ועם אשת
גדולה. חסובה
וראיתי בפרקים דר'
אלעזר אחותה של א
אביסג הסומית ה
הית: והיה מדי עבדו.
באותה העיר יסור אל
ביתה לאכול לחם:
יסור. לשון הוזה היה
סר סס: הנה

לבי
ל' כתיב
קיווי לבי
רעיתי תניני
רסרל

רלבג

והנה הביא זה הענין
קצף גדול על יסראל
ר'ל שבעסו מאד על ס
סקרה זה המקד' הרע
למלך ארו' שבה לעזר
להס או יהיה הרצון
שהיה למלך ארוס
קצף גדול בעבור יסר'
כי בסבתם קרה לו
זה: ואם אחת מנשי
בני הכביאים ידוע כי
בני הכביאים היו כלם
יראים ו' ולזה אמרה כי עבדך היה ירא אתי ו' ולא היה עובד ע' ואמרה זה כי רוב
יסר' עובדי ע' אז: כי אם אסוך שמן. הנה אסוך הוא כלי קטן ישימו בו שמן לסוך
והנה היה זה המופ' עבד הריק הכלי הזה היה כל האור הנכנס עס מתהפך לשמן
בדרך הספך המט' לנחש היה זה המופת בפעם אחת לבד ולזה כזה אותה שתלא
תחלה כלים רקים מאת כל שכינה כל מה שאפשר לה כרי סיהיה לה מהשמן
סיעור רבוהיא היתה מיפקת על הכלי ובהיותו מלא בניה מקשים הכלי המלא
וסמי' הכלי הרק באופן שביקיה אחת כמלאו כל הכלים זה אחר זה: ויתבא ותגר
לאים האלהים. הנה לא רצתה לעשות מזה השמן דבר אם לא בעצת הנביא כי
לא היתה יודעת מה רצון הנביא בזה: ושלמי את כסיך. ר'ל פרעי את חוביך כטעם
לוה רשע ולא יסלם: ועם אשה גדולה. ר'ל אשה חסובה וכבדת: ותחזק בו לאכל
לחם. אחסב שהשתדלה בכל עז סיאכל לחם אז בבית וסיבא עס בהלעת סיהיה
בער מוס: ואחסו שלא תפרסם לה עיין מעלתא שיש אף היה דרך להביא לביתה
מה סחובל מהאורחים הבאים בער וזה כי זה היה בתחלת עיין אלישע לפי מה
סיראה מהזמן שהיה זה קורם מה סאמר אלישע מחר סאה סלת בשקל וסאיתס
סעורי' בשקל בסער סומרון וזה סכבר בניה העליה אח' זה ולקח סנה מעתבא עס
לישע ולזה כן וגדל הבן ההוא עד סכבר יבא אל הקוצרי ואמר לאביו ראשי ראשי
ואח' זה אמר לה סתא לבור באשר תגור כי קרא ו' לרעבונס בא אל הארץ סבע סנא
ואחר סבע סנים סר הרעב וססתחקור בזה תמא סזה היה אכל תחלת זמיתת
כבואת אלישע. ולזה אינו מן הפלא אם לא היה מפורסם לה סיהיה כביא ויתקן
סחקרה מעניינו כסר אתה עברו אכלה תמיד מפני ראותה כל מנהגיו בתכלית
מהסלמות ואז כתבאר לה סהוא אים אלהים קדום:

הנהגה בא ידעתי כי היא ידוע אליהם בישראל כי אינם אלהים הוא וקרום ואף על פי
סאמרה בא אינו אומר כי עתה ידעה ולא קודם זה אלא מלת כאל ר"ל עתה בריך
לנו לעשות לו דבר כיין שהוא רגיל אצלנו ידעתי כי אינם אלהים קרום הוא וצריך
סעשה לו כבוד וכיידל למקום בבתיהם וכמוהו הנהגה בא העיר הזאת קרובה אינו

סעתה ידעה כי קרוץ הוא ולא
קורס זה ואמרו מכא ידע ואמר
סלא דאחא לו הרי במטתו:

וַאֲמַרְתָּ לְבַעֲלָהּ הִנֵּה כֵּעַן יִרְעָנָה
אֲרִי נָבִיא רַחֲמֵי קְדִישָׁא הוּא מִתְּפִי

כְּתִלָּה זְעִירָה וּנְרִיָּקוֹן לִיָּה תִּמְצֵן
אֶתֶר עֶרְסָה וּפְתוּרָה וְכוּרְסִיָּא

וּמִבְּרֵאשִׁית וַיְהִי בְּמִיתוֹהִי לְלוֹחַ יִתְּפָנִי
לְתַמָּן : וַהֲוֶה יוֹמָא וְעַל לְתַמָּן חֲזַר
לְעוֹלִידָא וְשָׂבִיב תַּמָּן : וְאַם לְגַחְזִי

עוֹלָמִיָּה קָרִי לְשׁוֹנֵמִית הָדָא וְקָרִי
לָהּ וְקָמַת קְדָמוֹתֶיהָ : וְאָמַר לֵיהּ

אִמַּר כְּעֵן לָהּ הִיא עֹסְקָתָא לְבָאִית
כָּל עֹסְקָא הָדֵא מֵה לְמַעְבֵּד לִיךְ
הַפְתָּגִם אִית לִיךְ לְמַלְלָא עִם מַלְכָּ

או עֶסְרֵב חִילָא וְאַמְרַת בְּגוּ עֶסְקִי
עָמִי אֲנִי מְסוּבְרָא : וְאַמְרַת וְיָמָה
לְמִינְיָמָה לֵב וְיָמָה וְיָמָה רַחֲמֵינֵינוּ

בְּרִית לֵה וּבְעֵלָה סִיב וְאִם קָרִי
לֵה וְקָרָא לֵה וְקָמַת בְּתֵרְעָא :

וַאֲמַר לְזִמְנָה הָרִין כְּעֵין דְּרֵאמוֹן
 קַיִימִין תְּהֵא מְחַבְקָא בְּרֵא וְאַמְרַת
 בְּרַעוּ רִבְזֵי וְיִנְבִיא דִּי לֹא יִתְכַדִּיב

פֶּתַח־מֶלֶךְ בְּאַמְתָּךְ׃ וְעִירֶיךָ אֶתְחַלֵּא
וְיִלְדֶּיךָ בָּרִי לְזִמְנָה הָרִיז בְּעֵינָיו

וְהָיָה קְרִימָא דִּי מִרְדּוּ עֲמֵיהּ אֲדִישׁ
וּרְבָא רַבִּיא וְהָיָה יוֹמָא וּנְפֶק לֹת
אֲבוּהִי לֹת תַּצְדִּיא: וְאַמְלָא בּוּהִי

רִישֵׁי רִישֵׁי וְאָמַר לְעוֹלָמָא סְבָהּ
אוֹבְלִיָּה לְאַמִּיהָ וְנִסְבִּיהָ וְאוֹבְלִיָּה
לְאַמִּיהָ וְנִסְבִּיהָ וְאוֹבְלִיָּה

עֵידֶן טָהוֹרָה וּמִיתָּה וְסֻלִּיקָתָּ
וְאֶשְׁכִּיבְתִּיהָ עַל עֶרְסָא דְנָבִיא דִּי

וְאִגַּפְתָּ בְּאִפּוֹתָי וּנְפַקְתָּ! וְקִרַּרְתָּ
לְבַעְלָהּ וְאַמְרַת שְׂדֵר כָּעֵץ לִי חֹדֶר
מִן עוֹלָמִיּוֹת וְחֹדֶר מִן אֶתְנִיּוֹת

אנחנו חושבים שיש לנו את כל המידע הדרוש כדי להבין את המצב הכלכלי של ישראל.

111 §2 א כ

כהגולך. מהר: אל תעצר לי את תעצב על ידי את הרכבה: ותאמר מלום: הרי זה מקרא קצר מהרי היה לו לכתוב וישא לה ותאמר מלום: הלא אמרתי לך: את תכזב בשפחתך: לא תסלה: לא תסגה אותי על דבר טעות: לא תברכנו: ולא תסאל לסלום וכל זה שלא ירבה דברים ויסאלוהו להיכף אתה הולך והוא אומר להחיות את המתואין זה פ

כבוד הכס להתהלל בו מיסבא על דיו והוא לא עשה כן אלא לכל הסולו הוא אומר דבי מלכיה להחיל את המתי: ויזהר

רלבג

חיו לא חרס ולא סבתו ידמה שבמים האלו היו בא' לפני הגדולים לסמוע דבריהם והם יורו אותם את הדרך ולכו בה ואת המעשה אשר יעשו: ותחבוס האתון: רל סכאסר חבשה האתון על ד' מסרתה אמרה לו ס מכהג האתון וילך ל פניה ולא יעבור ב בעבור האתון מלכת כרי מתרסב על ה האתון אם לא תאמר לו מתרסב לרכוב בעבור העיפון: והנה הסוכמית הלז: רל סכה זאת סאנו רואים היא ס הסוכמית: ותאמר סלו: לא רצת לכתות פיה לרע: ותחזק ברגליו: להסתחוות לו ולהתחנן לפניו בעד בנה והנה נגס גחזי לרחותה ולהקיר סלא תכנע לפני הכבאי כל זה הסכע או אולי עשה זה לכבוד אליעזר כי יורע סאין רכבו ס מתקרב אליו אסס כל כך: חגור מתניך וקח משענתי בידך: כוהו לחגור מתניך כרי סיוכל לרזן יותר כס החגורה תמנע תנועת האברים הכנמיתים ונזאת הסכה גם כן מנעו סלא יברך אים מהאכסס סימכא ב בדרכו גם לא יענה למברכי אותו כרי סלא יעבב בדרך ודמי סלא כסמר גחזי מכל מה סאמ' לו אליעזר וזה לא העיל כססס מטה אליעזר על פני הכער ודמה גם כן סלא היה גחזי ראוי שיעשה זה הענין על דיו זה יתבאר ממה סחטא בו בדבר נעמן: ואין קול ואין קסב: רל סלא היה מדבר ולא סומע כסידברו אליו: וסגור הדלת בעד סכיהס: רל סלא היו בבית מדבר וסלא יראה אדם מה מיעשה: ויסס פיו על פניו: כאלו רצה סיספע חיות לנעה מאברי אליעזר והנה עשה זה אחר התפלה: ויבהר עליו: רל סעב להתפלל אחר זה והיה הולך בבית לבו וכוונתו בתפלה היה כמסך לו תנועת רגליו ללכת כמו סיסמסס וססעס קול הסיר התנועה במחולו וזה מבוחר מן החוס במי סיססב מחסבות תנועת כספו בהס פעס כה סהוא יתנועע ללכת במהירו בעת חסבו המססבס וסכר סאחר התפלה היה עולה וכורע על הילד: והנה

אחתי: כתיב בידו וכן הולכתי כתיב בידו כמו סמכא וידן כסספות כמו אהבתי לרוע מלאתי מספטו והקרי הולך אחר הרוב: לא חרס ולא סבת: למרו רל מזה כי חייב אדם להקביל פניו כסבת וברגל סכאמר לא חרס ולא סבת מכלל רבחרס וסבת היה לה ללכת איו וארני אבי זל סירס לא עבר לא חרס ולא סבת סרית אותה לך ללכת אליו עתה: ותאמר ס'וס: לא רצתה לבלות לארס עד סתריה הכבאי: כהג ולך: ימ כיהיא הית' רוכבת ואמרה לכער סכיהג הבהמה כלומר סכיה האתון במתג למחר ללכת וס'א תעצור לי לרכוב את תעצור האתון ללכת בנחת בעבור רכיבתי אלא אם אומר לך כהג לך בנחת וימ כי היתה הולכת ברגל במר כפסה וסאמרה לכער סכיה האתון וילך לו אחרי האתון ולא יעצור ה האתון כרי סתרכב היא אם לא תאמר לו ועל הדרך הזה תי' אל סתרגם אל תעצור על האסס סתרגם לא תרחוק עלי למירכב אילנה כר אומר לך: להרפה: בעבור כבודה סלא תסך רגלי הכבאי או לכבוד הכבאי סלא תחזק ברגליו: העלים ממני: עד עתה כי באתה סעה סכפלה לרגליו כאמר לו בבואה: לא תסלה אותי: כמו סאמרה אל תכזב בשפחתך ותסלה כמו תסנה תרגס סגנה סלו כלומר סלא תעשה אותי ומה לי לכן אם לא יחיה ותי' הלא אמרתי לך אם מתיהיב לברקיים אם לא לא ת תססס יתי: חגור מתניך: אחר לזה לפי סילך במהל בזריו: כי תמצא אים לא תברכנו: זה אחר לו כרי סלא יתעבב בדרך ותהיה כוונתו בסליחותו ולא יפ' לכו לרבר אחר לא מעשה ולא בעבור: וסדרם סהיה כסחוק בענין וכל הארס סהיה פוגע בו היה אומר לו התאמן סהמטה הנה מחיה את המת למיכך לא עלתה בידו: ואין קול: לענות: ואין קסב: לסמוע כי אילו היה סומע ולא היה יכול לענות היה מתנועע או רומז בענין או בדין אבל זה לא היה בו לא זה ולא זה: לא הקין הכער: מכאנו הקיפה למת כמו הקיפו ורכנו סוכי עפר והסברא אסר א אמרנו בילד סהחיה אליהו היה הסכרא עבב כזה הכער סהחיה אליעזר ומכאנו לו מסך בדברי רבותינו זל ססאלו בן הסוכמית מהו סיטמא והיתה התסוב מת סטמא ואין מטמא חי: ויסס סיועל פיו: כמו ספירסכו בליהו סאמר ויתמודד על הכער והכל לכוח לסון התפילה על מי ס מתפלל עליו כמו סאמ' ביחזק לכוכב אסתו ואספר גם כן להכסס על הכער לחממו בחוס הטבעי היוצא מפי ומעניו כיוס הכסס כעסס עם מעט תחבולה מדרך העולם: ויזהר

את ה' כתיב אתי וקרינן את וס'ס קומי נא והשחית: חבכת בן: כדוע אתי הולכת אליו וס'ס: ואלישע דבר אל האשה: יען אכלת אדם אתי: וא' ואתי שדוד כהתעשי: עתה ג'רפ' בס'פר' וס'ס' עתה רון נא לקראתה: עתה הבבל עדיי: עתה רגה כשחת: חגור ד' וס'ס' נבסר בשמאל חלק ב' סימכ: ורל ה' ואמר מה דין את אולת לותיה יומא דין לא ירח ולא שבתא ואם שלם: וזריות אתנא ואמרית לעולימא דבר ואיזיל לא תרחוק עלי למרכב אלהן כד אומר לך: ואולת ואמת לות נביא דיי לטור פרסלי ויהוה כד חזא נביא דיי יתה מקביל ואמר לגחזי עולימיה תא שונמית דייכו: בען רהוט בען לקדמותה ואמר לה השלם לך השלם לבעליך השלם לרבי ואמרית שלם: ואמת לות נביא דיי לטורא ואתקיפרת ברגליו וקריב גחזי למיתתה ואמר נביא דיי שבוק מינה ארי נפשה סרירא לה ומן קדם י' אתפסא מני ולא אתחוא לי: ואמרית השאילית ברא סן רבוני הלא אמרית לך אם מתיהיב לי בר קיים אם לא לא תססס יתי: ואמר לגחזי דיי חרצך וסב חוטרי בידך ורחייל ארי תשכח גבר לא תשאל בשלמי וארי ישאל בשלמך גברא לא תחיבניה ותשוי חוטרי על אפי רביא: ואמרית אפיה דרביא קיים הוא י' וחי נפשך אם אשבקניך וקס ואול בתרהא: וגחזי עבר קדמיהון ושוי ית חוטרא על אפי רביא וליה קל וליה דמאית ותב לקדמותיה וחי ליה למיסר לא אפער רביא: ואתא אלישע לבית וזא רביא מית רמי על ערסיה: ועל ואגף דשא באפי תרויהון וצלי קרס י' וסליק ושכיב על רביא ושוי פומיה על פומיה ויעניתה על עיניה ויורוהי על יורוהי וס' רבה רבקה לפניך: לכה אמרת אחתי: ותאמר אל יערה נהג ורל: וקח משענתי בידך: קנה בידך חלך: גחזי ד' חס' יוד בקריאה וס' וגחזי עבר לפניו ויסס את המשענת: מאן גחזי: והולך כדבר אל גחזי: ורבתיה ויוד הוא כספר לסלך: וס' רבה רבקה לפניך: וקח משענתי בידך: קנה בידך חלך: גחזי ד' חס' יוד בקריאה וס' וגחזי עבר לפניו ויסס את המשענת: מאן גחזי: והולך כדבר אל גחזי: ורבתיה ויוד הוא כספר לסלך:

את ה' כתיב אתי וקרינן את וס'ס קומי נא והשחית: חבכת בן: כדוע אתי הולכת אליו וס'ס: ואלישע דבר אל האשה: יען אכלת אדם אתי: וא' ואתי שדוד כהתעשי: עתה ג'רפ' בס'פר' וס'ס' עתה רון נא לקראתה: עתה הבבל עדיי: עתה רגה כשחת: חגור ד' וס'ס' נבסר בשמאל חלק ב' סימכ: ורל ה' ואמר מה דין את אולת לותיה יומא דין לא ירח ולא שבתא ואם שלם: וזריות אתנא ואמרית לעולימא דבר ואיזיל לא תרחוק עלי למרכב אלהן כד אומר לך: ואולת ואמת לות נביא דיי לטור פרסלי ויהוה כד חזא נביא דיי יתה מקביל ואמר לגחזי עולימיה תא שונמית דייכו: בען רהוט בען לקדמותה ואמר לה השלם לך השלם לבעליך השלם לרבי ואמרית שלם: ואמת לות נביא דיי לטורא ואתקיפרת ברגליו וקריב גחזי למיתתה ואמר נביא דיי שבוק מינה ארי נפשה סרירא לה ומן קדם י' אתפסא מני ולא אתחוא לי: ואמרית השאילית ברא סן רבוני הלא אמרית לך אם מתיהיב לי בר קיים אם לא לא תססס יתי: ואמר לגחזי דיי חרצך וסב חוטרי בידך ורחייל ארי תשכח גבר לא תשאל בשלמי וארי ישאל בשלמך גברא לא תחיבניה ותשוי חוטרי על אפי רביא: ואמרית אפיה דרביא קיים הוא י' וחי נפשך אם אשבקניך וקס ואול בתרהא: וגחזי עבר קדמיהון ושוי ית חוטרא על אפי רביא וליה קל וליה דמאית ותב לקדמותיה וחי ליה למיסר לא אפער רביא: ואתא אלישע לבית וזא רביא מית רמי על ערסיה: ועל ואגף דשא באפי תרויהון וצלי קרס י' וסליק ושכיב על רביא ושוי פומיה על פומיה ויעניתה על עיניה ויורוהי על יורוהי

יעבב בדרך ודמי סלא כסמר גחזי מכל מה סאמ' לו אליעזר וזה לא העיל כססס מטה אליעזר על פני הכער ודמה גם כן סלא היה גחזי ראוי שיעשה זה הענין על דיו זה יתבאר ממה סחטא בו בדבר נעמן: ואין קול ואין קסב: רל סלא היה מדבר ולא סומע כסידברו אליו: וסגור הדלת בעד סכיהס: רל סלא היו בבית מדבר וסלא יראה אדם מה מיעשה: ויסס פיו על פניו: כאלו רצה סיספע חיות לנעה מאברי אליעזר והנה עשה זה אחר התפלה: ויבהר עליו: רל סעב להתפלל אחר זה והיה הולך בבית לבו וכוונתו בתפלה היה כמסך לו תנועת רגליו ללכת כמו סיסמסס וססעס קול הסיר התנועה במחולו וזה מבוחר מן החוס במי סיססב מחסבות תנועת כספו בהס פעס כה סהוא יתנועע ללכת במהירו בעת חסבו המססבס וסכר סאחר התפלה היה עולה וכורע על הילד: והנה

ויפקד בביתו הפקד הכסף והעבדים שם מרצה להעלים מאלו מעשה לכו
בביתו פקדון מן הקל: מלך גחזי: כן כתיב בלא יד מלך וסביהם ענין אחד כי
מלך כמו מלך הלכותם אלה ואחרי מלך: לא לבי הלך: בתמיה כלומר כי לבי
ומחשבותי היה עמך בלכתך וירדתי מה מהלכת ועשיתי: העת: פתח ההל והוא

לקראתך ד' בקר' וס' וגם וזה הוא יצ' לקראתך וראך: פן כחרכ אצא לקראתך: באשר הפך איש מעל: על
כן יצאתי לקראתך לשחר: ולקחת ד' בקר' וס' ברשון ארבי יברוחי דיוסף לבושין ודעו: ופ' בסדר ויצא:
פלוגי אלמני ג' בקר' ואת הער' וירדתי: אל מקום פלוגי אלמני תוצתי: ויאמ' סורה שבה פלוגי אלמני:

ויפקד בביתו וישלח את האנשים וילכו
: והוא בא ויעמד אל ארני ויאמר
אליו אלישע מאן גחזי ויאמר לא
הלך עבדך אנה ואנה: ויאמר אליו
לא לבי הלך באשר הפך איש מעל
מרכבתו לקראתך העת לקחת את
הכסף ולקחת בגדים וזיתים וכרמים
וצאן ובקר ועבדים ושפחות:
וירדע נעמן תרפק בך ובזרעך
לעולם ויצא מלפניו מצרע בשלג:
ויאמרו בני

הנביאים אל אלישע הנביא
המקום אשר אנחנו יושבים שם
לפניך צר ממנו: גלכה נא עד
הירדן ונקחה משם איש קורה אחת
ונעשה לנו שם מקום לשבת שם
ויאמר לבנו ויאמר האחד הוא לא נא
ולך את עבדך ויאמר אני אלך:
ויילך אתם ויבאו הירדנה ויגזרו
העצים: ויהי האחד מפיל הקורה
ואת הברזל נפל אל המים ויצעק
ויאמר אהה אדני והוא שאול:
ויאמר איש האלהים אנה נפל
ויראהו את המקום ויקצב עץ
וישלך שמה ויצף הברזל: ויאמר
הרם לך וישלח ידו ויקחהו:

ומלך ארם
היה נלחם בישראל ויועץ אל
עבדיו לאמר אל מקום פלוגי אלמני
תחנתי: וישלח איש האלהים אל
מלך ישראל לאמר השמר מעבד
המקום הזה כי שם ארם נחתי:

וישלח את האנשים: שלא יראה אותם אלישע: העת לקחת את הכסף: להעביר
ולקחת ממנו בגדים וזיתים וגו': ויאמרו בני הנביאי: כיסם טעמו לו מרר והולך
רבותו אמרו מכאן שהיה גחזי דוחה התלמידים מלפניו וכשנטרד באו תלמידים
רבים ונרחק המקום מהם: הואל: התרצה: ואת הברזל: הנסורת: והוא שאול:

סאילתיו ואין לי ממנו
לשם: ויכף: כף
על המים: פלוגי
אלמני: כפי וטמיר
פלוגי לשון כי יפלו
יתכסי אלמני מבלי
שם שלא היה רוכס
להתגלגל: תחנתי: שם
אחכ ואחרוב את מלך
ישראל או את ברדיו
העוברי לשלול בארצי:
דרך אותו המקום:
מעבר המקום הזה:
מלכתם: נחיתים:
חונים: וישלח

רלבג

ויפקד בביתו: אחשוב
מהרצון בזה סבב
מזה בהיותו בבית סך
המטבע שם באלו ה
החריטים כאל תאמר
סך הדרכין או ה
הסעלים או המעות או
יהיה מענין פקדון
ואם הוא מהקל ו
והרצון בו מהפקדון
בביתו או יהיה מענין
פקדון והרצון בו ס
סמכה שם איש או
אנשים יקבולו: בכסף
הוא בגדים וזיתים
וכרמים וצאן ובקר
ועבדים ושפחות ולזה
אמר לו אלישע העת
לקחת את הכסף ו
ולקחת בגדים וזיתים
וכרמים וצאן ובקר
ועבדים ושפחות:

מלך גחזי: כתוב וקרי
מלך והרצון בו מלך
בא ואפשר כי אם לא
היה מסקר לו היה
לוקח בחטא שחטא
דרך אחרת כאל תאמר
סביב לו מה שלקח
באופן שיתבאר ל
לנעמן שלא היה מ
מאלישע הדבר הזה
אך גחזי עשאו מעצמו

אך מפני שכחם לו והוסף בעונו לקח ממנו זאת הכקמה: לא לבי הלך כאשר הפך איש מעל מרכבתו וגו'. רל לא הלך ממני לבי טעם
ממני מה טעם כחשך הפך איש מעל מרכבתו לקראתך והוא נעמן כי בראי אבי יודע כל זה ולזה נתן נעמן על זה שתרדך בו כרעת
נעמן וכזרע לעולם רל כל מיהם או עד היובל על דרך ועבדו לעולם: צר ממנו: רל דחוק ממנו ודמה כי מפני זה סמך זה לדבר
גחזי להעיר כי לרועתו כונת גחזי לא היו התלמידים רבים מאד אך כאשר כפרר גחזי מאלישע אז רבו התלמידים: וכעסה לנוסם מקום
לסבת שם: רל סביב מהקורות האלו בית או אהל כשעשו מקצתם עמודים או יבנו הכותלים מאבן וקרו הבית באלו הקורות: הוא לא
מיד הגרזן וכלל במי הידן: וצדק ואח' אלה ארני זה הגרזן לא היה עליך שאתיהו מאח: ויקצב עץ ויטלך שמה ויצף הברזל: רל סבב חתך ונתקנו במורה שוכל להכנס
בבקב הברזל ויהיה זה המופת הזה שכאשר הסליכו שמה ככנס בבקב הברזל ונתקיים בו הברזל ולפי סבב הוסרם ברבר המופתים מזה השיעור
ומזר דבריו רל כמו שבראנו בשמי מספר מלחמות יי' שלא יתחדש בהם דבר חדש כאלו תאמר עליית הברזל למעלה במים והוא ברזל או דדת העץ למטה במים והוא עץ
בלתי ראוי שיכלול במים והנה הרצון באמרו וישלך שמה סבב השליך מס הברזל להסליכו סם וחתך מפני זה עץ ברזל אך המופת היה כמו שזכרנו
היותו ככנס בבקב הברזל בהסליכו אותו במי: א מקל פלוגי אלמני תחנתי: רל סבב היה חונה במקו' נעלים כרי שלא ישמר מלך ישראל מעבר סם ויקחהו והנה פלוגי מעבר
פלו' שהוא דבר מבוסה ונעלם ואלמני הוא ג' מענין ההסתר וההעלם והוא נכר מהאמות כאל יאמ' שלא ידוע לאיש או אפשר על זה הענין בעצמו
כי אלף אלמני בזה המקום ישמש במקום עץ כמו עלמוני והוא ענין נעלם וכזה מצינו הוראת שמוס האותיות מההזרעל זה הדרך: הסמר מעבור המקום הזה כי סם
ארם נחתי: רל סתשמור מעבור במקום ההוא כי סם ארם נחתי סהיה בו מלך ארם ועבדיו כי סם ארם נחתי סהיה בו מלך ארם נחתי סהיה בו מלך ארם נחתי סהיה בו מלך ארם נחתי
נחתי יורדים וחונים תרגום וירד ונחת או יהיה מענין נחת וכשאר התי' בקבוצ' כמו שזכרנו התי' נחתך והרצון בו מהם שמי' סם נחתך שמי' סם נחתך שמי' סם נחתך
סם וכן היה שולח לו איש בכל מקום שהיו נסתרי' סם מלך ארם ועבדיו לתפשו ולבחון אם היה דבר הכביא אמת שלא סם מלך ישר' א המקום ההוא ארם הזהירו מעבור
סם ומזא אמתות דבריו הכביא תמיד לא פעם א' לבד ולא בפעמים לבד אך בחן זה פעמים רבות בדרך סודע למלך ארם כי מלך ישר' היה יודע המקומו' ארם יתחבא סם

חזיתים
וסביהם
ר' כין וס'
יבדוחין
דיוסף למש'
רעוא

ועצף
ל' ויר וחר
דעת וחר
ל' נחת
נזאת

סאל
לכל הימים
אזר היה
וכל סודגבר
רבו

כ
ל
מלך

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

כ

ל

בה היא דומת ועם לא כי טעמים בדרך ולא זו העיר אשר אליסעבה כי כבר הלך לעיר אחרת או הרצון בו ולא זו העיר היא דומת והציבור הראשון הוא יותר כבד; האמר
מסתבחרבך ונמסרך אתה מכה. ר' הכה אלו שפתי ונחמתי בזה גבורת העם יתברך ולמה תכה אותם האם תכה האנשים אשר תהגבשני בחרבך ונמסרך אין זה
ראוי וכל עכן שאין ראוי זה באמר עבה אותם ה'! ויכרה להם כרה גרולה. ר' מעשה להם פעורה גרולה; ולא יספוער גרודי ארס. ר' כלל יספוער לבא עם בזה
האופן שהיו באים בתחילה בעולם כי יראו ממנה פראו מהבוא אך כשדור להלחם בשוראל אסף מלך ארס כל מחנהו ולא מלח עם מהיה מלחם בתחלה; ויבא

ואם חמור. כממשע כי הבהמות הטמאות והמקצצים היו אוכלים מפני הדעב וכן תי' רמחמרא וית' כמו מעמר החמר והוא רחוק: חריוכים. כן כתיב וקרי דבוכים ופי' בואת יונים והכתוב אומר מה מוכח חמור היונים והקרי' למון כתי' ייתר מה שזכר מן היונים ותרנוס זכר דוב וכתי' רזבל מפקת יוניא והיו מעבדיו אש

חמן גב' קריא וסי' חמן העץ. חמן הסלע והה. חמן הגרן: מלפניו ח' וס' וצדעת נעמן תדבק. ואלישע ישב בביתו. וילך מלפניו כל הארץ ודד. והאלהים עשה שיראו. אשר ידאו מלפניו. אם על המלך טוב יצא. ואת פתשן כתב וחדת. ודעוהו השטף ישטפו מלפניו וישברו:

והיה בחר בן ונכש בר הדוד
מלכא דארם ית כל משריתיה
וסליק וצר על שמרון ונתוה
כפנא רבא בשמרון והוא צירין
עלה ער דתורה רישא דחמרא
מזדבן בתמן כסף וריבעת קבא
דזבל מפקת יוניא בחמשא סלעין
דכסף: והוה מלכא דישראל עבר
על טורא ואתתא קבלא קדמותי
למימר פריק רבוי מלכא ואמר
לא יפרקין י' מן אפרקין
תמן אידרא או מן מעצרתא:
ואמר לה מלכא מה לך ואמרת
אתתא תדא אסרת ליהבי ית
ברוך וגבליניה וימא דין וית ברי
גיכול מתר וזבשילנא ית ברי
ואכלנוהו ואמרית לה ביוצא
אחרנא תבי ית בריך וגבליניה
ואטפרת ית ברה: והוה כד שמע
מלכא ית פתגמי אתתא ובזע ית
לבושוהי והוה עבר על שורא
וחזא עמא והא סקא אסיר על
ביסריה מלגיו: ואמר בדין יעביד
ליו ויכדין יוסף אס יתקיים רישא
דאלישע בר שפט עליוהי וימא
דין ואלישע יתיב בביתיה וסביא
יתבין עמיה ושלח גברא קדמותי
עד לא ייתי איגרא לותיה והוה
אמר לסביא התחיתון ארי שלח
בר קטולא הדין לאעדא ית
רישי חזו יכמיתו איגרא אחורו
דשא ותרחקון יתיה בדישא תלא
קל ריגלי רבויניה בתרוהו: עד
דחזא מסליל עמהון והא איגרא
נחית לותיה ואמר האדא בישתא
מן קרם י' מה אצלי קרם י' עוד:
ואמר אלישע קבילו
פתגמא ריי כדנא אסר י' כעידנא
הדין מתר סאה סולתא בסלעא
וסאתן סעורין בסלעא בתרע
דשומרון: ואתיב גברא דמלכא
דסמי על ידוהי יתנביא דיי ואמר

ויהי אחרי כן ויקבץ בן הדר מלך
ארם את כל מחנהו ויעל ויצר על
שמרון: ויהי רעב גדול בשמרון
והנה צרים עליה עד היות ראש
חמור בשמנים כסף ודבע הקב
חריונים בחמשה כסף: ויהי מלך
ישראל עבר על החמה ואשה צעקה
אליו לאמר הושיעה אדני המלך:
ויאמר אל יושע יהוה מאין
אושיעך חמן הגרן או מן היקב:
ויאמר לה המלך מה לך ותאמר
האשה הזאת אמרת אלי תני את
בנך וגאכלנו היום ואת בני נאכל
מחר: וגבשיל את בני וגאכלהו
ואמר אליה ביום האחר תני את בנך
וגאכלנו ותחבא את בנה: ויהי
כשמע המלך את דברי האשה
ויקרע את בגדיו והוה עבר על
החמה וירא העם והנה השק על
בשרו מבית: ויאמר כה יעשה
לי אלהים וכה יוסף אס יעמד ראש
אלישע בן שפט עליו היום:
ואלישע ישב בביתו והזקנים ישיבים
אתו וישלח איש מלפניו בטורם
יבא המלאך אליו והוא יאמר אל
הזקנים הראיתם כי שלח בן
המרוצח הזה להסיר את ראשי ראוי
כבא המלאך סגרו הדלת ולחצתם
אתו בדלת הלוא קול רגלי אדני
אחרי: עודנו מדבר עמם והנה
המלאך ירד אליו ויאמר הנה זאת
הדעה מאת יהוה מה אוחיל ליהוה
עוד: ויאמר אלישע
שמעו דבר יהוה כה יאמר יהוה בעת
מחר סאה סלת בשקל וסאתים
סעורים בשקל בשער שמרון:
ויען השליש אשר למלך נשען
על ידו את איש האלהים ויאמר

הדבוכים. וכל הזמן היונים והמקצצים היו אוכלים מפני הדעב וכן תי' רמחמרא וית' כמו מעמר החמר והוא רחוק: חריוכים. כן כתיב וקרי דבוכים ופי' בואת יונים והכתוב אומר מה מוכח חמור היונים והקרי' למון כתי' ייתר מה שזכר מן היונים ותרנוס זכר דוב וכתי' רזבל מפקת יוניא והיו מעבדיו אש

המלך יורד אליו ו
והמלך אחריו: ויאמר
המלך הנה זאת הדעה
מאתי: זאת אחת
מן הקללות שקלל על
דיי משה ואכלת פרו
בטנך במדבר ובמצוק
וגו': מה אוחיל לך
עוד. להוסיף לא ויעל:
וארבעה

רלבג

ויעל ויצר על שמרון.
אל סבבה עליה מדור
בדרך שלא יוכל אדם
לזאת מן העיר וידת
סבד סס במדור גס
כן עירור רבותישראל
וחיו מחיתים יבול
כל הארץ בדרך סהיה
הרעב כד באר וזה
מה שאמר אלישע ל
לסוכמית כי קרא י'
לרעבוגם בא לא האר'
סבד סס וספסר
סכתבכו ברעב סבות
אחרות כאילו תאמר
חפרון התבואות
וידמה סומן המדור
ארוך מאד ולזה חנני
הענין בשמרון מחוץ
הרעב סהיה סס ראש
חמור סוה סמל כסף
והיו אוכלים אתומפני
הרעב כי תורא אמרת
וחי בהם ולא סימות
בהם: ודובע
הקב חריונים. פ' לב
בואת יונס כי תיא
יוצאת מחוריהם:
וכמיהו לאכול את ח
חוריהם ולא אסעד
מה היה הסתממותם
ברעב בואת יונים
ואפס כי לרוב הסתם
האויבים יבול הארץ
היו גרברי הזרע
נמצאים מאד בחוץ
והיו היונים אוכלים
מהם לסובע ומרוב
אכלם מהם היו כ
נמצא מהזרע ההם
קצת בבואתם כי לא
יוכלו לעכל כל הכמות
ההוא: אל יושעך י'
ל' הכה י' הוא אסר

והוא
כסא
בחוץ
והוא

איונו מושעך כי הוא הביא לנו הרעב החזק הזה אבל אני איך לי אסם במה שלא אושעך: חמן הגרן או מן היקב. והנה אמר זה לפי שלא היו יכולים לאסוף להם תבואת גרן ותבואת יקב: ותחביא את בנה. אל למלכו שלא יאכלוהו כי אולי תהיה לה הצלה ממקום אחר: אס יעמוד ראש ליסע בן שפט עליו היום. ידמה כי ליסע בהוכיחו אותו אמר לו סיהיה רעב ולא הגיד לו סיהיה סבד סס כד כמו שאמר אליהו אס יהיה הסבים האלה טל ומטר כי אס לפי דברי ולא הגיד לו גם כן סיפור בסנה הסליפית ולזה כעס המלך עליו ואמר להמיתו מפני ראותו כי כד הגיע מחוץ הרעב אל סהיו אוכלים בסר בניהם: בן המרצח הזה. קרא בן אחאב בן המרצח כי הוא הסבים בהריגת בנות ובהריגת כבאי י' על יד איזבל: והנה המלאך יורד אליו ויאמר הנה זאת הדעה מאת י' מה אוחיל ליהוה עוד: ויאמר אלישע כי לא יושעך יהוה מאין אושיעך חמן הגרן או מן היקב: ויאמר לה המלך מה לך ותאמר האשה הזאת אמרת אלי תני את בנך וגאכלנו היום ואת בני נאכל מחר: וגבשיל את בני וגאכלהו ואמר אליה ביום האחר תני את בנך וגאכלנו ותחבא את בנה: ויהי כשמע המלך את דברי האשה ויקרע את בגדיו והוה עבר על החמה וירא העם והנה השק על בשרו מבית: ויאמר כה יעשה לי אלהים וכה יוסף אס יעמד ראש אלישע בן שפט עליו היום: ואלישע ישב בביתו והזקנים ישיבים אתו וישלח איש מלפניו בטורם יבא המלאך אליו והוא יאמר אל הזקנים הראיתם כי שלח בן המרוצח הזה להסיר את ראשי ראוי כבא המלאך סגרו הדלת ולחצתם אתו בדלת הלוא קול רגלי אדני אחרי: עודנו מדבר עמם והנה המלאך ירד אליו ויאמר הנה זאת הדעה מאת יהוה מה אוחיל ליהוה עוד: ויאמר אלישע שמעו דבר יהוה כה יאמר יהוה בעת מחר סאה סלת בשקל וסאתים סעורים בשקל בשער שמרון: ויען השליש אשר למלך נשען על ידו את איש האלהים ויאמר

ככל המון ישראל אשר נשארו בה . ככתב ההמון על הידיעה במקומות כמו העם המלחמה הארץ והדומים להם וקרי בלא הא הידיעה כמנהג ברוך ופי' הפסוק כן הוא הכס ככל המון ישראל פירוש הסוסים כחוסים ורעים ככל המון ישראל נשארו בשמרון שהם כחוסים מהרעב ואם תאמר הלא לא נשארו כי

אם חמשה סוסים בשמרון הכס ככל המון ישראל אשר נשארו כמו שתמו האכסוסים כן תמו הסוסים כן פירש ארזי אבי'ל ויכתב תרגם ואם יברון הא אכסוס ככל המונא דישראל רספון: ככל המון ישראל . ב'ק' : ויקחו שני רכב סוסים . והלא אמר חמשת סוסים והלא כי פירוש שני רכב סוסים שנים סוסים ורכובים עליהם ונ' תריין רכב סוסון אלא מן החמשה שאלמו בחור השני הטוב שבהם : בהפסוק הכתוב הוא ע' הא ויהיה מבין כפעל אם הא בקורה בכרי והקרי הוא בלא הא מן הקל : ויהי כדבר . לפי שאלמו כאמר דבר איש האלהים ספר הלא היו הרברים א'פ' סכבר כתב למעלה השובע עור הרברים הזה על המעשה : אתי וביקר . היור בכתב נוספת כמו יורין רבות כמו שכתב למעלה : שבע שנים . בדברי ר'ל אותן שבע שני אכלו סנה ראסונה מה שכתב סנהיה מה שכתוב עליהם כשר בהמה טהורה רביעית בסר בהמה טהאה חמשתית בסר סקצים ורמסס חמשתית בסר בניהם ובנותיהם שבע בסר זרועותיה לקיים מה שכתב איש בסר זרועו יאכלו : לזכות אל המלך . י' מר'ל סלמרו מזה הפסוק כי י' חזקה לטורח כיון שהיתה זרי' למלך להחזיר הסדה והתבואות סמע מונה כי אותם סהחזיקו היו להם דין חזקה : א ביתה ול סרה : כמו על וכמוהו רבים אל במקום על . וכן הוא הבא אחר זה נעקה אל המלך על ביתה ועל סרה : סדים

ואתיב חר מעברוהי וא' וידברון כען חמשא מן סוסיתא מן שארא דאשתארו בה הא אינון ככל המונא דישראל דאשתארו בה אם יברון הא אינון ככל המונא דישראל רספון ונחזיו : וידברו תריין רכבי סוסין ושלח מלכא בתר משרית ארם למימר אחילו וחזו : ואילו בתריתו ער ירדנא ותא כל אורתא מליא לבושין ומגין דרסו אינש ארם באיתבעותהון למיערק ותבו איזגריא ותויאו למלכא : ונפק עמא ובזו ית משרית ארם והיה סאה סולת בסלעא וסאתן סערין בסלעא כפתגמא דיו ומלכא מגי ית גברא דסמך על ידוהי על תרעא ורשוהי עמא בתרעא ומית כמא דמליל נביא דיי דמליל פד נחת מלכא לותיה וותיה פד מליל נביא דיי עם מלכא למימר סאתן סערין בסלעא וסאה סולתא בסלעא יהי כעידנא הדין סתר בתרעא דשמרון : ואתיב גברא ית נביא דיי ואמר ואילו פתח כוין וסחית טובא מן שמיא והיה כפתגמא הדין ואמר הא את חזו בעינך וסתמן לא תיכול : ותוה ליה כן ורשו ותיה עמא בתרעא ומית : ואלישע מליל עם איתתא דאחיו ית ברה למימר קומי ואזילי ארת ואנש ביתך ודיירי באתר דכשר למידר אריזמין כפנא ואף עתיד למיתי על ארעא שבע שנין : וקמת איתתא ועברת כפיתגמא דנביא דיי ואזלת היא ואנש ביתה ואתותבת בארעא פלשתאיו שבע שנין : והוה מסוף שבע שנין ותבת איתתא מארעא פלשתאיו ונפקת למיקבל קנס מלכא על ביתה ועל חקלה : ומלכא מליל עם גחזי תלמידא דנביא דיי למימר אשתעי כען לי ית כל דבר בתא דעבר אלישע :

המון

ל'כין

ה

כחפס

ת'ס

ו'זונת

מחלכין

ל'חם

י

ל'נחין

5

י

י

י

ל'כסל

ה

ה

5-5-Em5

ר'ס

5

ויקחו ורפין בקרי וסי ויקחו לי תרומה מאת כל איש . כעשור לחדש הזה ויקחו להם איש . ואתה תצוה את בני ישראל . וחברו ציאת בני ישראל . ויקחו אליך פרה אדמה תמימה . ויקחובא חמשה מן הסוסים : וזנה כל הדספ' וסי מדוע גנבוך אחינו . וזנה כל הדרך מלאה בגדים וזנה כל נשים . וזנה כל הב' . וזרסים :

ויען אחר מעבריו ויאמר ויקחו נא חמשה מן הסוסים הנשארים אשר נשארו בה הכס ככל ההמון ישראל אשר נשארו בה הכס ככל המון ישראל אשר תמו ונשלח ונראה : ויקחו שני רכב סוסים וישלח המלך אחרי מחנה ארם לאמר לבו וראו : וילכו אחריהם עד הירדן והנה כל הדרך מלאה בגדים וכלים אשר השליכו ארם בהחפזם וישבו המלאכים ויגדו למלך : ויצא העם ויבזו את מחנה ארם ויהי סאה סלת בשקל וסאתים שיערים בשקל כדבר יהוה : והמלך הפקיד את השליש אשר נשען על ידו על השער וירמסוהו העם בשער וימת כאשר דבר איש האלהים אשר דבר ברדת המלך אליו : ויהי כדבר איש האלהים אל המלך לאמר סאתים שיערים בשקל וסאה סלת בשקל יהיה כעת מחר בשער שמרון : ויען השליש את איש האלהים ויאמר והנה יהוה עשה ארבות בשמים היהיה כדבר הזה ויאמר הנב' ראה בעיניך ומשם לא תאכל : ויהי לו כן וירמסו אתו העם בשער וימת :

ואלישע דבר אל האשה אשר החיה את בנה לאמר קומי ולכי אתי וביתך וגורי באשר תגורי כי קרא יהוה לרעב וגם בא אל הארץ שבע שנים : ותקם האשה ותעש כדבר איש האלהים ותלך היא וביתה ותגר בארץ פלשתים שבע שנים : ויהי מקצה שבע שנים ותשב האשה מארץ פלשתים ותצא לעצק אל המלך אל בירתה ואל שרה : והמלך מדבר אל גחזי גער איש האלהים לאמר ספרה נא לי את כל הגדלות אשר עשה אלישע :

ג'פסוקים ויאמר קדמא כפתח ובתרא בסגול וסי' וסוף עוד לדבר . ויען השליש . וחברו : אתיה כתיב יור וסי' נבסר לעיל בספר חלק ב' סימן ד' : ויהי מקצה חו' שלשה ימים מעברו . אחר אשר ברתו . ויהי מקצה עשרים שנה מלכים : ותשב האשה מארץ פלשתים . שבעת ימים ויהי דבר : גחזי ד' חס' וס' לעיל בספרא חלק ב' סימן ד' :

אשר נשארו בה . בתוך העיר סלא מתו ברעב : הכס ככל המון ישראל אשר נשארו בה . אם יאמרו מסוכנים הם סלא יהרגם ארם הרי הכס בעיר הזאת בסכנת הרעב כשאר כל המון ישראל אשר נשארו בה ואם ימותו הכס ככל המון ישראל אשר תמו ברעב : בחפזם . במהרם לנוס : אשר נשען על ידו . אתמוול כסבא לבית אלישע ואלישע דבר אל האשה זה שבע שני : כי קרא יהוה לרעב . הוא הרעב אשר היה בימי יואל כן פתוחל : אל ביתה ואל שרה . סהחזיקו בה גלגלים : ויבא

רלבג

הכס ככל המון ישראל . הנה ההמון כתוב והמון קרי והכל ענין אחר והרצון בביתו ההמון המון ישראל כמו והכבואה עורר הכבוא והרצון בזה אם ימלטו הכס ככל המון יש אשר נשארו בה בעיר ואין בזה כזק ואם יפסדו הכס ככל המון ישראל אשר תמו ולא יוכר ההפקר הזה ביחס אל כל מה שנספד מפני הרעב והנה לא הסכימו ל לסלוח כי אם שני רכב סוסים כידי בהם לעמר על אמתת זה : אשר הסליכו ארם בחפזם ר'ל מפני היותם כחפזי ללכתי והמלך הפקיד את הסליש . ר'ל סכבר הפקידו לאכסוס ס' סיסמרוהו סס באופן סבבבור העם סס ירמסוהו סבבור מה סדבר ככבר הכבוא : ותבא לזעק אל המלך אל ביתה ואל שרה . ר'ל סהחזיקו בהם אכס' והיתה מבקשת קרקעותיה ופירותיה מיום נכסעה : וישאל

על יחכסו על על ונחלת ביטחון

ויאמר ויחזק ויחזק

סרים אחד. כתרנו גוזה חד והוא סרים כמסמנו מכרתנו בצינו ואעפ מהמסמ הזה אסור בישראל היו להם למלכי ישראל סרים מהיו לוקחים אותם מן הגוים או מהיו סרים מחמת חולי והם בבתי המלכים כדי לעמוד בפני הנסים כמו סכתוב סרים המלך עומר הנסים: מיום עזבה. מקור העין כקרא בקמן הטף וההח רפה ומספטה במפיק:

ויבא אלישע דמשק. למסמנו חת חזל כדבר וי' אשר דבר לאליהו כמו טפיל למעלה. וברסכי גחזי הלך לרמשק ואם הלך סם אול' חזי כי הלך לעמנו טייטב לו בעבור סכרדק בו דרענו ב בקללת אלישע והם אמרו כי יבא מן הדת והלך סם אלישע כדי להחזירו בתשובה ולא רצה אמר לו כך מקובל חזי ממך כ כל החוטא ומחטיו את הרבים אינן מספיקי בדו לעשות תשובה ומה עשה סהחטיו את הרבים מהם אמרו חזן סואבת תלה לחטאת ירבעם והעמידה בין סמים לארץ ומהם אמרו סם חקק לה בפיה והיתה מכרזת ואומרת אכניולא יהיה לך:

וכל טוב דמשק. על דרך הפגלת הרבוי כמו וכל טוב חרניו ברו וכל החרץ באומצרימה והדומי להם. וברס וכל טוב דמשק היה כוסא ארבעים גמל חלל ללמדך סהיתה בדו חזן טובה סהיתה רחוייה ליתן ברמיה כל טוב דמשק: חמ' לא חיה תחיה כ סכתוב באלף לפי סדענו שלא יחיה וקרי לו בוי' כי אמר לו סחיה: והראני כי מות ימות כלומר מן החולי יחיה אם לא יומת אבל הראני כי י' ימיתוהו ולפיכ' סמאל' אשע לחזל כי יחיה מלך על ארם אמר לו והראני כי ימית ימיתוהו הבין חזאל כי רצה לומר לו סהוא ימיתוהו לא שלא אמר לו בפירו: ועמד את פניו ויטע עד בוש. פירו העמיד פניו לזר אחר שלא יראה חזאל וסם דיועל פניו עד זמן סהיה מ מתאפק מלככות ולא יכול ויבך וי' וספחד ית אפוי וחרורי עד סני ובכא כביא דיי' ובוס פעל עבר מכחי העין בעקל הבקר אור ובוסם משה פעל עבר מן סמרובע בסקל כונן: ועוליהם תרטט. ענין הפלת העוללי על הקרקע או בקירו דרך אכזריות ותי' תטרף דומה למה שרזל אז סטרפה בבזול: והרותיהם תבקע. הנסים ההרות וכן תי ומשייתוהן תבזע וזה מדרך אכזריות: ויקח את המכבר ויטבל במים. הוא הכר כמו כביר העצים וטבלוהו במי' ופרסה על פניו והיה אול' לו כי לרפואה היה עושה לו הדבר ההוא והוא היה עושה לכונן ולמהיתו:

ובסנת

ויבא אלישע דמשק. להחזיר את גחזי בתשובה: חיה תחיה. כלפי חזאל אמר סחיה תחת בן הדר למלכות: ועמד את פניו. פנים סל צער סהיה מבקט לבכות העמידם שלא יבכה בימי חזאל ויטע לבו לעמוד ולהתאפק: עד בוש. כמו עד בוש ולא יכול להתאפק ויבך: תרטט. לסון ביקוע המעים ואב לכולן וקשתות נערים תרטטה:

והרותיהם. מעוברות טלהם: המכבר יתי גובא וכן ותכסהו ב צמיתה תרב' בגובא והוא בגר: ויפרט על פניו. להטנן:

ובסנת

רלבג

וישאל המלך לאסא ותספר לו. רל מכבר סאל לה זה הענין ס מספר גחזי טעמה אלסע מהגדולות ו ותסכ' לו סהענין הוא כן: ויתן לה המלך סרים אחד. רל סר אחד וכוהו סיסוב לה את כל אשר לה מ מהקרקעות. ואת כל תבות הסדה מיום עזבה את האר' ואולם מהבית לא כזה לתת לה סכירות וזאת קצת רחיה סהדר סחזר סברו שלא מרענו א אינו חייב להעלות לו סכר: וכל טוב דמשק מסא ארבעים גמל. והנה אחסוב סזאת היא המכסה סלקח ברו רל תחת רשותו ותהיה וי' וכל טוב כפ' רפה בלסון י יטמט' רל סהיה ללא ענין והרצון בו כל טוב דמשק: לך אמור לו חיה תחיה: רל סכבר הראהו הטי כימות ימות אך כדי סלא יאמרו כי מ מהפחד מת אמר לו חיה תחיה וזה דבר ראוי לנביאים כי בזה יתאמת יותר אמתות כזאתם: ויעמד את פניו. רל סכבר התאפק להעמיד פניו סלא יבכה וסם ידיו על פניו סלא יראהו חזאל בוכה ולא יכול להמנע מלככות:

מבצריה תסלח באם. רוצה לומר הערים הבצורות אשר להם: ועוליהם תרטט. אחסוב סהרצון כזה סהיה סבה סהיו כטומ' ונעזב' כסיהרג

לרסמי

ל וסם

ל וסם וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ל וסם

ובמכת חמם לומר בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמם מזכר עומד במקום ד' ופי' חמם ליהושפט ומחמם מנה לו ליהושפט אלו ה' מלים ממלחמת רמות בלעד כן פירש בעל סדר עולם כי במלחמת רמות בלעד היה ראוי יהושפט מיהרג מהלך לעזור לרשע וכשנפץ תלו לו שבע מלים ולסוף ה' מלים מאותה משה שהיו ה' מלים לומר בן אחאב וחזר יהושפט

ממלחמת עמון ומואב והר סעיר עם מלך ישראל מאחד סהרג אותם באו והמליכו את יורם בן יהושפט על יהודה ומלך שתי מלי בחיי אביו ומה שאל למעלה ומלך יהורם בשנת שתי ליהורם בן יהושפט מירמה כי יהורם בן יהושפט מלך קורם יהורם בן אחאב שתי מלי הנה כי מלך יהורם בחיי יהושפט אביו סבבה מלים לא המליכו אז אלא כיון שהיה ראוי יהושפט ליהרג מנה מאותה משה המלכות לבנו אבל לא המליכו אלא שתי מלים בחיי ואזי תמה מדרשו שהוא אומר כי במלחמת רמות בלעד בגזר עליו הגזרה ומאותה משה מנה המלכות לבנו שבע מלים והנה בשנת חמם לומר בן אחאב סלמו אותם שבע מלים סהרגו אחיהו בן אחאב מלך שנתים ואיך היה מנה חמסית לגזרה לומר זה לא יתכן ואיך המליכו שתי מלים בחיי והלא כשהיו לומר חמם מלים ממלכות מת יהושפט כי לא היה אחר אחאב שבע מלים ועוד איך את מאחר סהרגו עמון ומואב והר סעיר בחזרתן באו והמליכו את יהורם בן יהושפט ואותה מלחמה לא דאבו שהיה מס מלך ישראל ועוד כי אותה מלחמה היתה במי אחזיהו בן אחאב ושד' לא מלך יהורם בן אחאב עד מות א אחזיהו אחיו כי כן מצאנו בדברי הימים סאחרי המלחמה הזאת התחבר יהושפט עם א אחזיהו בן אחאב לעשות אכיות אלא פי' ויהושפט ומת יהושפט כי בשנת ה' לומר מת יהושפט מלך יהורם בנו מלך כי כבר מלך בחיי אביו שבע מלים כמו פסירם ועתה כשמת אביו מלך מלכות שלמה בלא מערער כי הרג את אחיו והתחזק במלכותו כמו שכתוב בדברי הימים ואם

ובשנת ט' ר' וס' נבסר לעיל בספר חלק א' רש סמך טו: יורם א' חס' וס' מצי' תעי' דשמואל. ורנב יחוא ב' בפסוק. ותקשר ב' בפסוק. אחת עשרה. יהושפט בת רבשלך ומלכים' יורם בנו. ואחיו. גם

ובשנת חמס' לומר בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמם מזכר עומד במקום ד' ופי' חמם ליהושפט ומחמם מנה לו ליהושפט אלו ה' מלים ממלחמת רמות בלעד כן פירש בעל סדר עולם כי במלחמת רמות בלעד היה ראוי יהושפט מיהרג מהלך לעזור לרשע וכשנפץ תלו לו שבע מלים ולסוף ה' מלים מאותה משה שהיו ה' מלים לומר בן אחאב וחזר יהושפט ממלחמת עמון ומואב והר סעיר עם מלך ישראל מאחד סהרג אותם באו והמליכו את יורם בן יהושפט על יהודה ומלך שתי מלים בחיי אביו ומה שאל למעלה ומלך יהורם בשנת שתי ליהורם בן יהושפט מירמה כי יהורם בן יהושפט מלך קורם יהורם בן אחאב שתי מלי הנה כי מלך יהורם בחיי יהושפט אביו סבבה מלים לא המליכו אז אלא כיון שהיה ראוי יהושפט ליהרג מנה מאותה משה המלכות לבנו אבל לא המליכו אלא שתי מלים בחיי ואזי תמה מדרשו שהוא אומר כי במלחמת רמות בלעד בגזר עליו הגזרה ומאותה משה מנה המלכות לבנו שבע מלים והנה בשנת חמם לומר בן אחאב סלמו אותם שבע מלים סהרגו אחיהו בן אחאב מלך שנתים ואיך היה מנה חמסית לגזרה לומר זה לא יתכן ואיך המליכו שתי מלים בחיי והלא כשהיו לומר חמם מלים ממלכות מת יהושפט כי לא היה אחר אחאב שבע מלים ועוד איך את מאחר סהרגו עמון ומואב והר סעיר בחזרתן באו והמליכו את יהורם בן יהושפט ואותה מלחמה לא דאבו שהיה מס מלך ישראל ועוד כי אותה מלחמה היתה במי אחזיהו בן אחאב ושד' לא מלך יהורם בן אחאב עד מות א אחזיהו אחיו כי כן מצאנו בדברי הימים סאחרי המלחמה הזאת התחבר יהושפט עם א אחזיהו בן אחאב לעשות אכיות אלא פי' ויהושפט ומת יהושפט כי בשנת ה' לומר מת יהושפט מלך יהורם בנו מלך כי כבר מלך בחיי אביו שבע מלים כמו פסירם ועתה כשמת אביו מלך מלכות שלמה בלא מערער כי הרג את אחיו והתחזק במלכותו כמו שכתוב בדברי הימים ואם

ובשנת חמס' לומר בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמם מזכר עומד במקום ד' ופי' חמם ליהושפט ומחמם מנה לו ליהושפט אלו ה' מלים ממלחמת רמות בלעד כן פירש בעל סדר עולם כי במלחמת רמות בלעד היה ראוי יהושפט מיהרג מהלך לעזור לרשע וכשנפץ תלו לו שבע מלים ולסוף ה' מלים מאותה משה שהיו ה' מלים לומר בן אחאב וחזר יהושפט ממלחמת עמון ומואב והר סעיר עם מלך ישראל מאחד סהרג אותם באו והמליכו את יורם בן יהושפט על יהודה ומלך שתי מלים בחיי אביו ומה שאל למעלה ומלך יהורם בשנת שתי ליהורם בן יהושפט מירמה כי יהורם בן יהושפט מלך קורם יהורם בן אחאב שתי מלי הנה כי מלך יהורם בחיי יהושפט אביו סבבה מלים לא המליכו אז אלא כיון שהיה ראוי יהושפט ליהרג מנה מאותה משה המלכות לבנו אבל לא המליכו אלא שתי מלים בחיי ואזי תמה מדרשו שהוא אומר כי במלחמת רמות בלעד בגזר עליו הגזרה ומאותה משה מנה המלכות לבנו שבע מלים והנה בשנת חמם לומר בן אחאב סלמו אותם שבע מלים סהרגו אחיהו בן אחאב מלך שנתים ואיך היה מנה חמסית לגזרה לומר זה לא יתכן ואיך המליכו שתי מלים בחיי והלא כשהיו לומר חמם מלים ממלכות מת יהושפט כי לא היה אחר אחאב שבע מלים ועוד איך את מאחר סהרגו עמון ומואב והר סעיר בחזרתן באו והמליכו את יהורם בן יהושפט ואותה מלחמה לא דאבו שהיה מס מלך ישראל ועוד כי אותה מלחמה היתה במי אחזיהו בן אחאב ושד' לא מלך יהורם בן אחאב עד מות א אחזיהו אחיו כי כן מצאנו בדברי הימים סאחרי המלחמה הזאת התחבר יהושפט עם א אחזיהו בן אחאב לעשות אכיות אלא פי' ויהושפט ומת יהושפט כי בשנת ה' לומר מת יהושפט מלך יהורם בנו מלך כי כבר מלך בחיי אביו שבע מלים כמו פסירם ועתה כשמת אביו מלך מלכות שלמה בלא מערער כי הרג את אחיו והתחזק במלכותו כמו שכתוב בדברי הימים ואם

בעצתם. תבוסת קרב' דפסוק. וכן ויקח ויבכר עד ואל ישע ונביא רבנו יורם בג' יהורם וס' מלך יהורם. בלך אצ'יו בן יהורם. ואחיהו בן יהורם מלך. ירם בנו חס'

ובשנת חמס' לומר בן אחאב מלך ישראל ויהושפט חמם מזכר עומד במקום ד' ופי' חמם ליהושפט ומחמם מנה לו ליהושפט אלו ה' מלים ממלחמת רמות בלעד כן פירש בעל סדר עולם כי במלחמת רמות בלעד היה ראוי יהושפט מיהרג מהלך לעזור לרשע וכשנפץ תלו לו שבע מלים ולסוף ה' מלים מאותה משה שהיו ה' מלים לומר בן אחאב וחזר יהושפט ממלחמת עמון ומואב והר סעיר עם מלך ישראל מאחד סהרג אותם באו והמליכו את יורם בן יהושפט על יהודה ומלך שתי מלים בחיי אביו ומה שאל למעלה ומלך יהורם בשנת שתי ליהורם בן יהושפט מירמה כי יהורם בן יהושפט מלך קורם יהורם בן אחאב שתי מלי הנה כי מלך יהורם בחיי יהושפט אביו סבבה מלים לא המליכו אז אלא כיון שהיה ראוי יהושפט ליהרג מנה מאותה משה המלכות לבנו אבל לא המליכו אלא שתי מלים בחיי ואזי תמה מדרשו שהוא אומר כי במלחמת רמות בלעד בגזר עליו הגזרה ומאותה משה מנה המלכות לבנו שבע מלים והנה בשנת חמם לומר בן אחאב סלמו אותם שבע מלים סהרגו אחיהו בן אחאב מלך שנתים ואיך היה מנה חמסית לגזרה לומר זה לא יתכן ואיך המליכו שתי מלים בחיי והלא כשהיו לומר חמם מלים ממלכות מת יהושפט כי לא היה אחר אחאב שבע מלים ועוד איך את מאחר סהרגו עמון ומואב והר סעיר בחזרתן באו והמליכו את יהורם בן יהושפט ואותה מלחמה לא דאבו שהיה מס מלך ישראל ועוד כי אותה מלחמה היתה במי אחזיהו בן אחאב ושד' לא מלך יהורם בן אחאב עד מות א אחזיהו אחיו כי כן מצאנו בדברי הימים סאחרי המלחמה הזאת התחבר יהושפט עם א אחזיהו בן אחאב לעשות אכיות אלא פי' ויהושפט ומת יהושפט כי בשנת ה' לומר מת יהושפט מלך יהורם בנו מלך כי כבר מלך בחיי אביו שבע מלים כמו פסירם ועתה כשמת אביו מלך מלכות שלמה בלא מערער כי הרג את אחיו והתחזק במלכותו כמו שכתוב בדברי הימים ואם

בהנהגת מלכות ישראל אז מלך יהורם בן יהושפט מלך יהודה: כי בת אחאב היתה לו לאשה. והנה במה שאחר זה קראה בת עמרי ואחשוב כי הית' בת אחאב אך פעם יחסה אל אביה ופעם אל אבי אביה: לתת לו ניר לבני כל הימים. רוצה לומר שיתן מלכות לבני כל הימים: בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה. ר' ל' כ' במי יורם פשע אדום מתחת יד יהודה ומרדו בהם והמליכו עליהם מלך והעבירו הנביאים ששם עליהם מלך יהודה. והנה עבר יורם צעירה וכל הרעב עמו להלחם עם אדום המורד בו והנה לא מרדו כולם בו אך קצתם הלכו בעזרתו כדי להלחם עם המורדים בו מהארומיים וכשהיה זה שהיה משתדל יהורם להלחם עם אדום המורד בו הנה קם אדום המורד לילה והכה את אדום הקובב אלא להלחם עמו והם אשר באו לעזור את יהורם מלך יהודה והכה בלילה שרי הרעב אשר ליהורם וינסו עם ישראל לאחליו וגם אז מרדה עיר לבנה בישראל: בן עשרים

ב

בהנהגת מלכות ישראל אז מלך יהורם בן יהושפט מלך יהודה: כי בת אחאב היתה לו לאשה. והנה במה שאחר זה קראה בת עמרי ואחשוב כי הית' בת אחאב אך פעם יחסה אל אביה ופעם אל אבי אביה: לתת לו ניר לבני כל הימים. רוצה לומר שיתן מלכות לבני כל הימים: בימיו פשע אדום מתחת יד יהודה. ר' ל' כ' במי יורם פשע אדום מתחת יד יהודה ומרדו בהם והמליכו עליהם מלך והעבירו הנביאים ששם עליהם מלך יהודה. והנה עבר יורם צעירה וכל הרעב עמו להלחם עם אדום המורד בו והנה לא מרדו כולם בו אך קצתם הלכו בעזרתו כדי להלחם עם המורדים בו מהארומיים וכשהיה זה שהיה משתדל יהורם להלחם עם אדום המורד בו הנה קם אדום המורד לילה והכה את אדום הקובב אלא להלחם עמו והם אשר באו לעזור את יהורם מלך יהודה והכה בלילה שרי הרעב אשר ליהורם וינסו עם ישראל לאחליו וגם אז מרדה עיר לבנה בישראל: בן עשרים

בשנים ושמנים ויבניו הימים בן ארבעים ושתים שנה אחזיהו במלכו והאך היה זה ועוד כי כל ימי אביו לא היו אלא ארבעים שנה סך כתיב בן לב שנה במלכו ושמנה שנים מלך הרי ארבעים אך היה הוא בן ארבעים ושתים שנים במלכו זה לא יתכן ואמר בסדר עולם כיון שהמלך אחא בתוסל עמרי ליהושפט בנו כגזרה גזרה זו על מלכות בית דוד שתכלה עם בית אחאב וכן היה שמת אחזיהו מלך יהודה עם מלך ישראל שהרגם יהוא ועתליהו אס אחזיהו מלך יהודה ראתה כי מת בגזרה ותאמר כל זרע המלוכה ולפיכך מנה מיום שנגזרה הגזרה ובמקום אחד ושלשים לאסא נסאה מכאן בשנת שלשים ואחת לאסא מלך עמרי על ישראל והלא קודם לכן ארבעים ושתים שנה מלך אלא ר"ל מלך מלכות שלמה על ישראל שנתחתן עם אסא וכתעלה והרגו לתבני ומלך על ישראל ומסכת ל"ח לאסא עד שמת אחזיהו מלך יהודה מ"ב שנים כיצד תשע שנים לאסא וכה ליהושפט הרי ל"ו ושמנה שנים ליהורם הרי מ"ב וחזקיהו מלך מדרך הכטס והפירוש הנכון כי יהורם חיח יותר מארבעים שנה ולא מנה מימי מלכותו אלא שמנה שנים ממלך בחזקתו אבל מעת סכפל ביד הערבים וספל גם כן בחליו לא מנולו ימי מלכותו וסלמיו והמליכו אחזיהו בחייו מעת ס סכפל אביו והלך בלא חמדה והיו עשרים שנה וכשהמליכו אחזיהו בחייו אביו היה בן עשר ושתים שנה כמו שאמ' הכה ומה שאמר ושנה אחת מלך בירוסלם אחר מות אביו אבל בחייו אביו מלך עשרים שנה וכשמת אביו היה בן מ"ב שנה והמליכוהו פעם אחרת ולא מלך אחר מיתת אביו לא שנה אחת: וסם אמו עתליהו בת עמרי: ולמעלה אמר כי יהורם אביו בת אחאב היתה לו לאסא כאמר כי בת אחאב היתה ואמ' בת עמרי כי בני בניו הרי הסכנים וכן ותבאנה לרעל סהיה אבי אביהן וכן זרובבל בן שאלתיאל והוא היה בן פואה סהיה בן שאלתיאל ורבים ככה ומה שאמר בוחנת בית אחאב והוא היה בן חתן בית אחאב הוא גם כן חתן להס כלומר כי עי חיתון היתה קרובתו עמהם מן המכים: סם כמו מן המכות ויאמר האחד מכה בסגול על מסקל מטה וכן אמר התרגום מן מחתא: אשר יכוהו: כמו הכוהו עתיד במקור עבר וכמוהו רבים: לאחר מבניה הנביאים אמרו כי יוכה בן אחתיה היה: חגור מתניך: אמר לו זה כרי סילך במהרה ושוב במהרה בעור סאין יהורם סהלך ל להתרפא בזרעאל וכן אמר ונסת ולא תחכה: וקח סך שמן: ולמה צוה למשחו והלא אין מושחין מלכי ישראל אמרו ר"ל מפני מחלוקתו של יורם בן אחאב וזה הסמן לא היה סמן המסחה כי לא היו מושחין בו אלא מלכי בית דוד אלא סמן אפרסמון היה ואמר סאול ויהוא כמשחיו בדרך לא כמשחיו מלכות דוד ושלמה כמשחיו בקרן כמשחיו מלכות: ולך רמות גלעד: והלא רמות גלעד היתה ביד מלך ארם ואחאב סהלך לקחת אותה מידו מת במלחמה והוא ולא ראנו אחר כן סלקה מלך ישראל מידו ואת במחנה היו ישראל לפני רמות גלעד סהיו חושבין לקחתה ומלך ארם היה בער וישראל בחוץ וסם הוכה מלך ישראל והלך לו להרפא בזרעאל והניח מחנהו סם ואמר אלישע לזה הנביא סילך סם למחנה ישראל סהיה ברמות גלעד וימשח סם את יהוא זה לא יתכן כי ידמה כי בתוך העיר היו ישראל סהיה אמר והבאת אותו חדר בחדר ואמר ויבא הביתה מכל אלו הפסוקים נראה כי ישראל היו בעיר וארם מבחוץ אס כן נאמר מלך ישראל לקח סם מלך ישראל עם מחנהו: ובאת עמה: חלוקה המלה בטרחא: חדר בחדר: חדר לפנים מחדר: אל יסדאל: כמותל ישראל: ולא תחכה: פיאמר לך דבר אלא מיד תצא: וילך הנער הנער הנביא: אמר בתחלה הנער ואחר כך פירס איזה נער ואמר הנער הנביא ולרעת יונתן הנער הוא סמוך אל הנביא כאילו אמר נער הנביא סתרגס תלמידא רבניא:

רשי

אלישע הנביא קרא וגו' באותו הפרק סהיה יהורם חולה בזרעאל: חגור מתניך: כל חגורת מתנים לסמן זרעו גבור הוא לפי שהוא סולחו ל לרבר הסכנה: לאחר תבני הנביאים: יוכה בן אחתיה היה: הנער הנביא: נער סל אישע הנביא כך תירגם י יונתן ואזל עלימא תלמידא רבניא: חתם

רלבג

בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו: והנה ב"ה אמר בן ארבעים ושתים שנה והנה מה סמך ברברי הימים אביו ללדת אחזיהו אך לעת כ מיתת מלכות עמרי אסר בעבור היותו מ מזרעו קרה לו סכנה עם מלך ישראל וזה סאחר שלשים ואחת סנה לאסא מלך עמרי על כל ישראל ואחר זה מלך טס שנים ואחאב בנו עשרים ושתים ו אחזיהו שנים ויורם היה בשנת שתי עשרה הרי ארבעים ושתים סנה פעמיה מלכות עמרי: וסם אמו עתליהו בת עמרי: הנה הוא אסר זכר כי הוא בת אחאב: ויכו ארמים את יורם הנה סכב סטי סברמות גלעד כפלו אחאב ויורם בנו כי יורם סלך להלחם ברמות גלעד וסם הוכה וזה היה כלי אל סהיה יכול יהוא להמיתו: ויאמר לו חגור מתניך: צוהו לחגור מתניך כדי סיוכל לרוץ: ולך רמות גלעד: ידמה סלקוהו מיד מלך ארם אחרי מות אחאב או בעת מות אחאב כי אז סכלחו ישראל במלחמה אלא סכבר מת אחאב והנה היה בזה העת חיל ישראל סס: והבאת אותו חדר בחדר: כוהו זה כרי סלא ישמע ארם רבריו: ונסת ולא תחכה: ר"ל סלא תמתין לנוס אבל תנוס תבך סלמיך הדברים והנה קצר בכאן ולא זכר הדברים סאמר אלישע פיאמר ליהוא אך מדבריו ליהוא למדכו סכבר כוהו אישע לומר אותן הדברים:

בן עשרים ושתים שנה אחזיהו במלכו ושנה אחת מלך בירוסלם ושם אמו עתליהו בת עמרי מלך ישראל: וילך בדרך בית אחאב ויעש הרע בעיני יהוא בבית אחאב כי חתן בית אחאב הוא: וילך את יורם בן אחאב למלחמה עם חזאל מלך ארם ברמת גלעד ויכו ארמים את יורם: וישב יורם המלך להתרפא בזרעאל מן המכים אשר יכו ארמים ברמת בהלחמו את חזאל מלך ארם ואחזיהו בן יהורם מלך יהודה ירד לראות את יורם בן אחאב בזרעאל כי חלה הוא: ואלישע הנביא קרא לאחר מבני הנביאים ויאמר לו חגור מתניך וקח פך השמן הזה בידך ולך רמת גלעד: ובאת שמה וראה שם יהוא בן יהושפט בן נמשי ובארת והקמתו מתוך אחיו והביאת אותו חדר בחדר: ולקחת פך השמן ויצקת על ראשו ויאמרת כה אמר יהוא משחתך למלך אל ישראל ופתחת הדלת ונסתה ולא תחכה: וילך הנער הנער הנביא רמת גלעד: ויבא והנה שרי החיל ישיבים ויאמר דבר לי אליך השר ויאמר יהוא אל מי מכלנו ויאמר אליך השר:

וכי יתן מחנה כנחלחו: לאחד קראתי טעס ולאחד קראתי חבליס כ"ו: חגר ד בקרא וסמ' נכסר בשמואל חלקב סיכין ב: הפסוקי אית כהן שבה שס וסמ' עלת חביו לדרהיבס: ובאת שבה וראה שס יוא: ויעז מלך אשור לאבד: שמה קנה קפור: ויבאו אלה הבתים בשבות: וחלופ' ו פס' שם שבה וסמ' נכסר בריש סדר ראה:

ואמר אל גרם המעלות ואמר אל יבא פליט מן העיר ללכת לגד בזרעאל מיד מלך ארם או יהואחו או יהורם וחזאל בא אחר כן להלחם בה והלך סם מלך ישראל עם מחנהו: ובאת עמה: חלוקה המלה בטרחא: חדר בחדר: חדר לפנים מחדר: אל יסדאל: כמותל ישראל: ולא תחכה: פיאמר לך דבר אלא מיד תצא: וילך הנער הנער הנביא: אמר בתחלה הנער ואחר כך פירס איזה נער ואמר הנער הנביא ולרעת יונתן הנער הוא סמוך אל הנביא כאילו אמר נער הנביא סתרגס תלמידא רבניא:

בר עשרין וחרתין שנין אחזיהו בר מלך ושתא חדר מלך בירוסלם ושום אימיה עתליהו בת עמרי מלכא דישראל: ואזל באורח בית אחאב ועבר דביש קרם: בבית אחאב ארי חתנה דבית אחאב הוא: ואזל עם יורם בר אחאב לאנחא קרבא עם חזאל מלכא וארם ברמות גלעד ומחו אנש ארם ית יורם: ותב יורם מלכא לאתסא בירעל מן מחתא דמחוזי אנש ארם ברמות גלעד אית קרבא עם חזאל מלכא וארם ואחזיהו בר יהורם מלכא שבטא דבית יהודה נחת למסער ית יורם בר אחאב בזרעאל ארי מרע הוא ואלישע נביא קרא לחד מתלמידי נביא ואמר ליה זרין תרצך ונסיב מנא דמשחא חרין בדרך ואזיל לרמות גלעד: ותהך לתמן וחיו תמן ית יהוא בר ירושפט בר נמשי ותהך ו ותקיסניה סגו אחוזי ותעיל יתיה תנון בגו תנון: ותסיב מנא דמשחא ותריק על רישיה ותימר כרן אמר' משוחתך למחוי מלכא על ישראל ותיפתח דשא ותעירזק ולא תסכו: ואזל עולימא תלמידא רבניא לרמות גלעד: ואתא והא רבני חילא יתבין ואמר פתגם אית לי למלא עסך רבא ואמר יהוא סן מכולא ואמר עימד רבא:

וכי יתן מחנה כנחלחו: לאחד קראתי טעס ולאחד קראתי חבליס כ"ו: חגר ד בקרא וסמ' נכסר בשמואל חלקב סיכין ב: הפסוקי אית כהן שבה שס וסמ' עלת חביו לדרהיבס: ובאת שבה וראה שס יוא: ויעז מלך אשור לאבד: שמה קנה קפור: ויבאו אלה הבתים בשבות: וחלופ' ו פס' שם שבה וסמ' נכסר בריש סדר ראה:

אחאב וזה הסמן לא היה סמן המסחה כי לא היו מושחין בו אלא מלכי בית דוד אלא סמן אפרסמון היה ואמר סאול ויהוא כמשחיו בדרך לא כמשחיו מלכות דוד ושלמה כמשחיו בקרן כמשחיו מלכות: ולך רמות גלעד: והלא רמות גלעד היתה ביד מלך ארם ואחאב סהלך לקחת אותה מידו מת במלחמה והוא ולא ראנו אחר כן סלקה מלך ישראל מידו ואת במחנה היו ישראל לפני רמות גלעד סהיו חושבין לקחתה ומלך ארם היה בער וישראל בחוץ וסם הוכה מלך ישראל והלך לו להרפא בזרעאל והניח מחנהו סם ואמר אלישע לזה הנביא סילך סם למחנה ישראל סהיה ברמות גלעד וימשח סם את יהוא זה לא יתכן כי ידמה כי בתוך העיר היו ישראל סהיה אמר והבאת אותו חדר בחדר ואמר ויבא הביתה מכל אלו הפסוקים נראה כי ישראל היו בעיר וארם מבחוץ אס כן נאמר מלך ישראל לקח סם מלך ישראל עם מחנהו: ובאת עמה: חלוקה המלה בטרחא: חדר בחדר: חדר לפנים מחדר: אל יסדאל: כמותל ישראל: ולא תחכה: פיאמר לך דבר אלא מיד תצא: וילך הנער הנער הנביא: אמר בתחלה הנער ואחר כך פירס איזה נער ואמר הנער הנביא ולרעת יונתן הנער הוא סמוך אל הנביא כאילו אמר נער הנביא סתרגס תלמידא רבניא:

את רוכבים צמדים. את אשר אחיזתה היינו רוכבים צמדים אחר אחב כיום סהרג את כבותי ויכנסא עלינו ביד ליהו הכביא המטא הזה ואנחנו שמענו והכחו אל המרכבה וגו'. ובדברי הימים הוא אומר ויבדקם את אחיזתו וילכדהו והוא מתחבא בשמרון ויביאוהו אל יהוא יסב המקראות וינס דרך הנן מירעאל

לשמרון וירדף אחרי יהוא אך יס גימגום בדבר שהיה לא היתה ממטלת יהוא בשמרון עד יום המחרת כמו שמפורס בענין ויכתב יהוא ספרים וישלח שומרון וגו' ודבותיו פירושו באגדת חלק והוא מתחבא בשמרון סהיה קודר אזכרות וכותב עז תחתיהם ולפי דבריהם יס לומר שאין החבאה זו מפני יהוא אלא כך פירושו ויבדקם את אחיזתו וילכדהו כשהיה נס דרך גן והוא היה מ מרשיע לעשו מתחלה סהיה בא לשמרון ומתחבא מפני סרי יהוד לעשות התועבה הזאת לפי סיוסבי שומרון עובדי עז היו ויביאוהו ליהוא אכסי יהוא סדרפו אחרי ויחמר הכהו אל המרכב: במעלה גדר שסם הביאוהו אליו וינס מגדו מוכה בניכליות: ובסנת

רלבג

מה לך ולשלוס סוב אחרי. עשה זאת כדי סלא ידע המלך דבר בזה כדי שיתכן לו יותר להמיתו: והמנהג כמנהג יהוא רל מנהג המלך אשר היה רוכב בו והוא היה כוהג מנהג יהוא כי הוא רכבו ב בשגגון בזולת יסוכ: ויהסך יהורם ירוינס רל סכבר היה נס לשוב למירעאל אך מהר יהוא וירה לוחץ הכהו מחוריו בין זרועיו ויכא מלבו ומת לשעתו וכרע ברכבו ואמר יהוא לבדקך סהיה הסליט סלו מ יסא כבלת יורם ויטליכיהו בחלקת סדה כבות היזרעאלי רל במקו אשר סוקל סס כבות: אחי ואתה את רוכבים צמדים אחרי אחב אכיו. רל סאכי ואתה היינו יחד את רוכבים אחרים מחוברים והולכים אחרי אחב אכיו: אס לא את דמי כבות ואת דמי בניו ראיתי אמם. אמר דמי בניו עתידים להיות כמותם ויבדקם את אחיזתו וילכדהו והוא מתחבא בשמרון ויביאוהו אל יהוא יסב המקראות וינס דרך הנן מירעאל

מה לך ולשלוס סב אל אחרי ויגר הצפה לאמר בא המלאך עד הס ולא שב: וישלח רכב סוסי ויכא אל יהוא ויאמר כה אמר המלך שלום ויאמר יהוא מה לך ולשלוס סב אל אחרי: ויגר הצפה לאמר בא עד אליהם ולא שב והמנהג במנהג יהוא בן נמשי כי בשגגון ינהג: ויאמר יהורם אשר ויאמר רכבו וייעצא יהורם מלך ישראל ואחיהו מלך יהודה איש ברכבו וייעצאו לקראת יהוא וימצאוהו בחלקת נבות היזרעאלי: ויהי כראות יהורם את יהוא ויאמר השלוס יהוא ויאמר מה השלוס עד זנובי איזבל אמך וכשפיה הרבים: ויהפך יהורם ידיו וינס ויאמר אל אחיהו מרמה אחזיה: ויהוא מלא ידו בקשת ויך את יהורם בין זרעיו וייעצא החצי מלכו ויכרע ברכבו: ויאמר אל בדרך שלשה שא השלכיהו בחלקת שדה נבות היזרעאלי כי זכר אני ואתה את רכבים צמדים אחרי אחב אכיו ויהיה נשא עלי את המשא הזה: אס לא את דמי נבות ואת דמי בניו ראיתי אמש נאם יהוה ושלמתי לך בחלקה הזאת נאם יהוה ועתה שא השלכיהו בחלקה כדבר יהוה: ואחזיה מלך יהודה ראה וינס דרך בית הגן וירדף אחרי יהוא ויאמר גם אתו הכהו אל המרכבה במעלה גור אשר את יבלעם וינס מגדו וימת שם: וירכבו אתו עבדיו ירושלמה ויקברו אתו בקברתו עם אבתי בעיר דוד:

וחברו דדה. וימצאוהו בחלקת נבות היזרעאלי: השלוס ד' דגשי וס' תרמו נאות השלוס ויהיה לי לשם ששון. ויהי בראות יהורם בירע השלוס הגפן: אחזיה וס' נמסר לעיל בס' בחלק אסוף סימן כב: השלכו יג חס בליש וס' במסר רבה:

רוכבים צמדים אחרי אחב אכיו. רל סאכי ואתה היינו יחד את רוכבים אחרים מחוברים והולכים אחרי אחב אכיו: אס לא את דמי כבות ואת דמי בניו ראיתי אמם. אמר דמי בניו עתידים להיות כמותם ויבדקם את אחיזתו וילכדהו והוא מתחבא בשמרון ויביאוהו אל יהוא יסב המקראות וינס דרך הנן מירעאל

מה לך ולשלוס סב אל אחרי ויגר הצפה לאמר בא המלאך עד הס ולא שב: וישלח רכב סוסי ויכא אל יהוא ויאמר כה אמר המלך שלום ויאמר יהוא מה לך ולשלוס סב אל אחרי: ויגר הצפה לאמר בא עד אליהם ולא שב והמנהג במנהג יהוא בן נמשי כי בשגגון ינהג: ויאמר יהורם אשר ויאמר רכבו וייעצא יהורם מלך ישראל ואחיהו מלך יהודה איש ברכבו וייעצאו לקראת יהוא וימצאוהו בחלקת נבות היזרעאלי: ויהי כראות יהורם את יהוא ויאמר השלוס יהוא ויאמר מה השלוס עד זנובי איזבל אמך וכשפיה הרבים: ויהפך יהורם ידיו וינס ויאמר אל אחיהו מרמה אחזיה: ויהוא מלא ידו בקשת ויך את יהורם בין זרעיו וייעצא החצי מלכו ויכרע ברכבו: ויאמר אל בדרך שלשה שא השלכיהו בחלקת שדה נבות היזרעאלי כי זכר אני ואתה את רכבים צמדים אחרי אחב אכיו ויהיה נשא עלי את המשא הזה: אס לא את דמי נבות ואת דמי בניו ראיתי אמש נאם יהוה ושלמתי לך בחלקה הזאת נאם יהוה ועתה שא השלכיהו בחלקה כדבר יהוה: ואחזיה מלך יהודה ראה וינס דרך בית הגן וירדף אחרי יהוא ויאמר גם אתו הכהו אל המרכבה במעלה גור אשר את יבלעם וינס מגדו וימת שם: וירכבו אתו עבדיו ירושלמה ויקברו אתו בקברתו עם אבתי בעיר דוד:

וחברו דדה. וימצאוהו בחלקת נבות היזרעאלי: השלוס ד' דגשי וס' תרמו נאות השלוס ויהיה לי לשם ששון. ויהי בראות יהורם בירע השלוס הגפן: אחזיה וס' נמסר לעיל בס' בחלק אסוף סימן כב: השלכו יג חס בליש וס' במסר רבה:

רוכבים צמדים אחרי אחב אכיו. רל סאכי ואתה היינו יחד את רוכבים אחרים מחוברים והולכים אחרי אחב אכיו: אס לא את דמי כבות ואת דמי בניו ראיתי אמם. אמר דמי בניו עתידים להיות כמותם ויבדקם את אחיזתו וילכדהו והוא מתחבא בשמרון ויביאוהו אל יהוא יסב המקראות וינס דרך הנן מירעאל

עד הס. הראשון כן והסני עד אליהם סלא כמנהג כי המנהג עדיהם מלה אחת ועד אליהם היא תוספת ביאור כי היה מספיק אס יאמר אליהם או עדיהם לבד: והמנהג כמנהג יהוא מנהג הרכב כמנהג יהוא שהוא כוהג רכבו בשגגון וית בשגגון יכה בניו דבר: הסלוס עד זנובי. מה ענין הסלוס טיגע עד זנובי אמך לא יאות לה ולך סלוס:

ויהפוך יהורם ידיו. האוחזת ברסן הפכה להסב פניו ולנס: מלא ידו בקשת. משך הקשת בכל כחו: סליטה. בהא במקום ויכמו אהלה: כי זכור אכי ואתה זכור היום סאכי ואתה היינו רוכבי יחדיו מחוברי כלומ סהיו רוכבי סניהם ברכב אחר או סניהם זה אכל זה ביחד זהו צמדים כמו צמד בקר ומלת את רל עס כלומ אכי עמך ואתה עמי היינו רוכבי צמדי וית ארי דכיר אכא ואת כר הויכא רכיבין זוגא חר אזלי: ויכנסא עלינו.

ומן קרסי יי אכתסל עלוהיית מטל כבואתא הדין: את דמי כב' ואת דמי בניו. כחלקורל בדבר זה יס פאומרי בניו כהרגו עמו ומסס אמרו בניו העתידים לבאת ממנו ואח' זל פ' ואת דמי בניו סגזל מהס כחלתס: רחיתי אמם. רי גלן קרמי בקריב ויל אמם כמטמעו הלילה סעבר וכאלל לליוה ממחרת סמת כבות הכבואה הזאת כי ביום סמת כבות סלחו אל איזבל ולא יר לכרס לרסנו עד למחרת הכבואה באה אל אחב בו ביום סהיה אחב בכרס ואמר לו רחיתי הלילה דמי כבות ודמי בניו על דרך קול דמי אחיך צועקים אלי מן הארמה: וינס דרך בית הגן. ובדברי הימים הוא אומר והוא מתחבא בשמרון ויביאוהו ליהוא וימיתוהו כדאח כי בדרך הכוהו כמו סאמ' להס הכוהו אל המרכבה והס הורו לו חצים והכוהו והוא נס מוכה אל מגדו וימת סס ולא מת ממס לא כשתתק מחמת המכות כמו פאומר ככל וימת לבו ב בקרבו ולא מת ממס עד עשרה ימים וכן פירושו וימת סס ס כשתתק וסא כן כסאוהו עבדיו להכב בשמרון מפני יהוא ועבדי יהוא סדרפו אחרי ומכאוהו מתחבא בשמרון הביאוהו אל יהוא כזרעאל והמיתוהו סס כי עדיין לא מת ומה סאמר סס ויקברוהו כי אמרו בן יהוספט הוא לא סקברוהו סס אלא ס סנתכוהו לקבורה והניחו אותו סוילוכוהו עבדיו לירושלם כמו פאמר הנה וירכיבו אותו עבדיו ירושלמה ויקברו אותו בקברתו וגו': במעלה גור. לא אמר להס סויוהו במעלה גור אלא אמר לעבדיו סהיו רודפים הכוהו אל המרכבה והס לא סויוהו כי הוא היה נס על המרכבה ולא

הסניוהו עד מעלה גור סהסניוהו בחצים סמה והוא נס עס כל זה עד מגדו וזהו פאמר ויוכוהו במעלה גור אשר את יבלעם והפסוק חסר במלת ויוכוהו ולפי פאמר הכוהו סמך על המבין וכמוהו הרבה במקרא: ובסנת

הסניוהו עד מעלה גור סהסניוהו בחצים סמה והוא נס עס כל זה עד מגדו וזהו פאמר ויוכוהו במעלה גור אשר את יבלעם והפסוק חסר במלת ויוכוהו ולפי פאמר הכוהו סמך על המבין וכמוהו הרבה במקרא: ובסנת

ובסנת אחת עמרה. ולמעלה אמר בסנת שנים עמרה ולפי החשבון הוא בסנת
א. כמו שכתב אלא שכל שנים היו בהם מקוטעות ומה שאומר זה הכה אף על פי
שאמר למעלה תחלת מלכותו וסופה עתה בעת מותו ספר ג' מלכותו להודיע כי
בעזבו קברו ימי מלכותו ומת ולא מלך אחר אביו אלא ענה אחת: ותעם בכור

ענייה. ותעם פוך בענייה
וכמוהו סלחו באם מקדשך
סלחו אם במקדשך או פליתם
ותתקן בפוך ענייה והפוך הוא
הכחול: ותיטב את ראשה.

ותתקן כלומר קטטה את עצמה
כדי שתמזג חן בעיניו ולא י
יהרגה: זמרי הרג ארונו. לפי
מהרג זמרי את אלה בן בעשא
ארונו ויהא גם כן הרג ארונו
לפיו קראו אותו כן: מי אתי
מי פס בעזרתי: סמטה.
הפילוה מן החלון לארץ וכתוב
בז' שהוא כנוי לזכר והקרי
בדמ' ההא לכמה והוא נוספת
והכתב יס בו דרש רמז לנבות
סבתה לסמטה אותו ולסלקו כן
זוה הוא לסמטה כידים סקילה
היה לה כי מתה בפלה ורמטה
וה' מרמה: בח' דה' הור מבין
הקל וכתב זה לגלות משפט
הא ברשעה הזאת כי היה דמה
בראה ימים בקיר: וירמסה.
יהא רמסה בסוס: כי בת מלך
היא. ואף על פי שהיתה ממלכי
אומות העולם כדק' לנהוג כבוד
בכל כבוד באמתו מדרך המוסר
ולא תלה בכבוד בעלה לפי ש
שהיא גרמה מיתתו ואבדון מ
מלכותו: כי אם הגלגלת. כי
סאר כל הגוף אכלו הכלב ולא
מצאו בה כי אם הגלגלת ו
והרגלים וכפות הידים וטב
והגידו ליהוא ולא קברו ממנה
דבר כיון שהיה רוב גופה נאכל
כמו שאמר הנביא ואין קובר.
והדרם למה נשאר בה הגלגלת
והרגלי וכפות הידים שלא אכלו
הכלבים לזכות שהיתה מרקרת
לפני הכלות נשאר בה הרגלים
ולפי שהיתה מטפחת לפנייהם
נשאר בה כפות הידים ולפי
שהיתה מכסכת בראשה ל
לפניה כשאר בה הגלגלת
ולדעת הדרש הנשאר בה קברו
ומה שאמר ואין קובר כי קודם
סיבאו לקבר נאכל רוב גופה:
בחלק יזעאל. כי החלק הזה
היה פתוח אל כרם נבות כמו
שאמר הכתוב כי הכרם היה אצל
היכל אחאב: והיית הכתוב

ובשנת תרא עשרי שני ליוֹרם
בר אחאב מלך אחזיה על דבית
יהודה: ואתא יהוא לירעאל
ואיבד שמעת וכללת בצירא
ענינא ותקינת ית' רישה ואסתביא
מן חרפא: ויהוא על בחרעא
ואמרת השלם זמרי קטל רבניה
וזקף אפואו לחרפא ואמר מן
הכא מן ואסתביא לוחיה תרין
תלת גוזאין: ואמר מנרה ומנרה
ונדא מרמה על כורתא ועל
סוסותא ודשונה: ועל ואכל
ושתי ואמר סעור פנץ ית' ארורתא
הדא וקברותא ארי בת מלכא היא
ואזלו למקברה ולא אשכחו
בת אילתין גולגלתא וריגליא
ופיסת ידה: ותבו ותויאו ליה
ואבר פתגמא ויהוא רמליל ביד
עבריה אלה רמז תשוב למימר
באחשת יזעאל יכלון כלביא ית'
בסרא דאחבל: ותחי נבילתא
דאזבל פובל מבדר על אפי' חקלא
באחשת יזעאל ולא ימרון דא
אזבל: ולא אחאב
שבועין בנין בשמרון וכתב יהוא
אגראן ושדר לשמרון לרברבי
ירעאל סביא ולתורבניא דאחאב
למימר: וכען כמיתא אגרתא
הדין לותכון ועמכון בני רבובכון
ועמכון רחיקין וסוסין וקריון
בריקין ומאני זינא: ותתחזון
דמקין ודפשר מבני רבובכון ו
ותשון על כורסי מלכות דאבוהו
ותתחזון קרב על בית רבובכון:

הוא בלא הא כמו ועשת את התבואה והקריבה על הרוב: כדומן. כתרמו
כזבל רמבר על אפי חקלא: אל סרי יזעאל היו אז בשמרון אולי
הלכו סס כשמשע המרד להתיעץ סס לפי ששמרון היתה עיר המלוכה: ואל
האומנים אחאב. האומנים בני אחאב כמו שאמר גדולי העיר מגדלים אותם:
והלחמו. לנכותם כתב להם כן: את

רלבג

ותעם בפוך ענייה ר' שכבר קטטה את עצמה וסמה פוך בענייה להטיב ראותה
אולי עשתה כדי שתמזג חן בעיניו ולא יהרגה או עשת זה להחזיק המלוכה עדין והוא יותר כחול ומה אמרה בלאוה ליהוא הסלום זמרי הורג ארונו:
סמטה. כת' סמטה קרי והכתוב סב אל גוף אחבל כאליו ואמר סמטה גופה כדי שפילוהו לארץ וזהו סקילה כמו סקול נבות כי הסקילה היא אם בסליכת אבנים על
הסקל או ביריית הנסקל על האבן כאמרו כי סקול יסקל או ירה ירה. והנה היה זה מרה כנגד מרה: וירמס. רמס אותה יהוא אחרי כפלה להמיתה בסלמות ולקיימת
ס' והיתה כבלת אחבל כדמץ על פני הערה: בחלק יזעאל. דמה עבדס נבות כפלה ועם אכלו כמרה הכלב כי אצל בית אחאב היה כרם נבות: והנסק. ר' כללי המלחמה:
ויסלח

כל לישן הזאה על במר אל וס' וזהו אל הבית שבע פעמים. וזהו אל נכח פני אהל מועד. וזו מדינה אל
הקיר ב' בפסו: מדינה ו' בקריאה וס' נכסר ביקרא: וזהו ג' בטעם נביאים וס' וזהו הפעירה וזהו
נבלת איובל. וזהו חבל הים:

ובשנת אחת עשרה שנה
ליוֹרם בן אחאב מלך אחזיה על--
יהודה: ויבא יהוא יזעאל
ואיבד שמעת ותשם בפוך ענייה
ותיטב את דאשה ותשקף בעד
החלון: ויהוא בא בשער ותאמר
השלום זמרי הרג ארניו: וישא
פניו אל החלון ויאמר מי אתי מי
וישקפו אליו שנים שלשה סריים
ויאמר שמטוהו וישמטוהו:
מרמה אל הקיר ואל הסוסים
וירמסנה: ויבאו אכל וישת ויאמר
פקדו נא את הארורה הזאת
וקברוה כי בת מלך היא: וילכו
לקברה ולא מצאו בה כי אם--
הגלגלת והרגלים וכפות הידים:
וישבו ויגידו לו ויאמר דבר יהוא
הוא אשר דבר ביד עברו אליהו
התשבי לאמר בחלק יזעאל יאכלו
הכלבים את בשר איזבל: והיית
נבלת איזבל בדמץ על פני השדרה
בחלק יזעאל אשר לא יאמרו זאת
איזבל: ולא אחאב
שבעים בנין בשמרון וכתב יהוא
ספריים וישלח שמרון אל שרי
יזעאל הזקנים ואל האמנים אחאב
לאמר: ועתה כבא הספר
הזה אליכם ואתכם בני אדניכם
ואתכם הרכב והסוסים ועיר מבצר
והנשק: וראיתם הטוב והישר
מבני אדניכם ושמעתם על--כסא
אביו והלחמו על בית אדניכם:

עד מות אחזיהו ותמזגם ארבעים ושנים: ותיטב את ראשה. ותיקנת ית ריטה
כדי שתהא לחן בעיני יהוא וסמטה: ותאמר הסלום. תרצה להיות עמי בסלום:
זמרי הרג ארונו. אם הרגת את ארוניך אף זה דבר חרש פהרי זמריגם הוא
הרג את אלא בן בעשא מי אתי. מי בכס לעזרתי: סמטה. מן החלון ארצה:
הגלגלת והרגלים. אמרו רבותינו שהיתה מרקרת לפני חתנים בידה וברגליה
ומכסכת בראשה: כדומן. תרגמו כזבל: ואל האומנים אחאב. אומני את
בניו: ואתכם הרכב והסוסים: ויס בכס כח להלחם: פני

ובסנת אחת עמרה ליוֹרם בן אחאב מלך אחזיה. ולמעלה הוא אומ' בסנת שנים
עמרה ועל כורחי יהורם אביו לא מת אלא בסנת שנים עמרה ליוֹרם פהרי בסנת
חמש ליוֹרם מלך וסמטה שנים מלך ומהו שאמר כאן בסנת אחת עמרה אומר
אני שמלך בחיי אביו ענה לפי שהיה כגוף בתולדות רעים כמה שאמר ברברי
הימים ואחרי כל זאת
כצפוי לחלי לאין מת
מרפא ויהי מימים ל
למים יבאו מעיו עם
חליו וגו' וימליכו יוסבי
ירושלם את אחזיהו
כאן הוא אומר בן פ
עשרים ושנים ענה
אחזיהו במלכו
וברברי הימים בן א
ארבעים ושנים ענה
היה במלכו וכל ימי
יהורם אביו ארבעים
ענה היו ולא יותר ס'
בסלמים ושנים ענה
במלכו וסמטה ענה
מלך והיך אופסר
לכן להיו גדול מאביו
סתי שנים לא עשרים
ענה לפי שגדל ענה
סתי ס' קודם שגדל
אביו כגזרה גזרה זו
מיום שנסא אסא את
בת עמרי ליהושפט
כזו גזרה גזרה על
בית דוד שתכלה עם
בית אחאב וכן הוא
אומר ומאלהים היתם
תבוסת אחזיהו לבא
אליהורם וגו' כך
סנויה בסדר עולם
ובתוספתא דסוטה
אך בכל המקרא לא
מצונו כנסא יהושפט
את בת עמרי אך מ
מצאתי ויתחתן ל
לאחאב ושמא זו היא
אחותו שנסא ובסנת
סלמים ואחת לאסא
נשאה כשאמר בסנת
סלמים ואחת לאסא
מלך עמרי וסניכו ב
בסדר עולם שמלך
מלכות סלימה פהרי
סס סנים קודם לכן
מלך על חזיהעס ו
וכנסא אסא את בתו
ליהושפט כמעלה פ
עמרי והרגו את תבגי
זא וסנוב מסנת ס
סלמים ואחת לאסא

ותעם בפוך ענייה ר' שכבר קטטה את עצמה וסמה פוך בענייה להטיב ראותה
אולי עשתה כדי שתמזג חן בעיניו ולא יהרגה או עשת זה להחזיק המלוכה עדין והוא יותר כחול ומה אמרה בלאוה ליהוא הסלום זמרי הורג ארונו:
סמטה. כת' סמטה קרי והכתוב סב אל גוף אחבל כאליו ואמר סמטה גופה כדי שפילוהו לארץ וזהו סקילה כמו סקול נבות כי הסקילה היא אם בסליכת אבנים על
הסקל או ביריית הנסקל על האבן כאמרו כי סקול יסקל או ירה ירה. והנה היה זה מרה כנגד מרה: וירמס. רמס אותה יהוא אחרי כפלה להמיתה בסלמות ולקיימת
ס' והיתה כבלת אחבל כדמץ על פני הערה: בחלק יזעאל. דמה עבדס נבות כפלה ועם אכלו כמרה הכלב כי אצל בית אחאב היה כרם נבות: והנסק. ר' כללי המלחמה:
ויסלח

את ראשי אכמי בני ארניכס • בני הוא פו אכמי כי אס היה אומר אכמי ארניכס היו סבורים כי על כל אכמי ביתו את אכמי ארניכס בני לפי את בני ארניכס • ובני המלך • לא היה זה בספר לא ספור הכתוב הוא סמספר כי בני המלך סצוה יהוא להביא את ראשיהם היו סבעים אים עם גדולי העיר סהיו מגדלי אותם • בדורים •

בסלים וכן תי בסליא וכמוהו סני דוד איתאנים הדוד האחד • סני צבורים • כמו גלי לפי סהס כאספס יחד כמו גל אכמי לפיכך כקראו צבורים מן ויכבור יוסף אס יצבר בעבר כסף וית דגורין כמו סתר אכקלס חמרים חמרים • דריקים אס • איכס חייבים סס אה האכמיס תאמרו כי אכמיס ירעוק סרתי על אדוני ואהרנהו אלה לא ה הכיני אכמיס גדולי העיר הכו אותם ולא רכו להלסם עליהם תוכלו להכיר ולרעת כימי יא הרבר ואני ואתם דריקים סס כל בית אחאב • ומירעיו • קרוביו כמו ולנעמי מורע לאיסה וכו' וקרוביו • וכהני • כהני בנות ותי וחברוהי • בית עקד הרועי • תי בית כניסת רעיא וכתב אס • כי כקרא כן לפי סהיו הרועים גוזזים סס את צאכס ובעת הגזיזה קוסרי אותם ברגליהם מקוס העקרה • מכא את אחי אחזיהו • בני אחי אחזיהו • כמו סאומר ברברי הימים וימצא את סרי יהודה ואת בני אחי אחזיהו • וכן אחי קורא אחיו כמו ואת לוט אחיו • לסלסם בני המלך ובני הגבורה • בני אחאב ובני איזבל ומה סאמר ובני הגבורה אחר סאמר לסלסם בני המלך לפי סהכסר היה תלוי בה סאף בתי אחאב היתה היא גבורה ואחאב היה כסמע אליה ועססה על פיה ולא ירעו ענין זה המרד וססומתה איזבל וססומת אחזיהו לפיכך לא כסו מיהוא אכל סמעו כי מת יהורם ברמות גלעד לפיכך א אמרו לסלסם בני המלך וכן אתם סס ברברי הימים משרתים ל לאחזיהו סהיו באים לעבודת אחזיהו לעזור לבית אחאב כמו סהיה הוא עמה • תכסו חיים • ומה סצוה כן וכלכו להרסם כמו סאמר ויסחטס להגדיל הסקמה סלא ימיתס דרך מ מלחמה • ויברכוהו • נתן לו סלס • ויאמר יהורם יס ויס תנה את ידך • יהורם אמר יס ויס כפל לחזק כי יסר לבכו ואחר כן אמר לו יהוא תנה את ידך להעלותו למרכבה עמו אס פירסו ויס תסוכת יהוא דרך סאלה כלום כן הוא כמו סאתה אומר כי יס לבכך עם לבכי אס תנה ידך ויתן ויעלהו אליו אל המרכבה • ע

סני המלך • יורם ואחזיהו • ובני המלך סבעי אים את גדולי העיר וגו' כל זה כתב בספר ואני יודע ססכסם סבעים אים והעם גדולי העיר המגדלי אותם • בדורים • סירות • חמרים • דגורין מוכסילם בלעז • דריק אס • כולסם בעיכסם ומחזיקים אחי בחזקת רשע על סהרגני את המלך ועתה ראו הנה אחי קסרתי על אדני ואהרנהו את כל אס מי הנה אחי לא ה הרגתים אף מאלה קרעו איפה כי גזרת המלך היא עליהם • וההורגם כדית הוא ומקיים את מצות ה המקוס • בית עקד הרועים • בית כניסת רעיא עקד לסוקסר מקוס אספת רועים • ובני הגבורה • איזבל • ויאמר אליו יהוא היס את לבכך יס • וסלס מה סאני עססה כאסר לבכי סלס עם לבכך • ויאמר יס ויס תני את ידך • ואחזי כה והעלני אליך אל ה סמרכבה • בעקנה

ואשר על העיר חזק מן יוספס בטעם פור גדול וגלגל וס' כסם רבת • מדבר גוסי שקד תרוק • וקס רבר איש יודח • דעו אפוא כי לא יפל • לשלסם כ' וס' יואב • ויהוא מצא • וישחטסם כ' וס' אל בור עקד • הבהנים •

ויראו מאד מאד ויאמרו הנה שני המלכים לא עמדו לפני ואיך נעמד אנחנו • וישלח אשר על הבית ואשר על העיר והזקנים והאמנים אל יהוא לאמר עבדיך אנחנו וכל אשר תאמר אלנו נעשה לא נמלך איש הטוב בעיניך עשה • וכתב אליהם ספר שנית לאמר אס • לי אתם ולקלי אתם שמעים קחו את ראשי אנשי בני אדניכם ובאו אלי בערת מהר וזרעאלה ובני המלך שבעים איש את גדלי העיר מגדלים אותם • ויהי ככא הספר אליהם ויקחו את בני המלך וישחטו שבעים איש וישימו את ראשיהם בדורים וישלחו אליה יזרעאלה • ויבא המלאך ויגד לו לאמר הביא ראשי בני המלך ויאמר שימו אותם שני עבדים פתח השער עד הבקר • ויהי בבקר ויצא ויעמד ויאמר אל כל העם עבדים אתם הנה אני קשרתי על אדני ואהרגהו ומי הנה את כל אלה ודעו אפוא כי לא יפל מדבר יהוה ארצה אשר דבר יהוה • על בית אחאב ויהוה עשה את אשר דבר ביד עבדו אליהו • ויד יהוא את כל הנשאים לבית אחאב ביזרעאל וכל גדלי ומירעיו וכהני עד בלתי השאיר לו שריד • ויקם ויבא וילך שמרון הוא בית עקד הרעים בדרך • ויהוא מצא את אחי אחזיהו מלך יהודה ויאמר מי אתם ויאמרו אחי אחזיהו אנחנו ונרד לשלסם בני המלך ובני הגבורה • ויאמר תפשו חיים ויתפשו חיים וישחטסם אל כור בית עקד ארבעים ושנים איש ולא השאיר איש מהם • וילך משם וימצא את יהונדב בן רכב לקראתו ויברכוהו ויאמר אליו היש את לבכך יסר באשר לבכי עם לבכך ויאמר יהונדב ישו ש תנה את ידך ויתן ידו ויעלהו אליו אל המרכבה •

ודחילו לחרא לחרא ואמרו הא תרין מלכיה לא יכילו למיקם קדמוהי ואיכדין נקום אנחנו • וישלח ויסמנא על ביתא ודימנא על קרמא וסביא ותורביניא לות יהוא למימר עבדיך אנחנו וכל דתימר לנא נעביר לא נמלך גבר דתקין בעיניך עיביר • וכתב להון אגרתא תנינות למימר אס דילי אתון וסני אתון מקבלין סבו יח רישי גברי בני רבונכו ותיתון לותי כעידנא הדין מחר ליזרעאל ובני מלכא שבעין גברא ית רברבי קרמא מרבין ותתון • ויהוה כמייתי אגרתא לותתון ודברו ית בני מלכא וגביסו שבעין גברא וישוואו ית רישיהון בסליא • וישדרינון לותיה ליזרעאל • ואתא איזרעא ותווי ליה למימר איתיא רישי בני מלכא ואמר שו ותרדון דגורין במעלנא דתרעא עד צפרא • ויהוה בצפרא ונפק וקם ואמר לכל עמא זכאן אתון הא אנא מרדית על רבוני וקטלתי וכן קטל ית כל אילין • דעו כען ארי לא יבטל מפתגמא דיי דמליל • על בית אחאב ווי קיים ית דמליל ביד עבדיה אליהו • ומתא יהוא ית כל דאשתארו לבית אחאב ביזרעאל וכל ר ברבוי וקרוביו ותברוהי עד דלא אשתאר ליה משויב • וקם ואתא ואזל לשמרון הוא בית בנישת רעיא באורמא • ויהוא אשכח ית אחי אחזיהו מלכא שבטא דבית יהודה ואמר מן אתון ואמרו אחי אחזיהו אנתנא ונתנא לכעד שלם בני מלכא ובני מלכא ואמר ואחזרינון כר חיון ואחזרינון כר חיון ונכיסונן לגו בית כנשתא ארבעין וחרין גברא ולא אשתאר אנש מנהון • ואזל מתמן ואשכח ית יהונדב בר רכב לקדמוהי וברכי ושאיל בשלמיה ואמר ליה האית לבך כשר כמא דלבי עם לבך ואמר יהונדב אית ואית הב ית ידך ויהב ידיה ואסקיה לותיה לרתכא •

רלבג

ויסלח אסר על הבית • רל סכבר סלח הממוז על בית אחאב והממונה על עיר ס סמרון וזקני העיר והאומנים ומגדלים בני אחאב סהיו גדולי העיר כמו ססכר אחר זה סהס עבדיו וכל אסר יאמר להם יעשו • וישימו את ראשיהם בדורים • רל בסלים כדי סיראוס האכמיס • סיימו אותם סני צבורים • הס כמו חמרים רל סיעשו סני גלים מאלו הראשים והנה באו בעוד לילה להעלים הענין מ מההמוז • וכהני • הס כהני הבמות • ויקם ויבא וילך סמרון • רל סכבר קס יהוא וכו' לבית לקחת הרכב והלך לסמרון וברכוכהנה בהיותו בית עקד ה הרועים הוא הבית סהיו הרועים גוזזים סס את הכאן ולוה היו עוקרין אותם סס הנה מכא יהוא את אחי אחזיהו מלך • ויהודה רל בני אחי אחזיהו כי כבר מתו אחיו כמו ססכר כ בספר דה • ויסחטס אל כור בית עקד • הנה היה כור בבית ההוא סהיה בית עקד הרועים וסס סמוס אחר סהרגס • אים

עד הממלכה: בחירק ההא כי כן יבוא המקור מעמית: בעקבה. כתרנו בחכמה וכן ויעקבניו קרמו עצה. זמנו עצה סיהיו נעצרים כל העם לפני הבעל: לאמר על המלחמה. תי לממלכה על קומטריא פי גזי הבגדים וכן דברירי קומטרי דספרי פי גזי הספרים: כפשו תחת כפשו: כפשו השומר תחת כפשו הנמלט: ויסליכו.

הוא על דרך הרחבת הלשון מרוב חפזו ומהירותו אותם לשלחם לעיר בית הבעל לנתח את המצבות: ויוציאו. הראשון מצבות לשון רבים והסני מצבת לשון יחיד: וישרפוה. כל אחת מן המצבות למחרתות. כתיב וקרי למזבחות וסניהם ענין אחד לא סהקרי לשון נקיה יותר והענין סהיו כפנין סס: אשר בית אל. כמו בבית אל וכן הכמזא בית אל: ויאמר יי אל יהוא. פי כביא ויבדר עולם מי אמר לו יוכה בן אמתיו: בני

בעקבה. במלמה לשון ויעקבניו קרמו עצה. הכריזו אסיפה להיות נעצרים לטח הבעל: על המלחמה. לממלכה על קומטריא ארבוים וקופסאות סכורכין ונזחין כדוכן תכסיתי עובדי הבעל: כפשו תחת כפשו: כפשו השומר תחת כפשו הנמלט: ויסליכו. ורמורהטיא וגבריא קטילין הסליכו חללי את עובדי הבעל: למחרתות: לשון בית הכסא וכן לאכול את חוריהם: ריק חטאי ירבעם וגו': מרגנה סלא תשוב הממלכה לבית דוד: כמו סנתיירא ירבעם: ויאמר יי אל יהוא. בני יוכה: בני

וילאמר לברא איתי ודארה בקנאתי ליהוה וירכבו אתו ברכבו: ויבא שמרון ויד את כל הנשאים לאהאב בשמרון עד ושמרון בדרר יהוה אשר דבר אל אליהו: ויקבץ יהוא את כל-

העם ויאמר אלם אחאב עבד את הבעל מעט יהוא יעבדנו הרבה: ועתה כל נביאי הבעל כל עבדיו וכל כהניו קראו אלי איש אל יפקד כי זבח גדול לילבעל כל אשר יפקד לא יחיה ויהוא עשה בעקבה למען האביר את עבדי הבעל: ויאמר יהוא קדשו עצה לבעל ויקראו:

וישלח יהוא בכל ישראל ויבאו כל עבדי הבעל ולא נשאר איש אשר לא בא ויבאו בירת הבעל וימלא בית הבעל פה לפה: ויאמר לאשר על המלחמה הוצא לבוש לכל עבדי הבעל ויצא להם המלבוש ויבא יהוא ויהונדב בן רכב בית הבעל ויאמר לעבדי הבעל חפשו וראו פן יש פה עמכם מעבדי יהוה כי אם עבדי הבעל לבדם: ויבאו לעשות זבחים ועלות ויהוא שם לו בחוץ שמנים איש ויאמר האיש אשר ימלט מן האנשים אשר אני מביא על ידיכם נפשו תחת נפשו: ויהי ככלתו לעשות העלה ויאמר יהוא לרעים ולשלישים באו הכוס איש אל יצא ויכוס לפי חרב וישלכו הרעים והשלישים וילכו עד עיר בית הבעל: ויצאו את-

מצבות בית הבעל וישרפוה: ויתעו את מצבת הבעל ויתעו את בית הבעל וישימהו למחרתות עד היום: וישמר יהוא את הבעל מישראל: רק חטאי ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל לא סר יהוא מאחריהם עגלי הזהב אשר בית אל ואשר בדר:

ויאמר יהוה אל יהוא יען אשר הטית את לעשות הישר בעיני בכל אשר בלכבי עשית לבית אחאב

ואמר איתי עמי ויחיו בקנאתי ויאבא מקני קדם יי ואחיתו יחיה ברתיה: ואתא לשמרון ומחא ית כל ראשיהו וראשיהו בשמרון עד וישיעיה כפתגמה ויירמלי עם אליהו:

וכנש יהוא ית כל עמא ואמר להון אחאב פלחית בעלא זעיר יהוא ופלחניה כגוי: וכען פל גבי בעלא וכל פלחניה וכל כומרניה זמינו לי גנש לא וישגי ארי דבת רב לי לבעל כל דישגי לא יתקיים ויהוא עבד בחוכמה בדיל לאבדא ית פלחי בעלא:

ואמר יהוא זמינו בנישחא לבעלא וזמינו: ושלח יהוא בכל ישראל ואתו כל פלחי בעלא ולא אשתאר אינש דלא אתא ועלו לבית בעלא ואתמלי בית בעלא ספא בספא: ואם לדיכמך על קומטריא אפיק לבושא לכל פלחי בעלא ואפיק להון לבושא: ואתא יהוא ויהונדב בן רכב לבית בעלא ואמר לפלחי בעלא בלושו וחו דילמא אית כנא עמכון מעבדי: ויאלחז פלחי בעלא בלחוריהון: ואתו למעבד ניכסת קודשין ועלון ויהוא מני ליה בבראחמנין גברא ואמר גברא וישחיה סן גברא דאנא מעיל על ויכון נ גפשיה חלף נפשיה: ויהוה כר שיצו למעבד עלתא ואמר יהוא לרהטיא ולגבריא עולו מחוננו: אינש לא יפוק ומחוננו לפתגם דתרגמו רהטיא וגבריא קטילי ואלו עד קרית בית בעלא:

ואפיקו ית קמת בית בעלא ואוקירוהא: ותרעו ית קמת בעלא ותרעו ית בית בעלא ושויהו לבית ספקת אנשא עד ומאדיו: ושיצו יהוא ית בעלא מישראל: לחוד בחובי ירבעם בר נבט דחייבית ישראל לא סמא יהוא מבחריהון אישחעביר לעגלי דהבא די בביתאל ודי בדר:

ואמר יי ליהוה חלף דאתקנתא למעבד דכשר קדמי בכל דבר עותי עבדתי לבית אחאב

ואמר יי ליהוה חלף דאתקנתא למעבד דכשר קדמי בכל דבר עותי עבדתי לבית אחאב

ואמר יי ליהוה חלף דאתקנתא למעבד דכשר קדמי בכל דבר עותי עבדתי לבית אחאב

ואמר יי ליהוה חלף דאתקנתא למעבד דכשר קדמי בכל דבר עותי עבדתי לבית אחאב

מסרה מן הנקמם. הוצא את המלך אל מחוץ למחנה. חמה מטיבים את לבם. הוצא את בנך וימות. ויאמר לאשר על הבלתחה. ויהוה הוצא את עמי בני ישראל אל יצא בקריא וסי אל יצא איש ממקומו. אל יצא פליט מן העיר. באו הכוסים איש אל יצא: עד היום ט' מחדין וס' מציין בכסר רבחה דאסדרנא בריש ספרא כערך יוד: בית ד' דסבירא ובכית וס' נבסר לעיל כספר חלק ס' ס' ב' בלכבי ג' בקריאה וס' ודוקימתי ל' כהן נאמן. ככל אשר בלכבי עשית דיהוא. עוד אנה אשית עצותי:

רלבג

איש אל יפקד. פלא יחבר איש מלא יהיו כלם סס: עמית בעקבה. רל במרמה: קרמו עצה לבעל: זמנו וקראו יוס סתהיו: נעצרי בו כלכם לבעל: ויאמר לאשר על המלחמה. הוא הממונה על אוצר ב בגדי הכומר וועבדי הבעל: ויסליכו הרצים והסליטים. רל סכבר הסליכו הרצים והסליטים נכלת ה ההרועים מבית הבעל בעת הכותם אותם: למחרתות. רל לנתח כסאות להפנות סס לבנות העז: ויאמר יי אל יהוא. אמר לו זה עליך כביא כי לא היה יהוא כביא: במים

יחלט יגובי תכס לנבדא רסכא כביא וסדקיות החו ועדק דכסט ירח כלתא חכיות וסדקית כמובל

ויסלכו כולהון חס בלד וכל כול חל מלא חס ויסלכו את תורתך

הספד פ' חס' ויה' חס' בלמ' חס'

באוי חשבת וממרי משמרת. סיתעקו בעבורתם וישמרו משמרת הבית ופירו' באוי הסבת כי משמרת קבוצת היו בכהנים וכלים מימי דוד ושמאל סתקנו אותם והיה משמר אחר עובד השבוע ויוצא בסבת אחר הקרבת המוסקין וככנס המשמר האחר ואמר להם יהודע שימרו המלך ויהיה השליטות מן הסומרים

מז באוי הסבת ושתי הידות כל יוצאי הסבת כי יוצאי הסבת יותר פנויים מן באוי הסבת שעל באוי הסבת עבדות הסבוע והיה השליטות בבית המלך השליטות בשער סור והשליטות בשער אחר הרצים ולא חלקו חיון שליטות יהיה כאן ואינו שליטות יהיה כאן אלא שחלקו באוי הסבת עם יוצאי הסבת לשלטה חלקים והיו על השלם מקומות הכוזבים והיו מוכנים לשמור הכוזבים והיוצאים שלא יבואו עזרי עתליהו להמית המלך:

בשער סור. ובדברי הימי' בשער היסוד ותי' בתרע גבריו ויס' נסחאו בתרע נטוריו ובדברי רז'ל שהוא שער המזרחי ושבע סמות נקראו לו ש' סור שם היו טמאים פורקים ההר סורו טמא קראו למו שער היסוד שם היו מיקדים את ההלכה שער חרסית שהיה מכון כנגד יריות החמה ההר הא' לחרס ולא ירח שער האיתון שהוא משמם כנס ויציאה שער התוך שהוא ממוצא בין שני שערים שער חדש שם חדש סופרים את ההלכה שער עליון שהוא למעלה מעזרת ישראל: בשער אחר הרצים. תי' בתרעא דבתרוהי תרע רהטיו ובדברי הימים לשוערי הספי' והוא שער שהיה לדרום העזרה ועליו כאמ' בדברי הימים בית האספים ומה שכתבו בשער הרצי' לשעתי סהיו רצי המלך פס: מסח. פי' משמרת מסח שתשמרו ממסח והיא הכתיבה וההריסה כמו ונסחתם מעל הארמה ובמקום הזה הוא הריסת ה המשמרה על דרך כן יהרסו לעלות אל' והזהירים שהיו במשמרה כאחד זה אצל זה שלא יפרד אחד מקדר המשמרה ללכת אל מקו' אחר או יהיה מסח מן הספי' הרעצ שימרו שלא יסחיו רשעים לעבד אחר אלא רשעים יהיה למשמרת לשמור את המלך: אל המלך. בעבור המלך: והבא אל השדרות. בתרגו' ודעול לגו מן סדרא כלום אדם אחד סיכנס תוך סדר משמרותיכם יומת ובדברי הימים והבא אל הבית יומת ואחד הוא כי כל הבית היה משמרתם כמו שכתב' מכנף הבית הימנית עד כנף הבית השמאלית למזבח ולבית: ויקחו איש את אכסיו. כל אחד מסרי המאות לקח אכסיו ועמו: את החנית. שם כלל כי לא נתן להם חנית אחד לבר לא ר' החניתים וכן אומר בדברי הימים את החניתים ואת המעגות ואת השלטים ופירו' השלטים בדמות מעגים וכן כל שלטי הגבורים: אשר למלך דוד. שהיה לוקח דוד במלחמות היה מקדישם כמו שלטי הזהב אשר לקח מהרר עזר וזולתו והיו כנוטים לאזכרות בית יי: את הנזר ואת העדות. בגרי מלכות מן עשית עשיות בשקל גאות וית' כלילא וית' סהדותא ובדברי רז'ל כי זה הנזר היה עדות למלכי בית דוד מיסראו למלכות הולמתו ומי סאינו ראוי למלכות איכה הולמתו וארניהו ביקש להלמו ולא הולמתו: וימשחוהו יהודע ובניו. וכן כתו' בדברי הימים וימשחוהו יהודע ובניו ומפניהם מסחוהו והלא אחי מוסחין מלך בן מלך מפני מחלוקתו של עתליהו כמו שמשחוהו מפני מחלוקתו של חרניהו: יחי המלך. תי' יצלח מלכא: את קול הרצין העם. חסר הנסמך ומשפטו הרצי' רצי העם כמו סגים כסף אמרים חמת או הוא כמו הפוך כמו שהוא אומר בדברי הימים את קול העם הרצים או יהיה קול עומד במקום שבים ופירוש את קול הרצים ואת קול העם וכן הרצין במקום ת' וכן לקץ הימים כמו הימים ופי' קול הרצין קול השמחה שהיו שמחים והיו אומרים יחי המלך ובדברי הימים את קול העם הרצים ומהללים את המלך ותי' את קול הרצים העם ית קל דרדקנין עמא פירו' שהיו מרקדין ומטפחין כמו טאמר ויכו כף: עומר

ו. י. ד

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

5

ובכאו ג' וסי' והיו את הבלך בצאתו. ומהאליהם היתה תבוסת. ובכאי נבעתי: ויצא ד' וחס' ידו וסי' נבסר בסד ואהאן: וכל עס' וסי' בלשון ארמי יהושע סלק לגלגלא וסרים מלכא וחבא וחבא. ופי' ביהושע ס' ח':

ויעזום לאמר זה הדבר אשר תעשוון השלישית מבס' באי השבת ושמי' משמרת בית המלך: והשלישית בשער סור והשלישית בשער אחר הרצים ושמרתם את משמרת הבית מסח: ושתי הידות בכס' כל יציא השבת ושמרו את משמרת בית יהוה אל המלך: והקפתם על המלך סביב איש וכליו בידו והבא אל השדרות יומת והיו את המלך בצאתו ובכאו: ויעשו שרי המאות ככל אשר צוה יהודע הכהן ויקחו איש את אנשיו באי השבת עם יציא השבת ויבאו אל יהודע הכהן: ויתן הכהן לשרי המאות את החנית ואת השלטים אשר למלך דוד אשר בבית יהוה: ויעמדו הרצים איש וכליו בידו מכנף הבית הימנית עד כנף הבית השמאלית למזבח ולבית על המלך סביב: ויוצא את בן המלך ויתן עליו את הנזר ואת העדות וימלכו אותו וימשחוהו ויכו כף ויאמרו יחי המלך:

ותשמע עתליה את קול הרצין העם ותבא אל העם בית יהוה:

העזרה כמו שכתוב והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו ורבותו אמרו הנזר הוא העדות שכל הראוי למלכות וסאינו ראוי למלכות איכה הולמתו: העמוד

רלבג

וזכר לאח' זה הדבר אשר תעשוון השלישית. השלישית מהאכסיו אשר צוה יהודע לשמירת המלך הם מבאי הסבת והם המשמר הכנסם לכהנים וללויים והשאר ישתלכו בעבדות בית המקדש וכבר זכר אחר זה כי שתי הידות ההם הם כל יוצאי הסבת והם משמר היוצא ולזה יהיו השלישית מהם חצי באוי הסבת כי כל יוצאי הסבת הם שתי הידות והנה באר כי השלישית ישמרו משמרת בית המלך שלא יכנס שם אדם יוכל להזיק למלך והשלישית יעמדו בשער סור והוא השער המזרחי שהיו טמאים בלתי יכולים להכנס שם ולזה היה נקרא שער סור כטעם סורו טמא ובה' נקרא שער היסוד כי הוא היסוד הראשון מהקדושה והשלישית בשער שהוא אחר הרצים והנה תשמרו את משמרת הבית בית מסח והוא המקום ספרצו בבית בני עתליה המרעצת כמו שזכר בספר דה' ואולם שתי הידות באלו השלטה חלקים סוכר הם כל יוצאי הסבת ושמרו את משמרת בית יי בעבור המלך שלא יזקק על צד עזרי עתליה והקפת אל המלך סביב איש כלי מלחמתו בדיו והכנסם מהזרים אל הסדרים והמערכות שהיו מסדרים שומרי המלך יומת כדי לשמור המלך תכלית השמירה ואלו השומרים יהיו את המלך בצאתו ובבאו כדי שלא יקרהו נזק: ויקחו איש את אכסיו באוי הסבת עם יוצאי הסבת. והנה לקחו מבאי הסבת מחציתם לזאת השמירה וכל יוצאי הסבת כמו מקדש והנה לא הטריו יתודע המשמרות האחרות לזאת השמירה: ויתן הכהן לשרי המאות את החנית ואת השלטים אשר למלך דוד. ר'ל שהקדיש אותם המלך דוד: על המלך סביב. ר'ל אצל המלך סביב: את הנזר ואת העדות. ר'ל הכתר ואחשוב שכת' אצל התורה שכת' את עדות סיקרא בה כל ימי חייו והיתה עמו כמו שזכר בדברי הימים: וימשחוהו. מפני מחלוקת עתליה הוצרכו למשחו מזרקה לזה שלא יקול הרצין העם. ר'ל קול הרצים וקול העם: עומר

ועמד על העמוד. פי' סמוך לעמוד וכן נבחרת עליו סמוך לו ועליו מטה משה סמוך לו וית' קאים על אסטווא ופי' סטו סהוא ספסל סיוסכ' בו הסרים הגדולים ולרעתו יהיה כי עמוד סהיה באותו הסטו מקום ככד לעמוד סם המלך לפיכך כקרא עמוד וכן אומר בדברי הימים על עמוד כלו מקום הראוי לו לעמוד בו:

הוציאו אותה אל מבית לסדרות . הוציאו אותה מבית יי' ותבא דרך מקום הכדרות סהיא מ מעכרת הסומרים ואם יבא איש אחריה לעזרתה המיתוהו בחרב : המת' מקור: וישימו לה ידים כתבו לה מקום סתבא באותו הדרך אשר מבית יי' לבית המלך והוא דרך מבוא הקוסים לבית וסם המיתוה: בין יי' ובין המלך מתחלה כרת ברית בין יי' והמלך והעם סהיו כלם ל לעבדות יי' ולהסיר הבטל' ואחר כך כרת ברית בין המלך והעם : ואת מתן . כהן הבטל' הים סמו מתן: ויסם הכהן פקדות: תי' ומכי כהנא מטרות רל המסמרות אשר היו מתקנות מתחילה כן הוסיבם עתה כי כרל כימפי סהיו עובדי הבטל' המלכים אשר היו לפני זה לא כסאר דבר בבית יי' על מכונו ועל כדורו וכן כהן בדברי הימי' ויסם יהודע פקדו' בית יי' בד הכהנים הלויס אשר חלק דוד על בית יי' להעלות עולות ונ' : בית מלך . כן כתיב וקרי המלך ואחר הוא אלא סבכתוב חסרון הדיעה: כל ימיו אשר הורהו יהודע הכהן . לא כל ימיו כי אחרי מות יהודע עשה הרע בעיני יי' כמו סכתוב בדברי הימים אלא פי' כל הימים אשר הורהו יהודע הכהן כלומר כל זמן סהיודע היה חי וכן כתיב בדברי הימים כל ימי יהודע הכהן:

סימן מלכים ותקרא קשר . דברי הימים ותאמר קשר קשר . ואפס ותקרא אל אשה ותאמר שלחה: וישבו ד' חס' וס' וישימו אבנים גדולות . וישמו את ארון יי' אל האבן הגדלה . וישבו לה ידים דעתליה: ויבואו ג' מלאים וס' ויבואו דרך שער דצים . ויבואו ויאלכו ארץ ומלואה . ויבואו פנימה אל המלך חזקיהו :

ותרא והנה המלך עמר על העמוד כמשפט והשרים והחצצרות אל המלך וכל עם הארץ שמח ותקע בחצצרות ותקדע עתליה את בגדיה ותקרא קשר קשר ויצו יהודע הכהן את שרי המאיות פקדי החיל ויאמר אליהם הוציאו אתה אל מבית לשדרות והבא אחריה המרת בחרב כי אמר הכהן אל תובת בית יהוה: וישמו לה ידים ותבוא דרך מבוא הסוסים בית המלך ותומר שם: ויכרת יהודע את הכרית בין יהוה ובין המלך ובין העם להיות לעם ליהוה ובין המלך ובין העם: ויבאו כל עם הארץ בית הבטל' ויתצרו את מזבחתו ואת צלמיו שברו היטב ואת מתן כהן הבטל' הרגו לפני המזבחות וישם הכהן פקדת על בית יהוה: ויקח את שרי המאיות ואת הבלי ואת הרצים ואת כל עם הארץ וירדו את המלך מבית יהוה ויבואו דרך שער הרצים בית המלך וישב על בסא המלכים: וישמח כל עם הארץ והעיר שקטרה ואת עתליהו המיתו בחרב בית מלך: בן שבע שנים יהואש במלכו: בשנת שבע ליהואש מלך יהואש וארבעים שנה מלך בירושלם ושם אמו צביר מבאר שבע: ויעש יהואש הישר בעיני יהוה כל ימיו אשר הורהו יהודע הכהן: רק הבמות לא סרו עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות: ויאמר יהואש אל הכהנים

ותחת והא מלכא קאים על אסטו ונא כהילכתא ורברביא עמיה ונחצצרתא קדם מלכא וכר עמא דארעא חרו ותקעין בחצצרתא ובזערת עתליה ית לבושתא וקרת מירדא מירדא: ופקיד יהודע כהנא ית רבניה מאותא דיממנן על חילא ואמר להון אפיקו יתה לגיו סן סידרא ודייעול בחרתא יתקטל בחרבא ארי אמר כהנא לא תיתקטל בבית מקדשא יי': וישואו לה אתרא ועלית באורח מעלנא דסוסים לבית מלכא ואתקטילת מתן: וגור יהודע ית קיימא בין מיסר' דיי' ובין מלכא ובין עמא למרהו לעם משמיש קדם יי' בין מלכא ובין עמא: ועל כל עמא דארעא לבית בעלא וסתרתי וית איגורתי וית צלמותי וסתרתי יאורת וית מתן כהנא דבטל' קטלו קדם איגור' ומכי כהנא סטר' על בית מקדשא דיי': ודבר ית רבני מאותא וית גבריא וית רהטא וית כל עמא דארעא ואחיתו ית מלכא מבית מקדשא דיי' ועלו באורח הרע רהטא דבית מלכא ויתיב על כורסי מלכא: וחרו כל עמא דארעא וקרתא שדוכת וית עתליה קטלו בחרבא בית מלכא: בר שבע שני יהואש בר מלך: בשנת שבע ליהואש מלך יהואש וארבעין שני מלך בירושלם ושם אמו צביר מבאר שבע: ועבד יהואש וכשר קדם יי' כל יומותיו כמא דאלפיה יהודע כהנא: לחוד במתא לא עטרא בען עמא מדבתי וימסקין בוסמין על במתא: ויאמר יהואש לכתניא

בלעז: בין יי' ובין המלך ובין העם סהיו המלך והעם אחרי יי' ואחר כך בין המלך ובין העם סהיו עבדי למלך: פקדות' ממונים לסמור במקו מסמרתם כהילכתן כי עתליה בטלה את סדר מסמרות הבית ויבאו דרך שער הרצים אל בית המלך: כל ימיו אשר הורהו יהודע . אבל מסמת יהודע אז באו שרי יהודה להסתר' למלך ועסאוהו אלוה אמרו לו הסכסל לבית קרסי הקדשים סנה אחת מסוכן למות ואתה כחבאת בו סם פנים כדי אתה לחיות אלוה אז סמע המלך ליהם בדברי הימים: כסף

רלבג

עמר על העמוד . רל אכל העמוד: הוציאו אותה אל מבית לסדרות . רל הוציאו אותה בדרך סתהיה תמיד מבטלי לסדרים ולמערכות הסומרים את המלך כדי סל' תמלט ותנכס: והבא אחריה המת בחרב . רל הנמסק אחריה לבא עמה תמיתו ב בחרב כדי סל' י יאספו אליה ותתחזק מעט והנה סמו לה מקו' לנס אשר בחרו ולזה באה דרך כניסת הסוסים בית המלך וסם לא היתה יכולה לכנות אנה ואנה ו

והרגה סם כי לא רצה הכהן סתומת בית יי': ויכרות יהודע את הכרית . הנה ראסנה כרת ברית בין יי' ובין המלך והעם סהיו לעם יי' ואחר כך כרת ברית בין המלך ובין העם סהוא יהיה להם למלך והס יהיו לולעם: ואת מתן כהן הבטל' . אחשוב סהרצון בזה סהנתיס לכהן לבטל' והס סאר הכהנים סהיו סם עובדים עמו הרגום כלם לפני המזבחות: ויסם הכהן פקדות על בית יי' . רל סמנה סם מנייס ופקדות כדי עניינו מסודר בחלית הקדור והנה מענין אלו המכנייס העמרת המסמרות על ענינם הראשון: ויבאו דרך שער הרצים . דמה סנה הסער היה מקרא כך מימיר רחבעם כי אז עשה רחבעם מגבים והפקירם אל תא הרצים: כל ימיו אשר הורהו יהודע הכהן . מגיד סכל מה סהיה מימיו אשר הורהו יהודע הכהן עשה היסר בעיני יי' אך אחריות יהודע לא עשה היסר בעיני יי' כמו סכתוב בספר ד'ה: כל

פבל עס
ס' וס' יהושע
סל' לבטל'
וס' סלכא
ותחא חבא

וַיִּקַּח
לְבָתְרֵי לִי
וַיִּקַּח בֶּן
חַמֶּטָה

כל
ע' בתרי' לים
כל
אכירי וכתי'
ה' אירידן
כתי' א'

דב זכריה בן יהוידע ואמ'ם כי אז עזבוהו חיל ארם במחל'ו גו'לים ואז התקשרו בית מלוא' ולפי שהיה עם בית מלוא' אחר זולת זה זכר מזה היה יורד אל סלא והנה

וְחֹזְבֵי אֲבָן הֵנָּה הֵיוּ צְרִיכִים לָקִוּת הָעֵצִי כְרוּתִים וְאֲבָנֵי מַחֲצָב כַּחצֻבִים אִו בְּלִתִּי
כַּחצֻבִים : אֲךְ לֹא יַעֲמֶה בֵּית יי סָפוֹת כֶּקֶף . הֵם כְּלִים לִקְבֹּל הָדָם אִו יי הַנִּסְכִּים
וּמֵה סִדְמָה לָהֶם : מִזְמֹרוֹת . הֵם כְּלֵי זֶמֶר : מִזְרָקוֹת . בִּצְנֵס בִּלְעָז : חֲצוֹצֵרוֹת .
הֵם הֵיוּ נַעֲשוֹת לְתִקְוָע עַל הַזֹּחֲבִי כִּמוֹ שֶׁזָּכְרָה הַתּוֹרָה וְאִמָּר שֶׁלֹּא יַעֲמֶה מִזֶּה הַכֶּקֶף
אִלּוּ הַכְּלִים וְזוֹלָתָם אֲבָל יִתְּכוּוּ לַעֲשֹׂי הַמְּלֹאכָה לַחֲזוֹק אֶת בֵּית יי וְאוֹלָם הַתְּבַאֵר
בְּסֵפֶר דָּה שְׂאֵחֶר שִׁחֲזָקוֹ אֶת בֵּית יי אִם הוֹתִיר הֵיוּ עוֹשִׂין מֵהַנִּסְכָּאֵר כְּלֵי סֵרֵת וְלֹא
הֵיוּ מַסְכִּימִין לַעֲשׂוֹת מֵהַכֶּקֶף כְּלֵי סֵרֵת אִם לֹא נִסְאֵר אַחֲרֵי חֲזוֹק הַבֵּית : וְלֹא יִחַשְׁבוּ
אֶת הָאֲנָסִים . דָּל שֶׁהָאֲנָסִים הַנּוֹתֵנִים הַכֶּקֶף לַעֲשׂוֹי הַמְּלֹאכָה לֹא יִחַשְׁבוּ עִמָּהֶם
אִם נִתְּכוּוּ וְכוּלוֹ לַעֲשׂוֹי הַמְּלֹאכָה אִם לֹא כִי בִדְרִי בְּאִמּוֹנָה הֵם עוֹשִׂים כִּי הַקֶּדֶם
מִבְּרֵל בְּדִילֵי אִינְטֵי מִיכִיָּה : כֶּקֶף אִשֶּׁם וּכְכָף חֲטָאוֹת . דָּל שֶׁהָאֲנָסִים הַמַּפְרִיטִים
מַעֲשֵׂת לֹאִשֶּׁם אִו לַחֲטָאוֹת וְהוֹתִירוּ הֵנָּה הַמּוֹתֵר לֹא יוֹבֵא בֵּית יי לַחֲזוֹק הַבֵּית אֲךְ
יִהְיֶה לִכְהֻנָּם . וְהֵנָּה הֵיחַ דִּין שִׁיקְנוּמָהֶם חֲטָאוֹת אִו אֲשָׁמוֹת וַיִּמְכְּרוּ לִזְרָכֵי
חֲטָאוֹת וְאִשֶּׁם אֲךְ תִּקְנוּ חֲכָמִים שִׂיָּהֵי הַמּוֹתֵר לַעֲשׂוֹת הַבֶּשֶׂר לִי וְהַעֲשׂוֹר לִכְהֻנָּם :
אִזְיַעֲלָה חֲזָאֵל מֶלֶךְ אֲרָם . הֵנָּה זֹאת הַמְּלַחְמָה הִיא זוֹלָת הַמְּלַחְמָה הַנּוֹכַחֶת בְּסֵפֶר
דָּה כִי בִזְאת הַמְּלַחְמָה לֹא עָלָה לִירוּשָׁלַם וּבַמְּלַחְמָה הַנּוֹכַחֶת עָם בִּאֵל יְהוּדָה
וִירוּשָׁלַם וִירְמָיָה שִׁבְחָלֵת הַעֲבָן כִּשְׁעָשֶׂה יוֹאָשׁ הָרֹעַ בְּעֵינֵי יי אַחֲרֵי מוֹת יְהוֹיָדָע
הַכֹּהֵן הֵיחָה זֹאת הַמְּלַחְמָה וְהַמְּלַחְמָה הַנּוֹכַחֶת בְּסֵפֶר דָּה הֵיחָה לְתִקְוָת הַטֶּנָּה אַחֲ
עֲלִיו עֲבָדֵינוּ וְהַכּוֹהֵל עַל מַטְוֵנוּ וְזֶה זָכַר בִּזְהַר הַמִּקְדָּשׁ שֶׁכָּבֵד הִיָּה אִזְ יוֹאָשׁ בְּעֵינֵי

ויוזכר בן שמעון ויהוה בן שמר. כתוב בדברי הימים שמעון העמונית ויהוה בן שמרית המואבית ולמה פירשו הכתוב ללמדך שכפרע ממנו הקב"ה על ידי אנשים כיוצא בו יבאו עמוכי ומואבי כפויי טובה שכפרע בטובתו של אברהם אבינו מעשה ללוט מלחם עם המלכ' להצילו והם שכרו את בלעם לקלל את בני ישראל ויפגע מואבם שכפרע בטובתו של יהוה הכהן והרג את זכריהו בנו: בעיר דוד. ובדברי הימים ולא קברוהו. טקבורית המלכים כי מרי יהודה מחזקו את דוד ופתחו אותו לעשות הרעות מעשה מתו במלחמה כמו שאומר גם

והזכירו העם כי מאת יי' היה כל זה מלחק כקמה מן המרים ומן יואש על הרעות מעשו לעבוד ע"ז ולהרוג זכריה ולפיכך עשו לו העם זה הבזיון ולא נתנוהו מסיקבורו וטקבורת המלכים: בסכת

הא' והוא כולל הרבה מדברי אלו הספורים הוא להודיע כי ההלכה בדרכי יי' ומעט יתר הקדמ' אשר נשאר בימי אסא אביו ונמסכולו מההסבחות והטובות והוא שלא מרדו בו הארומיים ומרדו תכף אחרי מותו ומה שיקרה לו מהפחד והרע היה בהתחברו לרעש מרד הרשע ולזה היו עליו אימות מות במלחמת רמות גלעד ושכרו אכיותיו בהתחברו עם מלך ישראל והתחברו בו ולזאת הפניה גם כן ספר מאחזיהו בן אחאב מפני הפליגו לעשות הרע בעיניו ככל חטא אחאב פשע מואב בו אחרי מות אחאב ונפל בעד הסבכה בעלייתו אשר בשמרון וחלה מפני זה חלתו אשר מת בו מפני שהיה דורם בבצל זכוב אלהי עקרון היחיה מהולו זה והלך בלא חמרה כי לא נשאר לו בן סימלך תחתיו ולזה גם כן ספר מהנערים הקטנים שהיו מורפים הציב טב"ר נעשמו על זה בציפא שני רובים מן היער ובקעו מהם ארבעים וסנים ולזה גם כן תמצא כי יהורם בן אחאב לא הפליג ברע כמו שהפליגו בו אביו ואמו והסיר את מצבתו ואלעזר שדיבן חטאת ירבעם הכה מפני מה שמיעט מן הרע נתן הטי' שכרו מהארץ לו זמן הפורענות עד שתיס עשרה שנה ולא תמצא כן בבית ירבעם ובבית בעשא גם הצליח במלחמת מואב ושמרון הטי' מיד ארם במקומות אשר נחבאו עם לתפשו והיה זה פעמים רבות על ידי נביא הטי' ולזה ספר גם כן בגזי כי בעבור שחלל כבוד הטי' לקחת כסף על המופת אשר עשה לנעמ' ובעבור שלא הורה הענין לאלוהים הכה נעשם בשדבקה בו צרעת נעמ' וזכרנו לעולם ולקיים זאת הפניה שזכרנו ספר גם כן חזק הרעב שהיה בימי יהורם עד שאכלו במר ביהם ועם כל זה לא שב מחטאת ירבעם אשר דבק בהם אבל היה מפליג יותר ברע שהיה מבגס להמית נביא יי' על דבר זה הרעב ולזה גם כן ספר המשח חזאל למלך על ארם אשר היה לקוח מכאוב לישראל בעבור עברם את ברית הטי' כמו שאמ' הטי' לאליהו וספר עוד זה סבב הודיע לו אלישע הרע שיעשה לישראל כי זה ממה שהייסרו יותר לעשות להם חלו הרעות ולזאת הסבה גם כן ספר מיהורם בן יהושפט הלך בדרך בית אחאב ולזה נמסך לו מהרע שמרדו ארם בו ומרדה עיר לבנה וזכר בדברי הימים סבב נהרגו בניו על ידי הערבים לא נשאר לו זולת אחיה בנו הקטן וזה היה גמולו הראוי לו על המדעו אחיו כמו שזכר גם ובעבור הענין נפשו יי' במעט עד יבאו מעושים חליו וספר גם כן שאחזיהו בנו הלך בדרך בית אחאב ולזה נהרג עם בית אחאב ולא מלך כי יאס כמו שנה ולזאת הסבה זכר איך סבב הטי' אשר לו כתבו עלילות שיבא לבית אחאב ולא יוכל כדבר יי' אשר דבר על דבר חטאיהם אשר הפליגו בהם והנה סבב הטי' שכלם יורם עם חזאל ברמות גלעד והכוהו ארמים והלך מפני זה להתרפאת ביזרעל ואכסי החיל נשאר ברמות גלעד לשמור העיר מפני חיל הארמים והיה זה סבה אל שיתכן יותר שימסח הציב את יהוא על ישראל ושיחקש יהוא כנגד המלך וסבב הטי' כשראה הצופה מפעל יהוא שסלח עם המלך רכב אחד וכן מני וכן פליסיער שהיה זה סבה אל שיבאו יורם ואחזיהו לקרחת יהוא ומצאוהו אצל חלקת נבות ומת עם יהורם כדבר יי' גם הרג אחזיהו ובני אחיו שהיו ארבעים וסנים והיה זה סבה אל שיורשו ממנו הזקנים והאומים את בני המלך אשר בשמרון ושלחו לו ראשי בני ארמיהם בדוד' גם נהרגה אחיזבל ואכלו הכלבי את בשרה בחלק וירעאל עד שכבר הסמיד יהוא כל בית אחאב וכל גדוליו ומידעו וכהניו עד בלי הפחית לו סמך ואחרי כן השמיד כל נביאי הבעל וכל עובדיו וכל כהניו ולזה גם כן ספר שעתליה הרגה כל זרע המלוכה כי מבית אחאב היו וגם היא נהרגה בקוף באמצעות הסבות הראויות על ידי יהורם ולזאת הסבה גם כן ספר כי מפני מעשה יהוא רצון הטי' באחאב נתן הטי' שכרו סהיו לו ביום רבעים על כסף ישראל ולזאת הסבה זכר כי מפני שלא סמר יהוא ללכת בעזרת יי' אלהי ישראל ולהלך בדרך ירבעם הכה התחיל הטי' אז להכרית את ישראל על ידי חזאל ולזה גם כן תמצא כי יואש בבלעם שהלך אחר הטי' כמו שהורה יהוה ויהודע הכהן לא קרה לו רוק טוב ואחר מעשה הרע בעיניו הגיע לו מן הרעות הרבה ולעמועד סבב האירועו ארמים בתחלו ארם רבים וקשו עליו עבדיו והרגוהו: **הב'** והוא במדות והוא להודיע שראוי לכל ארם לברוח מחברת רשעים ולזה ספר שלא הסכים יהושפט מילכו עבדיו ואחזיהו עם עבדיו באניות כי כבר קרה לו מחברתו נזק כמו שאמר הנביא ליהושפט לפימה שזכר ביה: **הג'** הוא להודיע איך היה חומל הטי' על ישראל מפני השגחתו על האבות ולזה תמצא שכל אשר ראה הטי' עושה קור ישראל מעליו עד סבב היו דורשים מאלהי העמים אשר המה הבל ידיעת הדברים העתידים ועצבו את יי' ונביאו זה רצה הטי' שיבא אליהו להגיד למלאכיו מלך שמרון כי בעבור מדרם בבצל זכוב אלהי עקרון היחיה מחליו ועצב נביאיו הכה לא ירד מהמטה אשר עלה עם כימות ימות ולזאת הסבה גם כן סבב שיורשו ישראל את יי' במה שאמר אליהו לשר החמשים וחמשים כספם לתפשו בבח למיעוט האמתו בטי' ובנביאים אם איש אלהים אכי תרד אסמן השמים ותאכל אותך ואת חמטך והיה לוכן ולשר החמשים השביע שבה השלישי והכיר לנביא מעלתו והתחנן לו שיתקן כפשו ונפשו עבדיו אלה בעיניו ולפי שכבר הגיע מזה זה התועלת אשר היה ראוי סהיה זה כלי אל שישבו ישראל לטוב הכה תמצא ביהורם בן אחאב מעשה זה הענין בו רשע עד שמעט הרבה מהחטאים שהיה חוטא בהם אחאב: **הד'** הוא להודיע שראוי לכל ארם שיהיה מפחד ממה שראוי שיפחד ממנו ולא יקמח על הבס הלא תראה כי גם הנביא אליהו עם עושה מעלתו בחרום המופתים

הוא להודיע עושה מעלת אליהו והפלא שהיה בעיניו והוא שכבר העלה אותו הטי' בקצרה גבוה מאד עד שבעלם מכל ארם והסתירהו הטי' מבני ארם עד עת השמים אחר זה בא מכתב אליהו ליורם בן יהושפט אשר הורה בלי ספק היותו אז חי כמו שזכרנו במה שיקר: **הה'** הוא להודיע כי לא יעשה יי' דבר כי אם גלה קודם אל עבדיו הנביאים ולזה תמצא שהדברים העתידים יודעו לנביאים קודם חרושם ואלעזר שיהיה חרושם מעל ראש אלישע ביום ההוא היה ידוע לבני הנביאים אשר בבית אל וביריחו ולאלישע אלעזר שהיה חרושם על דרך המופתים אשר יעשה בהוציאו זרעו מעצמות ולזה אמ' וגם את הגוי אשר יעבדו אכזבי כי לא המופט' היו כלי אל שיאמין אברהם בירושל הארץ כמו שזכרנו עם ה' הוא במדות והוא להודיע שאין ראוי להקדים לאדם הדיעה בדבר מצער טרם הגיעו כירי לו בעצמ' סיקרה לו ממנו בהגעתו לא סיקרים להצטרק קודם זה אלא אם יגיע מההודעה תועלת מה ולזה תמצא כי מפני שלא היה משער אליהו שיגיע תועלת לאלישע מהודעתו אותו כי יי' לקח אותו מעמו היה מעלים ממנו זה לשערן סבב יצטרע מאד אלישע מזה וכאשר ראה מהגיע העת שלא יכול להעלים הענין ממנו מפני עושה רבקות אלישע בחברתו עד שלא רצה להפרד ממנו כלל רצה לתת לו מה שיפאל כדי שיקור צערו בהפרדו ממנו לפימה שאכפר והנה נתן לו הנביא שאלתו על דרך המופת בשבך מהשי שהיה לאלישע כן והוא שהיה לו ברוחו פי מנים על כל בני הנביאים אשר למדו לפיכו והנה מה שנתן לו מהאות בזה שאם יראה אותו ולקח מאתו יהי לו כן אינו סהיה זה הענין סבה אל היות נאצל מן הרוח אשר עליו לאלישע זה הפיעור הנפלא אבל היה זה אות לו בהגיעו סבב נתנה לו המתנה ששאל ממאלהו וזה ממה שהיה ראוי שישימח בו אחר הפרד אליהו ממנו ואחפס כי אליהו היה יודע שלא יעצוב אלישע חברתו אבל עשה זה לנסות לבדו אם רב חשקו כל כך בהפנת השלמות שלא יתרגז בטוס פנים להכחי אליהו וכזה תמצא מעשה אליהו לאלישע בתחלה כשהפליך אחרתו עליו והיה אלישע רוצה לירבק בו תכף הנה אמר לו אליהו לנחון עיניו לך טוב כי מה עשיתי לך ומפני ראיתו רב חשקו בחברת אליהו נודע לו סבב הטי' מחמתו יותר הרבה ממה שהציג ממנה שאר תלמידיו: **הו'** הוא במדות והוא להודיע שראוי לאדם שיהיה מאד בחברת הטובים הלא תראה המעלה שזכה בה אלישע מפני חשקו בחברת אליהו זה החשק הנפלא

הז' הוא להודיע ענין הנפלאות העצומות שבאו בזה הספור כי באמות הנפלאות יתקיימו הפכות התורות ולזה ספר שכבר הכה אליהו בארצו מי הידרן ונחשו הכה והנה ושכבר עשה זה גם כן אלישע ולזה גם כן ספר שכבר רפא אלישע מי יריחו שהיו רשעים וממיתים בסטם במקום המוצא מעט מלח אשר לא היה בטבע המלח שיתקן המים אבל הוא מקלקל אותם ולזה גם כן ספר שחבק שקלל אלישע הנערים הקטנים שחרפו אותו יבאו פנים רובים מן היער ובקעו מהנערי ההם ארבע' וסנים וזה עשאו איש לתועלת שיכירו ישראל זה ויפסולו זה כי רובם היו עובדי ע"ז וזמנו ולזאת הסבה גם כן ספר המופת מעשה אלישע כסאל היה מים לסלמת המלכ' והיו יראשי שומותו בזמנו ובאו להם המים על דרך המופת מעשה איש טבאו מים כמלא מהם הנחל והוא מנולת סירא רוח ירחם עם ולא גם יתחדשו ממנו כמו שיער להם והיה מעשה המופת בזה שהיה כלי להפיל מלך מואב בד המלכ' ההם בזה האופן הנפלא שזכר זה מה ראוי מנגד את המי' ארומי כרם וחסבו מהחרב נחרב המלכים

ויוזכר בן שמעון ויהוה בן שמר. כתוב בדברי הימים שמעון העמונית ויהוה בן שמרית המואבית ולמה פירשו הכתוב ללמדך שכפרע ממנו הקב"ה על ידי אנשים כיוצא בו יבאו עמוכי ומואבי כפויי טובה שכפרע בטובתו של אברהם אבינו מעשה ללוט מלחם עם המלכ' להצילו והם שכרו את בלעם לקלל את בני ישראל ויפגע מואבם שכפרע בטובתו של יהוה הכהן והרג את זכריהו בנו כמו שמפורס בדברי הימים ומדרם זה ב בספרי: ויתן

ויוזכר בן שמעון ויהוה בן שמר
עבדיו הכהו וימת ויקברו אותו עם
אבותיו בעיר דוד וימלך יואש
בבנותחתי:

והנה היה עם מומסכ על מטותו מפני המכר מהכוהו חיל ארם וזכר שכבר קברו אותו עם אבותיו בעיר דוד וזה ממה שלמדנו ממנו שלא קברוהו עם אבותיו טקבור המלכים וכך באר זה בדברי הימים וזכר סבב מלך אמציה בנו תחתיו הנה זה באור מה שראינו לבאר בזאת הפרקס שהבולנו באורה בזה המקום: **ואולם** התועלות המגיעים ממנה:

וההפך למי ספר מאחרי הטי' ולזה ספר כי יהושפט עשה היסר בעיני יי' ובער יתר הקדמ' אשר נשאר בימי אסא אביו ונמסכולו מההסבחות והטובות והוא שלא מרדו בו הארומיים ומרדו תכף אחרי מותו ומה שיקרה לו מהפחד והרע היה בהתחברו לרעש מרד הרשע ולזה היו עליו אימות מות במלחמת רמות גלעד ושכרו אכיותיו בהתחברו עם מלך ישראל והתחברו בו ולזאת הפניה גם כן ספר מאחזיהו בן אחאב מפני הפליגו לעשות הרע בעיניו ככל חטא אחאב פשע מואב בו אחרי מות אחאב ונפל בעד הסבכה בעלייתו אשר בשמרון וחלה מפני זה חלתו אשר מת בו מפני שהיה דורם בבצל זכוב אלהי עקרון היחיה מהולו זה והלך בלא חמרה כי לא נשאר לו בן סימלך תחתיו ולזה גם כן ספר מהנערים הקטנים שהיו מורפים הציב טב"ר נעשמו על זה בציפא שני רובים מן היער ובקעו מהם ארבעים וסנים ולזה גם כן תמצא כי יהורם בן אחאב לא הפליג ברע כמו שהפליגו בו אביו ואמו והסיר את מצבתו ואלעזר שדיבן חטאת ירבעם הכה מפני מה שמיעט מן הרע נתן הטי' שכרו מהארץ לו זמן הפורענות עד שתיס עשרה שנה ולא תמצא כן בבית ירבעם ובבית בעשא גם הצליח במלחמת מואב ושמרון הטי' מיד ארם במקומות אשר נחבאו עם לתפשו והיה זה פעמים רבות על ידי נביא הטי' ולזה ספר גם כן בגזי כי בעבור שחלל כבוד הטי' לקחת כסף על המופת אשר עשה לנעמ' ובעבור שלא הורה הענין לאלוהים הכה נעשם בשדבקה בו צרעת נעמ' וזכרנו לעולם ולקיים זאת הפניה שזכרנו ספר גם כן חזק הרעב שהיה בימי יהורם עד שאכלו במר ביהם ועם כל זה לא שב מחטאת ירבעם אשר דבק בהם אבל היה מפליג יותר ברע שהיה מבגס להמית נביא יי' על דבר זה הרעב ולזה גם כן ספר המשח חזאל למלך על ארם אשר היה לקוח מכאוב לישראל בעבור עברם את ברית הטי' כמו שאמ' הטי' לאליהו וספר עוד זה סבב הודיע לו אלישע הרע שיעשה לישראל כי זה ממה שהייסרו יותר לעשות להם חלו הרעות ולזאת הסבה גם כן ספר מיהורם בן יהושפט הלך בדרך בית אחאב ולזה נמסך לו מהרע שמרדו ארם בו ומרדה עיר לבנה וזכר בדברי הימים סבב נהרגו בניו על ידי הערבים לא נשאר לו זולת אחיה בנו הקטן וזה היה גמולו הראוי לו על המדעו אחיו כמו שזכר גם ובעבור הענין נפשו יי' במעט עד יבאו מעושים חליו וספר גם כן שאחזיהו בנו הלך בדרך בית אחאב ולזה נהרג עם בית אחאב ולא מלך כי יאס כמו שנה ולזאת הסבה זכר איך סבב הטי' אשר לו כתבו עלילות שיבא לבית אחאב ולא יוכל כדבר יי' אשר דבר על דבר חטאיהם אשר הפליגו בהם והנה סבב הטי' שכלם יורם עם חזאל ברמות גלעד והכוהו ארמים והלך מפני זה להתרפאת ביזרעל ואכסי החיל נשאר ברמות גלעד לשמור העיר מפני חיל הארמים והיה זה סבה אל שיתכן יותר שימסח הציב את יהוא על ישראל ושיחקש יהוא כנגד המלך וסבב הטי' כשראה הצופה מפעל יהוא שסלח עם המלך רכב אחד וכן מני וכן פליסיער שהיה זה סבה אל שיבאו יורם ואחזיהו לקרחת יהוא ומצאוהו אצל חלקת נבות ומת עם יהורם כדבר יי' גם הרג אחזיהו ובני אחיו שהיו ארבעים וסנים והיה זה סבה אל שיורשו ממנו הזקנים והאומים את בני המלך אשר בשמרון ושלחו לו ראשי בני ארמיהם בדוד' גם נהרגה אחיזבל ואכלו הכלבי את בשרה בחלק וירעאל עד שכבר הסמיד יהוא כל בית אחאב וכל גדוליו ומידעו וכהניו עד בלי הפחית לו סמך ואחרי כן השמיד כל נביאי הבעל וכל עובדיו וכל כהניו ולזה גם כן ספר שעתליה הרגה כל זרע המלוכה כי מבית אחאב היו וגם היא נהרגה בקוף באמצעות הסבות הראויות על ידי יהורם ולזאת הסבה גם כן ספר כי מפני מעשה יהוא רצון הטי' באחאב נתן הטי' שכרו סהיו לו ביום רבעים על כסף ישראל ולזאת הסבה זכר כי מפני שלא סמר יהוא ללכת בעזרת יי' אלהי ישראל ולהלך בדרך ירבעם הכה התחיל הטי' אז להכרית את ישראל על ידי חזאל ולזה גם כן תמצא כי יואש בבלעם שהלך אחר הטי' כמו שהורה יהוה ויהודע הכהן לא קרה לו רוק טוב ואחר מעשה הרע בעיניו הגיע לו מן הרעות הרבה ולעמועד סבב האירועו ארמים בתחלו ארם רבים וקשו עליו עבדיו והרגוהו: **הב'** והוא במדות והוא להודיע שראוי לכל ארם לברוח מחברת רשעים ולזה ספר שלא הסכים יהושפט מילכו עבדיו ואחזיהו עם עבדיו באניות כי כבר קרה לו מחברתו נזק כמו שאמר הנביא ליהושפט לפימה שזכר ביה: **הג'** הוא להודיע איך היה חומל הטי' על ישראל מפני השגחתו על האבות ולזה תמצא שכל אשר ראה הטי' עושה קור ישראל מעליו עד סבב היו דורשים מאלהי העמים אשר המה הבל ידיעת הדברים העתידים ועצבו את יי' ונביאו זה רצה הטי' שיבא אליהו להגיד למלאכיו מלך שמרון כי בעבור מדרם בבצל זכוב אלהי עקרון היחיה מחליו ועצב נביאיו הכה לא ירד מהמטה אשר עלה עם כימות ימות ולזאת הסבה גם כן סבב שיורשו ישראל את יי' במה שאמר אליהו לשר החמשים וחמשים כספם לתפשו בבח למיעוט האמתו בטי' ובנביאים אם איש אלהים אכי תרד אסמן השמים ותאכל אותך ואת חמטך והיה לוכן ולשר החמשים השביע שבה השלישי והכיר לנביא מעלתו והתחנן לו שיתקן כפשו ונפשו עבדיו אלה בעיניו ולפי שכבר הגיע מזה זה התועלת אשר היה ראוי סהיה זה כלי אל שישבו ישראל לטוב הכה תמצא ביהורם בן אחאב מעשה זה הענין בו רשע עד שמעט הרבה מהחטאים שהיה חוטא בהם אחאב: **הד'** הוא להודיע שראוי לכל ארם שיהיה מפחד ממה שראוי שיפחד ממנו ולא יקמח על הבס הלא תראה כי גם הנביא אליהו עם עושה מעלתו בחרום המופתים

הוא להודיע עושה מעלת אליהו והפלא שהיה בעיניו והוא שכבר העלה אותו הטי' בקצרה גבוה מאד עד שבעלם מכל ארם והסתירהו הטי' מבני ארם עד עת השמים אחר זה בא מכתב אליהו ליורם בן יהושפט אשר הורה בלי ספק היותו אז חי כמו שזכרנו במה שיקר: **הה'** הוא להודיע כי לא יעשה יי' דבר כי אם גלה קודם אל עבדיו הנביאים ולזה תמצא שהדברים העתידים יודעו לנביאים קודם חרושם ואלעזר שיהיה חרושם מעל ראש אלישע ביום ההוא היה ידוע לבני הנביאים אשר בבית אל וביריחו ולאלישע אלעזר שהיה חרושם על דרך המופתים אשר יעשה בהוציאו זרעו מעצמות ולזה אמ' וגם את הגוי אשר יעבדו אכזבי כי לא המופט' היו כלי אל שיאמין אברהם בירושל הארץ כמו שזכרנו עם ה' הוא במדות והוא להודיע שאין ראוי להקדים לאדם הדיעה בדבר מצער טרם הגיעו כירי לו בעצמ' סיקרה לו ממנו בהגעתו לא סיקרים להצטרק קודם זה אלא אם יגיע מההודעה תועלת מה ולזה תמצא כי מפני שלא היה משער אליהו שיגיע תועלת לאלישע מהודעתו אותו כי יי' לקח אותו מעמו היה מעלים ממנו זה לשערן סבב יצטרע מאד אלישע מזה וכאשר ראה מהגיע העת שלא יכול להעלים הענין ממנו מפני עושה רבקות אלישע בחברתו עד שלא רצה להפרד ממנו כלל רצה לתת לו מה שיפאל כדי שיקור צערו בהפרדו ממנו לפימה שאכפר והנה נתן לו הנביא שאלתו על דרך המופת בשבך מהשי שהיה לאלישע כן והוא שהיה לו ברוחו פי מנים על כל בני הנביאים אשר למדו לפיכו והנה מה שנתן לו מהאות בזה שאם יראה אותו ולקח מאתו יהי לו כן אינו סהיה זה הענין סבה אל היות נאצל מן הרוח אשר עליו לאלישע זה הפיעור הנפלא אבל היה זה אות לו בהגיעו סבב נתנה לו המתנה ששאל ממאלהו וזה ממה שהיה ראוי שישימח בו אחר הפרד אליהו ממנו ואחפס כי אליהו היה יודע שלא יעצוב אלישע חברתו אבל עשה זה לנסות לבדו אם רב חשקו כל כך בהפנת השלמות שלא יתרגז בטוס פנים להכחי אליהו וכזה תמצא מעשה אליהו לאלישע בתחלה כשהפליך אחרתו עליו והיה אלישע רוצה לירבק בו תכף הנה אמר לו אליהו לנחון עיניו לך טוב כי מה עשיתי לך ומפני ראיתו רב חשקו בחברת אליהו נודע לו סבב הטי' מחמתו יותר הרבה ממה שהציג ממנה שאר תלמידיו: **הו'** הוא במדות והוא להודיע שראוי לאדם שיהיה מאד בחברת הטובים הלא תראה המעלה שזכה בה אלישע מפני חשקו בחברת אליהו זה החשק הנפלא

המלכי ויפאזו כדמות אכס' הולכי לקחת סלל והיה זה קבה ל שנעשה למואב כל הרע הנפלא שיער אישע ולזה גב זכר מופת הסמן סלא היה מס אישע אבל כל עוד שהיתה האספה מיצקת היה מתחרם על דרך מופת סמן באסוף ההוא עד סמלאת כל הכלי סיכלה לקבץ איה ולזה גב זכר המופת שנעשה לסונמית סלא היה לה בן והיה אישע זקן והיה מפני זה יותר רחוק שתתעבר והנה אישע כסידע יער אותה בזה הטוב סבעת חיה היא חובקת בן על צד הסבת הגמול לה על הטוב שהטיבה לו והיה לה בן ולזה ספר שהוא החיה בנה אחר סמת ולזה גב ספר שהסיר שהיה בו מות מפני פקועו הסר' שסמו בו הנה עשה אישע על דרך המופת מהסיר הרע ממנו בהסליכו קמח ל הסיר אסר און לו רוסס בהסרת זה הרוע ולזה ספר שהלח' שהיה מעט מאד לתת לפני מאה אים אכלו וסבעו ממנו והותירו כמו שיער אישע להם ולזה ספר מה סרפא צרעת נעמן בסאל' לו סירחץ במי היורד סבע פעמים ותסוב בסרו אליו וטהר והיה לו בן ולזאת הסבה גב ספר סרפא צרעת נעמן בסרפא וסבניו חקף סקללהו הסביא בזאת הקללה ולזה גב ספר שהברזל ספסל מן העץ תוך היורד הנה חתך אלישע עץ סבורת יר הגרון במקום סכסס סס ותקף סהסליך אלישע העץ אל המים סכסס על דרך המופת בטקב הברזל והצף הברזל על המים ולזה גב ספר מה שהראה אלישע לנערו סוקי אסורכב אס ומה שהסכה בסגורים על דרך המופת הגוי כלו הבא אליו עד מהולכס תוך סומרון והס לא הרגסו ולזה גב ספר מה שהסמיע הס' את מחנה ארס על דרך המופת קול רכב קול סוס קול חיל סכר בדרך סכסס כלס ברגליהס ועזבו כל המחנה כסרס הוא והיה זה קבה שהיה סאה סלת בסקל וסאתיס סצורים בסקל בסער סומרון בעת סיער להס אלישע וסתיקיס גס בן מה סאמר לסליס אסר המלך ססען על ידו סכבר יראה בעיניו ומסס לא יאכל :

הי' הוא להוריע סאין תלמידי חכמים הולכיס בלא דברי תורה וסחכמה ולזה אסר ויהי הס הולכיס הלך ודבר כי בוראלי לא היו דבריה דברי הבאי אבל מרוב תסוקת אישע ללמד מליהו סיומרברי בקורות התורה וסחכמה וסכסואהי :

היב' הוא להוריע כי חייב ארס לקרוע על רבו ססמת הלא תראה כי אלישע קרע בגדיו בהלקח אליהו מאתו ואעפ' סלא מת כי היה עניו לו סכילו מת סלא יכול להסיע ממנו אחר זה סוס דבר חכמה : **היג'** הוא להוריע סהקורע בגדיו על אבל רבו אינו מאחה לעולם סג' וסחזק סקורעיס ולא היה צריך לומר לסניס קרעיס אחר סאמר ויקרעס כי לסכל הפחות יהיו סניס קרעיס אף הרסו בו סתמיד הס כראיס סניס קרעיס :

היד' הוא להוריע שהוא ראוי סלא לומר את סאינו ססמע ולזה תמצא כי בני הסכסאיס כסרס סאלו את אלישע אס יסלחו חסמים אים בני חיל לבקש את איהו איפה ססאו רוח יי היה המענה ממנו סלא יסלחו וכסרס הפצירו בו מאד וסכיר סאין רעסס להמנע מזה לא רצה לחלוק על סונתס וסל' להס סילחו סבור סהו יכוליס להסיר ממנה סאין רעסו סילחו והיה להס זה התסכלות גס בן סלא עסו סכבר מנות הסביא ולזה אסר להס בסוף הלא אמרתי לסס אלתלכו :

היז' הוא במדות והוא להוריע סאין ראוי לבזות חכמים וסהלמים הלא תראה מה סקרה לנערים סכסו את אלישע סתתו מהס ארבעיס וסכיס :

היח' הוא במדות והוא להוריע סראוי לסל ארס סיתרבה לחכמים ויסרתס כי בגירותו אותס ילמד הרבה מחכמתס מפני היותו תמיד אכלס וסמעו כל דבריהס ולזה ספר כי כסמר סאל יהוספט הים סס סביא לי' עסוהו פה אלישע בן ספט אסר יצק מים על ידי אליהו ללמד כי מפני ססירת אותו וסמסו היה ראוי סיקנה מהסלמות אסר לאיהו הרבה ולזה ענה יהוספט גס בן יס אותו דבר יי :

היט' הוא להוריע עסס תסוקת הסכסאיס להוכיח חסוטאיס כראוי עד סכבר תמצא סאלפ' סחלק מן הסכבר הרבה מלך יסראל לאלישע עד סכבר יסרו אליו מלך יסראל ויהוספט מלך ארוס ולא הסכסיו לסלח לקרוא לו הנה עס כל זה עסוהו הסכסא קסה וסל' לו סילך אל סכסאי הבעל וסאסרה ולא יסאל ממנו דבר אחר סכבר סר מאחרי יי לסכט בסוטאת ירבעס וכל זה היה מהסכסאי להועיל ליהורס סאס יסוב ל' אולי יסחס יי על הרעה אסר דבר לעסות לו וכסרס ראה סלא היה אף את תוכחת כי הס בסכנה עצמה הראה לו שהוא מואס אותו מפני רוע מעסיו וסאמר כי לולי פני יהוספט הוא סוסא לא יצט אליו ולא יראו אף לסכבר יהוספט סעשה הסיר בעיניו יי עשה סאלתו וזה כלו להועיל ליהורס כמו סכברנו :

היפ' הוא במדות והוא להוריע שהוא ראוי לסל סלס סיתמס הרעיס ויסור מחברתס ומהסכט ראית פניהס סן ימסכוהו לרוע דרכיהס ולזה אס' לולי פני יהוספט אסו כוסא אס אביט אליך וסס אראך : **היפ'** הוא במדות והוא להוריע סראוי להרחיק מרת הסעס כי הסעס מכבה אור הסכל הלא תראה כי מפני כעס אלישע על מלך יסראל לא סרתה עליו סכניה עד שהסיר הסעס בגנן המכנן לפניו : **היפ'** הוא להוריע כי הסכסאיס אף על פי שהס סליטי בעסית הס' המופת' על ידס לא יסתרלו להטיב בזה האופן כי אס לטוביס ולזה תמצא שהאספה סצקקה לפניו כי כסוהס בא לקחת את פני ילדיה לו לעבדים אמרה לו סכבר ידע כי אבי הילדים היה ירא את יי כי אס היה מאסר קרו מאחר יי לא היה מתעורר אלישע להטיב לה בזה האופן הנפלא :

היז' הוא במדות והוא להוריע סמרת הסריכות היא מסובחת הלא תראה מה סקרה לסונמית מפני סריכותה סהחזיקה באלישע לאכל לחס וסלא ממנו סיסור סמה תמיד מרי עברו וסארי סכתאר לה סהוא אים אלהיס קרוס חלקה לו מהסכבר יותר כראוי לו כי היה סבה אל סיהיה לה בן וסחיהו אלישע וסלא ימותו ברעב כי הודיע לה סכבר קרא הס' אל הרעב וגס בא אל הארץ סבע סניס ולזה נתן לה עצה סתלך לגור באסר יאות לה לגור סס עד עכור הרעב :

היח' הוא להוריע שהוא ראוי למקבל סיסתרל לסלס גמול ראוי למיטיב ולזה תמצא סספר סכבר חקר אלישע מה לעסות לסונמית מן הטובה על מה שהטיבה לו ולרצותו להסיע לה גמול גדול סאל מה לעסות לה וססתרל על

כל פנים לעשות לה דבר גדול והיה לה גמול גדול וראוי על הטוב שהטיבה לו :

הכב' הוא להוריע סאין ראוי לסלס לרבר עס האספה אס לא יביאהו ולזה הסכר אבל ראוי להסרחק ממנה לפימה סאפסר ולזה סכר סכסר רצה אלישע לרעת איו זה גמול יתכן לו להטיב לה לא דבר אליה הוא בעצמו אבל אסר לגחזי סיקרא לה והוא יאמר אליה חלה הדברים עד אסר ראה אלישע סלא היה לוררך להטיב לה גמול אס לא בדרך המופת אף קרא לה ועמדה בפתח כרי סתסמע יסער הסכסאי מפני הסכסאי : **הכג'** הוא להוריע סאין התכלית בבניס סיסמח ארס בהס בחזיון אבל הוא לקיום המין סיסאר לארס בהס זכר ולזה ספר סכבר אמרה הסונמית לאלישע כסיער לה עסל דרך המופת תהיה חובקת בן בעת חיה סלא יכזבבה לתת לה טוב סאינו טוב כי אס לא יחיה און לה ספץ בזה הטוב להסלות אותה לל לתת לה סלוה בראות' סיסל לה בן ולזה אמרה לו הלא אמרתי לא תסלה אותי : **הכד'** הוא להוריע כי המועדים והימים טוביס מכוונים לעבור בהס הס' ולהסתרל בהסנת קנין הסלמות לפי הוכלת ולזה ספר סכבר אס' אישע לסונמית מרוע את הולכת אליו היום לא חרס ולא עבת למרנו בזה סכסמו אלו הימים ראוי לסכטל להסכמים ללמוד מהס : **הכה'** הוא להוריע סהצריך לרבר הכלת פספס ראוי סיתעסק בו במהירות סכלא לפימה סאפסר ולזה ספר דבר מהירו הסונמית לסכט לאלישע וסס התפכלה בפניו וסחזיקה ברגליו כרי סידרס הסכסאי לסכסרה ולא רצתה להגיד לו סבור על מה באה לסכור הסכסאי כי ידעה שהוא ידע זה בראותו אותה וגס לא הסתפקה במה סאמר הסכסאי לגחזי כי יראה סמא אינו ראוי סעשה זה על ידו ולזה סכסעה סלא תעזבוהו כי רצתה לסלס לבנה הסכלה בליסוס ספץ : **הכז'** הוא להוריע סאין ראוי סיתפתח ארס פיו לרע הלא תראה מה סספר מהסונמית סאמרה לאישע סלסס ססעסל לה עלמה ועל מה היא הולכת וזה אמרה לגחזי : **הכז'** הוא להוריע סראוי לסכסאיס לפרסס עסס גבורת הס' לגויי הארצות לעסות להס מופת אף על פי סאינס ראויס לו ולזה תמצא סכבר התעורר אישע לרפאת נעמן מרעסו למען ידע כי יס סביא ביסראל כי בזה תועלת להייסירס לעבורת הס' וכן מנחנו זה התועלת סבור בספלת סלמה כמו סכסרכוס : **הכח'** הוא להוריע סאין ראוי לסכסאי לקחת סכר על מה סעשהו מן המופת' כי בזה יבא להאחי' כי הוא הוא הפועל בזה המופת ויסור מפני זה התועלת אסר כסרס בעבורו והוא סיכירו מעלת הס' וגבורתו ויסובו לאמונתו ולזה תמצא סלא רצה אלישע לקחת מחנה מנעמן אחר סרפא אותו מרעסו וגס קלל גחזי כסקבל ממנו כסף על זה והנה תמצא כי מפני סרפא נעמן סלא רצה אישע לקבל דבר מנעמן על זה להור' סלא היה הוא הפועל בזה אף הס' התכבר נעמן סלא יעבור כי אס ליי :

הכט' הוא להוריע סאין ראוי לארס סיכפור העץ אף יהיה מודה ועזב ולזה תמצא סלא קלל אלישע גחזי בראותו אותו אעפ' שהוא יורע סעשה זה הסחא אף קללו אחר סכפר עסו ולולי כפידתו העץ היה אפסר סיקח אלישע לתקן את אסר עיותו : **הל'** במדות והוא להוריע שהוא ראוי סכסר ספלק ספלו קצת אויבי האומה בירס סייטיבו להס כרי סיהיו בסלוס עמהס בראותס סבעת ספלס בירס חמלו עליהס והיטיבו להס וס' סראוי לעסות זה בהיות אויבי האומה יותר חזקים מהס : **הל'** הוא להוריע סאין ראוי לארס סיהיה מכחיס וכלתי מאמין מה סיעסרו הסכסאיס הלא תראה מה סקרה לסליס מפני היותו מרחיק סיהיה מה סאמר אישע לסוב למחרת היום והוא סאה סלת בסקל וסאתיס סעורים בסקל בסער סומרון והוא סכבר ראה זה בעיניו ומסס לא אכל כמו סאמר הסכסאי לו וזה היה עססו הרחי לו סהוא ראה אמות דברי הסכסואה והיא ולא כהנה בטוב סהגע ממנה :

הל' הוא במספטי התורייס והוא להוריע סהרר בסכר סכסו סלא מרעסו אינו חייב להסלות לו סכר ולזה תמצא במה סספר סצקקה הסונמית אל המלך על ביתה ועל סרה סהיו מחזיקי בהס אכסיס סכבר כזה המלך להטיב לה את כל אסר לה וסל' כל תבואת הסרה מיוס עזבה את הארץ ולא אס להטיב לה סכירות ביתה : **הל'** הוא להוריע סאין ראוי גס לסכסאי לסמוך על הסס לסכסאי אלישע לסכסאי סכסר סכסר יסוהו בן יהוספט בן כמסי למסחו למלך על יסרל כרי סלא יורע סורו כן יסרגו מלך יסרל וכן תמצא סעשה אחיה לירבעס וסמוס הסכסאי לרוד לל סלקחו להס דרך כרי להעלי' סורס וענינס :

הל' הוא להוריע סאין עסין סרה בממוץ באחר לבד ולזה תמצא סכסרס היה הסכס' בארון לחזק את ברק הבית סמוהו סס הסכס' סומרי הסק לא אחר לבד גס בהוציחס הסכס' מהארון היה סס סופר המלך והסכס' הגדול לא אחר לבד גס בתתס הסכס' אחר זה כתנוהו על ידי עסוי המלאכה והס הוציאוהו יחד לא אחר לבד : **הלה'** הוא להוריע סאין ראוי גס לסכסאי לסמוך על הסס ראוי סיקרמו לרבר' המסרתיס להס לפי שהס מכוונים בעצמס ובה יסירה לעמוד על סור' המציאות ולזה ספר סכסר הבית היה קודס עסיית הכליס המסרתיס סאינס מכוונים בעצמס כמו הספוט וסמזמרות וסמזרקיס וסחכסרות ומה סידמה להס מכלי הסכס' וסזהב : **הל'** הוא להוריע סאין מחסבין עס הממוכיס על ההקדשות וסדמה להס כי באמונה הס עסיס להיות דבר ההקדס חמור להס ולזה אסר ולא יסכסו את האכסיס אסר יתנו את הסכס' על ידס לתת לעוסי המלאכה כי באמונה הס עסיס וכן הענין בגבאי דקה לפימה סאסכס' : **הל'** הוא להוריע סמוות חטאת לחטאת מוותר אסס לאסס סאס היה מוותר אסס חטאת לא יובא בית יי לסכסיס יהיו ולמדנו מאמרו לסכסיס יהיו סדיכי אלו הסכסיס מתחלק ולזה לא יתעברו זה עס זה אססס והיה בסיהיה מוותר אסס לאסס מוותר חטאת לחטאת כמו סיראס חיוכו מרע עסס הענין :

מלכים ב

רשי

ויתן מושיע. את יואש בן יהואחז כחמור בו שלם עשמים תכה את ארם: בשנת שלשים ושבע וגו'. מקרא זה מוכחם ממנו דרין ולא מצאתי לו מתקן שהיה לו לומר שלשים ותשע שהרי עמד אביו בשנת עשרים ושלם ליואש ומלך שבע עשרה שנה כמבא שמת בשנת שלשים ותשע ליואש ועוד הוא אומר למטה בעינין בשנת שנים לחמור בן יהואחז מלך ישראל מלך אמציה בן יואש מלך יהודה כמבא שמת בן יהואחז בשנת ארבעים של יואש שהיה שנה אחרונה לו ובמנה שנייה ליואש בן יהואחז מלך אמציה ואף כי תאמר שאלך אמציה בשנת מות אביו וקראה הכתוב שנת שנים ליואש למדת שלא מלך יואש מלך ישראל עד שנת שלשים ותשע של יואש מלך יהודה וירבעם יסב על כסאו בנחיה

חטאת וחס' וסימ' נמסר בסדר נשא: ויחל' בקריא' וסימ' ויחל' משה את פני. ויחל' איש האלהים: ויחל' יהואחז את פני יי' דמלכים. והמת המיתה: כתמל' ח' בקריא' וחס' וסימ' וירא יעקב את פני לבן. ראה אנכי את פני אביבין. לא תאספון לתת תבן לעם. ויבו שטרי בני ישראל. על כל גדותיו. אך רחוק

רדק

בשנת עשרים ושלם. היה לו לומר בשנת עשרים וחמש שהרי בשנת שבע ליואש מלך יהואש וכן וזאת הריכח וכן שנה מלך יהואש אל' בנו מלך בשנת כ"א ליואש מלך יהודה כאמר כימה שאמר בשנת שבע ליואש מלך יהואש אל' בתחלת שבע ובשנת כ"א ליואש אל' בתחילת כ"א: ויתן יי' לישראל מושיע. הוא יהואש בן יהואחז כיכל ימי י יהואחז לחץ אותם מלך ארם: אשר חטאו את ישראל בה הלך חסר אלה' וכמוהו ויי' חפץ רכאו החלי: גם האסרה. כי לא כרת אותה יהואש אלא הבעלים הוא שהסמיר: כי לא הסמיר ליהואחז. אינו טעם לרדק אליו אלא למה שאמר למעלה כי לחץ אותם מלך ארם: בשנת שלשים ושבע. היה לו לומר בשנת שלשים ותשע שהרי בתחילת שנת עשירי ושלם ליואש מלך יהודה מלך יהואחז בן יהואש ומלך שבע עשר שנה הנה כלו לו י"ז בשנת תשעה ושלם ליואש מלך יהודה וכראה כי מלך יהואש בחיי י יהואחז אביו שני שנים וחזו שאמר ויתן יי' לישראל מושיע והמושיע הוא יהואש ואחרי ש סחלה יהואחז את פני יי' ואמר וישמע אליו יי' הלא ידע ששמע אליו יי' אם לא החלה התשובה בימיו אלא מלמד שהחלה התשובה בימיו אך לא על ידו לא עיבדו ואולי על ידי כבוד המליכו בחייו שאמר לו כי על ידי בנו תהיה התשובה ובעבור שיראה תחלת היפועה המליכו בחייו: ויתר

בשנת עשרים ושלם שנה י' ליואש בן אחזיהו מלך יהודה מלך יהואחז בן יהואש על ישראל בשמרון שבע עשרה שנה: ויעש הרע בעיני יהוה וילך אחר חטאת ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל לא סר ממנה: ויחר אף יהוה בישראל ויתנם ביד חזאל מלך ארם וביד בן הדד בן חזאל כל הימים: ויחל יהואחז את פני יהוה וישמע אליו יהוה כי ראה את לחץ ישראל כי לחץ אתם מלך ארם: ויתן יהוה לישראל מושיע ויצאו מתחת יד ארם וישבו בני ישראל באהליהם בתמול שלשום: אך לא סרו מחטאת בית ירבעם אשר החטיא את ישראל בה הלך וגם האשרה עמדה בשמרון: כי לא השאיר ליהואחז עם בי אם חמשים פרשים ועשרה רכבי עשרת אלפים רגלי כי אפרם מלך ארם וישמם בעפר לרש: ויתר דברי יהואחז וכל אשר עשה וגבורתו הלא הם כתובים על ספר דברי הימים למלכי ישראל: וישב יהואחז עם אבתיו ויקברוהו בשמרון וימלך יואש בנו תחתיו:

בשנת שלשים ושבע שנה ליואש מלך יהודה מלך יהואש בן יהואחז על ישראל בשמרון שש עשרה שנה: ויעשה הרע בעיני יהוה לא סר מכל חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא את ישראל בה הלך: ויהוה בינינו וביניו: כי אם אשה עזרה לנו. וישבו בני ישראל באהליהם: שלטם כל נביאים מלאים במד חסרים וסימ' בשמאל כ' סימן ג' וכל אוריתא דכול' מלאים וסימ' וירא יעקב את פני: פן ירדף: והלא י' מלאים בסימ' נמסר לעיל כסימ' חלק א' סימן כ"ב: ויעשה ד' וסימ' נבט בסימ' חלק א' סימן י': סימן יהואחז אחר חטאת. יהואש בן נבט. מנחם בן גדיר לא סר מעל חטאת. פקח לא סר מן חטאת. יהואש בן יהואחז. ירבעם בן יואש מכל חטאת ושאר חטאות:

פתימול שלפוס אך לא קרו ישראל מחטאת בית ירבעם ובה הלך יהואחז וגם האסרה עמדה עדין בשמרון שלא בער אותן יהואחז והנה עם כל זה טמע יי' תפלת יהואחז להקל מהלחץ אשר היה לחץ אותם חזאל בימיו ולתת לישראל אחרי יהואחז מושיע מיד מלך ארם והוא יואש מפני שברוך הלחץ שהיה לחץ אותם חזאל היו ישראל כלים בקלות כמו שזכרנו והוצרך ה' בעבור ברייתו עם האבות שירחם עליהם כמו שזכר אחר זה וזה כי לא הסמיר חזאל ליהואחז עם כי אם חמשים פרשים ועשרה רכב ועשרת אלפים איש רגלי כי אבדם מלך ארם וישמם כעפר לרש: בשנת שלשים ושבע שנה. כבר קדם כי בהיות יואש מלך יהודה בראש שנת עשרים ושלם למלכו אז מלך יהואחז והוא מלך שבע עשרה שנה מקוטעים משתי קצותיה והם יתכן שהיו בפחות משש עשרה שנה ולזה יחוייב שבין אמרו בשנת שלשים ושבע שנה אחר עבור ליואש שלשים ושבע שנה והיתה שנת שלשי ושמה לו בלתי שלמה וזה יתכן שהיה פחות משש עשרה שנה מעט וירדה מהתחלת שנת מלכי בית יהוא היא חזאל התחלת שנת מלכי בית דוד ובזה האופן היתה השנה ראשונה ליהואחז קטועה וגם האחרונה ובזה יתער זה המספר וכבר בארנו במה מקדם שלפנים ירצה בזה שאלה הפנים עברו שלמות למלכות ולפעמים ירצה שהוא בזאת השנה: אבי

ויש לתמוה למה פ ככתבו כאן שני מ מקראות הללו שהרי עוד לפנינו הוא מספר והולך כדברי יהואש וחזר וכתב ויתר ר דברי יהואש וגו' ויטכב יהואש עם א אבותיו וגו' ואומר אבי שלא ככתבו אלא להכסיק שלא לסמוך מיתת אלישע למקרא שלפני לומר ויעש הרע וגו' ואלישע חלה וגו': פתח

רלבג

בשנת עשרים ושלם שנה ליואש עד סוף הספר: בשנת עשרים ושלם. ידוע כי שש שנים כחבא יואש ולו השש שנים מלך יהואש קודם מלך יואש ולזה יתבאר כי בראש שנת עשרים ושלם ליואש מלך אחזיהו: ויחל יהואחז את פני יי'. אף על פי שלא היה יהואחז ראוי שתשמע תפלתו הנה שמע הסי אליו מפני ראותו את לחץ ישראל שנתן לו כי לולי שמשו תפלתו היו כלים עשרת השבועות וספר ברית הסי עם השבוע בעבור האבות ואלו אמרנו ברית עם ה שבועים כי כבר ה התבאר בתורה שלא יכלה אחד מהם כמו שבארנו עם ואחשוב כי שמע הסי תפלתו לשמור ישראל שלא יזר להם חזאל בזה האופן הנפלא שהיה משחית בהם והיה זה בחייו אך עם כל זה לחץ אותם כל ימיו כמו שזכר אחר זה והקים להם מושיע מיד אחרי מויהואחז והוא יואש בנו כמו שזכר אחר זה ואחר סרו מתחת יד ארם וישבו ישראל באהליהם

מכל חטאת ב' סימ' ויתעס ב' יואש בן

ויתר דבריו ואם. למה הזכיר הנה סוף מלכות יהושע והלא עתה לזכור עדיין את אשר עשה ואחר כך ויתר דבריו יהואש. אלא סמך תחלת מלכות בנו לתחלת מלכותו ואמר וירבעם ישב על כסאו להודיע כי בימיו המליכו כמו שמלך הוא בחייו אביו אולי הרגיש בבנים אחרים שהיו לו שיחלקו עליו לפיכך טרם מותו הוסיפו על כסאו וזהו שאמר

ירבעם ישב על כסאו ולא אמר ויתלך ירבעם בנו תחתיו כמו שאמר בשאר המלכים אלא כיון שאמר בלשון זה כראה כי בנו ישב על כסאו לפני מותו ובסדר עולם אומר ירבעם מלך בחייו אביו שנה של ירבעם ישב על כסאו: וחליטע חלה. כבר כתבנו למעלה מה שרסנו ב בפסוק זה כי שלשה חלא חלה אלישע ומה החולי השלישי מת ידיו על ידי המלך. לחזק לבו להאמין בסיומן החזים: ויאמר פתח החלון. כבר אמר לו טרם שירכיב ידו על הקסת או אמר פתח לאחר מן העומדים שם: קרמה. לפי שארם היה למזרח ארץ ישראל כמו שכתוב ארם מקרם. והחץ הראשון הוא סיורה דרך החלון אבל האחר ההוא זה החץ והוא ארם חליטע שהוריתו החץ זה החץ יהיה ת תפועה שיוסיע ישר ובאיה עש יפול החץ שתהיה תפועה ממנו לישראל בארם יפול החץ זהו שאמר חץ תפועה ליי חץ ת תפועה בארם: באפקד כלה. אפק הוא מערי יהודה ואף על פי שהיה גם כן אפק בבבלת בני אשר זה היה לבני יהודה כמו שפיר למעלה בדבר אחאב והוא המקום שנלחמו בו ישראל עם מלך ארם בימי אחאב והכו בני ישראל את ארם מאח חלק רבליבוס אחד ונאמר לחליטע בבואה כי באותו מקום שהיתה אז התפועה תהיה עוד התפועה לישראל במלחמות ארם ואמר לו אלישע עד כלה כי כן כאמר לו בבואה אם יורה המלך ה החזים פעמים רבות והיה כבוד חליטע כי לא יעמוד מלירות החזים עד שיאמר לו עמוד ומפני זה קצף עליו אישע כאמר עמר: להכות חמם. אם עלה בלבך להכות חמם או שם פעמי אז הכית ארם עד כלה: ומת חליטע. בסדר עולם היא שנה עשירית ליואש מכאן אתה מ מחשב כמה שנים פרכס חליטע לישראל משנת יט ליהושפט עד עכשיו ויתר משפס שנה ולא ירעתי מאין היה לו כי בשנה העשירית ליואש מת אבל כראה

כי בתחילת מלכותו כי אז התחילה התפועה שהרימעת מחלה יהואחז אביו את פני יי שמע יי את תפלתו וגדודי מואב. כיון שמת חליטע התחיל הפורענות לבא התחילו גדודי מואב לבא פעל ידיו נוסעו ישראל מיר מואב ועשו ישראל בהם רעה גדולה כמו שכתוב למעלה ומסמת הוא התחילו לבא בארץ: בא שנה כתבנו במעל שתי ואפשר שתהיה האלף תמורת הא הנקבה והוא כמו בה שנה כלומר באותה שנה עצמה שמת חליטע באו גדודי מואב בארץ וכמוהו על כן גבהא קומתו באלף במקום הא הנקבה וכן בה ברוב גלוליו בהא במקום אלף: ויטליכו את האים. מרוב חפזם מחד הגדוד הטליכוהו בקרב חליטע כלומר במערת חליטע שנקבר בה ולא היה להם לא לפתוח פי המערה ולהסל כוונתם והיה קל להם לעשות זה מלחפור קבר לאים ופירוש ויהי הם קוברים איש רופס ויהי קברו מתעסקים טבורתו וכיון שפתחו פי המערה הסליכוהו שם וכתבנו האים עד שנגע בעצמות חליטע: ויחי

שתח החלון קרמה. מול ארץ ארם שהם במזרח כמה שנאמר ארם מקרם: ירה ויור. מדי ושרא: ויאמר חץ תפועה וגו'. חליטע אמר החץ הזה יהיה סימן תפועה לישראל: באפק. סך העיר: ויאמר להכות חמם או שם פעמים. היה לך אז אם כן עשית הכית את ארם חמם או שם פעמים שהרי לסיומן תפועה הרכבתי דרך על הקסת: יבאו בארץ. היו רגלינו לבא ולסלול בארץ: בא שנה. במעל שתי תפועה שהנה בעד הארץ מליאה דסאים וים מאל לבדהמתם דרך חילות לבאת: ויקרא

פתח ד בקריא וסמ ויאמר פתח החלון קרמה. פתח לבנון דלתיך. פתח פיד לאלם. פתח פיד שפט צוק: והכית חמרע וסמ נבסר בסדר שפטים ובשמואל חלקא סימן שוולעיל בספר חלקב סימט: כלה בליט וסמ אקים אל עלי. והכית את ארם באפק. אז הכית את ארם. ויטליבו לארץ. ונבלות כל ויתר דברי יואש וכל אשר עשה וגבורתו אשר נלחם עם אמצית מלך יהודה הלא הם כתבים על ספר דברי הימים למלכי ישראל: וישבב יואש עם אבתיו וירבעם ישב על כסאו ויקבר יואש בשמרון עם מלכי ישראל: ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו: ויאמר לו אלישע קח קשת וחצים ויקח אליו קשת וחצים: ויאמר למלך ישראל הרבב ירך על הקשת וירכב ידו וישם אל ידיו על ידי המלך: ויאמר פתח החלון קרמה ויפתח ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תפועה ליהוה וחץ תפועה בארם והכית את ארם באפק עד כלה: ויאמר קח החצים ויקח ויאמר למלך ישראל קח ארצה ויך שלש פעמים ויעמד: ויקצף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמם או שם פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם: וימת אלישע ויקברהו וגדודי מואב באו בארץ בא שנה: ויהי הם קברים איש והנה באו את הגדוד ויטליבו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע

ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו: ויאמר לו אלישע קח קשת וחצים ויקח אליו קשת וחצים: ויאמר למלך ישראל הרבב ירך על הקשת וירכב ידו וישם אל ידיו על ידי המלך: ויאמר פתח החלון קרמה ויפתח ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תפועה ליהוה וחץ תפועה בארם והכית את ארם באפק עד כלה: ויאמר קח החצים ויקח ויאמר למלך ישראל קח ארצה ויך שלש פעמים ויעמד: ויקצף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמם או שם פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם: וימת אלישע ויקברהו וגדודי מואב באו בארץ בא שנה: ויהי הם קברים איש והנה באו את הגדוד ויטליבו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע

ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו: ויאמר לו אלישע קח קשת וחצים ויקח אליו קשת וחצים: ויאמר למלך ישראל הרבב ירך על הקשת וירכב ידו וישם אל ידיו על ידי המלך: ויאמר פתח החלון קרמה ויפתח ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תפועה ליהוה וחץ תפועה בארם והכית את ארם באפק עד כלה: ויאמר קח החצים ויקח ויאמר למלך ישראל קח ארצה ויך שלש פעמים ויעמד: ויקצף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמם או שם פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם: וימת אלישע ויקברהו וגדודי מואב באו בארץ בא שנה: ויהי הם קברים איש והנה באו את הגדוד ויטליבו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע

ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו: ויאמר לו אלישע קח קשת וחצים ויקח אליו קשת וחצים: ויאמר למלך ישראל הרבב ירך על הקשת וירכב ידו וישם אל ידיו על ידי המלך: ויאמר פתח החלון קרמה ויפתח ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תפועה ליהוה וחץ תפועה בארם והכית את ארם באפק עד כלה: ויאמר קח החצים ויקח ויאמר למלך ישראל קח ארצה ויך שלש פעמים ויעמד: ויקצף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמם או שם פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם: וימת אלישע ויקברהו וגדודי מואב באו בארץ בא שנה: ויהי הם קברים איש והנה באו את הגדוד ויטליבו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע

ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו: ויאמר לו אלישע קח קשת וחצים ויקח אליו קשת וחצים: ויאמר למלך ישראל הרבב ירך על הקשת וירכב ידו וישם אל ידיו על ידי המלך: ויאמר פתח החלון קרמה ויפתח ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תפועה ליהוה וחץ תפועה בארם והכית את ארם באפק עד כלה: ויאמר קח החצים ויקח ויאמר למלך ישראל קח ארצה ויך שלש פעמים ויעמד: ויקצף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמם או שם פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם: וימת אלישע ויקברהו וגדודי מואב באו בארץ בא שנה: ויהי הם קברים איש והנה באו את הגדוד ויטליבו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע

ואלישע חלה את חליו אשר ימות בו וירד אליו יואש מלך ישראל ויבך על פניו ויאמר אבי אבי רכב ישראל ופרשיו: ויאמר לו אלישע קח קשת וחצים ויקח אליו קשת וחצים: ויאמר למלך ישראל הרבב ירך על הקשת וירכב ידו וישם אל ידיו על ידי המלך: ויאמר פתח החלון קרמה ויפתח ויאמר אלישע ירה ויור ויאמר חץ תפועה ליהוה וחץ תפועה בארם והכית את ארם באפק עד כלה: ויאמר קח החצים ויקח ויאמר למלך ישראל קח ארצה ויך שלש פעמים ויעמד: ויקצף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמם או שם פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם: וימת אלישע ויקברהו וגדודי מואב באו בארץ בא שנה: ויהי הם קברים איש והנה באו את הגדוד ויטליבו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע

רלבב

אבי אבי רכב ישראל ופרשיו. כי הוא גבורת יסרל וכחם בו נכחו מלחמותיהם בעצותיו פיתן להם בדבר יי: ויסם חליטע ידיו על ידי המלך. להעיר כי דיו תהייה ב במלחמותיו על דרך המופת וההטחה הסרטית בעבור ה הכח והנה היו אלו המופתים אחר מותו כמו שכתב מופת המן גם אחרי מות משה וכמו שהיה הש האים שנגע ב בעצמות אישע בעבור כבודו אחר מותו: ויאמר פתח החלון קרמה. הנה היה זה רמז להכאת ארם כי הם היו מזרחיים להם: ויאמר חליטע ירה ויור ויאמר חץ תפועה ליהוה וחץ תפועה בארם: ויאמר קח החצים ויקח ויאמר למלך ישראל קח ארצה ויך שלש פעמים ויעמד: ויקצף עליו איש האלהים ויאמר להכות חמם או שם פעמים אז הכית את ארם עד כלה ועתה שלש פעמים תכה את ארם: וימת אלישע ויקברהו וגדודי מואב באו בארץ בא שנה: ויהי הם קברים איש והנה באו את הגדוד ויטליבו את האיש בקבר אלישע וילך ויגע האיש בעצמות אלישע

והכית חלית

ויקרא את שמה יקתל. מהיתה לו לקיהוי מינים כמו סככות בדברי הימים ובמזב
אמיה מהכות את חרום ויפלו ויבא את אליה בני שער להם ויפתחוה להם
והוכיחו הנביא ואמר לו דעתי כי יען י' להיך להסחיתך ומה היא העצה שהסחית
להתגרות במלך ישראל: אז פלח המציה מלאכים וגו'. כתרחה פנים במלחמה
החוח

רלבב

ויחיו ויקם על רגליו. ירצה בזה מחיה
תחיה שלמה עד ס
סכבר קם על רגליו
לא כמו שהיה הענין
בבן הסוכמית שהיתה
תחייתו מעט מעט אך
זה סב תכף לכוו ל
למור על רגליו אז
אפסר סיהיה הרצון
בזה סכבר חיה לקום
על רגליו לא ללכת
לכיתו לענינו הראשון
אך היה זה להוציא
מהקבר ההוא לכבוד
אליה: לחץ את ישר
במי והוא חזר ידמה
סתבך סמת סר לחצו
מיסרל והנה הוסעים
ז' על ד יואם סככו
אדם במלחמה סלס
פעמים והסב ליסרל
את עריהם סלקחו
אדם מהם במלחמה
ולא ידענו מתי היה
זה אם בראשית מ
מלכות יואם אז אחר
סמלך זמן מה ודמה
ממה סככות פה כי
אחר סמת והוא סר
לחץ אדם מיסרל
לגמרי כי לא אבה ה
הסס הסחיתם כמו
סזכר ולזה לא היה
זמן הלחץ כי אם כל
ימי יהואחז אך אחר
מות חזאל ומלך בן
הדר היתה התפועה
שהסב יואם ממלך
אדם את כל כריסר
אסר לקחו ממנו ב
במלחמה: ואת בני
המכים לא המית ב
ככתוב בספר תורת
משה. זה לאות כי
כוכת הכתוב באמרו
לא יומתו אבו על בנים
ובני לא יומתו על אבות
סלא יומתו האבות
בסמט הבנים ולא
יומתו הבנים בסמט
אבותיהם: לכה
כתראה פנים. רל
התראות הפנים ב
במלחמה: החוח

ויחיו ויקם על רגליו. מרל כי חיה והוליד בנים והעצם מחיה לקיים ברכת אליהו
סכתן לופי פנים ברוחו ואליהו החיה מת אחר והוא החיה פנים אחר בחייו בן
הסוכמית ואחר במותו זה האים ואמרו כי הוליד בן והאים הזה היה סלס בן
תקות והוא מדרולי הדור והיה עושה דקן בכל יום ומה דקיות היה עושה היה
ממלא את החמת מים והיה ו
יוסב על פתח העיר וכל אדם
סיהיה בא מן הדרך היה מפקה
אותו ומסיב את כסמו ובכות
הדקות עשה סרתה רוח ה
הקדם על אמתו סל אל חולרה
הנביאה את סלס בן תקות
וכסמת גמלו כל יסרל עמו ססר
ויכא עמו לקברו וראו הגור
והסליכו האים בקבר ליסע ויגע
בעצמות אליה וחיה ואחרי כן
הוליד את חמאל סכאמר הנה
חמאל בן דודך וכן אמר
סתרמו סל תוספתא דין הוא
סלס בן תקות והוליד יתחמאל
סתריו ומתם אמרו סלא חיה
לא סלא קבר עם אליהו סהדיק
והאים הזה היה רסע הדר אל
תאסוף עם חמאל כפסיו ודקרו
וקם על רגליו על רגליו עמר
ואל סתו לא הלך רס כן לא חיה
אלא כרי סלא יהיה קבר אל
אליהו וכאמר יוא מן המערה
מת וקבר במקום אחר וברכת
פי פנים סתקיימה כסריפא
פרעת כעין כי המזרע ססוב
כמת: בסנת סתים ליואם בן
יהואחז. כיסר בסנת תפעה
וסלסס ליואם מלך יהודה מת
אחיהו ומלך יואם בנו ויף על
פי סמלך בחיי אבו כמו ס
ספירסו אחר מיתת אבו מוכה
לו עתה המלוכה הנה תפעה
וסלסס וסנת הארבעים סמת
תאם מלך יהודה ומלך אמציה
בנו באותה סנה הנה בסנת ס
סתים ליואם מלך ישראל מלך
אמציהו: לא יומתו אבות על
בנים. כי משמעות הכתוב כן
הוא כמו סמל אים בסמטו יומת
אלא סרבותינו זל קבלו כי בכלל
לאו זה ערות הקרובים כמו
סתרסם אנתלום על פוס כנין
ועל פוס אבותון אבל עיקר
ההזרה הוא סלא יומתו האבו
בעין הבנים והבנים בעין אבות
כמו סהדיא רחיה הנה מן
הפסוק: ימות. כתיב וקרי
יומת והענין אחר: בני המלח.
כתוב וקרי בני מלח והענין אחר
פערת אלפים. זכר המוכים
בני מלח ולא זכר הסאר סאמר
כדברי הימים עוד עמרת לפים
סנחיים ויביאום לראם סלע
ויסליכום מראם סלע וכלם
הבקעו: ותפס את סלע
במלחמה: תי' וכבם ית כרכא
בקרבא המזורה היתה בסלע:
יקתל. אחר סלקח המזורה
פכה את שמה וקרא את שמה
יקתל על ענין ידוע אכלס:
לכה כתראה פנים: פי' למלחמה
והענין סרצה להלחם עמו אומ

יעקב יד בקריא וס'מ בסר רבת: עד עתה ד בקריא וס'מ בסר ראה ובסמאל ב'סמ יט'
יוא' י' בס'פרא וס'מ בס' רבת. וכל תריסר ושפטים ודברי הימים דכל יואש ושאר א יהואש: ואת בני
דס'מ בקריאה וס'מ בסר בריש סדר ושב: בגיט כתיב יד וס'מ בסר ביושע ס' יח: אמציה ט בקריא וס'מ

ויחיו ויקם על רגליו:

וחזאל מלך אדם ואת ישראל
כל ימי יהואחז: ויחן יהוה אתם
וירחם ויפן אליהם למען בריתו
את אברהם יצחק ויעקב ולא אברה
השחיתם ולא השליכם מעל פניו
עד עתה: וימת חזאל מלך אדם
וימלך בן הדר בנו תחתיו: וישב
יהואש בן יהואחז ויקח את הערים
מיד בן הדר בן חזאל אשר לקח
מיד יהואחז אביו במלחמה שלש
פעמים והכו יואש וישב ארץ ערי
ישראל: בשנת שתים י
ליואש בן יואחז מלך ישראל מלך
אמציהו בן יואש מלך יהודה:
בן עשרים וחמש שנה היה במלכו
ועשרים ותשע שנה מלך בירושלם
ושם אמו יהועדן מן ירושלם:
ויעש הישר בעיני יהוה לקלאבדוד
אביו בכל אשר עשה יואש אביו
עשה: רק הבמות לא סרו
עוד העם מזבחים ומקטרים בבמות
: ויהי כאשר חזקה הממלכה בידו
ידן את עבדיו הפכים את המלך
אביו: ואת בני הפכים לא המית
בכתוב בספר תורת משה אשר
עוה יהוה לאמר לא יומתו אבות
על בנים ובנים לא יומתו על אבות
כי אם איש בהטאו ימות: הוא
הכה את אדום בגי' המלח עשרת
אלפים ותפס את הסלע במלחמה
ויקרא את שמה יקתל עד היום
הזה: אז שלח אמציה
מלאכים אל יהואש בן יהואחז בן
יהוא מלך ישראל לאמר לכה נתראה
פנים: וישלח יהואש מלך ישראל
אל אמציהו מלך יהודה לאמר

ויחיו ויקם על רגליו:

וחזאל מלך אדם ואת ישראל
ישראל כל ימי יהואחז: וחס
על ירוחן ורחם על ירוחן ואיתפני
במימריה לאטבא להון בריל
קייסיה דעם אברהם יצחק ויעקב
ולא אבה לתבולתהו ולא אגלינו
מארע בית שכיניה עד כען:
ומית חזאל מלך אדם ומלך
בר הדר בריה תחתיו: ותב
יהואש בר יהואחז ונסכיב ית קרוא
מיד בר הדר בר חזאל די נסיב מן
יהואחז אבותי בקרבא תלת זמנין
מחתי יואש ואחייב ית קרוא ישראל
בשנת תרתין ליואש בר יהואחז
מלך וישראל מלך אמציה בר
יואש מלך שביטא דבית יהודה:
בר עסרין וחמש שנין הוה בר
מלך ועסרין ותשע שנין מלך ב
בירושלם ושום אימיה יהועדן מן
ירושלם: ועבר דכשר קרם י
לחור לא כדוד אבותי בכל דעבר
יואש אבותי עבר: לחור במתא
לא עסר א עד כען עכא כדבחי
ומסקין בוכמין על במתא: ותוה
בר תקיפת מלכותא בידיה וקטל
ית עבדו רי די קטלו ית מלך
אבותיו: וית בני קטליא לא קטל
כסא דכתיב בספר אורייתא דמשה
דפקיד י' למימר לא יומתו אבות
על פום בנין ובנין לא יומתו על
פום אבות אלהי אגש בתו ימות:
הוא סר אית אגש אדום בגי מלח
עסר א אלפין וככש ית כרכא
בקרבא וקרא ית שמה יקתל
עד יוסא הדין:
בבן שלח אמציה אמציהו
לוח יהואש בר יהואחז בר יהוא
מלך וישראל למימר אתאנקביל
אפין בקרבא: ושלח יהואש
מלך וישראל לוח אמציה
מלך שביטא דבית יהודה למימר

ויובר בן שמעון דמלכים. אז שלח אמציה. בשנת עשרים ושבע שנה לירבעם. ויתר דברי יואש דאשר
נלחם. ושלח אמציה בן ביתא. ויאמר אמציה אל עמוס. ויען עמוס ויאמר אל אמציה. ופשוט
וימלך ויחיה בן אמציה. בן חשביה בן אמציה בן חלקיה:

בדברי הימים כי בלכת אמציהו להלחם באדום סכר מיסרל מאה אלף גבור סילכו עמו והניחם במצות הנביא ואמר להם סילכו למקומם וחרה
אפס וסמטו בערי יהודה והכו מהם ג אלפים ובזו בזה רבה ומפני זה רצה להלחם אמציה עם מלך ישראל. החוח אסר בלבנות. ממל
שסל זה וקרא מלך יהודה חוח וקרא עצמו אדום ומסל תכה את סתך לבני כלות אפי' רצה להתחבר עמו ודרך סלס היה ככזה בעיניו להתחבר
עמו כס דרך מלחמה:

החוח אשר בלבנון. פסס בן חמור: שלח אל הארץ. יעקב: ותעבדו חית העדה. בבי יעקב באו על החלל אף כאן אתה בא להתמסל לי ומסל בזיון הו' סרימהו לחוח ואת עצמו לארץ: ותעבד חית העדה בלבנון ותמס וגו'. לפי סכתגאית אף אתה ירמסוך גרודי חילותי: ואת בני התעורבותי. בני הערים טהיו כתוכים בב' המלך לעירבון סלא ימרדו אבותם בו וכן תי' בני דברכוא: ויחי אמציה וגו'. כל חמס עשרה סנה מלך עמיה בנו בחיו סכן כתוב בדברי הימים ומעת אשר סר אמציה מ מאחריה ויקשרו עליו וגו' משמטו מה סאמר הנביא כי יעץ יי להסחיתך: וינס לכסיה. פס היה כל טו סנה אחרי ססכב ה המלך עם אבותיו א אחרי מות אמכי אביו מכא אתה למר סמלך עזיה ביומי אביו ומכל מקום לא כתנה חילת בדורד לאחר מות א אביו סאס לא מלך ב בחיי אביו למה לו לומר אחרי ססכב המלך עם אבותיו וכסאתה מוכס ימי הבית על פי סגות המלכים אף איך מ מחסר טו סנים הללו סכמסס לאמציה ו נלכזיה תמכס סעמר ארבע מאות ועשרים וחמס: הוא

החוח אשר בלבנון. קרא עצמו חורז וקרא מלך יהוד חור על דר הכוז ואמר ממסל ס סאפילו סאל ממכו ל להתחבר עמוכרי ס סיהיה סלוס ביהיס אעפכ יהיה דבר זה סכזה בעיניו סמאס ו מהסלגת סכזה תעבד חיתהסרה אסר ב בלבנון ותמסו את החוח כל סכן סכירכ להלחם עמו והנה היה מבזה אותו כל כך מ מפני היותו מזרע א אחזיהו אסר היה מ מב' אחאב סהרגוהו אבותיו והרגו כל בית אחאב ולזאת הסכס תמכס בזה המקוס ססכסכזהו יואס סיהס אותו אל אחזיה וזהו אמרו וסאמציהו מלך יהודה בן יהואס בן אחזיהו תפס יהואס מלך ישראל עם סזה היתה סכסכזהו אותו

כי הוא הלך בדרך אחזיהו ונס יואס אביו אחרי מות יהודע וכבר ספר סדה כי אמציה הביא אלהי בני סעיר ולפניהם יסתחוו ובסבת זה החטא נפל ביד יואס הוא ויהודה עמוי. הכבר וסב בביתך. הוא מענין הכבוד וכאילו יואס סכסכדו יהיה פסב בביתו כי יסיהו קלון מזאת המלחמה: בבית סמס אסר ליהודה. סנה מרוב בטחון יואס לכסח מלך יהודה הלך אליו להלחם בארצו ולזה ספר כי בבית סמס אסר ליהודה היתה המלחמה: בסער אפרים עד סער הפנה. ידמה סהיה פס סער היה כסכס בן סכט אפרים בבאס לירוסלס וסער הפנה היה סער אסר הוא סמוך לבית יי והוא נקרא סער הפנה כי הוא היה פנה והיסוד לקרופת ישראל: ואת בני התעורבות. הם בני הערים סהס לעירבות למלך סלא ימרדו בו אבותיהם והנה זכר כי חיה אמציה אחרי יואס טו סנה כאילו זכר להעיר כי מפני סכתגאית כל כך יואס ואמר לאמציה ונפלת אתה ויהודה עמך הנה הוא מתקדם אמציה חמס עשר סנה והנה היה כן כי כבר מלך יואס קודם אמציה סתי סבי ויד סנה מלך בתי ונסארו לאמציה טו סנה: בסבת

בבית סמס אסר ליהוד. ולמה אמר אסר ליהודה כי ירוע כי בית סמס ליהודה אלא להודיע כי בבול בני יהודה בא מלך ישראל להלחם עמו: וינגף יהודה. בעון סהביא מלך יהודה אלהי בני סעיר ולפניהם יסתחוו כמו סאמר בדברי הימים לפיכך אמר להסחיתו: בסער אפרים. סער היה בירוסלס סהיה נקרא סער אפרים סהיה פתוח כוכס א בבול אפרים ודרך אותו הסער היו כסכס בני אפרים בבואס לירוסלס: עד סער הפנה. הוא סער הפנים ונקרא כן לפי סהיה סס פנת החומה. הנמכאים בתי יי: כמו בבית יואכמהו רבים: ואת בני התעורבות: בני הערים סמסמין ערסס למלך סלא ימרדו בו ותי' בני דברכוא: ויטב סומרוה. אומר בסדר עולס בו בסרק מת יהואס מלך ישראל ובא לו אמציה לירוסלס ואמת הוא כי מלך ישראל מת ב בסבת ארבעה עשר לאמציה לפי ססבון הסנים אכל לא סכסכר לנו בבמה סנים לאמציה היתה מלחמת ארוס ומלחמת ישראל: חמס עשרה סנה. זה סססבון יסר כי אמציהו מלך בסבת סתי ליואס ויואס מלך חמסס עשר סנה כמכס כי ארבעה עשר סנס מלך יואס ספכי אמציהו ואמציה מלך כטנה כי טו סנה חיה אמציהו אחרי יואס: על הסוקי: על סרכסמסס סוקס: הוא

החוח אשר בלבנון. קרא עצמו חורז וקרא מלך יהוד חור על דר הכוז ואמר ממסל ס סאפילו סאל ממכו ל להתחבר עמוכרי ס סיהיה סלוס ביהיס אעפכ יהיה דבר זה סכזה בעיניו סמאס ו מהסלגת סכזה תעבד חיתהסרה אסר ב בלבנון ותמסו את החוח כל סכן סכירכ להלחם עמו והנה היה מבזה אותו כל כך מ מפני היותו מזרע א אחזיהו אסר היה מ מב' אחאב סהרגוהו אבותיו והרגו כל בית אחאב ולזאת הסכס תמכס בזה המקוס ססכסכזהו יואס סיהס אותו אל אחזיה וזהו אמרו וסאמציהו מלך יהודה בן יהואס בן אחזיהו תפס יהואס מלך ישראל עם סזה היתה סכסכזהו אותו

כי הוא הלך בדרך אחזיהו ונס יואס אביו אחרי מות יהודע וכבר ספר סדה כי אמציה הביא אלהי בני סעיר ולפניהם יסתחוו ובסבת זה החטא נפל ביד יואס הוא ויהודה עמוי. הכבר וסב בביתך. הוא מענין הכבוד וכאילו יואס סכסכדו יהיה פסב בביתו כי יסיהו קלון מזאת המלחמה: בבית סמס אסר ליהודה. סנה מרוב בטחון יואס לכסח מלך יהודה הלך אליו להלחם בארצו ולזה ספר כי בבית סמס אסר ליהודה היתה המלחמה: בסער אפרים עד סער הפנה. ידמה סהיה פס סער היה כסכס בן סכט אפרים בבאס לירוסלס וסער הפנה היה סער אסר הוא סמוך לבית יי והוא נקרא סער הפנה כי הוא היה פנה והיסוד לקרופת ישראל: ואת בני התעורבות. הם בני הערים סהס לעירבות למלך סלא ימרדו בו אבותיהם והנה זכר כי חיה אמציה אחרי יואס טו סנה כאילו זכר להעיר כי מפני סכתגאית כל כך יואס ואמר לאמציה ונפלת אתה ויהודה עמך הנה הוא מתקדם אמציה חמס עשר סנה והנה היה כן כי כבר מלך יואס קודם אמציה סתי סבי ויד סנה מלך בתי ונסארו לאמציה טו סנה: בסבת

הוא בנה את אילנות. ודברי הימים את אילנות ואחד הוא והיתה למלך אדום
כמו שכתוב בתורה מאת אחינו בני מעיר מאילת ומעציון גבר וכן אמר בדברי
הימים אז הלך מלמה לעציון גבר ואל אילנות על ספתהים בארץ אדום ואכסר
כידור לקחה ממלך אדום כי מוטל היה בכל ארץ אדום כמו שאמר וישם דוד

באדום כנבים ובימי יהורם בן
יהושפט פשע אדום מתחת יד
יהודה ואילנות מלקחה דוד ה
המביאה אליהם ועתה כמלך
עוזיהו לקח אילת ממלך אדום
ויסובה ליהודה ועוזיה בנה אותה
אחר מהשיב ליהודה כי לא בנה
אותה והיא ביד אדום אלא לאח
מלקחה מיד אדום ואכסר מ
מכאסו חומותיה בעת הכבוש
עד שהוצרך לבנותה וכמו וזו זה
הן אתה קצפת ונחטא אחר מ
מחטאנו קצפת ובאמרו אחרי
מכב המלך עם אבותינו כראיה כי
קודם שמת אביו מלך מאס לא
כן לא הוצרך לומר אחרי מכב
המלך ומתי היה אלא אחרי מות
אביו אלא קודם מלך כיון שסמ
אביו מירוסלם מפני הקוסרים
עליו ולא ידענו מתי הוא זה מ
מקשרו עליו וסמ לכיסה והנה כ
בראה מהפסוקים כי תכף סמ
סמ שלחו אחריו והמיתוהו סמ
ונסאוהו לירוסלם וקברוהו ו
זה מלכו את בנו ואכסר כי ויסלח
אחריו שאמר לא היה תכף סהיה
בלכיה אלא לאחר זמן ולדברי
בעל סדר עולם כראה כי בסוב
ממלחמת אדום וכלחם עם ישראל
קשרו עליו עבדיו ומקרא מ
מסיעו דברי הימים ומעתה אמר
סר אחיה מאחריו ויקשרו עליו
קשר וגו' ובסוב ממלחמת אדום
הוא סר מאחריו מהביא אלהי
מעיר ובעל סדר עולם אמר כי ב
בשנת שלם עשרה לאמצייה עשה
מלחמת אדום ואס בן הוא ב
בסוב מן המלחמה אחרי מ
מכלחם עם ישראל קשרו עליו
עבדיו והמיתוהו כל זה היה בסמ
שלם עשרה לאמצייה או בשנת
ארבעה עשר והנה כסארו מפני

וימלכוהו חס' בליש' וסמ' לעיל' בסמ' חלק' אסמ' יו' מרה' חס' וסמ' מול' הגלגל' אצל' אלני' ברה' .
בנו זה סודר וברה' . כי ראה' י' את עני' ישראל' . אל חזיו' באבתם' . ברה' באצבעהיו' : ואין עזרו' בקריאה
וסמ' ב' ראה' י' את עני' ישראל' . ואכסר ואין עזרו' . כי יציל' אביון משוע' . ויבנע' בעמל' לבס' . וישע'
וידברו כל עמא דיהודה וית' עזריות
והוא בר' שית' עסרי' שנין' ואמלכו
ותיה' תחזות אבותיה' אסמצייהו' :
הוא בנה ית' אילת' ואמצייה' לבית
יהודה בתר' וישכבו מלכא עם
אבותיהו' :
בשנת חמש עסרי' שנין' לאמצייה
בר' יואש מלכא שיבטא דבית
יהודה מלך ירבעם בר' יואש מלכ'
וישראל' בשמרון ארבעין וחמא
שנין' : ועבד דביש קדם י' לא
סטא מכל' חזבי ירבעם בר' נבט
דחייב ית' ישראל' : הוא אתיב ית'
תחום ישראל' ממעלנא דחמת עד
ימא דמישראל' כמא דמליל' י' אלתא
דישראל' די מליל' ביד עבדיה יונה
בר' אסמ' נביא די מגת חפר' :
ארי גלי קדם י' שעבדא דישראל'
תקיף לחרא ואינון מטל' טלין ו
ושביקין ולית דסעיד לישראל' :
ולא הוה רעוא קדם י' לממחי ית'
שמא דישראל' מתחזות שמא
ופריקינון על ידי ירבעם בר' י
יואש : ושאר פתגמי ירבעם
וכל דעבד וגבורתיה דאגיה ו

הסמ

לחד חס'

וידמל

וסיכיל וכל

תקיל דכנו

לכסיל

דיהואס בן

יהואחז

ירין

ס

ס

הסמ

ס

ס

לחד חס'

לחד חס'

מלכין

ר' בטל

בכסיל

לחד חס'

וימלכוהו חס' בליש' וסמ' לעיל' בסמ' חלק' אסמ' יו' מרה' חס' וסמ' מול' הגלגל' אצל' אלני' ברה' .
בנו זה סודר וברה' . כי ראה' י' את עני' ישראל' . אל חזיו' באבתם' . ברה' באצבעהיו' : ואין עזרו' בקריאה
וסמ' ב' ראה' י' את עני' ישראל' . ואכסר ואין עזרו' . כי יציל' אביון משוע' . ויבנע' בעמל' לבס' . וישע'

ויקחו כל עם יהודה את עזריות
והוא בן שש עשרה שנה וימלכו
אתו תחת אביו אסמצייהו : הוא בנה
את אילת וישבה ליהודה אחרי
שכב המלך עם אבתיו :

בשנת חמש עשרה שנה
לאמצייהו בן יואש מלך יהודה מלך
ירבעם בן יואש מלך ישראל'
בשמרון ארבעים ואחת שנה :

ויעשה הרע בעיני יהוה לא סר מכל'
חטאות ירבעם בן נבט אשר החטיא
את ישראל' : הוא השיב את גבול
ישראל' מלכוא חמת עד ים הערבה
כדבר יהוה אלהי ישראל' אשר
דבר ביד עבדו יונה בן אמתי ה
הנביא אשר מגת החפר' : כי
ראה יהוה את עני ישראל' מזה
מאד ואפס עצור ואפס עזוב ואין
עזר לישראל' : ולא דבר יהוה
למחזות את שם ישראל' מתחת
השמים ויושיעם ביד ירבעם בן
יואש : ויתר דברי ירבעם וכל
אשר עשה וגבורתו אשר גלהם

אהלי אפדנו . זכרה ירושלם ימי : ויושיעם ד' ג' לאים ואס' את עתניאל בן קנז : ויושיעם ביד
ירבעם בן יואש . ויושיעם לבוען שמו . ויושיעם מיד שונא ויגאלם :

הוא הסיב' מיד מלכי ארס : יונה בן אמתי : הוא שמעח את יהוא הוא סאמ' לו במו
רבעים יסבולך אבל רבותיו דקדקו ויהי דבר י' אל יונה סנית ולא סלמית לפי
מתבע כבוד הבן ולא תבע כבוד האב והוקמה להם זה המקרא ויתרצוהו בדבר י'
אמר דבר ביד יונה לכינוה ונהפכה גזרת רעה לטובה כך נהפך לישראל' ביומי
ירבעם בן יואש מרעה
סהיו בה אשר אדרס
מלך ארס ויסמים כ
כעמר לרום ועכסיו כ
כהפך להם לטובה :

מורה מאד . מיצר
מאד קונטרס בל'
כמו אס' ימרה אתפיך
ממדים היתם ותהייכם
מורת רוח וסמ פותרים
מורה מאד ירוד מאד
לסון ירה בים :

רלבג

בשנת חמס עשר סנה
לאמצייהו . זה מבואר
כי סבר מלך יד סנה
כסמתי ואסמלך י
ישראל' : כי ראה את
עני ישראל' מורה מאד .
דל אף על פי סהיה מ
מורה מאד אתפי ה
הסמ ית' כמה סעכנו
את ברינו : ואכס
עזור ואכס עזוב בימל'
דל מסרו קניניהם
העצור בבינתו העזוב
בסרה : בסמ

מלכותו י' סנה או טו סנה כי הכתוב אומר כי עשרים ותשעה סנה מלך בירוסלם והיאך היה זה ובסדר עולם אמר גם כן מה תלמוד לומר אחרי מכב המלך עם אבתיו לא
סמלך בחיי אביו ולא פירס כמה ועוד אמר בו טעם אחר מה יהורם ואחזיהו ויואש מתו מיתת תחלואים ע'י אחרים אף לאמצייהו מת מיתת תחלואים ע'י אחרים לפיכך אמר
אחרי מכב המלך עם אבתיו מת כמות אבותיו ור' זל כתב כי אותן חמשה עשר סנה לאמצייהו מסקסרו עליו קשר ומלך עוזיהו ואמצייהו יסב בלכיה כל אותן חמשה עשר
סנה ועוזיהו בנו מלך ולא כראה כן לפי הפסוקים כי הכתוב אומר כי אחר סמקבר אמצייהו לקחו כל עם יהודה את עוזיהו בנו ומלכו אותו ואתו אביו והוא בן י' סנה היאך
מלך חמשה עשר סנה בחיי אביו ואס יאמר כי ויקחו כל עם יהודה את עוזיהו כמקסרו על אמצייהו כי תשעה ועשרים מלך והוא לא מלך אלא י' סנה לא כראה כן לא במלכי ולא
בדברי הימים כי אחר מיתת אביו אומר מהמלכותו ועוד היאך אומר הכתוב על אמצייהו כי תשעה ועשרים מלך והוא לא מלך אלא י' סנה ואס היה מתחבא בלכיה חמשה
עשר סנה מה מלכותו היה זה ועוד כי לבנו איכו מונה אלא סתים וחמשים סנה והס אחר מות אביו כי כן כתוב כי בן סנה עשר היה במלכו וזכ סנה מלך ואותן טו סנה אס
תמכה אותן לבנו הרי מלך קז והראה סהוא מביא מהימים מעמד הבית איכה ראה כי סני חסבונות תמצא בימי הבית כי אס תמנה מתחלת בבית עד שלם ליהויקים
סבא עליו כבוד כזר תמצא ארבע מאות ועשר וסלמה חרשים ואס תמנה עד סחרב הבית מכל וכל ביא סנה לזרקהו תמצא ארבע מאות ועשר ועשרה חרשים ועוד לרבריו כי
היה הקשר טו סנה והוא עומר בלכיה היאך היה זה והכתוב אומר כי בסוב ללכיה שלחו אחריו והמיתוהו סס ואס אחר טו סנה היה לא היה אומר ושלחו אחריו כי אחריו
כראה מיד אחר סמס סס שלחו אחריו לא הכראה כזה כי מלחמת אמצייהו עם אדום ועס ישראל' היתה עד ארבעה עשר לאמצייהו כי מארבעה עשר ואילך לא יכול להיות
כי בשנת ארבעה עשר לאמצייהו מת מלך ישראל' ואס תרצה לומר כי בשנת שלם עשרה לאמצייהו היתה המלחמה כמו שאמר בסדר עולם אבל הקשר סקסרו עליו לא היה
אלא סמון למיתוהו ומה שאמר בדברי הימים ומעתה אמר סר אמצייהו מאחריו ויקשרו עליו רצה לומר מעתה אמר סר מאחריו וי' החלה הרעה לבא עליו סהרינג במלחמת
ישראל' ועוד בכל יום ויום עכינו היה ברע עד סוף ימיו סקסרו עליו עבדיו וזאת קשה מכלס סמס מפניהם לכיסה ושלחו אחריו והמיתוהו סס והכתוב קצר וספר הרעה
האחרונה כי כן דרך הכתוב בהרבה מקומות ומה שאמר אחרי סכב המלך עם אבתיו לומר כי תכף סמת אביו החלה ההכלה לבא כמו סהיה הפכה בחיי אביו כמו
סאמר בדברי הימים ובימי דסמו אתי' הכליון האלהים ותחילת הכלהו הוא סהסיב אילת ליהודה : הוא הסיב אתגבול ישראל' . והנה יואש אביו הסיב עדי ישראל'
אלא סיואס הסיב אותם הערים סלקח מלך ארס וירבעם בנו הסיב מלכא חמת עד ים הערבה מיד מלכי הגוים סלקחו אותם ולא ראינו ביד מי היו וסמ מחלוקת בדברי
ר' זל כזה יס מי סאמר מה סכבס יהושפט כבס זה וסמ מי סאמר ויתר ממה סכבס יהושפט כבס זה ואנחנו רואים כי גבול לבא חמתוים והערה הוא מארץ הככבס בן מסה
ויהושפט ועוד הכתוב אומר הסיב מלמר סכבר היתה ככבס : אסר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי . לא ככתבה כבואה זו וסמ בדבר זה מחלוקת בדברי ר' זל סהס אמרו
יונה תבע כבוד הבן ולא כבוד האב דל חסס לכבוד ישראל' לפיכך ברח חוזה לארץ סאינה מקום כבואה כדי סלא יסלחוהו האל לכינוה סידע סהיו קרובי תסובה ויהיה כזה
עונס לישראל' ולא כבוד האב כמאמר בו ויהי דבר י' אל יונה בן אמתי סנית סכית דבר עמו ולא סלמית . והקסו והא כתיב אסר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי הכביא
ויתרצו על עסקי כיכזה לא דבר אלא פעס סכית ומהס אמרו לא דבר עמו לא כיכזה ולא בדבר אחר אלא פעס סכית ומהס אמר אסר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי
דל כמו סתהפך להם ככינוה מרעה לטובה כך בימי ירבעם כהפך להם מרעה לטובה : כי ראה י' לא כמכיל תסובה סעסו לא סריחס עליהם כיראה עוכס : מרה מאד .
משתנה ומתחלף מרעה אל רעה וית' עכבודא דישראל' תקין לאחר :

קבל עם. סתי מלותוהוא כמו
נגד העם תרגום נגד קבל ותני
קדם עמא: הוא דבר יאסר
דבר. מלת הוא טעמו למעלה
ומיתתו וימלך תחתיו כאסר ד
דבר ויכין סמלך רב או מעט
כבר נתקיים דבר וי והוסבה
המלוכה לאחרים כי הם היו ר
דעיים כלם ואילו היה טובים
ארכה מלכותם עוד וכבר היתה
מלכותם ראויה להפסק קודם
זה מפני עונותם ולא מלך
זכריה אותם טעם חדשים אלא
לקיים דבר וי בעבור פדעו העם
כי אמת דבר הנביא יהוא בשם
י' כשאמר לו בני רבעים יסבולך
על כסא ישראל: אתה תפסח
ואת כל אשר בה. תפסח לא
היתה מארץ ישראל אלא מעבר
הנהר מארס וכן כתוב כי הוא
דודה בכל עבר הנהר מתפסח
וערעה ונראה כי היתה לבבול
ארץ ישראל כח תרצה ותרצה
היה מארץ ישראל מקומו של מנחם
ומנחם בא להלח על תפסה וקרא
לשלוש אלה להייתה לו למס ולא
פתח לו עם העיר וזהו סמלך כי
לא פתח ויך והכה אותה וחת
כל גבוליה מתרצה כלומר מגבול
תרצה ואילך כל הנמצא בכל ג
גבוליה הכה ועוד כי כל ההרות
טבה בקצרך כקמה ובזיון
ההרותיה. בפתי ירעיהו כמו
בתוך האלהי: ולא עמד עם
בארץ. לא כתב עם אלא טב
לו לארצו כיון שקבל הכסף ולא
סמך מאויב אחר ויתולא אכזר
תמן בארעא: בארמון

ומרד עליוהי שלום בר יבש
ומתהי קדם עמא וקטליה ומלך
תחתוהי: ושאר פתגמי זכריה
הא אינון פתיבין על כפרא פתגמי
יומא למלכי ישראל: הווא
פיתגמא דיי די מליל עם יהוא
למיסר בגין רביעאין ותבון לך
על כורסי מלכותא דישראל ויהוה
פון שלום בר יבש
מלך בשנת תלתיין ותשע שנין
לעזריה מלך שיבטא דבית יהודה
יהודה ומלך ירח יומין בשמרון:
ובליק מנחם בר גדי מתרצה
ואתא לשמרון ומתא ירח שלום
בר יבש בשמרון וקטליה ומלך
תחתוהי: ושאר פתגמי שלום
ומיריה די מרד הוא אינון פתיבין
על ספרי פתגמי יומא למלכי
ישראל:
מנחם ירח תפסח ויח כל די בה
וית תחומהא מתרצה ארי לא
פתחת תרעהא לאשלמא ומתה
וית כל מעריהא בזע:
בשנת תלתיין ותשע שנין
לעזריה מלך שיבטא דבית יהודה
מלך מנחם בר גדי על ישראל
עסר שנין בשמרון: ועבר דביש
קדם י' לא סטא מעל חובי ירבעם
בר נבט דחייב ירח ישראל כל
יומיו: אתא פול מלכא דאחור
על ארעא ויהב מנחם לפול אלה
ככרין דכסף לאשלמא ירוהי ע
עימיה לאתקפא מלכותא ביריה:
ורמא מנחם ית ככפא על ישראל
ועל כל גבורי חילא למתן למלכא
דאחור חמשין סלעין דכסף ל
לגברא חור ותב מלכא דאחור וילא
אנזיק תמן בארעא: ושאר
פתגמי מנחם וכל די עבר הלא
אינון פתיבין על כפר פתגמי יומא
למלכי ישראל: ושביב מנחם
עם אבתוהי ומלך פקחיה בריה
תחתוהי:
בשנת
חמשין שנין לעזריה מלך שיבטא
דבית יהודה מלך פקחיה בר
מנחם על ישראל בשמרון תרתיין
שנין: ועבר דביש קדם י' לא
סטא מחובי ירבעם בר נבט דחייב
ית ישראל: ומרד עליוהי פקח בר
דמליתו גיבריה ומתהי בשמרון

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

וימיתוהו מל וס' נמסר לעיל בס' חלק א' ס' מן ג': שלום ג' מל בנביא וס' שלום בן יבש מלך ר' ויעל
בנחם בן גדי: ויתר דברי שלום. וכל כתובי דבון מלאים במוח וס' שלום בנו רחבעם. לשלום וקדחי.
ויחזקיהו בן שלום. אשת שלום בן תקוה. השערים בני שלום תניא דעזרא. שלום וטלס ואורי: הדרותיה
המליך בתרי טעמי פ' הטפחא לא ישרתנה מירכא בתיבתה כי אם בח' במקומות וס' כח'ג תלוש ופירו' בסדר

ויקשר עליו שלום בן יבש ויכרהו
קבל עם ומיתוהו ומלך תחתיו:
ויתר דברי זכריה הנם כתובים על-
ספר דברי הימים למלכי ישראל:
הוא דבר יהוה אשר דבר אל יהוא
לאמר בני רביעים יסבולך על-
כסא ישראל ויהי כן:

שלום בן יבש מלך בשנת שלשים
ורשע שנה לעזריה מלך יהודה
וימלך ירח ימים בשמרון: ויעל
מנחם בן גדי מתרצה ויבא שמרון
ויך את שלום בן יבש בשמרון
וימיתוהו וימלך תחתיו: ויתר דברי
שלום וקשרו אשר קשר הנם
כתובים על ספר דברי הימים
למלכי ישראל:

אז יכה מנחם את תפסח ואת כל-
אשר בה וארץ גבוליה מתרצה כי
לא פתח ויך את כל ההרותיה בקע:
בשנת שלשים ותשע

שנה לעזריה מלך יהודה מלך מנחם
בן גדי על ישראל עשר שנים
בשמרון: ויעש הרע בעיני יהוה
לא סר מעל חטאות ירבעם בן נבט
אשר החטיא את ישראל כל ימיו:
באפול מלך אשור על הארץ ויתן
מנחם לפול אלה ככר כסף להיור
ידיו אתו להחזיק הממלכה בידו:

ויצא מנחם את הכסף על ישראל
על כל גבורי החיל לחרת למלך
אשור חמשים שקלים כסף לאיש
אחד וישב מלך אשור ולא עמד שם
בארץ: ויתר דברי מנחם וכל אשר
עשה הלא הם כתובים על ספר
דברי הימים למלכי ישראל:

וישכב מנחם עם אבתיו ומלך
פקחיה בנו תחתיו:

בשנת חמשים שנה לעזריה מלך
יהודה מלך פקחיה בן מנחם על-
ישראל בשמרון שנתים: ויעש הרע
בעיני יהוה לא סר מחטאות
ירבעם בן נבט אשר החטיא את-
ישראל: ויקשר עליו פקח
בן דמליהו שליחו ויבהו בשמרון

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

מל
הכני

אמר: יח' פסוקים על ע' ומלה במצער וס' ישראל וס' שרץ נפש' או מצא אברה' צו אח אורן. ונחיה
לקחו את אשר עשה מיכה. וס' פו בני ישראל וס' עגלון. ויאמר לבי משלח אתה. ותקם מנהאחרי
אבלה כשלה. לא טוב הדבר הזה. ועתה כה תאמר לעבדי לדוד דשמאל. ויוצא בנחם את הכסף.
והמלך דפקיד את השליש. ערות על יאור. על כן על בחוריו. ואכרת על כח. גבה לכן כיון. לא לגני.
וגח בית המן. ודבר אשר וזהו אל ירמיהו:

ויכחו קבל עם ומתה
קדם עמא לעיני העם
ויהי כן. לא טהיה
כדי מלכותו לימסך
כל כך לא לקיים דבר
מלך סכאמ' בוכן יהיה
דברי אשר יבא מפני
וג': כי לא פתח סר
העיר לא פתח לו את
העיר לקבלו למלך ע
עליהם: ההרותיה.
את הנשים הרות טבה
בקעי טלסו. גבור
טלסו: את

עם
תחתיו
ובל
הסוף
דכל

רלבג

ואת גבוליה מתרצה כי
לא פתח. ידמה
מתפסח לא היתה ת
מארץ ישראל וקרא
להמנחם לשלום ולא
הסכימה להסלי עמו
ולא פתח לו ולזה הכה
אותה ואת כל אשר בה
ואת גבוליה אס' מחוץ
לעיר מתרצה ואילך
וגם כל המגדלים ה
החזקים הכניו בהר'
אשר בה בקע:
בארמון

בארמון בית מלך • כן כת' וקרי המלך והענין אחר: את ארצו ואת הארץ • עם ארצו ועם הארץ וסני גבורי היו שמם כך ועמהם בא ועם חמשים מבני גלעד וימיתו: בשנת עשר ליונתם • והיאך היה זה והלא יותם לא מלך לא י' והיאך מוכח לנעשרים ועשרים של פקח שלמו בשנת' לאחז אס כן היה לו לומר בשנת ד' לאחז ואומר בדרך עולם וכי אפשר לו כן אלא שהיתה גזיר גזורה בימי יותם • דבר אחר שרצה הכתוב למנות ליונתם בדרך ולא לאחז בחיים: בשנת שנים לפקח •

בתחילת שנים ופקח מלך בשנת חמשים ושנים לעזריה ועזריה מת בקוף כב לו ומלך יותם הכה בשנת שנים לפקח מלך יותם: הו' בנה את סעוד ביתי העליון • הסעוד הזה היה בן בית י' ובן בית המלך כמו סר אינו בד' יואס ויורדו את המלך מבית י' ויבואו דרך סעוד הרצ' בית המלך ומה סאמר כי הוא בנה אותו הוסף בו בנין או כפל ובנהו סהרי ט סלמה בנה סעוד בן ביתו ובית' כמו סאמר ועולתו אסר יעלה בית י': בימים ההם החל י' אחר סמת יותם: את

את ארצו ואת הארץ • כל ארצו למסן פלטון החסובין וכל טרכוכין בלסון ארמי פלטון החסובין למלכות בארמון הגדול אשר אלזל הארצו והארץ יס לומר שהיה ארץ של זהב עומד באותו ארמון: בשנת עשר ליונתם • היה לו לומר בשנת ארבע לאחז סהרי כל ימי מלכות יותם שש עשרה סנה חלל לפי שהיה אחר רשע רצה הכתוב ל למנות ליונתם בדרך ולא לאחז בחיים כך הי' בסד' עולם: בימים ההם • במקו' ימי סל יותם: להסליח • לברות: ויגלה

רלבג

בארמון בית המלך את ארצו ואת הארץ • אחסובו סארכוב קרא הממונה על כל חבל ארצו והארץ קרא גבור אחר יקראוהו ארץ על צד ההסאלה לרוב גבורתו • והנה קס' עליו פקח עם סני חלו הסרים והיו עמו גם כן חמשים חס מ מבני גלעד כי לבני גלעד היה חבל ארצו לפי מה סאחסוב: ויקח את שנין ואת אכל בית מעכה ואת יכוח ואת קדם: הנה זה היה לפי מה סאחסוב מה סזכר בספ' דה כי תגלת פלאסר מלך אסור הגלה לראובני ולגרי ולחזי סבט ה המכני ויבואס לחלח וחבור והראובני גזון ולפי סאלו המריכו היו תארץ אסור אחר בזה המקום ויגלס אסורה: בשנת שנים לפקח בן רמליהו מלך יסרל מלך יותם • לל בראס הסכ הסכית כי בראס סנת חמשים וסנים לעזריה מלך פקח ומת עזריה ב בשנה ההיא: בימים ההם החל י' להסליח ביהוד' רצין • לל לגרות ביהודה אולסלח וזה היה אחרי מות יותם כי בימי אחז כתחברו אלה המלכים על י ירוסלס מפני רוב ח חסאי אחז כמו ס סנתבאר בספר דה והס הכו בה מכה ג גדולה ואחר זה היו צרים על ירוסלס ולא יכלו להלחם כי חמל הס' על יהוד' ולא אחר להסחיתו: ויכסל

את סכור אחר ואת ואת ואת

בארמון בית מלך את ארצו ואת הארץ • וימיתו חמשים מבני גלעד וימיתו: בשנת עשר ליונתם • והיאך היה זה והלא יותם לא מלך לא י' והיאך מוכח לנעשרים ועשרים של פקח שלמו בשנת' לאחז אס כן היה לו לומר בשנת ד' לאחז ואומר בדרך עולם וכי אפשר לו כן אלא שהיתה גזיר גזורה בימי יותם • דבר אחר שרצה הכתוב למנות ליונתם בדרך ולא לאחז בחיים: בשנת שנים לפקח •

בשנת חמשים ושנים לעזריה ועזריה מת בקוף כב לו ומלך יותם הכה בשנת שנים לפקח מלך יותם: הו' בנה את סעוד ביתי העליון • הסעוד הזה היה בן בית י' ובן בית המלך כמו סר אינו בד' יואס ויורדו את המלך מבית י' ויבואו דרך סעוד הרצ' בית המלך ומה סאמר כי הוא בנה אותו הוסף בו בנין או כפל ובנהו סהרי ט סלמה בנה סעוד בן ביתו ובית' כמו סאמר ועולתו אסר יעלה בית י': בימים ההם החל י' אחר סמת יותם: את

בשנת חמשים ושנים לעזריה ועזריה מת בקוף כב לו ומלך יותם הכה בשנת שנים לפקח מלך יותם: הו' בנה את סעוד ביתי העליון • הסעוד הזה היה בן בית י' ובן בית המלך כמו סר אינו בד' יואס ויורדו את המלך מבית י' ויבואו דרך סעוד הרצ' בית המלך ומה סאמר כי הוא בנה אותו הוסף בו בנין או כפל ובנהו סהרי ט סלמה בנה סעוד בן ביתו ובית' כמו סאמר ועולתו אסר יעלה בית י': בימים ההם החל י' אחר סמת יותם: את

בארמון בית מלך את ארצו ואת הארץ • וימיתו חמשים מבני גלעד וימיתו: בשנת עשר ליונתם • והיאך היה זה והלא יותם לא מלך לא י' והיאך מוכח לנעשרים ועשרים של פקח שלמו בשנת' לאחז אס כן היה לו לומר בשנת ד' לאחז ואומר בדרך עולם וכי אפשר לו כן אלא שהיתה גזיר גזורה בימי יותם • דבר אחר שרצה הכתוב למנות ליונתם בדרך ולא לאחז בחיים: בשנת שנים לפקח •

בשנת חמשים ושנים לעזריה ועזריה מת בקוף כב לו ומלך יותם הכה בשנת שנים לפקח מלך יותם: הו' בנה את סעוד ביתי העליון • הסעוד הזה היה בן בית י' ובן בית המלך כמו סר אינו בד' יואס ויורדו את המלך מבית י' ויבואו דרך סעוד הרצ' בית המלך ומה סאמר כי הוא בנה אותו הוסף בו בנין או כפל ובנהו סהרי ט סלמה בנה סעוד בן ביתו ובית' כמו סאמר ועולתו אסר יעלה בית י': בימים ההם החל י' אחר סמת יותם: את

ספרה יותם תנינא דדברי חיים: אשר עשה לו ס' עברי. אחזיהו • יהואש • יותם • אחז • אמון: בעיר דוד ד' כס' ד' סביב יוס' וישוב שלמה • וישוב אסא • וישוב יהושפט • וישוב יותם:

ויגלה קיריה. את העם אשר בה הגלה למדינה סעמיה קיר: עד בא. לפני בא המלך מרמטק: ואת מזבח הנחשת ויקרב וגו'. אי אפשר לומר מזבח הנחשת סעמיה משה סהרינגב ואי אפשר לומר מזבח אבנים סעמיה סלמה וקראו בדברי הימים מזבח הנחשת סהרי אי אפשר לקרבו מזבית לזבית אלא אם הורסו והרי פניו את סידרה בימי סלמה לא כסתלקה מעל המזבח עד שבא מנשה וסילקה מהרם את המזבח כמו שמכינו באגרת חלק אין לי לפרש מזבח זה אלא בבירות ומכונות של נחשת סהרי סרכי מזבח והיו אכל המזבח הקדש וכעשה אחז את המזבח לעז סילק את הכיור והקריבו לזר אחר מאת פני הבית שלא להפסיק בין המזבח סעמיה ובין בית יויתן אותה

אכל מזבח הקדש כפול ומצינו ספירטו רבותיו רוגמתו במל סב ויבאו ועמדו אכל מזבח הנחשת מי היה אחר להם התחילו מ ממקו טאמרינ סירח לפני הרי כאן לכלי סיר סל נחשת קראו מזבח: לזכר

רלבג

וינסל את היהודים מאילות. רל סכבר הסליכס וגרסס מסס והוא אילת סכנה פ עזריה כמו סקדס: הקומיס עלי. רל הקומיס עלי: ויגלה קיריה. רל סהגלס העס אשר ברמסק ח אל קיר: ויבן אוריס הכהן. רל ויבנת אוריה הכהן את ס המזבח בעזר סהי בא המלך אחז מרמסק עד סכאסר בא מצאו בכוי ואת מזבח הנחשת אשר לפני יי. רל סזה המזבח סכנה אוריה היה סכזר ס הכהנים עם מזבח ס הנחשת אשר לפני ס סכנה סלמה והיה ס המזבח סהני יותר ק קרוב אל פני ההיכל כלא היה מבין המזבח ומבין בית העס אלא סלא היה מכון לפני הבית אכל אכל ירך ס המזבח ספונה היה ואסר ססמהו לפאת כפון להיוקס עכדיס לצבא הסמל והכוכבים הצפונייס סס היותר חזקים בפעולותיהס כזה העולס לפי מה ססדר סהי מעניכס ולזה תמצא פעל ס הסמס יותר חזק פ במזלות הצפונייס: והנה

רדק

את אילת לארס. סכבר לקחה עזריה מלך יהודה: וינסל את היהודים מאילות. זהו אילת וכך בדברי הימים אילות ופירות וינסל כמו ונסל בויס רבי מפני ענין גירושין וסילוח: וארמית באו אילות. כתיב ארמית לפי סמלך ארס לקחה ועל ידו יטבו הארמית וקרי ארמית בלתי לבני ארס היתה כמו ספירטו למעלה: הקומיס עלי. תואר בפלס טובים: ויגלה קיריה העס אשר בה הגלה אל קיר וקיר היתה מאסור הוא טאמור עמוס הנביא יגלוס ארס קיריה אחר יי: ויקרב המלך על המזבח פועל יזא וזה לבדו מן הקל יזא רל הקריב על המזבח קרבנותיו והעלה עולותיו או יהיה ויקרב פועל טמור כמספטו ויהיה על ס המזבח כמו אל המזבח קרבנו בעצמו אל המזבח והעלה עליו ואת המזבח הנחשת אשר לפני יי. סמוך עם סה היריעה וכמוהו הממלכות כסנן והוא המזבח סעמיה סלמה כמו ס ספירטו בבנין הבית אשר סזה המזבח כן אותועס המזבח אשר לפני יי וסירוס ויקרב מאת פני הבית הקריב זה המזבח ממזבח הנחשת סהיה בעזרה את פני הבית הקריב זה יותר לזר הבית ונתן אותו בין המזב ובין בית יי על ירך המזבח לזר ככון: ויזוהו

בסרח

קדם וב' מל דמל וס' ונה ככפך. כעבותת הגוים דכנשה בדברי הימים. ושארא חועבת כתיבסס וכתרא: יי מלין בקריאה ולא כפך: אולית להון זוגס' שלתך יחן את שלתך אשר שאלת. חטאים ליי לאכל על הדס. ותורני חיל למלחמה דשכואל. להשו' גלים כציס דכפרא. ירפו המיס עד היום הזה. פלאסר וישלח אחאז מלאכים. פליסר יער אלה ישראל. כלו ברב דבלתך מלו. נשו לשוא עריך. ונשו את כלמחם. כישתו יגורו אלים הסורים כי בבית הסורי. השפות את שער הגיא החזיק. קרא אניקראלה. שרית כל אלה אנשי מלחמה בדה. קראים משה ואהרן ככוגני ושמואל בקוראי שמו קראים: מאת פני ה' בקרי' וס' מאת פני יצחק אביו. ויגרש אחס מאת פני פרעה. קרבו שאו את אחיכס מאת פני הבית. ויצא הששן מאת פני יי:

תעבות ט' כתיב כן בליש' בקריאה וס' וילך בדרך מלכי ישראל דאחו לבלכים. וילך בדברי דאחו ודברי הימים. גם כל שרי הכהנים. יען אשר עשה כנשה. ויסר יאשיהו את כל. ונשוב להפר כיצותיך. ואשלח אליכס דירמיה. ויתר דברי יהויקים ותעבותיו. כעבותיהם לכנעי: כל אילין קדמאי העבות כתיבן חס' ל

בן עשרים שנה אחז במלכו וישש- עשרה שנה מלך בירושלם ולא עשה הישר בעיני יהוה אלהיו בדרך אביו: וילך בדרך מלכי ישראל וגם את כנוה עבד באש כתעבות הגוים אשר הוריש יהוה אתם מפני בני ישראל: ויזבח ויקטר בבמות ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן: ואזיעלה רצין מלך ארס ופקח בן רמליהו מלך ישראל ירושלם למלחמה ויצרו על אחז ולא יכלו להלחם: בעת ההיא השיב רצין מלך ארס את אילת לארס וינשל את היהודים מאילות וארומים באו אילות וישבו שם עד היום הזה: וישלח אחז מלאכים אל חגלת פלסר מלך אשור לאמר עבדך ובנך אני עליה והושעני מכף מלך ארס ומכף מלך ישראל ה הקומיס עלי: ויקח אחז את הכסף ואת הזהב הנמצא בית יהודה ובאצרות בית המלך וישלח למלך אשור שחד: וישמע אליו מלך אשור ויעל מלך אשור אל דמשק ויתפשח ויגלה קיריה ואת דעין המית: וילך המלך אחז לקראת חגלת פלסר מלך אשור דמשק וירא את המזבח אשר בדמשק וישלח המלך אחז אל אוריה הכהן את דמות המזבח ואת תבניתו לכל מעשהו: ויבן אוריה הכהן את המזבח ככל אשר שלח המלך אחז מדמשק בן עשה אוריה הכהן עד בוא המלך אחז מדמשק: ויבא המלך מדמשק וירא את המזבח ויקרב המלך על המזבח ויעל עליו: ויקטר את עלתו ואת מנחתו ויסך את גסכו ויזרק את דם השלמים אשר לו על המזבח: ואת המזבח הנהשרת אשר לפני יהוה ויקרב מאת פני הבית מבין המזבח ומבין בית יהודה ויתן אותו על ירך המזבח צפונה:

בר עשרין שנין אחז כד מלך וישש- עשרי שנין מלך בירושלם ולא עבד דכשר קדס יי אלהיו כדוד אבוי: ואזל באורח מלכי ישראל ואף ית בריה אעבר ב בנורא פתועבות עממיה ותרין יי יתהון מן קדס בני ישראל: ודבח ואסיק בוסמין על במתא ועל רמתא ותחת כל אילן עבוף: בכין סליק רצין מלכא דארס ופקח בר רמליה מלכא דישראל לירושלם לאגותא קרבא ויצרו על אחז ולא יכלו לאגותא: בעידנא ההוא אתיב רצין מלכא דארס ית אילת לארס ותרין ית יהודאי מאילת וארמאי אתו לאילת ויתבו תמן עד יומא תרין: ושלח אחז איגדין לות תגלת פלסר מלכא דאשור למימר עבדך ובנך אנא סק ופרוקני מיד מלכא דארס ומיד מלכא דישראל דקמו עלי: וגסיב אחז ית בספא וית דהבא דאישתכח בבית ס מקרשא דיי ובאוצרי בית מלכא ושרר למלכא דאשור שחדא: וקביל מיניה מלכא דאשור וסליק מלכא דאשור על דמשק ואחרה ואגלי עמא דיי בה לקרינא וית דעין קטל: ואזל מלכא אחז לקדסות תגלת פלסר מלכא דאשור לדמשק וחזא ית מדבחא דיי בדמשק ושרר מלכא אחז לות אוריה כהנא ית דמות מדבחא וית טיקוסיה לכל עזבדוהו: ובנא אוריה כהנא ית מדבחא ככל שלח מלכא אחז מדמשק בן עבר אוריה כהנא עד דאתא מלכא אחז מדמשק: ואתא מלכא מדמשק וחזא מלכא ית מדבחא וקריב מלכא על ס מדבחא ואסיק עלותיו: ואסיק ית עלתיה וית סנתתיה ונסך ית נסכיה וזרק ית דם נכסת קורשוא דיי ליה על מדבחא: וית מדבחא ונחשא דיי קדס יי וקריב מן קדס ביתא מבין מדבחא ומבין בית מקרשא דיי ויהב יתיה על ש שידא דמדבחא צפונה:

כלפי חדרון יי מלין לא מסקין ולי זור

ר' בע"ה בסיכ סככניס

סל סל סל

והרמית מלך כתיב וית

כ' לסס יור

סל סל

סל סל

סל סל

סל סל

סל סל

סל סל

סל סל

סל סל

סל סל

סל סל

ויצוהו המלך אחז: פתח בלוי וקרי בלוי והכתוב הוא כמו ותרצו את הילד וענין אחר הוא הכתוב והקרי: על המזבח הגדול. זהו המזבח שעשה ואמר סיהיה הוא עקר ומזבח יי' כטפל לו וזהו שאמר יהיה לי לבקר כלומר לפעמים כשארצה לבקרו ולהעלות עליו: את המסגרות המכונות. סמוך עם הא הידיעה

כמו המזבח הנחשת ופירו' קצץ המסגרות המכונות שהיו סוגרות הכיורות בתוכן וקצץ אותן מסגרות והסיר הכיורות וכן הים הוריד מעל הבק הנחש ונתן אותו על מרצפת אבנים וכן הכיור נתן על מרצפת אבנים ובהאמר את הכיור הוא טס כלל כי עשרה כיורות היו ואחר שאמר המסגרות המכונות דעכו כי על הכיור אמר כי אם לא היה המזבח אחר לבדו לא היה אולם המזבח כי אם המכונה וכל זה שעשה לא עשה אלא דרך בזיון והענין כמו שעשה מן המזבח כי וכן סכבה את הכיורות וכמו שסגר דלתות בית יי' כדי שלא יכנס טס אדם להקריב ועשה מזבח בכל פנה בירושלם כמו שאמר בדה ומתחלה טס המזבח מעשה לפני מזבח יי' ועשה אותו עקר ומזבח יי' טפל לו וכאשר הכעיס עדר הפסחית כלי בית האלהים וסגר הדלתות שלא יכנס אדם טס: אשר תחתיה. זכר הים בלשון נקבה ובשאר מקומו לשון זכר: מרצפת אבנים. כמו רצפת בהט ושם וקרק' ההיכל לא היה מרצפת אבנים כי אם מצופה זהב היה מרוקע על נקרים של ארז אלא מרצפת אבנים רל שהוא עשה להם מרצפות אבנים במקום המכונות: ואת מיסך השבת כתיב בלוי וקרי בלוי ואחר הוא ושרטו יסך מענין סך שנים פרמי' וענין אחר וית' טיקום שבתא ובמקנת כסא אית' טקס מרבחא רשבת' וענין בתי' טעמו לאכפי המסמר לחסות תחתיו ובסמכו אותו למבט כראה כי למסמר ה יושב עמו סהיה יושב בשבת והיו פנוים מן העבודה מאותו היום והיו יושבין טס עד פנות

היום שהיו הולכים להם ולא אמר מה עשה בו אבל כראה טקסר אותו את מבוא המלך החיכונה. מלעיל והלא נוספת כהא השערה החרדה והוא סמוך למה שאמר שהוריד הכיור והים כן הוריד זה המסך יוסתר אותו: והוא כמו החצון והיסק מבוא ביתו שהיה מחוץ הסב אותו בית יי' ולא היו ככנסין בו אלא דרך בית יי' להסגור בו מפני מלך אשור: בשבת שנים עשרה. והלא מלך בשבת ארבע לאחז לפי החשבון כמו שכתבנו למעלה ואמר בסדר עולם שני למדרו אבל הוא מלך משבת ארבע לאחז עד שבת טס לחזקיהו ובשבת יי' לאחז שהיה שבת שמה להושיע מרד במלך אשור ומשנה שמרד בה עד סוף מלכותו טס שנים: רק לא כמלכי ישראל אשר היו לשנים. אמר שהעביר כל אותן פרדסאות שהושב ירבעם כן כבט על התחומין שלא לעלות ירושלם ואמר כי בטו באב בטל אותן פרדסאות לפיכך היו ישראל עשין טט בטו באב: ועל

היום שהיו הולכים להם ולא אמר מה עשה בו אבל כראה טקסר אותו את מבוא המלך החיכונה. מלעיל והלא נוספת כהא השערה החרדה והוא סמוך למה שאמר שהוריד הכיור והים כן הוריד זה המסך יוסתר אותו: והוא כמו החצון והיסק מבוא ביתו שהיה מחוץ הסב אותו בית יי' ולא היו ככנסין בו אלא דרך בית יי' להסגור בו מפני מלך אשור: בשבת שנים עשרה. והלא מלך בשבת ארבע לאחז לפי החשבון כמו שכתבנו למעלה ואמר בסדר עולם שני למדרו אבל הוא מלך משבת ארבע לאחז עד שבת טס לחזקיהו ובשבת יי' לאחז שהיה שבת שמה להושיע מרד במלך אשור ומשנה שמרד בה עד סוף מלכותו טס שנים: רק לא כמלכי ישראל אשר היו לשנים. אמר שהעביר כל אותן פרדסאות שהושב ירבעם כן כבט על התחומין שלא לעלות ירושלם ואמר כי בטו באב בטל אותן פרדסאות לפיכך היו ישראל עשין טט בטו באב: ועל

היום שהיו הולכים להם ולא אמר מה עשה בו אבל כראה טקסר אותו את מבוא המלך החיכונה. מלעיל והלא נוספת כהא השערה החרדה והוא סמוך למה שאמר שהוריד הכיור והים כן הוריד זה המסך יוסתר אותו: והוא כמו החצון והיסק מבוא ביתו שהיה מחוץ הסב אותו בית יי' ולא היו ככנסין בו אלא דרך בית יי' להסגור בו מפני מלך אשור: בשבת שנים עשרה. והלא מלך בשבת ארבע לאחז לפי החשבון כמו שכתבנו למעלה ואמר בסדר עולם שני למדרו אבל הוא מלך משבת ארבע לאחז עד שבת טס לחזקיהו ובשבת יי' לאחז שהיה שבת שמה להושיע מרד במלך אשור ומשנה שמרד בה עד סוף מלכותו טס שנים: רק לא כמלכי ישראל אשר היו לשנים. אמר שהעביר כל אותן פרדסאות שהושב ירבעם כן כבט על התחומין שלא לעלות ירושלם ואמר כי בטו באב בטל אותן פרדסאות לפיכך היו ישראל עשין טט בטו באב: ועל

היום שהיו הולכים להם ולא אמר מה עשה בו אבל כראה טקסר אותו את מבוא המלך החיכונה. מלעיל והלא נוספת כהא השערה החרדה והוא סמוך למה שאמר שהוריד הכיור והים כן הוריד זה המסך יוסתר אותו: והוא כמו החצון והיסק מבוא ביתו שהיה מחוץ הסב אותו בית יי' ולא היו ככנסין בו אלא דרך בית יי' להסגור בו מפני מלך אשור: בשבת שנים עשרה. והלא מלך בשבת ארבע לאחז לפי החשבון כמו שכתבנו למעלה ואמר בסדר עולם שני למדרו אבל הוא מלך משבת ארבע לאחז עד שבת טס לחזקיהו ובשבת יי' לאחז שהיה שבת שמה להושיע מרד במלך אשור ומשנה שמרד בה עד סוף מלכותו טס שנים: רק לא כמלכי ישראל אשר היו לשנים. אמר שהעביר כל אותן פרדסאות שהושב ירבעם כן כבט על התחומין שלא לעלות ירושלם ואמר כי בטו באב בטל אותן פרדסאות לפיכך היו ישראל עשין טט בטו באב: ועל

לכקר. לפרקים לכשיעלה בלבו לבקרו: את המסגרות המכונות. איטכאלות סחמכות עשויות עליהם כמו שנאמר וזה מעשה המכונות מסגרות להם: מוסך השבת. גבאלה עשו לו לכל שבת תחתיו בעזרה ביום השבת: ואת מבוא בית המלך. שהיה באו מביתו לבית יי' דרך החוץ הסב אותו במקום הנכנס מפני

המלך אשור טלא ו יחמוד אותם הכלים וגם את המבוא הסב סמא יטורך להחבא ויטרח בהצנעי בשבת שתי עשרה לאחז וגו' אי אפשר לומר שמלך הושיע בשבת יי' לאחז שהרי בשבת ד לאחז הרג את פקח ומלך תחתיו וכשתבדוק ב בשנות פקח תמצא כן וגם אי אפשר לומר מלך מלך אלא תשע שנים שהרי מלך מסבת ארבע לאחז עד שבת טס לחזקיהו שכלכדה סומרון הרי יותר מטס עשר שנה ומה תלמוד לומר ט שנים משמרר במלך אשור כך שנים בקדר עולם ואי אפשר לומר שכתב יי' לאחז התחיל למרד טס כן תמצא את שני מרדו חמש שנים בימי אחז וטס שנים בימי חזקיהו הרי אחת ע עשרה וכאן הוא אומר תשע לא הוזכר שבת שתי עשר לאחז אלא לענין מקרא טס א אחזיו עליו עלה ס סלמכאסר וגו' שכתב יי' לאחז עלה סחריב יי על הושיע והגלה לאותן סבצבר הידרן וכך ט סכיב בקדר עולם ו ומקרא כתוב ברברי הימים ויער אהי ישראל את רוח פול מלך אשור ויגלס לראובני ולגרי ולא פירש באיזה זמן

וכאן פירש שכתב יי' לאחז היה טס גלית וגלועסר השבטים בשבת עשרה לפקח כמו שכתוב למעלה וידך את מלך אשור את עיון ואת רן ואת ארץ נפתלי ויגלס אשורה וזה היה שבת הארבע לאחז שהם שמונה שנים ובא עליהם שבת יי' לאחז והגלה לראובני ולגרי וכשראה הושיע בן אלה מרד בו וסלח מלאכים אל סוף מלך מצרים שהם שמונה שנים ובא וצר על סומרון וכלכדה לרץ טלס שנים וגלו כולן וזהו שאמר כעת הראשון סהיקל ארצה זבולון ארצה נפתלי הקל אף בשכנייה טלא הגלה אלא שני השבטים אבל האחרון הכבד טיאט את הכל כזה שהוא מכבד את הבית ומכל מקל לפי החשבון שכתב כאן את מינין שני מרדו תשע שנים לא מרד בו עד שבת יי' לאחז שהרי אחז מלך טס עשרה טלס שנים טל אחז היה המרד וטס שנים בימי חזקיהו: רק לא כמלכי ישראל. שביטל פרדסאות טס שני מימי ירבעם על הדרכים לסמור טלא יעלוי ישראל לרגל וזה בטלן לפי טגלועבלי הזהב כבד בטתי גלית בגלות ראשונה וידך את עיון ואת רן הגלה עגל סומרון ובשכנייה כטגלו ראובן וגר כטל עגל שכתב אל לקיים מה שנאמר גס אותו לאשור ויבול ולפי טכטלו פרדסאות והם נכטנו מלעלות לרגל לפיכך כחתם גור דינס לגלות בימינו טש כטטיו תלוהקללה במלכיהם ועתה לא היה במי לתלותוהו טאל הוטס כן בארי כי עתה הזנית אפרים כטמא ישראל עתה נגלית רעתכם י

בשנת שנים עשרה לאחז מלך יהודה מלך הושע בן אלה בשמרון על ישראל תשע שנים: ויעש הרע בעיני יהודה וקלא כמלכי ישראל אשר היו לפניו:

בשנת שנים עשרה לאחז מלך יהודה מלך הושע בן אלה בשמרון על ישראל תשע שנים: ויעש הרע בעיני יהודה וקלא כמלכי ישראל אשר היו לפניו: וזהו שכתב יי' לאחז שהיה שבת שמה להושיע מרד במלך אשור ומשנה שמרד בה עד סוף מלכותו טס שנים: רק לא כמלכי ישראל אשר היו לשנים. אמר שהעביר כל אותן פרדסאות שהושב ירבעם כן כבט על התחומין שלא לעלות ירושלם ואמר כי בטו באב בטל אותן פרדסאות לפיכך היו ישראל עשין טט בטו באב: ועל

בשנת שנים עשרה לאחז מלך יהודה מלך הושע בן אלה בשמרון על ישראל תשע שנים: ויעש הרע בעיני יהודה וקלא כמלכי ישראל אשר היו לפניו: וזהו שכתב יי' לאחז שהיה שבת שמה להושיע מרד במלך אשור ומשנה שמרד בה עד סוף מלכותו טס שנים: רק לא כמלכי ישראל אשר היו לשנים. אמר שהעביר כל אותן פרדסאות שהושב ירבעם כן כבט על התחומין שלא לעלות ירושלם ואמר כי בטו באב בטל אותן פרדסאות לפיכך היו ישראל עשין טט בטו באב: ועל

ויצוהו המלך אחז: פתח בלוי וקרי בלוי והכתוב הוא כמו ותרצו את הילד וענין אחר הוא הכתוב והקרי: על המזבח הגדול. זהו המזבח שעשה ואמר סיהיה הוא עקר ומזבח יי' כטפל לו וזהו שאמר יהיה לי לבקר כלומר לפעמים כשארצה לבקרו ולהעלות עליו: את המסגרות המכונות. סמוך עם הא הידיעה כמו המזבח הנחשת ופירו' קצץ המסגרות המכונות שהיו סוגרות הכיורות בתוכן וקצץ אותן מסגרות והסיר הכיורות וכן הים הוריד מעל הבק הנחש ונתן אותו על מרצפת אבנים וכן הכיור נתן על מרצפת אבנים ובהאמר את הכיור הוא טס כלל כי עשרה כיורות היו ואחר שאמר המסגרות המכונות דעכו כי על הכיור אמר כי אם לא היה המזבח אחר לבדו לא היה אולם המזבח כי אם המכונה וכל זה שעשה לא עשה אלא דרך בזיון והענין כמו שעשה מן המזבח כי וכן סכבה את הכיורות וכמו שסגר דלתות בית יי' כדי שלא יכנס טס אדם להקריב ועשה מזבח בכל פנה בירושלם כמו שאמר בדה ומתחלה טס המזבח מעשה לפני מזבח יי' ועשה אותו עקר ומזבח יי' טפל לו וכאשר הכעיס עדר הפסחית כלי בית האלהים וסגר הדלתות שלא יכנס אדם טס: אשר תחתיה. זכר הים בלשון נקבה ובשאר מקומו לשון זכר: מרצפת אבנים. כמו רצפת בהט ושם וקרק' ההיכל לא היה מרצפת אבנים כי אם מצופה זהב היה מרוקע על נקרים של ארז אלא מרצפת אבנים רל שהוא עשה להם מרצפות אבנים במקום המכונות: ואת מיסך השבת כתיב בלוי וקרי בלוי ואחר הוא ושרטו יסך מענין סך שנים פרמי' וענין אחר וית' טיקום שבתא ובמקנת כסא אית' טקס מרבחא רשבת' וענין בתי' טעמו לאכפי המסמר לחסות תחתיו ובסמכו אותו למבט כראה כי למסמר ה יושב עמו סהיה יושב בשבת והיו פנוים מן העבודה מאותו היום והיו יושבין טס עד פנות

רלבב

וימאסו את חקיו ואת בריתו. זה כל עדות כי הם עשו מה שזכר ה' שאל יעשוהו ויבא עליהם אלו הקלות שאלו עליהם ולקוף הענין ישליכם אל ארץ אחרת כיום הזה ולזכר זכרם בן מה עשו כל מצות ה' כמו שזכרם בלבותם הקלות: ואת עדותיו אשר העיד בם. הנה קרא עדותמה שהיה בתורה על דרך העדות להעיד כפלאו המס ית לישראל כמו פסח וסוכות שהם עדות על יציאת מצרים וקדושת בכור בהמה טהורה ופריה בכור אדם ופטר חמור שהם עדות למצות בכורות וקרא עדות בם כן מה שהעיד בהם ה' בתורה את המעשים ואת הארץ שאל יעברו על בריתו ויבאו להם אלו הקלות עד השמירו אותם וקרא עדות בם כן מה שאלו בתורה מהפסוקים אשר הם עדות על מי שיעבור על דבר המס

רדק

ותמכרו. כבר פירסמו בפסוק יצא התמכר ל: רדק מנע יהודה לבדו. ופסוקו במינן מכל לו וכלל עמו: וידא. כן כתוב וקרי וידא והכתובי מן המכרים ליום רע שזכרם מכרים ופלי הרחיק מאחרי ילדתיסל והקרי ידוע: ויטב בערי שמרון. ולא אמר בשמרון ובעריסל וכן אמר וירשו את שמרון ויטבו בעריה כי שמרון החריבה מלך אסור עד היסוד כמו שכתב עליה מיכ' המורשתי ושמתי שמרון לעי ה' הסדה למנועי כרם: אשר הגלית. היתעתי וטלטלתי כי פעמים יאמר לשון גלות זולת ה' הפסוק וכלה מחת: אחד

רשי

ס' עבליס. בבית אל וברן: את העבלי יצא מסמה בעלי ותמכרו. מכרו עמנו לכך ויקרים מעל פניו. שכלום הוסע בן חלה: ויגל ישראל. זה נקוד בחירק שהוא לשון גלה ואינו ל' למון הגלה: לא יראו את י' אף על פי שהגויס עובדי ע' הם יראים מפניו וקרו ל' אלהא דאלהים כענין שזכר ושמני כ נורא בגויס ואלו לא יראו כי יאמרו אילו היתה בו יראה לא נתן עמו לגלות: אבר

מסרה

ותחפנס: חצר ק' מרחק' אנחנו ק' ובתחפנס ק': בתחלת ו' בקריא וס' וזס חתנו בימי קציר תחלת כתיב. ויה בתחלת שבתם שם. בתחלת עלו הלךש באובית לחם בתחלת קציר שעדים: בתחלת תחנוניק יצא דבר. בתחלת מלכותו כתבו ששנה על: מביתם ג' חס' וס' מל וס' וישראל בם את האריות אף ידע חרעו כי אם מביתם אהם אהי. והקרב לשחת נפשו וחיתו למביתם. ידע חרעו חס'

עדותיו הפקין ילד בליש' וס' נכסר בספר' חלקא ריש סימן ב': אשירה ג' בול בליש' וס' וואשירום תנדעון. ויעשו אשירה ושתחו לבל עבא' ונתשהי אשירי: וידא קריאן חולא כתיב וס' העיר ויה ישיעיהו דמלכים. וידא כי קרע ישראל. אני אם טוב ואם רע בקול'. והחפנס גם בני נף

וימאסו את חקיו ואת בריתו אשר ברת את אבותם ואת עדותיו אשר העיד בם וילכו אחרי ההבל והכלו ואחרי הגוים אשר סביבתם אשר צוה יהוה אתם לבלתי עשות בהם: ויעזבו את כל מצות יהוה אלהיהם ויעשו להם מסכה שנים עגלים ויעשו אשירה ושתחו לבל עבא השמים ויעבדו את הפעל ויעבדו את בנייהם ואת בנותיהם באש ויקסמו קסמים וינחשו וירממוכו לעשות הרע בעיני יהוה להכעיסו: ויתאנף יהוה מאד בישראל ויסרם מעל פניו לאנשאר רק שבט יהודה לבדו: גם יהודה לא שמר את מצות יהוה אלהיהם וילכו בחקורת ישראל אשר עשו: וימאס יהוה בכל זרע ישראל ויענם ויתנם ביד ששים עד אשר השליכם מפניו: כי קרע ישראל מעל בית דוד וימליכו את ירבעם בן נבט וידא ירבעם את ישראל מאחרי יהוה והחטיאם חטאה גדולה: וילכו בני ישראל בכל חטאות ירבעם אשר עשה לא סרו ממנה: עד אשר הסיר יהוה את ישראל מעל פניו באשר דבר ביד כל עבדיו ה הנביאים ויגל ישראל מעל אדמתו אשורה עד היום הזה: ויבא מלך אשור מכלל ומכותה ומעוא ומחמת וספרוים וישב בערי שמרון תחת בני ישראל וירשו את שמרון וישבו בעריה: ויהי בתחלת שבתם שם לא יראו את יהוה וישלח יהוה בהם את האריות ויהיו הרגים בהם: ויאמרו למלך אשור לאמר הגוים אשר הגלית ותושב בערי שמרון לא ידעו את משפט אלהי הארץ וישלח בם את האריות והנם ממיתים אותם באשור אינם ידעים את משפט אלהי הארץ:

וידא ב' וחס' ויקרי דוד מעלי וס' אחר ל' חס'

ותחפנס ח

דליבנ

עד היום הזה. לפיכך היום הזה הם עושים על ישראל פי
ישראל אשר בלו לא טבו בלוחם מן דרכם הרעה ועד היום הזה עושים במקום
אשר בלו טב כמשפטים הראשונים שהיו עושים בשמרון אינם יראו את יי שלא לעבור
על כי הם טב עוברים על בלוחם ולא יראו את יי כי היראה היא לעבור את יי לברך

כמו שאמר להם יהושע ועתה
יראו את יי ועברו אותו בתמים
ובאמת והקידו את אלהים אשר
עברו אבותיכם בעבר הנהר
ובמזרים וכן אמר להם שמואל
אך יראו את יי ועברתם אותו
באמת ואינם עושים בחקותם
וכמשפטים ריק כחקות הגוים
וכמשפטיהם ואינם עושים כתורה
וכמצוה אט' זאת בני יעקב
ומה שאמר אשר טב שמו ישראל
כי אז כשאמר יעקב לבניו הקירו
את אלהי הנכר אשר בתוככם
והטירו והחליכו שמלותיכם אז
נראה אליו ויראה לו ישראל יהיה
סמך ולפי אחרון יהיה פי אינם
יראים את יי על הגוי אפסי שאל
את יי היו יראים לא היו יראו את
יי בלב שלם כי אם מפחד הארץ
לפי יראו אותם גרי ארץ ואמ'
כמשפטים הראשונים היו עושים
פי' כמשפטים הראשונים שהיו
עושים בארצם כן היו עושים ולא
היו עושים כחוקתם וכמשפטים
וכתורה אשר זכר יי שהיה ע'
עליהם לקבל הכל כיון שכתבירו
ולא קבלו והיה להם לקבל ה'
התורה כתורה וכמצוה אט' זאת
יי את בני יעקב וכל הענין וכיון
שראו הגוי הלאה כי ישראל גלומם
לפי שלא עשו כחור וכמצוה אשר
זכר יי אותה להם ללמוד ולעשות
כתורה וכמצוה ולא עשו כן והפי'
הראשון ככונן בעיני כי אם
כמשפטים הראשון. לא שמעו
כבאים המוכחים אותם והם
עושים אחר התוכחה כמו לפני
התוכחה: והיבטתם על
להושיעם אלה. שבת שלם
למרדכי כמו שפירשנו: וכתב
כחם הנחשת. יש מרזל שאמרו
שוחק וזורה לרוח כי היה אסור
בהנאה ומהם אמרו כי לא היה
אסור בהנאה כי משה רבינו ע"ה
מש' ופעם אותו שבעה לך שרף
מש' שבעה בדים אותו לא היו
יכולים לאסור כי אין אדם אסור
דבר שאינו שלו וברין הוא כמי ר'
דכתוב לא הוה צריך אלא כיון
דחזא חזקיה דקא טעו ישראל ב'
בתריה עמד וכתבו: כי עדי הימ'
ההמה היו בני ישראל מקטורים
לו. מעת שהרעו מלכי יהודה
וטעו ישראל אח' על עד הימי ההמה
סמך חזקיהו היו בני ישראל מ'
מקטרי לו כיון שמצאו כתו וראה
אותו וחייו חושבים כי טוב הוא
להיות אמצעי ולעבור אותו והיה
מונח ממות משה זה הנחש

לזכרון הנס כמו שנכתב המן ואסא ויהושפט שלא בערוהו כאשר בערו שאר העו'
מפני שלא מצאו כשנלכו שהיו עוברים ומקטרי לזה הנחש והיו מביאי אותו לזכרון
הנס וחזקיהו ראה לבצר אותו כשבער העו' כי בימי אביו היו עוברים לו כמו לעו'
אעפ' שהטובים היו זכרי בו הם אמר טוב לבצר אותו וישבח הם מלהיחיו וטעו
בני ישראל היום אז מחר אחריו רבו זל אמרו אפסר בא אסא ולא בערו בא יהושפט
ולא בערו ולא כל עו' שבארץ יהודה אסא ויהושפט בערום אלא מקום הכינוי לו
אבותיו להתגבר בו: ויקרא לו נחשתן. דרך בזיון כלומר אינו אלא נחשת מה כח יש
בו להרע ולהטיב בעת שכתבו קרא לו כן אמ' להם לישראל איך יעלה בלב אדם כי זה
יוציל כי אינו אלא נחשת ונחשת הכון להקטין כ"ד האמין וי' כן אישון שבתון
וית' והווקרן ליה נחשתן כלומר ישראל שהיו עוברים אותו היו קורין אותו נחשתן:
ואמר

אינם יראים את יי. וראה עליהם כמשפטי ישראל ואף על פי שכתבירו מיראת
האריות אין יראתם את יי וראה עליהם כמו שמפרש והולך שאינם עוסקים בתורה
ובמצות אשר זכר יי את בני יעקב ואינם עושים כחוקתם וכמשפטים שהיה עליהם
לעשות משכתבירו אלא כמו שהורם הכהן שהיה מן השומרונים שהיו עוברים עו':

ויכרת אותם ברית
כשכתב להם תור' בהר
סיני: בשבת שלם
למרדכי על הושע:
ויקל לו נחשתן. לשון
בזיון כלומר מה צורך
בזה אינו אלא נחש כ'
נחשת: יסכל

עד היום הזה הם עושים כמשפטים
הראשונים אינם יראים את יי וראים
עושים כחוקתם וכמשפטים
וכתורה וכמצוה אשר צוה יהוה את
בני יעקב אשר שם שמו ישראל:
ויכרת יהוה אתם ברית ויעזם לאמר
לא תיראו אלהים אחרים ולא
תשתחוו להם ולא תעבדום ולא
תזבחו להם: כי אם את יהוה
אשר העלה אתכם מארץ מצרים
בכח גדול ובזרוע נטויה אתו תיראו
ולו תשתחוו ולו תזבחו: ואת
החקים ואת המשפטים והתורה
והמצוה אשר כתב לכם תשמרון
לעשות כל הימים ולא תיראו
אלהים אחרים: והברית אשר
ברתי אתכם לא תשכחו ולא תיראו
אלהים אחרים: כי אם את יהוה
אלהיכם תיראו והוא יציל אתכם
מירכל איביכם: ולא שמעו כי
אם כמשפטים הראשון הם עושים:
ויהיו הגוים האלה יראים את יהוה
ואת פסיליהם היו עבדים גם
בניהם ובני בניהם כאשר עשו
אבותם הם עושים עד היום הזה:

ויהי בשנת שלש
להושע בן אלהי מלך ישראל מלך
חזקיה בן אחז מלך יהודה: בן
עשרים וחמש שנה היה במלכו
ועשרים ותשע שנה מלך בירושלם
ושם אמו אבי בת זכריה:
ויעש הישר בעיני יהוה בכל אשר
עשה דוד אביו: הוא הסיר את
הבמות ושבר את המצבת וברר
את האשרה וכתת נחש הנחשת
אשר עשה משה כי עד הימים
ההמה היו בני ישראל מקטרים
לו ויקרא לו נחשתן:

בעיני ככל אשר עשה דוד אביו. הכה בזה הוסף על דוד כי הוא לא חטא אך
עשה תמיד הישר בעיני יי ודוד חטא על דבר אוריה: הוא הסיר את הבמות: הם
מנעו להקריב בהם לטי' אשר לא סרו בימי מלכי יהודה הראשונים: ושבר המצבות.
כי התורה אמר' לא תקים לך מצבה ואעפ' שהיא לטי' כס' כשהיתה לטס עו' כמו
שאחשוב שהיה הענין באלו המצבות: היו בני ישראל מקטרים לו. הכה חטבו
סתיה לנאת הצורה מדרגה אלהית מפני שעשה משה וזיה כל הנסוך וראה
אותו וחייו חושבים כי טוב הוא להיות אמצעי ולעבור אותו והיה
מונח ממות משה זה הנחש

לזכרון הנס כמו שנכתב המן ואסא ויהושפט שלא בערוהו כאשר בערו שאר העו'
מפני שלא מצאו כשנלכו שהיו עוברים ומקטרי לזה הנחש והיו מביאי אותו לזכרון
הנס וחזקיהו ראה לבצר אותו כשבער העו' כי בימי אביו היו עוברים לו כמו לעו'
אעפ' שהטובים היו זכרי בו הם אמר טוב לבצר אותו וישבח הם מלהיחיו וטעו
בני ישראל היום אז מחר אחריו רבו זל אמרו אפסר בא אסא ולא בערו בא יהושפט
ולא בערו ולא כל עו' שבארץ יהודה אסא ויהושפט בערום אלא מקום הכינוי לו
אבותיו להתגבר בו: ויקרא לו נחשתן. דרך בזיון כלומר אינו אלא נחשת מה כח יש
בו להרע ולהטיב בעת שכתבו קרא לו כן אמ' להם לישראל איך יעלה בלב אדם כי זה
יוציל כי אינו אלא נחשת ונחשת הכון להקטין כ"ד האמין וי' כן אישון שבתון
וית' והווקרן ליה נחשתן כלומר ישראל שהיו עוברים אותו היו קורין אותו נחשתן:
ואמר

רלבב

עד היום הזה הם
עושים כמשפטים
הראשונים. רל'
הנשארים הם ישראל
כי לא הגלו כלם כמו
סירא מהספור אשר
בענין חזקיה טעלה
למה שכתב פס':
תשמרון לעשות כל
הימים. זה לאות
שהתורה נתנה לעשות
מצותיה כל הימים לא
סתת' באחרת כמו
שכתבו אנשים חלילה
חלילה: ולא שמעו כי
אם כמשפט הראשון
הם עושים. רל' כי ישראל
לא שמעו לקור מעבול
זרה ולזה מצא פס'
יאשיה כהני הבמות:
ויהיו הגוי האלה יראים
את יי ידמה שאמר
שלא שמעו אלו הגוים
לקול הכהן אך ה'
הרכיבו בין שתי ה'
האמונות ולזה הוא
מבואר שלא היו יראו
את יי שאם היו יראים
עבודה זרה ולזה לא
נחשטו לגרים אמתיים
כי הגרים האמתיים
הם כמו ישראלים כי
הם לא קבלו עליהם
לקיים התורה אך עם
עבודת אלהיהם ולזה
הם מסוללים מיראת
הטויהות במדרגת
ישראל כי הישר אף
על פי שחוטא זכו לו
אבותיו שיהיה מוטל
אך הגר לא יהיה גר
אם לא יקבל עליו כל
מצוות התורה כי ה'
התורה הזאת בלתי מ'
קבלת תוספת וגרעון
כמו שזכר במקומות
מהתורה: ויעש היס'

חזקיהו
ל' כס' וכל
חזקיהו בנח

ואמר היו לפניי ר' לחוץ מדרך ושלמה אב' בצאר מלכי יהודה אשר היו לפניו אעפ' שהיו בהם מלכים טובים והם אסא ויהושפט ויהואחז אב' ימי יהורם ועזריה ויהואחז היה בהם עשמה הישר בעיניי' כמוהו שהיה אחר עליו ככל אשר עשה דוד אביו יסכיל יצליח וימרוד במלך אסור לבי שאחז אביו היה עובדו אמר כי מרד בו ולא עבדו שבתח' באל לבדו ממגדל כוזרים עד עיר מבצר ממגדל עצומים בו הסומרי' ויתמגדל תקוף עד קרוץ כריכ' מקצה שלש שנים מתחלת שנה שלשית וכמוהו מתקן שבע שנים תשלחו איש את עבדיו כח מתקן שבע שנים תעשה שמטה להשמטת קרקע עולמלוח עבדים כי הוא עלה בשנה הרביעית לחזקיהו היא שנת מביעית להושב

והיה י' ו' סימן במסר בזכריה סימן יד: וילכדה בקריאה וסי' ילכו בני מביד כן מנשה. הארב קס מזדה.
יעבר יהושע דמלכיש. ועל יהושע מעגלונה. וילכדה מקצה שלש. ב' מנהון חס' קדמא ובתרא: לבישה

רמי

וסכיל, יכלוח :
 קצץ. את הדלתות
 מהיו של זהב : ואת
 האומנו' תירגם יוכתן
 ויתסקופיח איסקופו' :
 את

דל'בנ

בכל מלכי יהודה ואם
היו לפניו • הנה הוּיָה
אשר במלת ואשר
מושכת הב"ת אשר
במלת בכל והרצון בו
בכל מלכי יהודה ו
ובאם היו לפניו ואולם
אמ' זה כי אפידוד לא
היה כמוהו כי ה' חטא
וזה לא חטא אך עשה
הישר בעיני ה' :

וירבה ב' לא קר
מאחריו הנה הדבוק
ב' הוא ההטבה
וההליכה בדרכיו
ומאחר לא קר מאחריו
מעד שלא חטא בדבר
: והיה י' עמו : זה היה
מהש' במול ופלי ישרו
: בכל אשר יצא יסכיל
ר'ל בכל אשר יצא יצליח
: וימרוד במלך אשר
ולא עברו 'לפי טאביו
אחז עשה עמו עבד
לו כאמר עבדך ובכך
אבי זכר כי הוא מרד
בבוכר נכר וענין ה
המרד הוא סלף עבדו
: ממגל נכזר' עד עיר
מבצר . ר'ל סלף נסאר
בהם מקו' סלף הוכה
מקטו' ועד גדול והיות'
קטן ה' מגרל הנכזר'
ר'ל הסומרים פשוטין
מחוץ לעיר לשמור פ'
פירות העדה והכרמי'
אשר טביבו : קצץ
חזקיהו את דלתו' היכל
י' . ר'ל לקחת מהם
הזהב אשר הם מצופות
ממנו : ואת האומנות
הם עמורים מצופים
זהב או אסקופו' העמר
התחתונות והעליונות
בתעלת

בִּיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּטַח וְאַחֲרָיו
לֹא הָיָה כְּמֹהוּ כָּל מַלְכֵי יְהוּדָה
וְאֲשֶׁר הָיוּ לִפְנָיו : וַיִּדְבֹּק בִּיהוָה לֹא
סָר מֵאַחֲרָיו וַיִּשְׁמֹר מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר־
צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה : וְהָיָה יְהוָה
עִמּוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר יֵצֵא יִשְׂכִּיל וַיִּמְרֹד
בַּמֶּלֶךְ אֲשׁוּר וְלֹא עָבְדוּ : הוּא הִבֵּה
אֶת פְּלִשְׁתִּים עַד־עֵזָה וְאֶת גְּבוּלֶיהָ
מִמִּגְדַּל בּוּצְרִים עַד־עִיר מִבְּצָר :

וַיְהִי בַשָּׁנָה הָרְבִיעִית לְמֶלֶךְ חֲזַקְיָהוּ
הָיָה הַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית לְהוֹשַׁע בֶּן-
אֱלָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עָלָה שְׁלֹמֹנָאֶסֶר
מֶלֶךְ אַשּׁוּר עַל-שָׁמְרוֹן וַיַּצַּר עָלֶיהָ׃
וַיִּלְכְּדֵהָ מִקְצֵה שְׁלֹשׁ שָׁנִים בַּשָּׁנָה-
שִׁשִּׁי לְחֲזַקְיָהוּ הָיָה שָׁנָה תִשְׁעָה לְהוֹשַׁע
מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נִלְכְּדָה שָׁמְרוֹן׃ וַיּוֹגֵל
מֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת-יִשְׂרָאֵל אֲשׁוּרֵיהָ
וַיִּנְחֵם בַּחֲלָח וּבַחֲבוּר נָהָר גּוֹזֵן וְעָרֵי
מְדִי׃ עַל יֹאשֶׁר לֹא-שָׁמְעוּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וַיַּעֲבְדוּ אֲתָר בְּרִיתוֹ
אֲתָר כָּל-אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד יְהוָה
וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא עָשׂוּ׃

וּבְאֶרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמֶלֶךְ
חִזְקִיָּהוּ עָלָה סִנְחָרִיב מֶלֶךְ-אַשּׁוּר
עַל כָּל-עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת וַיִּתְּפָשֶׁם
וַיִּשְׁלַח חִזְקִיָּה מֶלֶךְ-יְהוּדָה
אֶל-מֶלֶךְ-אַשּׁוּר לֵכִישָׁה לֵאמֹר
חָטָאתִי שׁוּב מֵעָלַי אֵת אֲשֶׁר-תָּתַן
עָלַי אֲשָׁא וַיִּשָּׂם מֶלֶךְ-אַשּׁוּר עַל-
חִזְקִיָּה מֶלֶךְ-יְהוּדָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת בָּכָר
בְּסֹף יִשְׂרָאֵלִים בְּכָר וְזָב:
חִזְקִיָּה אֶת-כָּל-הַבְּסָף הַנִּמְצָא בֵּית-
יְהוָה וּבְאֻצְרוֹת בֵּית הַמֶּלֶךְ:
בָּעֵת הַהִיא קִצְץ׃ חִזְקִיָּה אֶת-
דְּלָתוֹת הַיָּבֵל יְהוָה וְאֵת הָאֲמֹנֹת
אֲשֶׁר צִפָּה חִזְקִיָּה מֶלֶךְ-יְהוּדָה וַיִּתְּנֵם
לְמֶלֶךְ אֲשּׁוּר:

בְּמִימְרָם דָּוִי אֱלֹהֵם דִּישְׁרָאֵל
אֲתַרְחִיץ וּבְתַרְחִיץ לֹא תָהוּ פִתְיָה
בְּכָל מַלְכֵי דְבֵית יְהוּדָה וְדָהוּ
קְדָמוּהוּ וְאֶדְבֵּק בְּדַחְלָתָא
דִּי לֹא סְטָא מִבְּתַר פּוֹלְתֵינָהּ וְנִסְר
פְּקוּדוּהִי דְפִקֵּיד יִית מִשְׁתָּהּ

וְהָיָה מִיִּמְרָא דִּיּוּ בִסְעָדִיהּ בְּכָל
אַחֵר דְּנָפִיק מִצֶּלַח וּמִרִיר בְּמַלְכָּא
דְּאַחֵר וְלֹא פְלַחִיהּ : הוּא קְטַל
יָת פְּלִשְׁתָּא עַד עֵזָה וַיִּתְחַמּוּמָא
מִמַּגְדַּל תְּקוּף עַד קְרוּז פְּרִיכוּ :
וְהָיָה בִּשְׁתָּא

רַב־עֵיטָה לְמַלְכָּה חֹקִיקָה הִיא
שֶׁתָּא שְׁבִיעִיתָא לְהוֹשַׁע בְּרִאֲלָהּ
מִלְכָּא רִישׁאֵל סְלִיק שְׁלִמְנָאכֵר
מִלְכָּא דְאַתּוּר עַל שְׁמִרֹן וְצִר ע
עָלָה׃ וּבְכַשׁוּתָא מְסוּפָּה הָלַת
שְׁנִיז בְּשִׁנְתָּ שִׁית לְחֹקִיקָה הִיא

שָׁנָה חֲשֵׁשׁ לְהוֹשִׁיעַ מִלִּפְנֵי דִישָׁרָאֵל
אֶתְחַבֵּישִׁת שְׁמִרֹן וְאֶגְלִי
מִלִּפְנֵי דְאֶתְחֹרֵת יִשְׂרָאֵל לְאֶתְחֹרֵת
וְאֶשְׁרִימוּן בְּתַלְחָל וּבְחִבּוֹר נְהָר גּוֹזָן
וְקִרְיֹי מְדִי עַל דְּלֵא קִבְלֵי
לְמִימֵי דְּרֵי אֶלְהֵזֶן וְעִבְרִית קִימִית

קבילו למימריה ולא עבדו ר
 דעוניה: ובארבע
 עשרי שבין למלפא חזקיה כליל
 סנהריב מלפא דאתור על כל ק
 קרויא דבית יהודה דריבתא ו
 ואחרינן: ושלח חזקיה מלפא

שִׁיבְטָא דְּבֵית יִחוּדָה לֹחַת מֶלֶכָא
דְּאַתּוּר לְלָכִישׁ לְמִימְרַ חֲבִית א
אַסְתָּלַק מִינֵי יִתְדֵי תַרְמִי עֲלֵי אֲקָבֵל
וּרְמָא מֶלֶכָא דְּאַתּוּר עַל חֲזָקִיָּה
מֶלֶכָא שְׁבֻטָא דְּבֵית יִחוּדָה תַּלְתֵּי
מֵאָה כְּכַרְזִין דְּכֶסֶף וְתַלְתֵּי כְּכַרְזִין

וַיִּהְיֶה חֲזָקִיּוֹת כָּל
בְּסָפָא רֹאשֵׁתָּכֶם בֵּית מְקֻדָּשָׁא דִּי
וּבְגֻזֵּי בֵּית מִלְכָּא
בְּעֵידָנָא הָהִיא קִלְיֹף חֲזָקִיּוֹת
דְּשֵׁי הִיכְלָא דִּי וִית סְקוּפִיָּא דְּרַחֲמֵי
חֲזָקִיּוֹת מִלְכָּא שִׁיבְטָא רַבִּית יְהוּדָה

וַיִּתְּבִינוּ לְמַלְכָּא דְאַתּוּר :

ז' בְּקִרְיָא הוֹס' וְיַעֲבֵר יְהוֹשֻׁעַ בְּכַפְסוֹק . וְהָ

מַלְךְ אַשּׁוּר דְּמַלְכֵּי

יִשְׁמַעְיָה וְלֹא דְבִדְרֵי הַיָּמִים : אֶת

הַהִיכָל . קָלָה הָזָה בְּמַעֲלֵיהֶם כִּי הִדְלִתוּ

בְּתַח סוֹמֶם בַּיָּת מִהֶרְטָא וְהִאֲסִיפוּתָּהּ הָאֵלֶּה

שנית תשע להושע איך כחך כי אש
שתי פסים והוא מקצה שלם חכ
פירושו מתחלת שלם וית מקוף
תלת סגן ואח' לרעתו בסנה ה
הרבעית ובסנה הסביעית דל ב
בתחלת הסנה הרבעי והסביעי:
ויגל מלך אשור. מבנין הפעיל
כי הוא כלו בקבול ובתשלומו ו
ויגלהו: ויתפסם. מה שאמר
בדברי הימים ויאמר לברקעם ליו
פירושו אמר לברקעם וברקעם וכן
להרגו בערמה והרגו לשבב
את בת יעקב ושבב כיתחל לזנות
וזמנה והרומה להם: וישלח
חזקיה. אחר שתפס ערי יהודה
הבצורות ושם פניו ירושלם כמו
שאמר בדברי הימים ופנה ל
למלחמה על ירושלם שלח לו ח
חזקיה אל לכים שהיה עם מלך
אשור והיא מערי יהודה ושלח לו
חטאתי: שוב מעלי כלומר חטאתי
שמרדתי כך ולא עבדתך שוב
מעלי ואת אשר תגזור עלי אתן
ושב לו בפעם ההי' אחר שכתן לו
מה שהטיל עליו שלש מאות ככר
כסף ושלשים ככר זהב לאח' זמן
שב לו לארץ יהודה לאחר שפסק
מלתת לו סנה בסנה מה שהטיל
עליו כמו שאל' לו רב סקה על מי
בטוחת כי מרדת ביובא עד לכים
ומשם שלח מלאכיו עם קצת ח
חיילותיו לירושלם ורב מה שרבר
ולא קבלו אויזן הרבדים ושב לו
רב סקה עם חיילותיו ואל' כי אל'
השלימו עמו שכל' וסיעתו ועליהם
כאמר לא תאמרו קשר לכל אשר
יאמר העם הזה קשר ומצאו רב
סקה כי כסף מלכיו ובא וכלחם
על לבנה ושם באה לו שמועה כי
תהקה מלך כוש יצא להלחם
עמו וכסף משם ומשם שלח מ
מלאכים אל חזקיהו פעם שנייה
והפחידו כי בשובו ממלחמת כוש
יבא עם חיילותיו על ירוש' והלך
לו וכלחם על כוש ומלך מצרים
ועם כל השבי' ההוא בא לו ירושלם
ויחנה על העיר ובלילה ההוא יצא
מלאך יי' והכה במח' אשור ויצאו
ישר' ובזזו כל הבזה ההיא ועל זה
אמר כתתי כפרך מצרים כוש
וסבא תחתך וכן כאמר יגיע מ
מצרים וסחר כוש וסבאים א
אנשי מרה עלך יעברו ולך יהיו
וגו' ואותם סבכלו מן המלחמה
סבו לרית ישראל כמו שאמר אך
בך אל ואין עוד אפם אלהים
ועליהם כאמר והיו חמם ערים
בארץ מצרים מדברות שפת
כנען וכשבצות ליי' צבאות וכל
אותה הפרט בארתי כל הענין
הזה כאחד לפי שאינו מבואר

וְבִקְרִיאָהוּסִי וְיַעֲבֹד יְהוֹשֻׁעַ כְּכַפְסוֹק. וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו קֶשֶׁר דַּמְצִיּוֹהַ כְּכַפְסוֹ. וַיִּשְׁלַח חֲזָקִיָּה מֶלֶךְ יְהוּדָה אֶל מֶלֶךְ אַשּׁוּר דְּמַלְכִּים. וּמַעַת אֲשֶׁר סָר אֲמִצְיָהוּ כְּכַפְסוֹ:

וַיִּשְׁעֶיהָ וְלֹא בְּדַבְרֵי הַיָּמִים : אֶת אֲשֶׁר תִּתֵּן עָלֵי אִמָּא . הַעֲכֹשׁ אֲשֶׁר תִּתֵּן עָלֵי אִמָּא אֲסָבֹוּל אֲחֵינוּ
 הַקֶּלֶךְ הַזֶּה בְּמַעֲלָהם כִּי הִדְלִיתוּ הַיּוֹמָזוֹפּוֹת זֶה בְּזֶה וְהַזֶּה בְּהוּא סְלִיחָה וְכִזְיָה קִלְקִי : וְאֵת הָאוֹמֹנִיתִי
 יֵשֶׁת סִקּוֹף בֵּית מִקְדָּשָׁא וְהָאֲסָקּוֹפּוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר כֻּפָּה חֲזָקִיהוּ זֶה אֲפֻמָּר כִּי הַזֶּה אֲשֶׁר עָלִיהֶם מִבְּנֵי סְלִמָּה
 וְחֲזָקִיהָ כֻּפָּה אֹתוֹת זֶה וְעֵתָה כִּסְכָּב טָרָד לִזְהַר לִתֵּת לְמִלֵּךְ אֲסֹוֹר קִלְקִי אֹתוֹת זֶה בְּ : אֵת

במילך וגבורא אעבד קרבא : כי מרדת ביי. סלא נחז מה סהטיל עליו סנה צמנה :
הלא הוא אסר הקיר. כלו כשהקיר חזקיהו ונתן המזמחות לאעשה כי אם לכבדו ולה
והתבן איך תחטבו ביו' ועזר אותו ואיך תבטחו עליו : ליהודה ולירושלם. כתרגומו

מלכים ב רשי

התערב בא. התפאר עליו בוא בעירוב על מפת אס תוכל ליתן לך רכבים על אלפים סוסים והתערב. גיר בלעז. ואיך תמצי את פני פחת אחד עברי ארמי. מהיכל הקטן טבהם עד על אלפים אים ואתה איך תמצי לאלפים אים למרו מכאן על ראשי גיטות מזה וסמוכה וחמטה אלה כפלו עם סכריב מהקטן טבהם עד על אלפים אים טעמו. המבלעדי. וכי שלא ברשות באתי כדבר כתבא ישעיה בימי אחז אביך ובה יעליך ועל עמך גוי מרחוק וגו' את מלך אשור. והשחיתה את זו הוסף משלו. כי שומעם אכחו. אכן בני פליטין ומכירת בלשון ארמי ובשאר לשונות ואל תרבר אלנו יהודית שכל העם מכירין בו ואיך אכן את צוהת ברעב

דק

התערב בא. הכנס עמי בערבון בזה הדבר אס תוכל לעשותו: רכבים עליהם. רכבים סהיו פרסים: המבלעדי. להפחית אמר כן או פירושו אחר שכל ה הארכל כתי יי בדי וגם כל ארץ ישראל הוא אמר אלי עלה אל ה הארץ והשחיתה ואס רב סקה היה ישראל מסומד אמר זה לפי סיפעה כבא ואמר הכני מעלה את מהבהר העצמים והרבים את מלך אשור וגו': כי שומעם אכחו. מבזים ומכירים בלשון ארמית: העל ארכיך. כמו האל וכן הוא ביסעיה וכן על ה האכסים כמו אל ולאלים אמר סהוא הגדול וכן הוא אמר ויאלת אלקים וגו': חריהם. כן כתיב וקרי צוהת ועבד אחד הו והקרי הוא לשון נקיה: סהיה. כן כתיב וקרי מימי רגליהם והכתוב הוא רמז לתחנותיו וכן בדברי רזל המקח בדבר סהוא סולט בו סיני כושרות ועבד לאכול את צאתם סחוטין להיות במצור עד סאכלו צאתם וכן הוסף יונתן בצירא עמכון: ברכה. רל פטרה וסלוס וכתו סלמא: איס מי בורו. הבורות סהם חוזה לעיר בגבות: עד בואי ולקחתי אתכם. כי כן עשה בכל הנבים אשר כבש היה מגלה א אותם מארצם ומסכן אחרים תחתיהם כדי סהיו כלס ככבשי תחתיו וכן עשה יוקב באכסי ה מצרים ואת העם העביר אותם לערים: ארץ לחם וכרמים. אמר זה אחר סאמר ארץ רגן ותיורס כי אכס סהרגן והתיורס יבואו לה מעירות אחרות לרוב כמו סאמר בצור לפיכ אמר ארץ לחם וכרמים כי הארץ ההיא ע עושה לחם וס בזה כרמים וכתו ארץ חקלן וכרמין ארע רזיתא עבדין מסחא והיא עבדא רבס: כי סית אתל. הדגס תמור הכת כוססרוד וכן דגס הסיתור ו יוכלו לך: הכע

וכען התערב בען עם רבוני עם מלכא דאחור ונאמן לך תרין אלמין סוסין אס תיכול למנא לך רכביז עליהון: ואיכרין את מרמי לאתבא ית אפי חור ס משל טוני עבדי רבוני זעיריא ואחרת צת לך על מצראי לרתיב ולפרשין: בען הבר ממיסרא דיו סליקית על אחרא הדין לחלותה ויאמר ליסל לאתרא הדין וחבלי ויאמר אלקים בר חלקית ושבנת וינאח לרב שקת מליל בען עם עבדך ארמית ארי שמעין אנתנא ולא תמליל עמנא יהודית בקם עמא דעל שורא: ואמר להון רב שקת העל רבונך ועלך שלחני רבוני למלא ית כל פ פתגמא האילין הלא על גבריא דיתבין על שורא למיכל ית ס מפקתהון ולמישרי ית מימי ריגליהון בצירא עמכון: וקם רב שקת וקרא בקל רב יהודית ומליל ואמר שמעו פתגמא דמלך דרבנא מלכא דאחור: פדנן אסר מלכא לא יטעי יתכון חוקיה ארי לא יכול לשיבא יתכון מן ידיו: ולא ירחיץ יתכון חוקיה על מיסר דיו למימר שיבא ישיבנינא ויולא מתמכר קרתא הדא ביד מלכא דאחור: לא תקבלון מן חוקיה ארי פידנן אסר מלכא דאחור עיבדו עימי שלמא ופוקו לותי ואכלו גבר פירי גופני וגבר פירי תינוהי ושתו גבר מי גוביה: עד מיתא ואדבר יתכון לארעא טבא בארעכון ארעא עבור ותמר ארעא חקלן וכרמין ארעא דזחא עבדין משחא והיא עבדא דבש וחיון וולא תמותון ולא תקבלון מן חוקיה ארי יטעי יתכון למימר וישיבנינא: השיבא שיבא דחלת עממא גבר ית ארעיה מיד מלכא דאחור:

ועתה התערב נא את אדני את מלך אשור ואתנה לך אלפים סוסים אס תוכל לתת לך רכבים עליהם: ואיך תשיב את פני פחת אחד עבדי אדני הקטנים ותבטח לך על מצרים לרכב ולפרשים: עתה המבלעדי יהיה עלי רתי על המקום הזה להשחתו יהיה אמר אלי עלה על הארץ הזאת והשחיתה: ויאמר אלקים בן הלך יהו ושבנה וינאח אל רבשקה דבר נא אל עבדיך ארמית כי שמעים אנחנו ואל תדבר עמנו יהודית באוני העם אשר על ההמה: ויאמר אליהם רבשקה העל אדניך ואליך שלחני אדני לדבר את הדברים האלה הלא על האנשים הישבים על החומה לאכל את הריהם ולשתות את שניהם עמכם: ויעמד רבשקה ויקרא בקול גדול יהודית וידבר ויאמר שמעו דבר המלך הגדול מלך אשור: כה אמר המלך אל ישיאלכם חזקיהו כי לא יוכל להציל אתכם מידו: ואל יבטח אתכם חזקיהו אל יהוה לאמר הצל יצילנו יהוה ולא תנתן את העיר הזאת ביד מלך אשור: אל תשמעו אל חזקיהו כי כה אמר מלך אשור עשו אתי ברכה וצאו אלי ואכלו איש גופנו ואיש תאנתו ושתו איש מי ברו: עד באי ולקחתי אתכם אל ארץ בארעכם ארץ רגן ותיורס ארץ לחם וכרמים ארץ זית יצהר ודבש וחיו ואלא תמותו ואל תשמעו אל חזקיהו כי יסית אתכם לאמר יהוה יצילנו: ההצל הצילו אלהי הגוים איש את ארצו מיד מלך אשור:

מאנשים. האמר אליהם רב שקת העל אדניך רמלים. וחברו וישעיה. וקפאים על שטריהם. וילכו ויגידו לדוד: וחיו וסלם בבשרה רבתא:

המזור: חוריהם. רעי היוכ דרך חור פי טבעת ורבותינו פירשו לכנותם לשון נאה צוהתם מימי סניהם צוהת לחה סיהי ר דרכם ארדקיימא א חתלת סני או לשון גלל טבא על ידי לעית ה הסינים: עשו אתי ברכה. סאילת סלוס כמו ויבך ועקב את פרעה: אל ארץ כארצכם. כן דרכי להעביר את האמות ממדינה למדינה הית לו אמר אל ארץ טובה מטלכ סהרי לפתותם בא אלא סידע סכירו סרדיו סקר: ארץ רגן ותיור. וזאפריק:

רלבג

ועתה התערב בא ארמי את מלך אשור. רל תן לו ערבון שלא ת תמרוד בי ויהיה לי למס ואתנה לך אלפי סוסים אס תוכל לתת לך אכסים רכבים ע עליהם והנה אמר זה על דרך הבז והלעג כאילו אמ' שלא ימצאו לחזקיהו אלפים אכסי ראויס לרכוב על ס סוסים: ואיך תמצי את פני פחת אחד ע עבדי אדני הקטנים כל זה אמ' לירא אותם ולבהלם כאילו יהמר סמלך אשור הו באופן מהגדול שאין ראוי ל לחזקו להטות פני פחת א סהו מעבדיו הקטני גם כי אחר מעבדיו הקטנים גדול מאד עד סאין ראוי להטיב פניו ולבטוח על מצרים ל לרכב ולפרס' סיעורו במלחמה כנגד מלך אשור: עתה המבלעדי יי. אמר זה כאילו יאמר איך תבטח על יי סיבילך והוא אמר אלי סאעלה על הארץ הזאת להשחיתה: באזני העם אשר על החומה. אמרו זה כי לא היו רבים מיטמט

אלו הדברים העם אשר על החומה כדי שלא ידפו דיהם משמירת החומה: העל ארכיך ואלריך. רל האם בעבור ארכיך ובעבורך מלחמי מלך אשור: לאכול את צוהתם ולשתות את מימי רגליהם עמכם. כאילו אמר סאס ישמרו את החומה שלא יכנסו חיל מלך אשור ויבה עליה מלך אשור מצור עד סמרו בהרעב יאכלו צוהתם ושתותם רגליהם והוא השתן: עשו אתי ברכה וצאו אלי: רל אס תהיו אתי להטלים עמי ולבצאת אלי עשו ברכה כי אז תוכלו לעבור הארמה ולאכל פריה: ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם. רל ובהנתי אתכם אל ארץ טובה כמו ארצכם ואמר זה להם לבאר שלא יזקו אס יגלה אותם לארץ אחרת כמו טענה מעשרת טבטים ובהה היה מניע מבלבל האמות בזה הדרך כדי שלא יוכלו למרוד בו ולהיה מרחיק אותם משמריהם והיה מקרב אותם אליו ואל עמו:

והפסוק. ר' הקפד שהיה בו אלו החורפים והצופים כי הם נסאו ספרים על זה ממלך אשור ועוד דברו בפייהם אלו החורפים ולזה אמר אחר זה את דברי סנחריב אשר שלחו לחרף אלהים חיים : ויתפלל חזקיהו : רוצה לומר יי אלהי ישראל אשר העבדתו דבקה בהם ושכנתו תגלה ותראה על דרך המופת במקום הכרובים בדרך הקדש כמו סנחריבס זה מסורי התורה וכתבאר גם כן במה מסופר בעניני סלמה וזה לאות כי הטי העבדתו דבקה בישראל אחת הוא המנהיג לבדך לכל ממלכות הארץ כי אחת עליהם להספיל מלכים ולהקדים ואם אין להם מסוד מתערכת הסוככים לפי שאתה מושל על הכוכבים ועל הספספס הסופספס מהם כי אחת עשית חת הסמנים ואת הארץ :

וידעו כל ממלכו הארץ כי אתה אלהי לבדך : ר'ל סרחיו לך לעשו זה כדי שלא יתחלל שמך ואם אין ישראל רחמי

סנחריבס להם כס : בזה לך לענה לך : ר'ל סחי מבזה ומלענת על דברך ואיכה יראה מהם כי מהטי יהיה עזרה בסוף כמו ס

סנחריבס ולזה הבס הניעס רחם אחרך וזה אמר להודיע סאניס דריכס סתירא מאלו הדברים אלכס סכבר היו ישראל מתפחדים מרד מהם כמו סקדס : וסחא מרוס עיניך על קרוס ישראל : ר'ל הנה הגדלת לעשו מרד עד סהסיאך גודל לבדך

לחרף ולגרף מי סהוא בתכלית הרוממו וזה קרוס ישראל : הנה ביד מלאכיך חרפ' ה' ואמרת כי בגבורתך ורב רכס עליית לכבוס מרוס הרוסוהס ה

המוקומות החזקים ה הבכויס בהרוס : ירכתי לבכונ. הסקדו יער הלכונ וכל זה מן מסל לארץ יסר סהיא גבוהה מכל הארצות והיה מתפאר על סכבס רוב ארץ ישראל ולזה אמר ירכתי כי ירוסלס היתה באמל'ולא כבס אותה והנה הקפאר סוכרות קומת ארוס אסר באמכע העיר ו

ובמקום הגבוה יותר ממנו והנה קרר ארצי וברוס' המלכ' והסרילאו העיירו יותר חזקות : ואבאה

רשי ויסכויסלח מלאכיס : להודיעו סאניס סב ללכונלס להלחס עס כוס ולחזור כאן : ערני סס מרדי : הכע ועוה : אותך מלך אשור : אמר' : אמתהו סהחריבו מלכי אשור את הגויס וכתבו את אליה' באס' מרוס הרוס : ה' הבית : ירכתי לבכונ בית המקדס סמלכונ עונות : ואכרית

אבותי' מל' וסימ' נכסר בספרא דא חלק א'ס' כא : ערן ג'פהחן וסימ' ההצילו אתם אלהי הגויס : וחברו דישעיה : ושברתי בריח דכושק וחברתי : וא' וערן חרן ופולבה : אינה בליש' וסימ' בלשון תרגום בנתיאן דפולביא כהגלגלין וכוותין וכוותין : ופ' נכסר בסרר שמונת :

וישמע על תירקא מלכא דכוש למימר הא נפק לאגתא קרבא עמר ותב ושלח איגריין לות ח חזקיה למימר : בידנ תימרון לחזקיה מלכא שובטא דבית יהודה למימר לא יטעינך אלהך דאת רחין ביה למי' לא תתמסר ירושלם ביד מלכא דאחור :

הא את שמעתא ית דעברו מלכא דאחור לכל מדינתא לגמרותהון ואת מרמי לאשתיתבא : השיתבא יתהון דחלת עסמיא דחבילי אבחתו ית גוזן ויתחרן ורצף ובני ערן דבית לסר : אן מלכא דחמת ומלכא דארפד ומלכא דלקרתא ספרויס דאטלטי'ינון ואגלי'ינון :

ונסיב חזקיה ית איגרת מיר איגריא וקרינון וסליק לבית ס מקדשא ד' ופרסינון חזקיה קדם וצלי חזקיהו קדם : ויאמר : אלהא ד' ישראל דשכינתיה שריא על מן ברוביא את הוא : ולית בר מינך לכל ס מלכות ארעא את עבדתא ית שמיא וית ארעא : עלי מרמך : ורין ושמיע קרמך : ואתפרע ו עביר פורענותא על כל פתגמי דסנחריב דשלחיה לחסדא עמא ד' קיימא : בקושטא : ואחריבו מלכי אחור ית עסמי'ות ארעהון : ומקריין ית טעותהון בנורא ארי לא טעון דאית בהון צרף אינון אלהין עובר ידי אנש אעא ואבנא ואבדונון : וכעז : אלהנא פרזקנא כעז מן ידיה וידעון כל מלכות ארעא ארי את' אלהים לית בר מינך :

וישלח ישעיה בר אמוץ לות חזקיה למימר כי בידנ אמר : אלהא ד' ישראל דבעיתא מן קדמי על סנחריב מלכא דאחור שמיע קדמי : דין פתגמא די גור ייעלוהי מבסרלך מעיקא עלך מלכות כנישתא דציון בתרך ר ישיהון סנירין עמא דירושלם : ית מן חסידתא ועל מן אותרברבתא וקדם מן ארימתא קלא וזקפתא לרומא עינך אמרת מילין דלא כשרין קדם קדישא ד' ישראל : ביד איגריך חסידתא עמא ד' ואמרת בסגיאות רתיכי אטא סלקית לתקוף ברכהון אף אחור בית מקדשיהון

וישמע ה' וקפין קמציין וסימ' נכסר בסרר בלק : ואת ארעס ג' דסמיכי בקריא' וסימ' אמנס' ה וחריבו דמלכים : וחברו דישעיה : ואת כל המלכים האלה ואת ארעס דיהושע : " אלהים ה בתו כן בנביא' וסימ' במס' רב' : בזה ח בקריא' וסימ' במסר רבתא : וסחא י' בקריאה וסימ' נכסר בספרא דא חלק ס'סמך :

וישמע על תירקא מלכא דכוש למימר הא נפק לאגתא קרבא עמר ותב ושלח איגריין לות ח חזקיה למימר : בידנ תימרון לחזקיה מלכא שובטא דבית יהודה למימר לא יטעינך אלהך דאת רחין ביה למי' לא תתמסר ירושלם ביד מלכא דאחור :

הא את שמעתא ית דעברו מלכא דאחור לכל מדינתא לגמרותהון ואת מרמי לאשתיתבא : השיתבא יתהון דחלת עסמיא דחבילי אבחתו ית גוזן ויתחרן ורצף ובני ערן דבית לסר : אן מלכא דחמת ומלכא דארפד ומלכא דלקרתא ספרויס דאטלטי'ינון ואגלי'ינון :

ונסיב חזקיה ית איגרת מיר איגריא וקרינון וסליק לבית ס מקדשא ד' ופרסינון חזקיה קדם וצלי חזקיהו קדם : ויאמר : אלהא ד' ישראל דשכינתיה שריא על מן ברוביא את הוא : ולית בר מינך לכל ס מלכות ארעא את עבדתא ית שמיא וית ארעא : עלי מרמך : ורין ושמיע קרמך : ואתפרע ו עביר פורענותא על כל פתגמי דסנחריב דשלחיה לחסדא עמא ד' קיימא : בקושטא : ואחריבו מלכי אחור ית עסמי'ות ארעהון : ומקריין ית טעותהון בנורא ארי לא טעון דאית בהון צרף אינון אלהין עובר ידי אנש אעא ואבנא ואבדונון : וכעז : אלהנא פרזקנא כעז מן ידיה וידעון כל מלכות ארעא ארי את' אלהים לית בר מינך :

וישלח ישעיה בר אמוץ לות חזקיה למימר כי בידנ אמר : אלהא ד' ישראל דבעיתא מן קדמי על סנחריב מלכא דאחור שמיע קדמי : דין פתגמא די גור ייעלוהי מבסרלך מעיקא עלך מלכות כנישתא דציון בתרך ר ישיהון סנירין עמא דירושלם : ית מן חסידתא ועל מן אותרברבתא וקדם מן ארימתא קלא וזקפתא לרומא עינך אמרת מילין דלא כשרין קדם קדישא ד' ישראל : ביד איגריך חסידתא עמא ד' ואמרת בסגיאות רתיכי אטא סלקית לתקוף ברכהון אף אחור בית מקדשיהון

וישמע ה' וקפין קמציין וסימ' נכסר בסרר בלק : ואת ארעס ג' דסמיכי בקריא' וסימ' אמנס' ה וחריבו דמלכים : וחברו דישעיה : ואת כל המלכים האלה ואת ארעס דיהושע : " אלהים ה בתו כן בנביא' וסימ' במס' רב' : בזה ח בקריא' וסימ' במסר רבתא : וסחא י' בקריאה וסימ' נכסר בספרא דא חלק ס'סמך :

דק

אין מלך חמת : על האלהים אמר אשר לא יוכלו להציל ארצו עובדיהם וגם המלכים היה הם שלא עמדו לפני כלם ואמר עם ספרדים לעיר שהיתה גדולה מכלם : ויפרסוהו אח מהספרים או כל אמהם וארזי אבי זל פי ויפרסוהו על הספ' סבו היה גרף האלהים : אשר שלחו. מלח המדבר החירוף : אל סנחריב : בעבור סנחריב : בזה לך. פועל עבר מחי העין והוא מלרע שלא כמנהג ברוב : בתולת בת ציון. מלכות כנישתא דציון : בת ירוסלם. עמא דירוסלם ופירוס בתולה כבתולה שלא ככבשה וכן בכל מקום סזוכר בתולה עלעם ועלעדה וזהו עניינו : על קרוס ישראל : כמו אל קרוס וכן כתוב בנביא : מרוס הרוס : ארץ יסר סהיא גבוהה מכל הארצות והמסילה ללבנן לפי סהלכונ הוא יער עזיס בארץ יסר' כקרא כן ולפי סהמסיל גדולי ישראל סריו ובדוריו לכרוסס וארוסס ה המסיל הארץ ללבנן ר'ל עליתי על הארץ וכבשתי אותה ועתה אבא לירוסלם ולפי סהיא טובה וכבדת מכל הארץ קראה מלון קיצו יער כרמל' כי הכרמל הוא טוב מן היער וכי הכרמל הוא מקום זרע ואילני פירות ויער ל לבנן ה' אילני סרק ומה סקראת מלון בעבור בית המקדס סבה סהוא משכן ה' ומלכו ובישעיה מרוס קיצו והענין אחר כי בת המקדס במקום גבוה בהר ה המוריה ומה סחמר קצו כאילו ה היתה ירוסלם קצ' כל ארץ ישראל לפי סכבס כל ארץ ישראל זולתי ירוסלם כלומר מלון קצו סחין לו עוד על דרך ובא עד קצו ואין ע שזר לו ויתכליק' לתקוף כרכיהו וגו' וברברי ר'ל כתיב מלון קצו וכתיב מרוס קצו אמר אותו רסע בתחלה אחריו דירה סל מטה ואח' כך אחריו דירה סל מעלה : מכחור

וישמע על תירקא מלכא דכוש למימר הא נפק לאגתא קרבא עמר ותב ושלח איגריין לות ח חזקיה למימר : בידנ תימרון לחזקיה מלכא שובטא דבית יהודה למימר לא יטעינך אלהך דאת רחין ביה למי' לא תתמסר ירושלם ביד מלכא דאחור :

הא את שמעתא ית דעברו מלכא דאחור לכל מדינתא לגמרותהון ואת מרמי לאשתיתבא : השיתבא יתהון דחלת עסמיא דחבילי אבחתו ית גוזן ויתחרן ורצף ובני ערן דבית לסר : אן מלכא דחמת ומלכא דארפד ומלכא דלקרתא ספרויס דאטלטי'ינון ואגלי'ינון :

ונסיב חזקיה ית איגרת מיר איגריא וקרינון וסליק לבית ס מקדשא ד' ופרסינון חזקיה קדם וצלי חזקיהו קדם : ויאמר : אלהא ד' ישראל דשכינתיה שריא על מן ברוביא את הוא : ולית בר מינך לכל ס מלכות ארעא את עבדתא ית שמיא וית ארעא : עלי מרמך : ורין ושמיע קרמך : ואתפרע ו עביר פורענותא על כל פתגמי דסנחריב דשלחיה לחסדא עמא ד' קיימא : בקושטא : ואחריבו מלכי אחור ית עסמי'ות ארעהון : ומקריין ית טעותהון בנורא ארי לא טעון דאית בהון צרף אינון אלהין עובר ידי אנש אעא ואבנא ואבדונון : וכעז : אלהנא פרזקנא כעז מן ידיה וידעון כל מלכות ארעא ארי את' אלהים לית בר מינך :

וישלח ישעיה בר אמוץ לות חזקיה למימר כי בידנ אמר : אלהא ד' ישראל דבעיתא מן קדמי על סנחריב מלכא דאחור שמיע קדמי : דין פתגמא די גור ייעלוהי מבסרלך מעיקא עלך מלכות כנישתא דציון בתרך ר ישיהון סנירין עמא דירושלם : ית מן חסידתא ועל מן אותרברבתא וקדם מן ארימתא קלא וזקפתא לרומא עינך אמרת מילין דלא כשרין קדם קדישא ד' ישראל : ביד איגריך חסידתא עמא ד' ואמרת בסגיאות רתיכי אטא סלקית לתקוף ברכהון אף אחור בית מקדשיהון

וישמע ה' וקפין קמציין וסימ' נכסר בסרר בלק : ואת ארעס ג' דסמיכי בקריא' וסימ' אמנס' ה וחריבו דמלכים : וחברו דישעיה : ואת כל המלכים האלה ואת ארעס דיהושע : " אלהים ה בתו כן בנביא' וסימ' במס' רב' : בזה ח בקריא' וסימ' במסר רבתא : וסחא י' בקריאה וסימ' נכסר בספרא דא חלק ס'סמך :

וישמע על תירקא מלכא דכוש למימר הא נפק לאגתא קרבא עמר ותב ושלח איגריין לות ח חזקיה למימר : בידנ תימרון לחזקיה מלכא שובטא דבית יהודה למימר לא יטעינך אלהך דאת רחין ביה למי' לא תתמסר ירושלם ביד מלכא דאחור :

הא את שמעתא ית דעברו מלכא דאחור לכל מדינתא לגמרותהון ואת מרמי לאשתיתבא : השיתבא יתהון דחלת עסמיא דחבילי אבחתו ית גוזן ויתחרן ורצף ובני ערן דבית לסר : אן מלכא דחמת ומלכא דארפד ומלכא דלקרתא ספרויס דאטלטי'ינון ואגלי'ינון :

ונסיב חזקיה ית איגרת מיר איגריא וקרינון וסליק לבית ס מקדשא ד' ופרסינון חזקיה קדם וצלי חזקיהו קדם : ויאמר : אלהא ד' ישראל דשכינתיה שריא על מן ברוביא את הוא : ולית בר מינך לכל ס מלכות ארעא את עבדתא ית שמיא וית ארעא : עלי מרמך : ורין ושמיע קרמך : ואתפרע ו עביר פורענותא על כל פתגמי דסנחריב דשלחיה לחסדא עמא ד' קיימא : בקושטא : ואחריבו מלכי אחור ית עסמי'ות ארעהון : ומקריין ית טעותהון בנורא ארי לא טעון דאית בהון צרף אינון אלהין עובר ידי אנש אעא ואבנא ואבדונון : וכעז : אלהנא פרזקנא כעז מן ידיה וידעון כל מלכות ארעא ארי את' אלהים לית בר מינך :

וישלח ישעיה בר אמוץ לות חזקיה למימר כי בידנ אמר : אלהא ד' ישראל דבעיתא מן קדמי על סנחריב מלכא דאחור שמיע קדמי : דין פתגמא די גור ייעלוהי מבסרלך מעיקא עלך מלכות כנישתא דציון בתרך ר ישיהון סנירין עמא דירושלם : ית מן חסידתא ועל מן אותרברבתא וקדם מן ארימתא קלא וזקפתא לרומא עינך אמרת מילין דלא כשרין קדם קדישא ד' ישראל : ביד איגריך חסידתא עמא ד' ואמרת בסגיאות רתיכי אטא סלקית לתקוף ברכהון אף אחור בית מקדשיהון

וישמע ה' וקפין קמציין וסימ' נכסר בסרר בלק : ואת ארעס ג' דסמיכי בקריא' וסימ' אמנס' ה וחריבו דמלכים : וחברו דישעיה : ואת כל המלכים האלה ואת ארעס דיהושע : " אלהים ה בתו כן בנביא' וסימ' במס' רב' : בזה ח בקריא' וסימ' במסר רבתא : וסחא י' בקריאה וסימ' נכסר בספרא דא חלק ס'סמך :

וישמע על תירקא מלכא דכוש למימר הא נפק לאגתא קרבא עמר ותב ושלח איגריין לות ח חזקיה למימר : בידנ תימרון לחזקיה מלכא שובטא דבית יהודה למימר לא יטעינך אלהך דאת רחין ביה למי' לא תתמסר ירושלם ביד מלכא דאחור :

הא את שמעתא ית דעברו מלכא דאחור לכל מדינתא לגמרותהון ואת מרמי לאשתיתבא : השיתבא יתהון דחלת עסמיא דחבילי אבחתו ית גוזן ויתחרן ורצף ובני ערן דבית לסר : אן מלכא דחמת ומלכא דארפד ומלכא דלקרתא ספרויס דאטלטי'ינון ואגלי'ינון :

ונסיב חזקיה ית איגרת מיר איגריא וקרינון וסליק לבית ס מקדשא ד' ופרסינון חזקיה קדם וצלי חזקיהו קדם : ויאמר : אלהא ד' ישראל דשכינתיה שריא על מן ברוביא את הוא : ולית בר מינך לכל ס מלכות ארעא את עבדתא ית שמיא וית ארעא : עלי מרמך : ורין ושמיע קרמך : ואתפרע ו עביר פורענותא על כל פתגמי דסנחריב דשלחיה לחסדא עמא ד' קיימא : בקושטא : ואחריבו מלכי אחור ית עסמי'ות ארעהון : ומקריין ית טעותהון בנורא ארי לא טעון דאית בהון צרף אינון אלהין עובר ידי אנש אעא ואבנא ואבדונון : וכעז : אלהנא פרזקנא כעז מן ידיה וידעון כל מלכות ארעא ארי את' אלהים לית בר מינך :

וישלח ישעיה בר אמוץ לות חזקיה למימר כי בידנ אמר : אלהא ד' ישראל דבעיתא מן קדמי על סנחריב מלכא דאחור שמיע קדמי : דין פתגמא די גור ייעלוהי מבסרלך מעיקא עלך מלכות כנישתא דציון בתרך ר ישיהון סנירין עמא דירושלם : ית מן חסידתא ועל מן אותרברבתא וקדם מן ארימתא קלא וזקפתא לרומא עינך אמרת מילין דלא כשרין קדם קדישא ד' ישראל : ביד איגריך חסידתא עמא ד' ואמרת בסגיאות רתיכי אטא סלקית לתקוף ברכהון אף אחור בית מקדשיהון

וישמע ה' וקפין קמציין וסימ' נכסר בסרר בלק : ואת ארעס ג' דסמיכי בקריא' וסימ' אמנס' ה וחריבו דמלכים : וחברו דישעיה : ואת כל המלכים האלה ואת ארעס דיהושע : " אלהים ה בתו כן בנביא' וסימ' במס' רב' : בזה ח בקריא' וסימ' במסר רבתא : וסחא י' בקריאה וסימ' נכסר בספרא דא חלק ס'סמך :

77

פיתת אתה. בעולם הזה: ולא תחיה. לעולם הבא ממוסר לאל נסבת אשה כדאיתן
בברכות: לא יבא את החצר וגו'. מיהר הקנה להודיע רפואתו בטרם יבא קול
הברה בעיר מן הקסם עליו מיתה כדאיתא בירושלמי: ומקף מלך אסור אכילך.
למרוס ולכתי מפתחו של סכר ריב חלה: דבלת תאכלי. כסם לחין קרוין תאכילס
וכסדרסת בעינול ק

והטוב ד' בקריאה וסמי תעשית הישר והטוב בעיני יי.
דישעיה: כפי עליון לא תצא הרעות והטוב:
וגדלתו והספתי וגדלתו והספתי חכמה: והספתי על ימיך.

כִּי מֵת אֶתְּהָא וְלֹא תַחֲיָה: וַיִּסְבֵּת
פְּנֵיו אֶל-הַקִּיר וַיִּתְּפֹלל אֶל-יְהוָה
לֵאמֹר: אֲנִי יְהוָה זֶכֶר נָא אֶת-אֲשֶׁר
הִתְחַלֵּכְתִּי לִפְנֶיךָ בְּאֵמֶת וּבִלְבָב שֵׁ
שָׁלֹם וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי וַיִּכְךָ
חֲזָקִיהוּ בְּכִי גָדוֹל:

וַיְהִי יִשְׁעֵהוּ לֹא יֵצֵא הָעִיר הַתִּיכְנָה
וְדָבָר יְהוָה הָיָה אֵלָיו לֵאמֹר: שׁוּב
וְאִמְרָת אֶל-חֲזָקִיהוּ נְגִיד עַמִּי כֹה-
אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי דָוִד אֲבִיךָ שְׁמַעְתִּי
אֶת-תְּפִלָּתְךָ רֵאִיתִי אֶת-דַּמְעָתְךָ
הַנְּגִידָא לִךְ בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי תַעֲלֶה
בֵּית יְהוָה: וְהִסְפֵּתִי עַל-יָמֶיךָ חֲמֵשׁ
עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּמִכָּפָּה מֶלֶךְ-אֲשׁוּר אֶ
אֲצִילְךָ וְאֵת הָעִיר הַזֹּאת וְגִבּוֹתֶיהָ
הָעִיר הַזֹּאת לְמַעַנִּי וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי
: וַיֹּאמֶר יִשְׁעֵהוּ קָחוּ דְבַלְתַּת תַּאֲגִים
וַיִּקְחוּ וַיִּשְׂמוּ עַל-הַשְּׁחִין וַיְהִי:

וַיֹּאמֶר חֲזָקִיהוּ אֶל-יִשְׁעֵהוּ כֹה אֹת
כִּי-יִרְפָּא יְהוָה לִי וְעַלִּיתִי בַיּוֹם הַ
הַשְּׁלִישִׁי בֵּית יְהוָה: וַיֹּאמֶר יִשְׁעֵהוּ
זֶה-לִּךְ הָאֹת מֵאֵת יְהוָה כִּי יַעֲשֶׂה
יְהוָה אֶת-הַדָּבָר אֲשֶׁר דָּבַר הָלַךְ הַצֵּל
עֲשֶׂר מַעֲלֹת אִם יָשׁוּב עֲשֶׂר מַעֲלֹת
: וַיֹּאמֶר חֲזָקִיהוּ נִקְל לֵצֵל לְגִטּוֹת
עֲשֶׂר מַעֲלֹת לֹא כִי יָשׁוּב הַצֵּל א
אֲחֻרַּיִת עֲשֶׂר מַעֲלֹת: וַיִּקְרָא יִשְׁעֵהוּ
הַנְּבִיא אֶל-יְהוָה וַיִּשָּׁב אֶת-הַצֵּל

וימסר: ירפא ג' וס' ג' גדול כ' שברך. ובחזק מבתי ירפא. בי ירפא ו' לי ועליתי: וחזקיהו ג'
ו' נבסר בריש ישיעה: אחריתי: בקריא' ו' יקח שם ויפת את השמלה ב' בפסוק. מהי בהוכירו את ארון
האלהי. ואתה הסבות את לבם. ויאפי חזקיהו נקל. ויקרא ישעיהו הנביא אל י' דמל'י. הנבי משיב אח על:

ראוי שתדע שלא היה זה מיעוט אמונה לחזקיהו אם בקם
אות בזה וזה מכבר הודיעו ישעיהו כי גזירת ה' היתה סימיות ועתה כשהסכים
להסכים על ימיו חמש עשרה שנה חולי היה תכאף ר'ל אם יהיה חזקיהו באופן
מהפלימות שיתכן שתדבק בו כמו ההשגחה ולזה לא היה סומך בזה חזקיהו אם
לא פיתן לו אות טבולת תכאיתן לו הפס ית' זאת המתנה: הלך הצל עשר
מעלות אם ישוב עשר מעלות. ר'ל אם ישוב ללכת עשר מעלות אחרות בדרך סיהיו עשרים מעלות: ויאמר חזקיהו נקל לכל לנטות עשר מעלות:
הנה זה הפסוק קסם
מאד בפירושו זה כי הוא ידוע כי כתיב הצל תהיה מצד תנועת השמש ולפי תנועת השמש מעט מעט יטה הצל מעט מעט זה מכאן בעצמו ובהיו הענין כן מה ש'אמר
חזקיהו נקל לכל לנטות עשר מעלות איך חשב חזקיהו נקל מה שהוא מהמפות כפלא מאד לא ראינו כמותו בבואו אפי' למסע אסר לא קים כמותו לכל האותו והמפותים
אמר עשה כי המופתים ההם היו לטבות קדר אלו הדברים השפלים והוא יותר כפלא לאין פיעור מה ש'סתנה בו סדר הגרמים העליונים ובהיות הענין כן הנה יהיה זה
המאמר מחזקיהו בתכלית הפסלות ואיך ראו סכסוכ זה עליו עש' שלמותו הנראה מדבריו ואם אמרנו שלא היה זה המופת בתנועת השמש בעצמה יקשה מה ש'אמר
בפסר ד'ה על מליצי שרי בכל טבאו לדרום המופת אשר היה בארץ כי ידמה מזה המקום מזה המופת היה על דבר חליו לפי טבאו המקום אמר כי ש'מעכ' חלה חזקיהו
והנראה בעיני מפני כל זה מזה המופת היה בכל לא בשמש בעצמו וכבר ידעת כי הענינים המתנועעים תחת השמש יביאו לפעמים ניצוץ השמש בזולת מקומו הראוי לו
וזה כבר נמצא בחום הרבה ולפי שראה חזקיהו מתנועת הרוח אז וקצת אידים שהיו תחת השמש סיקל להם בתנועת המהירה להסיב הצל עשר מעלות כי באותו צד
היתה תנועתם בקם מיעוטה סיהיה הענין בהפך זה כד'סוכר לו מופת השם ית' והנה התפלל הנביא אל ה' ושב הצל אחרות עשר מעלות כמו ש'אל חזקיהו וזה
המופת יתכן ש'היה בחרם ה' על דרך המופת אידים מתנועעים לכד ההוא נגרם בהם ניצוץ השמש והביאוהו בתנועתם במהירות כפלא אל המקום ההוא ש'ד
ממעלות

כימת אתה ולא תחיה. לא תרפא מחולי זה כי מתוך זה החולי תמו' וכתי' ולא תחיו
ממרעך ור'ל אמרו כי מת אתה בעולם הזה ולא תחיה לעולם הבא מאי טעמא
ר'ל עסקת בעריה ורביה ואמת הוא כי בזיו כולרו אחד חוליו ס' בן שנים עשרה
סנה מכסה במלכו: אל הקיר. כרי לכוון לבו בתפלה כי היה תמיה בלבו למה
היה האל מקצר ימיו סהרי לא
היה אלא בן לט' שנים כסחלה
חלי זה וית' אל הקיר לכוון בית
מקדשא: התהלכו לפניך.
זה עבודת הלב ואחר כך זכר
המעשה: והטוב בעיניך עשיתי.
כמו סהער עליו הכתוב ועש
הישר בעיני יי ככל אשר עשה
דוד אביו ואומר וישמור מצותיו
אשר צוה יי את משה. וברש
והטוב בעיניך עשיתי סגנו ספר
רפואות טעמה שלמה והיו העם
בוטחים בו ולא היו דורסים את
יי' בלבם: לא יבא העיר התכוכב
הע' כתי' וחסר קרי וברברי ר'ל
כתיב העיר וקרינן חצר מכאן
סהסרטיא סל מלכים כעירות
ביכוניות ובמקום אחר אמר ב
בירוסלם כתוב העיר לומר מהר
הקנה להודיע רפואתו בטרם
יבא קול הברה בעיר מן הקסם
עליו מיתה: והוספתי על
ימיך. סהיו קצובים לך ובוה
מחלוקת ברברי ר'ל יא' מסלו
הוספתי לו כי ימיו הקצובים היו
יותר ולעומם עון היו מחסרין לו
ויס' אומרים תוספת עשו לו על
הקצובים לו ובספר סמו' בפסוק
כי אם יי'נפסו פירסנו זה ה
הענין: ומקף מלך אסור
אכילך. זה ראייה כי קודם מ
מפתחו של סכר ריב חלה חזקיהו
ידבלת תאכיל. ברברי ר'ל
והלא אם אתה כותן סרף סל ת
תאכיל על הבשר מיד הבשר מ
מתחבל אלא כס בתוך כס כינזא
בר' ויהיו י' עץ עץ מר היה כך
הוא דרכו של הקדוש ברוך הוא
במר הוא ממתיק את המר ימה
אות. סאל אות לפי ש'אמר לו
הגזירה כפולה כי מת אתה ולא
תחיה חסב כימה ש'אמר לו י
ישעיה הנביא רופא לך לא אמר
אלא לנחמו לפי שראה אותו ס
סב' בכינזא ואף על פי שראה
מכתפא הסחין לא חסב ס
מכתפא ש'עיתחזק ויוכל ל
לעלות בית יי כי אסמר סיטוב
הסחין עריק אופלא סר החולי
ממנו: הלך הצל. כמו ילך סאל

אנא יי' זכר נא את אשר ותהלכתי. וחברו
והספתי ד' כ' מלעיל וב' כ' לרעוא' כנהון חס' וס'טג'
והוספתי על כל תהלתך. כ' כרתא' מלעיל.

אָרִי סָאִית אֶת וְלֹא תַחֲיָה תַחֲיָה מִמָּרְעֶךָ
וַאֲסַתְּ יֵרֶת אֲפֹתַי לְכוֹתֵל בֵּית
מִקְדָּשְׁךָ וְצִלִּי קִדְּסֵנִי לְמִימְרֵךָ
קִבֵּל בְּעוֹתִי יי' אֲדַכֵּר בְּעֵז יֵרֶת
דְּפִלְחִית קִדְּמְךָ בְּקִשׁוֹט וּבִלְבָב
שָׁלֹם וְתַמְקִין קִדְּמְךָ עֲבָדִית וּבְכָא
תַּחֲקִיָּה בְּכִיָּה סִנְיָא:

וְהָיָה יִשְׁעֵהוּ לֹא נָפַק
לְדֶרֶתָא מִצִּיעָאָה וּפְתָנָם נְבוֹאָה
מִן קִדְּסֵנִי תָוֹה עַמִּיָּה לְמִימְרֵךָ
חֹב וְתִמְרֵךְ לְחֲזָקִיָּה מִלְּכָא דְעַמִּי
כְּדָנָן אָמַר יי' אֱלֹהֵיהֶם דְּדָוִד אֲבִיבִיךָ
שְׁמַע קִדְּמִי צְלוֹתְךָ גְּלִיָּה קִדְּמִי
דְּמַעְתְּךָ תֵּא אֲנִיָּה מִסִּי לִךְ בִּיּוֹמָא
תְּלִיתָאָה תִּסְק לְבֵית סִקְרִישׁ דִּי יי'
וְאִסְקֵךָ עַל יוֹמֶךָ חֲמֵשׁ עֶסְרֵי שָׁנִין
וְדָוִד מִלְּכָא דְאֲתוֹר אֲשׁוּבִינְךָ וְיֵרֶת
קִרְתָּא הָרָא וְאִגִּין עַל קִרְתָּא הָרָא
בְּדִיל מִימְרֵי וּבְדִיל דָּוִד עַבְדִּי:
וְאָמַר יִשְׁעֵהוּ יִסְבּוֹן דְּבַלְתַּת תַּיִנִין
וְנָסִיבוּ וַשּׁוּיָאוּ עַל שִׁיחָנָא וְאִתְּסִי
וְאָמַר חֲזָקִיהוּ לִישְׁעֵהוּ מֵאֵת אֶת
אָרִי יִסִּי יי' לִי וְאִסְקֵךָ בִּיּוֹמָא תְּלִיתָא
לְבֵית מִקְדָּשְׁךָ דִּי יי': וְאָמַר יִשְׁעֵהוּ
דִּין לִךְ אֲתָא מִן קִדְּסֵנִי אָרִי יַעֲבִיד
יי' ית פְּתָנָא דְמִלִּיל תִּהְיֶה טוֹלָא
עֶסֶר שְׁעִין אִם יָתוּב עֶסֶר שְׁעִין:
וְאָמַר חֲזָקִיהוּ קִלְיָא רָא דִּיהֶךָ טוֹלָא
עֶסֶר שְׁעִין בְּרִם נִסָּא יָתוּב טוֹלָא
לְאֲחֻרָּוֵהוּ עֶסֶר שְׁעִין: וְצִלִּי יִשְׁעֵהוּ
נְבִיאָה קִדְּסֵנִי וְאִתְּיָב יֵרֶת טוֹלָא

לו באיזה אות יבחר אם ילך הצל לפנים עשר מעלות בדגש אחר או ישוב אחרות
עשר מעלות ואמר חזקיהו נקל לכל לנטות עשר מעלות כי הגבל במרוצתו יהיה
נקל האות שיתמר מרוצתו יותר ממנהגו אבל האות יהיה יותר חזק אם ישוב
אחרות ממעלות:

הנה זה הפסוק קסם
מאד בפירושו זה כי הוא ידוע כי כתיב הצל תהיה מצד תנועת השמש ולפי תנועת השמש מעט מעט יטה הצל מעט מעט זה מכאן בעצמו ובהיו הענין כן מה ש'אמר
חזקיהו נקל לכל לנטות עשר מעלות איך חשב חזקיהו נקל מה שהוא מהמפות כפלא מאד לא ראינו כמותו בבואו אפי' למסע אסר לא קים כמותו לכל האותו והמפותים
אמר עשה כי המופתים ההם היו לטבות קדר אלו הדברים השפלים והוא יותר כפלא לאין פיעור מה ש'סתנה בו סדר הגרמים העליונים ובהיות הענין כן הנה יהיה זה
המאמר מחזקיהו בתכלית הפסלות ואיך ראו סכסוכ זה עליו עש' שלמותו הנראה מדבריו ואם אמרנו שלא היה זה המופת בתנועת השמש בעצמה יקשה מה ש'אמר
בפסר ד'ה על מליצי שרי בכל טבאו לדרום המופת אשר היה בארץ כי ידמה מזה המקום מזה המופת היה על דבר חליו לפי טבאו המקום אמר כי ש'מעכ' חלה חזקיהו
והנראה בעיני מפני כל זה מזה המופת היה בכל לא בשמש בעצמו וכבר ידעת כי הענינים המתנועעים תחת השמש יביאו לפעמים ניצוץ השמש בזולת מקומו הראוי לו
וזה כבר נמצא בחום הרבה ולפי שראה חזקיהו מתנועת הרוח אז וקצת אידים שהיו תחת השמש סיקל להם בתנועת המהירה להסיב הצל עשר מעלות כי באותו צד
היתה תנועתם בקם מיעוטה סיהיה הענין בהפך זה כד'סוכר לו מופת השם ית' והנה התפלל הנביא אל ה' ושב הצל אחרות עשר מעלות כמו ש'אל חזקיהו וזה
המופת יתכן ש'היה בחרם ה' על דרך המופת אידים מתנועעים לכד ההוא נגרם בהם ניצוץ השמש והביאוהו בתנועתם במהירות כפלא אל המקום ההוא ש'ד
ממעלות

רלבג

קחורבלת תאכילס.
ידוע כי ה' כטיעשה
מופת יתקם להם קצת
סבות כש'אסר זה ס
סיהיה בהם יותר מעט
מהזרות אכל הטבע
ולזה בזה לקחת רבלת
תאכילס כי א'עפ' סאין
בו כח לעשות זה הנה
בו קצת מבוא ב
ברפואת המורסות ו
ובבמולס: ויאמר
חזקיהו אל ישעיהו מה

אות כי ירפא יי' לי.
ראוי שתדע שלא היה זה מיעוט אמונה לחזקיהו אם בקם
אות בזה וזה מכבר הודיעו ישעיהו כי גזירת ה' היתה סימיות ועתה כשהסכים
להסכים על ימיו חמש עשרה שנה חולי היה תכאף ר'ל אם יהיה חזקיהו באופן
מהפלימות שיתכן שתדבק בו כמו ההשגחה ולזה לא היה סומך בזה חזקיהו אם
לא פיתן לו אות טבולת תכאיתן לו הפס ית' זאת המתנה: הלך הצל עשר
מעלות אם ישוב עשר מעלות. ר'ל אם ישוב ללכת עשר מעלות אחרות בדרך סיהיו עשרים מעלות: ויאמר חזקיהו נקל לכל לנטות עשר מעלות:
הנה זה הפסוק קסם
מאד בפירושו זה כי הוא ידוע כי כתיב הצל תהיה מצד תנועת השמש ולפי תנועת השמש מעט מעט יטה הצל מעט מעט זה מכאן בעצמו ובהיו הענין כן מה ש'אמר
חזקיהו נקל לכל לנטות עשר מעלות איך חשב חזקיהו נקל מה שהוא מהמפות כפלא מאד לא ראינו כמותו בבואו אפי' למסע אסר לא קים כמותו לכל האותו והמפותים
אמר עשה כי המופתים ההם היו לטבות קדר אלו הדברים השפלים והוא יותר כפלא לאין פיעור מה ש'סתנה בו סדר הגרמים העליונים ובהיות הענין כן הנה יהיה זה
המאמר מחזקיהו בתכלית הפסלות ואיך ראו סכסוכ זה עליו עש' שלמותו הנראה מדבריו ואם אמרנו שלא היה זה המופת בתנועת השמש בעצמה יקשה מה ש'אמר
בפסר ד'ה על מליצי שרי בכל טבאו לדרום המופת אשר היה בארץ כי ידמה מזה המקום מזה המופת היה על דבר חליו לפי טבאו המקום אמר כי ש'מעכ' חלה חזקיהו
והנראה בעיני מפני כל זה מזה המופת היה בכל לא בשמש בעצמו וכבר ידעת כי הענינים המתנועעים תחת השמש יביאו לפעמים ניצוץ השמש בזולת מקומו הראוי לו
וזה כבר נמצא בחום הרבה ולפי שראה חזקיהו מתנועת הרוח אז וקצת אידים שהיו תחת השמש סיקל להם בתנועת המהירה להסיב הצל עשר מעלות כי באותו צד
היתה תנועתם בקם מיעוטה סיהיה הענין בהפך זה כד'סוכר לו מופת השם ית' והנה התפלל הנביא אל ה' ושב הצל אחרות עשר מעלות כמו ש'אל חזקיהו וזה
המופת יתכן ש'היה בחרם ה' על דרך המופת אידים מתנועעים לכד ההוא נגרם בהם ניצוץ השמש והביאוהו בתנועתם במהירות כפלא אל המקום ההוא ש'ד
ממעלות

במעלו אשר ירדה. אשר ירדה השמם והלך הכל עמר מעלו ומב השמם אחורנית והיה הכל במעלה הראשונה: במעלות אחז: כי הוא בנה אותם המעלות. וברך אשר ירדה במעלות אחז כי בנות אחז קצר היום ונטה הכל עמר מעלות וירדה השמם עמר מעלו טרם זמנו כדי שלא יספרוהו לפי שהיה רסעו ואותם עמר מעלות

סירדה לאחז חזרה אחורנית לחזקה לאות וית וכלי ישעיה כביאה קדם יי ואחז ית טולא בצורת אבן שעיאדי נחתת ב במסך דאחז שמשא לאחוריה עמר שעינ רל במעלות הית אבן מסומנת לרעת שעת היום: ברארץ. ובישעיה מרוארץ כתי במלם ואחר הוא כי הם ממוזא אחר ובלארץ הוא פס כנו כמך לאביו שהיה סמו בלארץ חה מלך אסרחדון כי סכחריב מלך בבל היה וכן בומי מכסה כאמר ברברי הימים ויבא עליה את שרי הצבא אשר למלך אל אסור וגו' ויוליכס בבבל:

כי שמע כי חלה. לא היה עקר סליחותו על חליו לא על המופת סכסכה לו על חליו וכן הוא ב ברברי הימים לדרום המופת אשר היה בארץ: וישמע עליהם. כמו אליהם ועל כמו אל ורבים כמוהו כמו וילך לק"י הרמחה על ביתו כמו אל ביתו ומה שאמר וישמע נראה שהם בקסו ממנו להראותם נכחה ושמע אליהם ועם כן וכתו וקביל מכהו ובישעיה וישמע עליהם: את כל בית נכחה. כל בית חמדתו כלומר כל הדברים שהיו לו ואח כך פרט מה הם הרברי הנחמדים וכן נכחה וזרי ולוט דבר נחמד וברברי רל מאי בית נכחה מהם אמרו אסתו היתה משקה להם ומהם אמרו זק או כלו זין הראה להם ומהם אמרו בית נכחיו הראה להם:

סמן הטובי. זה סמן אפרסמון שלא היה בכל העולם לא ביריחו ואמרו כי לפיכך נקרא יריחו והיה רע בעיניו כי הראה להם בית נכחה כי כתגאה בבא אליו הסלחא מארץ רחוקה וכי היה מצליח בכל דרכיו וכן אמר ברברי הימים כי גבה לבו ואמר בעלונים האלה עבאו לכבודו והיה לו לומר עבאו לכבוד האל

כי לדרום המופת באו וכן אמר ברברי הימים וכן במליו שרי בבל המפולחים עליו לדרום המופת אשר היה בארץ עבאו האלהים לכסותו לרעת כל אשר בלבבו: אשר תוליד יקחו. יקח כתי וקרי יקחו ואמרו זה דכאל חכמה מיטאל ועזריה: והיו סריסי. מחלוקת ברברי רל מהם אמרו סריסי ממם ומהם אמרו סכסכה פז בומיהם כלומר שהכירו הכל שאין בה ממם וית רבבין כמו שרים ועל ריאל חכמה מיטאל ועזריה אמר שהם היו בהיכלי מלך בבל וכאמר עליהם מבני יהודה והם היו מזרע המלוכה כי כן אמר נבוכד נכר לבקש מזרע המלוכה ומהם הפתרמים: כאמר

הנה לא היה בארץ לבד אך בכל העולם: בעת ההיא שלח ברארץ בלארץ. ראוי שתדע כי ארץ סהיה סכחריב מושל בבבל כמו שיראה ממה שאמר במה סקדס ויבא מלך אשור מבבל הנה היה פס מלך והיה תחת סכחריב והיה נותן לו מס סנה בסנה כי כן היה מכהגו עם כל המלכי סהיה כובם אותם והנה לפידעתי נמסכה המלוכה למלכי אשור עד סבא נבוכד נכר מלך בבל והחזיק במלכות הזה ונמשך המלכות לו ולבנו ולבן בנו עד סכסכה סנה: ספרים ומכחה אל חזקיהו. כבר ספר בספר דה כי רבים היו מבויאם מכחה ליי בירושלם ומגדנות לחזקיהו והיה זה כן מפני מה ששמעו מהמופת שספה יי בחיל מלך אשור אז ידעו כל ממלכו הארץ כי יי הוא האלהים ולזה ספר זה פס אחר ספור זה המופת אשר עשה יי בחיל מלך אשור: וישמע אליהם חזקיהו. רל סכסכה שמע בעבורם מה סכסכו ממנו וסגד להם כל אשר סאלו והראם את כל בית נכחה הנה הוא קבוצ על חמדותיו ואחר זה פרט מה סהיה פס והוא כסף וזהב ובשמים וסמן הטוב והוא סמן אפרסמון שלא היה במזא כי אם בארצו ובמקל אחר ממנו לבד והוא נקרא בשמי בלע: ואת בית כליו ואת כל אשר נמצא באזרתי. יתכן שהראה אותם גם כן הרברים החמודים שהיו לו בממסלחו והנה היה רע בעיניו וי אחר עשה כי גבה לבו על הסיי כי הם באו לדרום את המופת לכבוד הסיי ולא היה ראוי לחזקיהו להגדיל עצמו בזה אבל היה ראוי פיתן הגדולה והכבוד לסיי ויראה להם גדולת הסיי כי על זה באו ולזה גבה אותו בספר דה על זה כי הוא לא הסיי לסיי מהכבוד על זה המופת שספה לו סהוסק על ימיו מה שהיה ראוי אבל גבה לבו ולזה היה עליו קצף ועל יהודה וירושלם והנה הקצף היה מה שאמר לו ישעיה הכבדא על זה: אשר יבאו ממך אחר תוליד. זה לאות שלא היו בניס לחזקיהו בעת זאת הנבואה אך אחר פלס ספי הוליד נתנם סמלך אחריו והנה את ומבניך על זרעו ואם הוא רחוק כי כל זרע אר יקראו בניו אפי לאלף דור כמו סנקרא אחז: היום בני ישראל:

וישמע עליהם כל לשון שמיעה אל כמ"ב על וסי ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום: וישמע על חרהקה דישעיה. וישמע עליהם חזקיהו דמלכים. ודרשו בעל ספר. והכירו לגם בירמיה. נהקד בור מימה כן הקרח: אל תשבעו על דברי הנביאים. לשמוע על דברי עבדי הנביאים. ולבית ורנבים אבר ירמיה:

במעלות אשר ירדה במעלות אחז: אחרנית עמר מעלות: בעת ההיא שלח ברארץ בלארץ בן בלארץ מלך בבל ספרים ומכחה אל חזקיהו כי שמע כי חלה חזקיהו: וישמע עליהם חזקיהו ויראם: את כל בית נכחה את הבסוף ואת הזהב ואת הבשמים ואת שמן השובואת בית כליו ואת כל אשר נמצא באזרתי לו לא היה דבר אשר לא הראם חזקיהו בביתו ובכל ממסלתו: ויבא ישעיהו הנביא אל המלך חזקיהו ויאמר אליו מה אמרו האנשים האלה ומאין יבאו אליך ויאמר חזקיהו מארץ רחוקה באו מבבל: ויאמר מה ראו בביתך ויאמר חזקיהו ארת כל אשר בביתי ראו לא היה דבר אשר לא הראיתם באזרתי: ויאמר ישעיהו אל חזקיהו שמע דבר יהוה: הנה ימים באים וגשאי כל אשר בביתך ואשר אצרו אבתך עד היום הוצר בכלה לא יותר דבר אמר יהוה: ומבניך אשר יצאו ממך אשר תוליד יקחו והיו סריסים בהיכל מלך בבל:

שאונם בארץ. השמיעו עליך בקולם. השמיעו על ארבעות באשדוד. ואת זעקתם שמעת עלי: ואת שכן ז בקריאה וסי נבסר בסדר כי חשא: ומאין בקריאה וסי נבסר ביושע סימן ט: באצרת ג חס בקריא וסי הלא הוא במס עמדי חתום. לא היה דבר אשר לא הראיתם: וחברו דישעיה:

דלבו

במעלות אחז אחורנית. יתכן סכסכה אחז חלו המעלות בבית המלכות. והנה שמע מלך בבל כי חלה חזקיהו ולזה שלח מלאכיו פס וזכה אותם גם כן סדרסו המופת אשר היה בארץ אז מחיל סכחריב סמתו כלם בזולת יד ארם אך הכם מלארץ יי ולזה אמר גם כן אשר היה בארץ ואם היה זה סב אל המופת מהשמם חלה לא היה בארץ בלארץ. ראוי שתדע כי ארץ סהיה סכחריב מושל בבבל כמו שיראה ממה שאמר במה סקדס ויבא מלך אשור מבבל הנה היה פס מלך והיה תחת סכחריב והיה נותן לו מס סנה בסנה כי כן היה מכהגו עם כל המלכי סהיה כובם אותם והנה לפידעתי נמסכה המלוכה למלכי אשור עד סבא נבוכד נכר מלך בבל והחזיק במלכות הזה ונמשך המלכות לו ולבנו ולבן בנו עד סכסכה סנה: ספרים ומכחה אל חזקיהו. כבר ספר בספר דה כי רבים היו מבויאם מכחה ליי בירושלם ומגדנות לחזקיהו והיה זה כן מפני מה ששמעו מהמופת שספה יי בחיל מלך אשור אז ידעו כל ממלכו הארץ כי יי הוא האלהים ולזה ספר זה פס אחר ספור זה המופת אשר עשה יי בחיל מלך אשור: וישמע אליהם חזקיהו. רל סכסכה שמע בעבורם מה סכסכו ממנו וסגד להם כל אשר סאלו והראם את כל בית נכחה הנה הוא קבוצ על חמדותיו ואחר זה פרט מה סהיה פס והוא כסף וזהב ובשמים וסמן הטוב והוא סמן אפרסמון שלא היה במזא כי אם בארצו ובמקל אחר ממנו לבד והוא נקרא בשמי בלע: ואת בית כליו ואת כל אשר נמצא באזרתי. יתכן שהראה אותם גם כן הרברים החמודים שהיו לו בממסלחו והנה היה רע בעיניו וי אחר עשה כי גבה לבו על הסיי כי הם באו לדרום את המופת לכבוד הסיי ולא היה ראוי לחזקיהו להגדיל עצמו בזה אבל היה ראוי פיתן הגדולה והכבוד לסיי ויראה להם גדולת הסיי כי על זה באו ולזה גבה אותו בספר דה על זה כי הוא לא הסיי לסיי מהכבוד על זה המופת שספה לו סהוסק על ימיו מה שהיה ראוי אבל גבה לבו ולזה היה עליו קצף ועל יהודה וירושלם והנה הקצף היה מה שאמר לו ישעיה הכבדא על זה: אשר יבאו ממך אחר תוליד. זה לאות שלא היו בניס לחזקיהו בעת זאת הנבואה אך אחר פלס ספי הוליד נתנם סמלך אחריו והנה את ומבניך על זרעו ואם הוא רחוק כי כל זרע אר יקראו בניו אפי לאלף דור כמו סנקרא אחז: היום בני ישראל:

מסמך
ד' ישיעיהו
ו' ישיעיהו ואלס
ס' ישיעיהו
י' ישיעיהו

טוב דבר יי. מאחר
 סבמי יהיה מלום:
 ואמר עשה אתה ברכ
 וגו'. בדברי הימים:
 ביד עבדיו הנביאים.
 נחום וחנניה ולפי
 סהיה מנשה רמז לא
 כקרא על שמו לפרס
 סבמי היה: תכלה.
 לסון מכלתי טיכטיר
 בלעז: מסקולת

רלבג

אמר כל שומעיו
 תכלה סתי אזכיו.
 רל סמרוכ התרועה
 וההפעלות סיקרה לו
 מזאת הסמיעה הרעה
 ירמה לו סהיה קול
 הכרה באזכיו:
 וכנתי

ואמר חזקיהו אל ישעיהו טוב דבר
 יהוה אשר דברתי ואמר הלא אם
 שלום ואמת יהיה בימי: ויתר דברי
 חזקיהו וכל גבורתו ואשר עשה את
 הברכה ואת התעלה ויבא את
 המים העירה הלא הם כתובים על
 ספר דברי הימים למלכי יהודה:

ואמר חזקיהו עמ אכתיו ומלך
 מנשה בנו תחתיו:
 שתיים עשרה שנה מנשה במלכו
 וחמשים וחמש שנה מלך בירושלם
 ושם אמו חפצי צה: ויעש הרע
 בעיני יהוה כתועבת הגוים אשר
 הוריש יהוה מפני בני ישראל:
 וישבו ויבן את הבמות אשר אבד
 חזקיהו אביו ויקם מזבחות לבעל
 ויעש אשרה כאשר עשה אחאב
 מלך ישראל וישתחו לכל צבא
 השמים ויעבד אתם: ובנה מזבחת
 בבית יהוה אשר אמר יהוה בירושלם
 אשים את שמי: ויבן מזבחת
 לכל צבא השמים בשתי חצרות
 בית יהוה: והעביר את בנו באש
 ועונן ונחש ועשרה אוב וידענים
 הרבה לעשות הרע בעיני יהוה
 להכעיס: וישם את פסל האשרה
 אשר עשה בבית אשר אמר יהוה
 אל דוד ואל שלמה בנו בבית הזה
 ובירושלם אשר בהרתי מכל שטי
 ישראל אשים את שמי לעולם:
 ולא אסוף להניד רגל ישראל מן
 הארמה אשר נתתי לאבותם רק אם
 ישמרו לעשות ככל אשר צויתים
 ולכל התורה אשר צוה אתם עבדי
 משה: ולא שמעו ויתעם מנשה
 לעשות את הרע מן הגוים אשר
 השמיד יהוה מפני בני ישראל:

וידבר יהוה ביד עבדיו
 הנביאים לאמר: יען אשר עשה
 מנשה מלך יהודה התעבות האלה
 הרע מכל אשר עשו האמרי אשר
 לפניו ויחטא גם את יהודה
 בגלוליו:
 אמר יהוה אלהי ישראל הנני מביא

רעה על ירושלם ויהודה אשר כל שמעו ויתעלנה שתי אזכיו:

הלא יי מל בסיוסו נמסר בספרא דא חלק ב סמ כב: העירה וסמיו ויקרעו שכולתם מעבס: ורע
 העם ויתקעו בשפרות: וגם אל אחת: ויהונתן ואחיהמץ: ואת קומי לבי לביחד: וישלח מלאכים אל אחאב:
 ויבא את המים: ובני עמון ראו דדה: העירה והקיעה: וידבר יי בטעם דרגא תכיר וסמיו אני יי דבר
 אל פרעה מלך: זאת וחיה אשר תאכלו: אליכם מתוך האש: כי אתם עבדים את הורדן: צו את בני ישראל

ואמר חזקיהו לישעיהו תקין פתגם
 דיי דמליתא ואמר הלא אם שלם
 וקשוט יהי בימי: וישאר פתגמי
 חזקיהו וכל גבורתיה ודעבר ית
 בריכתא וית מויתקתא ואיתי ית
 מיא לקרתא הלא אינון כתיבין
 על ספר פתגמי וימלך מלכי דבית
 יהודה: ושכיב חזקיהו עם
 אבותיו ומלך מנשה בריה ת
 תחותיה:
 עשרי שנין מנשה כד מלך וחמשין
 וחמש שנין מלך בירושלם ושום
 אמיה חפצי צה: ועבד דביש קדם
 יי כתועבות עממיא דתריך יי מן
 קדם בני ישראל: וכתב ובנא ית
 במת דאביר חזקיהו אבותי ואקים
 איגורין לבעל ועבד אשירתא
 כמא דעבד אחאב מלכא דישראל
 וסגיר לכל חילי שמיא ופלח י
 יתהוה: ובנא איגורין בבית מקדש
 דיי דאמר יי בירושלם אשרי ית
 שכינתי: ובנא איגורין לכל חילי
 שמיא בתרתין דרתא בית מקדש
 דיי: ואעבר ית בריה בנורא וענין
 ונחיש ועבד בידין וזכורו אסגי
 למעבד דביש קדם יי לארגא ק
 קרמוהו: ושוי ית צלם אשירתא
 דעבד בבית דאמיו לדור ולשלמה
 בריה בביתא הרין ובירושלם ד
 דאיתרעתי מכל שיבטא דישראל
 אשרי ית שכינתו לעלם: ולא
 אוסיף לטלטל ית ישראל מן
 ארעא דיהבית לאבתהוה לחור
 אם ישרון למעבד ככל תפקדתא
 דפקדתינון וכלל אורית דפקיד
 יתהוה עבדי משה: ולא קבילי
 ואטענינון מנשה למיעבד ית דביש
 מן עממיא דשיצי יי מן קדם בני
 ישראל: ומליל יי ביד
 עבדוהי נבייא למימ: חלף דעבד
 מנשה מלכא שיבטא דבית יהודה
 ית תועבתא תאלין אבאיש מכל
 דעבדו אמוראי דקרמוהו ותייב
 אף ית דבית יהודה בפולחן ט
 טעוניה:
 אמר יי אלהא דישל הא אנא מייתי
 בישתא על ירושלם ויהודה וכל
 דישמעיה יצלן תרתין אורנוהי:

ותתנו לויס: ביד עבדיו הנביאים: אל מנשה ואל עמו: ורע ד בקריא וסמיו ומאז באהי אל פרעה לדבר

בשמן הרע: יען אשר עשה מנשה מלך יהודה: ורימה פעמך למשוות: וי ענה ביושר ורע לי: וא
 ושכ ורע לכם:

כאמר עשה אחאב: כי הוא
 החל לעשות אסרה במלכי
 ישראל כישר ממלך אחאב לא
 ראינו לאחר מן המלכים שעשו
 אסרה לא שהיו הולכי בחטאת
 ירבעם: לעשות הרע בעיני
 להכעיסו: אמר מסלק האס
 העליונה שהיתה במזבח מעת
 סירר מס בימי שלמה עמד הוא
 וסלקה וזה המעש היה להכעיס
 ולא אוסיף להניד: אמר אוסיף
 כי כשהיו חוטאים היה מסליט
 בהם אויביהם והיו מנידי ומגלי
 אותם מארצם אף על פי שלא
 גלו גלות שלמה לפני דוד: וידבר
 יי ביד עבדיו הנביאים: בקרר
 עולם יואל נחום וחנניה כתבא
 בימי מנשה ולפי שלא היה מנש
 כמר לא נקראו על שמו: כל
 שומעיו: כתיוקרי שמעה והקרי
 בעבור כי רעה לסון כקב והכתו
 על הענין: תכלה סתי אזכיו:
 סרסו כלל מבנין כפעל מפעלי
 הכפל מענין לקול כללו ספתי
 והוא ענין תנודת הרעשה ט
 טכריתאט בלעז: את

ויתם את הכסף. ויעלם כלומר יעלם לבנותו. ויתנוהו לעושי המלאכה. כי היה צריך הבית חזק ונכון לפי שנהרס ממנו והוא שחזק צדק הבית עד היום ההוא שהיו רבד וסדר עולם מאתים ושמנה עשרה. שומרי הסף. שומרי כלי בית המקדש וית אמרכלא והם הגזבר' וכבר פירשנו כל הענין הזה בדרך יהואס. ויתנה. בתיב וקרי ויתנוהו הכתוב אומר על חלקיהו והא הכנוי על המבנה והקרי ויתנוהו על שומרי הסף שיתנוהו הכסף והא הכנוי על הכסף. המוסקרים בית יו. כמו בבית. על ספן הסופר. כמו אל ספן וכן וילך חלקיהו הרמתה על ביתו כמו אל ביתו. ספר התורה מצאתי בבית יו. דרשו כי אחז סקר את התורה והטמינו מפניו ספר תורה אחד והטמינוהו תחת ה

בש' יו בתיב יוד בקריאה וסימ' במסר רבה. מיכיה ג' וסימ' ויעז המלך את חלקיה דמלכים. ומבני הבונים עוצצרות. והבונים אליקים מעשיה מיכיה. וחד מיכיהו וסימ' שלוש שנים מלך בירושלם ושם אמו דרה. וא' ולמביהו וסימ' ובשנת שלוש למלכו שלח לשריו דרה. על דבריו בקריא וסימ' במסר רבה.

רשי

ספר התורה מצאתי. טמון תחת הכרוב. שהטמינוהו שם כ כספיה אחז את ה התורה. דרשו אתי בערי. ראה כתו' וילך יו אותך ואת מלכך. אל

רלבג

ויתם את הכסף ה המובא בית יו. ויתמה סיהיה הכסף כתן ב בארון כמו סיהיה הענין בימי יהואס ה המלך ושם זכר רומה למה מזכר בזה ה המקום והנה אמרו ויתם את הכסף רל ויכלה וזה יהיה בעצרו את הארון אשר אספו בו את הכסף שומרי כלי בית המקדש ו והמונים הכסף ההוא יתכזהו מניו על ידי ע עושי המלאכה הממוני בבית יו לחזקו והם הכהן הגדול וסופר המלך ומהכסף ההוא יפרעו סכירותם ל לאומה העושים ה המלאכה בבית יו לחזק את ברוך הבית רל מה שראוי סידר לתקון מפני הראותו בלתי חזק והאומנים הם חרשי העץ והבנלי הקריות והתקרה והגוררים הם חזר הכהנים וזולתו ומכסף ההוא היו גם כן קונים עצים ואבני מחצב ולא יחשב את עושי המלאכה הממוני בבית יו הכסף כי ב באומה הם עושי וכבר בארנו הסבה בזה ה בענין יואס ושם ב בארנו התועלות ה המגיעות מזה הסופר אשר ככתב שם ולזה לא כסוב למנותם בזה המקום. ויחמר חלקיהו הכהן הגדול על ספן הסופר.

ויהי בשמנה עשרה שנה למלך יאשיהו שלח המלך את שפן בן אצליהו בן משלם הספר בית יהוה לאמר. עלה אל חלקיהו הכהן הגדול ויתם את הכסף המובא בית יהוה אשר אספו שומרי הסף באר העם. ויתנה על יד עשי המלאכה המפקדים בבית יהוה ויתנו אתו לעשי המלאכה אשר בבית יהוה לחזק את ברוך הבית. לחרשים ולבנים ולגדרים ולקנות עצים ואבני מחצב לחזק את הבית. אך לא יחשב אתם הכסף הנתן על ידם כי באמונה הם עושים. ויאמר חלקיהו הכהן הגדול על שפן הספר ספר התורה מצאתי בבית יהוה ויתן חלקיהו את הספר אל שפן ויקראהו. ויבא שפן הספר אל המלך וישב את המלך דבר ויאמר התיבו עבדך את הכסף הנמצא בבית ויתנהו על יד עשי המלאכה המפקדים בית יהוה. ויגד שפן הספר למלך לאמר ספר נתן לי חלקיהו הכהן ויקראהו שפן לפני המלך. ויהי בשמע המלך את דברי ספר התורה ויקרע את בגדיו. ויעז המלך את חלקיה הכהן ואת אחיקם בן שפן ואת עבדו בן מיכיה ואת שפן הספר ואת עשיה עבד המלך לאמר. לכו דרשו את יהוה בערי ובעד העם ובעד כל יהודה על דברי הספר הנמצא הזה כי גדולה חמת יהוה אשר היא נצתה בנו על אשר לא שמעו אבותינו על דברי הספר הזה לעשות ככל הכתוב עלינו.

והנה בתמני עשרי שנים למלך יאשיהו שלח מלכא ית שפן בן אצליהו בר משולם ספרא לבית מקדשא דיי למימר. סק לות חלקיהו פהנא רבא ויטקיס ית כספא דאיתעל בבית מקדשא דיי ויכנשו אמרכלא מן עמא. ויתנוגיה על ידי עבדי עיבדיה דממנו בית מקדש דיי ויתנוג יתיה לעבדי עיבדיה דבבית מקדשא דיי לתקפא ית בידקא רבית. לנגר' ולארדיכלא ולארגובל' ולמזבן אעין ואבנין פסילן לתקפא ית ביתא. ברם לא מיתחשב עמהון כספא דמתיהב על ידיהון ארי בהמנותא אינון עבדין. ויאמר חלקיהו פהנא רבא לשפן ספרא ספרא דאורייתא אשכחית בבית מקדשא דיי ויהב חלקיהו ית סיפר' לשפן וקרהו. ואתא שפן ספרא למלכא ואתיב ית מלכא פיתגמא ויאמר טקיסו עבדך ית כספא ד דאשכתב בביתא ויתבוהי על ידי עבדי עיבדיה דממנו בבית מקדש דיי. ותיו שפן ספרא למלכא למימר סיפרא יהיב לי חלקיהו פהנא וקרהו שפן קדם מלכא. והנה כד שמע מלכא ית פיתגמי ספרא דאורייתא ובעי ית לבושוהי. ופקיד מלכא ית חלקיהו פהנא וית אחיקם בר שפן וית עכבור בר מיכיה וית שפן ספרא וית עשיה עבדא דמלכא למימר. אזילו תבעו מן קדם י עלי ועל עמא ועל כל דבית יהודה על פיתגמי סיפרא דאשכתב דרין ארי סגיא חומת דיי דהיא דליקת בנא על דלא קבילו אבהתנא לפיתגמי סיפרא דרין למעבד ככל דכתב עלנא.

אזלם ספר התור' אלל למה שמצאו בסדר עולם ודבריו רל' כי בשנת כ"ב למנחת גלה ואחר כך עשה תשובה וסמכו זה למה שכתוב ויעש אשרה כאשר עשה אחאב וכמה מלך אחאב כ"ב רצו לומר כי מנש' הרע כאחאב ואחאב עשה הרע כ"ב שנה כל ימי מלכותו ומנשה עשה הרע כ"ב שנה הכה ל"ג שנים היה מנשה בתשובה והוא רחוק ואיך היה זה שעמד ל"ג שנים בתשובה רוב ימי מלכותו ולא דרש ספר התורה זה רחוק מאד. ויהי כשמוע המלך. אמרו כי מצאו הספר בגלל בפר' תוכחות יולך יו אותך ואת מלכך וגו'. כי שם נרמז ענין גלות שמרן וגל' יהודה עם מלך יהודה כמו שבארנו שם ואולם חלקיהו קרא זה אל ספן לסבב סיקרהו ספן אל המלך ויקח עצה להסיר ממנו זה הרע לפי מה שאפשר. ואת עכבור ודבריה ימים ואת עבדו וקח עצה להסיר ממנו זה הרע לפי מה שאפשר. ואת עכבור כמו הנביא מצית בך את מלתי. על דבריהם ספר. כמו אל: אל

אל חולדה הכזיבה. אמרו בדרם כימנני בניה מל רחב חיתה ולמה הלכו אל חולדה ולא הלכו אל ירמיה יעמרבז זל סאמרו מפני מהנעים רחמינות ומהם אמרו כי ירמיה לא היה מס כי הלך להחזיר עמרת הסבטו ואמרו כי ירמיה היה אז נביא שהיה תחלת נבואתו היתה בן שנה ליאסיה וזה הענין היה בסנת יח אלל סלח היה מס בירושלם אז

כשמצאו התורה חולי היה ב בעצמות או במקום אחר וחולדה הייתה יושבת בירושלם לפיכך סלח לה ואמר רבו זל כי שלמה כביאים סכתבאל בימי יאסיהו והם ירמיה ופניהו וחולדה כי ירמיהו היה מתבא בסוקים ו נפניה בבתי כנסיות וחולד' אל הנסים: בן חרחם: בסת' במסנה: כתרנו בבית חולפכא: אסר קרא מלך יהודה: זוה לקראס כאלו קראס וכן יובן סלמה את הבית והרומים להם וכן הוא בדברי הימי אשר קרא לפני מלך יהודה ובידבר זל אשר קרא מלך יהודה וכי מלך יהודה קראס והלא ספן קראס אלל מכאן לסומע כעונה: אספך: בחרק בשקל אויבך ויבאגס כן בסגול על מסקל אכרך בבטן: על אבותיך: כמו אל: וכאספת אל קברותיך בסלום: והלא כתיב ויורו המור למלך ואסיהו מהו בסלום סלח חרב בית ה המקדס בימיו וכן הוא מפרס והולך ולא תראה עיניך בכל הרעה אשר אני מביא אל המקו הזה: קברותיך: רל קברות אבותיך: והכנים והנביאים: תי וכהניא וספריא תרגם ה הכביאים ספריא כלומ תלמידים לפי סלח היו מס כביאי אחרים שהיה חמך סלח ל חולד' מלמד סלח היו מס כביאי אחרים וכן תרגם מופט וכביאי ריון וספר וכוכל לפרס כביאים כשמצעו כי ירמיה ופניהו בן כסוי היו כ כביאים בזמן ההוא ואוריהו בן סמעהו אספר סהיה כביא גס כן בזמן ההוא ולא היו בירושלם בעת סמכא חלקיה סכהן את ספר התורה ועתה כאסר סלח המלך לאספ איס יהודה באו גס כן הכביאים לירושלם: על העמוד: כתרנו על אסטווכא וכבר פל למעלה בדבר יהואס וברבי הימי ועמוד המלך על עמודו כלומר במקום סהיה רגול לעמוד מס: עריותו: סהנעת חולו: ועמוד כל העס בברית: עמודו והתחזקו בפיהם וכלבם בבריתו וכן היעמוד לכך אס ת תחזק ידיך ותיקבילו כל עמא עליהו קיימא: ואת כהני המס: סהיו סניס לכחן גרול ופתייות סגן כהניא:

סומרי

כה תאמרו ליוסף אנא שא נא. ויאמר שאול כה תאמרו לרוד. ואל מלך יהודה השלח דמלכים. וחברו דר' ה. כה תאמרו איש אל רעהו וירמיה. וצרת אתם אל אדניכם. והבאתי אתכם אל. השלח אתכם אל ירמיה: ראספן יפתח' וס' נסר בסדר שמות: באזניס ח' בקריא וס' ויתנו אל יעקב את כל אלהי הנגר *

ואל חלקיהו כהל ואחיקם ועכבו' וספז ועשיה לות חולדה נבייתא אתת שלום בר תקנה בר תרחס נטר לבוש' והיא יתבא בירושלם בבית אולפנא ומלילו עיפיה: ואמרת להון פידנן אמר יי אלהא דישראל אמרו לגברא דשלח יתבון לותי: כידנן אמר יי האאנא מימי בישתא על אתרא הדיו ועל יתבוהי ית כל פתגמי ספך דקרא סלכא שבטא רבית יהודה: חלף דשבקו פולחני ואסיקו בוססין למטעות עממיא בריל לארגנא קדמי בכל עובדי ידיהו וידלק רוגזו באתרא הדיו ולא יטפיו וסלכא שיבט רבית יהודה דשלח יתבון למתבע אולפן מן קדם יי כידנן מימרון ליה פידנן אמר יי א אלהא דישר פתגמא דו שמעתא: חלף דוע לכך ואהכנעת מן קדם יי במשמעך דגזרית על אתר הדיו ועל יתבוהי למחוי לצרו ולרשטא ובזעתא ית לבושך ובכיתא קדמי ואף קדמי שמיע אמר יי: בכך הא אנה כניש לך לור אבהתך ו ותחכניש לקברך בשלם ולא י יחזיון עינך בכל בישתא די אנה מימי על אתרא הדיו ואתיבו ית סלכא פיתגמא: ושלח מלכא וקנשו לותיה כל סבי יהודה ו וירושלם: וסליק מלכא לבית מקדשא דיו וכל אנש יהודה ויתבי וירושלם עמי וכתניא וספריא וכל עפא למזעירא ועד רבא וקרא קדמיהו ית כל פתגמי ספרא דקיימא ראשתכח בבית מקדשא דיו: וקם מלכא על אסטוונא וגזר ית קיימא קדם יי לסהך בתר פולחני דיו ולמטר פקודותי וית סהידותותיו קיימותי בכל לבא ובכל נפש לקיימא ית פ פתגמי קיימא הדיו דכתיבין על ספרא הדיו וקבילו כל עפא עליהו קיימא: ופקיר מלכא ית חלקיהו פתגמא וית סגן כהניא

לח' ב'

ל' כהניא

כ'

ל' רסמי

וכתיב

ו'

כ'

ל' חכמי

וד'

ה'

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

ל' חכמי

וילך חלקיהו הכהן ואחיקם ועכבוד וספז ועשיה אל חולדה הנביאה אשת שלום בן תקנה בן חרחם שמר הנגדים והיא יושבת בירושלם במשנה וידברו אליה: ותאמר אליהם כה אמר יהוה אלהי ישראל אמרו לאיש אשר שלח אתכם אלי: כה אמר יהוה הנבי מביא רעה אל המקום הזה ועל ישוביו את כל דברי הספר אשר קרא מלך יהודה: תחת אשר עזבוני ויקטרו לאלהים אחרים למען הכעסני בכל מעשיהם וניצתה חמתי במקום הזה ולא תכבה: ואל מלך יהודה השלח אתכם לדרש את יהוה כה תאמרו אליו כה אמר יהוה אלהי ישראל הדברים אשר שמעת: יעז דך ללכך ותכנע מפני יהוה בשמעך אשר דברתי על המקום הזה ועל ישוביו להיות לשמה ולקללה ותקדע את בגדיך ותכבה לפני וגם אנכי שמעתי נאם יהוה: לכן הנני אספך על אבותיך ונאספת אל קברותיך בשלום ולא תראינה עיניך בכל הרעה אשר אני מביא על המקום הזה וישובו את המלך דבר: וישלח בן המלך ואספו אליו כל זקני יהודה וירושלם: ויעל המלך בית יהוה וכל איש יהודה וכל יושבי ירושלם אתו והכהנים והנביאים וכל העם למקטן ועד גדול ויקרא באזניהם את כל דברי ספר הברית הנמצא בבית יהוה: ויעמד המלך על העמוד ויברך את הברית לפני יהוה ללכת אחר יהוה ולשמר מצותיו ואת ערותיו ואת חקתיו בכל לב ובכל נפש להקים את דברי הברית הזאת הכתבים על הספר הזה ויעמד כל העם בכרית: ויעז המלך את חלקיהו הכהן הגדול ואת כהני המשנה

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

כ'

אל חולדה. אמרו רבותנו לפי מהאסיה מרחמת מן האים לכך לא סלח אל ירמיהו ויום סאומרי ירמיהו לא היה מס סהלך להחזיר עמרת הסבטו: במסנה: בבית אולפנא ויום ספותרין במסנה חוץ לחומה בין סתי החומות סהוא מסנה לעיר * וכאספת אל קברותיך בסלום: ומהו הסלום ולא תראינה עיניך בחורבן הבית: על העמוד * מקום מעמד המלך בבית המקדס: ואת כהני המסנה: סגני כהנה סהס סניס לכהנים גדולים: סומרי

רלבג

והיא יושבת בירושלם במסנה: תרגם וכתן במסל בבית המדרס: לכן הכני אוסיף אל אבותיך: רל סכמותו והיה סקבר אלל ח אבותיו ולא תהיה ח הרע בימיו דמי סהיו ביסל אז כביאי זולת חולדה אך סלח אליה מפני היותה קרוב לו כי הית אז בירושלם ועמוד המלך על ח העמוד: ירמה סבגו מס עמוד והיה בו ח המלך בעת קראו את התורה כמו סנכור ב בפרסת הקהל: ואת כהני המסנה: הס סכהני סכני לו סמו סגן סכהני והנמסכ' לו לפי מדרגותיה על סקדרי: בסדמות

ויאסכו
ל' כתחין וס' כביא סליוויא
סלחו וס' סלחו סלסתיא גרנות
דחלכא ולחיתיון חורל
וכס:

ויתפרקו כל חעם את נומי הזוב אשר באזניהם * וישכס אבימלך בכקר ויקרא לכל עבדיו. בבוא כל ישראל לראות את פני. הקהילו אלי את כל זקני שכטיס. ויעל המלך בית יי דמלכים. וחברו דר' שכןא וקראנה באזניהו: בברית ח' דגש וס' נסר כספרא דא חלק א' סכנ' *

צ'ה ה 55 v

וישבת את הסוסים. ובעלגם כן זה המעשה שהיו עושים מלכי יהודה שהיו עוברים
לממש ונתנו מס סוסים שהיו מוכנים לזאת העבודה שהיו רוכבי עליהם והולכים
לקראת השמש בבקר בזרחה והיו הולכים לקראתו ממקום שהיה מבוא בית יי
עד למכת נתן מלך וזהו שאלו מבוא בית יי אל למכת נתן מלך וטוב הוא מס כמו

מרכבות ד' ג' מלאים וא' חס בקריאה וס' מרכבות פרעה וחילו ירה בים חס. מרכבות השמש שרף. שמו
מרכבות כבודך מרכבות עמי נדב: בבית אל ד' בקריאה וס' ויתרו בית יוסף בבית אל. וגם את המזבח אשר

מבוא וכו' וממלכת רבית מ
מקדש ארזי: ללמכת נתן מלך
הסוסים. כמסמנו וכו' וזוהי
וכבר פירשנו זה הענין בפסוק
ויתן לה המלך סוסים אחד:
אשר בפרורים. פירוש מנרסי
הערים ותרנוס ירעשו מנרסות
יוצונו כדוריא ודברי רזל בבל
וכל פירושה אונתן מלך זה היה
פקיד על מנרסי העיר:

מרכבות השמש. מרכבות
הסוסים שהיו הולכים בהם ל
לקראת השמש: הגבולות
אחז. חקר הכמך הגבולות
אחז וכן הארון הברית הארון
אחז הברית וסמך גב העליות
לאחז אולי הוא בנה אותו לזאת
העבודה: וירץ מסס. מן הקל
והוא פעל וזכא כלומר הרכס
מסס ויס לפרסו ענין סבר ו
וכתובה כמו כי כך ארון גדול
לדעת רבי ואפשר שהיה מססו
דק והיו לוחבים רבי בענינו
ותי ופליקן מתמן רל בערס
מסס סל וארחיק מתמן: לחר
המסחית. הר הותס וקרא הר
המסחה ולבנאי מפני הנו שהיה
סס קראו הר המסחית וכן תרב
סכת לטור זיתאי: אשר בנה
סלמה. והיאך לא ביערו אותם
אסא ויהושפט שבערו כל עבוד
זרה אשר היתה בארץ ישראל
לכניהם עבודה זרה בערו אבל
הבמות לא בערו כהיו אז מ
מקריבים עליהם לאל כי בכלם
כאמר והבמו לא סרו עוד העם
מזבחים ומקטרי בבמו ויאסיהו
נתן גם כן הבמות כיון שבעסו
מתחלה לנו אז כדי סלל י
יקריבו עליהם אפילו לסס סמים
מכיון שהיה בית המקדש קיים
אסורות היו הבמו לפיכך כתוב
עליו לא היה לפניו מלך אשר
סב אל יי בכל לבבו ובכל כפסו
ובכל מאורו כי המלכי אשר היו
לפניו לא הסירו הבמות אף על
פי שהיו מלכים טובים: עצמות
אדם. עצמות עובדי עבודה זרה
ססיה מוציא אותם מקבריהם
וכותבם במקום האסרות ו
והמזבחות לבזון וסרפס סס:
מה הציון הלז. כראה כי הנביא
הזקן כזה לבניו שיעשו על הקבר
ציון גדול סיהא ככר בין הציוני
האחר: כי ידע כי תתקיי כבודת
יהנביא כמו שאמר כי היה ויהי

ובטל ית סוסותא וי הבו מלכיא
דבית יהודה לשימשא מפעלנא
דבית מקדשא ויי ללשכרת נתן
מלך וזוהי דבפרוור וית רתיכי
שמשא אוקיד בנורא: וית
אגוריא די על אגור עולית איתו
דעברו מלכיא דבית יהודה וית
אגוריא דעבר מנשה בתריתין
דרת בית מקדשא ויי מרע מלכא
וארחיק מתמן ורמא ית עפרהון
לנחלא דקדרון: וית במתא
די על אפי ירושלם דמדרום ל
לטור זיתאי די בנא שלמה מלכא
דמשראל לעשתורת שקוץ צ
צדונאי ולכמוש שקוץ מואבאי
ולסלסם רחוק בני עמון סאיב
מלכא: ויתברית קסתא וקץ
ית אשירמא ומלא ית אתרוון
גרסי אנשא: ואף ית אגוריא
די בביתאל במתא דעבר ירבעם
בר נבט דחייב ית ישראל אף ית
אגוריא והיה וית במתא מרע
ואוקיד ית במתא אדקה לעפרא
ואוקיד אשירמא: ואתפני
יאשיהו וזוהי ית קבריא דתמן
בטורא ושלח ונסב ית גרמיא
מן קבריא ואוקיד על אגוריא
וסאביה כפתגמא דיי דמלל נ
נביא ויי דאתנבי ית פתגמא
האלין: ואמר מה ציונא
הרין די אנא חזי ואמר לי א
אנשי קרתא קברא דנביא ויי
דאתא משיבטא יהודה ואתנבי
ית פתגמא האלין דעבודתא
על אגוריא בביתאל: ואמר
שבוקו מניה אנש לא יניד גרסותי

וישבת את הסוסים אשר נתנו מלכי
יהודה לשימשא בית יהודה אל
לשבת נתן מלך הסוסים אשר ב
בפרורים ואת מרכבות השמש שרף
באש: ואת המזבחות אשר על הגב
עלית אחז אשר עשו מלכי יהודה
ואת המזבחות אשר עשה מנשה
בשתי חצרות בית יהודה נתן המלך
וירץ משם והשליך את עפרם אל
נחל קדרון: ואת הבמות אשר על
פני ירושלם אשר מימין להר
המשחית אשר בנה שלמה מלך
ישראל לעשתרת שקץ צדונאים
ולכמוש שקץ מואב ולמלכס תועבת
בני עמון טמא המלך: ושבר את
המזבחות ויכרת את האשרים ומלא
את מקומם עצמות אדם: וגם את
המזבח אשר בבית אל הבמה אשר
עשה ירבעם בן נבט אשר החטיא
את ישראל גם את המזבח ההוא
ואת הבמה נתן ושרף את הבמה
הדק לעפר ושרף אשרה: ויפץ
יאשיהו וירא את הקברים אשר
שם כהר וישלח ויקח את העצמות
מן הקברים ושרף על המזבח ו
יטמאם כדבר יהודה אשר קרא איש
האלהים אשר קרא את הדברים
האלה: ויאמר מה הציון הלז אשר
אני ראיה ויאמרו אליו אנשי העיר
הקבר איש האלהים אשר בנא מ
מיהודה ויקרא את הדברים האלה
אשר עשית על המזבח בית אל:
ויאמר הגיחולו איש אל ינע עצמותי

בביתאל: וגם אח כל בתי הבמות. ויבא אחד מהבונים. ומן ויבן ירבעם את שכם עד אחד ודבר וזהו אל
שב ירבעם דכו בביתאל בטא ביתאל וזוהי איש אלהים בא מיהודה:

את הסוסים. אותם המסחיתו לחמה חיו להם סוסים מוכני לזאת לקראת החמה
בבקר: התופת. הוא המולך ועל סס שהיו הכומרים מקימים בתופים סלל יסמפ
האב את נהמת הבן כשהוא כזה בירי הזלם קראוהו תופת: נתן מלך. כך סמו
אמר בפרורים: לא ידעת מה הם: וירץ מסס. ויבערם מסס: להר המסחית

הר הזיתים הוא הר
המסח וכו' וציון סהזכיר
את סמו על ידי עז
סניה סמו לבנאי:
מה הציון הלז. ראה
קבר מדרו אחד עליו
הקמסונים וחרולים
וכדו אחד הדסים ו
ובסמים ותמה עליו
ואמר מה זה קבר איש
האלהים וכדו הסקר
סכזה לבניו סיקסיהו
אכלו. אסר

רלבג

וישבת את הסוסים
הנה מלכי יהודה נתנו
למסס סוסים מיוחדים
ססיו רוכבים בהם מ
מטוב בית יי אל ל
למכת מי סכזה המלך
להיו סרעל המגרסים
וידמה סבסלס ההוא
היו עוסים דבר מה
לסמס והנה הם היו
הולכי מבית יי לזאת
המזרח אל למכת
ההיא להסחיתו לסמס
הסך מה סכוונה ס
התורה ולזה סררס
סיהיה קרס הקרסים
לפאת מערב כמו ב
סבארנו בבאורנו ס
לרבי התורה: ואת
מרכבות השמש שרף
באש. רל המרכבות
אסר לסוקי הנזכר ס
אל כחל קדרון. מיסור
קדרון: אסר בנס
סלמה מלך ישראל ס
כבר בארנו כמה ס
מקדס סלל בנה אותם
סלמה אף העלים ע
עניו מכסותיו סבנו ב

הבמו הלו ולזה יחס הכתו ביייתם אל סלמה: וימלא את מקומם עצמות אדם.
לטמא אותם וידמה סמעצמות עובדי עז עשה זה: ויקח את העצמות מן הקברים
זה לאות סלל היה מסים סס רקעצמות החטאים ולזה לא הסכים למרס עליהם
עצמות אים האלהים ומלטו עצמותיו עצמות הנביא אסר בא מסומרון ולולי זה
כבר היו עצמותיו כסרפים כי היה מכביא עז: מה הציון הלז. הנה בנו בנין על
קבר אים האלהים להכירו והבנין ההוא כקרא ציון וסלל יאסיהו מה הציון הלז
ומה

ומלטו

הדבר והנביא אל מה שיעשה יאסיהו סיוצי העצמות מקבריה ויסרפו אותם לפיכך
כזה להם סיהיה ציון אותה הקבר כיכר בין האחרים כי עצמות נביא האמת ירע
סלל יוציאו מקברו לפיכך סל יאסיהו מה הציון הלז. ובררס ראה סכדו אחד עליו בו
חרולים וקמסונים וכדו אחד עליו בו הדסים ועסבי בסמים לפיכך תמה וסלל מה
הציון הלז והיה זה כי כדריך ורססיהו כקברים בו נביא אמת וכביא הסקר:
ויאמרו אליו אנשי העיר. קבלה היתה בדם כי מעת סקבר סס הנביא עד הזמן
ההוא יותר מסלס מאות וסמסים סנה אלל קבלה היתה בדם בן מפי אב:
הקבר אים האלהים. סקר הנסמך הקבר קבר אים האלהים וכן הארון הבריתי
על המזבח בית אל. בא באל הדיעה עס הסמוך סלל כמנהג ופמותו הלמכות הקרס הייד הארז ודומים להם ספתנו בסמר מכלול ס

אמר בערי סומרון: מהיה יאסיהו מלך על כל ישראל מה סחזו מעשרת הסבטים על ידי ירמיהו: לא נעשה כפסח הזה: לא נתקבצו רוב עם בכל פסח כמו סתקבצו בזה: מימי הסופטים: מימי סמואל כתוב בדברי הימים לפי סוף סמואל החזיר ישראל למוטב וקבצו המעשרת: רבר אחר לא נעשה כפסח הזה ליי בירושלם

אבל מסמלכו מלכי ישראל ומלכי יהודה לא עשו פסח כל ישראל בירושלם לפי סמחלה המלכות לסטים מירבעם והיו הולכי לעגל סבביתאל וברן עד עכמו סגלו עשר הסבטים והחזירן ירמיהו ומלך עליהם יאסיהו ובאו כלם לירושלם: תרפים: כלמים סמדברים על ידי כסבים והעשה אותן צריך לכוח סעה אחת וסנה אחת ראויה לכך: וימסחו

רלבג

ויזבח את כל כהני הבמות אשר מס על המזבחות: ירמיה מסדי כסארו מס קצת יסר כמו סזכר אחר זה ושרין היו מחזיקי ברשעים והיו מס כהני במות ויאסיה זבח אותם אל ה המזבחות וסוף על המזבחות עצמו אדם: וכמוהו לא היה לפני מלך אשר סב אל י וגו' עד סכבר היה מבוזה כל הדברים זולת הסם ית וכל הקניני היה בו לרוב חסדו לעבור סמי ואל הרצון סלח יהיה י ואסיהו בתחלת ענינו טוב עם סמי כי סבר סזכר בדברי הימים כי מקטנוהו סל לעבוד הסם ית אף לא בער בעלמות האלילים מתלכדות והיו חוטאלי עדיין יסר בהם ומסני ראותו הכתוב בספר התורה סבא מהרע למי סל יקיים את התור ועבור על ברית סמי התעורר בכל עז להסיב ישראל לעבודתו ובער האלילים סעשו ישראל מכל ארץ ישראל

וימלטו עצמותיו את עצמות הנביא אשר בא משמרון: וגם את כל בתי הבמות אשר בערי שמרון אשר עשו מלכי ישראל להבעים הסיר יאסיהו ויעש להם כלל המעשים אשר עשה בבית אל: ויזבח את כל כהני הבמות אשר שם על המזבחות וישרף את עצמות אדם על יהושב ירושלם: ויצו המלך את כל העם לאמר עשו פסח ליהוה אלהיכם בכתוב על ספר הברית הזה: כי לא נעשה כפסח הזה מימי השפטים אשר שפטו את ישראל וכל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה: כי אם כשמנה עשרה שנה למלך יאסיהו נעשה הפסח הזה ליהוה בירושלם: וגם את האבות ואת הידענים ואת התרפים ואת הגללים ואת כל השקצים אשר נראו בארץ יהודה ובירושלם בער יאסיהו למען הקים את דברי התורה הכתבים על הספר אשר מצא חלקיהו הכהן בית יהוה: וכמהו לא היה לפני מלך אשר שב אל יהוה בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאודו בכל תורת משה ואחריו לא קם כמהו: אך לא שב יהוה ממרון אפול גדול אשר חרה אפול ביהודה על כל הבעים אשר הבעים מנשה: ויאמר יהוה גם את יהודה אסיר מעל פני באשר הסרתי את ישראל ומאסתי את העיר הזאת אשר בחרתי את ירושלם ואת הבית אשר אמרתי יהיה שמי שם: כי לא נעשה כפסח הזה: בשמונה עשרה שנה דד' וכל חמש מגלות דבור נעשה בבב נעשה וס' תורי זהב נעשה לך: אחות לנו קטנה ושדים אין: וס' תורתא דאחתי: ובירושלם בא בקריאה וס' ס' בסרה רבתא:

כדי סיכור זכר עז מישראל ולא יסופו לחטוא עוד: כי לא נעשה כפסח הזה מימי הסופטים: לל מימי סוף הסופטים סמואל כי בחייו סבוגם כן כל ישראל אל יי ובימי סמואל ודוד היו בישראל במות הפסח כונת התורה אף על פי סהיו מותרות ובימי סלמה כסארובם כן הבמות ונעשו במות לעז ובימי חזקיהו לא סבו גם כן כל ישראל יי אף קצת ישראל היו מלעגים לרברי חזקיהו אף בימי יאסיהו בזאת הענה סבו כל ישראל אל יי והנה זכר הפסח הנעשה אז לפי סמתכאי הפסח סלח יאכל ממנו ישראל מסומר ודמה כי בזאת הענה לבר היה לב כל ישראל לסי אף כעשה הפסח הזה ליי והנה לזאת הענה לא סב סמי ממרון אפול הגדול כמו סספר כי בלי ספק אס היו ישראל סבים ליי בכל כעשה היתה הסתגה הסיא דכיה בהם ויסוג חרון יי מהם ולזה אמר אף לא סבי ממרון אפול הגדול ולזאת הענה ג' מת יאסיהו בעז העם כי הוא חסב סיהיו כל ישראל הולכי אחר מצות סמי ויהיו ראויי מפני זה סזכרן בהם כל הערכות הכתובות בתורה אשר כתו בהם וחרב לא תעבור בארצם אפי' חרב מל סלום ובחטא העם מת ונענשו בספר מהם מי סחיו וכלו סבים ועליו קינן ירמיהו כמו סכתו בספר חזקיהו לפי מה סזכר ביה מתמו וסארמו דבתינו ול סמה סכתו

נעשה ח' קצין בקריאה וס' וכל ובגדה אשר תאפה בתנור: ויאמר אס אסור יאסרתי בשנים: ושנים עשר אריים: וחברו דברי הימים: ולא נעשה פסח כסדו דברי הימים: כי אס כשמונה עשרה שנה למלך יאסיהו:

ושניבו גרמוהי עם גרמי נביא שקרא דאת משמרון וואף ית כל בתי במתא די בקרני שמרון די עברו מלכי ישראל לארגזא פלי יאסיהו ועבר להזן ככל עיבדא דעבר בביתאל וונכים ית כל כסרי במתא די תמן על אגוריא ואוקיד ית גרמי אנשא עליהזן ותב לירושלם: ופקיד מלכא ית כל עמא למימר עיבדו פסחא קדם יי אללהזן כמא דכתיב על ספרא דקיימא הדין: ארי לא אתעבדו כפסחא הדין מימי נגוריא דדנו ית ישראל וכל ימי מלכי ישראל ומלכי דבית יהודה: אלהן בתמני עסרי שנין למלכא יאסיהו אתעבר פסחא הדין קדם יי ב בירושלם וואף ית בדין וית סבורו וית אלמניא וית טענתא וית כל שקוציא דאתחזיאו בארעא דבית יהודה ובירושלם פלי יאסיהו בריל לקיימא ית פתגמי אורייתא דכתיבין על ספר ראשכח חלקיהו כהנא בבית מקדשא די וזכותיה לא הורה קדמותי מלכא דתב לפולחניא די בכל לביה ובכל נפשיה ובכל נסותיה בכל אורייתא דמשה ובתורותי לא קם כותיה: ברם לא תב יי סתקוף רוגזיה דבא דתקף רוגזיה בדבית יהודה על כל ארגזותא די ארגזי קדמותי מנשה וואמר יי אף ית דבית יהודה אגלי מצרע בית שכינתי כמא דאגליתי ית ישראל ואדתיק ית קרתא דדא דאתרעיתי בירושלם ובביתא דאמרת יי שמי תמן:

בחרתי את ירושלם ואת הבית אשר אמרתי יהיה שמי שם: יי

כי לא נעשה כפסח הזה: בשמונה עשרה שנה דד' וכל חמש מגלות דבור נעשה בבב נעשה וס' תורי זהב נעשה לך: אחות לנו קטנה ושדים אין: וס' תורתא דאחתי: ובירושלם בא בקריאה וס' ס' בסרה רבתא:

וימלטו: כי סזכר אחר היו עצמותיו אכל עצמות הנביא אשר בא משמרון הוא הכביא הזין כביא הסקר ובב' א היה יוסב אז אכל משמרון בא סם כמו ספירט סג למעלה במקומו: אסר בערי סמרון: והלא הכותיים היו יוסבים בסמרון וסראל גלו מהם אלא הבמות היו עריץ קיימים וגם סארית כסירה בארץ אחר גלות ישראל מפוזרים בארץ זעיר סם זעיר סם והיו עובדים עז עדיין כמו סאמר ויזבח את כל כהני הבמות אשר סם וכן אמר בדברי הימים כי מאפרי וממסנה היה סם סארית בימי יאסיהו וכן בימי חזקיהו היה סארית בארץ מזבולון ומאסר ומסמעון וסארית ומסנה ורבותי אל אמרו כי ירמיהו החזיר מעשר הסבטים ומלך עליהם יאסיהו: כי לא נעשה כפסח הזה: תכלית הספור הוא זה כי מלת כי כותן טעם למה סקדם וכן כי כתן יי בדינו ואת כל הארץ רל כי עשו הפסח כמו ססנה אותם יאסיהו והתקבצו כלם לירושלם וארץ יוספור ההוא כמו סכתו בדברי הימים וסוף הספור כי לא נעשה כפסח הזה: מימי הסופטים: ובדברי הימים כתוב מימי סמואל הכביא וזמן אחר הוא כי סמואל דמי הסופטים היה ובימי החלס המלוכה בישראל ומה סאמר כי לא נעשה כפסח הזה סהיו כל ישראל לבב אחר לעבור את יי וכן אמר סמואל ויכהו כל בית ישראל אחרי יי ואמר ויסירו בני ישראל את הבעלים ואת העשתרות ויעבדו אתי לבדו וגם פסח סעשה חזקיהו רבים מישראל סלח היו סם ולא עוד אלא סהיו מלעגים בדמים סהיה מולח חזקיהו ואף אותם סהיו בירושלם רבי היו סמאלי ואכלו את הפסח בטומאה: ואת התרפי: סתרנו כלמניא והם כלמי עסוים לרעת העתדות וכבר סירסוהו עוד בספר סמואל: אשר סב אל יי: סחרר לרברי תורה ועשה ככל הכתוב בה והסיר הבמות לא ססאיר אחר ולא הקריבו בימי כי אס בבית המקדס לבדו והמלכים אסר לפניו אף על פי סהיו בהם טובים לא ססירו הבמות כמו סאמר עוד העם מזבחים ומקטרי בבמות וכמכא באסר דברי אשר לא כן ססעשו על מלך ארם והוציא כסף וזהב מאוצרות בית יי וסלח לו וכאמר וגם סחלו לא דרס אתי ויהו סססגם כן היה עזר למלכי ישראל הרשעים וכתחתן עמהם וחזקיה ג' כסאמי עליו ולא כמול עליו ססיב חזקיהו כיגבה לבו ויהי עליו קצף ועל יהודה ועל ירושלם אכל יאסיהו כאמי עליו ככל תורת משה ויס מחלוקת בזה בדברי רל מהם אמרו כי יאסיהו חטא לא סעשה ססובה גרילה אשר סל יי וגו' מהם אמרו סלח חטא אלא מה אכני מקייל אשר סב אל יי סכל דין סרן מכן סמנה ועד יי החזירו להם סמא תאמר כטל מזה ונתן לזה תלמוד לומר ובכל מאדו סהחזיר להם מסליו

פרעה

אחר זה חטאו בסתר גם בימי יאסיהו ולזה אמר כי אס בסמנה עשרה סנה למלך יאסיהו כעשה הפסח הזה ליי והנה לזאת הענה לא סב סמי ממרון אפול הגדול כמו סספר כי בלי ספק אס היו ישראל סבים ליי בכל כעשה היתה הסתגה הסיא דכיה בהם ויסוג חרון יי מהם ולזה אמר אף לא סבי ממרון אפול הגדול ולזאת הענה ג' מת יאסיהו בעז העם כי הוא חסב סיהיו כל ישראל הולכי אחר מצות סמי ויהיו ראויי מפני זה סזכרן בהם כל הערכות הכתובות בתורה אשר כתו בהם וחרב לא תעבור בארצם אפי' חרב מל סלום ובחטא העם מת ונענשו בספר מהם מי סחיו וכלו סבים ועליו קינן ירמיהו כמו סכתו בספר חזקיהו לפי מה סזכר ביה מתמו וסארמו דבתינו ול סמה סכתו

ויקח

פרעה נכה • כתרמו פרעה חגירא מהיה נכה רגלים • וילך המלך ואמיהו לקראתו • להלחם אתו לפי מהיה עובר בגבולו בדרכמים על פרת והוא היה הולך להלחם על מלך אסור סבבם כדכמים ממלך ארם ושלח לו מה לילך מלך ישראל לא עליוך אתה היום כי אל בית מלחמתי כמו שכתוב בדברי הימים ולא שמע ארברי פרעה נכה ואמר רבותיו ו'ל מאירם ואמיהו וחרב לא תעבור בארצכם אמילו חרב על מלס כיון מהיו עושין רצונו של מקום והוא לא היה יודע שכל דורו עובדי' היו אלא מהיו עושין בסתר מהיה בימי ואמיהו היה ירמיהו מוכיח כי מספר עריך היו אלהיך יהודה • וימיתוהו בענידו כראותו אותו • בכף בבקעת מצדו היתה המלחמה כמו שאומר בדברי הימים ופי' כראותו אותו

רשי

וּמֶלֶךְ הַבְּקִיאוֹת וּמֶלֶךְ אֶת שְׁלֹמֹה. אֶת מַתְנִי חֲדָדוֹ. וּמֶלֶךְ פֶּרֶעַה נִכְחָא אֶת יְהוֹשֻׁעַ. וְלֵת שׁוֹב חֲשִׁנָּה
שְׁלֹחַ. מֶלֶךְ מִצְרַיִם אֶת אֱלִישָׁה אַחִיו דְּרַבֵּי הַמֵּסִי:

וימסחו. לא היה צריך
משיחה אלא מפני ש
טהרה יהויקים אחיו
גדול ממנו טתי טמים
כמו שכתוב בענין :
איש כערכו. כפי
עמרו: על פי

דלבו

כדלתו
ל חס' וא' חל'
כי אין הכוונה

ויתקעם הארץ ארץ
יהואחז בן יאשיהו ו
ומסחו אותו ידמה
סמסחו אותו מפני
המחלוקת שהיתה בין
האחי וידמה מפני זה
כיהואל לא היה י
יהואחז הבכור וכבר
יתבאר זה ממה שזכר
כי בן עשרים ושלש
שנה יהואחז במלכו
ולאמלך כי אס טלטה
חרטים ומלך אחריו
יהויקי וזהו בן עשרי
והמס סנה יהויקים
במלכו וזה לאות ס
סכבר היה גדול ממנו
כמו שתי סכים וכבר
ממנו בספר דה בבי
ואשיהו חזר סס כי
הבבור יוחנן הסגני י
יהויקים הסגני ס
צדקיהו הרביעי שלום
וכבר באר ר' אברהם
בן עזרא צה כי שלום
הוא יהואחז כי כתוב
בירמיהו כי כה אמר
י' אל שלום בן יאשיהו
מלך יהודה המולך
תחת יאשיהו אביו אל
אמר י' אל מן המקום
הזה לא ישוב עוד ו
והנה אחריו מלך י
היהויקי וזכו ואחריהם

מלך דרקה וְלֹא מֶלֶךְ יוֹחָנָן וְאִם הַבְּבוּר מֶלֶךְ בָּבֶל הַמֶּלֶךְ הַיִּשְׂרָאֵלִי וְאִם הָיָה זֶכֶר בְּסֵפֶר דָּה"כ בִּיהַבְּבוּר יוֹחָנָן לְפִימָה שֶׁאֲחֻסּוֹב לְהוֹרֵעַ סִבְבּוֹ עָשׂוֹ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא כִּהְיוּ בְּאֻמִּיכֶם הִקְטַן מֵהַבָּיִים אֲךָ הַמִּלִּיכוּתוֹ בְּהִיּוֹתוֹ כַּמֶּסֶךְ לַעֲצוּלוֹת הַמַּגּוֹכּוֹת אֲחֵר הָיוּ פְּתִיחַ מוֹשְׁבֵי אֱלִיהֶם וְזֶה כַּמֶּסֶךְ אֱלִיהֶם מֵהָרַע מֵהַמֶּסֶךְ כִּי אֲוִלִי הֵיךְ יוֹחָנָן אֲחֻזַּת מַעֲשֵׂה וְאִסְרֵיהֶם אֲבִיו: כֹּכֵל אֲחֵר עָשׂוֹ אֲבֹתָיו. רַ"ל אֲבֹתָיו אֲחֵר עָשׂוֹ הָרַע בְּעֵינֵי יי' כִּמוֹ אֲחֻזַּת וּמִכְסֵּה וְהַדּוּמִּים לָהֶם יוֹרֵת עֹנֵס עַל הָאָרֶץ. רַ"ל שֶׁיִּקְרָא זֶה הַמֶּסֶךְ מֵרֵי שָׁבָה בְּמָה וְהוּא הַמֶּלֶךְ לָהֶם אֲחֵלֵיהֶם: וְלֹא

אֶת־יְהוֹאָחָז מֵהָיָה שָׁלוֹם וְזֶהוּ שְׂמֹאד וַיִּקַּח עִם הָאָרֶץ אֶת־יְהוֹאָחָז בֶּן־יֹאשָׁהוּ וַיִּמְשָׁח
הָבְרָאשִׁית מִמֶּלֶכֶת־הַיְּהוּדִים וְגו' וְאִמֵּר עֲשֵׂה לָךְ מִסֻּדֹת וּמוֹטוֹת וְגו' בְּדֵי הַמֶּלָּכִים
קִים אֵלֶּה כְּדֵּם בְּגוֹיִם כִּי יֹאשִׁיָּה הַמֶּלֶךְ דְּרָקִיהוּ חַיִּיוֹ אֵלֶּה שְׁלָא רֹצוּ בִּוּעֵם
כִּרְאָה כִּי יְהוֹאָחָז בַּמֶּלֶכּוֹחֻשׁ לִנְקוּם כְּקָמַת אֲבִיו מִפְרַעְיָה כִּכָּה וְהֵלֶךְ וּפְשֵׁט בָּאָרֶץ
רַחֲזִיקָאֵל וַיִּלְמַד לַעֲרוּךְ טוֹרָה אֲדָם אֲכַל כִּי מַה עָבָר וַיִּשְׁאָרְהוּ מִבְּלִי מִקִּדְּשׁ לִזְעִין
אֲפֻךְ כִּרְאָה הַעֲצִין כְּמוֹ שְׁפִירָמֻס וּמִשְׁלַח חֲזִיקָאֵל מִדְּרָה עֲלָיו • בַּמֶּלֶךְ בִּירְטוֹס • כֵּן
כִּה לְפִי מִהָחֵל לִהְיוֹת עִמּוֹ וְהוּא לֹא כִּפְעַם בְּמִיתָת אֲבִיו לְפִירְעָתוֹ כִּי הוּא לֹא הָיָה בָּא
יְהִיָּה לִזְעֵר וַיִּרְעִי מִדָּו הוּא מוֹלֵךְ • וְכֵן זֶהוּ • כְּמַשְׁמַע כִּכֵּר אֲזָהָב וַיִּתְּנוּ כִּכְרֵי
וְהַמִּלּוּכָה לִזְמַנָּהּ כִּי הֵסֵם לֹא מֵאִסּוֹ • אֶךְ הַעֲדִיק • כִּתְרָגוֹ בְּדָם רִמָּא מִגְבִּיתָא עַל
תְּהִבְסָף וְאֵת הַזָּהָב אֶת־עַם הָאָרֶץ • נִבֵּשׂ אֶת־עַם הָאָרֶץ לִתְּתֵי אֶת־הַכֶּסֶף וְאֵת הַזָּהָב
עֲבִידָה

וַיֹּתֵר דָּבָר יֵאָשִׁיהוּ וְכָל־אֲשֶׁר־עָשָׂה
הֵלֹא־הֵם בְּתוֹבִים עַל־סִפְּרֵי דָבָר
הַיָּמִים לְמֶלֶךְ יְהוּדָה׃ בִּימֵי עֹלָה
פְּרֻעָה נִבְהַ מֶלֶךְ־מִצְרַיִם עַל־מֶלֶךְ־
אֲשֹׁר עַל־נְהַר פָּרָת וַיִּלְךְ־רַמְלֶךְ
יֵאָשִׁיהוּ לִקְרֹאתָ וַיִּמָּיתֵהוּ בַּמִּגְדּוֹ
כִּדְרֹתָ אוֹתוֹ׃ וַיִּרְכְּבוּ עַבְדֵי מֶת
מִמִּגְדּוֹ וַיִּבְיֵאוּהוּ יְרוּשָׁלַם וַיִּקְבְּרוּהוּ
בְּקִבְרֹתוֹ וַיִּקַּח עִם־הָאָרֶץ אֶת־
יְהוֹאָחָז בֶּן־יֵאָשִׁיהוּ וַיִּמָּשְׁחוּ אוֹתוֹ
וַיִּמְלִיכוּ אוֹתוֹ תַּחַת אֲבִיו׃

בן עשרים ושלש שנה יהואחז
במלכו ושלשה חדשים מלך ב-
בירושלם ושם אמו חמוטל בת-
ירמיהו מלכנה : ויעשה הרע בעיני
יהוה ככל אשר עשו אבותיו
ויאסדו פרעה נכה ברבלה בארץ
חמת במלך בירושלם ויתן ענש
על הארץ מאה ככר כסף וככר זהב
: וימלך פרעה נכה את אליקים בן-
יאשיהו תחת יאשיהו אביו ויסב
את שמו יהויקים ואת יהואחז לקח
ויבא מצרים וימת שם : והכסף
והזהב נתן יהויקים לפרעה אף
העריך את הארץ לתת את הכסף
על פי פרעה איש בערבו גנש את-
הכסף ואת הזהב את עם הארץ
לתת לפרעה נכה : בן-
עשרים וחמש שנה יהויקים במלכו
ואחת עשרה שנה מלך בירושלם

וַיֹּאמֶר פִּתְגָמִי וְאַשְׁרֵהוּ וְכָל יוֹי
עֶבֶד ה' לֹא אֵינוֹן כְּתִיבִין עַל סֵפֶר
פִּתְגָמֵי יוֹמִין לְסִלְכֵי אֲבֹתֵי הַדּוֹרָה
וּבְיוֹמוֹתָיו סִלִּיק פִּרְעֹה תְּגִירָא
מִלֵּכָא דְּמִצְרַיִם עַל מִלְּכָא דְּאַחֲתוֹר
וְעַל נָהָר פָּרַח וְאַזֵּל מִלֵּכָא וְאַשְׁרֵהוּ
לְקִדְמוּתֶיהָ וְקִטְלֶיהָ בְּמִגְדוֹ כִּד
חֲזָא יְתִיהּ וְאַחֲתוֹתֶיהָ עֲבֹדוֹתֶיהָ כִּד
מִית מִגְדוֹ וְאַתִּיאֲוֹהִי לִירוּשָׁלַם
וְקִבְרוֹתֶיהָ בְּקִבְרוֹתֶיהָ וְדָבַר עֲמָא
דְּאַרְעָא יְתִי וְהוֹאֲחֻזוּ בִּרְיָאֲשֵׁהוּ
וּמִשְׁתֵּי יְתִיהּ וְאַמְלִיכוּ יְתִיהּ תַּחְתּוֹת
אַבּוּתֶיהָ
וְחִלְתָּ שְׁנִין וְהוֹאֲחֻזוּ כִּד מֶלֶךְ ו
וְחִלְתָּ יִרְחִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם
וְשׁוּם אֲמִיהָ חֲמוּטָל בֵּית יִרְמְיָה
מִן לְבָנָהּ וְעֶבֶד דְּבִישׁ קִדְּשִׁי
כָּל דְּעִבְדוּ אֲבֹתָהוֹתֶיהָ וְאַסְרֶיהָ
פִּרְעֹה תְּגִירָא בְּרַבְלָח בְּאַרְעָא
דְּחִמַת מִלְּמִסְלַךְ בִּירוּשָׁלַם וְרִמָּא
מִגְבִּיתָא עַל עֲמָא דְּאַרְעָא מֵאַרְעָא
כְּכִרִי כִסְפָא וְכִסְרָא דְּחִבָּא
וְאַמְלִיךְ פִּרְעֹה תְּגִירָא יְתִי אֱלֹיָקִים
כִּד יִאשְׁרֵהוּ תַּחְתּוֹת יִאשְׁרֵהוּ אַבּוּתֶיהָ
וְשׁוּי יְתִי שְׁמִיָּהּ יְהוֹיָקִים וְיְתִי וְהוֹאֲחֻזוּ
דְּבִר וְאַתָּא לְמִצְרַיִם וּמִית תַּמָּן
וְכִסְפָּא וְחִבָּא יְהִיב יְהוֹיָקִים
לְפִרְעֹה בְּרִם רִמָּא מִגְבִּיתָא עַל
עֲמָא דְּאַרְעָא לְמַתָּן יְתִי כִסְפָּא עַל
מִימְרָא דְּפִרְעֹה גְּבִר כִּד חֲזִי טָקִים
יְתִי כִסְפָּא וְיְתִי דְּחִבָּא מִן עֲמָא
דְּאַרְעָא לְמַתָּן לְפִרְעֹה תְּגִירָא
בִּר עֲסָרִין
וְחֲמִשׁ שְׁנִין יְהוֹיָקִים כִּד מֶלֶךְ
וְחִדָּא עֲסָרִי שְׁנִין מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם

השלישי דרקיהו הרביעי שלום והנה לא נזכר שם יהואחז והם אמרו כי יוחנן הוא
יהואחז וקראו בבור שהיה בבור למלכות ושלום הוא דרקיהו ואמ' השלישי דרקיהו
שהיה שלישי לבני ואשיהו ואמר עליו הרביעי שלום שהיה רביעי למלכות ואשיהו
וקראו שלום ששלמה למלכות בית דוד בימיו ואני פירשתי בדברי הימי כי שלום
הוא יהויכין ובזכרו בן העץ בסדר הדבש רבי' כמוהו בספר והחכם רבי אברהם
בעת כתיב יוחנן היה בבור ולא מלך ושלום הוא יהואחז והנה יהואחז היה במות
אביו בן כ"ג ודרקיה שהיה גדול ממנו בן כ"ד ויהויקים בן כ"ה והנה במלך דרקיהו
לפי זה החשבון היה בן ל"ה והחשוב אומר בן כ"א דרקיהו במלכו אלא שהמליכו

ואמשיהו אביו בחייו שלטם שנים לפני מותו וכסמית ואמשיהו לא רבו העם במלכותו והוא
אותו וימליכו אותו תחת אביו כדראה כי בחזקה המליכוהו והביא ראייה ממה שכתוב
הבאים ירושלם אל צדקיהו מלך יהודה והיאך היה צדקיהו מלך בראשית ממלכת
הארץ אחרי מות אביו ואחכנו כפרס זה הענין בספר ירמיה בעה : ויאסרהו פרעה
מצרים והכה בהם מכה גדולה ובטבו פגע בו פרעה בארץ חמת ולכדו ואסרו והוא
סכלם עמו אז עלה על ארצו והלא פרעה התנצל ליואשיהו ואמר לו לא עליך אתה הי
כתוב רוצה לו בעוד מלכו בירושלם מעט הזמן הזה לקחו וקרי ממלךו סהסירו
להלחם עמו ואעפ"כ לקח הא' ית' קמחו ממנו כמו שכתוב והמליך פרע ככה את אחיו
דהבא אל כדכרם ולא זכר כמה : ויטב את שמו והיוק' : הטוב כדי שידמה שברשו
עמא דארעא : ואם כערכו : גבר כד חזי כל' אל כמו שהיה ראוי לתת לו לפי ממונו :

ויואֵל יהוֹיָכִים מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל עַל מֶלֶךְ בָּבֶל. לַעֲשׂוֹת לוֹ כְּרָצוֹנוֹ וּלְאֵל לְמַלְחָמָה: הַחֲסֹב וְהַמְסַבֵּר. הֲיָאוֹמִיָּה וְהַרְעִיָּה וְרַבְּתֵינוּ אֲמָרוּ חֲכָמִים גְּדוֹלִים בַּתּוֹרָה שֶׁכֶּסֶף אַחֲרֵי פִתּוּחַ הַכֵּל מִתְקֵין כִּמוֹ שֶׁכֶּתוּב הַחֲרִישׁוֹ אֵלֵינוּ. מְסַבֵּר. הַכֵּל יוֹסֵפִין לִפְנֵינוּ וְלִמְדִין הֵימֵנו כִּמוֹ שֶׁכֶּאֱמָר וּפְתַח וְאִין סוֹבֵר וְאִין פִּתּוּחַ: וְאֵת אֵילֵי הָאָרֶץ: אֵלֵינוּ חוֹדִין

וַיִּפֶּק יְהוֹזָכִיָּה מִלֶּכָּא שִׁיבְטָא דְּבִית
יְהוּדָה עַל מֶלֶכָא דְּבַבְלָהּ הוּא וְאִמְהָ
וְעַבְדֵּיהּ וְרַבְרָבֵיהּ וְגִבּוֹרָהּ וְדָרְבָר
יָתִיה מֶלֶכָא דְּבַבְלָהּ בְּשָׁנָה תַּמְנִי
לְמַמְלָכֶיהָ וְאַפִּיק מִתַּמָּן יָת כָּל
אוֹצְרֵי בֵּית מִקְדָּשָׁא דִּי וִית אוֹצְרֵי
בֵּית מֶלֶכָא וְקִצְיֹת כָּל מְנִי וְהִבָּא
דַּעֲבַד שְׁלֹמֹה מֶלֶכָּא דִּישְׂרָאֵל
בְּחִיכָלֵּא דִּי כְּמֹאדִּי מְלִיל יוֹאֲגִילֹ
יָת כָּל יְרוּשָׁלַם וִית כָּל רַבְרָבֵי־
וִית כָּל גְּבֵרֵי חֵילָא עֶסְרָא אֲלִפִּין
בְּגָלוּתָא וְכָל אוֹמְנֵיָא וְתַרְעֵיָא לֹא
אִישְׁתָּאֵר אֲלֵהֶן חֲשִׁכֵי עֲמָר
דְּאַרְעָא וְאֲגִלִּית יְהוֹזָכִיָּה לְבַבְלָהּ
וִית אֲמָא דְּמֶלֶכָא וִית נְשִׁי דְּמֶלֶכָּא
וִית רַבְרָבֵיהּ וִית רַבְרָבֵי אֲרַעָא
אוֹבִיל בְּגָלוּתָא מִירוּשָׁלַם לְבַבְלָהּ
וִית כָּל גְּבֵרֵי חֵילָא שְׁבַעָא אֲלִפִּין
אוֹמְנֵיָא וְתַרְעֵיָא אֲלִפִּין כּוֹלֵהֶן
גְּבִרִין גְּבֵרֵי עַבְדֵי קִרְבָּא וְאִתִּינוּן
מֶלֶכָא דְּבַבְלָהּ בְּגָלוּתָא לְבַבְלָהּ
וְאַמְלִיךְ מֶלֶכָּא דְּבַבְלָהּ יָת מַחְנֵיהּ
אֶת אֲבוּתֵיהּ וְתַחוּתֵיהּ וְשׂוֹי יָת שְׁמִיהּ
צִדְקִיָּה
בַּר עֶסְרִין וְחָדָשׁ שָׁנִין צִדְקִיָּה
כַּד מֶלֶךְ וְחָדָשׁ עֶסְרֵי שָׁנִין מֶלֶךְ
בִּירוּשָׁלַם וְשׁוּם אִמְהָ חֲמוּטָל בַּת
יִרְמְיָהוּ מִן לְבָנָה וְעַבְדֵּי דְּבִישׁ
קֹדֶם יי כָּל דַּעֲבַד יְהוֹזָכִיָּה אֲרִי
עַל דְּאַרְגִּינוּן קֹדֶם יי תּוֹת בִּירוּשָׁלַם
וּבִיהּ וְדָהָד דְּאֲגִלִּיתֵיהּ מֵאַרְעָא
בֵּית שְׁכִינְתֵּיהּ וְסִרּוֹ צִדְקִיָּהוּ
בְּמֶלֶכָא דְּבַבְלָהּ
וְהוּהוּ בְּשֵׁמָא תְּשִׁיעִיתָא לְמַמְלָכִיהּ
בִּירְחָא עֲשִׂירָאָה בְּעֶשְׂרָא לִירוּשָׁא
אַתָּה נְבוּכַד נָצַר מֶלֶכָּא דְּבַבְלָהּ
הוּא וְכָל מְשָׁרְתֵיהּ עַל יְרוּשָׁלַם
וְשָׂרָה עֲלָהּ וּבְנֵי עֲלָה כְּרָקוּם
סַחֲוֹר סַחֲוֹר וְעֲלָת קֶרֶת בְּצִירָא
עַד חֹד עֲשָׂרִי שָׁנִין לְמֶלֶךְ צִדְקִיָּהוּ

וַיֵּצֵא יְהוֹיָכִן מֶלֶךְ־יְהוּדָה עַל־
מֶלֶךְ בָּבֶל הוּא וְאִמּוֹ וְעַבְדָּיו וְשָׂרָיו
וְסָרִיסָיו וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בָּבֶל בַּשָּׁנָה
שְׁמֹנֶה לַמֶּלֶךְ׃ וַיֹּצֵא מִשָּׁם אֶת־
כָּל־אֲצָרוֹת בֵּית יְהוָה וְאֲצָרוֹת בֵּית
הַמֶּלֶךְ וַיִּקְצֹץ אֶת־כָּל־כְּלֵי הַזָּהָב
אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל
בְּהִיבֵל יְהוָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וַיְהַגֵּל
אֶת־כָּל־יְרוּשָׁלַם וְאֶת־כָּל־הַשָּׂרִיסִים
וְאֶת־כָּל־גְּבוּרֵי הַחֵיל עֲשָׂרֵה אֲלָפִים
גּוֹלָה וְכָל־הַחֲרָשִׁים וְהַמְּסָגֵר לֹא נִשְׁאַר
זֹלַת דָּלֶת עִם־הָאָרֶץ׃ וַיִּגַּל אֶת־
יְהוֹיָכִין בְּבֵלְהָ וְאֶת־אִם־הַמֶּלֶךְ וְאֶת־
נְשֵׁי הַמֶּלֶךְ וְאֶת־סָרִיסֵי וְאֶת־אוֹלֵי
הָאָרֶץ הוֹלִיד גּוֹלָה מִיְּרוּשָׁלַם בְּבֵלָה׃
וְאֶת־כָּל־אֲנָשֵׁי הַחֵיל שִׁבְעַת אֲלָפִים
וְהַחֲרָשִׁים וְהַמְּסָגֵר אֶל־כָּל־גְּבוּרֵים
עָשִׂי מַלְחָמָה וַיְבִיאֵם מֶלֶךְ בָּבֶל
גּוֹלָה בְּבֵלָה׃ וַיַּמְלֵךְ מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת־
מַתְנִיָּה דָּרֹךְ תַּחְתָּיו וַיִּסֶּב אֶת־שְׁמוֹ
עֲדָקִיָּה׃ בֶּן עֲשָׂרִים
וְאַחַת שָׁנָה עֲדָקִיָּה בְּמָלְכוֹ וְאַחֶרֶת
עָשָׂה יְהוֹיָכִין בְּיְרוּשָׁלַם וְשֵׁם
אִמּוֹ חֲמִיטָל בַּת יִרְמְיָהוּ מִלְּבָנָה׃
וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכָל־אֲשֶׁר־
עָשָׂה יְהוֹיָקִים׃ בִּי יַעַל אָף יְהוָה
הֵיתָרָה בְּיְרוּשָׁלַם וּבִיהוּדָה עַד־
הִשְׁלָכוֹ אֶת־מַעַל פְּגָיו וַיִּמְרֹד צַדִּיקֵיהֶם
בַּמֶּלֶךְ בָּבֶל׃

וַיְהִי כִשְׁנַת הַחַיָּעִית כֹּה
לְמַלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֶשְׂרֹ
לַחֹדֶשׁ בָּא נִבְכַּדְנֶאֱצַר מֶלֶךְ בָּבֶל
הַזֶּה וְכָל־חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלַם
וַיִּחַן עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דִּיק סָבִיב
וַתָּבֹא הָעִיר בַּמָּצוֹר עַד עֲשָׂתִי ע
עֲשָׂרָה שָׁנָה לְמֶלֶךְ צַדְקִיָּהוּ׃

היו עליהם הכתוב אומר
בתאכילם הטובות כן
אכיר את גלות יהודה
: טבע' אפים . ולמעלה
הוא אומר ' אפים בא
הכתוב השלישי והכריע
בספר ירמיה זה העם
אשר הבלה נבוכ נצר
בסכ טבע יהודי' שלם
אפים אמור מעתה א
לפי' היו מסבטי יהודה
וז' אכ' מבנימין וסאר
טבטים ואף בסדר ע
עולם למרנו כן : ויסב
את שמו בדקיהו . יה
יכריק עלך' את הדין
אם תמרוד ב' : כי אף
על י' היתה וגו' לפיכ'
וימרד בדקיהו במלך
בבל כתן הקה' בלגו
למרוד בוכדי טבלה :
בשנת התשיעית
למלכו . של בדקיהו :
דין . כדקום ת' :
דרך

וַיֵּצֵא הַיּוֹכֵזִים מִלִּפְנֵי
יְהוָה עַל מַלְכָּם בְּבֹלֶךְ
רָלָם יֵצֵא בְּחֹזֶק מַלְכָּם
בְּבֹל כְּסָמְעוֹ שֶׁהוּא בֹא
סָם לְהַשְׁלִי עִמּוֹ וְלִסִּים
בְּזִאָרוֹ תַּחַת עֵלוֹ וְהִבֵּת
לֹא רָצָה לְהַשְׁלִים עִמּוֹ
אַךְ הִגְלָה אוֹתוֹ בְּבֹלֶךְ
הוֹ וְחָמוֹ וְעִבְדָּיו וְסָרְיוֹ
וְסָרְסִיו בְּשֵׁת סִמְכָה
לְמַלְכוּת כְּבוֹד כְּדָר
מֶלֶךְ בְּבֹל שֶׁעֲבָדוֹ לוֹ ז'
סָים סִלְמוֹת: וְכֹל
הַחֲרָשׁ וְהַמְּקַבֵּר. הַסֵּם
הָאוֹמְרִים וְהַסּוֹעֲרִים
וְשׁוֹמְרֵי הַחוֹמָה וְסוֹבְרֵי
פְּתָחֶיהָ: וְהַתִּיבֵי
הָאֶרֶץ. רָלָם סְרִי הָאֶרֶץ
וְהַתִּיבֵי כָל אֲנָשֵׁי הַחוֹמָה
סִבְעַת אֲלָפִים. וְהַסֵּם
אֲמֹר לַמַּעֲלָה: אֲלָפִים
וּבִסְפָר יִרְמִיָּה אֲמֹר
סִבְעַת סִבְע לְמַלְכוּת
כְּבוֹד כְּדָר הִגְלָה יְהוָה
סִלְשֵׁת אֲלָפִים וְעֶשְׂרִים
וּשְׁלֹשָׁה וַיִּדְמָה שִׁמְשׁ
שֶׁאֲמֹר בִּסְפָר יִרְמִיָּה
בְּשֵׁת סִבְע רָלָם שֶׁעֲבָדוֹ

לכבוד נכר ז' שנים ולזה אמר בזה המקו' בשנת ח' ואולם מספר הגבורים ידמה
 כמו ספי' רבינו דוד קמחי' כי בתחלה ספר כל גבורי החיל הגולים מיהודה ובנימין
 ואחר כך פרט בזה המקו' הגבורי' שהיו משבט בנימין ובספר ירמיה פרט הגבורי'
 שהיו משבט יהודה ולזה קראם יהודים : כי על אף י' היתה בירושלם ובה יהודה עד
 השליכו אותם מעל פכו' . ר"ל כי מוקשי העם וכעס הסי' עליה נהיה סימליכו עליהם
 חלו הרעים ולזה גם כן היתה הסבה שמרד דרמיהו במלך בבל כי לולי מרדו לא
 נחרבה ירושלם ולא גלו מעל ארמתם כמו שהיה אומר לו ירמיהו : ויבנו עליה דרין
 סביב : הוא מגרל שבוכס סביב העיר לכבשה : בשעה

סאמרו כי שלום הוא דרקיהו אין כאן קוסמיה כלל כי דרקיהו היה הקטן שבבני יאשיהו והיה במוות אביו בן עשר פנים ועתה פסמלך בן אחד ועשרים לאסרחוק הוא מוצר
מבי בנים בסדר והאחד איננו ולפירושו כי שלום הוא יהויכין הנה דרקיהו היה הקטן שבבני יאשיהו ואין צריך כאן חיוקין : כי על אף יי. הוא טעם למה שאמר אחד כן
וימרוד האל יתברך עס בלבו סימרו במלך בבל כדי סימנא מלך בבל טענה להחריב הכל : היתה בירושלם. הפלטה הנפארה היתה בירושלם על אפו ועל חמתו בעבור
המעשים הרעים שהיו עושים : בשבת התסעית למלכו. למלכות דרקיהו והיא שבת טבעה עשר לכבודו כזר : ויבגו עליה דיוק : הוא מעד לען שבוכין נגד העיר לכבשת
בטענה

על הפועל וסדברי רבותינו זלתי רב יוסף לכורמים

בזה המקום מאלו ה
חבלים: קריה

כהן הראש: כהן גדול שהוא ראש לשר הכהנים: כהן המסכה: כהן לכהן גדול והוא הסגן וכן תרגם יונתן סגן כהניא: סומרי הסף: סומרי כלי בית המקדש: ומן העיר לקח: לפי שאלו סוכר היו מבית המקדש אמר ומן העיר לקח: סרים אחד: סרים ממש כתר גומון גומא: וחמשה אכסים מרואי כני המלך:

וברמיהו אומר מבעה אכסים מראי כני המלך הסכים לא היו גדולים כמו החמשה לפיכך לא מכאן כאן וברברי רבותינו לכתוב אחד אחר אומר חמשה וכתוב אחד אומר מבעה להביא כני ס סופרי הדיוכין: המציא את עם הארץ: מעל פיו היו יוצאים העם לזכא: בעמדים

וקומת הכותרת שלם אמות. ובתחלת הספר הוא אומר חמשה אמות ומס ייטבתי את המקדש: ומבכה: קוויפא בלעז כמין כובעי: וכאלה רמזים: הסופר סל הכבא: מהיה יודע מנין כל עיר ועיר כמה אכסים מוציאה לזכא: כל עיר החיילים: מיכאן מן העיר להחבא במצודות ובטורים: נסא

כל הכלים האלה דרסמיני וסי כבר זהב טהור יעשה אתה: העמודים שנים דמלכים: וחברו דירמיה: לא נחקר דבריהם: ושאר את כל הכלים האלה: ויולך ד' ג' מל וא' חס' וסי' ויולך יי את דהם ברוח קדים: מלך אתם שמרנה: על מלך ככל דמלכים: אל מלך ככל דירמיה: ויגל ד' וסי' ויגל יהודה מעל אדמתו:

רלבב

מריה כהן הראש: הוא כהן גדול: ואת צפניה כהן מסכה: הוא סגן הכהנים: ואת שלמה סומרי הסף: הם סומרי בית המקדש: ואת הסופר סר הכבא: רוצה לומר ואת הסופר מהיה ס סופר סר הכבא והנה סר הכבא הוא המציא את כל עם הארץ על פי הסופר: ויולך אותם על מלך בבל: רוצה לומר אצל מלך בבל: כי ירחו מפני כסדים: על סהומתו הכסדים ס מהיועס גדליה והומת גדליה אשר מכה אותם מלך בבל על סאריה הגולה: ויהי

כל הכלים האלה: שמנה עשרה אמה קומת העמוד האחד וכותרת עליה נחשת וקומת הכותרת שלש אמה ושכבה ורמנים על הכותרת סביב הכל נחשת וכאלה לעמוד השני על השכבה: ויקח רב טבחים את שריה כהן הראש ואת צפניהו כהן משנה ואת שלשת שמרי הסף: ומן העיר לקח סרים אחד אשר הוא פקיד על אנשי המלחמה וחמשה אנשים מראי פני המלך אשר נמצאו בעיר ואת הספר שר הצבא המציא את עם הארץ וששים איש מעם הארץ הנמצאים בעיר: ויקח אתם נבוכדנאצר רב טבחים וילך אתם על מלך בבל רכלתה: ויך אתם מלך בבל וימיתם ברכלת בארץ חמת ויגל יהודה מעל אדמתו: והעם הנשאר בארץ יהודה אשר השאיר נבוכדנאצר מלך בבל: ויפקד עליהם את גדליהו בן אחיקם בן שפן: וישמעו כל שרי החילים המרה והאנשים כי הפקיד מלך בבל את גדליהו ויבאו אל גדליהו המצפה וישמעאל בן נתניה ויוחנן בן קרח ושריה בן תנחומס הנטפתי ויאזניהו בן המעבתי המה ואנשיהם: וישבע להם גדליהו ולאנשיהם ויאמר להם אל תיראו מעברי הכשרים שבו בארץ ועבדו את מלך בבל ויטב לכם: ויהי בתדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה בן אלישמע מורע המלוכה ועשרה אנשים אתו ויכו את גדליהו וימיתו ואת היהודים ואת הכשרים אשר היו אתו במצפה: ויקמו כל העם מקטן ועד גדול ושרי החילים ויבאו מצרים כי יראו מפני כשרים:

דכל מניא האילין: תמני עשרי אפין רומיה דעמוד חור וקרונתהון עלותי דנחשא ורומא דקרונתהון תלת אפין וסריגתא ורסוניה על קרונתהון סחור סחור כולא נחש וכאילין לעמודא תינינא על סריגתא: ודבר רב קטוליאית שריה כהנא רבא וית צפניה סגן כהניא וית תלתא אמרכליא: ומן קרמא דבר גומא חור דהוא ספנא על גברי עברי קרבה ונחמשיין גברין דתון אפי מלכא דאשתכחו בקרמא וית ספרא רב חילא דכנוש וית עמא דארעא ושיתין גברא מעמא דארעא דאשתכחו בקרמא: ודבר יתהון נבוכדנאצר רב קטוליא ואוביל יתהון לות מלכא דככל לריכלת: ומתא יתהון מלכא דככל וקטלינון דרכלה בארעא דחסת וגלו דבית יהודה מעל ארעהון: ועמא דאשתאר בארעא דבית יהודה דאשאר נבוכדנאצר מלכא דככל וסני עליהון ית גדליה בר אחיקם בר שפן: ושמעו כל רבני חילתא אינון וגבריהון ארי סני עליהון מלכא דככל ית גדליה ואחו לות גדליה למצפניא: וישמעאל בר נתניה ויוחנן בר קרח ושריה בר תנחומס דמנטופא ויאזניה בר מעבת אינון וגבריהון וקיים להון גדליה ויגבריהון ואמ להון לא תרחלון מעברי כסדאי תיבו בארע ופלחו ית מלכא דככל ויטב לכו:

והנה בירמא שביעא את אתא ושמעאל בר נתניה בר אלישמע מורעא דמלכותא ועסרם גברין עימיה ומחו ית גדליה ומית וית יהודאי וית כסדאי ודחו עמיה במצפניא: וקטול עמא מזעירא ועד רבא ורבני חילתא ואתו למצרים ארי וחיילו מן קדם כסדאי:

וחברו דסוף ירמיה: ויגל השארית דיה: ויגל אונס למסר: ויגל בלחץ אונס ואיגל יכול ביתו: יטב ג' חס' יוד בליש בקריא' וס' ועשית לו כאשר יטב בעיניך: קום אכיל לחם ויטב לך דאחאב: ועבדו את מלך בבל: מורע המלוכה ד' בליש בקריא' וס' ויח: בחדש השביעי בא ישמעאל בן נתניה דמלכים: וחברו דירמיה: ויקח מורע המלוכה ויכרת אתו ברית: ויאמר המלך לאשפנז רב סריסין דריש דניאל: ואת הכשרים ג' וס' בא ישמעאל בן נתניה דמלכים: ואת כל היהודים דירמיה: ונני מסב את כלי המלחמה:

ויסר אל על יד חזאל שהיה בשיעור שיכלם לו ליי שהיה להם כי לא העלויר ליהוה חזאל עם כי אם מתי מקספר הכהן הנשיא אותם ורחמם ופנה אליהם למען
 ברייתו את אברהם את יצחק ואת יעקב והציל אותם מקח חזאל ובה כתבאר כי כמו שהסגנה הכוללת ממטר מהאב לזרעו ומן ארוך כן הענין בהשגחה הפרטית אבל היא
 יותר אמתית בזה ולזה כתבאר מן התורה שלא יכלה שבט מן השבטים:
השלישי
 לפרסם דבר המופתים המתחדשים על יד הנביא כי באומות קיום
 הלחמו על ארם מפני מה טעם הנביא ידיו על ידי המלך שהיו על
 הקטת ומספר החצים שירה אז כן היה מספר המלחמות שהצליח בהם והכה את ארם וביאר לו הנביא טעם היה מכה מהצבים בארץ פעמים יותר היינו מכה ארם פעמים
 יותר כאילו התבאר מזה שההצלחה שפעלה לו על דרך מופת מהנביא מפני שומיו וידיו על ידיו בהכחות ההם שהיה משל להכחות ארם ולזה ג' כספר שהאיש שקברו בנגע
 בעצמות אלוטע חיה וקם על רבליו בעבור כבוד אלוטע והנה זה המופת היה נפלא מאד ולזה גם כן כספר מה סיגעה ה' המלך עזויהו בצרעת בעלותו על המזבח להקטיר
 ולזה

התשיעי

התשיעי הוא להודיע כי זה הרע הכפלא מהביא הסי' על עשרת המצוות לא הביאו עליהם כי אם אחרי הפליגה בעשיית הרע מאד עד שגבר מאסו כל מצות הסי' ועדיותו ועזבוהו ועברו להי' אחרי בכל מקומותיה ועשו כעול' היותה מבו' והיותה רעות שיוכלו לעשות ולא קבלו מוסר מרבי' הסי' על ידי כביאיו שהעיר בהם כל הרע שהיה בא עליהם קודם טואו מפני עזבם ברית הסי' והיה זה סבה שמאס הסי' בכל זרע ישראל ויענה אותם במיני ענשיו כמו הרעב ומה שדמה לו ואחר זה כתנם ביד שוסים ובחזים אותם ולבסוף הסליכם מעל פניו כמו שזכר בקללות הכתובות בתורה:

העשירי

העשירי הוא להודיע כי מה שמתקן רעאלף עכ"מ כמכון לחבוליות טוב
ראוי להרחיקו ואלע"פ מסודר עניינו על יד הסלם שבאכסנים וכל
מסכן כשהיה מביא לעבוד עבודה זרה הלא תראה כי נחם הכחשת מנעשה במצות
הסם יתברך על דל משה רבינו להציל הנפוכים כשראו אותו כתתאדותו חזקיהו
בראיתו מהיו ישראל טועם אחריו :

הואחד עשר

האחד עשר הוא להודיע שהוא ראוי סיקרע האר' בגריו בסמח' חלול
העם הכבוד ולזה קצר סקרעו בגריו' סומע' או החירופ'
וגרופ' מפי רבסקה וגם חזקיה קרע בגריו כסממ' זה מפי סלוחיו סעלח' סס
אל רבסקה:

השנים עשר

השנים עשר הוא להודיע כי אחת מן התחבולות הטובות למלחמה הוא להפחיד האנשי המלחמה ולזה אמר רבסוקה כי ארניו סלחו בעבור האנשים אשר על החומה ליראם ולבהלם:

השלשה עשר

השלשה עשר הוא להודיע מהמלך ימסול בעם בהטבתו להם כי בזה ימסך רצונם אליו וזהו 'אמרו עמו אתי ברכה ובאו אלי ואכלו איש גפנו ואיש תאבתו'.

האדבעה עשר

הארכעה עשר הוא להודיע שאין ראוי ללמד סיעכה על הדברים שיאמרו לו בעצות הרעה והצרה אך יסבב בחרפה חוליתעםת האלהים לו ויורחמוהו ויזילהו מהצרה ההיא ולזה ספר שלא ענו העם דבר לרב מִקֵּה כי מצות המלך היא לאמר לא תעבדו:

החמשה עשר

החמישה עשר הוא להודיע כי למתות בדרה ראו מוכנע האדם לפני ה' ויתפלל אליו כדי מירחמיהו ויראה בעניו ולזה ספר מכבר התפלל המלך במוקד והתפלל לפני ה' וקם מימשיה מים תפלת בער הסאריית הכמחאה ולאחת קסבה בס כן ספר מכבר ככנע יאסיה לפני המס יתברך וקדע את בעריו ובה לפני על רבר הרע החמוכן לבא אליו ועל עמו תחת ה' על חטאת אבותיו

הששה עשר

הששה עשר הוא להודיע כי היות השם יתברך מגד מראשית אחרית
הוא מופת על שהוא פועל הדברים כי כל זה לא יתכן
מידע אותם טרם היותם כי איך ידע הוא מה שיפעלו וזהו:

השבעה עשר

השבעה עשר הוא להודיע כי מהסגחת ה' בדרקים ימסך לרחות מעליהם הרע מכבר התחיל לבא כאמרו הן יטלנו לג' איחול ולזה ספר שאף עפ' מכבר נבזר על חזקיהו סימות מאותו החולי הזה שזכר הסם יתברך תפלתו ורפא אותו והאריך ימיו חמש עשרה שנה ולזאת הסבה גם כן ספר שאף על פי מכבר היה נבזר סיבא הרע בימי יאשיהו הכה נעתר לו הסם יתברך והיה שלום ואמח בימיו:

השמנה עשר

השמונה עשר הוא להודיע כי כעבדך סימך רעמה מחטאיה הנה ראוי לנקות מחטאים ההם כדי שיקור הרע ההוא ולזה תמצא כי כסידע יאסיהו וסהארץ הסי את הרע עד אחר מותו מכני הכעכו לפני רצה לנקות ישראל מהחטא ההוא והעמיד כל העם בברית עם הסם יתובער כל האלילים והמזבחות והבמות וממששים והסבית את הכומרים וזכר כל כחני הבמות אכל המזבחות לא הסאיר לצ'טוס זכר בישראל ובארצם והנה היה כלי כל זה להסיר הרע לגמרי מישראל כי הייעודים הרעים יסורו בקור החטאים אשר בעבורם היו אף ישראל חטאואז כמו סזכר הכביא סהיה מוכיח אותם בימי יאסיהו ולזה לא נמשך מזה התכלית סכווח אליו יאסיהו:

התשעה עשר

התשעה עשר
הוא להודיע מכתב מעבד בורה זרה הוא כסול לעבדים
אך הוא אוכל בקרסם עם אחיו הכהנים וזהו אחת ארץ
לא יעלו כהני הבמות אל מזבח יי' בירושלם כי אם אכלו מקדש בתוך אחיהם
בכלם קשר מלכים

וזה בֶּכַח ספר מה שסלח הַסִּי' אחרית להמית הסמרוכים עד שהסכמו לעבור את
י' באופן מה והתקדש קירוב מה לעבודתו ולזה בֶּכַח ספר המופת הכפלא טעם
הַסִּי' בנפשו חיל מלך אסור שהיה מתפאר על הַסִּי' עד שכלילה ההוא מתחיל מלך
אסור על ד' מלך י' והוא שב לארצו וסב סבב הַסִּי' שפכהו בזיו בחרב והרגוהו
כמו שיש על יד כבאו ולזה בֶּכַח ספר מה מרכיב הַסִּי' על דרך המופת את חזקיה
מחליו אשר היה ראוי סימות בו ועבד המופת טעם בהסכתו הכל אחורנית י' מעלה
הוא לפרס קיום ישרי חסם ית' על יד כבאו ולזה ספר הרע
רַב־בִּיטִי

הרב'עי

[illegible]

החמשי

החמישי הוא להודיע סאח ראוי שיתחבר הרסעסס הזרדיק אפילו אחר המות ולזה ספר סכאסר קברו איס בקבר אליסע הנה תכף סגסע בעצמותיו חיה וקס על גרלו כי לא רזה המ' סיהיה רסעסס קבר אכל זרדיק :

השישי הוא להודיע סאח ראוי לעכוס הבני' על חטא האב' ולא האבות על הבנים ולזה ספר סבני המכ' לא המית ככתוב בספר תעורת מסה לא ימתו אבות על בנים ונבים לא ימתו על האבות :

השביע

השביעי הוא להודיע שאין ראוי סיתתה האדם בדבר המלחמה ויעורר
 מר"א מפני ראותו שכבר הצליח במלחמה מה שיכבר אפשר
 סינוכח במלחמה הזאת אף על פי שכבר הצליח במלחמה האחרת ולזה ספר כי
 אמציה טעור מרכים ליהואש משבימה טראה מהצלחתו על הארמונים במלחמה
 ככל בדרו הוא ויהוד' עמו ולזאת הסבה ג' ספר ענין הגאווה סאל' יהואש לאמציה
 סכבר אמר לו טיפול הוא ויהודה עמו ונמשך לו מזה סכבר חיה אמציה אחר
 יהואש חמש עשרה סנה :

השמיני

השמיני הוא להודיע שאין ראוי להתחרות במצליחיהם ולזה ספר מה סקרה מהרע לישראל בעבור שמרדו מלכיהם במלכי המצליחים אשר היו מתים מס להם כי זה היה סבת החורבן והבלות ולזה ספר סבבה מצא מלך אשור בהופע הקר ולזה צר על שמרון והגלה ישראל מעל ארמם ולזאת הסבה גם כן זכר כי חזקיה בראותו כי מלך אשור תפס כל הערים הבצורות אשר לי יהודה נכנע אליו ועבדו וזהו אמרו חטאתי סוב מעלי את אשר נתת עלי אשך ולזה נב ספר כי כבד היו ישראל בסבבה גדולה בימי חזקיה מלך יהודה מפני מרדו במלך אשור לולי יי סהיה לו ולזאת הסבה גם כן זכר מרד יהויקים בבבוכור נבר סהיה קטה אל סהגלה פס כל ביתו ובנו והיו כינן ועמו בלו היותר נכבדים סבירום ולזאת הסבה נב זכר מרד צדקיה במלך בבל סהיה קבה לחורבן ירושלם ובלות יהוד מעל ארממו ולזאת הסבה נב זכר כי יהויכין מפני סס צארו וחתת עול מלך בבל הית לו כפסו לסלל וממכו לנד כסארו בלי לבית יאסיהו וזהנה היה זרובבל בן סאלתא מזרעו כמו סזכר בספר דה ואחרי מות נבוכד נב כסא אויל מרדוך את דאס יהויכין והוציאוהו מבית בלא ונתן כסאו מעל כסא המלכים אשר אתו בבבל :

Revisas, et ubi necesse erat sunt correctus. a me fr^o Michaeli Sag.^o de Stracana
loco notarij assumpto presente R. L^o fr^o Vincentio de Matheica. p^{ro}cur.^o